בעזרת בורא עולם: הוחל בתאריך י״ב שבט ה׳תשפ״ג, ונגמר בתאריך כ״ב תמוז ה׳תשפ״ו

נגמר ביום מְלֹאת 11 שנים לפטירת סבתי מורתי: **חיה שרה רוזנר** (בת ר׳ צבי שֶׁפֶר) ע״ה, נפטרה כ״ב תמוז ה׳תשע״ה,
ונדפס במלואו לראשונה, לרגל מְלֹאת שנה לפטירת סבי מורי: ר׳ **יוסף** בן דוד **רוזנר** ז״ל, נפטר ח׳ אב התשפ״ה

שִׁשָּׁה סִדְרֵי מִשְׁנָה

נוסח ועימוד: לפי כתב יד פַּרְמַה (דֶה רוֹסִי 138)

הנוסח מוגה לפי כתבי יד: קאופמן (בּוּדַפֶּשְׁט A-50) ו- קֵיימְבְּרִידְג׳ (470,1)

ניקוד: מבוסס בעיקרו על הניקוד שבכתב יד קאופמן

בתוספת הערות השוואה לניקוד שבכתב יד פַּרְמַה

בעריכת:

הרב ד״ר שמחה גרשון בורר

sgbmzm@gmail.com

מודיעין עילית

אב ה׳תשפ״ו

מהדורה 1.4

כל הזכויות שמורות ©

לזכר נשמת קרובִי, חוקר כתב יד פַּרְמַה, ד״ר **גדעון נחמיה** בן משה **הַנֶּמַן** ז״ל, שהסתלק בחטף ח׳ כסליו ה׳תשל״ה

תודה לבורא עולם
שזיכני להצליח להתמיד במלאכה המורכבת והחשובה
של התקנת מהדורה זו.

תודה לאשתי היקרה
על עזרתה הרבה בהתקנת המהדורה

תודה לאפרים מאירי,
מְתַכְנֵת בעל עניין בהעמדת מהדורות דיגיטליות של
כתבי יד וחילופי נוסח, על תמיכתו, ובעיקר על עבודתו
החשובה בהעמדת מהדורה דיגיטלית באתר אינטרנט
ייעודי, וכן אפליקציית אנדרואיד.

https://mishna-parma-138.netlify.app

מבוא

א. דפוסים חשובים, הבעיות שבדפוסים, והגהות 'הַתַּנָּא מְצַפַּת'
ב. כתבי היד של המשנה
ג. תיאור מפורט של כתב יד פרמה
ד. אודות המהדורה הנוכחית
ה. ביבליוגרפיה
ו. סימונים וקיצורים

א. דפוסים חשובים, הבעיות שבדפוסים, והגהות 'הַתַּנָּא מְצַפַּת'

מידע על דפוסים חשובים

המשנה סודרה ונחתמה בארץ ישראל בידי רבי יהודה הנשיא (=רבי), בסביבות שנת ג'תתקע"ח (218 לסה"נ). עד המצאת הדפוסים (בשנת 1455 לסה"נ, ראו להלן) המשנה נכתבה בכתבי יד, על ידי סופרים מעתיקים. באופן עקרוני - אין כתב יד שזהה לחברו. לכן, כאשר רבותינו וקדמונינו למדו משנה מתוך כתבי יד, היו לפניהם הבדלי נוסח בין כתבי היד השונים, ולפעמים ההבדלים היו משמעותיים מאוד. החידוש העיקרי של הדפוס הוא בכך שמודפסים העתקים זהים של מקור אחד. לכן, החל מהמצאת הדפוס, נוסח המשנה התחיל לקבל יציבות וקביעות במידה הולכת וגוברת.

מהפכת הדפוס נפתחה עם הדפסתו של תנ"ך גוטנברג על ידי הממציא והמדפיס יוהאן גוטברג בשנים 1455-1456 בעיר מיינץ (מגנצא) שבגרמניה.

גירוש ספרד התרחש בשנת רנ"ב (1492). בשנה זו המשנה נדפסה לראשונה בנַפולי שבאיטליה במסגרת פרוייקט הדפסה של "משנה עם (תרגום לעברית של) פירוש הרמב"ם למשנה", על ידי המדפיס יהושע שלמה שונצינו. מעריכים שדפוס זה לא התבסס על כתב יד אחד, אלא כל סדר או מסכת נדפסו על פי כתב יד אחר.

משנה עם פירושו של רבי עובדיה מברטנורה (נפטר בערך רע"ה 1515) נדפסה לראשונה בונציה בשנת ש"ח (1548).

משנה עם פירוש 'תוספות יום טוב' נדפסה על ידי רבי יום טוב ליפמן הלוי הלר (של"ט 1579 - תי"ד 1654) בפראג בשנת שע"ה (1615), ופעם שנייה עם תיקונים בקראקא בשנים ת"ג-ת"ד (1643-1644). בעל תוספות יו"ט השתדל להגיה את נוסח המשנה כמיטב יכולתו, לפי הנוסחים שעמדו לרשותו. הוצאותיו היו יסוד לרוב ההוצאות שבאו אחריהן, עד שבמהדורת וילנא תרי"ב (1851-1852), דפוס ראָם, נכתב מפורש: "פנים המשניות יודפס על פי הנוסחא שבחר לו הגאון בעל תוספות יום טוב בדקדוק גדול".

חשוב להדגיש כי בעל תוספות יו"ט פעל בעקבות השראתו של המהר"ל מפראג (נולד בערך ר"פ - 1520, היגר לפראג בערך בשנת של"ג - 1573, נפטר שס"ט - 1609). לימוד המשנה כשלעצמה (שלא במסגרת לימוד התלמוד), לא היה נפוץ, בפרט לא בארצות אשכנז. המהר"ל מפראג תיקן וחידש את לימוד המשנה ברבים ובקביעות, ונוסדו חבורות של לומדי פרק יומי במשניות ברוב קהילות אשכנז (ראו בהקדמה לפירוש 'תוספות יום טוב').

<u>**דפוסים מנוקדים**</u>

משנה מנוקדת (עם פירוש 'כף נחת') נדפסה לראשונה בקושטא בשנת ת"ד (1644). מהדורה זו נוקדה על ידי הרב יוסף אבן אלצייג. שנתיים לאחר מכן, בשנת ת"ו (1646) נדפסה משנה מנוקדת באמשטרדם (ללא פירושים) בביתו של הרב המפורסם: מנשה בן ישראל. בעל המהדורה והנקדן הוא: "יעקב יהודה בן אברהם די ליאון ספרדי". במהדורה זו נכתב שהיא כוללת הגהות רבות שנלקטו מספר 'תוספות יו"ט' ומספרו של הרב שלמה עֲדָנִי. על כל פנים, נראה שהנוסח, ובעיקר הניקוד, של מהדורת אמשטרדם ת"ו הם באיכות גבוהה באופן ניכר ממהדורת קושטא ת"ד. בהקדמותיהם, מתארים הרב מנשה בן ישראל והרב יעקב יהודה די-ליאון את הקושי הרב לדעת לקרוא ולהבין את דברי המשנה כאשר הם אינם מנוקדים, "ולפעמים הדברים נעלמים גם מעיניהם של חכמים מחוכמים". הרב יעקב יהודה די-ליאון מעיד בהקדמתו שניקד את המשנה "מכוון לכוונת המאמר, דבר הלמד מעניינו, לפי פירוש הרמב"ם ופירוש הברטנורא ואחרים". נראה מתוך דבריו, שפעמים רבות לא הייתה לו מסורת ניקוד ברורה ואחידה.

מאז, רוב דפוסי המשנה המשיכו להיות מודפסים בלא ניקוד. רק בעשרות השנים האחרונות התרבו מאוד מהדורות המשנה המנוקדות.

הבעיות שבדפוסים

בנוסח הדפוסים הנפוץ היום, שהוא פחות או יותר קבוע, יש בעיות רבות, הן מבחינת הנוסח, והן מבחינת הניקוד.

מבחינת הנוסח: אין לנוסח הדפוסים אב אחד - אלא ידיים רבות שלטו בו. הוא עבר גלגולים רבים, ובמשך השנים הצטברו בו שיבושים משיבושים שונים והגהות מהגהות שונות. פעמים רבות ההגהות הן מתוך סברא, ולא מתוך נוסח מדוייק.

מבחינת הניקוד: בניגוד לדרך הקריאה של תורה שבכתב שנשמרה היטב בעקבות פעולתם של בעלי המסורה והניקוד, רוב דפוסי המשנה לא נוקדו, ופעמים רבות לא עברה מסורת קריאה אחידה של נוסח המשנה (אם כי ברור שבמקומות רבים ובמקרים רבים כן קיימת מסורת קריאה מדוייקת למילים שונות במשנה).

הגהות 'הַתַּנָּא מְצַפַּת'

הרב יהוסף אשכנזי נולד בפראג בסביבות שנת רצ"ב (1530), ונפטר בארץ ישראל לפני שנת שמ"ב (1582). הוא התיישב בצפת, והיה מכונה **'הַתַּנָּא מְצַפַּת'** בגלל עיסוקו הרב בלימוד המשנה ובנוסחיה. הוא הגיה את נוסח המשנה וגם את ניקודה, על פי כתבי יד ישנים שמצא בארץ ישראל. נוסח המשניות של הרב יהוסף אשכנזי לא נמצא בידינו, ואנו יודעים על נוסחאותיו רק מתוך ציטוטים מדבריו שהובאו בפירוש 'מלאכת שלמה' מאת הרב שלמה עֲדָנִי. רוב מכריע של תיקוני הנוסח שלו קיימים לפחות באחד משלושת כתבי היד שיצוינו להלן.

ב. כתבי היד של המשנה

קיימים היום רק **שלושה** כתבי יד **שלמים** הכוללים את כל ששת סדרי המשנה. שלושת כתבי היד הללו מכונים: 1. קָאוּפְמַן/קוֹיפְמַן, 2. פַּרְמָה, 3. קֵיימְבְּרִידְג׳. אלו כתבי יד מעולים. כתב יד קאופמן מנוקד כולו, וכתב יד פרמה מנוקד כחציו. באף אחד מכתבי היד הללו לא מופיעה כתובת המציינת מתי נכתב, אך לפחות לגבי כתבי יד קאופמן ופרמה החוקרים משערים (בעזרת שיטות שונות) שנכתבו לפני קרוב לאלף שנה. ידוע שכתבי יד קאופמן ופרמה שהו שנים רבות באיטליה, ושכתב יד פרמה נכתב בדרום איטליה (יש בו ביאורי מילים באיטלקית עתיקה). כתב יד קיימברידג׳ נכתב מאוחר יותר באיזור ביזנטיון אך משקף מסורת נוסח די-עתיקה.

חשוב להדגיש כי שלושת כתבי היד הללו שייכים לענף הנוסח הארץ-ישראלי של המשנה (ולפיכך דומים לנוסח המשנה של התלמוד הירושלמי). מסיבה זו לעיתים יש הבדלי נוסח מהותיים בינם לבין נוסח המשנה של התלמוד הבבלי והנוסח הרגיל בדפוסים. חלק מההבדלים הללו מתועדים במפורש בתלמודים. כמו כן, כתבי היד הללו כתובים בכתיב האופייני לנוסח ארץ ישראלי.

דוגמאות בנוסח: כתבי היד הארץ ישראלים גורסים בתחילת מסכת ברכות את המילים ״ואכילת פסחים״ כפי שגרסו בארץ ישראל וכעדות שני התלמודים (ירושלמי ובבלי). ואילו בבבלי ובדפוסים לא גורסים ״ואכילת פסחים״. דוגמא נוספת: כתבי היד הארץ ישראלים גורסים: ״הכסף קונה את הזהב והזהב אינו קונה את הכסף״ (נזיקים, יד,א) במקום הנוסח הרגיל בבבלי ובדפוסים ״הזהב קונה את הכסף והכסף אינו קונה את הזהב״ (ב״מ ד,א).

דוגמאות בכתיב: ״שַׁמַּיִי״ במקום ״שַׁמַּאי״, ״לִיעֶזֶר״ במקום ״אֱלִיעֶזֶר״. ופעמים רבות שכתוב ״יוֹסֵה״ במקום ״יוֹסֵי״.

עד לפני כחמש מאות שנה (ראו לעיל), ברוב המקומות בעולם לא למדו משנה כספר לעצמו, אלא רק כחלק מהתלמוד הבבלי. לעומת זאת בארץ ישראל הקדומה למדו תמיד משנה בפני עצמה. קהילות איטליה וביזנטיון שהיו קשורות למסורת הארץ ישראלית - המשיכו דרך זו, וזו הסיבה לכך ששלושת כתבי היד היחידים שנותרו עד ימינו ושכוללים את כל ששת סדרי המשנה - מוצאם מאיטליה ומביזנטיון ונוסחם הוא הנוסח הארץ ישראלי.

נוסח המשנה של הרמב״ם, המופיע בספר פירוש המשנה שבכתיבת ידו (אוֹטוֹגְרָאף), דומה בבסיסו לנוסח הארץ ישראלי, אך כנראה תוקן לנוסח המקובל בתלמוד הבבלי בכל מקום שיש בו הבדל נוסח עקרוני. כמו כן חשוב להדגיש שיש מקרים שבהם כתבי יד אחרים, ו/או ״ראשונים״, התומכים בנוסח ספציפי כנגד שלושת כתבי היד הללו. אמנם, הרב יהוסף אשכנזי (ראו לעיל) נטה בכל עניין לדרכם של כתבי היד הארץ ישראלים, ועשאם יסוד לנוסח המשנה.

להלן פירוט המעלות והחסרונות של שלושת כתבי היד הללו:

כתב יד קאופמן (בּוּדַפֶּשְׁט A50)

מעלותיו:
לדעת החוקרים, נוסח הסופר שלו משקף את הנוסח העתיק ביותר המצוי בכתבי היד של המשנה הקיימים בידינו (אך, בין קטעי הגניזה נמצאים קטעים שיש בהם נוסח עתיק יותר).
כולו מנוקד בידי נקדן-מגיה שחי בתקופה מאוחרת יותר, (לא ידוע בדיוק מתי).

חסרונותיו:
חלקו חסר (בסוף סדר טהרות), והושלם בידי סופר מאוחר.
הסופר השמיט השמטות **רבות** מחמת הדומות.
הנקדן המגיה מחק באופן בלתי הפיך מילים שונות מהטקסט המקורי.

כתב יד פַּרְמָה א׳ (דֶה־רוֹסִּי 138)

מעלותיו:
טקסט המשנה השלם ביותר המצוי בכתבי היד הקיימים בידינו, ובעל מספר טעויות הסופר הנמוך ביותר בהם.
חלקו מנוקד בידי נקדן-מגיה (ראו פירוט להלן). רוב החלקים המנוקדים שבו נוקדו בתקופת כתיבת כתב היד, לפני שנכרך להיות ספר אחד.
הכי קל לתארך אותו ולהעריך את מקום כתיבתו, מפני שסמוך לכתיבתו נכתבו בו ביאורי מילים באיטלקית (בכתיב עברי) בניב המכונה ״סלנטו״ שהיה מדובר בדרום איטליה (איזור: בַּארִי / אוֹטְרַנְטוֹ) במאה ה-11 לספיה״נ.
כתב יד פרמה נכתב ונכרך יחד עם סִפְרָא כתב יד פַּרְמָה (דֶה־רוֹסִּי 139) אך העמוד האחרון שם חסר ולא ידוע זמן כתיבתו. חוקרים העריכו כי כתב יד פרמה נכתב בידי צוות הסופרים שכתבו את סִפְרָא כתב יד וָטִיקָן 31 שמפורש בו שכתיבתו הסתיימה בשנת ד׳תתל״ג (1073 לסה״נ).

חסרונותיו:
כנראה שלעיתים הוא משקף נוסח מעט פחות עתיק, וכתיב פחות עתיק, מנוסח קאופמן. (אך ראו הערה בסוף סוטה).

כתב יד קֵיימְבְּרִידְג׳ (470,1)

נדפס על ידי ויליאם הנרי לוֹאוּ תחת השם (המוטעה): ״מתניתא דתלמודא דבני מערבא״.

מעלותיו:
פעמים רבות מופיעות בו מילים עתיקות הנמצאות בנוסח סופר קאופמן ואינן קיימות בנוסח פרמה. לעיתים ניתן לשחזר באמצעותו את נוסח סופר קאופמן שנמחק בידי נקדן קאופמן.

חסרונותיו:
כתב היד עצמו נכתב בתקופה מאוחרת יותר מכתבי יד קאופמן ופרמה, ופעמים שמכיל נוסחים מאוחרים יותר מהנוסחים שבכתבי יד קאופמן ופרמה.
הסופר טעה די הרבה, השמיט מחמת הדומות, ולעתים השמיט קטעים שלמים. לכן כתב יד זה פחות שלם מכתב יד פרמה.

ג. תיאור מפורט של כתב יד פרמה

1. הפורמט

כתב יד פַּרְמָה של המשנה (דֶה־רוֹסִי 138) כולל את כל ששת סדרי המשנה (בעבר כלל בתוכו גם את כתב יד פַּרְמָה דֶה־רוֹסִי 139 של תורת כהנים = סִפְרָא). כתב היד הוא ספר (קודקס) כתוב על קלף, בגובה 32.8 ס״מ וברוחב 27 ס״מ, הכולל 196 דפים. העמוד הראשון היה ריק, אך נוספו בו כיתובי בעלים ובהם: ״זאת המשנה משׁשה סדרים עם תורת כוהנים כולו שלי משה בר׳ בנימן פינצי״, וכן: ״שלי יהודה בכ״ר משה דפינצי״. הדף האחרון (196) ריק משני צדדיו (כנראה דף זה היה קיים במקור, אך שמא נוסף רק לאחר הפרדת המשנה מתורת כוהנים). הפורמט הרגיל של הכתיבה בפרמה: עמוד רחב ובו 2 טורים, למעט 5 דפים שיש בהם עמודה אחת רחבה בכל אחד מצידי הדף (עמודים 177-178, 223-226, 247-250), וכן למעט דף אחד צר (עמודים 157-158) שבכל אחד מצדדיו יש עמודה אחת.

מספר השורות בעמוד: בין 32 ל- 44 שורות (למעט 41 שלא קיים) המספר הרגיל ביותר הוא 38 שורות לעמוד (אך בסדר נשים רוב העמודים כוללים 33-34 שורות). כמעט תמיד - שתי העמודות שבכל עמוד כוללות מספר שורות שווה. [במהדורה הנוכחית לפעמים יש בטור אחד יותר שורות ממה שיש בחברו, בגלל שהשלמתי שורות שהסופר השמיט מחמת הדומות. גם נראה כי הסופר של רוב סדר טהרות פחות מקפיד על מספר שורות תואם בין שני הטורים שבעמוד].

פעמים רבות הסופרים כתבו בסוף השורה ״שומר שורה״ כלומר אות או שתיים מהמילה הפותחת את השורה הבאה. (הסופר הראשי של סדר טהרות כותב לעיתים אות ״א״ כשומר שורה סתמי ללא קשר למילה הבאה). לעיתים שומר השורה משקף נוסח שונה מהמילה הבאה אחריו, נוסח שאולי היה שגור על פה בפי הסופר (ראו הרחבה במאמרו של פיינטוך המובא להלן בביבליוגרפיה).

ששת סדרי המשנה שבכתב יד פרמה נכתבו ב- 17 קונטרסים שצורפו לבסוף ונכרכו יחד. כל קונטרס כולל כ- 10 דפים (כלומר כ- 20 עמודים). בכל סוף קונטרס נכתבה בתחתית העמוד המילה הפותחת את הקונטרס הבא, כשהיא מעוטרת בעיטור כלשהו. רוב העיטורים זהים, אך בסדר טהרות יש מספר עיטורים שונים. בעבר, קונטרס מספר 17 כלל בתוכו 3-4 דפים ראשונים מכתב יד פרמה של הספרא (דה-רוסי 139). ראו הדגשה להלן.

להלן העמודים שבהם מתחיל קונטרס חדש:
1, 21, 45, 69, 97, 121, 145, 165, 189, 213, 237, 261, 285, 309, 333, 357, 375.

(שומר הקונטרס שבסוף עמוד 308 מעוטר בעיטורים מסוג שונה מפני שעמוד זה נכתב בידי סופר אחר, שומר הקונטרס שבסוף עמוד 356 מעוטר בקו עילי ובקצותיו עיגולים, שומר הקונטרס שבסוף עמוד 374 מוקף נקודות כדרך שומרי הקונטרס הרגילים בכתב היד של הספרא).

חשוב להדגיש ששומר הקונטרס הראשון שבכתב יד פרמה של הספרא נמצא סמוך לתחילת כתב היד, בסוף העמוד השישי מתחילת הספרא, מה שמוכיח בבירור שהקונטרס הזה התחיל בעמוד 375 של כתב יד פרמה של המשנה, והסתיים בעמוד שמספרו צריך להיות 399 שהוא כבר אחרי תחילת הספרא. ולא ראיתי מי שעמד על כך עד כה.

מספרי העמודים נוספו לכתב היד בזמן מאוחר, במערכת הכוללת את מספר הדף בתוספת v [=צד קדמי] (אך אין r לצד אחורי). בנוסף, יש מספור של העמודים הכתובים.

2. הסופרים

כתב יד פרמה של המשנה (דה-רוסי 138) נכתב בידי מספר סופרים (מעריכים שנכתב בבית סופרים שעסק בהעתקות כתבי יד), אך רובו נכתב בידי שני סופרים ראשיים: האחד כתב את רוב כתב היד עד סוף עמוד 342 (לקראת סוף מסכת נגעים שבסדר טהרות), והשני כתב את רוב הטקסט שמעמוד 345 ועד סוף ששת סדרי המשנה. סופר שני זה המשיך וכתב את רוב מדרש ההלכה ״תורת כהנים״ (סִפְרָא) שבעבר היה צמוד לששת סדרי המשנה (כפי שכתב בעמוד הראשון אחד מהבעלים של כתב יד פרמה: ״זאת המשנה משׁשה סדרים עם תורת כוהנים כולו שלי משה בר׳ בנימן פינצי״). היום כתב היד של הספרא נמצא בנפרד, ומכונה: פַּרְמָה דֶה-רוֹסִי 139. שאר הסופרים כתבו עמוד פה ומספר שורות שם. ייתכן שרוב העמודים שלא נכתבו בידי הסופרים הראשיים, נכתבו בידי סופר מישני אחד.

יש לדון בשאלה האם כל הסופרים העתיקו את המשנה מכתב יד אחד, או שחלקם העתיקו מכתב יד אחר. לכאורה יש להניח שכולם העתיקו מאותו כתב יד. אמנם מצוי שהסופר המשני כותב בכתיב שונה, כגון שנוטה יותר לכתוב ״יוסי״, במקום הכתיב ״יוסה״ הרגיל בדרך כלל בכתב היד, אך שמא אין זה מעיד על העתקה מכתב יד אחר אלא על העתקה של השם ללא שימת לב כיצד בדיוק הוא כתוב בכתב היד שממנו העתיק. ראו הערה בעמוד 332. ראו הערה גם בעמוד 377.

סיכום פרטים אודות הסופר הראשי של סדר טהרות

1. כותב ״יה״ במספר הפרק וההלכה, במקום ״טו״ הרגיל בפרמה.
2. עושה חצי אות ״א״ מוזרה כשומר שורה סתמי.
3. בדרך כלל כותב ״יוסי״ בסיומת ״י״.
4. טועה מחמת הדומות הרבה יותר מהסופר הראשי של חמשת הסדרים הראשונים.
5. פעמים רבות כותב ״ם״ שנראית כמו ״ס״, וכן להיפך, וקשה להכריע.
6. לפעמים כותב אות אלף שבאמצע מילה ללא הרגל השמאלית.
7. כותב בקיצור ״דבר״ = ״דברי רבי״. (לא ברור לי אם התכוון להפריד בין ״דב״ לבין ״ר״).
8. כותב בקיצור ״א״ר״ שזה ״אמר רבי״.
9. אות ״ן״ שלו ישרה למטה ולא הולכת ימינה, וההבדל בין ״ו״ לאות ״ן״: שאות ״ן״ יש לה ראש שבולט לשני הצדדים כמו הראש של אות ״ז״ (ודבר זה קיים גם

אצל הסופר הראשי ואולי קשור לעניין של "שעטנזגצ" צריכים תיוג).

10. עושה סימן הדומה לסימן שאלה (?) כדי לתייג כותרות.
11. ברוב הפעמים כותב "לָיו" במקום "לָאו".
12. ראו הערה בעמוד 362 לגבי "במה דברים אמורים" במקום "במי".
13. ראו הערה בעמוד 346 לגבי הכתיב "שמאי" במקום "שמי/שמיי"
14. ראו הערה בעמוד 346 לגבי הכתיב "ירושלים" במקום "ירושלם".

חשוב לציין שבדקתי והשויתי שוב ושוב את כתב יד פרמה של המשנה מול כתב יד פרמה של הספרא **וכעת ברור לי לחלוטין שהסופר הזה של רוב סדר טהרות בכתב יד פרמה של המשנה (יחד עם חביריו המשלימים) הוא זה שכתב את רוב ככל כתב יד פרמה של הספרא (דֶּה־רוֹסִי 139).** מסקנה זו מבוססת על צורת הכתב ועל הרבה מהמאפיינים שציינתי לעיל, (וגם עניין הדיו בתחילת הספרא שעדיין לא הסתדר במאה אחוז מהחלישות שיש לו בסוף משנה סדר טהרות). כל זה מאמת את הקביעה שכתב יד פרמה של הספרא (דה-רוסי 138) הוא זה שנכתב ונכרך עם כתב יד פרמה של המשנה, כפי שטענו כהנא ורוזנטל, ולא כתב יד וטיקן 31 של הספרא כפי שטענו הנמן וקרופ (ראו ביבליוגרפיה להלן).

3. הניקוד

חטיבות הניקוד

כתב יד פרמה נוקד בחלקו (הנמן כתב: כ- 43 אחוז). יש בו 4 חטיבות ניקוד מרכזיות. רוב הניקוד נעשה סמוך לכתיבה – קודם שהקונטרסים השונים נכרכו יחד, למעט החטיבה השנייה שנוספה בזמן מאוחר יותר. פרט לכך יש עוד מספר עמודים בודדים מנוקדים, ומידי פעם מנוקדות מילים בודדות. פירוט 4 חטיבות הניקוד מובא להלן:

1. מתחילת המשנה (כלומר: מתחילת הקונטרס הראשון) ועד סוף עמוד 117 (קרוב לסוף הקונטרס השישי) נוקד בידי מגיה מרכזי אחד, שמסורת ההגייה שלו דומה משמעותית למסורת ההגייה של נקדן כתב יד קאופמן. **חטיבת ניקוד זו כוללת ברציפות את כל סדרים זרעים ומועד, וכן תחילת סדר נשים.** (בחטיבה זו יש סימוני אתנחתא ו/או מתג עליון או תחתון שתפקידם כסימון פסיק או נקודה).
2. מעמוד 118 (כלומר: מהמקום שבו הפסיק הנקדן הראשון) עד אמצע העמודה הימנית שבעמוד 138 נוקד בידי מנקד שני שרחוק מרוח נקדן קאופמן ומרוחו של הנקדן הראשון. נקדן זה הפסיק באופן פתאומי את ניקודו. הנמן העיר בצדק שכנראה זהו נקדן מאוחר יותר, ובכל מקרה ברור שניקד לאחר שכתב היד כבר היה כרוך.
3. החל מעמוד 261, שזהו תחילת קונטרס, מנוקדים 6 עמודים רצופים, ועוד 2 שורות בעמוד השביעי (כדי לסיים את הניקוד בסוף הלכה).
4. החל מעמוד 285, שזהו תחילת קונטרס, ועד סוף עמוד 310 (כלומר: קונטרס שלם ועוד דף אחד מהקונטרס הבא אחריו), חטיבת ניקוד רציפה שבה כל העמודים מנוקדים במלואם.

הבהרה חשובה:
לאורך כתב היד, גם בחלקים שאינם מנוקדים, פזורות מילים מנוקדות. בדרך כלל אלו מילים מיוחדות שאינן שכיחות, או מילים שיש מקום לטעות בקריאתן (כגון שנכתבו בכתיב חסר). להערכתי מילים אלו נוקדו ביד הסופר תוך כדי כתיבה או תוך כדי הגהה. מילים כאלו נמצאות גם בתוך שתי חטיבות הניקוד האחרונות, אך התקשיתי למצוא אותן בחטיבות הניקוד הראשונות. נקדן שניקד חטיבת ניקוד דילג בדרך כלל על המילים המנוקדות, אך לעיתים תיקן את הניקוד המקורי (לעיתים הסופר ניקד רק חלק ממילה, והנקדן ניקד את שאר המילה). בגלל שהדיו שלהן חזק, והקולמוס רחב, אני מניח שניקוד המילים הבודדות נעשה בידי סופר פרמה עצמו, אך הדבר עדיין מסופק. במיוחד מבלבל הדבר שלעתים נראה כאילו הנקדן לא ניקד מילים שכבר נוקדו ע"י הסופר, אך לעיתים נראה הפוך שניקוד הנקדן תוקן ע"י הסופר. ולכן כל הנושא הזה עדיין לא ברור לי, ודנתי על כך בהערות החל בעמוד 286 וכן בעמודים 287, 290, 291, 300, 303, 304, 315.

הערות כלליות בעניין הניקוד

שימו לב: נקדן פרמה הראשי (שלושת הסדרים הראשונים) מנקד "שׁ" ימנית בנקודה בתוך חלקה הימני של האות, ואילו "שׂ" שמאלית בנקודה מעל ראשה השמאלי.

להלן דוגמא להבדלים כלליים בשיטות הניקוד של נקדן פרמה הראשי (=פנ) לעומת נקדן קאופמן (=קנ), בדברים שחזרו על עצמם במסכת תעניות:

1. קנ: אֵימָתַי, פנ: אֵמָתַי.
2. קנ: חֲמִשָּׁה, פנ: חַמְשָׁה.
3. קנ: שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל, פנ: שֶׁבִּישְׂרָאֵל. **וכעין זה** קנ: וְיִשְׁמַע, פנ: וִישְׁמַע.
4. קנ: תַּעֲנִיּוֹת, פנ: תַּעֲנִיּוֹת. **וכעין זה** קנ: נֶעְנוּ, פנ: נֶעֱנוּ. **וכעין זה** קנ: שַׁחֲרִית, פנ: שַׁחֲרִית.
5. קנ: מַרְחֲצָיוֹת, פנ: מֶרְחֲצָיוֹת.
6. קנ (ביידוע): שֶׁבָּאֵלּוּ, פנ: שֶׁבְּאֵלּוּ. **וכעין זה** קנ: בַּתְּפִלָּה, פנ: בִּתְפִלָּה.
7. קנ: דִּבְרֵי כִּבּוּשִׁים (בג"ד כפ"ת), פנ: דִבְרֵי כִבּוּשִׁים. **וכעין זה** קנ: עֲצֵי כֹּהֲנִים, פנ: עֲצֵי כֹהֲנִים.
8. קנ: לְפָנָיו, פנ: לִפָנָיו.
9. קנ (צורה מהודרת): שֶׁיֵּרְדוּ, פנ: שֶׁיֵּרְדוּ. **וכעין זה** קנ: וְהוּבְקָעָה, פנ: וְהוּבְקְעָה.

כלל: בדרך כלל, פנ לא מנקד שמות של חכמים.

4. התוספות שבשולי כתב היד

שבעה סוגי תוספות נוספו בשולי הדפים של כתב היד, ונפרטם להלן.

1. הגהות ותיקוני נוסח הפזורים לאורך כל כתב היד. הבאתי את כולם בהערות. חלקם מאת הסופרים והנקדנים המקוריים, וחלקם ממגיהים מאוחרים. ראו להלן פירוט והרחבה אודות אחד המגיהים: ״המגיה שנמחק״.
2. מעט פירושים וביאורי מילים בעברית, הבאתי את כולם בהערות. (לדוגמא בעמוד 301).
3. כ- 150 ביאורי מילים באיטלקית, בכתיב עברי, ייחודי לכתב יד זה. מלמדים על זמנו ומקום כתיבתו של כתב יד פרמה (דרום איטליה, לפני כאלף שנה). נידונו ופורטו במאמר של עליזה קואומו שמובא להלן בביבליוגרפיה. מפאת מורכבות הדבר וחוסר הבנה בקריאת המילים, את רובם ככולם לא הבאתי בהערות. [רובם נמצאים בעמודים הבאים: עמוד 14 (תחילת כלאיים), עמודים 19-21 (סוף כלאיים ותחילת שביעית), רוב העמודים של מסכת שבת (החל מעמוד 50) וחלק מהעמודים של מסכת עירובין].
4. ציטוטים קדומים מירושלמי (ומעט מבבלי), בתוספת מילות קישור, כנראה מאת אחד הסופרים, במסכתות גיטים וסוטה (עמודים 138-143 ורוב העמודים שבין 152-161). הבאתי את כולם בהערות (מפני שהם קדומים, וגם מפני הייחודיות שבהבאת ציטוטים מתלמוד ירושלמי).
5. הערות הלכתיות ושימושיות במסכתות החגים, בחלקים הנוהגים למעשה, מאת מחבר מאוחר, בכתב קטן [במסכתות פסחים, כיפורים, סוכה, ביצה, ראש-השנה, מגילה]. מחמת איחורן ומיעוט המקום במהדורה, לא הבאתי אף אחת מהן.
6. הערות צנזורה. הבאתי את כולם בהערות. ראו פירוט והרחבה להלן.
7. ניסויי קולמוס(?) (כגון פירוט שבטי ישראל בעמוד 78, ״אאמיר שם מוראי״ בעמוד 338, ״המצפצפים והמהגים״ + ״ושעשע״ בעמוד 343).

הערה כללית: מספר פעמים במקומות שיש הגהה גדולה בתחתית העמוד, מגיה מסויים(?) סימן בשוליים סימן הדומה לאותיות: ״דן/יו״ שזהו סימן המפנה לתוספות המופיעות בתחתית העמוד. לדוגמא בעמוד 43, ובהערה שם.

הצנזורה – פירוט והרחבה

כמו כתבי יד אחרים באיטליה, גם כתב יד פרמה עבר צנזורה, הצנזור המפורסם, היהודי המומר שמואל ויואס המכונה דומניקו הירושלמי (ג׳רוזלימיטנו) חתם על צנזור כתב יד פרמה בשנת 1598, וחתימתו מופיעה בעמוד האחרון (590). [יש לציין כי בספרא כתב יד פרמה (דֶה־רוֹסִּי 139) מופיעה חתימה נוספת, וייתכן כי משמעות הדבר שכתבי היד הללו הופרדו כבר בשנת 1598. אמנם, אין זו הוכחה ניצחת, ששמא חתם בנפרד כשהיו מחוברים מפני שאלו שני חיבורים שונים].

הגהות הצנזורה הן מחמשה סוגים:
1. כתיבת ״עע״ז״ לצד המילה הבעייתית (פעמים רבות).
2. כתיבת ״עכו״ם״ לצד המילה הבעייתית (פעמים רבות).
3. קשקוש על המילה הבעייתית בדיו שחור (פעמיים בעמודים 220+221).
4. גירוד המילה הבעייתית (עמוד 347).
5. חתימת הצנזור (בעמוד האחרון: 390).

המילים המצונזרות הן (בכל הצורות וההטיות השונות): גוי, נכרי, עבודה זרה, מינות/מינים, צלמים, תרפות, וכן שמות שלושה חגים המוזכרים במסכת עבודה זרה (״קלנד?ס? וסטרנלייא וקרטיסים״).
שימו לב כי מילה כגון ״גוי/נכרי״ מצונזרת רק כאשר לפי ההקשר המקומי שלה היא נראית כפוגעת בנוצרים. ראו לדוגמא הערה בעמוד 375. (וראו ב- ״ספר הזיקוק״ שכתב דומניקו עצמו, שבו יש הוראות באילו מקרים יש לצנזר ובאילו מקרים אין לצנזר. מובא להלן בביבליוגרפיה).

המגיה שנמחק – פירוט והרחבה

להלן תופעה ששמתי לב אליה תוך כדי עבודתי, ולא מצאתי מישהו שעמד עליה:

יש מגיה שנוסחאותיו קרובות לנוסח הדפוסים, שהגהותיו נמחקו כמעט תמיד. כיניתי אותו: ״המגיה שנמחק״.

המגיה שנמחק מַפנה להגהותיו בשתי נקודות מאוזנות (כעין צֵירֵי). כמו כן, בדרך כלל ניתן להבחין בשולי העמודה בגירוד של הקלף, כשעל גבי הגרד או לצדו יש קו מחיקה אלכסוני גדול. בדרך כלל קשה לראות שרידים להגהותיו, מפני שמישהו מחק אותם היטב.

להלן רשימת מקרים שתיעדתי (חלקם לא בטוחים):

כלאיים ח,ו (עמוד 19).

פסחים ג,ח (עמוד 68),

פסחים ז,יא (עמוד 71),

פסחים י,ד-ה (עמוד 73),

פסחים י,ז (עמוד 74),

סוכה ה,ה (עמוד 88),

תעניות ב,יו (עמוד 97),

תעניות ד,ב (עמוד 98. פעמיים),

מגילה א,יג (עמוד 100),

יבמות ח,ז +יבמות י,א (עמוד 111),

יבמות יג,ז (עמוד 114),

קידושים א,ו (עמוד 161),

קידושים ג,ב (עמוד 163),

נזיקים י,ב (עמוד 174).

[ואולי גם :שבועות ב,ג (עמוד 208)].

ד. אודות המהדורה הנוכחית

1. הטקסט

הטקסט שנבחר להיות נוסח הפְּנִים של מהדורה זו, הוא נוסח סופר פַּרְמַה (כולל צורת הדף והעימוד), מפני שהוא טקסט המשנה השלם ביותר המצוי בכתבי היד הקיימים בידינו.

הגהת הנוסח

חשוב לדעת שבכל כתב יד יש טעויות סופר. כדי שהנוסח הסופי של מהדורה זו יהיה מהימן, מדויק, וללא טעויות, השוויתי את נוסח **סופר פרמה** לנוסח **סופר קאופמן** וכן לנוסח **סופר קיימברידג'**. (בנוסף, השוויתי באופן שיטתי לנוסח הדפוסים שבהוצאת "משנה סדורה").

בכל מקרה שהשתכנעתי שיש טעות בכתב יד פרמה: תיקנתי את הטעות לפי הנוסח שבכתבי היד האחרים, באמצעות סימוני סוגריים כמקובל, והערתי על כך בהערה.

במקרים שהתרשמתי שאין מדובר בטעות אלא בחילוף נוסח, פעלתי כדלהלן:

כאשר הטקסט של שני כתבי היד הנוספים: קס **וגם** קיי, **שונה** מנוסח סופר פרמה: נתתי את נוסחתם בהערה.

ברוב ככל המקרים שהטקסט של קס: **שונה** מנוסח סופר פרמה: נתתי את נוסחתו בהערה. (לא הסתמכתי על נוסח נקדן קאופמן, אך בדרך כלל הערתי על נוסחתו בהערות. שימו לב שפעמים רבות נקדן קאופמן רומז לנוסח חלופי באמצעות הניקוד, ולפעמים גם באמצעות חוסר ניקוד).

במקרים שבהם קאופמן ופרמה שווים, לא הערתי על נוסח שונה הנמצא בכתב יד קיימברידג'. לכלל זה יש חריג חלקי: החל מעמוד 143 והלאה, **בכל מקרה** שבו נוסח קיי תומך בנוסח הדפוסים כנגד נוסח קאופמן ופרמה, נתתי את נוסחתו בהערה. **חשוב להדגיש:** בכל מקום שסימנתי $ הכוונה **ששלושת** כתבי היד משתווים בנוסח זה. אלא שלפני עמוד 143 הקפדתי לסמן $ בכל שינוי משמעותי מנוסח הדפוסים. (לאחר עמוד 143 כבר לא היה קריטי לסמן $, מפני שבכל מקום שבו נוסח הדפוסים שונה אך אין הערה על נוסח קיי, משמעות הדבר היא ששלושת כתבי היד שווים כנגד נוסח הדפוסים).

רשימת מאפיינים והבדלים כלליים בין כתבי היד, שעליהם לא תמיד הקפדתי להעיר:

1. קיי כמעט תמיד כותב "יוֹסֵי" ואילו קאופמן ופרמה ברוב הפעמים כותבים "יוֹסֵה".
2. קיי כמעט תמיד כותב "מִשּׁוּם" ואילו קאופמן ופרמה ברוב הפעמים כותבים "מִשֵּׁם".
3. קאופמן ופרמה כותבים ברוב הפעמים "בְּמִי דְּבָרִים אֲמוּרִים", אך בקיימברידג' פעמים רבות כתוב: "בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים". פנ ניקד: "בְּמִי", ואילו קנ מנקד תמיד "בַּמֵּי" (כנראה מפני שגרס: "בַּמֶּה").
4. קיי כמעט תמיד: "כאילו". קאופמן ופרמה ברוב הפעמים: "כילו". קנ מנקד: "כְּילוּ". פנ מנקד: "כִּילוּ".

סדר עבודתי בהתקנה: זרעים, מועד, נשים, מעבר חוזר על זרעים להשוואה לדפוסים, טהרות, מסכתות אבות-הוריות, קדשים, נזיקים.

הערה: שימו לב שיש חלקים (בעיקר בסוף סדר טהרות) שבהם כתב יד קאופמן המקורי חסר, והושלם בידי סופר ונקדן מאוחרים. ראו הערה גדולה בעמוד 380 לגבי קס2 ו-קנ2. האמת ניתנת להיאמר, שהיה צריך להשוות בחלקים אלו (ואולי בכל סדר טהרות) גם לכתב יד של סדר טהרות המכונה **פַּרְמַה ב' (דה-רוסי 497)**, שהוא קדום, ומנוקד כולו בניקוד קדום וטוב. לצערי חשבתי על רעיון זה רק לאחר סיום ההתקנה של סדר טהרות.

התקנת טקסט אחיד ונגיש ללומד

מילים המורכבות משתיים כגון כי־צד, לפי־כך, אי־זה, חוברו במהדורה זו תמיד, גם במקרים שהן נפרדות בכתב היד. מה גם שבמקרים רבים קשה להכריע האם המילים הללו כתובות בנפרד או במחובר.

בכתב יד פרמה, כדרכם של רבים מכתבי היד הקדומים, המילה "של" מופיעה ברוב הפעמים במחובר למילה הבאה. לפיכך ולצורך האחידות נקבע במהדורה זו שכל המילים שמתחילות "של" חוברו למילה הבאה, אפילו במקרים המעטים שבהם המילים אינן מחוברות בכתב היד. (לעיתים הסופר מחלק אפילו מילים שוודאי מחוברות, כאשר המילה נמצאת בסוף שורה. לכן, למרות שהסופר בדרך כלל מחבר מלת "של" למילה הבאה, בסוף שורה הוא מפריד. ויש מגיה כלשהו שבדרך כלל מנקד מילת "שֶׁל" הנפרדת ומוסיף מקף לאחריה כדי לרמוז שיש לחברה למילה הבאה. גם אני סימנתי מקפים עיליים בין מילים שנחלקו, כדי לסמן את חיבור המילים (וראו הערה בעמוד 207).

מהדורה זו מיוחדת בצורת התקנה נגישה ללומד. לדוגמא: במקרה שהסופר כתב "שמסר" ולאחר מכן אות "ס" תוקנה להיות אות "כ" לגרוס "שמכר": במקום להתקין "שמ(ס)[כ]ר" (כפי שמקובל ברוב המהדורות המדעיות), התקנתי בדרך כלל "(שמסר) [שמכר]" ובהערה ציינתי שאות "ס" תוקנה להיות "כ". זו דרך ארוכה יותר, אך מקלה מאוד על הלומד משנה מתוך הנוסח, בפרט כשמדובר בתיקונים מסובכים של מספר אותיות במילה.

הכתיב הארץ-ישראלי, הרגיל בכתבי היד הארץ ישראלים וגם בתלמוד הירושלמי, משקף פעמים רבות את המילה כפי שהיא נשמעה באמירה על פה, ולא כדרך שצריך לכותבה.

זו הסיבה שיש חילופי אותיות "ב/ו" ("ב" רפויה), מפני שנשמעו באופן זהה.

זו גם הסיבה שבמקום לכתוב "אֵי אֶפְשָׁר" כתבו פעמים רבות במחובר "אֵיפְשָׁר", במקום לכתוב "שֶׁאֵינִי" או "שֶׁאֲנִי" כתבו פעמים רבות "שני", ובמקום לכתוב "אליעזר/אלעזר" כתבו פעמים רבות "ליעזר/לעזר".

במהדורה זו השלמתי בסוגריים זוויתיים את האותיות שנשמטו בהגייה. (לפי ההקשר ולפי כתבי היד האחרים קבעתי מה ההשלמה הנכונה).

וּמִדֵּי דַּבְּרִי בּוֹ, אזכיר כי פעמים רבות השמות אליעזר/אלעזר מתחלפים בכתבי היד, זה גורס כך וזה אחרת. ונראה לי שיסוד החילופים בשמות אלו הוא מפני שמצוי בכתבי היד הכתיב ״ליעזר/לעזר״, ואות ״ל״ שבכתיב ״ליעזר״ יכולה להיקרא בחיריק, אך פעמים רבות מצוי בכתבי היד הארץ ישראלים שיכולה גם להיקרא בשווא/סגול. לכן כשכתוב ״ליעזר״ כוונת הדברים יכולה להיות: ״אליעזר״ או ״אלעזר״, וזהו המקור לחילופי הנוסח.

בכתיב הארץ ישראלי מילת ״מְטַמִּין״ כתובה בדרך כלל בהשמטת אות ״א״, במקום ״מְטַמְּאִין״. וכן המילה ״מִיטַמִּין״ במקום מִיטַמְּאִין״. חשוב להדגיש שלפעמים בכתבי היד הכתיב הוא ״מיטמין״ אך ברור מתוך ההקשר שהכוונה מְיטַמִּין כשאות ״י״ משמשת במקרה זה כשווא/סגול ולא כחיריק. וכן במילים מְטַמֵּא/מִיטַמֵּא/מְיטַמֵּא, וכן במילים לְטַמֵּא/לִיטַמֵּא [כלומר: ״לְהִיטַּמֵּא״]/לְיטַמֵּא וראו הערה בעמוד 336 ובעמוד 354.

כל הקיצורים שבכתב היד נפתחו במהדורה זו בין קווים ישרים[], למעט: ר׳ = רְבִּי - שבדרך כלל לא נפתח. במקרים מסופקים השוויתי לכתבי היד האחרים ו/או הערתי על כך בהערה.

וּמִדֵּי דַּבְּרִי בּוֹ אזכיר כי המילה ברבִּי מופיע תמיד בכתבי היד כשבסופה גרש לסימון קיצור, ולעיתים אף נכתב מלא: ״בְּרְבִּי״ (כלומר: ״בן רבי״). בדפוסים השתרבבה טעות לכתוב ״בַּר״ בלא סימן קיצור.

לגבי אות ׳ל׳ בסוף מילה וכן אות ״ל״ בשם ״אלוהים״: לעיתים מופיע במקומן קו קטן מיוחד, מעט מתעגל, שהוא כעין תחליף לאות ״ל״ קצוצה. התייחסתי לכך כאילו אות ״ל״ כתובה בכתב היד. גם אותיות שבסוף שורה פעמים רבות מופיעות קצוצות (כתוב רק החצי הימני של האות), התייחסתי כאילו האות כתובה במלואה ולא הערתי על כך.

לגבי חילופי אותיות ״ם/ס״ ״ד/ר״: פעמים רבות אי אפשר להכריע חד משמעית מהי האות שהתכוון הסופר לכתוב, וניסיתי לדון את הסופר לכף זכות לומר שהתכוון לכתוב את האות הנכונה, אלא אם כן וודאי שכתובה אות אחרת. במקרים מסופקים השוויתי לכתבי היד האחרים ו/או הערתי על כך בהערה.

לעיתים סומן בכתב היד שיש לשנות את סדר המילים/המשפטים הכתוב. בדרך כלל סומנה אות ״א״ מעל המילה שצריכה להיקרא ראשונה, ואות ״ב״ מעל המילה שצריכה להיקרא לאחריה. במקרים אלו, ותוך השוואה לכתבי היד האחרים, תיקנתי את המילים שבנוסח הפנים לסדר הנכון, והערתי על כך בהערות.

בזמן הקדום השתמשו בשם ״**הלכה**״ לכל יחידה המכונה בזמנינו ״**משנה**״. בדרך כלל בסוף כל פרק מופיע סיכום מספר ההלכות שיש בו. בסדר זרעים, ובחלקים מסדר טהרות הסופר כתוב בנוסח מלא: ״פרק א הלוכותיו ז׳ פרק ב״. לעיתים, אולי מחמת חוסר מקום, נכתב בשורה שבסוף הפרק שהסתיים המילים ״פרק א״, ובשורה שלאחר מכן המילים ״הל׳ ז פרק ב״. ברוב שאר הסדרים הנוסח המלא קוצץ, ומופיע רק ״הל׳ ז פרק ב״ כשמשמעות הדבר שכעת מתחיל ״פרק ב״ ואילו מספר ההלכות שהיו בפרק ״א״ הוא: ״ז״. יש לציין שבכתב יד קיימברידג׳ כתוב תמיד כגון ״הל׳ ז פרק ב״, ואילו בכתב יד קאופמן כתוב תמיד ״פרק ב׳ הל׳ ז״ (כשמספר ההלכות מתייחס לפרק שהסתיים!). מפני שחששתי שציון מספר הפרק שהסתיים עלול ליצור בלבול אצל הקורא שיטעה ויחשוב שזהו מספר הפרק שמתחיל, ומפני שברוב שאר הסדרים אפילו הסופר עצמו לא ציין את מספר הפרק שהסתיים, סימנתי בסוגריים מסולסלים את מספר הפרק שהסתיים - והקטנתי את הפונט שלו. הדבר נעשה רק לצורך מניעת טעות, ואין הכוונה שיש למחוק מילים אלו.

הערות נוספות

צורת כתיבת שֵׁם הַשֵּׁם בכתב היד: שתיים או שלוש אותיות ״י״ סמוכות, ואות ״י״ נוספת תלויה על גביהן. במהדורה זו סומן כך: ״יייי״.

צירוף האותיות ״יה״ הוא חלק משם השם, ומהווה שם קדוש בפני עצמו. כדי שלא לכתוב שם קדוש שלא לצורך, ברוב כתב יד פרמה נכתב מספר הלכה ״טו״ במקום ״יה״ (וכן בסיכום ההלכות שבפרק). כך המצב גם בכתב יד קיימרידג׳. אמנם לפי הנוהג הקדום כן כתבו ״יה״ וכפי שמופיע כמעט תמיד בכתב יד קאופמן. גם בכתב יד פרמה לעיתים נכתב ״יה״, כתלות בסופרים השונים של כתב היד.

פעמים רבות נוספה בכתבי היד אות ״ה״ בצורת הזכר, כדי להבדילה מצורת הנקבה כגון במילים: ״עָשִׂיתָה״ במקום ״עָשִׂיתָ״, ״שָׁמַרְתָּה״ במקום ״שָׁמַרְתָּ״, ״רָצִיתָה״ במקום ״רָצִיתָ״, וזאת כדי שלא יתבלבלו עם צורת הנקבה ״עָשִׂית/רָצִית/שָׁמַרְתְּ״. (תופעה זו קיימת לעיתים רחוקות בתנ״ך).

תופעת כפל גרסה בכתבי היד: יש מקומות שבהם היו במסורת שני נוסחים חלופיים, יש גורסים כך ויש גורסים אחרת. בתחילה היה נוסח אחד בנוסח הַפְּנִים, ונוסח חלופי נתלה מעליו. לעיתים מעתיק כתב היד חשב שמדובר בהוספת השמטה ולא הבין שמדובר בנוסח חליפי, ולכן הכניס לנוסח הפנים את הטקסט התלוי, בנוסף לטקסט שכבר נמצא בנוסח הפנים. כך קרה שבכתב היד נמצאים שני נוסחים גם יחד בתוך נוסח הפנים, ונוצר כפל גרסה.

וּמִדֵּי דַּבְּרִי בּוֹ אזכיר שלא רק נוסחים חלופיים נכנסו לנוסח הפנים אלא אפילו פירושים שנכתבו בגיליון, לפעמים נכנסו בטעות לתוך נוסח הפנים (ראו הערה במסכת פסחים ח,ד (עמוד 72) לגבי המילים ״בני החבורה״ שנוספו בדפוסים).

הפיסוק

הפיסוק הוא מפרש גדול. פעמים רבות קיימות בכתב היד נקודות (עיליות) המסמנות עצירה, אם בסוף משפט או בסוף איבר שבתוך משפט ארוך. בחלק מהגליונות המנוקדים נעשה שימוש בסימוני טעמים, כולל שימוש בטעם ״אתנחתא״, לצורך פיסוק.

מהדורה זו מפוסקת לתועלת הלומדים. הפיסוק איננו לפי כתב יד כזה או אחר אלא מדובר בפיסוק מודרני בסיסי שלפעמים צריך לתקנו, ואין להכריע על פיו.

2. הניקוד

הניקוד שנבחר לנוסח הפְּנים של מהדורה זו מבוסס בעיקרו על ניקוד כתב יד קאופמן, מפני שהוא ניקוד המשנה השלם ביותר המצוי בכתבי היד הקיימים בידינו.

שימו לב! ניקוד מהדורה זו נועד להעביר לקורא את מסורת ההגייה של לשון חכמים **כפי שהייתה נשמעת על פה** מפי הנקדנים, ולא תמיד הקפדתי לנקד בצורה המדוייקת שהם ניקדו בכתב במקרים שאין בדבר משמעות לאופן ההגייה.

[לדוגמא: נקדני פרמה, ולעיתים גם נקדן קאופמן, לא הקפידו על הבדל בין קמץ לפתח ובין צירי לסגול. במהדורה זו השתדלתי לתקן את הניקוד במקרים אלו. דוגמא נוספת: כשכתבתי בהערות שבשני כתבי היד מנוקד באופן זהה, עשיתי זאת גם במקרים שבכתב יד אחד מנוקד בקמץ ובשני מנוקד בפתח, וכן במקרים נוספים כיוצא בזה].

שימו לב! ניקוד מהדורה זו לא עבר הגהה דיקדוקית (בפרט בעניין הדגשים), והוא רחוק מלהיות מושלם. בכל זאת יש בו תועלת רבה ללומדים להכרת אופן הגיית המילים בלשון חכמים.

השוואת והגהת הניקוד

בכל מקום שבו קיים ניקוד בפרמה, השוויתי את נוסח נקדן קאופמן לנוסח נקדן פרמה (כתב יד קיימברידג' אינו מנוקד כלל, למעט מילים בודדות ולעיתים נדירות).

במקרה שניקוד פרמה שונה מניקוד קאופמן:

אם מדובר בשינוי מהותי (לפי הערכתי), הערתי על השינוי. אולם, אם השינוי הוא מסוג השינויים הקבועים שבין דרכי הניקוד של נקדן פרמה לדרכי הניקוד של נקדן קאופמן, לא הערתי על שינוי הניקוד.

יש מקרים שבהם נקדן קאופמן לא ניקד, **או** שבחוסר שימת לב ניקד ניקוד מוטעה לחלוטין, **או** שניקד נוסח שונה מנוסח **סופר** פרמה: במקרים אלו ניקדתי לפי נקדן פרמה, והערתי על כך בהערה. אם גם נקדן פרמה לא ניקד, ניקדתי לפי שיקול דעתי ובהתאם לניקוד המופיע במקומות אחרים במשנה, והערתי על כך בהערה.

בעניין קמץ-קטן שהגייתו דומה לחולָם, כגון במילה "נכרי" שהקמץ שבאות "נ" הוא קמץ קטן: סופר קאופמן נוטה פעמים רבות לכתוב בכתיב מלא כגון "נוכרי", אך פעמים רבות כתב גם הוא בכתיב חסר. במקרים שהכתיב חסר, פעמים שנקדן פרמה מנקד אות "נ" בחולם, ופעמים שמנקדה בחטף-קמץ כדי לסמן שזהו קמץ קטן. אמנם, נקדן קאופמן ממעט להשתמש בסימון מיוחד לקמץ קטן, ופעמים רבות מנקד בקמץ רגיל. כדי שהקורא יידע איך לקרוא - ניקדתי תמיד "נֳכרי". וכן בכל מקום שאני סבור שיש לקרוא בקמץ קטן - ניקדתי בחטף קמץ, אפילו כאשר נקדן קאופמן ניקד קמץ רגיל. (מקרה מיוחד הראוי להמשך בדיקה מדוקדקת הוא המילה "קֳדָשִׁים" שלדעתי אות "ק" צריכה להיות בקמץ קטן, וכך ניקדתי, אך לפי המסורת הספרדית נקראת בקמץ רגיל). וראו גם בעמוד 234 בהערות.

בעניין אות "ה" דגושה בסוף מילה (מַפִּיק "ה"): פעמים רבות קנ לא שם "מפיק ה" במקום שאנחנו כן רגילים לשים, ואולי גם להיפך. השיטה שלו בעניין זה לא מספיק ברורה לי. במהדורה זו שמתי "מפיק ה"" במקומות שחשבתי שצריך לשים. וראו הערה בעמוד 313 לגבי המילים "קצרה" ו "ארוכה".

אות "ר" שבמילה "רְבִּי" נוקדה במהדורה זו תמיד בשווא, כפי שמנקדים בדרך כלל נקדן קאופמן ונקדן פרמה הראשי. (אך אציין שלפעמים הם מנקדים בסגול).

באופן כללי כתבי היד כתובים בכתיב מלא מאוד, כלומר שמוסיפים פעמים רבות אותיות "ו" או "י". הכתיב המלא המופיע בכתבי היד חשוב ביותר לקביעה מהו הנוסח וכיצד יש לנקד, ואסור בשום פנים להתעלם ממנו גם במקרה שהמילה מנוקדת. בדפוסים המנוקדים סילקו את אותיות הניקוד "ו/י", אולם לדעתי חשוב מאוד להשאיר את הכתיב המלא גם כאשר הטקסט מנוקד.

לגבי השם הפרטי "הלל": יש בכתבי היד חילופי נוסח האם לכתוב "הֶלֵל" או "הֶילֵל". אך חשוב לציין שהכתיב "הילל" אינו מחייב ניקוד "הִילֵל" מפני שאות "י" משמשת פעמים רבות בכתבי היד במקום ניקד שווא/סגול/צירי.

לגבי המילה "אֵמָתַי/מֵאֵמָתַי": יש בכתבי היד חילופי כתיב האם לכתוב בכתיב מלא "מאימתי/אימתי" או לכתוב בכתיב חסר "מאמתי/אמתי". במקרה זה הכתיב משמעותי לגרסה. נקדן פרמה נוטה לנקד אות "א" בפתח: "אַמָתַי/מֵאַמָתַי", ואילו נקדן קאופמן מנקד תמיד אות "א" בצירי: "אֵימָתַי/מֵאֵימָתַי", גם כשהכתיב חסר "י".

הערות נוספות

נקדני כתבי היד רגילים לנקד אותיות "י/ו" בסוף תיבה. כגון במילה: "מָתַיִ". זאת בניגוד לרגיל בזמננו לנקד: "מָתַי". וכגון במילה "מַעֲשָׂיוְ" בניגוד לרגילות בזמננו לנקד: "מַעֲשָׂיו".

המילה "אֵינוּ" מנוקדת כך בכתבי היד, מפני שמילה זו היא קיצור של שתי המילים "אין הוא". זאת בניגוד לרגיל היום לנקד: "אֵינוֹ".

יש תופעה לשונית כללית בלשון חכמים של החלפת אות "א" באות "י" כגון במילה "הוֹדָיוֹת" במקום "הוֹדָאוֹת". כך גם במילה "קְרִיַּית" במקום קְרִיאַת", ובמילה "בְּרִיוֹת" במקום "בְּרִיאוֹת" (צורת רבות של המילה "בְּרִיאָה"). אלא שלגבי שתי המילים האחרונות יש בעיה מיוחדת: המילה "קריית" מופיעה לפעמים בכתיב מלא "קיריית", והמילה "בריות" מופיעה לפעמים בכתיב מלא "ביריות". כשלעצמו אין הכתיב הזה בעייתי, וניתן לנקד "קְירִיַּית" או "בְּירִיוֹת", מפני שאות "י" משמשת פעמים רבות במקום שווא/סגול. למרות זאת יש מסורת קריאה שקוראת בחיריק "קִירְיַּית", ומסורת קריאה שקוראת בחיריק "בִּירְיוֹת". במקרים אלו ספק האם תוספת אות "י" מלמדת שהסופר קרא בחיריק, או שמא קרא בשווא/סגול. בעיה נוספת יש במילה "כילו" (צורה מקוצרת של המילה "כְּאִילּוּ"): לכאורה צריך לנקדה "כְּילּוּ" וכפי שניקד קנ, אך פנ ניקד "כִּילּוּ" (כלאיים ה,ב).

ה. ביבליוגרפיה

מאמרים העוסקים בכתב יד פרמה (ועניינים קשורים)

ג׳ הנמן, תורת הצורות של לשון המשנה על פי מסורת כתב־יד פרמה (דה־רוסי 138), דיסרטציה, אוניברסיטת תל אביב, תל אביב, תש״ם.

מ׳ קרופ, ״על היחס בין משנה כ״י פארמה דה־רוסי 138, לבין ספרא וסדר אליהו רבא וזוטא כ״י ואטיקאן 31״, תרמיץ מ״ט (תש״ם)

י״צ פיינטוך ״משהו על כתב יד פרמה (דה רוססי 138)״ בתוך: ספר השנה של אוניברסיטת בר אילן י״ח-י״ט, אוניברסיטת בר אילן, רמת גן תשמ״א.

ג׳ בן־עמי צרפתי, ״הגיליונות של כתב יד פארמה 138״ לשוננו מ״ה (טבת ה׳תשמ״א), האקדמיה ללשון העברית, ירושלים

ד׳ רוזנטל, ״על תרומת ה׳גניזה׳ האיטלקית לחקר הנוסח של המשנה, התלמוד הבבלי והתלמוד הירושלמי״ בתוך: אברהם דוד ויעקב תבורי (עורכים), הגניזה האיטלקית, ירושלים: אורחות, תשנ״ח, קא–קט

מ׳ כהנא, אוצר כתבי יד של מדרש הלכה: שחזור העותקים ותיאורם, האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, ירושלים תשנ״ה (עמ׳ 64 הע׳ 25)

ג׳ פריבור, ״ספר הזיקוק״ של דומיניקו ירושלמי (1621-1555) והשפעתו על הדפוס העברי, דיסרטציה, אוניברסיטת בר אילן, רמת גן תשס״ד.

L. Cuomo, "Antichissime glosse salentine nel codice ebraico di Parma, De Rossi 138" Medioevo Romanzo 4 (1977), pp. 185-271

J. B. De-Rossi, Mss. codices hebraici Biblioth I. B. De-Rossi (Parmae, 1803)

Hebrew manuscripts in the Biblioteca Palatina in Parma: catalogue / edited by Benjamin Richler; palaeographical and codicological descriptions, Malachi Beit-Arié. Jerusalem: Hebrew University of Jerusalem, Jewish National and University Library, 2001

ביבליוגרפיה כללית לנוסח המשנה

י״נ אפשטיין, מבוא לנוסח המשנה, ירושלים תש״ח.

הרב נ׳ זק״ש (עורך), משנה זרעים עם שינויי נוסחאות,

ו. סימונים וקיצורים

(**סוגריים עגולים**): מחיקה בכתב היד.

[**סוגריים מרובעים**]: תיקון/הוספה בכתב היד.

{**סוגריים מסולסלים**}: מחיקה שלי.

<**סוגריים זויתיים**>: תיקון/הוספה שלי.

ק = כתב יד קאופמן.
קיי = כתב יד קיימברידג׳.

קס = **ק**אופמן **ס**ופר, כלומר: סופר כתב יד קאופמן.
קנ = **ק**אופמן **נ**קדן, כלומר: נקדן-מגיה כתב יד קאופמן.

קס2 = הסופר שהשלים מספר דפים בכתב יד קאופמן.
קנ2 = הנקדן שניקד את הדפים שהושלמו בכתב יד קאופמן.

(בדרך כלל לא התייחסתי למגיהים נוספים מאוחרים, הקיימים בכתב יד קאופמן, שנוסחתם קרובה לנוסח הדפוסים).

מידע על הערות השוליים והסימונים השונים שלהן

הערות המסומנות ב- * ; עניינים הקשורים לכתב יד פרמה עצמו: הגהות וכדומה.

הערות המסומנות ב- © ; ענייני צנזורה.

הערות המסומנות ב- § ; פירוש בעברית או איטלקית, או הסבר ותוספות (שאינן נוסח) שנוספו בשוליים.

הערות המסומנות ב- # ; ענייני ניקוד.

הערות המסומנות ב- ## ; מילים הנמצאות בתוך חטיבת ניקוד רציף, אך נראה שנוקדו בפני עצמן קודם הניקוד הרציף (ראו הרחבה להלן אודות תופעה זו).

הערות המסומנות ב- ^ ; מקרים שבהם **ק**אופמן **ס**וֹפֵר, **וגם קיי**מברידג׳ [= **קס**+**קיי**] גורסים גרסה **שונה** מ- **פרמה**.

הערות המסומנות ב- » ; **הערות לא עִיקביוֹת,** על שינוי נוסח המופיע באחד מכתבי היד כאשר כתב היד השני תומך בנוסח פרמה (בדרך כלל מובאות במקרים ששינוי הנוסח הוא בקאופמן, או במקרים ששינוי הנוסח הוא כנוסח הדפוסים). ראו הרחבה להלן.

סימון הנמצא בסוגריים כגון (^) («); שינוי הנוגע לצורת הכתיב בלבד, כשאינו משנה כלל את משמעות המילה.

מילה המסומנת ב- $; להדגשה: כנוסח שבפרמה, כן הנוסח גם בכתבי יד קאופמן וקיימברידג׳ (ק+קיי).

מילה המסומנת ב- & ; להדגשה: בקאופמן **וגם** בפרמה, מנוקד כניקוד שניקדתי.

הערות מסומנות ב- ° ; הפנייה לציטוט מהמקרא.

הערות שנוסף להן סימן • ; מקרים שבהם, לדעתי, כדאי מאוד **שהלומדים** יתבוננו בהערה. שאר ההערות נועדו **למעיינים**.

הערת שוליים **בלי סימון נוסף** = הערה טכנית, או נוסח קנ.

סדר המסכתות

~ סֵדֶר זְרָעִים ~

בְּרָכוֹת - 2
פֵּאָה - 6
דְּמַאי - 10
כִּלְאַיִם - 14
שְׁבִיעִית - 20
תְּרוּמוֹת - 26
מַעַשְׂרוֹת - 33
מַעֲשֵׂר שֵׁינִי - 36
חַלָּה - 41
עָרְלָה - 43
בִּיכּוּרִים - 45

~ סֵדֶר מוֹעֵד ~

שַׁבָּת - 48
עֵירוּבִין - 59
פְּסָחִים - 66
כִּיפּוּרִים (יוֹמָא) **- 74**
שְׁקָלִים - 79
סוּכָּה - 85
בֵּיצָה - 89
רֹאשׁ הַשָּׁנָה - 92
תַּעֲנִיּוֹת - 96
מְגִילָּה - 99
חֲגִיגָה - 102
מוֹעֵד (מוֹעֵד קָטָן) **- 104**

~ סֵדֶר נָשִׁים ~

יְבָמוֹת - 105
כְּתוּבּוֹת - 117
נְדָרִים - 128
גִּיטִּים - 137
נָזִיר - 146
סוֹטָה - 152
קִידּוּשִׁים - 161

~ סֵדֶר נְזִיקִים ~

נְזִיקִים - 166
(בָּבָא קַמָּא - 166)
(בָּבָא מְצִיעָאָה - 175)
(בָּבָא בַּתְרָא - 185)
סֶנְהֶדְרִין - 194
(מַכּוֹת - 204)
שְׁבוּעוֹת - 207
עֵדִיּוֹת - 213
עֲבוֹדָה זָרָה - 220
אָבוֹת - 225
הוֹרָיוֹת - 231

~ סֵדֶר קֳדָשִׁים ~

זְבָחִים - 234
מְנָחוֹת - 244
חוּלִּים - 255
בְּכוֹרוֹת - 262
עֲרָכִים - 270
תְּמוּרָה - 275
מְעִילָה - 279
כָּרֵיתוֹת - 282
מִידּוֹת - 288
תָּמִיד - 293
קִינִּים - 297

~ סֵדֶר טַהֲרוֹת ~

כֵּלִים - 300
אֲהֵילוֹת - 321
נְגָעִים - 334
פָּרָה - 345
טַהֲרוֹת - 354
מִקְוָות - 361
נִידָּה - 368
מַשְׁקִין (מַכְשִׁירִין) **- 374**
זָבִין - 379
טְבוּל יוֹם - 382
יָדַיִם - 385
עֻקְצִים - 388

[זאת המשנה מששה סדרים עם תורת כהנים
כולו שלי משה בר' בנימן פינצי]

[ובא לחלקי יהודה]

[שלי יהודה בכ"ר משה דפינצי מנ"ע]

<<<<<<<<< עמוד שער זה היה ריק בתחילתו, ובמשך השנים נוספו בו כיתובי בעלים הנ"ל.
בנוסף יש בו מספר ניסויי קולמוס וכיתובים נוספים (שחלקם נכתבו בידי יהודה פינצי) כגון:
[**לישועתך קויתי ה'**],
[**אלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה**],
[**חמשה פרחי זהב**]*
[**עמינדב בכ"ר שלמה <?_ל___?>**]**,
>>>>>>>>>>>

*<אולי זהו המחיר ששולם עבור כתב היד. כל מטבע פלורין [=פרח זהב] שקל 3.5 גרם זהב>
**<ייתכן שהיה כתוב "פאנו". ראו: מד"א קאסוטו, ספר זכרון לאשר גולאק ושמואל קליין ז"ל, ירושלים תש"ב עמ' 151, הע' 2>

מֵאֵמָתַי[#1] קוֹרִין אֶת שְׁמַע בַּעֲרָבִים? מִשָּׁעָה שֶׁהַכֹּהֲנִים נִכְנָסִין לֶאֱכֹל בִּתְרוּמָתָן, עַד סוֹף הָאַשְׁמוֹרֶת הָרִאשׁוֹנָה, דִּבְרֵי רְ' אֱלִיעֶזֶר. וַחֲכָמִין אוֹמְרִין: עַד חֲצוֹת. רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: עַד שֶׁיַּעֲלֶה עַמּוּד הַשַּׁחַר. **ב'** מַעֲשֶׂה שֶׁבָּאוּ בָנָיו מִבֵּית הַמִּשְׁתֶּה, אָמְרוּ לוֹ: לֹא קָרִינוּ אֶת שְׁמַע. אָמַר לָהֶם: אִם לֹא עָלָה עַמּוּד הַשַּׁחַר, מוּתָּרִין[2«]• אַתֶּם לִקְרוֹת. **ג'** וְלֹא זוֹ בִּלְבַד, אֶלָּא כָּל שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים עַד חֲצוֹת, {מצ} מִצְוָתָן עַד שֶׁיַּעֲלֶה עַמּוּד הַשַּׁחַר. **ד'** הֶקְטֵר חֲלָבִים וְאֵיבָרִין, וַאֲכִילַת פְּסָחִים[3*] מִצְוָתָן עַד שֶׁיַּעֲלֶה עַמּוּד הַשַּׁחַר. **ה'** וְכָל[^4]• הַנֶּאֱכָלִין לְיוֹם אֶחָד, מִצְוָתָן עַד שֶׁיַּעֲלֶה עַמּוּד הַשַּׁחַר. [5«]• אִם כֵּן, לָמָּה אָמְרוּ חֲכָמִים עַד חֲצוֹת, אֶלָּא לְהַרְחִיק אֶת הָאָדָם מִן הָעֲבֵירָה. **ו'** מֵאֵמָתַי קוֹרִין אֶת שְׁמַע בַּשְּׁחָרִים? מִשֶּׁיַּכִּירוּ בֵּין תְּכֵלֶת לַלָּבָן. רְבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: בֵּין תְּכֵלֶת לַכַּרָתָן. [*6] עַד הָנֵץ הַחַמָּה. וּ[רְ]בִּ[י][^7] יְהוֹשֻׁעַ אוֹ[מֵ]ר: עַד שָׁלֹשׁ שָׁעוֹת, שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ בְּנֵי מְלָכִים לַעֲמוֹד בְּשָׁלֹשׁ שָׁעוֹת. הַקּוֹרֵא מִיכָּן וְהֵלָךְ[8«] לֹא הִפְסִיד, כְּאָדָם שֶׁהוּא קוֹרֵא בַתּוֹרָה. **ז'** בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִין: בָּעֶרֶב כָּל אָדָם[9«] יַטּוּ וְיִקְרוּ, וּבַבֹּקֶר יַעַמוֹדוּ, שֶׁנֶּאֱמַר[°10]: "וּבְשָׁכְבְּךָ[^11] וּבְקוּמֶךָ". {ו} וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְ[רִים]: כָּל אָדָם קוֹרִין כְּדַרְכָּן, שֶׁנֶּאֱמַר[°12]: "וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ". אִם כֵּן, לָמָּה נֶאֱמַר בְּשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ, {א} אֶלָּא בְּשָׁעָה שֶׁדֶּרֶךְ בְּנֵי[13«] אָדָם שׁוֹכְבִין, וּבְשָׁעָה שֶׁדֶּרֶךְ בְּנֵי« אָדָם עוֹמְדִין. **ח'** אָמַר רְ' טַרְפוֹן: אֲנִי הָיִיתִי בָא בַדֶּרֶךְ, וְהִטֵּיתִי לִקְרוֹת, כְּדִבְרֵי בֵית שַׁמַּי, וְסִיכַּנְתִּי בְעַצְמִי מִפְּנֵי הַלֵּיסְטִים[&]. אָמְרוּ לוֹ: כְּדַיי הָיִיתָה לָחוּב בְּעַצְמָךְ, שֶׁעָבַרְתָּה עַל דִּבְרֵי בֵית הֶלֵּל. **ט'** בַּשַּׁחַר מְבָרֵךְ שְׁתַּיִם לְפָנֶיהָ וְאַחַת לְאַחֲרֶיהָ, וּבָעֶרֶב מְבָרֵךְ שְׁתַּיִם לְפָנֶיהָ וּשְׁתַּיִם לְאַחֲרֶיהָ. אַחַת אֲרוּכָּה וְאַחַת קְצָרָה. מָקוֹם שֶׁאָמְרוּ לְהַאֲרִיךְ, אֵינוּ רַשַּׁיי {ל} לְקַצֵּר, לְקַצֵּר, אֵינוּ רַשַּׁיי לְהַאֲרִיךְ. לַחְתּוֹם, אֵינוּ רַשַּׁיי שֶׁלֹּא לַחְתּוֹם. וְשֶׁלֹּא לַחְתּוֹם, אֵינוּ רַשַּׁיי לַחְתּוֹם. **י'** מַזְכִּירִין יְצִיאַת מִצְרַיִם בַּלֵּילוֹת. אָמַר רְ' אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה: הֲרֵי אֲנִי כְּבֶן שִׁבְעִים שָׁנָה, וְלֹא זָכִיתִי שֶׁתֵּאָמֵר יְצִיאַת מִצְרַיִם {ב} בַּלֵּילוֹת, עַד שֶׁדְּרָשָׁהּ בֶּן זוֹמָא, שֶׁנֶּאֱמַר[°14]: לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ. יְמֵי חַיֶּיךָ, הַיָּמִים. כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ, הַלֵּילוֹת. וַחֲכָמִ[ים] אוֹמְ[רִים]: יְמֵי חַיֶּיךָ, הָעוֹלָם[^15] הַזֶּה. כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ, לְהָבִיא אֶת יְמוֹת הַמָּשִׁיחַ. {**פרק א'**}[*16]•

הלכתא י'[^17] **פרק ב'**

הָיָה קוֹרֵא בַתּוֹרָה, וְהִגִּיעַ זְמַן הַמִּקְרָא; אִם כִּיוֵּון[^18] לִבּוֹ, יָצָא, וְאִם לָאו, לֹא יָצָא. וּבַפְּרָקִים שׁוֹאֵל {מ} מִפְּנֵי הַכָּבוֹד וּמֵשִׁיב, וּבָאֶמְצַע שׁוֹאֵל מִפְּנֵי {ה} הַיִּרְאָה וּמֵשִׁיב, דִּבְרֵי רְ' מֵאִיר. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵ[ר]: בָּאֶמְצַע שׁוֹאֵל מִפְּנֵי הַיִּרְאָה, וּמֵשִׁיב מִפְּנֵי הַכָּבוֹד, וּבַפְּרָקִים שׁוֹאֵל מִפְּנֵי הַכָּבוֹד, וּמֵשִׁיב שָׁלוֹם לְכָל אָדָם[^19]. **ב'** אֵילּוּ הֵן בֵּין[20«]• הַפְּרָקִים: בֵּין בְּרָכָה רִאשׁוֹנָה לִשְׁנִיָּה, בֵּין שְׁנִיָּה לִשְׁמַע, בֵּין שְׁמַע לִוְהָיָה אִם שָׁמֹעַ, בֵּין וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ לְוַיֹּאמֶר, בֵּין וַיֹּאמֶר {ל} לֶאֱמֶת וְיַצִּיב. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵ[ר]: בֵּין וַיֹּאמֶר לֶאֱמֶת וְיַצִּיב לֹא יַפְסִיק. **ג'** אָמַר רְ' יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה: לָמָּה קָדְמָה שְׁמַע לִוְהָיָה אִם שָׁמֹעַ? אֶלָּא שֶׁיְּקַבֵּל עָלָיו מַלְכוּת שָׁמַיִם תְּחִילָּה, וְאַחַר כָּךְ יְקַבֵּל עָלָיו עוֹל מִצְוֹת. וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ לְוַיֹּאמֶר: שֶׁוְּהָיָה אִם שָׁמֹעַ נוֹהֵג בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה, וַיֹּאמֶר אֵינוּ נוֹהֵג אֶלָּא בַּיּוֹם. **ד'** הַקּוֹרֵא אֶת שְׁמַע וְלֹא הִשְׁמִיעַ לְאָזְנוֹ, יָצָא. וּ[רְ]בִּ[י] יוֹסֵי אוֹמֵ[ר]: לֹא יָצָא. קָרָא וְלֹא דִיקְדֵּק בְּאוֹתוֹתֶיהָ[21*], רְ' יוֹסֵי אוֹמֵ[ר]: יָצָא, וּ[רְ]בִּ[י] יְהוּדָ[ה] אוֹמֵ[ר]: לֹא יָצָא. הַקּוֹרֵא לְמַפְרֵעַ, לֹא יָצָא. קָרָא וְטָעָה, יַחֲזוֹר לְמָקוֹם שֶׁטָּעָה. **ה'** הָאוּמָּנִין קוֹרִין בְּרֹאשׁ הָאִילָן אוֹ בְרֹאשׁ הַנִּדְבָּךְ, מַה שֶּׁאֵינָן רַשָּׁאִין {ל} לַעֲשׂוֹת כֵּן בַּתְּפִילָּה. **ו'** חָתָן פָּטוּר מִקְּרִיַּת[&] שְׁמַע בַּלַּיְלָה הָרִאשׁוֹן וְעַד מוֹצָאֵי שַׁבָּת, אִם לֹא עָשָׂה מַעֲשֶׂה. מַעֲשֶׂה בְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל שֶׁנָּשָׂא וְקָרָא בַלַּיְלָה שֶׁנָּשָׂא. אָמְרוּ לוֹ: לֹא לִימַּדְתָּנוּ, {ש} שֶׁחָתָן פָּטוּר מִקְּרִיַּת שְׁמַע בַּלַּיְלָה הָרִאשׁוֹן. {א} אָמַ[ר] לָהֶם: אֵינִי שׁוֹמֵעַ לָכֶם לְבַטֵּל מִמֶּנִּי מַלְכוּת שָׁמַיִם שָׁעָה אַחַת. **ז'** רָחַץ בַּלַּיְלָה הָרִאשׁוֹן שֶׁמֵּתָה אִשְׁתּוֹ. אָמְרוּ לוֹ: לֹא לִימַּדְתָּנוּ[22*] שֶׁאָבֵל אָסוּר לִרְחוֹץ[^23]. אָמַ[ר] לָהֶם: אֵינִי כִשְׁאָר כָּל הָאָדָם, אַסְתְּנֵס[24(^)#]• אָנִי. **ח'** וּכְשֶׁמֵּת טְבִי[#25] עַבְדּוֹ, קִיבֵּל עָלָיו תַּנְחוּמִים. אָמְרוּ לוֹ: לֹא לִימַּדְתָּנוּ, שֶׁאֵין מְקַבְּלִין תַּנְחוּמִים עַל הָעֲבָדִים. אָמַ[ר] לָהֶם: אֵין

---

[1] בפרמה מנוקד "מֵאַמָּתַי" וכן בסמוך.
[2] ק כלפנינו. קיי: "חייבין".
[3] קס+קיי כלפנינו. מגיה מאוחר סימן (למחיקה?) את המילים "ואכילת פסחים".
[4] ק+קיי: "כָּל".
[5] קאופמן כאן: הלכה ו. קיי אין כאן הלכה חדשה.
[6] ק+קיי כלפנינו. מגיה מאוחר הוסיף בצד: "וגומרה".
[7] ק+קיי: "רְבִּי".
[8] קס הכתיב כלפנינו. קיי+קנ: "וְאֵילָךְ".
[9] קיי+קנ כלפנינו. קס: ליתא "כל אדם".
[10] דברים ו.
[11] בתנ"ך כלפנינו. אך ק+קיי: "בשכבד", וכן לפנינו בסמוך.
[12] דברים ו.
[13] קיי+קנ כלפנינו. קס: "שֶׁבְּנֵי". וכן בסמוך.
[14] דברים טז.
[15] קס+קיי: "בָּעוֹלָם" (אך קנ כלפנינו).
[16] ראו במבוא הסבר מפורט מדוע סימנתי למחיקה את מספרי הפרקים שהסתיימו.
[17] ק: "יא", בגלל שהתחיל הלכה חדשה במילים "אם כן" לעיל.
[18] ק נוסף: "אֶת". קיי נוסף: "אֶל".
[19] ק+קיי: "הָאָדָם".
[20] קיי כלפנינו. ק: ליתא "בין" - וכך מדוייק יותר.
[21] ק+קיי: כלפנינו. וכך נוסח סופר פרמה. מגיה (הנקדן?) גירד אות "ו" להיות "י", וגם תלה "יו", מפני שגרס "בְּאוֹתִיּוֹתֶיהָ".
[22] ק+קיי כלפנינו. מגיה מאוחר הוסיף בצד: "רבינו".
[23] ק+קיי: "מִלִּרְחוֹץ".
[24] ק+קיי הכתיב: "אסטנס". ובפרמה אות "א" מנוקדת בסגול.
[25] בפרמה אות בי"ת מנוקדת בצירי. וכן להלן.

טְבִי עַבְדִּי כִּשְׁאָר כָּל הָעֲבָדִים, כָּשֵׁר הָיָה. **ט׳** חָתָן אִם רוֹצֶה לִקְרוֹת אֶת שְׁמַע בְּלַיְלָה הָרִאשׁוֹן, קוֹרֵא. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: לֹא כָל הָרוֹצֶה לִיטּוֹל לוֹ אֶת הַשֵּׁם יִטּוֹל. {**פרק ב׳**}

הלכות ט׳ פרק ג׳

מִי שֶׁמֵּתוֹ מוּטָל לְפָנָיו, פָּטוּר מִקְּרִיַּת שְׁמַע, וּמִן הַתְּפִילִּין. וְנוֹשְׂאֵי^[1] הַמִּיטָּה וְחִילוּפֵיהֶן וְחִילוּפֵי חִילוּפֵיהֶם, אֶת שֶׁלִּפְנֵי הַמִּיטָּה וְאֶת שֶׁלְּאַחַר {ה} הַמִּיטָּה, אֶת שֶׁלִּפְנֵי[2]«• הַמִּיטָּה צוֹרֶךְ בָּהֶן פְּטוּרִין, וְאֶת שֶׁלְּאַחַר^• הַמִּיטָּה צוֹרֶךְ בָּהֶן חַיָּיבִין. אֵילּוּ {וא} וָאֵילּוּ פְּטוּרִין מִן הַתְּפִילָּה. **ב׳** קָבְרוּ אֶת הַמֵּת וְחָזְרוּ, אִם יְכוֹלִים לְהַתְחִיל וְלִגְמוֹר עַד שֶׁלֹּא יַגִּיעוּ לַשּׁוּרָה, יַתְחִילוּ. וְאִם לָאו, לֹא יַתְחִילוּ. הָעוֹמְדִים בַּשּׁוּרָה, הַפְּנִימִים פְּטוּרִים, וְהַחִיצוֹנִים חַיָּיבִין.

ג׳ נָשִׁים וַעֲבָדִים וּקְטַנִּים פְּטוּרִים מִקְּרִיַּת {ש} שְׁמַע וּמִן הַתְּפִילִּין, וְחַיָּיבִין בַּתְּפִילָּה וּבַמְּזוּזָה, וּבְבִרְכַּת הַמָּזוֹן. **ד׳** בַּעַל קֶרִי מְהַרְהֵר בְּלִבּוֹ {ו} וְאֵינוֹ מְבָרֵךְ, לֹא לְפָנֶיהָ וְלֹא לְאַחֲרֶיהָ. וְעַל הַמָּזוֹן מְבָרֵךְ לְאַחֲרָיו, וְאֵינוֹ מְבָרֵךְ לְפָנָיו. רִ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: מְבָרֵךְ לִפְנֵיהֶם וּלְאַחֲרֵיהֶם. **ה׳** הָיָה עוֹמֵד בַּתְּפִילָּה, וְנִזְכַּר שֶׁהוּא בַּעַל קֶרִי; לֹא יַפְסִיק, אֶלָּא יְקַצֵּר. יָרַד לִטְבּוֹל, אִם יָכוֹל לַעֲלוֹת {ולה} וּלְהִתְכַּסּוֹת וְלִקְרוֹת עַד שֶׁלֹּא תָנֵיץ הַחַמָּה, יַעֲלֶה וְיִתְכַּסֶּה //////////*[3] וְיִקְרֵה^[4]•. וְאִם לָאו, {ית} יִתְכַּסֶּה בַמַּיִם וְיִקְרֵה^. **ו׳**^[5]• לֹא יִתְכַּסֶּה, לֹא בַמַּיִם הָרָעִים וְלֹא בְמֵי הַמִּשְׁרָה, עַד שֶׁיַּטִּיל לְתוֹכָן מַיִם. וְכַמָּה[6]» יַרְחִיק מֵהֶן וּמִן[7]«• הַצּוֹאָה, אַרְבַּע אַמּוֹת. **ז׳** זָב שֶׁרָאָה קֶרִי, וְהַנִּידָּה שֶׁפָּלְטָה שִׁכְבַת זֶרַע, וְהַמְשַׁמֶּשֶׁת שֶׁרָאַת נִידָּה, צְרִיכִין טְבִילָה. רִ׳ יְהוּדָה פּוֹטֵר.

{**פרק ג׳**}

הלכות ז׳^[8] פרק ד׳

תְּפִילַּת הַשַּׁחַר, עַד חֲצוֹת. רִ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: עַד אַרְבַּע שָׁעוֹת. תְּפִילַּת הַמִּנְחָה עַד הָעֶרֶב. רִ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: עַד פְּלַג הַמִּנְחָה. תְּפִילַּת הָעֶרֶב אֵין לָהּ קֶבַע. וְשֶׁלַּמּוּסָפִין כָּל הַיּוֹם. **ב׳** רִ׳ נְחוּנְיָה#[9] בֶּן הַקָּנָה#[10] הָיָה מִתְפַּלֵּל בִּכְנֵיסָתוֹ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ {וביציא} וּבִיצִיאָתוֹ תְּפִילָּה קְצָרָה. אָמְרוּ לוֹ: מַה מָּקוֹם לִתְפִילָּה זוֹ. אָמַר לָהֶם: בִּכְנֵיסָתִי אֲנִי מִתְפַּלֵּל שֶׁלֹּא תֶאֱרַע תַּקָּלָה עַל יָדָיִי^[11]•, וּבִיצִיאָתִי אֲנִי נוֹתֵן הוֹדָיָה עַל חֶלְקִי. **ג׳** רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: בְּכָל יוֹם אָדָם מִתְפַּלֵּל שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה. וְרִבִּי*[12] יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: מֵעֵין שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה. וְרִבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: אִם שָׁגְרָה תְפִילָּתוֹ בְּפִיו, מִתְפַּלֵּל שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה. וְאִם לָאו, מֵעֵין שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה. **ד׳** רִ׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: הָעוֹשֶׂה תְפִילָּתוֹ קֶבַע, אֵין תְּפִילָּתוֹ תַּחֲנוּנִים. רִ׳ יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: הַמְהַלֵּךְ בִּמְקוֹם סַכָּנָה, מִתְפַּלֵּל {תפ} תְּפִילָּה קְצָרָה מֵעֵין שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה וְאוֹמֵר: {ה} הוֹשִׁיעָה^[13]• יי אֶת עַמְּךָ אֶת[14]«• יִשְׂרָאֵל, כָּל[15]« פָּרָשַׁת הַצִּיבּוּר[16]«• ^[17]• צוֹרְכֵיהֶם מִלְּפָנֶיךָ, בָּרוּךְ אַתָּה יי {שומ} שׁוֹמֵעַ תְּפִילָּה וְתַחֲנוּנִים^[18]•. **ה׳** הָיָה רָכוּב[19]« עַל הַחֲמוֹר, יֵרֵד. אִם אֵינוֹ יָכוֹל לֵירֵד, יַחֲזִיר אֶת פָּנָיו, וְאִם אֵינוֹ יָכוֹל לְהַחֲזִיר אֶת פָּנָיו, יְכַוֵּון {א} אֶת לִבּוֹ כְּנֶגֶד בֵּית[20]«• קֶדְשֵׁי« הַקֳּדָשִׁים. **ו׳** הָיָה יוֹשֵׁב בִּסְפִינָה אוֹ בַּסְדָּא^[21]^, יְכַוֵּון אֶת לִבּוֹ כְּנֶגֶד בֵּית קוֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים. **ז׳** רִ׳ <אֶ>לְעָזָר*[22] בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר: אֵין תְּפִילַּת הַמּוּסָפִין אֶלָּא בַחֲבַר& עִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בַּחֲבַר עִיר וְשֶׁלֹּא בַחֲבַר עִיר. רִ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר מִשְּׁמוֹ: כָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ חֲבַר עִיר, הַיָּחִיד פָּטוּר מִתְּפִילַּת הַמּוּסָפִין. {**פרק ד׳**}

הלכות ז׳ פרק ה׳

אֵין עוֹמְדִין לְהִתְפַּלֵּל אֶלָּא מִתּוֹךְ כּוֹבֶד רֹאשׁ. חֲסִידִים הָרִאשׁוֹנִים הָיוּ שׁוֹהִים שָׁעָה אַחַת וּמִתְפַּלְּלִים, כְּדֵי שֶׁיְּכַוְּונוּ אֶת לִבָּם לַמָּקוֹם. {א} אֲפִילּוּ מֶלֶךְ^[23] שׁוֹאֵל בִּשְׁלוֹמוֹ, לֹא יְשִׁיבֶינּוּ^[24]. {א} וַאֲפִילּוּ נָחָשׁ כָּרוּךְ עַל עֲקֵיבוֹ, לֹא יַפְסִיק. **ב׳** מַזְכִּירִים גְּבוּרוֹת גְּשָׁמִים בִּתְחַיַּית הַמֵּתִים, וְשׁוֹאֲלִים אֶת^[25] הַגְּשָׁמִים בְּבִרְכַּת הַשָּׁנִים, וְהַבְדָּלָה בְּחוֹנֵן הַדַּעַת. רִ׳ עֲקִיבָה אוֹמֵר: אוֹמְרָהּ בְּרָכָה {ר} רְבִיעִית בְּעַצְמָהּ[26]«. וְרִבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: בַּהוֹדָיָיה. **ג׳** הָאוֹמֵר עַל קַן צִיפּוֹר יַגִּיעוּ[27]« רַחֲמֶיךָ, {ו} וְעַל טוֹב יִיזָּכֵר שְׁמֶךָ, מוֹדִים מוֹדִים, מְשַׁתְּקִים אוֹתוֹ. הָעוֹבֵר לִפְנֵי הַתֵּיבָה וְטָעָה, יַעֲבוֹר אַחֵר תַּחְתָּיו, וְלֹא יְהֵא סוֹרְבָן#[28] בְּאוֹתָהּ שָׁעָה. וּמְנַּיִן {ה} הוּא מַתְחִיל, מִתְּחִילַּת הַבְּרָכָה שֶׁטָּעָה זֶה. **ד׳** הָעוֹבֵר לִפְנֵי הַתֵּיבָה, לֹא יַעֲנֶה אַחַר הַכֹּהֲנִים {א} אָמֵן, מִפְּנֵי הַטֵּירוּף. וְאִם אֵין שָׁם כֹּהֵן אֶלָּא

---

[1] ק+קיי: ״נוֹשְׂאֵי״.
[2] קיי: אֶת שֶׁלַּמִּיטָּה צוֹרֶךְ... וְאֶת שֶׁאֵין לַמִּיטָּה צוֹרֶךְ... ; ק (בעירוב שתי גרסאות?): אֶת שֶׁלִּפְנֵי הַמִּיטָּה צוֹרֶךְ... וְאֶת שֶׁאֵין לַמִּיטָּה צוֹרֶךְ״ (קנ הוסיף שם בשוליים, עבור כל נוסח, את הנוסח החלופי המתאים לו).
[3] חור בדף.
[4] ק+קיי: ״וְיִקְרֵא״. וכן בסמוך.
[5] ק+קיי: אין כאן הלכה חדשה, ונוספה מילה: ״אֲבָל״.
[6] ק: ״כַּמָּה״. קיי: יש קרע בדף.
[7] קיי כלפנינו. ק: ״מִן״.
[8] ק: ״ו״, בגלל שאין הלכה חדשה במילים ״לא יתכסה״.
[9] בפרמה מנוקד ״נחוּניה״.
[10] כך מנוקד בקאופמן, וכנראה גם בפרמה. וספק רחוק אולי בפרמה אות ״נ״ מנוקדת בסגול.
[11] ק+קיי: ״יָדִי״.
[12] ייתכן שאות וא״ו נמחקה.
[13] ק+קיי: ״הוֹשַׁע״. וכן בתנ״ך (ירמיה לא,ו).
[14] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״שְׁאֵרִית״. וכן בתנ״ך.
[15] ק כלפנינו. קיי: ״וכל״.
[16] קיי: ״הָעִיבּוּר״. ק: כלפנינו, ותוקן כ-קיי.
[17] ק נוסף(?): ״הַעֲבֵר״. קיי נוסף: ״יְהוּ״.
[18] ק+קיי: ״ותחנונים״ ליתא.
[19] ק כלפנינו. קיי: ״רוכב״.
[20] קס: ״כְּנֶגֶד קוֹדְשֵׁי״. קנ+קיי: ״כְּנֶגֶד בֵּית קֹדֶשׁ״.
[21] ק+קיי: ״בְּאַסְדָּה״.
[22] ״לעזר״ בהשמטת אל״ף: כך מופיע פעמים רבות בכתבי היד הארץ ישראלים.
[23] ק+קיי: ״הַמֶּלֶךְ״.
[24] ק+קיי: ״יְשִׁיבֶנּוּ״.
[25] ק+קיי ליתא: ״את״.
[26] קיי כלפנינו. ק: ״לְעַצְמָהּ״.
[27] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״הִגִּיעוּ״.
[28] כך כתוב ומנוקד בפרמה, וכן הכתיב קס+קיי. קנ גרס וניקד ״סָרְבָן״ ואולי כוונתו לקמץ רגיל? וצ״ע.

הוּא, לֹא יִשָּׂא אֶת כַּפָּיו. וְאִם הַבְטָחָתוֹ«[1] הִיא שֶׁהוּא נוֹשֵׂא אֶת כַּפָּיו וְחוֹזֵר לִתְפִילָּתוֹ, רַשַּׁיִי. **ה׳** הַמִּתְפַּלֵּל וְטָעָה, סִימָן רַע לוֹ. וְאִם שְׁלִיחַ«[2] צִיבּוּר הוּא, סִימָן רַע לְשׁוֹלְחָיו, שֶׁשְּׁלוּחוֹ שֶׁלָּאָדָם {כ} כְּמוֹתוֹ. אָמְרוּ {לו^[3]} עָלָיו עַל רְ׳ חֲנִינָא בֶן דּוֹסָא, שֶׁהָיָה מִתְפַּלֵּל עַל הַחוֹלִים וְאוֹמֵר: זֶה חַיַּי«[4] וְזֶה מֵת. אָמְרוּ לוֹ: מְנַּיִן אַתְּ^[5] יוֹדֵעַ? אָמַר לָהֶם: אִם שָׁגְרָה {ת} תְפִילָּתוֹ^[6]• בְּפִי, יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁהוּא מְקוּבָּל. וְאִם לָאו, יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁהוּא מְטוֹרָף. {**פרק ה׳**}

הלכ׳ ה׳   פרק ו׳

כֵּי־צַד[7] מְבָרְכִין*[8] עַל הַפֵּירוֹת? עַל פֵּירוֹת הָאִילָן {ה} הוּא אוֹמֵר: בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ, חוּץ מִן הַיַּיִן, שֶׁעַל הַיַּיִן הוּא אוֹמֵר: בּוֹרֵא פְּרִי הַגֶּפֶן. וְעַל פֵּירוֹת הָאָרֶץ הוּא אוֹמֵר: בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, חוּץ מִן הַפַּת, שֶׁעַל הַפַּת הוּא אוֹמֵר: הַמּוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ. וְעַל הַיְּרָקוֹת הוּא אוֹמֵר: בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: בּוֹרֵא מִינֵי דְשָׁאִים. **ב׳** בֵּירַךְ עַל פֵּירוֹת הָאִילָן בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, יָצָא. וְעַל פֵּירוֹת הָאָרֶץ בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ, לֹא יָצָא. וְעַל כּוּלָּם, אִם אָמַר: שֶׁהַכֹּל נִהְיָה בִדְבָרוֹ, יָצָא. **ג׳** עַל דָּבָר שֶׁאֵין גְּדוּלָיו מִן הָאָרֶץ, אוֹמֵר: שֶׁהַכֹּל נִהְיָה בִּדְבָרוֹ. עַל הַחוֹמֶץ וְעַל הַגּוֹבַיִי וְעַל הַנּוֹבְלוֹת הוּא אוֹמֵר: שֶׁהַכֹּל נִהְיָה בִדְבָרוֹ. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל שֶׁהוּא מִמִּין^[9]• קְלָלָה אֵין {מב} מְבָרְכִין עָלָיו. **ד׳** הָיוּ לְפָנָיו מִינִין הַרְבֵּה, רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם יֵשׁ בֵּינֵיהֶן מִמִּין שִׁבְעָה, {ע} עָלָיו הוּא מְבָרֵךְ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מְבָרֵךְ עַל אֵי זֶה מֵהֶן שֶׁיִּרְצֶה. **ה׳** בֵּירַךְ עַל הַיַּיִן שֶׁלִּפְנֵי הַמָּזוֹן, פָּטַר אֶת הַיַּיִן שֶׁלְּאַחַר הַמָּזוֹן. בֵּירַךְ עַל הַפַּרְפֶּרֶת שֶׁלִּפְנֵי הַמָּזוֹן, פָּטַר אֶת הַפַּרְפֶּרֶת שֶׁלְּאַחַר הַמָּזוֹן. בֵּירַךְ עַל הַפַּת, פָּטַר אֶת הַפַּרְפְּרָאוֹת^[10]. עַל הַפַּרְפְּרָאוֹת, לֹא פָּטַר אֶת הַפַּת. בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: אֲפִילוּ^[11]• מַעֲשֵׂה קְדֵירָה. **ו׳** הָיוּ יוֹשְׁבִין, כָּל אֶחָד וְאֶחָד מְבָרֵךְ {לע} לְעַצְמוֹ. הֵיסַבּוּ, אֶחָד מְבָרֵךְ לְכוּלָּן. בָּא לָהֶם יַיִן בְּתוֹךְ הַמָּזוֹן, כָּל אֶחָד וְאֶחָד מְבָרֵךְ לְעַצְמוֹ. לְאַחַר הַמָּזוֹן, אֶחָד מְבָרֵךְ לְכוּלָּם. וְאוֹמֵר עַל הַמִּיגְמָר^[12]•, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין מְבִיאִין אֶת הַמִּיגְמָר אֶלָּא לְאַחַר הַסְּעוּדָה. **ז׳** הֵבִיאוּ לוֹ מָלִיחַ כַּתְּחִילָּה וּפַת עִימּוֹ, מְבָרֵךְ עַל הַמָּלִיחַ {ו} וּפוֹטֵר [אֶת הַפַּת][13]*, שֶׁהַפַּת טְפֵילָה לוֹ. זֶה הַכְּלָל: כֹּל שֶׁהוּא עִיקָּר וְעִימּוֹ טְפֵילָה[14]*, מְבָרֵךְ עַל הָעִיקָּר וּפוֹטֵר אֶת הַטְּפֵילָה. **ח׳** אָכַל תְּאֵינִים וַעֲנָבִים וְרִימּוֹנִים, מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם שָׁלוֹשׁ בְּרָכוֹת, דִּבְרֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בְּרָכָה אַחַת«[15]•. רְ׳ עֲקִיבָה אוֹמֵר: אֲפִילּוּ אָכַל שֶׁלֶק וְהוּא מְזוֹנוֹ, מְבָרֵךְ עָלָיו שָׁלוֹשׁ בְּרָכוֹת. וְהַשּׁוֹתֶה מַיִם לִצְמָאוֹ«[16]#, אוֹמֵר: שֶׁהַכֹּל נִהְיָה בִּדְבָרוֹ. רְ׳ טַרְפוֹן אוֹמֵר: בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת[17] וְחֶסְרוֹנָן. {**פרק ו׳**}

הלכות ח׳   פרק ז׳

שְׁלוֹשָׁה שֶׁאָכְלוּ כְּאַחַת, חַיָּיבִין לְזַמֵּן. אָכַל דְּמַיִי, וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁנִּיטְּלָה תְּרוּמָתוֹ, וּמַעֲשֵׂר שֵׁינִי וְהֶקְדֵּשׁ שֶׁנִּפְדּוּ, וְהַשַּׁמָּשׁ שֶׁאָכַל כַּזַּיִית, וְהַכּוּתִי, מְזַמְּנִין עֲלֵיהֶן. [**ב׳**[18]*] אֲבָל אָכַל טֶבֶל, וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁלֹּא נִיטְּלָה תְּרוּמָתוֹ, וּמַעֲשֵׂר שֵׁינִי וְהֶקְדֵּשׁ שֶׁלֹּא נִפְדּוּ, וְהַשַּׁמָּשׁ שֶׁאָכַל פָּחוּת מִכַּזַּיִית, וְהַנָּכְרִי, אֵין מְזַמְּנִין עֲלֵיהֶן. **ג׳** נָשִׁים וַעֲבָדִים וּקְטַנִּים, אֵין מְזַמְּנִין עֲלֵיהֶן. וְעַד כַּמָּה הֵן«[19] מְזַמְּנִין: עַד כַּזַּיִת. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: עַד כַּבֵּיצָה. **ד׳** כֵּי־צַד מְזַמְּנִין: בִּשְׁלשָׁה אוֹמְרִין[20]*: נְבָרֵךְ. בִּשְׁלוֹשָׁה וָהוּא: אוֹמְרִין: בָּרוּךְ הוּא^[21]•. בַּעֲשָׂרָה, אוֹמְרִין: //////////*[22] נְבָרֵךְ לֵאלֹהֵינוּ. בַּעֲשָׂרָה וָהוּא, אוֹמְרִין: בָּרוּךְ הוּא. אֶחָד עֲשָׂרָה וְאֶחָד עֶשֶׂר רִיבּוֹ. **ה׳** בְּמֵאָה אוֹמְרִין: נְבָרֵךְ לַיי אֱלֹהֵינוּ. בְּמֵאָה וָהוּא אוֹמְרִין: בָּרוּךְ הוּא. בְּאֶלֶף#[23] אוֹמְרִין: נְבָרֵךְ לַיי אֱלֹהֵינוּ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. בְּאֶלֶף וָהוּא אוֹמְרִין: בָּרוּךְ הוּא. בְּרִיבּוֹ אוֹמְרִין[24]*: נְבָרֵךְ לַיי אֱלֹהֵינוּ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֱלֹהֵי הַצְּבָאוֹת[25]*«. בְּרִיבּוֹ וָהוּא [אוֹמְרִין][26]*: בָּרְכוּ. כְּעִינְיָן שֶׁהוּא מְבָרֵךְ, כָּךְ עוֹנִין אַחֲרָיו: בָּרוּךְ יי אֱלֹהֵינוּ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֱלֹהֵי צְבָאוֹת«[27] יוֹשֵׁב הַכְּרוּבִים עַל הַמָּזוֹן {ש} שֶׁאָכָלְנוּ. רְ׳ יוֹסֵה הַגָּלִילִי אוֹמֵר: לְפִי רוֹב הַקָּהָל הֵן מְבָרְכִין, שֶׁנֶּאֱמַר[28]°: בְּמַקְהֵלוֹת בָּרְכוּ אֱלֹהִים, יייי מִמְּקוֹר יִשְׂרָאֵל. **ו׳** אָמַר רְ׳ עֲקִיבָה: מַה מָּצִינוּ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, אֶחָד מְרוּבִּין וְאֶחָד מְמוּעָטִים

---

[1] קיי כלפנינו. ק הכתיב: "אַבְטָחָתוֹ".
[2] קיי+קנ כלפנינו. קס: "שְׁלוּחַ".
[3] תיבת "לו" חסרה ק+קיי, וכנראה שנכתבה בטעות סופר.
[4] קיי+קנ כלפנינו. קס: "חָיֶה" (ונוסח זה נכון יותר, כי משמעותו להבא).
[5] ק+קיי: "אַתָּה".
[6] פ+קיי: "תְּפִילָּתִי"
[7] בפרמה תמיד בשתי מילים "כֵּי צַד", ובמהדורה זו חוברו במקפים עליונים. ק+קיי: "כֵּיצַד" (מילה אחת).
[8] ק+קיי כלפנינו. מ"ם סופית נתלתה מעל נו"ן-סופית, ולא ברור ע"י מי נתלתה.
[9] ק+קיי: "מִין".
[10] ק+קיי: "הַפַּרְפֶּרֶת", אך בסמוך: "הַפַּרְפְּרִיוֹת".
[11] ק+קיי: "אַף לֹא".
[12] כך כתוב ומנוקד בפרמה, וכן ניקד קנ. ק+קיי הכתיב: "המגמר". וכן בסמוך.
[13] מילים "את הפת" מופיעות ק+קיי. נשמטו לסופר, ונתלו בין השורות (ע"י הנקדן?).
[14] ק+קיי כלפנינו. מגיה מאוחר הוסיף בין השורות "לוֹ" (אולי טעות מחמת הדומות(?) ואולי לבסוף מחק).
[15] ק כלפנינו. קיי נוסף: "מעין שלוש".
[16] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק: "לְצִימְאוֹ". קיי: "לצומאו".
[17] קס+קיי כלפנינו. קנ נוסף: "רַבּוֹת".
[18] סימן ההלכה מופיע ק+קיי. נשמט לסופר, ונוסף ע"י מגיה.
[19] ק כלפנינו. קיי: "הֵן" ליתא.
[20] פ+ק+קיי: ברוב משנה זו מופיע בקיצור: "או/אומ", ולעיתים מופיע במלואו: "אוֹמְרִין". לפיכך פתחתי את כולם: "אוֹמְרִין".
[21] ק+קיי: "בָּרְכוּ". וכן להלן.
[22] צדו השני של החור שבדף.
[23] בְּאלף/בְּריבו ניקדתי לפי פרמה. בקאופמן מנוקד: בָּאלף/בָּריבו (ביִדוע).
[24] כאן מילה זו מופיעה במלואה.
[25] קיי כלפנינו. ק: "צְבָאוֹת". עניין נוסף: מגיה מאוחר בפרמה הוסיף בשוליים "יוֹשֵׁב הַכְּרוּבִים". ק ליתא. קיי יש השמטה, אך כנראה ליתא.
[26] "אומורין" מופיע ק+קיי. נשמט כאן לסופר(?) ונוסף בין השורות ע"י מגיה.
[27] ק כלפנינו. קיי: "הצבאות".
[28] תהלים סח.

אוֹמְוֹרִין: בָּרְכוּ אֶת יי. ר׳ יִשְׁמָעֵאלו אוֹמֵרו: בָּרְכוּ אֶת יהוה הַמְבוֹרָךְ. **ז׳** שְׁלוֹשָׁה שֶׁאָכְלוּ כְּאַחַת, אֵינָן רַשָּׁאִין לֵיחָלֵק, וְכֵן אַרְבָּעָה, וְכֵן חֲמִשָּׁה. שִׁשָּׁה נֶחֱלָקִין, עַד עֲשָׂרָה. וַעֲשָׂרָה אֵינָן נֶחֱלָקִים, עַד שֶׁיְּהוּ עֶשְׂרִים. **ח׳** שְׁתֵּי חֲבוּרוֹת שֶׁהָיוּ אוֹכְלוֹת בְּבַיִת אֶחָד, בִּזְמַן שֶׁמִּקְצָתָן רוֹאִין אֵלּוּ אֶת אֵלּוּ, הֲרֵי אֵלּוּ מִצְטָרְפִין לַזִּימּוּן. וְאִם לָאו, אֵלּוּ מְזַמְּנִין לְעַצְמָן, וְאֵלּוּ מְזַמְּנִין לְעַצְמָן. וְאֵין[1]^ מְבָרְכִין עַל הַיַּיִן עַד שֶׁיִּתֵּן לְתוֹכוֹ מַיִם, דִּבְרֵיו ר׳ אֱלִיעֶזֶרו. וַחֲכָמִים אוֹמְרִין: מְבָרְכִין.

{פרק ז׳} הלכ׳ ח׳ פרק ח׳

אֵלּוּ דְבָרִים שֶׁבֵּין[2]* בֵּית שַׁמַּי לְבֵית[3]« הֶלֵּל בִּסְעוֹדָה: בֵּית שַׁמַּי אוֹמְוֹרִיםו: מְבָרֵךְ עַל הַיּוֹם וְאַחַר כָּךְ מְבָרֵךְ עַל הַיַּיִן. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְוֹרִיםו: מְבָרֵךְ עַל הַיַּיִן וְאַחַר כָּךְ מְבָרֵךְ עַל הַיּוֹם. **ב׳** בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִין: נוֹטְלִין לַיָּדַיִם, וְאַחַר כָּךְ מוֹזְגִין אֶת הַכּוֹס. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְוֹרִיםו: מוֹזְגִין אֶת הַכּוֹס וְאַחַר כָּךְ {נו} נוֹטְלִין לַיָּדַיִם. **ג׳**[4] בֵּית שַׁמַּי אוֹמְוֹרִיםו: מְכַבְּדִין אֶת הַבַּיִת וְאַחַר כָּךְ נוֹטְלִין לַיָּדַיִם. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְוֹרִיםו: נוֹטְלִין לַיָּדַיִם וְאַחַר כָּךְ מְכַבְּדִין אֶת הַבַּיִת. **ד׳** בֵּית שַׁמַּי אוֹמְוֹרִיםו: מְקַנֵּחַ יָדוֹ[5]^• בַּמַּפָּה וּמַנִּיחָהּ עַל הַשֻּׁלְחָן. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְוֹרִיםו: עַל הַכֶּסֶת. **ה׳** בֵּית שַׁמַּי אוֹמְוֹרִיםו: נֵר וּמָזוֹן בְּשָׂמִים[6]^ {והב} וְהַבְדָּלָה. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְוֹרִיםו: נֵר וּבְשָׂמִים וּמָזוֹן וְהַבְדָּלָה. **ו׳** בֵּית שַׁמַּי אוֹמְוֹרִיםו: שֶׁבָּרָא מְאוֹר הָאֵשׁ. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְוֹרִיםו: בּוֹרֵא מְאוֹרֵי הָאֵשׁ. **ז׳** אֵין מְבָרְכִין לֹא עַל הַנֵּר וְלֹא עַל הַבְּשָׂמִים שֶׁלַּגּוֹיִם©[7], וְלֹא עַל הַנֵּר וְלֹא עַל הַבְּשָׂמִים שֶׁלַּמֵּתִים, וְלֹא עַל הַנֵּר וְלֹא עַל הַבְּשָׂמִים שֶׁלִּפְנֵי עֲבוֹדָה זָרָה. אֵין מְבָרְכִין עַל [הַנֵּר עַד[8]*] שֶׁיֵּאוֹתוּ לְאוֹרוֹ. **ח׳** מִי שֶׁאָכַל - וְשָׁכַח וְלֹא בֵּירַךְ, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִיםו: יַחֲזוֹר לִמְקוֹמוֹ וִיבָרֵךְ. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְוֹרִיםו: יְבָרֵךְ בְּמָקוֹם שֶׁנִּזְכָּר. וְעַד[9]^ אֵימָתַי הוּא מְבָרֵךְ, עַד כְּדֵי שֶׁיִּתְאַכֵּל הַמָּזוֹן בְּמֵעָיו. **ט׳** בָּא לָהֶם יַיִן לְאַחַר הַמָּזוֹן וְאֵין שָׁם אֶלָּא אוֹתוֹ הַכּוֹס, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְוֹרִיםו: מְבָרֵךְ עַל הַיַּיִן וְאַחַר כָּךְ מְבָרֵךְ עַל הַמָּזוֹן. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְוֹרִיםו: מְבָרֵךְ עַל הַמָּזוֹן {ו} וְאַחַר כָּךְ מְבָרֵךְ עַל הַיַּיִן. עוֹנִין אָמֵן אַחַר יִשְׂרָאֵל הַמְבָרֵךְ, וְאֵין עוֹנִין אָמֵן אַחַר כּוּתִי[10]^ הַמְבָרֵךְ, עַד שֶׁיִּשְׁמַע אֶת כָּל הַבְּרָכָה.

{פרק ח׳} הל ט׳ פרק ט׳

הָרוֹאֶה מָקוֹם שֶׁנַּעֲשׂוּ בּוֹ נִיסִּים לְיִשְׂרָאֵל, אוֹמֵרו: בָּרוּךְ שֶׁעָשָׂה נִיסִּים לַאֲבוֹתֵינוּ בַּמָּקוֹם הַזֶּה. מָקוֹם שֶׁנֶּעֶקְרָה מִמֶּנּוּ עֲבוֹדָה זָרָה, אוֹמֵרו: בָּרוּךְ שֶׁעָקַר עֲבוֹדָה זָרָה מֵאַרְצֵינוּ. **ב׳** עַל הַזִּיקִים, וְעַל הַזּוֹעוֹ ת[11] &, וְעַל הַבְּרָקִים, וְעַל הָרְעָמִים, וְעַל הָרוּחוֹת, הוּא אוֹמֵרו: בָּרוּךְ שֶׁכּוֹחוֹ מָלֵא עוֹלָם. עַל הֶהָרִים, וְעַל הַגְּבָעוֹת, וְעַל הַיַּמִּים, וְעַל הַנְּהָרוֹת, וְעַל הַמִּדְבָּרוֹת, הוּא אוֹמֵרו: בָּרוּךְ עוֹשֵׂה בְרֵאשִׁית. ר׳ יְהוּדָהו אוֹמֵרו: הָרוֹאֶה אֶת הַיָּם הַגָּדוֹל אוֹמֵרו: בָּרוּךְ {ש} שֶׁעָשָׂה אֶת הַיָּם הַגָּדוֹל, בִּזְמַן שֶׁהוּא רוֹאֵה ו[12] •« לִפְרָקִים. עַל הַגְּשָׁמִים וְעַל בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת הוּא אוֹמֵרו: בָּרוּךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, וְעַל שְׁמוּעוֹת הָרָעוֹת הוּא אוֹמֵרו: בָּרוּךְ דַּיַּין הָאֱמֶת. **ג׳** בָּנָה בַיִת חָדָשׁ, וְקָנָה כֵלִים חֲדָשִׁים, אוֹמֵרו: בָּרוּךְ {שהג} שֶׁהִגִּיעָנ ו[13] •« לִזְמַן הַזֶּה. מְבָרֵךְ עַל הָרָעָה מֵעֵין עַל הַטּוֹבָה, וְעַל הַטּוֹבָה מֵעֵין עַל הָרָעָה. {הצ} הַצּוֹעֵק לְשֶׁעָבַר, הֲרֵי זוֹ תְּפִילַּת שָׁוְא. **ד׳** כֵּי־־צַד: הָיְתָה אִשְׁתּוֹ מְעוּבֶּרֶת, וְאָמַר ו[14] ^: יְהִי רָצוֹן {ש} שֶׁתֵּלֵד אִשְׁתִּי זָכָר, הֲרֵי זוֹ תְּפִילַּת שָׁוְא. הָיָה בָא בַדֶּרֶךְ וְשָׁמַע קוֹל צְוָוחוֹת בָּעִיר, וְאָמַר ו[15] ^: יְהִי רָצוֹן שֶׁלֹּא יְהוּ אֵלּוּ בְּתוֹךְ בֵּיתִי, הֲרֵי זוֹ תְּפִילַּת שָׁוְא. הַנִּכְנָס לִכְרַךְ מִתְפַּלֵּל שְׁתַּיִם, אַחַת {בכ} בִּכְנֵיסָת ו[16] # וְאַחַת בִּיצִיאָתוֹ. בֶּן עַזַּיי אוֹמֵרו: אַרְבַּע, שְׁתַּיִם בִּכְנֵיסָתוֹ וּשְׁתַּיִם בִּיצִיאָתוֹ, וְנוֹתֵן הוֹדָיָיה לְשֶׁעָבַר, וְצוֹעֵק לֶעָתִיד לָבוֹא. **ה׳** חַיָּיב לְבָרֵךְ עַל הָרָעָה כַּשֵּׁם שֶׁהוּא מְבָרֵךְ עַל הַטּוֹבָה, שֶׁנֶּאֱמַרו[17] °: וְאָהַבְתָּ אֵת יי אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָו וּבְכָל נַפְשְׁךָו וּבְכָל מְאֹודֶךָו. בְּכָל לְבָבְךָ: בִּשְׁנֵי יְצָרֶיךָ, בְּיֵצֶר טוֹב וּבְיֵצֶר רָע. וּבְכָל נַפְשְׁךָ: אֲפִילּוּ הוּא נוֹטֵל אֶת נַפְשְׁךָ. וּבְכָל מְאֹדֶךָ: בְּכָל מָמוֹנָ ך[18] . ^ דָּבָר אַחֵר: וּבְכָל מְאֹודֶךָ ו[19] *, בְּכָל מִידָּה וּמִידָּה שֶׁהוּא מוֹדֵד לָךְ בַּכֹּל, הֱוֵ י[20] # מוֹדֶה לוֹ בְּכָ ל[21] # מְאֹד מְאֹד. **ו׳** לֹא יָקֵל אָדָם אֶת רֹאשׁוֹ כְּנֶגֶד שַׁעַר הַמִּזְרָח, שֶׁהוּא מְכוּוָּן כְּנֶגֶד בֵּית קוֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים. לֹא יִכָּנֵס לְהַר הַבַּיִת בְּמַקְלוֹ, בְּמִנְעָל ו[22] , ^ וּבַאֲפוּנְדָּתוֹ, {וב}

---

[1] קי+קנ: "אין". קס: "אינ?ו/ן?".
[2] הסופר כתב בטעות "שאין" ולאחר מכן תלה אות בי"ת מעל אות אל"ף.
[3] ק כלפנינו. קי: "ובית".
[4] ק+קי כלפנינו. סדר ההלכות בדפוסים - הפוך.
[5] קי: "יָדָיו". ק: "אֶת יָדָיו".
[6] ק+קי: "וּבְשָׂמִים".
[7] נוספה הערת צנזורה בין השורות: "עע"ז".
[8] תיבות "הנר עד" מופיעות ק+קי. נשמטו לסופר, והושלמו על ידו, בין השורות.
[9] ק+קי: "עַד".
[10] ק+קי: "הַכּוּתִי".
[11] כך גם קנ+קי. קס: "הַזִּיעוֹת".
[12] קנ+קי כלפנינו. קס: "רואהו" - ליתא. וכך מדוייק יותר.
[13] קנ+קי כלפנינו. קס: "שֶׁהִגִּיעָנִי".
[14] ק+קי: "וְאוֹמֵר".
[15] ק+קי: "וְאוֹמֵר".
[16] בפרמה אות נו"ן מנוקדת בחיריק. וכן בסמוך.
[17] דברים ו.
[18] ק+קי: "מָמוֹנֶיךָ".
[19] ונכתב שוב בשוליים על ידי הנקדן, באופן מלא: "מְאֹדֶךָ".
[20] בפרמה אות וא"ו מנוקדת בחיריק.
[21] בפרמה אות בי"ת מנוקדת בקמץ (=פתח).
[22] ק+קי: "וּבְמַנְעָלוֹ".

וּבַאֲבַק שֶׁעַל רַגְלָיו, וְלֹא יַעֲשֶׂנּוּ קַפַּנְדַּרְיָ א[1] ,» {ור} וּרְקִיקָה מִקַּ ל[2] » וָחוֹמֶר. ••מַה אִם נְעִילָה שֶׁהִיא מִשּׁוּ ס[3] * כָּבוֹד - אָסוּר לִיכָּנֵס בָּהּ, רְקִיקָה שֶׁהִיא מִשֵּׁם בִּיזָּיוֹן - דִּין הוּא ![4] •« **ז׳** כָּל חוֹתָם הַבְּרָכוֹת שֶׁהָיוּ בַמִּקְדָּשׁ, הָיוּ: מִן הָעוֹלָם. מִשֶּׁקִּילְקְלוּ {ה} הַמִּינִים, אָמְר וּ[5] •«: אֵין עוֹלָם אֶלָּא אֶחָד. הִתְקִינוּ שֶׁיְּהוּ אוֹמְרִין: מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם. הִתְקִינ וּ[6] ,» שֶׁיְּהֵא אָדָם שׁוֹאֵל אֶת שְׁלוֹם חֲבֵירוֹ בַּשֵּׁם, שֶׁנֶּאֱמַר|[7] °: וְהִנֵּה בוֹעַז בָּא מִבֵּית לֶחֶם, וַיֹּאמֶר לַקּוֹצְרִים|: יי׳ עִמָּכֶם וגו׳[8]^•. וְאוֹמֵר|[9] °: יי׳ עִמְּךָ גִּבּוֹר הֶחָיִל. וְאוֹמֵר|[10] °: אַל תָּבוּז כִּי זָקְנָה אִמֶּךָ. [11] «• [12] עֵת לַעֲשׂוֹת לַיי׳ הֵפֵ[רוּ] [13] * תּוֹרָתֶךָ. רְ׳ נָתָן אוֹמֵר|: הֵפֵרוּ תּוֹרָתֶךָ עֵת לַעֲשׂוֹת לַיי׳ י[14] «•.

חסלת ברכות פרקי ט׳

פאה פרק א׳

אֵלּוּ דְבָרִים שֶׁאֵין לָהֶם שִׁיעוּר: הַפֵּאָה, {והביכו} וְהַבִּיכּוּרִים, וְהָרֵאָיוֹן, וּגְמִילוּת חֶסֶד[15]^, וְתַלְמוּד תּוֹרָה. אֵלּוּ דְבָרִים שֶׁאָדָם אוֹכֵל מִפֵּירוֹתֵיהֶן בָּעוֹלָם הַזֶּה וְהַקֶּרֶן קַיֶּמֶת[16]« לוֹ לָעוֹלָם[17]« הַבָּא. כִּיבּוּד אָב וָאֵם, וּגְמִילוּת חֲסָדִים, וַהֲבָאַת שָׁלוֹם שֶׁבֵּין[18]^ אָדָם לַחֲבֵירוֹ, וְתַלְמוּד תּוֹרָה כְּנֶגֶד כּוּלָּם. **ב׳** אֵין פּוֹחֲתִין לַפֵּאָה מִשִּׁשִּׁים, אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ אֵין לַפֵּאָה שִׁיעוּר. הַכֹּל לְפִי גוֹדֶל הַשָּׂדֶה, וּלְפִי רוֹב הָעֲנִיִּים, וּלְפִי [19]* הָעֲנָוָה. **ג׳** נוֹתְנִין פֵּאָה מִתְּחִילַּת הַשָּׂדֶה וּמֵאֶמְצָעָהּ. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵר|: וּבִלְבַד שֶׁיִּתֵּן בַּסּוֹף כַּשִּׁיעוּר. רְ׳ יְהוּדָה| אוֹמֵר|: אִם שִׁיֵּיר קֶלַח אֶחָד, סוֹמֵךְ לוֹ {מש} מִשֵּׁם פֵּאָה. וְאִם לָאו, אֵינוּ נוֹתֵן אֶלָּא מִשֵּׁם הֶבְקֵר. **ד׳** כְּלָל אָמְרוּ בַפֵּאָה: כָּל שֶׁהוּא {א} אוֹכֶל, וְנִשְׁמָר, וְגִידּוּלָיו מִן הָאָרֶץ, וּלְקִיטָתוֹ כְּאַחַת, וּמִכְנָסוֹ[20]« לַקִּיּוּם, חַיָּיב בַּפֵּאָה. וְהַתְּבוּאָה[21]^ וְהַקִּטְנִיּוֹת בַּכְּלָל הַזֶּה. **ה׳** וּבָאִילָן: הָאוֹג וְהֶחָרוּבִים וְהָאֱגוֹזִים וְהַשְּׁקֵדִים וְהַגְּפָנִים {וה} וְהָרִימּוֹנִים הַזֵּיתִים וְהַתְּמָרִים, חַיָּיבִין בַּפֵּאָה. **ו׳** לְעוֹלָם הוּא נוֹתֵן מִשֵּׁם פֵּאָה וּפָטוּר מִן הַמַּעַשְׂרוֹת, עַד שֶׁיְּמָרֵחַ. וְנוֹתֵן מִשֵּׁם הֶבְקֵר {ו} וּפָטוּר מִן הַמַּעַשְׂרוֹת, עַד שֶׁיְּמָרֵחַ. מַאֲכִיל {ל} לַבְּהֵמָה וְלַחַיָּה וְלָעוֹפוֹת וּפָטוּר מִן הַמַּעַשְׂרוֹת, עַד שֶׁיְּמָרֵחַ. נוֹטֵל מִן הַגּוֹרֶן וְזוֹרֵעַ וּפָטוּר מִן הַמַּעַשְׂרוֹת [עַד שֶׁיְּמָרֵחַ[22]*], דִּבְרֵי| רְ׳ עֲקִיבָה. כֹּהֵן וְלֵוִי שֶׁלָּקְחוּ אֶת הַגּוֹרֶן, הַמַּעַשְׂרוֹת שֶׁלָּהֶן, עַד שֶׁיְּמָרֵחוּ. הַמַּקְדִּישׁ וּפוֹדֶה, חַיָּיב בַּמַּעַשְׂרוֹת, עַד שֶׁיְּמָרֵחַ הַגִּיזְבָּר.

{פרק א׳} הלכות ו׳ פרק ב׳

וְאֵלּוּ[23]^ מַפְסִיקִין לַפֵּאָה: הַנַּחַל, וְהַשְּׁלוּלִית, וְדֶרֶךְ הַיָּחִיד, וְדֶרֶךְ הָרַבִּים, וּשְׁבִיל הָרַבִּים[24]*, וּשְׁבִיל {ה} הַיָּחִיד (וְ)הַקָּבוּעַ[25]* בִּימוֹת הַחַמָּה וּבִימוֹת הַגְּשָׁמִים, וְהַבּוּר, וְהַנִּיר, וְזֶרַע אַחֵר. וְהַקּוֹצֵר[26]^ לְשַׁחַת מַפְסִיק, דִּבְרֵי| רְ׳ מֵאִיר. וַחֲכָמִים| אוֹמְרִים|: אֵינוּ מַפְסִיק, אֶלָּא אִם כֵּן חָרָשׁ. **ב׳** אַמַּת הַמַּיִם שֶׁאֵינָהּ[27]* יְכוּלָה לְהִיקָּצֵר כְּאַחַת, רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר|: מַפְסֶקֶת. ״וְכֹל הֶהָרִים אֲשֶׁר בַּמַּעְדֵּר יֵעָדֵרוּן״, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין הַבָּקָר {י} יָכוֹל לַעֲבוֹר בְּכֵילָיו, הוּא נוֹתֵן פֵּאָה לַכֹּל. **ג׳** הַכֹּל מַפְסִיק לִזְרָעִים, וְאֵינוּ מַפְסִיק לָאִילָן אֶלָּא גָדֵר. וְאִם הָיָה שֵׂעָר כּוֹתֵשׁ, אֵינוּ מַפְסִיק, {א} אֶלָּא נוֹתֵן פֵּאָה לַכֹּל. **ד׳** וְלֶחָרוּבִים, כָּל הָרוֹאִים זֶה אֶת זֶה. אָמַר| רַבָּן גַּמְלִיאֵל: נוֹהֲגִים הָיוּ בֵּית אַבָּא, נוֹתְנִים פֵּאָה אַחַת לַזֵּיתִים שֶׁהָיוּ לָהֶם בְּכָל הָרוּחַ, וְלֶחָרוּבִים, כָּל הָרוֹאִים זֶה אֶת זֶה. רְ׳ אֶלְעָזָר בִּירְבִּי צָדוֹק[28]# [אוֹמֵר[29]*] מִשְּׁמוֹ, אַף לֶחָרוּבִים שֶׁהָיוּ לָהֶם בְּכָל הָעִיר. **ה׳** הַזּוֹרֵעַ [30]^ שָׂדֵהוּ מִין אֶחָד, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא עוֹשֶׂה שְׁתֵּי גְרָנוֹת[31]#, נוֹתֵן פֵּאָה אַחַת. זְרָעָהּ שְׁנֵי מִינִין, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא עוֹשֶׂה גוֹרֶן אַחַת, נוֹתֵן שְׁתֵּי פֵּאוֹת. הַזּוֹרֵעַ [32]^ שָׂדֵהוּ שְׁנֵי מִינֵי חִיטִּין, אִם[33]^ עֲשָׂאָן גּוֹרֶן אֶחָד[34]^•, נוֹתֵן פֵּאָה אַחַת. שְׁתֵּי גְרָנוֹת, נוֹתֵן שְׁתֵּי פֵּאוֹת. **ו׳** מַעֲשֶׂה כְּשֶׁזָּרַע[35]^• רְ׳ שִׁמְעוֹן| אִישׁ הַמִּצְפָּה[36]# לִפְנֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל, וְעָלוּ[37]« לְלִשְׁכַּת הַגָּזִית וְשָׁאֲלוּ. אָמַר| נַחוּם הַלִּיבְלָר[38]«: מְקוּבָּל אֲנִי מֵרַבִּי| מְיָישָׁא, שֶׁקִּיבֵּל מֵאַבָּא, שֶׁקִּיבֵּל מִן הַזּוּגוֹת, {ש} שֶׁקִּיבְּלוּ מִן הַנְּבִיאִים, הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, {ב} בְּזוֹרֵעַ[39]^ שָׂדֵהוּ שְׁנֵי מִינֵי חִטִּים, אִם עֲשָׂאָן גּוֹרֶן אֶחָד^•, נוֹתֵן פֵּאָה אַחַת, שְׁתֵּי גְרָנוֹת, נוֹתֵן שְׁתֵּי פֵּאוֹת. **ז׳** שָׂדֶה שֶׁקְּצָרוּהָ גוֹיִם, שֶׁקְּצָרוּהָ[40]^ לֵיסְטִים[41]#, קִירְסְמוּהָ נְמָלִים, שִׁיבְּרַתָּהּ[42]#^ הָרוּחַ אוֹ בְּהֵמָה, פְּטוּרָה. קָצַר חֶצְיָהּ וְקָצְרוּ לֵיסְטִים חֶצְיָהּ, פְּטוּרָה, שֶׁחוֹבַת קָצִיר בַּקָּמָה. קָצְרוּ לֵיסְטִים חֶצְיָהּ וְקָצַר[43]« חֶצְיָהּ, נוֹתֵן פֵּאָה מִמַּה[44]^• שֶׁקָּצַר. קָצַר חֶצְיָהּ וּמָכַר חֶצְיָהּ, הַלּוֹקֵחַ נוֹתֵן

---

[1] קנ+קיי כעין שלפנינו: ״קַפַּנְדַּרְיָה״. קס: ״קוּפֶּנְדַּרְיָה״.
[2] קנ+קיי כלפנינו. קס: ״מִקּוֹל״. וספק כיצד נקדן פרמה ניקד: בחולם או בפתח.
[3] ניקדתי בהתאם לנוסח הסופר. נקדן פרמה: ״מִשֵּׁם״, וכן קיי. ק: לא גורס את כל המשפט, וראו גם בהערה הבאה.
[4] קיי: כעין מה שלפנינו. ק: לא גורס את כל המשפט ״מה אם נעילה... דין הוא״.
[5] קס כלפנינו. קנ+קיי: ״וְאָמְרוּ״.
[6] ק כלפנינו. קיי: ״והתקינו״.
[7] רות ב.
[8] ק+קיי נוסף (המשך הפסוק): ״וַיֹּאמְרוּ לוֹ, יְבָרֶכְךָ יְיָ״.
[9] שופטים ו.
[10] משלי כג.
[11] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״ואומר״.
[12] תהלים קיט.
[13] הושלם בידי הסופר או הנקדן.
[14] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: לא גורס את כל המשפט ״ר׳ נתן...לעשות ליי״״.
[15] קנ כלפנינו. קס(?)+קיי: ״חֲסָדִים״.
[16] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״מתקיימת״.
[17] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״בעולם״.
[18] ק+קיי: ״בֵּין״.
[19] ק+קיי כלפנינו. מגיה מאוחר הוסיף בצד: ״רוֹב״.
[20] כך הכתיב ב-קיי, וכנראה גם קס. (קאופמן על המחק: !״וּמִכְנָיסוֹ״!).
[21] ק+קיי: ״הַתְּבוּאָה״.
[22] מופיע גם ק+קיי. נשמט לסופר, והושלם על ידו בין השורות.
[23] ק+קיי: ״אֵילוּ״.
[24] ק+קיי כלפנינו. מגיה הפך את סדר המילים כך: ״ושביל היחיד ושביל הרבים״ (באמצעות סימון א׳ ב׳ ג׳ ד׳ לציון סדר המילים).
[25] אות וא״ו (וא״ו הנשוא) נמחקה (ע״י הנקדן?). ק: ״וְהַקָּבוּעַ״. קיי: ״הַקָּבוּעַ״.
[26] ק+קיי: ״הַקּוֹצֵר״.
[27] ספק האם האות יו״ד אכן כתובה, מפני שיש חור בדף.
[28] בפרמה אות דל״ת מנוקדת בשורוק.
[29] מופיע גם ק+קיי. נשמט לסופר, והושלם על ידו בין השורות.
[30] ק+קיי נוסף: ״אֶת״.
[31] כך מנוקד בפרמה. אך קנ מנקד כאן ובסמוך: ״גְּרָנוֹת״.
[32] ק+קיי נוסף: ״אֶת״.
[33] קס+קיי ליתא: ״אם״ (אך קנ כלפנינו). וכן בסמוך.
[34] ק+קיי: ״אַחַת״. וכן להלן.
[35] ק+קיי: ״שֶׁזָּרַע״.
[36] בפרמה אות פ״א מנוקדת בסגול.
[37] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״לִפְנֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל - לְלִשְׁכַּת הַגָּזִית. אָמַר...״.
[38] ק כלפנינו. קיי: ״הלבלר״.
[39] ק+קיי: ״הַזּוֹרֵעַ אֶת שָׂדֵהוּ״.
[40] ק+קיי: ״קְצָרוּהָ״.
[41] כך הניקוד ע״פ קנ. אך בפרמה מנוקד לִיסטים בחיריק, וכן בכולם להלן.
[42] ק+קיי הכתיב: ״שברתה״ אך קנ ניקד כלפנינו.
[43] קיי כלפנינו. קס: ״וקצרו״. קנ: ״וְקָצַר הוּא״.
[44] קס+קיי: ״לְמַה״ (אך קנ כלפנינו).

פֵּאָה לַכֹּל. קָצַר חֶצְיָהּ וְהִקְדִּישׁ חֶצְיָהּ, הַפּוֹדֶה מִיַּד הַגִּזְבָּר, הוּא נוֹתֵן פֵּאָה לַכֹּל. {**פרק ב'**}

הלכות ז' **פרק ג'**

מַלְבְּנוֹת הַתְּבוּאָה שֶׁבֵּין הַזֵּיתִים, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: פֵּאָה מִכָּל אַחַת^[1]• וְאַחַת. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים: מֵאַחַת עַל הַכֹּל. מוֹדִין, שֶׁאִם הָיוּ רָאשֵׁי הַשּׁוּרוֹת^[2] {מ} מְעוֹרָבִין, שֶׁהוּא נוֹתֵן פֵּאָה מֵאַחַת עַל הַכֹּל. **ב'** הַמְנַמֵּר אֶת שָׂדֵהוּ וְשִׁיֵּיר בָּהּ^[3] קְלָחִים {ל} לַחִים, ר' עֲקִיבָה אוֹמֵר: «[4] פֵּאָה מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מֵאֶחָד עַל הַכֹּל. מוֹדִים חֲכָמִים לְרִבִּי עֲקִיבָה בְּזוֹרֵעַ שֶׁבֶת#[5] וְחַרְדָּל^[6] בִּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת, שֶׁהוּא נוֹתֵן פֵּאָה מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד. **ג'** הַמַּחֲלִיק בְּצָלִים לַחִים לַשּׁוּק וּמְקַיֵּים יְבֵישִׁים לַגּוֹרֶן, נוֹתֵן פֵּאָה לָאֵילּוּ לְעַצְמָן וְלָאֵילּוּ לְעַצְמָן. וְכֵן בָּאֲפוּנִים[7]«, וְכֵן בַּכֶּרֶם. הַמֵּדֵל[8]«, נוֹתֵן מִן הַמְּשׁוּאָר^[9] עַל מַה שֶׁשִּׁיֵּיר. וְהַמַּחֲלִיק מֵאַחַת יַד, נוֹתֵן מִן הַמְּשׁוּאָר עַל הַכֹּל. **ד'** הָאִימָּהוֹת שֶׁלַּבְּצָלִים חַיָּיבוֹת בַּפֵּאָה, וְרִבִּי יוֹסֵה פוֹטֵר. מַלְבְּנוֹת הַבְּצָלִים שֶׁבֵּין הַיָּרָק, ר' יוֹסֵה אוֹמֵר: פֵּאָה מִכָּל אַחַת וְאַחַת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מֵאַחַת עַל הַכֹּל. הָאַחִים שֶׁחָלְקוּ, {נ} נוֹתְנִין שְׁתֵּי פֵאוֹת. חָזְרוּ וְנִשְׁתַּתְּפוּ, נוֹתְנִין {פ} פֵּאָה אַחַת. שְׁנַיִם שֶׁלָּקְחוּ אֶת הָאִילָן, נוֹתְנִין פֵּאָה אַחַת. לָקַח זֶה צְפוֹנוֹ וְזֶה דְּרוֹמוֹ, זֶה נוֹתֵן פֵּאָה לְעַצְמוֹ, וְזֶה נוֹתֵן פֵּאָה לְעַצְמוֹ. **ה'** הַמּוֹכֵר קוֹלְחֵי[10] אִילָן בְּתוֹךְ שָׂדֵהוּ, נוֹתֵן פֵּאָה {מ} מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד. אָמַר ר' יְהוּדָה: אֵימָתַי, בִּזְמַן שֶׁלֹּא שִׁיֵּיר בַּעַל הַשָּׂדֶה. אֲבָל אִם שִׁיֵּיר בַּעַל הַשָּׂדֶה, הוּא נוֹתֵן פֵּאָה לַכֹּל. **ו'** ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: קַרְקַע בֵּית רוֹבַע, חַיָּיב[11]« בַּפֵּאָה. ר' יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: בָּעוֹשָׂה[12]« סָאתַיִם. ר' טַרְפוֹן אוֹמֵר: שִׁשָּׁה עַל שִׁשָּׁה טְפָחִים. ר' יְהוֹשֻׁעַ בֶּן בְּתִירָה[13]« אוֹמֵר: כְּדֵי לִקְצוֹר וְלִשְׁנוֹת. {והל} וַהֲלָכָה כִּדְבָרָיו. **ז'** ר' עֲקִיבָה אוֹמֵר: קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא, חַיָּיב בַּפֵּאָה, וּבַבִּיכּוּרִים[14]*, וְלִכְתּוֹב עָלָיו פְּרוֹזְבּוֹל, וְלִקְנוֹת עִמּוֹ נְכָסִים שֶׁאֵין לָהֶם אַחְרָיוּת בַּכֶּסֶף וּבִשְׁטָר וּבַחֲזָקָה. **ח'** הַכּוֹתֵב נְכָסָיו שָׁכֵב[15]«& מְרַע[16]#, שִׁיֵּיר קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא, {מת} מַתָּנָתוֹ קַיֶּימֶת. לֹא שִׁיֵּיר קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא, אֵין מַתָּנָתוֹ קַיֶּימֶת. הַכּוֹתֵב נְכָסָיו לְבָנָיו, וְכָתַב {ל} לְאִשְׁתּוֹ קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא, אִיבְּדָה כְתוּבָּתָהּ. ר' יוֹסֵה אוֹמֵר: אִם קִיבְּלָה עָלֶיהָ, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא כָּתַב לָהּ, אִיבְּדָה כְתוּבָּתָהּ. **ט'** הַכּוֹתֵב נְכָסָיו לְעַבְדּוֹ, יָצָא בֶּן חוֹרִים. שִׁיֵּיר קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא, לֹא יָצָא בֶּן חוֹרִים. ר' שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: לְעוֹלָם הוּא בֶּן חוֹרִים, עַד שֶׁיֹּאמַר: הֲרֵי כָל נְכָסַיי נְתוּנִין לְאִישׁ פְּלוֹנִי עַבְדִּי חוּץ מֵאֶחָד מֵרוֹבּוֹ[17]«& שֶׁבָּהֶן.

{**פרק ג'**} **הל' ט'** **פרק ד'**

הַפֵּאָה נִיתֶּנֶת בִּמְחוּבָּר לַקַּרְקַע. בַּדָּלִית וּבַדֶּקֶל&, בַּעַל הַבַּיִת מוֹרִיד וּמְחַלֵּק לָעֲנִיִּים. ר' שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף בַּחֲלִיקֵי אֱגוֹזִים. אֲפִילּוּ תִּשְׁעִים וְתִשְׁעָה אוֹמְרִים לְחַלֵּק וְאֶחָד אוֹמֵר לָבוֹז, לָזֶה שׁוֹמְעִין, שֶׁאָמַר כַּהֲלָכָה. **ב'** וּבַדָּלִית[18]« וּבַדֶּקֶל אֵינוֹ כֵן, אֲפִילּוּ תִּשְׁעִים וְתִשְׁעָה אוֹמְרִים לָבוֹז וְאֶחָד אוֹמֵר לְחַלֵּק, לָזֶה שׁוֹמְעִין, שֶׁאָמַר כַּהֲלָכָה. **ג'** נָטַל מִקְצָת {הפ} הַפֵּאָה וְזָרַק עַל הַשְּׁאָר, אֵין לוֹ בָהּ כְּלוּם. נָפַל לוֹ עָלֶיהָ, פָּרַס טַלֵּיתוֹ עָלֶיהָ, מַעֲבִירִין אֹתוֹ מִמֶּנָּה[19]«. וְכֵן בַּלֶּקֶט, וְכֵן בָּעוֹמֶר הַשִּׁכְחָה. **ד'** פֵּאָה אֵין קוֹצְרִין אוֹתָהּ בַּמַּגָּלוֹת, וְאֵין עוֹקְרִין אוֹתָהּ בַּקַּרְדּוּמּוֹת, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַכּוּ אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ. שָׁלֹשׁ אוֹבְעָיוֹת[20]« בַּיּוֹם, בַּשַּׁחַר וּבַחֲצוֹת וּבַמִּנְחָה. רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: לֹא אָמְרוּ אֶלָּא כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפְחוֹתוּ[21]«. ר' עֲקִיבָה אוֹמֵר: לֹא אָמְרוּ אֶלָּא כְּדֵי שֶׁלֹּא יוֹסִיפוּ. שֶׁלְּ־בֵית נָמֵר הָיוּ מַלְקִיטִין[22]« עַל הַחֶבֶל, וְנוֹתְנִין פֵּאָה מִכָּל אוֹמֶן& וְאוֹמֶן. **ה'** נָכְרִי שֶׁקָּצַר אֶת שָׂדֵהוּ וְאַחַר כָּךְ נִתְגַּיֵּיר, פָּטוּר מִן הַלֶּקֶט וּמִן הַשִּׁכְחָה וּמִן הַפֵּאָה •וּמִן הַהֶבְקֵיר^[23]•. ר' יְהוּדָה מְחַיֵּיב בַּשִּׁכְחָה, שֶׁאֵין הַשִּׁכְחָה אֶלָּא בִשְׁעַת הָעִימּוּר. **ו'** הִקְדִּישׁ קָמָה וּפָדָה קָמָה, חַיָּיב. עֳמָרִים וּפָדָה עֳמָרִים, חַיָּיב. קָמָה וּפָדָה עֳמָרִים, פְּטוּרָה, שֶׁבִּשְׁעַת חוֹבָתָהּ הָיְתָה פְּטוּרָה. **ז'** וְכַיּוֹצֵא^[24] בוֹ: הַמַּקְדִּישׁ {פרו} פֵּרוֹתָיו עַד שֶׁלֹּא בָאוּ לְעוֹנַת הַמַּעַשְׂרוֹת, וּפְדָיָן, חַיָּיבִין. וּמִשֶּׁבָּאוּ^[25] לְעוֹנַת הַמַּעַשְׂרוֹת, וּפְדָיָן, חַיָּיבִין. הִקְדִּישָׁן עַד שֶׁלֹּא נִיגְמְרוּ וּגְמָרָן הַגִּיזְבָּר, וְאַחַר כָּךְ פְּדָיָן, פְּטוּרִין, שֶׁבִּשְׁעַת חוֹבָתָן הָיוּ פְּטוּרִין. **ח'** מִי שֶׁלִּיקֵּט פֵּאָה^[26] וְאָמַר: הֲרֵי זוֹ[27]« לְאִישׁ פְּלוֹנִ<י>[28]* [עָנִי][29]*, ר' <אֶ>לִיעֶזֶר אוֹמֵר: זָכָה לוֹ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: יִתְּנֶנָּה לֶעָנִי {הנימ} הַנִּימְצָא^[30] רִאשׁוֹן. הַלֶּקֶט וְהַשִּׁכְחָה וְהַפֵּאָה {של}

---

[1] קס+קיי: "אֶחָד" וכן בכולם (אך קנ כלפנינו).
[2] ק+קיי: "שׁוּרוֹת".
[3] ק+קיי: ליתא "בה".
[4] ק כלפנינו. קיי נוסף: "נותן".
[5] כך מנוקד בפרמה. בקאופמן "שֶׁבָת".
[6] ק+קיי: "אוֹ חַרְדָּל".
[7] קנ כלפנינו. קס: "באיפונים". קיי: !"באופנים"!.
[8] קיי+קנ כלפנינו. קס: "המנדל".
[9] קנ כלפנינו. קס: !"המשואל"! קיי: כנראה כלפנינו אך אולי כ-קס.
[10] קס+קיי כלפנינו. קנ: "קִלְחֵי".
[11] ק כלפנינו. קיי: "חייבת" (אך להלן "חייב").
[12] קיי כלפנינו. ק: "הָעוֹשֶׂה".
[13] ק הכתיב כלפנינו. קיי הכתיב: "בתירא".
[14] כתם שחור מסתיר רובה של אות "ו" הראשונה.
[15] ק הכתיב כלפנינו. קיי הכתיב: "שכיב".
[16] כך מנוקד בפרמה. אך קנ: "מֵרַע".
[17] ק כלפנינו. קיי: "מריבו" (וכן הגיה מגיה מאוחר בקאופמן: "מריבוא").
[18] קיי+קנ כלפנינו. קס: "בדלית".
[19] קיי כלפנינו. ק: !"אוֹתוֹ מִמֶּנּוּ"!.
[20] ק: "הָבְעַיוֹת". קיי: "אבעיות"
[21] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: "יפחתו".
[22] ק כלפנינו. קיי: "מלקטים".
[23] צע"ג. ק+קיי: ליתא "ומן ההבקר".
[24] ק+קיי: "כַּיּוֹצֵא".
[25] ק+קיי: "מִשֶּׁבָּאוּ".
[26] ק+קיי: "אֶת הַפֵּאָה".
[27] קיי כלפנינו. ק: "זֶה".
[28] אות "י" האחרונה ייתכן שכתבה הסופר, אך נמחקה בעקבות ניסיון כתיבת המילה "עני".
[29] מילה זו נתלתה בפרמה מעל המילה "פלוני" ייתכן בידי מגיה מאוחר. וספק האם כיוון להוסיפה לפני המילה "פלוני" או שכיוון לגרוס אותה במקום המילה "פלוני". ק+קיי: "פְּלוֹנִי עָנִי".
[30] ק+קיי: "שֶׁנִּמְצָא".

שֶׁלַּנָּכְרִי חַיָּיב בַּמַּעַשְׂרוֹת, אֶלָּא אִם כֵּן הִבְקִיר[1]«. **ט׳** אֵי זֶה הוּא לֶקֶט? הַנּוֹשֵׁר בִּשְׁעַת {הקצ} הַקְּצִירָה. הָיָה קוֹצֵר: קָצַר מְלֹא יָדוֹ, תָּלַשׁ {מ} מְלֹא קוּמְצוֹ, הִכָּהוּ קוֹץ וְנָפַל מִיָּדוֹ לָאָרֶץ, הֲרֵי [2]* שֶׁלְּבַעַל הַבַּיִת. תּוֹךְ הַיָּד וְתוֹךְ הַמַּגָּל, לָעֲנִיִּים. אַחַר הַיָּד וְאַחַר הַמַּגָּל, לְבַעַל הַבַּיִת. רֹאשׁ הַיָּד וְרֹאשׁ הַמַּגָּל, רִ׳ יִשְׁמָעֵאלו אוֹמֵרו: לָעֲנִיִּים. וּרִ׳ עֲקִיבָה אוֹמֵרו: לְבַעַל הַבַּיִת. **י׳** חוֹרָרֵי {ה} הַנְּמָלִים שֶׁבְּתוֹךְ הַקָּמָה, הֲרֵי [3]« שֶׁלְּבַעַל הַבַּיִת. וְשֶׁלְּאַחַר הַקּוֹצְרִים, הָעֶלְיוֹנִים לָעֲנִיִּים, {וה} וְהַתַּחְתּוֹנִים לְבַעַל[4]« הַבַּיִת. רִ׳ מֵאִיר אוֹמֵרו: הַכֹּל לָעֲנִיִּים, שֶׁסְּפֵק לֶקֶט, לֶקֶט. {פרק ד׳}

הלכות י׳ פרק ה׳

גָּדִישׁ שֶׁלֹּא לוּקַּט תַּחְתָּיו, כָּל הַנּוֹגְעוֹת בָּאָרֶץ הֲרֵי [5]« שֶׁלָּעֲנִיִּים. הָרוּחַ שֶׁפִּיזְּרָה אֶת הָעֳמָרִים, עוֹמְדִין[6]* אוֹתָהּ כַּמָּה לֶקֶט הִיא רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת, וְנוֹתֵן לָעֲנִיִּים. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵרו: נוֹתֵן לָעֲנִיִּים נִיפְלָהּ. **ב׳** שִׁבּוֹלֶת שֶׁבַּקָּצִיר וְרֹאשָׁהּ מַגִּיעַ לַקָּמָה, אִם נִקְצֶרֶת עִם הַקָּמָה, הֲרֵי [7]« שֶׁלְּבַעַל הַבַּיִת, וְאִם לָאו, הֲרֵי [8]« שֶׁלָּעֲנִיִּים. שִׁבּוֹלֶת שֶׁלַּלֶּקֶט שֶׁנִּתְעָרְבָה {ב} בַּגָּדִישׁ, מְעַשֵּׂר שִׁבּוֹלֶת אַחַת וְנוֹתֵן לוֹ. **ג׳**[9]« אָמַרו רִ׳ אֱלִיעֶזֶרו: וְכִי הֵיאַךְ הֶעָנִי הַזֶּה מַחֲלִיף דָּבָר שֶׁלֹּא בָא בִרְשׁוּתוֹ[10]«. אֶלָּא: מְזַכֶּה אֶת הֶעָנִי בְּכָל הַגָּדִישׁ, וּמְעַשֵּׂר שִׁבּוֹלֶת אַחַת וְנוֹתֵן לוֹ. **ד׳** אֵין מְגַלְגְּלִין בַּטּוֹפֵחַ[11]«&, דִּבְרֵי רִ׳ מֵאִיר. וַחֲכָמִיםו מַתִּירִין, מִפְּנֵי שֶׁאֶיפְשָׁר. **ה׳** בַּעַל הַבַּיִת שֶׁהָיָה עוֹבֵר מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, וְצָרַךְ, יִטּוֹל לֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵאָה [וּמַעְשַׂר עָנִי] [12]*, וּכְשֶׁיַּחֲזוֹר לְבֵיתוֹ יְשַׁלֵּם, דִּבְרֵיו רִ׳ אֱלִיעֶזֶרו. וַחֲכָמִיםו אוֹמְרִיםו: עָנִי הָיָה בְּאוֹתָהּ שָׁעָה. **ו׳** הַמַּחֲלִיף עִם הָעֲנִיִּים, בְּשֶׁלּוֹ פָּטוּר, בְּשֶׁלָּעֲנִיִּים[13]« חַיָּיב. שְׁנַיִם שֶׁקִּיבְּלוּ שָׂדֶה[14]« בַּאֲרִיסוּת, זֶה נוֹתֵן לָזֶה חֶלְקוֹ וּמַעְשַׂר[15]^• עָנִי, וְזֶה נוֹתֵן לָזֶה חֶלְקוֹ וּמַעְשַׂר^ עָנִי. הַמְקַבֵּל שָׂדֶה לִקְצוֹר, אָסוּר בַּלֶּקֶט בַּשִּׁכְחָה[16]« וּבַפֵּאָה וּבְמַעְשַׂר עָנִי. אָמַרו רִ׳ יְהוּדָה: אֵימָתַי[17]#, בִּזְמַן {שק} שֶׁקִּיבְּלָהּ מִמֶּנּוּ לְמַחְצָה לִשְׁלִישׁ וְלִרְבִיעַ. {א} אֲבָל אִם אָמַרו לוֹ: שְׁלִישׁ מַה שֶּׁאַתָּה קוֹצֵר {ש} שֶׁלָּךְ, מוּתָּר בַּלֶּקֶט וּבַשִּׁכְחָה וּבַפֵּאָה, וְאָסוּר {ב} בְּמַעְשַׂר עָנִי. **ז׳** הַמּוֹכֵר [18]^ שָׂדֵהוּ, הַמּוֹכֵר {מו} מוּתָּר וְהַלּוֹקֵחַ אָסוּר. לֹא יִשְׂכּוֹר אָדָם אֶת {ה} הַפּוֹעֵל עַל מְנָת שֶׁיִּלְקוֹט[19]^ בְּנוֹ אַחֲרָיו. וּמִי[20]^ {שא} שֶׁאֵינוּ מַנִּיחַ אֶת הָעֲנִיִּים לְלַקֵּט, אוֹ שֶׁהוּא [מַנִּיחַ[21]*] אֶת אֶחָד וְאֶת אֶחָד לָאו, אוֹ שֶׁהוּא מְסַיֵּיעַ אֶת אֶחָד מֵהֶן, הֲרֵי זֶה גּוֹזֵל אֶת הָעֲנִיִּים. עַל זֶה נֶאֱמַר[22]°: אַל תַּשֵּׂג גְּבוּל עוֹלִים[23]«•. **ח׳** הָעוֹמֶר שֶׁשְּׁכֵיחוּהוּ פוֹעֲלִים וְלֹא שְׁכֵיחוֹ[24]^ בַּעַל הַבַּיִת, שְׁכֵיחוֹ^ בַּעַל הַבַּיִת וְלֹא שְׁכֵחוּהוּ& פוֹעֲלִים, {ע} עָמְדוּ עֲנִיִּים בְּפָנָיו אוֹ שֶׁחִיפּוּהוּ בַּקַּשׁ, הֲרֵי זֶה אֵינוּ שִׁכְחָה. **ט׳** הַמְעַמֵּר לְכוֹבָאעוֹת[25]^ וְלַכּוֹמָסוֹת, וְלַחֲרָרָא[26]^ וְלָעֳמָרִים, אֵין לוֹ שִׁכְחָה. מִמֶּנּוּ לַגּוֹרֶן[27]«, יֶשׁ לוֹ שִׁכְחָה. הַמְעַמֵּר לַגָּדִישׁ, יֶשׁ לוֹ שִׁכְחָה. מִמֶּנּוּ לַגּוֹרֶן, אֵין לוֹ שִׁכְחָה. זֶה הַכְּלָל: כָּל הַמְעַמֵּר לְמָקוֹם שֶׁהוּא גְּמַר מְלָאכָה, יֶשׁ לוֹ שִׁכְחָה. מִמֶּנּוּ לַגּוֹרֶן, אֵין לוֹ שִׁכְחָה. לְמָקוֹם שֶׁאֵינוּ גְּמַר מְלָאכָה, אֵין לוֹ שִׁכְחָה. מִמֶּנּוּ לַגֹּרֶן, יֶשׁ לוֹ שִׁכְחָה. {פרק ה׳}

הלכות ט׳[28]« פרק ו׳

בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִיםו: הֶבְקֵר לָעֲנִיִּים, הֶבְקֵר. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִיםו: אֵינוּ הֶבְקֵר, עַד שֶׁיֻּבְקַר[29]^ אַף לָעֲשִׁירִים, {כ} כִּשְׁמִיטָּה. כָּל עוֹמָרֵי הַשָּׂדֶה שֶׁלְּקַב קַב וְאֶחָד שֶׁלְּאַרְבַּעַת קַבִּין וּשְׁכֵחוֹ, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִיםו: שִׁכְחָה[30]*•. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִיםו: אֵינוּ*• שִׁכְחָה. **ב׳** הָעוֹמֶר שֶׁהוּא סָמוּךְ לַגָּפָה וְלַגָּדִישׁ וְלַבָּקָר וְלַכֵּלִים, {וש} וּשְׁכֵחוֹ, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִיםו: אֵינוּ שִׁכְחָה. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִיםו: שִׁכְחָה. **ג׳** רָאשֵׁי הַשּׁוּרוֹת[31]«, הָעוֹמֶר שֶׁכְּנֶגְדּוֹ מוֹכִיחַ, הָעוֹמֶר שֶׁהֶחֱזִיק בּוֹ לְהוֹלִיכוֹ אֶל[32]^ הָעִיר, וּשְׁכֵחוֹ, מוֹדִים שֶׁאֵינוּ שִׁכְחָה. **ד׳** אֵלּוּ הֵן רָאשֵׁי הַשּׁוּרוֹת[33]^. שְׁנַיִם שֶׁהִתְחִילוּ {ב} בְּאֶמְצַע[34]^ הַשּׁוּרוֹת[35]«, זֶה פָּנָה[36]^• לַצָּפוֹן וְזֶה פָּנָה^• לַדָּרוֹם, וְשָׁכְחוּ לִפְנֵיהֶם וּלְאַחֲרֵיהֶם, שֶׁלִּפְנֵיהֶם שִׁכְחָה, וְשֶׁלְּאַחֲרֵיהֶם אֵינוּ שִׁכְחָה. הַיָּחִיד[37]« שֶׁהִתְחִיל {מ} מֵרֹאשׁ הַשּׁוּרָה, וְשָׁכַח לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו, שֶׁלְּפָנָיו אֵינוּ שִׁכְחָה, וְשֶׁלְּאַחֲרָיו שִׁכְחָה, [38]« שֶׁהוּא בְּבַל[39]^• תָּשׁוּב[40]°. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁהוּא בְּבַל^• תָּשׁוּב, שִׁכְחָה. וְכָל[41]« שֶׁאֵינוּ בַּל תָּשׁוּב, אֵינוּ שִׁכְחָה. **ה׳** שְׁנֵי

---

[1] קי+קנ כלפנינו. קס: ״הבקר״.
[2] בכתב היד יש רווח של מילה. כנראה שהסופר כתב ״זֶה״ ומחק באמצעות גירוד? מגיה מאוחר הוסיף בשוליים: ״הוּא״. ק: ״הֲרֵי זֶה שֶׁלְּבַעַל״. קי: ״הֲרֵי שֶׁלְּבַעַל״. שימו לב: להלן בפרמה בכולם ״הרי של״ בלי מילת קישור, וכעין זה גם קי. ק: בכולם נוספה מילת קישור.
[3] קי כלפנינו. ק נוסף: ״הֵן״.
[4] קי כלפנינו. ק: ״שֶׁלְּבַעַל״.
[5] קי כלפנינו. ק נוסף: ״הֵן״.
[6] ק כלפנינו. קי: ״אומרים״ וכנראה צ״ל שם: ״אומדים״. (בקאופמן: שורש ״אמד״ מלשון ״אומד״ תמיד באות ״ע״). ומגיה בפרמה (אך כתב ידו דומה לכתב הסופר) כתב ״א״ בשוליים.
[7] קי כלפנינו. ק נוסף: ״הִיא״.
[8] קי כלפנינו. ק נוסף: ״הִיא״.
[9] ק+קי: אין כאן הלכה חדשה.
[10] קנ כלפנינו. קס: !״בִּרְשׁוּתִי״!, קי: ״לִרְשׁוּתוֹ״.
[11] קי הכתיב כלפנינו. ק הכתיב: ״בַּטּוֹפֵיַח״.
[12] הוספת מגיה בשוליים, וכן ק+קי.
[13] ק: ״וּבְשֶׁלָּעֲנִיִּים״. קי: ״שלו פטור ושל עניים חייב״.
[14] ק כלפנינו. קי: ״את השדה״.
[15] ק+קי: ״מַעְשַׂר״, וכן בסמוך.
[16] ק כלפנינו. קי: ״שכחה ופאה ומעשר עני״.
[17] בפרמה מנוקד ״אֵמָּתַי״ (כך גם במקומות רבים).
[18] ק+קי נוסף: ״אֶת״.
[19] ק+קי: ״שֶׁיְּלַקֵּט״.
[20] ק+קי: ״מִי״.
[21] הנקדן(?) הוסיף מילה זו בשוליים. וכן ק+קי.
[22] משלי כב.
[23] ק כלפנינו. הערה: זה דרך מדרש, אך בתנ״ך כתוב ״עוֹלָם״. וכן קי כבתנ״ך.
[24] ק+קי: ״שְׁכָחוֹ״. וכן בסמוך.
[25] ק+קי: ״ לְכוֹבָעוֹת״.
[26] ק+קי: ״לַחֲרָרָה״ (בה״א).
[27] קי (ברובם) כלפנינו. ק (בכולם): ״וְלַגּוֹרֶן״.
[28] ק: ״הלכות ח״״ (מפני שאין שם הלכה חדשה לעיל ״אמר ר׳ אליעזר״).
[29] ק+קי: ״שֶׁיּוֹבְקַר״.
[30] קי כלפנינו. ק בחילוף: ״שַׁמַּי... אֵינוּ שִׁכְחָה, הִלֵּל... שִׁכְחָה״, וכן הגיה כאן מגיה מאוחר. והשוו עדיות ד,ג שנשנה שם כקאופמן ומחומרי בית הלל. וצ״ע.
[31] קי כלפנינו. ק: ״שׁוּרוֹת״.
[32] ק+קי: ״לָעִיר״.
[33] קס+קי: ״שׁוּרוֹת״ (אך קנ כלפנינו).
[34] ק+קי: ״מֵאֶמְצַע״.
[35] ק: ״שׁוּרָה״. קי: ״הַשָּׂדֶה״.
[36] ק+קי: ״פָּנָיו״. וכן בסמוך.
[37] ק: ״יָחִיד״, קי: ״וְיָחִיד״.
[38] קי כלפנינו. ק נוסף: ״מִפְּנֵי״.
[39] ק+קי: ״בַּל״, וכן להלן בכולם.
[40] דברים כד.
[41] ק כלפנינו. קי: ״ושאינו״.

עֳמָרִים, שִׁכְחָה, וּשְׁלוֹשָׁה אֵינָן שִׁכְחָה. שְׁנֵי צִיבּוּרֵי זֵיתִים וְהֶחָרוּבִים, שִׁכְחָה, וּשְׁלֹשָׁה אֵינָן שִׁכְחָה. שְׁנֵי הוּצְנֵי^[1]• פִּשְׁתָּן, שִׁכְחָה, וּשְׁלֹשָׁה אֵינָן {ש} שִׁכְחָה. שְׁנֵי גַרְגְּרִים, פֶּרֶט, וּשְׁלוֹשָׁה אֵינָן {פ} פֶּרֶט. שְׁתֵּי שִׁבֳּלִים, לֶקֶט, וְשָׁלֹשׁ אֵינָן לֶקֶט. אֵלּוּ כְּדִבְרֵי בֵית הֶלֵּל. וְעַל כּוּלָּם בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: שְׁלֹשָׁה, לָעֲנִיִּים, וְאַרְבָּעָה, לְבַעַל הַבָּיִת. **ו׳** הָעוֹמֶר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סָאתַיִם, וּשְׁכֵחוֹ, אֵינוּ שִׁכְחָה. שְׁנֵי עֳמָרִים וּבָהֶם סָאתַיִם, רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: לְבַעַל הַבַּיִת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לָעֲנִיִּים. אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל: וְכִי מֵרוֹב הָעֳמָרִים יוּפִי^& כֹּחַ שֶׁלְּבַעַל הַבַּיִת אוֹ הוּרַע כֹּחַ. אָמְרוּ לוֹ: יוֹפִי כֹּחַ. אָמַר לָהֶם: מָה אִם בִּזְמַן שֶׁהוּא עוֹמֶר אֶחָד וּבוֹ סָאתַיִם {וש} וּשְׁכֵחוֹ, אֵינוּ שִׁכְחָה, שְׁנֵי עֳמָרִים וּבָהֶן {סאת} סָאתַיִם, אֵינוּ דִין שֶׁלֹּא יְהוּ שִׁכְחָה?! אָמְרוּ {ל} לוֹ: לֹא! אִם אָמַרְתָּ בְּעוֹמֶר אֶחָד שֶׁהוּא כַּגָּדִישׁ, תֹּאמַר בִּשְׁנֵי עֳמָרִים שֶׁהֵן כִּכְרֵיכוֹת?! **ז׳** קָמָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ סָאתַיִם, וּשְׁכֵחָהּ, אֵינָהּ {ש} שִׁכְחָה. אֵין בָּהּ סָאתַיִם, אֲבָל «[2] רְאוּיָה הִיא {ל} לַעֲשׂוֹת סָאתַיִם, אֲפִילּוּ הִיא שֶׁלַּטּוֹפֵחַ^&, רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאִילּוּ הִיא עֲנָבָה[3]«& שֶׁלִּשְׁעוֹרִים. **ח׳** קָמָה מַצֶּלֶת אֶת הָעוֹמֶר וְאֶת הַקָּמָה. וְהָעוֹמֶר אֵינוּ מַצִּיל לֹא אֶת הָעוֹמֶר וְלֹא אֶת הַקָּמָה. אֵי זוֹ הִיא הַקָּמָה[4]« שֶׁהִיא מַצֶּלֶת אֶת הָעוֹמֶר, כָּל שֶׁאֵינָהּ שִׁכְחָה אֲפִילּוּ קֶלַח אֶחָד. **ט׳** סְאָה תְבוּאָה עֲקוּרָה וּסְאָה שֶׁאֵינָהּ {ע} עֲקוּרָה, וְכֵן בָּאִילָן, הַשּׁוּם[5]« וְהַבְּצָלִים, אֵינָן {מ} מִצְטָרְפִין[6]•. רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵר: אִם בָּאת רְשׁוּת לֶעָנִי^[7] בָּאֶמְצַע, אֵינָן מִצְטָרְפִין, וְאִם לָאו, הֲרֵי אֵלּוּ מִצְטָרְפִין. **י׳** תְּבוּאָה שֶׁנִּיתְּנָה לַשַּׁחַת אוֹ לַאֲלוּמָּה, וְכֵן בַּאֲגִידֵי הַשּׁוּם, וַאֲגוּדַּת[8]« {ה} הַשּׁוּם וְהַבְּצָלִים, אֵין לָהֶן שִׁכְחָה. וְכָל הַטְּמוּנִים בָּאָרֶץ, כְּגוֹן הַלּוּף הַשּׁוּם וְהַבְּצָלִים, רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין לָהֶן שִׁכְחָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: יֵשׁ לָהֶן {שכ} שִׁכְחָה. **י״א׳** הַקּוֹצֵר בַּלַּיְלָה וְהַמְעַמֵּר וְהַסּוֹמֶה, יֵשׁ לוֹ שִׁכְחָה. וְאִם הָיָה מִתְכַּוֵּון {ל} לִיטּוֹל אֶת הַגַּס, אֵין לוֹ שִׁכְחָה. אִם אָמַר: הֲרֵי אֲנִי קוֹצֵר עַל מְנָת מַה שֶּׁאֲנִי שֹׁכֵחַ {א} אֲנִי אֶטּוֹל, יֶשׁ לוֹ שִׁכְחָה. {פרק ו׳}

הלכות י״א׳ פרק ז׳

כָּל זַיִת שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁם בַּשָּׂדֶה «[9] כְּזַיִת הַנְּטוֹפָה בְשָׁעָתוֹ, וּשְׁכֵחוֹ, אֵינוּ שִׁכְחָה. בְּמֵי[10]# דְבָרִים {א} אֲמוּרִים: בִּשְׁמוֹ וּבְמַעֲשָׂיו וּבִמְקוֹמוֹ. בִּשְׁמוֹ: {ש} שֶׁהוּא^[11] שִׁפְכוֹנִי אוֹ בֵּישָׁנִי[12]#. בְּמַעֲשָׂיו: שֶׁהוּא עוֹשֶׂה הַרְבֵּה. בִּמְקוֹמוֹ: שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּצַד הַגַּת אוֹ בְצַד הַפִּירְצָה. וּשְׁאָר כָּל הַזֵּיתִים: {ש} שְׁנַיִם שִׁכְחָה, וּשְׁלֹשָׁה אֵינָן שִׁכְחָה. רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵר: אֵין שִׁכְחָה לַזֵּיתִים. **ב׳** זַיִת שֶׁנִּימְצָא עוֹמֵד בֵּין שָׁלֹשׁ שׁוּרוֹת שֶׁלִּשְׁנֵי מַלְבְּנִים וּשְׁכֵיחוֹ, אֵינוּ שִׁכְחָה. זַיִת שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סָאתַיִם, וּשְׁכֵיחוֹ, אֵינוּ שִׁכְחָה. בְּמֵי# דְבָרִים אֲמוּרִים: בִּזְמַן שֶׁלֹּא הִתְחִיל בּוֹ. אֲבָל אִם הִתְחִיל בּוֹ, אֲפִילּוּ כְּזַיִת הַנְּטוֹפָה בְּשָׁעָתוֹ, וּשְׁכֵיחוֹ, יֶשׁ^[13]• לוֹ שִׁכְחָה. כָּל זְמַן שֶׁיֵּשׁ לוֹ תַחְתָּיו, יֵשׁ לוֹ בְרֹאשׁוֹ. רְ׳ מֵאִיר אוֹמֵר: מִשֶּׁתְּהַלֵּךְ[14]« הַמַּחֲבָא. **ג׳** אֵי זֶהוּ[15]« פֶּרֶט, הַנּוֹשֵׁר בִּשְׁעַת הַבְּצִירָה. הָיָה בוֹצֵר, עָקַץ אֶת הָאֶשְׁכּוֹל, הוּסְבַּךְ בֶּעָלִים, נָפַל לָאָרֶץ וְנִפְרַט[16]«, הֲרֵי ^[17] שֶׁלְּבַעַל הַבַּיִת. הַמַּנִּיחַ כַּלְכָּלָה[18]« תַּחַת הַגֶּפֶן בְּשָׁעָה שֶׁהוּא בוֹצֵר, הֲרֵי זֶה גּוֹזֵל אֶת הָעֲנִיִּים, עַל זֶה נֶאֱמַר[19]°: אַל תַּשֵּׂג גְּבוּל עוֹלִים[20]. **ד׳**[21] הַמֵּדֵל בַּגְּפָנִים, כַּשֵּׁם שֶׁהוּא מֵדֵל בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ, כָּךְ הוּא מֵדֵל בְּשֶׁלַּעֲנִיִּים, דִּבְרֵי רְ׳ יְהֻ[וּ]דָה[22]*. רְ׳ מֵאִיר אוֹמֵר: בְּשֶׁלּוֹ הוּא רַשַּׁיִי, אֵינוּ רַשַּׁיִי בְּשֶׁלַּעֲנִיִּים. **ה׳** אֵי זוֹ הִיא עוֹלֶלֶת: כָּל שֶׁאֵין לָהּ לֹא כָתֵף וְלֹא נָטֵף.$[23] אִם סָפֵק, לָעֲנִיִּים. עוֹלֶלֶת שֶׁבְּאַרְכּוּבָּה: אִם נִקְרֶצֶת עִם הָאֶשְׁכּוֹל, הֲרֵי ^[24] שֶׁלְּבַעַל הַבַּיִת, וְאִם לָאו, הֲרֵי שֶׁלַּעֲנִיִּים. גַּרְגֵּר יְחִידִי[25]«, רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: אֶשְׁכֹּל. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: עוֹלֶלֶת. **ו׳**[26] כֶּרֶם שֶׁכּוּלּוֹ עוֹלֶלֶת[27]«, רְ׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: לְבַעַל הַבַּיִת. וְרַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: לָעֲנִיִּים. אָמַר רְ׳ אֱלִיעֶזֶר: כִּי^[28] תִבְצוֹר לֹא תְעוֹלֵל[29]°, ^[30] אֵין בָּצִיר, מִנַּיִן עוֹלֵלֹת. אָמַר לוֹ רְ׳ עֲקִיבָה: וְכַרְמְךָ לֹא תְעוֹלֵל[31]°, אֲפִילּוּ כוּלּוֹ עוֹלֶלֶת[32]«, אִם כֵּן לָמָּה נֶאֱמַר כִּי תִבְצוֹר לֹא תְעוֹלֵל, אֵין לָעֲנִיִּים בָּעוֹלֵלוֹת קוֹדֶם לַבָּצִיר. **ז׳** כֶּרֶם רְבָעִי, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: אֵין לוֹ חוֹמֶשׁ, וְאֵין לוֹ בֵּיעוּר. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים: יֶשׁ לוֹ •חוֹמֶשׁ, וְיֶשׁ לוֹ

---

[1] ק+קיי: ״חוֹצְנֵי״.
[2] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״אִם״.
[3] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי כלפנינו. קס: ״?ענייה/עניוה?״. קנ: ״עֲנְוָה״.
[4] ק כלפנינו. קיי: ״קמה״.
[5] ק כלפנינו. קיי: ״והשום״.
[6] ק+קיי כלפנינו. בדפוסים תוספת (כנראה הכניסו פירוש מהגיליון לתוך נוסח המשנה).
[7] ק+קיי: ״הֶעָנִי״.
[8] קיי כלפנינו. קנ: אֲגוּדּוֹת״. קס: ״ואגודות השום״ ליתא (נשמט מחמת הדומות?).
[9] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״אֲפִילּוּ״. וזו טעות (אולי אשגרה מההלכה הבאה).
[10] כך כתוב ומנוקד בפרמה וכן הכתיב ק+קיי. אך קנ ניקד: ״בַּמֵּי״ וכנראה רומז לגרסה ״בַּמֶּה״. וכן בהלכה הבאה.
[11] ק+קיי: ״שֶׁהָיָה״.
[12] בפרמה אות שי״ן מנוקדת בשווא.
[13] קס+קיי: ״אֵינוּ״ (מגיה בקאופמן תיקן כלפנינו).
[14] קיי כלפנינו. ק: ״מִשֶּׁתִּתְהַלֵּךְ״.
[15] קיי+קנ כלפנינו - אך בשלוש מילים: ״אֵי זֶה הוּא״. קס: ״אֵי זוֹ הִיא״.
[16] קיי כלפנינו. ק: ״וְנִפְרַד״.
[17] ק+קיי נוסף: ״הוּא״. ולהלן: קאופמן - בכולם נוספה מילת קישור כעין זו, קיי – בחלקם נוספה.
[18] ק כלפנינו. קיי: ״את הכלכלה״.
[19] משלי כב.
[20] ראה לעיל פרק ה׳ הלכה ז׳ בהערה.
[21] כך סדר ההלכות בשלושת כתבי היד.
[22] אות ״ו״ נתלתה, אולי בידי הסופר. וכן ק+קיי: ״יְהוּדָה״.
[23] בדפוסים נוסף כאן פירוש/הרחבה מיותרת.
[24] ק+קיי נוסף: ״הִיא״. קס הכתיב: ״הוא״. וכן בסמוך.
[25] קיי כלפנינו. ק: ״יָחִיד״.
[26] כך סדר ההלכות בשלושת כתבי היד.
[27] ק כלפנינו. קיי: ״עוֹלְלוֹת״.
[28] ק+קיי: ״וְכִי״ (אך בתנ״ך כלפנינו).
[29] דברים כד.
[30] ק+קיי נוסף: ״אִם״.
[31] ויקרא יט.
[32] קס: הכתיב כלפנינו. קיי+קנ: ״עוֹלֵלוֹת״.

בֵּיעוּר^[1]•. בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים|: יֶשׁ לוֹ פֶּרֶט וְיֶשׁ לוֹ עוֹלְלוֹת, וְהָעֲנִיִּים פּוֹדִין לְעַצְמָן. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים|: כּוּלּוֹ לַגַּת. **ח׳** הַמַּקְדִּישׁ אֶת כַּרְמוֹ עַד שֶׁלֹּא נוֹדְעוּ הָעוֹלְלוֹת, אֵין הָעוֹלְלוֹת לָעֲנִיִּים. וּמִשֶּׁנּוֹדְעוּ הָעוֹלְלוֹת, הָעוֹלְלוֹת לָעֲנִיִּים. רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵר|: «[2]• יִתְּנוּ {ש} שְׂכַר גִּידּוּלִים לַהֶקְדֵּשׁ. וְאֵי זוֹ«[3] הִיא שִׁכְחָה בֶּעָרִיס, כָּל שֶׁאֵינוּ יָכוֹל לִפְשׁוֹט ^[4] יָדוֹ וְלִיטְּלָהּ, וּבַרוֹגְלִיּוֹת, מִשֶּׁיַּעֲבוֹר מִמֶּנָּה«[5]. {**פרק ז׳**} **הל׳ ח׳**

פרק ח׳ מֵאֵימָתַי כָּל אָדָם מוּתָּרִין בַּלֶּקֶט, מִשֶּׁיְּהַלְּכוּ הַנָּמוֹשׁוֹת. בַּפֶּרֶט וּבָעוֹלְלוֹת, מִשֶּׁיְּהַלְּכוּ«[6] הָעֲנִיִּים בַּכֶּרֶם וְיָבוֹאוּ. וּבַזֵּיתִים, {מ} מִשֶּׁתֵּרֵד רְבִיעָה שְׁנִיָּה. אָמַר| רְ׳ יְהוּדָה|: וַהֲלֹא יֵשׁ שֶׁאֵין^[7] מוֹסְקִין אֶת זֵיתֵיהֶן«[8] אֶלָּא לְאַחַר רְבִיעָה שְׁנִיָּה. אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיְּהֵא הֶעָנִי יוֹצֵא וְלֹא יְהֵא מֵבִיא «[9] בְּאַרְבָּעָה אִסָּרוֹת#[10]. **ב׳** נֶאֱמָנִין עַל הַלֶּקֶט וְעַל הַשִּׁכְחָה וְעַל הַפֵּאָה בְּשַׁעֲתָן, וְעַל מַעְשַׂר עָנִי בְּכָל שְׁנָתוֹ. וּבֶן לֵוִי נֶאֱמָן לְעוֹלָם. אֵינָן נֶאֱמָנִין אֶלָּא עַל דָּבָר שֶׁכֵּן«[11] דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לִהְיוֹת^[12] נוֹהֲגִין כֵּן. **ג׳** נֶאֱמָנִין עַל הַחִטִּים, וְאֵינָן נֶאֱמָנִין לֹא עַל הַקֶּמַח וְלֹא עַל הַפַּת. נֶאֱמָנִין עַל סְעוֹ{דָ}<רָ>ה^[13]• שֶׁלָּאוֹרֶז, וְאֵינָן נֶאֱמָנִין עָלָיו בֵּין חַי וּבֵין מְבוּשָּׁל. נֶאֱמָנִין עַל הַפּוֹל, וְאֵינָן נֶאֱמָנִין {ע} עַל הַגְּרִיסִים, בֵּין חַיִּים בֵּין מְבוּשָּׁלִים. נֶאֱמָנִין עַל הַשֶּׁמֶן לוֹמַר שֶׁלְּמַעְשַׂר עָנִי הוּא, וְאֵינָן {נ} נֶאֱמָנִין לוֹמַר^[14] עָלָיו שֶׁלְּזֵיתֵי נִיקּוּף הוּא. **ד׳** נֶאֱמָנִין עַל יָרָק^[15] חַי, וְאֵין^[16] נֶאֱמָנִין עָלָיו {מב} מְבוּשָּׁל, אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה לוֹ«[17] דָּבָר מְמוּעָט«[18], שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ בַּעַל הַבַּיִת לִהְיוֹת מוֹצִיא מִלַּפָּסוֹ. **ה׳** אֵין פּוֹחֲתִין לָעֲנִיִּים בַּגּוֹרֶן מֵחֲצִי קַב חִטִּים וְקַב שְׂעוֹרִים. רְ׳ מֵאִיר אוֹמֵר|: חֲצִי קַב. קַב וָחֵצִי כּוּסְמִים, וְקַב גְּרוֹגְרוֹת, אוֹ מָנֶה דְּבֵילָה. רְ׳ עֲקִיבָה אוֹמֵר|: פֶּרֶס#[19]. חֲצִי לוֹג יַיִן. רְ׳ עֲקִיבָה אוֹמֵר|: רְבִיעִית. רְבִיעִית שֶׁמֶן. רְ׳ עֲקִיבָה אוֹמֵר|: שְׁמִינִית. וּשְׁאָר כָּל הַפֵּירוֹת, אָמַר«[20] אַבָּא שָׁאוּל: כְּדֵי שֶׁיִּמְכְּרֵם וְיִקַּח בָּהֶן מְזוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת. **ו׳** מִידָּה זוֹ אֲמוּרָה בַּכֹּהֲנִים וּבַלְוִיִּם וּבְיִשְׂרָאֵל. הָיָה מַצִּיל, נוֹתֵן«[21] מַחֲצָה וְנוֹטֵל מַחֲצָה. הָיָה לוֹ דָּבָר מְמוּעָט«, נוֹתֵן לִפְנֵיהֶם, וְהֵן מְחַלְּקִים בֵּינֵיהֶן. **ז׳** אֵין פּוֹחֲתִין לֶעָנִי הָעוֹבֵר {ממק} מִמָּקוֹם לְמָקוֹם: מִכִּכָּר בַּפּוֹנְדְּיוֹן, וּמֵאַרְבַּע^[22] סְאִין«[23] בְּסֶלַע. לָן, נוֹתְנִין לוֹ פַּרְנָסַת לִינָה. שָׁבַת, נוֹתְנִין לוֹ [מְזוֹן[24]*] שָׁלֹשׁ סְעוּדוֹת. מִי שֶׁיֶּשׁ לוֹ מְזוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת, לֹא יִטּוֹל מִן הַתַּמְחוּי. מְזוֹן אַרְבַּע עֶשְׂרֵה, לֹא {י} יִטּוֹל מִן הַקּוּפָּה. וְהַקּוּפָּה נִיגְבֵּת בִּשְׁנַיִם, {ומת} וּמִתְחַלֶּקֶת בִּשְׁלֹשָׁה. **ח׳** מִי שֶׁיֶּשׁ לוֹ {מאת} מָאתַיִם זוּז, לֹא יִטּוֹל לֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵאָה וּמַעְשַׂר עָנִי. הָיוּ [לוֹ[25]*] מָאתַיִם חָסֵר דֵּינָר#[26], אֲפִילּוּ אֶלֶף נוֹתְנִין לוֹ כְּאַחַת, הֲרֵי זֶה יִטּוֹל. הָיוּ מְמוּשְׁכָּנִין«[27] בִּכְתוּבַּת«[28] אִשְׁתּוֹ אוֹ לְבַעַל חוֹבוֹ, הֲרֵי זֶה יִטּוֹל. אֵין מְחַיְּיבִין אֹתוֹ לִמְכּוֹר אֶת בֵּיתוֹ וְאֶת כְּלֵי תַשְׁמִישׁוֹ. **ט׳** מִי שֶׁיֶּשׁ לוֹ חֲמִשִּׁים זוּז וְהוּא נוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בָּהֶן, הֲרֵי זֶה לֹא יִטּוֹל. וְכָל מִי שֶׁאֵינוּ צָרִיךְ לִיטּוֹל וְנוֹטֵל, אֵינוּ מֵת מִן הַזִּקְנָה עַד שֶׁיִּצָּרֵךְ«[29] לַבְּרִיּוֹת«[30]. וְכָל מִי שֶׁהוּא צָרִיךְ לִיטּוֹל וְאֵינוּ נוֹטֵל, אֵינוּ מֵת מִן הַזִּקְנָה עַד שֶׁיְּפַרְנֵס לַאֲחֵרִים מִשֶּׁלּוֹ, עַל«[31] זֶה נֶאֱמַר|°[32]: בָּרוּךְ הַגֶּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בַּי״י«[33]•• וְהָיָה י״י מִבְטַחוֹ. וְכֵן דַּיָּין שֶׁלּוֹקֵחַ שׁוֹחַד וּמַטֶּה אֶת הַדִּין, אֵינוּ מֵת מִן הַזִּקְנָה עַד שֶׁיְּהוּ«[34] עֵינָיו כֵּהוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר|°[35]: וְשֹׁחַד לֹא תִקָּח כִּי הַשֹּׁחַד יְעַוֵּר פִּקְחִים«[36]• «[37]••.

חסלת פאה פרקי׳ ח׳ דמיי פרק א׳

הַקַּלִּים שֶׁבִּדְמַאי: הַשִּׁיתִים, וְהָרִימִין, וְהָעֻזְרָרִין^[38], וּבְנוֹת שׁוּחַ, וּבְנוֹת שִׁקְמָה, וְנוֹבְלוֹת הַתְּמָרָה, וְהַגּוּפְנָן«[39]#, וְהַנִּצְפָּה&. וּבִיהוּדָה: הָאוֹג, וְהַחוֹמֶץ, וְהַכִּסְבָּר«[40]. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר|: כָּל הַשִּׁיתִים פְּטוּרוֹת, חוּץ מִשֶּׁלַּדְּפְרָא«[41]. וְכָל הָרִימִים פְּטוּרִים, חוּץ מֵרִימֵי שִׁקְמָנָא«[42]. וְכָל בְּנוֹת שִׁקְמָה פְּטוּרוֹת, חוּץ מִן הַמְסוּטָּפוֹת. **ב׳** הַדְּמַאי אֵין לוֹ חוֹמֶשׁ, וְאֵין לוֹ בֵּיעוּר, וְנֶאֱכָל לָאוֹנֵן, וְנִיכְנָס לִירוּשָׁלַם וְיוֹצֵא, {ומאבד} וּמְאַבְּדִים אֶת מֵיעוּטוֹ בַּדְּרָכִים, וְנוֹתְנוֹ«[43] לְעַם הָאָרֶץ, וְאוֹכֵל כְּנֶגְדּוֹ. וּמְחַלְּלִים אוֹתוֹ כֶּסֶף עַל כֶּסֶף, וּנְחוֹשֶׁת עַל נְחוֹשֶׁת, כֶּסֶף עַל נְחוֹשֶׁת, וּנְחֹשֶׁת עַל הַפֵּירוֹת, וּבִלְבַד שֶׁיַּחֲזוֹר וְיִפְדֶּה אֶת הַפֵּרוֹת, דִּבְרֵי| רְ׳ מֵאִיר. וַחֲכָמִים| אוֹמְרִים|: יַעֲלוּ[44]* הַפֵּירוֹת וְיֵאָכְלוּ בִירוּשָׁלַם. **ג׳** הַלּוֹקֵחַ לַזֶּרַע וְלַבְּהֵמָה, קֶמַח לָעוֹרוֹת, וְשֶׁמֶן^[45] [לַנֵּר[46]*], שֶׁמֶן לָסוּךְ בּוֹ אֶת הַכֵּילִים, פָּטוּר מִן הַדְּמַאי. מִן^[47] גְּזִיב« וּלְהַלָּן#[48], פָּטוּר מִן {ה}

---

[1] ק+קיי: ליתא ״חומש ויש לו ביעור״.
[2] קיי כלפנינו. ק: ״אָמַר רִבִּי יוֹסֵה: אִם כֵּן יִתְּנוּ״.
[3] קנ+קיי כלפנינו. קס: ״זה הוא״.
[4] ק+קיי נוסף: ״אֶת״.
[5] קיי כלפנינו. ק: ״הֵמֶּנָּה״.
[6] ק כלפנינו. קיי: ״משילכו״.
[7] ק+קיי: ״שֶׁאֵינָן״.
[8] קיי כלפנינו. ק: ליתא ״את זיתיהן״ (ומגיה מאוחר הוסיף).
[9] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״אֶלָּא״ (וכן הוסיף מגיה מאוחר בקאופמן).
[10] פרמה מנוקד: ״אֱסָּרוֹת״.
[11] קיי כלפנינו. ק: ״שֶׁדֶּרֶךְ״.
[12] ק+קיי: ליתא ״להיות״.
[13] קס+קיי: ״הַשְּׂעוֹרָה״ (אך כנראה קנ הגיה ״סעודה״). וצע״ג.
[14] ק+קיי בהיפוך: ״עָלָיו, לוֹמַר״.
[15] ק+קיי: ״הַיָּרָק״.
[16] ק+קיי: ״וְאֵינָן״.
[17] קיי כלפנינו. ק: ליתא ״לו״.
[18] ק כלפנינו. קיי: ״מועט״. וכן להלן.
[19] בפרמה מנוקד: ״פֶּרֶס״.
[20] קיי כלפנינו. ק: ״אַבָּה שָׁאוּל אוֹמֵר״.
[21] קיי כלפנינו. ק בהיפוך: ״נוֹטֵל... וְנוֹתֵן...״
[22] קס+קיי: ״מֵאַרְבַּע״ (אך קנ הגיה כלפנינו)
[23] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״סאין״ ליתא.
[24] נוסף בשוליים צמוד לשורה (ע״י הסופר?). וכן ק+קיי.
[25] נוסף בין השורות, ע״י הסופר(?). וכן ק+קיי.
[26] בפרמה מנוקד: ״דֵינָר״.
[27] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״מוּשְׁכָּנִים״.
[28] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״לִכְתוּבַּת״.
[29] קס כלפנינו. קיי+קנ: ״שיצטרך״.
[30] ניקדתי לפי פרמה. קיי: ״לבריות״ ק: ״לַבְּירִיּוֹת״ (כנראה נוסח קנ שונה מנוסח קס).
[31] ק כלפנינו. קיי: ״עליו הכתוב אומר״.
[32] ירמיה יז.
[33] קיי ממשיך כלפנינו. <u>קס: כאן מסתיימת המסכת</u> (ולאחר התיקון בקאופמן קוצר הציטוט: בָּרוּךְ הַגֶּבֶר וגו׳).
[34] קנ+קיי: ״עד שתכהין/שתכהינה עיניו״.
[35] שמות כג.
[36] קנ: ״וְשֹׁחַד לֹא תִקָּח וגו׳״. קיי: ״כִּי הַשֹּׁחַד יְעַוֵּר עֵינֵי חֲכָמִים״ <u>שזה פסוק אחר</u> (דברים טז).
[37] קנ כלפנינו. קיי נוסף: **וְכָל מִי שֶׁאֵינוּ לֹא חִיגֵּר, וְלֹא אִלֵּם וְלֹא סוּמֶה, וְלֹא חֵרֵשׁ, וְהוּא עוֹשֶׂה עַצְמוֹ כְּאַחַד מֵהֶם, אֵינוּ מֵת מִן הַזִּקְנָה עַד שֶׁיֵּעָשֶׂה כְּאֶחָד מֵהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר: וְדוֹרֵשׁ רָעָה תְּבוֹאֶנּוּ וְאוֹמֵר: (דברים טז) צֶדֶק צֶדֶק תִּרְדּוֹף וגו׳.**
[38] קס+קיי: וְהַחוּזְרָרִים״, קנ: ״עוּזְרָרִים״.
[39] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״הגופנים״. <u>עניין נוסף:</u> בפרמה מנוקד ״גוּפְנָן״.
[40] ק: והכִּיסבר״. קיי: ״והכוסבר״.
[41] ק: ״מִשֶּׁלַּדפְרָה״. קיי: ״משל דיפרא״.
[42] קיי כלפנינו. ק: ״שִׁקְמָה״.
[43] קיי כלפנינו. ק: ״וְנוֹתְנִין אוֹתוֹ״.
[44] ניקדתי לפי פרמה (ניקוד קאופמן מחוק כאן).
[45] ק+קיי: ״שֶׁמֶן״.
[46] נוסף בין השורות ע״י הסופר, וכן ק+קיי.
[47] ק: ״מִגְּזִיב״ קיי: ״מִכְּזִיב״.
[48] בפרמה מנוקד: ״וְלָהֲלָן״.

הַדְּמַאי. חַלַּת עַם הָאָרֶץ, וְהַמְדוּמָּע, וְהַלָּקוּחַ^[1] בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר, <וְ>שִׁירֵי^[2] מְנָחוֹת, פְּטוּרִין מִן הַדְּמַאי. וְשֶׁמֶן עָרֵב: בֵּית שַׁמַּי מְחַיְּיבִין, וּבֵית הֶלֵּל פּוֹטְרִין. **ד׳** הַדְּמַאי: מְעָרְבִין בּוֹ, וּמִשְׁתַּתְּפִין בּוֹ, {ומב} וּמְבָרְכִין עָלָיו, וּמְזַמְּנִין עָלָיו, וּמַפְרִישִׁים אוֹתוֹ עָרוֹם, בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת. {האם} <הָא אִם>[3]* הִקְדִּים מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לָרִאשׁוֹן, אֵין בְּכָךְ כְּלוּם. שֶׁמֶן שֶׁהַגַּרְדִּי[4]« סָךְ בְּאֶצְבְּעוֹתָיו, חַיָּיב בִּדְמַאי. וְשֶׁהַסָּרוֹק נוֹתֵן {בצ} בַּצֶּמֶר, פָּטוּר מִן הַדְּמַאי. {**פרק א׳**}

הלכות ד׳ פרק ב׳

אֵלּוּ דְבָרִים מִתְעַשְּׂרִים דְּמַאי בְּכָל (ה)מָקוֹם[5]*•. הַדְּבֵילָה, וְהַתְּמָרִים, וְהֶחָרוּבִים, הָאוֹרֶז, וְהַכַּמּוֹן&. הָאוֹרֶז שֶׁבְּחוּצָה^[6] לָאָרֶץ, כָּל הַמִּשְׁתַּמֵּשׁ מִמֶּנּוּ פָּטוּר. **ב׳** הַמְקַבֵּל עָלָיו לִהְיוֹת נֶאֱמָן, {מ} מְעַשֵּׂר אֶת שֶׁהוּא אוֹכֵל, וְאֶת שֶׁהוּא מוֹכֵר, וְאֶת שֶׁהוּא לוֹקֵחַ, וְאֵינוּ מִתְאָרֵחַ אֵצֶל עַם הָאָרֶץ. רְ׳ יְהוּדָ|ה| אוֹ|מֵר|: הַמִּתְאָרֵחַ אֵצֶל עַם הָאָרֶץ נֶאֱמָן. אָמְרוּ לוֹ: עַל עַצְמוֹ אֵינוּ נֶאֱמָן, כֵּי־צַד יְהֵא נֶאֱמָן עַל שֶׁלַּאֲחֵרִים. **ג׳** הַמְקַבֵּל עָלָיו לִהְיוֹת חָבֵר, אֵינוּ מוֹכֵר לְעַם הָאָרֶץ לַח וְיָבֵשׁ, וְאֵינוּ לוֹקֵחַ מִמֶּנּוּ לַח, וְאֵינוּ מִתְאָרֵחַ אֵצֶל עַם הָאָרֶץ, וְלֹא מְאָרְחוֹ אֶצְלוֹ בִּכְסוּתוֹ. רְ׳ יְהוּדָ|ה| אוֹ|מֵר|: אַף לֹא יְגַדֵּל בְּהֵמָה דַקָּה[7]«, וְלֹא יְהֵא פָרוּץ בִּנְדָרִים וּבִשְׂחוֹק, וְלֹא יְהֵא מִטַּמֵּא לַמֵּתִים, וּמְשַׁמֵּשׁ בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ. אָמְרוּ לוֹ: לֹא בָאוּ אֵלּוּ[8]«• לַכְּלָל. **ד׳** הַנַּחְתּוֹמִים, לֹא חִיְּיבוּ אוֹתָם חֲכָמִ|ים| לְהַפְרִישׁ אֶלָּא כְדֵי תְרוּמַת מַעֲשֵׂר וְחַלָּה. הַחֲנְוָונִין[9]* אֵינָן רַשָּׁיִין לִמְכּוֹר אֶת הַדְּמַאי. וְכָל הַמַּשְׁפִּיעִין בְּמִידָּה גַסָּה, רַשָּׁיִין לִמְכּוֹר אֶת הַדְּמַאי. וְאֵילּוּ הֵן הַמַּשְׁפִּיעִין בְּמִידָּה גַסָּה, כְּגוֹן הַסִּיטוֹנוֹת וּמוֹכְרֵי תְבוּאָה. **ה׳** רְ׳ מֵאִיר אוֹ|מֵר|: אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לְהִמָּדֵד בַּדַּקָּה וּמְדָדוֹ בַּגַּסָּה, •בַּגַּסָּה וּמְדָדוֹ בַּדַּקָּה^[10]• טְפֵילָה דַקָּה לַגַּסָּה[11]*. אֵי זוֹ הִיא מִידָּה גַסָּה? בַּיָּבֵשׁ, שְׁלֹשֶׁת קַבִּים; וּבַלַּח, דִּינָר. רְ׳ יוֹסֵה אוֹ|מֵר|: סַלֵּי תְאֵנִים וְסַלֵּי עֲנָבִים וְקוּפּוֹת שֶׁלַּיָּרָק, כָּל זְמַן שֶׁהוּא מוֹכְרָן אַכְסְרָא[12]«#, פָּטוּר.

{**פרק ב׳**}

הלכ׳ ה׳ פרק ג׳

מַאֲכִילִין אֶת הָעֲנִיִּים דְּמַאי, מַאֲכִילִין[13]« אֶת הָאַכְסַנְיָא[14]«• דְּמַאי. רַבָּן גַּמְלִיאֵל הָיָה מַאֲכִיל אֶת פּוֹעֲלָיו דְּמַאי. גַּבָּיֵי^[15] צְדָקָה, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְ|רִים|: נוֹתְנִין אֶת הַמְעוּשָּׂר לְשֶׁאֵינוּ מְעַשֵּׂר, וְאֶת שֶׁאֵינוּ מְעוּשָּׂר לִמְעַשֵּׂר. נִמְצְאוּ כָל אָדָם[16]« אוֹכְלִין מְתוּקָּן. וַחֲכָמִ|ים| אוֹמְרִין: גּוֹבִים סְתָם וּמְחַלְּקִין סְתָם, וְהָרוֹצֶה לְתַקֵּן יְתַקֵּן. **ב׳** הָרוֹצֶה לַחְזוֹם עֲלֵי יָרָק לְהָקֵל מִמַּשּׂוֹאוֹ, לֹא יַשְׁלִיךְ עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר. הַלּוֹקֵחַ יָרָק מִן הַשּׁוּק וְנִמְלַךְ לְהַחְזִיר, לֹא יַחְזִיר עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר, שֶׁאֵינוּ מְעַשֵּׂר[17]*• אֶלָּא מִנְיָין. הָיָה עוֹמֵד וְלוֹקֵחַ וְרָאָה {ט} טוֹעֵן[18]# אַחֵר יָפֶה מִמֶּנּוּ, מוּתָּר לְהַחְזִיר, מִפְּנֵי {ש} שֶׁלֹּא מָשַׁךְ. **ג׳** הַמּוֹצֵא פֵירוֹת בַּדֶּרֶךְ[19]« {ונט} וּנְטָלָן לְאוֹכְלָן, וְנִמְלַךְ לְהַצְנִיַע, לֹא יַצְנִיַע עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר. אִם מִתְּחִילָּה נְטָלָן בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא יֹאבֵדוּ, פָּטוּר. כָּל דָּבָר שֶׁאֵין אָדָם[20]« [רַשַּׁיי[21]*] לְמוֹכְרוֹ[22]« דְּמַאי, לֹא יִשְׁלַח לַחֲבֵירוֹ דְּמַאי. רְ׳ יוֹסֵה מַתִּיר בַּוַּדַּיי, וּבִלְבַד שֶׁיּוֹדִיעֶינּוּ^[23]. **ד׳** הַמּוֹלִיךְ חִטָּיו[24]« לְטָחוֹן& הַכּוּתִי^[25] אוֹ לְטָחוֹן עַם הָאָרֶץ, כְּחֶזְקָתָן[26]«* לַמַּעַשְׂרוֹת {ולשבי} וְלִשְׁבִיעִית. לְטָחוֹן הַנָּכְרִי[27]©, דְּמַאי. הַמַּפְקִיד פֵּירוֹתָיו אֵצֶל הַכּוּתִי וְאֵצֶל[28]« עַם הָאָרֶץ, כְּחֶזְקָתָן« לַמַּעַשְׂרוֹת וְלִשְׁבִיעִית. וְאֵצֶל הַנָּכְרִי[29]©, כְּפֵירוֹתָיו. רְ׳ שִׁמְעוֹ|ן| אוֹ|מֵר|: דְּמַאי. **ה׳** הַנּוֹתֵן לַפּוּנְדְּקִית&, מְעַשֵּׂר אֶת {ש} שֶׁהוּא נוֹתֵן לָהּ, וְאֶת שֶׁהוּא נוֹטֵל מִמֶּנָּה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא חֲשׁוּדָה לְחַלֵּף. אָמַ|רוּ| רְ׳ יוֹסֵה: אֵין אָנוּ אַחֲרָיִין לְרַמָּיִין[30]«, אֵינוּ מְעַשֵּׂר אֶלָּא מַה שֶּׁהוּא נוֹטֵל {מ} מִמֶּנָּה בִּלְבַד. **ו׳** הַנּוֹתֵן לַחֲמוֹתוֹ, מְעַשֵּׂר {א} אֶת שֶׁהוּא נוֹתֵן לָהּ, וְאֶת שֶׁהוּא נוֹטֵל מִמֶּנָּה, {מ} מִפְּנֵי שֶׁהִיא חֲשׁוּדָה לְחַלֵּף אֶת הַמִּתְקַלְקֵל. אָמַ|רוּ| רְ׳ יְהוּדָ|ה|: רוֹצָה הִיא בְתַקָּנַת[31]« בִּתָּהּ וּבוֹשָׁה מֵחֲתָנָהּ. וּמוֹדֶה רְ׳ {י} יְהוּדָה בְּנוֹתֵן לַחֲמוֹתוֹ שְׁבִיעִית, שֶׁאֵינָהּ חֲשׁוּדָה {ל} לְהַאֲכִיל [אֶת[32]*] בִּתָּהּ שְׁבִיעִית. {**פרק ג׳**}

הלכות ו׳ פרק ד׳

הַלּוֹקֵחַ פֵּירוֹת מִמִּי שֶׁאֵינוּ נֶאֱמָן עַל הַמַּעַשְׂרוֹת, וְשָׁכַח לְעַשְּׂרָן, שׁוֹאֲלוֹ בַשַּׁבָּת, וְאוֹכֵל עַל פִּיו. חֲשֵׁיכָה מוֹצָאֵי שַׁבָּת, לֹא יֹאכַל עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר. **ב׳** וְלֹא^[33] מְצָאוֹ, אָמַ|רוּ| לוֹ אַחֵר שֶׁאֵינוּ נֶאֱמָן עַל הַמַּעַשְׂרוֹת: מְעוּשָּׂרִין הֵם; בָּא^[34] וְאוֹכֵל עַל פִּיו. חֲשֵׁכָה מוֹצָאֵי שַׁבָּת, לֹא יֹאכַל עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר. {**ג׳**}

---

[1] קס+קיי: ״וְהַלּוֹקֵחַ״ (אך קנ כלפנינו).
[2] תיקנתי לפי קס+קיי (וניקוד קנ לאות זו אינו ברור).
[3] תיקנתי לפי ק+קיי. בפרמה, בטעות, במילה אחת: ״הַאִם״.
[4] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״שהגרידי״.
[5] אות ה״א גורדה, ולא ברור ע״י מי גורדה. ק+קיי: ״מָקוֹם״.
[6] ק+קיי: ״שֶׁבְּחוּץ״.
[7] קיי+קנ כלפנינו. קס: ליתא ״דקה״.
[8] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״אֶלָּא״.
[9] כך ק+קיי. ייתכן שבפרמה נכתב בטעות: ״החניונים״.
[10] ק+קיי: ליתא ״בגסה ומדדו בדקה״. וראו גם בהערה הבאה.
[11] מגיה מאוחר בפרמה הוסיף בצד: ״?בדקה ומדדו בגסה אינה טפילה גסה לדקה״.
[12] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״באכסרה״. <u>עניין נוסף:</u> בפרמה מנוקד: ״אַכְסָרָא״.
[13] ק כלפנינו. קיי: ״ומאכילין״.
[14] קיי+קנ כלפנינו (קנ בסיומת ה״א). קס: ״הָאַכְסְנָיִים״.
[15] ק+קיי: ״גַּבָּאֵי״.
[16] קיי כלפנינו. ק: ״הָאָדָם״.
[17] ק+קיי כלפנינו. מגיה מאוחר בצד: ״מְחַסֵּר״.
[18] בפרמה מנוקד: ״טוֹעַן״.
[19] קיי כלפנינו. ק: ליתא ״בדרך״.
[20] קיי כלפנינו. ק: ליתא ״אדם״.
[21] הסופר הוסיף בשוליים, וכן ק+קיי.
[22] קיי כלפנינו. ק: ״לְאוֹכְלוֹ״.
[23] ק+קיי בכתיב אחר: ״שֶׁיּוֹדִיעֶנּוּ״.
[24] קיי כלפנינו. ק: ״חִיטִּין״.
[25] ק+קיי: ״כּוּתִי״.
[26] ק: ״כְּחֶזְקָתָן״. קיי: ״ובחזקתן״. וכן בסמוך. ושמא בפרמה כתוב כאן: ״בחזקתן״. אך להלן ברור שכתוב ״כחזקתן״.
[27] הערת צנזורה נתלתה בין השורות: ״עע״ז״.
[28] ק: ״אֵצֶל״. קיי: ״אוֹ אֵצֶל״.
[29] הערת צנזורה נתלתה בין השורות: ״עע״ז״.
[30] קיי כלפנינו. ק הכתיב: ״לָרַמָּאִים״.
[31] קיי כלפנינו. ק: ״לְתַקֵּן אֶת״.
[32] נוסף בין השורות ע״י הסופר, וכן ק+קיי.
[33] ק+קיי: ״לֹא״.
[34] ק+קיי: ליתא ״בא ו״.

ג׳ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁלִּדְמַאי שֶׁחָזְרָה לִמְקוֹמָהּ, רְ׳ שִׁמְעוֹן הַשִּׁיזְרִי[1]*^#• אוֹמֵרו: אַף בַּחוֹל {שו} שׁוֹאֲלוֹ וְאוֹכֵל עַל פִּיו. **ד׳** הַמַּדִּיר אֶת חֲבֵירוֹ שֶׁיֹּאכַל אֶצְלוֹ, וְהוּא אֵינוּ מַאֲמִינוֹ עַל {המע} הַמַּעַשְׂרוֹת, אוֹכֵל עִמּוֹ בַּשַּׁבָּת הָרִאשׁוֹנָה, {א} אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוּ מַאֲמִינוֹ עַל הַמַּעַשְׂרוֹת, וּבִלְבַד שֶׁיֹּאמַר לוֹ: מְעוּשָּׂרִין הֵן. וּבְשַׁבָּת שְׁנִיָּיה, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא[2]» נוֹדֵר מִמֶּנּוּ הֲנָיָיה, לֹא יֹאכַל עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר. **ה׳** רְ׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵרו: אֵין אָדָם צָרִיךְ לִקְרוֹת שֵׁם עַל[3]^ מַעְשַׂר עָנִי שֶׁלִּדְמַאי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: קוֹרֵא שֵׁם וְאֵינוּ צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ. **ו׳** מִי שֶׁקָּרָא שֵׁם לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר[4]»• {ול} וּלְמַעְשַׂר עָנִי שֶׁלְּ[וֹ]דַּאי[5]*, לֹא יִטְּלֵם בַּשַּׁבָּת. אִם הָיָה כֹּהֵן אוֹ עָנִי לְמוּדִים[6]» לוֹכַל[7]» אֶצְלוֹ, יָבוֹאוּ {ו} וְיֹאכְלוּ, וּבִלְבַד שֶׁיּוֹדִיעֵם. **ז׳** הָאוֹמֵר לְמִי [שֶׁאֵינוּ[8]*] נֶאֱמָן עַל הַמַּעַשְׂרוֹת: קַח לִי מִמִּי שֶׁהוּא נֶאֱמָן וּמִמִּי שֶׁהוּא מְעַשֵּׂר; אֵינוּ נֶאֱמָן. מֵאִישׁ פְּלוֹנִי: הֲרֵי[9]* זֶה נֶאֱמָן. הָלַךְ לִיקַּח מִמֶּנּוּ, אָמַרו לוֹ: לֹא מְצָאתִיו, לָקַחְתִּי לָךְ מֵאַחֵר שֶׁהוּא נֶאֱמָן; אֵינוּ נֶאֱמָן. **ח׳** הַנִּיכְנָס לָעִיר וְאֵינוּ מַכִּיר אָדָם שָׁם, וְאָמַרו: מִי כָּאן נֶאֱמָן? וּמִי כָּאן מְעַשֵּׂר? וְאָמַרו לוֹ אֶחָד: אֲנִי; אֵינוּ[10]» [נֶאֱמָן[11]*]. אִישׁ פְּלוֹנִי; הֲרֵי זֶה {נ} נֶאֱמָן. הָלַךְ וְלָקַח[12]» מִמֶּנּוּ, אָמַרו לוֹ: מִי כָּן מוֹכֵר יָשָׁן? אָמַרו לוֹ: מִי שֶׁשְּׁלָחֲךָ אֶצְלִי; אַף עַל פִּי שֶׁהֵן {כג} כַּגּוֹמְלִים זֶה אֶת זֶה, הֲרֵי אֵלּוּ נֶאֱמָנִין. **ט׳** הַחַמָּרִים שֶׁנִּיכְנְסוּ לְעִיר, אָמַרו אֶחָד מֵהֶן: שֶׁלִּי חָדָשׁ וְשֶׁלַּחֲבֵירִי יָשָׁן, שֶׁלִּי אֵינוּ מְתוּקָּן וְשֶׁלַּחֲבֵירִי מְתוּקָּן; אֵינָן נֶאֱמָנִין. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵרו: נֶאֱמָנִין. {פרק ד׳} **הל׳ ט׳**

פרק ה׳

הַלּוֹקֵחַ מִן הַנַּחְתּוֹם, כֵּי־צַד[13]» מְעַשֵּׂר? נוֹטֵל כְּדֵי תְרוּמַת מַעֲשֵׂר {ו} וְחַלָּה, וְאוֹמֵרו: אֶחָד מִמֵּאָה מִמַּה[14]» שֶׁיֵּשׁ כָּן, הֲרֵי זֶה בְצַד זֶה מַעֲשֵׂר, וּשְׁאָר מַעֲשֵׂר סָמוּךְ לוֹ; זֶה שֶׁעָשִׂיתִי מַעֲשֵׂר עָשׂוּי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עָלָיו; וְהַשְּׁאָר חַלָּה; וּמַעֲשֵׂר שֵׁינִי בִּצְפוֹנוֹ אוֹ[15]» בִדְרוֹמוֹ, וּמְחוּלָּל עַל הַמָּעוֹת[16]*. **ב׳** הָרוֹצֶה לְהַפְרִישׁ תְּרוּמָה וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר כְּאַחַת, נוֹטֵל אֶחָד מִשְּׁלֹשִׁים וּשְׁלֹשָׁה וּשְׁלִישׁ, וְאוֹמֵרו: אֶחָד מִמֵּאָה מִמַּה שֶׁיֵּשׁ כָּן, הֲרֵי זֶה בְצַד זֶה חוּלִּין, וּשְׁאָר[17]» תְּרוּמָה עַל הַכֹּל. וּמָה[18]»• חוּלִּין שֶׁיֵּשׁ כָּן, הֲרֵי זֶה בְצַד זֶה מַעֲשֵׂר, וּשְׁאָר מַעֲשֵׂר סָמוּךְ לוֹ; זֶה שֶׁעָשִׂיתִי מַעֲשֵׂר עָשׂוּי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עָלָיו[19]*; וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּצְפוֹנוֹ וּבִדְרוֹמוֹ[20]»•, וּמְחוּלָּל עַל הַמָּעוֹת. **ג׳** הַלּוֹקֵחַ מִן הַנַּחְתּוֹם, מְעַשֵּׂר מִן הַחַמָּה עַל הַצּוֹנֶנֶת[21]», וּמִן הַצּוֹנֶנֶת עַל הַחַמָּה, אֲפִילּוּ מִטְּפָסִים[22]» הַרְבֵּה, דִּבְרֵיו רְ׳ מֵאִיר. רְ׳ יְהוּדָה אוֹסֵר, שֶׁ<אֲ>נִי[23]»• אוֹמֵרו: חִטִּים שֶׁלְּאֶמֶשׁ הָיוּ מִשֶּׁל[24]» אֶחָד, וְשֶׁל[25]* הַיּוֹם הָיוּ מִשֶּׁל אֶחָד. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹסֵר בִּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר, וּמַתִּיר בַּחַלָּה. **ד׳** הַלּוֹקֵחַ מִן הַפַּלְטָר[26]#, מְעַשֵּׂר מִכָּל טוּפוּס[27]^• וְטוּפוּס^, דִּבְרֵיו רְ׳ מֵאִיר. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵרו: מֵאֶחָד עַל הַכֹּל. וּמוֹדֶה רְ׳ יְהוּדָה בְּלוֹקֵחַ מִן הַמַּנְפּוֹל&, שֶׁהוּא מְעַשֵּׂר מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד. **ה׳** הַלּוֹקֵחַ מִן הֶעָנִי, וְכֵן הֶעָנִי שֶׁנִּיתְּנוּ[28]» לוֹ פְרוּסוֹת פַּת אוֹ פִלְחֵי דְבֵלָה, מְעַשֵּׂר מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד[29]*. בַּתְּמָרִים[30]» וּבַגְּרוֹגְרוֹת, בּוֹלֵל וְנוֹטֵל. אָמַרו רְ׳ יְהוּדָהו: אֵימָתַי, בִּזְמַן שֶׁמַּתָּנָה[31]» מְרוּבָּה, אֲבָל בִּזְמַן שֶׁמַּתָּנָה מְמוּעֶטֶת[32]», מְעַשֵּׂר מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד. **ו׳** הַלּוֹקֵחַ מִן הַסִּיטוֹן וְחָזַר וְלָקַח מִמֶּנּוּ שְׁנִיָּיה, לֹא יְעַשֵּׂר מִזֶּה עַל זֶה, אֲפִילּוּ מֵאוֹתוֹ הַסּוּג, אֲפִילּוּ מֵאוֹתוֹ הַמִּין. נֶאֱמָן הַסִּיטוֹן לוֹמַר: מִשֶּׁלְּאֶחָד הֵן. **ז׳** הַלּוֹקֵחַ מִבַּעַל הַבַּיִת וְחָזַר וְלָקַח מִמֶּנּוּ שְׁנִיָּיה, מְעַשֵּׂר מִזֶּה עַל זֶה, אֲפִילּוּ מִשְּׁתֵּי קוּפּוֹת, אֲפִילּוּ מִשְּׁתֵּי עֲיָירוֹת. בַּעַל הַבַּיִת שֶׁהָיָה מוֹכֵר יָרָק בַּשּׁוּק, בִּזְמַן שֶׁהֵם[33]» {מ} מְבִיאִין לוֹ מִגַּנּוֹתָיו, מְעַשֵּׂר מֵאַחַת[34]^ עַל הַכֹּל. וּמִגַּנּוֹת אֲחֵירוֹת, מְעַשֵּׂר מִכָּל אַחַת^ וְאַחַת^. **ח׳** הַלּוֹקֵחַ טֶבֶל[35]» מִשְּׁנֵי מְקוֹמוֹת, מְעַשֵּׂר מִזֶּה עַל זֶה, אַף עַל פִּי[36]» שֶׁאָמָרוּ: אֵין אָדָם רַשַּׁי לִמְכּוֹר טֶבֶל אֶלָּא {לצ} לְצוֹרֶךְ. **ט׳** מְעַשְּׂרִים מִשֶּׁלְּיִשְׂרָאֵל עַל שֶׁלַּגּוֹיִם, וּמִשֶּׁלַּגּוֹיִם עַל שֶׁלְּיִשְׂרָאֵל, וּמִשֶּׁלְּיִשְׂרָאֵל עַל שֶׁלַּכּוּתִים, וּמִשֶּׁלַּכּוּתִים עַל שֶׁלַּכּוּתִים. רְ׳ אֶלְעָזָר אוֹסֵר מִשֶּׁלַּכּוּתִים

---

[1] הסופר כתב ״השיזרו״ ותיקן עצמו כלפנינו. עניין נוסף: ק+קיי: ק: ״הַשֵּׁיזוּרִי״, קיי: ״השזורי״.
[2] ק כלפנינו. קיי: ״שנדר״.
[3] ק+קיי: ״לְמַעֲשַׂר״.
[4] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״שֶׁלִּדְמַיִי״.
[5] אות וא״ו השנייה נתלתה בין השורות ע״י הסופר או הנקדן.
[6] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״לימודים״.
[7] ק הכתיב ״לאֹכַל״. קיי: ״לאכול״.
[8] נוסף בשוליים. וכן ק+קיי.
[9] ק+קיי כלפנינו. הסופר כתב ״היה״ ותיקן עצמו.
[10] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״אֵינִי״.
[11] הסופר השלים בשוליים. וכן ק+קיי.
[12] ק כלפנינו. קיי: ״ליקח״.
[13] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״הוא״.
[14] קיי כלפנינו. ק: ליתא ״ממה״.
[15] קיי כלפנינו. ק: ״ובדרומו״ וכן בסמוך.
[16] ק+קיי כלפנינו. נראה כאילו אות עי״ן תיקן הסופר מתוך אות וא״ו שכתב בטעות?.
[17] ק כלפנינו. קיי: ״והשאר״.
[18] ק: ״מה״. קיי: ״ומן החולין״.
[19] ק+קיי כלפנינו. מגיה (סימון וי – המתרגם?) הוסיף בשוליים: ״והשאר חלה״.
[20] ק כלפנינו. קיי: ״או בדרומו״.
[21] קיי+קנ כלפנינו. ק: ״הצוננות״, וכן בסמוך.
[22] ק כלפנינו. קיי (בטעות?): ״מטפספים״.
[23] קס ״שני״. קנ+קיי: ״שֶׁאֲנִי״.
[24] קיי כלפנינו. ק: ״מִשֶּׁלְּאֶחָד״. וכן בסמוך.
[25] ייתכן שמילה זו מחוברת למילה הבאה.
[26] בפרמה מנוקד ״הפלטֵר״.
[27] ק+קיי: ״טָפּוֹס״ וכן בסמוך.
[28] ק כלפנינו. קיי: ״שנתנו״.
[29] ייתכן שאות דל״ת נוספה מאוחר יותר.
[30] קס כלפנינו. קיי+קנ: ״וּבִתְמָרִים״.
[31] קיי כלפנינו. ק: ״שֶׁהַמַּתָּנָה״, וכן בסמוך.
[32] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: ״ממעטת״.
[33] קיי כלפנינו. ק: ״שֶׁמְּבִיאִין״.
[34] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״מֵאֶחָד״, וכן בסמוך ״אֶחָד וְאֶחָד״.
[35] קיי כלפנינו. ק: ליתא ״טבל״.
[36] קיי כלפנינו. ק: ״מִפְּנֵי שֶׁאָמָרוּ״.

עַל שֶׁלַּכּוּתִים. **י׳** עָצִיץ נָקוּב, הֲרֵי הוּא {כ} כָּאָרֶץ. תָּרַם מִן הָאָרֶץ עַל עָצִיץ נָקוּב, וּמֵעָצִיץ נָקוּב [עַל הָאָרֶץ*[1]], תְּרוּמָתָן^[2]• תְּרוּמָה. וּמִשֶּׁאֵינוּ«[3] נָקוּב עַל הַנָּקוּב, תְּרוּמָה, וְיַחְזוֹר וְיִתְרוֹם. וּמִן^[4] הַנָּקוּב עַל שֶׁאֵינוּ נָקוּב, תְּרוּמָה, וְלֹא תֵאָכֵל*[5] עַד שֶׁיּוֹצִיא עָלֶיהָ {ת} תְּרוּמָה וּמַעַשְׂרוֹת. **י״א** תָּרַם מִן הַדְּמַאי עַל הַדְּמַאי, וּמִדְּמַאי«[6] עַל הַוַּדַּאי; תְּרוּמָה, וְיַחְזוֹר {וי} וְיִתְרוֹם. מִן הַוַּדַּאי עַל הַדְּמַאי; תְּרוּמָה, וְלֹא תֵאָכֵל עַד שֶׁיּוֹצִיא עָלֶיהָ תְּרוּמָה וּמַעַשְׂרוֹת.

{פרק ה׳} הל׳ י״א׳ פרק ו׳

הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מִיִּשְׂרָאֵל, מִן הַנָּכְרִי, מִן«[7] הַכּוּתִי, חוֹלֵק לִפְנֵיהֶם. הַחוֹכֵר שָׂדֶה מִיִּשְׂרָאֵל, תּוֹרֵם וְנוֹתֵן לוֹ. רִ׳^[8]• יְהוּדָה אוֹמֵר׀: אֵימָתַי, בִּזְמַן שֶׁנָּתַן לוֹ מֵאוֹתוֹ^[9] שָׂדֶה^ וּמֵאוֹתוֹ הַמִּין; אֲבָל אִם נָתַן לוֹ מִשָּׂדֶה אַחֶרֶת אוֹ מִמִּין אַחֵר, מְעַשֵּׂר וְנוֹתֵן לוֹ. **ב׳** הַחוֹכֵר שָׂדֶה מִן הַנָּכְרִי, מְעַשֵּׂר וְנוֹתֵן לוֹ. רִ׳ יְהוּדָה׀ אוֹמֵר׀: אַף הַמְקַבֵּל שְׂדֵה אֲבוֹתָיו מִן הַגּוֹי, מְעַשֵּׂר וְנוֹתֵן לוֹ. **ג׳** כֹּהֵן וְלֵוִי שֶׁקִּיבְּלוּ שָׂדֶה מִיִּשְׂרָאֵל, כַּשֵּׁם שֶׁחוֹלְקִין בַּחוּלִּין כָּךְ חוֹלְקִין בִּתְרוּמָה. רִ׳ אֱלִיעֶזֶר׀ אוֹמֵר׀: הַמַּעַשְׂרוֹת שֶׁלָּהֶן, שֶׁעַל מְנָת כֵּן בָּאוּ. **ד׳** יִשְׂרָאֵל שֶׁקִּיבֵּל מִכֹּהֵן {ו} וּמִלֵּוִי, הַמַּעַשְׂרוֹת לַבְּעָלִים. רִ׳ יִשְׁמָעֵאל׀ אוֹמֵר׀: הַקַּרְתָּנִי שֶׁקִּיבֵּל שָׂדֶה מִירוּשַׁלְמִי, מַעֲשֵׂר שֵׁינִי {שלי} שֶׁלִּירוּשַׁלְמִי. וַחֲכָמִים׀ אוֹמְרִים׀: יָכוֹל הוּא הַקַּרְתָּנִי {ל} לַעֲלוֹת וּלְאוֹכְלוֹ בִּירוּשָׁלַם. **ה׳** הַמְקַבֵּל זֵיתִים לַשֶּׁמֶן, כַּשֵּׁם שֶׁחוֹלְקִין בַּחוּלִּין כָּךְ חוֹלְקִין בִּתְרוּמָה. רִ׳ יְהוּדָה׀ אוֹמֵר׀: יִשְׂרָאֵל שֶׁקִּיבֵּל מִכֹּהֵן {ומ} וּמִלֵּוִי זֵיתִים לַשֶּׁמֶן אוֹ לְמַחֲצִית שָׂכָר, הַמַּעַשְׂרוֹת לַבְּעָלִים. **ו׳** בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים׀: לֹא יִמְכּוֹר אָדָם אֶת זֵיתָיו אֶלָּא לְחָבֵר. בֵּית הֶלֵּל אוֹמְרִין: אַף לִמְעַשֵּׂר. וּצְנוּעֵי^[10] בֵית הֶלֵּל הָיוּ נוֹהֲגִים {כ} כְּדִבְרֵי בֵית שַׁמַּי. **ז׳** שְׁנַיִם שֶׁבָּצְרוּ אֶת כַּרְמֵיהֶם לְתוֹךְ גַּת אַחַת, אֶחָד מְעַשֵּׂר {ו} וְאֶחָד שֶׁאֵינוּ מְעַשֵּׂר; וְהַמְעַשֵּׂר*[11] מְעַשֵּׂר אֶת שֶׁלּוֹ^[12]•, בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא. **ח׳** שְׁנַיִם {ש} שֶׁקִּיבְּלוּ שָׂדֶה^[13] בַּאֲרִיסוּת, אוֹ שֶׁיָּרְשׁוּ אוֹ שֶׁנִּשְׁתַּתְּפוּ, יָכוֹל הוּא לוֹמַר לוֹ: טוֹל אַתָּה חִיטִּין שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי וַאֲנִי חִיטִּין שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, אַתָּה יַיִן שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי וַאֲנִי יַיִן שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי. אֲבָל לֹא יֹאמַר לוֹ: טוֹל אַתָּה חִטִּים וַאֲנִי {ש} שְׂעוֹרִים, טוֹל אַתָּה אֶת«[14] הַיַּיִן וַאֲנִי אֶטּוֹל אֶת הַשֶּׁמֶן. **ט׳** חָבֵר וְעַם הָאָרֶץ שֶׁיָּרְשׁוּ אֶת אֲבִיהֶן עַם הָאָרֶץ, יָכוֹל הוּא לוֹמַר לוֹ: טוֹל אַתָּה חִיטִּים שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי וַאֲנִי חִיטִּים שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, אַתָּה יַיִן שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי וַאֲנִי יַיִן {שבמ} שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי. אֲבָל לֹא יֹאמַר לוֹ: טוֹל אַתָּה חִיטִּים וַאֲנִי שְׂעוֹרִים, טוֹל אַתָּה אֶת הַלַּח וַאֲנִי אֶטּוֹל אֶת הַיָּבֵשׁ. **י׳** גֵּר וְגוֹי שֶׁיָּרְשׁוּ אֶת אֲבִיהֶם גּוֹי, יָכוֹל הוּא לוֹמַר לוֹ: טוֹל אַתָּה עֲבוֹדָה זָרָה וַאֲנִי מָעוֹת, אַתָּה יַיִן וַאֲנִי פֵּירוֹת. אִם«[15] מִשֶּׁבָּאוּ לִרְשׁוּת הַגֵּר^[16]•, אָסוּר. **י״א** הַמּוֹכֵר פֵּירוֹת בְּסוּרְיָיה, וְאָמַר׀: מִשֶּׁלְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הֵן; חַיָּיב לְעַשֵּׂר. מְעוּשָּׂרִין הֵן; נֶאֱמָן, שֶׁהַפֶּה שֶׁאָסַר הוּא הַפֶּה שֶׁהִתִּיר. מִשֶּׁלִּי הֵן, חַיָּיב לְעַשֵּׂר; מְעוּשָּׂרִין הֵן, נֶאֱמָן, שֶׁהַפֶּה שֶׁאָסַר הוּא הַפֶּה שֶׁהִתִּיר. אִם יָדוּעַ שֶׁיֵּשׁ לוֹ שָׂדֶה בְּסוּרְיָיה, חַיָּיב לְעַשֵּׂר. **י״ב** עַם הָאָרֶץ שֶׁאָמַר׀ לְחָבֵר: קַח לִי אֲגוּדַּת יָרָק אַחַת, קַח לִי קְלוֹסְקִין[17]*§ אֶחָד^[18]; הַלּוֹקֵחַ«[19]• סְתָם פָּטוּר«. אִם אָמַר׀: זוֹ שֶׁלִּי, וְזוֹ שֶׁלַּחֲבֵירִי, וְנִתְעָרְבוּ; חַיָּיב לְעַשֵּׂר, אֲפִילוּ הֵן מֵאָה. {פרק ו׳}

הלכות י״ב׳ פרק ז׳

הַמְזַמֵּן«[20] אֶת חֲבֵירוֹ שֶׁיֹּאכַל אֶצְלוֹ, וְהוּא אֵינוּ מַאֲמִינוֹ עַל הַמַּעַשְׂרוֹת, אוֹמֵר׀ מֵעֶרֶב שַׁבָּת: מַה שֶּׁאֲנִי עָתִיד לְהַפְרִישׁ לְמָחָר, הֲרֵי הוּא מַעֲשֵׂר, וּשְׁאָר מַעֲשֵׂר סָמוּךְ לוֹ; זֶה שֶׁעָשִׂיתִי מַעֲשֵׂר עָשׂוּי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עָלָיו; וּמַעֲשֵׂר שֵׁינִי {בצ} בִּצְפוֹנוֹ וּבִדְרוֹמוֹ«[21], וּמְחוּלָּל עַל הַמָּעוֹת. **ב׳** מָזְגוּ לוֹ אֶת הַכּוֹס, וְאוֹמֵר׀^[22]•: מַה שֶּׁאֲנִי עָתִיד לְשַׁיֵּיר בְּשׁוּלֵי הַכּוֹס, הֲרֵי הוּא מַעֲשֵׂר, וּשְׁאָר מַעֲשֵׂר סָמוּךְ לוֹ; זֶה שֶׁעָשִׂיתִי מַעֲשֵׂר עָשׂוּי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עָלָיו; וּמַעֲשֵׂר שֵׁינִי בְּפִיו, {ומ} וּמְחוּלָּל עַל הַמָּעוֹת. **ג׳** פּוֹעֵל שֶׁאֵינוּ מַאֲמִין לְבַעַל הַבַּיִת, נוֹטֵל גְּרוֹגֶרֶת אַחַת וְאוֹמֵר׀: זוֹ וְתֵשַׁע הַבָּאוֹת אַחֲרֶיהָ, עֲשׂוּיוֹת מַעֲשֵׂר עַל תִּשְׁעִים שֶׁאֲנִי אוֹכֵל; וְזוֹ עֲשׂוּיָה תְרוּמַת מַעֲשֵׂר עֲלֵיהֶן; וּמַעֲשֵׂר שֵׁינִי בָּאַחֲרוֹנוֹת, וּמְחוּלָּל עַל

---

[1] הושלם מעל הטור, ע״י הנקדן. וכן ק+קיי.
[2] ק, וכנראה שגם קיי: ״תְּרוּמָתוֹ״.
[3] קיי כלפנינו. ק: ״מִי־שֶׁאֵינוּ״.
[4] ק+קיי: ״מִן״.
[5] ניקדתי ע״פ פרמה. קנ: כנראה ״תאֹכַלי״. וכן בסמוך.
[6] קיי+קנ: ״וּמִן הַדְּמַאי״. ק: ״תָּרַם מִן הַדְּמַאי עַל הַדְּמַאי וְעַל הַוַּדַּאי״. (השמטה מחמת הדומות?)
[7] קס כלפנינו. קיי+קנ: ״וּמִן״.
[8] ק+קיי: ״אָמַר רִ׳ יְהוּדָה״.
[9] ק+קיי: ״מֵאוֹתָהּ הַשָּׂדֶה״.
[10] ק+קיי: ״וּצְנֵיעֵי״.
[11] וא״ו הנשוא. קיי+קנ: ״הַמְעַשֵּׂר״. קס: ליתא ״מעשר המעשר״ (השמטה מחמת הדומות?).
[12] ק+קיי נוסף: ״וְחֶלְקוֹ״.
[13] ק+קיי: ״אֶת הַשָּׂדֶה״.
[14] קיי כלפנינו. ק: ״יַיִן״.
[15] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״אם״.
[16] ק+קיי: ״הַגּוֹי״.
[17] ק+קיי כלפנינו. הסופר(?) הוסיף בשולים פירוש באיטלקית: ״קליבנית ריאה״. מגיה מאוחר העביר קו מחיקה על מילה זו. והוא עצמו(?) כתב בשוליים משמאל: ״ג?לוסקין פ׳ לחם גדול״.
[18] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״אַחַת״.
[19] ק: ״לוֹקֵחַ סְתָם וּפָטוּר״. קיי: ״לָקַח לוֹ סְתָם פָּטוּר״.
[20] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: ״המזמין״.
[21] ק כלפנינו. קיי: ״או בדרומו״.
[22] ואו הנשוא. ק+קיי: ״אוֹמֵר״.

הַמָּעוֹת. **ד׳** וְחוֹסֵף[1]§ גְּרוֹגֶרֶת אַחַת. רַבָּן שִׁמְעוֹ|ו|ן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵ|ו|ר: לֹא יַחְסוֹף, מִפְּנֵי שֶׁהוּא {ממ} מְמַעֵט אֶת[2]^ מְלַאכְתּוֹ שֶׁלְּבַעַל הַבַּיִת. וּרְבִּיוֹ[3]^ יוֹסֵי אוֹמֵ|ו|ר: לֹא יַחְסוֹף, מִפְּנֵי שֶׁהוּא תְּנַיֵי בֵּית דִּין. **ה׳** הַלּוֹקֵחַ יַיִן מִבֵּין הַכּוּתִים, אוֹמֵ|ו|ר: שְׁנֵי {ל} לוּגִּין[4]# שֶׁאֲנִי עָתִיד לְהַפְרִישׁ הֲרֵי הֵם תְּרוּמָה, וַעֲשָׂרָה מַעֲשֵׂר, וְתִשְׁעָה מַעֲשֵׂר שֵׁינִי. [וּ]מוֹחֵל[5]*• וְשׁוֹתֶה. **ו׳** הָיוּ לוֹ תְאֵינִים שֶׁלַּטֶּבֶל בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, וְהוּא בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ אוֹ בַשָּׂדֶה, אוֹמֵ|ו|ר: שְׁתֵּי תְאֵנִים שֶׁ<אֲ>נִי[6]« עָתִיד [לְהַפְרִישׁ[7]*] הֲרֵי הֵם תְּרוּמָה, וְעֶשֶׂר מַעֲשֵׂר, וְתֵשַׁע מַעֲשֵׂר שֵׁינִי. **ז׳** הָיוּ דְמַיִי, אוֹמֵ|ו|ר: מַה שֶׁאֲנִי עָתִיד לְהַפְרִישׁ לְמָחָר[8]«• הֲרֵי הוּא מַעֲשֵׂר, וּשְׁאָר הַמַּעֲשֵׂר[9]^ סָמוּךְ לוֹ; זֶה שֶׁעָשִׂיתִי מַעֲשֵׂר עָשׂוּיִ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עָלָיו; וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי {בצ} בִּצְפוֹנוֹ וּבִדְרוֹמוֹ[10]«, וּמְחוּלָּל עַל הַמָּעוֹת[11]*§. **ח׳** הָיוּ לְפָנָיו שְׁתֵּי כַלְכָּלוֹת שֶׁלַּטֶּבֶל, וְאוֹמֵ|ו|ר[12]^: מַעַשְׂרוֹת זוֹ וָזוֹ[13]«•; הָרִאשׁוֹנָה מְעוּשֶּׂרֶת. {ש} שֶׁלָּזוֹ וָזוֹ• שֶׁלָּזוֹ[14]« וָזוֹ•; הָרִאשׁוֹנָה מְעוּשֶּׂרֶת. {מעש} מַעַשְׂרוֹתֵיהֶם מַעַשְׂרוֹת כַּלְכָּלָה וַחֲבֶרְתָּהּ•; קָרָא שֵׁם. **ט׳** מֵאָה טֶבֶל מֵאָה חוּלִּין, נוֹטֵל מֵאָה וְאַחַת. •מֵאָה טֶבֶל מֵאָה מַעֲשֵׂר, נוֹטֵל מֵאָה וְאַחַת[15]^•. מֵאָה חוּלִּין מְתוּקָּנִין מֵאָה מַעֲשֵׂר, נוֹטֵל מֵאָה וָעֶשֶׂר. **י׳** מֵאָה טֶבֶל וְתִשְׁעִים[16]« מַעֲשֵׂר, תִּשְׁעִים טֶבֶל וּשְׁמוֹנִים[17]« {מ} מַעֲשֵׂר, לֹא הִפְסִיד כְּלוּם. זֶה הַכְּלָל: כָּל זְמַן {ש} שֶׁהַטֶּבֶל מְרוּבֶּה, לֹא הִפְסִיד כְּלוּם. **י״א׳** מִי שֶׁהָיוּ לוֹ עֶשֶׂר שׁוּרוֹת שֶׁלְּעֶשֶׂר עֶשֶׂר כַּדֵּי יַיִן, וְאָמַר: שׁוּרָה הַחִיצוֹנָה אַחַת מַעֲשֵׂר[18]«; וְאֵין יָדוּעַ אֵי זוֹ הִיא, נוֹטֵל שְׁתֵּי חָבִיּוֹת לוֹכְסָן. חֲצִי שׁוּרָה הַחִיצוֹנָה אַחַת מַעֲשֵׂר; וְאֵין יָדוּעַ אֵי זוֹ הִיא, נוֹטֵל אַרְבַּע חָבִיּוֹת מֵאַרְבַּע זָוִיּוֹת. שׁוּרָה אַחַת מַעֲשֵׂר; וְאֵין יָדוּעַ אֵי זוֹ הִיא, {נ} נוֹטֵל שׁוּרָה אַחַת לוֹכְסָן. חֲצִי שׁוּרָה אַחַת מַעֲשֵׂר; וְאֵין יָדוּעַ אֵי זוֹ הִיא, נוֹטֵל שְׁתֵּי {א} שׁוּרוֹת לוֹכְסָן[19]§. חָבִית אַחַת מַעֲשֵׂר; וְאֵין יָדֵעַ[20]^ אֵי זוֹ הִי[א][21]*, נוֹטֵל מִכָּל חָבִית וְחָבִית.

חסלת דמיי פרקי ז׳

כלאים פרק א׳ [22]*

הַחִיטִּים וְהַזּוּנִין[23]§& אֵינָן כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה. הַשְּׂעוֹרִים וְשִׁבּוֹלֶת שׁוּעָל[24]§, הַכּוּסְמִים[25]§ וְהַשִּׁיפוֹן[26]§, הַפּוּל[27]#§ וְהַסַּפִּיר[28]§, וְהַפּוּרְקְדָן[29]# וְהַטּוֹפֵחַ&, וּפוּל הַלָּבָן {והשע} וְהַשְּׁעוּעִית, אֵינָן כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה. **ב׳** הַקִּישׁוּת וְהַמַּלְפְּפוֹן&, אֵינָן כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה. ר׳ יְהוּדָ|ו|ה אוֹמֵ|ו|ר: כִּלְאַיִם. חֲזֶרֶת וַחֲזֶרֶת[30]^ גַּלִּים, עוֹלְשִׁין[31]# עוֹלְשֵׁי[32]« שָׂדֶה, כְּרֵישִׁים כְּרֵישֵׁי שָׂדֶה, כְּסִבָּר[33]• כְּסִבַּר {ש} שָׂדֶה, חַרְדָּל חַרְדָּל מִצְרִי, וְדַלַּעַת& הַמִּצְרִית {וה} וְהָרְמוּצָה, וּפוּל הַמִּצְרִי וְהֶחָרוּב, אֵינָן[34]* כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה. **ג׳** הַלֶּפֶת וְהַנָּפוּס[35]#, וְהַכְּרוּב[36]^ וְהַתְּרוּבְתוֹר, הַתְּרָדִים וְהַלְּעוּנִים, הוֹסִיף ר׳ עֲקִיבָה: הַשּׁוּם וְהַשּׁוּמָנִית, הַבָּצָל וְהַבְּצַלְצוּל, וְהַתּוּרְמוּס[37]# וְהַפְּלַסְלוֹס, אֵינָן כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה. **ד׳** וּבָאִילָן: הָאֲגָסִין וְהַקְּרוּסְטָמִילִין[38]«#, וְהַפָּרִישִׁין וְהָעֻזְרָרִין[39]^, אֵינָן כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה. הַתַּפּוּחַ וְהַחֻזְרָר[40]«, הַפַּרְסְקִין וְהַשְּׁקֵדִים, הַשִּׁיזְפִין[41]# וְהָרִימִין, אַף עַל פִּי שֶׁדּוֹמִין[42]« זֶה לָזֶה[43]*, כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה. **ה׳** הַצְּנוֹן וְהַנָּפוּס, הַחַרְדָּל וְהַלַּפְסָן, וְדַלַּעַת יְוָנִית עִם הַמִּצְרִית וְהָרְמוּצָה[44]^, אַף עַל פִּי {ש} שֶׁדּוֹמִ[י]ן[45]* זֶה לָזֶה, כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה. **ו׳** הַזְּאֵב וְהַכֶּלֶב, כֶּלֶב הַכּוֹפְרִי[46]# וְהַשּׁוּעָל, הָעִזִּים וְהַצְּבָאִים, הַיְּעֵלִים וְהָרְחֵלִים, הַסּוּס וְהַפֶּרֶד, הַפֶּרֶד וְהַחֲמוֹר, הַחֲמוֹר וְהֶעָרוֹד, אַף עַל פִּי שֶׁדּוֹמִין זֶה לָזֶה, כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה. **ז׳** אֵין מְבִיאִין אִילָן בְּאִילָן, יָרָק[47]^ בְּיָרָק, וְלֹא אִילָן בְּיָרָק, וְלֹא יָרָק בְּאִילָן. ר׳ יְהוּדָ|ו|ה מַתִּיר יָרָק בְּאִילָן. **ח׳** אֵין נוֹטְעִין יְרָקוֹת בְּתוֹךְ סַנְדָּן[48]^• {ש} שֶׁלַּשִּׁקְמָה. אֵין מַרְכִּיבִין פֵּיגָם[49]* עַל גַּבֵּי קִידָּה[50]* לְבָנָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא יָרָק בְּאִילָן. אֵין נוֹטְעִין יַחוּר שֶׁלַּתְּאֵינָה לְתוֹךְ הֶחָצוּב, שֶׁיְּהֵא[51]^ מֵקִירוֹ[52]#•. אֵין תּוֹחֲבִין זְמוֹרָה שֶׁלַּגֶּפֶן לְתוֹךְ הָאֲבַטִּיחַ, שֶׁתְּהֵא זוֹרֶקֶת מֵימֶיהָ לְתוֹכוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא אִילָן בְּיָרָק. אֵין נוֹתְנִין זֶרַע דַּלַּעַת לְתוֹךְ הַחַלָּמִית, שֶׁתְּהֵא מְשַׁמַּרְתּוּ&, מִפְּנֵי שֶׁהוּא יָרָק בְּיָרָק. **ט׳** הַטּוֹמֵן לֶפֶת וּצְנוֹנוֹת[53]« תַּחַת הַגֶּפֶן, אִם הָיוּ מִקְצָת הֶעָלִים מְגוּלִּים, אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לֹא מִשּׁוּם כִּלְאַיִם, וְלֹא מִשּׁוּם {שב}

---

[1] אחד הסופרים(?) פירש בצד באיטלקית: "טינית".
[2] ק+קי: ליתא "את".
[3] ק+קי: "רְבִּי".
[4] בפרמה מנוקד: "לוּגִּין".
[5] ק+קי: "וּמֵחֵל".
[6] קי "שני". ק: "שֶׁאֲנִי".
[7] נוסף בשוליים (ע"י הסופר?). וכן ק+קי.
[8] קי כלפנינו. ק: ליתא "למחר".
[9] ק+קי: "מַעֲשֵׂר".
[10] ק כלפנינו. קי: "או בדרומו".
[11] אולי אות "ה" נמחקה, אך בשוליים מימן הסופר(?) כתב אות "ה". ק+קי כלפנינו: "הַמָּעוֹת". עניין נוסף: "הסופר(?) פירש באיטלקית בשוליים מימין: "פוֹלַּרִי דֵיאַרְיֵינְטוֹ" (הניקוד במקור).
[12] ק: "אָמַר". קי: "וְאָמַר".
[13] קס כלפנינו. קי+קנ: "בָזוֹ". וכולם כיוונו לדבר אחד. <u>וכן להלן מספר פעמים: אות בי"ת רפויה מתחלפת בוא"ו בכתבי היד פרמה וקאופמן.</u>
[14] קי: "וְשֶׁלָּזוֹ". ק: יש השמטה מחמת הדומות.
[15] ק+קי: ליתא "מאה טבל...מאה ואחת". (האם ייתכן שנשמט מחמת הדומות בשני כתבי יד? אך כנראה שבשאר כתבי היד כן מופיע).
[16] קי כלפנינו. ק: "תִּשְׁעִים".
[17] קי כלפנינו. ק: "שְׁמוֹנִים".
[18] מילה זו ניקדתי לפי פרמה, מפני ש-קנ מנקד: "מֵעֶשֶׂר"! וכך מנקד מילה זו עד סוף הפרק!.
[19] אחד הסופרים(?) פירש באיטלקית בשוליים: "אירא".
[20] ק+קי בכתיב מלא: "יָדוּעַ".
[21] אות אל"ף תלוייה, כנראה בידי אחד הסופרים.
[22] בעמודה זאת עשרות! מילים תורגמו לאיטלקית בידי אחד הסופרים(?), **<u>והבאתי כאן רק דוגמאות אחדות מתוכן.</u>** התרגומים נכתבו בדרך כלל בשוליים. חלק מהתרגומים מנוקדים באופן חלקי או מלא. ברוב הפעמים המילה שאודותיה נסוב התרגום מסומנת בעיגול מעל המילה. לגבי כל הלעזים פנו למאמרה של עליזה קאומו דרך הביבליוגרפיה שבסוף המהדורה.
[23] : "יוּלְיאוֹ".
[24] "טריקורגו".
[25] "שירוקוקו" (אין סימון מעל המילה).
[26] "פורפירוקוק" (אין סימון מעל המילה).
[27] בפרמה אות פ"א מנוקדת בחולם, וכן בסמוך. <u>עניין נוסף:</u> פירוש באיטלקית: "לַאִיַרְבַא".
[28] "לֵינְטִיקְלַא".
[29] בפרמה אות "פ" מנוקדת בשורוק.
[30] ק+קי: "חֲזֶרֶת".
[31] בפרמה אות עי"ן מנוקדת בחולם, וכן בסמוך.
[32] ק כלפנינו. קי: "ועולשי". וכן להלן רובם בתוספת וא"ו חיבור.
[33] כך מנוקד בפרמה. קס: "כיסבר". קנ: "כּוּסְבַּר". קי: "כסבר". וכן בסמוך.
[34] ק+קי כלפנינו. הסופר כתב בטעות "אילן" ותיקן עצמו.
[35] בפרמה אות "פ" דגושה, כדלהלן.
[36] ק+קי: "הַכְּרוּב".
[37] בפרמה אות תי"ו מנוקדת בשורוק.
[38] בפרמה מנוקד: "וְהַקְּרוּסְטָמֵילִין". ולעניין הכתיב: ק כלפנינו. קי: "והקרוסתמלין".
[39] קנ כלפנינו. קס: "וְהַחוּזְרָרִין". קי: "והחזררין".
[40] קי+קנ כלפנינו. קס: "וְהַחוּזְרָר".
[41] כנראה שכך מנוקד גם בפרמה.
[42] קי כלפנינו. ק: "דּוֹמִין", וכן להלן.
[43] ק+קי כלפנינו. כנראה שהסופר כתב "בזה" ותיקן כלפנינו.
[44] ק+קי: המילה מסיימת באות אל"ף.
[45] אות יו"ד תלויה.
[46] בפרמה אות כ"ף מנוקדת בשורוק.
[47] קנ כלפנינו. קס+קי: "וְיָרָק".
[48] ק+קי: "סַדָּן".
[49] ספק פיגם/פיגס. ק: "פִּיגַס", קי: "פיגם".
[50] ספק קידה/קירה. ק: ספק - או שתוקן. קי: "קדה".
[51] קנ כלפנינו. קס+קי: "שֶׁהִיא".
[52] בפרמה מנוקד: "מְקֵירוֹ".
[53] קי כלפנינו. ק: "וּצְנוֹנֶת".

שְׁבִיעִית, וְלֹא מִשֵּׁם[1«] מַעַשְׂרוֹת, וְנִיטָּלִים[^2] בַּשַּׁבָּת. הַזּוֹרֵעַ חִיטָּה וּשְׂעוֹרָה כְּאַחַת, הֲרֵי זֶה כִלְאַיִם. רִ' יְהוּדָ|ה| או|מֵר|: אֵינוּ כִלְאַיִם, עַד שֶׁיְּהוּ שְׁתֵּי חִיטִּים וּשְׂעוֹרָה, אוֹ {ש[3]*} חִיטָּה וּשְׁתֵּי שְׂעוֹרִים, אוֹ חִיטָּה וּשְׂעוֹרָה וְכוּסֶּמֶת. {פרק א'}

הל' ט' פרק ב' כָּל סְאָה שֶׁיֶּשׁ בָּהּ רוֹבַע זֶרַע מִמִּין אַחֵר[^4•], יְמַעֵט. רִ' יוֹסֵה או|מֵר|: יָבוֹר. בֵּין מִמִּין אֶחָד בֵּין מִשְּׁנֵי מִינִים. רִ' שִׁמְעוֹ|ן| או|מֵר|: לֹא אָמְרוּ אֶלָּא מִמִּין אֶחָד. וַחֲכָמִ|ים| או|מְ|רִים|: כָּל שֶׁהוּא כִלְאַיִם בִּסְאָה מִצְטָרֵף לְרוֹבַע. **ב'** בַּמֶּי[5«#] דְבָרִים אֲמוּרִים: תְּבוּאָה בִתְבוּאָה וְקִטְנִית בְּקִטְנִית, תְּבוּאָה בְקִטְנִית וְקִטְנִית בִּתְבוּאָה. בֶּאֱמֶת: זֵירְעוֹנֵי[6«#] גִינָּה[^7] שֶׁאֵינָן נֶאֱכָלִין, מִצְטָרְפִין אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה בְנוֹפֵל {ל} לְבֵית סְאָה. רִ' שִׁמְעוֹן או|מֵר|: כַּשֵּׁם שֶׁאָמְרוּ {להחמ} לְהַחְמִיר, אַף[8«] לְהָקֵל, הַפִּשְׁתָּן בַּתְּבוּאָה מִצְטָרֶפֶת אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה בְּנוֹפֵל לְבֵית סְאָה. **ג'** הָיְתָה שָׂדֵהוּ זְרוּעָה חִיטִּים וְנִמְלַךְ לְזוֹרְעָהּ שְׂעוֹרִים, יַמְתִּין לָהּ עַד שֶׁתַּתְלִיעַ, וְיוֹפֵךְ, וְאַחַר כָּךְ יִזְרַע. אִם צִימֵּחָה, לֹא יֹאמַר אֶזְרַע וְאַחַר כָּךְ אוֹפֵךְ, אֶלָּא הוֹפֵךְ וְאַחַר כָּךְ זוֹרֵעַ. כַּמָּה יְהֵא חָרִישׁ[9«]? כְּתַלְמֵי הָרְבִיעָה[10«#]. אַבָּה[^11] שָׁאוּל או|מֵר|: כְּדֵי שֶׁלֹּא יְשַׁיֵּיר רוֹבַע לְבֵית סְאָה. **ד'** זְרוּעָה וְנִמְלַךְ לִיטְּעָהּ[12«], לֹא יֹאמַר אֶטַּע וְאַחַר כָּךְ אוֹפֵךְ, אֶלָּא הוֹפֵךְ וְאַחַר כָּךְ נוֹטֵעַ. נְטוּעָה וְנִמְלַךְ לְזוֹרְעָהּ, לֹא יֹאמַר אֶזְרַע וְאַחַר כָּךְ אֲשָׁרֵשׁ, אֶלָּא מְשָׁרֵשׁ וְאַחַר [כָּךְ[13]*] זוֹרֵעַ. אִם רָצָה, גּוֹמֵם עַד פָּחוּת[14#] מִטֶּפַח, וְזוֹרֵעַ, וְאַחַר כָּךְ מְשָׁרֵשׁ. **ה'** הָיְתָה שָׂדֵהוּ זְרוּעָה קַנְבֵּס[^15•] אוֹ לוּף, לֹא יְהֵא זוֹרֵעַ וּבָא עַל גַּבֵּיהֶם, שֶׁאֵינָן עוֹשִׂין[16«] אֶלָּא לְשָׁלוֹשׁ שָׁנִים. **ו'**[17«] תְּבוּאָה שֶׁעָלוּ בָהּ סִיפְחֵי[18«] אֶסְטֵס[19*], וְכֵן מְקוֹם הַגְּרָנוֹת[20#•] {ש} שֶׁעָלוּ בָהֶן מִינִים הַרְבֵּה, וְכֵן תִּלְתָּן[&] שֶׁהֶעֱלָת מִינֵי עֲשָׂבִים, אֵין מְחַיְּיבִין אוֹתוֹ לְנַכֵּשׁ. אִם נִיכֵּשׁ אוֹ כִיסַּח, אוֹמְרִין לוֹ: עֲקוֹר אֶת הַכֹּל חוּץ מִמִּין אֶחָד. **ז'** הָרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת שָׂדֵהוּ מֶשֶׁר[&] מֶשֶׁר מִכָּל מִין, בֵּית שַׁמַּי או|מְ|רִים|: שְׁלֹשָׁה תְלָמִים שֶׁלְּפָתִיחַ. וּבֵית הֶלֵּל או|מְ|רִים|: מְלֹא הָעוֹל הַשָּׁרוֹנִי[21*]. וּקְרוֹבִין דִּבְרֵי אֵלּוּ לִהְיוֹת [כְּדִבְרֵי[22*]] אֵלּוּ. **ח'** הָיָה רֹאשׁ תּוֹר חִטִּים וְנִכְנָס[23«] בְּתוֹךְ שֶׁלִּשְׂעוֹרִים, מוּתָּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא נִרְאֶה כְסוֹף שָׂדֵהוּ. שֶׁלּוֹ חִטִּים וְשֶׁלַּחֲבֵירוֹ מִין אַחֵר, מוּתָּר לִסְמוֹךְ לוֹ מֵאוֹתוֹ הַמִּין. שֶׁלּוֹ חִיטִּים וְשֶׁלַּחֲבֵירוֹ חִיטִּים, מוּתָּר לִסְמוֹךְ לוֹ תֶּלֶם שֶׁלְּפִשְׁתָּן[24«], וְלֹא[^25•] תֶּלֶם שֶׁלְּמִין אַחֵר[26«]. רִ' {ש} שִׁמְעוֹ|ן| או|מֵר|: אֶחָד זֶרַע פִּשְׁתָּן וְאֶחָד כָּל הַמִּינִים. רִ' יוֹסֵה או|מֵר|: אַף[27«•] בְּאֶמְצַע שָׂדֵהוּ מוּתָּר לִבְדּוֹק[28] בְּתֶלֶם שֶׁלַּפִּשְׁתָּן. **ט'** אֵין סוֹמְכִין לְשָׂדֵה תְבוּאָה חַרְדָּל וְחָרִיעַ, אֲבָל סוֹמְכִין לְשָׂדֵה יְרָקוֹת חַרְדָּל וְחָרִיעַ. סוֹמֵךְ[29*^] לַבּוּר, וְלַנִּיר, וְלַגָּפָה[^30], וְלַדֶּרֶךְ, וְלַגָּדֵר שֶׁהוּא גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה {טפ} טְפָחִים, וְלֶחָרִיץ שֶׁהוּא עָמוֹק עֲשָׂרָה וְרָחָב[31«] אַרְבָּעָה, וְלָאִילָן שֶׁהוּא מֵסֵךְ עַל הָאָרֶץ, {ול} וְלַסֶּלַע שֶׁהוּא גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה וְרָחָב אַרְבָּעָה. **י'** הָרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת שָׂדֵהוּ קָרַחַת קָרַחַת מִכָּל מִין, עוֹשֶׂה עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע קְרָחוֹת[32«] {ל} לְבֵית סְאָה, מִקָּרַחַת[33#] בֵּית[34«•] רוֹבַע, וְזוֹרֵעַ בְּתוֹכָהּ כָּל מִין שֶׁיִּרְצֶה. הָיְתָה קָרַחַת אַחַת אוֹ שְׁתַּיִם, זוֹרְעָן חַרְדָּל. שָׁלוֹשׁ, לֹא יִזְרָעֵם[35«] חַרְדָּל, מִפְּנֵי שֶׁהִיא נִרְאֵית כִּשְׂדֵה חַרְדָּל, דִּבְרֵ|י| רִ' מֵאִיר. וַחֲכָמִ|ים| או|מְ|רִים|: תֵּשַׁע קְרָחוֹת מוּתָּרוֹת, וְעֶשֶׂר אֲסוּרוֹת. רִ' אֱלִיעֶזֶ|ר| בֶּן יַעֲקֹב או|מֵר|: אֲפִילּוּ כָל שָׂדֵהוּ בֵּית כּוֹר, לֹא יַעֲשֶׂה בְתוֹכָהּ חוּץ מִקָּרַחַת אַחַת. **י"א'** כָּל שֶׁהוּא בְתוֹךְ בֵּית רוֹבַע, עוֹלֶה בְמִידַּת בֵּית רוֹבַע: אֱכִלַת[36#•] הַגֶּפֶן וְהַקֶּבֶר וְהַסֶּלַע, עוֹלִין בְּמִידַּת בֵּית רוֹבַע. תְּבוּאָה בִתְבוּאָה, בֵּית רוֹבַע. יָרָק בְּיָרָק, שִׁשָּׁה טְפָחִים. תְּבוּאָה בְיָרָק, יָרָק בִּתְבוּאָה, בֵּית רוֹבַע. רִ' אֱלִיעֶזֶר או|מֵר|: יָרָק בִּתְבוּאָה, שִׁשָּׁה טְפָחִים. **י"ב'** תְּבוּאָה נוֹטָה עַל גַּבֵּי תְבוּאָה, וְיָרָק עַל גַּבֵּי יָרָק, תְּבוּאָה עַל גַּבֵּי יָרָק, וְיָרָק עַל גַּבֵּי תְבוּאָה, הַכֹּל מוּתָּר, חוּץ מִדַּלַּעַת יְוָונִית. רִבִּ|י| או|מֵר|: אַף הַקִּישׁוּת וּפוֹל הַמִּצְרִי[^37], וְרוֹאֶה אֲנִי[^38] דִּבְרֵיהֶם מִדְּבָרַי.

{פרק ב'} **הל' י"ב'[39«] פרק ג'**

עֲרוּגָה שֶׁהִיא שִׁשָּׁה עַל שִׁשָּׁה טְפָחִים, זוֹרְעִין בְּתוֹכָהּ חֲמִשָּׁה זֵירְעוֹנִים: אַרְבָּעָה בְּאַרְבַּע

---

[1] ק בכולם "מִשֵּׁם". קי בכולם: "משום".
[2] קנ כלפנינו. קס+קי: "וְנוֹטְלִין".
[3] נכתב בטעות, וסומן למחיקה בנקודה מעל האות. ק+קי ליתא.
[4] ק+קי: "אֶחָד". ואולי מתאים למה שכתוב להלן: "לא אמרו אלא ממין אחד".
[5] קס הכתיב כלפנינו. קי: "במה" וכנראה לכך כיוון קנ שניקד: "בַּמֶּי"
[6] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קי: "זרעוני". ק: "זֵירְעֹנֵי".
[7] ק+קי: "גַּנָּה".
[8] ק כלפנינו. קי: "כך להקל".
[9] ק כלפנינו. קי: "החריש".
[10] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קי הכתיב כלפנינו. בקאופמן נכתב ונוקד "הַרְבִיעִי" ואחר כך הנקדן תיקן ל: "הַרְבִיעָה".
[11] ק+קי: "אַבָּא".
[12] ק כלפנינו. קי: "לנטעה".
[13] נוסף בין השורות (ע"י הסופר?) וכן ק+קי.
[14] בפרמה מנוקד: "פַּחוּת".
[15] ספק שהסופר כתב "קנבס". ק+קי: "קַרְבֵּס".
[16] קי כלפנינו. ק: "עוֹשׂוֹת".
[17] קי כלפנינו. ק: אין כאן הלכה חדשה.
[18] ק כלפנינו. קי: "ספחי".
[19] כך קי, וכנראה גם ק. ייתכן מאוד שהסופר כתב בטעות "אסטם".
[20] בפרמה מנוקד: "הַגְּרָנוֹת" וזה יותר תואם לכתיב החסר שבשלושת כתבי היד.
[21] כך ק+קי. ייתכן מאוד שהסופר כתב בטעות "השדוני".
[22] נוסף בין השורות ע"י הסופר. וכן ק+קי.
[23] קי כלפנינו. ק: "נִכְנַס".
[24] קי כלפנינו. ק: "שֶׁלַּפִּשְׁתִּים".
[25] קס+קי: "אוֹ" (אך קנ כלפנינו).
[26] קי+קנ כלפנינו. קס (בטעות?) "אֶחָד".
[27] קי כלפנינו. ק: ליתא "אף".
[28] ק כלפנינו. קי: "לסמוך תלם".
[29] כנראה שיש אות שנמחקה לפני מילה זו, אבל כנראה שאין מדובר באות ה"א. קס: "הַסּוֹמֵךְ". קנ (כנראה): סוֹמֵךְ. קי: "והסומך".
[30] ק+קי: המילה מסתיימת באות אל"ף.
[31] קי+קנ כלפנינו. קס: "וְרוֹחַב". וכן בסמוך.
[32] קי+קנ כלפנינו. קס: "קרחת".
[33] בפרמה מנוקד: "מִקָּרַחַת".
[34] ק כלפנינו. קי: "לבית".
[35] קי+קנ כלפנינו. קס: "יזרע".
[36] בפרמה אות אל"ף מנוקדת בפתח וכוונתו לקמץ רגיל. בקאופמן אות אל"ף מנוקדת בקמץ אך נקדן קאופמן מנקד קמץ קטן וגדול באותו אופן. אני ניקדתי בקמץ קטן.
[37] ק+קי: "מִצְרִי".
[38] ק+קי נוסף: "אֶת".
[39] קי כלפנינו. ק: "יא", בגלל שאין הלכה חדשה לעיל "תבואה שעלו בה".

רוּחוֹת עֲרוּגָה[1], וְאֶחָד בָּאֶמְצַע. הָיָה לָהּ גּוֹבָל[&] גָּבוֹהַּ טֶפַח, זוֹרְעִין בְּתוֹכָהּ שְׁלֹשָׁה עָשָׂר: שְׁלֹשָׁה עַל כָּל גּוֹבָל וְגוֹבָל, וְאֶחָד בָּאֶמְצַע. לֹא יִטַּע רֹאשׁ הַלֶּפֶת בְּתוֹךְ [הַגּוֹבָל[2*]], מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְמַלֵּהוּ[3«]. רְ' יְהוּדָהו אוֹמֵרו: שִׁשָּׁה בָּאֶמְצַע. **ב'** כָּל מִין זְרָעִים אֵין זוֹרְעִין בַּעֲרוּגָה, וְכָל[4*] מִין יְרָקוֹת זוֹרְעִין בַּעֲרוּגָה. חַרְדָּל וַאֲפוּנִים {ה} הַשּׁוּפִים, מִין זְרָעִים. אֲפוּנִים הַגַּמְלוֹנִים[&], מִין יָרָק. גּוֹבָל שֶׁהָיָה גָבוֹהַּ טֶפַח וְנִתְמַעֵט, כָּשֵׁר, שֶׁהָיָה כָּשֵׁר מִתְּחִילָּתוֹ. הַתֶּלֶם וְאַמַּת הַמַּיִם שֶׁהֵן עֲמוּקִים טֶפַח, זוֹרְעִין לְתוֹכָן שְׁלֹשָׁה זֵירְעוֹנִים: אֶחָד מִיכָּן, וְאֶחָד [מִיכָּן[5*]], וְאֶחָד בָּאֶמְצַע. **ג'** הָיָה רֹאשׁ תּוֹר יָרָק וְנִכְנָס[6«] לְתוֹךְ שְׂדֵה יָרָק אַחֵר, מוּתָּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא נִרְאֶה כְּסוֹף שָׂדֵהוּ. הָיְתָה שָׂדֵהוּ זְרוּעָה יָרָק, וְהוּא מְבַקֵּשׁ לִיטַּע בְּתוֹכָהּ [שׁוּרָה[7*]] שֶׁלְּיָרָק אַחֵר, רְ' יִשְׁמָעֵאלו אוֹמֵרו: עַד שֶׁיְּהֵא הַתֶּלֶם מְפַלֵּשׁ[8&«] מֵרֹאשׁ הַשָּׂדֶה וְעַד רֹאשׁוֹ. רְ' עֲקִיבָה אוֹמֵרו: אֹרֶךְ שִׁשָּׁה טְפָחִים וְרוֹחַב מְלוֹאוֹ. רְ' יְהוּדָהו אוֹמֵרו: רוֹחַב כִּמְלֹא רוֹחַב הַפַּרְסָה. **ד'** הַנּוֹטֵעַ שְׁתֵּי שׁוּרוֹת שֶׁלַּקִּישּׁוּאִים, שְׁתֵּי שׁוּרוֹת שֶׁלַּדִּילוּעִים[9«], שְׁתֵּי שׁוּרוֹת שֶׁלְּפּוֹל[10#] מִצְרִי, מוּתָּר. שׁוּרָה שֶׁלַּקִּישּׁוּאִים, שׁוּרָה שֶׁלַּדִּילוּעִים, שׁוּרָה שֶׁלְּפּוֹל מִצְרִי, אָסוּר. שׁוּרָה שֶׁלַּקִּישּׁוּאִים, שׁוּרָה שֶׁלַּדִּילוּעִים, שׁוּרָה שֶׁלְּפּוֹל הַמִּצְרִי[11^], אוֹ[12]• שׁוּרָה שֶׁלְּקִישּׁוּאִים, רְ' אֱלִיעֶזֶרו מַתִּיר, וַחֲכָמִיםו אוֹסְרִין. **ה'** נוֹטֵעַ אָדָם קִישּׁוּת וְדַלַּעַת לְתוֹךְ גּוּמָּה אַחַת, וּבִלְבַד שֶׁתְּהֵא זוֹ נוֹטָה לְצַד זֶה, וְזוֹ נוֹטָה לְצַד זֶה[13]. **ו'** הָיְתָה שָׂדֵהוּ זְרוּעָה בְצָלִים, וּבִיקֵּשׁ[14«] לִיטַּע בְּתוֹכָהּ שׁוּרוֹת שֶׁלַּדִּילוּעִים, רְ' יִשְׁמָעֵאלו אוֹמֵרו: עוֹקֵר שְׁתֵּי שׁוּרוֹת וְנוֹטֵעַ שׁוּרָה אַחַת, וּמַנִּיחַ קָמַת בְּצָלִים בִּמְקוֹם שְׁתֵּי שׁוּרוֹת, {ו} וְעוֹקֵר שְׁתֵּי שׁוּרוֹת וְנוֹטֵעַ שׁוּרָה אַחַת. רְבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵרו: עוֹקֵר שְׁתֵּי שׁוּרוֹת וְנוֹטֵעַ שְׁתֵּי שׁוּרוֹת, וּמַנִּיחַ קָמַת בְּצָלִים בִּמְקוֹם שְׁתֵּי {שו} שׁוּרוֹת, וְעוֹקֵר שְׁתֵּי שׁוּרוֹת וְנוֹטֵעַ שְׁתֵּי שׁוּרוֹת. וַחֲכָמִיםו אוֹמְרִיםו: אִם אֵין בֵּין שׁוּרָה לַחֲבֶרְתָּהּ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אַמָּה, לֹא יְקַיֵּים [15«] זֶרַע שֶׁלְּבֵינְתַיִם[16«].

ז' דַּלַּעַת בַּיָּרָק, כְּיָרָק. וּבִתְבוּאָה, נוֹתְנִין לָהּ בֵּית רוֹבַע. הָיְתָה שָׂדֵהוּ זְרוּעָה תְבוּאָה, {ובי} וּבִיקֵּשׁ[17«] לִיטַּע בְּתוֹכָהּ שׁוּרָה שֶׁלַּדִּילוּעִים, {נו} נוֹתְנִין לַעֲבוֹדָתָהּ[18^]• שִׁשָּׁה טְפָחִים. וְאִם הִגְדִּילָה, יַעֲקוֹר מִלְּפָנֶיהָ. רְ' יוֹסֵי אוֹמֵרו: נוֹתְנִין לָהּ עֲבוֹדָתָהּ אַרְבַּע אַמּוֹת. **ח'** אָמְרוּ לוֹ: הֲתַחְמוֹר[19*#] זוֹ מִן הַגֶּפֶן? אָמַרו לָהֶם: מָצִינוּ שֶׁזּוֹ חֲמוּרָה מִן {הג} הַגֶּפֶן, שֶׁלְּגֶּפֶן יְחִידִית נוֹתְנִין לָהּ עֲבוֹדָתָהּ שִׁשָּׁה טְפָחִים, וּלְדַלַּעַת יְחִידִית [20«] בֵּית רוֹבַע. רְ' מֵאִיר אָמַרו[21^] מִשֵּׁם רְ' יִשְׁמָעֵאלו: כָּל שְׁלוֹשָׁה {דיל} דִילוּעִים לְבֵית סְאָה, לֹא יָבִיא זֶרַע לְתוֹךְ בֵּית סְאָה. רְ' יוֹסֵי בֶּן הַחוֹטֵף[22«]• אֶפְרָתִי{ס}[23*] אָמַרו מִשֵּׁם רְ' יִשְׁמָעֵאלו: כָּל שְׁלֹשָׁה דִילוּעִין לְבֵית כּוֹר, לֹא יָבִיא זֶרַע לְתוֹךְ בֵּית כּוֹר. {**פרק ג'**}

הל' ח' פרק ד'

קָרַחַת הַכֶּרֶם, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִיםו: עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע אַמּוֹת. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִיםו: שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמּוֹת[24^]. מְחוֹל הַכֶּרֶם, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִיםו: שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמּוֹת^. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִיםו: שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אַמּוֹת^. וְאֵי זוֹ הִיא קָרַחַת הַכֶּרֶם? כֶּרֶם שֶׁחָרַב מֵאֶמְצָעוֹ: אִם אֵין שָׁם שֵׁשׁ {ע} עֶשְׂרֵה אַמָּה, לֹא יָבִיא זֶרַע לַשָּׁם[&]. הָיוּ שָׁם {ש} שֵׁשׁ[25*] עֶשְׂרֵה אַמָּה, נוֹתְנִין •לָהּ עֲבוֹדָתָהּ[26^]•, וְזוֹרֵעַ אֶת הַמּוֹתָר. **ב'** וְאֵי[27^] זֶה הוּא[28«] מְחוֹל הַכֶּרֶם? בֵּין כֶּרֶם לַגָּדֵר: אִם אֵין שָׁם שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אַמָּה, לֹא יָבִיא זֶרַע לַשָּׁם. הָיוּ[29^] שָׁם שְׁתֵּים {ע} עֶשְׂרֵה אַמָּה, נוֹתְנִין לוֹ עֲבוֹדָתוֹ וְזוֹרֵעַ אֶת הַמּוֹתָר. **ג'** רְ' יְהוּדָהו אוֹמֵרו: אֵין זֶה אֶלָּא {ג} גְּדוֹר[&] הַכֶּרֶם. וְאֵי זֶה הוּא מְחוֹל הַכֶּרֶם? בֵּין שְׁנֵי הַכְּרָמִים[30^]. וְאֵי[31«] זֶה הוּא גָּדֵר? שֶׁהוּא גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים. וְחָרִיץ, שֶׁהוּא עָמוֹק עֲשָׂרָה וְרָחָב אַרְבָּעָה. **ד'** מְחִיצַּת הַקָּנִים, אִם אֵין שָׁם[32^]• בֵּין קָנֶה לַחֲבֵירוֹ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, כְּדֵי שֶׁיִּכָּנֵס הַגְּדִי, הֲרֵי זוֹ כִּמְחִיצָּה. וְגָדֵר[$] שֶׁנִּפְרַץ: עַד עֶשֶׂר אַמּוֹת הֲרֵי הוּא כַּפֶּתַח, יָתֵר מִיכֵּן, •כְּנֶגֶד הַפִּרְצָה[33«]• אָסוּר. נִיפְרְצוּ בוֹ פְּרָצוֹת הַרְבֵּה, אִם הָעוֹמֵד מְרוּבֶּה עַל הַפָּרוּץ, מוּתָּר, וְאִם הַפָּרוּץ מְרוּבֶּה עַל הָעוֹמֵד, כְּנֶגֶד הַפִּרְצָה אָסוּר. **ה'** הַנּוֹטֵעַ שׁוּרָה שֶׁלְּחָמֵשׁ גְּפָנִים, בֵּית שַׁמַּי

---

[1] קס+קיי כלפנינו. קנ: ״הָעֲרוּגָה״.
[2] נוסף בין השורות ע״י הסופר. וכן ק+קיי.
[3] ק הכתיב כלפנינו. קיי הכתיב: ״ממלאהו״.
[4] ק+קיי כלפנינו. הסופר כתב ״וכן״ ותיקן עצמו כלפנינו.
[5] נוסף בין השורות ע״י הסופר. וכן ק+קיי.
[6] קיי כלפנינו. ק: ״נִכְנַס״.
[7] הושלם בשוליים (ע״י הנקדן?) וכן ק+קיי.
[8] ק כלפנינו. קיי: ״מפולש״.
[9] ק כלפנינו. קיי בכולם: ״של דלועים״.
[10] בפרמה כאן מנוקד ״שֶׁלְּפּוֹל״ אך להלן פעמיים מנוקד: ״שֶׁלְּפּוּל״.
[11] ק+קיי: ״מִצְרִי״.
[12] כך הנוסח גם ק+קיי (אלא שבקאופמן הייתה השמטה שתוקנה?). ובכתבי יד אחרים (וכן בדפוסים) ״ושורה״. וצע״ג.
[13] ק+קיי כלפנינו. בדפוסים נוספו כאן דברי פירוש לתוך לשון המשנה.
[14] קיי: ״ובקש״. ק: ״וּמְבַקֵּשׁ״.
[15] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״אֶת הַ...״.
[16] ק: ״שֶׁבֵּינוֹתַיִם״. קיי: ״של ביניהם״.
[17] קיי: ״ובקש״. ק: ״וּמְבַקֵּשׁ״.
[18] ק+קיי: ״לָהּ עֲבוֹדָתָהּ״.
[19] כך קס+קיי. ייתכן מאוד שהסופר כתב בטעות ״התחמוד״. קנ: ״התחמיר״. עניין נוסף: בפרמה אות מ״ם מנוקדת בשורוק.
[20] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״נותנין לה״.
[21] ק+קיי: ״אוֹמֵרו״.
[22] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״הָעוֹטֵף״.
[23] תיקנתי לפי ק+קיי.
[24] ק+קיי: ״אַמָּה״. וכן להלן.
[25] ק+קיי כלפנינו. כנראה הסופר כתב בטעות ״שם״, לאחר מכן מחק את אות מ״ם והוסיף אות שי״ן בתחילת המילה. כך: ״[ש]ש(ם)״.
[26] ק+קיי: לוֹ עֲבוֹדָתוֹ״.
[27] ק+קיי: ״אֵי״.
[28] קנ כלפנינו. קס: ליתא ״הוא״. קיי: ״אי זו היא״.
[29] ק+קיי: ״הָיָה״ (אך קנ כלפנינו).
[30] ק+קיי: ״כְּרָמִים״.
[31] קיי כלפנינו. ק: ״אֵי״.
[32] ק+קיי: ״שם״ ליתא.
[33] קיי כלפנינו. ק: ״כנגד הפרצה״ ליתא.

אוֹמְ֗רִים: כֶּרֶם. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְ֗רִים: אֵינוּ כֶרֶם, עַד שֶׁיְּהוּ שְׁתֵּי שׁוּרוֹת. לְפִיכָךְ[1]*, הַזּוֹרֵעַ אַרְבַּע אַמּוֹת {ש} שֶׁבַּכֶּרֶם, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְ֗רִים: קִידֵּשׁ שׁוּרָה אַחַת. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְ֗רִים: קִידֵּשׁ שְׁתֵּי שׁוּרוֹת.

ו׳ הַנּוֹטֵעַ שְׁתַּיִם כְּנֶגֶד שְׁתַּיִם, וְאַחַת יוֹצָא$ זָנָב, הֲרֵי זֶה כֶרֶם. שְׁתַּיִם כְּנֶגֶד שְׁתַּיִם וְאַחַת בִּנְתַיִים, אוֹ שְׁתַּיִם כְּנֶגֶד שְׁתַּיִם וְאַחַת בָּאֶמְצַע, אֵינוּ כֶרֶם, עַד שֶׁיְּהוּ שְׁתַּיִם כְּנֶגֶד שְׁתַּיִם וְאַחַת יוֹצָא זָנָב.

ז׳ הַנּוֹטֵעַ שׁוּרָה אַחַת בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ, וְשׁוּרָה אַחַת בְּתוֹךְ שֶׁלַּחֲבֵירוֹ, וְדֶרֶךְ הַיָּחִיד וְדֶרֶךְ הָרַבִּים בָּאֶמְצַע, וְגָדֵר שֶׁהוּא נָמוּךְ {מ} מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, הֲרֵי אֵלּוּ מִצְטָרְפוֹת. גָּבוֹהַּ מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, אֵינָן מִצְטָרְפוֹת. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵ֗ר: אִם עֵרְסָן מִלְּמַעְלָן[2]», הֲרֵי אֵלּוּ מִצְטָרְפוֹת.

ח׳ הַנּוֹטֵעַ שְׁתֵּי שׁוּרוֹת, אִם אֵין[3]» בֵּינֵיהֶן שְׁמוֹנֶה אַמּוֹת, לֹא יָבִיא זֶרַע לַשָּׁם. הָיוּ שָׁלוֹשׁ, אִם אֵין[4]» בֵּין שׁוּרָה לַחֲבֶרְתָּהּ שֵׁשׁ[5]»• עֶשְׂרֵה {א} אַמָּה, לֹא יָבִיא זֶרַע לַשָּׁם. רְ׳ אֱלִיעֶ֗זֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵ֗ר מִשֵּׁם חֲנַנְיָה[6]»• בֶּן חֲכִינַיִי, אֲפִילוּ חָרְבָה הָאֶמְצָעִית וְאֵין בֵּין שׁוּרָה לַחֲבֶרְתָּהּ שֵׁשׁ[7]»• עֶשְׂרֵה אַמָּה, לֹא יָבִיא זֶרַע לַשָּׁם, שֶׁאִילּוּ מִתְּחִילָּה נְטָעָן הָיָה מוּתָּר בִּשְׁמֹנֶה אַמּוֹת.

ט׳ הַנּוֹטֵעַ אֶת כַּרְמוֹ עַל שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה[8]» שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה, מוּתָּר לְהָבִיא זֶרַע לַשָּׁם. אָמַ֗ר רְ׳ יְהוּדָ֗ה: מַעֲשֶׂה בְצַלְמִין[9]#, בְּאֶחָד שֶׁנָּטַע אֶת כַּרְמוֹ עַל שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה {א} אַמָּה, הָיָה[10]» הוֹפֵךְ סֵעַר[11]» שְׁתֵּי שׁוּרוֹת לְצַד {א} אֶחָד וְזוֹרֵעַ אֶת הַנִּיר, וּבַשָּׁנָה הָאַחֶרֶת הָיָה הוֹפֵךְ אֶת הַסֵּעָר^ לִמְקוֹם הַזֶּרַע וְזוֹרֵעַ אֶת הַבּוּר, וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי חֲכָמִ֗ים, וְהִתִּירוּ. רְ׳ {מא} מֵאִיר וְרִבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְ֗רִים: אַף הַנּוֹטֵעַ אֶת כַּרְמוֹ עַל שְׁמוֹנֶה שְׁמוֹנֶה אַמּוֹת, מוּתָּר.

{פרק ד׳} הל׳ ט׳ פרק ה׳

כֶּרֶם שֶׁחָרַב, אִם יֵשׁ בּוֹ לְלַקֵּט עֶשֶׂר גְּפָנִים לְבֵית סְאָה, וּנְטוּעוֹת כְּהִילְכָתָן, הֲרֵי זֶה נִקְרָא& כֶּרֶם דַּל. כֶּרֶם שֶׁהוּא נָטוּעַ עַרְבּוּבְיָא[12]*&, אִם יֵשׁ בּוֹ לְכַוֵּון שְׁתַּיִם כְּנֶגֶד שָׁלֹשׁ, הֲרֵי זֶה כֶרֶם. וְאִם לָאו, אֵינוּ כֶרֶם. רְ׳ מֵאִיר אוֹמֵ֗ר: הוֹאִיל וְהוּא נִרְאֶה כְּתַבְנִית כְּרָמִים, הֲרֵי זֶה כֶּרֶם.

ב׳ כֶּרֶם שֶׁהוּא נָטוּעַ עַל[13]»• פָּחוּת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת, רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵ֗ר: אֵינוּ כֶרֶם. וַחֲכָמִ֗ים אוֹמְ֗רִים: הֲרֵי[14]» זֶה» [כֶּרֶם[15]*], וְרוֹאִין אֶת הָאֶמְצָעִיִּים[16]^ כִּילּוּ[17]^ אֵינָן.

ג׳ חָרִיץ שֶׁהוּא עוֹבֵר בַּכֶּרֶם, עָמוֹק עֲשָׂרָה וְרָחָב אַרְבָּעָה, רְ׳ אֱלִיעֶ֗זֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵ֗ר: אִם הָיָה {מפ} מְפַלֵּשׁ[18]»& מֵרֹאשׁ הַכֶּרֶם וְעַד רֹאשׁוֹ, הֲרֵי זֶה נִרְאֶה כְּבֵין שְׁנֵי כְרָמִים, זוֹרְעִין[19]» בְּתוֹכוֹ. וְאִם לָאו, הֲרֵי הוּא כַּגַּת. הַגַּת[20]» שֶׁבַּכֶּרֶם עֲמוּקָּה עֲשָׂרָה וּרְחָבָה אַרְבָּעָה, רְ׳ אֱלִיעֶ֗זֶר אוֹמֵ֗ר: זוֹרְעִים בְּתוֹכָהּ, וַחֲכָמִ֗ים אוֹסְרִין. שׁוֹמֵרָה שֶׁבַּכֶּרֶם, גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה וּרְחָבָה אַרְבָּעָה, זוֹרְעִין בְּרֹאשָׁהּ. וְאִם הָיָה שַׂעַר כּוֹתֵשׁ, אָסוּר.

ד׳ גֶּפֶן שֶׁהִיא נְטוּעָה בְגַת אוֹ בְנֶקַע, נוֹתְנִין לָהּ {ע} עֲבוֹדָתָהּ, וְזוֹרֵעַ אֶת הַמּוֹתָר. רְ׳ יוֹסֵי אוֹמֵ֗ר: אִם אֵין שָׁם אַרְבַּע אַמּוֹת, לֹא יָבִיא זֶרַע לַשָּׁם. וְהַבַּיִת שֶׁבַּכֶּרֶם, זוֹרְעִין בְּתוֹכוֹ.

ה׳ הַנּוֹטֵעַ יָרָק בַּכֶּרֶם אוֹ מְקַיֵּים, הֲרֵי זֶה מְקַדֵּשׁ אַרְבָּעִים וְחָמֵשׁ גְּפָנִים. אֵימָתַי, בִּזְמַן שֶׁהֵן נְטוּעוֹת עַל אַרְבַּע אַרְבַּע, אוֹ עַל חָמֵשׁ חָמֵשׁ. הָיוּ נְטוּעוֹת עַל שֵׁשׁ שֵׁשׁ, אוֹ עַל שֶׁבַע שֶׁבַע, הֲרֵי זֶה מְקַדֵּשׁ שֵׁשׁ[21]»• עֶשְׂרֵה אַמָּה לְכָל רוּחַ, עֲגוּלּוֹת [22]^ לֹא מְרוּבָּעוֹת.

ו׳ הָרוֹאֶה יָרָק בַּכֶּרֶם, וְאָמַ֗ר: כְּשֶׁאַגִּיעַ לוֹ אֶלְקְטֶנּוּ, מוּתָּר. {כש} כְּשֶׁאֶחֱזוֹר אֶלְקְטֶנּוּ, אִם הוֹסִיף בְּמָאתַיִם[23]», אָסוּר.

ז׳ הָיָה עוֹבֵר בַּכֶּרֶם וְנָפְלוּ מִמֶּנּוּ זְרָעִים, אוֹ שֶׁיָּצְאוּ עִם הַזְּבָלִים אוֹ עִם הַמַּיִם, הַזּוֹרֵעַ וְסוֹעֲרַתּוּ[24]^ הָרוּחַ לְאַחֲרָיו, מוּתָּר. סִיְּיעַתּוּ[25]» הָרוּחַ לְפָנָיו, רְ׳ עֲקִיבָה אוֹמֵ֗ר: אִם עֲשָׂבִים, יוֹפַךְ. וְאִם אָבִיב, יְנַפֵּץ. וְאִם הֵבִיאָה דָגָן, תִּדָּלֵק[26]#.

ח׳ הַמְקַיֵּים קוֹצִים בַּכֶּרֶם, רְ׳ אֱלִיעֶ֗זֶר אוֹמֵר: קִידֵּשׁ. וַחֲכָמִ֗ים אוֹמְ֗רִים: לֹא קִידֵּשׁ אֶלָּא דָבָר שֶׁכָּמוֹהוּ מְקַיְּימִין. הָאֵרוֹס[27]»& וְהַקִּיסוֹס וְשׁוֹשַׁנַּת הַמֶּלֶךְ [28]^• מִין זְרָעִים, אֵינָן[29]• כִּלְאַיִם בַּכֶּרֶם. הַקַּנְבֵּס[30]#, רְ׳ טַרְפוֹ֗ן אוֹמֵ֗ר: אֵינוּ כִלְאַיִם[31]», וַחֲכָמִ֗ים אוֹמְ֗רִים: כִּלְאַיִם. וְהַקִּינָרֶס, כִּלְאַיִם בַּכֶּרֶם.

{פרק ה׳} הל׳ ח׳ פרק (ה׳) [ו׳][32]*

אֵי זֶה הוּא עָרִיס? הַנּוֹטֵעַ שׁוּרָה שֶׁלְּחָמֵשׁ גְּפָנִים בְּצַד[33]* הַגָּדֵר[34]^ שֶׁהוּא גָבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים, אוֹ

---

[1] ושמא בשתי מילים: "לפי כך".
[2] ק כלפנינו. קיי: "מלמעלה".
[3] קיי כלפנינו. ק: "שְׁתֵּי שׁוּרוֹת וְאֵין..".
[4] קיי: "הָיוּ שָׁלוֹשׁ וְאֵין בֵּין". ק: "הָיוּ שָׁלוֹשׁ אִם [אֵין] בֵּין".
[5] קיי כלפנינו. ק: "שְׁתֵּים".
[6] קיי כלפנינו. ק: "חֲנִינָא".
[7] קיי כלפנינו. ק: "שְׁתֵּים".
[8] קיי+קנ כלפנינו. קס (בטעות?): "על שש עשרה אמה שש עשרה לא....".
[9] בפרמה מנוקד: "בְּצַלָּמִין".
[10] ק כלפנינו. קיי: "והיה".
[11] ק כלפנינו. קיי: "שֵׂעָר". ובסמוך ק+קיי בשׂ"ין.
[12] מעל אות בי"ת השנייה תלויה אות לא ברורה. אולי עי"ן. <u>עניין נוסף:</u> ק+קיי: המילה מסתיימת באות ה"א.
[13] קיי כלפנינו. ק: "עַד".
[14] קיי+קנ: ליתא "הרי זה". קס: יש טעות מחמת הדומות.
[15] ק+קיי כלפנינו. מילה זו הושלמה בשוליים (ע"י הסופר?).
[16] ק+קיי: "הָאֶמְצָעִיּוֹת".
[17] ק+קיי: "כְּאִילּוּ".
[18] ק כלפנינו. קיי: "מפולש".
[19] קיי כלפנינו. ק: "וְזוֹרְעִין".
[20] ק כלפנינו. קיי: מילה זו נשמטה.
[21] קיי כלפנינו. ק: "שְׁתֵּים".
[22] ק+קיי נוסף: "אֲבָל".
[23] קיי כלפנינו. ק: "מָאתַיִם".
[24] ק+קיי: ק: "סִיעֲרַתּוּ", קיי: "וסיערתו".
[25] קיי כלפנינו. ק: "וְסִיְּיעַתּוּ".
[26] בפרמה מנוקד: "תִּדְלָק".
[27] קיי הכתיב כלפנינו. ק: "הָאֵירוֹס".
[28] ק+קיי נוסף: "וְכָל". אך הראב"ד בהשגותיו למשנה תורה להרמב"ם לא גרס "וכל". ובהבנת המשנה, ייתכן שהנוסח המובן יותר הוא ללא המילה "וכל". וראו בהערה הבאה למילה "אינן".
[29] ראו בהערה לעיל, והראב"ד הנ"ל גרס כאן "ואינן". וכן בקצת כתבי יד אך כאמור ק+קיי גרסו לעיל "וכל" וכאן גרסו "אינן".
[30] בפרמה מנוקד: "הַקַּנְבַּס".
[31] קיי כלפנינו. ק נוסף: "בַּכֶּרֶם".
[32] הסופר תיקן עצמו.
[33] ק+קיי כלפנינו. כנראה שבתחילה הסופר כתב בטעות "מיצד", ותיקן עצמו(?).
[34] ק+קיי: "גָּדֵר".

בְּצַד חָרִיץ שֶׁהוּא עָמוֹק עֲשָׂרָה וְרָחָב אַרְבָּעָה, נוֹתְנִין לוֹ עֲבוֹדָתוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת. בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: מוֹדְדִין אַרְבַּע אַמּוֹת מֵעִיקַּר הַגְּפָנִים[1]^ וְלַשָּׂדֶה[2]«. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים: מִן הַגָּדֵר וְלַשָּׂדֶה. אָמַר ר' יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי: טוֹעִים כָּל הָאוֹמְרִים כָּךְ, אֶלָּא: אִם יֵשׁ [3]^ אַרְבַּע אַמּוֹת מֵעִיקַּר גְּפָנִים וְלַגָּדֵר, נוֹתְנִין לוֹ עֲבוֹדָתוֹ, וְזוֹרֵעַ אֶת הַמּוֹתָר. וְכַמָּה הִיא עֲבוֹדַת {הַכֶּרֶם} <הַגֶּפֶן>[4]^•. שִׁשָּׁה טְפָחִים לְכָל רוּחַ. וְרִבִּי[5]« עֲקִיבָה אוֹמֵר: שְׁלוֹשָׁה.

ב' עָרִיס שֶׁהוּא יוֹצֵא מִן הַמַּדְרֵגָה, ר' אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: אִם עוֹמֵד בָּאָרֶץ וּבוֹצֵר אֶת כּוּלּוֹ, הֲרֵי זֶה אוֹסֵר אַרְבַּע אַמּוֹת בַּשָּׂדֶה, וְאִם לָאו, אֵינוּ אוֹסֵר אֶלָּא כְּנֶגְדּוֹ. רִבִּי אֶלְעָזָר[6]^• אוֹמֵר: אַף הַנּוֹטֵעַ אַחַת בָּאָרֶץ וְאַחַת {ב} בַּמַּדְרֵיגָה, אִם גְּבוֹהָ[7]^• עֲשָׂרָה טְפָחִים, אֵינָהּ מִצְטָרֶפֶת עִימָּהּ, וְאִם לָאו, הֲרֵי זוֹ מִצְטָרֶפֶת עִימָּהּ.

ג' הַמַּדְלֶה אֶת הַגֶּפֶן עַל מִקְצָת אַפִּיפְיָירוֹת, לֹא יָבִיא זֶרַע אֶל[8]^ תַּחַת הַמּוֹתָר. אִם הֵבִיא, לֹא קִידֵּשׁ. וְאִם הִילֵּךְ הֶחָדָשׁ, אָסוּר. וְכֵן הַמַּדְלֶה עַל מִקְצָת אִילַן סְרָק.

ד' הַמַּדְלֶה אֶת הַגֶּפֶן עַל מִקְצָת אִילַן מַאֲכָל, מוּתָּר לְהָבִיא זֶרַע אֶל תַּחַת הַמּוֹתָר. וְאִם הִילֵּךְ הֶחָדָשׁ, יַחְזִירֶנּוּ.

ה'[9]^• מַעֲשֶׂה שֶׁהָלַךְ ר' יְהוֹשֻׁעַ אֵצֶל ר' יִשְׁמָעֵאל לִכְפַר עָזִיז, וְהֶרְאָהוּ גֶּפֶן שֶׁהוּא[10]^ מוּדְלֶה עַל מִקְצָת הַתְּאֵינָה[11]^. אָמַר לוֹ: מָה אֲנִי לְהָבִיא זֶרַע {ת} תַּחַת הַמּוֹתָר? אָמַר לוֹ: מוּתָּר. וְהֶעֱלָהוּ מִשָּׁם לְבֵית הַמְּגְנְיָיא[12]«#, וְהֶרְאָהוּ גֶּפֶן שֶׁהוּא[13]« מוּדְלֶה עַל מִקְצָת הַקּוֹרָה, וְסַדָּן שֶׁלַּשִּׁקְמָה, וּבוֹ קוֹרוֹת הַרְבֵּה. אָמַר לוֹ: תַּחַת הַקּוֹרָה זוֹ אָסוּר, וְהַשְּׁאָר מוּתָּר.

ו' אֵי זֶה הוּא אִילַן סְרָק? כָּל שֶׁאֵינוּ עוֹשֶׂה פֵּירוֹת. ר' מֵאִיר אוֹמֵר: הַכֹּל אִילַן סְרָק[14]«•, חוּץ מִן הַזַּיִת וּמִן הַתְּאֵינָה. ר' יוֹסֵי אוֹמֵר: כָּל שֶׁאֵין כָּמוֹהוּ נוֹטְעִין שָׂדוֹת שְׁלֵימוֹת, הֲרֵי זֶה אִילַן סְרָק.

ז' פִּיסְקֵי עָרִיס, שְׁמוֹנֶה אַמּוֹת וְעוֹד. וְכָל מִידּוֹת שֶׁאָמְרוּ[15]^*• חֲכָמִים בַּכֶּרֶם, אֵין בָּהֶם וְעוֹד, חוּץ מִפִּיסְקֵי עָרִיס. אֵילוּ הֵן פִּיסְקֵי עָרִיס: עָרִיס שֶׁחָרַב מֵאֶמְצָעוֹ וְנִשְׁתַּיְּירוּ בוֹ חָמֵשׁ גְּפָנִים מִיכָּן וְחָמֵשׁ גְּפָנִים מִיכָּן: אִם יֵשׁ שָׁם שְׁמוֹנֶה אַמּוֹת, לֹא יָבִיא {ז} זֶרַע לַשָּׁם. שְׁמוֹנֶה אַמּוֹת וָעוֹד, נוֹתְנִין לוֹ עֲבוֹדָתוֹ, וְזוֹרֵעַ אֶת הַמּוֹתָר.

ח' עָרִיס שֶׁהוּא יוֹצֵא עִם[16]^• הַכּוֹתֶל מִתּוֹךְ קֶרֶן[17]« וְכָלֶה, נוֹתְנִין לוֹ עֲבוֹדָתוֹ, וְזוֹרֵעַ אֶת הַמּוֹתָר. ר' יוֹסֵי אוֹמֵר: אִם אֵין שָׁם אַרְבַּע אַמּוֹת, לֹא יָבִיא זֶרַע לַשָּׁם. •[18]« הַקָּנִים הַיּוֹצְאִים מִן הֶעָרִיס: חָס עֲלֵיהֶן לְפַסְקָן[19]#, כְּנֶגְדָּם מוּתָּר. עֲשָׂאָן כְּדֵי שֶׁיְּהַלֵּךְ עֲלֵיהֶן הֶחָדָשׁ, אָסוּר.

ט' הַפֶּרַח הַיּוֹצֵא מִן הֶעָרִיס, רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִילּוּ מְטוּטֶלֶת תְּלוּיָה בוֹ, כְּנֶגְדּוֹ אָסוּר. וְכֵן בַּדָּלִית. הַמּוֹתֵיחַ זְמוֹרָה מֵאִילָן לְאִילָן, תַּחְתֶּיהָ אָסוּר. סִיפְּקָהּ בַּחֶבֶל אוֹ בַגֶּמִי, תַּחַת הַסִּיפּוּק מוּתָּר. עֲשָׂאוֹ כְּדֵי שֶׁיְּהַלֵּךְ עָלָיו הֶחָדָשׁ, אָסוּר.

{פרק ו'} **הל' ט'** **פרק ז'**

הַמַּבְרִיךְ אֶת הַגֶּפֶן בָּאָרֶץ, אִם אֵין עָפָר עַל גַּבָּהּ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, לֹא יָבִיא זֶרַע עָלֶיהָ, אֲפִילּוּ הִבְרִיכָהּ בַּדְּלַעַת אוֹ בְסִילוֹן. הִבְרִיכָהּ בַּסֶּלַע, {א} אַף עַל פִּי שֶׁאֵין עָפָר עַל גַּבָּהּ אֶלָּא שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת, מוּתָּר לְהָבִיא זֶרַע עָלֶיהָ. הָאַרְכּוּבָּה שֶׁבַּגֶּפֶן, אֵין מוֹדְדִין אֶלָּא מֵעִיקָּר הַשֵּׁנִי.

ב' הַמַּבְרִיךְ שָׁלֹשׁ גְּפָנִים וְעִיקָּרֵיהֶם נִרְאִין, ר' אֶלְעָזָר בִּרְבִּי[20]• צָדוֹק אוֹמֵר: אִם יֵשׁ בֵּינֵיהֶם מֵאַרְבַּע אַמּוֹת וְעַד שְׁמוֹנֶה, הֲרֵי אֵילוּ מִצְטָרְפוֹת. וְאִם לָאו, אֵינָן מִצְטָרְפוֹת. גֶּפֶן שֶׁיָּבְשָׁה, אֲסוּרָה {וא} וְאֵינָהּ מְקַדֶּשֶׁת. ר' מֵאִיר אוֹמֵר: אַף גֶּפֶן[21]« צֶמֶר {א} אָסוּר וְאֵינוּ מְקַדֵּשׁ. ר' <אֶ>לְעָזָר[22]* בִּרְבִּי צָדוֹק אוֹמֵר[23]«: אַף עַל גַּבֵּי הַגֶּפֶן אָסוּר וְאֵינוּ מְקַדֵּשׁ.

ג' אֵלּוּ אֲסוּרִים וְלֹא מְקַדְּשִׁין: מוֹתָר חוּרְבַּן הַכֶּרֶם[24]«, מוֹתָר מְחוֹל הַכֶּרֶם, מוֹתָר פִּיסְקֵי עָרִיס, מוֹתָר אַפִּיפְיָירוֹת. אֲבָל תַּחַת הַגֶּפֶן, וַעֲבוֹדַת הַגֶּפֶן, {וא} וְאַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁבַּכֶּרֶם, הֲרֵי אֵילוּ מְקַדְּשִׁים[25]«.

ד' הַמְסַכֵּךְ אֶת גַּפְנוֹ עַל גַּבֵּי תְבוּאָתוֹ {ש} שֶׁלַּחֲבֵירוֹ, הֲרֵי זֶה קִידֵּשׁ, וְחַיָּיב בְּאַחְרָיוּתוֹ. רִבִּי יוֹסֵי וְרִבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: אֵין אָדָם מְקַדֵּשׁ דָּבָר שֶׁאֵינוּ שֶׁלּוֹ.

ה' אָמַר ר' יוֹסֵי: מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁזָּרַע אֶת כַּרְמוֹ בַּשְּׁבִיעִית, וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי ר' עֲקִיבָה, וְאָמַר: אֵין אָדָם מְקַדֵּשׁ דָּבָר שֶׁאֵינוּ שֶׁלּוֹ.

ו' הָאַנָּס שֶׁזָּרַע אֶת הַכֶּרֶם וְיָצָא מִלְּפָנָיו, קוֹצְרוֹ אֲפִילּוּ בַמּוֹעֵד. עַד כַּמָּה הוּא נוֹתֵן {ל} לַפּוֹעֲלִים, עַד שָׁלִישׁ&. יָתֵר מִיכֵּן, קוֹצֵר כְּדַרְכּוֹ

---

[1] ק+קיי: "גְּפָנִים".
[2] קנ כלפנינו. קס: "לשדה". קיי: !"ולגדר"!.
[3] ק+קיי נוסף: "שָׁם".
[4] תיקנתי לפי ק+קיי: "הַגֶּפֶן". וכן בשאר כתבי היד למעט כתיב יד ליידן לירושלמי שגם בו תוקן ל- "הגפן". ונוסח "הכרם" קשה מאוד להבנה שהרי עבודת הכרם היא ארבע אמות.
[5] קיי כלפנינו. ק: "רֶבִּי".
[6] ק+קיי: "אֱלִיעֶזֶר", ק נוסף: "בֶּן יַעֲקֹב".
[7] ק+קיי: "גְּבוֹהָה".
[8] ק+קיי: ליתא "אל", וכן להלן.
[9] ק+קיי: אין כאן הלכה חדשה.
[10] ק+קיי: "שֶׁהִיא מוּדְלָה".
[11] ק+קיי: "תְּאֵינָה".
[12] קיי: כלפנינו, אך בסיומת ה"א. ק: כלפנינו אך בלא ה"א בתחילה. ולעניין הניקוד: בפרמה מנוקד: "הַמַּגְנַיַּא", ובקיי מנוקד: "הַמָּגְנְיֵּיה"
[13] קיי+קנ: "שֶׁהִיא מוּדְלָה". קס: ספק כלפנינו, ספק כ- קיי.
[14] ק כלפנינו. קיי נוסף פירוש: "לַגֶּפֶן".
[15] אולי הסופר כתב "שאמרו" ותוקן ל- "שאמדו". קיי: "שֶׁאָמְרוּ". ק: ספק "שאמרו", ספק "שאמדו".
[16] ק+קיי: "מִן".
[17] ק כלפנינו. קיי: "הקרן".
[18] קיי כלפנינו. ק: מתחילה כאן הלכה חדשה.
[19] כך הכתיב בשלושת כתב היד אך בפרמה מנוקד: "לְפָסְקַן".
[20] בפרמה וכן ק+קיי תלוי גרש לאחר האות ריי"ש, מפני שמדובר בקיצור. וכן ניקד נקדן קאופמן. ואין זו המילה הארמית "בר" שמשמעה "בן". וכן להלן.
[21] ק כלפנינו. קיי: "צמר גפן".
[22] מעל אות עיי"ן יש גרש שמטרתו אינה ברורה.
[23] ק כלפנינו. קיי נוסף: "משמו".
[24] קיי כלפנינו. ק: "הַגֶּפֶן".
[25] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?"מתקדשת"?.

וְהוֹלֵךְ אֲפִילּוּ לְאַחַר הַמּוֹעֵד. מֵאֵמָתַי הוּא[1]« נִקְרָא& אַנָּס, מִשֶּׁיִּשָּׁקַע&. **ז׳** הָרוּחַ שֶׁעִילְעֲלָה[2]« אֶת הַגְּפָנִים עַל גַּבֵּי תְבוּאָה, יִגְרוֹד[3]*^• מִיָּד. אִם אֵירְעוֹ אוֹנֶס, מוּתָּר. תְּבוּאָה שֶׁהִיא נוֹטָה תַּחַת הַגֶּפֶן, וְכֵן בַּיָּרָק, מַחֲזִיר וְאֵינוּ מְקַדֵּשׁ. מֵאֵמָתַי תְּבוּאָה מִתְקַדֶּשֶׁת, מִשֶּׁתַּ[שְׁ]לִישׁ[4]*•. וַעֲנָבִים, מִשֶּׁיֵּעָשׂוּ כְּפוּל הַלָּבָן. תְּבוּאָה שֶׁיָּבְשָׁה כָּל צוֹרְכָּהּ, וַעֲנָבִים {שב} שֶׁבִּישֵּׁלוּ[5]« כָּל צוֹרְכָּן, אֵין[6]^ מִתְקַדְּשׁוֹת. **ח׳** עָצִיץ נָקוּב מְקַדֵּשׁ בַּכֶּרֶם, וּשְׁאֵינוּ נָקוּב אֵינוּ מְקַדֵּשׁ. רְ׳ שִׁמְעוֹון אוֹמֵרו: זֶה וָזֶה אֲסוּרִין וְלֹא מְקַדְּשִׁין[7]«. הַמַּעֲבִיר עָצִיץ נָקוּב בַּכֶּרֶם, אִם הוֹסִיף בְּמָאתַיִם, אָסוּר. {פרק ז׳}

הל׳ ח׳ פרק ח׳

כִּלְאֵי הַכֶּרֶם אֲסוּרִין מִלִּיזְרַע[8]#, וּמִלְקַיֵּים, [וַאֲסוּרִין בַּהֲנָאָה[9]^. כִּלְאֵי זְרָעִים, אֲסוּרִין מִלִּיזְרַע וּמִלְקַיֵּים[10]*], וּמוּתָּרִין בַּאֲכִילָה, כִּלְאֵי בְגָדִים מוּתָּרִין בְּכָל דָּבָר, וְאֵינָן אֲסוּרִים אֶלָּא מִלִּלְבָּשׁ[11]«&. כִּלְאֵי בְהֵמָה מוּתָּרִין לְגַדֵּל {ולק} וּלְקַיֵּים, וְאֵינָן אֲסוּרִין אֶלָּא מִלְּהַרְבִּיַע. כִּלְאֵי בְהֵמָה אֲסוּרִין זֶה בָּזֶה[12]^. <**ב׳**[13]*> בְּהֵמָה עִם בְּהֵמָה וְחַיָּה עִם חַיָּה, בְּהֵמָה עִם חַיָּה וְחַיָּה עִם בְּהֵמָה, טְמֵאָה עִם טְמֵאָה וּטְהוֹרָה עִם טְהוֹרָה, טְמֵאָה עִם טְהוֹרָה וּטְהוֹרָה עִם טְמֵאָה, אֲסוּרִין לַחֲרוֹשׁ וְלִמְשׁוֹךְ וּלְהַנְהִיג. **ג׳** הַמַּנְהִיג סוֹפֵג {א} אֶת הָאַרְבָּעִים[14]«, וְהַיּוֹשֵׁב בַּקָּרוֹן סוֹפֵג אֶת אַרְבָּעִים«. רְ׳ מֵאִיר פּוֹטֵר. וְהַשְּׁלִישִׁית שֶׁהִיא קְשׁוּרָה לִרְצוּעוֹת, אֲסוּרָה. **ד׳** אֵין קוֹשְׁרִין אֶת הַסּוּס לֹא לְצִדְדֵי[15]# הַקָּרוֹן וְלֹא לְאַחַר הַקָּרוֹן, וְלֹא אֶת הַלִּיבְדְּקָס[16]«&• לַגְּמַלִּים. רְ׳ יְהוּדָהו אוֹמֵרו: כָּל הַנּוֹלָדִים מִן הַסּוּס, אַף עַל פִּי שֶׁאֲבִיהֶן חֲמוֹר, מוּתָּרִין זֶה עִם זֶה. וְכָל[17]« הַנּוֹלָדִים מִן הַחֲמוֹר, אַף עַל פִּי שֶׁאֲבִיהֶן סוּס, מוּתָּרִין זֶה עִם זֶה. אֲבָל הַנּוֹלָדִים מִן הַסּוּס עִם הַנּוֹלָדִים מִן הַחֲמוֹר, אֲסוּרִין זֶה עִם זֶה. **ה׳** הַפְּרוֹטָיוֹת[18]# אֲסוּרוֹת, וְהָרֶמֶךְ[19]# מוּתָּר. וְאַדְנֵי& הַשָּׂדֶה, חַיָּה. רְ׳ יוֹסֵי אוֹמֵר: מְטַמּוֹת[20]^ {ב} בְּאֹהֶל& כְּאָדָם. הַקּוּפָּד[21]# וְחוּלְדַּת הַסְּנָיִים, חַיָּה. חוּלְדַּת הַסְּנָיִים, רְ׳ יוֹסֵי אוֹמֵרו: בֵּית[22]« שַׁמַּי אוֹמְרִיםו: {מט} מְטַמָּא[23]# כַּזַּיִת בַּמַּשָּׂא, וְכָעֲדָשָׁה בַּמַּגָּע. **ו׳** שׁוֹר בָּר, מִין בְּהֵמָה. וְרִבִּי יוֹסֵה אוֹמֵרו: מִין חַיָּה. כֶּלֶב, מִין חַיָּה. רְ׳ מֵאִיר אוֹמֵרו: מִין בְּהֵמָה. הַחֲזִיר, מִין {ח[24]*} בְּהֵמָה. הֶעָרוֹד, מִין חַיָּה. הַפִּיל וְהַקּוֹף, מִין חַיָּה. וְאָדָם מוּתָּר עִם[25]« כּוּלָּם לַחֲרוֹשׁ וְלִמְשׁוֹךְ[26]*.

{פרק ח׳} הל׳ ו׳ פרק ט׳

אֵינוּ אָסוּר מִשֵּׁם[27]« כִּלְאַיִם אֶלָּא צֶמֶר וּפִשְׁתִּים. וְאֵינוּ מְטַמֵּא בִנְגָעִים אֶלָּא צֶמֶר וּפִשְׁתִּים. אֵין הַכֹּהֲנִים לוֹבְשִׁים לְשַׁמֵּשׁ בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ אֶלָּא צֶמֶר וּפִשְׁתִּים. צֶמֶר גְּמַלִּים וְצֶמֶר רְחֵלִים {ש} שֶׁטְּרָפָן[28]* זֶה בָּזֶה, אִם רוֹב מִין[29]^ הַגְּמַלִּים, מוּתָּר, וְאִם רוֹב מִין« הָרְחֵלִים, אָסוּר. מֶחֱצָה לְמֶחֱצָה, אָסוּר. וְכֵן הַפִּשְׁתָּן וְהַקַּנְבֵּס[30]*& שֶׁטְּרָפָן זֶה בָּזֶה. **ב׳** הַשֵּׁירָיִים[31]# וְהַכָּלָךְ אֵין בָּהֶם מִשֵּׁם כִּלְאַיִם, אֲבָל אֲסוּרִין מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן. הַכָּרִים וְהַכְּסָתוֹת אֵין בָּהֶם מִשֵּׁם« כִּלְאַיִם, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא בְשָׂרוֹ נוֹגֵעַ בָּהֶן. אֵין עֲרַיי לַכִּלְאַיִם. לֹא יִלְבַּשׁ כִּלְאַיִם [32]« עַל גַּבֵּי עֲשָׂרָה, אֲפִילּוּ לִגְנוֹב אֶת הַמֶּכֶס. **ג׳** מִטְפְּחוֹת הַיָּדַיִם, מִטְפְּחוֹת הַסְּפָרִים, מִטְפְּחוֹת הַסֶּפֶג&, אֵין בָּהֶם מִשֵּׁם כִּלְאַיִם. רְ׳ <אֶ>לְעָזָר[33]« אוֹסֵר. {מט} מִטְפְּחוֹת[34]« הַסְּפָרִים[35]#•, אֲסוּרוֹת מִשֵּׁם כִּלְאַיִם. **ד׳** תַּכְרִיכֵי הַמֵּת וּמַרְדַּעַת שֶׁלַּחֲמוֹר, אֵין בָּהֶן מִשֵּׁם כִּלְאַיִם. לֹא יִתֵּן אֶת הַמַּרְדַּעַת עַל כְּתֵיפוֹ, [36]^• לְהוֹצִיא עָלֶיהָ אֶת הַזֶּבֶל. **ה׳** מוֹכְרֵי כְסוּת מוֹכְרִין כְּדַרְכָּן. לֹא[37]«• יִתְכַּוְּונוּ בַּחַמָּה מִפְּנֵי הַחַמָּה, וּבַגְּשָׁמִים[38]^ מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים. וְהַצְּנוּעִים[39]^ מַפְשִׁילִין[40]* בַּמַּקֵּל. **ו׳** תּוֹפְרֵי כְסוּת תּוֹפְרִין כְּדַרְכָּן. לֹא«• יִתְכַּוְּונוּ בַּחַמָּה מִפְּנֵי הַחַמָּה, וְלֹא בַגְּשָׁמִים מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים. וְהַצְּנוּעִים תּוֹפְרִין בָּאָרֶץ. **ז׳** הַבֶּדְסִים[41]«• וְהַבַּרְדְּסִים וְהַדַּלְמְטִיקָיוֹן[42]«& וּמַנְעֲלוֹת הַפּוּנוֹן[43]^•, לֹא יִלְבַּשׁ בָּהֶן עַד שֶׁיִּבְדּוֹק. רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵרו: הַבָּאִים מֵחוֹף הַיָּם וּמִמְּדִינַת הַיָּם אֵינָן צְרִיכִין בְּדִיקָה, מִפְּנֵי {א} שֶׁחֶזְקָתָן בַּקַּנְבֵּס[44]«&. וּמַנְעָל שֶׁלַּזֶּרֶד אֵין בּוֹ מִשּׁוּם כִּלְאַיִם. **ח׳** אֵין אָסוּר מִשֵּׁם כִּלְאַיִם אֶלָּא טָוִוי[45]« וְאָרִיג, שֶׁנֶּאֱמַרו[46]°: לֹא תִלְבַּשׁ שַׁעַטְנֵז, דָּבָר שֶׁהוּא שׁוּזֵיעַ[47]«*• וְטָוִוי[48]« וְנוּז. רְ׳ שִׁמְעוֹון בֶּן אֶלְעָזָרו אוֹמֵרו: נָלוֹז וּמֵלִיז הוּא[49]« אֶת אָבִיו שֶׁבַּשָּׁמַיִם עָלָיו. **ט׳** הַלְּבָדִים אֲסוּרִים, מִפְּנֵי שֶׁהֵן שׁוּעִים[50]#. פִּיף שֶׁלַּצֶּמֶר בְּשֶׁלַּפִּשְׁתָּן אָסוּר, מִפְּנֵי שֶׁהֵן חוֹזְרִין בָּאָרִיג. רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵרו: {משיח} מְשִׁיחוֹת שֶׁלָּאַרְגָּמָן אֲסוּרוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מוֹלֵל עַד שֶׁלֹּא קוֹשֵׁר. לֹא יִקְשׁוֹר סְרַט[51]# שֶׁלַּצֶּמֶר {בְּשֶׁל[52]*}

[1] קיי כלפנינו. ק: ליתא ״הוא״.
[2] ניקדתי לפי פרמה. קנ: ״שֶׁעִלְעִילָה״.
[3] ק+קיי: ״יִגְדּוֹר״ (קס: ״לגדור״). ספק שהסופר כתב: ״יגרוד/יגדוד/יגרור/יגדור״.
[4] שיי״ן תלוייה. קס+קיי כלפנינו (קנ: ״משתשרִיש״).
[5] ק כלפנינו. קיי: ״שבשלו״.
[6] ק+קיי: ״אֵינָן״.
[7] קיי כלפנינו. ק: ״מִיתְקַדְּשִׁים״.
[8] ק+קיי הכתיב: ״מלזרע״. וכן בסמוך. ובפרמה מנוקד: ״מִלִּיזָּרַע״.
[9] ק+קיי: ״בַּהֲנָיָיה״.
[10] נשמט מחמת הדומות והושלם בשוליים (בידי מגיה מאוחר?). ק+קיי ללא השמטה.
[11] ק כלפנינו. קיי: ״מללבוש״.
[12] ק+קיי: ״עִם זֶה״.
[13] השלמתי לפי ק+קיי. בכתב היד יש מחיקה.
[14] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״סוֹפֵג אַרְבָּעִים״. וכן בסמוך.
[15] בפרמה מנוקד: ״לְצִדְדֶי״.
[16] ק: ״הַלִּבְדְּקָס״. קיי: ״הליבדקס״.
[17] ק כלפנינו. קיי: ״כלי״.
[18] בפרמה אות ״ט״ אינה מנוקדת (הניקוד דהה?).
[19] כך מנוקד ק+קיי. בפרמה מנוקד: ״וְהָרַמָּךְ״.
[20] ק+קיי: ״מְטַמְּאוֹת״.
[21] בפרמה אות קו״ף מנוקדת בשורוק.
[22] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״וּבֵית״.
[23] בפרמה נראה שאות מי״ם מנוקדת בצירי.
[24] שומר שורה מוטעה. ק+קיי ללא טעות.
[25] קיי כלפנינו. ק: ״מוּתָּר בְּכוּלָּם״.
[26] ק+קיי כלפנינו. המגיה שנמחק הוסיף בשוליים: ״ולהנהיג״ (כבדפוסים).
[27] אין הקפדה בכתבי היד על: מִשּׁוּם/מִשֵּׁם.
[28] ק+קיי כלפנינו. כנראה שאות שי״ן נוספה מאוחר יותר, בצמוד לשורה (סופר?).
[29] ק+קיי: ״מִן״. אך בסמוך, ק כלפנינו.
[30] ק כלפנינו. קיי: קינבס. ייתכן שסופר פרמה כתב בטעות ״ם״ במקום ״ס״.
[31] בפרמה אות שי״ן מנוקדת בחיריק.
[32] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״אפילו״.
[33] ק כלפנינו. קיי: ״אליעזר״.
[34] ק כלפנינו. קיי: ״ומטפחות״.
[35] כך מנוקד בפרמה. גם בקאופמן נוקד כך אך לבסוף הניקוד שם תוקן ל: ״הַסַּפָּרִים״. וצע״ג.
[36] ק+קיי נוסף: ״אֲפִילּוּ״.
[37] ק כלפנינו. קיי: ״ובלבד שלא״. וכן בסמוך.
[38] ק+קיי: ״וְלֹא בַּגְּשָׁמִין״.
[39] קס+קיי: ״וְהַצְּנִיעִים״ (אך קנ כלפנינו). וכן בסמוך.
[40] מגיה (המתרגם?) הוסיף בשוליים צמוד לשורה: ״לַאֲחוֹרֵיהֶן״. ק+קיי ליתא.
[41] קיי: ״הבידסין״. קס: ״הבירסים״. קנ: ״הַבִּרְסִים״.
[42] ק כלפנינו. קיי: ״והדלמטיקון״.
[43] ק+קיי: ״הַפִּינוֹן״.
[44] ק כלפנינו. קיי: ״בקינבס״.
[45] קיי כלפנינו. קס: ״מטוי״. קנ: ״טָווּי״.
[46] דברים כב.
[47] קיי: ״שוע״. קנ: ״שווע״. קס: ספק כלפנינו, ספק כ-קנ.
[48] קס: כלפנינו. קיי: ״טוי״. קנ: ״וְטָווּי״.
[49] קיי+קנ כלפנינו. קס: ליתא ״הוא״.
[50] בפרמה מנוקד: ״שׁוּעִים״.
[51] בפרמה מנוקד: ״סֶרֶט״.
[52] לפני האות בי״ת יש חצי אות שי״ן/עי״ן.

בְּשֶׁלַּפַּשְׁתָּן לַחְגוֹר בּוֹ אֶת^[1] מָתְנָיו, אַף עַל פִּי שֶׁהָרְצוּעָה בָּאֶמְצַע. •^[2] אוֹתוֹת הַגַּרְדִּים#[3] וְאוֹתוֹת הַכּוֹבְסִין, אֲסוּרוֹת מִשֵּׁם כִּלְאַיִם. **י׳** הַתּוֹכֵף תְּכִיפָה אַחַת, אֵינָהּ חִיבּוּר, וְאֵין בָּהּ מִשֵּׁם כִּלְאַיִם, וְהַשּׁוֹמְטָהּ בַּשַּׁבָּת, פָּטוּר. עָשָׂה שְׁנֵי רָאשֶׁיהָ לְצַד«[4] אֶחָד, חִיבּוּר, וְיֵשׁ בָּהּ מִשֵּׁם כִּלְאַיִם, וְהַשּׁוֹמְטָהּ בַּשַּׁבָּת, חַיָּיב. רְ׳ יְהוּדָ|ה| א|וֹ|מֵ|ר|*[5]: עַד שֶׁיְּשַׁלֵּשׁ. הַסֵּק^[6] וְהַקּוּפָּה מִצְטָרְפִין לַכִּלְאַיִם«[7].

חסלת כלאים פרקי ט׳

שביעית פרק א׳

עַד אֵימָתַי«[8] חוֹרְשִׁים בִּשְׂדֵה^[9]• הָאִילָן עֶרֶב שְׁבִיעִית? בֵּית שַׁמַּי אוֹמְ|רִים|: כָּל זְמַן שֶׁהוּא יָפֶה לַפֶּרִי. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְ|רִים|: עַד הָעֲצֶרֶת. וּקְרוֹבִים דִּבְרֵי אֵלּוּ לִהְיוֹת כְּדִבְרֵי אֵלּוּ. **ב׳** אֵי זוֹ^[10] הִיא« שְׂדֵה הָאִילָן, כָּל שְׁלֹשָׁה אִילָנוֹת לְבֵית סְאָה; אִם רְאוּיִן לַעֲשׂוֹת כִּיכַּר דְּבֵילָה שֶׁלְּ־־שִׁשִּׁים מָנֶה בָּאִיטַלְקִי, חוֹרְשִׁין כָּל בֵּית {ס} סְאָה בִּשְׁבִילָן; פָּחוּת מִיכֵּן, אֵין חוֹרְשִׁין {ל} לָהֶן אֶלָּא מְלֹא (~~הרואה~~) [הָאוֹרֶה*[11]] וְסַלּוֹ חוּצָה לוֹ. **ג׳** אֶחָד אִילַן סְרָק וְאֶחָד אִילַן מַאֲכָל, רוֹאִין אוֹתָן כְּאִילּוּ הֵן תְּאֵינִים. אִם (רְוּאֱיִן) [רְאוּיִן*[12]] לַעֲשׂוֹת כִּכַּר דְּבֵילָה שֶׁלְּשִׁשִּׁים מָנֶה בָּאִיטַלְקִי, {חור} חוֹרְשִׁין כָּל בֵּית סְאָה בִּשְׁבִילָן. פָּחוּת מִיכֵּן, אֵין חוֹרְשִׁין לָהֶם אֶלָּא צוֹרְכָּן«[13]. **ד׳** הָיָה אֶחָד עוֹשֶׂה כִּכַּר דְּבֵילָה, אוֹ שְׁנַיִם עוֹשִׂין, אֵין חוֹרְשִׁין לָהֶן אֶלָּא צוֹרְכָּן, עַד שֶׁיְּהוּ {מ} מִשְּׁלֹשָׁה וְעַד תִּשְׁעָה. הָיוּ עֲשָׂרָה, מֵעֲשָׂרָה וּלְמַעְלָן«[14], בֵּין עוֹשִׂין בֵּין שֶׁאֵינָן עוֹשִׂין, {חור} חוֹרְשִׁין כָּל בֵּית סְאָה בִּשְׁבִילָן. שֶׁנֶּ|אֱ|מַ|ר|°[15]: בֶּחָרִישׁ וּבַקָּצִיר תִּשְׁבּוֹת. **ה׳** אֵין צוֹרֶךְ לוֹמַר חָרִישׁ וְקָצִיר שֶׁלַּשְּׁבִיעִית, אֶלָּא חָרִישׁ שֶׁלְּ־־עֶרֶב שְׁבִיעִית שֶׁהוּא נִכְנָס לִשְׁבִיעִית«[16], וְקָצִיר שֶׁלַּשְּׁבִיעִית שֶׁהוּא יוֹצֵא לְמוֹצָאֵי«[17] שְׁבִיעִית. רְ׳ יִשְׁמָעֵ|א|ל|וֹ אוֹ|מֵ|ר|: מַה חָרִישׁ רְשׁוּת, אַף קָצִיר רְשׁוּת, יָצָא קְצִיר הָעוֹמֶר •שֶׁהִיא חוֹבָה^[18]•. **ו׳** שְׁלוֹשָׁה אִילָנוֹת שֶׁלִּשְׁלוֹשָׁה אֲנָשִׁים, הֲרֵי אֵלּוּ מִצְטָרְפִין, וְחוֹרְשִׁין כָּל בֵּית סְאָה ^[19]. וְכַמָּה יְהֵא בֵּינֵיהֶן? רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹ|מֵ|ר|: כְּדֵי שֶׁיְּהֵא הַבָּקָר[20] עוֹבֵר בְּכֵלָיו. **ז׳** עֶשֶׂר נְטִיעוֹת מְפוּזָּרוֹת בְּתוֹךְ בֵּית סְאָה, חוֹרְשִׁין כָּל בֵּית סְאָה עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה. הָיוּ עֲשׂוּיוֹת שׁוּרָה וּמוּקָּפוֹת^[21] עֲטָרָה, אֵין חוֹרְשִׁין לָהֶן אֶלָּא צוֹרְכָּן. **ח׳** הַנְּטִיעוֹת וְהַדִּילוּעִין«[22]&, מִצְטָרְפִין לְתוֹךְ בֵּית סְאָה. רַבָּן שִׁמְעוֹ|ן| בֶּן גַּמְלִיאֵ|ל| אוֹ|מֵ|ר|: עֲשָׂרָה דִילוּעִים לְבֵית סְאָה, חוֹרְשִׁין כָּל בֵּית סְאָה עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה. **ט׳** עַד אֵימָתַי נִקְרָאוּ נְטִיעוֹת? רְ׳ <אֶ>לְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹ|מֵ|ר|: עַד שֶׁיָּחוּלּוּ&. רְ׳ יְהוֹשֻׁ|עַ| אוֹ|מֵ|ר|: ^[23]• בַּת שֶׁבַע«[24]• שָׁנִים. רְ׳ עֲקִיבָה אוֹ|מֵ|ר|: נְטִיעָה«[25] כִּשְׁמָהּ. אִילָן שֶׁנִּיגְמַם {וה} וְהוֹצִיא חֲלִיפִים, מִטֶּפַח וּלְמַטָּן כִּנְטִיעָה, {מ} מִטֶּפַח וּלְמַעְלָן, כְּאִילָן, דִּבְרֵי רְ׳ שִׁמְעוֹן.

{פרק א׳} הל׳ ט׳ פרק ב׳

עַד אֵימָתַי חוֹרְשִׁין בִּשְׂדֵה הַלָּבָן עֶרֶב שְׁבִיעִית? עַד שֶׁתִּיכְלֶה#[26] הַלֵּחָה, כָּל זְמַן שֶׁבְּנֵי אָדָם חוֹרְשִׁין לִיטַּע בְּמִקְשָׁאוֹת וּמִדְלָעוֹת«[27]. אָמַ|רוֹ| רְ׳ שִׁמְעוֹן: נָתַתָּה [תּוֹרַת*[28]] כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּיָדוֹ, אֶלָּא בִּשְׂדֵה הַלָּבָן עַד הַפֶּסַח, וּבִשְׂדֵה הָאִילָן עַד הָעֲצֶרֶת. **ב׳** מְזַבְּלִים וּמְעַדְּרִים בַּמִּקְשָׁאוֹת וּבַמִּדְלָעוֹת {ע} עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה. וְכֵן בֵּית«[29] הַשְּׁלָחִים. מְיַבְּלִים, מְפָרְקִים, מְאַבְּקִין, מְעַשְּׁנִים, עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה. רְ׳ שִׁמְעוֹ|ן| אוֹ|מֵ|ר|: אַף נוֹטֵל הוּא אֶת הֶעָלֶה«[30] מִן הָאֶשְׁכּוֹל בַּשְּׁבִיעִית. **ג׳** מְסַקְּלִים עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה. מְקַרְסְמִים, מְזָרְדִים, מְפַסְּלִים, עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה. רְ׳ יְהוֹשֻׁ|עַ| אוֹ|מֵ|ר|: כְּזֵירוּדָהּ וּכְפִיסּוּלָהּ שֶׁלַּחֲמִישִׁית, כֵּן«[31] שֶׁלַּשִּׁשִּׁית. רְ׳ שִׁמְעוֹ|ן| אוֹ|מֵ|ר|: כָּל זְמַן שֶׁ<אֲ>נִי^[32] רַשַּׁיִי בַּעֲבוֹדַת הָאִילָן, רַשַּׁיִי אֲנִי {ב} בְּפִיסּוּלוֹ. **ד׳** מְזַהֲמִים אֶת הַנְּטִיעוֹת, {ו} וְכוֹרְכִין אוֹתָן, וְקוֹטְמִין אוֹתָן, וְעוֹשִׂין לָהֶם בָּתִּים, וּמַשְׁקִין אוֹתָן, עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה. רְ׳ <אֶ>לְעָזָר בְּרְבִּ|י| צָדוֹק אוֹ|מֵ|ר|: אַף מַשְׁקֶה הוּא אֶת^[33] הַנּוֹף {בשב} בַּשְּׁבִיעִית, אֲבָל לֹא אֶת^[34] הָעִיקָּר. **ה׳** סָכִים אֶת הַפַּגִּים וּמְנַקְּבִין אוֹתָן, עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה. פַּגֵּי עֶרֶב שְׁבִיעִית שֶׁנִּיכְנְסוּ לַשְּׁבִיעִית, וְשֶׁלַּשְּׁבִיעִית שֶׁיָּצְאוּ לְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית, לֹא סָכִים וְלֹא מְנַקְּבִין אוֹתָן^[35]. רְ׳ יְהוּדָ|ה| אוֹ|מֵ|ר|: מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לָסוּךְ, אֵין^[36] סָכִים, מִפְּנֵי שֶׁהִיא עֲבוֹדָה.

---

[1] קיי+קנ כלפנינו. קס: ליתא "בו".
[2] ק+קיי: כאן מתחילה הלכה י'.
[3] בפרמה אות גימ"ל מנוקדת בסגול.
[4] קיי כלפנינו. ק: "מִצַּד".
[5] וא"ו תלויה. ק+קיי: "אומ".
[6] ק+קיי: "הַשַּׂק".
[7] קיי כלפנינו. ק: "בַּכִּלְאַיִם".
[8] קיי+קנ כלפנינו. קס: !"מאמתי"!.
[9] ק+קיי: "שְׂדֵה". ובפרק הבא ק כלפנינו.
[10] קנ כלפינו. קס: "אֵי זֶה הוּא". קיי: "אי זה".
[11] תוקן בשוליים ע"י הנקדן. ק+קיי: "הָאוֹרֶה".
[12] תוקן ע"י הנקדן באמצעות הניקוד בלבד. ק+קיי: "רְאוּיִין".
[13] ק כלפנינו. קיי: "לצרכן" (אך להלן: "צרכן").
[14] ק כלפנינו. קיי: "ולמעלה".
[15] שמות לד.
[16] קיי כלפנינו. ק: "בַּשְּׁבִיעִית".
[17] קס: ?"לְמוֹצָאֵיהָ"?. קנ+קיי: "עִם מוֹצָאֵי".
[18] ק+קיי: ליתא "שהוא חובה".
[19] ק+קיי נוסף: "בִּשְׁבִילָן".
[20] בפרמה ובקאופמן אות קו"ף ללא דגש, ובפרמה אף מסומנת בסימן הרפה.
[21] ק+קיי: "אוֹ מוּקָּפוֹת".
[22] ק כלפנינו. קיי: "והדלועין" (אך להלן "דילועין").
[23] ק+קיי נוסף: "עַד".
[24] קיי כלפנינו. ק: "עַד תְּשְׁעִים" (ומגיה הוסיף "נ.א. תֵּשַׁע").
[25] קיי+קנ כלפנינו. קס: "נְטוּעָה", וכן בסמוך.
[26] בפרמה אות כ"ף דגושה ומנוקדת בקמץ.
[27] כנראה קס כלפנינו. קיי+קנ: "וּבַמִּדְלָעוֹת".
[28] הושלם בשוליים ע"י הסופר. וכן ק+קיי.
[29] ק כלפנינו. קיי: "בבית".
[30] קיי כלפנינו. קס: "העולה".
[31] ק כלפנינו. קיי: "כך".
[32] ק+קיי: "שֶׁאֲנִי".
[33] ק+קיי: "עַל".
[34] ק+קיי: "עַל".
[35] ק+קיי: ליתא "אותן".
[36] ק+קיי: "אֵינָן".

מָקוֹם שֶׁלֹּא[1]« נָהֲגוּ לָסוּךְ, סָכִים. רְ' שִׁמְעוֹן מַתִּיר בָּאֵלוּ$, מִפְּנֵי שֶׁהוּא רַשַּׁיִ בַּעֲבוֹדַת הָאִילָן.

ו' אֵין נוֹטְעִין אֵין מַבְרִיכִין וְאֵין מַרְכִּיבִין עֶרֶב שְׁבִיעִית פָּחוּת מִשְּׁלֹשִׁים {י} יוֹם לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה. אִם נָטַע אוֹ הִבְרִיךְ {או} אוֹ[2]* הִרְכִּיב, יַעֲקוֹר. רְ' יְהוּדָהוּ אוֹמֵרו: כָּל הַרְכָּבָה {ש} שֶׁאֵינָהּ קוֹלֶטֶת לִשְׁלֹשֶׁת[3]« יָמִים, שׁוּב[4]^ אֵינָהּ קוֹלֶטֶת. רְ' יוֹסֵי וּרְבִּיו שִׁמְעוֹוו אוֹמְרִים: לִשְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת.

ז' הָאוֹרֶז וְהַדּוֹחַן הַפְּרָגִים[5]^ וְהַשַּׁמְשְׁמִין& שֶׁהִשְׁרִישׁוּ לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה, מִתְעַשְּׂרִין {ל} לְשֶׁעָבַר, וּמוּתָּרִין בַּשְּׁבִיעִית. וְאִם לָאו, אֲסוּרִין בַּשְּׁבִיעִית, וּמִתְעַשְּׂרִין לְשָׁנָה הַבָּאָה. **ח'** רְ' שִׁמְעוֹן שְׁזוּרִי[6]^ אוֹמֵרו: פּוּל הַמִּצְרִי שֶׁזְּרָעוֹ לְזֶרַע מִתְּחִילָּה[7]«, כַּיּוֹצֵא בָהֶן. רְ' שִׁמְעוֹוו אוֹמֵרו: אֲפוּנִים הַגַּמְלוֹנִים, כַּיּוֹצֵא בָהֶן. רְ' <אֶ>לְעָזָר אוֹמֵרו: אֲפוּנִים הַגַּמְלוֹנִים, שֶׁתִּירְמֵילוּ[8]« לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה.

ט' (ח')[9]* הַבְּצָלִים הַסָּרִיסִין, וּפוּל הַמִּצְרִי, {שמ} שֶׁמָּנַע מֵהֶן מַיִם שְׁלֹשִׁים יוֹם לִפְנֵי רֹאשׁ {הש} הַשָּׁנָה, מִתְעַשְּׂרִין לְשֶׁעָבַר, וּמוּתָּרִין בַּשְּׁבִיעִית, וְאִם לָאו, אֲסוּרִין בַּשְּׁבִיעִית, וּמִתְעַשְּׂרִין לְשָׁנָה הַבָּאָה. **י'** וְשֶׁלַּבַּעַל שֶׁמָּנַע מֵהֶן [10]« שְׁתֵּי עוֹנוֹת[11]*, דִּבְרֵיו רְ' מֵאִיר. וַחֲכָמִוּםו אוֹמְרִים: שָׁלוֹשׁ. **י"א'** הַדִּילוּעִים[12]« שֶׁקִּיְּמָן לְזֶרַע, אִם הִיקְשׁוּ[13]« לִפְנֵי {ר} רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְנִיפְסָלוּ מֵאוֹכֶל אָדָם, מוּתָּר לְקַיְּמָן בַּשְּׁבִיעִית. וְאִם לָאו, אָסוּר לְקַיְּמָן {ב} בַּשְּׁבִיעִית. הַתְּמָרוֹת שֶׁלָּהֶן, אֲסוּרוֹת בַּשְּׁבִיעִית. מְרַבְּצִים[14]« בְּעָפָר לָבָן, דִּבְרֵיו רְ' שִׁמְעוֹן, רְ' אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹסֵרו. מְמָרְסִים אוֹרֶז[15]« בַּשְּׁבִיעִית, דִּבְרֵיו רְ' שִׁמְעוֹן, אֲבָל לֹא מְכַסְּחִים. {פרק ב'}

הלכ' י"א' פרק ג' מֵאֵמָתַי

מוֹצִיאִין זְבָלִים לְאַשְׁפַּתּוֹת, מִשֶּׁיִּפְסְקוּ {ע} עוֹבְרֵי[16] עֲבֵירָה, דִּבְרֵיו רְ' מֵאִיר. רְ' יְהוּדָהו אוֹמֵרו: מִשֶּׁיִּיבַשׁ הַמָּתִיק[17]«. וּרְבִּיו[18]« יוֹסֵי אוֹמֵרו: מִשֶּׁיִּקָּשֵׁר[19]#. עַד כַּמָּה {מ} מְזַבְּלִים, עַד שָׁלוֹשׁ שָׁלוֹשׁ אַשְׁפַּתּוֹת לְבֵית סְאָה שֶׁלְּעֶשֶׂר עֶשֶׂר מַשְׁפֵּלוֹת וְשֶׁלְּלֶתֶךְ[20]« לֶתֶךְ. מוֹסִיפִין עַל הַמַּשְׁפֵּלוֹת, וְאֵין מוֹסִיפִין עַל הָאַשְׁפַּתּוֹת. רְ' שִׁמְעוֹן[21]«• אוֹמֵרו: אַף עַל הָאַשְׁפַּתּוֹת. **ב'** עוֹשֶׂה אָדָם [22]^ שָׂדֵהוּ שָׁלוֹשׁ שָׁלֹשׁ אַשְׁפַּתּוֹת לְבֵית סְאָה, יָתֵר מִיכֵּן$, דִּבְרֵיו רְ' שִׁמְעוֹוו. וַחֲכָמִוּםו אוֹסְרִין, עַד שֶׁיַּעֲמִיק שְׁלֹשָׁה, אוֹ עַד שֶׁיַּגְבִּיהַּ שְׁלֹשָׁה. עוֹשֶׂה אָדָם אֶת זִבְלוֹ[23]« אוֹצָר. רְ' מֵאִיר אוֹסֵר, עַד שֶׁיַּעֲמִיק שְׁלֹשָׁה, אוֹ עַד שֶׁיַּגְבִּיהַּ שְׁלֹשָׁה. הָיָה לוֹ דָבָר מְמוּעָט[24]«, מוֹסִיף עָלָיו וְהוֹלֵךְ. רְ' <אֶ>לְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹסֵר, עַד {ש} שֶׁיַּעֲמִיק שְׁלֹשָׁה, אוֹ עַד שֶׁיַּגְבִּיהַּ שְׁלֹשָׁה, אוֹ עַד שֶׁיִּתֵּן[25]« עַל הַסֶּלַע. **ג'** הַמְדַיֵּיר אֶת שָׂדֵהוּ, עוֹשֶׂה סַהַר לְבֵית סָאתַיִם, עוֹקֵר שָׁלֹשׁ רוּחוֹת וּמַנִּיחַ אֶת הָאֶמְצָעִית. נִמְצָא מְדַיֵּיר בֵּית אַרְבַּעַת סְאִין. רַבָּן שִׁמְעוֹוו בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵרו: בֵּית שְׁמוֹנַת סְאִין. הָיְתָה כָל שָׂדֵהוּ בֵּית אַרְבַּעַת סְאִים, מְשַׁיֵּיר מִמֶּנּוּ[26]« מִקְצָת, מִפְּנֵי {מ} מַרְאִית הָעַיִן, וּמוֹצִיא מִן הַסַּהַר וְנוֹתֵן לְתוֹךְ שָׂדֵהוּ כְּדֶרֶךְ הַמְזַבְּלִים. **ד'** לֹא יִפְתַּח אָדָם מַחְצֵב כַּתְּחִילָּה לְתוֹךְ שָׂדֵהוּ, עַד שֶׁיְּהוּ[27]« בוֹ שָׁלֹשׁ מוֹרְבִּיּוֹת[28]#, שֶׁהֵן שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ {ב} (בְּרוּם) [עַל רוּם[29]*] שָׁלֹשׁ, שֵׁיעוּרָן עֶשְׂרִים וָשֶׁבַע אֲבָנִים. **ה'** גָּדֵר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ עֶשֶׂר אֲבָנִים שֶׁלְּמַשּׂוֹי שְׁנַיִם שְׁנַיִם, הֲרֵי אֵלּוּ יִינָּטֵלוּ. שֵׁיעוּר גָּדֵר, {ע} עֲשָׂרָה טְפָחִים. פָּחוּת מִיכֵּן, מַחְצֵב&, וְגוֹמְמוֹ עַד פָּחוּת מִן הָאָרֶץ טֶפַח. **ו'** בְּמֵי[30]# דְבָרִים אֲמוּרִים, מִתּוֹךְ שֶׁלּוֹ, אֲבָל מִתּוֹךְ שֶׁלַּחֲבֵירוֹ, {א} מַה שֶׁהוּא רוֹצֶה, לִיטּוֹל[31]«. בְּמֵי[32]«# דְבָרִים אֲמוּרִים, בִּזְמַן שֶׁלֹּא הִתְחִיל בּוֹ מֵעֶרֶב שְׁבִיעִית. אֲבָל [33]« הִתְחִיל בּוֹ מֵעֶרֶב שְׁבִיעִית, מַה שֶּׁהוּא רוֹצֶה, לִיטּוֹל». **ז'** אֲבָנִים שֶׁזִּיעְזְעָתַן הַמַּחֲרֵישָׁה, אוֹ שֶׁהָיוּ מְכוּסּוֹת וְנִיתְגַּלּוּ, אִם יֵשׁ בָּהֶן שְׁתַּיִם שֶׁלְּמַשּׂוֹי שְׁנַיִם, הֲרֵי אֵלּוּ יִינָּטֵלוּ. הַמְסַקֵּל אֶת שָׂדֵהוּ, נוֹטֵל אֶת הָעֶלְיוֹנוֹת, וּמַנִּיחַ אֶת הַנּוֹגְעוֹת בָּאָרֶץ. וְכֵן גַּרְגֵּר[34]« שֶׁלִּצְרוֹרוֹת[35], נוֹטֵל אֶת הָעֶלְיוֹנוֹת, וּמַנִּיחַ אֶת הַנּוֹגְעוֹת בָּאָרֶץ. אִם יֶשׁ תַּחְתֵּיהֶם סֶלַע אוֹ קַשׁ, הֲרֵי אֵלּוּ יִינָּטֵלוּ. **ח'** אֵין בּוֹנִין מַדְרֵיגוֹת עַל פִּי גֵיאָיוֹת[36]^ עֶרֶב שְׁבִיעִית מִשֶּׁפָּסְקוּ גְשָׁמִים[37]«, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַתְקִינָן[38]« לַשְּׁבִיעִית. אֲבָל בּוֹנֶה הוּא לַשְּׁבִיעִית[39]«• מִשֶּׁפָּסְקוּ גְשָׁמִים, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַתְקִינָן» לְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית. וְלֹא יִסְמוֹךְ בְּעָפָר, אֲבָל

---

[1] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לָסוּךְ".
[2] הנקדן ניקד את שומר השורה שלעיל ולכן מחק כפל מילה זו כאן.
[3] ק כלפנינו. קיי: "לשלשה".
[4] ק+קיי: ליתא "שוב".
[5] ק+קיי: "וְהַפְּרָגִים".
[6] קס+קיי: "הַשְּׁזוּרִי" (אך קנ כלפנינו).
[7] ק כלפנינו. קיי: "כתחלה".
[8] ק "שֶׁתִּירְמְלוּ". קיי: "שיתרמלו".
[9] הסופר כתב בטעות "ח'" ולאחר מכן כתב מימינה "ט'".
[10] ק כלפנינו. קיי נוסף: "מים".
[11] ק+קיי כלפנינו. אולי אות תי"ו נוספה מאוחר יותר.
[12] ק כלפנינו. קיי: "הדלועין".
[13] ק כלפנינו. קיי: "הקשו".
[14] ק כלפנינו. קיי: "ומרביצין".
[15] ק: "בָּאוֹרֶז". קיי: יש השמטה.
[16] קס+קיי כלפנינו. קנ: "עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה".
[17] קס כלפנינו. קיי+קנ: "הַמָּתוֹק".
[18] ק+קיי ללא וא"ו חיבור.
[19] בפרמה מנוקד: "מִשֶּׁיִּקְשַׁר".
[20] קנ כלפנינו. קס: "ושל לתוך לתוך" קיי: "של לתך לתך".
[21] קיי כלפנינו. ק: "יוּדָה".
[22] ק+קיי נוסף: "אֶת".
[23] קיי כלפנינו. ק: "זְבוּלוֹ".
[24] ק כלפנינו. קיי: "מועט".
[25] קיי+קנ כלפנינו. קס: "שֶׁנִּיתָּן".
[26] ק כלפנינו. קיי: "ממנה".
[27] ק כלפנינו ("שֶׁיְּהוּא"). קיי: "שיהיו".
[28] בפרמה אות בי"ת מנוקדת בחיריק.
[29] כך גם ק+קיי. כנראה שהתיקון התבצע ע"י הנקדן.
[30] קס+קיי כלפנינו. קנ: "בַּמֵּי".
[31] קס כלפנינו. קיי+קנ: "יִטּוֹל". וכן בסמוך.
[32] קס כלפנינו. קנ: "בַּמֵּי". קיי: "ובמה".
[33] קיי+קנ נוסף: "אִם". קס: יש השמטה.
[34] ק: !"גרגש"!. קיי: יש השמטה.
[35] ק כלפנינו.. קיי: יש השמטה.
[36] ק+קיי: "הַגֵּאָיוֹת".
[37] קיי+קנ כלפנינו. קס: "לַגְּשָׁמִים".
[38] ק כלפנינו. קיי: "מתקנן". וכן להלן.
[39] קיי+קנ: "בַּשְּׁבִיעִית". קס: יש השמטה.

עוֹשֶׂה ^[1] חַיִיץ. כָּל אֶבֶן שֶׁהוּא יָכוֹל לִפְשׁוֹט אֶת יָדוֹ וְלִיטְלָהּ, הֲרֵי זוֹ תִּינָּטֵל. **ט׳** אַבְנֵי כָתֵף, בָּאוֹת מִכָּל מָקוֹם. וְהַקּוֹבְלָן«[2], מֵבִיאָן^[3]• מִכָּל מָקוֹם. וְאֵלּוּ הֵן אַבְנֵי כָתֵף, כָּל שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לְהִינָּטֵל בְּאַחַת יָד«[4], דִּבְרֵיו ר׳ מֵאִיר. ר׳ יוֹסֵי אוֹמֵרו: אַבְנֵי כָתֵף {כ} כִּשְׁמָן, כָּל שֶׁהֵן נִיטָּלוֹת שְׁתַּיִם שָׁלוֹשׁ עַל הַכָּתֵף. **י׳** הַבּוֹנֶה גָדֵר בֵּינוֹ לְבֵין«[5] רְשׁוּת הָרַבִּים, {מ} מוּתָּר לְהַעֲמִיק עַד הַסֶּלַע. מַה יַּעֲשֶׂה בֶּעָפָר, {צ} צוֹבְרוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וּמַתְקִינוֹ«[6], דִּבְרֵיו ר׳ יְהוֹשֻׁעַ. ר׳ עֲקִיבָוהו אוֹמֵרו: כְּדֶרֶךְ שֶׁאֵין מְקַלְקְלִין בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, כָּךְ לֹא יְתַקֵּן. מַה יַּעֲשֶׂה בֶּעָפָר, צוֹבְרוֹ לְתוֹךְ שָׂדֵהוּ כְּדֶרֶךְ הַמְזַבְּלִים. וְכֵן הַחוֹפֵר בּוֹר שִׂיחַ^[7] וּמְעָרָה.

{פרק ג׳} **הלכ׳ י׳** **פרק ד׳**

בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים: מְלַקֵּט אָדָם עֵצִים וַעֲשָׂבִים מִתּוֹךְ[8]* שֶׁלּוֹ, כְּדֶרֶךְ שֶׁהוּא מְלַקֵּט מִתּוֹךְ שֶׁלַּחֲבֵירוֹ, אֶ[ת[9]*] הַגַּס הַגַּס. וּמִשֶּׁרַבּוּ«[10] עוֹבְרֵי עֲבֵירָה, הִיתְקִינוּ שֶׁיְּהֵא זֶה מְלַקֵּט מִתּוֹךְ שֶׁלָּזֶה, וְזֶה מְלַקֵּט מִתּוֹךְ שֶׁלָּזֶה«[11], שֶׁלֹּא בְטוֹבָה, וְאֵין צוֹרֶךְ לוֹמַר שֶׁקָּצַץ^[12]• לָהֶם מְזוֹנוֹת. **ב׳** שָׂדֶה שֶׁנִּיקָּוָּוצָה^[13]*•, תִּיזָּרַע מוֹצָאֵי שְׁבִיעִית. שֶׁנִּיטַּיְּיבָה אוֹ שֶׁנִּידַּיְּירָה, לֹא תִיזָּרַע לְמוֹצָאֵי^[14] שְׁבִיעִית. שָׂדֶה שֶׁנִּיטַּיְּיבָה, {ב} בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: אֵין אוֹכְלִין פֵּירוֹתֶיהָ בַּשְּׁבִיעִית, וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים: אוֹכְלִין. בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִין: אֵין אוֹכְלִין פֵּירוֹת שְׁבִיעִית בְּטוֹבָה, וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים: «[15] בְּטוֹבָה וְשֶׁלֹּא בְטוֹבָה. ר׳ יְהוּדָוהו אוֹמֵרו: חִילּוּף {הד} הַדְּבָרִים, זוֹ«[16] מִקּוּלֵּי«[17] בֵית שַׁמַּי וּמֵחוּמְרֵי[18]# בֵית הֶלֵּל. **ג׳** חוֹכְרִים נִירִים מִן הַגּוֹיִם בַּשְּׁבִיעִית, אֲבָל לֹא מִיִּשְׂרָאֵל. וּמְחַזְּקִין יְדֵי גוֹיִם בַּשְּׁבִיעִית, אֲבָל לֹא יְדֵי יִשְׂרָאֵל. וְשׁוֹאֲלִין בִּשְׁלוֹמָן, מִפְּנֵי דַרְכֵי שָׁלוֹם. **ד׳** הַמֵּדֵל בַּזֵּיתִים, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: יָגוֹם. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים: יְשָׁרֵשׁ. וּמוֹדִין בְּמַחֲלִיק, עַד שֶׁיָּגוֹם«[19]. וְאֵי«[20] זֶה הוּא הַמֵּדֵל, אֶחָד אוֹ שְׁנַיִם. הַמַּחֲלִיק, שְׁלֹשָׁה, זֶה בְצַד זֶה. בְּמֵי«[21]# דְבָרִים אֲמוּרִים, מִתּוֹךְ שֶׁלּוֹ, אֲבָל מִתּוֹךְ שֶׁלַּחֲבֵירוֹ, אַף הַמַּחֲלִיק, יְשָׁרֵשׁ. **ה׳** הַמְבַקֵּעַ בַּזַּיִת, לֹא יְחַפֵּיהוּ^[22] {ב} בְּעָפָר, אֲבָל מְכַסֵּהוּ^[23] בַּאֲבָנִים אוֹ בַקַּשׁ. הַקּוֹצֵץ קוֹרוֹת שִׁקְמָה, לֹא יְחַפֵּהוּ^ בְּעָפָר, אֲבָל יְכַסֵּהוּ^ בַּאֲבָנִים אוֹ בַקַּשׁ. אֵין קוֹצְצִין בְּתוּלַת שִׁקְמָה בַּשְּׁבִיעִית, מִפְּנֵי שֶׁהִיא עֲבוֹדָה. ר׳ יְהוּדָוהו אוֹמֵרו: כְּדַרְכָּהּ, אָסוּר, אֶלָּא אוֹ«[24] מַגְבִּיהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים, אוֹ גוֹמֵם מֵעִם הָאָרֶץ. **ו׳** הַמְזַנֵּב בַּגְּפָנִים וְהַקּוֹצֵץ קָנִים^[25], ר׳ יוֹסֵי הַגָּלִילִי«[26]• אוֹמֵרו: יַרְחִיק טֶפַח. ר׳ עֲקִיבָה אוֹמֵרו: קוֹצֵץ כְּדַרְכּוֹ, בַּקּוֹרְדּוֹם«[27] בַּמַּגָּל«[28], וּבַמְּגֵירָה, וּבְכָל מַה«[29] שֶׁיִּרְצֶה. אִילָן שֶׁנִּיפְשַׁח, קוֹשְׁרִין אוֹתוֹ בַּשְּׁבִיעִית, לֹא שֶׁיַּעֲלֶה, אֶלָּא שֶׁלֹּא יוֹסִיף. **ז׳** מֵאֵמָתַי אוֹכְלִין פֵּירוֹת הָאִילָן בַּשְּׁבִיעִית, {בי} הַפַּגִּים מִשֶּׁהִזְרִיחוּ«[30], אוֹכֵל בָּהֶן פִּיתּוֹ בַּשָּׂדֶה. בִּיחֵלוּ&, כּוֹנֵס לְתוֹךְ בֵּיתוֹ. וְכֵן כַּיּוֹצֵא בָהֶן בִּשְׁאָר שְׁנֵי שָׁבוּעַ, חַיָּיבִ[ין][31]* בַּמַּעַשְׂרוֹת. ^[32] הַבּוֹסֶר, מִשֶּׁהֵבִיא מַיִם, אוֹכֵל בּוֹ פִּיתּוֹ בַּשָּׂדֶה. הִבְאִישׁ, כּוֹנֵס לְתוֹךְ בֵּיתוֹ. וְכֵן כַּיּוֹצֵא בוֹ בִּשְׁאָר שְׁנֵי שָׁבוּעַ, חַיָּיב {רבי} בַּמַּעַשְׂרוֹת. **ח׳** זֵיתִים, שֶׁהִכְנִיסוּ«[33] רְבִיעִית לִסְאָה, {ח} פּוֹצֵעַ וְאוֹכֵל בַּשָּׂדֶה. הִכְנִיסוּ חֲצִי לוֹג, כּוֹתֵשׁ וְסָךְ בַּשָּׂדֶה. הִכְנִיסוּ שָׁלִישׁ[34]#, {כ} כּוֹתֵשׁ בַּשָּׂדֶה וְכוֹנֵס לְתוֹךְ בֵּיתוֹ. וְכֵן כַּיּוֹצֵא {ב} בָהֶן בִּשְׁאָר שְׁנֵי שָׁבוּעַ, חַיָּיבִין בַּמַּעַשְׂרוֹת. {ו} וּשְׁאָר כָּל פֵּירוֹת הָאִילָן, כְּעוֹנָתָן[35]* לַמַּעַשְׂרוֹת, כָּךְ עוֹנָתָן לַשְּׁבִיעִית. **ט׳** מֵאֵמָתַי אֵין קוֹצְצִין אֶת הָאִילָן בַּשְּׁבִיעִית. בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: כָּל הָאִילָן מִשֶּׁיּוֹצִיא. וּבֵית«[36] הֶלֵּל אוֹמְרִים: הֶחָרוּבִים (מִשֶּׁיְּלַשַׁלְשֵׁלוּ) [מִשֶּׁיְּשַׁלְשֵׁלוּ][37]*, וְהַגְּפָנִים מִשֶּׁיְּגָרְעוּ, וְהַזֵּיתִים מִשֶּׁיָּנִיצוּ&, וּשְׁאָר כָּל «[38] הָאִילָנוֹת^[39] מִשֶּׁיּוֹצִיאוּ^. {ו} וְכָל הָאִילָן, כֵּיוָן שֶׁבָּא לְעוֹנַת הַמַּעַשְׂרוֹת, מוּתָּר לְקַצְּצוֹ^[40]. וְכַמָּה^[41] יְהֵא בַזַּיִת וְלֹא יְקַצֶּינּוּ«[42], רוֹבַע. {ר} רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הַכֹּל לְפִי הַזַּיִת.

{פרק ד׳} **הלכ׳ ט׳**^[43] **פרק ה׳**

בְּנוֹת שׁוּחַ, שְׁבִיעִית שֶׁלָּהֶן«[44], שְׁנִיָּיה, שֶׁהֵן עוֹשׂוֹת לְשָׁלֹשׁ שָׁנִים. ר׳ יְהוּדָוהו אוֹמֵרו: הַפַּרְסָאוֹת^[45], שְׁבִיעִית שֶׁלָּהֶן, מוֹצָאֵי שְׁבִיעִית, שֶׁהֵן עוֹשׂוֹת לִשְׁתֵּי שָׁנִים. אָמְרוּ לוֹ: לֹא אָמְרוּ אֶלָּא בְנוֹת שׁוּחַ. **ב׳** הַטּוֹמֵן אֶת הַלּוּף בַּשְּׁבִיעִית, ר׳ מֵאִיר אוֹמֵרו: לֹא יִפְחוֹת מִסָּאתַיִם, עַד«[46] גּוֹבַהּ שְׁלֹשָׁה {ט} טְפָחִים, וְטֶפַח עָפָר עַל גַּבָּיו. וַחֲכָמִוים אוֹמְרִים: לֹא {י} יִפְחוֹת«[47] מֵאַרְבַּעַת קַבִּים, עַד« גּוֹבַהּ טֶפַח, וְטֶפַח עָפָר עַל גַּבָּיו. וְטוֹמְנוֹ בִמְקוֹם«[48] דְּרִיסַת הָאָדָם«[49]. **ג׳** לוּף שֶׁעָבְרָה עָלָיו שְׁבִיעִית, רַבִּי

---

[1] ק+קיי נוסף: "הוּא" (ק: עוֹשֵׂהוּ).
[2] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי כלפנינו. כמעט בטוח שגם קס גרס כלפנינו. קנ: "וְהַמְקַבְּלָן".
[3] קס+קיי: "מֵבִיא" (אך קנ כלפנינו).
[4] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: ליתא "יד".
[5] קיי כלפנינו. ק: "גָּדֵר בֵּינוֹ לִרְשׁוּת".
[6] ק כלפנינו. קיי: "ומתקנו".
[7] ק+קיי: "וְשִׂיחַ".
[8] כך גם ק+קיי. הסופר כתב תחילה "מותר/ד" וכנראה שתיקן עצמו. לצורך התיקון, מחק אות וא"ו שלאחר אות מ"ם, ותלה אות וא"ו לאחר אות ת"ו. לאחר מכן מגיה מאוחר כתב בשוליים "מתוך".
[9] ת"ו תלוייה (סופר?). ק+קיי כלפנינו.
[10] ק כלפנינו. קיי: "משרבו".
[11] קיי כלפנינו. ק: ליתא "וזה מלקט מתוך שלזה" אך ייתכן שזו השמטה מחמת הדומות.
[12] ק+קיי: "שֶׁיְּקַצֵּץ" (וייתכן שניקוד זה מוטעה, והאות יו"ד – כניקוד סגול).
[13] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: "שֶׁנִּתְקַוָּוצָה" (קיי: "שנתקוצה"). והייתי מתקן את נוסח פרמה, אילולי מצאתי שני קטעי גניזה כנוסח פרמה.
[14] ק+קיי: "מוֹצָאֵי".
[15] ק כלפנינו. קיי נוסף: "אוכלין".
[16] קיי כלפנינו. ק: "זֶה".
[17] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מִקַּלֵּי"(?).
[18] בפרמה אות חי"ת מנוקדת בחולם.
[19] קיי כלפנינו. ק: !"שיגוס"!, וכן לעיל מספר פעמים.
[20] ק כלפנינו. קיי: "אי".
[21] קס כלפנינו. קיי: "במה". קנ: "בַּמֵּי".
[22] ק+קיי: "יְחַפֶּה". וכן בסמוך.
[23] ק+קיי: "מְכַסֶּה הוּא". וכן בסמוך.
[24] קיי כלפנינו. ק: ליתא "אוֹ".
[25] ק+קיי: "בַּקָּנִים".
[26] קיי כלפנינו. ק: ליתא "הגלילי".
[27] קיי כלפנינו "בקרדום" (כתיב חסר). ק: "בַּקּוֹרְדּוֹם" (כתיב מלא).
[28] ק כלפנינו. קיי: "ובמגל".
[29] קיי כלפנינו. ק: "מִין".
[30] ק כלפנינו. קיי: "משיזריחו".
[31] "ין" נתלו ע"י הסופר או הנקדן, וכן ק+קיי.
[32] ק+קיי: מתחילה כאן הלכה חדשה.
[33] ק כלפנינו. קיי: "משהכניסו".
[34] כך מנוקד בפרמה. בקאופמן יש השמטה.
[35] ייתכן שכתוב "בְּעוֹנָתָן". קיי+קנ: "כְּעוֹנָתָן". קס: "בְּעוֹנָתָן".
[36] קנ כלפנינו. קס+קיי: "בית".
[37] אות "ל" מיותרת נמחקה בידי הסופר או הנקדן. וכן קיי: "מִשֶּׁיְּשַׁלְשֵׁלוּ". קס: "מִשֶּׁיְּשַׁלֵּשׁוּ". קנ: "מִשֶּׁיְּשָׁרֵשׁוּ".
[38] קיי כלפנינו. ק: נוסף: "פֵּירוֹת".
[39] ק+קיי: "הָאִילָן מִשֶּׁיּוֹצִיא".
[40] קס+קיי: "לְקוֹצוֹ". קנ: "לקוצצו".
[41] ק+קיי: "כַּמָּה".
[42] קס: כנראה כלפנינו. קנ: "יְקַצְּצֶנּוּ". קיי: "יקוצינו".
[43] ק+קיי: "י" מפני שהתחילו הלכה חדשה במילה "הבוסר".
[44] קיי כלפנינו. ק: "יֵשׁ לָהֶן".
[45] ק: הַפַּרְסִיּוֹת". קיי: הפרסאיות".
[46] קיי כלפנינו. ק: "עַל". וכן להלן.
[47] קיי כלפנינו. ק: "יִפְחֲתוּ".
[48] קיי כלפנינו. ק: "מְקוֹם".
[49] קיי כלפנינו. ק: "אָדָם".

אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר׀: אִם לָקְטוּ הָעֲנִיִּים אֶת עָלָיו, לָקְטוּ. וְאִם לָאו, יַעֲשֶׂה חֶשְׁבּוֹן עִם[1]« הָעֲנִיִּים. ר' יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר׀: אִם לָקְטוּ הָעֲנִיִּים אֶת עָלָיו, לָקְטוּ. וְאִם לָאו, אֵין לָעֲנִיִּים עִמּוֹ חֶשְׁבּוֹן. **ד'** לוּף שֶׁלְּעֶרֶב שְׁבִיעִית שֶׁנִּיכְנַס לַשְּׁבִיעִית, וְכֵן בְּצָלִים הַקִּיצוֹנִים[2]«&, וְכֵן פּוּאָה שֶׁלְּעִידִית, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים׀: עוֹקְרִין אוֹתָן בְּמַאֲרוּפוֹת[3]«& שֶׁלָּעֵץ. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים׀: בְּקַרְדּוּמוֹת שֶׁלַּמַּתֶּכֶת. וּמוֹדִין בְּפוּאָה שֶׁלַּצְּלָעוֹת, שֶׁעוֹקְרִין אוֹתָהּ בְּקַרְדּוּמוֹת שֶׁלַּמַּתֶּכֶת. **ה'** מֵאֵמָתַי מוּתָּר אָדָם לִיקַּח לוּף בְּמוֹצָאֵי[4]« שְׁבִיעִית? ר' יְהוּדָה׀ אוֹמֵר׀: מִיָּד. וַחֲכָמִים׀ אוֹמְרִים׀: מִשֶּׁיַּרְבֶּה& הֶחָדָשׁ. **ו'** אֵלּוּ כֵּילִים שֶׁאֵין הָאוּמָּן[5]«# רַשַּׁאי לְמוֹכְרָן בַּשְּׁבִיעִית: {מח} מַחֲרֵישָׁה וְכָל כֵּלֶיהָ, הָעוֹל, וְהַמִּזְרֶה, וְהַדְּקַל[6]«#. {א} אֲבָל מוֹכֵר הוּא מַגַּל יָד וּמַגַּל קָצִיר, וַעֲגָלָה וְכָל כֵּלֶיהָ. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁמְּלַאכְתּוֹ מְיוּחֶדֶת לַעֲבוֹדָה[7]«, אָסוּר. לְאֶסוֹר[8]^# וּלְהֶתֵּר^#, מוּתָּר. **ז'** הַיּוֹצֵר, מוֹכֵר חָמֵשׁ כַּדֵּי שֶׁמֶן וַחֲמֵשׁ {עש} עֶשְׂרֵה כַּדֵּי יַיִן, שֶׁכֵּן דַּרְכּוֹ לְהָבִיא מִן הַהֶבְקֵר. אִם[9]« הֵבִיא יוֹתֵר[10]^ מִיכֵּן&, מוּתָּר. וּמוֹכֵר לַגּוֹיִם בָּאָרֶץ, וּלְיִשְׂרָאֵל בְּחוּצָה לָאָרֶץ. **ח'** בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים׀: לֹא יִמְכּוֹר לוֹ פָּרָה חוֹרֶשֶׁת בַּשְּׁבִיעִית. וּבֵית הֶלֵּל מַתִּירִין, מִפְּנֵי שֶׁהוּא יָכוֹל לְשׁוֹחֲטָהּ[11]«#. וּמוֹכֵר[12]« לוֹ פֵּירוֹת אֲפִילּוּ {ב} בְּשָׁעַת הַזֶּרַע, וּמַשְׁאִיל לוֹ סְאָתוֹ[13]# אַף עַל פִּי שֶׁהוּא יוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ לוֹ גּוֹרֶן, וּפוֹרֵט לוֹ מָעוֹת אַף עַל פִּי שֶׁהוּא יוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ עִימּוֹ[14]« פּוֹעֲלִין. וְכוּלָּן, בְּפֵירוּשׁ, אֲסוּרִין. **ט'** מַשְׁאֶלֶת אִשָּׁה לַחֲבֶרְתָּהּ הַחֲשׁוּדָה עַל הַשְּׁבִיעִית {נ} נָפָה וּכְבָרָה וְרֵיחַיִם וְתַנּוּר. אֲבָל לֹא תָבוֹר וְלֹא תִטְחוֹן[15]^ עִימָּהּ. אֵשֶׁת חָבֵר מַשְׁאֶלֶת לְאֵשֶׁת עַם הָאָרֶץ נָפָה וּכְבָרָה, וּבוֹרֶרֶת {וט} וְטוֹחֶנֶת וּמְרַקֶּדֶת עִימָּהּ. אֲבָל מִשֶּׁתַּטִּיל אֶת הַמַּיִם, לֹא תִיגַּע אֶצְלָהּ. שֶׁאֵין מַחֲזִקִין[16]« יְדֵי עוֹבְרֵי עֲבֵירָה. וְכוּלָּן לֹא אָמְרוּ אֶלָּא מִפְּנֵי דַרְכֵי שָׁלוֹם. וּמַחֲזִקִים יְדֵי גּוֹיִם {בש} בַּשְּׁבִיעִית, אֲבָל לֹא יְדֵי יִשְׂרָאֵל, וְשׁוֹאֲלִין בִּשְׁלוֹמָן, מִפְּנֵי דַרְכֵי הַשָּׁלוֹם[17]^.

{פרק ה'}   הלכ' ט'   פרק ו'

שָׁלוֹשׁ אֲרָצוֹת לַשְּׁבִיעִית: כָּל שֶׁהֶחֱזִיקוּ עוֹלֵי בָבֶל, מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְעַד גְּזִיב, לֹא נֶאֱכָל וְלֹא נֶעֱבָד. כָּל[18]« שֶׁהֶחֱזִיקוּ עוֹלֵי מִצְרַיִם, מִגְּזִיב עַד[19]« הַנָּהָר וְעַד אֲמָנָם, נֶאֱכָל, אֲבָל לֹא נֶעֱבָד. מִן הַנָּהָר וּמֵאֲמָנָם וְלִפְנִים, נֶאֱכָל וְנֶעֱבָד. **ב'** עוֹשִׂין בַּתָּלוּשׁ בְּסוּרְיָיה, אֲבָל לֹא בִמְחוּבָּר. דָּשִׁים וְזוֹרִים {וד} וְדוֹרְכִים וּמְעַמְּרִים, אֲבָל לֹא קוֹצְרִין וְלֹא בוֹצְרִים וְלֹא מוֹסְקִין. כְּלָל אָמַר׀ ר' עֲקִיבָה: כָּל {ש} שֶׁכַּיּוֹצֵא בוֹ מוּתָּר בָּאָרֶץ, עוֹשִׂין אוֹתוֹ {ב} בְּסוּרְיָיה. **ג'** בְּצָלִים שֶׁיָּרְדוּ עֲלֵיהֶם {גש} גְּשָׁמִים וְצִימֵּחוּ, אִם הָיוּ הֶעָלִים שֶׁלָּהֶם שְׁחוֹרִין, אֲסוּרִין. הוֹרִיקוּ, הֲרֵי אֵלּוּ מוּתָּרִין. ר' חֲנַנְיָה בֶּן אַנְטִיגְנָס אוֹמֵר׀: אִם יְכוֹלִין לְהִיתָּלֵשׁ בֶּעָלִין {של} שֶׁלָּהֶן, אֲסוּרִין. כְּנֶגֶד כֵּן, מוֹצָאֵי שְׁבִיעִית, מוּתָּרִין. **ד'** מֵאֵמָתַי מוּתָּר אָדָם לִיקַּח יָרָק בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית, מִשֶּׁיֵּעָשֶׂה כַּיּוֹצֵא בוֹ. עָשָׂה הַבַּכִּיר, הוּתַּר הָאָפִיל. רִבִּי הִתִּיר לִיקַּח יָרָק בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית מִיָּד. **ה'** אֵין מוֹצִיאִין שֶׁמֶן שְׂרֵיפָה וּפֵירוֹת שְׁבִיעִית מֵהָאָרֶץ לְחוּצָה {לא} לָאָרֶץ. אָמַר׀ ר' שִׁמְעוֹן׀: שָׁמַעְתִּי בְפֵירוּשׁ, שֶׁמּוֹצִיאִין לְסוּרְיָיה וְאֵין מוֹצִיאִין לְחוּצָה לָאָרֶץ. **ו'** אֵין מְבִיאִין תְּרוּמָה מֵחוּצָה לָאָרֶץ לָאָרֶץ. אָמַר׀ ר' שִׁמְעוֹן׀: שָׁמַעְתִּי בְּפֵירוּשׁ, שֶׁמְּבִיאִין מִסּוּרְיָיה וְאֵין מְבִיאִין מֵחוּצָה לָאָרֶץ.

{פרק ו'}   הל' ו'   פרק ז'

כְּלָל גָּדוֹל אָמְרוּ בַּשְּׁבִיעִית: כָּל שֶׁהוּא מֵאוֹכֶל אָדָם וּמֵאוֹכֶל בְּהֵמָה, וּמִמִּין הַצּוֹבְעִים, וְאֵינוּ {מ} מִתְקַיֵּים בָּאָרֶץ, יֶשׁ לוֹ שְׁבִיעִית וּלְדָמָיו שְׁבִיעִית, יֶשׁ לוֹ בֵּיעוּר& וּלְדָמָיו בֵּיעוּר. **ב'**[20]^• וְאֵי זֶה זֶה: עֲלֵה[21]^ הַלּוּף הַשּׁוֹטֶה[22]«, וַעֲלֵה« הַדַּנְדַּנָּא[23]«, הָעוֹלְשִׁים&, וְהַכְּרֵישִׁים, הָרְגִילָא[24]«#, וְנֵץ הֶחָלָב. וּמֵאוֹכֶל[25]« בְּהֵמָה: הַחוֹחִים וְהַדַּרְדְּרִים. וּמִמִּין הַצּוֹבְעִים: סִיפְחֵי[26]«& אֶסְטֵס[27]*, וְקוֹצָה. יֶשׁ לָהֶן שְׁבִיעִית וְלִדְמֵיהֶם {ש} שְׁבִיעִית, וְיֵשׁ[28]^ לָהֶם בֵּיעוּר וְלִדְמֵיהֶם בֵּיעוּר. **ג'** עוֹד[29]^ כְּלָל אַחֵר אָמְרוּ: כָּל שֶׁהוּא$ {מ} מֵאוֹכֶל אָדָם וּמֵאוֹכֶל בְּהֵמָה, וּמִמִּין הַצּוֹבְעִים, וּמִתְקַיֵּים בָּאָרֶץ, יֶשׁ לוֹ שְׁבִיעִית וּלְדָמָיו {ש}

---

[1] קיי כלפנינו. ק: "לַעֲנִיִּים".
[2] קיי+קנ כלפנינו. קס: "הקיצנים".
[3] קיי כלפנינו. ק: "בְּמָרוּפוֹת".
[4] קיי כלפנינו. ק: "מוֹצָאֵיי". וכן בפרק הבא.
[5] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי כלפנינו. ק: "הָאֻמָּן".
[6] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קס כנראה כלפנינו, אך בתחילה כתב בטעות "והדלק". קיי+קנ: "וְהַדָּקַר".
[7] קס כלפנינו. קיי+קנ: "לַעֲבֵירָה".
[8] ק+קיי: "לֶאֱסוֹר וּלְהַתִּיר".
[9] ק כלפנינו. קיי: "ואם".
[10] ק+קיי: "יָתֵר".
[11] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק הכתיב כלפנינו אך אות "ח" מנוקדת שם בשווא. קיי: "לשחטה".
[12] קיי כלפנינו. ק: "מוֹכֵר".
[13] בפרמה מנוקד: "סָאתוֹ".
[14] קיי כלפנינו. ק: "לוֹ".
[15] ק+קיי: "תִּטְחַן".
[16] ק כלפנינו. קיי: "מחזיקים".
[17] ק+קיי: "שָׁלוֹם".
[18] קיי כלפנינו. ק: "וְכָל".
[19] ק כלפנינו. קיי: "ועד".
[20] ק+קיי: אין כאן הלכה חדשה.
[21] ק+קיי: "עֲלֵי". ובסמוך: ק כלפנינו, קיי: "וַעֲלֵי".
[22] קיי כלפנינו. ק: "שׁוֹטֶה". וכן להלן.
[23] ק כלפנינו. קיי: "הדנדנה".
[24] ק: "הָרְגִלָה". קיי: "והרגילה". ולעניין הניקוד: בפרמה מנוקד: "הָרְגֵילָא".
[25] קיי כלפנינו. ק: "מֵאוֹכֶל".
[26] ק: "סִפְחֵיי". קיי: "ספיחיי".
[27] כך ק. קיי: "אסטיס". ייתכן שסופר פרמה כתב בטעות "אסטס".
[28] ק+קיי: "יֵשׁ".
[29] ק+קיי: "וְעוֹד".

שְׁבִיעִית, אֵין לוֹ בֵּיעוּר וְלֹא[1«] לְדָמָיו בֵּיעוּר. **ד׳**[^2]• וְאֵי זֶה זֶה[3]: עִיקַּר הַלּוּף הַשּׁוֹטֶה«, וְעִיקַּר {א} הַדַּנְדַּנָּה, הָעַרְקְבָנִים[4«], וְהַחַלְבְּצִים[#^5], וְהַבּוּכְרָיָא[#^6]. וּמִמִּין הַצּוֹבְעִים: הַפּוּאָה וְהָרְכָפָה[&]; יֵשׁ לָהֶם שְׁבִיעִית וְלִדְמֵיהֶם שְׁבִיעִית, אֵין לָהֶם בֵּיעוּר וְלֹא לִדְמֵיהֶם בֵּיעוּר. **ה׳** רְ׳ מֵאִיר אוֹמֵר: דְּמֵיהֶם מִתְבָּעֲרִים עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה. אָמְרוּ לוֹ: לָהֶם אֵין בֵּיעוּר, קוֹל[#^7] וָחוֹמֶר לִדְמֵיהֶם. **ו׳** קְלִיפֵּי רִימּוֹן וְהַנֵּץ שֶׁלּוֹ, קְלִיפֵּי אֱגוֹזִים וְהַגַּלְעִנִּים[&], יֵשׁ לָהֶן שְׁבִיעִית וְלִדְמֵיהֶם שְׁבִיעִית. הַצַּבָּע, צוֹבֵעַ לְעַצְמוֹ, לֹא[8«] יִצְבַּע[9«] בְּשָׂכָר, שֶׁאֵין עוֹשִׂין סְחוֹרָה בְּפֵירוֹת[10«] {שב} שְׁבִיעִית, וְלֹא בִבְכוֹרוֹת, וְלֹא בִתְרוּמוֹת, וְלֹא בִנְבֵילוֹת, וְלֹא בִטְרֵיפוֹת, וְלֹא בִשְׁקָצִים, וְלֹא בִרְמָשִׂים. וְלֹא יְהֵא[11«] לוֹקֵחַ יְרָקוֹת[#12] שָׂדֶה וּמוֹכֵר {ב} בַּשּׁוּק, אֲבָל הוּא לוֹקֵט וּבְנוֹ מוֹכֵר עַל יָדוֹ. לָקַח לְעַצְמוֹ וְהוֹתִיר, מוּתָּר לְמוֹכְרוֹ. **ז׳** לָקַח בְּכוֹר לְמִשְׁתֵּה בְנוֹ אוֹ לָרֶגֶל וְלֹא צָרַךְ לוֹ, מוּתָּר לְמוֹכְרוֹ. צָדֵי חַיָּה עוֹפוֹת וְדָגִים שֶׁנִּתְמַנּוּ לָהֶם מִינִים טְמֵאִים, מוּתָּר[^13]• לְמוֹכְרָן. רְ׳ יְהוּדָ͏ה אוֹמֵר: אַף מִי שֶׁנִּתְמַנָּה לוֹ לְפִי דַרְכּוֹ, לוֹקֵחַ וּמוֹכֵר, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא תְהֵא אוּמָּנוּתוֹ לְכָךְ[^14]. וַחֲכָמִים אוֹסְרִין. **ח׳** לוּלַבֵּי[&] זְרָדִים וְהֶחָרוּבִים, יֵשׁ לָהֶם שְׁבִיעִית וְלִדְמֵיהֶן שְׁבִיעִית[15«]•. לוּלַבֵּי הָאֵלָה וְהַבּוֹטְנָא[^*16] וְהָאֲטָדִים, יֵשׁ לָהֶן שְׁבִיעִית, {ולד} וְלִדְמֵיהֶן שְׁבִיעִית, אֵין לָהֶן בֵּיעוּר וְלֹא לִדְמֵיהֶן בֵּיעוּר. אֲבָל לֶעָלִים יֵשׁ לָהֶן[17«] בֵּיעוּר, מִפְּנֵי שֶׁהֵן[^18] נוֹשְׁרִין מֵאֲבִיהֶן. **ט׳** הַוֶּורֶד וְהַכּוֹפֶר {ו} וְהַקֶּטֶף[&«19] {וְהַלּוֹטֶב} <וְהַלּוֹטֶם>[^20], יֵשׁ לָהֶן שְׁבִיעִית וְלִדְמֵיהֶן שְׁבִיעִית. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֵין לַקֶּטֶף[^21] שְׁבִיעִית, מִפְּנֵי שֶׁאֵינוּ פֶרִי. **י׳** וֶורֶד חָדָשׁ שֶׁכְּבָשׁוֹ {ב} בְּשֶׁמֶן יָשָׁן, יְלַקֵּט אֶת הַוֶּורֶד. וְיָשָׁן בְּחָדָשׁ, חַיָּיב בַּבֵּיעוּר. חָרוּבִים חֲדָשִׁים שֶׁכְּבָשָׁן בְּיַיִן יָשָׁן, {וי} וִישָׁנִים בְּחָדָשׁ, חַיָּיבִין בַּבֵּיעוּר. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁהוּא בְנוֹתֵן טַעַם, חַיָּיב לְבַעֵר, מִין בְּשֶׁאֵינוּ מִינוֹ. וּמִין בְּמִינוֹ, כָּל שֶׁהוּא. שְׁבִיעִית אוֹסֶרֶת כָּל שֶׁהִיא[22«] בְּמִינָהּ, וְשֶׁלֹּא בְמִינָהּ, בְּנוֹתֵן טַעַם.

{פרק ז׳} **הלכ׳ י׳**[23«] **פרק ח׳**

כְּלָל גָּדוֹל אָמְרוּ בַשְּׁבִיעִית: כָּל הַמְיוּחָד לְאוֹכֶל[24«] אָדָם, אֵין עוֹשִׂין מִמֶּנּוּ מְלוּגְמָא[&«25] לָאָדָם, וְאֵין[^26] {צ} צוֹרֶךְ לוֹמַר לִבְהֵמָה. וְכָל שֶׁאֵינוּ מְיוּחָד לְאוֹכֶל[27«] אָדָם, עוֹשִׂין מִמֶּנּוּ מְלוּגְמָא« לָאָדָם, אֲבָל לֹא לַבְּהֵמָה. וְכָל שֶׁאֵינוּ מְיוּחָד לֹא לְאוֹכֶל[28«] אָדָם וְלֹא לְאוֹכֶל[29«] בְּהֵמָה, חָשַׁב עָלָיו אוֹכֶל[30«] אָדָם וְאוֹכֶל[31«] בְּהֵמָה, נוֹתְנִין עָלָיו חוּמְרֵי[#32] אָדָם וְחוּמְרֵי[#] בְּהֵמָה. חָשַׁב עָלָיו לָעֵצִים, הֲרֵי הוּא כָּעֵצִים, כְּגוֹן הַסֵּיאָה[#«33] הָאֵיזוֹב וְהַקּוֹרָנִית[&]. **ב׳** שְׁבִיעִית נִיתְּנָה לַאֲכִילָה וְלִשְׁתִיָּה וְלִסִיכָה[&]; לוֹכַל[^34] דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לוֹכַל[35«], וְלָסוּךְ דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לָסוּךְ. לֹא יָסוּךְ יַיִן וָחוֹמֶץ, אֲבָל סָךְ הוּא אֶת הַשֶּׁמֶן. וְכֵן בִּתְרוּמָה וּמַעֲשֵׂר[^36] שֵׁינִי. קַל מֵהֶם שְׁבִיעִית, שֶׁנִּיתְּנָה לְהַדְלָקַת הַנֵּר. **ג׳** אֵין מוֹכְרִין פֵּירוֹת שְׁבִיעִית, לֹא בַמִּידָּה, וְלֹא בַמִּשְׁקָל, וְלֹא בַמִּינְיָין, וְלֹא תְאֵינִים {ב} בַּמִּינְיָין, וְלֹא יָרָק בַּמִּשְׁקָל. בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: אַף לֹא אֲגוּדּוֹת. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים: אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לֶאֱגוֹד אוֹתוֹ[^37] בַּבַּיִת[^38], אוֹגְדִים אוֹתוֹ בַּשּׁוּק[^39], {כ} כְּגוֹן הַכְּרֵישִׁים וְנֵץ הֶחָלָב. **ד׳** הָאוֹמֵר לַפּוֹעֵל: הֵילָךְ[40«] אִיסָּר זֶה וְלַקֵּט לִי יָרָק הַיּוֹם, {ש} שְׂכָרוֹ מוּתָּר. לַקֵּט לִי בוֹ יָרָק הַיּוֹם, שְׂכָרוֹ אָסוּר. לָקַח מִן הַנַּחְתּוֹם כִּכָּר[41«] בַּפּוֹנְדְּיוֹן[&], ״כְּשֶׁאֶלְקוֹט יַרְקוֹת שָׂדֶה אָבִיא לָךְ״, מוּתָּר. לָקַח מִמֶּנּוּ {ס} סְתָם, לֹא יְשַׁלֵּם לוֹ מִדְּמֵי שְׁבִיעִית, שֶׁאֵין פּוֹרְעִין חוֹב מִדְּמֵי שְׁבִיעִית. **ה׳** אֵין נוֹתְנִין, לֹא[42«] לַבַּיָּיר, לֹא[43«] לַבַּלָּן, לֹא« לַסַּפָּר, וְלֹא לַסַּפָּן. אֲבָל נוֹתֵן הוּא לַבַּיָּיר - לִשְׁתּוֹת. וּלְכוּלָּם, הוּא נוֹתֵן מַתְּנוֹת[44«] חִינָּם. **ו׳** תְּאֵינִים שֶׁלַּשְּׁבִיעִית, אֵין קוֹצִין אוֹתָן בַּמּוּקְצֶה, אֲבָל קוֹצֶה הוּא[45«] בֶּחֳרָבָה[&^46]. וְאֵין[^47] דּוֹרְכִין עֲנָבִים בַּגַּת, אֲבָל דּוֹרֵךְ הוּא בָּעֲרֵיבָה. וְאֵין עוֹשִׂין זֵיתִים בַּבַּד וּבַקּוֹטְבֵי[48«]•, אֲבָל כּוֹתֵשׁ[49«] וּמַכְנִיס לַבּוֹדֵידָא[&«50]. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף טוֹחֵן הוּא בְּבֵית הַבַּד {ומכ} וּמַכְנִיס לַבּוֹדֵידָא^. **ז׳** אֵין מְבַשְּׁלִין יָרָק שֶׁלַּשְּׁבִיעִית בְּשֶׁמֶן שֶׁלִּתְרוּמָה, שֶׁלֹּא יְבִיאֶנּוּ לִידֵי פְסוּל. רְ׳ שִׁמְעוֹן מַתִּיר. וְהָאַחֲרוֹן[51«] הָאַחֲרוֹן« נִתְפָּשׂ בַּשְּׁבִיעִית, וְהַפֵּירִי עַצְמוֹ, אָסוּר. **ח׳** אֵין לוֹקְחִין עֲבָדִים

---

[1] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״וּלְדָמָיו״.
[2] ק+קיי: אין כאן הלכה חדשה.
[3] קס+קיי כלפנינו. קנ הוסיף: ״זֶה״.
[4] ק כלפנינו. קיי: ״העקרבנים״.
[5] ק+קיי בכתיב מלא: ״וְהַחַלְבֵּיצִים״. ולעניין הניקוד: בפרמה אות בי״ת רפויה.
[6] ק+קיי: המילה מסתיימת באות ה״א. <u>עניין נוסף:</u> בפרמה אות בי״ת מנוקדת בחולם״.
[7] ק+קיי: ״קַל״ (לעיתים מנוקד בקאופמן ״קוֹל״).
[8] ק כלפנינו. קיי: ״וְלֹא״.
[9] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״יִצְבּוֹעַ״.
[10] קיי כלפנינו. ק: ״סְחוֹרָה בַּשְּׁבִיעִית״.
[11] ק כלפנינו. קיי: ״יהיה״.
[12] בפרמה מנוקד: ״יַרְקוֹת״.
[13] ק+קיי: ״מוּתָּרִין״.
[14] ק+קיי: ״לְכֵן״.
[15] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״יש להן ביעור ולדמיהן ביעור״.
[16] ״בו״ התחבר להיות כמו האות ״ט״. לפיכך הסופר מחק את החלק המחבר, וגם כתב בשוליים ״בו״. <u>עניין נוסף:</u> ק+קיי: המילה מסתיימת באות ה״א.
[17] קיי כלפנינו. ק: ליתא ״להן״.
[18] ק+קיי: ״שֶׁנּוֹשְׁרִין״.
[19] קיי כלפנינו. קס: ״וְהַקֶּטֶב״.
[20] תיקנתי לפי ק+קיי.
[21] ק+קיי: ״לַקֶּטֶב״.
[22] ק כלפנינו. קיי: ״שהוא״.
[23] ק: ״ח״. מפני שפעמיים לא התחיל הלכה חדשה במילים ״אי זה זה״.
[24] ק כלפנינו. קיי: ״לאכל״.
[25] ק כלפנינו. קיי: ״מלגמה״. וכן בסמוך.
[26] ק+קיי: ״אֵין״.
[27] קנ כלפנינו. קס: ״לְאוֹכְלוֹ״. קיי: !״לכל״!.
[28] קיי כלפנינו. ק הכתיב: ״לְאֹכֶל״.
[29] קנ כלפנינו. קס מתוקן. קיי: ״לאכל״.
[30] ק כלפנינו. קיי: ״לאוכל״.
[31] ק כלפנינו. קיי: ״ולאוכל״.
[32] בפרמה אות חי״ת מנוקדת בחולם. וכן בסמוך.
[33] קיי כלפנינו. ק הכתיב: ״הַסְּאָה״.
[34] ק+קיי: ״לֶאֱכֹל״ (כך מנוקד בקאופמן).
[35] קנ כלפנינו. קס: ״לאוכל״. קיי: יש השמטה.
[36] ק+קיי: ״וּבְמַעֲשֵׂר״.
[37] ק+קיי: לְהֵאָגֵיד לַבַּיִת (קיי: ״לאגד״).
[38] ק+קיי: ״לַבַּיִת״ (אך קנ כלפנינו).
[39] ק+קיי: ״לַשּׁוּק״ (אך קנ כלפנינו).
[40] קנ כלפנינו. קס: ״הילך לך״. קיי: ״הא לך״.
[41] קיי כלפנינו. ק: ״מִכִּיכָּר״.
[42] קיי כלפנינו. ק: ליתא ״לא״.
[43] קיי+קנ: ״וְלֹא״. וכן בסמוך. קס כאן מוגה, אך להלן ״לא״.
[44] קיי כלפנינו. ק: ״מַתְּנַת״.
[45] קיי כלפנינו. ק: ליתא ״הוא״.
[46] ק+קיי: ״בַחוֹרְבָּה״.
[47] ק+קיי: ״אֵין״.
[48] קיי כלפנינו, וכנראה שלכך רומז קנ. קס: ״ובקוטכא״.
[49] ק כלפנינו. קיי כנראה נוסף: ״הוא״ ודילג ל- ״בבית הבד״.
[50] קיי כאן ובסמוך: בסיומת ״ה״. ק: כאן כלפנינו אך בסמוך בסיומת ״ה״.
[51] קס: ״אחרון האחרון״. קנ: ״וְהָאַחֲרוֹן אַחֲרוֹן״. קיי: ״האחרון״.

וְקַרְקָעוֹת וּבְהֵמָה טְמֵאָה מִדְּמֵי שְׁבִיעִית. אִם^[1] לָקַח, יֹאכַל כְּנֶגְדָּן[2]«. אֵין מְבִיאִין קִינֵּי זָבִין קִינֵּי[3]« זָבוֹת קִינֵּי« יוֹלְדוֹת מִדְּמֵי שְׁבִיעִית. וְאִם הֵבִיא, יֹאכַל כְּנֶגְדָּן«. אֵין סָכִים כֵּלִים בְּשֶׁמֶן שֶׁלַּשְּׁבִיעִית. וְאִם סָךְ, יֹאכַל כְּנֶגְדּוֹ. **ט׳** עוֹר שֶׁסָּכוֹ בְּשֶׁמֶן שֶׁלַּשְּׁבִיעִית, ר׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יִדָּלֵק#[4]. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: יֹאכַל כְּנֶגְדּוֹ. אָמְרוּ לִפְנֵי ר׳ עֲקִיבָה: אוֹמֵר הָיָה ר׳ אֱלִיעֶזֶר: עוֹר שֶׁסָּכוֹ בְּשֶׁמֶן שֶׁלַּשְּׁבִיעִית, יִדָּלֵק. אָמַר לָהֶם: שְׁתוֹקוּ, לֹא אוֹמַר לָכֶם מַה ר׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר בּוֹ. **י׳** וְעוֹד אָמְרוּ לְפָנָיו: אוֹמֵר הָיָה ר׳ אֱלִיעֶזֶר: הָאוֹכֵל פַּת כּוּתִי^[5] כְּאוֹכֵל {ב} בְּשַׂר חֲזִיר. אָמַר לָהֶם: שְׁתוֹקוּ, לֹא אוֹמַר לָכֶם מַה ר׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר בּוֹ. **י״א** מַרְחֵץ& {ש} שֶׁהִיסִּיקָהּ^[6] בַּתֶּבֶן וּבַקַּשׁ שֶׁלַּשְּׁבִיעִית, מוּתָּר {לר} לִרְחוֹץ בָּהּ. אִם^[7] מִתְחַשֵּׁב הוּא, הֲרֵי זֶה לֹא יִרְחוֹץ.

{פרק ח׳} **הל׳ י״א** **פרק ט׳**

הַפֵּיגָם[8]«, וְהַיַּרְבּוּזִים הַשּׁוֹטִים, וְהַחֲלַגְלוֹגוֹת, כִּסְבָּר[9]«& שֶׁבֶּהָרִים, וְכַרְפַּס[10]« שֶׁבַּנְּהָרוֹת^[11], וְגַרְגֵּיר[12]« שֶׁלַּאֲפָר&, פְּטוּרִין מִן הַמַּעַשְׂרוֹת, וְנִלְקָחִים מִכָּל אָדָם בַּשְּׁבִיעִית, שֶׁאֵין כַּיּוֹצֵא בָהֶן נִשְׁמָר. ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: סִיפְחֵי[13]«& חַרְדָּל, מוּתָּרִין, שֶׁלֹּא נֶחְשְׁדוּ עֲלֵיהֶן עוֹבְרֵי עֲבֵירָה. ר׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כָּל הַסְּפָחִים& מוּתָּרִין, חוּץ מִסִּיפְחֵי[14]«& אֶכְרוּב#[15], שֶׁאֵין כַּיּוֹצֵא בָהֶן יַרְקוֹת^[16]• שָׂדֶה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: כָּל הַסְּפָחִים& אֲסוּרִין. **ב׳** שָׁלֹשׁ אֲרָצוֹת לַבֵּיעוּר: יְהוּדָה, וְעֵבֶר הַיַּרְדֵּן, וְגָלִיל. וְשָׁלוֹשׁ שָׁלֹשׁ אֲרָצוֹת לְכָל אַחַת וְאַחַת. גָּלִיל הָעֶלְיוֹן, וְגָלִיל הַתַּחְתּוֹן, וְהָעֵמֶק. {מ} מִכְּפַר חֲנַנְיָה וּלְמַעְלָה[17]«, כָּל שֶׁאֵינוּ מְגַדֵּל {שק} שִׁקְמִים, גָּלִיל הָעֶלְיוֹן, וּמִכְּפַר חֲנַנְיָה וּלְמַטָּן, כָּל שֶׁהוּא מְגַדֵּל שִׁקְמִים, גָּלִיל הַתַּחְתּוֹן. {ותח} וּתְחוּם טְבֵירְיָה, וְהָעֵמֶק[18]«•. וּבִיהוּדָה, הָהָר וְהַשְּׁפֵלָה וְהָעֵמֶק. וּשְׁפֵילַת לוּד#[19] כִּשְׁפֵילַת {ה} הַדָּרוֹם, וְהָהָר שֶׁלָּהּ כְּהַר הַמֶּלֶךְ. מִבֵּית חוֹרוֹן וְעַד הַיָּם מְדִינָה אַחַת. **ג׳** וְלָמָּה אָמְרוּ שָׁלוֹשׁ אֲרָצוֹת, שֶׁיְּהוּ^[20] אוֹכְלִין בְּכָל[21]«• אַחַת {וא} וְאַחַת עַד שֶׁיִּכְלֶה אַחֲרוֹן^[22] שֶׁבָּהּ[23]«•. ר׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: לֹא אָמְרוּ שָׁלֹשׁ אֲרָצוֹת אֶלָּא בִיהוּדָה. {וש} וּשְׁאָר כָּל הָאֲרָצוֹת, כְּהַר הַמֶּלֶךְ. וְכָל הָאֲרָצוֹת, כְּאַחַת לַזֵּיתִים וְלַתְּמָרִים. **ד׳** אוֹכְלִים עַל הַמּוּבְקָר, אֲבָל לֹא עַל[24]« הַשָּׁמוּר. ר׳ יוֹסֵי אוֹמֵר[25]«: אַף עַל הַשָּׁמוּר. אוֹכְלִים עַל הַטְּפָחִים[26]«& וְעַל הַדִּיפְרָא, אֲבָל לֹא עַל הַסִּיתְוָנִיּוֹת. ר׳ יְהוּדָה מַתִּיר כָּל זְמַן שֶׁבִּיכֵּירוּ עַד שֶׁלֹּא יִכְלֶה הַקַּיִץ. **ה׳** הַכּוֹבֵשׁ שְׁלֹשָׁה כְבָשִׁים בְּחָבִית אַחַת, ר׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אוֹכְלִין עַל הָרִאשׁוֹן. וְרַבִּי^[27] יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: אַף עַל הָאַחֲרוֹן. רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כָּל שֶׁכָּלֶה#[28]• מִינוֹ מִן הַשָּׂדֶה, יְבַעֵר מִינוֹ מִן הֶחָבִית^[29]•. ר׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כָּל יָרָק^[30], אֶחָד לַבֵּיעוּר. אוֹכְלִין בִּרְגִילָא#^[31]• עַד שֶׁיִּכְלוּ סַנָּרִיּוֹת^[32] מִבִּקְעַת בֵּית נְטוֹפָה^[33]«&•. **ו׳** הַמְלַקֵּט עֲשָׂבִים לַחִים, עַד שֶׁיִּיבַשׁ הַמָּתִיק[34]«. וְהַמְגַבֵּב בַּיָּבֵשׁ[35]«, עַד {שת} שֶׁתֵּרֵד רְבִיעָה& שְׁנִיָּה. עֲלֵי קָנִים וַעֲלֵי גְּפָנִים, עַד שֶׁיִּישְּׁרוּ מֵאֲבִיהֶן. וְהַמְגַבֵּב יָבֵשׁ[36]«, עַד שֶׁתֵּרֵד רְבִיעָה שְׁנִיָּה. ר׳ עֲקִיבָה[37]« אוֹמֵר: בְּכוּלָּם עַד שֶׁתֵּרֵד רְבִיעָה שְׁנִיָּה. **ז׳** כַּיּוֹצֵא בוֹ, הַמַּשְׂכִּיר בַּיִת לַחֲבֵירוֹ עַד הַגְּשָׁמִים, עַד שֶׁתֵּרֵד רְבִיעָה שְׁנִיָּה. [הַמּוּדָּר הֲנָאָה מֵחֲבֵירוֹ עַד הַגְּשָׁמִים, עַד שֶׁתֵּרֵד רְבִיעָה שְׁנִיָּה.][38]* עַד אֵימָתַי הָעֲנִיִּים[39]« {נכנ} נִכְנָסִין לַפַּרְדֵּיסוֹת, עַד שֶׁתֵּרֵד רְבִיעָה שְׁנִיָּה. מֵאֵימָתַי נֶהֱנִין וְשׂוֹרְפִין בַּתֶּבֶן וּבַקַּשׁ שֶׁלַּשְּׁבִיעִית, מִשֶּׁתֵּרֵד רְבִיעָה שְׁנִיָּה. **ח׳** מִי שֶׁהָיוּ לוֹ פֵּירוֹת שְׁבִיעִית וְהִיגִּיעָה שְׁעַת הַבֵּיעוּר, {מ} מְחַלְּקָן[40]«# מְזוֹן שָׁלֹשׁ סְעוּדוֹת& לְכָל אֶחָד^[41]. וְהָעֲנִיִּים[42]« אוֹכְלִין אַחַר הַבֵּיעוּר, אֲבָל לֹא עֲשִׁירִים, דִּבְרֵי ר׳ יְהוּדָה. ר׳ יוֹסֵי אוֹמֵר: אֶחָד עֲנִיִּים וְאֶחָד עֲשִׁירִים אוֹכְלִין אַחַר הַבֵּיעוּר. **ט׳** מִי שֶׁהָיוּ לוֹ פֵּירוֹת שְׁבִיעִית שֶׁנָּפְלוּ לוֹ לִירוּשָּׁה אוֹ שֶׁנִּיתְּנוּ לוֹ (בְּ)מַתָּנָה[43]*, ר׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יִינָּתְנוּ לְאוֹכְלֵיהֶן. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין הַחוֹטֵא נִשְׂכָּר, אֶלָּא {יִינָּתְנוּ} <יִמָּכְרוּ^[44]> לְאוֹכְלֵיהֶן, וּדְמֵיהֶן יִתְחַלְּקוּ לְכָל אָדָם. הָאוֹכֵל מֵעִיסַּת {ש} שְׁבִיעִית עַד שֶׁלֹּא הוּרְמָה חַלָּתָהּ, חַיָּיב מִיתָה.

{פרק ט׳} **הל׳ ט׳** **פרק י׳**

שְׁבִיעִית, מַשְׁמֶטֶת& אֶת הַמַּלְוֶה& בִּשְׁטָר וְשֶׁלֹּא בִשְׁטָר. הַקָּפַת הֶחָנוּת, אֵינָהּ מַשְׁמֶטֶת, אִם[45]« {עש} עֲשָׂאָהּ מַלְוֶה, הֲרֵי זוֹ מַשְׁמֶטֶת. ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: הָרִאשׁוֹן^[46] מַשְׁמִיט[47]$&. שְׂכַר שָׂכִיר, {אי} אֵינוּ מַשְׁמִיט, וְאִם עֲשָׂאוֹ מַלְוֶה, הֲרֵי זֶה {מש}

---

1 ק+קיי: ״וְאִם״.
2 קיי כלפנינו. ק: ״כְּנֶגְדּוֹ״. וכן בסמוך.
3 ק כלפנינו. קיי: ״וקיני״. וכן בסמוך.
4 בפרמה מנוקד: ״יִדְּלָק״. וכן בסמוך.
5 ק+קיי: ״כּוּתִים״.
6 ק+קיי: ״שֶׁהוּסָּקָה״.
7 ק+קיי: ״וְאִם״.
8 קיי כלפנינו. ק: ״הַפִּיגַם״.
9 קיי הכתיב כלפנינו. ק בכתיב מלא: ״כִּיסְבַּר״.
10 קנ כלפנינו. קס+קיי: ״כרפס״.
11 ק+קיי: ״שֶׁלַּנְּהָרוֹת״.
12 קנ כלפנינו. קס: ״גרגר״ קיי: ״גרגיר״.
13 ק: ״סִפְחֵי״. קיי: ״ספיחי״.
14 ק+קיי הכתיב: ״מִסִּפְחֵי״.
15 בפרמה אות רי״ש מנוקדת בחולם.
16 ק+קיי: ״בְּיַרְקוֹת״.
17 קיי כלפנינו. ק: ״וּלְמַעְלָן״.
18 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״הָעֵמֶק״.
19 בפרמה אות למ״ד מנוקדת בחולם.
20 קס+קיי: ״שֶׁהָיוּ״ (אך קנ כלפנינו).
21 קיי כלפנינו. ק: ״מִכָּל״.
22 ק+קיי: ״הָאַחֲרוֹן״.
23 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״שֶׁבָּא״.
24 קיי כלפנינו. ק: ״מִן״.
25 ק כלפנינו. קיי: ״מתיר״.
26 ק כלפנינו. קיי: ״הטפיחים״.
27 ק+קיי: ״וְרַבִּי״.
28 בפרמה אות למ״ד מנוקדת בקמץ.
29 ק+קיי נוסף: ״וַהֲלָכָה כִּדְבָרָיו״.
30 ק+קיי: ״הַיָּרָק״.
31 ק+קיי בסיומת ״ה״. ובפרמה מנוקד ״בָּרְגֵילָא״.
32 ק+קיי: ״הַסַּנָּרִיּוֹת״.
33 קנ כלפנינו. קס+קיי: קס: ״טופה״. קיי: ״טופח״.
34 ק כלפנינו. קיי: ״המתוק״.
35 קיי כלפנינו. ק: ״יָבֵשׁ״.
36 ק כלפנינו. קיי: ״ביביש״.
37 קיי כלפנינו. ק: יש השמטה אך מגיה מאוחר השלים ״יְהוּדָה״.
38 נשמט מחמת הדומות והושלם בשוליים (ללא ניקוד). ק+קיי ללא השמטה.
39 ק כלפנינו. קיי: ״עניים״.
40 כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי כלפנינו. ק: ״מְחַלְּקִין״. (אך אולי הסופר קרא ״מְחַלְּקִין״).
41 ק+קיי נוסף: ״וְאֶחָד״.
42 ק כלפנינו. קיי: ״ועניים״.
43 כנראה הנקדן מחק את אות בי״ת. ק+קיי: ״מַתָּנָה״.
44 תיקנתי ע״פ ק+קיי.
45 ק+קיי: ״וְאִם״.
46 ק+קיי: ליתא ״הראשון״ (הנוסף).
47 כך הכתיב בשלושת כתבי היד, וכך מנוקד בקאופמן ובפרמה, בכל ההיקרויות של מילה זו, למעט פעם אחת בקיימברידג׳ שהכתיב הוא ״משמט״, כבדפוסים.

מַשְׁמִיט. רְ' יוֹסֵי אוֹומֵרו: כָּל מְלָאכָה שֶׁהִיא פוֹסֶקֶת בַּשְּׁבִיעִית[1]», מַשְׁמֶטֶת, וְשֶׁאֵינָהּ פוֹסֶקֶת בַּשְּׁבִיעִית, אֵינָהּ מַשְׁמֶטֶת. **ב'** הַשּׁוֹחֵט אֶת הַפָּרָה וְחִילְּקָהּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, אִם הָיָה הַחוֹדֶשׁ מְעוּבָּר, מַשְׁמִיט. וְאִם לָאו, אֵינוּ מַשְׁמִיט. הָאוֹנֵס, וְהַמְפַתֶּה, וְהַמּוֹצִיא שֵׁם רָע, וְכָל מַעֲשֵׂה בֵית דִּין, אֵינָן {מ} מַשְׁמִיטִין. הַמַּלְוֶה עַל הַמַּשְׁכּוֹן, וְהַמּוֹסֵר {שטר} שְׁטָרוֹתָיו לְבֵית דִּין, אֵינָן מַשְׁמִיטִין. **ג'** פְּרוֹזְבּוֹל&, אֵינוּ מַשְׁמִיט. זֶה אֶחָד מִן הַדְּבָרִים שֶׁהִיתְקִין הֶלֵּל& הַזָּקֵן, כְּשֶׁרָאָה[2]» שֶׁנִּמְנְעוּ הָעָם מִלְּהַלְווֹת זֶה אֶת זֶה עוֹבְרִין^[3]• עַל מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה שֶׁנֶּאֱמַרו°[4]: הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן יִהְיֶה דָבָר עִם לְבָבְךָ בְלִיַּעַל ^[5] וְגו', הִתְקִין הֶלֵּל לִפְרוֹזְבּוֹל^[6]. **ד'** זֶה הוּא גוּפוֹ שֶׁלִּפְרוֹזְבּוֹל: מוֹסֵר אֲנִי לָכֶם אִישׁ פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי הַדַּיָּינִים[7]» שֶׁבִּמְקוֹם פְּלוֹנִי, שֶׁכָּל חוֹב שֶׁיֵּשׁ לִי, {א[8]*} שֶׁאֶגְבֶּינוּ[9]# כָּל זְמַן שֶׁאֶרְצֶה. וְהַדַּיָּינִים חוֹתְמִין מִלְּמַטָּה[10]», אוֹ הָעֵדִים. **ה'** פְּרוֹזְבּוֹל הַמּוּקְדָּם, כָּשֵׁר, וְהַמְאוּחָר[11]#, פָּסוּל. שְׁטָרֵי חוֹב הַמּוּקְדָּמִין, פְּסוּלִין, וְהַ[מְ]אוּחָרִין[12]*, כְּשֵׁירִין. אֶחָד לֹוֶה מֵחֲמִשָּׁה, כּוֹתְבִין[13]» פְּרוֹזְבּוֹל לְכָל אֶחָד {וא} וְאֶחָד. חֲמִשָּׁה לוֹוִין[14]#» מִן אֶחָד[15]», אֵינוּ כוֹתֵב אֶלָּא פְּרוֹזְבּוֹל אֶחָד לְכוּלָּם. **ו'** אֵין כּוֹתְבִים פְּרוֹזְבּוֹל אֶלָּא עַל הַקַּרְקַע. אִם אֵין לוֹ, מְזַכֶּה הוּא^[16] בְּתוֹךְ[17]» שָׂדֵהוּ כָּל שֶׁהוּא. הָיְתָה לוֹ שָׂדֶה מְמוּשְׁכֶּנֶת בָּעִיר, כּוֹתְבִין עָלֶיהָ פְּרוֹזְבּוֹל. רְבִּי חוּצְפִּית אוֹמֵרו: כּוֹתְבִין לָאִישׁ עַל נִיכְסֵי אִשְׁתּוֹ, וְלַיְתוֹמִים עַל נִיכְסֵי אַפִּיטְרוֹפִּים[18]#». **ז'** כַּוֶּרֶת דְּבוֹרִים, רְ' אֱלִיעֶזֶרו אוֹמֵרו: הֲרֵי הִיא כַּקַּרְקַע, וְכוֹתְבִין עָלֶיהָ פְּרוֹזְבּוֹל, וְאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טוּמְאָה בִמְקוֹמָהּ, וְהָרוֹדֶה מִמֶּנָּה בַּשַּׁבָּת חַיָּיב חַטָּאת^[19]•. וַחֲכָמִויםו אוֹמְרִיםו: אֵינָהּ כַּקַּרְקַע, וְאֵין כּוֹתְבִין עָלֶיהָ פְּרוֹזְבּוֹל, וּמְקַבֶּלֶת טוּמְאָה בִמְקוֹמָהּ, וְהָרוֹדֶה מִמֶּנָּה בַּשַּׁבָּת, פָּטוּר. •^[20] הַמַּחֲזִיר חוֹב בַּשְּׁבִיעִית, יֹאמַר לוֹ: מַשְׁמֵט^[21] אָנִי. אָמַרו לוֹ: אַף עַל פִּי כֵן, יְקַבֵּל מִמֶּנּוּ, שֶׁנֶּאֱמַרו°[22]: וְזֶה דְּבַר הַשְּׁמִיטָּה. **ח'** כַּיּוֹצֵא בוֹ: רוֹצֵחַ שֶׁגָּלָה לְעִיר הַמִּקְלָט[23]» וְרָצוּ אַנְשֵׁי הָעִיר לְכַבְּדוֹ, יֹאמַר לָהֶם: רוֹצֵחַ אָנִי. אָמְרוּ לוֹ: אַף עַל פִּי כֵן, יְקַבֵּל מֵהֶם, שֶׁנֶּאֱמַרו°[24]: וְזֶה דְּבַר הָרוֹצֵחַ. **ט'** הַמַּחֲזִיר חוֹב בַּשְּׁבִיעִית, רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה הֵימֶנּוּ. הַלֹּוֶה מִן הַגֵּר שֶׁנִּתְגַּיְּירוּ בָנָיו עִמּוֹ, לֹא יַחֲזִיר לְבָנָיו. וְאִם הֶחֱזִיר, (ח)[ר]וּחַ[25]* חֲכָמִויםו נוֹחָה מִמֶּנּוּ^[26]. כָּל הַמִּיטַּלְטְלִים, נִקְנִים בִּמְשִׁיכָה. וְכָל הַמְקַיֵּים אֶת דְּבָרוֹ, רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה מִמֶּנּוּ^.

חסלת שביעית פרקי' י'

תרומות פרק א'

חֲמִשָּׁה לֹא יִתְרוֹמוּ, וְאִם תָּרְמוּ, אֵין תְּרוּמָתָן תְּרוּמָה. הַחֵרֵשׁ, וְהַשּׁוֹטֶה, וְהַקָּטָן, וְהַתּוֹרֵם אֶת שֶׁאֵינוּ שֶׁלּוֹ. נָכְרִי[27]* שֶׁתָּרַם אֶת שֶׁלְּיִשְׂרָאֵל, {א} אֲפִילּוּ בִרְשׁוּת, אֵין תְּרוּמָת{ן}[וֹ][28]* תְּרוּמָה. **ב'** חֵרֵשׁ הַמְדַבֵּר וְאֵינוּ שׁוֹמֵעַ, לֹא יִתְרוֹם. וְאִם תָּרַם, תְּרוּמָתוֹ תְרוּמָה. חֵרֵשׁ שֶׁדִּיבְּרוּ בוֹ חֲכָמִים בְּכָל מָקוֹם, שֶׁאֵינוּ ^[29] שׁוֹמֵעַ וְלֹא מְדַבֵּר. **ג'** קָטָן שֶׁלֹּא הֵבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, רְ' יְהוּדָהו אוֹמֵר: תְּרוּמָתוֹ תְרוּמָה. רְ' יוֹסֵי אוֹומֵרו: אִם עַד שֶׁלֹּא בָא לְעוֹנַת נְדָרִים, אֵין תְּרוּמָת{ן}[וֹ][30]* תְרוּמָה. וּמִשֶּׁבָּא[31]» לְעוֹנַת נְדָרִים, תְּרוּמָתוֹ תְרוּמָה. **ד'** אֵין תּוֹרְמִין זֵיתִים עַל הַשֶּׁמֶן, וְלֹא עֲנָבִים עַל {ה} הַיַּיִן. וְאִם תָּרְמוּ[32]», בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִיםו: תְּרוּמַת עַצְמָן בָּהֶן. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִיםו: אֵין תְּרוּמָתָן[33]» תְּרוּמָה. **ה'** אֵין תּוֹרְמִין מִן הַלֶּקֶט, וּמִן הַשִּׁכְחָה, {ו} וּמִן הַפֵּאָה, וּמִן הַהֶבְקֵר, וְלֹא מִמַּעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁנִּיטְּלָה^[34]• תְּרוּמָתוֹ, וְלֹא מִמַּעֲשֵׂר שֵׁינִי וְהֶקְדֵּשׁ שֶׁנִּיפְדּוּ^[35]•, וְלֹא מִן הַחַיָּיב עַל הַפָּטוּר, וְלֹא מִן הַפָּטוּר עַל הַחַיָּיב, וְלֹא מִן הַתָּלוּשׁ עַל הַמְחוּבָּר, וְלֹא מִן הַמְחוּבָּר עַל הַתָּלוּשׁ, וְלֹא מִן הֶחָדָשׁ עַל הַיָּשָׁן, וְלֹא מִן הַיָּשָׁן עַל הֶחָדָשׁ, וְלֹא מִפֵּירוֹת הָאָרֶץ עַל פֵּירוֹת חוּצָה לָאָרֶץ, וְלֹא מִפֵּירוֹת {ח} חוּצָה לָאָרֶץ עַל פֵּירוֹת הָאָרֶץ. וְאִם תָּרְמוּ[36]», {א} אֵין תְּרוּמָתָן[37]» תְּרוּמָה. **ו'** חֲמִשָּׁה לֹא {יתרו} יִתְרוֹמוּ, וְאִם תָּרְמוּ, תְּרוּמָתָן תְּרוּמָה. הָאִילֵּם, וְהַשִּׁיכּוֹר, וְהֶעָרוֹם, וְהַסּוֹמֶה, וּבַעַל קֶרִי. לֹא יִתְרוֹמוּ, וְאִם תָּרְמוּ, תְּרוּמָתָן תְּרוּמָה. **ז'** אֵין תּוֹרְמִין, לֹא בַמִּידָּה, וְלֹא בַמִּשְׁקָל, וְלֹא בַמִּינְיָין. אֲבָל תּוֹרֵם הוּא אֶת הַמָּדוּד וְאֶת {ה} הַשָּׁקוּל וְאֶת הַמָּנוּי. אֵין תּוֹרְמִין בַּסַּל וּבַקּוּפָּה שֶׁהֵן שֶׁלַּמִּידָּה, אֲבָל תּוֹרֵם הוּא בָהֶן חֶצְיָין אוֹ

---

[1] קיי כלפנינו. ק: "לַשְּׁבִיעִית". וכן בסמוך.
[2] קיי כלפנינו: ק: "שֶׁרָאָה".
[3] ק+קיי: "וְעוֹבְרִים".
[4] דברים טו.
[5] ק+קיי נוסף: "לֵאמֹר". קיי נוסף: "קרבה שנת השבע שנת השמיטה".
[6] ק+קיי: "פְּרוֹזְבוֹל".
[7] קיי כלפנינו: ק: "וְהַדַּיָּנִים".
[8] סומן למחיקה? (אולי הסופר רצה לכתוב "אגבינו").
[9] בפרמה מנוקד: "שֶׁאַגְבֶּינוּ". ק+קיי: "שֶׁאֶגְבֶּנּוּ".
[10] קיי כלפנינו: ק: "מִלְּמַטָּן".
[11] בפרמה אות אל"ף מנוקדת בחולם. וכן בסמוך.
[12] כך גם ק+קיי. אות מ"ם תלויה.
[13] ק כלפנינו: קיי: "כּוֹתֵב".
[14] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי הכתיב כלפנינו: ק: "לָוִים".
[15] קיי כלפנינו: ק: "הָאֶחָד".
[16] ק+קיי: "מְזַכֵּהוּ".
[17] קיי כלפנינו: ק: "לְתוֹךְ".
[18] ק כלפנינו: קיי: "אפטרופין". ובפרמה שתי אותיות "פ" דגושות.
[19] ק+קיי: ליתא "חטאת".
[20] ק+קיי: מתחילה כאן הלכה חדשה.
[21] ק+קיי: "מַשְׁמִיט".
[22] דברים טו.
[23] ק כלפנינו: קיי: "מקלט".
[24] דברים יט.
[25] ק+קיי כלפנינו. הסופר כתב בטעות "חוח", ותיקן עצמו בתליית אות רי"ש.
[26] ק+קיי: "הֵימֶנּוּ". וכן בסמוך.
[27] ק כלפנינו. קיי: "וְהַנָּכְרִי". ייתכן שנקדן פרמה ניסה לרמוז לגרסה "וְנָכְרִי".
[28] הסופר כתב בטעות "תְּרוּמָתָן", והנקדן רמז בניקודו לתיקון "תְּרוּמָתוֹ". ק: "תְּרוּמָתוֹ". קיי: ספק האם "תְּרוּמָתוֹ", או "תְּרוּמָתָן".
[29] ק+קיי נוסף: "לֹא".
[30] הסופר כתב בטעות "תְּרוּמָתָן", והנקדן רמז בניקודו לתיקון "תְּרוּמָתוֹ". ק+קיי: "תְּרוּמָתוֹ".
[31] קיי "מִשֶּׁבָּא". ק: "אִם מִשֶּׁבָּא".
[32] קיי כלפנינו. ק: "תָּרַם".
[33] קיי+קנ כלפנינו. קס: "תְּרוּמָתוֹ".
[34] ק+קיי: "שֶׁלֹּא נִיטְּלָה".
[35] ק+קיי: "שֶׁלֹּא נִיפְדּוּ".
[36] קיי כלפנינו. ק: "תָּרַם".
[37] קיי+קנ כלפנינו. קס: "תְּרוּמָתוֹ".

שְׁלִישָׁן. לֹא יִתְרוֹם בִּסְאָה חֶצְיָיהּ, שֶׁחֶצְיָיהּ מִידָּה. **ח׳** אֵין תּוֹרְמִין שֶׁמֶן עַל זֵיתִים הַנִּכְתָּשִׁים, וְלֹא יַיִן עַל עֲנָבִים הַנִּדְרָכוֹת. וְאִם תָּרַם, תְּרוּמָה, יַחֲזוֹר וְיִתְרוֹם. הָרִאשׁוֹנָה מְדַמַּעַת בִּפְנֵי עַצְמָהּ, וְחַיָּיבִין עָלֶיהָ חוֹמֶשׁ, אֲבָל לֹא שְׁנִיָּיה. **ט׳** וְתוֹרְמִין שֶׁמֶן עַל זֵיתִים הַנִּכְבָּשִׁים, וְיַיִן עַל עֲנָבִים לַעֲשׂוֹתָן צִימּוּקִים. מִי שֶׁתָּרַם שֶׁמֶן עַל זֵיתִים לַאֲכִילָה, וְזֵיתִים עַל זֵיתִים לַאֲכִילָה, וְיַיִן עַל עֲנָבִים לַאֲכִילָה, וַעֲנָבִים עַל עֲנָבִים לַאֲכִילָה, וְנִמְלַךְ לְדוֹרְכָן, אֵינוּ צָרִיךְ לִתְרוֹם. **י׳** אֵין תּוֹרְמִין מִדָּבָר שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ עַל דָּבָר {ש} שֶׁלֹּא נִיגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ, וְלֹא מִדָּבָר שֶׁלֹּא נִיגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ עַל דָּבָר שֶׁנִּיגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ, וְלֹא מִדָּבָר שֶׁלֹּא נִיגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ עַל דָּבָר {ש} שֶׁלֹּא נִיגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ. וְאִם תָּרְמוּ[1]«, תְּרוּמָתָן תְּרוּמָה.

{פרק א׳} **הל׳ י׳** **פרק ב׳**

אֵין תּוֹרְמִין מִן הַטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא. וְאִם תָּרְמוּ, תְּרוּמָתָן תְּרוּמָה. בֶּאֱמֶת: הָעִיגּוּל שֶׁלִּדְבֵילָה שֶׁנִּיטַמָּא מִקְצָתוֹ, תּוֹרֵם מִן הַטָּהוֹר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ עַל הַטָּמֵא שֶׁיֵּשׁ בּוֹ. וְכֵן אֲגוּדָּה שֶׁלַּיָּרָק, וְכֵן עֲרֵימָה. הָיוּ שְׁנֵי עִיגּוּלִים, שְׁתֵּי אֲגוּדּוֹת, וּשְׁתֵּי עֲרֵימוֹת, אַחַת טְהוֹרָה וְאַחַת טְמֵאָה, לֹא יִתְרוֹם מִזֶּה עַל זֶה. רְ׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: תּוֹרְמִין מִן הַטָּהוֹר {ע} עַל הַטָּמֵא. **ב׳** אֵין תּוֹרְמִין מִן הַטָּמֵא עַל הַטָּהוֹר. וְאִם תָּרַם: שׁוֹגֵג, תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה, וּמֵיזִיד[2]^, לֹא עָשָׂה כְלוּם. וְכֵן בֶּן לֵוִי שֶׁהָיָה לוֹ מַעֲשֵׂר {ט} טֶבֶל, הָיָה[3]^ מַפְרִישׁ עָלָיו וְהוֹלֵךְ: שׁוֹגֵג, מַה שֶּׁעָשָׂה, עָשׂוּי, מֵיזִיד, לֹא עָשָׂה כְלוּם. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר[4]*: אִם הָיָה יוֹדֵעַ בּוֹ מִתְּחִילָּה, אַף עַל פִּי שׁוֹגֵג[5]*, לֹא עָשָׂה כְלוּם. **ג׳** הַמְטַבֵּל[6]^ כֵּלִים בַּשַּׁבָּת: שׁוֹגֵג, {יש} יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן, מֵיזִיד, לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן. הַמְעַשֵּׂר וְהַמְבַשֵּׁל בַּשַּׁבָּת: שׁוֹגֵג, יֹאכַל, מֵיזִיד, לֹא יוֹכַל. הַנּוֹטֵעַ בַּשַּׁבָּת: שׁוֹגֵג, יְקַיֵּים, מֵיזִיד, יַעֲקוֹר. {וב} וּבַשְּׁבִיעִית: בֵּין שׁוֹגֵג בֵּין מֵיזִיד, יַעֲקוֹר. **ד׳** אֵין תּוֹרְמִין מִמִּין עַל שֶׁאֵינוּ מִינוֹ. וְאִם תָּרַם, אֵין תְּרוּמָתוֹ תְרוּמָה. כָּל מִין חִיטִּים, אֶחָד. כָּל מִין תְּאֵינִים וּגְרוֹגְרוֹת וּדְבֵילָה, אֶחָד[7]«. וְתוֹרֵם מִזֶּה עַל זֶה. כָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ כֹּהֵן, תּוֹרֵם מִן הַיָּפֶה. וְכָל מָקוֹם שֶׁאֵין כֹּהֵן, תּוֹרֵם מִן הַמִּתְקַיֵּים. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: לְעוֹלָם הוּא תוֹרֵם מִן הַיָּפֶה. **ה׳** תּוֹרְמִין בָּצָל קָטָן שָׁלֵם, וְלֹא[8]^ חֲצִי בָצָל גָּדוֹל. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא כִי, אֶלָּא חֲצִי בָצָל גָּדוֹל. וְכֵן הָיָה רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: תּוֹרְמִין בְּצָלִים בְּנֵי הַמְּדִינָה עַל הַכּוֹפְרִים[9]#, [10]^ לֹא כּוֹפְרִים עַל בְּנֵי מְדִינָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַאֲכָל פּוֹלִיטִיקִים[11]#. **ו׳** וְתוֹרְמִין זֵיתֵי שֶׁמֶן עַל זֵיתֵי כֶבֶשׁ, וְלֹא[12]^ זֵיתֵי כֶבֶשׁ עַל זֵיתֵי שֶׁמֶן. וְיַיִן {ש} שֶׁאֵינוּ מְבוּשָּׁל עַל הַמְבוּשָּׁל, וְלֹא מִן[13]^ הַמְבוּשָּׁל עַל שֶׁאֵינוּ מְבוּשָּׁל. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁהוּא כִלְאַיִם בַּחֲבֵירוֹ, לֹא יִתְרוֹם מִזֶּה עַל זֶה, אֲפִילּוּ מִן הַיָּפֶה עַל הָרָע. וְכָל שֶׁאֵינוּ כִלְאַיִם בַּחֲבֵירוֹ, תּוֹרֵם מִן הַיָּפֶה עַל הָרָע, אֲבָל לֹא מִן הָרַע עַל[14]* הַיָּפֶה. וְאִם תָּרַם מִן הָרַע עַל הַיָּפֶה, תְּרוּמָתוֹ [תְּרוּמָה[15]*], חוּץ מִן הַזּוֹנִים עַל הַחִיטִּים, שֶׁאֵינָן אוֹכֶל. וְהַקִּישׁוּת וְהַמַּלְפְּפוֹן, מִין אֶחָד. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: שְׁנֵי מִינִים.

{פרק ב׳} **הל׳ ו׳** **פרק ג׳**

הַתּוֹרֵם קִישׁוּת וְנִימְצֵאת מָרָה, אֲבַטִּיחַ וְנִמְצָא[16]« סָרוּחַ, תְּרוּמָה, יַחֲזוֹר[17]^ וְיִתְרוֹם. הַתּוֹרֵם חָבִית שֶׁלַּיַּיִן וְנִמְצֵאת שֶׁלַּחוֹמֶץ: אִם יָדוּעַ שֶׁהָיְתָה שֶׁלַּחוֹמֶץ עַד שֶׁלֹּא תְרָמָהּ, אֵינָהּ תְרוּמָה. וְאִם מִשֶּׁתְּרָמָהּ הֶחֱמִיצָה, הֲרֵי זוֹ תְרוּמָה. אִם סָפֵק, תְּרוּמָה, יַחֲזוֹר[18]^ וְיִתְרוֹם. הָרִאשׁוֹנָה, אֵינָהּ מְדַמַּעַת בִּפְנֵי עַצְמָהּ, וְאֵין חַיָּיבִין עָלֶיהָ חוֹמֶשׁ. וְכֵן הַשְּׁנִיָּיה. **ב׳** נָפְלָה אַחַת מֵהֶן לְתוֹךְ[19]« הַחוּלִּין, אֵינָהּ מְדַמַּעְתָּן. נָפְלָה שְׁנִיָּיה לְמָקוֹם אַחֵר, אֵינָהּ מְדַמַּעְתָּן. נָפְלוּ שְׁתֵּיהֶן לְמָקוֹם אֶחָד[20]«, מְדַמְּעוֹת כִּקְטַנָּה[21]« שֶׁבִּשְׁתֵּיהֶן. **ג׳** הַשּׁוּתָּפִין שֶׁתָּרְמוּ זֶה אַחַר זֶה: רְ׳ עֲקִיבָה אוֹמֵר: תְּרוּמַת[22]« שְׁנֵיהֶן תְּרוּמָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: תְּרוּמַת[23]«• הָרִאשׁוֹן תְּרוּמָה. רְ׳ יוֹסֵי אוֹמֵר: אִם תָּרַם הָרִאשׁוֹן כַּשִּׁיעוּר, אֵין תְּרוּמַת הַשֵּׁנִי [תְּרוּמָה[24]*]. וְאִם לֹא תָרַם הָרִאשׁוֹן כַּשִּׁיעוּר, תְּרוּמַת הַשֵּׁינִי תְּרוּמָה. **ד׳** בַּמֶּ(י)[ה][25]* דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשֶׁלֹּא דִיבֵּר, אֲבָל הִירְשָׁה אֶת בֶּן בֵּתוֹ[26]^• אוֹ אֶת עַבְדּוֹ אוֹ אֶת שִׁפְחָתוֹ לִתְרוֹם, {תר} תְּרוּמָתוֹ תְרוּמָה. בִּיטֵּל: אִם עַד שֶׁלֹּא תָרַם בִּיטֵּל, אֵין תְּרוּמָתוֹ תְרוּמָה. וְאִם[27]« מִשֶּׁתָּרַם בִּיטֵּל, תְּרוּמָתוֹ תְרוּמָה. הַפּוֹעֲלִין, אֵין לָהֶם רְשׁוּת לִתְרוֹם, חוּץ מִן הַדְּרוֹכוֹת[28]#, שֶׁהֵן מְטַמְּאִין אֶת הַגַּת מִיָּד. **ה׳**

---

1 קיי כלפנינו: ק: ״תָּרַם, תְּרוּמָתוֹ״.
2 ק+קיי: ״מֵזִיד״.
3 ק+קיי: ״וְהָיָה״.
4 ק+קיי כלפנינו. ייתכן שהייתה כתובה אות נוספת לאחר מילה זו, ונמחקה.
5 ק כלפנינו. קיי: ״שהוא שוגג״. (קלוש מאוד: ייתכן שמגיה מאוחר תלה שי״ן נוספת מעל השי״ן הראשונה לגרוס: ״שֶׁשּׁוֹגֵג״).
6 ק+קיי: ״הַמַּטְבִּיל״.
7 קיי כלפנינו. ק: ״כל מין תאינים אחד. כל מין תאינים [ו]גרוגרות [ו]דבילה אח(ת)[ד]״ ואולי זהו כפל גרסה.
8 ק+קיי: ״אֲבָל לֹא״.
9 בפרמה אות כ״ף מנוקדת בשורוק. וכן בסמוך.
10 ק+קיי נוסף: ״אֲבָל״.
11 בפרמה אות למ״ד מנוקדת בצירי.
12 ק+קיי: ״אֲבָל לֹא״.
13 ק: ״אֲבָל לֹא מְבֻשָּׁל״. קיי: ״וְלֹא הַמְּבוּשָּׁל״.
14 ק+קיי כלפנינו. הסופר כתב בטעות ״מן״, ותיקן עצמו ל- ״על״.
15 כך גם ק+קיי. מילה זו נתלתה בין השורות.
16 קיי כלפנינו. ק: ״וְנִמְצֵאת״.
17 ק+קיי: ״וְיַחְזוֹר״.
18 ק+קיי: ״וְיַחְזוֹר״.
19 קיי כלפנינו. ק: ״בְּתוֹךְ״.
20 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״אַחֵר״.
21 קיי כלפנינו. ק: ״בִּיקְטַנָּה״.
22 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״תְּרוּמוֹת״.
23 קיי כלפנינו. ק: ״וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין תְּרוּמַת הַשֵּׁנִי תְּרוּמָה״.
24 כך גם ק+קיי. מילה זו נתלתה בין השורות.
25 כנראה שהסופר כתב תחילה: ״במי״, ולאחר מכן הסופר או הנקדן שינו ל- ״במה״. קיי (+קנ): ״בַּמֶּה״. קס: ״בְּמִי״.
26 ק+קיי: ״בֵּיתוֹ״.
27 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״וּמִשֶּׁתָּרַם״.
28 בפרמה מנוקד ״הַדָּרוֹכוֹת״.

הָאוֹמֵר: תְּרוּמַת הַכָּרִי[#1] זֶה בְתוֹכוֹ, וּמַעַשְׂרוֹתָיו בְּתוֹכוֹ, וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר זֶה בְתוֹכוֹ, רְ' שִׁמְעוֹון אוֹמֵר: קָרָא שֵׁם. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: עַד שֶׁיֹּאמַר בִּצְפוֹנוֹ אוֹ[«2] בִדְרוֹמוֹ. רְ' <אֶ>לְעָזָר חֲסָמָא[^3] אוֹמֵר: הָאוֹמֵר: תְּרוּמַת הַכְּרִי מִמֶּנּוּ עָלָיו, קָרָא שֵׁם. רְ' אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב {א} אוֹמֵר: הָאוֹמֵר: עִישּׂוּר מַעֲשֵׂר זֶה עָשׂוּי תְּרוּמַת {מע} מַעֲשֵׂר עָלָיו, קָרָא שֵׁם. **ו'** הַמַּקְדִּים תְּרוּמָה[*4] לַבִּיכּוּרִים, מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן לַתְּרוּמָה, וּמַעֲשֵׂר שֵׁינִי לְמַעֲשֵׂר[^5] רִאשׁוֹן, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה, מַה שֶּׁעָשָׂה עָשׂוּי. שֶׁנֶּאֱמַר[6°]: מְלֵאָתְךָ וְדִמְעֲךָ לֹא תְאַחֵר. **ז'** וּמִנַּיִן שֶׁיִּקְדְּמוּ[#7] הַבִּיכּוּרִים לַתְּרוּמָה - זֶה קָרוּי תְּרוּמָה וְרֵאשִׁית[«8], {ז*[9]} וְזֶה קָרוּי תְּרוּמָה וְרֵאשִׁית, אֶלָּא: יִקְדְּמוּ {ה} הַבִּיכּוּרִים, שֶׁהֵן בְּכֵירִים[«10] לַכֹּל. וּתְרוּמָה לָרִאשׁוֹן, שֶׁהִיא רֵאשִׁית. וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן לַשֵּׁינִי, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רֵאשִׁית. **ח'** הַמִּתְכַּוֵּון לוֹמַר תְּרוּמָה וְאָמַר מַעֲשֵׂר, מַעֲשֵׂר וְאָמַר תְּרוּמָה, עוֹלָה וְאָמַר שְׁלָמִים, שְׁלָמִים וְאָמַר עוֹלָה, שֶׁ<אֵי>נִי[*11] נִכְ[נָ]ס[*12] לְבַיִת זֶה[^13] וְאָמַר לָזֶה, שֶׁ<אֵי>נִי[*14] נֶהֱנֶה לָזֶה וְאָמַר לָזֶה, לֹא אָמַר כְּלוּם, עַד שֶׁיְּהֵא פִיו[*15] וְלִבּוֹ שָׁוִים. **ט'** הַנָּכְרִי[*16] וְהַכּוּתִי, תְּרוּמָתָן תְּרוּמָה, וּמַעַשְׂרוֹתָן מַעֲשֵׂר, וְהֶקְדֵּישָׁן הֶקְדֵּשׁ. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין לַנָּכְרִי כֶּרֶם רְבָעִי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: יֵשׁ לוֹ. תְּרוּמַת הַנָּכְרִי מְדַמַּעַת, וְחַיָּיבִין עָלֶיהָ חוֹמֶשׁ. וּרְבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר.

{פרק ג'} הל' ט' פרק ד'

הַמַּפְרִישׁ מִקְצָת תְּרוּמָה וּמַעַשְׂרוֹת, מוֹצִיא {מ} מִמֶּנּוּ תְּרוּמָה עָלָיו, אֲבָל לֹא לְמָקוֹם אַחֵר. רְבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אַף מוֹצִיא הוּא לְמָקוֹם[«17] אַחֵר {תר} תְּרוּמָה וּמַעַשְׂרוֹת. **ב'** מִי שֶׁהָיוּ פֵירוֹתָיו בַּמְּגוּרָה[#18], וְנָתַן סְאָה לְבֶן לֵוִי וּסְאָה לְעָנִי, וּמַפְרִישׁ[«19] עוֹד שְׁמוֹנַת סְאִים וְאוֹכְלָן, דִּבְרֵי רְ' מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינוּ מַפְרִישׁ אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן. **ג'** שִׁיעוּר תְּרוּמָה: עַיִן יָפָה, מֵאַרְבָּעִים. בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: מִשְּׁלוֹשִׁים. וְהַבֵּינוֹנִית, מֵחֲמִשִּׁים. וְהָרָעָה, מִשִּׁשִּׁים. תָּרַם וְעָלָה בְיָדוֹ אֶחָד מִשִּׁשִּׁים, תְּרוּמָה, וְאֵינוּ צָרִיךְ לִתְרוֹם. חָזַר וְהוֹסִיף, חַיָּיב בַּמַּעַשְׂרוֹת. עָלָה בְיָדוֹ מִשִּׁשִּׁים וְאֶחָד, תְּרוּמָה, וְיַחֲזוֹר וְיִתְרוֹם כְּמוֹת שֶׁהוּא לִ(י)מוּד[*20], בַּמִּידָּה בַּמִּשְׁקָל וּבַמִּינְיָין. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף[«21] לֹא מִן הַמּוּקָּף. **ד'** הָאוֹמֵר לִשְׁלוּחוֹ: צֵא וּתְרוֹם, תּוֹרֵם כְּדַעְתּוֹ[«22] שֶׁלְּבַעַל הַבַּיִת. וְאִם אֵינוּ יוֹדֵעַ דַּעְתּוֹ שֶׁלְּבַעַל הַבַּיִת, תּוֹרֵם בַּבֵּינוֹנִית, אֶחָד מֵחֲמִשִּׁים. פָּחַת עֲשָׂרָה אוֹ הוֹסִיף עֲשָׂרָה, תְּרוּמָתוֹ תְרוּמָה. אִם נִתְכַּוֵּון לְהוֹסִיף אֲפִילּוּ אֶחָד, אֵין תְּרוּמָתוֹ תְרוּמָה. **ה'** הַמַּרְבֶּה בִתְרוּמָה, רְ' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֶחָד מֵעֲשָׂרָה, כִּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר, יָתֵר מִיכֵּן, יַעֲשֶׂנָּה תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר •עַל מָקוֹם[^23]• אַחֵר. רְ' יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: מַחְצָה חוּלִּין וּמַחְצָה תְּרוּמָה. רְ' טַרְפוֹן וּרְבִּי עֲקִיבָה אוֹמְרִים: עַד שֶׁיְּשַׁיֵּיר שָׁם חוּלִּין. **ו'** בִּשְׁלֹשָׁה פְרָקִים מְשַׁעֲרִים אֶת הַכַּלְכָּלָה: בַּבַּכְרוּת[«24], וּבִסְיָפוֹת, וּבְאֶמְצַע הַקָּיִץ. הַמּוֹנֶה, מְשׁוּבָּח. הַמּוֹדֵד, מְשׁוּבָּח מִמֶּנּוּ. וְהַשּׁוֹקֵל, [מְשׁוּבָּח[*25]] מִשְּׁלָשְׁתָּן. **ז'** רְ' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: תְּרוּמָה, עוֹלָה בְאֶחָד[^26] וּמֵאָה. רְ' יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: בְּמֵאָה וָעוֹד. וָעוֹד זֶה[«27], אֵין לוֹ שִׁיעוּר. רְ' יוֹסֵה בֶן מְשׁוּלָּם אוֹמֵר: וָעוֹד, קַב לְמֵאָה סְאָה, שְׁתוּת לִמְדַמֵּיעַ. **ח'** רְ' יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: תְּאֵינִים שְׁחוֹרוֹת מַעֲלוֹת אֶת הַלְּבָנוֹת, וְהַלְּבָנוֹת, מַעֲלוֹת אֶת הַשְּׁחוֹרוֹת. עִיגּוּלֵי דְבֵילָה, הַגְּדוֹלִים מַעֲלִים אֶת הַקְּטַנִּים, וְהַקְּטַנִּים מַעֲלִים אֶת הַגְּדוֹלִים. הָעִיגּוּלִין מַעֲלִים אֶת הַמַּלְבְּנִים, וְהַמַּלְבְּנִין מַעֲלִים אֶת הָעִיגּוּלִין. רְ' אֱלִיעֶזֶר אוֹסֵר[«28]•. רְ' עֲקִיבָה אוֹמֵר: בַּיָּדוּעַ מַה נָּפְלָה, אֵין מַעֲלוֹת זוֹ אֶת זוֹ, וּבְשֶׁאֵינוּ יָדוּעַ מַה נָּפְלָה, מַעֲלוֹת זוֹ אֶת זוֹ. **ט'** כֵּי־צַד, חֲמִשִּׁים תְּאֵינִים שְׁחוֹרוֹת וַחֲמִשִּׁים לְבָנוֹת, נָפְלָה שְׁחוֹרָה, שְׁחוֹרוֹת אֲסוּרוֹת וְהַלְּבָנוֹת[^29] מוּתָּרוֹת. נָפְלָה לְבָנָה, לְבָנוֹת אֲסוּרוֹת וּשְׁחוֹרוֹת מוּתָּרוֹת. בְּשֶׁאֵינוּ {יד} יָדוּעַ מַה נָּפְלָה, מַעֲלוֹת זוֹ אֶת זוֹ. וּבָזוֹ רְ' אֱלִיעֶזֶר מַחְמִיר, וּרְבִּי יְהוֹשֻׁעַ מֵקֵל. **י'** וּבָזוֹ רְ' אֱלִיעֶזֶר מֵקֵל, וּרְבִּי יְהוֹשֻׁעַ מַחְמִיר: בַּדּוֹרֵס לִיטְרָא קְצִיעוֹת עַל פִּי הַכַּד וְאֵין יָדוּעַ אֵי זוֹ הִיא, רְ' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: רוֹאִין אוֹתָן כְּאִילּוּ הֵן פְּרוּדוֹת, וְהַתַּחְתּוֹנוֹת מַעֲלוֹת אֶת הָעֶלְיוֹנוֹת. רְ' יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: לֹא תַעֲלֶה עַד שֶׁיְּהֵא שָׁם מֵאָה כַד. **י"א** סְאָה תְרוּמָה שֶׁנָּפְלָה עַל פִּי מְגוּרָה[#30] וּקְפָיָיהּ, רְ' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אִם יֵשׁ בַּקָּפוּי, תַּעֲלֶה בְאֶחָד וּמֵאָה. רְ' יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: לֹא תַעֲלֶה. סְאָה תְרוּמָה שֶׁנָּפְלָה עַל פִּי {מג}

---

1 בפרמה אות כ״ף מנוקדת בשווא.
2 קיי כלפנינו. ק: ״וּבִדְרוֹמוֹ״.
3 ק+קיי: המילה מסתיימת באות ה״א.
4 ק+קיי כלפנינו. הסופר כתב בטעות ״תרומת״ ותיקן כלפנינו.
5 ק+קיי: ״לָרִאשׁוֹן״.
6 שמות כב.
7 הניקוד ע״פ פרמה. בקאופמן מנוקד: ״שֶׁיְּקַדְּמוּ״, וכעין זה בסמוך.
8 שומר שורה שלא כמילה הבאה. (או שזהו ״ו״?).
9 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״רֵאשִׁית״. וכן בסמוך.
10 ק: ״בִּכּוּרִים״. קיי: ״בְּיכֹּרִים״ (כך הניקוד בקיימברידג׳).
11 ק: ״שֵׁינִי״. קיי: ״שאינו״.
12 ק+קיי כלפנינו. אות נו״ן נתלתה בין השורות.
13 ק+קיי: ״לַבַּיִת הַזֶּה״.
14 ק: ״שני״. קיי: ״שֶׁאֵינִי״.
15 ק+קיי כלפנינו. הסופר כתב ״פוו״ ותיקן עצמו כלפנינו.
16 במקום שיש קמץ-קטן, פעמים שנקדן פרמה מנקד בחולם, ופעמים בחטף-קמץ. כאן ניקד בחולם. אך נקדן קאופמן ממעט להשתמש בסימון מיוחד לקמץ קטן. אני מנקד תמיד ״נָכרי״.
17 קיי כלפנינו. ק: ״לְמָקוֹם״.
18 בפרמה אות גימ״ל מנוקדת בשורוק.
19 ק כלפנינו. קיי: ״מַפְרִישׁ״.
20 כנראה אות יו״ד נגרדה (בידי הסופר או הנקדן?) ונשארה הגרסה ״לָמוּד״ עם ריווח בין האות למ״ד לאות מי״ם. ק: ״לימוד״ קיי: ״למוד״.
21 קיי כלפנינו. ק: ״אוֹמֵר: שֶׁלֹּא״.
22 קיי כלפנינו. ק: ״בְּדַעְתּוֹ״.
23 ק+קיי: ק: ״אֲבָל לֹא מִמָּקוֹם״. קיי: ״אֲבָל לֹא לְמָקוֹם״.
24 ניקדתי לפי פרמה. ק: ״בַּבַּכֹּרוֹת״. קיי: ״בַּבְּכוֹרוֹת״.
25 ק+קיי כלפנינו. נוסף בשוליים ע״י הסופר (הסופר מפנה את הקורא לתיקונים שבשוליים בעיגול כזה ° אם כי נראה שהוא לא המגיה היחיד שמשתמש בסימן זה).
26 ק+קיי: ״בְּמֵאָה וְאֶחָד״.
27 קיי כלפנינו. ק: ליתא ״זה״.
28 ק: ״אליעזר או׳ ור׳ עקיבה או׳״ ומגיה שם כתב בצד: ״נ.א. אוסר״. קיי: ״אוסר״, אך שמא בתחילה נכתב שם ״אומר״.
29 ק+קיי: ״וּלְבָנוֹת״.
30 בפרמה אות גימ״ל מנוקדת בשורוק. וכן בסמוך.

מְגוֹרָה, יִיקְפֶּנָּה. וְאִם כֵּן, לָמָּה אָמְרוּ תְּרוּמָה {ע} עוֹלָה (בְּאֶחָד וּמֵאָה) [בְּמֵאָה וְאֶחָד[1]*], בְּשְׁאֵינוּ[2]» יָדוּעַ אִם בְּלוּלוֹת הֵן, אוֹ לְאַיִין נָפְלָה. **י״ב׳** שְׁתֵּי קוּפּוֹת שְׁתֵּי מְגוֹרוֹת שֶׁנָּפְלָה סְאָה תְּרוּמָה לְתוֹךְ אַחַת מֵהֶן, וְאֵין יָדוּעַ לְאֵי זוֹ מֵהֶן נָפְלָה, {מע} מַעֲלוֹת זוֹ אֶת זוֹ. רְ׳ שִׁמְעוֹן[ו] אוֹמֵר[ו]: אֲפִילוּ הֵן {ב} בִּשְׁתֵּי עֲיָירוֹת, מַעֲלוֹת זוֹ אֶת זוֹ. **י״ג׳** אָמַר[ו] רְ׳ יוֹסֵי: מַעֲשֶׂה בָא לִפְנֵי רְ׳ עֲקִיבָה {בח} בַּחֲמִשִּׁים אֲגוּדוֹת שֶׁלַּיָּרָק, שֶׁנָּפְלָה אַחַת ^[3]• {ל} לְתוֹכָן[4]», חֶצְיָיהּ תְּרוּמָה, וְאָמַרְתִּי לְפָנָיו: תַּעֲלֶה. לֹא שֶׁהַתְּרוּמָה עוֹלָה בַּחֲמִשִּׁים וְאֶחָד, אֶלָּא שֶׁהָיוּ שָׁם מֵאָה וּשְׁנֵי חֲצָיִים.

{פרק ד׳} **הל׳ י״ג׳** **פרק ה׳**

סְאָה תְּרוּמָה טְמֵיאָה שֶׁנָּפְלָה לְפָחוּת מִמֵּאָה חוּלִּין, אוֹ לְמַעֲשַׂר רִאשׁוֹן, אוֹ לְמַעֲשַׂר שֵׁינִי, אוֹ לְהֶקְדֵּשׁ, בֵּין טְמֵיאִין בֵּין טְהוֹרִין, יִרְקָבוּ. אִם טְהוֹרָה הָיְתָה אוֹתָהּ סְאָה^[5], יִימָּכְרוּ לַכֹּהֲנִים בִּדְמֵי תְּרוּמָה, חוּץ מִדְּמֵי אוֹתָהּ סְאָה. וְאִם {למ} לְמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן נָפְלָה, יִקְרָא שֵׁם לִתְרוּמַת {מ} מַעֲשֵׂר. וְאִם לְמַעֲשֵׂר שֵׁינִי אוֹ לְהֶקְדֵּשׁ נָפְלָה, הֲרֵי אֵלּוּ יִפָּדוּ. וְאִם טְמֵיאִין הָיוּ אוֹתָן הַחוּלִּין, יֵיאָכְלוּ נִיקוּדִים אוֹ קַלִיּוֹת, אוֹ יִילּוֹשׁוּ בְמֵי פֵירוֹת, אוֹ יִיתְחַלְּקוּ לָעִיסּוֹת כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהִי^[6] בְמָקוֹם אֶחָד כַּבֵּיצָה. **ב׳** סְאָה תְּרוּמָה טְמֵאָה שֶׁנָּפְלָה לְמֵאָה חוּלִּין טְהוֹרִין, רְ׳ אֱלִיעֶזֶ[ו]ר אוֹ[ו]מֵר[ו]: תֵּירוֹם וְתִישָּׂרֵף, שֶׁ<אֲ>נִי[7]* אוֹמֵ[ו]ר[ו]: סְאָה שֶׁנָּפְלָה הִיא סְאָה שֶׁעָלָת. וַחֲכָמִ[ו]ים[ו] אוֹמְ[ו]רִים[ו]: תַּעֲלֶה וְתֵאָכֵל נִיקוּדִים אוֹ קָלִיוֹת, אוֹ תִילּוֹשׁ בְּמֵי פֵירוֹת, אוֹ תִתְחַלֵּק לָעִיסּוֹת, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהִי^[8] בְּמָקוֹם אֶחָד כַּבֵּיצָה. **ג׳** סְאָה תְּרוּמָה טְהוֹרָה שֶׁנָּפְלָה לְמֵאָה חוּלִּין טְמֵיאִין, תַּעֲלֶה וְתֵיאָכֵל נִיקוּדִים אוֹ קָלִיוֹת, אוֹ תִילּוֹשׁ בְּמֵי פֵירוֹת, אוֹ תִיתְחַלֵּק לָעִיסּוֹת, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא[9]» בְּמָקוֹם אֶחָד כַּבֵּיצָה. **ד׳** סְאָה תְּרוּמָה טְמֵיאָה שֶׁנָּפְלָה לְמֵאָה סְאָה תְּרוּמָה טְהוֹרָה, בֵּית שַׁמַּי אוֹסְרִין, וּבֵית הֶלֵּל מַתִּירִין. אָמְרוּ בֵית הֶלֵּל לְבֵית שַׁמַּי: הוֹאִיל וּטְהוֹרָה אֲסוּרָה לַזָּרִים וּטְמֵאָה^[10] אֲסוּרָה לַכֹּהֲנִים, מַה טְּהוֹרָה עוֹלָה, אַף טְמֵיאָה תַּעֲלֶה. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שַׁמַּי: לֹא, אִם הֶעֱלוּ הַחוּלִּין הַקַּלִּים הַמּוּתָּרִים לַזָּרִים אֶת הַטְּהוֹרָה, תַּעֲלֶה הַחֲמוּרָה הָאֲסוּרָה לַזָּרִים אֶת הַטְּמֵאָה. לְאַחַר שֶׁהוֹדוּ, רְ׳ אֱלִיעֶזֶר[ו] אוֹ[ו]מֵר[ו]: תֵּירוֹם וְתִישָּׂרֵף. וַחֲכָמִ[ו]ים[ו] אוֹמְרִין: אָבְדָה בְמֵיעוּטָהּ. **ה׳** סְאָה תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה לְמֵאָה, הִגְבִּיהָהּ וְנָפְלָה לְמָקוֹם אַחֵר, רְ׳ אֱלִיעֶזֶר[ו] אוֹ[ו]מֵר[ו]: מְדַמַּעַת כִּתְרוּמָה וַדַּיִי. וַחֲכָמִ[ו]ים[ו] אוֹמְ[ו]רִים[ו]: אֵינָהּ מְדַמַּעַת אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן. **ו׳** סְאָה תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה לְפָחוּת מִמֵּאָה וְנִדְמָעוּ, וְנָפַל מִן הַמְּדוּמָּע לְמָקוֹם אַחֵר, רְ׳ אֱלִיעֶזֶר[ו] אוֹ[ו]מֵר[ו]: מְדַמַּעַת כִּתְרוּמָה וַדַּיִי. וַחֲכָמִ[ו]ים[ו] אוֹמְ[ו]רִים[ו]: אֵין הַמְּדוּמָּע מְדַמֵּעַ^[11] אֶלָּא לְפִי {חש} חֶשְׁבּוֹן, וְאֵין הַמְּחוּמָּץ מַחֲמִ[י]ץ[12]* אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן, וְאֵין הַמַּיִם שְׁאוּבִין פּוֹסְלִין אֶת הַמִּקְוֶה אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן. **ז׳** סְאָה תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה לְמֵאָה, הִגְבִּיהָהּ וְנָפְלָה אַחֶרֶת, הִגְבִּיהָהּ וְנָפְלָה אַחֶרֶת, הֲרֵי זוֹ מוּתֶּרֶת, עַד שֶׁתִּרְבֶּה[13]# תְרוּמָה לַחוּלִּין. **ח׳** סְאָה תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה לְמֵאָה, וְלֹא הִסְפִּיק לַהֲגְבִּיהָהּ עַד שֶׁנָּפְלָה אַחֶרֶת, הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה. וּרְ[ו]בִּי[ו] שִׁמְעוֹ[ו]ן[ו] מַתִּיר. **ט׳** סְאָה תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה לְמֵאָה, {ולא[14]*} וּטְחָנָן וּפָחֲתוּ[15]*, כַּשֵּׁם שֶׁפָּחֲתוּ הַחוּלִּין, כָּךְ פָּחֲתָה הַתְּרוּמָה, מוּתָּר. סְאָה תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה •לְפָחוּת מִמֵּאָה^[16]•, וּטְחָנָן וְהוֹתִירוּ, כַּשֵּׁם שֶׁהוֹתִירוּ {הח} הַחוּלִּין, כָּךְ הוֹתִירָה (הַ)תְּרוּמָה[17]*, אָסוּר. אִם יָדוּעַ שֶׁחִיטִּין שֶׁלַּחוּלִּין יָפוֹת מִשֶּׁלַּתְּרוּמָה, מוּתָּר. סְאָה תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה לְפָחוּת מִמֵּאָה, וְאַחַר כָּךְ נָפְלוּ שָׁם חוּלִּין, אִם שׁוֹגֵג, מוּתָּר, וְאִם מֵיזִיד, אָסוּר.

{פרק ה׳} **הל׳ ט׳** **פרק ו׳**

הָאוֹכֵל תְּרוּמָה שׁוֹגֵג, מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחוֹמֶשׁ. אֶחָד הָאוֹכֵל וְאֶחָד הַשּׁוֹתֶה וְאֶחָד הַסָּךְ, אֶחָד תְּרוּמָה טְהוֹרָה וְאֶחָד תְּרוּמָה טְמֵיאָה, {מ} מְשַׁלֵּם חוּמְשָׁהּ[18]# וְחוֹמֶשׁ חוּמְשָׁהּ. אֵינוּ מְשַׁלֵּם תְּרוּמָה, אֶלָּא חוּלִּין מְתוּקָּנִין, וְהֵם נֶעֱשִׂים {ת} תְּרוּמָה, וְהַתַּשְׁלוּמִין תְּרוּמָה. אִם רָצָה הַכֹּהֵן לִמְחוֹל, אֵינוּ מוֹחֵל. **ב׳** בַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁאָכְלָה תְרוּמָה וְאַחַר כָּךְ[19]* נִישֵּׂאת לַכֹּהֵן, אִם תְּרוּמָה שֶׁלֹּא זָכָה בָהּ כֹּהֵן אָכְלָה, מְשַׁלֶּמֶת קֶרֶן

[1] ק+קיי ״בְּמֵאָה וְאֶחָד״, וכך גם סימן בפרמה הסופר עצמו או אחד המגיהים, באמצעות אותיות א׳ ב׳ המסמנות שינוי בסדר המילים.
[2] קיי כלפנינו. ק: ״וְאִם אֵינוּ יָדוּעַ״.
[3] קס+קיי נוסף: ״מֵהֶן״ (אך כנראה קנ כלפנינו). והנוסח שלפנינו מובן יותר.
[4] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?״לְתוֹכוֹ״?.
[5] ק+קיי: ״הַסְּאָה״.
[6] ק+קיי: ״יְהֵא״.
[7] קס: ״שני״. קיי+קנ: ״שֶׁאֲנִי״.
[8] ק+קיי: ״יְהֵא״.
[9] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״יְהִי״.
[10] ק+קיי נוסף: ק: ״וְאַף טְמֵאָה״, קיי: ״אַף הַטְּמֵאָה״.
[11] ק+קיי: ״מַדְמִיַע״.
[12] כנראה הסופר גרס ״מְחַמֵּץ״ וכן גרסת קנ. קס+קיי: ״מַחֲמִיץ״ וכן גרס נקדן פרמה ולפיכך הוסיף אות יו״ד תלויה.
[13] בפרמה אות תי״ו מנוקדת בחיריק.
[14] נכתב בטעות מחמת הדומות וסומן למחיקה (כנראה ע״י הסופר) באמצעות נקודות מעל האותיות. ק+קיי ללא טעות.
[15] ק+קיי כלפנינו. הסופר התחיל לכתוב ״ול״, ולאחר מכן הפך את אות למ״ד להיות אות פ״א.
[16] ק+קיי: ״שֶׁנָּפְלָה לְמֵאָה״.
[17] אות ה״א נמחקה בהעברת קו ע״י הנקדן. ק: ״תרומה״, קיי: ״התרומה״.
[18] בפרמה אות חי״ת מנוקדת בחולם. וכן בסמוך.
[19] הסופר כתב בטעות אות ראשונה ״ד״ ותיקן עצמו.

וְחוֹמֶשׁ לְעַצְמָהּ. וְאִם תְּרוּמָה שֶׁזָּכָה בָהּ כֹּהֵן {אכ} אָכְלָה, מְשַׁלֶּמֶת קֶרֶן לַבְּעָלִים, וְחוֹמֶשׁ לְעַצְמָהּ, מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ: הָאוֹכֵל תְּרוּמָה שׁוֹגֵג, מְשַׁלֵּם קֶרֶן לַבְּעָלִים, וְחוֹמֶשׁ לְמִי שֶׁיִּרְצֶה. **ג'** הַמַּאֲכִיל אֶת פּוֹעֲלָיו וְאֶת אוֹרְחָיו תְּרוּמָה, הוּא מְשַׁלֵּם אֶת הַקֶּרֶן, וְהֵן מְשַׁלְּמִין אֶת הַחוֹמֶשׁ, דִּבְרֵי ר' מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: הֵן מְשַׁלְּמִין קֶרֶן וְחוֹמֶשׁ, וְהוּא מְשַׁלֵּם [לָהֶן]*[1] דְּמֵי סְעוֹדָתָן. **ד'** הַגּוֹנֵב תְּרוּמָה וְלֹא אֲכָלָהּ, מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶפֶל#[2] דְּמֵי תְרוּמָה. אֲכָלָהּ, מְשַׁלֵּם (דְּמֵי) [שְׁנֵי]*[3] קְרָנִים#[4] וְחוֹמֶשׁ, קֶרֶן וְחוֹמֶשׁ מִן {הח} הַחוּלִּין, וְקֶרֶן דְּמֵי«[5]• תְרוּמָה. גָּנַב תְּרוּמַת הֶקְדֵּשׁ וַאֲכָלָהּ, מְשַׁלֵּם שְׁנֵי חוֹמָשִׁים וְקֶרֶן, שֶׁאֵין בַּהֶקְדֵּשׁ תַּשְׁלוּמֵי כֶפֶל. **ה'** אֵין מְשַׁלְּמִין מִן הַלֶּקֶט וּמִן הַשִּׁכְחָה וּמִן הַפֵּאָה וּמִן הַהֶבְקֵר, וְלֹא מִמַּעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁנִּיטְּלָה^[6]• תְּרוּמָתוֹ, וְלֹא מִמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי וְהֶקְדֵּשׁ שֶׁנִּיפְדּוּ^[7]•, שֶׁאֵין הַקּוֹדֶשׁ פּוֹדֶה אֶת הַקֹּדֶשׁ^[8]•, דִּבְרֵי ר' מֵאִיר. וַחֲכָמִים מַתִּירִין בְּאֵילּוּ. **ו'** רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מְשַׁלְּמִין מִמִּין עַל שֶׁאֵינוּ מִינוֹ*[9], {--*[10]} בִּלְבַד^[11] שֶׁיְּשַׁלֵּם מִן הַיָּפֶה עַל הָרַע. וְרַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: אֵין מְשַׁלְּמִין אֶלָּא מִמִּין עַל «[12]• מִינוֹ. **ז'** לְפִיכָךְ, אִם אָכַל קִישּׁוּאִים שֶׁלְּעֶרֶב שְׁבִיעִית, יַמְתִּין לַקִּישּׁוּאִים שֶׁלְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית, וִישַׁלֵּם מֵהֶן. מִמְּקוֹם«[13] שֶׁר' אֱלִיעֶזֶר מֵקֵל, מִשָּׁם ר' עֲקִיבָה מַחְמִיר, שֶׁנֶּאֱמַר[14]°: וְנָתַן לַכֹּהֵן אֶת הַקֹּדֶשׁ, כָּל שֶׁהוּא רָאוּי לִהְיוֹת^[15]• קֹדֶשׁ, דִּבְרֵי ר' אֱלִיעֶזֶר. וְרַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: וְנָתַן לַכֹּהֵן אֶת הַקֹּדֶשׁ, קֹדֶשׁ שֶׁאָכַל.

{פרק ו'} **הל' ז'** **פרק ז'**

הָאוֹכֵל תְּרוּמָה מֵזִיד, מְשַׁלֵּם אֶת הַקֶּרֶן וְאֵינוּ מְשַׁלֵּם אֶת הַחוֹמֶשׁ, הַתַּשְׁלוּמִים^[16] חוּלִּין. אִם רָצָה הַכֹּהֵן לִמְחוֹל, מוֹחֵל. **ב'** בַּת כֹּהֵן שֶׁנִּישֵּׂאת לְיִשְׂרָאֵל וְאַחַר כָּךְ אָכְלָה תְרוּמָה, מְשַׁלֶּמֶת אֶת הַקֶּרֶן וְאֵינָהּ מְשַׁלֶּמֶת אֶת הַחוֹמֶשׁ, וּמִיתָתָהּ בִּשְׂרֵיפָה. נִישֵּׂאת לְאֶחָד מִכָּל הַפְּסוּלִים, {מש} מְשַׁלֶּמֶת קֶרֶן וְחוֹמֶשׁ, וּמִיתָתָהּ בְּחֶנֶק, דִּבְרֵי ר' מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: זוֹ וָזוֹ מְשַׁלְּמוֹת«[17] אֶת הַקֶּרֶן וְאֵינָן {מ} מְשַׁלְּמוֹת אֶת הַחוֹמֶשׁ, וּמִיתָתָן בִּשְׂרֵיפָה. **ג'** הַמַּאֲכִיל אֶת בָּנָיו קְטַנִּים, וְאֶת עֲבָדָיו בֵּין גְּדוֹלִים בֵּין קְטַנִּים, הָאוֹכֵל תְּרוּמַת^[18] חוּצָה לָאָרֶץ, וְהָאוֹכֵל פָּחוֹת מִכַּזַּיִת תְּרוּמָה, מְשַׁלֵּם אֶת הַקֶּרֶן, וְאֵינוּ מְשַׁלֵּם אֶת הַחוֹמֶשׁ. וְהַתַּשְׁלוּמִים חוּלִּין, אִם רָצָה הַכֹּהֵן לִמְחוֹל, מוֹחֵל. **ד'** זֶה הַכְּלָל: כָּל הַמְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחוֹמֶשׁ, [הַתַּשְׁלוּמִין תְּרוּמָה*[19]], אִם רָצָה הַכֹּהֵן לִמְחוֹל, אֵינוּ מוֹחֵל. וְכָל הַמְשַׁלֵּם אֶת הַקֶּרֶן וְאֵינוּ מְשַׁלֵּם אֶת הַחוֹמֶשׁ, וְהַתַּשְׁלוּמִין^[20] חוּלִּין, אִם רָצָה כֹּהֵן^[21] לִמְחוֹל, מוֹחֵל. **ה'** שְׁתֵּי קוּפּוֹת, אַחַת שֶׁלִּתְרוּמָה וְאַחַת שֶׁלַּחוּלִּין, שֶׁנָּפְלָה סְאָה תְרוּמָה לְתוֹךְ אַחַת מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ לְאֵי זוֹ מֵהֶן נָפְלָה, הֲרֵי אֲנִי אוֹמֵר: לְתוֹךְ שֶׁלִּתְרוּמָה נָפְלָה. וְאֵין יָדוּעַ אֵי זוֹ הִיא שֶׁלִּתְרוּמָה וְאֵי זוֹ הִיא שֶׁלַּחוּלִּין. **ו'** אָכַל אֶת«[22] אַחַת מֵהֶן, פָּטוּר, וְהַשְּׁנִיָּה, נוֹהֵג בָּהּ כִּתְרוּמָה«[23], וְחַיֶּיבֶת {בח} בַּחַלָּה, דִּבְרֵי ר' מֵאִיר. וְרַבִּי יוֹסֵי פּוֹטֵר. אָכַל אַחֵר«[24] אֶת הַשְּׁנִיָּה, פָּטוּר. אָכַל אֶחָד אֶת שְׁתֵּיהֶן, מְשַׁלֵּם כִּקְטַנָּה^[25] שֶׁבִּשְׁתֵּיהֶן. **ז'** נָפְלָה אַחַת מֵהֶם לְתוֹךְ הַחוּלִּין, אֵינָהּ מְדַמַּעְתָּם, וְהַשְּׁנִיָּה, נוֹהֵג בָּהּ כִּתְרוּמָה, וְחַיֶּיבֶת בַּחַלָּה, דִּבְרֵי ר' מֵאִיר. וְרַבִּי יוֹסֵה פּוֹטֵר. נָפְלָה שְׁנִיָּה לְמָקוֹם אַחֵר, אֵינָהּ מְדַמַּעְתָּם. נָפְלוּ שְׁתֵּיהֶן לְמָקוֹם אֶחָד, {מדמע} מְדַמְּעוֹת כִּקְטַנָּה שֶׁבִּשְׁתֵּיהֶן. **ח'** זָרַע אֶת אַחַת מֵהֶן, פָּטוּר, וְהַשְּׁנִיָּה, נוֹהֵג בָּהּ כִּתְרוּמָה, וְחַיֶּיבֶת בַּחַלָּה, דִּבְרֵי ר' מֵאִיר. וְרַבִּי יוֹסֵה פּוֹטֵר. זָרַע אַחֵר^[26] אֶת הַשְּׁנִיָּה, פָּטוּר. זָרַע אֶחָד אֶת שְׁתֵּיהֶן, בְּדָבָר«[27] שֶׁזַּרְעוֹ כָּלֶה, מוּתָּר, וּבְדָבָר שֶׁאֵין זַרְעוֹ כָּלֶה, אָסוּר. **{פרק ז'}**

הל' ח' **פרק ח'**

הָאִשָּׁה שֶׁהָיְתָה אוֹכֶלֶת«[28] בִּתְרוּמָה, בָּאוּ וְאָמְרוּ לָהּ: מֵת בַּעְלִיךְ#[29] אוֹ גֵרְשֵׁךְ«[30], וְכֵן*[31] הָעֶבֶד שֶׁהָיָה אוֹכֵל בִּתְרוּמָה, וּבָאוּ וְאָמְרוּ לוֹ: מֵת רַבָּךְ, אוֹ מְכָרָךְ לְיִשְׂרָאֵל, אוֹ נְתָנָךְ מַתָּנָה, אוֹ עֲשָׂאָךְ בֶּן חוֹרִין. וְכֵן כֹּהֵן שֶׁהָיָה אוֹכֵל בִּתְרוּמָה, וְנוֹדַע שֶׁהוּא בֶּן גְּרוּשָׁה אוֹ בֶּן חֲלוּצָה, ר' אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּיב קֶרֶן וְחוֹמֶשׁ, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר. הָיָה עוֹמֵד וּמַקְרִיב עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, וְנוֹדַע שֶׁהוּא בֶּן גְּרוּשָׁה אוֹ בֶּן חֲלוּצָה, ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: כָּל קָרְבָּנוֹת שֶׁהִקְרִיב עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, פְּסוּלִין. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מַכְשִׁיר. נוֹדַע שֶׁהוּא בַּעַל מוּם, עֲבוֹדָתוֹ

---

[1] נוסף בשוליים ע״י הסופר. וכן ק+קי.
[2] בפרמה מנוקד: ״כֵּפֶל״.
[3] הסופר גירד את ״דמי״, וכתב בשוליים ״שני״ ק+קי: ״שְׁנֵי״.
[4] בפרמה מנוקד: ״קְרָנִים״.
[5] קי כלפנינו. ק: ״מִדְּמֵי״.
[6] קס+קי: ״שֶׁלֹּא נִיטְּלָה״ (אך כנראה קנ כלפנינו).
[7] קס+קי: ״שֶׁלֹּא נִיפְדּוּ״ (אך כנראה קנ כלפנינו).
[8] ק+קי: ״הַקּוֹדֶשׁ״ (בחולם מלא).
[9] אות וא״ו נמחקה יחד עם מחיקת שומר השורה להלן. ראו בהערה הבאה. ק+קי: ״מִינוֹ״.
[10] כנראה היה כאן שומר שורה, ומגיה גירד אותו. ק+קי: אין נוסח שונה.
[11] קס+קי: ״וּבִלְבַד״.
[12] קי כלפנינו. ק נוסף: ״שֶׁאֵינוּ״ ונמחק.
[13] קי כלפנינו. ק: ״מְקוֹם״.
[14] ויקרא כב.
[15] ק+קי: ק: ״לְהֵעָשׂוֹת״, קי: ״לעשות״.
[16] ק+קי: ״וְהַתַּשְׁלוּמִין״.
[17] קי כלפנינו. ק (לשון יחיד): ״מְשַׁלֶּמֶת... וְאֵינָהּ מְשַׁלֶּמֶת״.
[18] ק+קי: ״תְּרוּמָה״.
[19] נוסף בשוליים ע״י הנקדן(?). וכן ק+קי (קי: ״וְהַתַּשְׁלוּמִין״).
[20] ק+קי: ״הַתַּשְׁלוּמִין״.
[21] ק+קי: ״הַכֹּהֵן״.
[22] קי כלפנינו. ק: ליתא ״את״.
[23] קי+קנ כלפנינו. קס: ״בִּתְרוּמָה״.
[24] קנ כלפנינו. קי: ״אֶחָד״. קס: ״אַחַת״.
[25] ק+קי: ״בִּקְטַנָּה״.
[26] קס+קי: ״אֶחָד״ (אך קנ כלפנינו).
[27] קי כלפנינו. ק: ״דָּבָר״. וכן בסמוך: ״וְדָבָר״.
[28] קי+קנ כלפנינו. קס: ״הָאִשָּׁה שֶׁאָכְלָה״.
[29] בפרמה אות למ״ד מנוקדת בצירי.
[30] קי+קנ כלפנינו. קס: ״גרשיך״.
[31] הסופר כתב בטעות ״וכל״ ותיקן עצמו ל- ״וכן״. ק+קי: ״וכן״.

פְּסוּלָה. **ב׳** וְכוּלָּם, שֶׁהָיְתָה תְרוּמָה לְתוֹךְ פִּיהֶם, רְ׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יִבְלָעוּ. רְ׳ יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: יִפְלוֹטוּ. אָמְרוּ לוֹ: נִיטְמֵיתָה וְנִיטָּמֵּת תְּרוּמָה, רְ׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יִבְלַע. וּרְ׳ יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: יִפְלוֹט. אִם[^1] טָמֵא הָיִיתָה וּטְמֵאָה הָיְתָה תְּר<וּ>מָה[*2], אוֹ נוֹדַע שֶׁהוּא טֶבֶל, וּמַעֲשֵׂר[^3] רִאשׁוֹן שֶׁלֹּא נִיטְלָה תְּרוּמָתוֹ, אוֹ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְהֶקְדֵּשׁ שֶׁלֹּא נִפְדּוּ, אוֹ שֶׁטָּעַם טַעַם פַּשְׁפֵּישׁ[«4] לְתוֹךְ פִּיו[«5], הֲרֵי זֶה יִפְלוֹט. **ג׳** הָיָה אוֹכֵל {ב} בָּאֶשְׁכּוֹל וְנִיכְנַס מִן הַגִּנָּה לֶחָצֵר, רְ׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יִגְמוֹר. וּרְבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: לֹא יִגְמוֹר. חֲשֵׁיכָה לֵילֵי {ש} שַׁבָּת, רְ׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יִגְמוֹר[«6]•. וּרְבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: לֹא[«]• יִגְמוֹר. **ד׳** יַיִן שֶׁלִּתְרוּמָה שֶׁנִּתְגַּלָּה, יִשָּׁפֵךְ, וְאֵין צוֹרֶךְ לוֹמַר שֶׁלַּחוּלִּין. שְׁלוֹשָׁה מַשְׁקִין {א} אֲסוּרִין מִשּׁוּם גִּילּוּי, הַמַּיִם וְהַיַּיִן וְהֶחָלָב. וּשְׁאָר כָּל הַמַּשְׁקִין מוּתָּרִין. כַּמָּה יִשְׁהוּ וְיִהְיוּ אֲסוּרִין, כְּדֵי שֶׁיֵּצֵא הָרַחַשׁ מִמָּקוֹם קָרוֹב וְיִשְׁתֶּה. **ה׳** שִׁיעוּר הַמַּיִם הַמְגוּלִּים, כְּדֵי {שתא} שֶׁתֹּאבַד בָּהֶן הַמָּרָה[«7]•. רְ׳ יוֹסֵי אוֹמֵר: בַּכֵּלִים, כָּל שֶׁהֵן, וּבַקַּרְקָעוֹת, אַרְבָּעִים סְאָה. **ו׳** נִיקוּרֵי[*8] תְאֵינִים וַעֲנָבִים וְקִישּׁוּאִים[^9] וְהַדִּילוּעִין וְהָאֲבַטִּיחִים וְהַמַּלְפְּפוּנוֹת, אֲפִילּוּ הֵן כַּכָּד[«10], אֶחָד גָּדוֹל אֶחָד קָטָן, אֶחָד תָּלוּשׁ וְאֶחָד מְחוּבָּר, כָּל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ לֵחָה[#11], אָסוּר. וּנְשִׁיכַת הַנָּחָשׁ, אֲסוּרָה, מִפְּנֵי סַכָּנַת נְפָשׁוֹת. •הַמְשַׁמֶּרֶת שֶׁלַּיַּיִן, אֲסוּרָה מִשּׁוּם גִּילּוּי. רְ׳ נְחֶמְיָה מַתִּיר[«12]•. **ז׳** חָבִית שֶׁלִּתְרוּמָה שֶׁנּוֹלַד לָהּ סְפֵק טוּמְאָה, רְ׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אִם הָיְתָה מוּנַּחַת בִּמְקוֹם הַתּוֹרְפָּא[*13], יַנִּיחֶנָּה בִּמְקוֹם הַמּוּצְנָע, וְאִם הָיְתָה מְגוּלָּה, יְכַסֶּנָּה. וּרְ׳ יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: אִם הָיְתָה מוּנַּחַת בִּמְקוֹם הַמּוּצְנָע, יַנִּיחֶנָּה בִּמְקוֹם תָּרְפָּא[«14]•, וְאִם הָיְתָה מְכוּסָּה, {יג} יְגַלֶּנָּה. רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אַל יְחַדֵּשׁ בָּהּ כָּל[^15] דָּבָר. **ח׳** חָבִית שֶׁנִּישְׁבְּרָה בְּגַת הָעֶלְיוֹנָה, {הת[*16]} וְהַתַּחְתּוֹנָה[^*17] טְמֵאָה, מוֹדֶה רְ׳ אֱלִיעֶזֶר וּרְבִּי יְהוֹשֻׁעַ, שֶׁאִם יָכוֹל לְהַצִּיל מִמֶּנָּה רְבִיעִית[*18] בְּטַהֲרָה[#19], יַצִּיל. וְאִם לָאו, רְ׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: תֵּרֵד וְתִיטַּמָּא, וְאַל יְטַמְּאֶנָּה בְיָדָיו. **ט׳** וְכֵן חָבִית שֶׁלַּשֶּׁמֶן שֶׁנִּשְׁפָּכָה, מוֹדֶה רְ׳ אֱלִיעֶזֶר וּרְבִּי יְהוֹשֻׁעַ, שֶׁאִם יָכוֹל לְהַצִּיל מִמֶּנָּה רְבִיעִית בְּטַהֲרָה, יַצִּיל. וְאִם לָאו, רְ׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: תֵּרֵד וְתִיבָּלַע, וְאַל יְבַלְּעֶנָּה[*20]• בְיָדָיו. **י׳** עַל זוֹ וְעַל זוֹ אָמַר רְ׳ יְהוֹשֻׁעַ: לֹא זוֹ הִיא תְרוּמָה שֶׁ<אֲ>נִי[*21] מוּזְהָר עָלֶיהָ מִלְּטַמְּאָהּ, אֶלָּא מִלְּאוֹכְלָהּ. וּבַל תְּטַמְּאָהּ[«22]•, הָיָה עוֹבֵר מִמָּקוֹם לְמָקוֹם וְכִכָּרוֹת שֶׁלִּתְרוּמָה בְיָדוֹ, אָמַר לוֹ נָכְרִי: תֶּן לִי אַחַת מֵהֶן וַאֲטַמֵּא[^23], וְאִם לָאו, הֲרֵי אֲנִי מְטַמֵּא אֶת כּוּלָּם, רְ׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יְטַמֵּא אֶת כּוּלָּם, וְאַל יִתֶּן לוֹ[«24] אַחַת[^25]. רְ׳ יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: יַנִּיחַ לְפָנָיו אַחַת עַל הַסֶּלַע. **י״א** וְכֵן נָשִׁים שֶׁאָמְרוּ לָהֶן גּוֹיִם: תְּנוּ לָנוּ אַחַת מִכֶּם וּנְטַמֵּא[«26], וְאִם לָאו, הֲרֵי אָנוּ מְטַמִּין[^27] אֶת כּוּלְּכֶם, יְטַמְּאוּ אֶת כּוּלָּם, וְאַל יִמְסְרוּ לָהֶם נֶפֶשׁ אַחַת מִיִּשְׂרָאֵל.

{פרק ח׳} הל׳ י״א׳ פרק ט׳

הַזּוֹרֵעַ תְּרוּמָה, שׁוֹגֵג, יוֹפַךְ[#28]. וּמֵזִיד, יְקַיֵּים. וְאִם הֵבִיאָה שָׁלִישׁ[#29], בֵּין שׁוֹגֵג בֵּין מֵזִיד, יְקַיֵּים. {וב} וּבַפִּשְׁתָּן, מֵזִיד, יוֹפַךְ. **ב׳** וְחַיֶּיבֶת בַּלֶּקֶט וּבַשִּׁכְחָה וּבַפֵּאָה. וַעֲנִיֵּי יִשְׂרָאֵל וַעֲנִיֵּי כֹהֲנִים, מְלַקְּטִין. וַעֲנִיֵּי יִשְׂרָאֵל, מוֹכְרִין אֶת שֶׁלָּהֶן לַכֹּהֲנִים בִּדְמֵי תְרוּמָה, וְהַדָּמִים שֶׁלָּהֶן. אָמַר רְבִּי טַרְפוֹן: לֹא יְלַקְּטוּ אֶלָּא עֲנִיֵּי כֹהֲנִים, שֶׁמֵּא יִשְׁכְּחוּ וְיִתְּנוּ לְתוֹךְ פִּיהֶם. אָמַר לוֹ רְ׳ עֲקִיבָהו, אִם כֵּן, לֹא יְלַקְּטוּ אֶלָּא טְהוֹרִים. **ג׳** וְחַיֶּיבֶת בַּמַּעַשְׂרוֹת וּבְמַעֲשֵׂר עָנִי, וַעֲנִיֵּי יִשְׂרָאֵל וַעֲנִיֵּי כֹהֲנִים נוֹטְלִין, וַעֲנִיֵּי יִשְׂרָאֵל מוֹכְרִין אֶת שֶׁלָּהֶן לַכֹּהֲנִים בִּדְמֵי תְרוּמָה, וְהַדָּמִים שֶׁלָּהֶן. הַחוֹבֵט מְשׁוּבָּח. וְהַדָּשׁ כֵּי־צַד יַעֲשֶׂה, תּוֹלֶה כְּפֵיפוֹת[^30] {ב} בְּצַוְּאֵרֵי בְהֵמָה וְנוֹתֵן לְתוֹכָן מֵאוֹתוֹ הַמִּין, {נמצ} נִמְצָא לֹא זוֹמֵם אֶת הַבְּהֵמָה וְלֹא מַאֲכִיל אֶת הַתְּרוּמָה. **ד׳** גִּידּוּלֵי תְרוּמָה, תְּרוּמָה. וְגִידּוּלֵי גִידּוּלִין, חוּלִּין. אֲבָל הַטֶּבֶל וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן {וסי} וְסִיפְחֵי שְׁבִיעִית וּתְרוּמַת חוּצָה[«31] לָאָרֶץ וְהַמְדוּמָּע וְהַבִּיכּוּרִים, גִּידּוּלֵיהֶן, חוּלִּין. גִּידּוּלֵי הֶקְדֵּשׁ וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, חוּלִּין, וּפוֹדֶה אוֹתָן כִּזְמַן זְרָעָם[#32]. **ה׳** מֵאָה לִגְנָה[«33#] שֶׁלִּתְרוּמָה וְאַחַת שֶׁלַּחוּלִּין, כּוּלָּם מוּתָּרִין בְּדָבָר שֶׁזַּרְעוֹ כָּלֶה. אֲבָל בְּדָבָר שֶׁאֵין זַרְעוֹ כָּלֶה, אֲפִילּוּ מֵאָה שֶׁלַּחוּלִּין וְאַחַת {שלת} שֶׁלִּתְרוּמָה, כּוּלָּן אֲסוּרִין. **ו׳** הַטֶּבֶל, גִּידּוּלָיו מוּתָּרִין בְּדָבָר שֶׁזַּרְעוֹ כָּלֶה. אֲבָל בְּדָבָר

---

[^1]: 1 קס+קיי: ליתא "אם" (אך קנ כלפנינו).
2 הנקדן רמז לתיקון זה באמצעות ניקוד אות רי"ש בשורוק. וכן ק+קיי (קיי: "התרומה").
3 ק+קיי: "אוֹ מַעֲשֵׂר".
4 ניקדתי לפי פרמה. קיי כלפנינו. קס: "פִּישְׁפֵּשׁ"(?). קנ: "פְּשֵׁפֵשׁ".
5 קיי כלפנינו. ק: "פִּיהוּ".
6 קיי כלפנינו. ק: "אֱלִיעֶזֶר...לֹא יִגְמוֹר...יְהוֹשֻׁעַ... יִגְמוֹר".
7 קיי+קנ כלפנינו. ק: "הַמִּידָּה".
8 ק+קיי כלפנינו. ייתכן שהסופר כתב "ניקודיי" ותוקן בגירוד הבליטה של אות דל"ת.
9 ק+קיי: ק: "הַקִּישּׁוּאִים", קיי: "וְהַקִּישּׁוּיִין".
10 קנ כנראה כלפנינו: קס: "בַּכַּד", קיי: !"כבד"!.
11 בפרמה אות למ"ד מנוקדת בקמץ.
12 קיי+קנ כלפנינו. ק: ליתא כל המשפט מ-"המשמרת" והלאה.

13 ק+קיי: "הַתּוֹרְפָּה". הנקדן מחק אותיות "ה" ו- "ו" וניקד "תַּרְפָּא" וראו בסמוך (ואולי הסופר עצמו תיקן).
14 קיי+קנ "הַתּוֹרְפָּה". קס: !"התרופה"! ולעיל הנקדן ניקד את אות תי"ו בפתח.
15 ק+קיי: ליתא "כל".
16 שומר שורה שלא כנוסח המובא בשורה הבאה. וראו בהערה הבאה.
17 וא"ו הנשוא. קס+קיי: "הַתַּחְתּוֹנָה".
18 כך גם ק+קיי הסופר כתב בטעות "רביעות" וכנראה תיקן בעצמו.
19 בפרמה אות טי"ת מנוקדת בקמץ. פרט לכך הכל מנוקד כלפנינו. וכן דרכו תמיד.
20 ייתכן שאותיות "יבל" כתובות על המחק. ק+קיי כעין לפנינו אך בכתיב מלא: "יבלעינה". אכן במלאכת שלמה בשם הרב יהוסף: "יְטַמְּאֶנָּה".
21 קיי+קנ: "שֶׁאֲנִי". ק: "שֶׁנִּי".

22 קיי+קנ כלפנינו. קס: "וּבַל תְּטַמֵּא כֵּיצַד, הָיָה...".
23 קס+קיי: "וּנְטַמֵּא" (אך קנ כלפנינו).
24 קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף: "אֶת".
25 ק+קיי נוסף: "מֵהֶן".
26 קיי+קנ כלפנינו. קס: "וניטמא".
27 קס+קיי: "מְטַמְּאִין".
28 בפרמה אות יו"ד מנוקדת בשורוק. וכן בסמוך.
29 בפרמה אות שי"ן מנוקדת כאן בשווא (אך במקומות אחרים מנוקדת כבקאופמן).
30 קס+קיי: "קפיפות" (אך קנ כלפנינו).
31 קיי כלפנינו. ק: "חוּץ".
32 בפרמה מנוקד "זַרְעָם".
33 קיי כלפנינו. ק: "ליגנה" וייתכן ש-קנ גרס כלפנינו. הניקוד כאן לפי פרמה, כי יש מחיקות וספיקות בניקוד קאופמן.

שֶׁאֵין זַרְעוֹ כָּלֶה, גִּידּוּלֵי גִידּוּלִין, אֲסוּרִין. אֵי זֶה הוּא דָבָר שֶׁאֵין[1«]• זַרְעוֹ כָּלֶה, כְּגוֹן הַלּוּף {וה} וְהַשּׁוּם וְהַבְּצָלִים. רְ' יְהוּדָוהִ אוֹמֵרו: הַשּׁוּם, כִּשְׂעוֹרִים. **ז'** הַמְּנַכֵּשׁ עִם הַנָּכְרִי בַּחֲסִיּוֹת[#2], אַף עַל פִּי שֶׁפֵּירוֹתָיו טֶבֶל, אוֹכֵל מֵהֶן עֲרַאִי. שִׁתְלֵי[3] תְרוּמָה שֶׁנִּיטַּמּוּ, שְׁתָלָן, טָהֲרוּ מִלְּטַמֵּא, {וא} וַאֲסוּרִין מִלֹּאוֹכַל עַד שֶׁיָּגוֹם אֶת[4«]• הָאוֹכֶל. רְ' יְהוּדָוהִ אוֹמֵרו: עַד שֶׁיָּגוֹם וְיִשְׁנֶה. {**פרק ט'**}

הל' ז' **פרק י'** בָּצָל שֶׁנְּתָנוֹ בְתוֹךְ עֲדָשִׁים, אִם שָׁלֵם, מוּתָּר. וְאִם חִיתְּכוֹ, בְּנוֹתֵן טַעַם. וּשְׁאָר כָּל הַתַּבְשִׁיל, בֵּין שָׁלֵם בֵּין מְחוּתָּךְ, בְּנוֹתֵן טַעַם. רְ' יְהוּדָוהִ מַתִּיר {בצ} בְּצַחֲנָה, שֶׁאֵינוּ אֶלָּא לִיטּוֹל אֶת הַזָּהֲמָה. **ב'** תַּפּוּחַ שֶׁרִיסְּקוֹ וּנְתָנוֹ לְתוֹךְ עִיסָּה, וְחִימֵּצָה[#5], הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה. שְׂעוֹרִים שֶׁנָּפְלוּ לְתוֹךְ הַבּוֹר שֶׁלַּמַּיִם, אַף עַל פִּי שֶׁהִבְאִישׁוּ מֵימָיו, מֵימָיו מוּתָּרִין. **ג'** הָרוֹדֶה פַּת חַמָּה וּנְתָנָהּ עַל פִּי חָבִית שֶׁלַּיַּיִן שֶׁלִּתְרוּמָה, רְ' מֵאִיר אוֹסֵר, וּרְ' יְהוּדָוהִ מַתִּיר. רְ' יוֹסֵה מַתִּיר בְּשֶׁלַּחִטִּים, {וא} וְאוֹסֵר בְּשֶׁלִּשְׂעוֹרִין, מִפְּנֵי שֶׁהַשְּׂעוֹרִים שׁוֹאֲבוֹת. **ד'** תַּנּוּר שֶׁהִיסִּיקוֹ בִּכְמָן {ש} שֶׁלִּתְרוּמָה וְאָפָה בוֹ אֶת הַפַּת, הַפַּת מוּתֶּרֶת, שֶׁאֵינוּ טַעַם כְּמָן, אֶלָּא רֵיחַ כְּמָן. **ה'** תַּלְתָּן שֶׁנָּפְלָה לְתוֹךְ הַבּוֹר שֶׁלַּיַּיִן[6«]•, בִּתְרוּמָה, וּבְמַעֲשֵׂר שֵׁינִי, אִם יֵשׁ בַּזֶּרַע כְּדֵי לִיתֵּן טַעַם, אֲבָל לֹא בָעֵץ. וּבַשְּׁבִיעִית וְכִלְאֵי כֶּרֶם[^7] וְהֶקְדֵּשׁ, אִם יֵשׁ בַּזֶּרַע וּבָעֵץ כְּדֵי לִיתֵּן טָעַם. **ו'** מִי שֶׁהָיוּ לוֹ חֲבִילֵי תַלְתָּן שֶׁלְּכִלְאֵי כֶּרֶם[^8], יִדָּלֵקוּ. וְהָיוּ[^9]• לוֹ חֲבִילֵי תַלְתָּן שֶׁלַּטֶּבֶל, כּוֹתֵשׁ, וּמְחַשֵּׁב כַּמָּה זֶרַע בָּהֶן, וּמַפְרִישׁ אֶת הַזֶּרַע, וְאֵינוּ צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ אֶת הָעֵץ. אִם הִפְרִישׁ, לֹא יֹאמַר אֶכְתּוֹשׁ וְאֶטּוֹל אֶת הָעֵץ וְאֶתֵּן אֶת הַזֶּרַע, אֶלָּא נוֹתֵן אֶת[10«] הָעֵץ עִם הַזֶּרַע. **ז'** זֵיתֵי חוּלִּין שֶׁכְּבָשָׁן עִם זֵיתֵי תְרוּמָה, פְּצוּעֵי חוּלִּין עִם פְּצוּעֵי תְרוּמָה, {פצ} פְּצוּעֵי חוּלִּין עִם שְׁלֵימֵי תְרוּמָה, אוֹ בְמֵי {ת} תְרוּמָה, אָסוּר. אֲבָל שְׁלֵימֵי חוּלִּין עִם פְּצוּעֵי תְרוּמָה, מוּתָּר. **ח'** דָּג טָמֵא שֶׁכְּבָשׁוֹ עִם דָּג טָהוֹר, וְכָל[11«]• גָּרֵב[#12] שֶׁהוּא מַחֲזִיק סָאתַיִם, אִם יֶשׁ בּוֹ מִשְׁקַל[13*] עֲשָׂרָה זִין[14«]• בִּיהוּדָה שֶׁהֵן חָמֵשׁ סְלָעִים בַּגָּלִיל דָּג טָמֵא, צִירוֹ אָסוּר. רְ' יְהוּדָוהִ אוֹמֵרו: רְבִיעִית בְּסָאתַיִם. רְ' יוֹסֵה אוֹמֵרו: אֶחָד[15«]• {מש} מִשִּׁשָּׁה עָשָׂר בּוֹ. **ט'** חֲגָבִים טְמֵאִים שֶׁנִּיכְבָּשׁוּ עִם חֲגָבִים טְהוֹרִים, לֹא פָסְלוּ אֶת צִירָן. הֵעִיד רְ' צָדוֹק[#16] עַל צִיר חֲגָבִים טְמֵאִים, שֶׁהוּא טָהוֹר. **י'** כָּל הַנִּכְבָּשִׁים זֶה עִם זֶה, מוּתָּרִין, אֶלָּא[17«]• עִם הַחֵסִית[18*]. חֵסִית שֶׁלַּחוּלִּין עִם חֵסִית שֶׁלִּתְרוּמָה, יָרָק[19«]• שֶׁלַּחוּלִּין עִם חֵסִית[20«]• שֶׁלִּתְרוּמָה, אָסוּר. אֲבָל חֵסִית[21«]• שֶׁלַּחוּלִּין עִם יָרָק[22«]• שֶׁלִּתְרוּמָה, מוּתָּר. **י"א** רְ' יוֹסֵה אוֹמֵרו: כָּל הַנִּשְׁלָקִים עִם הַתְּרָדִים, אֲסוּרִים, מִפְּנֵי שֶׁהֵן נוֹתְנִין אֶת הַטָּעַם. רְ' שִׁמְעוֹוןו אוֹמֵרו: כְּרוּב שֶׁלַּשֶּׁיקִי עִם כְּרוּב שֶׁלַּבַּעַל, אָסוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא בּוֹלֵעַ. רְ' עֲקִיבָוהִ אוֹמֵרו: כָּל הַמִּתְבַּשְּׁלִים זֶה עִם זֶה, מוּתָּרִין, אֶלָּא עִם הַבָּשָׂר. רְ' יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵרו: כָּבֵד אוֹסֶרֶת וְאֵינָהּ נֶאֱסֶרֶת, מִפְּנֵי שֶׁהִיא פוֹלֶטֶת וְאֵינָהּ בּוֹלַעַת. **י"ב** בֵּיצָה שֶׁנִּתְבַּלָּה[^23]• בְּתַבְלִין {א} אֲסוּרִין, אֲפִילּוּ חֶלְמוֹן[24«]• שֶׁלָּהּ אָסוּר, מִפְּנֵי {ש} שֶׁהוּא בוֹלֵעַ. מֵי כְבָשִׁים וּמֵי שְׁלָקוֹת {ש} שֶׁלִּתְרוּמָה, אֲסוּרִין לַזָּרִים. {**פרק י'**}

הל' י"ב **פרק י"א** אֵין נוֹתְנִין דְּבֵילָה וּגְרוֹגְרוֹת לְתוֹךְ הַמּוּרְיָיס, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְאַבְּדָן, אֲבָל נוֹתְנִין אֶת הַיַּיִן לַמּוּרְיָיס. וְאֵין מְפַטְּמִין אֶת הַשֶּׁמֶן, אֲבָל עוֹשִׂין אֶת הַיַּיִן יֵינַמֵּילִין. אֵין מְבַשְּׁלִין יַיִן שֶׁלִּתְרוּמָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַמְעִיטוֹ. רְ' יְהוּדָה מַתִּיר, מִפְּנֵי {שה} שֶׁהוּא מַשְׁבִּיחוֹ. **ב'** דְּבַשׁ תְּמָרִים, וְיֵין תַּפּוּחִין, וְחוֹמֶץ סִיתְוָנִיּוֹת, וּשְׁאָר כָּל מֵי פֵירוֹת שֶׁלִּתְרוּמָה, רְ' אֱלִיעֶזֶרו מְחַיֵּיב קֶרֶן {וח} וְחוֹמֶשׁ, וּרְבִּיו יְהוֹשֻׁועַ פּוֹטֵר. רְ' אֱלִיעֶזֶרו מְטַמֵּא מִשּׁוּם[25*] מַשְׁקֶה. אָמַרו רְ' יְהוֹשֻׁועַ: לֹא מָנוּ חֲכָמִים שִׁבְעָה מַשְׁקִין כַּמּוֹנֵי[26«]• פְּטָמִים, אֶלָּא אָמְרוּ: שִׁבְעָה מַשְׁקִין טְמֵאִים, וּשְׁאָר כָּל הַמַּשְׁקִין טְהוֹרִים. **ג'** אֵין עוֹשִׂין תְּמָרִים דְּבַשׁ, וְלֹא תַפּוּחִים יַיִן, וְלֹא סִיתְוָנִיֹּת[^27]• חוֹמֶץ, {וש}

[1] קיי כלפנינו. ק: ״שֶׁזַּרְעוֹ״.
[2] בפרמה אות חי״ת מנוקדת בצירי.
[3] ק+קיי: ״שיתלי״ (כתיב מלא).
[4] קיי כלפנינו. קס: ״עַד שֶׁיָּגוֹס בָּאוֹכֵל״ (קנ: עד שיגוס האוכל״). ובכלל: כנראה שבקאופמן תמיד (או כמעט תמיד) ״יגוס״ בסמ״ך ולא ״יגום״ במ״ם. אך פרמה וקיימברידג׳ במ״ם.
[5] בפרמה מנוקד: ״וְחִימְּצָהּ״.
[6] קיי כלפנינו. ק: ״שֶׁלַּמַּיִם״.
[7] ק+קיי: ״הַכָּרֶם״.
[8] ק+קיי: ״הַכָּרֶם״.
[9] ק+קיי: ״הָיוּ״.
[10] קיי כלפנינו. ק: ליתא ״את״.
[11] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״כָּל״.
[12] בפרמה מנוקד: ״גְּרָב״.
[13] ק+קיי כלפנינו. הסופר טעה באות האחרונה, ותיקן כלפנינו.
[14] קיי כלפנינו. ק: ליתא ״זין״.
[15] קיי כלפנינו. ק: ליתא ״אחד״.
[16] בפרמה אות דל״ת מנוקדת בשורוק.
[17] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״אֲבָל לֹא עִם..״.
[18] ק+קיי כלפנינו. ייתכן שהנקדן תיקן את אות חי״ת.
[19] קיי כלפנינו. ק: ״חֵסִית״.
[20] קיי כלפנינו. ק: ״יָרָק״.
[21] קיי כלפנינו. ק: ״יָרָק״.
[22] קיי כלפנינו. ק: ״חֵסִית״.
[23] ק+קיי: ״שֶׁנִּיתְבַּשְּׁלָה״.
[24] אולי: ״הֶלְמוֹן״. קיי: ״חֶלְמוֹן״. ק: ״הֶלְמוֹן״.
[25] הנקדן הגיה ״מִשֵּׁם״. ק: ״מִשֵּׁם״. קיי: ״מִשּׁוּם״.
[26] קס כלפנינו. קיי: ״כַּמּוֹנֶה״ קנ: ״בְּמִינֵי״.
[27] הסופר גרס ביחיד והנקדן ניקד ברבים. ק+קיי: ״סִיתְוָונִיּוֹת״ (כתיב מלא ברבים).

וּשְׁאָר כָּל הַפֵּירוֹת אֵי[ן][1]* מְשַׁנִּין אוֹתָן מִבִּירְיָיתָן בִּתְרוּמָה וּבְמַעֲשֵׂר שֵׁינִי, אֶלָּא זֵיתִים וַעֲנָבִים בִּלְבַד. אֵין סוֹפְגִין אַרְבָּעִים מִשּׁוּם[2]* עוֹרְלָה, אֶלָּא עַל הַיּוֹצֵא מִן הַזֵּיתִים וּמִן הָעֲנָבִים. וְאֵין מְבִיאִין בִּיכּוּרִים מַשְׁקִין, אֶלָּא {מן[3]*} הַיּוֹצֵא מִן הַזֵּיתִים וּמִן הָעֲנָבִים. וְאֵינוּ מְטַמֵּא מִשֵּׁם מַשְׁקֶה, אֶלָּא הַיּוֹצֵא מִן הַזֵּיתִים וּמִן הָעֲנָבִים. וְאֵין מַקְרִיבִין עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, {א} אֶלָּא הַיּוֹצֵא מִן הַזֵּיתִים וּמִן הָעֲנָבִים. **ד׳** עוֹקְצֵי תְאֵינִים וּגְרוֹגְרוֹת, הַכְּלֵיסִין[4]# וְהֶחָרוּבִים שֶׁלִּתְרוּמָה, אֲסוּרִין לַזָּרִים. **ה׳** גַּלְעֵנֵי[5]# תְרוּמָה, בִּזְמַן[6]« שֶׁהוּא מְכַנְּסָם, אֲסוּרוֹת, וְאִם הִשְׁלִיכָן, מוּתָּרוֹת. וְכֵן עַצְמוֹת הַקֳּדָשִׁים, בִּזְמַן« שֶׁהוּא מְכַנְּסָן, אֲסוּרִין, וְאִם הִשְׁלִיכָן, מוּתָּרִין. הַמּוּרְסָן מוּתָּר. סוּבִּים שֶׁלַּחֲדָשׁוֹת אֲסוּרוֹת, וְשֶׁלַּיְשָׁנוֹת מוּתָּרוֹת. וְנוֹהֵג בִּתְרוּמָה כְּדֶרֶךְ שֶׁהוּא נוֹהֵג בַּחוּלִּים. הַמְסַלֵּת קַב אוֹ קַבַּיִים בִּסְאָה[7]«, לֹא יְאַבֵּד אֶת הַשְּׁאָר, אֶלָּא יַנִּיחֶנּוּ בְּמָקוֹם מוּצְנָע. **ו׳** מְגוּרָה[8]# שֶׁפִּינָּה מִמֶּנָּה חִיטֵּי תְרוּמָה, אֵין מְחַיְּיבִין אוֹתוֹ לִהְיוֹת יוֹשֵׁב וּמְלַקֵּט אַחַת אַחַת, אֶלָּא מְכַבֵּד[9]« כְּדַרְכּוֹ, וְנוֹתֵן לְתוֹךְ[10]«• הַחוּלִּין. **ז׳** וְכֵן חָבִית שֶׁלַּשֶּׁמֶן שֶׁנִּשְׁפְּכָה, אֵין מְחַיְּיבִין אוֹתוֹ לִהְיוֹת יוֹשֵׁב וּמְטַפֵּחַ[11]^, אֶלָּא נוֹהֵג בָּהּ כְּדֶרֶךְ שֶׁהוּא נוֹהֵג בַּחוּלִּין. **ח׳** הַמְעָרֶה מִכַּד לְכַד וְנִיטֵּף שָׁלֹשׁ טִיפִּים, וְנוֹתֵן[12]^• לְתוֹךְ[13]«• הַחוּלִּין. הִירְכִּינָהּ וּמִצַּת[14]#, הֲרֵי זוֹ תְרוּמָה. וְכַמָּה תְהֵא[15]^ בִּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁלִּדְמַיי {ויול} וְיוֹלִיכֶינָּהּ לְכֹהֵן[16]#, אֶחָד מִשְּׁמוֹנָה[17]«• לַשְּׁמִינִית[18]^. **ט׳** כַּרְשִׁנֵּי[19]* תְרוּמָה, מַאֲכִילִין אוֹתָן לַבְּהֵמָה וְלַחַיָּה וְלַתַּרְנוּגְלִים. יִשְׂרָאֵל שֶׁשָּׂכַר פָּרָה מִכֹּהֵן, מַאֲכִילָהּ כַּרְשִׁינֵי תְרוּמָה. וְכֹהֵן שֶׁשָּׂכַר פָּרָה מִיִּשְׂרָאֵל, אַף עַל פִּי שֶׁמְּזוֹנוֹתֶיהָ עָלָיו, לֹא יַאֲכִילָהּ כַּרְשִׁינֵי תְרוּמָה. יִשְׂרָאֵל שֶׁשָּׁם פָּרָה מִכֹּהֵן, לֹא יַאֲכִילָהּ כַּרְשִׁנֵי תְרוּמָה. וְכֹהֵן שֶׁשָּׁם פָּרָה מִיִּשְׂרָאֵל, מַאֲכִילָהּ כַּרְשִׁנֵי תְרוּמָה. **י׳** מַדְלִיקִין[20]« שֶׁמֶן שְׂרֵיפָה בְּבָתֵּי כְנֵיסִיּוֹת[21]#, וּבְבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת, וּבְמָבוֹאוֹת אֲפֵילִים, וְעַל גַּבֵּי הַחוֹלִים בִּרְשׁוּת כֹּהֵן. בַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּישֵּׂאת לַכֹּהֵן, וְהִיא לִימוּדֶת לָבוֹא אֵצֶל אָבִיהָ, וְאָבִיהָ[22]«• מַדְלִיק בִּרְשׁוּתָהּ. מַדְלִיקִים בְּבֵית הַמִּשְׁתֶּה, אֲבָל לֹא בְבֵית הָאֵבֶל, דִּבְרֵ[י] ר׳ יְהוּדָ[ה]. וְרִבִּ[י] יוֹסֵה אוֹמֵ[ר]: בְּבֵית הָאֵבֶל, אֲבָל לֹא בְבֵית[23]« הַמִּשְׁתֶּה. ר׳ מֵאִיר אוֹסֵר כָּאן וְכָאן. רִבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר כָּאן וְכָאן.

חסלת תרומות פרקי י״א׳

מעשרות[24]«• פרק א׳

כְּלָל אָמְרוּ בַּמַּעַשְׂרוֹת: כָּל שֶׁהוּא אוֹכֶל, {ו} וְנִשְׁמָר, וְגִידּוּלָיו מִן הָאָרֶץ, חַיָּיב בַּמַּעַשְׂרוֹת. עוֹד כְּלָל אַחֵר אָמְרוּ: כָּל שֶׁתְּחִילָּתוֹ אוֹכֶל וְסוֹפוֹ אוֹכֶל, אַף עַל פִּי שֶׁשִּׁימְּרוֹ לְהוֹסִיף אוֹכֶל, חַיָּיב קָטוֹן וְגָדוֹל. וְכָל שֶׁאֵין תְּחִילָּתוֹ אוֹכֶל אֲבָל סוֹפוֹ אוֹכֶל, אֵינוּ חַיָּיב עַד שֶׁיֵּעָשֶׂה אוֹכֶל. **ב׳** מֵאֵימָתַי הַפֵּירוֹת חַיָּיבִין בַּמַּעַשְׂרוֹת: הַתְּאֵינִים, מִשֶּׁבִּיחֲלוּ. {וה} וְהָעֲנָבִים וְהָאֲבָשִׁין, מִשֶּׁהִבְאִישׁוּ. הָאוֹג וְהַתּוּתִים, מִשֶּׁיַּאְדִּימוּ. וְכָל הָאֲדוּמִּים, מִשֶּׁיַּאְדִּימוּ. הָרִימּוֹנִים, מִשֶּׁיִּמַּסּוּ[25]#. הַתְּמָרִים, מִשֶּׁיָּטִילוּ סְאוֹר[26]^. הַפַּרְסְקִים[27]#, מִשֶּׁיָּטִילוּ גִידִים[28]«. וְהָאֱגוֹזִים, {משי} מִשֶּׁיַּעֲשׂוּ מְגוּרָה. ר׳ יְהוּדָ[ה] אוֹמֵ[ר]: הָאֱגוֹזִים וְהַשְּׁקֵידִים, מִשֶּׁיַּעֲשׂוּ קְלִיפָּה. **ג׳** הֶחָרוּבִים, מִשֶּׁיְּנַקֵּידוּ. וְכָל הַשְּׁחוֹרִים, מִשֶּׁיְּנַקֵּידוּ. {והא} וְהָאֲגָסִים[29]^ וְהַקְּרוּסְטָמִילִין[30]# וְהַפָּרִישִׁים וְהֶחֱזְרָרִים[31]*#, מִשֶּׁיְּקָרֵיחוּ. וְכָל הַלְּבֵינִים[32]^•, {משי} מִשֶּׁיְּקָרֵיחוּ. הַתַּלְתָּן, כְּדֵי שֶׁתִּצְמַח. הַתְּבוּאָה וְהַזֵּיתִים, מִשֶּׁיָּבִיאוּ[33]^• שָׁלִישׁ[34]#. **ד׳** וּבַיָּרָק, הַקִּישּׁוּאִים וְהַדִּילוּעִים וְהָאֲבַטִּיחִים וְהַמַּלְפְּפוֹנוֹת, הַתַּפּוּחִים וְהָאֶתְרוֹגִים, חַיָּיבִים גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים. ר׳ שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר אֶת הָאֶתְרוֹגִין בְּקוֹטְנָן. {ה} הַחַיָּיב בַּשְּׁקֵידִים הַמָּרִים, פָּטוּר מִן הַמְּתוּקִין, הַחַיָּיב בַּמְּתוּקִין, פָּטוּר מִן הַמָּרִים. **ה׳** וְאֵי זֶה הוּא גוֹרְנָן לַמַּעַשְׂרוֹת: הַקִּישּׁוּאִים וְהַדִּילוּעִין, מִשֶּׁיְּפַקֵּס. וְאִם אֵינוּ מְפַקֵּס, מִשֶּׁיַּעֲמִיד[35]^• עֲרֵימָה. אֲבַטִּיחַ, מִשֶּׁיְּשַׁלֵּק. וְאִם אֵינוּ מְשַׁלֵּק, מִשֶּׁיַּעֲשֶׂה[36]^• מוּקְצֶה. יָרָק הַנֶּאֱגָד, מִשֶּׁיּוּגַד. וְאִם אֵינוּ אוֹגֵד, מִשֶּׁיְּמַלֵּא[37]^• אֶת

[1] כך גם ק+קי. הסופר תלה את האות נו״ן מעל השורה.
[2] הנקדן הגיה ״מִשּׁוּם״. ק: ״מִשֵּׁם״. קי: ״מִשּׁוּם״.
[3] שומר שורה מוטעה. ק+קי ליתא. ואולי זהו רמז לנוסח אחר שלא גורס ״היוצא״.
[4] בפרמה אות למ״ד מנוקדת בצירי.
[5] בפרמה אות עי״ן מנוקדת בקמץ.
[6] קי כלפנינו. ק: ״כָּל זְמַן״. וכן בסמוך.
[7] קי כלפנינו. ק: ״לסאה/לפאה״.
[8] בפרמה אות גימ״ל מנוקדת בשורוק.
[9] קי כלפנינו. ק: ״מְלַקֵּט״.
[10] קי כלפנינו. ק: ״לְתוֹכָהּ חוּלִין״.
[11] ק+קי: ״וּמַטְפִּיחַ״.
[12] וא״ו הנשוא. ק+קי: ״נוֹתֵן״.
[13] קי כלפנינו. ק: ״לְתוֹכָהּ חוּלִין״.
[14] בפרמה אות מי״ם מנוקדת בפתח.
[15] קס+קי: ״יְהֵא״ (אך קנ כלפנינו).
[16] בפרמה מנוקד ״לַכֹּהֵן״.
[17] קי+קנ כלפנינו. קס: ליתא ״משמונה״.
[18] קס+קי: ״בַּשְּׁמִינִית״ (אך קנ כלפנינו).
[19] כך הניקוד בכולם ע״פ נקדן קאופמן. נקדן פרמה ניקד בכולם את האות שי״ן בסגול (צירי). ק+קי הכתיב בכולם ״כרשני״.
[20] קי+קנ כלפנינו. קס: ?״מַדְלִיק״?.
[21] בפרמה אות סמ״ך מנוקדת בחיריק.
[22] וא״ו הנשוא. קי: ״אָבִיהָ״. ק: ליתא ״אביה״ (השני).
[23] קי+קנ כלפנינו. קס: ״אֲבָל לֹא בַּמִּשְׁתֶּה״.
[24] קי: מסכת ״מעשר שיני״ מקומה כאן לאחר מסכת ״תרומות״. ק: התחיל כאן שורה ממסכת ״מעשר שיני״ אך עצר והתחיל מסכת ״מעשרות״ (כלפנינו). __**עניין נוסף:**__ ק כלפנינו. קי: שם המסכת ״מעשר ראשון״.
[25] בפרמה אות מי״ם מנוקדת בסגול.
[26] ק+קי: ״שְׂאוֹר״ (בשׂי״ן).
[27] ניקדתי לפי פרמה. בקאופמן, כנראה שהאות סמ״ך מנוקדת בחיריק.
[28] קי+קנ כלפנינו. קס: ״האגידים״.
[29] ק+קי: ״הָאַגָּסִים״ (ללא וא״ו חיבור).
[30] בפרמה מנוקד: ״וְהַקְּרוּסְטָמֵילִין״.
[31] כך בקאופמן. קי: ״והחוזררין״. בפרמה: אות חי״ת מנוקדת בקמץ. **ובנוסף,** ייתכן שכתוב ״והחזרדין״ (דל״ת).
[32] ק+קי: ״הַלְּבָנִים״.
[33] ק+קי: ״מִשֶּׁיַּכְנִיסוּ״.
[34] בפרמה אות שי״ן מנוקדת בשווא.
[35] ק+קי: ״עַד שֶׁיַּעֲמִיד״.
[36] ק+קי: ״עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה״.
[37] ק+קי: ״עַד שֶׁיְּמַלֵּא״.

הַכְּלִי. וְאִם אֵינוּ מְמַלֵּא אֶת הַכְּלִי, מִשֶּׁיִּלְקוֹט[1]^• כָּל צוֹרְכוֹ. כַּלְכָּלָה[2]*, מִשֶּׁיְּחַפֶּה[3]^•. אִם אֵינוּ מְחַפֶּה, מִשֶּׁיְּמַלֵּא[4]^• אֶת הַכְּלִי. וְאִם אֵינוּ מְמַלֵּא אֶת הַכְּלִי, מִשֶּׁיִּלְקוֹט[5]^• כָּל צוֹרְכוֹ. בְּמִי דְבָרִים {א} אֲמוּרִים, בְּמוֹלִיךְ לַשּׁוּק. אֲבָל בְּמוֹלִיךְ לְבֵיתוֹ, אוֹכֵל מֵהֶן עֲרַאִי עַד שֶׁמַּגִּיַע[6]^ לְבֵיתוֹ. **ו'** הַפְּרַ(ד)[ד][7]^• וְהַצִּימּוּקִים וְהֶחָרוּבִים, {מש} מִשֶּׁיַּעֲמִיד[8]« עֲרֵימָה. הַבְּצָלִים, מִשֶּׁיְּפַקֵּל. וְאִם אֵינוּ מְפַקֵּל, מִשֶּׁיַּעֲמִיד[9]^• עֲרֵימָה. הַתְּבוּאָה, מִשֶּׁיְּמָרֵחַ. וְאִם אֵינוּ מְמָרֵחַ, מִשֶּׁיַּעֲמִיד[10]^• {ע} עֲרֵימָה. הַקִּיטְנִיּוֹת, מִשֶּׁיִּכְבּוֹר. וְאִם אֵינוּ {כ} כוֹבֵר, עַד שֶׁיְּמָרֵחַ. אַף עַל פִּי שֶׁמָּרַח[11]^•, נוֹטֵל מִן הַקּוֹטְעִים וּמִן הַצְּדָדִים וּמִמַּה שֶּׁבְּתוֹךְ הַתֶּבֶן, וְאוֹכֵל. **ז'** הַיַּיִן, מִשֶּׁיְּקַפֶּה. אַף עַל פִּי שֶׁקִּיפָּה, קוֹלֵט מִן הַגַּת הָעֶלְיוֹנָה וּמִן[12]«• הַצִּינּוֹר, וְשׁוֹתֶה. הַשֶּׁמֶן, מִשֶּׁיֵּרֵד לָעוּקָה. אַף עַל פִּי {שי} שֶׁיָּרַד, נוֹטֵל מִן הָעֶקֶל וּמִן הַמָּמֵל וּמִבֵּין הַפַּצִּים, וְנוֹתֵן לַחֲמִיטָּה וְלַתַּמְחוּי, אֲבָל לֹא יִתֵּן לִקְדֵירָה וְלִלְפָּס[13] כְּשֶׁהֵן מְרַתְּחִין[14]#. רְ' יְהוּדָ|ה| אוֹמֵ|ר|: לַכֹּל הוּא נוֹתֵן, חוּץ מִדָּבָר שֶׁיֶּשׁ בּוֹ חוֹמֶץ וְצִיר. **ח'** הָעִיגּוּל, מִשֶּׁיַּחֲלִיקֶנּוּ. מַחֲלִיקִים בַּתְּאֵינִים וּבַעֲנָבִים שֶׁלַּטֶּבֶל. רְ' יְהוּדָ|ה| אוֹסֵר. הַמַּחֲלִיק בַּעֲנָבִים, לֹא הוּכְשָׁר. רְ' יְהוּדָ|ה| אוֹמֵר: הוּכְשָׁר. וּגְרוֹגְרוֹת[15]«, מִשֶּׁיָּדוּשׁ[16]#. וּמְגוּרָה[17]^ מִשֶּׁיְּעַגֵּל. הָיָה דָשׁ בֶּחָבִית וּמְעַגֵּל בַּמְּגוּרָה, נִישְׁבְּרָה הֶחָבִית וְנִיפְתָּחָה הַמְּגוּרָה, לֹא יֹאכַל מֵהֶם עֲרַאִי. רְבִּי יוֹסֵה מַתִּיר.

{פרק א'} הל' ח' פרק ב'

הָיָה עוֹבֵר בַּשּׁוּק, וְאָמַר: טְלוּ לָכֶם תְּאֵינִים, אוֹכְלִים פְּטוּרִים. לְפִיכָךְ אִם הִכְנִיסוּ לְבָתֵּיהֶן, מְתַקְּנִים וַודַּאי. טְלוּ וְהַכְנִיסוּ לְבָתֵּיכֶם, לֹא יֹאכְלוּ מֵהֶן עֲרַאִי. לְפִיכָךְ אִם הִכְנִיסוּ {לב} לְבָתֵּיהֶן, אֵינָן מְתַקְּנִין אֶלָּא דְּמַאִי. **ב'** הָיוּ יוֹשְׁבִין בַּשַּׁעַר אוֹ בְּחָנוּת, וְאָמַר: טְלוּ לָכֶם תְּאֵינִים, אוֹכְלִין פְּטוּרִין, וּבַעַל הַשַּׁעַר וּבַעַל הֶחָנוּת חַיָּיבִים. רְ' יְהוּדָ|ה| פוֹטֵר, עַד {שי} שֶׁיַּחֲזִיר אֶת פָּנָיו, אוֹ עַד שֶׁיְּשַׁנֶּה מְקוֹם יְשִׁיבָתוֹ. **ג'** הַמַּעֲלֶה פֵּירוֹת מִגָּלִיל[18]^ לִיהוּדָה, אוֹ עוֹלֶה לִירוּשָׁלַיִם, אוֹכֵל עַד שֶׁהוּא מַגִּיַע לִמְקוֹם שֶׁהוּא הוֹלֵךְ, וְכֵן בַּחֲזִירָה. רְבִּי מֵאִיר אוֹמֵ|ר|: עַד שֶׁהוּא מַגִּיַע לִמְקוֹם הַשְּׁבִיתָה. הָרוֹכְלִים הַמַּחֲזִירִים[19]« בָּעֲיָירוֹת, אוֹכְלִים עַד שֶׁהֵן מַגִּיעִים לִמְקוֹם הַלִּינָה. רְ' יְהוּדָ|ה| אוֹמֵר: בַּיִת הָרִאשׁוֹן הוּא בֵּיתוֹ. **ד'** פֵּירוֹת שֶׁתְּרָמָן עַד שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן, רְ' אֱלִיעֶזֶ|ר| אוֹסֵר מִלְּאוֹכַל מֵהֶן עֲרַאִי. וַחֲכָמִ|ים| מַתִּירִין, חוּץ מִכַּלְכָּלַת תְּאֵינִים. כַּלְכָּלַת תְּאֵינִים שֶׁתְּרָמָהּ, רְ' שִׁמְעוֹן מַתִּיר, וַחֲכָמִ|ים| אוֹסְרִין. **ה'** הָאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ: הֵילָךְ אֶסָר[20]« זֶה תֶּן[21]^ לִי בוֹ חָמֵשׁ תְּאֵינִים, לֹא יֹאכַל עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר, דִּבְרֵי|ו| רְ' מֵאִיר. רְ' יְהוּדָה אוֹ|מרו|: אוֹכֵל אַחַת אַחַת, פָּטוּר, וְאִם צֵירֵף, חַיָּיב. אָמַ|ר| רְ' יְהוּדָ|ה|: מַעֲשֶׂה בְגִינַּת וְורָדִים שֶׁהָיְתָה בִירוּשָׁלַיִם, וְהָיוּ תְאֵינֶיהָ[22]« נִימְכָּרוֹת מִשָּׁלֹשׁ וּמֵאַרְבַּע בְּאֶסָר[23]^, וְלֹא הוּפְרַשׁ מִמֶּנָּה תְרוּמָה וּמַעֲשֵׂר מֵעוֹלָם. **ו'** הָאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ: הֵילָךְ אֶסָר[24]^ זֶה בְּעֶשְׂרִים תְּאֵינִים שֶׁאָבוֹר לִי, בּוֹרֵר וְאוֹכֵל. בָּאֶשְׁכּוֹל שֶׁאָבוֹר לִי, מְגַרְגֵּר וְאוֹכֵל. בָּרִימּוֹן שֶׁאָבוֹר לִי, פּוֹרֵט וְאוֹכֵל. בַּאֲבַטִּיחַ שֶׁאָבוֹר לִי, סוֹפֵת וְאוֹכֵל. אֲבָל אִם אָמַ|ר| לוֹ: בְּעֶשְׂרִים תְּאֵינִים אֵילוּ, בִּשְׁנֵי אַשְׁכּוֹלוֹת[25]# אֵילוּ, בִּשְׁנֵי רִימּוֹנִים אֵילוּ, בִּשְׁנֵי אֲבַטִּיחִים אֵילוּ, אוֹכֵל כְּדַרְכּוֹ פָּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁקָּנָה בִמְחוּבָּר לַקַּרְקָע. **ז'** הַשּׂוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לְקַצּוֹת[26]*# בַּתְּאֵינִים, אָמַ|ר| לוֹ: עַל מְנָת {שאו} שֶׁאוֹכַל (בַּ)תְּאֵינִים[27]*, אוֹכֵל פָּטוּר[28]«•. עַל מְנָת {שא} שֶׁאוֹכַל אֲנִי וּבְנִי, אוֹ שֶׁיֹּאכַל בְּנִי בִשְׂכָרִי, {ה} הוּא אוֹכֵל פָּטוּר, וּבְנוֹ אוֹכֵל חַיָּיב. עַל מְנָת שֶׁאוֹכַל בְּשָׁעַת הַקְּצִיעָה וּלְאַחַר הַקְּצִיעָה, בְּשָׁעַת הַקְּצִיעָה אוֹכֵל פָּטוּר, וּלְאַחַר הַקְּצִיעָה אוֹכֵל חַיָּיב, שֶׁאֵינוּ אוֹכֵל מִן הַתּוֹרָה. זֶה הַכְּלָל: הָאוֹכֵל[29]« מִן הַתּוֹרָה, פָּטוּר, וּשְׁאֵינוּ אוֹכֵל מִן הַתּוֹרָה, חַיָּיב. **ח'** הָיָה עוֹשֶׂה בְלַבְסִים, לֹא יֹאכַל בִּבְנוֹת שֶׁבַע. בִּבְנוֹת שֶׁבַע, לֹא יֹאכַל בְּלַבְסִים[30]«. אֲבָל מוֹנֵעַ הוּא אֶת עַצְמוֹ עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ לִמְקוֹם הַיָּפוֹת וְאוֹכֵל. {המ} הַמַּחֲלִיף עִם חֲבֵירוֹ, זֶה לְאוֹכַל וְזֶה לְאוֹכַל, {ז}

---

[1] ק+קיי: ״עַד שֶׁיִּלְקוֹט״.
[2] ק+קיי כלפנינו. בפרמה נראה קצת כשתי מילים: ״כל כלה״.
[3] ק+קיי: ״עַד שֶׁיְּחַפֶּה״.
[4] ק+קיי: ״עַד שֶׁיְּמַלֵּא״.
[5] ק+קיי: ״עַד שֶׁיִּלְקוֹט״.
[6] ק+קיי: ״שֶׁהוּא מַגִּיעַ״.
[7] ק+קיי: ״הַפְּרָד״. ונראה שסופר פרמה כתב תחילה ״הפרד״ ואח״כ הסופר או הנקדן שינו ל: ״הפרד״.
[8] כאן ק כלפנינו. קיי: ״עד שיעמיד״.
[9] קנ+קיי: ״עַד שֶׁיַּעֲמִיד״ (קס: השמטה מחמת הדומות).
[10] ק+קיי: ״עַד שֶׁיַּעֲמִיד״.
[11] קס+קיי: ״שמירח״ (אך קנ כלפנינו).
[12] קיי כלפנינו. ק: ״מִן״.
[13] ניקוד לפי פרמה. הניקוד בקאופמן דומה לזה, אך מסופק.
[14] ניקוד לפי פרמה ההולם יותר את הכתיב. בקאופמן מנוקד ״מַרְתְּחִין״ שפחות הולם את הכתיב שבפרמה ובקאופמן.
[15] ק: ״גרוגרות״, קיי: ״הגרוגרות״.
[16] בפרמה אות דל״ת מנוקדת בשורוק.
[17] קיי, וכנראה גם קס: ״וּבַמְּגוּרָה״ (אך קנ כלפנינו).
[18] ק+קיי: ״מִן הַגָּלִיל״.
[19] קס כלפנינו. קיי+קנ: ״הַמְחַזְּרִים״.
[20] קיי כלפנינו. ק: ״אִיסָּר״.
[21] ק+קיי: ״וְתֶן״.
[22] קיי כלפנינו. ק: ״תְּאֵינִים״.
[23] ק+קיי: ״בָּאִיסָּר״.
[24] ק+קיי: ״אִיסָּר״.
[25] בפרמה אות אל״ף מנוקדת בסגול.
[26] בפרמה מנוקד: ״לִקְצוֹת״. עניין נוסף: קנ+קיי נוסף: ״עִמּוֹ״ (קס: כנראה כלפנינו).
[27] אות בי״ת נמחקה ע״י הנקדן. ק+קיי כנקדן.
[28] קיי כלפנינו. ק: נוסף ״אִם צֵירֵף חַיָּיב״.
[29] קיי+קנ כלפנינו. ק: ״זה הכלל: אוכל התורה פטור, ושאינו מן התורה חייב״.
[30] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״בלובסים״.

זֶה לְקַצּוֹת[#1] וְזֶה לִקְצוֹת, זֶה לוֹכַל וְזֶה לְקַצּוֹת, חַיָּיב. רְ' יְהוּדָ|ה| או|מֵר|: הַמַּחֲלִיף לוֹכַל, חַיָּיב, וּלְקַצּוֹת, פָּטוּר.

{פרק ב'} **הל' ח'** **פרק ג'**

הַמַּעֲבִיר תְּאֵינִים בַּחֲצֵירוֹ לְקַצּוֹת, בָּנָיו וּבְנֵי בֵיתוֹ אוֹכְלִין פְּטוּרִים. הַפּוֹעֲלִים שֶׁעִמּוֹ, בִּזְמַן שֶׁאֵין לָהֶם עָלָיו מְזוֹנוֹת. אֲבָל אִם יֶשׁ לָהֶם עָלָיו מְזוֹנוֹת, הֲרֵי אֵילּוּ לֹא יֹאכֵלוּ. **ב'** הַמּוֹצִיא פוֹעֲלָיו לַשָּׂדֶה, בִּזְמַן שֶׁאֵין לָהֶם עָלָיו [מְזוֹנוֹת[*2]], אוֹכְלִים פְּטוּרִים. אִם יֶשׁ לָהֶם עָלָיו מְזוֹנוֹת, אוֹכְלִים אַחַת אַחַת מִן הַתְּאֵינָה, אֲבָל לֹא מִן הַסַּל וְלֹא מִן הַקּוּפָּה וְלֹא מִן הַמּוּקְצֶה. **ג'** הַשּׂוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לַעֲשׂוֹת בַּזֵּיתִים, אָמַר לוֹ עַל מְנָת לוֹכַל זֵיתִים, אוֹכֵל אֶחָד אֶחָד פָּטוּר. וְאִם צֵירֵף, חַיָּיב. לְנַכֵּשׁ בַּבְּצָלִים, אָמַר לוֹ עַל מְנָת לֹאכַל יָרָק, מְקַרְטֵם עָלֶה עָלֶה וְאוֹכֵל. {ו} וְאִם צֵירֵף, חַיָּיב. **ד'** מָצָא קְצִיצוֹת[«3] בַּדֶּרֶךְ, אֲפִילּוּ בְצַד שָׂדֶה קְצִיצוֹת, וְכֵן תְּאֵינָה שֶׁהִיא נוֹטָה לַדֶּרֶךְ[*4•], וּמָצָא תַחְתֶּיהָ תְּאֵינִים, מוּתָּרוֹת מִשּׁוּם[*5] גָּזֵל וּפְטוּרוֹת מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת. הַזֵּיתִים וְהֶחָרוּבִים, חַיָּיבִים. מָצָא גְרוֹגְרוֹת, אִם דָּרְסוּ רוֹב אָדָם, חַיָּיב, וְאִם לָאו, פָּטוּר. מָצָא פִלְחֵי דְבֵילָה, חַיָּיב, שֶׁיָּדוּעַ שֶׁמִּדָּבָר גָּמוּר[^6]. וְהֶחָרוּבִין, עַד שֶׁלֹּא כִּינְסָן לְרֹאשׁ הַגַּג, מוֹרִיד מֵהֶן {לב} לַבְּהֵמָה, פָּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַחֲזִיר אֶת הַמּוֹתָר[#7]. **ה'** וְאֵי[^8] זוֹ הִיא חָצֵר שֶׁהִוּא[*9] חַיֶּיבֶת {במע} בַּמַּעֲשְׂרוֹת: רְ' יִשְׁמָעֵא|ל| או|מֵר|: חָצֵר הַצּוֹרִית, {שה} שֶׁהַכֵּילִים נִשְׁמָרִים בְּתוֹכָהּ. רְ' עֲקִיבָה או|מֵר|: כָּל שֶׁאֶחָד פּוֹתֵחַ וְאֶחָד נוֹעֵל, פְּטוּרָה. רְ' נְחֶמְיָה או|מֵר|: כָּל שֶׁאֵין אָדָם בּוֹשׁ מִלּוֹכַל בְּתוֹכָהּ, חַיֶּיבֶת. רְ' יוֹסֵה או|מֵר|: כָּל שֶׁנִּיכְנָס לָהּ {וְהֵן} <וְאֵין[«10]> אוֹמְרִין לוֹ מָה אַתְּ[^11] מְבַקֵּשׁ, פְּטוּרָה. רְ' יְהוּדָ|ה| או|מֵר|: שְׁתֵּי חֲצֵירוֹת זוֹ לִפְנִים מִזּוֹ, הַפְּנִימִית חַיֶּיבֶת, וְהַחִיצוֹנָה {א} פְּטוּרָה. **ו'** הַגַּגּוֹת פְּטוּרִין, אַף עַל פִּי {ש} שֶׁהֵן שֶׁלֶּחָצֵר הַחַיֶּיבֶת. בֵּית שַׁעַר, וְאַכְסַדְרָה וּמִרְפֶּסֶת, הֲרֵי אֵילּוּ כֶּחָצֵר, אִם חַיֶּיבֶת, חַיָּיבִין, וְאִם פְּטוּרָה, פְּטוּרִים. **ז'** הַצְּרִיפִים[*12] וְהַבּוּרְגָּנִים[#*13] וְהָאַלְקְטָיוֹת[«14], פְּטוּרִין. סוּכַּת גְּנֵיסַר[#15], אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בָּהּ רֵיחַיִם וְתַרְנוֹגְלִים, פְּטוּרָה. סוּכַּת הַיּוֹצְרִים, הַפְּנִימִית חַיֶּיבֶת, וְהַחִיצוֹנָה {פט} פְּטוּרָה. רְ' יוֹסֵה או|מֵר|: כָּל שֶׁאֵינָהּ דִּירַת הַחַמָּה וְדִירַת הַגְּשָׁמִים, פְּטוּרָה. סוּכַּת הֶחָג בֶּחָג, רְבִּי[*16] יְהוּדָה מְחַיֵּיב, וַחֲכָמִי|ם| פּוֹטְרִין. **ח'** תְּאֵנָה שֶׁהִיא עוֹמֶדֶת בֶּחָצֵר, אוֹכֵל אַחַת אַחַת פָּטוּר. וְאִם צֵירֵף, חַיָּיב. רְ' שִׁמְעוֹן או|מֵר|: אַחַת בִּימִינוֹ וְאַחַת בִּשְׂמֹאלוֹ וְאַחַת בְּפִיו. עָלָה לְרֹאשָׁהּ, מְמַלֵּא [^17] חֵיקוֹ וְאוֹכֵל. **ט'** גֶּפֶן שֶׁהִיא נְטוּעָה בֶּחָצֵר, נוֹטֵל אֶת כָּל[«18] הָאֶשְׁכּוֹל. וְכֵן בָּרִימּוֹן, וְכֵן בַּאֲבַטִּיחַ, דִּבְרֵי|ו| רְ' טַרְפוֹן. רְ' עֲקִיבָה או|מֵר|: מְגַרְגֵּר בָּאֶשְׁכּוֹל, {ופ} וּפוֹרֵט בָּרִימּוֹן, וְסוֹפֵף בָּאֲבַטִּיחַ. כִּיסְבָּר שֶׁהִיא זְרוּעָה בֶחָצֵר, מְקַרְטֵם עָלֶה עָלֶה וְאוֹכֵל. וְאִם צֵירֵף, חַיָּיב. הַסֵּיאָה וְהָאֵיזוֹב וְהַקּוֹרְנִית שֶׁבֶּחָצֵר, אִם הָיוּ נִשְׁמָרִים, חַיָּיבִין. **י'** תְּאֵנָה שֶׁהִיא עוֹמֶדֶת בֶּחָצֵר נוֹטָה[^19] לַגִּנָּה, אוֹכֵל כְּדַרְכּוֹ פָּטוּר. עוֹמֶדֶת בַּגִּנָּה וְנוֹטָה לֶחָצֵר, אוֹכֵל אַחַת אַחַת, פָּטוּר. וְאִם צֵירֵף, חַיָּיב. עוֹמֶדֶת בָּאָרֶץ וְנוֹטָה לְחוּצָה[«20] [לָאָרֶץ[21*]], אוֹ בְחוּצָה לָאָרֶץ וְנוֹטָה לָאָרֶץ, הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הָעִיקָּר. וּבְבָתֵּי עָרֵי חוֹמָה, הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הָעִיקָּר. עָרֵי[«22] מִקְלָט, הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הַנּוֹף. וּבִירוּשָׁלַם, הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הַנּוֹף.

{פרק ג'} **הל' י'** **פרק ד'**

הַכּוֹבֵשׁ, הַשּׁוֹלֵק, הַמּוֹלֵחַ, בַּשָּׂדֶה חַיָּיב. הַמַּכְמִיר בָּאֲדָמָה, פָּטוּר. הַמְטַבֵּל בַּשָּׂדֶה, פָּטוּר. הַפּוֹצֵעַ זֵיתִים שֶׁיֵּצֵא הַשֶּׂרֶף, פָּטוּר. הַסּוֹחֵט זֵיתִים עַל בְּשָׂרוֹ[*23], פָּטוּר. וְאִם סָחַט וְנָתַן לְתוֹךְ יָדוֹ, חַיָּיב. הַמְקַפֵּא לְתַבְשִׁיל, פָּטוּר. וְלִקְדֵירָה, חַיָּיב, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְבוֹד[24] קָטָן. **ב'** תִּינוֹקוֹת שֶׁטָּמְנוּ תְאֵינִים [לַשַּׁבָּת[*25]], וְשָׁכְחוּ לְעַשְּׂרָן, לֹא יֹאכֵלוּ מוֹצָאֵי[«26] שַׁבָּת עַד שֶׁיְּעַשֵּׂרוּ[^27]. כַּלְכָּלַת שַׁבָּת, בֵּית שַׁמַּי פּוֹטְרִין וּבֵית הֶלֵּל מְחַיְּיבִין. רְ' יְהוּדָ|ה| אוֹמֵר: אַף הַלּוֹקֵט כַּלְכָּלָה לְשַׁלַּח לַחֲבֵירוֹ, לֹא יֹאכַל עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר. **ג'** הַנּוֹטֵל זֵיתִים מִן הַמַּעֲטֵן, טוֹבֵל אֶחָד אֶחָד בַּמֶּלַח וְאוֹכֵל. אִם מָלַח וְנָתַן לְפָנָיו, חַיָּיב. רְ' אֱלִיעֶזֶ|ר| או|מֵר|: מִן הַמַּעֲטֵן הַטָּהוֹר חַיָּיב, וּמִן הַטָּמֵא פָּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַחֲזִיר אֶת הַמּוֹתָר. **ד'** שׁוֹתִים עַל הַגַּת: בֵּין עַל הַחַמִּים וּבֵין עַל הַצּוֹנִין פָּטוּר, דִּבְרֵי|ו| רְ' מֵאִיר.

---

1 בפרמה מנוקד ״לִקְצוֹת״. וכן בכולם.
2 כך גם ק+קיי. נוסף בשוליים צמוד לשורה. ייתכן ע״י הסופר.
3 קיי+קנ כלפנינו. ק: ״קְצִיעוֹת״. וכן בסמוך.
4 קיי כלפנינו. נקדן הגיה: ״על הדרך״. ק: ״עַל דֶּרֶךְ״.
5 הנקדן הגיה ״מִשֵּׁם״. ק: ״מִשֵּׁם״. קיי: ״מִשּׁוּם״.
6 ק+קיי: ״הַגָּמוּר״.
7 בפרמה אות מ״ם מנוקדת בשורוק! וכן בפרק הבא בסוף הלכה ג.
8 ק+קיי: ״אֵי״.
9 ק+קיי: ״שֶׁהִיא״, וכך ניקד נקדן פרמה. מצאתי מספר מקומות בקאופמן שכתב ״שהוא״ והכוונה ״שהיא״ לכן גם כאן בפרמה ייתכן מאוד שהסופר כיוון לנוסח ״שהיא״ וזה רק עניין של כתיב: וא״ו במקום יו״ד. ויש כך גם בתנ״ך.
10 תיקנתי לפי קאופמן, **אך קיי כפרמה**!.
11 ק+קיי: ״אַתָּה״.
12 בפרמה אות פ״א דגושה.
13 בפרמה אות גימ״ל דגושה ומנוקדת בשווא. **עניין נוסף:** ק+קיי כלפנינו. ייתכן שיש תיקון באות גימ״ל.
14 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ואליקטיות״.
15 בפרמה אות גימ״ל מנוקדת בפתח ואות נו״ן דגושה.
16 הסופר כתב ״ר׳״ ולאחר מכן ראה שנשאר מקום בשורה ופתח את הקיצור.
17 ק+קיי נוסף: ״אֶת״.
18 קיי כלפנינו. ק: ליתא ״כל״.
19 ק+קיי: ״וְנוֹטָה״.
20 קיי כלפנינו. ק: ״לָחוּץ״.
21 הנקדן השלים בין השורות. וכן ק+קיי.
22 קיי כלפנינו. ק: ״וּבְעָרֵי״.
23 אות ״ו״ נמחקה חלקית בגלל בעיה בקלף.
24 כך גם ק+קיי.
25 נוסף בין השורות ע״י הנקדן. וכן ק+קיי (ק: ״בַּשַּׁבָּת״).
26 קיי: ״לְמוֹצָאֵי״ ושמא כך גרס גם קס. קנ: ״עד ?ל?מוצאי״.
27 ק+קיי: ״שֶׁיִּתְעַשְּׂרוּ״.

רְ׳ אֶלְעָזָר בְּרְבִּי[ו] צָדוֹק מְחַיֵּיב. וַחֲכָמִים[ו] אוֹמְרִים[ו]: עַל הַחַמִּים חַיָּיב, וְעַל הַצּוֹנִין פָּטוּר. **ה׳** הַמְקַלֵּף בִּשְׂעוֹרִים, מְקַלֵּף אַחַת אַחַת וְאוֹכֵל. וְאִם[1]* קִילֵּף וְנָתַן לְתוֹךְ יָדוֹ, חַיָּיב. הַמּוֹלֵל מְלִילוֹת שֶׁלַּחִיטִּים, מְנַפֶּה[2]« מִיָּד[3]«• לְיָד[4]^• וְאוֹכֵל. וְאִם נִיפָּה[5]« וְנָתַן לְתוֹךְ חֵיקוֹ, חַיָּיב. כִּיסְבָּר שֶׁזְּרָעָהּ לְזֶרַע, יְרָקָהּ פָּטוּר. זְרָעָהּ לְיָרָק, מִתְעַשֶּׂרֶת זֶרַע[6]* {וי} וְיָרָק. רְ׳ אֱלִיעֶזֶר[ו] אוֹמֵר[ו]: הַשָּׁבָת[7]# מִתְעַשֶּׂרֶת זֶרַע וְיָרָק[8]* וְזֵירִים. וַחֲכָמִים[ו] אוֹמְרִים[ו]: אֵינוֹ מִתְעַשֵּׂר זֶרַע וְיָרָק אֶלָּא הַשַּׁחֲלִים[9]# וְהַגַּרְגֵּר בִּלְבַד. **ו׳** רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר[ו]: תַּמָרוֹת[10]*# שֶׁלַּתִּלְתָּן וְשֶׁלַּחַרְדָּל וְשֶׁלְּפוֹל הַלָּבָן, חַיָּיבוֹת בַּמַּעֲשֵׂר[11]«. רְ׳ אֱלִיעֶזֶר[ו] אוֹמֵר[ו]: הַצֶּלֶף[12]# מִתְעַשֵּׂר תַּמָרוֹת וַאֲבִיּוֹנוֹת[13]« וְקַפְּרֵס. רְ׳ עֲקִיבָה[ו] אוֹמֵר[ו]: אֵינוֹ מִתְעַשֵּׂר אֶלָּא אֲבִיּוֹנוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהֵן פֵּירִי. {**פרק ד׳**} **הל׳ ו׳**

פרק ה׳

הָעוֹקֵר שְׁתָלִים מִתּוֹךְ שֶׁלּוֹ וְנוֹטֵעַ (בְּ)[לְ]תוֹךְ[14]* שֶׁלּוֹ, פָּטוּר. לָקַח בִּמְחוּבָּר לַקַּרְקַע, פָּטוּר. לָקַח[15]^• לִשְׁלַח לַחֲבֵירוֹ, פָּטוּר. רְ׳ אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר[ו]: אִם יֵשׁ כַּיּוֹצֵא בָהֶ(ן)[ם][16]* נִימְכָּרִים בַּשּׁוּק, הֲרֵי אֵילּוּ חַיָּיבִין. **ב׳** הָעוֹקֵר לֶפֶת וּצְנוֹנוֹת מִתּוֹךְ שֶׁלּוֹ וְנוֹטֵעַ {ל} לְתוֹךְ שֶׁלּוֹ[17]« לְזֶרַע, חַיָּיב, מִפְּנֵי שֶׁהִיא[18]^• גּוֹרְנָן[19]^. {ב} בְּצָלִים, שֶׁהִשְׁרִישׁוּ בָעֲלִיָּה, טָהֲרוּ מִלְּטַמֵּא. {נ} נָפְלָה עֲלֵיהֶן מַפּוֹלֶת וְהֵן מְגוּלִּין, הֲרֵי אֵילּוּ {כ} כִּנְטוּעִין בַּשָּׂדֶה. **ג׳** לֹא יִמְכּוֹר אָדָם[20]« אֶת פֵּירוֹתָיו מִשֶּׁבָּאוּ לְעוֹנַת הַמַּעַשְׂרוֹת לְמִי שֶׁאֵינוּ נֶאֱמָן עַל הַמַּעַשְׂרוֹת, וְלֹא בַשְּׁבִיעִית לְמִי שֶׁהוּא חָשׁוּד עַל הַשְּׁבִיעִית. וְאִם בִּיכֵּרוּ, נוֹטֵל אֶת הַבַּכְּרוֹת[21]^• וּמוֹכֵר אֶת הַשְּׁאָר. **ד׳** לֹא יִמְכּוֹר אָדָם אֶת תַּבְנוֹ וְאֶת גַּפְתּוֹ וְאֶת זוּגָיו[22]# לְמִי שֶׁאֵינוּ נֶאֱמָן עַל הַמַּעַשְׂרוֹת, לְהוֹצִיא מֵהֶן מַשְׁקִין. וְאִם הוֹצִיא, חַיָּיב בַּמַּעַשְׂרוֹת וּפָטוּר מִן הַתְּרוּמָה, שֶׁהַתּוֹרֵם, בְּלִבּוֹ עַל הַקּוֹטְעִים, וְעַל הַצְּדָדִים, וְעַל מַה שֶּׁבְּתוֹךְ הַתֶּבֶן. **ה׳** הַלּוֹקֵחַ שְׂדֵה יָרָק בְּסוּרְיָה: אִם[23]^ עַד שֶׁלֹּא בָא[24]« לְעוֹנַת {המ} הַמַּעַשְׂרוֹת, חַיָּיב. וּמִשֶּׁבָּא[25]« לְעוֹנַת הַמַּעַשְׂרוֹת, פָּטוּר, וְלוֹקֵט כְּדַרְכּוֹ וְהוֹלֵךְ. רְ׳ יְהוּדָה[ו] אוֹמֵר[ו]: אַף יִשְׂכּוֹר פּוֹעֲלִים וִילַקֵּט. אָמַר[ו] רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל[ו]: בַּמֶּה דְבָרִים אֲמוּרִים: בִּזְמַן שֶׁקָּנָה קַרְקַע, {א} אֲבָל בִּזְמַן שֶׁלֹּא קָנָה קַרְקַע, אַף[26]«• עַד שֶׁלֹּא בָא לְעוֹנַת הַמַּעַשְׂרוֹת, פָּטוּר. רְבִּי[ו] [27]«• אוֹמֵר[ו]: אַף[28]^• לְפִי חֶשְׁבּוֹן. **ו׳** הַמְתַמֵּד וְנָתַן מַיִם בַּמִּדָּה וּמָצָא כְּדֵי מִידָּתוֹ, פָּטוּר. וּרְבִּי[ו] יְהוּדָה[ו] מְחַיֵּיב. מָצָא יָתֵר עַל מִידָּתוֹ, מוֹצִיא עָלָיו מִמָּקוֹם אַחֵר לְפִי חֶשְׁבּוֹן. **ז׳** חוֹרָרֵי הַנְּמָלִים שֶׁלָּנוּ בְּצַד הָעֲרֵימָה הַחַיֶּיבֶת, הֲרֵי אֵילּוּ חַיָּיבִים, שֶׁיָּדוּעַ שֶׁמִּדָּבָר גָּמוּר הָיוּ גוֹרְרִין כָּל הַלָּיְלָה. **ח׳** שׁוּם בַּעַל[29]« בֵּכִי, וּבָצָל שֶׁלַּרְכָפָא, {וה} וְהַגְּרִיסִים הַקִּילְקִים, וַעֲדָשִׁים הַמִּצְרִיּוֹת, רְבִּי מֵאִיר אוֹמֵר[ו]: אַף הַקִּירְקֵס[30]«#, רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵר[ו]: אַף {הק} הַקּוֹטְנִים, פְּטוּרִין מִן הַמַּעַשְׂרוֹת, וְנִלְקָחִים מִכָּל אָדָם בַּשְּׁבִיעִית. זֶרַע לוּף הָעֶלְיוֹן, זֶרַע כְּרֵישִׁים, זֶרַע בְּצָלִים, זֶרַע לֶפֶת וּצְנוֹנוֹת[31]«#, {ו} וּשְׁאָר זֵירְעוֹנֵי[32]# גִינָּה[33]^ שֶׁאֵינָן נֶאֱכָלִין, {פט} פְּטוּרִין מִן הַמַּעַשְׂרוֹת, וְנִלְקָחִים מִכָּל אָדָם בַּשְּׁבִיעִית, שֶׁאַף[34]« עַל פִּי שֶׁאֲבִיהֶן תְּרוּמָה, הֲרֵי אֵילּוּ יֵאָכֵלוּ.

חסלת מעשרות פרקי׳ ה׳

מעשר שיני[35]« פרק א׳

מַעֲשֵׂר שֵׁינִי, אֵין מוֹכְרִין אוֹתוֹ, וְאֵין מְמַשְׁכְּנִין אוֹתוֹ, וְאֵין מַחֲלִיפִין אוֹתוֹ, וְלֹא שׁוֹקְלִין כְּנֶגְדּוֹ. וְלֹא יֹאמַר אָדָם לַחֲבֵירוֹ {בי} בִּירוּשָׁלַם: הֵילָךְ יַיִן וְתֶן לִי שֶׁמֶן[36]«. וְכֵן שְׁאָר כָּל הַפֵּירוֹת. אֲבָל נוֹתְנִין זֶה לָזֶה מַתָּנַת[37]#$ {ח} חִינָּם. **ב׳** מַעְשַׂר בְּהֵמָה, אֵין מוֹכְרִין אוֹתוֹ תָּמִים [חַי[38]*], וְלֹא בַעַל מוּם [חַי וְ[39]*]שָׁחוּט, וְאֵין {מ} מְקַדְּשִׁין בּוֹ אֶת הָאִשָּׁה. הַבְּכוֹר מוֹכְרִים אוֹתוֹ תָּמִים וְחַיִ[40]^•, וּבַעַל מוּם חַיִ וְשָׁחוּט, {ומ} וּמְקַדְּשִׁין בּוֹ אֶת הָאִשָּׁה. אֵין מְחַלְּלִים מַעֲשֵׂר שֵׁנִי עַל אֲסִימוֹן, וְלֹא עַל הַמַּטְבֵּעַ שֶׁאֵינוּ יוֹצֵא, וְלֹא עַל הַמָּעוֹת שֶׁאֵינָן {בר} בִּרְשׁוּתוֹ. **ג׳** הַלּוֹקֵחַ בְּהֵמָה[41]«• לְזִבְחֵי שְׁלָמִים, וְחַיָּה לִבְשַׂר הַתַּאֲוָה[42]«, יָצָא הָעוֹר לַחוּלִּין, אַף עַל פִּי שֶׁהָעוֹר מְרוּבֶּה עַל הַבָּשָׂר. כַּדֵּי יַיִן סְתוּמוֹת, מְקוֹם שֶׁדַּרְכָּן לִימָּכֵר[43]^ סְתוּמוֹת,

---

[1] ק+קיי כלפנינו. הסופר כתב בטעות "ואל" ותיקן עצמו.
[2] קיי כלפנינו. ק: !"מְפַנֶּה"! וכנראה זו טעות.
[3] קיי+קנ כלפנינו. קס: "עַל יָד".
[4] קס+קיי: "עַל יָד" (אך קנ כלפנינו).
[5] קיי כלפנינו. ק: "נָפָה" וכנראה זו טעות.
[6] ק+קיי כלפנינו. אות עי"ן מתוקנת בידי הסופר, והנקדן עבר שוב על התיקון.
[7] בפרמה אות שי"ן מנוקדת בשווא.
[8] ק+קיי כלפנינו. הסופר כתב תחילה "ויק" ותיקן עצמו.
[9] בפרמה מנוקד "הַשַּׁחֲלָיִם".
[10] בפרמה אות תי"ו נוקדה בפתח והניקוד תוקן לשווא, וכן בסמוך בשווא. <u>עניין נוסף</u>: ק+קיי: "הַתַּמָרוֹת".
[11] קיי כלפנינו. ק: "בַּמַּעַשְׂרוֹת".
[12] בפרמה מנוקד: "הַצָּלָף".
[13] קיי+קנ כלפנינו. קס: "אביינות". וכן בסמוך.
[14] ק+קיי: "לְתוֹךְ". הסופר כתב תחילה "בְּתוֹךְ", ותיקן עצמו ל- "לתוך" (או להיפך?).
[15] ק+קיי: "לָקַט".
[16] ק+קיי: "בָּהֶן". הסופר כתב תחילה "בהן" ותיקן עצמו ל- "בהם" (או להיפך?).
[17] קיי+קנ כלפנינו. קס: "לְתוֹךְ שֶׁלַּזֶּרַע".
[18] ק+קיי: "שֶׁהוּא".
[19] ק+קיי: "גרנן" (כתיב חסר).
[20] קיי כלפנינו. ק: ליתא "אדם".
[21] ק+קיי: "הַבַּכּוּרוֹת".
[22] בפרמה אות זי"ן מנוקדת בחולם.
[23] ק+קיי: ליתא "אם".
[24] קיי כלפנינו. ק: "בָּאוּ" (ברבים).
[25] קיי כלפנינו. ק: "מִשֶּׁבָּאוּ" (ברבים).
[26] קיי כלפנינו. ק: "אִם".
[27] קיי כלפנינו. ק נוסף: "מֵאִיר".
[28] ק+קיי: ליתא "אף".
[29] קיי+קנ כלפנינו. קס: "בַּעֲלֵי".
[30] ק: "הקרקס" אך מנוקד כלפנינו. קיי: !"הקריקס"!.
[31] קיי כלפנינו. ק: "וצנונת", אך מנוקד כלפנינו.
[32] בפרמה אות זי"ן דגושה ומנוקדת בחיריק.
[33] ק+קיי: "גַּנָּה".
[34] קיי כלפנינו. ק: "אפ".
[35] ק כלפנינו. סדר המסכתות ב-קיי: תרומות, מעשר שיני, מעשר ראשון, חלה.
[36] קיי+קנ כלפנינו. קס: נוסף "וְחוֹמֶץ".
[37] ניקדתי לפי פרמה. קס+קיי כלפנינו, אך קנ: "מַתְּנוֹת".
[38] נוסף בין השורות ע"י הנקדן, וכן ק+קיי.
[39] נוסף בין השורות, ייתכן ע"י הסופר, וכן ק+קיי.
[40] ק+קיי: "חַיִ".
[41] קיי+קנ כלפנינו. קס: "חיה לזבחי השלמים ובהמה לבשר תאווה".
[42] קיי כלפנינו. ק: "תַּאֲוָוה". וכן להלן.
[43] ק+קיי: "לְהִמָּכֵר". וכן להלן.

יָצָא קִינְקֵן[1]« לַחוּלִּין. הָאֱגוֹזִים וְהַשְּׁקֵדִים, יָצְאוּ קְלִיפֵּיהֶם לַחוּלִּין. הַתֶּמֶד, עַד שֶׁלֹּא הֶחְמִיץ, {א} אֵינוּ נִלְקָח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר. וּמִשֶּׁהֶחְמִיץ, נִלְקָח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר. **ד׳** הַלּוֹקֵחַ חַיָּה[2]«• לְזִבְחֵי שְׁלָמִים, וּבְהֵמָה לִבְשַׂר הַתַּאֲוָה, לֹא יָצָא {ה} הָעוֹר לַחוּלִּין. כַּדֵּי יַיִן פְּתוּחוֹת, אוֹ סְתוּמוֹת מְקוֹם שֶׁדַּרְכָּן לִימָּכֵר פְּתוּחוֹת, לֹא יָצָא {קי} קִינְקֵן לַחוּלִּין. סַלֵּי תְאֵינִים [וְסַלֵּי עֲנָבִים*[3]] עִם הַכֵּלִי, לֹא יָצְאוּ דְמֵי כְלִי לַחוּלִּים. **ה׳** הַלּוֹקֵחַ מַיִם, וּמֶלַח, וּפֵירוֹת הַמְחוּבָּרִין לַקַּרְקַע, אוֹ פֵירוֹת שֶׁאֵינָן יְכוּלִין לְהַגִּיעַ לִירוּשָׁלַם, לֹא קָנָה מַעֲשֵׂר. {הלו} הַלּוֹקֵחַ פֵּירוֹת, שׁוֹגֵג, יַחְזְרוּ דָמִים לִמְקוֹמָן. מֵיזִיד, יַעֲלוּ וְיֵאָכְלוּ בַמָּקוֹם. וְאִם אֵין מִקְדָּשׁ, יֵרָקְבוּ. **ו׳**[4]« הַלּוֹקֵחַ בְּהֵמָה, שׁוֹגֵג, יַחְזְרוּ דָמֶיהָ לִמְקוֹמָהּ. מֵיזִיד, תַּעֲלֶה וְתֵיאָכֵל בַּמָּקוֹם. וְאִם אֵין מִקְדָּשׁ, תִּיקָּבֵר עַל יַד עוֹרָהּ. **ז׳** אֵין לוֹקְחִין עֲבָדִים וְקַרְקָעוֹת וּבְהֵמָה טְמֵאָה מִדְּמֵי מַעֲשֵׂר שֵׁינִי. וְאִם לָקַח, יֹאכַל כְּנֶגְדָּן[5]«. אֵין מְבִיאִין קִינֵּי זָבִים, וְקִינֵּי זָבוֹת, וְקִינֵּי יוֹלְדוֹת, חַטָּאוֹת, וַאֲשָׁמוֹת, מִדְּמֵי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. וְאִם הֵבִיא, יֹאכַל כְּנֶגְדָּן. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁהוּא חוּץ לַאֲכִילָה וְלִשְׁתִיָּיה וְלִיסִיכָה מִדְּמֵי מַעֲשֵׂר *[6] שֵׁינִי, יֹאכַל כְּנֶגְדּוֹ.

{**פרק א׳**} **הל׳ ז׳**[7]« **פרק ב׳**

מַעֲשֵׂר שֵׁינִי, נִיתָּן לַאֲכִילָה וְלִשְׁתִיָּיה וְלִיסִיכָה. לוֹכַל[8]« דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לֶאוֹכַל, וְלָסוּךְ דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לָסוּךְ. לֹא יָסוּךְ יַיִן וָחוֹמֶץ, אֲבָל סָךְ הוּא אֶת הַשֶּׁמֶן. אֵין מְפַטְּמִין שֶׁמֶן שֶׁלְּמַעֲשֵׂר שֵׁינִי, וְאֵין לוֹקְחִין בִּדְמֵי מַעֲשֵׂר שֵׁינִי שֶׁמֶן {מפו} מְפוּטָּם, אֲבָל מְפַטֵּם הוּא אֶת הַיַּיִן. נָפַל {ל} לְתוֹכוֹ דְבַשׁ וְתַבְלִין וְהִשְׁבִּיחַ[9]^, הַשֶּׁבַח לְפִי {ח} חֶשְׁבּוֹן. דָּגִים שֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ עִם הַקַּפְלוֹטוֹת {ש} שֶׁלְּמַעֲשֵׂר שֵׁינִי וְהִשְׁבִּיחוּ, הַשֶּׁבַח לְפִי חֶשְׁבּוֹן. עִיסָּה שֶׁלְּמַעֲשֵׂר שֵׁינִי שֶׁאֲפָיָיהּ וְהִשְׁבִּיחָה, הַשֶּׁבַח לַשֵּׁינִי. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁשִּׁבְחוֹ נִיכָּר, {ה} הַשֶּׁבַח לְפִי חֶשְׁבּוֹן. וְכָל שֶׁאֵין שִׁבְחוֹ נִיכָּר, הַשֶּׁבַח לַשֵּׁינִי. **ב׳** רִ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵר׀: אֵין סָכִין שֶׁמֶן שֶׁלְּמַעֲשֵׂר שֵׁינִי בִּירוּשָׁלַם. וַחֲכָמִים׀ מַתִּירִין. אָמְרוּ לוֹ לְרְבִּי שִׁמְעוֹן: אִם הֵיקֵל בִּתְרוּמָה חֲמוּרָה, לֹא נָקֵל בְּמַעֲשֵׂר שֵׁינִי הַקַּל. אָמַר׀ לָהֶם: מַה לֹּא[10]«•, הֵיקֵל בִּתְרוּמָה חֲמוּרָה מָקוֹם שֶׁהֵיקֵל {בכרש} בְּכַרְשִׁנִּים[11] וּבַתִּלְתָּן, נָקֵל בְּמַעֲשֵׂר שֵׁינִי הַקַּל מְקוֹם שֶׁלֹּא הֵיקֵל בְּכַרְשַׁנִּים וּבַתִּלְתָּן. **ג׳** תִּלְתָּן שֶׁלְּמַעֲשֵׂר שֵׁינִי, תֵּיאָכֵל צִימְחוֹנִים. {וש} וְשֶׁלִּתְרוּמָה, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים׀: כָּל מַעֲשֶׂיהָ בְּטַהֲרָה, חוּץ מֵחֲפִיפָתָהּ. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים׀: כָּל מַעֲשֶׂיהָ {ב} בְּטוּמְאָה, חוּץ מִשְּׁרִיָּיתָהּ. **ד׳** כַּרְשָׁנֵּי מַעֲשֵׂר שֵׁינִי, יֵאָכְלוּ צִימְחוֹנִים, וְנִיכְנָסִים לִירוּשָׁלַם וְיוֹצְאִין. נִיטַּמּוּ[12]^, רִ׳ טַרְפוֹן אוֹמֵר׀: יִתְחַלְּקוּ לַעִיסִיּוֹת[13]^•, וַחֲכָמִים׀ אוֹמְרִים׀: יִיפָּדוּ. וְשֶׁלִּתְרוּמָה, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים׀: שׁוֹרִין וְשָׁפִים בְּטַהֲרָה, וּמַאֲכִילִין בְּטוּמְאָה. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים׀: שׁוֹרִין בְּטַהֲרָה, {ושפ} וְשָׁפִים וּמַאֲכִילִין בְּטוּמְאָה. שַׁמַּי אוֹמֵר׀: יֵיאָכְלוּ צָרִיד. רִ׳ עֲקִיבָה אוֹמֵר׀: כָּל מַעֲשֵׂיהֶן בְּטוּמְאָה. **ה׳** מְעוֹת חוּלִּין וּמְעוֹת מַעֲשֵׂר {ש} שֵׁינִי שֶׁנִּתְפַּזְּרוּ, מַה שֶּׁלִּיקֵּט, לִיקֵּט לְמַעֲשֵׂר שֵׁינִי, עַד שֶׁיַּשְׁלִים, וְהַשְּׁאָר לַחוּלִּין[14]^•. אִם בָּלַל וְחָפַן, לְפִי חֶשְׁבּוֹן. זֶה הַכְּלָל, הַמִּתְלַקְּטִין, לְמַעֲשֵׂר שֵׁינִי. וְהַנִּבְלָלִים, לְפִי חֶשְׁבּוֹן. **ו׳** סֶלַע שֶׁלְּמַעֲשֵׂר שֵׁינִי וְשֶׁלַּחוּלִּין שֶׁנִּתְעָרְבוּ, מֵבִיא בְסֶלַע מָעוֹת וְאוֹמֵר: סֶלַע שֶׁלְּמַעֲשֵׂר שֵׁינִי, בְּכָל מָקוֹם שֶׁהִיא, מְחוּלֶּלֶת עַל הַמָּעוֹת הָאֵילוּ, וּבוֹרֵר אֶת הַיָּפָה[15] שֶׁבָּהֶן, וּמְחַלְּלָן[16]« עָלֶיהָ, מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ: מְחַלְּלִין כֶּסֶף עַל נְחוֹשֶׁת מִדּוֹחַק, לֹא שֶׁיְּקַיֵּים כֵּן, אֶלָּא חוֹזֵר וּמְחַלְּלָן עַל הַכֶּסֶף. **ז׳** בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים׀: לֹא יַעֲשֶׂה אָדָם אֶת סְלָעָיו דִּינָרֵי זָהָב, וּבֵית הֶלֵּל מַתִּירִין. אָמַר׀ רִ׳ עֲקִיבָה, אֲנִי עָשִׂיתִי לְרַבָּן גַּמְלִיאֵל וְלִרְבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֶת כַּסְפָּם דִּינָרֵי זָהָב. **ח׳** הַפּוֹרֵט סֶלַע מִמְּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁינִי, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים׀: בְּכָל הַסֶּלַע מָעוֹת. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים׀: בְּשֶׁקֶל כֶּסֶף וּבְשֶׁקֶל מָעוֹת. רִ׳ מֵאִיר אוֹמֵר׀: אֵין מְחַלְּלִין כֶּסֶף וּפֵירוֹת עַל הַכֶּסֶף, וַחֲכָמִים׀ מַתִּירִין. **ט׳** הַפּוֹרֵט סֶלַע שֶׁלְּמַעֲשֵׂר שֵׁינִי בִּירוּשָׁלַם, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים׀: בְּכָל הַסֶּלַע מָעוֹת. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים׀: בְּשֶׁקֶל כֶּסֶף וּבְשֶׁקֶל מָעוֹת. הַדָּנִים {לפ}

---

[1] קיי כלפנינו. ק: ״הַקִּינְקֵן״. וכן להלן.
[2] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״בהמה לזבחי שלמים וחייה לבשר תאווה״.
[3] נוסף בשוליים ע״י הנקדן. וכן ק+קיי.
[4] קיי כלפנינו. ק: אין כאן הלכה חדשה.
[5] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״כְּנֶגְדּוֹ״ וכן בסמוך.
[6] הסופר כתב כאן ״שיני״ ולאחר מכן מחק וכתב מילה זו שוב מעט שמאלה לכיוון סוף השורה, למטרת עיצוב השורה.
[7] ק: ״ו״, מפני שאין הלכה חדשה במילים ״הלוקח בהמה״.
[8] קיי: ״לאכל״. ק: ״לאוכל״.
[9] ק+קיי: ״וְהִשְׁבִּיחוּ״.
[10] קיי כלפנינו. קס: ״לו״ (קנ מחק מילה זו). וכנראה יש כאן כפל גרסאות: ״מה אם״ / ״לא! אם״. ואולי נוסח קס דומה ל: ״מה לי (מה אכפת לו)״. וצ״ע. ושמעתי פירוש: ״מה לא״ = מדוע טענת ״לא נקל...?!״ הרי יש סיבה לא להקל.
[11] ניקוד לפי פרמה. קנ ניקד את האות שי״ן בחיריק. אך בסמוך ניקד כלפנינו.
[12] ק+קיי: ״נִטְמְאוּ״.
[13] ק+קיי: ״לָעִיסּוֹת״.
[14] ק+קיי: ״חוּלִּין״.
[15] ניקוד לפי פרמה. קנ ניקד את האות פ״א בסגול (לשון זכר).
[16] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ומחללין״, וכן להלן ״ומחללין על הכסף״.

לִפְנֵי חֲכָמִים אוֹמְרִים׀: בִּשְׁלֹשָׁה דִינָרִים[1]* כֶּסֶף וּבְדִינָר מָעוֹת. רְ' עֲקִיבָה אוֹמֵר: בִּשְׁלֹשָׁה דִינָרִין כֶּסֶף[2]*, וּבִרְבִיעִית^[3]• כֶּסֶף וּבְרִבְעַת מָעוֹת. רִבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר׀: אַרְבָּעָה אַסְפְּרֵי כֶסֶף. שַׁמַּי אוֹמֵר׀: יַנִּיחֶנָּה בֶחָנוּת וְיֹאכַל כְּנֶגְדָּהּ. **י'** מִי שֶׁהָיוּ {מק} מִקְצָת בָּנָיו טְמֵאִים וּמִקְצָתָן טְהוֹרִים, מַנִּיחַ אֶת הַסֶּלַע וְאוֹמֵר: מַה שֶׁהַטְּהוֹרִים שׁוֹתִין, סֶלַע זוֹ מְחוּלֶּלֶת עָלָיו. נִמְצְאוּ טְמֵאִים וּטְהוֹרִים {ש} שׁוֹתִים מִכַּד אֶחָד^[4]. {**פרק ב'**} **הל' י'**

פרק ג' לֹא יֹאמַר אָדָם לַחֲבֵירוֹ: הַעַל אֶת הַפֵּירוֹת הָאֵילּוּ לִירוּשָׁלַם {ל} לְחַלֵּק#[5]•, אֶלָּא אוֹמֵר׀ לוֹ: הַעֲלֵם שֶׁנֹּאכְלֵם וְנִישְׁתֵּם^[6] בִּירוּשָׁלַם. אֲבָל נוֹתְנִין זֶה לָזֶה מַתְּנַת#[7] חִינָּם. **ב'** אֵין לוֹקְחִין תְּרוּמָה בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְמַעֵט בַּאֲכִילָתוֹ, וְרִבִּי שִׁמְעוֹן {מ} מַתִּיר. אָמַר׀ לָהֶם רְ' שִׁמְעוֹן: אִם הֵקַל בְּזִבְחֵי שְׁלָמִים, שֶׁהוּא מְבִיאָן לִידֵי פִיגּוּל וְנוֹתָר וְטָמֵא, לֹא נָקֵל בַּתְּרוּמָה[8]*. אָמְרוּ לוֹ: מָה[9]«• לֹא הֵיקֵל בְּזִבְחֵי {ש} שְׁלָמִים, שֶׁכֵּן^[10] מוּתָּרִין לַזָּרִים, נָקֵל בִּתְרוּמָה, {שה} שֶׁהִיא אֲסוּרָה לַזָּרִים. **ג'** מִי שֶׁהָיוּ לוֹ מָעוֹת בִּירוּשָׁלַם וְצָרַךְ לָהֶם, וְלַחֲבֵירוֹ פֵּירוֹת, {א} אוֹמֵר׀ לַחֲבֵירוֹ: הֲרֵי הַמָּעוֹת הָאֵילּוּ מְחוּלָּלִין עַל פֵּירוֹתֶיךָ#[11]. נִמְצָא זֶה אוֹכֵל פֵּירוֹתָיו בְּטַהֲרָה, {וה} וְהַלָּה עוֹשֶׂה צוֹרְכוֹ בְּמָעוֹתָיו. וְלֹא יֹאמַר כֵּן לְעַם הָאָרֶץ, אֶלָּא בִדְמַאי. **ד'** פֵּירוֹת בִּירוּשָׁלַם וּמָעוֹת בַּמְּדִינָה, אוֹמֵר׀: הֲרֵי הַמָּעוֹת הָהֵם[12]«• מְחוּלָּלִין עַל פֵּירוֹת הָאֵילּוּ. מָעוֹת בִּירוּשָׁלַם וּפֵירוֹת בַּמְּדִינָה, אוֹמֵר׀: הֲרֵי הַמָּעוֹת[13]«• הָאֵלּוּ מְחוּלָּלִין עַל פֵּירוֹת הָהֵם, וּבִלְבַד שֶׁיַּעֲלוּ הַפֵּירוֹת וְיֵאָכְלוּ בִירוּשָׁלַם. **ה'** מָעוֹת נִיכְנָסוֹת לִירוּשָׁלַם וְיוֹצְאוֹת, וּפֵירוֹת נִכְנָסִין וְאֵינָן יוֹצְאִין. רַבָּן {ש} שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר׀: אַף הַפֵּירוֹת נִכְנָסִין וְיוֹצְאִין. **ו'** פֵּירוֹת שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתָּן וְעָבְרוּ בְתוֹךְ יְרוּשָׁלַם, יַחֲזוֹר[14]«• מַעֲשֵׂר שֵׁינִי שֶׁלָּהֶם וְיֵאָכֵל בִּירוּשָׁלַם. וְשֶׁלֹּא נִגְמְרָה {מלא} מְלַאכְתָּן, סַלֵּי עֲנָבִים לַגַּת וְסַלֵּי תְאֵינִים {למ} לַמּוּקְצֶה, **ז'** בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים׀: יַחֲזוֹר מַעֲשֵׂר שֵׁינִי שֶׁלָּהֶם וְיֵאָכֵל בִּירוּשָׁלַם. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים׀: יִיפָּדֶה וְיֵאָכֵל בְּכָל מָקוֹם. רְ' שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה׀ אוֹמֵר׀ מִשֵּׁם רְ' יוֹסֵי[15]«•: לֹא נֶחְלְקוּ בֵית שַׁמַּי וּבֵית הִלֵּל עַל פֵּירוֹת שֶׁלֹּא נִיגְמְרָה מְלַאכְתָּן, שֶׁיִּיפָּדֶה מַעֲשֵׂר שֵׁינִי שֶׁלָּהֶן וְיֵאָכֵל בְּכָל מָקוֹם. וְעַל מַה נֶחֱלָקוּ, {ע} עַל פֵּירוֹת שֶׁנִּיגְמְרָה מְלַאכְתָּן, שֶׁבֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים׀: יַחֲזוֹר מַעֲשֵׂר שֵׁינִי שֶׁלָּהֶן וְיֵאָכֵל בִּירוּשָׁלַם. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים׀: יִיפָּדֶה וְיֵאָכֵל בְּכָל מָקוֹם. {והד} וְהַדְּמַאי, נִכְנָס וְיוֹצֵא וְנִפְדֶּה. **ח'** אִילָן שֶׁהוּא עוֹמֵד בִּפְנִים וְנוֹטֶה לַחוּץ, אוֹ עוֹמֵד בַּחוּץ וְנוֹטֶה בִּפְנִים^[16]: מִכְּנֶגֶד הַחוֹמָה וְלִפְנִים, כְּלִפְנִים. מִכְּנֶגֶד הַחוֹמָה וְלַחוּץ, כְּלַחוּץ. בָּתֵּי הַבַּדִּים שֶׁפִּתְחֵיהֶן לִפְנִים וַחֲלָלָן לַחוּץ, אוֹ שֶׁפִּתְחֵיהֶן^[17] לַחוּץ וַחֲלָלָם לִפְנִים, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים׀: הַכֹּל כְּלִפְנִים. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים׀: מִכְּנֶגֶד הַחוֹמָה וְלִפְנִים, כְּלִפְנִים. וּמִכְּנֶגֶד הַחוֹמָה וְלַחוּץ, כְּלַחוּץ. **ט'** הַלְּשָׁכוֹת, בְּנוּיוֹת בַּקּוֹדֶשׁ וּפְתוּחוֹת לַחוֹל, תּוֹכָן חוֹל וְגַגּוֹתֵיהֶן קוֹדֶשׁ. בְּנוּיוֹת בַּחוֹל[18]*• וּפְתוּחוֹת לַקֹּדֶשׁ*•[19]«, תּוֹכָן קוֹדֶשׁ {וגגו} וְגַגּוֹתֵיהֶן חוֹל. בְּנוּיוֹת בַּקּוֹדֶשׁ וּבַחוֹל וּפְתוּחוֹת לַקּוֹדֶשׁ וְלַחוֹל: תּוֹכָן וְגַגּוֹתֵיהֶן, מִכְּנֶגֶד הַקּוֹדֶשׁ וְלַקּוֹדֶשׁ, קוֹדֶשׁ[20]«, מִכְּנֶגֶד הַחוֹל וְלַחוֹל, חוֹל. **י'** מַעֲשֵׂר שֵׁינִי שֶׁנִּיכְנַס לִירוּשָׁלַם[21]« וְנִיטַּמָּא, בֵּין שֶׁנִּיטַּמָּא בְאַב הַטּוּמְאָה, בֵּין שֶׁנִּיטַּמָּא בִּוְולַד הַטּוּמְאָה, בֵּין בִּפְנִים[22]« בֵּין בַּחוּץ[23]«, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים׀: הַכֹּל יִיפָּדֶה וְיֵאָכֵל בִּפְנִים, חוּץ מִשֶּׁנִּיטַּמָּא בְאַב הַטּוּמְאָה בַּחוּץ. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים׀: הַכֹּל יִיפָּדֶה וְיֵאָכֵל בַּחוּץ, חוּץ מִשֶּׁנִּיטַּמָּא בִּוְולַד הַטּוּמְאָה בִּפְנִים. **י"א'** הַלָּקוּחַ^[24] בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שֶׁנִּיטַּמָּא, יִיפָּדֶה. רְ' יְהוּדָה׀ אוֹמֵר׀: יִיקָּבֵר. אָמְרוּ לוֹ לְרִבִּי׀ יְהוּדָה: {מ} מָה אִם מַעֲשֵׂר שֵׁינִי עַצְמוֹ שֶׁנִּיטַּמָּא, הֲרֵי הוּא נִפְדֶּה, הַלָּקוּחַ^ בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שֶׁנִּיטַּמָּא, אֵינוּ דִין שֶׁיִּפָּדֶה. אָמַר׀ לָהֶם: לֹא, אִם אֲמַרְתֶּם בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי עַצְמוֹ, שֶׁכֵּן הוּא נִפְדֶּה וְטָהוֹר[25]«• בְּרָחוֹק מָקוֹם, {ת} תֹּאמְרוּ בְלָקוּחַ בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר, שֶׁאֵינוּ נִפְדֶּה וְטָהוֹר«• בְּרָחוֹק#[26] מָקוֹם. **י"ב'** צְבִי שֶׁלְּקָחוֹ בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר, וּמֵת, יִיקָּבֵר עַל יְדֵי[27]«• עוֹרוֹ. רְ' שִׁמְעוֹן׀ אוֹמֵר׀: יִיפָּדֶה. לְקָחוֹ חַי וּשְׁחָטוֹ וְנִיטַּמָּא, יִיפָּדֶה. רִבִּי יוֹסֵה אוֹמֵר׀: יִיקָּבֵר. לְקָחוֹ שָׁחוּט וְנִיטַּמָּא, הֲרֵי הוּא כַּפֵּירוֹת. **י"ג'** הַמַּשְׁאִיל קַנְקִינָּיו^[28] {ל}

---

[1] נקדן פרמה מנקד תמיד אות דל"ת של מילה זו בצירי.
[2] המילים "עקיבה אומר בשלשה דינרין כסף" כתב הסופר על גבי המחק. ושמא לפני כן טעה מחמת הדומות.
[3] ק+קיי: קס: "ורבעת", קנ "וּבְרִבְעַת", קיי "וברביעת".
[4] ק+קיי: "אַחַת".
[5] בפרמה מנוקד "לַחֲלֶק" (כוונת הדברים שיקבל חלק, כשכר ההעלאה, וזהו ניקוד משובח).
[6] ק+קיי: " וְשֶׁנִּישְׁתֵּם".
[7] בפרמה אות תי"ו מנוקדת בקמץ/פתח.
[8] ק+קיי כלפנינו. יש כאן סימון צורת סגול שלכאורה הוא סימן להוספה או הגהה, אך אין הוספה או הגהה.
[9] קיי+קנ כלפנינו. קס: ליתא "מה לא" (ואולי קס כתב "אמרו לו להקל"). ועיין לעיל ב,ב, בהערה.
[10] ק+קיי: "שֶׁהֵן".
[11] בפרמה מנוקד "פֵּירוֹתֵיךְ".
[12] קיי כלפנינו. ק: "הַמָּעוֹת הָאֵילּוּ מְחוּלָּלִין עַל פֵּירוֹת הָהֵם".
[13] קיי כלפנינו. ק: "הַפֵּירוֹת הָאֵילּוּ מְחוּלָּלִין עַל הַמָּעוֹת הָהֵם".
[14] קיי כלפנינו. ק נוסף: "וְיִתְרוֹם".
[15] קיי כלפנינו. ק: "שִׁמְעוֹן".
[16] ק+קיי: "לִפְנִים".
[17] ק+קיי: "פִּתְחֵיהֶן".
[18] קיי+קנ כלפנינו. הסופר כתב בטעות הדומות "בנויות בקודש ופתוחות לחול" ותיקן עצמו באמצעות סימון א' ב' לשינוי סדר המילים.
[19] ראו הערה קודמת. עניין נוסף: קיי+קנ כלפנינו. קס: "בַּקּוֹדֶשׁ".
[20] קיי+קנ כלפנינו. קס: "לַקּוֹדֶשׁ" (ואולי זו טעות סופר).
[21] קיי+קנ כלפנינו. קס: "בִּירוּשָׁ׀לַם׀".
[22] קיי כלפנינו. ק: "מִבִּפְנִים".
[23] קיי כלפנינו. ק: "מִבַּחוּץ".
[24] ק+קיי: "הַלּוֹקֵחַ". ולהלן קיי כלפנינו.
[25] קנ כלפנינו. קיי: "בְטָהוֹר". קס: "טָהוֹר". וכן בסמוך.
[26] בפרמה כאן מנוקד "בִּרְחוֹק".
[27] קיי כלפנינו. ק: "יַד".
[28] ק+קיי. ק: "קִינְקֵינָיו". קיי: "קינקניו".

לְמַעֲשֵׂר שֵׁינִי, אַף עַל פִּי גָּפָן, לֹא קָנָה מַעֲשֵׂר. {ז} זָלַף לְתוֹכָן סְתָם, עַד שֶׁלֹּא גָּפָן, לֹא קָנָה מַעֲשֵׂר. וּמִשֶּׁגָּאפָן, קָנָה מַעֲשֵׂר. עַד שֶׁלֹּא גָּפָן, עוֹלוֹת בְּאֶחָד^[1] וּמֵאָה, וּמִשֶּׁגָּפָן, מְקַדְּשׁוֹת«[2] כָּל שֶׁהֵן. עַד שֶׁלֹּא גָּפָן, תּוֹרֵם מֵאַחַת עַל הַכֹּל, וּמִשֶּׁגָּפָן, תּוֹרֵם מִכָּל אַחַת וְאַחַת. **י״ד׳** בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: מְפַתֵּחַ וּמְעָרֶה לַגַּת. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים: מְפַתֵּחַ {וא} וְאֵינוּ צָרִיךְ לְעָרוֹת. בְּמִי דְבָרִים אֲמוּרִים, בְּמְקוֹם«[3] שֶׁדַּרְכָּן לִימָּכֵר^[4] סְתוּמוֹת. אֲבָל בְּמְקוֹם שֶׁדַּרְכָּן לִימָּכֵר פְּתוּחוֹת, לֹא יָצָא קִינְקֵן לַחוּלִּין. אֲבָל«[5] {א} אִם רָצָה לְהַחֲמִיר עַל עַצְמוֹ לִמְכּוֹר בַּמִּידָּה, יָצָא קִינְקֵן לַחוּלִּין. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף הָאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ, {ח} חָבִית זוֹ אֲנִי מוֹכֵר לָךְ חוּץ מִקַּ[נְ]קֵנָּה[6]*#, יָצָא קִינְקֵן לְחוּלִּין.

{פרק ג׳} **הל׳ י״ד׳** **פרק ד׳**

הַמּוֹלִיךְ פֵּירוֹת לְמַעֲשֵׂר שֵׁינִי מִמְּקוֹם הַיּוֹקֶר לִמְקוֹם הַזּוֹל, אוֹ מִמְּקוֹם הַזּוֹל לִמְקוֹם {ה} הַיּוֹקֶר, פּוֹדֵהוּ כְּשַׁעַר מְקוֹמוֹ. הַמֵּבִיא פֵּירוֹת מִן הַגּוֹרֶן לָעִיר, וְכַדֵּי יַיִן מִן הַגַּת לָעִיר, הַשֶּׁבַח לַשֵּׁינִי וְיוֹצָאוֹת^[7]#• מִבֵּיתוֹ. **ב׳** פּוֹדִים מַעֲשֵׂר שֵׁינִי כְּשַׁעַר הַזּוֹל, כְּמוֹת שֶׁהַחֶנְוָנִי לוֹקֵחַ, לֹא כְמוֹת שֶׁהוּא מוֹכֵר. כְּמוֹת שֶׁהַשּׁוּלְחָנִי פּוֹרֵט, לֹא כְמוֹת שֶׁהוּא מְצָרֵף. אֵין פּוֹדִין מַעֲשֵׂר שֵׁינִי אַכְסָרָה. אֶת שֶׁדָּמָיו יְדוּעִים, נִיפְדֶּה עַל פִּי אֶחָד. וְאֶת שֶׁאֵין דָּמָיו יְדוּעִים, נִיפְדֶּה עַל פִּי שְׁלוֹשָׁה, {כ} כְּגוֹן {ש} הַיַּיִן*[8] שֶׁקָּסַס וּפֵירוֹת שֶׁהִרְקִיבוּ וּמָעוֹת שֶׁהֶחֱלִיאוּ. **ג׳** בַּעַל הַבַּיִת אוֹמֵר בְּסֶלַע וְאַחֵר«[9] אוֹמֵר בְּסֶלַע, בַּעַל הַבַּיִת קוֹדֵם, מִפְּנֵי שֶׁהוּא {מו} מוֹסִיף חוֹמֶשׁ. בַּעַל הַבַּיִת אוֹמֵר בְּסֶלַע וְאַחֵר אוֹמֵר בְּסֶלַע וְאֶסָּר«[10], אֶת«[11] שֶׁלַּסֶּלַע וְאֶסָּר קוֹדֵם, {מ} מִפְּנֵי שֶׁהוּא מוֹסִיף עַל הַקֶּרֶן. הַפּוֹדֶה מַעֲשֵׂר שֵׁינִי שֶׁלּוֹ, מוֹסִיף עָלָיו חֲמִישִׁיתוֹ, בֵּין שֶׁהוּא שֶׁלּוֹ בֵּין שֶׁנִּיתַּן לוֹ בְּמַתָּנָה^[12]. **ד׳** מַעֲרִימִים עַל מַעֲשֵׂר שֵׁינִי. כֵּי־צַד: אוֹמֵר אָדָם לִבְנוֹ וּלְבִתּוֹ הַגְּדוֹלִים, לְעַבְדּוֹ וּלְשִׁפְחָתוֹ הָעִיבְרִים, הֵילָךְ {ל[13]*} מָעוֹת^[14] הָאֵילוּ וּפְדֵה לָךְ מַעֲשֵׂר^[15] זֶה. אֲבָל לֹא {י} יֹאמַר כֵּן לִבְנוֹ וּלְבִתּוֹ הַקְּטַנִּים, לְעַבְדּוֹ {ולש} וּלְשִׁפְחָתוֹ הַכְּנַעֲנִים, מִפְּנֵי שֶׁיָּדָן כְּיָדוֹ. **ה׳** הָיָה עוֹמֵד בַּגּוֹרֶן וְאֵין בְּיָדוֹ {מע} מָעוֹת, אוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ: הֲרֵי הַפֵּירוֹת הָאֵילוּ נְתוּנִים לָךְ מַתָּנָה. חוֹזֵר וְאוֹמֵר: הֲרֵי הֵן מְחוּלָּלִין עַל הַמָּעוֹת שֶׁבַּבַּיִת. **ו׳** מָשַׁךְ מִמֶּנּוּ מַעֲשֵׂר בַּסֶּלַע, וְלֹא הִסְפִּיק לִפְדּוֹתוֹ עַד שֶׁיַּעֲמוֹד^[16]• בִּשְׁתַּיִם, נוֹתֵן לוֹ סֶלַע, וּמִסְתַּכֵּר בַּסֶּלַע, וּמַעֲשֵׂר«[17] שֵׁינִי שֶׁלּוֹ. מָשַׁךְ מִמֶּנּוּ מַעֲשֵׂר בִּשְׁתַּיִם, וְלֹא הִיסְפִּיק לִפְדּוֹתוֹ עַד שֶׁעָמַד בְּסֶלַע, נוֹתֵן לוֹ סֶלַע מֵחוּלָּיו וְסֶלַע {שלמע} שֶׁלַּמַּעֲשֵׂר שֵׁינִי שֶׁלּוֹ. אִם הָיָה עַם הָאָרֶץ, נוֹתֵן«[18] לוֹ מִדָּמָיו. **ז׳** הַפּוֹדֶה מַעֲשֵׂר שֵׁינִי וְלֹא קָרָא שֵׁם, רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵר: דַּיּוֹ. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: צָרִיךְ לְפָרֵשׁ. הָיָה מְדַבֵּר עִם הָאִשָּׁה עַל עִיסְקֵי גִיטָּהּ וְקִידּוּשֶׁיהָ, נָתַן לָהּ גִּיטָּהּ וְקִידּוּשֶׁיהָ וְלֹא פֵּירַשׁ, רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵר: דַּיּוֹ. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: צָרִיךְ לְפָרֵשׁ. **ח׳** הַמַּנִּיחַ אֶסָּר וְאָכַל עָלָיו חֶצְיוֹ, וְהָלַךְ לְמָקוֹם אַחֵר וַהֲרֵי הוּא {י} יוֹצֵא בַּפּוּנְדְּיוֹן, אוֹכֵל עָלָיו עוֹד אֶסָּר. הַמַּנִּיחַ {פ} פּוּנְדְּיוֹן וְאָכַל עָלָיו חֶצְיוֹ, וְהָלַךְ לְמָקוֹם אַחֵר וַהֲרֵי הוּא יוֹצֵא בְּאֶסָּר, אוֹכֵל עָלָיו עוֹד פֶּלֶג. {{{המניח אסר שלמעשר שיני ואכל עליו חציו, והלך {ל} למקום אחר והרי הוא יוצא באסר, אוכל עליו עוד פלג.*[19]}}} הַמַּנִּיחַ אֶסָּר שֶׁלְּמַעֲשֵׂר שֵׁינִי, אוֹכֵל {ע} עָלָיו אֶחָד עָשָׂר אֶסָּר וְאֶחָד מִמֵּאָה בָּאֶסָּר. בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: •*[20]• בְּוַודַּיי אֶחָד עָשָׂר, וּבִדְמַיי עֲשָׂרָה. **ט׳** כָּל הַמָּעוֹת הַנִּמְצָאִין, הֲרֵי אֵילּוּ חוּלִּין, אֲפִילּוּ דִּינָרֵי זָהָב עִם הַכֶּסֶף וְעִם הַמָּעוֹת. מָצָא בְּתוֹכָן«[21] חֶרֶשׂ וְכָתוּב עָלָיו מַעֲשֵׂר, הֲרֵי זֶה מַעֲשֵׂר. **י׳** הַמּוֹצֵא כְלִי וְכָתוּב עָלָיו קֳרְבָּן[22]*, רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם הָיָה שֶׁלַּחֶרֶשׂ«[23], הוּא חוּלִּין וּמַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ {ק} קָרְבָּן. וְאִם הָיָה שֶׁלַּמַּתֶּכֶת, הוּא קֳרְבָּן וּמַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ חוּלִּין. אָמְרוּ לוֹ: אֵין דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לִהְיוֹת כּוֹנְסִים חוּלִּין בַּקָּרְבָּן. **י״א׳** הַמּוֹצֵא כֶלִי וְכָתוּב עָלָיו קוּף, קֳרְבָּן. [מֵ<ם>*[24]], מַעֲשֵׂר. דָּלֶת, דְּמַיי. טֵית, טֶבֶל. תָּיו, תְּרוּמָה, שֶׁבִּשְׁעַת סַכָּנָה הָיוּ כוֹתְבִין תָּיו תַּחַת תְּרוּמָה. רְבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: וְכוּלָּם«[25] שֵׁמוֹת אָדָם הֵן. אָמַר רְ׳ יוֹסֵי: אֲפִילּוּ*[26] מָצָא חָבִית מְלֵיאָה פֵּירוֹת וְכָתוּב עָלֶיהָ תְּרוּמָה, הֲרֵי אֵילּוּ חוּלִּין, שֶׁ<אֲ>נִי*[27] אוֹמֵר אֶשְׁתַּקַּד הָיְתָה מְלֵיאָה«[28] תְּרוּמָה, וּפִינָּהּ. **י״ב׳***[29] הָאוֹמֵר לִבְנוֹ, מַעֲשֵׂר שֵׁינִי בְּזָוִית זוֹ, וּמָצָא בְּזָוִית אַחֶרֶת, הֲרֵי אֵלּוּ חוּלִּין. הֲרֵי שָׁם מָנֶה וּמָצָא מָאתַיִם, •הַמָּנֶה מַעֲשֵׂר^[30]• וְהַשְּׁאָר^

---

[1] ק+קיי: ״בְּאַחַת״.
[2] קנ כלפנינו. קס: ״מקדישות״. קיי: ״מתקדשות״.
[3] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״מקום״. וכן בסמוך.
[4] ק+קיי: ״לְהִימָּכֵר״. וכן בסמוך.
[5] קיי כלפנינו. ק: ״וְאִם״ (ליתא ״אבל״).
[6] ק+קיי כלפנינו. הסופר תלה את האות נו״ן (הראשונה) בין השורות. עניין נוסף: בפרמה אות קו״ף מנוקדת בחיריק.
[7] כך כתוב ומנוקד בפרמה. נראה שנקדן פרמה רואה במילה זו כעין המילה ״הוֹצָאוֹת״. וכך ניקד גם הרב יהוסף אשכנזי (מובא במלאכת שלמה). ק+קיי: ״וְיֹצְאוֹת״ (חסר וא״ו, ניקוד לפי קאופמן). ושמא סופר פרמה כיוון לקרוא כ-ק+קיי.
[8] תיקנתי לפי ק+קיי.
[9] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״וְאֶחָד״. וכן בסמוך.
[10] קיי כלפנינו. ק: ״וְאִיסָּר״. וכן בסמוך.
[11] קיי כלפנינו. ק: ליתא ״את״.
[12] ק+קיי: ״מַתָּנָה״.
[13] שומר שורה מוטעה. ק+קיי אין נוסח שונה.
[14] ק+קיי: ״אֶת הַמָּעוֹת״.
[15] ק+קיי: ״אֶת הַמַּעֲשֵׂר הַזֶּה״.
[16] ק+קיי: ״שֶׁעָמַד״.
[17] קיי כלפנינו. ק: ״סֶלַע שֶׁלְּמַעְשֵׂר״.
[18] קיי כלפנינו. ק: ״נותנין״ (ליתא ״לו״).
[19] הסופר עצמו סימן שכל הקטע הזה הוא הכפלה. הסופר התחיל לכתוב ״המניח אסר שלמעשר שיני״ ובטעות כעין הדומות חזר וכפל ״ואכל עליו״ עד ״פלג״. לאחר מכן עמד על טעותו וכתב שוב הכל כהוגן, כולל המילים ״המניח אסר שלמעשר שני״.
[20] קיי נוסף: ״הַכֹּל עֲשָׂרָה. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים״ אך קטע זה חסר גם בפרמה וגם בקאופמן, ובשניהם נוסף ע״י מגיהים מאוחרים. גם הרב יהוסף אשכנזי מחק את המילים הללו (כך מופיע בפירוש ״מלאכת שלמה״). (האם ייתכן שזו השמטה מחמת הדומות שקרתה בכתב יד קדום שהשפיע על מספר כתבי יד?)
[21] קיי כלפנינו. ק: ״בְּתוֹכוֹ״.
[22] ניקוד לפי נקדן פרמה. קס בדרך כלל כותב ״קורבן״, וקנ מנקד את אות קו״ף בקמץ (בלי להדגיש שזה קמץ קטן). וכן בכולם.
[23] קיי כלפנינו. ק: !״שלחרס״! (כנראה טעות).
[24] אות מי״ם נתלתה בין השורות ע״י הסופר. ק+קיי: ״מֵם״.
[25] קיי כלפנינו. ק: ״כּוּלָּם״.
[26] אות למ״ד מתוקנת ע״י הסופר. ק+קיי: כלפנינו (קיי: ״ואפילו״).
[27] ק: ״שני״ קיי+קנ: ״שאני״.
[28] קיי כלפנינו. ק: ליתא ״מלאה״ (השמטה?).
[29] הסופר כתב בטעות ״י״א״, ותיקן עצמו. וייתכן שכתב עוד מילה ומחקה. ק+קיי כלפנינו.
[30] ק+קיי: ליתא ״הַמָּנֶה מַעֲשֵׂר וְ״.

חוּלִּין. מָאתַיִם וּמָצָא מָנֶה, הַכֹּל מַעֲשֵׂר.
{**פרק ד׳**} **הל׳ י״ב** **פרק ה׳**
כֶּרֶם רְבָעִי, מְצַיְּינִים אוֹתוֹ בְּקוֹזְזוֹת אֲדָמָה, {וש
וְשֶׁלָּעוֹרְלָה בְּחַרְסִית, וְשֶׁלִּקְבָרוֹת בַּסִיד, וּמַמְהֶא$
וְשׁוֹפֵךְ. אָמַ|ר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵלוֹ: בְּמֵי דְבָרִים {א
אֲמוּרִים, בַּשְּׁבִיעִית. וְהַצְּנֵיעִים מַנִּיחִים אֶת {המ
הַמָּעוֹת וְאוֹמְ|רִים|: כָּל הַנִּלְקָט מִזֶּה, מְחוּלָּל עַל הַמָּעוֹת
הָאֵילוּ*[1]. **ב׳** כֶּרֶם רְבָעִי עוֹלֶה לִירוּשָׁלַם
מַהֲלַךְ יוֹם «[2]• לְכָל צָד. וְאֵי זֶה הוּא תְחוּמָהּ: אֵילַת מִן
הַדָּרוֹם עַקְרָבַת מִן הַצָּפוֹן, לוֹד מִן הַמַּעֲרָב {והי
וְהַיַּרְדֵּן מִן הַמִּזְרָח. וּמִשֶּׁרַבּוּ הַפֵּירוֹת, הִתְקִינוּ {ש
שֶׁיְּהֵא נִיפְדֶּה סָמוּךְ לַחוֹמָה. וּתְנַיִי הָיָה הַדָּבָר,
אֵמָּתַי שֶׁיִּרְצוּ, יַחֲזוֹר הַדָּבָר לִכְמוֹת שֶׁהָיָה. רִבִּי
יוֹסֵה אוֹמֵ|ר|: מִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, הָיָה הַתְּנַיִי הַזֶּה.
וּתְנַיִי, אֵמָּתַיִי שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, יַחֲזוֹר הַדָּבָר
לִכְמוֹת שֶׁהָיָה. **ג׳** כֶּרֶם רְבָעִי, בֵּית שַׁמַּי
אוֹמְ|רִים|: אֵין לוֹ חוֹמֶשׁ וְאֵין לוֹ בֵּיעוּר. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְ|רִים|:
יֶשׁ לוֹ. בֵּית שַׁמַּי אוֹמְ|רִים|: יֶשׁ לוֹ פֶּרֶט וְיֶשׁ לוֹ {עול
עוֹלְלוֹת, וְהָעֲנִיִּים פּוֹדִין לְעַצְמָן. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְ|רִים|:
כּוּלּוֹ לַגַּת. **ד׳** כֵּי־צַד פּוֹדִין נֶטַע רְבָעִי, {מ
מַנִּיחַ אֶת הַסַּל עַל פִּי שְׁלֹשָׁה, וְאוֹמֵ|ר|: כַּמָּה אָדָם
רוֹצֶה לִפְדּוֹת לוֹ בְסֶלַע עַל מְנַת לְהוֹצִיא יְצָאוֹת«[3]•
מִבֵּיתוֹ. מַנִּיחַ אֶת הַמָּעוֹת, וְאוֹמֵ|ר|: כָּל הַנִּלְקָט מִזֶּה,
מְחוּלָּל עַל הַמָּעוֹת הָאֵלּוּ וּמִכָּךְ כָּךְ«[4] סַלִּים בְּסֶלַע.
ה׳ וּבַשְּׁבִיעִית, פּוֹדֵיהוּ בְשָׁוְויוֹ«#[5]. אִם הָיָה
הַכֹּל מוּבְקָר, אֵין לוֹ אֶלָּא שְׂכַר לְקִיטָה. הַפּוֹדֶה
נֶטַע רְבָעִי שֶׁלּוֹ, מוֹסִיף {חוֹמֶשׁ*[6]} עָלָיו חֲמִישִׁיתוֹ,
בֵּין שֶׁהוּא שֶׁלּוֹ וּבֵין שֶׁנִּיתַּן לוֹ מַתָּנָה. **ו׳**
עֶרֶב יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁלַּפֶּסַח שֶׁלָּרְבִיעִית
וְשֶׁלַּשְּׁבִיעִית, הָיָה בֵּיעוּר^[7]. כֵּי־צַד הָיָה בֵּיעוּר, {נות
נוֹתְנִין תְּרוּמָה וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר לִבְעָלֶיהָ, וּמַעֲשֵׂר
רִאשׁוֹן לִבְעָלָיו, וּמַעֲשֵׂר עָנִי לִבְעָלָיו. וּמַעֲשֵׂר
שֵׁינִי וְהַבִּיכּוּרִים מִתְבַּעֲרִין בְּכָל מָקוֹם. רְ׳ שִׁמְעוֹ|ן|
אוֹמֵ|ר|: הַבִּיכּוּרִים נִיתָּנִין לַכֹּהֲנִים כִּתְרוּמָה«[8]. הַתַּבְשִׁיל,
בֵּית שַׁמַּי אוֹמְ|רִים|: צָרִיךְ לְבַעֵר. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְ|רִים|:
הֲרֵי הוּא כִּמְבוֹעָר. **ז׳** מִי שֶׁהָיוּ לוֹ פֵּרוֹת^[9]•
בִּזְמָן הַזֶּה וְהִגִּיעָה$ שָׁעַת הַבֵּיעוּר, בֵּית שַׁמַּי {א
אוֹמְ|רִים|: צָרִיךְ לְחַלְּלָן עַל הַכֶּסֶף. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְ|רִים|: אֶחָד
שֶׁהֵן כֶּסֶף וְאֶחָד שֶׁהֵן פֵּירוֹת. **ח׳** אָמַ|ר| רְ׳ יְהוּדָה|:
בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ שׁוֹלְחִין אֵצֶל בַּעֲלֵי בָתִּים {שב
שֶׁבַּמְּדִינוֹת, מַהֲרוּ וְהַתְקִינוּ אֶת פֵּירוֹתֵיכֶם עַד
שֶׁלֹּא תַגִּיעַ שָׁעַת הַבֵּיעוּר. עַד שֶׁבָּא רְ׳ עֲקִיבָ|ה|
וְלִימֵּד, שֶׁכָּל«[10] הַפֵּירוֹת שֶׁלֹּא בָאוּ לְעוֹנַת {המע
הַמַּעַשְׂרוֹת, פְּטוּרִין מִן הַבֵּיעוּר. **ט׳** מִי
שֶׁהָיוּ פֵּירוֹתָיו רְחוֹקִים מִמֶּנּוּ, צָרִיךְ לִקְרָאוֹת
לָהֶם שֵׁם. מַעֲשֶׂה בְרַבָּן גַּמְלִיאֵל וְהַזְּקֵינִים {ש
שֶׁהָיוּ בָאִים בִּסְפִינָה, אָמַ|ר| רַבָּן גַּמְלִיאֵל: עִישּׂוּר
שֶׁ<אֲ>נִי[11]* עָתִיד לָמוֹד, נָתוּן לִיהוֹשֻׁעַ, וּמְקוֹמוֹ {מו
מוּשְׂכָּר לוֹ. עִישּׂוּר אַחֵר שֶׁ<אֲ>נִי* עָתִיד לָמוֹד, {נ
נָתוּן לַעֲקִיבָה שֶׁיִּזְכֶּה בוֹ לָעֲנִיִּים, וּמְקוֹמוֹ
מוּשְׂכָּר לוֹ. אָמַ|ר| רְ׳ יְהוֹשֻׁ|עַ|: עִישּׂוּר שֶׁ<אֲ>נִי* עָתִיד {ל
לָמוֹד נָתוּן לְאֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, וּמְקוֹמוֹ {מוש
מוּשְׂכָּר לוֹ. {אמי ר׳[12]*} וְנִתְקַבְּלוּ זֶה מִזֶּה שָׂכָר. **י׳**
בַּמִּנְחָה בְיוֹם טוֹב הָיוּ מִתְוַדִּים. כֵּי־צַד {ה
הָיָה וִידּוּיִ: בִּיעַרְתִּי הַקּוֹדֶשׁ מִן הַבַּיִת[13]°, זֶה
מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְנֶטַע רְבָעִי. נְתַתִּיו לַלֵּוִי°, זֶה
מַעְשַׂר לֵוִי. וְגַם נְתַתִּיו°, זֶה תְּרוּמָה«[14]• וּתְרוּמַת
מַעֲשֵׂר. לַגֵּר לַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה°, זֶה מַעֲשֵׂר עָנִי,
הַלֶּקֶט וְהַשִּׁכְחָה וְהַפֵּאָה, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן
מְעַכְּבִין אֶת הַוִּוידּוּיִ. מִן הַבַּיִת°, זוֹ«[15] חַלָּה.
י״א כְּכָל מִצְוָתְךָ אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי°*[16], {הָאִם} <הָא אִם>*[17]
הִקְדִּים מַעֲשֵׂר שֵׁינִי לָרִאשׁוֹן, אֵינוּ יָכוֹל
לְהִתְוַדּוֹת. לֹא עָבַרְתִּי מִמִּצְווֹתֶיךָ°, וְלֹא^[18] {הפ
הִפְרַשְׁתִּיו[19] מִמִּין עַל שֶׁאֵינוּ מִינוֹ, לֹא מִן {ה
הַתָּלוּשׁ עַל הַמְחוּבָּר, וְלֹא מִן הַמְחוּבָּר עַל {ה
הַתָּלוּשׁ, וְלֹא מִן הֶחָדָשׁ עַל הַיָּשָׁן, וְלֹא מִן {הי
הַיָּשָׁן עַל הֶחָדָשׁ. וְלֹא שָׁכָחְתִּי°, לֹא שָׁכַחְתִּי
מִלְּבָרֶכְךָ וּמִלְּהַזְכִּיר שִׁמְךָ עָלָיו. **י״ב**
לֹא אָכַלְתִּי בְאוֹנִי מִמֶּנּוּ°, {הָאִם} <הָא אִם>* אֲכָלוֹ בַאֲנִינָה
אֵינוּ יָכוֹל לְהִתְוַדּוֹת. וְלֹא בִיעַרְתִּי מִמֶּנּוּ {ב
בְּטָמֵא°, {הָאִם} <הָא אִם>* הִפְרִישׁוֹ בְטוּמְאָה אֵינוּ יָכוֹל
לְהִתְוַדּוֹת. וְלֹא נָתַתִּי מִמֶּנּוּ לְמֵת°, לֹא לָקַחְתִּי
מִמֶּנּוּ אָרוֹן וְתַכְרִיכִין לַמֵּת, וְלֹא נְתַתִּיו {לאו
לְאוֹנְנִים אֲחֵרִים. שָׁמַעְתִּי בְקוֹל יי אֱלֹהָי°, {ה
הֲבֵאתִיו לְבֵית הַבְּחִירָה. עָשִׂיתִי כְּכֹל אֲשֶׁר
צִוִּיתָנִי°, שָׂמַחְתִּי וְשִׂימַּחְתִּי בוֹ. **י״ג**

---

[1] נראה שאות אל״ף כתב הסופר על המחק. ק+קיי: כלפנינו.
[2] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״אֶחָד״.
[3] קיי כלפנינו. ק: ״יְצִיאוֹת״.
[4] קיי כלפנינו. ק: ״וּמִכָּךְ״.
[5] בפרמה מנוקד: !״בְשׁוֹוָיוְ״!. **עניין נוסף:** קיי כלפנינו. ק: ״כְשָׁוְויוֹ״.
[6] מילה זו חסרה בכתבי היד ק+קיי. מחקתי מילה זו שכנראה היא כפל גרסה: 1. ״מוסיף חומש״ 2. ״מוסיף עליו חמישיתו״.
[7] ק+קיי: ״הַבֵּיעוּר״. ובסמוך, קיי כלפנינו.
[8] קיי כלפנינו. ק: ״בִּתְרוּמָה״.
[9] ק+קיי בכתיב מלא: ״פֵּירוֹת״.
[10] קיי כלפנינו. ק: ״כָּל״.
[11] קס: ״שני״. קיי+קנ: ״שֶׁאֲנִי״. וכן בסמוך.
[12] זוהי טעות מחמת הדומות. וליתא ק+קיי.
[13] דברים כו.
[14] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״תרומה ו״.
[15] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״זֶה״.
[16] יש תיקון באות יו״ד האחרונה. ק+קיי כלפנינו.
[17] כך ק+קיי. וכן בכולם להלן.
[18] וא״ו הנשוא. ק+קיי: ״לֹא״.
[19] קס כלפנינו. קיי+קנ: ״הִפְרַשְׁתִּי״.

הַשְׁקִיפָה מִמְּעוֹן קָדְשְׁךָ מִן הַשָּׁמַיִם°, עָשִׂינוּ מַה שֶׁגָּזַרְתָּה עָלֵינוּ, אַף אַתָּה עֲשֵׂה מַה שֶׁהִבְטַחְתָּנוּ, הַשְׁקִיפָה מִמְּעוֹן קָדְשְׁךָ מִן הַשָּׁמַוִים וּבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ אֶת יִשְׂרָאֵל° בְּבָנִים וּבְבָנוֹת. וְאֵת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לָנוּ°, בְּטַל וּבְמָטָר וּבְוַלְדוֹת[#1] בְּהֵמָה. כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּה[^2] לַאֲבוֹתֵינוּ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ°, כְּדֵי שֶׁתִּתֵּן טַעַם בַּפֵּירוֹת. **י״ד׳** מִיכָּן אָמָרוּ: {י} יִשְׂרָאֵל וּמַמְזֵירִים מִתְוַדִּים, אֲבָל לֹא גֵרִים וְלֹא עֲבָדִים מְשׁוּחְרָרִים, שֶׁאֵין לָהֶם חֵלֶק בָּאָרֶץ. רְבִּי מֵאִיר אוֹמֵרו: אַף לֹא כֹהֲנִים וּלְוִיִּם, שֶׁלֹּא נָטְלוּ {ח} חֵלֶק בָּאָרֶץ. רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵרו: יֵשׁ לָהֶם עָרֵי מִגְרָשׁ. **י״ה׳** יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל הֶעֱבִיר הוֹדָיַית {ה} הַמַּעֲשֵׂר. אַף הוּא בִּיטֵּל אֶת הַמְעוֹרְרִים, וְאֶת הַנּוֹקְפִים[#3]. וְעַד יָמָיו הָיָה פַּטִּישׁ מַכֶּה בִירוּשָׁלַםִ, וּבְיָמָיו אֵין אָדָם צָרִיךְ לִשְׁאוֹל עַל הַדְּמַיִי.

חסלת מעשר שיני

פרקי ה׳

מסכת חלה פרק א׳

חֲמִשָּׁה דְבָרִים חַיָּבִין בַּחַלָּה: הַחִטִּים וְהַשְּׂעוֹרִים וְהַכּוּסְמִין וְשִׁבּוֹלֶת שׁוּעָל וְהַשִּׁיפוֹן[^4]. הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין בַּחַלָּה, וּמִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, וַאֲסוּרִים {ב} בֶּחָדָשׁ מִלִּפְנֵי הַפֶּסַח, וּמִלִּקְצוֹר מִלִּפְנֵי הָעוֹמֶר. אִם הִשְׁרִישׁוּ קוֹדֶם לָעוֹמֶר, הָעוֹמֶר מַתִּירָן[«5]. וְאִם לָאו[*6], אֲסוּרִין עַד שֶׁיָּבֹא הָעוֹמֶר הַבָּא. **ב׳** הָאוֹכֵל מֵהֶן כַּזַּיִת מַצָּה בַּפֶּסַח, יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ. {כ} כַּזַּיִת חָמֵץ, חַיָּב בַּהִיכָּרֵת[#7]. נִתְעָרֵב אֶחָד מֵהֶם {ב} בְּכָל הַמִּינִין[«8], הֲרֵי זֶה עוֹבֵר בַּפֶּסַח. הַנּוֹדֵר מִן הַפַּת וּמִן הַתְּבוּאָה, אָסוּר בָּהֶן, דִּבְרֵיו רְ׳ מֵאִיר. וַחֲכָמִוים אוֹמְורִים: הַנּוֹדֵר מִן הַדָּגָן אֵינוּ אָסוּר אֶלָּא מֵהֶן. וְחַיָּבִין בַּחַלָּה וּבַמַּעַשְׂרוֹת. •[^9] אֵילּוּ חַיָּבִין בַּחַלָּה וּפְטוּרִים מִן הַמַּעַשְׂרוֹת: הַלֶּקֶט, וְהַשִּׁכְחָה, וְהַפֵּאָה, וְהַהֶבְקֵר, וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁנִּיטְּלָה תְּרוּמָתוֹ, וּמַעֲשֵׂר {ש} שֵׁינִי וְהֶקְדֵּשׁ שֶׁנִּפְדּוּ, וּמוֹתַר[&] הָעוֹמֶר, וּתְבוּאָה שֶׁלֹּא הֵבִיאָה שָׁלִישׁ[#«10]. רְ׳ אֶלְעָזָר אוֹמֵרו: תְּבוּאָה {של} שֶׁלֹּא הֵבִיאָה שָׁלִישׁ[#], פְּטוּרָה מִן הַחַלָּה. **ג׳** אֵילּוּ חַיָּבִין בַּמַּעַשְׂרוֹת וּפְטוּרִין מִן הַחַלָּה: {ה} הָאוֹרֶז, וְהַדּוֹחַן, וְהַפְּרָגִים, וְהַשֻּׂמְשְׁמִין[&], •וְהַקִּטְנִיּוֹת, וּפָחוּת מֵחֲמֵשֶׁת רְבָעִים בִּתְבוּאָה.[«11]• הַסִּיפְגָּנִים[#«12], וְהַדִּבְשָׁנִים[&«13], וְהָאִסְקָרִיטִין[#«14], וְחַלַּת[«15] הַמַּסְרֵת, וְהַמְדוּמָּע, פְּטוּרִין מִן הַחַלָּה. **ד׳** עִיסָּה שֶׁתְּחִילָּתָהּ סִיפְגָּנִים וְסוֹפָהּ סִיפְגָּנִים, פְּטוּרָה מִן הַחַלָּה. תְּחִילָּתָהּ עִיסָּה וְסוֹפָהּ סִיפְגָּנִים, תְּחִילָּתָהּ {ס} סִיפְגָּנִים וְסוֹפָהּ עִיסָּה, חַיֶּיבֶת בַּחַלָּה. וְכֵן {ה} הַקְּנוּבְקָאוֹת[^#16] חַיָּיבוֹת. **ה׳** הַמְּעִיסָּה: בֵּית שַׁמַּי פּוֹטְרִין, וּבֵית הֶלֵּל מְחַיְּיבִין. הַחֲלִיטָה[^#17]: בֵּית שַׁמַּי מְחַיְּיבִין, וּבֵית הֶלֵּל פּוֹטְרִין. חַלּוֹת תּוֹדָה וּרְקִיקֵי נָזִיר: עֲשָׂאָן לְעַצְמוֹ, פָּטוּר. לִמְכּוֹר בַּשּׁוּק, חַיָּב. **ו׳** נַחְתּוֹם שֶׁעָשָׂה שְׂאוֹר[*18] לְחַלֵּק, חַיָּב בַּחַלָּה. נָשִׁים שֶׁנָּתְנוּ לַנַּחְתּוֹם לַעֲשׂוֹת לָהֶם שְׂאוֹר, אִם אֵין בְּשֶׁלְּאַחַת מֵהֶן כַּשֵּׁיעוּר, פְּטוּרָה מִן הַחַלָּה. **ז׳** עִיסַּת הַכְּלָבִים, בִּזְמַן שֶׁהָרוֹעִים אוֹכְלִין מִמֶּנָּה, חַיֶּיבֶת בַּחַלָּה, וּמְעָרְבִין בָּהּ, וּמִשְׁתַּתְּפִין בָּהּ, וּמְבָרְכִין עָלֶיהָ, וּמְזַמְּנִין[#19]• עָלֶיהָ, וְנֶעֱשֵׂת[&] בְּיוֹם טוֹב, וְיוֹצֵא בָהּ אָדָם יְדֵי חוֹבָתוֹ בַּפֶּסַח. אִם אֵין הָרוֹעִים {אוכ} אוֹכְלִין [מִמֶּנָּה[20]*], אֵינָהּ חַיֶּיבֶת בַּחַלָּה, וְאֵין מְעָרְבִין בָּהּ, וְאֵין מִשְׁתַּתְּפִין בָּהּ, אֵין[^21] מְבָרְכִין עָלֶיהָ, וְאֵין {מ} מְזַמְּנִין עָלֶיהָ, וְאֵינָהּ נֶעֱשֵׂת בְּיוֹם טוֹב, וְאֵין אָדָם יוֹצֵא בָהּ יְדֵי חוֹבָתוֹ בַּפֶּסַח. בֵּין [כָּךְ[22]*] וּבֵין כָּךְ, מְטַמָּא[&] טוּמְאַת אוֹכָלִים. **ח׳** הַחַלָּה וְהַתְּרוּמָה, {ח} חַיָּבִין עֲלֵיהֶן מִיתָה וְחוֹמֶשׁ, וַאֲסוּרִין לַזָּרִים, וְהֵן נִיכְסֵי כֹהֵן, וְעוֹלִין בְּאֶחָד וּמֵאָה, וּטְעוּנִים רְחִיצַת יָדַיִם וְהַעֲרֵב שֶׁמֶשׁ, וְאֵינָן נִיטָּלִין[«23] מִן הַטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא, אֶלָּא מִן הַמּוּקָף, וּמִן הַדָּבָר הַגָּמוּר. הָאוֹמֵר: כָּל גּוֹרְנִי תְרוּמָה וְכָל עִיסָּתִי חַלָּה, לֹא אָמַר כְּלוּם, עַד שֶׁיְּשַׁיֵּיר מִקְצָת.

{פרק א׳} הל׳ ח׳[24] פרק ב׳

פֵּירוֹת חוּצָה[«25] לָאָרֶץ שֶׁנִּיכְנְסוּ לָאָרֶץ, חַיָּבִין {ב} בַּחַלָּה. יָצְאוּ מִיכָּן לַשָּׁם[&]: רְ׳ אֱלִיעֶזֶרו מְחַיֵּיב, וּרְבִּי עֲקִיבָוהו פוֹטֵר. **ב׳** עֲפַר חוּצָה לָאָרֶץ שֶׁבָּא בִסְפִינָה לָאָרֶץ, חַיָּב בַּמַּעַשְׂרוֹת וּבַשְּׁבִיעִית. אָמַורו רְ׳ יְהוּדָוהו: אֵימָתַי, בִּזְמַן שֶׁהַסְּפִינָה גוֹשֶׁשֶׁת. עִיסָּה שֶׁנִּילוֹשָׁה בְמֵי פֵירוֹת, חַיֶּיבֶת בַּחַלָּה, וְנֶאֱכֶלֶת {בי} בְּיָדַיִם מוּסְאָבוֹת[«26]. **ג׳** הָאִשָּׁה יוֹשֶׁבֶת וְקוֹצָה חַלָּתָהּ עֲרוּמָּה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא יְכוּלָה לְכַסּוֹת אֶת[«27] עַצְמָהּ, אֲבָל לֹא הָאִישׁ. מִי שֶׁאֵינוּ יָכוֹל

---

[1] בפרמה אות דל״ת מנוקדת בשורוק.
[2] ק+קיי: ״נִשְׁבַּעְתָּ״ כבתנ״ך.
[3] בפרמה אות נו״ן מנוקדת בשורוק.
[4] קס+קיי: ״וְשִׁיפוֹן״ (אך קנ כלפנינו).
[5] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״מַתִּירֵין״.
[6] ק+קיי כלפנינו. מילה זו כתב הסופר בשוליים, צמוד לשורה, אולי בגלל תקלה בתכנון השורה.
[7] בפרמה אות ה״א מנוקדת בצירי.
[8] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״המניין״.
[9] ק+קיי: יש כאן הלכה חדשה.
[10] קיי+קנ כלפנינו. קס ״שלוש״. ולעניין הניקוד: בפרמה אות שי״ן מנוקדת בשווא. וכן בסמוך.
[11] קיי כלפנינו. ק: ליתא ״והקטניות... בתבואה״ אלא הנוסח הוא: ״וְהַשֻּׂמְשְׁמִים, וְהַסִּיפְגָּנִין״ וכנראה אין מדובר בהשמטה.
[12] ניקוד לפי פרמה. ק: ״וְהַסִּיפָגְנִין״. קיי: ״והספגנין״.
[13] קיי כלפנינו בכתיב חסר. ק בכתיב מלא: ״וְהַדִּיבְשָׁנִים״.
[14] בפרמה אות קו״ף מנוקדת בשווא. קיי כלפנינו בכתיב חסר. ק בכתיב מלא: ״וְהָאִיסְקָרִיטִים״.
[15] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״חַלּוֹת מַסְרֵת״.
[16] קנ כלפנינו. קס: ?״הקנוקיבות״?, קיי: ״הקנוקעות״. <u>עניין נוסף:</u> בפרמה אות נו״ן מנוקדת בשורוק.
[17] קנ כלפנינו, אך מנוקד !״הֶחְלִיטָה״!. קס: ״החליט״, קיי: ״החלוטה״.
[18] ק+קיי כלפנינו. אות אל״ף מתוקנת ע״י הסופר. לפיכך, הסופר כתב בשוליים אות אל״ף כדי להבהיר שכוונתו לאות זו.
[19] בפרמה מנוקד: ״וּמְזַמְּנִין״. וכן להלן.
[20] ק+קיי כלפנינו. מילה זו נוספה בשוליים ע״י הסופר (או הנקדן?).
[21] ק+קיי: ״וְאֵין״.
[22] הסופר תלה מילה זו בין השורות. וכן ק+קיי.
[23] קיי+קנ כלפנינו. קס כנראה: ״נוטלים״.
[24] בקאופמן ״ט״״, מפני שיש הלכה חדשה לעיל ״אלו חייבין בחלה״.
[25] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״חוּץ״.
[26] קס כלפנינו. קיי+קנ: ״מְסוֹאֲבוֹת״.
[27] קיי כלפנינו. ק: ליתא ״אֶת״.

לַעֲשׂוֹת עִיסָּתוֹ בְטַהֲרָה, יַעֲשֶׂנָּה קַבִּים, וְאַל[1]« יַעֲשֶׂנָּה בְטוּמְאָה. רְ' עֲקִיבָה אוֹמֵר: יַעֲשֶׂנָּה בְטוּמְאָה וְאַל {יעש} יַעֲשֶׂנָּה קַבִּים, שֶׁכַּשֵּׁם שֶׁהוּא קוֹרֵא לַטְּהוֹרָה, כָּךְ הוּא קוֹרֵא לַטְּמֵאָה, לָזוֹ קוֹרֵא חַלָּה בְשֵׁם[2]^• וְלָזוֹ קוֹרֵא חַלָּה בְשֵׁם^•, אֲבָל קַבִּים אֵין לָהֶם[3]^• חֵלֶק בְּשֵׁם^•. **ד'** הָעוֹשֶׂה עִיסָּתוֹ קַבִּים וְנָגְעוּ זֶה בָזֶה, פְּטוּרִין מִן {ה} הַחַלָּה עַד שֶׁיִּשּׁוֹכוּ[4]^•. רְ' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אַף הָרוֹדֶה וְנוֹתֵן[5]« לַסַּל, הַסַּל מְצָרְפָן לַחַלָּה. **ה'** הַמַּפְרִישׁ חַלָּתוֹ קֶמַח, אֵינָהּ חַלָּה, וְגָזֵל בְּיַד כֹּהֵן. הָעִיסָּה עַצְמָהּ, חַיֶּיבֶת בַּחַלָּה. וְהַקֶּמַח, אִם יֵשׁ בּוֹ כַשֵּׁיעוּר, חַיָּיב בַּחַלָּה. {ואס} וַאֲסוּרָה לַזָּרִים, דִּבְרֵי רְ' יְהוֹשֻׁעַ. אָמְרוּ לוֹ: מַעֲשֶׂה {ו} וּקְפָשָׂהּ זָקֵן זָר. אָמַר לָהֶן: אַף הוּא קִילְקֵל לְעַצְמוֹ וְתִיקֵּן לַאֲחֵירִים. **ו'** חֲמֵשֶׁת רְבָעִים קֶמַח, חַיָּיבִין בַּחַלָּה. הֵן וּסְאוֹרָן[6]^ וּמוּרְסָנָן חֲמֵשֶׁת רְבָעִים, חַיָּיבִין. נִיטַּל מוּרְסָנָן מִתּוֹכָן וְחָזַר לְתוֹכָן, הֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרִין. **ז'** שֵׁיעוּר הַחַלָּה, אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה. הָעוֹשֶׂה עִיסָּה לְעַצְמוֹ, וְהָעוֹשֶׂה לְמִשְׁתֵּה[7]« בְנוֹ, אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה. נַחְתּוֹם שֶׁהוּא עוֹשֶׂה לִמְכּוֹר בַּשּׁוּק, וְכֵן הָאִשָּׁה שֶׁהִיא עוֹשָׂה לִמְכּוֹר בַּשּׁוּק, אֶחָד מֵאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה. נִיטַּמָּאת עִיסָּתָהּ שׁוֹגֶגֶת אוֹ אֲנוּסָה, אֶחָד מֵאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה. {ני} נִיטַּמָּאת מְזִידָה, אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא הַחוֹטֵא[8]« נִשְׂכָּר. **ח'** רְ' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: נִיטֶּלֶת[9]« מִן הַטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא. כֵּי־צַד: עִיסָּה טְהוֹרָה וְעִיסָּה טְמֵיאָה, נוֹטֵל כְּדֵי חַלָּה מֵעִיסָּה שֶׁלֹּא הוּרְמָה חַלָּתָהּ, וְנוֹתֵן פָּחוּת מִכַּבֵּיצָה בָאֶמְצַע, כְּדֵי שֶׁיִּטּוֹל מִן הַמּוּקָּף. וַחֲכָמִים אוֹסְרִים.

{פרק ב'} **הלכ' ח'** **פרק ג'**

אוֹכְלִין עֲרַיִי מִן הָעִיסָּה, עַד שֶׁתִּתְגַּלְגֵּל[10]«• בַּחִיטִּים {ות} וְתִתַּמְטֵם[11]#• בַּשְּׂעוֹרִין. גִּילְגְּלָהּ בַּחִיטִּים וְטִימְטְמָהּ בַּשְּׂעוֹרִים, הָאוֹכֵל מִמֶּנָּה חַיָּיב מִיתָה. כֵּיוָן שֶׁהִיא נוֹתֶנֶת אֶת הַמַּיִם, מַגְבַּהַת[12]* חַלָּתָהּ, בִּלְבַד[13]^ שֶׁיְּהֵא[14]«• שָׁם חֲמֵשֶׁת רְבָעִים קֶמַח. **ב'** נִידְמָעָה עִיסָּתָהּ עַד שֶׁלֹּא גִילְגְּלָהּ[15]#•, פְּטוּרָה, שֶׁהַמְּדוּמָּע פָּטוּר. {ומשי} וּמִשֶּׁיִּגִילְגְּלָהּ[16]^, חַיֶּיבֶת. נוֹלַד לָהּ סְפֵק טוּמְאָה עַד שֶׁלֹּא גִילְגְּלָה, תֵּעָשֶׂה בְטוּמְאָה, וּמִשֶּׁגִּי[לְ]גְּלָה[17]*, תֵּעָשֶׂה {ב} בְטַהֲרָה. **ג'** הִקְדִּישָׁה עִיסָּתָהּ עַד שֶׁלֹּא {גיל} גִילְגְּלָה, וּפְדָיִיתָהּ, חַיֶּיבֶת. מִשֶּׁגִּילְגְּלָה, וּפְדָיִיתָהּ, חַיֶּיבֶת. הִקְדִּישַׁתָּהּ עַד שֶׁלֹּא גִילְגְּלָה, וְגִילְגְּלָהּ הַגִּזְבָּר, וְאַחַר כָּךְ פְּדָיֵיאתָהּ[18]^, פְּטוּרָה, שֶׁבִּשְׁעַת חוֹבָתָהּ הָיְתָה פְּטוּרָה. **ד'** כַּיּוֹצֵא בוֹ: הַמַּקְדִּישׁ פֵּירוֹתָיו עַד שֶׁלֹּא בָאוּ לְעוֹנַת הַמַּעַשְׂרוֹת, וּפְדָיָין, חַיָּיבִין. וּמִשֶּׁבָּאוּ[19]^ לְעוֹנַת הַמַּעַשְׂרוֹת, וּפְדָיָין, חַיָּיבִים. {ה} הִקְדִּישָׁן עַד שֶׁלֹּא נִיגְמָרוּ, גְּמָרָן[20] הַגִּזְבָּר, וְאַחַר כָּךְ פְּדָיָין[21]«, פְּטוּרִין, שֶׁבִּשְׁעַת חוֹבָתָן הָיוּ פְּטוּרִין. **ה'** נָכְרִי שֶׁנָּתַן לְיִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת לוֹ עִיסָּה, {א} פְּטוּרָה מִן הַחַלָּה. נְתָנָהּ לוֹ מַתָּנָה, עַד שֶׁלֹּא גִילְגֵּל[22]«, חַיָּיב, וּמִשֶּׁיִּגִילְגֵּל[23]*, פָּטוּר. הָעוֹשֶׂה עִיסָּה עִם הַנָּכְרִי, אִם אֵין בְּשֶׁלְּיִשְׂרָאֵל כַּשֵּׁיעוּר, פְּטוּרָה[24]«• מִן הַחַלָּה. **ו'** גֵּר שֶׁנִּתְגַּיֵּיר וְהָיְתָה לוֹ עִיסָּה, נֶעֱשֵׂית עַד שֶׁלֹּא נִיתְגַּיֵּיר, פָּטוּר, וּמִשֶּׁנִּיתְגַּיֵּיר, חַיָּיב. וְאִם סָפֵק, חַיָּיב, וְאֵין חַיָּיבִין עָלֶיהָ חוֹמֶשׁ. רְ' עֲקִיבָה אוֹמֵר: הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הַקְּרִימָה בַתַּנּוּר. **ז'** הָעוֹשֶׂה עִיסָּה מִן הַחִיטִּים וּמִן הָאוֹרֶז, אִם יֵשׁ בָּהּ טַעַם דָּגָן, חַיֶּיבֶת בַּחַלָּה, וְיוֹצֵא בָהּ אָדָם יְדֵי חוֹבָתוֹ {ב} בַּפֶּסַח. וְאִם אֵין בָּהּ טַעַם דָּגָן, אֵינָהּ חַיֶּיבֶת בַּחַלָּה, וְאֵין אָדָם יוֹצֵא בָהּ יְדֵי חוֹבָתוֹ בַּפֶּסַח. **ח'** הַנּוֹטֵל שְׂאוֹר מֵעִיסָּה שֶׁלֹּא הוּרְמָה חַלָּתָהּ וְנוֹתֵן לְתוֹךְ עִיסָּה שֶׁהוּרְמָה חַלָּתָהּ, אִם יֵשׁ לוֹ פַּרְנָסָה מִמָּקוֹם אַחֵר, מוֹצִיא לְפִי חֶשְׁבּוֹן. וְאִם לָאו, מוֹצִיא חַלָּה אַחַת לַכֹּל[25]^•. כַּיּוֹצֵא בוֹ: זֵיתֵי מַסִּיק[26] {ש} שֶׁנִּיתְעָרְבוּ עִם זֵיתֵי נִיקּוּף, עִינְּבֵי בָצִיר[27]«• עִם עִינְּבֵי עוֹלֵלוֹת, אִם יֵשׁ לוֹ פַּרְנָסָה מִמָּקוֹם אַחֵר, מוֹצִיא לְפִי חֶשְׁבּוֹן. וְאִם לָאו, מוֹצִיא תְרוּמָה וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר לַכֹּל^, וּשְׁאָר[28]^• מַעֲשֵׂר[29]«• וּמַעֲשֵׂר שֵׁינִי לְפִי חֶשְׁבּוֹן. **ט'** הַנּוֹטֵל שְׂאוֹר מֵעִיסַּת חִיטִּים וְנוֹתֵן לְתוֹךְ עִיסַּת הָאוֹרֶז, אִם יֵשׁ בָּהּ טַעַם דָּגָן חַיֶּיבֶת בַּחַלָּה. וְאִם לָאו, פְּטוּרָה. וְאִם[30]^ כֵּן, לָמָּה אָמְרוּ הַטֶּבֶל אוֹסֵר כָּל שֶׁהוּא, {מ} מִין בְּמִינוֹ. וְשֶׁלֹּא בְמִינוֹ, בְנוֹתֵן טַעַם.

{פרק ג'} **הל' ט'** **פרק ד'**

שְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁעָשׂוּ שְׁנֵי קַבִּים, וְנָגְעוּ זֶה בָזֶה, אֲפִילוּ הֵן מִמִּין אֶחָד, פְּטוּרִין. וּבִזְמַן[31]^ שֶׁהֵן {ש} שֶׁלְּאִשָּׁה אַחַת, מִין בְּמִינוֹ, חַיָּיב, וְשֶׁלֹּא בְמִינוֹ, פָּטוּר. **ב'** אֵי זֶה הוּא מִין בְּמִינוֹ: הַחִיטִּים אֵינָן מִצְטָרְפוֹת עִם הַכֹּל, אֶלָּא עִם הַכּוּסְּמִים[32]«.

---

[1] קיי(+קנ, ברמז) כלפנינו. קס: "לֹא".
[2] קס+קיי: "לַשֵּׁם" (אך קנ כלפנינו). וכן בכולם.
[3] ק+קיי: "בָּהֶם".
[4] ק+קיי: "שֶׁיִּשּׁוּבוּ".
[5] קיי+קנ כלפנינו. קס: "וְנוֹתְנָן".
[6] ק+קיי: "וּשְׂאוֹרָן".
[7] קיי כלפנינו. ק: "וְהָעוֹשֶׂה מִשְׁתֶּה לִבְנוֹ".
[8] קיי כלפנינו. ק: "חוֹטֵא".
[9] קיי כלפנינו. ק: "נוֹטֶלֶת" (ואולי צריך לנקד "נוּטֶלֶת").
[10] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁתִּתְגַּלְגֵּל".
[11] ניקדתי לפי פרמה. קנ מנקד: "וְתִתַּמְטֵם". אך הכתיב ק+קיי כלפנינו.
[12] ניקדתי לפי פרמה. קנ מנקד: "מַגְבֶּהֶת".
[13] ק+קיי: "וּבִלְבַד".
[14] ק כלפנינו. קיי: "שֶׁלֹּא יְהֵא".
[15] מילה זו בכל הלכה ב' ניקדתי לפי פרמה, וכפי שניקד נקדן קאופמן בהלכה הבאה (בהלכה זו ניקד את אות ה"א !במפיק!, וכן ניקד את אות גימ"ל בשווא).
[16] ק+קיי הכתיב: "וּמִשֶּׁגִּילְגְּלָהּ".
[17] אות למ"ד נתלתה ע"י הסופר. וכן ק+קיי.
[18] ק+קיי הכתיב: "פְּדָיַיתָּה".
[19] ק+קיי: "מִשֶּׁבָּאוּ".
[20] קס+קיי כלפנינו. קנ: "וּגְמָרָן".
[21] ק כלפנינו. קיי: "פְּדָאָן".
[22] קיי+קנ כלפנינו. קס: "נִיתְגַּלְגֵּל".
[23] אות גימ"ל הראשונה מתוקנת ע"י הסופר מאות למ"ד. עניין נוסף: קיי+קנ: "מִשֶּׁגִּילְגֵּל". קס: "מִשֶּׁנִּיתְגַּלְגֵּל".
[24] קיי כלפנינו. ק: "פָּטוּר".
[25] ק+קיי: "עַל הַכֹּל". ולהלן קיי כלפנינו.
[26] קיי כלפנינו. קנ ניקד "מֶסֶיק" ואולי רומז לנוסח אחר.
[27] קיי כלפנינו. ק נוסף: "שֶׁנִּתְעָרְבוּ עִם".
[28] ק+קיי: "וְהַשְּׁאָר".
[29] קיי+קנ כלפנינו. קס: "הַמַּעֲשֵׂר".
[30] ק+קיי: "אִם".
[31] ק+קיי: "בִּזְמַן".
[32] ק כלפנינו. קיי: "הכוסמין".

הַשְּׂעוֹרִים מִצְטָרְפוֹת עִם הַכֹּל, חוּץ מִן הַחִיטִּים. רְ׳ יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר: וּשְׁאָר[1]« הַמִּינִין מִצְטָרְפִין זֶה {ע} עִם זֶה. **ג׳** שְׁנֵי קַבִּין, וְקַב אוֹרֶז וְקַב תְּרוּמָה בָּאֶמְצַע, אֵינָן מִצְטָרְפִין[2]«. דָּבָר שֶׁנִּיטְּלָה חַלָּתוֹ בָּאֶמְצַע, מִצְטָרְפִין•^[3], שֶׁכְּבָר נִיתְחַיֵּיב בַּחַלָּה. **ד׳** קַב חָדָשׁ וְקַב יָשָׁן שֶׁנָּשְׁכוּ[4]« זֶה בָזֶה, רְ׳ יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: יִטּוֹל מִן הָאֶמְצַע, וַחֲכָמִים אוֹסְרִים. הַנּוֹטֵל חַלָּה מִן הַקַּב, רְ׳ עֲקִיבָה אוֹמֵר: חַלָּה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינָהּ חַלָּה. **ה׳** שְׁנֵי קַבִּים שֶׁנִּיטְּלָה חַלָּתָן שֶׁלָּזֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְשֶׁלָּזֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ, חָזַר וַעֲשָׂאָן עִיסָּה אַחַת, רְ׳ עֲקִיבָה פּוֹטֵר, וַחֲכָמִים מְחַיְּיבִין. נִמְצָא חוּמְרוֹ[5]# קֻלּוֹ^[6]#. **ו׳** נוֹטֵל אָדָם כְּדֵי חַלָּה מֵעִיסָּה שֶׁלֹּא הוּרְמָה חַלָּתָהּ, לַעֲשׂוֹתָהּ בְּטַהֲרָה, לִהְיוֹת מַפְרִישׁ עָלֶיהָ וְהוֹלֵךְ חַלַּת דְּמַאי עַד שֶׁתִּיסָּרַח. שֶׁחַלַּת דְּמַאי נִיטֶּלֶת מִן הַטָּהוֹר {ע} עַל הַטָּמֵא, שֶׁלֹּא^[7] מִן הַמּוּקָּף. **ז׳** יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיוּ אֲרִיסִים לַגּוֹיִם בְּסוּרְיָיה, רְ׳ אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּיב פֵּירוֹתֵיהֶן בְּמַעַשְׂרוֹת וּבַשְּׁבִיעִית, וְרַבָּן גַּמְלִיאֵל פּוֹטֵר. רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: שְׁתֵּי חַלּוֹת בְּסוּרְיָיה. וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: חַלָּה אַחַת. אָחֲזוּ קוּלּוֹ[8]# שֶׁלְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל וְקֻלּוֹ^[9]#• שֶׁלְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר. חָזְרוּ לִנְהוֹג כְּדִבְרֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל בִּשְׁתֵּי דְרָכִים. **ח׳** רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: שָׁלוֹשׁ אֲרָצוֹת לַחַלָּה: מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְעַד גְּזִיב, חַלָּה אַחַת. מִגְּזִיב עַד[10] הַנָּהָר וְעַד אֲמָנָם, שְׁתֵּי חַלּוֹת, אַחַת לָאוּר וְאַחַת לַכֹּהֵן. שֶׁלָּאוּר יֶשׁ לָהּ שֵׁיעוּר, וְשֶׁלַּכֹּהֵן אֵין לָהּ שֵׁיעוּר. מֵהַנָּהָר וּמֵאֲמָנָם {ול} וְלִפְנִים, שְׁתֵּי חַלּוֹת, אַחַת לָאוּר[11]* וְאַחַת לַכֹּהֵן. שֶׁלָּאוּר אֵין לָהּ שֵׁיעוּר, וְשֶׁלַּכֹּהֵן יֶשׁ לָהּ {שיע} שֵׁיעוּר. וּטְבוּל יוֹם אוֹכְלָהּ. רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵר: אֵינוֹ צָרִיךְ טְבִילָה. **ט׳** וַאֲסוּרָה לַזָּבִין וְלַזָּבוֹת לַנִּידּוֹת וְלַיּוֹלְדוֹת, וְנֶאֱכֶלֶת עִם הַזָּר עַל הַשֻּׁלְחָן, וְנִיתֶּנֶת לְכָל כֹּהֵן. **י׳** אֵילּוּ[12]« נִיתָּנִין לְכָל כֹּהֵן: הַחֲרָמִים, וְהַבְּכוֹרוֹת, פִּדְיוֹן^[13] הַבֵּן, וּפִדְיוֹן פֶּטֶר חֲמוֹר, וְהַזְּרוֹעַ, וְהַלְּחָיַיִם, וְהַקֵּיבָה, וְרֵאשִׁית הַגֵּז, וְשֶׁמֶן שְׂרֵיפָה, וְקָדְשֵׁי מִקְדָּשׁ[14]«•, וְהַבִּיכּוּרִים. רְ׳ יְהוּדָה אוֹסֵר בַּבִּיכּוּרִים. כַּרְשָׁנֵי[15]# תְרוּמָה: רְ׳ עֲקִיבָה מַתִּיר וַחֲכָמִים אוֹסְרִים. **י״א** נִתַּיִי& אִישׁ תְּקוֹעַ הֵבִיא חַלּוֹת מִבֵּיתּוּר[16]^#, וְלֹא קִיבְּלוּ מִמֶּנּוּ. אַנְשֵׁי אֲלֶכְּסַנְדְּרִיָּה[17]«# הֵבִיאוּ חַלּוֹתֵיהֶן מֵאֲלֶכְּסַנְדְּרִיָּה#, וְלֹא קִיבְּלוּ מֵהֶן. אַנְשֵׁי הַר צְבוּעִים[18]«• הֵבִיאוּ בִיכּוּרֵי[הֶ]ם[19]* קוֹדֶם לָעֲצֶרֶת, וְלֹא קִיבְּלוּ מֵהֶם, מִפְּנֵי הַכָּתוּב שֶׁבַּתּוֹרָה[20]°: וְחַג הַקָּצִיר בִּכּוּרֵי מַעֲשֶׂיךָ[21]* אֲשֶׁר תִּזְרַע בַּשָּׂדֶה. **י״ב** בֶּן אַטִּיטָס[22]*«• הֶעֱלָה בְכוֹרוֹת מִבָּבֶל, וְלֹא קִיבְּלוּ מִמֶּנּוּ. יוֹסֵף הַכֹּהֵן הֵבִיא בִיכּוּרָיו יַיִן וְשֶׁמֶן, וְלֹא קִיבְּלוּ מִמֶּנּוּ. אַף הוּא הֶעֱלָה אֶת בָּנָיו וְאֶת בְּנֵי בֵיתוֹ לַעֲשׂוֹת פֶּסַח קָטָן בִּירוּשָׁלַם, וְהֶחֱזִירוּהוּ, שֶׁלֹּא יִקָּבַע הַדָּבָר חוֹבָה. אֲרִיסְטוֹן[23]# הֵבִיא בִיכּוּרָיו מֵאֲפַמְיָיה[24]#, וְקִיבְּלוּ מִמֶּנּוּ, מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ, הַקּוֹנֶה בְסוּרְיָיה, כְּקוֹנֶה בַּפַּרְוָור[25]«• שֶׁבִּירוּשָׁלַם[26]*••.

חסלת חלה פרקי׳ ד׳

מסכת ערלה פרק א׳

הַנּוֹטֵעַ לַסְּיָיג וְלַקּוֹרוֹת, פָּטוּר מִן הָעָרְלָה. רְ׳ יוֹסֵי אוֹמֵר: אֲפִילוּ אָמַר: הַפְּנִימִי לְמַאֲכָל וְהַחִיצוֹן לַסְּיָיג, הַפְּנִימִי חַיָּב, וְהַחִיצוֹן פָּטוּר. **ב׳** עֵת שֶׁבָּאוּ אֲבוֹתֵינוּ לָאָרֶץ, וּמָצְאוּ[27]« נָטוּעַ, פָּטוּר. נָטְעוּ, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא כִיבֵּישׁוּ[28]«&, חַיָּב. הַנָּטוּעַ^[29]• לָרַבִּים, חַיָּב. רְ׳ יְהוּדָה פּוֹטֵר. הַנּוֹטֵעַ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְהַנָּכְרִי שֶׁנָּטַע, וְהַגּוֹזְלָן^[30] שֶׁנָּטַע, וְהַנּוֹטֵעַ בִּסְפִינָה, {והע} וְהָעוֹלֶה מֵאֵלָיו, חַיָּב בָּעָרְלָה. **ג׳** אִילָן {ש} שֶׁנֶּעֱקַר וְסֶלַע^[31] עִימּוֹ, שְׁטָפוֹ נָהָר וְסֶלַע^ עִימּוֹ, אִם יָכוֹל לִחְיוֹת, פָּטוּר, וְאִם לָאו, חַיָּב. נֶעֱקַר הַסֶּלַע מִצִּידּוֹ, ^[32] זִיעְזְעַתּוֹ^[33]# הַמַּחֲרֵישָׁה, אוֹ שֶׁזִּיעְזְעוֹ[34]« וַעֲשָׂאוֹ בְעָפָר[35], אִם יָכוֹל לִחְיוֹת, פָּטוּר, וְאִם לָאו, חַיָּב. **ד׳** אִילָן שֶׁ[נֶּ]עֱקַר וְ[נִ]ישְׁתַּיֵּיר[36]*& בּוֹ שׁוֹרֶשׁ, פָּטוּר. וְכַמָּה יְהֵא בַשּׁוֹרֶשׁ, רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אָמַר[37]« מִשֵּׁם[38]« רְ׳ אֶלְעָזָר בֶּן יְהוּדָה אִישׁ בִּרְתּוּתָה[39]#«•: כְּמַחַט שֶׁלְּמִיתוּן. **ה׳** אִילָן שֶׁנֶּעֱקַר וּבוֹ בְרֵיכָה, וְהוּא חָיֶה מִמֶּנָּה, חָזְרָה זְקֵינָה[40] לִהְיוֹת כִּבְרֵיכָה. הִבְרִיכָהּ {שנ} שָׁנָה אַחַר שָׁנָה, וְנִפְסְקָה, מוֹנֶה מִשָּׁעָה שֶׁנִּפְסְקָה. סִיפּוּק גְּפָנִים, סִיפּוּק עַל[41]« סִיפּוּק, אַף עַל פִּי {שה} שֶׁהִבְרִיכָן^[42]• בָּאָרֶץ, מוּתָּר. רְ׳ מֵאִיר אוֹמֵר: •מְקוֹם שֶׁכּוֹחָהּ יָפֶה, מוּתָּר[43]«•, וּמְקוֹם שֶׁכּוֹחָהּ רָע, אָסוּר. בְּרֵיכָה {ש} שֶׁנִּפְסְקָה[44]* וְהִיא מְלֵיאָה פֵּירוֹת, אִם הוֹסִיף {במ} בְּמָאתַיִם, אָסוּר. **ו׳** נְטִיעָה שֶׁלָּעוֹרְלָה וְשֶׁלְּכִלְאֵי הַכֶּרֶם שֶׁנִּתְעָרְבוּ בִנְטִיעוֹת, הֲרֵי זֶה

<**י״ג**> עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע{ה} מַתָּנוֹת נִיתְּנוּ לַכֹּהֲנִים: עֶשֶׂר בַּמִּקְדָּשׁ, וְאַרְבַּע בִּירוּשָׁלַם, וְעֶשֶׂר בַּגְּבוּלִין. אֵילּוּ עֶשֶׂר שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ: חַטָּאת[1]*, וְחַטַּאת הָעוֹף, וְאָשָׁם וַדַּיי, וְאָשָׁם {תְּרוּמָה} <תָּלוּי>, וְזִבְחֵי שַׁלְמֵי צִיבּוּר, וְלוֹג שֶׁמֶן שֶׁלִּמְצֹרָע, וּמוֹתַר הָעוֹמֶר, וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם, וְלֶחֶם הַפָּנִים, וּשְׁיָרֵי מְנָחוֹת. **י״ד** אֵילּוּ אַרְבַּע שֶׁבִּירוּשָׁלַם: הַבְּכוֹרוֹת, וְהַבִּיכּוּרִים, וְהַמּוּרָם מִתּוֹדָה וְאֵיל נָזִיר, וְעוֹרוֹת הַקָּדָשִׁים. **ט״ו** אֵילּוּ עֶשֶׂר שֶׁבִּגְבוּלִין: תְּרוּמָה, וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר, וְחַלָּה, וְרֵאשִׁית הַגֵּז, וְהַמַּתָּנוֹת, וּפִדְיוֹן הַבֵּן, וּפִדְיוֹן פֶּטֶר חֲמוֹר, וּשְׂדֵה אֲחוּזָּה, וּשְׂדֵה חֲרָמִים, וְגֶזֶל הַגֵּר. כָּל כֹּהֵן שֶׁאֵינוּ בָּקִי בָהֶן, אֵין נוֹתְנִין לוֹ מַתָּנָה. *[1] מגיה הוסיף: ״בהמה״. אך ק ליתא.

---

[1] קיי כלפנינו. ק: ״שְׁאָר״.
[2] קיי כלפנינו. ק: ״מִצְטָרְפוֹת״.
[3] קיי+(קס?): ״מְצָרְפָן״ (אך קנ כלפנינו).
[4] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״שֶׁנִּישְׁכוּ״.
[5] בפרמה אות חי״ת מנוקדת בחולם.
[6] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי+קס: ״קוּלּוֹ״ (אך קנ ניקד: ״קָולּוֹ״, וספק האם כיוון לקמץ קטן).
[7] קיי+ק: ״וְשֶׁלֹּא״.
[8] כך מנוקד בפרמה. בקאופמן מנוקד: ״קָולּוֹ״.
[9] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: ״מִקּוּלּוֹ״ (אך קנ ניקד: ״מִקָּולּוֹ״).
[10] קס+קיי כלפנינו. קנ: ״וְעַד״.
[11] אות אל״ף כתב הסופר על מחיקת אות כ״ף. ק כלפנינו. קיי: ״שלאור״.
[12] ק כלפנינו. קיי: ״ואילו״.
[13] ק+קיי: ״וּפִדְיוֹן״.
[14] קיי כלפנינו. ק: ״הַמִּזְבֵּחַ [וְקָדְשֵׁי] הַמִּקְדָּשׁ״ ונראה ש- קס הביא כפל גרסה, ו- קנ אימץ בטעות את שתי הגרסאות גם יחד.
[15] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי הכתיב כלפנינו. אך קנ ניקד: ״כַּרְשִׁנֵּי״.
[16] ק+קיי הכתיב: ״מביתור״. ולעניין הניקוד: בפרמה מנוקד: ״מִבֵּיתּוּר״.
[17] בפרמה מנוקד: ״אֲלַכְסַנְדְּרִיָּה״, וכן בסמוך. <u>עניין נוסף:</u> קיי+קנ כלפנינו. קס: ״אלכסנדיה״.
[18] כך כתוב ומנוקד בפרמה. וכן קיי. ק: ״צְבָעִים״.
[19] ק+קיי כלפנינו. אות ה״א נתלתה ע״י הסופר.
[20] שמות כג.
[21] כנראה שבתחילה הסופר כתב בקיצור ״מעש׳״ ולאחר מכן השלים (או הנקדן): ״מעשיך״.
[22] ואולי: ״אטיטם״ (במ״ם). וספק זה גם בקאופמן. קיי: ״אטָטס״.
[23] בפרמה אות רי״ש מנוקדת בצירי.
[24] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קס+קיי כעין שלפנינו. קנ: ״מֵאִיסְפַּמְיָיא״.
[25] קיי כלפנינו. ק: ״ בַּפַּרְוָוד״.
[26] קיי: המסכת מסתיימת במילים אלו. מגיה(?) סימן בשוליים: ״דן/יו״ שזהו סימן המפנה לתוספות המופיעות בתחתית העמוד. <u>בנוסף:</u> הסופר (או הנקדן?) הוסיף בתחתית הגיליון עוד שלוש הלכות שנמצאות גם בכתב יד קאופמן (והגהתי אותן לפי קאופמן), אך קיי ליתא.
[27] ק כלפנינו. קיי: ״מצאו״.
[28] קיי כלפנינו. ק הכתיב: ״כִיבֵּשׁוּ״.
[29] קיי+ק: ״הַנּוֹטֵעַ״.
[30] קיי+ק: ״וְהַגַּזְלָן״.
[31] קיי+ק: ״וְהַסֶּלַע״. וכן בסמוך.
[32] קיי+קנ: ״אוֹ שֶׁזִּיעְזְעַתּוֹ״. קס: ״אִם שֶׁזִּיעְזְעַתּוֹ״.
[33] בפרמה מנוקד: ״זִיעֲזְעַתּוּ״.
[34] קיי כלפנינו. ק: ״שֶׁזִּיעְזְעַתּוֹ״.
[35] קס+קיי כלפנינו (אך קנ: ״כְּעָפָר״).
[36] ״נעקר ו״ נתלה בין השורות ע״י הסופר (או הנקדן). וכן ק+קיי.
[37] ק כלפנינו. קיי: ״אומר״.
[38] ק כלפנינו. קיי: ״משום״.
[39] בפרמה אות תי״ו מנוקדת בשורוק. <u>עניין נוסף:</u> קיי+קנ כלפנינו. ק: ליתא ״איש ברתותה״.
[40] קס+קיי כלפנינו. קנ: ״הַזְּקֵינָה״.
[41] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״גבי״.
[42] קיי+ק: ״שֶׁהִבְרִיכָהּ״.
[43] קיי+קנ כלפנינו. קס: ליתא: ״מקום שכוחה יפה מותר״.
[44] ק+קיי כלפנינו. סופר פרמה טעה וכתב ״שניפקסה״ ולאחר מכן תיקן עצמו.

לֹא יִלְקוֹט. וְאִם לָקַט, יַעֲלוּ[1]« בְּאֶחָד וּמָאתַיִם, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִתְכַּוֵּין לִלְקוֹט. רְ׳ יוֹסֵי אוֹ|מֵר|: אַף יִתְכַּוֵּין וְיִלְקוֹט[2]« וְיַעֲלוּ[3]« בְּאֶחָד וּמָאתָיִם. **ז׳** הֶעָלִים, וְהַלּוּלָבִים, וּמֵי גְּפָנִים, וְהַסְּמָדַר, מוּתָּרִין בַּעֲרְלָה וּבָרְבָעִי {ו} וּבַנָּזִיר, וַאֲסוּרִין בַּאֲשֵׁירָה. רְ׳ יוֹסֵי אוֹ|מֵר|: הַסְּמָדָר {א} אָסוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא פֶּרִי. רְ׳ אֱלִיעֶ|זֶר| אוֹ|מֵר|: הַמַּעֲמִיד {ב} בְּסֶרֶף& הָעֲרְלָה, אָסוּר. אָמַ|ר| רְ׳ יְהוֹשֻׁ|עַ|: שָׁמַעְתִּי בְּפֵירוּשׁ, שֶׁהַמַּעֲמִיד[4]« בְּסֶרֶף[5]« הֶעָלִים וּבְסֶרֶף הָעִיקָּרִים, מוּתָּר, בְּסֶרֶף הַפַּגִּים, אָסוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא[6]« פֶּרִי. **ח׳** עֲנְקוֹקְלוֹת, וְהַחַרְצַנִּים, וְהַזּוֹגִין[7]#, וְהַתְּמָ{ר}<ד>[8]^&• שֶׁלָּהֶן, קְלִיפֵּי רִימּוֹן[9]« וְהַנֵּץ שֶׁלּוֹ, קְלִיפֵּי אֱגוֹזִים, וְהַגַּלְעֲנִין&, אֲסוּרִין בָּעֲרְלָה, וּבָאֲשֵׁירָה, וּבַנָּזִיר, וּמוּתָּרִין בָּרְבָעִי[10]^•. {והנו} וְהַנּוֹבְלוֹת, כּוּלָּם אֲסוּרוֹת. **ט׳** רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵר[11]*: נוֹטְעִין יִחוּר[12]# שֶׁלַּעֲרְלָה, וְאֵין נוֹטְעִין אֱגוֹז {של} שֶׁלַּעֲרְלָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא פֶּרִי. וְאֵין מַרְכִּיבִין {בכפ} בְּכַפּוֹנִיּוֹת[13]# שֶׁלַּעֲרְלָה.

{פרק א׳} הל׳ ט׳[14]* פרק ב׳

הַתְּרוּמָה, וּתְרוּמַת[15]«• מַעֲשֵׂר״, וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁלִּדְמַיִי, הַחַלָּה וְהַבִּיכּוּרִים, עוֹלִים בְּאֶחָד וּמֵאָה, וּמִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, וְצָרִיךְ[16]«• לְהָרִים. הָעֲרְלָה וְכִילְאֵי הַכֶּרֶם, עוֹלִים בְּאֶחָד וּמָאתַיִם, וּמִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, וְאֵינוּ[17]«• צָרִיךְ לְהָרִים. רְ׳ שִׁמְעוֹ|ן| אוֹ|מֵר|: אֵינָן מִצְטָרְפִין. רְ׳ <אֱ>לְעָזָר[18]«• אוֹ|מֵר|: מִצְטָרְפִין בְּנוֹתֵן טַעַם, אֲבָל לֹא לוֹסָר[19]«. **ב׳** הַתְּרוּמָה מַעֲלַת[20]^• אֶת הָעֲרְלָה, וְהָעֲרְלָה אֶת הַתְּרוּמָה. כֵּי־צַד: סְאָה תְרוּמָה שֶׁנָּפְלָה לְמֵאָה, וְאַחַר כָּךְ נָפְלוּ שְׁלֹשֶׁת קַבִּים עוֹרְלָה, אוֹ שְׁלוֹשֶׁת קַבִּין שֶׁלְּכִלְאֵי הַכֶּרֶם, זוֹ הִיא שֶׁהַתְּרוּמָה מַעֲלָה אֶת הָעֲרְלָה וְהָעֲרְלָה אֶת הַתְּרוּמָה. **ג׳** הָעֲרְלָה מַעֲלָה אֶת הַכִּלְאַיִם, וְהַכִּלְאַיִם אֶת הָעֲרְלָה, וְהָעֲרְלָה אֶת הָעֲרְלָה. כֵּי־צַד: סְאָה עֲרְלָה שֶׁנָּפְלָה לְמָאתַיִם, וְאַחַר כָּךְ נָפְלָה סְאָה וָעוֹד עֲרְלָה, אוֹ סְאָה וָעוֹד שֶׁלְּכִלְאֵי הַכֶּרֶם, זוֹ הִיא שֶׁהָעֲרְלָה מַעֲלָה אֶת הַכִּלְאַיִם, וְהַכִּלְאַיִם אֶת הָעֲרְלָה, וְהָעֲרְלָה אֶת הָעֲרְלָה. **ד׳** כָּל הַמְחַמֵּיץ[21]^ וְהַמְתַבֵּל וְהַמְדַמֵּעַ, בַּתְּרוּמָה וּבָעֲרְלָה וּבְכִלְאֵי הַכֶּרֶם, אוֹסֵר. וּבֵית[22]^ {ש} שַׁמַּאי אוֹמְ|רִים|: אַף מְטַמֵּא. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְ|רִים|: לְעוֹלָם {א} אֵינוּ מְטַמֵּא עַד שֶׁיְּהֵא בוֹ כַּבֵּיצָה. **ה׳** דּוֹסְתַּי[23]#• אִישׁ כְּפַר יַתְמָה[24]«•, הָיָה מִתַּלְמִידֵי בֵית שַׁמַּאי, וְאָמַר: שָׁאַלְתִּי אֶת שַׁמַּי הַזָּקֵן, וְאָמַ|ר|: לְעוֹלָם אֵינוּ מְטַמֵּא עַד שֶׁיְּהֵא בוֹ כַּבֵּיצָה. [25]«• וְלָמָּה אָמְרוּ כָּל[26]* הַמְחַמֵּץ וְהַמְתַבֵּל וְהַמְדַמֵּעַ, לְהַחֲמִיר[27]«•, מִין בְּמִינוֹ. לְהָקֵל וּלְהַחֲמִיר, מִין בְּשֶׁאֵינוּ מִינוֹ. כֵּי־צַד: שְׂאֹר שֶׁלַּחִיטִּים שֶׁנָּפַל לְתוֹךְ עִיסַּת חִיטִּים, וְיֵשׁ בּוֹ כְּדֵי לְחַמֵּץ, בֵּין שֶׁיֵּשׁ בּוֹ לַעֲלוֹת[28]« בְּאֶחָד וּמֵאָה וּבֵין שֶׁאֵין בּוֹ לַעֲלוֹת בְּאֶחָד וּמֵאָה, אָסוּר. אֵין בּוֹ לַעֲלוֹת בְּאֶחָד וּמֵאָה, בֵּין שֶׁיֵּשׁ בּוֹ כְּדֵי לְחַמֵּץ, וּבֵין[29]« שֶׁאֵין בּוֹ כְּדֵי לְחַמֵּץ, אָסוּר. **ו׳** לְהָקֵל וּלְהַחֲמִיר מִין בְּשֶׁאֵינוּ מִינוֹ, כֵּי־צַד: {גר} גְּרִיסִים שֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ עִם עֲדָשִׁים, וְיֵשׁ בָּהֶם {בנ} בְּנוֹתֵן טַעַם, בֵּין שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם לַעֲלוֹת בְּאֶחָד וּמֵאָה, וּבֵין שֶׁאֵין בָּהֶם לַעֲלוֹת בְּאֶחָד וּמֵאָה, אָסוּר. אֵין בָּהֶם בְּנוֹתֵן טַעַם, בֵּין שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן לַעֲלוֹת בְּאֶחָד וּמֵאָה, וּבֵין שֶׁאֵין בָּהֶן לַעֲלוֹת בְּאֶחָד וּמֵאָה, מוּתָּר. **ז׳** שְׂאוֹר שֶׁלַּחוּלִּין שֶׁנָּפַל לְתוֹךְ עִיסָּה[30]«•, וְיֵשׁ בּוֹ כְּדֵי לְחַמֵּץ, וְאַחַר כָּךְ נָפַל שְׂאוֹר שֶׁלִּתְרוּמָה, אוֹ שְׂאוֹר שֶׁלְּכִלְאֵי הַכֶּרֶם, וְיֵשׁ[31]«• בּוֹ כְדֵי לְחַמֵּץ, אָסוּר. **ח׳** שְׂאוֹר שֶׁלַּחוּלִּין שֶׁנָּפַל לְתוֹךְ עִיסָּה וְחִימֵּצָה[32]#, וְאַחַר כָּךְ נָפַל שְׂאוֹר שֶׁלִּתְרוּמָה אוֹ שְׂאוֹר שֶׁלְּכִלְאֵי הַכֶּרֶם, וְיֵשׁ בּוֹ כְדֵי לְחַמֵּץ, אָסוּר. רְבִּי שִׁמְעוֹ|ן| מַתִּיר. **ט׳** תַּבְלִין&, שְׁנַיִם וּשְׁלוֹשָׁה שֵׁמוֹת מִמִּין אֶחָד, אוֹ מִשְּׁלֹשָׁה, אָסוּר, {מצטר[33]*} וּמִצְטָרְפִין. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹ|מֵר|: שְׁנֵי שֵׁמוֹת מִמִּין {א} אֶחָד, אוֹ שְׁנֵי מִינִין מִשֵּׁם אֶחָד, אֵינָן[34]« מִצְטָרְפִין. **י׳** שְׂאוֹר שֶׁלַּחוּלִּין וְשֶׁלִּתְרוּמָה שֶׁנָּפְלוּ בְּתוֹךְ[35]^• עִיסָּה, לֹא בָזֶה כְּדֵי לְחַמֵּץ וְלֹא בָזֶה כְּדֵי לְחַמֵּץ, נִצְטָרְפוּ וְחִימֵּיצוּ[36]«&, רְ׳ אֱלִיעֶ|זֶר| אוֹ|מֵר|: אַחַר הָאַחֲרוֹן אֲנִי בָא. וַחֲכָמִ|ים| אוֹמְ|רִים|: בֵּין שֶׁנָּפַל אָסוּר[37]«& כַּתְּחִילָּה[38], בֵּין בַּסּוֹף, לְעוֹלָם אֵינוּ אוֹסֵר עַד שֶׁיְּהֵא בוֹ כְּדֵי לְחַמֵּץ. **י״א** יוֹעֶזֶר אִישׁ הַבִּירָה הָיָה מִתַּלְמִידֵי בֵית שַׁמַּי, וְאָמַ|ר|: שָׁאַלְתִּי אֶת רַבָּן גַּמְלִיאֵל הַזָּקֵן עוֹמֵד בְּשַׁעַר הַמִּזְרָח, וְאָמַ|ר|: לְעוֹלָם אֵינוּ אוֹסֵר, עַד שֶׁיְּהֵא בוֹ כְּדֵי לְחַמֵּץ. **י״ב** כֵּלִים שֶׁסָּכָן בְּשֶׁמֶן טָמֵא, וְחָזַר וְסָכָן בְּשֶׁמֶן טָהוֹר, אוֹ שֶׁסָּכָן בְּשֶׁמֶן טָהוֹר, וְחָזַר וְסָכָן בְּשֶׁמֶן טָמֵא, רְ׳ אֱלִיעֶזֶר

---

[1] קיי כלפנינו. ק: ״יַעֲלֶה״.
[2] קיי כלפנינו. ק: נשמט מחמת הדומות, ושמא גרס ״ללקוט״ (ומגיה מאוחר השלים שם בשינוי).
[3] קיי כלפנינו. ק: ״וְיַעֲלֶה״.
[4] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״הַמַּעֲמִיד״.
[5] קיי כלפנינו. ק (כאן ולהלן) הכתיב: ״בְּשֶׂרֶף״.
[6] קיי כלפנינו. ק: ״שֶׁהֵן״.
[7] בפרמה אות ז״ן מנוקדת בשורוק.
[8] תיקנתי לפי ק+קיי, מפני שכנראה זו טעות סופר.
[9] קיי כלפנינו. ק: ״רִימּוֹנִים...!שֶׁלּוֹ!״.
[10] קס+קיי: ״ברביעי״ (אך קנ כלפנינו).
[11] נראה שהסופר כתב בקיצור ״אומ׳״ ולאחר מכן החליט להשלים את האות האחרונה.
[12] בפרמה אות יו״ד מנוקדת בקמץ.
[13] בפרמה אות יו״ד מנוקדת בחיריק.
[14] הסופר כתב בטעות ״ב׳״, גירד, וכתב לצד זה ״ט׳״.
[15] ק כלפנינו. קיי ליתא: ״ותרומת מעשר״.
[16] קיי כלפנינו. ק: ״וְאֵינוּ צָרִיךְ״.
[17] קיי כלפנינו. ק: ״וְצָרִיךְ״.
[18] ק כלפנינו. קיי: ״ליעזר״.
[19] קנ כלפנינו. קיי הכתיב: ״לאסר״. וספק מה גרס קס כי נשמטו לו אותיות מחמת הדומות.
[20] ק+קיי: ״מַעֲלָה״.
[21] ק+קיי: ״הַמְּחַמֵּץ״ (בלי יו״ד).
[22] ק+קיי: ״בֵּית״.
[23] ניקדתי לפי פרמה. בקאופמן מנוקד ״דּוֹסְתַּי״ או דּוֹסְתֵּי.
[24] קנ כלפנינו. קס: ״יהמה״. קיי: ״יתמי״.
[25] קיי כלפנינו. ק: מתחילה כאן הלכה חדשה.
[26] ק+קיי כלפנינו. אות כ״ף כתב הסופר ע״ג מחיקת אות למ״ד(?).
[27] קיי כלפנינו. ק: כל המשפט - כנראה נוסח מעט שונה, אך נראה משובש: ״ולמה אמרו כל המחמיץ [ו]המטבל [ו]המדמע, מין במינו, להחמיר ולהקל מין בשאינו מינו״ (ומגיה מאוחר(?) מחק אותיות ״וה״ מהמילה ״והמדמע״).
[28] קיי כלפנינו. ק: ״לְהַעֲלוֹת״. ובסמוך: קס ״לַעֲלוֹת״, קנ ״לְהַעֲלוֹת״.
[29] קיי כלפנינו.ק: ״בֵּין״.
[30] קיי כלפנינו. ק: ״לְתוֹךְ עִיסַּת חוּלִּין״.
[31] קיי כלפנינו. ק: ״אִם יֵשׁ״. וכן בסמוך.
[32] בפרמה מנוקד ״וְחִימְּצָהּ״.
[33] שומר שורה שאינו כמילה הבאה. ק+קיי: ״וּמִצְטָרְפִין״.
[34] קיי כלפנינו. ק: ״אֵין״.
[35] ק+קיי: ״לְתוֹךְ״.
[36] ק+קיי הכתיב: ״וְחִימֵּצוּ״.
[37] ק כלפנינו. קיי: ״איסור״.
[38] קס+קיי כלפנינו. קנ: ״בַּתְּחִילָּה״.

אוֹמֵר: אַחַר הָרִאשׁוֹן אֲנִי בָא. וַחֲכָמ֯וים֯ אוֹמְרִים: אַחַר הָאַחֲרוֹן. **י'ג'** שְׂאוֹר שֶׁלִּתְרוּמָה {וש} וְשֶׁלְּכִלְאֵי כֶרֶם[1]« שֶׁנָּפְלוּ לְתוֹךְ עִיסָּה, לֹא בָזֶה כְּדֵי לְחַמֵּץ וְלֹא בָזֶה כְּדֵי לְחַמֵּץ, וְנִצְטָרְפוּ וְחִימֵּיצוּ, אָסוּר לַזָּרִים וּמוּתָּר לַכֹּהֲנִים. רְבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר לַזָּרִים וְלַכֹּהֲנִים. **י'ד'** תַּבְלִין שֶׁלִּתְרוּמָה וְשֶׁלְּכִלְאֵי כֶרֶם« שֶׁנָּפְלוּ {ל} לְתוֹךְ קְדֵירָה, לֹא בָאֵילוּ כְדֵי לְתַבֵּל וְלֹא בָאֵילוּ כְדֵי לְתַבֵּל, וְנִצְטָרְפוּ וְתִיבֵּלוּ, אָסוּר לַזָּרִים וּמוּתָּר לַכֹּהֲנִים. רְ' שִׁמְע֯וֹן֯ מַתִּיר לַזָּרִים וְלַכֹּהֲנִים. **ט'ו'** חֲתִיכָּה& שֶׁלְּקָדְשֵׁי קָדָשִׁים[2]*•, וְשֶׁלַּפִּיגּוּל, וְשֶׁלַּנּוֹתָר, שֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ עִם חֲתִיכּוֹת[3]«, אָסוּר לַזָּרִים וּמוּתָּר לַכֹּהֲנִים. רְ' שִׁמְע֯וֹן֯ מַתִּיר לַזָּרִים וְלַכֹּהֲנִים. **י'ו'** בְּשַׂר קָדְשֵׁי קָדָשִׁים וּבְשַׂר קָדָשִׁים קַלִּים שֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ עִם בְּשַׂר הַתַּאֲוָה, אָסוּר לַטְּמֵאִים וּמוּתָּר {ל[4]*} לַטְּהוֹרִים.

{פרק ב'} הלכ'ו י'ו'[5] פרק ג'

בֶּגֶד שֶׁצְּבָעוֹ בִקְלִיפֵּי עָרְלָה, יִדָּלֵק[6]#. נִתְעָרַב& בַּאֲחֵרִים, כּוּלָּם יִדָּלֵקוּ, דִּבְר֯י֯ו֯ רְ' מֵאִיר. וַחֲכָמ֯וים֯ אוֹמְ֯רים֯: יַעֲלוּ[7]«• בְּאֶחָד וּמָאתָיִם. **ב'** הַצּוֹבֵעַ מְלֹא הַסִּיט בִּקְלִיפֵּי עוֹרְלָה, וַאֲרָגוֹ בַבֶּגֶד, וְאֵין יָדוּעַ אֵי זֶה הוּא, רְ' מֵאִיר אוֹמֵ֯ר֯: יִדָּלֵק הַבֶּגֶד. וַחֲכָמ֯וים֯ אוֹמְ֯רים֯: יַעֲלֶה[8]« בְּאֶחָד וּמָאתָיִם. **ג'** הָאוֹרֵג מְלֹא {ה} הַסִּיט מִצֶּמֶר הַבְּכוֹר בַּבֶּגֶד, יִדָּלֵק הַבֶּגֶד. וּמִשֵּׂיעַר הַנָּזִיר וּמִפֶּטֶר חֲמוֹר, בַּשַּׂק, יִדָּלֵק הַשָּׂק. וּבַמּוּקְדָּשִׁין, מְקַדְּשִׁים כָּל שֶׁהֵן. **ד'** תַּבְשִׁיל שֶׁבִּישְּׁלוֹ בִקְלִיפֵּי עוֹרְלָה, יִדָּלֵק. נִתְעָרַב בַּאֲחֵרִים, יַעֲלֶה בְּאֶחָד וּמָאתָיִם. **ה'** תַּנּוּר שֶׁהִסִּיקוֹ בִקְלִיפֵּי עָרְלָה וְאָפָה בוֹ אֶת הַפַּת, תִּדָּלֵק הַפָּת. נִתְעָרְבָה בַּאֲחֵרוֹת, תַּעֲלֶה בְּאֶחָד {ו} וּמָאתָיִם. **ו'** מִי שֶׁהָיוּ לוֹ חֲבִילֵי תַלְתָּן& שֶׁל כִּלְאֵי כֶרֶם[9]^, יִדָּלֵקוּ. נִתְעָרְבוּ בַּאֲחֵרִים, כּוּלָּם יִדָּלֵקוּ, דִּבְר֯י֯ו֯ רְ' מֵאִיר. וַחֲכָמ֯וים֯ אוֹמְ֯רים֯: יַעֲלוּ בְּאֶחָד וּמָאתָיִם. **ז'** שֶׁהָיָה רְ' מֵאִיר אוֹמֵ֯ר֯: אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לִימָּנוֹת, מְקַדֵּשׁ. וַחֲכָמ֯וים֯ אוֹמְ֯רים֯: אֵינוּ {מק} מְקַדֵּשׁ אֶלָּא שִׁשָּׁה דְבָרִים. רְ' עֲקִיבָ֯ה֯ אוֹמֵר: שִׁבְעָה. [10]^• וְאֵילּוּ הֵן, אֱגוֹזֵי פְרָךְ[11]#, רִימּוֹנֵי[12] בָאדָן[13]^, וַחֲבִיּוֹת סְתוּמוֹת, וְחוֹלְפוֹת[14]# תְּרָדִין, וְקוֹלְסֵי אֶכְרוּב[15]#, וְדַלַּעַת יְוָונִית. וּרְ֯בּ֯י֯[16]^ עֲקִיבָ֯ה֯ אוֹמֵ֯ר֯: אַף כִּכָּרוֹת שֶׁלְּבַעַל הַבַּיִת. הָרָאוּי לָעָרְלָה, עָרְלָה. וּלְכִלְאֵי {כ} כֶרֶם[17]^, כִּלְאֵי כֶרֶם«. **ח'** [18]* נִתְפַּצְּעוּ הָאֱגוֹזִים, {נת} נִתְפָּרְדוּ[19]« הָרִימּוֹנִים, נִתְפַּתְּחוּ הַחֲבִיּוֹת, נִתְחַתְּכוּ הַדִּילּוּעִים[20]«&, נִתְפָּרְשׂוּ[21]« כִּכָּרוֹת[22]«, יַעֲלוּ בְּאֶחָד {ומ} וּמָאתָיִם. **ט'** סְפֵק הָעָרְלָה, בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל[23]* אָסוּר, וּבְסוּרְיָיה מוּתָּר, וּבְחוּצָה[24]« לָאָרֶץ יוֹרֵד וְלוֹקֵחַ, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִרְאֶנּוּ לוֹקֵט. כֶּרֶם שֶׁהוּא[25]« נָטוּעַ יָרָק, וְיָרָק נִמְכָּר חוּצָה לוֹ, בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אָסוּר, וּבְסוּרְיָיה מוּתָּר, וּבְחוּצָה לָאָרֶץ יוֹרֵד וְלוֹקֵט, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִלְקוֹט בַּיָּד. הֶחָדָשׁ, אָסוּר מִן הַתּוֹרָה בְּכָל מָקוֹם. וְהָעָרְלָה, הֲלָכָה. וְהַכִּלְאַיִם, מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים.

חסלת ערלה פרקי ג'

מסכת ביכורים פרק א'

יֵשׁ מְבִיאִים בִּיכּוּרִים וְקוֹרִין, מְבִיאִים וְלֹא קוֹרִים, וְיֵשׁ שֶׁאֵינָן מְבִיאִין. אֵילּוּ שֶׁאֵינָן {מ} מְבִיאִין: הַנּוֹטֵעַ לְתוֹךְ[26]^• שֶׁלּוֹ וְהִבְרִיךְ לְתוֹךְ שֶׁלַּיָּחִיד אוֹ לְתוֹךְ שֶׁלָּרַבִּים, וְהַמַּבְרִיךְ[27]« (ל)[מִ]תּוֹךְ[28]* שֶׁלַּיָּחִיד אוֹ מִתּוֹךְ שֶׁלָּרַבִּים לְתוֹךְ שֶׁלּוֹ[29]*. הַנּוֹטֵעַ לְתוֹךְ שֶׁלּוֹ וְהִבְרִיךְ לְתוֹךְ שֶׁלּוֹ, וְדֶרֶךְ הַיָּחִיד וְדֶרֶךְ הָרַבִּים בָּאֶמְצַע, הֲרֵי זֶה אֵינוּ מֵבִיא. רְ' יְהוּדָ֯ה֯ אוֹמֵ֯ר֯: כָּזֶה[30]^• מֵבִיא. **ב'** מֵאֵי זֶה טַעַם אֵינוּ מֵבִיא? מִשֵּׁם[31]« שֶׁנֶּ֯אֱמַר֯: רֵאשִׁית בִּכּוּרֵי אַדְמָתְךָ[32]°, עַד שֶׁיְּהוּ כָל הַגִּידּוּלִים מֵאַדְמָתֶךָ. הָאֲרִיסִים וְהֶחֲכוּרוֹת[33]^• וְהַסִּיקָרִיקוֹן[34]«& וְהַגּוֹזְלָן[35]#, אֵין מְבִיאִין מֵאוֹתוֹ הַטַּעַם, מִשֵּׁם[36]« שֶׁנֶּ֯אֱמַר֯: רֵאשִׁית בִּכּוּרֵי {אד} אַדְמָתְךָ[37]«. **ג'** אֵין מְבִיאִין בִּיכּוּרִים חוּץ מִשִּׁבְעַת הַמִּינִין. וְלֹא מִתְּמָרִים[38]^ שֶׁבֶּהָרִים, וְלֹא מִפֵּירוֹת[39]^ שֶׁבָּעֲמָקִים, וְלֹא מִזֵּיתֵי שֶׁמֶן שֶׁאֵינָן מִן הַמּוּבְחָר. אֵין מְבִיאִין בִּיכּוּרִים קוֹדֶם {לע} לָעֲצֶרֶת. אַנְשֵׁי הַר צְבוֹעִים הֵבִיאוּ בִיכּוּרֵיהֶם קוֹדֶם לַעֲצֶרֶת, וְלֹא קִיבְּלוּ מֵהֶן, מִפְּנֵי הַכָּתוּב שֶׁבַּתּוֹרָה[40]°: וְחַג הַקָּצִיר בִּכּוּרֵי מַעֲשֶׂיךָ אֲשֶׁר תִּזְרַע בַּשָּׂדֶה. **ד'** וְאֵלּוּ[41]^ מְבִיאִין וְלֹא קוֹרִין: הַגֵּר מֵבִיא וְאֵינוּ קוֹרֵא, שֶׁאֵינוּ יָכוֹל לוֹמַר[42]°: אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יי[43]« לַאֲבוֹתֵינוּ לָתֵת לָנוּ. {ו} וְאִם הָיְתָה אִמּוֹ מִיִּשְׂרָאֵל, מֵבִיא וְקוֹרֵא.

---

[1] קס כלפנינו. קיי+קנ: "הַכֶּרֶם". וכן להלן.
[2] קיי: הכתיב כלפנינו. סופר קאופמן כתב: "שֶׁלְּקוֹדְשֵׁי קוֹדָשִׁים" (מלא שני וויי"ן) מפני שקרא את אותיות קו"ף בקמץ קטן. אך נקדן קאופמן ביטל את אותיות וא"ו וניקד את אותיות קו"ף בקמץ. וספק האם התכוון לקמץ גדול או קטן מפני שאינו מייחד סימן לקמץ קטן. וכן במקומות רבים כגון זה. אני ניקדתי בקמץ קטן. אמנם נקדן פרמה קרא: "קָדְשֵׁי קַדָשִׁים" (קו"ף ראשונה בקמץ קטן, והשנייה בקמץ רגיל).
[3] קיי: "הַחֲתִיכּוֹת". ק: יש השמטה.
[4] הסופר התחיל לכתוב "ל" של "לטהורים" ולאחר מכן הזיז מילה זו לסוף השורה משיקולי עיצוב.
[5] ק: "יז"", כנראה מפני שהתחיל הלכה חדשה לעיל במילים "ולמה אמרו". אלא שיש שיבוש בסדר ההלכות בקאופמן.
[6] בפרמה מנוקד בכולם: "יִדְלַק / יִדְלָקוּ".
[7] קיי כלפנינו. ק: "יַעֲלֶה".
[8] ק כלפנינו. קיי: "יַעֲלוּ".
[9] ק+קיי: "הַכֶּרֶם".
[10] ק+קיי: מתחילה כאן הלכה חדשה.
[11] בפרמה מנוקד "פֶּרֶךְ".
[12] קס+קיי כלפנינו. קנ: "וְרִימּוֹנֵי".
[13] ק+קיי: ללא אות אל"ף.
[14] בפרמה אות פ"א דגושה.
[15] בפרמה אות רי"ש מנוקדת בחולם.
[16] ק+קיי: "רְבִּי".
[17] ק+קיי: "הַכֶּרֶם". אך בסמוך, קס כלפנינו.
[18] ק+קיי כלפנינו. מגיה מאוחר הוסיף בשוליים: "כֵּיצַד".
[19] קיי כלפנינו. ק: "נִיתְפַּזְּרוּ".
[20] ק כלפנינו. קיי: "הדלועים".
[21] קיי כלפנינו. ק: "נִתְפָּרְסוּ".
[22] קס כלפנינו. קיי+קנ: "הַכִּכָּרוֹת".
[23] הסופר כתב חצי למ"ד. וכן בסמוך סוף שורה בדומה לזה.
[24] קיי+קנ כלפנינו. קס: "וּבְחוּץ". וכן בסמוך.
[25] קיי כלפנינו. ק ליתא: "שהוא".
[26] קס(?)+קיי: "בְּתוֹךְ" (אך קנ כלפנינו). וכן כמעט בכולם להלן.
[27] קנ כלפנינו. קס+קיי: "המבריך".
[28] הסופר תיקן עצמו. ק: "מתוך", קיי: "בְּתוֹךְ".
[29] ק+קיי כלפנינו. מעל אות למ"ד תלויה אות וא"ו(?) שמשמעותה אינה ברורה.
[30] ק+קיי: "בָּזֶה".
[31] ק כלפנינו. קיי ליתא "משם".
[32] שמות כג.
[33] קס+קיי: "והחבורות" (אך קנ כלפנינו).
[34] קיי+קנ כלפנינו. קס: "והסיקריקין".
[35] כך מנוקד בפרמה. קנ ניקד: "וְהַגָּוזְלָן".
[36] ק כלפנינו. קיי: "משום".
[37] קיי כלפנינו. ק נוסף: "תָּבִיא".
[38] ק+קיי: "מִן הַתְּמָרִים".
[39] ק+קיי: "מִן הַפֵּירוֹת".
[40] שמות כג.
[41] ק+קיי: "אֵלּוּ".
[42] דברים כו.
[43] קיי+קנ כלפנינו, וכן בתנ"ך. קס נוסף: "אֱלֹהֵינוּ".

וּכְשֶׁהוּא מִתְפַּלֵּל בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ, אוֹמֵרו: אֱלֹהֵי {א} אֲבוֹת יִשְׂרָאֵל. כְּשֶׁהוּא[1]« בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, אוֹמֵרו: אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם. וְאִם הָיְתָה אִמּוֹ מִיִּשְׂרָאֵל, אוֹמֵר: אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. **ה'** רְ' אֱלִיעֶזֶרו {או'[2]*} בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵרו: הָאִשָּׁה בַּת גֵּרִים לֹא תִינָּשֵׂא לִכְהוּנָּה, עַד שֶׁתְּהֵא אִמָּהּ מִיִּשְׂרָאֵל. אֶחָד גֵּרִים וְאֶחָד {עב} עֲבָדִים מְשׁוּחְרָרִים, אֲפִילּוּ עַד עֲשָׂרָה דוֹרוֹת, עַד שֶׁתְּהֵא אִמָּם מִיִּשְׂרָאֵל. הָאַפִּיטְרוֹפִּים[3]« וְהָעֶבֶד וְהַשָּׁלִיחַ וְהָאִשָּׁה וְטוּמְטוּם[4]«& וְאַנְדְּרוֹגִינָס[5]«#, מְבִיאִין וְלֹא קוֹרִין, שֶׁאֵינָן יְכוֹלִין לוֹמַר[6]°: {א} אֲשֶׁר נָתַתָּה לִּי יי'. **ו'** הַקּוֹנֶה שְׁנֵי[7]^ אִילָנוֹת בְּתוֹךְ שֶׁלַּחֲבֵירוֹ, מֵבִיא וְאֵינוֹ קוֹרֵא. רְ' יְהוּדָה[8]«*• אוֹמֵרו: מֵבִיא וְקוֹרֵא. יָבַשׁ הַמַּעְיָן, וְנִקְצַץ[9]« {הא} הָאִילָן, מֵבִיא וְאֵינוֹ קוֹרֵא. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵרו: מֵבִיא (ואינו) [וְ]קוֹרֵא[10]*•. מִן[11]« הֶחָג וְעַד חֲנוּכָּה, מֵבִיא וְאֵינוֹ {ק} קוֹרֵא. רְ' יְהוּדָהו בֶּן בְּתֵירָה[12]«# אוֹמֵרו: מֵבִיא וְקוֹרֵא. **ז'** הִפְרִישׁ [13]^ בִּיכּוּרָיו וּמָכַר אֶת שָׂדֵהוּ, מֵבִיא וְאֵינוֹ קוֹרֵא. וְהַשֵּׁינִי: מֵאוֹתוֹ הַמִּין אֵינוֹ מֵבִיא, מִמִּין אַחֵר, מֵבִיא וְקוֹרֵא. רְ' יְהוּדָהו אוֹמֵרו: אַף מֵאֹתוֹ הַמִּין מֵבִיא וְקוֹרֵא. **ח'** הִפְרִישׁ [14]^ בִּיכּוּרָיו, {ו} וְאַחַר[15]^• כָּךְ [16]^• נִבְזָזוּ, נִגְנָבוּ, אָבְדוּ, אוֹ שֶׁנִּיטַּמּוּ[17]^, {מב} מֵבִיא אֲחֵרִים תַּחְתֵּיהֶם וְאֵינוֹ קוֹרֵא. וְהַשְּׁנִיִּים ׳ ׳ ׳ ׳ ׳ ״[18]* אֵין חַיָּיבִין עֲלֵיהֶן חוֹמֶשׁ. נִיטַּמּוּ[19]^ {בעזר} בָעֲזָרָה, נוֹפֵץ וְאֵינוֹ קוֹרֵא. **ט'** וּמְנַיִן[20]^ שֶׁהוּא חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתָן עַד שֶׁיְּבִיאֵם לְהַר הַבַּיִת, שֶׁנֶּאֱמַרו[21]°: רֵאשִׁית בִּיכּוּרֵי אַדְמָתְךָ תָּבִיאו בֵּית יי' אֱלֹהֶיךָ, מְלַמֵּד שֶׁהוּא חַיָּיב[22]« בְּאַחֲרָיוּתָן עַד {שי} שֶׁיְּבִיאֵם לְהַר הַבַּיִת. הֲרֵי שֶׁהֵבִיא מִמִּין אֶחָד וְקָרָא[23]«, וְחָזַר וְהֵבִיא מִמִּין אַחֵר, הֲרֵי זֶה אֵינוֹ קוֹרֵא. **י'** אֵילּוּ מְבִיאִין וְקוֹרִין[24]^: מִן {הע} הָעֲצֶרֶת וְעַד הֶחָג, מִשִּׁבְעַת הַמִּינִין, מִפֵּירוֹת שֶׁבֶּהָרִים, וּמִתְּמָרִים[25]« שֶׁבָּעֲמָקִים, וּמִזֵּיתֵי שֶׁמֶן, וּמֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן[26]«. רְ' יוֹסֵי הַגְּלִילִי[27]# אוֹמֵרו: אֵין מְבִיאִין בִּיכּוּרִין מֵעֵבֶר הַיַּרְדֵּן[28]^, שֶׁאֵינָהּ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ. **י"א'** הַקּוֹנֶה שְׁלוֹשָׁה אִילָנוֹת {ב} בְּתוֹךְ שֶׁלַּחֲבֵירוֹ, מֵבִיא {ואינו} <וְ>קוֹרֵא[29]*. רְ' מֵאִיר אוֹמֵרו: אֲפִילּוּ שְׁנַיִם. קָנָה אִילָן וְקַרְקָעוֹ, מֵבִיא וְקוֹרֵא. רְ' יְהוּדָהו אוֹמֵרו: אַף בַּעֲלֵי אֲרִיסִיּוֹת[30]«# {וה} וְהַחֲכוּרוֹת[31]^•, מְבִיאִין וְקוֹרִים.

{פרק א'} **הלכ' י"א' פרק ב'**

הַתְּרוּמָה וְהַבִּיכּוּרִים, חַיָּיבִין עֲלֵיהֶן מִיתָה {וח} וְחוֹמֶשׁ, וַאֲסוּרִים לַזָּרִים, וְהֵן נִכְסֵי כֹהֵן, עוֹלִין[32]^ בְּאֶחָד וּמֵאָה, וּטְעוּנִים רְחִיצַת יָדַיִם וְהַעֲרֵב שֶׁמֶשׁ. הֲרֵי אֵילּוּ בִתְרוּמָה וּבַבִּיכּוּרִים, מַה שֶׁאֵין כֵּן[33]«• בַּמַּעֲשֵׂר. **ב'** יֵשׁ בַּמַּעֲשֵׂר {וב} וּבַבִּיכּוּרִים מַה שֶׁאֵין »• בִּתְרוּמָה: שֶׁהַמַּעֲשֵׂר וְהַבִּיכּוּרִים טְעוּנִין הֲבָאַת מָקוֹם, וּטְעוּנִים וִידּוּי[34]#, וַאֲסוּרִין לָאוֹנֵן. רְ' שִׁמְעוֹןו מַתִּיר. {וחי} וְחַיָּיבִים בַּבֵּיעוּר. וְרִבִּיו שִׁמְעוֹןו פּוֹטֵר. וְאוֹסְרִין[35]«• כָּל שֶׁהֵן לֵיאָכֵל[36]«• בִּירוּשָׁלַם. וְגִידּוּלֵיהֶן אֲסוּרִין מִלֵּיאָכֵל[37]« בִּירוּשָׁלַם אַף לַזָּרִים וְלַבְּהֵמָה[38]^. רִבִּי[39]« שִׁמְעוֹןו מַתִּיר. הֲרֵי אֵילּוּ בַּמַּעֲשֵׂר וּבַבִּיכּוּרִים, מַה שֶׁאֵין כֵּן»• בִּתְרוּמָה. **ג'** יֵשׁ[40]« בַּתְּרוּמָה וּבַמַּעֲשֵׂר מַה שֶׁאֵין »• בַּבִּיכּוּרִים: שֶׁהַתְּרוּמָה וְהַמַּעֲשֵׂר אוֹסְרִין אֶת הַגּוֹרֶן, וְיֵשׁ לָהֶן שִׁיעוּר, וְנִיתָּנִין[41]^• בְּכָל הַפֵּירוֹת, בִּפְנֵי הַבַּיִת וְשֶׁלֹּא בִּפְנֵי הַבַּיִת, הָאֲרִיסִים[42]^• וְהַחֲכוּרוֹת[43]^• וְהַסִּיקְרִיקוֹן[44]#^• וְהַגּוֹזְלָן[45]^•. הֲרֵי אֵילּוּ בַתְּרוּמָה וּבַמַּעֲשֵׂר, מַה שֶׁאֵין כֵּן»• בַּבִּיכּוּרִים. **ד'** יֵשׁ» בַּבִּיכּוּרִים מַה שֶׁאֵין בַּתְּרוּמָה וּבַמַּעֲשֵׂר: שֶׁהַבִּיכּוּרִים נִיקְנִין בִּמְחוּבָּר לַקַּרְקַע, וְעוֹשֶׂה אָדָם כָּל שָׂדֵהוּ בִּיכּוּרִים, וְחַיָּיב[46]« בְּאַחֲרָיוּתָן, וּטְעוּנִין [קָרְבָּן[47]*] וְשִׁיר וּתְנוּפָה וְלִינָה. **ה'** תְּרוּמַת הַמַּעֲשֵׂר[48]^ שָׁוָה לַבִּיכּוּרִים {ב} בִּשְׁתֵּי דְרָכִים, וְלִתְרוּמָה בִּשְׁתֵּי דְרָכִים: (ו)נִיטֶּלֶת[49]* מִן הַטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא, וְשֶׁלֹּא מִן הַמּוּקָּף, {כביכ} כַּבִּיכּוּרִים. וְאוֹסֶרֶת אֶת הַגּוֹרֶן, וְיֵשׁ לָהּ[50]« שִׁיעוּר, כִּתְרוּמָה. **ו'** אֶתְרוֹג שָׁוֶה לָאִילָן בִּשְׁלֹשָׁה דְרָכִים, וְלַיָּרָק בְּדֶרֶךְ אֶחָד. שָׁוֶה לָאִילָן, בָּעָרְלָה וּבָרְבָעִי[51]^ וּבַשְּׁבִיעִית. וְלַיָּרָק, שֶׁבִּשְׁעַת לְקִיטָתוֹ עִישּׂוּרוֹ, דִּבְרֵיו רַבָּן גַּמְלִיאֵלו. רְ' אֱלִיעֶזֶרו אוֹמֵרו: שָׁוֶה {לא} לָאִילָן בְּכָל דָּבָר. **ז'** דַּם מֵהַלְּכֵי שְׁתַּיִם, שָׁוֶה לְדַם בְּהֵמָה, לְהַכְשִׁיר אֶת הַזְּרָעִים. וְדַם הַשֶּׁרֶץ, אֵין חַיָּיבִין עָלָיו. **ח'** כּוֹי[52]#•, יֵשׁ בּוֹ [53]« דְרָכִים שָׁוֶה לַחַיָּה, וְיֵשׁ בּוֹ דְרָכִים שָׁוֶה לַבְּהֵמָה, וְיֵשׁ בּוֹ דְרָכִים שָׁוֶה לַחַיָּה וְלַבְּהֵמָה, וְיֵשׁ בּוֹ דְרָכִים[54]« {ש} שֶׁאֵינוֹ שָׁוֶה לֹא לַחַיָּה וְלֹא לַבְּהֵמָה. **ט'**

---

[1] קס כלפנינו. קיי+קנ: "וּכְשֶׁהוּא".
[2] מחקתי על פי ק+קיי. הסופר כתב בטעות קיצור של "אומר".
[3] קנ כלפנינו. קס: "האיפיטרופים". קיי: "האפטרופין".
[4] ק: "וְהַטּוּמְטוּם". קיי: "וטמטום".
[5] קיי כלפנינו. ק: "וְהָאַנְדְּרֹגִינָס" (חסר וא"ו). עניין נוסף: בפרמה אות נו"ן האחרונה מנוקדת בפתח.
[6] דברים כו.
[7] ק+קיי: "שְׁתֵּי".
[8] ק כלפנינו. קיי: "מֵאִיר". וכן הגיה מגיה מאוחר בשולי העמוד בפרמה.
[9] קיי כלפנינו. ק: "נִיקְצַץ".
[10] הסופר כתב "ואינו קורא", ולאחר מכן תיקן עצמו: "אינו" סומן למחיקה בקווים עיליים, ולפני המילה "קורא" נוספה וא"ו תלוייה. אך גם קיי: "וְאֵינוּ קוֹרֵא". ק: "וְקוֹרֵא".
[11] קיי כלפנינו. ק: "מֵהֶחַג".
[12] ק כלפנינו. קיי: "בתירא". ובפרמה לא מנוקד.
[13] ק+קיי נוסף: "אֶת".
[14] ק+קיי נוסף: "אֶת".
[15] ק+קיי ליתא: "ואחר כך".
[16] ק+קיי נוסף: "נִימּוֹקוּ".
[17] ק+קיי: "שֶׁנִּיטַּמָּאוּ".
[18] הסופר סימן שאין כאן השמטה. כנראה שהסופר תכנן להכניס כאן את מילת "והשניים", ולבסוף הצליח לדחוק אותה לשורה הקודמת.
[19] ק+קיי: "נִיטַּמְּאוּ".
[20] ק+קיי: "מְנַיִין".
[21] שמות כג.
[22] קיי כלפנינו. ק ליתא: "חייב".
[23] קיי+קנ כלפנינו. קס: "וקורא".
[24] ק+קיי: "וְקוֹרְאִין".
[25] ק כלפנינו. קיי: "ומן התמרים".
[26] קיי+קנ כלפנינו. קס: "הַיַּרְדֵּן".
[27] מילה זו אינה מנוקדת בפרמה.
[28] ק+קיי: "לַיַּרְדֵּן".
[29] תיקנתי לפי ק+קיי.
[30] ק כלפנינו. קיי: "אריסות". ובפרמה מנוקד: "אֲרִיסָיוּת".
[31] קס+קיי: "והחבורות" (אך קנ כלפנינו).
[32] ק+קיי: "וְעוֹלִין".
[33] ק בכולם ליתא: "כֵּן". קיי ברובם איתא "כן".
[34] בפרמה מנוקד: !"וּוִידּוּי"!.
[35] ק כלפנינו. קיי: "ואסורין".
[36] ק כלפנינו. קיי: "מלאכל".
[37] ק כלפנינו. קיי: "מלאכל".
[38] קס+קיי: "אַף לַזָּרִים אַף לַבְּהֵמָה" (אך קנ כלפנינו).
[39] קיי כלפנינו. ק: "וּרְבִּי".
[40] ק כלפנינו. קיי: "ויש". וכן בהלכה הבאה.
[41] ק+קיי: "וְנוֹהֲגִין".
[42] ק+קיי: "וּבָאֲרִיסִים".
[43] קס+קיי: "וּבַחֲבוּרוֹת" (אך קיי: "ובחכורות").
[44] קס+קיי: "וּבַסִּיקְרִיקוֹן". עניין נוסף: בפרמה אות קו"ף דגושה ומנוקדת בקמץ.
[45] ק+קיי: קס: "ובגוזלין", קנ: "וּבַגּוֹזְלָן", קיי: "ובגזלן".
[46] קיי+קנ: "וְחַיָּיבִין" (קס: מילה זו נשמטה).
[47] מילה זו נוספה בין השורות (ע"י הנקדן?). וכן ק+קיי (ק: "קורבן" מלא וא"ו).
[48] ק+קיי: "מַעֲשֵׂר".
[49] ק+קיי: ק: "ניטלת", קיי: "נוטלת". אות וא"ו נמחקה ע"י הנקדן או הסופר.
[50] ק+קיי: "לָהֶן".
[51] ק+קיי: קיי: "וברביעי". ק: "וברביעי(ת)".
[52] בפרמה אות כ"ף מנוקדת בשורוק.
[53] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס נוסף: "שְׁנֵי". וצ"ע.
[54] קיי כלפנינו. ק ליתא כאן: "דרכים".

כֵּי־־צַד שָׁוֶה לַחַיָּה: דָּמוֹ טָעוּן כִּיסּוּי כְּדַם הַחַיָּה, וְאֵין שׁוֹחֲטִין אוֹתוֹ בְּיוֹם טוֹב, וְאִם שְׁחָטוֹ, אֵין מְכַסִּין אֶת {מכסין את[1]*} דָּמוֹ, וְחֶלְבּוֹ {מט} מְטַמֵּא כְּטוּמְאַת$ נְבֵילָה כַּחַיָּה, וְטוּמְאָתוֹ {ב} בְּסָפֵק[2]«, וְאֵין פּוֹדִין בּוֹ פֶּטֶר חֲמוֹר. **י'** כֵּי־־צַד שָׁוֶה לַבְּהֵמָה: חֶלְבּוֹ אָסוּר כְּחֵלֶב בְּהֵמָה, וְאֵין חַיָּיבִין עָלָיו כָּרֵת, וְאֵינוּ נִלְקָח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר ^[3]• בִּירוּשָׁלַם, וְחַיָּיב בַּזְּרוֹעַ וּבַלְּחָיַיִם {וב} וּבַקֵּיבָה. רִ' אֱלִיעֶ|זֶר|[4]^• פּוֹטֵר, שֶׁהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. **י"א'** כֵּי־־צַד אֵינוּ שָׁוֶה לֹא לַחַיָּה וְלֹא לַבְּהֵמָה: אָסוּר מִשֵּׁם[5]« כִּלְאַיִם עִם הַחַיָּה וְעִם הַבְּהֵמָה, הַכּוֹתֵב חַיָּיתוֹ וּבְהֶמְתּוֹ לִבְנוֹ, לֹא כָתַב לוֹ אֶת הַכּוֹי[6]#•, [7]« אָמַר הֲרֵינִי[8]^ נָזִיר שֶׁזֶּה חַיָּה וּבְהֵמָה$, הֲרֵי זֶה נָזִיר. וּשְׁאָר כָּל {דר} דְּרָכָיו, שָׁוִים לַחַיָּה וְלַבְּהֵמָה, וְטָעוּן שְׁחִיטָה כָּזֶה[9]« וְכָזֶה, וּמְטַמֵּא מִשֵּׁם« נְבֵילָה וּמִשֵּׁם« {א} אֵבֶר מִן הַחַי כָּזֶה וְכָזֶה.

{פרק ב'} הלכ' י"א' פרק[10]* ג'

כֵּי־־צַד מַפְרִישִׁים אֶת הַבִּיכּוּרִים: יוֹרֵד אָדָם לְתוֹךְ שָׂדֵהוּ וְרוֹאֶה תְּאֵינָה שֶׁבִּיכֵּירָה[11]«, אֶשְׁכּוֹל שֶׁבִּיכֵּר[12]«, רִימּוֹן שֶׁבִּיכֵּר«, וְקוֹשְׁרָן בַּגֶּמִי, וְאוֹמֵ|ר|: הֲרֵי אֵילוּ בִּיכּוּרִים. רִ' שִׁמְעוֹן אוֹ|מֵר|: אַף עַל פִּי כֵן חוֹזֵר וְקוֹרֵא אוֹתָן ^[13]• מֵאַחַר שֶׁיִּתָּלְשׁוּ[14]« מִן {הק} הַקַּרְקַע. **ב'** כֵּי־־צַד מַעֲלִים אֶת הַבִּיכּוּרִים: כָּל הָעֲיָירוֹת שֶׁבַּמַּעֲמָד מִתְכַּנְּסוֹת לְעִירוֹ {של} שֶׁלַּמַּעֲמָד, וְלָנִים בִּרְחוֹבָהּ שֶׁלָּעִיר, וְלֹא הָיוּ נִכְנָסִים לַבָּתִּים. וְלַמַּשְׁכִּים, הָיָה הַמְּמוּנֶּה אוֹמֵ|ר|[15]°: קוּמוּ וְנַעֲלֶה צִיּוֹן אֶל יי אֱלֹהֵינוּ. **ג'** הַקְּרוֹבִים מְבִיאִין תְּאֵינִים וַעֲנָבִים, וְהָרְחוֹקִים מְבִיאִין גְּרוֹגְרוֹת וְצִימּוּקִים. הַשּׁוֹר[16]^ הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם[17]^•, וּקְרָנָיו& מְצוּפּוֹת זָהָב, וַעֲטָרָה שֶׁלַּזַּיִת בְּרֹאשׁוֹ. הֶחָלִיל[18]^ מַכֶּה לִפְנֵיהֶם, עַד שֶׁמַּגִּיעִים קָרוֹב לִירוּשָׁלַם. הִיגִּיעוּ קָרוֹב לִירוּשָׁלַם, שָׁלְחוּ לִפְנֵיהֶם, וְעִיטְּרוּ אֶת בִּיכּוּרֵיהֶם. **ד'**[19]^• הַפַּחוֹת, הַסְּגָנִים וְהַגִּיזְבָּרִים[20]#• יוֹצְאִים לִקְרָאתָם, וּלְפִי[21]^ כְבוֹד הַנִּכְנָסִין הָיוּ יוֹצְאִין. וְכָל בַּעֲלֵי {א} אוּמָּנִיּוֹת שֶׁבִּירוּשָׁלַם עוֹמְדִין לִפְנֵיהֶם[22]«• {ושו} וְשׁוֹאֲלִין בִּשְׁלוֹמָם: אַחֵינוּ אַנְשֵׁי מְקוֹם פְּלוֹנִי[23]«, בָּאתֶם בְּשָׁלוֹם$. **ה'** הֶחָלִיל מַכֶּה לִפְנֵיהֶם עַד שֶׁמַּגִּיעִים לְהַר הַבַּיִת. הִגִּיעוּ לְהַר הַבַּיִת, אֲפִילּוּ אַגְרִיפַּס הַמֶּלֶךְ נוֹטֵל ^[24] הַסַּל עַל כְּתֵיפוֹ וְנִכְנָס, עַד שֶׁמַּגִּיעַ[25]^ לָעֲזָרָה. הִגִּיעַ לָעֲזָרָה וְדִבְּרוּ הַלְוִיִּם {ב} בַּשִּׁיר[26]°: אֲרוֹמִמְךָ יי כִּי דִלִּיתָנִי וְלֹא שִׂמַּחְתָּ אוֹיְבַי לִי. הַגּוֹזָלוֹת שֶׁעַל גַּבֵּי הַסַּלִּים, הָיוּ עוֹלוֹת. וּמַה[27]^ שֶׁבְּיָדָן, נִיתָּנִין לַכֹּהֲנִים. **ו'** עוֹדֵיהוּ הַסַּל עַל כְּתֵיפוֹ, קוֹרֵא מֵ"הִגַּדְתִּי הַיּוֹם לַיי אֱלֹהֶיךָ[28]°", עַד שֶׁהוּא גוֹמֵר ^[29] כָּל הַפָּרָשָׁה. רִ' יְהוּדָ|ה| אוֹ|מֵר|: עַד "אֲרַמִּי אוֹבֵד אָבִי". הִיגִּיעַ לַאֲרַמִּי אוֹבֵד אָבִי, מוֹרִיד ^[30] הַסַּל מִן[31]^ כְּתֵיפוֹ וְאוֹחֲזוֹ בִּשְׂפְתוֹתָיו, וְכֹהֵן מַנִּיחַ ^[32] יָדוֹ תַחְתָּיו וּמְנִיפוֹ, וְקוֹרֵא מֵאֲרַמִּי אוֹבֵד אָבִי עַד שֶׁהוּא גוֹמֵר ^[33] כָּל הַפָּרָשָׁה, וּמַנִּיחוֹ[34]^• בְּצַד הַמִּזְבֵּחַ, וְהִשְׁתַּחֲוָה וְיָצָא. **ז'** בָּרִאשׁוֹנָה, כָּל מִי שֶׁהוּא יוֹדֵעַ לִקְרוֹת, קוֹרֵא. וְכָל מִי שֶׁאֵינוּ יוֹדֵעַ לִקְרוֹא[35]^, מַקְרִין אֹתוֹ. נִמְנְעוּ מִלְּהָבִיא, הִתְקִינוּ שֶׁיְּהוּ מַקְרִין אֶת מִי שֶׁהוּא יוֹדֵעַ וְאֶת מִי שֶׁאֵינוּ יוֹדֵעַ. **ח'** הָעֲשִׁירִים מְבִיאִין אֶת בִּיכּוּרֵיהֶן בִּקְלָתוֹת[36]# שֶׁלַּ־־כֶּסֶף וְשֶׁלַּזָּהָב, וְהָעֲנִיִּים מְבִיאִין אוֹתָן בְּסַלֵּי {נ} נְצָרִים שֶׁלַּעֲרָבָה קְלוּפָה, וְהַסַּלִּים[37]^ וְהַבִּיכּוּרִים נִיתָּנִים לַכֹּהֲנִים. **ט'** רִ' שִׁמְעוֹ|ן| בֶּן נַנָּס אוֹמֵר[38]*: מְעַטְּרִים אֶת הַבִּיכּוּרִים חוּץ מִשִּׁבְעַת הַמִּינִים. רִ' עֲקִיבָ|ה| אוֹמֵר: אֵין מְעַטְּרִים {א} אֶת הַבִּיכּוּרִים אֶלָּא מִשִּׁבְעַת הַמִּינִים. **י'** רִ' שִׁמְעוֹן אוֹ|מֵר|: שָׁלֹשׁ מִידּוֹת בַּבִּיכּוּרִים: הַבִּיכּוּרִים, וְתוֹסֶפֶת הַבִּיכּוּרִים, וְעִיטּוּר הַבִּיכּוּרִים. תּוֹסֶפֶת הַבִּיכּוּרִים, מִין בְּמִינוֹ. וְעִיטּוּר הַבִּיכּוּרִים, מִין בְּשֶׁאֵינוּ מִינוֹ. תּוֹסֶפֶת הַבִּיכּוּרִים נֶאֱכֶלֶת בְּטַהֲרָה, וּפְטוּרָה מִן הַדְּמַאי. וְעִיטּוּר הַבִּיכּוּרִים חַיָּיב בִּדְמַאי. **י"א'** אֵימָתַי אָמְרוּ תּוֹסֶפֶת {ה} הַבִּיכּוּרִים כַּבִּיכּוּרִים, בִּזְמַן שֶׁהִיא בָאָה מִן הָאָרֶץ. אִם[39]^ אֵינָהּ בָּאָה מִן הָאָרֶץ, אֵינָהּ כַּבִּיכּוּרִים. [40]«• וְלָמָה אָמְרוּ הַבִּיכּוּרִים מִנִּכְסֵי[41]^• כֹהֵן, שֶׁהוּא קוֹנֶה מֵהֶן עֲבָדִים וְקַרְקָעוֹת וּבְהֵמָה טְמֵאָה, וּבַעַל חוֹב נוֹטְלָן[42]« בְּחוֹבוֹ, וְהָאִשָּׁה בִכְתוּבָּתָהּ, כְּסֵפֶר[43]^• תּוֹרָה. רִ' יְהוּדָ|ה| אוֹ|מֵר|: אֵין נוֹתְנִין אוֹתָן אֶלָּא לְחָבֵר בְּטוֹבָה. וַחֲכָמִ|ים| אוֹמְ|רִים|: [44]* נוֹתְנִין אוֹתָן לְאַנְשֵׁי הַמִּשְׁמָר[45]^, וְהֵם מְחַלְּקִין בֵּינֵיהֶן, בְּקֳדְשֵׁי[46]*«• הַמִּקְדָּשׁ.

---

[1] הסופר כפל עצמו וסימן את הכפל למחיקה (עיגול לפני ואחרי הטקסט הכפול).
[2] קיי כלפנינו. ק: "סָפֵק".
[3] ק+קיי: ק: "מִלֵּיאָכֵל" (ומגיה מחק את האות מי"ם), קיי: "לאכל".
[4] ק+קיי: "אֶלְעָזָר".
[5] ק כלפנינו. קיי: "משום". וכן להלן.
[6] בפרמה אות כ"ף מנוקדת בשורוק.
[7] קיי כלפנינו. ק נוסף: "אִם".
[8] ק+קיי: "הֲרֵי אֲנִי".
[9] קיי כלפנינו. ייתכן ש-קס כתב "בזה ובזה" ו- קנ תיקן כלפנינו.
[10] הסופר כתב בטעות "פקק" ולאחר מכן מחק את רגל אות קו"ף הראשונה.
[11] ק כלפנינו. קיי: "שביכרה".
[12] קיי+קנ כלפנינו. קס: "שבכרה". וכן בסמוך לגבי רימון.
[13] ק+קיי נוסף: "בִּיכּוּרִים".
[14] קיי+קנ כלפנינו. קס: "שתלשו".
[15] ירמיה לא.
[16] ק+קיי: "וְהַשּׁוֹר".
[17] ק+קיי: "עִימָּהֶן".
[18] ק+קיי: "וְהֶחָלִיל".
[19] ק+קיי: אין כאן הלכה חדשה.
[20] בפרמה מנוקד "וְהַגִּיזָּבְרִים".
[21] ק+קיי: "לְפִי".
[22] קיי כלפנינו. ק: "בִּפְנֵיהֶם".
[23] קיי+קנ כלפנינו. קס: "פלונית".
[24] ק+קיי נוסף: "אֶת".
[25] ק+קיי: "שֶׁהוּא מַגִּיעַ".
[26] תהלים ל.
[27] ק+קיי: "וְשֶׁבְּיָדָן".
[28] דברים כו.
[29] ק+קיי נוסף: "אֶת".
[30] ק+קיי נוסף: "אֶת".
[31] ק+קיי: "מִכְּתֵיפוֹ".
[32] ק+קיי נוסף: "אֶת".
[33] ק+קיי נוסף: "אֶת".
[34] ק+קיי: ק: "הִנִּיחוֹ", קיי: "וְהִנִּיחוֹ".
[35] ק+קיי: "לִקְרוֹת".
[36] בפרמה מנוקד "בְּקַלָּתוֹת".
[37] ק+קיי: "הַסַּלִּים".
[38] הסופר כתב "או" ולאחר מכן השלים את המילה.
[39] ק+קיי: "וְאִם".
[40] קיי: מתחילה כאן הלכה חדשה. ק: אין כאן הלכה חדשה, אך בסוף הפרק כתוב "הלי י"א" על אף שלעיל לא התחילה הלכה במילים "הפחות הסגנים" וכו'.
[41] ק+קיי: ק: "נִיכְסֵי", קיי: "הן ניכסי".
[42] קיי+קנ כלפנינו. קס: "נוֹטְלִין".
[43] ק+קיי: "וְסֵפֶר".
[44] ק+קיי כלפנינו. מגיה מאוחר הוסיף בשוליים "בטובה ושלא בטובה".
[45] ק+קיי: "מִשְׁמָר".
[46] אולי "כְּקָדְשֵׁי". ק: "בְּקוֹדְשֵׁי", קיי: "כקודשי".

[1]*• {פרק ג׳} **הלכות י״א** **פרק ד׳**[2]*•

אַנְדְּרוֹגִינָס«[3]# יֵשׁ בּוֹ דְרָכִים שָׁוֶה לָאֲנָשִׁים, וְיֵשׁ בּוֹ דְרָכִים «[4] שָׁוֶה לַנָּשִׁים, וְיֵשׁ בּוֹ דְרָכִים שָׁוֶה לָאֲנָשִׁים וְלַנָּשִׁים, וְיֵשׁ בּוֹ« [דְּרָכִים[5]*] [שֶׁאֵינוּ[6]*] שָׁוֶה לֹא לָאֲנָשִׁים וְלֹא לַנָּשִׁים. **ב׳** כֵּיצַד שָׁוֶה לָאֲנָשִׁים: מְטַמֵּא בַלּוֹבֶן, כָּ[אֲ]נָשִׁים[7]*. וְזוֹקֵק לַיִּבּוּם כַּאֲנָשִׁים. וְנִתְעַטֵּף«[8] וּמִסְתַּפֵּר כַּאֲנָשִׁים*. וְנוֹשֵׂא, אֲבָל לֹא נִישָּׂא, כָּאֲנָשִׁים. וְחַיָּיב בְּכָל מִצְוֹות הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה, כָּאֲנָשִׁים. **ג׳** כֵּיצַד שָׁוֶה לַנָּשִׁים: מְטַמֵּא בַאוֹדֶם, כַּנָּשִׁים. וְאֵינוּ מִתְיַחֵד עִם הָאֲנָשִׁים, כַּנָּשִׁים. וְאֵינוּ עוֹבֵר לֹא עַל בַּל תַּקִּיף וְ[לֹא][9]* עַל בַּל תַּשְׁחִית וְלֹא עַל בַּל תִּטַּמֵּא לַמֵּתִים כַּנָּשִׁים. וּפָסוּל מִן הָעֵדוּת, כַּנָּשִׁים. וְאֵינוּ נִבְעַל בָּעֲבֵירָה, כַּנָּשִׁים, וְנִיפְסַל מִן הַכְּהוּנָּה, כַּנָּשִׁים. **ד׳** כֵּיצַד שָׁוֶה לָאֲנָשִׁים וְלַנָּשִׁים: חַיָּבִים עַל מַכָּתוֹ וְעַל קַלְקַלְתּוֹ«[10]•, כָּאֲנָשִׁים וְכַנָּשִׁים. •וְהַהוֹרְגוֹ שׁוֹגֵג גּוֹלֶה, וּמֵזִיד נֶהֱרָג, כָּאֲנָשִׁים וְכַנָּשִׁים.«[11]• וְיוֹשֶׁבֶת עָלָיו •דַּם טָמֵא וְדַם טָהוֹר«[12]• כָּאֲנָשִׁים וְכַנָּשִׁים. •*[13] וְחוֹלֵק בְּקָדְשֵׁי קָדָשִׁים כָּאֲנָשִׁים וְכַנָּשִׁים. וְנוֹחֵל בְּכָל הַנַּחֲ(י)לוֹת[14]*•, כָּאֲנָשִׁים וְכַנָּשִׁים. וְאִם אָמַ֫רוּ: הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁזֶּה אִישׁ וְאִשָּׁה, הֲרֵי זֶה נָזִיר [**ה׳**[15]*] כֵּיצַד אֵינוּ שָׁוֶה לֹא לָאֲנָשִׁים וְלֹא לַנָּשִׁים: אֵין חַיָּיבִין לֹא עַל מַכָּתוֹ וְלֹא עַל קִלְקַלְתּוֹ«[16]• לֹא כָאֲנָשִׁים וְלֹא כַנָּשִׁים. וְאֵינוּ נֶעֱרָךְ, לֹא כָאֲנָשִׁים וְלֹא כַנָּשִׁים. וְאִם אָמַ֫רוּ: הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁאֵין זֶה לֹא אִישׁ וְלֹא אִשָּׁה, «[17] אֵינוּ נָזִיר. רִ׳ מֵאִיר אוֹמֵ֫ר: {אנדרו[18]*} אַנְדְּרֹגִינָס בְּרִיָּה בִּפְנֵי עַצְמוֹ הוּא, וְלֹא יָכְלוּ חֲכָמִין לְהַכְרִיז עָלָיו אִם אִישׁ הוּא אִם«[19] אִשָּׁה הִיא. אֲבָל טוּמְטוּם אֵינוּ כֵן, פְּעָמִים שֶׁהוּא אִישׁ, פְּעָמִי֫ם«[20] שֶׁהוּא[21]#*• אִשָּׁה.

חסלת סדרא דזרעים מסכת י״א

ברכות פרק׳ ט׳ • פאה פר׳ ח׳ • דמיי פר׳ ז׳ • כלאים פר׳ ט׳

שביעית פ׳ י׳ • תרומות פ׳ י״א • מעשרות[22] פ׳ ה׳ • מעשר שני

פ׳ ה׳ • חלה פ׳ ד׳ • ערלה פר׳ ג׳ • ביכורים פרק ד׳ • סכום

פרק׳ ע״ה׳

סדר מועד שבת פרק א׳

יְצִיאוֹת הַשַּׁבָּת: שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע בִּפְנִים, וּשְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע בַּחוּץ. כֵּיצַד: הֶעָנִי עוֹמֵד בַּחוּץ וּבַעַל הַבַּיִת בִּפְנִים: פָּשַׁט הֶעָנִי אֶת יָדוֹ לִפְנִים וְנָתַן לְתוֹךְ יָדוֹ שֶׁלְּבַעַל הַבַּיִת, אוֹ שֶׁנָּטַל מִתּוֹכָהּ וְהוֹצִיא, הֶעָנִי חַיָּיב וּבַעַל הַבַּיִת פָּטוּר. **ב׳** פָּשַׁט בַּעַל הַבַּיִת אֶת יָדוֹ לַחוּץ וְנָתַן לְתוֹךְ יָדוֹ שֶׁלֶּעָנִי, אוֹ שֶׁנָּטַל מִתּוֹכָהּ וְהִכְנִיס, בַּעַל הַבַּיִת חַיָּיב וְהֶעָנִי פָּטוּר. **ג׳** פָּשַׁט הֶעָנִי אֶת יָדוֹ לִפְנִים [וְנָטַל[23]*] בַּעַל הַבַּיִת מִתּוֹכָהּ, אוֹ שֶׁנָּתַן לְתוֹכָהּ וְהוֹצִיא, שְׁנֵיהֶם פְּטוּרִין. **ד׳**[24]* פָּשַׁט בַּעַל הַבַּיִת אֶת יָדוֹ לַחוּץ וְנָטַל הֶעָנִי מִתּוֹכָהּ, אוֹ שֶׁנָּתַן לְתוֹכָהּ וְהִכְנִיס, שְׁנֵיהֶם פְּטוּרִים. **ה׳** לֹא יֵשֵׁב [אָדָם[25]*] לִפְנֵי הַסַּפָּר סָמוּךְ לַמִּנְחָה, עַד שֶׁיִּתְפַּלֵּל. לֹא יִכָּנֵס לֹא לַמֶּרְחֵץ וְלֹא לַבּוּרְסְקִי לֹא לְאוֹכַל[26]^ וְלֹא לָדִין. אִם הִתְחִילוּ, אֵין מַפְסִיקִין. מַפְסִיקִין בִּקְרְיַית«[27]• שְׁמַע, וְאֵין מַפְסִיקִין בִּתְפִילָּה«[28]•. **ו׳** לֹא יֵצֵא הַחַיָּיט בְּמַחֲטוֹ[29]# סָמוּךְ לַחֲשֵׁיכָה, שֶׁמֵּא יִשְׁכַּח וְיֵצֵא. לֹא«[30] הַלִּיבְלָר בְּקוּלְמוּסוֹ. לֹא[31]^ יְפַלֶּה[32]^ אֶת כֵּילָיו וְלֹא יִקְרֶא, לְאוֹר הַנֵּר. בֶּאֱמֶת, הַחַזָּן רוֹאֶה אֵיכָן«[33] תִּינוּקוֹת[34]*^• קוֹרִין, אֲבָל הוּא לֹא יִקְרֶא. כַּיּוֹצֵא בוֹ, לֹא יֹאכַל הַזָּב עִם הַזָּבָה, {מפ} מִפְּנֵי הֶרְגֵּל עֲבֵירָה. **ז׳** אֵילּוּ מֵהֲלָכוֹת שֶׁאָמְרוּ בַּעֲלִיַּית חֲנִינָה בֶּן חִזְקִיָּה בֶּן גָּרוֹן[35]# שֶׁעָלוּ לְבַקְּרוֹ. וְנִימְנוּ[36]^ וְרָבוּ בֵית שַׁמַּי עַל בֵּית הִלֵּל, שְׁמוֹנָה עָשָׂר דָּבָר גָּזְרוּ בוֹ בַיּוֹם. **ח׳** בֵּית שַׁמַּי אוֹמְ֫רִים: אֵין שׁוֹרִין דְּיוֹ סַמְמָנִים {וכ} וְכַרְשָׁנִים«[37], אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיִּשּׁוֹרוּ מִבְּעוֹד יוֹם. {ו} וּבֵית הִלֵּל מַתִּירִין. **ט׳** בֵּית שַׁמַּי אוֹמְ֫רִים: אֵין נוֹתְנִין אוּנִּין[38]# שֶׁלַּפִּשְׁתָּן לְתוֹךְ«[39] הַתַּנּוּר, {א} אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיַּהְבִּילוּ. לֹא אֶת הַצֶּמֶר לַיּוֹרָה, {אל} אֶלָּא כְדֵי שֶׁיִּקְלוֹט אֶת הָעַיִן. וּבֵית הִלֵּל {מת} מַתִּירִין. **י׳** בֵּית שַׁמַּי אוֹמְ֫רִים: אֵין פּוֹרְשִׂין מְצוּדוֹת חַיָּה וְעוֹפוֹת וְדָגִים, אֶלָּא כְדֵי שֶׁיִּצּוֹדוּ מִבְּעוֹד יוֹם. וּבֵית הִלֵּל מַתִּירִין. **י״א** בֵּית שַׁמַּי אוֹמְ֫רִים: אֵין מוֹכְרִין לַנָּכְרִי וְלֹא טוֹעֲנִים עִמּוֹ וְלֹא מַגְבִּיהִין עָלָיו, אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיַּגִּיעַ לְמָקוֹם קָרוֹב. וּבֵית הִלֵּל מַתִּירִין. **י״ב** בֵּית שַׁמַּי אוֹמְ֫רִים: אֵין נוֹתְנִין עוֹרוֹת לָעוּבְדָן {ו} וְלֹא כֵלִים לְכוֹבֵס נָכְרִי, אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיֵּעָשׂוּ& {מ} מִבְּעוֹד יוֹם. וְכוּלָּן בֵּית הִלֵּל מַתִּירִין עִם הַשֶּׁמֶשׁ. **י״ג** אָמַ֫רוּ רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, נוֹהֲגִין הָיוּ בֵית אַבָּא «[40] נוֹתְנִין כְּלִי[41]#• לָבָן שֶׁלָּהֶן לְכוֹבֵס נָכְרִי שְׁלֹשֶׁת יָמִים קוֹדֶם לַשַּׁבָּת. וְשָׁוִין אֵילּוּ לָאֵילּוּ[42]^, שֶׁטּוֹעֲנִים בְּקוֹרַת בֵּית הַבַּד וּבְעִיגּוּלֵי הַגַּת. **י״ד** אֵין צוֹלִין בָּשָׂר, בָּצֵל[43]#•, וּבֵיצָה, אֶלָּא כְדֵי שֶׁיִּיצּוֹלוּ[44]*. אֵין נוֹתְנִין אֶת הַפַּת {לת} לַתַּנּוּר עִם חֲשֵׁיכָה, וְלֹא חֲרָרָה עַל גַּבֵּי גֶחָלִים[45]^,

---

[1] כל עמודה ימנית זו נכתבה ע״י סופר אחר, שאינו הסופר הראשי של כתב יד פרמה. בין השאר, סופר זה כותב ״כיצד״ במילה אחת.
[2] כל פרק זה חסר בכתב יד קיימברידג׳.
[3] ק: ״אַנְדְּרֹגִינָס״ (חסר וא״ו). עניין נוסף: בפרמה אות נו״ן האחרונה מנוקדת בפתח.
[4] ק נוסף: ״שֶׁהוּא״ וכן בסמוך.
[5] נוסף בשוליים (ע״י הנקדן?). ק. ליתא: ״בּוֹ דְּרָכִים״ אלא הנוסח: ״וְיֵשׁ שֶׁאֵינוּ שָׁוֶה״.
[6] נוסף בין השורות. וכן ק.
[7] אל״ף נתלתה בין השורות. וכן ק.
[8] קס כנראה ״נִתְעַטֵּף״. קנ: ״וּמִתְעַטֵּף״.
[9] ק כלפנינו. הסופר(?) תלה את ״לֹא״ בין השורות.
[10] ק: ״קִילְלָתוֹ״.
[11] ק ליתא: ״וההורגו... וכנשים״. ושמא נשמט.
[12] ק: ״וְיוֹשֶׁבֶת עָלָיו דַּם טוֹהַר״.
[13] ק נוסף: ״וְחוֹלֵק בְּקָדְשֵׁי הַגְּבוּל, כָּאֲנָשִׁים וְכַנָּשִׁים״. ושמא נשמט בפרמה (מחמת הדומות?).
[14] הנקדן גרס וניקד ״הַנְּחָלוֹת״. ק: ״הַנַּחֲלוֹת״.
[15] ק כלפנינו. הסופר(?) תלה את סימן ההלכה.
[16] ק: ״קִילְלָתוֹ״.
[17] ק נוסף: ״הֲרֵי [זֶה]״.
[18] בשומר שורה ״אנדרו״ מלא וא״ו, אך במילה הבאה חסר. ק: חסר.
[19] ק: ״וְאִם״.
[20] ק: ״וּפְעָמִים״.
[21] ק הכתיב כלפנינו, וכך ניקד קנ. אך נקדן פרמה ניקד כאן: ״שֶׁהִוא״, לגרוס: ״שֶׁהִיא״.
[22] בסיכום שבקאופמן, ״מעשר שני״ מופיע לפני ״מעשרות״. וראו הערה בתחילת מסכת מעשרות.
[23] וכן ק+קי. מילה זו נכתבה בשוליים צמוד לשורה, ככל הנראה ע״י הסופר.
[24] בתחתית העמודה נכתב שוב: ״ד״.
[25] וכן ק+קי. מילה זו נוספה בין השורות, ככל הנראה ע״י הסופר.
[26] ק+קי: ״לֶאֱכֹל״.
[27] קי כלפנינו. ק: ״לִקְרְיַית״.
[28] קי כלפנינו. ק: ״לִתְפִילָּה״.
[29] בפרמה אות מי״ם מנוקדת בצירי.
[30] קי כלפנינו. ק: ״וְלֹא״.
[31] ק+קי: ״וְלֹא״.
[32] ק+קי: ״יְפַלֵּא״.
[33] קי: ״הֵיכָן״. ק: ״מֵאֵיכָן״.
[34] ק+קי: ״הַתִּינוֹקוֹת״. ייתכן שהסופר כתב בטעות משהו שנראה כמו ״תונזקות״.
[35] בפרמה אות גימ״ל מנוקדת בשווא.
[36] ק+קי: ״נִימְנוּ״
[37] קי כלפנינו. ק: ״וְכַרְשִׁינִּים״.
[38] בפרמה אות אל״ף מנוקדת בחולם.
[39] קי כלפנינו. ק: ״בְּתוֹךְ״.
[40] קי כלפנינו. ק נוסף: ״שֶׁהָיוּ״.
[41] בפרמה מנוקד: ״כְּלֵי״ (ברבים).
[42] ק+קי: ״וָאֵילּוּ״.
[43] בפרמה אות צד״י מנוקדת בקמץ.
[44] ק+קי כלפנינו. הנקדן(?) כתב בתחתית הגיליון: ״ויש אומ֫רים שֶׁיִּצָּלוּ״. עניין נוסף: ק+קי כלפנינו. מגיה מאוחר הוסיף בשוליים: ״מִבְּעוֹד יוֹם״.
[45] ק+קי: ״הַגֶּחָלִים״.

אֶלָּא כְּדֵי[1]* שֶׁיִּקְרְמוּ פָּנֶיהָ. רְ' <אֶ>לְעָזָר אוֹמֵרו: כְּדֵי {שי} שֶׁיִּקְרוֹם[2]^ הַתַּחְתּוֹן שֶׁלָּהּ. **ט'ו'**[3]«• מְשַׁלְשְׁלִין אֶת הַפֶּסַח לַתַּנּוּר עִם חֲשֵׁיכָה. וּמְחִיזִים אֶת {ה} הָאוּר בִּמְדוּרַת בֵּית הַמּוֹקֵד[4]«. וּבַגְּבוּלִין, כְּדֵי {ש} שֶׁיִּצַּת הָאוּר בְּרוּבָּן. רְ' יְהוּדָהו אוֹמֵרו: אַף[5] בַּפֶּחָמִין, כָּל שֶׁהֵן.

הלכ' ט'ו **פרק ב'**

בַּמָּה מַדְלִיקִין וּבַמָּה אֵין מַדְלִיקִין: אֵין {מדל} מַדְלִיקִין לֹא בַלֶּגֶשׁ[6], וְלֹא בַחוֹסֶן, וְלֹא בַכָּלָךְ, וְלֹא בִפְתִילַת הָעִידָן[7], וְלֹא בִפְתִילַת הַמִּדְבָּר, {ו} וְלֹא בִירוּקָה שֶׁעַל פְּנֵי הַמָּיִם. לֹא[8] בַזֶּפֶת, וְלֹא בְשַׁעֲוָה, וְלֹא בְשֶׁמֶן קִיק, וְלֹא בְשֶׁמֶן שְׂרֵיפָה, וְלֹא בְאַלְיָה, וְלֹא בַחֵלֶב. נַחוּם הַמָּדִי אוֹמֵר: מַדְלִיקִין[9]«• בְּחֵלֶב מְבוּשָּׁל. וַחֲכָמִיםו אוֹמְרִיםו: אֶחָד מְבוּשָּׁל וְאֶחָד שֶׁאֵינוּ מְבוּשָּׁל, אֵין מַדְלִיקִין בּוֹ. **ב'** אֵין מַדְלִיקִין שֶׁמֶן[10] שְׂרֵפָה בְּיוֹם טוֹב. רְ' יִשְׁמָעֵאלו אוֹמֵרו: אֵין מַדְלִיקִין {ב} בָּעִיטְרָן, מִפְּנֵי כְבוֹד הַשַּׁבָּת. וַחֲכָמִיםו {א[11]*} מַתִּירִין בְּכָל הַשְּׁמָנִים. **ג'** בְּשֶׁמֶן שַׁמְשְׁמִין[12], בְּשֶׁמֶן אֱגוֹזִים, בְּשֶׁמֶן צְנוֹנוֹת[13]#, בְּשֶׁמֶן דָּגִים, בְּשֶׁמֶן פַּקּוּעוֹת, בָּעִיטְרָן וּבַנֶּפְטְ[14]#. רְ' טַרְפוֹן אוֹמֵרו: אֵין מַדְלִיקִין אֶלָּא בְשֶׁמֶן זַיִת בִּלְבַד. **ד'** כָּל הַיּוֹצֵא מִן הָעֵץ אֵין מַדְלִיקִין בּוֹ אֶלָּא פִּשְׁתָּן. כָּל[15]^ הַיּוֹצֵא מִן הָעֵץ אֵינוּ מְטַמֵּא[16]#• טוּמְאַת אֲהָלִים[17]# אֶלָּא פִשְׁתָּן. פְּתִילַת הַבֶּגֶד שֶׁקִּיפְּלָהּ וְלֹא הִיבְהֲבָהּ, רְ' אֱלִיעֶזֶרו אוֹמֵרו: טְמֵיאָה, וְאֵין מַדְלִיקִין בָּהּ. רְ' עֲקִיבָהו אוֹמֵרו: טְהוֹרָה, {ומד} וּמַדְלִיקִין בָּהּ. **ה'** לֹא יִקֹּב אָדָם שְׁפוֹפֶרֶת שֶׁלַּבֵּיצָה וִימַלֵּאנָּה שֶׁמֶן וְיִתְּנֶנָּה עַל[18]« פִּי הַנֵּר בִּשְׁבִיל שֶׁתְּהֵא מְנַטֶּפֶת, אֲפִילּוּ הִיא שֶׁלַּחֶרֶס. רְ' יְהוּדָה מַתִּיר. אִם[19] חִיבְּרָהּ הַיּוֹצֵר מִתְּחִילָּה, מוּתָּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְלִי אֶחָד. לֹא יְמַלֵּא[20]« אֶת הַקְּעָרָה שֶׁמֶן וְיִתְּנֶנָּה בְצַד הַנֵּר וְיִתֵּן {ר} רֹאשׁ הַפְּתִילָה לְתוֹכָהּ[21]^, בִּשְׁבִיל שֶׁתְּהֵא שׁוֹאֶבֶת. רְ' יְהוּדָה מַתִּיר. **ו'** הַמְכַבֶּה אֶת הַנֵּר מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִתְיָרֵא מִפְּנֵי גוֹיִם, מִפְּנֵי {ליס} לֵיסְטִים[22]#, מִפְּנֵי רוּחַ רָעָה, [וְ]אִם[23]* בִּשְׁבִיל הַחוֹלֶה שֶׁיִּישַׁן, פָּטוּר. כְּחָס עַל הַנֵּר, כְּחָס עַל הַשֶּׁמֶן, כְּחָס עַל הַפְּתִילָה, חַיָּיב. רְ' יוֹסֵה פוֹטֵר בְּכוּלָּן חוּץ מִן הַפְּתִילָה, מִפְּנֵי[24]« שֶׁהִיא[25]• עוֹשָׂה פֶּיחָם. **ז'** עַל שָׁלֹשׁ עֲבֵירוֹת הַנָּשִׁים מֵיתוֹת בִּשְׁעַת לִידְתָּן[26]#, עַל שֶׁאֵינָן זְהִירוֹת בַּנִּידָּה {ו} וּבַחַלָּה וּבְהַדְלָקַת הַנֵּר. שְׁלוֹשָׁה דְבָרִים צָרִיךְ אָדָם לוֹמַר בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ עֶרֶב הַשַּׁבָּת[27]^ עִם חֲשֵׁיכָה: עִישַּׂרְתֶּם[28]«•, עֵירַבְתֶּם, הַדְלִיקוּ אֶת הַנֵּר. סָפֵק חֲשֵׁיכָה וְסָפֵק[29]^ לֹא חֲשֵׁיכָה: אֵין מְעַשְּׂרִין אֶת הַוַּדַּיִּי, וְאֵין מַטְבִּילִין אֶת הַכֵּילִים, וְאֵין מַדְלִיקִין אֶת הַנֵּירוֹת, אֲבָל {מ} מְעַשְּׂרִין אֶת הַדְּמַיִּי, וּמְעָרְבִין, וְטוֹמְנִין אֶת הַחַמִּים.

הלכ' ז' **פרק ג'**

כִּירָה שֶׁהִיסִּיקוּהָא בַקַּשׁ אוֹ בַגְּבָבָה, נוֹתְנִין[30]« עָלֶיהָ תַּבְשִׁיל. בַּגֶּפֶת אוֹ בַעֵצִים, לֹא יִתֵּן עַד שֶׁיִּגְרוֹף, אוֹ עַד שֶׁיִּתֵּן אֶת הָאֵפֶר. בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִיםו: חַמִּים אֲבָל לֹא תַבְשִׁיל. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִיםו: חַמִּים וְתַבְשִׁיל. בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִיםו: נוֹטְלִים {א} אֲבָל לֹא מַחֲזִירִין. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִיםו: אַף {מח} מַחֲזִירִין. תַּנּוּר שֶׁהִיסִּיקוֹ בַקַּשׁ אוֹ בַגְּבָבָה, לֹא יִתֵּן בֵּין מִתּוֹכוֹ וּבֵין מֵעַל גַּבָּיו. כּוּפָּח שֶׁהִיסִּיקוֹ[31]« בַקַּשׁ אוֹ בַגְּבָבָה, הֲרֵי הוּא כַכִּירַיִם, בַּגֶּפֶת אוֹ בַעֵצִים, הֲרֵי הוּא כַתַּנּוּר. **ב'** אֵין נוֹתְנִין בֵּיצָה בְצַד הַמֵּיחַם {בש} בִּשְׁבִיל שֶׁתִּתְגַּלְגֵּל. לֹא יַפְקִיעֶנָּה בַסּוּדָרִים, וּרְ' יוֹסֵי מַתִּיר. וְלֹא יִטְמְנֶנָּה בַחוֹל וּבַאֲבַק דְּרָכִים בִּשְׁבִיל שֶׁתִּיצָּלֶה. **ג'** מַעֲשֶׂה שֶׁעָשׂוּ[32]«• אַנְשֵׁי« טְבֶירְיָה: הֵבִיאוּ סִילּוֹן שֶׁלַּ־צוֹנִין לְתוֹךְ אַמָּה שֶׁלַּחַמִּין. אָמְרוּ לָהֶן {חכ} חֲכָמִיםו: אִם בַּשַּׁבָּת, כְּחַמִּין שֶׁהוּחָמּוּ בַשַּׁבָּת, אֲסוּרִים בִּרְחִיצָה וּבִשְׁתִיָּיה. וְאִם בְּיוֹם טוֹב, כְּחַמִּין שֶׁהוּחָמּוּ בְיוֹם טוֹב, אֲסוּרִין בִּרְחִיצָה וּמוּתָּרִין בִּשְׁתִיָּיה. מִילְיָיר[33]«• הַגָּרוּף, שׁוֹתִין מִמֶּנּוּ בַשַּׁבָּת. אַנְטִיכֵי, אַף עַל פִּי גְרוּפָה, אֵין שׁוֹתִין מִמֶּנָּה. **ד'** מֵיחָם שֶׁפִּינָּהוּ, לֹא יִתֵּן לְתוֹכוֹ[34]^ צוֹנִין בִּשְׁבִיל שֶׁיֵּחַמּוּ, אֲבָל נוֹתֵן הוּא לְתוֹכוֹ אוֹ לְתוֹךְ הַכּוֹס כְּדֵי לְהַפְשִׁירָן. הַלַּפָּס וְהַקְּדֵירָה שֶׁהֶעֱבִירָן {מרות} מְרוּתָּחִין, לֹא יִתֵּן לְתוֹכָן תַּבְלִין, אֲבָל נוֹתֵן הוּא לְתוֹךְ הַקְּעָרָה אוֹ לְתוֹךְ הַתַּמְחוּי. רְ' יְהוּדָהו

---

[1] כך ק+קי. אולי בטעות כתוב בפרמה "בדי".
[2] ק+קי: "שֶׁיִּקְרַם".
[3] ק: "י"ה", וכן בסיכום הפרק. וכן כמעט בכל מקום בששה סדרי משנה ק כותב י"ה (ולא ט"ו).
[4] קי+קנ כלפנינו. קס: "?המובקר?". וצ"ע.
[5] וכן ק+קי.
[6] וכן ק+קי.
[7] וכן ק+קי.
[8] וכן ק+קי בלא וא"ו חיבור, מפני שעד כאן פתילות, ומכאן והלאה שמנים.
[9] קי כלפנינו. קס: "אין מדליקין" ומגיה מאוחר (או הנקדן) בקאופמן העביר קו מחיקה על מילת "אין".
[10] וכן ק+קי.
[11] נכתב בטעות, ואולי סומן למחיקה. ק+קי ליתא.
[12] וכן ק+קי.
[13] בפרמה מנוקד: "צְנוּנוֹת".
[14] בפרמה מנוקד: "וּבַנֶּפֶט".
[15] ק+קי: "וְכָל".
[16] כך מנוקד בפרמה. וכנראה שכך נוקד בתחילה גם בקאופמן, אלא שכנראה מישהו תיקן בקאופמן את הניקוד ל: "מְטַמֵּא" אך לא נתן דגש באות "ט".
[17] כך מנוקד בפרמה. בקאופמן אות "א" מנוקדת בשווא בלבד.
[18] קנ+קי כלפנינו. קס: ?"בפי"?. וצ"ע.
[19] וכן ק+קי.
[20] קי כלפנינו. ק: "לא ימלא אדם [את] הקערה".
[21] ק+קי: "בְּתוֹכָהּ".
[22] בפרמה מנוקד: "לִיסְטִים".
[23] וא"ו נתלתה (ע"י הסופר?). ק: "אם". קי: "ואם".
[24] קנ+קי כלפנינו. קס ליתא: "מפני".
[25] קס+קי כלפנינו. קנ: "שֶׁהוּא עוֹשָׂהּ".
[26] בפרמה מנוקד: "לֵידָתָן".
[27] ק+קי: "שַׁבָּת".
[28] קי כלפנינו. ק: "עישרתן" (באות נו"ן). וכן ק להלן: "עירבתן".
[29] ק+קי: "סָפֵק".
[30] קי+קנ כלפנינו. קס: ?"נותן"?.
[31] קס כלפנינו. קנ+קי: "שֶׁהִסִּיקוּהָ"... "הרי הִיא" הכל בלשון נקבה.
[32] קי+קנ כלפנינו. קס: "שעשה ??איש??".
[33] כך כתוב ומנוקד בפרמה. וכן קי. ק: "מֵלְיָיר".
[34] ק+קי: "בְּתוֹכוֹ".

אוֹמֵרו: לַכֹּל הוּא נוֹתֵן, חוּץ מִדָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חוֹמֶץ וְצִיר. **ה׳** אֵין נוֹתְנִין כְּלִי תַּחַת הַנֵּר לְקַבֵּל בּוֹ[1]^ אֶת הַשֶּׁמֶן. וְאִם נְתָנוֹ מִבְּעוֹד יוֹם, מוּתָּר. אֵין נֵיאוֹתִים מִמֶּנּוּ, לְפִי שֶׁאֵינוּ מִן הַמּוּכָן. מְטַלְטְלִין נֵר חָדָשׁ, אֲבָל לֹא יָשָׁן. רְבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵרו: כָּל הַנֵּירוֹת מְטַלְטְלִין[2]^•, חוּץ מִן הַנֵּר הַדָּלֵק בַּשַּׁבָּת. נוֹתְנִין כְּלִי תַחַת הַנֵּר לְקַבֵּל נִיצוֹצוֹת. וְלֹא יִתֵּן לְתוֹכוֹ[3]^ מַיִם, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְכַבֶּה.

הלכ׳ ה׳ פרק ד׳

בַּמָּה טוֹמְנִין וּבַמָּה אֵין טוֹמְנִין: אֵין טוֹמְנִים לֹא בַגֶּפֶת וְלֹא בַזֶּבֶל, וְלֹא בַמֶּלַח וְלֹא בַסִּיד וְלֹא בַחוֹל, בֵּין לַחִים וּבֵין יְבֵישִׁים. לֹא בַתֶּבֶן וְלֹא בַזּוּגִים וְלֹא בַמּוּכִים וְלֹא בַעֲשָׂבִים בִּזְמַן שֶׁהֵן לַחִים, אֲבָל טוֹמְנִין בָּהֶן יְבֵישִׁים. טוֹמְנִין בִּכְסוּת וּבְפֵירוֹת, וּבְכַנְפֵי יוֹנָה וּבִנְעוֹרֶת שֶׁלַּפִּשְׁתָּן[4] {וב} וּבִנְסוֹרֶת שֶׁלֶּחָרָשִׁים. רְ׳ יְהוּדָהו אוֹסֵר בַּדַּקָּה וּמַתִּיר בַּגַּסָּה. **ב׳** טוֹמְנִין בִּשְׁלָחִין, וּמְטַלְטְלִין אוֹתָן, בְּגִיזֵּי צֶמֶר, וְאֵין מְטַלְטְלִין אוֹתָן. כֵּי־־צַד יַעֲשֶׂה, נוֹטֵל אֶת הַכְּסוּת[5]«• וְהֵן נוֹפְלוֹת. רְבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵרו: קוּפָּה, מַטָּהּ עַל צִידָּהּ וְנוֹטֵל, שֶׁמֵּא יִטּוֹל וְאֵינוּ יָכוֹל לְהַחֲזִיר. וַחֲכָמִוּםו אוֹמְרִין: נוֹטֵל וּמַחֲזִיר. אִם לֹא כִיסָּהוּ מִבְּעוֹד יוֹם, לֹא יְכַסֶּנּוּ מִשֶּׁתֶּחְשָׁךְ. כִּיסָּה וְנִתְגַּלָּה, מוּתָּר לְכַסּוֹתוֹ. מְמַלֵּא אֶת הַקִּיתוֹן וְנוֹתֵן תַּחַת הַכַּר, אוֹ תַחַת הַכֶּסֶת[6]«.

הל׳ ב׳ פרק ה׳

בַּמָּה בְהֵמָה יוֹצָא וּבַמָּה אֵינָהּ יוֹצָא: יֵצֵא[7]« הַגָּמָל בְּאֶפְסָר, הַנָּקָה[8] בַחֲטָם[9]#, הַלִּיבְדְּקָס[10]# {בפרו} בִּפְרוֹמְבְּיָא[11]#, הַסּוּס בַּשֵּׁיר, וְכָל בַּעֲלֵי הַשֵּׁיר יוֹצְאִין בַּשֵּׁיר וְנִמְשָׁכִין בַּשֵּׁיר, וּמַזִּים עֲלֵיהֶן וְטוֹבְלִין בִּמְקוֹמָן. **ב׳** חֲמוֹר יוֹצֵא {במר} בַּמַּרְדַּעַת, בִּזְמַן שֶׁהִיא קְשׁוּרָה לוֹ. הַזְּכָרִים {יו} יוֹצְאִים לְבוּבִים. וְהָרְחֵילִים יוֹצְאוֹת שְׁחוּזוֹת[12]*, [כְּבוּלוֹת וּכְבוּנוֹת. וְהָעִזִּים צְרוּרוֹת {ר׳}[13]*]. רְ׳ יוֹסֵי אוֹסֵר בְּכוּלָּן, חוּץ מִן הָרְחֵלִים הַכְּבוּ(ל)[נ]וֹת[14]*. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵרו: עִזִּים יוֹצְאוֹת צְרוּרוֹת לְיַיבֵּשׁ, {א} אֲבָל לֹא לֶחָלָב[15]. **ג׳** וּבַמָּה אֵינָהּ יוֹצָא: לֹא יֵצֵא הַגָּמָל בִּמְטוּטֶלֶת, לֹא עָקוּד וְלֹא רָגוּל, וְכֵן שְׁאָר כָּל הַבְּהֵמָה. לֹא יִקְשׁוֹר גְּמַלִּים זֶה בָזֶה[16]^ וְיִמְשׁוֹךְ. אֲבָל מְכַנֵּס הוּא[17]^ חֲבָלִים לְתוֹךְ יָדוֹ, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִכְרוֹךְ. **ד׳** אֵין חֲמוֹר יוֹצֵא {במר} בַּמַּרְדַּעַת בִּזְמַן שֶׁאֵינָהּ קְשׁוּרָה לוֹ, וְלֹא בַזּוּג, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא פָקוּק, לֹא בְסוּלָּם שֶׁבְּצַוָּארוֹ, וְלֹא בִרְצוּעָה שֶׁבְּרַגְלוֹ. אֵין הַתַּרְנְגָלִים[18]# יוֹצְאִים בְּחוּטִין, וְלֹא בִרְצוּעוֹת שֶׁבְּרַגְלֵיהֶם. אֵין הַזְּכָרִים יוֹצְאִין בַּעֲגָלָה שֶׁתַּחַת הָאַלְיָה שֶׁלָּהֶן. אֵין הָרְחֵלִים יוֹצְאוֹת חֲנוּנוֹת. וְאֵין הָעֵגֶל יוֹצֵא בַגִּימוֹן. וְלֹא פָרָה בְעוֹר הַקּוּפָּד[19]^•, וְלֹא בִרְצוּעָה שֶׁבֵּין קַרְנֶיהָ. פָּרָתוֹ שֶׁלִּרְ׳ו בִּיו <אֱ>לְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה הָיְתָה יוֹצָא בִרְצוּעָה שֶׁבֵּין קַרְנֶיהָ, שֶׁלֹּא כִרְצוֹן[20]* חֲכָמִים.

הלכ׳ ד׳ פרק ו׳

בַּמָּה אִשָּׁה יוֹצָא וּבַמָּה אֵינָהּ יוֹצָא: לֹא תֵצֵא אִשָּׁה לֹא בְחוּטֵי צֶמֶר וְלֹא בְחוּטֵי פִשְׁתָּן וְלֹא בִרְצוּעוֹת[21]^ שֶׁבְּרֹאשָׁהּ. לֹא תִטְבּוֹל בָּהֶן עַד שֶׁתְּרַפֵּם. לֹא בַטַּטֶפֶת[22]« וְלֹא בַסַּנְבוּטִים[23]«• בִּזְמַן שֶׁאֵינָן {תפ} תְּפוּרִים. וְלֹא בְכָבוּל בִּרְשׁוּת הָרַבִּים. וְלֹא בְעִיר שֶׁלַּזָּהָב, וְלֹא בִקְטַלָּה[24]«, וְלֹא בִנְזָמִים, לֹא[25]^ בְטַבַּעַת שֶׁאֵין עָלֶיהָ חוֹתָם, וְלֹא בְמַחַט שֶׁאֵינָהּ נְקוּבָה. אִם יָצָאת, אֵינָהּ חַיֶּיבֶת חַטָּאת. **ב׳** לֹא יֵצֵא הָאִישׁ בְּסַנְדָּל מְסוּמָּר, וְלֹא בַיָּחִיד בִּזְמַן שֶׁאֵין בְּרַגְלוֹ מַכָּה, וְלֹא בִתְפִילָּה, וְלֹא בְקַמִיַע בִּזְמַן שֶׁאֵינוּ מִן הַמֻּמְחֶה, לֹא בַשִּׁירְיָין, וְלֹא בְקַסְדָּא, וְלֹא בְמַגְּפַיִים[26]#. אִם יָצָא, אֵינוּ חַיָּיב חַטָּאת. **ג׳** לֹא תֵצֵא אִשָּׁה בְמַחַט נְקוּבָה, וְלֹא בְטַבַּעַת שֶׁיֵּשׁ עָלֶיהָ חוֹתָם, וְלֹא בַכּוּכְלְיָיר[27]«•, וְלֹא בַכּוֹכֶלֶת[28], וְלֹא בִצְלוֹחִית שֶׁלְּפִילְיָטוֹם. וְאִם יָצָאת, חַיֶּיבֶת חַטָּאת, דִּבְרֵי רְ׳ מֵאִיר. וַחֲכָמִוּםו פּוֹטְרִין בַּכּוֹכֶלֶת וּבִצְלוֹחִית שֶׁלְּפִילְיָטוֹם. **ד׳** לֹא יֵצֵא הָאִישׁ לֹא בַסַּיִיף, וְלֹא בַקֶּשֶׁת, וְלֹא בַתְּרִיס, וְלֹא בָאַלָּה[29]«, וְלֹא בָרוֹמַח. וְאִם יָצָא, חַיָּיב חַטָּאת. רְ׳ אֱלִיעֶזֶרו אוֹמֵרו: תַּכְשִׁיטִין הֵן לוֹ. וַחֲכָמִוּםו אוֹמְרִיםו: אֵינָן לוֹ אֶלָּא גְנַיי[30]«, שֶׁנֶּאֱמַרו[31]°: וְכִתְּתוּ חַרְבוֹתֵיהֶם[32]• לְאִיתִּים וַחֲנִיתוֹתֵיהֶם[33]* לְמַזְמֵרוֹת. בִּירִית[34]«•, טְהוֹרָה, יוֹצְאִין בָּהּ בַּשַּׁבָּת. כְּבָלִים[35]«•: טְמֵאִין, אֵין[36]« יוֹצְאִין בָּהֶן. **ה׳** יוֹצָא אִשָּׁה בְחוּטֵי שֵׂיעָר, בֵּין מִשֶּׁלָּהּ וּבֵין מִשֶּׁלַּחֲבֶרְתָּהּ[37]# וּבֵין מִשֶּׁלִּבְהֵמָה[38]«, {בט} בַּטַּטֶפֶת[39]« וּבַסַּנְבוּטִים[40]« בִּזְמַן שֶׁהֵן תְּפוּרִים. {ב}

---

[1] קס+קיי ליתא: ״בּוֹ״ (אך קנ כלפנינו).
[2] ק+קיי: ״מִיטַלְטְלִין״.
[3] ק+קיי: ״בְּתוֹכוֹ״.
[4] וכן ק+קיי. וראו ירושלמי ובבלי.
[5] קיי כלפנינו. וצ״ע. ק: ״הַכִּיסוּיִ״.
[6] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״הַכְּסוּת״.
[7] קיי+קנ כלפנינו. קס (בטעות): ״לא יצא״.
[8] כעין זה גם ק+קיי. בדפוסים: ״הנאקה״.
[9] כך מנוקד בפרמה. בקאופמן מנוקד אות ״ח״ מנוקדת בשווא בלבד.
[10] בפרמה מנוקד ״הַלִּיבְדְּקֵס״.
[11] בפרמה מנוקד ״בִּפְרוּמְבְּיָא״.
[12] מגיה כלשהו סימן כאן ״יו״(?) שזהו סימון הפנייה לתוספת הנמצאת בשוליים.
[13] הושלם בשוליים (ע״י מגיה קדום? כותב הלעזים?). וכן ק+קיי.
[14] תוקן בין השורות ע״י מגיה (זה שסימֵן ״יו״ לעיל כסימן הפנייה לתוספת?). וכן ק+קיי.
[15] כך מנוקד בקאופמן וגם בפרמה.
[16] קס+קיי: ״לָזֶה״ (אך קנ כלפנינו).
[17] ק+קיי ליתא: ״הוא״.
[18] כך מנוקד בפרמה. ק: ״הַתַּרְנָגְלִים״ (כנראה כוונתו לקמץ קטן).
[19] קס+קיי: ״הקופר״ (אך קנ הגיה כלפנינו).
[20] אולי כתוב ״בִּרְצוֹן״. ק: ״כִּרְצוֹן״. קיי: ״ברצון״.
[21] ק+קיי: ״בִרְצוּעָה״.
[22] קיי כלפנינו. ק: ״בְטוֹטֶפֶת״.
[23] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״בסלבוטים״.
[24] קיי+קנ כלפנינו. קס: ???״בקלטה״???.
[25] ק+קיי: ״וְלֹא״.
[26] בפרמה אות פ״א דגושה.
[27] קיי כלפנינו. קס: ?״בקוליר״? (כנראה תוקן שם פעמיים, וכעת כתוב שם בשוליים: ״בְּכוֹכְלְיַיר״).
[28] וכן ק+קיי. וכן להלן.
[29] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״באילה״ (וכנראה אות ״י״ מסמנת ניקוד צירי).
[30] קיי כלפנינו. ק: ״לִגְנַיִי״.
[31] ישעיה ב.
[32] כך גם ק+קיי. אך בתנ״ך: ״חַרְבוֹתָם״.
[33] הסופר סיים את המילה באות ״ן״ ולאחר מכן תיקן ל- ״ם״ כבתנ״ך וב- ק+קיי.
[34] קיי כלפנינו. ק: ״בּוֹרִית״.
[35] קיי כלפנינו. ק: ״כְּבָלִים״ (וייתכן שתוקן שם כלפנינו).
[36] ק כלפנינו. קיי: ״וְאֵין״.
[37] בפרמה אות בי״ת מנוקדת בקמץ.
[38] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״מִשֶּׁלִּבְהֶמְתָּהּ״.
[39] כך כתוב ומנוקד בפרמה. וכן הכתיב ק+קיי, אלא שנקדן קאופמן ניקד את ״ט״ הראשונה בחולם. ולעיל נכתב בקאופמן: ״בְטוֹטֶפֶת״.
[40] קיי כלפנינו. ק: ״וּבְסַלְבוּטִים״.

בַּכָּבוּל וּבְפֵאָה נֻכְרִית בֶּחָצֵר[1^]. וּבְמוֹךְ שֶׁבְּאָזְנָהּ
וּבְמוֹךְ שֶׁבְּסַנְדָּלָהּ וּבְמוֹךְ שֶׁהִתְקִינָה לָנִידָּתָהּ[#2].
בְּפִלְפֵּל[#3], וּבְגַרְגֵּר מֶלַח, וְכָל[4«] דָּבָר שֶׁתִּתֵּן לְתוֹךְ פִּיהָ,
בִלְבַד[5«] שֶׁלֹּא תִתֵּן כַּתְּחִילָּה בַּשַּׁבָּת. אִם נָפַל, לֹא
תַחֲזִיר. שֵׁן תּוֹתֶבֶת וְשֵׁן שֶׁלַּזָּהָב, רְ(ב)ִּי מַתִּיר, וַחֲכָמ(ו)ים
אוֹסְרִין. **ו׳** יוֹצְאִין בְּסֶלַע שֶׁעַל הַצִּינִית.
הַבָּנוֹת[6] יוֹצְאוֹת בְּחוּטִים אֲפִילוּ בִקְסָמִים[7] {שב}
שֶׁבְּאָזְנֵיהֶם. עֲרָבִיּוֹת רְעָלוֹת[8], וּמָדִיּוֹת פְּרוּפוֹת,
וְכָל אָדָם, אֶלָּא שֶׁדִּיבְּרוּ חֲכָמ(ו)ים בַּהֹוֶה. **ז׳**
פּוֹרֶפֶת עַל הָאֶבֶן עַל הָאֱגוֹז וְעַל הַמַּטְבֵּעַ, וּבִלְבַד
שֶׁלֹּא תִפְרוֹף כַּתְּחִילָּה בַּשַּׁבָּת. **ח׳** הַקִּיטֵּעַ
יוֹצֵא בְקַב שֶׁלּוֹ, דִּבְרֵי(ו) רְ׳ יוֹסֵה[9«]•. רְ׳ מֵאִיר[10«]• אוֹסֵר. אִם
יֶשׁ לוֹ בֵית קִיבּוּל כְּתִיתִים[11], טָמֵא. סְמוּכוֹת[12] שֶׁלּוֹ,
טְמֵאִים מִדְרָס, יוֹצְאִים בָּהֶן בַּשַּׁבָּת, וְנִכְנָסִים
בָּהֶן בָּעֲזָרָה[13«]. כִּסֵּא: סְמוּכוֹת[14] שֶׁלּוֹ טְמֵאִים מִדְרָס,
אֵין יוֹצְאִין בָּהֶן בַּשַּׁבָּת, וְאֵין נִכְנָסִים בָּהֶן לָעֲזָרָה.
אֲנַקְטָמִים[15«#]: טְהוֹרִין, אֵין[16«] יוֹצְאִין בָּהֶן. **ט׳**
הַבָּנִים יוֹצְאִין בִּקְשָׁרִים, וּבְנֵי מְלָכִים בַּזּוּגִים.
וְכָל אָדָם, אֶלָּא שֶׁדִּיבְּרוּ חֲכָמ(ו)ים בַּהֹוֶה. **י׳**
יוֹצְאִין בְּבֵיצַת הַחַרְגּוֹל, וּבְשֵׁן שֶׁלַּשּׁוּעָל, וּבְמַסְמֵר[17*]
הַצָּלוּב, מִשֵּׁם רְפוּאָה, דִּבְרֵי(ו) רְ׳ יוֹסֵה[18]. וּרְ(ב)ִּי מֵאִיר[19] {אוס}
אוֹסֵר אַף בַּחוֹל, מִשֵּׁם דַּרְכֵי הָאֱמֹרִי.

הלכ׳ י׳ פרק ז׳

כְּלָל גָּדוֹל אָמְרוּ בַּשַּׁבָּת: כָּל הַשָּׁכֵיחַ[20«] עִיקַּר [הַ]שַּׁבָּת[21*],
וְעָשָׂה[22«] מְלָאכוֹת הַרְבֵּה בְּשַׁבָּתוֹת הַרְבֵּה, אֵינוּ {ח}
חַיָּיב אֶלָּא חַטָּאת אַחַת. הַיּוֹדֵעַ עִיקַּר שַׁבָּת, עָשָׂה[23«] ••[24*] מְלָאכוֹת
הַרְבֵּה בְּשַׁבָּתוֹת הַרְבֵּה, חַיָּיב עַל כָּל
מְלָאכָה וּמְלָאכָה. הָעוֹשֶׂה מְלָאכוֹת הַרְבֵּה מֵעֵין
מְלָאכָה אַחַת, אֵינוּ חַיָּיב אֶלָּא חַטָּאת אַחַת.
ב׳ אֲבוֹת מְלָאכוֹת, אַרְבָּעִים חָסֵר אַחַת:
הַחוֹרֵשׁ[25]. הַזּוֹרֵעַ. הַקּוֹצֵר. הַמְעַמֵּר. הַדָּשׁ. וְהַזּוֹרֶה.
הַבּוֹרֵר. הַטּוֹחֵן. הַמַּרְקִיד[26«]. הַלָּשׁ. וְהָאוֹפֶה. הַגּוֹזֵז אֶת
הַצֶּמֶר. הַמְלַבְּנוֹ. וְהַמְנַפְּסוֹ[27«]. הַצּוֹבְעוֹ. וְהַטּוֹוֵהוּ. {המ}
הַמֵּסִיךְ[28«]. וְהָעוֹשֶׂה שְׁנֵי בָתֵּי נִירִים. הָאוֹרֵג שְׁנֵי {ח}
חוּטִים. {וְהַצּוֹבֵעַ} <וְהַבּוֹצֵעַ>[29*] שְׁנֵי חוּטִין. הַקּוֹשֵׁר. וְהַמַּתִּיר. {וה}
וְהַתּוֹפֵר שְׁתֵּי תְפִירוֹת. וְהַקּוֹרֵעַ עַל מְנָת לִתְפּוֹר
שְׁתֵּי תְפִירוֹת. **ג׳** הַצָּד צְבִי. הַשּׁוֹחֲטוֹ. {וה}
וְהַמַּפְשִׁיטוֹ. וְהַמּוֹלְחוֹ, וְהַמְעַבְּדוֹ. וְהַמּוֹחֲקוֹ[30«]. {והמ}
וְהַמְחַתְּכוֹ. הַכּוֹתֵב שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת[31«]•. וְהַמּוֹחֵק עַל
מְנָת לִכְתּוֹב שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת«•. **ד׳** הַבּוֹנֶה. וְהַסּוֹתֵר.
הַמְכַבֶּה. וְהַמַּבְעִיר. וְהַמַּכֶּה בַּפַּטִּישׁ. וְהַמּוֹצִיא
מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת. אֵילוּ אֲבוֹת מְלָאכוֹת {ארב}
אַרְבָּעִים חָסֵר אַחַת. **ה׳** וְעוֹד כְּלָל [אַחֵר][32*] אָמְרוּ:
כָּל הַכָּשֵׁר לְהַצְנִיעַ [וּ]מַצְנִיעִים[33*] כָּמוֹהוּ, הוֹצִיאוֹ
בַּשַּׁבָּת, חַיָּיב עָלָיו חַטָּאת; וְכָל שֶׁאֵינוּ כָשֵׁר {ל}
לְהַצְנִיעַ וְאֵין[34^] מַצְנִיעִים כָּמוֹהוּ, הוֹצִיאוֹ בַּשַּׁבָּת,
אֵינוּ חַיָּיב אֶלָּא הַמַּצְנִיעוֹ[35«]. **ו׳** הַמּוֹצִיא
תֶּבֶן, כִּמְלֹא פִי פָּרָה. עֵצָה, כִּמְלֹא פִי גָמָל. עָמִיר,
כִּמְלֹא פִי טָלֶה. עֲשָׂבִים, כִּמְלֹא פִי גְדִי. עֲלֵי {ש}
שׁוּם וַעֲלֵי בְצָלִים, לַחִים, כִּגְרוֹגֶרֶת, וִיבֵישִׁים, {כ}
כִּמְלֹא פִי גְדִי. אֵינָן מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, מִפְּנֵי
שֶׁ[לֹּא][36*] שָׁווּ בְּשֵׁיעוּרֵיהֶן. הַמּוֹצִיא אוֹכָלִים כִּגְרוֹגֶרֶת,
מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, מִפְּנֵי שֶׁשָּׁווּ בְּשֵׁיעוּרֵיהֶן,
חוּץ מִקְּלִיפֵּיהֶם וְגַלְעִינֵיהֶם וְעוּקְצֵיהֶן וְסוּבָּן {ו}
וּמוּרְסָנָן[37«]. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: חוּץ מִקְּלִיפֵּי
עֲדָשִׁים הַמִּתְבַּשְּׁלוֹת עִמָּהֶם.

הלכ׳ ו׳ פרק ח׳

[38*]

הַמּוֹצִיא יַיִן, כְּדֵי מְזִיגַת הַכּוֹס.
חָלָב[39«]•, כְּדֵי גְמִיעָה[40^]. דְּבַשׁ[#41], כְּדֵי לִיתֵּן עַל
הַכָּתִית. שֶׁמֶן, כְּדֵי לָסוּךְ אֵבֶר קָטָן.
מַיִם, כְּדֵי לָשׁוּף אֶת הַקִּילוֹרִית. וּשְׁאָר
כָּל הַמַּשְׁקִין, בָּרְבִיעִית. (~~ר———ש~~)[42*] וְכָל
הַשּׁוֹפָכִין[#43], בָּרְבִיעִית. רְ׳ שִׁמְעוֹ(ו)ן אוֹמֵר: כּוּלָּם
בָּרְבִיעִית, לֹא נֶאֶמְרוּ כָל הַשֵּׁיעוּרִין הָאֵילוּ
אֶלָּא לְמַצְנִיעֵיהֶם. **ב׳** הַמּוֹצִיא חֶבֶל, כְּדֵי
לַעֲשׂוֹת אוֹזֶן לַקּוּפָּה. גְּמִי, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת תָּלוּי[44] {ל}
לַנָּפָה וְלַכְּבָרָה. רְ׳ יְהוּדָ(ה) אוֹמֵ(ר): כְּדֵי לִיטּוֹל[#45] {מ}
מִמֶּנּוּ מִידַּת מַנְעָל לַקָּטָן. נְיָיר, כְּדֵי

---

[1] קס+קיי: ״שֶׁבְּחָצֵר״ (אך קנ כלפנינו).
[2] בפרמה מנוקד: ״לְנִידָּתָהּ״.
[3] בפרמה מנוקד: ״בְּפַלְפֵּל״.
[4] קס כלפנינו. קיי+קנ: ״וּבְכָל״.
[5] ק כלפנינו. קיי: ״וּבִלְבַד״.
[6] כך גם ק+קיי.
[7] כך מנוקד בקאופמן וגם בפרמה.
[8] וכן ק+קיי.
[9] קיי כלפנינו. ק: ״מֵאִיר״.
[10] קיי כלפנינו. ק: ״יוֹסֵה״.
[11] וכן ק+קיי.
[12] כך מנוקד בקאופמן וגם בפרמה.
[13] קיי+קנ: ״לָעֲזָרָה״ (קס יש השמטה).
[14] כך גם קיי+קנ (קס יש השמטה).
[15] קיי+קנ כלפנינו (אך קנ ניקד את ״א״ בשווא). קס: ״אניקטמים״.
[16] ק כלפנינו. קיי: ״וְאֵין״.
[17] בפרמה מנוקד: ״וּבְמַסְמַר״.
[18] כך גם ק+קיי.
[19] כך גם ק+קיי.

[20] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי: ״השכח״. ק: הכתיב כלפנינו (״השכיח״), אך הנקדן ניקד את ״ש״ בחולם ״הַשֹּׁכֵיחַ״.
[21] אות ה״א נתלתה ע״י הנקדן או הסופר. ק: ״השבת״. קיי: ״שבת״.
[22] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״עָשָׂה״.
[23] קס כלפנינו. קיי+קנ: ״וְעָשָׂה״.
[24] קס כלפנינו. קיי+קנ נוסף: ״מְלָאכוֹת הַרְבֵּה בְּשַׁבָּתוֹת הַרְבֵּה, חַיָּיב עַל כָּל שַׁבָּת וְשַׁבָּת. וְהַיּוֹדֵעַ שֶׁהִיא שַׁבָּת וְעָשָׂה״ וכן הוסיף מגיה מאוחר בכתב יד פרמה. האם ייתכן שזו השמטה מחמת הדומות (״עשה-ועשה״) שהתרחשה בשני כתבי היד פרמה וקאופמן? לפי המבנה המקביל לרישא, יש להניח שנוסח פרמה וקאופמן הוא המקורי.
[25] וכן ק+קיי (חורש ואח״כ זורע).
[26] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״הַמְּרַקֵּד״.
[27] ק כלפנינו. קיי: ״וְהַמְנַפְּצוֹ״.
[28] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״הַמֵּסֵךְ״.
[29] תיקנתי לפי ק+קיי.
[30] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״והמחיקו״. וצ״ע.

[31] קיי כלפנינו. ק: ״אוֹתוֹת״. וכן בסמוך.
[32] נוסף בין השורות, כנראה ע״י הסופר. וכן ק+קיי.
[33] אות וא״ו נתלתה בין השורות, ייתכן ע״י הסופר. קס: ״מצניעים״. קיי+קנ: ״ומצניעים״.
[34] קס+קיי: ״אֵין״ (אך קנ כלפנינו).
[35] קיי כלפנינו. ק: ״לְמַצְנִיעוֹ״.
[36] ק+קיי כלפנינו (״שלא״). הסופר כתב ״ששוו״ ולאחר מכן תלה ״לא״ מעל המילה (או הנקדן).
[37] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ומורסונן״.
[38] הסופר השאיר כמה שורות ריקות וצמצם את רוחבן של שורות נוספות, בגלל בעיה בקלף (הקלף דקיק ושקוף, וניכר הכתוב שבצידו השני).
[39] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״חוֹמֶץ״.
[40] ק+קיי: ״גְמִיָּיה״.
[41] כך מנוקד בפרמה. קנ: ״דְּבַשׁ״.
[42] הסופר דילג מחמת הדומות לשורה הבאה, ולאחר מכן תיקן עצמו.
[43] בפרמה מנוקד: ״הַשּׁוֹפָכִין״.
[44] וכן ק+קיי.
[45] כך מנוקד בפרמה. קנ: ״לִיטּוֹל״.

לִכְתּוֹב עָלָיו קֶשֶׁר מוֹכְסִין. הַמּוֹצִיא קֶשֶׁר מוֹכְסִין, חַיָּיב. נְיָיר פָּסוּל$, כְּדֵי לִכְרוֹךְ עַל פִּי צְלוֹחִית קְטַנָּה שֶׁלְּפִילְיָיטוֹם[1]#. **ג׳** עוֹר, כְּדֵי לַעֲשׂוֹתוֹ[2]^• קָמֵיעַ. קֶלֶף, כְּדֵי לִכְתּוֹב עָלָיו פָּרָשָׁה קְטַנָּה שֶׁבַּתְּפִילִּין, שֶׁהִיא שְׁמַע יִשְׂרָאֵלוֹ. דְּיוֹ, כְּדֵי לִכְתּוֹב שְׁתֵּי אוֹתִ[י]וֹת[3]*. כּוֹחַל, כְּדֵי לִכְחוֹל עַיִן אַחַת. זֶפֶת וְגָפְרִית, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת נֶקֶב. {ש} שַׁעֲוָוה, כְּדֵי לִיתֵּן עַל פִּי נֶקֶב קָטָן. **ד׳** דֶּבֶק, כְּדֵי לִיתֵּן בְּרֹאשׁ הַשַּׁבְשֶׁ[בֶ]ת[4]*. חַרְסִית, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת פִּי כוּר[5]^• שֶׁלְּצוֹרְפֵי זָהָב. רְ׳ יְהוּדָהוֹ אוֹמֵרוֹ: כְּדֵי לַעֲשׂוֹת פִּטְפּוּט[6]#. סוּבִּים, כְּדֵי (לעשות) [לִיתֵּן עַל][7]* פִּי כוּר שֶׁלְּצוֹרְפֵי זָהָב. סִיד, כְּדֵי לָסוּד קְטַנָּה שֶׁבַּבָּנוֹת. רְ׳ יְהוּדָהוֹ אוֹמֵרוֹ: כְּדֵי לַעֲשׂוֹת כַּנְבּוּל[8]«. רִבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵרוֹ: כְּדֵי לַעֲשׂוֹת אַנְטוֹפֵי[9]#. **ה׳** אֲדָמָה, כְּחוֹתַם הַמַּרְצוֹפִין[10]*•, דִּבְרֵיוֹ רְ׳ עֲקִיבָהוֹ. וַחֲכָמִוּםוֹ אוֹמְרִיםוֹ: כְּחוֹתַם הָאִיגְּרוֹת. זֶבֶל וְחוֹל דַּק, כְּדֵי לְזַבֵּל קֶלַח שֶׁלְּאֶכְרוּב[11]#, דִּבְרֵיוֹ רְ׳ עֲקִיבָה. וַחֲכָמִוּםוֹ אוֹמְרִיםוֹ: כְּדֵי לְזַבֵּל כְּרֵישָׁה. חוֹל גַּס, כְּדֵי לִיתֵּן עַל מְלֹא כַף סִיד. קָנֶה, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת קוּלְמוּס. אִם הָיָה עָבֶה אוֹ מְרוּסָּס, כְּדֵי לְבַשֵּׁל בֵּיצָה קַלָּה {ש} שֶׁבַּבֵּיצִים, טְרוּפָה וּנְתוּנָה בַּלְּפָס. **ו׳** עֵצִים[12]*•, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת תַּרְוָוד. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵרוֹ: כְּדֵי לַעֲשׂוֹת חָף. זְכוּכִית, כְּדֵי לִגְרוֹד[13]«• בָּהּ בְּרֹאשׁ הַכַּרְכֵּד[14]«•. צְרוֹר $אֶבֶן, כְּדֵי לִזְרוֹק בָּעוֹף. רִבִּי אֱלִיעֶזֶרוֹ בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵרוֹ: כְּדֵי לִזְרוֹק בִּבְהֵמָה. **ז׳** חֶרֶס, כְּדֵי לִיתֵּן בֵּין פַּצִּים[15]« {ל} לַחֲבֵירוֹ, דִּבְרֵיוֹ רְ׳ יְהוּדָהוֹ. רְ׳ מֵאִיר אוֹמֵרוֹ: כְּדֵי לַחְתּוֹת בּוֹ אֶת הָאוּר. רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵרוֹ: כְּדֵי לְקַבֵּל רְבִיעִית. אָמַרוֹ רְ׳ מֵאִיר: אַף עַל פִּי שֶׁאֵין רְאָיָה {לד} לַדָּבָר, זֵכֶר לַדָּבָר[16]°: לֹא[17] יִמָּצֵא בִמְכִתָּתוֹ {ח} חֶרֶס[18]^ לַחְתּוֹת אֵשׁ מִיָּקוּד. אָמַרוֹ לוֹ רִבִּי יוֹסֵי: מִשָּׁם רְאָיָה: לַחְשׂוֹף[19]« מַיִם מִגֶּבֶא[20]«.

הל׳ ז׳ פרק ט׳

אָמַרוֹ רְ׳ עֲקִיבָהוֹ: מְנַיִן לַעֲבוֹדָה זָרָה[21]© שֶׁהִיא {מ} מְטַמְּאָה בַמַּשָּׂא כַּנִּידָּה, שֶׁנֶּאֱמַרוֹ[22]°: ׳תִּזְרֵם כְּמוֹ דָוָה, צֵא תֹּאמַר לוֹ׳, מַה נִּידָּה[23]^ מְטַמְּאָה בַמַּשָּׂא, אַף עֲבוֹדָה זָרָה מְטַמְּאָה בַמַּשָּׂא. **ב׳** מְנַיִן לִסְפִינָה שֶׁהִיא טְהוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַרוֹ[24]°: ׳דֶּרֶךְ אֳנִיָּה בְלֶב יָם׳. מְנַיִן לַעֲרוּגָה שֶׁהִיא שִׁשָּׁה עַל שִׁשָּׁה[25]« טְפָחִים שֶׁזּוֹרְעִין בְּתוֹכָהּ חֲמִשָּׁה זֵירְעוֹנִים, {א} אַרְבָּעָה בְּאַרְבַּע רוּחוֹת עֲרוּגָה וְאֶחָד בָּאֶמְצַע, שֶׁנֶּאֱמַרוֹ[26]°: ׳כִּי כָאָרֶץ תּוֹצִיא צִמְחָהּ וּכְגַנָּה (זֵירוּעֶיהָ) [זֵרְעָהָ][27]*• תַצְמִיחַ, לֹא נֶאֱמַר [כֵּן][28]#*•, אֶלָּא זֵירוּעֶיהָ[29]^ תַצְמִיחַ. **ג׳** מְנַיִן לְפוֹלֶטֶת שִׁכְבַת זֶרַע בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי שֶׁהִיא טְהוֹרָה[30]$•, שֶׁנֶּאֱמַרוֹ[31]°: ׳הֱיוּ נְכוֹנִים לִשְׁלֹשֶׁת יָמִים, אַל תִּגְּשׁוּ אֶל אִשָּׁה׳. מְנַיִן שֶׁמַּרְחִיצִין {א} אֶת הַקָּטָן$ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי שֶׁחָל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת, שֶׁנֶּאֱמַרוֹ[32]°: ׳וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בִּהְיוֹתָם כֹּאֲבִים׳. מְנַיִן שֶׁקּוֹשְׁרִין לָשׁוֹן שֶׁלִּזְהוֹרִית בְּרֹאשׁ שָׂעִיר[33]^ {ה} הַמִּשְׁתַּלֵּחַ, שֶׁנֶּאֱמַרוֹ[34]°: ׳אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם כַּשָּׁנִים כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ׳[35]^•. **ד׳** מְנַיִן לְסִיכָה[36]^ שֶׁהִיא כִשְׁתִיָּיה בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין רְאָיָה לַדָּבָר, זֵכֶר לַדָּבָר[37]°: וַתָּבֹא כַמַּיִם בְּקִרְבּוֹ וְכַשֶּׁמֶן בְּעַצְמוֹתָיוֹו[38]*. **ה׳** הַמּוֹצִיא עֵצִים, כְּדֵי לְבַשֵּׁל בֵּיצָה קַלָּה. תַּבְלִין[39]^, כְּדֵי לְתַבֵּל בֵּיצָה קַלָּה, מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה. קְלִיפֵּי אֱגוֹזִים, קְלִיפֵּי רִימּוֹנִים, וְאֶסְטֵס[40]* {ופ} וּפֵאָה, כְּדֵי לִצְבּוֹעַ בָּהֶן בֶּגֶד קָטָן כִּסְבָכָה. מֵי רַגְלַיִם, נֶתֶר וּבוֹרִית, קַמּוֹלְיָה[41]^• וְאַשְׁלָג[42]#, כְּדֵי לְכַבֵּס בָּהֶן בֶּגֶד קָטָן כִּסְבָכָה. רְ׳ יְהוּדָהוֹ אוֹמֵרוֹ: כְּדֵי לְהַעֲבִיר עַל הַכֶּתֶם. **ו׳** פִּלְפֶּלֶת[43]#, כָּל שֶׁהוּא[44]^•. וְעִיטְרָן[45]^, כָּל שֶׁהוּא. מִינֵי בְשָׂמִים וּמִינֵי מַתְּכוֹת[46]^•, כָּל שֶׁהֵן. מֵעֲפַר הַמִּזְבֵּחַ וּמֵאַבְנֵי הַמִּזְבֵּחַ, מִמְּקַק סְפָרִים[47]#• וּמִמְּקַק מִטְפְּחוֹתֵיהֶן, כָּל שֶׁהוּא[48]^•, מִפְּנֵי {שמצ} שֶׁמַּצְנִיעִין אוֹתָן לְגוֹנְזָן. רְ׳ יְהוּדָה[49]^ אוֹמֵרוֹ: אַף {ה} הַמּוֹצִיא מִמְּשַׁמְּשֵׁי[50]« עֲבוֹדָה זָרָה, כָּל שֶׁהֵן[51]^•, שֶׁנֶּאֱמַרוֹ[52]°: וְלֹא יִדְבַּק בְּיָדְךָ מְאוּמָה מִן הַחֵרֶם. **ז׳** הַמּוֹצִיא קוּפַּת הָרוֹכְלִים, אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מִינִים הַרְבֵּה, אֵינוּ חַיָּיב אֶלָּא חַטָּאת אַחַת. זֵירְעוֹנֵי (גִינָּה) [גַנָּה][53]*, פָּחוֹת מִכִּגְרוֹגֶרֶת. רְ׳ יְהוּדָהוֹ בֶּן בְּתֵירָהוֹ אוֹמֵרוֹ: חֲמִשָּׁה. זֶרַע קִישּׁוּאִין, שְׁנַיִם. זֶרַע דִּילֵּעִין, שְׁנַיִם. זֶרַע פּוֹל הַמִּצְרִי[54]^, שְׁנַיִם. חָגָב חַי$, כָּל שֶׁהוּ. מֵת, כִּגְרוֹגֶרֶת[55]«•. צִיפּוֹרֶת כְּרָמִים, בֵּין חַיָּה בֵּין מֵתָה, כָּל שֶׁהוּא[56]^•, מִפְּנֵי שֶׁמַּצְנִיעִין אוֹתָהּ לִרְפוּאָה. רְ׳ יְהוּדָהוֹ אוֹמֵרוֹ: אַף הַמּוֹצִיא חָגָב חַי טָמֵא, כָּל שֶׁהוּ, מִפְּנֵי שֶׁמַּצְנִיעִין אוֹתוֹ לַקָּטָן לְשַׂחֵק בּוֹ.

---

[1] בפרמה אות "פ" דגושה.
[2] ק+קיי: "לַעֲשׂוֹת".
[3] הסופר (או הנקדן) תלה אות יו"ד. ק+קיי: "אוֹתוֹת".
[4] אות בי"ת נתלתה, כנראה ע"י הסופר. וכן ק+קיי.
[5] ק+קיי: "פִּיכוּר" (במילה אחת). וכן נוסח קיי גם להלן. אך בקאופמן להלן כתוב בשתי מילים.
[6] בפרמה מנוקד: "פִּטְפּוּט".
[7] הסופר(?) תיקן עצמו באמצעות מחיקת אותיות "עשות" ותליית אותיות "יתן על". וכן ק+קיי.
[8] ק כלפנינו. קיי: "כנכולי".
[9] בפרמה אות "ט" מנוקדת בשורוק.
[10] הנקדן מחק אות וא"ו וניקד את אות צד"י בפתח. וכך בדיוק עשה נקדן קאופמן לנוסח סופר קאופמן. קיי: "המרצפין".
[11] בפרמה אות "ו" מנוקדת בחולם.
[12] כך מנוקד בפרמה, וכן כתב קס. אך קן הגיה וניקד: "עֶצֶם" כנוסח קיי. וצ"ע. וראו מקרה דומה במסכת עדיות.
[13] קיי: !"לגדור"! ק: ייתכן שהסופר כתב "לגרור" והנקדן הגיה "לגרוד". וצ"ע.
[14] קיי: !"הכרבד"! ק: ייתכן שהסופר כתב "הכרכר" והנקדן הגיה "הכרכד".
[15] קיי+קן כלפנינו. קס: "פסצים".
[16] ישעיה ל.
[17] וכן ק+קיי. בתנ"ך "וְלֹא".
[18] ק+קיי: "חֶרֶשׂ" וכן בתנ"ך.
[19] קס כלפנינו. קיי+קן "וְלַחְשׂוֹף". ובתנ"ך: "וְלַחְשֹׂף".
[20] קיי+קן כלפנינו. וכן בתנ"ך. קס: "מן גבא".
[21] נתלתה הערת צנזורה: "עכום".
[22] ישעיה ל.
[23] ק+קיי: "הַנִּידָּה".
[24] משלי ל.
[25] קיי+קן כלפנינו. קס: ליתא "על ששה". וראו כלאיים ג,א.
[26] ישעיה סא.
[27] הוגה בידי הנקדן. ק "זירועיה" קיי: "זרעה".
[28] נוסף בין השורות ע"י הנקדן. וכן ק+קיי. אלא שבקאופמן מנוקד: "כֵּן".
[29] ק+קיי: "זרועיה" כבתנ"ך.
[30] ק+קיי כלפנינו. בדפוסים (לפי הבבלי): "טמאה".
[31] שמות יט.
[32] בראשית לד.
[33] קס+קיי: "השעיר" (אך אולי קן כלפנינו).
[34] ישעיה א.
[35] ק+קיי נוסף: **"אִם יַאְדִימוּ כַתּוֹלָע, כַּצֶּמֶר יִהְיוּ"**. (ק: "(ו)אם").
[36] קן כלפנינו. קס+קיי: "ליסיכה".
[37] תהלים קט.
[38] הקיצור שבסוף המילה הושלם ע"י הנקדן.
[39] ק+קיי: "תַּבְלִים".
[40] ספק: ם/ס. ק+קיי: אסטס".
[41] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק: קִימוֹנְיָיה. קיי: "קמונייה".
[42] בפרמה מנוקד: "וְאֶשְׁלָג".
[43] בפרמה מנוקד: "פַּלְפֶּלֶת/פַּלְפֵּלֶת".
[44] ק+קיי: "שֶׁהִיא".
[45] ק+קיי: "עִיטְרָן".
[46] ק+קיי: "מַתְּכוֹתֵיהֶם".
[47] בפרמה מנוקד: "סְפָרִים" (סמ"ך בחולם!).
[48] ק+קיי: "שֶׁהֵן".
[49] ק+קיי: "יוּדָה".
[50] קיי+קן כלפנינו. קס: "מְשַׁמְּשֵׁי".
[51] ק+קיי: "שֶׁהוּא".
[52] דברים יג.
[53] הגהה מידי הנקדן. וכן ק+קיי.
[54] ק+קיי: "מִצְרִי".
[55] קיי+קן כלפנינו. קס: "מכגרוגרת".
[56] קיי: "שהיא". ק: "שֶׁהִיא" (כתוב "שהוא" אך מנוקד "שהיא").

הל' ז' **פרק י'**

הַמַּצְנִיַע לְזֶרַע, לְדִיגְמָה, וְלִרְפוּאָה, הוֹצִיאוֹ {ב} בַשַּׁבָּת, חַיָּיב עָלָיו כָּל שֶׁהוּא. וְכָל אָדָם אֵין חַיָּיבִין עָלָיו אֶלָּא (בְ)[כְ]שֵׁיעוּרוֹ[1]*; חָזַר וְהִכְנִיסוֹ אֵינוּ חַיָּיב אֶלָּא בְשֵׁיעוּרוֹ^[2]. **ב'** הַמּוֹצִיא אוֹכָלִים וּנְתָנָן עַל הָאִיסְקוּפָּה[3]«•, בֵּין שֶׁחָזַר וְהוֹצִיאָם, בֵּין שֶׁהוֹצִיאָם אַחֵר, פָּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא עָשָׂה מְלַאכְתּוֹ בְבַת[4]«• אַחַת. קוּפָּה {שה} שֶׁהִיא מְלֵיאָה פֵירוֹת, וּנְתוּנָה[5]• עַל הָאַסְקוּפָּה[6]«• הַחִיצוֹנָה, אַף עַל פִּי שֶׁרוֹב הַפֵּירוֹת מִבַּחוּץ, פָּטוּר, עַד שֶׁיּוֹצִיא אֶת כָּל הַקּוּפָּה. **ג'** הַמּוֹצִיא בֵּין בִּימִינוֹ בֵּין בִּשְׂמֹאלוֹ, בְּתוֹךְ חֵיקוֹ, אוֹ[7]«• עַל כְּתֵיפוֹ, חַיָּיב, שֶׁכֵּן מַשָּׂא בְנֵי קְהָת; לְאַחַר יָדוֹ, בְּרַגְלוֹ, וּבְפִיו וּבְמַרְפֵּקוֹ, {ב} בְּאׇזְנוֹ וּבִשְׂעָרוֹ, וּבַאֲפוּנְדָּתוֹ וּפִיהָ לְמַטָּן, בֵּין אֲפוּנְדָּתוֹ לַחֲלוּקוֹ, וּבַחֲפַת$ חֲלוּקוֹ, {במ} בְּמַנְעָלוֹ וּבְסַנְדָּלוֹ, פָּטוּר, שֶׁלֹּא הוֹצִיא {כד} כְּדֶרֶךְ הַמּוֹצִיאִים. **ד'** הַמִּתְכַּוֵּון לְהוֹצִיא לְפָנָיו וּבָא לוֹ לְאַחֲרָיו, פָּטוּר; לְאַחֲרָיו וּבָא לוֹ לְפָנָיו, חַיָּיב. בֶּאֱמֶת, הָאִשָּׁה הַחוֹגֶרֶת {ב} בַּסֵּינָר, בֵּין מִלְּפָנֶיהָ וּבֵין מִלְּאַחֲרֶיהָ, חַיֶּיבֶת, שֶׁכֵּן רָאוּי לִהְיוֹת חוֹזֵר. רִ' יְהוּדָ|ה| אוֹמֵ|ר|: אַף בִּמְקַבְּלֵי פִּיטְקִים. **ה'**[8]*• הַמּוֹצִיא אֳכָלִים פָּחוּת מִכַּשֵּׁיעוּר בַּכֶּלִי, פָּטוּר אַף עַל הַכֶּלִי, שֶׁהַכֶּלִי טָפֵל^[9] לוֹ; אֶת הַחַי בַּמִּיטָּה, פָּטוּר אַף עַל הַמִּיטָּה, שֶׁהַמִּיטָּה טְפֵילָה לוֹ; אֶת הַמֵּת בַּמִּיטָּה, חַיָּיב. וְכֵן כַּזַּיִת מִן הַמֵּת וְכַזַּיִת מִן הַנְּבֵילָה וְכָעֲדָשָׁה מִן הַשֶּׁרֶץ, {ח} חַיָּיב^[10]. וּרְ|בִּי| שִׁמְעוֹ|ן| פּוֹטֵר. **ו'**[11]*• הַמּוֹצִיא כִּכָּר בִּרְשׁוּת[12]«• הָרַבִּים, חַיָּיב. הוֹצִיאוּהוּ שְׁנַיִם, {פט} פְּטוּרִים. לֹא יָכוֹל אֶחָד לְהוֹצִיאוֹ וְהוֹצִיאוּהוּ שְׁנַיִם, חַיָּיבִין. וּרְ|בִּי| שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר. **ז'** הַנּוֹטֵל צִיפּוֹרְנָיו זוֹ בָזוֹ, אוֹ בְשִׁינָּיו, וְכֵן {ש} שְׂעָרוֹ, וְכֵן שְׂפָמוֹ, וְכֵן זְקָנוֹ, וְכֵן הַגּוֹדֶלֶת, וְכֵן הַכּוֹחֶלֶת, וְכֵן הַפּוֹקֶסֶת[13]«•, רִ' [אֱלִיעֶ|ז|ר][14]* מְחַיֵּיב חַטָּאת, וַחֲכָמִ|ים| אוֹמְ|ר|ין[15]«: מִשּׁוּם[16]* [שְׁבוּת][17]*. הַתּוֹלֵשׁ מֵעָצִיץ נָקוּב, חַיָּיב, וְשֶׁאֵינוּ נָקוּב, פָּטוּר. רִ' שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר בָּזֶה וּבָזֶה.

הל' ז' **פרק י'א'**

הַזּוֹרֵק מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד לִרְשׁוּת הָרַבִּים, אוֹ מֵרְשׁוּת הָרַבִּים לִרְשׁוּת הַיָּחִיד, חַיָּיב. מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד לִרְשׁוּת הַיָּחִיד וּרְשׁוּת הָרַבִּים בָּאֶמְצַע, רִ' עֲקִיבָ|ה| מְחַיֵּיב, וַחֲכָמִ|ים| פּוֹטְרִין. **ב'** כֵּי־צַד? שְׁתֵּי כְּסוּסְטְרָאוֹת[18]«•, זוֹ כְנֶגֶד זוֹ בִרְשׁוּת הָרַבִּים, הַמּוֹשִׁיט וְהַזּוֹרֵק מִזּוֹ לָזוֹ, פָּטוּר. הָיוּ שְׁתֵּיהֶן בִּדְיָטֵי אַחַת, הַמּוֹשִׁיט חַיָּיב, וְהַזּוֹרֵק פָּטוּר, שֶׁכָּךְ הָיְתָה עֲבוֹדַת הַלְוִיִּם: **ג'**[19]• שְׁתֵּי עֲגָלוֹת זוֹ אַחַר זוֹ בִרְשׁוּת הָרַבִּים, מוֹשִׁיטִים אֶת הַקְּרָשִׁים מִזּוֹ לָזוֹ, אֲבָל לֹא זוֹרְקִין. חֻלְיַית[20]«• הַבּוֹר, וְהַסֶּלַע, שֶׁהֵן גְּבוֹהִין עֲשָׂרָה וּרְחָבִים[21]« {א} אַרְבָּעָה[22]«•, הַנּוֹטֵל מֵהֶם וְהַנּוֹתֵן עַל גַּבָּם, חַיָּיב; פָּחוּת מִיכֵּן, פָּטוּר. **ד'**[23]* הַזּוֹרֵק אַרְבַּע אַמּוֹת בַּכּוֹתֶל, לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, כְּזוֹרֵק בְּאָוֵיר, לְמַטָּה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, כְּזוֹרֵק בָּאָרֶץ. הַזּוֹרֵק בָּאָרֶץ אַרְבַּע אַמּוֹת, חַיָּיב. זָרַק לְתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת, וְנִתְגַּלְגֵּל חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹת, פָּטוּר; חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹת, וְנִתְגַּלְגֵּל לְתוֹךְ {א} אַרְבַּע אַמּוֹת, חַיָּיב. **ה'** הַזּוֹרֵק בַּיָּם אַרְבַּע אַמּוֹת, פָּטוּר. אִם הָיָה רְקַק מַיִם וּרְשׁוּת הָרַבִּים מְהַלֶּכֶת בּוֹ {חייב}[24]*•, הַזּוֹרֵק בְּתוֹכוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת, חַיָּיב. וְכַמָּה הוּא רְקַק מַיִם? פָּחוּת {מעש} מֵעֲשָׂרָה[25]«• טְפָחִים. רְקַק מַיִם וּרְשׁוּת הָרַבִּים {מ} מְהַלֶּכֶת בּוֹ, הַזּוֹרֵק בְּתוֹכוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת, חַיָּיב. **ו'** הַזּוֹרֵק מִן הַיָּם לַיַּבָּשָׁה וּמִן הַיַּבָּשָׁה לַיָּם, וּמִן הַיָּם לִסְפִינָה[26]• וּמִן סְפִינָה לַחֲבֶרְתָּהּ, פָּטוּר. סְפִינוֹת קְשׁוּרוֹת זוֹ בָזוֹ, מְטַלְטְלִים מִזּוֹ לָזוֹ. אִם אֵינָן קְשׁוּרוֹת, אַף עַל פִּי (קשורות)[27]* מוּקָּפוֹת, אֵין מְטַלְטְלִים מִזּוֹ לָזוֹ. **ז'** הַזּוֹרֵק וְנִזְכַּר עַד[28]*• שֶׁלֹּא תֵצֵא מִיָּדוֹ, קְלָטָהּ אַחֵר, קְלָטָהּ כֶּלֶב, אוֹ שֶׁנִּשְׂרָפָה, פָּטוּר. זָרַק לַעֲשׂוֹת חַבּוּרָה, בֵּין בָּאָדָם בֵּין בַּבְּהֵמָה, וְנִזְכַּר עַד {ש} שֶׁלֹּא נֶעֶשְׂתָה חַבּוּרָה, פָּטוּר. זֶה הַכְּלָל: כָּל {ח} חַיְּיבֵי[29]« חַטָּאוֹת[30]«, אֵינָן חַיָּיבִין עַד[31]* שֶׁתְּהֵא {תח} תְחִילָּתָן וְסוֹפָן שְׁגָגָה. תְּחִילָּתָן שְׁגָגָה וְסוֹפָן זָדוֹן, תְּחִילָּתָן זָדוֹן וְסוֹפָן שְׁגָגָה, פְּטוּרִים, עַד שֶׁתְּהֵא תְחִילָּתָן וְסוֹפָן שְׁגָגָה.

הל' ז' **פרק י'ב'**

---

[1] הנקדן תיקן את אות ״ב״ להיות ״כ״. בנוסף, כנראה שאות ״י״ מתוקנת מאות ״ו״ אולי בידי הסופר. ק+קיי: ״כְּשֵׁיעוּרוֹ״.

[2] ק+קיי: ״כְּשֵׁיעוּרוֹ״.

[3] כך כתוב ומנוקד בפרמה. וכן קס. קיי+קנ: ״הָאַסְקוּפָּה״.

[4] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״בַת״.

[5] וכן ק+קיי. וצ״ע. בדפוסים: ״וּנְתָנָהּ״.

[6] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״האיסקופה״.

[7] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״אַף״.

[8] ק כלפנינו. קיי: קודם מובאית ההלכה הבאה (״המוציא ככר״), ורק לאחריה הלכה זו (״המוציא אכלים״) ולכך כיוון מגיה מאוחר(?) בפרמה באמצעות סימון אות ״ב״ מעל מילת ״המוציא״ כאן, ואות ״א״ מעל מילת ״המוציא״ להלן.

[9] ק+קיי: ״טְפֵילָה״.

[10] ק+קיי: ״חַיָּיבִים״.

[11] ראו בהערה לתחילת הלכה ה.

[12] ק כלפנינו. קיי: ״לִרְשׁוּת״.

[13] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״הַפּוֹסֶקֶת״. וצ״ע.

[14] נתלה בין השורות ע״י הסופר. וכן ק+קיי.

[15] ק כנראה כלפנינו (או׳). אך קיי+מגיה מאוחר בקאופמן גרסו ״אוסרין״.

[16] ק כלפנינו. נקדן פרמה מחק אות ״ו״ וניקד ״מִשֵּׁם״. וכן קיי.

[17] הסופר השלים מילה זו בתחתית העמודה. וכן ק+קיי.

[18] קיי: ״כצוצריות״, קנ: ״קְצוֹצְרָאוֹת״. קס (כנראה): ״קצוצטראות״.

[19] וכן ק+קיי. ״שתי עגלות..אבל לא זורקין״ נמצא בהלכה הבאה (ג׳). וצ״ע שהרי לכאורה זו היא עבודת הלויים. אמנם בדפוסים אין כאן הלכה חדשה.

[20] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: ״חוּלְיַית״.

[21] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ורחובים״.

[22] קיי כלפנינו. ק: ״עֲשָׂרָה״. ומגיה מאוחר בקאופמן הגיה כלפנינו. וצ״ע.

[23] נראה קצת כמו ״ר״.

[24] ק+קיי ליתא, ולכן סימנתי למחיקה. אך שמא מדובר בגרסה נכונה יותר. ולפי זה יש למחוק מכאן את המילים ״הזורק בתוכו ארבע אמות חייב״ ויש לגרוס אותן רק בסיפא. וצ״ע.

[25] קיי כלפנינו. ק: ״מֵחֲמִשָּׁה״. וצ״ע.

[26] ק+קיי כלפנינו. בדפוסים נוסף: ״וּמִן הַסְּפִינָה לַיָּם״.

[27] סומן למחיקה ע״י הסופר או הנקדן. וכן ק+קיי ליתא.

[28] ק כלפנינו. קיי: ״לאחר שיצאת מידו״, וכן הגיה מגיה מאוחר בשולי פרמה (וגם מגיה מאוחר בשולי קאופמן).

[29] קיי כלפנינו. ק: ״מְחֻיְּיבֵי״.

[30] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״חַטָּאת״.

[31] ק+קיי כלפנינו. הסופר כתב בתחילה בטעות ״על״ ותיקן עצמו.

הַבּוֹנֶה, כַּמָּה יִבְנֶה וִיהֵא חַיָּיב? הַבּוֹנֶה כָּל שֶׁהוּא, וְהַמְסַתֵּת[1]^, וְהַמַּכֶּה בַּפַּטִּישׁ וּבַמַּעְצָד[2]*•. הַקּוֹדֵחַ כָּל שֶׁהוּא, חַיָּיב. זֶה הַכְּלָל: כָּל הָעוֹשֶׂה מְלָאכָה, {ומל} וּמְלַאכְתּוֹ מִתְקַיֶּימֶת בַּשַּׁבָּת[3]»•, חַיָּיב. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵרו: אַף הַמַּכֶּה בַקּוּרְנָס עַל הַסַּדָּן בִּשְׁעַת $מְלָאכָה, חַיָּיב, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כִּמְתַקֵּן {מ} מְלָאכָה. **ב׳** הַחוֹרֵשׁ כָּל שֶׁהוּא. הַמְנַכֵּשׁ, {והמק} וְהַמְקַרְסֵם, וְהַמְזָרֵד, כָּל שֶׁהוּא, חַיָּיב. הַמְלַקֵּט עֵצִים, לְתַקֵּן, כָּל שֶׁהֵן, אִם לְהַסִּיק, כְּדֵי לְבַשֵּׁל בֵּיצָה קַלָּה. הַמְלַקֵּט עֲשָׂבִים, לְתַקֵּן, כָּל שֶׁהֵן, וְאִם לִבְהֵמָה, כִּמְלֹא פִי גְדִי. **ג׳** הַכּוֹתֵב, בֵּין בִּימִינוֹ בֵּין בִּשְׂמֹאלוֹ, בֵּין מִשֵּׁם אֶחָד, בֵּין מִשְּׁנֵי שֵׁמוֹת, בֵּין מִשְּׁנֵי סִימְיוֹנוֹת$ בְּכָל לָשׁוֹן, חַיָּיב. אָמַרו רִ׳ יוֹסֵי: לֹא חִיְּיבוּ[4]» שְׁתֵּי אוֹתוֹת אֶלָּא מִשֵּׁם רוֹשֶׁם[5]#•, {ש} שֶׁכָּךְ הָיוּ[6]» רוֹשְׁמִין עַל קַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן, לֵידַע אֵי זֶה הוּא בֶן זוּגוֹ. אָמַרו רִ׳ יְהוּדָהו$: מָצִינוּ שֵׁם קָטָן[7]# מִשֵּׁם גָּדוֹל, שֵׁם מִשִּׁמְעוֹן וּמִשְּׁמוּאֵל, וְנֹחַ מִנָּחוֹר[8]*, וְדָן מִדָּנִיֵּאל[9]#.$ **ד׳** הַכּוֹתֵב שְׁתֵּי אוֹתוֹת בְּהֶעְלֵם[10]# אֶחָד, חַיָּיב. כָּתַב[11]» בַּדְּיוֹ, [12]* בַּסִּיקְרָא, בְּקוֹמוֹס {ובקנ}[13]* וּבְקַלַקַנְטוֹס[14]*, וּבְכָל דָּבָר שֶׁהוּא רוֹשֵׁם, עַל שְׁנֵי כּוֹתְלֵי זָוִית, וְעַל שְׁנֵי לוּחֵי פִּינְקֵס, וְהֵן נוֹהֲגִין[15]#»• זֶה עִם זֶה, חַיָּיב[16]». הַכּוֹתֵב עַל בְּשָׂרוֹ, חַיָּיב. וְהַמְסָרֵט עַל בְּשָׂרוֹ, רְבִּו אֱלִיעֶזֶרו מְחַיֵּיב חַטָּאת, וּרְבִּו יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר. **ה׳**[17]» כָּתַב בְּמַשְׁקִים, וּבְמֵי פֵירוֹת, וּבַאֲבַק דְּרָכִים, וּבַאֲבַק סוֹפְרִים, וּבְכָל דָּבָר שֶׁאֵינוּ מִתְקַיֵּים, פָּטוּר; לְאַחַר יָדוֹ, בְּרַגְלוֹ, בְּפִיו וּבְמַרְפְּקוֹ, כָּתַב אוֹת אַחַת סָמוּךְ לִכְתָב[18]», כָּתַב עַל גַּבֵּי כְתָב, נִתְכַּוֵּון לִכְתּוֹב חֵית וְכָתַב שְׁנֵי[19]» זַיִין, אֶחָד[20]» בָּאָרֶץ וְאֶחָד בַּקּוֹרָה, עַל שְׁנֵי כוֹתְלֵי הַבַּיִת, וְעַל שְׁנֵי דַפֵּי פִינְקֵס, וְאֵינָן נוֹהֲגִין[21]^• זֶה עִם זֶה, פָּטוּר. כָּתַב [אוֹת][22]* אַחַת נוֹטָרֵיקוֹן[23]#, רִ׳ יְהוֹשֻׁעַ בֶּן בְּתֵירָא[24]^ מְחַיֵּיב, וַחֲכָמִוים פּוֹטְרִין. **ו׳** הַכּוֹתֵב שְׁתֵּי אוֹתוֹת בִּשְׁנֵי הֶעְלֵימוֹת, אֶחָד[25]» בַּשַּׁחְרִית וְאֶחָד» בֵּין הָעַרְבַּיִם, רַבָּן גַּמְלִיאֵל מְחַיֵּיב, וַחֲכָמִים פּוֹטְרִים.

הל׳ ו׳ — פרק י״ג׳

רִ׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵרו: הָאוֹרֵג שְׁלֹשָׁה חוּטִים כַּתְּחִילָּה וְאֶחָד עַל הָאָרִיג, חַיָּיב. וַחֲכָמִוים אוֹמְרִים: בֵּין בַּתְּחִילָּה בֵין בַּסּוֹף, שֵׁיעוּרוֹ (כִּשְׁתֵּי) [כִּשְׁנֵי][26]*• חוּטִים. **ב׳** הָעוֹשֶׂה שְׁנֵי בָתֵּי נִירִים, בַּנִּירַיִים$ וּבַקֵּירוֹס[27]# וּבְנָפָה וּבַכְּבָרָה וּבַסַּל, חַיָּיב. הַתּוֹפֵר, שְׁתֵּי תְפִירוֹת. וְהַקּוֹרֵעַ, עַל מְנָת לִתְפּוֹר שְׁתֵּי תְפִירוֹת. **ג׳** הַקּוֹרֵעַ בַּחֲמָתוֹ וְעַל מֵתוֹ, כָּל$ הַמְקַלְקְלִין פְּטוּרִין. וְהַמְקַלְקֵל עַל מְנָת לְתַקֵּן, שֵׁיעוּרוֹ כִּמְתַקֵּן. **ד׳** שֵׁיעוּר הַמְלַבֵּן {וה} וְהַמְנַפֵּס, הַצּוֹבֵעַ וְהַטּוֹוֶה, שֵׁיעוּרוֹ כִּמְלֹא רוֹחַב הַסִּיט - כָּפוּל[28]#•. הָאוֹרֵג שְׁנֵי חוּטִין, שֵׁיעוּרוֹ כִּמְלֹא הַסִּיט. **ה׳** רִ׳ יְהוּדָהו אוֹמֵרו: הַצָּד[29]» צִפּוֹר לַמִּגְדָּל וּצְבִי לַבַּיִת, חַיָּיב. וַחֲכָמִוים אוֹמְרִים: צִיפּוֹר לַמִּגְדָּל, וּצְבִי לַגִּינָּה[30]» וְלֶחָצֵר וְלַבִּיבָרִים[31]»•. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵרו: לֹא כָל הַבִּיבָרִים[32]#»• {ש} שָׁוִין. זֶה הַכְּלָל: כָּל הַמְחוּסָּר צֵידָה, חַיָּיב[33]*•, {וש} וְשֶׁאֵינוּ מְחוּסַּר צֵידָה, פָּטוּר[34]*•. **ו׳** צְבִי שֶׁנִּכְנַס לַבַּיִת, וְנָעַל אֶחָד בְּפָנָיו, חַיָּיב. אִם נָעֲלוּ שְׁנַיִם, פְּטוּרִין. לֹא יָכוֹל אֶחָד לְנוֹעֲלוֹ[35]^•, וְנָעֲלוּ שְׁנַיִם, חַיָּיבִין. וּרְבִּו שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר. **ז׳** יָשַׁב אֶחָד עַל הַפֶּתַח וְלֹא מִילָּהוּ, {י} יָשַׁב הַשֵּׁנִי וּמִילָּהוּ, הַשֵּׁינִי חַיָּיב. יָשַׁב {הר} הָרִאשׁוֹן עַל הַפֶּתַח וּמִילָּהוּ, וּבָא הַשֵּׁינִי {וי} וְיָשַׁב לוֹ בְצִידּוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁעָמַד הָרִאשׁוֹן וְהָלַךְ לוֹ, הָרִאשׁוֹן חַיָּיב וְהַשֵּׁינִי פָּטוּר. לְמַה זֶּה דוֹמֶה? לְנוֹעֵל[36]» בֵּיתוֹ לְשָׁמְרוֹ, וְנִמְצָא צְבִי שָׁמוּר בְּתוֹכוֹ.

הל׳ ז׳ — פרק י״ד׳

שְׁמוֹנָה שְׁרָצִים הָאֲמוּרִים בַּתּוֹרָה, הַצָּדָן {וה} וְהַחוֹבֵל בָּהֶן, חַיָּיב. וּשְׁאָר כָּל שְׁקָצִים וּרְמָסִים, הַחוֹבֵל בָּהֶן פָּטוּר, הַצָּדָן לְצוֹרֶךְ, חַיָּיב, וְשֶׁלֹּא לְצוֹרֶךְ, פָּטוּר. חַיָּה וָעוֹף שֶׁבִּרְשׁוּתוֹ, הַצָּדָן פָּטוּר, וְהַחוֹבֵל בָּהֶן חַיָּיב. **ב׳** אֵין עוֹשִׂין הֶלְמֵי בַּשַּׁבָּת, אֲבָל עוֹשֶׂה הוּא מֵי מֶלַח, וְטוֹבֵל בָּהֶן פִּיתּוֹ, וְנוֹתֵן לְתוֹךְ הַתַּבְשִׁיל. אָמַרו רִ׳ יוֹסֵה: {ו} וַהֲלֹא הִיא הֶלְמֵי, בֵּין מְרוּבָּה, בֵּין מְעוּטָה? {ו} וְאֵילוּ הֵן מֵי מֶלַח הַמּוּתָּרִין: נוֹתֵן שֶׁמֶן כַּתְּחִילָּה לְתוֹךְ הַמַּיִם אוֹ לְתוֹךְ הַמֶּלַח. **ג׳** אֵין אוֹכְלִין אֵיזוֹבְיוֹן בַּשַּׁבָּת, לְפִי שֶׁאֵינוּ מַאֲכַל בְּרִיאִים, אֲבָל אוֹכֵל הוּא אֶת יוֹעֶזֶר, וְשׁוֹתֶה אֶת {אבוב} אַבּוּב רוֹעֶה$. כָּל הָאוֹכָלִים[37]#, אוֹכֵל אָדָם לִרְפוּאָה,

---

[1] ק+קיי: ״הַמְסַתֵּת״.
[2] כך גרסת נקדן פרמה, וכן קיי+קנ. קס: ״וּמַעְצָד״. כנראה שסופר פרמה כתב (בטעות?) ״ובמעציד״. וצ״ע.
[3] ק כלפנינו. קיי ליתא: ״בשבת״, וכן גרסת מגיה מאוחר בקאופמן.
[4] קיי כלפנינו. ק: ״נִתְחַיְּיבוּ״.
[5] כך מנוקד בקאופמן ופרמה, אך שמא יש לנקד: ״רוֹשֵׁם״. וצ״ע.
[6] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״היו״.
[7] כך מנוקד בפרמה, וכך הכתיב גם ק+קיי. אך קנ ניקד: ״קָטֹן״.
[8] אותיות ״מנח״ כתב הסופר ע״ג המחק.
[9] כעין זה מנוקד בפרמה. אך קנ ניקד: ״מִדָּנִיֵּאֵל״. וצ״ע.
[10] בפרמה מנוקד ״בְּהֶעָלֵם״.
[11] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״כתב״.
[12] וכן ק+קיי. מגיה סימן להוספה, וכנראה שהוסיף בשוליים: ״בְּסַם״ כבדפוסים, ואז נמחק.
[13] שומר שורה שלא כמילה הבאה. ק+קיי כנוסח פרמה במילה הבאה: ״ובקלקנתוס״.
[14] בפרמה מנוקד: ״וּבְקְלָקָנְטוֹס״.
[15] כך כתוב ומנוקד בפרמה וכן נוסח קס. קיי+קנ: ״נֶהְגִּים״. אך להלן גם קס גורס ״נהגים״.
[16] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״חייב״.
[17] קיי כלפנינו. ק: הלכה ה׳ מתחילה לפני המילים: ״רבי אליעזר מחייב חטאת״. וצע״ג.
[18] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״לַכָּתוּב״.
[19] קיי כלפנינו. ק: ״שְׁתֵּי״.
[20] קיי כלפנינו. ק: ״אַחַת״...״וְאֶחָד״.
[21] ק+קיי: ״נֶהְגִּים״, וראו הערה לעיל.
[22] נתלה בין השורות ע״י הסופר. וכן ק+קיי.
[23] בפרמה מנוקד: ״נוּטָרֵיקוֹן״.
[24] ק+קיי: ״בְּתֵירָה״ (ב- ״ה״).
[25] קס כלפנינו. קיי+קנ: ״אַחַת״. וכן בסמוך.
[26] אות ״נ״ נתלתה מעל אות ״ת״, כנראה בידי הסופר. קס: ״כשנֵי״. קנ: ״בִּשְׁנֵי״. קיי: ״שנֵי״.
[27] בפרמה מנוקד: ״וּבַקֵּירוֹס״.
[28] כך מנוקד בפרמה. ק: ״(ב)[כַּ]פּוֹל״. וצ״ע.
[29] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״הצד״ (ומגיה הוסיף שם בשוליים).
[30] ק כלפנינו. קיי: נוסף ״לבית״ לפני ״לגינה״.
[31] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ולביכורים״. וצע״ג. ובסמוך גם קיי כתב כ- קס.
[32] בפרמה מנוקד כאן: ״הַבֵּיבָרִים״.
[33] וכן ק+קיי. אך מגיה מאוחר סימן להגהה, וכוונתו לגרוס ״פטור״ כבדפוסים. וראו ביצה ג,א, ששם מקור דבריו של רבן שמעון בן גמליאל.
[34] וכן ק+קיי. אך מגיה מאוחר הגיה בשוליים ״חייב״ כבדפוסים. וראו ביצה ג,א.
[35] ק+קיי: ״לִנְעוֹל״.
[36] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״לִנְעוֹל״.
[37] בפרמה מנוקד: ״הָאוֹכְלִים״.

וְכָל הַמַּשְׁקִים הוּא שׁוֹתֶה, חוּץ מִמֵּי דְקָרִים$ וְכוֹס הָעִיקָּרִים, מִפְּנֵי שֶׁהֵן לִירוּקָה; אֲבָל שׁוֹתֶה הוּא מֵי דְקָרִים לִצְמָאוֹ#[1], וְסָךְ שֶׁמֶן עִיקָּרִים שֶׁלֹּא לִרְפוּאָה. **ד׳** הַחוֹשֵׁשׁ שִׁינָּיו[2], לֹא יְגַמֶּה«[3]• בָהֶן חוֹמֶץ, אֲבָל מְטַבֵּל הוּא כְדַרְכּוֹ, וְאִם נִתְרַפָּא«[4] נִתְרַפָּא. הַחוֹשֵׁשׁ מֶתְנָיו, לֹא יָסוּךְ יַיִן וָחוֹמֶץ, אֲבָל סָךְ הוּא אֶת הַשֶּׁמֶן. וְלֹא^[5] שֶׁמֶן וֶורֶד#[6]. בְּנֵי מְלָכִים סָכִים עַל גַּבֵּי {מ} מַכּוֹתֵיהֶן שֶׁמֶן וֶורֶד, שֶׁכֵּן דַּרְכָּן לָסוּךְ בַּחוֹל. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כָּל יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מְלָכִים.

הל׳ ד׳ פרק ט״ו

אֵילּוּ קְשָׁרִים שֶׁחַיָּיבִין עֲלֵיהֶן: קֶשֶׁר הַגַּמָּלִים וְקֶשֶׁר הַסַּפָּנִים. כַּשֵּׁם שֶׁהוּא חַיָּיב עַל קִישְׁרָן, כָּךְ הוּא חַיָּיב עַל הֶתֵּירָן. רְ׳ מֵאִיר אוֹמֵר: כָּל קֶשֶׁר שֶׁהוּא יָכוֹל לְהַתִּירוֹ בְּאַחַת מִיָּדָיו, אֵין חַיָּיבִין עָלָיו. **ב׳** וְיֵשׁ לָךְ קְשָׁרִים שֶׁאֵין חַיָּיבִין עֲלֵיהֶן כְּקֶשֶׁר הַגַּמָּלִים וּכְקֶשֶׁר הַסַּפָּנִים. {קוש} קוֹשֶׁרֶת אִשָּׁה מַפְתְּחֵי חָלוּק, וְחוּטֵי סְבָכָה^[7]• {ש} שֶׁלַּפָּסִיקְיָא#«[8], וּרְצוּעוֹת מִנְעָל וְסַנְדָּל, וְנוֹדוֹת יַיִן וָשֶׁמֶן, וּקְדֵירָה שֶׁלַּבָּשָׂר. רְ׳ אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: קוֹשְׁרִים לִפְנֵי בְהֵמָה, בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא תֵצֵא. קוֹשְׁרִים דְּלִי בְּפָסִיקְיָא#, אֲבָל לֹא בַחֶבֶל; רְבִּי יְהוּדָה מַתִּיר. כְּלָל אָמַר רְ׳ יְהוּדָה: כָּל קֶשֶׁר שֶׁאֵינוֹ שֶׁלְּקַיָּימָא«[9], אֵין חַיָּיבִין עָלָיו. **ג׳** מְקַפְּלִין אֶת הַכֵּלִים, אֲפִילּוּ אַרְבָּעָה«[10] חֲמִשָּׁה« פְּעָמִים, וּמַצִּיעִין אֶת הַמִּיטּוֹת מִלֵּילֵי שַׁבָּת לְשַׁבָּת, אֲבָל לֹא מִשַּׁבָּת לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת. רְ׳ יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: $מַצִּיעִים אֶת הַמִּיטּוֹת מִיּוֹם הַכִּיפּוּרִים לַשַּׁבָּת. חֶלְבֵּי«[11]• שַׁבָּת קְרֵיבִים לְיוֹם«[12] הַכִּיפּוּרִים. רְ׳ עֲקִיבָה אוֹמֵר: לֹא שֶׁלַּשַּׁבָּת קְרֵיבִים לְיוֹם {הכיפור} הַכִּיפּוּרִים, וְלֹא שֶׁלְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים קְרֵיבִים לַשַּׁבָּת.

הל׳ ג׳ פרק י״ו

כָּל כִּתְבֵי הַקּוֹדֶשׁ, מַצִּילִין אוֹתָם מִפְּנֵי הַדְּלֵיקָה, בֵּין שֶׁקּוֹרִין בָּהֶן וּבֵין שֶׁאֵין^[13] קוֹרִין בָּהֶן. אַף עַל פִּי כְתוּבִין בְּכָל לָשׁוֹן, טְעוּנִין גְּנִיזָה. מִפְּנֵי מָה אֵין קוֹרִין בָּהֶן? מִפְּנֵי בִיטּוּל בֵּית הַמִּדְרָשׁ. **ב׳** מַצִּילִין תֵּק[14] הַסֵּפֶר עִם הַסֵּפֶר, וְתֵיק תְּפִילִּים עִם הַתְּפִילִּים, אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בְּתוֹכָן מָעוֹת. וּלְאֵיכָן[15] מַצִּילִין אוֹתָן? לְמָבוֹי שֶׁאֵינוּ {מ} מְפוּלָּשׁ. בֶּן בְּתֵירָה אוֹמֵר: אַף לִמְפוּלָּשׁ. **ג׳** מַצִּילִין מְזוֹן שָׁלֹשׁ סְעוּדוֹת, הָרָאוּי לָאָדָם, וְהָרָאוּי לַבְּהֵמָה. כֵּי־צַד? נָפְלָה דְלֵיקָה {ב} בְּלֵילֵי שַׁבָּת, מַצִּילִין מְזוֹן שָׁלֹשׁ סְעוּדוֹת; {בש} בַּשַּׁחֲרִית, מַצִּילִין מְזוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת; בַּמִּנְחָה, מַצִּילִין מְזוֹן סְעוּדָה אַחַת. רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵר: לְעוֹלָם מַצִּילִין מְזוֹן שָׁלֹשׁ סְעוּדוֹת. **ד׳** מַצִּילִים סַל מָלֵא {מלא}*[16] כִּכָּרוֹת, אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ [בּוֹ][17]* מֵאָה סְעוּדָה, וְעִיגּוּל שֶׁלִּדְבֵילָה, וְחָבִית שֶׁלַּיַּיִן[18]*. וְאוֹמֵר לַאֲחֵירִים: בּוֹאוּ וְהַצִּילוּ לָכֶם! אִם הָיוּ פִּיקְחִים, עוֹשִׂין עִימּוֹ חֶשְׁבּוֹן לְאַחַר«[19] שַׁבָּת. וּלְאֵיכָן {מצ} מַצִּילִין אוֹתָן? לֶחָצֵר הַמְעוֹרֶבֶת. בֶּן בְּתֵירָה אוֹמֵר: אַף לְשֶׁאֵינָהּ מְעוֹרֶבֶת. **ה׳** וְלַשָּׁם הוּא מוֹצִיא אֶת כָּל כְּלֵי תַשְׁמִישׁוֹ, לוֹבֵשׁ[20] כָּל שֶׁהוּא [יָכוֹל][21]* לִלְבֹּשׁ, וְעוֹטֵף כָּל שֶׁהוּא יָכוֹל לַעֲטוֹף. רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵר: שְׁמוֹנָה עָשָׂר כֵּלִים[22]. וְחוֹזֵר וְלוֹבֵשׁ וּמוֹצִיא, וְאוֹמֵר לַאֲחֵירִים: בּוֹאוּ וְהַצִּילוּ עִימִּי! **ו׳** רְ׳ שִׁמְעוֹן בֶּן נַנָּס אוֹמֵר: פּוֹרְסִין עוֹר שֶׁלִּגְדִי עַל גַּבֵּי שִׁידָּה וְתֵיבָה וּמִגְדָּל [שֶׁאָחַז בָּהֶן אֶת הָאוּר][23]*, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְחָרֵךְ. עוֹשִׂין מְחִיצָּה בְכָל הַכֵּלִים, בֵּין מְלֵיאִין וּבֵין רֵיקָנִין, בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא תַעֲבוֹר הַדְּלֵיקָה. רְ׳ יוֹסֵה אוֹסֵר בִּכְלֵי חֶרֶס חֲדָשִׁים מְלֵאִים מַיִם, שֶׁאֵינָן יְכוּלִין לְקַבֵּל אֶת הָאוּר, וְהֵן מִתְבַּקְּעִין וּמְכַבִּין אֶת הַדְּלֵיקָה. **ז׳** נָכְרִי שֶׁבָּא לְכַבּוֹת, אֵין אוֹמְרִין לוֹ: כַּבֵּה! אַל«[24] תְּכַבֶּה! מִפְּנֵי שֶׁאֵין שְׁבִיתָתוֹ עֲלֵיהֶן. אֲבָל {ק} קָטָן שֶׁבָּא לְכַבּוֹת, אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ, שֶׁכֵּן {שבי} שְׁבִיתָתוֹ עֲלֵיהֶם. **ח׳** כּוֹפִים קְעָרָה«[25]: עַל גַּבֵּי הַנֵּר, בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא תֶאֱחוֹז בַּקּוֹרָה, וְעַל צוֹאָה שֶׁלְּקָטָן, וְעַל עַקְרָב, שֶׁלֹּא תִישֹּׁךְ. אָמַר רְ׳ יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה בָא לִפְנֵי רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּיי בַּעֲרָב, וְאָמַר: חוֹשֵׁשׁ אֲנִי לוֹ מֵחַטָּאת. **ט׳** נָכְרִי שֶׁהִדְלִיק אֶת הַנֵּר, מִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוֹרוֹ יִשְׂרָאֵל; וְאִם בִּשְׁבִיל יִשְׂרָאֵל, אָסוּר. מִילֵּא#[26] מַיִם לְהַשְׁקוֹת בְּהֶמְתּוֹ, מַשְׁקֶה אַחֲרָיו יִשְׂרָאֵל; וְאִם בִּשְׁבִיל יִשְׂרָאֵל, אָסוּר. עָשָׂה גּוֹי^[27]• כֶּבֶשׁ לֵירֵד בּוֹ, יֵרֵד אַחֲרָיו יִשְׂרָאֵל; וְאִם בִּשְׁבִיל יִשְׂרָאֵל, אָסוּר. מַעֲשֶׂה בְרַבָּן גַּמְלִיאֵל וְהַזְּקֵנִים, שֶׁהָיוּ בָאִים בִּסְפִינָה,

---

[1] כנראה כך מנוקד בפרמה. אך קנ ניקד: ״לְצִמְאוֹ״.
[2] וכן ק+קיי. וכן להלן ״מָתניו״. אך בדפוסים: ״**ב**שיניו״... ״**ב**מתניו״.
[3] קיי+קנ: ״יְגַמֵּא״. קס: ״יגייה״.
[4] קיי כלפנינו. ק: ״נִתְרַפָּה״ (ב-״ה״) וכן בסמוך.
[5] ק+קיי: ״לֹא״.
[6] בפרמה מנוקד כאן ולהלן ״וַורֶד״ (כלומר: ״וָורֶד״).
[7] ק+קיי: ״סְבָכָה״.
[8] בפרמה כאן ולהלן מנוקד: ״שֶׁלְּפָסִיקְיָא״. עניין נוסף: ק כלפנינו. קיי: ״של פסקייה״
[9] ק כלפנינו. קיי: ״של קיימה״.
[10] קיי כלפנינו: ״ארבעה חמשה״. קס: ״ארבעה וחמשים!״. קנ: ״אַרְבַּע וְחָמֵשׁ״.
[11] ק כלפנינו. קיי: ״וְחֶלְבֵּי״ (וא״ו החיבור).
[12] ק כלפנינו: ״לְיוֹם״ וכן להלן ״לַשַּׁבָּת״. קיי: יש השמטה. אך להלן פעם אחת גרס ״ביום הכיפורים״ וכן ״בשבת״.
[13] ק+קיי: ״שֶׁאֵינָן״.
[14] כך מנוקד בקאופמן וגם בפרמה.
[15] וכן ק+קיי ״איכן״ באל״ף.
[16] סומן למחיקה, כנראה ע״י הסופר.
[17] נוסף בין המילים, כנראה ע״י הנקדן. וכן ק+קיי.
[18] הסופר כתב בטעות ״שילין״? וכנראה תיקן עצמו.
[19] קיי כלפנינו. ק: ״אַחַר״.
[20] קיי כלפנינו. ק: ״וְלוֹבֵשׁ״.
[21] נוסף בין השורות ע״י הנקדן. וכן ק+קיי.
[22] וכן ק+קיי.
[23] נוסף בשוליים, ע״י אחד הסופרים. וכן ק+קיי.
[24] קיי כלפנינו. ק: ״לֹא״.
[25] קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף: ״עֲלֵיהֶם״.
[26] בפרמה מנוקד: ״מִילָּא״.
[27] ק+קיי ליתא ״גוי״.

עָשָׂה[1]« גּוֹי כֶּבֶשׁ לֵירֵד בּוֹ[2]«, וְיָרְדוּ בוֹ זְקֵנִים[3]«.

הל' ט' פרק י'ז'

כָּל הַכֵּלִ[י]ם[4]* הַנִּיטָּלִים[5]^• בַּשַּׁבָּת, וְדַלְתוֹתֵיהֶם עִמָּהֶם, אַף עַל פִּי שֶׁנִּתְפָּרְקוּ בַשַּׁבָּת; (ו)[6]* שֶׁאֵינָן דּוֹמִים לְדַלְתוֹת הַבַּיִת, לְפִי שֶׁאֵינוּ$ מִן הַמּוּכָן. **ב'** נוֹטֵל אָדָם קוֹרְנָס לְפַצֵּעַ[7]« בּוֹ אֱגוֹזִים, קֻרְדּוֹם[8]#• לַחְתּוֹךְ בּוֹ אֶת הַדְּבֵילָה, מְגֵירָה לָגוֹר$ בָּהּ אֶת הַגְּבִינָּה, מַגְרֵיפָה לִגְרוֹף (א)[9]* בָּהּ[10]« אֶת הַגְּרוֹגְרוֹת, אֶת הָרַחַת וְאֶת הַמַּלְגֵּז[11]^• לָתֵת עָלָיו לַקָּטָן, וְאֶת הַכּוּשׁ וְאֶת הַכַּרְכֵּד לִתְחוֹב[12]^• (בָּה) [בּוֹ][13]*, מַחַט שֶׁלַּיָּד לִיטּוֹל[14]# בָּה אֶת הַקּוֹץ, וְשֶׁלְּסַקָּיִים לִפְתּוֹחַ בָּהּ אֶת הַדֶּלֶת[15]«. **ג'** קָנֶה שֶׁלַּזֵּיתִים, אִם יֵשׁ קֶשֶׁר בְּרֹאשׁוֹ, מְקַבֵּל טוּמְאָה, וְאִם לָאו, אֵינוּ מְקַבֵּל טוּמְאָה. בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, נִיטָּל[16]« בַּשַּׁבָּת. **ד'** $כָּל הַכֵּלִים נִיטָּלִין[17]« בַּשַּׁבָּת, חוּץ מִן הַמַּסָּר הַגָּדוֹל וְיָתֵד שֶׁלְּמַחֲרֵישָׁה. כָּל הַכֵּלִים נִיטָּלִים לְצוֹרֶךְ וְשֶׁלֹּא לְצוֹרֶךְ. רִ' נְחֶמְיָה אוֹמֵר: אֵין[18]^ נִיטָּלִים אֶלָּא [לְצֹרֶךְ][19]* תַּשְׁמִישָׁן[20]^•. **ה'** כָּל הַכֵּלִים הַנִּיטָּלִים[21]^• בַּשַּׁבָּת, וְשִׁבְרֵיהֶם[22]« נִיטָּלִין, וּבִלְבַד שֶׁיְּהוּ עוֹשִׂין מֵעֵין מְלָאכָה: שִׁבְרֵי עֲרֵיבָה, לְכַסּוֹת בָּהֶן אֶת [פִּי][23]*• הֶחָבִית, שִׁבְרֵי זְכוֹכִית, לְכַסּוֹת בָּהֶן אֶת פִּי הַפַּךְ. רִ' יְהוּדָה אוֹמֵר: וּבִלְבַד שֶׁיְּהוּ עוֹשִׂין מֵעֵין מְלַאכְתָּן: שִׁבְרֵי עֲרֵיבָה לָצוּק[24]« בְּתוֹכָן[25]« מִקְפָּה, שִׁבְרֵי זְכוֹכִית, לָצוּק בְּתוֹכָן« שֶׁמֶן. **ו'** הָאֶבֶן שֶׁבִּקְרוּיָיה[26]«#, אִם מְמַלִּין בָּהּ וְאֵינָה נוֹפֶלֶת, מְמַלִּין בָּהּ[27]«; וְאִם לָאו, אֵין מְמַלִּין בָּהּ. זְמוֹרָה שֶׁהִיא קְשׁוּרָה בַּטָּפִית[28]*•, מְמַלִּין בָּהּ בַּשַּׁבָּת. רִ' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: פְּקַק הַחַלּוֹן, בִּזְמַן שֶׁהוּא קָשׁוּר וְתָלוּי פּוֹקְקִין בּוֹ, וְאִם לָאו, אֵין {פ} פּוֹקְקִין בּוֹ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ פּוֹקְקִין בּוֹ. **ז'** כָּל כִּסּוּיֵי הַכֵּלִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם בֵּית אֲחִיזָה, נִיטָּלִין בַּשַּׁבָּת. אָמַר רִ' יוֹסֵה: בַּמֶּה דְבָרִים אֲמוּרִים? בְּכִסּוּיֵי[29]« הַקַּרְקָעוֹת, אֲבָל בְּכִסּוּיֵי« הַכֵּלִים, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ נִיטָּלִים[30]« בַּשַּׁבָּת.

הל' ז' פרק י'ח'

מְפַנִּין אֲפִילוּ אַרְבַּע וְחָמֵשׁ קוּפּוֹת שֶׁלַּתֶּבֶן וְשֶׁלַּתְּבוּאָה, מִפְּנֵי הָאוֹרְחִים וּמִפְּנֵי בִיטּוּל בֵּית הַמִּדְרָשׁ, אֲבָל לֹא אֶת הָאוֹצָר[31]^. מְפַנִּים תְּרוּמָה טְהוֹרָה, וּדְמַיִי, וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁנִּיטְּלָה תְרוּמָתוֹ, וּמַעֲשֵׂר שֵׁינִי וְהֶקְדֵּשׁ שֶׁנִּפְדּוּ, הַתּוּרְמוֹס הַיָּבֵשׁ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַאֲכָל לָעִיזִּים$, אֲבָל לֹא אֶת הַטֶּבֶל, וְלֹא אֶת מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁלֹּא נִיטְּלָה תְרוּמָתוֹ, וְלֹא אֶת מַעֲשֵׂר שֵׁינִי וְהֶקְדֵּשׁ שֶׁלֹּא נִיפְדּוּ, {ל} לֹא אֶת הַלּוּף, וְלֹא אֶת הַחַרְדָּל. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל (אומי)[32]* מַתִּיר בַּלּוּף, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַאֲכַל לָעוֹרְבִים[33]«. **ב'** חֲבִילֵי קַשׁ וַחֲבִילֵי עֵצִים {וחב} וַחֲבִילֵי זְרָדִים, אִם הִתְקִינָן לְמַאֲכַל בְּהֵמָה, {מט} מְטַלְטְלִין אוֹתָן, וְאִם לָאו, אֵין מְטַלְטְלִין אוֹתָן. כּוֹפִין סַל[34]« לִפְנֵי הָאֶפְרוֹחִין שֶׁיַּעֲלוּ וְשֶׁיֵּרְדוּ. {ות} וְתַרְנְגוֹלֶת שֶׁבָּרְחָה, דּוֹחִין בָּהּ עַד שֶׁתִּיכָּנֵס. {ומד} וּמְדַדִּים עֲגָלִים וּסְיָיחִים. $ וְהָאִשָּׁה [מְדַדָּה][35]* אֶת בְּנָהּ. {א} אָמַר רִ' יְהוּדָה[36]«• אֵימָתַי[37]*•? בִּזְמַן שֶׁהוּא נוֹטֵל אַחַת וּמַנִּיחַ אַחַת. אֲבָל אִם הָיָה גּוֹרֵר, אָסוּר. **ג'** אֵין מְיַלְּדִין אֶת הַבְּהֵמָה בְיוֹם טוֹב, אֲבָל {מסע} מְסַעֲדִין. מְיַלְּדִין אֶת הָאִשָּׁה בַשַּׁבָּת, וְקוֹרִין לַחֲכָמָה$ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, וּמְחַלְּלִין עָלֶיהָ אֶת הַשַּׁבָּת. קוֹשְׁרִים אֶת הַטִּיבּוּר$. רִ' יוֹסֵה אוֹמֵר: אַף חוֹתְכִין. כָּל צוֹרְכֵי מִילָה עוֹשִׂין בַּשַּׁבָּת.

הל' ג' פרק י'ט'

רִ' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אִם לֹא הֵבִיא כְלִי מֵעֶרֶב שַׁבָּת, מְבִיאוֹ בַשַּׁבָּת מְגוּלֶּה; וּבַסַּכָּנָה, מְכַסֵּהוּ עַל פִּי עֵדִים. **ב'** וְעוֹד אָמַר רִ' אֱלִיעֶזֶר: כּוֹרְתִים עֵצִים לַעֲשׂוֹת פֶּיחָמִים וְלַעֲשׂוֹת $בַּרְזֶל. כְּלָל אָמַר רִבִּי עֲקִיבָה: כָּל מְלָאכָה שֶׁאֶיפְשָׁר לָהּ לֵעָשׂוֹת[38]«# מֵעֶרֶב שַׁבָּת, אֵינָה דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת; מִילָה שֶׁאֵי אֶיפְשָׁר לָהּ לֵעָשׂוֹת מֵעֶרֶב שַׁבָּת דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת. **ג'** עוֹשִׂים כָּל צוֹרְכֵי מִילָה[39]*: מוֹלִים, וּפוֹרְעִים, וּמוֹצְצִים. וְנוֹתְנִין[40]^ עָלֶיהָ {א} אַסְפְּלָנִית וּכְמָן[41]*•. אִם לֹא שָׁחַק מֵעֶרֶב שַׁבָּת, לוֹעֵס בְּשִׁינָּיו וְנוֹתֵן. אִם לֹא טָרַף יַיִן וָשֶׁמֶן, נוֹתֵן זֶה לְעַצְמוֹ וְזֶה לְעַצְמוֹ. וְאֵין עוֹשִׂין לָהּ חָלוּק כַּתְּחִילָּה, (בשבת)[42]* אֲבָל כּוֹרֵךְ עָלֶיהָ {סמ} סְמַרְטוּט. אִם לֹא הִתְקִין מֵעֶרֶב שַׁבָּת, כּוֹרֵךְ עַל אֶצְבָּעוֹ וּמֵבִיא, אֲפִילּוּ מֵחָצֵר אַחֶרֶת. **ד'** מַרְחִיצִים אֶת הַקָּטָן לִפְנֵי הַמִּילָה וּלְאַחַר הַמִּילָה, וּמְזַלְּפִין עָלָיו בַּיָּד, אֲבָל לֹא {ב} בַכֶּלִי. רִ' <אֶ>לְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר: מַרְחִיצִים אֶת

---

[1] קס כלפנינו. קי+קנ: "וְעָשָׂה".
[2] קי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "בו".
[3] קי כלפנינו. ק: "הַזְּקֵנִים".
[4] ק+קי כלפנינו. אות "ס" מתוקנת ע"י הסופר מאותיות ?"נז"?, והסופר תלה אות יו"ד מעל המילה.
[5] ק+קי: "נִיטָּלִים".
[6] נמחק. כנראה ע"י הסופר. וכן ק+קי ליתא.
[7] קי+קנ כלפנינו. קס: "לפוצע".
[8] ק+קי: "קוֹרְדּוֹם". ובפרמה אות קו"ף מנוקדת בחולם, לפיכך ניקדתי בקמץ קטן. אך שמא הסופר קרא את אות "ק" בפתח?
[9] סומן למחיקה. כנראה ע"י הסופר. וכן ק+קי ליתא.
[10] קי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "בה".
[11] ק: "הַמַּרְגֵּז", קי: "המזלג".
[12] ק+קי: "לִדְחוֹף".
[13] כך ק+קי, וכך הגיה נקדן פרמה בניקודו.
[14] כך מנוקד בפרמה. קנ ניקד: "לְיִטּוֹל".
[15] קי+קנ כלפנינו. קס: "הדלתות".
[16] קי+קנ כלפנינו. קס: "נוטל".
[17] קי+קנ כלפנינו. קס: "הניטלים".
[18] ק+קי: "אֵינָן".
[19] נוסף בשוליים צמוד למילה ע"י הסופר. וכן ק+קי.
[20] ק+קי ליתא: "תשמישן".
[21] קס+קי: "נִיטָּלִים" (אך קנ כלפנינו).
[22] קי+קנ כלפנינו. קס: "ושובריהם".
[23] נוסף בין השורות, כנראה ע"י הסופר. ק איתא, קי ליתא.
[24] קי+קנ כלפנינו. קס: ?"לסוך"?.
[25] ק כלפנינו. קי: "לְתוֹכָן". וכן בסמוך.
[26] כך מנוקד בפרמה. קי: "שביקרוייה", ואולי כך היה גם נוסח קס. קנ: "שֶׁבְּקֵירוּיָא".
[27] קס+קי כלפנינו. קנ נוסף: "בַּשַּׁבָּת".
[28] קי כלפנינו. קס: "בטפי". קנ: "בַטָּפִיַּח". ושמא מגיה מאוחר בפרמה ניסה להגיה "בטפיח".
[29] קי+קנ כלפנינו. קס: "בכיסויי". וכן בסמוך.
[30] קי כלפנינו. קס: "נוטלי", קנ: "נִיטַּלִי".
[31] קס+קי: "הָאוֹצָרוֹת".
[32] סומן למחיקה, כנראה ע"י הסופר. וכן ק+קי ליתא.
[33] קי כלפנינו. ק: "עוֹרְבִים".
[34] קי כלפנינו. ק: "אֶת הַסַּל".
[35] נוסף בין השורות ע"י הסופר. וכן ק+קי.
[36] קי כלפנינו. ק: "יוֹסֵה".
[37] כך ניקד קנ. נקדן פרמה גרס וניקד: "אֲ(י)מָתַי". קי: "אמתיי". קס: "אֵימַתוּ" (אני ניקדתי).
[38] כך ניקד קנ. בפרמה כאן ולהלן מנוקד: "לַעֲשׂוֹת". קי+קנ כלפנינו. קס: "להיעשות".
[39] ק+קי כלפנינו. מגיה מאוחר הוסיף בשוליים: "בשבת".
[40] ק+קי: "נותנין".
[41] ניקדתי לפי פרמה, וכן נוסח קי. ק: "וְכַמּוֹן".
[42] סומן למחיקה ע"י הסופר. וכן ק+קי ליתא.

הַקָּטָן בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי שֶׁחָל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת, שֶׁנֶּאֱמַר[1]°: ״וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בִּהְיוֹתָם כֹּאֲבִים״. סָפֵק וְאַנְדְּרָגִינָס*#[2]•, אֵין מְחַלְּלִין עָלָיו אֶת הַשַּׁבָּת; רְ׳ יְהוּדָה מַתִּיר בְּאַנְדְּרָ[גִ]ינָס*[3]. **ה׳** מִי שֶׁהָיוּ לוֹ שְׁנֵי תִינוֹקוֹת, אֶחָד לָמוֹל עֶרֶב[4]• שַׁבָּת וְאֶחָד לָמוֹל בַּשַּׁבָּת; (ו)שָׁכַח*[5] וּמָל אֶת שֶׁלְּעֶרֶב שַׁבָּת בַּשַּׁבָּת, חַיָּיב•. אֶחָד לָמוֹל [אַחַר]* (בּ)שַׁבָּת*[6] וְאֶחָד לָמוֹל בַּשַּׁבָּת, שָׁכַח וּמָל אֶת שֶׁלְּאַחַר שַׁבָּת בַּשַּׁבָּת, רְ׳ אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּיב חַטָּאת, וּרְבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר. **ו׳** קָטָן נִימּוֹל לִשְׁמֹנָה, לְתִשְׁעָה, לַעֲשָׂרָה, לְאֶחָד עָשָׂר, לִשְׁנֵים עָשָׂר, לֹא פָחוּת וְלֹא יָתֵר. כְּדַרְכּוֹ, לִשְׁמוֹנָה; נוֹלַד בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, נִימּוֹל לְתִשְׁעָה; בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת עֶרֶב^[7] שַׁבָּת, נִימּוֹל לַעֲשָׂרָה; יוֹם טוֹב אַחַר שַׁבָּת, נִימּוֹל לְאֶחָד עָשָׂר; שְׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁלְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, נִימּוֹל לִשְׁנֵים עָשָׂר. קָטָן הַחוֹלֶה, אֵין מוֹלִין אֹתוֹ עַד שֶׁיַּבְרִיא. **ז׳** אֵלּוּ צִיצִים הַמְעַכְּבִים«[8] אֶת הַמִּילָה: בָּשָׂר^[9]• הַחוֹפֶה אֶת $הָעֲטָרָה, אֵינוּ«[10]• אוֹכֵל בִּתְרוּמָה. אִם הָיָה בַעַל בָּשָׂר, מְתַקְּנוֹ מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן. מָל וְלֹא פָרַע אֶת הַמִּילָה, כְּאִילּוּ«[11]• לֹא מָל.

הל׳ ז׳ פרק כ׳

רְ׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: תּוֹלִין אֶת הַמְשַׁמֶּרֶת בְּיוֹם טוֹב, וְנוֹתְנִין לַתְּלוּיָה בַשַּׁבָּת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין תּוֹלִין אֶת הַמְשַׁמֶּרֶת בְּיוֹם טוֹב, וְאֵין נוֹתְנִין לַתְּלוּיָה בַשַּׁבָּת, אֲבָל נוֹתְנִין לַתְּלוּיָה בְּיוֹם טוֹב. **ב׳** נוֹתְנִין מַיִם עַל גַּבֵּי שְׁמָרִים בִּשְׁבִיל שֶׁיִּיצָלוּ, מְסַנְּנִים אֶת הַיַּיִן בְּסוּדָרִים וּבִכְפֵיפָה^[12]• מִצְרִית, נוֹתְנִין בֵּיצָה בִּמְסַנֶּנֶת שֶׁלַּחַרְדָּל, וְעוֹשִׂין {יינמי} יֵינָמֵילִין«#[13] בַּשַּׁבָּת. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: בַּשַּׁבָּת בַּכּוֹס, בְּיוֹם טוֹב בַּלָּגִין, וּבַמּוֹעֵד בֶּחָבִית. רְ׳ צָדוֹק אוֹמֵר: הַכֹּל לְפִי הָאוֹרְחִין. **ג׳** אֵין שׁוֹרִין אֶת הַחַלְתִּית#[14] בַּפּוֹשְׁרִין#[15]•, אֲבָל נוֹתְנָהּ לְתוֹךְ הַחוֹמֶץ. וְאֵין שׁוֹרִין אֶת הַכַּרְשִׁנִּים, וְלֹא שָׁפִים אוֹתָן, אֲבָל נוֹתֵן הוּא לְתוֹךְ הַכְּבָרָה אוֹ לְתוֹךְ הַכַּלְכָּלָה. אֵין כּוֹבְרִין אֶת הַתֶּבֶן בַּכְּבָרָה, וְלֹא יִתְּנֶנּוּ^[16]• {במ} בְּמָקוֹם גָּבוֹהַּ בִּשְׁבִיל שֶׁיֵּרֵד הַמּוֹץ, אֲבָל נוֹטֵל הוּא בַכְּבָרָה וְנוֹתֵן לִפְנֵי^[17]• הָאֵבוּס. **ד׳** גּוֹרְפִין מִלִּפְנֵי הַפַּטָּם#[18]•, וּמְסַלְּקִין לַצְּדָדִין מִפְּנֵי הָרְאִי^[19]•. דִּבְרֵי ר׳ דוֹסָא. וַחֲכָמִים אוֹסְרִין. נוֹטְלִין מִלִּפְנֵי {ב} בְהֵמָה זוֹ, וְנוֹתְנִין לִפְנֵי בְהֵמָה^[20] זוֹ בַּשַּׁבָּת. **ה׳** הַקַּשׁ שֶׁעַל הַמִּיטָּה, לֹא יְנַעְנְעֶנּוּ {ב} בְיָדוֹ, אֲבָל מְנַעְנְעוֹ בְגוּפוֹ. אִם הָיָה מַאֲכַל {ב} בְהֵמָה, אוֹ שֶׁהָיָה עָלָיו כַּר«[21]• אוֹ סָדִין, מְנַעְנְעוֹ בְיָדוֹ. מַכְבֵּשׁ שֶׁלְּבַעֲלֵי בָתִּים, מַתִּירִין, אֲבָל לֹא כוֹבְשִׁין; וְשֶׁלַּכּוֹבְסִין, לֹא יִגַּע בּוֹ. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם הָיָה מוּתָּר מֵעֶרֶב שַׁבָּת, מַכִּיר«[22]• אֶת {כ} כֵּלָיו[23] וְשׁוֹמְטָן.

הלכ׳ ה׳ פרק כ״א

נוֹטֵל אָדָם אֶת בְּנוֹ וְהָאֶבֶן בְּיָדוֹ, כַּלְכָּלָה וְהָאֶבֶן בְּתוֹכָהּ. מְטַלְטְלִין תְּרוּמָה טְהוֹרָה$ עִם הַטְּמֵאָה וְעִם הַחוּלִּין. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף מַעֲלִים אֶת הַמְדוּמָּע#[24] בְּאֶחָד וּמֵאָה. **ב׳** הָאֶבֶן שֶׁעַל פִּי הֶחָבִית, מַטָּהּ עַל צִידָּהּ, וְהִיא נוֹפֶלֶת. הָיְתָה בֵין הֶחָבִיּוֹת, מַגְבִּיהָהּ וּמַטָּהּ עַל צִידָּהּ, וְהִיא נוֹפֶלֶת. מָעוֹת שֶׁעַל הַכַּר, נוֹעֵר אֶת הַכַּר וְהֵן נוֹפְלוֹת. הָיְתָה עָלָיו לַשְׁלֶשֶׁת, מְקַנְּחָהּ בִּסְמַרְטוּט. הָיְתָה עַל«[25]• שֶׁלָּעוֹר, נוֹתְנִין עָלָיו«[26]• מַיִם עַד שֶׁתִּיכְלֶה. **ג׳** בֵּית הֶלֵּל[27]• אוֹמְרִים: מַעֲבִירִין$ מֵעַל הַשֻּׁלְחָן קְלִיפִּים וַעֲצָמוֹת. וּבֵית שַׁמַּי אוֹמְרִים: מְסַלֵּק אֶת הַטַּבְלָה כוּלָּהּ וְנוֹעֲרָהּ. מַעֲבִירִין מֵעַל הַשֻּׁלְחָן פֵּירוּרִים פָּחוּת מִכַּזַּיִת, שֵׂיעָר[28]• {וש} שֶׁלָּאֲפוּנִים וְשֶׁלַּעֲדָשִׁים מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַאֲכַל בְּהֵמָה. סְפוֹג, אִם יֵשׁ לוֹ עוֹר«[29]• בֵּית אֲחִיזָה, מְקַנְּחִין [בּוֹ]*[30]; וְאִם לָאו, אֵין מְקַנְּחִין בּוֹ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ {אֵין}*[31]• מְקַנְּחִין בּוֹ.

הלכ׳ ג׳ פרק כ״ב

חָבִית שֶׁנִּשְׁבָּרָה, מַצִּילִין מִמֶּנָּה מְזוֹן שָׁלוֹשׁ סְעוּדוֹת. וְאוֹמֵר לַאֲחֵירִים: בּוֹאוּ וְהַצִּילוּ לָכֶם! וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְסַפֵּג. אֵין סוֹחֲטִין אֶת הַפֵּירוֹת לְהוֹצִיא מֵהֶן מַשְׁקִין; אִם יָצְאוּ מֵעַצְמָן, {א} אֲסוּרִין. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם לָאֳכָלִים, הַיּוֹצֵא מֵהֶן מוּתָּר, וְאִם לְמַשְׁקִין, הַיּוֹצֵא מֵהֶן אָסוּר. {חל} חַלּוֹת דְּבַשׁ שֶׁרִיסְּקָן מֵעֶרֶב שַׁבָּת, יָצְאוּ«[32] {מ} מֵעַצְמָן, אֲסוּרִין. רְ׳ <אֶ>לְעָזָר$ מַתִּיר. **ב׳** כָּל שֶׁבָּא בְחַמִּים לִפְנֵי הַשַּׁבָּת, שׁוֹרִין אוֹתוֹ בְחַמִּין בַּשַּׁבָּת. וְכָל שֶׁלֹּא בָא בְחַמִּים לִפְנֵי הַשַּׁבָּת, {מ} מְדִיחִין אוֹתוֹ בְחַמִּים בַּשַּׁבָּת, חוּץ מִן הַמָּלִיחַ

---

[1] בראשית כה׳ לד׳.

[2] קס: ״באנדרוגינס״. קנ: ״וְאַנְדְּרוֹגִינַס״. קיי: ״ואנדרגינס״. ובפרמה אות ״ו״ די מחוקה וגם יש תחתיה סימני מחיקה, והיא כתובה על מקום רחב המספיק לאות רגילה, ונראה שהיה שם תיקון כלשהו (האם היה כתוב ״באנדרגינס״?). עניין נוסף: אות ״ר״ מנוקדת בפרמה בפתח, ולכן ברור שאין מדובר בקמץ קטן. אך לפי הנוסח שבקאופמן יש לקרוא בקמץ קטן.

[3] קיי כלפנינו. ק: ״באנדרוגינס״. אות ״ג״ נתלתה ע״י הסופר.

[4] וכן ק+קיי. ידועה כאן מחלוקת תנאים קדומה בשאלה כיצד לגרוס הלכה זו ועל איזה מקרה נחלקו רבי אליעזר ורבי יהושוע. הנוסח שלפנינו הוא הנוסח הארץ ישראלי. אך במסורת אחרת המובאת בתלמוד הבבלי שבת, וכן בדפוסים, גורסים כאן את המקרה של שכח ומל את שלאחר שבת בשבת, ועליו גורסים את הדין ״חייב״, ואילו בסיפא מביאים את המקרה של ״שכח ומל את שלערב שבת בשבת״ ועליו גורסים את הדין של ״רבי אליעזר מחייב חטאת ורבי יהושוע פוטר״.

[5] אות ״ו״ נמחקה בידי הנקדן, וכן ק+קיי.

[6] הסופר כתב בטעות: ״בשבת״ ותיקן עצמו באמצעות מחיקת אות ״ב״ ותליית מילת ״אחר״. ק: ״אחר שבת״. קיי: ״לאחר השבת״.

[7] ק+קיי: ״לְעֶרֶב״.

[8] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״המעוכבים״.

[9] ק+קיי ליתא ״בשר״.

[10] קיי כלפנינו. ק: ״ואינו״.

[11] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא ״כאילו״.

[12] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: ״וּבִקְפֵיפָה״.

[13] בפרמה אות ״נ״ מנוקדת בפתח, כלומר: אין מדובר בקמץ קטן. קיי: הכתיב כלפנינו, אך בקאופמן: ״יֵינוֹמֵילִין״ בחולם שהוא כקמץ קטן.

[14] בפרמה מנוקד: ״הֶחָלְתִּית״.

[15] בפרמה מנוקד: ״בַּפּוֹשְׁרִין״.

[16] ק+קיי: ״יִתְּנֶנָּה״.

[17] ק+קיי: ״לְתוֹךְ״.

[18] בפרמה מנוקד: ״הַפֵּטֶם״.

[19] ק+קיי: ״הרעי״ (באות ״ע״).

[20] ק+קיי ליתא: ״בהמה״.

[21] קיי+קנ כלפנינו (כַּר אוֹ). קס: ״כראי״.

[22] ק כלפנינו. וכך נכון. אך קיי: ״מתיר״.

[23] וכן ק+קיי

[24] בפרמה מנוקד: ״הַמְדוּמָּע״.

[25] קיי+קנ כלפנינו. קס (כנראה) ליתא: ״על״.

[26] ק+קיי: ״עָלֶיהָ״.

[27] וכן ק+קיי: קודם בית הלל והם מקילים, ואח״כ בית שמי והם מחמירים.

[28] ק+קיי כלפנינו בלא ״ו״ חיבור. בדפוסים: ״ושיער״.

[29] קיי: ״עוד״!, וייתכן שכך גם קס. וצ״ע.

[30] נוסף בין השורות, כנראה ע״י הסופר. וכן ק+קיי.

[31] סימנתי למחיקה מפני שגרסת ק+קיי: ״מקנחין בו״. מגיה מאוחר בפרמה (וכן בקאופמן) כתב בשוליים: ״ניטל בשבת״. כלומר: ״בין כך ובין כך ניטל בשבת״.

[32] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״אם״.

הַיָּשָׁן $וְקוֹלְיָיס הָאַסְפְּנָן[1]«•, שֶׁהֲדָחָתָן זוֹ^[2] הִיא גְּמַר מְלַאכְתָּן. **ג׳** שׁוֹבֵר אָדָם אֶת הֶחָבִית לוֹכַל מִמֶּנָּה גְרוֹגְרוֹת, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִתְכַּוֵּון לַעֲשׂוֹתָהּ כֶּלִי. אֵין נוֹקְבִין מְגוּפָה שֶׁלֶּחָבִית. דִּבְוֹרֵיו רְ׳ יְהוּדָוהו. וּרְבִּיו יוֹסֵה$ מַתִּיר[3]«•. לֹא יִקְבֵינָּה מִצִּידָּהּ. אִם הָיְתָה נְקוּבָה, לֹא יִתֵּן עָלֶיהָ שַׁעֲוָוה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא {מ} מְמָרֵחַ. אָמַורו רְ׳ יְהוּדָוהו: מַעֲשֶׂה בָא לִפְנֵי רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּיִי בַּעְרָב[4]#, וְאָמַורו: חוֹשֵׁשׁ אֲנִי לוֹ מֵחַטָּאת. **ד׳** נוֹתְנִין תַּבְשִׁיל לְתוֹךְ הַבּוֹר בִּשְׁבִיל שֶׁיְּהֵא שָׁמוּר, וְאֶת הַמַּיִם הַיָּפִים בָּרָעִים בִּשְׁבִיל שֶׁיִּיצַּנוּ, וְאֶת הַצּוֹנִים בַּחַמִּים[5]^• בִשְׁבִיל שֶׁיֵּחָמוּ. מִי שֶׁנָּשְׁרוּ[6] כֵלָיו בַּדֶּרֶךְ$, מְהַלֵּךְ בָּהֶן וְאֵינוּ חוֹשֵׁשׁ. הִגִּיַע לֶחָצֵר הַחִיצוֹנָה, שׁוֹטְחָן בַּחַמָּה, אֲבָל לֹא כְּנֶגֶד הָעָם. **ה׳** הָרוֹחֵץ בַּמְּעָרָה אוֹ בְמֵי טְבֶרְיָיה, מִסְתַּפֵּג$ אֲפִילוּ בְעֶשֶׂר לוֹנְטִיוֹת[7]#. לֹא יְבִיאֵם {בי} בְּיָדוֹ; אֲבָל עֲשָׂרָה בְנֵי אָדָם מִסְתַּפְּגִים בְּלוֹנְטִית[8]«• אַחַת, פְּנֵיהֶם יְדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם, וּמְבִיאִים אוֹתָהּ[9]« בְּיָדָן. **ו׳** סָכִים וּמִתְמַשְּׁים$, אֲבָל לֹא {מתעמ} מִתְעַמְּלִין וְלֹא מִתְגָּרְדִין. אֵין יוֹרְדִין לְפִילוֹמָא[10]#, וְאֵין עוֹשִׂין אֲפִּקְטָפֵיזוֹן[11]#«• בַּשַּׁבָּת, וְאֵין מְעַצְּבִין אֶת הַקָּטָן, וְלֹא מַחְזִירִין אֶת הַשֶּׁבֶר. מִי שֶׁנִּפְרְקָה[12]«• יָדוֹ אוֹ רַגְלוֹ, לֹא יִטְרֵפָם[13]# בַּצּוֹנִין; אֲבָל רוֹחֵץ הוּא כְדַרְכּוֹ, וְאִם נִתְרַפָּא נִתְרַפָּא.

הל׳ ו׳ פרק כ׳ג׳

שׁוֹאֵל אָדָם מֵחֲבֵירוֹ כַּדֵּי יַיִן וְכַדֵּי שֶׁמֶן, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יֹאמַר לוֹ: הַלְוֵינִי! וְכֵן אִשָּׁה (ל)[מֵ]חֲבֵרְתָּהּ[14]* {ככר} כִּכָּרוֹת. וְאִם אֵינוּ מַאֲמִינוֹ, מַנִּיחַ טַלֵּיתוֹ {אצ} אֶצְלוֹ וְעוֹשֶׂה עִמּוֹ חֶשְׁבּוֹן לְאַחַר הַשַּׁבָּת. וְכֵן עֶרֶב פְּסָחִים$ בִּירוּשָׁלַם שֶׁחָל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת, {מ} מַנִּיחַ טַלֵּיתוֹ אֶצְלוֹ וְאוֹכֵל$ אֶת פִּסְחוֹ, וְעוֹשֶׂה עִמּוֹ חֶשְׁבּוֹן לְאַחַר יוֹם טוֹב. **ב׳** מוֹנֶה אָדָם אֶת אוֹרְחָיו וְאֶת פַּרְפְּרוֹתָיו מִפִּיו, אֲבָל לֹא מִן הַכְּתָב. מֵפִיס עִם בָּנָיו וְעִם בְּנֵי בֵיתוֹ עַל הַשֻּׁלְחָן, בִּלְבַד[15]^ שֶׁלֹּא יִתְכַּוֵּון לַעֲשׂוֹת מָנָה גְדוֹלָה כְנֶגֶד מָנָה[16]^ קְטַנָּה, מִשֵּׁם קוּבְיָא[17]#•. מְטִילִין חֲלָשִׁים עַל הַקֳּדָשִׁים בְּיוֹם טוֹב, אֲבָל לֹא עַל הַמָּנוֹת. **ג׳** לֹא יִשְׂכּוֹר פּוֹעֲלִים בַּשַּׁבָּת, וְלֹא יֹאמַר אָדָם לַחֲבֵירוֹ לִשְׂכּוֹר לוֹ פוֹעֲלִים. אֵין מַחְשִׁיכִין עַל הַתְּחוּם לִשְׂכּוֹר פּוֹעֲלִים {ול} וּלְהָבִיא פֵּירוֹת, אֲבָל מַחְשִׁיךְ הוּא לִשְׁמוֹר, {ו} וּמֵבִיא פֵּירוֹת בְּיָדוֹ. כְּלָל אָמַורו אַבָּא שָׁאוּל: כָּל שֶׁאֲנִי[18]«• זַכַּיִי בַּאֲמִירָתוֹ, רַשַּׁיִי אֲנִי לְהַחְשִׁיךְ עָלָיו. **ד׳** מַחְשִׁיכִין עַל הַתְּחוּם לְפַקֵּחַ עַל עִיסְקֵי כַלָּה, וְעַל עִיסְקֵי הַמֵּת, לְהָבִיא לוֹ אָרוֹן וְתַכְרִיכִין. גּוֹיִ שֶׁהֵבִיא חֲלִילִים בַּשַּׁבָּת, לֹא יִסָּפֵד[19]# בָּהֶן יִשְׂרָאֵל, אֶלָּא אִם כֵּן בָּאוּ מִמָּקוֹם קָרוֹב. עָשׂוּ [לוֹ][20]* אָרוֹן וְחָפְרוּ [לוֹ]* קֶבֶר, {[לֹא]}[21]* יִקָּבֵר בּוֹ יִשְׂרָאֵל; אִם בִּשְׁבִיל יִשְׂרָאֵל, לֹא יִקָּבֵר בּוֹ עוֹלָמִית. **ה׳** עוֹשִׂין כָּל צוֹרְכֵי הַמֵּת, סָכִין {ומדיח} וּמְדִיחִין אוֹתוֹ, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יָזוּז[22]*$ בּוֹ אֵבֶר. {מ}[23]* שׁוֹמְטִים אֶת הַכַּר מִתַּחְתָּיו, וּמְטִילִין אֹתוֹ עַל הַחוֹל בִּשְׁבִיל שֶׁיִּמְתָּן[24]^. קוֹשְׁרִים אֶת הַלֶּחִי, לֹא שֶׁיַּעֲלֶה, אֶלָּא שֶׁלֹּא יוֹסִיף. וְכֵן קוֹרָה {שנ} שֶׁנִּשְׁבְּרָה, סוֹמְכִין אוֹתָהּ בַּסַּפְסָל אוֹ {באר} בַאֲרוּכוֹת[25]^• הַמִּיטָּה, לֹא שֶׁתַּעֲלֶה, אֶלָּא שֶׁלֹּא {ת} תוֹסִיף. אֵין מְאַמְּצִין$ אֶת הַמֵּת בַּשַּׁבָּת, וְלֹא בַחוֹל עִם יְצִיאַת נֶפֶשׁ. וְכָל הַמְאַמֵּץ עִם יְצִיאַת נֶפֶשׁ, הֲרֵי זֶה שׁוֹפֵךְ דָּמִים.

הל׳ ה׳ פרק כ׳ד׳

מִי שֶׁהֶחְשִׁיךְ בַּדֶּרֶךְ, נוֹתֵן כִּיסוֹ לַנָּכְרִי. וְאִם אֵין עִמּוֹ נָכְרִי, מַנִּיחוֹ עַל הַחֲמוֹר. הִגִּיַע {ל} לֶחָצֵר הַחִיצוֹנָה, נוֹטֵל אֶת הַכֵּלִים הַנִּיטָּלִים בַּשַּׁבָּת, וְשֶׁאֵינָן נִיטָּלִים, מַתִּיר אֶת[26]^• חֲבָלִים$, וְהַסַּקִּים$ נוֹפְלִים. **ב׳** מַתִּירִין פִּקִיעֵי {ע} עָמִיר לִפְנֵי בְהֵמָה, וּמְפַסְפְּסִים אֶת הַכִּיפִּים[27]«•, אֲבָל לֹא [28]«• הַזִּירִין[29]#. אֵין מְרַסְּקִין לֹא אֶת {ה} הַשַּׁחַת וְלֹא אֶת הֶחָרוּבִים לִפְנֵי בְהֵמָה, {ב} בֵּין דַּקָּה בֵין גַּסָּה. רְ׳ יְהוּדָוהו מַתִּיר בֶּחָרוּבִין לַדַּקָּה[30]«. **ג׳** אֵין אוֹבְסִין אֶת הַגָּמָל, וְלֹא דוֹרְסִין, אֲבָל מַלְעִיטִין. אֵין מַמְרִין[31]«• אֶת הָעֲגָלִין, אֲבָל מַלְעִיטִין אוֹתָן. מְהַלְקְטִים לַתַּרְנוֹגְלִין[32]«•, וְנוֹתְנִין מַיִם עַל גַּבֵּי הַמּוּרְסָן, {א} אֲבָל לֹא גוֹבְלִים. וְאֵין נוֹתְנִין מַיִם לִפְנֵי {ד} דְבוֹרִים וְלִפְנֵי יוֹנִים שֶׁבַּשּׁוֹבָךְ, אֲבָל נוֹתְנִין לִפְנֵי אֲוָוזִים וְתַרְנוֹגְלִים, וְלִפְנֵי יוֹנִים {הר} הֶרוֹדוֹסִיּוֹת[33]#^•. **ד׳** מְחַתְּכִין אֶת הַדִּילוּעִין

---

[1] קיי כלפנינו. ק: "הָאִיסְפִּינָן".
[2] ק+קיי ליתא: "זו".
[3] קיי כלפנינו. ק: "ורבי יוסה או[מר] לא יקבינה".
[4] בפרמה מנוקד: "בְעָרָב"
[5] קס+קיי: "בַּחַמָּה" (אך קנ כלפנינו).
[6] כך הכתיב גם ק+קיי (קס: "שנשירו"), וכן מנוקד בקאופמן וגם בפרמה.
[7] ק+קיי: "לונטייות" ושמא קראו את "ט" בחיריק (אך קנ ניקד כלפנינו).
[8] כך כתוב ומנוקד בפרמה, וכן קיי. קס: "בלנטיות". קנ: "בְּלָנְטִית" (אך אולי קרא את "ל" בקמץ קטן שהוא כחולם).
[9] קיי כלפנינו. ק: !"אוֹתָם"!.
[10] בפרמה מנוקד: "לַפִּילוּמָא".
[11] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק: "אַפִּיקְטָאפִּיזוֹן". קיי: "אפיקטפיזון".
[12] כך כתוב ומנוקד בפרמה, וכן קיי. ק: "מִשֶּׁנִּפְרְקָה".
[13] בפרמה מנוקד: "יִטְרְפֶּם".
[14] הסופר כתב תחילה "לחברתה" ותיקן את אות "ל" להיות "מ". וכן ק+קיי: "מחברתה".
[15] ק+קיי: "וּבִלְבַד".
[16] ק+קיי ליתא: "מנה".
[17] בפרמה מנוקד: "קוּבְיָא". ולעניין הכתיב: ק: "קובייא". קיי: "קובייה".
[18] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: "שאינו". וצ"ע.
[19] בפרמה מנוקד: "יְסַפֵּד".
[20] נתלה בין השורות, כנראה ע"י הנקדן. וכן ק+קיי. וכן בסמוך. אך נוסח זה קשה להבנה.
[21] נתלה בין השורות, כנראה ע"י הנקדן, אך גם ק+קיי ליתא, ולכן סימנתי למחיקה. (ושמא הוסיף זאת בגלל שגרס לעיל "לו" = לישראל???).
[22] ק+קיי כלפנינו. ייתכן שאות "ז" השנייה מתוקנת ע"י הסופר. (מאות "ן"?)
[23] שומר שורה שלא כמילה הבאה.
[24] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: "שֶׁיַּמְתִּין".
[25] קס+קיי: "בארובות". וצ"ע. אך קנ כלפנינו.
[26] ק+קיי ליתא: "מנה".
[27] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי: "הכפין" ק: "הַגֵּיפִים".
[28] קיי כלפנינו. ק נוסף: "אֶת".
[29] בפרמה מנוקד: "הַזֵּירִין".
[30] קיי כלפנינו. ק: "בַּדַּקָּה".
[31] קיי כלפנינו. ק: "מַאֲמִ(י)רִין".
[32] קנ כלפנינו. קיי: "לתורנגלים". קס: "את התרנוגלין".
[33] ניקדתי לפי הכתיב, ולפי איך שנראה לי. אך אולי צריך לנקד: "הַרוֹדָסִיּוֹת". ק+קיי: "רוֹדָסִיּוֹת", וכנראה כך גרס גם נקדן פרמה. (בקאופמן אולי: רודסיות/דורסיות/דודסיות). וצ"ע.

לִפְנֵי הַבְּהֵמָה, וְאֶת הַנְּבֵילָה לִפְנֵי הַכְּלָבִים. רְבִּי יְהוּדָ[ה] אוֹמֵ[ר]: אִם לֹא הָיְתָה נְבֵילָה מֵעֶרֶב שַׁבָּת, אֲסוּרָה, לְפִי שֶׁאֵינָה מִן הַמּוּכָן. **ה׳** מְפִירִין נְדָרִים בַּשַּׁבָּת, וְנִשְׁאָלִין נְדָרִים$ שֶׁהֵן לְצוֹרֶךְ הַשַּׁבָּת. פּוֹקְקִים אֶת הַמָּאוֹר, וּמוֹדְדִין אֶת הַמַּטְלֵת[1]«• וְאֶת הַמִּקְוֶה. מַעֲשֶׂה בִימֵי אָבִיו שֶׁלְּ רְבִּיו צָדוֹק[2]# וּבִימֵי אַבָּא שָׁאוּל בֶּן בָּטְנִית[3]#•, {שפ} שֶׁפָּקְקוּ אֶת הַמָּאוֹר בַּטָּפִיַח[4]#«• וְקָשְׁרוּ אֶת הַמְּקֵידָה בַּגְּמִי, לֵידַע אִם יֵשׁ בַּגִּיגִית פּוֹתֵחַ טֶפַח וְאִם לָאו[5]«. מִדִּבְרֵיהֶם לָמַדְנוּ, שֶׁפּוֹקְקִים וּמוֹדְדִים וְקוֹשְׁרִים בַּשַּׁבָּת.

חסלת שבת פרקי׳ כ״ד׳

מסכת עירובין פרק א׳

מָבוֹי שֶׁהוּא גָּבוֹהַּ מֵעֶשְׂרִים אַמָּה, יְמַעֵט[6]«. רְ׳ יְהוּדָ[ה] אוֹמֵ[ר]: אֵינוּ צָרִיךְ. הָרָחָב מֵעֶשֶׂר אַמּוֹת, יְמַעֵט. אִם יֵשׁ לוֹ צוּרַת [הַ]פֶּתַח[7]*, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא רָחָב מֵעֶשֶׂר אַמּוֹת, אֵינוּ צָרִיךְ לְמַעֵט. **ב׳** הֶכְשֵׁר [הַ]מָּבוֹי[8]*, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִי[ם]: לֶחִי וְקוֹרָה; וּבֵית הֶלֵּל[9]« אוֹמְרִי[ם]: אוֹ[10]« לֶחִי אוֹ קוֹרָה[11]*; רְ׳ אֱלִיעֶזֶ[ר] אוֹמֵ[ר]: לְחָיַיִם. מִשֵּׁם רְ׳ יִשְׁמָעֵא[ל] אָמַ[ר] תַּלְמִיד אֶחָד לִפְנֵי רְ׳ עֲקִיבָ[א]: לֹא נֶחְלְקוּ בֵית שַׁמַּי וּבֵית הֶלֵּל עַל מָבוֹי שֶׁהוּא פָחוּת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת, שֶׁהוּא [12]«• לֶחִי וְקוֹרָה; עַל[13]^ מַה נֶּחְלָקוּ? עַל מֵאַרְבַּע אַמּוֹת וְעַד עֶשֶׂר, {שב} שֶׁבֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִי[ם]: לֶחִי וְקוֹרָה[14]«•; וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִי[ם]: אוֹ לֶחִי אוֹ קוֹרָה. אָמַ[ר] רְ׳ עֲקִיבָ[א]: עַל זֶה וְעַל זֶה נֶחְלָקוּ. **ג׳** קוֹרָה שֶׁאָמְרוּ: רְחָבָה כְּדֵי[15]^• לְקַבֵּל אָרִיחַ[16]*• וְהָאָרִיחַ חֲצִי לְבֵינָה שֶׁלִּשְׁלֹשָׁה טְפָחִים. דַּיָּיהּ לַקּוֹרָה שֶׁתְּהֵא רְחָבָה טֶפַח, כְּדֵי לְקַבֵּל אָרִיחַ לְאוֹרְכּוֹ. **ד׳** רְחָבָה לְקַבֵּל אָרִיחַ, {וב} וּבְרִיאָה לְקַבֵּל אָרִיחַ. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵ[ר]: רְחָבָה אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָה בְרִיאָה[17]«. **ה׳** הָיְתָה שֶׁלַּקַּשׁ אוֹ שֶׁלַּקָּנִים, רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאִילוּ, הִיא {שלמת} שֶׁלַּמַּתֶּכֶת; עֲקוּמָה, רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאִילוּ הִיא פְשׁוּטָה; עֲגוּלָּה, רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאִילוּ הִיא {מ} מְרוּבַּעַת. אִם$ יֶשׁ בְּהֶקֵּיפָהּ שְׁלוֹשָׁה טְפָחִים, יֵשׁ[18]^• בָּהּ רוֹחַב טֶפַח. לְחָיַיִן שֶׁאָמְרוּ: גּוֹבְהָם עֲשָׂרָה טְפָחִים, רוֹחְבָּן וְעוֹבְיָין כָּל שֶׁהוּא. רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵ[ר]: רוֹחְבָּן שְׁלֹשָׁה טְפָחִים. **ו׳** בַּכֹּל עוֹשִׂין לְחָיַיִם, אֲפִילּוּ בְדָבָר שֶׁיֶּשׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים. רְ׳ מֵאִיר[19]*• אוֹסֵר. וּמְטַמֵּא מִשֵּׁם גּוֹלֵל, רְבִּיו מֵאִיר מְטַהֵר[20]*. כּוֹתְבִין עָלָיו גִּטֵּי {א} נָשִׁים. רְ׳ יוֹסֵי הַגָּלִילִי פּוֹסֵל. **ז׳** שְׁיָרָה שֶׁחָנְתָה[21]^ בַּבִּקְעָה, הִיקִּיפוּהָ[22]« כְּלֵי בְהֵמָה, {מטל} מְטַלְטְלִים בְּתוֹכָהּ, וּבִלְבַד שֶׁיְּהֵא גָדֵר גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים, וְלֹא יְהוּ פְרָצוֹת יְתֵירוֹת עַל הַבִּינְיָין. כָּל פִּרְצָה שֶׁהִיא כְעֶשֶׂר[23]«• אַמּוֹת, {מות} מוּתֶּרֶת, מִפְּנֵי שֶׁהִיא כַפֶּתַח. יָתֵר מִיכֵּן, אָסוּר. **ח׳** מַקִּיפִין שְׁלֹשָׁה חֲבָלִים זֶה לְמַעְלָה מִזֶּה, וְזֶה לְמַעְלָה מִזֶּה, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא בֵין חֶבֶל לַחֲבֵירוֹ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים. שֵׁיעוּר חֲבָלִים: עוֹבְיָין$ יָתֵר[24]«• עַל טֶפַח, שֶׁיְּהֵא[25]«• הַכֹּל {ע} עֲשָׂרָה טְפָחִים. **ט׳** מַקִּיפִין בַּקָּנִים, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא בֵין קָנֶה לַחֲבֵירוֹ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים. בִּשְׁיָרָה דִיבֵּרוּ, דִּבְרֵי[ו] רְ׳ יְהוּדָ[ה]. וַחֲכָמִי[ם] אוֹמְרִי[ם]: לֹא דִיבְּרוּ בִשְׁיָרָה אֶלָּא (בהויה) [בַהוֹוֶה][26]*. וְכָל מְחִיצָּה שֶׁאֵינָהּ שֶׁלַּשְּׁתִי וְשֶׁלָּעֶרֶב[27]«•, אֵינָה מְחִיצָּה. דִּבְרֵי[ו] רְ׳ יוֹסֵי בְרְבִּיו יְהוּדָ[ה]. וַחֲכָמִי[ם] אוֹמְרִי[ם]: אֶחָד מִשְּׁנֵי דְבָרִים[28]«•. אַרְבָּעָה דְבָרִים פָּטְרוּ בַמַּחֲנֶה: מְבִיאִין עֵצִים מִכָּל מָקוֹם, וּפְטוּרִים מֵרְחִיצַת יָדַיִם, וּמִדְּמַיִי, וּמִלְּעָרֵב.

הלכ׳ ט׳ פרק ב׳

{נ} עוֹשִׂין פַּסִּים לַבֵּירָאוֹת[29]^ אַרְבָּעָה דְיוֹמְדִין נִרְאִין כִּשְׁמוֹנָה, דִּבְרֵי[ו] רְ׳ יְהוּדָ[ה][30]«•. רְ׳ מֵאִיר אוֹמֵ[ר]: {שמ} שְׁמוֹנָה נִרְאִין כִּשְׁנֵים[31]* עָשָׂר*: אַרְבָּעָה דְיוֹמְדִין וְאַרְבָּעָה פְשׁוּטִין. גּוֹבְהָן עֲשָׂרָה טְפָחִים, {ור} וְרָחְבָּן שִׁשָּׁה, וְעוֹבְיָין כָּל שֶׁהוּא; וּבֵינֵיהֶן כִּמְלֹא שְׁתֵּי רְבָקוֹת[32]*• שֶׁלְּשָׁלֹשׁ שָׁלֹשׁ בָּקָר. דִּבְרֵי[ו] רְ׳ מֵאִיר. רְ׳ יְהוּדָ[ה] אוֹמֵ[ר]: שֶׁלְּאַרְבַּע אַרְבַּע, קְשׁוּרוֹת וְלֹא מוּתָּרוֹת, אַחַת נִכְנֶסֶת וְאַחַת יוֹצָא. **ב׳** מוּתָּר לְהַקְרִיב לַבְּאֵר, וּבִלְבַד שֶׁתְּהֵא פָרָה רֹאשָׁהּ וְרוּבָּהּ מִבִּפְנִים וְשׁוֹתָה. מוּתָּר לְהַרְחִיק כָּל שֶׁהוּא, וּבִלְבַד שֶׁיַּרְבֶּה בַפַּסִּים. **ג׳** רְבִּי יְהוּדָה אוֹמֵ[ר]: עַד[33]^• בֵּית סָאתַיִם. אָמְרוּ לוֹ: לֹא אָמְרוּ בֵית סָאתַיִם אֶלָּא בַגִּנָּה וּבַקַּרְפֵּיף; אֲבָל אִם הָיָה דִיר אוֹ סַהַר$ $ אוֹ חָצֵר[34]*, אֲפִילּוּ בֵית[35]«• חֲמֵשֶׁת כּוֹרִים, אוֹ בֵית«• עֲשֶׂרֶת כּוֹרִים, מוּתָּר. מוּתָּר

---

[1] כך מנוקד בקאופמן וגם בפרמה (בפרמה "ל" בסגול). ק כלפנינו. קיי: "המטלית" (אך עדיין ייתכן שזו "י" לניקוד צירי/סגול).
[2] בפרמה מנוקד: "צָדוּק".
[3] כך מנוקדת אות "ב" בפרמה (בקמץ קטן). קיי: "בוטנית" (בחולם מלא שבא במקום קמץ קטן). אך סופר פרמה וכן קאופמן כתבו חסר וא"ו, ושמא קראו בקמץ רגיל.
[4] כך הכתיב בקאופמן ופרמה, וכן מנוקד בקאופמן. קיי: "בטופיח", וכעין זה גרס נקדן פרמה שניקד את אות "ט" בחולם.
[5] קיי כלפנינו. ק: "לֹא".
[6] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ימעיט".
[7] אות "ה" נוספה לפני המילה, כנראה בידי הנקדן. וכן ק+קיי.
[8] אות "ה" נוספה לפני המילה, כנראה בידי הנקדן. וכן ק+קיי.
[9] קיי כלפנינו. ק: "הֶילֵּל".
[10] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "או" ושמא נשמט מחמת הדומות עם "או" של "או[מרים]".
[11] וכן ק+קיי. סופר פרמה כתב בטעות "לחי" ותיקן עצמו באמצעות סימון קו מחיקה לאות "ל", תיקון אותיות "חי" לאותיות "קו", והוספת סיומת "רה".
[12] קיי כלפנינו. ק נוסף: "צָרִיךְ".
[13] ק+קיי: "וְעַל".
[14] ק כלפנינו. וצ"ע. קיי: "או קורה".
[15] ק+קיי ליתא: "כדי".
[16] קיי+קנ כלפנינו. קס: "אוֹרֵיַח". וכן בכולם להלן. <u>וגם בפרמה בתחתית העמודה נכתב</u>: **"ויש אומ׳: אוֹרֵחַ וְהָאוֹרֵחַ"**. וספק בידי מי נכתבה הערה זו.
[17] לעניין כתיב המילה "בריאה" כאן ולעיל: ק הכתיב הוא: "ברייא/בירייא". קיי: "ברייה".
[18] ק+קיי: "וְיֵשׁ" (וא"ו הנשוא).
[19] קיי: "יוסה". ק: "רבי יוסה מטמא משם גולל...".
[20] ק+קיי כלפנינו. אות "ה" כתב הסופר ע"ג מחיקת אות (?"מ"?).
[21] ק+קיי: "שֶׁחָנַת".
[22] ק כלפנינו. קיי: "וְהִיקִּיפוּהָ".
[23] קיי כלפנינו. ק: "בְעֶשֶׂר".
[24] קיי+קנ כלפנינו. קס: "טפח/יותר על טפח". (כנראה זהו כפל גרסה).
[25] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁהַכֹּל".
[26] כך תוקן באמצעות הארכת אות "י", וספק בידי מי תוקן. וכן ק+קיי: "בהווה".
[27] קיי+קנ כלפנינו. קס: "בשלערב" (אך אולי זו "ב" שהיא "ו" - או "ו" שהיא "ב").
[28] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?"דברוכי"?. וצ"ע.
[29] ק+קיי: ק: "לַבֵּירָיוֹת". קיי: "לבריות".
[30] קיי כלפנינו. ק: "עֲקִיבָה".
[31] הסופר כתב בטעות "כשמונה" ולאחר מכן גירד את אותיות "מונה" וכתב על גבם: "נים ע".
[32] כך נוסח ק+קיי, וכנראה שכך כתוב גם בפרמה. וספק רחוק שמא בפרמה: "דבקות".
[33] ק+קיי: "אַף".
[34] ק+קיי כלפנינו. מגיה מאוחר הגיה בשוליים: "(או) מוקצה" כבנוסח הדפוסים.
[35] קס: "בַת", וכן בסמוך. (אך קנ כלפנינו). קיי: ?"בין"? (שיבוש).

לְהַרְחִיק כָּל שֶׁהוּא, וּבִלְבַד שֶׁיַּרְבֶּה בַּפַּסִּים. **ד'** ר' יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם הָיְתָה דֶּרֶךְ הָרַבִּים מַפְסְקַתָּהּ$, יְסַלְּקֶנָּה לִצְדָדִין. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינוֹ צָרִיךְ. אֶחָד בּוֹר הָרַבִּים וּבְאֵר הָרַבִּים וּבוֹר[1]*• הַיָּחִיד, עוֹשִׂין לָהֶם [פַּסִּים]*[2]; אֲבָל לְבוֹר הַיָּחִיד, עוֹשִׂין לוֹ מְחִיצָה גְבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים. דִּבְרֵי ר' עֲקִיבָה. ר' יְהוּדָה בֶּן בָּבָא [אוֹמֵר]*[3]: אֵין עוֹשִׂין פַּסִּים אֶלָּא לִבְאֵר[4]«• הָרַבִּים בִּלְבַד, וְלִשְׁאָר, [עוֹשִׂין]*[5] חֲגִירָה[6]*• גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים. **ה'** וְעוֹד אָמַר ר' יְהוּדָה בֶּן בָּבָא: הַגִּנָּה וְהַקַּרְפֵּף, שֶׁהוּא[7]^• שִׁבְעִים אַמָּה[8]«• וְשִׁירַיִים§[9] עַל שִׁבְעִים אַמָּה«• וְשִׁירַיִים, מוּקֶּפֶת גָּדֵר גָּבוֹהַּ[10]« עֲשָׂרָה טְפָחִים, מְטַלְטְלִין בְּתוֹכָהּ, וּבִלְבַד {ש} שֶׁיְּהֵא בָהּ שׁוֹמֵירָה[11]«• אוֹ«• בֵית דִּירָה, אוֹ שֶׁתְּהֵא סְמוּכָה לָעִיר. **ו'** ר' יְהוּדָה אוֹמֵר: אֲפִילּוּ אֵין בָּהּ אֶלָּא בוֹר וְשִׁיחַ וּמְעָרָה, מְטַלְטְלִין בְּתוֹכָהּ. ר' עֲקִיבָה אוֹמֵר: אֲפִילּוּ אֵין בָּהּ אֶלָּא$ אַחַת מִכָּל אֵלּוּ, מְטַלְטְלִין בְּתוֹכָהּ, וּבִלְבַד שֶׁתְּהֵא שִׁבְעִים וְשִׁירַיִים$ עַל שִׁבְעִים {וש} וְשִׁירַיִים, **ז'** ר' <אֶ>לְעָזָר$ אוֹמֵר: אִם (היתה) [הָיָה]*[12] {או} אוֹרְכָּהּ יָתֵר[13]« עַל רָחְבָּהּ אֲפִילּוּ אַמָּה אַחַת, אֵין מְטַלְטְלִין בְּתוֹכָהּ. ר' יוֹסֵה אוֹמֵר: אֲפִילּוּ {א} אוֹרְכָּהּ כִּשְׁנַיִם בְּרָחְבָּהּ, מְטַלְטְלִין בְּתוֹכָהּ. **ח'** אָמַר ר' אֶלְעַיי[14]«•: שָׁמַעְתִּי מֵרִבִּי אֱלִיעֶזֶר[15]«•: אֲפִילּוּ הִיא[16]«• בֵית[17]^• כּוֹר; וְכֵן שָׁמַעְתִּי מִמֶּנּוּ: {אנ} אַנְשֵׁי חָצֵר שֶׁשָּׁכַח אֶחָד מֵהֶן וְלֹא עֵירֵב, {בי} בֵּיתוֹ אָסוּר מִלְּהַכְנִיס וּמִלְּהוֹצִיא לוֹ, אֲבָל לָהֶם מוּתָּר; וְכֵן שָׁמַעְתִּי מִמֶּנּוּ, שֶׁיּוֹצְאִין בְּעַרְקְבָנִין$ בַּפֶּסַח. וְחִיזַּרְתִּי עַל כָּל תַּלְמִידָיו וּבִיקַּשְׁתִּי לִי[18]«• חָבֵר, וְלֹא מָצָאתִי.

הל' ח' פרק ג'

בַּכֹּל מְעָרְבִים וּמִשְׁתַּתְּפִין, חוּץ מִן הַמַּיִם {ו} וּמִן הַמֶּלַח. הַכֹּל נִלְקָח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר, חוּץ {מ} מִן הַמַּיִם וּמִן הַמֶּלַח. הַנּוֹדֵר מִן הַמָּזוֹן, {מו} מוּתָּר בַּמַּיִם וּבַמֶּלַח. מְעָרְבִין לַנָּזִיר בַּיַּיִן {ו} וּלְיִשְׂרָאֵל בִּתְרוּמָה. סוֹמְכוֹס[19]«• אוֹמֵר: אַף[20]$• בַּחוּלִּין לַכֹּהֵן$ בְּבֵית הַפְּרָס. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר: אֲפִילּוּ[21]« בֵּין[22]«• {ה} הַקְּבָרוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהוּא יָכוֹל (ל<הוליכו>)[23]* לָחוּץ {לגר} (<לגרו<ר)* וְלוֹכַל. **ב'** מְעָרְבִין בִּדְמַאי, בְּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁנִּיטְּלָה תְרוּמָתוֹ, וּבְמַעֲשֵׂר שֵׁינִי {ו} וְהֶקְדֵּשׁ שֶׁנִּפְדּוּ; וְהַכֹּהֲנִים בַּחַלָּה וּבִתְרוּמָה, אֲבָל לֹא בַטֶּבֶל, וְלֹא בְמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁלֹּא נִיטְּלָה תְרוּמָתוֹ, וְלֹא בְמַעֲשֵׂר [שֵׁינִי]*[24] וְהֶקְדֵּשׁ שֶׁלֹּא נִפְדּוּ. הַשּׁוֹלֵחַ אֶת עֵירוּבוֹ בְּיַד חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן, אוֹ בְיַד מִי שֶׁאֵינוֹ מוֹדֶה בָעֵירוּב[25]«•, אֵינוֹ עֵירוּב. אִם אָמַר לְאַחֵר לְקַבְּלוֹ[26]«• מִמֶּנּוּ הֲרֵי זֶה {ע} עֵירוּב. **ג'** נְתָנוֹ בָאִילָן: לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, אֵינוֹ עֵירוּב, לְמַטָּה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, הֲרֵי זֶה עֵירוּב. נְתָנוֹ בַבּוֹר, אֲפִילּוּ עָמוֹק {מ} מֵאָה אַמָּה, הֲרֵי זֶה עֵירוּב. נְתָנוֹ בְרֹאשׁ {ה} הַקָּנֶה אוֹ בְרֹאשׁ הַקּוֹנְטָס[27]«•, כָּל זְמַן שֶׁהוּא תָּלוּשׁ וְנָעוּץ, אֲפִילּוּ גָבוֹהַּ מֵאָה אַמָּה, הֲרֵי זֶה עֵירוּב. נְתָנוֹ בַמִּגְדָּל וְנָעַל בְּפָנָיו[28]« וְאָבַד הַמַּפְתֵּחַ, הֲרֵי זֶה עֵירוּב. ר' <אֶ>לְעָזָר$ אוֹמֵר: אִם אֵין יָדוּעַ שֶׁהַמַּפְתֵּחַ בִּמְקוֹמוֹ, אֵינוֹ עֵירוּב. **ד'** נִתְגַּלְגֵּל חוּץ לַתְּחוּם, וְנָפַל עָלָיו גַּל, אוֹ נִשְׂרַף, אוֹ תְרוּמָה וְנִיטַּמַּת, מִבְּעוֹד יוֹם, {א} אֵינוֹ עֵירוּב, מִשֶּׁחָשֵׁיכָה, הֲרֵי זֶה עֵירוּב. אִם סָפֵק, ר' מֵאִיר וְרִבִּי יְהוּדָה אוֹמְרִים: הֲרֵי זֶה חַמָּר {ג} גַּמָּל[29]^. ר' יוֹסֵה וְרִבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: סְפֵק[30]«• הָעֵירוּב, כָּשֵׁר. אָמַר ר' יוֹסֵה: הֵעִיד אַבְטוֹלָס[31]^• מִשֵּׁם חֲמִשָּׁה זְקֵנִים, עַל[32]^• סְפֵק הָעֵירוּב שֶׁכָּשֵׁר^•. **ה'** מַתְנֶה אָדָם עַל עֵירוּבוֹ וְאוֹמֵר: אִם בָּאוּ גוֹיִם מִן הַמִּזְרָח, עֵירוּבִי[33]^• לַמַּעֲרָב; וְאִם בָּאוּ מִן הַמַּעֲרָב, עֵירוּבִי לַמִּזְרָח; בָּאוּ מִיכָּן וּמִיכָּן, לְמָקוֹם שֶׁאֶרְצֶה אֵלֵךְ; לֹא בָאוּ לֹא {מ} מִיכָּן וְלֹא מִיכָּן, הֲרֵי אֲנִי כִּבְנֵי עִירִי. **ו'** בָּא חָכָם מִן הַמִּזְרָח, עֵירוּבִי לַמִּזְרָח; בָּא מִן הַמַּעֲרָב, עֵירוּבִי לַמַּעֲרָב; בָּא מִיכָּן וּמִיכָּן, {ל} לְמָקוֹם שֶׁאֶרְצֶה אֵלֵךְ; לֹא בָא לֹא מִיכָּן {ו} וְלֹא מִיכָּן, הֲרֵי אֲנִי כִּבְנֵי עִירִי. **ז'** ר' יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם הָיָה אֶחָד מֵהֶן רַבּוֹ, יֵלֵךְ לוֹ אֵצֶל רַבּוֹ; שְׁנֵיהֶם רַבּוֹתָיו, לְמָקוֹם שֶׁיִּרְצֶה יֵלֵךְ. **ח'** ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יוֹם טוֹב שֶׁהוּא סָמוּךְ לַשַּׁבָּת, בֵּין מִלְּפָנֶיהָ וּבֵין מִלְּאַחֲרֶיהָ, מְעָרֵב אָדָם שְׁנֵי עֵירוּבִים וְאוֹמֵר: עֵירוּבִי {ה} הָרִאשׁוֹן לַמִּזְרָח וְהַשֵּׁנִי לַמַּעֲרָב; הָרִאשׁוֹן

---

[1] מילה זו מתוקנת ע"י הסופר. ק "ובור". קי: "ובאר". וייתכן שסופר פרמה כתב תחילה "ובאר" ולאחר מכן תיקן עצמו. מגיה מאוחר בפרמה כתב בשולי העמוד "ובאר". והנוסח "בור" צריך עיון.
[2] נוסף בשוליים ע"י מגיה, וכן ק+קי.
[3] נתלה בין השורות, ספק בידי מי. וכן ק+קי.
[4] קי(?+קנ?) כלפנינו. קס: "לְבוֹר".
[5] נוסף בשוליים, אולי ע"י הסופר. וכן ק+קי.
[6] כך כתוב ומנוקד בפרמה. וכן נוסח קס+קי (אך ב-קי מנוקד "חֲגֵירָה"). קנ: "חֲגוֹרָה".
[7] ק+קי: "שֶׁהִיא".
[8] קס כלפנינו. קי+קנ ליתא: "אמה". וכן בסמוך.
[9] מגיה פירש בשוליים: "שתי חלקי אמה".
[10] קי כלפנינו. ק: "גְּבוֹהָה".
[11] קי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "שומרה או".
[12] תוקן באמצעות מחיקת אות "ה". ייתכן בידי הסופר. וכן ק+קי: "הָיָה".
[13] קי+קנ כלפנינו. ק: "יוֹתֵר".
[14] קי כלפנינו. ק: "אֶילְעַי".
[15] קי+קנ כלפנינו. קס: "אלעזר".
[16] קי כלפנינו. ק ליתא: "היא".
[17] ק+קי: "כְּבֵית".
[18] קי+קנ כלפנינו. קס: "לוֹ".
[19] קי+קנ כלפנינו. קס: "סומכס".
[20] כך גם ק+קי, וכך נוסח ארץ ישראל בעניין אחד: "סומכוס אומר אף בחולין לכהן בבית הפרס" וכן בירושלמי. אך בדפוסים כנוסח הבבלי שאין גורסים את המילה "אף", ולפי זה יש כאן שני עניינים: 1. "סומכוס אומר בחולין" (כלומר: חולק על "ולישראל בתרומה".) 2. "ולכהן בבית הפרס".
[21] קי כלפנינו. ק: "אף".
[22] ק כלפנינו. קי: "בית".
[23] ק+קי: "מִפְּנֵי שֶׁהוּא יָכוֹל לַחוּץ וְלֹאכַל" וזו כוונתו של האדם שגירד לחלוטין את שתי המילים בנוספות שסופר פרמה כתב ושאותם ניסיתי לשחזר. וכוונת המשפט והנוסחים השונים שיש בו צריכים עיון רב.
[24] נתלה בין השורות ע"י הסופר. וכן ק+קי.
[25] קי+קנ כלפנינו. קס: ?"בעירובן"? (ואולי כוונתו: "בעירובין"?).
[26] קי(?+קנ?) כלפנינו. קס: "קבלו".
[27] ק כלפנינו. קי: "הקנטס".
[28] קי כלפנינו. ק: "לְפָנָיו".
[29] ק+קי: "וְגַמָּל".
[30] קי כלפנינו. ק: "שֶׁסְּפֵק הָעֵירוּב כָּשֵׁר".
[31] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק: "אַבְטָלָס". קי: אבטל?ס?.
[32] ק+קי: "שֶׁסְּפֵק".
[33] קס+קי: "עֵירוּבוֹ", וכן בסמוך. (אך קנ כלפנינו).

לַמַּעֲרָב וְהַשֵּׁנִי לַמִּזְרָח. עֵירוּבֵי הָרִאשׁוֹן - {וה} וְהַשֵּׁינִי כִּבְנֵי עִירִי; עֵירוּבֵי[1]^ הַשֵּׁינִי - וְהָרִאשׁוֹן כִּבְנֵי עִירִי. **ט׳** וַחֲכָמִוים אוֹמְוֹרִים: אוֹ[2]^• מְעָרֵב לְרוּחַ אַחַת, אוֹ אֵינוּ מְעָרֵב כָּל עִיקָּר; אוֹ {א} מְעָרֵב לִשְׁנֵי יָמִים, אוֹ אֵינוּ מְעָרֵב כָּל עִיקָּר. כֵּי־צַד יַעֲשֶׂה? מוֹלִיכוֹ בָרִאשׁוֹן, מַחְשִׁיךְ {ע} עָלָיו, נוֹטְלוֹ וּבָא לוֹ; וְהַשֵּׁנִי[3]*, מַחְשִׁיךְ עָלָיו, {א} אוֹכְלוֹ וּבָא לוֹ. נִמְצָא מִשְׂתַּכֵּר בַּהֲלִיכָתוֹ וּמִשְׂתַּכֵּר בְּעֵירוּבוֹ. נֶאֱכַל בָרִאשׁוֹן[4]«, עֵירוּב לָרִאשׁוֹן וְאֵינוּ עֵירוּב לַשֵּׁינִי. אָמַרוּ לָהֶם רְבִּי[5]# אֱלִיעֶזֶרוּ: מוֹדִים אַתֶּם לִי שֶׁהֵם[6]* שְׁתֵּי קְדוּשׁוֹת. **י׳** רְ׳ יְהוּדָהוּ אוֹמֵרוּ: רֹאשׁ הַשָּׁנָה [שֶׁ]הָיָה[7]* יָרֵא {ש} שֶׁמֵּא תִתְעַבֵּר[8]#, מְעָרֵב אָדָם שְׁנֵי עֵירוּבִין {ו} וְאוֹמֵרוּ: עֵירוּבִי הָרִאשׁוֹן לַמִּזְרָח וְהַשֵּׁנִי לַמַּעֲרָב; הָרִאשׁוֹן לַמַּעֲרָב וְהַשֵּׁנִי לַמִּזְרָח. עֵירוּבִי {ה} הָרִאשׁוֹן - וְהַשֵּׁנִי כִּבְנֵי עִירִי; עֵירוּבִי[9]^ הַשֵּׁנִי - {ו} וְהָרִאשׁוֹן כִּבְנֵי עִירִי. וְלֹא הוֹדוּ[10]*• לוֹ חֲכָמִים. **י״א׳** וְעוֹד אָמַרוּ רְ׳ יְהוּדָהוּ: מַתְנֶה אָדָם עַל הַכַּלְכַּלָּה בְיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן, וְאוֹכְלָהּ בַּשֵּׁנִי. וְכֵן בֵּיצָה שֶׁנּוֹלְדָה בְיוֹם טוֹב[11]« הָרִאשׁוֹן, {ת} תֵּאָכֵל בַּשֵּׁינִי. וְלֹא הוֹדוּ*• לוֹ חֲכָמִוים. **י״ב׳** רְ׳ דוֹסָא בֶן אַרְכִינַס[12]«• אוֹמֵרוּ: הָעוֹבֵר לִפְנֵי הַתֵּבָה בְיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן[13]^• שֶׁלְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה אוֹמֵרוּ: הַחֲלִיצֵנוּ י״י[14]«• אֱלֹהֵינוּ[15]* אֶת יוֹם רֹאשׁ הַחוֹדֶשׁ הַזֶּה, אִם הַיּוֹם וְאִם לְמָחָר. וּלְמָחָר הוּא אוֹמֵרוּ: אִם הַיּוֹם[16]* וְאִם לְאֶמֶשׁ. וְלֹא הוֹדוּ לוֹ חֲכָמִים.

הלכ׳ י״ב׳ **פרק ד׳**

מִי שֶׁהוֹצִיאוּהוּ גוֹיִם אוֹ רוּחַ רָעָה, אֵין לוֹ אֶלָּא אַרְבַּע אַמּוֹת. הֶחֱזִירוּהוּ, כְּאִילּוּ לֹא יָצָא. הוֹלִיכוּהוּ לְעִיר[17]« אַחֶרֶת, נְתָנוּהוּ בַּדִּיר אוֹ {בס} בַּסַּהַר, רַבָּן גַּמְלִיאֵל וּרְבִּיו אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה <אוֹמְוֹרִיםוּ>[18]*: מְהַלֵּךְ אֶת כּוּלָּהּ. וּרְבִּיו יְהוֹשֻׁעַ וּרְבִּיו עֲקִיבָה אוֹמְוֹרִיםוּ: אֵין לוֹ אֶלָּא אַרְבַּע אַמּוֹת. מַעֲשֶׂה שֶׁבָּאוּ מִפְּלַנְדֵּסִים[19]«•, וְהִפְלִיגָה סְפִינָתָן בַּיָּם: רַבָּן {ג} גַּמְלִיאֵל וּרְבִּיו {ע}[20]* אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה הִילְּכוּ אֶת כּוּלָּהּ; רְ׳ יְהוֹשֻׁעַ וּרְבִּיו עֲקִיבָהוּ לֹא זָזוּ מֵאַרְבַּע {א} אַמּוֹת, [21]«• שֶׁרָצוּ לְהַחְמִיר עַל עַצְמָן. **ב׳** פַּעַם אַחַת לֹא נִכְנְסוּ לַלְּמֵן[22]#*• עַד שֶׁחָשֵׁיכָה. {א} אָמְרוּ לוֹ לְרַבָּן גַּמְלִיאֵל: מָה אָנוּ לֵירֵד? אָמַרוּ לָהֶם: מוּתָּר, שֶׁכְּבָר הָיִיתִי מִסְתַּכֵּל, וְהָיִינוּ בְתוֹךְ הַתְּחוּם עַד שֶׁלֹּא חָשֵׁיכָה. **ג׳** מִי שֶׁיָּצָא בִרְשׁוּת, אָמְרוּ[$] לוֹ: כְּבָר נֶעֶשָׂה הַמַּעֲשֶׂה, יֵשׁ לוֹ אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל רוּחַ; אִם הָיָה בְתוֹךְ הַתְּחוּם, כְּאִילּוּ לֹא יָצָא, שֶׁכָּל הַיּוֹצְאִין לְהַצִּיל חוֹזְרִין לִמְקוֹמָן. **ד׳** מִי שֶׁיָּשַׁן[23]^• בַּדֶּרֶךְ, וְעָמַד וַהֲרֵי הוּא סָמוּךְ לָעִיר, הוֹאִיל וְלֹא הָיְתָה כַוָּונָתוֹ לְכֵן[24]«, לֹא יִכָּנֵס, דִּבְרֵיו[25]« רְ׳ מֵאִיר. רְ׳ יְהוּדָהוּ אוֹמֵרוּ: יִכָּנֵס. אָמַרוּ רְ׳ יְהוּדָהוּ: מַעֲשֶׂה הָיָה, וְנִכְנַס רְ׳ טַרְפוֹן בְּלֹא מִתְכַּוֵּון. **ה׳** מִי שֶׁיָּשַׁן בַּדֶּרֶךְ וְלֹא יָדַע {ע}[26]*• שֶׁחָשֵׁיכָה, יֵשׁ לוֹ אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל רוּחַ. דִּבְרֵיו רְבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי. וַחֲכָמִוים אוֹמְוֹרִים: אֵין לוֹ אֶלָּא אַרְבַּע אַמּוֹת. רְ׳ <אֶ>לְעָזָר[$] אוֹמֵרוּ: וְהוּא בְאֶמְצָעָן. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵרוּ: לְאֵי זוֹ[27]^• רוּחַ שֶׁיִּרְצֶה [28]«•. וּמוֹדֶה רְ׳ יְהוּדָהוּ, שֶׁאִם בֵּירֵר[29]#^ לוֹ, שֶׁאֵינוּ יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ. **ו׳** הָיוּ שְׁנַיִם, מִקְצָת אַמּוֹתָיו שֶׁלָּזֶה לְתוֹךְ[30]« אַמּוֹתָיו שֶׁלָּזֶה, מְבִיאִין וְאוֹכְלִין בְּאֶמְצַע, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יוֹצִיא זֶה מִתּוֹךְ שֶׁלּוֹ לְתוֹךְ שֶׁלַּחֲבֵירוֹ. הָיוּ שְׁלֹשָׁה, וְהָאֶמְצָעִי מוּבְלָע בֵּינְתַּיִם, הוּא {מ} מוּתָּר עִמָּהֶן וְהֵן מוּתָּרִין עִמּוֹ, וּשְׁנַיִם {החיצו} הַחִיצוֹנִים אֲסוּרִים זֶה עִם זֶה. **ז׳** אָמַרוּ רְבִּי שִׁמְעוֹן: לְמָה הַדָּבָר דוֹמֶה? לְשָׁלֹשׁ חֲצֵירוֹת {פ} פְּתוּחוֹת[31]« זוֹ לָזוֹ, וּפְתוּחוֹת לִרְשׁוּת הָרַבִּים. {עירי} עֵירֵיבוּ[32]^ שְׁתֵּיהֶן עִם הָאֶמְצָעִית, הִיא מוּתֶּרֶת עִמָּהֶן וְהֵן מוּתָּרוֹת עִימָּהּ, וּשְׁתַּיִם הַחִיצוֹנוֹת אֲסוּרוֹת זוֹ עִם זוֹ. **ח׳** מִי שֶׁבָּא בַדֶּרֶךְ וְהָיָה[$] יָרֵא שֶׁמֵּא תֶחְשַׁךְ, וְהָיָה מַכִּיר אִילָן אוֹ גָדֵר, וְאָמַרוּ: שְׁבִיתָתִי תַחְתָּיו, לֹא אָמַרוּ כְלוּם. שְׁבִיתָתִי בְעִיקָּרוֹ, מְהַלֵּךְ מִמְּקוֹם רַגְלָיו וְעַד עִיקָּרוֹ {א} אַלְפַּיִם אַמָּה, וּמֵעִיקָּרוֹ וְעַד בֵּיתוֹ אַלְפַּיִם אַמָּה. נִמְצָא מְהַלֵּךְ מִשֶּׁחָשֵׁיכָה אַרְבַּעַת אֲלָפִים אַמָּה. **ט׳** אִם אֵינוּ מַכִּיר, אוֹ שֶׁאֵינוּ[33]^ בָקִי בַהֲלָכָה, וְאָמַרוּ: שְׁבִיתָתִי בִמְקוֹמִי, זָכָה לוֹ מְקוֹמוֹ אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל רוּחַ. עֲגוּלּוֹת, דִּבְרֵיו רְ׳ חֲנִינָה[34]^• בֶּן אַנְטִיגְנָס. וַחֲכָמִוים אוֹמְרִים:

---

[1] קיי+קנ ליתא: "עירובי" (קס יש השמטה).
[2] ק+קיי ליתא: "או".
[3] ק+קיי כלפנינו. בשולי פרמה כתב מגיה מאוחר: "מוליכו" וצ"ע מה בדיוק כוונתו.
[4] קיי כלפנינו. ק: "לָרִאשׁוֹן".
[5] בפרמה כאן מנוקד: "רִבִּי".
[6] הסופר כתב בטעות "שתי" ולאחר מיכן תיקן את אותיות "תי" להיות "הם".
[7] אות "ש" נתלתה בין השורות בידי הנקדן. וכן ק+קיי.
[8] בפרמה מנוקד: "תִתְעַבֵּר".
[9] ק+קיי ליתא: "עירובי".
[10] ק+קיי כלפנינו. ייתכן שהסופר כתב "הורו" והנקדן תיקן את אות "ר" להיות "ד". וכן בהלכה הבאה.
[11] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "טוב".
[12] ק כלפנינו. קיי: "הרכינס".
[13] ק+קיי ליתא: "הראשון".
[14] קיי כלפנינו. ק ליתא: "י״י אלהינו".
[15] ספק אות "ה" או "ק".
[16] ק+קיי כלפנינו. כנראה מגיה מאוחר סימן כאן סימן להוספה אך אין כל הוספה, ולא ברורה כוונתו.
[17] קיי+קנ כלפנינו. קס: "בעיר".
[18] כך נוסח ק+קיי. מגיה בפרמה הוסיף כאן מילה, וכנראה שמילה זו היא: "אומ'".
[19] ק כלפנינו ("מפלנדיסים"). קיי: "מפרנדיסין".
[20] סומן למחיקה ע"י הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
[21] קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף: "פורשו". וצ"ע.
[22] בפרמה מנוקד "לְלָמֵן". ק הכתיב כלפנינו. קיי: "ללמין". מגיה מאוחר בפרמה הגיה בשוליים: "לנמל". אך ידוע שהמילה היוונית המקורית היא "למן".
[23] ק+קיי: "שֶׁיָּשַׁב".
[24] קיי כלפנינו. ק: "לְכָךְ".
[25] קיי כלפנינו. ק: "כְּדִבְרֵי".
[26] שומר שורה שלא כמילה הבאה. (ויש סימני תיקון בשוליים צמוד לשומר שורה זה). ואכן ק+קיי גורסים: "ולא ידע **עַד** שחשיכה".
[27] ק+קיי: "זֶה".
[28] קיי כלפנינו. ק נוסף: "יֵלֵךְ".
[29] ק+קיי הכתיב "ברר" ואולי היה צריך לנקד שם "בָּרַר". אך קנ ניקד שם "בֵּרֵר". בפרמה מנוקד: "בֵּירָר".
[30] קיי+קנ כלפנינו. קס: "תוך".
[31] קיי+קנ כלפנינו. קס: "הפתוחות".
[32] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק: "עֵרְבוּ". קיי: "עירבו".
[33] ק+קיי: "אֵינוּ".
[34] ק+קיי: "חֲנִינָה".

מְרוּבָּעוֹת, [כְּטַבְלָה מְרוּבַּעַת][1]*, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא נִשְׂכָּר[2]«• אֶת הַזָּוִיּוֹת. **י'** זוֹ הִיא שֶׁאָמְרוּ: הֶעָנִי מְעָרֵב בְּרַגְלָיו. רְ' מֵאִיר אוֹ׀מֵר׀: אֵין לָנוּ אֶלָּא עָנִי. רְ' יְהוּדָה׀ אוֹמֵר: אֶחָד עָנִי וְאֶחָד עָשִׁיר, שֶׁלֹּא אָמְרוּ מְעָרְבִין בַּפַּת[3]^• אֶלָּא לְהָקֵל עַל הֶעָשִׁיר, שֶׁלֹּא[4]^• יֵצֵא {ויע} וִיעָרֵב בְּרַגְלָיו. **י"א'** מִי שֶׁיָּצָא לֵילֵךְ לְעִיר$ שֶׁמְּעָרְבִין בָּהּ וְהֶחְזִירוֹ[5]«• חֲבֵירוֹ, הוּא מוּתָּר לֵילֵךְ, וְכָל בְּנֵי הָעִיר אֲסוּרִין. דִּבְרֵי׀ רְ' יְהוּדָה׀. רְ' מֵאִיר אוֹ׀מֵר׀: כָּל שֶׁיָּכוֹל לְעָרֵב וְלֹא עֵירֵב, הֲרֵי זֶה חַמָּר[6]«• גַּמָּל[7]^•. **י"ב'** מִי שֶׁיָּצָא חוּץ לַתְּחוּם, אֲפִילּוּ אַמָּה אַחַת, לֹא יִכָּנֵס. רְ' <אֶ>לְעָזָר$ אוֹ׀מֵר׀: שְׁתַּיִם, יִכָּנֵס, שָׁלֹשׁ, לֹא יִכָּנֵס. מִי שֶׁהֶחְשִׁיךְ לוֹ[8]« חוּץ לַתְּחוּם, אֲפִילּוּ אַמָּה אַחַת[9]*, לֹא יִכָּנֵס. רְ' שִׁמְעוֹן אוֹ׀מֵר׀: אֲפִילּוּ חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה, יִכָּנֵס, שֶׁאֵין {המש} הַמָּשׁוֹחוֹת מְמַצִּין אֶת הַמִּידּוֹת, מִפְּנֵי הַטּוֹעִין.

הלכ' י"ב — פרק ה'

כֵּי־צַד מְעַבְּרִין$ אֶת הֶעָרִים? בַּיִת נִכְנָס בַּיִת יוֹצֵא; פָּגוּם נִכְנָס פָּגוּם ~~(נכנס)~~[10]* יוֹצֵא; הָיוּ שָׁם גְּדוּדִיּוֹת[11]* גְּבוֹהוֹת עֲשָׂרָה טְפָחִים; גְּשָׁרִים וּנְפָשׁוֹת שֶׁיֵּשׁ לָהֶן$ בֵּית דִּירָה; מוֹצִיאִין אֶת הַמִּידָּה כְּנֶגְדָּן, עוֹשִׂין[12]«• אוֹתָן[13]«• כְּטַבְלָה[14]« מְרוּבַּעַת, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא נִשְׂכָּר[15]«• אֶת הַזָּוִיּוֹת. **ב'** נוֹתְנִין קַרְפֵּף לָעִיר. דִּבְרֵי׀ רְ' מֵאִיר. וַחֲכָמִים׀ אוֹמְרִים׀: לֹא {א} אָמְרוּ קַרְפֵּף[16]^•, אֶלָּא בֵּין[17]^• שְׁתֵּי עֲיָירוֹת: אִם יֵשׁ לָזוֹ שִׁבְעִים אַמָּה[18]^• וְשִׁירַיִים, וְלָזוֹ שִׁבְעִים {א} אַמָּה^• וְשִׁירַיִים, עָשָׂה$ קַרְפֵּף שְׁתֵּיהֶן[19]^• לִהְיוֹת {כ} כְּאֶחָד[20]*•. **ג'** וְכֵן שְׁלֹשָׁה[21]«• כְּפָרִים הַמְשׁוּלָּשִׁים: אִם יֵשׁ בֵּין שְׁנַיִם[22]« הַחִיצוֹנִים מֵאָה וְאַרְבָּעִים וְאַחַת וּשְׁלִישׁ, עָשָׂה הָאֶמְצָעִי שְׁלָשְׁתָּן לִהְיוֹת כְּאֶחָד*•. **ד'** אֵין מוֹדְדִין אֶלָּא בְּחֶבֶל שֶׁלַּחֲמִשִּׁים אַמָּה, לֹא פָּחוּת וְלֹא יוֹתֵר. וְלֹא יָמוֹד אֶלָּא כְּנֶגֶד לִבּוֹ. הָיָה מוֹדֵד[23]*, הִגִּיַע[24]«• לַגַּי {א} אוֹ לַגָּדֵר, מַבְלִיעוֹ וְחוֹזֵר לְמִידָּתוֹ. הִגִּיַע«• לָהָר, מַבְלִיעוֹ וְחוֹזֵר לְמִידָּתוֹ, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יוֹצִיא חוּץ לַתְּחוּם. אִם אֵינוּ יָכוֹל לְהַבְלִיעוֹ, בָּזוֹ אָמְרוּ׀ רְ' דּוֹסְתַּי[25]#• בְּרַבִּי׀ יַנַּיִי מִשֵּׁם רְ' מֵאִיר: שָׁמַעְתִּי {שמ} שֶׁמְּקַדְּדִין$ בֶּהָרִים. **ה'** אֵין מוֹדְדִין אֶלָּא מִן הַמּוּמְחֶה[26]#. רִיבָּה לְמָקוֹם[27]* אֶחָד וּמִיעֵט לְמָקוֹם אֶחָד, שׁוֹמְעִין לְמָקוֹם שֶׁרִיבָּה. רִיבָּה לְאֶחָד$ וּמִיעֵט לְאֶחָד, שׁוֹמְעִין לִמְרַבֶּה$. אֲפִילּוּ עֶבֶד, וַאֲפִילּוּ {ש} שִׁפְחָה, נֶאֱמָנִין לוֹמַר: "עַד כָּן תְּחוּם הַשַּׁבָּת[28]«", שֶׁלֹּ[וֹא][29]* אָמְרוּ חֲכָמִים׀ בַּדָּבָר לְהַחְמִיר[30]«•, אֶלָּא לְהָקֵל. **ו'** עִיר שֶׁלַּיָּחִיד וְנַעֲשֵׂית[31]^• שֶׁלָּרַבִּים, מְעָרְבִין אֶת כּוּלָּהּ. וְשֶׁלָּרַבִּים שֶׁנַּעֲשֵׂית [שֶׁ]לַּיָּחִיד[32]*, אֵין מְעָרְבִין אֶת כּוּלָּהּ; אֶלָּא אִם כֵּן עָשָׂה חוּצָה לָהּ כְּעִיר[33]« חֲדָשָׁה שֶׁבִּיהוּדָה, שֶׁיֵּשׁ בָּהּ חֲמִשִּׁים דַּיּוֹרִים[34]#. {ד} דִּבְרֵי׀ רְ' יְהוּדָה׀. רְ' שִׁמְעוֹן אוֹ׀מֵר׀: שָׁלֹשׁ חֲצֵירוֹת {שלש} שֶׁלִּשְׁנֵי שְׁנֵי בָתִּים. **ז'** מִי שֶׁהָיָה בַּמִּזְרָח, {ו} וְאָמַר׀ לִבְנוֹ לְעָרֵב לוֹ בַּמַּעֲרָב; בַּמַּעֲרָב, וְאָמַר׀[35]«• לִבְנוֹ לְעָרֵב לוֹ בַּמִּזְרָח; אִם יֵשׁ מִמֶּנּוּ לְבֵיתוֹ אַלְפַּיִם אַמָּה וּלְעֵירוּבוֹ יָתֵר מִיכֵּן[36]«, מוּתָּר לְבֵיתוֹ {ואס} וְאָסוּר לְעֵירוּבוֹ; לְעֵירוּבוֹ אַלְפַּיִם אַמָּה וּלְבֵיתוֹ יָתֵר מִיכֵּן, מוּתָּר לְעֵירוּבוֹ וְאָסוּר לְבֵיתוֹ. הַנּוֹתֵן אֶת עֵירוּבוֹ בְּעִיבּוּרָהּ שֶׁלָּעִיר, לֹא עָשָׂה כְּלוּם. [37]« נְתָנוֹ חוּץ לַתְּחוּם, מַה שֶּׁנִּשְׂכַּר הוּא מַפְסִיד. **ח'** אַנְשֵׁי עִיר גְּדוֹלָה מְהַלְּכִין אֶת כָּל {?ע?}[38]* עִיר קְטַנָּה, אַנְשֵׁי[39]*«• עִיר קְטַנָּה מְהַלְּכִין אֶת כָּל$ עִיר גְּדוֹלָה. כֵּי־צַד$? מִי שֶׁהָיָה מֵעִיר$ גְּדוֹלָה וְנָתַן אֶת עֵירוּבוֹ בְּעִיר קְטַנָּה, אוֹ מֵעִיר {קט} קְטַנָּה וְנָתַן אֶת עֵירוּבוֹ בְּעִיר גְּדוֹלָה, מְהַלֵּךְ אֶת כּוּלָּהּ וְחוּצָה לָהּ אַלְפַּיִם אַמָּה. רְ' עֲקִיבָה אוֹ׀מֵר׀: אֵין לוֹ מִמְּקוֹם עֵירוּבוֹ אֶלָּא אַלְפַּיִם {א} אַמָּה. **ט'** אָמַר׀ לָהֶם רְ' עֲקִיבָה׀: אֵי[40]^ אַתֶּם מוֹדִין לִי בְּנוֹתֵן אֶת עֵירוּבוֹ עַל$ פִּי הַמְּעָרָה, שֶׁאֵין {ל} לוֹ מִמְּקוֹם[41]«• עֵירוּבוֹ אֶלָּא אַלְפַּיִם אַמָּה? אָמְרוּ לוֹ: אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁאֵין בָּהּ דַּיּוֹרִין[42]#, אֲבָל אִם יֵשׁ בָּהּ דַּיּוֹרִין, מְהַלֵּךְ אֶת כּוּלָּהּ וְחוּצָה לָהּ אַלְפַּיִם אַמָּה. נִמְצָא קַל בְּתוֹכָהּ$ [43]^• מֵעַל גַּבָּהּ[44]«•. {ול} וְלַמּוֹדֵד שֶׁאָמְרוּ, נוֹתְנִים לוֹ אַלְפַּיִם אַמָּה, שֶׁאֲפִילּוּ [45]«• סוֹף מִידָּתוֹ כָּלֶה בַּמְּעָרָה.

הל' ט' — פרק ו'

הַדָּר עִם הַנָּכְרִי[46]© בְּחָצֵר, אוֹ עִם מִי שֶׁאֵינוּ מוֹדֶה בָּעֵירוּב, הֲרֵי זֶה אוֹסֵר עָלָיו.$ רְ' אֱלִיעֶזֶר בֶּן {יע} יַעֲקֹב אוֹ[מְ]ר׀[47]*: לְעוֹלָם אֵינוּ אוֹסֵר[48]«, עַד שֶׁיְּהוּ שְׁנֵי יִשְׂרָאֵל$ אוֹסְרִין [זֶה][49]* עַל זֶה. **ב'** אָמַר׀ רַבָּן גַּמְלִיאֵל׀: מַעֲשֶׂה בְּצַדּוֹקִי אֶחָד שֶׁהָיָה דָּר עִימָּנוּ בַּמָּבוֹי:

---

[1] נתלה בין השורות ע"י הנקדן. וכן קיי+קנ. קס: "מרובעות בטבלה מרובעות" וייתכן שזו טעות.
[2] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?"שכר לזויות"?.
[3] ק+קיי ליתא: "בפת".
[4] ק+קיי: "שֶׁמֵּא".
[5] קיי+קנ כלפנינו. קס: "והחזירוהו בו חבירו" (ושמא כוונתו: "חביריו").
[6] קיי+קנ כלפנינו. קס: "חמור".
[7] ק+קיי: "וְגַמָּל".
[8] קיי ליתא: "לו". (קס יש השמטה, והושלם בידי מגיה מאוחר, ובהשלמה ליתא "לו").
[9] קיי כלפנינו. קס יש השמטה. אות "ח" מתוקנת ע"י סופר פרמה (אולי מאות "מ").
[10] סומן למחיקה ע"י הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
[11] כך ק+קיי. וספק שבפרמה כתוב "גרודיות".
[12] ק כלפנינו . קיי: "ועושין".
[13] ק כלפנינו ("אותם"). קיי: "אוֹתָהּ".
[14] קיי+קנ כלפנינו. קס (כנראה): "בטבלה". וכן נוסח קס במילה זו בפרק הקודם.
[15] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?"שכר לזוית"?.
[16] ק+קיי: "בַּקַּרְפֵּף".
[17] ק+קיי: "כְּבֵין".
[18] ק+קיי ליתא: "אמה". וכן בסמוך.
[19] ק+קיי: "לִשְׁתֵּיהֶם".
[20] ניקדתי לפי נוסח סופר פרמה. ק+קיי גורסים: "כְּאַחַת" (אך בהלכה הבאה קיי כסופר פרמה). ונראה שנקדן פרמה (שניקד כאן ולהלן "כְּאֶחָד") גרס "כאחת".
[21] קיי כלפנינו. ק: "בִּשְׁלוֹשָׁה".
[22] קיי כלפנינו. ק: "שְׁנֵי".
[23] ייתכן שהסופר כתב בטעות "מודר" והנקדן תיקן את אות "ר" להיות "ד".
[24] קיי כלפנינו. ק: "הִגִּיעוּ". וכן בסמוך.
[25] בפרמה מנוקד: "דוּסְתַּיי".
[26] בפרמה אות "מ" מנוקדת בקמץ. וצ"ע.
[27] ק+קיי כלפנינו. כנראה שאות "ל" כתב הסופר ע"ג המחק (שמא על מחיקת אות "ב").
[28] קיי כלפנינו. ק: "שַׁבָּת".
[29] הקיצור נפתח בידי הנקדן.
[30] קיי+קנ כלפנינו. קס: "להחמיר דבר ??או?? להקל".
[31] ק+קיי: "שֶׁנַּעֲשֵׂית".
[32] הושלם בין השורות, אולי בידי הסופר. וכן ק+קיי.
[33] קיי: "בעיר", ואולי כך גם קס (אך קנ כלפנינו).
[34] בפרמה מנוקד: "דְּיוּרִים".
[35] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "ואמר לבנו".
[36] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מיכַּאן".
[37] קיי כלפנינו. ק נוסף: "אִם".
[38] אולי הסופר כתב בטעות "ש" במקום "ע".
[39] קס כלפנינו. קנ+קיי: "ואנשי". בתלמודים ובדפוסים: "ואין אנשי" וכן הגיה מגיה מאוחר בשולי פרמה.
[40] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: "אֵין".
[41] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מקום".
[42] בפרמה (כאן ובסמוך) מנוקד: "דְּיוּרִין".
[43] ק+קיי נוסף: "אוֹ".
[44] קיי כלפנינו. ק: "גַּבָּיו".
[45] קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף: "הוא".
[46] נתלתה הערת צנזורה: "עכום".
[47] כנראה הסופר כתב "או" והנקדן הוסיף "מ".
[48] קיי+קנ כלפנינו. קס: "אסור".
[49] נתלה בין השורות ע"י הסופר. וכן ק+קיי.

בִּירוּשָׁלַם, אָמַ֫ורו לָנוּ אַבָּא: מַהֲרוּ וְהוֹצִיאוּ כָּל הַכֵּלִים לַמָּבוֹי, עַד שֶׁלֹּא יוֹצִיא וְיוֹסֵר[1]« עֲלֵיכֶם. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמְרוֹ[2]«• בְּלָשׁוֹן אַחֶרֶת: מַהֲרוּ וַעֲשׂוּ [אֶת][3]* כָּל צוֹרְכְּכֶם^[4] (בַּ)[לַ]מָּבוֹי[5]*, עַד שֶׁלֹּא יוֹצִיא וְיוֹסֵר« עֲלֵיכֶם. **ג׳** אַנְשֵׁי חָצֵר שֶׁשָּׁכַח אֶחָד מֵהֶן וְלֹא עֵירֵב, בֵּיתוֹ אָסוּר מִלְּהַכְנִיס וּמִלְּהוֹצִיא, לוֹ [וְלָהֶם][6]*, וְשֶׁלָּהֶם מוּתָּרִים לוֹ וְלָהֶם. נָתְנוּ לוֹ רְשׁוּתָן, הוּא מוּתָּר וְהֵן אֲסוּרִין; הָיוּ שְׁנַיִם, אוֹסְרִים זֶה עַל זֶה, שֶׁאֶחָד נוֹתֵן רְשׁוּת וְנוֹטֵל רְשׁוּת, {ו} וּשְׁנַיִם נוֹתְנִין רְשׁוּת וְאֵינָן נוֹטְלִין רְשׁוּת. **ד׳** מֵאֵמָתַי נוֹתְנִין רְשׁוּת? בֵּית שַׁמַּי אוֹמְ׳רִים: מִבְּעוֹד יוֹם. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְ׳רִים: מִשֶּׁתֶּחְשַׁךְ. מִי {שנ} שֶׁנָּתַן רְשׁוּתוֹ[7]«• וְהוֹצִיא^[8]•, בֵּין שׁוֹגֵג בֵּין מֵזִיד, הֲרֵי זֶה אוֹסֵר. דִּבְרֵ׳י רְ׳ מֵאִיר. רְ׳ יְהוּדָ׳ה אוֹמֵר[9]*: מֵזִיד אוֹסֵר שׁוֹגֵג אֵינוּ אוֹסֵר. **ה׳** בַּעַל הַבַּיִת {ש} שֶׁהָיָה שׁוּתָּף עִם^[10]• שְׁכֵינָיו^, לָזֶה בַּיַּיִן וְלָזֶה בַּיַּיִן, אֵינָן צְרִיכִין לְעָרֵב; לָזֶה בַּיַּיִן וְלָזֶה בַּשֶּׁמֶן, צְרִיכִין לְעָרֵב. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵ׳ר: אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה, אֵינָם[11]«• צְרִיכִין לְעָרֵב. **ו׳** חָמֵשׁ חֲבוּרוֹת[12] שֶׁשָּׁבְתוּ בִּטְרַקְלִין[#13]«• אֶחָד, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְ׳רִים: עֵירוּב לְכָל חֲבוּרָה וַחֲבוּרָה. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְ׳רִים: עֵירוּב אֶחָד לְכוּלָּן. מוֹדִים, בִּזְמַן^[14]• שֶׁמִקְצָתָן שְׁרוּיִם בַּחֲדָרִים אוֹ בָעֲלִיּוֹת, שֶׁהֵם צְרִיכִין עֵירוּב לְכָל חֲבוּרָה וַחֲבוּרָה. **ז׳** הָאַחִים הַשּׁוּתָּפִין שֶׁהָיוּ אוֹכְלִין עַל שׁוּלְחַן אֲבִיהֶן וִישֵׁינִין בְּבָתֵּיהֶם, [15]«• צְרִיכִין עֵירוּב לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. לְפִי־כָּךְ[16]*, אִם שָׁכַח [אֶחָד][17]* מֵהֶן וְלֹא עֵירֵב, בִּיטֵּל[18]* רְשׁוּתוֹ. אֵמָתַי? {בז} בִּזְמַן שֶׁהֵן מוֹלִיכִין אֶת עֵירוּבָן לְמָקוֹם אַחֵר[19]«•; אֲבָל אִם הָיָה עֵירוּב בָּא[20]«• אֶצְלָן, אוֹ שֶׁאֵין עִמָּהֶן דַּיּוֹרִין בֶּחָצֵר, אֵינָן צְרִיכִין לְעָרֵב. **ח׳** חָמֵשׁ חֲצֵירוֹת פְּתוּחוֹת זוֹ לָזוֹ וּפְתוּחוֹת לַמָּבוֹי, עֵירְבוּ בַחֲצֵירוֹת וְלֹא נִשְׁתַּתְּפוּ בַמָּבוֹי, מוּתָּרִין בַּחֲצֵירוֹת וַאֲסוּרִין בַּמָּבוֹי. וְאִם נִשְׁתַּתְּפוּ {ב} בַמָּבוֹי, מוּתָּרִין כָּן וְכָן. עֵירְבוּ בַחֲצֵירוֹת {ונ} וְנִשְׁתַּתְּפוּ בַמָּבוֹי, שָׁכַח אֶחָד מִבְּנֵי הֶחָצֵר וְלֹא עֵירֵב, מוּתָּרִין כָּן וְכָן; [21]«• מִבְּנֵי הַמָּבוֹי וְלֹא נִשְׁתַּתֵּף, מוּתָּרִין בַּחֲצֵירוֹת וַאֲסוּרִין בַּמָּבוֹי, שֶׁהַמָּבוֹי לַחֲצֵירוֹת כֶּחָצֵר[22]«• לַבָּתִּים. **ט׳** שְׁתֵּי חֲצֵירוֹת זוֹ לִפְנִים מִזּוֹ, עֵירְבָה הַפְּנִימִית וְלֹא עֵירְבָה הַחִיצוֹנָה, הַפְּנִימִית מוּתֶּרֶת וְהַחִיצוֹנָה אֲסוּרָה; [23]«• הַחִיצוֹנָה וְלֹא הַפְּנִימִית, שְׁתֵּיהֶן אֲסוּרוֹת. עֵירְבָה זוֹ לְעַצְמָהּ וְזוֹ לְעַצְמָהּ, זוֹ מוּתֶּרֶת בִּפְנֵי עַצְמָהּ וְזוֹ מוּתֶּרֶת בִּפְנֵי עַצְמָהּ. רְ׳ עֲקִיבָ׳ה אוֹסֵר אֶת הַחִיצוֹנָה, שֶׁדְּרִיסַת הָרֶגֶל אוֹסַרְתָּהּ. וַחֲכָמִ׳ים אוֹמְ׳רִים: אֵין דְּרִיסַת הָרֶגֶל אוֹסֶרֶת. **י׳** שָׁכַח אֶחָד מִן הַחִיצוֹנָה וְלֹא עֵירֵב, הַפְּנִימִית מוּתֶּרֶת וְהַחִיצוֹנָה אֲסוּרָה; מִן הַפְּנִימִית וְלֹא עֵירֵב, {ש} שְׁתֵּיהֶן אֲסוּרוֹת. נָתְנוּ אֶת עֵירוּבָן בְּמָקוֹם[24]«• אֶחָד, שָׁכַח אֶחָד, בֵּין מִן הַפְּנִימִית וּבֵין מִן הַחִיצוֹנָה, וְלֹא עֵירֵב, שְׁתֵּיהֶן אֲסוּרוֹת. אִם הָיוּ שֶׁלִּיחִידִים, אֵינָן צְרִיכִים לְעָרֵב.

הלכ׳ י׳ פרק ז׳

חַלּוֹן שֶׁבֵּין שְׁתֵּי חֲצֵירוֹת, אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה בְתוֹךְ עֲשָׂרָה, מְעָרְבִין שְׁנַיִם, אִם רָצוּ, מְעָרְבִין אֶחָד; פָּחוּת מֵאַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה אוֹ לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה, מְעָרְבִין שְׁנַיִם, וְאֵין מְעָרְבִין אֶחָד. **ב׳** כּוֹתֶל שֶׁבֵּין שְׁתֵּי חֲצֵירוֹת גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה וְרָחָב אַרְבָּעָה, מְעָרְבִין שְׁנַיִם וְאֵ[י]ן[25]* מְעָרְבִים אֶחָד. הָיוּ בְרֹאשׁוֹ פֵּירוֹת, אֵילּוּ עוֹלִים מִיכָּן וְאוֹכְלִין, וְאֵלּוּ עוֹלִין מִיכָּן וְאוֹכְלִין, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יוֹרִידוּ מִלְּמַטָּן[26]«•. נִפְרַץ הַכּוֹתֶל עַד[27]«• עֶשֶׂר אַמּוֹת, מְעָרְבִין שְׁנַיִם; אִם רָצוּ, מְעָרְבִין {א} אֶחָד, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כַּפֶּתַח. יָתֵר מִיכֵּן, מְעָרְבִין אֶחָד, וְאֵין מְעָרְבִין שְׁנַיִם. **ג׳** חָרִיץ שֶׁבֵּין שְׁתֵּי חֲצֵירוֹת, עָמוֹק[#28] עֲשָׂרָה וְרָחָב אַרְבָּעָה, {מ} מְעָרְבִין שְׁנַיִם וְאֵין מְעָרְבִין אֶחָד, אֲפִילּוּ מָלֵא קַשׁ אוֹ תֶבֶן; מָלֵא עָפָר אוֹ צְרוֹרוֹת, מְעָרְבִין {א} אֶחָד וְאֵין מְעָרְבִין שְׁנַיִם. **ד׳** נָתַן עָלָיו נֶסֶר שֶׁהוּא רָחָב[29]« אַרְבָּעָה טְפָחִים, וְכֵן שְׁתֵּי {כצוצר} כְּצוֹצְרָיוֹת[30]« זוֹ כְּנֶגֶד זוֹ, מְעָרְבִין שְׁנַיִם; אִם רָצוּ מְעָרְבִין אֶחָד; פָּחוּת מִיכֵּן, מְעָרְבִין שְׁנַיִם {ו} וְאֵין מְעָרְבִין אֶחָד. **ה׳** מַתְבֵּן שֶׁבֵּין שְׁתֵּי חֲצֵירוֹת גָּבוֹהַּ[31]* עֲשָׂרָה טְפָחִים, מְעָרְבִין שְׁנַיִם וְאֵין מְעָרְבִין אֶחָד. אֵילּוּ מַאֲכִילִין מִיכָּן וְאֵלּוּ מַאֲכִילִין מִיכָּן. נִתְמָעֵט הַתֶּבֶן מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, מְעָרְבִין אֶחָד, וְאֵין מְעָרְבִין שְׁנַיִם. **ו׳**

---

[1] כך כתוב ומנוקד בקאופמן וגם בפרמה. קיי: ״ויאסר״. וכן בסמוך.
[2] ק: ״או״״ קיי: ״אומרה״.
[3] נוסף בשוליים צמוד לשורה, ע״י הנקדן. וכן ק. קיי: ליתא ״את כל״.
[4] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: נוספה ״י״ אחרי ״כ״ הראשונה, לשון רבים.
[5] הסופר תיקן את ״ב״ להיות ״ל״. קיי: ״במבוי״ ק: ״לַמָּבוֹאִי״.
[6] נתלה בין השורות ע״י הסופר. וכן ק+קיי.
[7] קיי כלפנינו. ק: ״רְשׁוּת״.
[8] ק+קיי: ״לְהוֹצִיא״. וצ״ע.
[9] ק+קיי כלפנינו. הסופר כתב בטעות ״אוסר״ ותיקן את אות ״ס״ לאות ״מ״.
[10] ק+קיי: ״לִשְׁכֵנִים״.
[11] קיי כלפנינו. ק: ״אֵין״.
[12] כך מנוקד בקאופמן וגם בפרמה.
[13] כך כתוב ומנוקד בפרמה וכן נוסח קיי. ק: ״בִטְרִיקְלִין״ (וכך מדוייק בלטינית).
[14] קס+קיי ליתא: ״בזמן״.
[15] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״שֶׁהֵן״.
[16] כנראה כתוב בשתי מילים נפרדות.
[17] הושלם בשוליים ע״י הסופר. וכן ק+קיי.
[18] ק+קיי כלפנינו. מגיה מאוחר כתב בשוליים: ״מבטל״.
[19] קיי כלפנינו. ק (בטעות?): ״אחד״.
[20] קיי כלפנינו. ק: ״בָּאֶצְלָן״.
[21] קיי: יש השמטה. קס: ״וכן מבני מבוי ששכח אחד מהן לא נשתתף״. אך קנ הגיה כלפנינו.
[22] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״כחצירות״.
[23] קיי כלפנינו. ק: ״**עירבה** החיצונה ולא **עירבה** הפנימית״.
[24] קיי: ״למקום״. קס: יש השמטה (קנ כלפנינו).
[25] אות ״י״ תלויה, כנראה ע״י הסופר. וכן ק+קיי.
[26] ק כלפנינו. וצ״ע. קיי: ״לְמַטָּן״.
[27] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״עַל״.
[28] כך מנוקד בפרמה. קנ ניקד: ״עָמוּק״.
[29] קיי+קנ כלפנינו. ק: ״רוֹחַב״.
[30] ק כלפנינו. קיי: ״כצצריות״.
[31] ק+קיי כלפנינו. אות ״ה״ מתוקנת. וצ״ע.

כֵּי־־צַד מִשְׁתַּתְּפִין בַּמָּבוֹי? מַנִּיחַ אֶת הֶחָבִית וְאוֹ[מֵר]ו[1]*: הֲרֵי זוֹ[2]« לְכָל[3]* בְּנֵי ~~(עִירִי)~~[4]* הַמָּבוֹי. וּמְזַכֶּה לָהֶם עַל יְדֵי בְּנוֹ וּבִתּוֹ הַגְּדוֹלִים, וְעַל יְדֵי עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הָעִבְרִים, וְעַל יְדֵי אִשְׁתּוֹ. אֲבָל אֵינוֹ מְזַכֶּה לֹא[5]« עַל יְדֵי בְּנוֹ וּבִתּוֹ הַקְּטַנִּים, וְלֹא[6]« עַל יְדֵי {עב} עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַכְּנַעֲנִים, מִפְּנֵי שֶׁיָּדָן כְּיָדוֹ. **ז׳** נִתְמָעֵט הָאוֹכֶל, מוֹסִיף וּמְזַכֶּה, {ו} וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ. נִיתּוֹסְפוּ עֲלֵיהֶם, מוֹסִיף וּמְזַכֶּה, וְצָרִיךְ לְהוֹדִיעַ. **ח׳** כַּמָּה הוּא {ש} שִׁיעוּרוֹ? בִּזְמַן שֶׁהֵן מְרוּבִּין, מְזוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת לְכוּלָּן. בִּזְמַן שֶׁהֵן מְמוּעָטִין[7]«, כִּגְרוֹגֶרֶת, לְהוֹצָאַת שַׁבָּת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. **ט׳** אָמַורו רְ׳ יוֹסֵה: בְּמֵי דְבָרִים אֲמוּרִים? בִּתְחִילַּת הָעֵירוּב, אֲבָל בְּשִׁירֵי הָעֵירוּב, כָּל שֶׁהוּא. לֹא$ אָמְרוּ לְעָרֵב[8]« {ב} בַּחֲצֵירוֹת, אֶלָּא כְּדֵי שֶׁלֹּא לְשַׁכַּח אֶת הַתִּינוֹקוֹת. **י׳** בַּכֹּל מְעָרְבִין וּמִשְׁתַּתְּפִין, חוּץ מִן הַמַּיִם וּמִן הַמֶּלַח. דִּבְרֵיו רְ׳ אֱלִיעֶזֶרו. רְ׳ יְהוֹשֻׁעַו [אוֹמֵר][9]*: כִּכָּר {ה} הוּא עֵירוּב. אֲפִילּוּ מַאֲפֶה סְאָה וְהִיא פְּרוּסָה, אֵין מְעָרְבִין בָּהּ; כִּכָּר כָּאֶסָּר[10]« וְהוּא שָׁלֵם, {מע} מְעָרְבִין בּוֹ. נוֹתֵן אָדָם מָעָיו[11]«• לְחֶנְוָנִי אוֹ לַנַּחְתּוֹם[12]«, כְּדֵי שֶׁיְּזַכֶּה[13]#• לוֹ בָעֵירוּב. דִּבְרֵיו רְ׳ אֱלִיעֶזֶרו. וַחֲכָמִיםו אוֹמְרִיםו: לֹא זָכוּ לוֹ מָעוֹתָיו. מוֹדִים בִּשְׁאָר כָּל הָאָדָם, שֶׁזָּכוּ לוֹ מָעוֹתָיו. שֶׁאֵין$ מְעָרְבִין[14]« לָאָדָם אֶלָּא ~~(לאדם)~~[15]* לְדַעְתּוֹ. אָמַורו רְ׳ יְהוּדָהו: בְּמֵי דְבָרִים אֲמוּרִים? בְּעֵירוּבֵי הַתְּחוּמִין[16]«; אֲבָל[17]« בְּעֵירוּבֵי הַחֲצֵירוֹת, {מ} מְעָרְבִין לְדַעְתּוֹ וְשֶׁלֹּא לְדַעְתּוֹ; לְפִי שֶׁזָּכִין לָאָדָם שֶׁלֹּא בְּפָנָיו, וְאֵין חָבִין לוֹ.$

הל׳ י׳ פרק ח׳

כֵּי־־צַד[18]«• מִשְׁתַּתְּפִין בַּתְּחוּמִין? מַנִּיחַ אֶת הֶחָבִית וְאוֹמֵרו: הֲרֵי זוֹ[19]« לְכָל בְּנֵי עִירִי: כָּל[20]«• מִי שֶׁיֵּלֵךְ לְבֵית הָאֵבֶל אוֹ לְבֵית הַמִּשְׁתֶּה. כָּל מִי שֶׁקִּיבֵּל עָלָיו מִבְּעוֹד יוֹם, מוּתָּר. מִשֶּׁחָשֵׁיכָה, אָסוּר; שֶׁאֵין מְעָרְבִין מִשֶּׁתֶּחְשַׁךְ. **ב׳** כַּמָּה הוּא שִׁיעוּרוֹ? מְזוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. מְזוֹנוֹ {ל} לַחוֹל אֲבָל לֹא לַשַּׁבָּת. דִּבְרֵיו רְ׳ מֵאִיר. רְ׳ יְהוּדָהו אוֹמֵרו: לַשַּׁבָּת אֲבָל לֹא לַחוֹל. וְאֵלּוּ וְאֵלּוּ מִתְכַּוְּונִים לְהָקֵל. רְ׳ יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵרו: מִכִּכָּר בַּפּוּנְדְּיוֹן (וּ)מֵאַרְבַּע[21]* סְאִין בַּסֶּלַע. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵרו: מִשְּׁתֵּי[22]«• יָדוֹת לַכִּכָּר וּמִשָּׁלֹשׁ[23]* לַקַּב. חֶצְיָהּ לְבֵית הַמְנוּגָּע. וַחֲצִי חֶצְיָהּ[24]«• לִפְסוֹל בָּהּ[25]^• אֶת הַגְּוִיָּה. **ג׳** אַנְשֵׁי חָצֵר $ שֶׁשָּׁכְחוּ וְלֹא עֵירֵיבוּ[26]^, כָּל שֶׁגָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים, לַמַּרְפֶּסֶת[27]«, פָּחוּת מִיכֵּן, לֶחָצֵר. חוּלְיַית[28]^#• הַבּוֹר, וְהַסֶּלַע, שֶׁהֵן גְּבוֹהִין עֲשָׂרָה טְפָחִים, לַמַּרְפֶּסֶת, פָּחוּת מִיכֵּן, לֶחָצֵר. בְּמֵי דְבָרִים אֲמוּרִיםו? בִּסְמוּכָה. אֲבָל בְּמוּפְלֶגֶת, אֲפִילּוּ הִיא גְבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים, לֶחָצֵר. אֵי זוֹ הִיא סְמוּכָה? כָּל שֶׁאֵינָהּ רְחוֹקָה אַרְבָּעָה[29]«• טְפָחִים. **ד׳** הַנּוֹתֵן אֶת עֵירוּבוֹ בְּבֵית שַׁעַר וְאַכְסַדְרָה[30]* וּמַרְפֶּסֶת, אֵינוֹ עֵירוּב, וְהַדָּר[31]* שָׁם אֵינוֹ אוֹסֵר עָלָיו; {ב} בְּבֵית הַתֶּבֶן, בְּבֵית הַבָּקָר, בְּבֵית הָעֵצִים, בְּבֵית הָאוֹצָרוֹת, הֲרֵי זֶה עֵירוּב, וְהַדָּר שָׁם אוֹסֵר עָלָיו. רְ׳ יְהוּדָהו אוֹמֵרו: אִם יֵשׁ[32]«• שָׁם תְּפוּסַת יָד שֶׁלְּבַעַל הַבַּיִת, אֵינוֹ אוֹסֵר עָלָיו. **ה׳** הַמַּנִּיחַ אֶת בֵּיתוֹ וְהָלַךְ לִשְׁבּוֹת בְּעִיר אַחֶרֶת, אֶחָד נָכְרִי וְאֶחָד יִשְׂרָאֵל, הֲרֵי זֶה אוֹסֵר. דִּבְרֵיו רְ׳ מֵאִיר. וּרְבִּיו יְהוּדָהו אוֹמֵרו: אֵינוֹ אוֹסֵר. רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵרו: נָכְרִי אוֹסֵר, יִשְׂרָאֵל [אֵינוֹ][33]* אוֹסֵר, שֶׁאֵין דֶּרֶךְ {יש} יִשְׂרָאֵל לָבוֹא בַשַּׁבָּת. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵרו: אֲפִילּוּ הִנִּיחַ אֶת בֵּיתוֹ, וְהָלַךְ לִשְׁבּוֹת אֵצֶל בִּתּוֹ {ב} בְאוֹתָהּ הָעִיר, אֵינוֹ[34]«• אוֹסֵר, שֶׁכְּבָר הִיסִּיעַ {מ} מִלִּבּוֹ. **ו׳** בּוֹר שֶׁבֵּין שְׁתֵּי חֲצֵירוֹת, אֵין מְמַלִּין מִמֶּנּוּ בַשַּׁבָּת, אֶלָּא אִם כֵּן עָשׂוּ לוֹ מְחִיצָּה גְבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים, $ בֵּין מִלְּמַטָּן {ו}[35]* בֵּין מִתּוֹךְ אוֹגְנוֹ[36]^•. אָמַורו רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִיםו: מִלְּמַטָּן, וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִיםו: {מלמע} מִלְּמַעְלָן. אָמַורו רְ׳ יְהוּדָהו: לֹא תְהֵא מְחִיצָּה גְבוֹהָה$ מִן הַכּוֹתֶל שֶׁבֵּינֵיהֶם. **ז׳** אַמַּת הַמַּיִם שֶׁהִיא עוֹבֶרֶת בֶּחָצֵר, אֵין מְמַלִּין מִמֶּנָּה {ב} בַשַּׁבָּת, אֶלָּא אִם כֵּן עָשׂוּ לָהּ מְחִיצָּה גְבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים, בִּכְנִיסָה[37]# וּבִיצִיאָה. $ אָמַורו רְ׳ יְהוּדָהו: מַעֲשֶׂה בְאַמָּה שֶׁלְּאָבֵל, שֶׁהָיוּ מְמַלִּין מִמֶּנָּה עַל פִּי הַזְּקֵנִים בַּשַּׁבָּת. אָמְרוּ לוֹ: מִפְּנֵי שֶׁלֹּא <הָיָה>[38]* בָהּ כַּשִּׁיעוּר. **ח׳** כְּצוֹצְרָא[39]«• שֶׁהִיא לְמַעְלָה מִן הַיָּם, אֵין מְמַלִּין מִמֶּנָּה בַשַּׁבָּת, אֶלָּא אִם כֵּן עָשׂוּ לָהּ מְחִיצָּה גְבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים, בֵּין מִלְמַעְלָן וּבֵין מִלְּמַטָּן. וְכֵן שְׁתֵּי כְּסוּסְטְרָיוֹת[40]«#•

[1] הושלם בידי הנקדן.
[2] קיי כלפנינו. ק: ״זֶה״.
[3] ק+קיי כלפנינו. ייתכן שאות ״ל״ כתב הסופר ע״ג מחיקת אות ״ב״ שכתב בטעות.
[4] סומן למחיקה ע״י הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
[5] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״לא״.
[6] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ועל״.
[7] קיי כלפנינו. ק: ״מוּעָטִין״.
[8] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״לערב״.
[9] נוסף בשוליים ע״י הנקדן. וכן ק+קיי.
[10] כך כתוב ומנוקד בפרמה. וכן קיי. ק: ״כָּאִיסָר״.
[11] ק: ״מָעוֹתָיו״. קיי: ״מָעָה״.
[12] קיי+קנ כלפנינו. קס: ???״לתנחום״???. וצע״ג.
[13] בפרמה מנוקד: ״שֶׁיִּזְכֶּה״.
[14] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״לוֹ״.
[15] סומן למחיקה ע״י הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
[16] קיי+קנ כלפנינו. קס: ???״התנחומים״???. וצע״ג.
[17] קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף: ״לֹא״. וייתכן שזה כפל גרסה במקום ״מערבין לדעתו....״ וצ״ע.
[18] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״כאיצד״ (מפני שזה קיצור של: ״כאי צד״ או: ״כאיזה צד״).
[19] קיי כלפנינו. ק: ״זֶה״.
[20] ק כלפנינו. קיי: ״לכל״.
[21] כנראה אות ״ו״ נמחקה, וספק בידי מי. ק: ״מארבע״, קיי: ״ומארבע״.
[22] קיי כלפנינו. ק: ״שְׁתֵּי״.
[23] ספק אם אות ״ו״ נמחקה. ק: ״משלוש״, קיי: ״ומשלש״.
[24] קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף: ״כְּדֵי״.
[25] קס+קיי ליתא: ״בה״.
[26] קס+קיי: ״עֵירְבוּ״.
[27] קיי כלפנינו. ק: ״בַּמַּרְפֶּסֶת״. ולהלן ״בֶּחָצֵר״. וכן בסמוך.
[28] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: ״חליית״ (אך קנ ניקד את ״ח״ בקמץ) וראו שבת יא,ג.
[29] קיי כלפנינו. ק: ״עשרה״. וצ״ע.
[30] אות ״ר״ תיקן הסופר מתוך אות ״ה״, וכנראה גם אות ״ס״ מתוקנת ע״י הסופר. קיי ״באכסדה״. וצ״ע. ק: ״אכסדרה״.
[31] ק+קיי כלפנינו. בפרמה רגל אות ״ה״ מחוברת.
[32] קיי כלפנינו. ק: ״אין״. וצ״ע.
[33] נוסף בין השורות ע״י הסופר. וכן ק+קיי.
[34] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״אינו״. וצ״ע.
[35] שומר שורה שלא כמילה הבאה. ובמילה הבאה: ק: ״ובין״, קיי: ״בין״.
[36] ק+קיי: באות ״ה״ במקום ״א״.
[37] בפרמה מנוקד: ״בִּכְנִיסָה״.
[38] השלמתי לפי ק+קיי.
[39] קיי ״כצצרה״. ק: ״כסוסטרא״.
[40] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק: ״כְּסוֹסְטַרְאוֹת״. קיי: ״כצצריות״.

זוֹ לְמַעְלָה מִזּוֹ[1]«•. עָשׂוּ לָעֶלְיוֹנָה וְלֹא עָשׂוּ {לתחת} לַתַּחְתּוֹנָה, שְׁתֵּיהֶן אֲסוּרוֹת עַד שֶׁיְּעָרְבוּ.

ט׳ חָצֵר שֶׁהִיא פְחוּתָה מֵאַרְבַּע אַמּוֹת, אֵין שׁוֹפְכִין בְּתוֹכָהּ[2]«• מַיִם בַּשַּׁבָּת, אֶלָּא אִם כֵּן עָשׂוּ[3]* לָהּ עוּקָה מַחֲזֶקֶת[4]# סָאתַיִם מִן הַנֶּקֶב וּלְמַטָּן, בֵּין מִבִּפְנִים בֵּין מִבַּחוּץ, אֶלָּא {שמבח} שֶׁמִּבַּחוּץ צָרִיךְ לִקְמוֹר, וּמִבִּפְנִים אֵינוֹ צָרִיךְ לִקְמוֹר. רְ׳ אֱלִיעֶזֶרו בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵרו: בִּיב[5]«• שֶׁהוּא קָמוּר אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, אֵין שׁוֹפְכִים לְתוֹכוֹ[6]^• מַיִם בַּשַּׁבָּת. וַחֲכָמִיםו אוֹמְרִיםו: אֲפִילוּ גַג אוֹ[7]«• חָצֵר מֵאָה אַמָּה, לֹא יִשְׁפּוֹךְ עַל פִּי הַבִּיב[8]«•, אֲבָל שׁוֹפֵךְ הוּא עַל הַגַּג, וְהֵן יוֹרְדִין לַבִּיב[9]^•. הֶחָצֵר וְאַכְסַדְרָה מִצְטָרְפִין לְאַרְבַּע[10]«• אַמּוֹת. שְׁתֵּי דְּיָטָאוֹת[11]«#• זוֹ כְּנֶגֶד זוֹ, מִקְצָתָן עָשׂוּ עוּקָה {ומ} וּמִקְצָתָן לֹא עָשׂוּ עוּקָה, אֶת שֶׁעָשׂוּ עוּקָה מוּתָּרִים, וְאֶת שֶׁלֹּא עָשׂוּ עוּקָה אֲסוּרִים.

הל׳ ט׳ פרק ט׳

כָּל גַּגּוֹת הָעִיר רְשׁוּת אַחַת, בִּלְבַד שֶׁלֹּא יִהְיֶה גַג גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה אוֹ נָמוּךְ עֲשָׂרָה. דִּבְרֵיו רְ׳ מֵאִיר. וַחֲכָמִיםו אוֹמְרִיםו: כָּל אֶחָד וְאֶחָד רְשׁוּת[ו][12]* בִּפְנֵי עַצְמוֹ.

ב׳ רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵרו: אֶחָד גַּגּוֹת וְאֶחָד {חציר} חֲצֵירוֹת וְאֶחָד קַרְפֵּיפוֹת, $ לְכֵלִים שֶׁשָּׁבְתוּ {בת} בְּתוֹכָן, אֲבָל לֹא לְכֵלִים שֶׁשָּׁבְתוּ בְּתוֹךְ הַבַּיִת.

ג׳ גַּג גָּדוֹל סָמוּךְ לַקָּטָן, הַגָּדוֹל מוּתָּר, {וה} וְהַקָּטָן אָסוּר. חָצֵר גְּדוֹלָה שֶׁנִּפְרְצָה לִקְטַנָּה, גְּדוֹלָה מוּתֶּרֶת, וְהַקְּטַנָּה אֲסוּרָה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא כְּפִיתְחָהּ שֶׁלַּגְּדוֹלָה.

ד׳ חָצֵר שֶׁנִּפְרְצָה לִרְשׁוּת הָרַבִּים, הַמַּכְנִיס מִתּוֹכָהּ לִרְשׁוּת הַיָּחִיד, אוֹ מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד לְתוֹכָהּ, חַיָּיב. דִּבְרֵיו רְ׳ אֱלִיעֶזֶר[13]«•. וַחֲכָמִיםו אוֹמְרִיםו: מִתּוֹכָהּ לִרְשׁוּת הָרַבִּים, אוֹ מֵרְשׁוּת הָרַבִּים לְתוֹכָהּ, פָּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁהִיא כְּכַרְמְלִית[14]«•.

ה׳ חָצֵר שֶׁנִּפְרְצָה $ מִשְּׁתֵּי רוּחוֹתֶיהָ, וְכֵן בַּיִת שֶׁנִּפְרַץ מִשְּׁתֵּי רוּחוֹתָיו, וְכֵן מָבוֹי {שני} שֶׁנִּיטְּלָה קוֹרָתוֹ אוֹ לְחָיָיו, מוּתָּרִין בְּאוֹתָהּ שַׁבָּת, וַאֲסוּרִין לֶעָתִיד לָבוֹא. דִּבְרֵיו רְ׳ יְהוּדָה[15]«•. רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵרו: אִם מוּתָּרִין בְּאוֹתָהּ שַׁבָּת, {מות} מוּתָּרִין לֶעָתִיד לָבוֹא, וְאִם אֲסוּרִין לֶעָתִיד לָבוֹא, אֲסוּרִים לְאוֹתָהּ[16]^• שַׁבָּת.

ו׳ הַבּוֹנֶה עֲלִיָּיה עַל גַּבֵּי שְׁנֵי[17]«• בָתִּים, וְכֵן גְּשָׁרִים הַמְפוּלָּשִׁין, מְטַלְטְלִין תַּחְתֵּיהֶן בַּשַּׁבָּת. דִּבְרֵיו רְ׳ יְהוּדָהו. וַחֲכָמִיםו אוֹסְרִין. וְעוֹד אָמַרו רְ׳ יְהוּדָהו: {מער} מְעָרְבִין בְּמָבוֹי[18]^#• הַמְפוּלָּשׁ. וַחֲכָמִיםו אוֹסְרִים.

הל׳ י׳ פרק י׳

הַמּוֹצֵא תְפִילִין, מַכְנִיסָן זוֹג זוֹג. רַבָּן גַּמְלִיאֵלו אוֹמֵרו: שְׁנַיִם שְׁנַיִם. בַּמֶּה דְבָרִים אֲמוּרִים? {בישנ} בַּיְשָׁנוֹת, אֲבָל בַּחֲדָשׁוֹת, פָּטוּר. מְצָאָן {צת}[19]* צְבָתִים אוֹ כְּרֵיכוֹת[20]«•, מַחְשִׁיךְ עֲלֵיהֶן וּמְבִיאָן. וּבַסַּכָּנָה, מְכַסָּן וְהוֹלֵךְ לוֹ.

ב׳ רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵרו: נוֹתְנָן לַחֲבֵירוֹ, וַחֲבֵירוֹ לַחֲבֵירוֹ, (אפילו הן מאה)[21] עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ לֶחָצֵר הַחִיצוֹנָה. וְכֵן בְּנוֹ, נוֹתְנָן[22]«• לַחֲבֵירוֹ וַחֲבֵירוֹ לַחֲבֵירוֹ, אֲפִילוּ הֵן מֵאָה. רְ׳ יְהוּדָהו אוֹמֵרו: נוֹתֵן אָדָם חָבִית לַחֲבֵירוֹ {וח} וַחֲבֵירוֹ לַחֲבֵירוֹ, אֲפִילוּ חוּץ לַתְּחוּם. אָמְרוּ לוֹ: לֹא תְהַלֵּךְ זוֹ יָתֵר מֵרַגְלֵי בְעָלֶיהָ.

ג׳ הַקּוֹרֵא בַסֵּפֶר עַל הָאַסְקוּפָּה[23]«•, וְנִתְגַּלְגֵּל הַסֵּפֶר מִיָּדוֹ, גּוֹלְלוֹ אֶצְלוֹ. הָיָה קוֹרֵא בְרֹאשׁ הַגַּג וְנִיתְגַּלְגֵּל הַסֵּפֶר מִיָּדוֹ, עַד שֶׁלֹּא הִגִּיעַ {לע} לַעֲשָׂרָה טְפָחִים, גּוֹלְלוֹ אֶצְלוֹ; מִשֶּׁהִגִּיעַ {לע} לַעֲשָׂרָה טְפָחִים, הוֹפְכוֹ עַל הַכְּתָב. רְ׳ יְהוּדָהו אוֹמֵרו: אֲפִילוּ אֵין מְסוּלָּק מִן הָאָרֶץ אֶלָּא מְלֹא הַחוּט$, גּוֹלְלוֹ אֶצְלוֹ. רְ׳ שִׁמְעוֹןו [אוֹמֵרו][24]*: אֲפִילוּ {ב} בָּאָרֶץ עַצְמוֹ, גּוֹלְלוֹ אֶצְלוֹ, שֶׁאֵין דָּבָר מִשֵּׁם שְׁבוּת עוֹמֵד בִּפְנֵי[25]«• כִּיתְבֵי הַקּוֹדֶשׁ.

ד׳ זִיז שֶׁלִּפְנֵי הַחַלּוֹן, נוֹתְנִין עָלָיו וְנוֹטְלִין מִמֶּנּוּ בַּשַּׁבָּת. עוֹמֵד אָדָם בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, וּמְטַלְטֵל בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וּמְטַלְטֵל {ב} בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יוֹצִיא חוּץ {לא} לְאַרְבַּע אַמּוֹת. לֹא יַעֲמוֹד אָדָם בִּרְשׁוּת {הי} הַיָּחִיד, וְיַשְׁתִּין בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, בִּרְשׁוּת {ה} הָרַבִּים, וְיַשְׁתִּין בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד. וְכֵן לֹא {יר} יָרוֹק. ~~(א)~~[26]* רְ׳ יְהוּדָהו אוֹמֵרו: אַף מִי[27]«• שֶׁנִּתְלַשׁ רוֹקוֹ[28]# בְּפִיו, לֹא יְהַלֵּךְ אַרְבַּע אַמּוֹת עַד שֶׁיָּרוֹק.

ה׳ לֹא יַעֲמוֹד אָדָם בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, וְיִשְׁתֶּה בִרְשׁוּת הָרַבִּים, בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, {ויש} וְיִשְׁתֶּה בִרְשׁוּת הַיָּחִיד, אֶלָּא אִם כֵּן הִכְנִיס רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ לִמְקוֹם שֶׁהוּא שׁוֹתֶה. וְכֵן בַּגַּת.

---

[1] קיי+קנ כלפנינו. קס: "זו למעלה וזו למטה".
[2] קיי כלפנינו. ק: "לְתוֹכָהּ".
[3] ק+קיי כלפנינו. הסופר התחיל לכתוב אות "ו"? ותיקן עצמו לאות "ש" (שמא רצה לכתוב "עושה"?).
[4] כך מנוקד בפרמה. אך קנ ניקד: "מְחַזֶּקֶת".
[5] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?"בית"?.
[6] ק+קיי: "לְתוֹכוֹ".
[7] קיי כלפנינו. קס ליתא: "או".
[8] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?"הבית"?.
[9] קס+קיי: "לַבַּיִת" (אך קנ כלפנינו).
[10] קיי "בארבע". ק: "לְתוֹךְ אַרְבַּע".
[11] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי "דייטיות". קס: "דיוטיות". קנ: "דְּיָטוֹת".
[12] הסופר כתב "רְשׁוּת" והנקדן(?) הוסיף "ו". ק+קיי: "רְשׁוּתוֹ".
[13] קיי כלפנינו. ק: "מֵאִיר".
[14] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ככרמרית".
[15] קנ: "מאיר". קס+קיי: יש השמטה מחמת הדומות.
[16] ק+קיי: "בְּאוֹתָהּ".
[17] קיי כלפנינו. ק ליתא: "שני".
[18] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: "לַמָּבוֹי".
[19] שומר שורה מעניין. שילוב שתי אותיות מהמילה.
[20] קיי כלפנינו. ק: "כְּרוּכוֹת".
[21] סומן למחיקה, כנראה ע"י הסופר. לא נוקד. וכן ק+קיי ליתא.
[22] ק כלפנינו. קיי: "נוֹתְנוֹ".
[23] קיי+קנ כלפנינו. ק: "האיסקופה".
[24] נתלה בין השורות, אולי ע"י הסופר. וכן ק+קיי.
[25] קיי כלפנינו. ק: "מִפְּנֵי".
[26] סומן למחיקה, כנראה ע"י הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
[27] קיי כלפנינו. ק: "מִשֶּׁתָּלַשׁ". וכנראה יסוד ההבדל בגרסה הוא שהמשנה הועברה בעל פה.
[28] בפרמה מנוקד: "רוּקוֹ".

קוֹלֵט אָדָם מִן הַמַּזְחֵילָה לְמַטָּה[1]*• {טפ} מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, מִן$ הַצִּינּוֹר, וּמִכָּל$ מָקוֹם, וְשׁוֹתֶה$. **ו׳** בּוֹר בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְחֻלְיָיתוֹ[2]«#• גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה[3]«• טְפָחִים, חַלּוֹן שֶׁעַל גַּבָּיו, מְמַלִּין מִמֶּנּוּ בַּשַּׁבָּת. **ז׳** אַשְׁפּוֹת$ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, {גב} גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים, חַלּוֹן שֶׁעַל גַּבָּהּ, {שופכ} שׁוֹפְכִין$ בְּתוֹכָהּ$ [4]^• בַּשַּׁבָּת. **ח׳** אִילָן שֶׁהוּא מֵסֵךְ עַל הָאָרֶץ, אִם אֵין נוֹפוֹ גָּבוֹהַּ מִן הָאָרֶץ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, מְטַלְטְלִין תַּחְתָּיו. שָׁרָשָׁיו {ג} גְּבוֹהִין מִן הָאָרֶץ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, לֹא יֵשֵׁב עֲלֵיהֶן. הַדֶּלֶת שֶׁבַּמּוּקְצֶה, וַחֲדָקִים שֶׁבַּפִּרְצָה, וּמַחְצֶלֶת, אֵין נוֹעֲלִין בָּהֶן, אֶלָּא אִם כֵּן הָיוּ {ג} גְבוֹהִין מִן הָאָרֶץ. **ט׳** לֹא יַעֲמוֹד אָדָם בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, וְיִפְתַּח בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, בִּרְשׁוּת הָרַבִּים[5]*, וְיִפְתַּח בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד*, אֶלָּא אִם כֵּן עָשׂוּ לוֹ מְחִיצָה גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים. דִּבְרֵי֯ו רְ׳ מֵאִיר. אָמְרוּ לוֹ[6]«•: מַעֲשֶׂה בְּשׁוּק שֶׁלַּפַּטָּמִים שֶׁהָיָה בִּירוּשָׁלַםִ, שֶׁהָיוּ נוֹעֲלִין, וּמַנִּיחִין אֶת הַמַּפְתֵּחַ בַּחַלּוֹן שֶׁעַל גַּבֵּי הַפֶּתַח. רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵ֯ר֯: שׁוּק שֶׁלַּצַּמָּרִים הָיָה. **י׳** נֶגֶר שֶׁיֵּשׁ בְּרֹאשׁוֹ גְּלוֹסְטְרָא[7]«•, רְ׳ <אֶ>לְעָזָר אוֹסֵר, וְרִ֯בִּי֯ יוֹסֵה מַתִּיר. אָמַ֯ר֯ רְ׳ <אֶ>לְעָזָר: מַעֲשֶׂה בְּבֵית[8]«• הַכְּנֶסֶת שֶׁבְּטְבֶרְיָה[9]^•, שֶׁהָיוּ נוֹהֲגִין בּוֹ הֶתֵּר, עַד שֶׁבָּא רַבָּן גַּמְלִיאֵל <וְהַזְּקֵנִים>[10]* וְאָסְרוּהוּ[11]«• לָהֶם[12]*. רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵ֯ר֯: אִיסּוּר הָיוּ נוֹהֲגִין בּוֹ, וְהִתִּירוּ[13]«#• לָהֶם. **י״א** נֶגֶר הַנִּגְרָר, נוֹעֲלִין בּוֹ בַּמִּקְדָּשׁ, אֲבָל לֹא בַמְּדִינָה; וְהַמּוּנָּח, כָּאן וְכָאן אָסוּר. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵ֯ר֯: הַמּוּנָּח $, בַּמִּקְדָּשׁ, {ו} וְהַנִּגְרָר, בַּמְּדִינָה. **י״ב** מַחֲזִירִין צִיר[14]# {ה} הַתַּחְתּוֹן בַּמִּקְדָּשׁ, אֲבָל לֹא בַמְּדִינָה; וְהָעֶלְיוֹן, כָּאן וְכָאן אָסוּר. רְ׳ יְהוּדָ֯ה֯ אוֹמֵ֯ר֯: הָעֶלְיוֹן, בַּמִּקְדָּשׁ, וְהַתַּחְתּוֹן, בַּמְּדִינָה. **י״ג** מַחֲזִירִין רְטִיָּה בַמִּקְדָּשׁ, אֲבָל לֹא בַמְּדִינָה; אִם[15]« כַּתְּחִילָּה, כָּאן וְכָאן אָסוּר. קוֹשְׁרִין נִימָה בַּמִּקְדָּשׁ, אֲבָל לֹא בַמְּדִינָה; אִם כַּתְּחִילָּה, כָּאן וְכָאן אָסוּר. {חותכ} חוֹתְכִין יַבֶּלֶת[16]^• בַּמִּקְדָּשׁ, אֲבָל לֹא בַמְּדִינָה; {א} אִם בַּכְּלִי, כָּאן וְכָאן אָסוּר. **י״ד** כֹּהֵן שֶׁלָּקָה בְאֶצְבָּעוֹ, כּוֹרֵךְ עָלֶיהָ גְמִי[17]«• בַּמִּקְדָּשׁ, אֲבָל לֹא בַמְּדִינָה; אִם לְהוֹצִיא דָּם, כָּאן וְכָאן אָסוּר. **ט״ו** בּוֹזְקִין מֶלַח עַל גַּבֵּי הַכֶּבֶשׁ, בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא יַחֲלִיק, וּמְמַלִּין מִבּוֹר הַגּוֹלָה[18]#• בַּגַּלְגַּל[19]# בַּשַּׁבָּת, [מִבּוֹר הַגָּדוֹל][20]* וּמִבּוֹר[21]^• חֲקַר$ בְּיוֹם טוֹב. **י״ו** שֶׁרֶץ שֶׁנִּמְצָא בַמִּקְדָּשׁ, כֹּהֵן מוֹצִיאוֹ בְהֶמְיָינוֹ, שֶׁלֹּא לְשַׁהוֹת אֶת[22]« הַטּוּמְאָה. דִּבְרֵי֯ו רְ׳ יוֹחָנָן בֶּן {ב} בְּרוֹקָה. וְרִ֯בִּי֯ יְהוּדָה אוֹמֵ֯ר֯: בִּצְבָת[23] שֶׁלָּעֵץ, שֶׁלֹּא לְרַבּוֹת אֶת הַטּוּמְאָה. **י״ז** מֵאֵיכָן$ {מוציא} מוֹצִיאִין אוֹתוֹ, מִן הַהֵיכָל וּמִן הָאוּלָם, וּמִבֵּין[24]* הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ[25]«. דִּבְרֵי֯ו רְ׳ שִׁמְעוֹן בֶּן נָנָס. רְ׳ עֲקִיבָ֯ה֯ אוֹמֵ֯ר֯: מָקוֹם שֶׁחַיָּיבִין עַל זְדוֹנוֹ כָּרֵת וְעַל {שג} שִׁגְגָתוֹ חַטָּאת, מִשָּׁם מוֹצִיאִין אוֹתוֹ, {ושא} וּשְׁאָר כָּל הַמְּקוֹמוֹת, כּוֹפִין עָלָיו פְּסַקְתֵּר[26]«•. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵ֯ר֯: מָקוֹם שֶׁהִתִּירוּ לָךְ חֲכָמִ֯ים֯, מִשֶּׁלָּךְ נָתְנוּ לָךְ, שֶׁלֹּא הִתִּירוּ לָךְ אֶלָּא מִשֵּׁם שְׁבוּת.

חסלת עירובין פרקי י׳

מסכת פסחים[27]^•

אוֹר לְאַרְבָּעָה עָשָׂר, בּוֹדְקִין אֶת הֶחָמֵץ לְאוֹר הַנֵּר. כָּל מָקוֹם שֶׁאֵין מַכְנִיסִין בּוֹ חָמֵץ, אֵין[28]^ צָרִיךְ בְּדִיקָה. וְלָמָּה אָמְרוּ: ״שְׁתֵּי שׁוּרוֹת {ב} בַּמַּרְתֵּף״? מְקוֹם[29]^ שֶׁמַּכְנִיסִין בּוֹ חָמֵץ. בֵּית {ש} שַׁמַּי אוֹמְ֯רִים֯: שְׁתֵּי[30]« שׁוּרוֹת עַל פְּנֵי כָל הַמַּרְתֵּף; וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְ֯רִים֯: שְׁתֵּי שׁוּרוֹת הַחִיצוֹנוֹת, שֶׁהֵן הָעֶלְיוֹנוֹת. **ב׳** אֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמֵּא גֵרְרָה חוּלְדָּה[31]# מִבַּיִת לְבַיִת וּמִמָּקוֹם לְמָקוֹם. אִם כֵּן, מֵחָצֵר לְחָצֵר וּמֵעִיר[32]« לָעִיר, אֵין לַדָּבָר סוֹף. **ג׳** רְ׳ יְהוּדָ֯ה֯ אוֹמֵ֯ר֯: בּוֹדְקִין אוֹר לְאַרְבָּעָה עָשָׂר, וּבְאַרְבָּעָה עָשָׂר בַּשַּׁחֲרִית וּבְשָׁעַת הַבִּיעוּר; וַחֲכָמִ֯ים֯ אוֹמְ֯רִים֯: אִם[33]^ לֹא בָדַק אוֹר[34]« {לא} לְאַרְבָּעָה עָשָׂר, יִבְדּוֹק בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר; [35]^ לֹא בָדַק בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, יִבְדּוֹק בְּתוֹךְ הַמּוֹעֵד; לֹא בָדַק בְּתוֹךְ הַמּוֹעֵד, יִבְדּוֹק לְאַחַר הַמּוֹעֵד. וּמַה שֶׁהוּא מְשַׁיֵּיר יַנִּיחֶנּוּ בְצִינְעָה, כְּדֵי {ש} שֶׁלֹּא יְהֵא צָרִיךְ בְּדִיקָה אַחֲרָיו. **ד׳** ר׳ מֵאִיר אוֹמֵ֯ר֯: אוֹכְלִין כָּל חָמֵשׁ, וְשׂוֹרְפִין {בת} בִּתְחִילַּת שֵׁשׁ; רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵ֯ר֯: אוֹכְלִין כָּל אַרְבַּע, וְתוֹלִין כָּל חָמֵשׁ, וְשׂוֹרְפִין בִּתְחִילַּת שֵׁשׁ. **ה׳** וְעוֹד אָמַ֯ר֯ רְ׳ יְהוּדָה: שְׁתֵּי חַלּוֹת {ש} שֶׁ(לַ)[בַ]תּוֹדָה[36]*• פְּסוּלוֹת [וּ]מוּנָּחוֹת[37]* עַל גַּג הָאִיצְטְבָה[38]«•,

---

[1] ק+קיי כלפנינו. מגיה (אולי קדום) בפרמה כתב בשוליים ״למעלה״ אך לא מחק את ״למטה״.
[2] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי ״חלייתו״. ק: ״וְחוּלְיָיתוֹ״.
[3] קיי (+קנ?) כלפנינו. קס: ״מֵעֲשָׂרָה״.
[4] ק+קיי נוסף: ״מַיִם״.
[5] כך גם ק+קיי. הסופר כתב בשנית בטעות: ״**הרבים** ויפתח ברשות **היחיד**״, ולאחר מכן תיקן עצמו באמצעות סימון אותיות א׳ ב׳ לשינוי סדר המילים כך: ״**היחיד** ויפתח ברשות **הרבים**״.
[6] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״לו״.
[7] ק כלפנינו. קיי ״קלוסטרא״.
[8] קיי כלפנינו. ק: ״בִּכְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה״.
[9] כך כתוב ומנוקד בפרמה, וכן גרס וניקד קנ. אך קס+קיי: ״שֶׁבְּטִיבֶּרְיָה״ (כך שם העיר בלטינית).
[10] הוספתי לפי ק+קיי. אך שמא יש כאן שריד לנוסח שגרס הכל בלשון יחיד רק על רבן גמליאל.
[11] קיי כלפנינו. ק: ״וְאָסְרוּ״.
[12] הסופר כתב ״להן״ ולאחר מכן תיקן את ״ן״ להיות ״ם״. ק: ״להם״ קיי: ״להן״.
[13] ק כלפנינו, וניקדתי לפי נקדן קאופמן. אך נקדן פרמה ניקד: ״וְהִתִּירוֹ״. קיי: ״והתירוהו״.
[14] בפרמה מנוקד: ״צִיר״.
[15] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״אם״. וכן בסמוך.
[16] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: ״יַבּוֹלֶת״.
[17] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי כלפנינו. ק: ״גְּוֹמִי״.
[18] בפרמה מנוקד: ״הַגּוֹלָה״.
[19] בפרמה מנוקד: ״בַּגֻּלְגֵּל״.
[20] הנקדן הוסיף בשוליים. וכן ק+קיי (קיי: ״ומבור״).
[21] ק+קיי: ״וּמִבְּאֵר״.
[22] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״בטומאה״.
[23] כך מנוקד בקאופמן וגם בפרמה.
[24] אות ״מ״ תיקן הסופר מתוך אות ״ב״. קיי+קנ: ״מִבֵּין״. (קס: נשמט מחמת הדומות).
[25] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״למזבח״.
[26] ק כלפנינו. קיי: ״פסכתר״.
[27] ק+קיי: ״פסח״.
[28] ק+קיי: ״אֵינוּ״.
[29] ק+קיי: ״בִּמְקוֹם״.
[30] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״משתי״.
[31] בפרמה מנוקד: ״חוּלְדָּה.
[32] קיי כלפנינו. ק: ״אוֹ מֵעִיר״.
[33] ק+קיי ליתא: ״אם״.
[34] קיי כלפנינו. ק: ״בְּאוֹר אַרְבָּעָה עָשָׂר״.
[35] ק+קיי נוסף: ״אִם״.
[36] הסופר כתב ״שלתודה״ כנוסח קאופמן, ולאחר מכן תיקן אות ״ל״ להיות ״ב״. וכן נוסח קיי: ״שבתודה״. ואולי הסופר כתב תחילה ״ר״ במקום ״ד״?. וצ״ע.
[37] אות ״ו״ נוספה ע״י מגיה מאוחר. וכן ק+קיי.
[38] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קס: האיסטווה. קיי+קנ: ״הָאַסְטְוָוה״.

כָּל זְמַן שֶׁהֵן[1]» מוּנָּחוֹת, כָּל הָעָם אוֹכְלִין; נִיטְּלָה אַחַת מֵהֶן, תּוֹלִין, לֹא אוֹכְלִין[2]* וְלֹא שׂוֹרְפִין; נִיטְּלוּ שְׁתֵּיהֶן, הִתְחִילוּ כָּל הָעָם שׂוֹרְפִין. **ו׳** רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵרוּ: חוּלִּין נֶאֱכָלִים כָּל אַרְבַּע, וּתְרוּמָה כָּל חָמֵשׁ, וְשׂוֹרְפִין {בת} בִּתְחִילַּת שֵׁשׁ. **ז׳** רִ׳ חֲנִינָה[3]^• סְגַן הַכֹּהֲנִים אוֹמֵרוּ: מִימֵיהֶן שֶׁלַּכֹּהֲנִים, לֹא נִמְנְעוּ מִלִּשְׂרוֹף אֶת הַבָּשָׂר שֶׁנִּיטַּמָּא בִוְולַד הַטּוּמְאָה, עִם הַבָּשָׂר שֶׁנִּטַּמָּא בְּאַב הַטּוּמְאָה, אַף עַל פִּי שֶׁמּוֹסִיפִין[4]^ לוֹ טוּמְאָה[5]» עַל טוּמְאָתוֹ. **ח׳** הוֹסִיף רִ׳ עֲקִיבָו: מִימֵיהֶם שֶׁלַּכֹּהֲנִים, לֹא נִמְנְעוּ מִלְּהַדְלִיק אֶת הַשֶּׁמֶן (בנר)[6]* שֶׁנִּפְסַל[7]* בִּטְבוּל יוֹם, בְּנֵר שֶׁנִּטַּמָּא בִטְמֵא מֵת, אַף עַל פִּי שֶׁמּוֹסִיפִין^ לוֹ טוּמְאָה» עַל טוּמְאָתוֹ. **ט׳** אָמְרוּ רִ׳ מֵאִיר: מִדִּבְרֵיהֶם לָמַדְנוּ, {שש} שֶׁשּׂוֹרְפִין תְּרוּמָה טְהוֹרָה עִם הַטְּמֵאָה {בפ} בַּפֶּסַח. אָמְרוּ לוֹ רִ׳ יוֹסֵה: אֵינָהּ הִיא הַמִּידָּה. מוֹדֶה$ רִ׳ אֱלִיעֶזֶר וּרִבִּי יְהוֹשֻׁעַ, שֶׁשּׂוֹרְפִין זוֹ לְעַצְמָהּ וְזוֹ לְעַצְמָהּ; וְעַל מָה נֶחְלָקוּ, עַל הַתְּלוּיָה וְעַל הַטְּמֵאָה, שֶׁרִבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: תִּישָּׂרֵף זוֹ לְעַצְמָהּ [וְזוֹ לְעַצְמָהּ][8]*; וּרִבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: שְׁתֵּיהֶן כְּאַחַת.

הל׳ ט׳ **פרק ב׳**

כָּל שָׁעָה שֶׁהוּא מוּתָּר לֶאֱכֹל, מַאֲכִיל לַבְּהֵמָה וְלַחַיָּה וְלָעוֹפוֹת, וּמוֹכְרוֹ לַנָּכְרִי, וּמוּתָּר {בה} בַּהֲנָיָיתוֹ. עִיבֵּר[9]» זְמַנּוֹ, אָסוּר בַּהֲנָיָיתוֹ. [וְ]לֹא[10]* {י} יַסִּיק בּוֹ תַּנּוּר וְכִירַיִים. רִ׳ יְהוּדָה אוֹמֵרוּ: אֵין {בי} בִּיעוּר חָמֵץ אֶלָּא שְׂרֵיפָה; וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: $מְפָרֵר וְזוֹרֶה לָרוּחַ, אוֹ מֵטִיל לַיָּם. **ב׳** חָמֵץ שֶׁלַּנָּכְרִי שֶׁעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח, מוּתָּר בַּהֲנָאָה; וְשֶׁלְּיִשְׂרָאֵל אָסוּר, שֶׁנֶּאֱמַר[11]°: "לֹא יֵרָאֶה לְךָ". נָכְרִי שֶׁהִלְוָוה אֶת יִשְׂרָאֵל עַל חֲמֵצוֹ, {ל} לְאַחַר הַפֶּסַח אָסוּר[12]*• בַּהֲנָיָיה; וְיִשְׂרָאֵל {שהל} שֶׁהִלְוָוה אֶת הַנָּכְרִי [13]^, לְאַחַר הַפֶּסַח מוּתָּר[14]*• {ב} בַּהֲנָיָיה. חָמֵץ שֶׁנָּפְלָה עָלָיו מַפּוֹלֶת, הֲרֵי הוּא כִמְבוֹעָר; רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵרוּ: כָּל שֶׁאֵין הַכֶּלֶב יָכוֹל לְחַפֵּשׂ אַחֲרָיו. **ג׳** הָאוֹכֵל תְּרוּמָה[15]» חָמֵץ בַּפֶּסַח, שׁוֹגֵג, מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחוֹמֶשׁ; מֵזִיד, פָּטוּר מִן הַתַּשְׁלוּמִים וּמִדְּמֵי הָעֵצִים. **ד׳** אֵילּוּ דְבָרִים שֶׁאָדָם יוֹצֵא בָהֶן יְדֵי חוֹבָתוֹ בַּפֶּסַח: {וב} בַּחִיטִּים וּבַשְּׂעוֹרִים וּבַכּוּסְמִין וּבְשִׁיבּוֹלֶת הַשּׁוּעָל[16]^ וּבְשִׁיפוֹן; [וּ]בִדְמַיי[17]*, וּבְמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁנִּיטְּלָה תְרוּמָתוֹ, וּבְמַעֲשֵׂר שֵׁינִי וְהֶקְדֵּשׁ שֶׁנִּיפְדּוּ, וְהַכֹּהֲנִים בַּחַלָּה וּבַתְּרוּמָה. אֲבָל לֹא בַטֶּבֶל, וְלֹא בְמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁלֹּא נִיטְּלָה תְרוּמָתוֹ, וְלֹא בְמַעֲשֵׂר שֵׁינִי וְהֶקְדֵּשׁ שֶׁלֹּא נִיפְדּוּ. חַלּוֹת תּוֹדָה וּרְקִיקֵי נָזִיר, עֲשָׂאָן לְעַצְמוֹ, אֵינוּ יוֹצֵא בָהֶן; לִמְכּוֹר בַּשּׁוּק, יוֹצֵא בָהֶן. **ה׳** וְאֵלּוּ יְרָקוֹת שֶׁאָדָם יוֹצֵא בָהֶן יְדֵי[18]» חוֹבָתוֹ בַּפֶּסַח: בַּחֲזֶרֶת וּבָעוּלְשִׁין[19]* {ובת} וּבִתְמָכָה[20]# וּבְחַרְ[חֲ]בִינָּה[21]*• וּבְמָרוֹר. יוֹצְאִין בָּהֶן בֵּין לַחִין, בֵּין (כְּמֵישִׁין) [יְבֵשִׁין][22]*#•, אֲבָל לֹא כְבוּשִׁים וְלֹא שְׁלוּקִין וְלֹא מְבוּשָּׁלִין. מִצְטָרְפִין$ {ל}[23]* בִּכְזַיִת. וְיוֹצְאִין בְּקֶלַח שֶׁלָּהֶן, וּבִדְמַיי, {ובמ} וּבְמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁנִּיטְּלָה תְרוּמָתוֹ, {ובמ} וּבְמַעֲשֵׂר שֵׁינִי וְהֶקְדֵּשׁ שֶׁנִּיפְדּוּ. **ו׳** אֵין שׁוֹרִים אֶת הַמּוּרְסָן לַתַּרְנְגָלִים[24]#, אֲבָל חוֹלְטִין. הָאִשָּׁה לֹא תִשְׁרֶה אֶת הַמּוּרְסָן שֶׁתּוֹלִיךְ בְּיָדָהּ לַמֶּרְחָץ, אֲבָל שָׁפָה הִיא עַל בְּשָׂרָהּ יָבֵשׁ. לֹא יִלְעוֹס אָדָם חִיטִּין וְיִתֵּן עַל מַכָּתוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מַחְמִיצוֹת. **ז׳** אֵין נוֹתְנִין אֶת הַקֶּמַח לְתוֹךְ חֲרוֹסֶת וְלֹא לְתוֹךְ חַרְדָּל. אִם נָתַן יֵאָכֵל[25]# מִיָּד; רִ׳ מֵאִיר {א} אוֹסֵר. אֵין מְבַשְּׁלִין אֶת הַפֶּסַח לֹא בְמַשְׁקִין וְלֹא בְמֵי פֵירוֹת; אֲבָל סָכִים וּמַטְבִּילִין אוֹתוֹ בָהֶן. מֵי תַשְׁמִישָׁיו שֶׁלַּנַּחְתּוֹם [יִשָּׁפֵיכוּ][26]*, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מַחְמִיצִין.

הל׳ ז׳ **פרק ג׳**

וְאֵילּוּ עוֹבְרִין בַּפֶּסַח: כּוּתַּח הַבַּבְלִי, שֵׁכַר {המ} הַמָּדִי, חוֹמֶץ הָאֲדוֹמִי, זֵיתוֹס/ם[27]*• הַמִּצְרִי, זֵימַן {ש} שֶׁלַּצַּבָּעִים, וַעֲמִילָן[28]^ שֶׁלַּטַּבָּחִים, וְקוֹלָן שֶׁלַּ־סוֹפְרִים. רִ׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵרוּ: אַף טִיפּוּלֵי[29]*• נָשִׁים. {א} זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁהוּא מִין$ דָּגָן הֲרֵי זֶה עוֹבֵר {א} בַּפֶּסַח. הֲרֵי אֵלּוּ בְאַזְהָרָה, וְאֵין בָּהֶן מִשֵּׁם {כ} כָּרֵת. **ב׳** בָּצֵק שֶׁבְּסִדְקֵי הָעֲרֵיבָה, אִם יֵשׁ כַּזַּיִת בְּמָקוֹם אֶחָד, חַיָּיב לְבַעֵר, פָּחוּת מִיכֵּן, בָּטֵל[30]# בְּמֵיעוּטוֹ. וְכֵן לְעִינְיַין הַטּוּמְאָה: אִם[31]*

[1] קיי כלפנינו. קס ליתא: "שהן".
[2] אות "כ" דומה לאות "ב".
[3] ק+קיי: "חֲנַנְיָה".
[4] קס+קיי: "מוֹסִיפִין" (אך קנ כלפנינו). וכן בסמוך.
[5] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "טומאה". וכן בסמוך.
[6] סומן למחיקה ע"י הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
[7] ייתכן שאותיות "פס" תיקן הסופר מאות "ט" (אם התחיל בטעות לכתוב "בנר שנטמא").
[8] נשמט מחמת הדומות, והושלם בשוליים, ייתכן בידי הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[9] קיי+קנ כלפנינו. קס: "עובר".
[10] ק+קיי: "לא". וספק האם אות "ו" נכתבה ע"י סופר פרמה, או שנוספה מאוחר יותר. וצ"ע.
[11] שמות יג׳ ז׳
[12] כך גם ק+קיי. אך נוסח הבבלי: "מוּתָּר", וכן הגיהו מגיהים מאוחרים בפרמה ובקאופמן.
[13] ק+קיי נוסף: "עַל חֲמֵצוֹ".
[14] כך גם ק+קיי. אך נוסח הבבלי: "אָסוּר", וכן הגיהו מגיהים מאוחרים בפרמה ובקאופמן.
[15] קיי+קנ כלפנינו. קס: "תרומת".
[16] ק+קיי: "שׁוּעָל".
[17] אות "ו" נתלתה בין השורות ע"י הסופר. וכן ק+קיי.
[18] קיי כלפנינו. ק ליתא: "ידי".
[19] בפרמה מנוקד: "וּבָעוֹלְשִׁין".
[20] כעין זה מנוקד בקאופמן וגם בפרמה. (אך ייתכן שבקאופמן ניקוד אות "מ" תוקן ל- צירי).
[21] אות "ח" (השנייה) נתלתה ע"י הסופר. וכן קיי+קנ. קס: "ובחרחבונה".
[22] הנוסח המקורי של הסופר היה "כמישין", וכן ק+קיי, וכן מנוקד בקאופמן. מגיה מאוחר (אך שמא הסופר?) תיקן את אותיות "כמי" ויצר את הנוסח "יְבֵשִׁין", בנוסף, המילה המתוקנת נכתבה בשוליים במלואה. עניין נוסף, נקדן פרמה ניקד את אות "מ/ב" בשורוק.
[23] שומר שורה רומז לנוסח "לכזית" אך בשורה הבאה "בכזית". ק+קיי "בכזית".
[24] כך מנוקד בקאופמן וגם בפרמה. לעננין הכתיב: קיי כלפנינו (כתיב חסר: "לתרנגלים"). קס: "לתרנוגלים".
[25] בפרמה מנוקד: "יֵאָכֵל".
[26] נוסף בשוליים ע"י הסופר. וכן ק+קיי.
[27] ספק "ם/ס". וכן ספק כזה בקאופמן אך שם כנראה "ם". קיי: "וזיתם".
[28] ק: "וַאֲמִילָן". קיי: "ואמלן".
[29] אות "י" (השנייה) מתוקנת ע"י הסופר מאות "ן". ק+קיי "טפולי" אך קנ ניקד את "ט" בחיריק.
[30] בפרמה מנוקד: "בָּטֵל".
[31] אות "ס" נכתבה ע"י הסופר המִישני של כתב היד. וצ"ע מדוע.

מַקְפִּיד^[1] עָלָיו, חוֹצֵץ, וְאִם רוֹצֶה ^[2] בְּקִייּוּמוֹ, הֲרֵי הוּא כַעֲרִיבָה. בָּצֵק הַחֵרֵשׁ#[3], (עיסה בלא שְׂאֹר פירוש)*[4] אִם יֵשׁ כַּיּוֹצֵא בוֹ שֶׁהֶחְמִיץ$, הֲרֵי זֶה אָסוּר. **ג'** כֵּי־־צַד מַפְרִישִׁין חַלַּת$ {ט} טוּמְאָה בְּיוֹם טוֹב, ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: לֹא תִקְרָא#[5] לָהּ שֵׁם עַד שֶׁתֵּאָפֶה#«[6]•; $בֶּן בְּתֵירָה אוֹמֵר: תָּטִיל^[7] לַצּוֹנִים. אָמַר ר' יְהוֹשֻׁעַ: לֹא זֶה הוּא חָמֵץ {ש} שֶׁמּוּזְהָרִין עָלָיו בְּבַל^[8]• יֵרָאֶה וּבַל יִמָּצֵא, {א} אֶלָּא מַפְרַשְׁתָּהּ#[9] וּמַנְּחָתָּהּ# עַד הָעֶרֶב, וְאִם הֶחְמִיצָה, הֶחְמִיצָה. **ד'** רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: שָׁלֹשׁ נָשִׁים לָשׁוֹת כְּאַחַת וְאוֹפוֹת בְּתַנּוּר אֶחָד, זוֹ אַחַר זוֹ זוֹ^[10]• אַחַר^ זוֹ^, וַחֲכָמִים אוֹמְרִין: {ש} שָׁלֹשׁ נָשִׁים עֲסִיקוֹת$ בַּבָּצֵק, אַחַת לָשָׁה וְאַחַת עוֹרֶכֶת וְאַחַת אוֹפָה. ר' עֲקִיבָה אוֹמֵר: לֹא כָל הַנָּשִׁים וְלֹא כָל הָעֵצִים ~~(ולא כל)~~[11]* {הת} וְלֹא כָל הַתַּנּוּרִים שָׁוִין. זֶה הַכְּלָל: תֹּאפָה[12]*• תִּלְטוֹשׁ בַּצּוֹנִים[13]«•. **ה'** סֵיאוּר^[14]• יִשָּׂרֵף, וְהָאוֹכְלוֹ פָּטוּר. סִידּוּק יִשָּׂרֵף, וְהָאוֹכְלוֹ חַיָּיב מִיתָה[15]*•. אֵי זֶהוּ[16]«• סֵיאוּר^•? כְּקַרְנֵי חֲגָבִים. סִידּוּק? שֶׁנִּתְעָרְבוּ סְדָקִים[17]« זֶה בָזֶה. דִּבְרֵי רִבִּי יְהוּדָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: זֶה וָזֶה, הָאוֹכְלוֹ {חי} חַיָּיב[18]«• מִיתָה*, אֵי$ זֶהוּ[19]«• שֵׂיעוּר^[20], כָּל שֶׁהִכְסִיפוּ פָנָיו, כְּאָדָם שֶׁעָמְדוּ שְׂעָרוֹתָיו. **ו'** אַרְבָּעָה עָשָׂר שֶׁחָל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת, מְבַעֲרִין אֶת הַכֹּל מִלִּפְנֵי הַשַּׁבָּת. דִּבְרֵי ר' מֵאִיר. וַחֲכָמִין[21]* אוֹמְרִים: בִּזְמַנָּן. ר' <אֶ>לְעָזָר בְּרִבִּי צָדוֹק#[22] אוֹמֵר: הַתְּרוּמָה מִלִּפְנֵי הַשַּׁבָּת וְחוּלִּין בִּזְמַנָּן. **ז'** הַהוֹלֵךְ לִשְׁחוֹט אֶת פִּסְחוֹ, וְלָמוֹל אֶת בְּנוֹ, וְלֶאוֹכַל סְעוֹדַת אֵירוּסִין בְּבֵית חָמִיו, וְנִזְכַּר שֶׁיֵּשׁ לוֹ חָמֵץ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ^[23]; אִם יָכוֹל לַחְזוֹר וּלְבָעֵר וְלַחְזוֹר לְמִצְוָותוֹ[24]«, יַחְזוֹר; וְאִם לָאו, יְבַטֵּל {ב} בְּלִבּוֹ. וּלְהַצִּיל מִיַּד הַגַּיִיס, וּמִיַּד הַנָּהָר, וּמִיַּד$ הַדְּלֵיקָה, וּמִיַּד הַמַּפְּלוֹת, יְבַטֵּל בְּלִבּוֹ, וְלִשְׁבּוֹת^[25]• שְׁבִיתַת הָרְשׁוּת יַחְזוֹר^• מִיָּד. **ח'** וְכֵן מִי שֶׁיָּצָא מִירוּשָׁלַם, וְנִזְכַּר שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ {ב} בְּשַׂר [הַ]קּוֹדֶשׁ[26]*, [27]*• אִם עִיבֵּר$ הַצּוֹפִים, שׂוֹרְפוֹ {ב} בִמְקוֹמוֹ, וְאִם לָאו, חוֹזֵר וְשׂוֹרְפוֹ לִפְנֵי {הב} הַבִּירָה מֵעֲצֵי הַמַּעֲרָכָה. וְעַד כַּמָּה הֵן {חוז} חוֹזְרִין, ר' מֵאִיר אוֹמֵר: זֶה וָזֶה כַּזַּיִת$[28]*•. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר: זֶה וָזֶה כַּבֵּיצָה$*•. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בְּשַׂר קוֹדֶשׁ כַּזַּיִת, וְחָמֵץ כַּבֵּיצָה. **הל' ח'**

פרק ד'

מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּעַרְבֵי פְסָחִים עַד חֲצוֹת, עוֹשִׂין, מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת, אֵינָן עוֹשִׂין. הַהוֹלֵךְ מִמָּקוֹם שֶׁעוֹשִׂין לְמָקוֹם שֶׁאֵין^[29] עוֹשִׂין, אוֹ מִמָּקוֹם שֶׁאֵינָן עוֹשִׂין לְמָקוֹם שֶׁעוֹשִׂין, נוֹתְנִין עָלָיו חוּמְרֵי [הַ]מָּקוֹם[30]* שֶׁיָּצָא מִשָּׁם, {וח} וְחוּמְרֵי (ק)[31]* [הַ]מָּקוֹם* שֶׁהָלַךְ לַשָּׁם. וְאַל יְשַׁנֶּה אָדָם, מִפְּנֵי הַמַּחְלְקוֹת[32]«. **ב'** כַּיּוֹצֵא בוֹ: הַמּוֹלִיךְ פֵּירוֹת שְׁבִיעִית מִמָּקוֹם שֶׁכָּלוּ {ל} לְמָקוֹם שֶׁלֹּא כָלוּ, אוֹ מִמָּקוֹם שֶׁלֹּא כָלוּ {ל} לְמָקוֹם שֶׁכָּלוּ, חַיָּיב לְבַעֵר. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר: $צֵא וְהָבֵא לָךְ אַף אַתָּה. **ג'** מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ {ל} לִמְכּוֹר בְּהֵמָה דַקָּה לַגּוֹיִם, מוֹכְרִין; מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לִמְכּוֹר, אֵין^[33] מוֹכְרִין. וְאַל$ יְשַׁנֶּה אָדָם, מִפְּנֵי הַמַּחְלְקוֹת». וּבְכָל מָקוֹם, אֵין מוֹכְרִין לָהֶן בְּהֵמָה גַסָּה, {ג}[34]* עֲגָלִים וּסְיָיחִין, שְׁלֵימִים וּשְׁבוּרִים[35]*; ר' יְהוּדָה {מת} מַתִּיר בִּשְׁבוּרָה; בֶּן בְּתֵירָה מַתִּיר בַּסּוּס. **ד'** מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לוֹכַל צָלִי בְלֵילֵי {פ} פְסָחִים, אוֹכְלִין; מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לוֹכַל, אֵין^ אוֹכְלִין. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְהַדְלִיק אֶת הַנֵּר בְּלֵילֵי יוֹם הַכִּיפּוּרִים, מַדְלִיקִין; מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לְהַדְלִיק [36]«, אֵין^ מַדְלִיקִין; {מדל} מַדְלִיקִין$ בְּבָתֵּי כְנֵסָיוֹת#[37] וּבְ[בָ]תֵּי[38]* מִדְרָשׁוֹת, {ו} וּבְמָבוֹאוֹת הָאֲפֵילִים[39]« וְעַל גַּבֵּי הַחוֹלִים. **ה'** מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְתִשְׁעָה בְאָב, עוֹשִׂין; מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת, אֵינָן עוֹשִׂין; וּבְכָל מָקוֹם, תַּלְמִידֵי חֲכָמִים בְּטֵילִין. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: $יַעֲשׂוּ כָל אָדָם[40]«• עַצְמָן כְּתַלְמִידֵי חֲכָמִים. **ו'** חֲכָמִים$ אוֹמְרִים: בִּיהוּדָה $עוֹשִׂין {מל} מְלָאכָה בְעַרְבֵי פְסָחִים עַד חֲצוֹת, וּבַגָּלִיל אֵינָן עוֹשִׂין כָּל עִיקָּר. הַלַּיְלָה[41]«•, בֵּית שַׁמַּי אוֹסְרִין, וּבֵית הֶלֵּל מַתִּירִין עַד שֶׁתָּנֵץ {ה} הַחַמָּה. **ז'** ר' מֵאִיר אוֹמֵר: כָּל מְלָאכָה

[1] ק+קי: "הִקְפִּיד".
[2] ק+קי נוסף: "הוּא".
[3] כעין זה מנוקד בקאופמן וגם בפרמה. וכן נוסח קי+קנ. (ואולי קס כתב בטעות(?) "החדש").
[4] פירוש שנכנס לתוך נוסח המשנה. סומן למחיקה(?), כנראה ע"י הסופר. ק+קי ליתא.
[5] ניקדתי לפי ניקוד פרמה. אך קנ ניקד "תִּקָּרֵא". וצ"ע.
[6] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קס+קי: "שתופה". קנ: "שֶׁתֵּיאָפֶה".
[7] קס+קי: "תטל" (אך קנ כלפנינו).
[8] ק+קי: "בַּל".
[9] בפרמה מנוקד: "מַפְרַשְׁתָּהּ וּמַנַּחְתָּהּ".
[10] ק+קי ליתא חזרה שנייה: "זו אחר זו".
[11] סומן למחיקה בכתב היד, מפני שנכפל להלן.
[12] קנ כלפנינו. קי: "תפה". קס: מילה זו חסרה. מגיה מאוחר בפרמה כתב בשוליים: "ס.א. תפח".
[13] קי(+קנ?) כלפנינו. קס: "בתנורים" וצ"ע.
[14] ק+קי בכולם: "סיעור" (באות "ע").
[15] ק+קי כלפנינו. המגיה שהגהותיו נמחקו כתב בשוליים: "כרת" (כבדפוסים). וכן בסמוך.
[16] קנ: "זזה הוא". קס: "זו היא". קי: "זה".
[17] קי: "סדקין". קס: "סודקין". קנ: "סְדָקָיו".
[18] קי+קנ כלפנינו. קס: !"האוכלו מותר"!
[19] קי+קנ: "זה הוא". קס: "זה היא".
[20] ק: "סיעור". קי: "הסיעור".
[21] הסופר כתב בקיצור: "וחכ'" ולאחר מכן השלים את המילה.
[22] בפרמה אות "ד" מנוקדת בשורוק.
[23] ק+קי: "הַבַּיִת".
[24] קי כלפנינו. ק: "בְּמִצְוָותוֹ".
[25] ק+קי: "וְיִשְׁבּוֹת שְׁבִיתַת הָרְשׁוּת וְיַחְזוֹר מִיָּד". ונוסח זה צע"ג.
[26] אות "ה" נתלתה, כנראה ע"י הנקדן. ק: "הקודש". קי: "קודש".
[27] ק+קי כלפנינו. נקדן פרמה(?) הוסיף בשוליים: "אוֹ חָמֵץ". וזה דחוק.
[28] ק+קי כלפנינו. המגיה שנמחק סימֵן שתי נקודות מעל המילה וכתב בשוליים "כביצה" ולהלן כתב "כזית". אך לאחר מכן מישהו מחק !ביסודיות! את ההגהות הללו וגם סימן עליהן קו מחיקה אלכסוני.
[29] ק+קי: "שֶׁאֵינָן".
[30] אות "ה" נתלתה ע"י הנקדן. וכן ק+קי. וכן בסמוך.
[31] סומן למחיקה ע"י הסופר. וכן ק+קי ליתא.
[32] ק כלפנינו. קי: "המחלוקת". וכן בסמוך.
[33] ק+קי: "אֵינָן". וכן להלן בכולם.
[34] סומן למחיקה, ספק בידי מי. וכן ק+קי ליתא.
[35] ספק שנכתב בטעות "ושבודים".
[36] קי+קנ כלפנינו. קס נוסף: "את הנר".
[37] בפרמה מנוקד: "כְּנֵסִיּוֹת".
[38] אות "ב" (השנייה) נתלתה, ספק ע"י מי. וכן ק+קי.
[39] קי+קנ: "אֲפֵילִים". קס: "אפולים".
[40] קי כלפנינו. ק: "הָעָם".
[41] קי כלפנינו. ק: "וּבַלַּיְלָה".

שֶׁהִתְחִיל בָּהּ קוֹדֶם לְאַרְבָּעָה עָשָׂר, גּוֹמְרָהּ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר; אֲבָל לֹא יַתְחִיל בָּהּ כַּתְּחִילָּה בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא יָכוֹל לְגוֹמְרָהּ. וַחֲכָמִ|ים| אוֹמְרִ|ים|: שָׁלֹשׁ אוּמָּנִיּוֹת עוֹשִׂין מְלָאכָה בְּעַרְבֵי פְּסָחִים:$ הַחַיָּיטִים וְהַסַּפָּרִין וְהַכּוֹבְסִין. רְ׳ יוֹסֵה בְּרְ|בִּ|י יְהוּדָ|ה| אוֹמֵ|ר|: אַף הָרַצְעָנִין[1]^#•. **ח׳** מוֹשִׁיבִים שׁוֹבַכִּים לַתַּרְנְגֹלִים[2]# {בא} בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר. תַּרְנְגֹלֶת שֶׁבָּרְחָה, מַחְזִירִים אוֹתָהּ לִמְקוֹמָהּ, וְאִם מֵתָה, מוֹשִׁיבִין אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ. גּוֹרְפִין מִתַּחַת רַגְלֵי בְהֵמָה בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, וּבַמּוֹעֵד, מְסַלְּקִין לִצְדָדִין. מוֹלִיכִים וּמְבִיאִין כֵּילִים מִבֵּית הָאוּמָּן, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן לְצוֹרֶךְ הַמּוֹעֵד. **ט׳** שִׁשָּׁה דְבָרִים עָשׂוּ אַנְשֵׁי יְרִיחוֹ; עַל שְׁלֹשָׁה מֵיחוּ[3]« בְיָדָם, וְעַל שְׁלֹשָׁה לֹא מֵיחוּ בְיָדָן. אֵילּוּ שֶׁלֹּא מֵיחוּ בְיָדָם: מַרְכִּיבִין דְּקָלִים כָּל[4]«• הַיּוֹם, {וכו} וְכוֹרְכִים אֶת שְׁמַע, <וְקוֹצְרִים>[5]* וְגוֹדְשִׁין לִפְנֵי הָעוֹמֶר, וְלֹא מֵיחוּ בְיָדָן. וְאֵילּוּ שֶׁמֵּיחוּ בְיָדָן: מַתִּירִין בְּגַמְזִיּוֹת[6]«• שֶׁלַּהֶקְדֵּשׁ, וְאוֹכְלִין מִתַּחַת הַנְּשָׁרִים,$ וְנוֹתְנִין פֵּיאָה לַיָּרָק; וּמֵיחוּ בְיָדָן חֲכָמִים.[7]«•

הלכ׳ ט׳ פרק ה׳

תָּמִיד נִשְׁחָט בִּשְׁמוֹנֶה וּמַחְצָה, וְקָרֵב ~~(בשבע)~~[8]* בְּתֵשַׁע וּמַחְצָה. עֶרֶב פְּסָחִים, נִשְׁחָט בְּשֶׁבַע וּמַחְצָה, וְקָרֵב בִּשְׁמוֹנֶה וּמַחְצָה, בֵּין בַּחוֹל בֵּין בַּשַּׁבָּת. חָל עֶרֶב פְּסָחִים לִהְיוֹת עֶרֶב שַׁבָּת, נִשְׁחָט בְּשֵׁשׁ וּמַחְצָה וְקָרֵב בְּשֶׁבַע וּמַחְצָה, וְהַפֶּסַח אַחֲרָיו. **ב׳** הַפֶּסַח {ש} שֶׁשְּׁחָטוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ, קִיבֵּל וְהִילֵּךְ וְזָרַק {ש} שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ, אוֹ לִשְׁמוֹ וְשֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ, אוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ וְלִשְׁמוֹ, פָּסוּל. כֵּי־צַד לִשְׁמוֹ {ו} וְשֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ: לְשֵׁם פֶּסַח וּלְשֵׁם שְׁלָמִים; {וש} וְשֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ וְלִשְׁמוֹ, לְשֵׁם שְׁלָמִים וּלְשֵׁם פֶּסַח[9]^. **ג׳** שְׁחָטוֹ שֶׁלֹּא לְאוֹכְלָיו {וש} וְשֶׁלֹּא לִמְנוּיָיו, לָעֲרֵילִים וְלַטְּמֵאִים, פָּסוּל. לְאוֹכְלָיו וְשֶׁלֹּא לְאוֹכְלָיו, לִמְנוּיָיו וְשֶׁלֹּא לִמְנוּיָיו, לַמּוּלִים וְלָעֲרֵילִים לַטְּמֵאִים {ולט} וְלַטְּהוֹרִים, כָּשֵׁר. שְׁחָטוֹ קוֹדֶם לַחֲצוֹת, פָּסוּל, שֶׁנֶּאֱמַ|ר| בּוֹ[10]°: ״בֵּין הָעַרְבָּיִם״. קוֹדֶם לַתָּמִיד, כָּשֵׁר, {וב} וּבִלְבַד שֶׁיְּהֵא אֶחָד מְמָרֵס[11]« בְּדָמוֹ, עַד {שי} שֶׁיִּזָּרֵק דַּם הַתָּמִיד; וְאִם נִזְרַק, כָּשֵׁר. **ד׳** הַשּׁוֹחֵט אֶת הַפֶּסַח עַל הֶחָמֵץ, עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. רְ׳ (אי)[12]* יְהוּדָה אוֹמֵ|ר|[13]*: אַף[14]^• הַתָּמִיד. רְ|בִּ|י שִׁמְעוֹ|ן| אוֹמֵ|ר|: הַפֶּסַח בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, לִשְׁמוֹ, חַיָּיב, {ו} וְשֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ, פָּטוּר; וּשְׁאָר כָּל הַזְּבָחִים, בֵּין לִשְׁמָן וּבֵין שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, פָּטוּר. וּבַמּוֹעֵד, לִשְׁמוֹ, פָּטוּר, וְשֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ, חַיָּיב; וּשְׁאָר[15]# כָּל הַזְּבָחִים, בֵּין לִשְׁמָן, וּבֵין שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, חַיָּיב, חוּץ מִן הַחַטָּאת שֶׁשְּׁחָטָהּ שֶׁלֹּא {ל} לִשְׁמָהּ. **ה׳** הַפֶּסַח נִשְׁחָט בְּשָׁלֹשׁ {כית} כִּיתִּים, שֶׁנֶּאֱמַ|ר|: ״וְשָׁחֲטוּ אֹתוֹ כֹּל [קְהַל][16]* עֲדַת יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעַרְבָּ|יִ|ם״, קָהָל עֵדָה וְיִשְׂרָאֵל. נִכְנְסָה כַּת הָרִאשׁוֹנָה וְנִתְמַלֵּת הָעֲזָרָה, (תקעו הריעו)[17]* {ות} נָעֲלוּ דַּלְתוֹת הָעֲזָרָה, תָּקְעוּ [וְ]הֵרִיעוּ[18]* וְתָקְעוּ. {?}[19]* הַכֹּהֲנִים עוֹמְדִין שׁוּרוֹת, וּבִידֵיהֶם {ב} בַּזִּיכֵי כֶסֶף וּבַזִּיכֵי זָהָב; שׁוּרָה שֶׁכּוּלָּהּ כֶּסֶף, כֶּסֶף, וְשׁוּרָה שֶׁכּוּלָּהּ זָהָב, זָהָב, וְלֹא הָיוּ מְעוֹרָבִין. וְלֹא הָיוּ[20]«• לַבַּזִּיכִים שׁוּלַיִים, שֶׁמֵּא יַנִּיחוּם וְיִקְרַשׁ[21]#« הַדָּם. **ו׳** שָׁחַט יִשְׂרָאֵל וְקִיבֵּל הַכֹּהֵן,[22]«• נוֹתְנוֹ לַחֲבֵירוֹ וַחֲבֵירוֹ לַחֲבֵירוֹ, מְקַבֵּל אֶת הַמָּלֵא, וּמַחְזִיר אֶת הָרֵיקָן. כֹּהֵן הַקָּרוֹב אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ, זוֹרְקוֹ זְרִיקָה אַחַת כְּנֶגֶד הַיְסוֹד. **ז׳** יָצְאת כַּת הָרִאשׁוֹנָה וְנִכְנְסָה שְׁנִיָּיה, יָצְאת שְׁנִיָּיה וְנִכְנְסָה {ש} שְׁלִישִׁית. כְּמַעֲשֵׂה הָרִאשׁוֹנָה, כָּךְ[23]^ מַעֲשֵׂה שְׁנִיָּיה וּשְׁלִישִׁית. קָרְאוּ אֶת הַהַלֵּל[24]«. אִם {גמר} גָּמְרוּ, שָׁנוּ, וְאִם שָׁנוּ, שִׁילֵּשׁוּ, אַף עַל פִּי {ש} שֶׁלֹּא שִׁילֵּשׁוּ מִימֵיהֶם. רְ׳ יְהוּדָ|ה| אוֹמֵ|ר|: מִיָּמֶיהָ שֶׁלְּכַת שְׁלִישִׁית[25]^, לֹא הִיגִּיעָה לְ״אָהַבְתִּי כִּי {יש} יִשְׁמַע ייי״, מִפְּנֵי שֶׁעַמָּהּ מְמוּעָטִים. **ח׳** כְּמַעֲשֵׂהוּ בַחוֹל, כָּךְ[26]^ מַעֲשֵׂהוּ בַשַּׁבָּת[27]*, אֶלָּא שֶׁהַכֹּהֲנִים [מְדִיחִין][28]* אֶת הָעֲזָרָה, שֶׁלֹּא כִרְצוֹן$ חֲכָמִים. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵ|ר|: כּוֹס הָיָה מְמַלֵּא מִדַּם הַתַּעֲרוֹבֶת[29]«, זוֹרְקוֹ$ זְרִיקָה אַחַת עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ. וְלֹא הוֹדוּ לוֹ חֲכָמִים. **ט׳** כֵּי־צַד תּוֹלִים וּמַפְשִׁיטִים? אַנְקְלָיוֹת שֶׁלַּבַּרְזֶל הָיוּ קְבוּעִים בַּכְּתָלִים[30]« {וב} וּבָעַמּוּדִים, שֶׁבָּהֶן תּוֹלִים וּמַפְשִׁיטִין. כָּל מִי

[1] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי כתוב בחולם מלא: ״הָרוֹצְעָנִין״. ושמא סופר פרמה קרא: ״הָרַצְעָנִין״.
[2] כך כתוב ומנוקד בפרמה. וכן קיי. ק בחולם מלא: ״לַתַּרְנוֹגְלִים״.
[3] כך כתוב ומנוקד בפרמה. וכן קיי. קס כתב ״מחו״ אך קנ ניקד כלפנינו. וכן בכולם.
[4] קיי כלפנינו. ק: ״בְּכָל יוֹם״.
[5] השלמתי לפי ק+קיי.
[6] קנ כלפנינו. נוסח קס לא ידוע כי גורד בידי קנ. קיי: ״בגזמיות״ (ומישהו סימן שם שיש לגרוס ״בגמזיות״).
[7] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״**שִׁשָּׁה דְבָרִים עָשָׂה חִזְקִיָּהוּ הַמֶּלֶךְ, עַל שְׁלֹשָׁה הוֹדוּ לוֹ וְעַל שְׁלֹשָׁה לֹא הוֹדוּ לוֹ. אֵילּוּ שֶׁהוֹדוּ לוֹ: גָּנַז סֵפֶר רְפוּאוֹת וְהוֹדוּ לוֹ, כִּיתַּת נְחַשׁ הַנְּחֹשֶׁת וְהוֹדוּ לוֹ, גֵּירֵר עַצְמוֹת אָבִיו עַל מִיטָּה שֶׁל חֲבָלִים וְהוֹדוּ לוֹ. וְאֵילּוּ שֶׁלֹּא הוֹדוּ לוֹ: סָתַם מֵימֵי גִּיחוֹן וְלֹא הוֹדוּ לוֹ, קִיצֵּץ דַּלְתוֹת הַהֵיכָל וְלֹא הוֹדוּ לוֹ, עִיבֵּר נִיסָן** {וְ}<**בְּ**>**נִיסָן וְלֹא הוֹדוּ לוֹ**״. וזו תוספת שאינה מן המשנה (ובקיימברידג׳, הלכה זו ממוספרת ״י״ למרות שבסוף הפרק שם כתוב: ״הלי ט׳״).
[8] הסופר כתב בטעות הדומות, וסימן למחיקה. וכן ק+קיי ליתא.
[9] ק+קיי: ״הַפֶּסַח״.
[10] שמות יב׳ ו׳
[11] ק: ״ממר?ם/ס?״. קיי: ״ממרים״.
[12] סומן למחיקה, כנראה ע״י הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
[13] ק+קיי כלפנינו. אות ״ו״ מתוקנת ע״י סופר פרמה מאות ״ף״ שכתב בטעות.
[14] ק+קיי נוסף: ״עַל״.
[15] בפרמה מנוקד: ״וּשְׁאָר״.
[16] נוסף בשוליים, אולי בידי הסופר. וכן ק+קיי.
[17] נכתב בטעות מחמת הדומות וסומן למחיקה ע״י הסופר.
[18] כנראה שאות ״ו״ נוספה, וספק בידי מי. ק+קיי: ״והריעו״. (יש לזכור שלעיל בטעות הדומות סופר פרמה כתב ״הריעו״ בלא ״ו״).
[19] ספק איזו אות או סימן כתוב בשומר השורה. אולי דומה קצת לאות ״נ״. וצ״ע.
[20] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״הָיָה״.
[21] כך ניקד קנ. בפרמה מנוקד: ״וְיִקָּרֵשׁ״. קס: ״וְיִקְרוֹשׁ״. קיי: !״ויקדש״!.
[22] קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף: ״הכהן״.
[23] ק+קיי: ״כֵּן״.
[24] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״הללי״.
[25] ק+קיי: ״הַשְּׁלִישִׁית״.
[26] ק+קיי: ״כֵּן״.
[27] ק+קיי כלפנינו. אות ״ש״ מתוקנת ע״י סופר פרמה מאות ״ח״ שהתחיל לכתוב בטעות.
[28] נוסף בשוליים ע״י הסופר. וכן ק+קיי.
[29] ק כלפנינו. קיי: ״התערובות״.
[30] קיי כלפנינו. ק: ״בַּכּוֹתָלִים״.

שֶׁאֵין לוֹ מָקוֹם לִתְלוֹת, מַקְלוֹת דַּקִּים חֲלָקִים הָיוּ שָׁם, מַנִּיחַ עַל כְּתֵיפוֹ וְעַל כֶּתֶף[#1] חֲבֵירוֹ, {ו} וְתוֹלֶה וּמַפְשִׁיט. רְ׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹ[מֵ]ר: אַרְבָּעָה עָשָׂר שֶׁחָל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת, מַנִּיחַ אֶת יָדוֹ עַל כֶּתֶף חֲבֵירוֹ, וְיַד חֲבֵירוֹ עַל כְּתֵיפוֹ, וְתוֹלֶה וּמַפְשִׁיט[2«]•. **י׳** קְרָעוֹ וְהוֹצִיא[3«]• אֶת אֵימוּרָיו, נְתָנָן בַּמֶּגֶס[#4] וְהִקְטִירָן עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ. יָצָאת כַּת הָרִאשׁוֹנָה, וְיָשְׁבָה לָהּ בְּהַר הַבַּיִת, שְׁנִיָּיה בַּחָיִיל[^5]•, שְׁלִישִׁית[^6] בִּמְקוֹמָהּ. חֲשֵׁיכָה, יָצְאוּ וְצָלוּ אֶת פִּסְחֵיהֶם.

הל׳ י׳ פרק ו׳

אֵלּוּ דְבָרִים בַּפֶּסַח דּוֹחִין אֶת הַשַּׁבָּת: שְׁחִיטָתוֹ וּזְרִיקַת[7«] דָּמוֹ, וּמֵיחוּי קְרָבָיו וְהֶקְטֵר חֲלָבָיו; אֲבָל צְלִיָּיתוֹ וַהֲדָחַת קְרָבָיו, אֵינָן דּוֹחִים. {ה} הֶרְכֵּיבוֹ וַהֲבָאָתוֹ מִחוּץ לִתְחוּם וַחֲתִיכַת יַבַּלְתּוֹ, אֵינָן דּוֹחִין. רְ׳ אֱלִיעֶ[זֶ]ר אוֹ[מֵ]ר: דּוֹחִין. **ב׳** אָמַ[ר] רְ׳ אֱלִיעֶ[זֶ]ר: מָה אִם שְׁחִיטָה, שֶׁהִיא מִשֵּׁם מְלָאכָה, דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת; אֵלּוּ שֶׁהֵן מִשֵּׁם שְׁבוּת, לֹא יִדְחוּ אֶת הַשַּׁבָּת? אָמַר לוֹ רְ׳ יְהוֹשֻׁעַ: יוֹם טוֹב יוֹכִיחַ, שֶׁהִיתִּיר בּוֹ מִשֵּׁם מְלָאכָה, וְאָסַר בּוֹ מִשֵּׁם שְׁבוּת. אָמַ[ר] לוֹ רְבִּי אֱלִיעֶזֶר: מַה זֶּה, יְהוֹשֻׁעַ? מָה רְאָיָה רְשׁוּת[8«] לַמִּצְוָה«? **ג׳** הֵשִׁיב רְ׳ עֲקִיבָה: הַזָּאָה[^9] תוֹכִיחַ, שֶׁהִיא מִצְוָה וְהִיא מִשֵּׁם שְׁבוּת, וְאֵינָה {ד} דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת; אַף אַתָּה אַל תִּתְמַהּ עַל אֵלּוּ, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהֵן מִצְוָה וְהֵן מִשֵּׁם {ש} שְׁבוּת, לֹא יִדְחוּ אֶת הַשַּׁבָּת. **ד׳** אָמַ[ר] לוֹ רְ׳ אֱלִיעֶ[זֶ]ר: וְעָלֶיהָ אֲנִי דָן; מָה אִם שְׁחִיטָה, שֶׁהִיא מִשֵּׁם מְלָאכָה, דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת, הַזָּיָיה שֶׁהִיא מִשֵּׁם שְׁבוּת, לֹא[10«] תִדְחֶה« אֶת הַשַּׁבָּת?[11]* אָמַ[ר] לוֹ רְ׳ עֲקִיבָה: חִילּוּף! מָה אִם הַזָּיָיה, שֶׁהִיא מִשֵּׁם שְׁבוּת, אֵינָה דּוֹחָה אֶת [הַ]שַּׁבָּת[12]*, אַף[$] שְׁחִיטָה, שֶׁהִיא מִשֵּׁם[^13] מְלָאכָה, לֹא תִדְחֶה[14]* אֶת הַשַּׁבָּת. **ה׳** אָמַ[ר] לוֹ רְ׳ אֱלִיעֶ[זֶ]ר: עֲקִיבָה! עָקַרְתָּה מַה שֶּׁכָּתוּב[15°$]: "בֵּין הָעַרְבַּיִם... בְּמוֹעֲדוֹ", בֵּין בַּחוֹל בֵּין בַּשַּׁבָּת. אָמַ[ר] לוֹ: הָבֵא לִי מוֹעֵד לָאֵילּוּ {כמ} כְּמוֹעֵד בִּשְׁחִיטָה[16«]!. •[^17] כְּלָל אָמַ[ר] רְ׳ עֲקִיבָ[ה]: כָּל מְלָאכָה שֶׁאֶיפְשָׁר לָהּ {לַעֲשׂוֹתָהּ} <לַעֲשׂוֹת>[18]*• מֵעֶרֶב שַׁבָּת, אֵינָהּ דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת. שְׁחִיטָה, (שֶׁאֶיפְשָׁר) [שֶׁאֵי אֶיפְשָׁר][19]*• לָהּ {ל} לֵיעָשׂוֹת מֵעֶרֶב שַׁבָּת, דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת. **ו׳** אֵימָתַי מֵבִיאִין עִימּוֹ חֲגִיגָה? בִּזְמַן שֶׁהוּא בָּא[20«] בַחוֹל בְּטַהֲרָה וּבִמְמוּעָט. בִּזְמַן שֶׁהוּא בָא בַשַּׁבָּת בִּמְרוּבֶּה וּבְטוּמְאָה, אֵין מְבִיאִין עִימּוֹ חֲגִיגָה. **ז׳** חֲגִיגָה הָיְתָה בָאָה מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן, מִן הַכְּבָשִׂים וּמִן הָעִזִּים, מִן הַזְּכָרִים וּמִן הַנְּקֵיבוֹת; וְנֶאֱכֶלֶת לִשְׁנֵי יָמִים. **ח׳** הַפֶּסַח שֶׁשְּׁחָטוֹ {ש} שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ בַּשַּׁבָּת, חַיָּיב עָלָיו חַטָּאת. {וש} וּשְׁאָר כָּל הַזְּבָחִים שֶׁשְּׁחָטָן לְשֵׁם הַפֶּסַח, אִם אֵינָן רְאוּיִם, [<חַיָּיב>][21]*; וְאִם רְאוּיִן הֵן, רְ׳ אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּיב חַטָּאת, וּרְבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר. **ט׳** אָמַ[ר] רְ׳ אֱלִיעֶ[זֶ]ר: מָה אִם הַפֶּסַח, שֶׁהוּא מוּתָּר {ל} לִשְׁמוֹ, כְּשֶׁשִּׁינָּה[22]* אֶת שְׁמוֹ, חַיָּיב, זְבָחִים, שֶׁהֵן אֲסוּרִים לִשְׁמָן, כְּשֶׁשִּׁינָּה« אֶת שְׁמָן, אֵינוּ דִין שֶׁיְּהֵא חַיָּיב? אָמַ[ר] לוֹ רְ׳ יְהוֹשֻׁ[עַ]: לֹא, אִם אָמַרְתָּ בַּפֶּסַח שֶׁשִּׁינָּהוּ בְדָבָר[23«] אָסוּר, {ת} תֹּאמַר בִּזְבָחִים, שֶׁשִּׁינָּן בְּדָבָר« מוּתָּר? אָמַ[ר] לוֹ רְ׳ אֱלִיעֶ[זֶ]ר: אֵימוּרֵי צִיבּוּר יוֹכִיחוּ, שֶׁהֵן {מ} מוּתָּרִין לִשְׁמָן, וְהַשּׁוֹחֵט לִשְׁמָן חַיָּיב. אָמַ[ר] לוֹ רְ׳ יְהוֹשֻׁ[עַ]: לֹא, אִם אָמַרְתָּה בְּאֵימוּרֵי צִיבּוּר, שֶׁיֵּשׁ לָהֶן קִיצְבָה, תֹּאמַר בַּפֶּסַח שֶׁאֵין לוֹ קִיצְבָה? רְ׳ מֵאִיר אוֹ[מֵ]ר: אַף הַשּׁוֹחֵט לְשֵׁם {א} אֵימוּרֵי צִיבּוּר פָּטוּר. **י׳** שְׁחָטוֹ[24]* שֶׁלֹּא לְאוֹכְלָיו וְשֶׁלֹּא לִמְנוּיָו, לָעֲרֵלִים וְלַטְּמֵאִים, חַיָּיב. לְאוֹכְלָיו וְשֶׁלֹּא לְאוֹכְלָיו, לִמְנוּיָיו {ו} וְשֶׁלֹּא לִמְנוּיָיו, לַמּוּלִים וְלָעֲרֵלִים, לַטְּמֵאִים וְלַטְּהוֹרִים, פָּטוּר. שְׁחָטוֹ וְנִמְצָא בַעַל מוּם, חַיָּיב. שְׁחָטוֹ וְנִמְצָא טְרֵיפָה בַּסֵּתֶר, פָּטוּר. שְׁחָטוֹ וְנוֹדַע שֶׁמָּשְׁכוּ הַבְּעָלִים אֶת יָדָם, אוֹ שֶׁמֵּתוּ, אוֹ שֶׁנִּיטַּמּוּ, פָּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁשָּׁחַט בִּרְשׁוּת.

הל׳ י׳[25]* פרק ז׳

כֵּי־צַד (תּוֹלִין) [צוֹלִין][26]* אֶת הַפֶּסַח? שְׁפוּד שֶׁלָּרִימּוֹן, תּוֹחֲבוֹ מִתּוֹךְ פִּיו עַד בֵּית נְקוּבָתוֹ, נוֹתֵן[^27] אֶת כְּרָעָיו וְאֶת בְּנֵי מֵיעָיו לְתוֹכוֹ. דִּבְרֵ[י] רְ׳ יוֹסֵה[28«]• הַגְּלִילִי. רְ׳ עֲקִיבָ[ה] אוֹ[מֵ]ר: כְּמִין בִּישּׁוּל הוּא זֶה! אֶלָּא תּוֹלָן חוּצָה לוֹ. **ב׳** אֵין צוֹלִים אֶת הַפֶּסַח לֹא בִשְׁפוּד וְלֹא בְאַסְכָּלָה. אָמַ[ר][29«]•

---

[1] בפרמה מנוקד כאן "כָּתֵף", אך להלן מנוקד "כֶּתֶף".
[2] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ומפשיטים".
[3] קיי+קנ כלפנינו. קס: "והוציאו".
[4] בפרמה מנוקד: "בָּמְּגֵס".
[5] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: "בַּחֵילִ".
[6] ק+קיי: "וְהַשְּׁלִישִׁית".
[7] קנ כלפנינו. קס: "וזירקת". קיי: "וזריקות".
[8] קיי+קנ כלפנינו. קס: "לרשות, מצווה".
[9] ק+קיי: "הַזָּיָיה".
[10] קיי כלפנינו. ק: "אֵינָהּ דּוֹחָה".
[11] בפרמה מסומן סימון פיסוק, בצורת "סגול", סמוך לראש השמאלי של אות "ת". אולי סומן בידי הנקדן. וכן בעמודה הבאה משמש כסימן פיסוק בדִיוּנִים שבין תנאים.
[12] אות "ה" נתלתה בין השורות, אולי ע"י הסופר. וכן ק+קיי.
[13] ק+קיי: "מִשּׁוּם".
[14] ק+קיי כלפנינו. ספק שבפרמה כתוב בטעות: "תרחה".
[15] במדבר ט׳ ג׳
[16] קס כלפנינו. קיי+קנ: "לִשְׁחִיטָה".
[17] ק+קיי מתחילה כאן הלכה חדשה.
[18] תיקנתי לפי ק+קיי. ובנוסח סופר פרמה ייתכן שיש כפל גרסה: "שאפשר לַעֲשׂוֹתָהּ/שאפשר לה לֵעָשׂוֹת".
[19] אותיות "אי" נתלו על גבי המילה "שאיפשר", כנראה ע"י אחד הסופרים. אמנם גם קס+קיי: "שאיפשר" (זו תופעה שחוזרת על עצמה בכמה מקומות, ואין זה שינוי גרסה אלא דרך כתיבה המשקפת את המילה כפי שהיא נשמעת בדיבור).
[20] קיי כלפנינו. קס ליתא: "בא".
[21] כך השלים בשוליים המגיה הנמחק, וכן קיי+קנ (קס יש השמטה).
[22] אולי: "בששינה" (באות "ב"). ק+קיי: "כששינה", אך קס בסמוך "בששינה".
[23] ק כלפנינו. קיי: "לדבר". וכן בסמוך.
[24] ק+קיי כלפנינו. אות "ח" תוקנה ע"י סופר פרמה מאות "ל" שכתב בטעות.
[25] ייתכן שאות "י" תוקנה ע"י הסופר מאות "ו". קנ+קיי: "יא" מפני שיש הלכה נפרדת לעיל במילים "כלל אמר רבי עקיבה". (אך למרות זאת קס כתב "י". וצ"ע).
[26] ק: "צולין" קיי: "תולין". תוקן בפרמה, כנראה בידי הסופר, באמצעות תיקון אות "ת" להיות "צ", וכן תליית אות "צ" מעל אות "ת".
[27] ק+קיי: "וְנוֹתֵן".
[28] קיי כלפנינו. ק: "מֵאִיר".
[29] קיי כלפנינו. ק: "רבי צדוק אומר".

רְ' צָדוֹק[1]*: מַעֲשֶׂה בְרַבָּן גַּמְלִיאֵל שֶׁאָמַרו לְטָבִי[2]# עַבְדּוֹ: ״צֵא וּצְלֵה לָנוּ אֶת הַפֶּסַח עַל הָאַסְכָּלָה[3]#!״ נָגַע בְּחַרְסוֹ[4]*• (ב:ל?)[5]* שֶׁלַּתַּנּוּר, יִקְלוֹף אֶת מְקוֹמוֹ. נָטַף מֵירוּטְבוֹ עַל הַחֶרֶס, וְחָזַר אֵלָיו[6]«, יִטּוֹל אֶת מְקוֹמוֹ. נָטַף מֵרוּטְבוֹ עַל הַסּוֹלֶת, יִקְמוֹץ אֶת מְקוֹמוֹ. **ג'** סָכוֹ בְשֶׁמֶן שֶׁלַּתְּרוּמָה, אִם חֲבוּרַת כֹּהֲנִים, יֹאכֵלוּ; וְאִם שֶׁלְּיִשְׂרָאֵל, אִם חַי, יְדִיחֶנּוּ, וְאִם צָלִי, יִקְלוֹף אֶת הַחִיצוֹן. סָכוֹ בְשֶׁמֶן שֶׁלְּמַעֲשֵׂר שֵׁינִי, לֹא יַעֲשֶׂנּוּ {ד} דָמִים עַל חֲבוּרָה, שֶׁאֵין פּוֹדִין מַעֲשֵׂר שֵׁינִי בִירוּשָׁלַיִם. **ד'** חֲמִשָּׁה דְבָרִים בָּאִין {בטו} בְּטוּמְאָה, וְאֵין[7]^ נֶאֱכָלִין בְּטוּמְאָה: הָעוֹמֶר, {ו} וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם, וְלֶחֶם הַפָּנִים, וְזִבְחֵי שַׁלְמֵי צִיבּוּר, וּשְׂעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים. הַפֶּסַח שֶׁבָּא בְטוּמְאָה נֶאֱכָל בְּטוּמְאָה, שֶׁלֹּא בָא מִתְּחִילָּתוֹ אֶלָּא {ל} לַאֲכִילָה. **ה'** נִיטַּמָּא הַבָּשָׂר, וְהַחֵלֶב קַיָּים, אֵינוּ זוֹרֵק אֶת הַדָּם. נִיטַּמָּא הַחֵלֶב, וְהַבָּשָׂר קַיָּים, זוֹרֵק אֶת הַדָּם. וּבַמּוּקְדָּשִׁין אֵינוּ כֵן, אֶלָּא אַף עַל פִּי שֶׁנִּיטַּמָּא הַבָּשָׂר וְהַחֵלֶב קַיָּים, זוֹרֵק אֶת הַדָּם. **ו'** נִיטַּמָּא קָהָל אוֹ רוּבּוֹ, אוֹ שֶׁהָיוּ הַכֹּהֲנִים טְמֵאִים וְהַקָּהָל טָהוֹר, יֵעָשֶׂה בְטוּמְאָה. נִיטַּמָּא מֵיעוּט הַקָּהָל, הַטְּהוֹרִים עוֹשִׂין אֶת הָרִאשׁוֹן, וְהַטְּמֵאִים עוֹשִׂין אֶת הַשֵּׁנִי. **ז'** הַפֶּסַח שֶׁנִּזְרַק אֶת[8]$ דָּמוֹ, {וא} וְאַחַר כָּךְ נוֹדַע שֶׁהוּא טָמֵא, הַצִּיץ מְרַצֶּה. נִיטַּמָּא הַגּוּף, אֵין הַצִּיץ מְרַצֶּה; מִפְּנֵי {שא} שֶׁאָמְרוּ: הַנָּזִיר וְעוֹשֵׂה[9]« פֶסַח, הַצִּיץ מְרַצֶּה {ע} עַל טוּמְאַת הַדָּם, וְאֵין הַצִּיץ מְרַצֶּה עַל {טומ} טוּמְאַת הַגּוּף. נִיטַּמָּא טוּמְאַת הַתְּהוֹם, הַצִּיץ מְרַצֶּה. **ח'** נִיטַּמָּא שָׁלֵם אוֹ רוּבּוֹ, שׂוֹרְפִין אוֹתוֹ לִפְנֵי הַבִּירָה מֵעֲצֵי הַמַּעֲרָכָה[10]«•. נִיטַּמָּא {מ} מֵיעוּטוֹ, וְהַנּוֹתָר, שׂוֹרְפִין אוֹתוֹ בְחַצְרוֹתֵיהֶם עַל גַּגּוֹתֵיהֶם, מֵעֲצֵי עַצְמָן[11]«•. הַצִּיקָנִים שׂוֹרְפִין אוֹתוֹ לִפְנֵי הַבִּירָה, בִּשְׁבִיל לֵיהָנוֹת מֵעֲצֵי {ה} הַמַּעֲרָכָה. **ט'** הַפֶּסַח שֶׁיָּצָא אוֹ שֶׁנִּיטַּמָּא, יִשָּׂרֵף מִיָּד. נִיטַּמּוּ הַבְּעָלִים אוֹ שֶׁמֵּתוּ, תְּעוּבַּר[12]^• צוּרָתוֹ וְיִשָּׂרֵף בְּשִׁשָּׁה עָשָׂר[13]«•. רְ' יוֹחָנָן בֶּן {ב} בְּרוֹקָה אוֹמֵרו: אַף זֶה יִשָּׂרֵף מִיָּד, שֶׁאֵין לוֹ {א} אוֹכְלִים. **י'** הָעֲצָמוֹת וְהַגִּידִים וְהַנּוֹתָר יִשָּׂרְפוּ לְשִׁשָּׁה[14]^ עָשָׂר. חָל שִׁשָּׁה עָשָׂר לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת, יִשָּׂרְפוּ לְשִׁבְעָה^ עָשָׂר, שֶׁאֵינָן דּוֹחִין לֹא אֶת הַשַּׁבָּת וְלֹא אֶת יוֹם טוֹב. **י"א'** כָּל הַנֶּאֱכָל בְּשׁוֹר הַגָּדוֹל יֵאָכֵל בִּגְדִי הָרַךְ, {וב}[15]*• וְרָאשֵׁי^• כְּנָפַיִם[16]« וְהַסְּחוּסִין. הַשּׁוֹבֵר אֶת הָעֶצֶם בְּפֶסַח[17]#^ טָהוֹר^, הֲרֵי הוּא[18]^ לוֹקֶה אַרְבָּעִים; אֲבָל הַמּוֹתִיר[19]*• וְהַשּׁוֹבֵר בְּטָמֵא, אֵינוּ לוֹקֶה אַרְבָּעִים. **י"ב'** אֵבֶר שֶׁיָּצָא מִקְצָתוֹ, חוֹתֵךְ עַד {ש} שֶׁמַּגִּיַע לָעֶצֶם, וְקוֹלֵף עַד (שֶׁיַּגִּיַע) [שֶׁמַּגִּיַע][20]* לַפֶּרֶק, וְחוֹתֵךְ. וּבַמּוּקְדָּשִׁין, קוֹצֵץ בַּקּוֹפִיץ[21]^, שֶׁאֵין בּוֹ מִשֵּׁם[22]^ שְׁבִירַת הָעֶצֶם. מִן הָאֶגֶף[23]# וְלִפְנִים כְּלִפְנִים, מִן הָאֶגֶף וְלַחוּץ כְּלַחוּץ. הַחַלּוֹנוֹת וְעוֹבִי הַחוֹמָה כְּלִפְנִים. **י"ג'** שְׁתֵּי חֲבוּרוֹת שֶׁהָיוּ {א} אוֹכְלוֹת בְּבַיִת אֶחָד, אֵלּוּ (הוֹפְכוֹת) [הוֹפְכִין][24]* אֶת {פנ} פְּנֵיהֶם הֵלָךְ[25]#«• וְאוֹכְלִין, וְאֵילוּ הוֹפְכִין אֶת {פ} פְּנֵיהֶם הֵלָךְ#« וְאוֹכְלִין, וְהַמֵּיחַם בָּאֶמְצַע[26]«. {כש} כְּשֶׁהַשַּׁמָּשׁ[27]^ עוֹמֵד לִמְזוֹג, קוֹפֵץ אֶת פִּיו וּמַחְזִיר אֶת פָּנָיו, עַד (שֶׁמַּגִּיַע) [שֶׁהוּא מַגִּיַע][28]* אֵצֶל חֲבוּרָתוֹ וְאוֹכֵל. וְהַכַּלָּה הוֹפֶכֶת אֶת פָּנֶיהָ וְאוֹכֶלֶת.

הל' י"ג' פרק ח'

הָאִשָּׁה, בִּזְמַן שֶׁהִיא בְּבֵית בַּעְלָהּ, שָׁחַט עָלֶיהָ אָבִיהָ, שָׁחַט$ עָלֶיהָ בַּעְלָהּ, תֹּאכַל מִשֶּׁלְּבַעְלָהּ. הָלְכָה רֶגֶל הָרִאשׁוֹן לַעֲשׂוֹת בְּבֵית אָבִיהָ, שָׁחַט עָלֶיהָ אָבִיהָ, שָׁחַט עָלֶיהָ בַּעְלָהּ, תֹּאכַל מִמָּקוֹם$ שֶׁהִיא רוֹצָה. יָתוֹם שֶׁשָּׁחֲטוּ עָלָיו אַפִּיטְרוֹפִּין, יֹאכַל מִמָּקוֹם$ שֶׁהוּא רוֹצֶה. {ע} עֶבֶד שֶׁלִּשְׁנֵי שׁוּתָפִין, לֹא יֹאכַל מִשֶּׁלִּשְׁנֵיהֶן. חֶצְיוֹ[29]«• עֶבֶד וְחֶצְיוֹ בֶן חוֹרִין, לֹא יֹאכַל מִשֶּׁלְּרַבּוֹ. **ב'** הָאוֹמֵר לְעַבְדּוֹ: ״צֵא וּשְׁחוֹט עָלַי אֶת הַפֶּסַח״, שָׁחַט גְּדִי, יֹאכַל, שָׁחַט טָלֶה, יֹאכַל, שָׁחַט גְּדִי וְטָלֶה, יֹאכַל מִן הָרִאשׁוֹן. שָׁכַח מָה אָמַרו לוֹ רַבּוֹ, כֵּי־צַד יַעֲשֶׂה[30]*? יִשְׁחוֹט גְּדִי וְטָלֶה {ויאמ} וְיֹאמַר: אִם גְּדִי אָמַרו לִי רִבִּי[31]*, (טלה)[32]* גְּדִי שֶׁלּוֹ וְטָלֶה שֶׁלִּי; וְאִם טָלֶה אָמַרו לִי רִבִּי, טָלֶה שֶׁלּוֹ וּגְדִי שֶׁלִּי. {ש} שָׁכַח רַבּוֹ מָה אָמַרו לוֹ, שְׁנֵיהֶם יֵצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרֵיפָה; וּפְטוּרִין מִלַּעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁינִי. **ג'** הָאוֹמֵרו לְבָנָיו: {ה} ״הֲרֵי אֲנִי שׁוֹחֵט אֶת הַפֶּסַח לְמִי שֶׁיַּעֲלֶה מִכֶּם

---

[1] בפרמה אות ״ד״ מנוקדת בשורוק.
[2] בפרמה מנוקד: ״לְטָבֵי״
[3] בפרמה מנוקד כאן: ״הָאַסְכְּלָה״ (אך לעיל מנוקד: ״הָאַסְכָּלָה״).
[4] ק+קי כלפנינו. אות ״ס״ מתוקנת, וספק ע״י מי תוקנה. ייתכן שתחילה נכתב ״בחרתו/בחרכו״. בנוסף, הנקדן(?) כתב בשוליים (וגם ניקד) ״בְּחַרְסוֹ״. (בתוך הנוסח מנוקד ״בַּחֲרָסוֹ״) וצ״ע.
[5] סומן למחיקה בכתב היד, ייתכן ע״י הסופר. וכן ק+קי ליתא. ולא ברור האם האות השנייה היא אכן ״ל״ וכן לא ברור מה התכוון לכתוב כאן.
[6] קי כלפנינו. ק: ״עָלָיו״.
[7] ק+קי: ״וְאֵינָן״.
[8] ק+קי כלפנינו. ואולי זה סגנון לשון חכמים. אך בתחילה חשבתי שאולי יש כאן כפל גרסה: ״הפסח שנזרק דמו/הפסח שזרק את דמו״.
[9] קי: ״עוֹשֶׂה״. ק: יש השמטה.
[10] קי+קנ כלפנינו. כנראה קס כתב ״עצמן״. וצ״ע.
[11] קי כלפנינו. קנ: ״המערכה״. ולא ידוע מה קס כתב. וצ״ע.
[12] ק+קי הכתיב: ״תעבר״, אך קנ ניקד כלפנינו.
[13] קי כלפנינו. קס נוסף: ״ויצא לבית השריפה״. וזהו כפל גרסה. ונקדן קאופמן לא ניקד את ״וישרף בששה עשר״ וכנראה שלא גרס כך.
[14] ק+קי: ״בְּשִׁשָּׁה״. וכן בסמוך: ״בְּשִׁבְעָה״.
[15] ק+קי: ״וּבְרָאשֵׁי״ ולנוסח זה מכוון שומר שורה זה, אלא שנוסח המילה הבאה בפרמה שונה מנוסח שומר שורה זה.
[16] קי כלפנינו. ק: ״הַכְּנָפַיִים״.
[17] ניקדתי לפי פרמה. ק+קי: ״בַּפֶּסַח הַטָּהוֹר״.
[18] ק+קי: ״זֶה״.
[19] קי כלפנינו. ק נוסף: ״בַּטָּהוֹר״, וכך הוסיף המגיה שנמחק, בשולי פרמה.
[20] אות ״י״ תוקנה להיות ״מ״, כנראה ע״י הסופר. וכן בקאופמן: ״שֶׁמַּגִּיַע״. קי: יש השמטה.
[21] ק+קי: ״בַּקּוֹפִיס/ס״.
[22] ק+קי ליתא: ״משם״.
[23] בפרמה מנוקד (כאן ובסמוך): ״הָאָגֵף״.
[24] אותיות ״ות״ תוקנו להיות ״ין״ ספק אם בידי הסופר או הנקדן. וכן ק+קי.
[25] הניקוד לפי קנ. בפרמה מנוקד: ״הָלַךְ״ וכן בסמוך. קי+קנ הכתיב כלפנינו. קס: ״הולך״ (וכן בסמוך).
[26] קי+קנ כלפנינו. קס (בטעות?): ״באצבעו״.
[27] ק+קי: ״וּכְשֶׁהַשַּׁמָּשׁ״.
[28] תוקן באמצעות תליית ״הוא״ מעל ״שמגיע״, ייתכן בידי הסופר. וכן ק+קי.
[29] קי כלפנינו. ק: ״מִי־שֶׁחֶצְיוֹ״.
[30] ממילה זו ועד סוף העמוד כנראה נכתב על ידי הסופר המִישני שכותב בכתב קטן.
[31] כך מנוקד בקאופמן. אך בפרמה מנוקד: ״רִבִּי״. וכן בסמוך.
[32] נכתב בטעות ע״י הסופר, והוא עצמו סימן למחיקה. וכן ק+קי ליתא.

[1]^• לִירוּשָׁלַםִ״, כֵּיוָן שֶׁהִכְנִיס הָרִאשׁוֹן רֹאשׁוֹ {ור} וְרוּבּוֹ, זָכָה בְחֶלְקוֹ וּמְזַכֵּה[2]^• אֶת אֶחָיו עִימּוֹ. לְעוֹלָם נִימְנִין עָלָיו, עַד שֶׁיְּהֵא [בוֹ][3]* כַּזַּיִת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. נִימְנִין וּמוֹשְׁכִים אֶת יְדֵיהֶם {מ} מִמֶּנּוּ, עַד שֶׁיִּשָּׁחֵט[4]«#•. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹ|מֵר|: עַד שֶׁיִּזָּרֵק[5]*#«• עָלָיו אֶת הַדָּם. **ד׳** הַמְמַנֶּה אֲחֵרִים {ע} עִימּוֹ עַל חֶלְקוֹ, רַשָּׁיִים[6]$ לִיתֵּן לוֹ אֶת שֶׁלּוֹ, {ה} הוּא אוֹכֵל מִשֶּׁלּוֹ וְהֵן אוֹכְלִין מִשֶּׁלָּהֶם. **ה׳** זָב שֶׁרָאָה שְׁתֵּי רְאִיּוֹת, שׁוֹחֲטִים עָלָיו בַּשְּׁבִיעִי. רָאָה שָׁלֹשׁ, שׁוֹחֲטִין עָלָיו בַּשְּׁמִינִי. וְכֵן שׁוֹמֶרֶת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם, שׁוֹחֲטִין עָלֶיהָ (בשמיני) [בַּשֵּׁנִי][7]*. רָאַת שְׁנֵי יָמִים, שׁוֹחֲטִין {ע} עָלֶיהָ בַּשְּׁלִישִׁי. וְהַזָּבָה, שׁוֹחֲטִין עָלֶיהָ {בש} בַּשְּׁמִינִי. **ו׳**[8]^• הָאוֹנֵן וְהַמְפַקֵּחַ בַּגַּל$, וְכֵן מִי שֶׁהִבְטִיחוּהוּ לְהוֹצִיאוֹ מִבֵּית הָאֲסוּרִים, הַחוֹלֶה וְהַזָּקֵן שֶׁהֵן יְכוּלִין לוֹכַל כַּזַּיִת, שׁוֹחֲטִין עֲלֵיהֶם. וְעַל כּוּלָּם, אֵין שׁוֹחֲטִין עֲלֵיהֶן בִּפְנֵי עַצְמָן, שֶׁלֹּא יָבִיאוּ[9]« אֶת הַפֶּסַח לִידֵי פָּסוּל[10]#•. {ל} לְפִי־כָךְ, אִם אֵירַע בָּהֶן פְּסוּל, פְּטוּרִין {מלע} מִלַּעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁינִי, חוּץ מִן הַמְפַקֵּחַ בַּגַּל, שֶׁהָיָה טָמֵא מִתְּחִילָּתוֹ. **ז׳** אֵין שׁוֹחֲטִין אֶת הַפֶּסַח עַל הַיָּחִיד. דִּבְרֵי|ו רְ׳ יְהוּדָה|ו. רְ׳ יוֹסֵה {מ} מַתִּיר. אֲפִילּוּ [חֲבוּרָה][11]* שֶׁלְּמֵאָה שְׁאֵינָן[12]^ יְכוּלִין לוֹכַל כַּזַּיִת, אֵין שׁוֹחֲטִין עֲלֵיהֶן. וְאֵין עוֹשִׂין {ח} חֲבוּרָה[13]«• נָשִׁים וַעֲבָדִים וּקְטַנִּים. **ח׳** אוֹנֵן טוֹבֵל וְאוֹכֵל אֶת פִּסְחוֹ לָעֶרֶב, אֲבָל לֹא בַקֳּדָשִׁים. הַשּׁוֹמֵעַ עַל מֵתוֹ, וּמִי[14]^• שֶׁנִּתְלַקְּטוּ^• לוֹ עֲצָמוֹת, טוֹבֵל וְאוֹכֵל בַּקֳּדָשִׁים. גֵּר שֶׁנִּתְגַּיֵּיר עֶרֶב פְּסָחִים, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים|: טוֹבֵל וְאוֹכֵל אֶת פִּסְחוֹ לָעֶרֶב; וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים: {ה} הַפּוֹרֵשׁ מִן הָעָרְלָה כְּפוֹרֵשׁ מִן הַקֶּבֶר.

הל׳ ח׳ פרק ט׳

מִי שֶׁהָיָה טָמֵא אוֹ בְדֶרֶךְ רְחוֹקָה, וְלֹא עָשָׂה אֶת הָרִאשׁוֹן, יַעֲשֶׂה אֶת הַשֵּׁנִי. שָׁגַג אוֹ {נא} נֶאֱנַס וְלֹא עָשָׂה אֶת הָרִאשׁוֹן, יַעֲשֶׂה אֶת הַשֵּׁנִי. אִם כֵּן, לָמָּה נֶאֱמַר: ״טָמֵא אוֹ בְדֶרֶךְ {ר} רְחוֹקָה״? שֶׁאֵילּוּ פְּטוּרִין מִן הַהֶיכָּרֵת[15]#^•, וְאֵילּוּ חַיָּיבִין בַּהֶיכָּרֵת#. **ב׳** אֵי זוֹ הִיא דֶּרֶךְ רְחוֹקָה? מִן הַמּוֹדִיעִים[16]^• וְלַחוּץ, וּכְמִידָּתָהּ לְכָל רוּחַ. דִּבְרֵי|ו רְ׳ עֲקִיבָה|ו. רְ׳ אֱלִיעֶזֶר[17]* אוֹ|מֵר|: מֵאַסְקוּפַּת[18]«# הָעֲזָרָה וְלַחוּץ. אָמַר|ו רְ׳ יוֹסֵה: לְפִי־כָךְ נָקוּד עַל[19]^• הֵי^•, לוֹמַר: לֹא מִפְּנֵי שֶׁהִיא רְחוֹקָה וַדַּיי, אֶלָּא (מֵאִיסְקוּפַּת) [מֵאַסְקוּפַּת][20]* הָעֲזָרָה וְלַחוּץ. **ג׳** מַה בֵּין הָרִאשׁוֹן לַשֵּׁינִי? הָרִאשׁוֹן אָסוּר בְּבַל יֵרָאֶה וּבַל יִמָּצֵא; וְהַשֵּׁינִי, חָמֵץ וּמַצָּה עִמּוֹ בַבַּיִת. הָרִאשׁוֹן טָעוּן הַלֵּל[21]# בַּאֲכִילָתוֹ, וְהַשֵּׁינִי אֵינוּ טָעוּן הַלֵּל# בַּאֲכִילָתוֹ. וְזֶה וָזֶה טְעוּנִין הַלֵּל# בַּעֲשִׂיָּיתָן, נֶאֱכָלִים צָלִי עַל מַצּוֹת[22]^ וּמְרוֹרִים, וְדוֹחִים אֶת הַשַּׁבָּת. **ד׳** הַפֶּסַח שֶׁבָּא בְּטוּמְאָה, לֹא יֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ זָבִין וְזָבוֹת, {נ} נִידּוֹת וְיוֹלְדוֹת; אִם אָכָלוּ, פְּטוּרִין. רְ׳ <אֶ>לְעָזָר[23]«• פּוֹטֵר אַף עַל בִּיאַת הַמִּקְדָּשׁ. **ה׳** מַה בֵּין פֶּסַח מִצְרַיִם לְפֶסַח דּוֹרוֹת? פֶּסַח מִצְרַיִם מַקָּחוֹ מִבֶּעָשׂוֹר, וְטָעוּן הַזָּיָיה {וַ}<בַ>אֲגוּדַּת[24]* {א} אֵזוֹב עַל הַמַּשְׁקוֹף וְעַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת, {ונ} וְנֶאֱכָל בְּחִיפָּזוֹן לַיְלָה אֶחָד. וּפֶסַח דּוֹרוֹת נוֹהֵג כָּל שִׁבְעָה. **ו׳** אָמַר|ו רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ: שָׁמַעְתִּי שֶׁתְּמוּרַת הַפֶּסַח קְרֵיבָה, וּתְמוּרַת הַפֶּסַח אֵינָהּ קְרֵיבָה, וְאֵין לִי לְפָרֵשׁ. אָמַר|ו רִבִּי עֲקִיבָה: אֲנִי אֲפָרֵשׁ: הַפֶּסַח שֶׁנִּימְצָא קוֹדֶם לִשְׁחִיטַת הַפֶּסַח, יִרְעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב, וְיִמָּכֵר, וְיָבִיא בְדָמָיו שְׁלָמִים, וְכֵן תְּמוּרָתוֹ; לְאַחַר $[25]הַפֶּסַח, יָבִיא$ שְׁלָמִים, וְכֵן תְּמוּרָתוֹ. **ז׳** הַמַּפְרִישׁ נְקֵיבָה לְפִסְחוֹ, אוֹ זָכָר בֶּן שְׁתֵּי שָׁנִים, יִרְעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב, וְיִמָּכֵר, וְיִפְּלוּ דָמָיו לִנְדָבָה$. הַמַּפְרִישׁ פִּסְחוֹ וּמֵת, לֹא יְבִיאֶנּוּ בְנוֹ אַחֲרָיו לְשֵׁם פֶּסַח, אֶלָּא לְשֵׁם שְׁלָמִים. **ח׳** הַפֶּסַח שֶׁנִּתְעָרַב בִּזְבָחִים, {י} יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ[26]#, וְיִמָּכְרוּ, וְיָבִיא בִדְמֵי הַיָּפֶה שֶׁבָּהֶן מִמִּין זֶה, וּבִדְמֵי הַיָּפֶה שֶׁבָּהֶן מִמִּין זֶה, וְיַפְסִיד הַמּוֹתָר[27]# מִבֵּיתוֹ. נִתְעָרַב בִּבְכוֹרוֹת, רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹ|מֵר|: אִם[28]*• חֲבוּרַת [הַ]כֹּהֲנִים[29]*, יֹאכֵלוּ. **ט׳** חֲבוּרָה שֶׁאָבַד פִּיסְחָהּ, {א} אָמְרוּ לְאֶחָד: ״צֵא וּבַקֵּשׁ, וּשְׁחוֹט עָלֵינוּ!״ הָלַךְ וּמָצָא וְשָׁחַט, וְהֵם לָקְחוּ וְשָׁחֲטוּ; אִם שֶׁלּוֹ נִשְׁחַט רִאשׁוֹן, הוּא אוֹכֵל מִשֶּׁלּוֹ, וְהֵם {אוכ}

---

[1] ק+קיי נוסף: ״רִאשׁוֹן״.
[2] ק+קיי: ״וְזִיכָּה״.
[3] נוסף בשוליים, כנראה ע״י הנקדן, וכן ק+קיי.
[4] כך מנוקד בפרמה. קיי הכתיב כלפנינו. ק: ״שֶׁיִּשְׁחוֹט״.
[5] אות ״ק״ מוזרה. כך מנוקד בקאופמן וגם בפרמה. ואולי היה צריך לנקד ״שֶׁיִּזְרֹק״. עניין נוסף: קס+קיי כלפנינו (״עד שיזרק עליו את הדם״), אך קנ: ״עד שֶׁיִּזָּרֵק הדם״. ומסברא חשבתי לומר שאולי יש בכתבי היד כפל גרסה: ״עד שֶׁיִּזָּרֵק הדם/עד שֶׁיִּזְרוֹק עליו את הדם״.
[6] כך גם ק+קיי. ובדפוסים נוסף פירוש: ״בני החבורה״ ופעמים רבות נוספו פירושים לתוך נוסח הדפוסים. וכן פעמים רבות שתוקן הנוסח לצורך הבהרת הדברים.
[7] הסופר כתב בטעות ״בשמיני״ ותוקן בידי הנקדן באמצעות הניקוד, ואולי גם סימון קטן נוסף. וכן ק+קיי: ״בשני״.
[8] ק+קיי: קודם ההלכה הבאה ״אין שוחטין את הפסח על היחיד״. ואח״כ הלכה זו ״האונן והמפקח בגל״.
[9] ק: ״יְבִי()[אוּהוּ] את הפסח״. ולא ידוע מה גרס קס. קיי: ״יְבִיאוּם לידי פסול״.
[10] בפרמה מנוקד: ״פְּסוּל״.
[11] נוסף בשוליים, ספק בידי מי. וכן ק+קיי.
[12] ק+קיי: ״וְאֵינָן״.
[13] קיי כלפנינו. ק: ״חֲבוּרַת״.
[14] קס: ״והמתלקט בעצמות״ קנ: ״וְהַמְּלַקֵּט עֲצָמוֹת״. קיי: ״והמתלקט לו עצמות״.
[15] כך מנוקד בפרמה ובקאופמן. ולעניין הכתיב: ק+קיי: ״הַהֶכָּרֵת״. וכן בסמוך. ואולי היה צריך לנקד: ״הַהִיכָּרֵת״ על שם הפסוק: ״הִכָּרֵת תִּכָּרֵת״.
[16] ק+קיי: ״הַמּוֹדִיעִית״.
[17] נראה כאילו אות ״ר״ תוקנה מאות ״ח״.
[18] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי כלפנינו. ק: ״מֵאִיסְקוּפַּת״.
[19] קס+קיי: ״לפיכך נקוד עָלֶיהָ״ (אך קנ כלפנינו).
[20] כך הגיה נקדן פרמה באמצעות מחיקת אות ״י״ וכן באמצעות הניקוד. וכן נוסח קיי. אך ק: ״מאיסקופת״. וראו בהערה לעיל.
[21] בפרמה מנוקד ״הֶלֵּל״ וכן בסמוך.
[22] ק+קיי: ״מַצָּה״.
[23] ק כלפנינו. קיי: ״<אֱ>לִיעֶזֶר״.
[24] תיקנתי לפי קיי. אך ק: ״ואגודת״. ואין זה שינוי גרסה אלא חילוף ב (רפויה)/ו.
[25] כך גם ק+קיי. ובדפוסים נוספה מילת פירוש.
[26] בפרמה מנוקד: ״שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ״.
[27] בפרמה אות ״מ״ מנוקדת בשורוק.
[28] ק+קיי כלפנינו. מעל מילה זו יש סימן להגהה, ובשוליים נכתב ונוקד: ״עִם״, ספק בידי מי. וצע״ג.
[29] אות ״ה״ תלוייה, ספק בידי מי. וכן ק+קיי.

אוֹכְלִין עִימּוֹ; וְאִם שֶׁלָּהֶם נִשְׁחַט רִאשׁוֹן, הוּא אוֹכֵל מִשֶּׁלּוֹ וְהֵם אוֹכְלִין מִשֶּׁלָּהֶם; אֵין[1]* יָדוּעַ אֵי זֶה מֵהֶן נִשְׁחַט רִאשׁוֹן, אוֹ שֶׁשְּׁחָטוּ שְׁנֵיהֶם [כְּאַחַת][2]*, הוּא אוֹכֵל מִשֶּׁלּוֹ, וְהֵן אֵינָן אוֹכְלִים עִימּוֹ, וְשֶׁלָּהֶם יֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵיפָה#[3], וּפְטוּרִים מִלַּעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁינִי. **י׳** אָמַ֗ר לָהֶם: ״אִם אֵיחַרְתִּי, שַׁחֲטוּ עָלַי!״ הָלַךְ וּמָצָא וְשָׁחַט, {ו} וְהֵם לָקְחוּ וְשָׁחֲטוּ; אִם שֶׁלָּהֶם נִשְׁחַט רִאשׁוֹן, הֵן אוֹכְלִין מִשֶּׁלָּהֶם, וְהוּא אוֹכֵל עִמָּהֶן; אִם שֶׁלּוֹ נִשְׁחַט רִאשׁוֹן, הוּא אוֹכֵל מִשֶּׁלּוֹ וְהֵם אוֹכְלִים מִשֶּׁלָּהֶם; אֵין יָדוּעַ אֵי זֶה מֵהֶם {נ} נִשְׁחַט רִאשׁוֹן, אוֹ שֶׁשְּׁחָטוּ שְׁנֵיהֶם כְּאַחַת, הֵן אוֹכְלִין מִשֶּׁלָּהֶם, וְהוּא אֵינוּ אוֹכֵל עִמָּהֶן, וְשֶׁלּוֹ יֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵיפָה, וּפָטוּר מִלַּעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁינִי. **י״א** אָמַ֗ר לָהֶם וְאָמְרוּ לוֹ, אוֹכְלִין מִן הָרִאשׁוֹן $; לֹא אָמַ֗ר לָהֶם וְלֹא אָמְרוּ לוֹ, אֵינָן אַחְרָיִים זֶה (לָ)[בָ]זֶה*[4]. **י״ב** שְׁתֵּי חֲבוּרוֹת שֶׁנִּיתְעָרְבוּ פִּסְחֵיהֶם, אֵילוּ מוֹשְׁכִין לָהֶן אֶחָד, וְאֵלּוּ מוֹשְׁכִין לָהֶן אֶחָד; אֶחָד {מ} מֵאֵילּוּ בָא לוֹ אֵצֶל אֵילּוּ, וְאֶחָד מֵאֵילּוּ בָא לוֹ אֵצֶל אֵילּוּ; וְכָךְ הֵם אוֹמְרִים: אִם שֶׁלָּנוּ {ה} הוּא הַפֶּסַח הַזֶּה, יָדֶיךָ מְשׁוּכוֹת מִשֶּׁלָּךְ {ונמ} וְנִמְנֵיתָה עַל שֶׁלָּנוּ; וְאִם שֶׁלָּךְ הוּא הַפֶּסַח הַזֶּה, יָדֵינוּ מְשׁוּכוֹת מִשֶּׁלָּנוּ וְנִימְנִינוּ עַל שֶׁלָּךְ. **י״ג** וְכֵן חָמֵשׁ חֲבוּרוֹת שֶׁלַּחֲמִשָּׁה חֲמִשָּׁה, וְשֶׁלַּעֲשָׂרָה עֲשָׂרָה, נִימְשָׁכִין לָהֶם אֶחָד מִכָּל חֲבוּרָה#[5] וַחֲבוּרָה, וְכָךְ הֵן אוֹמְרִים. **י״ד** שְׁנַיִם שֶׁנִּתְעָרְבוּ פִּסְחֵיהֶם, זֶה מוֹשֵׁךְ לוֹ אֶחָד וְזֶה מוֹשֵׁךְ לוֹ אֶחָד; זֶה מְמַנֶּה עִמּוֹ אַחֵר^[6] מִן הַשּׁוּק, וְזֶה מְמַנֶּה עִמּוֹ אַחֵר^ מִן הַשּׁוּק; זֶה בָא אֵצֶל זֶה וְזֶה בָא אֵצֶל זֶה, וְכָךְ הוּא אוֹמֵר: אִם שֶׁלִּי הוּא הַפֶּסַח הַזֶּה, יָדֶיךָ מְשׁוּכוֹת מִשֶּׁלָּךְ, וְנִימְנֵיתָה עַל שֶׁלִּי; וְאִם שֶׁלָּךְ הוּא הַפֶּסַח הַזֶּה, יָדַיִי מְשׁוּכוֹת מִשֶּׁלִּי וְנִימְנֵיתִי עַל שֶׁלָּךְ.

הלכ׳ י״ד **פרק י׳**

עֶרֶב פְּסָחִים סָמוּךְ לַמִּנְחָה לֹא {א}*[7] יֹאכַל {א} אָדָם עַד שֶׁתֶּחְשַׁךְ. וַאֲפִילוּ^[8] עָנִי שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל לֹא יֹאכַל עַד שֶׁיֵּסֵב#[9]. לֹא יִפְחֲתוּ לוֹ מֵאַרְבַּע^[10] כּוֹסוֹת שֶׁלַּיַּיִן, וַאֲפִילּוּ מִן הַתַּמְחוּי. **ב׳** מָזְגוּ לוֹ כוֹס רִאשׁוֹן, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: מְבָרֵךְ עַל הַיּוֹם, וְאַחַר כָּךְ מְבָרֵךְ עַל הַיַּיִן; וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים: מְבָרֵךְ עַל הַיַּיִן, וְאַחַר כָּךְ מְבָרֵךְ עַל הַיּוֹם. **ג׳** הֵבִיאוּ לְפָנָיו$, מְטַבֵּל {ב} בַּחֲזֶרֶת עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ לְפַרְפֶּרֶת הַפַּת. הֵבִיאוּ לְפָנָיו מַצָּה וַחֲזֶרֶת וַחֲרוֹסֶת,$[11] אַף עַל פִּי שֶׁאֵין חֲרוֹסֶת מִצְוָה. רְ׳ <אֶ>לְעָזָר בִּרְבִּי צָדוֹק#[12] אוֹמֵר: מִצְוָה. וּבַמִּקְדָּשׁ מְבִיאִין לְפָנָיו«[13] גּוּפוֹ שֶׁלַּפֶּסַח. **ד׳** מָזְגוּ לוֹ כוֹס שֵׁנִי, וְכֵן$[14] הַבֵּן שׁוֹאֵל: אִם אֵין דַּעַת בַּבֵּן, אָבִיו {מ} מְלַמְּדוֹ: ״מַה נִּשְׁתַּנָּה הַלַּיְלָה הַזֶּה מִכָּל הַלֵּילוֹת? שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת •*[15] אָנוּ מְטַבְּלִין •*«[16] פַּעַם אַחַת, {וה} וְהַלַּיְלָה הַזֶּה שְׁתֵּי פְעָמִים; שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת {א} אָנוּ אוֹכְלִין חָמֵץ וּמַצָּה, וְהַלַּיְלָה הַזֶּה כּוּלּוֹ {מ} מַצָּה; שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין בָּשָׂר צָלִי שָׁלוּק וּמְבוּשָּׁל, הַלַּיְלָה הַזֶּה כוּלּוֹ צָלִי.״ $[17]. לְפִי דַעְתּוֹ שֶׁלַּבֵּן אָבִיו מְלַמְּדוֹ. מַתְחִיל בִּגְנוּת וּמְסַיֵּים בְּשֶׁבַח, וְדוֹרֵשׁ«[18] מֵ״אֲרַמִּי אוֹבֵד {א} אָבִי״°[19], עַד שֶׁהוּא גוֹמֵר כָּל הַפָּרָשָׁה. **ה׳** רַבָּן גַּמְלִיאֵל הָיָה^[20]• אוֹמֵר: כָּל שֶׁלֹּא אָמַר שְׁלֹשָׁה דְבָרִים אֵילּוּ בַּפֶּסַח, לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ: פֶּסַח מַצָּה וּמְרוֹרִים$. פֶּסַח, עַל שֵׁם«[21]• שֶׁפָּסַח הַמָּקוֹם עַל בָּתֵּי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם. מְרוֹרִים, עַל שֵׁם«• שֶׁמֵּירְרוּ הַמִּצְרִיִּים אֶת חַיֵּי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם. מַצָּה, עַל שֵׁם שֶׁנִּיגְאָלוּ. $ לְפִי־כָךְ אָנוּ חַיָּיבִים לְהוֹדוֹת, לְהַלֵּל, לְשַׁבֵּחַ, לְפָאֵר, לְרוֹמֵם, לְנַצֵּחַ«[22]• לְגַדֵּל לְמִי שֶׁעָשָׂה לָנוּ«[23]• אֶת כָּל הַנִּיסִּים הָאֵילּוּ, וְהוֹצִיאָנוּ מֵעַבְדוּת {ל} לְחֵרוּת*[24] $, וְנֹאמַר[25] לְפָנָיו $ ״הַלְלוּיָהּ*[26]•.״ **ו׳** עַד אֵיכָן הוּא אוֹמֵר? בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִין: עַד ״אֵם הַבָּנִים שְׂמֵחָה״, וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִין, עַד ״חַלָּמִישׁ לְמַעְיְנוֹ מָיִם״. (וח?מ?)*[27] וְחוֹתֵם בִּגְאוּלָּה. **ז׳** רְ׳ טַרְפוֹן אוֹמֵר: ״אֲשֶׁר גְּאָלָנוּ {וג} וְגָאַל אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם, וְהִיגִּיעָנוּ {ה} הַלַּיְלָה«[28]• הַזֶּה״, וְאֵינוּ חוֹתֵם. רְ׳ עֲקִיבָה אוֹמֵר: ״כֵּן {א} יי«[29]• אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי#[30] אֲבוֹתֵינוּ, יַגִּיעֵנוּ לָרְגָלִים

---

[1] ק כלפנינו. קי: ״ואין״. (מגיה מאוחר בקאופמן גרס ״ואם אין״). בפרמה אות ״א״ מנוקדת כאן בחיריק, וצ״ע. אך להלן בסגול.
[2] נוסף בשוליים, אולי בידי הסופר. וכן ק+קי.
[3] בפרמה מנוקד: ״הַשְׂרֵיפָה״. (אך כמדומני שלפעמים מנוקד בפרמה בחיריק. לבדוק!).
[4] אות ״ל״ תוקנה להיות אות ״ב״, ספק אם בידי הסופר. וכן ק+קי.
[5] כאן בפרמה ״ב״ מנוקדת בשורוק (אך כמעט תמיד בחולם).
[6] ק+קי: ״אֶחָד״. וכן בסמוך.
[7] חצי אות (כמו שומר שורה). ק+קי ליתא.
[8] ק+קי: ״אֲפִילוּ״.
[9] בפרמה מנוקד: ״שֶׁיַּסֵב״.
[10] ק+קי: ״מֵאַרְבָּעָה״.
[11] ק+קי כלפנינו. בדפוסים נוסף: ״ושני תבשילים״.
[12] בפרמה מנוקד: ״צָדוּק״.
[13] קי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״לפניו״.
[14] כך מנוקד בקאופמן וגם בפרמה, וכן הכתיב גם ק+קי.
[15] ק+קי כלפנינו. המגיה שנמחק גרס בשוליים: ״אֵין אנו מטבלין״ כנוסח הבבלי.
[16] קי כלפנינו. ק נוסף ״אפילו״ וכן גרס המגיה שנמחק בשולי פרמה. (כנוסח הבבלי וכמנהג בבל ״אין אנו מטבלין אפילו פעם אחת״, אלא שבקאופמן זהו עירוב נוסחים מפני שלא גרס ״אין״).
[17] ק+קי כלפנינו. ובדפוסים נוספה שאלה על ירקות.
[18] קי+קנ כלפנינו. קס: ״ודורשים״.
[19] דברים כו׳ ה׳
[20] ק+קי ליתא ״היה״.
[21] קי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״שם״. וכן בסמוך.
[22] קי: ״לגדל לנצח״ ק: ליתא ״לנצח״.
[23] קי כלפנינו. ק נוסף: ״וְלַאֲבוֹתֵינוּ״.
[24] ק+קי כלפנינו. המגיה שנמחק כתב תוספת בשוליים, וכנראה הוסיף מהתוספות שבדפוסים.
[25] כך מנוקד בקאופמן וגם בפרמה.
[26] ספק אם במילה אחת או בשתי מילים. ק: ״הללו יה״ (בשתי מילים). קי ״הללויה״ (במילה אחת).
[27] ספק אם האות האחרונה היא ״כ״ או ״מ״. סומן למחיקה ע״י הסופר. וכן ק+קי ליתא.
[28] ק כלפנינו. קי: ״לַלַּיְלָה״.
[29] קי כלפנינו. ק ליתא ״יי״.
[30] בפרמה מנוקד ״וֶאֱלֹהֵי״.

הַבָּאִים לִקְרָאתֵינוּ בְשָׁלוֹם[1]«•, שְׂמֵיחִים בְּבִינְיַין עִירָךְ[2]«• וְשָׂשִׂים«• בַּעֲבוֹדָתָךְ«•, לוֹכַל[3]«• מִן הַפְּסָחִים$ וּמִן הַזְּבָחִים[4]«• אֲשֶׁר יַגִּיעַ[5]«• דָּמָם עַל קִיר {מז} מִזְבְּחָךְ לְרָצוֹן, וְנוֹדֶה לָךְ שִׁיר[6]«• חָדָשׁ«• עַל {גא} גְּאוּלָּתֵינוּ[7]*. בָּרוּךְ אַתָּה ײ, גוֹאֵל[8]«• יִשְׂרָאֵל״. **ח׳** מָזְגוּ לוֹ כּוֹס שְׁלִישִׁי, מְבָרֵךְ[9]^ עַל מְזוֹנוֹ. רְבִיעִי, גּוֹמֵר אֶת הַהַלֵּל, וְאוֹמֵ[ר] עָלָיו בִּרְכַּת הַשִּׁיר. בֵּין הַכּוֹסוֹת (א)[10]* הָאֵילוּ, אִם רָצָה לִשְׁתּוֹת, יִשְׁתֶּה. בֵּין שְׁלִישִׁי לָרְבִיעִי, לֹא יִשְׁתֶּה. אֵין מַפְטִירִין אַחַר הַפֶּסַח אֲפִיקִימוֹן[11]«•. יָשְׁנוּ מִקְצָתָן, יֹאכֵלוּ, וְכוּלָּם[12]«•, לֹא יֹאכֵלוּ. רְבִּי יוֹסֵה אוֹמֵ[ר]: אִם נִתְנַמְנְמוּ, יֹאכֵלוּ, וְאִם נִרְדְּמוּ, לֹא יֹאכֵלוּ. **ט׳** הַפֶּסַח אַחַר חֲצוֹת מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם. הַפִּיגּוּל וְהַנּוֹתָר מְטַמְּאִין אֶת הַיָּדַיִם. בֵּירַךְ בִּרְכַּת הַפֶּסַח[13]*, פָּטַר אֶת שֶׁלָּזֶבַח, אֶת[14]«• שֶׁלָּזֶבַח, לֹא פָטַר אֶת שֶׁלַּפֶּסַח. דִּבְרֵי רְ׳ יִשְׁמָעֵאל. רְ׳ עֲקִיבָה אוֹמֵ[ר]: לֹא זוֹ {פוט} פוֹטֶרֶת זוֹ, וְלֹא זוֹ פוֹטֶרֶת זוֹ.

חסלת פסחים פרקי׳ י׳

מסכת כיפורים

שִׁבְעַת יָמִים קוֹדֶם לְיוֹם הַכִּיפּוּרִים, {מ} מַפְרִישִׁים כֹּהֵן גָּדוֹל מִבֵּיתוֹ לְלִישְׁכַּת {פר} פַּרְהֶדְרִין[15]«•, וּמַתְקִינִין לוֹ כֹּהֵן אַחֵר תַּחְתָּיו, {ש} שֶׁמֵּא [16]* יֶאֱרַע[17]# בּוֹ פְּסוּל. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵ[ר]: אַף אִשָּׁה אַחֶרֶת מַתְקִינִין לוֹ, שֶׁמֵּא תָמוּת אִשְׁתּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַ[ר][18]°: ״וְכִפֵּר[19]« בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ״, בֵּיתוֹ[20]« הִיא אִשְׁתּוֹ. {א} אָמְרוּ [21]«• חֲכָמִים: אֵין לַדָּבָר סוֹף. **ב׳** כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים הוּא זוֹרֵק אֶת הַדָּם, וּמַקְטִיר אֶת הַקְּטוֹרֶת, וּמֵטִיב אֶת הַנֵּרוֹת, וּמַקְרִיב אֶת הָרֹאשׁ וְאֶת הָרֶגֶל. וּשְׁאָר כָּל הַיָּמִים, אִם רָצָה לְהַקְרִיב מַקְרִיב, שֶׁכֹּהֵן גָּדוֹל מַקְרִיב חֵלֶק {בר} בָּרֹאשׁ[22]«•, וְנוֹטֵל חֵלֶק בָּרֹאשׁ. **ג׳** מָסְרוּ לוֹ זְקֵנִים מִזִּקְנֵי בֵית דִּין, קוֹרִין לְפָנָיו בְּסֵדֶר הַיּוֹם, וְאוֹמְרִין לוֹ[23]«: אִישִׁי כֹּהֵן גָּדוֹל, קְרָא[24]* אַתָּה בְפִיךָ, שֶׁמֵּא שָׁכַחְתָּה אוֹ שֶׁמֵּא לֹא לָמַדְתָּה. עֶרֶב יוֹם הַכִּיפּוּרִים בַּשַּׁחְרִית, מַעֲמִידִין אֹתוֹ בְּשַׁעַר הַמִּזְרָח, וּמַעֲבִירִין לְפָנָיו פָּרִים[25]* וְאֵילִים וּכְבָשִׂים, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא מַכִּיר וְרָגִיל בַּעֲבוֹדָה.

ד׳ כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים, לֹא הָיוּ מוֹנְעִין {מ} מִמֶּנּוּ מַאֲכָל וּמִשְׁתֶּה. עֶרֶב יוֹם הַכִּיפּוּרִים עִם חֲשֵׁיכָה, לֹא הָיוּ מַנִּיחִין אוֹתוֹ לוֹכַל הַרְבֵּה, {ש} שֶׁהַמַּאֲכָל מֵבִיא אֶת הַשֵּׁינָה. **ה׳** מְסָרוּהוּ זִקְנֵי בֵית דִּין לְזִקְנֵי כְהוּנָּה, הוֹלִיכוּהוּ$ לַעֲלִיַּית בֵּית אַבְטִינָס, הִשְׁבִּיעוּהוּ וְנִפְטְרוּ וְהָלְכוּ לָהֶן. וְאוֹמְרִין לוֹ: ״אִישִׁי כֹּהֵן גָּדוֹל, אָנוּ שְׁלוּחֵי בֵית דִּין, וְאַתָּה שְׁלוּחֵינוּ וּשְׁלוּחַ בֵּית דִּין, מַשְׁבִּיעִין אָנוּ עָלֶיךָ בְּמִי שֶׁשִּׁיכֵּן אֶת שְׁמוֹ בַּבַּיִת הַזֶּה, שֶׁלֹּא תְשַׁנֶּה דָבָר מִכָּל מַה שֶּׁאָמַרְנוּ לָךְ.״ הוּא פוֹרֵשׁ וּבוֹכֶה, וְהֵם פּוֹרְשִׁים וּבוֹכִים. **ו׳** אִם הָיָה חָכָם, דּוֹרֵשׁ, וְאִם לָאו[26]^• תַּלְמִידֵי«• חֲכָמִים, דּוֹרְשִׁין לְפָנָיו. אִם רָגִיל לִקְרוֹת, קוֹרֵא, וְאִם {ל} לָאו, קוֹרִין לְפָנָיו. וּבַמָּה קוֹרִין לְפָנָיו? בְּאִיּוֹב וּבְעֶזְרָא וּבְדִבְרֵי הַיָּמִים. זְכַרְיָה בֶן קְבוּטָל אוֹמֵ[ר]: פְּעָמִים הַרְבֵּה קָרִיתִי לְפָנָיו בְּדָנִיֵּאל. **ז׳** בִּיקֵּשׁ לְהִתְנַמְנֵם[27]#, פִּירְחֵי לְוִיָּיה$ מַכִּים לְפָנָיו בְּאֶצְבַּע צְרַדָּה[28]#, וְאוֹמְ[רי]ן לוֹ: אִישִׁי כֹּהֵן {ג} גָּדוֹל, עֲמוֹד וְהָפֵג אַחַת עַל הָרִצְפָּה! וּמַעֲסִיקִין אֹתוֹ עַד שֶׁמַּגִּיַע זְמַן הַשְּׁחִיטָה. **ח׳** בְּכָל יוֹם תּוֹרְמִין אֶת הַמִּזְבֵּחַ מִקְּרוֹת$ הַגֶּבֶר אוֹ סָמוּךְ[29]« לוֹ, [30]« מִלְּפָנָיו אוֹ מֵאַחֲרָיו; וּבְיוֹם {הכ} הַכִּיפּוּרִים מֵחֲצוֹת, וּבָרְגָלִים מֵאַשְׁמוֹרֶת הָ[רִ]אשׁוֹנָה[31]*; לֹא הָיְתָה קְרוֹת[32]« הַגֶּבֶר מַגַּעַת עַד שֶׁהָיְתָה עֲזָרָה מְלֵיאָה מִיִּשְׂרָאֵל.

הל׳ ח׳ **פרק ב׳**

בָּרִאשׁוֹנָה, כָּל מִי שֶׁהוּא רוֹצֶה לִתְרוֹם אֶת הַמִּזְבֵּחַ, תּוֹרֵם; בִּזְמַן שֶׁהֵן מְרוּבִּין, רָצִים {וע} וְעוֹלִים בַּכֶּבֶשׁ, וְכָל הַקּוֹדֵם אֶת חֲבֵירוֹ לְתוֹךְ$ [אַרְבַּע][33]* אַמּוֹת זָכָה. אִם הָיוּ שְׁנַיִם שָׁוִין, הַמְּמוּנֶּה {א} אוֹמֵ[ר] לָהֶן: ״הַצְבִּיעוּ!״ וּמָה הֵן מוֹצִיאִין? אַחַת אוֹ שְׁתַּיִם, וְאֵין מוֹצִיאִין אֲגוּדָל בַּמִּקְדָּשׁ. **ב׳** מַעֲשֶׂה שֶׁהָיוּ שְׁנַיִם[34]* שָׁוִין רָצִים וְעוֹלִים בַּכֶּבֶשׁ, וְדָחַף אֶחָד מֵהֶן אֶת חֲבֵירוֹ, וְנִשְׁבְּרָה רַגְלוֹ. וּכְשֶׁרָאוּ בֵית דִּין שֶׁהֵן בָּאִין לִידֵי סַכָּנָה, הִתְקִינוּ שֶׁלֹּא יְהוּ [תוֹרְמִין][35]* אֶת הַמִּזְבֵּחַ {א} אֶלָּא בַּפַּיִס. אַרְבָּעָה[36]«• פְּיָיסוֹת הָיוּ שָׁם, זֶה הַפַּיִס הָרִאשׁוֹן. **ג׳** הַפַּיִס הַשֵּׁינִי:

---

[1] קיי כלפנינו. ק: ״לְשָׁלוֹם״.
[2] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: ״עוֹלָם״ וליתא ״וששים בעבודתך״.
[3] ק כלפנינו. קיי: ״וְנֹאכַל״.
[4] ק כלפנינו. קיי: ״וּמִן זִבְחֵי שְׁלָמִים״.
[5] קנ כלפנינו. קס: ״הגיע״. קיי: ״שיגיע״.
[6] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״שיר חדש״.
[7] ק+קיי כלפנינו. המגיה שנמחק הוסיף בשוליים ״ועל פדות נפשינו״ כבדפוסים.
[8] קס כלפנינו. קיי+קנ: ״גָּאַל״.
[9] ק+קיי: ״וּבֵרַךְ״.
[10] סומן למחיקה. וכן ק+קיי ליתא.
[11] ק כלפנינו. קיי: ״כולם״.
[12] ק כלפנינו, וכן מנוקד בקאופמן וגם בפרמה. וכן המילה ביוונית. קיי: ״אפיקמון״.
[13] הסופר כתב בטעות ״הזבח״ והוא עצמו(?) תיקן כלפנינו. וכן ק+קיי.
[14] ק כלפנינו. קיי: ״ושלזבח״.
[15] ק: ״הַפַּרְהֶדְרִין״. קיי: ״פלהדרין״.
[16] מכאן ועד סוף הטור יש בעיה בכתב היד. כנראה נשפכו מים וכדומה על האיזור הימני של הטור. חלק מהמילים נמחקו, ולאחר מכן הושלמו בכתב היד, ספק בידי מי.
[17] כך מנוקד בקאופמן, ואילו בפרמה אות ״י״ מנוקדת בצירי ושאר הניקוד נמחק עקב הבעיה שתוארה בהערה לעיל.
[18] ויקרא טז׳ ו׳
[19] קיי(+קנ) כלפנינו. קס ליתא: ״וכפר״.
[20] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״ביתו״ (השני).
[21] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״לוֹ״.
[22] קיי כלפנינו. ק: ״מֵרֹאשׁ״. (אך להלן ״בָּרֹאשׁ״).
[23] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״לו״.
[24] בפרמה אות ״ר״ מנוקדת בצירי.
[25] ק+קיי כלפנינו. ייתכן שכתוב בטעות ״פדים״.
[26] ק: ״ואם תלמיד, חכמים דורשין לפניו״ (תלמיד הוא מי שלומד אצל החכם). וכן כתב מגיה מאוחר בשולי העמוד בפרמה תחת הכותרת ״ויש אומ׳״. קיי: ״ואם תלמידי חכמים...״ (וזה עירוב גרסאות).
[27] בפרמה מנוקד: ״לְהִתְנָמְנָם״.
[28] בפרמה אות ״ר״ אינה מנוקדת. וצ״ע.
[29] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: ״משסמוך״.
[30] קיי כלפנינו. ק: ״בֵּין מִלְּפָנָיו וּבֵין מִלְּאַחֲרָיו״.
[31] אות ״ר״ תלוייה, כנראה ע״י הסופר. וכן ק+קיי.
[32] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: ״מקרות״ (וצ״ע אולי מדובר בטעות סופר בקאופמן?).
[33] נוסף בשוליים צמוד לשורה, ע״י הסופר. וכן ק+קיי.
[34] כך ק+קיי. וכנראה שכך כתב גם סופר פרמה אלא שאותיות ״ני״ נצמדו. ומגיה מאוחר כתב בשוליים: ״שנים״.
[35] נוסף בין השורות, כנראה ע״י הסופר, וכן ק+קיי.
[36] קיי כלפנינו. ק: ״אַרְבַּע״.

מִי שׁוֹחֵט, מִי זוֹרֵק, מִי מְדַשֵּׁן אֶת מִזְבֵּחַ[1]^ {הפנ} הַפְּנִימִי, וּמִי מְדַשֵּׁן אֶת הַמְּנוֹרָה, וּמִי מַעֲלֶה אֵיבָרִים לַכֶּבֶשׁ: הָרֹאשׁ וְהָרֶגֶל, וּשְׁתֵּי הַיָּדַיִם, {ה} הָעוֹקֶץ וְהָרֶגֶל, הֶחָזֶה וְהַגֵּרָה, וּשְׁתֵּי דְּפָנוֹת[2]«, {וה} וְהַקְּרָבַיִם, וְהַסֹּלֶת, וְהַחֲבִיתִּים, וְהַיַּיִן, שְׁלוֹשָׁה עָשָׂר זָכִים בּוֹ. אָמַורו בֶּן[3]«• עַזַּיי לִפְנֵי רְ׳ עֲקִיבָוהו מִשֵּׁם רְ׳ יְהוֹשֻׁעַ[4]«•: כְּדֶרֶךְ הִילּוּכוֹ הָיָה קָרֵב. **ד׳** הַפַּיִיס הַשְּׁלִישִׁי: ״חֲדָשִׁים לִקְטֹרֶת, בּוֹאוּ וְהָפִיסוּ!״ רְבִיעִי: (עִם)[5]* חֲדָשִׁים עִם יְשָׁנִים, מִי מַעֲלֶה {אי} אֵיבָרִים מִן הַכֶּבֶשׁ לַמִּזְבֵּחַ. **ה׳** תָּמִיד קָרֵב בְּתִשְׁעָה, בַּעֲשָׂרָה, בְּאֶחָד עָשָׂר, בִּשְׁנֵים {ע} עָשָׂר, לֹא פָחוּת וְלֹא יָתֵר. עַצְמוֹ בְתִשְׁעָה. בֶּחָג בְּיַד אֶחָד צְלוֹחִית שֶׁלַּמַּיִם, הֲרֵי עֲשָׂרָה. בֵּין הָעַרְבַּיִם בְּאֶחָד עָשָׂר: עַצְמוֹ בְתִשְׁעָה, וּשְׁנַיִם בְּיָדָם שְׁנֵי גִיזֵירֵי[6]# עֵצִים, לְרַבּוֹת אֶת הָעֵצִים. בַּשַּׁבָּת[7]« בְּאֶחָד עָשָׂר: עַצְמוֹ בְתִשְׁעָה, וּשְׁנַיִם בְּיָדָם שְׁנֵי בַזִּיכֵי לְבוֹנָה שֶׁלְּלֶחֶם הַפָּנִים. {ובש} וּבַשַּׁבָּת שֶׁבְּתוֹךְ הֶחָג, וּבְיַד[$] אֶחָד צְלוֹחִית שֶׁלַּמַּיִם[8]«. **ו׳** אַיִל קָרֵב בְּאֶחָד עָשָׂר: {ה} הַבָּשָׂר בַּחֲמִשָּׁה, הַקְּרָבַיִים וְהַסּוֹלֶת וְהַיַּיִן {ב} בִּשְׁנַיִם. **ז׳** פַּר קָרֵב בְּעֶשְׂרִים {וא} וְאַרְבָּעָה: הָרֹאשׁ וְהָרֶגֶל; הָרֹאשׁ בְּאֶחָד, וְהָרֶגֶל בִּשְׁנַיִם. הָעוֹקֶץ וְהָרֶגֶל; הָעוֹקֶץ בִּשְׁנַיִם, וְהָרֶגֶל בִּשְׁנַיִם. הֶחָזֶה וְהַגֵּרָה; הֶחָזֶה בְאֶחָד, וְהַגֵּרָה {בש} בִשְׁלֹשָׁה[9]«. שְׁתֵּי יָדוֹת בִּשְׁנַיִם, וּשְׁתֵּי דְּפָנוֹת {ב} בִּשְׁנַיִם, הַקְּרָבַיִים וְהַסּוֹלֶת וְהַיַּיִן בִּשְׁלֹשָׁה {ש} שְׁלֹשָׁה. בַּמֶּה דְבָרִים אֲמוּרִים? בְּקָרְבְּנוֹת צִיבּוּר[10]^. אֲבָל בְּקָרְבְּנוֹת הַיָּחִיד, אִם רָצָה לְהַקְרִיב מַקְרִיב. הֶפְשֵׁיטָן וְנִיתּוּחָן שֶׁלָּאֵילוּ וָאֵילוּ שָׁוֶה[11]^•.

הל׳ {ו} <ז>׳ **פרק ג׳**

אָמַר לָהֶם הַמְּמוּנֶּה: ״צְאוּ וּרְאוּ אִם הִגִּיעַ זְמַן הַשְּׁחִיטָה. אִם הִגִּיעַ, הָרוֹאֶה אוֹומֵרו: בּוּרְקִי[12]«! מַתְיָה[13]«• בֶּן שְׁמוּאֵל אוֹומֵרו: הֵאִיר[14]« פְּנֵי כָל הַמִּזְרָח, עַד שֶׁהוּא[$] בְחֶבְרוֹן? הוּא[$] אוֹומֵרו: הִין[$15]. **ב׳** וְלָמָּה צָרְכוּ לְכָךְ? פַּעַם אַחַת עָלָה מְאוֹר הַלְּבָנָה, וְדִימּוּ שֶׁהֵאִיר הַמִּזְרָח. וְשָׁחֲטוּ אֶת הַתָּמִיד, וְהוֹצִיאוּהוּ לְבֵית הַשְּׂרֵיפָה. וְהוֹרִידוּ[$] לְכֹהֵן[16]^ גָּדוֹל לְבֵית הַטְּבִילָה. זֶה הַכְּלָל הָיָה בַמִּקְדָּשׁ: כָּל הַמֵּסֵךְ אֶת רַגְלָיו טָעוּן טְבִילָה, וְכָל הַמֵּטִיל אֶת[17]« הַמַּיִם טָעוּן קִידּוּשׁ יָדַיִם וְרַגְלַיִם. **ג׳** אֵין אָדָם נִכְנָס לָעֲזָרָה לָעֲבוֹדָה[18]^•, אֲפִילּוּ טָהוֹר, עַד {ש} שֶׁהוּא טוֹבֵל. חָמֵשׁ טְבִילוֹת [$] טוֹבֵל[19]« בּוֹ בַיּוֹם, וְכוּלָּם בַּקּוֹדֶשׁ בְּבֵית[$] הַפַּרְוָה, חוּץ מִזּוֹ בִלְבָד. **ד׳** פֵּרְסוּ[20]# סָדִין שֶׁלַּבּוּץ בֵּינוֹ לְבֵין הָעָם. פָּשַׁט[21]^••, יָרַד וְטָבַל, עָלָה וְנִסְתַּפַּג. הֵבִיאוּ לוֹ {ב} בִגְדֵי זָהָב וְלָבַשׁ, וְקִידֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו. **ה׳** הֵבִיאוּ לוֹ אֶת הַתָּמִיד. קְרָצוֹ, וּמֵירֵק אַחֵר[22]#* שְׁחִיטָה עַל יָדוֹ, וְקִיבֵּל אֶת הַדָּם וּזְרָקוֹ. נִכְנַס לְהַקְטִיר אֶת[23]« הַקְּטֹרֶת« וּלְהֵטִיב אֶת הַנֵּירוֹת, לְהַקְרִיב אֶת הָרֹאשׁ וְאֶת הָאֵיבָרִים וְאֶת הַחֲבִיתִּים וְאֶת הַיַּיִן. **ו׳** קְטֹרֶת שֶׁלַּשַּׁחַר הָיְתָה קְרֵיבָה {ב} בֵּין דָּם[24]^ לָאֵיבָרִים. שֶׁלְּבֵין הָעַרְבַּיִם הָיְתָה קְרֵיבָה בֵּין אֵיבָרִים לַנְּסָכִים. אִם הָיָה כֹהֵן גָּדוֹל זָקֵן אוֹ אַסְטְנִיס[25]#«, מְחַמִּין לוֹ חַמִּין וּמְטִילִין לְתוֹךְ הַצּוֹנִין, כְּדֵי[26]« שֶׁתָּפוּג צִינָּתָן. **ז׳** הֱבִיאוּהוּ לְבֵית הַפַּרְוָוה, וּבַקֹּדֶשׁ הָיְתָה. וּפֵרְסוּ [27]« סָדִין שֶׁלַּבּוּץ בֵּינוֹ לְבֵין הָעָם. קִידֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו, וּפָשַׁט, רַבִּי מֵאִיר אוֹומֵרו: פָּשַׁט, קִידֵּשׁ [יָדָיו][28]* וְרַגְלָיו. יָרַד וְטָבַל, עָלָה וְנִסְתַּפַּג. הֵבִיאוּ לוֹ בִגְדֵי לָבָן - וְלָבַשׁ, וְקִידֵּשׁ {י} יָדָיו וְרַגְלָיו. **ח׳** בַּשַּׁחַר, הָיָה לָבוּשׁ פִּילוּסִים שֶׁלִּשְׁנֵים עָשָׂר מָנֶה. וּבֵין הָעַרְבַּיִם, הִינְדְּוִין[29]« שֶׁלִּשְׁמוֹנֶה מֵאוֹת זוּז. דִּבְרֵיו רְ׳ מֵאִיר. וַחֲכָמִוים אוֹמְרִיםו: בַּשַּׁחַר, הָיָה לָבוּשׁ שֶׁלִּשְׁמוֹנָה עָשָׂר מָנֶה, וּבֵין הָעַרְבַּיִם, שֶׁלִּשְׁנֵים עָשָׂר מָנֶה, הַכֹּל שְׁלֹשִׁים מָנֶה. אֵילּוּ נוֹטֵל מִן הַהֶקְדֵּשׁ[$]. אִם רָצָה לְהוֹסִיף, מוֹסִיף מִשֶּׁלּוֹ. **ט׳** בָּא לוֹ אֵצֶל פָּרוֹ, וּפָר הָיָה עוֹמֵד בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ[30]«, רֹאשׁוֹ דָרוֹם[31]« וּפָנָיו לַמַּעֲרָב; הַכֹּהֵן עוֹמֵד בַּמִּזְרָח וּפָנָיו {ל} לַמַּעֲרָב, סָמַךְ שְׁתֵּי יָדָיו עָלָיו וְנִתְוַדָּה. וְכָךְ הָיָה אוֹומֵרו: אָנָּא הַשֵּׁם, עָוִיתִי, פָּשַׁעְתִּי, חָטָאתִי לְפָנֶיךָ, אֲנִי וּבֵיתִי. אָנָּא הַשֵּׁם[32]«•, כַּפֶּר נָא לָעֲווֹנוֹת {ול} וְלַפְּשָׁעִים וְלַחֲטָאִים, שֶׁעָוִיתִי, וְשֶׁפָּשַׁעְתִּי, וְשֶׁחָטָאתִי לְפָנֶיךָ, אֲנִי וּבֵיתִי, כַּכָּתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדָּךְ לֵאמֹר[33]°: ״כִּי בַיּוֹם הַזֶּה[34]« יְכַפֵּר עֲלֵיכֶםו, וגו׳ [35]«״ וְהֵם עוֹנִים אַחֲרָיו: ״בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד[36]* {מל} מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד״. <י׳>[37]*• בָּא לוֹ לְמִזְרַח הָעֲזָרָה,

[1] ק+קיי: ״הַמִּזְבֵּחַ״.
[2] קיי כלפנינו. ק: ״הַדְּפָנוֹת״.
[3] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״רוביו״.
[4] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״יוסה/יהושוע״ (כנראה כפל גרסה).
[5] נכתב בטעות, וסומן למחיקה ע״י הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
[6] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קנ: ״גִיזְּרֵי״. קס כתב ״גוזלי״ ותיקן ל: ״גוזרי״ או ״גיזרי״. (קיי: יש השמטה).
[7] ק: ״וּבְשַׁבָּת״. (קיי יש השמטה).
[8] קיי+קנ כלפנינו. קס: !״בְּשָׂמִים״! (וגם בשומר השורה שלפני כן כתוב שם ״בש״) וצע״ג.
[9] קיי כלפנינו. קס: !״בשנים״! (אולי טעות).
[10] ק+קיי: ״הַצִּיבּוּר״.
[11] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: ״שָׁוִים״.
[12] קיי+קנ כלפנינו. (קס גורד ולא ידוע מה גרס).
[13] קיי+קנ כלפנינו. ק: ״מַתַּיִי״.
[14] קיי כלפנינו. קס ליתא: ״האיר״ ובמקומה גרס ״עַל״ (קנ הוסיף ״האיר״ ונהיה ״האיר על״).
[15] כך מנוקד בקאופמן וגם בפרמה. וכך הכתיב גם ק+קיי.
[16] ק+קיי: ״כֹּהֵן״.
[17] קיי כלפנינו. ק: ״לַמַּיִם״.
[18] ק+קיי: ״וְלַעֲבוֹדָה״.
[19] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״טובל״.
[20] בפרמה מנוקד: ״פָּרְסוּ״.
[21] ק+קיי: ״קִידֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו וּפָשַׁט״.
[22] וכן ק+קיי. ספק שהסופר כתב ״אחד״. עניין נוסף: כך מנוקד בפרמה, אך בקאופמן מנוקד: ״אַחַר״ וצ״ע.
[23] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״את הקטורת״.
[24] ק+קיי: ״הַדָּם״.
[25] בפרמה מנוקד: ״אֶסְטְנֵס״. עניין נוסף: בקאופמן כתוב ״אסתנס״ (באות ת״ו).
[26] קיי כלפנינו. ק: ״בִּשְׁבִיל״.
[27] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״לוֹ״.
[28] הושלם בין השורות ע״י הסופר. וכן קיי (ק יש השמטה).
[29] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי ״הנדווין״. קס: ״הִנְדְּוִיי״.
[30] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״למזבח״.
[31] ק כלפנינו. קיי: ״לדרום״.
[32] ק כלפנינו. קיי: ״בשם״.
[33] ויקרא טז׳ ל׳
[34] עד כאן הציטוט בקאופמן.
[35] קיי נוסף המשך הפסוק: ״לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכָּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יי תִּטְהָרוּ״.
[36] ק+קיי כלפנינו. כנראה שנקדן פרמה חשב שהסופר כתב בטעות ״כבור״, ולכן הנקדן תיקן את ״ר״ להיות ״ד״.
[37] כך צריך להשלים לפי מִספּור ההלכות להלן ולפי המספר שבסוף הפרק. קיי: מתחילה כאן הלכה חדשה. בקאופמן לא כתוב כאן מספר הלכה, אבל יש כאן סימון של סוף הלכה.

לִצְפוֹן הַמִּזְבֵּחַ, הַסֶּגֶן[#1] בִּימִינוֹ וְרֹאשׁ בֵּית אָב מִשְּׂמֹאלוֹ. וְשָׁם שְׁנֵי שְׂעִירִים, וְקַלְפִּי[#2] הָיְתָה שָׁם וּבָהּ שְׁנֵי גוֹרָלוֹת. שֶׁלְּאֶשְׁכְּרוֹעַ[^3]• הָיוּ, עֲשָׂאָן בֶּן גַּמְלָא שֶׁלַּזָּהָב, מַזְכִּירִין[«4] אוֹתוֹ לִשְׁבָח. **י״א׳** בֶּן קָטִין עָשָׂה שְׁנֵים עָשָׂר דַּד לַכִּיּוֹר, שֶׁלֹּא הָיוּ בוֹ אֶלָּא שְׁנַיִם; אַף הוּא עָשָׂה מֻכְנֶה[*5] לַכִּיּוֹר, שֶׁלֹּא יְהוּ מֵימָיו נִיפְסָלִין בַּלִּינָה. מוּנְבַּז[^6]• הַמֶּלֶךְ עָשָׂה כָל יְדוֹת הַכֵּלִים שֶׁלְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים שֶׁלַּזָּהָב. הֶלְנִי[#7] אִמּוֹ עָשְׂתָה נִבְרֶשֶׁת[#«8]• שֶׁלַּזָּהָב עַל פִּיתְחוֹ שֶׁלַּהֵיכָל; וְאַף הִיא עָשְׂתָה טַבְלָה שֶׁלַּזָּהָב, שֶׁפָּרָשַׁת סוֹטָה כְּתוּבָה עָלֶיהָ. נִיקָנוֹר, נֶעֱשׂוּ נִיסִּים לְדַלְתוֹתָיו[«9]•, מַזְכִּירִים {א} אוֹתוֹ לִשְׁבָח. **י״ב׳** וְאֵילּוּ לִגְנַיי: בֵּית גַּרְמוּ, לֹא רָצוּ לְלַמֵּד עַל מַעֲשֵׂה לֶחֶם הַפָּנִים. בֵּית אַבְטִינָס[«10]•, לֹא רָצוּ לְלַמֵּד עַל מַעֲשֵׂה {ה} הַקְּטֹרֶת. הוּגְדָּס[#«11]• בֶּן לֵוִי הָיָה יוֹדֵעַ פֶּרֶק בַּשִּׁיר, וְלֹא רָצָה לְלַמֵּד; בֶּן קַמְצָר לֹא[«12] רָצָה לְלַמֵּד עַל מַעֲשֵׂה הַכְּתָב. עַל הָרִאשׁוֹנִים נֶאֱמַר[°13]: "זֵכֶר {צ} צַדִּיק לִבְרָכָה", וְעַל אֵלּוּ נֶאֱמַ|ר[^14]: "שֵׁם[«15] רְשָׁעִים יִרְקָב".

הל׳ י״ב׳[«16] פרק ד׳

טָרַף בַּקַּלְפִּי וְהֶעֱלָה שְׁנֵי גוֹרָלוֹת. אֶחָד כָּתוּב עָלָיו "לַשֵּׁם", וְאֶחָד כָּתוּב עָלָיו "לַעֲזָאזֵל". אִם שֶׁלַּשֵּׁם עָלָה בִּימִינוֹ, הַסֶּגֶן אוֹמֵר לוֹ: אִישִׁי כֹּהֵן גָּדוֹל, הַגְבֵּהַּ אֶת[^17] יְמִינָךְ! וְאִם בִּשְׂמֹאלוֹ {ע} עָלָה, רֹאשׁ בֵּית אָב אוֹ|מֵר לוֹ: אִישִׁי כֹּהֵן גָּדוֹל, הַגְבֵּהַּ אֶת שְׂמֹאלָךְ! נְתָנָם עַל שְׁנֵי שְׂעִירִים[$] וְאוֹ|מֵר: לַיי חַטָּאת. רְ׳ יִשְׁמָעֵאל אוֹ|מֵר: לֹא הָיָה צָרִיךְ לוֹמַר "חַטָּאת", אֶלָּא "לַיי". וְהֵן עוֹנִים אַחֲרָיו: {ב} בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. **ב׳** קָשַׁר לָשׁוֹן שֶׁלַּזְּהוֹרִית בְּרֹאשׁ הַשָּׂעִיר {המ} הַמִּשְׁתַּלֵּחַ, הֶעֱמִידוֹ כְּנֶגֶד בֵּית שִׁילּוּחוֹ, וְלַנִּשְׁחָט כְּנֶגֶד בֵּית שְׁחִיטָתוֹ. בָּא לוֹ אֵצֶל פָּרוֹ שְׁנִיָּיה, וְסָמַךְ שְׁתֵּי יָדָיו עָלָיו וְנִתְוַדָּה[«18]. וְכָךְ הָיָה אוֹ|מֵר: אָנָּא הַשֵּׁם, עָוִיתִי, פָּשַׁעְתִּי, חָטָאתִי לְפָנֶיךָ, אֲנִי וּבֵיתִי וּבְנֵי אַהֲרֹן עַם קְדוֹשֶׁיךָ. אָנָּא {א} הַשֵּׁם[«19]•, כַּפֵּר נָא[«20] לָעֲוֹונוֹת וְלַפְּשָׁעִ|ים| וְלַחֲטָאִים, כול׳[«21]•. **ג׳**[*22] שְׁחָטוֹ וְקִיבֵּל בַּמִּזְרָק אֶת דָּמוֹ, נְתָנוֹ לְמִי שֶׁמְּמָרֵס[^23] בּוֹ עַל הָרוֹבֶד[«24] הָרְבִיעִי שֶׁבַּהֵיכָל, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִקְרַשׁ[#^25]•. נָטַל אֶת הַמַּחְתָּה, וְעָלָה לְרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ, וְחָתָה[$], וְיָרַד וְהִנִּיחָהּ עַל הָרוֹבֶד[$] {שבע} שֶׁבָּעֲזָרָה. **ד׳** בְּכָל יוֹם חוֹתֶה בְשֶׁלַּכֶּסֶף, וּמְעָרֶה לְתוֹךְ שֶׁלַּזָּהָב, וְהַיּוֹם חוֹתֶה בְשֶׁלַּזָּהָב, וּבָהּ הָיָה מַכְנִיס. **ה׳** בְּכָל יוֹם חוֹתֶה {בש} בְשֶׁלְּאַרְבַּעַת קַבִּין, וּמְעָרֶה לְתוֹךְ שֶׁלִּשְׁלֹשֶׁת קַבִּים, וְהַיּוֹם חוֹתֶה בְשֶׁלִּשְׁלֹשֶׁת קַבִּים, וּבָהּ הָיָה מַכְנִיס. **ו׳** רְ׳ יוֹסֵה אוֹ|מֵר: בְּכָל יוֹם חוֹתֶה בְשֶׁלִּסְאָה, וּמְעָרֶה לְתוֹךְ שֶׁלִּשְׁלֹשֶׁת {ק} [קַבִּין][*26], וְהַיּוֹם חוֹתֶה בְשֶׁלִּשְׁלֹשֶׁת קַבִּים, וּבָהּ הָיָה {מ} מַכְנִיס. **ז׳** בְּכָל יוֹם הָיְתָה כְבֵידָה, {והי} וְהַיּוֹם קַלָּה. בְּכָל יוֹם הָיְתָה יָדָהּ קְצָרָה, וְהַיּוֹם אֲרוּכָּה. בְּכָל יוֹם הָיָה זְהָבָהּ יָרוֹק, וְהַיּוֹם אָדוֹם. דִּבְרֵ|י| רְ׳ מְנַחֵם. בְּכָל יוֹם מַקְרִיב פְּרֶס[27] בַּשַּׁחֲרִית וּפְרֶס[*28] בֵּין הָעַרְבַּיִם, וְהַיּוֹם מוֹסִיף מְלֹא חָפְנָיו. בְּכָל יוֹם הָיְתָה דַקָּה, וְהַיּוֹם דַּקָּה מִן הַדַּקָּה. **ח׳** בְּכָל יוֹם הַכֹּהֲנִים עוֹלִין בְּמִזְרָחוֹ {ש} שֶׁלַּכֶּבֶשׁ, וְיוֹרְדִין בְּמַעֲרָבוֹ, וְהַיּוֹם עוֹלִים[$] {בא} בָּאֶמְצַע וְיוֹרְדִין בָּאֶמְצַע. רְ׳ יְהוּדָה אוֹ|מֵר: לְעוֹלָם כֹּהֵן גָּדוֹל עוֹלֶה בָאֶמְצַע וְיוֹרֵד בָּאֶמְצַע. **ט׳** בְּכָל יוֹם כֹּהֵן גָּדוֹל מְקַדֵּשׁ יָדָיו {ו} וְרַגְלָיו מִן הַכִּיּוֹר, וְהַיּוֹם מִן הַקִּיתוֹן שֶׁלַּזָּהָב. רְ׳ יְהוּדָ|ה| אוֹ|מֵר: לְעוֹלָם כֹּהֵן גָּדוֹל מְקַדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו מִן הַקִּיתוֹן שֶׁלַּזָּהָב. **י׳** בְּכָל [יוֹם][*29] הָיוּ שָׁם אַרְבַּע מַעֲרָכוֹת, וְהַיּוֹם חָמֵשׁ. {א} [*30] דִּבְרֵ|י| רְ׳ מֵאִיר. רְ׳ יוֹסֵי אוֹ|מֵר: בְּכָל יוֹם שָׁלוֹשׁ, {ו} וְהַיּוֹם אַרְבַּע. רְ׳ יְהוּדָ|ה| אוֹ|מֵר: בְּכָל יוֹם שְׁתַּיִם, וְהַיּוֹם שָׁלוֹשׁ.

הל׳ י׳ פרק ה׳

הוֹצִיאוּ לוֹ אֶת הַכַּף וְאֶת הַמַּחְתָּה, וְחָפַן[^31] מְלֹא חָפְנָיו וְנָתַן לְתוֹךְ הַכַּף. הַגָּדוֹל לְפִי גוּדְלוֹ[#32], {ו} וְהַקָּטוֹן[«33] לְפִי קוּטְנוֹ[#^34]; וְכָךְ הָיְתָה מִידָּתָן[«35]•. נָטַל אֶת הַמַּחְתָּה בִימִינוֹ וְאֶת הַכַּף בִּשְׂמֹאלוֹ. {מ} מְהַלֵּךְ בַּהֵיכָל, עַד שֶׁמַּגִּיעַ לְבֵין שְׁתֵּי {הפרכ} הַפָּרָכוֹת[$] הַמַּבְדִּילוֹת בֵּין הַקּוֹדֶשׁ וּבֵין קוֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים, וּבֵינֵיהֶן אַמָּה. רְ׳ יוֹסֵה אוֹ|מֵר: לֹא {הי} הָיְתָה[^36] שָׁם אֶלָּא פָּרוֹכֶת אַחַת בִּלְבַד, שֶׁנֶּאֱמַ|ר[°37]: {וה} "וְהִבְדִּילָה הַפָּרֹכֶת לָכֶם בֵּין הַקּוֹדֶשׁ וּבֵין {ק} קוֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים". **ב׳** הַחִיצוֹנָה {פרו}

---

[1] כך מנוקד בקאופמן וגם בפרמה.
[2] בפרמה מנוקד: "וְקָלְפֵּי". וכן להלן.
[3] כך כתוב ומנוקד בפרמה וכן ניקד קנ. אך כתיב קס+קיי הוא: "שלאשכרע" ובקיי מנוקד "שֶׁלְּאֶשְׁכָּרָע".
[4] ק כלפנינו. קיי: "ומזכירין". וכן להלן.
[5] ק כלפנינו, והניקוד לפי קאופמן. כנראה שבפרמה מנוקד: "מִכֵּנֶה". קיי: "מכני".
[6] כך כתוב ומנוקד בפרמה וכן ניקד קנ. אך כתיב קס+קיי הוא: "מנבז".
[7] בפרמה מנוקד: "הֶלְנֵי".
[8] כך כתוב ומנוקד בפרמה. וכן נוסח קיי. אך ק: "נֶפְרֶשֶׁת".
[9] קיי+קנ כלפנינו. קס: "לתולדותיו". וצ"ע.
[10] קיי+קנ כלפנינו. קס: "אביטס". וצ"ע. (אך לעיל פרק א׳ קס גרס: "אבטינס").
[11] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק: "הוּגְדָּס". קיי: "הוגרס".
[12] קיי+קנ כלפנינו. קס: "וְלֹא". וצ"ע.
[13] משלי י׳ ז׳
[14] ק+קיי ליתא: "נאמר".
[15] ק כלפנינו. קיי (כבתנ"ך): "וְשֵׁם".
[16] קיי כלפנינו. ק: "י"ג" (אך יש 11/12 הלכות).
[17] ק+קיי ליתא: "את".
[18] ק כלפנינו. קיי: "והתוודה".
[19] ק כלפנינו. קיי: "בשם".
[20] עד כאן הציטוט בקאופמן, "וגו'".
[21] קיי נוסף: **"שֶׁעָוִיתִי, שֶׁפָּשַׁעְתִּי, שֶׁחָטָאתִי לְפָנֶיךָ, אֲנִי וּבֵיתִי וּבְנֵי אַהֲרֹן עַם קְדוֹשֶׁיךָ. כַּכָּתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדָּךְ לֵאמֹר: "כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם, לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם וגו' <לִפְנֵי יי תִּטְהָרוּ" וְהֵן עוֹנִים אַחֲרָיו: "בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד">.**
[22] ק+קיי כלפנינו. סופר פרמה כתב את סימן ההלכה בשוליים.
[23] ק+קיי: "שֶׁהוּא מְמָרֵס".
[24] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?"הדובר"? וצ"ע. וכן להלן.
[25] בפרמה מנוקד: "יִקְרֹשׁ". עניין נוסף: קיי כלפנינו. קס+קיי: ?"יקדש"?. וצ"ע.
[26] נכתב בשוליים סמוך לשורה, ע"י הסופר. וכן ק+קיי.
[27] כך מנוקד בקאופמן וגם בפרמה.
[28] ק+קיי כלפנינו. אותיות "פר" מתוקנות ע"י סופר פרמה מאותיות "בי" שכתב בטעות.
[29] הושלם בשוליים צמוד לשורה, בידי הסופר. וכן ק+קיי.
[30] ק+קיי כלפנינו. ייתכן שבשוליים צמוד לשורה נכתבה "א" ונמחקה. וצ"ע.
[31] ק+קיי: "חָפַן".
[32] בפרמה מנוקד: "גוֹדְלוֹ".
[33] קיי+קנ כלפנינו: כתיב קס הוא: "והקטן".
[34] כך ניקד קנ. בפרמה מנוקד: "קוֹטְנוֹ". כתיב קס+קיי הוא: "קטנו".
[35] ק כלפנינו. קיי: "מידתה".
[36] ק+קיי: "הָיָה".
[37] שמות כו׳ לג׳

פְרוּפָה[1]«• מִן הַדָּרוֹם, וְהַפְּנִימִית מִן הַצָּפוֹן. מְהַלֵּךְ בֵּינֵיהֶן, עַ[ד][2]* שֶׁמַּגִּיעַ לַצָּפוֹן, הִגִּיעַ לַצָּפוֹן וְהָפַךְ פָּנָיו לַדָּרוֹם, הָלַךְ לִשְׂמאלוֹ עִם הַפָּרוֹכֶת[3]«, עַד שֶׁמַּגִּיעַ לָאָרוֹן. הִגִּיעַ לָאָרוֹן, נָתַן אֶת הַמַּחְתָּה בֵּין שְׁנֵי הַבַּדִּים. צָבַר אֶת הַקְּטֹרֶת עַל גַּבֵּי גֶחָלִים, וְנִתְמַלֵּא הַבַּיִת עָשָׁן. יָצָא וּבָא לוֹ {כ} כְּדֶרֶךְ בֵּית כְּנִיסָתוֹ, מִתְפַּלֵּל תְּפִילָּה קְצָרָה בַּבַּיִת הַחִיצוֹן, וְלֹא הָיָה[4]* מַאֲרִיךְ, שֶׁלֹּא {להב} לְהַבְעִית אֶת יִשְׂרָאֵל. **ג׳** מִשֶּׁנִּיטַּל {א}[5]* הָאָרוֹן, אֶבֶן הָיְתָה שָׁם מִימוֹת הַנְּבִיאִים {ה} הָרִאשׁוֹנִים, וּשְׁתִיָּיה נִקְרֵאת, גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת, וְעָלֶיהָ הָיָה נוֹתֵן. **ד׳** נָטַל אֶת הַדָּם מִמִּי שֶׁהוּא מְמָרֵס בּוֹ, נִכְנַס לִמְקוֹם שֶׁנִּכְנַס[6]*, וְעָמַד לִמְקוֹם[7]^• שֶׁעָמַד, וְהִזָּה מִמֶּנּוּ אַחַת לְמַעְלָן וְשֶׁבַע לְמַטָּן, וְלֹא הָיָה מִתְכַּוֵּון לְהַזּוֹת לֹא לְמַעְלָן וְלֹא לְמַטָּן, אֶלָּא כְּמַצְלִיף. וְכָךְ הָיָה מוֹנֶה: אַחַת[8]« אַחַת וְאַחַת[9]«, אַחַת וּשְׁתַּיִם, אַחַת וְשָׁלֹשׁ, אַחַת וְאַרְבַּע, {א} אַחַת וְחָמֵשׁ, אַחַת וְשֵׁשׁ, אַחַת וָשֶׁבַע. יָצָא וְהִנִּיחוֹ עַל כַּן הַזָּהָב[10]« שֶׁהָיָה בַהֵיכָל. **ה׳** הֵבִיאוּ לוֹ אֶת הַשָּׂעִיר, שְׁחָטוֹ וְקִיבֵּל[11]«• בַּמִּזְרָק אֶת דָּמוֹ. נִכְנַס[12]« בִּמְקוֹם[13]«• שֶׁנִּיכְנַס וְעָמַד {בם} בִּמְקוֹם שֶׁעָמַד, וְהִזָּה מִמֶּנּוּ אַחַת לְמַעְלָן וְשֶׁבַע לְמַטָּן, וְלֹא הָיָה מִתְכַּוֵּון[14]« לְהַזּוֹת לֹא לְמַעְלָן וְלֹא לְמַטָּן, אֶלָּא כְּמַצְלִיף. וְכָךְ הָיָה מוֹנֶה. יָצָא וְהִינִּיחוֹ עַל כַּן הַשֵּׁינִי[15]«• שֶׁהָיָה {ב} בַהֵיכָל[16]*. ר׳ יְהוּדָ|ה| או|מֵר|: לֹא הָיָה שָׁם אֶלָּא כַן {א} אֶחָד בִּלְבַד. **ו׳** נָטַל דַּם הַפָּר וְהִנִּיחַ דַּם הַשָּׂעִיר, וְהִזָּה מִמֶּנּוּ עַל הַפָּרוֹכֶת שֶׁכְּנֶגֶד הָאָרוֹן מִבַּחוּץ, אַחַת לְמַעְלָן וְשֶׁבַע לְמַטָּן, וְלֹא הָיָה מִתְכַּוֵּון לְהַזּוֹת לֹא לְמַעְלָן וְלֹא {למ} לְמַטָּן, אֶלָּא כְמַצְלִיף. וְכָךְ הָיָה מוֹנֶה. נָטַל {ד} דַּם הַשָּׂעִיר וְהִנִּיחַ דַּם הַפָּר, וְהִזָּה מִמֶּנּוּ עַל הַפָּרוֹכֶת שֶׁכְּנֶגֶד הָאָרוֹן מִבַּחוּץ, אַחַת {למע} לְמַעְלָן וְשֶׁבַע לְמַטָּן, וְלֹא הָיָה מִתְכַּוֵּון (לא)[17]* לְהַזּוֹת לֹא לְמַעְלָן וְלֹא לְמַטָּן, אֶלָּא כְּמַצְלִיף. וְכָךְ הָיָה מוֹנֶה. עֵירָה דַם הַפָּר לְתוֹךְ דַּם[18]« {הש} הַשָּׂעִיר, וְנָתַן אֶת הַמָּלֵא בְתוֹךְ הָרֵיקָן[19]^. ״וְיָצָא אֶל הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי יי וְכִפֶּר עָלָיו״[20]° זֶה מִזְבַּח[21]« הַזָּהָב. **ז׳** הִתְחִיל מְחַטֵּא וְיוֹרֵד. מֵאֵיכָן הוּא מַתְחִיל? מִקֶּרֶן מִזְרָחִית צְפוֹנִית, צְפוֹנִית מַעֲרָבִית, מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית, {דרו} דְּרוֹמִית מִזְרָחִית, מָקוֹם שֶׁהוּא מַתְחִיל {ב} בַּחַטָּאת עַל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן, שָׁם הוּא גוֹמֵר עַל מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי. ר׳ אֱלִיעֶזֶר או|מֵר|: בִּמְקוֹמוֹ הָיָה עוֹמֵד וּמְחַטֵּא. עַל[22]^ כּוּלָּם הוּא נוֹתֵן {מ} מִלְּמַטָּן לְמַעְלָן, חוּץ מִזּוֹ שֶׁהָיְתָה לְפָנָיו, שֶׁהוּא[23]^• נוֹתֵן מִלְּמַעְלָן לְמַטָּן. **ח׳** הִיזָּה עַל טְהָרוֹ שֶׁלַּמִּזְבֵּחַ שֶׁבַע פְּעָמִים. שִׁירֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד מַעֲרָבִי[24]« שֶׁלְּמִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן, וְשֶׁלְּמִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד הַדְּרוֹמִי[25]«. אֵלּוּ וָאֵלּוּ מִתְעָרְבִין בְּאַמָּה[26]# וְיוֹצְאִין לְנַחַל קִדְרוֹן, וְנִמְכָּרִים לַגַּנָּנִים לְזֶבֶל, וּמוֹעֲלִין בָּהֶן. **ט׳** כָּל מַעֲשֵׂה יוֹם {ה} הַכִּיפּוּרִים הָאָמוּר עַל הַסֵּדֶר[27]^•. הִקְדִּים מַעֲשֶׂה לַחֲבֵירוֹ, לֹא עָשָׂה כְלוּם. הִקְדִּים דַּם[28]* הַשָּׂעִיר לְדַם הַפָּר, יַחְזוֹר וְיַזֶּה מִדַּם הַשָּׂעִיר לְאַחַר[29]« דַּם הַפָּר. אִם עַד שֶׁלֹּא גָמַר אֶת הַמַּתָּנוֹת {ש} שֶׁבִּפְנִים[30]« נִשְׁפַּךְ הַדָּם, יָבִיא דָם אַחֵר וְיַחְזוֹר וְיַזֶּה כַתְּחִילָּה מִבִּפְנִים. וְכֵן בַּהֵיכָל, וְכֵן {בם} בְּמִזְבַּח הַזָּהָב, שֶׁכּוּלָּם כַּפָּרָה וְכַפָּרָה בִּפְנֵי עַצְמָן. ר׳ <אֱ>לְעָזָר וּ|רְבִּי| שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: {ממק} מִמָּקוֹם שֶׁפָּסַק, מִשָּׁם הוּא מַתְחִיל.

הל׳ ט׳ פרק ו׳

שְׁנֵי שְׂעִירֵי יוֹם הַכִּיפּוּרִים, מִצְוָותָן שֶׁיְּהוּ שָׁוִין בְּמַרְאֶה וּבְקוֹמָה וּבְדָמִים וּלְקִיחָתָן[31]«• כְּאַחַת». אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן שָׁוִין, כְּשֵׁירִין. לָקַח אֶחָד הַיּוֹם וְאֶחָד לְמָחָר, כְּשֵׁירִין. מֵת אֶחָד מֵהֶן, אִם עַד שֶׁלֹּא הִגְרִיל מֵת, יִקַּח זוּג {ל} לַשֵּׁינִי; וְאִם מִשֶּׁהִגְרִיל מֵת, יָבִיא שְׁנַיִם {ו} וְיַגְרִיל עֲלֵיהֶן כַּתְּחִילָּה. **ב׳** וְיוֹמַר[32]*: אִם שֶׁלַּשֵּׁם מֵת: ״זֶה שֶׁעָלָה עָלָיו הַגּוֹרָל {ל} ״לַשֵּׁם״ יִתְקַיֵּים תַּחְתָּיו״; וְאִם שֶׁלַּעֲזָאזֵל מֵת: ״זֶה שֶׁעָלָה עָלָיו הַגּוֹרָל ״לַעֲזָאזֵל״ יִתְקַיֵּים תַּחְתָּיו״. וְהַשֵּׁנִי יִרְעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב וְיִמָּכֵר, וְיִפְּלוּ דָמָיו לִנְדָבָה, שֶׁאֵין חַטַּאת צִיבּוּר

---

[1] קי+קנ כלפנינו. קס: ?״פרוסה״?.
[2] ק+קי כלפנינו. אות ״ד״ תלוייה, כנראה ע״י הסופר.
[3] קנ כלפנינו. קס: ״הפורכת״. קי: ״הפרכות״.
[4] ק+קי כלפנינו. מילה זו וכן אותיות ״מא״ שבתחילת המילה הבאה כתב הסופר על גבי מחיקת מילה שכתב בטעות. מילה זו התחילה באות ״ל״ ושמא הייתה (בטעות) ״להבעית״.
[5] שומר שורה שלא כמילה הבאה. ק+קי כמילה הבאה: ״הארון״.
[6] ק+קי כלפנינו. נראות שאותיות ״שנ״ כתב הסופר ע״ג המחק. וצ״ע.
[7] ק+קי: ״בִּמְקוֹם״ (וכן פרמה להלן).
[8] קי(+קנ?) כלפנינו. קס ליתא ״אחת״ (וכנראה נשמט מחמת הדומות).
[9] קי+קנ כלפנינו. קס ״אחת אחת״ וכן להלן ״אחת שתים״ וכו׳, כולם בלא וא״ו חיבור.
[10] קי+קנ כלפנינו. קס ליתא ״הזהב״.
[11] קי(+קנ?) כלפנינו. קס: ״וְזָרַק אֶת דָמוֹ״. וצע״ג.
[12] קי כלפנינו. ק: ליתא ״נכנס למקום שנכנס״ (ואולי נשמט).
[13] קי: ״למקום״, (וכן פרמה לעיל). ק: ליתא ״נכנס למקום שנכנס״.
[14] קנ כלפנינו. לא ברור מה כתב קס. אך לעיל ולהלן קס גרס כלפנינו. (קי יש השמטה).
[15] קי+קנ כלפנינו. קס ליתא ״השני״.
[16] ק+קי כעין שלפנינו. אות ״כ״ מתוקנת ע״י הסופר מאות ״ל״ שכתב בטעות.
[17] סומן למחיקה, כנראה בידי הסופר. וכן ק+קי ליתא.
[18] קי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״דם״.
[19] ק+קי: ״הָרֵיקָם״.
[20] ויקרא טז׳ יח׳
[21] קי+קנ כלפנינו. קס: ״המזבח הזהב״.
[22] ק+קי: ״ועל״.
[23] ק+קי: ״שֶׁהָיָה״.
[24] קי+קנ כלפנינו. קס: ״המערבית״.
[25] קנ כלפנינו. קס: ״הדרומית״. קי: ״דרומי״.
[26] בפרמה מנוקד: ״בָּאָמָּה״.
[27] ק+קי: ״סֵדֶר״.
[28] ק+קי כלפנינו. אות ״ס״ מוזרה, ספק בידי מי נכתבה והאם היא מתוקנת.
[29] קי כלפנינו. ק: ״וְאַחַר/ואחד״.
[30] קי כלפנינו. ק: ״מִבִּפְנִים״.
[31] קי+קנ כלפנינו. קס: ״ובלקיחתן באחת״.
[32] מגיה מאוחר כתב בשוליים: ״ויאמר״.

מֵתָה. רְ׳ יְהוּדָ|ה אוֹמֵ|ר: תָּמוּת. וְעוֹד אָמַ|ר רְ׳ יְהוּדָ|ה: נִשְׁפַּךְ הַדָּם, יָמוּת הַמִּשְׁתַּלֵּחַ; מֵת הַמִּשְׁתַּלֵּחַ, יִשָּׁפֵךְ הַדָּם. **ג׳** בָּא לוֹ אֵצֶל שָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ וְסָמַךְ שְׁתֵּי יָדָיו עָלָיו וְנִתְוַדָּה. וְכָךְ הָיָה אוֹמֵ|ר: אָנָּא הַשֵּׁם, עָווּ, פָּשְׁעוּ, חָטְאוּ לְפָנֶיךָ עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל. אָנָּא הַשֵּׁם[1]«•, כַּפֵּר נָא וגו׳[2]«•. **[ד׳]**[3]* מְסָרוֹ לְמִי שֶׁהוּא[4]« מוֹלִיכוֹ. הַכֹּל כְּשֵׁרִים לְהוֹלִיכוֹ, אֶלָּא שֶׁעָשׂוּ כֹּהֲנִים גְּדוֹלִים$ קֶבַע, וְלֹא הָיוּ מַנִּיחִין[5]^• יִשְׂרָאֵל לְהוֹלִיכוֹ. אָמַ|ר רְ׳ יוֹסֵה: מַעֲשֶׂה וְהוֹלִיכוֹ עַרְשָׁאלָא[6]«• מִצִּיפּוֹרִי[7]#^•, וְיִשְׂרָאֵל הָיָה. **ה׳** וְכֶבֶשׁ עוֹשִׂין לוֹ מִפְּנֵי הַבַּבְלִיִּים[8]«•, שֶׁהָיוּ {מתל} מְתַלְּשִׁין בִּשְׂעָרוֹ, וְאוֹמְ|רִין לוֹ: "טוֹל וְצֵא, טוֹל וְצֵא!" יִקְרֵי[9]«# יְרוּשָׁלַם מְלַוִּין אוֹתוֹ עַד סוּכָּה הָרִאשׁוֹנָה. עֶשֶׂר סוּכּוֹת מִירוּשָׁלַם וְעַד צוֹק[10]#, תִּשְׁעִים רֵיס[11]#, שִׁבְעָה וּמַחְצָה לְכָל מִיל. **ו׳** עַל כָּל סוּכָּה וְסוּכָּה אוֹמְרִין לוֹ: "הֲרֵי מָזוֹן וַהֲרֵי מַיִם". וּמְלַוִּין אוֹתוֹ מִסּוּכָּה לְסוּכָּה, חוּץ מִן הָאַחֲרוֹן שֶׁבָּהֶם, שֶׁאֵינוּ מַגִּיַע עִימּוֹ לַצּוֹק, אֶלָּא עוֹמֵד מֵרָחוֹק וְרוֹאֶה אֶת מַעֲשָׂיו. **ז׳** וּמָה הָיָה עוֹשֶׂה? חָלַק לָשׁוֹן שֶׁלִּזְּהוֹרִית, חֶצְיוֹ קָשַׁר בַּסֶּלַע וְחֶצְיוֹ קָשַׁר בֵּין קַרְנָיו, וְדוֹחֲפוֹ לַאֲחוֹרָיו; מִתְגַּלְגֵּל וְיוֹרֵד, וְלֹא הָיָה מַגִּיַע לְמַחֲצִית הָהָר, עַד שֶׁהוּא נֶעֱשֶׂה אֵיבָרִים אֵיבָרִים. בָּא וְיָשַׁב לוֹ תַּחַת סוּכָּה הָאַחֲרוֹנָה, עַד שֶׁתֶּחְשַׁךְ. מֵאֵמָתַי מְטַמֵּא[12]«• בְּגָדִים? מִשֶּׁיֵּצֵא חוֹמַת[13]« {ירוש} יְרוּשָׁלַם. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵ|ר: מִשְּׁעַת דְּחִיָּיתוֹ לַצּוֹק. **ח׳** בָּא לוֹ אֵצֶל הַפַּר וְאֵצֶל הַשָּׂעִיר {הנ} הַנִּשְׂרָפִין[14]*. קְרָעָן וְהוֹצִיא אֶת אֵימוּרֵיהֶם, {נת} נְתָנָן בַּמֶּגֶס[15]# וְהִקְטִירָן עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ. קְלָעָן[16]$*• בַּמַּקְלוֹת$ וְהוֹצִיאָן לְבֵית הַשְּׂרֵיפָה. מֵאֵמָתַי {מ} מְטַמְּאִין בְּגָדִים? מִשֶּׁיֵּצְאוּ חוֹמַת« הָעֲזָרָה. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵ|ר: מִשֶּׁיִּיצַּת הָאוּר בְּרוּבָּן. **ט׳** אָמְרוּ לוֹ לְכֹהֵן גָּדוֹל: הִגִּיַע שָׂעִיר לַמִּדְבָּר. {ומ} וּמְנַיִין הָיוּ יוֹדְעִים שֶׁהִגִּיַע שָׂעִיר לַמִּדְבָּר? דִּידְכָאוֹת[17]#^ הָיוּ עוֹשִׂין, וּמְנִיפִין בַּסּוּדָרִין, {וי} וְיוֹדְעִין שֶׁהִגִּיַע שָׂעִיר לַמִּדְבָּר. **י׳** אָמַר רְ׳ יְהוּדָה: וַהֲלֹא סִימָן גָּדוֹל הָיָה לָהֶם? שְׁלֹשֶׁת מִילִין מִירוּשָׁלַם וְעַד בֵּית חֲרוּרוֹ$; הוֹלְכִים מִיל, וְחוֹזְרִים [מִיל][18]*, וְשׁוֹהִים כְּדֵי מִיל, וְיוֹדְעִין שֶׁהִגִּיַע שָׂעִיר לַמִּדְבָּר[19]«•.

הל׳ י׳

פרק ז׳

בָּא לוֹ כֹּהֵן גָּדוֹל לִקְרוֹת. אִם רוֹצֶה בְּבִגְדֵי בוּץ קוֹרֵא, וְאִם לָאו, בְּאִסְטְלִית הַלָּבָן[20]^• מִשֶּׁלּוֹ. חַזַּן {ה} הַכְּנֶסֶת נוֹטֵל סֵפֶר תּוֹרָה, וְנוֹתְנוֹ לְרֹאשׁ הַכְּנֶסֶת, רֹאשׁ הַכְּנֶסֶת נוֹתְנוֹ לַסֶּגֶן, וְהַסֶּגֶן נוֹתְנוֹ לְכֹהֵן {ג} גָּדוֹל. כֹּהֵן גָּדוֹל עוֹמֵד וּמְקַבֵּל וְקוֹרֵא עוֹמֵד, וְקוֹרֵא "אַחֲרֵי מוֹת" וְ"אַךְ בֶּעָשׂוֹר". וְגוֹלֵל אֶת הַתּוֹרָה וּמַנִּיחָהּ בְּחֵיקוֹ, וְאוֹמֵר: "יָתֵר מִמַּה {ש} שֶׁקָּרִיתִי לִפְנֵיכֶם, כָּתוּב. "וּבֶעָשׂוֹר" שֶׁבְּחוּמַּשׁ[21]#• הַפִּיקוּדִים[22]#, קוֹרֵא עַל פֶּה. מְבָרֵךְ[23]^ עָלֶיהָ שְׁמֹנֶה בְּרָכוֹת: עַל הַתּוֹרָה, וְעַל הָעֲבוֹדָה, וְעַל הַהוֹדָיָה, וְעַל מְחִילַת הֶעָוֹון, וְעַל הַמִּקְדָּשׁ, וְעַל יִשְׂרָאֵל, וְעַל הַכֹּהֲנִים, וְעַל שְׁאָר הַתְּפִילָּה. הָרוֹאֶה כֹּהֵן גָּדוֹל כְּשֶׁהוּא[24]« קוֹרֵא, אֵינוּ רוֹאֶה פַּר וְשָׂעִיר הַנִּשְׂרָפִים, הָרוֹאֶה פַּר וְשָׂעִיר הַנִּשְׂרָפִים, {א} אֵינוּ רוֹאֶה כֹּהֵן גָּדוֹל כְּשֶׁהוּא« קוֹרֵא. לֹא מִפְּנֵי שֶׁאֵינוּ רַשַּׁיִ, אֶלָּא שֶׁהָיְתָה דֶּרֶךְ {רחו} רְחוֹקָה, וּמְלֶאכֶת שְׁנֵיהֶם הָיְתָה כְּאַחַת. **ב׳** וְאִם בְּבִגְדֵי בוּץ קָרָא, קִידֵּשׁ יָדָיו {ו} וְרַגְלָיו וּפָשַׁט, יָרַד וְטָבַל, עָלָה וְנִסְתַּפַּג. הֵבִיאוּ לוֹ בִּגְדֵי זָהָב, וְלָבַשׁ, קִידֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו. **ג׳** יָצָא וְעָשָׂה אֶת אֵילוֹ וְאֶת אֵיל הָעָם, וְאֶת שִׁבְעַת כְּבָשִׂים תְּמִימִים. דִּבְרֵ|י רְ׳ אֱלִיעֶזֶר. רְ׳ עֲקִיבָ|ה אוֹמֵ|ר: עִם תָּמִיד שֶׁלַּשַּׁחַר הָיוּ קְרֵיבִים. וּפַר[25]«• הָעוֹלָה וְשָׂעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בַחוּץ[26]^• עִם תָּמִיד שֶׁלְּבֵין הָעַרְבַּיִם[27]*. קִידֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו וּפָשַׁט, יָרַד וְטָבַל וְעָלָה וְנִסְתַּפַּג. הֵבִיאוּ לוֹ בִּגְדֵי לָבָן, וְלָבַשׁ, קִידֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו. **ד׳** נִכְנַס לְהוֹצִיא אֶת הַכַּף וְאֶת הַמַּחְתָּה. קִידֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו וּפָשַׁט, יָרַד וְטָבַל, עָלָה וְנִסְתַּפַּג. הֵבִיאוּ לוֹ בִּגְדֵי זָהָב וְלָבַשׁ[28]«•, קִידֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו. **ה׳** נִכְנַס וְהִקְטִיר[29]« אֶת הַקְּטֹרֶת שֶׁלְּבֵין הָעַרְבַּיִם, וְהֵטִיב[30]« אֶת הַנֵּירוֹת. קִידֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו וּפָשַׁט. הֵבִיאוּ לוֹ בִּגְדֵי עַצְמוֹ, וְלָבַשׁ. מְלַוִּים אֹתוֹ עַד בֵּיתוֹ. וְיוֹם טוֹב הָיָה[31]«• עוֹשֶׂה לְכָל אוֹהֲבָיו, שֶׁיָּצָא בְשָׁלוֹם. **ו׳** כֹּהֵן גָּדוֹל מְשַׁמֵּשׁ[32]«• בִּשְׁמוֹנָה כֵלִים, וְהַהֶדְיוֹט בְּאַרְבָּעָה: בִּכְתֹנֶת [33]*

---

[1] ק כלפנינו. וכאן מסתיים הציטוט "וגו'". קיי: "בשם".

[2] קיי נוסף: **"לָעֲוֹנוֹת וְלַפְּשָׁעִים וְלַחֲטָאִים שֶׁעָווּ, וְשֶׁפָּשְׁעוּ וְשֶׁחָטְאוּ לְפָנֶיךָ, עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל. כַּכָּתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדָּךְ לֵאמֹר: "כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם, לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי י"י תִּטְהָרוּ" וְהֵם עוֹנִין אַחֲרָיו: "בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד".**

[3] נתלה ע"י הסופר מעל מלת "וגו'". וכן קיי. ובקאופמן סימן ההלכה "ד" מתוקן מתוך "וגו'". אך ממִספור שאר ההלכות בקאופמן מתברר שגם בקאופמן חייב להיות שכאן הלכה ד.

[4] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁהוֹלִיכוֹ".

[5] ק+קיי נוסף: "אֶת".

[6] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי: "ערשלה". ק: "עַד-שְׁאלָא". וצ"ע.

[7] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: "מִצִּיפּוֹרִין".

[8] קיי+קנ כלפנינו. קס (אולי): ?"הכלביים"??.

[9] כך כתוב ומנוקד בפרמה. וכן נוסח קיי. קס: "יקרא" (וייתכן שזה שינוי כתיב בלבד). ונקדן קאופמן גרס וניקד: "יַקִּרֵי".

[10] בפרמה מנוקד: "צוּק". וכן בסמוך.

[11] כך מנוקד בפרמה. אך בקאופמן: ספק אם "צי" מנוקדת בחיריק או בצירי.

[12] קיי כלפנינו. ק: "מְטַמְּאִין".

[13] קיי כלפנינו. ק: "לְחוֹמַת". וכן להלן.

[14] ק+קיי כלפנינו. ספק רחוק אולי מילה זו כתב הסופר ע"ג המחק.

[15] בפרמה מנוקד: "בַּמְּגֶס".

[16] ק+קיי כלפנינו. מגיה מאוחר(?) בפרמה כתב בשוליים: "תלאן".

[17] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק: "דִּידְכָּאיוֹת" (אך אולי: "דִּירְכָּאיוֹת"). קיי: "דידכיות".

[18] נתלה בין השורות, כנראה ע"י הסופר. וכן ק+קיי.

[19] ק כלפנינו. קיי נוסף: **"אָמַר רְ' יִשְׁמָעֵאל: וַהֲלֹא סִימָן גָּדוֹל אַחֵר הָיָה לָהֶן: לָשׁוֹן שֶׁל זְהוֹרִית הָיָה קָשֵׁר עַל פִּתְחוֹ שֶׁל הֵיכָל וְכֵיוָן שֶׁהִגִּיַע הַשָּׂעִיר לַמִּדְבָּר הָיָה הַלָּשׁוֹן מַלְבִּין שֶׁנֶּאֱמַ|ר: "אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם כַּשָּׁנִים, כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ"".**

[20] ק+קיי: "לָבָן".

[21] בפרמה מנוקד: "שֶׁבְּחוֹמֶשׁ".

[22] כך כתוב ומנוקד בפרמה, וכן הכתיב קס+קיי. קנ גרס וניקד: "הַפְּקוּדִים". וייתכן שכך יש לנקד גם את הכתיב "הַפִּיקוּדִים".

[23] ק+קיי: "וּמְבָרֵךְ".

[24] קיי כלפנינו. קס: "שהוא". וכן בסמוך.

[25] קיי: "פר". ק: "אֲבָל פַּר".

[26] ק+קיי נוסף: "הָיוּ קְרֵיבִין".

[27] הסופר כתב "ן" ותיקן ל- "ם".

[28] קיי+קנ כלפנינו. קס: "הביאו לו בגדי זהב בגדי לבן קידש ידיו ורגליו". וצ"ע האם זו סתם טעות או כפל גרסה.

[29] קיי כלפנינו. ק: "לְהַקְטִיר".

[30] קיי כלפנינו. ק: "וּלְהֵטִיב".

[31] קיי+קנ כלפנינו ("היה עושה"). קס: "עָשָׂה".

[32] קיי כלפנינו. ק: "מִשְׁתַּמֵּשׁ".

[33] בתחתית העמודה כתוב ניסוי קולמוס(?), כנראה בידי מגיה מאוחר: "יעקב: ראובן שמעון לוי ויהודה דן ונפתלי :גד ?ואשר?: יוסף בנימן: שבטי ישראל".

וּמִכְנָסַיִם[1]^, בְּמִצְנֶפֶת וְאַבְנֵט[2]». מוֹסִיף עָלָיו כֹּהֵן גָּדוֹל: חוֹשֶׁן וְאֵפוֹד וּמְעִיל וְצִיץ. בְּאֵלּוּ {נש} נִשְׁאָלִים בְּאוּרִים וְתוּמִּים. וְאֵינָן נִשְׁאָלִים בָּהֶן לַהֶדְיוֹט, אֶלָּא לַמֶּלֶךְ וּלְבֵית דִּין, וּלְמִי {שצ} שֶׁצּוֹרֶךְ הַצִּיבּוּר בּוֹ. **הל' ו'**

פרק ח' יוֹם הַכִּיפּוּרִים

אָסוּר בַּאֲכִילָה וּבִשְׁתִיָּיה וּבְרְחִיצָה וּבִיסִיכָה$ וּבְנְעִילַת הַסַּנְדָּל וּבְתַשְׁמִישׁ הַמִּיטָּה. הַמֶּלֶךְ וְהַכַּלָּה יִרְחֲצוּ אֶת פְּנֵיהֶם, וְהַחַיָּה תִנְעוֹל {א} אֶת הַסַּנְדָּל, דִּבְרֵי|ו רְ' אֱלִיעֶזֶר|ו. וַחֲכָמִי|ם| אוֹסְרִין. **ב'** הָאוֹכֵל בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים כְּכוֹתֶבֶת הַגַּסָּה כָּמוֹהָ וּכְגַרְעִינָתָהּ[3]^, (זכ!)[4]* וְהַשּׁוֹתֶה כִּמְלֹא$ לוּגְמָיו, חַיָּיב. כָּל הָאֳכָלִים מִצְטָרְפִין לְכַכּוֹתֶבֶת[5]», וְכָל הַמַּשְׁקִין מִצְטָרְפִין לְכִמְלֹא[6]» לוּגְמָיו. אָכַל[7]^• וְשָׁתָה^ אֵינָן$ מִצְטָרְפִין. **ג'** אָכַל וְשָׁתָה בְּהֶעְלֵם[8]# אֶחָד, אֵינוּ חַיָּיב אֶלָּא [חַטָּאת][9]* אַחַת. אָכַל וְעָשָׂה מְלָאכָה, חַיָּיב שְׁתֵּי חַטָּאוֹת. אָכַל אֳכָלִין שֶׁאֵינָן רְאוּיִן לַאֲכִילָה, שָׁתָה מַשְׁקִין שֶׁאֵינָן רְאוּיִן לִשְׁתִיָּיה, שָׁתָה$ צִיר[10] אוֹ {מור} מוּרְיָיס, פָּטוּר. תִּינוֹקוֹת[11]^, אֵין מְעַנִּין אוֹתָן בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים, אֲבָל מְחַנְּכִין אוֹתָן קוֹדֶם שָׁנָה[12]^ וְקוֹדֶם שְׁתַּיִם[13]», בִּשְׁבִיל שֶׁיְּהוּ רְגִילִים לַמִּצְוֹות$. **ד'** עֻבָּרָה[14]#$ שֶׁהֵרִיחָה, מַאֲכִילִין אוֹתָהּ עַד שֶׁתָּשׁוּב נַפְשָׁהּ. חוֹלֶה, מַאֲכִילִין אוֹתוֹ עַל פִּי בְקִיִּין; אִם אֵין שָׁם בְּקִיִּים, {מ} מַאֲכִילִין אוֹתוֹ עַל פִּי עַצְמוֹ, עַד שֶׁיֹּאמַר דַּיִי$. **ה'** מִי שֶׁאֲחָזוֹ בוּלְמוֹס[15]#, {מא} מַאֲכִילִין אוֹתוֹ אֲפִילּוּ דְּבָרִים טְמֵאִים, עַד שֶׁיֵּאוֹרוּ עֵינָיו. מִי שֶׁנְּשָׁכוֹ כֶּלֶב שׁוֹטֶה, אֵין מַאֲכִילִין אֹתוֹ מֵחֲצַר כָּבֵד[16]^ שֶׁלּוֹ. רִבִּי מַתְיָה[17]»• בֶּן חָרָשׁ מַתִּיר. וְעוֹד אָמַ|ר|ו רְ' מַתְיָה»• בֶּן חָרָשׁ: הַחוֹשֵׁשׁ בְּפִיו$, מְטִילִין (בתוכה) [בְּתוֹכוֹ][18]*• סַם בַּשַּׁבָּת מִפְּנֵי שֶׁהוּא סְפֵק נְפָשׁוֹת, שֶׁכָּל[19]^• סְפֵק נְפָשׁוֹת דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת. **ו'** מִי שֶׁנָּפְלָה עָלָיו מַפּוֹלֶת, סָפֵק הוּא שָׁם, סָפֵק אֵינוּ שָׁם, סָפֵק חַי, סָפֵק {מ} מֵת, סָפֵק נָכְרִי[20]©, סָפֵק יִשְׂרָאֵל, מְפַקְּחִים עָלָיו. מְצָאוּהוּ[21]* חַי, מְפַקְּחִין עָלָיו, וְאִם מֵת, יַנִּיחוּהוּ. **ז'**[22]* חַטָּאת וְאָשָׁם וַודַּיִי, מְכַפְּרִין. מִיתָה וְיוֹם הַכִּיפּוּרִים, מְכַפְּרִין עִם הַתְּשׁוּבָה. הַתְּשׁוּבָה מְכַפֶּרֶת עַל עֲבֵירוֹת הַקַּלּוֹת[23]», עַל[24]»• עֲשֵׂה וְעַל לֹא תַעֲשֶׂה; וְעַל הַחֲמוּרוֹת הִיא תוֹלָה, עַד שֶׁיָּבֹא יוֹם הַכִּיפּוּרִים וִיכַפֵּר. **ח'** הָאוֹמֵר: "אֶחֱטָא[25] וְאָשׁוּב, אֶחֱטָא וְאָשׁוּב", אֵין מַסְפִּיקִין בְּיָדוֹ (אין)[26]* לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה. "אֶחֱטָא, וְיוֹם הַכִּיפּוּרִים [מְכַפֵּר][27]*", אֵין יוֹם הַכִּיפּוּרִים מְכַפֵּר. עֲבֵירוֹת שֶׁבֵּין אָדָם {למק} לַמָּקוֹם, יוֹם הַכִּיפּוּרִים מְכַפֵּר, וְשֶׁבֵּין[28]^• אָדָם לַחֲבֵירוֹ, אֵין יוֹם הַכִּיפּוּרִים מְכַפֵּר, עַד שֶׁיְּרַצֶּה אֶת חֲבֵירוֹ. **ט'** אֶת זוֹ דָּרַשׁ רְ' <אֶ>לְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה: "מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי {א} יי תִּטְהָרוּ"[29]°, עֲבֵירוֹת שֶׁבֵּין אָדָם לַמָּקוֹם, {י} יוֹם הַכִּיפּוּרִים מְכַפֵּר; וְשֶׁבֵּינוֹ$ לְבֵין חֲבֵירוֹ, אֵין יוֹם הַכִּיפּוּרִים מְכַפֵּר, עַד שֶׁיְּרַצֶּה אֶת חֲבֵירוֹ. **י'** אָמַ|ר|ו רְ' עֲקִיבָ|ה|ו: אַשְׁרֵיכֶם יִשְׂרָאֵל! לִפְנֵי מִי אַתֶּם מִיטַּהֲרִים, וּמִי {מ} מְטַהֵר אֶתְכֶם? אֲבִיכֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם, שֶׁנֶּאֱמַ|ר|ו[30]°: {וזר} "וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם"[31]^•. וְאוֹמֵ|ר|ו[32]°: "מִקְוֵה יִשְׂרָאֵל יי", מָה הַמִּקְוֶה[33]» מְטַהֵר אֶת הַטְּמֵאִים, אַף הַקָּ'בָּ'הֵ מְטַהֵר אֶת יִשְׂרָאֵל.

חסלת כיפורים

מסכת שקלים

בְּאֶחָד בְּאָדָר, מַשְׁמִעִין[34]» עַל הַשְּׁקָלִים וְעַל הַכִּלְאַיִם. וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ, קוֹרִין אֶת הַמְּגִילָּה בַּכְּרַכִּים, וּמְתַקְּנִים אֶת הַדְּרָכִים וְאֶת הָרְחוֹבוֹת, וְאֶת מִקְווֹת הַמַּיִם, וְעוֹשִׂין כָּל צוֹרְכֵי הָרַבִּים, וּמְצַיְּינִין עַל$ הַקְּבָרוֹת, {וי} וְיוֹצְאִים אַף עַל הַכִּלְאַיִם. **ב'** אָמַ|ר|ו רְ' יְהוּדָ|ה|ו: בָּרִאשׁוֹנָה, הָיוּ עוֹקְרִין וּמַשְׁלִיכִין לִפְנֵיהֶם. מִשֶּׁרַבּוּ עוֹבְרֵי עֲבֵירָה, הָיוּ מַשְׁלִיכִין {הת}[35]* לַדְּרָכִים[36]*; הִתְקִינוּ שֶׁיְּהוּ מְבַקְּרִין אֶת כָּל הַשָּׂדֶה. **ג'** בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ, שׁוּלְחָנוֹת יוֹשְׁבִים[37]» בַּמְּדִינָה. בְּעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה[38]*, יָשְׁבוּ בַּמִּקְדָּשׁ; מִשֶּׁיָּשְׁבוּ בַּמִּקְדָּשׁ, הִתְחִילוּ {למ} לְמַשְׁכֵּן. אֶת מִי מְמַשְׁכְּנִים? לְוִיִּם וְיִשְׂרָאֵל$,

---

[1] ק+קי: "וּבְמִכְנָסַיִים".
[2] קס כלפנינו. קי+קנ: "וּבְאַבְנֵט".
[3] ק+קי: ק: "וּכְגַלְעִינָתָהּ". קי: "וכגלענתה".
[4] ספק "כ" או "ב". וכנראה סומן למחיקה. ק+קי ליתא.
[5] קי+קנ כלפנינו. קס: ללא "ל".
[6] קי+קנ כלפנינו. קס: ללא "ל".
[7] ק+קי: "הָאוֹכֵל וְהַשּׁוֹתֶה".
[8] בפרמה מנוקד: "בְּהֶעָלֵם".
[9] נוסף בין השורות, כנראה ע"י הסופר. וכן ק+קי.
[10] כך מנוקד בקאופמן וגם בפרמה.
[11] ק+קי: "הַתִּינוֹקוֹת".
[12] קס+קי: "לשנה" (אך קנ כלפנינו).
[13] ק כלפנינו. קי: "לשתים".
[14] כך הכתיב גם ק+קי. ניקדתי לפי פרמה. אך קנ ניקד: "עֻבָּרָה".
[15] בפרמה מנוקד: "בּוּלְמוֹס".
[16] ק+קי: "הַכָּבֵד".
[17] קי כלפנינו. ק: "מַתְּתְיָה". וכן בסמוך.
[18] תוקן באמצעות ניקוד אות "כ" בחולם, אולי אפילו בידי הסופר. וכן בקאופמן "בתוכו". קי: "לתוכו".
[19] קי+קנ: "וְכָל". קס: "כָּל".
[20] בין השורות נוספה הערת צנזורה: "עע"ז".
[21] ק+קי כלפנינו. מילה זו כתב סופר פרמה על גבי מחיקת מילת "מפקחין" שכתב בטעות.
[22] ק+קי כלפנינו. סופר פרמה כתב "ח" (אך עם תחתית של "כ" וצ"ע), ולאחר מכן מחק וכתב מימינה "ז".
[23] קי כלפנינו. ק: "קַלּוֹת".
[24] קי כלפנינו. ק: "וְעַל".
[25] כעין זה מנוקד גם בקאופמן וגם בפרמה. וכן בסמוך.
[26] סומן למחיקה, כנראה ע"י הסופר. וכן ק+קי ליתא.
[27] נוסף בין השורות. אולי בידי הסופר. וכן ק+קי.
[28] ק+קי: "וְשֶׁבֵּינוֹ לְבֵין חֲבֵירוֹ" כבהלכה הבאה.
[29] ויקרא טז' ל'
[30] יחזקאל לו' כה'
[31] ק+קי נוסף: "וגו'" (ואולי באמת יש משמעות לסוף הפסוק שמסיים במילים "אטהר אתכם").
[32] ירמיה יז' יג'
[33] קי כלפנינו. ק: "מִקְוֶה".
[34] קי+קנ כלפנינו. קס: "משמיעים" (אך ייתכן שהמ"ם בשווא ולא בחיריק).
[35] שומר שורה שלא כמילה הבאה. ולא ברור מה רצה לומר. ק+קי ליתא.
[36] ייתכן שנמחקה אות לפני מילה זו. קי כלפנינו. ק: "עַל הַדְּרָכִים".
[37] קי כלפנינו. ק: "יָשְׁבוּ".
[38] ק+קי כלפנינו. מגיה מאוחר הוסיף בשולי פרמה: "בו".

וְגֵרִים וַעֲבָדִים מְשׁוּחְרָרִין, אֲבָל לֹא נָשִׁים[1]* וְלֹא עֲבָדִים וְלֹא קְטַנִּים. וְכָל קָטָן שֶׁהִתְחִיל אָבִיו לִשְׁקוֹל עַל יָדוֹ, אֵינוֹ פּוֹסֵק. אֵין מְמַשְׁכְּנִין אֶת הַכֹּהֲנִים, מִפְּנֵי דַרְכֵי שָׁלוֹם.

ד' אָמַר ר' יְהוּדָה: הֵעִיד בֶּן כּוּבְרִי[2]*# בְּיַבְנֶה, שֶׁכָּל כֹּהֵן שֶׁהוּא שׁוֹקֵל אֵינוֹ חוֹטֵא. אָמַר לוֹ רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּיִי: לֹא כִי, אֶלָּא שֶׁכָּל כֹּהֵן שֶׁאֵינוֹ שׁוֹקֵל, חוֹטֵא, אֶלָּא שֶׁהַכֹּהֲנִים {דו} דּוֹרְשִׁין מִקְרָא זוֹ[3]^• לְעַצְמָן[4]°: "וְכָל מִנְחַת כֹּהֵן כָּלִיל תִּהְיֶה לֹא תֵאָכֵל", הוֹאִיל וְהָעוֹמֶר {וש} וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם וְלֶחֶם הַפָּנִים שֶׁלָּנוּ, הֵיאַךְ הֵן נֶאֱכָלִים?!

ה' אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ: אֵין מְמַשְׁכְּנִים נָשִׁים וַעֲבָדִים וּקְטַנִּים, {א} אֲבָל אִם שָׁקְלוּ, מְקַבְּלִין מִיָּדָם. הַנָּכְרִי {וה} וְהַכּוּתִי שֶׁשָּׁקְלוּ, אֵין מְקַבְּלִין מִיָּדָם. וְאֵין[5]• (...)[6]* מְקַבְּלִין מִיָּדָם קִינֵּי זָבִין וְקִינֵּי זָבוֹת וְקִינֵּי יוֹלְדוֹת; חַטָּאוֹת וַאֲשָׁמוֹת [7]*• מְקַבְּלִין מִיָּדָם.$ זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁהוּא נִידָּר וְנִידָּב, {מקב} מְקַבְּלִין מִיָּדָם; וְכָל שֶׁאֵינוֹ לֹא נִידָּר וְלֹא {ני} נִידָּב, אֵין מְקַבְּלִין מִיָּדָם. וְכֵן הוּא מְפֹרָשׁ$ עַל יְדֵי [עֶזְרָא][8]°: "לֹא לָכֶם וְלָנוּ לִבְנוֹת בַּיִת לֵאלֹהֵינוּ".

ו' וְאֵלּוּ חַיָּבִין בְּקוֹלְבּוֹן[9]*•#: לְוִיִּם וְיִשְׂ[רְאֵ]ל[10]* וְגֵרִים וַעֲבָדִים מְשׁוּחְרָרִין, אֲבָל לֹא נָשִׁים$ וְלֹא עֲבָדִים וְלֹא קְטַנִּים. הַשּׁוֹקֵל עַל יַד הָעֶבֶד[11]^, עַל יַד הָאִשָּׁה, עַל יַד הַכֹּהֵן, עַל יַד הַקָּטָן, פָּטוּר. עַל יָדוֹ וְעַל יַד חֲבֵירוֹ, חַיָּב קוֹלְבּוֹן אֶחָד. ר' מֵאִיר אוֹמֵר: שְׁנֵי קוֹלְבּוֹנוֹת. נָתַן סֶלַע[12]« לִיטּוֹל שֶׁקֶל, חַיָּב שְׁנֵי קוֹלְבּוֹנוֹת.

ז' הַשּׁוֹקֵל עַל יַד עָנִי עַל יַד שְׁכֵינוֹ עַל יַד בֶּן עִירוֹ, פָּטוּר. אִם הִלְוָון, חַיָּב. הָאַחִין הַשּׁוּתָפִים[13]^• שֶׁחַיָּבִים בְּקוֹלְבּוֹן, פְּטוּרִים מִמַּעְשַׂר בְּהֵמָה; וְשֶׁחַיָּבִים בְּמַעְשַׂר {בה} בְּהֵמָה, פְּטוּרִין מִן הַקּוֹלְבּוֹן. כַּמָּה הוּא {קו} קוֹלְבּוֹן? מָעָה כֶּסֶף. דִּבְרֵי ר' מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: חֵצִי.

פרק א' הל' ז' פרק ב'

מְצָרְפִים שְׁקָלִים דַּרְכּוֹנוֹת[14] מִפְּנֵי מַשּׂוּי {ה} הַדֶּרֶךְ. כַּשֵּׁם שֶׁהָיוּ שׁוֹפָרוֹת בַּמִּקְדָּשׁ, כָּךְ הָ[יוּ][15]* בַּמְּדִינָה. בְּנֵי הָעִיר שֶׁשִּׁילְּחוּ אֶת שִׁקְלֵיהֶן, וְנִיגְנְבוּ אוֹ שֶׁאָבְדוּ, אִם נִתְרְמָה הַתְּרוּמָה, נִישְׁבָּעִים לַגִּיזְבָּרִין[16]#•, וְאִם לָאו, נִשְׁבָּעִים לִבְנֵי הָעִיר, וּבְנֵי הָעִיר שׁוֹקְלִים תַּחְתֵּיהֶם. נִמְצְאוּ, אוֹ שֶׁהֶחְזִירוּם הַגַּנָּבִים, אֵלּוּ וָאֵלּוּ שְׁקָלִים, וְאֵין עוֹלִין לָהֶן[17]« לְשָׁנָה הַבָּאָה.

ב' הַנּוֹתֵן שִׁיקְלוֹ לַחֲבֵירוֹ לִשְׁקוֹל עַל יָדוֹ, וּשְׁקָלוֹ עַל יְדֵי עַצְמוֹ, אִם נִתְרְמָה הַתְּרוּמָה, מָעַל. הַשּׁוֹקֵל שִׁיקְלוֹ מִן הַהֶקְדֵּשׁ, וְנִתְרְמָה[18]^ הַתְּרוּמָה, וְקָרְבָה[19]• הַבְּהֵמָה, מָעַל. מִמַּעֲשֵׂר שֵׁינִי, וּמִדְּמֵי שְׁבִיעִית, יֹאכַל כְּנֶגְדּוֹ.$

ג' הַמְּכַנֵּס[20]* מָעוֹת וְאָמַר: "הֲרֵי אֵלּוּ לְשִׁקְלִי[21]»", בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: מוֹתָרָן[22]« נְדָבָה. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: מוֹתָרָן חוּלִּין. {שא} "שֶׁאָבִיא מֵהֶן שִׁיקְלִי", שָׁוִין שֶׁהַמּוֹתָר[23]# חוּלִּין. "אֵלּוּ לְחַטָּאתִי", שָׁוִין שֶׁהַמּוֹתָר נְדָבָה; "שֶׁאָבִיא מֵהֶן חַטָּאתִי", שָׁוִין {שה} שֶׁהַמּוֹתָר חוּלִּין.

ד' אָמַר ר' שִׁמְעוֹן: {מ} מַה בֵּין שְׁקָלִים לְחַטָּאת?! אֶלָּא שֶׁלִּשְׁקָלִים[24]^•, יֵשׁ לָהֶן קִיצְבָה, וּלְחַטָּאת אֵין לָהּ קִצְבָה. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף לִשְׁקָלִים אֵין[25]• לָהֶן קִיצְבָה;

ה' שֶׁכְּשֶׁעָלוּ יִשְׂרָאֵל מִן הַגּוֹלָה, הָיוּ שׁוֹקְלִים דַּרְכּוֹנוֹת, חָזְרוּ לִשְׁקוֹל סְלָעִים, {ח} חָזְרוּ לִשְׁקוֹל טְבָעִים, בִּיקְשׁוּ לִשְׁקוֹל {די} דִּינָרִין[26]#. אָמַר ר' שִׁמְעוֹן: אַף עַל פִּי כֵן, יַד כּוּלָּן שָׁוָה. אֲבָל חַטָּאת, זֶה מֵבִיא בְּסֶלַע, וְזֶה מֵבִיא בִשְׁתַּיִם, וְזֶה מֵבִיא בְשָׁלֹשׁ.

ו' מוּתַר[27]# שְׁקָלִים, חוּלִּין. מוּתַר עֲשִׂירִית {הא} הָאֵיפָה, מוּתַר קִינֵּי זָבִים, קִינֵּי זָבוֹת, קִינֵּי יוֹלְדוֹת, חַטָּאוֹת וַאֲשָׁמוֹת, מוֹתָרָן נְדָבָה. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁהוּא בָא מִשֵּׁם[28]^ חֵטְא {ומ} וּמִשֵּׁם אַשְׁמָה, מוֹתָרוֹ[29]• נְדָבָה.

ז' מוּתַר עוֹלָה לְעוֹלָה. מוּתַר מִנְחָה לַמִּנְחָה. מוּתַר שְׁלָמִים לִשְׁלָמִים. מוּתַר הַפֶּסַח לִשְׁלָמִים. מוּתַר נְזִירִים לִנְזִירִים. מוּתַר נָזִיר לִנְדָבָה. מוּתַר שְׁבוּיִם לִשְׁבוּיִם. מוּתַר שְׁבוּי לְאוֹתוֹ שְׁבוּי. {ענ} עֲנִיִּים לַעֲנִיִּים. מוּתַר עָנִי לְאוֹתוֹ עָנִי.

---

[1] קיי+קנ כלפנינו. קס: "אבל לא לנשים ולא לעבדים ולא לקטנים".

[2] קיי+קנ כלפנינו. קס (אולי) "בוברי". כמו כן, ייתכן שסופר פרמה כתב "כוכרי" ומגיה תיקן את "כ" השנייה להיות "ב". עניין נוסף. בפרמה מנוקד: "כּוֹבַרִי".

[3] ק+קיי: "זֶה".

[4] ויקרא ו' טז'

[5] ק: "אֵין". קיי: ליתא: "ואין מקבלין מידן". וצ"ע.

[6] נמחקה מילה. ספק בידי מי. ק+קיי אין מילה אחרת.

[7] קנ כלפנינו (וכן גרס הרמב"ם). קס+קיי נוסף: "אֵין". ולמילה זו רמז מגיה מאוחר בפרמה שסימן כאן סימן לתוספת. והכל צ"ע.

[8] נוסף בשוליים ע"י הסופר. וכן ק+קיי. (עזרא ד' ג').

[9] לעניין הכתיב. קיי בכולם כלפנינו. ק: כאן "בקלבון", ונקדן קאופמן ניקד את "ק" בקמץ. אך להלן בקאופמן חלק מהפעמים כתוב כלפנינו. לעניין הניקוד: בפרמה אות "ב" (השנייה) רפוייה, וכן בכולם להלן.

[10] הקיצור הושלם ע"י הנקדן. וכן ק. וכן היה בפרמה לעיל. אך קיי גורס כאן: "וישראלים".

[11] ק+קיי: "עֶבֶד". וכן להלן: "אשה" וכו'.

[12] קיי+קנ כלפנינו. קס: "בסלע".

[13] קס+קיי: "וְהַשּׁוּתָפִים" (אך קנ אולי כלפנינו).

[14] כך מנוקד בקאופמן וגם בפרמה.

[15] הסופר כתב "ה" והנקדן פתח את הקיצור. וכן ק+קיי "היו". אך שמא הסופר כתב "ה" כשומר שורה מוטעה ולבסוף לא גרס כלל את מלת "היו". וצ"ע.

[16] כנראה שבפרמה מנוקד: "לַגִּיזַּבְּרִין". ואולי מישהו ניסה אחר כך לשנות את ניקוד אותיות "זב".

[17] קיי+קנ כלפנינו. קס: "בהן".

[18] קס+קיי: "אִם נִתְרְמָה".

[19] ק: "וְאִם קָרְבָה". קיי: "ואחר כך קרבה".

[20] ק+קיי כלפנינו. אות "ס" כתובה על גבי המחק (כנראה שלא ע"י הסופר). ובשוליים נכתב "ש" (אולי בידי הסופר). אולי הסופר כתב "המכנש" (בשין שמאלית). וצ"ע.

[21] קיי כלפנינו. ק: "שִׁקְלִי".

[22] קיי+קנ כלפנינו. קס (כאן וגם בסמוך): "מתירין". וצ"ע.

[23] נראה שנקדן פרמה ניקד את אות "מ" בשורוק כאן וכן להלן בכולם, ומישהו מחק את השורוק.

[24] ק+קיי: "שֶׁהַשְּׁקָלִים".

[25] קס+קיי: "יֵשׁ" (אך קנ כלפנינו).

[26] בפרמה מנוקד: "דֵּינָרִים".

[27] נראה שנקדן פרמה ניקד את אות "מ" בשורוק כאן ולהלן בכולם, ומישהו מחק את השורוק, ואולי גם הוסיף חולם (בחלקם).

[28] ק+קיי: "מִשּׁוּם" (אך בסמוך קיי גרס "משם").

[29] ק+קיי: "מוֹתָרָן".

מוֹתַר הַמֵּתִים לַמֵּתִים. מוֹתַר הַמֵּת לְיוֹרְשָׁיו. רְ' מֵאִיר אוֹמֵ[ר]: מוֹתַר הַמֵּת יְהֵא מוּנָּח עַד שֶׁיָּבֹא אֵלִיָּהוּ. רְ' נָתָן אוֹמֵ[ר]: מוֹתַר הַמֵּת, {בו} בּוֹנִין לוֹ נְפָשׁ#[1] עַל גַּבֵּי קִבְרוֹ.

הל' ז' פרק ג'

בִּשְׁלֹשָׁה פְּרָקִים בַּשָּׁנָה תּוֹרְמִין אֶת {ה} הַלִּשְׁכָּה: בִּפְרַס$#[2] הַפֶּסַח, בִּפְרַס הָעֲצֶרֶת, בִּפְרַס הֶחָג, וְהֵן גְּרָנוֹת#[3]«• שֶׁלְּמַעְשַׂר בְּהֵמָה. דִּבְרֵ[י] רְ' עֲקִיבָ[ה]. בֶּן עַזַּיי אוֹמֵ[ר]: בְּעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בַּאֲדָר, בְּאֶחָד בְּסִיוָן, בְּעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בֶּאֱלוּל[4]«•. רְ' <אֱ>לְעָזָר וְרִ[בִּי] שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים[ם]: בְּאֶחָד בְּנִיסָן, בְּאֶחָד בְּסִיוָן, בְּאֶחָד[5]«• בְּתִשְׁרֵי«•. וְלָמָּה אָמְרוּ בְּעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בֶּאֱלוּל, וְלֹא {א} אָמְרוּ בְּאֶחָד[6]* בְּתִשְׁרֵי[7]? מִפְּנֵי שֶׁהוּא יוֹם טוֹב, וְאֵי אֶיפְשָׁר לְעַשֵּׂר בְּיוֹם טוֹב, לְפִי כָּךְ[8]* הִקְדִּימוּהוּ בְּעֶשְׂרִים$ וְתִשְׁעָה בֶּאֱלוּל. **ב'** בְּשָׁלֹשׁ קוּפּוֹת שֶׁלְּשָׁלֹשׁ שָׁלֹשׁ סְאִין תּוֹרְמִין אֶת הַלִּשְׁכָּה, וְכָתוּב עֲלֵיהֶן: "אָלֶף" "בֵּית" "גִּמֶל". רְ' יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵ[ר]: יְוָונִית {כ} כָּתוּב עֲלֵיהֶן: "אַלְפָא" "בִּיטָא" "גַּמָּא$". אֵין {ה} הַתּוֹרֵם נִכְנָס לֹא בְּפַרְגּוֹד#[9] חָפוּת, וְלֹא {ב} בְּמִנְעָל, וְלֹא בְסַנְדָּל, וְלֹא בִתְפִילָּה$, וְלֹא בְקָמִיעַ; שֶׁמֵּא יַעֲנִי, וְיֹאמְרוּ: מֵעֲוֹון {ה} הַלִּשְׁכָּה הֶעֱנִי, אוֹ שֶׁמֵּא יַעֲשִׁיר וְיֹאמְרוּ: מִתְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה הֶעֱשִׁיר; שֶׁאָדָם צָרִיךְ [לָצֵאת][10]* יְדֵי הַבְּרִיּוֹת#[11] כְּדֶרֶךְ שֶׁהוּא צָרִיךְ לָצֵאת יְדֵי הַמָּקוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר[12]°: "וִהְיִיתֶם נְקִיִּים מֵיי וּמִיִּשְׂ[רָאֵל]"[13]*, וְאוֹמֵר[14]°: "וּמְצָא חֵן וְשֵׂכֶל טוֹב בְּעֵינֵי {א} אֱלֹהִים וְאָדָם". **ג'** שֶׁלְּבֵית רַבָּן גַּמְלִיאֵל הָיָה נִכְנָס וְשִׁקְלוֹ בֵּין אֶצְבְּעוֹתָיו, זוֹרְקוֹ לִפְנֵי הַתּוֹרֵם, וְהַתּוֹרֵם מִתְכַּוֵּון וְדוֹחֲפוֹ {ל} לַקּוּפָּה. אֵין הַתּוֹרֵם תּוֹרֵם עַד שֶׁהוּא[15]« אוֹ[מֵר][16]* לָהֶם: "אֶתְרוֹם"?, וְהֵן אוֹמְרִין לוֹ: "תְּרוֹם, תְּרוֹם[17]*«•!" שְׁלֹשָׁה[18]«• פְּעָמִים. **ד'** תָּרַם אֶת {הרא} הָרִאשׁוֹנָה, וְחִיפָּהּ בְּקַטַבְלָיוֹת[19]«•, הַשְּׁנִיָּיה[20]^, וְחִיפָּהּ בְּקַטַבְלָיוֹת, הַשְּׁלִישִׁית[21]^ לֹא[22]«• הָיָה מְחַפָּהּ[23]#*. וְלָמָּה[24]$ [25]^• הָיָה מְחַפָּהּ#*? שֶׁמֵּא יִשְׁכַּח וְיִתְרוֹם מִן הַדָּבָר הַתָּרוּם[26]*. תָּרַם אֶת {הר} הָרִאשׁוֹנָה לְשֵׁם אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, הַשְּׁנִיָּיה {לש} לְשֵׁם הַכְּרַכִּים הַמּוּקָּפִין לָהּ, הַשְּׁלִישִׁית {ל} לְשֵׁם בָּבֶל וּלְשֵׁם מָדַיִי וּלְשֵׁם מְדִינוֹת הָרְחוֹקוֹת.

הל' ד' פרק ד'

הַתְּרוּמָה מָה הָיוּ עוֹשִׂין בָּהּ? לוֹקְחִין בָּהּ תְּמִידִים וּמוּסָפִים וְנִסְכֵּיהֶם, הָעוֹמֶר וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם וְלֶחֶם הַפָּנִים, וְכָל קָרְבְּנוֹת הַצִּיבּוּר. שׁוֹמְרֵי סְפָחִים בַּשְּׁבִיעִית, נוֹטְלִין שְׂכָרָן מִתְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה. רְ' יוֹסֵה אוֹמֵ[ר]: אַף הָרוֹצֶה מִתְנַדֵּב שׁוֹמֵר חִינָּם. אָמְרוּ לוֹ: אַף אַתָּה אוֹמֵ[ר] שֶׁאֵינָן בָּאִים אֶלָּא מִשֶּׁלַּצִּיבּוּר. **ב'** פָּרָה וְשָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ וְלָשׁוֹן שֶׁלִּזְהוֹרִית בָּאִים מִתְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה. כֶּבֶשׁ פָּרָה וְכֶבֶשׁ שָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ וְלָשׁוֹן שֶׁבֵּין קַרְנָיו, וְאַמַּת הַמַּיִם וְחוֹמַת הָעִיר וּמִגְדְּלוֹתֶיהָ, וְכָל צוֹרְכֵי הָעִיר בָּאִין {מתרומת} <מִשְּׁיָרֵי>[27]* הַלִּשְׁכָּה. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵ[ר]: כֶּבֶשׁ פָּרָה, כֹּהֲנִים גְּדוֹלִים עוֹשִׂין אוֹתוֹ מִשֶּׁלְּעַצְמָן. **ג'** מוֹתַר {ש} שְׁיָרֵי לִשְׁכָּה מָה הָיוּ עוֹשִׂין בָּהּ[28]^•? לוֹקְחִים בָּהֶן יֵינוֹת וּשְׁמָנִים וּסְלָתוֹת, וְהַשָּׂכָר {להקד} לַהֶקְדֵּשׁ. דִּבְרֵ[י] רְ' יִשְׁמָעֵאל. רְ' עֲקִיבָה אוֹמֵ[ר]: אֵין מִשְׁתַּכְּרִין מִשֶּׁלַּהֶקְדֵּשׁ[29]« אַף לֹא מִשֶּׁלָּעֲנִיִּים. **ד'** מוֹתַר הַתְּרוּמָה מָה הָיוּ עוֹשִׂין בָּהּ? רִקּוּעֵי זָהָב צִיפּוּיִ לְבֵית קֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים. רְ' יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵ[ר]: מוֹתַר הַפֵּירוֹת קַיִיץ[30]«• הַמִּזְבֵּחַ, וּמוֹתַר תְּרוּמָה לִכְלֵי שָׁרֵת. רְ' עֲקִיבָה אוֹמֵר: מוֹתַר תְּרוּמָה קַיִיץ«• הַמִּזְבֵּחַ, וּמוֹתַר נְסָכִים לִכְלֵי שָׁרֵת. רְ' חֲנַנְיָה סְגַן הַכֹּהֲנִים אוֹמֵר: {מ} מוֹתַר נְסָכִים קַיִיץ«• הַמִּזְבֵּחַ, וּמוֹתַר תְּרוּמָה לִכְלֵי שָׁרֵת. זֶה וָזֶה לֹא הָיוּ מוֹדִים בַּפֵּירוֹת. **ה'** מוֹתַר הַקְּטֹרֶת מָה הָיוּ עוֹשִׂין בָּהּ? מַפְרִישִׁין מִמֶּנָּה שְׂכַר הָאוּמָּנִין, {ומח} וּמְחַלְּלִין אוֹתָהּ עַל מָעוֹת הָאוּמָּנִים[31]*, {ונו} וְנוֹתְנִין אוֹתָהּ לָאוּמָּנִין בִּשְׂכָרָן, וְחוֹזְרִים וְלוֹקְחִין אוֹתָהּ מִתְּרוּמָה חֲדָשָׁה. וְאִם בָּא חָדָשׁ[32]«• בִּזְמַנּוֹ, לוֹקְחִין אוֹתָהּ מִתְּרוּמָה חֲדָשָׁה, וְאִם לָאו, מִן הַיְשָׁנָה. **ו'** הַמַּקְדִּישׁ נְכָסָיו, וְהָיוּ [33]^• דְּבָרִים רְאוּיִם לְקָרְבְּנוֹת הַצִּיבּוּר,

---

[1] כך מנוקד בקאופמן וכך נוקד בפרמה אלא שכנראה לאחר מכן ניקוד אות "פ" תוקן בפרמה מקמץ לצירי. וצ"ע.

[2] כך נוקד בקאופמן כאן ולהלן, וכן נוקד בפרמה להלן פעמיים. אך כאן אולי נוקד בפרמה: "בִּפְרֹס" ואולי אח"כ מישהו מחק את החולם.

[3] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ושמא צריך לנקד: "גֳּרָנוֹת". קי' הכתיב כלפנינו. ק: "גוֹרָנוֹת".

[4] ק כלפנינו. קי': "באבּ" (וכן נוסח שלושת כתבי היד במסכת בכורות פרק ט).

[5] ק כלפנינו (וכן נוסח קס בבכורות פרק ט). קי': "בעשרים ותשעה באלול" (וכן נוסח פרמה קיימברידג' ונקדן קאופמן בבכורות פרק ט).

[6] אות "ד" דומה קצת לאות "ר", ותוקן.

[7] כך מנוקד בקאופמן וגם בפרמה.

[8] ק+קי' במילה אחת "לְפִיכָךְ". וספק רחוק שמא מילת "כך" כתב הסופר ע"ג המחק.

[9] בפרמה מנוקד: "בְּפַרְגּוֹד".

[10] נכתב בשוליים צמוד לשורה ע"י הסופר. וכן קי'+קנ. אך גם קס ליתא "לצאת".

[11] בפרמה מנוקד: "הַבְּרִיּוֹת".

[12] במדבר לב' כב'

[13] הקיצור נפתח, ייתכן בידי הסופר.

[14] משלי ג' ד'

[15] קי' כלפנינו. ק: "שֶׁיֹּאמַר".

[16] הקיצור נפתח ע"י הסופר.

[17] קי' כלפנינו. ק נוסף (פעם שלישית) "תְּרוֹם". וכן הוסיף מגיה בשולי פרמה.

[18] קס+קי' כלפנינו. קנ: "שָׁלֹשׁ".

[19] קי'+קנ כלפנינו. קס: ?"בקנובליות"?. וכן בסמוך.

[20] ק+קי': "שְׁנִיָּיה".

[21] ק+קי': "שְׁלִישִׁית".

[22] קי'+קנ כלפנינו. קס: "וְלֹא".

[23] כך מנוקד בקאופמן. בפרמה בתחילה אות "פ" נוקדה בקמץ אך לאחר מכן הניקוד תוקן לצירי. וכן בסמוך.

[24] ק+קי' כלפנינו. בדפוסים נשמט (מחמת הדומות?) המשפט: "ולמה ?לא? היה מחפה".

[25] ק+קי' נוסף: "לֹא". וצ"ע. (אך במלאכת שלמה כלפנינו?).

[26] ק+קי' כלפנינו. אות "ם" דומה לאות "ס".

[27] תיקנתי לפי ק+קי' מפני שכנראה המילה "מתרומת" היא טעות מחמת הדומות, וגם לא מצאתי אף כתב יד או קטע גניזה שגורס כך.

[28] ק+קי': "בָּהֶן".

[29] קי' כלפנינו. ק: "בְּשֶׁלַּהֶקְדֵּשׁ".

[30] ק: "לְקַיִץ הַמִּזְבֵּחַ". קי': "קיץ למזבח". וכן בסמוך.

[31] בפרמה כאן ולהלן אות "א" מנוקדת בחולם, אך לעיל נוקדה בשורוק. ובעמוד הבא נראה שנוקד בחולם ומישהו מחק את החולם מספר פעמים.

[32] כך כתוב ומנוקד בפרמה, וכן גרס וניקד קנ. אך קס גרס: "חוֹדֶשׁ". קי': "החדש". (וראו במלאכת שלמה).

[33] ק+קי' נוסף: "בָּהֶם".

יִנָּתְנוּ לָאוּמָּנִים בִּשְׂכָרָן. דִּבְרֵיו רְ' עֲקִיבָהו. אָמַרו לוֹ בֶן עַזַּיי: *[1]• הִיא הַמִּידָּה, אֶלָּא מַפְרִישִׁין מֵהֶן שְׂכַר הָאוּמָּנִין, וּמְחַלְּלִין אוֹתָן עַל מָעוֹת הָאוּמָּנִין, וְנוֹתְנִין אוֹתָן לָאוּמָּנִין בִּשְׂכָרָם, וְחוֹזְרִין וְלוֹקְחִין אוֹתָן מִתְּרוּמָה חֲדָשָׁה.

ז' הַמַּקְדִּישׁ נְכָסָיו, וְהָיְתָה בָהֶן בְּהֵמָה רְאוּיָה עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, זְכָרִים וּנְקֵיבוֹת, רִבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵרו: זְכָרִים יִימָּכְרוּ לִצְרִיכֵי {עו} עוֹלוֹת, וּנְקֵיבוֹת יִימָּכֵרוּ לִצְרִיכֵי זִבְחֵי[2]» {של} שְׁלָמִים, וּדְמֵיהֶם יִפְּלוּ עִם שְׁאָר נְכָסִים {ל} לְבֶדֶק הַבַּיִת. **ח'** רְ' יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵרו: זְכָרִים {ע} עַצְמָן יִקָּרְבוּ עוֹלוֹת, וּנְקֵיבוֹת יִימָּכְרוּ {לצ} לִצְרִיכֵי זִבְחֵי שְׁלָמִים, וְיָבִיא בִדְמֵיהֶן עוֹלוֹת. וּשְׁאָר נְכָסִים יִפְּלוּ לְבֶדֶק הַבַּיִת. **ט'** אָמַרו רְ' עֲקִיבָה: רוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵי רְ' אֱלִיעֶזֶרו מִדִּבְרֵי רְ' יְהוֹשֻׁעַו, שֶׁרִבִּיו אֱלִיעֶזֶרו הִישְׁוָה אֶת[3]» מִידָּתוֹ, וְרִבִּיו יְהוֹשֻׁעַו חָלַק. אָמַרו רְ' פַּפְּיַס: שָׁמַעְתִּי אֶת[4]» דִּבְרֵי שְׁנֵיהֶם, הַמַּקְדִּישׁ בְּפֵירוּשׁ כְּדִבְרֵי[5]» רְ' אֱלִיעֶזֶר, וְהַמַּקְדִּישׁ סְתָם כְּדִבְרֵי רְ' יְהוֹשֻׁעַ. **י'** הַמַּקְדִּישׁ נְכָסָ[י]ו[6]*, וְהָיוּ בָהֶן דְּבָרִים רְאוּיִם עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, יֵינוֹת וּשְׁמָנִים {ו} וְעוֹפוֹת, רְ' <אֱ>לְעָזָר$ אוֹמֵרו: יִימָּכְרוּ לִצְרִיכֵי אוֹתוֹ הַמִּין, וְיָבִיא בִדְמֵיהֶן עוֹלוֹת, וּשְׁאָר נְכָסִים יִפְּלוּ לְבֶדֶק הַבַּיִת. **י'א'** אַחַת לִשְׁלֹשִׁים יוֹם[7]», מְשַׁעֲרִין אֶת הַלִּשְׁכָּה. כָּל הַמְקַבֵּל עָלָיו לְסַפֵּק סְלָתוֹת מֵאַרְבַּע, עָמְדוּ [מִשָּׁלוֹשׁ][8]*, יְסַפֵּק מֵאַרְבַּע; מִשָּׁלֹשׁ, וְעָמְדוּ מֵאַרְבַּע, יְסַפֵּק מֵאַרְבַּע; {ש}[9]* שֶׁיַּד[10]» הֶקְדֵּשׁ לָעֶלְיוֹנָה. אִם הִתְלִיעָה סֹלֶת, הִתְלִיעָה לוֹ, וְאִם הֶחְמִיץ יַיִן, הֶחְמִיץ לוֹ. {א} אֵינוּ מְקַבֵּל אֶת[11]» מָעוֹתָיו, עַד שֶׁיְּהֵא הַמִּזְבֵּחַ מְרַצֶּה.

הל' י'א' פרק ה'

אֵלּוּ הֵן הַמְּמוּנִּים שֶׁהָיוּ בַמִּקְדָּשׁ: יוֹחָנָן בֶּן פִּינְחָס עַל הַחוֹתָמוֹת, אֲחִיָּיה עַל הַסְּלָתוֹת[12]$, מַתִּתְיָיה$ בֶּן שְׁמוּאֵל עַל הַפְּיָיסוֹת, פְּתַחְיָה עַל הַקִּינִּים; [13]$ וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ פְּתַחְיָה? {ש} שֶׁהוּא[14]»• פּוֹתֵחַ דְּבָרִים וְדוֹרְשָׁן, וְיוֹדֵעַ {בש} בְּשִׁבְעִים לָשׁוֹן. **ב'** בֶּן אֲחִיָּיה עַל חוֹלִי[15]»$ מֵעַיִם, נְחוּנְיָה חוֹפֵר שִׁיחִים, גְּבִינֵי כָרוֹז, בֶּן גֵּבֵר[16]$# עַל נְעִילַת שְׁעָרִים, בֶּן בָּבַי[17]»• עַל הַפָּקִיעַ, בֶּן אַרְזָה עַל הַצַּלְצֵל[18], הוֹגְדַס[19]» בֶּן לֵוִי עַל הַשִּׁיר, בֵּית גַּרְמוּ עַל מַעֲשֵׂה לֶחֶם הַפָּנִים, בֵּית אַבְטִינָס עַל מַעֲשֵׂה הַקְּטוֹרֶת, וְאֶלְעָזָר עַל הַפָּרְכוֹת$, וּפִינְחָס הַמַּלְבִּישׁ[20]»•. **ג'** אֵין פּוֹחֲתִין מִשְּׁלוֹשָׁה גִּיזְבָּרִים[21]#, וּמִשִּׁבְעָה מַרְכּוּלִין[22]», וְאֵין עוֹשִׂין סְרָרָה עַל הַצִּיבּוּר בְּמָמוֹן פָּחוּת מִשְּׁנַיִם, חוּץ מִבֶּן אֲחִיָּיה שֶׁעַל חוֹלִי»$ מֵעַיִם, וְאֶלְעָזָר שֶׁעַל הַפָּרְכוֹת, שֶׁאוֹתָם קִיבְּלוּ $הַצִּיבּוּר עֲלֵיהֶם. **ד'** אַרְבָּעָה חוֹתָמוֹת הָיוּ בַמִּקְדָּשׁ, וְכָתוּב עֲלֵיהֶן: עֵגֶל, זָכָר, גְּדִי, {ו} וְחוֹטֵא. בֶּן עַזַּיי אוֹמֵרו: חֲמִשָּׁה הָיוּ, וַאֲרָמִית כָּתוּב עֲלֵיהֶן: עֵגַל[23]#, דְּכַר[24]», גְּדִי, חוֹטֵא דַל, וְחוֹטֵא עָשִׁיר. עֵגַל מְשַׁמֵּשׁ עִם נִסְכֵּי[25]»• בָקָר, גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים, זְכָרִים וּנְקֵיבוֹת; גְּדִי[26]$ מְשַׁמֵּשׁ עִם נִסְכֵּי הַצֹּאן, גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים, זְכָרִים וּנְקֵיבוֹת, חוּץ מִשֶּׁלָּאֵ[י]לִים[27]*; אַיִל$ מְשַׁמֵּשׁ עִם נִסְכֵּי אֵילִים בִּלְבַד; {חו} חוֹטֵא מְשַׁמֵּשׁ עִם[28]»• [29]^• שָׁלֹשׁ בְּהֵמוֹת שֶׁלְּ־מְצוֹרָע. **ה'** מִי שֶׁהוּא[30]» מְבַקֵּשׁ נְסָכִים[31]»•, הוֹלֵךְ לוֹ אֵצֶל יוֹחָנָן, שֶׁהוּא מְמוּנֶּה עַל הַחוֹתָמוֹת, וְנוֹתֵן לוֹ מָעוֹת וּמְקַבֵּל מִמֶּנּוּ חוֹתָם. בָּא לוֹ אֵצֶל אֲחִיָּיה, שֶׁהוּא מְמוּנֶּה עַל הַנְּסָכִים, וְנוֹתֵן לוֹ חוֹתָם, וּמְקַבֵּל מִמֶּנּוּ נְסָכִים. וְלָעֶרֶב בָּאִין זֶה אֵצֶל זֶה, וַאֲחִיָּה מוֹצִיא אֶת הַחוֹתָמוֹת, וּמְקַבֵּל כְּנֶגְדָּם {מ} מָעוֹת; אִם הוֹתִירוּ, הוֹתִירוּ לַהֶקְדֵּשׁ, וְאִם פָּחֲתוּ, יְשַׁלֵּם יוֹחָנָן מִבֵּיתוֹ, שֶׁיַּד» הֶקְדֵּשׁ לָעֶלְיוֹנָה. **ו'** מִי שֶׁאָבַד חוֹתָמוֹ, מַמְתִּינִין לוֹ עַד הָעֶרֶב, אִם מָצְאוּ לוֹ כְּדֵי חוֹתָמוֹ, נוֹתְנִין לוֹ; וְאִם לָאו, לֹא הָיָה[32]» לוֹ; וְשֵׁם כָּל$ הַיּוֹם כָּתוּב עֲלֵיהֶן {ה} מִפְּנֵי הָרַמָּאִים. **ז'** שְׁתֵּי לְשָׁכוֹת הָיוּ בַמִּקְדָּשׁ: אַחַת, לִשְׁכַּת חֲשָׁיִים, וְאַחַת, {ל} לִשְׁכַּת הַכֵּלִים. לִשְׁכַּת חֲשָׁיִים, יְרֵיאֵי[33]^ חֵט נוֹתְנִין לְתוֹכָהּ בַּחְשַׁיי[34]#, וַעֲנִיִּים בְּנֵי טוֹבִים מִתְפַּרְנְסִין מִתּוֹכָהּ בַּחְשַׁיי. לִשְׁכַּת הַכֵּלִים,

---

[1] קס+קיי כלפנינו. קנ נוסף: ״אֵינָהּ״, ולכך כוונת מגיה מאוחר בפרמה שסימן לתוספת.
[2] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״זבחיי״ (אך בסמוך איתא).
[3] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״את״.
[4] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״את״.
[5] קנ כלפנינו. קס: ?״בדבריי״?. קיי ״דברי״.
[6] אות ״י״ תלוייה, ספק אם בידי הסופר. וכן ק+קיי.
[7] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״יום״.
[8] הושלם בשוליים ע״י הסופר. וכן ק+קיי.
[9] ספק אם אות זו נכתבה בידי הסופר.
[10] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק: ״שֶׁהַיַּד הֶקְדֵּשׁ״. קיי ״שיד ההקדש״. וכן בפרק הבא.
[11] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״את״.
[12] וכן ק+קיי. מגיה מאוחר בקאופמן כתב: ״הנסכים״. וכן בדפוסים. וראו להלן הלכה ה' ששם בשלושת כתבי היד כתוב ״הנסכים״ (קס: ״הנכסים״).
[13] וכן ק+קיי. מגיה מאוחר בקאופמן הוסיף: ״פתחיה זה מרדכי״. וכן בדפוסים.
[14] ק כלפנינו. קיי: ״שהיה״.
[15] כך כתוב ומנוקד בפרמה. וכן קיי. אך ק: ״חֲלִיי״. וכן להלן, אלא ששם נוקד ״חֳלִיי״.
[16] בפרמה מנוקד ״גֵּבֵר״ [=גֶּבֶר].
[17] קיי כלפנינו. ק: ״בָּבִיי״. והניקוד זהה בקאופמן ופרמה.
[18] כך מנוקד גם בפרמה.
[19] קיי: ״הוגדס״. ק כנראה כלפנינו אך ספק: ״הוגדס/הוגרס/הוגדם/הוגרם״. הניקוד זהה בקאופמן ופרמה.
[20] קיי כלפנינו. קס: ״על המלביש״ (וזה עירוב גרסאות). וכנראה קנ גרס ״על המלבוש״.
[21] כנראה שבפרמה נוקד: ״גִּיזָּבְּרִים״ ומישהו מחק את הניקוד מאותיות ״זב״.
[22] ק כלפנינו. והניקוד זהה בקאופמן ופרמה. קיי: ״מרקולין״.
[23] בפרמה מנוקד: ״עֲגָל״
[24] קנ כלפנינו. קס בטעות ״דבריי״. קיי בטעות ״דבר״.
[25] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״נִכְסֵי״ (תרגום ארמי של המילה ״זבחיי״). וכן בכולם להלן.
[26] ״גדיי״ לפני ״איל״, כך בשלושת כתבי היד.
[27] אות ״י״ נתלתה, כנראה בידי מגיה. וכן ק+קיי.
[28] ק כלפנינו. קיי ליתא: ״עם״.
[29] ק+קיי נוסף: ״נִסְכֵּי״ (קס: ״נִכְסֵי״).
[30] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״שהיה״.
[31] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״נְכָסִים״ (תרגום ארמי של המילה ״זבחים״). וכן בכולם להלן.
[32] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״היו״.
[33] כך כתוב ומנוקד בפרמה (יְרֵיאֵי). ק+קיי: ״יִרְאֵי״.
[34] בפרמה אות ״ח״ מנוקדת בחטף-פתח. וכן בסמוך.

כָּל מִי שֶׁהוּא מִתְנַדֵּב כֶּלִי, זוֹרְקוֹ לְתוֹכָהּ, וְאַחַת לִשְׁלֹשִׁים יוֹם, הַגִּיזְבָּרִין[#1] פּוֹתְחִין[^2]• אוֹתָהּ, כֶּלִי שֶׁמָּצְאוּ בוֹ צוֹרֶךְ לְבֶדֶק הַבַּיִת, מַנִּיחִין אוֹתוֹ, וְהַשָּׁאַר[#3] נִימְכָּרִים, וּדְמֵיהֶם נוֹפְלִים לְלִישְׁכַּת בֶּדֶק הַבַּיִת.

הל' ז' פרק ו'

שְׁלֹשָׁה עָשָׂר שׁוֹפָרוֹת, שְׁלֹשָׁה עָשָׂר שׁוּלְחָנוֹת, וּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה הַשְׁתַּחֲוָיוֹת הָיוּ בַמִּקְדָּשׁ. שֶׁלְּבֵית רַבָּן גַּמְלִיאֵלוֹ וְשֶׁלְּבֵית ר' חֲנַנְיָה$ סְגַן הַכֹּהֲנִים, הָיוּ מִשְׁתַּחֲוִים בְּאַרְבַּע[«4] עֶשְׂרֵה. וְאֵיכָן הָיְתָה יְתֵירָה? כְּנֶגֶד דִּיר הָעֵצִים, שֶׁכֵּן מָסוֹרֶת בְּיָדָם מֵאֲבוֹתֵיהֶם, שֶׁשָּׁם הָאָרוֹן גָּנוּז$. **ב'** מַעֲשֶׂה בְכֹהֵן אֶחָד שֶׁהָיָה {מתע} מִתְעַסֵּק, וְרָאָה אֶת הָרִצְפָּה[#5] שֶׁהִיא {מ} מְשׁוּנָּה מֵחֲבֵרוֹתֶיהָ. בָּא וְאָמַר לַחֲבֵירוֹ, וְלֹא הִסְפִּיק לִגְמוֹר אֶת הַדָּבָר, עַד {שי} שֶׁיָּצְתָה[«6]• נִשְׁמָתוֹ, וְיָדְעוּ בְּיִיחוּד שֶׁשָּׁם הָאָרוֹן גָּנוּז$. **ג'** וְאֵיכָן הָיוּ הַשְׁתַּחֲוָיוֹת הָאֵלּוּ? אַרְבַּע בַּצָּפוֹן, וְאַרְבַּע בַּדָּרוֹם, {ש} שָׁלֹשׁ בַּמִּזְרָח, וּשְׁתַּיִם בַּמַּעֲרָב, כְּנֶגֶד שְׁעָרִים[^7]•. שְׁעָרִים דְּרוֹמִיִּם[#8] סְמוּכִים לַמַּעֲרָב: שַׁעַר הָעֶלְיוֹן, שַׁעַר הַדֶּלֶק[#9], שַׁעַר הַבְּכוֹרוֹת, וְשַׁעַר הַמַּיִם. וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ שַׁעַר הַמַּיִם? שֶׁבּוֹ מַכְנִיסִים צְלוֹחִית שֶׁלַּמַּיִם שֶׁלְּנִיסּוּךְ בֶּחָג. ר' אֱלִיעֶזֶרוֹ בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵרוֹ: בּוֹ הַמַּיִם מְפַכִּים וַעֲתִידִים לִהְיוֹת יוֹצְאִין מִתַּחַת מִפְתַּן הַבַּיִת. **ד'** לְעוּמָּתָן בַּצָּפוֹן סְמוּכִין לַמַּעֲרָב: שַׁעַר יְכָנְיָה, שַׁעַר הַקָּרְבָּן, שַׁעַר הַנָּשִׁים, שַׁעַר הַשִּׁיר. וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ שַׁעַר יְכָנְיָה? שֶׁבּוֹ יָצָא יְכָנְיָה וְגָלוּתוֹ[«10]•. וְשֶׁבַּמִּזְרָח שַׁעַר נִיקָנוֹר, וּשְׁנֵי פִּשְׁפְּשִׁים[#11] הָיוּ לוֹ, אֶחָד מִימִינוֹ וְאֶחָד מִשְּׂמֹאלוֹ. וּשְׁנַיִם בַּמַּעֲרָב וְלֹא הָיָה לָהֶם שֵׁם. **ה'** שְׁלוֹשָׁה עָשָׂר שׁוּלְחָנוֹת הָיוּ בַמִּקְדָּשׁ: שְׁמוֹנָה שֶׁלַּשַּׁיִשׁ בְּבֵית הַמִּטְבְּחַיִם, שֶׁעֲלֵיהֶם מְדִיחִין אֶת הַקְּרָבַיִים; וּשְׁנַיִים בְּמַעֲרַב הַכֶּבֶשׁ, אֶחָד שֶׁלַּשַּׁיִשׁ וְאֶחָד שֶׁלַּכֶּסֶף. עַל שֶׁלַּשַּׁיִשׁ נוֹתְנִין אֶת הָאֵיבָרִים, וְעַל שֶׁלַּכֶּסֶף[«12] כְּלֵי שָׁרֵת; וּשְׁנַיִם בָּאוּלָם מִבִּפְנִים עַל פֶּתַח הַבַּיִת, אֶחָד שֶׁלַּשַּׁיִשׁ וְאֶחָד שֶׁלַּזָּהָב. עַל שֶׁלַּשַּׁיִשׁ נוֹתְנִים אֶת לֶחֶם הַפָּנִים בִּכְנִיסָתוֹ, וְעַל שֶׁלַּזָּהָב בִּיצִיאָתוֹ, שֶׁמַּעֲלִין בַּקּוֹדֶשׁ וְלֹא מוֹרִידִין; וְאֶחָד שֶׁלַּזָּהָב מִבִּפְנִים, שֶׁעָלָיו {ל} לֶחֶם הַפָּנִים תָּמִיד. **ו'** שְׁלֹשָׁה עָשָׂר {ש} שׁוֹפָרוֹת הָיוּ בַמִּקְדָּשׁ, וְכָתוּב עֲלֵיהֶן: תִּקְלִין חֲדַתִּין[#13] וְתִקְלִין עַתִּיקִין, קִינִּים וְגוֹזָלֵי עֹלָה[*14]•, עֵצִים לִלְבוֹנָה[«15]•, זָהָב לַכַּפּוֹרֶת[$16], וְשִׁשָּׁה[^17] לִנְדָבָה. תִּקְלִין חֲדַתִּין, שֶׁבְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה, וְעַתִּיקִים, מִי שֶׁלֹּא שָׁקַל אֶשְׁתְּקַד, שׁוֹקֵל לְשָׁנָה הַבָּאָה; **ז'** קִינִּים, הֵן (הֵן)[*18] תּוֹרִין[^19]; וְגוֹזָלֵי עֹלָה, הֵן הֵן[^20] בְּנֵי יוֹנָה. כּוּלָּם עוֹלוֹת, דִּבְרֵי ר' יְהוּדָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: קִינִּים, אֶחָד חַטָּאת וְאֶחָד עוֹלָה, וְגוֹזָלֵי עֹלָה, כּוּלָּן עוֹלוֹת. **ח'** הָאוֹמֵר: "הֲרֵי עָלַי עֵצִים", לֹא יִפְחוֹת מִשְּׁנֵי גִיזֵירִים[«21]; "לְבוֹנָה", לֹא יִפְחוֹת מִן הַקּוֹמֶץ; "זָהָב", לֹא יִפְחוֹת מִדִּינַר זָהָב. {ש} שִׁשָּׁה לִנְדָבָה. "נְדָבָה", מָה הָיוּ עוֹשִׂין בָּהּ? {לו} לוֹקְחִין בָּהּ עוֹלוֹת, הַבָּשָׂר לַשֵּׁם וְהָעוֹרוֹת לַכֹּהֲנִים. זֶה מִדְרָשׁ דָּרַשׁ יְהוֹיָדָע כֹּהֵן גָּדוֹל: "אָשָׁם הוּא, אָשׁוֹם אָשַׁם לַיי"[°22], זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁהוּא בָא מִשֵּׁם חֵט וּמִשֵּׁם אַשְׁמָה, יִלָּקַח[«23] בּוֹ עוֹלוֹת, הַבָּשָׂר לַשֵּׁם, וְהָעוֹרוֹת לַכֹּהֲנִים. {נ} נִמְצְאוּ שְׁנֵי כְתוּבִים קַיָּימִים: אָשָׁם לַיי וְאָשָׁם לַכֹּהֵן, וְאוֹמֵר[°24]: "כֶּסֶף אָשָׁם וְכֶסֶף חַטָּאוֹת לֹא יוּבָא בֵית יי, לַכֹּהֲנִים יִהְיוּ".

הל' ח'[«25]• פרק ז'

מָעוֹת שֶׁנִּמְצְאוּ בֵין שְׁקָלִים לִנְדָבָה: קָרוֹב לִשְׁקָלִים, יִפְּלוּ לִשְׁקָלִים, לִנְדָבָה, יִפְּלוּ לִנְדָבָה; מַחְצָה[*26] לְמַחְצָה, יִפְּלוּ לִנְדָבָה. בֵּין עֵצִים {ללב} לִלְבוֹנָה: קָרוֹב לָעֵצִים, יִפְּלוּ לָעֵצִים, לִלְבוֹנָה, יִפְּלוּ לִלְבוֹנָה, מַחְצָה לְמַחְצָה, יִפְּלוּ לִלְבוֹנָה. בֵּין קִינִּים לְגוֹזָלֵי עֹלָה: קָרוֹב לַקִּינִּים, יִפְּלוּ לַקִּינִּים, לְגוֹזָלֵי עֹלָה, יִפְּלוּ לְגוֹזָלֵי עֹלָה, מַחְצָה לְמַחְצָה, יִפְּלוּ לְגוֹזָלֵי עֹלָה. בֵּין חוּלִּים לְמַעֲשֵׂר שֵׁינִי: קָרוֹב לַחוּלִּים, יִפְּלוּ לַחוּלִּים, לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, יִפְּלוּ לְמַעֲשֵׂר שֵׁינִי, מַחְצָה לְמַחְצָה, יִפְּלוּ {ל}

---

1 בפרמה מנוקד: "הַגִּיזַּבְּרִין".
2 קס+קיי: "פּוֹחֲתִין" (אך קנ כלפנינו).
3 בפרמה מנוקד: "וְהָשְּׁאַר".
4 ק כלפנינו. קיי: "ארבע".
5 בפרמה אות "פ" רפויה.
6 קיי+קנ כלפנינו. קס: "שיצאתה בצפון".
7 ק+קיי: "כְּנֶגֶד הַשְּׁעָרִים". (ובדפוסים: "כנגד שלושה עשר שערים").
8 בפרמה מנוקד: "דְּרוֹמִים". והכתיב שווה בשלושת כתבי היד.
9 בפרמה מנוקד: "הַדְּלֵק".
10 ק כלפנינו. קיי: "בגלותו" (בבי"ת רפויה).
11 כך מנוקד בקאופמן וגם בפרמה. וגם במסכת מדות. אך מגיה מאוחר בפרמה תיקן כאן את ניקוד האותיות הראשונות להיות "פִּשְׁ".
12 קיי כלפנינו. ק נוסף: "נוֹתְנִים".
13 כנראה שבפרמה אות "ד" נוקדה בשווא, ומישהו מחק את השווא. וכן בסמוך.
14 בכל עמוד זה, מילה זו נוקדה בפתח(?) תחת אות "ע", והפתח נמחק בידי מישהו. ובעניין הכתיב: קיי בכתיב חסר כלפנינו. ק: חלק מלא (=עולה) וחלק חסר. ונקדן קאופמן ניקד את כולם בחולם.
15 קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: "ולבונה".
16 כך כתוב בשלושת כתבי היד וכך מנוקד בקאופמן וגם בפרמה.
17 ק+קיי: "שִׁשָּׁה".
18 מילה זו גורדה, לא ידוע בידי מי. וכן ק+קיי ליתא.
19 ק+קיי הכתיב: "תרין".
20 ק+קיי ליתא: "הן" (השני).
21 כך מנוקד בקאופמן וגם בפרמה. ולעניין הכתיב: ק כלפנינו. קיי: "גזירין".
22 ויקרא ה' יט'
23 קיי כלפנינו. קס: "לָקְחוּ". קנ: "יִלָּקְחוּ".
24 מלכים ב' יב' יז'
25 ק: "ט" אך בפרק עצמו יש רק 8 הלכות. קיי: יש 9 הלכות בגלל שמתחילה הלכה חדשה במילים: "זה הכלל: כל שהוא בא..."
26 כנראה שאות "ח" תיקן הסופר מאות "ע" שהתחיל לכתוב בטעות.

לְמַעֲשֵׂר שֵׁינִי. זֶה הַכְּלָל: הוֹלְכִים אַחַר הַקָּרוֹב[1]«; מֶחְצָה לְמֶחְצָה, לְהַחְמִיר. **ב׳** מָעוֹת {שנ} שֶׁנִּמְצְאוּ לִפְנֵי סוֹחֲרֵי בְהֵמָה, לְעוֹלָם מַעֲשֵׂר. וּבְהַר הַבַּיִת, חוּלִּים. וּבִירוּשָׁלַיִם, בִּשְׁאָר כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה, חוּלִּין, וּבְשָׁעַת הָרֶגֶל, הַכֹּל מַעֲשֵׂר. **ג׳** בָּשָׂר שֶׁנִּמְצָא בָעֲזָרָה, אֵיבָרִים, עוֹלוֹת, וַחֲתִיכוֹת[2]#, חַטָּאוֹת, וּבִירוּשָׁלַיִם, זִבְחֵי שְׁלָמִים. זֶה וָזֶה, תְּעַבֵּר[3]$ צוּרָתוֹ וְיֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵיפָה. **ד׳** נִמְצָא בִגְבוּלִים, אֵיבָרִים, נְבֵילוֹת, וַחֲתִיכוֹת#, מוּתָּרוֹת. וּבְשָׁעַת הָרֶגֶל, שֶׁהַבָּשָׂר[4]« מְרוּבֶּה, אַף אֵיבָרִים מוּתָּרִין. **ה׳** בְּהֵמָה שֶׁנִּמְצֵאת מִירוּשָׁלַיִם וְעַד מִגְדַּל עֵדֶר, וּכְמִידָּתָהּ לְכָל רוּחַ: זְכָרִים - עוֹלוֹת, וּנְקֵיבוֹת - זִבְחֵי שְׁלָמִים. רְ׳ יְהוּדָ|ה| או|מֵ|ר: אַף הָרָאוּי לִפְסָחִים, פְּסָחִים, קוֹדֶם לָרֶגֶל שְׁלֹשִׁים יוֹם. **ו׳** בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ מְמַשְׁכְּנִים {מ} אֶת מוֹצְאֶיהָ, עַד שֶׁהוּא מֵבִיא[5]^• נְסָכֶיהָ. חָזְרוּ לִהְיוֹת מַנִּיחִין[6]^• וּבוֹרְחִין. הִתְקִינוּ בֵית דִּין שֶׁיְּהוּ נְסָכֶיהָ בָאִין מִשֶּׁלַּצִּיבּוּר. **ז׳** אָמַ|ר| רְ׳ שִׁמְעוֹן: שִׁבְעָה דְבָרִים הִתְקִינוּ בֵית דִּין, זֶה אֶחָד מֵהֶן. גּוֹיִ שֶׁשִּׁילַּח עוֹלָתוֹ {ל}[7]* מִמְּדִינַת[8]** הַיָּם, וְשִׁילַּח[9]« עִמָּהּ נְסָכֶיהָ, קְרֵיבִים מִשֶּׁלּוֹ, וְאִם לָאו, קְרֵיבִים מִשֶּׁלַּצִּיבּוּר. וְכֵן גֵּר שֶׁמֵּת וְהִנִּיחַ זְבָחִים, אִם יֶשׁ לוֹ נְסָכִים, קְרֵיבִים מִשֶּׁלּוֹ, וְאִם לָאו, קְרֵיבִים מִשֶּׁלַּצִּיבּוּר. תְּנַיִי בֵית דִּין הוּא עַל כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁמֵּת, שֶׁתְּהֵא מִנְחָתוֹ קְרֵיבָה מִשֶּׁלַּצִּיבּוּר. רְ׳ יְהוּדָ|ה| או|מֵ|ר: מִשֶּׁלַּיּוֹרְשִׁים. וּשְׁלֵימָה הָיְתָה קְרֵיבָה. **ח׳** וְעַל[10]^ הַמֶּלַח וְעַל הָעֵצִים, שֶׁיְּהוּ הַכֹּהֲנִים[11]« נֵיאוֹתִים[12]^ בָּהֶן. וְעַל הַפָּרָה, שֶׁלֹּא יְהוּ מוֹעֲלִים[13]« בְּאֶפְרָהּ. וְעַל הַקִּינִּים הַפְּסוּלוֹת, {ש} שֶׁיְּהוּ בָאוֹת מִשֶּׁלַּצִּיבּוּר; רְ׳ יוֹסֵה או|מֵ|ר: הַמְסַפֵּק אֶת הַקִּינִּים, הוּא[14]« מְסַפֵּק אֶת הַפְּסוּלוֹת.

הל׳ ח׳ פרק ח׳

כָּל הָרוֹקִים[15]# הַנִּמְצָאִין בִּירוּשָׁלַיִם טְהוֹרִים, חוּץ מִ[שֶׁלַּ]שּׁוּק[16]*• הָעֶלְיוֹן. דִּבְ|רֵ|י רְ׳ מֵאִיר. רְ׳ יוֹסֵה או|מֵ|ר: בִּשְׁאָר כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה, שֶׁבָּאֶמְצַע טְמֵאִין, וְשֶׁבִּצְדָדִים[17]* טְהוֹרִים; וּבְשָׁעַת הָרֶגֶל, שֶׁבָּאֶמְצַע טְהוֹרִים, וְשֶׁבִּצְדָדִים (מ)[18]* {א} טְמֵאִים, מִפְּנֵי שֶׁהַמֵּעוּטִים[19]$ מִסְתַּלְּקִים לִצְדָדִים. **ב׳** כָּל הַכֵּלִים הַנִּמְצָאִים בִּירוּשָׁלַיִם, דֶּרֶךְ יְרִידָה לְבֵית הַטְּבִילָה, טְמֵאִים, וְדֶרֶךְ עֲלִיָּיה[20]#, טְהוֹרִין, שֶׁלֹּא כִירִידָתָן$ עֲלִיָּיתָן#. דִּבְ|רֵ|י רְ׳ [מֵאִיר. רְ]*[21] יוֹסֵה או|מֵ|ר: כּוּלָּם טְהוֹרִים, חוּץ מִן הַסַּל וְהַמַּגְרֵיפָה {והמרי} וְהַמְּרִיצָה*[22] הַמְיוּחָדִין לִקְבָרוֹת. **ג׳** סַכִּין[23] שֶׁנִּמְצֵאת בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, שׁוֹחֵט בָּהּ מִיָּד; בִּשְׁלוֹשָׁה עָשָׂר, שׁוֹנֶה וּמַטְבִּיל. קוֹפִּיס[24]«, בָּזֶה וּבָזֶה, שׁוֹנֶה וּמַטְבִּיל. חָל אַרְבָּעָה עָשָׂר לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת, שׁוֹחֵט {ב} בָּהּ מִיָּד. בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר, שׁוֹחֵט בָּהּ {מ} מִיָּד. נִמְצֵאת קְשׁוּרָה לְסַכִּין, הֲרֵי זוֹ כְסַכִּין[25]«. **ד׳** פָּרוֹכֶת שֶׁנִּיטַּמַּת בִּוְלַד הַטּוּמְאָה, מַטְבִּילִין אוֹתָהּ בִּפְנִים, {ומ} וּמַכְנִיסִין אוֹתָהּ מִיָּד. וְאֶת[26]« שֶׁנִּיטַּמַּת בְּאַב הַטּוּמְאָה, מַטְבִּילִין אוֹתָהּ בַּחוּץ, וְשׁוֹטְחִין אוֹתָהּ בַּחֵיל[27]#«•, מִפְּנֵי$ שֶׁצְּרִיכָה[28]^ הַעֲרֵב שֶׁמֶשׁ. אִם הָיְתָה חֲדָשָׁה, שׁוֹטְחִין אוֹתָהּ עַל גַּג הָאִיצְטְבָה[29]«, כְּדֵי שֶׁיִּרְאוּ הָעָם אֶת מְלַאכְתָּהּ שֶׁהִיא נָאָה. **ה׳** רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אֹמֵר[30]*• מִשֵּׁם רְ׳[31]^• שִׁמְעוֹן בֶּן הַסֶּגֶן: פָּרוֹכֶת, {עב} עוֹבְיָהּ טֶפַח, עַל שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם נִירִים$ נֶאֱרֶגֶת, עַל כָּל נִימָה וְנִימָה עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה חוּטִים. אוֹרְכָּהּ אַרְבָּעִים אַמָּה, וְרָחְבָּהּ עֶשְׂרִים אַמָּה, וּבִשְׁמֹנִים (וּשְׁנַיִם) [וּשְׁתַּיִם]*[32] רִיבּוֹ[33]« הָיְתָה נֶעֱשֵׂית; וּשְׁתַּיִם {ע} עוֹשִׂין בְּכָל שָׁנָה, וּשְׁלוֹשׁ מֵאוֹת כֹּהֲנִים מַטְבִּילִין אוֹתָהּ. **ו׳** בְּשַׂר קָדְשֵׁי קָדָשִׁים שֶׁנִּיטַּמָּא בֵּין בְּאַב הַטּוּמְאָה בֵּין בִּוְלַד הַטּוּמְאָה, בֵּין מִבִּפְנִים, בֵּין {מ} מִבַּחוּץ, בֵּית שַׁמַּיִ או|מְ|רִים: הַכֹּל יִישָּׂרֵף {ב} בִּפְנִים, חוּץ מִשֶּׁנִּיטַּמָּא בְּאַב הַטּוּמְאָה בַּחוּץ. וּבֵית הֶלֵּל או|מְ|רִים: הַכֹּל יִשָּׂרֵף בַּחוּץ, חוּץ מִשֶּׁנִּיטַּמָּא בִּוְלַד הַטּוּמְאָה {בפנ} בִּפְנִים. **ז׳** רְ׳ אֱלִיעֶזֶר או|מֵ|ר: אֶת {שניט}

---

[1] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״להקלי״ (נוסח מסורבל).
[2] בפרמה אות ״כ״ דגושה. וכן בסמוך.
[3] כך גם ק+קיי, וכך מנוקד בקאופמן וגם בפרמה.
[4] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״הבשר״.
[5] ק+קיי נוסף: ״עִימָּהּ״.
[6] ק+קיי נוסף: ״אוֹתָהּ״.
[7] ראו בהערה הבאה.
[8] ק+קיי כלפנינו. הנקדן(?) תיקן אות ״מ״ להיות ״ל״ וגרס ״לִימְדִינַת״.
[9] קיי כלפנינו. ק: ״אִם שִׁילַּח״.
[10] ק+קיי: ״עַל״.
[11] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״כֹּהֲנִים״.
[12] ק+קיי בכתיב מלא ״או״.
[13] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״מועילים״ וצ״ע.
[14] קיי+(קנ?) כלפנינו. קס: ״כִּמְסַפֵּק״ וצ״ע.
[15] בפרמה מנוקד: ״הָרוּקִים״.
[16] אותיות ״שלי״ נתלו בין השורות, כנראה בידי הסופר. ק: ״מִשּׁוּק״ קיי: ״מִשֶּׁלַּשּׁוּק״.
[17] ק+ קיי כלפנינו. אות ״ש״ מתוקנת ע״י הסופר.
[18] כנראה סומן למחיקה. לא ברור. ק+קיי ליתא.
[19] ק+קיי כלפנינו. (ומעניין לציין <u>שמגיה בקאופמן</u> כתב בצד: ״נ.א. שהטמאים״).
[20] בפרמה מנוקד: ״עֲלִיָּיה״ וכן בסמוך ״עֲלִיָּיתָן״.
[21] נשמט מחמת הדומות והושלם בין השורות ע״י הסופר. וכן ק+קיי.
[22] ק+קיי כלפנינו. בשולי שורה זו נכתב בידי מגיה מאוחר: ״מִפְּנֵי״, ולא בטוח לאיזו מילה מתייחסת ההגהה. אך כנראה שרצה לגרוס ״מפני שהן מיוחדין״. וצ״ע.
[23] כך מנוקד בקאופמן וגם בפרמה.
[24] ק+קיי ייתכן שבטעות כתוב: ״קופים״.
[25] קיי+קנ כלפנינו. קס (?בטעות?): ״לסכין״.
[26] ק: ליתא ״ואת״. קיי: ״ואם שנטמאת״.
[27] בפרמה מנוקד: ״בְּחָיִל״. ולעניין הכתיב: ק כלפנינו (״בחיל״). קיי: בחייל״.
[28] ק+ק: ״שֶׁהִיא צְרִיכָה״.
[29] קיי: ״האסטווה״. ק: ״האיסטוו?ה?״.
[30] ק: ״או״״ קיי: ״אומר״. נקדן פרמה ניקד את ״א״ בחולם. אך אולי סופר פרמה התכוון לכתוב ״אָמַר״.
[31] ק+קיי ליתא: ״רבי״.
[32] תוקן באמצעות תליית אות ״ת״ מעל אות ״נ״, אולי בידי הסופר. ק: ״ושתים״. קיי: ״ושתי״.
[33] ק הכתיב כלפנינו. קיי: ״רבוא״.

שֶׁנִּיטַמָּא בְּאַב הַטּוּמְאָה, בֵּין בִּפְנִים וּבֵין^[1] בַּחוּץ, יִשָּׂרֵף בַּחוּץ; וְאֶת שֶׁנִּיטַמָּא בְּוְולַד הַטּוּמְאָה, בֵּין בִּפְנִים^[2] וּבֵין בַּחוּץ, יִשָּׂרֵף בִּפְנִים. רִ׳ עֲקִיבָה אוֹו֯מֵר֯ו֯: מְקוֹם טוּמְאָתוֹ, שָׁם תְּהֵא שְׂרֵיפָתוֹ. **ח׳** אֵיבָרֵי הַתָּמִיד נִיתָּנִים מֵחֲצִי כֶּבֶשׁ וּלְמַטָּה[3]« בַּמַּעֲרָב$, {וש} וְשֶׁלַּמּוּסָפִין נִיתָּנִין מֵחֲצִי כֶּבֶשׁ לְמַטָּה[4]« בַּמִּזְרָח$, וְשֶׁלְּרָאשֵׁי חֳדָשִׁים נִיתָּנִים עַל כַּרְכּוֹב הַמִּזְבֵּחַ מִלְּמַעְלָן[5]«. הַשְּׁקָלִים[6]« וְהַבִּיכּוּרִים אֵינָן נוֹהֲגִין אֶלָּא בִּפְנֵי הַבַּיִת, אֲבָל מַעְשַׂר דָּגָן וּמַעְשַׂר בְּהֵמָה וּבְכוֹרוֹת נוֹהֲגִים בִּפְנֵי הַבַּיִת וְשֶׁלֹּא בִּפְנֵי הַבַּיִת. הַמַּקְדִּישׁ שְׁקָלִים וּבִיכּוּרִים, הֲרֵי זֶה קוֹדֶשׁ. רִבִּי שִׁמְעוֹן {א} אוֹו֯מֵר֯ו֯: הָאוֹמֵר: ״בִּיכּוּרִים קוֹדֶשׁ״, אֵינָן קוֹדֶשׁ.

חסלת שקלים פרקי׳ ח׳

מסכת סוכה

סוּכָּה שֶׁהִיא גְּבוֹהָה $מֵעֶשְׂרִים אַמָּה פְּסוּלָה; רִ׳[7]« יְהוּדָה מַכְשִׁיר. וְשֶׁאֵינָהּ גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים, וְשֶׁאֵין לָהּ שָׁלֹשׁ דְּפָנוֹת, וְשֶׁחַמָּתָהּ מְרוּבָּה מִצִּילָּתָהּ, פְּסוּלָה. **ב׳** סוּכָּה הַיְשָׁנָה, בֵּית שַׁמַּי פּוֹסְלִין, וּבֵית הֶלֵּל מַכְשִׁירִין. אֵי זוֹ הִיא $הַיְשָׁנָה? כָּל שֶׁעֲשָׂאָהּ קוֹדֶם לֶחָג שְׁלֹשִׁים יוֹם. אֲבָל^[8] אִם עֲשָׂאָהּ לְשֵׁם הֶחָג, אֲפִילוּ מִתְּחִילַּת הַשָּׁנָה, כְּשֵׁירָה. **ג׳**[9]* הָעוֹשֶׂה סוּכָּתוֹ תַּחַת הָאִילָן, כְּאִילּוּ עֲשָׂאָהּ[10]* בְּתוֹךְ הַבַּיִת. סוּכָּה עַל גַּבֵּי סוּכָּה, הָעֶלְיוֹנָה כְּשֵׁירָה, וְהַתַּחְתּוֹנָה פְּסוּלָה. רִ׳ יְהוּדָ֯ה֯ו֯ אוֹמֵר: אִם אֵין דַּיּוֹרִים& בָּעֶלְיוֹנָה, הַתַּחְתּוֹנָה {כ} כְּשֵׁירָה. **ד׳** פָּרַס עָלֶיהָ סָדִין מִפְּנֵי הַחַמָּה, אוֹ תַחְתֶּיהָ מִפְּנֵי הַנֵּשֶׁר#[11], אוֹ שֶׁפָּרַס עַל גַּבֵּי הַקִּינּוֹף, פְּסוּלָה. אֲבָל פּוֹרֵס הוּא עַל נִיקְלֵיטֵי[12]« הַמִּיטָּה. **ה׳** הִידְלָה עָלֶיהָ אֶת הַגֶּפֶן, וְאֶת הַדַּלַּעַת, וְאֶת הַקִּיסוֹס[13]«, וְסִיכֵּךְ עַל גַּבָּן[14]«•, פְּסוּלָה. אִם הָיָה סִיכּוּךְ {ה} הַרְבֵּה מֵהֶן, אוֹ שֶׁקְּצָצָן, כְּשֵׁירָה. זֶה הַכְּלָל: דָּבָר שֶׁהוּא [מְקַבֵּל][15]* טוּמְאָה, אִם$[16]* אֵין גִּידּוּלָיו {מ} מִן הָאָרֶץ, אֵין מְסַכְּכִין בּוֹ$[17]*. **ו׳** חֲבִילֵי קַשׁ וַחֲבִילֵי עֵצִים וַחֲבִילֵי זְרָדִים, אֵין {מ} מְסַכְּכִין בָּהֶן. אִם[18]« הִתִּירָן כְּשֵׁירוֹת. וְכוּלָּם [כְּשֵׁרוֹת][19]* לִדְפָנוֹת. **ז׳** מְסַכְּכִין בִּנְסָרִים. דִּבְרֵ֯יו֯ רִ׳ יְהוּדָ֯ה֯ו֯. רִ׳ מֵאִיר אוֹסֵר. נָתַן עָלֶיהָ נֶסֶר שֶׁהוּא רָחָב אַרְבָּעָה טְפָחִים, כְּשֵׁירָה, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִישַׁן[20]« תַּחְתָּיו. **ח׳** תִּקְרָה[21]« שֶׁאֵין עָלֶיהָ מַעֲזִיבָה, רִ׳ יְהוּדָה אוֹו֯מֵר֯ו֯[22]«• מִשֵּׁם בֵּית הֶלֵּל[23]*: אוֹ{י}[24]«• מְפַקְפֵּק אוֹ נוֹטֵל אַחַת מִבֵּינְתַּיִים#[25]^. וּבֵית שַׁמַּי אוֹמְרִי֯ם֯: מְפַקְפֵּק וְנוֹטֵל אַחַת מִבֵּנְתַּיִים; רִ׳ מֵאִיר אוֹו֯מֵר֯ו֯: נוֹטֵל אַחַת מִבֵּנְתַּיִים וְאֵינוּ {צ} צָרִיךְ[26]* לְפַקְפֵּק. **ט׳** הַמְקָרֶה[27]« סוּכָּתוֹ {בש} בִּשְׁפוּדִים#[28] אוֹ בַאֲרוּכּוֹת[29]« הַמִּיטָּה, אִם יֵשׁ רֶיוַח בֵּינֵיהֶן כְּמוֹתָן, כְּשֵׁירָה. הַחוֹטֵט בַּגָּדִישׁ לַעֲשׂוֹת לוֹ$ סוּכָּה, אֵינָהּ סוּכָּה. **י׳** הַמְשַׁלְשֵׁל[30]«. דְּפָנוֹת מִלְּמַעְלָן {ל} לְמַטָּן, אִם גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, פְּסוּלָה; מִלְּמַטָּן לְמַעְלָן, אִם גְּבוֹהָה מִן {ה} הָאָרֶץ עֲשָׂרָה טְפָחִים, כְּשֵׁירָה. רִ׳ יוֹסֵה אוֹו֯מֵר֯ו֯: כַּשֵּׁם שֶׁמִּלְּמַטָּן לְמַעְלָן עֲשָׂרָה טְפָח֯[ים]֯[31]*, כָּךְ מִלְּמַעְלָן לְמַטָּן עֲשָׂרָה טְפָחִים. הִרְחִיק אֶת הַסִּיכּוּךְ מִן הַדְּפָנוֹת שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, פְּסוּלָה. **י״א׳** בַּיִת שֶׁנִּפְחַת וְסִיכֵּךְ עַל גַּבָּיו, אִם יֵשׁ בֵּין$ הַכּוֹתֶל לַסִּיכּוּךְ אַרְבַּע אַמּוֹת, פְּסוּלָה. וְכֵן בֶּחָצֵר שֶׁהִיא מוּקֶּפֶת אַכְסַדְרָא[32]«. סוּכָּה גְדוֹלָה שֶׁהִקִּיפוּהָ דָבָר^[33] שֶׁאֵין מְסַכְּכִין בּוֹ, אִם יֵשׁ תַּחְתָּיו אַרְבַּע אַמּוֹת, פְּסוּלָה. **י״ב׳** הָעוֹשֶׂה סוּכָּתוֹ כְּמִין צְרִיף, אוֹ שֶׁסְּמָכָהּ לַכּוֹתֶל, רִ׳ אֱלִיעֶזֶר פּוֹסֵל, מִפְּנֵי שֶׁאֵין לָהּ גַּג; וַחֲכָמִ֯ים֯ מַכְשִׁירִין[34]«. מַחֲצֶלֶת קָנִים, מַחֲצֶלֶת[35]« גְּדוֹלָה, עֲשָׂאָהּ לִשְׁכִיבָה, מְקַבֶּלֶת טוּמְאָה וְאֵין מְסַכְּכִין בָּהּ; וְלַסִּיכּוּךְ, מְסַכְּכִין בָּהּ, וְאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טוּמְאָה. •^[36] רִ׳ <אֱ>לְעָזָר$ אוֹו֯מֵר֯ו֯: אַחַת גְּדוֹלָה וְאַחַת קְטַנָּה, עֲשָׂאָהּ {לש} לִשְׁכִיבָה, מְקַבֶּלֶת טוּמְאָה וְאֵין מְסַכְּכִין בָּהּ; וְלַסִּיכּוּךְ[37]«, מְסַכְּכִין בָּהּ וְאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טוּמְאָה.

הל׳ י״ב׳[38]« **פרק ב׳**

---

[1] ק+קיי: ״בֵּין״. וכן בסמוך.
[2] ק+קיי: כאן בלבד הסדר הפוך: קודם ״בחוץ״ ואחר כך ״בפנים״.
[3] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״למטה״.
[4] ק כלפנינו. קיי: ״ולמטה״.
[5] קיי כלפנינו. ק: ״מִלְּמַעְלָה״.
[6] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״שקלים״.
[7] קיי כלפנינו. ק: ״וּרְבִּי״.
[8] ק+קיי: ״וְאִם עֲשָׂאָהּ״.
[9] סימן ההלכה נכתב בשוליים ע״י הסופר.
[10] ק+קיי כלפנינו. ואולי סופר פרמה כתב בתחילה ״עשאו״ ותיקן כלפנינו.
[11] בפרמה מנוקד: ״הַנֶּשֶׁר״.
[12] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״נקליטי״.
[13] קיי: ״הקיסום״. ק (כנראה): הקיסוס״.
[14] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״גבה״.
[15] נוסף בין השורות, אולי בידי הסופר. וכן ק+קיי.
[16] ק+קיי כלפנינו. מגיה מאוחר בפרמה כתב בשוליים: ס״א: ״ואין״.
[17] ק+קיי כלפנינו. מגיה מאוחר בפרמה הוסיף בשוליים: ״ס״א: וכל דבר ?שאינו? מקבל טומאה וגידולו מן הארץ, מסככין בו״.
[18] ק כלפנינו. קיי: ״ואם״.
[19] נוסף בשוליים צמוד לשורה ע״י הסופר. וכן ק+קיי.
[20] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ישן״.
[21] קיי כלפנינו. ק: ״תקרא״.
[22] קיי+קנ: ״אָמַר״. קס: ״ר יהודה משם בית הילל אומ֯ר֯ו֯״. וראו גם להלן בהערה למילה ״או״.
[23] ק+קיי כלפנינו. אות ״ל״ השנייה מתוקנת ע״י הסופר מאות אחרת (?״ג״?).
[24] מעל מילה זו יש גרש כסימן קיצור, וסימנתי את הגרש למחיקה שהרי הסופר כבר כתב לעיל ״אומ֯ר֯ו֯״. אך כנראה הכוונה המקורית הייתה למילה ״או״ אשר חסרה בנוסח קס אך נמצאת בנוסח קיי+קנ, ואם כן יש למחוק רק את סימן הקיצור. אך שמא יש למחוק את כל מילה זו ולגרוס כסופר קאופמן כי אולי התערבבו כאן לסופר פרמה שני נוסחים. וצ״ע.
[25] בפרמה מנוקד: ״מִבֶּינְתַּיִים״. וכן בסמוך. ולעניין הכתיב: ק+קיי: ״מִבִּנְתַּיִים״. וכן בסמוך.
[26] ק+קיי כלפנינו. מגיה בפרמה סימן מילה זו בקו עליון (למחיקה), וכנראה כוונתו לגרוס כנוסח הדפוסים: ״ואינו מפקפק״.
[27] קיי כלפנינו. ק: ״המקרא״.
[28] בפרמה מנוקד: ״בִּשְׁפּוּדִים״.
[29] קיי+קנ כלפנינו. קס (בטעות?): ״?בארוכית?״.
[30] קיי+קנ כלפנינו. קס (בטעות?): ״?המשלש?״.
[31] הקיצור נפתח, כנראה בידי הסופר.
[32] ק כלפנינו. קיי: ״אכסדרה״.
[33] ק+קיי: ״בְּדָבָר״.
[34] קיי כלפנינו. קס: ״מתירים״.
[35] ק כלפנינו. קיי: ״ומחצלת״ (וא״ו הנשוא?).
[36] ק+קיי מתחילה כאן הלכה חדשה.
[37] קנ כלפנינו. קס: ״וליסיכוך״ (קיי יש השמטה).
[38] בקאופמן ״יג״. מפני שנוספה הלכה במילים ״ר׳ אלעזר אומר״.

הַיָּשֵׁן תַּחַת הַמִּיטָּה $ לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ. אָמַורו רְ׳ יְהוּדָה: נוֹהֲגִין הָיִינוּ, יְשֵׁינִים תַּחַת הַמִּיטוֹת«[1] {ב} בִּפְנֵי«[2] הַזְּקֵינִים.$ אָמַורו רְ׳ שִׁמְעוֹן: מַעֲשֶׂה בְטָבִי#[3] {ע} עַבְדּוֹ שֶׁלְּרַבָּן גַּמְלִיאֵלו, שֶׁהָיָה יָשֵׁן תַּחַת הַמִּיטָּה. אָמַורו רַבָּן גַּמְלִיאֵלו לַזְּקֵינִים: רְאִיתֶם טָבִי עַבְדִּי, שֶׁהוּא תַּלְמִיד חָכָם«[4]•, [וְ]יוֹדֵעַ[5]* שֶׁעֲבָדִים פְּטוּרִים מִן הַסּוּכָּה, וְיָשֵׁן$ לוֹ תַּחַת הַמִּיטָּה. וּלְפִי«[6]• דְרָכֵינוּ לָמַדְנוּ, שֶׁהַיָּשֵׁן תַּחַת הַמִּיטָּה לֹא יָצָא יְדֵי {ח} חוֹבָתוֹ. **ב׳** הַסּוֹכֵךְ«[7]*• סוּכָּתוֹ לְכַרְעֵי$ מִיטָּה^[8], כְּשֵׁירָה. רְ׳ יְהוּדָהו אוֹמֵרו: אִם אֵינָהּ יְכוּלָה לַעֲמוֹד בִּפְנֵי עַצְמָהּ, פְּסוּלָה. **ג׳** סוּכָּה הַמְדוּבְלֶלֶת, שֶׁצִּילָּתָהּ^[9]• מְרוּבָּה מֵחַמָּתָהּ, כְּשֵׁירָה. הַמְעוּבָּה^[10] {כ} כְּמִין בַּיִת, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין הַכּוֹכָבִים נִרְאִין מִתּוֹכָהּ, כְּשֵׁירָה. **ד׳** הָעוֹשֶׂה סוּכָּתוֹ בְרֹאשׁ הָעֲגָלָה, אוֹ בְרֹאשׁ הַסְּפִינָה, כְּשֵׁירָה, וְעוֹלִים לָהּ בְּיוֹם טוֹב. בְּרֹאשׁ הָאִילָן אוֹ עַל גַּבֵּי הַגָּמָל, {כש} כְּשֵׁירָה, וְאֵין עוֹלִין לָהּ בְּיוֹם טוֹב. שְׁתַּיִם בִּידֵי אָדָם וְאַחַת בָּאִילָן, אוֹ שְׁתַּיִם בָּאִילָן וְאַחַת {ב} בִּידֵי אָדָם, כְּשֵׁירָה, וְאֵין עוֹלִין לָהּ בְּיוֹם טוֹב. שָׁלֹשׁ בִּידֵי אָדָם וְאַחַת בָּאִילָן, כְּשֵׁירָה, וְעוֹלִין לָהּ בְּיוֹם טוֹב. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁאִילּוּ^«[11]• יִנָּטֵל {הא} הָאִילָן, וְהִיא יְכוּלָה לַעֲמוֹד, עוֹלִין לָהּ בְּיוֹם טוֹב. **ה׳** הָעוֹשֶׂה סוּכָּתוֹ בֵּין הָאִילָנוֹת, {והאיל} וְהָאִילָנוֹת דָּפְנוֹת,$ כְּשֵׁירָה. שְׁלוּחֵי מִצְוָה {פט} פְּטוּרִין מִן הַסּוּכָּה. חוֹלִים וּמְשַׁמְּשֵׁיהֶם פְּטוּרִין מִן הַסּוּכָּה. אוֹכְלִין וְשׁוֹתִין עֲרַאי חוּץ לַסּוּכָּה. **ו׳**[12]* מַעֲשֶׂה שֶׁהֵבִיאוּ לְרַבָּן«[13]• יוֹחָנָן בֶּן זַכַּיי לִטְעוֹם {וד} אֶת הַתַּבְשִׁיל, וּלְרַבָּן גַּמְלִיאֵלו שְׁתֵּי כוֹתָבוֹת וּדְלִי שֶׁלַּמַּיִם. וְאָמְרוּ: ״הַעֲלוּם לַסּוּכָּה!״ וּכְשֶׁנָּתְנוּ {ב} לוֹ לְרוּבִּיו צָדוֹק אוֹכֶל פָּחוּת מִכַּבֵּיצָה, וּנְטָלוֹ^[14]• בַּמַּפָּה וַאֲכָלוֹ חוּץ לַסּוּכָּה, וְלֹא בֵירַךְ אַחֲרָיו. **ז׳** רְ׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵרו: אַרְבַּע עֶשְׂרֵה סְעוּדוֹת חַיָּיב אָדָם לוֹכַל בַּסּוּכָּה, אַחַת בַּיּוֹם וְאַחַת בַּלַּיְלָה. וַחֲכָמִוים אוֹמְורִים: אֵין לַדָּבָר קִיצְבָה, חוּץ מִלֵּילֵי יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן בִּלְבַד. וְעוֹד אָמַורו רְ׳ אֱלִיעֶזֶרו: מִי שֶׁלֹּא אָכַל בְּלֵילֵי יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן, יַשְׁלִים בְּלֵילֵי יוֹם טוֹב (...)[15]* הָאַחֲרוֹן. וַחֲכָמִוים אוֹמְורִים: אֵין לַדָּבָר תַּשְׁלוּמִין, עַל זֶה נֶאֱמַר[16]: ״מְעוּוָּת לֹא יוּכַל לִתְקוֹן, וְחֶסְרוֹן לֹא יוּכַל לְהִימָּנוֹת״. **ח׳** מִי שֶׁהָיָה רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ בַּסּוּכָּה, וְשׁוּלְחָנוֹ בְתוֹךְ הַבַּיִת, בֵּית שַׁמַּי פּוֹסְלִין, וּבֵית הִלֵּל מַכְשִׁירִין. אָמְרוּ בֵית הִלֵּל לְבֵית שַׁמַּי: {מע} מַעֲשֶׂה שֶׁהָלְכוּ זִקְנֵי בֵית שַׁמַּי וְזִקְנֵי בֵית הִלֵּל לְבַקֵּר אֶת יוֹחָנָן הַחֹרוֹנִי^[17]•, וּמְצָאוּהוּ {ר} רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ בַּסּוּכָּה, וְשׁוּלְחָנוֹ בְתוֹךְ הַבַּיִת.$ אָמְרוּ לָהֶם בֵית שַׁמַּי: מִשָּׁם רְאָיָה? אַף הֵם אָמְרוּ לוֹ: ״אִם כָּךְ הָיִיתָה נוֹהֵג«[18]•, לֹא קִיַּימְתָּה מִצְוַת סוּכָּה מִיָּמֶיךָ. **ט׳** נָשִׁים {ועב} וַעֲבָדִים וּקְטַנִּים פְּטוּרִין מִן הַסּוּכָּה. כָּל קָטָן שֶׁאֵינוּ צָרִיךְ לְאִמּוֹ חַיָּיב בַּסּוּכָּה. {מ} מַעֲשֶׂה שֶׁיָּלְדָה כַלָּתוֹ שֶׁלְּשַׁמַּי הַזָּקֵן, {ופ} וּפִחֵת#[19] אֶת הַמַּעֲזִיבָה, וְסִיכֵּךְ עַל גַּבֵּי הַמִּיטָּה בִּשְׁבִיל הַקָּטָן. **י׳** כָּל שִׁבְעַת יָמִים^[20], {ע} עוֹשֶׂה אָדָם אֶת סוּכָּתוֹ קֶבַע וְאֶת בֵּיתוֹ עֲרַיי. יָרְדוּ גְשָׁמִים, מֵאֵמָתַי מוּתָּר«[21] לְפַנּוֹת$[22]? מִשֶּׁתִּסְרַח הַמִּקְפָּה. מוֹשְׁלִים אוֹתוֹ מָשָׁל: לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לְעֶבֶד שֶׁבָּא לִמְזוֹג {ל} לְקוֹנָיו$, וְשָׁפַךְ הַקִּיתוֹן עַל פָּנָיו.

הל׳ י׳ פרק ג׳

לוּלָב הַגָּזוּל וְהַיָּבֵשׁ, פָּסוּל. שֶׁלָּאֲשֵׁירָה {וש} וְשֶׁלְּעִיר הַנִּידַּחַת, פָּסוּל. נִקְטַם רֹאשׁוֹ, נִפְרְצוּ עָלָיו, פָּסוּל. נִפְרְדוּ עָלָיו, כָּשֵׁר; רְ׳ יְהוּדָהו אוֹמֵרו: יוֹגְדֶנּוּ מִלְמַעְלָה^[23]. וְצִינֵּי$ הַר {הב} הַבַּרְזֶל כְּשֵׁירוֹת. וְכָל«[24]• לוּלָב שֶׁיֵּשׁ בּוֹ {של} שְׁלֹשָׁה טְפָחִים כְּדֵי לְנַעֲנֵעַ בּוֹ, כָּשֵׁר. **ב׳** הֲדַס הַגָּזוּל וְהַיָּבֵשׁ, פָּסוּל. שֶׁלְּ־אֲשֵׁירָה וְשֶׁלְּעִיר הַנִּידַּחַת, (פסולה?) [פָּסוּל][25]*. נִקְטַם רֹאשׁוֹ, נִפְרְצוּ עָלָיו, אוֹ שֶׁהָיוּ עֲנָבָיו {מר} מְרוּבּוֹת מֵעָלָיו, פָּסוּל; אִם מִיעֲטָן, כָּשֵׁר. אֵין«[26] מְמַעֲטִין בְּיוֹם טוֹב. **ג׳** עֲרָבָה גְזוּלָה וִיבֵישָׁה פְּסוּלָה. שֶׁלָּאֲשֵׁירָה וְשֶׁלְּ־עִיר הַנִּידַּחַת, פְּסוּלָה. נִקְטַם רֹאשָׁהּ, נִפְרְצוּ עָלֶיהָ, וְהַצַּפְצָפָה^[27], פְּסוּלָה. כְּמֵישָׁה$[28], שֶׁנָּשְׁרוּ^[29]• מִקְצָת עָלֶיהָ, וְשֶׁלַּבַּעַל, כְּשֵׁירָה. **ד׳**

---

[1] ק כלפנינו. קיי: ״המיטה״.
[2] קיי כלפנינו. ק: ״לִפְנֵי״.
[3] בפרמה מנוקד: ״בְּטֵבִי״, אך ניכרים סימני גירוד, וכנראה בתחילה היה מנוקד ״בְּטֶבֵי״. וכן בסמוך.
[4] קיי כלפנינו. ק: ״חֲכָמִוים״.
[5] אות ״ו״ נוספה בידי מגיה מאוחר. ק: ״יוֹדֵעַ״. קיי: ״ויודע״.
[6] ק+קיי: ״לְפִי״.
[7] קס כלפנינו. קיי+קנ: ״הַסּוֹמֵךְ״. וכן כתב מגיה בשולי פרמה: ״ויש אומרין: הַסּוֹמֵךְ״.
[8] ק+קיי: ״הַמִּיטָּה״.
[9] ק+קיי: ״וְשֶׁצִּילָּתָהּ״
[10] ק+קיי: ״וְהַמְעוּבָּה״
[11] ק: ״כָּל שֶׁיִּנָּטֵל״. קיי: ״כל שניטל״.
[12] סימן ההלכה נוסף בשוליים, כנראה ע״י הסופר.
[13] קיי כלפנינו. קס: ״לִפְנֵי רַבִּי״. קנ: ״לִפְנֵי רַבָּן״.
[14] ק+קיי: ״נְטָלוֹ״.
[15] מילה גורדה. אך גם ק+קיי ליתא.
[16] קהלת א׳ טו׳
[17] ק+קיי ״בֶּן הַחוֹרוֹנִי״. (גם בפרמה ״ח״ בחולם).
[18] ק+קיי כלפנינו. מעניין לציין ש- קס כתב תחילה ״לו״ ומחק וכתב ״נוהג״. ואולי גרס ״לומד״. וצ״ע.
[19] ניקדתי לפי פרמה, וכפי הכתיב בשלושת כתבי היד. אך קנ ניקד: ״וּפִחֵת״.
[20] ק+קיי: ״הַיָּמִים״.
[21] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ומותר״. (האם כיוון לגרוס ״הוא מותר״?)
[22] כך מנוקד בקאופמן וגם בפרמה, וכן הכתיב בשלושת כתבי היד.
[23] ק+קיי: ״מִלְּמַעְלָן״.
[24] קיי+קנ: ״כָּלִי״. קס ליתא: ״כלי״.
[25] ק+קיי: ״פסולי״. ספק אם הסופר כתב ״פסולים״ או ״פסולה״ ואולי הנקדן ניקד ״פסולה״ ולבסוף מחק את ״ה״ וניקד ״פסול״. וצ״ע.
[26] ק כלפנינו. קיי: ״ואין״.
[27] קיי+קנ: ״וְהַצַּפְצֶפֶת״. קס: ״הַצַּפְצֶפֶת״.
[28] קיי כלפנינו. ק: ״כמישא״.
[29] ק+קיי: ״וְשֶׁנָּשְׁרוּ״.

רְ׳ יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵרוֹ: שְׁלֹשָׁה הֲדַסִּים וּשְׁתֵּי עֲרָבוֹת, לוּלָב אֶחָד וְאֶתְרוֹג אֶחָד; אֲפִילּוּ שְׁנַיִם קְטוּמִין וְאֶחָד שֶׁאֵינוּ קָטוּם. רְ׳ טַרְפוֹן [אוֹמֵרוֹ][1]*: אֲפִילּוּ שְׁלָשְׁתָּן קְטוּמִין. רְ׳ עֲקִיבָהוֹ אוֹמֵרוֹ: כַּשֵּׁם שֶׁלּוּלָב אֶחָד {וא} וְאֶתְרוֹג אֶחָד, כָּךְ הֲדַס אֶחָד וַעֲרָבָה אַחַת. **ה׳** אֶתְרוֹג הַגָּזוּל וְהַיָּבֵשׁ, פָּסוּל. שֶׁלְּ־ ־אֲשֵׁירָה וְשֶׁלְּעִיר הַנִּידַּחַת, פָּסוּל. שֶׁלְּעוֹרְלָה[2]«• פָּסוּל. שֶׁלִּתְרוּמָה טְמֵיאָה פָּסוּל. וְשֶׁלִּטְהוֹרָה לֹא יִטּוֹל, וְאִם נָטַל, כָּשֵׁר. וְשֶׁלִּדְמַיִי, בֵּית שַׁמַּי פּוֹסְלִין, וּבֵית הֶלֵּל מַכְשִׁירִין. וְשֶׁלְּ־ ־מַעֲשֵׂר שֵׁינִי בִירוּשָׁלַם לֹא יִטּוֹל, וְאִם נָטַל כָּשֵׁר. **ו׳** עָלַת חֲזָזִית עַל רוּבּוֹ, {נ} נִיטְּלָה פִּטְמָתוֹ, נִיקַּב$, נִיקְלַף[3]«•, נִיסְדַּק«•, חָסֵר$ {כ} כָּל שֶׁהוּא, פָּסוּל. עָלַת חֲזָזִית עַל מֵיעוּטוֹ, {נ} נִיטַּל עוּקְצוֹ, נִיקַּב וְלֹא חָסֵר כָּל שֶׁהוּא, כָּשֵׁר. אֶתְרוֹג הַכּוּשִׁי פָּסוּל. הַיָּרוֹק כְּכַרַתָּן$, ר׳ (~~יהוד~~)[4]* מֵאִיר מַכְשִׁיר, רְ׳[5]« יְהוּדָהוֹ פּוֹסֵל. **ז׳** שִׁיעוּר אֶתְרוֹג קָטָן[6]«, רְ׳ מֵאִיר אוֹמֵרוֹ: כָּאֱגוֹז; רְ׳[7]« יְהוּדָהוֹ אוֹמֵרוֹ: כַּבֵּיצָה. וְהַגָּדוֹל[8]^, כְּדֵי שֶׁיֶּאֱחוֹז אֶת שְׁנֵיהֶם$ {ב} בְּיָדוֹ אַחַת. דִּבְרֵיו רְ׳ יְהוּדָהוֹ. רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵרוֹ: אֲפִילּוּ {א} אֶחָד[9]^• בִּשְׁתֵּי יָדָיו. **ח׳** אֵין אוֹגְדִין אֶת הַלּוּלָב אֶלָּא מִמִּינוֹ$. דִּבְרֵיו רְ׳ יְהוּדָהוֹ. רְ׳ מֵאִיר אוֹמֵרוֹ: אֲפִילּוּ בִמְשִׁיחָה. אָמַרוֹ רְ׳ מֵאִיר: מַעֲשֶׂה {בא} בְאַנְשֵׁי יְרוּשָׁלַם, שֶׁהָיוּ אוֹגְדִין אֶת לוּלַבֵיהֶם בְּגִימוֹנוֹת$ שֶׁלַּזָּהָב. [10]^••אָמְרוּ לוֹ: מִשָּׁם רְאָיָה? מִמִּינוֹ הָיוּ אוֹגְדִין אוֹתוֹ מִלְּמַטָּה.•• וְאֵיכָן[11]« הָיוּ מְנַעְנְעִין? בְּ״הוֹדוּ לַי״י״ תְּחִילָּה וָסוֹף. אַף[12]«• בְּ״אָנָּא י״י הוֹשִׁיעָה[13]«• נָּא״. כְּדִבְרֵי$ בֵית הֶלֵּל. בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: אַף בְּ״אָנָּא י״י הַצְלִיחָה נָא״. אָמַרוֹ רְ׳ עֲקִיבָהוֹ: צוֹפֶה הָיִיתִי בְרַבָּן גַּמְלִיאֵל וּבִרְבִּי יְהוֹשֻׁעַ, שֶׁכָּל הָעָם מְטָרְפִין$ בְּלוּלַבֵיהֶן[14]«•, וְהֵם לֹא נִיעְנְעוּ אֶלָּא בְ״אָנָּא י״י הוֹשִׁיעָה נָא״ בִלְבַד$. **ט׳**[15]* [מִי שֶׁבָּא בַדֶּרֶךְ וְלֹא הָיָה בְיָדוֹ לוּלָב, מִשֶּׁיִּיכָּנֵס[16]^• לְבֵיתוֹ, יִטּוֹל עַל שׁוּלְחָנוֹ. אִם[17]« לֹא נָטַל בַּשַּׁחֲרִית, יִטּוֹל בֵּין הָעַרְבַּיִם, {ש} שֶׁכָּל הַיּוֹם כָּשֵׁר לַלּוּלָב. **י׳**] מִי שֶׁהָיָה עֶבֶד אוֹ אִשָּׁה אוֹ קָטָן מַקְרִים אוֹתוֹ, וְעוֹנֶה[18]«• אַחֲרֵיהֶן מַה שֶּׁהֵן אוֹמְרִים, וְתְהֵא[19]#$ לוֹ מְאֵירָה, אִם הָיָה גָדוֹל מַקְרֵא אֹתוֹ, וְעוֹנֶה[20]«• אַחֲרָיו ״הַלְלוּיָהּ״$. **י״א׳** מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לִכְפּוֹל, יִכְפּוֹל; לִפְשׁוֹט, יִפְשׁוֹט; לְבָרֵךְ אַחֲרָיו, יְבָרֵךְ. הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה. הַלּוֹקֵחַ לוּלָב {מח} מֵחֲבֵירוֹ בַשְּׁבִיעִית, נוֹתֵן לוֹ אֶתְרוֹג בְּמַתָּנָה[21]^•, {ש} שֶׁאֵינוּ רַשַּׁיִי לִיקָּחוֹ בַשְּׁבִיעִית. **י״ב׳** בָּרִאשׁוֹנָה הָיָה הַלּוּלָב[22]^ נִיטָּל בַּמִּקְדָּשׁ שִׁבְעָה, וּבַמְּדִינָה יוֹם אֶחָד. מִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הִתְקִין רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּיי, שֶׁיְּהֵא הַלּוּלָב[23]« נִיטָּל בַּמְּדִינָה שִׁבְעָה, זֵיכֶר לַמִּקְדָּשׁ, וְשֶׁיְּהֵא יוֹם הֶנֶף[24]# כּוּלּוֹ {א} אָסוּר. **י״ג׳** יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁלֶּחָג שֶׁחָל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת, כָּל הָעָם מוֹלִיכִים אֶת לוּלַבֵיהֶם לְבֵית הַכְּנֶסֶת. לְמָחָר[25]^• כָּל אֶחָד וְאֶחָד מַכִּיר אֶת שֶׁלּוֹ וְנוֹטֵל, מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ$: אֵין אָדָם יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ בְיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁלֶּחָג בְּלוּלַבּוֹ שֶׁלַּ־ ־חֲבֵירוֹ, וּשְׁאָר כָּל יְמוֹת הֶחָג, יוֹצֵא אָדָם יְדֵי חוֹבָתוֹ בְלוּלַבּוֹ שֶׁלַּחֲבֵירוֹ. **י״ד׳** רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵרוֹ: יוֹם[26]«• טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁלֶּחָג שֶׁחָל לִהְיוֹת {בש} בַּשַּׁבָּת, שָׁכַח וְהוֹצִיא אֶת הַלּוּלָב בִּרְשׁוּת[27]«• הָרַבִּים, פָּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוֹצִיאוֹ בִרְשׁוּת. מְקַבֶּלֶת אִשָּׁה מִיַּד בְּנָהּ וּמִיַּד בַּעְלָהּ וּמַחְזֶרֶת$ לַמַּיִם בַּשַּׁבָּת. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵרוֹ: בַּשַּׁבָּת מַחֲזִירִים, וּבְיוֹם[28]^ טוֹב {מ} מוֹסִיפִים, וּבַמּוֹעֵד מַחֲלִיפִים. כָּל[29]« קָטָן שֶׁיֵּשׁ$ בּוֹ דַעַת לְנַעֲנֵעַ חַיָּיב בַּלּוּלָב.

הל׳ י״ד׳ פרק ד׳

לוּלָב וַעֲרָבָה שִׁשָּׁה וְשִׁבְעָה; הַהַלֵּל וְהַשִּׂמְחָה שְׁמוֹנָה; סוּכָּה וְנִיסּוּךְ הַמַּיִם שִׁבְעָה; וְהֶחָלִיל חֲמִשָּׁה וְשִׁשָּׁה. לוּלָב שִׁבְעָה, כֵּי־צַד? יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁלֶּחָג שֶׁחָל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת, לוּלָב {ש} שִׁבְעָה; וּשְׁאָר כָּל הַ[יָּ]מִים[30]*, שִׁשָּׁה. **ב׳** עֲרָבָה שִׁבְעָה, כֵּי־צַד? יוֹם הַשְּׁבִיעִי שֶׁלַּעֲרָבָה שֶׁחָל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת, עֲרָבָה שִׁבְעָה; וּשְׁאָר כָּל הַיָּמִים, שִׁשָּׁה. **ג׳** מִצְוַת הַלּוּלָב כֵּי־צַד? $כָּל הָעָם מוֹלִיכִים אֶת לוּלַבֵיהֶם לְהַר הַבַּיִת, {וה} וְהַחַזָּנִים מְקַבְּלִים מִיָּדָם, וְסוֹדְרִין אוֹתָן עַל גַּג$ הָאִיסְטְוָוה, וְהַזְּקֵנִים מַנִּיחִין אֶת שֶׁלָּהֶן בַּלִּשְׁכָּה. וּמְלַמְּדִים אוֹתָם לוֹמַר: ״כָּל מִי שֶׁהִגִּיעַ[31]« לוּלָבִי בְיָדוֹ[32]«•, הֲרֵי הוּא לוֹ מַתָּנָה.״ לְמָחֳרָת מַשְׁכִּימִים וּבָאִים, וְהַחַזָּנִים מְזַרְקִין$ לִפְנֵיהֶן, וְהֵן מְחַטְּפִין$ וּמַכִּין אִישׁ אֶת חֲבֵירוֹ. וּכְשֶׁרָאוּ בֵית דִּין {ש} שֶׁהֵן בָּאִין לִידֵי סַכָּנָה, הִתְקִינוּ שֶׁיְּהֵא כָל אֶחָד וְאֶחָד נוֹטֵל בְּבֵיתוֹ[33]«. **ד׳** מִצְוַת

---

[1] נוסף בין השורות, אולי ע״י הסופר. וכן ק+קיי.
[2] קיי כלפנינו. קס ליתא: ״שלערלה פסול״ וכנראה נשמט שם מחמת הדומות.
[3] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״וניקלף, וניסדק״.
[4] נכתב בטעות, וסומן למחיקה בידי הסופר. ק+קיי ״מאיר״ וכדלהלן.
[5] קיי כלפנינו. ק: ״וּרְבִּי״.
[6] ק כלפנינו. קיי: ״הַקָּטָן״.
[7] קיי כלפנינו. ק: ״וּרְבִּי״.
[8] ק+קיי: ״וּבַגָּדוֹל״.
[9] ק+קיי ליתא: ״אחד״.
[10] ק+קיי ליתא כל המשפט: ״אמרו לו.... אותו מלמטה״.
[11] ק כלפנינו. קיי: ״וּבְאֵיכָן״.
[12] ק כלפנינו. קיי: ״וּבְאָנָּא״.
[13] קיי כלפנינו. ק: ״הוֹשִׁיעָנָּא״. (במילה אחת. אך להלן כלפנינו).
[14] קיי כלפנינו. ק: ״אֶת לוּלַבֵיהֶם״.
[15] הסופר השמיט את ההלכה הבאה מחמת הדומות ״מי״ – ״מי״, ולאחר מכן השלים אותה בתחתית העמודה. הסופר סימן כאן סימון לומר שיש השלמה, ומגיה הוסיף בשוליים סימן ״זיו:״ שנמצא מספר פעמים בכתב היד כאשר יש השלמה בתחתית. ק+קיי ללא השמטה.
[16] ק+קיי: ״כְּשֶׁיִּיכָּנֵס״.
[17] קיי כלפנינו. קס: ״וְאִם לָאו״. קנ: ״וְאִם לֹא״.
[18] קיי כלפנינו. ק: ״וְהוּא עוֹנֶה״.
[19] כך מנוקד בקאופמן. בפרמה מנוקד ״וְתְהֵא״. ואינני יודע מדוע לא ניקדו ״וּתְהֵא״.
[20] קיי כלפנינו. ק: ״וְהוּא עוֹנֶה״.
[21] ק+קיי: ״מַתָּנָה״.
[22] ק+קיי: ״לוּלָב״.
[23] קיי כלפנינו. ק: ״לוּלָב״.
[24] בפרמה מנוקד: ״הָנֵף״.
[25] ק+קיי ליתא: ״למחר״.
[26] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: ״ביום״.
[27] ק כלפנינו. קיי: ״לרשות״.
[28] ק+קיי: ״בְּיוֹם״.
[29] קיי כלפנינו. ק: ״וְכָל״.
[30] אות ״י״ נוספה בין השורות ע״י הסופר. וכן ק+קיי.
[31] ק כלפנינו. קיי: ״שֶׁיַּגִּיַע״.
[32] קיי כלפנינו. ק: ״לְיָדוֹ״.
[33] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״בַּבַּיִת״.

עֲרָבָה כֵּי־צַד? מָקוֹם הָיָה לְמַטָּה מִירוּשָׁלַםִ נִקְרָא מוֹצָא[#1]. יוֹרְדִים לַשָּׁם וּמְלַקְּטִים מִשָּׁם מוֹרְבִיּוֹת[#2] שֶׁלַּעֲרָבָה, וּבָאִים וְזוֹקְפִים אוֹתָם לִצְדָדֵי[$#3] הַמִּזְבֵּחַ, וְרָאשֵׁיהֶם כְּפוּפִים עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ. תָּקְעוּ וְהֵרִיעוּ וְתָקָעוּ. בְּכָל יוֹם {מק} מַקִּיפִין אֶת הַמִּזְבֵּחַ פַּעַם אַחַת, וְאוֹמְ‍וֹרִים: "אָנָּא [^4]• הוֹשִׁיעָה נָּא, אָנָּא [«5] הוֹשִׁיעָה[«6]• נָּא!". רִ׳ יְהוּדָ‍הֿ אוֹמֵ‍רֿ: "אֲנִי וְהוּא[&$] הוֹשִׁיעָה[^7]• נָּא, אֲנִי[$] וְהוּא[&$] הוֹשִׁיעָה[^]• נָּא!" אוֹתוֹ[$] הַיּוֹם מַקִּיפִין אֶת הַמִּזְבֵּחַ שֶׁבַע פְּעָמִים.[$] **ה׳** כְּמַעֲשֵׂהוּ בַחוֹל, כֵּן[$] מַעֲשֵׂהוּ בַשַּׁבָּת, אֶלָּא שֶׁהָיוּ מְלַקְּטִים אוֹתָן מֵעֶרֶב שַׁבָּת, וּמַנִּיחִים אוֹתָן בְּגִיגִיּוֹת שֶׁלַּזָּהָב, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִכְמוֹשׁוּ. רִ׳ יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵ‍רֿ: חֲרִיּוֹת שֶׁלַּדָּקָל[&] הָיוּ מְלַקְּטִין וְחוֹבְטִין עַל[$] גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ. וְאוֹתוֹ[^8] הַיּוֹם הָיָה נִקְרָא[#9] יוֹם [חִיבּוּט][*10] חֲרִיּוֹת. מִיָּד {תי}[*11] הַתִּינוֹקוֹת שׁוֹמְטִים אֶת לוּלַבֵּיהֶן, וְאוֹכְלִים [«12] אֶתְרוֹגֵיהֶם. **ו׳** הַהַלֵּל וְהַשִּׂמְחָה שְׁמֹנָה, כֵּי־צַד? מְלַמֵּד שֶׁאָדָם חַיָּב [$]בִּכְבוֹד יוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁלֶּחָג, כִּשְׁאָר כָּל יְמוֹת הֶחָג. סוּכָּה שִׁבְעָה, כֵּי־צַד? גָּמַר מִלְּאוֹכַל, לֹא יָתִיר[#13] אֶת סוּכָּתוֹ; אֲבָל מוֹרִיד הוּא אֶת הַכֵּלִים מִן {המ} הַמִּנְחָה וּלְמַעְלָן, בִּשְׁבִיל כְּבוֹד יוֹם טוֹב {ה} הָאַחֲרוֹן. **ז׳** נִיסּוּךְ הַמַּיִם שִׁבְעָה[$], כֵּי־צַד? צְלוֹחִית שֶׁלַּזָּהָב מַחֲזֶקֶת שְׁלֹשֶׁת לוֹגִּים הָיָה מְמַלֵּא מִן הַשִּׁילוֹחַ. הִגִּיעוּ לְשַׁעַר הַמַּיִם, {ת} תָּקְעוּ וְהֵרִיעוּ וְתָקָעוּ[«14]. עָלָה בַכֶּבֶשׁ וּפָנָה {לש} לִשְׂמֹאלוֹ, וּשְׁנֵי סְפָלִים שֶׁלַּכֶּסֶף הָיוּ שָׁם. רִבִּי יְהוּדָ‍הֿ אוֹמֵ‍רֿ: שֶׁלַּסִּיד הָיוּ, אֶלָּא שֶׁהָיוּ מוּשְׁחָרִין מִפְּנֵי הַיַּיִן. וּמְנוּקָּבִין[#15] כְּמִן[^16] שְׁנֵי חֲטָמִין[^#17] דַּקִּין; אֶחָד מְעוּבֶּה וְאֶחָד מֵידֵק[«18], כְּדֵי שֶׁיְּהוּ {שני} שְׁנֵיהֶם כָּלִים בַּת[«19] אַחַת. **ח׳** מַעֲרָבִי שֶׁלַּמַּיִם, וּמִזְרָחִי שֶׁלַּיַּיִן. עֵירָה שֶׁלַּמַּיִם {ל} לְתוֹךְ[«20] שֶׁלַּיַּיִן, אוֹ שֶׁלַּיַּיִן לְתוֹךְ שֶׁלַּמַּיִם, יָצָא. רִ׳ יְהוּדָ‍הֿ אוֹמֵ‍רֿ: בַּלּוֹג[*21] הָיָה מְנַסֵּךְ כָּל שְׁמוֹנָה. {ול} וְלַמְנַסֵּךְ אוֹמְרִין לוֹ: "הַגְבֵּהַּ אֶת יָדָךְ!" שֶׁפַּעַם אַחַת נִיסֵּךְ עַל רַגְלָיו, וּרְגָמוּהוּ כָל הָעָם בְּאֶתְרוֹגֵיהֶם. **ט׳** כְּמַעֲשֵׂהוּ בַחוֹל, כֵּן[«22] מַעֲשֵׂהוּ בַשַּׁבָּת. אֶלָּא[«23] שֶׁהָיָה מְמַלֵּא מֵעֶרֶב שַׁבָּת חָבִית שֶׁלַּזָּהָב שֶׁאֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת מִן {הש} הַשִּׁילוֹחַ. וּמַנִּיחָהּ[«24] בַּלִּישְׁכָּה[«25]. נִשְׁפָּכָה אוֹ {נת} נִתְגַּלָּתָה, הָיָה מְמַלֵּא[^26] מִן הַכִּיּוֹר, שֶׁהַמַּיִם {ו} וְהַיַּיִן הַמְגוּלִּים פְּסוּלִין מֵעַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ.

הל׳ ט׳ פרק ה׳

הֶחָלִיל חֲמִשָּׁה וְשִׁשָּׁה; זֶה חָלִיל שֶׁלְּבֵית {ה} הַשּׁוֹאֵבָה[&], שֶׁאֵינוּ דוֹחֶה לֹא אֶת הַשַּׁבָּת וְלֹא אֶת יוֹם טוֹב[*27]. אָמְרוּ: [כָּל][*28] מִי שֶׁלֹּא רָאָה שִׂמְחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה, לֹא רָאָה שִׂמְחָה מִיָּמָיו. **ב׳** מוֹצָאֵי יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁלֶּחָג הָיוּ יוֹרְדִין לַעֲזָרַת[#29]• הַנָּשִׁים, וּמְתַקְּנִין[«30] שָׁם {תי} תִּיקּוּן גָּדוֹל. וּמְנוֹרוֹת[^31] שֶׁלַּזָּהָב הָיוּ שָׁם, {וספ} וּסְפָלִים[$] שֶׁלַּזָּהָב בְּרָאשֵׁיהֶם, וְאַרְבָּעָה סוּלָּמוֹת עַל כָּל מְנוֹרָה וּמְנוֹרָה, וְאַרְבָּעָה יְלָדִים מִפִּירְחֵי[«32] כְהֻנָּה, וּבִידֵיהֶן כַּדֵּי שֶׁמֶן שֶׁלְּמֵאָה וְעֶשְׂרִים לוֹג, וְהֵן מְטִילִים (לְכָל) [לְתוֹךְ כָּל][*33] סֵפֶל וְסֵפֶל. **ג׳** מִבְּלָאֵי מִכְנְסֵי [הַ]כֹּהֲנִים[*34] וּמֵהֶמְיָינֵיהֶם - הָיוּ מַפְקִיעִים, וּבָהֶן הָיוּ מַדְלִיקִין. לֹא {ח} הָיְתָה חָצֵר בִּירוּשָׁלַםִ שֶׁלֹּא הָיְתָה מְאִירָה מֵאוֹר בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה. **ד׳** הַחֲסִידִים וְאַנְשֵׁי הַמַּעֲשֶׂה הָיוּ מְרַקְּדִים לִפְנֵיהֶם בַּאֲבוּקוֹת,[$] וְאוֹמְרִים לִפְנֵיהֶם דִּבְרֵי [$]תוּשְׁבָּחוֹת[«35]. וְהַלְוִיִּם בְּכִינּוֹרוֹת וּבִנְבָלִים וּבִמְצִלְתַּיִם,[$36] וּבְכָל כְּלֵי שִׁיר בְּלֹא מִסְפָּר, עַל חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה מַעֲלוֹת הַיּוֹרְדוֹת מֵעֲזָרַת יִשְׂרָאֵל לַעֲזָרַת הַנָּשִׁים, כְּנֶגֶד חֲמֵשׁ[$] עֶשְׂרֵה "שִׁיר[$] הַמַּעֲלוֹת" שֶׁבַּתִּילִּים[$], שֶׁעֲלֵיהֶם הַלְוִיִּם עוֹמְדִים בַּשִּׁיר[$]. **ה׳** עָמְדוּ שְׁנֵי כֹהֲנִים בְּשַׁעַר הָעֶלְיוֹן, הַיּוֹרֵד מֵעֲזָרַת יִשְׂרָאֵל לַעֲזָרַת הַנָּשִׁים, וּשְׁתֵּי חֲצוֹצְרוֹת בְּיָדָם. קָרָא הַגֶּבֶר, תָּקְעוּ וְהֵרִיעוּ וְתָקָעוּ. הִגִּיעוּ לְמַעֲלָה עֲשִׂירִית, תָּקְעוּ {ו} וְהֵרִיעוּ וְתָקָעוּ. הִגִּיעוּ לָעֲזָרָה, תָּקְעוּ {וה} וְהֵרִיעוּ וְתָקָעוּ. הָיוּ תוֹקְעִים וְהוֹלְכִים, עַד שֶׁמַּגִּיעִים לְשַׁעַר הַיּוֹצֵא לַמִּזְרָח. הִגִּיעוּ לְשַׁעַר הַיּוֹצֵא לַמִּזְרָח, וְהָפְכוּ[«37] פְּנֵיהֶם {ל} לַמַּעֲרָב, וְאָמְרוּ: "אֲבוֹתֵינוּ הָיוּ בַמָּקוֹם הַזֶּה,[°38] "אֲחוֹרֵיהֶם אֶל הֵיכַל יי וּפְנֵיהֶם קֵדְמָה, וְהֵמָּה מִשְׁתַּחֲוִיתֶם[«39]• קֵדְמָ‍הֿ לַשָּׁמֶ‍שֿ"; וְאָנוּ[^40]• לְיָהּ[*41] עֵינֵינוּ!"

---

[1] בפרמה מנוקד: "מוֹצֵא".
[2] בפרמה מנוקד: "מוֹרְבִיּוֹת".
[3] בפרמה מנוקד: "לְצִדְדֵי".
[4] ק+קיי: נוסף: "יייי" (=השם).
[5] ק כלפנינו. קיי נוסף: "יייי" (=השם).
[6] קיי+קנ כלפנינו. קס: "וְהוֹשִׁיעָה".
[7] קס+קיי: "וְהוֹשִׁיעָה" (אך קנ כלפנינו). וכן בסמוך.
[8] ק+קיי: "אוֹתוֹ".
[9] בפרמה מנוקד: "נִקְרֵא".
[10] נוסף בשוליים ע"י הסופר. וכן ק+קיי.
[11] שומר שורה שלא כמילה הבאה. ק+קיי כמילה הבאה.
[12] קס כלפנינו. קק+קנ נוסף: "אֶת".
[13] בפרמה מנוקד: "יַתִּיר".
[14] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "ותקעו". וצ"ע.
[15] ניקדתי לפי פרמה. קנ ניקד את "מ" בפתח.
[16] ק+קיי הכתיב: "כְּמִין".
[17] כך כתוב ומנוקד בפרמה וכן הכתיב בקאופמן. קיי: "חוטמין" וכן ניקד קנ: "חֹטְמִין"
[18] ק כלפנינו. קיי (בטעות): "מיריק".
[19] קס כלפנינו. קיי+קנ: "בְּבַת".
[20] קיי כלפנינו. ק: "בְּתוֹךְ". וכן בסמוך.
[21] קס כנראה כלפנינו. קיי+קנ: "מִלּוֹג". וכן מגיה בפרמה כתב בשוליים: "ויש אומ׳: מִלּוֹג".
[22] ק כלפנינו. קיי: "כך".
[23] קיי כלפנינו. ק: "אֲבָל".
[24] קיי כלפנינו. ק: "הָיָה מַנִּיחָהּ".
[25] ק כלפנינו. קיי נוסף: "בְּעַד הַחַלּוֹן".
[26] כך כתוב ומנוקד בפרמה. וכנראה כך גם נוסח קס. קנ: "מְמַלָּהּ". קיי: "ממלאה".
[27] ק+קיי כלפנינו. אות "ט" מתוקנת ע"י הסופר מאות (?) שכתב בטעות.
[28] נוסף בין השורות ע"י הסופר. וכן קיי. אך ק ליתא: "כל".
[29] בפרמה מנוקד בכולם: "לְעֶזְרַת".
[30] קיי+קנ כלפנינו. קס (הכתיב): "ומתקינים".
[31] כך כתוב ומנוקד בפרמה וכן ניקד קנ. קס+קיי (הכתיב): "ומנורת".
[32] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מפורחיי".
[33] תוקן באמצעות תליית מילת "לתוך" ומחיקת "ל" של "לכל", כנראה ע"י הסופר. קיי(+קנ?): "לתוך כל ספל וספל". קס: "לתוך ספל וספל".
[34] אות "ה" נתלתה בין השורות, אולי ע"י הסופר. וכן ק+קיי.
[35] ק כלפנינו. קיי (הכתיב): "תשבחות".
[36] ראו דברי הימים א, טו,טז (ושם ליתא "חצוצרות")
[37] ק כלפנינו. קיי: "הפכו".
[38] יְחֶזְקֵאל ח,טז.
[39] קס כלפנינו, וכן כתוב לפנינו בתנ"ך. קיי(+קנ?): "מִשְׁתַּחֲוִים".
[40] ק+קיי: "אָנוּ (ליה וליה עינינו)".
[41] המגיה שנמחק(?) הוסיף בשוליים "וּלְיָהּ" וכן ק+קיי. וצ"ע.

ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר׀: שׁוֹנִין אותו[1]« לוֹמַר: ״אָנוּ לְיָהּ, וּלְיָהּ עֵינֵינוּ!״ {מא}

ו׳ אֵין פּוֹחֲתִין מֵעֶשְׂרִים וְאַחַת תְּקִיעָה$ בַּמִּקְדָּשׁ, וְלֹא מוֹסִיפִין עַל אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה. בְּכָל יוֹם [הָיוּ שָׁם][2]* עֶשְׂרִים וְאַחַת תְּקִיעָה: שָׁלֹשׁ לִפְתִיחַת {ש} שְׁעָרִים, תֵּשַׁע לְתָמִיד שֶׁלַּשַּׁחַר, וְתֵשַׁע לְתָמִיד שֶׁלְּבֵין הָעַרְבַּיִם. וְלַמּוּסָפִין[3]« {מוס} מוֹסִיפִין עוֹד תֵּשַׁע. וּבְעֶרֶב שַׁבָּת {מוס} מוֹסִיפִין עוֹד שֵׁשׁ: שָׁלֹשׁ לְהַפְטִיר[4]^• אֶת הָעָם מִן הַמְּלָאכָה, וְשָׁלֹשׁ לְהַבְדִּיל בֵּין קוֹדֶשׁ לְחוֹל.

ז׳ עֶרֶב שַׁבָּת שֶׁבְּתוֹךְ הֶחָג, הָיוּ שָׁם אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה: שָׁלוֹשׁ לִפְתִיחַת שְׁעָרִים, שָׁלֹשׁ לְשַׁעַר הָעֶלְיוֹן, שָׁלֹשׁ לְשַׁעַר הַתַּחְתּוֹן, שָׁלֹשׁ לְמִילּוּי הַמַּיִם, שָׁלֹשׁ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, תֵּשַׁע לְתָמִיד שֶׁלַּשַּׁחַר, וְתֵשַׁע לְתָמִיד שֶׁלְּבֵין הָעַרְבַּיִם, {ו} וְתֵשַׁע לַמּוּסָפִין, שָׁלֹשׁ לְהַפְטִיר^• אֶת הָעָם מִן הַמְּלָאכָה, וְשָׁלֹשׁ לְהַבְדִּיל בֵּין קוֹדֶשׁ לְחוֹל.

ח׳ יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁלֶּחָג, הָיוּ שָׁם שְׁלֹשָׁה עָשָׂר פָּרִים, אֵלִים[5]^ שְׁנַיִם, וְשָׂעִיר אֶחָד. נִשְׁתַּיְּירוּ שָׁם אַרְבָּעָה {ע} עָשָׂר כְּבָשִׂים לִשְׁמוֹנֶה מִשְׁמָרוֹת.

ט׳ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן שִׁשָּׁה [6]« מַקְרִיבִין שְׁנַיִם שְׁנַיִם, וְהַשְּׁאָר מַקְרִיבִין[7]^ אֶחָד אֶחָד. בַּשֵּׁינִי, חֲמִשָּׁה מַקְרִיבִין שְׁנַיִם שְׁנַיִם, וְהַשְּׁאָר אֶחָד אֶחָד. בַּשְּׁלִישִׁי אַרְבָּעָה {מ} מַקְרִיבִים שְׁנַיִם שְׁנַיִם, וְהַשְּׁאָר אֶחָד {א} אֶחָד. בָּרְבִיעִי שְׁלֹשָׁה מַקְרִיבִים שְׁנַיִם שְׁנַיִם, וְהַשְּׁאָר אֶחָד אֶחָד. בַּחֲמִישִׁי שְׁנַיִם מַקְרִיבִים שְׁנַיִם שְׁנַיִם, וְהַשְּׁאָר אֶחָד {א} אֶחָד. בַּשִּׁשִּׁי אֶחָד מַקְרִיב שְׁנַיִם[8]«•, וְהַשְּׁאָר אֶחָד אֶחָד. בַּשְּׁבִיעִי כּוּלָּם שָׁוִים. בַּשְּׁמִינִי חָזְרוּ לַפַּיִיס$& כָּרְגָלִים[9]«. אָמְרוּ: מִי שֶׁהָיָה {מק} מַקְרִיב פָּרִים הַיּוֹם[10]*, לֹא הָיָה$ מַקְרִיב פָּרִים[11]^ לְמָחָר, אֶלָּא חוֹזְרִים חֲלִילָה.

י׳ בִּשְׁלֹשָׁה פְרָקִים בַּשָּׁנָה, הָיוּ כָל הַמִּשְׁמָרוֹת שָׁווֹת[12]^• בְּאֵימוּרֵי הָרְגָלִים, וּבְחִילּוּק לֶחֶם הַפָּנִים. בָּעֲצֶרֶת[13]^• אוֹמֵר[14]^• לוֹ[15]*•: ״הֵילָךְ מַצָּה, הֵילָךְ חָמֵץ! הֵילָךְ[16]«• מַצָּה, הֵילָךְ חָמֵץ!״. מִשְׁמָר שֶׁזְּמַנּוֹ קָבוּעַ, הוּא מַקְרִיב תְּמִידִים, נְדָרִים וּנְדָבוֹת, וְכָל$ קָרְבְּנוֹת הַצִּיבּוּר[17]^•. בִּזְמַן$ שֶׁהוּא[18]« יוֹם טוֹב [19]«• סָמוּךְ לַשַּׁבָּת, בֵּין מִלְּפָנֶיהָ וּבֵין מִלְּאַחֲרֶיהָ, הָיוּ כָל הַמִּשְׁמָרוֹת שָׁווֹת[20]^• בְּחִילּוּק לֶחֶם[21]« הַפָּנִים.

י״א חָל יוֹם$ אֶחָד לְהַפְסִיק בֵּינְתַּיִם, מִשְׁמָר שֶׁזְּמַנּוֹ קָבוּעַ, הוּא נוֹטֵל עֶשֶׂר חַלּוֹת, וְהַמִּתְעַכֵּב נוֹטֵל שְׁתַּיִם. וּבִשְׁאָר כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה, הַנִּכְנָס נוֹטֵל שֵׁשׁ, וְהַיּוֹצֵא נוֹטֵל {ש} שֵׁשׁ. ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר׀: הַנִּכְנָס נוֹטֵל שֶׁבַע, {והי} וְהַיּוֹצֵא נוֹטֵל חָמֵשׁ. הַנִּכְנָסִין חוֹלְקִים {בצ} בַּצָּפוֹן, וְהַיּוֹצְאִים[22]^ בַּדָּרוֹם. בִּילְגָּה לְעוֹלָם[23]« חוֹלֶקֶת בַּדָּרוֹם, וְטַבַּעְתָּהּ קְבוּעָה, וְחַלּוֹנָהּ סְתוּמָה.

חסלת (קְ)[24]* סוכה

פרקי׳ ה׳

מסכת ביצה

בֵּיצָה שֶׁנּוֹלְדָה בְּיוֹם טוֹב, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִ[ין]׀[25]*: תֵּיאָכֵל. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים׀: לֹא תֵּיאָכֵל. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים׀: שְׂאוֹר כַּזַּיִת$, וְחָמֵץ כַּכּוֹתֶבֶת. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים׀: זֶה וָזֶה כַּזַּיִת.

ב׳ הַשּׁוֹחֵט חַיָּה וָעוֹף בְּיוֹם טוֹב, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִין׀: יַחְפּוֹר בַּדָּקָר[26]^&• וִיכַסֶּה. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים׀: לֹא יִשְׁחוֹט, אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה לוֹ עָפָר מוּכָן.$ וּמוֹדִים[27]^•, {ש} שֶׁאִם שָׁחַט שֶׁיַּחְפּוֹר בַּדָּקָר^• וִיכַסֶּה, שֶׁאֵפֶר$ הַכִּירָה מוּכָן.$

ג׳ בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים׀: אֵין מוֹלִיכִין אֶת הַסּוּלָּם מִשּׁוֹבָךְ[28]* לְשׁוֹבָךְ, אֲבָל מַטֵּהוּ מֵחַלּוֹן לְחַלּוֹן[29]*. בֵּית הִלֵּל מַתִּירִין. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים׀: לֹא יִטּוֹל, אֶלָּא אִם כֵּן נִיעְנַע {מ} מִבְּעוֹד יוֹם. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים׀: עוֹמֵד וְאוֹמֵר: זֶה וָזֶה אֲנִי נוֹטֵל.

ד׳ זִימֵּן שְׁחוֹרִים וּמָצָא לְבָנִים, לְבָנִים וּמָצָא שְׁחוֹרִים; שְׁנַיִם וּמָצָא שְׁלֹשָׁה, אֲסוּרִין. שְׁלֹשָׁה וּמָצָא {ש} שְׁנַיִם, מוּתָּרִין. בְּתוֹךְ הַקֵּן, וּמָצָא לִפְנֵי הַקֵּן, אֲסוּרִין. אִם אֵין שָׁם אֶלָּא הֵן, הֲרֵי אֵלּוּ {מ} מוּתָּרִין.

ה׳ בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים׀: אֵין {מס} מְסַלְּקִים אֶת הַתְּרִיסִים[30]« בְּיוֹם טוֹב. וּבֵית הִלֵּל מַתִּירִין אַף לְהַחֲזִיר. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים׀: אֵין נוֹטְלִין אֶת הָעֱלִי לְקַצֵּב עָלָיו בָּשָׂר.

[1] קנ כלפנינו. קס (כנראה) ״אותן״. קיי: ״אותה״.
[2] נכתב בשוליים צמוד לשורה ע״י הסופר. וכן ק+קיי.
[3] קיי כלפנינו. ק: ״וּבַמּוּסָפִים״.
[4] ק+קיי: ״לְהַבְטִיל״. וכן להלן.
[5] ק+קיי: ״וְאֵלִים״.
[6] קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף: ״כֹּהֲנִים״.
[7] ק+קיי ליתא: ״מקריבים״.
[8] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״שְׁנַיִם״.
[9] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ברגלים״.
[10] ק+קיי כלפנינו. כנראה אות ״י״ מתוקנת מאות ״ו״, כנראה ע״י הסופר.
[11] ק+קיי ליתא: ״פרים״.
[12] ק+קיי: ״שָׁוִים״.
[13] ק+קיי: ״ובעצרת״.
[14] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קס: ״אומ״״, קיי+קנ: ״אוֹמְרִין״.
[15] ק+קיי כלפנינו. אות ״ל״ תיקן הסופר מאות ״ה״. וצ״ע.
[16] ק כלפנינו בשנית: ״הילך מצה הילך חמץ״. קיי: ללא חזרה.
[17] ק+קיי נוסף: ק: ״הוּא מַקְרִיב עַל הַכֹּל״. קיי: ״הוּא מַקְרִיב אֶת הַכֹּל״. וצ״ע.
[18] ק כלפנינו. קיי: ״שֶׁיּוֹם״.
[19] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״הָרִאשׁוֹן״.
[20] ק+קיי: ״שָׁוִים״.
[21] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״לחם״.
[22] ק+קיי: ״וְיוֹצְאִים״.
[23] קיי כלפנינו (״לעולם חולקת״). ק: ״חוֹלֶקֶת לְעוֹלָם״.
[24] כנראה סומן למחיקה. וצ״ע.
[25] ק+קיי כלפנינו. כנראה שאותיות ״אומ״ כתב הסופר על גבי מחיקת אותיות אחרות. וצ״ע. כמו כן, כנראה הסופר כתב בקיצור ״אומר״״ ולאחר מכן הוסיף ״ין״.
[26] קס+קיי: ״בַּדָּקָר״ (אך קנ כלפנינו?). וכן להלן.
[27] קס+קיי: ״מוֹדִים״ (אך קנ כלפנינו).
[28] אות ״ך״ תיקן הסופר מאות ״ל״ שכתב בטעות.
[29] ק+קיי כלפנינו. אותיות ״לו״ תיקן הסופר אולי מאותיות ״בי״ שכתב בטעות. אולי כיוון לומר ״מחבירו״? וצ״ע.
[30] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״התרסין״.

וּבֵית הֶלֵּל מַתִּירִין. בֵּית שַׁמַּי אוֹמְ֗רִים׃ אֵין נוֹתְנִין אֶת הָעוֹר לִפְנֵי בֵית[$] הַדְּרִיסָה[&^1], וְלֹא[^2] יַגְבִּיהֶנּוּ, אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ עִמּוֹ [$]בָשָׂר. וּבֵית הֶלֵּל מַתִּירִין. **ו'** בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים׃ אֵין מוֹצִיאִין לֹא אֶת הַקָּטָן וְלֹא אֶת הַלּוּלָב וְלֹא אֶת סֵפֶר הַתּוֹרָה[^3], בִּרְשׁוּת[«4]• הָרַבִּים. וּבֵית הֶלֵּל מַתִּירִין. **ז'** בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים׃ אֵין מוֹלִיכִין חַלָּה וּמַתָּנוֹת לַכֹּהֵן בְּיוֹם טוֹב, בֵּין שֶׁהוּרָמוּ {מא} מֵאֶמֶשׁ וּבֵין שֶׁהוּרָמוּ מֵהַיּוֹם. וּבֵית הֶלֵּל {מ} מַתִּירִין. אָמְרוּ [$]בֵית שַׁמַּי[«5]•׃ גְּזֵירָה שָׁוָה חֲלַקְתֶּם[^6]•׃ חַלָּה וּמַתָּנוֹת, מַתָּנָה לַכֹּהֵן, וּתְרוּמָה מַתָּנָה לַכֹּהֵן; כַּשֵּׁם שֶׁאֵין מוֹלִיכִין אֶת הַתְּרוּמָה, כָּךְ לֹא יוֹלִיכוּ אֶת הַמַּתָּנוֹת! אָמְרוּ לָהֶם בֵּית הֶלֵּל׃ לֹא! אִם אֲמַרְתֶּם בִּתְרוּמָה, שֶׁאֵינוּ זַכַּיִי {בהר} בַּהֲרָמָתָהּ, תֹּאמְרוּ בְמַתָּנוֹת, שֶׁהוּא זַכַּיִי {בה} בַּהֲרָמָתָן?! **ח'** בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים׃ תַּבְלִין[$] נִידוֹכִין בְּמָדוֹךְ שֶׁלָּעֵץ, וְהַמֶּלַח בְּפַךְ[«7]•, וּבְעֵץ הַפָּרוּר. {ו} וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים׃ תַּבְלִים[^8] נִידוֹכִין כְּדַרְכָּן בְּמָדוֹךְ שֶׁלָּאֶבֶן, וְהַמֶּלַח בְּמָדוֹךְ שֶׁלָּעֵץ. **ט'** הַבּוֹרֵר קִטְנִית בְּיוֹם טוֹב, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים׃ בּוֹרֵר אוֹכֶל אוֹכֶל[$]. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים׃ בּוֹרֵר כְּדַרְכּוֹ {בח} בְּחֵיקוֹ[^9]•, [$]וּבְתַמְחוּי[$], אֲבָל לֹא בְטַבְלָה, וְלֹא בְנָפָה, וְלֹא בִכְבָרָה. רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר׃ אַף מֵדִיחַ {וש} וְשׁוֹלֶה. **י'** בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים׃ אֵין מְשַׁלְּחִין בְּיוֹם טוֹב אֶלָּא מָנוֹת. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים׃ מְשַׁלְּחִין בְּהֵמָה חַיָּה וָעוֹף חַיִּין וּשְׁחוּטִין. מְשַׁלְּחִים יֵינוֹת שְׁמָנִים וּסְלָתוֹת וְקִטְנִיּוֹת, אֲבָל לֹא תְבוּאָה. רְ' שִׁמְעוֹן מַתִּיר [^10]• בִּתְבוּאָה. **י"א** מְשַׁלְּחִים כֵּלִים, בֵּין תְּפוּרִים וּבֵין שֶׁאֵינָם תְּפוּרִים, אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן כִּלְאַיִם, וְהֵם[$] לְצוֹרֶךְ הַמּוֹעֵד. אֲבָל לֹא סַנְדָּל מְסוּמָּר, וְלֹא מִנְעָל שֶׁאֵינוּ תָפוּר. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵר׃ אַף לֹא {מ} מִנְעָל לָבָן, מִפְּנֵי שֶׁהוּא צָרִיךְ אוּמָּן[#11]. זֶה הַכְּלָל׃ כָּל שֶׁנֵּיאוֹתִין בּוֹ בְיוֹם טוֹב, מְשַׁלְּחִין אֹתוֹ [^12]•בְּיוֹם טוֹב•.

הל' י"א פרק ב'

יוֹם טוֹב שֶׁחָל לִהְיוֹת עֶרֶב שַׁבָּת, לֹא יְבַשֵּׁל {כ} כַּתְּחִילָּה[$] מִיּוֹם [טוֹב][*13] לַשַּׁבָּת, אֲבָל מְבַשֵּׁל הוּא לְיוֹם טוֹב, וְאִם הוֹתִיר, הוֹתִיר לַשַּׁבָּת. וְעוֹשֶׂה תַבְשִׁיל מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב, וְסוֹמֵךְ עָלָיו לַשַּׁבָּת. בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים׃ שְׁנֵי תַבְשִׁילִין. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים׃ תַּבְשִׁיל {א} אֶחָד. מוֹדִים[«14] בְּדָג וּבְבֵיצָה שֶׁעָלָיו, שֶׁהֵן שְׁנֵי תַבְשִׁילִין. אֲכָלוֹ, אוֹ שֶׁאָבַד, לֹא יְבַשֵּׁל עָלָיו כַּתְּחִילָּה. שִׁיֵּיר מִמֶּנּוּ כָל שֶׁהוּא, סוֹמֵךְ עָלָיו לַשַּׁבָּת[«15]•. **ב'** חָל לִהְיוֹת אַחַר[^16] הַשַּׁבָּת[«17], בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים׃ מַטְבִּילִים אֶת הַכֹּל מִלִּפְנֵי הַשַּׁבָּת. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים׃ כֵּלִים, מִלִּפְנֵי הַשַּׁבָּת, וְאָדָם, {ב} בַּשַּׁבָּת. **ג'** שָׁוִין שֶׁמַּשִּׁיקִים[«18] אֶת הַמַּיִם בִּכְלִי אֶבֶן לְטַהֲרָה[$], אֲבָל לֹא מַטְבִּילִין[«19]. {מט} מַטְבִּילִין מִגַּב לְגַב וּמֵחֲבוּרָה לַחֲבוּרָה בְּיוֹם[$] טוֹב. **ד'** בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים׃ מְבִיאִין שְׁלָמִים וְאֵין סוֹמְכִין עֲלֵיהֶן, אֲבָל לֹא עוֹלוֹת. וּבֵית הֶלֵּל [אוֹמְרִים][*20]׃ מְבִיאִין שְׁלָמִים וְעוֹלוֹת וְסוֹמְכִין עֲלֵיהֶן. **ה'** בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים׃ לֹא יָחֵם אָדָם חַמִּין לְרַגְלָיו, אֶלָּא אִם כֵּן [^21] רְאוּיִן לִשְׁתִיָּיה. וּבֵית הֶלֵּל מַתִּירִין. וְעוֹשֶׂה[«22]• מְדוּרָה וּמִתְחַמֵּם {כנ} כְּנֶגְדָּהּ. **ו'** שְׁלֹשָׁה דְבָרִים רַבָּן גַּמְלִיאֵל מַחְמִיר כְּדִבְרֵי בֵית שַׁמַּי׃ אֵין טוֹמְנִין אֶת הַחַמִּין[^23] מִיּוֹם טוֹב לַשַּׁבָּת, וְאֵין זוֹקְפִין אֶת הַמְּנוֹרָה בְּיוֹם טוֹב, וְאֵין אוֹפִין פִּיתָּן[$&] גְּרִיצוֹת[$] אֶלָּא רְקִיקִין. אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל׃ מִימֵיהֶם שֶׁלְּ־בֵית אַבָּא, לֹא הָיוּ אוֹפִין אֶת פִּיתָּן גְּרִיצוֹת, אֶלָּא רְקִיקִין. אָמְרוּ לוֹ׃ מַה נַּעֲשֶׂה לָהֶם לְבֵית אָבִיךָ, שֶׁהָיוּ מַחְמִירִין עַל {ו} עַצְמָן וּמְקִילִין עַל כָּל יִשְׂרָאֵל, לִהְיוֹת אוֹפִין אֶת פִּיתָּן גְּרִיצוֹת[*24] וַחֲרִי[#25]. **ז'** אַף הוּא אָמַר שְׁלֹשָׁה דְבָרִים לְהָקֵל׃ מְכַבְּדִין בֵּין הַמִּיטוֹת, וּמַנִּיחִין אֶת הַמֻּגְמָר[$&] בְּיוֹם טוֹב, וְעוֹשִׂים גְּדִי מְקוּלָּס בְּלֵילֵי פְסָחִים. וַחֲכָמִים אוֹסְרִין. **ח'** שְׁלֹשָׁה דְבָרִים רְ' <אֶ>לְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה מַתִּיר, וַחֲכָמִים אוֹסְרִים׃ פָּרָתוֹ יוֹצְאָה בִרְצוּעָה שֶׁבֵּין קַרְנֶיהָ, וּמְקָרְדִים אֶת הַבְּהֵמָה בְּיוֹם טוֹב, וְשׁוֹחֲקִים אֶת הַפִּילְפְּלִין {ש} בָּרֵיחַיִם שֶׁלָּהֶם. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵר׃ אֵין מְקָרְדִין אֶת הַבְּהֵמָה בְּיוֹם טוֹב, מִפְּנֵי שֶׁהוּא עוֹשֶׂה חַבּוּרָה, אֲבָל מְקַרְצְפִין. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים׃ אֵין מְקָרְדִים, אַף לֹא מְקַרְצְפִין. **ט'** הָרֵיחַיִים

---

[1] קס+קיי: ״הדרסה״ (אך קנ כלפנינו).
[2] קס+קיי: ״לא״ (אך קנ כלפנינו).
[3] ק+קיי: ״תּוֹרָה״.
[4] ק כלפנינו. קיי: ״לרשות״.
[5] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״לְבֵית הֶילֵּל״.
[6] כך כתוב בפרמה, והניקוד לפי פרמה. ק+קיי ליתא ״חלקתם״.
[7] קיי כלפנינו. קס: ״בְּמָדוֹךְ שֶׁלָּאֶבֶן וּבְעֵץ הַפָּרוּר״. וצ״ע.
[8] ק+קיי: ״תַּבְלִין״.
[9] ק+קיי: ״וּבְחֵיקוֹ״.
[10] ק+קיי: ״אַף״.
[11] בפרמה מנוקד: ״אוּמָּן״.
[12] ק+קיי ליתא: ״ביום טוב״.
[13] נוסף בשוליים, ספק בידי מי. וכן ק+קיי.
[14] ק כלפנינו. קיי: ״ומודים״.
[15] קיי כלפנינו. ק: ״בַּשַּׁבָּת״.
[16] ק+קיי: ״לְאַחַר״.
[17] קיי כלפנינו. ק: ״שַׁבָּת״.
[18] קיי כלפנינו. ק: ״שֶׁהֵם מַשִּׁיקִים״.
[19] קיי כלפנינו. ק: ״לְהַטְבִּיל״.
[20] נוסף בין השורות, ייתכן בידי הסופר. וכן ק+קיי.
[21] ק+קיי נוסף: ״הָיוּ״.
[22] קיי כלפנינו. ק: ״עוֹשֶׂה״.
[23] ק+קיי: ״הַחַמִּים״.
[24] ק+קיי כלפנינו. כנראה שסופר פרמה תיקן את אות ״י״ מאות ״ו״.
[25] כך מנוקד בפרמה. קנ ניקד ״וְחֲרִי״.

שֶׁלַּפְּלְפְּלִים[#1] טְמֵאָה[$] מִשֵּׁם שְׁלֹשָׁה כֵלִים: מִשֵּׁם[^2] כְּלֵי[&] קִיבּוּל, וּמִשֵּׁם כְּלֵי מַתְּכוֹת, וּמִשֵּׁם[^] כְּבָרָה[$]. עֲגָלָה שֶׁלַּקָּטָן טְמֵאָה מִדְרָס, וְנִיטֶּלֶת בַּשַּׁבָּת, וְאֵינָה נִגְרֶרֶת אֶלָּא עַל גַּבֵּי הַכֵּלִים. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵרו: כָּל הַכֵּלִים נִיגְּרָרִים[^3•], חוּץ מֵעֲגָלָה[^4&], מִפְּנֵי שֶׁהִיא כּוֹבֶשֶׁת[5«&•].

הל׳ ט׳ **פרק ג׳**

אֵין צָדִים דָּגִים מִן הַבִּיבָרִים[#6], {ו} וְאֵין נוֹתְנִין לִפְנֵיהֶם מְזוֹנוֹת. אֲבָל צָדִין חַיָּה וָעוֹף מִן הַבִּיבָרִים, וְנוֹתְנִין לִפְנֵיהֶם מְזוֹנוֹת. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵרו: לֹא כָל הַבִּיבָרִים שָׁוִים. זֶה הַכְּלָל: כָּל הַמְחוּסָּר צֵידָה, אָסוּר, {וש} וְשֶׁאֵינוּ מְחוּסָּר צֵידָה, מוּתָּר. **ב׳** מְצוּדוֹת חַיָּה וְעוֹפוֹת וְדָגִים שֶׁעֲשָׂאָן מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב, לֹא יִטּוֹל מֵהֶן בְּיוֹם טוֹב, אֶלָּא אִם כֵּן יָדוּעַ שֶׁנִּיצּוֹדוּ מִבְּעוֹד יוֹם.[*7] מַעֲשֶׂה בְגוֹי אֶחָד, {ש} שֶׁהֵבִיא דָּגִים לְרַבָּן גַּמְלִיאֵל, וְאָמַרו: "מוּתָּרִין הֵם, אֶלָּא[«8] שֶׁאֵין רְצוֹנִי לְקַבֵּל הֵימֶנּוּ[«9#]." **ג׳** בְּהֵמָה מְסַכֶּנֶת[«10•], לֹא יִשְׁחוֹט[$], אֶלָּא אִם כֵּן יָדוּעַ[$] שֶׁהוּא יָכוֹל לֶאֱכוֹל מִמֶּנָּה כַּזַּיִת צָלִי מִבְּעוֹד יוֹם. {א} רְ׳ עֲקִיבָה אוֹמֵרו: אֲפִילּוּ כַזַּיִת חַי מִבֵּית טְבִיחָתָהּ. שְׁחָטָהּ בַּשָּׂדֶה לֹא יְבִיאֶנָּה [$]בַּמּוֹט וּבַמִּיטָּה[$&]; אֲבָל מְבִיאָהּ בְּיָדוֹ אֵיבָרִים אֵיבָרִים. **ד׳** בְּכוֹר שֶׁנָּפַל לַבּוֹר, רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵרו: יֵרֵד הַמּוּמְחֶה[«11] וְיִרְאֶה: אִם יֶשׁ בּוֹ מוּם, יַעֲלֶה וְיִשְׁחוֹט; וְאִם לָאו, לֹא יִשְׁחוֹט. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵרו: כָּל שֶׁאֵין[«12] מוּמוֹ נִיכָּר מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב, אֵין זֶה מִן הַמּוּכָן. **ה׳** בְּהֵמָה שֶׁמֵּתָה, לֹא יְזִיזֶנָּה מִמְּקוֹמָהּ. מַעֲשֶׂה שֶׁשָּׁאֲלוּ אֶת [רְ׳][*13] טַרְפוֹן עָלֶיהָ, וְעַל הַחַלָּה שֶׁנִּיטַּמַּת, וְנִכְנַס לְבֵית הַמִּדְרָשׁ וְשָׁאַל, אָמְרוּ לוֹ: "לֹא יְזִיזֵם מִמְּקוֹמָן." **ו׳** אֵין נִימְנִים עַל הַבְּהֵמָה כַּתְּחִילָּה בְּיוֹם טוֹב, אֲבָל נִימְנִים עָלֶיהָ[*14] מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב, וְשׁוֹחֲטִין וּמְחַלְּקִים בֵּינֵיהֶם. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵרו: שׁוֹקֵל אָדָם בָּשָׂר כְּנֶגֶד הַכֶּלִי אוֹ כְּנֶגֶד הַקּוֹפִּיס[«15]. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין {מש} מַשְׁגִּיחִין בְּכַף מֹאזְנַיִם כָּל עִיקָּר. **ז׳** אֵין מַשְׁחִיזִין אֶת הַסַּכִּין[&], אֲבָל מַשִּׂיאָהּ[$] עַל גַּבֵּי חֲבֶרְתָּהּ[#16]. לֹא יֹאמַר אָדָם לַטַּבָּח: "מְכוֹר[$] לִי בְדִינָר[#17] בָּשָׂר", אֲבָל שׁוֹחֵט וְהֵן מְחַלְּקִים בֵּינֵיהֶן. **ח׳** אוֹמֵר אָדָם לַחֶנְוָונִי[$]: "מַלֵּא לִי כֶלִי זֶה", אֲבָל לֹא בַמִּידָּה. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵרו: אִם הָיָה כֶלִי שֶׁלַּמִּידָּה, לֹא יְמַלְּאֶנּוּ. מַעֲשֶׂה בְשָׁאוּל[$] בֶּן {בט} בָּטְנִית[«18], שֶׁהָיָה מְמַלֵּא [^19] מִידּוֹתָיו מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב, וְנוֹתְנָן[«20] לַלָּקוֹחוֹת בְּיוֹם טוֹב. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵרו: [$]בַּמּוֹעֵד עוֹשֶׂה כֵן.[$] וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אַף בַּחוֹל עוֹשֶׂה כֵן, מִפְּנֵי מִיצּוּי הַמִּידּוֹת. **ט׳** אוֹמֵר[$] אָדָם לַחֲבֵירוֹ[$]: "תֶּן לִי בֵיצִים וֶאֱגוֹזִים בְּמִנְיָין". שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ בַּעַל הַבַּיִת לִהְיוֹת מוֹנֶה בְתוֹךְ בֵּיתוֹ[«21].

הל׳ ט׳ **פרק ד׳**

הַמֵּבִיא כַדֵּי יַיִן מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, לֹא יְבִיאֵם {ב} בַּסַּל וּבַקּוּפָּה, אֲבָל מֵבִיא הוּא עַל כְּתֵיפוֹ {ל} לְפָנָיו.[$*22] [$]הַמּוֹלִיךְ אֶת הַתֶּבֶן, לֹא יַפְשִׁיל אֶת {הקו} הַקּוּפָּה לְאַחֲרָיו[«23], אֲבָל[«24] נוֹטְלָהּ[$] בְּיָדוֹ. מַתְחִילִים[$] בַּעֲרֵימַת[«25] הַתֶּבֶן, אֲבָל לֹא בָעֵצִים שֶׁבַּמּוּקְצֶה. **ב׳** אֵין נוֹטְלִין עֵצִים מִן הַסּוּכָּה, אֶלָּא מִן הַסָּמוּךְ לָהּ. מְבִיאִים עֵצִים מִן הַשָּׂדֶה, מִן[$26] הַמְכוּנָּס, מִן[$] הַקַּרְפֵּף, אֲפִילּוּ[$] מִן הַמְפוּזָּר. אֵי {א} זֶה הוּא קַרְפֵּף? כָּל שֶׁהוּא סָמוּךְ לָעִיר. דִּבְרֵי רְבִּי יְהוּדָה. רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵרו: כָּל שֶׁנִּיכְנָסִין לוֹ בַּפּוֹתַחַת, אֲפִילּוּ בְתוֹךְ תְּחוּם שַׁבָּת[*27]. **ג׳** אֵין מְבַקְּעִין[^28] עֵצִים [$]מִן הַקּוֹרוֹת, וְלֹא מִן הַקּוֹרָה שֶׁנִּשְׁבָּרָה[«29]; אֵין מְבַקְּעִין[«30] לֹא בַקּוֹרְדּוֹם[«31] וְלֹא בַמַּגָּל וְלֹא בַמְּגֵירָה, אֶלָּא בַקּוֹפִּיס[«32]. בַּיִת שֶׁהוּא מָלֵא {פי} פֵּירוֹת, וְסָתוּם[$], וְנִיפְחַת, נוֹטֵל מִמְּקוֹם הַפַּחַת[#33]. רְ׳ מֵאִיר אוֹמֵרו: [«34] פּוֹחֵת כַּתְּחִילָּה[$] וְנוֹטֵל. **ד׳** אֵין פּוֹחֲתִין[$] אֶת הַנֵּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא עוֹשֶׂה כֶלִי; וְאֵין עוֹשִׂין פֶּיחָמִים, וְאֵין חוֹתְכִין אֶת הַפְּתִילָּה לִשְׁנַיִם. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵרו: חוֹתְכָהּ בָּאוּר לִשְׁתֵּי[^35•] נֵירוֹת. **ה׳** אֵין שׁוֹבְרִים אֶת הַחֶרֶס, וְאֵין חוֹתְכִין אֶת הַנְּיָיר לִצְלוֹת בּוֹ מָלִיחַ. אֵין[«36] גּוֹרְפִין תַּנּוּר וְכִירַיִים, אֲבָל מְכַבְּשִׁין. אֵין[«] מַקִּיפִין שְׁתֵּי {חב} חֲבִיּוֹת לִשְׁפּוֹת עֲלֵיהֶם אֶת הַקְּדֵירָה. אֵין[«] סוֹמְכִין אֶת הַקְּדֵירָה בַּבְּקַעַת[&], וְכֵן הַדֶּלֶת[$]. אֵין[«] מַנְהִיגִין {א} אֶת הַבְּהֵמָה בַּמַּקֵּל בְּיוֹם טוֹב. [$$$] **ו׳** רְבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵרו: נוֹטֵל אָדָם קֵיסָם [$]לַחֲצוֹת[$] בּוֹ {ש} שִׁינָּיו, וּמְגַבֵּב מִן הֶחָצֵר וּמַדְלִיק, שֶׁכָּל מַה שֶּׁבֶּחָצֵר מוּכָן. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: [•«37] מְגַבֵּב מִלְּפָנָיו[$] {ו}

---

1 בפרמה מנוקד: "שֶׁלַּפָּלְפְּלִים".
2 ק+קיי: "מִשּׁוּם".
3 ק+קיי: "אֵינָן נִגְרָרִים". וראו במלאכת שלמה.
4 ק+קיי: "מִן הָעֲגָלָה".
5 ק כלפנינו. קיי: "מושכת" (האם זה אומר שהוא קרא לעיל "עֶגְלָה" בסגול???).
6 בפרמה מנוקד: "הַבֵּיבָרִים". וכן בסמוך.
7 ק+קיי כלפנינו. מגיה סימן להגהה, וכתב הגהה בשולים, ולאחר מכן גירד הכל. וצ"ע.
8 קיי+קנ כלפנינו. קס: ?"אבל"?.
9 בפרמה מנוקד: "הִימֵּנּוּ". ולעניין הכתיב: ק כלפנינו. קיי: "ממנו".
10 כך כתוב ומנוקד בפרמה, וכן קיי. ק: "מְסוּכֶּנֶת".
11 ק: "מוּמְחֶה". קיי: "הממחה".
12 קיי+קנ כלפנינו. קס: "שאינו מומו" (ואולי זה כפל גרסה).
13 נוסף בין השורות ע"י הסופר. וכן ק+קיי.
14 ק+קיי כלפנינו. מגיה מאוחר הוסיף בשוליים: "כַּתְּחִילָּה".
15 ק: כנראה כלפנינו. קיי: "הקופים".
16 ניקדתי לפי פרמה. קנ: ייתכן שמנוקד "חֲבֶרְתָּהּ".
17 בפרמה מנוקד: "בְּדֵינָר" (כדרכו של נקדן פרמה לנקד "דֵינָר").
18 ק: הכתיב כלפנינו. קיי: "בוטנית".
19 ק+קיי נוסף: "אֶת".
20 קיי+קנ כלפנינו. קס: "וְנוֹתְנִין" (וכן במקומות נוספים. ניקדתי את קס לפי השערתי. וצ"ע).
21 קיי+קנ כלפנינו. קס: "הבית".
22 ק+קיי כלפנינו. מגיה כתב בשוליים "אוֹ" אך במרחק מהשורה. וכנראה רצה לגרוס "על כתיפו או לפניו" כבדפוסים.
23 קיי כלפנינו. ק: "לַאֲחוֹרָיו".
24 קיי כלפנינו. ק: "אֶלָּא".
25 קיי+קנ כלפנינו. קס: "בערימות".
26 קס+קיי כלפנינו. אך קנ: "וּמִן".
27 כך כתב סופר פרמה, וכן ק. קיי: "השבת". מגיה(?) בפרמה שינה אות "ת" להיות "ד". וצע"ג.
28 קס+קיי: "מבקיעים" (אך קנ כלפנינו).
29 קיי כלפנינו. בקאופמן יש השמטה? ונקדן קאופמן הוסיף "בְּיוֹם טוֹב".
30 קיי+קנ כלפנינו. קס: "מבקיעים".
31 כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: "בקרדום" (קנ ניקד אות קו"ף בקמץ).
32 ק: כנראה כלפנינו(?). קיי: "בקופים".
33 בפרמה מנוקד: "הָפְּחָת".
34 ק כלפנינו. קיי נוסף: "אף".
35 ק+קיי: "לִשְׁנֵי".
36 קיי כלפנינו. ק: "וְאֵין". וכן בסמוך.
37 קיי כלפנינו. ק נוסף: "אַף".

וּמַדְלִיק. **ז׳** אֵין מוֹצִיאִין אֶת הָאוּר, לֹא מִן הָעֵצִים וְלֹא מִן הָאֲבָנִים, וְלֹא מִן {ה} הֶעָפָר וְלֹא מִן הַמַּיִם. וְאֵין מְלַבְּנִין אֶת {ה} הָרְעָפִים לִצְלוֹת עֲלֵיהֶם$. וְעוֹד אָמַרו ר׳ אֱלִיעֶזֶר: עוֹמֵד אָדָם עַל הַמּוּקְצֶה עֶרֶב שַׁבָּת {בשב} בַּשְּׁבִיעִית, וְאוֹמֵר: ״עַד[1]«• כָּאן אֲנִי אוֹכֵל לְמָחָר.״ וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: עַד שֶׁיִּרְשׁוֹם וְיֹאמַר: מִיכָּן עַד[2]^ כָּן[3].

הל׳ ז׳ פרק ה׳

מַשְׁחִילִים[4]«• פֵּירוֹת דֶּרֶךְ אֲרוּבָּה בְּיוֹם טוֹב, {א} אֲבָל לֹא בַשַּׁבָּת. וּמְכַסִּים אֶת הַפֵּירוֹת בַּכֵּלִים מִפְּנֵי הַדֶּלֶף, וְכֵן כַּדֵּי יַיִן וְכֵן[5]« כַּדֵּי שֶׁמֶן. נוֹתְנִין$ כֶּלִי תַחַת הַדֶּלֶף בַּשַּׁבָּת. **ב׳** כָּל שֶׁחַיָּיבִים עָלָיו מִשֵּׁם[6]^ שְׁבוּת& מִשֵּׁם[7]« רְשׁוּת מִשֵּׁם[8]« מִצְוָה בַּשַּׁבָּת, חַיָּיבִין עָלָיו בְּיוֹם טוֹב. אֵילּוּ[9]« הֵן {מ} מִשֵּׁם[10]^ שְׁבוּת: לֹא עוֹלִין בָּאִילָן, וְלֹא רוֹכְבִין עַל גַּבֵּי בְהֵמָה, וְלֹא שָׁטִים עַל פְּנֵי הַמַּיִם, {ו} וְלֹא מְסַפְּקִין, וְלֹא מְטַפְּחִים, וְלֹא מְרַקְּדִים. וְאֵילּוּ הֵן מִשֵּׁם[11]^ רְשׁוּת: לֹא דָנִים, וְלֹא מְקַדְּשִׁים[12]«, וְלֹא חוֹלְצִים, וְלֹא מְיַבְּמִין. אֵילּוּ[13]« הֵן מִשֵּׁם מִצְוָה: לֹא מַקְדִּישִׁים, וְלֹא מַעֲרִיכִין[14]« וְלֹא מַחֲרִימִין, וְלֹא מַגְבִּיהִין תְּרוּמָה וּמַעְשְׂרוֹת. כָּל אֵילּוּ בְּיוֹם טוֹב,$ אֵין$ צוֹרֶךְ לוֹמַר בַּשַּׁבָּת. אֵין בֵּין יוֹם טוֹב לַשַּׁבָּת אֶלָּא אוֹכֶל נֶפֶשׁ {ב} בִּלְבַד. **ג׳** הַבְּהֵמָה וְהַכֵּלִים כְּרַגְלֵי {ה} הַבְּעָלִים. הַמּוֹסֵר [15]^ בְּהֶמְתּוֹ לִבְנוֹ אוֹ לָרוֹעֶה, הֲרֵי אֵילּוּ כְּרַגְלָיו$. כֵּלִים הַמְיוּחָדִים לְאֶחָד {מ} מִן הָאַחִים שֶׁבַּבַּיִת הֲרֵי אֵילּוּ כְּרַגְלָיו, {ושא} וְשֶׁאֵינָן מְיוּחָדִין, לִמְקוֹם$ שֶׁכּוּלָּם$ הוֹלְכִים. **ד׳** הַשּׁוֹאֵל כֵּלִים$ מֵחֲבֵירוֹ מֵעֶרֶב$ {י} יוֹם טוֹב, כְּרַגְלֵי הַשּׁוֹאֵל; בְּיוֹם טוֹב, כְּרַגְלֵי {ה} הַמַּשְׁאִיל. הָאִשָּׁה שֶׁשָּׁאֲלָה מֵחֲבֶרְתָּהּ תַּבְלִין[16]^, וּמַיִם וּמֶלַח לְעִיסָּתָהּ, הֲרֵי אֵילּוּ כְּרַגְלֵי[17]« שְׁתֵּיהֶן. ר׳ יְהוּדָה פּוֹטֵר בַּמַּיִם[18]$, מִפְּנֵי שֶׁאֵין בָּהֶן מַמָּשׁ. **ה׳** הַגַּחֶלֶת, כְּרַגְלֵי הַבְּעָלִים, וְהַשַּׁלְהֶבֶת בְּכָל מָקוֹם. הַגַּחֶלֶת[19]^ שֶׁלַּהֶקְדֵּשׁ, מוֹעֲלִין[20]« בָּהּ, וְהַשַּׁלְהֶבֶת, לֹא נֶהְנִים וְלֹא מוֹעֲלִין[21]«. $$$ **ו׳** בְּאֵר$ שֶׁלַּיָּחִיד, כְּרַגְלֵי הַיָּחִיד, וְשֶׁלְּאַנְשֵׁי {ה} הָעִיר, כְּרַגְלֵי אַנְשֵׁי אוֹתָהּ הָעִיר, וְשֶׁלְּעוֹלֵי בָבֶל, כְּרַגְלֵי הַמְּמַלֵּא. **ז׳** מִי שֶׁהָיוּ {פירות} פֵּירוֹתָיו בְּעִיר אַחֶרֶת, וְעֵירְבוּ בְּנֵי אוֹתָהּ הָעִיר לָבוֹא$ אֶצְלוֹ, לֹא יָבִיאוּ לוֹ מִפֵּירוֹתָיו, וְאִם עֵירֵב הוּא, הֲרֵי פֵּירוֹתָיו כָּמוֹהוּ. **ח׳** מִי שֶׁזִּימֵּן אֶצְלוֹ אוֹרְחִים, לֹא {י} יוֹלִיכוּ בְיָדָם מָנוֹת, אֶלָּא אִם כֵּן זִיכָּה לָהֶן אַחֵר[22]« בְּמָנוֹתֵיהֶן מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב. אֵין {מ} מַשְׁקִים וְשׁוֹחֲטִים אֶת הַמִּדְבָּרִיּוֹת[23]#, אֲבָל מַשְׁקִים וְשׁוֹחֲטִים אֶת הַבַּיָּיתוֹת. אֵילּוּ הֵן הַבַּיָּיתוֹת? הַלָּנוֹת בָּעִיר, וְהַמִּדְבָּרִיּוֹת? הַלָּנוֹת בָּאֲפָר&.

חסלת ביצה

פרקי׳ ה׳

מסכת ראש השנה

אַרְבָּעָה רָאשֵׁי שָׁנִים הֵן: בְּאֶחָד בְּנִיסָן, {א} רֹאשׁ הַשָּׁנָה[24]« לַמְּלָכִים וְלָרְגָלִים; בְּאֶחָד {ב} בֶּאֱלוּל, רֹאשׁ שָׁנָה לְמַעְשַׂר בְּהֵמָה; רְבִּי <אֶ>לְעָזָר וּרְבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: בְּאֶחָד בְּתִשְׁרִי&. **ב׳** [וּ]בְּאֶחָד[25]* בְּתִשְׁרִי, רֹאשׁ שָׁנָה לַשָּׁנִים וְלַשְּׁמִיטִּים וְלַיּוֹבֵלוֹת, לִנְטִיעָה וְלִירָקוֹת; בְּאֶחָד בִּשְׁבָט, רֹאשׁ שָׁנָה לָאִילָן, כְּדִבְרֵי בֵית שַׁמַּי; בֵּית הֶלֵּל אוֹמְרִין: בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ. **ג׳** בְּאַרְבָּעָה פְּרָקִים הָעוֹלָם נִידּוֹן: בַּפֶּסַח עַל הַתְּבוּאָה; בָּעֲצֶרֶת עַל פֵּירוֹת הָאִילָן; בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, כָל בָּאֵי הָעוֹלָם {עוב} עוֹבְרִין לְפָנָיו כִּבְנוֹ־מְרוֹן[26]*, שֶׁנֶּאֱמַר[27]°: ״הַיּוֹצֵר יַחַד לִבָּם, הַמֵּבִין אֶל כָּל מַעֲשֵׂיהֶם״; וּבֶחָג נִידּוֹנִין עַל הַמַּיִם. **ד׳** עַל שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים שְׁלוּחִים יוֹצְאִין: עַל נִיסָן, מִפְּנֵי הַפֶּסַח; עַל אָב, מִפְּנֵי הַתַּעֲנִית; עַל אֱלוּל, מִפְּנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה; וְעַל תִּשְׁרִי, מִפְּנֵי תַקָּנַת מוֹעֲדוֹת; וְעַל כִּסְלֵיו, {מ} מִפְּנֵי חֲנוּכָּה; וְעַל אֲדָר, מִפְּנֵי הַפּוּרִים. {וכ} וּכְשֶׁהָיָה[28]^ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּים, יוֹצְאִין אַף[29]^ עַל אִיָּיר, מִפְּנֵי פֶּסַח קָטָן. **ה׳** עַל שְׁנֵי חֳדָשִׁים מְחַלְּלִין אֶת הַשַּׁבָּת: עַל נִיסָן וְעַל תִּשְׁרִי, שֶׁבָּהֶם הַשְּׁלוּחִים יוֹצְאִין לְסוּרְיָיה, וּבָהֶן[30]« מְתַקְּנִין אֶת הַמּוֹעֲדוֹת; וּכְשֶׁהָיָה[31]^ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּים, מְחַלְּלִין אַף עַל כּוּלָּן,

---

[1] קיי כלפנינו. ק: ״מִיכָּן״.
[2] ק+קיי: ״וְעַד״.
[3] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: ״כָּאן״.
[4] ק כלפנינו. קיי: ״משלין״.
[5] קיי כלפנינו. ק: ״וְכַדֵּיו״.
[6] ק+קיי: ״מִשּׁוּם״.
[7] קיי כלפנינו. ק: ״וּמִשּׁוּם״.
[8] קיי ״מִשּׁוּם״. ק: ״וּמִשּׁוּם״.
[9] קיי כלפנינו. ק: ״וְאֵלּוּ״.
[10] ק+קיי: ״מִשּׁוּם״.
[11] ק+קיי: ״מִשּׁוּם״.
[12] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״מקדישים״. וצ״ע. ולכן סופר קאופמן דילג כאן מחמת הדומות.
[13] קיי+קנ כלפנינו. קס: יש השמטה.

[14] קיי כלפנינו. ק: קודם ״מחרימים״ ואח״כ ״מעריכים״.
[15] ק+קיי נוסף: ״אֶת״.
[16] ק+קיי: ״תבלים״. (ומעניין לציין שרק קנ הוסיף: ״לִקְדֵירָתָא״).
[17] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: ?״ברגליי״?.
[18] קס+קיי כלפנינו. אך קנ הוסיף: ״וּבַמֶּלַח״.
[19] ק+קיי: ״גַּחֶלֶת״.
[20] ק כלפנינו. קיי: ״מועילים״.
[21] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״מועילים״.
[22] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?״אחד״?.
[23] בפרמה מנוקד: ״הַמָּדְבַּרִיּוֹת״ ובסמוך מנוקד ״וְהַמָּדְבְּרִיּוֹת״.
[24] קיי כלפנינו. ק: ״שָׁנָה״.

[25] ספק בידי מי נוספה אות ״ו״. ק: ״באחד״. קיי: ״ובאחד״.
[26] בשלושת כתבי היד, בשני מילים ״כִּבְנוֹ מְרוֹן״, וכן מנוקד בקאופמן ובפרמה. ובדפוסים (כנוסח הבבלי) ״כִּבְנֵי״. אך לפי היוונית והלטינית: ״נוּמֶרוּס (= גדוד צבאי סָפוּר)״, עולה כי המילה המקורית היא ״נוּמֶרוֹן״ ולכן חיברתי את המילים (אותיות ״כב״ משמשות תחילית למילה זו. [=כמו ב- נומרון]).
[27] תהילים לג׳ טו׳
[28] ק+קיי: ״וּכְשֶׁהַמִּקְדָּשׁ קַיָּים״.
[29] קנ כלפנינו. קס+קיי ליתא: ״אף״.
[30] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״הָיוּ״.
[31] ק: ״וּכְשֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּים״. קיי: ״וכשהמקדש קיים״.

מִפְּנֵי תַקָּנַת קָרְבָּן[1]^. **ו'** בֵּין שֶׁנִּרְאָה בַעֲלִיל בֵּין שֶׁלֹּא נִרְאָה בַעֲלִיל, מְחַלְּלִין עָלָיו אֶת הַשַּׁבָּת. רְ' יוֹסֵה אוֹמֵר: אִם נִרְאָה בַעֲלִיל, אֵין מְחַלְּלִין עָלָיו אֶת הַשַּׁבָּת. **ז'** מַעֲשֶׂה שֶׁעָבְרוּ יָתֵר מֵאַרְבָּעִים זוּג&, וְעִיכְּבָן רְבִּי עֲקִיבָה בְלוֹד&. שָׁלַח לוֹ רַבָּן גַּמְלִיאֵל: אִם מְעַכֵּב אַתָּה אֶת הָרַבִּים, נִמְצֵאתָה מַכְשִׁלָן$& לֶעָתִיד לָבוֹא. **ח'** אָב וּבְנוֹ שֶׁרָאוּ אֶת הַחוֹדֶשׁ, יֵלֵכוּ; לֹא שֶׁהֵן מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, אֶלָּא שֶׁאִם«[2] יִפָּסֵל אֶחָד מֵהֶן, יִצְטָרֵף הַשֵּׁינִי עִם אַחֵר. רְ' שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אָב וּבְנוֹ, וְכָל הַקְּרוֹבִים, כְּשֵׁירִין לְעֵדוּת הַחוֹדֶשׁ. **ט'** אָמַר רְ' יוֹסֵה: מַעֲשֶׂה בְטוֹבִיָּה הָרוֹפֵא, שֶׁרָאָה אֶת הַחוֹדֶשׁ בִּירוּשָׁלַם, הוּא וּבְנוֹ וְעַבְדּוֹ מְשׁוּחְרָר, וְקִיבְּלוּ הַכֹּהֲנִים {א} אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ, וּפָסְלוּ אֶת עַבְדּוֹ. וּכְשֶׁבָּאוּ[3]«• לִפְנֵי[4]^ בֵית דִּין, קִיבְּלוּ אוֹתוֹ וְאֶת עַבְדּוֹ, {ופ} וּפָסְלוּ אֶת בְּנוֹ. **י'** אֵילוּ הֵן הַפְּסוּלִין: הַמְשַׂחֵק בַּקּוּבְיָא, וְהַמַּלְוֶה בָרִיבִּית, וּמַפְרִיחֵי יוֹנִים, וְסוֹחֲרֵי שְׁבִיעִית, וַעֲבָדִים. זֶה הַכְּלָל: כָּל עֵדוּת שֶׁאֵין הָאִשָּׁה כְשֵׁירָה לָהּ, אַף הֵן אֵינָן כְּשֵׁירִין לָהּ. **י'א'** מִי שֶׁרָאָה אֶת הַחוֹדֶשׁ וְאֵינוּ יָכוֹל לְהַלֵּךְ, מוֹלִיכִין אֹתוֹ עַל הַחֲמוֹר, אֲפִילּוּ בַמִּיטָּה; אִם צוֹדֶה לָהֶם, לוֹקְחִין בְּיָדָם מַקְלוֹת; אִם הָיְתָה דֶרֶךְ רְחוֹקָה, לוֹקְחִין בְּיָדָם מְזוֹנוֹת. שֶׁעַל מַהֲלַךְ לַיְלָה {ו} וָיוֹם, מְחַלְּלִין אֶת הַשַּׁבָּת וְיוֹצְאִין לְעֵדוּת הַחֹדֶשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר[5]°: "אֵלֶּה מוֹעֲדֵי יי, מִקְרָאֵי קוֹדֶשׁ וגו'[6]«•".

הל' י'א' **פרק ב'**

אִם אֵינָן מַכִּירִין אוֹתוֹ, מְשַׁלְּחִין עִימּוֹ אַחֵר[7]« לְהַעִידוֹ. בָּרִאשׁוֹנָה, הָיוּ מְקַבְּלִין עֵידוּת הַחוֹדֶשׁ מִכָּל אָדָם; מִשֶּׁקִּילְקְלוּ הַמִּינִים, {הת} הִתְקִינוּ שֶׁלֹּא יְהוּ מְקַבְּלִין אֶלָּא מִן {המכי} הַמַּכִּירִין. בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ מַשִּׂיאִין מַשּׂוּאוֹת; מִשֶּׁקִּילְקְלוּ הַכּוּתִים, הִתְקִינוּ שֶׁיְּהוּ שְׁלוּחִין יוֹצְאִין. **ב'** כֵּי־צַד הָיוּ[8]^ מַשִּׂיאִים {מ} מַשּׂוּאוֹת? מְבִיאִין כְּלוֹנְסוֹת$& שֶׁלָּאֶרֶז {ארו} אֲרוּכִּים, וְקָנִים וַעֲצֵי שֶׁמֶן וּנְעוֹרֶת שֶׁלַּפִּשְׁתָּן, וְכוֹרֵךְ בִּמְשִׁיחָה, וְעוֹלֶה לְרֹאשׁ הָהָר, וּמַצִּית בָּהֶן אֶת הָאוּר, וּמוֹלִיךְ וּמֵבִיא {ומ} וּמַעֲלֶה וּמוֹרִיד, עַד שֶׁהוּא רוֹאֶה אֶת {חב} חֲבֵירוֹ שֶׁהוּא עוֹשֶׂה כֵן בְּרֹאשׁ הָהָר הַשֵּׁנִי, וְכֵן בְּרֹאשׁ הָהָר הַשְּׁלִישִׁי. **ג'** וּמְנַיִן[9]« הָיוּ מַשִּׂיאִין מַשּׂוּאוֹת[10]^? מֵהַר הַמִּשְׁחָה {לס} לְסַרְטְבָא, וּמִסַּרְטְבָא לִגְרִיפִּינָא[11]«• וּמִגְּרִיפִּינָא«• לְחַוְורָן[12]^, וּמֵחַוְורָן לְבֵית בִּילְתִּין; וּמִבֵּית בִּילְתִּין לֹא זָזוּ$, אֶלָּא מוֹלִיךְ וּמֵבִיא מַעֲלֶה וּמוֹרִיד, עַד שֶׁהוּא רוֹאֶה אֶת כָּל הַגּוֹלָה לְפָנָיו {כמ} כִּמְדוּרַת הָאֵשׁ. **ד'** חָצֵר גְּדוֹלָה {ה} הָיְתָה בִירוּשָׁלַם, וּבֵית יַעְזֵק הָיְתָה נִקְרֵאת, וְלַשָּׁם כָּל הָעֵדִים מִתְכַּנְּסִין, וּבֵית דִּין בּוֹדְקִין אוֹתָן שָׁם. וּסְעוּדוֹת גְּדוֹלוֹת עוֹשִׂין לָהֶם, בִּשְׁבִיל שֶׁיְּהוּ רְגִילִים לָבוֹא. **ה'** בָּרִאשׁוֹנָה לֹא הָיוּ זָזִים מִשָּׁם כָּל הַיּוֹם. הִתְקִין רַבָּן גַּמְלִיאֵל הַזָּקֵן, שֶׁיְּהוּ מְהַלְּכִים אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל רוּחַ. וְלֹא אֵילוּ[13]« בִלְבַד, {א} אֶלָּא אַף חֲכָמָה הַבָּאָה לְיַלֵּד, וְהַבָּא לְהַצִּיל מִיַּד הַגַּיִיס מִיַּד הַנָּהָר, מִיַּד הַדְּלֵיקָה, מִיַּד הַמַּפְּלוֹת[14]«, הֲרֵי אֵילוּ כְאַנְשֵׁי הָעִיר[15]*, וְיֵשׁ לָהֶן אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל רוּחַ. **ו'** כֵּי־צַד בּוֹדְקִין אֶת הָעֵדִים? זוּג שֶׁבָּא רִאשׁוֹן, בּוֹדְקִין אֹתוֹ רִאשׁוֹן. מַכְנִיסִין אֶת הַגָּדוֹל שֶׁבָּהֶן, וְאוֹמְרִים לוֹ: אֱמוֹר: כֵּי־צַד רָאִיתָה אֶת הַלְּבָנָה, לִפְנֵי הַחַמָּה אוֹ לְאַחַר הַחַמָּה? לִצְפוֹנָהּ[16]^#• וּלְדָרוֹמָהּ[17]#•? כַּמָּה הָיָה גָבוֹהַּ, וּלְאַיִין$ הָיָה נוֹטֶה? וְכַמָּה הָיָה רָחָב? אִם אָמְרוּ "לִפְנֵי הַחַמָּה", לֹא אָמְרוּ כְלוּם. **ז'** $הָיוּ מַכְנִיסִין אֶת הַשֵּׁינִי וּבוֹדְקִין אוֹתוֹ. {נמ} $נִמְצְאוּ דִבְרֵיהֶם מְכוּוָּנִים, עֵידוּתָן[18]^ קַיֶּימֶת[19]«. וּשְׁאָר כָּל הַזּוּגוֹת, שׁוֹאֲלִין אוֹתָן רָאשֵׁי {ד} דְבָרִים; לֹא שֶׁהֵן צְרִיכִין לָהֶן, אֶלָּא שֶׁלֹּא יֵצְאוּ בְפַחֵי נֶפֶשׁ, בִּשְׁבִיל שֶׁיְּהוּ רְגִילִים {ל} לָבוֹא. **ח'** רֹאשׁ בֵּית דִּין אוֹמֵר: מְקוּדָּשׁ! וְכָל הָעָם עוֹנִים אַחֲרָיו: מְקוּדָּשׁ, מְקוּדָּשׁ! {ב} בֵּין שֶׁנִּרְאָה בִזְמַנּוֹ בֵּין שֶׁלֹּא נִרְאָה בִזְמַנּוֹ, מְקַדְּשִׁים אוֹתוֹ. רְ' <אֱ>לְעָזָר בְּרְבִּי$[20] צָדוֹק אוֹמֵר: אִם לֹא נִרְאָה בִזְמַנּוֹ, אֵין מְקַדְּשִׁין אוֹתוֹ,

---

[1] ק+קיי: "הַקָּרְבָּן".
[2] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: "שֶׁמֵּא יפסל אחד מהם ויצטרף השני עם אחר".
[3] קיי+קנ כלפנינו. ק ליתא כל המשפט הבא. וצ"ע.
[4] קיי+קנ: "לבית דין" (קס ליתא כל המשפט, וכדלעיל בהערה).
[5] ויקרא כג' ד'
[6] ק כלפנינו. קיי נוסף: "אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אוֹתָם בְּמוֹעֲדָם".
[7] קיי+קנ כלפנינו. ואולי קס גרס: "אֶחָד".
[8] ק+קיי ליתא: "הָיוּ".
[9] קיי כלפנינו. ק: "מְנַיִן".
[10] ק+קיי ליתא: "משואות".
[11] קס: "לִגְרִיפוֹנְיָא, וּמִגְרִיפוֹנְיָא". קנ: "לִגְרוֹפִינָא, וּמִגְרוֹפִינָא". קיי: "לְאַגְרִיפִינָה, וְמֵאַגְרִיפִינָא".
[12] קנ כלפנינו קס+קיי: "לְחַבְרָן". וכן בסמוך.
[13] קיי כלפנינו. ק: "זוֹ".
[14] ק כלפנינו. קיי: "המפולת".
[15] כנראה נפלה טיפת דיו על אות "ה" שבמילה זו, ומגיה כתב בשוליים "ה" כדי להבהיר איזו אות זו.
[16] ק: "לִצְפוֹנָהּ אוֹ (וְ)לִדְרוֹמָהּ" (וזה כפל גרסה בנוסח הסופר). קיי: "לצפונה לדרומה". בפרמה: אותיות "ה" האחרונות בשתי מילים אלו אינן דגושות, ואף מסומנות בסימן הרפה.
[17] הניקוד כאן לפי פרמה. וראו בהערה הקודמת.
[18] קנ כלפנינו. קס+קיי: "ועדותן".
[19] קיי כלפנינו. קס: "מקויימות". קנ: "מקויימת".
[20] בקאופמן במילה מלאה "ברבי" ובפרמה וקיימברידג' בקיצור "בר'" (עם אפוסטרוף שזה סימן לקיצור) ובדפוסים כתוב "בר" כאילו במשמעות "בן" וזו (כנראה) טעות כתוצאה מהתעלמות מהאפוסטרוף או ממחיקתו.

שֶׁכְּבָר קִידְּשׁוּהוּ[1]* שָׁמַיִם. **ט׳** דְּמוּת צוּרוֹת לְבָנוֹת הָיוּ לוֹ לְרַבָּן גַּמְלִיאֵל בַּעֲלִיָּיתוֹ, בַּטַּבְלָה וּבַכּוֹתֶל, שֶׁבָּהֶן מַרְאֶה אֶת הַהֶדְיוֹטוֹת וְאוֹמֵרו: הֲכָזֶה רָאִיתָה - אוֹ כָזֶה? מַעֲשֶׂה שֶׁבָּאוּ שְׁנַיִם וְאָמְרוּ: רְאִינוּהוּ שַׁחְרִית בַּמִּזְרָח, {וע} וְעַרְבִית בַּמַּעֲרָב. אָמַרו רִ׳[2]» יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי: עֵידֵי שֶׁקֶר הֵם! וּכְשֶׁבָּאוּ לְיַבְנֶה קִיבְּלָן רַבָּן גַּמְלִיאֵל. **י׳** וְעוֹד בָּאוּ שְׁנַיִם וְאָמְרוּ: רְאִינוּהוּ בִזְמַנּוֹ, וּבַלַּיְלָה[3]» בְעִיבּוּרוֹ», לֹא נִרְאָה. וְקִיבְּלָם רַבָּן גַּמְלִיאֵל. אָמַרו רִ׳ דּוֹסָא בֶן אַרְכִּינָס: עֵידֵי שֶׁקֶר הֵם! הֵיאַךְ[4]^ מְעִידִין עַל הָאִשָּׁה שֶׁיָּלָדָה, וּלְמָחָר הֲרֵי[5]^ כְרֵיסָהּ בֵּין שִׁינֶּיהָ? אָמַרו לוֹ רִ׳ יְהוֹשֻׁעַ: רוֹאֶה אֲנִי אֶת דְּבָרֶיךָ. **י״א** שָׁלַח לוֹ רַבָּן גַּמְלִיאֵל: גּוֹזֵר$ אֲנִי עָלֶיךָ, שֶׁתָּבֹא אֶצְלִי בְּמַקֶּלְךָ וּבְמָעוֹתֵיךָ[6]^, בְּיוֹם שֶׁחָל$ יוֹם הַכִּיפּוּרִים לִהְיוֹת בְּחֶשְׁבּוֹנָךְ. הָלַךְ וּמְצָאוֹ רִ׳ עֲקִיבָה מֵיצֵר. אָמַרו לוֹ: יֶשׁ לִי לְלַמֵּד[7]», שֶׁכָּל מַה שֶּׁעָשָׂה רַבָּן גַּמְלִיאֵל, עָשׂוּי, שֶׁנֶּאֱמַרו[8]°: ״אֵלֶּה מוֹעֲדֵי יי מִקְרָאֵי קֹדֶשׁו, אֲשֶׁרו תִּקְרְאוּו אוֹתָםו בְּמוֹעֲדָםו[9]^•״; בֵּין בִּזְמַנָּן, וּבֵין שֶׁלֹּא בִזְמַנָּן, אֵין לִי מוֹעֲדוֹת אֶלָּא אֵלּוּ. **י״ב** בָּא לוֹ אֵצֶל רִ׳ דּוֹסָא בֶן אַרְכִּינָס[10]#, אָמַרו לוֹ: אִם בָּאִין אָנוּ {ל} לָדִין אַחַר בֵּית דִּינוֹ שֶׁלְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל, צְרִיכִין אָנוּ לָדִין אַחַר כָּל בֵּית דִּין וּבֵית[11]» דִּין שֶׁעָמַד מִימוֹת מֹשֶׁה וְעַד עַכְשָׁיו; שֶׁנֶּאֱמַרו[12]°: ״וַיַּעַל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, נָדָב וַאֲבִיהוּא, וְשִׁבְעִים[13]» מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵלו[14]*״, וְלָמָּה לֹא נִתְפָּרְשׁוּ שְׁמוֹתָן שֶׁלַּזְּקֵינִים? אֶלָּא לְלַמֶּדְךָ, שֶׁכָּל שְׁלֹשָׁה וּשְׁלֹשָׁה (שֶׁעָמְדוּ) [שֶׁיַּעַמְדוּ][15]*» בֵית דִּין עַל יִשְׂרָאֵל, הֲרֵי הֵם כְּבֵית דִּינוֹ שֶׁלְּמֹשֶׁה. נָטַל מַקְלוֹ וּמָעוֹתָיו בְּיָדוֹ, וְהָלַךְ לְיַבְנֶה[16]» אֵצֶל רַבָּן גַּמְלִיאֵל, בְּיוֹם שֶׁחָל יוֹם הַכִּיפּוּרִים לִהְיוֹת בְּחֶשְׁבּוֹנוֹ. עָמַד רַבָּן גַּמְלִיאֵל וּנְשָׁקוֹ בְרֹאשׁוֹ$, אָמַרו לוֹ: בֹּא בְשָׁלוֹם, רַבִּי[17]# וְתַלְמִידִי! רַבִּי בַחָכְמָה, וְתַלְמִידִי שֶׁקִּיבֵּל[18]^• עָלָיו^• אֶת דְּבָרַיִי.

הל׳ י״ב פרק ג׳

רָאוּהוּ בֵית דִּין וְכָל יִשְׂרָאֵל; נֶחְקְרוּ הָעֵדִים; לֹא$ הִסְפִּיקוּ לוֹמַר ״מְקוּדָּשׁ״ עַד שֶׁחָשֵׁיכָה, הֲרֵי זֶה מְעוּבָּר. רָאוּהוּ בֵית דִּין בִּלְבַד, {יעמ} יַעַמְדוּ שְׁנַיִם וְיָעִידוּ לִפְנֵיהֶם$, וְיֹאמְרוּ: {מ} מְקוּדָּשׁ, מְקוּדָּשׁ! רָאוּהוּ שְׁלֹשָׁה וְהֵם בֵּית {ד} דִּין, יַעַמְדוּ שְׁנַיִם וְיוֹשִׁיבוּ מֵחֲבֵירֵיהֶם אֵצֶל[19]* הַיָּחִיד, וְיָעִידוּ לִפְנֵיהֶם, וְיֹאמְרוּ: מְקוּדָּשׁ, מְקוּדָּשׁ! שֶׁאֵין הַיָּחִיד נֶאֱמָן עַל יְדֵי עַצְמוֹ. **ב׳** כָּל הַשּׁוֹפָרוֹת כְּשֵׁירִים חוּץ מִשֶּׁל־פָּרָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא[20]» קֶרֶן. אָמַרו רִ׳ יוֹסֵה: וַהֲלֹא כָל הַשּׁוֹפָרוֹת נִקְרְאוּ קֶרֶן, שֶׁנֶּאֱמַרו[21]°: ״וְהָיָה$ בִּמְשׁוֹךְ בְּקֶרֶן הַיּוֹבֵל, כְּשָׁמְעֲכֶם אֶת קוֹל הַשּׁוֹפָר״. {א} שׁוֹפָר שֶׁלְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁלַּיָּעֵל וּפָשׁוּט$, {ו} וּפִיו מְצוּפֶּה זָהָב, וּשְׁתֵּי חֲצוֹצְרוֹת מִן[22]» הַצְּדָדִים. שׁוֹפָר מַאֲרִיךְ וַחֲצוֹצְרוֹת {מק} מְקַצְּרוֹת, שֶׁמִּצְוַת הַיּוֹם בַּשּׁוֹפָר. **ג׳** וּבְתַעֲנִיּוֹת בְּשֶׁל־זְכָרִים[23]* כְּפוּפִים, וּפִיו {מצ} מְצוּפֶּה כֶסֶף, וּשְׁתֵּי חֲצוֹצְרוֹת בְּאֶמְצַע. {ש} שׁוֹפָר מְקַצֵּר וַחֲצוֹצְרוֹת מַאֲרִיכוֹת[24]*, {שמ} שֶׁמִּצְוַת הַיּוֹם בַּחֲצוֹצֶרֶת[25]»#•. **ד׳** שָׁוֶה[26]» יוֹבֵל לְרֹאשׁ[27]» הַשָּׁנָה לִתְקִיעָה וְלִבְרָכוֹת. רִ׳ יְהוּדָה אוֹמֵרו: בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה תוֹקְעִים בְּשֶׁל־זְכָרִים, וּבַיּוֹבֵל בְּשֶׁלַּיְּעֵלִים. **ה׳** שׁוֹפָר שֶׁנִּסְדַּק וְדִיבְּקוֹ, פָּסוּל. דִּיבֵּק שִׁיבְרֵי {שופ} שׁוֹפָרוֹת, פָּסוּל. נִיקַּב וּסְתָמוֹ, אִם מְעַכֵּב אֶת הַתְּקִיעָה פָּסוּל, וְאִם לָאו, כָּשֵׁר. **ו׳** הַתּוֹקֵעַ לְתוֹךְ הַבּוֹר, אוֹ לְתוֹךְ הַחַדּוּת$, אוֹ לְתוֹךְ הַפִּיתוּס[28]#^•, אִם קוֹל שׁוֹפָר שָׁמַע, יָצָא, וְאִם קוֹל (~~שופר~~)[29]* הֲבָרָה שָׁמַע, לֹא יָצָא. וְכֵן מִי שֶׁהָיָה עוֹבֵר אֲחוֹרֵי בֵית הַכְּנֶסֶת, אוֹ שֶׁהָיָה בֵיתוֹ[30]» סָמוּךְ לְבֵית {ה} הַכְּנֶסֶת, וְשָׁמַע קוֹל הַשּׁוֹפָר[31]» אוֹ קוֹל הַמְּגִילָּה», אִם כִּיוֵּון לִיבּוֹ, יָצָא, וְאִם לָאו, לֹא יָצָא; אַף עַל פִּי שֶׁזֶּה שָׁמַע וְזֶה לֹא[32]»• שָׁמַע, זֶה כִּיוֵּן לִבּוֹ, וְזֶה לֹא כִיוֵּן לִבּוֹ[33]^. **ז׳** ״וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ, וְגָבַר יִשְׂרָאֵל, וְכַאֲשֶׁרו יָנִיחו יָדוֹו, וְגָבַר עֲמָלֵקו[34]°.״ וְכִי יָדָיו שֶׁלְּמֹשֶׁה עוֹשׂוֹת מִלְחָמָה, אוֹ יָדָיו שׁוֹבְרוֹת[35]» מִלְחָמָה? אֶלָּא כָל זְמַן שֶׁהָיוּ [36]^ מִסְתַּכְּלִין כְּלַפֵּי לְמַעְלָן[37]», {ומ} וּמְשַׁעְבְּדִין[38]^• אֶת לִבָּם לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם, הָיוּ מִתְגַּבְּרִין, וְאִם לָאו, הָיוּ נוֹפְלִים. **ח׳** כַּיּוֹצֵא בוֹ[39]°: ״וַיֹּאמֶר י[י]י[40]* אֶל מֹשֶׁה: עֲשֵׂה לְךָ

---

[1] כנראה: אות ״ש״ תיקן הסופר מאות ״ו״ שכתב בטעות.
[2] קיי: ״רבי״. ק: ״רב״ ושמא ק מכוון ל: ״רבן״. אך בפרק הבא גם ק כתב ״ר״.
[3] קיי: ״ובלילי עיבורו״. אך ק כלפנינו: ״ובלילה בעיבורו״.
[4] ק+קיי: ״וְהֵיאַךְ״.
[5] ק+קיי ליתא: ״הרי״.
[6] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: ״וּבְמָעוֹתָךְ״.
[7] קיי כלפנינו. ק: ״לִלְמוֹד״.
[8] ויקרא כג׳ ד׳
[9] ק+קיי ליתא: ״במועדם״. והשמטת מילה זו מתאימה לדרשה זו, אף שמילה זו נמצאת בפסוק.
[10] בפרמה מנוקד: ״אַרְכִּינָס״.
[11] ק: ״בית דין וָדִין״. קיי: ״בית דין״.
[12] שמות כד׳ ט׳
[13] קיי+קנ כלפנינו. קס: נוסף: ״אִישׁ״.
[14] אות ״י״ תיקן הסופר מאות ״ש״ שכתב בטעות.
[15] תוקן ע״י הסופר, באמצעות תליית אות ״י״ מעל אות ״ע״. ק: ״שֶׁעָמְדוּ״. קיי: ״שיעמדו״.
[16] קיי כלפנינו. ק: ״לְיַוְונֶה״.
[17] בפרמה מנוקד: ״רִבִּי״. וכן בסמוך.
[18] ק+קיי: ״שֶׁקִּיבַּלְתָּה עָלֶיךָ״.
[19] ק כלפנינו. אך קיי: ״בְּצַד״. וכן כתב מגיה בשולי השורה הבאה בפרמה, אך לא מחק את מילת ״אצל״.
[20] קיי כלפנינו. ק: ״שֶׁהִיא״.
[21] יהושע ו׳ ה׳
[22] קיי כלפנינו. ק: ״בִּצְדָדִים״.
[23] ספק אם הסופר כתב במילה אחת ״בשלזכרים״ או בשתי מילים. ק ״של זכרים״ קיי: ״בשל זכרים״. אך נקדני פרמה וקאופמן ניקדו במילה אחת.
[24] כך גם ק+קיי. הסופר כתב בטעות ״מחריחות״ ולאחר מכן כנראה תיקן את ״ח״ להיות ״א״. וצ״ע.
[25] כך כתוב ומנוקד בפרמה, וכן הכתיב בקיימברידג׳. אך ק: ״בַּחֲצוֹצְרוֹת״.
[26] קיי כלפנינו. ק: ״שווי״.
[27] קיי כלפנינו. ק: ״וְרֹאשׁ״.
[28] הכתיב לפי פרמה אך הניקוד לפי נקדן קאופמן. בפרמה מנוקד ״הַפֵּיתוֹס״. ולעניין הכתיב: קס: ״הפיתס״, אך קנ ניקד כאילו כתוב ״הַפִּיתוֹס״. קיי: ״הפיתם״.
[29] נכתב בטעות הדומות וסומן למחיקה ע״י הסופר.
[30] קיי כלפנינו. ק: ״סָמוּךְ בֵּיתוֹ״.
[31] קיי כלפנינו. ק: ״שׁוֹפָר״. וכן בסמוך: ״מְגִילָּה״.
[32] קיי כלפנינו. וצע״ג. ק ליתא: ״לא״.
[33] ק+קיי ליתא: ״לִבּוֹ״.
[34] שמות יז׳ יא׳
[35] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״שבורות״. וצ״ע.
[36] ק+קיי נוסף: ״יִשְׂרָאֵל״.
[37] ק כלפנינו. קיי: ״כלפי למעלה״. וכן בסמוך.
[38] ק+קיי: ״וּמְכַוְּונִים״. וראו גם להלן בהלכה הבאה.
[39] במדבר כא׳ ח׳
[40] אות נתלתה ע״י הסופר.

שָׂרָף וגו'[1]^•״. וְכִי הַנָּחָשׁ[2]« מֵמִית אוֹ[3]« מְחַיֶּה? אֶלָּא כָל זְמַן שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מִסְתַּכְּלִין כְּלַפֵּי לְמַעְלָן, וּמְכַוְּונִים[4]« אֶת לִיבָּם לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם, הָיוּ מִתְרַפִּים[5]«, וְאִם לָאו, הָיוּ נִימּוֹקִים. **ט'** חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן אֵינוּ מוֹצִיא אֶת הָרַבִּים יְדֵי חוֹבָתָן. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁאֵינוּ חַיָּיב בַּדָּבָר, אֵינוּ מוֹצִיא אֶת הָרַבִּים יְדֵי חוֹבָתָן.

הל' ט' **פרק ד'**

יוֹם טוֹב שֶׁלְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁחָל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת, בַּמִּקְדָּשׁ הָיוּ[6]« תּוֹקְעִין, אֲבָל לֹא בַמְּדִינָה. {מש} מִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, הִתְקִין רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּיי, שֶׁיְּהוּ תוֹקְעִין בְּכָל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בֵית דִּין. אָמְרוּ ר' <אֱ>לְעָזָר: לֹא הִתְקִין רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּיי שֶׁיְּהוּ תוֹקְעִין אֶלָּא בְיַבְנֶה בִלְבַד. אָמְרוּ לוֹ: אֶחָד בְּיַבְנֶה וְאֶחָד בְּכָל מָקוֹם {ש} שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בֵית דִּין. **ב'** וְעוֹד זֹאת[7]«• הָיְתָה יְרוּשָׁלַםִ יְתֵירָה עַל יַבְנֶה, שֶׁכָּל עִיר שֶׁהִיא רוֹאָה וְשֶׁהִיא[8]^ שׁוֹמַעַת, וּקְרוֹבָה וִיכוֹלָה[9]# לָבוֹא, תּוֹקְעִין בָּהּ. וּבְיַבְנֶה לֹא הָיוּ תוֹקְעִין, אֶלָּא בְבֵית דִּין בִּלְבַד. **ג'** בָּרִאשׁוֹנָה, {ה} הָיָה הַלּוּלָב[$] נִיטָּל בַּמִּקְדָּשׁ שִׁבְעָה, וּבַמְּדִינָה יוֹם אֶחָד. מִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, הִתְקִין רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּיי, שֶׁיְּהֵא לוּלָב[10]^ נִיטָּל {במ} בַּמְּדִינָה שִׁבְעָה זֵיכֶר לַמִּקְדָּשׁ; וְשֶׁיְּהֵא יוֹם הֶנֶף[11]# כּוּלּוֹ אָסוּר. **ד'** בָּרִאשׁוֹנָה, הָיוּ מְקַבְּלִים עֵידוּת הַחוֹדֶשׁ כָּל הַיּוֹם. פַּעַם אַחַת נִשְׁתָּהוּ הָעֵדִים מִלָּבוֹא, וְנִתְקַלְקְלוּ הַלְוִיִּם בַּשִּׁיר. הִתְקִינוּ שֶׁלֹּא יְהוּ מְקַבְּלִים אֶלָּא עַד הַמִּנְחָה. אִם[12]« בָּאוּ עֵדִים[13]^ מִן {ה} הַמִּנְחָה וּלְמַעְלָן, נוֹהֲגִים אוֹתוֹ הַיּוֹם[14]«• קוֹדֶשׁ וּלְמָחָר[15]«• קוֹדֶשׁ. מִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, הִתְקִין רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּיי, שֶׁיְּהוּ מְקַבְּלִין עֵידוּת {ה} הַחוֹדֶשׁ כָּל הַיּוֹם. **ה'** אָמְרוּ ר' יְהוֹשֻׁעַ בֶּן {ק} קָרְחָה: וְעוֹד זוֹ[16]« הִתְקִין רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּיי, שֶׁאֲפִילּוּ רֹאשׁ בֵּית דִּין בְּכָל מָקוֹם, שֶׁלֹּא יְהוּ הָעֵדִים הוֹלְכִים, אֶלָּא לִמְקוֹם הַוַּועַד. **ו'** סֵדֶר בְּרָכוֹת: אוֹמֵר[17]«• אָבוֹת וּגְבוּרוֹת וּקְדוּשַּׁת הַשֵּׁם, וְכוֹלֵל מַלְכִיּוֹת עִמָּהֶם[18]^, {וא} וְאֵינוּ תוֹקֵעַ; קְדוּשַּׁת הַיּוֹם, וְתוֹקֵעַ; זִכְרוֹנוֹת, וְתוֹקֵעַ; שׁוֹפָרוֹת, וְתוֹקֵעַ; וְאוֹמֵר עֲבוֹדָה {וה} וְהוֹדָאָה[19]^ וּבִרְכַּת כֹּהֲנִים. דִּבְרֵיו ר' יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי. **ז'** אָמַר לוֹ ר' עֲקִיבָה: אִם אֵינוּ תוֹקֵעַ לְמַלְכִיּוֹת, לָמָּה הוּא מַזְכִּיר? אֶלָּא אוֹמֵר {א} אָבוֹת וּגְבוּרוֹת וּקְדוּשַּׁת הַשֵּׁם, וְכוֹלֵל {מל} מַלְכִיּוֹת עִם קְדוּשַּׁת הַיּוֹם[20]«•, וְתוֹקֵעַ; זִכְרוֹנוֹת, וְתוֹקֵעַ; שׁוֹפָרוֹת, וְתוֹקֵעַ; וְאוֹמְרוּ עֲבוֹדָה וְהוֹדָיָה וּבִרְכַּת כֹּהֲנִים. **ח'** אֵין פּוֹחֲתִין מֵעֲשָׂרָה[21]^• מַלְכִיּוֹת, מֵעֲשָׂרָה זִכְרוֹנוֹת, מֵעֲשָׂרָה {שופ} שׁוֹפָרוֹת. ר' יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמְרוּ: אִם אָמַר[22]« {ש} שָׁלשׁ שָׁלשׁ, יָצָא[$]. אֵין מַזְכִּירִין זִכְרוֹן[$] {מ} מַלְכוּת[23]«• וְשׁוֹפָר שֶׁלַּפּוּרְעָנוּת. מַתְחִיל בַּתּוֹרָה ~~(וּמתחיל ׳׳׳)~~[24]* וּמַשְׁלִים בַּנָּבִיא. ר' יוֹסֵה אוֹמֵר: אִם הִשְׁלִים בַּתּוֹרָה, יָצָא. **ט'** הָעוֹבֵר לִפְנֵי הַתֵּבָה בְּיוֹם טוֹב שֶׁלְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, {ה} הַשֵּׁינִי מַתְקִיעַ; וּבְשָׁעַת הַהַלֵּל, הָרִאשׁוֹן {מ} מַקְרֵא אֶת הַהַלֵּל. **י'** שׁוֹפָר שֶׁלְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, אֵין מַעֲבִירִין עָלָיו אֶת הַתְּחוּם, וְאֵין מְפַקְּחִין[25]« עָלָיו אֶת הַגַּל, וְלֹא עוֹלִין בָּאִילָן, וְלֹא רוֹכְבִין עַל גַּבֵּי בְהֵמָה, וְלֹא שָׁטִים עַל פְּנֵי הַמַּיִם; וְאֵין חוֹתְכִין אוֹתוֹ, בֵּין בְּדָבָר {ש} שֶׁהוּא מִשֵּׁם שְׁבוּת, וּבֵין בְּדָבָר שֶׁהוּא מִשֵּׁם[26]« לֹא תַעֲשֶׂה. אֲבָל אִם רָצָה לִיתֵּן {ב} בְּתוֹכוֹ מַיִם אוֹ יַיִן, יִתֵּן. אֵין מְעַכְּבִין אֶת הַתִּינוֹקוֹת מִלִּתְקוֹעַ, אֲבָל מִתְעַסְּקִים בָּהֶן עַד שֶׁיִּלְמָדוּ; וְהַמִּתְעַסֵּק לֹא יָצָא; וְהַשּׁוֹמֵעַ מִן הַמִּתְעַסֵּק לֹא יָצָא. **י"א** סֵדֶר תְּקִיעוֹת, שָׁלשׁ שֶׁלְּשָׁלוֹשׁ שָׁלשׁ. שֵׁיעוּר תְּקִיעָה כְּדֵי[$] שָׁלשׁ תְּרוּעוֹת. שֵׁיעוּר תְּרוּעָה כְּדֵי שָׁלשׁ יַבָּבוֹת. תָּקַע בָּרִאשׁוֹנָה וּמָשַׁךְ בַּשְּׁנִיָּיה כִשְׁתַּיִם, אֵין בְּיָדוֹ אֶלָּא אַחַת. מִי שֶׁבֵּירַךְ וְאַחַר כָּךְ נִתְמַנָּה לוֹ שׁוֹפָר, תּוֹקֵעַ וּמֵרִיעַ וְתוֹקֵעַ, תּוֹקֵעַ וּמֵרִיעַ וְתוֹקֵעַ {שלש} שְׁלֹשָׁה[27]«• פְּעָמִים. כַּשֵּׁם שֶׁשְּׁלִיחַ צִיבּוּר[28]« חַיָּיב, כָּךְ כָּל יָחִיד וְיָחִיד חַיָּיב. רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: שְׁלִיחַ[29]« צִיבּוּר מוֹצִיא אֶת הָרַבִּים יְדֵי חוֹבָתָן.

---

1 ק נוסף: ״וְשִׂים״ וגו'. קיי נוסף: ״וְשִׂים אוֹתוֹ עַל נֵס וְהָיָה כָּל הַנָּשׁוּךְ וְרָאָה אוֹתוֹ וָחָי״
2 קיי כלפנינו. ק: ״נָחָשׁ״.
3 קיי כלפנינו. ק: ״וּמְחַיֶּה״.
4 ק+קיי: ״הַלּוּלָב״.
5 ק כלפנינו. קיי: ״מתרפאין״.
6 קיי כלפנינו. ק ליתא: ״היו״.
7 קיי+קנ: ״זוֹ״. קס: ״זה״.
8 ק+קיי: ״רוֹאָה וְשׁוֹמַעַת״.
9 בפרמה מנוקד: ״וִיכוּלָה״.
10 ק+קיי: ״רוֹאָה וְשׁוֹמַעַת״.
11 בפרמה מנוקד: ״הָנֵף״.
12 קיי כלפנינו (״ואם״). ק ליתא: ״אם״.
13 ק+קיי ליתא: ״עֵדִים״.
14 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״יוֹם״.
15 קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף: ״יוֹם״.
16 קיי כלפנינו. ק: ״זֶה״.
17 כך כתוב ומנוקד בקאופמן. קיי כלפנינו. ק: ״אוֹמִ״ וכוונת קנ (ואולי גם קס) לגרוס: ״אוֹמְרִים״.
18 ק+קיי: ״עִמָּם״.
19 ק+קיי: ״וְהוֹדָיָה״.
20 קיי כלפנינו. ק: ״הַשֵּׁם״. וצ״ע.
21 ק+קיי: ״מֵעֶשֶׂר״.
22 קיי כלפנינו. קנ כתב ע״ג המחק ״אִם אֲמָרָן״ ולא ידוע נוסח קס.
23 קיי: ״ומלכות״. ק: ״מַלְכִיּוֹת״.
24 סומן למחיקה ע״י הסופר. ק+קיי ליתא.
25 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״מפקיחים״ (אך אולי אות יו״ד שאחרי אות קו״ף מציינת שווא).
26 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״מִשּׁוּם בְּלֹא תַעֲשֶׂה״ וזהו כפל גרסה: ״שהוא משום לא תעשה/שהוא בלא תעשה״.
27 קיי כלפנינו. ק: ״שָׁלוֹשׁ״.
28 קיי כלפנינו. ק: ״הַצִּיבּוּר״.
29 ק+קיי: ״שֶׁשְּׁלִיחַ״.

חסלת ראש השנה

פרקים ד'

מסכת תעניות[$]

מֵאֵמָתַי[#1] מַזְכִּירִין גְּבוּרוֹת גְּשָׁמִים? רִ' <אֱ>לִיעֶזֶר אוֹמֵרו: מִיּוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁלֶּחָג. וּרְבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵרו: מִיּוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן. אָמַרו[$] רִ' יְהוֹשֻׁעַ: הוֹאִיל וְאֵין גְּשָׁמִים[$] [$]סִימָן בְּרָכָה[$] בֶּחָג, לָמָּה הוּא מַזְכִּיר? אָמַרו לוֹ רִ' אֱלִיעֶזֶר: אַף הוּא[$] אֵינוּ {א} אוֹמֵר אֶלָּא מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם, בְּעוֹנָתוֹ. אָמְרוּ[2]«• לוֹ: אִם כֵּן, לְעוֹלָם יְהֵא {מז} מַזְכִּיר! **ב'** אֵין שׁוֹאֲלִין אֶת[^3] הַגְּשָׁמִים אֶלָּא סָמוּךְ לִגְשָׁמִים. [^4]• הָעוֹבֵר לִפְנֵי הַתֵּיבָה בְּיוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁלֶּחָג, הָאַחֲרוֹן מַזְכִּיר; וְהָרִאשׁוֹן אֵינוּ מַזְכִּיר. וּבְיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁלַּפֶּסַח, הָרִאשׁוֹן מַזְכִּיר וְהָאַחֲרוֹן אֵינוּ מַזְכִּיר. **ג'** עַד אֵמָתַי[#5] שׁוֹאֲלִין?[$] רִ' יְהוּדָה אוֹמֵרו: עַד שֶׁיַּעֲבוֹר הַפֶּסַח. רִ' מֵאִיר אוֹמֵרו: עַד {ש} שֶׁיֵּצֵא נִיסָן, שֶׁנֶּאֱמַרו[°6]: "וַיּוֹרֶד לָכֶם גֶּשֶׁם יוֹרֶה[$7]• וּמַלְקוֹ[וֹשׁ][*8] בָּרִאשׁוֹן". **ד'** בִּשְׁלֹשָׁה בְּמַרְחֶשְׁוָון[&9] {ש} שׁוֹאֲלִים אֶת[^10] הַגְּשָׁמִים. רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: בְּשִׁבְעָה בוֹ, חֲמִשָּׁה[11]» עָשָׂר יוֹם» אַחַר» הֶחָג, כְּדֵי שֶׁיַּגִּיעַ הָאַחֲרוֹן שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל בִּנְהַר[12]«• פְּרָת. **ה'** הִגִּיעַ שִׁבְעָה עָשָׂר בְּמַרְחֶשְׁוָון וְלֹא יָרְדוּ גְשָׁמִים, הִתְחִילוּ הַיְחִידִים מִתְעַנִּים.[$$] {א} אוֹכְלִים וְשׁוֹתִים מִשֶּׁחָשֵׁיכָה, וּמוּתָּרִים בִּמְלָאכָה וּבִרְחִיצָה וּבִסִיכָה[&$], וּבִנְעִילַת {ה} הַסַּנְדָּל וּבְתַשְׁמִישׁ הַמִּיטָּה. **ו'** הִגִּיעַ רֹאשׁ חוֹדֶשׁ שֶׁלְּכִסְלֵיו[13]« וְלֹא יָרְדוּ גְשָׁמִים, בֵּית דִּין גּוֹזְרִין [14]« שָׁלֹשׁ תַּעֲנִיּוֹת [15]« עַל הַצִּיבּוּר; אוֹכְלִין וְשׁוֹתִין מִשֶּׁחָשֵׁיכָה, וּמוּתָּרִין {במ} בִּמְלָאכָה בִּרְחִיצָה וּבִסִיכָה, וּבִנְעִילַת הַסַּנְדָּל וּבְתַשְׁמִישׁ הַמִּיטָּה. **ז'** עָבְרוּ אֵילּוּ וְלֹא נֶעֱנוּ, בֵּית דִּין גּוֹזְרִים שָׁלֹשׁ תַּעֲנִיּוֹת אֲחֵירוֹת עַל הַצִּיבּוּר. אוֹכְלִים וְשׁוֹתִים מִבְּעוֹד יוֹם, וַאֲסוּרִין בִּמְלָאכָה וּבִרְחִיצָה וּבִסִיכָה, וּבִנְעִילַת הַסַּנְדָּל וּבְתַשְׁמִישׁ {המ} הַמִּיטָּה, וְנוֹעֲלִין אֶת הַמֶּרְחֲצָיוֹת[16]«#. **ח'** עָבְרוּ אֵילּוּ וְלֹא נֶעֱנוּ, בֵּית דִּין גּוֹזְרִין[$] עוֹד שֶׁבַע, שֶׁהֵן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה תַּעֲנִיּוֹת עַל {הצ} הַצִּיבּוּר. וּמָה[$] אֵילּוּ יְתֵירוֹת עַל הָרִאשׁוֹנוֹת? שֶׁבָּאֵילּוּ[17]« מַתְרִיעִין, וְנוֹעֲלִים אֶת הַחֲנוּיוֹת. וּבַשֵּׁינִי מָטִין עִם[18]«• חֲשֵׁיכָה, וּבַחֲמִישִׁי {מות} מוּתָּרִין, מִפְּנֵי כְּבוֹד הַשַּׁבָּת. **ט'** עָבְרוּ אֵילּוּ וְלֹא נֶעֱנוּ, מְמַעֲטִים בְּמַשָּׂא וּבְמַתָּן[$], בְּבִנְיָין, בִּנְטִיעָה[19]«, בְּאֵירוּסִין וּבְנִישּׂוּאִים, וּבִשְׁאֵילַת שָׁלוֹם בֵּין אָדָם לַחֲבֵירוֹ, כִּבְנֵי אָדָם הַנְּזוּפִים[^20] לִפְנֵי[21]« הַמָּקוֹם. וְהַיְחִידִים {חוז} חוֹזְרִין וּמִתְעַנִּין עַד שֶׁיֵּצֵא נִיסָן. יָצָא {ני} נִיסָן וְיָרְדוּ[22]«• גְשָׁמִים, סִימַן קְלָלָה, שֶׁנֶּאֱמַר[°23]: "הֲלֹא קְצִיר חִטִּים הַיּוֹם[24]«, אֶקְרָא אֶל יְהוָה[#25] [26]«•".

הל' ט' פרק ב'

סֵדֶר תַּעֲנִיּוֹת כֵּי־צַד? מוֹצִיאִין אֶת הַתֵּבָה לִרְחוֹבָהּ שֶׁלָּעִיר; וְנוֹתְנִין אֵפֶר מִקְלָה[&] עַל גַּבֵּי הַתֵּיבָה, וּבְרֹאשׁ הַנָּשִׂיא וּבְרֹאשׁ אַב בֵּית דִּין; וְכָל אֶחָד וְאֶחָד נוֹטֵל[$] וְנוֹתֵן {ברא} בְּרֹאשׁוֹ. הַזָּקֵן שֶׁבָּהֶם אוֹמֵר לִפְנֵיהֶם {ד} דִּבְרֵי כִיבּוּשִׁים: אַחֵינוּ, לֹא נֶאֱמַר בְּאַנְשֵׁי נִינְוֵה: "וַיַּרְא אֱלֹהִים[$] אֶת שַׂקָּם וְאֶת תַּעֲנִיתָם", אֶלָּא[°27]: "וַיַּרְא הָאֱלֹהִים[28]« אֶת מַעֲשֵׂיהֶם, כִּי שָׁבוּ (מדרכיהם) [מִדַּרְכָּם][*29] הָרָעָה"; וּבְקַבָּלָה[&] מָה[$] הוּא אוֹמֵר[°30]? "וְקִרְעוּ לְבַבְכֶם וְאַל בִּגְדֵיכֶם, וְשׁוּבוּ[$] אֶל ייי אֱלֹהֵיכֶם". **ב'** עָמְדוּ [31]« בִתְפִילָּה, מַעֲבִירִין[^32]• לִפְנֵי הַתֵּיבָה זָקֵן וְרָגִיל, וְיֵשׁ לוֹ בָנִים וּבֵיתוֹ רֵיקָם, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא לִיבּוֹ שָׁלֵם בַּתְּפִילָּה. וְאוֹמֵר לִפְנֵיהֶם עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע בְּרָכוֹת: שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה שֶׁבְּכָל[33]« יוֹם, וּמוֹסִיף עֲלֵיהֶם עוֹד שֵׁשׁ, וְאֵלּוּ הֵם: זִכְרוֹנוֹת וְשׁוֹפָרוֹת, "אֶל ייי בַּצָּרָתָה לִיי"[$], "אֶשָּׂא עֵינַיִ אֶל הֶהָרִים", "מִמַּעֲמַקִּים קְרָא[תִיךָ][*34] ייי", "תְּפִילָּה לְעָנִי כִּי יַעֲטוֹף". **ג'** רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵרו: לֹא הָיָה צָרִיךְ לוֹמַר זִכְרוֹנוֹת וְשׁוֹפָרוֹת, אֶלָּא אוֹמֵר תַּחְתֵּיהֶם: "רָעָב כִּי יִהְיֶה בָאָרֶץ, דֶּבֶר כִּי יִהְיֶה" וְגוֹ', "אֲשֶׁר הָיָה דְבַר ייי אֶל יִרְמְיָהוּ [35]« עַל דִּבְרֵי הַבַּצָּרוֹת", וְאוֹמֵר חוֹתְמוֹתֵיהֶן[$]. **ד'** עַל הָרִאשׁוֹנָה הוּא אוֹמֵר: מִי שֶׁעָנָה אֶת אַבְרָהָם בְּהַר

---

1 בפרמה מנוקד: "מֵאֵמָתַי" (וכן תמיד דרכו של נקדן פרמה לנקד את "א" של מילה זו בקמץ/פתח).
2 קיי כלפנינו. ק: "אָמַרו".
3 ק+קיי: "אֵין שׁוֹאֲלִים גְּשָׁמִים".
4 ק+קיי נוסף: "רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר". (אלא שלהלן הוא אומר אחרת).
5 בפרמה מנוקד: "אֵמָתַי" (וכן תמיד דרכו של נקדן פרמה לנקד את "א" של מילה זו בקמץ/פתח).
6 יואל ב' כג'
7 וכן ק+קיי. אך בתנ"ך לפנינו: "מוֹרֶה".
8 ספק בידי מי הושלמה מילה זו. וכן ק+קיי.
9 כעין זה מנוקד גם בקאופמן וגם בפרמה, כאן ולהלן. אך התימנים קוראים "מְרַחְשְׁוָון", וזה משמר יותר את שמו המקורי של החודש שמשמעותו: "יֶרַח שמיני".
10 ק+קיי: "שׁוֹאֲלִים גְּשָׁמִים".
11 קיי+קנ כלפנינו. קס: "בחמשה עשר לאחר החג".
12 קס כלפנינו. קיי+קנ: "לִנְהַר".
13 קיי כלפנינו. קס: יש השמטה. קנ: "כִּסְלֵיו".
14 ק כלפנינו. קיי נוסף: "עוֹד". וראו גם בהערה הבאה.
15 קס כלפנינו. קיי+קנ נוסף: "אֲחֵרוֹת".
16 כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי כלפנינו. ק: "הַמַּרְחָצָאוֹת".
17 קיי+קנ כלפנינו. קס: "שֶׁאֵלּוּ".
18 קיי+קנ כלפנינו. קס: "מַטִּים מִשֶּׁחֲשֵׁכָה".
19 קס כלפנינו. קיי+קנ: "וּבִנְטִיעָה" (אך קיי כולם בוא"ו).
20 ק+קיי: "נְזוּפִים".
21 ק כלפנינו. קיי: "מִלִּפְנֵיי".
22 קס: "ובאו" (אך קנ לא ניקד מילה זו וכנראה שגרס כלפנינו) קיי יש נוסח שונה: "יצא ניסן – הגשמים סימן קללה".
23 שמואל-א' יב' יז'
24 עד כאן הציטוט בקיימברידג'.
25 כך מנוקד בפרמה.
26 ק נוסף: "וְיִתֵּן קוֹלוֹת וּמָטָר וגו'".
27 יונה ג' י'
28 קיי כלפנינו, וכן בתנ"ך. ק: "אֱלֹהִים".
29 תוקן ע"י הנקדן. וכן ק+קיי. וכן בתנ"ך.
30 יואל ב' יג'
31 קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף: "לפניהם". וצ"ע.
32 ק+קיי: ק: "וּמוֹרִידִין" קיי: "מוֹרִידִים".
33 קיי+קנ כלפנינו. קס: "בכל".
34 הקיצור הושלם בידי הנקדן. וכן ק+קיי.
35 קיי+קנ כלפנינו. וכן בתנ"ך. קס נוסף: "הנביא".

הַמּוֹרִיָּה, הוּא יַעֲנֶה אֶתְכֶם וְיִשְׁמַע קוֹל[1]«• צַעֲקַתְכֶם בַּיּוֹם[2]^• הַזֶּה; בָּרוּךְ אַתָּה יי״ גּוֹאֵל[3]«• יִשְׂרָאֵל. **ה׳** עַל הַשְּׁנִיָּיה הוּא אוֹמֵר: מִי שֶׁעָנָה אֶת אֲבוֹתֵיכֶם$ עַל יַם סוּף, הוּא יַעֲנֶה אֶתְכֶם וְיִשְׁמַע קוֹל {צ} צַעֲקַתְכֶם בַּיּוֹם הַזֶּה; בָּרוּךְ אַתָּה יי״ זוֹכֵר הַנִּשְׁכָּחוֹת. **ו׳** עַל הַשְּׁלִישִׁית הוּא אוֹמֵר: מִי שֶׁעָנָה אֶת יְהוֹשֻׁעַ בַּגִּלְגָּל, הוּא יַעֲנֶה {א} אֶתְכֶם וְיִשְׁמַע בְּקוֹל צַעֲקַתְכֶם בַּיּוֹם הַזֶּה; בָּרוּךְ אַתָּה יי״ שׁוֹמֵעַ תְּרוּעָה. **ז׳** עַל הָרְבִיעִית הוּא אוֹמֵר: מִי שֶׁעָנָה אֶת שְׁמוּאֵל בַּמִּצְפָּה, הוּא יַעֲנֶה אֶתְכֶם וְיִשְׁמַע בְּקוֹל {צ} צַעֲקַתְכֶם בַּיּוֹם הַזֶּה; בָּרוּךְ אַתָּה יי״ שׁוֹמֵעַ צְעָקָה. **ח׳** עַל הַחֲמִישִׁית הוּא אוֹמֵר: מִי שֶׁעָנָה אֶת אֵלִיָּהוּ בְּהַר הַכַּרְמֶל, הוּא יַעֲנֶה אֶתְכֶם וְיִשְׁמַע בְּקוֹל צַעֲקַתְכֶם בַּיּוֹם הַזֶּה; בָּרוּךְ אַתָּה יי״ שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה. **ט׳** עַל הַשִּׁשִּׁית הוּא אוֹמֵר: מִי שֶׁעָנָה אֶת יוֹנָה {ב} בִּמְעֵי[4]^• הַדָּגָה, הוּא יַעֲנֶה אֶתְכֶם וְיִשְׁמַע בְּקוֹל צַעֲקַתְכֶם בַּיּוֹם הַזֶּה; בָּרוּךְ אַתָּה יי״ הָעוֹנֶה בְּעֵת צָרָה. **י׳** עַל הַשְּׁבִיעִית הוּא אוֹמֵר: מִי שֶׁעָנָה אֶת דָּוִד וְאֶת שְׁלֹמֹה בְנוֹ בִירוּשָׁלַם, הוּא יַעֲנֶה אֶתְכֶם וְיִשְׁמַע בְּקוֹל צַעֲקַתְכֶם בַּיּוֹם הַזֶּה; בָּרוּךְ אַתָּה יי״ הַמְרַחֵם עַל הָאָרֶץ.

י״א׳ מַעֲשֶׂה בִימֵי רְ׳ חֲלַפְתָּה[5]#« וּבִימֵי רִבִּי חֲנַנְיָה בֶן תַּרְדְּיוֹן[6]#, שֶׁעָבַר אֶחָד לִפְנֵי הַתֵּיבָה, וְגָמַר אֶת כָּל$ הַבְּרָכָה, וְעָנוּ$ אַחֲרָיו: ״אָמֵן״. תִּקְעוּ[7]#•, הַכֹּהֲנִים, תִּקְעוּ#!״ מִי שֶׁעָנָה אֶת אַבְרָהָם $בְּהַר הַמּוֹרִיָּה, הוּא יַעֲנֶה אֶתְכֶם וְיִשְׁמַע בְּקוֹל צַעֲקַתְכֶם הַיּוֹם הַזֶּה. ״הָרִיעוּ בְנֵי אַהֲרֹן, הָרִיעוּ״! מִי שֶׁעָנָה אֶת אֲבוֹתֵיכֶם$ עַל יַם סוּף, הוּא יַעֲנֶה אֶתְכֶם וְיִשְׁמַע בְּקוֹל צַעֲקַתְכֶם הַיּוֹם הַזֶּה. וּכְשֶׁבָּא דָבָר אֵצֶל חֲכָמִים, אָמְרוּ: לֹא הָיוּ$ נוֹהֲגִים כֵּן, אֶלָּא בְשַׁעֲרֵי$ מִזְרָח[8]«. $$

י״ב׳ שָׁלֹשׁ תַּעֲנִיּוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת, אַנְשֵׁי מִשְׁמָר מִתְעַנִּים וְלֹא מַשְׁלִימִים, וְאַנְשֵׁי בֵית אָב לֹא הָיוּ מִתְעַנִּים.$ שָׁלֹשׁ שְׁנִיּוֹת, אַנְשֵׁי מִשְׁמָר (..)[9]* מִתְעַנִּים וּמַשְׁלִימִים, וְאַנְשֵׁי בֵית {א} אָב מִתְעַנִּים וְלֹא מַשְׁלִימִים. שֶׁבַע {א} אַחֲרוֹנוֹת, אֵלּוּ וָאֵלּוּ מִתְעַנִּים וּמַשְׁלִימִים. דִּבְרֵי֯ רְ׳ יְהוֹשֻׁעַ. וַחֲכָמִים֯ אוֹמְרִים֯: שָׁלֹשׁ תַּעֲנִיּוֹת {הראש} הָרִאשׁוֹנוֹת, אֵלּוּ וָאֵלּוּ לֹא הָיוּ מִתְעַנִּים[10]*.$ שָׁלֹשׁ שְׁנִיּוֹת, אַנְשֵׁי מִשְׁמָר מִתְעַנִּים וְלֹא מַשְׁלִימִין, וְאַנְשֵׁי בֵית אָב לֹא הָיוּ מִתְעַנִּים. וְשֶׁבַע אַחֲרוֹנוֹת, אַנְשֵׁי מִשְׁמָר מִתְעַנִּים וּמַשְׁלִימִין, וְאַנְשֵׁי בֵית אָב מִתְעַנִּים וְלֹא מַשְׁלִימִים.

י״ג׳ אַנְשֵׁי מִשְׁמָר מוּתָּרִים לִשְׁתּוֹת יַיִן בַּלֵּילוֹת, אֲבָל לֹא בַיָּמִים; וְאַנְשֵׁי בֵית אָב, לֹא בַיּוֹם וְלֹא בַלַּיְלָה. אַנְשֵׁי מִשְׁמָר וְאַנְשֵׁי מַעֲמָד אֲסוּרִין מִלְּסַפֵּר וּמִלְּכַבֵּס, וּבַחֲמִישִׁי מוּתָּרִין, מִפְּנֵי כְבוֹד הַשַּׁבָּת.

י״ד׳ כָּל הַכָּתוּב בַּמְּגִילָּה$ ״דִּילָא$ לְמִסְפַּד[11]«״, לְפָנָיו אָסוּר, וּלְאַחֲרָיו מוּתָּר. רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵר֯: לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו אָסוּר. ״דִּי לָא לְהִתְעַנָּאָה[12]«״,$ לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו {מ} מוּתָּר; רְ׳ יוֹסֵה אוֹ֯מֵר֯: לְפָנָיו אָסוּר, וּלְאַחֲרָיו מוּתָּר.

ט״ו׳[13]«• אֵין גּוֹזְרִין תַּעֲנִית[14]« עַל הַצִּיבּוּר כַּתְּחִילָּה$ בַּחֲמִישִׁי, שֶׁלֹּא לְהַבְקִיעַ$ אֶת הַשְּׁעָרִים; אֶלָּא: שָׁלֹשׁ תַּעֲנִיּוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת, שֵׁינִי וַחֲמִישִׁי וְשֵׁינִי; וְשָׁלוֹשׁ[15]* שְׁנִיּוֹת, חֲמִישִׁי וְשֵׁינִי וַחֲמִישִׁי. רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵר֯: כַּשֵּׁם שֶׁאֵין {ה} הָרִאשׁוֹנוֹת בַּחֲמִישִׁי, כָּךְ לֹא שְׁנִיּוֹת וְלֹא אַחֲרוֹנוֹת.

י״ו׳$ אֵין גּוֹזְרִים תַּעֲנִית $ {ב} בְּרָאשֵׁי$ חֳדָשִׁים, בַּחֲנוּכָּה וּבַפּוּרִים. וְאִם הִתְחִילוּ, אֵין מַפְסִיקִין. דִּבְרֵי֯ רַבָּן גַּמְלִיאֵל. אָמַר֯ רְ׳ מֵאִיר: אַף עַל פִּי שֶׁאָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל ״אֵין מַפְסִיקִין״, מוֹדֶה הָיָה שֶׁאֵין מַשְׁלִימִים. וְכֵן תִּשְׁעָה בְאָב שֶׁחָל לִהְיוֹת {בַּשַּׁבָּת} <עֶרֶב שַׁבָּת>[16]*•.

הל׳ י״ו׳

פרק ג׳

סֵדֶר תַּעֲנִיּוֹת הָאֵילּוּ הָאָמוּר, בִּרְבִיעָה& הָרִאשֹׁנָה. אֲבָל צְמָחִים שֶׁשָּׁנוּ, מַתְרִיעִין עֲלֵיהֶן מִיָּד. וְכֵן שֶׁפָּסְקוּ גְשָׁמִים, מִגֶּשֶׁם לְגֶשֶׁם אַרְבָּעִים יוֹם, מַתְרִיעִין עֲלֵיהֶם,$ מִפְּנֵי שֶׁהִיא מַכָּה[17]$ בַצּוֹרֶת. **ב׳** יָרְדוּ לִצְמָחִים, אֲבָל לֹא לָאִילָן, לָאִילָן אֲבָל לֹא לִצְמָחִים, לָזֶה וְלָזֶה, אֲבָל לֹא לַבּוֹרוֹת וְלֹא לַשִּׁיחִין[18]* וְלֹא לַמְּעָרוֹת, מַתְרִיעִין עֲלֵיהֶם מִיָּד. **ג׳** וְכֵן עִיר שֶׁלֹּא יָרְדוּ עָלֶיהָ גְשָׁמִים, כַּכָּתוּב[19]°$ ״וְהִמְטַרְתִּי עַל עִיר אֶחָת[20]#, וְעַל עִיר אַחַת לֹא אַמְטִיר[21]^•״. {א} אוֹתָהּ הָעִיר מִתְעַנָּה וּמִתְרַעַת, וְכָל סְבִיבוֹתֶיהָ

---

[1] ק: ״בְּקוֹל״. וכן בכולם להלן. קי׳׳: חלק פעמים ״קולי״ וחלק פעמים ״בקולי״.

[2] ק+קי׳׳: ״הַיּוֹם״. וכן בכולם.

[3] קי׳׳+קנ כלפנינו. קס: ״גָּאַל״.

[4] ק+קי׳׳: ״מִמְּעֵי״. וכן בתנ״ך (יונה ב,ב).

[5] בפרמה ספק אם מנוקד: ״חֲלַפְתָּה״ או: ״חֲלַפְתָּה״. ולעניין הכתיב: ק כלפנינו. קי׳׳: ״חלפתא״ (באל״ף).

[6] כך ניקד נקדן קאופמן כאן, וגם במסכת אבות. אך נקדן פרמה לא ניקד מילה זו.

[7] בפרמה מנוקד ״תָּקְעוּ הַכֹּהֲנִים תָּקַעוּ״. וצ״ע. ונקדן קאופמן ניקד: ״תָּקְעוּ הַכֹּהֲנִים תִּקְעוּ״, ולאחר מכן תוקן ניקוד אות תי״ו שבמילת ״תקעו״ הראשונה בקאופמן - מקמץ לחיריק.

[8] ק כלפנינו. קי׳׳: ״המזרח״.

[9] שתי אותיות לא ברורות שנמחקו ע״י הסופר. ק+קי׳׳ ליתא.

[10] ק+קי׳׳ כלפנינו. חלק מאות ״ע״ מתוקן בידי סופר פרמה.

[11] קי׳׳+קנ כלפנינו. קס: ״מלספר״. וצ״ע.

[12] קי׳׳ כלפנינו. ק: ״לְהִתְעַנָּיָּיה״.

[13] קי׳׳ תמיד כלפנינו, אך קס תמיד: ״יה׳. (ויש לדעת שהסופרים ששינו מ- ״יה׳ ל- ט״ו׳, עשו זאת רק כדי שלא **לכתוב** שם ה׳, ולא בגלל שסברו שיש בעיה לקרוא בעל פה את אותיות: יו״ד ה״א).

[14] קי׳׳+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״תענית״.

[15] ק+קי׳׳ כלפנינו. אות ״ל״ מתוקנת ע״י הסופר מאות אחרת.

[16] תיקנתי לפי ק+קי׳׳, מפני שכתב יד מינכן 95 של הבבלי הוא כתב היד היחיד חוץ מפרמה שגורס ״בשבת״. סופר פרמה כתב ״בשבת״ אך השאיר ריווח גדול לפני מילה זו, (כנראה כדי להגיע לסוף השורה). ניכרים מעט שרידי מחיקה בריווח. ספק רחוק שמא המגיה שנמחק(?) כתב בריווח ״ערב״ וגם סימן קו עילי למחיקה של אות ״ב״ במילת ״בשבת״, אך לבסוף מילת ״ערב״ נמחקה. והכל צ״ע.

[17] קס+קי׳׳ כלפנינו. אך קנ הגיה: ״מַכַּת״.

[18] אות ״ל״ מתוקנת ע״י הסופר מאות אחרת. ק+קי׳׳ אות ״ל״ כלפנינו.

[19] עמוס ד׳ ז׳

[20] כך מנוקד בקאופמן וכן בתנ״ך. בפרמה מנוקד: ״אָחָת״.

[21] ק+קי׳׳ נוסף המשך הפסוק: ״חֶלְקָה אַחַת תִּמָּטֵר, וְחֶלְקָה אֲשֶׁר לֹא תַמְטִיר עָלֶיהָ - תִּיבָשׁ״.

מִתְעַנּוֹת וְלֹא מַתְרִיעוֹת. רִ׳ עֲקִיבָה אוֹ|מֵרוֹ: מַתְרִיעוֹת וְלֹא מִתְעַנּוֹת. **ד׳** וְכֵן עִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ {ד} דֶּבֶר אוֹ מַפְּלוֹת^[1]•, אוֹתָהּ הָעִיר מִתְעַנָּה וּמַתְרַעַת; וְכָל סְבִיבוֹתֶיהָ מִתְעַנּוֹת וְלֹא מַתְרִיעוֹת. רִבִּי עֲקִיבָה אוֹ|מֵרוֹ: מַתְרִיעוֹת וְלֹא מִתְעַנּוֹת. **ה׳** אֵי זֶה הוּא דֶּבֶר? עִיר הַמּוֹצִיאָה חֲמֵשׁ מֵאוֹת רַגְלִי, וְיָצְאוּ מִמֶּנָּה שְׁלֹשָׁה מֵתִים לִשְׁלֹשָׁה$ יָמִים זֶה אַחַר זֶה וְזֶה[2]« אַחַר זֶה. **ו׳** עַל אֵילּוּ {מת} מַתְרִיעִין*[3] בְּכָל מָקוֹם: עַל הַשִּׁדָּפוֹן וְעַל הַיֵּרָקוֹן, וְעַל הָאַרְבֶּה וְעַל הֶחָסִיל, וְעַל חַיָּה רָעָה וְעַל {ה} הַחֶרֶב. מַתְרִיעִין עֲלֵיהֶן$, מִפְּנֵי שֶׁהִיא מַכָּה מְהַלֶּכֶת. **ז׳** מַעֲשֶׂה שֶׁיָּרְדוּ זְקֵנִים {מ} מִירוּשָׁלַםִ לְעָרֵיהֶם, וְגָזְרוּ תַעֲנִית עַל שֶׁנִּרְאָה[4]«• כִּמְלֹא פִּי תַנּוּר שִׁדָּפוֹן בְּאַשְׁקְלוֹן. וְעוֹד גָּזְרוּ תַעֲנִית לְמָחָר$, עַל שֶׁאָכְלוּ זְאֵיבִים שְׁנֵי {תינ} תִינוֹקוֹת בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן. רִ׳ יוֹסֵה אוֹ|מֵרוֹ: לֹא עַל {ש} שֶׁאָכְלוּ אֶלָּא עַל שֶׁנִּירְאוּ. **ח׳** וְעַל אֵילּוּ מַתְרִיעִין בַּשַּׁבָּת: עַל עִיר {שהיקופוה} <שֶׁהִיקִּיפוּהָ>*[5] גַּיִיס^[6]• אוֹ נָהָר, וְעַל סְפִינָה[7]« הַמִּיטָּרֶפֶת בַּיָּם. רִ׳ יוֹסֵה אוֹמֵר: [לְעֶזְרָה אֲבָל לֹא]*[8] לִצְעָקָה. שִׁמְעוֹן הַתִּימְנִי[9]«• אוֹמֵר: אַף עַל הַדֶּבֶר. וְלֹא הוֹדוּ לוֹ חֲכָמִוּם. **ט׳** וְעַל כָּל צָרָה (שֶׁלֹּא תָבוֹא) [שֶׁתָּבוֹא]*[10] עַל הַצִּיבּוּר*[11], מַתְרִיעִים עָלֶיהָ, חוּץ מֵרוֹב גְּשָׁמִים. מַעֲשֶׂה שֶׁאָמְרוּ לְחוֹנִי& הַמְּעֻגָּל&: הִתְפַּלֵּל שֶׁיֵּרְדוּ גְשָׁמִים. אָמַרוֹ לָהֶם: צְאוּ וְהַכְנִיסוּ תַנּוּרֵי פְסָחִים, בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא יִמַּקּוּ$. וְנִתְפַּלֵּל[12]$&, וְלֹא יָרְדוּ גְשָׁמִים. **י׳** $עָג עוּגָה וְעָמַד בְּתוֹכָהּ, וְאָמַר:$ רִבּוֹנִי*[13], בָּנֶיךָ שָׂמוּ פְנֵיהֶם עָלַי, שֶׁ<אֲ>נִי כְבֶן בַּיִת לְפָנֶיךָ. נִשְׁבָּע אֲנִי בְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל, שֶׁאֵינִי זָז מִיכָּן, עַד[14]«• שֶׁתְּרַחֵם עַל בָּנֶיךָ. **י״א** הִתְחִילוּ הַגְּשָׁמִים מְנַטְּפִין. אָמַר: לֹא כָךְ*[15] שָׁאַלְתִּי, {א} אֶלָּא גִשְׁמֵי בוֹרוֹת שִׁיחִים וּמְעָרוֹת. יָרְדוּ$ בְזַעַף. וְאָמַר[16]«•: לֹא כָךְ שָׁאַלְתִּי, אֶלָּא גִשְׁמֵי רָצוֹן, בְּרָכָה וּנְדָבָה. יָרְדוּ כְתִיקְנָן, עַד שֶׁעָלוּ$ יִשְׂרָאֵל מִירוּשָׁלַםִ לְהַר הַבַּיִת*[17] מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים. $אָמְרוּ לוֹ: כַּשֵּׁם שֶׁנִּתְפַּלַּלְתָּה^[18]• עֲלֵיהֶם שֶׁיֵּרְדוּ, כָּךְ הִתְפַּלֵּל עֲלֵיהֶן^[19]• שֶׁיֵּלְכוּ לָהֶם. אָמַר לָהֶם: צְאוּ וּרְאוּ אִם נִמְחַת$ אֶבֶן הַטּוֹעִים[20]«. **י״ב** שָׁלַח לוֹ שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטָח, וְאָמַר$ לוֹ: צָרִיךְ$$ אַתָּה לְהִתְנַדּוֹת^[21]•, אֲבָל מָה אֶעֱשֶׂה ^[22]•, שֶׁאַתָּה^[23]• מִתְחַטֵּא לִפְנֵי הַמָּקוֹם,$ כְּבֵן שֶׁהוּא מִתְחַטֵּא לְאָבִיו[24]« וְעוֹשֶׂה [לוֹ]*[25] רְצוֹנוֹ. וְעָלֶיךָ הַכָּתוּב אוֹמֵר[26]° "יִשְׂמַח אָבִיךָ וְאִמֶּךָ, וְתָגֵל יוֹלַדְתֶּךָ". **י״ג** הָיוּ מִתְעַנִּים וְיָרְדוּ*[27] לָהֶם גְּשָׁמִים, קוֹדֶם לְהָנֵץ$& הַחַמָּה, לֹא יַשְׁלִימוּ; לְאַחַר[28]« הָנֵץ הַחַמָּה יַשְׁלִימוּ. רִ׳ אֱלִיעֶזֶ|רוֹ אוֹ|מֵרוֹ: קוֹדֶם לַחֲצוֹת, לֹא יַשְׁלִימוּ, אַחַר[29]« חֲצוֹת, יַשְׁלִימוּ. **י״ד** מַעֲשֶׂה שֶׁגָּזְרוּ תַעֲנִית בְּלוֹד&, וְיָרְדוּ לָהֶם גְּשָׁמִים קוֹדֶם לַחֲצוֹת. אָמַרוֹ לָהֶם רִ׳ טַרְפוֹן: צְאוּ וְאִכְלוּ וּשְׁתוּ {ו} וַעֲשׂוּ יוֹם טוֹב. וְיָצְאוּ וְאָכְלוּ וְשָׁתוּ וְעָשׂוּ יוֹם טוֹב, וּבָאוּ בֵין הָעַרְבַּיִם וְקָרְאוּ הַלֵּל הַגָּדוֹל. $אֵי[30]«• זֶה הוּא הַלֵּל הַגָּדוֹל? הוֹדוּ לֵאלֹהֵי הָאֱלֹהִים, כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ. הוֹדוּ|וּ לַאֲדֹנֵי הָאֲדוֹנִים, כִּי לְעוֹ|לָם|וֹ חַסְדּוֹ.

הל׳ י״ד׳ פרק ד׳

בִּשְׁלֹשָׁה פְרָקִים •בַּשָּׁנָה^[31]•, הַכֹּהֲנִים נוֹשְׂאִין אֶת כַּפֵּיהֶם אַרְבָּעָה[32]$• פְעָמִים בַּיּוֹם[33]«•, בְּשַׁחְרִית {וב} וּבְמוּסָף וּ[בַ]מִּנְחָה*[34] וּבִנְעִילַת שְׁעָרִים[35]«: בְּתַעֲנִיּוֹת וּבְמַעֲמָדוֹת וּבְיוֹם הַכִּיפּוּרִים. **ב׳** אֵלּוּ הֵן הַמַּעֲמָדוֹת? [36]*° "צַו אֶת בְּנֵי [יִ]שְׂרָאֵל*[37], [38]$ אֶת קָרְבָּנִי|וּ לַחְמִי לְאִשַּׁי|וֹ[39]^"; וְכִי הֵיאָךְ קָרְבָּנוֹ שֶׁלָּאָדָם קָרֵיב, וְהוּא {א} אֵינוֹ עוֹמֵד עַל גַּבָּיו? אֶלָּא$ שֶׁהִתְקִינוּ הַנְּבִיאִים הָרִאשׁוֹנִים עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע מִשְׁמָרוֹת; עַל כָּל מִשְׁמָר וּמִשְׁמָר הָיָה עַמּוּד[40]*• בִּירוּשָׁלַםִ, שֶׁלַּ־כֹּהֲנִים, וְשֶׁלַּלְוִיִּם וְשֶׁלְּיִשְׂרָאֵל$. הִגִּיעַ זְמַן {המ} הַמִּשְׁמָר,$ כֹּהֲנָיו$ וּלְוִיָּיו$ עוֹלִים לִירוּשָׁלַםִ[41]«, {וי} וְיִשְׂרָאֵל שֶׁבְּאוֹתוֹ הַמִּשְׁמָר, מִתְכַּנְּסִין {לע} לְעָרֵיהֶם וְקוֹרִין בְּמַעֲשֶׂה[42]«• בְרֵאשִׁית. $$$ **ג׳** בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן: "בְּרֵאשִׁית", וִ"יהִי[43]«#• רָקִיעַ". בַּשֵּׁנִי: "יְהִי רָקִיעַ", וְ"יִקָּווּ הַמַּיִם". בַּשְּׁלִישִׁי: "יִקָּווּ הַמַּיִם", וִ"יהִי מְאוֹרוֹת". בָּרְבִיעִי: "יְהִי מְאוֹרוֹת", וְ"יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם". בַּחֲמִישִׁי: "יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם", וְ"תוֹצֵא הָאָרֶץ". בַּשִּׁשִּׁי: "תוֹצֵא הָאָרֶץ", "וַיְכֻלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם". **ד׳** פָּרָשָׁה גְדוֹלָה קוֹרִים אוֹתָהּ בִּשְׁנַיִם, וְהַקְּטַנָּה בְּיָחִיד; בְּשַׁחְרִית {וב} וּבְמוּסָף וּבְמִנְחָה, נִכְנָסִין וְקוֹרִין עַל פִּיהֶם[44]«•, כְּקוֹרִין אֶת שְׁמַע. עֶרֶב שַׁבָּת בְּמִנְחָה לֹא הָיוּ נִכְנָסִין, מִפְּנֵי כְבוֹד הַשַּׁבָּת. **ה׳** כָּל יוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ הַלֵּל, אֵין בּוֹ מַעֲמַד שַׁחְרִית$; {ק} קָרְבַּן מוּסָף, אֵין בּוֹ בִּנְעִילָה[45]«•; וְקָרְבַּן עֵצִים,

---

[1] ק+קיי: "מַפּוֹלֶת".
[2] קיי כלפנינו. ק לא נכפל: "וזה אחר זה". ובשלושת כתבי יד ליתא התוספת שבדפוסים "הרי זה דבר וכו'".
[3] ק+קיי כלפנינו. אות "ר" מתוקנת ע"י הסופר מאות "ע" שכתב בטעות.
[4] קיי+קנ כלפנינו. קס: "שלא נראה" וזה כנראה כינוי כדי שלא לפתוח פה לשטן.
[5] תיקנתי לפי ק+קיי.
[6] ק+קיי: "גּוֹיִים".
[7] ק+קיי: "הַסְּפִינָה".
[8] הושלם בשוליים ע"י הסופר. וכן ק+קיי.
[9] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קס: "התמני" (אך קנ ניקד כלפנינו). קיי (בטעות): "התבני".
[10] תוקן בידי מגיה מאמצעות מחיקת "שלא" ותליית "ש" מעל "תבוא". וכן ק+קיי. כנראה נוסח פרמה הוא כינוי, כדי שלא לפתוח פה לשטן.
[11] ק+קיי כלפנינו. כנראה שאות "ר" מתוקנת ע"י הסופר(?) מאות "ת" שכתב בטעות.
[12] ק+קיי כלפנינו. אך קנ גרס: "וְהִתְפַּלֵּל".
[13] כך כתוב(?) ומנוקד בפרמה, וכן קס+קיי. אך קנ הגיה וניקד: "רִבּוֹנוֹ שֶׁלָּעוֹלָם", וכן הגיה מגיה מאוחר בפרמה באמצעות ניקוד חולם מעל אות "י" (?והארכתה להיות כאות "ו"?), וכן כתיבת "שלעולם" בשולי העמוד.
[14] קיי כלפנינו. ק: "עַל".
[15] ק+קיי כלפנינו. כנראה הסופר כתב בתחילה "כן" ותיקן כלפנינו.
[16] קיי כלפנינו. ק: "אָמַר".
[17] אות "ב" מוזרה. ק+קיי כלפנינו.
[18] ק+קיי: "שֶׁהִתְפַּלַּלְתָּה".
[19] ק+קיי ליתא: "עליהן".
[20] קיי+קנ כלפנינו. קס: "טועים".
[21] ק+קיי: "לְנַדּוֹת".
[22] ק+קיי נוסף: קס: "לוֹ". קנ+קיי: "לָךְ".
[23] ק+קיי: "וְאַתָּה".
[24] ק כלפנינו. קיי: "על אביו".
[25] נוסף בשוליים ע"י הנקדן. וכן ק+קיי.
[26] משלי כג׳ כה׳
[27] ק+קיי כלפנינו. ייתכן שאות "ד" מתוקנת ע"י הסופר מאות "ת" שכתב בטעות.
[28] ק כלפנינו. ק: "אַחַר".
[29] ק כלפנינו. קיי: "לאחר".
[30] קיי כלפנינו. קנ: "וְאֵי". קס: לא ידוע (ואולי גרס: "איזו הללי").
[31] קס+קיי ליתא: "בשנה" (אך קנ איתא). וכך מדוייק.
[32] קס+קיי כלפנינו. אך קנ הגיה: "אַרְבַּע".
[33] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "ביום".
[34] מגיה(?) כתב בשוליים "ב" ונראה לי שכיוון לכאן. וכן ק+קיי.
[35] קיי+קנ כלפנינו. קס: "הַשְּׁעָרִים".
[36] ק+קיי כלפנינו. המגיה שנמחק הוסיף בשוליים: "לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר". והמקור הוא: במדבר כח׳ ב׳.
[37] אות "י" נתלתה בין השורות ע"י הסופר. וכן ק+קיי.
[38] קס+קיי כלפנינו. קנ נוסף: "וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם".
[39] קס+קיי ליתא: "לאישיי" (אך קנ איתא).
[40] ק כלפנינו. קיי: "מַעֲמָד". וכן הגיה בפרמה המגיה שנמחק.
[41] קיי כלפנינו. ק: "בירושלים".
[42] קיי כלפנינו. ק: "מַעֲשֵׂה".
[43] קיי כלפנינו. ק: "יהיי" בלא וא"ו חיבור. וכן ברובם להלן. קנ ניקד: "וִיהִי", אך שיניתי כדי למנוע בלבול.
[44] קיי+קנ כלפנינו. קס (בטעות?): "פניהן".
[45] קנ: "נְעִילָה" (וכן במקבילה ההפוכה ב- קיי). קס: "מנעילה" (וכן להלן). קיי כאן **נוסח הפוך**: "מִנְחָה" (נוסח קיי מוכר בתלמוד הירושלמי כנוסח חלופי).

אֵין בּוֹ בַּמִּנְחָה[1]«•. דִּבְרֵיו ר׳ עֲקִיבָה. אָמַרו לוֹ בֶן עַזַּיִי: כָּךְ הָיָה ר׳ יְהוֹשֻׁעַ שׁוֹנֶה: קָרְבַּן מוּסָף, אֵין בּוֹ {בם} בַּמִּנְחָה«•; קָרְבַּן[2]« עֵצִים, אֵין בּוֹ בַּנְּעִילָה[3]«•. חָזַר ר׳ עֲקִיבָה לִהְיוֹת שׁוֹנֶה כְּבֶן[4]^• עַזַּיִי. **ו׳** זְמַן עֲצֵי כֹהֲנִים וְהָעָם בְּתִשְׁעָה$. בְּאֶחָד בְּנִיסָן, {ב} בְּנֵי אָרַח בֶּן יְהוּדָה; בְּעֶשְׂרִים בְּתַמּוּז, בְּנֵי דָוִד בֶּן יְהוּדָה; בַּחֲמִשָּׁה בְאָב, בְּנֵי פַּרְעֹשׁ (בני) [בֶּן][5]* {יה} יְהוּדָה; בְּשִׁבְעָה בוֹ, בְּנֵי יוֹנָדָב[6]«• בֶּן רֵכָב; {בע} בַּעֲשָׂרָה בוֹ, בְּנֵי סְנָאָה בֶן בִּנְיָמִן; בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ, בְּנֵי זַתּוּאֵל[7]$• בֶּן יְהוּדָה. **ז׳** וְעִמָּהֶם כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם וְכָל מִי שֶׁטָּעָה שִׁבְטוֹ$, וּבְנֵי[8]« {ג} גוֹנְבֵי עֱלִי[9]#, וּבְנֵי$ קוֹצְעֵי קְצִיעוֹת. בְּעֶשְׂרִים בּוֹ, בְּנֵי פַּחַת מוֹאָב בֶּן יְהוּדָה; בְּעֶשְׂרִים בֶּאֱלוּל, בְּנֵי עֲדִין בֶּן יְהוּדָה; בְּאֶחָד בְּטֵבֵת שָׁבוּ בְּנֵי פַרְעֹשׁ שְׁנִיָּיה. בְּאֶחָד בְּטֵבֵת, לֹא הָיָה בוֹ מַעֲמָד, שֶׁהָיָה בוֹ הַלֵּל, וְקָרְבַּן מוּסָף וְקָרְבַּן עֵצִים. **ח׳** חֲמִשָּׁה דְבָרִים אֵירְעוּ אֶת אֲבוֹתֵינוּ בְשִׁבְעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז, וַחֲמִשָּׁה בְתִשְׁעָה בְאָב. בְּשִׁבְעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז: נִשְׁתַּבְּרוּ הַלּוּחוֹת, וּבָטַל הַתָּמִיד, וְהוּבְקָעָה הָעִיר, וְשָׂרַף אַפִּיסְטוֹמוֹס[10]«• אֶת הַתּוֹרָה, וְהֶעֱמִיד$ צֶלֶם בַּהֵיכָל. בְּתִשְׁעָה בְאָב: נִגְזַר עַל אֲבוֹתֵינוּ שֶׁלֹּא יִכָּנְסוּ לָאָרֶץ, וְחָרַב [11]«• הַבַּיִת בָּרִאשׁוֹנָה וּבַשְּׁנִיָּיה, וְנִלְכְּדָה בֵיתֵּר[12]«•, {ונח} וְנֶחְרְשָׁה הָעִיר. **ט׳** מִשֶּׁנִּכְנַס אָב, {ממע} מְמַעֲטִין בְּשִׂמְחָה. שַׁבָּת שֶׁחָל תִּשְׁעָה בְאָב לִהְיוֹת בְּתוֹכָהּ, אָסוּרִין$ מִלְּסַפֵּר וּמִלְּכַבֵּס, {ו} וּבַחֲמִישִׁי מוּתָּרִין, מִפְּנֵי כְבוֹד הַשַּׁבָּת. **י׳** עֶרֶב תִּשְׁעָה בְאָב, לֹא יֹאכַל אָדָם שְׁנֵי תַבְשִׁילִין, לֹא יֹאכַל בָּשָׂר וְלֹא יִשְׁתֶּה יַיִן. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: יְשַׁנֶּה. ר׳ יְהוּדָה מְחַיֵּיב בִּכְפִיַּית הַמִּיטָּה; וְלֹא הוֹדוּ לוֹ חֲכָמִים. **י״א׳** אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: לֹא הָיוּ יָמִים טוֹבִים לְיִשְׂרָאֵל כַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בְּאָב וּכְיוֹם הַכִּיפּוּרִים, שֶׁבָּהֶן בְּנוֹת[13]^• יְרוּשָׁלַיִם[14]* {יוצ} יוֹצְאוֹת^• בִּכְלֵי לָבָן שְׁאוּלִין[15]«, שֶׁלֹּא לְבַיֵּישׁ {א} אֶת מִי שֶׁאֵין לוֹ$; כָּל הַכֵּלִים טְעוּנִין טְבִילָה. וּבְנוֹת יְרוּשָׁלַם יוֹצְאוֹת וְחוֹלוֹת[16]«• בַּכְּרָמִים. **י״ב׳** וּמָה הָיוּ אוֹמְרוֹת? שָׂא$ נָא עֵינֶיךָ בָחוּר, וּרְאֵה, מָה אַתְּ בּוֹרֵר לָךְ. אַל תִּתֵּן עֵינֶיךָ בַנּוֹאִי$, תֵּן עֵינֶיךָ בַמִּשְׁפָּחָה. $$$ וְכֵן הוּא אוֹמֵר[17]°: ״צְאֶינָה וּרְאֶינָה בְנוֹת צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וגו׳[18]«•, ״בְּיוֹם חֲתוּנָּתוֹ״, זוֹ[19] מַתַּן תּוֹרָה, ״וּבְיוֹם שִׂמְחַת לִיבּוֹ״, זֶה בִנְיַין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. יְהִי$ רָצוֹן$ שֶׁיִּבָּנֶה בִמְהֵרָה[20]«• בְיָמֵינוּ.$

חסלת תעניות

מסכת מגילה

מְגִילָּה נִקְרֵאת בְּאֶחָד עָשָׂר, בִּשְׁנֵים עָשָׂר, בִּשְׁלֹשָׁה עָשָׂר, בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, בַּחֲמִשָּׁה[21]« עָשָׂר, לֹא פָחוֹת וְלֹא יָתֵר. כְּרַכִּים& הַמּוּקָפִין חוֹמָה {מ} מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן, קוֹרִין בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר. כְּפָרִים וַעֲיָירוֹת גְּדוֹלוֹת קוֹרִין בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, אֶלָּא שֶׁהַכְּפָרִים מַקְדִּימִין לְיוֹם הַכְּנֵיסָה&. **ב׳** כֵּי־צַד? חָל לִהְיוֹת$ בַּשֵּׁינִי, כְּפָרִים וַעֲיָירוֹת גְּדוֹלוֹת קוֹרִין בּוֹ בַיּוֹם, וּמוּקָּפוֹת[22]« חוֹמָה לְמָחָר. **ג׳** חָל לִהְיוֹת בַּשְּׁלִישִׁי אוֹ בָרְבִיעִי, כְּפָרִים מַקְדִּימִין לְיוֹם הַכְּנֵיסָה, וַעֲיָירוֹת גְּדוֹלוֹת קוֹרִין בּוֹ בַיּוֹם, וּמוּקָּפוֹת חוֹמָה לְמָחָר. **ד׳** חָל לִהְיוֹת בַּחֲמִישִׁי, כְּפָרִים וַעֲיָירוֹת גְּדוֹלוֹת קוֹרִין בּוֹ בַיּוֹם, וּמוּקָּפוֹת חוֹמָה לְמָחָר. **ה׳** חָל לִהְיוֹת עֶרֶב שַׁבָּת, כְּפָרִים מַקְדִּימִין לְיוֹם {ה} הַכְּנֵיסָה, וַעֲיָירוֹת גְּדוֹלוֹת וְהַמּוּקָּפוֹת חוֹמָה קוֹרִין בּוֹ בַיּוֹם. **ו׳** חָל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת, כְּפָרִים וַעֲיָירוֹת גְּדוֹלוֹת מַקְדִּימִין לְיוֹם הַכְּנֵיסָה, {ומ} וּמוּקָּפוֹת חוֹמָה לְמָחָר. **ז׳** חָל לִהְיוֹת אַחַר[23]« שַׁבָּת, כְּפָרִים מַקְדִּימִין לְיוֹם כְּנֵיסָה[24]^, וַעֲיָירוֹת גְּדוֹלוֹת קוֹרִין בּוֹ בַיּוֹם, וְהַמּוּקָּפוֹת[25]« חוֹמָה לְמָחָר. **ח׳** אֵי זוֹ הִיא עִיר גְּדוֹלָה? כָּל שֶׁיֵּשׁ בָּהּ עֲשָׂרָה בָּטְלָנִים[26]*«#•. פָּחוּת מִיכֵּן, הֲרֵי זֶה כְפָר. בְּאֵלּוּ אָמְרוּ: מַקְדִּימִין וְלֹא {מ} מְאַחֲרִין. אֲבָל [זְמַן][27]* עֲצֵי כֹהֲנִים, וְתִשְׁעָה בְאָב, {ו} וַחֲגִיגָה, וְהַקְהֵל, מְאַחֲרִין וְלֹא מַקְדִּימִין. וְאַף[28]^• עַל^• פִּי^• שֶׁאָמְרוּ מַקְדִּימִין וְלֹא מְאַחֲרִין, {מו} מוּתָּרִים בְּסֶפֶד$ וּבְתַעֲנִית$ וּמַתָּנוֹת$ לָאֶבְיוֹנִים. **ט׳** אָמַר ר׳ יְהוּדָה: אֵימָתַיִ? מָקוֹם שֶׁנִּכְנָסִין בַּשֵּׁינִי וּבַחֲמִישִׁי; אֲבָל מָקוֹם שֶׁאֵין נִכְנָסִין לֹא בַשֵּׁינִי וְלֹא בַחֲמִישִׁי, קוֹרִין$ אוֹתָהּ {בז}

---

[1] ק ״מִנְחָה״ (וכן במקבילה המתאימה של קיי). קיי כאן **בנוסח הפוך**: ״נעילה״. וראו בהערה לעיל. וכן להלן בסמוך.

[2] קיי כלפנינו. ק: ״וְקָרְבַּן״.

[3] קנ: ״נְעִילָה״. קיי (**נוסח הפוך**): ״מנחה״. קס (**נוסח כפול**): ״מנחה מנעילה״. וצ״ע.

[4] ק+קיי: ״כְּדִבְרֵי בֶן״

[5] תוקן באמצעות סימון ״י״ למחיקה, והארכת ״נ״ להיות ״ן״. ייתכן שהתיקון בוצע בידי הסופר. וכן ק+קיי: ״בן״. וכן בתנ״ך.

[6] קיי+קנ כלפנינו. קס (בטעות?): ״יהודה״.

[7] וכן ק+קיי. בנוסח המסורה בתנ״ך (עזרא (נחמיה) ז,יג): ״זַתּוּא״ (וכן נוסח דפוסי המשנה). אך בתרגום השבעים: ״זַתּוּיָה״.

[8] קיי כלפנינו. ק: ״בְּנֵי״.

[9] בפרמה מנוקד: ״עֱלִי״.

[10] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי כלפנינו. ק: ״אַפִּיסְטְמוֹס״.

[11] קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף: ״את״. וצ״ע.

[12] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קס כלפנינו. קיי+קנ: ״בֵּית תֵּר״.

[13] ק+קיי: בְּנֵי יְרוּשָׁלַיִם יוֹצְאִין״. וראו במלא״ש.

[14] בשלושת כתבי היד, כמעט תמיד הכתיב הוא ״ירושלם״. כאן זה מקרה יוצא דופן שבפרמה כתוב ״ירושלים״. וזה בגלל הסופר החדש.

[15] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ובכלי לבן שואלים״.

[16] קנ כלפנינו. קס: ״ועולות״. קיי: ״וחלות״.

[17] שיר השירים ג׳ יא׳

[18] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״בָּעֲטָרָה שֶׁעִטְּרָה לוֹ אִמּוֹ בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ וּבְיוֹם שִׂמְחַת לִבּוֹ״.

[19] ק כלפנינו. קיי: יש השמטה.

[20] ק כלפנינו. קיי ליתא: ״במהרה״.

[21] קיי כלפנינו. ק: ״וּבַחֲמִשָּׁה״.

[22] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?״ובמוקפות״? וכן נוסח קס מספר פעמים להלן.

[23] ק כלפנינו. קיי: ״לאחר השבת״.

[24] ק+קיי: ״הַכְּנֵיסָה״.

[25] קיי+קנ: ״וּמוּקָּפוֹת״. קס: ?״ובמוקפות״?.

[26] קיי: הכתיב כלפנינו. ק: ״בּוֹטְלָנִים״. נקדן פרמה ניקד את ״ב״ בקמץ קטן מפני שגרס כנוסח ק. אך שמא סופרי פרמה וקיי קראו: ״בַּטְלָנִים״.

[27] נוסף בין השורות ע״י הסופר. וכן ק+קיי.

[28] ק+קיי: ״מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ״.

בִּזְמַנָּהּ. **י'** קָרְאוּ אֶת הַמְּגִילָּה בַּאֲדָר {ה} הָרִאשׁוֹן, וְנִתְעַבְּרָה^[1] הַשָּׁנָה, קוֹרִים אוֹתָהּ בַּאֲדָר הַשֵּׁינִי. אֵין בֵּין אֲדָר הָרִאשׁוֹן לַאֲדָר הַשֵּׁינִי, אֶלָּא קְרִיאַת [הַ]מְּגִילָּה*[2] וּמַתָּנוֹת לָאֶבְיוֹנִים. **י'א'** אֵין בֵּין יוֹם טוֹב לַשַּׁבָּת אֶלָּא {א} אוֹכֶל נֶפֶשׁ בִּלְבַד. אֵין בֵּין שַׁבָּת לְיוֹם הַכִּיפּוּרִים, אֶלָּא שֶׁזֶּה זְדוֹנוֹ בִּידֵי אָדָם וְזֶה זְדוֹנוֹ^[3] בַּהִיכָּרֵת$. **י'ב'** אֵין בֵּין הַמּוּדָּר הֲנָאָה^[4] מֵחֲבֵירוֹ לַמּוּדָּר«[5] הֵימֶנּוּ^[6] מַאֲכָל, אֶלָּא דְרִיסַת הָרֶגֶל וְכֵלִים שֶׁאֵין עוֹשִׂין בָּהֶן אוֹכֶל נֶפֶשׁ. אֵין בֵּין נְדָרִים לִנְדָבוֹת*[7], אֶלָּא שֶׁהַנְּדָרִים חַיָּיבִין בְּאַחְרָיוּתָן, וּנְדָבוֹת«[8]• אֵינוּ«• חַיָּיב«• בְּאַחְרָיוּתָן. **י'ג'** אֵין בֵּין זָב הָרוֹאֶה שְׁתֵּי רְאִיּוֹת לְרוֹאֶה שָׁלֹשׁ אֶלָּא קָרְבָּן. אֵין בֵּין מְצוֹרָע מוּסְגָּר לִמְצוֹרָע מוּחְלָט, אֶלָּא פְרִיעָה וּפְרִימָה *[9] וְתִגְלַחַת וְצִיפֳּרִין«[10]. **י'ד'** אֵין בֵּין סְפָרִים לִתְפִילִּין«[11] וּמְזוּזוֹת, אֶלָּא שֶׁהַסְּפָרִים נִיכְתָּבִים בְּכָל לָשׁוֹן, וּתְפִילִּין וּמְזוּזוֹת אֵינָן נִכְתָּבוֹת אֶלָּא אֲשׁוּרִית. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אַף בִּסְפָרִים לֹא הִתִּירוּ שֶׁיִּכָּתֵיבוּ^[12] אֶלָּא יְוָונִית. **ט'ו'**«[13] אֵין בֵּין כֹּהֵן מָשׁוּחַ בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה לִמְרוּבֵּה בְגָדִים, אֶלָּא פַר הַבָּא עַל כָּל הַמִּצְוֹת. אֵין בֵּין כֹּהֵן מְשַׁמֵּשׁ לְכֹהֵן שֶׁעָבַר, אֶלָּא פַר יוֹם הַכִּיפּוּרִים וַעֲשִׂירִית הָאֵיפָה. **י'ו'** אֵין בֵּין בָּמָה גְדוֹלָה לְבָמָה קְטַנָּה אֶלָּא פְסָחִים. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁהוּא נִידָּר וְנִידָּב, קָרֵב בַּבָּמָה, וְכָל שֶׁאֵינוּ לֹא נִידָּר וְלֹא נִידָּב, אֵינוּ קָרֵב בַּבָּמָה. **י'ז'** אֵין בֵּין {ש} שִׁילֹה לִירוּשָׁלַםִ, אֶלָּא שֶׁבְּשִׁילֹה אוֹכְלִים {ק} קָדָשִׁים קַלִּים וּמַעֲשֵׂר שֵׁינִי בְּכָל הָרוֹאֶה, {ו} וּבִירוּשָׁלַםִ לִפְנִים מִן הַחוֹמָה. וְכָן^[14] וְכָן, קָדְשֵׁי קָדָשִׁים#[15] נֶאֱכָלִים לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים. קְדוּשַּׁת שִׁילֹה יֵשׁ אַחֲרֶיהָ הֶיתֵּר, וּקְדוּשַּׁת יְרוּשָׁלַםִ אֵין אַחֲרֶיהָ הֶתֵּר.

הל' י'ז' פרק ב'

הַקּוֹרֵא אֶת הַמְּגִילָּה לְמַפְרֵעַ, לֹא יָצָא. קְרָאָהּ עַל פֶּה, קְרָאָהּ תַּרְגּוּם, בְּכָל לָשׁוֹן, לֹא יָצָא. {א} אֲבָל קוֹרִין אוֹתָהּ^[16] לַלָּעוֹזוֹת$ בְּלַעַז. וְהַלָּעוֹז«[17] שֶׁשָּׁמַע אֲשׁוּרִית, יָצָא. **ב'** קְרָאָהּ {סיר} סֵירוּגִין*[18], (מִתְנַמְנֵם) [וְנִיתְנַמְנֵם]*[19], יָצָא. הָיָה כוֹתְבָהּ דּוֹרְשָׁהּ וּמַגִּיהָהּ*[20], אִם כִּיוֵּון לִבּוֹ, יָצָא; אִם*[21] לָאו, לֹא יָצָא. הָיְתָה כְתוּבָה בְּסַם [וּ]בְסִיקְרָא*[22], בְּקוֹמוֹס {ובקנ} וּבִקְנַקָנְתוֹס*^#[23]•, עַל הַנְּיָיר וְעַל הַדִּיפְתְּרָא, לֹא {יצ} יָצָא, עַד שֶׁתְּהֵא כְתוּבָה אֲשׁוּרִית עַל הָעוֹר$[24] בַּדְּיוֹ. **ג'** בֶּן עִיר שֶׁהָלַךְ לִכְרַךְ, וּבֶן כְּרַךְ שֶׁהָלַךְ לָעִיר, אִם עָתִיד לַחֲזוֹר לִמְקוֹמוֹ, {קו} קוֹרֵא כִמְקוֹמוֹ^[25]•, אִם^[26] לָאו, קוֹרֵא עִמָּהֶן. מֵאֵיכָן^[27] קוֹרֵא אָדָם אֶת הַמְּגִילָּה, וְיוֹצֵא בָהּ יְדֵי חוֹבָתוֹ? רְ' מֵאִיר אוֹמֵר: כּוּלָּהּ. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵר: מֵ"אִישׁ יְהוּדִי". רְ' יוֹסֵה אוֹמֵר: מֵ"אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה". **ד'** הַכֹּל כְּשֵׁירִים לִקְרוֹא אֶת הַמְּגִילָּה, חוּץ מֵחֵרֵשׁ, שׁוֹטֶה וְקָטָן. רְ' יְהוּדָה מַכְשִׁיר בְּקָטָן. אֵין {קו} קוֹרִין אֶת הַמְּגִילָּה, לֹא מוֹלִין$, וְלֹא מַזִּין^[28], וְלֹא טוֹבְלִין, •אֶלָּא בַיּוֹם^[29]•, וְכֵן שׁוֹמֶרֶת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם לֹא תִטְבּוֹל, עַד שֶׁתָּנֵץ הַחַמָּה. וְכוּלָּם {שע} שֶׁעָשׂוּ מִשֶּׁעָלָה עַמּוּד הַשַּׁחַר, כָּשֵׁר. **ה'** כָּל הַיּוֹם כָּשֵׁר לִקְרִיאַת הַמְּגִילָּה, וְלִקְרִיאַת הַהַלֵּל, וְלִתְקִיעַת הַשּׁוֹפָר, וְלִנְטִילַת הַלּוּלָב, וְלִתְפִילַּת הַמּוּסָפִים, וְלַמּוּסָפִים, לְוִידּוּי {ה} הַפָּרִים, וּלְוִידּוּי הַמַּעֲשֵׂר, וּלְוִידּוּי יוֹם הַכִּיפּוּרִים. **ו'** לִסְמִיכָה, לִשְׁחִיטָה, לִתְנוּפָה, לְהַגָּשָׁה, לִקְמִיצָה, לְהַקְטָרָה, לִמְלִיקָה, וּלְקַבָּלָה, וּלְהַזָּיָה, לְהַשְׁקָיַית סוֹטָה, וְלַעֲרִיפַת הָעֶגְלָה, וּלְטַהֲרַת הַמְּצוֹרָע. **ז'** כָּל הַלַּיְלָה כָּשֵׁר לִקְצִירַת הָעוֹמֶר, לְהַקְטֵיר^[30] חֲלָבִים וְאֵימוּרִין [וְאֵיבָרִין]*[31]. זֶה הַכְּלָל: דָּבָר שֶׁמִּצְוָתוֹ בַיּוֹם, כָּשֵׁר כָּל הַיּוֹם, וְדָבָר שֶׁמִּצְוָתוֹ בַלַּיְלָה, כָּשֵׁר כָּל הַלַּיְלָה.

הל' ז' פרק ג'

בְּנֵי הָעִיר שֶׁמָּכְרוּ רְחוֹבָהּ שֶׁלָּעִיר, לוֹקְחִין בִּדְמֵיהָ«[32]• בֵּית הַכְּנֶסֶת; בֵּית הַכְּנֶסֶת, לוֹקְחִין תֵּיבָה; תֵּיבָה, לוֹקְחִין מִטְפָּחוֹת; מִטְפָּחוֹת, לוֹקְחִין סְפָרִים; סְפָרִים, לוֹקְחִין תּוֹרָה. {א} אֲבָל (אבל) [אִם]*[33] מָכְרוּ תוֹרָה, לֹא יִקְחוּ סְפָרִים; {ו}*[34] סְפָרִים, לֹא יִקְחוּ מִטְפָּחוֹת; מִטְפָּחוֹת, {ל} לֹא יִקְחוּ תֵיבָה; תֵּיבָה, לֹא יִקְחוּ בֵּית הַכְּנֶסֶת; בֵּית הַכְּנֶסֶת, לֹא יִקְחוּ אֶת הָרְחוֹב. וְכֵן {במו} בְּמוֹתְרֵיהֶם. **ב'** אֵין מוֹכְרִין אֶת«[35]• שֶׁלָּ-

---

[1] ק+קיי: "נִתְעַבְּרָה".
[2] אות "ה" נוספה ע"י הנקדן. ק: "מגילה". קיי: "המגילה".
[3] קס+קיי ליתא "זדונו" (אך קנ כלפנינו).
[4] ק+קיי: "הֲנָיָיה".
[5] קייכלפנינו. ק: "וְלַמּוּדָּר".
[6] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: "מִמֶּנּוּ".
[7] ק+קיי כלפנינו. כנראה אותיות "בות" תיקן הסופר מאותיות "רים" שכתב בטעות.
[8] קס: "ונדבות אינן חייבים באחריותן". קיי+קנ ליתא "ונדבות... וכו'".
[9] ק+קיי כלפנינו. המגיה שנמחק הגיה בשוליים (כנראה): "אין בין טהור מתוך הסגר לטהור מתוך החלט אלא תגלחת וציפורים", כפי שגרסו מגיהים מאוחרים בקאופמן ובכתב יד פינצי. וכן בנוסח הדפוסים.
[10] קיי הכתיב כלפנינו. ק: "וְצִיפּוֹרִים".
[11] קיי+קנ: "לִתְפִילִים". קס: "ותפילים".
[12] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: "שֶׁיִּכָּתְבוּ".
[13] ק: "יה". אך קיי (להלן) כלפנינו.
[14] ק+קיי: "וְכָאן וְכָאן".
[15] כפי שכבר הערתי, נקדן פרמה מנקד בדרך כלל קמץ קטן בחטף-פתח או בחולם. אך הוא מנקד אות "ק" במילה "קדשים" בקמץ רגיל כמסורת הספרדית. למרות זאת, אני ניקדתי בקמץ קטן.
[16] ק+קיי ליתא: "אותה".
[17] קיי+קנ כלפנינו. ולא ידוע מה כתב קס.
[18] ייתכן שאות "ס" מתוקנת, אולי בידי הסופר. קיי+קנ כלפנינו. קס: "סריגים".
[19] מגיה תלה אותיות "וני" מעל אות "מ". אך לא מחק את "מ". ק: "נִתְנַמְנֵם". קיי: "ומתנמנם".
[20] ייתכן שחלק ממילה זו מתוקן ע"י סופר פרמה. קנ+קיי כלפנינו. קס: !"ומגביהה"!.
[21] ייתכן שאות "א" מתוקנת בידי הסופר. ק+קיי: "ואם".
[22] אות "ו" נוספה, וספק בידי מי. וכן ק+קיי.
[23] כך כתוב ומנוקד בפרמה. סופר פרמה כתב בטעות "ובקנקנוס" ותיקן עצמו כלפנינו. ק+קיי: "וּבְקַלְקַנְתּוֹס" (כך ניקד קנ).
[24] קס+קיי כלפנינו. אך קנ: "הַסֵּפֶר".
[25] ק+קיי: "בִּמְקוֹמוֹ".
[26] ק+קיי: "וְאִם".
[27] ק+קיי: "וּמֵאֵיכָן".
[28] ק+קיי (סדר הפוך): "ולא טובלים ולא מזים".
[29] ק+קיי ליתא: "אלא ביום".
[30] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: "וּלְהַקְטִיר".
[31] תוקן באמצעות סימון אות "ו" למחיקה ותליית אות "ב" מעל אות "מ". כנראה תוקן בידי הנקדן. וכן ק+קיי: "ואיברים".
[32] קס: "בדמה". קנ+קיי: "בְּדָמָיו".
[33] תוקן באמצעות סימון "ל" למחיקה, ותיקון "ב" להיות "ם". כנראה תוקן בידי הנקדן. וכן ק+קיי "אם".
[34] שומר שורה שלא כמילה הבאה. ק+קיי כמילה הבאה.
[35] קיי: אין מוכרין משל רבים ליחיד". ק: (כפל גרסה): "אֵין מוֹכְרִין אֶת מִשֶּׁל רַבִּים לַיָּחִיד".

רַבִּים לַיָּחִיד, מִפְּנֵי שֶׁמּוֹרִידִין אוֹתוֹ מִקְּדוּשָּׁתוֹ. דִּבְרֵי רְ׳ מֵאִיר[1]«•. אָמְרוּ לוֹ: אִם כֵּן, אַף[2]«• לֹא מֵעִיר גְּדוֹלָה לְעִיר קְטַנָּה[3]«•. **ג׳** אֵין מוֹכְרִים בֵּית הַכְּנֶסֶת[4]« אֶלָּא עַל תְּנַיי: אֶמָּתַי שֶׁיִּרְצוּ, יַחְזִירוּהוּ. דִּבְרֵיו רְ׳ מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מוֹכְרִים אוֹתוֹ מִמְכַּר [עוֹלָם][5]*, חוּץ מֵאַרְבָּעָה דְבָרִים: לַמַּרְחֵץ, וְלַבּוּרְסְקִי, לִטְבִילָה[6]«•, וּלְבֵית הַמַּיִם. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: מוֹכְרִין אוֹתָהּ[7]^• לְשֵׁם חָצֵר, וְהַלּוֹקֵחַ, מַה שֶׁיִּרְצֶה יַעֲשֶׂה. {שיר} **ד׳** וְעוֹד אָמַר רְ׳ יְהוּדָה: בֵּית הַכְּנֶסֶת שֶׁחָרַב, אֵין מַסְפִּידִין לְתוֹכוֹ[8]«•, {ו} וְאֵין מַפְשִׁילִין לְתוֹכוֹ«• חֲבָלִים, וְאֵין פּוֹרְשִׂין לְתוֹכוֹ«• מְצוּדוֹת, וְאֵין שׁוֹטְחִין עַל גַּגּוֹ פֵּירוֹת, וְאֵין עוֹשִׂין אוֹתוֹ קַפַּנְדַּרְיָא, שֶׁנֶּאֱמַר[9]°: ״וַהֲשִׁמּוֹתִי אֶת מִקְדְּשֵׁיכֶם״, קְדוּשָּׁתָן אַף כְּשֶׁהֵן[10]^• שׁוֹמֵמִין. עָלוּ בוֹ עֲשָׂבִים, לֹא יִתְלוֹשׁ, מִפְּנֵי עָגְמַת[11]«#• נֶפֶשׁ. **ה׳** רֹאשׁ חוֹדֶשׁ שֶׁלְּאֲדָר$ שֶׁחָל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת, קוֹרִים בְּפָרָשַׁת שְׁקָלִים. חָל לִהְיוֹת בְּתוֹךְ הַשַּׁבָּת[12]«, מַקְדִּימִין לְשֶׁעָבַר, {ומ} וּמַפְסִיקִין בְּשַׁבָּת[13]^ אַחֶרֶת[14]«. **ו׳** בַּשְּׁנִיָּיה, ״זָכוֹר״, בַּשְּׁלִישִׁית, ״פָּרָה אֲדוּמָּה״, בָּרְבִיעִית, {ה} ״הַחוֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם״, בַּחֲמִישִׁית, חוֹזְרִים {לס} לְסִדְרָן[15]$#. בַּכֹּל[16]«• מַפְסִיקִין: בְּרָאשֵׁי[17]«• חֳדָשִׁים, {ב} בַּחֲנוּכָּה וּבַפּוּרִים, בְּתַעֲנִיּוֹת, וּבְמַעֲמָדוֹת, וּבְיוֹם הַכִּיפּוּרִים. **ז׳** בַּפֶּסַח קוֹרִים בְּפָרָשַׁת מוֹעֲדוֹת[18]* שֶׁבְּתוֹרַת כֹּהֲנִים. וּבַעֲצֶרֶת$, ״שִׁבְעָה שָׁבוּעוֹת״. בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, ״בַּחֹדֶשׁ[19]$ הַשְּׁבִיעִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ״. בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים, ״אַחֲרֵי מוֹת״. בְּיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁלֶּחָג, {ק} קוֹרִין פָּרָשַׁת מוֹעֲדוֹת שֶׁבְּתוֹרַת כֹּהֲנִים, וּשְׁאָר כָּל יְמוֹת הֶחָג, קוֹרִין בְּקוֹרְבְּנוֹת הֶחָג. **ח׳** בַּחֲנוּכָּה, בַּנְּשִׂיאִים. בַּפּוּרִים, {ו} ״וַיָּבֹא עֲמָלֵק״. בְּרָאשֵׁי חֳדָשִׁים, ״וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם״. וּבְמַעֲמָדוֹת[20]«, מַעֲשֵׂה[21]« בְרֵאשִׁית. בְּתַעֲנִיּוֹת[22]«•, בְּרָכוֹת וּקְלָלוֹת. אֵין מַפְסִיקִין בִּקְלָלוֹת, אֶלָּא אֶחָד קוֹרֵא אֶת כּוּלָּן. בַּשֵּׁינִי וּבַחֲמִישִׁי וּבַשַּׁבָּת בַּמִּנְחָה, קוֹרִין בַּסֶּדְרָן[23]^•, וְאֵינוּ עוֹלֶה$ לָהֶן מִן הַחֶשְׁבּוֹן. שֶׁנֶּאֱמַר[24]°: ״וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת מוֹעֲדֵי יי״ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל״, {מ} מִצְוָתָן שֶׁיְּהוּ קוֹרִים כָּל אֶחָד וְאֶחָד בִּזְמַנּוֹ.

הל׳ ח׳ פרק ד׳

הַקּוֹרֵא אֶת הַמְּגִילָּה, עוֹמֵד, יוֹשֵׁב, קְרָאָהּ אֶחָד, קְרָאוּהָ שְׁנַיִם, יָצְאוּ. מְקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְבָרֵךְ, {י} יְבָרֵךְ; וְשֶׁלֹּא לְבָרֵךְ, לֹא יְבָרֵךְ. בַּשֵּׁינִי וּבַחֲמִישִׁי וּבַשַּׁבָּת בַּמִּנְחָה, קוֹרִים שְׁלוֹשָׁה. אֵין פּוֹחֲתִין מֵהֶן, וְאֵין מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶם. וְאֵין מַפְטִירִין בַּנָּבִיא. הַפּוֹתֵחַ וְהַחוֹתֵם בַּתּוֹרָה, מְבָרֵךְ לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ. **ב׳** בְּרָאשֵׁי חֳדָשִׁים וּבְחוּלּוֹ[25]# שֶׁלַּמּוֹעֵד, קוֹרִין אַרְבָּעָה. אֵין {פוח} פּוֹחֲתִין מֵהֶן וְאֵין מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶם, וְאֵין מַפְטִירִין בַּנָּבִיא. הַפּוֹתֵחַ וְהַחוֹתֵם בַּתּוֹרָה, מְבָרֵךְ לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מוּסָף וְאֵינוּ[26]« יוֹם טוֹב, קוֹרִים אַרְבָּעָה. **ג׳** בְּיוֹם טוֹב, חֲמִשָּׁה. בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים, שִׁשָּׁה. וּבַשַּׁבָּת, שִׁבְעָה. אֵין פּוֹחֲתִין מֵהֶם, אֲבָל מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶם, וּמַפְטִירִין בַּנָּבִיא. הַפּוֹתֵחַ וְהַחוֹתֵם בַּתּוֹרָה, מְבָרֵךְ לְפָנֶיהָ {ול} וּלְאַחֲרֶיהָ. **ד׳** אֵין פּוֹרְסִין אֶת$ שְׁמַע, וְאֵין עוֹבְרִין לִפְנֵי הַתֵּיבָה, וְאֵין נוֹשְׂאִים אֶת[27]« כַּפֵּיהֶם, וְאֵין קוֹרִים בַּתּוֹרָה, וְאֵין מַפְטִירִין בַּנָּבִיא, וְאֵין עוֹשִׂין מַעֲמָד וּמוֹשָׁב, וְאֵין אוֹמְרִים בִּרְכַּת[28]« אֲבֵלִים $וַחֲתָנִים, וְאֵין מְזַמְּנִים[29]« $עַל הַמָּזוֹן$ בְּשֵׁם, פָּחוּת מֵעֲשָׂרָה. וּבַקַּרְקָעוֹת, תִּשְׁעָה וְכֹהֵן, וְאָדָם כַּיּוֹצֵא בָהֶן. **ה׳** הַקּוֹרֵא בַּתּוֹרָה לֹא יִפְחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה פְּסוּקִין&. לֹא יִקְרָא לַמְּתוּרְגְּמָן[30]^• יָתֵר[31]# מִפָּסוּק אֶחָד, וּבַנָּבִיא שְׁלֹשָׁה. אִם הָיוּ שְׁלָשְׁתָּן שָׁלֹשׁ פָּרָשִׁיּוֹת[32]«, קוֹרִים[33]« אֶחָד$ אֶחָד. מְדַלְּגִין בַּנָּבִיא וְאֵין מְדַלְּגִין בַּתּוֹרָה. וְעַד כַּמָּה הוּא מְדַלֵּג? עַד כְּדֵי$ שֶׁלֹּא יַפְסִיק הַתּוּרְגְּמָן[34]«. **ו׳** הַמַּפְטִיר בַּנָּבִיא, הוּא פּוֹרֵשׂ אֶת$ שְׁמַע, {וה} וְהוּא עוֹבֵר לִפְנֵי הַתֵּיבָה, וְהוּא נוֹשֵׂא אֶת כַּפָּיו. וְאִם הָיָה קָטָן, אָבִיו אוֹ רַבּוֹ עוֹבְרִים עַל יָדָיו$. **ז׳** קָטָן קוֹרֵא בַּתּוֹרָה וּמְתַרְגֵּם, אֲבָל אֵינוּ פּוֹרֵשׂ אֶת שְׁמַע, וְאֵינוּ עוֹבֵר לִפְנֵי הַתֵּיבָה, וְאֵינוּ נוֹשֵׂא אֶת כַּפָּיו. פּוֹחֵחַ פּוֹרֵשׂ אֶת שְׁמַע וּמְתַרְגֵּם, אֲבָל אֵינוּ קוֹרֵא

---

[1] ק כלפנינו. קיי ״יודה״ (=יהודה).
[2] קיי כלפנינו. ק101 ליתא ״אף״.
[3] קיי+קנ כלפנינו. קס (בטעות?) ״גדולה״.
[4] ק+קיי: ״כְּנֶסֶת״.
[5] הושלם בשוליים ע״י הסופר. וכן ק+קיי.
[6] קיי+קנ כלפנינו. קס (בטעות?) ״לטבולה״.
[7] ק+קיי: ״אוֹתוֹ״.
[8] ק כלפנינו. קיי: ״בתוכו״. וכן בכולם להלן.
[9] ויקרא כו׳ לא׳
[10] ק+קיי: ״כְּשֶׁיְּהוּ״.
[11] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קס: ״עגמיות״. קנ+קיי: ״עַגְמוּת״. בפרמה אות ״ע״ מנוקדת בקמץ רגיל, אך שמא צריך לנקד בקמץ קטן.
[12] קיי כלפנינו. ק: ״שַׁבָּת״.
[13] ק+קיי: ״לְשַׁבָּת״.
[14] ק כלפנינו. קיי: ״האחרת״.
[15] בפרמה מנוקד: ״לְסֶדְרַן״.
[16] ק כלפנינו. קיי: ״לכל״. וראו בהערה הבאה.
[17] ק כלפנינו. קיי: ״לראשי״. וכן בכולם להלן באות ״ל״ במקום ״ב״: ״לחנוכה״ וכו׳ וכו׳.
[18] אות ״ד״ של הסופר דמתה קצת לאות ״ר״ ולפיכך הנקדן הוסיף לראשה זנב כדי להדגיש שמדובר באות ״ד״.
[19] קס+קיי כלפנינו. אך קנ: ״וּבַחוֹדֶשׁ״.
[20] קיי כלפנינו. ק: ״בְּמַעֲמָדוֹת״.
[21] קס כלפנינו. קיי+קנ ״בְּמַעֲשֵׂה״.
[22] ק כלפנינו (אך גם לעיל ״במעמדות״ בלא וא״ו חיבור). קיי: ״וּבְתַעֲנִיּוֹת״.
[23] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: ״כַּסִדְרָן״ (הניקוד לפי קנ).
[24] ויקרא כג׳ מד׳
[25] בפרמה מנוקד: ״ וּבְחוּלּוֹ״.
[26] קיי כלפנינו. ק: ״וְהוּא אֵינוּ״.
[27] קיי כלפנינו. ק ליתא ״את״.
[28] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ברכות״.
[29] קיי+קנ כלפנינו. קס (הכתיב): ״מזמינים״.
[30] ק+קיי: ק: ״לַתּוּרְגְּמָן״. קיי: ״לתרגמן״.
[31] כך כתוב ומנוקד בפרמה. וכן קס+קיי. אך קנ ניקד: ״יוֹתֵר״.
[32] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״פרשות״.
[33] ק כלפנינו. קיי: ״קורן״ (=קוראן).
[34] ק כלפנינו. קיי: ״התרגמן״.

בַּתּוֹרָה, וְאֵינוֹ עוֹבֵר לִפְנֵי הַתֵּיבָה, וְאֵינוֹ נוֹשֵׂא אֶת כַּפָּיו. סוֹמֵא פּוֹרֵשׂ אֶת שְׁמַע וּמְתַרְגֵּם. רִ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר׀: כָּל שֶׁלֹּא [רָאָה][1]* מְאוֹרוֹת מִיָּמָיו, לֹא יִפְרוֹשׂ אֶת שְׁמַע. **ח׳** כֹּהֵן שֶׁיֵּשׁ בְּיָדָיו[2]« מוּמִים, לֹא יִשָּׂא אֶת כַּפָּיו. רִ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר׀: (כל)[3]* אַף מִי שֶׁהָיוּ יָדָיו צְבוּעוֹת אֶסְטֵס$,$ לֹא יִשָּׂא אֶת כַּפָּיו, מִפְּנֵי שֶׁהָעָם מִסְתַּכְּלִין בּוֹ. **ט׳** הָאוֹמֵר: ״אֵינִי[4]« עוֹבֵר לִפְנֵי הַתֵּיבָה בִּצְבוּעִים״, אַף בִּלְבָנִים לֹא יַעֲבוֹר; ״בְּסַנְדָּל אֵינִי« עוֹבֵר״, אַף יָחֵף לֹא יַעֲבוֹר. הָעוֹשֶׂה תְּפִילָּתוֹ עֲגוּלָּה, סַכָּנָה, {ו}[5]*• שֶׁאֵין$ בָּהּ מִצְוָה. נְתָנָהּ עַל מִצְחוֹ (אַף) [אוֹ][6]* עַל פַּס יָדוֹ, הֲרֵי זוֹ[7]^ דֶּרֶךְ הַמִּינוּת[8]©. צִיפָּהּ$ זָהָב, וּנְתָנָהּ עַל בֵּית יָד[9]«• שֶׁלְּנַקְלוֹ[10]«#•, הֲרֵי זֶה[11]« דֶּרֶךְ הַחִיצוֹנִים. **י׳** הָאוֹמֵר: ״יְבָרְכוּךָ טוֹבִים!״ הֲרֵי זוֹ[12]« דֶּרֶךְ הַמִּינוּת[13]©«; ״עַל קַן צִיפּוֹר יַגִּיעוּ רַחֲמֶיךָ!״ וְ״עַל טוֹב יִזָּכֵר שְׁמֶךָ[14]#!״ ״מוֹדִים מוֹדִים״, מְשַׁתְּקִים אוֹתוֹ. [15]^• הָאוֹמֵר[16]°: ״וּמִזַּרְעֲךָ לֹא תִתֵּן לְהַעֲבִיר לַמּוֹלֶךְ״, ״מִן זַרְעָךְ לָא תִתֵּן לְמַעְבָּרָא בְּאַרְמָיִיתָא[17]«#•״, מְשַׁתְּקִין אוֹתוֹ בִּנְזִיפָה. •הַמְכַנֶּה[18]^ בָּעֲרָיוֹת מְשַׁתְּקִין אוֹתוֹ.• **י״א׳** מַעֲשֵׂה רְאוּבֵן נִקְרָא וְלֹא מִיתַּרְגֵּם. מַעֲשֵׂה תָמָר נִקְרָא וּמִיתַּרְגֵּם. מַעֲשֵׂה הָעֵגֶל[19]$: הָרִאשׁוֹן נִקְרָא וּמִיתַּרְגֵּם, וְהַשֵּׁינִי נִקְרָא וְלֹא מִיתַּרְגֵּם. בִּרְכַּת כֹּהֲנִים, וּמַעֲשֵׂה דָוִד וְאַמְנוֹן, לֹא נִיקְרְאִים[20]^ וְלֹא מִיתַּרְגְּמִין. אֵין מַפְטִירִין בַּמֶּרְכָּבָה. רִ׳ יְהוּדָה מַתִּיר. רִ׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֵין מַפְטִירִין בְּ״הוֹדַע אֶת יְרוּשָׁלַםִ״.

חסלת מגילה[21]*

מסכת חגיגה

הַכֹּל חַיָּיבִין בִּרְאִיָּיה, חוּץ מֵחֵרֵשׁ, שׁוֹטֶה, וְקָטָן, וְטוּמְטוּם, וְאַנְדְּרָגִינָס[22]«, נָשִׁים$, וַעֲבָדִים שֶׁאֵינָן מְשׁוּחְרָרִים, הַחִיגֵּר וְהַסּוּמֵא, הַחוֹלֶה וְהַזָּקֵן, {כ} [וְהַקָּטָן וְ][23]* כָּל[24]« שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲלוֹת בְּרַגְלָיו. אֵי זֶה הוּא קָטָן? כָּל שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִרְכּוֹב$ עַל כְּתֵיפוֹ$ שֶׁלְּאָבִיו, {ו} וְלַעֲלוֹת מִירוּשָׁלַםִ לְהַר הַבַּיִת, כְּדִבְרֵי בֵית שַׁמַּי. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים׀: כָּל שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לֶאֱחוֹז בְּיָדוֹ {ש} שֶׁלְּאָבִיו, וְלַעֲלוֹת מִירוּשָׁלַםִ לְהַר הַבַּיִת, שֶׁנֶּאֱמַר׀[25]°: ״שָׁלֹשׁ רְגָלִים״. **ב׳** בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים׀: הָרְאִיָּיה, שְׁתֵּי כֶסֶף, וַחֲגִיגָה, מָעָה כֶסֶף. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים׀: הָרְאִיָּיה, מָעָה כֶסֶף, וַחֲגִיגָה, שְׁתֵּי כֶסֶף. **ג׳** עוֹלוֹת בַּמּוֹעֵד בָּאוֹת מִן הַחוּלִּין, וּשְׁלָמִים מִן הַמַּעֲשֵׂר. בְּיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁלֶּחָג$, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים׀: מִן הַחוּלִּים. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים׀: מִן הַמַּעֲשֵׂר. **ד׳** יִשְׂרָאֵל יוֹצְאִין יְדֵי חוֹבָתָן בִּנְדָרִים וּבִנְדָבוֹת וּבְמַעְשַׂר בְּהֵמָה, וְהַכֹּהֲנִים בַּחַטָּאת וּבָאָשָׁם וּבַבְּכוֹר, בֶּחָזֶה וּבַשּׁוֹק, אֲבָל לֹא בָעוֹפוֹת וְלֹא בִּמְנָחוֹת. **ה׳** מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אוֹכְלִים[26]# מְרוּבִּין וּנְכָסִים מְמוּעָטִים$, מֵבִיא שְׁלָמִים מְרוּבִּים[27] וְעוֹלוֹת מְמוּעָטוֹת; אוֹכְלִים# מְמוּעָטִים {ונ} וּנְכָסִים מְרוּבִּים, מֵבִיא עוֹלוֹת מְרוּבּוֹת {ושל} וּשְׁלָמִים מְמוּעָטִים; זֶה וָזֶה מְמוּעָט, עַל זֶה אָמְרוּ: מָעָה כֶסֶף וּשְׁתֵּי כֶסֶף; זֶה וָזֶה מְרוּבֶּה, עַל זֶה נֶאֱמַר[28]°: ״[29]^• כְּבִרְכַּת י״י אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן לָךְ״. **ו׳** מִי שֶׁלֹּא חַג בְּיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁלֶּחָג, חוֹגֵג אֶת$ כָּל הָרֶגֶל וְיוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן. עָבַר הָרֶגֶל וְלֹא חַג, אֵינוֹ חַיָּיב בְּאַחְרָיוּתוֹ. עַל זֶה נֶאֱמַר[30]°: ״מְעוּוָּת לֹא יוּכַל לִתְקוֹן, וְחֶסְרוֹן לֹא יוּכַל לְהִימָּנוֹת״. **ז׳** רִ׳ שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָ[א][31]* אוֹמֵר׀: אֵי זֶה הוּא מְעוּוָּת שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהִיתָּקֵן$? זֶה שֶׁבָּא עַל הָעֶרְוָיה$ וְהוֹלִיד מַמְזֵר$; אִם תֹּאמַר בְּגוֹנֵב וּבְגוֹזֵל, יָכוֹל הוּא לַחְזוֹר[32]«• {ולה} וּלְהִיתָּקֵן«•. רִ׳ שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַיי אוֹמֵר׀: אֵין קוֹרִין מְעוּוָּת אֶלָּא לְמִי שֶׁהָיָה מְתוּקָּן מִתְּחִילָּה[33]« וְנִתְעַוֵּות כְּבָר$. וְאֵי זֶה זֶה[34]«? זֶה תַלְמִיד חָכָם[35]«• שֶׁפֵּירַשׁ[36]^# מִן הַתּוֹרָה. **ח׳** הֶתֵּר נְדָרִים {פ} פּוֹרְחִים בָּאֲוִיר, וְאֵין לָהֶם עַל מַה שֶׁיִּסָּמֵיכוּ[37]«&. הִילְכוֹת שַׁבָּת וַחֲגִיגוֹת וּמְעִילוֹת, כַּהֲרָרִים[38]^• תְּלוּיִם$ בִּסְעָרָה$, מִקְרָא מְמוּעָט וַהֲלָכוֹת מְרוּבּוֹת. הַדִּינִים וְהָעֲבוֹדוֹת[39]«, וְהַטְּהָרוֹת וְהַטֻּמְאוֹת$& וְהָעֲרָיוֹת, יֵשׁ לָהֶן עַל מַה שֶׁיִּסָּמֵכוּ$&. הֵן הֵן גּוּפֵי תוֹרָה.

הל׳ ח׳ פרק ב׳

אֵין דּוֹרְשִׁין בָּעֲרָיוֹת בִּשְׁלֹשָׁה, וְלֹא בְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית בִּשְׁנַיִם, וְלֹא בַמֶּרְכָּבָה בְּיָחִיד, אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה חָכָם וְהֵבִין[40]«• מִדַּעְתּוֹ. כָּל הַמִּסְתַּכֵּל בְּאַרְבָּעָה דְבָרִים, רָתוּי$ לוֹ כִּילּוּ[41]«# לֹא בָא {לע} לָעוֹלָם: מַה לְמַעְלָן$, וּמַה לְמַטָּן[42]«, מַה לְפָנִים[43]« {ו} וּמַה לְאָחוֹר. כָּל[44]«• שֶׁלֹּא חָס עַל כְּבוֹד קוֹנוֹ[45]«,

---

[1] נוסף בין השורות. אולי ע״י הסופר. וכן ק+קיי.
[2] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?״בידו״?.
[3] נכתב בטעות הדומות, וסומן למחיקה ע״י הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
[4] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״אינו״. וכן בסמוך.
[5] שומר שורה שלא כמילה הבאה. וכוונת הסופר הייתה למילה ״וְאֵין״ שמצאתיה בכתבי יד אחרים. אך קס+קיי כמילה הבאה (״שֶׁאֵין״). קנ: ״מִפְּנֵי שֶׁאֵין״.
[6] תוקן ע״י הסופר באמצעות העברת קו מחיקה על ״ף״ ותליית ״ו״ מעליה. ק+קיי: ״או״.
[7] קס+קיי: ״זֶה״ (אך קנ כלפנינו).
[8] נתלתה הערת צנזורה בין השורות: ״עכו״ם״. ולעניין הנוסח: קיי+קנ כלפנינו. קס (כנראה): ״המינים״.
[9] ק כלפנינו. קיי: ״בית ניקלי של ידו״.
[10] כך כתוב ומנוקד בפרמה (אות ״ל״ מתוקנת ע״י הסופר מאות ״נ״ שכתב בטעות). קס: שלינוקלו״. קנ: ״שֶׁלְּנִיקְלוֹ״. קיי: ראו נוסחו בהערה לעיל.
[11] קיי כלפנינו. ק: ״זוֹ״.
[12] ק כלפנינו. קיי: ״זה״.
[13] נתלתה הערת צנזורה בין השורות: ״עכו״ם״.
[14] בפרמה מנוקד: ״שְׁמָךְ״.
[15] ק+קיי נוסף: ״וְהַמְכַנֶּה (קיי: ״הַמְכַנֶּה״) בַּעֲרָיוֹת מְשַׁתְּקִין אֹתוֹ״ (נמצא להלן בפרמה).
[16] ויקרא יח׳ כא׳
[17] כך כתוב ומנוקד בפרמה (תיקנתי ניקוד ״א״ מקמץ לפתח). קיי: הכתיב כלפנינו. ק: ״בְּאַרְמָיָתָא״.
[18] ק+קיי: כל המשפט נמצא לעיל לאחר ״מודים מודים משתקים אותו״. וראו בהערה שם.
[19] קיי+קס כלפנינו. (אך קנ: ״עֵגֶל״).
[20] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק: ״נִקְרִים״. קיי: ״ניקרין״.
[21] אות ״מ״ מתוקנת ע״י הסופר מאות ״ח״ שכתב בטעות.
[22] קיי כלפנינו. ק: ״וְאַנְדְּרוֹגִינָס״.
[23] נוסף בשוליים צמוד לשורה, אולי בידי אחד הסופרים. ונוקד בידי הנקדן. אך ק+קיי ליתא.
[24] ק כלפנינו. קיי: ״ושאינו״.
[25] שמות כג׳ יד׳
[26] כך מנוקד בפרמה. קנ ניקד: ״אֳוכָלִים״. וכן בסמוך. וצ״ע.
[27] מילה זו נשמטה בקאופמן – והושלמה שם ע״י מגיה, ובקיי כל המשפט נשמט מחמת הדומות.
[28] דברים טז׳ יז׳
[29] ק+קיי נוסף: ״אִישׁ כְּמַתְּנַת יָדוֹ״. ולאחר מכן מסתיים הציטוט בקיימברידג׳.
[30] קהלת א׳ טו׳
[31] אות ״א״ (ואולי גם אות ״י״) נוספה מאוחר יותר, כנראה ע״י הסופר. ק: ״מנסיא״ קיי: ״מנסיה״.
[32] ק כלפנינו. קיי: ״שיחזור ויתקן״.
[33] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״מתחילת״.
[34] ק כלפנינו. קיי ליתא: ״זה״ (הנוכחי).
[35] קיי כלפנינו. ק: ״חֲכָמִוים׀״.
[36] כך כתוב ומנוקד בפרמה. וכן ניקד קנ. קס+קיי: ״שפרש״.
[37] כך כתוב ומנוקד בפרמה. וכן ניקד קנ. ולעניין הכתיב: ק+קיי: ״שיסמכו״.
[38] ק+קיי: ״כַּהֲרָרִים״.
[39] קיי ״ועבודות״. קנ כלפנינו. קס: ״והעב?ד?ות״.
[40] ק כלפנינו. קיי: ״מבין״.
[41] כך כתוב ומנוקד בפרמה. וכן הכתיב בקאופמן אלא שנקדן קאופמן מנקד: ״כְּיִלּוּ״. קיי: ״כאילו״. וכן בכולם או ברובם.
[42] קיי כלפנינו. ק: ״לְמַטָּה״.
[43] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: ״בפנים״.
[44] ק כלפנינו. קיי: ״וכל״.
[45] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: ״קוֹנָיו״.

רָתוּי$ לוֹ כִּילּוּ לֹא בָא לָעוֹלָם. **ב׳** יוֹסֵה בֶן יוֹעֶזֶר אוֹמֵרו שֶׁלֹּא לִסְמוֹךְ, יוֹסֵה בֶן יוֹחָנָן אוֹמֵר לִסְמוֹךְ. יְהוֹשֻׁעַ בֶּן פְּרַחְיָה אוֹמֵרו שֶׁלֹּא לִסְמוֹךְ, מַתַּיִי$ הָאַרְבֵּלִי אוֹמֵרו לִסְמוֹךְ. יְהוּדָה בֶן טָבַיִי$& אוֹמֵרו שֶׁלֹּא לִסְמוֹךְ, שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטָח& אוֹמֵרו לִסְמוֹךְ. {ש} שְׁמַעְיָה אוֹמֵרו לִסְמוֹךְ, אַבְטַלְיוֹן אוֹמֵרו שֶׁלֹּא לִסְמוֹךְ. הִלֵּל וּמְנַחֵם לֹא נֶחְלָקוּ. יָצָא מְנַחֵם וְנִיכְנַס {ש} שַׁמַּי. הִלֵּל$ אוֹמֵרו לִסְמוֹךְ, שַׁמַּי אוֹמֵרו שֶׁלֹּא לִסְמוֹךְ. הָרִאשׁוֹנִים הָיוּ נְשִׂיאִים, וְהַשְּׁנִיִּים$ אֲבוֹת בֵּית דִּין. **ג׳** בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִיםו: מְבִיאִין שְׁלָמִים וְאֵין סוֹמְכִים עֲלֵיהֶם, אֲבָל לֹא עוֹלוֹת. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִיםו: מְבִיאִים שְׁלָמִים וְעוֹלוֹת וְסוֹמְכִים עֲלֵיהֶם. **ד׳** עֲצֶרֶת שֶׁחָלָה לִהְיוֹת עֶרֶב שַׁבָּת, בֵּית שַׁמַּי [אוֹמְרִיםו][1]*: יוֹם טְבוֹחַ לְאַחַר שַׁבָּת. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִיםו: אֵין לָהּ$ יוֹם טְבוֹחַ. מוֹדִים שֶׁאִם {ח} חָלָה לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת, שֶׁיּוֹם טְבוֹחַ לְאַחַר שַׁבָּת. וְאֵין$ כֹּהֵן גָּדוֹל מִתְלַבֵּשׁ בְּכֵלָיו, מוּתָּרִין[2]« בְּסֶפֶד[3]« וּבְתַעֲנִית, שֶׁלֹּא לְקַיֵּים אֶת[4]« דִּבְרֵי הָאוֹמְרִים: עֲצֶרֶת לְאַחַר שַׁבָּת. **ה׳** נוֹטְלִים לַיָּדַיִם לַחוּלִּים וְלַמַּעֲשֵׂר וְלִתְרוּמָה. וְלַקּוֹדֶשׁ מַטְבִּילִין. וְלַחַטָּאת, אִם נִיטַּמְּאוּ^[5] יָדָיו, נִיטַּמָּא גוּפוֹ. **ו׳** הַטּוֹבֵל לַחוּלִּים וְהוּחְזַק#[6] לַחוּלִּים, אָסוּר בַּמַּעֲשֵׂר[7]«. הַטּוֹבֵל לַמַּעֲשֵׂר וְהוּחְזַק {ל} לַמַּעֲשֵׂר, אָסוּר לִתְרוּמָה. הַטּוֹבֵל לִתְרוּמָה הוּחְזַק[8]«• לִתְרוּמָה, אָסוּר לַקּוֹדֶשׁ. הַטּוֹבֵל לַקּוֹדֶשׁ וְהוּחְזַק לַקּוֹדֶשׁ, אָסוּר לַחַטָּאת. הַטּוֹבֵל לֶחָמוּר[9]#$•, הוּתַּר הַקַּל[10]«•. טָבַל וְלֹא הוּחְזַק, כִּילּוּ לֹא טָבַל. **ז׳** בִּגְדֵי עַם הָאָרֶץ מִדְרָס לַפְּרוּשִׁים&. בִּגְדֵי פְרוּשִׁים[11]«# מִדְרָס לְאוֹכְלֵי תְרוּמָה. בִּגְדֵי אוֹכְלֵי תְרוּמָה מִדְרָס לַקּוֹדֶשׁ. $$$ יוֹסֵה בֶן יוֹעֶזֶר הָיָה חָסִיד שֶׁבִּכְהוּנָּה, וְהָיְתָה מִטְפַּחְתּוֹ מִדְרָס לַקּוֹדֶשׁ. יוֹחָנָן בֶּן גּוּדְגְּדָא הָיָה אוֹכֵל עַל טַהֲרַת הַקּוֹדֶשׁ כָּל יָמָיו, וְהָיְתָה מִטְפַּחְתּוֹ מִדְרָס לַחַטָּאת.

הל׳ ז — פרק ג׳

חוֹמֶר בַּקּוֹדֶשׁ מִבִּתְרוּמָה$[12]: שֶׁמַּטְבִּילִים כֵּלִים בְּתוֹךְ כֵּלִים בִּתְרוּמָה$, אֲבָל לֹא בַקּוֹדֶשׁ$. אֲחוֹרַיִים וָתוֹךְ וּבֵית צְבִיעָה[13]«, בִּתְרוּמָה, אֲבָל לֹא בַקּוֹדֶשׁ. הַנּוֹשֵׂא אֶת הַמִּדְרָס, הוּא[14]« נוֹשֵׂא אֶת הַתְּרוּמָה, אֲבָל לֹא [אֶת][15]* הַקּוֹדֶשׁ. בִּגְדֵי אוֹכְלֵי תְרוּמָה מִדְרָס לַקּוֹדֶשׁ. לֹא כְמִידַּת הַקּוֹדֶשׁ מִידַּת הַתְּרוּמָה, שֶׁבַּקּוֹדֶשׁ מַתִּיר וּמְנַגֵּב[16]« וּמַטְבִּיל וְאַחַר כָּךְ קוֹשֵׁר, וּבִתְרוּמָה קוֹשֵׁר וְאַחַר כָּךְ מַטְבִּיל. **ב׳** כֵּלִים הַנִּגְמָרִים בְּטַהֲרָה, צְרִיכִים טְבִילָה בַּקּוֹדֶשׁ, אֲבָל לֹא בִתְרוּמָה. הַכֶּלִי[17]« מְצָרֵף אֶת^[18] מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ לַקּוֹדֶשׁ$, אֲבָל לֹא לִתְרוּמָה[19]«. הָרְבִיעִי בַקּוֹדֶשׁ פָּסוּל, וְהַשְּׁלִישִׁי בִתְרוּמָה. וּבִתְרוּמָה, אִם נִיטַּמֵּאת אַחַת מִיָּדָיו, חֲבֶרְתָּהּ טְהוֹרָה; וּבַקּוֹדֶשׁ, מַטְבִּיל שְׁתֵּיהֶם, וְהַיָּד מְטַמָּא אֶת חֲבֶרְתָּהּ בַּקּוֹדֶשׁ, אֲבָל[20]« לֹא בִתְרוּמָה. **ג׳** אוֹכְלִים אֳכָלִים נְגוּבִים בְּיָדַיִם מוּסְאָבוֹת^[21]• בִּתְרוּמָה, אֲבָל לֹא בַקּוֹדֶשׁ. הָאוֹנֵן^[22] וְהַמְחוּסַּר^ כִּיפּוּרִים צְרִיכִים טְבִילָה לַקּוֹדֶשׁ^[23], אֲבָל לֹא לִתְרוּמָה^. **ד׳** חוֹמֶר בִּתְרוּמָה$, שֶׁבִּיהוּדָה נֶאֱמָנִים עַל טַהֲרַת יַיִן וָשֶׁמֶן כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה, וּבְשָׁעַת הַגִּיתּוֹת וְהַבַּדִּים, [אַף עַל הַתְּרוּמָה][24]*. <עָבְרוּ הַגִּיתּוֹת וְהַבַּדִּים>*, הֵבִיאוּ לוֹ חָבִית שֶׁלַּיַּיִן שֶׁלִּתְרוּמָה, לֹא יְקַבְּלֶנָּה^[25] מִמֶּנּוּ; אֲבָל מַנִּיחָהּ לְגַת הַבָּאָה. אִם[26]« אָמַר לוֹ: הִפְרַשְׁתִּי לְתוֹכָהּ רְבִיעִית בַּקּוֹדֶשׁ^[27]•, נֶאֱמָן. כַּדֵּי יַיִן וְכַדֵּי שֶׁמֶן הַמַּדְמִיעוֹת[28]«, נֶאֱמָנִין עֲלֵיהֶם בְּשָׁעַת {ה} הַגִּיתּוֹת וְהַבַּדִּים, וְקוֹדֶם[29]* לַגִּיתּוֹת שִׁבְעִים יוֹם. **ה׳** מִן הַמּוֹדִיעִית^[30] וְלִפְנִים, נֶאֱמָנִים עַל כְּלֵי& חֶרֶס; מִן הַמּוֹדִיעִית וְלַחוּץ, אֵינָן נֶאֱמָנִים. כֵּי־צַד? הַקַּדָּר שֶׁהוּא מוֹכֵר אֶת הַקְּדֵירוֹת, נִכְנַס לִפְנִים מִן הַמּוֹדִיעִית, הוּא הַקַּדָּר וְהֵם הַקְּדֵירוֹת וְהֵן הַלּוֹקְחִים[31]«•, נֶאֱמָן. {י} יָצָא, אֵינוֹ נֶאֱמָן. **ו׳** הַגַּבָּאִים {שנכ} שֶׁנִּכְנְסוּ לְתוֹךְ הַבַּיִת, וְכֵן הַגַּנָּבִים שֶׁהֶחְזִירוּ אֶת הַכֵּלִים, נֶאֱמָנִים לוֹמַר: "לֹא נָגַעְנוּ". וּבִירוּשָׁלַםִ נֶאֱמָנִים עַל הַקּוֹדֶשׁ, וּבְשָׁעַת הָרֶגֶל, אַף עַל {ה} הַתְּרוּמָה. **ז׳** הַפּוֹתֵחַ אֶת חָבִיתוֹ, {והמ} וְהַמַּתְחִיל בְּעִיסָּתוֹ עַל גַּב הָרֶגֶל, רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵרו: יִגְמוֹר. וַחֲכָמִיםו אוֹמְרִיםו: לֹא יִגְמוֹר. מִשֶּׁעָבַר הָרֶגֶל, הָיוּ מַעֲבִירִין עַל טַהֲרַת הָעֲזָרָה. עָבַר הָרֶגֶל בְּיוֹם חֲמִישִׁי[32]«•, לֹא הָיוּ מַעֲבִירִים, מִפְּנֵי כְבוֹד הַשַּׁבָּת. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵרו: אֲפִילוּ^[33]• יוֹם^• חֲמִישִׁי, {ש} שֶׁאֵין הַכֹּהֲנִים פְּנוּיִם. **ח׳** כֵּי־צַד {מע} מַעֲבִירִים עַל טַהֲרַת הָעֲזָרָה? מַטְבִּילִין אֶת הַכֵּלִים שֶׁהָיוּ בַמִּקְדָּשׁ, וְאוֹמְרִים לָהֶן: "הִזָּהֲרוּ שֶׁמֵּא$ תִגְּעוּ בַשֻּׁלְחָן וּבַמְּנוֹרָה$!"[34]«•. כָּל הַכֵּלִים שֶׁהָיוּ בַמִּקְדָּשׁ, הָיוּ לָהֶם שְׁנִיִּים וּשְׁלִישִׁים, שֶׁאִם נִיטַּמְּאוּ^[35] הָרִאשׁוֹנִים, יָבִיאוּ[36]«• שְׁנִיִּים תַּחְתֵּיהֶם. כָּל הַכֵּלִים שֶׁהָיוּ[37]« בַמִּקְדָּשׁ טְעוּנִין טְבִילָה, חוּץ מִמִּזְבַּח הַזָּהָב וּמִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת, מִפְּנֵי שֶׁהֵן כַּקַּרְקַע. דִּבְרֵי רִבִּי אֱלִיעֶזֶר. וַחֲכָמִיםו אוֹמְרִיםו: מִפְּנֵי שֶׁהֵן מְצוּפִּים.

---

[1] נתלה בין השורות ע"י הנקדן. וכן ק+קי.
[2] ק כלפנינו. קי: "ומותרין".
[3] ק כלפנינו. קי: "בהספד".
[4] קי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "את".
[5] ק+קי: "נִיטָּמּוּ".
[6] בפרמה מנוקד: "וְהוּחֳזָק". וכן בכולם.
[7] קי כלפנינו. ק: "לַמַּעֲשֵׂר".
[8] ק+קי: "וְהוּחְזַק" (קי: "והחזק").
[9] כך כתוב ומנוקד בפרמה. וגם ק+קי בכתיב חסר ("לחמר"). אך קנ ניקד: "לַחֹמֶר". וצע"ג.
[10] ק: "לַקַּל" קי: "בקל".
[11] קי+קנ כלפנינו, וכך מנוקד בפרמה וגם בקאופמן. אך קס כתב: "פירושין" וכנראה כוונתו "פְּרוּשִׁין".
[12] כך בשלושת כתבי היד. אך מעניין לציין שמגיה בקאופמן הוסיף: "וחומר בתרומה מבקודש. חומר בקודש מבתרומה". וראו להלן הלכה ד.
[13] ק כלפנינו. קי: "הצביעה".
[14] קי כלפנינו. ק ליתא: "הוא".
[15] נוסף בין השורות, ספק בידי מי. וכן ק+קי.
[16] קי+קנ כלפנינו. קס (בטעות?): "ומגנב".
[17] קי+קנ כלפנינו. קס: "כלי".
[18] ק+קי ליתא: "את".
[19] קי+קנ כלפנינו. קס: "בתרומה".
[20] קי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "אבל".
[21] ק+קי: "מְסוֹאָבוֹת".
[22] ק+קי: "אוֹנֵן וּמְחוּסַּר".
[23] ק+קי: "בַּקּוֹדֶשׁ אֲבָל לֹא בִּתְרוּמָה".
[24] הסופר השמיט מחמת הדומות "והבדים-והבדים" אך הנקדן השלים בשוליים רק "אף על התרומה" (ואות "מ" תיקן מאות "ש" שכתב בטעות) את השאר השלמתי לפי ק+קי.
[25] ק+קי: "יְקַבְּלָהּ".
[26] ק: "וְאִם". קי: "אבל אם".
[27] ק+קי: "קוֹדֶשׁ".
[28] קי+קנ כלפנינו.קס: "והמדמעות".
[29] ק+קי כלפנינו. אך בפרמה אות "ו" נמחקה, וצ"ע.
[30] קי+קנ כלפנינו. קס: "המודיעות". וכן בכולם להלן.
[31] קי כלפנינו. ק: "הַלָּקוֹחִין".
[32] ק כלפנינו. קי: "השישי" (וכן מגיה מאוחר בקאופמן).
[33] ק+קי: "אַף לֹא בְּיוֹם חֲמִישִׁי".
[34] ק כלפנינו. קי נוסף: "ותטמאו !את!".
[35] ק+קי: "נִיטָּמּוּ".
[36] קס: "יבואו" (אך קנ כלפנינו). קי: "יבאו".
[37] קי+קנ כלפנינו. קס: "שהוו".

חסלת חגיגה

מסכת מועד^[1]•

מַשְׁקִים בֵּית הַשְּׁלָחִין בַּמּוֹעֵד וּבַשְּׁבִיעִית, בֵּין מִמַּעְיָין שֶׁיָּצָא כַּתְּחִילָּה[$], וּבֵין מִמַּעְיָין שֶׁלֹּא יָצָא כַּתְּחִילָּה. אֲבָל אֵין מַשְׁקִין לֹא מִמֵּי הַגְּשָׁמִים וְלֹא מִמֵּי הַקִּילוֹן. וְאֵין עוֹשִׂין[2]* עוּגִיּוֹת לַגְּפָנִים. **ב'** רְ' <אֶ>לְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵ|ר|: אֵין עוֹשִׂין אֶת הָאַמָּה כַּתְּחִילָּה בַּמּוֹעֵד וּבַשְּׁבִיעִית[3]*. וַחֲכָמ|ים| אוֹמְ|רִים|: עוֹשִׂים אֶת הָאַמָּה כַּתְּחִילָּה בַּשְּׁבִיעִית, וּמְתַקְּנִים אֶת הַמְּקוּלְקֶלֶת[4]* בַּמּוֹעֵד. וּמְתַקְּנִים אֶת כָּל[$] כְּלֵי הַמַּיִם {שב} שֶׁבִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְחוֹטְטִים אוֹתָן. וּמְתַקְּנִין אֶת הַדְּרָכִים וְאֶת הָרְחוֹבוֹת וְאֶת מִקְווֹת {ה} הַמַּיִם, וְעוֹשִׂין כָּל צָרְכֵי הָרַבִּים, וּמְצַיְּינִים עַל[$] הַקְּבָרוֹת, וְיוֹצְאִין אַף[$] עַל הַכִּלְאַיִם. **ג'** רְ' אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹ|מֵר|: מוֹשְׁכִים אֶת הַמַּיִם מֵאִילָן לָאִילָן, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַשְׁקוּ אֶת כָּל הַשָּׂדֶה. זְרָעִים שֶׁלֹּא שָׁתוּ לִפְנֵי {ה} הַמּוֹעֵד, לֹא יַשְׁקוּם בַּמּוֹעֵד; וַחֲכָמ|ים| מַתִּירִין בָּזֶה וּבָזֶה. **ד'** צָדִים אֶת הָאֵישׁוּת[#5]« וְאֶת הָעַכְבָּרִים בִּשְׂדֵה[6]« הָאִילָן וּבִשְׂדֵה הַלָּבָן, כְּדַרְכּוֹ[$], בַּמּוֹעֵד וּבַשְּׁבִיעִית. וַחֲכָמ|ים| אוֹמְ|רִים|: בִּשְׂדֵה הָאִילָן כְּדַרְכּוֹ, וּבִשְׂדֵה הַלָּבָן שֶׁלֹּא כְדַרְכּוֹ. {ומ} וּמְקָרִים אֶת הַפִּרְצָה בַּמּוֹעֵד, וּבַשְּׁבִיעִית {ב} בּוֹנֶה כְדַרְכּוֹ. **ה'** רְ' מֵאִיר אוֹ|מֵר|: רוֹאִים אֶת הַנְּגָעִים כַּתְּחִילָּה, לְהָקֵל, אֲבָל לֹא לְהַחְמִיר. וַחֲכָמ|ים| אוֹמְ|רִים|: לֹא לְהָקֵל וְלֹא לְהַחְמִיר. וְעוֹד אָמַ|ר| רְ' מֵאִיר: מְלַקֵּט אָדָם עַצְמוֹת ~~(אדם)~~[7]* אָבִיו {ו} וְאִמּוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהִיא[8]« שִׂמְחָה לוֹ. רְ' יוֹסֵה אוֹמֵר: אֵבֶל הוּא לוֹ. לֹא יְעוֹרֵר עַל[$] מֵתוֹ וְלֹא יַסְפִּידֶנּוּ, קוֹדֶם לָרֶגֶל שְׁלֹשִׁים יוֹם. **ו'** אֵין חוֹפְרִין כּוּכִים[&] וּקְבָרוֹת בַּמּוֹעֵד, אֲבָל מְחַנְּכִין אֶת הַכּוּכִים,[$] וְעוֹשִׂין נִבְרֶכֶת בַּמּוֹעֵד, וְאָרוֹן {ע} עִם הַמֵּת בֶּחָצֵר. רְ' יְהוּדָה אוֹסֵר, אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ עִמּוֹ נְסָרִים. **ז'** אֵין נוֹשְׂאִים {נש} נָשִׁים בַּמּוֹעֵד, לֹא בְתוּלוֹת וְלֹא אַלְמָנוֹת, {ו} וְלֹא מְיַיבְּמִים.[$] אֲבָל מַחְזִיר הוּא אֶת גְּרוּשָׁתוֹ, מִפְּנֵי[$] שֶׁהִיא[9]« שִׂמְחָה לוֹ. וְעוֹשָׂה אִשָּׁה {תכש} תַכְשִׁיטֶיהָ בַּמּוֹעֵד. רְ' יְהוּדָה אוֹ|מֵר|: לֹא תָסוּד, מִפְּנֵי שֶׁהוּא[$] נִיוּוּל לָהּ. **ח'** הַהֶדְיוֹט תּוֹפֵר כְּדַרְכּוֹ, וְהָאוּמָּן[#10] מְכַלֵּב[$&]. וּמְסָרְגִים אֶת הַמִּיטּוֹת. רְ' יוֹסֵה אוֹ|מֵר|: אַף[$] מְמַתְּחִים. **ט'** מַעֲמִידִים תַּנּוּר וְרֵיחַיִים[11]« וְכִירַיִים בַּמּוֹעֵד. רְ' יְהוּדָה אוֹ|מֵר|: אֵין[12]«• מְכַבְּשִׁין אֶת הָרֵיחַיִים {כ} כַּתְּחִילָּה. **י'** וְעוֹשִׂין מַעֲקֶה לַגַּג {ולמ} וְלַמַּרְפֶּסֶת מַעֲשֵׂה הֶדְיוֹט, אֲבָל לֹא מַעֲשֵׂה אוּמָּן[#]. שָׁפִים אֶת הַסְּדָקִים וּמַעְגִּילִים אוֹתָן בַּמַּעְגִּילָה[#13], בַּיָּד וּבָרֶגֶל, אֲבָל לֹא בְמַחֲלָצַיִם. הַצִּיר וְהַצִּינּוֹר וְהַקּוֹרָא[14]« וְהַמַּנְעוּל וְהַמַּפְתֵּחַ שֶׁנִּשְׁבָּרוּ, מְתַקְּנָן בַּמּוֹעֵד, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְכַוֵּון אֶת מְלַאכְתּוֹ בַּמּוֹעֵד. וְכָל כְּבָשִׁים שֶׁהוּא יָכוֹל לֶאֱכֹל מֵהֶם בַּמּוֹעֵד, מְכַבְּשָׁן^[15].

הל' י' פרק ב'

מִי שֶׁהָפַךְ אֶת זֵיתָיו, וְאֵירְעוֹ אֵבֶל אוֹ {או} אוֹנֶס, אוֹ שֶׁהִטְעוּהוּ,[$] טוֹעֵן קוֹרָה רִאשׁוֹנָה וּמַנִּיחָהּ לְאַחַר הַמּוֹעֵד. דִּבְ|רֵי| רְ' יְהוּדָה. רְ' יוֹסֵה אוֹמֵ|ר|: זוֹלֵף וְגוֹמֵר כְּדַרְכּוֹ[$]. **ב'** וְכֵן מִי שֶׁהָיָה יֵינוֹ בְתוֹךְ הַבּוֹר, וְאֵירְעוֹ אֵבֶל אוֹ אוֹנֶס אוֹ שֶׁהִיטְעוּהוּ,[$] זוֹלֵף וְגוֹמֵר וְגָף[$] {כ} כְּדַרְכּוֹ. דִּבְ|רֵי| רְ' [יוֹסֵי. רְ']*[16] יְהוּדָה אוֹ|מֵר|: עוֹשֶׂה לוֹ לִימּוּדִים, בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא יַחְמִיץ. **ג'** מַכְנִיס (אדם)*[17] אָדָם אֶת פֵּירוֹתָיו מִפְּנֵי הַגַּנָּבִים, וְשׁוֹלֶה פִשְׁתָּנוֹ מִן הַמִּשְׁרָה, בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא תֹאבַד[#18], וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְכַוֵּון אֶת מְלַאכְתּוֹ בַּמּוֹעֵד. וְכוּלָּם, אִם כִּיוְּונוּ אֶת מְלַאכְתָּן בַּמּוֹעֵד, יֹאבֵדוּ. **ד'** אֵין לוֹקְחִים בָּתִּים, אֲבָנִים[19]«•, עֲבָדִים וּבְהֵמָה, אֶלָּא לְצוֹרֶךְ הַמּוֹעֵד, אוֹ {ל} (או)*[20] לְצוֹרֶךְ הַמּוֹכֵר*[21], שֶׁאֵין לוֹ מַה לוֹכַל[22]«. אֵין מְפַנִּים מִבַּיִת לְבַיִת, אֲבָל מְפַנֶּה הוּא לַחֲצֵירוֹ, מִפְּנֵי[$] שֶׁהִיא שִׂמְחָה לוֹ. אֵין מְבִיאִין כֵּלִים מִבֵּית הָאוּמָּן. אִם חוֹשֵׁשׁ לָהֶן, מְפַנָּם לְחָצֵר אַחֶרֶת. **ה'** מְחַפִּים אֶת הַקְּצִיעוֹת {בק} בְּקַשׁ. רְ' יְהוּדָה אוֹ|מֵר|: אַף מְעַבִּים. מוֹכְרֵי פֵּירוֹת, כְּסוּת וְכֵלִים, מוֹכְרִין בְּצִינְעָה לְצוֹרֶךְ {המ} הַמּוֹעֵד. הַצַּיָּידִים (והרשותות) [וְהָרְשׁוֹשׁוֹת]*#[23] וְהַגְּרוֹסוֹת[#24] עוֹשִׂין בִּצְנִיעָה^[25]• לְצוֹרֶךְ הַמּוֹעֵד. רְ' יוֹסֵה אוֹמֵר: הֵן הֶחְמִירוּ עַל עַצְמָם.

הל' ה' פרק ג'

וְאֵילוּ מְגַלְּחִין בַּמּוֹעֵד: הַבָּא מִמְּדִינַת הַיָּם, וּמִבֵּית הַשִּׁבְיָה, וְהַיּוֹצֵא מִבֵּית הָאֲסוּרִים, וְהַמְנוּדֶּה שֶׁהִתִּירוּ לוֹ חֲכָמִים; וְכֵן[26]« מִי {שנ} שֶׁנִּשְׁאַל לְחָכָם וְהוּתַּר, הַנָּזִיר[27]« וְהַמְּצוֹרָע {מ} מִטּוּמְאָתוֹ[$] לְטַהֲרָתוֹ. **ב'** וְאֵלּוּ מְכַבְּסִין בַּמּוֹעֵד: הַבָּא מִמְּדִינַת [הַיָּם]*[28] וּמִבֵּית הַשִּׁבְיָה, {והיו} וְהַיּוֹצֵא מִבֵּית הָאֲסוּרִים, וְהַמְנוּדֶּה שֶׁהִיתִּירוּ לוֹ חֲכָמִים, וְכֵן» מִי שֶׁנִּשְׁאַל לְחָכָם וְהוּתַּר.

---

[1] ק+קיי: "משקין".
[2] ק+קיי כלפנינו. סופר פרמה כתב "עו" ולאחר מכן השלים אותיות "שין".
[3] ק+קיי כלפנינו. אות "ע" כתב הסופר ע"ג מחיקת אות (?"ל"?) שכתב בטעות.
[4] אות "ל" הראשונה, תיקן הסופר מאות "ק" שכתב בטעות. וכן קיי. אך ק נשמטו (כנראה מחמת הדומות) המילים ("את המקולקלת במועד ומתקנים").
[5] כנראה שבפרמה מנוקד: "הָאִישׁוּת". ולעניין הכתיב: ק כלפנינו. קיי: "האשות".
[6] קיי כלפנינו. ק: "מִשְּׂדֵה". וכן בכולם.
[7] סומן למחיקה, אולי ע"י הנקדן. וכן ק+קיי ליתא.
[8] קיי כלפנינו. קס: "שהשמחה". קנ: "שֶׁשִּׂמְחָה".
[9] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁהַשִּׂמְחָה".
[10] בפרמה מנוקד: "וְהָאוּמָּן". וכן בסמוך "אוּמָּן".
[11] קיי כלפנינו. ק (בסדר הפוך): וְכִירַיִים וְרֵיחַיִים".
[12] קיי כלפנינו. ק: "אַף".
[13] בפרמה מנוקד: "בַּמַּעְגֵּילָה".
[14] ק כלפנינו. קיי: "והקורה".
[15] ק+קיי: "כּוֹבְשָׁן".
[16] נשמט מחמת הדומות, והושלם בין השורות, כנראה ע"י הסופר. וכן ק+קיי.
[17] סומן למחיקה, כנראה ע"י הנקדן.
[18] בפרמה מנוקד: "תֹאבֵד".
[19] קיי כלפנינו. ק ליתא: "אבנים".
[20] הנקדן סימן למחיקה מפני שנכתב למעלה.
[21] ק+קיי כלפנינו. סופר פרמה כתב "המוכל" וכנראה לאחר מכן ניסה לתקן את "ל" להיות "ר", ועדיין נראה כאילו כתוב "המוכל". וצ"ע.
[22] ק כלפנינו. קיי: "יאכל".
[23] תוקן באמצעות תליית אות "ש" מעל אות "ת", ספק אם בידי הסופר. ק: "וְהָרָשׁוֹשׁוֹת" (ניקוד שונה). קיי: "והדוששות".
[24] בפרמה מנוקד: "וְהַגָּרוֹסוֹת".
[25] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: "בְּצִינְעָה".
[26] ק כלפנינו. קיי: "וְכָל". וכן להלן.
[27] ק כלפנינו. קיי: "וְהַנָּזִיר".
[28] נוסף בין השורות, ספק בידי מי, וכן ק+קיי.

מִטְפְּחוֹת הַיָּדַיִים מִטְפְּחוֹת הַסְּפָרִים& וּמִטְפְּחוֹת הַסְּפָג, $וְכָל הָעוֹלִים מִטּוּמְאָה לְטַהֲרָה, הֲרֵי אֵלּוּ מוּתָּרִים. וּשְׁאָר כָּל אָדָם, אֲסוּרִין. **ג׳** וְאֵלּוּ כּוֹתְבִים {ב} בַּמּוֹעֵד, קִידּוּשֵׁי נָשִׁים, גִּיטִּים וְשׁוֹבָרִים, דְּיָיתֵיקֵי[1]#, מַתָּנָה[2]^ וּפְרוֹזְבּוֹלִין&, אִיגְּרוֹת שׁוּם וְאִיגְּרוֹת מָזוֹן, שְׁטָרֵי חֲלִיצָה וּמֵיאוּנִים, וּשְׁטָרֵי בֵּירוּרִין, וּגְזֵירוֹת בֵּית דִּין, וְאִיגְּרוֹת שֶׁלִּרְשׁוּת[3]#. **ד׳** אֵין כּוֹתְבִין שְׁטָרֵי חוֹב בַּמּוֹעֵד. אִם אֵינוֹ מַאֲמִינוֹ אוֹ שֶׁאֵין לוֹ מַה יֹּאכַל, הֲרֵי זֶה יִכְתּוֹב. אֵין כּוֹתְבִין סְפָרִים, וּתְפִלִּין וּמְזוּזוֹת, בַּמּוֹעֵד, וְאֵין מַגִּיהִין[4]«• אוֹת {א} אַחַת, אֲפִילּוּ בְּסֵפֶר הָעֲזָרָה. רְ׳ יְהוּדָה או[ו]מֵ[ר]: כּוֹתֵב הוּא אָדָם תְּפִלִּין וּמְזוּזוֹת לְעַצְמוֹ, וְטוֹוֶה עַל יְרֵיכוֹ תְּכֵלֶת לְצִיצִיתוֹ[5]«#. **ה׳** הַקּוֹבֵר אֶת מֵתוֹ שְׁלֹשֶׁת[6]« יָמִים קוֹדֶם לָרֶגֶל, בָּטְלוֹ[7]$ מִמֶּנּוּ גְּזֵירַת[8]^• {ש} שִׁבְעָה. שְׁמֹנַת[9]« יָמִים קוֹדֶם לָרֶגֶל, בָּטְלוֹ$ מִמֶּנּוּ גְּזֵירַת^• שְׁלֹשִׁים, מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ: [10]« שַׁבָּת עוֹלָה וְאֵינָהּ מַפְסֶקֶת, רְגָלִים מַפְסִיקִין וְאֵינָן עוֹלִים. **ו׳** רְ׳ אֱלִיעֶזֶ[ר] או[ו]מֵ[ר]: מִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, עֲצֶרֶת כַּשַּׁבָּת. רַבָּן גַּמְלִיאֵל או[ו]מֵ[ר]: רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּיפּוּ[ר][ין][11]*, כָּרְגָלִים. וַחֲכָמִ[ים] אוֹמְ[רים]: לֹא כְדִבְרֵי זֶה וְלֹא כְדִבְרֵי זֶה, אֶלָּא עֲצֶרֶת כָּרְגָלִים, וְרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּיפּוּ[ר][ים][12]* כַּשַּׁבָּת[13]*. **ז׳** אֵין קוֹרְעִין, לֹא[14]^ חוֹלְצִים, וְלֹא מַבְרִין, אֶלָּא קְרוֹבָיו שֶׁלַּמֵּת, וְאֵין מַבְרִים אֶלָּא עַל מִיטּוֹת זְקוּפוֹת. וְאֵין מוֹלִיכִין לְבֵית הָאֵבֶל לֹא בַטַּבְלָה וְלֹא בְאַסְקוּטְלָא& וְלֹא בַקָּנוֹן, אֶלָּא בַסַּלִּים. וְאֵין אוֹמְרִין בִּרְכַּת אֲבֵילִים בַּמּוֹעֵד, אֲבָל עוֹמְדִים בַּשּׁוּרָה וּמְנַחֲמִים וּפוֹטְרִין אֶת הָרַבִּים. **ח׳** אֵין מַנִּיחִין אֶת הַמִּיטָּה בָּרְחוֹב, שֶׁלֹּא לְהַרְגִּיל אֶת הַהֶסְפֵּד[15]^, וְלֹא שֶׁלַּנָּשִׁים לְעוֹלָם, מִפְּנֵי הַכָּבוֹד. נָשִׁים בַּמּוֹעֵד מְעַנּוֹת[16]#, אֲבָל[17]« לֹא מְטַפְּחוֹת. רְ׳ יִשְׁמָעֵאל או[ו]מֵ[ר]: הַסְּמוּכוֹת לַמִּיטָּה, מְטַפְּחוֹת. **ט׳** וּבְרָאשֵׁי$ חֳדָשִׁים, בַּחֲנוּכָּה וּבַפּוּרִים, מְעַנּוֹת וּמְטַפְּחוֹת[18]«•. בָּזֶה וּבָזֶה, לֹא מְקוֹנְנוֹת. נִקְבַּר הַמֵּת, לֹא מְעַנּוֹת וְלֹא מְטַפְּחוֹת. אֵי זֶה הוּא הָעִינּוּי[19]«#•, שֶׁכּוּלָּן עוֹנוֹת כְּאַחַת. {ק} קִינָה, שֶׁאַחַת מְדַבֶּרֶת וְכוּלָּן עוֹנוֹת אַחֲרֶיהָ, שֶׁנֶּאֱמַ[ר][20]°: ״וְלַמֵּדְנָה בְנוֹתֵיכֶם נֶהִי, וְאִשָּׁה רְעוּתָהּ {ק} קִינָה״. אֲבָל לֶעָתִיד לָבוֹא מָה$ הוּא או[ו]מֵ[ר][21]°: בִּלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח, וּמָחָה ״״ אֱלֹהִים[22]$• דִּמְעָה מֵעַל כָּל פָּנִים[23]« וְחֶרְפַּת עַמּוֹ יָסִיר מֵעַל כָּל הָאָרֶץ כִּי יְהוָֹה[24]« דִּיבֵּר.

חסלת סדר מועד

שבת	**פרקי**	**עשרים וארבעה**
עירובים	**פרקי׳**	**עשרה**
פסחים[25]«	**פרקי׳**	**עשרה**
כיפורים	**פרקי׳**	**תמנייא**
שקלים	**פרקי**	**תמנייא**
ביצה[26]«	**פרקי**	**חמשה**
סוכה«	**פרקי׳**	**חמשה**
ראש השנה[27]«	**פרקי׳**	**ארבעה**
תעניות	**פרקי׳**	**ארבעה**
מגילה	**פרקי׳**	**ארבעה**
חגיגה	**פרקי׳**	**שלשה**
מועד[28]«	**פרקי׳**	**שלשה**

סכום מסכתא[29]«• תרי עשר

פרקי׳ תמנין ותמנייה

סדרה תליתאה

נשים יבמות

חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה נָשִׁים פּוֹטְרוֹת צָרוֹתֵיהֶן {וצ} וְצָרוֹת צָרוֹתֵיהֶן מִן הַחֲלִיצָה וּמִן הַיִּיבּוּם[30]* עַד סוֹף[31]« הָעוֹלָם. $בִּתּוֹ, וּבַת בִּתּוֹ, וּבַת בְּנוֹ, בַּת אִשְׁתּוֹ, וּבַת בִּתָּהּ, וּבַת בְּנָהּ, חֲמוֹתוֹ וְאֵם {ח} חֲמוֹתוֹ, וְאֵם חָמִיו, אֲחוֹתוֹ,$ וַאֲחוֹת אִמּוֹ, {ו} וַאֲחוֹת אִשְׁתּוֹ, אֵשֶׁת אָחִיו מֵאִמּוֹ, וְאֵשֶׁת אָחִיו שֶׁלֹּא הָיָה בְעוֹלָמוֹ, וְכַלָּתוֹ, **ב׳**[32]« הֲרֵי אֵלּוּ פּוֹטְרוֹת צָרוֹתֵיהֶן וְצָרוֹת צָרוֹתֵיהֶן מִן הַחֲלִיצָה וּמִן הַיִּיבּוּם עַד סוֹף הָעוֹלָם. וְכוּלָּם אִם מֵתוּ, אוֹ[33]« מֵיאֵינוּ[34]#, אוֹ נִתְגָּרְשׁוּ, אוֹ שֶׁנִּמְצְאוּ אַיְילוֹנִיּוֹת, צָרוֹתֵיהֶן מוּתָּרוֹת. אֵין[35]« אַתְּ« יָכוֹל לוֹמַר בַּחֲמוֹתוֹ וּבְאֵם[36]^ חֲמוֹתוֹ וּבְאֵם^ חָמִיו שֶׁנִּימְצְאוּ אַיְילוֹנִיּוֹת אוֹ {ש} שֶׁמֵּאֵינוּ. **ג׳** כֵּי־צַד פּוֹטְרוֹת {צרותי} צָרוֹתֵיהֶן. הָיְתָה בִּתּוֹ אוֹ אַחַת מִכָּל הָעֲרָיוֹת הָאֵילּוּ נְשׂוּאָה לְאָחִיו, וְלוֹ אִשָּׁה אַחֶרֶת, וּמֵת, כַּשֵּׁם שֶׁבִּתּוֹ פְּטוּרָה, כָּךְ צָרָתָהּ פְּטוּרָה. הָלְכָה צָרַת בִּתּוֹ וְנִישֵּׂאת לְאָחִיו הַשֵּׁינִי,

---

[1] בפרמה מנוקד: ״דְּיָיתֵיקֵי״.
[2] ק+קיי: ״וּמַתָּנָה״.
[3] בפרמה מנוקד: ״שֶׁלַּרְשׁוּת״.
[4] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״מג?ב?יהין״. וצ״ע.
[5] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קס כלפנינו. קיי+קנ: ״לְצִיצָתוֹ״ (הניקוד לפי קנ).
[6] ק כלפנינו. קיי: ״שלושה״.
[7] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קס+קיי כלפנינו. (אך קנ: ״בָּטְלָה״). וכן בסמוך.
[8] קס+קיי: ״גזירות״ (אך קנ כלפנינו). וכן בסמוך.
[9] קיי כלפנינו. ק: ״שְׁמוֹנָה״.
[10] קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף: ״שלושים״.
[11] הושלם ע״י הנקדן.
[12] הושלם ע״י הנקדן.
[13] מילה זו כתב הסופר ע״ג המחק. קיי+קנ כלפנינו. קס: ״בשבת״.
[14] ק+קיי: ״וְלֹא״.
[15] כך כתוב ומנוקד בפרמה וכן נוסח קנ. קיי+קס: ״הספד״.
[16] בפרמה מנוקד: ״מַעַנּוֹת״. וכן בסמוך. אולם בפעם השלישית מנוקד כלפנינו.
[17] קיי כלפנינו. ק: ״וְלֹא״.
[18] קיי כלפנינו. ק (?בטעות?): ״וְלֹא מְטַפְּחוֹת״.
[19] כך כתוב ומנוקד בפרמה. וכן הכתיב של קס. קיי: ״ענוי״. קנ: ״עֵינּוּי״ (״ע״ בצירי).
[20] ירמיה ט׳
[21] ישעיה כה
[22] ק+קיי כלפנינו. זה כמו ה- קְרֵי שבתנ״ך. אך הכתיב בתנ״ך הוא: ״אדני יהוה״.
[23] קיי ממשיך כלפנינו. ק: עד כאן הציטוט ״וגו׳״.
[24] קיי נוסף: ״פי״, אך בתנ״ך כלפנינו.
[25] ק: ״פסח״ (קיי: אין רשימה בסוף המסכת).
[26] ק: קודם ״סוכה״ ולאחריה ״ביצה״. וכן סדר המסכתות בפועל גם בפרמה.
[27] ק: ״שנה״.
[28] ק: ״משקין״.
[29] ק: ״מסכתין י״ב״. קיי: ״מסכות שנים עשר״.
[30] ק+קיי כלפנינו. כנראה אות בי״ת תיקן הסופר מאות למ״ד שכתב בטעות.
[31] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״כָּל״.
[32] ק כלפנינו. קיי: אין כאן הלכה חדשה.
[33] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״וְאִם״.
[34] בפרמה מנוקד כאן: ״מִיאֵינוּ״.
[35] ק כלפנינו. קיי: ״וְאֵין אַתָּה״.
[36] ק+קיי: ״וְאֵם״. וכן בסמוך.

וְלוֹ אִשָּׁה אַחֶרֶת, וּמֵת, כַּשֵּׁם שֶׁצָּרַת בִּתּוֹ {פט} פְּטוּרָה, כָּךְ צָרַת צָרָתָהּ פְּטוּרָה, אֲפִילּוּ הֵן מֵאָה. **ד׳** כֵּי־צַד אִם מֵתוּ הֵן$ צָרוֹתֵיהֶן מוּתָּרוֹת, הָיְתָה בִּתּוֹ אוֹ אַחַת מִכָּל הָעֲרָיוֹת הָאֵילּוּ נְשׂוּאָה לְאָחִיו, וְלוֹ אִשָּׁה אַחֶרֶת, מֵתָה בִּתּוֹ אוֹ נִתְגָּרְשָׁה, וְאַחַר כָּךְ מֵת אָחִיו, צָרָתָהּ מוּתֶּרֶת. כָּל[1]^ הַיְכוּלָה לְמָאֵן וְלֹא מֵאֲנָה, צָרָתָהּ חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת. **ה׳** שֵׁשׁ עֲרָיוֹת חֲמוּרוֹת מֵאֵילּוּ, מִפְּנֵי שֶׁהֵן נְשׂוּאוֹת {לאחר} לַאֲחֵרִים, צָרוֹתֵיהֶן מוּתָּרוֹת. אִמּוֹ, וְאֵשֶׁת אָבִיו, וַאֲחוֹת אָבִיו, אֲחוֹתוֹ[2]« מֵאָבִיו, וְאֵשֶׁת אָחִיו$ מֵאָבִיו וְאֵשֶׁת אֲחִי אָבִיו. **ו׳** בֵּית שַׁמַּי מַתִּירִים אֶת הַצָּרוֹת לְאָחִין[3]#, בֵּית[4]« הֶלֵּל אוֹסְרִין. חָלָצוּ, בֵּית שַׁמַּי פּוֹסְלִים מִן {ה} הַכְּהוּנָּה, וּבֵית הֶלֵּל מַכְשִׁירִין. נִתְיַיבָּמוּ, בֵּית שַׁמַּי מַכְשִׁירִין, וּבֵית הֶלֵּל פּוֹסְלִין. אַף עַל פִּי שֶׁאֵילּוּ $$$ פּוֹסְלִין וְאֵילּוּ מַכְשִׁירִין, לֹא נִמְנְעוּ בֵּית שַׁמַּי מִלִּישָּׂא נָשִׁים מִבֵּית הֶלֵּל, וְלֹא בֵית הֶלֵּל מִבֵּית שַׁמַּי. כָּל הַטְּהָרוֹת וְהַטְּמָאוֹת& שֶׁהָיוּ אֵלּוּ מְטַהֲרִים וְאֵלּוּ מְטַמְּאִים, לֹא נִמְנְעוּ עוֹשִׂים טְהָרוֹת אֵילּוּ עַל גַּב$ אֵילּוּ.

הל׳ ו׳ פרק ב׳

כֵּי־צַד אֵשֶׁת אָחִיו שֶׁלֹּא הָיָה בְעוֹלָמוֹ. שְׁנֵי אַחִים, וּמֵת אֶחָד מֵהֶן, וְנוֹלַד לָהֶם אָח, וְאַחַר כָּךְ יִיבֵּם הַשֵּׁינִי אֶת אֵשֶׁת אָחִיו, וּמֵת, {הר} הָרִ[א]שׁוֹנָה[5]* יוֹצָא$ מִשֵּׁם[6]^ אֵשֶׁת אָחִיו שֶׁלֹּא הָיָה בְעוֹלָמוֹ, וְהַשְּׁנִיָּיה מִשֵּׁם צָרָתָהּ. עָשָׂה בָהּ מַאֲמָר וּמֵת, שְׁנִיָּיה[7]« חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת. **ב׳** שְׁנֵי אַחִין וּמֵת אֶחָד מֵהֶן, יִיבֵּם[8]« הַשֵּׁינִי אֶת אֵשֶׁת אָחִיו, וְאַחַר כָּךְ נוֹלַד לָהֶן אָח, וּמֵת, הָרִאשׁוֹנָה יוֹצָא מִשֵּׁם אֵשֶׁת אָחִיו שֶׁלֹּא הָיָה בְעוֹלָמוֹ, וְהַשְּׁנִיָּיה מִשֵּׁם צָרָתָהּ. עָשָׂה בָהּ מַאֲמָר, וּמֵת, שְׁנִיָּיה[9]« חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַיבֶּמֶת. רִ׳ שִׁמְעוֹן אוֹ|מֵר|: מְיַיבֵּם לְאֵי זוֹ $שֶׁיִּרְצֶה, אוֹ[10]« חוֹלֵץ לְאֵי זוֹ שֶׁיִּרְצֶה. **ג׳** כְּלָל אָמְרוּ בִּיבָמָה: כָּל שֶׁאִיסּוּרָהּ[11]« אִיסּוּר עֶרְוָה, לֹא חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת. אִיסּוּר מִצְוָה, וְאִיסּוּר קְדוּשָּׁה, חוֹלֶצֶת וְלֹא {מתיבמ}[12]* מִתְיַיבֶּמֶת. וַאֲחוֹתָהּ[13]^ כְּשֶׁהִיא[14]«# יְבִמְתָּהּ, (או ח)[15]* אוֹ חוֹלֶצֶת אוֹ מִתְיַיבֶּמֶת. **ד׳** אִיסּוּר מִצְוָה: עֲרָיוֹת[16]*• מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים. {ק} אִיסּוּר קְדוּשָּׁה: אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל, גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט, מַמְזֶרֶת וּנְתִינָה לְיִשְׂרָאֵל, וּבַת יִשְׂרָאֵל לַמַּמְזֵר וְלַנָּתִין. **ה׳** מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אָח מִכָּל מָקוֹם, זוֹקֵק אֶת אֵשֶׁת אָחִיו לַיִּיבּוּם, וְאָחִיו [17]« לְכָל דָּבָר, חוּץ מִמָּה$ שֶׁיֵּשׁ לוֹ מִן הַשִּׁפְחָה וּמִן {הנכ} הַנָּכְרִית. **ו׳** מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בֵּן מִכָּל מָקוֹם, {פ} פּוֹטֵר אֶת אֵשֶׁת אָבִיו מִן הַיִּיבּוּם, וְחַיָּיב עַל מַכָּתוֹ וְעַל קִלְלָתוֹ$, וּבְנוֹ לוֹ[18]$ לְכָל דָּבָר, חוּץ מִמָּה$ שֶׁיֵּשׁ לוֹ מִן הַשִּׁפְחָה וּמִן הַנָּכְרִית. **ז׳** מִי שֶׁקִּידֵּשׁ אַחַת מִשְּׁתֵּי אֲחָיוֹת[19]# וְאֵין יָדוּעַ {ל} לְאֵי[20]« זוֹ [21]« קִידֵּשׁ, נוֹתֵן גֵּט לָזוֹ וְגֵט לָזוֹ. מֵת, וְלוֹ אָח אֶחָד, חוֹלֵץ לִשְׁתֵּיהֶן. הָיוּ לוֹ שְׁנַיִם, אֶחָד חוֹלֵץ וְאֶחָד מְיַיבֵּם. [22]^ קָדְמוּ וְכָנְסוּ, אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדָם. **ח׳** שְׁנַיִם שֶׁקִּידְּשׁוּ שְׁתֵּי אֲחָיוֹת, זֶה אֵינוּ יוֹדֵעַ לְאֵי$ זוֹ קִידֵּשׁ, וְזֶה אֵינוּ יוֹדֵעַ לְאֵי$ זוֹ קִידֵּשׁ, זֶה נוֹתֵן שְׁנֵי גִיטִּים, וְזֶה נוֹתֵן שְׁנֵי גִיטִּים. מֵתוּ, לָזֶה אָח, וְלָזֶה אָח, זֶה חוֹלֵץ לִשְׁתֵּיהֶם, וְזֶה חוֹלֵץ לִשְׁתֵּיהֶם. לָזֶה אֶחָד וְלָזֶה שְׁנַיִם, הַיְחִידִי[23]« חוֹלֵץ {ל} לִשְׁתֵּיהֶם, וְהַשְּׁנַיִם, אֶחָד חוֹלֵץ וְאֶחָד מְיַיבֵּם. {ק} [24]« קָדְמוּ וְכָנְסוּ, אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדָם. **ט׳** לָזֶה שְׁנַיִם וְלָזֶה שְׁנַיִם, אָחִיו שֶׁלָּזֶה חוֹלֵץ לְאַחַת, וְאָחִיו שֶׁלָּזֶה חוֹלֵץ לְאַחַת, אָחִיו שֶׁלָּזֶה מְיַבֵּם [25]« חֲלוּצָתוֹ שֶׁלָּזֶה, וְאָחִיו שֶׁלָּזֶה מְיַבֵּם » חֲלוּצָתוֹ שֶׁלָּזֶה. קָדְמוּ שְׁנַיִם וְחָלָצוּ, לֹא יַבְּמוּ[26]«• שְׁנַיִם[27]«, {א} אֶלָּא אֶחָד[28]« חוֹלֵץ וְאֶחָד מְיַבֵּם. [29]« קָדְמוּ וְכָנְסוּ, {א} אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדָם. **י׳** מִצְוָה בַגָּדוֹל לְיַבֵּם. וְאִם קָדַם הַקָּטָן[30]«, זָכָה. הַנִּטְעָן עַל הַשִּׁפְחָה וְנִשְׁתַּחְרְרָה, אוֹ עַל הַנָּכְרִית וְנִתְגַּיְּירָה, הֲרֵי זֶה לֹא יִכְנוֹס. וְאִם כָּנַס אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ. {הנ} [31]^• הַנִּטְעָן עַל אֵשֶׁת אִישׁ, וְהוֹצִיאוּהָ[32]«• מִתַּחַת יָדוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁכָּנַס, יוֹצִיא[33]^. **יא׳** הַמֵּבִיא גֵט מִמְּדִינַת הַיָּם, וְאָמַר[34]«• בְּפָנַיי נִכְתַּב וּבְפָנַיי נִתְחַתָּם[35]^, [36]« לֹא יִשָּׂא אֶת אִשְׁתּוֹ. מֵת, הֲרַגְתִּיו, {ה} הֲרַגְנוּהוּ, לֹא יִשָּׂא אֶת אִשְׁתּוֹ. רִ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: הֲרַגְתִּיו, לֹא תִינָּשֵׂא אִשְׁתּוֹ. הֲרַגְנוּהוּ, תִּינָּשֵׂא אִשְׁתּוֹ. **יב׳** הֶחָכָם שֶׁאָסַר אֶת הָאִשָּׁה[37]«• בְּנֶדֶר עַל בַּעְלָהּ, הֲרֵי זֶה לֹא יִשָּׂאֶנָּה. מֵאֲנָה, אוֹ שֶׁחָלְצָה בְּפָנָיו[38]«•, יִשָּׂאֶנָּה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא [39]«• בֵּית דִּין. וְכוּלָּם שֶׁהָיוּ[40]« לָהֶם נָשִׁים, וּמֵתוּ, מוּתָּרוֹת לִינָּשֵׂא[41]« לָהֶם. וְכוּלָּם שֶׁנִּישְּׂאוּ לַאֲחֵרִים {ניתא} נִתְאַלְמְנוּ[42]«•, אוֹ נִתְגָּרְשׁוּ מוּתָּרוֹת לִינָּשֵׂא[43]^ לָהֶם. וְכוּלָּם מוּתָּרוֹת לִבְנֵיהֶם וְלַאֲחֵיהֶם.

הל׳ יב׳ פרק ג׳

---

[1] ק+קיי: ״וְכָל״.
[2] קס כלפנינו. קיי+קנ: ״וַאֲחוֹתוֹ״.
[3] בפרמה מנוקד: ״לָאָחִין״.
[4] קס כלפנינו. קיי+קנ ״וּבֵית״.
[5] אות אל״ף נתלתה (ע״י הסופר?). וכן ק+קיי.
[6] ק+קיי: ״מִשּׁוּם״. וכן בכולם להלן.
[7] ק כלפנינו. קיי: ״השנייה״.
[8] ק כלפנינו. קיי: ״וייבם״.
[9] קיי כלפנינו. ק: ״הַשְּׁנִיָּיה״.
[10] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״וחולץ״.
[11] קיי כלפנינו. ק: ״שֶׁהִיא אֲסוּרָה״.
[12] בשומר שורה יו״ד אחת. ולהלן שתיים.
[13] ק+קיי: ״אֲחוֹתָהּ״.
[14] ק כלפנינו. קיי: ״שהיא״. ולעניין הניקוד: בפרמה מנוקד: ״כִּשְׁהִיא״.
[15] סומן למחיקה, כנראה ע״י הסופר.
[16] כך כתב הסופר, וגם ניקד הנקדן. ק כלפנינו. קיי: ״שְׁנִיּוֹת״, וכנוסח קיי הגיהו שני מגיהים מאוחרים בשולי פרמה לאחר שהועבר קו מחיקה על המילה ״עריות״.
[17] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״לו״.
[18] קס+קיי כלפנינו. אך קנ גרס: ״הוּא״.
[19] בפרמה אות ״ח״ מנוקדת בחטף-פתח ובקאופמן מנוקדת בשווא. ואני שיניתי.
[20] ק כלפנינו. קיי: ״איי״.
[21] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״מֵהֶן״.
[22] ק+קיי נוסף: ״וְאִם״.
[23] קס כלפנינו. והניקוד לפי פרמה. קיי(+קנ?): ״היחיד״.
[24] קס כלפנינו. קיי+קנ נוסף: ״אִם״.
[25] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״אֶת״. וכן בסמוך.
[26] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי כלפנינו. קס: ״יִיַבְּמוּ״ ואולי קנ מכוון לגרוס ״יתייבמו״?
[27] ק כלפנינו. קיי: ״השניים״.
[28] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״אחת״.
[29] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״אִם״.
[30] קיי: ״קטן״. ק: ״הַקָּטוֹן״.
[31] ק+קיי: מתחילה כאן הלכה חדשה. אלא שסופר קאופמן חזר וכפל את אותו מספר הלכה גם להלן לאחר המילה ״יוציא״.
[32] קס: ״והוציאוהו״ (אך קנ כלפנינו). קיי: ״והוציאה״.
[33] ק+קיי: ״מוֹצִיא״.
[34] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי כלפנינו. קנ ואולי גם קס גרסו: ״יֹאמַר״.
[35] ק+קיי: ״נֶחְתָּם״.
[36] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״הרי זה״.
[37] קיי כלפנינו. ק: ״אִשְׁתּוֹ״.
[38] ק כלפנינו. קיי: ״לפניו״.
[39] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״תְּנַיִי״.
[40] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״שהיה״.
[41] ק כלפנינו. קיי: ״להינשא״.
[42] ק כלפנינו. קיי: ״ונתאלמנו״.
[43] ק+קיי: ״לְהִינָּשֵׂא״.

אַרְבָּעָה אַחִים, שְׁנַיִם מֵהֶן נְשׂוּאִין שְׁתֵּי {א} אֲחָיוֹת, מֵתוּ הַנְּשׂוּאִים אֶת הָאֲחָיוֹת, הֲרֵי אֵילּוּ חוֹלְצוֹת וְלֹא מִתְיַבְּמוֹת. וְאִם קָדְמוּ וְכָנְסוּ, {יו} יוֹצִיאוּ. רִ׳ אֱלְעָזָר[$] אוֹמֵר|: מִשֵּׁם[$] בֵּית שַׁמַּי יְקַיֵּימוּ, וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים|| יוֹצִיאוּ. **ב׳** הָיְתָה אַחַת מֵהֶן אֲסוּרָה לְאֶחָד[1«] אִיסּוּר עֶרְוָה, אָסוּר בָּהּ וּמוּתָּר בַּאֲחוֹתָהּ, וְהַשֵּׁינִי אָסוּר בִּשְׁתֵּיהֶן. {א} אִיסּוּר מִצְוָה וְאִיסּוּר קְדוּשָּׁה, חוֹלְצוֹת וְלֹא מִתְיַבְּמוֹת. **ג׳** הָיְתָה אַחַת מֵהֶן אֲסוּרָה {ע} עַל זֶה אִיסּוּר עֶרְוָה, וְהַשְּׁנִיָּיה אֲסוּרָה עַל זֶה אִיסּוּר עֶרְוָה, הָאָסוּר[$] לָזֶה מוּתָּר[$] לָזֶה, וְהָאָסוּר לָזֶה מוּתָּר לָזֶה. זוֹ הִיא שֶׁאָמְרוּ: אֲחוֹתָהּ כְּשֶׁהִיא יְבִמְתָּהּ, אוֹ חוֹלֶצֶת אוֹ מִתְיַבֶּמֶת. **ד׳** שְׁלֹשָׁה אַחִים, שְׁנַיִם מֵהֶן נְשׂוּאִים לִשְׁתֵּי[^2] {א} אֲחָיוֹת, אוֹ אִשָּׁה וּבִתָּהּ, אוֹ אִשָּׁה וּבַת בִּתָּהּ, אוֹ אִשָּׁה וּבַת בְּנָהּ,[3] הֲרֵי אֵילּוּ חוֹלְצוֹת וְלֹא {מ} מִתְיַבְּמוֹת. רִ׳ שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר. הָיְתָה אַחַת מֵהֶן אֲסוּרָה עָלָיו אִיסּוּר עֶרְוָה, אָסוּר בָּהּ וּמוּתָּר בַּאֲחוֹתָהּ. אִיסּוּר מִצְוָה וְאִיסּוּר קְדוּשָּׁה, חוֹלְצוֹת וְלֹא מִתְיַבְּמוֹת. **ה׳** שְׁלֹשָׁה אַחִים, שְׁנַיִם מֵהֶן נְשׂוּאִים לִשְׁתֵּי אֲחָיוֹת, וְאֶחָד מוּפְנֶה, מֵת אֶחָד מִבַּעֲלֵי אֲחָיוֹת, וְעָשָׂה בָהּ מוּפְנֶה מַאֲמָר, וְאַחַר כָּךְ מֵת אָחִיו הַשֵּׁינִי, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִין: אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ, וְהַלָּז[$] תֵּצֵא מִשּׁוּם אֲחוֹת אִשָּׁה. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים||: מוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ בַּגֵּט וּבַחֲלִיצָה, וְאֶת אֵשֶׁת אָחִיו בַּחֲלִיצָה. זוֹ הִיא שֶׁאָמְרוּ: אִילּוֹ[#$4] עַל אִשְׁתּוֹ וְאִילּוֹ עַל אֵשֶׁת אָחִיו. **ו׳** שְׁלֹשָׁה אַחִים, שְׁנַיִם מֵהֶן נְשׂוּאִים לִשְׁתֵּי {א} אֲחָיוֹת, וְאֶחָד נָשׂוּי נָכְרִית, מֵת אֶחָד מִבַּעֲלֵי אֲחָיוֹת, וְכָנַס הַנָּשׂוּי נָכְרִית אֶת אִשְׁתּוֹ, וּמֵת, הָרִאשׁוֹנָה יוֹצְאָה מִשֵּׁם אֲחוֹת אִשָּׁה, וּשְׁנִיָּיה[^5] מִשֵּׁם צָרָתָהּ. עָשָׂה בָהּ מַאֲמָר, וּמֵת, הַנָּכְרִית[^6] חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת. **ז׳** שְׁלֹשָׁה אַחִים, שְׁנַיִם מֵהֶם נְשׂוּאִים לִשְׁתֵּי[^7] אֲחָיוֹת, וְאֶחָד נָשׂוּי נָכְרִית, מֵת הַנָּשׂוּי נָכְרִית, כָּנַס[8«] אֶחָד מִבַּעֲלֵי אֲחָיוֹת אֶת אִשְׁתּוֹ, וּמֵת, הָרִאשׁוֹנָה יוֹצְאָה {מ} מִשֵּׁם [אֲחוֹת][9*] אִשָּׁה, וּשְׁנִיָּיה[^10] מִשֵּׁם צָרָתָהּ. עָשָׂה בָהּ מַאֲמָר, וּמֵת, נָכְרִית[$] חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת. **ח׳** שְׁלֹשָׁה אַחִים, שְׁנַיִם מֵהֶן נְשׂוּיִין[^11] לִשְׁתֵּי אֲחָיוֹת, וְאֶחָד נָשׂוּי נָכְרִית, מֵת אֶחָד {מ} מִבַּעֲלֵי אֲחָיוֹת, כָּנַס[12«] נָשׂוּי[^13] נָכְרִית אֶת אִשְׁתּוֹ, וּמֵתָה אִשְׁתּוֹ שֶׁלַּשֵּׁינִי, וְאַחַר כָּךְ מֵת הַנָּשׂוּי נָכְרִית, הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה עָלָיו עוֹלָמִית, הוֹאִיל {ונ} וְנֶאֶסְרָה עָלָיו שָׁעָה אַחַת. **ט׳** שְׁלֹשָׁה אַחִים, שְׁנַיִם מֵהֶם נְשׂוּאִים לִשְׁתֵּי[^14] אֲחָיוֹת, {ו} וְאֶחָד נָשׂוּי נָכְרִית, גֵּירַשׁ אֶחָד מִבַּעֲלֵי אֲחָיוֹת אֶת אִשְׁתּוֹ, וּמֵת הַנָּשׂוּי נָכְרִית, וּכְנָסָהּ הַמְּגָרֵשׁ, וּמֵת, זוֹ הִיא שֶׁאָמְרוּ: שֶׁאִם מֵתוּ אוֹ נִתְגָּרְשׁוּ, צָרוֹתֵיהֶם מוּתָּרוֹת. **י׳** וְכוּלָּם שֶׁהָיוּ {ל} לָהֶן[$] קִידּוּשִׁין אוֹ גֵירוּשִׁין בְּסָפֵק, הֲרֵי אֵילּוּ [$]חוֹלְצוֹת וְלֹא מִתְיַבְּמוֹת. כֵּי־צַד סְפֵק קִידּוּשִׁין: זָרַק לָהּ קִידּוּשֶׁיהָ[$], סָפֵק קָרוֹב לָהּ סָפֵק קָרוֹב לוֹ, זֶה הוּא סְפֵק קִידּוּשִׁין. כֵּי־צַד סְפֵק גֵּירוּשִׁים: כָּתַב בִּכְתַב יָדָיו[^15] וְאֵין עָלָיו עֵידִים, יֵשׁ עָלָיו[16«] עֵדִים וְאֵין (עליו) [בּוֹ][17*] זְמָן, יֶשׁ בּוֹ זְמָן וְאֵין בּוֹ {א} אֶלָּא עֵד אֶחָד, זֶה הוּא סְפֵק גֵּירוּשִׁים. **י״א׳** שְׁלֹשָׁה אַחִים נְשׂוּאִים שָׁלֹשׁ {נ} נָשִׁים נָכְרִיּוֹת, מֵת אֶחָד מֵהֶם, וְעָשָׂה בָהּ {הש} הַשֵּׁינִי מַאֲמָר, וּמֵת, הֲרֵי אֵלּוּ חוֹלְצוֹת וְלֹא {מ} מִתְיַבְּמוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר|[18°]: וּמֵת[19«]• אַחַד מֵהֶם «• יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ, שֶׁעָלֶיהָ זִיקַּת יָבָם אֶחָד, וְלֹא שֶׁעָלֶיהָ זִיקַּת שְׁנֵי יְבָמִים. רִ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵר|: מְיַבֵּם לְאֵי זוֹ שֶׁיִּרְצֶה, וְחוֹלֵץ לַשְּׁנִיָּיה. **י״ב׳** שְׁנֵי אַחִים נְשׂוּאִים שְׁתֵּי אֲחָיוֹת, מֵת אֶחָד מֵהֶן, וְאַחַר כָּךְ מֵתָה אִשְׁתּוֹ שֶׁלַּשֵּׁינִי, הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה {על} עָלָיו עוֹלָמִית, הוֹאִיל וְנֶאֶסְרָה עָלָיו שָׁעָה {א} אַחַת. **י״ג׳** שְׁנַיִם שֶׁקִּידְּשׁוּ שְׁתֵּי נָשִׁים, בִּשְׁעַת[$] כְּנֵיסָתָן לַחוּפָּה הֶחֱלִיפוּ אֶת שֶׁלָּזֶה לָזֶה, וְאֶת שֶׁלָּזֶה לָזֶה, הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּיבִים מִשֵּׁם אֵשֶׁת אִישׁ. וְאִם הָיוּ אַחִים, מִשֵּׁם אֵשֶׁת אָח. וְאִם הָיוּ אֲחָיוֹת, מִשֵּׁם ״וְאִשָּׁה אֶל אֲחוֹתָהּ״. וְאִם {ה} הָיוּ נִידּוֹת, מִשֵּׁם נִידָּה. מַפְרִישִׁים[20«] אוֹתָן שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים, שֶׁמֵּא מְעוּבָּרוֹת הֵן. אִם[^21] הָיוּ קְטַנּוֹת וְלֹא[$] הָיוּ[22«] רְאוּיוֹת לַוָּולֵד[#$23], מַחֲזִירִין אוֹתָן מִיָּד. וְאִם הָיוּ כּוֹהֲנוֹת[24«]•, נִפְסָלוּ מִן הַכְּהוּנָּה[$].

הל׳ י״ג׳ פרק ד׳

הַחוֹלֵץ לִיבִמְתּוֹ[#25], וְנִמְצֵאת מְעוּבֶּרֶת, וְיָלְדָה, בִּזְמַן שֶׁהַוּוֹלָד[#26]• שֶׁלְּקַיָּימָה, הוּא מוּתָּר בִּקְרוֹבוֹתֶיהָ, וְהִיא מוּתֶּרֶת בִּקְרוֹבָיו, וְלֹא פְסָלָהּ[27«] מִן הַכְּהוּנָּה. אִם אֵין הַוָּולָד שֶׁלְּקַיָּימָה, הוּא אָסוּר בִּקְרוֹבוֹתֶיהָ, וְהִיא אֲסוּרָה בִקְרוֹבָיו, וּפְסָלָהּ מִן הַכְּהוּנָּה. [28«] הַכּוֹנֵס אֶת יְבִמְתּוֹ, וְנִמְצֵאת מְעוּבֶּרֶת וְיָלְדָה, בִּזְמַן שֶׁהַוּוֹלָד שֶׁלְּקַיָּימָא, יוֹצִיא וְחַיָּיבִים {ב} בַּקָּרְבָּן. וְאִם אֵין הַוּוֹלָד שֶׁלְּקַיָּימָא, יְקַיֵּים. {ס}

---

[1] ק כלפנינו. קיי (בטעות): ״לאחר״.
[2] ק+קיי: ״שְׁתֵּיי״.
[3] כך בשלושת כתבי היד, וכן בדפוסים. אך להבנת העניין היה אפשר להוסיף כאן ״ומתו״.
[4] כך בשלושת כתבי היד. והניקוד לפי פרמה. אך נקדן קאופמן ניקד כאן ובסמוך: ״אִילּוּ״. וצ״ע.
[5] ק+קיי: ״וְהַשְּׁנִיָּיה״.
[6] ק+קיי: ״נוֹכְרִית״.
[7] ק+קיי: ״שְׁתֵּיי״.
[8] ק כלפנינו. קיי: ״וכנס״. וכן כמה פעמים להלן.
[9] נוסף בשוליים, אולי ע״י הסופר. וכן ק+קיי.
[10] ק+קיי: ״וְהַשְּׁנִיָּיה״.
[11] ק+קיי: ״נְשׂוּאִים״.
[12] ק כלפנינו. קיי: ״וכנס״.
[13] ק+קיי: ״הַנָּשׂוּי״ (בווריאציות איות שונות).
[14] ק+קיי: ״שְׁתֵּיי״.
[15] קנ+קיי: ״יָדוֹ״ (קס נמחק, ולא ידוע מה כתב).
[16] קיי כלפנינו. ק: ״לוֹ״.
[17] ״עליו״ סומן למחיקה, ולפניו! נוסף בין השורות ״בו״. כנראה ע״י הסופר. וכן ק+קיי.
[18] דברים כה.
[19] ק כלפנינו. קיי כתוב: ״ובן אין לו״ במקום ״ומת אחד מהם״. אך בפסוק כתוב את הכל יחד.
[20] ק כלפנינו. קיי: ״ומפרישים״.
[21] ק+קיי: ״וְאִם״.
[22] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״היו״.
[23] בפרמה מנוקד: ״לַוָּולָד״.
[24] ק כלפנינו (״ו״ לאחר ״כ״. וזה מקרה יוצא דופן). קיי: ״כהנות״.
[25] בפרמה מנוקד כאן: ״לִיבֵימְתּוֹ״ (אך להלן בחיריק).
[26] בפרמה מנוקד: ״שֶׁהַוָּולָד״. וכן להלן.
[27] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי כלפנינו. ק: ״נִפְסָלָה״.
[28] קיי: מתחילה כאן הלכה חדשה. ק: לפי מספור ההלכות אין כאן הלכה חדשה, אך יש סימן כאילו מתחילה כאן הלכה חדשה.

סָפֵק בֵּין[1$] תִּשְׁעָה לָרִאשׁוֹן, וּבֵין[$] שִׁבְעָה לָאַחֲרוֹן[2«•], יוֹצִיא וְהַוָּולָד כָּשֵׁר, וְחַיָּיבִין אָשָׁם[3«] תָּלוּי. **ב׳** שׁוֹמֶרֶת יָבָם שֶׁנָּפְלוּ לָהּ נְכָסִים, מוֹדִים בֵּית שַׁמַּי וּבֵית הֶלֵּל שֶׁהִיא מוֹכֶרֶת, וְנוֹתֶנֶת, וְקַיָּים. מֵתָה, מַה יַּעֲשׂוּ[^4•] בִּכְתוּבָּתָהּ וּבִנְכָסִים הַנִּכְנָסִין וְהַיּוֹצְאִין עִימָּהּ, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: יַחֲלְקוּ[5«] יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל עִם יוֹרְשֵׁי הָאָב. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים: הַנְּכָסִים כְּחֶזְקָתָן[6«]: כְּתוּבָּה[^7•] בְּחֶזְקַת יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל, וּנְכָסִים הַנִּכְנָסִין וְהַיּוֹצְאִים עִימָּהּ בְּחֶזְקַת יוֹרְשֵׁי הָאָב. **ג׳** כְּנָסָהּ, הֲרֵי הִיא כְאִשְׁתּוֹ לְכָל דָּבָר, וּבִלְבַד שֶׁתְּהֵא כְתוּבָּתָהּ עַל נִיכְסֵי בַעְלָהּ הָרִאשׁוֹן. **ד׳** מִצְוָה בַגָּדוֹל לְיַבֵּם. לֹא רָצָה, מְהַלְּכִים עַל כָּל הָאַחִין. לֹא רָצוּ, חוֹזְרִים אֵצֶל הַגָּדוֹל וְאוֹמְרִין לוֹ: עָלֶיךָ מִצְוָה, אוֹ חֲלוֹץ[8«] אוֹ יַבֵּם». **ה׳** תָּלָה בַקָּטָן[9«] עַד שֶׁיַּגְדִּיל, וּבַגָּדוֹל עַד שֶׁיָּבֹא מִמְּדִינַת הַיָּם, וּבַחֵרֵשׁ, וּבַשּׁוֹטֶה, אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ, אֶלָּא אוֹמְרִין לוֹ: עָלֶיךָ מִצְוָה, אוֹ חֲלוֹץ {א} אוֹ יַבֵּם. **ו׳** הַחוֹלֵץ לִיבִמְתּוֹ, הֲרֵי הוּא כְאֶחָד מִן[^10•] כָּל הָאַחִים בַּנַּחֲלָה[$]. אִם יֶשׁ שָׁם[11«•] אָב, הַנְּכָסִים שֶׁלָּאָב. הַכּוֹנֵס אֶת יְבִמְתּוֹ, זָכָה בְנִכְסֵי אָחִיו. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, אִם יֵשׁ שָׁם» אָב, הַנְּכָסִים שֶׁלָּאָב **ז׳** הַחוֹלֵץ לִיבִמְתּוֹ, הוּא אָסוּר בִּקְרוֹבוֹתֶיהָ, וְהִיא אֲסוּרָה בִקְרוֹבָיו: הוּא[12«] אָסוּר בְּאִמָּהּ, וּבְאֵם אִמָּהּ, וּבְאֵם אָבִיהָ, בְּבִתָּהּ, וּבְבַת בִּתָּהּ, וּבְבַת בְּנָהּ, וּבַאֲחוֹתָהּ בִּזְמַן שֶׁהִיא קַיֶּימֶת. הָאַחִים[$] מוּתָּרִין. וְהִיא אֲסוּרָה בְאָבִיו, וּבַאֲבִי אָבִיו, בִּבְנוֹ, וּבְבֶן בְּנוֹ, בְּאָחִיו, (ובאחי)[13*] וּבְבֶן אָחִיו. מוּתָּר אָדָם בִּקְרוֹבַת צָרַת חֲלוּצָתוֹ, וְאָסוּר בְּצָרַת קְרוֹבַת חֲלוּצָתוֹ. **ח׳** הַחוֹלֵץ לִיבִמְתּוֹ, וְנָשָׂא אָחִיו אֶת אֲחוֹתָהּ, וּמֵת, חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת. וְכֵן[$] הַמְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ, {ונש} וְנָשָׂא אָחִיו אֶת אֲחוֹתָהּ, וּמֵת, הֲרֵי[14«•] זוֹ פְּטוּרָה.[$] **ט׳** שׁוֹמֶרֶת יָבָם שֶׁקִּידֵּשׁ אָחִיו אֶת אֲחוֹתָהּ, מִשֵּׁם רְ׳ יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָה[15#] אָמְרוּ: אוֹמְ[רִין][16*] לוֹ, הַמְתֵּן עַד[17*] שֶׁיַּעֲשֶׂה[$] מַעֲשֶׂה. חָלְצוּ[18«] אַחִים[19*], אוֹ כָּנְסוּ[$], יִכְנוֹס אֶת אִשְׁתּוֹ. מֵתָה הַיְּבָמָה, יִכְנוֹס[20«]. מֵת הַיָּבָם, מוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ בְּגֵט, וְאֵת אֵשֶׁת אָחִיו בַּחֲלִיצָה. **י׳** הַיְּבָמָה לֹא תַחֲלוֹץ וְלֹא תִתְיַבֵּם, עַד שֶׁיְּהוּ לָהּ שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים. וְכֵן שְׁאָר כָּל הַנָּשִׁים לֹא יִנָּשְׂאוּ, וְלֹא יִתְאָרְסוּ עַד שֶׁיְּהוּ לָהֶן שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים. אֶחָד בְּתוּלוֹת וְאֶחָד בְּעוּלוֹת, וְאֶחָד אַלְמָנוֹת, {ו} וְאֶחָד גְּרוּשׁוֹת וְאֶחָד אֲרוּסוֹת וְאֶחָד נְשׂוּאוֹת. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: הַנְּשׂוּאוֹת יִתְאָרֵסוּ, וְהָאֲרוּסוֹת יִנָּשֵׂאוּ, חוּץ מִן הָאֲרוּסָה שֶׁבִּיהוּדָה, מִפְּנֵי {ש} שֶׁלִּבּוֹ גַס בָּהּ. רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵר: כָּל הַנָּשִׁים יִתְאָרֵסוּ, חוּץ מִן הָאַלְמָנָה, מִפְּנֵי הָאִיבּוּל. **י״א׳** אַרְבָּעָה {מֵ}אַחִים[21*] נְשׂוּאִים אַרְבַּע[22«] נָשִׁים, וּמֵתוּ, אִם רָצָה הַגָּדוֹל שֶׁבָּהֶן לְיַבֵּם אֶת כּוּלָּן, הָרְשׁוּת בְּיָדוֹ. מִי שֶׁהָיָה נָשׂוּי שְׁתֵּי[23«] נָשִׁים, וּמֵת, {ביא} בִּיאָתָהּ וַחֲלִיצָתָהּ[^24] שֶׁלְּאַחַת מֵהֶן פּוֹטֶרֶת {צ} צָרָתָהּ. הָיְתָה אַחַת כְּשֵׁירָה, וְאַחַת פְּסוּלָה, אִם הָיָה חוֹלֵץ, חוֹלֵץ לִפְסוּלָה. וְאִם הָיָה מְיַבֵּם, {מי} מְיַבֵּם לִכְשֵׁירָה. **י״ב׳** הַמַּחֲזִיר[^25] גְּרוּשָׁתוֹ, וְהַנּוֹשֵׂא אֶת חֲלוּצָתוֹ, וְהַנּוֹשֵׂא אֶת קְרוֹבַת חֲלוּצָתוֹ, יוֹצִיא, וְהַוָּולָד מַמְזֵר, דִּבְרֵי רְבִּי עֲקִיבָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין הַוָּולָד מַמְזֵר. מוֹדִים[26$] בְּנוֹשֵׂא אֶת קְרוֹבַת גְּרוּשָׁתוֹ[27«•], שֶׁהַוָּולָד מַמְזֵר. **י״ג׳** אֵי זֶה הוּא מַמְזֵר? כָּל שְׁאֵר בָּשָׂר שֶׁהוּא {ב} בְלֹא[28«] יָבֹא דִּבְרֵי רְ׳ עֲקִיבָה. שִׁמְעוֹן הַתִּימְנִי אוֹמֵר: כָּל שֶׁחַיָּיבִין עָלָיו כָּרֵת בִּידֵי שָׁמַיִם. וַהֲלָכָה כִדְבָרָיו. וְרִבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: כָּל שֶׁחַיָּיבִין עָלָיו {מ} מִיתַת בֵּית דִּין. **י״ד׳** אָמַר רְ׳[^29•] שִׁמְעוֹן בֶּן עַזַּיִי, מָצָאתִי מְגִילַּת יְחָסִים[30«] בִּירוּשָׁלַם וְכָתוּב בָּהּ, אִישׁ פְּלוֹנִי מַמְזֵר מֵאֵשֶׁת אִישׁ, לְקַיֵּים דִּבְרֵי רְ׳ יְהוֹשֻׁעַ. **ט״ו׳**[31«] אִשְׁתּוֹ שֶׁמֵּתָה, מוּתָּר בַּאֲחוֹתָהּ. גֵּירְשָׁהּ וּמֵתָה, מוּתָּר בַּאֲחוֹתָהּ. נִישֵּׂאת לְאַחֵר וּמֵתָה, מוּתָּר {באח} בַּאֲחוֹתָהּ. יְבִמְתּוֹ שֶׁמֵּתָה, מוּתָּר בַּאֲחוֹתָהּ. חָלַץ לָהּ וּמֵתָה, מוּתָּר בַּאֲחוֹתָהּ. נִישֵּׂאת[32$] לְאַחֵר וּמֵתָה, מוּתָּר בַּאֲחוֹתָהּ.

הל׳ ט״ו׳ פרק ה׳

רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֵין גֵּט אַחַר גֵּט, וְלֹא מַאֲמָר אַחַר מַאֲמָר, וְלֹא בְעִילָה אַחַר בְּעִילָה[33*], וְלֹא חֲלִיצָה אַחַר חֲלִיצָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: יֵשׁ גֵּט[34«•] אַחַר גֵּט, וְאַחַר[$] מַאֲמָר, אֲבָל לֹא {א} אַחַר בְּעִילָה וְלֹא אַחַר חֲלִיצָה כְּלוּם. **ב׳** כֵּי־צַד: עָשָׂה מַאֲמָר בִּיבִמְתּוֹ, נָתַן[35«] לָהּ גֵּט, צְרִיכָה מִמֶּנּוּ חֲלִיצָה. עָשָׂה[^36] מַאֲמָר וְחָלַץ, צְרִיכָה מִמֶּנּוּ[37«] גֵּט. עָשָׂה מַאֲמָר וּבָעַל, הֲרֵי זוֹ כְמִצְוָותָהּ. **ג׳** נָתַן גֵּט וְעָשָׂה מַאֲמָר, צְרִיכָה גֵט וַחֲלִיצָה. נָתַן גֵּט וּבָעַל,

[1] קס+קיי כלפנינו (אך קנ: ״בֶּן״). וכן בסמוך.
[2] קיי כלפנינו. ק: ״לַשֵּׁנִי״.
[3] ק כלפנינו. קיי: ״בְּאָשָׁם״.
[4] ק+קיי: ״יַעֲשֶׂה״.
[5] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי כלפנינו. ק: ״יַחֲלוֹקוּ״.
[6] קס כלפנינו. קיי+קנ: ״בְּחֶזְקָתָן״.
[7] ק+קיי: ״וּכְתוּבָּה״.
[8] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״או חולץ או ייבם״. וכן להלן.
[9] קיי כלפנינו. ק: ״בַקָּטוֹן״.
[10] ק+קיי: ״מִכָּל״.
[11] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: ״והוא״.
[12] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״שם״. וכן בסמוך.
[13] מסומן למחיקה ע״י הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
[14] ק כלפנינו. קיי: ״חולצת ולא מתייבמת והרי זו פטורה״. וזה כפל גרסה. וכנראה תוקן בעקבות דעת רבי ש״אחות גרושה מדאורייתא״.
[15] בפרמה מנוקד: ״בְּתֵירָה״.
[16] הושלם ע״י הנקדן.
[17] ייתכן שאות דל״ת כתב הסופר ע״ג המחק. ק כלפנינו.
[18] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״לה״.
[19] אות ״ם״ תיקן הסופר מאות ״ן״. וכן ק+קיי.
[20] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״את אשתו״.
[21] תיקנתי לפי ק+קיי.
[22] ק כלפנינו. קיי: ״לארבעה״.
[23] ק כלפנינו. קיי: ״לשתי״.
[24] ק+קיי: ״אוֹ חֲלִיצָתָהּ״.
[25] ק+קיי נוסף: ״אֶת״.
[26] קס+קיי כלפנינו (אך קנ: ״וּמוֹדִים״).
[27] קיי כלפנינו. ק: ״חֲלוּצָתוֹ״ (ומגיה מאוחר בקאופמן כתב: נ.א. ״גרושתו״).
[28] קיי כלפנינו (״בלו״). ק: ״בַּל״.
[29] קס+קיי(+קנ?) ליתא: ״רבי״.
[30] קס כלפנינו. קיי+קנ: ״יוֹחֲסִין״.
[31] ק: ״יה״.
[32] המילים ״נישאת לאחר ומתה מותר באחותה״ נשמטו בדפוסים מחמת הדומות.
[33] ק+קיי כלפנינו. ייתכן שאות למ״ד לא הייתה מספיק ברורה, והנקדן הוסיף למ״ד קטנה לשם הבהרה.
[34] ק כלפנינו. קיי ליתא: ״גט״.
[35] ק כלפנינו. קיי: ״ונתן״.
[36] ק+קיי נוסף: ״בָּהּ״. אך להלן – קיי כלפנינו.
[37] ק כלפנינו. קיי: ״הימנו״.

צְרִיכָה גֵט וַחֲלִיצָה. נָתַן גֵּט וְחָלַץ, אֵין אַחַר חֲלִיצָה כְלוּם. **ד׳** חָלַץ וְעָשָׂה מַאֲמָר, {נ} נָתַן גֵּט, וּבָעַל, אוֹ בָעַל וְעָשָׂה מַאֲמָר, נָתַן גֵּט וְחָלַץ, אֵין אַחַר חֲלִיצָה כְלוּם. אֶחָד יְבָמָה[1]« אַחַת,$ וְאֶחָד שְׁתֵּי יְבָמוֹת.$ **ה׳** כֵּי־צַד: עָשָׂה מַאֲמָר בָּזוֹ וּמַאֲמָר בָּזוֹ, «[2] שְׁנֵי גִיטִּים וַחֲלִיצָה. מַאֲמָר בָּזוֹ וּבָעַל לָזוֹ, שְׁנֵי גִיטִּים וַחֲלִיצָה. מַאֲמָר בָּזוֹ וְגֵט לָזוֹ, צְרִיכָה$ גֵט {וח} וַחֲלִיצָה. מַאֲמָר בָּזוֹ וְחָלַץ לָזוֹ, הָרִאשׁוֹנָה[3]^ צְרִיכָה גֵט. **ו׳** גֵּט לָזוֹ וְגֵט לָזוֹ, צְרִיכ<וֹ>ת[4]* מִמֶּנּוּ חֲלִיצָה. גֵּט לָזוֹ וּבָעַל לָזוֹ, צְרִיכָה[5]« גֵט וַחֲלִיצָה. גֵּט לָזוֹ וּמַאֲמָר בָּזוֹ, צְרִיכָה[6]« גֵט וַחֲלִיצָה. גֵּט לָזוֹ וְחָלַץ לָזוֹ, אֵין אַחַר חֲלִיצָה כְלוּם. **ז׳** חָלַץ וְחָלַץ, «[7] חָלַץ וְעָשָׂה מַאֲמָר, נָתַן גֵּט וּבָעַל, אוֹ בָעַל וּבָעַל, אוֹ בָעַל וְעָשָׂה מַאֲמָר, נָתַן גֵּט וְחָלַץ, אֵין אַחַר חֲלִיצָה כְלוּם, בֵּין יָבָם אֶחָד לִשְׁתֵּי יְבָמוֹת, בֵּין שְׁנֵי יְבָמִים לִיבָמָה אַחַת. **ח׳** חָלַץ וְעָשָׂה מַאֲמָר, (נתן)[8]* נָתַן גֵּט וּבָעַל, אוֹ בָעַל וְעָשָׂה מַאֲמָר, וְנָתַן גֵּט וְחָלַץ, אֵין אַחַר חֲלִיצָה כְלוּם, בֵּין בַּתְּחִילָּה, בֵּין בְּאֶמְצַע, בֵּין בַּסּוֹף. הַבְּעִילָה, בִּזְמַן שֶׁהִיא כַתְּחִילָּה, אֵין אַחֲרֶיהָ כְלוּם. רְ׳ נְחֶמְיָה אוֹמֵר: אֶחָד בְּעִילָה וְאֶחָד חֲלִיצָה, בֵּין כַּתְּחִילָּה[9]^, בֵּין בָּאֶמְצַע, בֵּין בַּסּוֹף, אֵין אַחֲרֵיהֶן כְלוּם.

הל׳ ח׳ פרק ו׳

הַבָּא עַל יְבִמְתּוֹ, בֵּין שׁוֹגֵג$, בֵּין מֵזִיד, בֵּין בְּאוֹנֶס[10]#, בֵּין בְּרָצוֹן, אֲפִילּוּ הוּא שׁוֹגֵג וְהִיא מְזִידָה, הוּא מֵזִיד וְהִיא שׁוֹגֶגֶת, הוּא אָנוּס וְהִיא לֹא אֲנוּסָה, הִיא אֲנוּסָה וְהוּא לֹא אָנוּס, אֶחָד מְעָרֶה[11]^ וְאֶחָד גּוֹמֵר^, קָנָה, וְלֹא חָלַק בֵּין בִּיאָה לְבִיאָה. **ב׳** וְכֵן הַבָּא עַל אַחַת {מ} מִכָּל עֲרָיוֹת[12]^ הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה, וּפְסוּלוֹת[13]^: $אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל, גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן {ה} הֶדְיוֹט, מַמְזֶרֶת וּנְתִינָה לְיִשְׂרָאֵל, בַּת יִשְׂרָאֵל לַמַּמְזֵר וְלַנָּתִין, פָּסַל$. וְלֹא חָלַק [בֵּין][14]* בִּיאָה לְבִיאָה. **ג׳** אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל, גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט, מִן הָאֵירוּסִין לֹא יֹאכְלוּ {בת} בִּתְרוּמָה[15]«. רְ׳ <אֶ>לְעָזָר וּרְ׳ שִׁמְעוֹן מַכְשִׁירִין. {נ} נִתְאַלְמָנוּ אוֹ נִתְגָּרְשׁוּ, מִן הַנִּישּׂוּאִים {פס} פְּסוּלוֹת, מִן הָאֵירוּסִין כְּשֵׁירוֹת. **ד׳** כֹּהֵן גָּדוֹל לֹא יִשָּׂא אֶת[16]« הָאַלְמָנָה, בֵּין אַלְמָנָה מִן הָאֵירוּסִין, בֵּין אַלְמָנָה מִן הַנִּישּׂוּאִין. לֹא$ יִשָּׂא אֶת הַבּוֹגֶרֶת. רְ׳ <אֶ>לְעָזָר וּרִבִּי שִׁמְעוֹן {מכשי} מַכְשִׁירִין בַּבּוֹגֶרֶת. **ה׳** לֹא יִשָּׂא אֶת מוּכַּת עֵץ. אֵירַס אֶת הָאַלְמָנָה, וְנִתְמַנָּה {לה} לִהְיוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל, יִכְנוֹס. מַעֲשֶׂה בִיהוֹשֻׁעַ בֶּן גַּמְלָא שֶׁקִּידֵּשׁ אֶת מַרְתָה בַת בּוֹיְתָס[17]«•, וּמִינָּהוּ הַמֶּלֶךְ לִהְיוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל, וּכְנָסָהּ. {שו} שׁוֹמֶרֶת יָבָם לְכֹהֵן$ הֶדְיוֹט, וְנִתְמַנָּה לִהְיוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל, אַף עַל פִּי שֶׁעָשָׂה בָהּ מַאֲמָר, {ל} לֹא יִכְנוֹס. כֹּהֵן[18]* גָּדוֹל שֶׁמֵּת אָחִיו, חוֹלֵץ וְלֹא מְיַבֵּם. **ו׳**[19]* כֹּהֵן הֶדְיוֹט לֹא יִשָּׂא אֶת$ אַיְילוֹנִית[20]«, אֶלָּא אִם כֵּן יֶשׁ לוֹ אִשָּׁה וּבָנִים. רְ׳ יְהוּדָ|ה| אוֹמֵר: אַף מִי שֶׁיֶּשׁ לוֹ אִשָּׁה וּבָנִים, לֹא יִשָּׂא {א} אֶת אַיְילוֹנִית$, שֶׁהִיא זוֹנָה הָאֲמוּרָה בַתּוֹרָה. וַחֲכָמִ|ים| אוֹמְ|רִים|: אֵין זוֹנָה אֶלָּא גִּיּוֹרֶת וּמְשׁוּחְרֶרֶת וְשֶׁנִּיבְעָלָה בְּעִילַת[21]«• זְנוּת. **ז׳** לֹא יִבָּטֵל אָדָם מִפְּרְיָה וְרִבְיָה, אֶלָּא אִם כֵּן יֶשׁ לוֹ בָנִים. בֵּית שַׁמַּי אוֹמְ|רִים|: שְׁנֵי זְכָרִים. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְ|רִים|: זָכָר וּנְקֵבָה, שֶׁנֶּאֱמַ|ר|[22]°: "זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאָם". נָשָׂא אִשָּׁה, וְשָׁהָת[23]^• עִמָּהּ[24]«• עֶשֶׂר שָׁנִים, וְלֹא יָלָדָה, אֵינוּ רַשַּׁאי לִיבָּטֵל[25]#. גֵּירְשָׁהּ, מוּתֶּרֶת לְהִינָּשֵׂא לְאַחֵר. רַשַּׁאי$ הַשֵּׁינִי לִשְׁהוֹת עִימָּהּ עֶשֶׂר שָׁנִים. אִם[26]^ הִפִּילָה, מוֹנֶה[27]# מִשָּׁעָה {שה} שֶׁהִפִּילָה. הָאִישׁ מְצוּוֶּה עַל פִּרְיָיה וְרִבְיָיה, אֲבָל לֹא «[28] הָאִשָּׁה. רְ׳ יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹ|מֵר|: עַל שְׁנֵיהֶם הוּא אוֹ|מֵר|[29]°: "וַיְבָרֶךְ אוֹתָם אֱלֹהִים, וַיֹּאמֶר[30]« לָהֶם אֱלֹהִים: פְּרוּ וּרְבוּ[31]^ וּמִלְאוּ אֶת הָאָרֶץ".

הל׳ ז׳ פרק ז׳

אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל, גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט, הִכְנִיסָה לוֹ עַבְדֵי מְלוֹג וְעַבְדֵי {צ} צֹאן בַּרְזֶל, עַבְדֵי מְלוֹג לֹא יֹאכְלוּ בִתְּרוּמָה, וְעַבְדֵי צֹאן בַּרְזֶל יֹאכְלוּ. וְאֵלּוּ הֵן עַבְדֵי {מ} מְלוֹג: אִם מֵתוּ, מֵתוּ לָהּ, וְאִם הוֹתִירוּ, הוֹתִירוּ לָהּ. אַף עַל פִּי שֶׁהוּא חַיָּיב בִּמְזוֹנוֹתָן, לֹא יֹאכְלוּ בִתְרוּמָה. **ב׳** וְאֵלּוּ הֵן עַבְדֵי {צ} צֹאן בַּרְזֶל: אִם מֵתוּ, מֵתוּ לוֹ, וְאִם הוֹתִירוּ, {ה} הוֹתִירוּ לוֹ. הוֹאִיל וְהוּא חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתָן, הֲרֵי אֵלּוּ יֹאכֵלוּ.$ **ג׳** בַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּיסֵּת[32]^ לַכֹּהֵן וְהִכְנִיסָה לוֹ $ בֵּין עַבְדֵי מְלוֹג, וּבֵין עַבְדֵי צֹאן בַּרְזֶל, הֲרֵי אֵלּוּ יֹאכֵלוּ,$ וּבַת כֹּהֵן שֶׁנִּישֵּׂאת לְיִשְׂרָאֵל, וְהִכְנִיסָה לוֹ, בֵּין עַבְדֵי מְלוֹג, וּבֵין עַבְדֵי צֹאן בַּרְזֶל, הֲרֵי אֵלּוּ לֹא יֹאכֵלוּ.$ **ד׳** בַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּישֵּׂאת

---

[1] ק כלפנינו. קי: "ליבמה". וכן להלן: "לשתי".
[2] ק כלפנינו. קי נוסף: "צריכה". ומגיה מאוחר בקאופמן גרס "צריכות". וכן בסמוך.
[3] ק+קי: "רִאשׁוֹנָה".
[4] תיקנתי לפי ק+קי. וכן נקדן פרמה ניקד את "כי" בחולם. אך שמא הגיע מהנוסח "צריכה".
[5] ק כלפנינו. קי: "צריכות ממנו".
[6] ק כלפנינו. קי: "צריכות".
[7] ק כלפנינו. קי נוסף: "או".
[8] סומן למחיקה ע"י הסופר.
[9] ק+קי: "בתחילה".
[10] בפרמה מנוקד: "בַּאוֹנֵס".
[11] ק+קי: "הַמְעָרֶה". וכן בסמוך: "הַגּוֹמֵר".
[12] ק+קי: "הָעֲרָיוֹת".
[13] ק+קי: "אוֹ פְּסוּלוֹת".
[14] נוסף בין השורות ע"י הסופר או הנקדן. וכן ק+קי.
[15] ק כלפנינו. קי נוסף: "דברי ר' מאיר".
[16] קי: "את אלמנה". ק: "לֹא יִשָּׂא אַלְמָנָה".
[17] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק: "בַּיְיתֹס" (הנקדן לא כסופר). קי: "ביתוס".
[18] ק+קי כלפנינו. "כהן...מיבם" – משפט זה כתב הסופר ע"ג המחק, וניכרים מעט שרידים.
[19] נוסף מחוץ לשורה, כנראה ע"י הסופר. וכן ק+קי.
[20] ק כלפנינו. קי: "האיילונית". וכן להלן.
[21] ק כלפנינו. קי: "בעילות".
[22] בראשית ה.
[23] ק+קי: "וְשָׁהָא/ושהה".
[24] קי+קנ כלפנינו. קס: "עמו".
[25] בפרמה מנוקד: "לִיבְטַל".
[26] ק+קי: "וְאִם".
[27] כך מנוקד בפרמה. בקאופמן מנוקד: "מוֹנָה".
[28] קי+קנ כלפנינו. קס נוסף: "את".
[29] בראשית א.
[30] קי ליתא: "ויאמר להם אלוהים". ק: "ויאמר להם פרו ורבו".
[31] ק+קי: "וגו' (וליתא: "ומלאו את הארץ").
[32] ק+קי: "שֶׁנִּישֵּׂאת".

לַכֹּהֵן, וּמֵת[1]^, וְהִינִּיחָהּ מְעוּבֶּרֶת, לֹא יֹאכֵלוּ עֲבָדֶיהָ בִּתְרוּמָה, מִפְּנֵי חֶלְקוֹ שֶׁלָּעוּבֵּר&, הָעוּבֵּר[2]$&• פּוֹסֵל וְאֵינוּ מַאֲכִיל, דִּבְרֵיו ר׳ יוֹסֵה. אָמְרוּ לוֹ: מֵאַחַר שֶׁהֵעִידוֹתָה$ בָּנוּ$ עַל בַּת יִשְׂרָאֵל לַכֹּהֵן (וְעַל)[3]* [אַף]^*, בַּת כֹּהֵן לַכֹּהֵן, מֵת$, וְהִנִּיחָהּ מְעוּבֶּרֶת, לֹא {יא} יֹאכְלוּ עֲבָדֶיהָ בִּתְרוּמָה, מִפְּנֵי חֶלְקוֹ שֶׁלָּעוּבֵּר.

ה׳ הָעוּבֵּר, וְהַיָּבָם, וְהָאֵירוּסִים, וְהַחֵרֵשׁ, בֶּן[4]« תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד, פּוֹסְלִים וְלֹא מַאֲכִילִים. סָפֵק שֶׁהוּא בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד סָפֵק שֶׁאֵינוּ בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד סָפֵק שֶׁהֵבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת סָפֵק שֶׁלֹּא {ה} הֵבִיא, [•*5^•]. נָפַל הַבַּיִת עָלָיו וְעַל בַּת[6]« אָחִיו וְאֵין יָדוּעַ אֵי זֶה מֵהֶן מֵת רִאשׁוֹן, צָרָתָהּ חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת.

ו׳ הָאוֹנֵס, וְהַמְפַתֶּה, וְהַשּׁוֹטֶה, לֹא פּוֹסְלִין וְלֹא מַאֲכִילִין. וְאִם אֵינָן רְאוּיִן לָבוֹא בְּיִשְׂרָאֵל, הֲרֵי אֵלּוּ פּוֹסְלִין. כֵּי־צַד: [7]^ יִשְׂרָאֵל שֶׁבָּא עַל בַּת כֹּהֵן, תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. עֵיבֵּירָהּ[8]^, לֹא תֹאכַל.[9]« נִתְחַתֵּךְ הָעוּבֵּר בְּמֵיעֶיהָ, תֹּאכַל. הָיָה$ כֹּהֵן שֶׁבָּא עַל בַּת יִשְׂרָאֵל, לֹא תֹאכַל בִּתְרוּמָה. עִיבְּרָהּ[10]#, לֹא תֹאכַל. יָלָדָה, תֹּאכַל. נִמְצָא כּוֹחוֹ שֶׁלַּבֵּן גָּדוֹל מִשֶּׁלָּאָב.

ז׳ הָעֶבֶד פּוֹסֵל מִשֵּׁם בִּיאָה, וְאֵינוּ פּוֹסֵל מִשֵּׁם זֶרַע. כֵּי־צַד: בַּת יִשְׂרָאֵל לַכֹּהֵן, וּבַת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל, וְיָלְדָה מִמֶּנּוּ (בת) [בֵּן][11]*, וְהָלַךְ הַבֵּן וְנִכְבַּשׁ עַל[12]« הַשִּׁפְחָה, וְיָלְדָה מִמֶּנּוּ בֵן, {ה} הֲרֵי זֶה עֶבֶד. הָיְתָה אֵם אָבִיו בַּת יִשְׂרָאֵל לַכֹּהֵן לֹא תֹאכַל בִּתְרוּמָה. וּבַת[13]« כֹּהֵן[14]« לְיִשְׂרָאֵל, תֹּאכַל בִּתְרוּמָה.

ח׳ מַמְזֵר פּוֹסֵל וּמַאֲכִיל. כֵּי־צַד: בַּת יִשְׂרָאֵל לַכֹּהֵן, וּבַת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל, וְיָלְדָה מִמֶּנּוּ בַת, וְהָלְכָה הַבַּת וְנִישֵּׂאת לְעֶבֶד, אוֹ[15]^ לַנָּכְרִי, וְיָלְדָה מִמֶּנּוּ בֵן, הֲרֵי זֶה מַמְזֵר. {ה} הָיְתָה אֵם אִמּוֹ בַת יִשְׂרָאֵל לַכֹּהֵן, תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. וּבַת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל, לֹא תֹאכַל בִּתְרוּמָה.

ט׳ כֹּהֵן גָּדוֹל פְּעָמִים שֶׁהוּא פּוֹסֵל. כֵּי־צַד: בַּת כֹּהֵן שֶׁנִּישֵּׂאת לְיִשְׂרָאֵל, וְיָלְדָה {מ} מִמֶּנּוּ בַת, וְהָלְכָה הַבַּת וְנִישֵּׂאת לַכֹּהֵן, וְיָלְדָה מִמֶּנּוּ בֵן, הֲרֵי זֶה רָאוּי לִהְיוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל עוֹמֵד וּמְשַׁמֵּשׁ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, מַאֲכִיל אֶת אִמּוֹ וּפוֹסֵל אֶת אֵם[16]« אִמּוֹ. זֹאת$ אוֹמֶרֶת: לֹא כִבְנִי כֹּהֵן גָּדוֹל, שֶׁהוּא פּוֹסְלֵינִי[17]^ מִן הַתְּרוּמָה.

הל׳ ט׳ פרק ח׳

הֶעָרֵל וְכָל הַטְּמֵאִים, לֹא יֹאכְלוּ בִּתְרוּמָה. נְשֵׁיהֶם וְעַבְדֵיהֶם, יֹאכֵלוּ. פְּצוּעַ דַּכָּא[18]$ וּכְרוּת שָׁפְכָה, הֵם וְעַבְדֵיהֶם אוֹכְלִים$, וּנְשֵׁיהֶם לֹא יֹאכֵלוּ. וְאִם לֹא יְדָעָהּ מִשֶּׁנַּעֲשָׂה פְּצוּעַ {דכ} דַּכָּא וּכְרוּת שָׁפְכָה, הֲרֵי אֵלּוּ יֹאכֵלוּ.

ב׳ אֵי זֶה הוּא פְּצוּעַ דַּכָּא: כֹּל שֶׁנִּפְצְעוּ בֵּיצָיו שֶׁלּוֹ, אֲפִילּוּ אַחַת מֵהֶן. וּכְרוּת שָׁפְכָה: כֹּל שֶׁנִּכְרַת הַגִּיד. (וְ)נִשְׁתַּיָּיר[19]* בָּעֲטָרָה$ אֲפִילּוּ כַחוּט,$ כָּשֵׁר. פְּצוּעַ דַּכָּא וּכְרוּת שָׁפְכָה, מוּתָּרִין {בגיו} בַּגִּיּוֹרֶת וּמְשׁוּחְרֶרֶת[20]*^, וְאֵינָן אֲסוּרִין אֶלָּא מִלָּבוֹא בַקָּהָל, שֶׁנֶּאֱמַרו[21]°: "לֹא יָבֹא פְצוּעַ דַּכָּא וּכְרוּת שָׁפְכָה בִּקְהַל ייי".

ג׳ עַמּוֹנִי וּמוֹאָבִי, אֲסוּרִין, וְאֶסּוּרָן[22]« אִיסּוּר עוֹלָם, אֲבָל נְקֵיבוֹתֵיהֶן מוּתָּרוֹת מִיָּד. מִצְרִי וַאֲדוֹמִי אֵינָן אֲסוּרִין {א} אֶלָּא עַד שְׁלֹשָׁה דוֹרוֹת, אֶחָד זְכָרִים וְאֶחָד נְקֵיבוֹת [•*23^•]. אָמַר ר׳ שִׁמְעוֹן: קוֹל[24]^ וָחוֹמֶר הַדְּבָרִים: וּמָה אִם בְּמָקוֹם שֶׁאָסַר אֶת הַזְּכָרִים אִיסּוּר עוֹלָם, הִתִּיר אֶת הַנְּקֵיבוֹת מִיָּד, מָקוֹם שֶׁלֹּא אָסַר אֶת הַזְּכָרִים אֶלָּא עַד שְׁלֹשָׁה דוֹרוֹת, אֵינוּ דִין שֶׁנַּתִּיר אֶת הַנְּקֵיבוֹת מִיָּד. אָמְרוּ לוֹ: אִם הֲלָכָה נְקַבֵּל, אִם[25]« לַדִּין, יֵשׁ תְּשׁוּבָה. אָמַרו לָהֶם: לֹא כִי, אֶלָּא הֲלָכָה אֲנִי אוֹמֵר. מַמְזֵרִים וּנְתִינִים, אֲסוּרִים, וְאֶסּוּרָן[26]^ אִיסּוּר עוֹלָם, אֶחָד זְכָרִים, וְאֶחָד נְקֵיבוֹת.

ד׳ אָמַרו ר׳ יְהוֹשֻׁעַ: שָׁמַעְתִּי שֶׁהַסָּרִיס חוֹלֵץ, וְחוֹלְצִים לְאִשְׁתּוֹ, וְהַסָּרִיס לֹא חוֹלֵץ וְלֹא חוֹלְצִים לְאִשְׁתּוֹ, וְאֵין לִי לְפָרֵשׁ. אָמַרו ר׳ עֲקִיבָה: אֲנִי אֲפָרֵשׁ. סְרִיס {א} אָדָם חוֹלֵץ וְחוֹלְצִים לְאִשְׁתּוֹ, שֶׁהָיְתָה לוֹ שָׁעַת הַכּוֹשֶׁר[27]«. וּסְרִיס חַמָּה לֹא חוֹלֵץ וְלֹא חוֹלְצִים לְאִשְׁתּוֹ, שֶׁלֹּא הָיְתָה לוֹ שָׁעַת הַכּוֹשֶׁר«. ר׳ אֱלִיעֶזֶרו אוֹמֵרו: לֹא כִי, אֶלָּא סְרִיס חַמָּה חוֹלֵץ, וְחוֹלְצִים {ל} לְאִשְׁתּוֹ, שֶׁיֵּשׁ לוֹ רְפוּאָה. וּסְרִיס אָדָם לֹא חוֹלֵץ וְלֹא חוֹלְצִין לְאִשְׁתּוֹ, שֶׁאֵין לוֹ רְפוּאָה. הֵעִיד ר׳ יְהוֹשֻׁעַ בֶּן בְּתֵירָה$& עַל בֶּן מְגוּסֶת& שֶׁהָיָה בִירוּשָׁלַם סְרִיס אָדָם, וְיִבְּמוּ אֶת אִשְׁתּוֹ, {ל} לְקַיֵּים דִּבְרֵי ר׳ עֲקִיבָה.

ה׳ הַסָּרִיס לֹא חוֹלֵץ וְלֹא מְיַבֵּם. וְכֵן אַיְילוֹנִית לֹא חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת. הַסָּרִיס שֶׁחָלַץ לִיבִמְתּוֹ, לֹא פְסָלָהּ. בְּעָלָהּ, פְּסָלָהּ, מִפְּנֵי [שֶׁהִיא][28]* בְעִילַת זְנוּת.

ו׳ וְכֵן אַיְילוֹנִית שֶׁחָלְצוּ לָהּ אַחִים, לֹא פְסָלוּהָ. בְּעָלוּהָ, פְּסָלוּהָ, מִפְּנֵי שֶׁהִיא$ בְעִילַת זְנוּת.

ז׳ סְרִיס חַמָּה כֹּהֵן שֶׁנָּשָׂא בַת[29]« יִשְׂרָאֵל, מַאֲכִילָהּ בִּתְרוּמָה. ר׳ יוֹסֵה וּרְבִּיו שִׁמְעוֹן אוֹמְרִין:

---

[1] ק+קיי: "מֵת".
[2] ק+קיי כלפנינו. בדפוסים "שהעובר" ולכאורה כך מובן מההמשך שזה המשך דברי ר׳ יוסה.
[3] כך גם ק+קיי (קס: "עלי"). אך נמחק כנראה ע"י אחד מסופרי פרמה, אשר כתב בשוליים בצמוד לתחילת השורה הבאה: "אף".
[4] קס כלפנינו. קיי+קנ: "וּבֶן".
[5] אחד מסופרי פרמה הוסיף בשוליים: **"לֹא פּוֹסֵל וְלֹא מַאֲכִיל"**. אך ק+קיי ליתא. וכל העניין צע"ג.
[6] קיי+קנ כלפנינו. קס (בטעות): "בן".
[7] ק+קיי נוסף: "הָיָה".
[8] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: "עִיבְּרָה".
[9] קס כלפנינו. קיי+קנ נוסף: "בִּתְרוּמָה".
[10] בפרמה מנוקד: "עֵיבֵּרָה".
[11] וכן ק+קיי. תוקן ע"י הסופר באמצעות מחיקת אות תי"ו ותליית אות נו"ן סופית לפניה.
[12] ק כלפנינו. קיי: "עם".
[13] קס כלפנינו. קיי: יש השמטה.
[14] קס (בטעות): "ובת ישראל תאכל". קיי: יש השמטה.
[15] ק+קיי: "וְנִישֵּׂאת".
[16] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "אם".
[17] ק+קיי: "פּוֹסְלַנִי" (הניקוד לפי קנ).
[18] וכן ק+קיי "דכא" באל"ף. וכן בכולם להלן.
[19] ק+קיי "ונשתייר". אות וא"ו נמחקה, כנראה ע"י הנקדן.
[20] ק+קיי: "וּבַמְשׁוּחְרֶרֶת".
[21] דברים כג.
[22] כך כתוב ונוקד בפרמה. קיי+קנ: "וְאִיסּוּרָן". קס: "ואיסורין".
[23] וכן ק+קיי. אך אחד מסופרי פרמה הוסיף בשוליים: **"ר׳ שִׁמְעוֹן מַתִּיר אֶת הַנְּקֵיבוֹת מִיָּד"**.
[24] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: "קַל".
[25] קיי כלפנינו. ק: "וְאִם".
[26] כך כתוב ונוקד בפרמה. ק+קיי: "וְאִיסּוּרָן".
[27] קיי כלפנינו. ק: "כּוֹשֶׁר". וכן בסמוך.
[28] נוסף בין השורות, כנראה ע"י אחד הסופרים. וכן ק+קיי.
[29] קיי כלפנינו. ק: "לְבַת".

אַנְדְּרָגִינָס[1]«• [2]*«• שֶׁנָּשָׂא בַת[3]^ יִשְׂרָאֵל, מַאֲכִילָהּ בִּתְרוּמָה. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵרו: טוּמְטוּם[4]«& שֶׁנִּקְרַע וְנִמְצָא זָכָר, {ל} לֹא יַחֲלוֹץ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּסָרִיס. אַנְדְּרָגִינָס«• נוֹשֵׂא, אֲבָל לֹא נִישָּׂא&. רְ' <אֶ>לְעָזָר[5]«• אוֹמֵר: *[6] חַיָּיבִין עָלָיו סְקִילָה, כַּזָּכָר.

הל' ז' פרק ט'

יֵשׁ מוּתָּרוֹת לְבַעֲלֵיהֶן וַאֲסוּרוֹת לִיבְמֵיהֶן[7]#«•, {מ} מוּתָּרוֹת לִיבְמֵיהֶן וַאֲסוּרוֹת לְבַעֲלֵיהֶן, מוּתָּרוֹת לָאֵלּוּ וְלָאֵלּוּ, אֲסוּרוֹת[8]^ לָאֵלּוּ וְלָאֵלּוּ. **ב'** אֵלּוּ מוּתָּרוֹת לְבַעֲלֵיהֶן וַאֲסוּרוֹת לִיבָמֵיהֶן#: {כ} כֹּהֵן הֶדְיוֹט שֶׁקִּידֵּשׁ$ אֶת הָאַלְמָנָה וְיֶשׁ לוֹ אָח כֹּהֵן גָּדוֹל, כָּשֵׁר$ שֶׁנָּשָׂא כְשֵׁירָה וְיֶשׁ לוֹ אָח חָלָל$, יִשְׂרָאֵל שֶׁנָּשָׂא יִשְׂרְאֵלִית[9]« וְיֶשׁ לוֹ אָח מַמְזֵר, מַמְזֵר שֶׁנָּשָׂא מַמְזֶרֶת וְיֶשׁ לוֹ אָח יִשְׂרָאֵל[10]«; מוּתָּרוֹת לְבַעֲלֵיהֶן וַאֲסוּרוֹת לִיבְמֵיהֶן. **ג'** אֵלּוּ מוּתָּרוֹת לִיבְמֵיהֶן וַאֲסוּרוֹת לְבַעֲלֵיהֶן: כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁקִּידֵּשׁ אֶת הָאַלְמָנָה וְיֶשׁ לוֹ אָח כֹּהֵן הֶדְיוֹט, כָּשֵׁר שֶׁנָּשָׂא חֲלָלָה וְיֶשׁ לוֹ אָח חָלָל, יִשְׂרָאֵל שֶׁנָּשָׂא מַמְזֶרֶת וְיֶשׁ לוֹ אָח מַמְזֵר, מַמְזֵר שֶׁנָּשָׂא יִשְׂרְאֵלִית וְיֶשׁ לוֹ אָח יִשְׂרָאֵל; מוּתָּרוֹת לִיבְמֵיהֶן {ואס} וַאֲסוּרוֹת לְבַעֲלֵיהֶן. **ד'** אֲסוּרוֹת לָאֵלּוּ וְלָאֵלּוּ: כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁנָּשָׂא אֶת הָאַלְמָנָה וְיֶשׁ לוֹ אָח כֹּהֵן גָּדוֹל אוֹ כֹהֵן הֶדְיוֹט, כָּשֵׁר שֶׁנָּשָׂא חֲלָלָה וְיֶשׁ לוֹ אָח כָּשֵׁר, יִשְׂרָאֵל שֶׁנָּשָׂא מַמְזֶרֶת וְיֶשׁ לוֹ אָח יִשְׂרָאֵל, מַמְזֵר שֶׁנָּשָׂא יִשְׂרְאֵלִית וְיֶשׁ לוֹ אָח מַמְזֵר; אֲסוּרוֹת לָאֵלּוּ וְלָאֵלּוּ. {ו} וּשְׁאָר כָּל הַנָּשִׁים, מוּתָּרוֹת לְבַעֲלֵיהֶן וְלִיבָמֵיהֶן#. **ה'** שְׁנִיּוֹת$ מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים: שְׁנִיָּיה {לב} לַבַּעַל וְלֹא שְׁנִיָּיה לַיָּבָם, אֲסוּרָה לַבַּעַל וּמוּתֶּרֶת לַיָּבָם. שְׁנִיָּיה (לבעל) [לַיָּבָם][11]* וְלֹא שְׁנִיָּיה לַבַּעַל, אֲסוּרָה לַיָּבָם וּמוּתֶּרֶת לַבַּעַל. שְׁנִיָּיה לָזֶה וְלָזֶה, {אס} אֲסוּרָה לָזֶה וְלָזֶה. אֵין לָהּ כְּתוּבָּה, וְלֹא פֵּירוֹת, וְלֹא מְזוֹנוֹת, וְלֹא בְלָאוֹת[12]^, וְהַוָּולָד כָּשֵׁר, כּוֹפִין[13]« אֹתוֹ[14] לְהוֹצִיא. אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל, גְּרוּשָׁה {וח} וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט, מַמְזֶרֶת וּנְתִינָה לְיִשְׂרָאֵל, בַּת יִשְׂרָאֵל לַמַּמְזֵר וְלַנָּתִין, יֵשׁ לָהֶן כְּתוּבָּה. **ו'** בַּת יִשְׂרָאֵל מְאוֹרֶשֶׂת לַכֹּהֵן, מְעוּבֶּרֶת מִכֹּהֵן, שׁוֹמֶרֶת יָבָם לַכֹּהֵן, וְכֵן בַּת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל, לֹא תֹאכַל בִּתְרוּמָה. בַּת יִשְׂרָאֵל מְאוֹרֶסֶת לַלֵּוִי, מְעוּבֶּרֶת מִלֵּוִי, שׁוֹמֶרֶת יָבָם לַלֵּוִי, וְכֵן בַּת לֵוִי לְיִשְׂרָאֵל, לֹא תֹאכַל בַּמַּעֲשֵׂר. בַּת לֵוִי מְאוֹרֶסֶת לַכֹּהֵן, מְעוּבֶּרֶת מִכֹּהֵן, שׁוֹמֶרֶת יָבָם לַכֹּהֵן, וְכֵן בַּת כֹּהֵן לַלֵּוִי, לֹא יֹאכְלוּ לֹא בִתְרוּמָה וְלֹא בַמַּעֲשֵׂר. **ז'** בַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּישֵּׂאת לַכֹּהֵן, תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. מֵת, וְלָהּ הֵימֵנּוּ[15]«• בֵן, תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. נִישֵּׂאת לַלֵּוִי, תֹּאכַל {במ} בַּמַּעֲשֵׂר. מֵת, וְלָהּ מִמֶּנּוּ בֵן, תֹּאכַל בַּמַּעֲשֵׂר. נִיסֵּת לְיִשְׂרָאֵל, לֹא[16]* תֹאכַל לֹא בִתְרוּמָה, וְלֹא בַמַּעֲשֵׂר. •[17]*^ מֵת, וְלָהּ הֵימֶנּוּ בֵן, לֹא תֹאכַל לֹא בִתְרוּמָה וְלֹא בַמַּעֲשֵׂר.• **ח'** מֵת בְּנָהּ מִיִּשְׂרָאֵל, תֹּאכַל {במ} בַּמַּעֲשֵׂר. [18]« מִלֵּוִי, תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. מֵת בְּנָהּ מִכֹּהֵן, לֹא תֹאכַל לֹא בִתְרוּמָה וְלֹא בַמַּעֲשֵׂר. **ט'** בַּת כֹּהֵן שֶׁנִּישֵּׂאת לְיִשְׂרָאֵל, לֹא תֹאכַל בִּתְרוּמָה. מֵת וְלָהּ מִמֶּנּוּ בֵן, לֹא תֹאכַל בִּתְרוּמָה[19]«. נִישֵּׂאת לַלֵּוִי, תֹּאכַל בַּמַּעֲשֵׂר. מֵת, וְלָהּ מִמֶּנּוּ בֵן, תֹּאכַל בַּמַּעֲשֵׂר. נִישֵּׂאת לַכֹּהֵן, תֹּאכַל בִּתְרוּמָה[20]«. מֵת, וְלָהּ הֵימֶנּוּ[21]^ בֵן, תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. מֵת בְּנָהּ מִכֹּהֵן, לֹא תֹאכַל בִּתְרוּמָה. [22]« מִלֵּוִי, לֹא תֹאכַל בַּמַּעֲשֵׂר. מֵת בְּנָהּ מִיִּשְׂרָאֵל, חוֹזֶרֶת לְבֵית[23]« אָבִיהָ. עַל זוֹ נֶאֱמַר[24]°: "וְשָׁבָה אֶל בֵּית אָבִיהָ כִּנְעוּרֶיהָ, מִלֶּחֶם אָבִיהָ תֹּא[כֵל][25]*«".

הל' ט' פרק י'

הָאִשָּׁה שֶׁהָלַךְ בַּעְלָהּ לִמְדִינַת הַיָּם, בָּאוּ$ וְאָמְרוּ לָהּ, מֵת בַּעְלֵיךְ&$, וְנִישֵּׂאת, וְאַחַר כָּךְ בָּא בַעְלָהּ, {ת} תֵּצֵא מִזֶּה וּמִזֶּה, צְרִיכָה[26]« גֵט מִזֶּה וּמִזֶּה. אֵין[27]« לָהּ כְּתוּבָּה וְלֹא פֵירוֹת וְלֹא בְלָייוֹת[28]^ וְלֹא מְזוֹנוֹת, $עַל זֶה וְעַל$ זֶה. אִם[29]« נָטְלָה מִזֶּה וּמִזֶּה, תַּחֲזִיר. {וה} וְהַוָּולָד מַמְזֵר[30]* מִזֶּה וּמִזֶּה. לֹא$ זֶה וָזֶה מִיטַּמְּמִים לָהּ, וְלֹא זֶה וָזֶה זַכָּיִים [31]*• בִמְצִיאָתָהּ וְלֹא בְמַעֲשֵׂה [יָדֶיהָ][32]*, וְלֹא בְהָפֵר&$ נְדָרֶיהָ. הָיְתָה בַת יִשְׂרָאֵל, נִיפְסָלָה מִן הַכְּהוּנָּה, וּבַת לֵוִי מִן הַמַּעֲשֵׂר, וּבַת כֹּהֵן מִן {הת} הַתְּרוּמָה. אֵין יוֹרְשָׁיו שֶׁלָּזֶה וְיוֹרְשָׁיו שֶׁלָּזֶה {יו} יוֹרְשִׁים כְּתוּבָּתָהּ. מֵתוּ, אֶחָיו שֶׁלָּזֶה וְאֶחָיו {של} שֶׁלָּזֶה חוֹלְצִים וְלֹא מְיַיבְּמִים. **ב'** רְ' יוֹסֵה אוֹמֵרו: כְּתוּבָּתָהּ עַל נִיכְסֵי בַעְלָהּ הָרִאשׁוֹן. רְבִּי <אֶ>לְעָזָר אוֹמֵרו: הָרִאשׁוֹן זַכַּיִי בִּמְצִיאָתָהּ וּבְמַעֲשֵׂה יָדֶיהָ, וּבְהָפֵר נְדָרֶיהָ. רְ' שִׁמְעוֹן אוֹמֵרו: בִּיאָתָהּ {וח} וַחֲלִיצָתָהּ$ מֵאֶחָיו[33]#« שֶׁלָּרִאשׁוֹן פּוֹטְרוֹת[34]« צָרוֹתֶיהֶן[35]^•, וְאֵין הַוָּולָד מִמֶּנּוּ[36]« מַמְזֵר. [37]^ נִישֵּׂאת שֶׁלֹּא בִרְשׁוּת, מוּתֶּרֶת לַחֲזוֹר לוֹ. **ג'** נִישֵּׂאת עַל פִּי בֵית דִּין, תֵּצֵא, וּפְטוּרָה מִן הַקָּרְבָּן. שֶׁלֹּא[38]^ עַל פִּי בֵית דִּין, תֵּצֵא, וְחַיֶּיבֶת בַּקָּרְבָּן. יִיפָּה[39]«& כּוֹחוֹ שֶׁלְּבֵית דִּין, שֶׁפְּטָרוּהָ[40]«• מִן הַקָּרְבָּן. הוֹרוּהָא בֵית דִּין לְהִינָּשֵׂא, וְהָלְכָה וְקִילְקֵילָה[41]^, חַיֶּיבֶת בַּקָּרְבָּן, {ש} שֶׁלֹּא הִתִּירוּהָ אֶלָּא לְהִינָּשֵׂא. **ד'**

---

[1] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי כלפנינו. ק: "אַנְדְּרוֹגִינָס". וכן בסמוך.
[2] קיי כלפנינו. ק נוסף: "כֹּהֵן". ומילה זו הוסיף המגיה שנמחק - בשולי כתב יד פרמה.
[3] ק+קיי: "לְבַת".
[4] כך כתוב ומנוקד בפרמה ובקאופמן. קיי: "טמטום".
[5] ק כלפנינו. קיי: "אליעזר".
[6] ק+קיי כלפנינו. כנראה המגיה שנמחק התכוון להוסיף כאן את המילה "אנדרגינס" הנמצאת בנוסח הדפוסים.
[7] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ולהלן פעמיים ניקד סופר פרמה: "לִיבָמֵיהֶן". אך קנ ניקד בכולם: "לִיבְמֵיהֶן". ולעניין הכתיב: קיי+קנ כלפנינו. קס ברובם הכתיב: "ליבמהן".
[8] ק+קיי: "וַאֲסוּרוֹת".
[9] ק כלפנינו. קיי: "בת ישראל". וכן בכולם.
[10] קיי כלפנינו. ק (בטעות): "מַמְזֵר".
[11] תוקן בשוליים (ע"י הסופר?) וכן ק+קיי.
[12] ק+קיי: "בְלָיוֹת".
[13] קנ כלפנינו. קיי: "וכופין". קס: ?"סופין"?.
[14] ק+קיי: "אוֹתוֹ" (וא"ו אחרי אות אל"ף).
[15] כך כתוב ומנוקד בפרמה (אך פעם אחת להלן נוקד בצירי). קיי+קנ: "מִמֶּנּוּ". קס: "ממנה".
[16] ק+קיי כלפנינו. נראה שסופר פרמה התחיל בטעות לכתוב "לאכל" ולאחר מכן מחק את אותיות "כל".
[17] ק+קיי ליתא מכאן ועד סוף ההלכה. וצ"ע. וכנראה שמגיה מאוחר סימן (למחיקה?) בתחילת ובסיום משפט זה בפרמה. עניין נוסף: המילים "מת ולה הימנו בן" נכתבו ע"י סופר פרמה ע"ג המחק, וניכרים שרידים.
[18] ק כלפנינו. קיי נוסף: "מת בנה".
[19] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "בתרומה".
[20] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "בתרומה".
[21] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: "מִמֶּנּוּ".
[22] ק כלפנינו. קיי נוסף: "מת בנה".
[23] קיי כלפנינו. ק: "בְּבֵית".
[24] ויקרא כב'
[25] הושלם ע"י הנקדן. עניין נוסף: קיי כלפנינו. ק נוסף: "וגו'"
[26] קיי כלפנינו. ק: "וּצְרִיכָה".
[27] ק כלפנינו. קיי: "וְאֵין".
[28] ק+קיי (הסדר): "וְלֹא מְזוֹנוֹת, וְלֹא בְלָייוֹת".
[29] ק כלפנינו. קיי: "וְאִם".
[30] ק+קיי כלפנינו. סופר פרמה התחיל לכתוב "מז" ותיקן כלפנינו.
[31] המגיה שנמחק (כאן לא נמחק) הוסיף בשוליים: "לֹא". וכן ק+קיי (קס: "ולא").
[32] הנקדן הוסיף מילה זו בשוליים, צמוד לשורה. וכן ק+קיי.
[33] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קס+קיי כלפנינו. קנ: "מֵאַחִין".
[34] קס כלפנינו. קיי+קנ: "פּוֹטֶרֶת".
[35] ק+קיי: "צָרָתָהּ".
[36] קיי כלפנינו. ק ליתא: "ממנו".
[37] ק+קיי נוסף: "וְאִם" (קיי: "אם").
[38] ק+קיי: "וְשֶׁלֹּא".
[39] ק כלפנינו. קיי: "יפה".
[40] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁפְּטוּרָה".
[41] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: "וְקִלְקְלָה".

הָאִשָּׁה שֶׁהָלַךְ בַּעֲלָהּ וּבְנָהּ לִמְדִינַת הַיָּם, בָּאוּ וְאָמְרוּ לָהּ: מֵת בַּעְלִיךְ וְאַחַר כָּךְ [מֵת][1]* בְּנֵךְ, וְנִישֵּׂאת, וְאַחַר כָּךְ {א} אָמְרוּ לָהּ: חִילּוּף הָיוּ הַדְּבָרִים, תֵּצֵא, וְהַוָּולֶד הָרִאשׁוֹן וְהָאַחֲרוֹן מַמְזֵר. **ה׳** אָמְרוּ לָהּ: מֵת בְּנֵךְ וְאַחַר כָּךְ מֵת בַּעְלִיךְ^[2], וְנִיתְיַיבְּמָה, וְאַחַר כָּךְ אָמְרוּ לָהּ: {ח} חִילּוּף הָיוּ הַדְּבָרִים, תֵּצֵא, וְהַוָּולֶד הָרִאשׁוֹן וְהָאַחֲרוֹן מַמְזֵר. **ו׳** אָמְרוּ לָהּ: מֵת בַּעְלִיךְ, וְנִישֵּׂאת, {ו} וְאַחַר כָּךְ אָמְרוּ לָהּ: קַיָּים הָיָה וּמֵת, $הַוָּולֶד הָרִאשׁוֹן מַמְזֵר, וְהָאַחֲרוֹן אֵינוּ מַמְזֵר. **ז׳** אָמְרוּ לָהּ: מֵת בַּעְלִיךְ, וְנִתְקַדְּשָׁה, וְאַחַר כָּךְ בָּא בַעְלָהּ, מוּתֶּרֶת לַחֲזוֹר לוֹ. אַף עַל פִּי שֶׁנָּתַן לָהּ הָאַחֲרוֹן גֵּט, לֹא {פס} פְּסָלָהּ מִן הַכְּהוּנָּה. זֶה$ מִדְרָשׁ דָּרַשׁ רְ׳ <אֶ>לְעָזָר בֶּן {א} מַתְּיָה$, "וְאִשָּׁה^[3] גְּרוּשָׁה מֵאִישָׁהּ"[4]°, לֹא«[5] מֵאִישׁ {שאי} שֶׁאֵינוּ אִישָׁהּ. **ח׳** מִי שֶׁהָלְכָה אִשְׁתּוֹ לִמְדִינַת הַיָּם, בָּאוּ$ וְאָמְרוּ לוֹ: מֵתָה אִשְׁתְּךָ&, וְנָשָׂא אֶת {א} אֲחוֹתָהּ, וְאַחַר כָּךְ בָּאת אִשְׁתּוֹ, מוּתֶּרֶת לַחֲזוֹר לוֹ. הוּא מוּתָּר בִּקְרוֹבוֹת שְׁנִיָּיה, וְהַשְּׁנִיָּיה מוּתֶּרֶת בִּקְרוֹבָיו. וְאִם מֵתָה הָרִאשׁוֹנָה, מוּתָּר בַּשְּׁנִיָּיה. **ט׳** אָמְרוּ לוֹ: מֵתָה אִשְׁתְּךָ, וְנָשָׂא אֶת אֲחוֹתָהּ, וְאַחַר כָּךְ אָמְרוּ לוֹ: קַיֶּימֶת הָיַית$, וּמֵתָה, הַוָּולֶד הָרִאשׁוֹן מַמְזֵר, וְהָאַחֲרוֹן אֵינוּ מַמְזֵר. **י׳** רְ׳ יוֹסֵה אוֹ[מֵ]ר: כָּל שֶׁהוּא פּוֹסֵל עַל יְדֵי {אח} אֲחֵרִים, פּוֹסֵל עַל יְדֵי עַצְמוֹ. וְכָל«[6] שֶׁאֵינוּ פּוֹסֵל עַל יְדֵי אֲחֵרִים, אֵינוּ פּוֹסֵל עַל יְדֵי עַצְמוֹ. **י״א** אָמְרוּ לוֹ: מֵתָה אִשְׁתְּךָ, וְנָשָׂא אֶת אֲחוֹתָהּ מֵאָבִיהָ, מֵתָה, וְנָשָׂא אֶת אֲחוֹתָהּ מֵאִמָּהּ, מֵתָה, וְנָשָׂא אֶת אֲחוֹתָהּ מֵאָבִיהָ, מֵתָה, וְנָשָׂא אֶת אֲחוֹתָהּ מֵאִמָּהּ,$ מוּתָּר בָּרִאשׁוֹנָה, וּבַשְּׁלִישִׁית, וּבַחֲמִישִׁית, [וּפוֹטְרוֹת צָרוֹתֵיהֶן][7]*, וְאָסוּר בַּשְּׁנִיָּיה וּבָרְבִיעִית, אֵין^[8] בִּיאַת אַחַת מֵהֶן פּוֹטֶרֶת צָרָתָהּ. **י״ב** וְאִם בָּא עַל הַשְּׁנִיָּיה לְאַחַר מִיתַת הָרִאשׁוֹנָה, מוּתָּר בַּשְּׁנִיָּיה וּבָרְבִיעִית, וּפוֹטְרוֹת צָרוֹתֵיהֶן, וְאָסוּר בַּשְּׁלִישִׁית וּבַחֲמִישִׁית, אֵין^ בִּיאַת אַחַת מֵהֶן פּוֹטֶרֶת צָרָתָהּ. **י״ג**[9] בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד,«[10] הוּא פּוֹסֵל עַל יְדֵי אַחִים, וְהָאַחִים פּוֹסְלִין עַל יָדָיו$, אֶלָּא שֶׁהוּא פּוֹסֵל תְּחִילָּה, וְהָאַחִים פּוֹסְלִין תְּחִילָּה וָסוֹף. **י״ד** כֵּי־צַד: בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד שֶׁבָּא עַל יְבִמְתּוֹ, פָּסַל עַל יְדֵי אַחִים. בָּאוּ {ע} עָלֶיהָ אַחִים, וְעָשׂוּ בָהּ מַאֲמָר, נָתְנוּ גֵט אוֹ חָלְצוּ, פָּסְלוּ עַל יָדָיו. **ט״ו** בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד שֶׁבָּא עַל יְבִמְתּוֹ, וְאַחַר כָּךְ בָּא {א} אָחִיו שֶׁהוּא בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד עָלֶיהָ פָּסַל עַל יָדָיו. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹ[מֵ]ר: לֹא פָסָל. **י״ו** בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד שֶׁבָּא עַל יְבִמְתּוֹ, וְאַחַר כָּךְ בָּא עַל צָרָתָהּ, פָּסַל עַל יְדֵי עַצְמוֹ. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹ[מֵ]ר: לֹא פָסָל. **י״ז** בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד שֶׁבָּא עַל יְבִמְתּוֹ, וּמֵת, חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת. {נ} נָשָׂא אִשָּׁה וּמֵת, הֲרֵי זוֹ פְטוּרָה. **י״ח** בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד שֶׁבָּא עַל יְבִמְתּוֹ, מִשֶּׁהִגְדִּיל«[11] נָשָׂא אִשָּׁה אַחֶרֶת, אִם לֹא יָדַע אֶת הָרִאשׁוֹנָה מִשֶּׁהִגְדִּיל, הַשְּׁנִיָּיה$ אוֹ חוֹלֶצֶת אוֹ מִתְיַבֶּמֶת, הָרִאשׁוֹנָה$ חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹ[מֵ]ר: מְיַבֵּם לְאֵי זוֹ שֶׁיִּרְצֶה, וְחוֹלֵץ לַשְּׁנִיָּיה. אֶחָד שֶׁהוּא בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד, וְאֶחָד שֶׁהוּא בֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה שֶׁלֹּא {ה} הֵבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת.

הל׳ י״ח פרק י״א

נוֹשְׂאִין עַל הָאֲנוּסָה וְעַל הַמְפוּתָּה. הָאוֹנֵס וְהַמְפַתֶּה עַל הַנְּשׂוּאָה, חַיָּיב. נוֹשֵׂא אָדָם אֲנוּסַת[12]* אָבִיו וּמְפוּתַּת אָבִיו, אֲנוּסַת בְּנוֹ וּמְפוּתַּת בְּנוֹ. רְ׳ יְהוּדָה אוֹסֵר בַּאֲנוּסַת {א} אָבִיו וּמְפוּתַּת^[13] אָבִיו. **ב׳** גִּיּוֹרֶת {שנת} שֶׁנִּתְגַּיְּירוּ בָנֶיהָ עִמָּהּ, לֹא חוֹלְצִים וְלֹא מְיַיבְּמִים, אֲפִילּוּ הוֹרָתוֹ^[14] שֶׁלָּרִאשׁוֹן שֶׁלֹּא בִקְדוּשָּׁה וְלֵידָתוֹ [בִקְדוּשָּׁה][15]*, וְהַשֵּׁינִי הוֹרָתוֹ וְלֵידָתוֹ בִקְדוּשָּׁה. וְכֵן שִׁפְחָה שֶׁנִּשְׁתַּחְרְרוּ בָנֶיהָ עִימָּהּ. **ג׳** חָמֵשׁ נָשִׁים שֶׁנִּתְעָרְבוּ {וול} וַולְדוֹתֵיהֶן, הִגְדִּילוּ הַתַּעֲרוּבוֹת#[16] וְנָשְׂאוּ נָשִׁים וּמֵתוּ, אַרְבָּעָה חוֹלְצִים לְאַחַת, וְאֶחָד מְיַבֵּם, הוּא וּשְׁלֹשָׁה חוֹלְצִים לְאַחַת«[17], וְאֶחָד מְיַבֵּם. נִמְצְאוּ אַרְבָּעָה«[18]• חֲלִיצוֹת«[19] וְיִבּוּם לְכָל אַחַת וְאַחַת. **ד׳** הָאִשָּׁה שֶׁנִּתְעָרַב וַולְדָהּ בְּוָולַד כַּלָּתָהּ, הִגְדִּילוּ הַתַּעֲרוּבוֹת, וְנָשְׂאוּ נָשִׁים, וּמֵתוּ, בְּנֵי הַכַּלָּה חוֹלְצִים וְלֹא מְיַבְּמִים, שֶׁהוּא סָפֵק אֵשֶׁת אָחִיו וְאֵשֶׁת$ אֲחִי אָבִיו. בְּנֵי^[20] הַזְּקֵינָה, אוֹ«[21] חוֹלְצִים אוֹ מְיַבְּמִים, שֶׁהוּ[א][22]* סָפֵק אֵשֶׁת אָחִיו וְאֵשֶׁת בֶּן אָחִיו. מֵתוּ {כ} כְּשֵׁירִים«[23], הַתַּעֲרוּבוֹת לִבְנֵי הַזְּקֵינָה חוֹלְצִים וְלֹא מְיַבְּמִים, שֶׁסָּפֵק«[24] אֵשֶׁת אָחִיו וְאֵשֶׁת אֲחִי אָבִיו, וּבְנֵי הַכַּלָּה, אֶחָד חוֹלֵץ וְאֶחָד {מי} מְיַבֵּם. **ה׳** כּוֹהֶנֶת& שֶׁנִּתְעָרֵב וַולָדָהּ בְּוָולַד שִׁפְחָתָהּ, הֲרֵי אֵילּוּ אוֹכְלִים בִּתְרוּמָה,

---

[1] נוסף בין השורות ע״י הסופר. וכן ק+קיי.
[2] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״בעלד״ (אך לעיל כלפנינו). וכן להלן מספר פעמים קנ תיקן כלפנינו.
[3] ק+קיי: ״אִשָּׁה״ (אך בתנ״ך כלפנינו).
[4] ויקרא כא
[5] ק כלפנינו. קיי: ״ולא״.
[6] קיי כלפנינו. ק: ״וּשְׁאֵינוּ״.
[7] נוסף בשוליים ע״י הסופר. וכן ק+קיי.
[8] ק+קיי: ״וְאֵין״. וכן להלן.
[9] בשתי ההלכות הבאות יש שיבושים קשים בקאופמן כתוצאה מהשמטה מחמת הדומות שנקדן קאופמן השלימה בצורה חלקית ומשובשת. וראו במאמרי: ״בא לתקן...״.
[10] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״שבא על יבמתו״.
[11] ק כלפנינו. קיי: ״וּמִשֶּׁהִגְדִּיל״.
[12] ספק ״אניסת״. ק+קיי: ״אֲנוּסַת״.
[13] ק+קיי: ״וּבִמְפוּתַּת״.
[14] ק+קיי הכתיב ״הרתו״. אך קנ ניקד כלפנינו.
[15] נוסף בשוליים ע״י הנקדן. וכן ק+קיי.
[16] בפרמה מנוקד: ״הַתַּעֲרוֹבוֹת״.
[17] ק כלפנינו. קיי: ״לאחר״ (צ״ל: ״לאחרת״).
[18] קס כלפנינו. קיי(+קנ?): ״ארבע״.
[19] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״חולצות״.
[20] ק+קיי: ״וּבְנֵי״.
[21] קיי+קנ כלפנינו. קס (בטעות): ״חולצין ולא מייבמין״.
[22] אות אל״ף נוספה ע״י הנקדן. וכן קיי+קנ. קס: ״שספק״.
[23] ק כלפנינו. קיי: ״הכשרין״.
[24] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קנ כלפנינו: ״שֶׁסְּפֵק״. (קס יש השמטה). קיי: ״שהוא ספק״.

וְחוֹלְקִין חֵלֶק אֶחָד עַל[1]« הַגּוֹרֶן, אֵינָן מִיטַּמִּין לַמֵּתִים, וְאֵין נוֹשְׂאִין נָשִׁים, לֹא[2]^ כְּשֵׁירוֹת וְלֹא^ פְּסוּלוֹת. **ו'** הִגְדִּילוּ הַתַּעֲרוּבוֹת, וְשִׁיחְרְרוּ זֶה אֶת זֶה, נוֹשְׂאִים נָשִׁים רְאוּיוֹת לִכְהוּנָּה, וְאֵינָם מִיטַּמִּין לַמֵּתִים. וְאִם נִיטַּמּוּ, אֵין סוֹפְגִין אֶת הָאַרְבָּעִים. אֵינָן[3]^ אוֹכְלִים בִּתְרוּמָה. וְאִם אָכְלוּ, אֵינָם מְשַׁלְּמִים קֶרֶן {ו} וְחוֹמֶשׁ. וְאֵין חוֹלְקִין עַל[$] הַגּוֹרֶן. וּמוֹכְרִין אֶת הַתְּרוּמָה, וְהַדָּמִים שֶׁלָּהֶן. וְאֵין חוֹלְקִין בְּקָדְשֵׁי הַמִּקְדָּשׁ[4]«, וְאֵין נוֹתְנִין לָהֶן קֳדָשִׁים, וְאֵין {מו} מוֹצִיאִין אֶת שֶׁלָּהֶם מִיָּדָם[5]^, וּפְטוּרִין מִן {ה} הַזְּרוֹעַ וּמִן הַלְּחָיַיִם וּמִן הַקֵּיבָה, וּבְכוֹרָן יְהֵא[6]« רוֹעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב, וְנוֹתְנִין עֲלֵיהֶם[7]« חוּמְרֵי[8]«# יִשְׂרָאֵל וְחוּמְרֵי כֹּהֲנִים. **ז'** מִי שֶׁלֹּא שָׁהֲתָה אַחַר בַּעְלָהּ שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים וְנִישֵּׂאת, וְיָלְדָה, וְאֵין יָדוּעַ אִם בֶּן תִּשְׁעָה לָרִאשׁוֹן {א} וְאִם בֶּן שִׁבְעָה לָאַחֲרוֹן. הָיוּ לָהּ בָּנִים מִן {הר} הָרִאשׁוֹן וּבָנִים מִן הַשֵּׁנִי[9]«, חוֹלְצִים וְלֹא {מי} מְיַבְּמִים. וְכֵן הוּא לָהֶם, חוֹלֵץ וְלֹא מְיַבֵּם. הָיוּ לוֹ אַחִים מִן הָרִאשׁוֹן וְאַחִים[$] מִן (האחרון)[10]* הַשֵּׁנִי שֶׁלֹּא מֵאוֹתָהּ הָאֵם, הוּא חוֹלֵץ וּמְיַבֵּם, וְהֵם ••[11]^ לוֹ: אֶחָד חוֹלֵץ וְאֶחָד מְיַבֵּם.•• **ח'** הָיָה אֶחָד יִשְׂרָאֵל וְאֶחָד כֹּהֵן, נוֹשֵׂא[12]« אִשָּׁה הָרְאוּיָה לִכְהוּנָּה, וְאֵינוּ מִיטַּמֵּא לַמֵּתִים, וְאִם נִיטַּמָּא, אֵינוּ סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים. וְאֵינוּ אוֹכֵל בִּתְרוּמָה, וְאִם אָכַל, אֵינוּ מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחוֹמֶשׁ. וְאֵינוּ חוֹלֵק עַל[$] הַגּוֹרֶן. וּמוֹכֵר אֶת הַתְּרוּמָה, וְהַדָּמִים שֶׁלּוֹ. וְאֵינוּ חוֹלֵק בְּקָדְשֵׁי הַמִּקְדָּשׁ, וְאֵין נוֹתְנִין לוֹ קֳדָשִׁים, וְאֵין מוֹצִיאִין אֶת שֶׁלּוֹ מִיָּדוֹ. וּפָטוּר מִן הַזְּרוֹעַ וּמִן הַלְּחָיַיִם {ו} וּמִן הַקֵּיבָה. וּבְכוֹרוֹ יְהֵא[13]« רוֹעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב. וְנוֹתְנִין עָלָיו[14]« חוּמְרֵי יִשְׂרָאֵל וְחוּמְרֵי כֹּהֲנִים. **ט'** הָיוּ שְׁנֵיהֶם כֹּהֲנִים, הוּא אוֹנֵן עֲלֵיהֶם, וְהֵם אוֹנְנִים עָלָיו. הוּא אֵינוּ מִיטַּמֵּא לָהֶם, וְהֵם אֵינָם[15]« מִיטַּמִּין לוֹ. הוּא לֹא[16]« יוֹרֵשׁ אוֹתָם, אֲבָל הֵם יוֹרְשִׁין (אתם) [אֹתוֹ][17]*. וּפָטוּר עַל מַכָּתוֹ וְעַל קִלְלָתוֹ שֶׁלָּזֶה וְשֶׁלָּזֶה, וְעוֹלֶה בְמִשְׁמָרוֹ שֶׁלָּזֶה וְשֶׁלָּזֶה, וְאֵינוּ חוֹלֵק. וְאִם הָיוּ שְׁנֵיהֶם {ב} בְּמִשְׁמָר אֶחָד, נוֹטֵל חֵלֶק אֶחָד.

הל' ט' פרק י"ב

מִצְוַות חֲלִיצָה בִּשְׁלֹשָׁה דַּיָּינִים, וַאֲפִילוּ[18]^ שְׁלָשְׁתָּן הֶדְיוֹטוֹת. חָלְצָה בְמִנְעָל, חֲלִיצָתָהּ כְּשֵׁירָה. וּבְאַנְפִּילְיָא[19]«&, חֲלִיצָתָהּ פְּסוּלָה. בְּסַנְדָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ עָקֵב, כָּשֵׁר. וְשֶׁאֵין לוֹ עָקֵב, פָּסוּל. מִן הָאַרְכּוּבָּה וּלְמַטָּן, חֲלִיצָתָהּ כְּשֵׁירָה. וּמִן הָאַרְכּוּבָּה וּלְמַעְלָן, חֲלִיצָתָהּ פְּסוּלָה. **ב'** חָלְצָה בְסַנְדָּל[20]* שֶׁאֵינוּ שֶׁלּוֹ, בְּסַנְדָּל שֶׁלָּעֵץ, אוֹ בְשֶׁלִּשְׂמֹאל[21]« בְּיָמִין, חֲלִיצָתָהּ {פס} כְּשֵׁירָה. {ח} חָלְצָה בְגָדוֹל שֶׁהוּא יָכוֹל לְהַלֵּךְ בּוֹ, אוֹ בְקָטָן שֶׁהוּא חוֹפֶה אֶת רוֹב רַגְלוֹ, חֲלִיצָתָהּ כְּשֵׁירָה. חָלְצָה בַלַּיְלָה, חֲלִיצָתָהּ כְּשֵׁירָה, ר' אֱלִיעֶזֶר פּוֹסֵל. וּבִשְׂמֹאל, חֲלִיצָתָהּ פְּסוּלָה, ר' אֱלִיעֶזֶר מַכְשִׁיר. **ג'** חָלְצָה, וְרָקְקָה, אֲבָל לֹא קָרָאתָה[22]*•, {חל} חֲלִיצָתָהּ כְּשֵׁירָה. קָרָאתָה*• וְרָקְקָה, אֲבָל לֹא חָלְצָה, חֲלִיצָתָהּ פְּסוּלָה. חָלְצָה וְקָרָאתָה*•, אֲבָל לֹא רָקְקָה, ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: חֲלִיצָתָהּ פְּסוּלָה. וְרִבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: חֲלִיצָתָהּ כְּשֵׁירָה. **ד'** אָמַר רִבִּי אֱלִיעֶזֶר: "כָּכָה יֵעָשֶׂה"[23]°, בְּדָבָר[24]^• שֶׁהוּא מַעֲשֶׂה, מְעַכֵּב. אָמַר לוֹ ר' עֲקִיבָה: מִשָּׁם רְאָיָה, "כָּכָה יֵעָשֶׂה לָאִישׁ", דָּבָר שֶׁהוּא מַעֲשֶׂה בָאִישׁ. **ה'** הַחֵרֵשׁ שֶׁנֶּחֱלַץ וְהַחֵרֶשֶׁת שֶׁחָלְצָה, וְהַחוֹלֶצֶת לְקָטָן, חֲלִיצָתָהּ {כ}[25]* פְּסוּלָה. קְטַנָּה שֶׁחָלְצָה, תַּחֲלוֹץ מִשֶּׁתַּגְדִּיל. וְאִם לֹא חָלְצָה, חֲלִיצָתָהּ כְּשֵׁירָה[26]*$. **ו'** חָלְצָה בִשְׁנַיִם, אוֹ בִשְׁלֹשָׁה, וְנִמְצָא אֶחָד מֵהֶן קָרוֹב אוֹ פָסוּל, חֲלִיצָתָהּ פְּסוּלָה. ר' שִׁמְעוֹן וְרִבִּי יוֹחָנָן הַסַּנְדְּלָר מַכְשִׁירִים. מַעֲשֶׂה שֶׁחָלְצָה[$] בֵּינוֹ לְבֵינָהּ בְּבֵית[27]« הָאֲסוּרִין, וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי ר' עֲקִיבָה וְהִכְשִׁיר. **ז'** מִצְוַת חֲלִיצָה: בָּא הוּא וִיבִמְתּוֹ לִפְנֵי[28]« בֵית דִּין, וְהֵן נוֹתְנִין[$] לוֹ עֵצָה הַהוֹגֶנֶת[29]*^• לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר[30]°: "וְקָרְאוּ לוֹ זִקְנֵי {עי} עִירוֹ וְדִבְּרוּ אֵלָיו". וְהִיא אוֹמֶרֶת: "מֵאֵין {י} יְבָמִי לְהָקִים לְאָחִיו שֵׁם בְּיִשְׂרָאֵל"[31]^•, (והוא)[32]* וְהוּא אוֹמֵר: "לֹא חָפַצְתִּי לְקַחְתָּהּ". וּבִלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ הָיוּ אוֹמְרִין. "וְנִגְּשָׁה יְבִמְתּוֹ אֵלָיו לְעֵינֵי הַזְּקֵנִים וְחָלְצָה נַעֲלוֹ מֵעַל רַגְלוֹ {ויר} וְיָרְקָה בְּפָנָיו", רוֹק שֶׁהוּא נִרְאֶה לַדַּיָּינִים. "וְעָנְתָה וְאָמְרָה: כָּכָה יֵעָשֶׂה לָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִבְנֶה אֶת בֵּית אָחִיו", וְעַד[33]« כָּן הָיוּ מַקְרִין[34]^. וּכְשֶׁהוּקְרָה[35]«& ר' הוֹרְקָנוֹס& תַּחַת הָאֵלָה בִּכְפַר אֲכוֹס[36]«#•, וְגָמַר אֶת כָּל הַפָּרָשָׁה, הוּחְזְקוּ לִהְיוֹת מַקְרִיאִים[$] אֶת כָּל הַפָּרָשָׁה. **ח'** "וְנִקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל בֵּית חֲלוּץ הַנָּעַל". מִצְוָה {בד} בַּדַּיָּינִים, וְלֹא מִצְוָה בַתַּלְמִידִים. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר: מִצְוָה עַל כָּל הָעוֹמְדִים שָׁם לוֹמַר:

---

[1] ק כלפנינו. קיי: "בַּגּוֹרֶן".
[2] ק+קיי: "בֵּין כְּשֵׁרוֹת וּבֵין פְּסוּלוֹת".
[3] ק+קיי: ק: "אֵין", קיי: "וְאֵין".
[4] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: ?"קדשים"?.
[5] ק+קיי: "מִידֵיהֶם".
[6] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי "יהיה". ק: "יְהִי/יְהֵי".
[7] קיי כלפנינו. ק: "לָהֶם".
[8] כך כתוב ומנוקד בפרמה. וכן קיי. ק: "חָמְרֵי". וכן בסמוך.
[9] קיי כלפנינו. ק: "הָאַחֲרוֹן".
[10] סומן למחיקה ע"י הסופר. ק+קיי: "השני".
[11] בדפוסים כלפנינו. אך ק+קיי: "וְהֵן חוֹלְצִים וּמְיַיבְּמִין" (ואולי הבינו שהיו לו אחים מן האם מן הראשון **אוֹ** מן השני). וצ"ע.
[12] קיי כעין שלפנינו. ק: "נָשָׂא אִשָּׁה וּרְאוּיָה לַכֹּהֵן - אֵינוּ מִיטַּמֵּא...". וצ"ע.
[13] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי "יהיה". ק: "יְהִי/יְהֵי".
[14] קיי כלפנינו. ק: "לוֹ".
[15] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "אינם". וצ"ע.
[16] ק כלפנינו. קיי: "אֵינוּ".
[17] הסופר תיקן ע"י מחיקת אות מ"ם, ותליית אות וא"ו לפניה!. ק+קיי: "אוֹתוֹ".
[18] ק+קיי: "אֲפִילּוּ".
[19] ק כלפנינו. קיי: "באנפליא".
[20] ק+קיי כלפנינו. ייתכן שאות סמ"ך כתב סופר פרמה ע"ג המחק.
[21] ק כלפנינו. קיי: "של שמאל".
[22] כך הכתיב גם ב- קס+קיי שלוש פעמים בהלכה זו. קנ הגיה פעם אחת "קראת", אך בשאר הפעמים לא הגיה. מגיה בפרמה גירד את אות ה"א בשלושת המקרים. ונראה שזה מגיה מאוחר מן הנקדן, מפני שנראה שאף נקדן פרמה ניקד את אות תי"ו בקמץ בשלושת המקרים.
[23] דברים כה
[24] ק+קיי: "דָּבָר".
[25] אולי "כ" שתוקנה ל-"פ". ואולי נמחק.
[26] כך גם ק+קיי. מגיה מאוחר בפרמה העביר קו מחיקה על מילה זו, וכן סימן להגהה (עיגול מזונב). ונראה שכוונתו לרמוז לנוסח המופיע בדפוסים: "פְּסוּלָה" (וכן מגיה מאוחר בקאופמן).
[27] קיי כלפנינו. ק: "וּלְבֵית".
[28] ק כלפנינו. קיי: "לְבֵית".
[29] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: "אֶת הַהוֹגֵן". וכן כתב מגיה (מאוחר?) בשולי פרמה: "אֶת הַהוֹגֵן לוֹ" אך לא מחק את המילה "ההוגנת".
[30] דברים כה.
[31] ק נוסף: "וגו'". קיי נוסף: "וְלֹא (בתנ"ך: "לֹא") אָבָה יַבְּמִי".
[32] סומן למחיקה, אולי ע"י הנקדן.
[33] קס כלפנינו. קיי+קנ: "עַד".
[34] קס+קיי: "מקריאים" (אך קנ כנראה כלפנינו).
[35] קיי כלפנינו. ק: "וּכְשֶׁהוֹקְרָא".
[36] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק כלפנינו, אלא שמנוקד "אַכּוּס". קיי: "עכו".

חֲלוּץ הַנָּעַל, חֲלוּץ הַנָּעַל, חֲלוּץ^[1] הַנָּעַל.

הל׳ ח׳ פרק י׳ג׳

בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: אֵין מְמָאֲנִין אֶלָּא אֲרוּסוֹת. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים: אֲרוּסוֹת וּנְשׂוּאוֹת. בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִין: בַּבַּעַל.$ וּבֵית הֶלֵּל^[2]: בַּבַּעַל וּבַיָּבָם. בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: בְּפָנָיו. וּבֵית הֶלֵּל^: בְּפָנָיו וְשֶׁלֹּא בְּפָנָיו. בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: בְּבֵית דִּין. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים: בְּבֵית דִּין וְשֶׁלֹּא בְּבֵית דִּין. אָמְרוּ $בֵּית הֶלֵּל לְבֵית שַׁמַּי: מְמָאֶנֶת הִיא^[3]• קְטַנָּה, אֲפִילוּ אַרְבָּעָה חֲמִשָּׁה פְּעָמִים. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שַׁמַּי: אֵין בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל הֶבְקֵר, אֶלָּא מְמָאֶנֶת [<וּמַמְתֶּנֶת^*[4]>] עַד שֶׁתַּגְדִּיל, וּתְמָאֵן וְתִינָּשֵׂא. **ב׳** אֵי זוֹ הִיא קְטַנָּה שֶׁהִיא צְרִיכָה לְמָאֵן, כֹּל שֶׁהִישִּׂיאַתָּה$ אִמָּהּ אוֹ אַחֶיהָ^[5]#• לְדַעְתָּהּ. הִיסִּיאוּהָ שֶׁלֹּא לְדַעְתָּהּ, אֵינָהּ צְרִיכָה לְמָאֵן. רִ׳ חֲנַנְיָה$ בֶּן אַנְטִיגְנָס$ אוֹמֵר: כָּל תִּינוֹקֶת שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לְשַׁמֵּר^[6]# קִידּוּשֶׁיהָ, אֵינָהּ צְרִיכָה לְמָאֵן. רִ׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֵין מַעֲשֵׂה קְטַנָּה $אֶלָּא כְּמְפוּתָּה: בַּת יִשְׂרָאֵל לַכֹּהֵן, לֹא תֹאכַל בִּתְרוּמָה. וּבַת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל, {ת} תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. **ג׳** רִ׳ אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: כָּל עַכָּבָה^[7]• שֶׁהִיא מִן הָאִישׁ, כִּילּוּ הִיא {א} אִשְׁתּוֹ. וְכָל עַכָּבָה שֶׁאֵינָהּ מִן הָאִישׁ, כִּילּוּ אֵינָהּ אִשְׁתּוֹ. **ד׳** הַמְמָאֶנֶת בָּאִישׁ, הוּא מוּתָּר בִּקְרוֹבוֹתֶיהָ, וְהִיא (אסורה) [מוּתֶּרֶת]^[8]* בִּקְרוֹבָיו, {ו} וְלֹא פְסָלָהּ מִן הַכְּהוּנָּה. נָתַן לָהּ גֵּט, הוּא אָסוּר בִּקְרוֹבוֹתֶיהָ, וְהִיא אֲסוּרָה בִקְרוֹבָיו, וּפְסָלָהּ מִן הַכְּהוּנָּה. נָתַן לָהּ גֵּט וְהֶחֱזִירָהּ, מֵאֵנָה בוֹ {ו} וְנִישֵּׂאת^[9]* לְאַחֵר, נִיתְאַלְמְנָה^[10]« אוֹ נִתְגָּרְשָׁה, מוּתֶּרֶת לַחֲזוֹר לוֹ. מֵיאֵנָה בוֹ וְהֶחֱזִירָהּ, נָתַן לָהּ גֵּט {וני} וְנִישֵּׂאת לְאַחֵר וְנִתְאַלְמָנָה אוֹ נִתְגָּרְשָׁה, {א} אֲסוּרָה לַחֲזוֹר לוֹ. זֶה הַכְּלָל: גֵּט אַחַר מֵיאוּן, אֲסוּרָה לַחֲזוֹר לוֹ. מֵאוּן אַחַר גֵּט, מוּתֶּרֶת {לח} לַחֲזוֹר לוֹ. **ה׳** הַמְמָאֶנֶת בָּאִישׁ וְנִישֵּׂת לְאַחֵר וְגֵירְשָׁהּ, לְאַחֵר וּמֵאֲנָה בוֹ, לְאַחֵר וְגֵרְשָׁהּ, לְאַחֵר וּמֵאֲנָה בוֹ; כֹּל שֶׁיָּצָאת מִמֶּנּוּ בַגֵּט, {א} אֲסוּרָה לַחֲזוֹר לוֹ, בְּמֵיאוּן, מוּתֶּרֶת לַחֲזוֹר לוֹ. **ו׳** הַמְגָרֵשׁ אֶת הָאִשָּׁה וְהֶחֱזִירָהּ, מוּתֶּרֶת לַיָּבָם. רִ׳ <אֶ>לְעָזָר^[11]«• אוֹסֵר. וְכֵן הַמְגָרֵשׁ אֶת הַיְתוֹמָה וְהֶחֱזִירָהּ, מוּתֶּרֶת לַיָּבָם. וְרִבִּי <אֶ>לְעָזָר^[12]«• אוֹסֵר. קְטַנָּה שֶׁהִשִּׂיאָהּ אָבִיהָ וְנִתְגָּרְשָׁה, כִּיתוֹמָה בְחַיֵּי הָאָב. הֶחֱזִירָהּ,$ אֲסוּרָה לַיָּבָם. **ז׳** שְׁנֵי אַחִים {נש} נְשׂוּאִים שְׁתֵּי^[13]« [<אֲחָיוֹת^*[14]>] יְתוֹמוֹת קְטַנּוֹת, מֵת בַּעְלָהּ שֶׁלְּאַחַת מֵהֶן, תֵּצֵא מִשֵּׁם אֲחוֹת אִשָּׁה. וְכֵן שְׁתֵּי חֵרְשׁוֹת. גְּדוֹלָה וּקְטַנָּה: מֵת בַּעְלָהּ שֶׁלַּקְטַנָּה, תֵּצֵא $מִשֵּׁם אֲחוֹת אִשָּׁה. מֵת בַּעְלָהּ שֶׁלַּגְּדוֹלָה, רִ׳ <אֶ>לְעָזָר^[15]•^ אוֹמֵר: מְלַמְּדִין אֶת הַקְּטַנָּה שֶׁתְּמָאֵן בּוֹ. רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אִם מֵאֲנָה, מֵאֲנָה. וְאִם לָאו, תַּמְתִּין עַד שֶׁתַּגְדִּיל, וְתֵצֵא הַלָּז$ מִשֵּׁם אֲחוֹת אִשָּׁה. רִ׳ יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: אִילוֹ^[16]« עַל אִשְׁתּוֹ, וְאִילוֹ« עַל אֵשֶׁת אָחִיו. מוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ בַגֵּט, וְאֶת^[17]^ אֵשֶׁת אָחִיו בַּחֲלִיצָה. **ח׳** מִי שֶׁהָיָה נָשׂוּי שְׁתֵּי יְתוֹמוֹת קְטַנּוֹת, וּמֵת, בִּיאָתָהּ אוֹ חֲלִיצָתָהּ שֶׁלְּאַחַת^[18]* מֵהֶן פּוֹטֶרֶת צָרָתָהּ. וְכֵן שְׁתֵּי חֵרְשׁוֹת. קְטַנָּה וְחֵרֶשֶׁת: אֵין בִּיאַת אַחַת מֵהֶן פּוֹטֶרֶת צָרָתָהּ. **ט׳** פִּיקַּחַת וְחֵרֶשֶׁת: בִּיאַת הַפִּיקַּחַת פּוֹטֶרֶת אֶת הַחֵרֶשֶׁת, וְאֵין בִּיאַת (~~הפיקחת~~) [הַחֵרֶשֶׁת]^[19]* {פו} פּוֹטֶרֶת אֶת הַפִּיקַּחַת. **י׳** גְּדוֹלָה וּקְטַנָּה: בִּיאַת הַגְּדוֹלָה פּוֹטֶרֶת אֶת הַקְּטַנָּה, וְאֵין בִּיאַת הַקְּטַנָּה פּוֹטֶרֶת אֶת הַגְּדוֹלָה. **י׳א׳** מִי שֶׁהָיָה נָשׂוּי שְׁתֵּי יְתוֹמוֹת קְטַנּוֹת, וּמֵת, בָּא הַיָּבָם עַל הָרִאשׁוֹנָה, וְחָזַר וּבָא עַל הַשְּׁנִיָּיה, אוֹ שֶׁבָּא {א} אָחִיו עַל הַשְּׁנִיָּיה, לֹא פָסַל אֶת הָרִאשׁוֹנָה.^[20]« וְכֵן שְׁתֵּי חֵרְשׁוֹת. קְטַנָּה וְחֵרֶשֶׁת: בָּא הַיָּבָם עַל {ה} הַקְּטַנָּה, וְחָזַר וּבָא עַל הַחֵרֶשֶׁת, אוֹ שֶׁבָּא אָחִיו עַל הַחֵרֶשֶׁת, לֹא פָסַל אֶת הַקְּטַנָּה. בָּא הַיָּבָם עַל הַחֵרֶשֶׁת, וְחָזַר וּבָא עַל הַקְּטַנָּה, אוֹ שֶׁבָּא {א} אָחִיו עַל הַקְּטַנָּה, פָּסַל אֶת הַחֵרֶשֶׁת. **י׳ב׳** פִּיקַּחַת וְחֵרֶשֶׁת: בָּא הַיָּבָם עַל הַפִּיקַּחַת, וְחָזַר וּבָא עַל הַחֵרֶשֶׁת, אוֹ שֶׁבָּא אָחִיו עַל הַחֵרֶשֶׁת, לֹא פָסַל אֶת הַפִּיקַּחַת. בָּא הַיָּבָם עַל הַחֵרֶשֶׁת וְחָזַר וּבָא עַל הַפִּיקַּחַת, אוֹ שֶׁבָּא אָחִיו עַל {ה} הַפִּיקַּחַת, פָּסַל אֶת הַחֵרֶשֶׁת. **י׳(ב׳)ג׳**^[21]* גְּדוֹלָה וּקְטַנָּה: בָּא הַיָּבָם עַל הַגְּדוֹלָה, וְחָזַר וּבָא עַל {ה} הַקְּטַנָּה, אוֹ שֶׁבָּא אָחִיו עַל הַקְּטַנָּה, לֹא פָסַל אֶת הַגְּדוֹלָה. בָּא הַיָּבָם עַל הַקְּטַנָּה, וְחָזַר וּבָא {א} עַל הַגְּדוֹלָה, אוֹ שֶׁבָּא אָחִיו עַל הַגְּדוֹלָה, פָּסַל אֶת הַקְּטַנָּה. רִ׳ <אֶ>לְעָזָר אוֹמֵר: מְלַמְּדִין אֶת הַקְּטַנָּה {שתמ} שֶׁתְּמָאֵן בּוֹ. **י׳ד׳** יָבָם קָטָן שֶׁבָּא עַל יְבָמָה קְטַנָּה, יִגְדְּלוּ זֶה עִם זֶה. בָּא עַל יְבָמָה גְּדוֹלָה, {תג} תְּגַדְּלֶנּוּ^[22]*^#. הַיְבָמָה שֶׁאָמְרָה בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם, לֹא נִבְעַלְתִּי, כּוֹפִין אוֹתוֹ שֶׁיַּחֲלוֹץ לָהּ. לְאַחַר^[23]« שְׁלֹשִׁים יוֹם, מְבַקְשִׁין מִמֶּנּוּ שֶׁיַּחֲלוֹץ לָהּ. בִּזְמַן שֶׁהוּא מוֹדֶה, אֲפִילוּ לְאַחַר שְׁנֵים עָשָׂר חוֹדֶשׁ כּוֹפִים אוֹתוֹ שֶׁיַּחֲלוֹץ לָהּ. **ט׳ו׳** הַנּוֹדֶרֶת הֲנָיָיה מִיְּבָמָהּ בְּחַיֵּי בַעְלָהּ, כּוֹפִין אֹתוֹ שֶׁיַּחֲלוֹץ לָהּ. {ב}

---

[1] ק+קיי ליתא בפעם השלישית: ״חלוץ הנעל״.
[2] ק+קיי נוסף: ״אוֹמְרִים״. וכן בסמוך.
[3] ק+קיי: ״וְהִיא״.
[4] בפרמה מסומן סימן לתוספת (אולי בידי הסופר), ואין תוספת. והשלמתי לפי ק+קיי.
[5] בפרמה מנוקד: ״אָחִיהָ״.
[6] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קנ ניקד: ״לִשְׁמֹר״.
[7] ראו כתובות ג,ב (אף שאינני רגיל לפרש).
[8] תוקן מעל המילה ע״י הסופר או הנקדן. וכן ק+קיי.
[9] ק+קיי כלפנינו. אות תי״ו תיקן הסופר מאות למ״ד שכתב בטעות.
[10] קיי כלפנינו. קס: חסר. קנ: ״וְנִיתְאַלְמְנָה״.
[11] ק כלפנינו. קיי: ״אליעזר״.
[12] ק כלפנינו. קיי יש השמטה (ולעיל: ״אליעזר״).
[13] ק כלפנינו. קיי: ״לִשְׁתֵּי״. וכן להלן.
[14] הוספתי ע״פ ק+קיי, וכן הוסיף(?) בפרמה המגיה שנמחק. אלא שבקאופמן: ״שתי אחיות יתומות קטנות״, בקיימברידג: ״שתי אחיות קטנות״, ובפרמה: ״שתי יתומות קטנות״. וצ״ע.
[15] ק+קיי: ״אֱלִיעֶזֶר״.
[16] ק כלפנינו. קיי: ״אוי לו״. וכן בסמוך.
[17] ק+קיי: ״וְאֵשֶׁת״.
[18] ק+קיי כלפנינו. אות למ״ד מתוקנת ע״י הסופר.
[19] הסופר תיקן עצמו, במחיקת אותיות ״פיקחת״ ותליית אותיות ״חרשת״ מעל. וכן ק+קיי.
[20] ק כלפנינו. וכן בדפוסים. (קיי נוסף כאן משפט מוזר, וצע״ג).
[21] הסופר כתב י״ב, תיקן את אות בי״ת לאות גימ״ל, ולבסוף מחק וכתב לצידה אות גימ״ל חדשה.
[22] כך כתוב ומנוקד בפרמה (אך ספק רחוק שמא הסופר תלה ״י״ מעל אות ״ד״.) ק+קיי: ״תַּגְדִּילֶנּוּ״.
[23] קיי כלפנינו. ק: ״אַחַר״. וכן בסמוך.

{בְּחַיֵּי בַעְלָהּ, כּוֹפִין אוֹתוֹ שֶׁיַּחֲלוֹץ לָהּ.}[1]* לְאַחֵר {מי} מִיתַת בַּעְלָהּ, מְבַקְשִׁין מִמֶּנּוּ שֶׁיַּחֲלוֹץ לָהּ. אִם נִתְכַּוְּונָה לְכֵן$, אֲפִילּוּ בְחַיֵּי בַעְלָהּ, מְבַקְשִׁים מִמֶּנּוּ שֶׁיַּחֲלוֹץ לָהּ.

הל׳ ט״ו פרק י״ד

חֵרֵשׁ שֶׁנָּשָׂא פִּיקַּחַת, וּפִיקֵּחַ שֶׁנָּשָׂא חֵרֶשֶׁת, אִם רָצָה יוֹצִיא, וְאִם רָצָה יְקַיֵּים. כַּשֵּׁם שֶׁהוּא כּוֹנֵס בִּרְמִיזָה, כָּךְ הוּא מוֹצִיא בִרְמִיזָה. פִּיקֵּחַ שֶׁנָּשָׂא פִּיקַּחַת, וְנִתְחָרְשָׁה, אִם רָצָה יוֹצִיא, {ו} וְאִם רָצָה יְקַיֵּים. נִשְׁטָטְתָה[2]«•, לֹא יוֹצִיא. נִתְחָרֵשׁ הוּא אוֹ נִשְׁטָטָה[3]^•, אֵינוּ מוֹצִיא עוֹלָמִית.

ב׳ אָמַ|ר ר׳ יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי: וְכִי מִפְּנֵי מָה הָאִשָּׁה שֶׁנִּתְחָרְשָׁה[4]« יוֹצְאָה[5]^, וְהָאִישׁ שֶׁנִּתְחָרַשׁ[6]^ אֵינוּ מוֹצִיא. אָמְרוּ לוֹ: [אֵינוּ][7]*^ דוֹמֶה הָאִישׁ הַמְּגָרֵשׁ לָאִשָּׁה הַמִּתְגָּרֶשֶׁת, שֶׁהָאִשָּׁה יוֹצְאָה[8]# לִרְצוֹנָהּ[9]« וְשֶׁלֹּא לִרְצוֹנָהּ, וְהָאִישׁ אֵינוּ מוֹצִיא אֶלָּא לִרְצוֹנוֹ.

ג׳ הֵעִיד ר׳ יוֹחָנָן בֶּן גּוּדְגְּדָא[10]^ עַל הַחֵרֶשֶׁת שֶׁהִשִּׂיאָהּ אָבִיהָ, שֶׁהִיא יוֹצְאָה בַגֵּט. אָמְרוּ {ל} לוֹ: אַף זוֹ כַיּוֹצֵא בָהּ.

ד׳ שְׁנֵי אַחִים חֵרְשִׁים, נְשׂוּאִים לִשְׁתֵּי אֲחָיוֹת פִּיקְחוֹת, אוֹ לִשְׁתֵּי {א} אֲחָיוֹת חֵרְשׁוֹת, אוֹ לִשְׁתֵּי[11]*• אֲחָיוֹת, אַחַת חֵרֶשֶׁת וְאַחַת פִּקַּחַת, <אוֹ שְׁתֵּי אֲחָיוֹת חֵרְשׁוֹת>[12]• נְשׂוּאוֹת לִשְׁנֵי אַחִים פִּקְחִים, אוֹ לִשְׁנֵי אַחִים חֵרְשִׁים, אוֹ לִשְׁנֵי אַחִים: אֶחָד חֵרֵשׁ וְאֶחָד פִּיקֵּחַ, הֲרֵי אֵילּוּ פְטוּרִים$ מִן {הח} הַחֲלִיצָה וּמִן הַיִּיבּוּם. אִם הָיוּ נָכְרִיּוֹת, יִכְנוֹסוּ[13]«, וְאִם רָצוּ לְהוֹצִיא, יוֹצִיאוּ.

ה׳ שְׁנֵי אַחִים, אֶחָד חֵרֵשׁ וְאֶחָד פִּיקֵּחַ, נְשׂוּאִים לִשְׁתֵּי אֲחָיוֹת פִּיקְחוֹת, מֵת חֵרֵשׁ בַּעַל הַפִּיקַּחַת, מַה יַּעֲשֶׂה פִּקֵּחַ בַּעַל הַפִּיקַּחַת, תֵּצֵא מִשֵּׁם אֲחוֹת אִשָּׁה. מֵת פִּיקֵּחַ בַּעַל הַפִּיקַּחַת, מַה יַּעֲשֶׂה חֵרֵשׁ בַּעַל הַפִּיקַּחַת, מוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ בַגֵּט, וְאֵשֶׁת אָחִיו אֲסוּרָה לְעוֹלָם.

ו׳ שְׁנֵי אַחִים פִּיקְחִים נְשׂוּאִים לִשְׁתֵּי אֲחָיוֹת, אַחַת חֵרֶשֶׁת וְאַחַת פִּיקַּחַת, מֵת פִּיקֵּחַ בַּעַל הַחֵרֶשֶׁת, מַה יַּעֲשֶׂה פִּקֵּחַ בַּעַל הַפִּיקַּחַת, תֵּצֵא מִשֵּׁם אֲחוֹת אִשָּׁה. מֵת פִּקֵּחַ בַּעַל הַפִּיקַּחַת, מַה יַּעֲשֶׂה פִקֵּחַ בַּעַל הַחֵרֶשֶׁת, {מו} מוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ בַגֵּט, וְאֵשֶׁת[14]« אָחִיו בַּחֲלִיצָה.

ז׳ שְׁנֵי אַחִים, אֶחָד חֵרֵשׁ וְאֶחָד פִּיקֵּחַ, נְשׂוּאִים לִשְׁתֵּי אֲחָיוֹת, אַחַת חֵרֶשֶׁת[15]« וְאַחַת פִּיקַּחַת, מֵת חֵרֵשׁ בַּעַל הַחֵרֶשֶׁת[16]«, מַה יַּעֲשֶׂה פִּיקֵּחַ בַּעַל הַפִּיקַּחַת, תֵּצֵא מִשֵּׁם אֲחוֹת אִשָּׁה. מֵת פִּיקֵּחַ {ב} בַּעַל הַפִּיקַּחַת, מַה יַּעֲשֶׂה חֵרֵשׁ בַּעַל הַחֵרֶשֶׁת, {מ} מוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ בַגֵּט, וְאֵשֶׁת אָחִיו אֲסוּרָה לְעוֹלָם.

ח׳ שְׁנֵי אַחִים, אֶחָד חֵרֵשׁ וְאֶחָד פִּיקֵּחַ, נְשׂוּאִים לִשְׁתֵּי[17]« נָכְרִיּוֹת פִּיקְחוֹת, מֵת חֵרֵשׁ בַּעַל הַפִּיקַּחַת, מַה יַּעֲשֶׂה פִּיקֵּחַ בַּעַל הַפִּיקַּחַת, אוֹ חוֹלֵץ אוֹ מְיַבֵּם. מֵת פִּיקֵּחַ בַּעַל הַפִּיקַּחַת, מַה יַּעֲשֶׂה חֵרֵשׁ בַּעַל הַפִּיקַּחַת, כּוֹנֵס, וְאֵינוּ מוֹצִיא לְעוֹלָם.

ט׳ שְׁנֵי אַחִים פִּיקְחִים נְשׂוּאִים לִשְׁתֵּי נָכְרִיּוֹת, אַחַת חֵרֶשֶׁת וְאַחַת פִּיקַּחַת, מֵת פִּיקֵּחַ בַּעַל הַחֵרֶשֶׁת, מַה יַּעֲשֶׂה פִּיקֵּחַ בַּעַל הַפִּיקַּחַת, כּוֹנֵס. אִם$ רָצָה[18]« לְהוֹצִיא, יוֹצִיא. מֵת פִּיקֵּחַ בַּעַל הַפִּיקַּחַת, מַה יַּעֲשֶׂה פִּיקֵּחַ בַּעַל הַחֵרֶשֶׁת, אוֹ {ח} חוֹלֵץ אוֹ מְיַבֵּם.

י׳ שְׁנֵי אַחִים, אֶחָד חֵרֵשׁ וְאֶחָד פִּיקֵּחַ, נְשׂוּאִים לִשְׁתֵּי נָכְרִיּוֹת, אַחַת חֵרֶשֶׁת וְאַחַת פִּיקַּחַת, מֵת חֵרֵשׁ בַּעַל הַחֵרֶשֶׁת, מַה יַּעֲשֶׂה פִּיקֵּחַ בַּעַל הַפִּיקַּחַת, כּוֹנֵס. וְאִם רָצָה לְהוֹצִיא, {מ} מוֹצִיא[19]^. מֵת פִּיקֵּחַ בַּעַל הַפִּיקַּחַת, מַה יַּעֲשֶׂה חֵרֵשׁ בַּעַל הַחֵרֶשֶׁת, כּוֹנֵס, וְאֵינוּ מוֹצִיא לְעוֹלָם.

הל׳ י׳ פרק ט״ו

הָאִשָּׁה שֶׁהָלְכָה הִיא וּבַעְלָהּ לִמְדִינַת[20]« הַיָּם, שָׁלוֹם בֵּינוֹ לְבֵינָהּ וְשָׁלוֹם בָּעוֹלָם, בָּאת$ וְאָמְרָה, מֵת {בע} בַּעְלִי, תִּינָּשֵׂא. מֵת בַּעְלִי, תִּתְיַבֵּם. שָׁלוֹם בֵּינוֹ לְבֵינָהּ וּמִלְחָמָה בָעוֹלָם, קְטָטָה בֵינוֹ לְבֵינָהּ וְשָׁלוֹם בָּעוֹלָם, בָּאת וְאָמְרָה, מֵת בַּעְלִי, אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת. ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵ|ר: לְעוֹלָם אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת, אֶלָּא אִם כֵּן בָּאת בּוֹכָה וּבְגָדֶיהָ קְרוּעִים. אָמְרוּ לוֹ: אַחַת זוֹ וְאַחַת זוֹ, תִּינָּשֵׂא.

ב׳ בֵּית הֶלֵּל אוֹמְ|רִים: לֹא שָׁמַעְנוּ אֶלָּא בְּבָאָה מִן הַקָּצִיר בִּלְבָד$. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שַׁמַּי: אֶחָד[21]« הַבָּאָה מִן הַקָּצִיר, וְאֶחָד[22]^ הַבָּאָה מִן הַזֵּיתִים,$ וְאֶחָד[23]^ הַבָּאָה מִמְּדִינַת הַיָּם$ לֹא דִיבְּרוּ בַקָּצִיר אֶלָּא בַהֹוֶה. חָזְרוּ בֵית הֶלֵּל לְהוֹרוֹת כְּדִבְרֵי[24]« בֵית שַׁמַּי.

ג׳ בֵּית שַׁמַּי אוֹמְ|רִים: תִּינָּשֵׂא וְתִיטּוֹל כְּתוּבָּה$. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְ|רִים: תִּינָּשֵׂא וְלֹא תִיטּוֹל כְּתוּבָּה. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שַׁמַּי: הִתַּרְתֶּם אֶת הָעֶרְוָיָה[25]^ הַחֲמוּרָה, לֹא[26]« תַתִּירוּ

---

[1] הכפלה מוטעית. ליתא ק+קיי. והטעות התחילה כבר משומר השורה שבסוף העמוד הקודם. גם הנקדן לא שם לב להכפלה.

[2] קנ כלפנינו (קס נמחק). קיי: "נישטתה". ובדפוסים: "נשתטית"

[3] ק+קיי: "נִשְׁטָה".

[4] קיי+קנ כלפנינו. קס: "שנחרשה".

[5] ק+קיי: "יוֹצִיא".

[6] קנ כלפנינו. קיי(+קס?): "המתחרש".

[7] נוסף בין השורות ע"י הסופר. ק+קיי: "לֹא".

[8] בפרמה כאן ובסמוך להלן, צד"י מנוקדת בקמץ/פתח והאל"ף אינה מנוקדת, וזאת בניגוד לכתיב וגם בניגוד לניקוד לעיל.

[9] קיי כלפנינו. קס: "ברצונה". וכן בסמוך. וכן להלן "ברצונו". (ושם קנ תיקן: "לרצונו").

[10] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי ללא "ו": ק: "גדגדא" קיי: "גדגדה". אך קנ ניקד כלפנינו.

[11] קיי כלפנינו. קס: "שְׁתֵּי". כנראה שמגיה בפרמה ניסה למחוק את אות למ"ד כדי לגרוס כנוסח קס, וכנראה עשה זאת כדי לפתור את הבעיה שנידונה בהערה הבאה.

[12] הוספתי זאת לפי נוסח קיי ולפי מגיה מאוחר בקאופמן, וכן בדפוסים, בגלל שקשה מאוד להבין את ההלכה בלי מילים אלו. אך חשוב מאוד להדגיש שקאופמן וגם פרמה לא גורסים מילים אלו. וצע"ג. גם יש להדגיש שקאופמן אומנם לא גורס מילים אלו אך גורס לעיל "שְׁתֵּי" ולא "לִשְׁתֵּי". ולמרות זאת קשה מאוד להבין את ההלכה בלי לגרוס מילים אלו.

[13] קיי כלפנינו. ק: "יַכְנִיסוּ".

[14] ק כלפנינו. קיי: "ואת אשת".

[15] קיי+קנ כלפנינו. קס: "חורשת" (וכן עוד פעם כזו להלן).

[16] קיי כלפנינו. קס: "חרשת".... ולהלן: "פיקחת" (וכן ברוב הפעמים בפרק זה).

[17] קיי כלפנינו. ק בטעות: "אחיות נכריות" (ומגיה שם מחק). וכן להלן. אך לא ייתכן "אחיות נכריות" שזה תרתי דסתרי.

[18] קיי כלפנינו. ק: "רוֹצֶה".

[19] ק+קיי: "יוֹצִיא".

[20] קיי כלפנינו. ק: "בִּמְדִינַת".

[21] ק כלפנינו. קיי: "ואחת".

[22] קנ כלפנינו. קיי+קס: "ואחת".

[23] קנ כלפנינו. קיי+קס: "ואחת".

[24] קיי כלפנינו. ק: "כְּבֵית".

[25] ק+קיי: "הָעֶרְוָוה".

[26] ק+קיי: "וְלֹא".

אֶת הַמָּמוֹן הַקַּל[1]*. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית הֶלֵּל: מָצִינוּ[2]« שֶׁאֵין הָאַחִים נִכְנָסִים לַנַּחֲלָה עַל פִּיהָ. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שַׁמַּי: וַהֲלֹא מִסֵּפֶר כְּתוּבָּתָהּ נִילְמַד[3]«, שֶׁהוּא כּוֹתֵב לָהּ: "שֶׁאִם תִּינָּשְׂאִי לְאַחֵר, תִּטְּלִי מַה שֶּׁכָּתוּב לִיךְ$". וְחָזְרוּ[4]^ בֵּית הֶלֵּל לְהוֹרוֹת[5]* {כד} כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּי.

ד' הַכֹּל נֶאֱמָנִים לְהָעִידָהּ, חוּץ מֵחֲמוֹתָהּ, וּבַת[6]«• חֲמוֹתָהּ, וְצָרָתָהּ, וִיבִמְתָּהּ, וּבַת בַּעְלָהּ. מַה בֵּין גֵּט לַמִּיתָה, אֶלָּא שֶׁהַכְּתָב מוֹכִיחַ. עֵד אֶחָד[7]« אוֹמֵ|ר| מֵת, וְנִישֵּׂאת, וּבָא אַחֵר וְאָמַ|ר| לֹא מֵת, הֲרֵי זוֹ לֹא תֵצֵא. עֵד $אוֹמֵ|ר| מֵת, וּשְׁנַיִם אוֹמְ|רִים| לֹא מֵת, אַף עַל פִּי {ש} שֶׁנִּישֵּׂאת, תֵּצֵא. שְׁנַיִם אוֹמְרִים מֵת, וְעֵד אוֹמֵ|ר| לֹא מֵת, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִישֵּׂאת, תִּינָּשֵׂא.

ה' אַחַת אוֹמֶרֶת מֵת וְאַחַת אוֹמֶרֶת לֹא מֵת, זוֹ שֶׁאָמְרָה$ מֵת תִּינָּשֵׂא וְתִיטּוֹל כְּתוּבָּה[8]«. וְזוֹ שֶׁאָמְרָה לֹא מֵת לֹא תִינָּשֵׂא וְלֹא תִיטּוֹל כְּתוּבָּה$. אַחַת אוֹמֶרֶת מֵת וְאַחַת אוֹמֶרֶת {נה} נֶהֱרָג, רְ' מֵאִיר אוֹמֵ|ר|: הוֹאִיל וְהֵן מַכְחִישׁוֹת זוֹ אֶת זוֹ, הֲרֵי אֵילּוּ לֹא יִנָּשֵׂאוּ. רְ' יְהוּדָה וּרְ|בִּי| שִׁמְעוֹן אוֹמְ|רִים|: הוֹאִיל וְזוֹ וָזוֹ מוֹדוֹת שֶׁאֵינוֹ קַיָּים, {ה} הֲרֵי אֵלּוּ יִנָּשְׂאוּ.

ו' עֵד אוֹמֵ|ר| מֵת וְעֵד אוֹמֵ|ר| לֹא מֵת, אִשָּׁה אוֹמֶרֶת מֵת וְאִשָּׁה אוֹמֶרֶת לֹא מֵת, הֲרֵי זוֹ לֹא תִינָּשֵׂא[9]«•.

ז' הָאִשָּׁה שֶׁהָלְכָה הִיא וּבַעְלָהּ לִמְדִינַת הַיָּם, בָּאת {ו} וְאָמְרָה מֵת בַּעְלִי, תִּינָּשֵׂא וְתִיטּוֹל כְּתוּבָּהּ, וְצָרָתָהּ אֲסוּרָה. הָיְתָה בַת יִשְׂרָאֵל לַכֹּהֵן, {א} תֹּאכַל בִּתְרוּמָה, דִּבְ|רֵי| רְ' טַרְפוֹן. רְ' עֲקִיבָה אוֹמֵ|ר|: אֵי[ן][10]*• זוֹ דֶּרֶךְ מוֹצִיאַתָּה מִידֵי עֲבֵירָה, עַד {שת} שֶׁתְּהֵא אֲסוּרָה לְהִינָּשֵׂא, וַאֲסוּרָה מִלֹּאכַל בִּתְרוּמָה.

ח' אָמְרָה: "מֵת בַּעְלִי וְאַחַר כָּךְ מֵת חָמִי", תִּינָּשֵׂא וְתִיטּוֹל כְּתוּבָּהּ, וַחֲמוֹתָהּ אֲסוּרָה. הָיְתָה בַת יִשְׂרָאֵל לַכֹּהֵן, תֹּאכַל {בת} בִּתְרוּמָה, דִּבְ|רֵי| רְ' טַרְפוֹן. רְ' עֲקִיבָה אוֹמֵ|ר|: אֵי[ן]*• זוֹ דֶּרֶךְ מוֹצִיאַתָּה מִידֵי עֲבֵירָה, עַד שֶׁתְּהֵא אֲסוּרָה לְהִינָּשֵׂא, וַאֲסוּרָה מִלֹּאכַל בִּתְרוּמָה.

ט' קִידֵּשׁ אַחַת מֵחָמֵשׁ נָשִׁים וְאֵין יָדוּעַ$ לְאֵי$ זוֹ קִידֵּשׁ, כָּל אַחַת וְאַחַת אוֹמֶרֶת אוֹתִי קִידֵּשׁ, נוֹתֵן גֵּט לְכָל אַחַת וְאַחַת, וּכְתוּבָּה[11]« בֵּינֵיהֶן וּמִסְתַּלֵּק, דִּבְ|רֵי| רְ' טַרְפוֹן. רְבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵ|ר|: אֵין[12]« זוֹ דֶּרֶךְ מוֹצִיאַתּוֹ מִידֵי עֲבֵירָה, עַד שֶׁיִּתֵּן גֵּט וּכְתוּבָּה לְכָל אַחַת וְאַחַת.

י' גָּזַל אֶחָד מֵחֲמִשָּׁה וְאֵין[13]« {י} יָדוּעַ$ לְאֵי$ זֶה גָּזַל, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד אוֹמֵר אוֹתִי גָּזַל, מַנִּיחַ אֶת הַגְּזֵילָה בֵּינֵיהֶן וּמִסְתַּלֵּק, דִּבְ|רֵי| רְ' טַרְפוֹן. רְ' עֲקִיבָה אוֹמֵ|ר|: לֹא[14]« זוֹ דֶּרֶךְ {מוצ} מוֹצִיאַתּוֹ מִידֵי עֲבֵירָה, עַד שֶׁיְּשַׁלֵּם גְּזֵילָה[15]« לְכָל אֶחָד וְאֶחָד.

י'א' הָאִשָּׁה שֶׁהָלְכָה הִיא וּבַעְלָהּ וּבְנָהּ לִמְדִינַת הַיָּם, בָּאת וְאָמְרָה מֵת בַּעְלִי וְאַחַר כָּךְ מֵת בְּנִי, נֶאֱמֶנֶת. [16]* בְּנִי וְאַחַר כָּךְ מֵת בַּעְלִי, אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת, וְחוֹשְׁשִׁין {לדב} לִדְבָרֶיהָ, וְחוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת.

י'ב' נִיתַּן לִי בֵן בִּמְדִינַת הַיָּם, אָמְרָה$ מֵת בְּנִי וְאַחַר כָּךְ מֵת בַּעְלִי, נֶאֱמֶנֶת. מֵת[17]^ בַּעְלִי וְאַחַר כָּךְ מֵת בְּנִי, אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת, וְחוֹשְׁשִׁין לִדְבָרֶיהָ, וְחוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת.

י'ג' נִיתַּן לִי יָבָם בִּמְדִינַת הַיָּם, אָמְרָה מֵת בַּעְלִי וְאַחַר כָּךְ מֵת יְבָמִי, $יְבָמִי וְאַחַר כָּךְ מֵת בַּעְלִי, נֶאֱמֶנֶת. הָלְכָה הִיא וּבַעֲלָהּ וִיבָמָהּ לִמְדִינַת הַיָּם, אָמְרָה מֵת בַּעְלִי וְאַחַר כָּךְ מֵת יְבָמִי, יְבָמִי וְאַחַר כָּךְ מֵת בַּעְלִי, אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת. שֶׁאֵין הָאִשָּׁה נֶאֱמֶנֶת לוֹמַר מֵת יְבָמִי, שֶׁתִּינָּשֵׂא. וְלֹא, מֵתָה אֲחוֹתִי, שֶׁתִּיכָּנֵס לְבֵיתָהּ$. וְאֵין הָאִישׁ נֶאֱמָן לוֹמַר [מֵת אָחִי][18]*, שֶׁאֲיַיבֵּם[19]^• אֶת אִשְׁתּוֹ. וְלֹא, מֵתָה אִשְׁתִּי, שֶׁאֶשָּׂא[20]« אֶת אֲחוֹתָהּ.

הל' י'ג' פרק י'ו'

הָאִשָּׁה שֶׁהָלַךְ בַּעְלָהּ וְצָרָתָהּ לִמְדִינַת הַיָּם, בָּאוּ וְאָמְרוּ לָהּ מֵת בַּעְלִיךְ, לֹא תִינָּשֵׂא וְלֹא תִתְיַבֵּם, עַד שֶׁתֵּדַע שֶׁמֵּא מְעוּבֶּרֶת הִיא צָרָתָהּ. הָיְתָה[21]« לָהּ חָמוֹת, אֵינָהּ חוֹשֶׁשֶׁת. יָצָאת מְלֵיאָה חוֹשֶׁשֶׁת. <רְ' יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר אֵינָהּ חוֹשֶׁשֶׁת>[22]*.

ב' שְׁתֵּי יְבָמוֹת, זֹאת אוֹמֶרֶת מֵת בַּעְלִי וְזֹאת אוֹמֶרֶת מֵת בַּעֲלִי, זוֹ אֲסוּרָה מִפְּנֵי בַעֲלָהּ שֶׁלָּזוֹ וְזוֹ אֲסוּרָה {מ} מִפְּנֵי בַעֲלָהּ שֶׁלָּזוֹ. לָזוֹ עֵדִים וְלָזוֹ אֵין עֵדִים, אֶת שֶׁיֶּשׁ לָהּ עֵדִים, אֲסוּרָה. וְאֶת שֶׁאֵין לָהּ עֵדִים, מוּתֶּרֶת. לָזוֹ בָנִים וְלָזוֹ אֵין בָּנִים, אֶת שֶׁיֶּשׁ לָהּ בָּנִים, מוּתֶּרֶת. וְאֶת שֶׁאֵין לָהּ בָּנִים,

---

[1] ק+קיי כלפנינו. בכתב היד מופיע כאן סימן להגהה (סגול), אך אין כל הגהה.
[2] קנ כלפנינו. קס: "מציאנו". קיי: "מצאנו".
[3] ק כלפנינו. קיי: "נלמוד".
[4] ק+קיי: "חָזְרוּ".
[5] ק+קיי כלפנינו. וספק רחוק שמא כתוב בפרמה: "לְהוֹדוֹת". והשוו גם למקבילה במסכת עדיות.
[6] קיי+קנ כלפנינו. קס: "וּבֵית" (וכן פעם אחת בסמוך).
[7] ק כלפנינו. קיי ליתא: "אחד".
[8] קיי+קנ כלפנינו. קס: "כתובתה".
[9] קנ כלפנינו. קיי: "תצא" (ואולי קס כ-קיי).
[10] נו"ן תלוייה, כנראה ע"י הסופר. קיי: "אי" (וכנראה כך גרס קס). קנ: "אין". וכן להלן.
[11] ק כלפנינו. קיי: "ומניח כתובה".
[12] כאן: קיי+קנ כלפנינו. קס כנראה: "אי".
[13] קיי: "ואינו". ק: "ואי" (לא מנוקד).
[14] קיי: "אי" (וכנראה כך גם קס). קנ: "אֵין".
[15] קיי: "את הגזילה". ק: "הגזילה".
[16] ק+קיי כלפנינו. מגיה מאוחר הוסיף בשוליים: "מת".
[17] ק+קיי ליתא: "מת".
[18] נוסף בין השורות ע"י הסופר. וכן ק+קיי.
[19] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי+קנ: "שֶׁיְּיַבֵּם". קס: "שיבם" (ואולי זה כמו "שאייבם")
[20] קס כנראה כלפנינו. קיי+קנ: "שֶׁיִּשָּׂא".
[21] ק: "הָיָה". קיי: "היו".
[22] השלמתי לפי ק+קיי.

אֲסוּרָה. נִתְיַבְּמוּ וּמֵתוּ יְבָמִים[1]«, אֲסוּרוֹת לְהִינָּשֵׂא. רְ' <אֶ>לְעָזָר אוֹמֵרו: הוֹאִיל וְהוּתְּרוּ לַיְבָמִים, הוּתְּרוּ לְכָל אָדָם. **ג'** אֵין מְעִידִין אֶלָּא עַל פַּרְצוּף[2]« פָּנִים[3]^ עִם הַחוֹטֶם, אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ[4]^• סִימָנִין בְּגוּפוֹ וּבְכֵילָיו[5]«. [6]$וְאֵין מְעִידִין (אֶלָּא)[7]*• לְאַחַר$• שְׁלֹשָׁה יָמִים. אֲפִילוּ רָאוּהוּ מְגוּיָּיד, וְצָלוּב[8]« עַל הַצְּלִיבָה[9]^•, וְהַחַיָּה[10]«• אוֹכֶלֶת בּוֹ - אֵין מְעִידִין עַד שֶׁתֵּצֵא נַפְשׁוֹ. **ד'** רְ' יְהוּדָה בֶּן בָּבָא אוֹמֵרו: לֹא כָל הָאָדָם וְלֹא כָל הַמְּקוֹמוֹת וְלֹא כָל הַשָּׁעוֹת שָׁוִים. נָפַל לַמַּיִם, בֵּין שֶׁיֵּשׁ לָהֶם סוֹף, וּבֵין שֶׁאֵין לָהֶם סוֹף, הֲרֵי אִשְׁתּוֹ {א} אֲסוּרָה. אָמַרו רְ' מֵאִיר: מַעֲשֶׂה [בְּאֶחָד][11]* שֶׁנָּפַל לְבוֹר הַגָּדוֹל, וְעָלָה לְאַחַר שְׁלֹשָׁה יָמִים. אָמַרו רְ' יוֹסֵה: מַעֲשֶׂה בְּסוּמֶה[12]«& שֶׁיָּרַד לִטְבּוֹל בַּמְּעָרָה, וְיָרַד מוֹשְׁכוֹ אַחֲרָיו, וְשָׁהוּ כְּדֵי שֶׁתֵּצֵא נַפְשָׁם, וְהִשִּׂיאוּ אֶת נְשׁוֹתֵיהֶם. וְשׁוּב מַעֲשֶׂה בְּאַסְיָיא$ בְּאֶחָד שֶׁשִּׁילְשְׁלוּהוּ אֶל הַיָּם, וְלֹא עָלָת בְּיָדָן אֶלָּא רַגְלוֹ, וְאָמְרוּ לָהֶן[13]« חֲכָמִים: מֵאַרְכּוּבָּה {ול} וּלְמַעְלָן, תִּינָּשֵׂא. מֵאַרְכּוּבָּה וּלְמַטָּן, לֹא תִינָּשֵׂא. **ה'** אֲפִילוּ שָׁמַע מִן הַנָּשִׁים אוֹמְרוֹת, מֵת אִישׁ פְּלוֹנִי, דַּיוֹ. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵרו: אֲפִילוּ שָׁמַע מִן הַתִּינוֹקוֹת אוֹמְרִיםו: הֲרֵי אָנוּ הוֹלְכִין לִסְפּוֹד וְלִקְבּוֹר אֶת אִישׁ פְּלוֹנִי, דַּיוֹ[14]^, בֵּין מִתְכַּוֵּון וּבֵין שֶׁאֵינוֹ[15]^ מִתְכַּוֵּון. רְ' יְהוּדָה בֶּן בָּבָא אוֹמֵרו: בְּיִשְׂרָאֵל עַד שֶׁיְּהֵא מִתְכַּוֵּון. וּבַגּוֹי©[16], אִם[17]«• הָיָה מִתְכַּוֵּון, {א} אֵין עֵדוּתוֹ עֵדוּת. **ו'** מְעִידִין לְאוֹר הַנֵּר וּלְאוֹר הַלְּבָנָה, וּמַשִּׂיאִין עַל פִּי בַת קוֹל. מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁעָמַד עַל רֹאשׁ הָהָר וְאָמַרו: אִישׁ פְּלוֹנִי בֶּן אִישׁ$ פְּלוֹנִי מִמְּקוֹם פְּלוֹנִי מֵת, וְהָלְכוּ וְלֹא מָצְאוּ שָׁם אָדָם, וְהִישִּׂיאוּ אֶת אִשְׁתּוֹ. שׁוּב מַעֲשֶׂה בְּצַלְמִין[18]«#• בְּאֶחָד שֶׁאָמַרו: אֲנִי אִישׁ פְּלוֹנִי בֶּן אִישׁ פְּלוֹנִי, נְשָׁכַנִי נָחָשׁ[19]^, וַהֲרֵינִי[20]^ מֵת, וְהָלְכוּ [21]« וְלֹא הִכִּירוּהוּ, וְהִשִּׂיאוּ אֶת אִשְׁתּוֹ. **ז'** אָמַרו רְ' עֲקִיבָה: כְּשֶׁיָּרַדְתִּי לִנְהַרְדְּעָא לְעִיבּוּר$ {ה} הַשָּׁנָה, מְצָאָנִי$ נְחֶמְיָה אִישׁ בֵּית דְּלִי, וְאָמַרו לִי: שָׁמַעְתִּי שֶׁאֵין מַשִּׂיאִין אֶת הָאִשָּׁה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עַל פִּי עֵד אֶחָד, אֶלָּא $יְהוּדָה בֶּן אָבָא[22]«•. וְנוּמֵיתִי לוֹ: כֵּן הַדְּבָרִים. אָמַר לִי: [23]^ אֱמוֹר לָהֶם מִשְּׁמִי, אַתֶּם יוֹדְעִין שֶׁהַמְּדִינָה הַזֹּאת$ מְשׁוּבֶּשֶׁת בִּגְיָיסוֹת, וּמְקוּבָּל אֲנִי מֵרַבָּן גַּמְלִיאֵל הַזָּקֵן, שֶׁמַּשִּׂיאִין אֶת הָאִשָּׁה עַל פִּי עֵד אֶחָד. {וכש} וּכְשֶׁבָּאתִי וְהִרְצֵיתִי אֶת הַדְּבָרִים לִפְנֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל, שָׂמַח לִדְבָרַיי, וְאָמַרו: מָצִינוּ[24]« חָבֵר {לי} לִיהוּדָה בֶּן אָבָא[25]^•. **ח'** מִתּוֹךְ הַדְּבָרִים נִזְכַּר רַבָּן גַּמְלִיאֵל, שֶׁנֶּהֶרְגוּ הֲרוּגִים בְּתֵל אַרְזָא, וְהִשִּׂיא רַבָּן גַּמְלִיאֵל הַזָּקֵן אֶת נְשׁוֹתֵיהֶם {א} עַל פִּי עֵד אֶחָד.$$$ וְהוּחֲזָקוּ לִהְיוֹת מַשִּׂיאִין עֵד מִפִּי עֵד, [26]$וּמִפִּי[27]^ אִשָּׁה$; וְאִשָּׁה[28]^ מִפִּי אִשָּׁה, מִפִּי[29]« עֶבֶד וּמִפִּי שִׁפְחָה. **ט'** רְ' אֱלִיעֶזֶר וּרְבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמְרִיםו: אֵין מַשִּׂיאִין אֶת הָאִשָּׁה עַל פִּי עֵד אֶחָד. רְ' עֲקִיבָה אוֹמֵרו: לֹא עַל פִּי אִשָּׁה, $$$ {ו} וְלֹא עַל פִּי קְרוֹבִים. **י'** אָמְרוּ לוֹ: {מע} מַעֲשֶׂה בִּבְנֵי לֵוִי שֶׁהָלְכוּ לְצוֹעַר לַתְּמָרִים[30]«•, וְחָלָה אֶחָד מֵהֶן [31]« וְהִנִּיחוּהוּ$ בְּפוּנְדּוֹק[32]«#•, וּבַחֲזִירָתָן אָמְרוּ לַפּוּנְדְּקִית[33]# אַיּוֹ[34]«• חֲבֵירֵינוּ, וְנוּמַת$ לָהֶם: מֵת וּקְבַרְתִּיו, וְהִשִּׂיאוּ[35]* אֶת אִשְׁתּוֹ. אָמְרוּ לוֹ: לֹא תְהֵא כוֹהֶנֶת[36]# כַּפּוּנְדְּקִית[37]#. אָמַרו לָהֶם: לִכְשֶׁתְּהֵא[38]« הַפּוּנְדְּקִית נֶאֱמֶנֶת. [39]^• הַפּוּנְדְּקִית הוֹצִיאָה לָהֶם מַקְלוֹ וּמַנְעָלוֹ$ וְתַרְמִילוֹ וְסֵפֶר תּוֹרָה שֶׁהָיָה בְיָדוֹ.

חסלת יבמות

מסכת כתובות

בְּתוּלָה נִישֵּׂאת בַּיּוֹם$ הָרְבִיעִי, וְאַלְמָנָה בַּיּוֹם הַחֲמִישִׁי. שֶׁפְּעָמַיִם[40]# בַּשַּׁבָּת בָּתֵּי דִינִים יוֹשְׁבִים בָּעֲיָירוֹת, בַּיּוֹם הַשֵּׁינִי וּבַיּוֹם הַחֲמִישִׁי, שֶׁאִם הָיָה לוֹ[41]« טַעֲנַת בְּתוּלִים, הָיָה מַשְׁכִּים לְבֵית דִּין. **ב'** בְּתוּלָה, כְּתוּבָּתָהּ מָאתַיִם[42]#•. וְאַלְמָנָה, מָנֶא[43]^. בְּתוּלָה אַלְמָנָה, גְּרוּשָׁה, וַחֲלוּצָה, מִן הָאֵירוּסִין[44]*, כְּתוּבָּתָן[45]« מָאתַיִם, וְיֵשׁ לָהֶם[46]« טַעֲנַת בְּתוּלִים. הַגִּיּוֹרֶת, וְהַשְּׁבוּיָה, וְהַשִּׁפְחָה שֶׁנִּפְדּוּ$ שֶׁנִּתְגַּיְּירוּ[47]«, וְשֶׁנִּשְׁתַּחְרְרוּ[48]#, פְּחוּתוֹת מִבְּנוֹת שָׁלוֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד, כְּתוּבָּתָן מָאתַיִם, וְיֵשׁ לָהֶם טַעֲנַת בְּתוּלִים. **ג'** הַגָּדוֹל שֶׁבָּא עַל הַקְּטַנָּה, וְהַקָּטָן שֶׁבָּא עַל הַגְּדוֹלָה, וּמוּכַּת עֵץ, כְּתוּבָּתָן מָאתַיִם, דִּבְרֵי רְ' מֵאִיר. וַחֲכָמִיםו אוֹמְרִיםו: מוּכַּת עֵץ, כְּתוּבָּתָהּ מָנֶה. **ד'** בְּתוּלָה אַלְמָנָה, גְּרוּשָׁה, וַחֲלוּצָה, מִן

---

[1] ק כלפנינו. קיי: "היבמין".
[2] קיי כלפנינו. ק: "פַּרְסוּף".
[3] ק+קיי: "הַפָּנִים".
[4] ק+קיי ליתא: "בו".
[5] ק כלפנינו. קיי: "או בכליו".
[6] מכאן ועד סוף ההלכה סדר המשפטים בדפוסים שונה מסדרם בשלושת כתבי היד.
[7] מילה זו נמחקה בפרמה בידי מגיה (מאוחר?), וכן חסרה בנוסח קיי. סופרי פרמה וקאופמן גרסו: "אלא לאחר". אך ברור שזה כפל גרסה ויש למחוק אחת משתי המילים הללו. קנ מחק את המילה "לאחר" ו/או גרס במקומה "עַד".
[8] ק כלפנינו. קיי: "או צלוב".
[9] ק+קיי: "עַל הַצָּלוּב".
[10] ק כלפנינו. קיי: "או חיה".
[11] נוסף בין השורות, כנראה ע"י הסופר. וכן ק+קיי.
[12] ק כלפנינו. קיי: "בסומא".
[13] ק כלפנינו. קיי ליתא: "להם".
[14] ק+קיי ליתא: "דיו".
[15] ק+קיי: "שאין".
[16] הערת צנזורה נתלתה בין השורות: "עע"ז".
[17] ק כלפנינו. וצ"ע. קיי: "אף על פי מתכוון".
[18] כך כתוב ומנוקד בפרמה. וכן קיי+קנ אלא שקנ ניקד "בְּצַלְמִין". קס: "בצלמון".
[19] ק+קיי: "הַנָּחָשׁ".
[20] ק+קיי: "וַהֲרֵי אֲנִי".
[21] קיי כלפנינו. ק נוסף: "אַחֲרָיו".
[22] קיי כלפנינו. ק: "בבא" (קנ הוסיף בשוליים: "ס"א: אָבָּה"). אך להלן גם קיי כקאופמן.
[23] ק+קיי נוסף: "לֵךְ". ק נוסף: "וְ"..
[24] ק כלפנינו. קיי: "מצאינו".
[25] ק+קיי: "בָּבָא".
[26] מכאן עד סוף ההלכה שונה נוסח הדפוסים מנוסח שלושת כתבי היד.
[27] ק+קיי: "מִפִּי".
[28] ק+קיי: "אִשָּׁה".
[29] קנ כלפנינו. קס: ?"מפה"?. קיי נשמט: "מפי עבד".
[30] קס כלפנינו. קנ: "הַתְּמָרִים". קיי: "עיר התמרים".
[31] קיי כלפנינו. ק נוסף: "בדרך".
[32] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי כלפנינו. ק: "בַּפּוֹנְדֵּק".
[33] בפרמה מנוקד: "לַפּוּנְדְּקִית". וכעין זה להלן.
[34] קיי כלפנינו. ק: "אַיִן".
[35] ק+קיי כלפנינו. בפרמה יש מעל המילה עיגול מזונב שאמור להפנות להגהה, ונראה שהייתה בשוליים הגהה שנמחקה.
[36] בפרמה מנוקד: "כוֹהֶנֶת". (ק+פ בחולם מלא).
[37] בפרמה מנוקד: "כַּפּוּנְדָּקִית".
[38] ק: "וּכְשֶׁתְּהֵא". קיי: "כשתהא".
[39] ק+קיי נוסף: "אַף".
[40] בפרמה מנוקד: "שֶׁפְּעָמִים".
[41] קנ כלפנינו. קס: "לי". קיי: "לה".
[42] בפרמה מנוקד (תמיד): "מָאֲתַיִם".
[43] ק+קיי: "מָנֶה" (אך לפעמים באל"ף).
[44] קיי כלפנינו. ק: "הָאֵרוּסִין". נקדן פרמה מחק את אות יו"ד וניקד: "הָאֲרוּסִין". וצ"ע.
[45] ק כלפנינו. קיי: "כתובתה" (ויש להן).
[46] ק כלפנינו. קיי: "להן". וכן בסמוך.
[47] קיי כלפנינו. ק: "אוֹ שֶׁנִּתְגַּיְּירוּ". וכן בסמוך.
[48] בפרמה כאן מנוקד: "וְשֶׁנִּשְׁתַּחְרְרוּ".

[1]*#• הַנִּישׂוּאִין, כְּתוּבָּתָן מָנֶא, וְאֵין לָהֶן[2]« טַעֲנַת בְּתוּלִים. הַגִּיּוֹרֶת, וְהַשְּׁבוּיָה, וְהַשִּׁפְחָה, שֶׁנִּפְדּוּ$, אוֹ שֶׁנִּתְגַּיְּרוּ, אוֹ שֶׁנִּשְׁתַּחְרְרוּ, יְתֵירוֹת עַל בְּנוֹת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד, כְּתוּבָּתָן מָנֶה, וְאֵין לָהֶן טַעֲנַת {ב} בְּתוּלִים. **ה׳** הָאוֹכֵל אֵצֶל חָמִיו בִּיהוּדָה שֶׁלֹּא בְעֵדִים, אֵינוּ יָכוֹל לִטְעוֹן טַעֲנַת {בת} בְּתוּלִים, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִתְיַחֵד עִימָּהּ. אֶחָד$ אַלְמְנַת[3]^#• יִשְׂרָאֵל וְאֶחָד$ אַלְמְנַת^#• כֹּהֲנִים$, כְּתוּבָּתָן מָנֶא. בֵּית דִּין שֶׁלַּכֹּהֲנִים הָיוּ גּוֹבִים לִבְתוּלָה אַרְבַּע מֵאוֹת זוּז, וְלֹא מֵיחוּ& בְיָדָם חֲכָמִים.

ו׳ הַנּוֹשֵׂא אֶת הָאִשָּׁה וְלֹא מָצָא לָהּ בְּתוּלִים, הִיא אוֹמֶרֶת: מִשֶּׁאֵירַסְתַּנִי[4]# נֶאֱנַסְתִּי, וְנִסְתַּחֲפָה[5]^ שָׂדֵהוּ[6]^•. וְהוּא[7]« אוֹמֵר: לֹא כִי, אֶלָּא עַד {ש} שֶׁלֹּא אֵירַשְׁתִּיךְ[8]#, וְהָיָה מִקָּחִי& מַקַּח[9]# טָעוּת. רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמְרִים: נֶאֱמֶנֶת. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: לֹא[10]« מִפִּיהָ אָנוּ חַיִּים, אֶלָּא הֲרֵי הִיא[11]^ בְּחֶזְקַת בְּעוּלָה[12]^• עַד שֶׁלֹּא תִתְאָרֵס, וְהִטְעַתּוּ[13]^•, עַד שֶׁתָּבִיא רְאָיָה לִדְבָרֶיהָ.

ז׳ הִיא אוֹמֶרֶת: מוּכַּת עֵץ אָנִי, וְהוּא אוֹמֵר: לֹא כִי, אֶלָּא דְרוּסַת אִישׁ אָתְּ; רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמְרִים: נֶאֱמֶנֶת. רִ׳ יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: לֹא מִפִּיהָ אָנוּ חַיִּים, אֶלָּא הֲרֵי זוֹ בְחֶזְקַת דְּרוּסַת אִישׁ, עַד שֶׁתָּבִיא רְאָיָה {לד} לִדְבָרֶיהָ.

ח׳ רָאוּהָ מְדַבֶּרֶת עִם אֶחָד.$ [14]« ״מַה טִיבוֹ[15]# שֶׁלָּזֶה״? ״אִישׁ פְּלוֹנִי, וְכֹהֵן הוּא״. רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמְרִים: נֶאֱמֶנֶת. רִ׳ יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: לֹא מִפִּיהָ אָנוּ חַיִּים, אֶלָּא הֲרֵי זוֹ בְחֶזְקַת בְּעוּלָה לַנָּתִין וְלַמַּמְזֵר, עַד שֶׁתָּבִיא רְאָיָה לִדְבָרֶיהָ.

ט׳ הָיְתָה מְעוּבֶּרֶת, [16]« ״מַה טִיב [טִיבוֹ <שֶׁל>][17]* הָעוֹבֵר& {ה} הַזֶּה? ״מֵאִישׁ פְּלוֹנִי, וְכֹהֵן הוּא״. רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמְרִים: נֶאֱמֶנֶת. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: לֹא מִפִּיהָ אָנוּ חַיִּים, אֶלָּא הֲרֵי זוֹ בְחֶזְקַת מְעוּבֶּרֶת מִנָּתִין$ וּמִמַּמְזֵר[18]^, עַד שֶׁתָּבִיא רְאָיָה לִדְבָרֶיהָ.

י׳ אָמַר רִ׳ יוֹסֵי: מַעֲשֶׂה בְתִינוֹקֶת שֶׁיָּרְדָה לְמַלּאוֹת מַיִם[19]^ מִן הָעַיִן, וְנֶאֱנָסָה. אָמַר רִ׳ יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי[20]#: אִם רוֹב הָעִיר מַשִּׂיאִים לִכְהוּנָּה, הֲרֵי זוֹ תִינָּשֵׂא לִכְהוּנָּה.

הל׳ י׳ פרק ב׳

הָאִשָּׁה שֶׁנִּתְאַלְמְנָה$ אוֹ שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה, הִיא אוֹמֶרֶת בְּתוּלָה נִישֵּׂאתִי$, וְהוּא אוֹמֵר: לֹא כִי אֶלָּא אַלְמָנָה נְשָׂאתִיךְ[21]#, אִם יֵשׁ עֵדִים שֶׁיָּצָאת[22]# בְּהֵינוּמָה[23]# וְרֹאשָׁהּ פָּרוּעַ, כְּתוּבָּתָהּ מָאתַיִם. רִ׳ יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה[24]# אוֹמֵר: אַף חִילּוּק קָלִיּוֹת& רְאָיָה.

ב׳ מוֹדֶה רִ׳ יְהוֹשֻׁעַ בְּאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ שָׂדֶה זוֹ[25]^ שֶׁלְּאָבִיךְ הָיַית וּלְקַחְתִּיהָ מִמֶּנּוּ, [26]« נֶאֱמָן, שֶׁהַפֶּה שֶׁאָסַר הוּא הַפֶּה שֶׁהִתִּיר. אִם יֵשׁ עֵדִים שֶׁהִיא שֶׁלְּאָבִיו וְהוּא אוֹמֵר לְקַחְתִּיהָ מִמֶּנּוּ, אֵינוּ {נא} נֶאֱמָן.

ג׳ הָעֵדִים שֶׁאָמְרוּ כְּתַב יָדֵינוּ $זֶה, אֲבָל אֲנוּסִים הָיִינוּ, וּקְטַנִּים[27]^ [הָיִינוּ][28]*, פְּסוּלֵי עֵידוּת הָיִינוּ, הֲרֵי אֵילּוּ נֶאֱמָנִים. אִם יֵשׁ עֵדִים שֶׁהוּא כְּתַב יָדָן אוֹ שֶׁהָיָה כְּתַב יָדָן יוֹצֵא מִמָּקוֹם[29]« {א} אַחֵר, אֵינָן נֶאֱמָנִין.

ד׳ זֶה אוֹמֵר: זֶה כְּתַב יָדִי וְזֶה כְּתַב יָדוֹ שֶׁלַּחֲבֵירִי, וְזֶה אוֹמֵר: זֶה כְּתַב יָדִי וְזֶה כְּתַב יָדוֹ שֶׁלַּחֲבֵירִי, הֲרֵי אֵילּוּ נֶאֱמָנִין. זֶה אוֹמֵר: זֶה כְּתַב יָדִי, וְזֶה אוֹמֵר: זֶה כְּתַב יָדִי, {צ} צְרִיכִין שֶׁיִּצְטָרֵף עִמָּהֶם אַחֵר, דִּבְרֵי רִבִּי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינָן צְרִיכִין שֶׁיִּצְטָרֵף עִמָּהֶם אַחֵר, אֶלָּא נֶאֱמָן אָדָם לוֹמַר זֶה כְּתַב יָדִי.

ה׳ הָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה אֵשֶׁת אִישׁ הָיִיתִי וּגְרוּשָׁה אָנִי, נֶאֱמֶנֶת, שֶׁהַפֶּה שֶׁאָסַר הוּא הַפֶּה שֶׁהִתִּיר. אִם יֵשׁ עֵדִים שֶׁהִיא אֵשֶׁת אִישׁ וְהִיא אוֹמֶרֶת גְּרוּשָׁה אָנִי, אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת.

ו׳ הָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה נִשְׁבֵּיתִי וּטְהוֹרָה אָנִי, נֶאֱמֶנֶת, שֶׁהַפֶּה שֶׁאָסַר הוּא הַפֶּה שֶׁהִתִּיר. אִם יֵשׁ עֵדִים שֶׁנִּשְׁבֵּית וְהִיא אוֹמֶרֶת טְהוֹרָה אָנִי, אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת. אִם מִשֶּׁנִּישֵּׂאת בָּאוּ עֵידִים[30]^, הֲרֵי זוֹ לֹא תֵצֵא.

ז׳ שְׁתֵּי נָשִׁים {שנש} שֶׁנִּשְׁבּוּ, זֹאת[31]^ אוֹמֶרֶת טְהוֹרָה[32]^• אָנִי, וְזֹאת^ {א} אוֹמֶרֶת טְהוֹרָה^• אָנִי, אֵינָן נֶאֱמָנוֹת. בִּזְמַן {ש} שֶׁהֵן מְעִידוֹת זוֹ אֶת זוֹ, הֲרֵי אֵלּוּ נֶאֱמָנוֹת.

ח׳ וְכֵן שְׁנֵי אֲנָשִׁים, זֶה אוֹמֵר כֹּהֵן אָנִי וְזֶה אוֹמֵר כֹּהֵן אָנִי, אֵינָן נֶאֱמָנִין. בִּזְמַן {ש} שֶׁהֵן מְעִידִין זֶה אֶת זֶה, הֲרֵי אֵילּוּ נֶאֱמָנִים.

ט׳ רִ׳[33]«• יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין מַעֲלִין לִכְהוּנָּה עַל פִּי עֵד אֶחָד. אָמַר רִ׳ <אֶ>לְעָזָר: אֵימָתַי, בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ [34]« עוֹרְרִין. אֲבָל בְּמָקוֹם שֶׁאֵין עוֹרְרִים, מַעֲלִים לִכְהוּנָּה עַל פִּי עֵד אֶחָד. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מִשֵּׁם[35]* רִ׳[36]^• שִׁמְעוֹן בֶּן הַסֶּגֶן&: {א}

---

1 כאן מסתיים הניקוד של הנקדן הראשי שניקד מתחילת זרעים ועד כאן. מעמוד זה ואילך, למשך עשרים עמודים ניקד את כתב יד פרמה נקדן מאוחר. ניקוד זה רחוק מרוח קאופמן ומרוחו של הנקדן הראשון.
2 קיי+קנ כלפנינו. קס: ?״לה״?.
3 ק+קיי: ״אַלְמְנוֹת״. וכן בסמוך. ולגבי הניקוד: בפרמה מנוקד כאן ״אַלְמַנַת״ ובסמוך ״אַלְמֵנֶת״.
4 בפרמה אות רי״ש מנוקדת בחיריק.
5 קס+קיי ״נסחפה״. (אך קנ כלפנינו).
6 ק+קיי: ״שָׂדָד״.
7 ק כלפנינו. קיי: ״והלה״.
8 בפרמה אות אל״ף מנוקדת בחיריק.
9 בפרמה מנוקד: ״מֶקַּח״
10 קיי כלפנינו. ק (כפל גרסה?): ״אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת וְלֹא מִפִּיהָ אָנוּ חַיִּים״.
11 ק+קיי: ״זוֹ״.
12 ק+קיי ליתא: ״בעולה״ (ונוסף בקאופמן בידי מגיה מאוחר). וראו בהערה הבאה.
13 ק+קיי: ״הִטְעַתּוּ״. וראו בהערה לעיל.
14 ק כלפנינו. קיי נוסף: ״אמרו לה״.
15 בפרמה מנוקד: ״טֵיבוֹ״.
16 ק כלפנינו. קיי נוסף: ״אמרו לה״.
17 נקדן פרמה הוסיף ״ו״ וגרס: ״טֵיבוֹ העובר״ והשלמתי תיבת ״של״, וכעין זה גרס קנ. קס+קיי: ״מה טיבו של עובר זה״.
18 ק+קיי: ״וּמַמְזֵר״.
19 ק+קיי ליתא: ״מים״.
20 בפרמה מנוקד: ״נוֹרִי״.
21 בפרמה מנוקד: ״נְשֵׂאתִיךְ״.
22 בפרמה מנוקד: ״שֶׁיָּצְאתָ״.
23 בפרמה מנוקד: ״בְּהִינוּמָה״.
24 בפרמה מנוקד: ״בְּרוּקָה״.
25 ק+קיי: ״זֶה״.
26 ק כלפנינו. קיי נוסף: ״שֶׁהוּא״.
27 ק+קיי: ״קְטַנִּים״.
28 נוסף בין השורות, כנראה ע״י הסופר. וכן ק+קיי.
29 קיי כלפנינו. ק: ״לְמָקוֹם״.
30 ק+קיי: ״הָעֵדִים״.
31 ק+קיי: ״זוֹ״. וכן בסמוך.
32 ק+קיי: ״נִשְׁבֵּיתִי וּטְהוֹרָה״. וכן בסמוך. וצ״ע.
33 קיי כלפנינו. ק: ״אָמַר רִ׳ יְהוּדָה״.
34 קיי כלפנינו. ק נוסף: ״לוֹ״. (ובסמוך קס כלפנינו, ו-קנ הוסיף ״לו״).
35 בפרמה מנוקד: ״מִשֵּׁם״.
36 ק+קיי ליתא: ״ר״״.

מַעֲלִין לִכְהוּנָּה עַל פִּי עֵד אֶחָד. **י'** הָאִשָּׁה שֶׁנֶּחְבְּשָׁה בִידֵי גוֹיִם: עַל יְדֵי מָמוֹן, מוּתֶּרֶת {לב} לְבַעְלָהּ. עַל יְדֵי נְפָשׁוֹת, אֲסוּרָה. עִיר שֶׁכְּבָשָׁהּ כַּרְקוֹם[#1], כָּל הַכּוֹהֲנוֹת[2]« שֶׁבְּתוֹכָהּ[$], פְּסוּלוֹת. וְאִם יֵשׁ לָהֶם עֵדִים, אֲפִילּוּ עֶבֶד, אֲפִילּוּ[$] שִׁפְחָה, הֲרֵי אֵילּוּ נֶאֱמָנִים. שֶׁאֵין[$] אָדָם מֵעִיד עַל יְדֵי עַצְמוֹ. אָמַר|ו רִ' זְכַרְיָה בֶּן הַקַּצָּב: הַמָּעוֹן הַזֶּה, לֹא זָזָה יָדָהּ מִתּוֹךְ יָדִי מִשָּׁעָה שֶׁנִּכְנְסוּ גוֹיִם[3]« לִירוּשָׁלַיִם עַד[4]« שֶׁיָּצָאוּ[5]«•. אָמְרוּ לוֹ: אֵין אָדָם {מע} מֵעִיד עַל יְדֵי עַצְמוֹ. **י"א** וְאֵלּוּ נֶאֱמָנִין לְהָעִיד בְּגוֹדְלָן מָה שֶׁרָאוּ בְקוֹטְנָן: נֶאֱמָן הוּא[6]« אָדָם לוֹמַר: זֶה כְתַב יָדוֹ שֶׁלְּאַבָּא, וְזֶה כְתַב יָדוֹ שֶׁלְּרַבִּי[#7]«•, וְזֶה כְתַב יָדוֹ שֶׁלְּאָחִי. זָכוּר אֲנִי[8]« בְּאֵשֶׁת[$] [9]« פְּלוֹנִי שֶׁיָּצָאת בְּהֵינוּמָה, וְרֹאשָׁהּ פָּרוּעַ. וְשֶׁהָיָה אִישׁ פְּלוֹנִי יוֹצֵא מִבֵּית הַסֵּפֶר לִטְבּוֹל לִתְרוּמָתוֹ[10]«. וְשֶׁהָיָה חוֹלֵק עִמָּנוּ בַגּוֹרֶן[11]«. וְשֶׁהַמָּקוֹם[12]« הַזֶּה בֵּית הַפְּרָס[^13] הוּא[$]. וְעַד כָּאן הָיִינוּ בָאִים בַּשַּׁבָּת. אֲבָל אֵינוּ[$] נֶאֱמָן אָדָם לוֹמַר: דֶּרֶךְ הָיָה לְאִישׁ[$] פְּלוֹנִי בַּמָּקוֹם הַזֶּה, מַעֲמָד וּמִסְפֵּד[#14] הָיָה לְאִישׁ פְּלוֹנִי|ו בַּמָּקוֹם הַזֶּה.

הל' י"א — פרק {ד}<ג>'[15]*

אֵלּוּ[16]« נְעָרוֹת שֶׁיֵּשׁ לָהֶן קְנָס: הַבָּא עַל הַמַּמְזֶרֶת, וְעַל הַנְּתִינָה, וְעַל הַכּוּתִית. וְהַבָּא[^17] עַל הַגִּיּוֹרֶת, וְעַל הַשְּׁבוּיָה, וְעַל הַשִּׁפְחָה, שֶׁנִּיפְדּוּ אוֹ שֶׁנִּתְגַּיְּירוּ אוֹ שֶׁנִּשְׁתַּחְרְרוּ פְּחוּתוֹת מִבְּנוֹת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד. הַבָּא עַל אֲחוֹתוֹ, וְעַל אֲחוֹת אָבִיו, וְעַל אֲחוֹת אִמּוֹ, וְעַל אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ, וְעַל אֵשֶׁת אָחִיו, וְעַל אֵשֶׁת אֲחִי אָבִיו, וְעַל הַנִּדָּה, יֵשׁ לָהֶן קְנָס. אַף[$] עַל פִּי שֶׁהֵן בְּהִיכָּרֵת, אֵין בָּהֶן מִיתַת בֵּית דִּין. **ב'** וְאֵלּוּ שֶׁאֵין לָהֶן קְנָס: הַבָּא עַל הַגִּיּוֹרֶת וְעַל הַשְּׁבוּיָה וְעַל הַשִּׁפְחָה שֶׁנִּפְדּוּ אוֹ שֶׁנִּתְגַּיְּירוּ אוֹ שֶׁנִּשְׁתַּחְרְרוּ יְתֵירוֹת עַל בְּנוֹת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד. רִ' יְהוּדָה אוֹמֵר|ו: שְׁבוּיָה שֶׁנִּיפְדֵּת[$], הֲרֵי הִיא בִקְדוּשָּׁתָהּ, אַף עַל פִּי [18]« גְּדוֹלָה. **ג'** הַבָּא עַל בִּתּוֹ, וְעַל בַּת בִּתּוֹ, וְעַל בַּת בְּנוֹ, וְעַל בַּת אִשְׁתּוֹ, וְעַל בַּת בִּתָּהּ, וְעַל בַּת בְּנָהּ; אֵין לָהֶן קְנָס, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִתְחַיֵּיב בְּנַפְשׁוֹ, שֶׁמִּיתָתוֹ בִידֵי בֵית דִּין. שֶׁכָּל[$] הַמִּתְחַיֵּיב בְּנַפְשׁוֹ, אֵינוּ מְשַׁלֵּם מָמוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר|ו[19]°: "וְלֹא יִהְיֶה {א} אָסוֹן - עָנוֹשׁ יֵעָנֵשׁ". **ד'** נַעֲרָה שֶׁנִּתְאָרְסָה {אוֹ שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה} <וְנִתְגָּרְשָׁה>[20]*•, רִ' יוֹסֵי הַגְּלִילִי[#21] אוֹמֵ|ה: אֵין לָהּ קְנָס. רִ' עֲקִיבָה אוֹמֵר|ו: יֵשׁ לָהּ קְנָס, וּקְנָסָהּ שֶׁלְּעַצְמָהּ[$22]. **ה'** הַמְפַתֶּה נוֹתֵן שְׁלֹשָׁה דְבָרִים, וְהָאוֹנֵס אַרְבָּעָה. הַמְפַתֶּה נוֹתֵן בּוֹשֶׁת וּפְגָם וּקְנָס. {מ} מוֹסִיף עָלָיו הָאוֹנֵס, שֶׁהוּא נוֹתֵן אֶת הַצַּעַר. מַה בֵּין הָאוֹנֵס לַמְפַתֶּה? הָאוֹנֵס[^23] נוֹתֵן אֶת הַצַּעַר, וְהַמְפַתֶּה אֵינוּ נוֹתֵן אֶת הַצַּעַר. הָאוֹנֵס[24]« נוֹתֵן מִיָּד, וְהַמְפַתֶּה לִכְשֶׁיּוֹצִיא. הָאוֹנֵס[25]« שׁוֹתֶה בַעֲצִיצוֹ, וְהַמְפַתֶּה אִם רָצָה[26]« לְהוֹצִיא, יוֹצִיא[$]. **ו'** כֵּי־צַד הוּא[27]« שׁוֹתֶה בַעֲצִיצוֹ: אֲפִילּוּ הִיא חִיגֶּרֶת, אֲפִילּוּ הִיא סוּמָה, אֲפִילּוּ[$] הִיא מוּכַּת שְׁחִין. נִמְצָא בָהּ דְּבַר זִימָּה[$], אוֹ {שאי} שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לָבוֹא בְיִשְׂרָאֵל, אֵינוּ רַשַּׁיִי לְקַיְּימָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר|ו[28]°: "וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה", אִשָּׁה שֶׁהִיא רְאוּיָה לוֹ. •[^29] יְתוֹמָה שֶׁנִּתְאָרְסָה[30]«• {וְשֶׁנִּתְגָּרְשָׁה} <וְנִתְגָּרְשָׁה>*•, רִ' <אֶ>לְעָזָר אוֹמֵר|ו: הָאוֹנֵס חַיָּיב וְהַמְפַתֶּה פָּטוּר. **ז'** וְאֵי זֶה[^31]• הוּא^• הַבּוֹשֶׁת, הַכֹּל לְפִי {ה} הַמְבַיֵּישׁ וְהַמִּתְבַּיֵּישׁ. פְּגָם: רוֹאִין אוֹתָהּ כִּילּוּ[^32] הִיא שִׁפְחָה נִמְכֶּרֶת, כַּמָּה הָיְתָה יָפָה וְכַמָּה הִיא יָפָה. קְנָס, שָׁוֶוה בְכָל[^33] אָדָם. וְכֹל שֶׁיֵּשׁ לוֹ קִיצְבָּה מִן הַתּוֹרָה, שָׁוֶוה לְכָל[$] אָדָם. **ח'** כָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ מֶכֶר, אֵין קְנָס. וְכָל מָקוֹם {ש} שֶׁיֵּשׁ קְנָס, אֵין מֶכֶר. קְטַנָּה: יֶשׁ[34]« לָהּ מֶכֶר {ו} וְאֵין לָהּ קְנָס. נַעֲרָה: יֵשׁ לָהּ קְנָס וְאֵין לָהּ מֶכֶר. בּוֹגֶרֶת[35]«: לֹא[$] מֶכֶר וְלֹא קְנָס. **ט'** הָאוֹמֵר פִּיתִּיתִי בִתּוֹ שֶׁלִּפְלוֹנִי, מְשַׁלֵּם בֹּשֶׁת וּפְגָם עַל פִּי עַצְמוֹ, וְאֵינוּ מְשַׁלֵּם קְנָס. {הא} הָאוֹמֵר גָּנַבְתִּי,[$36]• מְשַׁלֵּם אֶת הַקֶּרֶן עַל פִּי עַצְמוֹ, וְאֵינוּ מְשַׁלֵּם לֹא תַשְׁלוּמֵי כֶפֶל[#37] וְלֹא תַשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. הֵמִית שׁוֹרִי אֶת [38]« פְּלוֹנִי אוֹ שׁוֹרוֹ שֶׁלִּפְלוֹנִי|ו, הֲרֵי זֶה מְשַׁלֵּם עַל פִּי עַצְמוֹ. הֵמִית שׁוֹרִי עַבְדּוֹ שֶׁלִּפְלוֹנִי|ו, אֵינוּ מְשַׁלֵּם עַל פִּי עַצְמוֹ. זֶה הַכְּלָל: כָּל הַמְשַׁלֵּם יָתֵר מִמָּה[39]« שֶׁהִזִּיק, אֵינוּ מְשַׁלֵּם עַל פִּי עַצְמוֹ.

הל' ט'[40]« — פרק {ה}<ד>'

נַעֲרָה שֶׁנִּתְפַּתְּתָה, בּוֹשְׁתָּהּ וּפְגָמָהּ וּקְנָסָהּ שֶׁלְּאָבִיהָ, וְהַצַּעַר בִּתְפוּסָה. עָמְדָה בַדִּין עַד שֶׁלֹּא מֵת הָאָב, הֲרֵי הֵן שֶׁלָּאָב. מֵת הָאָב, הֲרֵי הֵן שֶׁלְּאַחִין. אִם[41]« לֹא הִסְפִּיקָה לַעֲמוֹד בַּדִּין

---

[1] בפרמה מנוקד: "כֹּרְקוֹם".
[2] קיי כלפנינו. ק: "הַכֹּהֲנוֹת" (חולם חסר).
[3] קיי כלפנינו. ק: "הַגּוֹיִים".
[4] ק כלפנינו. קיי: "ועד".
[5] ק: "שֶׁיָּצָאנוּ". קיי (בטעות): "שמצאו".
[6] ק כלפנינו. קיי ליתא: "הוא".
[7] כך מנוקד כאן בפרמה. בקאופמן לא מנוקד. עניין נוסף: קיי כלפנינו. ייתכן שסופר קאופמן גרס "של רבי פלוני".
[8] קיי+מגיה בקאופמן: "הָיִיתִי" (קס יש השמטה).
[9] קיי+מגיה בקאופמן נוסף: "אִישׁ" (קס יש השמטה).
[10] קנ "בִּתְרוּמָתוֹ". קס (כנראה): "את תרומתו". קיי: "ולאכל בתרומת<ו>".
[11] קיי כלפנינו. ק: "עַל הַגּוֹרֶן".
[12] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ושהיה המקום".
[13] ק+קיי: "פְּרָס".
[14] בפרמה מנוקד: "וּמִסְפַּד".
[15] מכאן ולמשך מספר פרקים - מספר הפרק מדולג בטעות אחד קדימה.
[16] קיי כלפנינו. קס: "ואלו".
[17] ק+קיי: "הַבָּא".
[18] ק כלפנינו. קיי נוסף: "שהיא".
[19] שמות כא.
[20] תיקנתי לפי קיי. אך קאופמן ופרמה גרסו "אוֹ שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה". וצע"ג. והשוו להלן הלכה ו'.
[21] בפרמה כאן מנוקד "הַגְּלִילִי". וזה אחד מהמקרים שמראים על סגנונו השונה (והמאוחר?) של נקדן זה. וכן היו מספר פעמים שניקד "אינוֹ" (בחולם).
[22] קס+קיי כלפנינו. קנ: "לְעַצְמָהּ".
[23] ק+קיי: "שֶׁהָאוֹנֵס".
[24] קיי: "ושהאונס". ק: ?"שהאונס"?.
[25] קנ כלפנינו. קיי: "שהאונס". קס: "שאונס".
[26] קיי כלפנינו. ק: "רוֹצֶה".
[27] קיי כלפנינו. ק ליתא: "הוא".
[28] דברים כב
[29] ק+קיי: מתחילה כאן הלכה חדשה ("ז").
[30] קס: "שֶׁנִּתְאָרְסָה אוֹ שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה". קנ או מגיה אחר בקאופמן: "שֶׁנִּתְאָרְסָה וְשֶׁנִּתְגָּרְשָׁה". קיי: "שניתאנסה או שניתפתתה". וצע"ג. ובדפוסים: "שנתארסה ונתגרשה". והשוו לעיל בהלכה ד' מקרה דומה.
[31] ק+קיי: "זוֹ הִיא".
[32] ק+קיי: "כְּאִילּוּ".
[33] ק+קיי: "לְכָל".
[34] קיי+קנ כלפנינו. קס: "שיש".
[35] ק כלפנינו. קיי: "והבוגרת".
[36] ק+קיי כלפנינו. בדפוסים נוסף: "וטבחתי ומכרתי". ואולי אין צורך כי אפילו אם יש עדים שטבח ומכר זה ייחשב על פי עצמו, כי העיקר זה הידיעה שגנב שהיא רק מפי עצמו. וצע"ג.
[37] בפרמה מנוקד: "כָּפֵל".
[38] קיי כלפנינו. ק נוסף: "אִישׁ".
[39] ק כלפנינו. קיי: "על מה".
[40] ק+קיי: "י" (שהרי נוספה הלכה לעיל "יתומה שנתארס").
[41] קיי כלפנינו. ק ליתא: "אם".

עַד שֶׁמֵּת הָאָב, הֲרֵי[1]« הֵן שֶׁלְּעַצְמָהּ. **ב׳** עָמְדָה בַדִּין עַד שֶׁלֹּא בָגְרָה, הֲרֵי הֵן שֶׁלָּאָב[2]*. מֵת הָאָב, הֲרֵי הֵן שֶׁלַּאָחִין. לֹא הִסְפִּיקָה לַעֲמוֹד בַּדִּין עַד שֶׁבָּגְרָה, הֲרֵי הֵן שֶׁלְּעַצְמָהּ. **ג׳** ר׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אִם לֹא הִסְפִּיקָה לִגְבּוֹת עַד שֶׁמֵּת הָאָב, הֲרֵי הֵן שֶׁלְּעַצְמָהּ. וּמַעֲשֵׂה[3]«• יָדֶיהָ וּמְצִיאָתָהּ, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא גָבַת$, וּמֵת הָאָב, הֲרֵי הֵן שֶׁלְּאָחִין. **ד׳** הַמְאָרֵס אֶת בִּתּוֹ, וְגֵירְשָׁהּ, אֵירְסָהּ וְנִתְאַלְמְנָה$, כְּתוּבָּתָהּ שֶׁלּוֹ. הִשִּׂיאָהּ וְגֵירְשָׁהּ, הִשִּׂיאָהּ וְנִתְאַלְמְנָה, כְּתוּבָּתָהּ שֶׁלָּהּ. ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: הָרִאשׁוֹנָה שֶׁלָּאָב. אָמְרוּ לוֹ: [4]« מִשֶּׁהִשִּׂיאָהּ, אֵין לְאָבִיהָ בָּהּ$ רְשׁוּת. **ה׳** גִּיּוֹרֶת שֶׁנִּתְגַּיְּירָה בִתָּהּ עִמָּהּ, וְזִינַּת$, הֲרֵי זוֹ {ב} בְחָנֵק&. אֵין לָהּ $פֶּתַח בֵּית אָב, וְלֹא מֵאָה סֶלַע. הָיְתָה הוֹרָתָהּ[5]«# שֶׁלֹּא בִקְדוּשָּׁה וְלֵידָתָהּ בִּקְדוּשָּׁה, הֲרֵי זוֹ [6]« בִסְקִילָה. אֵין$ לָהּ פֶּתַח בֵּית אָב וְלֹא {מ} מֵאָה סֶלַע. הָיְתָה הוֹרָתָהּ[7]^ וְלֵידָתָהּ בִּקְדוּשָּׁה, הֲרֵי הִיא[8]« כְבַת יִשְׂרָאֵל לְכָל דָּבָר. יֵשׁ לָהּ אָב וְאֵין לָהּ פֶּתַח בֵּית[9]« אָב, יֵשׁ לָהּ פֶּתַח בֵּית אָב וְאֵין לָהּ אָב, הֲרֵי זוֹ בִסְקִילָה. לֹא נֶאֱמַר ״פֶּתַח בֵּית אָבִיהָ״, אֶלָּא לְמִצְוָה[10]^. **ו׳** הָאָב זַכַּיי בְבִתּוֹ בְקִידּוּשֶׁיהָ, בַּכֶּסֶף וּבִשְׁטָר וּבַבִּיאָה, וְזַכַּיי בִּמְצִיאָתָהּ, וּבְמַעֲשֵׂה יָדֶיהָ, וּבְהָפֵר$ נְדָרֶיהָ. וּמְקַבֵּל אֶת[11]« גִּיטָּהּ, וְאֵינוֹ אוֹכֵל פֵּירוֹת בְּחַיֶּיהָ. נִישֵּׂאת, יָתֵר[12]« עָלָיו הַבַּעַל שֶׁהוּא אוֹכֵל פֵּירוֹת בְּחַיֶּיהָ, וְחַיָּיב בִּמְזוֹנוֹתֶיהָ, וּבְפִרְקוֹנָהּ, וּבִקְבוּרָתָהּ. ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: אֲפִילוּ עָנִי שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל, לֹא יִפְחוֹת מִשְּׁנֵי חֲלִילִים וּמְקוֹנֶנֶת. **ז׳** לְעוֹלָם הִיא בִרְשׁוּת הָאָב, עַד שֶׁתִּיכָּנֵס $$$ {לח} לַחוּפָּה. מָסַר הָאָב לִשְׁלוּחֵי הַבַּעַל, הֲרֵי הִיא בִרְשׁוּת הַבַּעַל. $$$ הָלְכוּ שְׁלוּחֵי הָאָב עִם שְׁלוּחֵי הַבַּעַל, הֲרֵי הִיא בִרְשׁוּת הָאָב. מָסְרוּ שְׁלוּחֵי הָאָב לִשְׁלוּחֵי הַבַּעַל, הֲרֵי הִיא בִרְשׁוּת הַבַּעַל. **ח׳** הָאָב אֵינוּ חַיָּיב בִּמְזוֹנוֹת בִּתּוֹ. זֶה מִדְרָשׁ דָּרַשׁ ר׳ <אֶ>לְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה לִפְנֵי חֲכָמִים בַּכֶּרֶם בְּיַבְנֶה: הַבָּנִים יִירָשׁוּ הַבָּנוֹת[13]^ יִיזּוֹנוּ, מָה הַבָּנִים אֵינָן יוֹרְשִׁין אֶלָּא לְאַחַר מִיתַת אֲבִיהֶם, אַף הַבָּנוֹת לֹא יִיזּוֹנוּ אֶלָּא לְאַחַר מִיתַת אֲבִיהֶן. **ט׳** לֹא כָתַב לָהּ כְּתוּבָּה, בְּתוּלָה גוֹבָה מָאתַיִם, וְאַלְמָנָה מָנֶא, $שֶׁהוּא תְנַיי בֵּית דִּין. כָּתַב לָהּ: שָׂדֶה שׁוֹוָה[14]«# מָנֶה תַּחַת מָאתַיִם [15]^, וְלֹא[16]^ כָתַב לָהּ, כָּל נִיכְסָיי[17]•^ אַחְרָאִין[18]^ {ל} לִכְתוּבָּתִיךְ, חַיָּיב, שֶׁהוּא תְנַיי בֵּית דִּין. לֹא כָתַב לָהּ, [19]«• דְּאִין[20]« תִּשְׁתְּבַיִין[21]«# אֶפְרוֹקִינִּיךְ[22]«# וַאֲתֵיבִינִּיךְ[23]#^ לִי לְאִינְתּוּ, וּבַכּוֹהֲנוֹת[24]*•, אֲהַדְרִינִּיךְ[25]^ לִמְדִינְתִּיךְ[26]•^, חַיָּיב, שֶׁהוּא תְנַיי בֵּית דִּין. נִשְׁבֵּת[27]«, חַיָּיב {לפ} לִפְדוֹתָהּ. [28]« אָמַר: הֲרֵי גִיטָּהּ וּכְתוּבָּתָהּ, תִּפְדֶּה אֶת עַצְמָהּ, אֵינוּ רַשַּׁיי. לָקַת$, חַיָּיב לְרַפּוֹתָהּ. אָמַר: הֲרֵי גִיטָּהּ וּכְתוּבָּתָהּ, תְּרַפֵּא אֶת עַצְמָהּ, רַשַּׁיי. **י׳** לֹא כָתַב לָהּ: בְּנִין דִּיכְרִין דִּי[29]« יֶהֱווֹן לִיכִי[30]«• מִינַּאִי« אִינּוּן[31]«• יֶרְתוּן[32]«• [33]« כְּסַף כְּתוּבָּתִיךְ יָתֵיר[34]« עַל חוּלַקְהוֹן דְּעִם[35]^ אֲחֵיהוֹן, חַיָּיב שֶׁהוּא תְנַיי בֵּית דִּין. בְּנָן נוּקְבָן[36]«# דִּי יֶהֶוְיָין[37]« לִיכִי[38]^ {מ} מִינַּיי, אִינִּין[39]« יֶהֶוְיָין[40]« יָתְבָן[41]« בְּבֵיתִי[42]#• וּמִיתַּזְנָן מִנִּכְסַיי[43]« עַד דִּי יִתְנַסְבַן[44]« לְגוּבְרִין[45]«, חַיָּיב, שֶׁהוּא תְנַיי בֵּית דִּין. **י״א** וְאַתְּ$ תְּהֶוְיִין[46]«# יָתְבָה$ בְּבֵיתִי וּמִיתַּזְנָא מִנִּיכְסַיי[47]«, כָּל (יְמֵי) [יוֹמֵי][48]*• מֵגַר[49]«#• אַרְמְלוּתִיךְ[50]« בְּבֵיתִי[51]«•, חַיָּיב, שֶׁהוּא תְנַיי בֵּית דִּין. **י״ב** כָּךְ הָיוּ אַנְשֵׁי יְרוּשָׁלַם כּוֹתְבִים. וְאַנְשֵׁי הַגָּלִיל הָיוּ כוֹתְבִין כְּאַנְשֵׁי יְרוּשָׁלַם. וּבִיהוּדָה$ הָיוּ כוֹתְבִין: עַד שֶׁיִּירְצוּ הַיּוֹרְשִׁים לִיתֵּן לָהּ$ כְּתוּבָּתָהּ$. לְפִיכָךְ אִם רָצוּ הַיּוֹרְשִׁין, נוֹתְנִים לָהּ כְּתוּבָּתָהּ וּפוֹטְרִים אוֹתָהּ.

הל׳ י״ב   פרק {ו}<ה׳>

אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ, בְּתוּלָה גוֹבָה מָאתַיִם וְאַלְמָנָה מָנֶה, אִם רָצָה לְהוֹסִיף, אֲפִילוּ מֵאָה מָנֶה, יוֹסִיף. נִתְאַלְמְנָה אוֹ נִתְגָּרְשָׁה, בֵּין מִן הָאֵירוּסִין וּבֵין מִן הַנִּישּׂוּאִין, גּוֹבָה אֶת הַכֹּל. ר׳ <אֶ>לְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר: מִן הַנִּישּׂוּאִים, גּוֹבָה אֶת הַכֹּל. מִן[52]« הָאֵירוּסִין, בְּתוּלָה גוֹבָה מָאתַיִם וְאַלְמָנָה מָנֶה, שֶׁלֹּא כָתַב לָהּ אֶלָּא עַל מְנָת שֶׁהוּא$ כוֹנְסָהּ. **ב׳** ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם רָצָה, כּוֹתֵב לִבְתוּלָה שְׁטָר שֶׁלְּמָאתַיִם, וְהִיא כוֹתֶבֶת לוֹ$: שֶׁנִּתְקַבַּלְתִּי$ מִמָּךְ מָנֶה, {ול} וּלְאַלְמָנָה, מָנֶה, וְהִיא כוֹתֶבֶת לוֹ: הִתְקַבַּלְתִּי[53]^ מִמָּךְ חֲמִשִּׁים זוּז. ר׳ מֵאִיר אוֹמֵר: כָּל הַפּוֹחֵת לִבְתוּלָה מִמָּאתַיִם וּלְאַלְמָנָה מִמָּנֶה, הֲרֵי זוֹ בְעִילַת זְנוּת. **ג׳** נוֹתְנִין לִבְתוּלָה שְׁנֵים

---

[1] קיי כלפנינו. קס ליתא: ״הרי הן״.
[2] אות ״א״ תלה הסופר מעל אות ״ע״ שכתב בטעות.
[3] ק כלפנינו (וזה נוסח מעולה). קיי: ״מעשה״.
[4] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״אִם״.
[5] כך כתוב ומנוקד בפרמה ובקאופמן. ושמא יש לנקד אחרת. קיי: ״הורתה״.
[6] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״כְּבַת יִשְׂרָאֵל״ (אך שמא זו טעות מחמת הדומות ממה שכתוב להלן).
[7] ק+קיי: ״הרתה״ (אך קנ ניקד כלפנינו).
[8] קיי כלפנינו. ק: ״זוֹ״.
[9] קיי כלפנינו. קס ליתא: ״בית אב״.
[10] ק+קיי: ״מִצְוָוה״.
[11] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״את״.
[12] קיי כלפנינו. ק: ״יוֹתֵר״.
[13] ק+קיי: ״וְהַבָּנוֹת״.
[14] בפרמה מנוקד: ״שָׁוֵוה״. ולעניין הכתיב: ק כלפנינו. קיי: ״שוה״.
[15] ק+קיי נוסף: ״זוּז״.
[16] ק+קיי: ״לֹא״.
[17] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: ״נִכְסִים דְּאִיתַיִן (קיי: ״דאיתיין״) לִיי״.
[18] ק+קיי: ״אַחְרָיִין״.
[19] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״אם תמותין אקברינִיך״.
[20] קיי כלפנינו. קנ: ״דְּאִם״ (קס: מילה זו ליתא).
[21] בפרמה מנוקד: ״ תִּשְׁתַּבְיַיִן״. וצ״ע. ולעניין הכתיב: ק: ״תִּשְׁתְּבַיִן״. קיי: ״תשתבאין״.
[22] קיי כלפנינו. ק: ״אֶפְרְקִינִּיךְ״. בפרמה מנוקד: ״אַפְרוֹקֵינִּיךְ״.
[23] ק+קיי: ״וַאֲתֵבִינִּיךְ״. בפרמה מנוקד: ״וְאַתְיֵבִינִּיךְ״ (ואולי רומז לכתיב של ק+קיי).
[24] קס+קיי: כלפנינו. קנ הגיה בלשון יחיד: ״וּבַכּוֹהֶנֶת״, וכן הגיה גם נקדן פרמה.
[25] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קס+קיי: ״אחזירינִיך״. קנ: ״אַחְזְרִינִּיךְ״.
[26] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״למדינתא/למדינתה״.
[27] ק כלפנינו וקנ ניקד כלפנינו. קיי: ״נשבית״.
[28] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״אם״. וכן בסמוך.
[29] קנ כלפנינו. קס מחוק. קיי: ״דיהויין״.
[30] ק: ״לִיךְ מִינַּיי״. קיי: ״לי מיניך״.
[31] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״אינון״.
[32] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי: ״יירתין״. ק: ״דְּיִירְתוּן״.
[33] קיי כלפנינו. ק נוסף: יַת״.
[34] קיי כלפנינו. ק: ״יוֹתֵר״.
[35] ק+קיי: ״דִּי עִם״.
[36] בפרמה מנוקד ״נוּקְבָן״ (בי״ת רפה). ולעניין הכתיב: ק: ״נָקְבָן״. קיי: ״ובנין נקבין״
[37] ק כעין שלפנינו אך ביו״ד אחת. קיי: ״דיהויין״.
[38] ק+קיי: ״לִיךְ״.
[39] ק כלפנינו. קיי: ״אינון״.
[40] ק כלפנינו אך ביו״ד אחת. קיי: ״יהויין״.
[41] קיי כלפנינו. ק: ״בְּבֵיתִי יָתְבַן״.
[42] כך מנוקד בפרמה כאן ולהלן. קנ ניקד כאן: ״בְּבַיְתִי״, אך להלן לא ניקד. וצ״ע.
[43] קיי כלפנינו (״מנכסאיי״). ק: ״מִן נִכְסַיי״.
[44] ק כלפנינו. קיי: ״דיתנסבין״.
[45] ק כלפנינו. קיי: ״לגברין״.
[46] בפרמה מנוקד: ״תְּהֶוְיָיין״. ולעניין הכתיב: ק ״תְּהֶוְיִין״. קיי: ״תהויין״.
[47] קיי כלפנינו (״מנכסאיי״). ק: ״מִן נִכְסַיי״.
[48] תוקן באמצעות תליית אות וא״ו, כנראה ע״י הנקדן. קס: ״ימיי״. קיי+קנ: ״יוֹמֵיי״.
[49] בפרמה מנוקד: ״מַגַּר״. ולעניין הכתיב: ק כלפנינו. קיי: ״מגד״.
[50] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״אלמנותייך״.
[51] קס+קיי כלפנינו. קנ לא ניקד מילה זו וכנראה לא גרס אותה שהרי כבר נאנר להלן ״בביתיי״.
[52] ק כלפנינו. קיי: ״ומן״.
[53] ק+קיי: ״שֶׁנִּתְקַבַּלְתִּיי״.

עָשָׂר חוֹדֶשׁ מִשֶּׁתְּבַע בָּהּ[1]« בַּעַל[2]« - לְפַרְנֵס אֶת עַצְמָהּ. כַּשֵּׁם שֶׁנּוֹתְנִין לָאִשָּׁה, כָּךְ נוֹתְנִין לָאִישׁ לְפַרְנֵס אֶת עַצְמוֹ. וּלְאַלְמָנָה שְׁלֹשִׁים יוֹם. הִגִּיעַ זְמַן[3]^ וְלֹא נִישֵּׂאוּ, $$$[4]• אוֹ[5]« שֶׁמֵּתוּ בַּעֲלֵיהֶן$$$ אוֹכְלוֹת מִשֶּׁלּוֹ וְאוֹכְלוֹת[6]« בִּתְרוּמָה. רְ׳ טַרְפוֹן אוֹמֵ׀ר׀: נוֹתְנִין לָהּ הַכֹּל[7]« תְּרוּמָה. רְ׳ עֲקִיבָה אוֹמֵ׀ר׀: מַחְצָה חוּלִּין וּמַחְצָה תְּרוּמָה. **ד׳** הַיָּבָם אֵינוּ מַאֲכִיל {בתר} בִּתְרוּמָה. עָשַׂת שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים לִפְנֵי$ הַבַּעַל וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים לִפְנֵי הַיָּבָם, וַאֲפִילּוּ כוּלָּם לִפְנֵי הַבַּעַל חָסֵר יוֹם אֶחָד בִּפְנֵי[8]« הַיָּבָם, $$$ {א} אֵינוּ[9]« מַאֲכִיל« בִּתְרוּמָה. זוֹ מִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה[10]«. בֵּית דִּין שֶׁלְּאַחֲרֵיהֶם אָמְרוּ: אֵין הָאִשָּׁה אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה, עַד שֶׁתִּיכָּנֵס לַחוּפָּה. **ה׳** הַמַּקְדִּישׁ מַעֲשֵׂה יְדֵי אִשְׁתּוֹ, הֲרֵי זוֹ עוֹשָׂה וְאוֹכֶלֶת[11]«. הַמּוֹתָר[12]^: רְ׳ מֵאִיר אוֹמֵ׀ר׀: הֶקְדֵּשׁ. רְ׳ יוֹחָנָן הַסַּנְדְּלָר אוֹמֵ׀ר׀: חוּלִּים. **ו׳** אֵלּוּ מְלָאכוֹת שֶׁהָאִשָּׁה עוֹשָׂה לְבַעְלָהּ: טוֹחֶנֶת, וְאוֹפָה, וּמְכַבֶּסֶת, וּמְבַשֶּׁלֶת, וּמֵנִיקָה אֶת בְּנָהּ, וּמַצַּעַת $אֶת הַמִּיטָּה, וְעוֹשָׂה בַּצֶּמֶר. הִכְנִיסָה לוֹ שִׁפְחָה אַחַת: לֹא טוֹחֶנֶת, וְלֹא אוֹפָה וְלֹא מְכַבֶּסֶת. שְׁתַּיִם: אֵינָהּ מְבַשֶּׁלֶת וְאֵינָהּ מֵנִיקָה אֶת בְּנָהּ. שָׁלוֹשׁ: אֵינָהּ מַצַּעַת אֶת הַמִּיטָּה.[13]« אַרְבַּע[14]«: יוֹשֶׁבֶת בְּקָתֶידְרָה[15]«. רְ׳ אֱלִיעֶזֶ׀ר׀[16]«• אוֹמֵ׀ר׀: אֲפִילּוּ הִכְנִיסָה לוֹ מֵאָה שִׁפְחָה$, כּוֹפָהּ לַעֲשׂוֹת בַּצֶּמֶר, שֶׁהַבַּטָּלָה מְבִיאָה לִידֵי זִימָּה. **ז׳** רַבָּן שִׁמְעוֹ׀ן׀ בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵ׀ר׀: אַף הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִלַּעֲשׂוֹת מְלָאכָה, יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָּהּ[17]$, שֶׁהַבַּטָּלָה[18]#«• {מ} מְבִיאָה לִידֵי שַׁעְמוּם&. **ח׳** הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִתַּשְׁמִישׁ הַמִּיטָּה, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִי׀ם׀: שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִי׀ם׀: שַׁבָּת אַחַת. הַתַּלְמִידִים יוֹצְאִין[19]^• לְתַלְמוּד תּוֹרָה שֶׁלֹּא בִרְשׁוּת, שְׁלֹשִׁים יוֹם; הַפּוֹעֲלִים[20]«•, שַׁבָּת {א} אַחַת. הָעוֹנָה הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה: הַטַּיָּילִים, בְּכָל יוֹם. וְהַפּוֹעֲלִים, שְׁתַּיִם בַּשַּׁבָּת. וְהַחַמָּרִים, אַחַת בַּשַּׁבָּת. הַגַּמָּלִים[21]«, אַחַת לִשְׁלֹשִׁים יוֹם. וְהַסַּפָּנִים, אַחַת {ל} לְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים, דִּבְרֵ׀יו׀ רְ׳ <אֶ>לְעָזָר[22]«•. **ט׳** הַמּוֹרֶדֶת עַל בַּעְלָהּ, פּוֹחֲתִין לָהּ מִכְּתוּבָּתָהּ שִׁבְעָה דִינָרִין בַּשַּׁבָּת. רְ׳ יְהוּדָ׀ה׀ אוֹמֵ׀ר׀: שִׁבְעָה טַרְפְּעִיקִין[23]#«•. **י׳** עַד אֵמָתַי[24]« הוּא פוֹחֵת, [25]« כְּנֶגֶד כְּתוּבָּתָהּ. רְ׳ יוֹסֵי אוֹמֵ׀ר׀: לְעוֹלָם הוּא פוֹחֵת וְהוֹלֵךְ, שֶׁמֵּא תִפּוֹל לָהּ יְרוּשָּׁה מִמָּקוֹם אַחֵר, וְיַחְזוֹר וְיִגְבֶּה מִמֶּנָּה. וְכֵן הַמּוֹרֵד עַל אִשְׁתּוֹ, מוֹסִיפִין לָהּ עַל כְּתוּבָּתָהּ שְׁלֹשָׁה דִינָרִין[26]« בַּשַּׁבָּת. רְ׳ יְהוּדָ׀ה׀ אוֹמֵ׀ר׀: שְׁלֹשָׁה טוּרְפְּיָיקִין[27]#«•. **י״א** הַמַּשְׂרֶה אֶת אִשְׁתּוֹ עַל יְדֵי שָׁלִישׁ[28]^•, לֹא יִפְחוֹת לָהּ מִקַּבַּיִים[29]« חִיטִּים, אוֹ[30]« מֵאַרְבַּעַת« קַבִּים שְׂעוֹרִים. אָמַ׀ר׀ רְ׳ יוֹסֵה: לֹא פָסַק $שְׂעוֹרִים אֶלָּא רְ׳ יִשְׁמָעֵאל שֶׁהָיָה סָמוּךְ לֶאֱדוֹם. **י״ב** נוֹתֵן$ לָהּ חֲצִי קַב קִטְנִית וַחֲצִי לוֹג שֶׁמֶן, וְקַב גְּרוֹגְרוֹת, אוֹ מָנֶה דְבֵילָה. אִם אֵין לוֹ, פּוֹסֵק לְעוּמָּתָן פֵּירוֹת מִמָּקוֹם [אַחֵר][31]*. נוֹתֵן לָהּ מִטָּה, וּמַפָּץ&. $$$ אִם אֵין לוֹ[32]« מַפָּץ, מַחְצֶלֶת.$$$ נוֹתֵן לָהּ כַּפָּח$& לְרֹאשָׁהּ, וְחָגוֹר לְמָתְנֶיהָ, וּמִנְעָל$ מִמּוֹעֵד לְמוֹעֵד, וְכֵלִים שֶׁלַּחֲמִשִּׁים זוּז מִשָּׁנָה לְשָׁנָה. אֵינוּ$ נוֹתֵן לָהּ, לֹא חֲדָשִׁים בִּימוֹת הַחַמָּה, וְלֹא שְׁחָקִים בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים. אֶלָּא נוֹתֵן לָהּ כֵּלִים שֶׁלַּחֲמִשִּׁים זוּז {בי} בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים, וְהִיא מִתְכַּסָּה בִּבְלָאוֹתֵיהֶן[33]^ בִּימוֹת הַחַמָּה, וְהַשְּׁחָקִים שֶׁלָּהּ. **י״ג** וְנוֹתֵן[34]« לָהּ מָעָה כֶסֶף לְצָרְכֶיהָ, וְהִיא אוֹכֶלֶת עִמּוֹ מִלֵּילֵי שַׁבָּת לְלֵילֵי[35]« {ש} שַׁבָּת. וְאִם אֵינוּ נוֹתֵן לָהּ מָעָה כֶסֶף לְצָרְכֶיהָ[36]«•, {מ} מַעֲשֵׂה יָדֶיהָ שֶׁלָּהּ. וּמַה הִיא עוֹשָׂה לוֹ: מִשְׁקַל {ח} חָמֵשׁ סְלָעִים שְׁתִי בִּיהוּדָה, שֶׁהֵן עֶשֶׂר [37]^ בַּגָּלִיל, אוֹ מִשְׁקַל עֶשֶׂר סְלָעִים עֵרֶב בִּיהוּדָה, שֶׁהֵן עֶשְׂרִים סְלָעִים בַּגָּלִיל. וְאִם הָיְתָה מֵנִיקָה, פּוֹחֲתִין לָהּ {ממ} מִמַּעֲשֵׂה יָדֶיהָ, וּמוֹסִיפִין [38]^ עַל מְזוֹנוֹתֶיהָ. בְּמִי[39]#*«• דְּבָרִ׀ים׀ אֲמוּ׀רִים׀: בְּעָנִי שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל, אֲבָל בִּמְכוּבָּד, הַכֹּל לְפִי כְבוֹדוֹ.

הל׳ י״ג **פרק** {ז}<ו׳>

מְצִיאַת הָאִשָּׁה וּמַעֲשֵׂה יָדֶיהָ, שֶׁלְּבַעְלָהּ$. וִירוּשָּׁתָהּ,

[1] קס כלפנינו. קיי+קנ: ״לָהּ״.
[2] קיי+קנ: ״הַבַּעַל״ (קס ליתא).
[3] ק+קיי: ״זְמַנָּם/ן״.
[4] שלוש המילים הבאות: ״או שמתו בעליהן״, חסרות בנוסח הדפוסים, וקשה מאוד לגורסן.
[5] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״את״. וצ״ע.
[6] קנ כלפנינו. קס: ״ואוכלת״. קיי: ״ויאכלו״.
[7] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״נותנין לה בתרומה״.
[8] קיי כלפנינו. ק: ״לִפְנֵי״.
[9] ק כלפנינו. קיי: ״אינה אוכלת״.
[10] ק+קיי: ״הָרִאשׁוֹנָה״.
[11] קיי כלפנינו. ק: ״אוֹכֶלֶת״.
[12] ק+קיי: ״וְהַמּוֹתָר״.
[13] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״ואינה עושה בצמר״.
[14] קנ כלפנינו (קס ליתא). קיי: ״ארבעה״.
[15] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״בקתדירה״.
[16] ק: ״אֶלְעָזָר״. קיי: ״אליעזר בן יעקב״.
[17] קיי כלפנינו, וכנראה גם קס. קנ: ״כְּתוּבָּתָהּ״.
[18] בפרמה מנוקד כאן: ״שֶׁהַבְטָלָה״, וייתכן שכך נוקד תחילה גם בקאופמן (פעמיים), ולאחר מכן תוקן שם כלפנינו.
[19] ק+קיי: ״הַיּוֹצְאִים״.
[20] קיי כלפנינו. ק: ״וְהַפּוֹעֲלִין״.
[21] קיי כלפנינו. ק: ״וְהַגַּמָּלִים״.
[22] ק כלפנינו. קיי: ״אליעזר״.
[23] כך כתוב ומנוקד כאן בפרמה. אך להלן כתוב ומנוקד בפרמה: ״טוּרְפְּיָיקִין״. קס: ״תורפייקין״ (ולהלן: ״טורפייקין״). קנ (כאן ולהלן): ״טוּרְפְּעִיקִין״. קיי (כאן ולהלן): ״טַרְפְּקִין״ (מנוקד).
[24] ק כלפנינו. קיי: ״כמה״.
[25] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״עד״.
[26] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״דינרים״.
[27] ראו בהערה לעיל.
[28] קנ (כנראה) כלפנינו. קס+קיי: ״שלישי״.
[29] ק כלפנינו. קיי: ״מקבין״.
[30] ק: ״וּמֵאַרְבַּעַת״. קיי: ״או מארבע״.
[31] נוסף בין השורות, כנראה ע״י הסופר. וכן ק+קיי.
[32] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״לו״.
[33] ק+קיי: ״בִּבְלָיוֹתֵיהֶן״.
[34] קיי: ״נותן״. ק ליתא: ״נותן לה מעה כסף לצרכיה״ (ונוסף שם בידי מגיה מאוחר).
[35] קנ כלפנינו. קס: ״לילי״. קיי: ״לשבת״.
[36] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״לצריכה״.
[37] ק+קיי נוסף: ״סְלָעִים״.
[38] ק+קיי נוסף: ״לָהּ״.
[39] קס הכתיב כלפנינו. קיי: ״בַּמֶּה״. ובפרמה נוקד בתחילה ״בְּמִי״ ולאחר מכן ״בַּמֵּי״. וכן ניקד קנ: ״בַּמֵּי״, כנראה מפני שגרס: ״בַּמֶּה״.

וְהוּא«[1] אוֹכֵל פֵּירוֹת בְּחַיֶּיהָ. בּוֹשְׁתָּהּ וּפְגָמָהּ, שֶׁלָּהּ. רִ' יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָה אוֹמֵר: בִּזְמַן שֶׁבַּסֵּתֶר, לָהּ שְׁנֵי חֲלָקִים, וְלוֹ אֶחָד. וּבִזְמַן שֶׁבַּגָּלוּי, לוֹ שְׁנֵי חֲלָקִים, וְלָהּ אֶחָד. שֶׁלּוֹ, נוֹתְנִין$ לוֹ מִיָּד. וְשֶׁלָּהּ, יִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע, וְהוּא אוֹכֵל פֵּירוֹת. **ב'** הַפּוֹסֵק מָעוֹת לַחֲתָנוֹ, וּמֵת חֲתָנוֹ, אָמְרוּ חֲכָמִים: {יְכוֹלָה הִיא שֶׁתֹּאמַר} <יָכוֹל הוּא שֶׁיֹּאמַר>*[2]: לְאָחִיךְ הָיִיתִי רוֹצֶה& לִיתֵּן, וְלָךְ [אֵי]*[3] אִיפְשִׁי לִיתֵּן. **ג'** פָּסְקָה לְהַכְנִיס לוֹ אֶלֶף דִּינָר, הוּא^[4] פוֹסֵק כְּנֶגְדָּן חֲמִשָּׁה עָשָׂר מָנֶה. כְּנֶגֶד$ הַשּׁוּם, הוּא פוֹסֵק פָּחוּת חוֹמֶשׁ«[5]. שׁוּם בְּמָנֶה וְשׁוֹוֶה$& מָנֶה, אֵין לוֹ אֶלָּא מָנֶה. שׁוּם בְּמָנֶה, $נוֹתֶנֶת שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד«[6]• <וְ>דִינָר*[7]•. אַרְבַּע$ מֵאוֹת, {הוּא נוֹתֵן} <נוֹתֶנֶת>«[8]• חֲמֵשׁ מֵאוֹת. שֶׁכְּשֶׁחָתָן«[9]• פּוֹסֵק, הוּא פוֹסֵק פָּחוּת חוֹמֶשׁ«[10]. **ד'** פָּסְקָה לְהַכְנִיס לוֹ כְּסָפִים, סַלְעוֹ$ נַעֲשֵׂת שִׁשָּׁה דִּינָרִין«[11]#. הֶחָתָן מְקַבֵּל עָלָיו עֲשָׂרָה דִּינָרִין וְקוּפָּה$, לְכָל מָנֶה וּמָנֶה^[12]. רַבָּן {ש} שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה. **ה'** הַמַּשִּׂיא אֶת בִּתּוֹ סְתָם, לֹא יִפְחוֹת לָהּ מֵחֲמִשִּׁים זוּז. פָּסַק לְהַכְנִיסָהּ עֲרוּמָּה, לֹא יֹאמַר הַבַּעַל כְּשֶׁתָּבֹא$ לְבֵיתִי אֲכַסֶּהָ$ בִּכְסוּתִי, אֶלָּא מְכַסָּהּ וְעוֹדָהּ בְּבֵית אָבִיהָ. וְכֵן הַמַּשִּׂיאִין$ אֶת הַיְתוֹמָה, לֹא יִפְחֲתוּ$ לָהּ מֵחֲמִשִּׁים זוּז. וְאִם יֵשׁ בַּכִּיס, מְפַרְנְסִין אוֹתָהּ לְפִי כְבוֹדָהּ. **ו'** יְתוֹמָה שֶׁהִשִּׂיאַתָּה אִמָּהּ אוֹ^[13] אַחֶיהָ«[14]• וְכָתְבוּ«[15] לָהּ מֵאָה$ וַחֲמִשִּׁים$ זוּז, יְכוֹלָה הִיא מִשֶּׁתַּגְדִּיל לְהוֹצִיא מִיָּדָן מַה שֶּׁרָאוּי לְהִינָּתֵן לָהּ. רִ' יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם הִשִּׂיא^[16]• $הַבַּת הָרִאשׁוֹנָה, יִינָּתֵן לַשְּׁנִיָּיה כְּדֶרֶךְ {ש} שֶׁנִּיתַּן«[17]• לָרִאשׁוֹנָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: פְּעָמִים שֶׁאָדָם עָנִי וּמַעְשִׁיר$ אוֹ עָשִׁיר וּמַעְנִי$, אֶלָּא שָׁמִין אֶת {ה} הַנְּכָסִים וְנוֹתְנִין לָהּ. **ז'** הַמַּשְׁלִישׁ מָעוֹת לְבִתּוֹ, וְהִיא אוֹמֶרֶת: נֶאֱמָן בַּעְלִי עָלַיִי, יַעֲשֶׂה הַשָּׁלִישׁ«[18]• מַה שֶּׁהוּשְׁלַשׁ$& בְּיָדוֹ, דִּבְרֵי רִ' מֵאִיר. אָמַרוּ$ רִ' יוֹסֵה: וְכִי אֵינָהּ אֶלָּא שָׂדֶה וְהוּא*[19]• רוֹצָה לְמוֹכְרָהּ, וַהֲרֵי$ הִיא מְכוּרָה מֵעַכְשָׁיו. בְּמֵי«[20]# דְּבָרִים אֲמוּרִים, בִּגְדוֹלָה. אֲבָל בִּקְטַנָּה, אֵין מַעֲשֵׂה קְטַנָּה כְלוּם.

הל' ז' **פרק ז'**

הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִלֵּיהָנוֹת לוֹ, עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם, יַעֲמִיד פַּרְנָס. יָתֵר מִיכֵּן, יוֹצִיא וְיִתֵּן {כ} כְּתוּבָּה. רִ' יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּיִשְׂרָאֵל*[21], חוֹדֶשׁ אֶחָד יְקַיֵּים, שְׁנַיִם, יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָּה. {ובכוה} וּבַכּוֹהֲנוֹת$, שְׁנַיִם, יְקַיֵּים, וּשְׁלֹשָׁה, יוֹצִיא {ו} וְיִתֵּן כְּתוּבָּה. **ב'** הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁלֹּא תִטְעַם«[22] אֶחָד מִכָּל הַפֵּירוֹת, יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָּה. רִ' יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּיִשְׂרָאֵל, {חוֹדֶשׁ} <יוֹם>*[23] אֶחָד יְקַיֵּים, שְׁנַיִם - יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָּה. {ו} וּבַכּוֹהֲנוֹת, שְׁנַיִם יְקַיֵּים, שְׁלֹשָׁה, יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָּה. **ג'** הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁלֹּא תִתְקַשֵּׁט בְּאֶחָד מִכָּל הַמִּינִים, יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָּה. רִ' יוֹסֵה אוֹמֵר: בָּעֲנִיּוֹת, שֶׁלֹּא נָתַן קִיצְבָּה. וּבָעֲשִׁירוֹת, שְׁלֹשִׁים יוֹם. **ד'** הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁלֹּא תֵלֵךְ לְבֵית אָבִיהָ: בִּזְמַן שֶׁהֶן$ עִימָּהּ בָּעִיר: חוֹדֶשׁ אֶחָד {יקי} יְקַיֵּים, שְׁנַיִם - יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָּה. בִּזְמַן {ש} שֶׁהֶן$ בְּעִיר אַחֶרֶת: רֶגֶל אֶחָד יְקַיֵּים, שְׁנַיִם«[24]• - יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָּה. **ה'** הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁלֹּא תֵלֵךְ לְבֵית הָאֵבֶל אוֹ לְבֵית הַמִּשְׁתֶּה, יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָּה, מִפְּנֵי שֶׁנָּעַל*[25] בְּפָנֶיהָ. אִם הָיָה טוֹעֵן מִשֵּׁם דָּבָר אַחֵר, רַשַּׁיי. אָמַר לָהּ: עַל מְנָת שֶׁתֹּאמְרִי {לא} לְאִישׁ פְּלוֹנִי מַה שֶּׁאָמַרְתְּ לִי אוֹ מַה שֶּׁאָמַרְתִּי לִיךְ$, אוֹ: שֶׁתְּהֵא מְמַלָּא וּמְעָרָה לָאֶשְׁפּוֹת$#[26], יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָּה. **ו'** אֵילוּ יוֹצְאוֹת שֶׁלֹּא בִכְתוּבָּה: הָעוֹבֶרֶת עַל דַּת מֹשֶׁה וִיהוּדִים«[27]•. אֵי זוֹ הִיא דַּת מֹשֶׁה: מַאֲכִילַתּוּ שֶׁאֵינוּ«[28] מְעוּשָּׂר, וּמְשַׁמְּשַׁתּוּ נִידָּה, וְלֹא קוֹצָה לָהּ«[29]• חַלָּה, וְנוֹדֶרֶת וְאֵינָהּ מְקַיֶּימֶת. וְאֵי זוֹ הִיא דַּת יְהוּדִים»•: יוֹצְאָה רֹאשָׁהּ^[30] פָּרוּעַ, וְטוֹוָה בַשּׁוּק, וּמְדַבֶּרֶת עִם כָּל אָדָם. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: אַף הַמְקַלֶּלֶת יוֹלְדָיו«[31]• בְּפָנָיו. רִ' טַרְפוֹן אוֹמֵר: אַף הַקּוֹלָנִית.

---

[1] קיי כלפנינו. ק: "וְאוֹכֵל".
[2] תיקנתי לפי ק+קיי.
[3] נוסף בין השורות, כנראה ע"י אחד הסופרים. וכן קיי(+קנ?). אך קס ליתא "אי".
[4] ק+קיי: "וְהוּא".
[5] קיי+קנ כלפנינו. קס: "חמש".
[6] ק כלפנינו. קיי: "ואחת". ובדפוסים "שלושים ואחת סלע".
[7] תיקנתי לפי נוסח קיי, וכך מסברא ברור שמדובר בשלושים ואחד סלע ועוד דינר. אך חשוב לציין שנוסח קאופמן כנוסח פרמה "שלושים ואחד דינר".
[8] תיקנתי לפי קיי וכנראה זה היה גם נוסח קס. אך חשוב לציין שמגיה בקאופמן (הנקדן?) מחק את הנוסח "נותנת", וכתב "הוא נותן" כנוסח פרמה. אך נוסח זה צע"ג.
[9] קס: "וכשחתן". קנ: "וּכְשֶׁהֶחָתָן", קיי: "כשהחתן".
[10] קיי+קנ כלפנינו. קס: "חמש".
[11] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "דינרין" ולעניין הניקוד: כך מנוקד בפרמה. קנ ניקד: "דֵינָרִין".
[12] ק+קיי ליתא: "ומנה".
[13] ק+קיי: "וְאַחֶיהָ".
[14] ק כלפנינו. קיי נוסף: "לדעתה".
[15] ק כלפנינו. קיי: "ופסקו".
[16] ק+קיי: "הִשִּׂיאוּ".
[17] ק כלפנינו. קיי: "שנתן".
[18] קס+קיי: "שלישי" (אך קנ כנראה: "שליש").
[19] ק+קיי: "וְהִיא רוֹצָה", וכן ניקד נקדן פרמה. ולא ברור האם סופר קאופמן גרס "וְהוּא רוֹצֶה" או שמא כתב "והיא" כמו שכתוב בתנ"ך וכן לפעמים בקאופמן בכתיב "והוא". וצ"ע.
[20] קס כלפנינו, והניקוד לפי דרכו של הנקדן הראשי בפרמה. אך קיי(+קנ?+פנ?): "בַּמֶּה".
[21] קיי: "בישראל". ק בקיצור: "ביש'". מגיה(?) בפרמה תלה בין השורות "ית" לגרוס "ישראלית".
[22] קיי כלפנינו. ק: "תִּטְעוֹם".
[23] תיקנתי לפי ק+קיי (ורוב כתבי היד), מפני שכנראה "חודש" נכתב בטעות הדומות מלעיל, אמנם יש שני כתבי יד נוספים שגורסים כאן "חודש". וצ"ע.
[24] ק: "וּשְׁנַיִם". קיי: "ושלושה". והבבלי סבר שיש כאן השמטה מחמת הדומות "וייתן כתובה-וייתן כתובה", ויש לגרוס "שנים יוציא וייתן כתובה ובכוהנות שנים יקיים שלושה יוציא וייתן כתובה" (וכן לעיל לגבי בזמן שעמה בעיר?) וצ"ע.
[25] ק+קיי כלפנינו. מגיה מאוחר הוסיף בשוליים: "הַפֶּתַח".
[26] קס+קיי כלפנינו. אך אולי קנ גרס: "לָאֶשְׁפָּה". ולעניין הניקוד: ניקדתי לפי רוח קנ, אך בפרמה מנוקד: "לָאִשְׁפּוֹת".
[27] ק כלפנינו. קיי: "ויהודית". וכן להלן.
[28] קס: מילה זו נשמטה, ומגיה השלים כלפנינו. קיי: "שלא".
[29] קיי+קנ כלפנינו. קס: "לחלה".
[30] ק+קיי: "וְרֹאשָׁהּ".
[31] קנ כלפנינו. קס: "ילדיו". קיי "את יולדיו".

אֵי«[1]• זוֹ הִיא הַקּוֹלָנִית, כָּל$ שֶׁהִיא מְדַבֶּרֶת בְּתוֹךְ בֵּיתָהּ וּשְׁכֵינֶיהָ שׁוֹמְעִים אֶת קוֹלָהּ. **ז׳** הַמְקַדֵּשׁ אֶת הָאִשָּׁה עַל מְנָת שֶׁאֵין עָלֶיהָ נְדָרִים וְנִמְצְאוּ עָלֶיהָ נְדָרִים, אֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת. כְּנָסָהּ סְתָם וְנִמְצְאוּ עָלֶיהָ נְדָרִים, תֵּצֵא {א} שֶׁלֹּא בִכְתוּבָּה. עַל מְנָת שֶׁאֵין בָּהּ מוּמִים וְנִמְצְאוּ בָהּ מוּמִים, אֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת. כְּנָסָהּ סְתָם וְנִמְצְאוּ בָהּ מוּמִים, תֵּצֵא שֶׁלֹּא {בכ} בִכְתוּבָּה. שֶׁכָּל$ הַמּוּמִין פּוֹסְלִין$ בַּכֹּהֲנִים {ו} וּפוֹסְלִין$ בַּנָּשִׁים. **ח׳** הָיוּ בָהּ מוּמִים וְעוֹדָהּ בְּבֵית אָבִיהָ, הָאָב צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה שֶׁמִּשֶּׁנִּתְאָרְסָה הָיוּ«[2]• בָהּ מוּמִים אֵלּוּ וְנִסְתַּחֲפָה^[3] שָׂדֵהוּ. נִכְנְסָה לִרְשׁוּת הַבַּעַל, הַבַּעַל צָרִיךְ {ל} לְהָבִיא רְאָיָה שֶׁעַד שֶׁלֹּא תִתְאָרֵס«[4]• הָיוּ«[5]• בָהּ מוּמִים אֵילּוּ וְהָיָה מִקָּחוֹ& מִקַּח& טָעוּת, דִּבְרֵיו רְ׳ מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בְּמֵי#[6] דְבָרִים אֲמוּרִים, בְּמוּמִין שֶׁבַּסֵּתֶר. אֲבָל בְּמוּמִין שֶׁבַּגָּלוּי, אֵינוּ יָכוֹל לִטְעוֹן. אִם יֵשׁ עִימּוֹ$ מַרְחֵץ בְּאוֹתָהּ הָעִיר, אַף בְּמוּמִין שֶׁבַּסֵּתֶר אֵינוּ יָכוֹל לִטְעוֹן, מִפְּנֵי שֶׁהוּא בּוֹדֵק$ בְּיַד$ קְרוֹבוֹתָיו. **ט׳** הָאִישׁ שֶׁנּוֹלְדוּ לוֹ$ מוּמִין, אֵין כּוֹפִין אֹתוֹ לְהוֹצִיא. אָמְרוּ רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: בְּמֵי דְבָרִים אֲמוּרִים, בְּמוּמִין קְטַנִּים. אֲבָל בִּגְדוֹלִים$, כּוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא. **י׳** אֵילּוּ שֶׁכּוֹפִין אֹתָם«[7] לְהוֹצִיא: מוּכֵּי«[8]• שְׁחִין, וּבַעַל פּוֹלִיפוֹס#[9], וְהַמְקַמֵּץ, וְהַמְצָרֵף^[10]• נְחֹשֶׁת, וְהַבּוּרְסִי, בֵּין שֶׁהָיוּ כֵן$ {ע} עַד שֶׁלֹּא נִישְּׂאוּ וּבֵין מִשֶּׁנִּישְּׂאוּ לָמְדוּ$[11]•. וְעַל כּוּלָּם אָמְרוּ רְ׳ מֵאִיר: אַף עַל פִּי שֶׁהִיתְנָה עִימָּהּ, יְכוּלָה הִיא שֶׁתֹּאמַר: סְבוּרָה הָיִיתִי שֶׁאֲנִי יְכוּלָה לְקַבֵּל, וְעַכְשָׁיו אֵינִי יְכוּלָה לְקַבֵּל. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מְקַבֶּלֶת הִיא עַל כּוֹרְחָהּ, חוּץ מִמּוּכֵּה«[12] שְׁחִין, מִפְּנֵי שֶׁהִיא מְמַקַּתּוּ. מַעֲשֶׂה בְצַיְדָן$[13] בְּבוּרְסִי $שֶׁמֵּת וְהָיָה לוֹ אָח בּוּרְסִי, אָמְרוּ חֲכָמִים: יְכוּלָה הִיא שֶׁתֹּאמַר: לְאָחִיךְ הָיִיתִי יְכוּלָה לְקַבֵּל, וְלָךְ«[14]• אֵינִי יְכוּלָה לְקַבֵּל.

הל׳ י׳ **פרק ח׳**

הָאִשָּׁה שֶׁנָּפְלוּ לָהּ נְכָסִים עַד שֶׁלֹּא תִתְאָרֵס, {מו} מוֹדִין בֵּית שַׁמַּי וּבֵית«[15]• הִלֵּל שֶׁהִיא מוֹכֶרֶת וְנוֹתֶנֶת וְקַיָּים. נָפְלוּ לָהּ מִשֶּׁנִּתְאָרְסָה, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִין: תִּמְכּוֹר, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: לֹא תִמְכּוֹר. אֵלּוּ וָאֵלּוּ מוֹדִין, שֶׁאִם מָכְרָה וְנָתְנָה, קַיָּים. אָמַר*[16] רְ׳ יְהוּדָה: אָמְרוּ לִפְנֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל: הוֹאִיל וְזָכָה בָאִשָּׁה, לֹא זָכָה$ בַנְּכָסִים? אָמְרוּ לָהֶם: בַּחֲדָשִׁים$ אָנוּ בוֹשִׁים, אֶלָּא שֶׁאַתֶּם מְגַלְגְּלִין עָלֵינוּ אֶת הַיְשָׁנִים. **ב׳** נָפְלוּ לָהּ מִשֶּׁנִּישֵּׂאת, אֵלּוּ וָאֵלּוּ מוֹדִין שֶׁאִם מָכְרָה וְנָתְנָה שֶׁהַבַּעַל^[17] מוֹצִיא מִיַּד הַלָּקוֹחוֹת. עַד שֶׁלֹּא נִישֵּׂאת וְנִישֵּׂאת, רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵרוּ: אִם מָכְרָה {ונ} וְנָתְנָה, קַיָּים. אָמְרוּ רְ׳ חֲנַנְיָה$ בֶּן עֲקַבְיָה«[18]•, אָמְרוּ לִפְנֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל: הוֹאִיל וְזָכָה בָאִשָּׁה, לֹא זָכָה$ בַנְּכָסִין? אָמְרוּ לָהֶם: בַּחֲדָשִׁים אָנוּ בוֹשִׁים, אֶלָּא שֶׁאַתֶּם מְגַלְגְּלִין עָלֵינוּ אֶת הַיְשָׁנִים. **ג׳** רְ׳ שִׁמְעוֹן חוֹלֵק בֵּין {נ} נְכָסִים לִנְכָסִים: נְכָסִים הַיְדוּעִים לַבַּעַל, לֹא תִמְכּוֹר. שֶׁאִם$ מָכְרָה וְנָתְנָה, בָּטֵל. וְשֶׁאֵינָן יְדוּעִים לַבַּעַל, לֹא תִמְכּוֹר. שֶׁאִם$[19] מָכְרָה וְנָתְנָה, קַיָּים. **ד׳** נָפְלוּ לָהּ כְּסָפִים, יִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע וְהוּא אוֹכֵל {פ} פֵּירוֹת. פֵּירוֹת תְּלוּשִׁים מִן הַקַּרְקַע, יִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פֵּירוֹת. מְחוּבָּרִין^[20] לַקַּרְקַע$, אָמְרוּ רְ׳ מֵאִיר: שָׁמִים אוֹתָם כַּמָּה הֵן יָפִים בַּפֵּירוֹת וְכַמָּה הֵן {י} (וכמה)*[21] יָפִים בְּלֹא פֵירוֹת, וְהַמּוֹתָר, יִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פֵּירוֹת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: פֵּירוֹת הַמְחוּבָּרִים לַקַּרְקַע, שֶׁלּוֹ. וְהַתְּלוּשִׁין מִן הַקַּרְקַע, שֶׁלָּהּ, יִלָּקַח$ בָּהֶן קַרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פֵּירוֹת. **ה׳** רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מְקוֹם שֶׁיִּיפָּה כוֹחוֹ בִכְנֵיסָתָהּ, הוּרַע כּוֹחוֹ בִיצִיאָתָהּ. וּמְקוֹם שֶׁהוּרַע כּוֹחוֹ בִכְנֵיסָתָהּ*[22], יִיפָּה כוֹחוֹ בִיצִיאָתָהּ. פֵּירוֹת מְחוּבָּרִין^[23] לַקַּרְקַע, בִּכְנֵיסָתָהּ שֶׁלּוֹ וּבִיצִיאָתָהּ שֶׁלָּהּ. וּתְלוּשִׁים מִן הַקַּרְקַע, בִּכְנֵיסָתָהּ שֶׁלָּהּ וּבִיצִיאָתָהּ שֶׁלּוֹ. **ו׳** נָפְלוּ לָהּ עֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת, הַזְּקֵינִים$ יִמָּכְרוּ וְיִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פֵּירוֹת. רַבָּן שִׁמְעוֹן

---

[1] מגיה מאוחר בקאופמן הוסיף שם כעין שלפנינו: ״אי זו היא קולנית״ אך קס+קנ ליתא מילים אלו. קיי: ״א!ו! זו היא !תוספה! הקולנית״ וצ״ע.
[2] ק כלפנינו. קיי ״נולדו״.
[3] קנ כנראה כלפנינו. קס+קיי: ״ונסחפה״ (קיי: ״נסחפה״).
[4] ק כלפנינו. קיי: ״נתארסה״.
[5] קיי כלפנינו. ק: ״נוֹלְדוּ לָהּ״.
[6] ניקדתי כרגיל. בפרמה כאן מנוקד מוזר: ״בְּמֵיי״.
[7] ק: ״אוֹתוֹ״. קיי ליתא מילה זו.
[8] ק כלפנינו. קיי: ״מוּכֶּה״.
[9] בפרמה מנוקד: ״פּוֹלֵיפּוֹס״.
[10] ק+קיי: ״וְצוֹרֵף״.
[11] ק+קיי כלפנינו, והכוונה למלאכות המגונות כגון ״בורסי״. אך בדפוסים: ״בין שהיו בם לפני שנישאו ובין משנישאו נולדו״ והכוונה למומין כגון ״מוכי שחין״ (והשערה רחוקה: אולי היה צריך לגרוס שניהם ואחד נשמט מחמת הדומות).
[12] קיי כלפנינו. ק: ״מְמוּכֵּי״.
[13] קיי כלפנינו. ק: ״בְּצַיְידָן״.
[14] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״ולך איני יכולה לקבל״ (ונוסף שם בידי מגיה מאוחר).
[15] קיי כלפנינו. ק: ״לְבֵית״.
[16] ק+קיי כלפנינו. אות נמחקה לאחר מילה זו.
[17] ק+קיי: ״שֶׁיּוֹצִיא הַבַּעַל״.
[18] קיי כלפנינו. ק: ״עֲקִיבָה״.
[19] קס+קיי כלפנינו. קנ(?) ״וְאִם״.
[20] ק+קיי: ״וְהַמְחוּבָּרִין״.
[21] מסומן למחיקה, כנראה ע״י הסופר. ק+קיי: ״וכמה הן״ וכנוסח שבשורה הקודמת בפרמה.
[22] ק+קיי כלפנינו. הסופר כתב בטעות ״ביציאתה הורע ?כוחו?״ ותיקן עצמו כלפנינו.
[23] ק+קיי: ״הַמְחוּבָּרִין״.

בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵ[ר]: לֹא תִמְכּוֹר, מִפְּנֵי שֶׁהֵן כְּבוֹד$ בֵּית אָבִיהָ. **ז'** נָפְלוּ לָהּ זֵיתִים וּגְפָנִים, {ה} הַזְּקֵנִים$ יִימָּכְרוּ לָעֵצִים וְיִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע {ו} וְהוּא אוֹכֵל פֵּירוֹת. {רַבָּן שִׁמְעוֹ[ן] בֶּן גַּמְלִיאֵ[ל]} <ר' יְהוּדָה>[1]* אוֹמֵ[ר]: לֹא תִמְכּוֹר, מִפְּנֵי שֶׁהֵן שְׁבַח$ בֵּית אָבִיהָ.

ח' הַמּוֹצִיא יְצָאוֹת[2]» עַל נִיכְסֵי אִשְׁתּוֹ, הוֹצִיא הַרְבֵּה וְאָכַל קִימְעָה[3]», קִימְעָה» וְאָכַל הַרְבֵּה, מַה שֶׁהוֹצִיא הוֹצִיא, וּמַה שֶׁאָכַל אָכָל. הוֹצִיא וְלֹא אָכַל, יִשָּׁבַע כַּמָּה הוֹצִיא וְיִטּוֹל.

ט' שׁוֹמֶרֶת[4] יָבָם שֶׁנָּפְלוּ לָהּ נְכָסִים, {מ} מוֹדִים בֵּית שַׁמַּי וּבֵית הֶלֵּל שֶׁהִיא מוֹכֶרֶת {ו} וְנוֹתֶנֶת וְקַיָּים. מֵתָה, מַה יַּעֲשֶׂה[5]$# בִּכְתוּבָּתָהּ {וב} וּבִנְכָסִים הַנִּכְנָסִים וְהַיּוֹצְאִין עִימָּהּ. בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִי[ם]: יַחְלְקוּ יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל עִם יוֹרְשֵׁי הָאָב. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִי[ם]: הַנְּכָסִים[6]» כְּחֶזְקָתָן[7]»: הַכְּתוּבָּה[8]»• בְּחֶזְקַת {י} יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל, נְכָסִים[9]» הַנִּכְנָסִים וְהַיּוֹצְאִין עִמָּהּ בְּחֶזְקַת יוֹרְשֵׁי הָאָב.

י' הִנִּיחַ אָחִיו מָעוֹת, יִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פֵּירוֹת. פֵּירוֹת הַתְּלוּשִׁים מִן הַקַּרְקַע, יִילָּקַח בָּהֶן קַרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פֵּירוֹת. וְהַמְחוּבָּרִים[10]» לַקַּרְקַע, אָמַ[ר] רְ' מֵאִיר: {א} שָׁמִין אוֹתָן כַּמָּה הֵן יָפִים בַּפֵּירוֹת וְכַמָּה הֵן {י} יָפִים בְּלֹא פֵירוֹת, וְהַמּוֹתָר, יִילָּקַח בָּהֶן קַרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פֵּירוֹת. וַחֲכָמִי[ם] אוֹמְרִי[ם]: פֵּירוֹת[11]» מְחוּבָּרִין לַקַּרְקַע, שֶׁלּוֹ. וּתְלוּשִׁין[12]» מִן הַקַּרְקַע, כָּל הַקּוֹדֵם {ב} בָּהֶן זָכָה (בהן)[13]*. קָדַם הוּא, זָכָה. קָדְמָה הִיא, יִילָּקַח בָּהֶן קַרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פֵּירוֹת. כְּנָסָהּ, הֲרֵי הִיא כְאִשְׁתּוֹ לְכָל דָּבָר, וּבִלְבַד שֶׁתְּהֵא כְתוּבָּתָהּ עַל נִיכְסֵי בַעְלָהּ הָרִאשׁוֹן.

י"א' לֹא יֹאמַר לָהּ, הֲרֵי כְתוּבָּתֵיךְ מוּנַּחַת לִיד[14]^ עַל הַשֻּׁלְחָן, אֶלָּא כָּל נְכָסָיו אַחְרָאִין לִכְתוּבָּתָהּ. וְכֵן לֹא יֹאמַר אָדָם לְאִשְׁתּוֹ: הֲרֵי כְתוּבָּתֵיךְ מוּנַּחַת עַל הַשֻּׁלְחָן, אֶלָּא כָּל נְכָסָיו[15]»• אַחֲרָאִין לִכְתוּבָּתָהּ»•. גֵּירְשָׁהּ, אֵין לָהּ אֶלָּא כְתוּבָּתָהּ. הֶחֱזִירָהּ, הֲרֵי הִיא [16]^ כְּכָל הַנָּשִׁים וְאֵין[17]»• לָהּ אֶלָּא כְתוּבָּתָהּ.$

הל' י"א' פרק ט'

הַכּוֹתֵב לְאִשְׁתּוֹ, דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי {ב} בִּנְכָסַיִיךְ, הֲרֵי זֶה אוֹכֵל פֵּירוֹת בְּחַיֶּיהָ. וְאִם מֵתָה, יוֹרְשָׁהּ. אִם כֵּן, לָמָּה כָתַב לָהּ[18]» דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי בִּנְכָסַיִיךְ? שֶׁאִם {מ} מָכְרָה וְנָתְנָה, קַיָּים. כָּתַב לָהּ: דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי בִנְכָסַיִיךְ וּבְפֵירוֹתֵיהֶן, [19]» אֵינוּ אוֹכֵל פֵּירוֹת בְּחַיֶּיהָ. וְאִם מֵתָה, יוֹרְשָׁהּ. רְ' יְהוּדָ[ה] אוֹמֵ[ר]: לְעוֹלָם הוּא אוֹכֵל פֵּירֵי[20]»• פֵּירוֹת, עַד שֶׁיִּכְתּוֹב לָהּ: דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי בִּנְכָסַיִךְ וּבְפֵירוֹתֵיהֶם וּבְפֵירֵי פֵּירוֹתֵיהֶן עַד {לע} לְעוֹלָם$. כָּתַב לָהּ: דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי בִנְכָסַיִיךְ וּבְפֵירוֹתֵיהֶן וּבְפֵירֵי פֵּירוֹתֵיהֶן בְּחַיַּיִךְ וּבְמוֹתֵיךְ, אֵינוּ אוֹכֵל פֵּירוֹת[21]» בְּחַיֶּיהָ. וְאִם מֵתָה, אֵינוּ יוֹרְשָׁהּ. רַבָּן שִׁמְעוֹ[ן] בֶּן גַּמְלִיאֵ[ל] אוֹמֵ[ר]: אִם מֵתָה, יִירָשֶׁנָּה, $שֶׁהִיתְנָה עַל מַה[22]^• שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה[23]», וְכָל[24]^• הַמַּתְנֶה עַל מַה[25]^• שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה, תְּנָיָיו[26]» בָּטֵל.

ב' מִי שֶׁמֵּת וְהִנִּיחַ אִשָּׁה וּבַעֲלֵי$ חוֹב {וי} וְיוֹרְשִׁים, וְהָיָה לוֹ פִּיקָּדוֹן אוֹ מַלְוָוה& בְּיַד אֲחֵרִים, רְ' טַרְפוֹן אוֹמֵ[ר]: יִנָּתְנוּ לְכוֹשֵׁל שֶׁבָּהֶן. וּרְבִּי[ו] עֲקִיבָה אוֹמֵ[ר]: אֵין רַחֲמִים[27]»• בַּדִּין, אֶלָּא יִנָּתְנוּ לַיּוֹרְשִׁים, שֶׁכּוּלָּם צְרִיכִין שְׁבוּעָה וְאֵין הַיּוֹרְשִׁים צְרִיכִין שְׁבוּעָה.

ג' הִנִּיחַ פֵּירוֹת תְּלוּשִׁין מִן {הק} הַקַּרְקַע, כָּל הַקּוֹדֵם בָּהֶן$ זָכָה. זָכַת$ {ה} הָאִשָּׁה יָתֵר[28]» עַל$ כְּתוּבָּתָהּ, וּבַעַל$ חוֹב יָתֵר עַל חוֹבוֹ. וְהַמּוֹתָר, רְ' טַרְפוֹן אוֹמֵ[ר]: יִנָּתְנוּ לְכוֹשֵׁל שֶׁבָּהֶן. רְ'[29]» עֲקִיבָה אוֹמֵ[ר]: אֵין רַחֲמִים»• בַּדִּין, אֶלָּא יִנָּתְנוּ[30]* לַיּוֹרְשִׁים, שֶׁכּוּלָּם צְרִיכִין שְׁבוּעָה וְאֵין הַיּוֹרְשִׁין צְרִיכִין שְׁבוּעָה.

ד' הַמּוֹשִׁיב אֶת[31]^ אִשְׁתּוֹ חֲנְוָונִית& אוֹ שֶׁמִּינָּהּ אַפִּיטְרוֹפּוֹס[32]»•, הֲרֵי זֶה מַשְׁבִּיעָהּ כָּל זְמַן שֶׁיִּרְצֶה. רְבִּי

---

[1] תיקנתי לפי ק+קיי מפני שכך הנוסח ברוב כתבי היד, ושמא נוסח פרמה נכתב בטעות הדמות מההלכה לעיל. אך יש כתב יד אחד נוסף (רומא) שתומך בפרמה.
[2] כך כתוב ומנוקד בפרמה. וכן קיי. ק: "יְצִיאוֹת".
[3] ק הכתיב: "קִימְאָה". קיי: "קימעא". וכן בסמוך.
[4] השוו מקבילה ביבמות פרק ד'.
[5] בפרמה מנוקד: "יֵעָשֶׂה".
[6] קיי: "נְכָסִים" (וכעין זה קנ). קס (בטעות): "נכנסין".
[7] ק כלפנינו. קיי: "בחזקתן".
[8] קיי+קנ: "וּכְתוּבָּה". קס: ?"וכתובתן"?.
[9] קנ כלפנינו. קס (בטעות?): "נכנסין". קיי: "ונכסים".
[10] קיי כלפנינו. ק: "הַמְחוּבָּרִים".
[11] קיי כלפנינו. ק: ליתא "פירות", וגורס: "הַמְחוּבָּרִים".
[12] ק כלפנינו. קיי: "והתלושין".
[13] סומן למחיקה ע"י הסופר או הנקדן. ק+קיי ליתא.
[14] ק+קיי ליתא: "ליד".
[15] קיי כלפנינו. ק: "נְכָסַיי אַחְרַיִין לִכְתוּבָּתֵיךְ".
[16] ק+קיי: "לוֹ".
[17] ק כלפנינו. קיי: "אֵין". והמצאתי **המצאה** שצריכה מחשבה רבה (ואולי היא מוטעית לחלוטין): אולי "אין לה אלא כתובתה" זהו נוסח חלופי לנוסח "הרי היא ככל הנשים". וצע"ג.
[18] קיי כלפנינו. ק ליתא: "לה".
[19] ק כלפנינו. קיי נוסף: "הרי זה".
[20] קיי: "בפירי". ק ליתא: "פירי".
[21] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "פירות".
[22] ק+קיי: "עַל הַכָּתוּב".
[23] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁבַּתּוֹרָה".
[24] ק+קיי: "שֶׁכָּל".
[25] ק+קיי: "עַל הַכָּתוּב שֶׁבַּתּוֹרָה".
[26] קיי+קנ: "תְּנָאוֹ". קס (כנראה): "תְּנַיִי".
[27] ק כלפנינו. קיי: "מרחמין". וכן להלן.
[28] קיי כלפנינו. ק: "יוֹתֵר". וכן בסמוך.
[29] קיי כלפנינו. ק: "וּרְבִּי".
[30] ק+קיי כלפנינו. ספק שכתוב בטעות "ינתני".
[31] ק+קיי ליתא: "את".
[32] ק כלפנינו. קיי: "אפטרופיה".

אֱלִיעֶזֶר אוֹמ͏ֵר: אֲפִילּוּ עַל פִּילְכָּהּ[#1] וְעַל עִיסָּתָהּ. **ה׳** כָּתַב לָהּ: נֶדֶר וּשְׁבוּעָה אֵין לִי עָלַיִיךְ, אֵינוּ יָכוֹל לְהַשְׁבִּיעָהּ, אֲבָל מַשְׁבִּיַע הוּא אֶת יוֹרְשֶׁיהָ וְאֶת הַבָּאִים בִּרְשׁוּתָהּ. נֶדֶר וּשְׁבוּעָה אֵין לִי עָלַיִיךְ וְעַל יוֹרְשַׁיִיךְ וְעַל הַבָּאִים בִּרְשׁוּתֵךְ[^2], אֵינוּ יָכוֹל לְהַשְׁבִּיַע$, לֹא אוֹתָהּ$ וְלֹא אֶת יוֹרְשֶׁיהָ[3]« וְלֹא[4]« אֶת הַבָּאִים בִּרְשׁוּתָהּ. אֲבָל יוֹרְשָׁיו מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ, וְאֶת יוֹרְשֶׁיהָ וְאֶת הַבָּאִים בִּרְשׁוּתָהּ. **ו׳** נֶדֶר וּשְׁבוּעָה אֵין לִי[5]« וּלְיוֹרְשַׁיִ[6]« {ו} וְלַבָּאִים$ בִּרְשׁוּתִי עָלַיִיךְ וְעַל יוֹרְשַׁיִיךְ {ו} וְעַל הַבָּאִים בִּרְשׁוּתֵיךְ, $$$ לֹא הוּא וְלֹא יוֹרְשָׁיו וְלֹא הַבָּאִים בִּרְשׁוּתוֹ[7]*, מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ וְאֶת יוֹרְשֶׁיהָ וְאֶת הַבָּאִים בִּרְשׁוּתָהּ. $$$ **ז׳** הָלְכָה מִקֶּבֶר בַּעְלָהּ לְבֵית אָבִיהָ אוֹ שֶׁחָזְרָה לְבֵית חָמִיהָ, וְלֹא נֶעֱשֵׂית[^8]• {א} אַפִּיטְרוֹפְּיָא[9]«•, אֵין הַיּוֹרְשִׁים מַשְׁבִּיעִים אוֹתָהּ. אִם נֶעֱשֵׂית^• אַפִּיטְרוֹפְּיָא[10]«•, הַיּוֹרְשִׁים[11]« מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ לֶעָתִיד לָבוֹא וְאֵין {מש} מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ לְשֶׁעָבַר$. **ח׳** הַפּוֹגֶמֶת כְּתוּבָּתָהּ, לֹא תִיפָּרַע אֶלָּא בִשְׁבוּעָה. וְעֵד[12]« אֶחָד מְעִידָהּ שֶׁהִיא פְרוּעָה, לֹא תִיפָּרַע אֶלָּא בִשְׁבוּעָה. $$$מִנְּכָסִים הַמְּשׁוּעְבָּדִים[13]« וּמִנִּכְסֵי יְתוֹמִים$$$ וְהַנִּיפְרַעַת[14]« שֶׁלֹּא בְפָנָיו, לֹא תִיפָּרַע[15]* אֶלָּא בִשְׁבוּעָה. **ט׳** הַפּוֹגֶמֶת כְּתוּבָּתָהּ כֵּי־צַד: הָיְתָה כְתוּבָּתָהּ אֶלֶף זוּז, אָמַ͏ר[16]«• לָהּ: הִתְקַבַּלְתְּ כְּתוּבָּתֵיךְ[17]«, וְהִיא אוֹמֶרֶת לֹא הִתְקַבַּלְתִּי אֶלָּא מָנֶה, לֹא תִיפָּרַע אֶלָּא בִשְׁבוּעָה. וְעֵד$ אֶחָד מְעִידָהּ שֶׁהִיא פְרוּעָה כֵּי־צַד: $$$ אָמַר לָהּ הִתְקַבַּלְתְּ כְּתוּבָּתֵיךְ, וְהִיא אוֹמֶרֶת לֹא הִתְקַבַּלְתִּי, וְעֵד אֶחָד מְעִידָהּ שֶׁהִיא פְרוּעָה, לֹא תִיפָּרַע אֶלָּא בִשְׁבוּעָה. מִנְּכָסִים מְשׁוּעְבָּדִים$ כֵּי־צַד: מָכַר[18]« נְכָסָיו לַאֲחֵרִים, וְהִיא נִיפְרַעַת מִן הַלָּקוֹחוֹת, לֹא תִיפָּרַע אֶלָּא בִשְׁבוּעָה. מִנִּכְסֵי יְתוֹמִים כֵּי־צַד: מֵת וְהִנִּיחַ נְכָסָיו לַיְתוֹמִים, וְהִיא נִיפְרַעַת מִן הַיְתוֹמִים[19]*, לֹא תִיפָּרַע אֶלָּא בִשְׁבוּעָה. וְשֶׁלֹּא בְפָנָיו כֵּי־צַד: הָלַךְ לוֹ לִמְדִינַת הַיָּם, וְהִיא נִיפְרַעַת שֶׁלֹּא [בְּפָנָיו, לֹא][20]* תִיפָּרַע אֶלָּא בִשְׁבוּעָה. רְ׳ שִׁמְעוֹ͏ן אוֹמ͏ֵר: כָּל זְמַן שֶׁתּוֹבַעַת[^21] כְּתוּבָּתָהּ, הַיּוֹרְשִׁין מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ. וְאִם אֵינָהּ תּוֹבַעַת כְּתוּבָּתָהּ, אֵין הַיּוֹרְשִׁין[22]« מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ. **י׳** הוֹצִיאָה גֵט וְאֵין עִמּוֹ כְתוּבָּה, גּוֹבָה כְתוּבָּתָהּ. כְּתוּבָּה וְאֵין עִימּוֹ[^23]• גֵּט, הִיא אוֹמֶרֶת אָבַד גִּיטִּי וְהוּא אוֹמֵר אָבַד שׁוֹבָרִי, וְכֵן בַּעַל חוֹב שֶׁהוֹצִיא {ש} שְׁטָר חוֹב וְאֵין עִמּוֹ פְרוֹזְבּוֹל$&, הֲרֵי אֵלּוּ לֹא {יפ} יִפָּרֵיעוּ[^24]. רַבָּן שִׁמְעוֹ͏ן בֶּן גַּמְלִיאֵל͏ אוֹמ͏ֵר: מִן הַסַּכָּנָה וְהֵלָךְ[#$25], הָאִשָּׁה גוֹבָה $שֶׁלֹּא בַגֵּט, וּבַעַל חוֹב גּוֹבֶה שֶׁלֹּא בִפְרוֹזְבּוֹל. **יא׳** שְׁנֵי גִיטִּים וּשְׁתֵּי כְתוּבּוֹת, גּוֹבָה שְׁתֵּי כְתוּבּוֹת. שְׁתֵּי כְתוּבּוֹת וְגֵט,$ אוֹ {כת} כְתוּבָּה וּשְׁנֵי גִיטִּים, אוֹ כְתוּבָּה וְגֵט וּמִיתָה[26]«#, {א} אֵינָהּ גּוֹבָה אֶלָּא כְתוּבָּה אַחַת, שֶׁהַמְגָרֵשׁ[27]« אֶת הָאִשָּׁה וְהֶחְזִירָהּ, עַל מְנָת כְּתוּבָּתָהּ הָרִאשׁוֹנָה הֶחְזִירָהּ. קָטָן שֶׁהִשִּׂיאוֹ אָבִיו, כְּתוּבָּתָהּ קַיֶּמֶת, שֶׁעַל מְנָת כֵּן קִיְּימָהּ. גֵּר שֶׁנִּתְגַּיֵּיר וְאִשְׁתּוֹ עִמּוֹ, כְּתוּבָּתָהּ קַיֶּמֶת, שֶׁעַל מְנָת כֵּן קִיְּימָהּ.

הל׳ יא׳ פרק י׳

מִי שֶׁהָיָה נָשׂוּי לִשְׁתֵּי[^28] נָשִׁים וּמֵת, הָרִאשׁוֹנָה קוֹדֶמֶת לַשְּׁנִיָּיה, וְיוֹרְשֵׁי הָרִאשׁוֹנָה קוֹדְמִים לְיוֹרְשֵׁי שְׁנִיָּיה[^29]. נָשָׂא אֶת הָרִאשׁוֹנָה וּמֵתָה, {נ} נָשָׂא אֶת הַשְּׁנִיָּיה וּמֵת הוּא, הַשְּׁנִיָּיה וְיוֹרְשֶׁיהָ קוֹדְמִין לְיוֹרְשֵׁי הָרִאשׁוֹנָה. **ב׳** מִי שֶׁהָיָה נָשׂוּי לִשְׁתֵּי^ נָשִׁים וּמֵתוּ וְאַחַר כָּךְ מֵת הוּא, וְהַיְתוֹמִים מְבַקְשִׁין כְּתוּבַּת אִימָּן וְאֵין שָׁם אֶלָּא[30]«• כְּדֵי שְׁתֵּי כְתוּבּוֹת, חוֹלְקוֹת[31]«• בְּשָׁוֶה[32]«. הָיָה שָׁם יָתֵר[33]« דִּינָר, אֵלּוּ נוֹטְלִין כְּתוּבַּת אִימָּן וְאֵלּוּ נוֹטְלִין כְּתוּבַּת אִימָּן. אִם אָמְרוּ הַיְתוֹמִים: הֲרֵי אָנוּ מַעֲלִין עַל נִיכְסֵי אָבִינוּ יָתֵר דִּינָר, כְּדֵי {ש}

---

[1] בפרמה מנוקד: "פִּילְכָּה" ("כ" דגושה), וייתכן שכך נוקד בתחילה בקאופמן – ותוקן שם.
[2] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: "בִּרְשׁוּתִיך".
[3] קיי+קנ כלפנינו. קס: "יורשה".
[4] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ואת".
[5] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "לי ו" אלא כתוב: "ליורשיי".
[6] קיי: "וליורשיו". קס: "ליורשיי". קנ: "וליורשיי".
[7] ק+קיי כלפנינו. אות וא"ו משונה בכתיבתה. ייתכן שנכתבה ע"י הסופר על גבי מחיקת או "י". וצ"ע.
[8] ק: "עָשַׂת". קיי: "עשתה". וכן בסמוך.
[9] ק: "אַפִּיטְרוֹפָּא". קיי: "אפיטרופו".
[10] קס כלפנינו. קנ: "אַפִּיטְרוֹפָּא". קיי: ???"איפיטופיה"???.
[11] קיי כלפנינו. ק ליתא: "היורשין".
[12] ק כלפנינו. קיי: "ועֵד".
[13] ק כלפנינו. קיי: "משועבדים".
[14] ק כלפנינו. קיי: "והיא נפרעת".
[15] ק+קיי כלפנינו. אות פ"א משונה.
[16] קיי+קנ כלפנינו. קס: "אלה" (?לשון שבועה?) וכן בכולם להלן.
[17] קיי+קנ כלפנינו. קס: "כתובתך".
[18] קיי כלפנינו. ק (בטעות): "מָכְרָה".
[19] ק+קיי כלפנינו. אותיות "יתומים" כתב הסופר ע"ג המחק, וניכרים שרידי "נפרעת".
[20] נוסף בין השורות ע"י הסופר. וכן ק+קיי.
[21] ק+קיי: "שֶׁהִיא תּוֹבַעַת".
[22] קיי כלפנינו. ק ליתא: "היורשין".
[23] ק+קיי: "עִימָּהּ".
[24] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: "יִפָּרְעוּ".
[25] בפרמה מנוקד "וְהַלַּךְ", וכמדומני שכך מנוקד בפרמה גם בברכות "הקורא מכאן והלך".
[26] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קס הכתיב כלפנינו. קיי "ומתה" וגם קנ ניקד: "וּמֵיתָה". וצע"ג.
[27] קיי כלפנינו. ק: "הַמְגָרֵשׁ".
[28] ק+קיי: "שְׁתֵּיי". וכן להלן.
[29] ק+קיי: "הַשְּׁנִיָּיה".
[30] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס ליתא: "אלא". וצע"ג.
[31] קס כנראה כלפנינו. קיי+קנ: "חוֹלְקִין".
[32] קיי+קנ כלפנינו. קס: "כשווה".
[33] קיי כלפנינו. ק: "יוֹתֵר".

שֶׁיִּטְּלוּ כְּתוּבַּת אִימָּן, אֵין שׁוֹמְעִין לָהֶן, אֶלָּא שָׁמִין אֶת הַנְּכָסִים בְּבֵית דִּין. **ג'** הָיוּ שָׁם נְכָסִים בָּרָאוּיִ^[1]^, אֵינָן^[2]^ כְּבִמְחוּזָּק[3]». רְ' שִׁמְעוֹן אוֹ|מֵרו|: אַף$ עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ שָׁם נְכָסִים שֶׁאֵין לָהֶם אַחֲרָיוּת, אֵינָן$ כְּלוּם, עַד שֶׁיְּהוּ שָׁם נְכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אַחֲרָיוּת יָתֵר עַל שְׁתֵּי כְּתוּבּוֹת$ - דִּינָר. **ד'** מִי שֶׁהָיָה נָשׂוּיִ שָׁלֹשׁ[4]» נָשִׁים וּמֵת, כְּתוּבָּתָהּ[5]« שֶׁלָּזוֹ מָנֶה וְשֶׁלָּזוֹ מָאתַיִם וְשֶׁלָּזוֹ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת, אֵין^[6] שָׁם אֶלָּא מָנֶה, חוֹלְקוֹת בְּשָׁוֶה. הָיוּ שָׁם {מ} מָאתַיִם, שֶׁלְּמָנֶה נוֹטֶלֶת חֲמִשִּׁים (זוז)[7]*, וְשֶׁלְּמָאתַיִם[8]«• וְשֶׁלִּשְׁלֹשׁ[9]» מֵאוֹת, שְׁלֹשָׁה[10]«• שֶׁלַּזָּהָב. הָיוּ שָׁם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת, שֶׁלְּמָנֶה נוֹטֶלֶת חֲמִשִּׁים, וְשֶׁלְּמָאתַיִם, [מָנֶה][11]*, וְשֶׁלִּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת, שִׁשָּׁה $ שֶׁלַּזָּהָב. וְכֵן שְׁלֹשָׁה שֶׁהִטִּילוּ לַכִּיס, הוֹתִירוּ[12]» אוֹ פָּחָתוּ, כָּךְ הֵן חוֹלְקִין. **ה'** מִי שֶׁהָיָה נָשׂוּיִ אַרְבַּע נָשִׁים וּמֵת, הָרִאשׁוֹנָה קוֹדֶמֶת לַשְּׁנִיָּה, וְהַשְּׁנִיָּה[13]» קוֹדֶמֶת« לַשְּׁלִישִׁית, וְהַשְּׁלִישִׁית[14]» לָרְבִיעִית. הָרִאשׁוֹנָה {נ} נִשְׁבַּעַת לַשְּׁנִיָּה, וְהַשְּׁנִיָּה לַשְּׁלִישִׁית, וְהַשְּׁלִישִׁית לָרְבִיעִית, וְהָרְבִיעִית נִפְרַעַת שֶׁלֹּא בִשְׁבוּעָה. אָמַ|ר|$ בֶּן נַנָּס: [15]» וְכִי מִפְּנֵי שֶׁהִיא אַחֲרוֹנָה נִישְׂכָּרָה? אַף הִיא לֹא תִיפָּרַע אֶלָּא בִשְׁבוּעָה. הָיוּ כוּלָּן$ יוֹצְאוֹת יוֹם[16]» אֶחָד, כָּל הַקּוֹדֶמֶת בַּחֲבֶרְתָּהּ[17]» אֲפִילוּ שָׁעָה אַחַת[18]», זָכַת$. כָּךְ הָיוּ כוֹתְבִין בִּירוּשָׁלַםִ שָׁעוֹת. הָיוּ כוּלָּן יוֹצְאוֹת שָׁעָה$ אַחַת, אֵין[19]» שָׁם אֶלָּא מָנֶה, חוֹלְקוֹת[20]» בְּשָׁוֶה. **ו'** מִי שֶׁהָיָה נָשׂוּיִ שְׁתֵּי נָשִׁים, וּמָכַר אֶת שָׂדֵהוּ, כָּתְבָה[21]» הָרִאשׁוֹנָה לַלּוֹקֵחַ: דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי עִמָּךְ, הַשְּׁנִיָּה מוֹצִיאָה מִיַּד הַלּוֹקֵחַ, וְהָרִאשׁוֹנָה מִיַּד הַשְּׁנִיָּה, וְהַלּוֹקֵחַ מִיַּד הָרִאשׁוֹנָה. חוֹזְרוֹת[22]» חָלִילָה עַד שֶׁיַּעֲשׂוּ פְשָׁרָה {בֵינֵיהֶן[23]*}. בֵּינֵיהֶן. וְכֵן בַּעֲלֵי[24]«• חוֹב. וְכֵן אִשָּׁה וּבַעֲלַת[25]«• חוֹב.

הל' ו' **פרק י"א**

אַלְמָנָה נִיזּוֹנֶת מִנִּכְסֵי יְתוֹמִים, וּמַעֲשֵׂה יָדֶיהָ שֶׁלָּהֶם, וְאֵינָן חַיָּיבִים בִּקְבוּרָתָהּ. יוֹרְשֶׁיהָ, {היורש} הַיּוֹרְשִׁים[26]» כְּתוּבָּתָהּ, חַיָּיבִים בִּקְבוּרָתָהּ. **ב'** אַלְמָנָה, בֵּין מִן[27]» הָאֵירוּסִין וּבֵין מִן הַנִּישּׂוּיִן[28]^, מוֹכֶרֶת שֶׁלֹּא בְּבֵית[29]«• דִּין. רְ' שִׁמְעוֹן אוֹ|מֵרו|: מִן הַנִּישּׂוּאִין, מוֹכֶרֶת שֶׁלֹּא בְּבֵית דִּין. מִן הָאֵירוּסִין, לֹא תִמְכּוֹר אֶלָּא בְּבֵית דִּין, מִפְּנֵי שֶׁאֵין לָהּ מְזוֹנוֹת, וְכָל שֶׁאֵין לָהּ מְזוֹנוֹת, לֹא[30]» תִמְכּוֹר אֶלָּא בְּבֵית דִּין. **ג'** מָכְרָה כְתוּבָּתָהּ אוֹ מִקְצָתָהּ, מִשְׁכְּנָתָהּ$ אוֹ מִקְצָתָהּ, נְתָנַתָהּ לְאַחֵר אוֹ מִקְצָתָהּ, לֹא תִמְכּוֹר אֶת הַשְּׁאָר אֶלָּא בְּבֵית דִּין. וַחֲכָמִ|ים| אוֹמְ|רִים|: מוֹכֶרֶת הִיא אֲפִי־לוּ אַרְבָּעָה$ וַחֲמִשָּׁה$ פְעָמִים, וּמוֹכֶרֶת לִמְזוֹנוֹת שֶׁלֹּא בְּבֵית דִּין, וְכוֹתֶבֶת: לִמְזוֹנוֹת מָכָרְתִּי. {וג} וּגְרוּשָׁה לֹא תִמְכּוֹר אֶלָּא בְּבֵית דִּין. **ד'** אַלְמָנָה שֶׁהָיְתָה כְתוּבָּתָהּ מָאתַיִם וּמָכְרָה שָׁוֶה[31]#• מָנֶה בְּמָאתַיִם אוֹ שָׁוֶה[32]* מָאתַיִם בְּמָנֶה, נִתְקַבְּלָה כְתוּבָּתָהּ. הָיְתָה כְתוּבָּתָהּ מָנֶה וּמָכְרָה שָׁוֶה מָנֶה וְדִינָר בְּמָנֶה, {מ} מִכְרָהּ בָּטֵל. אֲפִילוּ הִיא אוֹמֶרֶת: אֲנִי$ {א} אַחֲזִיר אֶת הַדִּינָר לַיּוֹרְשִׁים, {מכרה ב} מִכְרָהּ בָּטֵל. **ה'** רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵ|ל| אוֹ|מֵר|: לְעוֹלָם מִכְרָהּ קַיָּים עַד שֶׁיְּהֵא[33]» שָׁם כְּדֵי שֶׁתְּשַׁיֵּיר בַּשָּׂדֶה בֵית$ תִּשְׁעַת$ קַבִּין, וּבַגִּנָּה[34]#$ בֵּית חֲצִי קַב, וּכְדִבְרֵי רְ' עֲקִיבָ|ה| בֵּית רוֹבַע. הָיְתָה כְתוּבָּתָהּ אַרְבַּע מֵאוֹת[35]», {ומ} וּמָכְרָה לָזֶה בְּמָנֶה[36]^ וְלָזֶה בְּמָנֶה^ [37]«• וְלָאַחֲרוֹן[38]# יָפֶה מָנֶה וְדִינָר בְּמָנֶה, שֶׁלָּאַחֲרוֹן בָּטֵל וְשֶׁלְּכוּלָּם מִכְרָן[39]» קַיָּים. **ו'** שׁוּם הַדַּיָּינִים שֶׁפָּחַת$ שְׁתוּת[40]#• אוֹ הוֹתִיר$ שְׁתוּת#, מִכְרָן בָּטֵל. אָמַ|ר|$ רַבָּן שִׁמְעוֹ|ן| בֶּן גַּמְלִיאֵ|ל|: [41]» אִם כֵּן מַה כֹּחַ בֵּית דִּין יָפֶה. וְאִם[42]^• עָשׂוּ אִיגֶּרֶת בִּיקּוֹרֶת, אֲפִילוּ מָכְרוּ שָׁוֶה[43]» מָנֶה {במ} בְּמָאתַיִם, אוֹ שָׁוֶה מָאתַיִם בְּמָנֶה, {מכ} [44]*• מִכְרָן קַיָּים. **ז'** הַיְתוֹמָה[45]*•, וְהַשְּׁנִיָּה, וְהָאַיילוֹנִית, אֵין לָהֶם כְּתוּבָּה, לֹא פֵירוֹת, וְלֹא מְזוֹנוֹת, וְלֹא בְלָאוֹת[46]».

---

1 ק+קיי: "כְּבָרָאוּיִ". וצ"ע.
2 ק+קיי: "וְאֵינָן" (וא"ו הנשוא).
3 ק כלפנינו. קיי: "כבמוחזק".
4 קיי כלפנינו. ק: "לְשָׁלוֹשׁ".
5 ק כלפנינו. קיי: "כתובה".
6 ק+קיי: "וְאֵין".
7 נמחק, כנראה ע"י הסופר. ק+קיי ליתא.
8 ק כלפנינו. קיי נוסף: "מנה". וזה נוסח קשה מאוד להבנה. וראו להלן נוסח קיי לגבי השלישית.
9 קיי+קנ כלפנינו. קס (כנראה): "ושלוש".
10 ק כלפנינו. קיי ליתא: "שלושה" השני (וזה בעקבות כך שגרס לעיל "ושל מאתיים **מנה**") וכאמור לעיל זהו נוסח קשה להבנה. וצע"ג.
11 נוסף בין השורות, כנראה ע"י הסופר. וכן ק+קיי. וגם לפי החשבון חייבים לגרוס כך.
12 קס כלפנינו. קיי+קנ: "וְהוֹתִירוּ".
13 קיי כלפנינו. ק: "וּשְׁנִיָּה לַשְּׁלִישִׁית".
14 קיי כלפנינו, ונוסף: "קודמת". ק: "וּשְׁלִישִׁית".
15 קיי כלפנינו. ק נוסף: "כֵּיצַד".
16 ק כלפנינו. קיי: "ביום".
17 ק: "אֶת חֲבֶרְתָּהּ". ק: "לַחֲבֶרְתָּהּ".
18 קיי כלפנינו. ק ליתא: "אחת" (היה כתוב שם "אין" ונמחק).
19 ק כלפנינו. קיי: "ואין".
20 קיי+קנ כלפנינו. קס: "חולקת".
21 ק כלפנינו. קיי: "וכתבה".
22 ק: "וְחוֹזְרוֹת". קיי: "וחוזרין".
23 ייתכן שסומן למחיקה בכתב היד.
24 קיי כלפנינו. ק: "[וכן] אשה, וכן בעלת חוב". וצ"ע. ובדפוסים: "וכן אשה בעלת חוב". וצ"ע.
25 ק כלפנינו. קיי: "ובעלי".
26 ק כלפנינו. קיי: "יורשי".
27 קיי+קנ כלפנינו. קס לתא: "מן". וכן בסמוך.
28 ק+קיי: "הַנִּישּׂוּאִין".
29 קיי+קנ כלפנינו. קס: "בית". וכן בכולם להלן.
30 קיי כלפנינו. ק ליתא: "לא תמכור". (ומגיה מאוחר הוסיף שם).
31 בפרמה מנוקד בכולם: "שָׁוֶה".
32 ק+קיי כלפנינו. הרגל של אות ה"א - משונה.
33 ק כלפנינו. קיי: "שיהיה".
34 כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי כלפנינו. אך קנ ניקד: "וּבַגִּנָּה".
35 ק כלפנינו. קיי נוסף: "זוז".
36 ק+קיי: "מָנֶה". וכן בסמוך.
37 ק כלפנינו. קיי נוסף: "ולזה מנה" (פעם שלישית).
38 כך מנוקד בפרמה. קנ ניקד: "וּלְאַחֲרוֹן".
39 קיי+קנ כלפנינו. קס: "מכרה".
40 בפרמה מנוקד: "שְׁתוּת". וכן להלן.
41 ק כלפנינו. קיי נוסף: "מכרן קיים".
42 קיי+קיי: "אֶלָּא אִם [קיי נוסף: כֵּן]".
43 קיי כלפנינו. כאן ובסמוך קס כתב "שוה" ולמרות זאת קנ ניקד "שָׁוֶה".
44 כנראה שתי השורות האחרונות בעמוד זה נכתבו ע"י סופר אחר, בכתב קטן יותר. שורות אלו נמצאות גם ב- ק+קיי.
45 ק+קיי כלפנינו. מילה זו נמחקה בהעברת קו ע"י מגיה מאוחר, וכנראה שרמז לגרסה "הממאנת" כהגהתו של מגיה מאוחר בקאופמן.
46 ק: "בְּלָאיוֹת". קיי: "בליות".

אִם$ מִתְּחִילָּה נְשָׂאָה[1]^• לְשֵׁם אַיְילוֹנִית, יֵשׁ לָהּ[2]^• כְּתוּבָּה. אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל, גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט, מַמְזֶרֶת וּנְתִינָה לְיִשְׂרָאֵל, בַּת יִשְׂרָאֵל לַמַּמְזֵר$ וְלַנָּתִין, יֵשׁ לָהֶן כְּתוּבָּה.

הל' {ח}<ז$>' פרק י"ב

הַנּוֹשֵׂא אֶת הָאִשָּׁה וּפָסְקָה עִמּוֹ שֶׁיְּהֵי[3]«# זָן אֶת בִּתָּהּ חָמֵשׁ שָׁנִים, חַיָּיב לְזוּנָהּ[4]#• חָמֵשׁ שָׁנִים. נִישֵּׂאת לְאַחֵר וּפָסְקָה עִמּוֹ שֶׁיְּהֵי«# זָן אֶת בִּתָּהּ חָמֵשׁ שָׁנִים, חַיָּיב לְזוּנָהּ# חָמֵשׁ שָׁנִים. לֹא יֹאמַר הָרִאשׁוֹן כְּשֶׁתָּבוֹא[5]« {לב} לְבֵיתִי אֵזוּנָהּ[6]#•, אֶלָּא מוֹלִיךְ מְזוֹנוֹתֶיהָ {למ} לִמְקוֹם שֶׁהִיא[7]$ אִימָּהּ$. וְכֵן לֹא יֹאמְרוּ {ש} שְׁנֵיהֶם: הֲרֵי אָנוּ זָנִין[8]« אוֹתָהּ כְּאַחַת[9]«, אֶלָּא אֶחָד זָנָהּ וְאֶחָד נוֹתֵן לָהּ דְּמֵי מְזוֹנוֹת[10]«. **ב'** נִישֵּׂאת, הַבַּעַל חַיָּיב$ בִּמְזוֹנוֹתֶיהָ וְהֵן נוֹתְנִין לָהּ דְּמֵי מְזוֹנוֹת. מֵתוּ, בְּנוֹתָיו[11]«• נִיזּוֹנוֹת מִנְּכָסִים בְּנֵי חוֹרִים וְהִיא נִיזּוֹנֶת מִנְּכָסִים מְשׁוּעְבָּדִים, מִפְּנֵי שֶׁהִיא {כב} כְּבַעֲלַת חוֹב. הַפִּיקְחִים הָיוּ כוֹתְבִין, עַל מְנָת שֶׁאֱהֵי[12]«# זָן אֶת בִּתֵּךְ חָמֵשׁ שָׁנִים כָּל זְמַן שֶׁאַתְּ עִימִּי. **ג'** אַלְמָנָה שֶׁאָמְרָה: אֵי[13]«• אֶיפְשִׁי לָזוּן[14]«#• מִבֵּית בַּעְלִי, אֵין הַיּוֹרְשִׁים יְכוֹלִים& לוֹמַר לָהּ לְכִי לְבֵית אָבִיךְ וְאָנוּ זָנִים אוֹתָךְ, אֶלָּא זָנִים אוֹתָהּ, $וְנוֹתְנִין לָהּ מָדוֹר לְפִי כְבוֹדָהּ. **ד'** אָמְרָה[15]«• אֵי«• אֶיפְשִׁי לָזוּן«#• מִבֵּית אַבָּא, יְכוֹלִים הַיּוֹרְשִׁים לוֹמַר[16]^: אִם אַתְּ אֶצְלֵינוּ יֵשׁ לָ[י]ךְ[17]* מְזוֹנוֹת, אִם[18]^ אֵין אַתְּ אֶצְלֵינוּ אֵין לִיךְ מְזוֹנוֹת. אִם הָיְתָה טוֹעֶנֶת מִפְּנֵי שֶׁהִיא יַלְדָּה וְהֵן יְלָדִים, זָנִין אוֹתָהּ וְהִיא בְּבֵית אָבִיהָ[19]«. **ה'** כָּל זְמַן שֶׁהִיא בְּבֵית אָבִיהָ, גּוֹבָה כְתוּבָּתָהּ לְעוֹלָם. וְכָל זְמַן שֶׁהִיא בְּבֵית בַּעְלָהּ, גּוֹבָה כְתוּבָּתָהּ עַד עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנִים[20]«, שֶׁיֵּשׁ בְּעֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה[21]« שֶׁתַּעֲשֶׂה טוֹבָה כְּנֶגֶד כְּתוּבָּתָהּ[22]«, דִּבְרֵי ר' מֵאִיר שֶׁאָמַר מִשֵּׁם[23]^ רַבָּן$$ גַּמְלִיאֵל. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: כָּל זְמַן שֶׁהִיא בְּבֵית בַּעְלָהּ, גּוֹבָה כְתוּבָּתָהּ {ל} לְעוֹלָם. וְכָל זְמַן שֶׁהִיא בְּבֵית אָבִיהָ, גּוֹבָה {כתו} כְתוּבָּתָהּ עַד עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה«. מֵתָה, יוֹרְשֶׁיהָ מַזְכִּירִין כְּתוּבָּתָהּ עַד עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה.

הל' ה' פרק י"ג

שְׁנֵי דַיָּינֵי גְזֵילוֹת$ הָיוּ בִירוּשָׁלַיִם: אַדְמוֹן, וְחָנָן בֶּן אַבְשָׁלוֹם$. חָנָן אוֹמֵר שְׁנֵי דְבָרִים, וְאַדְמוֹן אוֹמֵר שִׁבְעָה. מִי שֶׁהָלַךְ לוֹ$ לִמְדִינַת הַיָּם וְאִשְׁתּוֹ תוֹבַעַת מְזוֹנוֹת, חָנָן אוֹמֵר: תִּישָּׁבַע בַּסּוֹף וְלֹא תִישָּׁבַע {כת} כַּתְּחִילָּה[24]^. נֶחְלְקוּ עָלָיו בְּנֵי[25]* כֹהֲנִים גְּדוֹלִים וְאָמְרוּ: תִּישָּׁבַע כַּתְּחִילָּה[26]« וּבַסּוֹף. אָמַר ר' דוֹסָא בֶּן אַרְכִּינָס[27]« כְּדִבְרֵיהֶם. אָמַר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּיי: יָפֶה אָמַר חָנָן, לֹא תִישָּׁבַע אֶלָּא לְבַסּוֹף[28]^. **ב'** מִי שֶׁהָלַךְ [29]« לִמְדִינַת הַיָּם וְעָמַד אַחֵר[30]« וּפִירְנֵס אֶת אִשְׁתּוֹ, חָנָן אוֹמֵר: אִיבֵּד אֶת מָעוֹתָיו. נֶחְלְקוּ עָלָיו בְּנֵי כֹהֲנִים גְּדוֹלִים וְאָמְרוּ: יִשָּׁבַע כַּמָּה הוֹצִיא וְיִטּוֹל. אָמַר ר' דוֹסָא[31]« בֶּן הַרְכִּינָס[32]« כְּדִבְרֵיהֶם. אָמַר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּיי: יָפֶה אָמַר[33]«• חָנָן, הִנִּיחַ מָעוֹתָיו עַל קֶרֶן הַצְּבִי. **ג'** אַדְמוֹן אוֹמֵר שִׁבְעָה: מִי שֶׁמֵּת וְהִנִּיחַ בָּנִים וּבָנוֹת, בִּזְמַן {שהנכ} שֶׁהַנְּכָסִים מְרוּבִּין, הַבָּנִים יִירָשׁוּ[34]« וְהַבָּנוֹת יִיזּוֹנוּ. נְכָסִים[35]« מְמוּעָטִים[36]«, הַבָּנוֹת יִיזּוֹנוּ וְהַבָּנִים יִשְׁאֲלוּ$ עַל הַפְּתָחִים. אַדְמוֹן אוֹמֵר: בִּשְׁבִיל שֶׁ[אֲ]נִי[37]* זָכָר הִפְסַדְתִּי? אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל: רוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵי אַדְמוֹן. **ד'** הַטּוֹעֵן אֶת[38]« חֲבֵירוֹ כַּדֵּי שֶׁמֶן, וְהוֹדָה לוֹ בְקַנְקַנִּים[39]•, אַדְמוֹן אוֹמֵר: הוֹאִיל וְהוֹדָה[40]« (מִמִּין) [מִקְצָת][41]*• הַטַּעֲנָה, יִישָּׁבַע. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין $הוֹדָיָיה מִקְצָת[42]«• הַטַּעֲנָה. אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל: רוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵי אַדְמוֹן. **ה'** הַפּוֹסֵק מָעוֹת לַחֲתָנוֹ וּפָשַׁט [43]« אֶת הָרֶגֶל, תְּהֵא[44]^ יוֹשֶׁבֶת עַד שֶׁיַּלְבִּין רֹאשָׁהּ. אַדְמוֹן אוֹמֵר: $אִילּוּ אֲנִי פָסַקְתִּי עַל עַצְמִי, אֱהֵא[45]« יוֹשֶׁבֶת עַד שֶׁיַּלְבִּין רֹאשִׁי. $אַבָּא[46]« פָסַק עָלַיי, מָה אֲנִי יְכוֹלָה לַעֲשׂוֹת, אוֹ כְנוֹס אוֹ פְטוֹר. אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל: רוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵי {א} אַדְמוֹן. **ו'** הָעוֹרֵר עַל הַשָּׂדֶה[47]« וְהוּא חָתוּם

---

[1] קס+קיי: "נִטָּלָן". קנ: "נִטָּלָהּ".
[2] קס+קיי: "להן/ם" (אך קנ כלפנינו).
[3] כך מנוקד בפרמה. ק: "שֶׁיְּהֵא". וייתכן שסופר פרמה קרא "שֶׁיְּהִי". וכן להלן. קיי: כאן "שיזון" ולהלן "כדי שיזון".
[4] בפרמה מנוקד: "לְזוּנָהּ". וכן בכולם להלן.
[5] ק כלפנינו. קיי: "לכשתבוא".
[6] בפרמה מנוקד: "אֲזוּנָהּ".
[7] ק+קיי כלפנינו: "שהיא אימה". וכנראה זהו כפל גרסה: "למקום שהיא/למקום אמה". ואולי צריך להיות: "למקום שהיא עימה". וצ"ע.
[8] קיי כלפנינו. ק: "זוֹנִים".
[9] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?"באחת"?.
[10] קיי כלפנינו. ק: "מזונותיה".
[11] ק: "בְּנוֹתָן". קיי: "בנותיהן".
[12] כך מנוקד בפרמה. ק: "שֶׁאֱהֵא". וייתכן שסופר פרמה קרא "שֶׁאֱהִי". קיי: "שאיזון".
[13] קיי כלפנינו. קס ליתא: "אי" (ומגיה הוסיף).
[14] קס+קיי כלפנינו. ובפרמה מנוקד: "לָזוּן". (ומגיה בקאופמן הגיה: "לָזוּז"). וכן להלן.
[15] קיי כלפנינו. קס ליתא "אמרה אי" (ומגיה הוסיף).
[16] ק+קיי נוסף: "לָהּ".
[17] אות יו"ד נתלתה ע"י הסופר או הנקדן. ק: "ליך" (פעמיים), קיי: "לך" (פעמיים).
[18] ק+קיי: "וְאִם".
[19] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא "אביה".
[20] קיי כלפנינו. ק: "שָׁנָה".
[21] ק כלפנינו. קיי: "שנים". וכן להלן.
[22] קיי+קנ כלפנינו. קס: "כתובה".
[23] ק+קיי: "מִשּׁוּם".
[24] ק+קיי: "בַּתְּחִילָּה".
[25] ק+קיי כלפנינו. מילה זו נמחקה בהעברת קו בידי מגיה מאוחר.
[26] ק: "בַּתְּחִילָּה". קיי: "בין בתחילה ובין בסוף".
[27] ק כלפנינו. קיי: "הַרְכִּינָס".
[28] ק+קיי: "בַּסּוֹף".
[29] ק נוסף: "לוֹ". קיי נוסף: "בעלה".
[30] ק כלפנינו. קיי: "אחד".
[31] קיי כלפנינו. ק: "דוֹסָה".
[32] קיי כלפנינו. ק: "הַרְכִּינָס".
[33] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "אמר".
[34] קיי כלפנינו ("ירשו"). קס (בטעות): "יירשן". קנ: "יוֹרְשִׁין".
[35] ק כלפנינו. קיי: "ובזמן שהנכסים".
[36] ק כלפנינו. קיי: "מעוטין".
[37] אל"ף תלויה. וספק מי תלייה. ק+קיי: "שֶׁאֲנִי". וראו כך פעמים רבות בעמוד הבא.
[38] קיי כלפנינו. ק: "לַחֲבֵרוֹ".
[39] כך מנוקד בפרמה. ק+קיי: "בַּקִּינְקָנִּים".
[40] ק כלפנינו. קיי: "והודייה".
[41] תוקן בשוליים, כנראה ע"י הסופר. קיי: "ממין". ק: "מִן".
[42] קס: "אין הודייה בטענה". קיי+קנ: "אֵין הוֹדָיָה מִן [קיי: ממין] הַטַּעֲנָה".
[43] ק כלפנינו. קיי נוסף: "לו".
[44] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: "תְּהֵי" (אך שמא יש לנקד שם "תְּהִי").
[45] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: "אֱהִי".
[46] ק כלפנינו. קיי: "אבה".
[47] ק: "שָׂדֶה". קיי: "שדהו".

[עָלֶיהָ]*[1] עֵד$, אַדְמוֹן אוֹמֵר׃ $הַשֵּׁינִי נוֹחַ לִי וְהָרִאשׁוֹן קָשֶׁה {מ} מִמֶּנִּי$. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים׃ אִיבֵּד אֶת זְכוּתוֹ. עֲשָׂאָהּ סִימָן לְאַחֵר, אִיבֵּד אֶת זְכוּתוֹ. **ז׳** מִי שֶׁהָלַךְ לוֹ$ לִמְדִינַת הַיָּם וְאָבְדָה דֶּרֶךְ שָׂדֵהוּ, אַדְמוֹן אוֹמֵר׃ יֵלֵךְ לוֹ$ בְקָצָרָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים׃ יִקַּח$ לוֹ דֶרֶךְ בְּמֵאָה מָנֶה, אוֹ יִפְרַח בְּאֲוֵיר[2]#. **ח׳** הַמּוֹצִיא שְׁטַר חוֹב עַל חֲבֵירוֹ, וְהַלָּה הוֹצִיא שֶׁמָּכַר לוֹ אֶת הַ[שָּׂדֶה]*[3], אַדְמוֹן אוֹמֵר׃ $אִילּוּ חַיָּיב[4]« הָיִיתִי לָךְ, הָיָה לָךְ לְהִיפָּרַע אֶת שֶׁלָּךְ שֶׁמָּכַרְתָּה[5]«• לִי אֶת הַשָּׂדֶה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים׃ זֶה הָיָה פִּיקֵּחַ שֶׁמָּכַר לוֹ אֶת הַקַּרְקַע[6]«, מִפְּנֵי שֶׁהוּא יָכוֹל לְמַשְׁכְּנוֹ. **ט׳** שְׁנַיִם שֶׁהוֹצִיאוּ {ש} שְׁטָר חוֹב זֶה עַל זֶה, אַדְמוֹן אוֹמֵר׃ אִילּוּ חַיָּיב[7]« הָיִיתִי לָךְ, כֵּי־צַד אַתָּה לֹוֶה מִמֶּנִּי? וַחֲכָמִים אוֹמְרִים׃ זֶה (ד)*[8] גּוֹבֶה שְׁטַר חוֹבוֹ וְזֶה גּוֹבֶה שְׁטַר חוֹבוֹ. **י׳** שָׁלֹשׁ אֲרָצוֹת לַנִּישּׂוּאִין׃ יְהוּדָה, וְעֵבֶר הַיַּרְדֵּן, וְהַגָּלִיל[9]«. אֵין מוֹצִיאִין מֵעִיר לָעִיר וְלֹא[10]« מִכְּרַךְ לִכְרַךְ. אֲבָל בְּאוֹתָהּ הָאָרֶץ, מוֹצִיאִין {מע} מֵעִיר לָעִיר וּמִכְּרַךְ לִכְרַךְ, אֲבָל לֹא מֵעִיר לִכְרַךְ וְלֹא מִכְּרַךְ לָעִיר. מוֹצִיאִין מִנְּוֵי[11]«• הָרַע לִנְוֵי הַיָּפָה, אֲבָל לֹא מִנְּוֵי הַיָּפָה לִנְוֵי הָרַע. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר׃ אַף לֹא מִנְּוֵי הָרַע$ לִנְוֵי הַיָּפָה*[12]$, $שֶׁהַנְּוֵי הַיָּפֶה בוֹדֵק. **י״א** הַכֹּל מַעֲלִין לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְאֵין הַכֹּל מוֹצִיאִין. הַכֹּל מַעֲלִין לִירוּשָׁלַם, וְאֵין הַכֹּל מוֹצִיאִין, אֶחָד נָשִׁים$ וְאֶחָד עֲבָדִים$. כֵּי־צַד$׃ נָשָׂא אִשָּׁה בְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְגֵרְשָׁהּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, נוֹתֵן לָהּ מִמְּעוֹת[13]« אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. נָשָׂא אִשָּׁה בְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְגֵרְשָׁהּ בְּקַפְּדוֹקִיאָה[14]«#•, נוֹתֵן לָהּ מִמְּעוֹת {א} אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. נָשָׂא אִשָּׁה בְקַפְּדוֹקִיאָה וְגֵרְשָׁהּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, נוֹתֵן לָהּ מִמְּעוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל <אוֹמֵר>*[15]׃ $מִמְּעוֹת קַפְּדוֹקִיאָה. נָשָׂא אִשָּׁה בְקַפְּדוֹקִיאָה וְגֵרְשָׁהּ בְּקַפְּדוֹקִיאָה, נוֹתֵן לָהּ מִמְּעוֹת קַפְּדוֹקִיאָה.

חסלת כתובות

מסכת נדרים

כָּל כִּינּוּיֵ[16]«# נְדָרִים כִּנְדָרִים, חֲרָמִים כַּחֲרָמִים, שְׁבוּעוֹת כִּשְׁבוּעוֹת, נְזִירוּת[17]« כִּנְזִירוּת. {ה} הָאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ׃ מוּדָּר$ אֲנִי מִמָּךְ, מוּפְרָשׁ אֲנִי מִמָּךְ, מְרוּחָק[18]« אֲנִי מִמָּךְ, שֶׁ[אֲ]נִי*[19]•• אוֹכֵל לָךְ, שֶׁ[אֲ]נִי* טוֹעֵם לָךְ, אָסוּר. מְנוּדֶּה אֲנִי לָךְ, רִ׳ (~~יְהוּדָה~~) [עֲקִיבָה]*[20] הָיָה חוֹכֵךְ בָּזֶה לְהַחֲמִיר. כְּנִדְרֵי רְשָׁעִים׃ נָדַר בְּנָזִיר, וּבַקָּרְבָּן*[21], וּבִשְׁבוּעָה. כְּנִדְרֵי כְשֵׁירִים׃ לֹא אָמַר כְּלוּם. כְּנִדְבוֹתָם׃ נָדַר בְּנָזִיר וּבַקָּרְבָּן. **ב׳** הָאוֹמֵר׃$ קוֹנָם[22]«•& קוֹנָח&, קוֹנָס&, הֲרֵי אֵלּוּ כִינּוּיִים לַקָּרְבָּן. הֶרֶק[23]^&• הֶרֶךְ^&•, הֶרֶף^&•, הֲרֵי אֵלּוּ כִינּוּיִים לַחֵרֶם. {נז} נָזִיק[24]«& נָזִיחַ&, פָּזִיחַ&, הֲרֵי אֵלּוּ כִינּוּיִים לִנְזִירוּת. שְׁבוּתָה[25]«, [26]«• שְׁקוּקָה, נָדַר בְּמוֹהֵי[27]«•, הֲרֵי אֵילּוּ כִינּוּיִים לִשְׁבוּעָה. **ג׳** לֹא$ חוּלִּים[28]# לֹא אוֹכַל לָךְ, לֹא כָשֵׁר, לֹא[29]« דְּכֵי, טָהוֹר, וְטָמֵא, נוֹתָר, וּפִיגּוּל, אָסוּר. כְּאִימְרָה[30]«, כַּדִּירַיִים[31]$#, כָּעֵצִים, כָּאִישִּׁים, כַּמִּזְבֵּחַ, כַּהֵיכָל, כִּירוּשָׁלַם, נָדַר בְּאֶחָד מִכָּל מְשַׁמְּשֵׁי הַמִּזְבֵּחַ, אַף {ע} עַל פִּי שֶׁלֹּא הִזְכִּיר קָרְבָּן, הֲרֵי זֶה נָדַר {ב} בַּקָּרְבָּן. רִ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר׃ [32]« הָאוֹמֵר יְרוּשָׁלַם, לֹא אָמַר כְּלוּם. **ד׳** הָאוֹמֵר׃ קָרְבָּן, עוֹלָה, וּמִנְחָה[33]«, חַטָּאת, תּוֹדָה, וּשְׁלָמִים שֶׁ[אֲ]נִי* אוֹכַל[34]# לָךְ, אָסוּר. רִ׳ יְהוּדָה מַתִּיר. הַקָּרְבָּן, כְּקָרְבָּן[35]«, {ק} קָרְבָּן[36]* שֶׁאוֹכַל לָךְ, אָסוּר. לֹא$ קָרְבָּן לֹא {א} אוֹכַל לָךְ, רִ׳ מֵאִיר אוֹסֵר[37]«. [38]« הָאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ׃ קוֹנָם« פִּי מְדַבֵּר$ עִימָּךְ, וְיָדַי עוֹשָׂה עִימָּךְ, וְרַגְלַי מְהַלֶּכֶת לָךְ$, אָסוּר.

הל׳ ד׳ פרק ב׳

אֵילּוּ[39]« מוּתָּרִים׃ חוּלִּים שֶׁאוֹכַל לָךְ, כִּבְשַׂר חֲזִיר, כַּעֲבוֹדָה[40]« זָרָה, $$ כִּנְבֵילוֹת, כִּטְרֵיפוֹת, כִּשְׁקָצִים, כִּרְמָשִׂים, כְּחַלַּת אַהֲרֹן וְכִתְרוּמָתוֹ, מוּתָּר. הָאוֹמֵר לְאִשְׁתּוֹ׃ הֲרֵי אַתְּ עָלַיִי {כ} כְּאִימָּה[41]«, פּוֹתְחִין לוֹ פֶּתַח מִמָּקוֹם אַחֵר, שֶׁלֹּא יָקֵל אֶת$ רֹאשׁוֹ לְכֵן$. קוֹנָם& שֶׁ[אֲ]נִי* יָשֵׁן,

---

[1] נוסף בשוליים צמוד לשורה, כנראה ע״י הסופר. וכן ק+קיי איתא.

[2] וכעין זה מנוקד בפרמה: ״בָּאֲוֵיר״.

[3] כך גם ק+קיי. הסופר כתב אות ה״א כשומר שורה, ומישהו השלים בשוליים צמוד לשורה.

[4] קיי כלפנינו. ק: ״הָיִיתִי חַיָּיב״.

[5] קיי כלפנינו. ק: ״כְּשֶׁמָּכַרְתָּה״ (אך אולי אות ״כ״ מתוקנת).

[6] ק כלפנינו. קיי: ״השדה״.

[7] ק כלפנינו. קיי: ״הייתי חייב״.

[8] מסומן למחיקה. וכן ק+קיי ליתא.

[9] קיי כלפנינו. ק: ״וְגָלִיל״.

[10] ק כלפנינו. קיי: ״ומכרך״.

[11] קס: ״מנויי״ קנ: ״מְנֵוֵוי״. קיי: ״מנוה״. פרמה: ״מְנֵוֵי״. וכן בכולם. וניקדתי לפי נקדן פרמה וזה קרוב לנוסח קיי בהגייה - אך לא בכתיב.

[12] ק+קיי כלפנינו. מגיה סימן כאן סימן להגהה ולא ברורה כוונתו.

[13] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״מעות״.

[14] כך כתוב ומנוקד בפרמה, בכולם. קיי: ״קפודקיאה/קפודקיה״. קס (כל פעם באופן אחר): ״קפודוקיא/קפדוקיא/קפודקיא״. וקנ ניקד (וגרס) תמיד: ״קַפּוֹדוֹקְיָא״.

[15] השלמתי לפי ק+קיי.

[16] קיי+קנ הכתיב כלפנינו. קס (בטעות): ״כיניי״. בפרמה מנוקד: ״כִּינוּיֵ״ אך זה לא תואם לכתיב.

[17] ק כעין שלפנינו: ״וּנְזִירוּת כִּנְזִירוּת״. קיי: ״ונזיריות כנזריות״.

[18] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי כלפנינו. ק: ״מוּ[רְ]חַק״.

[19] אות ״א״ נוספה בידי מגיה מאוחר. קס: ״שני״. קיי: ״שאני״. ונקדני קאופמן ופרמה רמזו שיש לגרוס ״שֶׁאֵינִי״. וכן בכולם להלן. ולהלן סוף פרק ג׳ סופר קאופמן כתב פעמיים ״שיני״ ורואים שגרס ״שאֵיני״. אך עדיין ייתכן שסופרי קאופמן ופרמה התכוונו לקרוא ״שֶׁאֲנִי״ וכפי שסופר פרמה כתב לעיל ״אדמון אומר בשביל שני זכר הפסדתי״. אך ידוע בכתבי היד הללו שגם ״שאיני״ וגם ״שאני״ נכתבו פעמים רבות: ״שני״.

[20] תוקן בשוליים ע״י הסופר. וכן ק+קיי.

[21] ק+קיי כלפנינו. אותיות ״בק״ תיקן הסופר מתוך אותיות ״נז״.

[22] קיי: ״קונס״ (בסמ״ך) ברוב ככל ההיקרויות של מילה זו. ק ברובם: ספק מ״ם ספק סמ״ך. פרמה בכולם מ״ם, למעט בסדרה הנוכחית שיש בה: ״קונם, קונח, קונס״.

[23] ק+קיי: שלוש המילות הבאות מתחילות באות ח״ת.

[24] קיי כלפנינו. קס ליתא: ״נזיק״ (הושלם שם, כנראה בידי מגיה מאוחר).

[25] קיי כלפנינו. ק: ״שְׁבוּתָא״.

[26] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״שְׁבוּקָא״ (ומגיה כלשהו סימן שם למחיקה).

[27] כך כתוב ומנוקד בפרמה (ואולי לאחר מכן תוקן ניקוד אות ה״א ל- פַּתַח). ק: ״בְּמוֹ הֵן״. קיי: (וכן נ.א. בידי מגיה מאוחר בקאופמן): ״בְּמוֹהָא״. (אך לדעתי חייבים לנקד: ״בְּמוֹהֵא״, ושניהם טעו בניקוד, והתגלגל לנוסח הדפוסים: ״בְּמוֹתָא״).

[28] בפרמה מנוקד: ״חוּלִּים״.

[29] קיי כלפנינו. ק: ״וְלֹא״.

[30] ק כלפנינו. קיי: ״כאימרא״.

[31] בפרמה מנוקד: ״כַּדֵּירַיִים״.

[32] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״אַף״. וצ״ע.

[33] ק כלפנינו. קיי: ״מנחה״.

[34] כך מנוקד בפרמה, וכנראה שגם בקופמן. אך ספק אולי בתחילה נוקד בקאופמן: אוֹכֵל״ (אולי זו ראייה שמישהו גרס: ״שֶׁאֲנִי״ ולא ״שֶׁאֵינִי״).

[35] קיי+קנ כלפנינו. קס: ??״לקרבן/וקרבן״??.

[36] קס: ״הקרבן קרבן״, ו-קנ ניקד רק את ״קרבן״. קיי: ״הקרבן״. וכן גרס מגיה מאוחר בפרמה שהוסיף בשוליים לפני המילה: אות ה״א.

[37] קיי כלפנינו. קס: ״או״ וייתכן שגרס: ״אוֹמֵר״.

[38] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״וכן״.

[39] קיי כלפנינו. ק: ״וְאֵלּוּ״.

[40] קיי כלפנינו. ק: ״בַּעֲבוֹדָה״.

[41] קיי כלפנינו. ק: ״כְּאִימָּא״.

שֶׁ[אֲ]נִי* מְדַבֵּר, שֶׁ[אֲ]נִי* מְהַלֵּךְ, הָאוֹמֵר לְאִשְׁתּוֹ: {ק} קוּנָּם שֶׁ[אֲ]נִי* מְשַׁמִּשֵׁךְ, הֲרֵי זֶה בְלֹא^[1]• יַחֵל דְּבָרוֹ. שְׁבוּעָה שֶׁ[אֲ]נִי* יָשֵׁן, שֶׁ[אֲ]נִי* מְדַבֵּר, שֶׁ[אֲ]נִי* מְהַלֵּךְ, אָסוּר. **ב׳** קָרְבָּן לֹא אוֹכַל לָךְ, וְקָרְבָּן$ שֶׁאוֹכַל לָךְ, לֹא קָרְבָּן לֹא אוֹכַל לָךְ, מוּתָּר. {א} שְׁבוּעָה לֹא אוֹכַל לָךְ, שְׁבוּעָה שֶׁאוֹכַל לָךְ, לֹא שְׁבוּעָה לֹא אוֹכַל לָךְ, אָסוּר. זֶה חוֹמֶר בִּשְׁבוּעוֹת מִבַּנְּדָרִים. וְחוֹמֶר בַּנְּדָרִים {מב} מִבִּשְׁבוּעוֹת, כֵּי־צַד: אָמַ[ר]: קוּנָּם [סוּכָּה][2]* שֶׁ[אֲ]נִי* עוֹשֶׂה, לוּלָב שֶׁ[אֲ]נִי* נוֹטֵל, תְּפִילִּין שֶׁ[אֲ]נִי* נוֹתֵן$, בִּנְדָרִים אָסוּר, וּבִשְׁבוּעוֹת מוּתָּר, שֶׁאֵין נִשְׁבָּעִים לַעֲבֹר עַל הַמִּצְוֹת. **ג׳** יֵשׁ נֶדֶר בְּתוֹךְ נֶדֶר, וְאֵין שְׁבוּעָה בְּתוֹךְ שְׁבוּעָה. כֵּי־צַד: אָמַ[ר]: הֲרֵינִי^[3] נָזִיר אִם אוֹכַל, הֲרֵי$ אֲנִי [נָזִיר][4]* אִם אוֹכַל, הֲרֵי[5]« אֲנִי נָזִיר אִם אוֹכַל, וְאָכַל, חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל, {שב} שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל, $$$שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל$$$, וְאָכַל, אֵינוּ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת. **ד׳** סְתָם נְדָרִים לְהַחְמִיר, וּפֵירוּשָׁן לְהָקֵל. כֵּי־צַד: אָמַ[ר]: הֲרֵי עָלַיִי כְּבָשָׂר מָלִיחַ[6]«, וּכְיַיִן$& נֶסֶךְ, אִם שֶׁלַּשָּׁמַיִם נָדַר, אָסוּר. וְאִם שֶׁלַּ־[7]« עֲבוֹדָה זָרָה $מוּתָּר. וְאִם סְתָם, אָסוּר. הֲרֵי עָלַיִי כְּחֵרֶם, אִם כְּחֵרֶם שֶׁלַּשָּׁמַיִם נָדַר$, {א} אָסוּר. וְאִם $שֶׁלַּכֹּהֲנִים, מוּתָּר. וְאִם סְתָם, אָסוּר. הֲרֵי עָלַיִי כְּמַעֲשֵׂר, אִם כְּמַעְשַׂר בְּהֵמָה נָדַר, אָסוּר. וְאִם שֶׁלַּדָּגָן$, מוּתָּר. וְאִם סְתָם, אָסוּר. הֲרֵי עָלַיִי כִּתְרוּמָה, אִם כִּתְרוּמַת הַלִּשְׁכָּה נָדַר, אָסוּר. וְאִם שֶׁלַּגּוֹרֶן, מוּתָּר. וְאִם סְתָם, אָסוּר, דִּבְרֵי ר׳ מֵאִיר. וַחֲכָמִים$ אוֹמְרִים: סְתָם תְּרוּמָה בִּיהוּדָה אֲסוּרָה, וּבַגָּלִיל {מו} מוּתֶּרֶת, שֶׁאֵין אַנְשֵׁי הַגָּלִיל מַכִּירִים אֶת תְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה. סְתָם חֲרָמִים, בִּיהוּדָה {מ} מוּתָּרִים, וּבַגָּלִיל אֲסוּרִים, שֶׁאֵין אַנְשֵׁי הַגָּלִיל מַכִּירִים אֶת חֶרְמֵי#[8] כֹּהֲנִים. **ה׳** נָדַר בַּחֵרֶם וְאָמַר: לֹא נָדַרְתִּי אֶלָּא בְחֶרְמוֹ& שֶׁלַּיָּם. נָדַר$ בַּקָּרְבָּן, וְאָמַר: לֹא נָדַרְתִּי אֶלָּא בְקָרְבְּנוֹת מְלָכִים$. הֲרֵי עַצְמִי קָרְבָּן, וְאָמַר: לֹא נָדַרְתִּי {א} אֶלָּא בְעֶצֶם שֶׁהִינַּחְתִּי לִי לִהְיוֹת נוֹדֵר בּוֹ. קוּנָּם[9]* אִשְׁתִּי נֶהֱנֵית לִי, וְאָמַר: לֹא נָדַרְתִּי אֶלָּא מֵאִשְׁתִּי[10]« הָרִאשׁוֹנָה שֶׁגֵּירַשְׁתִּי, עַל[11]^ כּוּלָּן אֵין[12]« נִשְׁאָלִים עֲלֵיהֶן[13]«. וְאִם נִשְׁאָלוּ, עוֹנְשִׁים[14]«• אוֹתָן«• וּמַחְמִירִין עֲלֵיהֶם, דִּבְרֵי ר׳ מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: פּוֹתְחִין לָהֶם[15]« פֶּתַח מִמָּקוֹם אַחֵר, וּמְלַמְּדִין אוֹתָם כְּדֵי שֶׁלֹּא יִנְהֲגוּ קַלּוּת[16]« רֹאשׁ בִּנְדָרִים.

הל׳ ה׳ פרק ג׳

א׳ אַרְבָּעָה נְדָרִים הִתִּירוּ חֲכָמִים: נִדְרֵי זֵירוּזִין, {ונ} וְנִדְרֵי הֲבַאי$, נִדְרֵי[17]^ שְׁגָגוֹת, וְנִדְרֵי אוֹנָסִין[18]^. נִדְרֵי {ז} זֵירוּזִין: $הָיָה מוֹכֵר חֵפֶץ, אָמַ[ר]$: קוּנָּם שֶׁ[אֲ]נִי* פוֹחֵת לָךְ מִן הַסֶּלַע, וְהַלָּה אוֹמֵ[ר]: קוּנָּם שֶׁ[אֲ]נִי* מוֹסִיף לָךְ עַל הַשֶּׁקֶל, שְׁנֵיהֶם רוֹצִים בִּשְׁלֹשָׁה דִינָרִין. ר׳ אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵ[ר]: אַף הָרוֹצֶה לְהַדִּיר אֶת חֲבֵירוֹ שֶׁיֹּאכַל אֶצְלוֹ, וְאָמַר$: ״כָּל נֶדֶר שֶׁ[אֲ]נִי[19]* עָתִיד לִידּוֹר הֲרֵי הוּא בָטֵל״, וּבִלְבַד שֶׁיְּהֵא זָכוּר בְּשָׁעַת[20]«• הַנֶּדֶר. **ב׳** נִידְרֵי הֲבַאי: אָמַ[ר]: [21]« אִם לֹא רָאִיתִי בַדֶּרֶךְ הַזּוֹ[22]« כְּעוֹלֵי$ {מ} מִצְרַיִם, אִם לֹא רָאִיתִי נָחָשׁ כִּקוֹרַת בֵּית הַבָּד. נִדְרֵי שְׁגָגוֹת כֵּי־צַד[23]^: אָמַר$: אִם אָכַלְתִּי וְאִם[24]« שָׁתִיתִי, {ונז} וְנִזְכַּר שֶׁאָכַל וְשֶׁשָּׁתָה[25]^. שֶׁ[אֲ]נִי* אוֹכֵל וְשֶׁ[אֲ]נִי* שׁוֹתֶה, {ו} וְשָׁכַח וְאָכַל וְשָׁתָה. אָמַר: קוּנָּם אִשְׁתִּי נֶהֱנֵית לִי, שֶׁגָּנְבָה אֶת כִּיסִי וְשֶׁהִיכַּת$ אֶת בְּנִי, וְנוֹדַע שֶׁלֹּא הִיכַּתּוּ$ וְנוֹדַע שֶׁלֹּא גָּנְבָה$. רָאָה אוֹתָן אוֹכְלִים {ת} תְּאֵינִים וְאָמַ[ר] לָהֶם[26]«: הֲרֵי הֵן$ עֲלֵיכֶם קָרְבָּן, וְנִמְצְאוּ {א} אָבִיו אוֹ$ אֶחָיו&. וְהָיוּ[27]$ עִמָּהֶן אֲחֵרִים, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: הֵן מוּתָּרִים וּמַה$ שֶׁעִמָּהֶם אֲסוּרִים. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים: אֵלּוּ וָאֵלּוּ מוּתָּרִים. **ג׳** נִידְרֵי אוֹנָסִין[28]«: הִדִּירוֹ חֲבֵירוֹ שֶׁיֹּאכַל אֶצְלוֹ, חָלָה[29]^ הוּא אוֹ שֶׁחָלָה בְנוֹ אוֹ שֶׁעִיכְּבוֹ נָהָר, הֲרֵי אֵלּוּ נִידְרֵי אוֹנָסִים[30]^. **ד׳** נוֹדְרִים לֶהָרָגִים[31]# וְלֶחָרָמִים# וְלַמּוֹכְסִים[32]# שֶׁהִיא תְרוּמָה אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָהּ תְּרוּמָה, שֶׁהֵן[33]« שֶׁלְּבֵית {המלך}

[1] ק+קיי: ״בַּל״ (בתנ״ך: ״לא יחל דברו״).
[2] מילה זו נתלתה בין השורות ע״י הסופר. וכן ק+קיי.
[3] ק+קיי: ״הֲרֵי אֲנִי״.
[4] מילה זו נתלתה בין השורות ע״י הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[5] ק כלפנינו. קיי ליתא חזרה שלישית (אך בשבועה איתא) ואולי נשמט כאן מחמת הדומות.
[6] קיי כלפנינו. ק: ״מָלוּחַ״.
[7] קנ כלפנינו. קס (בטעות): ״יש לעבודה זרה״. קיי: ״בשל עבודה זרה״.
[8] כך מנוקד בפרמה. קנ ניקד רק כאן: ״חַרְמֵי״.
[9] ספק שכאן כתוב בפרמה ״קונס״ (בסמך).
[10] ק כלפנינו. קיי: ״באשתי״.
[11] ק+קיי: ״וְעַל״ (וא״ו הנשוא).
[12] קיי כלפנינו. ק: ״אֵינָן״.
[13] ק כלפנינו. קיי: ״להם״.
[14] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״עוֹשִׂין אוֹתָהּ״ (אולי הכוונה שיש לקיים את הנדר).
[15] קיי+קנ כלפנינו. קס (כנראה): ״להּ״.
[16] קיי כלפנינו. ק: ״בְּקַלּוּת״.
[17] ק+קיי: ״וְנִדְרֵי״.
[18] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: ״אֲנָסִים״.
[19] תיקנתי לפי ק+קיי, וכן הגיה מגיה מאוחר בפרמה.
[20] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״בשבועת״. וצ״ע.
[21] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״קונס״.
[22] קנ כלפנינו. קס: ״זו״. קיי: ״הזה״.
[23] ק+קיי ליתא: ״כיצד״.
[24] קיי: ״אם״. ק: ״אִם אָכַלְתִּי וְשָׁתִיתִי״.
[25] ק+קיי: ״וְשָׁתָה״.
[26] ק כלפנינו. קיי ליתא: ״להם״.
[27] ק+קיי כלפנינו, אך לדעתי זו וא״ו הנשוא.
[28] כך כתוב ומנוקד בפרמה. וכן קיי. ק: ״אֲנַסִים״.
[29] ק+קיי: ״וְחָלָה״.
[30] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: ״אֲנַסִים״.
[31] כך מנוקד בקאופמן. וספק לי אולי אות ה״א צריכה להיקרא כקמץ קטן, וכן אות חי״ת במילה הבאה. ובפרמה מנוקד: ״לַהֲרָגִים וְלַחְרָמִים״. וצ״ע.
[32] בפרמה מנוקד: ״וְלַמּוּכְסִים״.
[33] ק כלפנינו. קיי: ״שהיא״.

הַמֶּלֶךְ אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן^[1] שֶׁלָּהֶם$. בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִין: בַּכֹּל נוֹדְרִין, חוּץ מִבִּשְׁבוּעָה[2]«. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים|: אַף בִּשְׁבוּעָה. בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים|: לֹא יִפְתַּח לוֹ בְנֶדֶר. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים|: אַף יִפְתַּח$[3] לוֹ. בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים|: בְּמַה שֶׁהוּא מַדִּירוֹ. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים|: אַף בְּמַה שֶׁאֵינוֹ מַדִּירוֹ. **ה'** כֵּי־צַד: אָמְרוּ לוֹ: אֱמוֹר: קוֹנָם אִשְׁתִּי נֶהֱנֵת לִי, וְאָמַר: קוֹנָם אִשְׁתִּי וּבָנַיי נֶהֱנִים לִי, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים|: אִשְׁתּוֹ מוּתֶּרֶת וּבָנָיו אֲסוּרִים. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים|: אֵלּוּ וָאֵלּוּ מוּתָּרִין[4]*. {ה} **ו'** $הֲרֵי נְטִיעוֹת הָאֵלּוּ קָרְבָּן אִם אֵינָן נִקְצָצוֹת, וְטַלֵּית[5]«& זוֹ קָרְבָּן אִם אֵינָהּ נִשְׂרֶפֶת, יֵשׁ לָהֶם פִּדְיוֹן. הֲרֵי נְטִיעוֹת הָאֵלּוּ קָרְבָּן עַד שֶׁיִּקָּצֵיצוּ[6]«#, וְטַלֵּית זוֹ קָרְבָּן עַד {ש} שֶׁתִּישָּׂרֵף, אֵין לָהֶם פִּדְיוֹן. **ז'** הַנּוֹדֵר מִיּוֹרְדֵי הַיָּם, מוּתָּר בְּיוֹשְׁבֵי הַיַּבָּשָׁה[7]«. וּמִיּוֹשְׁבֵי הַיַּבָּשָׁה, אָסוּר בְּיוֹרְדֵי הַיָּם, שֶׁיּוֹרְדֵי הַיָּם בִּכְלָל יוֹשְׁבֵי הַיַּבָּשָׁה[8]«•. לֹא {ל} כָּאֵילּוּ הַהוֹלְכִים$ מֵעַכּוֹ לְיָפוֹ[9]^, אֶלָּא מִי[10]« שֶׁדַּרְכּוֹ לִפְרֵשׁ. **ח'** הַנּוֹדֵר מֵרוֹאֵי הַחַמָּה, אָסוּר אַף בְּסוּמִין, שֶׁלֹּא נִתְכַּוֵּון זֶה אֶלָּא לְמִי שֶׁהַחַמָּה רוֹאָה אוֹתוֹ. **ט'** הַנּוֹדֵר מִשְּׁחוֹרֵי הָרֹאשׁ, אָסוּר בַּקְּרֵחִים& וּבְבַעֲלֵי שֵׂיבוֹת, וּמוּתָּר בַּנָּשִׁים וּבַקְּטַנִּים, שֶׁאֵינָם[11]^• נִקְרָאִים שְׁחוֹרֵי[12]^• אֶלָּא אֲנָשִׁים. **י'** הַנּוֹדֵר מִן {הי} הַיִּלּוֹדִים[13]#, מוּתָּר בַּנּוֹלָדִים. מִן הַנּוֹלָדִים,$$ רִ' מֵאִ[י]ר[14]* מַתִּיר אַף $בַּיִּלּוֹדִים. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים|: לֹא נִתְכַּוֵּון זֶה אֶלָּא בְּמִי[15]^• שֶׁדַּרְכּוֹ לְהִיוָּלֵד$. **י"א** הַנּוֹדֵר מִשּׁוֹבְתֵי שַׁבָּת, {א} אָסוּר בְּיִשְׂרָאֵל וְאָסוּר בַּכּוּתִים. מֵאוֹכְלֵי הַשּׁוּם$, {א} אָסוּר בְּיִשְׂרָאֵל[16]*• וְאָסוּר$ בַּכּוּתִים*. וּמֵעוֹלֵי$ יְרוּשָׁלַםִ[17]«, אָסוּר בְּיִשְׂרָאֵל וּמוּתָּר בַּכּוּתִים. **י"ב** קוֹנָם שֶׁ<אֵ>נִי* נֶהֱנֶה לִבְנֵי נֹחַ, מוּתָּר בְּיִשְׂרָאֵל וְאָסוּר בָּאוּמּוֹת$. שֶׁ<אֵ>נִי* נֶהֱנֶה לְזֶרַע אַבְרָהָם, אָסוּר בְּיִשְׂרָאֵל וּמוּתָּר בָּאוּמּוֹת$. שֶׁ<אֵ>נִי*[18]«• נֶהֱנֶה לְיִשְׂרָאֵל$, לוֹקֵחַ בְּיָתֵר[19]« וּמוֹכֵר בְּפָחוֹת&. {ש} שֶׁיִּשְׂרָאֵל[20]* נֶהֱנִים לִי[21]«, לוֹקֵחַ בְּפָחוֹת וּמוֹכֵר בְּיָתֵר«, אֵין[22]&$• שׁוֹמְעִין לוֹ. שֶׁ<אֵ>נִי* נֶהֱנֶה לָהֶם$ וְהֵם לִי, יֵיהָנֶה[23]« לָאוּמּוֹת$. **י"ג** קוֹנָם שֶׁ<אֵ>נִי*[24]«• נֶהֱנֶה לָעֲרֵילִים$, מוּתָּר בַּעֲרֵילֵי[25]^ יִשְׂרָאֵל וְאָסוּר בְּמוּלֵי אוּמּוֹת[26]« הָעוֹלָם. $שֶׁ<אֵ>נִי*[27]* נֶהֱנֶה לַמּוּלִים, אָסוּר בַּעֲרֵילֵי« יִשְׂרָאֵל וּמוּתָּר בְּמוּלֵי אוּמּוֹת« הָעוֹלָם, שֶׁאֵין הָעָרְלָה קְרוּיָה אֶלָּא לְשֵׁם הַגּוֹיִם, שֶׁנֶּאֱמַר|[28]°: כִּי כָל הַגּוֹיִם עֲרֵלִים וְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל עַרְלֵי לֵב. וְאוֹמֵר[29]°: וְהָיָה הַפְּלִשְׁתִּי הֶעָרֵל הַזֶּה כְּאַחַד$ מֵהֶם$. [30]^• {ו} וְאוֹמֵר[31]°: פֶּן תִּשְׂמַחְנָה בְּנוֹת פְּלִשְׁתִּים, פֶּן תַּעֲלוֹזְנָה בְּנוֹת הָעֲרֵלִים. רִ' <אֶ>לְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר|: מְאוּסָה $עָרְלָה[32]« שֶׁנִּתְגַּנּוּ בָהּ הָרְשָׁעִים[33]^, שֶׁנֶּאֱמַר|: כִּי כָל הַגּוֹיִם עֲרֵלִים $$$וְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל עַרְלֵי לֵב$$$. **י"ד** רִ' יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר|: גְּדוֹלָה מִילָה שֶׁשְּׁלֹשׁ$ עֶשְׂרֵה בְרִית[34]« נִכְרְתוּ עָלֶיהָ. רִ' יוֹסֵי הַגְּלִילִי$ אוֹמֵר|: גְּדוֹלָה [מִילָה][35]*, שֶׁהִיא דוֹחָה {א} אֶת שַׁבָּת[36]^ הַחֲמוּרָה. רִ' יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה אוֹמֵר|: גְּדוֹלָה מִילָה, שֶׁלֹּא נִיתְלָה $לְמֹשֶׁה הַצַּדִּיק עָלֶיהָ מְלֹא שָׁעָה. רִ' נְחֶמְיָה אוֹמֵר|: גְּדוֹלָה מִילָה, שֶׁהִיא דוֹחָה אֶת הַנְּגָעִים. **ט"ו** רְבִּי[37]* [38]^• אוֹמֵר|: גְּדוֹלָה מִילָה, שֶׁכָּל הַמִּצְוֹת שֶׁעָשָׂה אָבִינוּ[39]« אַבְרָהָם לֹא נִקְרָא& שָׁלֵם, עַד שֶׁמָּל, שֶׁנֶּאֱמַר|[40]°: הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וֶהְיֵה תָמִים. **י"ו** דָּבָר אַחֵר: גְּדוֹלָה מִילָה, שֶׁאִילוּלֵי$ הִיא, לֹא בָרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת[41]« {עול} עוֹלָמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר|[42]°: כֹּה אָמַר יְהוָֹה אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וָלָיְלָה,[43]« חוּקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׂמְתִּי.[44]^•••

הל' י"ו פרק ד'

אֵין בֵּין הַמּוּדָּר הֲנָיָיה$ מֵחֲבֵירוֹ לַמּוּדָּר מִמֶּנּוּ[45]« מַאֲכָל אֶלָּא דְרִיסַת הָרֶגֶל וְכֵלִים שֶׁאֵין עוֹשִׂין בָּהֶם (חַיֵּי) [אוֹכֶל][46]* נֶפֶשׁ. הַמּוּדָּר מַאֲכָל מֵחֲבֵירוֹ, לֹא יַשְׁאִילֶנּוּ נָפָה וּכְבָרָה וְרֵיחַיִים וְתַנּוּר, אֲבָל מַשְׁאִיל לוֹ חָלוּק וְטַלֵּית$& נְזָמִים[47]« וְטַבָּעוֹת$, וְכָל דָּבָר שֶׁאֵין עוֹשִׂין בּוֹ[48]« אוֹכֶל נֶפֶשׁ. מְקוֹם שֶׁמַּשְׂכִּירִין כַּיּוֹצֵא בָהֶן, אָסוּר. **ב'** הַמּוּדָּר הֲנָיָיה מֵחֲבֵירוֹ, שׁוֹקֵל אֶת שִׁיקְלוֹ, וּפוֹרֵעַ אֶת חוֹבוֹ, וּמַחֲזִיר לוֹ[49]« אֲבֵידָתוֹ. מְקוֹם שֶׁנּוֹטְלִין

---

[1] ק+קיי: "שֶׁאֵינָהּ".
[2] קיי+קנ כלפנינו. קס: "משבועה".
[3] קס+קיי כלפנינו. קנ: "אף [יפתח] בשבועה".
[4] הסופר כתב "מותרת", ולאחר מכן תיקן עצמו במחיקת "ת" ותליית "ין" מעליה. וכן ק+קיי.
[5] ק: "וְטַלֵּת". קיי: "טלת".
[6] כך כתוב ומנוקד בפרמה. וכן קיי. ק: "שֶׁיְּקַצְּצוּ"
[7] קיי כלפנינו. ק: "יַבָּשָׁה". וכן בסמוך.
[8] קיי+קנ כלפנינו. קס (בטעות): "הַיָּם".
[9] ק+קיי: "לְיָפוֹ".
[10] ק כלפנינו. קיי: "ממי".
[11] ק+קיי: "שֶׁאֵין".
[12] ק+קיי נוסף: "הָרֹאשׁ".
[13] בפרמה מנוקד: "הַיִּלּוֹדִים". וכן בסמוך.
[14] הסופר תלה "י" בין השורות.
[15] ק+קיי: "לְמִי".
[16] ק+קיי: "אסור בישראל ואסור בכותים". סופר פרמה כתב: "אסור בכותים ואסור בישראל". לאחר מכן תיקן עצמו(?) באמצעות סימון אותיות א' ב' לשינוי סדר המילים.
[17] קיי כלפנינו. ק: "לִירוּשָׁלַםִ".
[18] קס: "שיני" (רואים שגרס "שאֵיני"). קיי: "שאני".
[19] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ביותר". וכן בסמוך.
[20] ק+קיי כלפנינו. אות "ש" תיקן הסופר מאות "ר" שכתב בטעות.
[21] קיי+קנ כלפנינו. קס: "לו".
[22] ק+קיי כלפנינו, ומנוקד כלפנינו בפרמה וגם בקאופמן, אך זהו נוסח קשה להבנה. בדפוסים "אִם". ושמא יש לנקד כאן "אִין". וצע"ג.
[23] קס כלפנינו. וכן מנוקד בפרמה ובקאופמן. קיי: "יהנה".
[24] קס: "שיני" (רואים שגרס "שאֵיני"). קיי: "שאני".
[25] ק+קיי: "בְּעַרְלֵי". וכן בסמוך.
[26] ק כלפנינו. קיי: "האומות". וכן בסמוך.
[27] מגיה בפרמה סימן עיגול מזונב לפני מילה זו. ולא ברור מה כוונתו. קיי כלפנינו. ק: כל המשפט הבא חסר, (ונוסף שם בידי מגיה מאוחר [שגרס "שאֵיני"]). וכנראה נשמט לסופר קאופמן מחמת הדומות "אומות העולם-אומות העולם".
[28] ירמיה ט'
[29] שמואל א יז'
[30] ק נוסף: "וגו'". קיי נוסף: **"כִּי חֵרֵף מַעַרְכוֹת אֱלֹהִים חַיִּים"**.
[31] שמואל ב א
[32] קיי כלפנינו. ק: "הָעָרְלָה".
[33] ק+קיי: "רְשָׁעִים".
[34] ק כלפנינו. קיי: "בריתות".
[35] נוסף בין השורות ע"י הסופר. וכן ק+קיי.
[36] ק+קיי: "הַשַּׁבָּת".
[37] בפרמה כאן אות יו"ד מנוקדת בחיריק (וכן להלן בסוף הפרק), ולדעתי ייתכן שזה עוד סימן לאיחורו/שינויו של נקדן זה.
[38] ק+קיי נוסף: "מֵאִיר".
[39] ק כלפנינו. קיי: "אברהם אבינו".
[40] בראשית יז'
[41] קיי כלפנינו. ק ליתא: "את".
[42] ירמיה לג'
[43] קיי כלפנינו. ק: כאן נגמר הציטוט "וגו'".
[44] ק+קיי נוסף: [קיי: **דָּבָר אַחֵר**:] **גְּדוֹלָה מִילָה שֶׁהִיא שְׁקוּלָה כְּנֶגֶד כָּל הַמִּצְוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר: הִנֵּה דַּם הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרַת י"י עִמָּכֶם** [קיי נוסף: **עַל כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה**]" (אך שם מדובר בדם הקרבנות ולא בדם מילה, ואולי לכן לא גרסו זאת בפרמה).
[45] ק כלפנינו. קיי: "הימנו".
[46] הסופר תיקן עצמו. וכן ק+קיי ("אוכל").
[47] ק כלפנינו. קיי: "ונזמים".
[48] קיי כלפנינו. קס ליתא: "בו".
[49] ק כלפנינו. קיי נוסף: "את".

עָלֶיהָ שָׂכָר, תִּיפּוֹל הֲנָיָיה לַהֶקְדֵּשׁ. **ג׳** וְתוֹרֵם אֶת תְּרוּמָתוֹ וּמַעַשְׂרוֹתָיו לְדַעְתּוֹ. וּמַקְרִיב עָלָיו קִינֵּי זָבִין, קִינֵּי זָבוֹת, קִינֵּי יוֹלְדוֹת, חַטָּאוֹת וַאֲשָׁמוֹת, וּמְלַמְּדוֹ מִדְרָשׁ, הֲלָכוֹת וְאַגָּדוֹת. לֹא[$] יְלַמְּדֶנּוּ מִקְרָא, אֲבָל מְלַמֵּד הוּא אֶת בָּנָיו[$$1] מִקְרָא, וְזָן אֶת אִשְׁתּוֹ וְאֶת בָּנָיו אַף עַל פִּי שֶׁהוּא חַיָּיב בִּמְזוֹנוֹתָן[$]. וְלֹא[^2] יָזוֹן[#3] אֶת בְּהֶמְתּוֹ, בֵּין טְמֵאָה בֵּין טְהוֹרָה. רְ׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: זָן אֶת הַטְּמֵאָה, וְאֵינוֹ זָן אֶת הַטְּהוֹרָה. אָמְרוּ לוֹ: מַה בֵּין טְמֵאָה לִטְהוֹרָה. אָמַ|ר|לָהֶם: שֶׁהַטְּהוֹרָה {נ} נַפְשָׁהּ לַשָּׁמַיִם וְגוּפָהּ שֶׁלּוֹ, וּטְמֵאָה[^4] נַפְשָׁהּ וְגוּפָהּ לַשָּׁמַיִם. אָמְרוּ לוֹ: אַף הַטְּמֵאָה {נ} נַפְשָׁהּ לַשָּׁמַיִם וְגוּפָהּ שֶׁלּוֹ, שֶׁאִם יִרְצֶה, הֲרֵי[«5] מוֹכְרָהּ לַגּוֹיִם אוֹ מַאֲכִילָהּ לַכְּלָבִים. **ד׳** הַמּוּדָּר הֲנָיָיה מֵחֲבֵירוֹ וְנִכְנַס לְבַקְּרוֹ, עוֹמֵד, אֲבָל לֹא יוֹשֵׁב. וּמְרַפְּאֵהוּ[^6] רְפוּאַת[«7]• נֶפֶשׁ, אֲבָל לֹא רְפוּאַת«• מָמוֹן. {ור} וְרוֹחֵץ עִימּוֹ בְּאֶנְבָּטִי[#«8]• גְדוֹלָה, אֲבָל לֹא בִקְטַנָּה. וְיָשֵׁן עִימּוֹ בַּמִּיטָּה[«9]. רְ׳ יְהוּדָ|ה|אוֹמֵ|ר|: בִּימוֹת הַחַמָּה, אֲבָל לֹא בִימוֹת הַגְּשָׁמִים, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַהֲנֵיהוּ[&]. וּמֵיסֵב עִימּוֹ עַל הַמִּיטָּה, וְאוֹכֵל עִימּוֹ עַל הַשֻּׁלְחָן, אֲבָל לֹא מִן הַתַּמְחוּי, אֲבָל אוֹכֵל הוּא מִן[$] {הת} הַתַּמְחוּי הַחוֹזֵר[«10]•. **ה׳** לֹא[$] יֹאכַל עִמּוֹ מִן הָאֲבוּס[#^11] שֶׁלִּפְנֵי הַפּוֹעֲלִים. לֹא[«12] יַעֲשֶׂה עִמּוֹ בָּאוּמָן[#13], דִּבְרֵ|י|רְ׳ מֵאִיר. וַחֲכָמִ|ים|אוֹמְרִין: עוֹשֶׂה הוּא בְרָחוֹק מִמֶּנּוּ. **ו׳** הַמּוּדָּר הֲנָיָיה מֵחֲבֵירוֹ: לִפְנֵי שְׁבִיעִית, לֹא יוֹרֵד[«14] לְתוֹךְ שָׂדֵהוּ, וְאֵינוֹ אוֹכֵל מִן הַנּוֹטוֹת. וּבַשְּׁבִיעִית, לֹא[$] יוֹרֵד לְתוֹךְ שָׂדֵהוּ, אֲבָל אוֹכֵל הוּא מִן הַנּוֹטוֹת. נָדַר הֵימֶנּוּ מַאֲכָל: לִפְנֵי שְׁבִיעִית, יוֹרֵד לְתוֹךְ שָׂדֵהוּ, {וא} וְאֵינוֹ אוֹכֵל מִן הַפֵּירוֹת. וּבַשְּׁבִיעִית, יוֹרֵד וְאוֹכֵל. **ז׳** הַמּוּדָּר הֲנָיָיה מֵחֲבֵירוֹ, לֹא יַשְׁאִילֶנּוּ וְלֹא יִשְׁאַל מִמֶּנּוּ, וְלֹא יַלְוֶינּוּ וְלֹא יַלְוֶוה[#15]• מִמֶּנּוּ, וְלֹא יִמְכּוֹר לוֹ וְלֹא יִקַּח מִמֶּנּוּ. {א} אָמַ|ר|לוֹ: הַשְׁאִילֵנִי פָּרָתָךְ. אָמַ|ר|לוֹ: אֵינָהּ פְּנוּיָה. אָמַ|ר|לוֹ[^16]: קוּנָּם שָׂדִי שֶׁ<אֵ>נִי* חוֹרֵשׁ בָּהּ לְעוֹלָם, אִם הָיָה דַרְכּוֹ לַחֲרוֹשׁ, הוּא אָסוּר וְכָל אָדָם מוּתָּרִים. וְאִם אֵין דַּרְכּוֹ לַחֲרוֹשׁ, הוּא וְכָל אָדָם אֲסוּרִים. **ח׳** הַמּוּדָּר הֲנָיָיה מֵחֲבֵירוֹ וְאֵין לוֹ מַה יֹּאכַל, הוֹלֵךְ אֵצֶל הַחֶנְוָונִי וְאוֹמֵר: אִישׁ פְּלוֹנִי מוּדָּר מִמֶּנִּי הֲנָיָיה וְאֵינִי יוֹדֵעַ מָה אֶעֱשֶׂה, הוּא[«17] נוֹתֵן לוֹ וּבָא וְנוֹטֵל מִמֶּנּוּ[«18]•. **ט׳** הָיָה בֵיתוֹ לִבְנוֹת, גְּדֵירוֹ לִגְדּוֹר, שָׂדֵהוּ לִקְצוֹר, הוֹלֵךְ אֵצֶל הַפּוֹעֲלִים וְאוֹמֵ|ר|: אִישׁ פְּלוֹנִי מוּדָּר מִמֶּנִּי הֲנָיָיה וְאֵינִי יוֹדֵעַ מָה אֶעֱשֶׂה, וְהֵן[«19]• עוֹשִׂין« עִמּוֹ, וּבָאִין וְנוֹטְלִין שְׂכָרָן[$] מִזֶּה. **י׳** הָיוּ מְהַלְּכִין בַּדֶּרֶךְ, וְאֵין לוֹ מַה יֹּאכַל, נוֹתֵן לְאַחֵר מִשֵּׁם[«20] מַתָּנָה וְהַלָּה ••נוֹטֵל[^21] וְאוֹכֵל וּמוּתָּר••. אִם אֵין עִמָּהֶן אַחֵר, מַנִּיחַ עַל הַסֶּלַע אוֹ עַל הַגָּדֵר[#22] וְאוֹמֵר: הֲרֵי הֵן מוּבְקָרִים[$] לְכָל מִי שֶׁיַּחְפּוֹץ, וְהַלָּה נוֹטֵל וְאוֹכֵל. רִבִּי[«23] יוֹסֵה אוֹסֵר.

הל׳ י׳ **פרק ה׳**

הַשּׁוּתָּפִין שֶׁנָּדְרוּ הֲנָיָיה זֶה מִזֶּה, אֲסוּרִין לִיכָּנֵס לֶחָצֵר. רְ׳ אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵ|ר|: זֶה נִכְנָס לְתוֹךְ שֶׁלּוֹ וְזֶה נִכְנָס לְתוֹךְ שֶׁלּוֹ, שְׁנֵיהֶם[«24] אֲסוּרִין {מל} מִלְּהַעֲמִיד[$] [$]רֵיחַיִים וְתַנּוּר וּמִלְגַדֵּל[$] תַּרְנוֹגְלִין[^25]. הָיָה אֶחָד מֵהֶן מוּדָּר מֵחֲבֵירוֹ[$] הֲנָיָיה, לֹא יִיכָּנֵס לֶחָצֵר. רְ׳ אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵ|ר|: יָכוֹל הוּא לוֹמַר לוֹ: בְּתוֹךְ[$] שֶׁלִּי אֲנִי נִכְנָס וְאֵינִי נִכְנָס בְּתוֹךְ[$] שֶׁלָּךְ. כּוֹפִים[$] אֶת הַנּוֹדֵר שֶׁיִּמְכּוֹר[$] אֶת חֶלְקוֹ. **ב׳** הָיָה אֶחָד מִן {ה} הַשּׁוּק מוּדָּר מֵאֶחָד[$] מֵהֶן הֲנָיָיה, לֹא יִכָּנֵס לֶחָצֵר. רְ׳ אֱלִיעֶזֶ|ר|בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵ|ר|: יָכוֹל הוּא לוֹמַר לוֹ: לְתוֹךְ שֶׁל־חֲבֵירִי[«26]• אֲנִי נִכְנָס, אֵינִי[^27] נִכְנָס לְתוֹךְ שֶׁלָּךְ. **ג׳** הַמּוּדָּר הֲנָיָיה מֵחֲבֵירוֹ, וְיֵשׁ לוֹ שָׁם[$] מַרְחֵץ[&] וּבֵית הַבַּד מוּשְׂכָּרִים[^28]•, אִם יֵשׁ לוֹ בָהֶן תְּפוּסַת[«29] יָד, אָסוּר. אֵין לוֹ בָהֶן תְּפוּסַת יָד, מוּתָּר. הָאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ: {ק}

---

[1] ק+קיי כלפנינו. ובדפוסים נוסף: ״ואת בנותיו״ וזה נוסח חשוד ומוזר ביותר, ולא ברור מי אבי נוסח זה. אבי נוסח זה היה שׁוֹטֶה כי אפילו אם חשב שמותר ללמד גם את בנותיו, הרי בדרך כלל ״בנותיו״ בכלל בניו, וכבסמוך בהלכה זו עצמה: ״וזן את אשתו ואת בניו״. בתלמוד בבלי עצמו מוכח שלא גרסו ״ואת בנותיו״. וכן בראשונים. בינתיים, תלמוד בבלי דפוס ראשון (ונציה רפ-רפג) הוא המקור הקדום ביותר שמצאתי שגורס כך בנוסח המשנה.

[2] ק+קיי: ״וְלֹא״.

[3] בפרמה מנוקד: ״יָזוּן״.

[4] ק (מגיה שהשלים) + קיי: ״וְהַטְּמֵאָה״.

[5] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״הוא״.

[6] ק+קיי: ״וּמְרַפְּהוּ״.

[7] קיי כלפנינו. ק: ״רִפְאוּת״. וכן בסמוך.

[8] בפרמה מנוקד: ״בְּאָנְבָּטֵי״. עניין נוסף: קנ כלפנינו. קס: באנטבטי. קיי: ״באמבטי״.

[9] ק כלפנינו. קיי: ״על המיטה״.

[10] ק כלפנינו. קיי: ״וחוזר״.

[11] כך מנוקד בפרמה. ק+קיי: ״הָאֵיבוּס״.

[12] ק כלפנינו. קיי: ״ולא״.

[13] בפרמה מנוקד: ״בָאוּמָן״.

[14] קס כלפנינו. קיי+קנ: ״יֵרֵד״.

[15] כך ניקד קנ. בפרמה כנראה שנוקדה אות ״י״ בפתח, ולאחר מכן תוקן הניקוד לחיריק (יִלְוֶוה״).

[16] ק+קיי ליתא: ״לוֹ״.

[17] ק כלפנינו. קיי: ״והוא״.

[18] קס כלפנינו. קיי+קנ: ״מִזֶּה״.

[19] קיי+קנ כלפנינו. קס (אולי): ״וחורשין״.

[20] ק כלפנינו. קיי: ״משום״.

[21] ק+קיי: ״וְהַלָּה מוּתָּר בָּהּ״.

[22] בפרמה כאן מנוקד: ״הַגֶּדֶר״.

[23] ק כלפנינו. קיי: ״ורבי״.

[24] ק כלפנינו. קיי: ״ושניהן״.

[25] ק+קיי: ״תַּרְנָגְלִין״.

[26] ק כלפנינו. קיי: ״של חבירך״.

[27] ק+קיי: ״ואיני״.

[28] ק+קיי נוסף: ״בָּעִיר״.

[29] קיי כלפנינו. ק: ״תְּפִיסַת יָד בָּהֶן״. וכן בסמוך.

קוּנָם לְבֵיתָךְ שֶׁ<אֵ>נִי* נִכְנָס, שָׂדָךְ[1]« שֶׁ<אֵ>נִי* לוֹקֵחַ, מֵת אוֹ שֶׁמְּכָרָן[2]« לְאַחֵר, מוּתָּר. $לְבַיִת זֶה[3]^ שֶׁ<אֵ>נִי* נִכְנָס, שָׂדֶה[4]« זוֹ שֶׁ<אֵ>נִי*[5]«• לוֹקֵחַ, מֵת אוֹ שֶׁמְּכָרָן$ לְאַחֵר, {א} אָסוּר. **ד׳** הֲרֵי$ אֲנִי עָלֶיךָ חֵרֶם, הַמּוּדָּר אָסוּר. הֲרֵי אַתְּ עָלַיִ חֵרֶם, הַנּוֹדֵר אָסוּר. הֲרֵי$ אֲנִי עָלֶיךָ וְאַתְּ עָלַיִ, שְׁנֵיהֶן אֲסוּרִין. וּשְׁנֵיהֶן מוּתָּרִין בְּדָבָר שֶׁלְּעוֹלֵי בָבֶל, וַאֲסוּרִין בְּדָבָר שֶׁלְּאוֹתָהּ[6]^• הָעִיר. **ה׳** וְאֵי זֶה הוּא דָבָר שֶׁלְּעוֹלֵי בָבֶל, כְּגוֹן הַר הַבַּיִת וְהָעֲזָרוֹת וְהַבְּאֵר$ שֶׁבְּאֶמְצַע הַדֶּרֶךְ. וְאֵי זֶה הוּא[7]« דָבָר שֶׁבְּאוֹתָהּ$ הָעִיר, כְּגוֹן הָרְחָבָה וְהַמַּרְחֵץ, וּבֵית הַכְּנֶסֶת וְהַתֵּבָה וְהַסְּפָרִים. וְהַכּוֹתֵב$ חֶלְקוֹ לַנָּשִׂיא. **ו׳** רְ׳ יְהוּדָ|ה| אוֹ|מֵר|: אֶחָד כּוֹתֵב לַנָּשִׂיא וְאֶחָד כּוֹתֵב לַהֶדְיוֹט. מַה בֵּין {כ} כּוֹתֵב לַנָּשִׂיא לְכוֹתֵב לַהֶדְיוֹט[8]«, שֶׁהַכּוֹתֵב לַנָּשִׂיא אֵינוּ צָרִיךְ לְזַכּוֹת, $$$וְהַכּוֹתֵב לַהֶדְיוֹט צָרִיךְ {לז} לְזַכּוֹת$$$. וַחֲכָמ|ים| אוֹמְ|רִים|: אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה צְרִיכִים[9]« לְזַכּוֹת, לֹא דִיבְּרוּ בַנָּשִׂיא אֶלָּא בַהֹוֶה[10]«. רְ׳ יְהוּדָ|ה| אוֹ|מֵר|: אֵין אַנְשֵׁי הַגָּלִיל צְרִיכִין לִכְתּוֹב, שֶׁכְּבָר כָּתְבוּ אֲבוֹתָם[11]« עַל יְדֵיהֶם. **ז׳** הַמּוּדָּר הֲנָיָיה מֵחֲבֵירוֹ וְאֵין לוֹ מַה יֹּאכַל, נוֹתֵן$ לְאַחֵר מִשֵּׁם[12]^ מַתָּנָה, וְהַלָּה מוּתָּר בָּהּ. מַעֲשֶׂה $בְּבֵית חוֹרוֹן {ב} בְּאֶחָד שֶׁהָיָה אָבִיו מוּדָּר מִמֶּנּוּ$ הֲנָיָיה, וְהָיָה מַשִּׂיא אֶת בְּנוֹ[13]«•, אָמַר[14]« לַחֲבֵירוֹ: הֲרֵי$ הֶחָצֵר$ {והס} וְהַסְּעוֹדָה$ נְתוּנִין לָךְ בְּמַתָּנָה[15]«, וְהֵן[16]^• בְּפָנֶיךָ[17]« $עַד[18]«• שֶׁיָּבֹא אַבָּא וְיֹאכַל עִמָּנוּ בִסְעוֹדָה. אָמַר לוֹ: {א} אִם שֶׁלִּי הֵם, הֲרֵי הֵם מוּקְדָּשִׁים לַשָּׁמַיִם. אָמַר לוֹ: לֹא נָתַתִּי לָךְ$ אֶת שֶׁלִּי [19]^• שֶׁתַּקְדִּישֵׁם לַשָּׁמַיִם. אָמַר לוֹ: לֹא נָתַתָּה לִי אֶת שֶׁלָּךְ אֶלָּא שֶׁתְּהֵא {א} אַתָּה[20]« וְאָבִיךָ אוֹכְלִים וְשׁוֹתִים וּמִתְרַצִּים זֶה לָזֶה, וִיהֵא עָוֹון תָּלוּי בְּרֹאשִׁי$. ••וּכְשֶׁבָּא[21]^ דָבָר {ל} לִפְנֵי חֲכָמ|ים|, אָמְרוּ••: כָּל מַתָּנָה שֶׁאֵינָהּ שֶׁאִם הִקְדִּישָׁהּ תְּהֵא$ מְקוּדֶּשֶׁת$, אֵינָהּ מַתָּנָה.

הל׳ ז׳ פרק ו׳

הַנּוֹדֵר מִן הַמְבוּשָּׁל, מוּתָּר בַּצָּלִי[22]« וּבַשָּׁלוּק. אָמַר: קוּנָם תַּבְשִׁיל שֶׁ<אֵ>נִי* טוֹעֵם, אָסוּר בְּמַעֲשֵׂה קְדֵירָה רַךְ, וּמוּתָּר בְּעָבֶה, וּמוּתָּר בְּבֵיצָה$ טְרָמִיטָן[23]«#, וּבַדְּלַעַת& הָרְמוּצָה. **ב׳** הַנּוֹדֵר מִמַּעֲשֵׂה קְדֵירָה, אֵינוּ אָסוּר אֶלָּא מִמַּעֲשֵׂה רְתַחְתָּה. אָמַר: קוּנָם יוֹרֵד$ לִקְדֵירָה שֶׁ<אֵ>נִי* טוֹעֵם, {א} אָסוּר מִכָּל$ הַמִּתְבַּשְּׁלִים בִּקְדֵירָה. **ג׳** מִן הַכֶּבֶשׁ$, אֵינוּ אָסוּר אֶלָּא מִן הַכֶּבֶשׁ$ שֶׁלַּיָּרָק. כָּבוּשׁ שֶׁ<אֵ>נִי* טוֹעֵם, אָסוּר בְּכָל הַכְּבוּשִׁים. **ד׳** מִן הַשֶּׁלֶק[24]«#, אֵינוּ אָסוּר אֶלָּא מִן הַשֶּׁלֶק שֶׁלַּבָּשָׂר[25]«•, דִּבְרֵ|י|[26]«• רְ׳ יְהוּדָ|ה|. שָׁלוּק שֶׁ<אֵ>נִי* טוֹעֵם, אָסוּר בְּכָל הַשְּׁלוּקִים$. **ה׳** מִן הַצָּלִי, אֵינוּ אָסוּר אֶלָּא מִן הַצָּלִי {של} שֶׁלַּבָּשָׂר, דִּבְרֵ|י| רְ׳ יְהוּדָ|ה|. צָלוּי[27]«• שֶׁ<אֵ>נִי* טוֹעֵם, {א} אָסוּר בְּכָל[28]« הַצְּלוּיִים. **ו׳** מִן הַמָּלִיחַ[29]«•, אֵינוּ אָסוּר אֶלָּא מִן הַמָּלִיחַ שֶׁלַּדָּג. מָלִיחַ שֶׁ<אֵ>נִי* טוֹעֵם, אָסוּר בְּכָל הַמְּלוּחִים. **ז׳** דָּג דָּגִים שֶׁ<אֵ>נִי* טוֹעֵם, אָסוּר בָּהֶן, בֵּין {ג} גְּדוֹלִים בֵּין קְטַנִּים, בֵּין מַלִיחִים[30]«• בֵּין {ת} תְּפֵילִין$, בֵּין חַיִּים בֵּין מְבוּשָּׁלִין, וּמוּתָּר בִּטְרִית& טְרוּפָה וּבַצִּיר. הַנּוֹדֵר מִן {הצ} הַצַּחֲנָה, אָסוּר בִּטְרִית טְרוּפָה, וּמוּתָּר בַּצִּיר& וּבְמוּרְיָיס[31]«•. הַנּוֹדֵר מִטְּרִית טְרוּפָה, מוּתָּר[32]« בַּצִּיר וּבַמּוּרְיָיס. **ח׳** הַנּוֹדֵר מִן הֶחָלָב, מוּתָּר בַּקִּים[33]«#. רְ׳ יוֹסֵה אוֹסֵר. וּמִן הַקִּים, מוּתָּר בֶּחָלָב. אַבָּא שָׁאוּל אוֹ|מֵר|: הַנּוֹדֵר מִן הַגְּבִינָה, אָסוּר בָּהּ בֵּין מְלֵיחָה$ בֵּין[34]^ תְּפֵילָה$. **ט׳** הַנּוֹדֵר מִן הַבָּשָׂר, מוּתָּר בָּרוֹטֶב וּבַקּוֹפָא[35]«#. רְ׳ יְהוּדָ|ה| אוֹסֵר. אָמַ|ר|: רְ׳ יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה וְאָסַר עָלַיִ רְ׳ טַרְפוֹן בֵּיצִים שֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ בְּתוֹכוֹ[36]«. {א} אָמְרוּ לוֹ[37]«: וְכֵן הַדָּבָר. אֵימָתַיִ, בִּזְמַן {ש} שֶׁאָמַ|ר|$: בָּשָׂר זֶה עָלַיִ, אֲבָל[38]$• הַנּוֹדֵר מִן {הד} הַדָּבָר וְנִתְעָרַב בְּאַחֵר, אִם יֶשׁ בּוֹ בְנוֹתֵן טַעַם, הֲרֵי$ זֶה$ אָסוּר[39]«. **י׳** הַנּוֹדֵר מִן (~~התבש~~)[40]* הַיַּיִן, מוּתָּר בְּתַבְשִׁיל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ טַעַם יַיִן. אָמַר: קוּנָם יַיִן זֶה שֶׁ<אֵ>נִי* טוֹעֵם,

---

[1] קיי כלפנינו. קנ: ״וְשָׂדָךְ״ (קס יש השמטה).
[2] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״שמכרה״.
[3] ק+קיי: ״לַבַּיִת הַזֶּה״.
[4] קיי כלפנינו. ק: ״וְשָׂדֶה״.
[5] כאן כתוב בקאופמן ״שאני״. וכן קיי. ונקדן קאופמן ניקד כדרכו כאילו כתוב ״שֶׁאֵינִי״.
[6] ק+קיי: ״שֶׁבְּאוֹתָהּ״.
[7] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״הוא״.
[8] ק: ״הֶדְיוֹט״. קיי: יש השמטה.
[9] קיי כלפנינו. ק: ״צָרִיךְ״.
[10] קיי כלפנינו. קס: ״בהווי״.
[11] ק כלפנינו. קיי: ״אבותיהם״.
[12] קיי+ק: ״מִשּׁוּם״.
[13] קיי כלפנינו. ק: ״בִּתּוֹ״.
[14] קיי ״ואמר״. ק: ״או״.
[15] קיי כלפנינו. ק: ״מַתָּנָה״.
[16] ק+קיי: ״אֵין״.
[17] ק כלפנינו. קיי: ״לפניך״.
[18] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״עד״.
[19] ק+קיי נוסף: ״אֶלָּא״. וצע״ג.
[20] ק כלפנינו. קיי: ״בצלוי״.
[21] ק+קיי: ״אָמְרוּ חֲכָמִים״.
[22] קיי ״ואמר״. ק: ״או״.
[23] ק כלפנינו. קיי: ״טרמיטה״. ולעניין הניקוד: בפרמה מנוקד: ״טְרָמֵיטָן״.
[24] קיי כלפנינו. ק: ״הַשְּׁלָקִים״. ולעניין הניקוד: בפרמה מנוקד (כאן ובסמוך): ״הַשְּׁלָק״.
[25] קיי כלפנינו. ק: ״שֶׁלַּיָּרָק״.
[26] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״דברי רבי יהודה״.
[27] ק כלפנינו. קיי: ״צלי״.
[28] קיי כלפנינו. ק: ״מִכָּל״.
[29] ק+קיי כלפנינו. וספק רחוק ש-קס תיקן כתב תחילה ״המלוח״ ותיקן עצמו כלפנינו.
[30] כך כתוב ומנוקד בפרמה. (וייתכן שצריך לנקד: ״מְלֵיחִים״). קס כלפנינו, קיי+קנ: ״מְלוּחִים״.
[31] קיי כלפנינו. ק (בטעות, כנראה): ״ובמורייס״, וכן בסמוך.
[32] ק כלפנינו. קיי: נשמט כל המשפט הזה.
[33] ק כלפנינו. קיי: ״בקֵס״ (מנוקד בצירי). ולעניין הניקוד: בפרמה מנוקד: ״בַּקֵּים״. וכן בסמוך.
[34] ק+קיי: ״וּבֵין״.
[35] ק כלפנינו. קיי: ״ובקופה״. ולעניין הניקוד: כנראה שבפרמה אות פ״א מנוקדת בפתח.
[36] קיי כלפנינו. ק: ״עִמּוֹ״.
[37] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״לו״.
[38] ק+קיי כלפנינו. וצ״ע. ובדפוסים ״שהנודר״.
[39] קיי כלפנינו. ק: ״אוֹסֵר״.
[40] סומן למחיקה ע״י הסופר. וכן ק+קיי ליתא.

וְנָפַל לַתַּבְשִׁיל, אִם יֵשׁ בּוֹ בְנוֹתֵן טַעַם, הֲרֵי זֶה אָסוּר. **י'א'** הַנּוֹדֵר מִן הָעֲנָבִים, מוּתָּר בַּיַּיִן, וּמִן הַזֵּיתִים, מוּתָּר בַּשֶּׁמֶן. אָמַר: קוֹנָּם זֵיתִים וַעֲנָבִים אֵילּוּ שֶׁ<אֵ>נִי* טוֹעֵם, אָסוּר בָּהֶן וּבַיּוֹצֵא מֵהֶן. **י'ב'** הַנּוֹדֵר מִן הַתְּמָרִים, מוּתָּר בִּדְבַשׁ תְּמָרִים. מִן$ הַסִּיתְוָנִיּוֹת, מוּתָּר בְּחוֹמֶץ סִיתְוָנִיּוֹת. רְ' יְהוּדָ|ה| [בֶּן בְּתֵירָה][1]*& אוֹמֵ|ר|: כָּל שֶׁשֵּׁם תּוֹלַדְתּוֹ קְרוּיָה {ע} עָלָיו וְנָדַר[2]« הֵימֶנּוּ, אָסוּר אַף[3]« בַּיּוֹצֵא {מ} מִמֶּנּוּ$. וַחֲכָמִ|ים| מַתִּירִין. **י'ג'** הַנּוֹדֵר מִן הַיַּיִן, מוּתָּר בְּיֵין תַּפּוּחִים. וּמִן[4]« הַשֶּׁמֶן, מוּתָּר בְּשֶׁמֶן שֻׁמְשְׁמִין[5]#. וּמִן[6]« הַדְּבַשׁ, {מ} מוּתָּר בִּדְבַשׁ תְּמָרִים. מִן הַחוֹמֶץ, מוּתָּר בְּחוֹמֶץ סִיתְוָנִיּוֹת. מִן הַכְּרֵישִׁין, מוּתָּר בְּקַפְלוֹטוֹת. מִן הַיָּרָק, מוּתָּר בִּירָקוֹת {ש} שָׂדֶה$, מִפְּנֵי שֶׁהוּא שֵׁם[7]«• לָאוּיִי[8]*. **י'ד'** הַנּוֹדֵר[9]^• מִן הַכְּרוּב[10]#, אָסוּר בְּאִסְפַּרְגּוֹס. וּמִן[11]« הָאִסְפַּרְגּוֹס, מוּתָּר בִּכְרוּב[12]#. מִן {הג} הַגְּרִיסִים, אָסוּר בַּמִּקְפָּה[13]«, רְ'$ יוֹסֵה מַתִּיר. מִן הַמִּקְפָּה, מוּתָּר בִּגְרִיסִים. **ט'ו'** מִן הַמִּקְפָּה, אָסוּר בַּשּׁוּם, רְ' יוֹסֵה מַתִּיר. מִן הַשּׁוּם, מוּתָּר[14]« בַּמִּקְפָּה. **י'ו'** מִן הָעֲדָשִׁים, אָסוּר בַּאֲשִׁישִׁים, רְ' יוֹסֵה מַתִּיר. מִן הָאֲשִׁישִׁים, מוּתָּר בַּעֲדָשִׁים. **י'ז'** חִיטָּה חִיטִּים, שֶׁ<אֵ>נִי* טוֹעֵם, אָסוּר בָּהֶן בֵּין קֶמַח בֵּין פַּת. גָּרִיס[15]# {גר} גְּרִיסִין שֶׁ<אֵ>נִי* טוֹעֵם, אָסוּר בָּהֶן בֵּין חַיִּין בֵּין מְבוּשָּׁלִין. רְ' יְהוּדָ|ה| אוֹמֵר: אָמַ|ר|[16]« קוֹנָּם גָּרִיס וְחִיטָּה$ שֶׁ<אֵ>נִי* טוֹעֵם, מוּתָּר לָכוֹס חַיִּים.

הל' י'ז' פרק ז'

הַנּוֹדֵר מִן הַיָּרָק, מוּתָּר בַּדִּילוּעִים&. וּרְבִּ|י| עֲקִיבָה אוֹסֵר. אָמְרוּ לוֹ לְרְבִּ|י| עֲקִיבָה: {ו} וַהֲלֹא אוֹמֵ|ר| אָדָם לִשְׁלוּחוֹ: קַח לָנוּ$ יָרָק, וְהוּא אוֹמֵ|ר|: לֹא מָצָאתִי אֶלָּא דִּילוּעִין. אָמַ|ר| לָהֶן: וְכֵן$ הַדָּבָר, אוֹ שֶׁמֵּא אוֹמֵר[17]« הוּא: $לֹא מָצָאתִי אֶלָּא קִטְנִית?! אֶלָּא שֶׁהַדִּילוּעִין בִּכְלַל [הַ]יָּרָק[18]*.$$$[19] אָסוּר[20]« בְּפוּל& מִצְרִי[21]^ לַח, וּמוּתָּר בְּיָבֵשׁ. **ב'** הַנּוֹדֵר מִן הַדָּגָן, אָסוּר בְּפוּל הַמִּצְרִי[22]«•, דִּבְרֵ|י| רְ' מֵאִיר. וַחֲכָמִ|ים| אוֹמְ|רִים|: אֵינוּ אָסוּר אֶלָּא {מח} מֵחֲמֵשֶׁת$ הַמִּינִין. רְ' מֵאִיר אוֹמֵ|ר|: הַנּוֹדֵר מִן {הת} הַתְּבוּאָה, אֵינוּ אָסוּר אֶלָּא מֵחֲמֵשֶׁת$ הַמִּינִים. אֲבָל הַנּוֹדֵר מִן הַדָּגָן, אָסוּר בַּכֹּל, וּמוּתָּר {בפי} בְּפֵירוֹת הָאִילָן וּבַיָּרָק. **ג'** הַנּוֹדֵר מִן {הכס} הַכְּסוּת, מוּתָּר בַּשַּׂק, וּבִירִיעָה, וּבַחֲמִילָה. אָמַ|ר|: קוֹנָּם צֶמֶר עוֹלֶה עָלַיִי, מוּתָּר לְכַסּוֹת[23]« בְּגִיזֵּי {צ[24]*} צֶמֶר. פִּשְׁתָּן עוֹלֶה[25]#• עָלַיִי, מוּתָּר לְכַסּוֹת« בַּעֲנִיצֵי[26]^ פִּשְׁתָּן. רְ' יְהוּדָ|ה| אוֹמֵ|ר|: הַכֹּל לְפִי הַנֶּדֶר[27]«#•. טָעַן וְהִזִּיעַ וְהָיָה רֵיחוֹ קָשֶׁה, אָמַ|ר|: קוֹנָּם צֶמֶר וּפִשְׁתִּים[28]« {ע} עוֹלִים עָלַיִי, מוּתָּר לְכַסּוֹת« וְאָסוּר לְהַפְשִׁיל אַחֲרָיו[29]*«. **ד'** הַנּוֹדֵר מִן הַבַּיִת, מוּתָּר[30]* בָּעֲלִיָּיה, דִּבְרֵ|י| רְ' מֵאִיר. וַחֲכָמִ|ים| אוֹמְ|רִים|: עֲלִיָּיה בִּכְלַל הַבַּיִת. {ה} הַנּוֹדֵר מִן הָעֲלִיָּיה, מוּתָּר בַּבַּיִת. **ה'** הַנּוֹדֵר מִן הַמִּיטָּה, מוּתָּר בַּדַּרְגֵּשׁ, דִּבְרֵ|י| רְ' מֵאִיר. וַחֲכָמִ|ים| אוֹמְ|רִים|: הַדַּרְגֵּשׁ בִּכְלָל הַמִּיטָּה. הַנּוֹדֵר מִן הַדַּרְגֵּשׁ, מוּתָּר בַּמִּיטָּה. **ו'** הַנּוֹדֵר מִן הָעִיר, מוּתָּר לִיכָּנֵס לִתְחוּמָהּ[31]^,$ וְאָסוּר לִיכָּנֵס לְעִיבּוּרָהּ[32]«. אֲבָל הַנּוֹדֵר מִן הַבַּיִת, אָסוּר מִן הָאָגָף[33]# וְלִפְנִים. **ז'** קוֹנָּם פֵּירוֹת הָאֵילּוּ עָלַיִי, קוֹנָּם הֵם לְפִי$, קוֹנָּם הֵן עַל פִּי, אָסוּר[34]« בְּחִילּוּפֵיהֶן[35]*• וּבְגִידּוּלֵיהֶן*•. שֶׁ<אֵ>נִי* אוֹכֵל, שֶׁ<אֵ>נִי*[36] טוֹעֵם, מוּתָּר בְּחִילּוּפֵיהֶם וּבְגִידּוּלֵיהֶן, בְּדָבָר שֶׁזַּרְעוֹ כָלֶה. אֲבָל בְּדָבָר {ש} שֶׁאֵין [זַרְעוֹ כָלֶה][37]*, $גִּידּוּלֵי גִידּוּלִים אֲסוּרִים. **ח'** הָאוֹמֵר לְאִשְׁתּוֹ: קוֹנָּם מַעֲשֵׂי יָדַיִיךְ עָלַיִי, {קו} קוֹנָּם הֵן לְפִי$, קוֹנָּם הֵן עַל פִּי, אָסוּר בְּחִילּוּפֵיהֶם וּבְגִידּוּלֵיהֶם. שֶׁ<אֵ>נִי* אוֹכֵל, וְשֶׁ<אֵ>נִי*[38]^ טוֹעֵם, מוּתָּר בְּחִילּוּפֵיהֶן וּבְגִידּוּלֵיהֶן[39]«, בְּדָבָר שֶׁזַּרְעוֹ כָלֶה. אֲבָל בְּדָבָר שֶׁאֵין זַרְעוֹ כָלֶה, $גִּידּוּלֵי גִידּוּלִים אֲסוּרִין. **ט'** שֶׁאַתְּ עוֹשָׂה וַאֲנִי[40]«#• אוֹכֵל עַד הַפֶּסַח, שֶׁאַתְּ עוֹשָׂה וַאֲנִי«#• מִתְכַּסֶּה עַד הַפֶּסַח, עָשְׂתָה לִפְנֵי הַפֶּסַח, מוּתָּר לוֹכַל[41]« וּלְהִיתְכַּסּוֹת

---

[1] נוסף בין השורות ע"י הסופר. וכן ק+קיי.
[2] ק כלפנינו. קיי: "נדר".
[3] קיי כלפנינו. קס ליתא: "אף". קנ: "אסור בו וביוצא ממנו".
[4] קס כלפנינו. קיי+קנ: "מִן".
[5] בפרמה מנוקד: "שֻׁמְשְׁמִין". ונראה לי שהיה צריך לנקד "שֻׁמְשְׁמִין" (ראו שבת פרק במה מדליקין).
[6] קס כלפנינו. קיי+קנ: "מִן".
[7] קיי כלפנינו. ק ליתא: "שם".
[8] ק כלפנינו, וניקדתי לפי קנ. (אך מגיה מאוחר בקאופמן כתב וניקד: "לָוּוּיי"). קיי: "לַווי". וכעין זה גרס נקדן פרמה שניקד: "לָאוּיֵי".
[9] ק+קיי ליתא: "הנודר".
[10] כך מנוקד בפרמה, ואילו בקאופמן אות "ר" מנוקדת גם בשורוק וגם בחולם (והחולם חזק).
[11] קס כלפנינו. קיי+קנ: "מן".
[12] בפרמה מנוקד: "בַּכְּרוֹב".
[13] קיי כלפנינו. ק: "במקפא". וכן בכולם.
[14] קיי כלפנינו. ק: "אָסוּר" (ומגיה מאוחר בקאופמן כתב: ס.א. "מותר").
[15] בפרמה מנוקד: "גְּרִיס".
[16] קיי כלפנינו. ק ליתא: "אמר".
[17] קיי+קנ כלפנינו. ק: "אמ|ר|".
[18] אות ה"א נתלתה ע"י הסופר בין השורות. ק: "הַיָּרָק". קיי: "ירק".
[19] ק+קיי כלפנינו, אך מגיה מאוחר בקאופמן הוסיף: "ואין הקטנית בכלל ירק". וכן בדפוסים.
[20] ק כלפנינו. קיי: "ואסור".
[21] ק+קיי: "הַמִּצְרִי".
[22] קיי כלפנינו. ק נוסף: "הַיָּבֵשׁ".
[23] ק כלפנינו. קיי: "להתכסות". וכן בסמוך.
[24] ספק אל"ף ספק צד"י.
[25] כך מנוקד בפרמה. קנ כנראה ניקד "עוֹלָה".
[26] ק+קיי: "בַּאֲנִיצֵי".
[27] ק כלפנינו. קיי: "הנודר", וכן ניקד נקדן פרמה.
[28] ק כלפנינו. קיי: "ופשתן".
[29] ייתכן שאות וא"ו מתוקנת ע"י הסופר. ק כלפנינו. קיי: "לאחריו".
[30] ק+קיי כלפנינו. נראה שאות וא"ו מתוקנת ע"י הסופר.
[31] ק+קיי: "בִּתְחוּמָהּ".
[32] ק כלפנינו. קיי: "בעיבורה".
[33] בפרמה מנוקד: "הָאֶגֶף".
[34] קיי כלפנינו. קס ליתא: "אסור", וכן בסמוך ליתא שם "מותר בחילופיהן ובגידוליהן". וצ"ע.
[35] ק+קיי כלפנינו. הסופר כתב "בגידוליהן ובחילופיהן", ותיקן עצמו(?) כלפנינו ע"י סימון אותיות א' ב' לשינוי סדר המילים.
[36] וכן ק+קיי בלא וא"ו בתחילת המילה.
[37] הושלם בתחתית העמוד ע"י הסופר (וגם בשוליים ע"י מגיה מאוחר). וכן ק+קיי.
[38] ק+קיי: בלא וא"ו חיבור.
[39] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס ליתא: "ובגידוליהן".
[40] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק: הכתיב כלפנינו (ובתחילה נוקד שם כלפנינו ("וַאֲנִי"), ומישהו שינה שם ל: "וְאֵנִי"). קיי: "שאת עושה לי, איני אוכל וכו'". וכן בכולם להלן. (אך להלן קיי ליתא "לי").
[41] ק כלפנינו. קיי: "לאכול". וכן להלן.

לְאַחַר הַפֶּסַח. **י'** שֶׁאַתְּ עוֹשָׂה עַד הַפֶּסַח וַאֲנִי«#• אוֹכֵל, שֶׁאַתְּ$ עוֹשָׂה עַד הַפֶּסַח וַאֲנִי«#• מִתְכַּסֶּה, עָשְׂתָה לִפְנֵי הַפֶּסַח, אָסוּר לֶאֱכֹל וּלְהִתְכַּסּוֹת לְאַחַר הַפֶּסַח. **י'א'** שֶׁאַתְּ נֶהֱנֵית לִי עַד הַפֶּסַח אִם הוֹלֶכֶת$ אַתְּ$ לְבֵית אָבִיךְ עַד הֶחָג, הָלְכָה לִפְנֵי הַפֶּסַח, אֲסוּרָה בַהֲנָיָיתוֹ עַד הַפֶּסַח. וּלְאַחַר$ הַפֶּסַח, בַּל$ יָחֵל[1]« דְּבָרוֹ. **י'ב'** שֶׁאַתְּ נֶהֱנֵית לִי עַד הֶחָג אִם הוֹלֶכֶת$ אַתְּ$ לְבֵית אָבִיךְ עַד הַפֶּסַח, הָלְכָה$ לִפְנֵי הַפֶּסַח, אֲסוּרָה בַהֲנָיָיתוֹ עַד הֶחָג. מוּתֶּרֶת[2]« לֵילֵךְ אַחַר[3]« הַפֶּסַח.

הלכ' י'ב' פרק ח'

קוּנָּם יַיִן שֶׁ<אֵ>נִי* טוֹעֵם הַיּוֹם, אֵינוּ אָסוּר אֶלָּא עַד שֶׁתֶּחְשַׁךְ. שַׁבָּת זוֹ, אָסוּר בְּכָל הַשַּׁבָּת, וְשַׁבָּת שֶׁעָבָרָה$&. חוֹדֶשׁ זֶה, אָסוּר בְּכָל הַחֹדֶשׁ, וְרֹאשׁ חוֹדֶשׁ שֶׁלַּבָּא[4]«. שָׁנָה זוֹ, אָסוּר בְּכָל הַשָּׁנָה, וְרֹאשׁ הַשָּׁנָה לֶעָתִיד[5]« לָבוֹא. שָׁבוּעַ זֶה, אָסוּר בְּכָל הַשָּׁבוּעַ, וּשְׁבִיעִית שֶׁעָבָרָה$&. **ב'** וְאִם אָמַרו: יוֹם אֶחָד, שַׁבָּת אַחַת, חוֹדֶשׁ אֶחָד, שָׁנָה אַחַת, שָׁבוּעַ אֶחָד, אָסוּר מִיּוֹם לְיוֹם. **ג'** עַד הַפֶּסַח, אָסוּר עַד שֶׁיַּגִּיעַ. עַד שֶׁיְּהֵא, אָסוּר עַד שֶׁיֵּצֵא. {ע} עַד לִפְנֵי$ הַפֶּסַח, ר' מֵאִיר אוֹמֵרו: $עַד שֶׁיַּגִּיעַ. ר' יוֹסֵה אוֹמֵרו: $עַד שֶׁיֵּצֵא. **ד'** עַד הַקָּצִיר[6]*, עַד הַבָּצִיר, עַד הַמָּסִיק, אֵינוּ אָסוּר אֶלָּא עַד שֶׁיַּגִּיעַ. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁזְּמַנּוֹ קָבוּעַ, אָמַר[7]« עַד שֶׁיַּגִּיעַ, אָסוּר עַד שֶׁיַּגִּיעַ. $עַד שֶׁיְּהֵא, אָסוּר עַד שֶׁיֵּצֵא. וְכָל שֶׁאֵין זְמַנּוֹ קָבוּעַ, בֵּין שֶׁאָמַרו$ עַד שֶׁיְּהֵא, בֵּין שֶׁאָמַרו עַד שֶׁיַּגִּיעַ, אֵינוּ {א} אָסוּר אֶלָּא עַד שֶׁיַּגִּיעַ. **ה'** עַד הַקַּיִץ, עַד שֶׁיְּהֵא הַקַּיִץ, עַד שֶׁיַּתְחִילוּ הָעָם לְהַכְנִיס בַּכַּלְכַּלּוֹת. עַד שֶׁיַּעֲבוֹר הַקַּיִץ, עַד שֶׁיַּכְפִּילוּ[8]«• הַמִּקְצֹעוֹת[9]«#•. עַד הַקָּצִיר, עַד שֶׁיַּתְחִילוּ$ הָעָם לִקְצוֹר קְצִיר חִטִּים, אֲבָל לֹא קְצִיר שְׂעוֹרִים. הַכֹּל לְפִי מְקוֹם נִדְרוֹ: אִם הָיָה בָהָר, כָּהָר$, וְאִם הָיָה בַבִּקְעָה, כַּבִּקְעָה$. **ו'** עַד הַגְּשָׁמִים, עַד שֶׁיְּהוּ הַגְּשָׁמִים, עַד שֶׁתֵּרֵד רְבִיעָה#[10] שְׁנִיָּיה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵלו אוֹמֵרו: עַד שֶׁיַּגִּיעַ זְמַנָּהּ שֶׁלִּרְבִיעָה. עַד שֶׁיִּפְסְקוּ הַגְּשָׁמִים, עַד שֶׁיֵּצֵא נִיסָן כּוּלּוֹ[11]«, דִּבְרֵיו ר' מֵאִיר. ר' יְהוּדָהו אוֹמֵרו: עַד שֶׁיַּעֲבוֹר {ה} הַפֶּסַח. **ז'** קוּנָּם יַיִן שֶׁ<אֵ>נִי[12]* טוֹעֵם {לש} לַשָּׁנָה$, נִתְעַבְּרָה הַשָּׁנָה, אָסוּר בָּהּ וּבְעִיבּוּרָהּ. עַד רֹאשׁ אֲדָר, עַד[13]^ רֹאשׁ אֲדָר הָרִאשׁוֹן$. עַד סוֹף אֲדָר, עַד סוֹף אֲדָר הָרִאשׁוֹן$. **ח'** ר' יְהוּדָהו אוֹמֵרו: אָמַרו[14]^: קוּנָּם יַיִן שֶׁ<אֵ>נִי*[15]«• טוֹעֵם {ע} עַד שֶׁיְּהֵא פֶּסַח[16]^, אֵינוּ אָסוּר[17]* אֶלָּא עַד {ל} לֵילֵי$ פֶּסַח[18]^, שֶׁלֹּא נִתְכַּוֵּון זֶה אֶלָּא עַד שָׁעָה שֶׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לִשְׁתּוֹת יַיִן. **ט'** אָמַרו: קוּנָּם בָּשָׂר$ שֶׁ<אֵ>נִי* טוֹעֵם עַד שֶׁיְּהֵא צוֹם[19]«•, אֵינוּ אָסוּר אֶלָּא עַד לֵילֵי צוֹם«, שֶׁלֹּא נִתְכַּוֵּון זֶה אֶלָּא עַד שָׁעָה {ש} שֶׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לוֹכַל[20]*• בָּשָׂר. **י'** רְבִּי יוֹסֵה בְנוֹ אוֹמֵרו: אָמַרו[21]« קוּנָּם שׁוּם שֶׁ<אֵ>נִי*[22]^• טוֹעֵם עַד שֶׁתְּהֵא[23]«• שַׁבָּת, אֵינוּ אָסוּר אֶלָּא עַד לֵילֵי שַׁבָּת, שֶׁלֹּא נִתְכַּוֵּון זֶה אֶלָּא עַד שָׁעָה שֶׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לוֹכַל שׁוּם. **י'א'** הָאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ קוּנָּם שֶׁ<אֵ>נִי*[24]«• נֶהֱנֶה לָךְ אִם אֵין אַתְּ[25]« בָּא וְנוֹטֵל לְבָנֶיךָ כּוֹר אֶחָד שֶׁלְּ־חִיטִּים וּשְׁתֵּי חֲבִיּוֹת שֶׁלַּיַּיִן, הֲרֵי זֶה יָכוֹל לְהָפֵר אֶת נִדְרוֹ שֶׁלֹּא עַל פִּי חָכָם, וְיוֹמַר לוֹ: כְּלוּם אָמַרְתִּי[26]«• לָךְ«• אֶלָּא מִפְּנֵי כְבוֹדִי, וְזֶה$ הוּא כְבוֹדִי. וְכֵן הָאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ קוּנָּם שֶׁאַתְּ$ נֶהֱנֶה לִי אִם אֵין [אַתְּ][27]* בָּא וְנוֹתֵן לְבָנַיי$& כּוֹר אֶחָד שֶׁלְּחִיטִּין וּשְׁתֵּי חֲבִיּוֹת שֶׁלַּיַּיִן, ר' מֵאִיר אוֹמֵרו: אָסוּר עַד שֶׁיִּתֵּן. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אַף זֶה יָכוֹל לְהָפֵר אֶת נִדְרוֹ שֶׁלֹּא עַל פִּי חָכָם, וְיוֹמַר לוֹ: הֲרֵי אֲנִי כְּאִילּוּ נִיתְקַבַּלְתִּי[28]«. **י'ב'** הָיוּ מְסָרְבִין בּוֹ לָשֵׂאת אֶת$ בַּת אֲחוֹתוֹ[29]*• וְאָמַרו: קוּנָּם שֶׁהִיא[30] נֶהֱנֵת לִי לְעוֹלָם, וְכֵן הַמְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְאָמַרו: קוּנָּם אִשְׁתִּי נֶהֱנֵת לִי לְעוֹלָם, הֲרֵי אֵלּוּ מוּתָּרוֹת {מלה}[31]*^• לֵיהָנוֹת^• לוֹ, שֶׁלֹּא נִתְכַּוֵּון זֶה אֶלָּא לְשֵׁם[32]« אִישׁוּת. **י'ג'** הָיָה מְסָרֵב בַּחֲבֵירוֹ {ש}

---

[1] ק״+קנ כלפנינו. קס: ״יחלו״.
[2] ק כלפנינו. ק״: ״ומותרת״.
[3] ק כלפנינו. ק״: ״לאחר״.
[4] קס: ״לבא״ (אך קנ כלפנינו). ק״: ״הַבָּא״.
[5] ק״ כלפנינו. ק: ״שֶׁעָתִיד״.
[6] ק+ק״ כלפנינו. הסופר כתב בטעות ״הבציר״, ותיקן עצמו.
[7] ק״ ״ואמר״. ק: ״וְאוֹמֵר״.
[8] ק כלפנינו. ק״: ״שיקפלו״.
[9] ק+ק״: ״הַמִּקְצוֹעוֹת״ (וא״ו לאחר צד״י). ולעניין הניקוד: בפרמה מנוקד: ״הַמַּקְצֹעוֹת״. ואולי סופר פרמה קרא את אות צד״י בשווא.
[10] בפרמה מנוקד כאן: ״רְבִיעָה״ (לבדוק אם הנקדן הראשי גם ניקד כך במקום אחר).
[11] ק״ כלפנינו. ק ליתא: ״כולו״.
[12] ייתכן שיש תיקון כלשהוא באות שי״ן.
[13] ק+ק״: נשמטו מחמת הדומות המילים: ״עד ראש [ק״: חודש] אדר״.
[14] ק+ק״ ליתא: ״אמר״.
[15] כאן בקאופמן במפורש: ״שֶׁאֵינִי״. ק״ (כתמיד): ״שאני״.
[16] ק+ק״: ״הַפֶּסַח״.
[17] ק+ק״ כלפנינו. סופר פרמה התחיל בטעות לכתוב ״אלא״ ולאחר מכן תיקן את אות למ״ד להיות אות סמ״ך.
[18] ק+ק״: ״הַפֶּסַח״.
[19] ק כלפנינו. ק״: ״הצום״. וכן בסמוך.
[20] מגיה כתב אות אל״ף במקומה של אות וא״ו.
[21] ק״ כלפנינו. קס ליתא: ״אמר״.
[22] כאן בקאופמן במפורש: ״שאני״. וקנ הגיה: ״שֶׁאֵינִי״. ק״ (כתמיד): ״שאני״.
[23] ק״+קנ כלפנינו. קס: ״שיהא״.
[24] גם כאן בקאופמן במפורש: ״שֶׁאֵינִי״. ק״ (כתמיד): ״שאני״.
[25] ק כלפנינו. ק״: ״אתה״.
[26] קס כלפנינו: ״כְּלוּם אָמַרְתִּי לָךְ״. ק״+קנ: ״כְּלוּם אָמַרְתָּ אֶלָּא״.
[27] נוסף בין השורות, כנראה ע״י הסופר. וכן ק+ק״ (ק״: ״אתה״).
[28] ק כלפנינו. ק״: ״התקבלתי״.
[29] ק+ק״ כלפנינו. סופר פרמה כתב ״אתותו״, וכנראה תיקן בעצמו את אות ת״ו (הראשונה) להיות אות ח״ת.
[30] ק+ק״: יש במשפטים הבאים שיבושים והשמטות מחמת הדומות. השיבושים אינם זהים. הנוסח שבפרמה הוא הנוסח המלא.
[31] שומר שורה שלא כמילה הבאה. ק+ק״: ״מִלֵּהָנוֹת״, כשומר השורה.
[32] ק כלפנינו. ק״: ״לשום״.

שֶׁיֹּאכַל אֶצְלוֹ, אָמַרו[$]: קוֹנָם לְבֵיתָךְ שֶׁ<אֵ>נִי* נִכְנָס, טִיפַּת צוֹנִין[&$] שֶׁ<אֵ>נִי* טוֹעֵם לָךְ, מוּתָּר לִיכָּנֵס לְבֵיתוֹ וְלִשְׁתּוֹת מִמֶּנּוּ צוֹנִים, שֶׁלֹּא נִתְכַּוֵּון זֶה אֶלָּא לְשֵׁם[#1]« אֲכִילָה וּשְׁתִיָּיה.

הל' י"ג' פרק ט'

רְ' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵרו: פּוֹתְחִין לְאָדָם בִּכְבוֹד אָבִיו וְאִמּוֹ. וַחֲכָמִויםו אוֹסְרִים. אָמַרו רְ' צָדוֹק: עַד {שפו} שֶׁפּוֹתְחִין לוֹ בִּכְבוֹד אָבִיו וְאִמּוֹ, יִפְתְּחוּ לוֹ בִּכְבוֹד הַמָּקוֹם, אִם כֵּן אֵין נְדָרִים. מוֹדִים חֲכָמִויםו לְרְבִּיו אֱלִיעֶזֶרו בְּדָבָר שֶׁבֵּינוֹ לְבֵין אָבִיו {וא} וְאִמּוֹ, שֶׁפּוֹתְחִין לוֹ בִּכְבוֹד אָבִיו וְאִמּוֹ.

ב' וְעוֹד אָמַרו רְ' אֱלִיעֶזֶרו: פּוֹתְחִין בַּנּוֹלָד. וַחֲכָמִויםו אוֹסְרִין. כֵּי־צַד: אָמַרו: קוֹנָם שֶׁ<אֵ>נִי* נֶהֱנֶה {ל} לְאִישׁ פְּלוֹנִי, וְנַעֲשָׂה סוֹפֵר, אוֹ שֶׁהָיָה מַשִּׂיא אֶת בְּנוֹ בְקָרוב[^2]•, אָמַרו[3]«: אִילּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁהוּא נַעֲשָׂה סוֹפֵר אוֹ שֶׁהָיָה[$] מַשִּׂיא אֶת בְּנוֹ {בק} בְקָרוב, לֹא הָיִיתִי נוֹדֵר. קוֹנָם לְבַיִת זֶה[^4] שֶׁ<אֵ>נִי* נִכְנָס, וְנַעֲשָׂה בֵית הַכְּנֶסֶת[5]«, אָמַרו«: אִילּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁהוּא נַעֲשָׂה בֵית הַכְּנֶסֶת לֹא הָיִיתִי נוֹדֵר, רְ' אֱלִיעֶזֶרו מַתִּיר, וַחֲכָמִויםו אוֹסְרִין.

ג' רְ' מֵאִיר אוֹמֵרו: יֵשׁ דְּבָרִים שֶׁהֵן כַּנּוֹלַד וְאֵינָן כַּנּוֹלַד, וַחֲכָמִים[$]• מוֹדִין לוֹ. כֵּי־צַד: אָמַרו: קוֹנָם שֶׁ<אֵ>נִי* נוֹשֵׂא אֶת[6]« פְּלוֹנִית, שֶׁאָבִיהָ רָע. אָמְרוּ לוֹ: מֵת אוֹ[7]« שֶׁעָשָׂה תְשׁוּבָה. קוֹנָם לְבַיִת זֶה[^8] שֶׁ<אֵ>נִי* נִכְנָס, שֶׁהַכֶּלֶב[$] רַע[$9] בְּתוֹכוֹ אוֹ שֶׁהַנָּחָשׁ בְּתוֹכוֹ. אָמְרוּ לוֹ: מֵת הַכֶּלֶב אוֹ שֶׁנֶּהֱרַג הַנָּחָשׁ, הֲרֵי הֵן כַּנּוֹלַד וְאֵינָן כַּנּוֹלַד, וַחֲכָמִויםו[$]• מוֹדִין לוֹ.

ד' וְעוֹד אָמַרו רְ' מֵאִיר: פּוֹתְחִין לוֹ מִן {ה} הַכָּתוּב שֶׁבַּתּוֹרָה וְאוֹמְרִין[$] לוֹ: אִילּוּ הָיִיתָה[10]« יוֹדֵעַ שֶׁאַתָּה עוֹבֵר עַל לֹא תִקֹּם וְעַל[^11]• לֹא תִטֹּר[12]°, וְעַל: לֹא תִשְׂנָא אֶת אָחִיךָ בִּלְבָבֶךָ[13]°, {וא} וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ[14]°, וְחֵי אָחִיךָ עִמָּךְ[15]°, שֶׁמֵּא יַעֲנִי וְאֵין אַתְּ[16]« יָכוֹל לְפַרְנְסוֹ. וְאָמַרו: אִילּוּ {ה} הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁהוּא כֵן, לֹא הָיִיתִי נוֹדֵר, הֲרֵי זֶה מוּתָּר.

ה' פּוֹתְחִין לְאָדָם בִּכְתוּבַּת אִשְׁתּוֹ. מַעֲשֶׂה[$] בְּאֶחָד שֶׁנָּדַר מֵאִשְׁתּוֹ הֲנָיָיה {וה} וְהָיְתָה כְתוּבָּתָהּ אַרְבַּע מֵאוֹת זוּז[$], וּבָאת[$] לִפְנֵי רְ' עֲקִיבָה וְחִיְּיבוֹ לִיתֵּן לָהּ כְּתוּבָּתָהּ. אָמַרו לוֹ: רְבִּיו, שְׁמֹנֶה מֵאוֹת דִּינָר[$] הִנִּיחַ אַבָּא, וְנָטַל אָחִי אַרְבַּע מֵאוֹת וַאֲנִי אַרְבַּע מֵאוֹת, לֹא[17]« דַיָּיהּ שֶׁתִּיטּוֹל הִיא מָאתַיִם, וַאֲנִי מָאתַיִם? אָמַרו לוֹ רְ' עֲקִיבָה: אֲפִילּוּ אַתְּ[18]« מוֹכֵר שְׂעַר רֹאשָׁךְ[19]«•, אַתְּ נוֹתֵן לָהּ כְּתוּבָּתָהּ. וְאָמַרו[20]«: [$] אִילּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁהִיא[21]«• כֵן, לֹא הָיִיתִי נוֹדֵר, וְהִתִּירוֹ[$] רְ' עֲקִיבָה.

ו' פּוֹתְחִין בְּיָמִים טוֹבִים וּבַשַּׁבָּתוֹת. בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִין: אוֹתָן הַיָּמִים מוּתָּרִין וּשְׁאָר כָּל הַיָּמִים אֲסוּרִין, עַד שֶׁבָּא רְ' עֲקִיבָה וְלִימֵּד, {ש} שֶׁהַנֶּדֶר שֶׁהוּתַּר מִכְּלָלוֹ[$], הוּתַּר כּוּלּוֹ.

ז' כֵּי־צַד: אָמַרו: קוֹנָם שֶׁ<אֵ>נִי* נֶהֱנֶה לְכוּלְּכֶם, הוּתַּר אֶחָד מֵהֶן, הוּתְּרוּ[22]« כוּלָּם. שֶׁ<אֵ>נִי* נֶהֱנֶה לָזֶה וְלָזֶה וְלָזֶה[$], הוּתַּר הָרִאשׁוֹן, {ה} הוּתְּרוּ כוּלָּם. הוּתַּר הָאַחֲרוֹן, הָאַחֲרוֹן מוּתָּר, וְכוּלָּם אֲסוּרִין. [$$$] שֶׁ<אֵ>נִי נֶהֱנֶה לָזֶה[23]«, לָזֶה קָרְבָּן וְלָזֶה קָרְבָּן, צְרִיכִין פֶּתַח לְכָל אֶחָד וְאֶחָד.

ח' קוֹנָם יַיִן שֶׁאֵינִי טוֹעֵם, שֶׁהַיַּיִן רַע לַמֵּעַיִים, אָמְרוּ לוֹ: וַהֲלֹא הַמְיוּשָּׁן[24]« יָפֶה לַמֵּיעַיִים, הוּתַּר בִּמְיוּשָּׁן. לֹא[25]« בִּמְיוּשָּׁן בִּלְבַד הוּתַּר, אֶלָּא בְכָל הַיַּיִן. קוֹנָם בָּצָל[#26] שֶׁ<אֵ>נִי* טוֹעֵם, שֶׁהַבָּצָל[#] רַע לַלֵּב. אָמְרוּ לוֹ: וַהֲלֹא הַכּוּפְרִי[27]« יָפֶה לַלֵּב, הוּתַּר {בכו} בַּכּוּפְרִי. וְלֹא[28]« (לַ)[בַ]כּוּפְרִי*[29] בִּלְבַד הוּתַּר, אֶלָּא[30]« בְּכָל הַבְּצָלִים. מַעֲשֶׂה הָיָה, וְהִתִּירוֹ רְ' מֵאִיר בְּכָל הַבְּצָלִים.

ט' פּוֹתְחִין לָאָדָם בִּכְבוֹד עַצְמוֹ וּבִכְבוֹד בָּנָיו, וְאוֹמְרִין[31]« לוֹ: אִילּוּ הָיִיתָה[32]« יוֹדֵעַ שֶׁלְּמָחָר יְהוּ[$] אוֹמְרִין עָלֶיךָ כָּךְ הִיא[33]« וַוסְתּוֹ[&] שֶׁלִּפְלוֹנִי, מְגָרֵשׁ[34]«• אֶת נָשָׁיו, וְעַל {בנת} בְּנֹתֶיךָ יְהוּ אוֹמְרִין בְּנוֹת גְּרוּשָׁה[$] הֵן, מָה רָאַת[$] אִימָּן שֶׁלָּאֵלּוּ לְהִתְגָּרֵשׁ, וְאָמַר: אִילּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁהִיא[^35]• כֵּן, לֹא הָיִיתִי נוֹדֵר, הֲרֵי זֶה מוּתָּר.

י' קוֹנָם שֶׁ<אֵ>נִי* נוֹשֵׂא אֶת[36]« פְּלוֹנִית כְּעוּרָה[37]«, וַהֲרֵי הִיא נָאוָה[38]«. שְׁחוֹרָה, וַהֲרֵי הִיא לְבָנָה. קְצָרָה, וַהֲרֵי הִיא אֲרוּכָּה.[$$39] לֹא מִפְּנֵי שֶׁהִיא כְעוּרָה וְנַעֲשֵׂת נָאוָה, שְׁחוֹרָה וְנַעֲשֵׂת לְבָנָה, קְצָרָה וְנַעֲשֵׂת אֲרוּכָּה, אֶלָּא שֶׁהַנֶּדֶר טָעוּת. מַעֲשֶׂה בְאֶחָד שֶׁנָּדַר מִבַּת אֲחוֹתוֹ הֲנָיָיה, וְהִכְנִיסוּהָ לְבֵית רְ' יִשְׁמָעֵאל וְיִפּוּהָ. אָמַרו לוֹ רְ' יִשְׁמָעֵאל: בְּנִי, מִזּוֹ[$] נָדַרְתָּ? אָמַרו לוֹ: לָאו. וְהִיתִּירוֹ

---

[1] ק כלפנינו. קיי: "לשום". וכך גרס נקדן פרמה שניקד את "ש" בקובוץ.
[2] ק+קיי ליתא: "בקרוב".
[3] ק כלפנינו. קיי: "ואמר". וכן בסמוך.
[4] ק+קיי: "לַבַּיִת הַזֶּה".
[5] קיי+קנ כלפנינו. קס: "כנסת". וכן בסמוך.
[6] קיי כלפנינו. ק: "לִפְלוֹנִית".
[7] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "או".
[8] ק+קיי: "לַבַּיִת הַזֶּה".
[9] כך בשלושת כתבי היד. ומסברא יש לומר שמילה זו היא תוספת למשנה, ונועדה לפירוש.
[10] ק כלפנינו. קיי (הכתיב): "היית".
[11] ק+קיי: "וְלֹא תִטֹּר" (וכן בתנ"ך).
[12] ויקרא יט
[13] שם
[14] שם
[15] שם כה
[16] ק כלפנינו. קיי: "אתה".
[17] ק כלפנינו. קיי ליתא: "לא" (=בסימן קריאה).
[18] ק כלפנינו. קיי: "אתה". וכן בסמוך.
[19] קיי+קנ כלפנינו. קס: "שעיר ראשה".
[20] קיי כלפנינו. ק: "אָמַר".
[21] ק: "שֶׁכֵּן". קיי: "שהוא כן".
[22] קיי+קנ כלפנינו. קס: "הותר". וכן בסמוך.
[23] ק כלפנינו. קיי: "שאני נהנה לזה ולזה, צריכין וכו'".
[24] קיי כלפנינו. ק: "מְיוּשָּׁן".
[25] ק כלפנינו. קיי: "ולא".
[26] בפרמה מנוקד: "בָּצֵל", וכן בסמוך.
[27] קיי כלפנינו. ק: "כּוּפְרִי".
[28] קיי כלפנינו. ק: "לֹא".
[29] אות ב"ת תיקן הסופר או הנקדן מאות למ"ד. ק+קיי: "בַּכּוּפְרִי".
[30] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "אלא".
[31] ק כלפנינו. קיי: "אומרים".
[32] ק כלפנינו. קיי (הכתיב): "היית".
[33] קיי כלפנינו. ק ליתא: "היא".
[34] ק: "לִהְיוֹת מְגָרֵשׁ". קיי: "לגרש".
[35] ק+קיי: ק: "שֶׁהוּא כֵּן". קיי: "שכן הוא".
[36] קיי כלפנינו. קס: "נישא לפלונית". קנ: "נוֹשֵׂא לִפְלוֹנִית".
[37] קיי כלפנינו. קס: "כאיירה/כאיורה". קנ: "כאורה". ולהלן בקאופמן "כאורא".
[38] ק כלפנינו. קיי: "נאה". וכן בסמוך.
[39] ק+קיי כלפנינו. ובדפוסים נוסף: "מותר בה".

ר׳ יִשְׁמָעֵאל. [1]« בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה[2]« בָּכָה ר׳ יִשְׁמָעֵאל וְאָמַורו: בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל נָאוֹת הֵן, אֶלָּא שֶׁעֲנִיּוּת[3]« מְנַוְּולַתָּן. **י״א׳** וּכְשֶׁמֵּת ר׳ יִשְׁמָעֵאל, הָיוּ בְנוֹת יִשְׂרָאֵל נוֹשְׂאוֹת קִינָה וְאוֹמְרוֹת: בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל עַל$ ר׳ יִשְׁמָעֵאל בְּכֶינָה. וְכֵן הוּא אוֹמֵר בְּשָׁאוּל^[4]°: בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל עַל$[5]• שָׁאוּל בְּכֶינָה וגומ׳[6]«.

הל׳ י״א׳ פרק י׳

נַעֲרָה מְאוֹרָשָׂה[7]«, אָבִיהָ וּבַעְלָהּ מְפִירִים& נְדָרֶיהָ. הֵיפֵר הָאָב וְלֹא הֵיפֵר הַבַּעַל, הֵיפֵר הַבַּעַל וְלֹא הֵיפֵר הָאָב, אֵינוּ מוּפָר, אֵין[8]« צוֹרֶךְ[9]« לוֹמַר שֶׁיְּקַיֵּים^[10] אֶחָד מֵהֶן. **ב׳** מֵת הָאָב, לֹא נִתְרוֹקְנָה רְשׁוּת (הַ)[לַ]בַּעַל[11]*. מֵת הַבַּעַל, נִתְרוֹקְנָה רְשׁוּת (הָ)[לָ]אָב[12]*. בָּזֶה {יי} יִיפֶּה^[13] כֹּחַ הָאָב מִכֹּחַ הַבַּעַל. בְּדָבָר^[14] אַחֵר יִיפָּה[15]« כֹּחַ הַבַּעַל מִכֹּחַ הָאָב, שֶׁהַבַּעַל מֵיפֵר בִּיבְגַר&, וְהָאָב אֵינוּ מֵיפֵר בִּבְגַר. **ג׳** נָדְרָה וְהִיא אֲרוּסָה, {נ} נִתְגָּרְשָׁה$ בּוֹ בַיּוֹם, נִתְאָרְסָה בּוֹ בַיּוֹם, אֲפִילּוּ {ל} לְמֵאָה, אָבִיהָ וּבַעְלָהּ הָאַחֲרוֹן מְפִירִים נְדָרֶיהָ. זֶה הַכְּלָל: כֹּל שֶׁלֹּא יָצָאת לִרְשׁוּת עַצְמָהּ שָׁעָה [אַחַת][16]*, אָבִיהָ וּבַעְלָהּ הָאַחֲרוֹן מְפִירִים נְדָרֶיהָ. **ד׳** דֶּרֶךְ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים: עַד שֶׁלֹּא הָיְתָה בִתּוֹ יוֹצְאָה מֵאֶצְלוֹ, אוֹמֵרו לָהּ: כָּל נְדָרִים שֶׁנָּדַרְתְּ בְּתוֹךְ בֵּיתִי, הֲרֵי הֵן מוּפָרִין. וְכֵן הַבַּעַל עַד[17]* שֶׁלֹּא תִיכָּנֵס {לר} לִרְשׁוּתוֹ, אוֹמֵרו לָהּ: כָּל נְדָרִים שֶׁנָּדַרְתְּ עַד שֶׁלֹּא תִיכָּנְסִי^[18] לִרְשׁוּתִי, הֲרֵי אֵלּוּ[19]« מוּפָרִים, שֶׁמִּשֶּׁ[תִּ]יכָּנֵס[20]** לִרְשׁוּתוֹ אֵינוּ יָכוֹל לְהָפֵר. **ה׳** בּוֹגֶרֶת וְשֶׁשָּׁהַת[21]«• שְׁנֵים עָשָׂר חוֹדֶשׁ, וְאַלְמָנָה שְׁלֹשִׁים יוֹם, {א} רִבִּי אֱלִיעֶזֶרו אוֹמֵרו: הוֹאִיל וּבַעְלָהּ חַיָּיב בִּמְזוֹנוֹתֶיהָ, יָפֵר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין הַבַּעַל מֵיפֵר, עַד שֶׁתִּיכָּנֵס לִרְשׁוּתוֹ. **ו׳** שׁוֹמֶרֶת יָבָם, בֵּין לְיָבָם אֶחָד בֵּין לִשְׁנֵי יְבָמִים, ר׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יָפֵר. ר׳ יְהוֹשֻׁעַ [אוֹמֵר][22]*: לְאֶחָד אֲבָל לֹא לִשְׁנַיִם. ר׳ עֲקִיבָה [אוֹמֵר][23]*: לֹא לְאֶחָד וְלֹא לִשְׁנַיִם. **ז׳** אָמַרו ר׳ אֱלִיעֶזֶרו: מָה אִם אִשָּׁה שֶׁקָּנָה הוּא לְעַצְמוֹ, {ה} הֲרֵי הוּא מֵיפֵר נְדָרֶיהָ, אִשָּׁה שֶׁקָּנוּ$ לוֹ $שָׁמַיִם, אֵינוּ דִין שֶׁיָּפֵר נְדָרֶיהָ?! אָמַרו לוֹ ר׳ עֲקִיבָה: לֹא! אִם אָמַרְתָּה$ בְּאִשָּׁה שֶׁקָּנָה הוּא לְעַצְמוֹ, שֶׁאֵין לַאֲחֵרִים בָּהּ רְשׁוּת, תֹּאמַר בְּאִשָּׁה שֶׁקָּנוּ$ לוֹ $שָׁמַיִם, שֶׁיֵּשׁ לַאֲחֵרִים בָּהּ רְשׁוּת?! אָמַרו לוֹ ר׳ יְהוֹשֻׁעַ: עֲקִיבָה, דְּבָרֶיךָ בִּשְׁנֵי יְבָמִים. מָה אַתָּה מֵשִׁיב עַל[24]« יָבָם אֶחָד? אָמַרו לוֹ: אֵין הַיְבָמָה גְמוּרָה לְאִישָׁהּ$ כַּשֵּׁם שֶׁהָאֲרוּסָה {גמ} גְמוּרָה לְאִישָׁהּ. **ח׳** הָאוֹמֵר לְאִשְׁתּוֹ: כָּל נְדָרִים שֶׁתִּידּוֹרִי מִיכָּן עַד שֶׁאָבוֹא מִמְּקוֹם פְּלוֹנִי הֲרֵי הֵן קַיָּימִים, לֹא אָמַר כְּלוּם. הֲרֵי הֵן מוּפָרִין, ר׳ אֱלִיעֶזֶרו אוֹמֵרו: מוּפָר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינוּ מוּפָר. **ט׳** אָמַר ר׳ אֱלִיעֶזֶרו: אִם הֵפֵר נְדָרִים שֶׁבָּאוּ לִכְלָל אִסּוּר#[25], לֹא יָפֵר נְדָרִים שֶׁלֹּא בָאוּ לִכְלָל אִסּוּר?! אָמְרוּ לוֹ: $$$ ״אִישָׁהּ יְקִימֶנּוּ וְאִישָׁהּ יְפֵירֶנּוּ״°[26] אֶת שֶׁבָּא לִכְלָל הָקֵם, בָּא לִכְלָל הָפֵר. לֹא בָא לִכְלָל הָקֵם, לֹא בָא לִכְלָל הָפֵר. **י׳** הָפֵר$ נְדָרִים כָּל הַיּוֹם, וְיֵשׁ בַּדָּבָר לְהָקֵל וּלְהַחֲמִיר. כֵּי־צַד: נָדְרָה בְּלֵילֵי שַׁבָּת, מֵיפֵר$ בְּלֵילֵי שַׁבָּת וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת מִשֶּׁתֶּחְשַׁךְ^[27]•. נָדְרָה עִם חֲשֵׁיכָה, מֵיפֵר עַד שֶׁלֹּא תֶחְשַׁךְ. שֶׁאִם לֹא$ הֵפֵר, מִשֶּׁחֲשֵׁיכָה[28]«• אֵינוּ יָכוֹל לְהָפֵר.

הלכ׳ י׳ פרק י״א׳

אֵילּוּ$ נְדָרִים שֶׁהוּא מֵיפֵר: נְדָרִים$ {ש} שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן עִינּוּי נֶפֶשׁ: אִם אֶרְחָץ {ו} וְאִם^[29] לֹא אֶרְחָץ, אִם אֶתְקַשֵּׁט וְאִם לֹא אֶתְקַשֵּׁט. אָמַרו ר׳ יוֹסֵה: אֵין אֵילּוּ נִדְרֵי עִינּוּי נֶפֶשׁ. **ב׳** אֵילּוּ[30]« הֵן נִידְרֵי עִינּוּי נֶפֶשׁ: אָמְרָה: קוּנָּם {פ} פֵּירוֹת הָעוֹלָם עָלַיי, הֲרֵי זֶה יָפֵר$. {פי} פֵּירוֹת הַמְּדִינָה[31]« זוֹ$ עָלַיי, יָבִיא לָהּ מִמְּדִינָה אַחֶרֶת. פֵּירוֹת הַחֶנְוָונִי[32]« זֶה עָלַיי, אֵינוּ יָכוֹל לְהָפֵר. אִם$ לֹא הָיְתָה פַּרְנָסָתוֹ אֶלָּא מִמֶּנּוּ, הֲרֵי זֶה יָפֵר[33]«, דִּבְרֵיו

---

[1] קיי כלפנינו. ק: מתחילה כאן הלכה חדשה שמסתיימת במילה ״מנוולתן״, ולאחר מכן הלכה י״ב, אך בסיכום שבסוף הפרק כתוב ״הל׳ י״א״.
[2] ק כלפנינו. קיי: ״שעה״.
[3] קס כלפנינו. קיי+קנ: ״שֶׁהָעֲנִיּוּת״.
[4] ק+קיי ליתא: ״בשאול״. והמקור: שמואל ב א.
[5] כך גם ק+קיי. בתנ״ך: ״אֶל״.
[6] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״הַמַּלְבִּישְׁכֶן שָׁנִי עִם עֲדָנִים הַמַּעֲלֶה עֲדִי זָהָב עַל לְבוּשְׁכֶן״.
[7] ק כלפנינו (אך ״מְאוֹרָסָה״ בסמ״ך). קיי: ״המאורסה״.
[8] ק כלפנינו. קיי: ״ואין״.
[9] ק כלפנינו. קיי: ״צריך״.
[10] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: ״שֶׁיָּקֵם״.
[11] אות ״ה״ תוקנה להיות ״ל״ כנראה ע״י הסופר. וכן ק+קיי: ״לבעל״.
[12] אות ״ה״ תוקנה להיות ״ל״ כנראה ע״י הסופר. וכן ק+קיי: ״לאב״.
[13] ק+קיי: ״יפה״, אך קנ ניקד כלפנינו, וכן בקיימברידג׳ מנוקדת אות ״פ״ בצירי.
[14] ק+קיי: ״דָבָר״.
[15] קיי כלפנינו. ק: ״יפה״ ו-קנ ניקד כלפנינו.
[16] הסופר השלים בשוליים צמוד לשורה. וכן ק+קיי.
[17] ק+קיי כלפנינו. הסופר כתב בטעות ״על״ ותיקן עצמו.
[18] ק+קיי: ״תִּיכָּנֵס״.
[19] ק כלפנינו. קיי: ״הן״.
[20] אות ת״ו תלה הסופר מעל אות ״כ״ במקום מעל אות ״י״. ונקדן פרמה ניקד: ״שֶׁמֶּשִׁיתְכַּנֶּס״. והכל צע״ג. קיי: ״משתיכנס״. ק: ״אִם מִשֶּׁתִּיכָּנֵס לרשותי״.
[21] ק כלפנינו. קיי: ״ששהת״.
[22] מילה זו נתלתה מעל השורה, ספק אם בידי הסופר.
[23] מילה זו נתלתה מעל השורה, ספק אם בידי הסופר. ק+קיי איתא.
[24] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ליבם״.
[25] בפרמה מנוקד: ״אָסוּר״. וכן בסמוך.
[26] במדבר ל׳
[27] וצע״ג. ק+קיי: ״עַד שֶׁתֶּחֱשַׁךְ״.
[28] קיי כלפנינו. וקשה. ק: ״וְחָשֵׁיכָה״.
[29] ק+קיי: ״אִם״ (אך בסמוך ק: ״ואם״).
[30] ק כלפנינו. קיי: ״ואלו״.
[31] ק כלפנינו. קיי: ״מדינה״.
[32] ק כלפנינו. קיי: ״חנווני״.
[33] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: ״יחזור יפר״ ואולי זה כפל גרסה. וצ״ע.

רְ׳ יוֹסֵה. **ג׳** קוּנָּם שֶׁ<אֵ>נִי* נֶהֱנֵת[1]«• לַבְּרִיּוֹת[2]*, אֵינוּ יָכוֹל לְהָפֵר, וִיכוּלָה הִיא לֵיהָנוֹת בַּלֶּקֶט וּבַשִּׁכְחָה וּבַפֵּאָה[3]«•. קוּנָּם כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם נֶהֱנִים לִי, יִטְּלוּ עַל כּוֹרְחוֹ. כֹּהֲנִים אֵלּוּ וּלְוִיִּם אֵלּוּ נֶהֱנִים לִי, יִטְּלוּ אֲחֵרִים. **ד׳** קוּנָּם שֶׁ<אֵ>נִי*[4]«• עוֹשָׂה[5]# עַל פִּי אַבָּא, וְעַל פִּי אָבִיךָ, עַל[6]« פִּי אַחַיִי[7]«&, וְעַל פִּי אַחִיךָ&, אֵינוּ יָכוֹל לְהָפֵר. שֶׁ<אֵ>נִי* עוֹשָׂה# עַל פִּיךָ, אֵינוּ צָרִיךְ לְהָפֵר. רְ׳ עֲקִיבָה אוֹמֵר: יָפֵר, שֶׁמֵּא תַעְדִּיף עָלָיו יָתֵר[8]$ מִן הָרָאוּי לוֹ. רְ׳ יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר: יָפֵר, שֶׁמֵּא יְגָרְשֶׁנָּה וּתְהֵא אֲסוּרָה לַחְזוֹר$ לוֹ$. **ה׳** נָדְרָה אִשְׁתּוֹ - סָבוּר[9]« שֶׁנָּדְרָה בִתּוֹ, נָדְרָה בִתּוֹ - סָבוּר שֶׁנָּדְרָה אִשְׁתּוֹ, נָדְרָה בַנָּזִיר - {ס} סָבוּר שֶׁנָּדְרָה בַקָּרְבָּן, נָדְרָה בַקָּרְבָּן - סָבוּר שֶׁנָּדְרָה בַנָּזִיר, נָדְרָה מִן הַתְּאֵינִין - סָבוּר שֶׁנָּדְרָה מִן הָעֲנָבִים, [10]« מִן הָעֲנָבִים - סָבוּר שֶׁנָּדְרָה מִן הַתְּאֵינִים, הֲרֵי זֶה יַחְזוֹר וְיָפֵר. **ו׳** אָמְרָה: קוּנָּם {ת} תְּאֵינִים וַעֲנָבִים אֵלּוּ$ שֶׁ<אֵ>נִי* טוֹעֶמֶת, קִיֵּים עַל[11]«• הַתְּאֵנִים, כּוּלּוֹ קַיָּים[12]#. הֵיפֵר[13]# עַל[14]^• הַתְּאֵנִים, אֵינוּ מוּפָר עַד שֶׁיָּפֵר אַף לָעֲנָבִים. אָמְרָה: קוּנָּם תְּאֵנִים[15]^• שֶׁ<אֵ>נִי* טוֹעֶמֶת וַעֲנָבִים[16]«• שֶׁ<אֵ>נִי* טוֹעֶמֶת, הֲרֵי {א} אֵלּוּ שְׁנֵי נְדָרִים. **ז׳** יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁיֵּשׁ נְדָרִים, אֲבָל אֵינִי יוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ מְפִירִים&, יָפֵר. יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁיֵּשׁ מְפִירִין אֲבָל אֵינִי יוֹדֵעַ שֶׁזֶּה נֶדֶר[17]#, רְ׳ מֵאִיר אוֹמֵר: לֹא יָפֵר, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: יָפֵר. **ח׳** הַמּוּדָּר הֲנָיָיה מֵחֲתָנוֹ[18]$&• וְהוּא רוֹצֶה לָתֵת לְבִתּוֹ מָעוֹת, אוֹמֵר לָהּ: הֲרֵי הַמָּעוֹת הָאֵלּוּ נְתוּנִין לָךְ מַתָּנָה$ וּבִלְבַד[19]« שֶׁלֹּא יְהֵא לְבַעְלִיךְ רְשׁוּת בָּהֶן, אֶלָּא מַה שֶּׁאַתְּ נוֹשָׂא[20]«• וְנוֹתֶנֶת - בְּפִיךְ. **ט׳** •וְנֵדֶר[21]^• אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה כָּל אֲשֶׁר אָסְרָה עַל נַפְשָׁהּ יָקוּם עָלֶיהָ[22]°• כֵּי־צַד: אָמְרָה: הֲרֵי$ אֲנִי נְזִירָה לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם, אַף עַל פִּי שֶׁנִּישֵּׂאת בְּתוֹךְ {ש} שְׁלֹשִׁים יוֹם, אֵינוּ יָכוֹל לְהָפֵר. נָדְרָה[23]« וְהִיא {ב} בִרְשׁוּת הַבַּעַל, וְהֵיפֵר$ לָהּ, $אָמְרָה$: הֲרֵי$ אֲנִי נְזִירָה לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם[24]«, אַף עַל פִּי שֶׁנִּתְאַלְמְנָה אוֹ נִתְגָּרְשָׁה בְתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם$, הֲרֵי זֶה מוּפָר. **י׳** נָדְרָה בוֹ בַיּוֹם, נִתְגָּרְשָׁה בוֹ בַיּוֹם, {וה} וְהֶחֱזִירָהּ בּוֹ בַיּוֹם, אֵינוּ יָכוֹל לְהָפֵר. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁיָּצָאת לִרְשׁוּת עַצְמָהּ שָׁעָה אַחַת, אֵינוּ יָכוֹל לְהָפֵר. **י״א** תֵּשַׁע נְעָרוֹת, נִדְרֵיהֶן קַיָּמִין: בּוֹגֶרֶת {הִיא}[25]«• וִיתוֹמָה, נַעֲרָה בוֹגֶרֶת$ {וית} וִיתוֹמָה[26]«, נַעֲרָה שֶׁלֹּא בָגְרָה וִיתוֹמָה[27]«, בוֹגֶרֶת וּמֵת אָבִיהָ, [28]^••נַעֲרָה שֶׁלֹּא בָגְרָה וּמֵת אָבִיהָ, נַעֲרָה {בו} בוֹגֶרֶת וּמֵת אָבִיהָ.•• נַעֲרָה שֶׁמֵּת אָבִיהָ מִשֶּׁמֵּת[29]« אָבִיהָ בָּגְרָה, בוֹגֶרֶת וְאָבִיהָ קַיָּים, נַעֲרָה בוֹגֶרֶת וְאָבִיהָ קַיָּים. רְ׳ יְהוּדָה[30]«• אוֹמֵר: אַף הַמַּשִּׂיא אֶת$ בִּתּוֹ קְטַנָּה$, וְנִתְאַלְמְנָה אוֹ נִתְגָּרְשָׁה וְחָזְרָה אֶצְלוֹ, {א} עֲדַיִין[31]$ הִיא נַעֲרָה. **י״ב** קוּנָּם שֶׁ<אֵ>נִי* נֶהֱנֵת לְאַבָּא וּלְאָבִיךָ אִם עוֹשָׂה אֲנִי עַל פִּיךָ, שֶׁ<אֵ>נִי* {נ} נֶהֱנֵת לָךְ אִם עוֹשָׂה אֲנִי עַל פִּי אַבָּא, וְעַל פִּי אָבִיךָ, הֲרֵי זֶה יָפֵר. **י״ג** בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים: שָׁלֹשׁ נָשִׁים יוֹצְאוֹת וְנוֹטְלוֹת כְּתוּבָּה: הָאוֹמֶרֶת טְמֵאָה אֲנִי לָךְ, שָׁמַיִם בֵּינִי לְבֵינָךְ, וּנְטוּלָה$ אֲנִי מִן הַיְּהוּדִים. חָזְרוּ לוֹמַר: שֶׁלֹּא תְהֵא אִשָּׁה נוֹתֶנֶת עֵינֶיהָ בְאַחֵר וּמְקַלְקֶלֶת עַל בַּעְלָהּ. [32]«• הָאוֹמֶרֶת טְמֵאָה אֲנִי לָךְ, תָּבִיא רְאָיָיה לִדְבָרֶיהָ. שָׁמַיִם {ב} בֵּינִי לְבֵינָךְ, יַעֲשׂוּ דֶרֶךְ בַּקָּשָׁה. נְטוּלָה[33]^ אֲנִי מִן הַיְּהוּדִים, יָפֵר עַל$ חֶלְקוֹ, וּתְהֵא מְשַׁמְּשַׁתּוּ, וּתְהֵא נְטוּלָה מִן הַיְּהוּדִים.

חסלת נדרים

מסכת גיטים

הַמֵּבִיא גֵט מִמְּדִינַת הַיָּם, צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר: בְּפָנַיי נִכְתַּב וּבְפָנַיי נִתְחַתָּם$. רַבָּן גַּמְלִיאֵל {או}

---

[1] קיי כלפנינו. ק: ״נֶהֱנֶה״. וצע״ג.
[2] בפרמה מנוקד: ״לַבְּרִיּוֹת״.
[3] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״וּבַהֶבְקֵר״.
[4] כאן בקאופמן כתוב במלואו ״שאני״ ו-קנ הוסיף ״י״ וניקד ״שאֵיני״. קיי (כתמיד): ״שאני״.
[5] כך מנוקד בפרמה. קנ ניקד (בטעות): ״עוֹשֶׂה״. וכן בסמוך.
[6] קיי כלפנינו. ק: ״וְעַל״.
[7] ק כלפנינו. קיי: ״אחיי״.
[8] קס+קיי כלפנינו (אך קנ ניקד: ״יוֹתֵר״).
[9] קס כלפנינו. קיי+קנ: ״וְסָבוּר״. וכן בכולם.
[10] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״נדרה״.
[11] קנ כלפנינו. קיי: קיים לתאנים״. קס: קיים על לתאנים״.
[12] כך מנוקד בפרמה. הנקדן או מגיה אחר בקאופמן גרס וניקד: ״כּוּלָּן קִיֵּים״ (ולא ניכר מה כתב הסופר, אך כנראה גרס ״כולו״ כפרמה וקיימברידג׳).
[13] בפרמה מנוקד כאן: ״הֵיפַר״.
[14] ק+קיי: ״לַתְּאֵנִים״.
[15] ק+קיי: ״תְּאֵנָה״.
[16] קיי: ״ועינב״. ק: יש השמטה מחמת הדומות. ומגיה שם גרס: ״וַעֲנַב״.
[17] כך מנוקד בפרמה. קנ ניקד בטעות: ״נָדַר״.
[18] כך כתוב בשלושת כתבי היד (בקאופמן ייתכן שאותיות ״תנו״ כתובות ע״ג המחק אבל וודאי שנכתבו ע״י הסופר). וכן מנוקד בקאופמן וגם בפרמה. אך בהבנת העניין ברור שיש לגרוס ״מֵחוֹתְנוֹ״. ובכל זאת צ״ע.
[19] קיי כלפנינו. ק: ״בִּלְבַד״.
[20] ק: ״שֶׁאַתְּ נוֹתֶנֶת״. קיי: ״שאת נושאת ונותנת״.
[21] כך בתנ״ך. ק+קיי: ״נֵדֶר אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה יָקוּם עָלֶיהָ כֵּיצַד...״.
[22] במדבר ל׳
[23] קיי כלפנינו. קס: ״נדריה״ (ושמא רצה לגרוס: ״להפר נדריה. נָדְרָה...״ ונשמט).
[24] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס ליתא: ״יום״.
[25] קס: ״בוגרת ויתומה״. קיי+קנ: ״בּוֹגֶרֶת וְהִיא יְתוֹמָה״.
[26] קס כלפנינו. קנ: ״והיא יתומה״. קיי: ״יתומה״ ומישהו שם תלה מילת ״והיא״.
[27] קס כלפנינו. קנ: ״והיא יתומה״. קיי ליתא ״והיא יתומה״.
[28] ק+קיי בסדר הפוך: ״נערה בוגרת ומת אביה, נערה שלא בגרה ומת אביה״. וכך תואם יותר לסדר של שלוש הנערות הראשונות.
[29] קנ כלפנינו. (קס: לא ברור). קיי: ״וּמִשֶּׁמֵּת״.
[30] קיי כלפנינו. ק: ״מֵאִיר״.
[31] ק+קיי כלפנינו (קיי: ״אדיין״ באל״ף).
[32] קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף: ״אֶלָּא״.
[33] ק+קיי: ״וּנְטוּלָה״.

אוֹמֵ֯ר֯: אַף הַמֵּבִיא מֵרְקָם$#[1] וּמִן הַהֶגֶר«[2]•. רְ׳ אֱלִיעֶ֯זֶ֯ר֯ אוֹמֵ֯ר֯: אֲפִילוּ מִכְּפַר«[3]• לוּדִים לְלוּד&. וַחֲכָמִים אוֹמְ֯רִים֯: אֵינוּ {צ} צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר בְּפָנַיִ נִכְתַּב וּבְפָנַיִ נִתְחַתָּם$, {א} אֶלָּא הַמֵּבִיא מִמְּדִינַת הַיָּם. וְהַמּוֹלִיךְ$. וְהַמֵּבִיא«[4]• מִמְּדִינָה לִמְדִינָה וּמִמְּדִינַת«[5]• הַיָּם, צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר: בְּפָנַיִ נִכְתַּב וּבְפָנַיִ נִתְחַתָּם$. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵ֯ל֯ אוֹמֵ֯ר֯: אֲפִילוּ מֵהַגְמוֹנְיָא& לְהַגְמוֹנְיָיה&.

ב׳ רְ׳ יְהוּדָ֯ה֯ אוֹמֵ֯ר֯: מֵרְקָם& וְלַמִּזְרָח^[6], וּרְקָם& כַּמִּזְרָח«[7]. מֵאַשְׁקְלוֹן וְלַדָּרוֹם^, וְאַשְׁקְלוֹן כַּדָּרוֹם«. מֵעַכּוֹ וְלַצָּפוֹן^, וְעַכּוֹ כַּצָּפוֹן. רְ׳ מֵאִיר אוֹ֯מֵר֯: עַכּוֹ כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לַגִּיטִּין.

ג׳ הַמֵּבִיא גֵט (מֵאֶרֶץ) [בְּאֶרֶץ]*[8] יִשְׂרָאֵל, אֵינוּ צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר בְּפָנַיִ נִכְתַּב וּבְפָנַיִ נִתְחַתָּם$. אִם יֵשׁ עָלָיו עוֹרְרִים, נִתְקַיֵּים«&[9]• בְּחוֹתָמָיו#[10]. הַמֵּבִיא גֵט מִמְּדִינַת הַיָּם וְאֵינוּ^[11] יָכוֹל שֶׁיּוֹמַר$ בְּפָנַיִ נִכְתַּב וּבְפָנַיִ {נת} נִתְחַתָּם$, אִם$ יֵשׁ עָלָיו עֵדִים, מִיתְקַיֵּים«[12]• בְּחוֹתָמָיו#.

ד׳ אֶחָד גִּיטֵּי נָשִׁים וְאֶחָד שַׁחְרוּרֵי#[13]• עֲבָדִים, שָׁוִים$ בַּמּוֹלִיךְ$ וּבַמֵּבִיא«[14]•. זוֹ$ אַחַת$ מִן הַדְּרָכִים {א} שֶׁשָּׁווּ גִּיטֵּי נָשִׁים לְשַׁחְרוּרֵי& עֲבָדִים.

ה׳ כָּל גֵּט שֶׁיֵּשׁ עָלָיו עֵד כּוּתִי, פָּסוּל, חוּץ מִגִּיטֵּי נָשִׁים וְשַׁחְרוּרֵי# עֲבָדִים. מַעֲשֶׂה, שֶׁהֵבִיאוּ לִפְנֵי רַבָּן {ג} גַּמְלִיאֵ֯ל֯ לִכְפַר עוֹתְנִי«#[15]• גֵּט אִשָּׁה וְהָיוּ עֵידָיו עֵידֵי כוּתִים, וְהִכְשִׁיר. כָּל הַשְּׁטָרוֹת«[16] הָעוֹלִים בְּעַרְכָּאוֹת«[17]• שֶׁלַּגּוֹיִם, אַף עַל פִּי שֶׁחוֹתְמֵיהֶן& גּוֹיִם, כְּשֵׁרִים, חוּץ מִגִּיטֵּי####[18]•• נָשִׁים וְשַׁחְרוּרֵי עֲבָדִים. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כּוּלָּם$ כְּשֵׁירִים, לֹא הוּזְכָּרוּ אֶלָּא בִזְמַן שֶׁנֶּעֱשׂוּ {ל} לַהֶדְיוֹט«[19]•.

ו׳ הָאוֹמֵר: תֵּן«[20] גֵּט זֶה לְאִשְׁתִּי וּשְׁטָר שַׁחְרוּר זֶה לְעַבְדִּי, אִם רָצָה לְהַחֲזִיר$ בִּשְׁנֵיהֶם, יַחֲזִיר«[21], דִּבְ֯רֵ֯י֯ רְ׳ מֵאִיר. וַחֲכָמִ֯ים֯ אוֹמְ֯רִים֯: בְּגִיטֵּי נָשִׁים, אֲבָל לֹא{בשח} בְשַׁחְרוּרֵי עֲבָדִים, לְפִי שֶׁזָּכִין לוֹ^[22] לְאָדָם שֶׁלֹּא {ב} בְּפָנָיו וְאֵין^[23] חָבִין לוֹ אֶלָּא בְּפָנָיו. שֶׁאִם יִרְצֶה {ש} שֶׁלֹּא לָזוּן אֶת עַבְדּוֹ, רַשַּׁאי. וְשֶׁלֹּא לָזוּן אֶת אִשְׁתּוֹ, אֵינוּ רַשַּׁאי. אָמְ֯רוּ֯ לָהֶם: וַהֲרֵי הוּא פוֹסֵל אֶת עַבְדּוֹ מִן [הַתְּרוּמָה]*[24] כַּשֵּׁם שֶׁהוּא פוֹסֵל אֶת אִשְׁתּוֹ. אָמְרוּ לוֹ: מִפְּנֵי שֶׁהוּא קִנְיָינוֹ«[25]. הָאוֹמֵ֯ר֯: תֵּן$ גֵּט זֶה לְאִשְׁתִּי, וּשְׁטָר {שח} שַׁחְרוּר זֶה לְעַבְדִּי, וּמֵת, לֹא יִתְּנוּ לְאַחַר הַמִּיתָה«[26]. תְּנוּ מָנֶה לְאִישׁ פְּלוֹנִיו, וּמֵת, יִתְּנוּ {ל} לְאַחַר הַמִּיתָה$.

הל׳ ו׳ פרק ב׳

הַמֵּבִיא גֵט מִמְּדִינַת הַיָּם וְאָמַר: בְּפָנַיִ נִכְתַּב אֲבָל לֹא בְּפָנַיִ נִתְחַתָּם, בְּפָנַיִ נִתְחַתָּם אֲבָל לֹא בְּפָנַיִ נִכְתָּב, בְּפָנַיִ נִכְתַּב כּוּלּוֹ וּבְפָנַיִ נִתְחַתָּם חֶצְיוֹ, בְּפָנַיִ נִכְתַּב חֶצְיוֹ וּבְפָנַיִ נִתְחַתָּם כּוּלּוֹ, פָּסוּל. אֶחָד אוֹמֵ֯ר֯ בְּפָנַיִ נִכְתָּב, וְאֶחָד אוֹמֵ֯ר֯ בְּפָנַיִ נִתְחַתָּם, פָּסוּל. שְׁנַיִם אוֹמְ֯רִים֯ בְּפָנֵינוּ נִכְתָּב, וְאֶחָד אוֹמֵ֯ר֯ בְּפָנַיִ נִתְחַתָּם, פָּסוּל. וּרְ֯בִּ֯י֯ יְהוּדָ֯ה֯ מַכְשִׁיר. אֶחָד אוֹמֵ֯ר֯ בְּפָנַיִ נִכְתָּב, וּשְׁנַיִם אוֹמְ֯רִים֯ בְּפָנֵינוּ נִתְחַתָּם, כָּשֵׁר.

ב׳ נִכְתַּב בַּיּוֹם וְנִתְחַתָּם בַּיּוֹם, בַּלַּיְלָה וְנִתְחַתָּם {ב} בַּלַּיְלָה, בַּלַּיְלָה וְנִתְחַתָּם בַּיּוֹם, כָּשֵׁר. בַּיּוֹם וְנִתְחַתָּם בַּלַּיְלָה, פָּסוּל. רְ׳ שִׁמְעוֹן {מכש} מַכְשִׁיר, שֶׁהָיָה רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵ֯ר֯: כָּל גִּיטִּין«[27] שֶׁנִּכְתָּבוּ בַיּוֹם וְנִתְחַתְּמוּ$ בַלַּיְלָה, פְּסוּלִין, חוּץ מִגִּיטֵּי נָשִׁים.

ג׳ בַּכֹּל כּוֹתְבִין: בַּדְּיוֹ, «[28] בַּסִּיקְרָא, בְּקוֹמוֹס, וּבְקְלַקַנְתּוֹס$[29], וּבְכָל דָּבָר שֶׁהוּא רוֹשֵׁם$. אֵין כּוֹתְבִים לֹא בְמַשְׁקִין, וְלֹא בְמֵי פֵירוֹת, וְלֹא בְכָל דָּבָר שֶׁאֵינוּ שֶׁלְּקַיָּימָא$. עַל הַכֹּל כּוֹתְבִין: עַל הֶעָלֶה שֶׁלַּזַּיִת, וְעַל הַקֶּרֶן שֶׁלַּפָּרָה וְנוֹתְנִין$ לָהּ אֶת הַפָּרָה, וְעַל הַיָּד שֶׁלָּ־ ־עֶבֶד וְנוֹתְנִין$ לָהּ אֶת הָעֶבֶד. רְ׳ יוֹסֵה הַגָּלִילִי אוֹמֵ֯ר֯: אֵין כּוֹתְבִין לֹא עַל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים, אַף«[30]• לֹא עַל הָאֳכָלִין.

ד׳ אֵין כּוֹתְבִין בִּמְחוּבָּר לַקַּרְקַע. כְּתָבוֹ בִמְחוּבָּר, תְּלָשׁוֹ«[31] וְחִיתְמוֹ«[32] וּנְתָנוֹ לָהּ, כָּשֵׁר. רְ׳ יְהוּדָ֯ה֯ פוֹסֵל, עַד שֶׁתְּהֵא {כת} כְּתִיבָתוֹ וְחִיתוּמוֹ«[33] בַּתָּלוּשׁ. רְ׳ יְהוּדָ֯ה֯ בֶּן בְּתֵירָה אוֹמֵ֯ר֯: אֵין כּוֹתְבִין לֹא עַל הַנְּיָיר §[34]

---

[1] בפרמה מנוקד כאן: "מֵרְקֵם" (וספק בידי מי נוקד).
[2] ק כלפנינו. קיי: "החגר".
[3] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מכופר".
[4] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: "מביא".
[5] קיי+קנ כלפנינו. קס: "למדינת".
[6] ק+קיי: "לַמִּזְרָח". וכן בסמוך: "לַדָּרוֹם", "לַצָּפוֹן".
[7] ק כלפנינו. קיי: "במזרח", וכנראה קיי בסמוך: "בדרום". אך להלן "כצפון".
[8] אות מ"ם נמחקה, ומעליה נכתבה אות בי"ת, כנראה ע"י הסופר. ק+קיי: "מֵאֶרֶץ".
[9] ק כלפנינו. קיי: "מתקיים".
[10] בפרמה נוקד: "בְּחוֹתָמָיו", ותוקן ל: "בְּחוֹתְמָיו". וכן בסמוך.
[11] ק+קיי: "אֵינוּ".
[12] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי כלפנינו. ק: "נִתְקַיֵּים".
[13] כך מנוקד בכולם בקאופמן. בפרמה מנוקד כאן: "שִׁחְרוּרֵיי", אך להלן פעם אחת מנוקד: "שַׁחְרוּרֵיי".
[14] קיי כלפנינו. קס ליתא: "ובמביא", ו- קנ הוסיף שם: "וּמֵבִיא".
[15] קס הכתיב כלפנינו. קיי+קנ: "עָתְנִי". ולעניין הניקוד: בפרמה נוקד: "עוֹתְנַיי" אך ייתכן שלאחר מכן מגיה ניקד את "נ" בחיריק.
[16] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי כלפנינו. ק: "הָאַשְׁטָרוֹת".
[17] קנ כלפנינו. קיי: "בארכיות". קס: אולי "לארכיות" או כנוסח קיי.
[18] זו המילה האחרונה המנוקדת ברצף הניקוד השני שבפרמה. מכאן והלאה לא מנוקד, למעט מילים בודדות פה ושם. לכן בדרך כלל לא אשתמש יותר בסימן & למעט במקרים נדירים שיש ניקוד בפרמה וגם יש חשיבות לאופן הניקוד.
[19] ק כלפנינו. קיי: "בהדיוט".
[20] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "יתן".
[21] ק כלפנינו. קיי: "מחזיר".
[22] ק+קיי ליתא: "לו".
[23] קנ כלפנינו. קס+קיי: "אין".
[24] נוסף בין השורות ע"י הסופר. וכן ק+קיי.
[25] קיי+קנ כלפנינו. קס: "כקניינו".
[26] קיי כלפנינו. ק: "מִיתָה".
[27] ק כלפנינו. קיי: "הגיטין".
[28] ק כלפנינו. קיי נוסף: "בסם".
[29] ק+קיי כלפנינו. אלא שבקאופמן ספק שנכתב בסיומת "ם".
[30] קיי+קנ כלפנינו. קס כנראה: "ולא על הכלאיים". וצ"ע.
[31] קס כלפנינו. קיי+קנ: "וּתְלָשׁוֹ".
[32] קיי+קנ כלפנינו. קס: "וחותמו".
[33] ק כלפנינו. קיי: "וחתימתו".
[34] בתחתית העמוד נוסף: **"תלמ׳ ירושלמי ר׳ יוחנן פוסל מפני העין ומפני אכלת פירות."** וספק לי להיכן שייך.

הַמָּחוּק וְלֹא עַל הַדִּפְתְּרָא, מִפְּנֵי שֶׁהוּא יָכוֹל לְהִזְדַּיֵּיף. וַחֲכָמִוים מַכְשִׁירִין. **ה׳** הַכֹּל כְּשֵׁירִים לִכְתּוֹב אֶת הַגֵּט, אֲפִילוּ חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן. הָאִשָּׁה כּוֹתֶבֶת אֶת גִּיטָּהּ, וְהָאִישׁ כּוֹתֵב אֶת שׁוֹבָרוֹ, שֶׁאֵין קִיּוּם[1]» הַגֵּט אֶלָּא בְחוֹתָמָיו. הַכֹּל כְּשֵׁירִים לְהָבִיא אֶת הַגֵּט, חוּץ מֵחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן סוֹמֶה[2]» וְנָכְרִי. **ו׳** קִיבֵּל הַקָּטָן וְהִיגְדִּיל, חֵרֵשׁ וְנִתְפַּקַּח, סוֹמֶה וְנִתְפַּתַּח, שׁוֹטֶה וְנִשְׁתַּפָּה[3]», נָכְרִי וְנִתְגַּיָּיר, פָּסוּל. **ז׳** אֲבָל פִּיקֵּחַ שֶׁנִּתְחָרַשׁ[4]^ וְחָזַר וְנִתְפַּקַּח, {פ} פִּיתֵּחַ שֶׁנִּסְתַּמָּא וְחָזַר וְנִתְפַּתַּח, שָׁפוּי שֶׁנִּשְׁתַּטָּה וְחָזַר וְנִשְׁתַּפָּא, כָּשֵׁר. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁתְּחִילָּתוֹ וְסוֹפוֹ בְדַעַת, כָּשֵׁר. **ח׳** אַף הַנָּשִׁים שֶׁאֵינָן נֶאֱמָנוֹת {ל} לוֹמַר: ״מֵת בַּעְלָהּ״, נֶאֱמָנוֹת לְהָבִיא אֶת גִּיטָּהּ: חֲמוֹתָהּ וּבַת חֲמוֹתָהּ וְצָרָתָהּ וִיבִמְתָּהּ וּבַת בַּעְלָהּ. מַה בֵּין גֵּט לַמִּיתָה? שֶׁהַכְּתָב מוֹכִיחַ. הָאִשָּׁה עַצְמָהּ מְבִיאָה אֶת[5]^ גִּיטָּהּ, וּבִלְבַד שֶׁהִיא[6]^ צְרִיכָה לוֹמַר: בְּפָנַיי נִכְתָּב וּבְפָנַיי נִתְחַתָּם.

הל׳ ח׳ פרק ג׳

כָּל גֵּט שֶׁנִּכְתַּב שֶׁלֹּא לְשֵׁם[7]» אִשָּׁה, פָּסוּל. כֵּי־צַד: הָיָה עוֹבֵר בַּשּׁוּק וְשָׁמַע קוֹל {הס} הַסּוֹפְרִים$ מַקְרִים: ״אִישׁ פְּלוֹנִי, מְגָרֵשׁ אֶת פְּלוֹנִית מִמְּקוֹם פְּלוֹנִי״, וְאָמַר: זֶה שְׁמִי וְזֶה שֵׁם אִשְׁתִּי, פָּסוּל מִלְּגָרֵשׁ[8]*$ בּוֹ. יָתֵר#[9]*[10] מִיכֵּן: כָּתַב לְגָרֵשׁ אֶת$ אִשְׁתּוֹ וְנִמְלַךְ, מְצָאוֹ בֶּן עִירוֹ וְאָמַרו לוֹ: שְׁמִי כִּשְׁמָךְ וְשֵׁם אִשְׁתִּי כְּשֵׁם אִשְׁתָּךְ, {פ} פָּסוּל מִלְּגָרֵשׁ$ בּוֹ. יָתֵר*[11] מִיכֵּן: יֵשׁ$ לוֹ {ש} שְׁתֵּי נָשִׁים וּשְׁמוֹתֵיהֶן[12]^ שָׁוִים, כָּתַב לְגָרֵשׁ בּוֹ[13]» אֶת הַגְּדוֹלָה, לֹא יְגָרֵשׁ בּוֹ אֶת הַקְּטַנָּה. יָתֵר*[14] מִיכֵּן: אָמַרו לַלִּיבְלָר[15]», כְּתוֹב לְאֵי[16]» זוֹ שֶׁאֶרְצֶה אֲגָרֵשׁ, פָּסוּל מִלְּגָרֵשׁ$ בּוֹ. **ב׳** הַכּוֹתֵב טוֹפְסֵי גִיטִּין, צָרִיךְ שֶׁיַּנִּיחַ מְקוֹם הָאִישׁ וּמְקוֹם הָאִשָּׁה וּמְקוֹם הַזְּמָן. שְׁטָרֵי[17]» מַלְוָוה, צָרִיךְ שֶׁיַּנִּיחַ מְקוֹם הַמַּלְוֶה, וּמְקוֹם הַלֹּוֶה, וּמְקוֹם הַמָּעוֹת וּמְקוֹם הַזְּמָן. שְׁטָרֵי מַקָּח$ {ומ} וּמִמְכָּר[18]^ צָרִיךְ שֶׁיַּנִּיחַ מְקוֹם הַלּוֹקֵחַ[19]» וּמְקוֹם הַמּוֹכֵר וּמְקוֹם הַמָּעוֹת וּמְקוֹם הַשָּׂדֶה וּמְקוֹם הַזְּמָן, מִפְּנֵי הַתַּקָּנָה.*[20] ר׳ יְהוּדָה פּוֹסֵל בְּכוּלָּן. ר׳ <אֶ>לְעָזָר מַכְשִׁיר בְּכוּלָּן, חוּץ מִגִּיטֵּי נָשִׁים, שֶׁנֶּאֱמַר[21]°: ״וְכָתַב לָהּ״, לִשְׁמָהּ. **ג׳** הַמֵּבִיא גֵט וְאָבַד מִמֶּנּוּ$, אִם$ מְצָאוֹ עַל$ אַתַר$, כָּשֵׁר. וְאִם לָאו, פָּסוּל. מְצָאוֹ בַחֲפִיסָה[22]» אוֹ בִגְלוֹסְקוֹמָא[23]»•, אִם מַכִּירוֹ[24]^, כָּשֵׁר. {ה} הַמֵּבִיא גֵט וְהִנִּיחוֹ זָקֵן אוֹ חוֹלֶה, נוֹתְנוֹ לָהּ בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא קַיָּים. בַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּישֵּׂאת$ לַכֹּהֵן וְהָלַךְ בַּעְלָהּ לִמְדִינַת הַיָּם, אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמוֹת[25]^ בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא קַיָּים. הַשּׁוֹלֵחַ חַטָּאתוֹ מִמְּדִינַת הַיָּם, {מ} מַקְרִיבִין אוֹתָהּ בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא קַיָּים. **ד׳** שְׁלֹשָׁה דְבָרִים אָמַרו ר׳ <אֶ>לְעָזָר[26]^• בֶּן פַּרְטָה לִפְנֵי חֲכָמִוים, וְקִיְּימוּ[27]»• אֶת דְּבָרָיו: עַל עִיר שֶׁהִקִּיפוּהָ[28]» כּוֹרְקוֹם[29]», וְעַל סְפִינָה[30]^ הַמִּיטָּרֶפֶת בַּיָּם, וְעַל הַיּוֹצֵא לִידּוֹן, שֶׁהֵן בְּחֶזְקַת קַיָּימִים. אֲבָל עִיר שֶׁכְּבָשָׁהּ כּוֹרְקוֹם״, וּסְפִינָה שֶׁאָבְדָה בַיָּם, וְהַיּוֹצֵא[31]» לֵיהָרֵג, נוֹתְנִים עֲלֵיהֶם חוּמְרֵי חַיִּים וְחוּמְרֵי מֵתִים: בַּת יִשְׂרָאֵל לַכֹּהֵן, וּבַת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל, לֹא תֹאכַל בִּתְרוּמָה. **ה׳** הַמֵּבִיא גֵט בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְחָלָה, הֲרֵי זֶה מְשַׁלְּחוֹ בְיַד אַחֵר. אִם$ אָמַרו לוֹ: טוֹל לִי מִמֶּנָּה$ חֵפֶץ פְּלוֹנִי, לֹא יְשַׁלְּחֶנּוּ בְיַד אַחֵר, [32]» שֶׁאֵין רְצוֹנוֹ שֶׁיְּהֵא פִקְדּוֹנוֹ בְיַד אַחֵר. **ו׳** הַמֵּבִיא גֵט מִמְּדִינַת הַיָּם וְחָלָה, עוֹשֶׂה בֵית דִּין וּמְשַׁלְּחוֹ, וְאוֹמְרו לִפְנֵיהֶם: בְּפָנַיי {נ} נִכְתַּב וּבְפָנַיי נִתְחַתָּם. אֵין$ הַשָּׁלִיחַ הָאַחֲרוֹן צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר בְּפָנַיי נִכְתַּב וּבְפָנַיי נִתְחַתָּם, אֶלָּא אוֹמְרו: שְׁלוּחַ$ בֵּית דִּין אָנִי. **ז׳** הַמַּלְוֶה*[33] מָעוֹת אֶת הַכֹּהֵן וְאֶת הַלֵּוִי וְאֶת הֶעָנִי, לִהְיוֹת מַפְרִישׁ עֲלֵיהֶן מֵחֶלְקָן, מַפְרִישׁ עֲלֵיהֶן בְּחֶזְקַת שֶׁהֵן קַיָּימִים, ***[34]

---

[1] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״קיים״.
[2] ק+קיי בסיומת ״א״. ק: ״סומא״. קיי: ״וסומא״.
[3] קיי+קנ כלפנינו (קנ: ״וְנִשְׁתַּפָּא״). קס: ״ונשתטפא״ (אך להלן קס כלפנינו).
[4] ק+קיי: ״וְנִתְחָרַשׁ״. וכעין זה בכולם להלן.
[5] ק+קיי ליתא: ״את״.
[6] ק+קיי: ״שֶׁצְּרִיכָה״.
[7] ק כלפנינו. קיי: ״לשום״.
[8] ק+קיי כלפנינו. נראה שיש תיקון באות רי״ש. אולי ע״י הסופר.
[9] קס+קיי כלפנינו. קנ: ״יותר״. וכן בכולם להלן.
[10] אחד הסופרים? סימן מעל מילה זו, וכתב בשוליים: ״תמן לא נכתב לשם גט ?הבא? הכא נכתב לשם גט״.
[11] אחד הסופרים? סימן מעל מילה זו, וכתב בשוליים: ״תמן לא נכתב לא לשמו ולא לשמה, הכא נכתב לשמו ולא לשמה״.
[12] ק+קיי; ק: ״שֶׁשְּׁמוֹתֵיהֶן״. קיי: ״ששמותן״.
[13] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״בו״.
[14] אחד הסופרים? סימן מעל מילה זו, וכתב בתחתית העמוד: ״תמן נכתב לשמו ולא לשמה הכא לשמה ולשמו״.
[15] ק כלפנינו. קיי: ״ללבלר״.
[16] קיי: ״ולאי״. ק: ״אֵי״
[17] קיי כלפנינו. ק: ״שְׁטַר״.
[18] ק+קיי ליתא: ״וממכר״.
[19] ק כלפנינו. קיי בסדר הפוך: ״מקום המוכר, מקום הלוקח״
[20] אחד הסופרים? סימן מעל מילה זו, וכתב בשוליים: מהו מפני התקנה: מפני תקנת בנות ישוראלו שלא יהו(?) מצויות להתגרש ויש אומורים מפני תקנת הלבלר כדי שהיו חייו מצויין לו.
[21] דברים כד׳
[22] ק+קיי בסיומת ״א״.
[23] כך כתוב בפרמה, וניקדתי לפי העניין. קס: ״בגלוקומא״ (ואולי התכוון כלפנינו אלא שנשמטה אות ״ס״). קיי+קנ: ״בִגְלוֹסְקְמָא״ (כך מנוקד בקאופמן).
[24] ק+קיי: ״הִכִּירוֹ״.
[25] ק+קיי: ״בִּתְרוּמָה״.
[26] ק+קיי: ״אֱלִיעֶזֶר״.
[27] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״נתקיימו על דבריו״.
[28] ק כלפנינו. קיי: ״שהיקיפה״.
[29] קס כלפנינו (ושמא כתוב ״בורקום״). קיי+קנ: ״כַּרְקוֹם״. וכן בסמוך.
[30] ק+קיי: ״הַסְּפִינָה״.
[31] קיי כלפנינו. ק: ״וְעַל הַיּוֹצֵא״.
[32] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״מִפְּנֵי״.
[33] אחד הסופרים? סימן מעל מילה זו, וכתב בשוליים: מלוה בעידים גובה מן היורשין ובלבד שירשו קרקע אבל מטלטלי לא.
[34] אחד הסופרים? כתב בתחתית העמודה: ״מפני מה תיקנו זמן בגיטים מפני מעשה שאירע שנשא את בת אחותו וזינת כשהיא אשת איש וכתב גט ונתן לה ואמ׳ כשזינתה מגורשת היתה ממיני אמ׳ מוטב תידון כפנויה ואל תידון כאשת איש תיקנו זמן כדי שיהא הזמן מוכיח״.

וְאֵינוּ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמֵּא מֵת כֹּהֵן$ אוֹ לֵוִי$ אוֹ שֶׁמֵּא$ הֶעֱשִׁיר הֶעָנִי. מֵתוּ, צָרִיךְ לִיטּוֹל רְשׁוּת מִן {ה} הַיּוֹרְשִׁים. וְאִם הִלְוָון בִּפְנֵי בֵית דִּין, אֵינוּ צָרִיךְ לִיטּוֹל רְשׁוּת[1]*.$$ **ח׳** הַמַּנִּיחַ[2]« פֵּירוֹת לִהְיוֹת מַפְרִישׁ עֲלֵיהֶן תְּרוּמָה וּמַעַשְׂרוֹת, מָעוֹת לִהְיוֹת מַפְרִישׁ עֲלֵיהֶן מַעֲשֵׂר שֵׁינִי, מַפְרִישׁ עֲלֵיהֶן בְּחֶזְקַת שֶׁהֵן קַיָּימִים. אִם[3]^• אָבְדוּ, הֲרֵי זֶה חוֹשֵׁשׁ מֵעֵת לְעֵת, דִּבְרֵיו רִ׳ (יר)[4]* <אֶ>לְעָזָר[5]^•. רִ׳ יְהוּדָה אוֹמֵרו: בִּשְׁלֹשָׁה פְרָקִים בּוֹדְקִין אֶת הַיַּיִן, בְּקָדִים שֶׁלְּמוֹצָאֵי הֶחָג, וּבְהוֹצָאַת סְמָדַר, וּבְשָׁעַת כְּנֵיסַת מַיִם לַבּוֹסֶר$.

הל׳ ח׳ פרק ד׳

הַשּׁוֹלֵחַ גֵּט לְאִשְׁתּוֹ וְהִגִּיעַ בַּשָּׁלִיחַ, אוֹ שֶׁשִּׁילַּח$ אַחֲרָיו שָׁלִיחַ, וְאָמַר לוֹ: גֵּט שֶׁנָּתַתִּי לָךְ בָּטֵל הוּא, הֲרֵי זֶה בָּטֵל. קִידֵּם$ אֵצֶל אִשְׁתּוֹ, אוֹ שֶׁשִּׁילַּח$ אֶצְלָהּ שָׁלִיחַ, וְאָמְרוּ לָהּ: גֵּט שֶׁשָּׁלַחְתִּי#[6] לִיךְ בָּטֵל הוּא, הֲרֵי זֶה בָּטֵל. אִם מִשֶּׁהִגִּיעַ גֵּט$ לְיָדָהּ[7]^•, $אֵינוּ יָכוֹל לְבַטְּלוֹ. **ב׳** בָּרִאשׁוֹנָה הָיָה עוֹשֶׂה בֵית דִּין בְּמָקוֹם אַחֵר וּמְבַטְּלוֹ. הִתְקִין רַבָּן גַּמְלִיאֵל הַזָּקֵן שֶׁלֹּא יְהוּ עוֹשִׂין כֵּן, מִפְּנֵי תִיקּוּן הָעוֹלָם. בָּרִאשׁוֹנָה הָיָה מְשַׁנֶּה שְׁמוֹ וּשְׁמָהּ, וְשֵׁם$ עִירוֹ וְשֵׁם עִירָהּ. הִתְקִין רַבָּן גַּמְלִיאֵל הַזָּקֵן שֶׁיְּהֵא כוֹתֵב: אִישׁ פְּלוֹנִי וְכָל שֵׁם שֶׁיֵּשׁ לוֹ, אִשָּׁה פְלוֹנִיתו וְכָל שֵׁם$ שֶׁיֵּשׁ לָהּ, מִפְּנֵי תִיקּוּן הָעוֹלָם. **ג׳** אֵין אַלְמָנָה נִפְרַעַת מִנִּכְסֵי יְתוֹמִין אֶלָּא {ב} בִשְׁבוּעָה. נִמְנְעוּ מִלְּהַשְׁבִּיַע(ה)[8]^[9]*, הִתְקִין רַבָּן שִׁמְעוֹון$ בֶּן$ גַּמְלִיאֵל$ שֶׁתְּהֵא נוֹדֶרֶת לַיְתוֹמִים כָּל זְמָן[10]«• שֶׁיִּרְצוּ, וְגוֹבָה אֶת[11]« כְּתוּבָּתָהּ. וְהָעֵדִים$ חוֹתְמִין עַל הַגֵּט, מִפְּנֵי תִיקּוּן הָעוֹלָם. וְהֶלֵּל[12]« הִתְקִין לִפְרוֹזְבּוֹל[13]« מִפְּנֵי תִיקּוּן הָעוֹלָם[14]§. **ד׳** עֶבֶד שֶׁנִּשְׁבָּה וּפְדָיוּהוּ[15]«: $לְשֵׁם עֶבֶד, יִשְׁתַּעְבֵּד. $לְשֵׁם$ בֶּן חוֹרִין, לֹא יִשְׁתַּעְבֵּד. רַבָּן שִׁמְעוֹון בֶּן גַּמְלִיאֵלו אוֹמֵרו: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ יִשְׁתַּעְבֵּד. עֶבֶד שֶׁעֲשָׂאוֹ רַבּוֹ אַפּוֹתִיקִי לַאֲחֵרִים וְשִׁיחְרְרוֹ, כְּשׁוּרַת[16]«• הַדִּין: אֵין הָעֶבֶד חַיָּיב כְּלוּם. אֶלָּא {מ} מִפְּנֵי תִיקּוּן הָעוֹלָם, כּוֹפִין אֶת רַבּוֹ וְעוֹשֶׂה אוֹתוֹ בֶּן חוֹרִין, וְכוֹתֵב שְׁטָר עַל דָּמָיו. {ר} רַבָּן שִׁמְעוֹון בֶּן גַּמְלִיאֵלו <אוֹמֵר>[17]*: אֵינוּ כוֹתֵב אֶלָּא מְשַׁחְרֵר. **ה׳** מִי שֶׁחֶצְיוֹ עֶבֶד {וחצ} וְחֶצְיוֹ בֶּן חוֹרִין, עוֹבֵד אֶת רַבּוֹ יוֹם אֶחָד וְאֶת עַצְמוֹ יוֹם אֶחָד, דִּבְרֵיו[18]^• בֵית הִלֵּל. בֵּית$ שַׁמַּי$ אוֹמְרִים$ו: תִּיקַּנְתֶּם אֶת רַבּוֹ, וְאֶת עַצְמוֹ לֹא תִיקַּנְתֶּם. לִישָּׂא שִׁפְחָה אֵינוּ$ יָכוֹל$,$$$ בַּת חוֹרִין אֵינוּ$ יָכוֹל$.$$$ יִבָּטֵל[19]#? וַהֲלֹא לֹא נִבְרָא הָעוֹלָם אֶלָּא לְפִירְיָּיה[20]« וְרִבְיָּיה״, שֶׁנֶּאֱמַרו[21]°: ״לֹא תֹהוּ בְרָאָהּ, לָשֶׁבֶת יְצָרָהּ״. אֶלָּא מִפְּנֵי תִיקּוּן הָעוֹלָם, כּוֹפִין אֶת רַבּוֹ וְעוֹשֶׂה אֹתוֹ בֶּן חוֹרִין[22]«, וְכוֹתֵב שְׁטָר עַל חֲצִי דָמָיו. חָזְרוּ$ בֵית הִלֵּל לְהוֹרוֹת[23]«• כְּדִבְרֵי בֵית שַׁמַּי. **ו׳** הַמּוֹכֵר אֶת$ עַבְדּוֹ {ל} לַגּוֹיִם$ אוֹ לְחוּצָה[24]« לָאָרֶץ[25]*, יָצָא בֶּן חוֹרִין. אֵין פּוֹדִין אֶת הַשְּׁבוּיִן יָתֵר$ עַל $דְּמֵיהֶן, מִפְּנֵי תִיקּוּן הָעוֹלָם. אֵין[26]« מַבְרִיחִין אֶת שְׁבוּיִים[27]^•, מִפְּנֵי תִיקּוּן הָעוֹלָם. רַבָּן שִׁמְעוֹון בֶּן גַּמְלִיאֵלו אוֹמֵרו: מִפְּנֵי תַקָּנַת שְׁבוּיִים$. אֵין$ לוֹקְחִין סְפָרִים, תְּפִילִין[28]« וּמְזוּזוֹת מִן הַגּוֹיִם[29]« יָתֵר$ עַל $דְּמֵיהֶן, מִפְּנֵי תִיקּוּן {הע} הָעוֹלָם. **ז׳** הַמּוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ מִשֵּׁם$ שֵׁם רָע, לֹא יַחֲזִיר. מִשֵּׁם$ נֶדֶר, לֹא[30]«• יַחֲזִיר. רִ׳ יְהוּדָהו אוֹמֵרו: כָּל נֶדֶר שֶׁיָּדְעוּ בוֹ הָרַבִּים[31]«, לֹא יַחֲזִיר. וְשֶׁלֹּא יָדְעוּ בוֹ הָרַבִּים, יַחֲזִיר. רִ׳ מֵאִיר אוֹמֵרו: כָּל נֶדֶר {ש} שֶׁהוּא$ צָרִיךְ חֲקִירַת[32]« חָכָם, לֹא יַחֲזִיר. וְשֶׁאֵינוּ צָרִיךְ חֲקִירַת חָכָם, יַחֲזִיר. אָמַרו רִ׳ <אֶ>לְעָזָר: לֹא אָמְרוּ[33]^• $אֶלָּא מִפְּנֵי זֶה. אָמַרו רִ׳ יוֹסֵה בִּרְבִּיו[34]$ יְהוּדָהו: מַעֲשֶׂה בְצַיְידָן[35]« {ב} בְּאֶחָד שֶׁאָמַרו לְאִשְׁתּוֹ: קוּנָּם שֶׁ<אֵ>נִי[36]*• {מגר} מְגָרְשֵׁךְ$, וְגֵירְשָׁהּ. וְהִיתִּירוּ לוֹ חֲכָמִים שֶׁיַּחֲזִירֶנָּה, מִפְּנֵי תִיקּוּן הָעוֹלָם. **ח׳**

---

[1] ק+קיי כלפנינו. הסופר(?) כתב לאחר מילה, אך במרחק ממנה, קו עומד, הנראה דומה מעט לאות ״ו״, ולא ברורה משמעותו. וצ״ע.
[2] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״הניח״.
[3] ק+קיי: ״וְאִם״.
[4] נכתב בטעות וסומן למחיקה, כנראה בידי הסופר. ק+קיי ליתא.
[5] ק+קיי: ״אֱלִיעֶזֶר״.
[6] קס+קיי כלפנינו, וניקדתי לפי העניין. קנ: ״שֶׁשִּׁלַּחְתִּי״.
[7] ק+קיי: ״עַל יָדָהּ״.
[8] מישהו מחק את אות ה״א האחרונה. וכן ק+קיי: ״מִלְּהַשְׁבִּיַע״ (קס: ״מלשביע״).
[9] אחד הסופרים? סימן מעל מילה זו, וכתב בשוליים: ״שהיו נשבעות לשקר וקוברות את בניהם שנ׳ לשוא [הכיתי] את בניכם, על עיסקי שוא״.
[10] ק: ״כָּל שֶׁיִּרְצוּ״. קיי: ״כל מה שירצו״.
[11] ק כלפנינו. קיי ליתא: ״את״.
[12] קיי כלפנינו. ק: ״הֶילֵּל״.
[13] ק כלפנינו. קיי: ״פרוזבול״.
[14] אין כאן שום סימון, אבל בתחתית העמוד נכתב (מירושלמי): **״מהו מפני תיקון העולם, שלא תהא יושבת עגונה. ויש אומ׳ שלא תבא לידי ממזרות. מן דאמ׳ עגונה סבורה שביטל והוא לא ביטל ויושבת עגונה. מן דאמ׳ ?ר? ממזרות סבורה [ש]לא ביטל והוא ביטל והיא הולכת ונישאת שלא בגט ונמצאו בניה ממזירין״.**
[15] קיי+קנ: ״וּפְדָאוּהוּ״. קס: אולי כלפנינו.
[16] ק+קיי: ״בְּשׁוּרַת״ (וייתכן ש-קנ גרס: ״שׁוּרַת״).
[17] השלמתי לפי ק+קיי.
[18] ק+קיי: ״כְּדִבְרֵי״.
[19] בפרמה מנוקד: ״יְבַטֵּל״.
[20] ק: ״לְפִירְיָּיה וְרִיבְיָּיה״. קיי: ״לפריה ורבייה״.
[21] ישעיה מה׳
[22] קיי כלפנינו (אך לעיל: ״חורים״). ק: ״חוֹרִים״.
[23] קיי כלפנינו. ק: ״לְהוֹדוֹת״.
[24] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: ״לְחוּץ״.
[25] ק+קיי כלפנינו. ייתכן שסופר פרמה כתב מילה זו ע״ג המחק. יש שרידים קלושים מאוד.
[26] קיי כלפנינו. ק: ״וְאֵין״.
[27] ק+קיי: ״הַשְּׁבוּיִים״.
[28] קיי כלפנינו. ק: ״וּתְפִילִים״.
[29] קיי(+קס?) כלפנינו. קנ: ״הַגַּיִיס״.
[30] ק כלפנינו. קיי ליתא: ״לא״.
[31] ק כלפנינו. קיי: ״רבים״.
[32] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״חקורת״. וכן בסמוך.
[33] ק+קיי: ״אָסְרוּ״.
[34] קיי כלפנינו בקיצור: ״בר׳״ (כולל סימן גרש לקיצור). ק: ״ביר׳״. וכן תמיד מילה זו היא בקיצור, או במילוא: ״ברבי״. אך לעולם לא כתוב כטעות שבדפוסים: ״בַּר״.
[35] ק כלפנינו. קיי: ״בצידן״.
[36] קס כלפנינו בקיצור: ״שני״. קנ ניקד כאילו כתוב: ״שֶׁאֵינִי״. קיי: ״שאני״. וראו כך לרוב במסכת נדרים. וראו בהערות הראשונות שם.

הַמּוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ מִשֵּׁם$ אַיְילוֹנִית, רְבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא יַחֲזִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: יַחֲזִיר. {נ} נִישֵּׂאת לְאַחֵר וְהָיוּ לָהּ בָּנִים[1]«, וְהִיא {ת} תּוֹבַעַת כְּתוּבָּתָהּ, אָמַר ר' יְהוּדָה: אוֹמְרִים[2]* לָהּ: שְׁתִיקוּתֵיךְ[3]« יָפֶה[4]# לִיךְ מִדִּיבּוּרֵיךְ. **ט'** הַמּוֹכֵר אֶת עַצְמוֹ וְאֶת בָּנָיו לַגּוֹיִם$, אֵין פּוֹדִין אֹתוֹ[5]^•, אֲבָל פּוֹדִין אֶת הַבָּנִים לְאַחַר מִיתַת אֲבִיהֶם. הַמּוֹכֵר שָׂדֵהוּ$ לַנָּכְרִי$ {ו} וְחָזַר וּלְקָחָהּ מִמֶּנּוּ יִשְׂרָאֵל, הַלּוֹקֵחַ מֵבִיא בִּיכּוּרִים, מִפְּנֵי תִיקּוּן הָעוֹלָם.

הל' ט' **פרק ה'**

הַנִּזְקִין[6]«#• שָׁמִין לָהֶם בָּעִידִית וּבַעֲלֵי$ הַחוֹב[7]« בַּבֵּינוֹנִית, וּכְתוּבַּת אִשָּׁה בַזִּיבּוּרִית. רְבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אַף כְּתוּבַּת אִשָּׁה בַּבֵּינוֹנִית[8]§. **ב'** אֵין נִפְרָעִין מִנְּכָסִין מְשׁוּעְבָּדִין מְקוֹם[9]« שֶׁיֵּשׁ ^[10] בְּנֵי חוֹרִין, אֲפִילוּ$ הֵן (הַ)זִּיבּוּרִית[11]*. אֵין נִיפְרָעִין[12]§ מִנִּכְסֵי יְתוֹמִין, אֶלָּא מִן הַזִּיבּוּרִית. **ג'** אֵין מוֹצִיאִין לְאֹכְלַת[13]«#• הַפֵּירוֹת$ [14]§ וְלִשְׁבַח הַקַּרְקָעוֹת$ וְלִמְזוֹן הָאִשָּׁה וְהַבָּנוֹת[15]«• מִנְּכָסִים מְשׁוּעְבָּדִים, מִפְּנֵי {ק[16]*} תִיקּוּן הָעוֹלָם. הַמּוֹצֵא[17]« מְצִיאָה, לֹא יִשָּׁבַע, מִפְּנֵי תִיקּוּן הָעוֹלָם. **ד'** יְתוֹמִים שֶׁסָּמְכוּ אֵצֶל בַּעַל הַבַּיִת אוֹ שֶׁמִּינָּה לָהֶם אֲבִיהֶם אַפִּיטְרוֹפּוֹס$, חַיָּיב לְעַשֵּׂר פֵּירוֹתֵיהֶם. אַפִּיטְרוֹפּוֹס$ שֶׁמִּינָּהוּ אֲבִי יְתוֹמִין, יִשָּׁבַע. וְשֶׁמִּינוּהוּ[18]« בֵית דִּין, לֹא יִשָּׁבַע. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: חִילּוּף הַדְּבָרִים. הַמְטַמֵּא וְהַמְדַמֵּעַ[19]^# וְהַמְנַסֵּךְ: אִם[20]« שׁוֹגֵג, פָּטוּר. וְאִם[21]^ מֵזִיד, חַיָּיב. הַכֹּהֲנִים[22]« שֶׁפִּיגְּלוּ בַמִּקְדָּשׁ מְזִידִים, חַיָּיבִים. **ה'** הֵעִיד ר' יוֹחָנָן בֶּן גּוּדְגְּדָא[23]« עַל הַחֵרֶשֶׁת שֶׁהִשִּׂיאָהּ [אָבִיהָ][24]*, שֶׁהִיא יוֹצָא$ בַגֵּט. וְעַל קְטַנָּה בַת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּישֵּׂאת לַכֹּהֵן, שֶׁהִיא[25]« אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה, וְאִם מֵתָה, בַּעְלָהּ יוֹרְשָׁהּ. וְעַל הַמָּרִישׁ הַגָּזוּל שֶׁבְּנָאוֹ בַבִּירָה, שֶׁיִּתֵּן$ אֶת דָּמָיו,$$$ וְעַל הַחַטָּאת הַגְּזוּלָה שֶׁלֹּא נוֹדְעָה לָרַבִּים, שֶׁהִיא {מ} מְכַפֶּרֶת, מִפְּנֵי תִיקּוּן הַמִּזְבֵּחַ[26]*•. **ו'** לֹא הָיָה סִיקְרִיקוֹן[27]* בִיהוּדָה בַהֲרוּגֵי הַמִּלְחָמָה. מֵהֲרוּגֵי[28]« הַמִּלְחָמָה וְאֵילָךְ[29]^, יֶשׁ בּוֹ$ סִיקְרִיקוֹן[30]#. כֵּי־צַד: לָקַח מִסִּיקְרִיקוֹן[31]^ וְחָזַר וְלָקַח מִבַּעַל הַבַּיִת, מַקָּחוֹ בָטֵל. מִבַּעַל הַבַּיִת וְחָזַר וְלָקַח מִסִּיקָרִיקוֹן^, {מ} מַקָּחוֹ קַיָּים. $מִן הָאִישׁ וְחָזַר וְלָקַח מִן הָאִשָּׁה, מַקָּחוֹ בָטֵל. מִן הָאִשָּׁה וְחָזַר וְלָקַח מִן הָאִישׁ, מַקָּחוֹ קַיָּים. זוֹ מִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה[32]^. בֵּית[33]^ דִּין שֶׁלְ־אַחֲרֵיהֶם אָמְרוּ: הַלּוֹקֵחַ מִן$ הַסִּיקְרִיקוֹן נוֹתֵן לַבְּעָלִים רְבִיעַ. **ז'** אֵימָתַי[34]«: בִּזְמַן שֶׁאֵין {ב} בְּיָדָם לִיקַּח. אֲבָל אִם$ יֵשׁ בְּיָדָם לִיקַּח, הֵן קוֹדְמִין לְכָל אָדָם. רְ' •יְהוֹשֻׁעַ[35]^• הוֹשִׁיב בֵּית דִּין וְנִמְנוּ, שֶׁאִם שָׁהַת$ לִפְנֵי$ סִיקְרִיקוֹן שְׁנֵים עָשָׂר חוֹדֶשׁ, כָּל {ה} הַקּוֹדֵם לִיקַּח[36]^•, יִקַּח^, וְנוֹתֵן^ לַבְּעָלִים רְבִיעַ. **ח'** חֵרֵשׁ רוֹמֵז וְנִרְמָז, בֶּן בְּתֵירָא[37]^ אוֹמֵר: קוֹפֵץ וְנִקְפָּץ, בַּמִּטַּלְטְלִין. הַפָּעוֹטוֹת[38]^, מַקָּחָן מַקָּח וּמִמְכָּרָם מִמְכָּר, בַּמִּיטַּלְטְלִין. **ט'** אֵלּוּ דְבָרִים אָמְרוּ מִפְּנֵי דַרְכֵי שָׁלוֹם: כֹּהֵן קוֹרֵא רִאשׁוֹן, {ו} וְאַחֲרָיו לֵוִי וְאַחֲרָיו יִשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי דַרְכֵי שָׁלוֹם. מְעָרְבִין בְּבַיִת יָשָׁן, מִפְּנֵי ~~(של)~~[39]* דַרְכֵי שָׁלוֹם. בּוֹר שֶׁהוּא קָרוֹב לָאַמָּה, מִתְמַלֵּא רִאשׁוֹן, מִפְּנֵי דַרְכֵי שָׁלוֹם. $$$מְצִיאַת חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן, יֵשׁ בָּהֶן $גָּזֵל, מִפְּנֵי דַרְכֵי שָׁלוֹם. רְ' יוֹסֵה אוֹמֵר: גָּזֵל גָּמוּר. מְצוּדוֹת חַיָּיה וְעוֹפוֹת וְדָגִים יֵשׁ בָּהֶן $גָּזֵל, מִפְּנֵי דַרְכֵי שָׁלוֹם. רְ' יוֹסֵה אוֹמֵר: גָּזֵל גָּמוּר.$$$ הֶעָנִי$ הַמְנַקֵּף בְּרֹאשׁ הַזַּיִת, מַה שֶׁתַּחְתָּיו גָּזֵל, מִפְּנֵי דַרְכֵי שָׁלוֹם. רְבִּי יוֹסֵה אוֹמֵר: גָּזֵל גָּמוּר. אֵין מְמַחִין בְּיַד עֲנִיֵּי גוֹיִם בַּלֶּקֶט וּבַשִּׁכְחָה וּבַפֵּאָה, מִפְּנֵי דַרְכֵי שָׁלוֹם. **י'** מַשְׁאֶלֶת אִשָּׁה לַחֲבֶרְתָּהּ הַחֲשׁוּדָה עַל הַשְּׁבִיעִית, נָפָה וּכְבָרָה רֵיחַיִים[40]^ וְתַנּוּר, אֲבָל לֹא תָבוֹר וְלֹא תִטְחַן עִמָּהּ. אֵשֶׁת חָבֵר מַשְׁאֶלֶת לְאֵשֶׁת עַם הָאָרֶץ, נָפָה וּכְבָרָה, וּבוֹרֶרֶת וְטוֹחֶנֶת וּמַרְקֶדֶת

---

[1] ק כלפנינו. קיי נוסף: "ממנו".
[2] ק כלפנינו בקיצור: אוֹמְ'. קיי: "אומרים".
[3] קיי+קנ כלפנינו. קס: "שתיקתך".
[4] כך ניקד קנ. ושמא יש לנקד: "יָפָה".
[5] ק+קיי: "אוֹתָן".
[6] קס הכתיב: "הנזקים", וכנראה שצריך לנקד: "הַנְּזָקִים". ואולי צריך לנקד כך גם את נוסח פרמה. אך קנ ניקד: "הַנְּזָקִין". קיי: "הניזקין".
[7] ק כלפנינו. קיי: "חוב".
[8] לא מסומן כלום אבל בתחתית העמוד כתוב (מירושלמי): **"כתובת אשה משום חינה. מהו משום חינה, כדי שיהו הכל קופצים עליה לישאה".**
[9] ק כלפנינו. קיי: "במקום".
[10] ק+קיי נוסף: "נְכָסִים".
[11] ק+קיי: "הזיבורית". וספק בידי מי נמחקה אות "ה" בפרמה.
[12] בשוליים נוסף (מירושלמי): **"אין נפרעין מניכסי יתומין קטנים אלא בשטר שהריבית אוכלת בו".**
[13] כך כתוב ומנוקד בפרמה, כנראה בידי הסופר. ק: "לאוכלת". קנ ניקד "לְאוֹכֶלֶת", אך נראה לי שזו טעות. קיי: "לאכילת".
[14] לא מסומן כלום ובתחתית העמוד כתוב (מירושלמי): **"אין מוציאין לאוכלת פירות. מאי טעמ' מפני שאין להן קיצבה. היך עבידה. ראובן גזל שדה משמעון ומכרה ללוי ובא שמעון וטרפה מלוי, לוי גובה את הקרן ממשועבדין שלראובן, ושמעון גובה אוכלת פירות מבני חורין שללוי. עמד לוי והשביח, לוי גובה את הקרן ממשועבדין שלראובן וגובה את השבח מבני חורין שלשמעון. והני מילי שקדם מקחו שלזה לשבחו שלזה, אבל אם קדם שבחו שלזה למקחו שלזה, לוי גובה (גוב) את הקרן אפילו ממשועבדין שלשמעון".**
[15] קיי כלפנינו. ק: "וְלַבָּנוֹת".
[16] שומר שורה מוטעה. ק+קיי ליתא.
[17] קיי כלפנינו. ק נשמט כל המשפט. ומגיה מאוחר השלים וכתב: "המוציא".
[18] ק כלפנינו. קיי: "מינהו".
[19] ניקדתי לפי העניין. קס+קיי: "והמדמיע". קנ: "וְהַמַּדְמָע". וצ"ע.
[20] ק: "שוגג פטור". קיי: "בשוגג פטור".
[21] ק+קיי: "וּמֵזִיד".
[22] קיי כלפנינו. ק: "וְהַכֹּהֲנִים".
[23] קנ כלפנינו. קס: "גודגודא". קיי: "גדגדה".
[24] נוסף בשוליים, כנראה לא ע"י הסופר. ק+קיי איתא.
[25] קנ כלפנינו. קס: "שהִוא". קיי: "שתהא".
[26] ק+קיי כלפנינו. אותיות "מזבח" כתב סופר פרמה ע"ג מחיקת אותיות "עולם". וצ"ע.
[27] ונכתב בצד: "שׁוֹעֵר, ר' א?ו?' שא קרקע והניחני. וספק בידי מי נכתב.
[28] קיי כלפנינו. ק: "וּמֵהֲרוּגֵי".
[29] ק+קיי הכתיב: "וְהֵלָּךְ".
[30] כנראה כך ניקד קנ בתחילה, ולאחר מיכן מישהו תיקן את ניקוד אות "ק" לקמץ.
[31] ק+קיי: "מִן הַסִּיקָרִיקוֹן". וכן בסמוך.
[32] ק+קיי: "הָרִאשׁוֹנָה".
[33] ק+קיי: "וּבֵית".
[34] קיי+קנ כלפנינו. קס: "אמת".
[35] ק+קיי: "רְבִּי הוֹשִׁיב".
[36] ק+קיי: "כָּל הַקּוֹדֵם וְלוֹקֵחַ נוֹתֵן לַבְּעָלִים...".
[37] ק+קיי: "בְּתֵירָה".
[38] קנ כלפנינו. קיי+קס: "הפיוטות".
[39] מסומן למחיקה, כנראה ע"י הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
[40] ק+קיי: "וְרֵיחַיִים".

עִמָּהּ, אֲבָל מְשַׁתְּטִיל מַיִם[1]«, לֹא תִגַּע אֶצְלָהּ$, $שֶׁאֵין מְחַזְּקִין[2]« יְדֵי עוֹבְרֵי עֲבֵירָה. וְכוּלָּם לֹא אָמְרוּ אֶלָּא מִפְּנֵי דַרְכֵי שָׁלוֹם. וּמְחַזְּקִים« יְדֵי גוֹיִם {ב} בַּשְּׁבִיעִית, אֲבָל לֹא יְדֵי יִשְׂרָאֵל, וְשׁוֹאֲלִים בִּשְׁלוֹמָן, מִפְּנֵי דַרְכֵי שָׁלוֹם.

הל׳ י׳ **פרק ו׳**

הָאוֹמֵר: הִתְקַבֵּל גֵּט זֶה לְאִשְׁתִּי, אוֹ: הוֹלֵךְ[3]« גֵּט זֶה לְאִשְׁתִּי, אִם רָצָה לְהַחְזִיר$, יַחְזִיר$. הָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה: הִתְקַבֵּל לִי גִיטִּי, אִם רָצָה לְהַחְזִיר$, לֹא יַחְזִיר$. לְפִי־כָךְ, אִם אָמַר $הַבַּעַל: אֵי אֶיפְשִׁי שֶׁתְּקַבֵּל לָהּ אֶלָּא הוֹלֵךְ[4]^#• וְתֵן לָהּ, אִם רָצָה לְהַחְזִיר$, יַחְזִיר$. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אַף$ הָאוֹמֶרֶת טוֹל לִי גִיטִּי, אִם רָצָה לְהַחְזִיר$, לֹא יַחְזִיר$. **ב׳** הָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה: הִתְקַבֵּל לִי גִיטִּי, צְרִיכָה שְׁנֵי[5]^• כִיתֵּי עֵדִים: שְׁנַיִם שֶׁיֹּאמְרוּ$ בְּפָנֵינוּ אָמְרָה, וּשְׁנַיִם $שֶׁיֹּאמְרוּ {בפ} בְּפָנֵינוּ קִיבְּלָה[6]«• וְקָרְעָה«•, אֲפִילוּ: הֵן הָרִאשׁוֹנִים וְהֵן הָאַחֲרוֹנִים, אוֹ אֶחָד מִן הָרִאשׁוֹנִים וְאֶחָד מִן הָאַחֲרוֹנִים וְאֶחָד מִצְטָרֵף עִמָּהֶן. נַעֲרָה מְאוֹרָסָה$, הִיא וְאָבִיהָ מְקַבְּלִין [7]« גִיטָּהּ. רְ׳[8]«• יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין שְׁתֵּי יָדַיִם זָכוֹת$ כְּאַחַת[9]«, אֶלָּא אָבִיהָ מְקַבֵּל גִיטָּהּ בִּלְבַד. וְכָל שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לִשְׁמֹר[10]$# אֶת גִיטָּהּ, אֵינָהּ יְכוֹלָה[11]*^• לְהִתְגָּרֵשׁ. **ג׳** קְטַנָּה שֶׁאָמְרָה: [12]« הִתְקַבֵּל לִי גִיטִּי, אֵינוֹ גֵט עַד שֶׁיַּגִּיעַ גֵּט לְיָדָהּ[13]^. לְפִיכָךְ אִם רָצָה {ה} הַבַּעַל לְהַחְזִיר$, יַחְזִיר$, שֶׁאֵין הַקָּטָן$ עוֹשֶׂה שָׁלִיחַ. וְאִם[14]« אָמַר לוֹ אָבִיהָ: צֵא וְקַבֵּל[15]« לְבִתִּי גִיטָּהּ, אִם רָצָה לְהַחְזִיר, לֹא יַחְזִיר. **ד׳** הָאוֹמֵר תֵּן גֵּט זֶה לְאִשְׁתִּי בִּמְקוֹם פְּלוֹנִי, וּנְתָנוֹ לָהּ בְּמָקוֹם אַחֵר, פָּסוּל. הֲרֵי הִיא בְמָקוֹם פְּלוֹנִי, וּנְתָנוֹ לָהּ בְּמָקוֹם אַחֵר, כָּשֵׁר. **ה׳** הָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה הִתְקַבֵּל לִי גִיטִּי בִּמְקוֹם[16]^• פְּלוֹנִי, וְקִיבְּלוֹ[17]« לָהּ בְּמָקוֹם[18]«• אַחֵר, פָּסוּל. רְ׳ <אֶ>לְעָזָר[19]«• מַכְשִׁיר. הָבֵא$ לִי [גִיטִּי][20]* מִמְּקוֹם פְּלוֹנִי וֶהֱבִיאוֹ לָהּ מִמָּקוֹם אַחֵר, כָּשֵׁר. **(ז׳)[21]*** **ו׳** "הָבֵא לִי גִיטִּי" אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמוֹת[22]«#• עַד שֶׁיַּגִּיעַ גֵּט לְיָדָהּ[23]^. "הִתְקַבֵּל לִי גִיטִּי", אֲסוּרָה {ל} לוֹכַל[24]« בִּתְרוּמוֹת«# מִיָּד. הִתְקַבֵּל[25]«• לִי גִיטִּי בְמָקוֹם[26]«#• פְּלוֹנִי, אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמוֹת$ עַד שֶׁיַּגִּיעַ גֵּט לְאוֹתוֹ הַמָּקוֹם$. רְ׳ <אֶ>לְעָזָר$ אוֹסֵר מִיָּד. **ז׳** הָאוֹמֵר: כִּתְבוּ גֵט וּתְנוּ לְאִשְׁתִּי, גָּרְשׁוּהָ, כִּיתְבוּ אִיגֶּרֶת וּתְנוּ לָהּ, הֲרֵי אֵילּוּ יִכְתְּבוּ וְיִתְּנוּ. פִּיטְרוּהָ, פַּרְנְסוּהָ[27]«, עֲשׂוּ לָהּ כַּנּוֹמוֹס[28]^•, עֲשׂוּ לָהּ כָּרָאוּי, לֹא אָמַרוּ כְּלוּם. בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים: הַיּוֹצֵא בַקּוֹלָר וְאָמַר: כִּיתְבוּ גֵט (?וּתְנוּ?)[29]*«• לְאִשְׁתִּי, הֲרֵי אֵלּוּ יִכְתְּבוּ וְיִתְּנוּ. חָזְרוּ לוֹמַר: אַף הַמְפָרֵשׁ[30]^#• וְהַיּוֹצֵא בִשְׁיָירָא[31]«. רְ׳ שִׁמְעוֹן שְׁזוּרִי[32]« אוֹמֵר: אַף הַמְסוּכָּן[33]^#. **ח׳** מִי שֶׁהָיָה מוּשְׁלָךְ בַּבּוֹר$ וְאָמַר: כָּל הַשּׁוֹמֵעַ אֶת קוֹלִי$ יִכְתּוֹב גֵּט לְאִשְׁתִּי$, הֲרֵי אֵלּוּ יִכְתְּבוּ {וי} וְיִתְּנוּ. הַבָּרִיא שֶׁאָמַר: כִּיתְבוּ גֵט [34]«• לְאִשְׁתִּי, רָצָה לְשַׂחֵק[35]«• בָּהּ. מַעֲשֶׂה בְּבָרִיא $שֶׁאָמַר: כִּיתְבוּ גֵט[36]«• לְאִשְׁתִּי[37]«, וְעָלָה לְרֹאשׁ הַגַּג וְנָפַל וּמֵת[38]«. אָמַר[39]«• רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: אָמְרוּ חֲכָמִים: אִם מֵעַצְמוֹ[40]« נָפַל, הֲרֵי זֶה גֵט. וְאִם הָרוּחַ דְּחָאַתּוּ[41]^, אֵינוֹ גֵט. **ט׳** אָמַר לִשְׁנַיִם: תְּנוּ גֵט לְאִשְׁתִּי[42]«, אוֹ לִשְׁלֹשָׁה, כִּיתְבוּ גֵט וּתְנוּ לְאִשְׁתִּי, הֲרֵי אֵילּוּ יִכְתְּבוּ וְיִתְּנוּ. אָמַר לִשְׁלֹשָׁה: תְּנוּ גֵט לְאִשְׁתִּי, $$יֹאמְרוּ לַאֲחֵרִים כְּתוֹבוּ$, מִפְּנֵי שֶׁעֲשָׂאָן בֵּית דִּין, דִּבְרֵי רְ׳ מֵאִיר. וְזוֹ[43]^ הֲלָכָה שָׁלַח$ $ חֲנַנְיָה[44]«• אִישׁ אוֹנוֹ מִבֵּית הָאֲסוּרִין: מְקוּבָּל אֲנִי בְּאוֹמֵר לִשְׁלֹשָׁה, תְּנוּ גֵט לְאִשְׁתִּי, שֶׁיֹּאמְרוּ לַאֲחֵרִים כְּתוֹבוּ$, מִפְּנֵי שֶׁעֲשָׂאָן בֵּית דִּין. אָמַר רְ׳ יוֹסֵה: נוּמִינוּ[45]# לַשָּׁלִיחַ: אַף אָנוּ מְקוּבָּלִים, שֶׁאֲפִילּוּ אָמַר לְבֵית[46]^• דִּין הַגָּדוֹל[47]« שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם, תְּנוּ גֵט לְאִשְׁתִּי, שֶׁיִּלְמְדוּ וְיִכְתְּבוּ וְיִתְּנוּ לָהּ$. אָמַר לַעֲשָׂרָה: תְּנוּ$ גֵט לְאִשְׁתִּי, אֶחָד כּוֹתֵב וּשְׁנַיִם {ח} חוֹתְמִים[48]«. כּוּלְּכֶם כְּתוֹבוּ$, אֶחָד כּוֹתֵב {ו} וְכוּלָּם מְחַתְּמִין«. לְפִיכָךְ, אִם מֵת אֶחָד מֵהֶן, הֲרֵי הַגֵּט$ בָּטֵל.

---

[1] ק: "אֶת הַמַּיִם". קיי: "למים".
[2] ק כלפנינו. קיי: "מחזיקין". וכן בסמוך.
[3] קיי+קנ כלפנינו. קס: "הוליך".
[4] ניקדתי לפי העניין. ק+קיי: "הֵילָךְ" (ומנוקד גם בקיימברידג׳). והאמת היא שיש בכתבי היד "הוֹלָךְ וְהוֹלָךְ" המשמעות "אילך ואילך". ואולי זה גרם למחלוקת גרסאות במשמעות מילה זו.
[5] ק+קיי: "שְׁתֵּי".
[6] קיי כלפנינו. ק: "קִיבֵּל וְקָרַע" (ומגיה מאוחר שם הגיה כלפנינו).
[7] ק כלפנינו. קיי נוסף: "את". וכן בסמוך.
[8] ק כלפנינו. קיי: "אמר ר׳ יהודה".
[9] קנ כלפנינו. קיי(+קס?): "כאחד".
[10] קס+קיי כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. קנ ניקד: "לִשְׁמֹר".
[11] ק+קיי: "צְרִיכָה". וכן אחד מסופרי פרמה כתב בשול הימני: ויש אומ׳ צריכה".
[12] קיי כלפנינו. ק נוסף: "צֵא".
[13] ק+קיי: "עַל יָדָהּ".
[14] ק כלפנינו. קיי: "אבל אם".
[15] ק כלפנינו. קיי: "והיתקבל".
[16] ק+קיי: "מִמְּקוֹם".
[17] קיי כלפנינו. ק: "וְקִבֵּל".
[18] קיי כלפנינו. ק: "מִמָּקוֹם".
[19] ק כלפנינו. קיי: "אליעזר".
[20] נתלה בידי הסופר. וכן ק+קיי.
[21] הסופר כתב בטעות, ומחק.
[22] קס כלפנינו ("בתרומת" אך להלן "בתרומות" ובשלישית "בתרומת"). קיי+קנ: "בִּתְרוּמָה". וכן בפעם השנייה להלן. אך בשלישית קיי כלפנינו.
[23] ק+קיי: "עַל יָדָהּ".
[24] ק: "מִלּוֹכַל". קיי: "לאכול".
[25] קנ כלפנינו. קס כפל גרסה: "הבא התקבל". קיי: "הבא".
[26] ק: "מִמְּקוֹם". קיי: "למקום".
[27] קיי+קנ כלפנינו. קס (בטעות?): "פירנסוה".
[28] ניקדתי לפי העניין. ק+קיי: "כְּנִימוֹס". וכנראה שנוסח פרמה מדוייק יותר: "נומוס" = "חוק" ביוונית.
[29] מילה זו גורדה היטב, ולא ידוע בידי מי. ק איתא, קיי ליתא. וקשה לגרוס מילה זו. וצ"ע.
[30] ק+קיי: "הַמַּפְרִישׁ" אלא שהניקוד כנראה מוטעה וצריך לנקד גם את ק+קיי כפי שניקדתי בפנים.
[31] ק כלפנינו. קיי: בסיומת "ה".
[32] קס: ?"השזרי"? קנ: "הַשֵּׁזוּרִי". קיי: "השיזרי".
[33] ניקדתי לפי הכתיב. ק+קיי: "המסכן". ונראה לי שצריך לנקד "הַמְסַכֵּן". נקדן קאופמן ניקד בתחילה "הַמִּסְכֵּן" ולבסוף ניקד "הַמְסֻכָּן".
[34] קיי כלפנינו. ק נוסף: "וּתְנוּ".
[35] קיי כלפנינו. ק: "לְצַחֵק".
[36] קיי כלפנינו. ק: "כִּתְבוּ [גֵּט] וּתְנוּ".
[37] קיי+קנ כלפנינו. קס (בכינוי): "לאשתו".
[38] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "ומת".
[39] קיי כלפנינו. ק ליתא "אמר רבן שמעון בן גמליאל" (ומגיה השלים שם). ולכאורה נראה שזה כפל גרסה ואולי צריך לגרוס או "אמר רבן שמעון בן גמליאל" או "אמרו חכמים". וצ"ע.
[40] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: "עצמו".
[41] ק+קיי: "דְּחָיַיתוּ" (קס אולי: "דחויתו").
[42] קיי+קנ כלפנינו. קס (בכינוי): "לאשתו".
[43] ק+קיי: "זוֹ".
[44] ק כלפנינו. קיי: "חנינה".
[45] קיי מנוקד: "נוּמֵינוּ".
[46] ק+קיי: "בְּבֵית".
[47] קיי כלפנינו. ק ליתא: "הגדול".
[48] קיי+קנ כלפנינו ("חותמין"). קס: "מחתמים". וכן בסמוך.

פרק ז׳ הל׳ ט׳

$[1] מִי שֶׁאֲחָזוֹ קוּרְדְיָיקוֹס[2]«, וְאָמַ(ו)ר: כִּיתְבוּ גֵט לְאִשְׁתִּי, לֹא אָמַ(ו)ר כְּלוּם. אָמַ(ו)ר: כִּיתְבוּ גֵט {לא} לְאִשְׁתִּי, וַ[אֲ]חָזוֹ[3]*# קוּרְדְיָיקוֹס«, וְחָזַר וְאָמַ(ו)ר: אַל תִּכְתְּבוּ, אֵין דְּבָרָיו הָאַחֲרוֹנִים כְּלוּם. {נש} נִשְׁתַּתַּק, אָמְרוּ לוֹ: נִכְתּוֹב גֵּט לְאִשְׁתָּךְ? וְהִרְכִּין[4]« בְּרֹאשׁוֹ, בּוֹדְקִים אוֹתוֹ שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים, אִם אָמַ(ו)ר עַל לָאו לָאו[5]« וְעַל הִין הִין, הֲרֵי אֵלּוּ יִכְתְּבוּ וְיִתְּנוּ. **ב׳** אָמְרוּ לוֹ: נִכְתּוֹב גֵּט לְאִשְׁתָּךְ? אָמַ(ו)ר לָהֶם: כְּתוֹבוּ, אָמְרוּ לַסּוֹפֵר וְכָתַב[6]«, לָעֵדִים[7]^ וְחָתְמוּ, אַף עַל פִּי שֶׁכְּתָבוּהוּ וְחִיתְמוּהוּ[8]« וּנְתָנוּהוּ לוֹ, [9]^• וּנְתָנוּ לָהּ, הֲרֵי הַגֵּט בָּטֵל, עַד שֶׁיֹּאמַר {לס} לַסּוֹפֵר כְּתוֹב וְלָעֵדִים חֲתוֹמוּ. **ג׳** [10]« זֶה גִּיטֵּיךְ[11]#• אִם מַתִּי, זֶה גִּיטֵּיךְ מֵחוֹלִי[12]^ זֶה, זֶה גִּיטִּיךְ לְאַחַר מִיתָתִי, לֹא אָמַ(ו)ר כְּלוּם. מֵהַיּוֹם אִם מַתִּי, מֵעַכְשָׁיו אִם מַתִּי, הֲרֵי זֶה גֵּט. מֵהַיּוֹם לְאַחַר מִיתָתִי, אֵינוּ גֵט. וְאִם מֵת, חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַיבֶּמֶת. **ד׳** זֶה גִּיטֵּךְ מֵהַיּוֹם אִם מַתִּי מֵחֳלִי זֶה, וְעָמַד וְהִילֵךְ[13]$# בַּשּׁוּק וְחָלָה וּמֵת, אוֹמְדִין[14]^• אוֹתוֹ: אִם מֵחֲמַת חוֹלִי רִאשׁוֹן מֵת, הֲרֵי זֶה גֵט. וְאִם לָאו, אֵינוּ גֵט. לֹא תִתְיַחֵד עִימּוֹ אֶלָּא בִפְנֵי עֵדִים, אֲפִילּוּ עֶבֶד, אֲפִילּוּ שִׁפְחָה, חוּץ {מ} מִשִּׁפְחָתָהּ, מִפְּנֵי שֶׁלִּבָּהּ גַּס[15]«• בְּשִׁפְחָתָהּ. וּמַה הִיא בְאוֹתָן הַיָּמִים? רְ׳ יְהוּדָ(ו)ה אוֹמֵר: כְּאֵשֶׁת אִישׁ לְכָל דָּבָר. וּרְ(ו)בִּי[16]« יוֹסֵה אוֹמֵר: מְגוֹרֶשֶׁת וְאֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת. **ה׳** הֲרֵי זֶה גִיטֵּךְ עַל מְנָת שֶׁתִּתְּנִי לִי מָאתַיִם זוּז, {ה} הֲרֵי זוֹ[17]« מְגוֹרֶשֶׁת, וְתִתֵּן. עַל מְנָת שֶׁתִּתְּנִי לִי מִיכָּן וְעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם, נָתְנָה לוֹ בְתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם, מְגוֹרֶשֶׁת, וְאִם לָאו, אֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת. אָמַ(ו)ר רַבָּן שִׁמְעוֹ(ו)ן בֶּן גַּמְלִיאֵ(ו)ל: מַעֲשֶׂה בְּצַיְידָּן בְּאֶחָד שֶׁאָמַ(ו)ר לְאִשְׁתּוֹ: הֲרֵי זֶה גִיטֵּךְ עַל מְנָת שֶׁתִּתְּנִי לִי אִיסְטְלִיתִי[18]«, וְאָבְדָה אִצְטְלִיתוֹ[19]«•, אָמְרוּ חֲכָמִ(ו)ים: תִּתֵּן לוֹ אֶת דָּמֶיהָ. **ו׳** הֲרֵי זֶה גִיטֵּיךְ עַל מְנָת שֶׁתְּשַׁמְּשִׁי אֶת אַבָּא, עַל מְנָת שֶׁתָּנִיקִי אֶת בְּנִי, כַּמָּה הִיא מֵנִיקַתּוּ, שְׁתֵּי שָׁנִים. רְ׳ יְהוּדָ(ו)ה אוֹמֵ(ו)ר: שְׁמֹנָה עָשָׂר חֹדֶשׁ. מֵת הַבֵּן אוֹ שֶׁמֵּת הָאָב, הֲרֵי זֶה גֵט. **ז׳** עַל מְנָת שֶׁתְּשַׁמְּשִׁי אֶת אַבָּא שְׁתֵּי שָׁנִים, וְעַל מְנָת שֶׁתָּנִיקִי אֶת בְּנִי שְׁתֵּי שָׁנִים, מֵת הַבֵּן אוֹ שֶׁאָמַ(ו)ר הָאָב אֵי אֶיפְשִׁי שֶׁתְּשַׁמְּשֵׁנִי, שֶׁלֹּא בְהַקְפָּדָא, אֵינוּ גֵט. רַבָּן שִׁמְעוֹ(ו)ן בֶּן גַּמְלִיאֵ(ו)ל אוֹמֵ(ו)ר: כָּזֶה[20]^• גֵט. כְּלָל אָמַ(ו)ר רַבָּן שִׁמְעוֹ(ו)ן בֶּן גַּמְלִיאֵ(ו)ל: כָּל עַכָּבָה שֶׁאֵינָהּ מִמֶּנָּה, הֲרֵי זֶה גֵט. **ח׳** הֲרֵי זֶה גִיטֵּךְ אִם לֹא בָאתִי מִיכָּן וְעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם, הָיָה הוֹלֵךְ מִיהוּדָה לַגָּלִיל, הִגִּיעַ לְאַנְטִיפַּטְרס[21]«#• וְחָזַר, בָּטַל הַתְּנַיִי. הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ[22]# אִם לֹא בָאתִי מִיכָּן וְעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם, הָיָה הוֹלֵךְ {מ} מִגָּלִיל לִיהוּדָה, וְהִגִּיעַ לִכְפַר עוֹתְנִי[23]^# וְחָזַר, בָּטַל הַתְּנַיִי. הֲרֵי זֶה גִיטֵּיךְ אִם לֹא בָאתִי מִיכָּן וְעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם, הָיָה הוֹלֵךְ לִמְדִינַת הַיָּם הִגִּיעַ לְעַכּוֹ וְחָזַר, בָּטַל הַתְּנַיִי. הֲרֵי זֶה גִיטֵּיךְ כָּל זְמַן שֶׁאֶעֱבוֹר מִכְּנֶגֶד פָּנַיִיךְ[24]«# שְׁלֹשִׁים יוֹם, וְהָיָה הוֹלֵךְ וּבָא, הוֹלֵךְ וּבָא, הוֹאִיל וְלֹא נִתְיַיחַד עִימָּהּ, הֲרֵי זֶה גֵט. **ט׳** הֲרֵי זֶה גִיטֵּיךְ אִם לֹא בָאתִי מִיכָּן וְעַד שְׁנֵים {ע} עָשָׂר חוֹדֶשׁ, מֵת בְּתוֹךְ שְׁנֵים עָשָׂר חוֹדֶשׁ, אֵינוּ גֵט. מֵעַכְשָׁיו אִם לֹא בָאתִי מִיכָּן וְעַד שְׁנֵים עָשָׂר [חוֹדֶשׁ][25]*, מֵת בְּתוֹךְ שְׁנֵים עָשָׂר חוֹדֶשׁ, הֲרֵי זֶה גֵט. **י׳** אִם לֹא בָאתִי מִיכָּן וְעַד שְׁנֵים עָשָׂר חוֹדֶשׁ {כית} כִּיתְבוּ וּתְנוּ גֵט לְאִשְׁתִּי, כָּתְבוּ בְּתוֹךְ שְׁנֵים עָשָׂר חוֹדֶשׁ[26]«• וְנָתְנוּ בְתוֹךְ שְׁנֵים עָשָׂר חוֹדֶשׁ, אֵינוּ גֵט. כִּיתְבוּ וּתְנוּ גֵט לְאִשְׁתִּי אִם לֹא בָאתִי מִיכָּן עַד[27]^ שְׁנֵים עָשָׂר חוֹדֶשׁ, כָּתְבוּ בְּתוֹךְ שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ וְנָתְנוּ לְאַחַר שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, אֵינוּ גֵט. רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵ(ו)ר: כָּזֶה[28]« גֵּט. כָּתְבוּ לְאַחַר שְׁנֵים עָשָׂר וְנָתְנוּ לְאַחַר שְׁנֵים עָשָׂר וּמֵת, אִם גֵּט קָדַם לַמִּיתָה, הֲרֵי זֶה גֵט. וְאִם מִיתָה קָדְמָה[29]« לַגֵּט, אֵינוּ גֵט. אִם[30]« אֵינוּ יָדוּעַ,

---

[1] מכאן והלאה, (למעט מסכת נזיר שהתקנתי אותה לפני מסכת גיטים), התחלתי להעיר על נוסח קיי כאשר הוא כנוסח הדפוסים, גם כאשר בפרמה וקאופמן שווים. ראו פירוט במבוא שבסוף המהדורה.
[2] ק כלפנינו. קיי: "קרדיאקוס". וכן בסמוך.
[3] "א" נתלתה, כנראה בידי הסופר. וכן ק+קיי. ולעניין הניקוד: בקאופמן (בטעות) "זי" בנוקדת בשורוק.
[4] קיי+קנ כלפנינו. קס: "והורכין".
[5] מסומן להערה, ובתחתית הגיליון נכתב על ידי אחד הסופרים: "נכתוב ג(ט) לאשתך ואומ׳ הין, לאימך ואו׳ לאו, לאשתך הין לביתך לאו, לאשתך הין לאחותך לאו. ודכוותה בירושות ו[ב]ממונות ובמקחות".
[6] ק: "וכתבו". קיי: "וכת..." (בסוף שורה).
[7] ק+קיי: "וְלָעֵדִים".
[8] קיי כלפנינו. ק: "וַחֲתָמוּהוּ".
[9] ק+קיי נוסף: "וְחָזַר".
[10] קיי כלפנינו. ק נוסף: "הֲרֵי".
[11] מילה זו יכולה להיות בשתי צורות, וכדלהלן: קס כתב לפעמים "גיטיך" ולפעמים "גיטך". קנ גרס וניקד תמיד: "גִיטִּיךְ". אך אני סבור שהסופרים קראו: "גִיטֵּיךְ". ולכן כך ניקדתי את כולם. ואכן בעמוד זה פעם אחת כתוב ומנוקד "גִטֵּךְ", וייתכן שניקוד זה נעשה בידי אחד הסופרים. פרמה וקיימברידג׳ גורסים ברוב הפעמים "גיטיך". ולא אעיר יותר אודות מילה זו.
[12] ק+קיי: "מֵחֳלִי" (כך ניקד קנ).
[13] קס+קיי כלפנינו. קנ: "וְהָלַךְ".
[14] ק+קיי: "עוֹמְדִין". וכן תמיד במקום "אומדין".
[15] קיי+קנ כלפנינו. קס: "בגט בשפחתה". וצע"ג.
[16] ק כלפנינו. קיי: "רבי".
[17] קיי+קנ כלפנינו. קס: "זה". וכן לפעמים גם להלן.
[18] ק כלפנינו. קיי: "אסטליתיי".
[19] ק: "אִסְטְלִתוֹ". קיי: "אסטליתו".
[20] קיי(+קס?): "בזה" (אך קנ כלפנינו).
[21] אינני יודע כיצד לנקד את "ר" בפרמה, וכנראה שיש לנקד בקמץ או בפתח. ק: "לְאַנְטִיפַּטְרוֹס". וכנראה הניקוד שם תוקן ל: "לְאַנְטִיפְּטְרוֹס". קיי: "לאנטיפריס".
[22] כך מנוקד כאן בפרמה, אולי בידי אחד הסופרים.
[23] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: "עָתְנִי" (הניקוד לפי קנ).
[24] קיי כלפנינו. ק: "פָּנֶיךָ".
[25] הושלם ע"י הסופר בשוליים, בצמוד לשורה. וכן ק+קיי.
[26] קיי כלפנינו. ק ליתא: "חודש". וכעין זה להלן לפעמים יש "חודש" ולפעמים אין "חודש".
[27] ק+קיי: "וְעַד".
[28] קיי: "בזה" (קס יש השמטה).
[29] קיי+קנ כלפנינו. קס: "קדימה".
[30] ק: "וְאִם אֵינוּ יָדוּעַ". קיי: "ואין ידוע".

זו[1]« הִיא« שֶׁאָמְרוּ: מְגוֹרֶשֶׁת וְאֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת.

הל׳ י׳ פרק ח׳

הַזּוֹרֵק גֵּט לְאִשְׁתּוֹ וְהִיא בְתוֹךְ בֵּיתָהּ אוֹ בְתוֹךְ חֲצֵירָהּ, הֲרֵי זוֹ[2]« מְגוֹרֶשֶׁת. זְרָקוֹ לָהּ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ אוֹ בְתוֹךְ[3]« חֲצֵירוֹ, אֲפִילּוּ עִימָּהּ בַּמִּיטָּה, אֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת. לְתוֹךְ חֵיקָהּ אוֹ לְתוֹךְ קַלָּתָהּ[4]#, הֲרֵי זוֹ מְגוֹרֶשֶׁת.

ב׳ אָמַרוּ לָהּ: כִּינְסִי שְׁטָר חוֹב זֶה, אוֹ שֶׁמְּצָאַתּוּ מֵאֲחוֹרָיו, קוֹרָא[5]#$ וַהֲרֵי הוּא גִיטָּהּ, אֵינוּ גֵט, עַד שֶׁיֹּאמַר לָהּ: הֵא[6]«#• גִיטֵּיךְ. נָתַן בְּיָדָהּ וְהִיא יְשֵׁינָה, נֵעוֹרָה, קוֹרָא וַהֲרֵי הוּא גִיטָּהּ, אֵינוּ גֵט, עַד (לה)[7] שֶׁיּוֹמַר לָהּ הֵא«• גִיטֵּיךְ. הָיְתָה עוֹמֶדֶת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וּזְרָקוֹ לָהּ: קָרוֹב לָהּ, מְגוֹרֶשֶׁת. קָרוֹב לוֹ, אֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת. מַחְצָה {למ} לְמַחְצָה, מְגוֹרֶשֶׁת וְאֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת.

ג׳ וְכֵן לְעִינְיַין הַקִּידּוּשִׁין וּלְעִינְיַין[8]« הַחוֹב. אָמַרוּ לוֹ[9]«•: זְרוֹק לִי חוֹבִי, וּזְרָקוֹ לוֹ, קָרוֹב לַמַּלְוֶוה, זָכָה הַלֹּוֶוה. קָרוֹב לַלֹּוֶוה, הַלֹּוֶוה חַיָּיב. מַחְצָה לְמַחְצָה, שְׁנֵיהֶם יַחֲלוֹקוּ. הָיְתָה עוֹמֶדֶת בְּרֹאשׁ הַגַּג וּזְרָקוֹ לָהּ, כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ לַאֲוֵיר הַגַּג, הֲרֵי זוֹ מְגוֹרֶשֶׁת. הוּא מִלְמַעְלָן וְהִיא מִלְּמַטָּן וּזְרָקוֹ לָהּ, כֵּיוָן שֶׁיָּצָא מֵרְשׁוּת הַגַּג, {ני} נִימְחַק אוֹ נִשְׂרַף, הֲרֵי זוֹ מְגוֹרֶשֶׁת.

ד׳ בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: פּוֹטֵר[10]« אָדָם אֶת אִשְׁתּוֹ בְּגֵט יָשָׁן. וּבֵית הֶלֵּל אוֹסְרִין. וְאֵי זֶה הוּא גֵט יָשָׁן? כֹּל {ש} שֶׁנִּיתְיַיחֵד עִימָּהּ מֵאַחַר שֶׁכְּתָבוֹ לָהּ.

ה׳ כָּתַב לְשֵׁם מַלְכוּת שְׁאֵינָהּ הוֹגֶנֶת, לְשֵׁם מַלְכוּת מָדַי, וּלְשֵׁם מַלְכוּת יָוָון, לְבִינְיַין הַבַּיִת, וּלְחֻרְבַּן[11]«# הַבַּיִת, הָיָה בַמִּזְרָח וְכָתַב בַּמַּעֲרָב, בַּמַּעֲרָב וְכָתַב בַּמִּזְרָח, תֵּצֵא מִזֶּה וּמִזֶּה, צְרִיכָה גֵט מִזֶּה וּמִזֶּה, אֵין[12]^ לָהּ כְּתוּבָּה לֹא[13]« פֵּירוֹת וְלֹא מְזוֹנוֹת וְלֹא בְלָאוֹת[14]^, עַל זֶה וְעַל זֶה. וְאִם נָטְלָה מִזֶּה וּמִזֶּה, תַּחֲזִיר. וְהַוָּולָד מַמְזֵר מִזֶּה וּמִזֶּה. לֹא זֶה וָזֶה {מי} מִיטַּמִּין[15]« לָהּ, וְלֹא זֶה וָזֶה זַכָּאִין לֹא$ בִמְצִיאָתָהּ וְלֹא בְמַעֲשֵׂה יָדֶיהָ וְלֹא בְהָפֵר[16]# נְדָרֶיהָ. הָיְתָה בַת יִשְׂרָאֵל, נִפְסָלָה מִן הַכְּהוּנָּה. בַּת לֵוִי, מִן הַמַּעֲשֵׂר. וּבַת כֹּהֵן, מִן הַתְּרוּמָה. אֵין יוֹרְשָׁיו שֶׁלָּזֶה וְיוֹרְשָׁיו שֶׁלָּזֶה יוֹרְשִׁים כְּתוּבָּתָהּ. [17]« מֵתוּ, אֲחָיו שֶׁלָּזֶה וְאֶחָיו שֶׁלָּזֶה חוֹלְצִים וְלֹא מְיַבְּמִים. שִׁינָּה שְׁמוֹ וּשְׁמָהּ, וְשֵׁם עִירוֹ וְשֵׁם עִירָהּ, תֵּצֵא מִזֶּה וּמִזֶּה, וְכָל הַדְּרָכִים הָאֵלּוּ בָהּ.

ו׳ כָּל הָעֲרָיוֹת שֶׁאָמְרוּ[18]#: "צָרוֹתֵיהֶן מוּתָּרוֹת", הָלְכוּ צָרוֹת[19]^ הָאֵילּוּ וְנִישְּׂאוּ לְאַחֵר[20]^ וְנִמְצְאוּ אֵילּוּ אַיְילוֹנִיּוֹת, תֵּצֵא מִזֶּה וּמִזֶּה, וְכָל הַדְּרָכִים הָאֵילּוּ בָהּ.

ז׳ הַכּוֹנֵס אֶת יְבִמְתּוֹ וְהָלְכָה צָרָתָהּ וְנִישֵּׂאת לְאַחֵר וְנִימְצֵאת זוֹ שֶׁהִיא {אי} אַיְילוֹנִית, תֵּצֵא מִזֶּה וּמִזֶּה, וְכָל הַדְּרָכִים הָאֵילּוּ בָהּ.

ח׳ כָּתַב הַסּוֹפֵר, וְטָעָה וְנָתַן גֵּט לָאִשָּׁה וְשׁוֹבֵר לָאִישׁ, וּנְתָנוּ זֶה לָזֶה, לְאַחַר זְמַן הֲרֵי הַגֵּט יוֹצֵא מִיַּד הָאִישׁ[21]*, וְהַשּׁוֹבֵר מִיַּד הָאִשָּׁה, תֵּצֵא {מ} מִזֶּה וּמִזֶּה, וְכָל הַדְּרָכִים הָאֵלּוּ בָהּ.

ט׳ רְ׳ <אֶ>לְעָזָר[22]«• אוֹמֵרוּ: אִם עַל אַתַּר [23]^• יָצָא, אֵינוּ גֵט, וְאִם לְאַחַר זְמַן יָצָא, הֲרֵי[24]«• זֶה גֵט, שֶׁלֹּא הַכֹּל מִן הָרִאשׁוֹן לְאַבֵּד זְכוּתוֹ שֶׁלַּשֵּׁינִי.

י׳ כָּתַב לְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְנִמְלַךְ, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: פְּסָלָהּ מִן הַכְּהוּנָּה. וּבֵית (שמי)[25]* הֶלֵּל אוֹמְרִים: אַף עַל פִּי שֶׁנְּתָנוֹ לָהּ עַל תְּנַיי וְלֹא נֶעֱשָׂה הַתְּנַיי, לֹא {פס} פְּסָלָהּ מִן הַכְּהוּנָּה.

י׳א׳ הַמְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְלָנָה עִמּוֹ בַּפּוּנְדְּקִי, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: אֵינָהּ צְרִיכָה מִמֶּנּוּ גֵט שֵׁנִי. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים: צְרִיכָה מִמֶּנּוּ גֵט שֵׁנִי. אֵימָתַי, בִּזְמַן שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה[26]« מִן הַנִּישּׂוּיִין[27]^. וּמוֹדִים בְּנִתְגָּרְשָׁה מִן הָאֵירוּסִין {ש} שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה מִמֶּנּוּ גֵט שֵׁנִי, מִפְּנֵי שֶׁאֵין[28]^• לִבּוֹ^• גַּס בָּהּ. כְּנָסָהּ בְּגֵט קֵרֵחַ, {ת} תֵּצֵא מִזֶּה וּמִזֶּה, וְכָל הַדְּרָכִים הָאֵילּוּ בָהּ.

י׳ב׳ גֵּט קֵרֵחַ, הַכֹּל מַשְׁלְ[י]מִים[29]*

---

[1] קיי+קנ כלפנינו. קס: "זה הוא".
[2] קיי+קנ כלפנינו. קס: "זה". וכן להלן.
[3] קיי כלפנינו. ק: "לְתוֹךְ".
[4] וייתכן שהניקוד תוקן בקאופמן ל: "קֶלָתָהּ".
[5] ק+קיי הכתיב כלפנינו. ובפרמה מנוקד: "קוֹרַא". קנ ניקד כאן בטעות: "קוֹרֵא", אך להלן ניקד כהוגן.
[6] אות "ה" מנוקד בפרמה, אולי בידי הסופר, וכנראה שהיא מנוקדת בצירי. וספק רחוק שמא זה קובוץ. וצ"ע. ק: "[הרי] הוא גיטך". קיי: "הרי זה גיטיך". וכעין זה בסמוך.
[7] נכתב בטעות. סומן למחיקה, כנראה בידי הסופר. ק+קיי ליתא.
[8] ק כלפנינו. קיי: "וכן לעניין".
[9] ק כלפנינו. קיי נוסף: "בעל חובו".
[10] קיי כלפנינו. ק נוסף: "הוּא".
[11] ק: "וּלְחָורְבַּן". קיי: "לחרבן".
[12] ק+קיי: "וְאֵין".
[13] קס+קיי כלפנינו. קנ: "וְלֹא".
[14] ק+קיי הכתיב: "בְלָיוֹת".
[15] ק כלפנינו. קיי: "מטמאין".
[16] וכנראה תוקן הניקוד בקאופמן ל: "בְהֶפֵר"
[17] ק כלפנינו. קיי נוסף: "ואם".
[18] ייתכן שבתחילה נוקד בקאופמן: "שֶׁאָמָרוּ".
[19] ק+קיי: "הַצָּרוֹת".
[20] ק+קיי ליתא: "לאחר".
[21] הסופר כתב בתחילה בטעות "האשה" ותיקן ל: "האיש" בתליית אות "י" ומחיקת אות "ה". וכן ק+קיי: "האיש".
[22] ק כלפנינו. קיי: "אליעזר".
[23] ק: "אם על אתר זמן [יצא] אינו גט". קיי: "אם על אתר זמן יצא הרי זה גט". וצ"ע.
[24] ק כלפנינו. קיי: "אינו גט".
[25] נכתב בטעות וסומן למחיקה בידי הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
[26] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁגֵּרְשָׁהּ".
[27] ק+קיי הכתיב: "הנשואים/הנישואין".
[28] קס+קיי: "שֶׁלִּיבּוֹ" (ומגיה מאוחר בקאופמן הגיה כלפנינו). ולפי הנוסח "שליבו גס בה" המילים הללו חוזרות לסוף דברי בית הלל.
[29] "י" תלוייה, כנראה בידי הסופר. ק: "מַשְׁלִימִים". קיי: "משלמין". וכן להלן.

עָלָיו, כְּדִבְרֵי בֶּן נַנָּס. רְ׳ עֲקִיבָה אוֹוֹמֵר: אֵין מַשְׁלִימִין« עָלָיו אֶלָּא קְרוֹבִים[1]^ הָרְאוּיִם לְהָעִיד בְּמָקוֹם[2]«# אַחֵר. אֵי זֶה הוּא גֵּט קֵירֵחַ? כָּל שֶׁקְּשָׁרָיו מְרוּבִּים מֵעֵדָיו. **הל׳ י״ב**

פרק ט׳

הַמְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְאָמַר לָהּ: הֲרֵי אַתְּ מוּתֶּרֶת לְכָל אָדָם אֶלָּא לְאִישׁ פְּלוֹנִיו, רְ׳ אֱלִיעֶזֶרו מַתִּיר, וַחֲכָמִיםו אוֹסְרִין. כֵּי־צַד יַעֲשֶׂה? יִטְלֶנּוּ מִמֶּנָּה, וְיַחֲזוֹר וְיִתְּנֶנּוּ לָהּ, וְיוֹמַר לָהּ: הֲרֵי אַתְּ מוּתֶּרֶת לְכָל אָדָם[3]«•. אִם כְּתָבוֹ בְתוֹכוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁחָזַר וּמְחָקוֹ, פָּסוּל. **ב׳** הֲרֵי אַתְּ מוּתֶּרֶת לְכָל אָדָם אֶלָּא לְאַבָּא וּלְאָבִיךְ, לְאַחַיִי[4]^• וּלְאַחַיִךְ[5]«#, וּלְעֶבֶד[6]« וּלְנָכְרִי#, וּלְכָל מִי שֶׁאֵין לָהּ קִידּוּשִׁין[7]^ עָלָיו, כָּשֵׁר. הֲרֵי אַתְּ מוּתֶּרֶת לְכָל אָדָם, אֶלָּא: אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל, גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט, מַמְזֶרֶת וּנְתִינָה לְיִשְׂרָאֵל, בַּת[8]^ יִשְׂרָאֵלו לַמַּמְזֵר וְלַנָּתִין, וּלְכָל מִי שֶׁיֵּשׁ לָהּ עָלָיו קִידּוּשִׁין אֲפִילּוּ בַעֲבֵירָה, פָּסוּל. **ג׳** גּוּפוֹ שֶׁלַּגֵּט: הֲרֵי אַתְּ מוּתֶּרֶת לְכָל אָדָם. רְ׳ יְהוּדָהו אוֹוֹמֵר: וְדֵ(י)ן[9]* דִּי[10]« יֶהֱוֵי לִיכִי[11]^ מִינַּיִי[12]^ [13]«• סֵפֶר תִּירוּכִין וְאִגֶּרֶת[14]^# שִׁיבּוּקִין[15]« לִמְהָךְ[16]« לְהִתְנָסְבָה[17]* לְכָל גְּבַר דִּיתִצְבְּיִין[18]^#. גּוּפוֹ שֶׁלְּגֵט שַׁחְרוּר: הֲרֵי אַתְּ[19]« בֶּן חוֹרִין[20]«, הֲרֵי אַתְּ« לְעַצְמָךְ[21]^. **ד׳** שְׁלֹשָׁה גִיטִּים פְּסוּלִים, וְאִם נִישֵּׂאת, הַוָּולָד כָּשֵׁר: כָּתַב בִּכְתַב יָדוֹ[22]« וְאֵין עָלָיו עֵדִים, יֵשׁ[23]« עָלָיו עֵדִים וְאֵין בּוֹ זְמַן, יֶשׁ בּוֹ זְמַן וְאֵין בּוֹ אֶלָּא עֵד אֶחָד, [24]« אֵילּוּ שְׁלֹשָׁה גִיטִּים פְּסוּלִים, וְאִם נִישֵּׂאת, הַוָּולָד כָּשֵׁר. **ה׳** רְ׳ <אֶ>לְעָזָר[25]^• אוֹוֹמֵר: אַף עַל פִּי שֶׁאֵין עָלָיו עֵדִים אֶלָּא שֶׁנְּתָנוֹ לָהּ בִּפְנֵי עֵדִים, כָּשֵׁר, וְגוֹבָה מִנְּכָסִים מְשׁוּעְבָּדִים, שֶׁאֵין הָעֵדִים חוֹתְמִין עַל הַגֵּט אֶלָּא מִפְּנֵי תִיקּוּן הָעוֹלָם. **ו׳** שְׁנַיִם שֶׁשִּׁילְּחוּ[26]« שְׁנֵי גִיטִּים שָׁוִים וְנִתְעָרְבוּ, נוֹתֵן שְׁנֵיהֶם לָזוֹ וּשְׁנֵיהֶם לָזוֹ. לְפִי־־כָךְ, אִם אָבַד אֶחָד מֵהֶן, הֲרֵי הַשֵּׁינִי בָטֵל.

ז׳ חֲמִשָּׁה שֶׁכָּתְבוּ כְּלָל בְּתוֹךְ הַגֵּט: אִישׁ פְּלוֹנִיו מְגָרֵשׁ אֶת פְּלוֹנִית[27]« וּפְלוֹנִיו לִפְלָנִית[28]^, וְהָעֵדִים {מ} מִלְּמַטָּן, כּוּלָּם כְּשֵׁירִים, יִינָּתֵן[29]^ לְכָל אַחַת וְאַחַת. הָיָה כוֹתֵב טוֹפֶס[30]« לְכָל אַחַת[31]^ וְאַחַת^, וְהָעֵדִים מִלְּמַטָּן, אֶת שֶׁהָעֵידִים נִיקְרִים עִמּוֹ, כָּשֵׁר. **ח׳** שְׁנֵי גִיטִּין שֶׁכְּתָבָן זֶה בְצַד זֶה וּשְׁנֵי[32]^ עֵדִים עִבְרִים בָּאִים מִתַּחַת זֶה לְתַחַת זֶה וּשְׁנֵי עֵדִים יְוָונִים בָּאִים מִתַּחַת זֶה לְתַחַת זֶה, {את} אֶת שֶׁהָעֵדִים הָרִאשׁוֹנִים נִיקְרִין[33]« עִמּוֹ, כָּשֵׁר. עֵד אֶחָד עִבְרִי וְעֵד אֶחָד יְוָונִי, עֵד אֶחָד יְוָונִי וְעֵד אֶחָד עִבְרִי בָּאִין מִתַּחַת זֶה לְתַחַת זֶה, {א} שְׁנֵיהֶם פְּסוּלִים. **ט׳** שִׁיֵּיר מִקְצָת הַגֵּט וּכְתָבוֹ בַדַּף הַשֵּׁנִי, וְהָעֵדִים מִלְּמַטָּן, כָּשֵׁר. {א} כְּתָבוּ[34]« הָעֵדִים בְּרֹאשׁ הַדַּף, מִן הַצַּד, אוֹ מֵאַחֲרָיו; בְּגֵט פָּשׁוּט, פָּסוּל. הִקִּיף רֹאשׁוֹ שֶׁלָּזֶה בְצַד רֹאשׁוֹ שֶׁלָּזֶה, וְהָעֵדִים בָּאֶמְצַע, שְׁנֵיהֶם {פ} פְּסוּלִין. רֹאשׁוֹ שֶׁלָּזֶה בְצַד[35]« סוֹפוֹ שֶׁלָּזֶה, {והע} וְהָעֵדִים מִלְּמַטָּן, אֶת שֶׁהָעֵדִים נִיקְרִין בְּסוֹפוֹ, כָּשֵׁר. **י׳** גֵּט שֶׁכְּתָבוֹ עִבְרִית[36]« וְעֵדָיו {יו} יְוָונִים[37]«, יְוָונִית[38]« וְעֵדָיו עִבְרִים[39]«, עֵד אֶחָד עִבְרִי וְעֵד אֶחָד יְוָונִי, עֵד אֶחָד יְוָונִי וְעֵד אֶחָד עִבְרִי כָּשֵׁר. כָּתַב הַסּוֹפֵר וְעֵד, כָּשֵׁר. אִישׁ פְּלוֹנִיו עֵד, כָּשֵׁר. בֶּן אִישׁ פְּלוֹנִיו עֵד [40]^•, אִישׁ פְּלוֹנִיו בֶּן אִישׁ פְּלוֹנִיו, וְלֹא כָתַב עֵד, כָּשֵׁר. כָּתַב חֲנִיכָתוֹ וַחֲנִיכָתָהּ, כָּשֵׁר. כָּךְ הָיוּ בְקִיֵּי הַדַּעַת שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם כּוֹתְבִין. גֵּט מְעוּשֶּׂה: בְּיִשְׂרָאֵלוֹ, כָּשֵׁר. וּבַגּוֹיִם, (~~חוּב~~)[41]* פָּסוּל. וְהַגּוֹיִם[42]^, חוֹבְטִין אוֹתוֹ וְאוֹמְרִין לוֹ: עֲשֵׂה מַה שֶׁיִּשְׂרָאֵלוֹ אוֹמְרִין לָךְ. **י״א** יָצָא שְׁמָהּ בָּעִיר[43]# מְקוּדֶּשֶׁת, הֲרֵי זוֹ מְקוּדֶּשֶׁת. מְגוֹרֶשֶׁת, הֲרֵי זוֹ מְגוֹרֶשֶׁת. וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא שָׁם {אמ} אֲמַתְלָא[44]«•. וְאֵי זוֹ הִיא אֲמַתְלָא«? גֵּירֵשׁ אִישׁ פְּלוֹנִיו אֶת אִשְׁתּוֹ עַל תְּנַיי, זָרַק לָהּ קִידּוּשֶׁיהָ - סָפֵק קָרוֹב לָהּ סָפֵק קָרוֹב לוֹ, זוֹ הִיא אֲמַתְלָא«.

---

[1] ק+קיי: ״הַקְּרוֹבִים״.
[2] קס כלפנינו. קנ ניקד את ״ב״ בחיריק, וייתכן שרמז לנוסח קיי: ״ממקום״. וצ״ע.
[3] קיי כלפנינו. ק (הכתיב): ״אָדָן״. וכן לפעמים בקאופמן במקום ״אדם״.
[4] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״לאחיו״. (והכוונה: לאחיו של המגרש).
[5] קיי: הכתיב כלפנינו. ק: ״[וּ]לְאַחַיִיךְ״.
[6] קיי כלפנינו. ק: ״לָעֶבֶד וְלַנָּוכְרִי״.
[7] ק+קיי (סדר מילים הפוך): ״עָלָיו קִידּוּשִׁין״.
[8] ק+קיי: ״וּבַת״.
[9] אות יו״ד נמחקה בהעברת קו ונוקד ״וְדֵ(י)ן״, ייתכן בידי הסופר. ק: ״וְדֵין״. קיי: ״ודין״.
[10] ק כלפנינו. קיי: ״דיהוי״.
[11] ק+קיי: ״לִיךְ״.
[12] ק+קיי: ״מִינִּי״.
[13] ק כלפנינו. קיי נוסף כאן: ״גט פטורין ו״. ומגיה מאוחר בקאופמן הוסיף ״וגט גירושין ו״ **לאחר** ״ספר תירוכין״.
[14] בפרמה מנוקד: ״וְאִגְּרַת״. ק+קיי בתוספת ״י״ לאחר אות ״ג״.
[15] ק כלפנינו. קיי: ״שבוקין״.
[16] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: ״לימהד״.
[17] אות ה״א הראשונה מוזרה, ואולי תוקנה ע״י הסופר מאות ״ס״ שכתב בטעות. ק: ״להיתנסבה״ קיי: ״להתנסבא״.
[18] ק: ״דיתיצביין״. קיי: ״די תצביין״.
[19] קס כלפנינו. קיי+קנ: ״אַתָּה״. וכן בסמוך.
[20] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: ״חורי״.
[21] ק+קיי: ״שֶׁלְּעַצְמָךְ״.
[22] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?״ידיו״?.
[23] קיי כלפנינו. ק: ״וְשֶׁעָלָיו״.
[24] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״הרי״.
[25] ק+קיי: ״אֱלִיעֶזֶר״.
[26] ק כלפנינו. קיי: ״ששלחו״.
[27] קיי כלפנינו. ק: ״פְּלָנִית״.
[28] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״לִפְלוֹנִית״.
[29] ק+קיי: ״וְיִינָּתֵן״.
[30] קנ כלפנינו. קס: ״טפיס/ס״. קיי: ״טפוס״.
[31] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״אחד ואחד״.
[32] ק+קיי: ״שְׁנֵי״.
[33] ק כלפנינו. קיי: ״נקראים״. וכן לעיל ולהלן.
[34] ק כלפנינו. קיי: ״חתמו״.
[35] קיי כלפנינו. ק: ״לְצַד״.
[36] ק כלפנינו. קיי: ״עברי״.
[37] ק כלפנינו. קיי: ״יווני״.
[38] ק כלפנינו. קיי: ״יווני״.
[39] ק כלפנינו. קיי: ״עברי״.
[40] ק+קיי נוסף: ״כָּשֵׁר״.
[41] נכתב בטעות מחמת הדומות וסומן למחיקה ע״י הסופר. ק+קיי ליתא.
[42] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״ובגויים/בגויים״.
[43] קנ ניקד: ״בְּעִיר״.
[44] קיי+קנ: ״מיתלה״. קס: ״מותלא״. וכן להלן.

בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: לֹא יְגָרֵשׁ [אָדָם]*[1] אֶת אִשְׁתּוֹ אֶלָּא {א} אִם כֵּן מָצָא בָהּ עֶרְוָה$[2], שֶׁנֶּאֱמַר°[3]: "כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת«[4]• דָּבָר". וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים: אֲפִילּוּ הִקְדִּיחָה תַבְשִׁילוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר°[5]: כִּי מָצָא בָהּ דָּבָר$[6]. וְרַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: אֲפִילּוּ מָצָא אַחֶרֶת נָאָה«[7] מִמֶּנָּה«[8], שֶׁנֶּאֱמַר°[9]: וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו ^[10]• כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר.

חסלת גיטים

נזיר

כָּל כִּינּוּיֵי$& נְזִירוּת כִּנְזִירוּת«[11]. הָאוֹמֵר אֱהֵא^[12]•, הֲרֵי זֶה נָזִיר. אוֹ$ אֱהֵא$ נָאוֶוה«[13] לְנָזִיר«[14]•, נָזִיק, נָזִיחַ&, פָּזִיחַ&, הֲרֵי זֶה נָזִיר. הֲרֵינִי«[15]• בָּזֶה$ «[16], הֲרֵי אֲנִי מְסַלְסֵל, הֲרֵי אֲנִי מְכַלְכֵּל*[17], הֲרֵי עָלַי«[18] לְשַׁלַּח פֶּרַע, הֲרֵי זֶה נָזִיר. הֲרֵי עָלַי צִיפֳּרִים, רִ' מֵאִיר אוֹמֵר: נָזִיר. {ו} וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינוּ נָזִיר. **ב'** הֲרֵינִי «[19] מִן הַחַרְצַנִּים, וּמִן הַזּוֹגִים$[20], וּמִן הַתִּגְלַחַת, וּמִן הַטּוּמְאָה, הֲרֵי זֶה נָזִיר וְכָל דִּיקְדּוּקֵי נְזִירוּת עָלָיו«[21]. הֲרֵי אֲנִי «[22] כְּשִׁמְשׁוֹן, <כְּ>בֶן*[23] מָנוֹחַ, כְּבַעַל דְּלִילָה, {כְּמוֹ} <כְּמִי>*[24] שֶׁעִיקֵּר«[25] דַּלְתוֹת עַזָּה, כְּמִי^[26] שֶׁנִּיקְּרוּ פְלִשְׁתִּים אֶת עֵינָיו, הֲרֵי זֶה נָזִיר שִׁמְשׁוֹן. מַה בֵּין נְזִיר עוֹלָם לִנְזִיר שִׁמְשׁוֹן? נְזִיר עוֹלָם: הִכְבִּיד אֶת«[27] שְׂעָרוֹ, מֵיקֵל^[28]• בְּתַעַר, מֵבִיא«[29]• שָׁלֹשׁ בְּהֵמוֹת, וְאִם נִיטַּמָּא, מֵבִיא קָרְבַּן טוּמְאָה. נְזִיר שִׁמְשׁוֹן: הִכְבִּיד אֶת^[30] שְׂעָרוֹ, אֵינוּ«[31] מֵיקֵל. וְאִם נִיטַּמָּא, אֵינוּ מֵבִיא קָרְבַּן טוּמְאָה. **ג'** סְתָם נְזִירוּת שְׁלֹשִׁים יוֹם. אָמַר: הֲרֵי אֲנִי נָזִיר אַחַת גְּדוֹלָה, הֲרֵי אֲנִי נָזִיר אַחַת קְטַנָּה, אֲפִילּוּ {מ} מִיכָּן וְעַד סוֹף הָעוֹלָם, נָזִיר שְׁלֹשִׁים יוֹם. הֲרֵי$ אֲנִי נָזִיר«[32] יוֹם$ אֶחָד, הֲרֵינִי נָזִיר« שָׁעָה$ אַחַת.$ הֲרֵינִי נָזִיר« אַחַת וּמַחְצָה, הֲרֵי זֶה נָזִיר שְׁתָּיִם. הֲרֵינִי נָזִיר«[33] שְׁלֹשִׁים יוֹם וְשָׁעָה אַחַת, נָזִיר שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד יוֹם, שֶׁאֵין נִיזּוֹרִים$ שָׁעוֹת$. **ד'** הֲרֵי אֲנִי [נָזִיר]*[34] כִּשְׂעַר רֹאשִׁי, וְכַעֲפַר הָאָרֶץ, וּכְחוֹל הַיָּם, הֲרֵי זֶה נָזִיר עוֹלָם וּמְגַלֵּחַ אַחַת לִשְׁלֹשִׁים יוֹם. רִבִּי אוֹמֵר: אֵין זֶה מְגַלֵּחַ^[35]• אַחַת לִשְׁלֹשִׁים יוֹם. וְאֵי זֶה הוּא שֶׁהוּא«[36] מְגַלֵּחַ אַחַת לִשְׁלֹשִׁים יוֹם, הָאוֹמֵר הֲרֵי עָלַי נְזִירִיוֹת^[37]• כִּשְׂעַר רֹאשִׁי, וְכַעֲפַר הָאָרֶץ, וּכְחוֹל הַיָּם. **ה'** הָאוֹמֵר^[38]: הֲרֵינִי נָזִיר מְלֹא הַבַּיִת אוֹ«[39] מְלֹא הַקּוּפָּה«[40], בּוֹדְקִין אֹתוֹ, אִם אָמַר: אַחַת גְּדוֹלָה נָזַרְתִּי, נָזִיר שְׁלֹשִׁים יוֹם, וְאִם אָמַר: סְתָם נָזַרְתִּי, רוֹאִין אֶת הַקּוּפָּה« כְּיִלּוּ הִיא מְלֵאָה חַרְדָּל, וְנָזִיר כָּל יָמָיו. **ו'** הֲרֵינִי נָזִיר מִיכָּן וְעַד$ מָקוֹם פְּלוֹנִי, אוֹמְרִין[41]*#• : כַּמָּה יָמִים מִיכָּן וְעַד$ מָקוֹם פְּלוֹנִי; $פָּחוּת מִשְּׁלֹשִׁים יוֹם, נָזִיר שְׁלֹשִׁים יוֹם, אִם^[42] לָאו$, נָזִיר כְּמִינְיַן הַיָּמִים. **ז'** הֲרֵינִי נָזִיר כְּמִינְיַן יְמוֹת הַשָּׁנָה$, מוֹנֶה נְזִירוּת כְּמִינְיַן יְמוֹת הַשָּׁנָה$. אָמַר רִ' יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה הָיָה, וְכֵיוָן«[43] שֶׁהִשְׁלִים מֵת.

הל' ז' פרק ב'

הֲרֵינִי נָזִיר מִן הַגְּרוֹגְרוֹת וּמִן הַדְּבֵילָה: בֵּית {ש} שַׁמַּי אוֹמְרִים: נָזִיר, וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים: אֵינוּ נָזִיר. אָמַר רִ' יְהוּדָה: אַף כְּשֶׁאָמְרוּ בֵית שַׁמַּי, לֹא אָמְרוּ אֶלָּא בְאוֹמֵר«[44]• הֲרֵי הוּא«[45]• עָלַי קָרְבָּן. **ב'** אָמַר: אָמְרָה פָרָה זוֹ הֲרֵינִי נְזִירָה אִם עוֹמֶדֶת אָנִי, אָמַר הַדֶּלֶת הַזֶּה הֲרֵינִי נָזִיר אִם נִפְתָּח אָנִי; בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: נָזִיר, וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים: אֵינוּ נָזִיר. אָמַר רִ' יְהוּדָה: אַף {כ} כְּשֶׁאָמְרוּ בֵית שַׁמַּי, לֹא אָמְרוּ אֶלָּא בְאוֹמֵר«[46]• הֲרֵי פָרָה זוֹ $קָרְבָּן אִם עוֹמֶדֶת הִיא. **ג'** מָזְגוּ לוֹ אֶת הַכּוֹס, אָמַר«[47]: הֲרֵינִי נָזִיר מִמֶּנּוּ, הֲרֵי זֶה נָזִיר. מַעֲשֶׂה בְאִשָּׁה אַחַת שֶׁהָיְתָה שִׁיכּוֹרֶת$ מָזְגוּ«[48] לָהּ אֶת הַכּוֹס, וְאָמְרָה«[49]: הֲרֵינִי נְזִירָה מִמֶּנּוּ, אָמְרוּ חֲכָמִים: לֹא נִתְכַּוְּונָה זוֹ$ אֶלָּא כְלוֹמַר«[50]• הֲרֵי הוּא עָלַי קָרְבָּן. **ד'** הֲרֵינִי נָזִיר עַל מְנָת שֶׁאֱהֵא שׁוֹתֶה בַיַּיִן$ וּמִיטַּמֵּא לַמֵּתִים, הֲרֵי זֶה נָזִיר וְאָסוּר {בכ} בְּכוּלָּן. יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁיֵּשׁ נְזִירִים$ אֲבָל אֵינִי יוֹדֵעַ שֶׁהַנָּזִיר אָסוּר בַּיַּיִן, הֲרֵי זֶה אָסוּר בַּיַּיִן^[51]•. וְרִבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר. יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁהַנָּזִיר אָסוּר בַּיַּיִן

[1] נוסף בין השורות, ייתכן ע"י הסופר. וכן ק+קיי.
[2] קס+קיי כלפנינו. קנ: "עֶרְוַת דָּבָר".
[3] דברים כד.
[4] קיי+קנ כלפנינו, וכן בתנ"ך. קס: "כי מצא בה ערוה".
[5] שם.
[6] קס+קיי כלפנינו. קנ: "עֶרְוַת דָּבָר".
[7] קיי כלפנינו. ק: "נָאוָוה".
[8] ק כלפנינו. קיי: "הימנה".
[9] שם.
[10] ק+קיי הציטוט מסתיים כאן, אלא שבקאופמן נוסף: וגו'".
[11] קיי+קנ כלפנינו. קס: "כנזוריות".
[12] קנ כלפנינו. קס+קיי: קס: "או הא", קיי: "אוֹהֵא" (כך מנוקד במקור).
[13] קיי כלפנינו. ק: "נָאֶה".
[14] ק כלפנינו. קיי: "נזיר".
[15] ק כלפנינו. קיי: "הרי אני". וככלל: קיי: ברובם: "הרי אני". קאופמן ופרמה: חלק כך וחלק כך. ולא אעיר על כך יותר.
[16] קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף: "נזיר".
[17] ק+קיי כלפנינו. בפרמה תלוי גרש שנראה כאות "י" לפני אות "ל" האחרונה. אולי נתלה ע"י הסופר. וצ"ע.
[18] קיי+קנ כלפנינו. קס: "עליו".
[19] ק כלפנינו. קיי נוסף: "נזיר".
[20] קס+קיי כלפנינו. קנ: "הַזַּגִּים".
[21] קס כלפנינו. קיי+קנ: "עָלַי".
[22] קיי כלפנינו. ק נוסף: "נָזִיר(ות)".
[23] תיקנתי לפי ק+קיי.
[24] תיקנתי לפי ק+קיי.
[25] ק כלפנינו. קיי: "שעוקר".
[26] ק+קיי: "וּכְמִי".
[27] ק כלפנינו. קיי ליתא: "את".
[28] קנ כלפנינו. קס+קיי: "ומקל".
[29] ק כלפנינו. קיי: "ומביא".
[30] ק+קיי ליתא. אך לעיל ק איתא.
[31] ק כלפנינו. קיי: "ואינו".
[32] קיי כלפנינו. ק ליתא: "נזיר". וכן בסמוך.
[33] ק ליתא: "נזיר". קיי: יש השמטה.
[34] נתלה בין השורות, ע"י הסופר. וכן ק+קיי.
[35] ק+קיי הכתיב כאן: "מְגַלֵּיַח". אך לפעמים כתוב כלפנינו. ולא אעיר על כך יותר.
[36] ק כלפנינו. קיי: "שֶׁמְּגַלֵּחַ".
[37] ניקדתי לפי הכתיב. ק+קיי: "נְזִירוּת".
[38] ק+קיי ליתא: "האומר".
[39] קיי כלפנינו. ק: "וּמְלוֹא".
[40] קיי+קנ כלפנינו. קס: "הקוף" (אך קס להלן: "הקופא").
[41] קיי במלואו: "אומרין". ק כלפנינו: "אומ'". וניקדתי לפי מקומות אחרים אך קנ ניקד כאילו כתוב "אוֹמֵר". וממקומות רבים במשנה למדתי שכתבי היד גורסים "אומרין". וכאשר מדובר ב"אומד" הם גורסים "עומדין".
[42] ק+קיי: "וְאִם".
[43] קיי+קנ כלפנינו. קס: "כיוון".
[44] קיי כלפנינו. ק: "כְּאוֹמֵר".
[45] ק כלפנינו. קיי: "הן".
[46] קיי כלפנינו. ק: "כְּאוֹמֵר".
[47] ק כלפנינו. קיי: "ואמר".
[48] ק כלפנינו. קיי+קנ: "וּמָזְגוּ".
[49] ק כלפנינו. קיי: "אמרה".
[50] קיי כלפנינו. ק: "בְּלוֹמַר".
[51] וקשה. ק+קיי ליתא: "ביין".

אֲבָל סָבוּר הָיִיתִי שֶׁחֲכָמִ[וֹ]ם מַתִּירִין לִי מִפְּנֵי שֶׁאֵינִי [יָכוֹל]*[1] לִחְיוֹת בְּלֹא^[2]• יַיִן, אוֹ: מִפְּנֵי שֶׁ<אֱ>נִי* קוֹבֵר אֶת הַמֵּתִים, הֲרֵי זֶה מוּתָּר. וּרְבִּ[י] שִׁמְעוֹן אוֹסֵר. **ה׳** הֲרֵינִי נָזִיר וְעָלַיִי לְגַלֵּחַ נָזִיר, וְשָׁמַע חֲבֵירוֹ וְאָמַ[ר]: וַאֲנִי וְעָלַיִי לְגַלֵּחַ נָזִיר, אִם הָיוּ פִּיקְחִים, מְגַלְּחִים זֶה אֶת זֶה. וְאִם לָאו, מְגַלְּחִים לִנְזִירִים^[3] אֲחֵרִים. **ו׳** הֲרֵי עָלַי לְגַלֵּחַ חֲצִי נָזִיר, וְשָׁמַע חֲבֵירוֹ וְאָ[מַר]: וַאֲנִי עָלַי^[4]• לְגַלֵּחַ חֲצִי נָזִיר, זֶה מְגַלֵּחַ נָזִיר שָׁלֵם וְזֶה מְגַלֵּחַ נָזִיר שָׁלֵם, דִּבְרֵ[י] רְ׳ מֵאִיר. וַחֲכָמִ[וֹ]ם אוֹמְרִ[י]ם: זֶה מְגַלֵּחַ חֲצִי נָזִיר וְזֶה מְגַלֵּחַ חֲצִי נָזִיר. **ז׳** הֲרֵינִי נָזִיר כְּשֶׁיְּהֵא$ לִי בֵן, נוֹלַד לוֹ בֵן, הֲרֵי זֶה נָזִיר. $$בַּת«[5], טוּמְטוּם$, וְאַנְדְּרֹגִינַס#[6]•, אֵינוּ נָזִיר. אִם אָמַ[ר]: כְּשֶׁאֶרְאֶה, $לִי וָלָד, אֲפִילּוּ נוֹלַד לוֹ בַת, טוּמְטֹם[7]*, וְאַנְדְּרֹגִינַס#•, הֲרֵי זֶה נָזִיר. **ח׳** הִפִּילָה אִשְׁתּוֹ, אֵינוּ נָזִיר. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵ[ר]: יֹאמַר: אִם הָיָה בֶּן קַיָּימָה^[8], הֲרֵינִי נְזִיר חוֹבָה, וְאִם לָאו, הֲרֵינִי נְזִיר נְדָבָה. {ח} חָזְרָה וְיָלְדָה, הֲרֵי זֶה נָזִיר. רְ׳ שִׁמְעוֹ[ן] אוֹמֵ[ר]: יֹאמַר: אִם הָרִאשׁוֹן הָיָה«[9] בֶּן קַיָּימָא, הָרִאשׁוֹנָה$ חוֹבָה וְזוֹ {נ} נְדָבָה. וְאִם לָאו, הָרִאשׁוֹנָה$ נְדָבָה וְזוֹ חוֹבָה. **ט׳** הֲרֵינִי נָזִיר, וְנָזִיר כְּשֶׁיְּהֵא לִי בֵן, הִתְחִיל מוֹנֶה אֶת שֶׁלּוֹ וְאַחַר כָּךְ נוֹלַד לוֹ בֵן, מַשְׁלִים אֶת שֶׁלּוֹ וְאַחַר כָּךְ מוֹנֶה אֶת שֶׁלִּבְנוֹ. הֲרֵינִי נָזִיר {כ} כְּשֶׁיְּהֵא לִי בֵן וְנָזִיר, הִתְחִיל מוֹנֶה אֶת שֶׁלּוֹ {וא} וְאַחַר כָּךְ נוֹלַד לוֹ בֵן, מַנִּיחַ אֶת שֶׁלּוֹ וּמוֹנֶה אֶת שֶׁלִּבְנוֹ, וְאַחַר כָּךְ מַשְׁלִים אֶת שֶׁלּוֹ. **י׳** הֲרֵינִי נָזִיר כְּשֶׁיְּהֵא$ לִי בֵן, וְנָזִיר מֵאָה יוֹם. נוֹלַד לוֹ «[10] {ע} עַד שִׁבְעִים יוֹם^[11], לֹא יַפְסִיד^[12]• כְּלוּם. לְאַחַר שִׁבְעִים, סוֹתֵר שִׁבְעִים, שֶׁאֵין תִּגְלַחַת פָּחוּת מִשְּׁלשִׁים יוֹם.

הל׳ י׳ פרק ג׳

מִי שֶׁאָמַ[ר] הֲרֵינִי נָזִיר, מְגַלֵּחַ יוֹם שְׁלשִׁים וְאֶחָד. וְאִם גִּילַּח יוֹם$ שְׁלשִׁים, יָצָא. הֲרֵינִי נָזִיר שְׁלשִׁים יוֹם, אִם גִּילַּח יוֹם$ שְׁלשִׁים לֹא יָצָא. **ב׳** מִי שֶׁנָּזַר שְׁתֵּי נְזִירִיּוֹת«[13], מְגַלֵּחַ אֶת הָרִאשׁוֹנָה יוֹם שְׁלשִׁים וְאֶחָד, וְאֶת הַשְּׁנִיָּיה יוֹם שִׁשִּׁים וְאֶחָד. שְׁאִם«[14]• גִּילַּח אֶת הָרִאשׁוֹנָה יוֹם שְׁלשִׁים, מְגַלֵּחַ אֶת הַשְּׁנִיָּיה יוֹם שִׁשִּׁים. וְאִם$ גִּילַּח יוֹם שִׁשִּׁים חָסֵר אֶחָד, יָצָא. זוֹ$ עֵדוּת הֵעִיד רְ׳ פַּפְּיַס עַל מִי שֶׁנָּזַר שְׁתֵּי נְזִירִיּוֹת«[15], שֶׁאִם גִּילַּח«[16] אֶת הָרִאשׁוֹנָה יוֹם שְׁלשִׁים, מְגַלֵּחַ אֶת הַשְּׁנִיָּיה יוֹם שִׁשִּׁים. וְאִם גִּילַּח יוֹם$ שִׁשִּׁים חָסֵר אֶחָד, יָצָא, שֶׁיּוֹם שְׁלשִׁים עוֹלֶה לוֹ מִן הַמִּינְיָין. **ג׳** מִי שֶׁאָ[מַר] הֲרֵינִי נָזִיר, נִיטַּמָּא יוֹם שְׁלשִׁים - סָתַר$ אֶת הַכֹּל. וּרְבִּ[י] אֱלִיעֶזֶ[ר] אוֹמֵ[ר]: לֹא$ סָתַר$ אֶלָּא {~~שלשים~~} *[17] שִׁבְעָה. הֲרֵינִי נָזִיר שְׁלשִׁים יוֹם, נִיטַּמָּא יוֹם שְׁלשִׁים - סָתַר$ אֶת הַכֹּל. **ד׳** הֲרֵינִי נָזִיר מֵאָה יוֹם, {ני} נִיטַּמָּא יוֹם מֵאָה - סָתַר$ אֶת הַכֹּל. וּרְבִּ[י] אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵ[ר]: לֹא$ סָתַר$ אֶלָּא שְׁלשִׁים. נִיטַּמָּא יוֹם מֵאָה וְאֶחָד - סָתַר$ שְׁלשִׁים.$ רְ׳$ אֱלִיעֶזֶ[ר] אוֹמֵ[ר]: לֹא סָתַר$ אֶלָּא שִׁבְעָה. **ה׳** מִי שֶׁנָּזַר וְהוּא בֵין$ הַקְּבָרוֹת, אֲפִילּוּ הוּא$ שָׁם שְׁלשִׁים יוֹם, אֵין עוֹלִין לוֹ מִן הַמִּינְיָין וְאֵינוּ מֵבִיא קָרְבַּן טוּמְאָה. יָצָא וְנִכְנַס, עוֹלִין לוֹ מִן הַמִּינְיָין וּמֵבִיא קָרְבַּן {טו} טוּמְאָה. רְ׳ אֱלִיעֶזֶ[ר] אוֹמֵ[ר]: לֹא בוֹ בַיּוֹם, שֶׁנֶּאֱמַ[ר][18]°: וְהַיָּמִים הָרִאשֹׁנִים יִפְּלוּ, עַד«[19] שֶׁיְּהוּ$ לוֹ יָמִים רִאשֹׁנִים. **ו׳** מִי שֶׁנָּזַר נְזִירוּת מְרוּבָּה$, הִשְׁלִים$ אֶת נְזִירוּתוֹ, וְאַחַר כָּךְ בָּא לָאָרֶץ, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִ[י]ם: נָזִיר שְׁלשִׁים יוֹם, וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִ[י]ם: נָזִיר כַּתְּחִילָּה$. מַעֲשֶׂה בְּהֵילְנֵי הַמַּלְכָּה, שֶׁהָלַךְ בְּנָהּ לַמִּלְחָמָה, וְאָמְרָה: אִם יָבֹא בְנִי מִן הַמִּלְחָמָה ^[20]• אֱהֵא«[21] נְזִירָה שֶׁבַע שָׁנִים, וּבָא בְנָהּ מִן הַמִּלְחָמָה, וְהָיְתָה נְזִירָה שֶׁבַע שָׁנִים. וּבְסוֹף$ שֶׁבַע שָׁנִים עָלַת$ לָאָרֶץ, וְהוֹרוּהָא$ בֵית הֶלֵּל שֶׁתְּהֵא נְזִירָה עוֹד שֶׁבַע שָׁנִים אֲחֵרוֹת. וּבְסוֹף$ שֶׁבַע [שָׁנִים][22]*• נִטַּמֵּאת, נִמְצֵאת«[23] נְזִירָה עֶשְׂרִים וְאַחַת שָׁנָה. אָמַ[ר] רְ׳ יְהוּדָ[ה]: לֹא הָיְתָה נְזִירָה אֶלָּא אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה^[24]. **ז׳** מִי שֶׁהָיוּ שְׁתֵּי כִיתֵּי עֵדִים מְעִידוֹת אוֹתוֹ, אֵילּוּ

---

[1] נוסף בשוליים בתחילת השורה, כנראה ע״י הסופר. וכן ק+קיי.
[2] ק+קיי: ״אֶלָּא בְיַּיִן״.
[3] ק+קיי: ״נְזִירִים״.
[4] ק+קיי: ״וְעָלַיִי״. וצע״ג.
[5] קיי כלפנינו. ק (בטעות במחובר): ״בטומטום״.
[6] כך ניקד קן, שכנראה גרס: ״ואנדרוגינוס״. אך כנראה שצריך לנקד: ״וְאַנְדְּרָגִינַס״. לפי הכתיב בשלושת כתבי היד שאין ״ו״ אחרי אות ״ד״. וכן בסמוך.
[7] הסופר כתב מילה זו כשומר שורה ״טומט״״ ולבסוף החליט להוסיף מ״ם סופית. לכן חסר וא״ו.
[8] ק+קיי הכתיב: ״קַיָּימָא״. וכן בסמוך.
[9] ק כלפנינו. קיי ליתא: ״היה״.
[10] קס כלפנינו. קן הוסיף: ״בֵּן״. קיי: ״נולד לשבעים״.
[11] ק+קיי ליתא: ״יום״.
[12] ק+קיי: ״הִפְסִיד״.
[13] קן כלפנינו. קיי: ״נזירות״. קס לא ברור: ״נזירוות״ או ״נזיריות״. ושמא בתחילה כתב ״נזירות״.
[14] ק: ״אִם״. קיי: ״ואם״.
[15] קן כלפנינו. קיי: ״נזירות״. קס כנראה: ״נזירוות״. וצ״ע.
[16] קיי+קן כלפנינו. קס: ״גולח״.
[17] נמחק, כנראה ע״י הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
[18] במדבר ו׳
[19] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״עד״.
[20] ק+קיי נוסף: ״בְּשָׁלוֹם״ (ואין צורך בזה).
[21] קיי כלפנינו. ק: ״אֱהִי״.
[22] נוסף בין השורות ע״י הסופר. וכן נוסח קיי. וסופר קאופמן כתב כפל גרסה: ״וּבְסוֹף שֶׁבַע שָׁנִים אֲחֵרוֹת / לבסוף שבע שנים״.
[23] ק כלפנינו. קיי: ״ונמצאת״.
[24] קן כלפנינו. קס+קיי ליתא: ״שנה״.

מְעִידִים שֶׁנָּזַר שְׁתַּיִם, וְאֵילּוּ מְעִידִין שֶׁנָּזַר חָמֵשׁ, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְוֹרִים: נֶחְלְקָה הָעֵדוּת - אֵין$ כָּאן נְזִירוּת. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: יֵשׁ בִּכְלָל חָמֵשׁ שְׁתַּיִם, שֶׁיְּהֵא נָזִיר שְׁתַּיִם.

הל' {ו}<ז>' פרק ד'

מִי שֶׁאָמָרוּ הֲרֵינִי נָזִיר, וְשָׁמַע חֲבֵירוֹ וְאָמַרוּ: וַאֲנִי, וַאֲנִי וַאֲנִי[1]«, כּוּלָּם נְזִירִים. הוּתַּר הָרִאשׁוֹן, הוּתְּרוּ כוּלָּם. הוּתַּר הָאַחֲרוֹן, הָאַחֲרוֹן מוּתָּר וְכוּלָּם אֲסוּרִים. $הֲרֵינִי נָזִיר, וְשָׁמַע חֲבֵירוֹ וְאָמַרוּ: פִּי {כ} כְּפִיו וּשְׂעָרִי[2]« כִּשְׂעָרוֹ, הֲרֵי זֶה נָזִיר. הֲרֵינִי {נ} נָזִיר, וְשָׁמְעָה אִשְׁתּוֹ וְאָמְרָה: וַאֲנִי; מֵיפֵר אֶת שֶׁלָּהּ, וְשֶׁלּוֹ קַיָּים. הֲרֵינִי נְזִירָה, וְשָׁמַע בַּעְלָהּ וְאָמַרוּ: וַאֲנִי, אֵינוּ יָכוֹל לְהָפֵר. **ב'** הֲרֵינִי נָזִיר - וְאַתְּ. וְאָמְרָה: אָמֵן, מֵיפֵר אֶת שֶׁלָּהּ, וְשֶׁלּוֹ בָּטֵל[3]*$. הֲרֵינִי נְזִירָה - וְאַתָּה[4]^, {שָׁמַע בַּעְלָהּ וְאָמַר וַאֲנִי} <וְאָמַר[5]« אָמֵן>[6]^, אֵינוּ יָכוֹל לְהָפֵר. **ג'** הָאִשָּׁה שֶׁנָּדְרָה בְּנָזִיר, וְהָיְתָה שׁוֹתָה בַּיַּיִן וּמִיטַּמָּא$ לַמֵּתִים, הֲרֵי זוֹ סוֹפֶגֶת אֶת הָאַרְבָּעִים. הֵיפֵר לָהּ בַּעְלָהּ וְהִיא לֹא יָדְעָה שֶׁהֵיפֵר לָהּ בַּעְלָהּ, וְהָיְתָה שׁוֹתָה בַּיַּיִן וּמִיטַּמָּא$ לַמֵּתִים, אֵינָהּ סוֹפֶגֶת אֶת {הא} הָאַרְבָּעִים. רִ' יְהוּדָה אוֹמֵרוּ: אִם אֵינָהּ סוֹפֶגֶת אֶת הָאַרְבָּעִים, תִּסְפּוֹג מַכּוֹת$ מַרְדּוּת. **ד'** הָאִשָּׁה שֶׁנָּדְרָה בְּנָזִיר הִפְרִישָׁה$ אֶת בְּהֶמְתָּהּ וְאַחַר כָּךְ הֵיפֵר לָהּ בַּעְלָהּ, אִם שֶׁלּוֹ[7]^• הָיְתָה בְּהֵמָה[8]«, תֵּצֵא וְתִרְעֶה בָּעֵדֶר. וְאִם מִשֶּׁלָּהּ[9]« הָיְתָה בְּהֵמָה[10]«, הַחַטָּאת$ תָּמוּת, וְעוֹלָה[11]^• תִּיקָּרֵב עוֹלָה, וּשְׁלָמִים[12]« יִקָּרְבוּ שְׁלָמִים, וְנֶאֱכָלִין לְיוֹם אֶחָד, וְאֵינָם טְעוּנִין לֶחֶם. הָיוּ לָהּ[13]«• מָעוֹת סְתוּמִים, יִפְּלוּ לִנְדָבָה. מָעוֹת מְפוֹרָשִׁים: דְּמֵי חַטָּאת, יֵלְכוּ לְיַם הַמֶּלַח, לֹא נֶהֱנִים וְלֹא מוֹעֲלִים[14]«.$ דְּמֵי עוֹלָה, יָבִיאוּ[15]^• עוֹלָה, וּמוֹעֲלִין בָּהֶן. דְּמֵי שְׁלָמִים, {יב} יָבִיאוּ^• שְׁלָמִים, וְנֶאֱכָלִין לְיוֹם אֶחָד, וְאֵינָם טְעוּנִין לֶחֶם. **ה'** נִזְרַק עָלֶיהָ אֶחָד מִן הַדָּמִים, אֵינוּ יָכוֹל לְהָפֵר. רִ' עֲקִיבָה אוֹמֵרוּ: אֲפִילּוּ נִשְׁחֲטָה עָלֶיהָ אַחַת (מִן) [מִכָּל][16]* הַבְּהֵמוֹת, אֵינוּ יָכוֹל לְהָפֵר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּתִגְלַחַת הַטַּהֲרָה[17]«. אֲבָל בְּתִגְלַחַת הַטּוּמְאָה, יָפֵר, שֶׁהוּא יָכוֹל לוֹמַר: אֵי[18]« אֶיפְשִׁי בְּאִשָּׁה[19]^• מְנוּוֶּלֶת. רִבִּי אוֹמֵרוּ: אַף בְּתִגְלַחַת הַטַּהֲרָה« יָפֵר, שֶׁהוּא יָכוֹל לוֹמַר אֵי« אֶיפְשִׁי {ב} בְּאִשָּׁה^• מְגוּלַּחַת. **ו'** הָאִישׁ מַדִּיר אֶת בְּנוֹ בְּנָזִיר, וְאֵין הָאִשָּׁה מַדֶּרֶת אֶת בְּנָהּ בְּנָזִיר. כֵּי־צַד: גִּילַּח אוֹ שֶׁגִּילְּחוּהוּ קְרוֹבִים$, מֵיחָה אוֹ שֶׁמֵּיחוּהוּ[20]« קְרוֹבִים$, הָיְתָה$ לוֹ בְּהֵמָה מוּפְרֶשֶׁת, הַחַטָּאת תָּמוּת, וְהָעוֹלָה תִּיקָּרֵב עוֹלָה, וּשְׁלָמִים[21]« יִקָּרְבוּ שְׁלָמִים, וְנֶאֱכָלִים לְיוֹם אֶחָד, וְאֵינָם טְעוּנִים לֶחֶם. הָיוּ לוֹ מָעוֹת סְתוּמִים, יִפְּלוּ {לנ} לִנְדָבָה. מָעוֹת מְפוֹרָשִׁים, דְּמֵי חַטָּאת יֵלְכוּ {ל} לְיַם הַמֶּלַח, לֹא נֶהֱנִים וְלֹא מוֹעֲלִים. דְּמֵי עוֹלָה, יָבוֹאוּ[22]« עוֹלָה וּמוֹעֲלִים בָּהֶן. דְּמֵי שְׁלָמִים, יָבִיאוּ[23]* שְׁלָמִים, נֶאֱכָלִים[24]^ לְיוֹם אֶחָד, וְאֵינָן טְעוּנִים לֶחֶם. **ז'** הָאִישׁ מְגַלֵּחַ עַל נְזִירוּת אָבִיו וְאֵין הָאִשָּׁה מְגַלַּחַת עַל נְזִירוּת אָבִיהָ. כֵּי־צַד: מִי שֶׁהָיָה אָבִיו נָזִיר וְהִפְרִישׁ מָעוֹת סְתוּמִין עַל[25]^ נְזִירוּתוֹ וּמֵת, וְאָמַרוּ הֲרֵינִי נָזִיר[26]«• עַל מְנָת {ש} שֶׁאֲגַלַּח עַל {נְזִר(י)וּת}[27]*^• מְעוֹת אַבָּא. אָמַרוּ רִ' יוֹסֵה: הֲרֵי אֵילּוּ יִפְּלוּ לִנְדָבָה, אֵין הוּא[28]^ מְגַלֵּחַ עַל נְזִירוּת אָבִיו. וְאֵי זֶה הוּא שֶׁהוּא$ מְגַלֵּחַ עַל נְזִירוּת אָבִיו? מִי שֶׁהָיָה הוּא וְאָבִיו נְזִירִים וְהִפְרִישׁ אָבִיו מָעוֹת סְתוּמִים לִנְזִירוּתוֹ וּמֵת, זֶה$ הוּא שֶׁהוּא$ מְגַלֵּחַ עַל נְזִירוּת אָבִיו.

הל' ז' פרק ה'

בֵּית שַׁמַּי אוֹמְוֹרִים: הֶקְדֵּשׁ טָעִיּוֹת[29]$ הֶקְדֵּשׁ. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְוֹרִים: אֵינוּ הֶקְדֵּשׁ. כֵּי־צַד: אָמַרוּ: שׁוֹר שָׁחוֹר שֶׁיֵּצֵא[30]« מִבֵּיתִי רִאשׁוֹן הֲרֵי הוּא הֶקְדֵּשׁ, וְיָצָא לָבָן, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: הֶקְדֵּשׁ, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵינוּ הֶקְדֵּשׁ. **ב'** דִּינַר זָהָב שֶׁיַּעֲלֶה בְּיָדִי {ראש}

---

[1] קיי כלפנינו. ק ליתא: "ואני" (פעם שלישית).
[2] קיי כלפנינו. ק: "וּשְׂעָרוֹ".
[3] ק+קיי כלפנינו. וכן בירושלמי. מגיה כלשהו בפרמה סימן קו מעל מילה זו, וכוונתו לנוסח: "קיים" כבדפוסים. ונראה שהבבלי גרס "קיים" ולפיכך פירש "ואת" בלשון שאלה.
[4] ק+קיי: "וְאַתְּ".
[5] כך קיי. ק: "וְאָמְרָה" (ואולי תוקן על ידי סופר קאופמן עצמו להיות "ואמר"). וצ"ע.
[6] תיקנתי לפי ק+קיי, מפני שכנראה סופר פרמה כתב זאת בטעות הדומות. וצ"ע.
[7] ק+קיי: "מִשֶּׁלּוֹ".
[8] קיי+קנ כלפנינו. קס: "בהמת".
[9] קנ כלפנינו. קס: "משלהי". קיי: "שלה".
[10] קיי כלפנינו. ק: "הַבְּהֵמָה".
[11] ק+קיי: "וְהָעוֹלָה".
[12] ק כלפנינו. קיי: "והשלמים".
[13] קיי כלפנינו. ק: "לוֹ".
[14] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מועילין" (וכן ראיתי שם במקומות נוספים. ואולי כוונתו לנקד את "ע" בצירי? וצ"ע).
[15] קיי+קנ: "יָבוֹאוּ". קס: "יבוא". וכן בסמוך.
[16] ק: "מִכָּל הַבְּהֵמוֹת". קיי: "מן הבהמות". בפרמה תוקן ע"י הסופר, באמצעות תליית אות כ"ף מעל המילה, ותיקון אות נו"ן להיות למ"ד.
[17] קיי+קנ הכתיב כלפנינו. קס: "הטהורה" (אות "ו" מסמנת שיש לקרוא את "ה" בקמץ קטן). וכן בסמוך.
[18] קיי+קנ כלפנינו. קס (התחבר למילה אחת כבדיבור): "אפשי". וכן בסמוך.
[19] ק+קיי: "אִשָּׁה". וכן בסמוך.
[20] ק כלפנינו. קיי: "שמיחוה<ו>".
[21] ק כלפנינו. קיי: "והשלמים".
[22] קיי+קנ כלפנינו (קיי: "יבאו"). קס: "יבוא".
[23] קיי: "יָבִיאוּ". ק: "יָבוֹא". ובפרמה ספק "יביאו" ספק "יביא" (ספק אל"ף חצוייה ספק "או").
[24] ק+קיי: "וְנֶאֱכָלִים".
[25] ק+קיי: "לִנְזִירוּתוֹ".
[26] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "נזיר".
[27] מילה זו קשה, והיא חסירה בכתבי יד ק+קיי, לפיכך סימנתי אותה למחיקה. ייתכן כי מילה זו היא כפל גרסה בפרמה. סופר פרמה כתב "נזריות" והוא עצמו או מגיה אחר מחק את אות יו"ד והגיה: "נְזִרוּת" וייתכן שגם מחק את אות "ו" וגרס: "נְזִרת". וצ"ע.
[28] ק+קיי: "זֶה".
[29] ק כלפנינו. קיי: יש כאן השמטה. אך להלן בהלכה ד', קיי גורס "טעיות" אף ששם קאופמן ופרמה גורסים "טעות".
[30] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁיּוֹצֵא".

רִאשׁוֹן הֲרֵי הוּא הֶקְדֵּשׁ, וְעָלָה שֶׁלַּכֶּסֶף, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: הֶקְדֵּשׁ, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵינוּ הֶקְדֵּשׁ. **ג׳** חָבִית שֶׁלַּיַּיִן שֶׁתַּעֲלֶה בְיָדִי רִאשׁוֹנָה הֲרֵי הִיא הֶקְדֵּשׁ, וְעָלַת[$] שֶׁלַּשֶּׁמֶן, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: הֶקְדֵּשׁ, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵינָהּ[^1]• הֶקְדֵּשׁ. **ד׳** מִי שֶׁנָּדַר בַּנָּזִיר וְנִשְׁאַל לַחֲכָמִים[$] וְאָסְרוּ[#2], מוֹנֶה {מש} מִשָּׁעָה שֶׁנָּזַר[$]. נִשְׁאַל לַחֲכָמִים וְהִתִּירוּ, וְהָיְתָה[^3] לוֹ בְּהֵמָה מוּפְרֶשֶׁת, תֵּצֵא וְתִרְעֶה בָעֵדֶר. אָמְרוּ בֵית הִלֵּל לְבֵית שַׁמַּי: אֵין[$] אַתֶּם מוֹדִין בָּזֶה {ש} שֶׁהוּא הֶקְדֵּשׁ טָעוּת שֶׁתֵּצֵא וְתִרְעֶה בָעֵדֶר? אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שַׁמַּי: אִי[^4] אַתֶּם מוֹדִין בְּמִי שֶׁטָּעָה וְקָרָא לַתְּשִׁיעִי עֲשִׂירִי וְלָעֲשִׂירִי תְשִׁיעִי {ול} וּלְאֶחָד עָשָׂר עֲשִׂירִי שֶׁהוּא מְקוּדָּשׁ? אָמְרוּ לָהֶם בֵּית הִלֵּל: לֹא הַשֵּׁבֶט קִידְּשׁוֹ. וּמָה אִילּוּ[«5] טָעָה וְהִנִּיחַ אֶת הַשֵּׁבֶט עַל הַשְּׁמִינִי אוֹ[«6] עַל שְׁנֵים {ע} עָשָׂר, שֶׁמֵּא עָשָׂה כְלוּם? אֶלָּא: כָּתוּב[«7]• שֶׁקִּידֵּשׁ אֶת הָעֲשִׂירִי, וְהוּא[«] קִידֵּשׁ אֶת הַתְּשִׁיעִי וְאֶת אֶחָד עָשָׂר. **ה׳** מִי שֶׁנָּדַר בַּנָּזִיר וְהָלַךְ לְהָבִיא אֶת בְּהֶמְתּוֹ וּמְצָאָהּ שֶׁנִּגְנָבָה, אִם עַד [שֶׁלֹּא][8*] נִגְנְבָה בְהֵמָה[«9] נָזַר[«10], הֲרֵי זֶה נָזִיר. אִם[$] מִשֶּׁנִּגְנְבָה בְּהֵמָה[«] נָזַר, אֵינוּ נָזִיר. זוֹ[$] טָעוּת טָעָה נַחוּם אִישׁ[$] <הַמָּדִי>[11*]• כְּשֶׁעָלוּ נְזִירִים מִן הַגּוֹלָה וּמָצְאוּ בֵית הַמִּקְדָּשׁ חָרֵב, אָמַרוּ לָהֶם נַחוּם אִישׁ[$] הַמָּדִי: אִילּוּ הֱיִיתֶם יוֹדְעִים שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ עָתִיד[$] לֵיחָרֵב[$] נוֹזְרִים[«12] הֱיִיתֶם? אָמְרוּ לוֹ: לָאו[$], וְהִתִּירָן נַחוּם אִישׁ[$] הַמָּדִי. וּכְשֶׁבָּא[«13] דָּבָר[$] אֵצֶל חֲכָמִים, אָמְרוּ:[$] כֹּל שֶׁנָּזַר עַד שֶׁלֹּא חָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, נָזִיר. וּמִשֶּׁחָרַב[«14#] בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, אֵינוּ נָזִיר. **ו׳** הָיוּ מְהַלְּכִין[#15] בַּדֶּרֶךְ וְאַחֵר[«16]• בָּא כְנֶגְדָּן, אָמַרוּ אֶחָד מֵהֶן: הֲרֵינִי נָזִיר {ש} שֶׁזֶּה אִישׁ[«17] פְּלוֹנִיו, וְאֶחָד[«18*]• אָמַרו: הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁאֵינוּ[«19] הוּא[«]; הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁאֶחָד מִכֶּם נָזִיר; [$$]שֶׁאֵין אֶחָד מִכֶּם נָזִיר; [$$]שֶׁשְּׁנֵיכֶם נְזִירִים; [$$]שֶׁכּוּלְּכֶם נְזִירִים; בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: כּוּלָּם נְזִירִים. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵין[«20] נָזִיר אֶלָּא מִי שֶׁלֹּא נִתְקַיְּימוּ דְבָרָיו. וְרִבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר: אֵין אֶחָד מֵהֶן נָזִיר. **ז׳** הִרְתִּיעַ לַאֲחוֹרָיו[^21]•, אֵינוּ נָזִיר. רִ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: יֹאמַר: אִם הָיָה כִדְבָרַי, הֲרֵי[^22] אֲנִי נְזִיר חוֹבָה, וְאִם לָאו, הֲרֵינִי נְזִיר נְדָבָה. רָאָה אֶת הַכּוֹי וְאָמַרו: הֲרֵינִי [נָזִיר][23*] שֶׁזֶּה חַיָּה; הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁאֵין זֶה חַיָּה; הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁזֶּה בְהֵמָה; הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁאֵין זֶה בְהֵמָה; הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁזֶּה חַיָּה וּבְהֵמָה; הֲרֵינִי {נ} נָזִיר שֶׁאֵין זֶה לֹא חַיָּה וְלֹא בְהֵמָה; הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁאֶחָד מִכֶּם נָזִיר; [$$]שֶׁאֵין אֶחָד מִכֶּם נָזִיר; [$$]שֶׁשְּׁנֵיכֶם[$] נְזִירִים[$]; [$$]שֶׁכּוּלְּכֶם נְזִירִים; הֲרֵי כוּלָּם נְזִירִים.

הל׳ ז׳ **פרק ו׳**

שְׁלֹשָׁה מִינִים אֲסוּרִין בַּנָּזִיר: הַטּוּמְאָה וְהַתִּגְלַחַת וְהַיּוֹצֵא מִן הַגֶּפֶן. וְכָל הַיּוֹצֵא מִן הַגֶּפֶן מִצְטָרְפִין[$] זֶה עִם זֶה. וְאֵינוּ[«24] חַיָּב עַד שֶׁיֹּאכַל מִן הָעֲנָבִים כַּזַּיִת. מִשְׁנָה[«25] רִאשׁוֹנָה[^26]: עַד שֶׁיִּשְׁתֶּה רְבִיעִית יַיִן. רִ׳ עֲקִיבָה אוֹמֵר: אֲפִילּוּ שָׁרָה פִּיתּוֹ בַּיַּיִן וְיֶשׁ בָּהּ כְּדֵי לְצָרֵף כַּזַּיִת, חַיָּב. **ב׳** וְחַיָּב עַל הַיַּיִן בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְעַל הָעֲנָבִים בִּפְנֵי עַצְמָן, וְעַל {ה} הַחַרְצַנִּים בִּפְנֵי עַצְמָן, וְעַל הַזַּגִּין[^27]• בִּפְנֵי עַצְמָן. רִ׳ <אֶ>לְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר: אֵינוּ חַיָּב עַד שֶׁיֹּאכַל (עד שיא)[28*] שְׁנֵי חַרְצַנִּים וְזוּגָן[#$29]•. אֵלּוּ הֵן הַחַרְצַנִּים וְאֵלּוּ הֵן הַזָּגִין[^30]•: הַחַרְצַנִּים אֵלּוּ הַחִיצוֹנִים, וְהַזּוּגִין[#$31]• אֵלּוּ הַפְּנִימִיִּים[$], דִּבְרֵי רִ׳ יְהוּדָה. רִ׳ יוֹסֵה אוֹמֵר: שֶׁלֹּא תִטְעֶה: כְּזֶג[#^32]• שֶׁלַּבְּהֵמָה, הַחִיצוֹן זוּג וְהַפְּנִימִי עֶנְבּוֹל[#$33]•. **ג׳** סְתַר[«34]• נְזִירוּת - שְׁלֹשִׁים יוֹם: גִּילַּח אוֹ {שג} שֶׁגִּילְּחוּהוּ לֵיסְטִין[^35], סוֹתֵר שְׁלֹשִׁים יוֹם. נָזִיר {ש} שֶׁגִּילַּח בֵּין בַּזּוֹג בֵּין בַּתַּעַר אוֹ שֶׁסִּיפְסֵף[$] כָּל שֶׁהוּ, חַיָּב. נָזִיר חוֹפֵף וּמְפַסְפֵּס[$], אֲבָל לֹא סוֹרֵק. רִבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: לֹא יָחוּף בַּאֲדָמָה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא[«36] מַשֶּׁרֶת[«37] אֶת הַשֵּׂעָר. **ד׳** נָזִיר שֶׁהָיָה שׁוֹתֶה בַּיַּיִן[$] כָּל הַיּוֹם, אֵינוּ חַיָּב אֶלָּא אַחַת. אָמְרוּ לוֹ: אַל תִּשְׁתֶּה אַל תִּשְׁתֶּה, וְהוּא שׁוֹתֶה, חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. **ה׳**[^38]• הָיָה מְגַלֵּחַ כָּל הַיּוֹם, אֵינוּ חַיָּב

---

[1] ק+קיי: ״אֵינוּ״.
[2] ניקדתי לפי העניין. אך קנ ניקד: ״וַאֲסָרוּ״ וכנראה רצה לגרוס ״וַאֲסָרוּהוּ״.
[3] ק+קיי: ״הָיְתָה״.
[4] ק+קיי: ״אֵין״.
[5] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: ״אילא״.
[6] ק כלפנינו. קיי: ״וְעַל״.
[7] ק כלפנינו. קיי: ״שהכתוב קידש את העשירי ואף הוא קידש את התשיעי...״
[8] נוסף בין השורות, כנראה ע״י הסופר. וכן ק+קיי.
[9] קיי כלפנינו. ק: ״הַבְּהֵמָה״. וכן בסמוך.
[10] קיי כלפנינו. קס: ?״נזור״?. קנ: ?״נָדַר״?.
[11] השלמתי לפי המופיע בהמשך. וכן קיי+קנ. קס בכולם: ״המדיי״ (יו״ד נוספת).
[12] קיי כלפנינו. ק: ״נְזִירִים״.
[13] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״אמרו כשבא דבר אצל חכמ׳ אמ׳...״. וצ״ע.
[14] ניקדתי לפי העניין. ק+קיי: ״משחרב״. קנ ניקד: ״מֵשֶּׁחָרַב״.
[15] ניקדתי לפי הרגיל. משום מה קנ ניקד כאן: ״מַהְלְכִין״.
[16] קס כלפנינו. קיי+קנ: ״וְאֶחָד״.
[17] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״איש״.
[18] ושמא כתוב: ״וְאַחֵר אָמַר״. קס: ״ובא אחד ואמר״. קנ: ״וְאֶחָד אָמַר״, קיי: ״וְאַחֵר אמר״.
[19] קיי+קנ כלפנינו. קס (בטעות): ״שאיני״.
[20] קיי כלפנינו. ק: ״אֵינוּ״.
[21] ק+קיי: ״לְאַחֲרָיו״.
[22] ק+קיי: ״הֲרֵינִי״.
[23] נוסף בין השורות, כנראה ע״י הסופר. וכן ק+קיי.
[24] קיי כלפנינו. ק: ״אֵינוּ״.
[25] ק כלפנינו. קיי: ״ומשנה״.
[26] ק+קיי: ״הָרִאשׁוֹנָה״.
[27] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״הזוגים/ן״.
[28] סומן למחיקה, כנראה ע״י הסופר.
[29] קס+קיי כלפנינו, וניקדתי לפי רוח ניקודו של נקדן קאופמן להלן. קנ: ״וְזַגָּן״.
[30] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״הזוגים/ן״.
[31] קס+קיי כלפנינו, וניקדתי לפי רוח ניקודו של נקדן קאופמן להלן. קנ: ״וְהַזַּגִּין״.
[32] ניקדתי לפי רוח נקדן קאופמן. ק+קיי: ״כַּזּוֹג״ (כך מנוקד בקאופמן).
[33] כך מנוקד בפרמה. וכן קס+קיי. קנ: ״עִנְבֵּל״.
[34] קס כלפנינו (לשון ״סתירה״, וזהו נוסח מדוייק יותר, שהרי כבר נשנה במקום אחר ״סתם נזירות שלושים יום״). קיי+מגיה בקאופמן: ״סְתַם״.
[35] ק+קיי בסיומת ״ם״.
[36] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: ״שהוא״.
[37] ק כלפנינו. קיי: ״מנשרת״.
[38] ק+קיי: הלכת ״היה מיטמא...״ (להלן), כתובה לפני הלכת ״היה מגלח...״.

{אינו חייב}[1]* אֶלָּא אַחַת. אָמְרוּו לוֹ: אַל תְּגַלַּח אַל תְּגַלַּח, וְהוּא מְגַלַּח, חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. **ו׳** הָיָה מִיטַּמֵּא לַמֵּתִים כָּל הַיּוֹם, אֵינוּ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת. אָמְרוּו לוֹ: אַל תִּיטַּמֵּא אַל תִּיטַּמֵּא, וְהוּא מִיטַּמֵּא, חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. **ז׳** שְׁלֹשָׁה מִינִים אֲסוּרִין בַּנָּזִיר: הַטּוּמְאָה וְהַתִּגְלַחַת וְהַיּוֹצֵא מִן הַגֶּפֶן. חוֹמֶר בַּטּוּמְאָה וּבַתִּגְלַחַת מִבַּיּוֹצֵא[$] מִן הַגֶּפֶן, שֶׁהַטּוּמְאָה וְהַתִּגְלַחַת סוֹתְרִים, וְהַיּוֹצֵא מִן הַגֶּפֶן אֵינוּ סוֹתֵר. חוֹמֶר בַּיּוֹצֵא מִן הַגֶּפֶן {מ} מִבַּטּוּמְאָה וּמִבַּתִּגְלַחַת[2]«•, [3]*«••שֶׁהַיּוֹצֵא מִן הַגֶּפֶן לֹא {ה} הוּתַּר מִכְּלָלוֹ, וְהַטּוּמְאָה וְהַתִּגְלַחַת הוּתְּרוּ מִכְּלָלָן[4]«•, {הַיּוֹצֵא מִן הַגֶּפֶן הוּתַּר}[5]*• בְּתִגְלַחַת מִצְוָה וּבְמֵת מִצְוָה.•• חוֹמֶר[$] בַּטּוּמְאָה מִן[6]^• הַתִּגְלַחַת: שֶׁהַטּוּמְאָה סוֹתֶרֶת אֶת הַכֹּל וְחַיָּיבִין עָלֶיהָ קָרְבָּן, וְהַתִּיגְלַחַת[7]^ אֵינָהּ {ס} סוֹתֶרֶת אֶלָּא עַד[8]«• שְׁלֹשִׁים יוֹם וְאֵין חַיָּיבִין עָלֶיהָ קָרְבָּן. **ח׳** תִּגְלַחַת הַטּוּמְאָה כֵּי־צַד: הָיָה מַזֶּה בַּשְּׁלִישִׁי וּבַשְּׁבִיעִי, וּמְגַלֵּחַ בַּשְּׁבִיעִי, וּמֵבִיא {קר} קָרְבְּנוֹתָיו בַּשְּׁמִינִי. וְאִם[9]« גִּילַּח בַּשְּׁמִינִי, מֵבִיא קָרְבְּנוֹתָיו בּוֹ בַיּוֹם, דִּבְרֵיו רְ׳ עֲקִיבָהו. אָמַרו לוֹ רְ׳ טַרְפוֹן: מַה בֵּין זֶה לִמְצוֹרָע? אָמַרו לוֹ: שֶׁזֶּה[$] טַהֲרָתוֹ תְלוּיָה בְיָמָיו, {וְזֶה} [וּמְצוֹרָע][10]* טַהֲרָתוֹ תְלוּיָה בְתִגְלַחְתּוֹ, אֵינוּ[11]«• מֵבִיא אֶת[$] קָרְבְּנוֹתָיו[$] אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה מְעוֹרַב שֶׁמֶשׁ[12]«. **ט׳** תִּגְלַחַת הַטַּהֲרָה[13]«• כֵּי־צַד: הָיָה מֵבִיא שָׁלֹשׁ בְּהֵמוֹת, חַטָּאת עוֹלָה וּשְׁלָמִים, וְשׁוֹחֵט אֶת הַשְּׁלָמִים, וּמְגַלֵּחַ עֲלֵיהֶן, דִּבְרֵיו רְ׳ יְהוּדָהו. רְ׳ <אֶ>לְעָזָר אוֹמֵרו: לֹא הָיָה מְגַלֵּחַ אֶלָּא עַל הַחַטָּאת, שֶׁהַחַטָּאת[14]« {ק} קוֹדֶמֶת בְּכָל מָקוֹם. וְאִם גִּילַּח עַל אַחַת[$] מִשְּׁלָשְׁתָּן, יָצָא. **י׳** רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵלו אוֹמֵרו: הֵבִיא שָׁלֹשׁ בְּהֵמוֹת וְלֹא פֵירַשׁ, הָרְאוּיָה לְחַטָּאת תִּיקָרֵב {חט} חַטָּאת, לְעוֹלָה תִּיקָרֵב עוֹלָה, לִשְׁלָמִים תִּיקָרֵב[15]« {ש} שְׁלָמִים. הָיָה נוֹטֵל שְׂעַר רֹאשׁ[16]« נִזְרוֹ וּמְשַׁלֵּחַ[17]«# תַּחַת הַדּוּד[18]«•. וְאִם גִּילַּח בַּמְּדִינָה [19]^• מְשַׁלֵּחַ תַּחַת הַדּוּד. בְּמֵי דְבָרִים אֲמוּרִים, בְּתִגְלַחַת הַטַּהֲרָה[20]«•. אֲבָל {ב} בְּתִגְלַחַת הַטּוּמְאָה, לֹא הָיָה מְשַׁלֵּחַ תַּחַת הַדּוּד. רְ׳ מֵאִיר אוֹמֵרו: הַכֹּל מְשַׁלְּחִין תַּחַת הַדּוּד, חוּץ מִן הַטָּמֵא שֶׁבַּמְּדִינָה בִּלְבַד. **י״א׳** הָיָה {מב} מְבַשֵּׁל אֶת הַשְּׁלָמִים אוֹ שׁוֹלְקָן. וְכֹהֵן[21]« נוֹטֵל ״אֶת הַזְּרוֹעַ בְּשֵׁלָה מִן הָאַיִל, וְחַלַּת מַצָּה אַחַת מִן הַסַּל, וּרְקִיק[22]* מַצָּה אֶחָד, וְנָתַן[23]^• עַל כַּפֵּי הַנָּזִיר״ וּמְנִיפָן[24]«, וְאַחַר כָּךְ הוּתַּר הַנָּזִיר {לש} לִשְׁתּוֹת בַּיַּיִן[$] וּלְהִיטַּמֵּא[25]^ לַמֵּתִים. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵרו: כֵּיוָן שֶׁנִּזְרַק עָלָיו אֶחָד מִן הַדָּמִים, {ה} הוּתַּר הַנָּזִיר לִשְׁתּוֹת בַּיַּיִן וּלְהִיטַּמֵּא לַמֵּתִים. **י״ב׳** גִּילַּח עַל זֶבַח[26]^ וְנִמְצָא פָסוּל, תִּגְלַחְתּוֹ פְסוּלָה, וּזְבָחָיו לֹא עָלוּ לוֹ. גִּילַּח עַל הַחַטָּאת שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ וְאַחַר כָּךְ הֵבִיא קָרְבְּנוֹתָיו {ל} לִשְׁמָהּ[$27]•, תִּגְלַחְתּוֹ (לשמה)[28]* פְסוּלָה, וּזְבָחָיו לֹא עָלוּ לוֹ. גִּילַּח עַל הָעוֹלָה וְעַל[$] הַשְּׁלָמִים שֶׁלֹּא לִשְׁמָן וְאַחַר כָּךְ הֵבִיא קָרְבְּנוֹתָיו לִשְׁמָן, {א} תִּגְלַחְתּוֹ פְסוּלָה, וּזְבָחָיו לֹא עָלוּ לוֹ. רְ׳ שִׁמְעוֹון אוֹמֵרו: אוֹתוֹ הַזֶּבַח לֹא עָלָה לוֹ, וּשְׁאָר[$] כָּל[$] הַזְּבָחִים עָלוּ לוֹ. וְאִם[29]« גִּילַּח עַל שְׁלָשְׁתָּן וְנִמְצָא אֶחָד מֵהֶן כָּשֵׁר, תִּגְלַחְתּוֹ כְשֵׁירָה, וְיָבִיא {ש} שְׁאָר הַזְּבָחִים. **י״ג׳** מִי שֶׁנִּזְרַק עָלָיו אֶחָד מִן הַדָּמִים וְנִיטַּמָּא, רְ׳ אֱלִיעֶזֶרו אוֹמֵר: סָתַר[30]^ אֶת הַכֹּל. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: יָבִיא שְׁאָר {קרבנו} קָרְבְּנוֹתָיו[31]« וְיִטְהָר. אָמְרוּ[32]«• לוֹ: מַעֲשֶׂה בְמִרְיָם הַתַּדְמוֹרִית[33]«• שֶׁנִּיזְרַק עָלֶיהָ אֶחָד מִן הַדָּמִים, וּבָאוּ וְאָמְרוּ לָהּ עַל בִּתָּהּ שֶׁהִיא[$] מְסַכֶּנֶת[$], וְהָלְכָה וּמְצָאָתָהּ שֶׁמֵּתָה, וְאָמְרוּ[34]^ חֲכָמִים: תָּבִיא שְׁאָר קָרְבְּנוֹת[35]« וְתִיטְהָר.

הל׳ י״ג׳ פרק ז׳

כֹּהֵן גָּדוֹל וְנָזִיר אֵינָן מִיטַּמְּאִין[36]« בִּקְרוֹבֵיהֶן.[$$$] הָיוּ מְהַלְּכִין בַּדֶּרֶךְ וּמָצְאוּ מֵת מִצְוָה, רְבִּי אֱלִיעֶזֶרו [אוֹמֵרו][37]*: יִיטַּמֵּא כֹהֵן גָּדוֹל וְאַל יִיטַּמֵּא נָזִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: יִיטַּמֵּא נָזִיר וְאַל יִיטַּמֵּא כֹהֵן

---

[1] מחקתי מפני שזהו כפל.

[2] ק: ״מִבַּטּוּמְאָה וּבַתִּגְלַחַת״. קיי: ״בטומאה ובתגלחת״ ומישהו תלה שם אותיות ״מ״. ייתכן שרצה לגרוס כלפנינו, אך שמא רצה לגרוס ״מטומאה ומתגלחת״.

[3] במשפטים הבאים יש שינויי נוסח גדולים וגם שיבושים, וכדלהלן: קס גורס: ״שֶׁהַיּוֹצֵא מִן הַגֶּפֶן לֹא הוּתַּר בִּכְלַל הַיּוֹצֵא מִן הַגֶּפֶן, הַטּוּמְאָה וְהַתִּגְלַחַת הוּתְּרוּ בְּתִגְלַחַת מִצְוָה וּבְמֵת מִצְוָה״. קיי+קנ גורסים: ״שֶׁלֹּא הוּתַּר בִּכְלַל הַיּוֹצֵא מִן הַגֶּפֶן הוּתַּר בְּתִגְלַחַת מִצְוָה וּבְמֵת מִצְוָה״. ואילו בפרמה יש בתחילה נוסח שלישי: ״שֶׁהַיּוֹצֵא מִן הַגֶּפֶן לֹא הוּתַּר מִכְּלָלוֹ, וְהַטּוּמְאָה וְהַתִּגְלַחַת הוּתְּרוּ מִכְּלָלָן״ ולאחר מכן חלקים מתוך נוסחת קיי+קנ. וייתכן שצריך לגרוס: ״שֶׁהַיּוֹצֵא מִן הַגֶּפֶן לֹא הוּתַּר מִכְּלָלוֹ, וְהַטּוּמְאָה וְהַתִּגְלַחַת הוּתְּרוּ בְּתִגְלַחַת מִצְוָה וּבְמֵת מִצְוָה״. וצ״ע.

[4] קס לא גרס מילה זו. וראו בהערה הקודמת.

[5] מוכרחים למחוק את המילים הללו כי הן משבשות לחלוטין את משמעות המשפט. לחילופין, במקום למוחקן יש להוסיף לפניהן את המילים <שלא הותר בכלל> כך שנוסח המשפט יהיה כפל גרסה וכנוסח קיי+קנ. וייצטרכו למחוק את כל כפל הגרסה. וראו בהערה לעיל.

[6] ק+קיי: ״מִבַּתִּגְלַחַת״.

[7] ק+קיי: ״וְתִיגְלַחַת״.

[8] ק כלפנינו. קיי ליתא: ״עד״.

[9] ק: ״אם״. קיי: יש השמטה.

[10] ק+קיי: ״ומצורע״. בפרמה - המילה ״מצורע״ נתלתה על גבי המילה ״זה״, כנראה ע״י הסופר, אך המילה ״זה״ לא סומנה למחיקה.

[11] קיי כלפנינו. ק: ״וְאֵינוּ״.

[12] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״השמש״.

[13] קיי+קנ כלפנינו (הניקוד לפי קנ). קס: ״הטהורה״ (ומראה שקרא: ״הַטָּהֳרָה״).

[14] קיי כלפנינו. ק: ״שֶׁחַטָּאת״.

[15] קס יש השמטה, ומגיה השלים כלפנינו. קיי: ״יקרבו״.

[16] קיי+קנ כלפנינו, וכלשון הפסוק. קס: ״ראשו נזירו״. וצ״ע.

[17] קיי כלפנינו. קס: ״ומשליח״. והניקוד בקאופמן לא ברור ונראה כאילו תוקן הניקוד מ- מַשְׁלִיחַ״ ל- מְשַׁלֵּחַ״, כפי שלהלן ניקד ״מְשַׁלֵּחַ״.

[18] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס <u>בכולם</u>: ״הדור״.

[19] ק+קיי נוסף: ״היה״.

[20] קיי+קנ כלפנינו (הניקוד לפי קנ). קס: ״הטהורה״ (ומראה שקרא: ״הַטָּהֳרָה״).

[21] קיי כלפנינו. ק: ״כֹּהֵן״.

[22] ק+קיי כלפנינו. בפרמה אות קו״ף מוזרה, ואולי מעליה סימן גרש.

[23] כך לשון הפסוק. ק+קיי: ״וְנוֹתְנָן״.

[24] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״ומניפין״.

[25] ק+קיי: ״וְלִיטַּמֵּא״. וכן בסמוך.

[26] ק+קיי: ״הַזֶּבַח״.

[27] קס+קיי כלפנינו. קנ: ״לִשְׁמָן״.

[28] סומן למחיקה, כנראה בידי הסופר. וכן ק+קיי ליתא.

[29] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס ליתא: ״ואם״.

[30] ק+קיי: ״סוֹתֵר״.

[31] ק: ״הַקָּרְבָּנוֹת״. קיי: ״קרבנות״.

[32] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״אמרו לו״.

[33] קנ כלפנינו. קס: ״התודמרים״. קיי: ״התדמרית״.

[34] ק+קיי: ״אָמְרוּ״.

[35] קיי כלפנינו. ק: ״הַקָּרְבָּנוֹת״.

[36] ק: ״מִיטַּמִּין״. קיי: ״מטמין״.

[37] נוסף בין השורות, ייתכן ע״י הסופר. וכן ק+קיי.

הֶדְיוֹט[1]«$•. אָמַ֯רוּ לָהֶם רְ' אֱלִיעֶ֯זֶר: יִיטַּמֵּא כֹהֵן שֶׁאֵינוּ מֵבִיא קָרְבָּן עַל טוּמְאָתוֹ, וְאַל יִיטַּמֵּא נָזִיר שֶׁמֵּבִיא[2]^ קָרְבָּן עַל טוּמְאָתוֹ. אָמְרוּ לוֹ: יִיטַּמֵּא נָזִיר שֶׁקְּדוּשָּׁתוֹ$ קְדוּשַּׁת$ שָׁעָה$, וְאַל יִיטַּמֵּא כֹהֵן שֶׁקְּדוּשָּׁתוֹ קְדוּשַּׁת עוֹלָם. **ב'** עַל אֵלּוּ הַטְּמָאוֹת$ הַנָּזִיר מְגַלֵּחַ: עַל הַמֵּת, וְעַל[3]«• כַּזַּיִת מִן הַמֵּת, וְעַל כַּזַּיִת נֶצֶל[4]# וְעַל מְלֹא תַרְוָוד רָקָב, וְעַל הַשִּׁזְרָה[5]$, וְעַל הַגּוּלְגּוֹלֶת, וְעַל אֵבֶר מִן הַמֵּת וְעַל אֵבֶר מִן הַחַי שֶׁיֵּשׁ עֲלֵיהֶם$ בָּשָׂר כָּרָאוּי, וְעַל חֲצִי קַב עֲצָמוֹת, וְעַל חֲצִי לוֹג דָּם, וְעַל[6]«• מַגָּעָם וְעַל מַשָּׂאָן וְעַל אֲהֵילָן[7]«, וְעַל עֶצֶם כִּשְׂעוֹרָה, וְעַל[8]«• מַגָּעוֹ וְעַל מַשָּׂאוֹ וְעַל[9]*«• (אֲהֵילוֹ)*«•; עַל אֵילּוּ הַנָּזִיר מְגַלֵּחַ וּמַזֶּה בַּשְּׁלִישִׁי וּבַשְּׁבִיעִי, וְסוֹתֵר אֶת הַקּוֹדְמִים, וְאֵינוּ מַתְחִיל לִמְנוֹת עַד$ {ש} שֶׁיִּטְהַר וְיָבִיא$ אֶת קוֹרְבְּנוֹתָיו[10]«. **ג'** אֲבָל הַסְּכָכוֹת, וְהַפְּרָעוֹת, וּבֵית הַפְּרָס, וְאֶרֶץ הָעַמִּים, וְהַגּוֹלֶל, וְהַדּוֹפֶק, וּרְבִיעִית דָּם, וְאֹהֶל[11]#, וְרוֹבַע[12]^• {עצ} עֲצָמוֹת, וְכֵילִים הַנּוֹגְעִים בַּמֵּת, וִימֵי סְפָרוֹ, וִימֵי גְמָרוֹ, עַל אֵילּוּ אֵין הַנָּזִיר מְגַלֵּחַ, וּמַזֶּה בַּשְּׁלִישִׁי וּבַשְּׁבִיעִי, וְאֵינוּ סוֹתֵר אֶת הַקּוֹדְמִים, הִתְחִיל[13]«• מוֹנֶה$ מִיָּד, וְקָרְבָּן אֵין לוֹ. בֶּאֱמֶת:$ יְמֵי הַזָּב {וה} וְהַזָּבָה וִימֵי הֶסְגֵּירוֹ שֶׁלִּמְצוֹרָע, הֲרֵי אֵילּוּ עוֹלִין לוֹ. **ד'** רְ'$ אֶלְעָזָר[14]«• אָמַ֯רוּ[15]^• מִשֵּׁם רְ' יְהוֹשֻׁ֯עַ: כָּל טוּמְאָה מִן הַמֵּת שֶׁהַנָּזִיר מְגַלֵּחַ עָלֶיהָ, חַיָּיבִין עָלֶיהָ עַל בִּיאַת הַמִּקְדָּשׁ$. וְכָל טוּמְאָה מִן הַמֵּת שֶׁאֵין {ה} הַנָּזִיר מְגַלֵּחַ עָלֶיהָ, אֵין חַיָּיבִין עָלֶיהָ עַל בִּיאַת הַמִּקְדָּשׁ$. אָמַ֯רוּ רְ' מֵאִיר: לֹא תְהֵא זוֹ קַלָּה מִן הַשֶּׁרֶץ. אָמַ֯רוּ רְ' עֲקִיבָה: דַּנְתִּי לִפְנֵי רְ' אֱלִיעֶ֯זֶר$: מָה אִם עֶצֶם כִּשְׂעוֹרָה שֶׁאֵינוּ מְטַמֵּא אֶת הָאָדָם$ בְּאֹהֶל$, הַנָּזִיר מְגַלֵּחַ עַל מַגָּעוֹ וְעַל מַשָּׂאוֹ. רְבִיעִית דָּם שֶׁהִיא[16]$ מְטַמָּא אֶת הָאָדָם בְּאֹהֶל$, אֵינוּ דִין שֶׁיְּהֵא הַנָּזִיר מְגַלֵּחַ עַל מַגָּעָהּ וְעַל מַשָּׂאָהּ. אָמַ֯רוּ לִי: מַה זֶּה[17]« עֲקִיבָה, אֵין דָּנִין כָּאן מִקּוֹל[18]«• וָחוֹמֶר. וּכְשֶׁבָּאתִי וְהִרְצֵיתִי אֶת הַדְּבָרִים לִפְנֵי רְ' יְהוֹשֻׁ֯עַ, אָמַר לִי: יָפֶה {אמ} אָמַרְתָּה$ אֶלָּא כָּךְ$ אָמְרָה[19]^• הֲלָכָה[20]#•.

הל' ד' **פרק ח'**

שְׁנֵי נְזִירִים, שֶׁאָמַ֯רוּ לָהֶם אֶחָד: רָאִיתִי אֶחָד {מ} מִכֶּם שֶׁנִּיטַּמָּא וְאֵינִי יוֹדֵעַ אֵי זֶה מִכֶּם, $ {מבי} מְבִיאִים$ קָרְבַּן טוּמְאָה וְקָרְבַּן טַהֲרָה, וְאוֹמֵר: אִם אֲנִי הוּא הַטָּמֵא, קוֹרְבַּן טוּמְאָה שֶׁלִּי וְקָרְבַּן טַהֲרָה שֶׁלָּךְ. וְאִם אֲנִי הוּא הַטָּהוֹר, קָרְבַּן טַהֲרָה שֶׁלִּי וְקָרְבַּן טוּמְאָה שֶׁלָּךְ. וְסוֹפְרִים שְׁלֹשִׁים יוֹם, וּמְבִיאִים קָרְבַּן טַהֲרָה, **ב'** וְאוֹמֵר: אִם אֲנִי הוּא טָמֵא[21]^•, קָרְבַּן טוּמְאָה שֶׁלִּי וְקָרְבַּן טַהֲרָה שֶׁלָּךְ וְזֶה קָרְבַּן טַהֲרָתִי. וְאִם אֲנִי הוּא טָהוֹר[22]^•, קָרְבַּן טַהֲרָה שֶׁלִּי וְקָרְבַּן טוּמְאָה שֶׁלָּךְ וְזֶה קָרְבַּן טַהֲרָתָךְ. מֵת אֶחָד מֵהֶן, אָמַ֯רוּ רְ' יְהוֹשֻׁ֯עַ: יְבַקֵּשׁ אֶחָד[23]«• מִן הַשּׁוּק {שי} שֶׁיִּדּוֹר כְּנֶגְדּוֹ נָזִיר[24]^•, וְיֹאמַר$: אִם טָמֵא הָיִיתִי, הֲרֵי אַתָּה[25]«• נָזִיר מִיָּד. וְאִם טָהוֹר הָיִיתִי, הֲרֵי אַתָּה נָזִיר לְאַחַר$ שְׁלֹשִׁים יוֹם. וְסוֹפְרִים שְׁלֹשִׁים יוֹם, {ומב} וּמְבִיאִים קָרְבַּן טוּמְאָה וְקָרְבַּן טַהֲרָה[26]«#•. **ג'** וְיֹאמַר[27]^•: אִם אֲנִי הוּא הַטָּמֵא, קָרְבַּן טוּמְאָה שֶׁלִּי וְקָרְבַּן טַהֲרָה[28]«#• שֶׁלָּךְ. וְאִם אֲנִי הוּא הַטָּהוֹר, קָרְבַּן טַהֲרָה שֶׁלִּי וְקָרְבַּן טוּמְאָה בְּסָפֵק[29]«•. סוֹפְרִים[30]^• {ש} שְׁלֹשִׁים יוֹם וּמְבִיאִין קָרְבַּן טַהֲרָה. **ד'** וְאוֹמֵר: אִם אֲנִי הוּא טָמֵא[31]^•, קָרְבַּן טוּמְאָה שֶׁלִּי וְקָרְבַּן טַהֲרָה שֶׁלָּךְ וְזֶה קָרְבַּן טַהֲרָתִי. וְאִם אֲנִי הוּא טָהוֹר[32]^•, קָרְבַּן טַהֲרָה שֶׁלִּי וְקָרְבַּן טוּמְאָה בְּסָפֵק[33]«• זֶה[34]^• קָרְבַּן טַהֲרָתָךְ. אָמַ֯רוּ לוֹ בֶּן זוֹמָא: וּמִי שׁוֹמֵעַ לוֹ שֶׁיִּדּוֹר כְּנֶגְדּוֹ[35]^•? אֶלָּא מֵבִיא חַטַּאת הָעוֹף וְעוֹלַת בְּהֵמָה, וְאוֹמֵר: אִם טָמֵא הָיִיתִי, הַחַטָּאת מֵחוֹבָתִי וְהָעוֹלָה נְדָבָה. וְאִם טָהוֹר הָיִיתִי, הָעֹלָה מֵחוֹבָתִי וְהַחַטָּאת בְּסָפֵק[36]^•. סוֹפֵר[37]^• שְׁלֹשִׁים יוֹם וּמֵבִיא קָרְבַּן טוּמְאָה[38]«• וְקָרְבַּן טַהֲרָה, **ה'** וְאוֹמֵר: אִם טָמֵא הָיִיתִי, הָעוֹלָה רִאשׁנָה[39]^• נְדָבָה וְזוֹ חוֹבָה. וְאִם טָהוֹר הָיִיתִי, הָעוֹלָה רִאשׁנָה^• חוֹבָה

---

[1] קס כלפנינו. קיי: ״אפילו כהן הדיוט״. קנ: ״כהן גדול״.
[2] ק+קיי: ״שֶׁהוּא מֵבִיא״.
[3] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״ועל כזית מן המת״ (ומגיה מאוחר שם השלים). וצריך עיון האם נשמט שם מחמת הדומות, או שזה בכוונה. וראו במלאכת שלמה.
[4] כנראה שבפרמה מנוקד: ״נַצֶּל״.
[5] ק+קיי כלפנינו. אלא שבקאופמן: ״השיזרה״ בחיריק מלא.
[6] קיי כלפנינו. וזו וא״ו הנשוא. ק: ״עַל״.
[7] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״אהולן״.
[8] קיי כלפנינו. וזו וא״ו הנשוא. ק: ״עַל״.
[9] קיי וסופר פרמה: ״ועל אהילו״. ק: ליתא ״ועל אהילו״, ובפרמה נמחקה (בהעברת קו) מילת ״אהילו״ בלבד (כנראה בידי הנקדן השני). וראו במלאכת שלמה. אך ראו להלן הלכה ד שכתוב מפורש שעצם כשעורה אינה מטמאה באוהל. וצ״ע.
[10] ק+קיי: ״קָרְבָּנוֹ״.
[11] ושמא צריך לנקד.
[12] קנ כלפנינו. קיי: ״ורוב העצמות״. קס: ״ורוב עצמות״.
[13] קס כנראה כלפנינו. קיי+קנ: ״וּמַתְחִיל״.
[14] ק כלפנינו. קיי: ״אליעזר״.
[15] ק+קיי: ק: ״אוֹמֵ֯רוּ״. קיי: ״אומ֯רו״.
[16] קס+קיי כלפנינו. קנ: ״שהוא״ וכל להלן הכל בלשון זכר.
[17] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״ר֯ביו״.
[18] קס: ״קול״. קנ: ״קַל״. קיי: ״מקל״.
[19] ק+קיי: ״אָמְרוּ״.
[20] ניקדתי לפי הרגיל. קנ ניקד: ״הָלְכָה״.
[21] ק+קיי: ״הַטָּמֵא״.
[22] ק+קיי: ״הַטָּהוֹר״.
[23] קיי כלפנינו. ק: ״מֵאֶחָד״.
[24] קנ כנראה כלפנינו. קס+קיי: ״בנזיר״.
[25] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״אני״. וצ״ע.
[26] קיי+קנ כלפנינו (הניקוד לפי קנ). קס: ״הטהורה״ (ומראה שקרא: ״הַטְּהֳרָה״).
[27] ק+קיי: ״וְאוֹמֵר״.
[28] קיי+קנ כלפנינו (הניקוד לפי קנ). קס: ״הטהורה״ (ומראה שקרא: ״הַטְּהֳרָה״).
[29] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ספק״.
[30] ק+קיי: ״וְסוֹפְרִים״.
[31] ק+קיי: ״הַטָּמֵא״.
[32] ק+קיי: ״הַטָּהוֹר״.
[33] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ספק״.
[34] ק+קיי: ״וְזֶה״.
[35] ק+קיי נוסף: ״בְּנָזִיר״.
[36] קנ כנראה כלפנינו. קס+קיי: ״ספק״.
[37] ק+קיי: ״וְסוֹפֵר״.
[38] קיי: ״ומביא קרבן טמאה וקרבן טהרה״. ק: ״ומביא קרבן טהרה״.
[39] ק+קיי: ״הָרִאשׁוֹנָה״. וכן בסמוך.

וְזוֹ נְדָבָה, וְזֶה שְׁאָר קָרְבָּנִי. אָמְרוּ רְ׳ יְהוֹשֻׁעַ[1]«•: נִמְצָא זֶה מֵבִיא קָרְבְּנוֹתָיו מְחוּצִים[2]*$•. אֲבָל הוֹדוּ $חֲכָמִים לְדִבְרֵי$ בֶן זוֹמָא[3]«•. **ו׳** נָזִיר שֶׁהָיָה טָמֵא בְסָפֵק וּמוּחְלָט בְּסָפֵק, אוֹכֵל בַּקֳּדָשִׁים לְאַחַר$ שִׁשִּׁים יוֹם, וְשׁוֹתֶה בַּיַּיִן$ וּמִיטַּמֵּא לַמֵּתִים אַחַר[4]^ מֵאָה וְעֶשְׂרִים יוֹם, שֶׁתִּגְלַחַת הַנֶּגַע דּוֹחָה לְתִגְלַחַת[5]« הַנָּזִיר[6]*• בִּזְמַן שֶׁהִיא וַדַּיִי, אֲבָל בִּזְמַן שֶׁהִיא סָפֵק אֵינָהּ דּוֹחָה.

הל׳ ו׳ פרק ט׳

הַגּוֹיִם אֵין לָהֶם נְזִירוּת. נָשִׁים וַעֲבָדִים יֵשׁ לָהֶן נְזִירוּת. חוֹמֶר בַּנָּשִׁים מִבָּעֲבָדִים, שֶׁהוּא כּוֹפֶף$ {א} אֶת עַבְדּוֹ וְאֵינוֹ כּוֹפֶף$ אֶת אִשְׁתּוֹ. חוֹמֶר בָּעֲבָדִים מִבַּנָּשִׁים, שֶׁהוּא מֵיפֵר נִדְרֵי אִשְׁתּוֹ וְאֵינוֹ מֵיפֵר נִידְרֵי עַבְדּוֹ. הֵיפֵר לְאִשְׁתּוֹ, הֵיפֵר לָהּ[7]« עוֹלָמִית. הֵיפֵר לְעַבְדּוֹ, יָצָא לְחֵירוּת הִשְׁלִים[8]^• אֶת$ נְזִירוּתוֹ[9]«. עָבַר מִכְּנֶגֶד פָּנָיו, רְ׳ מֵאִיר אוֹמֵר: לֹא יִשְׁתֶּה, וְרִבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: יִשְׁתֶּה. **ב׳** נָזִיר שֶׁגִּילַּח וְנוֹדַע[10]« $שֶׁהוּא[11]« טָמֵא, אִם טוּמְאָה יְדוּעָה, סוֹתֵר. וְאִם טוּמְאַת הַתְּהוֹם, אֵינוֹ סוֹתֵר. אִם עַד שֶׁלֹּא גִילַּח, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ סוֹתֵר. כֵּי־צַד: יָרַד לִטְבּוֹל בַּמְּעָרָה {ונמ} וְנִמְצָא מֵת צָף עַל פִּי הַמְּעָרָה, טָמֵא. נִמְצָא מְשׁוּקָע בְּקַרְקַע הַמְּעָרָה, יָרַד לְהָקֵר, טָהוֹר. {ליט} לִיטַהֵר מִטּוּמְאַת הַמֵּת$, טָמֵא, שֶׁחֶזְקַת טָמֵא[12]^ {ט} טָמֵא וְחֶזְקַת טָהוֹר^ טָהוֹר, שֶׁרַגְלַיִם לַדָּבָר. **ג׳**[13]«• כָּל סְפֵק נְגָעִים כַּתְּחִילָּה$ טָהוֹר, עַד שֶׁלֹּא נִזְקַק לְטוּמְאָה. מִשֶּׁנִּזְקַק[14]« לַטּוּמְאָה, סְפֵיקוֹ טָמֵא. בְּשִׁבְעָה[15]^ דְרָכִים בּוֹדְקִין אֶת הַזָּב עַד שֶׁלֹּא נִזְקַק לַטּוּמְאָה[16]«: בְּמַאֲכָל, בְּמִשְׁתֶּה, בְּמַשָּׂא, בִקְפִיצָה, {ב} בְּחוֹלִי, בְּמַרְאֶה, וּבְהִירְהוּר[17]#. וּמִשֶּׁנִּזְקַק[18]^ לַטּוּמְאָה«, אֵין בּוֹדְקִין אוֹתוֹ: אוֹנְסוֹ וּסְפֵיקוֹ וְשִׁכְבַת זַרְעוֹ, טְמֵאִים, שֶׁרַגְלַיִם לַדָּבָר. **ד׳** הַמּוֹצֵא מֵת כַּתְּחִילָּה$ מוּשְׁכָּב כְּדַרְכּוֹ, נוֹטְלוֹ וְאֶת תְּפוּשָׂתוֹ[19]^•. מָצָא שְׁנַיִם, נוֹטְלָן וְאֶת תְּפוּשָׂתָן^•. מָצָא שְׁלֹשָׁה, אִם יֵשׁ בֵּין זֶה לָזֶה מֵאַרְבַּע אַמּוֹת וְעַד שְׁמוֹנֶה, כִּמְלוֹא$ הַמִּטָּה[20]^• וְקוֹבְרֵיהָ$ הֲרֵי זוֹ שְׁכוּנַת קְבָרוֹת, {ב} בּוֹדֵק[21]«• מִמֶּנּוּ$ וּלְהַלָּן עֶשְׂרִים אַמָּה. מָצָא אֶחָד[22]«• {ב} בְּסוֹף עֶשְׂרִים אַמָּה[23]«, בּוֹדֵק הֵימֶנּוּ[24]^ וּלְהַלָּן עֶשְׂרִים אַמָּה, שֶׁרַגְלַיִם לַדָּבָר, שֶׁאִילּוּ [כַ]תְּחִילָּה[25]*• מְצָאוֹ, [26]^ נוֹטְלוֹ וְאֶת תְּבוּסָתוֹ$. **ה׳** הַמַּכֶּה אֶת חֲבֵירוֹ {ו} וַאֲמָדוּהוּ[27]«• לַמִּיתָה, הֵקַל$ מִמַּה שֶׁהָיָה, לְאַחַר$ מִיכֵּן$ הִכְבִּיד וּמֵת, חַיָּיב. רְ׳$ נְחֶמְיָה פּוֹטֵר$, שֶׁרַגְלַיִם לַדָּבָר. **ו׳** נָזִיר הָיָה שְׁמוּאֵל, כְּדִבְרֵי רְ׳ נְהוֹרַיִי, שֶׁנֶּאֱמַר[28]°: ״וּמוֹרָה לֹא יַעֲלֶה עַל רֹאשׁוֹ״, נֶאֱמַר בְּשִׁמְשׁוֹן[29]°: מוֹרָה$, וְנֶאֱמַר בִּשְׁמוּאֵל מוֹרָה$, מַה מוֹרָה הָאֲמוּרָה[30]^ בְשִׁמְשׁוֹן, נָזִיר, אַף מוֹרָה הָאֲמוּרָה^ בִשְׁמוּאֵל, נָזִיר. אָמְרוּ [31]«• רְ׳ יוֹסֵה: וַהֲלֹא אֵין מוֹרָה$ אֶלָּא שֶׁלְּבָשָׂר וָדָם. אָמְרוּ לוֹ רְ׳ נְהוֹרַיִי: וַהֲלֹא כְבָר נֶאֱמַרוּ[32]°: ״וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֵיךְ אֵלֵךְ וְשָׁמַע שָׁאוּל וַהֲרָגָנִי״, וּכְבָר[33]^• הָיָה עָלָיו מוֹרָה$ שֶׁלְּבָשָׂר וָדָם.

חסלת נזיר

סוטה[34]«

הַמְקַנֵּא לְאִשְׁתּוֹ: רְ׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מְקַנֵּא[35]« עַל פִּי שְׁנַיִם, וּמַשְׁקֶה עַל פִּי עֵד אֶחָד אוֹ עַל פִּי עַצְמוֹ. רְ׳ יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: מְקַנֵּא עַל פִּי שְׁנַיִם וּמַשְׁקֶה עַל פִּי שְׁנַיִם. **ב׳** כֵּי־צַד הוּא$ מְקַנֵּא לָהּ: אָמְרוּ[36]^• לָהּ בִּפְנֵי שְׁנַיִם: אַל תְּדַבְּרִי עִם אִישׁ פְּלוֹנִי, וְדִבְּרָה$ עִימּוֹ, אֲדַיִין[37]« [38]^ מוּתֶּרֶת לְבֵיתָהּ וּמוּתֶּרֶת לֶאֱכַל בִּתְרוּמָה. נִכְנְסָה עִימּוֹ לְבֵית הַסֵּתֶר וְשָׁהֲתָה$ כְּדֵי$ טוּמְאָה, אֲסוּרָה לְבֵיתָהּ וַאֲסוּרָה לוֹכַל בִּתְרוּמָה. וְאִם מֵת, חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַיבֶּמֶת. **ג׳** אֵלּוּ$ אֲסוּרוֹת מִלּוֹכַל בִּתְרוּמָה: הָאוֹמֶרֶת טְמֵאָה אֲנִי לָךְ, וְשֶׁבָּאוּ לָהּ$ עֵדִים שֶׁהִיא טְמֵאָה, וְהָאוֹמֶרֶת אֵינִי שׁוֹתָה, וְשֶׁבַּעְלָהּ אֵינוֹ רוֹצֶה לְהַשְׁקוֹתָהּ, וְשֶׁבַּעְלָהּ[39]«• בָּא עָלֶיהָ בַדֶּרֶךְ. כֵּי־צַד הוּא$ עוֹשֶׂה לָהּ: מוֹלִיכָהּ לְבֵית דִּין שֶׁבְּאוֹתוֹ הַמָּקוֹם$, וּמוֹסְרִים לוֹ שְׁנֵי תַלְמִידֵי חֲכָמִים, שֶׁמֵּא יָבוֹא עָלֶיהָ בַּדֶּרֶךְ. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: בַּעְלָהּ נֶאֱמָן עָלֶיהָ. **ד׳** הָיוּ §[40]

---

[1] קיי+קנ כלפנינו. קס כפל גרסה: ״יוסה יהושע״.

[2] ק+קיי כלפנינו (״מחוצים״). מעל מילה זו נכתב ״חצויים״, ייתכן ע״י הסופר, אך המילה ״מחוצים״ לא נמחקה. וצ״ע האם מדובר בשינוי נוסח או בפירוש.

[3] קיי כלפנינו. ק: ״זוֹמָה״.

[4] ק+קיי: ״לְאַחַר״.

[5] ק כלפנינו. קיי ליתא: ״לתגלחת הנזיר״.

[6] ק כלפנינו. קיי: ליתא ״לתגלחת הנזיר״. בפרמה הוגה (״הַנֶּזֶר״) במחיקת אות יו״ד ובניקוד. ואולי התיקון בוצע ע״י הנקדן. וצ״ע.

[7] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״לה״.

[8] ק+קיי: ״מַשְׁלִים״.

[9] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״נזירתו״.

[10] ק כלפנינו. קיי: ״ואחר כך נודע״.

[11] קיי כלפנינו. ק: ״שֶׁהָיָה״.

[12] ק+קיי: ״הַטָּמֵא״. וכן להלן: ״הַטָּהוֹר״.

[13] קס: סדר ההלכות כלפנינו, קודם הלכת ״כל ספק״ ולאחריה הלכת ״המוצא מת״. אך קס כתב בתוך נוסח המשנה שבסוף ההלכה הקודמת: ״הלכה המוצא ובתריה כל ספק ובתריה״. כלומר: יש לגרוס קודם את הלכת ״המוצא״ ורק לאחריה את הלכת ״כל ספק״ ומה שאחריה. ואכן קיי גורס קודם את הלכת ״המוצא״ ואחר כך את הלכת ״כל ספק״.

[14] ק כלפנינו. קיי: ״ומשנזקק״.

[15] ק+קיי: ״בְּשֶׁבַע״.

[16] קיי+קנ כלפנינו. קס נמחק, ושמא גרס: ״לזיבה״ כבדפוסים. וצ״ע. וכן להלן.

[17] ניקוד אות ״ה״ בקאופמן מסופק. אולי נוקד בצירי. (בפרמה אין כאן ניקוד).

[18] ק+קיי: ״מִשֶּׁנִּזְקַק״.

[19] ק+קיי: ״תְּבוּסָתוֹ״. ובסמוך: ״תְּבוּסָתָן״.

[20] ק+קיי: ״מִיטָּה״.

[21] ק כלפנינו. קיי: ״ובודק״.

[22] ק כלפנינו. קיי: ״אחר״.

[23] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״אמה״.

[24] ק+קיי: ״מִמֶּנּוּ״.

[25] ״כ״ תלויה, ייתכן ע״י הסופר. ק+קיי: ״מִתְּחִילָּה״.

[26] ק+קיי נוסף: ״הָיָה״.

[27] ק: ״וַעֲמָדוּהוּ״. קיי: ״ועמדהו״. וכן דרך כתבי היד לכתוב שוש זה באות ״ע״.

[28] שמואל א׳ א׳

[29] שופטים יג׳

[30] ק+קיי: ״אֲמוּרָה״. וכן בסמוך.

[31] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״לו״.

[32] (שמואל א טז)

[33] ק+קיי: ״שֶׁכְּבָר״.

[34] ק: ״שוטה״ (וכן בפרמה בסוף המסכת). קיי: ״סוטא״. ולעניין סדר המסכתות: ק כלפנינו. קיי: נזיר, גיטין, קידושין, סוטה.

[35] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״מקנה״ (אך להלן ״מקנא״).

[36] ק+קיי: ״אוֹמֵר״.

[37] ק כלפנינו. קיי: ״עדיין״.

[38] ק+קיי נוסף: ״הִיא״ (קס הכתיב: ״הוא״).

[39] קנ כלפנינו. קס: ״ושבעלה בדרך״. קיי: ״ושבעלה בעלה בדרך״.

[40] בתחתית העמוד נכתב (מירושלמי, למעט עניין בן עזאי שהוא מהבבלי): **״ושכב איש אותה שכבת זרע, עד שייפלוט. והעמיד הכהן את האשה לפני י״י זה שער ניקנור, וכל מקום שנאמר לפני י״י זה שער ניקנור. למה חבל מצרי לפי {ש?ע?} שעשת מעשה מצרים. והא איכא בן עזאי דלא נסיב אי בעית אימא נתחמם ואי בעית אימא בעל ופירש. אי בעית אימא סוד י״י ליראיו. וכל שיעורין ששיערו חכמ׳ לאחר התרת סינר.״**

מַעֲלִין אוֹתָהּ לְבֵית דִּין הַגָּדוֹל שֶׁבִּירוּשָׁלַם, וּמְאַיְּמִים עָלֶיהָ כְּדֶרֶךְ שֶׁהֵם[1]« מְאַיְּמִין עַל עֵידֵי נְפָשׁוֹת. וְאוֹמְו֯רִים[2]*«#• לָהּ: בִּתִּי, הַרְבֵּה יַיִן עוֹשֶׂה, הַרְבֵּה שְׂחוֹק עוֹשֶׂה, הַרְבֵּה יַלְדוּת עוֹשָׂה[3]#, הַרְבֵּה שְׁכֵנִים הָרָעִים עוֹשִׂים. אַל תַּעֲשִׂי לִשְׁמוֹ הַגָּדוֹל שֶׁנִּכְתַּב בִּקְדוּשָּׁה, שֶׁיִּמָּחֶה עַל הַמַּיִם. וְאוֹמְו֯רִים לְפָנֶיהָ דְּבָרִים שֶׁאֵינָהּ כְּדַיִי לְשׁוֹמְעָן, הִיא וְכָל מִשְׁפַּחַת בֵּית אָבִיהָ. **ה׳** אִם אָמְרָה טְמֵאָה אָנִי, שׁוֹבֶרֶת כְּתוּבָּתָהּ וְיוֹצְאָה[4]^. אִם[5]^ אָמְרָה טְהוֹרָה אָנִי, {מע} מַעֲלִים אֹתָהּ לְשַׁעֲרֵי מִזְרָח לְשַׁעֲרֵי[6]« [נִיקָנוֹר][7]*, שֶׁשָּׁם {מש} מַשְׁקִין אֶת הַסּוֹטוֹת, וּמְטַהֲרִין אֶת הַיּוֹלְדוֹת, וּמְטַהֲרִין אֶת הַמְּצוֹרָעִים. וְכֹהֵן אוֹחֵז בִּבְגָדֶיהָ, אִם נִקְרָעוּ נִקְרָעוּ, אִם[8]^ נִפְרָמוּ נִפְרָמוּ, עַד שֶׁהוּא מְגַלֶּה אֶת לִבָּהּ, וְסוֹתֵר אֶת שְׂעָרָהּ. רִ׳ יְהוּדָ֯ה֯ אוֹמֵ֯ר֯: אִם הָיָה לִבָּהּ נָאֶה, לֹא הָיָה מְגַלֵּהוּ. וְאִם הָיָה שְׂעָרָהּ נָאֶה, לֹא הָיָה סוֹתְרוֹ. **ו׳** הָיְתָה מְכוּסָּה בִלְבָנִים, מְכַסָּהּ בִּשְׁחוֹרִים. הָיוּ עָלֶיהָ כְּלֵי זָהָב קְטַלְיוֹת, נְזָמִים וְטַבָּעוֹת, מַעֲבִירָם[9]^# מִמֶּנָּה כְּדֵי לְנַוְּולָהּ. וְאַחַר כָּךְ מֵבִיא חֶבֶל מִצְרִי וְקוֹשְׁרוֹ לְמַעְלָה מִדַּדֶּיהָ. וְכָל (הרואה) [הָרוֹצֶה][10]* לִרְאוֹת בָּא וְרוֹאֶה, חוּץ מֵעֲבָדֶיהָ וְשִׁפְחוֹתֶיהָ, מִפְּנֵי {ש} שֶׁלִּבָּהּ גַּס[11]^• בָּהֶן. וּשְׁאָר[12]«• כָּל הַנָּשִׁים מוּתָּרוֹת לִרְאוֹתָהּ, שֶׁנֶּאֱמַ֯ר֯[13]°: וְנִוַּסְּרוּ[14]«• כָּל הַנָּשִׁים וְלֹא תַעֲשֶׂינָה כְּזִמַּתְכֶנָה. **ז׳** בַּמִּדָּה שֶׁאָדָם מוֹדֵד, בָּהּ מוֹדְדִין לוֹ: הִיא קִישְּׁטָה אֶת עַצְמָהּ לַעֲבֵירָה, וְהַמָּקוֹם נִיוְּולָהּ. הִיא גִילְּתָה אֶת עַצְמָהּ[15]«•, וְהַמָּקוֹם גִּילָּה עָלֶיהָ. הַיָּרֵךְ[16]« הִתְחִילָה בָּעֲבֵירָה תְחִילָּה וְאַחַר כָּךְ הַבֶּטֶן, לְפִיכָךְ[17]* יִלְקֶה[18]^• הַיָּרֵךְ תְּחִילָּה וְאַחַר כָּךְ הַבֶּטֶן. וּשְׁאָר כָּל הַגּוּף לֹא פָּלֵט[19]«#•. **ח׳** שִׁמְשׁוֹן הָלַךְ אַחַר[20]« עֵינָיו, לְפִיכָךְ נִיקְּרוּ פְלִשְׁתִּים אֶת עֵינָיו[21]°$•. אַבְשָׁלוֹם נִתְנַוָּוה בִשְׂעָרוֹ, לְפִיכָךְ נִתְלָה בִשְׂעָרוֹ. לְפִי שֶׁבָּא עַל עֶשֶׂר {פ} [22]* פִּילַגְשֵׁי אָבִיו, לְפִיכָךְ[23]* נִיתְּנוּ בוֹ עֶשֶׂר לוֹנְכִיּוֹת[24]«•, שֶׁנֶּאֱמַ֯ר֯[25]°: וַיָּסוֹבּוּ עֲשָׂרָה [נְעָרִים][26]* נוֹשְׂאֵי כְּלֵי יוֹאָב[27]^•. וּלְפִי {ש} שֶׁגָּנַב שָׁלֹשׁ גְּנֵיבוֹת: לֵב אָבִיו, וְלֵב בֵּית דִּין, וְלֵב[28]^• יִשְׂרָאֵל[29]$•; לְפִי־כָךְ נִתְקְעוּ בוֹ שְׁלֹשָׁה שְׁבָטִים, שֶׁנֶּאֱמַ֯ר֯[30]°: וַיִּקַּח[31]« שְׁלֹשָׁה שְׁבָטִים בְּכַפּוֹ וַיִּתְקָעֵם בְּלֵב אַבְשָׁלוֹם[32]^•. **ט׳** וְכֵן לְעִינְיַן הַטּוֹבָה: מִרְיָם הִמְתִּינָה לְמֹשֶׁה שָׁעָה אַחַת, שֶׁנֶּאֱמַ֯ר֯[33]°: וַתֵּתַצַּב[34]# אֲחוֹתוֹ מֵרָחוֹק[35]^•, לְפִי־כָךְ נִתְעַכְּבוּ לָהּ כָּל[36]^• יִשְׂרָאֵ֯ל֯ שִׁבְעַת יָמִים בַּמִּדְבָּר, שֶׁנֶּאֱמַ֯ר֯[37]°: וְהָעָם לֹא נָסַע עַד הֵאָסֵף מִרְיָם. **י׳** יוֹסֵף זָכָה לִקְבּוֹר אֶת אָבִיו, וְאֵין בְּאֶחָיו גָּדוֹל מִמֶּנּוּ, שֶׁנֶּאֱמַ֯ר֯[38]°: וַיַּעַל יוֹסֵף לִקְבּוֹר אֶת אָבִיו[39]^•, מִי לָנוּ גָדוֹל (ממשה) [מִיּוֹסֵף][40]*, שֶׁלֹּא נִתְעַסֵּק בּוֹ אֶלָּא מֹשֶׁה. מֹשֶׁה זָכָה בְעַצְמוֹת יוֹסֵף, וְאֵין בְּיִשְׂרָאֵל גָּדוֹל מִמֶּנּוּ, שֶׁנֶּאֱמַ֯ר֯[41]°: וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עַצְמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ. מִי[42]« לָנוּ גָדוֹל מִמֹּשֶׁה, שֶׁלֹּא נִתְעַסֵּק בּוֹ אֶלָּא הַקִּ׳בּ׳הּ׳[43]^•, שֶׁנֶּאֱמַ֯ר֯[44]°: וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בַגַּיְא וגו׳. וְלֹא עַל מֹשֶׁה בִלְבַד אָמְרוּ, אֶלָּא בְכָל[45]« הַצַּדִּיקִים[46]«•, שֶׁנֶּאֱמַ֯ר֯[47]°: וְהָלַךְ לְפָנֶיךָ צִדְקֶךָ, כְּבוֹד[48]«• יהוה יַאַסְפֶךָ.

הל׳ י׳ **פרק ב׳**

הָיָה מֵבִיא אֶת מִנְחָתָהּ בִּכְפֵיפָה[49]« מִצְרִית וְנוֹתְנָהּ עַל יָדֶיהָ כְּדֵי לְיַיגְּעָהּ. כָּל הַמְּנָחוֹת תְּחִילָּתָן וְסוֹפָן בִּכְלֵי[50]# שָׁרֵת, וְזוֹ תְּחִילָּתָהּ בִּכְפֵיפָה« מִצְרִית וְסוֹפָהּ בִּכְלֵי# שָׁרֵת. כָּל הַמְּנָחוֹת טְעוּנוֹת שֶׁמֶן וּלְבוֹנָה, וְזוֹ אֵינָהּ {ט} טְעוּנָה לֹא שֶׁמֶן וְלֹא לְבוֹנָה. כָּל הַמְּנָחוֹת בָּאוֹת מִן הַחִטִּים, וְזוֹ אֵינָהּ בָּאָה אֶלָּא מִן הַשְּׂעוֹרִים. מִנְחַת הָעוֹמֶר אַף עַל פִּי שֶׁהִיא בָאָה מִן הַשְּׂעוֹרִים, הִיא[51]« בָאָה גֶרֶשׂ[52]«, וְזוֹ הָיְתָה בָאָה קֶמַח. רַבָּן גַּמְלִיאֵ֯ל֯ אוֹמֵ֯ר֯: כַּשֵּׁם שֶׁמַּעֲשֶׂיהָ מַעֲשֵׂה בְהֵמָה, כָּךְ קָרְבָּנָהּ מַאֲכַל בְּהֵמָה. **ב׳** הָיָה מֵבִיא פַּיְילִי שֶׁל חֶרֶשׂ חֲדָשָׁה, וְנוֹתֵן לְתוֹכָהּ חֲצִי לוֹג מַיִם מִן הַכִּיּוֹר. רִ׳ יְהוּדָ֯ה֯ אוֹמֵ֯ר֯: רְבִיעִית. [53]*•

---

[1] ק כלפנינו. קיי: ״שֶׁמְּאַיְּמִים״.
[2] קס כלפנינו בקיצור: ״ואומ״״. אך קנ ניקד כאילו כתוב: ״וְאוֹמֵר״. קיי: ״ואומרין״.
[3] ניקדתי לפי העניין. קנ ניקד: ״עוֹשֶׂה״.
[4] ק+קיי הכתיב: ״וְיוֹצָא״.
[5] ק+קיי הכתיב: ״וְאִם״.
[6] ק כלפנינו. קיי: ״שעל פתח שער ניקנור״.
[7] נוסף בין השורות, כנראה ע״י הסופר. ק כלפנינו. קיי: ראו בהערה הקודמת.
[8] ק+קיי הכתיב: ״וְאִם״.
[9] ניקדתי לפי הכתיב. ק+קיי: ״מַעֲבִירִים״.
[10] תוקן באמצעות תליית ״צ״ מעל אות ״א״, כנראה ע״י הסופר. וכן ק+קיי.
[11] ק+קיי: ״גַּס״. (האם זו טעות, וצע״ג).
[12] ק כלפנינו. קיי: ״וכל״.
[13] יחזקאל כג׳
[14] קיי כלפנינו, וכן בתנ״ך. ק: ״וְנִיָּסְּרוּ״.
[15] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״לעבירה״.
[16] קיי כלפנינו. ק: ״יָרֵךְ״.
[17] ייתכן שהסופר התכוון לכתוב בשתי מילים.
[18] ק+קיי: ״תִּילְקֶה״.
[19] קיי הכתיב כלפנינו. וצ״ע כיצד לנקד. ק: ״פָּלֵיט״.
[20] קיי כלפנינו. ק: ״אַחֲרֵי״.
[21] שופטים טז׳. ק+קיי כלפנינו. בדפוסים נוסף: ״שנאמר: ויאחזוהו פלישתים וינקרו את עיניו״ (הבאתי את הדפוסים כי יש כאן דומות, אך ספק גדול אם אכן זו השמטה).
[22] בתחתית העמודה הימנית נוסף (מירושלמי): **״למה היו במים המרים מים ועפר וכתב, מים ממקום שבאת, עפר ממקום שהיא הולכת, כתב לפני מי שעתידה ליתן דין (ו?ש?) וחשבון. למה גזרו על הספרים שיטמאו את הידים אמ׳ רב מפני קדושתן״.**
[23] ייתכן שהסופר התכוון לכתוב בשתי מילים.
[24] ק כלפנינו. קיי: ״לנכייות״.
[25] (שמואל ב יח)
[26] ק+קיי כלפנינו. מילה זו נתלתה בין השורות, ספק בידי מי.
[27] ק נוסף: וגו׳. קיי נוסף: ״וַיַּכּוּ אֶת אַבְשָׁלוֹם וַיְמִיתוּהוּ״.
[28] ק+קיי נוסף: ״אַנְשֵׁי״.
[29] שופטים טז׳. ק+קיי כלפנינו. בדפוסים נוסף: ״שנאמר: וַיְגַנֵּב אבשלום את לב אנשי ישראל״ (הבאתי את הדפוסים כי יש כאן דומות, אך ספק גדול אם אכן זו השמטה).
[30] שם יח׳
[31] קיי יש השמטה. קנ כלפנינו(?), וכן בתנ״ך. קס: ״ויקחו״.
[32] ק נוסף: וגו׳. קיי נוסף: ״עוֹדֶנּוּ חַי בְּלֵב הָאֵלָה״.
[33] שמות ב׳
[34] כך מנוקד בתנ״ך. קנ ניקד: ״וַתִּתַצַּב״.
[35] ק נוסף: וגו׳. קיי נוסף: ״לְדֵעָה מַה יֵּעָשֶׂה לוֹ״.
[36] ק+קיי ליתא: ״כל״.
[37] במדבר יב׳
[38] בראשית נ׳
[39] ק נוסף: ״וַיַּעֲלוּ וגו׳ וַיַּעַל עִמּוֹ גַּם רֶכֶב גַּם פָּרָשִׁים וַיְהִי הַמַּחֲנֶה כָּבֵד מְאוֹד״. קיי נוסף: ״וגו׳ ויעל עמו גם רכב גם פרשים וגו׳״.
[40] קס+קיי: ״מיוסף״. קנ: ״מִמֹּשֶׁה״. סופר פרמה כתב ״ממשה״, ולאחר מכן סימן למחיקה את אותיות ״משה״ ותלה מעליהן ״יוסף״ (ויש מקום לומר שזו טעות מחמת הדומות מהנכתב להלן).
[41] שמות יג׳
[42] קיי כלפנינו. ק: ״וּמִי״.
[43] ק: ״הַמָּקוֹם בָּרוּךְ הוּא״. קיי: ״הּ׳בּ׳הּ׳״.
[44] דברים לד׳
[45] ק כלפנינו. קיי: ״על כל״.
[46] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״שהמקום מאספן״ (ולמעשה זהו פירוש).
[47] ישעיהו נח׳
[48] קיי כלפנינו, וכן בתנ״ך. ק: ״וּכְבוֹד״.
[49] קס: ״בכפופא״. קנ כאן, וכן קס להלן: ״בִּקְפֵיפָא״. קיי: ״בקפיפה״.
[50] ושמא יש לנקד: ״בִּכְלִי״. וכן להלן.
[51] ק+קיי נוסף: ״הָיְיתָה״.
[52] קס כלפנינו. קיי(+קנ?) הכתיב: ״גֶּרֶשׂ״.
[53] בתחתית העמודה השמאלית נוסף (מירושלמי, אך המילים ״זה הכלל לאתויי מאי״ לא מצאתי בשני התלמודים): **״זה הכלל כל שתיבעל. זה הכלל לאתויי מאי להביא שומרת יבם דאמרינן שומרת {ש} יבם שזינת מותרת. מפני מה אמרו כל החטאות והאשמות שבתורה אינן טעונין נסכים שלא יהא קורבנו שלחוטא נראה מהודר. אם תאמר חטאתו ואשמו של מ{ו}צורע היו נסכים ומצורע חוטא הוא שנ׳ זאת [תורת] המצורע זאת תורת המוציא רע. אמרי כיון שניתיסר כת׳ ונקלה אחיך לעיניך כיון שלקה הרי הוא אחיך כמי שהוא אחיך דמי.״**

כַּשֵּׁם שֶׁהוּא מְמַעֵט בִּכְתָב, כָּךְ הוּא מְמַעֵט {ב} בַּמָּיִם. נִכְנַס לַהֵיכָל וּפָנָה לִימִינוֹ, וּמָקוֹם הָיָה שָׁם אַמָּה עַל אַמָּה, וְטַבְלָה[1]* שֶׁלַּשַׁיִשׁ, וְטַבַּעַת הָיְתָה קְבוּעָה בָהּ. כְּשֶׁהוּא מַגְבִּיהָהּ, נוֹטֵל עָפָר מִתַּחְתֶּיהָ וְנוֹתֵן כְּדֵי שֶׁיֵּרָאֶה עַל פְּנֵי הַמַּיִם, שֶׁנֶּאֱמַר[2]°•: וּמִן הֶעָפָר אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּקַרְקַע הַמִּשְׁכָּן יִקַּח הַכֹּהֵן וְנָתַן אֶל הַמָּיִם. ג' בָּא לוֹ לִכְתּוֹב אֶת הַמְּגִילָּה, מֵאֵי זֶה מָקוֹם הָיָה[3]^• כּוֹתֵב[4]°? אִם[5]« לֹא שָׁכַב אִישׁ אֹתָךְ <וגו'>[6]*, וְאַתְּ כִּי שָׂטִית תַּחַת אִישֵׁךְ וְגוֹ'. וְאֵינוֹ כּוֹתֵב: וְהִשְׁבִּיעַ הַכֹּהֵן אֶת הָאִשָּׁה בִּשְׁבוּעַת הָאָלָה[7]^•. וְכוֹתֵב[8]«•: יִתֵּן יהוה אוֹתָךְ לְאָלָה וְלִשְׁבוּעָה בְּתוֹךְ עַמֵּךְ, וּבָאוּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים הָאֵלֶּה בְּמֵעַיִךְ לַצְבּוֹת בֶּטֶן וְלַנְפִּיל יָרֵךְ. וְאֵינוֹ כּוֹתֵב: וְאָמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן אָמֵן. ד' ר' יוֹסֵה אוֹמֵר: לֹא הָיָה מַפְסִיק. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל עַצְמוֹ אֵינוֹ {כ} כּוֹתֵב, אֶלָּא: יִתֵּן יי אוֹתָךְ לְאָלָה וְלִשְׁבוּעָה בְּתוֹךְ עַמֵּךְ בְּתֵת יי אֶת יְרֵכֵךְ נֹפֶלֶת וְאֶת בִּטְנֵךְ צָבָה וּבָאוּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים הָאֵלֶּה בְּמֵעַיִךְ וְגוֹ'. וְאֵינוֹ כּוֹתֵב: וְאָמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן אָמֵן. ה' וְאֵינוֹ כּוֹתֵב לֹא עַל הַלּוּחַ וְלֹא עַל הַנְּיָיר וְלֹא עַל הַדִּיפְתְּרָא, אֶלָּא עַל[9]^• הַמְּגִילָּה, שֶׁנֶּאֱמַר[10]°: בַּסֵּפֶר. וְאֵינוֹ כּוֹתֵב לֹא בְקוֹמוֹס וְלֹא בְקַלַקַנְתּוֹס וְלֹא בְכָל דָּבָר שֶׁהוּא רוֹשֵׁם, אֶלָּא בַדְּיוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר[11]°: וּמָחָה, כְּתָב שֶׁהוּא יָכוֹל לְהִימָּחוֹת[12]«. ו' וְלָמָּה הִיא אוֹמֶרֶת אָמֵן אָמֵן? אָמֵן עַל[13]^• הָאָלָה, אָמֵן[14]« עַל^• הַשְּׁבוּעָה. אָמֵן מֵאִישׁ[15]«• זֶה, אָמֵן מֵאִישׁ«• אַחֵר. אָמֵן שֶׁלֹּא נִטְמֵיתִי, וְאִם נִטְמֵיתִי יָבוֹאוּ (בָהּ) [בִי][16]*, אָמֵן שֶׁלֹּא שָׂטִיתִי {א} אֲרוּסָה וּנְשׂוּאָה שׁוֹמֶרֶת[17]«• יָבָם וּכְנוּסָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אָמֵן שֶׁלֹּא נִטְמֵיתִי, אָמֵן שֶׁלֹּא אֶטָּמֵא. ז' הַכֹּל שָׁוִים שֶׁאֵינוֹ מַתְנֶה עִימָּהּ קוֹדֶם לְשֶׁנִּיתְ[אָ]רְסָה[18]* וְלֹא מִשֶּׁנִּיתְגָּרְשָׁה. נִסְתְּרָה לְאַחֵר וְנִיטַמַּת[19]^ וְאַחַר כָּךְ הֶחְזִירָהּ, {ל} לֹא הָיָה מַתְנֶה עִימָּהּ. זֶה הַכְּלָל: כֹּל שֶׁתִּיבָּעֵל וְלֹא תְהֵא אֲסוּרָה לוֹ, לֹא הָיָה מַתְנֶה עִימָּהּ.

הל' ז' **פרק ג'**

הָיָה נוֹטֵל אֶת מִנְחָתָהּ מִתּוֹךְ כְּפֵיפָה[20]« מִצְרִית וְנוֹתְנָהּ לְתוֹךְ[21]« כְּלִי[22]# <שָׁרֵת>[23]*, וְנוֹתְנָהּ עַל יָדֶיהָ. וְכֹהֵן מַנִּיחַ אֶת[24]« יָדוֹ תַּחְתֶּיהָ וּמְנִיפָהּ. הֵנִיף וְהִגִּישׁ, קָמַץ וְהִקְטִיר, וְהַשְּׁאָר נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים. ב' הָיָה מַשְׁקָהּ וְאַחַר כָּךְ מַקְרִיב אֶת מִנְחָתָהּ. ר' שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מַקְרִיב אֶת מִנְחָתָהּ וְאַחַר כָּךְ מַשְׁקָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר[25]°: וְאַחַר יַשְׁקֶה אֶת הָאִשָּׁה אֶת הַמָּיִם. אִם הִישְׁקָהּ וְאַחַר כָּךְ הִקְרִיב אֶת מִנְחָתָהּ, כְּשֵׁירָה. ג' עַד שֶׁלֹּא נִמְחָקָה הַמְּגִילָּה אָמְרָה אֵינִי שׁוֹתָה, מְגִילָּתָהּ נִגְנֶזֶת, וּמִנְחָתָהּ מִתְפַּזֶּרֶת עַל הַדֶּשֶׁן. אֵין[26]« מְגִילָּתָהּ כְּשֵׁירָה לְהַשְׁקוֹת בָּהּ סוֹטָה אַחֶרֶת. נִמְחָקָה {המ} הַמְּגִילָּה וְאָמְרָה טְמֵיאָה אָנִי, הַמַּיִם נִשְׁפָּכִים וּמִנְחָתָהּ מִתְפַּזֶּרֶת עַל הַדֶּשֶׁן. נִמְחָקָה הַמְּגִילָּה וְאָמְרָה אֵינִי שׁוֹתָה, מְעַרְעֲרִים אֹתָהּ וּמַשְׁקִים אוֹתָהּ בְּעַל[27]^• כּוֹרְחָהּ. ד' אֵינָהּ מַסְפֶּקֶת לִשְׁתּוֹת עַד שֶׁפָּנֶיהָ מוֹרִיקוֹת וְעֵינֶיהָ בּוֹלְטוֹת[28]« וְהִיא {א} מִתְמַלְּאָה גִידִים, וְהֵם אוֹמְרִים: הוֹצִיאוּהָ הוֹצִיאוּהָ, שֶׁלֹּא תְטַמֵּא אֶת הָעֲזָרָה. אִם יֵשׁ לָהּ[29]* זְכוּת, הָיְתָה תוֹלָה לָהּ. יֵשׁ זְכוּת תּוֹלָה שָׁנָה אַחַת, וְיֵשׁ זְכוּת תּוֹלָה שְׁתֵּי שָׁנִים, וְיֵשׁ זְכוּת תּוֹלָה שָׁלֹשׁ שָׁנִים. מִיכָּן אָמַר בֶּן עַזַּיי: חַיָּיב אָדָם לְלַמֵּד אֶת בִּתּוֹ תוֹרָה, שֶׁאִם תִּשְׁתֶּה, תֵּדַע שֶׁהַזְּכוּת תּוֹלָה לָהּ. ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: הַמְלַמֵּד אֶת בִּתּוֹ תוֹרָה, מְלַמְּדָהּ תִּיפְלוּת[30]«. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: רוֹצָה אִשָּׁה בְקַב תִּיפְלוּת[31]*• מִתִּשְׁעַת קַבִּים פְּרִישׁוּת[32]*•. הוּא הָיָה אוֹמֵר: חָסִיד שׁוֹטֶה, רָשָׁע עָרוּם, אִשָּׁה פְּרוּשָׁה, וּמַכַּת[33]«#• פְּרוּשִׁים, הֲרֵי אֵלּוּ {מ} מְכַלֵּי[34]«• עוֹלָם. ה' ר' שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֵין הַזְּכוּת תּוֹלָה בַמַּיִם הַמָּ[רְ]ים[35]*^. וְאִם אוֹמֵר[36]« אַתָּה« שֶׁהַזְּכוּת[37]« {ת} תּוֹלָה בַמַּיִם הַמְאָרְרִים, מַדְהֵא[38]«• [39]* אַתָּה אֶת הַמַּיִם בִּפְנֵי כָל הַנָּשִׁים הַשּׁוֹתוֹת, וּמוֹצִיא אַתָּה[40]«• שֵׁם רַע עַל הַטְּהוֹרוֹת שֶׁשָּׁתוּ, וְיֹאמְרוּ: טְמֵאוֹת הָיוּ אֶלָּא שֶׁתָּלַת לָהֶן זְכוּת. ו' רַבִּי אוֹמֵר: הַזְּכוּת [41]*

---

[1] ק+קיי כלפנינו. אות "ל" תיקן הסופר מאות עי"ן שכתב בטעות.

[2] במדבר ה'. לעניין אורך הציטוטים בכל עמוד זה יש הבדלים בין כתבי היד. וכל פעם מישהו מקצר וכותב וגו' והשני מאריך (לא פירטתי בעמוד זה את ההבדלים בין כתבי היד באורך הציטוט). וסופר פרמה האריך כאן באורך הציטוטים לעומת כתבי היד האחרים, אלא שכתב רק חלק מהאותיות שבכל מילה כדי לקצר.

[3] ק+קיי: "הוּא".

[4] במדבר ה'

[5] ק כלפנינו. קיי: "מאם".

[6] הוספתי לפי ק+קיי.

[7] ק+קיי נוסף: "וְאָמַר הַכֹּהֵן לָאִשָּׁה".

[8] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "וכותב". וצ"ע.

[9] ק+קיי: "בַּמְּגִילָּה".

[10] שם.

[11] שם.

[12] ק כלפנינו. קיי: "להימחק".

[13] ק+קיי: "לָאָלָה". ולהלן: "לַשְּׁבוּעָה".

[14] ק כלפנינו. קיי: "ואמן". ובכתבי היד בחלק מהפעמים להלן עם וא"ו החיבור ובחלק בלי וא"ו החיבור.

[15] קיי+קנ כלפנינו. קס: "לאיש". וכן בסמוך.

[16] ק+קיי: "בִי". בפרמה תוקן במחיקת אות ה"א ותליית אות יו"ד. אולי בידי הסופר. וזהו כינוי סופרים.

[17] קיי כלפנינו. ק: "וְשׁוֹמֶרֶת" (והכוונה: "או").

[18] אות אל"ף תלוייה, ייתכן בידי הסופר. ק+קיי עם אות "א".

[19] ק+קיי הכתיב: "וְנִיטַמַּאת".

[20] ק: "קְפֵיפָא". קיי: "קפיפה".

[21] קיי כלפנינו. ק: "בִּכְלֵי".

[22] ניקדתי לפי העניין. וראו בהערה הקודמת.

[23] השלמתי לפי ק+קיי (ושמא אין זו השמטה).

[24] ק כלפנינו. קיי ליתא: "את".

[25] במדבר ה'

[26] ק כלפנינו. קיי: "ואין".

[27] ק+קיי: "עַל".

[28] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס (בטעות?): "בוטלות".

[29] יש רק מעט ריווח בין מילה זו למילה הקודמת, ולכן מגיה הוסיף נקודותיים להפריד בין המילים.

[30] ק כלפנינו. קיי הכתיב: "תפלות". וכן להלן.

[31] אין כאן סימן להגהה אך בתחתית העמוד נכתב: "יש שאומ' ותפלות ופרישות" (כוונתו להוספת וא"ו לפני המילים הללו). וייתכן שהגהה זו נכתבה בידי הסופר. קס+קיי כלפנינו. קנ: "בקב תפלות מתשעת קבים ופרישות".

[32] ראו בהערה הקודמת לגבי "ותפלות... ופרישות".

[33] קס: "מכת". קנ: מַכּוֹת". קיי: ומכות". ואני ניקדתי לפי מה שנראה לי, אך שמא צריך לנקד: "וּמַכַּת". וצע"ג.

[34] קנ כלפנינו. קס: "מכליה". קיי: "מכלין".

[35] אות "ר" נתלתה ע"י הסופר. ק+קיי: "הַמְאָרְרִים".

[36] קיי כלפנינו. ק: "אַתָּה [אוֹמֵר]".

[37] ק כלפנינו. קיי: "שזכות".

[38] קס כלפנינו. קיי+קנ: "מַדְחֵא".

[39] לא מסומן כלום אך בתחתית העמוד כתוב: "פי' מַדְהֵא מְבַזֵּה". ויש לעיין בידי מי נכתב.

[40] קיי+קנ כלפנינו. קס: "אותה". וצ"ע.

[41] בתחתית העמוד נוסף (מירושלמי): **"יש זכות תולה שנה אחת יש זכות תולה שתי שנים יש תולה שלוש. תולה שנה מנבוכדרצר שנ' לקצת ירחין תרי עשר. תולה שתי שנים מאמנון שנ' ויהי לשנתים ימים ויה' גוזזים לאבשלום. יש תולה שלש שנים מאחאב שנ' וישבו שלש שנים אין מלחמה בין ארם ובין ישראל".**

תּוֹלָה בַּמַּיִם הַמְאָרְרִים, וְאֵינָהּ יוֹלֶדֶת וְאֵינָהּ {מש} מַשְׁבַּחַת, אֶלָּא מִתְנַוְונָה וְהוֹלֶכֶת, סוֹף[1]^• שֶׁהִיא {מ} מֵתָה בְּאוֹתָהּ הַמִּיתָה[2]«. **ז׳** נִטַּמֵּאת מִנְחָתָהּ עַד שֶׁלֹּא קָדְשָׁה בַּכֶּלִי, הֲרֵי הִיא כְּכָל[3]«• הַמְּנָחוֹת וְתִיפָּדֶה[4]^•, וּמִשֶּׁקָּדְשָׁה[5]« בַּכֶּלִי, הֲרֵי הִיא כְּכָל«• {המנ} הַמְּנָחוֹת וְתִישָּׂרֵף[6]^•. אֵילּוּ שֶׁמִּנְחוֹתֵיהֶן נִשְׂרָפוֹת: הָאוֹמֶרֶת טְמֵאָה אֲנִי לָךְ, וְשֶׁבָּאוּ לָהּ עֵדִים {ש} שֶׁהִיא טְמֵאָה, וְהָאוֹמֶרֶת אֵינִי שׁוֹתָה, וְשֶׁבַּעְלָהּ אֵינוּ רוֹצֶה לְהַשְׁקוֹתָהּ, וְשֶׁבַּעְלָהּ[7]«• בְּעָלָהּ בַּדֶּרֶךְ. וְכָל הַנְּשׂוּאוֹת לַכֹּהֲנִים, מִנְחוֹתֵיהֶן נִשְׂרָפוֹת. **ח׳** בַּת יִשְׂרָאֵלו שֶׁנִּישֵּׂאת לַכֹּהֵן, מִנְחָתָהּ {נ} נִשְׂרֶפֶת. וּבַת[8]«• כֹּהֵן שֶׁנִּישֵּׂאת לְיִשְׂרָאֵלו, מִנְחָתָהּ {נאכ} נֶאֱכֶלֶת. מַה בֵּין כֹּהֵן לְכֹהֶנֶת, מִנְחַת כֹּהֶנֶת {נא} נֶאֱכֶלֶת, וּמִנְחַת כֹּהֵן אֵינָהּ נֶאֱכֶלֶת. כֹּהֶנֶת מִתְחַלֶּלֶת, וְאֵין[9]« כֹּהֵן מִתְחַלֵּל. כֹּהֶנֶת מִיטַּמָּא לַמֵּתִים, וְאֵין« כֹּהֵן מִיטַּמֵּא לְמֵתִים. כֹּהֵן אוֹכֵל בְּקָדְשֵׁי קֳדָשִׁים, וְאֵין כֹּהֶנֶת[10]^ אוֹכֶלֶת בְּקָדְשֵׁי קֳדָשִׁים. **ט׳** וּמַה[11]^ בֵּין הָאִישׁ לָאִשָּׁה: {הא} הָאִישׁ פּוֹרֵעַ וּפוֹרֵם, וְאֵין הָאִשָּׁה פּוֹרַעַת וּפוֹרֶמֶת. הָאִישׁ מַדִּיר אֶת בְּנוֹ בַּנָּזִיר, וְאֵין {ה} הָאִשָּׁה מַדֶּרֶת אֶת בְּנָהּ בַּנָּזִיר. הָאִישׁ מְגַלֵּחַ עַל נְזִירוּת אָבִיו, וְאֵין הָאִשָּׁה מְגַלַּחַת עַל נְזִירוּת אָבִיהָ. הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ אֶת בִּתּוֹ, וְאֵין הָאִשָּׁה מְקַדֶּשֶׁת אֶת בִּתָּהּ. הָאִישׁ מוֹכֵר אֶת בִּתּוֹ, וְאֵין הָאִשָּׁה מוֹכֶרֶת אֶת בִּתָּהּ. הָאִישׁ נִסְקָל עָרוֹם, וְאֵין הָאִשָּׁה נִסְקֶלֶת עֲרוּמָּה. הָאִישׁ נִיתְלֶה, {ו} וְאֵין הָאִשָּׁה נִתְלֵית. הָאִישׁ נִמְכָּר בִּגְנֵיבוֹ[12]$, {ו} וְאֵין הָאִשָּׁה נִמְכֶּרֶת בִּגְנֵיבָהּ[13]$.

הל׳ ט׳ פרק ד׳

אֲרוּסָה וְשׁוֹמֶרֶת יָבָם, לֹא שׁוֹתָה וְלֹא נוֹטֶלֶת כְּתוּבָּה, שֶׁנֶּאֱמַרו[14]°: אֲשֶׁר תִּשְׂטֶה אִשָּׁה תַּחַת אִישָׁהּ וְנִטְמָאָהו[15]^, פְּרָט לַאֲרוּסָה וְשׁוֹמֶרֶת[16]^ יָבָם. **ב׳** אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל, גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט, מַמְזֶרֶת וּנְתִינָה לְיִשְׂרָאֵל, בַּת[17]« יִשְׂרָאֵלו לַמַּמְזֵר וְלַנָּתִין, לֹא שׁוֹתָה[18]« וְלֹא נוֹטֶלֶת« כְּתוּבָּה. **ג׳** וְאֵלּוּ[19]« לֹא שׁוֹתוֹת וְלֹא נוֹטְלוֹת כְּתוּבָּה[20]«: הָאוֹמֶרֶת טְמֵאָה אֲנִי לָךְ, וְשֶׁבָּאוּ לָהּ עֵדִים שֶׁהִיא טְמֵאָה, וְהָאוֹמֶרֶת[21]* {א} אֵינִי שׁוֹתָה. ••וְשֶׁבַּעְלָהּ[22]*• אֵינוּ רוֹצֶה לְהַשְׁקוֹתָהּ••, וְשֶׁבַּעְלָהּ[23]«• בְּעָלָהּ בַּדֶּרֶךְ, נוֹטֶלֶת כְּתוּבָּה[24]« וְלֹא שׁוֹתָה. מֵתוּ בַעֲלֵיהֶן עַד שֶׁלֹּא יִשְׁתּוּ, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִיםו: נוֹטְלוֹת כְּתוּבָּה וְלֹא שׁוֹתוֹת. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִיםו: לֹא שׁוֹתוֹת וְלֹא נוֹטְלוֹת כְּתוּבָּה. **ד׳** מְעוּבֶּרֶת חֲבֵירוֹ וּמֵינֶקֶת חֲבֵירוֹ, לֹא שׁוֹתָה[25]« וְלֹא נוֹטֶלֶת« כְּתוּבָּה, דִּבְרֵיו רְ׳ מֵאִיר. וַחֲכָמִיםו אוֹמְרִיםו: יָכוֹל הוּא לְהַפְרִישָׁהּ וּלְהַחֲזִירָהּ[26]« לְאַחַר זְמַן. אַיְילוֹנִית וּזְקֵינָה וְשֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לֵילֵד, לֹא שׁוֹתָה וְלֹא נוֹטֶלֶת כְּתוּבָּה. רִבִּי <אֶ>לְעָזָר[27]«• אוֹמֵרו: יָכוֹל הוּא לִישָּׂא לוֹ[28]« אִשָּׁה[29]« אַחֶרֶת {ול} וְלִפְרוֹת וְלִרְבּוֹת מִמֶּנָּה[30]«. וּשְׁאָר כָּל הַנָּשִׁים, אוֹ {ש} שׁוֹתוֹת אוֹ לֹא נוֹטְלוֹת כְּתוּבָּה. **ה׳** אֵשֶׁת כֹּהֵן שׁוֹתָה וּמוּתֶּרֶת לְבַעְלָהּ. אֵשֶׁת סָרִיס שׁוֹתָה. עַל יְדֵי כָּל הָעֲרָיוֹת (כולן)[31]* וּמְקַנִּים[32]$, חוּץ מִן הַקָּטָן, וּמִמִּי שֶׁאֵינוּ אִישׁ. **ו׳** וְאֵלּוּ שֶׁבֵּית דִּין {מ} מְקַנִּים לָהֶם: מִי שֶׁנִּתְחָרֵשׁ בַּעְלָהּ אוֹ נִשְׁטָה, אוֹ שֶׁהָיָה חָבוּשׁ בְּבֵית הָאֲסוּרִים. לֹא לְהַשְׁקוֹתָהּ אָמְרוּ, אֶלָּא לְפוֹסְלָהּ מִכְּתוּבָּתָהּ. רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵרו: אַף לְהַשְׁקוֹתָהּ, שֶׁכְּשֶׁיֵּצֵא[33]«• בַעְלָהּ מִבֵּית הָאֲסוּרִים יַשְׁקֶינָּה.

הל׳ {ז}<ו>׳[34]* פרק ה׳

כַּשֵּׁם שֶׁהַמַּיִם בּוֹדְקִים אוֹתָהּ, כָּךְ הֵם[35]« בּוֹדְקִים אוֹתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַרו[36]°: וּבָאוּ, וּבָאוּ. כַּשֵּׁם שֶׁהִיא אֲסוּרָה לַבַּעַל, כָּךְ [37]^ אֲסוּרָה לַבּוֹעֵל, שֶׁנֶּאֱמַרו[38]°: אִם[39]«• נִטְמָאָה[40]#, נִטְמָאָה, דִּבְרֵיו רְ׳ עֲקִיבָהו. אָמַרו רְ׳ יְהוֹשֻׁעַו: כָּךְ הָיָה דוֹרֵשׁ רְ׳[41]^• זְכַרְיָה בֶּן הַקַּצָּב. רִבִּיו אוֹמֵרו: שְׁנֵי פְעָמִים הָאֲמוּרִים בַּפָּרָשָׁה [42]«•אִם נִטְמְאָה אִם נִטְמָאָה•, אֶחָד לַבַּעַל וְאֶחָד {ל} לַבּוֹעֵל. **ב׳** בּוֹ בַּיּוֹם דָּרַשׁ רְ׳ עֲקִיבָהו[43]°: וְכָל[44]«• כְּלִי חֶרֶשׂ אֲשֶׁר יִפֹּל מֵהֶם אֶל תּוֹכוֹ, כֹּל אֲשֶׁרו בְּתוֹכוֹ יִטְמָא, אֵינוּ אוֹמֵרו "טָמֵא" אֶלָּא "יִטְמָא"[45]«•, לְטַמֵּא

[1] ק+קיי: "וְסוֹפָהּ".
[2] קיי כלפנינו. ק: "מִיתָה".
[3] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ככלי". וכן בסמוך.
[4] ק+קיי: "תִּיפָּדֶה".
[5] ק כלפנינו. קיי: "ואם משקדשה".
[6] ק+קיי: "תִּישָּׂרֵף".
[7] ק כלפנינו. קיי: "מפני שבעלה בעלה בדרך". וכן בסמוך.
[8] קיי כלפנינו. ק: "וְכֹהֶנֶת".
[9] ק (כאן ולהלן): "וְכֹהֵן אֵינוּ". קיי: יש כאן השמטה, אך להלן קיי כלפנינו.
[10] ק+קיי הכתיב כאן: "כּוֹהֶנֶת", אך לעיל מספר פעמים בכתיב חסר: "כהנת".
[11] ק+קיי: "מַה".
[12] ק כלפנינו, וכנראה גם קיי כלפנינו אלא שמילה זו כתובה שם בסוף השורה ויש ממנה רק אותיות "בגניב".
[13] קס+קיי כלפנינו. קנ: "בִּגְנֵיבָתָהּ".
[14] במדבר ה׳
[15] ק+קיי ליתא: "ונטמאה".
[16] ק+קיי: "וּלְשׁוֹמֶרֶת".
[17] קיי כלפנינו. ק: "ובת".
[18] ק כלפנינו. קיי: "שותות". וכן להלן: "נוטלות".
[19] קיי כלפנינו. ק: "אֵלּוּ".
[20] קיי+קנ כלפנינו. קס: "כתובתה".
[21] אות וא"ו סומנה למחיקה, כנראה ע"י מי שהוסיף את התוספת שבהערה הבאה. קנ: "והאומרת". קס+קיי: "האומרת".
[22] קיי: "**או** שבעלה אינו רוצה להשקותה". בפרמה יש עיגול לפני המילה, ובשוליים נכתב (האם נוסח חלופי?! ספק אם בידי הסופר): "וְאָמַרו בַּעְלָהּ אֵינִי מַשְׁקָהּ" וזהו בדיוק נוסח קאופמן (אך מלת "בעלה" בקאופמן נוספה ע"י קנ).
[23] ק כלפנינו. קיי: "מפני שבעלה בעלה בדרך". וכן בסמוך.
[24] קיי+קנ כלפנינו. קס: "כתובתה".
[25] ק כלפנינו. קיי: "שותות". וכן להלן: "נוטלות".
[26] קיי כלפנינו. ק: ?"וְלַחְזִירָהּ"?.
[27] ק כלפנינו. קיי: "אליעזר".
[28] ק כלפנינו. קיי ליתא: "לו".
[29] קיי+קנ כלפנינו. קס: "לאשה".
[30] ק כלפנינו. קיי: "הימנה".
[31] מסומן למחיקה. ק+קיי ליתא.
[32] ק+קיי כלפנינו, וזו וא"ו הנשוא.
[33] ק: "כְּשֶׁיֵּצֵא". קיי: "לכשיצא".
[34] תיקנתי את שהסופר טעה. ק+קיי: "ו".
[35] קיי כלפנינו. קס: ?"הא"?. קנ: ?"הָיוּ"?.
[36] במדבר ה׳
[37] ק+קיי נוסף: "הִיא".
[38] שם
[39] ק כלפנינו. קיי: "ונטמאה".
[40] ובתנ"ך הניקוד: "נִטְמְאָה". וכן להלן.
[41] ק+קיי ליתא: "ר'".
[42] ק: "אם נטמאה", וליתא "אם נטמאה" השני. קיי: "האמורים בפרשה: נטמאה נטמאה".
[43] ויקרא יא.
[44] קיי כלפנינו. ק: "וּכְלִי".
[45] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "יטמא".

אֶת[1]« אֲחֵרִים, לִימֵּד[2]^• עַל כִּיכָּר הַשֵּׁינִי שֶׁמְּטַמֵּא[3]^• אֶת הַשְּׁלִישִׁי. **ג׳** אָמַורו רְ׳ יְהוֹשֻׁועַו: מִי יְגַלֶּה עָפָר {ממ[4]*} מֵעֵינֶיךָ, רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּיי, שֶׁהָיִיתָה אוֹומֵרו: עָתִיד דּוֹר אַחֵר לְטַהֵר אֶת כִּכָּר[5]^ הַשְּׁלִישִׁי, שֶׁאֵין[6]«• לוֹ מִן הַתּוֹרָה. וַהֲרֵי עֲקִיבָה תַּלְמִידָךְ הֵבִיא לוֹ[7]«• מִקְּרָא מִן הַתּוֹרָה שֶׁהוּא טָמֵא, שֶׁנֶּאֱמַרו: כֹּל[8]«• אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ יִטְמָא. **ד׳** בּוֹ בַיּוֹם דָּרַשׁ רְ׳ עֲקִיבָוהו[9]°: וּמַדּוֹתֶם מִחוּץ {ל} לָעִיר אֶת פְּאַת קֵדְמָה אַלְפַּיִם בָּאַמָּה[10]«•, וּמִקְרָא {א} אַחֵר אוֹומֵרו[11]°: מִקִּיר[12]« הָעִיר וָחוּצָה אֶלֶף אַמָּה סָבִיב. אֵי[13]^ אֶיפְשָׁר לוֹמַר אֶלֶף אַמָּה, שֶׁכְּבָר נֶאֱמַר אַלְפַּיִם אַמָּה[14]«, וְאֵי אֶיפְשָׁר לוֹמַר אַלְפַּיִם אַמָּה, שֶׁכְּבָר נֶאֱמַר אֶלֶף אַמָּה. וְלָמָּה נֶאֱמַר אֶלֶף וְלָמָּה נֶאֱמַורו אַלְפַּיִם [15]^? אֶלָּא: אֶלֶף אַמָּה מִגְרָשׁ, וְאַלְפַּיִם אַמָּה[16]^ תְּחוּם שַׁבָּת. רְ׳ אֱלִיעֶזֶרו בְּנוֹ שֶׁלְּרְובִּיו יוֹסֵה הַגָּלִילִי אוֹומֵרו: אֶלֶף אַמָּה מִגְרָשׁ, וְאַלְפַּיִים שָׂדוֹת וּכְרָמִים. **ה׳** בּוֹ בַיּוֹם דָּרַשׁ רְ׳ עֲקִיבָה[17]°: אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָהו הַזֹּאתו לַיי וַיֹּאמְרוּו לֵאמוֹרו[18]^, שֶׁאֵין תַּלְמוּדו לוֹמַרו לֵאמֹר, וְלָמָּה נֶאֱמַורו לֵאמוֹורו? אֶלָּא שֶׁהָיוּ יִשְׂוְרָאֵלו עוֹנִים אַחֲרָיו שֶׁלְּמֹשֶׁה עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר, כְּקוֹרִין אֶת הַהַלֵּל [19]^•, לְכָךְ נֶאֱמַר ״לֵאמֹר״. רְ׳ נְחֶמְיָה אוֹומֵרו: כְּקוֹרִים אֶת שְׁמַע הָיוּ קוֹרִין, לֹא[20]« כְּקוֹרִין אֶת הַהַלֵּל. **ו׳** בּוֹ בַיּוֹם דָּרַשׁ רְ׳[21]«• יְהוֹשֻׁעַ בֶּן הוֹרְקָנוֹס, שֶׁלֹּא עָבַד[22]« אִיּוֹב אֶת הַמָּקוֹם אֶלָּא מֵאַהֲבָה, שֶׁנֶּאֱמַרו[23]°: הֵן {י} יִקְטְלֵנִי לוֹ אֲיַיחֵל. עֲדַיִין[24]« הַדָּבָר שָׁקוּל: לוֹ[25]^• אֲנִי מְצַפֶּה, אוֹ אֵינִי מְצַפֶּה לוֹ? תַּלְמוּדו[26]# לוֹמַרו[27]°: עַד אֶגְוָע לֹא אָסִיר תֻּמָּתִי מִמֶּנִּי, לִימֵּד[28]« שֶׁמֵּאַהֲבָה עָשָׂה. **ז׳** אָמַורו רְ׳ יְהוֹשֻׁועַו: מִי יְגַלֶּה עָפָר מֵעֵינֶיךָ, רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּיי, שֶׁהָיִיתָה דוֹרֵשׁ כָּל יָמֶיךָ שֶׁלֹּא {ע} עָבַד אִיּוֹב אֶת הַמָּקוֹם אֶלָּא מִיִּרְאָה, שֶׁנֶּאֱמַרו[29]°: אִישׁ תָּם וְיָשָׁר וִירֵא[30]$#• אֱלֹהִים וְסָר מֵרָע, וַהֲרֵי[31]«• יְהוֹשֻׁעַ תַּלְמִיד תַּלְמִידָךְ לִימֵּד שֶׁמֵּאַהֲבָה עָשָׂה.

הל׳ ז׳ פרק ו׳

מִי שֶׁקִּינֵּא לָהּ וְנִסְתְּרָה[32]^•, אֲפִילּוּ שָׁמַע מִן הָעוֹף הַפּוֹרֵחַ, יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָּה, דִּבְרֵיו רְ׳ אֱלִיעֶזֶרו. רְ׳ יְהוֹשֻׁועַו אוֹומֵרו: מִשֶּׁיִּשְׂאוּ וְיִתְּנוּ בָהּ מוֹזָרוֹת[33]«#• בִּלְבָנָה. **ב׳** אָמַורו עֵד אֶחָד, אֲנִי רְאִיתִיהָ שֶׁנִּיטַמַּת, לֹא הָיְתָה שׁוֹתָה. וְלֹא עוֹד אֶלָּא אֲפִילּוּ עֶבֶד, וַאֲפִילּוּ שִׁפְחָה, הֲרֵי אֵלּוּ נֶאֱמָנִים [אַף][34]* לְפוֹסְלָהּ מִכְּתוּבָּתָהּ. חֲמוֹתָהּ וּבַת חֲמוֹתָהּ וְצָרָתָהּ וִיבִמְתָּהּ וּבַת בַּעְלָהּ, הֲרֵי אֵלּוּ נֶאֱמָנוֹת, לֹא[35]«• לְפוֹסְלָהּ מִכְּתוּבָּתָהּ, אָמְרוּ[36]^• אֶלָּא שֶׁלֹּא תִשְׁתֶּה. **ג׳** שֶׁהָיָה בַדִּין: וּמָה[37]^ אִם עֵדוּת הָרִאשׁוֹנָה[38]* שֶׁאֵינָהּ אוֹסְרַתָּהּ אִיסּוּר עוֹלָם, אֵינָהּ מִתְקַיֶּימֶת בְּפָחוּת מִשְּׁנַיִם, עֵדוּת הָאַחֲרוֹנָה שֶׁהִיא אוֹסְרַתָּהּ אִסּוּר עוֹלָם, אֵינוּ דִין שֶׁלֹּא תִתְקַיֵּים בְּפָחוּת מִשְּׁנָיִם?! תַּלְמוּדו לוֹמַרו: וְעֵד אֵין בָּהּ, כָּל$ שֶׁיֵּשׁ בָּהּ. **ד׳** קוֹל[39]« וָחוֹמֶר לְעֵדוּת הָרִאשׁוֹנָה מֵעַתָּה: וּמָה^ אִם עֵדוּת הָאַחֲרוֹנָה שֶׁהִיא אוֹסְרַתָּהּ אִסּוּר עוֹלָם, הֲרֵי הִיא מִתְקַיֶּימֶת בְּעֵד אֶחָד, עֵדוּת הָרִאשֹׁנָה שֶׁאֵין[40]« אוֹסְרַתָּהּ אִיסּוּר עוֹלָם, אֵינוּ דִין {שת} שֶׁתִּתְקַיֵּים בְּעֵד אֶחָד?! תַּלְמוּדו לוֹמַרו[41]°: כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַתו דָּבָר[42]^, וּלְהַלָּן הוּא אוֹומֵרו[43]°: עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים אוֹ [44]^•עַל פִּי• שְׁלֹשָׁה עֵדִים יָקוּם דָּבָר, מַה דָּבָר {ה} הָאָמוּר לְהַלָּן עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים, אַף דָּבָר הָאָמוּר כָּן[45]« עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים. **ה׳** עֵד אוֹומֵרו נִיטַמַּת וְעֵד אוֹומֵרו לֹא נִיטַמָּאת, אִשָּׁה אוֹמֶורֶתו נִיטַמַּת וְאִשָּׁה אוֹמֶרֶת לֹא נִיטַמַּת, הָיְתָה שׁוֹתָה. עֵד אוֹומֵרו נִיטַמַּת וְעֵדִים[46]^• שְׁנַיִם^• אוֹמְרִין לֹא נִיטַמַּת, הָיְתָה[47]«• שׁוֹתָה. שְׁנַיִם אוֹמְוֹרִים נִיטַמַּת וְאֶחָד[48]« אוֹומֵרו [49]^ לֹא נִיטַמַּת, לֹא הָיְתָה שׁוֹתָה.

הל׳ ה׳ פרק ז׳

אֵילּוּ נֶאֱמָרִים בִּלְשׁוֹנָם: פָּרָשַׁת שׁוֹטָה, וּוִידּוּי מַעֲשֵׂר, וְקִרְיַית[50]«#• שְׁמַע, וּתְפִילָּה, וּבִרְכַּת הַמָּזוֹן, וּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת, וּשְׁבוּעַת הַפִּיקָּדוֹן. **ב׳** וְאֵלּוּ נֶאֱמָרִים בִּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ: מִקְרָא הַבִּיכּוּרִים[51]«, וַחֲלִיצָה, בְּרָכוֹת וּקְלָלוֹת, בִּרְכַּת כֹּהֲנִים[52]*, וּבִרְכוֹת[53]«

---

[1] ק כלפנינו. קיי: ״לטמא לאחרים״.
[2] ק+קיי: ״וּלְלַמֵּד״.
[3] ק+קיי: ״שֶׁיְּטַמֵּא״.
[4] שומר שורה מוטעה.
[5] ק+קיי: ״הַכִּיכָּר״.
[6] ק כלפנינו. קיי: ״שלא מן התורה״.
[7] קיי כלפנינו. ק: ״לִי״.
[8] קיי+קנ כלפנינו. וכן בתנ״ך. קס: ״וכל״.
[9] במדבר לה׳
[10] כנראה שכך צריך להוסיף לפי ק+קיי (בקאופמן כתוב: ״את פאת קדמה וגו׳״, ואילו קיי מצטט את כל הכיוונים שבפסוק)
[11] שם
[12] קיי+קנ כלפנינו, וכן בתנ״ך. קס: ״ומקיר״.
[13] קנ כעין שלפנינו: ״ואי אפשר״. קס+קיי התחבר למילה אחת: ״איפשר״. וכן בסמוך אלא ששם נשמט המשפט לסופר קאופמן.
[14] קיי כלפנינו. ק: ״בָּאַמָּה״. וכן בסמוך.
[15] ק+קיי נוסף. קיי: ״אַמָּה״. ק: ״בָּאַמָּה״.
[16] ק+קיי ליתא: ״אמה״.
[17] שמות טו׳
[18] ק+קיי ליתא: ״לאמור״.
[19] ק+קיי נוסף: ״אָשִׁירָה לַיי כִּי גָאֹה גָּאָה״ (והכוונה שזה מה שהיו עונים אחריו).
[20] ק כלפנינו. קיי: ״ולא״.
[21] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״ר׳״.
[22] קיי+קנ כלפנינו. קס (בטעות): ״עבר״. וכן להלן.
[23] איוב יג׳
[24] קיי כלפנינו. ק הכתיב: ״אֲדַיִין״.
[25] קנ כלפנינו. קיי+קס: ״לא״. וצ״ע. (אך זה הגיע בגלל שבתנ״ך כתיב ״לא״ וקרי ״לו״ בפסוק ״הן יקטלני לא/לו אייחל״).
[26] קנ מנקד: ״תַּלְמוּד״ (ולא כמו התימנים שקוראים ״תִּלְמוֹד״).
[27] שם כז׳
[28] ק כלפנינו. קיי: ״מלמד״ (אך להלן כלפנינו).
[29] שם א׳
[30] ק+קיי כלפנינו, אך בתנך: ״יְרֵא״.
[31] קיי כלפנינו. ק: ״ור׳״.
[32] ק+קיי ליתא: ״ונסתרה״.
[33] ק: ״מוּצָּרוֹת״. קיי: ״מצורות״. וצ״ע.
[34] נתלה בין השורות, כנראה ע״י הסופר(?) וכן ק+קיי איתא.
[35] ק כלפנינו. קיי: ״שלא״.
[36] ק+קיי ליתא: ״אמרו״.
[37] ק+קיי: ״מַה״. וכן להלן.
[38] מסומן עיגול מעל המילה, ובתחתית העמוד נכתב: ״עדות הראשונה זו סתירה, אחרונה זו טומאה. מתניתה דר׳ יהושע היא דאמ׳ מקנא לה על פי שנים ומשקה לה על פי שנים. (בידי מי נכתב?!)
[39] קס כלפנינו. קיי+קנ: ״קַל״.
[40] קיי כלפנינו. ק: ״שֶׁאֵינָהּ״.
[41] דברים כד׳
[42] ק+קיי נוסף: ״וְכָתַב לָהּ״.
[43] שם יט׳
[44] ק+קיי וכן בתנ״ך ליתא: ״על פי״ (השני).
[45] ק+קיי הכתיב: ״כָּאן״.
[46] ק+קיי: ״ושנים״ ולא גורסים ״ועדים״. ולגבי הנוסח שבפרמה אולי מקור הדבר בכפל גרסה: ״ועדים/ושנים״. או שבמקור גרסו ״ועדים״ וכדי שיהיה ברור מה הכוונה הוסיפו לאחר מכן את המילה ״שנים״. וצ״ע.
[47] קיי כלפנינו. ק: ״לֹא הָיְתָה״.
[48] ק: ״ועד אחד״. קיי: ״ועד״.
[49] קנ כלפנינו. קס+קיי נוסף: ״לָהֶן״.
[50] קיי הכתיב כלפנינו. ק: ״וְקִירְיַית״.
[51] ק כלפנינו. קיי: ״ביכורים״. וכן להלן.
[52] ק+קיי כלפנינו. סופר פרמה כתב ״כהנוס״ ותיקן בעצמו(?) ל: ״כהנים״.
[53] ק כלפנינו. קיי: ״וברכת״.

[1]*• כֹּהֵן גָּדוֹל, וּפָרָשַׁת הַמֶּלֶךְ, וּפָרָשַׁת עֶגְלָה עֲרוּפָה, וּמָשׁוּחַ מִלְחָמָה[2]» בְּשָׁעָה שֶׁהוּא מְדַבֵּר אֶל הָעָם. **ג׳** מִקְרָא הַבִּיכּוּרִים» כֵּי־צַד[3]°: וְעָנִיתָ וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי יי אֱלֹהֶיךָ[4]^•, וּלְהַלָּן הוּא אוֹמֵר[5]°: וְעָנוּ הַלְוִיִּם וְאָמְרוּ אֶל כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל קוֹל רָם, מָה עֲנָיָיה הָאֲמוּרָה[6]» לְהַלָּן בִּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ, {א} אַף[7]» כָּן[8]» בִּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ. חֲלִיצָה כֵּי־צַד[9]°: וְעָנְתָה וְאָמְרָה כָּכָה יֵעָשֶׂה לָאִישׁ[10]^•, וּלְהַלָּן הוּא אוֹמֵר: וְעָנוּ הַלְוִיִּם[11]^•, מָה עֲנָיָיה הָאֲמוּרָה» לְהַלָּן בִּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ, וְאַף[12]» כָּן[13]^ בִּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: וְעָנְתָה וְאָמְרָה כָּכָה, עַד שֶׁתֹּאמַר כַּלָּשׁוֹן[14]^• הַזֶּה. **ד׳** (~~בכ~~)[15]* בְּרָכוֹת וּקְלָלוֹת כֵּי־צַד[16]*: כֵּיוָן שֶׁעָבְרוּ יִשְׂרָאֵל[17]* אֶת הַיַּרְדֵּן וּבָאוּ לְהַר[18]» גְּרִיזִּים וּלְהַר» עֵיבָל שֶׁבְּשׁוֹמְרוֹן שֶׁבְּצַד[19]» שְׁכֶם אֵצֶל[20]» אֵלוֹנֵי מוֹרֶה, שֶׁנֶּאֱמַר[21]°: הֲלֹא הֵמָּה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן[22]^•, וּלְהַלָּן הוּא אוֹמֵר[23]°: וַיַּעֲבֹר {א} אַבְרָם בָּאָרֶץ עַד מְקוֹם שְׁכֶם עַד[24]» אֵלוֹן מוֹרֶה, מָה אֵלוֹן מוֹרֶה הָאָמוּר לְהַלָּן שְׁכֶם, אַף אֵלוֹן מוֹרֶה הָאָמוּר כָּן[25]^ שְׁכֶם. **ה׳** שִׁשָּׁה שְׁבָטִים עָלוּ לְרֹאשׁ הַר גְּרִיזִּים וְשִׁשָּׁה שְׁבָטִים עָלוּ לְרֹאשׁ הַר עֵיבָל, וְהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וְהָאָרוֹן עוֹמְדִים מִלְּמַטָּה בָּאֶמְצַע, הַכֹּהֲנִים מַקִּיפִין אֶת הָאָרוֹן, וְהַלְוִיִּם אֶת הַכֹּהֲנִים, וְכָל יִשְׂרָאֵל מִיכָּן וּמִיכָּן, שֶׁנֶּאֱמַר[26]°: וְכָל יִשְׂרָאֵל וּזְקֵנָיו וְשׁוֹטְרִים וְשֹׁפְטָיו וְגוֹ׳[27]•. [28]»• הָפְכוּ פְּנֵיהֶם כְּלַפֵּי הַר גְּרִיזִּים וּפָתְחוּ[29]» בִּבְרָכָה: בָּרוּךְ הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יַעֲשֶׂה פֶּסֶל וּמַסֵּכָה תּוֹעֲבַת יי מַעֲשֵׂה יְדֵי חָרָשׁ וְלֹא שָׂם {ב} בַּסָּתֶר וְהָיוּ אֵלּוּ וָאֵלּוּ עוֹנִין וְאוֹמְרִין אָמֵן. **ו׳**[30]^• הָפְכוּ פְּנֵיהֶם כְּלַפֵּי הַר עֵיבָל וּפָתְחוּ בִּקְלָלָה[31]°: אָרוּר הָאִישׁ {א} אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה פֶּסֶל וּמַסֵּכָה תּוֹעֲבַת יי וגו׳[32]», וְהָיוּ אֵלּוּ וָאֵלּוּ עוֹנִין וְאוֹמְרִין אָמֵן, עַד שֶׁגּוֹמְרִין בְּרָכוֹת וּקְלָלוֹת. **ז׳** וְאַחַר כָּךְ הֵבִיאוּ אֶת הָאֲבָנִים וּבָנוּ אֶת הַמִּזְבֵּחַ וְסָדוּם[33] בַּשִּׂיד[34], וְכָתְבוּ עֲלֵיהֶם אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת בְּשִׁבְעִים[35]» לָשׁוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר: בַּאֵר הֵיטֵב; וְנָטְלוּ אֶת הָאֲבָנִים וּבָאוּ וְלָנוּ בִמְקוֹמָן. **ח׳** בִּרְכוֹת[36]#$ כֹּהֲנִים כֵּי־צַד: בַּמְּדִינָה אוֹמְרִין אוֹתָהּ[37]»• שָׁלוֹשׁ בְּרָכוֹת[38]*, וּבַמִּקְדָּשׁ בְּרָכָה אַחַת. בַּמִּקְדָּשׁ אוֹמְרִין[39]* אֶת הַשֵּׁם כִּכְתוּבוֹ[40]», וּבַמְּדִינָה כְּכִינּוּיוֹ[41]^•. בַּמְּדִינָה כֹּהֲנִים נוֹשְׂאִין אֶת יְדֵיהֶם כְּנֶגֶד כִּתְפוֹתֵיהֶם[42]», וּבַמִּקְדָּשׁ עַל גַּבֵּי רָאשֵׁיהֶן, חוּץ מִכֹּהֵן

[1] בכתב היד יש כאן קלף צר ובו עמודה בודדת בכל עבר משני עברי הדף.
[2] קיי כלפנינו. ק: ״הַמִּלְחָמָה״.
[3] דברים כו.
[4] ק+קיי נוסף: ״אֲרַמִּי אוֹבֵד אָבִי״.
[5] דברים כז.
[6] קיי כלפנינו. ק: ״אֲמוּרָה״. וכן להלן.
[7] קיי כלפנינו. ק: ״וְאַף״.
[8] ק כלפנינו. קיי הכתיב: ״כאן״.
[9] דברים כה.
[10] ק+קיי נוסף: ״אֲשֶׁר לֹא יִבְנֶה אֶת בֵּית אָחִיו״.
[11] ק+קיי נוסף. ק נוסף: ״כולו וגו׳״ (וזה כפל גרסה: כולו/וגו׳) קיי נוסף: ״וְאָמְרוּ אֶל כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל קוֹל רָם״.
[12] ק כלפנינו. קיי: ״אַף״.
[13] ק+קיי הכתיב: ״כאן״.
[14] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״בלשון״.
[15] נכתב בטעות וסומן למחיקה ע״י הסופר.
[16] כנראה במילה אחת.
[17] ספק אם אות למ״ד כתובה.
[18] ק כלפנינו. קיי: ״אל הר״, ולהלן: ״ואל הר״.
[19] קיי כלפנינו. ק: ״וְשֶׁבְּ()[צַד]״.
[20] קס: כנראה כלפנינו. קנ: ״וְשֶׁבְּאֵצֶל״. קיי: ״אשר אצל״.
[21] דברים יא.
[22] ק+קיי נוסף: ״וגו׳״.
[23] בראשית יב.
[24] קיי כלפנינו, וכן בתנ״ך. ק: ״וְעַד״.
[25] ק+קיי הכתיב: ״כָּאן״.
[26] יהושע ח.
[27] ״המשך הפסוק: עוֹמְדִים מִזֶּה וּמִזֶּה לָאָרוֹן״.
[28] קיי כלפנינו. ק: מתחילה כאן הלכה חדשה.
[29] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״יפתחו״.
[30] ק+קיי: אין כאן הלכה חדשה.
[31] דברים כז.
[32] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״מַעֲשֵׂה יְדֵי חָרָשׁ וְשָׂם בַּסֵּתֶר״.
[33] ק הכתיב כלפנינו. קיי הכתיב: ״ושדום״.
[34] קיי הכתיב כלפנינו. ק הכתיב: ״בסיד״.
[35] קיי כלפנינו. ק: ״שִׁבְעִים״.
[36] ק+קיי כלפנינו. אך כנראה שניקוד המילה בקאופמן תוקן מ- ״בְּרָכוֹת״ ל- ״בִּרְכוֹת״, ושמא רצה נקדן קאופמן לגרוס ״בִּרְכַּת״. וצ״ע.
[37] קיי כלפנינו. ק: ״אוֹתָם״.
[38] ק+קיי כלפנינו. ובפרמה אולי נכתב בטעות ״ברבות״.
[39] סופר פרמה כתב ״אומר״ אך יש סימן גרש מעל אות ״ר״ וכנראה הסימן נעשה בידי הסופר. ק: ״אוֹמְ׳״. קיי: ״אומרין״.
[40] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ככתיבו״.
[41] קיי+קנ: ״בְּכִינּוּיוֹ״. קס: ״בכינייו״.
[42] ק כלפנינו. קיי (בטעות): ״כפותיהן״.

גָּדוֹל שֶׁאֵינוּ מַגְבִּיהַּ ^[1] יָדָיו לְמַעְלָה מִן הַצִּיץ. רְ' יְהוּדָה <אוֹמֵר>*[2] : אַף כֹּהֵן גָּדוֹל מַגְבִּיהַּ אֶת יָדָיו לְמַעְלָה מִן הַצִּיץ, שֶׁנֶּאֱמַרו°[3] : וַיִּשָּׂא אַהֲרֹן אֶת יָדָיו אֶל הָעָם וַיְבָרְכֵם «[4]. **ט'** בִּרְכוֹת«[5] כֹּהֵן גָּדוֹל כֵּי־צַד : חַזַּן הַכְּנֶסֶת נוֹטֵל סֵפֶר {ה} הַתּוֹרָה^[6] וְנוֹתְנוֹ«[7] לְרֹאשׁ הַכְּנֶסֶת. רֹאשׁ^[8] הַכְּנֶסֶת^ נוֹתְנוֹ לַסֶּגֶן, וְהַסֶּגֶן נוֹתְנוֹ לְכֹהֵן גָּדוֹל. כֹּהֵן גָּדוֹל עוֹמֵד וּמְקַבֵּל וְקוֹרֵא עוֹמֵד, וְקוֹרֵא אַחֲרֵי מוֹת°[9], וְ״אַךְ בֶּעָשׂוֹר״°[10]. וְגוֹלֵל אֶת הַתּוֹרָה וּמַנִּיחָהּ בְּחֵיקוֹ וְאוֹמֵר : יָתֵר$#[11] מִמַּה שֶּׁקָּרִיתִי לִפְנֵיכֶם כָּתוּב. ״וּבֶעָשׂוֹר״ שֶׁבְּחוּמַּשׁ הַפִּיקוּדִים«[12]°• [וְ]קוֹרֵא*[13]• אֹתוֹ^[14]• עַל פֶּה, וּמְבָרֵךְ עָלֶיהָ שְׁמֹנֶה*[15] בְּרָכוֹת : עַל הַתּוֹרָה, וְעַל הָעֲבוֹדָה, וְעַל הַהוֹדָיָיה, וְעַל מְחִילַת הֶעָווֹן, וְעַל הַמִּקְדָּשׁ, וְעַל יִשְׂרָאֵל, וְעַל הַכֹּהֲנִים, וּשְׁאָר^[16]• תְּפִילָּה^.

י' פָּרָשַׁת הַמֶּלֶךְ כֵּי־צַד : מוֹצָאֵי יוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן$[17]• שֶׁלֶּחָג, בַּשְּׁמִינִי«[18]•, מוֹצָאֵי«[19]• שְׁבִיעִית, עוֹשִׂין לוֹ בִּימָה[20] {ש} שֶׁלָּעֵץ בָּעֲזָרָה, וְהוּא יוֹשֵׁב עָלֶיהָ, שֶׁנֶּאֱמַרו°[21] : מִקֵּץ שֶׁבַע שָׁנִים«[22] בְּמוֹעֵד שְׁנַת הַשְּׁמִיטָּה בְּחַג הַסּוּכּוֹת בְּבֹא כָל יִשְׂרָאֵל לִרְאוֹת«[23] וגו'. **י"א'** חַזַּן הַכְּנֶסֶת נוֹטֵל סֵפֶר הַתּוֹרָה^[24] וְנוֹתְנוֹ לְרֹאשׁ הַכְּנֶסֶת. רֹאשׁ הַכְּנֶסֶת נוֹתְנוֹ לַסֶּגֶן, וְהַסֶּגֶן נוֹתְנוֹ לְכֹהֵן גָּדוֹל, וְכֹהֵן גָּדוֹל נוֹתְנוֹ לַמֶּלֶךְ, וְהַמֶּלֶךְ עוֹמֵד וּמְקַבֵּל וְקוֹרֵא יוֹשֵׁב. אַגְרִיפַּס הַמֶּלֶךְ עָמַד וְקִיבֵּל {וק} וְקָרָא עוֹמֵד«[25], וְשִׁיבְּחוּהוּ חֲכָמִים. וּכְשֶׁהִגִּיעַ לְלֹא^[26]• תוּכַל [לָתֵת עָלֶיךָ]*[27] אִישׁ נָכְרִי אֲשֶׁר לֹא אָחִיךָ הוּא, זָלְגוּ עֵינָיו^[28]• דְּמָעוֹת. [אָמְרוּ לוֹ]*[29] : אַל תִּתְיָרֵא$#[30] אַגְרִיפַּס! אָחִינוּ אָתָּה, אָחִינוּ אָתָּה. **י"ב'** וְקוֹרֵא מִתְּחִילַּת אֵלֶּה הַדְּבָרִים°[31] וְעַד שְׁמַע, וּשְׁמַע«[32]°, {ו} וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ°[33], עַשֵּׂר תְּעַשֵּׂר°[34], {וְ}כִּי*[35] תְכַלֶּה לַעְשֵׂר°[36]$, בְּרָכוֹת וּקְלָלוֹת°[37], עַד שֶׁהוּא גוֹמֵר אֶת כּוּלָּם. בְּרָכוֹת שֶׁכֹּהֵן גָּדוֹל מְבָרֵךְ, הֵם«[38] הַמֶּלֶךְ מְבָרֵךְ, אֶלָּא שֶׁהוּא נוֹתֵן שֶׁלָּרְגָלִים תַּחַת מְחִילַת הֶעָווֹן.

הל' י"ב' פרק ח'

מְשׁוּחַ מִלְחָמָה«[39], בְּשָׁעָה שֶׁהוּא מְדַבֵּר אֶל הָעָם, בִּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ הָיָה מְדַבֵּר, שֶׁנֶּאֱמַרו°[40] : וְהָיָה כְּקָרָבְכֶם אֶל הַמִּלְחָמָה : וְנִגַּשׁ הַכֹּהֵן, זֶה כֹּהֵן מְשׁוּחַ מִלְחָמָה. וְדִבֶּר אֶל הָעָם, {ב} בִּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ. ״וְאָמַר אֲלֵיהֶם : שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, אַתֶּם קְרֵיבִים הַיּוֹם לַמִּלְחָמָה עַל אוֹיְבֵיכֶם״ : עַל אִיְבֵיכֶם, וְלֹא

---

[1] ק+קיי נוסף : ״אֶת״.
[2] השלמתי לפי ק+קיי. אך אין זו השמטה בפרמה, שזו תופעה מצויה בכתבי היד שחסר ״אומר״.
[3] ויקרא ט.
[4] קיי כלפנינו. ק נוסף : ״וגו׳״.
[5] ק כלפנינו. קיי : ״ברכת״ (כמו שגרס בתחילת הפרק).
[6] ק+קיי : ״תּוֹרָה״.
[7] קיי+קנ כלפנינו. קס : ״ונותנה״.
[8] ק+קיי ליתא : ״ראש הכנסת״. ומגיה מאוחר בקאופמן הוסיף שם : ״וְרֹאשׁ הַכְּנֶסֶת״.
[9] ויקרא טז.
[10] ויקרא כג.
[11] ניקדתי לפי העניין. קס+קיי כלפנינו. קנ : ״יוֹתֵר״.
[12] ק כלפנינו. קיי : ״הפקודים״. והמקור : במדבר כט.
[13] ״ו״ תלוייה, ייתכן בידי הסופר. ק+קיי ללא וא״ו.
[14] ק+קיי ליתא : ״אתו״.
[15] מעל המילה יש עיגול (ובתחילה נכתב העיגול על מלת ״על״ ונמחק), ובתחתית העמוד נוסף (מירושלמי) : **״שמונה ברכות: על התורה הבוחר בתורה. על העבודה שאותך לבדך ביראה נעבוד. על ההודיה הטוב לך להודות. על מחילת העוון מוחל עוונות עמו ישראל. על המקדש הבוחר במקדש ו?השוכן בציון. על ישראלו הבוחר בישוראלו. על הכהנים הבוחר בכהנים. והשאר תחינה תפילה ובקשה שעמך ישראלו צריכין להיושע לפניך. בורוךו אותהו יי׳ שומע תפילה. למה קורא עשר תעשר וכי תכלה לעשר על ידי שיצאו ישראלו משביעית לשמינית שלא לשכח את המעשרות״.**
[16] ק+קיי : ״וְעַל שְׁאָר הַתְּפִילָּה״.
[17] כך בכל כתבי היד. אך בדפוסים ״הראשון״ וכנראה זה בעקבות התלמוד הבבלי. וצ״ע.
[18] קיי כלפנינו (כנראה הכוונה לשמיני עצרת). ק : ״בַּשְּׁמִינִית״ (כנראה הכוונה לשנה השמינית).
[19] ק כלפנינו. קיי : ״במוצאי״.
[20] קיי הכתיב כלפנינו (ומנוקד שם ״בֵּימַה״). ק הכתיב : ״בימא״.
[21] דברים לא.
[22] קיי כלפנינו. ק : ״וגו׳ בבוא כל ישראל וגו׳״
[23] ק : ליתא ״לראות״ אלא רק וגו׳. קיי : ״לראות את פני יי׳ וגו׳״.
[24] ק+קיי : ״תּוֹרָה״.
[25] קיי+קנ כלפנינו. קס : ״עמד״. וצ״ע.
[26] ק+קיי : ״לֹא״.
[27] נוסף בשוליים צמוד לשורה, כנראה ע״י הסופר, וכן ק+קיי.
[28] ק+קיי : ״זָלְגוּ דְּמָעָיו״.
[29] נוסף בשוליים צמוד לשורה, כנראה ע״י הסופר, וכן ק+קיי.
[30] קס+קיי כלפנינו. קנ : ״תִּירָא״.
[31] דברים א.
[32] קנ כלפנינו. קס : ״שמע״. קיי : ״משמע עד והיה אם שמוע״. והמקור : דברים ו.
[33] דברים יא.
[34] דברים יד.
[35] תיקנתי לפי קס+קיי, וכלשון הפסוק. והרי בכולם בפרמה ללא וא״ו חיבור. אך קנ הוסיף וא״ו החיבור בכולם.
[36] דברים כו.
[37] דברים כח.
[38] ק כלפנינו. קיי : ״הן״.
[39] קיי כלפנינו. ק : ״הַמִּלְחָמָה״. וכן בכולם להלן.
[40] דברים כ.

עַל אֲחֵיכֶם, לֹא יְהוּדָה עַל שִׁמְעוֹן, וְלֹא שִׁמְעוֹן {ע} עַל בִּנְיָמִן, שֶׁאִם תִּפְּלוּ בְיָדָם - וְיִרְחֲמוּ[1]«# עֲלֵיכֶם,

ב' כְּמַה שֶׁנֶּאֱמַרו לְהַלָּן[2]°: וַיָּקוּמוּ הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר נִקְּבוּ בְשֵׁמוֹת[3]« וַיַּחֲזִיקוּ בַשִּׁבְיָה וְכָל מַעֲרוּמֵּיהֶם הִלְבִּישׁוּ מִן הַשָּׁלָל <וגו'>*[4]. (שאם)[5]* עַל אוֹיְבֵיכֶם אַתֶּם הוֹלְכִים, שֶׁאִם תִּפְּלוּ בְיָדָם אֵין[6]« מְרַחֲמִים עֲלֵיכֶם.

ג' אַל יֵרַךְ לְבַבְכֶם אַל תִּירְאוּ וְאַל תַּחְפְּזוּ וְאַל תַּעַרְצוּ מִפְּנֵיהֶם[7]°: אַל יֵרַךְ לְבַבְכֶם, מִפְּנֵי צַהֲלַת סוּסִים וְצִיחְצוּחַ חֲרָבוֹת. אַל תִּירְאוּ, מִפְּנֵי הֲגָפַת הַתְּרִיסִים[8]« וְשִׁפְעַת[9]^• הַקַּלְגַּסִּים[10]^. אַל תַּחְפְּזוּ, מִפְּנֵי קוֹל קְרָנוֹת[11]^. וְאַל תַּעַרְצוּ, מִפְּנֵי קוֹל צְוָוחָה[12]^. כִּי יי אֱלֹהֵיכֶם הַהֹלֵךְ עִמָּכֶם, לְהִלָּחֵם[13]^ לָכֶם עִם אֹיְבֵיכֶם לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם. הֵם בָּאִים בְּנִיצְחַת[14]«• בָּשָׂר וָדָם, וְאַתֶּם בָּאִים {בני} בְּנִיצְחָנוֹ[15]« שֶׁלַּמָּקוֹם. פְּלִשְׁתִּים בָּאוּ בְנִיצְחָנוֹ« שֶׁלְּ־גָּלְיָת, וּמָה[16]« הָיָה בְסוֹפוֹ, סוֹפוֹ שֶׁנָּפַל[17]« בַּחֶרֶב וְהֵם נָפְלוּ עִמּוֹ.[18]^• <בְּנֵי עַמּוֹן בָּאוּ בְנִיצְחָנוֹ שֶׁלְּשׁוֹבַךְ, וּמָה הָיָה בְסוֹפוֹ, סוֹפוֹ שֶׁנָּפַל בַּחֶרֶב וְהֵם נָפְלוּ עִמּוֹ>. אֲבָל אַתֶּם אֵין אַתֶּם כֵּן[19]«. אֶלָּא: כִּי יי אֱלֹהֵיכֶם הַהֹלֵךְ עִמָּכֶם לְהִלָּוֵחֵם לָכֶם עִם[20]« אֹיְבֵיכֶם לְהוֹשִׁיעַ[21]« אֶתְכֶם, זוֹ[22]^• מַחֲנֵה הָאָרוֹן[23].

ד' וְדִבְּרוּ הַשֹּׁטְרִים אֶל הָעָם לֵאמוֹר מִי הָאִישׁ אֲשֶׁר בָּנָה בַיִת חָדָשׁ וְלֹא חֲנָכוֹ יֵלֵךְ וְיָשׁוֹב לְבֵיתוֹ: אֶחָד הַבּוֹנֶה בֵית הַתֶּבֶן, בֵּית הַבָּקָר, בֵּית הָעֵצִים, בֵּית הָאוֹצָרוֹת. אֶחָד הַבּוֹנֶה, וְאֶחָד הַלּוֹקֵחַ, וְאֶחָד הַיּוֹרֵשׁ, וְאֶחָד שֶׁנִּיתַּן לוֹ בְמַתָּנָה[24]^•.

ה' וּמִי[25]^ הָאִישׁ אֲשֶׁר נָטַע כֶּרֶם וְלֹא חִילְּלוֹ יֵלֵךְ וְיָשׁוֹב לְבֵיתוֹ: אֶחָד הַנּוֹטֵעַ אֶת[26]^ הַכֶּרֶם וְאֶחָד הַנּוֹטֵעַ חֲמִשָּׁה {אי} אִילָנֵי מַאֲכָל, אֲפִילּוּ מֵחֲמֵשֶׁת הַמִּינִין. אֶחָד הַנּוֹטֵעַ, וְאֶחָד הַמַּבְרִיךְ, וְאֶחָד הַמַּרְכִּיב; וְאֶחָד$ הַלּוֹקֵחַ, וְאֶחָד הַיּוֹרֵשׁ, וְאֶחָד שֶׁנִּיתַּן לוֹ בְמַתָּנָה^•.

ו' וּמִי^ הָאִישׁ אֲשֶׁר אֵירַשׂ אִשָּׁה וְלֹא לְקָחָהּ וגו'[27]^. אֶחָד הַמְאָרֵשׂ בְּתוּלָה[28]«, וְאֶחָד הַמְאָרֵשׂ אֶת[29]« הָאַלְמָנָה[30]^, אֲפִילּוּ שׁוֹמֶרֶת יָבָם, וַאֲפִילּוּ שָׁמַע שֶׁמֵּת אָחִיו בַּמִּלְחָמָה, חוֹזֵר וּבָא לוֹ. כָּל אֵלּוּ שׁוֹמְעִים אֶת[31]^ דִּבְרֵי[32]« כֹהֵן מֵעֶרְכֵי הַמִּלְחָמָה[33]^ וְחוֹזְרִין, וּמְסַפְּקִין מַיִם וּמָזוֹן וּמְתַקְּנִין אֶת הַדְּרָכִים.

ז' וְאֵלּוּ שֶׁאֵין[34]^ חוֹזְרִין: הַבּוֹנֶה בֵית שַׁעַר, וְאַכְסַדְרָא[35]«, וּמַרְפֶּסֶת. וְהַנּוֹטֵעַ {א} אַרְבָּעָה אִילָנֵי מַאֲכָל, אוֹ[36]« חֲמִשָּׁה אִילָנֵי סְרָק. וְהַמַּחֲזִיר אֶת גְּרוּשָׁתוֹ. אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל, גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט, מַמְזֶרֶת וּנְתִינָה לְיִשְׂרָאֵל, בַּת יִשְׂרָאֵל לַמַּמְזֵר וְלַנָּתִין, לֹא הָיָה חוֹזֵר. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף הַבּוֹנֶה בַיִת עַל מְכוֹנוֹ, לֹא {ה} הָיָה חוֹזֵר. רְ' <אֶ>לְעָזָר אוֹמֵר: אַף הַבּוֹנֶה בֵית לְבֵינִים בַּשָּׁרוֹן, לֹא הָיָה חוֹזֵר.

ח' וְאֵלּוּ שֶׁאֵינָן[37]« זָזִים מִמְּקוֹמָן: בָּנָה בַיִת וְחִינְּכוֹ, נָטַע כֶּרֶם וְחִילְּלוֹ, וְהַנּוֹשֵׂא אֶת אֲרוּסָתוֹ, וְהַכּוֹנֵס אֶת יְבִמְתּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר[38]°: נָקִי יִהְיֶה לְבֵיתוֹ. נָקִי[39]^• לְבֵיתוֹ^•, זֶה {ב} בֵּיתוֹ. יִהְיֶה, זֶה כַּרְמוֹ. וְשִׂמַּח אֶת אִשְׁתּוֹ, זוֹ {א} אִשְׁתּוֹ. אֲשֶׁר לָקַח, לְהָבִיא אֶת יְבִמְתּוֹ. אֵינָם מְסַפְּקִים מַיִם וּמָזוֹן וְאֵינָם מְתַקְּנִים אֶת הַדְּרָכִים.

ט' וְיָסְפוּ הַשֹּׁטְרִים לְדַבֵּר אֶל הָעָם וְאָמְרוּ: מִי הָאִישׁ הַיָּרֵא וְרַךְ הַלֵּבָב יֵלֵךְ וְיָשׁוֹב לְבֵיתוֹ; רְ' עֲקִיבָה אוֹמֵר: הַיָּרֵא וְרַךְ הַלֵּבָב, {כ} כְּשְׁמוּעוֹ, שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲמוֹד {המ} בְּקִשְׁרֵי הַמִּלְחָמָה [40]^•. רְ' יוֹסֵה הַגָּלִילִי אוֹמֵר: הַיָּרֵא וְרַךְ הַלֵּבָב זֶה[41]^ שֶׁהוּא מִתְיָרֵא מִן הָעֲבֵירוֹת שֶׁבְּיָדוֹ, לְפִי־כָךְ תָּלַת לוֹ הַתּוֹרָה אֶת כָּל אֵלּוּ, שֶׁיַּחֲזוֹר בִּגְלָלָן. רְ' יוֹסֵה אוֹמֵר: אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל, גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט, מַמְזֶרֶת וּנְתִינָה לְיִשְׂרָאֵל, בַּת יִשְׂרָאֵל לַמַּמְזֵר וְלַנָּתִין, זֶה הוּא הַיָּרֵא וְרַךְ הַלֵּבָב.

י' וְהָיָה כְּכַלּוֹת הַשֹּׁטְרִים לְדַבֵּר אֶל הָעָם וגו'[42]«•, בַּעֲקֵיבוֹ[43]«• שֶׁלָּעָם. מַעֲמִידִים זְקִיפִים[44]* {מלפ} מִלִּפְנֵיהֶם[45]«, וַאֲחֵירִים מֵאַחֲרֵיהֶם[46]«, וְכַשִּׁילִים[47]« שֶׁלַּבַּרְזֶל בִּידֵיהֶם, וְכָל הַמְבַקֵּשׁ לַחֲזוֹר, הָרְשׁוּת בְּיָדָם[48]$# לְקַפֵּחַ אֶת שׁוֹקָיו, שֶׁתְּחִילַּת נִיסָה נְפִילָה, שֶׁנֶּאֱמַר[49]°: נָס יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי[50]«• פְּלִשְׁתִּים וְגַם מַגֵּפָה גְדוֹלָה הָיְתָה בָעָם, וּלְהַלָּן הוּא אוֹמֵר[51]°: וַיָּנוּסוּ אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי

---

[1] ק כלפנינו. ואולי צריך לנקד: "וְיִרַחֲמוּ". קיי: "ירחמו".
[2] (דה"ב כח)
[3] לעניין אורך הציטוט: קיי: וגו'. ק: "ויחזיקו בשבייה וגו'".
[4] הוספתי לפי הנראה לי, ואולי ראיה מכתבי יד ק+קיי. וצ"ע.
[5] סומן למחיקה, כנראה ע"י הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
[6] קיי כלפנינו. ק: "אֵינָן".
[7] דברים כ'
[8] קיי כלפנינו. ק: "תְּרִיסִים".
[9] קנ כלפנינו. קס+קיי הכתיב: "ושיפת".
[10] קנ כלפנינו. קס+קיי: "הקולגסים".
[11] ק+קיי: "הַקְּרָנוֹת".
[12] ק+קיי: "הַצְּוָוחָה".
[13] ק+קיי ליתא: "להלחם...אתכם".
[14] קס: "בניצחן". קנ: ספק מה גרס. קיי: "בניצחנו של".
[15] קיי+קנ כלפנינו. קס: "בניצחני" (פעמיים, אך בפעם השלישית כלפנינו). וצ"ע.
[16] ק כלפנינו. קיי: "מה". וכן להלן.
[17] קיי+קנ כלפנינו. קס (בטעות): "שנכלי".
[18] המשפט הבא חסר בפרמה וכנראה נשמט מחמת הדומות "והם נפלו עמו-והם נפלו עמו", והשלמתי לפי ק+קיי.
[19] קיי כלפנינו. ק: "כָּךְ".
[20] קיי כלפנינו, וכן בתנ"ך. ק: "עַל".
[21] קיי+קנ כלפנינו, וכן בתנ"ך. קס: "ולהושיע".
[22] ק+קיי: "זֶה".
[23] ק+קיי כלפנינו. ?אך שמא קנ גרס "הָאָדוֹן"? וצ"ע.
[24] ק+קיי: "מַתָּנָה". וכן להלן.
[25] כך בתנ"ך. ק+קיי: "מִי". וכן להלן.
[26] ק+קיי: "הַנּוֹטֵעַ כֶּרֶם".
[27] ק+קיי: "יֵלֵךְ וְיָשׁוֹב לְבֵיתוֹ".
[28] קיי כלפנינו. ק: "אֶת הַבְּתוּלָה".
[29] ק כלפנינו. קיי ליתא: "את".
[30] ק+קיי: "אַלְמָנָה".
[31] ק+קיי ליתא: "את".
[32] ק כלפנינו. קיי: "לְדִבְרֵי" (וראו הערה קודמת).
[33] ק+קיי: "מִלְחָמָה".
[34] ק+קיי: "שֶׁאֵינָן".
[35] ק הכתיב כלפנינו. קיי: המילה בסיומת "ה".
[36] ק כלפנינו. קיי: "וחמישה".
[37] ק כלפנינו. קיי: "שֶׁאֵין".
[38] דברים כד'
[39] ק ליתא: "נקי לביתו". קיי: "נקי זה ביתו".
[40] ק+קיי נוסף: "לִרְאוֹת [קיי: "ולראות"] חֶרֶב שְׁלוּפָה".
[41] ק+קיי ליתא: "זה".
[42] קיי נוסף: "וּפָקְדוּ שָׂרֵי צְבָאוֹת בְּרֹאשׁ הָעָם". ק: הציטוט נגמר ב- "ככלות השוטרים וגו'".
[43] קיי כלפנינו. ק: "וּבַעֲקֵבוֹ". וצ"ע.
[44] בפרמה מנוקד: "זַקִּיפִים", אולי בידי אחד הסופרים.
[45] ק כלפנינו. קיי: "לִפְנֵיהֶם".
[46] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מאחוריהם".
[47] קיי+קנ כלפנינו. קס: "וכשלים".
[48] קס+קיי כלפנינו ("בידן"). קנ: "בְּיָדוֹ".
[49] שמואל א' ד'
[50] קיי כלפנינו. ק: "לִפְנֵי" (וכן בתנ"ך).
[51] שם ל"א.

פְּלִשְׁתִּים וַיִּפְּלוּ חֲלָלִים בְּהַר הַגִּלְבֹּעַ. בְּמִי[1]«# דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּמִלְחֶמֶת הָרְשׁוּת. אֲבָל בְּמִלְחֶמֶת {מ} מִצְוָה§[2], הַכֹּל יוֹצֵא, אֲפִילּוּ חָתָן מֵחֶדְרוֹ וְכַלָּה מֵחוּפָּתָהּ. אָמַר ר׳ יְהוּדָה: בְּמִי«# דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּמִלְחֶמֶת מִצְוָה. אֲבָל בְּמִלְחֶמֶת חוֹבָה, הַכֹּל יוֹצֵא, אֲפִילּוּ חָתָן מֵחֶדְרוֹ[3]« וְכַלָּה מֵחוּפָּתָהּ.

הל׳ י׳ פרק ט׳

עֶגְלָה עֲרוּפָה, בִּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר[4]°: כִּי יִמָּצֵא חָלָל בָּאֲדָמָה וְגוֹ׳. וְיָצְאוּ זְקֵנֶיךָ וְשֹׁפְטֶיךָ, וּשְׁלֹשָׁה[5]«• מִבֵּית דִּין הַגָּדוֹל שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם הָיוּ יוֹצְאִים. ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר חֲמִשָּׁה, שֶׁנֶּאֱמַר: זְקֵנֶיךָ, שְׁנַיִם, וְשֹׁפְטֶיךָ, {ש} שְׁנַיִם, אֵין[6]« בֵּית דִּין שָׁקוּל, מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן {ע} עוֹד אֶחָד. **ב׳** נִמְצָא טָמוּן בַּגַּל, אוֹ[7]^ תָלוּי בְּאִילָן, אוֹ[8]« צָף עַל פְּנֵי הַמַּיִם, לֹא הָיוּ עוֹרְפִים, שֶׁנֶּאֱמַר: בָּאֲדָמָה, וְלֹא[9]^ טָמוּן בְּגַל. נוֹפֵל, וְלֹא^ תָלוּי בְּאִילָן. בַּשָּׂדֶה, וְלֹא^ צָף עַל פְּנֵי הַמָּיִם. נִמְצָא סָמוּךְ לִסְפָר, לְעִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ גּוֹיִם, אוֹ לְעִיר שֶׁאֵין בָּהּ בֵּית דִּין, לֹא הָיוּ מוֹדְדִין אֶלָּא מֵעִיר[10]«• שֶׁיֵּשׁ בָּהּ בֵּית דִּין. נִמְצָא מְכוּוָּן בֵּין שְׁתֵּי {ע} עֲיָירוֹת, שְׁתֵּיהֶן מְבִיאוֹת שְׁתֵּי עֲגָלוֹת[11]#•, דִּבְרֵי ר׳ אֱלִיעֶזֶר. [12]^••וַחֲכָמִים אוֹמְרִים עִיר אַחַת מְבִיאָה עֶגְלָה עֲרוּפָה וְאֵין שְׁתֵּי עֲיָירוֹת מְבִיאוֹת שְׁתֵּי עֲגָלוֹת.•• וְאֵין[13]«• יְרוּשָׁלַיִם מְבִיאָה עֶגְלָה עֲרוּפָה. **ג׳** וּמֵאַיִן[14]^#• הָיוּ מוֹדְדִין. ר׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מִטִּיבּוּרוֹ. ר׳ עֲקִיבָה אוֹמֵר: מֵחוֹטְמוֹ. ר׳ אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: מִמָּקוֹם שֶׁנַּעֲשָׂה חָלָל, מִצַּוָּארוֹ. **ד׳** נִמְצָא רֹאשׁוֹ בְּמָקוֹם אֶחָד וְגוּפוֹ בְּמָקוֹם אֶחָד, מוֹלִיכִין אֶת[15]« הָרֹאשׁ אֵצֶל הַגּוּף, דִּבְרֵי ר׳ אֱלִיעֶזֶר. ר׳ עֲקִיבָה אוֹמֵר: הַגּוּף אֵצֶל הָרֹאשׁ. **ה׳** נִפְטְרוּ זִקְנֵי יְרוּשָׁלַיִם וְהָלְכוּ לָהֶם. {ו} וְזִקְנֵי[16]^ אוֹתָהּ הָעִיר מְבִיאִין עֶגְלַת בָּקָר אֲשֶׁר לֹא עֻבַּד בָּהּ אֲשֶׁר[17]« לֹא מָשְׁכָה בְּעֹל, וְאֵין[18]«• הַמּוּם פּוֹסֵל בָּהּ, וּמוֹרִידִין אוֹתָהּ לְנַחַל[19]« אֵיתָן. אֵיתָן כְּמַשְׁמָעוֹ[20]^•, קָשֶׁה. אַף עַל פִּי שֶׁאֵין אֵיתָן[21]«, כָּשֵׁר. {ע} עוֹרְפִים[22]^ אוֹתָהּ בְּקוֹפִיץ[23]^• מֵאַחֲרֶיהָ[24]«. וּמְקוֹמָהּ אָסוּר מִלִּזָּרַע וּמִלֵּיעָדֵר[25]^•, וּמוּתָּר לִסְרוֹק שָׁם פִּשְׁתָּן {ול} וּלְנַקּוֹת שָׁם אֲבָנִים. [26]^• זִקְנֵי$ אוֹתָהּ הָעִיר רוֹחֲצִים[27]^ יְדֵיהֶם בַּמַּיִם בִּמְקוֹם עֲרִיפָתָהּ שֶׁלָּעֶגְלָה, וְאוֹמְרִים: יָדֵינוּ לֹא שָׁפְכָה[28]*#• וגו׳[29]^•. וְכִי[30]« עָלַת[31]^ עַל לִבֵּינוּ[32]«•, שֶׁבֵּית[33]^• דִּין שׁוֹפְכֵי דָמִים הֵן, אֶלָּא שֶׁלֹּא בָא לְיָדֵינוּ[34]^• {ופ} וּפְטַרְנוּהוּ, לֹא[35]^ רְאִינוּהוּ וְהִינַּחְנוּהוּ[36]«. **ו׳** הַכֹּהֲנִים$ אוֹמְרִים: כַּפֵּר לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר פָּדִיתָ יי[37]^•. וְלֹא הָיוּ צְרִיכִים לוֹמַר "וְנִכַּפֵּר לָהֶם הַדָּם", אֶלָּא רוּחַ הַקּוֹדֶשׁ {מבש} מְבַשַּׂרְתָּן, אֵימָתַי שֶׁתַּעֲשׂוּ[38]« כָּכָה, הַדָּם מִתְכַּפֵּר[39]«• לָכֶם. [40]^• נִמְצָא[41]* הַהוֹרֵג עַד שֶׁלֹּא תֵיעָרֵף[42]« הָעֶגְלָה[43]#•, תֵּצֵא וְתִרְעֶה בָעֵדֶר. מִשֶּׁנֶּעֶרְפָה[44]«, תִּיקָּבֵר בִּמְקוֹמָהּ, שֶׁעַל סָפֵק בָּאת מִתְּחִילָּתָהּ, כִּיפְּרָה סְפֵיקָהּ {וה} וְהָלְכָה לָהּ. נֶעֶרְפָה הָעֶגְלָה# וְאַחַר כָּךְ נִמְצָא {ה} הַהוֹרֵג, הֲרֵי זֶה יֵיהָרֵג. **ז׳** עֵד אֶחָד[45]^ אוֹמֵר רָאִיתִי אֶת הַהוֹרֵג, וְעֵד אֶחָד^ אוֹמֵר לֹא רָאִיתִי[46]«•, אִשָּׁה אוֹמֶרֶת רָאִיתִי וְאִשָּׁה אוֹמֶרֶת לֹא רָאִיתִי[47]$•, הָיוּ עוֹרְפִים. עֵד אוֹמֵר רָאִיתִי, וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים לֹא רָאִינוּ[48]$, הָיוּ {עו} עוֹרְפִין. שְׁנַיִם אוֹמְרִים רָאִינוּ וְעֵד אוֹמֵר [49]^• לֹא רָאִיתִי[50]^•, לֹא הָיוּ עוֹרְפִין. **ח׳** מִשֶּׁרַבּוּ הָרוֹצְחָנִים[51]«, בָּטְלָה עֶגְלָה עֲרוּפָה: מִשֶּׁבָּא אֶלְעָזָר בֶּן דִּינַיִי[52]«, וּתְחִינָה בֶּן פָּרִישָׁה. בֶּן פָּרִישָׁה הָיָה נִקְרָא, חָזְרוּ לִקְרוֹתוֹ בֶּן[53]«• הָרוֹצְחָן[54]«. **ט׳** מִשֶּׁרַבּוּ הַמְנָאֲפִין[55]^•, פָּסְקוּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים: וְרַבָּן[56]« יוֹחָנָן בֶּן זַכַּיי הִפְסִיקָן, שֶׁנֶּאֱמַר[57]°: לֹא אֶפְקוֹד עַל בְּנוֹתֵיכֶם כִּי תִזְנֶינָה[58]^•. **י׳** מִשֶּׁמֵּת יוֹסֵי[59]« בֶּן יוֹעֶזֶר אִישׁ צְרֵידָה וְיוֹסֵף[60]« בֶּן יוֹחָנָן אִישׁ יְרוּשָׁלַיִם, בָּטְלוּ הָאַשְׁכּוֹלוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר[61]°: אֵין אֶשְׁכֹּל לֶאֱכוֹל[62]«, בִּיכּוּרָה אִיוְּתָה נַפְשִׁי. **י״א** יוֹחָנָן§[63] כֹּהֵן[64]«# גָּדוֹל הֶעֱבִיר אֶת[65]^ הוֹדָיַית הַמַּעֲשֵׂר. אַף הוּא בִיטֵּל אֶת הַמְעוֹרְרִין וְאֶת הַנּוֹקְפִין. וְעַד יָמָיו הָיָה פַּטִּישׁ[66]^ מַכֶּה בִּירוּשָׁלַיִם. וּבְיָמָיו אֵין אָדָם צָרִיךְ לִשְׁאוֹל עַל הַדְּמַיי.

---

[1] קס כלפנינו. קיי: "במה". וקנ ניקד: "בַּמֵּי" כנראה מפני שגרס "במה". וכן להלן.
[2] אין סימון, אבל בתחתית העמוד נכתב (מירושלמי): **"מלחמת מצוה כגון אנן דאזלין עליהון. מלחמת חובה כגון אינון דאתיין עלינא"**.
[3] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מחדריו".
[4] דברים כא.
[5] ק כלפנינו. קיי: "שלושה".
[6] קיי כלפנינו. ק: "וְאֵין".
[7] ק+קיי ליתא: "או".
[8] קיי כלפנינו. ק ליתא: "או".
[9] ק+קיי: "לֹא". וכן להלן.
[10] קיי כלפנינו. ק: "לְעִיר".
[11] כך קנ מנקד בכולם. אך בפרמה להלן אות "ע" מנוקדת בסגול, (לקרוא: "עֶגְלוֹת").
[12] ק+קיי ליתא כל דברי חכמים.
[13] קיי+קנ כלפנינו. קס: "אֵין".
[14] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: "מְנַיִין".
[15] קיי כלפנינו. ק ליתא: "את".
[16] ק+קיי: "זִקְנֵי".
[17] קיי כלפנינו. וכן בתנ"ך. ק: "וַאֲשֶׁר".
[18] קיי כלפנינו. ק: "וְשֶׁאֵין". וצ"ע.
[19] קיי כלפנינו. ק: "אֶל נַחַל".
[20] ק+קיי: "כִּשְׁמוּעוֹ".
[21] קיי+קנ כלפנינו. קס (בטעות?): "אותן".
[22] ק+קיי: "וְעוֹרְפִים".
[23] ק+קיי: "בַּקּוֹפִים" (ואולי ק: "בקופיס").
[24] קנ כלפנינו. קס+קיי: "מאחוריה".
[25] ק+קיי: "וּמִלֵּיעָבֵד" (קיי: "ומלעבד"), ובדומה ללשון הפסוק.
[26] ק+קיי: מתחילה כאן הלכה חדשה.
[27] ק+קיי נוסף: "אֶת".
[28] כך כתוב ומנוקד בפרמה וגם בקאופמן. וכן בתנ"ך. קיי: "שפכו".
[29] ק+קיי נוסף: "אֶת הַדָּם הַזֶּה וְעֵינֵינוּ לֹא רָאוּ".
[30] קיי+קנ כלפנינו. קס: "כי".
[31] ק+קיי סדר המילים הפוך: ק: "עַל לִבֵּנוּ (קיי: דעתינו) עָלַת".
[32] ק כלפנינו. קיי: "דעתינו".
[33] ק+קיי: "שֶׁזִּקְנֵי בֵית דִּין".
[34] ק+קיי: "עַל יָדֵינוּ".
[35] ק+קיי: "וְלֹא".
[36] קיי כלפנינו. ק: "וְהִנִּיחוּהוּ".
[37] ק+קיי נוסף: "וְאַל תִּתֵּן דָּם נָקִי בְּקֶרֶב עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל".
[38] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁתַּעֲשׂוּן".
[39] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: "ניתכפר".
[40] ק+קיי: מתחילה כאן הלכה חדשה. אלא שבקאופמן סדר ההלכות כלפנינו, ואילו בקיימברידג׳ קודם "עד אחד" ואחר כך "נמצא ההורג".
[41] ק+קיי כלפנינו. סופר פרמה תיקן את אות "צ" מאות "א" ומכיון שהתוצאה לא ברורה כתב בשוליים אות "צ" להבהרת העניין.
[42] ק כלפנינו. קיי: "תתערף".
[43] ניקדתי לפי העניין. קנ ניקד "הָעֲגָלָה". וכן להלן בפעם הבאה. אך בשלישית ניקד כפי שניקדתי.
[44] קיי כלפנינו. ק: "וּמִשֶּׁנֶּעֶרְפָה".
[45] ק+קיי ליתא: "אחד". וכן בסמוך.
[46] קיי כלפנינו. ק: "רָאִיתָה".
[47] קס+קיי כלפנינו. קנ: "רָאִית".
[48] ק+קיי כלפנינו. (מגיה מאוחר בקאופמן הגיה: "רָאִיתָה").
[49] ק+קיי נוסף: "לָהֶן".
[50] ק+קיי: "רְאִיתֶם".
[51] ק כלפנינו. קיי: "הרצחנין".
[52] ק כלפנינו. קיי הכתיב: "דינאי".
[53] קיי+קנ כלפנינו. קס: "בית".
[54] ק כלפנינו. קיי: "הרצחן".
[55] קס+קיי: "הַנֹּאֲפִים" (אך שמא יש לנקד שם אחרת).
[56] קיי כלפנינו. ק: "רַבָּן".
[57] הושע ד׳
[58] ק+קיי נוסף: "וְעַל כַּלּוֹתֵיכֶם כִּי תְנָאַפְנָה".
[59] ק כלפנינו "יוֹסֵה". קיי: "יוסף".
[60] קיי כלפנינו. ק: "וְיוֹסֶה". וראו במסכת אבות.
[61] מיכה ז׳
[62] ק: "וגו'". קיי ממשיך כלפנינו.
[63] אין כאן סימון כלשהו, אך בתחתית העמוד !הבא! כתב המגיה המוסיף קטעים מהתלמודים (ההסבר בחולו שלמועד מגיע מתוספתא ובבלי): **"יוחנן כהן גדול העביר הודיית מעשר אף הוא ביטל [את] המעוררין ואת הנוקפין ועד ימיו היה הפטיש מכה ביר[ו]שלים [פי'] בחולו שלמועד ובימיו אין אדם צריך לשאל על הדמיי"**.
[64] ניקדתי לפי העניין. קנ ניקד כאן "כֹּהָן".
[65] ק+קיי ליתא: "את". וכן ליתא בנוסח של המגיה המוסיף קטעים תלמודיים (ראו לעיל)
[66] ק+קיי: "הַפַּטִּישׁ" (קיי בטעות: "הפשיט").

י"ב' מִשֶּׁבָּטְלָה סַנְהֶדְרִין, בָּטַל הַשִּׁיר מִבֵּית הַמִּשְׁתָּאוֹת^[1], שֶׁנֶּאֱמַ|ר°[2]: בַּשִּׁיר לֹא יִשְׁתּוּ יָיִן^[3]•. י"ג' מִשֶּׁמֵּתוּ נְבִיאִים הָרִאשׁוֹנִים, בָּטְלוּ אוּרִים וְתוּמִּים. {מש} מִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, בָּטַל הַשָּׁמִיר וְנוֹפֶת צוּפִים, וּפָסְקוּ אַנְשֵׁי אֱמוּנָה^[4]•, שֶׁנֶּאֱמַ|ר°[5]: הוֹשִׁיעָה יי כִּי גָמַר חָסִיד <וגו'>*[6]. י"ד' רַבָּן שִׁמְעוֹ|ן בֶּן גַּמְלִיאֵ|ל אוֹמֵ|ר מִשֵּׁם«[7] ר' יְהוֹשֻׁ|עַ: מִיּוֹם שֶׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, אֵין יוֹם שֶׁאֵין בּוֹ קְלָלָה, וְלֹא יָרַד טַל«[8] לִבְרָכָה, וְנִיטַּל«[9] טַעַם הַפֵּירוֹת. ר' יוֹסֵה אוֹמֵ|ר: אַף נִיטַּל {ש} שׁוֹמֶן הַפֵּירוֹת. ט"ו'«[10]• ר' שִׁמְעוֹ|ן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵ|ר: הַטַּהֲרָה נָטְלָה אֶת^[11]• הָרֵיחַ. הַמַּעַשְׂרוֹת נָטְלוּ {א} אֶת שׁוֹמֶן הַדָּגָן. «[12]• הַזְּנוּת וְהַכְּשָׁפִים«[13] כִּילּוּ אֶת הַכֹּל. י"ו' בְּפוֹלְמוֹס שֶׁלְּאַסְפָּסִיָנוּס גָּזְרוּ עַל עַטְרוֹת חֲתָנִים, וְעַל הָאֵירוּס«[14]•. בְּפוֹלְמוֹס שֶׁלְּטִיטוּס^[15]*• גָּזְרוּ עַל עַטְרוֹת כַּלּוֹת^[16], וְשֶׁלֹּא {יל} יְלַמֵּד אָדָם אֶת בְּנוֹ יְוָונִית. בְּפוֹלְמוֹס הָאַחֲרוֹן גָּזְרוּ שֶׁלֹּא תֵצֵא כַּלָּה«[17] בְּאַפִּרְיוֹן«[18]• בְּתוֹךְ הָעִיר, וְרַבּוֹתֵינוּ הִתִּירוּ שֶׁתֵּצֵא כַּלָּה« בָּאַפִּרְיוֹן«• בְּתוֹךְ הָעִיר. י"ז' מִשֶּׁמֵּת רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּיי, בָּטַל זִיו הַחָכְמָה. מִשֶּׁמֵּת רַבָּן גַּמְלִיאֵ|ל הַזָּקֵן, בָּטַל [כְּבוֹד]*[19]• תּוֹרָה^[20] וּמֵתָה טַהֲרָה וּפְרִישׁוּת. וְיִשְׁמָעֵאל^[21]• בֶּן פִּיאָבִי, בָּטַל זִיו הַכְּהוּנָּה. מִשֶּׁמֵּת רִבִּי, בָּטְלָה עֲנָוָוה וְיִרְאוּת«[22] חֵטְ«[23].

*[24]• ^[25]•

חסלת שוטה##

קידושים[26]

הָאִשָּׁה נִקְנֵית^[27] בְּשָׁלֹשׁ^[28]• דְּרָכִים, וְקוֹנָה אֶת {עצ} עַצְמָהּ בִּשְׁתֵּי«[29]• דְרָכִים: נִקְנֵית בַּכֶּסֶף, וּבִשְׁטָר, וּבַבִּיאָה. בַּכֶּסֶף: בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִי|ם: בְּדִינָר וּבְשׁוֹוֶה«[30]# דִינָר. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִי|ם: בִּפְרוּטָה וּבְשׁוֹוֶה פְרוּטָה. וְכַמָּה הִיא פְרוּטָה, אֶחָד מִשְּׁמוֹנָה בְּאִיסָּר {ה} הָאִיטַלְקִי. וְקוֹנָה אֶת עַצְמָהּ בְּגֵט וּבְמִיתַת הַבַּעַל. הַיְבָמָה נִקְנֵית בַּבִּיאָה, וְקוֹנָה אֶת עַצְמָהּ בַּחֲלִיצָה וּבְמִיתַת הַיָּבָם. ב' עֶבֶד עִבְרִי נִקְנֶה בַּכֶּסֶף וּבִשְׁטָר, וְקוֹנֶה אֶת עַצְמוֹ בַּשָּׁנִים וּבַיּוֹבֵל וּבְגֵירָעוֹן כֶּסֶף. יְתֵירָה עָלָיו אָמָה^[31] {הע} הָעִבְרִיָּה, שֶׁהִיא קוֹנָה אֶת עַצְמָהּ בְּסִימָנִים. הַנִּרְצָע נִקְנֶה בִרְצִיעָה, וְקוֹנֶה אֶת עַצְמוֹ בַּיּוֹבֵל וּבְמִיתַת הָאָדוֹן. ג' עֶבֶד כְּנַעֲנִי נִקְנֶה בַּכֶּסֶף וּבִשְׁטָר וּבַחֲזָקָה, וְקוֹנֶה אֶת עַצְמוֹ: בַּכֶּסֶף עַל יְדֵי אֲחֵרִים, וּבִשְׁטָר עַל יְדֵי עַצְמוֹ, דִּבְרֵי|ו ר' מֵאִיר. {ו} וַחֲכָמִי|ם אוֹמְרִי|ם: בְּכֶסֶף עַל יְדֵי עַצְמוֹ וּבִשְׁטָר עַל יְדֵי אֲחֵרִים, וּבִלְבַד שֶׁיְּהֵא הַכֶּסֶף מִשֶּׁלַּאֲחֵרִים. ד' בְּהֵמָה גַסָּה נִקְנֵית בִּמְסִירָה, וְהַדַּקָּה^[32] בְּהַגְבָּהָה, דִּבְרֵי|ו ר' מֵאִיר וְרִבִּי|ו אֶלְעָזָר«[33]•. וַחֲכָמִי|ם אוֹמְרִי|ם: בְּהֵמָה דַקָּה {נ} נִקְנֵית בִּמְשִׁיכָה. ה' נְכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם {אח} אַחֲרָיוּת נִיקְנִים בַּכֶּסֶף וּבִשְׁטָר וּבַחֲזָקָה. וְשֶׁאֵין לָהֶם אַחֲרָיוּת, אֵין^[34] נִיקְנִין אֶלָּא בִמְשִׁיכָה. נְכָסִים שֶׁאֵין לָהֶם אַחֲרָיוּת, נִיקְנִים עִם נְכָסִים^[35] שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אַחֲרָיוּת, בַּכֶּסֶף וּבִשְׁטָר וּבַחֲזָקָה. ^[36]•• זוֹקְקִין אֶת הַנְּכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אַחֲרָיוּת עִם הַנְּכָסִים שֶׁאֵין לָהֶם אַחֲרָיוּת לִישָּׁבַע עֲלֵיהֶם.•• ו' כָּל הַנֶּעֱשָׂה דָמִים בְּאַחֵר, כֵּיוָן שֶׁזָּכָה זֶה, נִתְחַיֵּיב בַּחֲלִיפָיו. כֵּי־צַד: הֶחֱלִיף שׁוֹר בְּפָרָה אוֹ חֲמוֹר {ב} בְּשׁוֹר ^[37]•. רְשׁוּת גָּבוֹהַּ^[38], בַּכֶּסֶף, וּרְשׁוּת הֶהֶדְיוֹט, {ב} בַּחֲזָקָה«[39]. אֲמִירָתִי לַגָּבוֹהַּ, כִּמְסִירָתִי לַהֶדְיוֹט. ז' כָּל מִצְוֹת הָאָב*[40] עַל הַבֵּן, *[41]• נָשִׁים פְּטוּרוֹת. וְכָל מִצְוֹת הַבֵּן עַל הָאָב, אֶחָד אֲנָשִׁים וְאֶחָד נָשִׁים חַיָּיבִין. וְכָל מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁהַזְּמָן גְּרָמָהּ, הָאֲנָשִׁים חַיָּיבִים וְהַנָּשִׁים פְּטוּרוֹת. וְכָל מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁלֹּא הַזְּמָן גְּרָמָהּ, אֶחָד אֲנָשִׁים וְאֶחָד נָשְׁ[י]ם*[42] חַיָּיבִים. וְכָל מִצְוָה בְלֹא תַעֲשֶׂה, בֵּין {שה} שֶׁהַזְּמָן גְּרָמָהּ וּבֵין שֶׁלֹּא הַזְּמָן גְּרָמָהּ, אֶחָד אֲנָשִׁים וְאֶחָד נָשִׁים חַיָּיבִין, חוּץ מִבַּל תַּקִּיף וּמִבַּל תַּשְׁחִית וּמִבַּל תִּיטַּמֵּא לַמֵּתִים. ח' הַסְּמִיכוֹת, הַתְּנוּפוֹת, הַהַגָּשׁוֹת, הַקְּמִיצוֹת«[43]#, {ההק} הַהַקְטָרוֹת, הַמְּלִיקוֹת, הַקַּבָּלוֹת, הַהַזָּיוֹת«[44], נוֹהֲגוֹת

---

[1] ק+קיי: "הַמִּשְׁתָּיוֹת".
[2] ישעיה כד.
[3] ק+קיי נוסף. ק: "וגו'". קיי: "יֵמַר שֵׁכָר לְשׁוֹתָיו".
[4] ק+קיי: "אֲמָנָה".
[5] תהלים יב.
[6] ק+קיי נוסף: "כִּי פַסּוּ (קיי: "פצו") אֱמוּנִים מִבְּנֵי אָדָם".
[7] ק כלפנינו. קיי: "משום".
[8] ק כלפנינו. קיי: "הטל".
[9] קיי כלפנינו. ק: "וְנוּטַּל".
[10] כל הלכה זו נמצאת גם בנוסח קיי+קנ, אך חסרה בנוסח קס.
[11] קיי+קנ נוסף: "הַטַּעַם וְאֶת".
[12] קנ כלפנינו. קיי נוסף: "וחכמים אומרים".
[13] קנ כלפנינו. קיי: "והכשפנים".
[14] קיי כלפנינו. קס: "הָאָרוּס".
[15] ייתכן שמילה זו נכתבה בשתי מילים. וניקדתי לפי העניין. ק+קיי: "שֶׁלְּקִיטֹס".
[16] ק+קיי: "הַכַּלָּה".
[17] קיי כלפנינו. ק: "הַכַּלָּה". וכן בסמוך.
[18] קיי כלפנינו. ק: "בְּפִירְיוֹן". וכן בסמוך.
[19] מילה זו נוספה בשוליים צמוד לשורה, ספק אם בידי הסופר. ק+קיי איתא.
[20] ק+קיי: "הַתּוֹרָה".
[21] ק+קיי: "מִשֶּׁמֵּת יִשְׁמָעֵאל".
[22] קיי כלפנינו. ק: "וְיִרְאַת".
[23] ק+קיי הכתיב: "חֵטְא".
[24] כאן מסתיימת המסכת בנוסח סופר פרמה, וחסרות התוספות שיש בכתבי יד אחרים, ולדעתי זו הוכחה גדולה לקדמותו היתרה של נוסח פרמה. אלא שבתחילת שורה זו נוסף סימן עיגול, וכן בשוליים נוסף סימן כעין "יו" שמסמן לתוספת (כפי שכבר מופיע בסיום מסכתות אחרות שיש בהן תוספות). ובתחתית העמוד נוסף קטע (ע"י המגיה שמוסיף קטעים מירושלמי ובבלי, שכנראה הוא אחד הסופרים) והבאתי כאן את הקטע תוך ציון שינויי הנוסח מכתבי יד ק+קיי: **מִשֶּׁמֵּת ר' מֵאִיר, בָּטְלוּ מוֹשְׁלֵי מְשָׁלִים** (קיי כלפנינו. ק: מְשָׁלוֹת). **מִשֶּׁמֵּת ר' עֲקִיבָ|ה|, פָּסְקוּ** (ק+קיי: בָּטְלוּ. וכן בכולם) **הַדַּרְשָׁנִים** (ק: "הַדּוֹרְשָׁנִים". קיי: "דורשי מדרשות"). **מִשֶּׁמֵּת בֶּן עַזַּאי, פָּסְקוּ הַשַּׁקְדָּנִים** (ק+קיי: הַשּׁוֹקְדָנִים). **מִשֶּׁמֵּת בֶּן זוֹמָא, פָּסְקוּ הַתַּלְמִידִים** (קס כנראה: "תלמידים". קיי: "הדרשנים" קנ: "הַדּוֹרְשָׁנִין". וצ"ע. בנוסף, קנ הוסיף כאן: "מִשֶּׁמֵּת ר' עֲקִיבָה בָּטַל כְּבוֹד הַתּוֹרָה". וצע"ג). **מִשֶּׁמֵּת ר' יְהוֹשֻׁעַ, פָּסְקָה** (קיי כלפנינו. ק: בָּטְלָה) **טוֹבָה מִן הָעוֹלָם. מִשֶּׁמֵּת ר' אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, פָּסַק הָעוֹשֶׁר מִן הַחֲכָמִים** (ק+קיי הסדר הוא: קודם רשב"ג-גוביי ואח"כ ראב"ע-עושר). **מִשֶּׁמֵּת רַבָּן** (ק+קיי נוסף: שִׁמְעוֹן בֶּן) **גַּמְלִיאֵל, בָּא גוֹבַיי וְרַבּוּ צָרוֹת** (קיי כלפנינו. ק: בָּא גוֹבַיי [וְ]צָרוֹת. וצ"ע). **מִשֶּׁמֵּת ר' חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא וְיוֹסֵי בֶּן (קי?ט?) קִיטוֹנְתָא** (ק+קיי: מִשֶּׁמֵּת ר' חֲנִינָה [קס: חנניה] בָּטְלוּ אַנְשֵׁי מַעֲשֶׂה. מִשֶּׁמֵּת ר' יוֹסֵה קָטוֹנְתָן) **פָּסְקָה הַחֲסִידוּת** (ק: פָּסְקוּ הַחֲסִידִים. קיי: יש השמטה). **וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ יוֹסֵי בֶּן קִיטוֹנְתָא** (ק+קיי: יוֹסֵה קָטוֹנְתָן), **שֶׁהָיָה תַמְצִיתָן** (קיי כלפנינו. ק: קְטַנָּן) **שֶׁלַּחֲסִידִים.**
[25] ק+קיי נוספה עוד תוספת אגדתית ארוכה, ואינה מן המשנה, וזו עוד הוכחה לקדמותו של נוסח פרמה. לדעתי תוספות אלו התחילו אצל מי שגרס את מסכת סוטה כאחרונה בסדר נשים, וכפי שיש בכתב יד קיימברידג'. הבאתי כאן את התוספת לפי כתב יד קאופמן בציון שינויי הנוסח מכתב יד קיימברידג': **[כ'] ר' פִּינְחָס בֶּן יָאִיר** (קיי: ר' אליעזר) **אוֹמֵ|ר: מִיּוֹם שֶׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בּוֹשׁוּ חֲבֵירִים וּבְנֵי חֲבֵירִין** (קיי: חורים) **(ו)חָפוּ** (קיי: וחפו) **רֹאשָׁן. נִיזְדַּלְ[זְ]לוּ** (קיי: ונזדלזלו) **אַנְשֵׁי מַעֲשֶׂה בְמַעֲשֵׂיהֶם, וְגָבְרוּ בַעֲלֵי זְרוֹעַ** (קיי: הזרוע) **וְגָבְרוּ בַעֲלֵי לָשׁוֹן הָרַע, וְאֵין דּוֹרֵשׁ וְאֵין מְבַקֵּשׁ. עַל** (קיי: ועל) **מַה לָנוּ לְהִישָּׁעֵן, עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. [כ"א] ר' אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל** (קיי: ר' יהושוע) **אוֹמֵ|ר: מִיּוֹם שֶׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שָׁרִיוּ חַכִּימַיָּה** (קיי: בסיומת "א", וכן במילים הבאות) **לְמִהְוֵי (ב)[כְ]סַפְרַיָּיה** (קיי: כספריא), **וְסַפְרַיָּיה כְתַלְמִידַיָּה, וְתַלְמִידַיָּיה כְעַמָּא, וְעַמָּא כַעֲמֵי (קיי: כעממי) אָזְלָה וְנָזְלָה** (קיי נוסף: ודללה), **וְאֵין דּוֹרֵשׁ וְאֵין מְבַקֵּשׁ. וְעַל מָה לָנוּ לְהִשָּׁעֵן, עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. [כ"ב] בְּעִיקְבוֹת** (קיי: "בעקיבות") **הַמָּשִׁיחַ: חוּצְפָּה** (קיי: חוספא) **יִיסְגֵּי, וִיקר יאמר** (קנ לא ניקד. קיי: וייקר ימיר), **הַגֶּפֶן תִּתֵּן פִּרְיָהּ וְהַיַּיִן בְּיוֹקֶר, וְהַמַּלְכוּת תֵּהֵא מִינוּת וְאֵין תּוֹכַחַת. [כ"ג] בֵּית וַועַד יִהְיֶה לִזְנוּת, וְהַגָּלִיל יֶחֱרַב והגבלן** (וכן קיי. קנ לא ניקד) **יִישּׁוֹם** (קיי: ישים), **וְאַנְשֵׁי הַגָּלִיל** (קיי: הגבול) **יְסוֹבְבוּ מֵעִיר לָעִיר וְלֹא יתְחַנְּנוּ** (קיי: יוחננו), **וְחוֹכְמַת סוֹפְרִים תִּיסְרַח, וְיִרְאֵי חֵטְא יִימָּאֵסוּ, וְהָאֱמֶת תְּהֵא נֶעְדֶּרֶת. [כ"ד] נְעָרִים יַלְבִּינוּ. זְקֵנִים יַעַמְדוּ מִן** (קיי: מפני) **הַקְּטַנִּים. "בֵּן מְנַבֵּל אַב, בַּת קָמָה בְאִימָּהּ, כַּלָּה בַחֲמוֹתָהּ, אֹיְבֵי אִישׁ אַנְשֵׁי בֵיתוֹ". {דוֹרֵשׁ פָּנָיו} <דוֹר שֶׁפָּנָיו> דּוֹמוֹת כֶּלֶב** (קיי: דור פני הכלב. ונוסף שם: הבן לא יתאביש! מאביו). **וְעַל מָה לָנוּ** (קיי כאן ליתא: לנו) **לְהִישָּׁעֵן, עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. [כ"ה] ר' פִּינְחָס בֶּן יָאִיר אוֹמֵ|ר: {ד}<זְ>רִיזוּת** (תיקנתי לפי קיי) **מְבִיאָה לִידֵי נְקִיּוּת, נְקִיּוּת** (קיי נוסף: מביאה. וכן בכולם להלן) **לִידֵי טַהֲרָה** (כך קס+קיי. אך קנ גרס: נְקִיּוּת לִידֵי פְּרִישׁוּת, פְּרִישׁוּת לִידֵי טַהֲרָה), **טַהֲרָה לִידֵי קְדוּשָּׁה, קְדוּשָּׁה לִידֵי עֲנָוָוה, עֲנָוָה לִידֵי יִרְאוּת חֵטְא, [יִרְאוּת חֵטְא <לִידֵי>] חֲסִידוּת** (שמא קס גרס: עֲנָוָה לִידֵי יִרְאוּת חֵטְא/חֲסִידוּת, ככפל גרסה. וצ"ע. וראו נוסח קיי להלן), **חֲסִידוּת לִידֵי רוּחַ הַקּוֹדֶשׁ,** (קיי: ענווה מביאה לידי חסידות, חסידות מביאה ליראת חטא, יראת חטא מביאה לידי רוח הקודש). **רוּחַ הַקּוֹדֶשׁ לִידֵי** (קיי: באה על ידי) **תְּחִיַּית הַמֵּיתִים, תְּחַיַּית מֵיתִים** (קיי: המתים) **בָּאָה לִידֵי** (קיי: על ידי) **אֵלִיָּהוּ זָכוּר לָטוֹב.**
[26] סיומות ס/ן מתחלפות בכתבי היד.
[27] קנ כלפנינו. ק+קיי: "ניקנת".
[28] ק+קיי: "בִּשְׁלוֹשָׁה".
[29] ק כלפנינו. קיי: "בשני".
[30] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ובשוה".
[31] ק+קיי: "הָאָמָה".
[32] ק+קיי: "וּבְהֵמָה דַקָּה".
[33] קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף: "אומ'". ושמא זה כפל גרסה? "ורבי אלעזר אומר / וחכמים אומרים". וצ"ע.
[34] ק+קיי: "אֵינָן".
[35] ק+קיי: "הַנְּכָסִים".
[36] ק+קיי כל המשפט הבא נשנה כך: "וְשֶׁאֵין לָהֶן אַחֲרָיוּת זוֹקְקִין אֶת הַנְּכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אַחֲרָיוּת וְיִשָּׁבַע עֲלֵיהֶם".
[37] ק+קיי נוסף: "כֵּיוָן שֶׁזָּכָה זֶה, נִיתְחַיֵּיב בַּחֲלִיפָיו".
[38] ק+קיי: "הַגָּבוֹהַּ".
[39] קיי+קנ כלפנינו. קס: "בחוזקה".
[40] ק+קיי כלפנינו. מגיה מאוחר ניסה לשנות את סדר המילים ולגרוס "הבן על האב"! באמצעות כתיבת אותיות א' ב' לציון סדר המילים, אך לבסוף כנראה שעמד על טעותו ומחק את אותיות א' ב'.
[41] ק +קיי נוסף: "הָאֲנָשִׁים חַיָּיבִין וְהַ". המגיה שנמחק בפרמה סימן כאן להגהה, וכנראה כיוון להגהה זו (והגיה?).
[42] אות יו"ד נתלתה ע"י הסופר.
[43] קיי כלפנינו. ק: "הַקְּמָצוֹת".
[44] ק כלפנינו. קיי: "וההזאיות".

בַּאֲנָשִׁים וְאֵין[1]« נוֹהֲגוֹת בַּנָּשִׁים, חוּץ מִמִּנְחַת סוֹטָה וּנְזִירָה[2]^, שֶׁהֵן מְנִיפוֹת. **ט'** כָּל מִצְוָה שֶׁאֵינָהּ תְּלוּיָה בָאָרֶץ נוֹהֶגֶת בָּאָרֶץ וּבְחוּצָה לָאָרֶץ וְכָל[3]« מִצְוָה^ שֶׁהִיא« תְלוּיָה בָאָרֶץ אֵינָהּ נוֹהֶגֶת אֶלָּא בָאָרֶץ, חוּץ מִן הָעָרְלָה וְהַכִּלְאַיִם. רְ' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אַף הֶחָדָשׁ. **י'** כָּל הָעוֹשֶׂה מִצְוָה אַחַת, מְטִיבִין לוֹ וּמַאֲרִיכִין אֶת יָמָיו וְנוֹחֵל אֶת הָאָרֶץ. וְכָל {שא} שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה מִצְוָה אַחַת, אֵין מְטִיבִין לוֹ וְאֵין מַאֲרִיכִין אֶת יָמָיו וְאֵינוֹ נוֹחֵל אֶת הָאָרֶץ. וְכָל שֶׁאֵינוֹ לֹא בַמִּקְרָא וְלֹא בַמִּשְׁנָה וְלֹא בְדֶרֶךְ {א} אֶרֶץ[4]^•, אֵינוֹ[5]^• מִן[6]«• הַיִּשּׁוּב[7]^•. וְכָל[8]^ הַמַּחֲזִיק[9]« בִּשְׁלָשְׁתָּם ••לֹא[10]^ בִמְהֵרָה הוּא חוֹטֵא••, עָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר[11]°: וְהַחוּט הַמְשׁוּלָּשׁ לֹא בִמְהֵרָה יִנָּתֵק.

הל' י' **פרק ב'**

הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ בּוֹ וּבִשְׁלוּחוֹ, וְהָאִשָּׁה מִתְקַדֶּשֶׁת בָּהּ וּבִשְׁלוּחָהּ. הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ אֶת בִּתּוֹ כְּשֶׁהִיא נַעֲרָה, בּוֹ וּבִשְׁלוּחוֹ. הָאוֹמֵר לָאִשָּׁה: הִתְקַדְּשִׁי לִי בִתְמָרָה זוֹ, הִתְקַדְּשִׁי לִי בָזוֹ, {א} אִם יֵשׁ בְּאַחַת מֵהֶן שׁוֹוֶה[12]«#• פְּרוּטָה, מְקוּדֶּשֶׁת. {א} אִם[13]^ לָאו, אֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת. בָּזוֹ וּבָזוֹ וּבָזוֹ, אִם יֵשׁ בְּכוּלָּם שׁוֹוֶה פְּרוּטָה, מְקוּדֶּשֶׁת. אִם^ לָאו, אֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת. הָיְתָה אוֹכֶלֶת רִאשׁוֹנָה רִאשׁוֹנָה, {א} אֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת, עַד שֶׁיְּהֵא בְאַחַת מֵהֶן שׁוֹוֶה פְּרוּטָה. **ב'** הִתְקַדְּשִׁי לִי בְכוֹס זֶה שֶׁלַּיַּיִן, וְנִמְצָא שֶׁלִּדְבָשׁ. שֶׁלִּדְבָשׁ, וְנִמְצָא שֶׁלַּיַּיִן. {בד} בְּדִינָר זֶה שֶׁלַּכֶּסֶף, וְנִמְצָא שֶׁלַּזָּהָב. שֶׁלַּזָּהָב, {ונ} וְנִמְצָא שֶׁלַּכֶּסֶף. עַל מְנָת שֶׁ<אֲ>נִי* עָנִי וְנִמְצָא {ע} עָשִׁיר, עָשִׁיר וְנִמְצָא עָנִי, אֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת. רְ' שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אִם הִיטְעָהּ לִשְׁבַח, הֲרֵי זוֹ מְקוּדֶּשֶׁת. **ג'** עַל מְנָת שֶׁאֲנִי כֹהֵן, וְנִמְצָא לֵוִי. לֵוִי, וְנִמְצָא כֹהֵן. נָתִין, וְנִמְצָא מַמְזֵר. מַמְזֵר, וְנִמְצָא נָתִין. בֶּן עִיר, וְנִמְצָא בֶּן כְּרַךְ. בֶּן כְּרַךְ, וְנִמְצָא בֶּן עִיר. עַל מְנָת שֶׁבֵּיתִי קָרוֹב לַמֶּרְחָץ, וְנִמְצָא רָחוֹק. רָחוֹק, וְנִמְצָא קָרוֹב. עַל מְנָת שֶׁיֶּשׁ לִי בַת אוֹ שִׁפְחָה גַדֶּלֶת, וְאֵין לוֹ. עַל מְנָת שֶׁאֵין לִי, וְיֶשׁ לוֹ. עַל מְנָת שֶׁיֶּשׁ לִי בָנִים, וְאֵין לוֹ. עַל מְנָת שֶׁאֵין לִי[14]^ בָנִים^, וְיֶשׁ לוֹ, עַל[15]^ כּוּלָּם, אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרָה: בְּלִיבִּי[16]# הָיָה לְהִתְקַדֵּשׁ לוֹ, [17]^• אֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת. וְכֵן {ש} שֶׁהִטְעַתּוּ[18]«. **ד'** הָאוֹמֵר לִשְׁלוּחוֹ: צֵא וְקַדֵּשׁ לִי אִשָּׁה[19]« פְּלָנִית[20]« בִּמְקוֹם פְּלוֹנִי, וְהָלַךְ וְקִידְּשָׁהּ בְּמָקוֹם אַחֵר, אֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת. הֲרֵי הִיא בִמְקוֹם פְּלוֹנִי, וְהָלַךְ וְקִידְּשָׁהּ בְּמָקוֹם אַחֵר, הֲרֵי זוֹ מְקוּדֶּשֶׁת. **ה'** הַמְקַדֵּשׁ אֶת הָאִשָּׁה עַל מְנָת שֶׁאֵין עָלֶיהָ נְדָרִין וְנִמְצְאוּ[21]«# עָלֶיהָ נְדָרִים, אֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת. כְּנָסָהּ סְתָם וְנִמְצְאוּ עָלֶיהָ נְדָרִים, תֵּצֵא שֶׁלֹּא בִכְתוּבָּה. עַל מְנָת שֶׁאֵין בָּהּ מוּמִין וְנִמְצְאוּ בָהּ מוּמִים, אֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת. כְּנָסָהּ סְתָם וְנִמְצְאוּ בָהּ מוּמִין, תֵּצֵא שֶׁלֹּא בִכְתוּבָּה. שֶׁכָּל הַמּוּמִין הַפּוֹסְלִים בַּכֹּהֲנִים, פּוֹסְלִין בַּנָּשִׁים. **ו'** הַמְקַדֵּשׁ שְׁתֵּי נָשִׁים בְּשׁוֹוֶה פְרוּטָה, אוֹ אִשָּׁה אַחַת בְּפָחוּת מִשּׁוֹוֶה פְרוּטָה, אַף עַל פִּי שֶׁשִּׁילַּח סִיבְלוֹנוֹת לְאַחַר מִיכֵּן, אֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת, שֶׁמֵּחֲמַת קִידּוּשִׁין[22]^• הָרִאשׁוֹנִים^ שִׁילַּח. וְכֵן קָטָן שֶׁקִּידֵּשׁ. **ז'** הַמְקַדֵּשׁ אִשָּׁה וּבִתָּהּ אוֹ אִשָּׁה וַאֲחוֹתָהּ, כְּאַחַת, אֵינָן מְקוּדָּשׁוֹת[23]«. וּמַעֲשֶׂה[24]^ בְחָמֵשׁ נָשִׁים וּבָהֶן {ש} שְׁתֵּי אֲחָיוֹת, וְלִיקֵּט אֶחָד כַּלְכָּלָה שֶׁלַּתְּאֵינִים, מִשֶּׁלָּהֶם[25]* הָיְתָה[26]« וְשֶׁלַּשְּׁבִיעִית[27]^ הָיָיתָה«, וְאָמַר[28]^• הֲרֵי כּוּלְּכֶם מְקוּדָּשׁוֹת לִי בְּכַלְכָּלָה# זוֹ[29]^, וְקִיבְּלַתָּהּ {א} אַחַת מֵהֶן עַל יְדֵי כוּלָּן, וְאָמְרוּ חֲכָמִים: אֵין הָאֲחָיוֹת מְקוּדָּשׁוֹת. **ח'** הַמְקַדֵּשׁ בְּחֶלְקוֹ, בֵּין[30]« מְקוֹדְשֵׁי[31]^ קָדָשִׁים וּבֵין« מִקָּדָשִׁים[32]^ קַלִּים, אֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת. וּבְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי: בֵּין שׁוֹגֵג וּבֵין מֵזִיד, לֹא קִידֵּשׁ, דִּבְרֵי רְ' מֵאִיר; רְ' יְהוּדָה אוֹמֵר: מֵזִיד קִידֵּשׁ, שׁוֹגֵג לֹא קִידֵּשׁ. וּבַהֶקְדֵּשׁ: מֵזִיד קִידֵּשׁ שׁוֹגֵג לֹא קִידֵּשׁ, דִּבְרֵי רְ' מֵאִיר. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵר: שׁוֹגֵג קִידֵּשׁ, מֵזִיד לֹא קִידֵּשׁ. **ט'** הַמְקַדֵּשׁ בָּעָרְלָה, וּבְכִלְאֵי הַכֶּרֶם,

---

[1] קיי כלפנינו. ק: "וְאֵינָן".
[2] ק+קיי: "וְהַנְּזִירָה".
[3] ק: "וְכָל שֶׁהִיא תְּלוּיָה בָאָרֶץ". קיי: "ושהיא תלוייה בארץ".
[4] ק+קיי: "הָאָרֶץ".
[5] ק+קיי: "אֵין זֶה".
[6] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "מן".
[7] קנ כלפנינו. קס+קיי: "היושב".
[8] ק+קיי ליתא: "וכל".
[9] ק כלפנינו. קיי: "וההזאיות".
[10] ק+קיי ליתא: "לא במהרה הוא חוטא".
[11] קהלת ד'
[12] קיי הכתיב כלפנינו. ק: "שוה" אך קנ ניקד כלפנינו. וכן בחלק מהפעמים להלן קס לעומת קנ בדומה לזה.
[13] ק+קיי: "וְאִם". וכן להלן.
[14] ק+קיי: "עַל מְנָת שֶׁאֵין לוֹ וְיֵשׁ לוֹ".
[15] ק+קיי: "וְעַל" (וא"ו הנשוא?).
[16] קס+קיי כלפנינו. קנ ניקד את "ב" האחרונה בחולם, ואולי רצה לגרוס: "בליבו".
[17] ק+קיי נוסף: "אַף עַל פִּי כֵן".
[18] קיי+קנ כלפנינו. קס: "שהטעיתו".
[19] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?"אשת"?.
[20] ק כלפנינו. קיי: "פלונית".
[21] קיי כלפנינו. קס: "ונמצא" ומגיה שם (הנקדן?) הגיה "ונמצאו". כמו כן אות "צ" נוקדה בקמץ ולאחר מכן תוקן הניקוד ל- שווא.
[22] ק+קיי: "קִידּוּשׁ הָרִאשׁוֹן" (קיי: קידוש ראשון).
[23] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מקודשת".
[24] ק+קיי: "מַעֲשֶׂה".
[25] ק כלפנינו. קיי: "ושלהם". אות למ"ד תיקן סופר פרמה מאות אחרת (כנראה התחיל בטעות אות ה"א)
[26] קיי כלפנינו. ק: "הָיַת". וכן בסמוך.
[27] ק+קיי: "וּשְׁבִיעִית".
[28] ק+קיי: "אָמַר לָהֶן".
[29] ק+קיי: "בַּכַּלְכָּלָה הַזֹּאת".
[30] קיי כלפנינו. ק ליתא: "בין". וכן בסמוך.
[31] ק+קיי: "בְּקוֹדְשֵׁי". וקנ כתב: "נ"א מִקָּדְשֵׁי".
[32] ק+קיי: "בְּקָדָשִׁים". וקנ כתב: "נ"א מִקָּדָשִׁים".

וּבְשׁוֹר הַנִּסְקָל, וּבְעֶגְלָה עֲרוּפָה, וּבְצִיפּוֹרֵי[1^] מְצוֹרָע, וּבִשְׂעַר הַנָּזִיר[2^], וּבְפֶטֶר חֲמוֹר, וּבְבָשָׂר[3«] בְּחָלָב, וּבַחוּלִּין שֶׁנִּשְׁחָטוּ בָעֲזָרָה, אֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת. מְכָרָן וְקִידֵּשׁ בִּדְמֵיהֶן, הֲרֵי זוֹ מְקוּדֶּשֶׁת. **י'** הַמְקַדֵּשׁ בִּתְרוּמוֹת (וּבִתְרוּמ)[*4] וּבְמַעַשְׂרוֹת וּבְמַתָּנוֹת וּבְמֵי חַטָּאת וּבְאֵפֶר[5«] חַטָּאת, הֲרֵי זוֹ מְקוּדֶּשֶׁת, אַף עַל פִּי יִשְׂרָאֵל.

הל' י' **פרק ג'**

הָאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ: צֵא וְקַדֵּשׁ לִי אִשָּׁה פְּלָנִית[6^] וְהָלַךְ וְקִידְּשָׁהּ לְעַצְמוֹ, מְקוּדֶּשֶׁת לַשֵּׁנִי. וְכֵן הָאוֹמֵר לָאִשָּׁה, הֲרֵי אַתְּ מְקוּדֶּשֶׁת לִי לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם, וּבָא אַחֵר וְקִידְּשָׁהּ בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם, מְקוּדֶּשֶׁת לַשֵּׁנִי. בַּת כֹּהֵן[$7] לְיִשְׂרָאֵל, תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. מֵעַכְשָׁיו וּלְאַחַר[8^] שְׁלֹשִׁים יוֹם, וּבָא אַחֵר {וקיד} וְקִידְּשָׁהּ בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם, מְקוּדֶּשֶׁת וְאֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת. בַּת [9^]••יִשְׂרָאֵל לְכֹהֵן וּבַת•• כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל, לֹא תֹאכַל בִּתְרוּמָה. **ב'** [*10]• הֲרֵי אַתְּ מְקוּדֶּשֶׁת לִי עַל מְנָת שֶׁאֶתֵּן לִיךְ מָאתַיִם זוּז, הֲרֵי זוֹ מְקוּדֶּשֶׁת וְהוּא[11^] יִתֵּן. עַל מְנָת שֶׁאֶתֵּן לִיךְ מִיכָּן וְעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם, נָתַן לָהּ בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם, מְקוּדֶּשֶׁת. אִם[12^] לָאו, אֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת. עַל מְנָת שֶׁיֶּשׁ לִי מָאתַיִם זוּז, הֲרֵי זוֹ מְקוּדֶּשֶׁת וְיֵשׁ לוֹ. עַל מְנָת שֶׁאַרְאֵךְ {מא} מָאתַיִם זוּז, הֲרֵי זוֹ מְקוּדֶּשֶׁת וְיַרְאֶנָּה. וְאִם הֶרְאָהּ עִם[13^]• הַשּׁוּ[לְ]חָנִי[*14], אֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת. [15^]• עַל מְנָת שֶׁיֶּשׁ לִי {ב} בֵּית כּוֹר עָפָר, הֲרֵי זוֹ מְקוּדֶּשֶׁת וְיֵשׁ לוֹ. עַל מְנָת שֶׁיֶּשׁ לִי בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, אִם יֶשׁ לוֹ בְּאוֹתוֹ מָקוֹם, {מ} מְקוּדֶּשֶׁת. אִם^ לָאו, אֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת. עַל מְנָת שֶׁאַרְאֵךְ בֵּית כּוֹר עָפָר, הֲרֵי זוֹ מְקוּדֶּשֶׁת וְיַרְאֶנָּה. וְאִם הֶרְאָהּ בַּבִּקְעָה, אֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת. **ג'** רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כָּל תְּנַאי שֶׁאֵינוּ כִתְנַאי בְּנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן, אֵינוּ תְנַאי, שֶׁנֶּאֱמַר[16°]: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵיהֶם {א} אִם יַעַבְרוּ בְנֵי גָד[17^]• וְאִם לֹא יַעַבְרוּ[18^]•. רִ' חֲנִינָה[19^]• בֶּן {גמ} גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: צוֹרֶךְ הָיָה הַדָּבָר לְאוֹמְרוֹ[20«], שֶׁאִילְמָלֵא[21«] כֵן, יֵשׁ בְּמַשְׁמַע שֶׁאַף בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל[22^]• לֹא יִנְחָלוּ[23^]•. **ד'** הַמְקַדֵּשׁ אֶת הָאִשָּׁה וְאָמַר: כְּסָבוּר[24^]• הָיִיתִי שֶׁהִיא כוֹהֶנֶת[$] וַהֲרֵי הִיא לְוִיָּה, לְוִיָּה וַהֲרֵי הִיא כֹהֶנֶת[25«], עֲנִיָּיה וַהֲרֵי הִיא עֲשִׁירָה, עֲשִׁירָה וַהֲרֵי הִיא עֲנִיָּיה, הֲרֵי זוֹ מְקוּדֶּשֶׁת, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא {ה} הִטְעַתּוּ. **ה'** הָאוֹמֵר לָאִשָּׁה: הֲרֵי אַתְּ מְקוּדֶּשֶׁת לִי לְאַחַר שֶׁאֶתְגַּיֵּיר, לְאַחַר[26«] שֶׁתִּתְגַּיְּירִי, לְאַחַר שֶׁאֶשְׁתַּחְרֵר, לְאַחַר[27^] שֶׁתִּשְׁתַּחְרְרִי, לְאַחַר[28«] שֶׁיָּמוּת בַּעֲלִיךְ[29«], [30^]••לְאַחַר שֶׁתָּמוּת אֲחוֹתֵיךְ••, לְאַחַר[31«] שֶׁיַּחֲלוֹץ לִיךְ יְבָמִיךְ[32«], אֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת. וְכֵן הָאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ: אִם יָלְדָה אִשְׁתְּךָ נְקֵבָה הֲרֵי הִיא מְקוּדֶּשֶׁת לִי, לֹא אָמַר כְּלוּם. **ו'** הָאוֹמֵר לָאִשָּׁה: הֲרֵי אַתְּ מְקוּדֶּשֶׁת לִי עַל מְנָת שֶׁאֲדַבֵּר עָלַיִךְ לַשִּׁלְטוֹן וְאֶעֱשֶׂה עִימִּיךְ בַּפּוֹעֵל, דִּיבֵּר עָלֶיהָ לַשִּׁלְטוֹן וְעָשָׂה {עִימּוֹ} <עִימָּהּ>[*33] בַּפּוֹעֵל, מְקוּדֶּשֶׁת. אִם[34^] לָאו, אֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת. עַל מְנָת שֶׁיִּרְצֶה אַבָּא, רָצָה הָאָב, מְקוּדֶּשֶׁת. אִם^ לָאו אֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת. מֵת הָאָב, הֲרֵי זוֹ מְקוּדֶּשֶׁת. מֵת הַבֵּן, מְלַמְּדִין אֶת הָאָב לוֹמַר[35^]: אֵינִי רוֹצֶה. **ז'** הָאוֹמֵר[36^]• קִידַּשְׁתִּי אֶת בִּתִּי וְאֵינִי יוֹדֵעַ לְמִי קִידַּשְׁתִּיהָ, וּבָא[37^] אֶחָד וְאָמַר אֲנִי קִידַּשְׁתִּיהָ, נֶאֱמָן. זֶה אוֹמֵר אֲנִי קִידַּשְׁתִּיהָ וְזֶה אוֹמֵר אֲנִי קִידַּשְׁתִּיהָ, שְׁנֵיהֶם נוֹתְנִין גֵּט. אִם[38^] רָצוּ, אֶחָד נוֹתֵן גֵּט וְאֶחָד כּוֹנֵס. **ח'** קִידַּשְׁתִּי אֶת בִּתִּי [כְּשֶׁהִיא][*39^] קְטַנָּה, קִידַּשְׁתִּיהָ וְגֵירַשְׁתִּיהָ כְּשֶׁהִיא קְטַנָּה וַהֲרֵי הִיא קְטַנָּה, נֶאֱמָן. {{קידשתיה {וגר} וגירשתיה כשהיא קטנה, והרי היא קטנה נאמן.}} [*40] קִידַּשְׁתִּיהָ וְגֵירַשְׁתִּיהָ, כְּשֶׁהִיא קְטַנָּה וַהֲרֵי הִיא גְדוֹלָה, אֵינוּ נֶאֱמָן. נִשְׁבֵּית וּפְדִיתִיהָ, בֵּין כְּשֶׁהִיא[41^] קְטַנָּה וּבֵין[42^] כְּשֶׁהִיא[43«] גְדוֹלָה, אֵינוּ נֶאֱמָן. **ט'** מִי שֶׁאָמַר[44«] בִּשְׁעַת מִיתָתוֹ, יֵשׁ לִי בָנִים, נֶאֱמָן. יֵשׁ לִי אַחִים, אֵינוּ נֶאֱמָן. הַמְקַדֵּשׁ אֶת בִּתּוֹ סְתָם, אֵין הַבּוֹגֶרֶת[#45«]• בִּכְלָל. **י'** מִי {ש}

[1] ק+קיי הכתיב: ״וּבְצִיפָּרֵי״.
[2] ק+קיי: ״נָזִיר״.
[3] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ובשר״.
[4] סומן למחיקה ע״י הסופר. ק+קיי ליתא.
[5] קיי כלפנינו. ק: ״וְאֵפֶר״.
[6] ק+קיי: ״פְּלוֹנִית״.
[7] קס+קיי כלפנינו. קנ?: ״בת ישראל לכהן״.
[8] ק+קיי: ״לְאַחַר״.
[9] ק+קיי כתוב רק: ״בַּת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל״ (ואין זו השמטה, אלא נוסח מדוייק כנגד הרישא).
[10] ק+קיי נוסף: ״הָאוֹמֵר לָאִשָּׁה״. וכנראה לכך רמז מגיה בפרמה (המגיה שנמחק?) שסימן שתי נקודות לפני המילה ״הרי״.
[11] ק+קיי: ״וְיִתֵּן״.
[12] ק+קיי: ״וְאִם״. וכן להלן.
[13] קס+קיי: ״עַל הַשּׁוּלְחָן״. (קנ לא ניקד וכנראה רמז כלפנינו).
[14] אות למ״ד נתלתה ע״י הסופר.
[15] ק+קיי: מתחילה כאן הלכה ג׳.
[16] במדבר לב.
[17] ק+קיי נוסף: ״וּבְנֵי רְאוּבֵן, וגו׳״.
[18] ק+קיי נוסף: ק: ״חֲלוּצִים וגו׳״ קיי: ״חֲלוּצִים אִתְּכֶם וְנֹאחֲזוּ בְּתוֹכֲכֶם בְּאֶרֶץ כְּנָעַן״.
[19] ק+קיי: ״חֲנַנְיָה״.
[20] קיי כלפנינו. ק: ״לוֹמַר״.
21 קיי+קנ כלפנינו (קיי: ״שאלמלי״). קס: ״שאילו מלא״.
[22] ק+קיי: ״כְּנַעַן״.
[23] ק+קיי: ״הונחלו״. (ק: בטעות סופר ונקדן: ״הוּנַח לוֹ״)
[24] ק+קיי: ״סָבוּר״.
[25] קיי הכתיב כלפנינו. ק: ״כּוֹהֶנֶת״.
[26] קיי כלפנינו. ק: ״וּלְאַחַר״.
[27] ק: ״וּלְאַחַר״. קיי: ״או לאחר״.
[28] קיי+קנ כלפנינו. ק: ״וּלְאַחַר״.
[29] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״בעלך״.
[30] ק+קיי ליתא: ״לאחר שתמות אחותיך״.
[31] קיי+קנ: ״אוֹ לְאַחַר״. קס: ״וּלְאַחַר״.
[32] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״יבמך״.
[33] תיקנתי לפי ק+קיי.
[34] ק+קיי: ״וְאִם״. וכן בסמוך.
[35] ק+קיי: ״שֶׁיֹּאמַר״.
[36] ק+קיי ליתא: ״האומר״.
[37] ק+קיי: ״בָּא״.
[38] ק+קיי: ״וְאִם״.
[39] נתלה בין השורות כנראה ע״י הסופר. אך ק+קיי ליתא.
[40] נכפל מחמת הדומות. ק+קיי ליתא.
[41] ק+קיי: ״שֶׁהִיא״.
[42] ק+קיי: ״בֵּין״.
[43] קיי(+קנ?): ״שֶׁהִיא״. קס: ״הִיא״.
[44] קיי כלפנינו. קס: ״מי שמת ואומר יש לי...״.
[45] קיי כלפנינו. וניקדתי לפי הכתיב. ק: ״הַבּוֹגָרוֹת״. וכעין זה גרס וניקד מישהו בפרמה (האם זה אחד מהסופרים?). וצ״ע.

שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁתֵּי כִיתֵּי בָנוֹת מִשְּׁתֵּי נָשִׁים, וְאָמַרו[1]«: קִידַּשְׁתִּי אֶת בִּתִּי הַגְּדוֹלָה[2]^ וְאֵינִי[3]« יוֹדֵעַ אִם {גד} גְּדוֹלָה שֶׁבַּגְּדוֹלוֹת, אִם[4]^• גְּדוֹלָה שֶׁבַּקְּטַנּוֹת, אִם^ קְטַנָּה שֶׁבַּגְּדוֹלוֹת שֶׁהִיא גְדוֹלָה מִן הַגְּדוֹלָה שֶׁבַּקְּטַנּוֹת; כּוּלָּן אֲסוּרוֹת, דִּבְרֵיו ר׳ מֵאִיר, חוּץ מִן הַקְּטַנָּה שֶׁבַּקְּטַנּוֹת. ר׳ יוֹסֵה אוֹמֵרו: כּוּלָּן מוּתָּרוֹת, חוּץ מִן הַגְּדוֹלָה שֶׁבַּגְּדוֹלוֹת[5]«. **י״א**[6]* קִידַּשְׁתִּי אֶת בִּתִּי הַקְּטַנָּה[7]^ וְאֵינִי יוֹדֵעַ אִם קְטַנָּה {שבק} שֶׁבַּקְּטַנּוֹת אִם^ קְטַנָּה שֶׁבַּגְּדוֹלוֹת, אִם^ גְּדוֹלָה שֶׁבַּקְּטַנּוֹת שֶׁהִיא קְטַנָּה מִן הַקְּטַנָּה שֶׁבַּגְּדוֹלוֹת; כּוּלָּן אֲסוּרוֹת, דִּבְרֵיו ר׳ מֵאִיר, חוּץ מִן הַגְּדוֹלָה שֶׁבַּגְּדוֹלוֹת«. ר׳ יוֹסֵי אוֹמֵרו: כּוּלָּן מוּתָּרוֹת, חוּץ מִן הַקְּטַנָּה שֶׁבַּקְּטַנּוֹת. **י״ב** הָאוֹמֵר לָאִשָּׁה, קִידַּשְׁתִּיךְ, וְהִיא אוֹמֶרֶת לֹא קִידַּשְׁתָּנִי, הוּא אָסוּר בִּקְרוֹבוֹתֶיהָ, וְהִיא מוּתֶּרֶת בִּקְרוֹבָיו. {קי} קִידַּשְׁתָּנִי, וְהוּא אוֹמֵרו: לֹא קִידַּשְׁתִּיךְ, הוּא מוּתָּר בִּקְרוֹבוֹתֶיהָ, וְהִיא אֲסוּרָה בִּקְרוֹבָיו. [8]^• קִידַּשְׁתִּיךְ, וְהִוּא[9]*• אוֹמֶרֶת לֹא קִידַּשְׁתָּה$ אֶלָּא בִּתִּי, הוּא[10]^ אָסוּר בִּקְרוֹבוֹת גְּדוֹלָה, וּגְדוֹלָה מוּתֶּרֶת בִּקְרוֹבָיו. הוּא[11]^• מוּתָּר בִּקְרוֹבוֹת קְטַנָּה, וּקְטַנָּה מוּתֶּרֶת[12]«• {ב} בִּקְרוֹבָיו. **י״ג** קִידַּשְׁתִּי אֶת בִּתֵּךְ, וְהִיא אוֹמֶרֶתו לֹא קִידַּשְׁתָּה אֶלָּא אוֹתִי, הוּא^ אָסוּר בִּקְרוֹבוֹת קְטַנָּה, וּקְטַנָּה מוּתֶּרֶת בִּקְרוֹבָיו, הוּא^ מוּתָּר {ב} בִּקְרוֹבוֹת[13]* גְּדוֹלָה, וּגְדוֹלָה {מותרת} <אֲסוּרָה>[14]* בִּקְרוֹבָיו. **י״ד** כָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ קִידּוּשִׁין וְאֵין עֲבֵירָה, הַוְּולָד הוֹלֵךְ אַחַר הַזָּכָר. וְאֵי זוֹ[15]« זוֹ», זוֹ[16]^ כֹּהֶנֶת[17]^, וּלְוִיָּה וְיִשְׂרְאֵלִית שֶׁנִּישֵּׂאת[18]^ לַכֹּהֵן וְלַלֵּוִי וּלְיִשְׂרָאֵל. **ט״ו**[19]^• וְכָל[20]« מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ קִידּוּשִׁין וְיֵשׁ עֲבֵירָה, הַוְּולָד הוֹלֵךְ אַחַר הַפָּגוּם שֶׁבִּשְׁנֵיהֶם. וְאֵי זוֹ זוֹ, זוֹ^ אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל, גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט, מַמְזֶרֶת וּנְתִינָה לְיִשְׂרָאֵל, בַּת[21]« יִשְׂרָאֵל לַמַּמְזֵר וְלַנָּתִין. **י״ו**[22]«• וְכָל[23]« מִי שֶׁאֵין לָהּ עָלָיו קִידּוּשִׁין אֲבָל [24]« יֵשׁ לָהּ עַל[25]^ אֲחֵרִים קִידּוּשִׁים, הַוְּולָד מַמְזֵר. וְאֵי זֶה זֶה, זֶה[26]« הַבָּא[27]^ עַל אַחַת מִכָּל הָעֲרָיוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה [28]«•. וְכָל מִי שֶׁאֵין לָהּ {ל} לֹא עָלָיו וְלֹא עַל אֲחֵרִים קִידּוּשִׁין, הַוְּולָד כָּמוֹהָ. וְאֵי זֶה זֶה, זֶה» וְולָד שִׁפְחָה וְנָכְרִית. **י״ז** רִבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵרו: יְכוּלִין [29]^ מַמְזֵר[ין][30]* לִיטַּהֵר[31]«. כֵּי־צַד: מַמְזֵר נוֹשֵׂא[32]« שִׁפְחָה, הַוְּולָד עֶבֶד. שִׁיחְרְרוֹ, נִמְצָא הַבֵּן בֶּן חוֹרִין. ר׳ אֱלִיעֶזֶרו אוֹמֵרו: הֲרֵי זֶה עֶבֶד וּמַמְזֵר[33]«•.

הל׳ י״ז[34]« פרק ד׳

עֲשָׂרָה יְחָסִים[35]$# עָלוּ מִבָּבֶל: כֹּהֲנֵי[36]$#, לְוִויֵּי, וְיִשְׂרְאֵ[י]לֵי[37]*, חֲלָלֵי, גֵּירֵי, וַחֲרוּרֵי[38]«, מַמְזֵירֵי, נְתִינֵי[39]^, שַׁתּוּקֵי[40]#, {וא} וַאֲסוּפֵי וְכוּתֵי[41]^•. כֹּהֲנֵי, לְוִיֵּי וְיִשְׂרְאֵלֵי[42]«, מוּתָּרִים לָבוֹא זֶה בָזֶה. [43]^•••לְוִיֵּי, וְיִשְׂוֹרְאֵלִיו[44]«•, גֵּירֵי וַחֲרוּרֵי, מוּתָּרִין [לָבוֹא זֶה בָזֶה][45]*•••. גֵּירֵי[46]«• וַחֲרוֹרֵי», מַמְזֵירֵי וּנְתִינֵי שַׁתּוּקֵי וַאֲסוּפֵי וְכוּתֵי^•, מוּתָּרִין[47]• לָבוֹא זֶה בָזֶה. **ב׳** אֵילּוּ[48]« הֵן שַׁתּוּקֵי[49]«: כָּל שֶׁהוּא מַכִּיר אֶת אִמּוֹ וְאֵינוּ {מכ} מַכִּיר [אֶת][50]* אָבִיו. אֲסוּפֵי: כָּל שֶׁנֶּאֱסַף מִן הַשּׁוּק {ו} וְאֵינוּ מַכִּיר לֹא אֶת אָבִיו וְלֹא אֶת אִמּוֹ. אַבָּא שָׁאוּל הָיָה קוֹרֵא לְשַׁתּוּקֵי, בַּדּוּקֵי. **ג׳** כָּל הָאֲסוּרִים לָבוֹא[51]« בַּקָּהָל, מוּתָּרִין לָבוֹא זֶה בָזֶה. ר׳ יְהוּדָהו אוֹסֵר. ר׳ <אֶ>לְעָזָר אוֹמֵרו: וַדָּאָן[52]« בְּוַדָּאָן, מוּתָּר. וַדָּאָן בִּסְפֵיקָן, סְפֵיקָן[53]« בִּסְפֵיקָן, סְפֵיקָן[54]« בְּוַדָּאָן אָסוּר. וְאֵילּוּ הֵן הַסְּפֵיקוֹת: שַׁתּוּקֵי, וַאֲסוּפֵי {וכ} וְכוּתֵי[55]#. **ד׳** הַנּוֹשֵׂא אִשָּׁה כֹּהֶנֶת[56]« צָרִיךְ לִבְדּוֹק אַחֲרֶיהָ אַרְבַּע אִימָּהוֹת שֶׁהֵן שְׁמוֹנֶה [57]«: אִמָּהּ {ו} וְאֵם אִמָּהּ, וְאֵם אֲבִי אִמָּהּ וְאִמָּהּ, אֵם[58]« אָבִיהָ וְאִמָּהּ, וְאֵם אֲבִי אָבִיהָ וְאִמָּהּ. לְוִיֵּי[59]«• וְיִשְׂרְאֵלֵי», מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן עוֹד אַחַת. **ה׳** אֵין בּוֹדְקִין לֹא מִן הַמִּזְבֵּחַ וּלְמַעְלָה[60]«, וְלֹא מִן הַדּוּכָן וּלְמַעְלָה», וְלֹא מִן הַסַּנְהֶדְרִין וּלְמַעְלָה». וְכָל[61]« שֶׁהוּחְזְקוּ {א} אֲבוֹתָיו לִהְיוֹת[62]«: שׁוֹטְרֵי הָרַבִּים, וְגַבָּאֵי צְדָקָה, וּמַשִּׂיאִין[63]«• לִכְהוּנָּה - אֵינוּ צָרִיךְ לִבְדּוֹק אַחֲרֵיהֶם. ר׳ יוֹסֵה אוֹמֵרו: אַף מִי {שהוא חתום בערכי הישנה שלציפורין. ר׳ חנינה בן אנטיגנס אומרו: אף מי} [64]*•

---

[1] קיי כלפנינו. ק: ״וְאוֹמֵר״.
[2] ק+קיי: ״גְּדוֹלָה״.
[3] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ואינו״.
[4] ק+קיי: ״אוֹ״. וכן בסמוך.
[5] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״שביגדלת״. ובסוף ההלכה הבאה: ״שביגדולות״.
[6] אות ״י״ מתוקנת ע״י הסופר מאות ״ט״ שהחל לכתוב בטעות.
[7] ק+קיי: ״קְטַנָּה״.
[8] ק+קיי: מתחילה כאן הלכה חדשה.
[9] כך מנוקד בפרמה. וזו גם כוונת הסופר, כבתנ״ך. ק+קיי: ״וְהִיא״ (אך גם סופר קאופמן כתב פעמים רבות ״והוא״ במשמעות של ״והיא״).
[10] ק+קיי ליתא: ״הוא״. וכן בהלכה הבאה.
[11] ק+קיי: ״וּמוּתָּר״. וכן בהלכה הבאה.
[12] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?״אסורה״?.
[13] ק+קיי כלפנינו. אות ״ק״ תיקן הסופר מאות אחרת.
[14] תיקנתי לפי ק+קיי. וצ״ע.
[15] קיי כלפנינו. קס: ״ואי זה זה״. וכן בהלכה הבאה.
[16] קנ כלפנינו. קס+קיי ליתא: ״זו״ (הפעם השלישית). וכן בהלכה הבאה (ששם: ק+קיי ליתא).
[17] ק+קיי הכתיב: ״כּוֹהֶנֶת״.
[18] ק+קיי: ״שֶׁנִּישְּׂאוּ״.
[19] ק+קיי: אין כאן הלכה חדשה.
[20] ק כלפנינו. קיי: ״כל״.
[21] ק כלפנינו. קיי: ״ובת״.
[22] קיי כלפנינו. ק: אין כאן הלכה חדשה.
[23] ק כלפנינו. קיי: ״כל״.
[24] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס נוסף: ״אם״.
[25] ק+קיי סדר המילים הפוך: ״קִידּוּשִׁים/ עַל אֲחֵרִים״.
[26] ק כלפנינו. קיי ליתא: ״זה״ (השלישי). וכן במשפט הבא.
[27] ק+קיי: ״שֶׁבָּא״.
[28] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״וּפְסוּלוֹת״.
[29] ק+קיי נוסף: ״הֵם״.
[30] ״ין״ נתלה בין השורות, אולי בידי הסופר. וכן ק+קיי.
[31] ק: הכתיב כלפנינו. קיי: ״לטהר״.
[32] ק כלפנינו. קיי: ״שנשא״.
[33] קיי כלפנינו. ק: ״מַמְזֵר״.
[34] מספר ההלכות שונה בכתבי היד האחרים כתוצאה מ-חלוקת הלכות שונה, וכפי שהערתי לעיל בסימני ההלכות. ק: ״יו״. קיי: ״י״ח״.
[35] ק+קיי הכתיב כלפנינו. אלא שבקאופמן אות ״י״ מנוקדת גם בשווא וגם בחולם ולכן לא ברור מה גרס הנקדן, ואולי הוא גרס ״יוחסים״.
[36] ק+קיי הכתיב כלפנינו. אלא שבקאופמן אות ״כ״ מנוקדת גם בפתח וגם בחולם ולכן לא ברור מה גרס הנקדן, ואולי הוא גרס ״כוהני״.
[37] מעל אות ״א״ תלוי סימן שייתכן שהוא קיצור אות ״לי״, או שהוא גרש, או שהוא אות ״י״. בכל מקרה הסופר הוסיף לאחר מכן אותיות ״לי״ ואולי הפך את סימן הקיצור להיות ״י״. קנ: ״יִשְׂרְאֵלֵי״. ק: ספק אם כתוב ״ ישראי ״ או ״ישראלי״. קיי: ״וישראלי״.
[38] קיי כלפנינו. ק: ״חֲרוֹרֵי״.
[39] ק+קיי: ״וּנְתִינֵי״.
[40] כך נוקד בקאופמן בחולם וגם בשורוק. וצ״ע.
[41] וצ״ע. ק+קיי ליתא: ״וכותי״ (כך יש רק עשרה). וכן להלן ליתא.
[42] קנ כלפנינו. קס: ״וישראל״. קיי: ״ וישרי ״.
[43] כל המשפט הבא חסר בקאופמן ובקיימברידג׳ והושלם בקאופמן בידי מגיה מאוחר. (האם נשמט מחמת הדומות בשני כתבי יד?).
[44] המגיה המאוחר שהשלים את המשפט בקאופמן גרס וניקד: ״וְיִשְׂרְאֵלִיו״, וכן הוסיף כאן: ״חֲלָלֵי״.
[45] נוסף בשוליים צמוד לשורה, כנראה ע״י אחד הסופרים. וכן גרסת המגיה המאוחר שהשלים את המשפט בקאופמן.
[46] קיי כלפנינו. ק חסר: ״גירי ו״, והמגיה המאוחר שהשלים הוסיף: ״גירי״.
[47] מהמילה הבאה והלאה, כמעט כל הפרק חסר בקיימברידג׳, ולכן השוואות יהיו רק לקאופמן.
[48] ק: ״וְאֵלוּ״.
[49] ק: ״הַשַּׁתּוּקֵי״.
[50] נתלה בין השורות, ייתכן בידי הסופר. וכן ק.
[51] ק: ״מִלָּבוֹא״.
[52] קנ בכולם כלפנינו. קס בכולם: ״וודאין״.
[53] ק: ״ספיקן בוודאין״ לפני ״ספיקן בספיקן״.
[54] ק: ״וּסְפֵיקָן״.
[55] לא ברור למה קנ לא ניקד כאן: ״וְכוּתֵי״.
[56] ק: ״כּוֹהֶנֶת״.
[57] ק נוסף: ״וְאֵלוּ הֵן״.
[58] ק: ״וְאֵם״.
[59] ק: ״לְוִיִּים וְיִשְׂ״.
[60] ק נוסף: ״וּלְמַעְלָן״. וכן פעמיים להלן.
[61] ק: ״כָּל״.
[62] ק ליתא: ״להיות״. (וזה גרם למגיה שם (קנ?) לשבש את הנוסח בהוספת ״ו״ לפני המילה הבאה ״שׁוֹטְרֵי״).
[63] ק: ״מַשִּׂיאִין״. וצ״ע.
[64] משפט זה נכפל מחמת הדומות בעמוד הבא, ויש שם שינויים, וראו בהערות שבעמוד הבא.

•*[1] שֶׁהוּא חָתוּם [עֵד]*[2] בְּעַרְכֵי[3]«• יְשָׁנָה[4]«* שֶׁלַּצִּיפּוֹרִין. רְ׳ חֲנַנְיָה[5]*• בֶּן אַנְטִיגְנַס אוֹמֵר: אַף מִי[6]* שֶׁהוּא[7]«• מוּכְתָּב בְּאִיסְטְרַטְיָא[8]«• שֶׁלַּמֶּלֶךְ. **ו׳** בַּת חָלָל זָכָר פְּסוּלָה מִן הַכְּהוּנָּה לְעוֹלָם: יִשְׂרָאֵל שֶׁנָּשָׂא חֲלָלָה, בִּתּוֹ כְשֵׁירָה לִכְהוּנָּה, וְחָלָל שֶׁנָּשָׂא בַת יִשְׂרָאֵל, בִּתּוֹ פְסוּלָה לִכְהוּנָּה[9]«•. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: בַּת גֵּר זָכָר, כְּבַת חָלָל זָכָר. **ז׳** רְ׳ אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב <אוֹמֵר>[10]*: יִשְׂרָאֵל שֶׁנָּשָׂא גִּיּוֹרֶת, בִּתּוֹ כְשֵׁירָה לִכְהוּנָּה. (~~וגר שנשא~~)[11]* וְגֵר שֶׁנָּשָׂא בַת יִשְׂרָאֵל, בִּתּוֹ כְשֵׁירָה {לכה} לִכְהוּנָּה. אֲבָל גֵּר שֶׁנָּשָׂא גִּיּוֹרֶת, בִּתּוֹ פְסוּלָה לִכְהוּנָּה[12]«•. אֶחָד גֵּרִים וְאֶחָד עֲבָדִים מְשׁוּחְרָרִין[13]*, אֲפִילּוּ עַד עֲשָׂרָה דוֹרוֹת, עַד שֶׁתְּהֵא אִימָּן מִיִּשְׂרָאֵל. רְ׳ יוֹסֵי אוֹמֵר: אַף גֵּר שֶׁנָּשָׂא גִּיּוֹרֶת, בִּתּוֹ כְשֵׁירָה לִכְהוּנָּה. **ח׳** הָאוֹמֵר: בְּנִי זֶה מַמְזֵר, אֵינוּ נֶאֱמָן. וַאֲפִילּוּ[14]« שְׁנֵיהֶם מוֹדִים[15]«• עַל הָעוֹבֵר שֶׁבְּמֵיעֶיהָ: מַמְזֵר הוּא, אֵינָן נֶאֱמָנִים. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: נֶאֱמָנִים. **ט׳** מִי שֶׁנָּתַן רְשׁוּת לִשְׁלוּחוֹ לְקַדֵּשׁ אֶת בִּתּוֹ וְהָלַךְ הוּא וְקִידְּשָׁהּ, אִם שֶׁלּוֹ קָדְמוּ, קִידּוּשָׁיו[16]« קִידּוּשִׁין. אִם[17]« שֶׁלִּשְׁלוּחוֹ קָדְמוּ, קִידּוּשָׁיו קִידּוּשִׁין. אֵין יָדוּעַ: שְׁנֵיהֶם {נו} נוֹתְנִים גֵּט. וְאִם[18]« רָצוּ, אֶחָד נוֹתֵן גֵּט וְאֶחָד כּוֹנֵס. **י׳** וְכֵן הָאִשָּׁה שֶׁנָּתְנָה רְשׁוּת לִשְׁלוּחָהּ[19]«• לְהִתְקַדֵּשׁ[20]«•, וְהָלְכָה הִיא וְקִידְּשָׁה אֶת[21]« עַצְמָהּ, אִם שֶׁלָּהּ קָדְמוּ, {ק} קִידּוּשֶׁיהָ קִידּוּשִׁין. וְאִם שֶׁלִּשְׁלוּחָהּ {ק} קָדְמוּ, קִידּוּשֶׁיהָ[22]«• אֵינָם«• קִידּוּשִׁין. וְאִם[23]« אֵינוּ[24]« יָדוּעַ, שְׁנֵיהֶם נוֹתְנִין גֵּט. וְאִם[25]« {ר} רָצוּ, אֶחָד נוֹתֵן גֵּט וְאֶחָד כּוֹנֵס. **י״א** מִי שֶׁיָּצָא, הוּא וְאִשְׁתּוֹ, לִמְדִינַת הַיָּם, וּבָא, הוּא וְאִשְׁתּוֹ וּבָנָיו, וְאָמַר: אִשְׁתִּי[26]«• שֶׁיָּצָאת עִמִּי לִמְדִינַת הַיָּם הֲרֵי הִיא זוֹ, וְאֵילּוּ בָנֶיהָ, אֵינוּ צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה, לֹא עַל הָאִשָּׁה וְלֹא עַל הַבָּנִים. מֵתָה וְאֵילּוּ בָנֶיהָ, מֵבִיא רְאָיָה עַל הַבָּנִים וְאֵינוּ מֵבִיא רְאָיָה עַל הָאִשָּׁה. **י״ב** אִשָּׁה נָשָׂאתִי בִּמְדִינַת הַיָּם, הֲרֵי הִיא[27]« זוֹ וְאֵילּוּ בָנֶיהָ, מֵבִיא רְאָיָה עַל הָאִשָּׁה וְאֵינוּ מֵבִיא רְאָיָה עַל הַבָּנִים. מֵתָה, וְאֵילּוּ בָנֶיהָ, מֵבִיא רְאָיָה עַל הָאִשָּׁה וְעַל הַבָּנִים. **י״ג** לֹא יִתְיַחֵד אִישׁ אֶחָד עִם שְׁתֵּי נָשִׁים, אֲבָל אִשָּׁה אַחַת מִתְיַחֶדֶת עִם שְׁנֵי אֲנָשִׁים. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף אִישׁ אֶחָד מִתְיַחֵד עִם שְׁתֵּי נָשִׁים. {ב} [28]«••בִּזְמַן שֶׁאִשְׁתּוֹ עִימּוֹ, וְיָשֵׁן[29]«• עִמָּהֶן בַּפּוּנְדְּקִי, מִפְּנֵי שֶׁאִשְׁתּוֹ מְשַׁמַּרְתּוֹ.•• **י״ד**[30]« מִתְיַחֵד אָדָם עִם אִמּוֹ וְעִם בִּתּוֹ, וְיָשֵׁן עִמָּהֶם בְּקֵירוּב בָּשָׂר. הִגְדִּילוּ, זֶה יָשֵׁן בִּכְסוּתוֹ וְזֶה יָשֵׁן {ב} בִּכְסוּתוֹ. **ט״ו** לֹא יְלַמֵּד רַוָּוק סוֹפְרִים, וְלֹא תְּלַמֵּד אִשָּׁה סוֹפְרִים. רְ׳ אֱלִיעֶזֶר[31]«• אוֹמֵר: אַף מִי שֶׁאֵין לוֹ[32]«• אִשָּׁה, לֹא יְלַמֵּד סוֹפְרִים. **י״ו** רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא יִרְעֶה רַוָּוק אֶת[33]« הַבְּהֵמָה, וְלֹא יִשְׁנוּ שְׁנֵי רַוָּוקִים בְּטַלֵּת אַחַת[34]«. וַחֲכָמִים מַתִּירִין. **י״ז**[35]« כָּל שֶׁעִסְקוֹ עִם {ה} הַנָּשִׁים, לֹא יִתְיַחֵד עִם הַנָּשִׁים. וְלֹא יְלַמֵּד אָדָם אֶת בְּנוֹ אוּמָּנוּת בֵּין הַנָּשִׁים. **י״ח** [36]«• לֹא יְלַמֵּד אָדָם אֶת בְּנוֹ, חַמָּר, גַּמָּל, [37]«••סַפָּן, סַפָּר, רוֹעֶה, וְחַנְוָנִי,•• מִפְּנֵי שֶׁאוּמָּנוּתָן אוּמָּנוּת לֵיסְטִים. **י״ט** רְ׳ מֵאִיר אוֹמֵר: לְעוֹלָם לֹא יְלַמֵּד אָדָם אֶת בְּנוֹ אֶלָּא [38]«••• אוּמָּנוּת קְטַנָּה, לִהְיוֹת מִתְפַּרְנֵס מִמֶּנָּה וְרוּחַ הַבְּרִיּוֹת נוֹחָה מִמֶּנָּה. **כ׳** רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: לְעוֹלָם לֹא יְלַמֵּד אָדָם[39]«• אֶת בְּנוֹ אֶלָּא אוּמָּנוּת נְקִיָּה וְקַלָּה שֶׁאֵין לָךְ {א} אוּמָּנוּת שֶׁאֵין בָּהּ עֲנִיִּים וַעֲשִׁירִים[40]* אֶלָּא הַכֹּל לְפִי זְכוּתוֹ שֶׁלָּאָדָם[41]«•. **כ״א** הוּא הָיָה אוֹמֵר: הֲרָאִיתָה מִימֶיךָ אֲרִי סַבָּל, צְבִי קַיָּיץ, שׁוּעָל חַנְוָנִי, זְאֵב גּוֹדֵר גְּדֵירוֹת, וַהֲרֵי {דב} דְּבָרִים[42]« קוֹל[43]«# וָחוֹמֶר: וּמָה אִם אֵילּוּ שֶׁנִּבְרְאוּ

---

[1] משפט זה נכפל כאן מחמת הדומות "אף מי – אף מי", ויש בו שינויים לעומת הנכתב בעמוד הקודם. משיקולים שונים העדפתי להשאיר את הנוסח שכאן תוך הערה על השינויים, ולבטל את הנוסח שבסוף העמוד הקודם. ויש לעיין מה הסיבה להבדלים בנוסח הסופר. שימו לב: העמוד הקודם הוא סוף גיליון קטן מתוך הגיליונות שבכתב היד, שהרי נכתב שם בתחתית הגיליון "שהוא", המילה הפותחת את הגיליון הבא.

[2] נוסף בין השורות בידי הסופר. וכן ק. אך בסוף העמוד הקודם ליתא.

[3] ק: "בְּאַרְכֵי" (וזה כתיב נכון יותר).

[4] וכן ק. אך בסוף העמוד הקודם נכתב: "הַיְשָׁנָה".

[5] וכן ק. אך לעיל בסוף העמוד גרס "חֲנִינָה". ובמסכתות אחרות בפרמה פעמים "חנינה" ופעמים "חנניה".

[6] הסופר כפל מחמת הדומות: "אף מי – אף מי".

[7] ק: "שֶׁהָיָה".

[8] ק: "בְּאִסְרַטְיָיא".

[9] ק: "מִן הַכְּהוּנָה".

[10] השלמתי לפי ק.

[11] מסומן למחיקה, אולי ע"י הסופר.

[12] ק: "מִן הַכְּהוּנָה".

[13] ק כלפנינו. ייתכן שאות "ר" השנייה תיקן הסופר מאות "י" שכתב בטעות.

[14] ק: "אֲפִילוּ".

[15] ק: "אוֹמְרִים".

[16] קנ כלפנינו. קס (בטעות?): "קידושין". (אך להלן גם קס גרס "קידושיו").

[17] ק: "וְאִם".

[18] ק: "אִם".

[19] קנ כלפנינו. קס (בטעות?): "לִשְׁלוּחֵיהּ".

[20] ק: "לְקַדְּשָׁהּ".

[21] ק ליתא: "את".

[22] ק: "קִידּוּשָׁיו קִידּוּשִׁין".

[23] ק ליתא: "ואם".

[24] ק: "אֵין".

[25] ק: "וְאִם".

[26] ק: "אִשָּׁה".

[27] ק ליתא: "היא".

[28] קס התחיל כאן הלכה חדשה, וגרס: "בזמן שאשתו עמו - ישן עמהן בפונדקי מפני שאשתו משמרתו". ולפי זה רבי שמעון מתיר לאיש אחד להתייחד עם שתי נשים אפילו כשאין אשתו עמו. ואני אומר שגם אם אין כאן הלכה חדשה, זה משפט חדש, וגם לפי נוסח פרמה רבי שמעון מתיר לאיש אחד להתייחד עם שתי נשים אפילו כשאין אשתו עמו. ואות "ו" של "וישן" היא וא"ו הנשוא. וצ"ע.

[29] קנ כלפנינו. קס: "ישן" (וראו בהערה לעיל שלדעתי וא"ו זו היא וא"ו הנשוא).

[30] ק: אין כאן הלכה חדשה.

[31] ק: "אֶלְעָזָר".

[32] ק: "עִמּוֹ".

[33] ק: "לֹא יִרְעֶה רַוָּוק בְּהֵמָה".

[34] קנ כלפנינו. קס: "אחד".

[35] ק: אין כאן הלכה חדשה.

[36] ק נוסף: "רְ׳ מֵאִיר אוֹמֵר".

[37] ק בסדר אחר: "סַפָּר סַפָּן חַנְוָונִי וְרוֹעֶה".

[38] ק נוסף: "מִכָּל מָקוֹם שֶׁאָדָם מִתְפַּרְנֵס. אַשְׁרֵי מִי שֶׁלָּמַד".

[39] ק: "אָדָן".

[40] ק כלפנינו. אות "ש" תיקן הסופר מאות "נ" שכתב בטעות.

[41] ק: "שֶׁלָּ אָדָן".

[42] ק: "הַדְּבָרִים".

[43] קס כלפנינו. קנ: "קַל".

שֶׁלֹּא לְשַׁמֵּשׁ אֶת קוֹנָם, הֲרֵי הֵם מִתְפַּ[רְ]נְסִין*[1] שֶׁלֹּא בְּצַעַר, אֲנִי שֶׁנִּבְרֵאתִי לְשַׁמֵּשׁ אֶת קוֹנִי, אֵינוֹ דִין שֶׁתְּהֵא פַרְנָסָתִי שֶׁלֹּא בְּצַעַר?! וּמִי גָּרַם לִי לִהְיוֹת מִתְפַּרְנֵס בְּצַעַר? הֱוֵי אוֹמֵור: חֲטָאַיי, לְפִי שֶׁהֵירַעְתִּי אֶת מַעֲשַׂיי, קִיפַּחְתִּי«[2]• אֶת פַּרְנָסָתִי.

כ׳ב׳«[3] אָמַור לָהֶם ר׳ נְהוֹרַיי«[4]•: מַנִּיחַ אֲנִי אֶת«[5] כָּל {א} אוּמָּנִיוֹת«[6]• שֶׁבָּעוֹלָם וְאֵינִי מְלַמֵּד אֶת בָּנַי#[7]• אֶלָּא תוֹרָה, כְּדֵי שֶׁיֹּאכְלוּ שְׂכָר עֲמָלָהּ בָּעוֹלָם הַזֶּה וְקֶרֶן קַיֶּימֶת לָהֶם לָעוֹלָם הַבָּא. שֶׁאֵין לָךְ אוּמָּנוּת שֶׁהִיא עוֹמֶדֶת לָאָדָם«[8]• אֶלָּא בְּנַעֲרוּתוֹ בִּלְבַד {א} אֲבָל«[9]• אִם בָּא לִידֵי חוֹלִי אוֹ לְמִידָּה שֶׁלְּיִיסוּרִים אוֹ יִיכָּנֵס לִידֵי«[10]• זִקְנָה וְאֵין יָכוֹל לַעֲמֹד בִּמְלַאכְתּוֹ, נִמְצָא מֵת מוּטָל«[11]• בָּרָעָב. אֲבָל הַתּוֹרָה אֵינָהּ כֵּן, אֶלָּא מְשַׁמֶּרֶת אֶת אָדָם מִכָּל רָע בְּנַעֲרוּתוֹ {ו} וְנוֹתֶנֶת לוֹ אַחֲרִית וְתִקְוָוה בְּזִקְנוּתוֹ. בְּנַעֲרוּתוֹ, מַה הוּא אוֹמֵור°[12]: וְקוֹיֵי ײי יַחֲלִיפוּ כֹחַ יַעֲלוּ אֵבֶר כַּנְּשָׁרִים יָרוּצוּ וְלֹא יִיגָעוּ יֵלְכוּ וְלֹא יִיעָפוּ. בְּזִקְנוּתוֹ, מַהוּ«[13] אוֹמֵור°[14]: עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה דְּשֵׁנִים וְרַעֲנַנִּים יִהְיוּ.

כ׳ג׳«[15] וְכֵן אַתָּה«[16] מוֹצֵא {ב} בְּאָבִינוּ אַבְרָהָם «[17]•••שֶׁבֵּירְכוֹ הַמָּקוֹם בָּרוּךְ הוּא בְּנַעֲרוּתוֹ וּבְזִקְנוּתוֹ. בְּנַעֲרוּתוֹ מַה הוּא אוֹמֵר°[18]: וְאֶעֶשְׂךָ לְגוֹי גָּדוֹל וַאֲבָרֶכְךָ וַאֲגַדְּלָה שְׁמֶךָ {ו} וֶהְיֵה בְּרָכָה. בְּזִקְנוּתוֹ מַהוּ אוֹמֵור°[19]: וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים, וַײי בֵּירַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל.•••

כ׳ד׳ «[20]•••וְכֵן אַתָּה מוֹצֵא בְּאָבִינוּ אַבְרָהָם {ש} שֶׁשִּׁימֵּר אֶת הַתּוֹרָה עַד שֶׁלֹּא בָאת לָעוֹלָם,•••

שֶׁנֶּאֱמַר°[21]: עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקֹלִי {ויש}

וַיִּשְׁמֹר מִשְׁמַרְתִּי מִצְוֹתַי

חוּקּוֹתַי וְתוֹרֹתָי.

•••«[22]

חסלת סדר נשים

יבמות	**פרקי׳**	**שיתת עשר**
כתובות	**פרקי׳**	**ארבעת עשר**
נדרים	**פרקי׳**	**חד עשר**
גיטים	**פרקי׳**	**תשעה**
נזיר	**פרקי׳**	**תשעה**
סוטה	**פרקי׳**	**{שמונה} <תשעה>**
קידושים	**פרקי׳**	**ארבעה**

סכום פירקי דנשים

שבעין ותרין

סדרא רביעאה

נזיקים[23] **<<בבא קמא>>**«[24]•

אַרְבָּעָה אֲבוֹת נְזִיקִים: הַשּׁוֹר וְהַבּוֹר {והמב} וְהַמַּבְעֶה וְהַהֶבְעֵר. לֹא הַשּׁוֹר כְּהָרֵי הַמַּבְעֶה, וְלֹא הַמַּבְעֶה כְּהָרֵי הַשּׁוֹר. לֹא זֶה וָזֶה«[25], שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם רוּחַ חַיִּים, כַּהֲרֵי«[26]• הָאֵשׁ, שֶׁאֵין בָּהּ רוּחַ חַיִּים. לֹא זֶה וָזֶה, שֶׁדַּרְכָּן«[27] לֵילֵךְ וּלְהַזִּיק, {כה} כַּהֲרֵי«• הַבּוֹר, שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לֵילֵךְ וּלְהַזִּיק. {א} הַצַּד הַשָּׁוֶוה שֶׁבָּהֶן, שֶׁדַּרְכָּן לְהַזִּיק {ושמי} וּשְׁמִירָתָן עָלֶיךָ. וּכְשֶׁהִזִּיק, חָב הַמַּזִּיק {ל} לְשַׁלֵּם«[28]• תַּשְׁלוּמֵי נֶזֶק בְּמֵיטַב הָאָרֶץ.

ב׳ כָּל שֶׁחַבְתִּי בִשְׁמִירָתוֹ, הִכְשַׁרְתִּי אֶת נִזְקוֹ. הִכְשַׁרְתִּי בְּמִקְצָת נִזְקוֹ, חַבְתִּי בְתַשְׁלוּמֵי נִזְקוֹ {בְּ}<כְּ>הֶכְשֵׁר*[29] כָּל נִיזְקוֹ. נְכָסִים שֶׁאֵין בָּהֶן מְעִילָה, וּנְכָסִים שֶׁהֵן שֶׁלִּבְנֵי בְרִית, וּנְכָסִים הַמְיוּחָדִים«[30], חוּץ מֵרְשׁוּת הַמְיוּחֶדֶת לַמַּזִּיק וּרְשׁוּת הַנִּיזָּק וְהַמַּזִּיק. וּכְשֶׁהִזִּיק, חָב הַמַּזִּיק לְשַׁלֵּם«• תַּשְׁלוּמֵי {נ} נֶזֶק בְּמֵיטַב הָאָרֶץ.

ג׳ שׁוּם כֶּסֶף,

---

[1] ק כלפנינו. אות "ר" תלויה, ייתכן ע"י הסופר.
[2] ק: "וְקִיפַּחְתִּי".
[3] בקאופמן לא ממוספרת כאן הלכה חדשה, אך בסוף ההלכה הקודמת יש סימון של סוף הלכה.
[4] קנ כלפנינו. קס: "נוהריי".
[5] קס כלפנינו. קנ מחק מילה זו.
[6] ק: "אוּמָּנוּת".
[7] כך ניקד קנ. קס: הכתיב כלפנינו באות "י" אחת. ושמא צריך לנקד: "בְּנִי". אך המשך המשפט מתאים ללשון רבים. וצ"ע.
[8] ק: "לָאָדָן".
[9] ק: "אֶלָּא".
[10] קס כלפנינו. קנ: "לִימֵי".
[11] ק ליתא: "מוטל". ואולי זה כפל גרסה כאן: "ונמצא מת ברעב / ונמצא מוטל ברעב".
[12] ישעיהו מ׳
[13] ק: "מָה הוּא".
[14] תהילים צב׳
[15] בקאופמן לא ממוספרת כאן הלכה חדשה, אך יש ריווח שמתאים לכתוב בו סימן הלכה, וכמו כן, בסוף ההלכה הקודמת יש סימון של סוף הלכה.
[16] ק: "אַתְּ". קי: ההשמטה מסתיימת לאחר מילים אלו, כלומר, מתחיל: "באבינו אברהם".
[17] **<u>לעניין סדר הדברים:</u>** ההלכה הקודמת עסקה בעניין **התורה** שמסייעת לאדם **בנערותו ובזקנותו**. וכעת יש שני עניינים שמובאים במשנה אודות אברהם אבינו: 1. זקנותו ונערותו. 2. ששימר את התורה. בפרמה ובקיימברידג׳ הסדר הוא שקודם כתוב עניין **זקנותו ונערותו**, שהרי זה סמוך לעניין ההלכה הקודמת שדיברה על זיקנות ונערות. ואילו בקאופמן הסדר הוא שקודם כתוב עניין זה שאברהם שימר את **התורה**. ייתכן שזה כך בקאופמן בכוונה כי ההלכה הקודמת עסקה בעניין התורה. אך ספק רחוק שאולי סופר קאופמן דילג מחמת הדומות "וכן את מוצא- וכן את מוצא", ולבסוף השלים את העניין הראשון שדילג לאחר העניין השני. וצ"ע. **<u>לעניין הניסוח:</u>** ק כלפנינו (אלא שנשמט שם מחמת הדומות המילים <וְאֶעֶשְׂךָ לְגוֹי גָּדוֹל וַאֲבָרֶכְךָ וַאֲגַדְּלָה שְׁמֶךָ וֶהְיֵה בְּרָכָה. בְּזִקְנוּתוֹ מַהוּ אוֹמֵור>). קי: כל העניין על זקנותו של אברהם מופיע בקיצור נמרץ **ובלי הזכרת נערותו**, כך: "<וכן את/אתה מוצא> באבינו אברהם: "ואברהם זקן בא בימים, ו־ײי בירך את אברהם בכל".
[18] בראשית יב.
[19] בראשית כד.
[20] לעניין הניסוח של נושא קיום התורה על ידי אברהם: ק כלפנינו. קי בנוסח אחר: "מצאנו שעשה אבינו אברהם את כל התורה עד שלא ניתנה, שנאמר...."
[21] בראשית כו.
[22] קי כלפנינו כאן מסתיים סדר נשים. בקאופמן נוספה כאן כעין מסכת חדשה ושמה: "עריות", הכוללת פרק אחד (אך מסכת זו אינה נמנית בקאופמן ברשימת המסכתות שבסוף הסדר). ואכן באמת זו ברייתא שאינה ממשנתנו, והיא הפרק הראשון של מסכת "דרך ארץ רבה".
[23] סיומות ם/ן מתחלפות בכתבי היד.
[24] בשלושת כתבי היד מסכת נזיקים ממשיכה כרצף אחד של 30 פרקים, אך קי להלן הוסיף כותרות: "באבא תיניינא" בתחילת פרק י"א, ו- "באבא בתרא" בתחילת פרק כ"א. ראו בהערות שם.
[25] ק כלפנינו. קי: "לֹא זֶה וְלֹא זֶה". וכן להלן.
[26] קס: "וַהֲרֵי". ומגיה שם (כנראה מאוחר) תיקן כלפנינו. וכן להלן.
[27] קי+קנ כלפנינו. קס בכתיב מלא: "שהדרכן".
[28] קי כלפנינו. קס: "מְשַׁלֵּם". וכן להלן.
[29] תיקנתי לפי ק+קי. השאלה האם זו טעות או שינוי נוסח.
[30] קי כלפנינו. ק: "מְיוּחָדִים".

שָׁוֶוה[1]«#• כֶּסֶף, בִּפְנֵי בֵית דִּין, וְעַל פִּי עֵדִים בְּנֵי חוֹרִים[2]« וּבְנֵי[3]«• בְרִית. וְהַנָּשִׁים בִּכְלָל[4]# הַנֶּזֶק. וְהַנִּיזָּק וְהַמַּזִּיק[5]« בַּתַּשְׁלוּמִין[6]«. **ד׳** חֲמִשָּׁה תַמִּים וַחֲמִשָּׁה מוּעָדִין, הַבְּהֵמָה אֵינָהּ מוּעֶדֶת לֹא לִיגַּח וְלֹא לִיגּוֹף וְלֹא לִישׁוֹךְ וְלֹא לִרְבּוֹץ[7]# וְלֹא לִבְעוֹט. הַשֵּׁן מוּעֶדֶת לוֹכַל[8]^ [9]« אֶת הָרָאוּי לָהּ, הָרֶגֶל[10]^ מוּעֶדֶת לְשַׁבֵּר[11]«# כְּדֶרֶךְ$ הִילּוּכָהּ, וְשׁוֹר הַמּוּעָד, וְשׁוֹר הַמַּזִּיק בִּרְשׁוּת הַנִּיזָּק, וְהָאָדָם. **ה׳** הַזְּאֵב וְהָאֲרִי וְהַדּוֹב וְהַנָּמֵר {וה} וְהַפַּרְדְּלֵס[12]« וְהַנָּחָשׁ, הֲרֵי אֵלּוּ מוּעָדִים. רְבִּי <אֶ>לְעָזָר[13]«• אוֹמֵר|: בִּזְמַן שֶׁהֵן $ תַּרְבּוּת, אֵינָן מוּעָדִים. וְהַנָּחָשׁ מוּעָד לְעוֹלָם. מַה בֵּין תָּם לַמּוּעָד? אֶלָּא שֶׁהַתָּם מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק וּמִגּוּפוֹ[14]«, {וה} וְהַמּוּעָד מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם וּמִן[15]^• הָעֲלָיָּיה[16]«#•.

הל׳ ה׳ — פרק ב׳

כֵּי־צַד "הָרֶגֶל מוּעֶדֶת לְשַׁבֵּר כְּדֶרֶךְ$ הִילּוּכָהּ"? הַבְּהֵמָה[17]« מוּעֶדֶת לְהַלֵּךְ כְּדַרְכָּהּ וּלְשַׁבֵּר. הָיְתָה מְבַעֶטֶת, אוֹ שֶׁהָיוּ צְרוֹרוֹת מְנַתְּזִים מִתַּחַת רַגְלֶיהָ וְשִׁיבְּרָה$ אֶת הַכֵּלִים, מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק. דָּרְסָה עַל הַכְּלִי וְשִׁבְּרַתּוּ[18]$#, וְנָפַל עַל כְּלִי אַחֵר וּשְׁבָרוֹ, עַל הָרִאשׁוֹן מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם[19]«•, וְעַל הָאַחֲרוֹן מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק. **ב׳** הַתַּרְנָגְלִין$ מוּעָדִין לְהַלֵּךְ כְּדַרְכָּן וּלְשַׁבֵּר. הָיָה דְלִי[20]«• {ק} קָשׁוּר בְּרַגְלוֹ$, אוֹ שֶׁהָיָה מְחַדֵּס[21]«• וְשִׁיבֵּר[22]« {א} אֶת הַכֵּלִים, מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק. **ג׳** כֵּי־צַד "הַשֵּׁן מוּעֶדֶת לוֹכַל[23]^ אֶת הָרָאוּי לָהּ"? הַבְּהֵמָה« מוּעֶדֶת לוֹכַל^ פֵּירוֹת אוֹ[24]«• יְרָקוֹת. אָכְלָה {כ} כְּסוּת אוֹ כֵלִים, מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק. בְּמֵי[25]«# דְבָרִים| אֲמוּרִים? בִּרְשׁוּת הַנִּיזָּק, אֲבָל בִּרְשׁוּת {הר} הָרַבִּים, פָּטוּר. וְאִם נֶהֱנֵית[26]#, מְשַׁלֵּם מַה שֶּׁנֶּהֱנֵית. **ד׳** כֵּי־צַד מְשַׁלֵּם מַה שֶּׁנֶּהֱנֵית? אָכְלָה מִתּוֹךְ הָרְחָבָה, מְשַׁלֵּם מַה שֶּׁנֶּהֱנֵית. מִצְּדָדֵי[27]#* הָרְחָבָה, מְשַׁלֵּם מַה שֶּׁהִיזִּיקָה. מִפֶּתַח {ה} הֶחָנוּת, מְשַׁלֵּם מַה שֶּׁנֶּהֱנֵית. מִתּוֹךְ הֶחָנוּת, מְשַׁלֵּם מַה שֶּׁהִיזִּיקָה. **ה׳** הַכֶּלֶב וְהַגְּדִי {שק} שֶׁקָּפְצוּ מֵרֹאשׁ[28]«• הַגַּג וְשִׁיבְּרוּ$ אֶת הַכֵּלִים, {מש} מְשַׁלְּמִים[29]«• נֶזֶק שָׁלֵם, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מוּעָדִים. כֶּלֶב[30]« שֶׁנָּטַל אֶת הַחֲרָרָה וְהָלַךְ לוֹ לַגָּדִישׁ, אָכַל אֶת הַחֲרָרָה וְהִדְלִיק אֶת הַגָּדִישׁ, עַל הַחֲרָרָה מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם, וְעַל הַגָּדִישׁ מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק. **ו׳** אֵי זֶה הוּא תָם, וְאֵי זֶה הוּא מוּעָד. מוּעָד, {שה} שֶׁהֵעִידוּ בוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים. וְתָם, שֶׁיַּחֲזוֹר$ בּוֹ {ש} שְׁלֹשָׁה [31]^•, דִּבְרֵי| רְ׳ יְהוּדָה|. רְ׳ מֵאִיר אוֹמֵר|: מוּעָד, שֶׁהֵעִידוּ בוֹ שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים. וְתָם, שֶׁהַתִּינוֹקוֹת[32]^• מְמַשְׁמְשִׁין בּוֹ. $$ **ז׳** "שׁוֹר[33]« הַמַּזִּיק בִּרְשׁוּת הַנִּיזָּק" כֵּי־צַד. נָגַח[34]«**• נָגַף**, נָשַׁךְ, רָבַץ, בָּעַט, בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, {מש} מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק. בִּרְשׁוּת הַנִּיזָּק[35]«, רְ׳ טַרְפוֹן אוֹמֵר|: נֶזֶק שָׁלֵם, וַחֲכָמִים| אוֹמְרִים|: חֲצִי נֶזֶק. **ח׳** אָמַר| לָהֶם רְ׳ טַרְפוֹן: מַה$ אִם$ בִּמְקוֹם שֶׁהֵקֵל עַל הַשֵּׁן וְעַל הָרֶגֶל בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, שֶׁהוּא פָטוּר, הֶחְמִיר {עלי} עֲלֵיהֶן בִּרְשׁוּת הַנִּיזָּק לְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם, מָקוֹם שֶׁהֶחְמִיר עַל הַקֶּרֶן בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, לְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק, אֵינוּ דִין שֶׁנַּחְמִיר {עֲלֵיהֶן} <עָלֶיהָ>[36]* בִּרְשׁוּת הַנִּיזָּק לְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם?! אָמְרוּ לוֹ, דַּיּוֹ לַבָּא מִן הַדִּין לִהְיוֹת כַּנָּדוֹן$, מַה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים חֲצִי נֶזֶק, אַף[37]« בִּרְשׁוּת הַנִּיזָּק חֲצִי נֶזֶק. **ט׳** אָמַר| לָהֶם: אֲנִי לֹא אָדִין$ קֶרֶן מִקֶּרֶן, אֲנִי[38]^ אָדִין קֶרֶן מֵרֶגֶל: וּמַה[39]« אִם[40]« בִּמְקוֹם שֶׁהֵקֵל עַל הַשֵּׁן וְעַל הָרֶגֶל, בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, הֶחְמִיר בַּקֶּרֶן, מְקוֹם שֶׁהֶחְמִיר עֲלֵיהֶם$, בִּרְשׁוּת הַנִּיזָּק, אֵינוּ דִין שֶׁנַּחְמִיר בַּקֶּרֶן?! אָמְרוּ לוֹ, דַּיּוֹ לַבָּא[41]^• מִן הַדִּין לִהְיוֹת[42]« כַּנָּדוֹן: מַה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים חֲצִי נֶזֶק, אַף בִּרְשׁוּת הַנִּיזָּק חֲצִי נֶזֶק. **י׳** אָדָם מוּעָד לְעוֹלָם, בֵּין שׁוֹגֵג, בֵּין מֵזִיד, בֵּין עֵר, בֵּין יָשֵׁן. סִימָּה[43]« אֶת עֵין חֲבֵירוֹ וְשִׁיבֵּר[44]« אֶת הַכֵּלִים, מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם.

הל׳ י׳ — פרק ג׳

הַמַּנִּיחַ אֶת הַכַּד בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וּבָא אַחֵר {ו} וְנִיתְקַל בָּהּ וּשְׁבָרָהּ[45]«, פָּטוּר. וְאִם הוּזַּק בָּהּ, בַּעַל

---

1 ניקדתי כרגיל. ק: "בְּשׁוֹוֶה". קיי: "ושווה".
2 קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: "בני".
3 קס: "וַהֲרֵי". ומגיה שם (כנראה מאוחר) תיקן כלפנינו. וכן להלן.
4 ניקדתי כרגיל. קנ ניקד: "בִּכְלַל".
5 קיי+קנ כלפנינו. קס: "והמזק".
6 קיי+קנ כלפנינו. קס: "בת שילומים".
7 ניקדתי כרגיל. קנ ניקד: "לְיִרְבּוֹץ".
8 ק+קיי הכתיב: "לאֹכַל" (ניקוד קנ).
9 קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף: "כלי".
10 ק+קיי: "וְהָרֶגֶל".
11 קיי כלפנינו. ק: "לִשְׁבּוֹר", אך לבסוף קנ או מגיה אחר בקאופמן תיקן כלפנינו.
12 ק כלפנינו. קיי: "והברדלים".
13 ק כלפנינו: "אֶלְעָזָר". קיי: "ליעזר".
14 ק כלפנינו. קיי: יש השמטה. וראו להלן.
15 ק+קיי: "מִן".
16 קיי הכתיב כלפנינו בשתי אותיות "יי", ושמא יש לנקד זאת: "הָעֲלִיָּה". ק הכתיב: "הָעֲלָיָּה".

17 קיי כלפנינו. ק: "וְהַבְּהֵמָה" (וא"ו הנשוא). וכן בהלכה הבאה.
18 בשלושת כתבי היד בכתיב חסר ללא "י", אך כך ניקד קנ.
19 קיי(+קנ?) כלפנינו. קס ליתא: "שלם".
20 קס(+קנ?) כלפנינו. קיי+מגיה בקופמן: "דְּלִיל".
21 ק: "מֵחֶרֶס" (ניקוד מוטעה של קנ). ולאחר מכן מישהו בקאופמן ניסה לתקן, אולי לגרוסכלפנינו. קיי: "מחדֵיס".
22 קיי+קנ כלפנינו. קס: "ושובר".
23 ק+קיי הכתיב: "לאֹכַל" (ניקוד קנ). וכן בסמוך.
24 קיי כלפנינו. ק: "וִירָקוֹת".
25 קס כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. קיי: "במה". ולנוסח קיי התכוון גם קנ שניקד: "בַּמֶּי".
26 כך ניקד קנ. מילה זו מנוקדת בפרמה ואות נו"ן מנוקדת בפתח.
27 ק הכתיב כלפנינו, וכך ניקד קנ. אך בפרמה מנוקד: "מִצִּדְדֵי". קיי: "מצידדי".
28 קיי כלפנינו. ק: "מֵעַל".
29 קיי כלפנינו. ק: "מְשַׁלֵּם".

30 ק כלפנינו. קיי: "הכלב".
31 ק+קיי נוסף: "יָמִים".
32 ק+קיי: ק: "שֶׁיְּהוּ הַתִּינוֹקוֹת". קיי: "כדי שיהו התינוקות".
33 קיי+קנ כלפנינו. קס: "הנזק".
34 כך סדר המילים ק+קיי. בפרמה סדר המילים הוא "נגף, נגח". אך הסופר עצמו(?) סימן אותיות א׳ ב׳ מעל מילים אלו לשינוי סדר המילים כך: "נגח, נגף". עניין נוסף: קיי(+קנ?) כלפנינו: "נגח". קס "נ?ב?ח".
35 קיי כלפנינו. ק: "וְהַבְּהֵמָה" (וא"ו הנשוא).
36 תיקנתי לפי ק+קיי.
37 קיי כלפנינו. ק: "וְאַף".
38 ק+קיי: "וַאֲנִי".
39 קיי כלפנינו. ק: "מַה".
40 ק כלפנינו. קיי ליתא: "אם".
41 קנ כלפנינו. קס+קיי: "לבוא".
42 קיי כלפנינו. ק: "שֶׁיְּהֵא".
43 קס: "סמא". קיי+קנ: "סִימָּא".
44 ק כלפנינו. קיי: "או שיבר".
45 קיי כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. ק: "וְשִׁיבְּרָהּ".

הֶחָבִית חַיָּיב בְּנִזְקוֹ. **ב'**[1]« נִשְׁבְּרָה כַדּוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְהוּחְלַק[2]^ [3]« אַחֵר$ בַּמַּיִם, אוֹ שֶׁלָּקָה בַחֲרָסֶיהָ, חַיָּיב. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּמִתְכַּוֵּין, חַיָּיב. וּשְׁאֵינוּ[4]«• מִתְכַּוֵּין, פָּטוּר. **ג'** הַשּׁוֹפֵךְ מַיִם בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, {ו} וְהוּזַּק בָּהֶן אַחֵר, חַיָּיב בְּנִזְקוֹ. הַמַּצְנִיעַ אֶת הַקּוֹץ, וְאֶת הַזְּכוֹכִית, וְהַגּוֹדֵר[5]« גְּדֵירוֹ בַּקּוֹצִים, וְגָדֵר {שנ} שֶׁנָּפַל לִרְשׁוּת[6]«• הָרַבִּים, וְהוּזַּק בָּהֶן אַחֵר, חַיָּיב בְּנִזְקוֹ. **ד'** הַמּוֹצִיא [אֶת][7]* תִּבְנוֹ[8]# וְאֶת גַּפְתּוֹ[9]^• {לרש} לִרְשׁוּת הָרַבִּים לִזְבָלִים, וְהוּזַּק בָּהֶן אַחֵר, חַיָּיב בְּנִזְקוֹ, וְכָל הַקּוֹדֵם בָּהֶן זָכָה. $$$ הַהוֹפֵךְ אֶת הַגָּלָל בִּרְשׁוּת[10]«• הָרַבִּים, וְהוּזַּק בָּהֶן אַחֵר, חַיָּיב בְּנִזְקוֹ. **ה'** שְׁנֵי קַדָּרִים שֶׁהָיוּ מְהַלְּכִין זֶה אַחַר זֶה, נִיתְקַל הָרִאשׁוֹן וְנָפַל[11]«, נִיתְקַל[12]^ הַשֵּׁנִי בָּרִאשׁוֹן, הָרִאשׁוֹן חַיָּיב בְּנִזְקוֹ שֶׁלַּשֵּׁינִי. זֶה[13]«• בָּא בַחֲבִיתוֹ, וְזֶה בָא בְקוֹרָתוֹ, נִשְׁבְּרָה כַדּוֹ שֶׁלָּזֶה בְּקוֹרָתוֹ שֶׁלָּזֶה, פָּטוּר, שֶׁלָּזֶה רְשׁוּת לְהַלֵּךְ וְלָזֶה רְשׁוּת לְהַלֵּךְ. **ו'**[14]^• הָיָה בַעַל קוֹרָה[15]« רִאשׁוֹן, וּבַעַל הֶחָבִית אַחֲרוֹן, נִשְׁבְּרָה הֶחָבִית[16]^ בַּקּוֹרָה, פָּטוּר. $$ וְאִם עָמַד בַּעַל הַקּוֹרָה, חַיָּיב. וְאִם אָמַר לוֹ לְבַעַל הֶחָבִית עֲמוֹד, פָּטוּר. הָיָה בַעַל הֶחָבִית רִאשׁוֹן וּבַעַל הַקּוֹרָה אַחֲרוֹן, נִשְׁבְּרָה הֶחָבִית^ בַּקּוֹרָה, חַיָּיב. אִם[17]^ עָמַד בַּעַל הֶחָבִית, פָּטוּר. וְאִם אָמַר לוֹ לְבַעַל הַקּוֹרָה עֲמוֹד, חַיָּיב. וְכֵן זֶה בָא בְנֵרוֹ וְזֶה בָא בְפִשְׁתָּנוֹ. **ז'**[18]^• שְׁנַיִם שֶׁהָיוּ {מהל} מְהַלְּכִין בִּרְשׁוּת הָרַבִּים אֶחָד רָץ וְאֶחָד מְהַלֵּךְ, אוֹ שֶׁהָיוּ שְׁנֵיהֶם רָצִים, וְהִיזִּיקוּ זֶה אֶת זֶה, שְׁנֵיהֶם פְּטוּרִים. **ח'** הַמְבַקֵּעַ[19]^ בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד[20]« וְהִזִּיק בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וְהִזִּיק בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וְהִזִּיק בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד אַחֵר, חַיָּיב. **ט'** שְׁנֵי שְׁוָורִים תַּמִּים שֶׁחָבְלוּ זֶה בָזֶה[21]«, מְשַׁלְּמִים בַּמּוֹתָר[22]# חֲצִי נֶזֶק. שְׁנֵיהֶם מוּעָדִים, מְשַׁלְּמִים בַּמּוֹתָר נֶזֶק שָׁלֵם. אֶחָד תָּם וְאֶחָד מוּעָד, מוּעָד[23]« בַּתָּם {מש} מְשַׁלֵּם בַּמּוֹתָר נֶזֶק שָׁלֵם, תָּם[24]^ בַּמּוּעָד מְשַׁלֵּם בַּמּוֹתָר חֲצִי נֶזֶק. **י'** וְכֵן שְׁנֵי אֲנָשִׁים שֶׁחָבְלוּ זֶה בָזֶה, מְשַׁלְּמִין בַּמּוֹתָר נֶזֶק שָׁלֵם. אָדָם בַּמּוּעָד וּמוּעָד בָּאָדָם, מְשַׁלֵּם[25]^• בַּמּוֹתָר נֶזֶק שָׁלֵם. אָדָם בַּתָּם וְתָם בָּאָדָם, אָדָם בַּתָּם מְשַׁלֵּם[26]«• [27]^• נֶזֶק שָׁלֵם, וְתָם בָּאָדָם מְשַׁלֵּם בַּמּוֹתָר חֲצִי נֶזֶק. רְ'[28]« עֲקִיבָה אוֹמֵר: אַף תָּם שֶׁחָבַל בָּאָדָם, מְשַׁלֵּם בַּמּוֹתָר נֶזֶק שָׁלֵם. **י'א'** שׁוֹר שָׁוֶה[29]#• מָנֶה שֶׁנָּגַח לְשׁוֹר שָׁוֶה מָאתַיִם, {ו} וְאֵין הַנְּבֵלָה[30]« יָפָה כְלוּם[31]« <נוֹטֵל אֶת הַשּׁוֹר. שׁוֹר שָׁוֶה מָאתַיִם שֶׁנָּגַח לְשׁוֹר שָׁוֶה מָאתַיִם, וְאֵין הַנְּבֵלָה יָפָה כְלוּם>[32]«*•, אָמַר רְ' מֵאִיר: עַל זֶה נֶאֱמַר°[33]: וּמָכְרוּ אֶת הַשּׁוֹר הַחַי וְחָצוּ אֶת כַּסְפּוֹ. אָמַר לוֹ רְ' יְהוּדָה: וְכֵן הֲלָכָה, קִיַּימְתָּה$ {ומ} וּמָכְרוּ אֶת הַשּׁוֹר הַחַי וְחָצוּ אֶת כַּסְפּוֹ, וְלֹא {ק} קִיַּימְתָּה וְגַם אֶת הַמֵּת יֶחֱצוּן, וְאֵי זֶה זֶה? זֶה[34]^ שׁוֹר שָׁוֶה מָאתַיִם שֶׁנָּגַח לְשׁוֹר שָׁוֶה (~~מנה~~)[35]* מָאתַיִם, וְהַנְּבֵילָה יָפָה חֲמִשִּׁים זוּז, זֶה נוֹטֵל חֲצִי הַחַי וַחֲצִי הַמֵּת, וְזֶה נוֹטֵל חֲצִי {ה} הַחַי וַחֲצִי הַמֵּת. **י'ב'** יֵשׁ חַיָּיב עַל {מ} מַעֲשֵׂה שׁוֹרוֹ וּפָטוּר עַל מַעֲשֵׂה עַצְמוֹ. חַיָּיב עַל מַעֲשֵׂה עַצְמוֹ וּפָטוּר עַל מַעֲשֵׂה שׁוֹרוֹ. שׁוֹרוֹ שֶׁבִּיֵּישׁ, פָּטוּר, וְהוּא שֶׁבִּיֵּישׁ, חַיָּיב. שׁוֹרוֹ שֶׁסִּימָּה[36]^#• אֶת עֵין עַבְדּוֹ, וְהִפִּיל אֶת שִׁינּוֹ, פָּטוּר, וְהוּא שֶׁסִּימָּה^# אֶת עֵין עַבְדּוֹ, וְהִפִּיל אֶת שִׁינּוֹ, חַיָּיב. שׁוֹרוֹ שֶׁחָבַל בְּאָבִיו וּבְאִמּוֹ, חַיָּיב, וְהוּא שֶׁחָבַל בְּאָבִיו וּבְאִמּוֹ, פָּטוּר. שׁוֹרוֹ שֶׁהִדְלִיק אֶת הַגָּדִישׁ בַּשַּׁבָּת, חַיָּיב, וְהוּא שֶׁהִדְלִיק אֶת הַגָּדִישׁ בַּשַּׁבָּת, פָּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא נִידּוֹן$ בְּנַפְשׁוֹ. **י'ג'** שׁוֹר שֶׁהָיָה רוֹדֵף אַחַר שׁוֹר אַחֵר, וְהוּזַּק, זֶה אוֹמֵר שׁוֹרְךָ הִזִּיק, וְהַלָּה[37]« אוֹמֵר לֹא כִי, אֶלָּא בְסֶלַע לָקָה, הַמּוֹצִיא {מח} מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו[38]« הָרְאָיָה. **י'ד'** הָיוּ שְׁנַיִם רוֹדְפִין אַחַר אֶחָד, זֶה אוֹמֵר שׁוֹרְךָ הִזִּיק, וְזֶה אוֹמֵר שׁוֹרְךָ הִזִּיק, שְׁנֵיהֶם פְּטוּרִים. וְאִם הָיוּ שְׁנֵיהֶם שֶׁלְּאִישׁ אֶחָד, שְׁנֵיהֶם

---

[1] קיי כלפנינו. ק: חסר כאן מספר ההלכה, אך יש סימון של סוף הלכה. קנ הוסיף את מספר ההלכה.
[2] ק+קיי: "וְהֶחְלִיק".
[3] קיי כלפנינו. ק נוסף: "בָּהּ".
[4] קיי כלפנינו. ק: "וּבְשֶׁאֵינוּ".
[5] קיי כלפנינו. ק: (ואת) [וְ]הַגּוֹדֵר גְּדֵירוֹ".
[6] קיי כלפנינו. ק: "בִּרְשׁוּת".
[7] נתלה בין השורות, כנראה ע"י הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[8] כך הכתיב בשלושת כתבי היד, וכך ניקד קנ. ושמא יש לנקד "תַּבְנוֹ".
[9] קיי: קשו". קס: "שקו", ולאחר מכן תוקן ל: "קשו". ומגיה בקאופמן הוסיף שם "ואת גפתו".
[10] קיי כלפנינו. ק: "לִרְשׁוּת".
[11] קיי כלפנינו. ק ליתא: "ונפל" (ומגיה הוסיף שם מילה זו).
[12] קנ כלפנינו. קס+קיי: "ונתקל".
[13] ק: "וְזֶה". אך שמא זה סימן ההלכה "ו". קיי: מתחיל הלכה "ו" ואז גורס: "זה". וראו להלן.
[14] קיי: "ז". ק: "ו" אך אין הלכה "ז" ושמא "ו" זו צריכה להיות "ז". וראו בהערות לעיל ולהלן
[15] קס כלפנינו. קייקנ: "הַקּוֹרָה".
[16] ק+קיי: "חָבִית". וכן להלן.
[17] ק+קיי: "וְאִם".
[18] ק+קיי: "ח" (למרות שבקאופמן לא היה מסומן מספר הלכה "ז", וראו בהערות לעיל). ומכאן והלאה מספר ההלכה בכתבי היד ק+קיי מקדים באחד.
[19] קנ כלפנינו. קס+קיי הכתיב: "המבקיע".
[20] קייקנ כלפנינו. קס כנראה טעה כאן מחמת הדומות.
[21] קיי+קנ כלפנינו. קס: "את זה".
[22] בפרמה כאן אות וא"ו לבדה מנוקדת, ובשורוק.
[23] קיי+קנ כלפנינו. קס לא גרס "מועד בתם" אלא כנראה גרס רק "התם".
[24] ק+קיי: "וְתָם".
[25] ק+קיי: "מְשַׁלְּמִים".
[26] ק כלפנינו. קיי: "משלמים".
[27] ק+קיי נוסף: "בַּמּוֹתָר".
[28] קיי כלפנינו. ק: "וּרְבִּי".
[29] כך הכתיב בשלושת כתבי היד, וכך ניקד קנ בכולם. ושמא יש לנקד: "שָׁוֶוה". וכן בכולם להלן. ולא אעיר על כך יותר.
[30] קיי+קנ כלפנינו. קס: "הניבלה". וכעין זה גם להלן.
[31] קיי+קנ כלפנינו. קס בטעות: "כולם".
[32] זו ככל הנראה השמטה מחמת הדומות, והשלמתי ע"פ ק+קיי
[33] שמות כא.
[34] קנ כלפנינו. קס+קיי ליתא: "זה" השלישי.
[35] מסומן למחיקה, כנראה ע"י הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
[36] קיי: "ששימא". ק: "שֶׁסִּמָּא" (ושמא יש לנקד "שֶׁסָּמָא"). וכן בסמוך.
[37] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?"ולא"?.
[38] קיי+קנ כלפנינו. קס: "עליה".

חַיָּבִים. **ט"ו** הָיָה אֶחָד גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן[1]«, הַנִּיזָּק אוֹמֵרו הַגָּדוֹל[2]« הִזִּיק, וְהַמַּזִּיק אוֹמֵרו לֹא כִי, אֶלָּא הַקָּטָן[3]«# הִזִּיק. אֶחָד תָּם וְאֶחָד מוּעָד, הַנִּיזָּק אוֹמֵרו: מוּעָד הִזִּיק, וְהַמַּזִּיק אוֹמֵרו לֹא כִי, אֶלָּא תָם הִזִּיק, הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. **י"ו** הָיוּ הַנִּיזּוֹקִים[4]« שְׁנַיִם, אֶחָד גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן[5]#, וְהַמַּזִּיקִים שְׁנַיִם, אֶחָד גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן#, הַנִּיזָּק אוֹמֵרו: הַגָּדוֹל הִזִּיק אֶת הַגָּדוֹל וְקָטָן[6]« אֶת הַקָּטָן, וְהַמַּזִּיק אוֹמֵרו לֹא כִי, אֶלָּא קָטָן אֶת הַגָּדוֹל וְגָדוֹל[7]« אֶת הַקָּטָן. אֶחָד תָּם וְאֶחָד מוּעָד, הַנִּיזָּק אוֹמֵר: מוּעָד הִזִּיק אֶת הַגָּדוֹל וְתָם אֶת הַקָּטָן, וְהַמַּזִּיק אוֹמֵרו לֹא כִי, אֶלָּא תָם הִיזִּיק[8]^ אֶת הַגָּדוֹל וּמוּעָד אֶת הַקָּטָן, הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָה.

הל' י"ו[9]«• פרק ד'

שׁוֹר שֶׁנָּגַח לְאַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה[10]^ שְׁוָורִים זֶה {א} אַחַר זֶה, יְשַׁלֵּם לְאַחֲרוֹן שֶׁבָּהֶן. אִם יֶשׁ בּוֹ מוֹתָר, יַחֲזִיר לְשֶׁלְּפָנָיו[11]«•. הָאַחֲרוֹן[12]^ אַחֲרוֹן נִשְׂכָּר, דִּבְרֵיו רְ' {מ} מֵאִיר. רְ' שִׁמְעוֹן אוֹמֵרו: שׁוֹר שָׁוֶה מָאתַיִם שֶׁנָּגַח לְשׁוֹר שָׁוֶה מָאתַיִם, וְאֵין הַנְּבֵילָה יָפָה כְלוּם, זֶה נוֹטֵל מָנֶה וְזֶה נוֹטֵל[13]« מָנֶה. חָזַר וְנָגַח לְשׁוֹר אַחֵר שָׁוֶה מָאתַיִם, הָאַחֲרוֹן נוֹטֵל מָנֶה, {ושל} וְשֶׁלְּפָנָיו, זֶה נוֹטֵל חֲמִשִּׁים זוּז וְזֶה נוֹטֵל {חמ} חֲמִשִּׁים זוּז. חָזַר וְנָגַח לְשׁוֹר אַחֵר שָׁוֶה מָאתַיִם, הָאַחֲרוֹן נוֹטֵל מָנֶה, וְשֶׁלְּפָנָיו, חֲמִשִּׁים זוּז, {וש} וּשְׁנַיִם הָרִאשׁוֹנִים, דִּינְרֵי$ זָהָב. **ב'** שׁוֹר שֶׁהוּא מוּעָד לְמִינוֹ וְאֵינוֹ מוּעָד לְשֶׁאֵינוֹ {מ} מִינוֹ, מוּעָד לָאָדָם וְאֵינוֹ מוּעָד לַבְּהֵמָה, {מו} מוּעָד לִקְטַנִּים וְאֵינוֹ מוּעָד לִגְדוֹלִים, לְמִין$ שֶׁהוּא מוּעָד לוֹ מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם, וּלְמִין {ש} שֶׁאֵינוֹ מוּעָד לוֹ מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק. אָמְרוּ לִפְנֵי רְ' יְהוּדָהו: וַהֲרֵי$ הוּא$ [מוּעָד][14]* בַּשַּׁבָּתוֹת$ וְאֵינוֹ מוּעָד {ב} בִּימוֹת הַחוֹל. אָמַרו לָהֶם: בַּשַּׁבָּתוֹת$ מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם, וּבִימוֹת הַחוֹל מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק. מֵאֵימָתַי הוּא תָם? מִשֶּׁיַּחֲזוֹר בּוֹ שְׁלֹשֶׁת$ יְמֵי שַׁבָּתוֹת.

ג' שׁוֹר שֶׁלְּיִשְׂרָאֵל שֶׁנָּגַח לְשׁוֹר שֶׁלְּ-[15]«-הֶקְדֵּשׁ, וְשֶׁלְּהֶקְדֵּשׁ שֶׁנָּגַח לְשׁוֹר שֶׁלְּיִשְׂרָאֵל, פָּטוּר, שֶׁנֶּאֱמַרו[16]°: שׁוֹר רֵעֵהוּ, וְלֹא שׁוֹר שֶׁלְּהֶקְדֵּשׁ[17]^. **ד'** שׁוֹר שֶׁלְּיִשְׂרָאֵל שֶׁנָּגַח לְשׁוֹר שֶׁלַּנָּכְרִי[18]©, פָּטוּר. וְשֶׁלַּ־נָּכְרִי[19]©*• שֶׁנָּגַח לְשׁוֹר שֶׁלְּיִשְׂרָאֵל, בֵּין תָּם בֵּין מוּעָד מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם. **ה'** שׁוֹר שֶׁלַּפִּיקֵּחַ שֶׁנָּגַח לְשׁוֹר חֵרֵשׁ, שׁוֹטֶה וְקָטָן, חַיָּב. שׁוֹר[20]^ חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן, שֶׁנָּגַח לְשׁוֹר שֶׁלְּפִּיקֵּחַ, פָּטוּר. שׁוֹר חֵרֵשׁ$ שׁוֹטֶה וְקָטָן שֶׁנָּגְחוּ$, {מעמי} מַעֲמִידִין עֲלֵיהֶם[21]«• אַפִּיטְרוֹפּוֹס[22]^• וּמְעִידִין[23]« בָּהֶן$ בִּפְנֵי אַפִּיטְרוֹפּוֹס^•. נִתְפַּקַּח הַחֵרֵשׁ, שָׁפָה[24]«& {הש} הַשּׁוֹטֶה הִגְדִּיל הַקָּטָן, חָזַר לְתַמּוּתוֹ, דִּבְרֵיו רְ' מֵאִיר. רְ' יוֹסֵה אוֹמֵרו: הֲרֵי הוּא בְחֶזְקָתוֹ[25]^. שׁוֹר הָאַסְטְדִין[26]« אֵינוֹ חַיָּב מִיתָה, שֶׁנֶּאֱמַרו[27]°: כִּי יִגַּח, וְלֹא[28]« שֶׁיַּגִּיחוּהוּ. **ו'** שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הָאָדָם וּמֵת, מוּעָד, מְשַׁלֵּם אֶת הַכּוֹפֶר, וְתָם, פָּטוּר מִן הַכּוֹפֶר. וְזֶה וָזֶה חַיָּבִים מִיתָה. וְכֵן בַּבֵּן וְכֵן בַּבַּת. נָגַח עֶבֶד אוֹ אָמָה, נוֹתֵן שְׁלֹשִׁים סֶלַע, בֵּין שֶׁהוּא יָפֶה מֵאָה$ מָנֶה וּבֵין שֶׁאֵינוֹ יָפֶה אֶלָּא דִינָר זָהָב$. **ז'** שׁוֹר שֶׁהָיָה מִתְחַכֵּךְ[29]« בְּכוֹתֶל וְנָפַל עַל הָאָדָם[30]«•, נִתְכַּוֵּון לַהֲרוֹג אֶת הַבְּהֵמָה וְהָרַג אֶת הָאָדָם, לַנָּכְרִי[31]© וְהָרַג אֶת[32]«• יִשְׂרָאֵל, {ל} לִנְפָלִים וְהָרַג אֶת[33]« בֶּן קַיָּימָא[34]^, פָּטוּר. **ח'** שׁוֹר הָאִשָּׁה, שׁוֹר הַיְתוֹמִים, שׁוֹר אַפִּיטְרוֹפּוֹס[35]^•, שׁוֹר הַמִּדְבָּר, שׁוֹר הַהֶקְדֵּשׁ, שׁוֹר הַגֵּר שֶׁמֵּת וְאֵין לוֹ יוֹרְשִׁין, הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין מִיתָה. רִבִּי יְהוּדָהו אוֹמֵרו: שׁוֹר הַמִּדְבָּר, שׁוֹר הַהֶקְדֵּשׁ, שׁוֹר {ה} הַגֵּר[36]^ שֶׁמֵּת וְאֵין לוֹ יוֹרְשִׁים, פְּטוּרִים מִן הַמִּיתָה, מִפְּנֵי שֶׁאֵין לָהֶם בְּעָלִים. **ט'** שׁוֹר שֶׁהוּא יוֹצֵא לִיסָּקֵל[37]«# וְהִקְדִּישׁוֹ בְעָלָיו, אֵינוֹ מוּקְדָּשׁ[38]«•. וְאִם שְׁחָטוֹ, בְּשָׂרוֹ אָסוּר. אִם עַד שֶׁלֹּא נִגְמַר דִּינוֹ הִקְדִּישׁוֹ[39]« בְעָלָיו, מוּקְדָּשׁ«•. וְאִם שְׁחָטוֹ, בְּשָׂרוֹ מוּתָּר. **י'** מְסָרוֹ לְשׁוֹמֵר חִינָּם, וְלַשּׁוֹאֵל, וּלְנוֹשֵׂא[40]^ {ש}

---

[1] קיי כלפנינו. ק: "קָטוֹן".
[2] קנ כלפנינו. קס: "והגדול". קיי: "גדול".
[3] ק הכתיב כלפנינו, אך קנ ניקד: "הַקָּטוֹן". קיי: "קטן".
[4] ק: "נִיזּוֹקִים". קיי: "הניזקין".
[5] ק+קיי הכתיב כלפנינו, אך קנ ניקד: "קָטוֹן". וכן בסמוך.
[6] ק כלפנינו. קיי: "והקטן הזיק".
[7] ק כלפנינו. קיי: "והגדול".
[8] ק+קיי ליתא: "היזיק".
[9] קיי: "יז". מפני שנוספה הלכה לעיל "זה בא בחביתו". ק: "יח" למרות שיש שם לכל היותר "יז". וראו בהערות לעיל.
[10] ק+קיי: "חֲמִשָּׁה".
[11] קיי+קנ כלפנינו. קס: "של לפניו". **<u>עניין נוסף</u>**: קיי כלפנינו, ק נוסף: "וְאִם יֶשׁ בּוֹ מוֹתָר, יַחֲזִיר לְשֶׁלְּפָנָיו" וכן בדפוסים אלא ששם הגירסה "לְשֶׁלִּיפְנֵי פָנָיו". וצ"ע.
[12] ק+קיי: "וְהָאַחֲרוֹן".
[13] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "נוטל".
[14] נוסף בין השורות ע"י הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[15] ק כלפנינו. קיי: לשור הקדש".
[16] שמות כא'
[17] ק+קיי: "הֶקְדֵּשׁ".
[18] הערת צנזורה: "עע"ז" (נוספה בשוליים צמוד למילה).
[19] הערת צנזורה: "עע"ז" (נתלתה לאחר המילה). <u>עניין נוסף</u>: ספק האם מלה זו מחוברת או נפרדת: "ושל נכרי".
[20] ק+קיי: "וְשׁוֹר".
[21] קיי כלפנינו. ק: "לָהֶם".
[22] ק+קיי: "אַפִּיטְרוֹפִּים". (קיי כאן: "אפטרופין", ולהלן: "אַפִּיטְרוֹפִּין").
[23] קיי+קנ כלפנינו. קס: ומעמידים".
[24] ק כלפנינו אך בסימת "א". קיי: "נשתפא".
[25] ק+קיי: "כְּחֶזְקָתוֹ".
[26] ק כלפנינו. קיי: "האצטדין".
[27] שמות כא'
[28] קיי כלפנינו. ק: "לֹא".
[29] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: "מתחתך".
[30] ק כלפנינו. קיי נוסף: "ומת".
[31] הערת צנזורה: "עע"ז" (נתלתה לאחר המילה).
[32] ק: "וְהָרַג אֶת בֶּן". קיי: "והרג בן".
[33] קיי כלפנינו. ק ליתא: "את".
[34] ק+קיי בסיומת "ה".
[35] ק+קיי: "הָאַפִּיטְרוֹפִּים".
[36] ק+קיי: "גֵּר".
[37] קס כלפנינו. קיי: "להיסקל". וניקדתי כרגיל, אך קנ ניקד: "לְיִסָּקֵל" - ואולי התכוון לנוסח קיי.
[38] קיי כלפנינו. ק: "מְקוּדָּשׁ". וכן בסמוך.
[39] קיי+קנ כלפנינו. קס: "והקדישו".
[40] ק+קיי: "לַנּוֹשֵׂא".

שָׂכָר, וְלַשּׂוֹכֵר, נִכְנְסוּ תַחַת הַבְּעָלִים. יָצָא^[1]• וְהִזִּיק: מוּעָד מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם, וְתָם מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק. קְשָׁרוֹ בְעָלָיו בְּמוֹסֵירָה, וְנָעַל בְּפָנָיו כָּרָאוּי, {ו} וְיָצָא וְהִזִּיק [2]«•, חַיָּיב. רְ׳ יְהוּדָ|ה אוֹמֵ|ר: תָּם חַיָּיב וּמוּעָד פָּטוּר, שֶׁנֶּאֱמַר|[3]°: וְלֹא[4]«• יִשְׁמְרֶנּוּ בְּעָלָיו, שָׁמוּר$ הוּא זֶה. רְ׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵ|ר: אֵין לוֹ שְׁמִירָה אֶלָּא סַכִּין.

הל׳ י׳ **פרק ה׳**

שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַפָּרָה וְנִמְצָא עוּבָרָהּ[5]«• בְּצִידָּהּ, וְאֵין[6]« יָדוּעַ אִם עַד שֶׁלֹּא נְגָחָהּ[7]« יָלָדָה, וְאִם {מ} מִשֶּׁנְּגָחָהּ יָלָדָה, מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק לַפָּרָה[8]«, וּרְבִיעַ לַוּוֹלָד. **ב׳**[9]« וְכֵן פָּרָה שֶׁנָּגְחָה אֶת הַשּׁוֹר וְנִמְצָא וַולְדָהּ[10]«• בְּצִידָּהּ, וְאֵין« יָדוּעַ אִם עַד שֶׁלֹּא נָגְחָה יָלָדָה, וְאִם מִשֶּׁנָּגְחָה יָלָדָה, מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק מִן הַפָּרָה וּרְבִיעַ מִן הַוּוֹלָד. **ג׳** הַקַּדָּר שֶׁהִכְנִיס קְדֵירוֹתָיו לַחֲצַר בַּעַל הַבַּיִת שֶׁלֹּא {ב} בִרְשׁוּת, שִׁבְּרַתָּן#[11] בְּהֶמְתּוֹ שֶׁלְּבַעַל הַבַּיִת, פָּטוּר. וְאִם הוּזְּקָה בָהֶן, בַּעַל הַקְּדֵירוֹת חַיָּיב. וְאִם הִכְנִיס בִּרְשׁוּת, בַּעַל הֶחָצֵר חַיָּיב. **ד׳** הִכְנִיס פֵּירוֹתָיו לַחֲצַר בַּעַל הַבַּיִת שֶׁלֹּא בִרְשׁוּת, אֲכָלָתַן בְּהֶמְתּוֹ שֶׁלְּבַעַל הַבַּיִת, פָּטוּר. וְאִם הוּזְּקָה בָהֶן, בַּעַל הַפֵּירוֹת חַיָּיב. וְאִם הִכְנִיס בִּרְשׁוּת, בַּעַל {ח} הֶחָצֵר^[12] חַיָּיב. **ה׳** הִכְנִיס שׁוֹרוֹ לַחֲצַר בַּעַל הַבַּיִת שֶׁלֹּא בִרְשׁוּת(ו)[13]*, נְגָחוֹ שׁוֹרוֹ שֶׁלְּבַעַל הַבַּיִת, אוֹ שֶׁנְּשָׁכוֹ כַלְבּוֹ שֶׁלְּבַעַל הַבַּיִת, פָּטוּר. נָגַח הוּא לְשׁוֹרוֹ שֶׁלְּבַעַל הַבַּיִת, חַיָּיב. נָפַל לַבּוֹר וְהִבְאִישׁ אֶת מֵימָיו, חַיָּיב. הָיָה אָבִיו אוֹ בְנוֹ לְתוֹכוֹ, {מש} מְשַׁלֵּם אֶת הַכּוֹפֶר. וְאִם הִכְנִיס בִּרְשׁוּת, בַּעַל הֶחָצֵר חַיָּיב. רְ|בִּי אוֹמֵ|ר: בְּכוּלָּם אֵינוֹ^[14] חַיָּיב^, עַד שֶׁיְּקַבֵּל עָלָיו בַּעַל הַבַּיִת לִשְׁמוֹר. **ו׳** שׁוֹר שֶׁהָיָה מִתְכַּוֵּין לַחֲבֵירוֹ וְהִכָּה אֶת הָאִשָּׁה וְיָצְאוּ {יל} יְלָדֶיהָ, פָּטוּר מִדְּמֵי וְולָדוֹת. אָדָם$ שֶׁהָיָה {מ} מִתְכַּוֵּין לַחֲבֵירוֹ וְהִיכָּה אֶת הָאִשָּׁה וְיָצְאוּ {י} יְלָדֶיהָ, מְשַׁלֵּם דְּמֵי וְולָדוֹת. כֵּי־צַד מְשַׁלֵּם {ד} דְּמֵי[15]« וְולָדוֹת? שָׁמִין אֶת הָאִשָּׁה כַּמָּה הָיְתָה יָפָה עַד שֶׁלֹּא יָלָדָה וְכַמָּה הִיא יָפָה מִשֶּׁיָּלָדָה. אָמַ|ר רַבָּן שִׁמְעוֹ|ן בֶּן גַּמְלִיאֵ|ל: אִם כֵּן, מִשֶּׁהָאִשָּׁה יוֹלֶדֶת, הִיא[16]« מַשְׁבַּחַת. אֶלָּא שָׁמִין אֶת הַוְּולָדוֹת כַּמָּה הֵן יָפִים, וְנוֹתְנִין$ לַבַּעַל. וְאִם אֵין לָהּ בַּעַל, {נות} נוֹתְנִין לְיוֹרְשָׁיו. הָיְתָה שִׁפְחָה וְנִשְׁתַּחְרְרָה, אוֹ{י} גִּיּוֹרֶת, פָּטוּר. **ז׳**$$ הַחוֹפֵר בּוֹר בִּרְשׁוּת {הר} הָרַבִּים, וְנָפַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר וּמֵת, חַיָּיב. אֶחָד הַחוֹפֵר בּוֹר, וְשִׂיחַ וּמְעָרָה, חֲרִיצִים {ונע} וּנְעָצִים[17]#•. אִם כֵּן, לָמָּה נֶאֱמַר בּוֹר, אֶלָּא מַה הַבּוֹר שֶׁהוּא$ כְּדֵי^[18]• לְהָמִית, עַד[19]«• עֲשָׂרָה טְפָחִים, אַף כָּל דָּבָר שֶׁהוּא כְּדֵי^• לְהָמִית, עַד«• עֲשָׂרָה טְפָחִים. הָיוּ פְּחוּתִים מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, וְנָפַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר וּמֵת, פָּטוּר. וְאִם הוּזַּק בּוֹ, חַיָּיב. **ח׳**$$ הַחוֹפֵר בּוֹר בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וּפְתָחוֹ {ל} לִרְשׁוּת הָרַבִּים, $$$ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וּפְתָחוֹ לִרְשׁוּת הָרַבִּים אַחֵר, חַיָּיב. **ט׳** בּוֹר שֶׁלִּשְׁנֵי {שות} שׁוּתָּפִים, עָבַר עָלָיו הָרִאשׁוֹן וְלֹא כִיסָּהוּ, {ה} הַשֵּׁינִי[20]« וְלֹא כִיסָּהוּ, הַשֵּׁינִי חַיָּיב. כִּיסָּהוּ {הראש} הָרִאשׁוֹן, וּבָא הַשֵּׁינִי •••וְגִילָּהוּ, הַשֵּׁינִי חַיָּיב. {כ} כִּיסָּהוּ הָרִאשׁוֹן וּבָא הַשֵּׁינִי^[21]••• וּמְצָאוֹ מְגוּלֶּה וְלֹא כִיסָּהוּ, הַשֵּׁינִי חַיָּיב. כִּיסָּהוּ כָּרָאוּי, וְנָפַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר וּמֵת, פָּטוּר. לֹא כִיסָּהוּ כָּרָאוּי, וְנָפַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר וּמֵת, חַיָּיב. נָפַל לְפָנָיו מִקּוֹל הַכִּירְיָּיה[22]«#•, חַיָּיב. לְאַחֲרָיו {מ} מִקּוֹל הַכִּירְיָּיה«#•, פָּטוּר. נָפַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר וְכֵלָיו וְנִשְׁתַּבְּרוּ, חֲמוֹר וְכֵלָיו[23]* וְנִתְקָרְעוּ, חַיָּיב עַל הַבְּהֵמָה וּפָטוּר עַל הַכֵּלִים. נָפַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר חֵרֵשׁ, שׁוֹטֶה וְקָטָן, חַיָּיב. בֵּן אוֹ בַת, עֶבֶד אוֹ אָמָה, פָּטוּר. **י׳** אֶחָד הַשּׁוֹר וְאֶחָד כָּל הַבְּהֵמָה לִנְפִילַת הַבּוֹר, וּלְהַפְרָשַׁת הַר סִינַי, {ל} לְתַשְׁלוּמֵי[24]« כֶּפֶל, וּלְהָשֵׁב[25]«# אֲבֵידָה, לִפְרִיקָה, לַחֲסִימָה, לַכִּלְאַיִם, וְלַשַּׁבָּת. וְכֵן חַיָּה וָעוֹף כַּיּוֹצֵא בָהֶן. אִם כֵּן, לָמָּה נֶאֱמַר שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר. אֶלָּא שֶׁדִּיבֵּר(וּ ~~חכמים~~) [הַכָּתוּב][26]* בַּהוֹוֶה.

---

[1] ק+קיי: "וְיָצָא".
[2] ק כלפנינו. קיי נוסף: "אחד תם ואחד מועד".
[3] שמות כא׳
[4] קיי כלפנינו. ק: "לֹא".
[5] קיי כלפנינו. ק: "וַלְדָהּ". וראו להלן.
[6] קיי כלפנינו. ק: "אֵין". וכן להלן.
[7] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: "ניגחה".
[8] קיי כלפנינו. ק ליתא: "לפרה".
[9] ק כלפנינו. קיי: אין כאן הלכה חדשה.
[10] קיי כלפנינו. ק: "עוּבָרָהּ". וראו לעיל.
[11] הכתיב חסר בשלושת כתבי היד. וקנ ניקד כאילו יש חיריק לאחר אות "ש".
[12] ק+קיי: "הֶחָצֵר".
[13] אות וא"ו מסומנת למחיקה, ספק בידי מי. וכן ק+קיי ליתא.
[14] ק+קיי ליתא: "אינו חייב".
[15] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס ליתא: "דמיי".
[16] ק כלפנינו. קיי ליתא: "היא".
[17] ניקדתי לפי הכתיב בשלושת כתבי היד. אך קנ ניקד: "וּנְעָצִים". וצ"ע.
[18] קנ כלפנינו. קס+קיי: "כדַיי". וכן בסמוך.
[19] ק כלפנינו. קיי ליתא: "עד". וכן להלן.
[20] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "השני ולא כיסהו" (כנראה נשמט מחמת הדומות).
[21] ק+קיי חסרות המילים המסומנות. וצ"ע.
[22] ק כאן ולהלן: "הַכִּרְיָיא". קיי כאן: "הכיריה", ולהלן: "הכריה". ושמא יש לנקד: "הַכִּירְיָּיה".
[23] ק+קיי כלפנינו. ייתכן שאות למ"ד תיקן הסופר מתוך אות יו"ד.
[24] ק כלפנינו. קיי: "ולתשלומיי".
[25] קיי כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. ק: "וּלְהָשִׁיב" (אך שמא קס קרא אות "ש" בצירי).
[26] הסופר תיקן עצמו, מחק, ותלה את מילת "הכתוב". אות בי"ת במילת "שדיבר" נוקדה בצירי, להדגשת הנוסח המתוקן. וכן ק+קיי: "שֶׁדִּיבֵּר הַכָּתוּב".

הל׳ י׳ פרק ו׳

הַכּוֹנֵס צֹאן לַדִּיר, וְנָעַל בְּפָנֶיהָ כָּרָאוּי, וְיָצְאָה[1]« וְהִיזִּיקָה, פָּטוּר. לֹא נָעַל בְּפָנֶיהָ כָּרָאוּי, וְיָצְתָה[2]« וְהִזִּיקָה, חַיָּיב. נִפְרָצָה בַלַּיְלָה[3]« אוֹ שֶׁפְּרָצוּהָ {ל} לֵיסְטִים, וְיָצְתָה« וְהִזִּיקָה, פָּטוּר. הוֹצִיאוּהָ[4]« {ליס} לֵיסְטִים, הַלֵּיסְטִים חַיָּיבִים. **ב׳** הִינִּיחָהּ בַּחַמָּה, אוֹ שֶׁמְּסָרָהּ בְּיַד^[5] חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן, {ו} וְיָצְתָה« וְהִזִּיקָה, חַיָּיב. מְסָרָהּ לְרוֹעֶה, נִכְנָס[6]« {ה} הָרוֹעֶה תַּחְתָּיו. נָפְלָה לַגִּנָּה$ וְהִזִּיקָה[7]«•, מְשַׁלֵּם$ מַה שֶׁנֶּהֱנֵת. יָרְדָה כְדַרְכָּהּ וְהִזִּיקָה, מְשַׁלֵּם מַה שֶׁהִיזִּיקָה. כֵּי־צַד* מְשַׁלֵּם מַה שֶׁהִזִּיקָה, שָׁמִין בֵּית סְאָה בְּאוֹתָהּ שָׂדֶה^[8], כַּמָּה הָיְתָה יָפָה וְכַמָּה הִיא יָפָה. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵר|: ^[9] אָכְלָה {פ} פֵּירוֹת גְּמוּרִים מְשַׁלֵּם$ פֵּירוֹת גְּמוּרִים. אִם[10]« סְאָה סְאָה, וְאִם סָאתַיִם סָאתָיִם. **ג׳** הַמַּגְדִּישׁ לְתוֹךְ[11]« שְׂדֵה חֲבֵירוֹ שֶׁלֹּא בִרְשׁוּת, {אכ} אֲכָלָתַן$ בְּהֶמְתּוֹ שֶׁלְּבַעַל הַשָּׂדֶה[12]*, פָּטוּר. וְאִם {הוז} הוּזָּקָה בָהֶן, בַּעַל הַגָּדִישׁ חַיָּיב. וְאִם הִגְדִּישׁ בִּרְשׁוּת, בַּעַל הַשָּׂדֶה חַיָּיב. **ד׳** הַשּׁוֹלֵחַ אֶת הַבְּעֵירָה בְּיַד חֵרֵשׁ, שׁוֹטֶה וְקָטָן, פָּטוּר {מד} מִדִּינֵי$ אָדָם וְחַיָּיב בְּדִינֵי שָׁמַיִם. שִׁילַּח בְּיַד פִּיקֵּחַ, הַפִּיקֵּחַ חַיָּיב. אֶחָד הֵבִיא אֶת הָאוּר, {וא} וְאֶחָד הֵבִיא אֶת הָעֵצִים, הַמֵּבִיא אֶת הָעֵצִים חַיָּיב. אֶחָד הֵבִיא אֶת הָעֵצִים, וְאֶחָד הֵבִיא אֶת הָאוּר, הַמֵּבִיא אֶת הָאוּר חַיָּיב. בָּא אַחֵר {ול} וְלִיבָּה[13]«, הַמְלַבֶּה« חַיָּיב. לִיבַּתּוּ[14]« הָרוּחַ, הֲרֵי כוּלָּן פְּטוּרִים. **ה׳** הַשּׁוֹלֵחַ אֶת הַבְּעֵירָה {וא} וְאָכְלָה עֵצִים, אוֹ אֲבָנִים, אוֹ עָפָר, חַיָּיב, שֶׁנֶּאֱמַר|[15]°: כִּי תֵצֵא אֵשׁ וּמָצְאָה קוֹצִים [16]«• וגו׳. עָבְרָה^[17] גָּדֵר שֶׁהוּא גָּבוֹהַּ אַרְבַּע אַמּוֹת, אוֹ דֶּרֶךְ {הר} הָרַבִּים, אוֹ נָהָר, פָּטוּר. **ו׳** הַמַּדְלִיק בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ, עַד כַּמָּה תַעֲבֵר$ הַדְּלֵיקָה? רְ׳ <אֶ>לְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר|: רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאִילוּ הִיא {בא} בְאֶמְצַע בֵּית כּוֹר. רְ׳ אֱלִיעֶזֶר| אוֹמֵר|: שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה$, כְּדֶרֶךְ רְשׁוּת^[18]• הָרַבִּים. וְרִבִּי^[19] עֲקִיבָה אוֹמֵר[20]*: חֲמִשִּׁים אַמָּה. וְרִבִּי[21]« שִׁמְעוֹן אוֹמֵר|: "שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם הַמַּבְעִיר אֶת הַבְּעֵרָה"[22]°, הַכֹּל לְפִי הַדְּלִיקָה[23]#. **ז׳** הַמַּדְלִיק אֶת הַגָּדִישׁ, וְהָיוּ בוֹ כֵלִים. $$ רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר|: יְשַׁלֵּם כָּל מַה שֶׁבְּתוֹכוֹ^[24]. וַחֲכָמִים| אוֹמְרִים|: אֵינוּ מְשַׁלֵּם אֶלָּא גָדִישׁ שֶׁלַּחִיטִּים אוֹ גָדִישׁ$ שֶׁלִּשְׂעוֹרִים. הָיָה גְדִי כָפוּת לוֹ[25]«•, וְעֶבֶד סָמוּךְ לוֹ וְנִשְׂרַף[26]« עִמּוֹ, חַיָּיב. עֶבֶד כָּפוּת לוֹ וּגְדִי סָמוּךְ לוֹ וְנִשְׂרַף« עִמּוֹ, פָּטוּר. וּמוֹדִים חֲכָמִים| {לד׳} <לְרִבִּי>[27]* יְהוּדָה| בְמַדְלִיק אֶת הַבִּירָה, שֶׁהוּא מְשַׁלֵּם כָּל מַה שֶׁהָיָה[28]«• בְתוֹכָהּ, שֶׁדֶּרֶךְ^[29] בְּנֵי אָדָם לְהַנִּיחַ בַּבָּתִּים. **ח׳** גֵּץ הַיּוֹצֵא^[30] מִתַּחַת הַפַּטִּישׁ וְיָצָא[31]« וְהִזִּיק, חַיָּיב. גָּמָל שֶׁהוּא טָעוּן פִּשְׁתָּן וְעוֹבֵר$ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, נִכְנְסָה$ פִּשְׁתָּנוֹ לְתוֹךְ הַחֲנוּת, וְדָלְקָה בְנֵירוֹ שֶׁלַּחֶנְוָנִי וְהִדְלִיק אֶת הַבִּירָה, בַּעַל הַגָּמָל חַיָּיב. הִנִּיחַ הַחֶנְוָנִי אֶת נֵירוֹ מִבַּחוּץ, {הח} הַחֶנְוָנִי חַיָּיב. רְ׳ יְהוּדָה| אוֹמֵר|: בְּנֵר חֲנוּכָּה פָּטוּר.

הל׳ ח׳ פרק ז׳

מְרוּבָּה מִידַּת תַּשְׁלוּמֵי[32]* כֶפֶל מִמִּידַּת תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה[33]«•, שֶׁמִּידַּת תַּשְׁלוּמֵי כֶפֶל נוֹהֶגֶת בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים וּבְדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ רוּחַ חַיִּים, וּמִידַּת תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה אֵינָהּ נוֹהֶגֶת אֶלָּא בְשׁוֹר וּבְשֶׂה בִּלְבַד, שֶׁנֶּאֱמַר|[34]°: כִּי יִגְנֹב אִישׁ שׁוֹר אוֹ שֶׂה [35]« וְגוֹ׳. אֵין הַגּוֹנֵב אַחַר^[36] הַגַּנָּב מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶפֶל, וְלֹא הַטּוֹבֵחַ[37]« וְלֹא הַמּוֹכֵר[38]« מֵאַחַר$ הַגַּנָּב מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. **ב׳** גָּנַב עַל פִּי שְׁנַיִם, וְטָבַח וּמָכַר עַל פִּיהֶם אוֹ עַל פִּי שְׁנַיִם אֲחֵרִים, מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. גָּנַב וּמָכַר בַּשַּׁבָּת, גָּנַב וּמָכַר לַעֲבוֹדָה זָרָה, גָּנַב וְטָבַח וּמָכַר$ בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים, גָּנַב מִשֶּׁלְּאָבִיו וְטָבַח וּמָכַר וְאַחַר כָּךְ מֵת אָבִיו, גָּנַב וְטָבַח וּמָכַר[39]« וְאַחַר כָּךְ הִקְדִּישׁ, {מ} מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. גָּנַב וְטָבַח וּמָכַר לִרְפוּאָה וְלַכְּלָבִים, הַשּׁוֹחֵט וְנִמְצָא {ט}

---

[1] קיי כלפנינו. ק: "וְיָצְתָה".
[2] ק כלפנינו. קיי: "ויצאה". וכן בסמוך.
[3] קיי+קנ כלפנינו. קס: "בליליה".
[4] קיי+קנ כלפנינו. קס: "הוציאוהו".
[5] ק+קיי: "לְחֵרֵשׁ".
[6] קיי+קנ כלפנינו. קס: "נכנסה הרועה".
[7] ק כלפנינו. קיי: "ונהנית".
[8] ק+קיי: "הַשָּׂדֶה".
[9] ק+קיי נוסף: "אִם".
[10] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ואם".
[11] ק כלפנינו. קיי: "בתוך".
[12] כך גם ק+קיי. הסופר כתב "הבית", ולאחר מכן מחק את אותיות "בית" ותעלה על גביהן "שדה".
[13] קיי כלפנינו. ק בסיומת "א". וכן בסמוך.
[14] ק כלפנינו. קיי: "ואם ליבתו".
[15] שמות כב׳
[16] ק כלפנינו. קיי נוסף: "ונאכל גדיש".
[17] ק+קיי: "עִיבְּרָה".
[18] ק+קיי ליתא: "רשות".
[19] ק+קיי: "רְבִּי".
[20] הסופר כתב בקיצור "או׳" ולאחר מכן השלים "מר".
[21] ק כלפנינו. קיי: "ר׳".
[22] שמות כב.
[23] בפרמה כאן מנוקד: "הַדְּלֵיקָה".
[24] קיי+קנ: "שֶׁהָיָה בְּתוֹכוֹ". קס כפל גרסה: "שהיה שבתוכו".
[25] קיי כלפנינו. ק: "בּוֹ".
[26] קיי+קנ כלפנינו. קס: "הנשרף". וכן בסמוך.
[27] תיקנתי לפי ק+קיי.
[28] קיי כלפנינו. קס: "כל מה שכתוב בה". קנ: "כָּל מַה שֶׁבְּתוֹכָהּ".
[29] ק+קיי: "שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ".
[30] ק+קיי: "שֶׁיָּצָא".
[31] ק כלפנינו. קיי: "יצא".
[32] ק+קיי כלפנינו. אות שי״ן תיקן הסופר מתוך אות למ״ד שכתב בטעות.
[33] קיי+קנ כלפנינו. קס: "חמשה". וכן בכולם להלן, ולא אעיר על כך יותר.
[34] שמות כא׳
[35] ק כלפנינו. קיי נוסף: "וטבחו או מכרו".
[36] קנ כלפנינו. קס+קיי: "מאחר".
[37] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: "טובח".
[38] קנ(?) כלפנינו. קס: "מוכר". קיי: "ולא הטוביח והמוכר".
[39] קיי+קנ(?) כלפנינו. קס: יש השמטה מחמת הדומות.

טְרֵפָה, וְהַשּׁוֹחֵט[1]^ חוּלִּים בָּעֲזָרָה, מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. רְ' שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר בִּשְׁנֵי אֵלּוּ. **ג'** גָּנַב[2]« עַל פִּי שְׁנַיִם וְטָבַח וּמָכַר עַל פִּיהֶם, וְנִמְצְאוּ[3]^ זוֹמְמִים, מְשַׁלְּמִים [4]^ אֶת הַכֹּל. גָּנַב עַל פִּי שְׁנַיִם וְטָבַח וּמָכַר עַל פִּי שְׁנַיִם אֲחֵרִים, וְאֵלּוּ[5]^ וָאֵלּוּ נִמְצְאוּ זוֹמְמִים, הָרִאשׁוֹנִים {מש} מְשַׁלְּמִים תַּשְׁלוּמֵי כֶפֶל, וְהָאַחֲרוֹנִים מְשַׁלְּמִין תַּשְׁלוּמֵי שְׁלֹשָׁה. נִמְצְאוּ הָאַחֲרוֹנִים זוֹמְמִים, הוּא[6]« מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶפֶל, וְהֵן מְשַׁלְּמִין תַּשְׁלוּמֵי שְׁלֹשָׁה. אֶחָד מִן הָאַחֲרוֹנִים זוֹמֵם, בָּטְלָה עֵדוּת שְׁנִיָּיה. אֶחָד מִן הָרִאשׁוֹנִים זוֹמֵם, בָּטְלָה כָּל הָעֵדוּת, שֶׁאִם אֵין גְּנֵיבָה אֵין טְבִיחָה וְאֵין מְכִירָה. **ד'** גָּנַב עַל פִּי שְׁנַיִם, וְטָבַח וּמָכַר עַל פִּי עֵד אֶחָד, אוֹ עַל פִּי עַצְמוֹ, מְשַׁלֵּם {תש} תַּשְׁלוּמֵי כֶפֶל, וְאֵינוּ מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. **ה'** טָבַח[7]^• וּמָכַר^• בַּשַּׁבָּת, טָבַח[8]^• וּמָכַר^• לַעֲבוֹדָה זָרָה, גָּנַב מִשֶּׁלְּאָבִיו, מֵת[9]« אָבִיו, וְאַחַר כָּךְ טָבַח וּמָכַר, גָּנַב וְהִקְדִּישׁ וְאַחַר כָּךְ טָבַח וּמָכַר, מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶפֶל וְאֵינוּ {מש} מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. רְ' שִׁמְעוֹן אוֹמֵרו: קֳדָשִׁים שֶׁהוּא חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתָן, מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. וְשֶׁאֵינוּ חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתָן, פָּטוּר. **ו'** מְכָרוֹ חוּץ מֵאֶחָד מִמֵּאָה[10]«• בּוֹ$, אוֹ שֶׁהָיְתָה לוֹ [11]^ שׁוּתָּפוּת, הַשּׁוֹחֵט וְנִתְנַבְּלָה בְיָדוֹ, הַנּוֹחֵר, וְהַמְעַקֵּר, {מ} מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶפֶל וְאֵינוּ מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. **ז'** גָּנַב בִּרְשׁוּת {הב} הַבְּעָלִים טָבַח[12]^ וּמָכַר חוּץ מֵרְשׁוּתָן, אוֹ[13]« שֶׁגָּנַב חוּץ מֵרְשׁוּתָן וְטָבַח וּמָכַר בִּרְשׁוּתָן, אוֹ שֶׁגָּנַב וְטָבַח וּמָכַר חוּץ מֵרְשׁוּתָן, מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. אֲבָל אִם$ גָּנַב וְטָבַח וּמָכַר בִּרְשׁוּתָן, פָּטוּר. **ח'** הָיָה מוֹשְׁכוֹ וְיוֹצֵא, וּמֵת בִּרְשׁוּת הַבְּעָלִים, פָּטוּר. הִגְבִּיהוֹ אוֹ שֶׁהוֹצִיאוֹ [14]^ מֵרְשׁוּת הַבְּעָלִים, וּמֵת, חַיָּיב. **ט'** נְתָנוֹ לִבְכוֹרַת[15]^• בְּנוֹ, לְבַעַל חוֹבוֹ, לְשׁוֹמֵר חִנָּם, וְלַשּׁוֹאֵל, לְנוֹשֵׂא שָׂכָר, וְלַשּׁוֹכֵר, הָיָה {מו} מוֹשְׁכוֹ וְיוֹצֵא$ - וּמֵת בִּרְשׁוּת הַבְּעָלִים, פָּטוּר. הִגְבִּיהוֹ אוֹ שֶׁהוֹצִיאוֹ חוּץ$ מֵרְשׁוּת הַבְּעָלִים, וּמֵת, חַיָּיב. **י'** אֵין מְגַדְּלִים בְּהֵמָה דַקָּה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אֲבָל מְגַדְּלִין בְּסוּרְיָיא[16]^, {ובמד} וּבְמִדְבָּרוֹת שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. אֵין מְגַדְּלִים תַּרְנְגָלִים$ בִּירוּשָׁלַם[17]***, מִפְּנֵי הַקֳּדָשִׁים, וְלֹא כֹהֲנִים בְּאֶרֶץ יִשְׂוֹרָאֵלוֹ, מִפְּנֵי הַטְּהָרוֹת. וְלֹא[18]^ יְגַדֵּל$ יִשְׂרָאֵל$ חֲזִירִים בְּכָל מָקוֹם. וְלֹא יְגַדֵּל אָדָם אֶת הַכֶּלֶב, אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה קָשׁוּר בְּשַׁלְשֶׁלֶת. אֵין פּוֹרְשִׂין נִשְׁבִּים[19]* לַיּוֹנִים. אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה רָחוֹק מִן הַיּוֹשֵׁב[20]«• שְׁלֹשִׁים רֵיס[21]#.

הל' י' פרק ח'

הַחוֹבֵל בַּחֲבֵירוֹ חַיָּיב עָלָיו מִשֵּׁם[22]# חֲמִשָּׁה דְבָרִים: בְּנֶזֶק, בְּצַעַר, בְּרִיפּוּי, בְּשֶׁבֶת, וּבְבוֹשֶׁת. בְּנֶזֶק כֵּי־צַד: סִימָּה[23]« אֶת עֵינוֹ, קָטַע[24]«• אֶת יָדוֹ, שִׁבֵּר[25]# אֶת רַגְלוֹ, רוֹאִין אֹתוֹ כְּאִילּוּ[26]« הוּא[27]« עֶבֶד נִמְכָּר: $ כַּמָּה הָיָה יָפֶה וְכַמָּה הוּא יָפֶה. בְּצַעַר: כְּוָוִיוֹ[28]« בְשִׁפּוּד אוֹ בְמַסְמֵר, אֲפִילּוּ עַל צִיפּוֹרְנוֹ, {מ} מְקוֹם שֶׁאֵינוּ עוֹשֶׂה חַבּוּרָה, אוֹמְרִין[29]•: כַּמָּה אָדָם כַּיּוֹצֵא בָזֶה רוֹצֶה[30]« לִיטּוֹל לִהְיוֹת מִצְטַעֵר כָּךְ. **ב'** רִיפּוּי: הִכָּהוּ חַיָּיב לְרַפּוֹתוֹ$. עָלוּ בוֹ צְמָחִים, אִם מֵחֲמַת הַמַּכָּה, חַיָּיב. וְשֶׁלֹּא מֵחֲמַת הַמַּכָּה, פָּטוּר. חָיְיתָה וְנִסְתָּרָה, חָיְיתָה וְנִסְתָּרָה, חַיָּיב לְרַפּוֹתוֹ. חָיְיתָה[31]# כָּל צוֹרְכָּהּ, אֵינוּ חַיָּיב לְרַפּוֹתוֹ. **ג'** שֶׁבֶת[32]«: רוֹאִים אוֹתוֹ כְּאִילּוּ« [33]^ שׁוֹמֵר קִישּׁוּאִין, שֶׁכְּבָר נָתַן לוֹ דְמֵי יָדוֹ וּדְמֵי רַגְלוֹ. בּוֹשֶׁת: הַכֹּל לְפִי {המ} הַמְבַיֵּישׁ וְהַמִּתְבַּיֵּישׁ. הַמְבַיֵּישׁ[34]« אֶת הֶעָרוֹם[35]#, הַמְבַיֵּישׁ אֶת הַסּוֹמֶה[36]«, הַמְבַיֵּישׁ[37]« אֶת הַיָּשֵׁן, חַיָּיב. וְיָשֵׁן שֶׁבִּיֵּישׁ, פָּטוּר. נָפַל מִן הַגָּג, {וה} וְהִזִּיק וּבִיֵּישׁ, חַיָּיב עַל הַנֶּזֶק וּפָטוּר עַל {ה} הַבֹּשֶׁת, שֶׁנֶּאֱמַרו[38]°: וְשָׁלְחָה יָדָהּ וְהֶחֱזִיקָה בִּמְבֻשָׁיו,

[1] ק+קיי: "הַשּׁוֹחֵט".
[2] קיי+קנ(?) כלפנינו. קס: מילה זו נשמטה (אולי התחלפה בסימן ההלכה ג').
[3] ק+קיי: "נִמְצְאוּ".
[4] ק+קיי נוסף: "לוֹ".
[5] ק+קיי: "אֵלּוּ".
[6] קיי+קנ כלפנינו. קס: "והוא".
[7] ק+קיי: "גָּנַב וְטָבַח בַּשַּׁבָּת".
[8] ק+קיי: "גָּנַב וְטָבַח [קנ הוסיף: וּמָכַר] לַעֲבוֹדָה זָרָה".
[9] ק כלפננו. קיי: "ומת".
[10] קיי+קנ כלפנינו. קס: "?ו?מאה".
[11] ק+קיי נוסף: "בּוֹ" (קס אולי "ב?ן/ה?").
[12] ק+קיי: "וְטָבַח".
[13] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס נשמט מחמת הדומות: "או שגנב חוץ מרשותן".
[14] ק+קיי נוסף: "חוּץ".
[15] קנ כלפנינו. קס+קיי: "לבכורות".
[16] ק+קיי בסיומת "ה".
[17] וכן ק+קיי. סופר פרמה כתב: "בארץ ישוראלו" ולאחר מכן מחק את: "ארץ יש", ותלה "ירושלים".
[18] ק+קיי: "לֹא".
[19] ק הכתיב כלפנינו. בפרמה מנוקד: "נְשָׁבִים". קיי: "נשכין".
[20] קס כלפנינו. קיי+קנ: "הַיִּישּׁוּב".
[21] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קס+קיי כלפנינו. קנ: ?"רוס"?.
[22] קנ ניקד בטעות "מִשָּׁם".
[23] ק: "סִמָּה" (ניקוד קנ, ושמא קס קרא: "סָמָּה"). קיי: "סימא".
[24] ניקדתי לפי הנראה לי. קיי כלפנינו. קנ: "קִטַּע". קס: "ק?צ?ע". וכן להלן הלכה יא.
[25] ק+קיי הכתיב כלפנינו. ושמא יש לנקד: "שָׁבַר".
[26] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: "כילו". וכן להלן.
[27] קיי כלפנינו. ק ליתא: "הוא".
[28] ק כלפנינו. קיי: "כוואו".
[29] ק+קיי כלפנינו. (ק בקיצור: "אומ'". ובמקומות אחרים בקאופמן כתוב כלפנינו ללא קיצור). ואין זו טעות. בדפוסים: "אומדין" (בדל"ת).
[30] קיי כלפנינו. ק ליתא: "רוצה" (ומגיה השלים שם).
[31] בפרמה אות חי"ת מנוקדת בחיריק, ושאר האותיות אינן מנוקדות.
[32] קיי כלפנינו. ק בכתיב מלא: "שֶׁיבֶת".
[33] ק+קיי נוסף: "הוּא".
[34] קיי+קנ כלפנינו. קס: "הביייש".
[35] מנוקד בקאופמן בניקוד כפול גם בחולם וגם בשורוק.
[36] ק כלפנינו. קיי בסיומת "א".
[37] ק כלפנינו. קיי: "והמבייש".
[38] דברים כה'

אֵינוֹ חַיָּיב עַל הַבֹּשֶׁת עַד שֶׁיְּהֵא מִתְכַּוֵּין. **ד'** זֶה חוֹמֶר בָּאָדָם מִבַּשּׁוֹר. $$וְחוֹמֶר שׁוּב בָּאָדָם {מב} מִבַּשּׁוֹר$$ שֶׁאָדָם^[1] מְשַׁלֵּם אֶת הַנֶּזֶק, $$$ וּמְשַׁלֵּם דְּמֵי וְלָדוֹת, וְשׁוֹר אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶלָּא נֶזֶק, וּפָטוּר {מ} מִדְּמֵי וְלָדוֹת. **ה'** הַמַּכֶּה אָבִיו וְאִמּוֹ וְלֹא עָשָׂה בָהֶם חַבּוּרָה, הַחוֹבֵל$ בַּחֲבֵירוֹ בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים, חַיָּיב בְּכוּלָּן. הַחוֹבֵל בְּעֶבֶד עִבְרִי, חַיָּיב בְּכוּלָּם, חוּץ מִן הַשֶּׁבֶת בִּזְמַן שֶׁהוּא שֶׁלּוֹ. הַחוֹבֵל בְּעֶבֶד כְּנַעֲנִי[2]«• שֶׁלַּאֲחֵרִים, חַיָּיב בְּכוּלָּם. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין לָעֲבָדִים בֹּשֶׁת. **ו'** חֵרֵשׁ, שׁוֹטֶה וְקָטָן, פְּגִיעָתָן רָעָה. הַחוֹבֵל בָּהֶם חַיָּיב, וְהֵם שֶׁחָבְלוּ בַאֲחֵרִים פְּטוּרִין. הָעֶבֶד וְהָאִשָּׁה, פְּגִיעָתָם [רָעָה][3]*. הַחוֹבֵל בָּהֶם חַיָּיב, וְהֵם שֶׁחָבְלוּ בָּאֲחֵרִים, פְּטוּרִים, אֲבָל מְשַׁלְּמִים לְאַחַר זְמָן: נִתְגָּרְשָׁה הָאִשָּׁה, וְנִשְׁתַּחְרֵר הָעֶבֶד, חַיָּיבִים לְשַׁלֵּם. **ז'** הַמַּכֶּה אָבִיו וְאִמּוֹ וְעָשָׂה בָהֶם חַבּוּרָה, ^[4]•, פָּטוּר מִכּוּלָּם, מִפְּנֵי שֶׁהוּא נִידּוֹן בְּנַפְשׁוֹ. הַחוֹבֵל^[5] בְּעֶבֶד כְּנַעֲנִי שֶׁלּוֹ, פָּטוּר[6]** מִכּוּלָּם. **ח'** הַתּוֹקֵעַ לַחֲבֵירוֹ, נוֹתֵן לוֹ סֶלַע. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵר מִשֵּׁם רִבִּי {ר'} יוֹסֵה הַגְּלִילִי: מָנֶה. סְטָרוֹ, נוֹתֵן לוֹ מָאתַיִם זוּז. לְאַחַר יָדוֹ, נוֹתֵן לוֹ אַרְבַּע מֵאוֹת זוּז. צָרַם בְּאָזְנוֹ, תָּלַשׁ בִּשְׂעָרוֹ, רָקַק וְהִגִּיעַ בּוֹ הָרוֹק, הֶעֱבִיר טַלֵּיתוֹ מִמֶּנּוּ, וּפָרַע[7]« רֹאשָׁהּ שֶׁלָּאִשָּׁה, $, נוֹתֵן [8]« אַרְבַּע מֵאוֹת זוּז. $ וְהַכֹּל[9]« לְפִי כְבוֹדוֹ. **ט'** אָמַר רְ' עֲקִיבָה: {אפ} אֲפִילוּ עֲנִיִּים שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל, רוֹאִים אֹתָם כְּיִלּוּ[10]«# הֵם בְּנֵי חוֹרִים שֶׁיָּרְדוּ מִנִּכְסֵיהֶם, שֶׁהֵם בְּנֵי אַבְרָהָם, יִצְחָק וְיַעֲקֹב. מַעֲשֶׂה בְאֶחָד שֶׁפָּרַע רֹאשָׁהּ {ש} שֶׁלָּאִשָּׁה $ וּבָאת לִפְנֵי רְ' עֲקִיבָה, וְחִיְּיבוֹ לִיתֵּן לָהּ אַרְבַּע מֵאוֹת זוּז. אָמַר לוֹ: רִבִּי, תֶּן לִי זְמַן. וְנָתַן לוֹ. {ש} שִׁימְּרָהּ עוֹמֶדֶת עַל פֶּתַח חֲצֵירָהּ שָׁבַר^[11] אֶת הַפַּךְ$ בְּפָנֶיהָ, וּבוֹ בְּאֶסָּר[12]«# שֶׁמֶן. גִּילַּת^[13] אֶת רֹאשָׁהּ, וְהָיְתָה מְטַפַּחַת וּמַנַּחַת $ עַל רֹאשָׁהּ. והעמיד לָהּ^[14]• עֵדִים, {ו} וּבָא לִפְנֵי רְ' עֲקִיבָה. אָמַר^[15] לוֹ: רִבִּי, לָזוֹ אֲנִי נוֹתֵן אַרְבַּע מֵאוֹת זוּז?! אָמַר לוֹ [16]«•: לֹא אָמַרְתָּה[17]« כְּלוּם. שֶׁהַחוֹבֵל$ {ב} בְּעַצְמוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁיִי, פָּטוּר. וַאֲחֵירִים שֶׁחָבְלוּ בוֹ, חַיָּיבִים. הַקּוֹצֵץ[18]« אֶת נְטִיעוֹתָיו, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוּ רַשַּׁיִי, פָּטוּר, וַאֲחֵרִים שֶׁקִּיצְּצוּ^[19] {א} אֶת נְטִיעוֹתָיו, חַיָּיבִים. **י'** אַף עַל פִּי שֶׁהוּא נוֹתֵן לוֹ, אֵינוּ נִמְחָל לוֹ עַד שֶׁיְּבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ, שֶׁנֶּאֱמַר°[20]: וְעַתָּה הָשֵׁב אֵשֶׁת הָאִישׁ [21]« כִּי נָבִיא הוּא [22]«• וְגוֹ'. וּמְנַיִּן שֶׁלֹּא יְהֵא הַמּוֹחֵל אַכְזָרִי, שֶׁנֶּאֱמַר°[23]: וַיִּתְפַּלֵּל אַבְרָהָם אֶל[24]* הָאֱלֹהִים. ^[25]• **י״א'** [26]« הָאוֹמֵר סַמֵּה[27]«# אֶת עֵינִי[28]«•, קַטַּע[29]«#• אֶת יָדִי«, שַׁבֵּר[30]# אֶת רַגְלִי«, חַיָּיב. עַל מְנָת פָּטוּר$, חַיָּיב. קְרַע אֶת כְּסוּתִי, שַׁבֵּר# אֶת כַּדַּיִי[31]«, {ח} חַיָּיב. עַל מְנָת פָּטוּר, פָּטוּר. עֲשֵׂה כֵן לְאִישׁ פְּלוֹנִי, עַל מְנָת פָּטוּר, חַיָּיב, בֵּין בְּגוּפוֹ בֵּין בְּמָמוֹנוֹ.

הל' י״א' פרק ט'

הַגּוֹזֵל עֵצִים, וַעֲשָׂאָן [כֵּלִים][32]*, צֶמֶר, וַעֲשָׂאוֹ בְגָדִים[33], {מש} מְשַׁלֵּם כְּשָׁעַת[34]«• הַגְּזֵילָה. גָּזַל פָּרָה מְעוּבֶּרֶת, וְיָלְדָה, רָחֵל^[35] טְעוּנָה, וּגְזָזָהּ, מְשַׁלֵּם דְּמֵי פָרָה מְעוּבֶּרֶת[36]«• {ל} לֵילֵד, וּדְמֵי רָחֵל טְעוּנָה$ לְהִיגָּזֵז. גָּזַל פָּרָה, וְעִיבְּרָה$ אֶצְלוֹ וְיָלְדָה, וְרָחֵל, וְנִטְעֲנָה אֶצְלוֹ וּגְזָזָהּ, מְשַׁלֵּם כְּשָׁעַת הַגְּזֵילָה. זֶה הַכְּלָל: כָּל הַגַּזְלָנִים[37]«• מְשַׁלְּמִים כְּשָׁעַת[38]« הַגְּזֵילָה. **ב'** גָּזַל בְּהֵמָה וְהִזְקִינָה, {וע} וַעֲבָדִים^[39] וְהִזְקִינוּ, מְשַׁלֵּם כְּשָׁעַת הַגְּזֵילָה. רְ' {מא} מֵאִיר אוֹמֵר: יֹאמַר$ לוֹ בַּעֲבָדִים: הֲרֵי שֶׁלָּךְ[40]« לְפָנֶיךָ. **ג'** גָּזַל מַטְבֵּעַ וְנִסְדַּק, פֵּירוֹת וְהִרְקִיבוּ, יַיִן וְהֶחְמִיץ, מְשַׁלֵּם כְּשָׁעַת הַגְּזֵילָה. מַטְבֵּעַ[41]« וְנִיפְסַל, תְּרוּמָה וְנִיטַּמַּת^[42], חָמֵץ וְעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח[43]*, בְּהֵמָה וְנֶעֶבְרָה$ בָהּ עֲבֵירָה, אוֹ שֶׁנִּיפְסָלָה מֵעַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, אוֹ שֶׁהָיְתָה יוֹצָא[44]« לִיסָּקֵל, אוֹמֵר[45]«• לוֹ: הֲרֵי שֶׁלָּךְ {ל} לְפָנֶיךָ. **ד'** נָתַן לָאוּמָּנִים לְתַקֵּן, וְקִילְקְלוּ, {חי} חַיָּיבִים לְשַׁלֵּם. נָתַן לְחָרָשׁ שִׁידָּה, תֵּיבָה^[46] וּמִגְדָּל לְתַקֵּן, וְקִילְקֵלוּ^[47], חַיָּיבִים^[48] לְשַׁלֵּם. הַבַּנַּיִי[49]« שֶׁקִּיבֵּל {ע} עָלָיו אֶת$ הַכּוֹתֶל לְסוֹתְרוֹ, וְשִׁיבֵּר אֶת הָאֲבָנִים אוֹ שֶׁהִזִּיק, חַיָּיב לְשַׁלֵּם. הָיָה סוֹתֵר מִצַּד זֶה וְנָפַל מִצַּד[50]«• אַחֵר[51]«, פָּטוּר. וְאִם מֵחֲמַת הַמַּכָּה, חַיָּיב. **ה'** נָתַן צֶמֶר לַצַּבָּע, הִקְדִּיחָה^[52] הַיּוֹרָה^[53], נוֹתֵן לוֹ דְּמֵי {צ} צַמְרוֹ[54]«#. צְבָעוֹ כָעוּר^[55]•, אִם הַשֶּׁבַח יָתֵר[56]« עַל הוֹצָאָה^[57]•,

---

[1] ק+קיי: ״שֶׁהָאָדָם״.
[2] קיי כלפנינו. ק: ״עִבְרִי״ ומגיה כתב שם ״נ.א. כנעני״.
[3] נתלה בין השורות ע״י הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[4] ק+קיי נוסף: ״[קיי: וְ]הַחוֹבֵיל בַּחֲבֵירוֹ בַּשַּׁבָּת״.
[5] ק+קיי: ״וְהַחוֹבֵל״.
[6] ק+קיי כלפנינו. סופר פרמה כתב ״חייב״, מחק בקווים, וכתב מעל זה: ״פטור״.
[7] ק: ״פָּרַע״. קיי: ״או שפרע״.
[8] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״לוֹ״.
[9] ק כלפנינו. קיי: ״הכל״.
[10] ק כלפנינו. קיי: ״כאילו״.
[11] ק+קיי: ״וְשָׁבַר״.
[12] קיי כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. קנ ניקד: ״בְּאִסָּר״ קס: ״באסור״.
[13] ק+קיי: ״וְגִילַּת״.
[14] ק+קיי: ״עָלֶיהָ״.
[15] ק+קיי: ״וְאָמַר״.
[16] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״רְ' עֲקִיבָה״.
[17] ק כלפנינו. קיי הכתיב: ״אמרת״.
[18] קיי כלפנינו. ק: ״וְהַקּוֹצֵץ״.
[19] ק+קיי: ״שֶׁקָּצְצוּ״.
[20] בראשית כ'
[21] ק: כאן מסתיים הציטוט. וגו'.
[22] קיי נוסף: ויתפלל בעדך וחיה״.
[23] שם
[24] ק+קיי כלפנינו. סופר פרמה כתב תחילה ״את״ ותיקן אות תי״ו להיות למ״ד.
[25] ק נוסף: וגו'. קיי נוסף: ״וירפא אלוהים וגו׳״.
[26] ק כלפנינו. קיי: אין כאן הלכה חדשה.
[27] ק כלפנינו. קיי בסיומת ״א״. ובפרמה מנוקד: ״סְמַה״. ״קְטַע״, ״שְׁבַר״.
[28] קיי+קנ כלפנינו. קס בכינוי (כדי שלא לפתוח פה לשטן): ״עינו״. וכן להלן: ״ידו״ ״רגלו״.
[29] קיי+קנ כלפנינו. ובפרמה מנוקד: ״קְטַע״. קס: ״ק?צ?ע״. וכן לעיל הלכה א. ״שְׁבַר״.
[30] ק+קיי הכתיב כלפנינו, ובפרמה מנוקד: ״שְׁבַר״. וכן בסמוך.
[31] קס כלפנינו. קיי+קנ: ״כַּדִּי״.
[32] הסופר תלה מילה זו בין השורות. וכן ק+קיי איתא.
[33] קס+קיי כלפנינו. קנ: ״?בֶּגֶד?״.
[34] קיי(+קנ?) כלפנינו. כנראה קס גרס: ״בשעת״. וכן פעמים רבות להלן. ולא אעיר על כך יותר.
[35] ק+קיי: ״וְרָחֵל״.
[36] קנ כלפנינו. קס: ״?ו?עוברת״. קיי: ״עומדת״.
[37] קנ כלפנינו. קס: ״הגוזלנים״. קיי: יש השמטה.
[38] קנ כלפנינו. קס ליתא ״כשעת״. קיי: יש השמטה.
[39] ק+קיי: ״עֲבָדִים״.
[40] קיי כלפנינו. ק: ״עַבְדָּךְ״.
[41] קנ כלפנינו. קיי הכתיב: ״מטביע״. קס בטעות: ״מטיבע״.
[42] ק+קיי בכתיב מלא: ״וְנִיטַּמַּאת״.
[43] ק+קיי כלפננו. ייתכן שאות סמ״ך מתוקנת ע״י סופר פרמה.
[44] קיי כלפנינו. ק הכתיב: ״יוֹצְאָה״.
[45] קנ כלפנינו. קס: ״אמ׳״. קיי: ״יאמר״.
[46] ק+קיי: ״וְתֵיבָה״.
[47] ק+קיי: ״וְקִלְקֵל״.
[48] ק+קיי: חַיָּיב״.
[49] ק כלפנינו. קיי הכתיב: ״הבנאי״.
[50] קיי כלפנינו. ק: ״לְצַד״.
[51] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?״אחד״?.
[52] ק+קיי: ״וְהִקְדִּיחָה״.
[53] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״יורה״.
[54] קיי הכתיב כלפנינו, וניקדתי כפי הנראה לי. ק בכתיב מלא: ״צִימְרוֹ״.
[55] ק+קיי: ״כָאוּר״.
[56] קיי כלפנינו. ק: ״יוֹתֵר״ (כך ניקד קנ).
[57] ק+קיי: ״הַיְצָאָה״. וראו להלן.

נוֹתֵן לוֹ אֶת הַיְצָאָה&, וְאִם הַיְצָאָה יְתֵירָה עַל הַשֶּׁבַח, נוֹתֵן לוֹ אֶת הַשֶּׁבַח. **ו׳** לִצְבּוֹעַ לוֹ אָדוֹם, וּצְבָעוֹ שָׁחוֹר, שָׁחוֹר, וּצְבָעוֹ אָדוֹם, רִבִּי מֵאִיר אוֹ|מֵ|ר: נוֹתֵן לוֹ דְּמֵי צַמְרוֹ[1]«#. רִ׳ יְהוּדָ|ה| אוֹ|מֵ|ר: אִם הַשֶּׁבַח יָתֵר עַל הַיְצָאָה, נוֹתֵן לוֹ אֶת הַיְצָאָה, וְאִם הַיְצָאָה יְתֵירָה עַל הַשֶּׁבַח, נוֹתֵן לוֹ אֶת הַשֶּׁבַח. **ז׳** הַגּוֹזֵל אֶת חֲבֵירוֹ שׁוֹוֶה[2]« פְּרוּטָה, וְנִשְׁבַּע לוֹ, יוֹלִיכֶנּוּ אַחֲרָיו אֲפִילּוּ לְמָדַיִ. וְלֹא^[3] יִתֵּן לֹא לִבְנוֹ וְלֹא לִשְׁלוּחוֹ, אֲבָל נוֹתֵן הוּא לִשְׁלוּחַ$ בֵּית דִּין. וְאִם מֵת, יַחֲזִיר לְיוֹרְשָׁיו. **ח׳** נָתַן לוֹ אֶת הַקֶּרֶן וְלֹא נָתַן לוֹ אֶת הַחוֹמֶשׁ, מָחַל לוֹ עַל הַקֶּרֶן וְלֹא מָחַל לוֹ עַל הַחוֹמֶשׁ, מָחַל לוֹ עַל זֶה וְעַל זֶה חוּץ מִפָּחוּת {ש} שׁוֹוֶה[4]« פְּרוּטָה בַּקֶּרֶן, אֵינוּ[5]« צָרִיךְ לֵילֵךְ אַחֲרָיו. **ט׳** נָתַן לוֹ אֶת הַחוֹמֶשׁ וְלֹא נָתַן לוֹ אֶת הַקֶּרֶן, מָחַל לוֹ עַל הַחוֹמֶשׁ וְלֹא מָחַל לוֹ עַל הַקֶּרֶן, מָחַל לוֹ עַל זֶה וְעַל זֶה חוּץ מִשּׁוֹוֶה פְּרוּטָה בַּקֶּרֶן, הֲרֵי זֶה צָרִיךְ לֵילֵךְ אַחֲרָיו. **י׳** נָתַן לוֹ אֶת הַקֶּרֶן {ו} וְנִשְׁבַּע לוֹ עַל הַחוֹמֶשׁ, הֲרֵי זֶה מְשַׁלֵּם חוֹמֶשׁ עַל חוֹמֶשׁ, עַד שֶׁיִּתְמַעֵט[6]« הַקֶּרֶן מִשּׁוֹוֶה[7]« פְּרוּטָה. וְכֵן בַּפִּקָּדוֹן וּבִתְשׂוּמֶת^[8]• יָד אוֹ בְגָזֵל אוֹ עָשַׁק אֶת עֲמִיתוֹ אוֹ מָצָא אֲבֵידָה וְכִחֶשׁ בָּהּ וְנִשְׁבַּע עַל שֶׁקֶר, הֲרֵי זֶה מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחוֹמֶשׁ וְאָשָׁם. **י״א׳** אֵיכָן& פִּקְדוֹנִי[9]«? אָמַ|ר| לוֹ: אָבַד[10]**, מַשְׁבִּיעֲךָ אָנִי, וְאָמַר אָמֵן, וְהָעֵדִים מְעִידִים אֹתוֹ שֶׁאֲכָלוֹ, מְשַׁלֵּם {א} אֶת הַקֶּרֶן. הוֹדָה מֵעַצְמוֹ, מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחוֹמֶשׁ {וא} וְאָשָׁם. **י״ב׳** אֵיכָן פִּקְדוֹנִי, וְאָמַר לוֹ נִגְנָב, מַשְׁבִּיעֲךָ אָנִי, וְאָמַר אָמֵן, וְהָעֵדִים מְעִידִים אֹתוֹ שֶׁגְּנָבוֹ, מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶפֶל. הוֹדָה מֵעַצְמוֹ, מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחוֹמֶשׁ וְאָשָׁם. **י״ג׳** הַגּוֹזֵל אֶת אָבִיו, וְנִשְׁבַּע לוֹ, וּמֵת, הֲרֵי זֶה מְשַׁלֵּם קֶרֶן {ו} וְחוֹמֶשׁ לְבָנָיו וּלְאֶחָיו[11]«•. אִם^[12] אֵינוּ רוֹצֶה, אוֹ שֶׁאֵין לוֹ, לֹוֶוה, וּבַעֲלֵי הַחוֹב בָּאִים וְנִפְרָעִים. **י״ד׳** הָאוֹמֵר לִבְנוֹ, קוּנָם[13]« שֶׁאַתְּ נֶהֱנֶה לִי$, אִם מֵת, {יי} יִירָשֶׁנּוּ[14]«•. בְּחַיַּי[15]«• וּבְמוֹתִי«•, אִם מֵת, לֹא יִירָשֶׁנּוּ«•, יִתֵּן[16]«• לְבָנָיו אוֹ^[17] לְאֶחָיו. וְאִם[18]« אֵין לוֹ, לֹוֶוה, וּבַעֲלֵי הַחוֹב בָּאִין וְנִפְרָעִים. **ט״ו׳**[19]« הַגּוֹזֵל אֶת הַגֵּר וְנִשְׁבַּע לוֹ, וּמֵת, הֲרֵי זֶה מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחוֹמֶשׁ לַכֹּהֲנִים וְאָשָׁם לַמִּזְבֵּחַ, שֶׁנֶּאֱמַ|ר|[20]°: וְאִם אֵין לָאִישׁ גּוֹאֵל[21]« לְהָשִׁיב הָאָשָׁ|ם| אֵלָיו[22]«• וגו׳. הָיָה מַעֲלֶה אֶת הַכֶּסֶף וְאֶת הָאָשָׁם, {ו} וּמֵת, הַכֶּסֶף יִינָּתֵן לְבָנָיו, וְהָאָשָׁם יִרְעֶה עַד {שי} שֶׁיִּסְתָּאֵב, וְיִמָּכֵר וְיִפְּלוּ דָמָיו לִנְדָבָה. נָתַן אֶת הַכֶּסֶף לְאַנְשֵׁי מִשְׁמָר, וּמֵת, אֵין הַיּוֹרְשִׁין יְכוּלִין לְהוֹצִיא אֹתוֹ^[23]• מִיָּדָן, שֶׁנֶּאֱמַ|ר|°: וְאִישׁ[24]«• אֲשֶׁר יִתֵּן לַכֹּהֵן לוֹ יִהְיֶה. **י״ו׳**$ נָתַן אֶת הַכֶּסֶף לִיהוֹיָרִיב וְאָשָׁם לִידַעְיָה, יָצָא. אָשָׁם לִיהוֹיָרִיב וְכֶסֶף לִידַעְיָה, אִם קַיָּים הָאָשָׁם, יַקְרִיבוּהוּ בְנֵי יְדַעְיָה, וְאִם לָאו[25]«, יַחֲזוֹר וְיָבִיא אָשָׁם אַחֵר, שֶׁהַמֵּבִיא גְזֵילוֹ עַד שֶׁלֹּא הֵבִיא אֲשָׁמוֹ, יָצָא. $ אֲשָׁמוֹ עַד שֶׁלֹּא {נ} הֵבִיא גְזֵילוֹ, לֹא יָצָא. נָתַן אֶת הַקֶּרֶן וְלֹא נָתַן אֶת[26]« הַחוֹמֶשׁ, אֵין הַחוֹמֶשׁ מְעַכֵּב.

הל׳ י״ו׳ פרק י׳

הַגּוֹזֵל (~~וּמַנִּיחַ~~)[27]* וּמַאֲכִיל אֶת בָּנָיו, וּמַנִּיחַ$ לִפְנֵיהֶם, פְּטוּרִים מִלְּשַׁלֵּם. אִם[28]« הָיָה דָבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ$ {א} אַחֲרָיוּת, חַיָּיבִים לְשַׁלֵּם. אֵין פּוֹרְטִין[29]« לֹא מִתֵּיבַת הַמּוֹכְסִין, וְלֹא מִכִּיס שֶׁלַּגַּבָּיִים[30]«, וְאֵין נוֹטְלִים מֵהֶם צְדָקָה. אֲבָל נוֹטֵל הוּא מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ אוֹ מִן הַשּׁוּק. **ב׳** נָטְלוּ הַמּוֹכְסִים^[31] חֲמוֹרוֹ וְנָתְנוּ לוֹ חֲמוֹר אַחֵר, [32]* הַלֵּיסְטִים[33]« כְּסוּתוֹ וְנָתְנוּ לוֹ כְסוּת אַחֶרֶת, הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ, מִפְּנֵי {ש} שֶׁהַבְּעָלִים מִתְיָאֲשִׁין[34]« מֵהֶן. הַמַּצִּיל[35]«• מִיַּד הַנָּהָר מִיַּד הַלֵּיסְטִים, אִם נִתְיָאֲשׁוּ[36]« הַבְּעָלִים, הֲרֵי {א} אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. וְכֵן נְחִיל שֶׁלַּדְּבוֹרִים, אִם נִתְיָאֲשׁוּ« הַבְּעָלִים, הֲרֵי אֵילּוּ שֶׁלּוֹ. אָמַ|ר| רִ׳ יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה: נֶאֱמֶנֶת אִשָּׁה אוֹ קָטָן לוֹמַר: מִיכָּן יָצָא נְחִיל זֶה. וּמְהַלֵּךְ לְתוֹךְ[37]«• שָׂדֵהוּ וְנוֹטֵל אֶת נְחִילוֹ. וְאִם הִזִּיק, מְשַׁלֵּם מַה שֶּׁהִזִּיק. אֲבָל לֹא יָקוֹץ אֶת הַסּוֹכָה עַל מְנַת לִיתֵּן[38]# דָּמִים. רִ׳ יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ שֶׁלְּרִ|בִּי| יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹ|מֵ|ר: $ קוֹצֵץ וְנוֹתֵן דָּמִים.

---

[1] קיי הכתיב כלפנינו, וניקדתי כפי הנראה לי. ק בכתיב מלא: "צִימְרוֹ".
[2] ק כלפנינו, וכך ניקד קנ. קיי: "שוה".
[3] ק+קיי: "לֹא".
[4] ק כלפנינו, וכך ניקד קנ. קיי: "שוה".
[5] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: "ואינו" (וא"ו הנשוא).
[6] קיי+קנ כלפנינו. קס: "שתתמעט".
[7] קנ כלפנינו. קס: "ושווה". קנ: "שָׁוֶה".
[8] ק+קיי: "אוֹ בִתְשׂוּמֶת".
[9] קיי+קנ כלפנינו. קס: "פקודניי".
[10] הסופר כתב בטעות (מחמת הדומות) "נגנב", מחק בקווים, ותלה למעלה "אבד". וכן ק+קיי: אָבַד".
[11] ק כלפנינו. קיי: "או לאחיו".
[12] ק+קיי: "וְאִם".
[13] ק ספק כלפנינו ספק בסיומת "ס". קיי: "קונס".
[14] קיי+קנ כלפנינו. קס: "יירשני". וכן בסמוך.
[15] ק כלפנינו. קיי בכינוי: "בחייו ובמותו".
[16] קס כלפנינו. קנ: "ויתן". קנ: "אלא יתן".
[17] ק+קיי: "וּלְאֶחָיו".
[18] קיי כלפניו. ק: "אִם".
[19] קיי כלפנינ. ק: "י"ה". וכן דרך ק ברוב המקומות.
[20] במדבר ה׳
[21] כאן מסתיים הציטוט בקאופמן, "וגו'".
[22] קיי נוסף: "האשם המושב לי' לכהן" ("וגו'" ליתא).
[23] ק+קיי ליתא: "אותו".
[24] קס כלפנינו. קיי+קנ כבתנ"ך: "אִישׁ".
[25] קיי כלפנינו. קס הכתיב: "לָאיו".
[26] קיי כלפנינו. ק ליתא: "את".
[27] כנראה טעות סופר. סומן למחיקה, כנראה ע"י הסופר. וכן ק+קיי ליתא "ומניח".
[28] ק כלפנינו. קיי: "וְאִם".
[29] קיי+קנ כלפנינו. קס: "פור?כ?ין".
[30] ק כלפנינו. קיי: "של גבאין".
[31] ק+קיי: "מוֹכְסִין".
[32] ק כלפנינו. קיי נוסף: "נטלו". המגיה שנמחק סימן כאן נקודותיים וכתב בשוליים ?"גָּזְלוּ/נטלו"?.
[33] ק כלפנינו. קיי נוסף: "מייד הגייס".
[34] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מתיואשים".
[35] קיי+קנ כלפנינו. קס: "שתתמעט".
[36] קיי+קנ כלפנינו. קס: "נתיואשו". וכן להלן.
[37] קיי כלפנינו. ק: "בְּתוֹךְ".
[38] ניקדתי כרגיל. קנ ניקד: "לְיִתֵּן".

ג׳ הַמַּכִּיר אֶת כֵּלָיו אוֹ סְפָרָיו בְּיַד אַחֵר, אִם יָצָא לוֹ שֵׁם גְּנֵיבָה בָּעִיר, יִשָּׁבַע $כַּמָּה הוֹצִיא$, וְיִטּוֹל. וְאִם לָאו, לֹא הַכֹּל$ מִמֶּנּוּ«[1], שֶׁ<אֲ<נִי* אוֹמֵר: {מ} מְכָרָן לְאַחֵר, וּלְקָחָן זֶה מִמֶּנּוּ«[2]. **ד׳** זֶה בָּא בַּחֲבִיתוֹ שֶׁלַּיַּיִן וְזֶה בָּא בְכַדּוֹ שֶׁלִּדְבַשׁ. נִסְדְּקָה חָבִית שֶׁלַּדְּבַשׁ$, וְשָׁפַךְ זֶה אֶת יֵינוֹ וְהִצִּיל אֶת הַדְּבַשׁ לְתוֹכָהּ«[3], אֵין לוֹ אֶלָּא שְׂכָרוֹ. אִם«[4] אָמַרו לוֹ: אַצִּיל אֶת שֶׁלָּךְ וְאַתָּה נוֹתֵן לִי דְּמֵי שֶׁלִּי, חַיָּב לִיתֵּן לוֹ. **ה׳** שָׁטַף נָהָר^[5] חֲמוֹרוֹ וַחֲמוֹר {ח} חֲבֵירוֹ, שֶׁלּוֹ יָפֶה מָנֶה וְשֶׁלַּחֲבֵירוֹ מָאתַיִם, {ה} הִנִּיחַ אֶת שֶׁלּוֹ וְהִצִּיל אֶת שֶׁלַּחֲבֵירוֹ, אֵין לוֹ אֶלָּא שְׂכָרוֹ. וְאִם אָמַרו לוֹ: אַצִּיל אֶת שֶׁלָּךְ וְאַתָּה נוֹתֵן לִי דְּמֵי$ שֶׁלִּי, חַיָּב לִיתֵּן לוֹ. **ו׳** הַגּוֹזֵל שָׂדֶה«[6] וּנְטָלוּהָ«[7]• מַסִּיקִים«[8], אִם מַכַּת מְדִינָה הִיא«[9]•, אוֹמֵר לוֹ הֲרֵי שֶׁלָּךְ לְפָנֶיךָ, וְאִם מֵחֲמַת הַגַּזְלָן«[10], חַיָּב לְהַעֲמִיד לוֹ שָׂדֶה אַחֵר^[11]•. שְׁטָפָהּ נָהָר, אוֹמֵרו לוֹ: הֲרֵי שֶׁלָּךְ לְפָנֶיךָ. **ז׳** הַגּוֹזֵל אֶת חֲבֵירוֹ, אוֹ שֶׁלָּוָוה מִמֶּנּוּ^[12], אוֹ שֶׁהִפְקִיד לוֹ; בַּיּוֹשֵׁב$, לֹא יַחֲזִיר לוֹ בַּמִּדְבָּר. עַל מְנָת לָצֵאת בַּמִּדְבָּר^[13], {יח} יַחֲזִיר לוֹ בַּמִּדְבָּר. **ח׳** הָאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ: {ג} גְּזַלְתִּיךָ, וְהִלְוִיתַנִי, הִפְקַדְתָּה«[14] אֶצְלִי, וְאֵינִי יוֹדֵעַ אִם הֶחֱזַרְתִּי לָךְ וְאִם«[15]• לֹא הֶחֱזַרְתִּי«[16], חַיָּב לְשַׁלֵּם. אֲבָל אִם^[17] אָמַרו^: אֵינִי יוֹדֵעַ אִם גְּזַלְתִּיךָ, אִם«[18] {הל} הִלְוִיתַנִי, אִם הִפְקַדְתָּה«[19] אֶצְלִי וְאִם לֹא הִפְקַדְתָּה, פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם. **ט׳** הַגּוֹנֵב טָלֶה מִן הָעֵדֶר וְהֶחֱזִירוֹ, מֵת אוֹ נִיגְנַב, חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתוֹ. אִם^[20] לֹא יָדְעוּ בוֹ^[21] הַבְּעָלִים בִּגְנֵיבָתוֹ«[22] וּבַחֲזִירָתוֹ«, אוֹ^[23]• מָנוּ אֶת«[24] הַצֹּאן וְהִיא«[25] שְׁלֵימָה, פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם. **י׳** אֵין לוֹקְחִין מִן הָרוֹעִים צֶמֶר וְחָלָב וּגְדָיִים«[26]•, וְלֹא מִשּׁוֹמְרֵי פֵירוֹת עֵצִים וּפֵירוֹת. אֲבָל לוֹקְחִין מִן הַנָּשִׁים כְּלֵי $$$ פִּשְׁתָּן בַּגָּלִיל, {ו} וַעֲגָלִים בַּשָּׁרוֹן. וְכוּלָּם שֶׁאָמְרוּ "הַטְמֵן$", אָסוּר. לוֹקְחִים«[27] בֵּצִים וְתַרְנָגְלִים«[28] מִכָּל מָקוֹם. **י״א׳** מוּכִים& שֶׁהַכּוֹבֵס מוֹצִיא, הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. שֶׁהַסָּרוּק$[29]# מוֹצִיא, הֲרֵי אֵילּוּ«[30] שֶׁלְּבַעַל הַבַּיִת. הַכּוֹבֵס נוֹטֵל שְׁלֹשָׁה חוּטִין וְהֵן שֶׁלּוֹ. יָתֵר מִיכֵּן, «[31] שֶׁלְּבַעַל הַבַּיִת. וְאִם הָיָה שָׁחוֹר$ עַל גַּבֵּי לָבָן$, {נו} נוֹטֵל אֶת הַכֹּל וְהֵן שֶׁלּוֹ. **י״ב׳** הַחַיָּיט שֶׁשִּׁייֵר מִן הַחוּט כְּדֵי לִתְפּוֹר בּוֹ, מַטְלֵית«[32]# שֶׁהִיא שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ, חַיָּב$ לְהַחְזִיר«[33] לַבְּעָלִים$. מַה {שח} שֶׁחָרָשׁ«[34] מוֹצִיא בַּמַּעֲצָד, הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ, וּבַכַּשִּׁיל, ^[35] שֶׁלְּבַעַל הַבַּיִת. וְאִם^[36] הָיָה עוֹשֶׂה אֵצֶל בַּעַל הַבַּיִת, אַף הַנְּסוֹרֶת שֶׁלְּבַעַל הַבַּיִת.

הל׳ י״ב׳ | פרק י״א׳ | <<בבא מציעאה>>«[37]•

שְׁנַיִם אוֹחֲזִין בְּטַלֵּית«[38], זֶה אוֹמֵר אֲנִי מְצָאתִיהָ וְזֶה אוֹמֵרו אֲנִי מְצָאתִיהָ, זֶה אוֹמֵרו כּוּלָּהּ שֶׁלִּי וְזֶה אוֹמֵרו כּוּלָּהּ שֶׁלִּי, זֶה יִישָּׁבַע שֶׁאֵין לוֹ בָהּ פָּחוּת מֵחֶצְיָיהּ, וְזֶה יִישָּׁבַע שֶׁאֵין לוֹ בָהּ פָּחוּת {מחצ} מֵחֶצְיָיהּ, וְיַחֲלוֹקוּ«[39]. זֶה אוֹמֵרו כּוּלָּהּ שֶׁלִּי וְזֶה אוֹמֵר חֶצְיָיהּ שֶׁלִּי: הָאוֹמֵר כּוּלָּהּ שֶׁלִּי, יִישָּׁבַע שֶׁאֵין לוֹ בָהּ פָּחוּת (מחצייה) [מִשְּׁלֹשָׁה חֲלָקִים]*[40], וְהָאוֹמֵר חֶצְיָיהּ שֶׁלִּי, יִשָּׁבַע שֶׁאֵין לוֹ בָהּ פָּחוּת מֵרְבִיעַ. זֶה נוֹטֵל שְׁלֹשָׁה {חל} חֲלָקִים, וְזֶה נוֹטֵל רְבִיעַ. **ב׳** הָיוּ שְׁנַיִם רְכוּבִים«[41] עַל גַּבֵּי בְהֵמָה, אוֹ שֶׁהָיָה אֶחָד רָכוּב«[42] {ו} וְאֶחָד מַנְהִיג^[43]•, זֶה אוֹמֵרו כּוּלָּהּ שֶׁלִּי, וְזֶה אוֹמֵרו כּוּלָּהּ שֶׁלִּי, זֶה יִישָּׁבַע שֶׁאֵין לוֹ בָהּ«[44] פָּחוּת מֵחֶצְיָיהּ, וְזֶה {יש} יִישָּׁבַע שֶׁאֵין לוֹ בָהּ« פָּחוּת מֵחֶצְיָיהּ, וְיַחֲלוֹקוּ«. בִּזְמַן שֶׁהֵן מוֹדִים אוֹ שֶׁיֵּשׁ לָהֶם עֵדִים, חוֹלְקִין בְּלֹא^[45] שְׁבוּעָה^. **ג׳** הָיָה רָכוּב«[46] עַל גַּבֵּי בְהֵמָה וְרָאָה אֶת הַמְּצִיאָה, וְאָמַרו«[47] לַחֲבֵירוֹ תְּנָה לִי, וּנְטָלָהּ«[48] וְאָמַר אֲנִי זָכִיתִי בָהּ, זָכָה בָהּ. אִם מִשֶּׁנְּתָנָהּ לוֹ אָמַרו אֲנִי זָכִיתִי בָהּ תְּחִילָּה, לֹא אָמַרו כְּלוּם. **ד׳** רָאָה אֶת הַמְּצִיאָה וְנָפַל לוֹ«[49] עָלֶיהָ, וּבָא אַחֵר {ו} וְהֶחֱזִיק בָּהּ, זֶה שֶׁהֶחֱזִיק בָּהּ זָכָה בָהּ. רָאָה אוֹתָם רָצִים אַחַר הַמְּצִיאָה, אַחַר צְבִי שָׁבוּר, אַחַר גּוֹזָלוֹת שֶׁלֹּא פֵירֵיחוּ«[50], וְאָמַרו זָכַת לִי שָׂדִי, זָכַת לוֹ. הָיָה צְבִי רָץ כְּדַרְכּוֹ, אוֹ שֶׁהָיוּ גוֹזָלוֹת מַפְרִיחִין«[51], וְאָמַר«[52] זָכַת לִי שָׂדִי, לֹא אָמַר כְּלוּם. **ה׳**

---

[1] ק כלפנינו. קיי: "הימנו".
[2] ק כלפנינו, אך בתחילה קס כתב: "מזה". קיי: "הימנו".
[3] ק כלפנינו. קיי: "בתוכה".
[4] ק כלפנינו. קיי: "ואם".
[5] ק+קיי: "הַנָּהָר".
[6] קיי+קנ כלפנינו. קס: "שדהו".
[7] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ונטלוהו".
[8] קיי כלפנינו. ק: "הַמַּסִּיקִים".
[9] קיי כלפנינו. ק: "הוּא".
[10] ק: "הַגּוֹזְלָן". קיי: "הגזלנין".
[11] ק+קיי ליתא: "אחר".
[12] ק+קיי: "הֵימֶנּוּ".
[13] ק+קיי: "לַמִּדְבָּר".
[14] ק כלפנינו. קיי: "והפקדתה".
[15] קיי כלפנינו. ק: "אִם".
[16] קיי+קנ כלפנינו. קס: "חזרתי".
[17] ק+קיי ליתא: "אם אמר".
[18] קיי כלפנינו. ק: "וְאִם".
[19] קיי כלפנינו. ק הכתיב: "הִיפְקַדְתָּה", וכן בסמוך.
[20] ק+קיי: "וְאִם".
[21] ק+קיי ליתא: "בּוֹ".
[22] ק כלפנינו. קיי: "לא בגניבתו ולא בחזירתו".
[23] ק+קיי: "וּמָנוּ".
[24] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: "מן".
[25] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: "והוא".
[26] קיי+קנ כלפנינו. קס: "וגידים".
[27] ק כלפנינו. קיי: "ולוקחים".
[28] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ותורנגלים".
[29] ניקוד קנ, אך לדעתי צריך לנקד: "שֶׁהַסָּרוֹק".
[30] קיי כלפנינו. ק: "הֵן".
[31] ק כלפנינו. קיי נוסף: "הרי אלו".
[32] קיי כלפנינו., וספק שמא יש לנקד: "מַטְלִית". ק: "מַטְלֵת".
[33] קיי+קנ כלפנינו. קס: "לחזיר".
[34] ק כלפנינו. קיי: "שהחרש".
[35] ק+קיי נוסף: "הֲרֵי אֵלּוּ".
[36] ק+קיי: "אִם".
[37] גם ק+קיי ממשיכים כאן מסכת נזיקים פרק י״א, אך קיי נוסף הכיתוב: "באבא תיניינא".
[38] ק כלפנינו. קיי הכתיב: "בטלית".
[39] קיי כלפנינו. ק: "יַחֲלֹקוּ". וכן להלן אלא ששם קנ הוסיף "ו".
[40] מילת "מחצייה" סומנה למחיקה בקו עילי, ובשוליים מישהו (הנקדן?) כתב וניקד "מִשְּׁלֹשָׁה חֲלַקִים". וכן ק+קיי: "משלושה חלקים".
[41] ק כלפנינו. קיי: "רוכבין".
[42] ק כלפנינו. קיי: "רוכב".
[43] ק+קיי: "מְהַלֵּךְ".
[44] ק+קיי כלפנינו. קס ליתא: "בה". וכן בסמוך.
[45] ק+קיי: "שֶׁלֹּא בִּשְׁבוּעָה" (ואולי קס כתב "שלו").
[46] קיי+קנ כלפנינו. קס: "רוכב".
[47] קיי+קנ כלפנינו. קס: "אומ׳".
[48] קיי+קנ כלפנינו. קס: "תנה לי ?זו? נטלה".
[49] ק כלפנינו (קס בטעות: "ונפלו לו"). קיי ליתא: "לו".
[50] ק כלפנינו. קיי: "הפריחו".
[51] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: "מפרחים".
[52] קיי כלפנינו. ק: "וְאוֹמֵרו".

מְצִיאַת בְּנוֹ וּבִתּוֹ הַקְּטַנִּים, וְעַבְדּוֹ[1]« וְשִׁפְחָתוֹ {הכ} הַכְּנַעֲנִים, וּמְצִיאַת אִשְׁתּוֹ, הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. מְצִיאַת בְּנוֹ וּבִתּוֹ הַגְּדוֹלִ[י]ם[2]*, וְעַבְדּוֹ[3]« וְשִׁפְחָתוֹ הָעִבְרִים, וּמְצִיאַת[4]^ אִשְׁתּוֹ שֶׁגֵּירְשָׁהּ[5]«•, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא {נ} נָתַן לָהּ כְּתוּבָּתָהּ, הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלָּהֶן. **ו'** מָצָא שְׁטָרֵי חוֹב, אִם יֵשׁ בָּהֶם אַחֲרָיוּת נְכָסִים, לֹא יַחֲזִיר, $$$ אֵין בָּהֶן אַחֲרָיוּת נְכָסִים, יַחֲזִיר, מִפְּנֵי[6]« שֶׁאֵין בֵּית דִּין נִפְרָעִין מֵהֶם, דִּבְ|רֵי|ו ר' מֵאִיר. וַחֲכָ|מִים| אוֹמְ|רִים|: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ לֹא יַחֲזִיר, מִפְּנֵי שֶׁבֵּית דִּין נִפְרָעִין מֵהֶם. **ז'** מָצָא גִּיטֵּי נָשִׁים, וְשִׁחְרוּרֵי עֲבָדִים, דְּיָאתִיקֵי[7]«, מַתָּנָה וְשׁוֹבָרִים, הֲרֵי זֶה לֹא יַחֲזִיר, שֶׁ<אֲ>נִי* אוֹמֵ|ר| כְּתוּבִים הָיוּ וְנִמְלַךְ שֶׁלֹּא לִיתְּנָן. **ח'** מָצָא אִיגְּרוֹת שׁוּם וְאִיגְּרוֹת מָזוֹן, וּשְׁטָרֵי[8]^ חֲלִיצָה וּמֵיאוּנִים, {וש} וּשְׁטָרֵי בֵּירוּרִין, וְכָל מַעֲשֵׂה בֵית דִּין, הֲרֵי זֶה יַחֲזִיר. מָצָא בַחֲפִיסָה אוֹ בִגְלוֹסְקוֹמָה[9]«•, תַּכְרִיךְ שֶׁלִּשְׁטָרוֹת, אוֹ אֲגוּדָּה שֶׁלִּשְׁטָרוֹת, הֲרֵי זֶה יַחֲזִיר. וְכַמָּה [10]« אֲגוּדָּה שֶׁלִּשְׁטָרוֹת, שְׁלֹשָׁה קְשׁוּרִים[11]«• זֶה בָזֶה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵ|רוּ|: אֶחָד לֹוֶה מִשְּׁלֹשָׁה, יַחֲזִיר לַלֹּוֶה, שְׁלוֹשָׁה לֹוִים מֵאֶחָד[12]^, יַחֲזִיר לַמַּלְוֶה. מָצָא שְׁטָר בֵּין שְׁטָרוֹתָיו וְאֵין[13]« יָדוּעַ מַה טִּיבוֹ, יְהֵא מוּנָּח עַד שֶׁיָּבֹא אֵלִיָּהוּ. אִם יֵשׁ עִמָּהֶן סִימְפּוֹנוֹת[14]«•, יַעֲשֶׂה[15]« מַה שֶּׁבְּסִימְפּוֹנָן[16]«.

הל' ח' פרק י"ב

אֵלּוּ מְצִיאוֹת שֶׁלּוֹ, וְאֵלּוּ חַיָּב לְהַכְרִיז. אֵלּוּ מְצִיאוֹת שֶׁלּוֹ: מָצָא פֵירוֹת מְפוּזָּרִים, מָעוֹת מְפוּזָּרוֹת, כְּרֵיכוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְעִיגּוּלֵי {ד} דְבֵילָה, וְכִכָּרוֹת[17]« שֶׁלַּנַּחְתּוֹם, (וַחֲרוּזוֹת) [וּמַחֲרוּזוֹת][18]* שֶׁלַּדָּגִים, וַחֲתִיכוֹת שֶׁלַּבָּשָׂר, וְגִיזֵּי צֶמֶר הַבָּאוֹת {ממד} מִמְּדִינָתָן, וַאֲנִיצֵי פִשְׁתָּן, וּלְשׁוֹנוֹת שֶׁלַּאַרְגָּמָן, הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. $$$ **ב'** ר' יְהוּדָ|ה| אוֹמֵ|רוּ|: כָּל דָּבָר שֶׁיֶּשׁ בּוֹ שִׁינּוּי, חַיָּב לְהַכְרִיז. כֵּי־צַד: מָצָא {ע} עִיגּוּל וּבְתוֹכוֹ חֶרֶס, כִּיכָּר וּבְתוֹכוֹ מָעוֹת. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵ|רוּ|: כָּל כְּלֵי אַנְפּוֹרְיָא[19]«• אֵינוּ חַיָּב לְהַכְרִיז. **ג'** וְאֵלּוּ חַיָּב לְהַכְרִיז: מָצָא פֵירוֹת בִּכְלִי אוֹ כְלִי כְּמוֹת שֶׁהוּא, מָעוֹת בְּכִיס אוֹ כִיס כְּמוֹת שֶׁהוּא, צִיבּוּרֵי פֵירוֹת, וְצִיבּוּרֵי[20]^ מָעוֹת, שְׁלֹשָׁה מַטְבֵּיעוֹת[21]^ זֶה עַל גַּבֵּי זֶה, כְּרֵיכוֹת (ברשות)[22]* בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, וְכִיכָּרוֹת שֶׁלְּבַעַל הַבַּיִת, וְגִיזֵּי צֶמֶר הַלְּקוּחוֹת מִבֵּית הָאוּמָּן, כַּדֵּי[23] יַיִן וְכַדֵּי שֶׁמֶן, $$ חַיָּב לְהַכְרִיז. **ד'** מָצָא אַחַר הַגַּפָּה& אוֹ אַחַר הַגָּדֵר גּוֹזָלִין[24]^• מְקוּשָּׁרִין, אוֹ בִשְׁבִילִין שֶׁבַּשָּׂדוֹת, הֲרֵי זֶה לֹא יִגַּע בָּהֶן. מָצָא כֶלִי בָּאֶשְׁפּוֹת[25]«, אִם מְכוּסֶּה, לֹא יִגַּע בּוֹ, וְאִם מְגוּלֶּה, נוֹטֵל וּמַכְרִיז. מָצָא {ב} בַגַּל אוֹ$ בְכוֹתֶל יָשָׁן, הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. מָצָא בְכוֹתֶל חָדָשׁ, מֵחֶצְיוֹ וְלַחוּץ, שֶׁלּוֹ, מֵחֶצְיוֹ וְלִפְנִים, שֶׁלְּבַעַל הַבַּיִת. אִם הָיָה מַשְׂכִּירוֹ {ל} לַאֲחֵרִים, אֲפִילּוּ מָצָא$ בְתוֹךְ הַבַּיִת, הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. **ה'** מָצָא בְחָנוּת, הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. בֵּין הַתֵּיבָה[26]^ לַחֶנְוָנִי, הֲרֵי אֵלּוּ[27]« שֶׁלַּחֶנְוָנִי. {ל} לִפְנֵי הַשּׁוּלְחָנִי, הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. בֵּין הַכִּסֵּא[28]^ לַשּׁוּלְחָנִי, הֲרֵי הוּא[29]«• שֶׁלַּשּׁוּלְחָנִי. לָקַח[30]« פֵּירוֹת מֵחֲבֵירוֹ אוֹ שֶׁשִּׁילַּח לוֹ חֲבֵירוֹ פֵּירוֹת, {ומ} וּמָצָא בְתוֹכָן מָעוֹת, הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. וְאִם[31]« הָיוּ צְרוּרִים, נוֹטֵל וּמַכְרִיז. **ו'** אַף הַשִּׂמְלָה הָיְתָה בִכְלָל כָּל אֵלּוּ. וְלָמָּה יָצָאת? לְהָקִישׁ אֵלֶיהָ: [32]^• מַה הַשִּׂמְלָה מְיוּחֶדֶת שֶׁיֶּשׁ בָּהּ סִימָנִין וְיֶשׁ לָהּ תּוֹבְעִין[33]«•, אַף[34]« כָּל דָּבָר שֶׁיֶּשׁ בּוֹ סִימָנִין וְיֶשׁ לוֹ[35]« תּוֹבְעִים”, [36]« חַיָּב לְהַכְרִיז. **ז'** עַד אֵמָתַי חַיָּב לְהַכְרִיז. עַד כְּדֵי שֶׁיֵּדְעוּ בוֹ הַשְּׁכֵינִים[37]^, דִּבְ|רֵי|ו ר' מֵאִיר. ר' יְהוּדָ|ה| אוֹמֵ|רוּ|: שְׁלֹשָׁה רְגָלִים, וְאַחַר[38]« [הָ]רֶגֶל[39]* {הא} הָאַחֲרוֹן שִׁבְעַת יָמִים, כְּדֵי שֶׁיֵּלֵךְ לְבֵיתוֹ שְׁלֹשָׁה וְיַחֲזוֹר וְיַכְרִיז יוֹם אֶחָד. **ח'** אָמַר אֶת הָאֲבֵידָה וְלֹא אָמַר אֶת[40]«

---

1 ק כלפנינו. קיי: "מציאת עבדו".
2 אות "י" נתלתה בידי הסופר.
3 ק כלפנינו. קיי: "עבדו".
4 ק+קיי: "מְצִיאַת".
5 קיי כלפנינו. ק ליתא: "שגירשה" (ומגיה מאוחר הוסיף זאת בקאופמן).
6 ק כלפנינו. קיי ליתא: "מפני".
7 קיי הכתיב כלפנינו. ק: ללא אות "א".
8 ק+קיי: "שְׁטָרֵי".
9 קנ כלפנינו (אך בסיומת "א"). קס+קיי: "בגלוסקמא".
10 ק נוסף: "היא". קיי: יש השמטה.
11 קיי כלפנינו. ק: "קְשׁוּרוֹת".
12 ק+קיי: "מִן הָאֶחָד".
13 ק כלפנינו. קיי: "ואינו ידוע".
14 קנ כלפנינו. קיי: "סמפון". קס: "?סימפון/סימפונן?".
15 קיי+קנ כלפנינו. קס: "?ו?עשה".
16 ק כלפנינו. קיי: "שבסמפון".
17 קיי כלפנינו. ק: "כִּכָּרוֹת".
18 אות "מ" נתלתה, ספק האם בידי הסופר. ק: "וּמַחֲרוּזוֹת". קיי: "וחרוזות".
19 ק כלפנינו, אך שמא קס כתב "אנפיריא". קיי: "אמפוריא".
20 ק+קיי: "צִיבּוּרֵי".
21 ק+קיי הכתיב: "מַטְבֵּעוֹת".
22 סומן למחיקה בקו עילי, מפני שנכפל בסמוך.
23 קס+קיי כלפנינו. קנ: "וְכַדֵּי".
24 ק+קיי: "גּוֹזָלוֹת".
25 ק כלפנינו. קיי: "באשפה".
26 ק+קיי: "תֵּיבָה".
27 קיי כלפנינו. ק: "הֵן".
28 ק+קיי: "כִּסֵּא".
29 ק: "הֵן". קיי: "אלו".
30 ק כלפנינו. קיי: "רבי יהודה אומר אף הלוקח".
31 קיי כלפנינו. ק: "אִם".
32 ק+קיי נוסף: "אֶלָּא".
33 קיי+קנ כלפנינו. קס: "תיבעון". וכן בסמוך.
34 ק+קיי: "וְאַף".
35 קיי כלפנינו. ק כאן כלפנינו אך בסמוך כפל שוב וכתב "בּוֹ". וראו בהערה הבאה.
36 ק נוסף כאן שוב כעין כפל גרסה: "וְאַף כָּל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ (תיבעון) [תובעין]". ומגיה בקאופמן סימן זאת למחיקה.
37 ק+קיי: "שְׁכֵינִים". (קיי: "עד שישמעו שכינים").
38 קיי+קנ כלפנינו. קס: "אחד".
39 אות "ה" נתלתה בידי הסופר. ק: "הָרֶגֶל". קיי: "רגל".
40 ק כלפנינו. קיי ליתא: "את".

סִימָנֶיהָ, הֲרֵי זֶה לֹא יִתֵּן לוֹ. הָרַמַּאי, אַף עַל פִּי שֶׁאָמַרו אֶת[1]« סִימָנֶיהָ, הֲרֵי זֶה לֹא יִתֵּן לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַרו[2]° : עַד דְּרוֹשׁ אָחִיךָ אֹתוֹ, עַד שֶׁתִּדְרוֹשׁ אֶת אָחִיךָ אִם רַמַּאי הוּא וְאִם[3]« אֵינוֹ רַמַּאי. **ט'** כָּל דָּבָר שֶׁהוּא עוֹשֶׂה וְאוֹכֵל, יַעֲשֶׂה וְיֹאכַל. וְדָבָר שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה וְאוֹכֵל, יִימָּכֵר, שֶׁנֶּאֱמַרו[4]° : וַהֲשֵׁבֹתוֹ[5]« לוֹ, רְאֵה הֵיאַךְ תְּשִׁיבֶנּוּ לוֹ. מַה[6]^• יְהֵא בְדָמִים? ר' טַרְפוֹן אוֹמֵרו: יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן, לְפִיכָךְ אִם אָבְדוּ {חי} חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתָן. ר' עֲקִיבָה אוֹמֵרו: לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן, לְפִיכָךְ אִם אָבְדוּ אֵינוֹ חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתָן. **י'** מָצָא סְפָרִים, קוֹרֵא בָהֶן אַחַת לִשְׁלֹשִׁים[7]« יוֹם. וְאִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ לִקְרוֹת, גּוֹלְלָן[8]«. אֲבָל [9]« לֹא יִלְמוֹד[10]^ בָּהֶן כַּתְּחִילָּה$, וְלֹא יִקְרָא אַחֵר עִמּוֹ. מָצָא כְסוּת, מְנַעֲרָהּ אֶחָד[11]^• לִשְׁלֹשִׁים יוֹם. {ו} וְשׁוֹטְחָהּ לְצוֹרְכָּהּ, אֲבָל לֹא לִכְבוֹדוֹ. כְּלֵי כֶסֶף (~~וכלי זהב~~)[12]* וּכְלֵי נְחֹשֶׁת, מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן לְצוֹרְכָּן, אֲבָל לֹא לְשׁוֹחֲקָן[13]«. כְּלֵי זָהָב[14]« וּכְלֵי זְכוּכִית, לֹא[15]« יִגַּע בָּהֶן עַד שֶׁיָּבֹא אֵלִיָּהוּ. מָצָא שַׂק אוֹ קוּפָּה, אִם[16]« אֵין דַּרְכּוֹ לִיטּוֹל, הֲרֵי זֶה לֹא יִטּוֹל. **יא'** אֵי זוֹ[17]« הִיא אֲבֵידָה? מָצָא חֲמוֹר וּפָרָה$ רוֹעִים בַּדֶּרֶךְ, אֵין זוֹ אֲבֵידָה. חֲמוֹר וְכֵלָיו הֲפוּכִים, וּפָרָה רָצָה בֵּין הַכְּרָמִים, הֲרֵי זוֹ אֲבֵידָה. {ה} הֶחֱזִירָהּ וּבָרְחָה, הֶחֱזִירָהּ וּבָרְחָה, אֲפִילוּ אַרְבָּעָה חֲמִשָּׁה[18]^ פְּעָמִים, חַיָּיב[19]*, שֶׁנֶּאֱמַרו[20]° : הָשֵׁב תְּשִׁיבֵם. הָיָה בָּטֵל מִן הַסֶּלַע, לֹא יֹאמַר לוֹ תֶּן לִי סֶלַע, אֶלָּא נוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ כְּפוֹעֵל. [21]^• אִם[22]« יֵשׁ שָׁם בֵּית דִּין, מַתְנֶה[23]« עִמּוֹ לִפְנֵי[24]«• בֵּית דִּין. [25]^ אֵין שָׁם[26]*, בִּפְנֵי[27]«• מִי יַתְנֶה, שֶׁלּוֹ קוֹדֵם. **יב'** מְצָאָהּ[28]« בְּרֶפֶת[29]«, אֵינוֹ חַיָּיב בָּהּ. בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, חַיָּיב בָּהּ. הָיְתָה בֵּין$ הַקְּבָרוֹת, אַל[30]« יִטַּמֵּא לוֹ$. אִם[31]« אָמַר לוֹ אָבִיו, הִיטַּמֵּא, אוֹ שֶׁאָמַר לוֹ, אַל תַּחֲזִיר, הֲרֵי זֶה לֹא יִשְׁמַע לוֹ. פָּרַק וְטָעַן, פָּרַק וְטָעַן, אֲפִילוּ אַרְבָּעָה {חמ} חֲמִשָּׁה^ פְּעָמִים, חַיָּיב, שֶׁנֶּאֱמַרו[32]° : עָזֹב תַּעֲזֹב. הָלַךְ וְיָשַׁב לוֹ, אָמַר לוֹ: הוֹאִיל וְעָלֶיךָ מִצְוָה, אִם רְצִיתָה[33]« לִפְרוֹק פְּרוֹק, פָּטוּר, שֶׁנֶּאֱמַרו, עִמּוֹ. [34]« הָיָה זָקֵן אוֹ חוֹלֶה, חַיָּיב. מִצְוָה מִן הַתּוֹרָה לִפְרוֹק, אֲבָל [לֹא][35]* לִטְעוֹן. ר' שִׁמְעוֹן אוֹמֵרו: אַף לִטְעוֹן. ר' יוֹסֵה הַגְּלִילִי אוֹמֵרו: אִם[36]« הָיָה עָלָיו יוֹתֵר[37]« מִמַּשּׂוֹאוֹ, אֵינוֹ זָקוּק לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַרו, תַּחַת מַשָּׂאוֹ, מַשּׂוּי[38]« שֶׁהוּא יָכוֹל לַעֲמוֹד בּוֹ. **יג'** אֲבֵידָתוֹ וַאֲבֵידַת {אב} אָבִיו, שֶׁלּוֹ$ קוֹדֶמֶת. אֲבֵידָתוֹ וַאֲבֵידַת רַבּוֹ, שֶׁלּוֹ קוֹדֶמֶת. אֲבֵידַת אָבִיו וַאֲבֵידַת רַבּוֹ, שֶׁלְּרַבּוֹ קוֹדֶמֶת, לְשֶׁלְּאָבִיו[39]« שֶׁאָבִיו הֱבִיאוֹ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה, וְרַבּוֹ שֶׁלִּימְּדוֹ חָכְמָה הֱבִיאוֹ לְחַיֵּי[40]* {הע} הָעוֹלָם הַבָּא. [41]«• וְאִם[42]^ הָיָה אָבִיו שָׁקוּל[43]« כְּנֶגֶד$ רַבּוֹ, אֲבֵידַת אָבִיו קוֹדֶמֶת. [44]«• הָיָה אָבִיו וְרַבּוֹ[45]«• נוֹשְׂאִין מַשְּׂאוּי[46]«, מַנִּיחַ אֶת שֶׁלְּרַבּוֹ, וְאַחַר כָּךְ מַנִּיחַ אֶת שֶׁלְּאָבִיו. הָיָה$ אָבִיו וְרַבּוֹ בְּבֵית הַשֶּׁבִי[47]«, {פו} פּוֹדֶה אֶת רַבּוֹ, וְאַחַר כָּךְ פּוֹדֶה אֶת אָבִיו. אֲבָל אִם הָיָה אָבִיו תַּלְמִיד$ חֲכָמִוים[48]«, פּוֹדֶה אֶת אָבִיו, {וא} וְאַחַר כָּךְ פּוֹדֶה אֶת רַבּוֹ.

הל' יג'[49]^• **פרק יג'**

הַמַּפְקִיד אֵצֶל חֲבֵירוֹ בְּהֵמָה אוֹ כֵלִים, וְנִגְנְבוּ[50]^ אוֹ שֶׁאָבְדוּ, שִׁילֵּם וְלֹא רָצָה לְהִישָּׁבַע$, שֶׁהֲרֵי אָמְרוּ שׁוֹמֵר חִינָּם נִשְׁבָּע וְיוֹצֵא, נִמְצָא הַגַּנָּב, מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶפֶל. טָבַח וּמָכַר, מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה[51]«. וּלְמִי[52]^ הוּא מְשַׁלֵּם, לְמִי שֶׁהַפִּקָּדוֹן אֶצְלוֹ. **ב'** נִשְׁבַּע וְלֹא רָצָה לְשַׁלֵּם, נִמְצָא הַגַּנָּב, מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶפֶל, טָבַח וּמָכַר, מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה[53]«. לְמִי הוּא מְשַׁלֵּם, לְבַעַל הַפִּקָּדוֹן. **ג'** הַשּׂוֹכֵר פָּרָה מֵחֲבֵירוֹ וְהִשְׁאִילָהּ לְאַחֵר, וּמֵתָה כְדַרְכָּהּ, יִישָּׁבַע הַשּׂוֹכֵר[54]** שֶׁמֵּתָה כְדַרְכָּהּ, וְהַשּׁוֹאֵל מְשַׁלֵּם לַשּׂוֹכֵר. אָמַרו ר' יוֹסֵי: כֵּי־צַד הָלָה[55]^• עוֹשֶׂה סְחוֹרָה בְּפָרָתוֹ שֶׁלַּחֲבֵירוֹ[56]^, אֶלָּא תַחֲזוֹר פָּרָה[57]« לַבְּעָלִים. **ד'** אָמַר לִשְׁנַיִם, גָּזַלְתִּי אֶת$ אֶחָד מִכֶּם מָנֶה, וְאֵינִי יוֹדֵעַ (~~אוֹ~~) [אֵי][58]* זֶה מִכֶּם, אוֹ[59]«, אָבִיו שֶׁלְּאֶחָד מִכֶּם

---

[1] ק כלפנינו. קיי ליתא: "את".
[2] דברים כב'
[3] ק כלפנינו. קיי: "אם".
[4] שם
[5] קנ כלפנינו. קס: "והשובותו". קיי: "והשבת<ו>".
[6] ק+קיי: "כַּמָּה". וצ"ע.
[7] קיי+קנ כלפנינו. קס: "שלושים".
[8] קיי+קנ כלפנינו. קס: "?גולן?".
[9] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס נוסף: "אם".
[10] ק+קיי: "יִלְמַד" (אך קנ ניקד: "יְלַמֵּד").
[11] ק+קיי: "אַחַת".
[12] הסופר(?) סימן למחיקה את המילים "וכלי זהב" בעיגולים לפני ואחרי המילים. מגיה נוסף(?) סימן מעליהן קו מחיקה עילי. וכן ק+קיי ליתא.
[13] ק כלפנינו. קיי הכתיב: "לשחקן".
[14] קיי כלפנינו. ק (בטעות מחמת הדומות?): "כֶּסֶף" (ומגיה מאוחר תיקן שם כלפנינו).
[15] קיי כלפנינו. ק: "אַל".
[16] ק כלפנינו. קיי: "שאין".
[17] קיי+קנ כלפנינו. קס: "זה".
[18] ק+קיי: "וַחֲמִשָּׁה". וכן להלן.
[19] ק+קיי כלפנינו. מגיה מאוחר הוסיף בשוליים: "להחזיר".
[20] דברים כב'
[21] קנ כלפנינו. קס+קיי נוסף: "בָּטֵל".
[22] ק כלפנינו. קיי: "ואם".
[23] קיי כלפנינו. ק: "יַתְנֶה".
[24] ק כלפנינו. קיי: "בפני".
[25] ק+קיי נוסף: ק: "אִם". קיי: "ואם".
[26] ק+קיי כלפנינו. מגיה מאוחר הוסיף בשוליים: "בית דין".
[27] ק: "לִפְנֵי מִי". קיי: "למי".
[28] קיי כלפנינו. ק: "מָצָא".
[29] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ברופת".
[30] ק כלפנינו. קיי: "הרי זה לא".
[31] קנ כלפנינו. קיי: "ואם". קס ליתא: "אם".
[32] שמות כג'
[33] ק כלפנינו. קיי הכתיב: "רצית".
[34] ק כלפנינו. קיי נוסף: "אם".
[35] נוסף צמוד לשורה, ספק בידי מי. וכן ק+קיי איתא.
[36] קיי כלפנינו. ק ליתא: "אם".
[37] קיי כלפנינו. ק: "יָתֵר".
[38] ק כלפנינו. קיי הכתיב: "משאוי".
[39] ק: "מִשֶּׁלְּאָבִיו". קיי: "לאבידת אביו".
[40] ק+קיי כלפנינו. אות חי"ת מתוקנת ע"י סופר פרמה.
[41] קיי כלפנינו. ק: מתחילה כאן הלכה חדשה: "יד".
[42] ק+קיי: "אִם".
[43] קיי+קנ כלפנינו. קס בטעות?: "שלוק".
[44] קיי: מתחילה כאן הלכה חדשה "יד". ובקאופמן התחילה לפני המשפט הקודם וכדלעיל.
[45] קיי כלפנינו. ק: "אוֹ רַבּוֹ".
[46] קנ כלפנינו. קס: "משואוי". קיי: "משא".
[47] קנ כלפנינו. קס ליתא: "בשבי". קיי: "שבויים בשביה".
[48] ק כלפנינו. קיי: "חכם".
[49] ק+קיי: "יד", מפני שנוספה הלכה חדשה לעיל, וראו בהערות לעיל.
[50] ק+קיי: "נִגְנָבוּ".
[51] קיי+קנ כלפנינו. קס: "חמשה".
[52] ק+קיי: "לְמִי".
[53] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "וחמשה".
[54] ק+קיי כלפנינו. סופר פרמה כתב בטעות "השואל" ולאחר מכן הוא עצמו(?) מחק אותיות "אל" ותלה מעליהן אותיות "כר".
[55] ק+קיי: "וְהַלָּה".
[56] ק+קיי: "שֶׁלָּזֶה".
[57] קיי כלפנינו. ק: "הַפָּרָה".
[58] גם ק+קיי: "אֵי". כנראה התיקון בפרמה בוצע בידי נקדן כלשהו. המתקן ניסה לקצר את אות וא"ו וגם ניקד אות אל"ף בצירי.
[59] קיי כלפנינו. ק ליתא: "או".

הִפְקִיד[1]» לִי[2]^• מָנֶה, וְאֵינִי יוֹדֵעַ אֵי זֶה הוּא, נוֹתֵן לָזֶה מָנֶה וְלָזֶה מָנֶה, שֶׁהוֹדָה מִפִּי עַצְמוֹ. **ה׳** שְׁנַיִם שֶׁהִפְקִידוּ אֵצֶל אֶחָד, זֶה מָנֶה וְזֶה מָאתַיִם, זֶה אוֹמֵר מָאתַיִם שֶׁלִּי וְזֶה אוֹמֵרו מָאתַיִם שֶׁלִּי, נוֹתֵן לָזֶה מָנֶה וְלָזֶה מָנֶה, וְהַשְּׁאָר יְהֵא[3]» מוּנָּח עַד שֶׁיָּבֹא אֵלִיָּהוּ. אָמַרו רְ׳ יוֹסֵה: אִם כֵּן מַה הִפְסִיד הָרַמַּיִי. אֶלָּא הַכֹּל יְהֵא מוּנָּח עַד שֶׁיָּבֹא אֵלִיָּהוּ. **ו׳** וְכֵן שְׁנֵי כֵלִים, אֶחָד יָפֶה[4]» מָנֶה וְאֶחָד {י} יָפֶה אֶלֶף זוּז, זֶה אוֹמֵרו יָפֶה שֶׁלִּי וְזֶה אוֹמֵרו יָפֶה שֶׁלִּי, נוֹתֵן אֶת הַקָּטָן לְאֶחָד מֵהֶם, וּמִתּוֹךְ הַגָּדוֹל {נ} נוֹתֵן דְּמֵי קָטָן לַשֵּׁנִי, וְהַשְּׁאָר יְהֵא[5]» מוּנָּח עַד שֶׁיָּבֹא אֵלִיָּהוּ. אָמַרו רְ׳ יוֹסֵי: אִם כֵּן מַה הִפְסִיד הָרַמַּיִי. אֶלָּא הַכֹּל יְהֵא» מוּנָּח עַד שֶׁיָּבֹא אֵלִיָּהוּ. **ז׳** הַמַּפְקִיד פֵּירוֹת אֵצֶל חֲבֵירוֹ, אֲפִילוּ הֵן אוֹבְדִים הֲרֵי זֶה לֹא יִגַּע בָּהֶן. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵרו: יִמְכּוֹר בְּבֵית[6]^• דִּין, מִפְּנֵי הָשֵׁב$ אֲבֵידָה לַבְּעָלִים. **ח׳** הַמַּפְקִיד פֵּירוֹת אֵצֶל חֲבֵירוֹ, הֲרֵי זֶה יוֹצִיא לוֹ חֶסְרוֹנוֹת: לַחִיטִּים וְלָאוֹרֶז, תִּשְׁעַת חֲצָיֵי[7]^ קַבִּין לַכּוֹר, לַשְּׂעוֹרִים וְלַדּוֹחַן, תִּשְׁעַת קַבִּים לַכּוֹר, לַכּוּסְמִים וּלְזֶרַע פִּשְׁתָּן, שְׁלֹשֶׁת[8]» סְאִין לַכּוֹר. הַכֹּל לְפִי הַמִּדָּה, וְהַכֹּל לְפִי הַזְּמָן. אָמַרו רְ׳ יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי: וְכִי מָה אִכְפַּת לָהֶן לָעַכְבָּרִים[9]^• $ אוֹכְלִין בֵּין מֵהַרְבֵּה בֵּין מִקִּימְאָה[10]». $ אֵינוּ מוֹצִיא[11]^• לוֹ חֶסְרוֹנוֹת אֶלָּא לַכּוֹר [12]» בִּלְבַד. רְ׳ יְהוּדָהו אוֹמֵרו: אִם הָיְתָה מִידָּה מְרוּבָּה, לֹא[13]^ יוֹצִיא$ לוֹ חֶסְרוֹנוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מוֹתִירוֹת. **ט׳** יוֹצִיא לוֹ שְׁתוּת לַיַּיִן. רְ׳ יְהוּדָהו אוֹמֵרו: חוֹמֶשׁ. יוֹצִיא לוֹ שְׁלֹשֶׁת לוֹגִין שֶׁמֶן לְמֵאָה, לוֹג וּמַחְצָה שְׁמָרִים, וְלוֹג[14]^ וּמַחְצָה בֶּלַע. אִם הָיָה שֶׁמֶן מְזוּקָּק, אֵינוּ מוֹצִיא[15]^ לוֹ שְׁמָרִים. $$ קִינְקֵנִּים$ יְשָׁנוֹת, לֹא[16]^ יוֹצִיא[17]» לוֹ בֶלַע. רְ׳ יְהוּדָהו אוֹמֵרו: אַף[18]^• הַמּוֹכֵר שֶׁמֶן מְזוּקָּק {לחב} לַחֲבֵירוֹ כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה, הֲרֵי זֶה מְקַבֵּל עָלָיו לוֹג וּמַחְצָה שְׁמָרִים לְמֵאָה. **י׳**[19]^• הַמַּפְקִיד חָבִית אֵצֶל חֲבֵירוֹ, לֹא[20]» יִיחֲדוּ לָהּ הַבְּעָלִים מָקוֹם, וְטִילְטְלָהּ וְנִשְׁבָּרָה, אִם מִתּוֹךְ יָדוֹ נִשְׁבָּרָה, לְצוֹרְכּוֹ, חַיָּיב, לְצוֹרְכָּהּ, פָּטוּר. וְאִם[21]» מִשֶּׁהִנִּיחָהּ[22]», $ בֵּין לְצוֹרְכּוֹ[23]» וּבֵין[24]» לְצוֹרְכָּהּ, פָּטוּר. יִיחֲדוּ[25]» לָהּ הַבְּעָלִים מָקוֹם, {וטיל} וְטִילְטְלָהּ וְנִשְׁבָּרָה, בֵּין מִתּוֹךְ יָדוֹ וּבֵין מִשֶּׁהִנִּיחָהּ, לְצוֹרְכּוֹ, חַיָּיב, וּלְצוֹרְכָּהּ[26]», פָּטוּר. **י״א׳** הַמַּפְקִיד מָעוֹת אֵצֶל חֲבֵירוֹ, צְרָרָן וְהִפְשִׁילָן לַאֲחוֹרָיו[27]», מְסָרָן$ לִבְנוֹ וּלְבִתּוֹ הַקְּטַנִּים, וְנָעַל בִּפְנֵיהֶן שֶׁלֹּא כָרָאוּי, חַיָּיב, שֶׁלֹּא שָׁמַר כְּדֶרֶךְ הַשּׁוֹמְרִים. וְאִם שָׁמַר כְּדֶרֶךְ הַשּׁוֹמְרִים, פָּטוּר. **י״ב׳** הַמַּפְקִיד מָעוֹת אֵצֶל הַשּׁוּלְחָנִי, אִם צְרוּרִים, לֹא[28]» יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן [29]»•, וְאִם[30]» מוּתָּרִים, יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן [31]»•. {א} אֵצֶל בַּעַל הַבַּיִת, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן [32]»•. הַחֶנְוָונִי כְּבַעַל הַבַּיִת, דִּבְרֵיו רְ׳ מֵאִיר. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵרו: כַּשּׁוּלְחָנִי. **י״ג׳** הַשּׁוֹלֵחַ יָד בַּפִּקָּדוֹן, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: יִלְקֶה בְחָסֵר וּבְיָתֵר. וּבֵית הֶלֵּל[33]» אוֹמְרִים: כְּשָׁעַת[34]* הוֹצָאָה. רְ׳ עֲקִיבָה אוֹמֵרו: כִּשְׁעַת הַתְּבִיעָה. הַחוֹשֵׁב לִשְׁלוֹחַ יָדוֹ[35]^ בַּפִּקָּדוֹן, בֵּית שַׁמַּי {מח} מְחַיְּיבִין[36]»•. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים: אֵינוּ חַיָּיב [37]»• עַד שָׁעָה שֶׁיִּשְׁלַח[38]»• בּוֹ[39]^ יָד. $$$ כֵּי־צַד: הִיטָּה אֶת הֶחָבִית וְנָטַל מִמֶּנָּה[40]» רְבִיעִית, וְנִשְׁבָּרָה, אֵינוּ מְשַׁלֵּם אֶלָּא רְבִיעִית. הִגְבִּיהָהּ[41]» וְנָטַל מִמֶּנָּה רְבִיעִית, וְנִשְׁבָּרָה, מְשַׁלֵּם אֶת$ הַכֹּל. **הל׳ י״ג׳**[42]»•

פרק י״ד׳

הַכֶּסֶף$ קוֹנֶה$ אֶת$ הַזָּהָב$, וְהַזָּהָב$ אֵינוּ$ קוֹנֶה$ אֶת$ הַכֶּסֶף$. הַנְּחוֹשֶׁת קוֹנֶה אֶת הַכֶּסֶף, וְהַכֶּסֶף אֵינוּ קוֹנֶה אֶת הַנְּחוֹשֶׁת. מָעוֹת הָרָעוֹת קוֹנוֹת אֶת הַיָּפוֹת, וְהַיָּפוֹת אֵינָן קוֹנוֹת אֶת הָרָעוֹת. אֲסִימוֹן קוֹנֶה אֶת הַמַּטְבֵּעַ, וְהַמַּטְבֵּעַ אֵינוּ קוֹנֶה אֶת אֲסִימוֹן. הַמִּיטַּלְטְלִים קוֹנִין אֶת הַמַּטְבֵּעַ, ~~(והמיטלטלין)~~[43]* וְהַמַּטְבֵּעַ {אינו ק} אֵינוּ קוֹנֶה אֶת הַמִּיטַּלְטְלִין. זֶה$ הַכְּלָל$: כָּל הַמִּיטַּלְטְלִין קוֹנִים זֶה אֶת זֶה. **ב׳** כֵּי־צַד: מָשַׁךְ מִמֶּנּוּ[44]» פֵּירוֹת וְלֹא נָתַן לוֹ מָעוֹת, אֵינוּ יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ. נָתַן לוֹ מָעוֹת וְלֹא מָשַׁךְ {ממ} מִמֶּנּוּ» פֵּירוֹת, יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ. אֲבָל אָמְרוּ: מִי שֶׁפָּרַע מֵאַנְשֵׁי דוֹר הַמַּבּוּל,$$ עָתִיד לְהִיפָּרַע מִמִּי שֶׁאֵינוּ עוֹמֵד בִּדְבָרָיו[45]^•. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵרו: כָּל שֶׁהַכֶּסֶף בְּיָדוֹ, יָדוֹ לָעֶלְיוֹנָה$. **ג׳**

---

[1] קיי הכתיב כלפנינו. ק: ״הִיפְקִיד״.
[2] ק+קיי: ״אֶצְלִי״.
[3] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: ״יהיי״.
[4] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״יפה״.
[5] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״יהיי״. וכן להלן.
[6] ק+קיי: ״בִּפְנֵי בֵית״.
[7] ק+קיי הכתיב: ״חֲצָאֵי״.
[8] קיי כלפנינו. ק: ״שָׁלֹשׁ״.
[9] ק+קיי: ״הָעַכְבָּרִים״.
[10] ק כלפנינו. קיי הכתיב: ״מקימעא״.
[11] ק+קיי: קיי+קנ: ״יוֹצִיא״. קס: ״יוצא״.
[12] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״אחד״.
[13] ק+קיי: ״אֵינוּ״.
[14] ק+קיי: ״לוֹג״.
[15] ק+קיי: ״קיי+קנ: ״יוֹצִיא״. קס: ״יוצא״.
[16] ק+קיי: ״אֵינוּ״.
[17] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״יוצא״.
[18] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״אף״.
[19] קיי מתחילה כאן הלכה כלפנינו. ק: אין כאן מספר הלכה חדשה, אך למרות זאת יש סימן ״;״ שמופיע כרגיל בסוף הלכה.
[20] קס כלפנינו. קיי+קנ: ״וְלֹא״.
[21] ק כלפנינו. קיי: ״אם״.
[22] קנ כלפנינו(?). קיי: ״משהניחה״. קס: ״משהינחה״.
[23] קיי כלפנינו. ק: בסיומת ״ן״ במקום ״ו״.
[24] ק כלפנינו. קיי: ״בין״.
[25] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?״ייחוד״?.
[26] ק כלפנינו. קיי: ״לצורכה״.
[27] קיי כלפנינו. ק: ״לְאַחֲרָיו״.
[28] קיי כלפנינו. ק: ״אל״.
[29] קיי נוסף: ״לפיכך אם אבדו אינו חייב באחריותן״. ק כלפנינו (אך מישהו הוסיף שם בשוליים, ולאחר מכן מישהו מחק זאת).
[30] ק כלפנינו. קיי: ״אם״.
[31] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״לפיכך אם אבדו !אינו! חייב באחריותן״.
[32] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״לפיכך אם אבדו אינו חיב באחריותן״.
[33] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: ״היללי״.
[34] ספק שכתוב ״בשעת״. קס: ״בשעת״. קיי+קנ: ״כְּשָׁעַת״.
[35] ק+קיי: ״יָדוֹ״.
[36] ק כלפנינו. קיי: ״בית שמי אומ׳ חייב״.
[37] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״אֶלָּא״.
[38] קיי כלפנינו. ק: ״שֶׁשִּׁילַּח״.
[39] ק+קיי ליתא: ״בו״.
[40] ק כלפנינו. קיי: ״הימנה״.
[41] קיי הכתיב כלפנינו. ק בכתיב מלא: ״הִיגְבִּיהָהּ״.
[42] ק: ״יב״, מפני שאין הלכה חדשה לעיל ״המפקיד חבית״. קיי: ״ט״ו״ (יש שם חלוקה שונה של מספרי ההלכות).
[43] הסופר כתב בטעות וסימן למחיקה. וכן ק+קיי ליתא.
[44] ק כלפנינו. קיי: ״הימנו״. וכן בסמוך.
[45] ק+קיי: ״בְּדִיבּוּרוֹ״.

הָאוֹנָאָה[1]«•, אַרְבַּע כֶּסֶף מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבַּע כֶּסֶף לַסֶּלַע - שְׁתוּת לְמֶקַח. (א)[2]* עַד אֵמָתַי מוּתָּר {לה} לְהַחֲזִיר? עַד[3]« כְּדֵי שֶׁיַּרְאֶה לְתַגָּר אוֹ לִקְרוֹבוֹ. הוֹרָה [רְ'][4]* טַרְפוֹן בְּלוֹד: הָהוֹנָיָיה שְׁמוֹנַת כֶּסֶף {לס} לַסֶּלַע, שְׁלִישׁ לְמֶקַח, וְשָׂמְחוּ תַּגָּרֵי לוֹד. אָמַר לָהֶם: מוּתָּר$ לְהַחֲזִיר כָּל הַיּוֹם. אָמְרוּ לוֹ[5]«: (נ)[6]* יַנִּיחַ לָנוּ רְ' טַרְפוֹן אֶת[7]«• מְקוֹמֵינוּ, וְחָזְרוּ לְדִבְרֵי חֲכָמִוים. •^[8] אֶחָד הַלּוֹקֵחַ וְאֶחָד הַמּוֹכֵר, יֵשׁ לָהֶם אוֹנָאָה. {כ} כַּשֵּׁם שֶׁאוֹנָאָה לְהֶדְיוֹט, כָּךְ הוֹנָיָיה לַתַּגָּר. רְבִּי[9]* יְהוּדָוה אוֹמֵר: אֵין לְתַגָּר[10]« אוֹנָאָה. מִי^[11]• שֶׁהוּטַּל עָלָיו, יָדוֹ לָעֶלְיוֹנָה$, שֶׁהוּא[12]« אוֹמְרוֹ לוֹ: תֶּן לִי ^[13] מָעוֹתַיִי, אוֹ[14]« תֵּן לִי מַה שֶּׁהוֹנֵיתַנִי. **ד'** וְכַמָּה תְהֵא הַסֶּלַע חֲסֵירָה וְלֹא יְהֵא[15]« בָהּ אוֹנָאָה. רְ' מֵאִיר אוֹמֵרו: אַרְבָּעָה אִסָּרוֹת[16]#, מֵאִיסָּר[17]«# לַדִּינָר. רְ' יְהוּדָוה אוֹמֵר: אַרְבָּעָה פּוּנְדְּיוֹנוֹת[18]«, מִפּוּנְדְּיוֹן[19]« לַדִּינָר. רְ' שִׁמְעוֹן אוֹמֵרו: שְׁמֹנָה פּוּנְדְּיוֹנוֹת, מִשְּׁנֵי פּוּנְדְּיוֹנִין[20]«# לַדִּינָר. **ה'** עַד אֵימָתַי מוּתָּר לְהַחֲזִיר, בִּכְרַכִּים, {ע} עַד[21]« כְּדֵי שֶׁיַּרְאֶה ~~(לתגר או לקרובו)~~[22]* לַשּׁוּלְחָנִי[23]«, וּבִכְפָרִים, עַד עַרְבֵי שַׁבָּתוֹת. אִם הָיָה מַכִּירָהּ[24]**, אֲפִילּוּ לְאַחַר שְׁנֵים עָשָׂר חוֹדֶשׁ מְקַבְּלָהּ [הֵימֶנּוּ][25]*, וְאֵין לוֹ עָלָיו אֶלָּא תַּרְעוֹמֶת. וְנוֹתְנָהּ לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְאֵינוֹ[26]« חוֹשֵׁשׁ, שֶׁאֵינָהּ אֶלָּא נֶפֶשׁ רָעָה. **ו'** הַהוֹנָיָיה אַרְבַּע כֶּסֶף, וְהַטְּעָנָה שְׁתֵּי כֶּסֶף, {והה} וְהַהוֹדָיָיה[27]« שׁוֹוֶה[28]# פְּרוּטָה. חָמֵשׁ פְּרוּטוֹת הֵם: הַהוֹדָיָיה שׁוֹוֶה פְרוּטָה, וְהָאִשָּׁה מִתְקַדֶּשֶׁת בְּשׁוֹוֶה פְרוּטָה, הַנֶּהֱנֶה^[29] שׁוֹוֶה[30]« פְּרוּטָה מִן הַהֶקְדֵּשׁ מָעַל, הַמּוֹצֵא[31]« שׁוֹוֶה פְרוּטָה חַיָּיב לְהַכְרִיז, הַגּוֹזֵל^[32] אֶת חֲבֵירוֹ שׁוֹוֶה פְרוּטָה וְנִשְׁבַּע לוֹ, יוֹלִיכֶנּוּ {א} אַחֲרָיו אֲפִילּוּ לְמָדַיִי. **ז'** חֲמִשָּׁה חֲמָשִׁים[33]« הֵן: הָאוֹכֵל תְּרוּמָה, וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר, וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁלִּדְמַיִי, הַחַלָּה[34]«, וְהַבִּיכּוּרִים מוֹסִיף[35]« {ח} חוֹמֶשׁ. הַפּוֹדֶה נֶטַע רְבָעִי וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלּוֹ, מוֹסִיף חוֹמֶשׁ. הַפּוֹדֶה הֶקְדֵּישׁוֹ, מוֹסִיף חוֹמֶשׁ. וְהַנֶּהֱנֶה בְּשָׁוֵי^[36]• פְרוּטָה מִן הַהֶקְדֵּשׁ, מוֹסִיף חוֹמֶשׁ. וְהַגּוֹזֵל אֶת חֲבֵירוֹ שָׁוֵי^• פְרוּטָה וְנִשְׁבַּע לוֹ, {מו} מוֹסִיף חוֹמֶשׁ. **ח'** אֵילּוּ[37]« דְבָרִים[38]« שֶׁאֵין לָהֶם {א}[39]* הוֹנָיָיה: הָעֲבָדִים, וְהַשְּׁטָרוֹת[40]«•, וְהַקַּרְקָעוֹת, וְהַהֶקְדֵּשׁוֹת. אֵין בָּהֶם לֹא תַשְׁלוּמֵי כֶפֶל וְלֹא תַשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה[41]«, שׁוֹמֵר חִנָּם אֵינוּ נִשְׁבָּע, וְנוֹשֵׂא^[42] שָׂכָר אֵינוּ מְשַׁלֵּם. רְ' שִׁמְעוֹן אוֹמֵרו: קֳדָשִׁים שֶׁהוּא חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתָן, יֵשׁ לָהֶן אוֹנָאָה, וְשֶׁאֵינוּ חַיָּיב {באח} בְּאַחֲרָיוּתָן, אֵין לָהֶם אוֹנָאָה. רְ' יְהוּדָוה אוֹמֵרו: אַף$ סֵפֶר תּוֹרָה, בְּהֵמָה^[43] וּמַרְגָּלִית, אֵין לָהֶם אוֹנָאָה. אָמְרוּ לוֹ[44]«: לֹא אָמְרוּ אֶלָּא אֶת אֵילּוּ. **ט'** כַּשֵּׁם {שא}[45]* שֶׁהוֹנָיָיה בְמֶקָּח וּמִמְכָּר, כָּךְ אוֹנָאָה בִדְבָרִים: לֹא יֹאמַר לוֹ בְּכַמָּה חֵפֶץ זֶה, וְהוּא אֵינוּ רוֹצֶה לִיקַּח. אִם הָיָה בַעַל תְּשׁוּבָה, לֹא יוֹמַר^[46] לוֹ זְכוֹר [47]« מַעֲשֶׂיךָ הָרִאשׁוֹנִים. וְאִם הָיָה בֶן גֵּירִים, לֹא יֹאמַר לוֹ זְכוֹר « מַעֲשֵׂי אֲבוֹתֶיךָ, שֶׁנֶּאֱמַרו[48]°: וְגֵר לֹא תוֹנֶה וְלֹא תִלְחָוצֶנּוּ[49]« כִּי גֵרִים הֱיִיתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם. **י'** אֵין מְעָרְבִין פֵּירוֹת בַּפֵּירוֹת, אֲפִילּוּ חֲדָשִׁים {בחד} בַּחֲדָשִׁים, וְאֵין[50]« צוֹרֶךְ[51]« לוֹמַר חֲדָשִׁים בִּיְשָׁנִים. {ב} בֶּאֱמֶת, בְּיַיִן הִתִּירוּ לְעָרֵב קָשֶׁה בָרָךְ, מִפְּנֵי {שמ}[52]* שֶׁהוּא מַשְׁבִּיחוֹ. אֵין מְעָרְבִין שִׁמְרֵי יַיִן בְּיַיִן, אֲבָל נוֹתֵן לוֹ אֶת שְׁמָרָיו[53]«. מִי שֶׁנִּתְעָרַב מַיִם בְּיֵינוֹ, לֹא יִמְכְּרֶנּוּ בְחָנוּת אֶלָּא אִם כֵּן הוֹדִיעַ$, וְלֹא לַתַּגָּר אַף עַל פִּי שֶׁמּוֹדִיעוֹ^[54], שֶׁאֵינוּ אֶלָּא לְרַמּוֹת בּוֹ. מְקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְהַטִּיל מֵי יָם[55]«•, יַטִּילוּ. **י"א'** הַתַּגָּר נוֹטֵל מֵחָמֵשׁ גְּרָנוֹת$ וְנוֹתֵן {לת} לְתוֹךְ מְגוּרָה אַחַת. מֵחָמֵשׁ גִּיתּוֹת, וְנוֹתֵן לְתוֹךְ פִּיטוֹס[56]« אֶחָד. וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִתְכַּוֵּון לְעָרֵב. רְ' יְהוּדָוה אוֹמֵרו: לֹא יְחַלֵּק הַחֶנְוָונִי קְלִיוֹת[57]# וֶאֱגוֹזִים^[58] לַתִּינוֹקוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַרְגִּילָן לָבוֹא אֶצְלוֹ. וַחֲכָמִוים מַתִּירִין. וְלֹא^[59] יִפְחוֹת אֶת הַשַּׁעַר. וַחֲכָמִוים אוֹמְרִים: זָכוּר לָטוֹב. וְלֹא^ יָבוֹר אֶת הַגְּרִיסִים, כְּדִבְרֵי$ אַבָּא שָׁאוּל. וַחֲכָמִוים מַתִּירִין. מוֹדִים[60]« שֶׁלֹּא יָבוֹר עַל$ פִּי הַמְּגוּרָה[61]«, שֶׁאֵינוּ אֶלָּא כְגוֹנֵב אֶת הָעַיִן. אֵין מְפַרְכְּסִין לֹא אֶת הָאָדָם וְלֹא אֶת הַבְּהֵמָה וְלֹא אֶת הַכֵּלִים.

הל' י"א'^[62] **פרק ט"ו'**

אֵי זֶה הוּא נֶשֶׁךְ וְאֵי זֶה הוּא תַרְבִּית. אֵי זֶה {ה}

---

[1] ק הכתיב: ״הַהוֹנָיָה״. קיי הכתיב: ״הַהוֹנָאָה״. וכעין זה בכולם להלן. ולא אעיר על כך יותר.
[2] כנראה סומן למחיקה ע״י הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
[3] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״עד״.
[4] ״ר״׳ נתלה בין השורות, כנראה בידי מגיה מאוחר. וכן ק+קיי איתא.
[5] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״לו״.
[6] כנראה סומן למחיקה ע״י הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
[7] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״את״.
[8] ק+קיי: מתחילה כאן הלכה חדשה: ״ד״. ומכאן ועד סוף הפרק מקדימים בהלכה אחת על פני פרמה.
[9] ק+קיי כלפנינו. ייתכן שהסופר כתב בטעות ״דבי״.
[10] קנ כלפנינו. קס: ״תגר״. קיי: ״אין הונאה לתגר״.
[11] ק+קיי במילה אחת: ״מִשֶּׁהוּטַל״.
[12] ק כלפנינו. קיי: ״כשהוא״.
[13] ק+קיי נוסף: ״אֶת״.
[14] קיי: ״אותן״. קס: ״אמ׳ תן״. וקנ לא ניקד את ״אמ׳״.
[15] קנ כלפנינו. קס הכתיב: ״יהי״. קיי: ״יהיה״.
[16] ק+קיי הכתיב כלפנינו. ושמא יש לנקוד אות ״א״ בחטף-סגול.
[17] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: ״מאסר״ (ושמא יש לנקוד אות ״א״ בחטף-סגול).
[18] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״פונדיוינות״.
[19] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״מפונדין״.
[20] ק כלפנינו. קיי: ״פונדיונות״. ואות ״פ״ נוקדה כאן בקאופמן גם בשורוק וגם בחולם.
[21] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״עד״.
[22] סומן למחיקה ע״י הסופר, וכנראה גם ע״י מגיה נוסף. ק+קיי ליתא.
[23] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״לשולחם״.
[24] ק+קיי כלפנינו. כנראה שסופר פרמה כתב ״מכירן״ ולאחר מכן הוא עצמו או מגיה אחר תיקן את אות ״ן״ להיות ה״א.
[25] נוסף בין השורות, ייתכן בידי הסופר. וכן ק+קיי איתא: ק+ ״מִמֶּנּוּ״. קיי: ״הימנו״.
[26] קיי כלפנינו. ק: ״וְאֵין״.
[27] ק כלפנינו. קיי: ״וההודאה״. וכן בסמוך.
[28] ק+קיי הכתיב כלפנינו. ושמא יש לנקד: ״שָׁוֶה״.
[29] ק+קיי: ״וְהַנֶּהֱנֶה״.
[30] קיי כלפנינו. ק: ״בְּשׁוֹוֶה״.
[31] קנ כלפנינו. קס הכתיב: ״המוציא״. קיי: ״והמוצא״.
[32] ק+קיי: ״וְהַגּוֹזֵל״.
[33] קיי+קנ כלפנינו. קס בכתיב מלא: ״חומשים״.
[34] ק כלפנינו. קיי: ״והחלה״.
[35] קיי כלפנינו. ק: ״מוֹסִיפִים״.
[36] ק+קיי: ״שׁוֹוֶה״. וכן בסמוך.
[37] קיי כלפנינו. ק: ״וְאֵלּוּ״.
[38] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״דבריו״.
[39] שומר שורה שלא כמילה הבאה. כנראה הסופר התכוון למילה ״אונאה״ אך לבסוף כתב את המילה הבאה ״הונייה״.
[40] קיי כלפנינו. ק: ״וְהָאַשְׁטָרוֹת״.
[41] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״חמשה״.
[42] ק+קי: ״נוֹשֵׂא״.
[43] ק+קיי: ״וּבְהֵמָה״.
[44] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״לו״.
[45] שומר שורה שלא כמילה הבאה. כנראה הסופר התכוון למילה ״שאונאה״ אך לבסוף כתב את המילה הבאה ״שהונייה״.
[46] ק+קיי הכתיב: ״יֹאמַר״.
[47] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״[מַה] הָיוּ״. וכן בסמוך.
[48] שמות כב׳
[49] כאן מסתיים הציטוט ב- קיי. ק ממשיך כלפנינו.
[50] קיי כלפנינו. ק: ״אֵין״.
[51] ק כלפנינו. קיי: ״צריך״.
[52] שומר שורה שלא כמילה הבאה. ק+קיי: כמילה הבאה. כנראה הסופר רצה לכתוב ״שמשביחו״ אך לבסוף כתב ״שהוא משביחו״.
[53] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״שומריו״.
[54] ק+קיי: ״שֶׁהוּא מוֹדִיעוֹ״.
[55] קיי כלפנינו (וכן באוטוגרף של הרמב״ם). ק (וכן בשאר כתבי יד וגם בקטע גניזה אחד): ״מַיִם״. האם ייתכן שגם בפרמה וגם ב-קיי (וגם ברמב״ם אוטוגרף) זו תולדה של טעות קדומה???
[56] קנ כלפנינו. קס: ״פיתס/פיתם״. קיי: ?״פיתנו״?.
[57] ייתכן ש-קנ ניקד בתחילה בשווא ״קַלְיוֹת״, ואחר כך תוקן לחיריק: ״קַלִיוֹת״.
[58] ק+קיי הכתיב: ״וֶאֱגוֹזִים״.
[59] ק+קיי: ״לֹא״. וכן בסמוך.
[60] ק כלפנינו. קיי: ״ומודים״.
[61] קיי כלפנינו. ק: ״מְגוּרָה״ (כך קנ ניקד כאן, למרות שלעיל ניקד אות ״ג״ בחולם).
[62] ק+קיי: ״יב״. מפני שנוסף סימן הלכה חדש לעיל ״אחד הלוקח״.

הוּא נֶשֶׁךְ: הַמַּלְוֶה סֶלַע בַּחֲמִשָּׁה דִינָרִין, וְסָאתַיִם חִיטִּים בְּשָׁלֹשׁ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא נוֹשֵׁךְ. אֵי[1]^ זֶה[2]« הוּא תַרְבִּית, הַמַּרְבֶּה בַּפֵּירוֹת. כֵּי־צַד. לָקַח מִמֶּנּוּ[3]« חִיטִּין מִדִּינַר$ זָהָב הַכּוֹר, וְכֵן הַשַּׁעַר, עָמְדוּ חִיטִּים {בש} בִּשְׁלֹשִׁים דִּינָר, אָמַר לוֹ תֶּן לִי חִיטַּיִי, שֶׁאֲנִי {מו} מוֹכְרָן$ וְלוֹקֵחַ [4]^ בָּהֶן יַיִן. אָמַרוּ לוֹ: וַהֲרֵי חִיטֶּיךָ עֲשׂוּיוֹת עָלַיִי בִּשְׁלֹשִׁים דִּינָר, וַהֲרֵי לָךְ אֶצְלִי[5]« בָּהֶן יַיִן, {ו} וְיַיִן אֵין לוֹ.

ב׳ הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵירוֹ, לֹא יָדוּר בַּחֲצֵירוֹ חִנָּם, וְלֹא יִשְׂכּוֹר מִמֶּנּוּ בְּפָחוּת, מִפְּנֵי שֶׁהוּא רִיבִּית.

ג׳[6]« מַרְבִּים עַל הַשָּׂכָר, וְאֵין מַרְבִּים עַל הַמֶּכֶר. כֵּי־צַד. הִשְׂכִּיר לוֹ אֶת הֶחָצֵר, וְאָמַרוּ[7]^ לוֹ: אִם מֵעַכְשָׁיו אַתָּה נוֹתֵן[8]« לִי, הֲרֵי הִיא[9]« לָךְ בְּעֶשֶׂר סְלָעִים לַשָּׁנָה[10]«, וְאִם שֶׁלַּחוֹדֶשׁ בַּחוֹדֶשׁ, מִסֶּלַע$ בַּחוֹדֶשׁ[11]«•, מוּתָּר. מָכַר לוֹ אֶת הַשָּׂדֶה, וְאָמַרוּ[12]^ לוֹ: אִם מֵעַכְשָׁיו אַתָּה נוֹתֵן לִי, הֲרֵי הִיא לָךְ$ {ב} בְּאֶלֶף זוּז, וְאִם לַגּוֹרֶן, בִּשְׁנֵים עָשָׂר מָנֶה, אָסוּר.

ד׳ מָכַר לוֹ אֶת הַשָּׂדֶה, וְנָתַן לוֹ מִקְצָת {ד} דָּמִים, אָמַרוּ[13]« לוֹ אֵימָתַי שֶׁתִּרְצֶה הָבֵא מָעוֹת וְטוֹל אֶת שֶׁלָּךְ, אָסוּר. הִלְוָוהוּ עַל שָׂדֵהוּ, וְאָמַרוּ לוֹ: אִם אֵין[14]« אַתָּה נוֹתֵן לִי מִיכָּן וְעַד שָׁלֹשׁ שָׁנִים הֲרֵי הִיא שֶׁלִּי, הֲרֵי הִיא שֶׁלּוֹ. כָּךְ$ הָיָה בּוֹיְתַס[15]^• בֶּן {זונ}[16]* זֵינוֹן עוֹשֶׂה עַל פִּי חֲכָמִים.

ה׳ אֵין מוֹשִׁיבִין חֶנְוָונִי לְמַחֲצִית שָׂכָר, לֹא יִתֵּן לוֹ מָעוֹת לִיקַּח לוֹ[17]^• בָּהֶן פֵּירוֹת לְמַחֲצִית שָׂכָר, אֶלָּא אִם כֵּן נוֹתֵן[18]« לוֹ שְׂכָרוֹ כְּפוֹעֵל בָּטֵל$. אֵין מוֹשִׁיבִין תַּרְנְגָלִים$ לְמַחְצָה, וְאֵין שָׁמִין עֲגָלִים וּסְיָיחִים לְמַחְצָה, אֶלָּא אִם כֵּן נוֹתֵן« לוֹ שְׂכַר עֲמָלוֹ וּמְזוֹנוֹת[19]^. {א} אֲבָל מְקַבְּלִים עֲגָלִים וּסְיָיחִים לְמַחְצָה[20]«, וּמְגַדְּלִין אוֹתָן עַד שֶׁיְּהוּ שְׁלָשִׁים[21]«•. וַחֲמוֹר, עַד שֶׁתְּהֵא טוֹעֶנֶת.

ו׳ שָׁמִין פָּרָה וַחֲמוֹר וְכָל דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לַעֲשׂוֹת וְלוֹכַל[22]^. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לַחֲלוֹק אֶת הַוּוֹלֶד[23]«• מִיָּד, חוֹלְקִים, מָקוֹם[24]« שֶׁנָּהֲגוּ לְגַדֵּל, יְגַדֵּלוּ[25]^. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵרוּ: שָׁמִים עֵגֶל עִם אִמּוֹ וּסְיָיח עִם אִמּוֹ. וּמַפְרִין$ עַל שָׂדֵהוּ, וְאֵינוּ[26]* חוֹשֵׁשׁ מִשֵּׁם[27]« רִיבִּית.

ז׳ אֵין מְקַבְּלִין צֹאן בַּרְזֶל מִיִּשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי שֶׁהוּא[28]« {ריב} רִיבִּית. אֲבָל מְקַבְּלִין צֹאן בַּרְזֶל מִן הַגּוֹיִם, וְלֹוִין[29]« מֵהֶן וּמַלְוִוין אוֹתָן בְּרִיבִּית, וְכֵן בְּגֵר תּוֹשָׁב. מַלְוֶה הוּא[30]« יִשְׂרָאֵל עַל[31]« מָעוֹתָיו שֶׁלַּנָּכְרִי[32]« מִדַּעַת הַנָּכְרִי, אֲבָל לֹא מִדַּעַת יִשְׂרָאֵל[33]*.

ח׳ אֵין פּוֹסְקִין עַל הַפֵּירוֹת עַד שֶׁיֵּצֵא הַשַּׁעַר. (יָצָא)[34]*. {ה} הָיָה הוּא תְחִילָּה לַקּוֹצְרִים, פּוֹסֵק עִמּוֹ עַל הַגָּדִישׁ, וְעַל הָעֶבֶט$ שֶׁלָּעֲנָבִים, וְעַל הַמַּעֲטָן שֶׁלַּזֵּיתִים, וְעַל הַבֵּצִים[35]^#• שֶׁלַּיּוֹצֵר, וְעַל הַסִּיד[36]« מִשֶּׁיִּשְׁקַע$ כִּבְשָׁנוֹ. פּוֹסֵק[37]« עִמּוֹ עַל הַזֶּבֶל כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה. רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵרוּ: אֵין פּוֹסֵק עִמּוֹ[38]« עַל הַזֶּבֶל עַד שֶׁיְּהֵי[39]« לוֹ זֶבֶל בָּאַשְׁפּוֹת. וַחֲכָמִים מַתִּירִין. פּוֹסֵק עִמּוֹ {כ} כְּשַׁעַר הַגָּבוֹהַּ. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵרוּ: אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא פָסַק עִמּוֹ, יָכוֹל הוּא לוֹמַר לוֹ תֶּן לִי כָזֶה, אוֹ תֶּן לִי אֶת מָעוֹתַיִי.

ט׳ מַלְוֶה אָדָם אֶת אֲרִיסָיו חִיטִּים בַּחִיטִּים לַזֶּרַע, אֲבָל לֹא לוֹכַל[40]«. שֶׁהָיָה רַבָּן גַּמְלִיאֵל מַלְוֶה אֶת אֲרִיסָיו חִיטִּין בַּיּוֹקֶר וְהוּזָלוּ[41]«, אוֹ בְזוֹל וְהוּקְרוּ[42]«, וְנוֹטֵל מֵהֶן כְּשַׁעַר {ה} הַזּוֹל, לֹא$ שֶׁהֲלָכָה כֵן, אֶלָּא שֶׁרָצָה לְהַחְמִיר עַל עַצְמוֹ.

י׳ לֹא יֹאמַר אָדָם לַחֲבֵירוֹ, הַלְוֵינִי כּוֹר חִיטִּין וַאֲנִי נוֹתֵן$ לָךְ לַגּוֹרֶן. אֶלָּא$ אוֹמֵרוּ לוֹ, עַד שֶׁיָּבֹא בְנִי, אוֹ עַד שֶׁאֶמְצָא {המ} הַמַּפְתֵּחַ[43]^. הִלֵּל אוֹסֵר[44]«. וְכָךְ[45]« הָיָה הִלֵּל אוֹמֵרוּ[46]«: לֹא {ת} תַלְוֶה אִשָּׁה כִּכָּר לַחֲבֶרְתָּהּ עַד שֶׁתַּעֲשֶׂנּוּ {ד} דָמִים, שֶׁמָּא יוֹקִירוּ הַחִיטִּים, וְנִמְצְאוּ בָאוֹת לִידֵי רִיבִּית.

י״א אוֹמֵרוּ אָדָם לַחֲבֵירוֹ, נַכֵּשׁ עִמִּי וַאֲנַכֵּשׁ עִימָּךְ, עֲדוֹר עִימִּי וְאֶעְדּוֹר {ע} עִימָּךְ, אֲבָל$ לֹא יֹאמַר לוֹ נַכֵּשׁ עִימִּי וְאֶעְדּוֹר עִימָּךְ, עֲדוֹר עִימִּי וַאֲנַכֵּשׁ עִימָּךְ. כָּל יְמֵי {ג} גָרִיד[47]*•, אֶחָד. כָּל יְמֵי רְבִיעָה, אַחַת. לֹא יֹאמַר לוֹ חֲרוֹשׁ עִימִּי בַּגָּרִיד[48]• וַאֲנִי עִימָּךְ בִּרְבִיעָה.

י״ב רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵרוּ: יֵשׁ רִיבִּית מוּקְדֶּמֶת וְיֵשׁ רִיבִּית מְאוּחֶרֶת[49]«. כֵּי־צַד: נָתַן אֶת עֵינָיו {ל}

---

[1] ק+קיי: "וְאֵיי".
[2] קיי+קנ כלפנינו. קס: "זו הוא".
[3] ק כלפנינו. קיי: "הימנו".
[4] ק+קיי נוסף: קיי: "אני". ק: "אֲנִי לִי".
[5] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: "אצלו".
[6] ק כלפנינו. קיי: אין כאן הלכה חדשה.
[7] ק+קיי: "אָמַר".
[8] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ניתן".
[9] קיי כלפנינו. ק: "הוּא".
[10] קנ כלפנינו. קס: "בשנה". קיי ליתא: "לשנה/בשנה".
[11] ק כלפנינו. קיי: "לחודש".
[12] קנ כלפנינו. קס+קיי: "אמר".
[13] ק כלפנינו. קיי: "ואמר".
[14] ק כלפנינו. קיי: "אם אתה נותן".
[15] קס+קיי: "בוית?ם?. קנ: "בַּיתוֹ?ס?".
[16] שומר שורה שלא כמילה הבאה. הסופר התכוון למילה "זונין" אך כתב להלן "זינון". ק+קיי: "זֵינוֹן".
[17] ק+קיי ליתא: "לו".
[18] קיי כלפנינו. ק: "נָתַן". וכן להלן.
[19] קיי+קנ: "וּמְזוֹנוֹ". קס: "ומזוני".
[20] קיי+קנ כלפנינו. קס: "?ב?מחצה".
[21] קיי כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. קס "שלושים". קנ: מְשֻׁלָּשִׁים".
[22] קנ כלפנינו. קס+קיי הכתיב: "ולאוכל".
[23] ק כלפנינו. קיי: "הוולדות".
[24] קיי כלפנינו. ק: "וּמָקוֹם".
[25] ק+קיי: "יַגְדִּילוּ" (כך ניקד קנ, אך כנראה צריך לנקד כפי שניקדתי כאן).
[26] הסופר כתב "ואין" ולאחר מכן תיקן את אות נו"ן וכתב כלפנינו. ק+קיי: "וְאֵינוּ".
[27] ק כלפנינו. קיי: "משום".
[28] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁהוּא".
[29] קיי כלפנינו. ק: "וְלָוִים".
[30] ק כלפנינו. קיי ליתא: "הוא".
[31] ק כלפנינו. קיי ליתא: "על".
[32] קיי+קנ הכתיב כלפנינו. קס הכתיב: "שלנוכריי".
[33] ספק האם אכן אות למ"ד כתובה. אם כן - היא כתובה רק באופן חלקי.
[34] סומן למחיקה. וכן ק+קיי ליתא.
[35] ניקדתי כרגיל. ק+קיי הכתיב: "הַבִּיצִים" (כך ניקד קנ).
[36] קיי+קנ כלפנינו. קס: "הסי?ר?".
[37] קיי כלפנינו. קס: "ופיסק". קנ: "וּפוֹסֵק".
[38] ק כלפנינו. קיי ליתא: "עמו".
[39] ק: "שֶׁיְּהֵא". קיי: "שיהיה".
[40] ק: "לְאוֹכַל". קיי: "לאכל".
[41] קיי+קנ כלפנינו. קס: "והיזלו".
[42] קיי כלפנינו. קנ: "וְהוֹקִירוּ". קס: "והוריקו".
[43] ק+קיי: "מַפְתֵּחַ".
[44] קיי+קנ כלפנינו. קס: "אסור".
[45] קיי כלפנינו. ק: "כָּךְ".
[46] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "אומר".
[47] ק+קיי "גריר", ושמא כך כתוב כאן בפרמה. וראו בסמוך.
[48] ק+קיי כלפנינו. וראו בהערה לעיל.
[49] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מאחרת".

לִלְווֹת מִמֶּנּוּ[1]«, הָיָה$ מְשַׁלֵּחַ לוֹ וְאָמַורו[2]« בִּשְׁבִיל {שי} שֶׁיַּלְוֵינִי$, זוֹ הִיא רִיבִּית מוּקְדֶּמֶת. לָוָוה מִמֶּנּוּ[3]« וְהֶחֱזִיר לוֹ אֶת מָעוֹתָיו, הָיָה[4]« מְשַׁלֵּחַ לוֹ וְאָמַר בִּשְׁבִיל מְעוֹתָיו[5]« שֶׁהָיוּ בְטֵילוֹת אֶצְלִי, זוֹ הִיא רִיבִּית מְאוּחֶרֶת. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵרו: יֵשׁ רִיבִּית דְּבָרִים: לֹא יֹאמַר לוֹ, דַּע ^[6]• בָּא אִישׁ פְּלוֹנִי מִמְּקוֹם פְּלוֹנִי. **י״ג׳** אֵלּוּ[7]« עוֹבְרִין בְּלֹא תַעֲשֶׂה: {המ} הַמַּלְוֶה, וְהַלֹּוֶוה, וְהֶעָרֵב, וְהָעֵדִים. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אַף הַסּוֹפֵר. עוֹבְרִין עַל[8]° בַּל$ תִּתֵּן לוֹ$, וְעַל בַּל תִּקַּח מִמֶּנּוּ[9]«, וְעַל לֹא תִהְיֶה לוֹ כְּנֹשֶׁה[10]°, וְעַל לֹא תְשִׂימוּן עָלָיו נֶשֶׁךְ, $ וְלִפְנֵי$ עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשׁוֹל וְיָרֵאתָ[11]« מֵאֱלֹהֶיךָ[12]^°•.

הל׳ י״ג׳ **פרק י״ו׳**

הַשּׂוֹכֵר אֶת הָאוּמָּנִין, וְהִטְעוּ זֶה אֶת זֶה, אֵין[13]« {ל} לָהֶם[14]« זֶה עַל זֶה אֶלָּא תַרְעוֹמֶת. שָׂכַר אֶת הַחַמָּר וְאֶת הַקַּדָּר[15]« פְּרְיָיהפְרִין[16]«^• חֲלִילִים$ לַכַּלָּה אוֹ לַמֵּת, פּוֹעֲלִים לַעֲלוֹת[17] פִּשְׁתָּנוֹ מִן הַמִּשְׁרָה, וְכָל דָּבָר שֶׁהוּא אָבֵד, וְחָזְרוּ בָהֶן, מָקוֹם שֶׁאֵין אָדָם, שׂוֹכֵר עֲלֵיהֶן אוֹ מַטְעָן$. **ב׳** הַשּׂוֹכֵר אֶת הָאוּמָּנִים וְחָזְרוּ בָהֶן, יָדָן לַתַּחְתּוֹנָה$. וְאִם[18]« בַּעַל הַבַּיִת חָזַר בּוֹ, יָדוֹ לַתַּחְתּוֹנָה. כָּל[19]^ הַמְשַׁנֶּה, יָדוֹ לַתַּחְתּוֹנָה. וְכָל הַחוֹזֵר בּוֹ, יָדוֹ לַתַּחְתּוֹנָה. (ג) [ד]׳[20]*• הַשּׂוֹכֵר*• אֶת הַחֲמוֹר לְהוֹלִיכָהּ בָּהָר וְהוֹלִיכָהּ בַּבִּקְעָה, אִם הֶחֱלִיקָה, פָּטוּר, וְאִם הֵיחַמָּה[21]^•, חַיָּיב. בַּבִּקְעָה וְהוֹלִיכָהּ בָּהָר, אִם הֶחֱלִיקָה, חַיָּיב, וְאִם הֵיחַמָּה^•, פָּטוּר. וְאִם[22]« מֵחֲמַת הַמַּעֲלָה, חַיָּיב. (ד) [ג]׳[23]*• הַשּׂוֹכֵר*• אֶת הַחֲמוֹר לְהוֹלִיכָהּ[24]«• בָּהָר וְהוֹלִיכָהּ בַּבִּקְעָה, בַּבִּקְעָה וְהוֹלִיכָהּ בָּהָר, אֲפִילּוּ זוֹ[25]« עֲשֶׂרֶת מִילִין וְזוֹ עֲשֶׂרֶת מִילִין, וּמֵתָה, חַיָּיב. שָׂכַר אֶת הַחֲמוֹר וְהִבְרִיקָה, אוֹ שֶׁנִּישֵּׂאת[26]«• בְּאַנְגַּרְיָא«•, אוֹמֵרו לוֹ הֲרֵי שֶׁלָּךְ לְפָנֶיךָ. מֵתָה אוֹ נִשְׁבָּרָה, חַיָּיב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר. **ה׳** הַשּׂוֹכֵר אֶת הַפָּרָה לַחֲרוֹשׁ בָּהָר וְחָרַשׁ בַּבִּקְעָה, וְנִשְׁבַּר הַקַּנְקַן[27]«#•, פָּטוּר. בַּבִּקְעָה וְחָרַשׁ בָּהָר, וְנִשְׁבַּר הַקַּנְקַן«#•, חַיָּיב. לָדוּשׁ[28]« בַּקִּטְנִית וְדָשׁ בִּתְבוּאָה, פָּטוּר. בִּתְבוּאָה וְדָשׁ בַּקִּטְנִית, חַיָּיב, [29]« שֶׁהַקִּטְנִית[30]*• מַחֲלֶקֶת. **ו׳** הַשּׂוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר לְהָבִיא $ חִיטִּים וְהֵבִיא שְׂעוֹרִים $, תְּבוּאָה וְהֵבִיא תֶבֶן, חַיָּיב, [31]« שֶׁהַנֶּפַח[32]^#• קָשֶׁה[33]# כַּמַּשּׂוּי[34]^. לְהָבִיא לֶתֶךְ חִיטִּים וְהֵבִיא לֶתֶךְ שְׂעוֹרִים, פָּטוּר. וְאִם הוֹסִיף עַל מַשּׂוּאוֹ$, חַיָּיב. כַּמָּה[35]^ יוֹסִיף עַל {מ} מַשּׂוּאוֹ וִיהֵא[36]« חַיָּיב? סוּמְכֹס[37]«#• אוֹמֵרו מִשֵּׁם רִבִּי מֵאִיר, סְאָה לַגָּמָל, וּשְׁלוֹשֶׁת קַבִּים לַחֲמוֹר. **ז׳** כָּל הָאוּמָּנִים, שׁוֹמְרֵי שָׂכָר. וְכוּלָּם שֶׁאָמְרוּ, $$הָבֵא מָעוֹת וְטוֹל אֶת שֶׁלָּךְ$$, שׁוֹמְרֵי[38]^• חִנָּם. שַׁמֵּר$ לִי וְאֲשַׁמֵּר[39]# לָךְ, שׁוֹמֵר שָׂכָר. שַׁמֵּר לִי, וְאָמַר לוֹ הַנַּח לְפָנֶיךָ[40]«•, שׁוֹמֵר חִנָּם. הַמַּלְוֶה[41]^• עַל הַמַּשְׁכּוֹן, שׁוֹמֵר שָׂכָר[42]«•. רְ׳ יְהוּדָהו אוֹמֵרו: הִלְוָוהוּ {פר[43]*} ~~(פירות שומר שכר אבא)~~[44]* מָעוֹת, שׁוֹמֵר חִנָּם. הִלְוָוהוּ פֵּירוֹת, שׁוֹמֵר שָׂכָר. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵרו: מוּתָּר אָדָם לְהַשְׂכִּיר מַשְׁכּוֹנוֹ שֶׁלֶּעָנִי לִהְיוֹת פּוֹסֵק עָלָיו וְהוֹלֵךְ[45]«, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמֵשִׁיב {א} אֲבֵידָה. **ח׳** הַמַּעֲבִיר חָבִית מִמָּקוֹם {למ} לְמָקוֹם וּשְׁבָרָהּ, בֵּין שׁוֹמֵר חִנָּם בֵּין[46]^ שׁוֹמֵר שָׂכָר, יִישָּׁבֵעַ. $$$אָמַרו רְ׳ אֱלִיעֶזֶר: $$$ תָּמֵהַּ אֲנִי {א} אִם יְכוּלִים זֶה וָזֶה לְהִישָּׁבַע.

הל׳ ח׳ **פרק י״ז׳**

הַשּׂוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֲלִים וְאָמַרו לָהֶם לְהַשְׁכִּים {ולה} וּלְהַעֲרִיב, מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לְהַשְׁכִּים וְשֶׁלֹּא לְהַעֲרִיב, אֵינוּ יָכוֹל לְכוֹפָן. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ {ל} לָזוּן, יָזוּן. לְסַפֵּק מְתִיקָה, יְסַפֵּק[47]«. הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה. מַעֲשֶׂה בְרְבִּי יוֹחָנָן בֶּן מַתְיָה שֶׁאָמַר לִבְנוֹ: צֵא וּשְׂכוֹר לָנוּ פּוֹעֲלִים. [48]^••הָלַךְ וְהִשְׂכִּיר פּוֹעֲלִים•• וּפָסַק עִמָּהֶן מְזוֹנוֹת. וּכְשֶׁבָּא אֵצֶל אָבִיו, אָמַרו לוֹ: אֲפִילּוּ אַתְּ[49]« עוֹשֶׂה לָהֶם כִּסְעוּדַּת שְׁלֹמֹה בְשַׁעְתּוֹ, לֹא יָצָאתָה[50]« יְדֵי חוֹבָתָךְ[51]« עִמָּהֶן, שֶׁהֵן בְּנֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב. אֶלָּא עַד {ש} שֶׁלֹּא יַתְחִילוּ בַמְּלָאכָה צֵא וֶאֱמוֹר לָהֶם: עַל

---

[1] ק כלפנינו. קי: ״הימנו״.
[2] ק כלפנינו. קי: ״ואומר״.
[3] ק כלפנינו. קי: ״הימנו״.
[4] קי כלפנינו. ק נשמט כל המשפט מחמת הדומות: ״מעותיו-מעותיו״.
[5] ק כלפנינו (למרות שיש השמטה). קי: ״מעותיד״.
[6] ק+קי נוסף: ״אִם״.
[7] קי כלפנינו. ק: ״וְאֵלּוּ״.
[8] ויקרא כה׳
[9] ק כלפנינו. קי: ״הימנו״.
[10] שמות כב׳
[11] קי: ״ויראת״. ק: ״וְיָרֵאתָה״.
[12] ק+קי נוסף: ״אֲנִי יי״. והמקור: ויקרא יט׳.
[13] קי כלפנינו. ק: ״וְאֵין״ (וא״ו הנשוא).
[14] קי כלפנינו. ק: ״לוֹ״.
[15] ק כלפנינו. קי (בטעות): ״הקרר״.
[16] ק+קי בשתי מילים, וספק רחוק שמא בפרמה בשתי מילים. ק: ״פִּירְיָאן־פְּרִים״. קי: ״פְּרְיָה פֵּרִין״.
[17] קס+קי כלפנינו. קנ: ״לְהַעֲלוֹת״.
[18] ק כלפנינו. קי: ״אם״.
[19] ק+קי: ״וְכָל״.
[20] מעל מילת ״השוכר״ סומנה אות ״ב״, ייתכן ע״י הסופר. וכוונתו שהלכה זו היא הלכה ד׳ ולא הלכה ג׳ ולכן יש לגרוס אותה לאחר ההלכה הבאה (ולפי זה תיקנתי את מספרי ההלכה). **ואכן ק+קי הלכה זו נמצאת לאחר ההלכה הבאה.** ייתכן שהסופר טעה בטעות זו מפני הדומות, שהרי שתי ההלכות מתחילות במילים ״השוכר את החמור״.
[21] כך כתוב ומנוקד בידי סופר פרמה. ק+קי: ״הוּחַמָּה״. וכן בסמוך.
[22] ק כלפנינו. קי: ״אם״.
[23] מעל מלת ״השוכר״, נתלתה אות ״א״, ייתכן בידי הסופר, וכוונתו שהלכה זו היא הלכה ג׳ ולא הלכה ד׳, ויש לגרוס הלכה זו לפני ההלכה הקודמת. וראו בהערה לעיל.
[24] קי+קנ כלפנינו. קס: ״להוליכו״ (אך בסמוך כלפנינו).
[25] קי+קנ כלפנינו. קס: ״זה״ (אך בסמוך כלפנינו).
[26] קנ כלפנינו. קס: ״שנישאת אינגרייא״. קי: שנעשת לאנגריא״.
[27] קס הכתיב כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב, אך קנ ניקד: ״הַקִּנְקֵן״. קי: ״הקינקן״. וכן בסמוך.
[28] קי+קנ כלפנינו. קס: ספק כלפנינו ספק ״לדיש״.
[29] ק כלפנינו. קי נוסף: ״מפני״.
[30] ק+קי כלפנינו. סופר פרמה כתב ״שהתבואה״ ולאחר מכן כנראה הוא עצמו סימן למחיקה (בקווים חוצים) אותיות ״תבואה״ ותלה עליהן ״קטנית״.
[31] ק כלפנינו. קי נוסף: ״מפני״.
[32] ק+קי הכתיב: ״שֶׁהַנָּפָה״ (כך ניקד קנ).
[33] ניקדתי לפי העניין. בקאופמן ספק אם מנוקד ״קָשָׁה״ או ״קָשֶׁה״ ואולי הניקוד שם תוקן. וראו בהערה לעיל.
[34] ק+קי (הכתיב): ק: ״כַּמַּשּׂוּאִי״. קי: ״כמשאוי״.
[35] ק+קי: ״וְכַמָּה״.
[36] קי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: ״ויהי״.
[37] קס הכתיב חסר כלפנינו, וספק כיצד לנקד זאת. ניקדתי לפי קנ. קי+קנ: ״סוּמְכוֹס״ (קנ לא שינה את הכתיב אלא רק ניקד את הכתיב של קס בחולם).
[38] ק+קי: ״שׁוֹמֵר״.
[39] ק+קי הכתיב חסר כלפנינו, אלא שהניקוד בקאופמן כפול: ״וְאֲשַׁמֵּר״.
[40] קי כלפנינו. ק: ״לְפָנַי״.
[41] ק+קי: ״וְהַמַּלְוֶוה״.
[42] קי+קנ כלפנינו. קס: ״שכרו״ (ושמא הכוונה: ״שומר שכר הוא״).
[43] טעותו של הסופר החלה כבר משומר שורה זה. ראו בהערה הבאה.
[44] נכתב בטעות מחמת הדומות וסומן למחיקה ע״י הסופר בעיגולים לפני ואחרי הטקסט, ואולי גם ע״י מגיה נוסף שהעביר קו חוצה למחיקה.
[45] קי+קנ כלפנינו. קס: ״והלד״.
[46] ק+קי: ״וּבֵין״.
[47] קי+קנ כלפנינו. קס: ״ייספיק״.
[48] ק+קי ליתא: ״הלך והשכיר פועלים״. האם ייתכן שבשניהם נשמט מחמת הדומות?
[49] ק כלפנינו. קי: ״אתה״.
[50] ק כלפנינו. קי הכתיב: ״יצאת״.
[51] קי+קנ כלפנינו. ושמא קס כתב בתחילה ״חובתן״ אך שמא תיקן עצמו.

מְנָת שֶׁאֵין לָכֶם עָלַי^[1] אֶלָּא פַּת וְקִטְנִית בִּלְבַד. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: לֹא הָיָה צָרִיךְ«[2]! הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה. **ב׳** אֵלּוּ אוֹכְלִים מִן הַתּוֹרָה: הָעוֹשֶׂה בִמְחוּבָּר לַקַּרְקַע בְּשָׁעַת גְּמַר מְלָאכָה, וּבַתָּלוּשׁ מִן הַקַּרְקַע עַד שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ, בְּדָבָר«[3]• שֶׁגִּידּוּלָיו«[4] מִן הָאָרֶץ. **ג׳** וְאֵילּוּ שֶׁאֵינָן אוֹכְלִין: הָעוֹשֶׂה בִמְחוּבָּר לַקַּרְקַע בְּשָׁעָה שֶׁאֵינָהּ גְּמַר מְלָאכָה, וּבַתָּלוּשׁ מִן הַקַּרְקַע מֵאַחַר שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ, וּבְדָבָר שֶׁאֵין גִּידּוּלָיו«[5] מִן הָאָרֶץ. **ד׳** הָיָה עוֹשֶׂה בְיָדָיו אֲבָל לֹא בְרַגְלָיו, בְּרַגְלָיו אֲבָל לֹא בְיָדָיו, אֲפִילּוּ עַל כְּתֵיפוֹ, הֲרֵי זֶה יֹאכַל. רְ׳ יוֹסֵה«[6] בִּרְבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה בְיָדָיו וּבְרַגְלָיו. **ה׳** הָיָה עוֹשֶׂה בַּתְּאֵנִים לֹא יֹאכַל בָּעֲנָבִים, בָּעֲנָבִים - לֹא יֹאכַל בַּתְּאֵנִים. אֲבָל מוֹנֵעַ הוּא אֶת עַצְמוֹ עַד שֶׁהוּא«[7] מַגִּיעַ לִמְקוֹם הַיָּפוֹת וְאוֹכֵל. וְכוּלָּם לֹא אָמְרוּ אֶלָּא בְשָׁעַת גְּמַר מְלָאכָה, אֲבָל {מ} מִפְּנֵי הָשֵׁב אֲבֵידָה לַבְּעָלִים אָמְרוּ, הַפּוֹעֲלִים אוֹכְלִין בַּהֲלִיכָתָן מֵאוּמָּן& לְאוּמָּן, וּבַחֲזִירָתָן מִן הַגַּת«[8], וַחֲמוֹר$& כְּשֶׁתְּהֵא^[9]• פּוֹרֶקֶת&. **ו׳** אוֹכֵל פּוֹעֵל קִישּׁוּת אֲפִילּוּ בְדִינָר, וְכוֹתֶבֶת אֲפִילּוּ {ב} בְדִינָר. רְ׳ <אֶ>לְעָזָר חֲסָמָא«[10] אוֹמֵר: לֹא יֹאכַל פּוֹעֵל יָתֵר עַל שְׂכָרוֹ. וַחֲכָמִים מַתִּירִין, אֲבָל מְלַמְּדִין אֶת הָאָדָם שֶׁלֹּא יְהֵא רַעַבְתָן^[11] וִיהֵא סוֹתֵם אֶת הַפֶּתַח בְּפָנָיו«[12]•. **ז׳** קוֹצֵץ אָדָם עַל יְדֵי עַצְמוֹ, וְעַל«[13] יְדֵי בְנוֹ וּבִתּוֹ הַגְּדוֹלִים, וְעַל יְדֵי עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַגְּדוֹלִים <נ.א. הָעִבְרִים>^[14], וְעַל יְדֵי אִשְׁתּוֹ, {ב} (בִּזְמַן) [מִפְּנֵי]*[15] שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן דַּעַת. אֲבָל אֵינוּ קוֹצֵץ לֹא עַל יְדֵי בְנוֹ וּבִתּוֹ הַקְּטַנִּים, וְלֹא עַל יְדֵי עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַקְּטַנִּים <נ.א. הַכְּנַעֲנִים>^[16], וְלֹא עַל יְדֵי בְהֶמְתּוֹ, מִפְּנֵי שֶׁאֵין בָּהֶן דַּעַת. **ח׳** הַשּׂוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֲלִין לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ בְּנֶטַע רְבָעִי שֶׁלּוֹ, הֲרֵי אֵלּוּ לֹא יֹאכֵלוּ. אִם^[17] לֹא הוֹדִיעָן, פּוֹדֶה וּמַאֲכִילָן«[18]. {נתפ} (נתפרשו) [נִתְפָּרְסוּ]*[19] עִיגּוּלָיו, נִתְפַּתְּחוּ#[20] חָבִיּוֹתָיו «[21]•, הֲרֵי אֵלּוּ לֹא יֹאכֵלוּ. אִם^[22] לֹא הוֹדִיעָן, מְעַשֵּׂר וּמַאֲכִילָם«[23]. **ט׳** שׁוֹמְרֵי פֵירוֹת אוֹכְלִין מֵהִלְכַת$#[24] {מד} מְדִינָה^[25], אֲבָל לֹא מִן הַתּוֹרָה. אַרְבָּעָה שׁוֹמְרִין הֵן: שׁוֹמֵר חִינָּם, וְהַשּׁוֹאֵל, נוֹשֵׂא שָׂכָר, וְהַשּׂוֹכֵר. שׁוֹמֵר חִנָּם נִשְׁבָּע עַל הַכֹּל, וְהַשּׁוֹאֵל מְשַׁלֵּם אֶת הַכֹּל, נוֹשֵׂא שָׂכָר וְהַשּׂוֹכֵר נִשְׁבָּעִין עַל הַשֶּׁבֶר$ וְעַל הַשְּׁבוּיָה וְעַל הַמֵּתָה, וּמְשַׁלְּמִין {א} אֶת הָאֲבֵידָה וְאֶת הַגְּנֵיבָה. **י׳** זְאֵב אֶחָד, אֵינוּ«[26]• אוֹנֵס, וּשְׁנֵי^[27] זְאֵבִים, אוֹנֵס. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: ^[28]• בְּשָׁעַת מִשְׁלַחַת זְאֵבִים, אַף זְאֵב אֶחָד אוֹנֵס. **י״א׳** שְׁנֵי כְלָבִים, אֵינוּ^[29] אוֹנֵס«[30]. יַדָּע«[31]• הַבַּבְלִי אוֹמֵר^[32] מִשֵּׁם«[33] רְ׳ מֵאִיר: מֵרוּחַ אַחַת, אֵינוּ אוֹנֵס, {ומ} וּמִשְׁתֵּי^[34] רוּחוֹת, אוֹנֵס. **י״ב׳** הַלֵּיסְטִים«[35], {ה} הֲרֵי זֶה אוֹנֵס. [הַזְּאֵב וְ]*[36] הָאֲרִי& וְהַדּוֹב& וְהַנָּמֵר& וְהַפַּרְדְּלֵס«[37]& וְהַנָּחָשׁ, הֲרֵי אֵילּוּ$ אֲנָסִים$. אֵימָתַי, בִּזְמַן שֶׁבָּאוּ מֵאֵילֵיהֶן«[38], אֲבָל אִם הוֹלִיכָן לִמְקוֹם גְּדוּדֵי {ח} חַיָּה וְלֵיסְטִים, אֵין«[39]• אֵלּוּ אֲנָסִים#[40]. **י״ג׳** מֵתָה כְדַרְכָּהּ, הֲרֵי זֶה[41] אוֹנֵס. סִיכְּפָהּ«[42]& וּמֵתָה, אֵינוּ אוֹנֵס. עָלְתָה לְרָאשֵׁי צוֹקִין^[43] וְנָפְלָה, הֲרֵי זֶה אוֹנֵס. הֶעֱלָהּ לְרָאשֵׁי צוּקִין^ וְנָפְלָה, {א} אֵינוּ«[44] אוֹנֵס. מַתְנֶה& שׁוֹמֵר חִנָּם לִהְיוֹת פָּטוּר מִשְּׁבוּעָה, וְהַשּׁוֹאֵל לִהְיוֹת פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם, נוֹשֵׂא«[45] שָׂכָר וְהַשּׂוֹכֵר לִהְיוֹת פְּטוּרִין מִשְּׁבוּעָה וּמִלְּשַׁלֵּם. **י״ד׳** כָּל הַמַּתְנֶה עַל הַכָּתוּב«[46] שֶׁבַּתּוֹרָה, תְּנָיוֹ«[47] בָטֵל. וְכָל תְּנַיִי«[48] שֶׁהוּא$ מַעֲשֶׂה מִתְחִילָּתוֹ$, תְּנָיוֹ«[49] בָטֵל. וְכָל שֶׁאֶיפְשָׁר«[50] לוֹ לְקַיְּמוֹ& בְסוֹפוֹ, וְהִיתְנָה עָלָיו מִתְּחִילָּתוֹ$, תְּנָיוֹ«[51] קַיָּם.

הל׳ י״ד **פרק י״ח׳**

הַשּׁוֹאֵל אֶת הַפָּרָה וְשָׁאַל בְּעָלֶיהָ עִימָּהּ, שָׁאַל«[52]• אֶת הַפָּרָה וְשָׂכַר$ בְּעָלֶיהָ עִמָּהּ, שָׁאַל«• אֶת הַבְּעָלִים אוֹ שְׂכָרָן - וְאַחַר כָּךְ שָׁאַל«[53] אֶת הַפָּרָה, וּמֵתָה, פָּטוּר, שֶׁנֶּאֱמַר[54]°: אִם בְּעָלָיו עִמּוֹ לֹא יְשַׁלֵּם.

---

[1] ק+קיי ליתא: ״עלי״.
[2] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״לומר כן אלא״.
[3] קיי: ״ובדבר״. ק: ״וּבִלְבַד״.
[4] ק כלפנינו. קיי: ״שגידולו״.
[5] ק כלפנינו. קיי: ״גידולו״.
[6] ק כלפנינו. קיי הכתיב: ״יוסי״.
[7] קיי כלפנינו. ק: ״שֶׁמַּגִּיַע״.
[8] קיי+קנ כלפנינו. קס: לא ברור.
[9] ק+קיי: ״עַד שֶׁתְּהֵא״.
[10] ק כלפנינו. קיי: ״הסמא״.
[11] ק+קיי: ״רוֹעֶבְתָּן״.
[12] קיי כלפנינו. ק: ״לְפָנָיו״.
[13] ק כלפנינו. קיי: ״עלי״. וכן להלן.
[14] ק+קיי: ״הָעִבְרִים״.
[15] ק+קיי: ״מפני״. אחד הסופרים(?) בפרמה מחק בהעברת קו את ״בזמן״ וכתב בשוליים ״מפני״.
[16] ק+קיי: ״הַכְּנַעֲנִים״.
[17] ק+קיי: ״וְאִם״.
[18] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ומאכילין״.
[19] נקדן כלשהו תיקן אות שׂי״ן להיות אות סמ״ך, וניקד: ״נִיתְפַּרְסוּ״. וכן ק+קיי בסמ״ך (קיי בטעות: ״נתפרסמו״).
[20] בפרמה מנוקד: ״נִתְפַּתְּחוּ״.
[21] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״נִתְחַתְּכוּ דִּילוּעָיו״.
[22] ק+קיי: ״וְאִם״.
[23] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ומאכילין״.
[24] בפרמה מנוקד: ״מֵהַלְכַת״.
[25] ק+קיי: ״הַמְּדִינָה״.
[26] ק כלפנינו. קיי: ״זאב אחד אונס״.
[27] ק+קיי: ״שְׁנֵיי״.
[28] קס+קיי נוסף: ״אַף״, וזאת למרות שגם להלן יש ״אף״. כלומר הנוסח הוא ״אף בשעת משלחת זאבים אף זאב אחד אונס״. וכנראה זהו כפל גרסה. ובקאופמן מילת ״אף״ הראשונה נמחקה בהעברת קו לאחר שנוקדה.
[29] ק+קיי: ״אֵינָן״.
[30] קיי כלפנינו. ק: ״אוֹנְסִין״. וראו בהערה הקודמת.
[31] כך כתב וניקד סופר פרמה. קיי הכתיב כלפנינו. ק: ״יָדּוּעַ״.
[32] ק+קיי: ״אָמַר״.
[33] ק כלפנינו. קיי: ״משום״.
[34] ק+קיי: ״מִשְּׁתֵּיי״.
[35] ק כלפנינו. קיי הכתיב: ״הלסטים״. וכן להלן.
[36] ״הזאב ו״ נתלה בידי אחד הסופרים(?). ק ליתא, קיי איתא.
[37] ק כלפנינו. קיי: ״והברדלים״.
[38] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: ״מאליהן״.
[39] קס כלפנינו, אך קנ לא ניקד. קיי: ״הריי״.
[40] כך כתוב ומנוקד בידי סופר פרמה. קנ לא ניקד את המילים ״הרי אלו אנסים״.
[41] קס(?)+קיי כלפנינו. קנ: ״הן״.
[42] ק כלפנינו. קיי: ״סיגפה״.
[43] קס: ״היצוקים״. קיי+קנ: ״הַצּוּקִים״. וכן בסמוך.
[44] קיי+קנ כלפנינו. קס בטעות: ״הרי זה״.
[45] קיי כלפנינו. ק: ״וְנוֹשֵׂא״.
[46] ק כלפנינו. קיי: ״על משכתוב בתורה״.
[47] ק כלפנינו. קיי: ״תנאו״.
[48] ק כלפנינו. קיי: ״תנאיי״.
[49] קנ כלפנינו. קיי: ״תנאו״. קס: ״תניי״.
[50] קיי הכתיב כלפנינו. ק: ״שֶׁאֶפְשָׁר״.
[51] ק כלפנינו. קיי: ״תנאו״.
[52] ק כלפנינו. קיי: !״שכר״!. וכן בסמוך!.
[53] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״שואל״.
[54] שמות כב׳

ב׳ אֲבָל שָׁאַל אֶת הַפָּרָה וְאַחַר כָּךְ שָׁאַל אֶת הַבְּעָלִים אוֹ שְׂכָרָן, וּמֵתָה, חַיָּיב, שֶׁנֶּאֱמַר[1]°: בְּעָלָיו[2]« {א} אֵין עִמּוֹ שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם.

ג׳ הַשּׁוֹאֵל אֶת הַפָּרָה: וּשְׁאָלָהּ[3]^• חֲצִי יוֹם וּשְׂכָרָהּ חֲצִי יוֹם, שְׁאָלָהּ הַיּוֹם וּשְׂכָרָהּ לְמָחָר, שָׁאַל אַחַת וְשָׂכַר אַחַת, $ הַמַּשְׁאִיל אוֹמֵרוֹ: שְׁאוּלָה מֵתָה, בַּיּוֹם שֶׁהָיְתָה שְׁאוּלָה מֵתָה, בְּשָׁעָה[4]« שֶׁהָיְתָה שְׁאוּלָה מֵתָה, וְהַלָּה אוֹמֵרוֹ אֵינִי יוֹדֵעַ, חַיָּיב. הַשּׂוֹכֵר אוֹמֵרוֹ שְׂכוּרָה מֵתָה, בְּיוֹם שֶׁהָיְתָה שְׂכוּרָה מֵתָה, בְּשָׁעָה[5]« שֶׁהָיְתָה שְׂכוּרָה מֵתָה, וְהַלָּה אוֹמֵרוֹ אֵינִי יוֹדֵעַ, פָּטוּר. זֶה אוֹמֵרוֹ שְׁאוּלָה וְזֶה אוֹמֵרוֹ שְׂכוּרָה, יִישָּׁבַע הַשּׂוֹכֵר שֶׁהַשְּׂכוּרָה[6]« מֵתָה. זֶה אוֹמֵרוֹ אֵינִי יוֹדֵעַ וְזֶה אוֹמֵרוֹ אֵינִי יוֹדֵעַ, {יח} יַחֲלוֹקוּ.

ד׳ הַשּׁוֹאֵל[7]« אֶת הַפָּרָה, וְשִׁילְּחָהּ$ לוֹ בְּיַד בְּנוֹ, אוֹ[8]^ בְּיַד עַבְדּוֹ, אוֹ^ בְּיַד שְׁלוּחוֹ; אוֹ בְּיַד בְּנוֹ, אוֹ^ בְּיַד עַבְדּוֹ, אוֹ^ בְּיַד שְׁלוּחוֹ שֶׁלַּשּׁוֹאֵל; וּמֵתָה, פָּטוּר. אָמַרוּ לוֹ הַשּׁוֹאֵל: שַׁלְּחָהּ לִי בְּיַד בְּנִי, בְּיַד עַבְדִּי, בְּיַד שְׁלוּחִי, אוֹ בְּיַד בִּנְךָ, בְּיַד עַבְדְּךָ, בְּיַד שְׁלוּחֲךָ, אוֹ שֶׁאָמַרוּ לוֹ הַמַּשְׁאִיל: הֲרֵי אֲנִי {מש} מְשַׁלְּחָהּ לָךְ בְּיַד בְּנִי, בְּיַד עַבְדִּי, בְּיַד שְׁלוּחִי, אוֹ בְּיַד בִּנְךָ, בְּיַד עַבְדְּךָ, {אוֹ}[9]* בְּיַד שְׁלוּחֲךָ, {אוֹ} שֶׁאָמַרוּ} <וְאָמַר>[10]*• לוֹ הַשּׁוֹאֵל, שַׁלַּח, וְשִׁילְּחָהּ[11]^ [12]« וּמֵתָה, חַיָּיב. וְכֵן בְּשָׁעָה שֶׁהוּא מַחֲזִירָהּ.

ה׳ הַמַּחֲלִיף פָּרָה בַחֲמוֹר וְיָלְדָה, וְכֵן הַמּוֹכֵר שִׁפְחָתוֹ וְיָלְדָה, זֶה אוֹמֵרוֹ עַד שֶׁלֹּא מָכַרְתִּי יָלְדָה[13]«•, וְזֶה אוֹמֵרוֹ מִשֶּׁלָּקַחְתִּי$, יַחֲלוֹקוּ. הָיוּ לוֹ שְׁנֵי עֲבָדִים, אֶחָד גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן, וְכֵן שְׁתֵּי שָׂדוֹת, אַחַת גְּדוֹלָה וְאַחַת קְטַנָּה, הַלּוֹקֵחַ אוֹמֵרוֹ גָּדוֹל[14] לָקַחְתִּי, וְהַלָּה אוֹמֵרוֹ אֵינִי[15]« יוֹדֵעַ, {ז} זָכָה בַגָּדוֹל. הַמּוֹכֵר[16]« אוֹמֵרוֹ קָטָן[17]« מָכַרְתִּי, וְהַלָּה אוֹמֵרוֹ אֵינִי יוֹדֵעַ, אֵין לוֹ אֶלָּא קָטָן. זֶה אוֹמֵרוֹ גָּדוֹל וְזֶה אוֹמֵרוֹ קָטָן, יִישָּׁבַע הַמּוֹכֵר שֶׁהַקָּטָן מָכַר. זֶה אוֹמֵרוֹ אֵינִי יוֹדֵעַ וְזֶה אוֹמֵרוֹ אֵינִי יוֹדֵעַ, יַחֲלוֹקוּ.

ו׳ הַמּוֹכֵר זֵיתָיו ~~(ועשׂו)~~[18]* לָעֵצִים, וְעָשׂוּ פָּחוּת מֵרְבִיעִית לַסְּאָה, הֲרֵי[19]« שֶׁלַּבַּעַל הַזֵּיתִים. עָשׂוּ רְבִיעִית לַסְּאָה, זֶה אוֹמֵרוֹ זֵיתַיִי גִּידֵּילוּ[20]«, וְזֶה אוֹמֵרוֹ אַרְצִי גִידֵּלָה, יַחֲלוֹקוּ.

ז׳ שָׁטַף נָהָר[21]^ זֵיתָיו וּנְתָנָן לְתוֹךְ שְׂ[דֵ]ה[22]* חֲבֵירוֹ, זֶה אוֹמֵרוֹ זֵיתַיִי גִידְּלוּ&, וְזֶה אוֹמֵרוֹ אַרְצִי גִידֵּלָה, יַחֲלוֹקוּ.

ח׳ הַמַּשְׂכִּיר בַּיִת לַחֲבֵירוֹ, בִּימוֹת[23]«• הַגְּשָׁמִים, אֵינוּ[24]* יָכוֹל לְהוֹצִיאוֹ מִן הֶחָג וְעַד הַפֶּסַח, וּבִימוֹת[25]« הַחַמָּה, שְׁלֹשִׁים יוֹם. וּבִכְרַכִּים, אֶחָד יְמוֹת {ה} הַחַמָּה וְאֶחָד יְמוֹת הַגְּשָׁמִים, שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ. וּבַחֲנֻיוֹת[26]«, אֶחָד כְּרַכִּים[27]« וְאֶחָד עֲיָירוֹת, שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵרוֹ: חֲנוּת שֶׁלַּנַחְתּוֹמִים וְשֶׁלַּצַּבָּעִים, [שָׁלֹשׁ]* שָׁנִים*& ~~(עשר חודש)~~[28]*.

ט׳ הַמַּשְׂכִּיר[29]« בַּיִת לַחֲבֵירוֹ, הַמַּשְׂכִּיר חַיָּיב בַּדֶּלֶת, וּבַנֶּגֶר, וּבַמַּנְעוּל[30]«, וּבְכָל דָּבָר ~~(שהוא)~~[31]* {מ} שֶׁהוּא מַעֲשֵׂה אוּמָּן. אֲבָל דָּבָר שֶׁאֵינוּ מַעֲשֵׂה אוּמָּן, הַשּׂוֹכֵר עוֹשֵׂהוּ. הַזֶּבֶל, שֶׁלְּבַעַל הַבַּיִת, אֵין לַשּׂוֹכֵר אֶלָּא הַיּוֹצֵא מִן הַתַּנּוּר וּמִן הַכִּירַיִם& בִּלְבַד.

י׳ הַמַּשְׂכִּיר בַּיִת לַחֲבֵירוֹ לַשָּׁנָה, נִתְעַבְּרָה[32] הַשָּׁנָה, נִתְעַבְּרָה לַשּׂוֹכֵר. הִשְׂכִּיר לוֹ לֶחֳדָשִׁים$, נִתְעַבְּרָה הַשָּׁנָה, נִתְעַבְּרָה לַמַּשְׂכִּיר. מַעֲשֶׂה בְצִיפּוֹרִין$ בְּאֶחָד שֶׁשָּׂכַר מֶרְחֵץ מֵחֲבֵירוֹ בִּשְׁנֵים עָשָׂר זָהָב[33]«• לַשָּׁנָה, מִדִּינַר זָהָב ~~(לשנה)~~[34]* לַחוֹדֶשׁ, [35]«• וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל[36]* וְלִפְנֵי רְ׳ יוֹסֵה, וְאָמְרוּ: יַחְלְקוּ[37]« אֶת חוֹדֶשׁ הָעִיבּוּר.

י״א הַמַּשְׂכִּיר בַּיִת לַחֲבֵירוֹ וְנָפַל, חַיָּיב לְהַעֲמִיד לוֹ בַּיִת. הָיָה קָטָן, לֹא[38]« יַעֲשֶׂנּוּ גָּדוֹל, גָּדוֹל, לֹא יַעֲשֶׂנּוּ קָטָן. אֶחָד, לֹא יַעֲשֶׂנּוּ שְׁנַיִם, שְׁנַיִם, לֹא יַעֲשֶׂנּוּ אֶחָד. וְלֹא[39]^• יִפְחוֹת מִן הַחַלּוֹנוֹת וְלֹא יוֹסִיף עֲלֵיהֶם, אֶלָּא מִדַּעַת שְׁנֵיהֶם.

הל׳ י״א **פרק י״ט׳**

הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵירוֹ, מְקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לִקְצוֹר, יִקְצוֹר, לַעֲקוֹר, יַעֲקוֹר, לַחֲרוֹשׁ אַחֲרָיו, יַחֲרוֹשׁ. הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה. כַּשֵּׁם שֶׁחוֹלְקִין בַּתְּבוּאָה, כָּךְ חוֹלְקִין בַּתֶּבֶן וּבַקַּשׁ. כַּשֵּׁם שֶׁחוֹלְקִין בַּיַּיִן, כָּךְ חוֹלְקִין בַּזְּמוֹרוֹת וּבַקָּנִים. וּשְׁנֵיהֶם מְסַפְּקִין

---

[1] שם

[2] קיי+קנ(?) כלפנינו. קס: "אין בעליו עמו".

[3] ק+קיי: "שְׁאָלָהּ".

[4] קיי כלפנינו. ק: "בְּשָׁעַת".

[5] קיי כלפנינו. ק ליתא: "בשעה שהייתה שכורה מתה", וכנראה נשמט מחמת הדומות.

[6] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁסְּכוּרָה".

[7] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ומאכילין".

[8] ק+קיי ליתא: "או". וכן בסמוך.

[9] מחקתי לפי ק, ומפני שמילא זו לא נכתבה בשאר המשפט. אך קיי כתב "או" לפני כל המילים במשפט כך: "או ביד בנך או ביד עבדך או ביד שלוחך".

[10] תיקנתי לפי קיי, מפני שהנוסח שכתב הסופר אינו מובן. ושמא כתבו בטעות הדומות. ק ליתא: "או שאמר/ואמר" (תקלה בנוסח ק).

[11] ק+קיי בכתיב חסר: "וְשִׁלְּחָהּ".

[12] קיי כלפנינו. ק נוסף: "לוֹ".

[13] קיי כלפנינו. ק ליתא: "ילדה".

[14] קס+קיי כלפנינו. קנ: "הַגָּדוֹל".

[15] קיי+קנ כלפנינו. קס: "אינו".

[16] קיי כלפנינו. ק: "וְהַמּוֹכֵר".

[17] קיי כלפנינו. ק: "הַקָּטָן".

[18] סומן למחיקה בנקודותיים לפני ואחרי המילה. וכן ק+קיי ליתא.

[19] ק כלפנינו. קיי נוסף: "הן".

[20] קיי+קנ כלפנינו. קס: "גידולי".

[21] ק+קיי: "הַנָּהָר".

[22] אות דל"ת נתלתה ע"י הסופר. וכן ק+קיי איתא.

[23] קיי+קנ כלפנינו. קס: "?מ/ל?ימות".

[24] ק+קיי כלפנינו. בפרמה קצת נראה כמו "אצו".

[25] ק כלפנינו. קיי: "בימות".

[26] ק הכתיב כלפנינו. קיי: "ובחנייות".

[27] ק כלפנינו. קיי: !"הכפרים"!.

[28] וכן ק+קיי: "שָׁלוֹשׁ שָׁנִים". סופר פרמה כתב "שנים עשר חודש" ולאחר מכן סימן למחיקה בנקודותיים את "עשר חדש" ותלה תיבת "שלש". נקדן כלשהו ניקד את תיבת "שָׁנִים" כדי למנוע בלבול.

[29] קיי כלפנינו. ק כאן וכן ברוב הפעמים להלן כתוב באות "ס" במקום באות "ש" שמאלית.

[30] קיי+קנ כלפנינו. קס בכתיב חסר: "ובמנעל".

[31] מגיה(?) מחק בהעברת קו, בגלל שנכתב שוב בשורה הבאה.

[32] קס+קיי כלפנינו. קנ: "וְנִתְעַבְּרָה". וכן בסמוך.

[33] קס כלפנינו. קיי: "זהוב". קנ: "דינר זהב".

[34] נכתב בטעות הדומות. הסופר סימן למחיקה בנקודותיים, וגם נמחק בהעברת קו. וכן ק+קיי ליתא.

[35] ק כלפנינו. קיי נוסף פירוש: "ונמצאת השנה מעוברת".

[36] ספק האם אות למ"ד כתובה או שזהו סימן קיצור.

[37] קיי כלפנינו. קס: "יַחֲלוֹקוּ". ולאחר שניקד, קנ תיקן וניקד כלפנינו.

[38] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ולא" (וא"ו הנשוא). וכן בכולם להלן.

[39] ק+קיי: "לֹא".

אֶת הַקָּנִים.

ב׳ הַמְקַבֵּל[#1] שָׂדֶה מֵחֲבֵירוֹ, וְהִיא[«2] בֵּית שְׁלָחִים[«3] אוֹ בֵּית הָאִילָן, יָבַשׁ ~~(הָאִילָן)~~[*4] הַמַּעְיָין נִקְצַץ הָאִילָן, אֵינוֹ מְנַכֶּה לוֹ מִן[«5]• הַחֲכוֹרוֹ«•. וְאִם[^6] אָמַרו לוֹ הַשְׂכֵּר[«7]• לִי [^8] בֵּית שְׁלָחִים[«9] זוֹ[«10] אוֹ שְׂדֵה בֵּית הָאִילָן זֶה, יָבַשׁ הַמַּעְיָין נִקְצַץ[$] הָאִילָן, {מ} מְנַכֶּה לוֹ מִן« חֲכוֹרוֹ«.

ג׳[«11] הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵירוֹ מִשֶּׁזָּכָה[^12] בָּהּ הֶבִירָהּ[«13#], שָׁמִין אוֹתָהּ {כ} כַּמָּה הִיא רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת (וְנוֹתְנִין) [וְנוֹתֵן][*14] לוֹ, שֶׁהוּא אוֹמֵרו[«15]• לוֹ, אִם אָבִיר[#16]• וְלֹא אַעֲבִיד[«17]•, אֲשַׁלֵּם בְּמֵיטְבָא[«18#]•.

ד׳ הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵירוֹ וְלֹא רָצָה {ל} לְנַכֵּשׁ, אָמַרו לוֹ מָה אִכְפַּת לָךְ, הוֹאִיל וַאֲנִי נוֹתֵן לָךְ חֲכוֹרָךְ[«19^]•, אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ, שֶׁהוּא אוֹמֵר לוֹ, לְמָחָר אַתָּה[«20] יוֹצֵא מִמֶּנָּה, וְהִיא מַעֲלָה לְפָנַיִי עֲשָׂבִים.

ה׳ הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵירוֹ וְלֹא עָשַׂת, אִם יֵשׁ בָּהּ כְּדֵי[&] לְהַעֲמִיד [«21]• כְּרִי, חַיָּיב לִיטַּפֵּל[«22] בָּהּ. אָמַרו רְ׳ יְהוּדָהו: מַה קִיצְבָה כְּרִי. אֶלָּא אִם יֵשׁ בָּהּ כְּדֵי נִיפְלָה[$].

ו׳ הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵירוֹ וַאֲכָלָהּ חָגָב אוֹ שֶׁנִּשְׁדְּפָה[^23], אִם מַכַּת מְדִינָה הִיא, מְנַכֶּה לוֹ מֵחֲכוֹרוֹ[«24]•, וְאִם אֵינָהּ {מ} מַכַּת מְדִינָה, אֵינוֹ מְנַכֶּה לוֹ מֵחֲכוֹרוֹ«. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵרו: אִם קִיבְּלָהּ מִמֶּנּוּ[«25] בְּמָעוֹת, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ אֵינוֹ מְנַכֶּה לוֹ מֵחֲכוֹרוֹ«.

ז׳ הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵירוֹ בַּעֲשֶׂרֶת כּוֹרִים שֶׁלַּחִיטִּים[^26], לָקַת, נוֹתֵן לוֹ מִתּוֹכָהּ. הָיוּ חִיטֶּיהָ יָפוֹת, לֹא יֹאמַר לוֹ הֲרֵי אֲנִי לוֹקֵחַ לָךְ מִן הַשּׁוּק, אֶלָּא נוֹתֵן לוֹ מִתּוֹכָהּ.

ח׳ הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵירוֹ לְזוֹרְעָהּ[«27#] {שעו} שְׂעוֹרִים, לֹא[«28] יִזְרָעֶנָּה חִיטִּים, חִיטִּים, ~~(לֹא)~~[*29] יִזְרָעֶנָּה שְׂעוֹרִים. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵלו אוֹסֵר. [$$]קְטְנִית לֹא[$] יִזְרָעֶנָּה תְּבוּאָה, תְּבוּאָה [«30]• יִזְרָעֶנָּה קִטְנִית[$$], רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹסֵר.

ט׳ הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵירוֹ לְשָׁנִים[«31] מוּעָטוֹת[«32], לֹא יִזְרָעֶנָּה פִּשְׁתָּן, וְאֵין לוֹ בְּקוֹרַת[«33#] שִׁקְמָה. קִיבְּלָהּ (ממנה) [מִמֶּנּוּ][*34] לְשֶׁבַע[^35] שָׁנִים, זוֹרְעָהּ שָׁנָה[«36] רִאשׁוֹנָה« פִּשְׁתָּן, וְיֵשׁ לוֹ בְּקוֹרַת« שִׁקְמָה.

י׳ [$$]הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵירוֹ שֶׁבַע[«37]• שָׁנִים בְּשֶׁבַע מֵאוֹת דִּינָר[$], {א} אֵין[«38] הַשְּׁבִיעִית[«39]• מִן הַמִּינְיָין. שָׁבוּעַ אֶחָד {בשב} בְּשֶׁבַע מֵאוֹת דִּינָר, הַשְּׁבִיעִית[«40] מִן הַמִּנְיָין.[$$]

י׳א׳ שְׂכִיר יוֹם גּוֹבֶה כָּל הַלַּיְלָה, וּשְׂכִיר לַיְלָה גּוֹבֶה כָּל הַיּוֹם, שְׂכִיר[«41] שָׁעוֹת גּוֹבֶה כָּל הַלַּיְלָה וְכָל הַיּוֹם.

י׳ב׳ שְׂכִיר שַׁבָּת, {ש} שְׂכִיר חוֹדֶשׁ, שְׂכִיר שָׁנָה, שְׂכִיר שָׁבוּעַ; יָצָא בַּיּוֹם, גּוֹבֶה כָּל הַיּוֹם, יָצָא בַּלַּיְלָה, גּוֹבֶה כָּל הַלַּיְלָה וְכָל הַיּוֹם.

י׳ג׳ אֶחָד שְׂכַר[«42] הָאָדָם וְאֶחָד[«43] שְׂכַר הַבְּהֵמָה וְאֶחָד שְׂכַר הַכֵּלִים, יֵשׁ בּוֹ מִשֵּׁם[«44] בְּיוֹמוֹ תִתֵּן שְׂכָרוֹ[°45], וְיֵשׁ בּוֹ מִשֵּׁם« {ב} בַּל[^46]• תָלִין פְּעוּלַּת שָׂכִיר אִתְּךָ עַד בֹּקֶר[°47]. אֵמָתַיִ, בִּזְמַן שֶׁתְּבָעוֹ, לֹא תְבָעוֹ, אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו. {ה} הִמְחָהוּ אֵצֶל הַחֶנְוָונִי אוֹ אֵצֶל הַשּׁוּלְחָנִי, {אי} אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו. הַשָּׂכִיר, נִשְׁבָּע בִּזְמַנּוֹ וְנוֹטֵל, עִיבֵּר[$] זְמַנּוֹ אֵינוֹ נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל. וְאִם[^48] יֵשׁ {ע} עֵדִים שֶׁתְּבָעוֹ, הֲרֵי זֶה נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל.

י׳ד׳ גֵּר תּוֹשָׁב יֵשׁ בּוֹ מִשֵּׁם« בְּיוֹמוֹ תִתֵּן שְׂכָרוֹ, וְאֵין בּוֹ מִשֵּׁם« לֹא תָלִין פְּעוּלַּת שָׂכִיר אִתְּךָ עַד בֹּקֶר. [«49]• הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵירוֹ, לֹא יְמַשְׁכְּנֶנּוּ {א} אֶלָּא בְּבֵית דִּין[«50]•, וְלֹא יִיכָּנֵס לְבֵיתוֹ וְיִטּוֹל[«51] אֶת מַשְׁכּוֹנוֹ, שֶׁנֶּאֱמַרו[°52]: בַּחוּץ תַּעֲמֹד וגו׳[^53]. הָיוּ לוֹ שְׁנֵי כֵלִים, נוֹטֵל אֶחָד וּמַחֲזִיר אֶחָד. מַחֲזִיר[$] אֶת הַכַּר בַּלַּיְלָה וְאֶת הַמַּחֲרֵישָׁה בַּיּוֹם. וְאִם מֵת, אֵינוֹ מַחֲזִיר לְיוֹרְשָׁיו. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵלו אוֹמֵרו: אַף לְעַצְמוֹ אֵינוֹ מַחֲזִיר אֶלָּא עַד {שלש} שְׁלֹשִׁים יוֹם, וּמִשְּׁלֹשִׁים יוֹם וּלְהַלָּן מוֹכְרָם[«54] בְּבֵית דִּין.

ט׳ו׳[«55] אַלְמָנָה, בֵּין שֶׁהִיא עֲנִיָּיה[#56] וּבֵין שֶׁהִיא עֲשִׁירָה, אֵין מְמַשְׁכְּנִין אוֹתָהּ, שֶׁנֶּאֱמַרו[°57]: וְלֹא[^58] תַחֲבֹל בֶּגֶד אַלְמָנָה. הַחוֹבֵל אֶת הָרֵיחַיִם, עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה, וְחַיָּיב מִשֵּׁם« שְׁנֵי כֵלִים, שֶׁנֶּאֱמַרו°: וְלֹא[^59]• יַחֲבֹל רֵיחַיִם וָרָכֶב. לֹא[$] רֵיחַיִם {ו} וָרֶכֶב בִּלְבַד אָמְרוּ, אֶלָּא כָּל[«60] דָּבָר שֶׁעוֹשִׂין {ב} בּוֹ אוֹכֶל נֶפֶשׁ, שֶׁנֶּאֱמַרו[°61]: כִּי נֶפֶשׁ הוּא חוֹבֵל.

---

1 מכאן 9 מילים מנוקדות.
2 קיי כלפנינו. ק: ״וְהוּא״ (אולי קס קרא: ״וְהִוא״).
3 ק כלפנינו. קיי: ״השלחים״.
4 נכתב בטעות, וסומן למחיקה בנקודותיים (ע״י הסופר?), וגם בקו חוצה (ע״י הנקדן שניקד כאן מספר מילים?). וכן ק+קיי: ״הַמַּעְיָין״.
5 קיי כלפנינו: ״מן החכורו״. וכן נוסח קיי בכולם להלן. קס: ״מחבירו״. קנ: ״מֵחֲכוֹרוֹ״. וכן בחלק מהפעמים להלן קס כתב ״מחבירו״, וצע״ג.
6 ק+קיי: ״אִם״.
7 ק כלפנינו. קיי: ״חכור״.
8 ק+קיי נוסף: ״שְׂדֵה״.
9 ק כלפנינו. קיי: ״השלחים״.
10 קס כלפנינו. קנ: ״זֶה״. קיי ליתא: ״זו/זה״.
11 קיי כלפנינו. ק נשמט מחמת הדומות: ״ג׳ המקבל שדה מחבירו״, וזה בגלל שקס גרס ״מחבירו״ במקום ״מחכורו״.
12 ק+קיי בשתי מילים: ״מִי שֶׁזָּכָה״.
13 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״?ח?בירה״. ענין נוסף: בפרמה מנוקד: ״הֶבִירָה״.
14 ק: ״וְנוֹתְנִין״. קיי: ״ונותן״. סופר פרמה כתב ״ונותנין״. לאחר מכן תוקן ל- ״ונותנן״ ולבסוף תוקן ל- ״ונותן״, וכנראה שתיקונים אלו בוצעו בידי הנקדן.
15 קיי+קנ כלפנינו. קס: ?״כותב״?.
16 כך הכתיב בשלושת כתבי היד, וכך מנוקד בפרמה. אך קנ ניקד: ״אֹבִיר״.
17 ק: !״אַעֲבִיר״!. קיי: ״אעבד״.
18 כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי הכתיב כלפנינו. ק: ״בְּמֵיטָבָהּ״.

19 קנ כלפנינו. קס: ״חבורד״. קיי: ״את חבורד״.
20 קיי כלפנינו. ק: ״אַתְּ״.
21 קיי כלפנינו. ק נוסף: ״בָּהּ״.
22 ק כלפנינו. קיי: ״להיטפל״.
23 ק+קיי: ״נִישְׁדָּפָה״.
24 קנ כלפנינו. קס כאן: ״מחבירו״, ולהלן פעמיים: ״מח?ב?ורו״ קיי בכולם: ״מן החכורו״.
25 ק כלפנינו. קיי: ״הימנו״.
26 ק+קיי: ״חִיטִּים״.
27 קס הכתיב כלפנינו. קנ: ״לְזָרְעָהּ״. קיי: ״״ליזרענה״! (ראו בהערה הבאה).
28 קנ כלפנינו. קס: ״ולא״ (וא״ו הנשוא). קיי: ״המקבל שדה מחבירו ליזרענה חיטים יזרענה שעורים, שעורים לא יזרענה חיטים״. וצע״ג.
29 נמחק ע״י נקדן. וכן ק ליתא. אמנם בקיימברידג׳ יש תופעה דומה שכתוב ״לא יזרענה״... ולאחר מכן כתוב ״אוסר״. אלא שהנוסח שם שונה מאוד מנוסח קאופמן ופרמה, וכדלעיל. וראו גם בהערה הבאה. ויש לי הרגשה שיש כאן השפעה מעורבת של שני נוסחים שונים שאולי אחד מהם כמו קאופמן והשני כמו קיימברידג׳. וצ״ע.
30 ק כלפנינו. קיי: ״!לא! יזרענה״.
31 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״שנים״.
32 קיי כלפנינו. ק: ״מְעוּטוֹת״.
33 כך כתוב ומנוקד בפרמה. קס כלפנינו. קנ: ״קוֹרַת״. קיי: ״קורות״. וכן בסמוך.
34 תוקן בפרמה באמצעות ניקוד אות ״נ״ בקובוץ, ללא שינוי האותיות. ק+קיי: ״מִמֶּנּוּ״.
35 ק+קיי: ״שֶׁבַע״.

36 ק כלפנינו. קיי: ״בשנה הראשונה״.
37 ק כלפנינו. קיי: ״לשבע״.
38 קיי כלפנינו. ק: ״וְאֵין״ (וא״ו הנשוא).
39 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״השבועות״. והשוו להלן.
40 קנ כלפנינו. קס: ״השבעות״ (והשוו לעיל). קיי: ״שביעית״.
41 קיי כלפנינו. ק: ״וּשְׂכִיר״.
42 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״שכיר״.
43 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״אחד״.
44 ק כלפנינו. קיי: ״משום״. וכן בכולם להלן.
45 דברים כד׳
46 ק+קיי ובתנ״ך: ״לֹא״.
47 ויקרא יט׳
48 ק+קיי: ״אִם״.
49 ק כלפנינו. קיי: מתחילה כאן הלכה חדשה ״ט״ו״.
50 קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״דין״.
51 ק כלפנינו. קיי: ״ליטול״.
52 דברים כד׳
53 ק נוסף: ״וְהָאִישׁ וגו׳״. קיי נוסף: ״וְהָאִישׁ אֲשֶׁר אַתָּה נוֹשֶׁה בוֹ וגו׳״.
54 קיי כלפנינו. ק: ״מוֹכְרוֹ״.
55 ק: ״י״ה״. קיי: ״י״ו״ (מפני שהתחיל הלכה חדשה לעיל המלווה את חבירו).
56 ניקדתי כרגיל. קנ ניקד: ״עֲנָיָּה״.
57 דברים כד׳
58 ק+קיי: ״לֹא״.
59 ק+קיי כבתנ״ך: ״לֹא״.
60 קיי כלפנינו. ק: ״בְּכָל״.
61 דברים כד׳

הל' ט'ו' פרק כ'

הַבַּיִת[#1] וְהָעֲלִיָּה שֶׁלִּשְׁנַיִם - שֶׁנָּפְלוּ, שְׁנֵיהֶם {חו} חוֹלְקִין בָּעֵצִים וּבָאֲבָנִים וּבֶעָפָר, רוֹאִים[$] {א} אֵלּוּ אֲבָנִים הָרְאוּיוֹת[^2] לְהִשְׁתַּבֵּר. הָיָה אֶחָד {מ} מֵהֶן מַכִּיר אֶת[^3] מִקְצָת אֲבָנָיו, נוֹטְלָן[4»] וְעוֹלוֹת לוֹ מִן הַחֶשְׁבּוֹן. **ב'** הַבַּיִת וְהָעֲלִיָּה שֶׁלִּשְׁנַיִם, נִפְחֲתָה הָעֲלִיָּה וְאֵין בַּעַל הַבַּיִת רוֹצֶה לְתַקֵּן, הֲרֵי בַּעַל הָעֲלִיָּה יוֹרֵד וְדָר[5»] לְמַטָּה[^6], עַד {שי} שֶׁיְּתַקֵּן לוֹ אֶת הָעֲלִיָּה. רְ' יוֹסֵה[7»] אוֹמֵ‍ר: הַתַּחְתּוֹן נוֹתֵן אֶת הַתִּקְרָה[8»], וְהָעֶלְיוֹן נוֹתֵן[^9] אֶת הַמַּעֲזִיבָה. **ג'** הַבַּיִת וְהָעֲלִיָּה שֶׁלִּשְׁנַיִם [10»] - שֶׁנָּפְלוּ, אָמַ‍ר בַּעַל הָעֲלִיָּה לְבַעַל הַבַּיִת לִבְנוֹת, וְהוּא אֵינוּ רוֹצֶה, הֲרֵי בַּעַל (~~הַבַּיִת~~)[11]* הָעֲלִיָּה בּוֹנֶה אֶת הַבַּיִת וְיוֹשֵׁב בְּתוֹכוֹ עַד שֶׁיִּתֶּן לוֹ אֶת יְצָאוֹתָיו[12»]. רְ' יְהוּדָ‍ה אוֹמֵ‍ר: אַף זֶה דָּר בְּתוֹךְ[13»] שֶׁלַּחֲבֵירוֹ, צָרִיךְ[$] לְהַעֲלוֹת לוֹ שָׂכָר, אֶלָּא בַעַל הָעֲלִיָּה (~~צָרִיךְ~~)[14]* בּוֹנֶה אֶת הַבַּיִת וְאֶת הָעֲלִיָּה וּמְקָרֶה[15»]• אֶת הָעֲלִיָּה, וְיוֹשֵׁב בַּבַּיִת עַד שֶׁיִּתֶּן לוֹ אֶת יְצָאוֹתָיו[16»]. **ד'** וְכֵן בֵּית הַבַּד {ש} שֶׁהוּא בָנוּי בַּסֶּלַע, וְגִינָּת אַחֵר[$&] עַל גַּבָּיו, וְנִפְחַת, הֲרֵי בַעַל הַגַּנָּה[$] יוֹרֵד וְזוֹרֵעַ לְמַטָּן עַד {שיע} שֶׁיַּעֲשֶׂה לְבֵית בַּדּוֹ כִּיפִּים[&]. הַכּוֹתֶל וְהָאִילָן שֶׁנָּפְלוּ לִרְשׁוּת הָרַבִּים וְהִזִּיקוּ, פָּטוּר[^17] מִלְּשַׁלֵּם. נָתְנוּ לוֹ זְמַן לִסְתּוֹר אֶת הַכּוֹתֶל וְלָקוֹץ אֶת הָאִילָן, וְנָפַל[18»] בְּתוֹךְ הַזְּמָן[19»], פָּטוּר, לְאַחַר הַזְּמָן", חַיָּיב. **ה'** מִי שֶׁהָיָה כּוֹתְלוֹ[20»#] סָמוּךְ לְגִינַּת חֲבֵירוֹ וְנָפַל, אָמַ‍רוּ לוֹ פַּנֵּה[&] אֶת אֲבָנֶיךָ, אָמַ‍רוּ לוֹ {הי} הִיגִּיעוּךְ, אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. [אִם][21]* מִשֶּׁקִּיבֵּל עָלָיו אָמַר לוֹ הֵילָךְ אֶת יְצָאוֹתֶיךָ[22»] וַאֲנִי[23»] (~~נוֹטֵל~~)[24]* {א}[25]* נוֹטֵל אֶת שֶׁלִּי, אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. **ו'** הַשּׂוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ בַּתֶּבֶן וּבַקַּשׁ, אָמַ‍רוּ לוֹ: תֶּן לִי שְׂכָרִי, אָמַ‍רוּ לוֹ [26»]: טוֹל מִמַּה[$] שֶׁעָשִׂיתָה[27»] בִּשְׂכָרְךָ, אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. [$] מִשֶּׁקִּיבֵּל עָלָיו אָמַ‍רוּ לוֹ: הֵילָךְ אֶת[28»] שְׂכָרָךְ וַאֲנִי נוֹטֵל אֶת שֶׁלִּי, אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. **ז'** הַמּוֹצִיא זִבְלוֹ לִרְשׁוּת הָרַבִּים, הַמּוֹצִיא מוֹצִיא וְהַמְזַבֵּל מְזַבֵּל. אֵין שׁוֹרִין טִיט בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְאֵין[29»] לוֹבְנִים[30»] {ל} לְבֵינִים[31»]. גּוֹבְלִין טִיט בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, אֲבָל לֹא לִלְבֵינִים[32»]•. הַבּוֹנֶה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, (~~הַבּוֹנֶה~~)[33]* {א*} {ו}הַמֵּבִיא* אֲבָנִים מֵבִיא וְהַבּוֹנֶה[^34] בּוֹנֶה. וְאִם הִזִּיק, מְשַׁלֵּם מַה שֶּׁהִזִּיק. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵלוֹ אוֹמֵ‍ר: אַף מְתַקֵּן[35»] הוּא אֶת מְלַאכְתּוֹ לִפְנֵי שְׁלֹשִׁים יוֹם. **ח'** שְׁתֵּי גַנּוֹת[$] זוֹ עַל גַּבֵּי זוֹ וְהַיָּרָק בֵּנְתַיִים, רְ' מֵאִיר אוֹמֵ‍ר: שֶׁלָּעֶלְיוֹן. וּרְבִּי[36»] יְהוּדָה אוֹמֵ‍ר: שֶׁלַּתַּחְתּוֹן. אָמַ‍ר רְ' מֵאִיר: וּמָה אִם יִרְצֶה הָעֶלְיוֹן[37»] לִיטּוֹל אֶת עֲפָרוֹ, אֵין כָּן יָרָק. אָמַ‍ר רְ' יְהוּדָ‍ה: וּמָה אִם יִרְצֶה הַתַּחְתּוֹן לְמַלְּאוֹת[38»] גַּנָּתוֹ[39»] עָפָר, אֵין כָּאן יָרָק. אָמַ‍ר רְ' מֵאִיר: וּמֵאַחַר[^40] שֶׁשְּׁנֵיהֶם יְכוּלִין לִמְחוֹת זֶה עַל יְדֵי זֶה, מְנַיִין[#41] יָרָק זֶה חָיֶיה[42»&]. רְבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵ‍ר: כָּל שֶׁהָעֶלְיוֹן יָכוֹל לִפְשׁוֹט אֶת יָדוֹ וְלִיטּוֹל, הֲרֵי הוּא שֶׁלּוֹ, וְהַשְּׁאָר לַתַּחְתּוֹן[43»].

הל' ח' פרק כ'א' <<בבא בתרא[44»]•

הַשּׁוּתָּפִים[45»] שֶׁרָצוּ [לַעֲשׂוֹת][46]* מְחִיצָּה בֶּחָצֵר, בּוֹנִין אֶת הַכּוֹתֶל בָּאֶמְצַע. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לִבְנוֹת גָּבִיל[$], גָּזִית, כְּפֵיסִים[47»], וּלְבֵינִים[^48], בּוֹנִין, הַכֹּל כְּמִנְהַג {המ} הַמְּדִינָה. בַּגָּבִיל, זֶה נוֹתֵן שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, וְזֶה נוֹתֵן שְׁלֹשָׁה טְפָחִים. בַּגָּזִית[49»], זֶה נוֹתֵן טִיפְחַיִים[50»] וּמַחְצָה, וְזֶה נוֹתֵן טִיפְחַיִים וּמַחְצָה. בִּכְפֵיסִים[51»], זֶה נוֹתֵן טִיפְחַיִים, וְזֶה[52»] נוֹתֵן טִיפְחַיִים. בַּלְּבֵינִים[53»], זֶה נוֹתֵן טֶפַח וּמַחְצָה, וְזֶה נוֹתֵן טֶפַח וּמַחְצָה. לְפִיכָךְ אִם נָפַל הַכּוֹתֶל, הַמָּקוֹם וְהָאֲבָנִים שֶׁלִּשְׁנֵיהֶם. **ב'** וְכֵן בַּגַּנָּה[#54], מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לִגְדּוֹר [55»]•. אֲבָל בַּבִּקְעָה, מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לִגְדּוֹר אֵין מְחַיְּיבִין אֹתוֹ, אֶלָּא אִם רָצָה כּוֹנֵס לְתוֹךְ שֶׁלּוֹ וְעוֹשֶׂה חֲזִית מִבַּחוּץ. לְפִיכָךְ אִם נָפַל הַכּוֹתֶל, הַמָּקוֹם וְהָאֲבָנִים שֶׁלּוֹ. **ג'** וְאִם עָשׂוּ {מד} מִדַּעַת שְׁנֵיהֶם, בּוֹנִים אֶת הַכּוֹתֶל בָּאֶמְצַע, {ו} וְעוֹשִׂין חָזִית מִיכָּן וּמִיכָּן. לְפִיכָךְ אִם נָפַל

---

1 שורה וחצי הראשונות מנוקדות.
2 ק+קיי: "רְאוּיוֹת".
3 ק+קיי ליתא: "את".
4 קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: "נוטלין".
5 קיי כלפנינו. ק ליתא: "ודר".
6 ק+קיי: "לְמַטָּן".
7 ק כלפנינו. קיי הכתיב: "יוסיי".
8 קיי כלפנינו. ק: כתוב בסיומת "א".
9 ק+קיי ליתא: "את".
10 קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף: "שנים".
11 נכתב בטעות וסומן למחיקה בנקודותיים (ע"י הסופר?) ובקו חוצה (ע"י מגיה נוסף?). וכן ק+קיי ליתא.
12 קיי+קנ כלפנינו. קס: "?מ?צאתיו".
13 קיי כלפנינו. ק: "לְתוֹךְ".
14 נכתב בטעות וסומן למחיקה בנקודותיים (ע"י הסופר?) ובקו חוצה (ע"י מגיה נוסף?). וכן ק+קיי ליתא.
15 קיי כלפנינו. ק ליתא: "ומקרה את העלייה" ואולי נשמט שם מחמת הדומות.
16 ק כלפנינו. קיי: "יציאותיו".
17 ק+קיי: "פְּטוּרִין".
18 קיי כלפנינו. ק: "וְנָפְלוּ".
19 קיי כלפנינו. ק: "זְמַן". וכן בסמוך.
20 קיי+קנ הכתיב: "כָּתְלוֹ".
21 נתלה בין השורות, אולי בידי אחד הסופרים. ק ליתא, קיי איתא.
22 ק כלפנינו. קיי: "יציאותיך"?
23 קיי+קנ כלפנינו. קס: "ואינו".
24 כפול בגלל שנכתב גם להלן בשורה הבאה. סומן למחיקה בנקודותיים (ע"י הסופר?), וגם בקווים אלכסוניים עיליים.
25 ספק האם קיצור זה רומז למילה "את" או שהוא שומר שורה סתמי כפי שמצינו רבות בכתב היד.
26 קיי+קנ(?) כלפנינו. קס נוסף: "ר'". וצ"ע.
27 ק כלפנינו. קיי הכתיב: "שעשית".
28 ק כלפנינו. קיי ליתא: "את".
29 קיי כלפנינו. ק: "וְלֹא".
30 קיי+קנ כלפנינו. קס: "?ליבנים?". וראו בהערה הבאה.
31 קיי כלפנינו. ק: כתוב: "ל'", ואינו מנוקד. וצ"ע. וראו בהערה הקודמת.
32 קיי+קנ כלפנינו. קס: "לבינים".
33 נכתב בטעות וסומן למחיקה. תיקנתי לפי ק+קיי, כולל השמטת וא"ו במילה "והמביא".
34 קנ כלפנינו. קס+קיי: "הבונה".
35 קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: "מתקין".
36 ק כלפנינו. קיי: "רבי".
37 קיי כלפנינו. ק: "עֶלְיוֹן".
38 קיי כלפנינו. ק: "לְמַלֹּאת".
39 קס הכתיב כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. אך קנ ניקד: "גִּנָּתוֹ". קיי: "גינתו".
40 ק+קיי: "וְכִי מֵאַחַר".
41 ניקדתי כרגיל. קנ ניקד בטעות: "מִנְיָן".
42 קיי הכתיב כלפנינו. ק בסיומת "א".
43 קיי כלפנינו. ק: "שֶׁלַּתַּחְתּוֹן".
44 גם ק+קיי ממשיכים כאן מסכת נזיקים פרק כ"א, אך קיי נוסף הכיתוב: "באבא בתרא".
45 קיי כלפנינו. ק: "שׁוּתָּפִים".
46 נתלה בין השורות ע"י הסופר. וכן ק+קיי איתא.
47 קיי כלפנינו (אך בטעות: "בפיסים"). ק: "קְפֵסִים". וכעין זה בסמוך.
48 ק+קיי: "לְבֵינִים".
49 קיי כלפנינו. ק: "וּבַגָּזִית".
50 ק: "וּבַקְּפֵסִים". קיי: "בכפסים".
51 קיי כלפנינו (אך בטעות: "בפיסים"). ק: "קְפֵסִים".
52 קיי כלפנינו (אך גורס "טפחיים ומחצה". ק נשמט: "וזה נותן טפחיים".
53 קיי כלפנינו. ק: "וּבַלְּבֵינִים".
54 ק+קיי הכתיב כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. אך קנ ניקד: "בַּגִּנָּה".
55 ק כלפנינו. קיי נוסף: "מחייבין אותו".

הַכּוֹתֶל, הַמָּקוֹם וְהָאֲבָנִים שֶׁלִּשְׁנֵיהֶם. **ד׳** הַמַּקִּיף אֶת חֲבֵירוֹ מִשָּׁלוֹשׁ רוּחוֹתָיו, גָּדַר$ אֶת הָרִאשׁוֹנָה וְאֶת הַשְּׁנִיָּיה וְאֶת הַשְּׁלִישִׁית, אֵין מְחַיְּיבִין אֹתוֹ. רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵר: אִם עָמַד וְגָדַר אֶת הָרְבִיעִית, מְגַלְגְּלִין עָלָיו אֶת הַכֹּל. **ה׳** כּוֹתֶל חָצֵר שֶׁנָּפַל, מְחַיְּיבִין אֹתוֹ לִבְנוֹתוֹ עַד אַרְבַּע אַמּוֹת, בְּחֶזְקַת שֶׁנָּתַן[1]«•, עַד שֶׁיָּבִיא רְאָיָה שֶׁלֹּא נָתַן[2]«•. מֵאַרְבַּע אַמּוֹת וּלְמַעְלָן, אֵין מְחַיְּיבִין אֹתוֹ לִבְנוֹת[3]^. סָמַךְ לוֹ כּוֹתֶל אַחֵר[4]«&, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נָתַן עָלָיו אֶת הַתִּקְרָה[5]«, מְגַלְגְּלִין עָלָיו אֶת הַכֹּל, בְּחֶזְקַת שֶׁלֹּא נָתַן, עַד שֶׁיָּבִיא רְאָיָה שֶׁנָּתַן. **ו׳** כּוֹפִין אֹתוֹ לִבְנוֹת בֵּית שַׁעַר וְדֶלֶת לֶחָצֵר. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: לֹא כָל הַחֲצֵירוֹת רְאוּיוֹת לְבֵית שַׁעַר. כּוֹפִין$ אֹתוֹ לִבְנוֹת לָעִיר חוֹמָה וּדְלָתַיִים וּבְרִיחַ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל [אוֹמֵר][6]*: לֹא כָל הָעֲיָירוֹת רְאוּיוֹת לַחוֹמָה. כַּמָּה יְהֵא[7]« בָעִיר וִיהֵא כְּאַנְשֵׁי הָעִיר, {ש} שְׁנֵים עָשָׂר חוֹדֶשׁ. קָנָה בָהּ בֵּית דִּירָה, הֲרֵי הוּא כְּאַנְשֵׁי הָעִיר מִיָּד. **ז׳** אֵין חוֹלְקִין אֶת הֶחָצֵר, עַד שֶׁיְּהֵא בָהּ אַרְבַּע אַמּוֹת לָזֶה וְאַרְבַּע אַמּוֹת לָזֶה. וְלֹא אֶת הַשָּׂדֶה, עַד שֶׁיְּהֵא בָהּ תִּשְׁעַת קַבִּין לָזֶה וְתִשְׁעַת קַבִּין לָזֶה. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: תִּשְׁעַת חֲצָיֵי[8]« קַבִּין לָזֶה וְתִשְׁעַת חֲצָיֵי« קַבִּין לָזֶה. וְלֹא אֶת הַגִּנָּה&, עַד שֶׁיְּהֵא (חנר)[9]* בָהּ חֲצִי קַב לָזֶה וַחֲצִי[10]« קַב לָזֶה. רַבִּי[11]«• עֲקִיבָה אוֹמֵר: בֵּית רוֹבַע. וְלֹא[12]^ אֶת הַטְּרַקְלִין[13]$, וְלֹא {א} אֶת הַמּוֹרָן, וְלֹא אֶת הַשּׁוֹבָךְ, וְלֹא אֶת[14]« הַטַּלֵּת[15]«•, וְלֹא אֶת הַמַּרְחֵץ, וְלֹא אֶת בֵּית הַבַּד[16]«, עַד שֶׁיְּהֵא בָהֶם כְּדֵי לָזֶה וּכְדֵי לָזֶה. אֵימָתַיִי, בִּזְמַן שֶׁאֵין שְׁנֵיהֶם רוֹצִים. אֲבָל בִּזְמַן שֶׁשְּׁנֵיהֶם[17]« רוֹצִין, אֲפִילּוּ בְּפָחוּת[18]«, [19]^• יַחֲלוֹקוּ. וְכִתְבֵי& הַקּוֹדֶשׁ, אַף עַל פִּי שֶׁשְּׁנֵיהֶם [20]** רוֹצִים&, לֹא יַחֲלוֹקוּ.

הל׳ ז׳ פרק כ״ב

לֹא[21]# יַחְפּוֹר אָדָם[22]« בּוֹר סָמוּךְ לְבוֹרוֹ שֶׁלַּחֲבֵירוֹ, וְלֹא שִׁיחַ, וְלֹא מְעָרָה, וְלֹא אַמַּת הַמַּיִם, וְלֹא נִבְרֶכֶת[23]« הַכּוֹבְסִים[24]^, אֶלָּא אִם כֵּן הִרְחִיק מִכּוֹתְלוֹ[25]«• שֶׁלַּחֲבֵירוֹ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, וְסָד בַּסִּיד. מַרְחִיקִין אֶת הַגֶּפֶת& וְאֶת הַזֶּבֶל וְאֶת הַמֶּלַח וְאֶת הַסִּיד וְאֶת {הס} הַסְּלָעִים מִכּוֹתְלוֹ« שֶׁלַּחֲבֵירוֹ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, אוֹ[26]«• סָד בַּסִּיד. מַרְחִיקִים[27]« אֶת הַזְּרָעִים, וְאֶת הַמַּחֲרֵישָׁה, וְאֶת מֵי רַגְלַיִם מִן הַכּוֹתֶל שְׁלֹשָׁה טְפָחִים. מַרְחִיקִים אֶת הָרֵיחַיִם שְׁלֹשָׁה מִן הַשֶּׁכֶב[28]#, שֶׁהֵן אַרְבָּעָה מִן הָרֶכֶב. וְאֶת הַתַּנּוּר, שְׁלֹשָׁה מִן הַכִּלְיָיא[29]^&, שֶׁהֵן אַרְבָּעָה מִן הַשָּׂפָה[30]«. **ב׳** לֹא יַעֲמִיד אָדָם תַּנּוּר בְּתוֹךְ הַבַּיִת, אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ[31]«•• [32]« עַל גַּבָּיו גּוֹבַהּ אַרְבַּע {א}[33]*. [אַמּוֹת]*. הָיָה מַעֲמִידוֹ בָעֲלִיָּיה, עַד שֶׁיְּהֵא תַחְתָּיו {מ} מַעֲזִיבָה שְׁלֹשָׁה טְפָחִים. וּבַכִּירָה&, טֶפַח. וְאִם הִזִּיק, מְשַׁלֵּם מַה שֶּׁהִזִּיק. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: לֹא נֶאֶמְרוּ כָל הַשִּׁיעוּרִין הָאֵלּוּ, אֶלָּא שֶׁאִם הִזִּיק, יְהֵא פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם. **ג׳** לֹא יִפְתַּח אָדָם חֲנוּת שֶׁלְּנַחְתּוֹמִים וְשֶׁלַּ- {צ} -צַבָּעִים תַּחַת אוֹצָרוֹ שֶׁלַּחֲבֵירוֹ. וְלֹא רֶפֶת {ב} בָּקָר. בֶּאֱמֶת, בְּיַיִן הִתִּירוּ, אֲבָל לֹא רֶפֶת הַבָּקָר[34]«•. חֲנוּת שֶׁבֶּחָצֵר, יָכוֹל הוּא[35]«• לִמְחוֹת בְּיָדוֹ וְלוֹמַר[36]«• לוֹ, אֵינִי יָכוֹל לִישַׁן מִקּוֹל הַנִּכְנָסִים וְלֹא מִקּוֹל הַיּוֹצְאִים. עוֹשֶׂה[37]^• כֵלִים, וְיוֹצֵא וּמוֹכֵר בַּשּׁוּק, אֲבָל אֵינוּ [יָכוֹל][38]* לִמְחוֹת [בְּיָדוֹ][39]* וְלוֹמַר« לוֹ, אֵינִי יָכוֹל לִישַׁן, לֹא מִקּוֹל הַפַּטִּישׁ, וְלֹא {מ} מִקּוֹל הָרֵיחַיִם, וְלֹא מִקּוֹל הַתִּינוֹקוֹת[40]*. **ד׳** מִי שֶׁהָיָה כוֹתְלוֹ סָמוּךְ לְכוֹתֶל חֲבֵירוֹ, לֹא יִסְמוֹךְ לוֹ כּוֹתֶל אַחֵר, אֶלָּא אִם כֵּן הִרְחִיק מִמֶּנּוּ[41]« אַרְבַּע אַמּוֹת. וּבַחַלּוֹנוֹת$, מִלְּמַעְלָן וּמִלְּמַטָּן, וּמִכְּנֶגְדָּן, אַרְבַּע אַמּוֹת. **ה׳** מַרְחִיקִין אֶת הַסּוּלָּם מִן הַשּׁוֹבָךְ אַרְבַּע אַמּוֹת, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִקְפּוֹץ הַנְּמִיָּיה[42]«, וְאֶת {ה} הַכּוֹתֶל מִן הַמַּזְחֵילָה אַרְבַּע אַמּוֹת, כְּדֵי {ש} שֶׁיְּהֵא זוֹקֵף אֶת הַסּוּלָּם. מַרְחִיקִין אֶת {ה} הַשּׁוֹבָךְ מִן הָעִיר חֲמִשִּׁים אַמָּה. לֹא$ יַעֲשֶׂה אָדָם שׁוֹבָךְ בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ, אֶלָּא אִם כֵּן[43]«•• יֵשׁ

---

[1] קיי כלפנינו. ק: ״שֶׁנָּפַל״.
[2] קיי כלפנינו. ק: ״נָפַל״.
[3] ק+קיי ליתא: ״לבנות״.
[4] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״אח?ד?״.
[5] קיי כלפנינו. ק בסיומת ״א״.
[6] נתלה בין השורות, אולי בידי אחד הסופרים?. ספק ״אומר/אמר״. ק+קיי: ״אוֹמֵר״.
[7] קיי כלפנינו. ק: ״יְהֵיי״.
[8] ק כאן ובסמוך: ״חֲצָאֵיי״. קיי כאן: ״חצאיי״, ובסמוך כלפנינו.
[9] ספק מה הייתה כוונת הסופר לכתוב. המילה סומנה למחיקה בנקודותיים ובקו חוצה. ק+קיי ליתא.
[10] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״חציי״.
[11] קיי כלפנינו. ק: ״וּכְדִבְרֵי רְבִּי עֲקִיבָה בֵּית רוֹבַע״.
[12] ק+קיי: ״לֹא״.
[13] ק+קיי הכתיב חסר כלפנינו.
[14] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״את״.
[15] ק כלפנינו. קיי הכתיב: ״הטלית״.
[16] קיי כלפנינו. ק בטעות: ״חַבָּר״.
[17] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״שניהם״.
[18] קיי כלפנינו. ק: ״פָּחוּת״.
[19] ק+קיי נוסף: ״מִיכֵּן״.
[20] בשוליים מימין (רחוק מהשורה) מגיה כתב ?״אלה״? ולא ברור למה מתכוון.
[21] תשעה המילים הראשונות מנוקדות.
[22] קיי כלפנינו. ק הכתיב: ״אָדָן״.
[23] קיי הכתיב חסר כלפנינו. ק: ״נִיבְרֶכֶת״.
[24] ק+קיי: ״שֶׁלַּכּוֹבְסִים״.
[25] קיי+קנ כלפנינו (קיי הכתיב: ״מכתלו״). קס: ״מכותליי״. וכן להלן.
[26] קיי כלפנינו. ק: ״וְסָד״.
[27] קיי כלפנינו. ק בטעות: ״מדחיקים״.
[28] סופר(?) פרמה ניקד: ״הַשָּׁכֵב״.
[29] ק+קיי הכתיב: הַכִּילְיָא״.
[30] קיי כלפנינו. ק: בסיומת ״א״.
[31] מכאן והלאה קס השמיט !טור שלם! מחמת הדומות ״אלא אם כן-אלא אם כן״, והושלם בידי קנ.
[32] ק+קיי נוסף: ״לוֹ״.
[33] אולי הסופר כתב ״אמות״ ואז מחק את ״מות״ והשאיר ״א״ כשומר שורה, אך שכח לכתוב שוב ״אמות״. מגיה(?) השלים את שומר השורה, ואז מחק את ההשלמה וכתב את המילה כולה בשוליים של תחילת השורה הבאה. ק+קיי איתא: ״אַמּוֹת״.
[34] קיי כלפנינו. קס: יש השמטה. קנ: ״בָּקָר״.
[35] קיי כלפנינו. קס: יש השמטה. קנ ליתא: ״הוא״.
[36] קיי כלפנינו. קס: יש השמטה. קנ: ״לוֹמַר״. וכן להלן.
[37] קס: יש השמטה. קיי+קנ: ״וְעוֹשֶׂה״.
[38] אחד הסופרים(?) תלה בין השורות. ק+קיי איתא.
[39] אחד הסופרים(?) תלה בין השורות. ק+קיי איתא.
[40] ק+קיי כלפנינו. אות קו״ף תיקן הסופר מאות נו״ן.
[41] קנ כלפנינו. קס: יש השמטה. קיי ליתא: ״ממנו״.
[42] קיי כלפנינו. קס: יש השמטה. קנ: ״נְמִיָּיה״.
[43] כאן סוף ההשמטה בקאופמן.

לוֹ חֲמִשִּׁים אַמָּה לְכָל רוּחַ. רְ׳ יְהוּדָוהו אוֹמֵרו: בֵּית {ארב} אַרְבַּעַת כּוֹרִין, מְלֹא שֶׁגֶר& הַיּוֹנָה. וְאִם לְקָחוֹ, {אפ} אֲפִילּוּ בֵּית רוֹבַע, הֲרֵי הוּא כְּחֶזְקָתוֹ[1]«. **ו׳** נִיפּוּל[2]«• הַנִּמְצָא^[3] בְּתוֹךְ חֲמִשִּׁים אַמָּה, הֲרֵי ^[4] שֶׁלְּבַעַל הַשּׁוֹבָךְ. חוּץ מֵחֲמִשִּׁים אַמָּה, הֲרֵי ^[5] שֶׁלְּמוֹצְאוֹ. נִמְצָא בֵּין שְׁנֵי שׁוֹבַכּוֹת: קָרוֹב לָזֶה, שֶׁלּוֹ, וְלָזֶה, שֶׁלּוֹ. מַחְצָה עַל^[6]• מַחְצָה, שְׁנֵיהֶם יַחֲלוֹקוּ. **ז׳** מַרְחִיקִים אֶת הָאִילָן מִן הָעִיר עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ אַמָּה, וְהֶחָרוּב[7]« וְהַשִּׁקְמָה חֲמִשִּׁים אַמָּה. אַבָּא שָׁאוּל [אוֹמֵרו][8]*: כָּל אִילַן סְרָק, חֲמִשִּׁים אַמָּה. אִם הָעִיר קָדְמָה, קוֹצֵץ וְאֵינוּ נוֹתֵן דָּמִים, וְאִם הָאִילָן קָדַם, קוֹצֵץ וְנוֹתֵן דָּמִים. סָפֵק זֶה קָדַם וְזֶה[9]« קָדַם, קוֹצֵץ וְאֵינוּ נוֹתֵן דָּמִים. **ח׳** מַרְחִיקִין גּוֹרֶן קְבוּעָה מִן הָעִיר חֲמִשִּׁים אַמָּה. לֹא יַעֲשֶׂה אָדָם[10]« גּוֹרֶן קְבוּעָה בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ, אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ לוֹ חֲמִשִּׁים אַמָּה לְכָל רוּחַ. {מר} מַרְחִיק מִנְּטִיעוֹתָיו שֶׁלַּחֲבֵירוֹ וּמִנִּירוֹ[11]«, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַזִּיק. **ט׳** מַרְחִיקִין אֶת הַנְּבֵילוֹת וְאֶת {ה} הַקְּבָרוֹת וְאֶת הַבּוּרְסְקִי מִן הָעִיר חֲמִשִּׁים אַמָּה. וְאֵין עוֹשִׂין בּוּרְסְקִי אֶלָּא לְמִזְרַח הָעִיר. רְ׳ עֲקִיוּבָהו אוֹמֵרו: לְכָל רוּחַ הוּא עוֹשֶׂה, חוּץ מִן הַמַּעֲרָבָה[12]«&, {ומר} וּמַרְחִיק חֲמִשִּׁים אַמָּה. **י׳** מַרְחִיקִין אֶת הַמִּשְׁרָה מִן הַיָּרָק, וְאֶת[13]«• הַכְּרֵישִׁים מִן[14] הַבְּצָלִים, וְאֶת הַחַרְדָּל מִן הַדְּבוֹרִים. רְ׳ יוֹסֵה[15]« מַתִּיר בַּחַרְדָּל. **י״א׳** מַרְחִיקִין אֶת הָאִילָן מִן הַבּוֹר {ע} עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ אַמָּה, וְהֶחָרוּב[16]« וְהַשִּׁקְמָה {חמש} חֲמִשִּׁים אַמָּה, בֵּין מִלְמַעְלָן[17]« וּבֵין[18]« מִן הַצַּד. אִם הַבּוֹר קָדַם, קוֹצֵץ וְנוֹתֵן דָּמִים, וְאִם הָאִילָן קָדַם, לֹא יָקוֹץ. סָפֵק זֶה קָדַם וְזֶה$ קָדַם, לֹא יָקוֹץ. רְבִּי יוֹסֵה« אוֹמֵרו: אַף עַל פִּי שֶׁהַבּוֹר קָדַם אֶת הָאִילָן, לֹא יָקוֹץ, שֶׁזֶּה[19]«• חוֹפֵר בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ וְזֶה נוֹטֵעַ בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ. **י״ב׳** לֹא יִטַּע אָדָם אִילָן סָמוּךְ לִשְׂדֵה חֲבֵירוֹ, אֶלָּא אִם כֵּן הִרְחִיק מִמֶּנּוּ {א} אַרְבַּע אַמּוֹת, אֶחָד גְּפָנִים וְאֶחָד כָּל הָאִילָנוֹת^[20]. הָיָה גָּדֵר בֵּינְתַּיִים^[21], זֶה סוֹמֵךְ לַגָּדֵר וְזֶה[22]« סוֹמֵךְ לַגָּדֵר. הָיוּ[23]« שָׁרָשָׁיו[24]« יוֹצְאִין לְתוֹךְ שְׂדֵה חֲבֵירוֹ, מַעֲמִיק שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְעַכֵּב {א} אֶת הַמַּחֲרֵישָׁה. הָיָה חוֹפֵר בּוֹר וְשִׁיַּח^[25] וּמְעָרָה, קוֹצֵץ וְיוֹרֵד, וְהָעֵצִים שֶׁלּוֹ. **י״ג׳** אִילָן שֶׁהוּא נוֹטֶה לְתוֹךְ שְׂדֵה חֲבֵירוֹ, קוֹצֵץ מְלֹא מַרְדֵּעַ עַל גַּבֵּי הַמַּחֲרֵישָׁה. הֶחָרוּב[26]« וְהַשִּׁקְמָה, כְּנֶגֶד הַמִּשְׁקֹלֶת[27]«•. בֵּית הַשְּׁלָחִים, וְכָל^[28]• הָאִילָן, כְּנֶגֶד הַמִּשְׁקֹלֶת«. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵרו: כָּל אִילַן סְרָק, כְּנֶגֶד הַמִּשְׁקֹלֶת«. **י״ד׳** אִילָן שֶׁהוּא נוֹטֶה לִרְשׁוּת הָרַבִּים, קוֹצֵץ, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא הַגָּמָל עוֹבֵר בְּרוֹכְבוֹ$. רְ׳ יְהוּדָה[29]« אוֹמֵרו: טָעוּן פִּשְׁתָּן אוֹ זְמוֹרוֹת. רְ׳ שִׁמְעוֹוןו אוֹמֵרו: כָּל הָאִילָן כְּנֶגֶד הַמִּשְׁקֹלֶת«, מִפְּנֵי הַטּוּמְאָה.

הל׳ י״ד׳ פרק כ״ג׳

חֶזְקַת בָּתִּים$, בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת, וּמַרְחֲצָיוֹת[30]«, וְשׁוֹבַכּוֹת[31]«, בֵּית[32]« הַבַּדִּים, בֵּית« הַשְּׁלָחִים, וַעֲבָדִים, וְכָל שֶׁהוּא עוֹשֶׂה פֵּירוֹת תָּדִיר, חֶזְקָתָן שָׁלֹשׁ שָׁנִים וּמִיּוֹם[33]«• לְיוֹם. שְׂדֵה הַבַּעַל, חֶזְקָתָהּ שָׁלֹשׁ שָׁנִים, וְאֵינָהּ מִיּוֹם לְיוֹם. **ב׳** רְ׳ יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵרו: שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים בָּרִאשׁוֹנָה, וּשְׁלֹשָׁה[34]« חֳדָשִׁים בָּאַחֲרוֹנָה, וּשְׁנֵים עָשָׂר חוֹדֶשׁ בָּאֶמְצַע[35]«, שְׁמֹנָה עָשָׂר חוֹדֶשׁ. רְ׳ עֲקִיבָה אוֹמֵרו: חוֹדֶשׁ אֶחָד בָּרִאשֹׁנָה, וְחוֹדֶשׁ אֶחָד בָּאַחֲרוֹנָה וּשְׁנֵים עָשָׂר חוֹדֶשׁ {א}[36]* בָּאֶמְצַע, אַרְבָּעָה עָשָׂר חוֹדֶשׁ. אָמַרו רְ׳ יִשְׁמָעֵאל: בְּמִי[37]# דְּבָרִים אֲמוּרִים, בִּשְׂדֵה הַלָּבָן, אֲבָל בִּשְׂדֵה הָאִילָן, כָּנַס אֶת תְּבוּאָתוֹ, וּמָסַק$ אֶת זֵיתָיו, {ו} וְכָנַס[38]« אֶת קֵייצָיו[39]«#•, הֲרֵי אֵלּוּ שָׁלֹשׁ שָׁנִים. **ג׳** שָׁלֹשׁ אֲרָצוֹת לַחֲזָקָה: יְהוּדָה[40]* וְעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וְהַגָּלִיל[41]«. הָיָה בִיהוּדָה וְהֶחֱזִיק בַּגָּלִיל, בַּגָּלִיל {וה} וְהֶחֱזִיק בִּיהוּדָה, אֵינָהּ חֲזָקָה, עַד שֶׁיְּהֵא[42]*^• עִמּוֹ בַמְּדִינָה&. אָמַרו רְ׳ יְהוּדָוהו: לֹא אָמְרוּ שָׁלֹשׁ שָׁנִים, {א} אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיְּהֵא בְאִסְפַּנְיָיא^[43]: יַחֲזִיק$ שָׁנָה, וְיֵלְכוּ וְיוֹדִיעוּהוּ[44]« שָׁנָה, וְיָבֹא^[45] לְשָׁנָה[46]« אַחֶרֶת. **ד׳** כָּל חֲזָקָה שֶׁאֵין עִמָּהּ טְעָנָה אֵינָהּ[47]« חֲזָקָה. כֵּי־צַד^[48]•: אָמַרו לוֹ: מָה אַתָּה^[49] עוֹשֶׂה בְתוֹךְ שֶׁלִּי? שֶׁלֹּא אָמַרו

---

[1] ק כלפנינו. קיי: ״בחזקתו״.
[2] קנ כלפנינו. קס: ״נפיל״. קיי הכתיב: ״נפול״.
[3] ק+קיי: ״שֶׁנִּמְצָא״.
[4] ק+קיי נוסף: ״הוּא״. וכן בסמוך.
[5] החל ממילה זו אין השמטה בקאופמן.
[6] ק+קיי: ״מַחְצָה לְמַחְצָה״.
[7] קיי כלפנינו. ק: ״הֶחָרוּב״.
[8] אחד הסופרים(?) תלה בין השורות. ק+קיי איתא.
[9] ק כלפנינו. קיי: יש השמטה.
[10] קיי כלפנינו. ק הכתיב: ״אָדָן״.
[11] ק כלפנינו אלא שבתחילה קס טעה וכתב ״וממרו״. קיי בטעות: ״ומעירו״.
[12] קיי כלפנינו. ק: ״מַעֲרָבָה״.
[13] קיי כלפנינו. ק (בטעות?): ״וּמִן״. וראו בהערה להלן.
[14] קס+קיי כלפנינו. קנ: ״וּמִן״. וראו בהערה לעיל.
[15] ק הכתיב כלפנינו. קיי הכתיב: ״יוסי״. וכן להלן.
[16] ק כלפנינו. קיי: ״החרוב״.
[17] קיי כלפנינו. ק: ״מִלְמַעְלָה״.
[18] ק כלפנינו. קיי: ״בין״.
[19] קיי כלפנינו. ק: ״זֶה״.
[20] ק+קיי: ״הָאִילָן״.
[21] ק+קיי הכתיב חסר: ״בִּנְתַּיִים״.
[22] קיי כלפנינו. ק נשמט: ״וזה סומך לגדר״.
[23] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״היה״.
[24] קיי כלפנינו. ק: ״שָׁרָשִׁיי״. וצ״ע.
[25] ק+קיי הכתיב: ״וְשִׁיַּח״.
[26] קיי כלפנינו. ק: ״וְהֶחָרוּב״.
[27] קיי+קנ בכולם כלפנינו בתחילית ״הַ״ הידיעה. קס ברובם ללא ״ה״ בתחילה, אך באחרון כלפנינו. **עניין נוסף:** קאופמן בכולם הכתיב כלפנינו ללא אות ״ו״ לאחר אות ״ק״: ״משקלת״. קיי בראשון בכתיב מלא אות ״ו״ לאחר אות ״ק״: ״המשקולת״, אך בשניים הבאים בכתיב חסר כלפנינו.
[28] ק+קיי: ״וּבֵית״.
[29] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: ״יודה״.
[30] ק: ״מַרְחֲצָיוֹת״. קיי: ״ומרחצאות״.
[31] קיי כלפנינו. ק: בלא וא״ו החיבור.
[32] ק כלפנינו. קיי: כולל וא״ו החיבור.
[33] ק כלפנינו. קיי: ״מיום״.
[34] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״שלושה״.
[35] קיי כלפנינו. ק נשמט מחמת הדומות: ״באמצע שמונה עשר חודש״.
[36] ספק האם שומר שורה לא לפי המילה הבאה, וגורס ״אמצע״, או שזה שומר שורה סתמי כדרך הסופר לפעמים לציין אות ״א״ כשומר שורה. ק+קיי: ״בָּאֶמְצַע״.
[37] קס+קיי כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. קנ ניקד: ״בַּמֵּי״ כנראה מפני שגרס ״בַּמֶּה״.
[38] קיי כלפנינו. ק: ״כָּנַס״.
[39] קס: ״קוצו״. קנ: ״קֵיצוֹ״. קיי: ״קייצו״.
[40] בתחילה הסופר כתב בקיצור ״יהוד״ ולאחר מכן השלים אות ה״א.
[41] קיי כלפנינו. ק: ״וְגָלִיל״.
[42] נראה שהסופר כתב ״שיתא״ ואז הוא עצמו או מגיה אחר תיקן את אות תי״ו להיות אות ה״א. ק+קיי: ״שֶׁתְּהֵא״.
[43] ק+קיי הכתיב: ״בְאִסְפַּנְיָא״.
[44] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״מודיעהו״.
[45] ק+קיי: ״וְיָבוֹאוּ״.
[46] קיי: ״בשנה״. ק: ״שָׁנָה״.
[47] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״אינ?ן?״.
[48] ק+קיי ליתא: ״כיצד״.
[49] ק+קיי: ״אַתְּ״.

לִי אָדָם דָּבָר, אֵינָהּ חֲזָקָה. אַתָּה[1]^• מְכַרְתָּה^ לִי, אַתָּה[2]^ נָתַתָּה לִי בְּמַתָּנָה[3]^•, הֲרֵי זוֹ[4]« חֲזָקָה[5]*. וְהַבָּא מִשֵּׁם[6]« יְרוּשָּׁה אֵינוּ צָרִיךְ טְעָנָה. **ה׳** [7]* הַשּׁוּתָפִין וְהָאֲרִיסִים וְהָאַפִּיטְרוֹפִּים[8]«, אֵין לָהֶם חֲזָקָה. אֵין לָאִישׁ חֲזָקָה בְּנִכְסֵי אִשְׁתּוֹ, וְלֹא לָאִשָּׁה בְּנִכְסֵי בַעְלָהּ, וְלֹא לָאָב[9]« בְּנִכְסֵי הַבֵּן, וְלֹא לַבֵּן[10]« בְּנִכְסֵי הָאָב. בְּמֵי[11]# דְבָרִים אֲמוּרִין, בַּמַּחֲזִיק. אֲבָל בְּנוֹתֵן מַתָּנָה, וְהָאַחִין[12]^ שֶׁחָלָקוּ[13]«, וְהַמַּחֲזִיק בְּנִכְסֵי הַגֵּר&; נָעַל גָּדַר וּפָרַץ[14]« כָּל שֶׁהוּא, הֲרֵי זוֹ חֲזָקָה. **ו׳** שְׁנַיִם מְעִידִין אוֹתוֹ שֶׁאֲכָלָהּ שָׁלֹשׁ שָׁנִים, וְנִמְצְאוּ[15]^ זוֹמְמִין[16]*, {מ} מְשַׁלְּמִין לוֹ אֶת הַכֹּל. שְׁנַיִם[17]# בָּרִאשׁוֹנָה, {וש} וּשְׁנַיִם בַּשְּׁנִיָּיה, וּשְׁנַיִם בַּשְּׁלִישִׁית, {משל} מְשַׁלְּשִׁין[18]« בֵּינֵיהֶן. שְׁלֹשָׁה אַחִים וְאַחֵר[19]*^ {מצ} מִצְטָרֵף עִמָּהֶן, הֲרֵי אֵלּוּ שָׁלֹשׁ עֵדִיּוֹת[20]«, {ו} וְהֵן עֵדוּת אַחַת. **ז׳** אֵלּוּ דְבָרִים {ש} שֶׁיֵּשׁ לָהֶם חֲזָקָה, וְאֵלּוּ שֶׁאֵין[21]« לָהֶם חֲזָקָה: הָיָה מַעֲמִיד בְּהֵמָה בֶּחָצֵר, וּמַעֲמִיד[22]^ תַּנּוּר {וכ} וְכִירַיִים וְרֵיחַיִם, [וּ]מְגַדֵּל[23]* תַּרְנָגְלִים[24]^•, וְנוֹתֵן זִבְלוֹ בֶּחָצֵר, אֵינָה חֲזָקָה. אֲבָל עָשָׂה מְחִיצָּה לִבְהֶמְתּוֹ גְּבוֹהָה[25]« עֲשָׂרָה טְפָחִים, וְכֵן לַתַּנּוּר, וְכֵן לַכִּירַיִם, וְכֵן לָרֵיחַיִם, הִכְנִיס תַּרְנָגְלִים[26]«• לְתוֹךְ הַבַּיִת, {ע} עָשָׂה[27] מָקוֹם לְזִבְלוֹ עָמוֹק שְׁלֹשָׁה אוֹ גָבוֹהַּ שְׁלֹשָׁה, הֲרֵי זוֹ חֲזָקָה. **ח׳** הַמַּרְזֵב, אֵין {ל} לוֹ חֲזָקָה, וְיֵשׁ לִמְקוֹמוֹ חֲזָקָה. הַמַּזְחֵילָה[28]«, יֵשׁ לָהּ חֲזָקָה. סוּלָּם הַמִּצְרִי[29]^, אֵין לוֹ חֲזָקָה, וְלַצּוֹרִי[30]« יֵשׁ לוֹ חֲזָקָה. חַלּוֹן הַמִּצְרִית[31]^ אֵין {לוֹ} <לָהּ>[32]* חֲזָקָה[33]«, וְלַצּוֹרִית[34]« יֵשׁ לָהּ חֲזָקָה. אֵי זוֹ[35]« הִיא חַלּוֹן {מ} מִצְרִית, כָּל שֶׁאֵין רֹאשׁוֹ שֶׁלָּאָדָם יָכוֹל {לי} לִיכָּנֵס בְּתוֹכָהּ[36]«•. ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם יֵשׁ לָהּ מַלְבֵּן, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין רֹאשׁוֹ שֶׁלָּאָדָם יָכוֹל לִיכָּנֵס לְתוֹכָהּ, הֲרֵי זוֹ חֲזָקָה. **ט׳** זִיז, עַד טֶפַח, יֵשׁ לוֹ חֲזָקָה, וְיָכוֹל לִמַחוֹת. פָּחוּת מִטֶּפַח, אֵין לוֹ חֲזָקָה, וְאֵינוּ יָכוֹל לִמַחוֹת. **י׳** לֹא יִפְתַּח אָדָם (לחצר)[37]* חַלּוֹנוֹתָיו לַחֲצַר הַשּׁוּתָפִין[38]«. לָקַח בַּיִת בְּחָצֵר אַחֶרֶת, לֹא יִפְתָּחֶנּוּ לַחֲצַר הַשּׁוּתָפִין«. בָּנָה עֲלִיָּיה עַל גַּבֵּי בֵיתוֹ, לֹא יִפְתָּחֶנָּה לַחֲצַר הַשּׁוּתָפִין«, אֶלָּא אִם רָצָה, בּוֹנֶה חֶדֶר לִפְנִים {מ} מִבֵּיתוֹ, וּבוֹנֶה עֲלִיָּיה עַל גַּבֵּי בֵיתוֹ, וּפוֹתְחָהּ לְתוֹךְ בֵּיתוֹ. **י״א** לֹא יִפְתַּח אָדָם לַחֲצַר הַשּׁוּתָפִין« פֶּתַח כְּנֶגֶד פֶּתַח, חַלּוֹן[39]^ כְּנֶגֶד חַלּוֹן. {ה} הָיָה קָטָן, לֹא יַעֲשֶׂנּוּ גָדוֹל. אֶחָד, לֹא יַעֲשֶׂנּוּ {ש} שְׁנַיִם. אֲבָל פּוֹתֵחַ הוּא לִרְשׁוּת הָרַבִּים פֶּתַח כְּנֶגֶד פֶּתַח, וְחַלּוֹן כְּנֶגֶד חַלּוֹן. הָיָה קָטָן, עוֹשֶׂה אֹתוֹ גָדוֹל. אֶחָד, עוֹשֶׂה אוֹתוֹ שְׁנַיִם. **י״ב** אֵין עוֹשִׂין חָלָל תַּחַת רְשׁוּת הָרַבִּים, בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת. ר׳ אֱלִיעֶזֶר מַתִּיר, כְּדֵי שֶׁתְּהֵי[40]#^ עֲגָלָה מְהַלֶּכֶת וּטְעוּנָה[41]^ אֲבָנִים. אֵין מוֹצִיאִין זִיזִין וּכְסוּסְטְרָיוֹת[42]«• לִרְשׁוּת הָרַבִּים, אֶלָּא אִם רָצָה, כּוֹנֵס בְּתוֹךְ[43]«• שֶׁלּוֹ וּמוֹצִיא. לָקַח חָצֵר וּבָהּ זִיזִין וּכְצוּצְטְרָיוֹת[44]«•, הֲרֵי זוֹ כְּחֶזְקָתָהּ[45]«•.

הל׳ י״ב פרק כ׳(ב׳)[ד׳][46]*

הַמּוֹכֵר אֶת הַבַּיִת, לֹא מָכַר אֶת הַיָּצִיעַ[47]«•, אַף עַל פִּי שֶׁהִיא פְּתוּחָה לְתוֹכוֹ, וְלֹא אֶת הַחֶדֶר שֶׁלִּפְנִים מִמֶּנּוּ, וְלֹא אֶת הַגַּג, בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַעֲקֶה גָבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים. ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם יֵשׁ לוֹ צוּרַת פֶּתַח[48]«•, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוּ גָבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים, אֵינוּ מָכוּר. **ב׳** וְלֹא[49]^• אֶת הַבּוֹר, וְלֹא אֶת הַדּוּת[50]^•, אַף עַל פִּי שֶׁכָּתַב לוֹ: עוֹמְקָהּ$ וְרוּמָהּ. וְצָרִיךְ[51]« לִיקַּח לוֹ דֶּרֶךְ[52]«, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינוּ צָרִיךְ לִיקַּח לוֹ דֶּרֶךְ. וּמוֹדֶה ר׳ עֲקִיבָה, בִּזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ: חוּץ מֵאֵילּוּ, שֶׁאֵינוּ צָרִיךְ לִיקַּח לוֹ דֶּרֶךְ. מְכָרָן לְאַחֵר, ר׳ עֲקִיבָה אוֹמֵר: אֵינוּ צָרִיךְ לִיקַּח לוֹ דֶּרֶךְ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: צָרִיךְ לִיקַּח לוֹ דֶּרֶךְ. **ג׳** הַמּוֹכֵר אֶת הַבַּיִת, מָכַר אֶת הַדֶּלֶת, אֲבָל לֹא[53]« הַמַּפְתֵּחַ[54]«. מָכַר אֶת הַמַּכְתֶּשֶׁת הַקְּבוּעָה[55]«, אֲבָל לֹא אֶת {המיטל} הַמִּיטַּלְטֶלֶת. מָכַר אֶת הָאִיסְטְרוֹבִיל[56]«•, אֲבָל

---

1 ק+קיי: ״שֶׁמְּכַרְתָּהּ״.
2 ק+קיי: ק: ״שֶׁנְּתַתָּהּ״. קיי: ״ושנתתה״.
3 ק+קיי: ״מַתָּנָה״.
4 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״זה״.
5 ק+קיי כלפנינו. מגיה מאוחר סימן פה נקודותיים להשלמה, ואין השלמה.
6 ק כלפנינו. קיי: ״מִשּׁוּם״.
7 ק+קיי כלפנינו. מגיה מאוחר סימן פה נקודותיים להשלמה, ואין השלמה.
8 ק כלפנינו. קיי: ״והאפטרופים״.
9 קיי כלפנינו. ק: ״הָאָב״.
10 קיי כלפנינו. ק: ״הַבֵּן״.
11 קס+קיי כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. קנ ניקד: ״בַּמֵּי״ כנראה מפני שגרס ״בַּמֶּה״.
12 קנ כלפנינו. קס+קיי: ״האחים״.
13 קיי כלפנינו. ק: ״שֶׁיַּחֲלוֹקוּ״.
14 קיי כלפנינו. ק: ״פָּרַץ״.
15 קנ כלפנינו. קס+קיי: ״נמצאו״.
16 ק+קיי כלפנינו. ייתכן שתחילה כתב הסופר בטעות ״זוממן״ ולאחר מכן תיקן כלפנינו..
17 ניקדתי כרגיל. קנ ניקד בטעות: ״שָׁנִים״.
18 קיי כלפנינו. ק בטעות: ״מְשַׁלִים״.
19 וספק רחוק אולי ״ואחד״. ק+קיי: ״וְאֶחָד״.
20 ק כלפנינו. קיי הכתיב: ״עידיות״.
21 קיי כלפנינו. ק: ״אֵין״.
22 ק+קיי: ״מַעֲמִיד״.
23 וא״ו נתלתה בידי הסופר. וכן ק+קיי איתא.
24 קנ כלפנינו. קס+קיי הכתיב: ״תרנוגלים״.
25 קיי כלפנינו. ק: ״גָּבוֹהַּ״.
26 קנ כלפנינו. קס: ״תורנגלים״. קיי: ״תרנוגלים״.
27 קס+קיי כלפנינו. קנ: ״וְעָשָׂה״ (לפי הניקוד).
28 קיי כלפנינו. ק בסיומת ״א״.
29 ק+קיי: ״מִצְרִי״.
30 קיי כלפנינו. ק נשמט: ״ולצורי יש לו חזקה״.
31 ק+קיי: ״מִצְרִית״.
32 תיקנתי לפי ההמשך וכן לפי ק+קיי.
33 קיי כלפנינו. ק ליתא: ״חזקה״.
34 ק כלפנינו. קיי: ״ולצורי״.
35 קיי+קנ כלפנינו. ק הכתיב: ״זה״.
36 קיי כלפנינו. ק: ״לְתוֹכָהּ״.
37 הסופר(?) סימן למחיקה בנקודותיים. וכן ק+קיי ליתא.
38 קיי כלפנינו. ק: ״שׁוּתָּפִים״. וכן בכולם להלן.
39 ק+קיי: ״וְחַלּוֹן״.
40 כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: ״שֶׁתְּהֵא״.
41 ק+קיי: ״טְעוּנָה״.
42 קס: ״ובצוצ(כ)[ר]יות״. קיי+קנ: ״וּכְצוֹצְרָיוֹת״.
43 קיי כלפנינו. ק: ״לְתוֹךְ״.
44 ק כלפנינו (קס: ״ובצוצטריות״). קיי: ״וכצוצריות״.
45 ק כלפנינו. קיי: ״בְּחֶזְקָתָהּ״.
46 כנראה תוקן בידי מגיה מאוחר מאוד.
47 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״היצע״.
48 קיי כלפנינו. ק: ״פֶּתַח״.
49 ק+קיי: ״לֹא״.
50 ק+קיי: ״הַחַדּוּת״ (קיי בטעות: ״החרות״).
51 קיי כלפנינו. ק: ״צָרִיךְ״.
52 מכאן עד לאחר דברי חכמים נשמט בקאופמן מחמת הדומות ״דרך-דרך״.
53 קיי כלפנינו. ק נוסף: ״אֶת״.
54 קיי הכתיב כלפנינו. ק הכתיב: ״הַמַּפְתֵּחַ״.
55 קיי+קנ: ״קְבוּעָה״. קס: ״קבוע״.
56 קנ כלפנינו. קס הכתיב: ״האסטרוביל״. קיי: ״האסטרובל״.

לֹא אֶת הַקָּלֶת. $$$מָכַר תַּנּוּר, מָכַר כִּירַיִם$$$. בִּזְמַן {ש} שֶׁאָמַר לוֹ: הוּא וְכָל מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ, הֲרֵי כוּלָּם {מכ} מְכוּרִים. **ד'** הַמּוֹכֵר אֶת הֶחָצֵר, מָכַר בָּתִּים, •^[1] שִׁיחִין, וּמְעָרוֹת, אֲבָל לֹא אֶת הַמִּיטַּלְטְלִים. בִּזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ: הִיא[2]« וְכָל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ, הֲרֵי כוּלָּם מְכוּרִין. בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, לֹא מָכַר [3]« אֶת הַמֶּרְחָץ, [וְ]לֹא*[4] {את} אֶת בֵּית הַבַּד שֶׁבְּתוֹכָהּ. רְ' <אֶ>לְעָזָר$[5]• אוֹמֵר: הַמּוֹכֵר אֶת הֶחָצֵר, לֹא מָכַר אֶלָּא אֲוֵירָהּ שֶׁלֶּחָצֵר. **ה'** הַמּוֹכֵר אֶת בֵּית הַבַּד, מָכַר אֶת הַיָּם וְאֶת הַמָּמֵל[6]« וְאֶת הַבְּתוּלוֹת, אֲבָל לֹא מָכַר אֶת הַכִּידִים[7]«• וְלֹא אֶת הַגַּלְגָּל#[8] וְלֹא אֶת הַקּוֹרָה[9]«. בִּזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ: הוּא {ו} וְכָל מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ, הֲרֵי כוּלָּן מְכוּרִין. רְ' <אֶ>לְעָזָר$ אוֹמֵר: הַמּוֹכֵר אֶת בֵּית הַבַּד, מָכַר אֶת הַקּוֹרָה«. **ו'** הַמּוֹכֵר אֶת הַמֶּרְחָץ, לֹא מָכַר [לֹא]*[10] אֶת הַנְּסָרִים וְלֹא הַסַּפְסָלִים וְלֹא אֶת הַבִּילָנִיּוֹת[11]«#•. בִּזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ, הִוּא*[12]# וְכָל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ, הֲרֵי כוּלָּן מְכוּרִים. בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, לֹא מָכַר לֹא אֶת[13]« הַמְּגוּרוֹת שֶׁלַּמַּיִם וְלֹא אֶת אוֹצָרוֹת$ שֶׁלָּעֵצִים. **ז'** הַמּוֹכֵר אֶת הָעִיר, מָכַר בָּתִּים, בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת, מַרְחָצָיוֹת[14]« וְשׁוֹבָכוֹת[15]^, וּבֵית[16]« הַבַּדִּים וּבֵית הַשְּׁלָחִים, אֲבָל {ל} לֹא אֶת הַמִּיטַּלְטְלִים. בִּזְמַן$ שֶׁאָמַר לוֹ: הִיא[17]« וְכָל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ, אֲפִילוּ הָיוּ בָהּ בְּהֵמָה וַעֲבָדִים, {ה} הֲרֵי כוּלָּן מְכוּרִים. רַבָּן*[18] שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: {המו} הַמּוֹכֵר אֶת הָעִיר, מָכַר אֶת הַסַּנְטֵר$. **ח'** הַמּוֹכֵר אֶת הַשָּׂדֶה, מָכַר אֶת הָאֲבָנִים שֶׁהֵן {ל} לְצוֹרְכָּהּ[19]«, וְאֶת הַקָּנִים שֶׁבַּכֶּרֶם שֶׁהֵן לְצוֹרְכּוֹ, {ו} וְאֶת הַתְּבוּאָה שֶׁהִיא מְחוּבֶּרֶת לַקַּרְקַע, וְאֶת מְחִיצַּת[20]« הַקָּנִים שֶׁהִיא פְחוּתָה מִבֵּית רוֹבַע, וְאֶת הַשּׁוֹמֵירָה& שֶׁאֵינָהּ[21] עֲשׂוּיָה בַטִּיט, וְאֶת הֶחָרוּב שֶׁאֵינוּ מוּרְכָּב[22]«, וְאֶת בְּתוּלַת הַשִּׁקְמָה[23]«. **ט'** אֲבָל לֹא מָכַר לֹא אֶת הָאֲבָנִים שֶׁאֵינָן לְצוֹרְכָּהּ[24]«, וְלֹא אֶת הַקָּנִים שֶׁבַּכֶּרֶם[25]« שֶׁאֵינָן לְצוֹרְכּוֹ, וְלֹא אֶת הַתְּבוּאָה שֶׁהִיא תְלוּשָׁה מִן הַקַּרְקַע. בִּזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ: הִיא וְכָל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ, הֲרֵי כוּלָּן {מכ} מְכוּרִים. בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, לֹא מָכַר לֹא אֶת {מח} מְחִיצַּת[26]«• הַקָּנִים שֶׁהִיא בֵית רוֹבַע, וְלֹא אֶת {הש} הַשּׁוֹמֵירָה הָעֲשׂוּיָה בַטִּיט, וְלֹא אֶת הֶחָרוּב {ה} הַמּוּרְכָּב, וְלֹא אֶת סַדַּן הַשִּׁיקְמָה«. **י'** לֹא$ אֶת הַבּוֹר, וְלֹא אֶת הַגַּת, וְלֹא אֶת הַשּׁוֹבָךְ, {ב} בֵּין חֲרֵיבִים וּבֵין[27]^ שְׁלֵימִים. וְצָרִיךְ[28]« לִיקַּח לוֹ דֶרֶךְ, דִּבְרֵי ר' עֲקִיבָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינוּ צָרִיךְ לִיקַּח לוֹ דֶרֶךְ. וּמוֹדֶה[29]« ר' עֲקִיבָה, בִּזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ: חוּץ מֵאֵילּוּ, {שא} שֶׁאֵינוּ צָרִיךְ לִיקַּח לוֹ דֶרֶךְ. מְכָרָן לְאַחֵר, רְ' עֲקִיבָה אוֹמֵר: אֵינוּ צָרִיךְ לִיקַּח לוֹ דֶרֶךְ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: צָרִיךְ לִיקַּח לוֹ דֶרֶךְ. **י"א** בְּמִי[30]« דְבָרִים אֲמוּרִים, בַּמּוֹכֵר. אֲבָל בְּנוֹתֵן מַתָּנָה, נוֹתֵן אֶת כּוּלָּם. {הא} הָאַחִין שֶׁחָלְקוּ, זָכוּ בַשָּׂדֶה, זָכוּ בְכוּלָּן. הַמַּחֲזִיק בְּנִכְסֵי הַגֵּר, הֶחֱזִיק בַּשָּׂדֶה, הֶחֱזִיק בְּכוּלָּן. {המק} הַמַּקְדִּישׁ אֶת[31]« הַשָּׂדֶה, הִקְדִּישׁ אֶת כּוּלָּם. רְ' שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הַמַּקְדִּישׁ אֶת[32]« הַשָּׂדֶה, לֹא הִקְדִּישׁ אֶלָּא ^[33] הֶחָרוּב הַמּוּרְכָּב וְאֶת סַדַּן שִׁקְמָה[34]«.

הל' י"א **פרק כ"ה**

הַמּוֹכֵר אֶת הַסְּפִינָה, מָכַר אֶת הַתּוֹרֶן וְאֶת הַנֵּס וְאֶת הָהוֹגֵין[35]«, <וְ>אֶת*[36] כָּל הַמְּנַהֲגִין$ אוֹתָהּ, אֲבָל לֹא מָכַר לֹא אֶת הָעֲבָדִים, וְלֹא אֶת הַמַּרְצַפִּים, וְלֹא אֶת הָאַנְתִּיקֵי. בִּזְמַן$ שֶׁאָמַר לוֹ: הִיא וְכָל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ, הֲרֵי כוּלָּן מְכוּרִים. **ב'** מָכַר אֶת הַקָּרוֹן, {ל} לֹא מָכַר אֶת הַפְּרָדוֹת. מָכַר אֶת הַפְּרָדוֹת, לֹא מָכַר אֶת הַקָּרוֹן. מָכַר אֶת הַצֶּמֶד[37]«&, לֹא מָכַר אֶת הַבָּקָר. מָכַר אֶת הַבָּקָר, לֹא מָכַר[38]« אֶת הַצֶּמֶד. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵר: הַדָּמִים מוֹדִיעִים. כֵּי־צַד, אָמַר לוֹ: מְכוֹר לִי צִימְדָּךְ בְּמָאתַיִם זוּז, הַדָּבָר יָדוּעַ שֶׁאֵין {ה} הַצֶּמֶד בְּמָאתַיִם זוּז. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין הַדָּמִים^[39]• רְאָיָה. **ג'** הַמּוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר, לֹא מָכַר אֶת כֵּלָיו&. נַחוּם הַמָּדִי אוֹמֵר: מָכַר אֶת כֵּלָיו. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵר: פְּעָמִים מְכוּרִים וּפְעָמִים שֶׁאֵינָן מְכוּרִין. כֵּי־צַד, הָיָה חֲמוֹר לְפָנָיו וְכֵלָיו עָלָיו, אָמַר$ לוֹ: מְכוֹר לִי חֲמוֹרָךְ זוֹ, כֵּלָיו מְכוּרִין. חֲמוֹרָךְ הַהִיא$[40], אֵין כֵּלָיו מְכוּרִין. **ד'** הַמּוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר, •**לֹא[41]** מָכַר אֶת הַסְּיָיח. מָכַר פָּרָה, לֹא[42]« מָכַר אֶת בְּנָהּ. מָכַר אַשְׁפּוֹת, מָכַר זִיבְלָהּ. מָכַר בּוֹר, {מ} מָכַר מֵימָיו. $$מָכַר שׁוֹבָךְ, מָכַר יוֹנִים. מָכַר {כוו} כַּוֶּורֶת, מָכַר דְּבוֹרִים.$$ הַלּוֹקֵחַ פֵּירוֹת שׁוֹבָךְ {מ} מַפְרִיחַ בּוֹרֶךְ#[43] הָרִאשׁוֹנָה. פֵּירוֹת כַּוֶּורֶת, נוֹטֵל שְׁלֹשָׁה נְחִילִין וּמְסָרֵס[44]«. חַלּוֹת דְּבַשׁ, מַנִּיחַ שְׁתֵּי חַלּוֹת. זֵיתִים לָקוֹץ, מַנִּיחַ שְׁתֵּי גְרוֹפִיּוֹת.

---

[1] ק+קיי נוסף: "בּוֹרוֹת".
[2] קיי+קנ(?) כלפנינו. קס הכתיב: "הוא".
[3] ק כלפנינו. קיי נוסף: "לא".
[4] ו"ו תלויה, ייתכן ע"י הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[5] בשלושת כתבי היד כתוב: "לעזר", וצריך לקרוא "אלעזר". וכן בהלכה הבאה. ואם הייתה כוונתם ל-"אליעזר", היו צריכים לכתוב "ליעזר".
[6] קיי+קנ כלפנינו. קס: "הממלל".
[7] קס כלפנינו. קנ: "הַכִּידוֹן". קיי: "העיבידים".
[8] בפרמה אות גימ"ל מנוקדת בצירי.
[9] קיי כלפנינו. ק בסיומת "א". וכן בסמוך.
[10] נתלה בין השורות, אולי בידי הסופר. ק איתא, קיי ליתא.
[11] קיי כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב ק: "הַבַּלַנִיּוֹת".
[12] תוקן באמצעות ניקוד חיריק, אך לא חייב להיות שזו טעות סופר אלא צורת כתיבה. ק: "הִיא". קיי: "הוא".
[13] קיי כלפנינו. ק: "וְאֶת".
[14] ק כלפנינו. קיי: "מרחצאות".
[15] ק+קיי: "שׁוֹבָכוֹת".
[16] קיי כלפנינו. ק: "בֵּית".
[17] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: "הוא".
[18] כנראה הסופר כתב בקיצור "ר'", ולאחר מכן השלים אותיות "בן".
[19] קס הכתיב כלפנינו. קיי+קנ: "לְצָרְכָּהּ". וכעין זה בסמוך.
[20] ק כלפנינו. קיי: "מחצת".
[21] קס+קיי כלפנינו. קנ: !"הָעֲשׂוּיָה"!.
[22] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מורכבו" (ככל הנראה אות "ו" האחרונה היא שומר שורה למילה הבאה, אלא שהמילה הבאה בקאופמן היא: "אֶת" בלא וא"ו חיבור).
[23] קיי כלפנינו. ק: "שִׁקְמָה". וכן להלן.
[24] קיי כלפנינו. ק: "לְצָ(ו)רְכָּהּ".
[25] ק+קיי כלפנינו, אלא שבתחילה קס כתב: "שבכרן" ולאחר מכן תיקן אות "ן" להיות "ם".
[26] ק: "מַחֲצִית". קיי: "מחצת".
[27] ק+קיי: "בֵּין".
[28] קיי כלפנינו. ק: "צָרִיךְ".
[29] קיי כלפנינו. ק: "מוֹדֶה".
[30] קס כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. קיי: "במה". קנ ניקד: "בַּמֵּי", כנראה מפני שגרס "במה".
[31] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?"שדה"?.
[32] קיי כלפנינו. ק: "הַמַּקְדִּישׁ שָׂדֶה".
[33] ק+קיי נוסף: "אֶת".
[34] ק כלפנינו. קיי: "השקמה".
[35] ק כלפנינו, קיי הכתיב: "ההוגן".
[36] תיקנתי לפי ק+קיי.
[37] קיי+קנ כלפנינו, קס בטעות: "הצמר".
[38] קיי כלפנינו, ק ליתא: "מכר".
[39] ק+קיי: "לַדָּמִים".
[40] קס+קיי כלפנינו. קנ: "הַהוּא".
[41] "לא" - סומן למחיקה בנקודותיים. ק+קיי איתא, ולכן השארתי.
[42] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ולא".
[43] קס+קיי כלפנינו, וכך מנוקד בפרמה. קנ: "בֶּרֶד".
[44] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ומ....ת".

ה' הַקּוֹנֶה שְׁנֵי[1]« אִילָנוֹת בְּתוֹךְ שֶׁלַּחֲבֵירוֹ, הֲרֵי זֶה לֹא קָנָה[2]« קַרְקַע. רְ' מֵאִיר אוֹמֵר: קָנָה קַרְקַע. הִגְדִּילוּ, לֹא יְשַׁפֶּה[3]«. הָעוֹלֶה מִן הַגֶּזַע, שֶׁלּוֹ. וּמִן {הש} הַשָּׁרָשִׁין, שֶׁלְּבַעַל הַבַּיִת. וְאִם מֵתוּ, אֵין לוֹ קַרְקַע. **ו'** קָנָה שְׁלֹשָׁה, קָנָה קַרְקַע. הִגְדִּילוּ, יְשַׁפֶּה. הָעוֹלֶה[4]« מִן הַשָּׁרָשִׁין, שֶׁלּוֹ. וְאִם מֵתוּ, יֵשׁ לוֹ קַרְקַע. **ז'** הַמּוֹכֵר אֶת הָרֹאשׁ בִּבְהֵמָה גַסָּה, לֹא מָכַר אֶת הָרַגְלַיִם. מָכַר אֶת הָרַגְלַיִם, לֹא מָכַר אֶת הָרֹאשׁ. מָכַר אֶת הַקָּנֶה[5]«, לֹא מָכַר אֶת הַכָּבֵד. מָכַר אֶת הַכָּבֵד, לֹא מָכַר אֶת הַקָּנֶה. אֲבָל[6]« {בבה} בִּבְהֵמָה דַקָּה, מָכַר אֶת הָרֹאשׁ, מָכַר אֶת הָרַגְלַיִם. מָכַר אֶת הָרַגְלַיִם, לֹא מָכַר אֶת הָרֹאשׁ. מָכַר אֶת הַקָּנֶה, מָכַר אֶת הַכָּבֵד. מָכַר אֶת הַכָּבֵד, לֹא מָכַר אֶת הַקָּנֶה. **ח'** אַרְבַּע מִידּוֹת בַּמּוֹכְרִים: מָכַר לוֹ חִיטִּים יָפוֹת וְנִמְצְאוּ רָעוֹת, הַלּוֹקֵחַ[7]«• יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ. רָעוֹת וְנִמְצְאוּ יָפוֹת, הַמּוֹכֵר יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ. רָעוֹת וְנִמְצְאוּ[8]« רָעוֹת, יָפוֹת וְנִמְצְאוּ יָפוֹת, אֵין אֶחָד מֵהֶן יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ. שְׁחַמְתִּית[9]«• וְנִמְצֵאת לְבָנָה, לְבָנָה וְנִמְצֵאת שְׁחַמְתִּית«•, עֵצִים שֶׁלַּזַּיִית וְנִמְצְאוּ שֶׁלַּשִּׁקְמָה, שֶׁלַּשִּׁקְמָה וְנִמְצְאוּ שֶׁלַּזַּיִית, יַיִן וְנִמְצָא חוֹמֶץ, חוֹמֶץ וְנִמְצָא יַיִן, שְׁנֵיהֶם יְכוֹלִים לַחֲזוֹר בָּהֶם. **ט'** הַמּוֹכֵר פֵּרוֹת& לַחֲבֵירוֹ, מָשַׁךְ וְלֹא מָדַד, קָנָה. מָדַד וְלֹא מָשַׁךְ, לֹא קָנָה. אִם הָיָה פִּיקֵּחַ, שׂוֹכֵר[10]« אֶת מְקוֹמָן. הַלּוֹקֵחַ פִּשְׁתָּן מֵחֲבֵירוֹ, הֲרֵי זֶה לֹא קָנָה עַד {ש} שֶׁיְּטַלְטְלֶנּוּ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם. וְאִם הָיָה בִמְחוּבָּר[11]« לַקַּרְקַע וְתָלַשׁ כָּל שֶׁהוּא, קָנָה. **י'** הַמּוֹכֵר יַיִן וָשֶׁמֶן לַחֲבֵירוֹ וְהוּקְרוּ[12]^ אוֹ שֶׁהוּזְלוּ, עַד שֶׁלֹּא נִתְמַלְּאת הַמִּדָּה, לַמּוֹכֵר. מִשֶּׁנִּתְמַלְּת[13]« הַמִּדָּה, {ל} לַלּוֹקֵחַ. הָיָה סַרְסוּר[14]« בֵּינֵיהֶן, נִשְׁבְּרָה הֶחָבִית, {נש} נִשְׁבְּרָה לַסַּרְסוּר. חַיָּב$ לְהַטִּיף לוֹ שָׁלֹשׁ טִיפִּין. הִרְכִּינָהּ וּמִצַּת[15]«, הֲרֵי שֶׁלַּלּוֹקֵחַ. וְהַחֶנְוָנִי חַיָּב[16]« {ל} לְהַטִּיף לוֹ שָׁלֹשׁ טִיפִּין. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּלֵילֵי[17]«• שַׁבָּת עִם חֲשֵׁיכָה, פָּטוּר. **י"א'** הַשּׁוֹלֵחַ אֶת בְּנוֹ אֵצֶל חֶנְוָנִי[18]^, וּמָדַד לוֹ בְאֶסָּר#[19] שֶׁמֶן וְנָתַן לוֹ אֶת הָאֶסָּר#, שָׁבַר אֶת הַצְּלוֹחִית וְאִיבֵּד אֶת {הא} הָאִיסָּר[20]«#, הַחֶנְוָנִי חַיָּב. רְ' יְהוּדָה פוֹטֵר, שֶׁעַל מְנָת כֵּן שִׁילְּחוֹ. וּמוֹדִים חֲכָמִים לְרְ' יְהוּדָה בִּזְמַן שֶׁהַצְּלוֹחִית בְּיַד הַתִּינוֹק וּמָדַד [הַ]חֶנְוָנִי*[21] לְתוֹכָהּ, הַחֶנְוָנִי פָּטוּר. **י"ב'** הַסִּיטוֹן מְקַנֵּחַ[22]^ [אֶת]*[23] מִידּוֹתָיו אַחַת לִשְׁלֹשִׁים יוֹם, וּבַעַל הַבַּיִת אַחַת לִשְׁנֵים עָשָׂר {ח} חוֹדֶשׁ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: חִילּוּף הַדְּבָרִים. הַחֶנְוָנִי מְקַנֵּחַ אֶת מִידּוֹתָיו <פַּעֲמַיִם בַּשַּׁבָּת, וּמְמָחֶה אֶת מִשְׁקְלוֹתָיו>*[24]• פַּעַם אַחַת בַּשַּׁבָּת, וּקְנֶה*[25]• {מא} מֹאזְנַיִם עַל כָּל מִשְׁקָל וּמִשְׁקָל. **י"ג'** אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: בְּמֵי[26]« דְבָרִים אֲמוּרִים, בַּלַּח. אֲבָל בַּיָּבֵשׁ, אֵינוֹ צָרִיךְ. וְחַיָּב[27]« לְהַכְרִיעַ לוֹ טֶפַח. הָיָה שׁוֹקֵל לוֹ עַיִן בְּעַיִן, נוֹתֵן לוֹ גֵירוּמִים[28]^: {לע} אֶחָד לַעֲשָׂרָה בַּלַּח וְאֶחָד לְעֶשְׂרִים בַּיָּבֵשׁ. **י"ד'** מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לָמוֹד בַּדַּקָּה, לֹא יָמוֹד בַּגַּסָּה[29]«. בַּגַּסָּה, לֹא יָמוֹד בַּדַּקָּה. לִמְחוֹק, לֹא יִגְדּוֹשׁ. לִגְדּוֹשׁ, לֹא יִמְחוֹק.

הל' י"ד **פרק כ"ו**

הַמּוֹכֵר פֵּירוֹת לַחֲבֵירוֹ וְלֹא צִימֵּיחוּ[30]^, אֲפִילּוּ {ז} זֶרַע פִּשְׁתָּן, אֵינוֹ חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתוֹ[31]«•. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: זֵירְעוֹנֵי גִינָּה[32]^ שֶׁאֵינָן נֶאֱכָלִין, חַיָּב[33]^ בְּאַחֲרָיוּתָן. [34]«• הַמּוֹכֵר פֵּירוֹת לַחֲבֵירוֹ, הֲרֵי זֶה מְקַבֵּל עָלָיו רוֹבַע טִנּוֹפֶת[35]« לִסְאָה. תְּאֵנִים, מְקַבֵּל עָלָיו {ע} עֶשֶׂר מַתְלִיעוֹת לְמֵאָה. מַרְתֵּף שֶׁלַּיַּיִן, מְקַבֵּל {ע} עָלָיו עֶשֶׂר קוֹסְסוֹת לְמֵאָה. קִינְקֵינִים[36]« בַּשָּׁרוֹן, {מ} מְקַבֵּל עָלָיו עֶשֶׂר פּוֹטְסוֹת$ לְמֵאָה. **ב'** הַמּוֹכֵר יַיִן לַחֲבֵירוֹ וְהֶחְמִיץ, אֵינוֹ חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתוֹ. וְאִם[37]« יוֹדֵעַ[38]^• שֶׁיֵּינוֹ מַחְמִיץ, הֲרֵי זֶה מֶקַּח טָעוּת. אִם[39]« אָמַר*[40] לוֹ יַיִן מְבוּשָּׂם[41]^ אֲנִי מוֹכֵר לָךְ, חַיָּב לְהַעֲמִיד לוֹ עַד עֲצֶרֶת[42]^. יָשָׁן[43]«, מִשֶּׁלְּאֶשְׁתָּקַד. מְיוּשָּׁן[44]«, מִשֶּׁל־־שָׁלֹשׁ[45]« שָׁנִים. **ג'** הַמּוֹכֵר מָקוֹם לַחֲבֵירוֹ {ל} לַעֲשׂוֹת[46]^• לוֹ בַיִת, וְכֵן הַמְקַבֵּל מָקוֹם[47]^• מֵחֲבֵירוֹ {ל} לִבְנוֹת לוֹ בַיִת[48]«: בֵּית חַתְנוּת לִבְנוֹ אוֹ בֵית[49]« אַלְמְנוּת לְבִתּוֹ, (עוֹשֶׂה) [בּוֹנֶה]*[50] אַרְבַּע אַמּוֹת עַל שֵׁשׁ, דִּבְרֵי רְ' עֲקִיבָה. רְ' יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: רֶפֶת בָּקָר הִיא זוֹ. הָרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת רֶפֶת בָּקָר, בּוֹנֶה אַרְבַּע אַמּוֹת עַל שֵׁשׁ. בַּיִת קָטָן, שֵׁשׁ עַל שְׁמוֹנֶה. גָּדוֹל, שְׁמוֹנֶה עַל עֶשֶׂר. טְרִקְלִין[51]^•, עֶשֶׂר עַל עֶשֶׂר. רוּמוֹ כַּחֲצִי אָרְכּוֹ וְכַחֲצִי רָחְבּוֹ. וּרְאָיָה לַדָּבָר, ••הֵיכָל[52]^ וּכְתָלָיו••. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כְּבִנְיַן הֵיכָל[53]^. **ד'** מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בוֹר {לפ} לִפְנִים מִבֵּיתוֹ שֶׁלַּחֲבֵירוֹ, נִכְנָס בְּשָׁעָה[54]« שֶׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם נִכְנָסִין וְיוֹצֵא בְשָׁעָה» שֶׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם*[55] יוֹצְאִין, וְאֵינוֹ מַכְנִיס אֶת בְּהֶמְתּוֹ וּמַשְׁקָהּ

---

[1] קיי כלפנינו. ק: ״שְׁתֵּי״.
[2] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״קנת״.
[3] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: ״יישפה״. וכן בסמוך.
[4] קיי כלפנינו. ק: ״וְהָעוֹלֶה״.
[5] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״הקונה״ (אך בסמוך - כלפנינו).
[6] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״אלא״.
[7] קיי הכתיב כלפנינו. ק הכתיב: הַלּוֹקֵיַח״. וכן להלן.
[8] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ונמצ?א?״.
[9] קיי כלפנינו. קס: ״שמתות״. קיי: ״שֶׁמָּתִית״. וכן בסמוך.
[10] קיי הכתיב כלפנינו. ק הכתיב: ״סוֹכֵר״.
[11] קיי כלפנינו. ק: ״מְחוּבָּר״.
[12] קיי+קנ: ״וְהוֹקִירוּ״. קס: ״והוריקו״.
[13] קיי כלפנינו אך הכתיב: ״משנתמלאת״. ק: ״וּמִשֶּׁנִּתְמַלָּאת״.
[14] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״סרסיר״.
[15] ק: ״וּמְצָאת״. קיי: יש השמטה.
[16] ק כלפנינו. קיי: יש השמטה.
[17] ק כלפנינו. קיי: ״ערב״.
[18] ק+קיי: הַחֶנְוָנִי״.
[19] קס+קיי הכתיב כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב, וכפי שניקד נקדן פרמה במקום אחר. קנ ניקד: ״בְּאִסָּר״. וכן בסמוך. אך ראו להלן בשלישית שכתוב בפרמה ״האיסר״. אמנם גם אות ״י״ זו יכולה לסמן קריאה בסגול.
[20] ושמא יש לנקד: ״הָאִיסָּר״. ק: ״הָאִסָּר״ (בכתיב חסר). קיי: !״הגלוחית״!. וראו לעיל.
[21] ה״א תלויה, אולי בידי הסופר. ק+קיי איתא.
[22] ק+קיי הכתיב: ״מְקַנֵּיַח״. וכן להלן.
[23] תלוי בין השורות, כנראה בידי אחד הסופרים. וכן ק+קיי איתא.
[24] הוספתי לפי ק+קיי, וכעין זה הוסיף מגיה מאוחר בשוליים שבפרמה: ״פעמים בשבת וממחה משקלותיו פעם״. אך אין כאן דומות, ויש לעיין האם מדובר בהשמטה וודאית.
[25] ק+קיי: ״וּקְנֵה״, וזו גרסת סופר פרמה. מגיה מאוחר (שהשלים את ההשלמה שלעיל) תלה אות מי״ם ותיקן את אות ה״א להיות אות חי״ת, מפני שגרס ״וּמְקַנֵּחַ״ כבדפוסים.
[26] קס כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. קיי: ״במה״. קנ ניקד: ״בַּמֵּי״, כנראה מפני שגרס ״במה״.
[27] קיי כלפנינו. ק: ״חַיָּיב״.
[28] ק+קיי בכתיב חסר: ״גֵּרוּמִים״.
[29] קיי כלפנינו. ק בסיומת ״א״. וכן בסמוך.
[30] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״צימחו״.
[31] קס: ״באחריותה״. קיי+קנ: ״בְּאַחֲרָיוּתָן״.
[32] ק+קיי: ״גַּנָּה״.
[33] ק+קיי: ״חַיָּיבִין״.
[34] ק כלפנינו. קיי: מתחילה כאן הלכה חדשה: ״ב״.
[35] קיי כלפנינו. ק בכתיב חסר: ״טִנֹּפֶת״.
[36] ק כלפנינו. ק: ״קנקים״.
[37] קיי כלפנינו. ק: ״אִם״.
[38] ק+קיי: ״יָדוּעַ״.
[39] ק כלפנינו. קיי: ״ואם״.
[40] ספק האם אות מי״ם כתובה או שכתובה רק אות א׳. וכן ק+קיי: ״אָמַר״.
[41] ק+קיי הכתיב: ״מְבוּסָּם״.
[42] ק+קיי: ״הָעֲצֶרֶת״.
[43] ק כלפנינו. קיי: ״וישן״.
[44] ק כלפנינו. קיי: ״ומיושן״.
[45] קיי כלפנינו. ק: ״מִשָּׁלוֹשׁ״.
[46] ק+קיי: לִבְנוֹת.
[47] ק+קיי ליתא: ״מקום״. וראו גם להלן ״ח״.
[48] קס כלפנינו: פעמיים ״בית״. קיי(+קנ?) ליתא ״בית״ הראשון.
[49] קיי כלפנינו. ק: ״לְבֵית״.
[50] ק+קיי: ״בּוֹנֶה״, וכן כתב אחד מסופרי(?) פרמה מעל מלת ״עושה״, אלא שלא סימן את ״עושה״ למחיקה.
[51] ק+קיי הכתיב: ״טְרִיקְלִין״.
[52] ק+קיי ליתא: ״היכל וכתליו״.
[53] ק+קיי: ״הַהֵיכָל״.
[54] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״בשעת״. וכן בסמוך.
[55] הסופר כתב שומר שורה ״א״ ולבסוף נמלך והשלים אותיות ״דם״. קיי: ״אדם״. ק הכתיב: ״אָדָן״.

מִבּוֹרוֹ, אֶלָּא מְמַלֵּא וּמַשְׁקָהּ מִבַּחוּץ, זֶה עוֹשֶׂה לוֹ פּוֹתַחַת וְזֶה עוֹשֶׂה לוֹ פּוֹתַחַת. **ה׳** מִי {ש} שֶׁיֵּשׁ לוֹ גַּנָּה[1]«& לִפְנִים מִגַּנָּתוֹ[2]« שֶׁלַּחֲבֵירוֹ, נִכְנָס {ב} בְּשָׁעָה שֶׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם[3]« נִכְנָסִין וְיוֹצֵא בְשָׁעָה שֶׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם« יוֹצְאִים, וְאֵינוּ מַכְנִיס לְתוֹכָהּ תַּגָּרִים, וְלֹא יִכָּנֵס מִתּוֹכָהּ לְתוֹךְ שָׂדֶה אַחֶרֶת, {ה} וְהַחִיצוֹן זוֹרֵעַ[4]« אֶת הַדֶּרֶךְ. **ו׳** נָתְנוּ לוֹ דֶרֶךְ מִן הַצַּד מִן^[5]• דַּעַת שְׁנֵיהֶן, נִכְנָס בְּשָׁעָה שֶׁהוּא רוֹצֶה וְיוֹצֵא[6]« בְּשָׁעָה שֶׁהוּא רוֹצֶה, וּמַכְנִיס {ל} לְתוֹכָהּ תַּגָּרִים, וְלֹא יִכָּנֵס מִתּוֹכָהּ לְתוֹךְ[7]« שָׂדֶה אַחֶרֶת, וְזֶה וָזֶה אֵינָן רַשָּׁאִים[8]« לְזוֹרְעָהּ[9]«. **ז׳** מִי שֶׁהָיְתָה דֶרֶךְ הָרַבִּים עוֹבֶרֶת בְּתוֹךְ^[10]• שָׂדֵהוּ, נְטָלָהּ[11] וְנָתַן לָהֶן מִן[12]* הַצַּד, מַה שֶּׁנָּתַן נָתַן, וְשֶׁלּוֹ לֹא הִגִּיעוֹ. דֶּרֶךְ הַיָּחִיד אַרְבַּע אַמּוֹת, וְדֶרֶךְ$ הָרַבִּים שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה. דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ אֵין לָהּ שֵׁיעוּר, {ו} וְדֶרֶךְ$ הַקֶּבֶר אֵין לָהּ שֵׁיעוּר. הַמַּעֲמָד, דַּיָּינֵי {צ} צִיפּוֹרִין$ אָמְרוּ: בֵּית אַרְבַּעַת קַבִּים. **ח׳** הַמּוֹכֵר מָקוֹם לַחֲבֵירוֹ לַעֲשׂוֹת לוֹ קֶבֶר, וְכֵן הַמְקַבֵּל מָקוֹם^[13]• מֵחֲבֵירוֹ לַעֲשׂוֹת לוֹ קֶבֶר, עוֹשֶׂה תוֹכָהּ שֶׁלַּמְּעָרָה אַרְבַּע אַמּוֹת עַל שֵׁשׁ, וּפוֹתֵחַ[14]« לְתוֹכָהּ שְׁמוֹנָה כוּכִין: שְׁלֹשָׁה מִיכָּן וּשְׁלֹשָׁה מִיכָּן וּשְׁנַיִם מִכְּנֶגְדָּן, וְהַכּוּכִין אוֹרְכָּן אַרְבַּע אַמּוֹת וְרוּמָן שִׁבְעָה וְרָחְבָּן שִׁשָּׁה. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: עוֹשֶׂה תוֹכָהּ שֶׁלַּמְּעָרָה שֵׁשׁ עַל שְׁמוֹנֶה, {ופ} וּפוֹתֵחַ לְתוֹכָהּ שְׁלוֹשָׁה עָשָׂר כּוּךְ[15]«#•: אַרְבָּעָה מִיכָּן וְאַרְבָּעָה מִיכָּן וּשְׁלֹשָׁה מִכְּנֶגְדָּן, וּשְׁנַיִם^[16]•: אֶחָד מִימִין הַפֶּתַח, וְאֶחָד מִן[17]« הַשְּׂמֹאל. וְעוֹשֶׂה חָצֵר עַל פֶּתַח הַמְּעָרָה שֵׁשׁ עַל שֵׁשׁ, כִּמְלוֹא הַמִּטָּה[18]«&, ••[וְקוֹבְרֶיהָ][19]*•• וּפוֹתֵחַ[20]« לְתוֹכָהּ שְׁתֵּי מְעָרוֹת, אַחַת מִיכָּן וְאַחַת מִיכָּן. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַרְבַּע, לְאַרְבַּע רוּחוֹתֶיהָ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר[21]«: הַכֹּל לְפִי הַסֶּלַע.

הל׳ ח׳ פרק כ׳ז׳

הָאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ, בֵּית כּוֹר עָפָר אֲנִי מוֹכֵר לָךְ, הָיוּ שָׁם נְקָעִים עֲמוּקִּים עֲשָׂרָה טְפָחִים אוֹ סְלָעִים גְּבוֹהִים עֲשָׂרָה טְפָחִים, אֵין^[22] נִמְדָּדִים עִמָּהּ. פָּחוּת מִיכֵּן, נִמְדָּדִים עִמָּהּ. וְאִם אָמַרוּ לוֹ: כְּבֵית[23]«• כּוֹר, אֲפִילוּ הָיוּ שָׁם נְקָעִים עֲמוּקִּים {י} יָתֵר מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים אוֹ סְלָעִים גְּבוֹהִים {י} יָתֵר מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, הֲרֵי אֵילּוּ נִימְדָּדִים עִמָּהּ. **ב׳** בֵּית כּוֹר עָפָר אֲנִי מוֹכֵר לָךְ מִידָּה בַחֶבֶל, פָּחַת כָּל שֶׁהוּא, יְנַכֶּה. ^[24] הוֹתִיר כָּל שֶׁהוּא, יַחֲזִיר. וְאִם[25]« אָמַרוּ לוֹ: (הִין) [אִם][26]* חָסֵר וְאִם^[27] יָתֵר, אֲפִילּוּ {פ} פָּחַת רוֹבַע לַסְּאָה אוֹ הוֹתִיר רוֹבַע לַסְּאָה, הִגִּיעוֹ. יָתֵר מִיכֵּן, יַעֲשֶׂה חֶשְׁבּוֹן. **ג׳** וּמַה[28]« הוּא {מח} מַחֲזִיר לוֹ, מָעוֹת. וְאִם[29]« רָצָה, מַחֲזִיר לוֹ קַרְקַע. וְלָמָּה אָמְרוּ מַחֲזִיר לוֹ מָעוֹת, [30]« לְיַיפּוֹת כּוֹחוֹ שֶׁלַּמּוֹכֵר, שֶׁאִם שִׁיֵּיר בַּשָּׂדֶה בֵּית תִּשְׁעַת[31]« קַבִּין וּבַגַּנָּה$ בֵּית חֲצִי קַב, וּכְדִבְרֵי רְ׳ עֲקִיבָה בֵּית רוֹבַע, מַחֲזִיר לוֹ אֶת הַקַּרְקַע. וְלֹא^[32] אֶת הָרוֹבַע בִּלְבַד הוּא מַחֲזִיר לוֹ[33]«, אֶלָּא[34]« אֶת כָּל הַמּוֹתָר. **ד׳** ״מִידָּה בַחֶבֶל[35]« $$$ אִם חָסֵר אִם יָתֵר״, בִּיטֵּל אִם חָסֵר אִם[36]« יָתֵר אֶת[37]« {מ} מִידָּה בַחֶבֶל. (מידה בחבל)[38]* ״הִין^[39]• חָסֵר הִין^• יָתֵר {את}[40]* מִידָּה בַחֶבֶל״, בִּיטֵּל מִידָּה בַחֶבֶל אֶת הִין^• חָסֵר ^[41] הִין^• יָתֵר, כְּדִבְרֵי בֶּן נַנָּס. ״בְּסִימָנָיו[42]« וּבִמְצָרָיו[43]«״: פָּחַת {ש}[44]* [מִ]שְׁתוּת[45]*, הִגִּיעוֹ, עַד שְׁתוּת, (הי)[46]* יְנַכֶּה. **ה׳** הָאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ חֲצִי שָׂדִי אֲנִי מוֹכֵר לָךְ, מְשַׁמְּנִין בֵּינֵיהֶן נוֹטֵל^[47]• חֲצִי שָׂדֵהוּ. חֶצְיָיהּ בַּדָּרוֹם אֲנִי מוֹכֵר לָךְ, מְשַׁמְּנִין ^[48]• וְנוֹטֵל אֶת^[49] חֶצְיָיהּ בַּדָּרוֹם, {ו} וְהוּא[50]«• מְקַבֵּל עָלָיו מְקוֹם הַגָּדֵר, וְחָרִיץ וּבֵין[51]«• {ח} חָרִיץ. וְכַמָּה[52]« הוּא חָרִיץ, שִׁשָּׁה טְפָחִים. וּבֵין$ חֲרִיץ, שְׁלֹשָׁה.

הל׳ ה׳ פרק כ׳ח׳

יֵשׁ נוֹחֲלִים וּמַנְחִילִים, נוֹחֲלִים וְלֹא מַנְחִילִים, מַנְחִילִים וְלֹא נוֹחֲלִים, לֹא נוֹחֲלִים וְלֹא מַנְחִילִין. אֵילּוּ נוֹחֲלִים וּמַנְחִילִים: הָאָב אֶת הַבָּנִים וְהַבָּנִים אֶת הָאָב [וְהָאַחִין מִן הָאָב][53]*, נוֹחֲלִים וּמַנְחִילִים. הָאִישׁ אֶת אִמּוֹ וְהָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ, וּבְנֵי אַחְ[י]וֹת[54]*, נוֹחֲלִין וְלֹא מַנְחִילִין. הָאִשָּׁה אֶת בְּנָהּ וְהָאִשָּׁה אֶת בַּעְלָהּ וַאֲחֵי הָאֵם, מַנְחִילִין וְלֹא נוֹחֲלִין. וְהָאַחִין מִן {הא} הָאֵם, לֹא נוֹחֲלִין וְלֹא מַנְחִילִין. **ב׳** סֵדֶר נְחָלוֹת[55]« כָּךְ הוּא[56]°: אִישׁ[57]« כִּי יָמוּת וּבֵן אֵין לוֹ, וְהַעֲבַרְתֶּם וגו׳$. הַבֵּן קוֹדֵם לַבַּת. כָּל יוֹצְאֵי יְרֵיכוֹ שֶׁלַּבֵּן {קו} קוֹדֵם[58]*• לַבַּת. הַבַּת קוֹדֶמֶת לָאַחִין. כָּל[59]« יוֹצְאֵי יְרֵכָהּ שֶׁלַּבַּת, קוֹדְמִין לָאַחִין. הָאַחִים קוֹדְמִין לַאֲחֵי הָאָב. כָּל יוֹצְאֵי יְרֵיכָן שֶׁלָּאַחִים, קוֹדְמִין לַאֲחֵי הָאָב. זֶה הַכְּלָל: כָּל הַקּוֹדֵם בַּנַּחֲלָה, יוֹצְאֵי יְרֵיכוֹ {ק} קוֹדְמִין. [וְ]הָאָב[60]* קוֹדֵם לְכָל יוֹצְאֵי יְרֵיכוֹ. **ג׳** בְּנוֹת צְלָפְחָד[61]« נָטְלוּ שְׁלֹשָׁה חֲלָקִים בַּנַּחֲלָה: חֵלֶק אֲבִיהֶן שֶׁהָיָה מִיּוֹצְאֵי^[62]• מִצְרַיִם, וְחֶלְקוֹ עִם אֶחָיו בְּנִכְסֵי חֵפֶר. וְשֶׁהָיָה בְכוֹר נָטַל[63]« שְׁנֵי חֲלָקִים. **ד׳** אֶחָד הַבֵּן וְאֶחָד הַבַּת בַּנַּחֲלָה, אֶלָּא {ש}

---

[1] ק כלפנינו. קיי: ״גינה״.
[2] ק כלפנינו. קיי: ״מגינתו״.
[3] קיי כלפנינו. ק הכתיב: ״אָדָן״. וכן בסמוך.
[4] קיי כלפנינו. ק הכתיב: ״זוֹרֵיַע״.
[5] ק+קיי: ״מִדַּעַת״.
[6] קיי כלפנינו. ק נשמט מחמת הדומות: ״ויוצא בשעה שהוא רוצה״.
[7] קיי כלפנינו. ק: ״לְשָׂדֶה״.
[8] ק הכתיב: ״רַאשָׁיִין״. קיי: ״רשאיין״.
[9] ק הכתיב כלפנינו. קיי הכתיב: ״לזרעה״.
[10] ק+קיי: ״לְתוֹךְ״.
[11] קס+קיי כלפנינו. קנ: ״וּנְטָלָהּ״.
[12] ק+קיי כלפנינו. מעל מילה זו בפרמה יש כתם שנראה כמחיקה. וצ״ע.
[13] ק+קיי ליתא: ״מקום״. וראו גם לעיל ״ג״.
[14] קיי כלפנינו. ק הכתיב: ״וּפוֹתֵיַח״.
[15] קיי כלפנינו, וספק לי כיצד לנקד זאת. ק: ״כָּךְ״.
[16] ק+קיי ליתא: ״ושנים״.
[17] קיי כלפנינו. ק (בטעות?): ״מִימִין״.
[18] קיי כלפנינו. ק: ״מִטָּה״.
[19] אחד הסופרים(?) הוסיף מילה זו בשוליים שבתחילת השורה. ק+קיי ליתא.
[20] קיי כלפנינו. ק הכתיב: ״וּפוֹתֵיַח״.
[21] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״אומר״.
[22] ק+קיי: ״אֵינָן״.
[23] קיי כלפנינו. ק: ״בְּבֵית״.
[24] ק+קיי נוסף: ״אוֹ״.
[25] ק כלפנינו. קיי: ״אם״.
[26] הסופר(?) סימן אותיות ״הין״ למחיקה בקווים אלכסוניים וכתב מעליה ״אם״. וכן ק+קיי ״אִם״.
[27] ק+קיי: ״אִם״.
[28] קיי כלפנינו. ק: ״מַה״.
[29] קיי כלפנינו. ק: ״אִם״.
[30] קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף: ״אלא״.
[31] ק כלפנינו. קיי: ״תשעה״.
[32] ק+קיי: ״לֹא״.
[33] ק כלפנינו. קיי ליתא: ״לו״.
[34] קיי כלפנינו. קס: לא ידוע. קנ ליתא: ״אלא״.
[35] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: ״וחבל״. וכן בכולם להלן.
[36] קיי כלפנינו. ק: ״וְאִם״.
[37] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״את״.
[38] נכתב בטעות, וסומן למחיקה בנקודותיים, ספק בידי מי. קיי: ליתא. קס: יש השמטה.
[39] ק+קיי בכולם: ״אִם״.
[40] נכתב בטעות הדומות, ולכן סימנתי למחיקה. קיי: ליתא. קס: יש השמטה.
[41] ק+קיי נוסף: ״וְאֶת״.
[42] קיי כלפנינו. ק: ״בְּ(י)סִימָנִין״.
[43] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״וב?נ?צריו״.
[44] שומר שורה שלא כמילה הבאה. ראו בהערה הבאה.
[45] ק+קיי: ״שְׁתוּת״. אות מי״ם נוספה בשוליים צמוד למילה, כנראה ע״י הסופר. אך אינה תואמת גם את שומר השורה שלעיל. וצ״ע.
[46] ספק אם סומן למחיקה. ייתכן שזה סימן ההלכה ״ה״ שנכתב בטעות, או שזו התחלת המילה ״הגיעו״ שנכתבה בטעות. ק+קיי ליתא.
[47] ק+קיי: ״וְנוֹטֵל״.
[48] ק+קיי נוסף: ״בֵּינֵיהֶן״.
[49] ק+קיי ליתא: ״את״.
[50] קיי כלפנינו. ק: ״וּמְקַבֵּל״.
[51] קיי כלפנינו. ק: ״בֵּין״.
[52] קיי כלפנינו. ק: ״כַּמָּה״.
[53] הסופר השמיט מחמת הדומות, והוא עצמו(?) השלים בתחתית העמוד (ובנוסף, גם מגיה מאוחר השלים בשוליים). ק+קיי ללא השמטה.
[54] אות יו״ד תלויה, ספק אם בידי הסופר. ק+קיי: ״אַחְיוֹת״.
[55] קיי כלפנינו. ק: ״הַנְּחָלוֹת״.
[56] במדבר כז׳
[57] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ואיש״.
[58] קס כנראה כלפנינו. קיי+קנ: ״קוֹדְמִין״.
[59] קיי כלפנינו. ק: ״וְכָל״.
[60] ו״ו תלויה, אולי בידי הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[61] קיי+קנ הכתיב כלפנינו. קס: ״צלופחד״.
[62] ק+קיי: ״עִם״.
[63] ק כלפנינו. קיי: ״ונוטל״.

שֶׁהַבֵּן נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בְּנִכְסֵי הָאָב וְאֵינוֹ {נו} נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בְּנִכְסֵי הָאֵם. וְהַבָּנוֹת נִיזּוֹנוֹת מִנִּכְסֵי הָאָב וְאֵינָן נִיזּוֹנוֹת מִנִּכְסֵי הָאֵם. **ה'** הָאוֹמֵר: אִישׁ פְּלוֹנִי בְנִי בְכוֹר לֹא יִטּוֹל פִּי שְׁנַיִם, אִישׁ פְּלוֹנִי בְנִי לֹא יִירַשׁ עִם אֶחָיו, לֹא אָמַרוּ כְּלוּם, שֶׁהִתְנָה עַל מַה^[1]• שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה. הַמְחַלֵּק נְכָסָיו [2]« עַל פִּיו, רִיבָּה לְאֶחָד[3]« {ו} וּמִיעֵט לְאֶחָד הִשְׁוָוה[4]« לָהֶן אֶת הַבְּכוֹר, דְּבָרָיו קַיָּמִין. וְאִם אָמַרוּ מִשֵּׁם[5]« יְרוּשָּׁה, לֹא אָמַרוּ כְּלוּם. כָּתַב בֵּין[6]« בַּתְּחִילָּה בֵּין בָּאֶמְצַע בֵּין בַּסּוֹף מִשֵּׁם« מַתָּנָה, דְּבָרָיו קַיָּמִין. **ו'** הָאוֹמֵר: אִישׁ פְּלוֹנִי יִירָשֵׁינִי בִּמְקוֹם שֶׁיֵּשׁ בַּת, בִּתִּי תִירָשֵׁנִי בִּמְקוֹם שֶׁיֵּשׁ בֵּן, לֹא אָמַרוּ כְּלוּם, שֶׁהִתְנָה עַל מַה^• שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה. ר' יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה[7]« אוֹמֵרוּ: אִם אָמַרוּ עַל מִי שֶׁרָאוּי^[8]• לִירוּשָּׁה, דְּבָרָיו קַיָּמִין&. וְעַל[9]* מִי שֶׁאֵין[10]« [רָאוּי][11]* לוֹ לִירוּשָּׁה, אֵין דְּבָרָיו קַיָּמִין. **ז'** הַכּוֹתֵב נְכָסָיו לַאֲחֵרִים וְהִנִּיחַ אֶת בָּנָיו, מַה {שע} שֶׁעָשָׂה עָשׂוּי, אֲבָל אֵין רוּחַ חֲכָמִים^[12]**•• נוֹחָה הֵימֶנּוּ[13]«. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵרוּ: אִם לֹא הָיוּ בָנָיו נוֹהֲגִין [14]«• כַּשּׁוּרָה[15]«, זָכוּר לָטוֹב. **ח'** הָאוֹמֵרוּ: זֶה בְּנִי, {נ} נֶאֱמָן. וְזֶה$ אָחִי, אֵינוֹ נֶאֱמָן, יִטּוֹל$ עִמּוֹ בְּחֶלְקוֹ. מֵת, יַחְזְרוּ[16]# נְכָסִים לִמְקוֹמָן. נָפְלוּ[17]« לוֹ נְכָסִים {ממ} מִמָּקוֹם אַחֵר, יִירְשׁוּ אֶחָיו עִמּוֹ. מִי שֶׁמֵּת {ונ} וְנִמְצֵאת דְּיָאתִיקֵי[18]«• קְשׁוּרָה לוֹ^[19] עַל יְרֵיכוֹ, הֲרֵי זוֹ אֵינָהּ כְּלוּם. זִיכָּה בָהּ לְאַחֵר, בֵּין מִן הַיּוֹרְשִׁין וּבֵין שֶׁאֵין^[20] מִן הַיּוֹרְשִׁין, דְּבָרָיו קַיָּמִין. **ט'** הַכּוֹתֵב נְכָסָיו לְבָנָיו, צָרִיךְ שֶׁיִּכְתּוֹב מֵהַיּוֹם וּלְאַחַר^[21]• מוֹתִי, דִּבְרֵיו ר' יְהוּדָהו. ר'[22]« יוֹסֵה אוֹמֵרוּ: אֵינוֹ צָרִיךְ. הַכּוֹתֵב נְכָסָיו לִבְנוֹ לְאַחַר מוֹתוֹ, הָאָב אֵינוֹ {י} יָכוֹל לִמְכּוֹר, מִפְּנֵי שֶׁהֵן כְּתוּבִים לַבֵּן, וְהַבֵּן אֵינוֹ יָכוֹל לִמְכּוֹר, מִפְּנֵי שֶׁהֵן בִּרְשׁוּת הָאָב. מָכַר הָאָב, מְכוּרִין עַד שֶׁיָּמוּת. מָכַר הַבֵּן, אֵין לַלּוֹקֵחַ[23]« בָּהֶן כְּלוּם עַד שֶׁיָּמוּת הָאָב. הָאָב תּוֹלֵשׁ {ומאכ} וּמַאֲכִיל לְכָל מִי שֶׁיִּרְצֶה. וּמַה שֶׁהִנִּיחַ תָּלוּשׁ, הֲרֵי הוּא שֶׁלַּיּוֹרְשִׁים. **י'** הִנִּיחַ בָּנִים {גד} גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים, אֵין הַגְּדוֹלִים מִתְפַּרְנְסִין עַל הַקְּטַנִּים^[24] וְלֹא הַקְּטַנִּים[25]« נִיזּוֹנִין עַל [26]« הַגְּדוֹלִים, אֶלָּא חוֹלְקִין בְּשָׁוֶה. נָשְׂאוּ גְּדוֹלִים, יִשְׂאוּ[27]« קְטַנִּים. וְאִם אָמְרוּ קְטַנִּים^[28] הֲרֵי אָנוּ[29]« נוֹשְׂאִין כְּדֶרֶךְ שֶׁנְּשָׂאתֶם אַתֶּם, אֵין שׁוֹמְעִין לָהֶן, אֶלָּא מַה שֶּׁנָּתַן לָהֶן אֲבִיהֶן נָתַן. **י'א'** הִנִּיחַ בָּנוֹת גְּדוֹלוֹת וּקְטַנּוֹת, אֵין[30]« הַגְּדוֹלוֹת מִתְפַּרְנְסוֹת עַל הַקְּטַנּוֹת[31]« וְלֹא הַקְּטַנּוֹת נִיזּוֹנוֹת עַל הַגְּדוֹלוֹת, אֶלָּא חוֹלְקוֹת בְּשָׁוֶה. ••נָשְׂאוּ גְּדוֹלוֹת, יִשְׂאוּ {קט} קְטַנּוֹת.^[32]•• וְזֶה^[33]• חוֹמֶר בַּבָּנוֹת מִבַּבָּנִים, שֶׁהַבָּנוֹת נִיזּוֹנוֹת עַל הַבָּנִים וְאֵינָן נִיזּוֹנוֹת עַל הַבָּנוֹת.

הל' י'א' פרק כ'ט'

מִי שֶׁמֵּת וְהִנִּיחַ[34]« בָּנִים וּבָנוֹת, בִּזְמַן שֶׁהַנְּכָסִים מְרוּבִּים, הַבָּנִים יִירְשׁוּ וְהַבָּנוֹת יִיזּוֹנוּ. נְכָסִים[35]« מְמוּעָטִים, הַבָּנוֹת יִיזּוֹנוּ וְהַבָּנִים יִשְׁאֲלוּ עַל הַפְּתָחִים. אַדְמוֹן[36]« אוֹמֵרוּ: בִּשְׁבִיל שֶׁ<אֲ>נִי[37]«* זָכָר הִפְסַדְתִּי. אָמַרוּ רַבָּן גַּמְלִיאֵל: רוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵי אַדְמוֹן. **ב'** הִנִּיחַ בָּנִים וּבָנוֹת וְטוּמְטוּם[38]«, בִּזְמַן שֶׁהַנְּכָסִים מְרוּבִּים, הַזְּכָרִים דּוֹחִים אוֹתוֹ {אצ} אֵצֶל הַנְּקֵיבוֹת. נְכָסִים[39]« מְמוּעָטִים, הַנְּקֵיבוֹת דּוֹחוֹת[40]« אוֹתוֹ אֵצֶל הַזְּכָרִים. הָאוֹמֵרוּ: אִם יָלְדָה אִשְׁתִּי זָכָר יִטּוֹל מָנֶה, [41]« יָלְדָה זָכָר, נוֹטֵל מָנֶה. וְאִם נְקֵבָה מָאתַיִם, יָלְדָה נְקֵבָה, נוֹטֶלֶת מָאתַיִם. אִם זָכָר מָנֶה וְאִם נְקֵבָה מָאתַיִם, וְיָלְדָה^[42] זָכָר וּנְקֵבָה, הַזָּכָר נוֹטֵל מָנֶה וְהַנְּקֵבָה מָאתַיִם. **ג'** יָלְדָה טוּמְטוּם, (ואנדרגינס)[43]* אֵינוֹ נוֹטֵל. וְאִם^[44] אָמַרוּ: כָּל מַה שֶׁתֵּלֵד אִשְׁתִּי יִטּוֹל, הֲרֵי זֶה יִטּוֹל. וְאִם[45]« אֵין שָׁם יוֹרֵשׁ אֶלָּא הוּא, יוֹרֵשׁ אֶת הַכֹּל. **ד'** הִנִּיחַ בָּנִים גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים, הִשְׁבִּיחוּ הַגְּדוֹלִים[46]« אֶת הַנְּכָסִים, הִשְׁבִּיחוּ לָאֶמְצַע. וְאִם[47]« אָמְרוּ: רְאוּ מַה שֶּׁהִנִּיחַ לָנוּ אַבָּא - הֲרֵי אָנוּ עוֹשִׂין וְאוֹכְלִין, הִשְׁבִּיחוּ לְעַצְמָן. **ה'** וְכֵן הָאִשָּׁה שֶׁהִשְׁבִּיחָה[48]« אֶת הַנְּכָסִים, הִשְׁבִּיחָה לָאֶמְצַע. אִם אָמְרָה: רְאוּ מַה שֶּׁהִנִּיחַ לִי בַּעְלִי - הֲרֵינִי^[49] עוֹשָׂה וְאוֹכֶלֶת, הִשְׁבִּיחָה לְעַצְמָהּ. **ו'** הָאַחִין הַשּׁוּתָּפִין שֶׁנָּפַל אֶחָד מֵהֶן {לא} לָאוּמָּנוּת, נָפַל לָאֶמְצַע. חָלָה וְנִתְרַפָּא, נִתְרַפָּא מִשֶּׁלְּעַצְמוֹ[50]«. הָאַחִין שֶׁעָשׂוּ מִקְצָתָן {שושב} שׁוּשְׁבִינוּת בְּחַיֵּי הָאָב, חָזְרָה הַשּׁוּשְׁבִינוּת - חָזְרָה לָאֶמְצַע, שֶׁהַשּׁוּשְׁבִינוּת נִיגְבֵּית בְּבֵית דִּין. אֲבָל שִׁילַּח^[51]• לוֹ חֲבֵירוֹ כַּדֵּי יַיִן וְכַדֵּי שֶׁמֶן, אֵינָן[52]« נִיגְבִּין ^[53]•, מִפְּנֵי שֶׁהִיא^[54]• גְּמִילוּת חֲסָדִים. **ז'** הַשּׁוֹלֵחַ סִיבְלוֹנוֹת[55]« לְבֵית חָמִיו, שִׁילַּח שָׁם מֵאָה^[56]• מָנֶה וְאָכַל שָׁם סְעוּדַת[57]«• חָתָן אֲפִילּוּ בְּדִינָר, אֵינָן נִגְבִּין. לֹא אָכַל שָׁם סְעוּדַת חָתָן,

[1] ק+קיי: "עַל הַכָּתוּב שֶׁבַּתּוֹרָה". וכן בהלכה הבאה.
[2] ק כלפנינו. קיי נוסף: "לבניו".
[3] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ריבה לאח?ר? ומיעט לאח?ר?".
[4] ק כלפנינו, אך הכתיב מלא "י". קיי: "והשווה".
[5] ק כלפנינו. קיי: "משום". וכן בסמוך.
[6] קיי כלפנינו. ק: "וּבֵין". וכן בכולם.
[7] קיי הכתיב כלפנינו. ק בסיומת "א".
[8] ק+קיי: "שֶׁהוּא רָאוּי לוֹ".
[9] ק+קיי כלפנינו. ייתכן שאות וא"ו סומנה למחיקה (יש מעליה גרש).
[10] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁאֵינוּ".
[11] הושלם בשוליים ע"י הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[12] קנ: "חֲכָמִים", ונראה לי שזו כוונת סופר פרמה. קס+קיי: "חכמה".
[13] קיי כלפנינו. ק: "מִמֶּנּוּ".
[14] קס כלפנינו. קיי+קנ נוסף: "בּוֹ".
[15] קיי+קנ כלפנינו. קס: "בשורה".
[16] קס?+קיי כלפנינו. קנ בטעות: "יַחְזִירוּ" (בגלל שקס הוסיף "י" כניקוד שווא).
[17] קיי+קנ כלפנינו. קס: "נפלי".
[18] ק: "?(ר)[דִ]?יָאתִיקֵי". קיי: "דיאתיקו".
[19] ק+קיי ליתא: "לו".
[20] ק+קיי: "שֶׁאֵינָן".
[21] ק+קיי: "לְאַחַר".
[22] קיי כלפנינו. ק: "וּרְבִּי".
[23] קיי הכתיב כלפנינו. ק הכתיב: "לַלּוֹקֵיחַ".
[24] ק+קיי: "עַל יְדֵי קְטַנִּים".
[25] קיי כלפנינו. ק: "קְטַנִּים".
[26] ק כלפנינו. קיי נוסף: "ידי".
[27] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ישאר" (ואולי קס תיקן עצמו כלפנינו).
[28] ק+קיי: "הַקְּטַנִּים".
[29] קיי+קנ כלפנינו. קס בטעות: "אינו".
[30] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ואין" (וא"ו הנשוא).
[31] קיי הכתיב כלפנינו. ק בסיומת "א".
[32] ק+קיי ליתא: "נשאו גדולות ישאו קטנות". (ובדפוסים נוסף עוד: "וְאִם אָמְרוּ קְטַנּוֹת, הֲרֵי אָנוּ נוֹשְׂאוֹת כְּדֶרֶךְ שֶׁנְּשָׂאתֶם אַתֶּם, אֵין שׁוֹמְעִין לָהֶן.").
[33] קיי+קנ כלפנינו. (מילים "זה חומר" כתב קנ ע"ג המחק").
[34] קיי+קנ כלפנינו. קס: "הניח".
[35] קיי כלפנינו. ק: "בִּזְמַן שֶׁהַנְּכָסִים".
[36] קיי+קנ כלפנינו. קס אולי: "ארמון". וכן בסמוך.
[37] קס: ?"שאינן"?. קנ: "שאני/שאנו"?. קיי: "שאני".
[38] ק כלפנינו. קיי הכתיב: "וטמטום".
[39] קיי: "הנכסים". ק: "בִּזְמַן שֶׁהַנְּכָסִים".
[40] קיי+קנ כלפנינו. קס: "דוחין".
[41] ק נוסף: "אִם". קיי: יש השמטה.
[42] ק+קיי: "יָלְדָה".
[43] מסומן למחיקה בנקודותיים. ק+קיי ליתא.
[44] ק+קיי: "אִם".
[45] ק: "אִם". קיי ליתא: "אם/ואם".
[46] קיי כלפנינו. ק: "גְּדוֹלִים".
[47] קיי כלפנינו. ק: "אִם".
[48] קיי כלפנינו. קס: "שהישבחה". קנ: אולי כלפנינו.
[49] ק+קיי: "הֲרֵי אֲנִי".
[50] קיי+קנ כלפנינו. קס: "משלו עצמו".
[51] ק+קיי: "אֲבָל הַשּׁוֹלֵחַ לַחֲבֵירוֹ".
[52] קיי+קנ כלפנינו. קס: "אונן".
[53] ק+קיי נוסף: "בבית דין".
[54] ק+קיי: "שֶׁהֵן".
[55] ק כלפנינו. קיי הכתיב: "סבלונות". וכן להלן.
[56] ק+קיי: "בְּמֵאָה".
[57] קיי+קנ כלפנינו. קס: "סעודות".

הֲרֵי אֵלּוּ נִיגְבִּין. שִׁילַּח סִיבְלונות» מְרוּבִּין כְּדֵי שֶׁיָּבֹאוּ עִימָּהּ לְבֵית בַּעְלָהּ, הֲרֵי אֵלּוּ נִיגְבִּים. סִיבְלונות» מְמוּעָטִים כְּדֵי שֶׁתִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן וְהִיא בְּבֵית אָבִיהָ, אֵינָן נִיגְבִּין. **ח׳** שָׁכֵב[1]^ מְרַע שֶׁכָּתַב נְכָסָיו לַאֲחֵרִים שִׁיֵּיר קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא, מַתְּנָתוֹ קַיֶּמֶת. לֹא שִׁיֵּיר קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא, אֵין מַתְּנָתוֹ קַיֶּמֶת. לֹא כָתַב בָּהּ שָׁכֵיב[2]« מְרַע, וְהוּא אוֹמֵר שָׁכֵיב» מְרַע [הָיִיתִי][3]* וְהֵן אוֹמְרִים בָּרִיא[4]« הָיָה, צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה שֶׁשָּׁכֵיב[5]^ מְרַע הָיָה, דִּבְרֵי רִבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. **ט׳** הַמְחַלֵּק[6]«# נְכָסָיו עַל פִּיו, רִ׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֶחָד בָּרִיא וְאֶחָד[7]« מְסַכֵּן[8]#, נְכָסִין שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אַחֲרָיוּת נִקְנִים בַּכֶּסֶף וּבִשְׁטָר וּבַחֲזָקָה, {וש} וְשֶׁאֵין לָהֶם אַחֲרָיוּת אֵין[9]^ נִקְנִים אֶלָּא בִמְשִׁיכָה. אָמְרוּ לוֹ: מַעֲשֶׂה בְאִימָּן שֶׁלִּבְנֵי רוֹכֵל שֶׁהָיְתָה חוֹלָה וְאָמְרָה[10]« תִינָּתֵן כְּוִינְתִי$ לְבִתִּי וְהִיא בִשְׁנֵים עָשָׂר מָנֶה, מֵתָה, וְקִיְּימוּ אֶת דְּבָרֶיהָ. אָמַרוּ לָהֶן: בְּנֵי רוֹכֵל תְּקַבְּרֵם[11]«# אִימָּן[12]«•. **י׳** וַחֲכָמִים[13]« אוֹמְרִים: בַּשַּׁבָּת, דְּבָרָיו קַיָּמִים, מִפְּנֵי שֶׁאֵינוּ יָכוֹל לִכְתּוֹב. {א} אֲבָל לֹא בַחוֹל. רִ׳ יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: בַּשַּׁבָּת אָמְרוּ, קוֹל[14]^• וָחוֹמֶר בַּחוֹל. **י״א** כַּיּוֹצֵא בוֹ: זָכִין לַקָּטָן, וְאֵין זָכִין לַגָּדוֹל[15]«•. רִ׳[16]« יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: לַקָּטָן[17]«• אָמְרוּ, קוֹל^• וָחוֹמֶר לַגָּדוֹל«•. **י״ב** נָפַל הַבַּיִת עָלָיו וְעַל אָבִיו עָלָיו וְעַל מוֹרִישָׁיו[18]**«^•, ••עָלָיו וְעַל יוֹרְשָׁיו**•• {ו} וְהָיְתָה עָלָיו כְּתוּבַּת אִשָּׁה וּבַעֲלֵי[19]« חוֹב, יוֹרְשֵׁי הָאָב אוֹמְרִים: הַבֵּן מֵת רִאשׁוֹן וְאַחַר כָּךְ מֵת הָאָב, וּבַעֲלֵי הַחוֹב אוֹמְרִים: הָאָב מֵת רִאשׁוֹן וְאַחַר כָּךְ מֵת הַבֵּן, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: יַחֲלוֹקוּ. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: הַנְּכָסִים[20]« כְּחֶזְקָתָן[21]«. **י״ג** נָפַל הַבַּיִת עָלָיו וְעַל אִשְׁתּוֹ, יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל אוֹמְרִים: הָאִשָּׁה מֵתָה רִאשׁוֹן$ וְאַחַר כָּךְ מֵת הַבַּעַל, וְיוֹרְשֵׁי הָאִשָּׁה אוֹמְרִים: הַבַּעַל מֵת רִאשׁוֹן וְאַחַר כָּךְ מֵתָה הָאִשָּׁה[22]^, בֵּית שַׁמַּי [אוֹמְרִים][23]*: יַחֲלוֹקוּ. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: הַנְּכָסִים» {כ} (כנר)[24]* כְּחֶזְקָתָן[25]«: כְּתוּבָּה[26]« בְּחֶזְקַת יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל, וּנְכָסִים[27]« הַנִּכְנָסִין וְהַיּוֹצְאִין[28]« עִימָּהּ בְּחֶזְקַת יוֹרְשֵׁי (אשה)[29]* הָאָב. **י״ד** נָפַל הַבַּיִת עָלָיו וְעַל אִמּוֹ, אֵלּוּ וָאֵלּוּ מוֹדִין שֶׁיַּחֲלוֹקוּ. אָמַרוּ רִ׳ עֲקִיבָה: מוֹדֶה אֲנִי בָזֶה שֶׁהַנְּכָסִים[30]« כְּחֶזְקָתָן. אָמַרוּ לוֹ בֶּן עַזַּיי: עַל חֲלוּקִין[31] אָנוּ מִצְטַעֲרִין[32]«, אֶלָּא שֶׁבָּאתָה[33]« לַחֲלוֹק עָלֵינוּ אֶת הַשָּׁוִים.

הל׳ י״ד **פרק ל׳**

גֵּט פָּשׁוּט, עֵידָיו מִתּוֹכוֹ. וּמְקוּשָּׁר[34]«, מֵאֲחוֹרָיו. פָּשׁוּט שֶׁכָּתְבוּ עֵידָיו מֵאֲחוֹרָיו וּמְקוּשָּׁר» {ש} שֶׁכָּתְבוּ[35]« עֵידָיו מִתּוֹכוֹ, שְׁנֵיהֶם פְּסוּלִים. רִ׳ חֲנַנְיָה$ בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מְקוּשָּׁר שֶׁכָּתְבוּ עֵידָיו מִתּוֹכוֹ, כָּשֵׁר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא יָכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ פָּשׁוּט. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה. **ב׳** גֵּט פָּשׁוּט, עֵידָיו שְׁנַיִם[36]^•. וּמְקוּשָּׁר[37]«, עֵדָיו[38]^• שְׁלֹשָׁה^. פָּשׁוּט שֶׁכָּתוּב בּוֹ עֵד אֶחָד, וּמְקוּשָּׁר[39]« שֶׁכָּתוּב בּוֹ שְׁנֵי עֵדִים[40]«, שְׁנֵיהֶם פְּסוּלִים. כָּתוּב$ בּוֹ: "זוּזִין מְאָה דִיהִימוֹ[41]«• סִילְעִין[42]^• עֶשְׂרִין", אֵין לוֹ אֶלָּא עֶשְׂרִים. "זוּזִין מְאָה דִיהִימוֹ[43]«#• סִילְעִים^• {ת} תְּלָתִין", אֵין לוֹ אֶלָּא מָנֶה[44]«. "כְּסַף זוּזִין דְּאִינּוּן"[45]«•, וְנִימְחָקוּ, אֵין פָּחוּת מִשְּׁנָיִם. "כְּסַף[46]# סִילְעִין[47]«• דְּאִינּוּן[48]«•", וְנִמְחָקוּ, אֵין פָּחוּת מִשְּׁנָיִם. "דַּרְכּוֹנוֹת[49]« דִּי[50]«• אִינּוּן", וְנִמְחָקוּ, אֵין פָּחוּת מִשְּׁנָיִם. **ג׳** כָּתוּב בּוֹ מִלְמַעְלָה מָנֶה וּמִלְּמַטָּה מָאתַיִם, {מ} מִלְמַעְלָה מָאתַיִם וּמִלְּמַטָּה מָנֶה, הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הַתַּחְתּוֹן. וְאִם כֵּן, לָמָּה כוֹתְבִין אֶת הָעֶלְיוֹן, שֶׁאִם תִּימָּחֵק אוֹת אַחַת[51]« מִן הַתַּחְתּוֹן, יִלְמַד מִן הָעֶלְיוֹן. **ד׳** כּוֹתְבִין גֵּט לָאִישׁ אַף עַל פִּי שֶׁאֵין אִשְׁתּוֹ עִימּוֹ, וְשׁוֹבֵר[52]« לָאִשָּׁה אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בַּעְלָהּ עִימָּהּ, וּבִלְבַד שֶׁיְּהֵא[53]« מַכִּירָה, וְהַבַּעַל נוֹתֵן אֶת[54]« הַשָּׂכָר. **ה׳** כּוֹתְבִין שְׁטָר לַלֹּוֶה אַף עַל פִּי [שֶׁאֵין][55]* הַמַּלְוֶה עִימּוֹ, וְאֵין כּוֹתְבִין לַ[מַּ]לְוֶה[56]*, עַד שֶׁיְּהֵא הַלֹּוֶה עִימּוֹ, וְהַלֹּוֶה נוֹתֵן שָׂכָר[57]«. **ו׳** כּוֹתְבִין שְׁטָר לַמּוֹכֵר אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לוֹקֵחַ[58]^ עִימּוֹ. וְאֵין[59]« כּוֹתְבִין לַלּוֹקֵחַ[60]«, עַד שֶׁיְּהֵי[61]^ הַמּוֹכֵר עִימּוֹ, וְהַלּוֹקֵחַ נוֹתֵן אֶת הַשָּׂכָר. **ז׳** אֵין כּוֹתְבִין שְׁטָרֵי[62]« אֵירוּסִין וְנִישּׂוּאִין אֶלָּא מִדַּעַת שְׁנֵיהֶם, וְהֶחָתָן נוֹתֵן אֶת[63]« הַשָּׂכָר. אֵין[64]«• כּוֹתְבִין שְׁטָרֵי אֲרִיסִיּוֹת[65]« וְקַבָּלוֹת אֶלָּא מִדַּעַת שְׁנֵיהֶם, וְהַמְקַבֵּל נוֹתֵן אֶת» הַשָּׂכָר. אֵין«• כּוֹתְבִין שְׁטָרֵי בֵירוּרִין וְכָל מַעֲשֵׂה בֵית דִּין אֶלָּא מִדַּעַת שְׁנֵיהֶם, וּשְׁנֵיהֶם נוֹתְנִין אֶת הַשָּׂכָר. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: לִשְׁנֵיהֶם$ כּוֹתְבִין שְׁנַיִם, לָזֶה לְעַצְמוֹ[66]«• וְלָזֶה {לע} לְעַצְמוֹ«•. **ח׳** מִי שֶׁפָּרַע מִקְצָת חוֹבוֹ {והש} וְהִשְׁלִישׁ אֶת שְׁטָרוֹ וְאָמַרוּ[67]^ לוֹ: אִם לֹא נָתַתִּי לָךְ

---

[1] ק+קיי הכתיב: "שָׁכֵיב" (ניקוד קן).
[2] קיי הכתיב כלפנינו. ק כאן ובסמוך הכתיב: "שָׁכֵב".
[3] נתלה בין השורות, ספק אם בידי הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[4] קיי כלפנינו. ק הכתיב: "בָּרִי".
[5] ק+קיי בסדר מילים שונה: "שֶׁהָיָה שָׁכֵב [קיי: שכיב] מְרַע".
[6] קיי כלפנינו. קס הכתיב: "המחליק" וזה גרם לקן לטעות ולנקד "הַמַּחֲלִיק".
[7] קיי+קן כלפנינו. קס: "אחד".
[8] כך כתוב ומנוקד בפרמה. וכך הכתיב גם ק+קיי. אך קן ניקד: "מְסֻכָּן".
[9] ק+קיי: "אֵינָן".
[10] קיי כלפנינו. ק: "אָמְרָה".
[11] קיי הכתיב כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. ק: "תְּקַבְּרֵים".
[12] קיי הכתיב: "אמם". קס: "אִימֵים". קן: "אִימָּם".
[13] קיי כלפנינו. ק: "חֲכָמִים".
[14] ק+קיי: "קַל". וכן להלן.
[15] קיי כלפנינו. קס: "בגדול". וכן להלן. (קן לא ניקד כאן אות "ב", אך להלן ניקד).
[16] קיי כלפנינו. ק: "וּרְבִּי".
[17] קיי כלפנינו. ק: "בַּקָּטוֹן".
[18] בשני כתבי היד אין הכפלה, אלא ק: "יוֹרְשָׁיו". קיי: "מוֹרִישָׁיו". האם בפרמה נכנס כאן כפל גרסה? הסופר או אחד ממגיה פרמה סימן אותיות א׳ ב׳ מעל המילים כדי לומר שיש לגרוס קודם "יורשיו" ואח״כ "מורישיו", ונראה כי היה סבור שאין מדובר בכפל גרסה.
[19] קיי כלפנינו. ק: "וּבַעַל".
[20] קיי כלפנינו. ק: "נְכָסִים". וכן להלן.
[21] ק כלפנינו. קיי בטעות: "לאשתו". אך ראו להלן.
[22] ק+קיי: "הִיא".
[23] מילה זו נתלתה בין השורות, אולי ע״י הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[24] מילה זו ליתא ק+קיי, ובפרמה סומנה למחיקה בנקודותיים, ולא ברור מה היתה הטעות.
[25] ק כלפנינו. קיי: "בחזקתן".
[26] קן כלפנינו. קס: "כתובת" קיי: "וכתובה".
[27] קיי כלפנינו. ק: "נְכָסִים".
[28] קיי+קן כלפנינו. קס: "היוצאין".
[29] מילה זו ליתא ק+קיי, וסומנה למחיקה בפרמה ע״י הסופר (בעיגולים לפני ואחרי המילה), ולא ברור מה היה מקור הטעות.
[30] קיי כלפנינו. ק בטעות: "שֶׁהַנִּיכְנָסִין".
[31] קס+קיי כלפנינו. קן: "הַחֲלוּקִין".
[32] ק+קיי כלפנינו, אלא שקס כתב בתחילה: "מודין" ולאחר מכן סימן למחיקה וכתב כלפנינו.
[33] ק הכתיב כלפנינו. קיי הכתיב: "שבאת".
[34] קיי כלפנינו. ק: "מְקוּשָּׁר". וכן בסמוך.
[35] קיי+קן כלפנינו. קס: "?_?כתוב?".
[36] ק+קיי: "בִּשְׁנַיִם".
[37] קיי כלפנינו. ק: "מְקוּשָּׁר".
[38] ק+קיי: "בִּשְׁלוֹשָׁה" (במקום: "עדיו שלושה").
[39] קיי: "מקושר". ק: המילים הללו נשמטו מחמת הדומות "בו-בו".
[40] קיי כלפנינו. ק (בטעות?): "עֵדָיו".
[41] ק כלפנינו. קיי הכתיב: "דיהמו". וראו גם להלן.
[42] ק+קיי: "סְלָעִין". וראו להלן.
[43] ק הכתיב כלפנינו, וניקדתי כדלעיל, אך קן ניקד כאן: "דִיהִימֵו". קיי הכתיב: "דיהומו".
[44] קיי כלפנינו. ק: מילה זו נשמטה.
[45] קיי כלפנינו. ק: "די דאינון" (כפל גרסה). קן: "דִּי אִינּוּן". והשוו להלן.
[46] ניקדתי כדלעיל אך קן ניקד כאן "כֶּסֶף".
[47] קן ניקד כאן כלפנינו בחיריק. קס+קיי: "סלעין".
[48] ק: "דִּיאִינּוּן". קיי: "די אינון".
[49] קיי כלפנינו. ק: "מִשְּׁתַּיִם".
[50] ק בשתי מילים: " דִּי אִינּוּן". קיי: יש השמטה.
[51] קיי+קן כלפנינו. קס: "אחד".
[52] קיי כלפנינו. ק: "וְהַשּׁוֹבֵר".
[53] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁיְּהֵיא".
[54] קיי כלפנינו. ק: "נוֹתֵן שָׂכָר".
[55] מילה זו נוספה בשוליים ע״י הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[56] אות מ״ם נתלתה בין השורות, כנראה ע״י הסופר. וכן ק+קיי: "לַמַּלְוֶוה".
[57] ק כלפנינו. קיי: "את השכר".
[58] ק+קיי: "הַלּוֹקֵחַ".
[59] קיי כלפנינו. ק: "אֵין".
[60] קיי הכתיב כלפנינו. ק: "לַלּוֹקֵיחַ".
[61] ק+קיי: "שֶׁיְּהֵא". ולפי זה ניקדתי בפרמה.
[62] קיי+קן כלפנינו. קס: "שטר" (ואולי קס תיקן עצמו כלפנינו).
[63] קיי כלפנינו. ק: "נוֹתֵן שָׂכָר". וכן להלן.
[64] קיי כלפנינו. ק ליתא: "אין כותבין". וכן בסמוך. (אך בפעם האחרונה גם ק כלפנינו).
[65] ק כלפנינו. קיי: "ארסיות".
[66] קיי+קן כלפנינו. קס: "עצמו". וכן בסמוך.
[67] ק+קיי: "אָמַר".

מִיכָּן וְעַד יוֹם פְּלוֹנִי תֵּן לוֹ שְׁטָרוֹ, הִגִּיעַ זְמַן[1]« {ול} וְלֹא נָתַן, רְ' יוֹסֵה אוֹמֵר[ו]: [יִתֵּן][2]*. רְ'[3]« יְהוּדָ[ה] אוֹמֵר[ו]: לֹא יִתֵּן. **ט'** מִי שֶׁנִּמְחַק שְׁטַר חוֹבוֹ, מַעֲמִיד עָלָיו עֵדִים, וּבָא לִפְנֵי בֵית דִּין וְהֵן[4]« עוֹשִׂין לוֹ קִיּוּם: אִישׁ פְּלוֹנִי[ו] בֶּן אִישׁ פְּלוֹנִי נִמְחַק שְׁטָרוֹ בְּיוֹם פְּלוֹנִי, וּפְלוֹנִי וּפְלוֹנִי עֵדָיו. **י'** מִי שֶׁפָּרַע מִקְצָת חוֹבוֹ, רְ' יְהוּדָה אוֹמֵר[ו]: יַחֲלִיף. וְרַבִּ[י] יוֹסֵה אוֹמֵר[ו]: יִכְתּוֹב {ש} שׁוֹבֵר. אָמַר[ו] רְ' יְהוּדָ[ה]: נִמְצָא זֶה צָרִיךְ לִהְיוֹת שׁוֹמֵר שׁוֹבָרוֹ מִן הָעַכְבָּרִים[5]^. אָמַר[ו] לוֹ רְ' יוֹסֵה: וְכֵן יָפֶה לוֹ, וְאַל יֵרַע כּוֹחוֹ שֶׁלָּזֶה. **י"א'** שְׁנֵי אַחִים, {א} אֶחָד עָנִי וְאֶחָד עָשִׁיר, הִנִּיחַ[6]^ לָהֶם אֲבִיהֶם מַרְחֵץ וּבֵית הַבַּד: עֲשָׂאָן לְשָׂכָר, הַשָּׂכָר[7]« לָאֶמְצַע. {עש} עֲשָׂאָן לְעַצְמוֹ, הֲרֵי[8]« הֶעָשִׁיר« אוֹמֵר[ו] לֶעָנִי: קַח לְךָ עֲבָדִים וְיִרְחֲצוּ בַּמֶּרְחָץ, קַח לְךָ זֵיתִים וּבֹא וַעֲשֵׂה[9]«• בְּבֵית הַבָּד. **י"ב'** שְׁנַיִם שֶׁהָיוּ בָעִיר, שֵׁם[10]« {א} אֶחָד יוֹסֵה בֶּן שִׁמְעוֹן וְשֵׁם אֶחָד$ יוֹסֵה בֶּן שִׁמְעוֹ[ן], אֵינָן יְכוּלִין לְהוֹצִיא שְׁטָר חוֹב זֶה עַל זֶה וְלֹא אַחֵר[11]« יָכוֹל לְהוֹצִיא עֲלֵיהֶן שְׁטָר חוֹב. נִמְצָא לְאֶחָד בֵּין שְׁטָרוֹתָיו שְׁטָרוֹ שֶׁלְּיוֹסֵה בֶּן שִׁמְעוֹ[ן] פָּרוּעַ, שְׁטָרוֹת שְׁנֵיהֶם[12]« פְּרוּעִין. כֵּי־צַד יַעֲשׂוּ, {י} יְשַׁלֵּשׁוּ[13]«•. אִם הָיוּ מְשׁוּלָּשִׁין, יִכְתְּבוּ[14]^• סִימָן. אִם הָיוּ בְּסִימָנִין[15]^•, יִכְתּוֹבוּ^• כֹּהֵן[16]«•. **י"ג'** הָאוֹמֵר {ל} לִבְנוֹ, שְׁטָר בֵּין שְׁטָרוֹתַיִי פָּרוּעַ[17]« וְאֵין יָדוּעַ אֵי זֶה הוּא, שְׁטָרוֹת כּוּלָּם פְּרוּעִים. נִמְצָא לְאֶחָד שֵׁם[18]# שְׁנַיִם, הַגָּדוֹל פָּרוּעַ וְהַקָּטָן[19]« אֵינוּ פָּרוּעַ. **י"ד'** הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵירוֹ עַל יְדֵי עָרֵב, לֹא יִיפָּרַע מִן הֶעָרֵב. אִם$ אָמַר[ו]: עַל מְנָת שֶׁאֶפָּרַע[20]« מִמִּי שֶׁאֶרְצֶה, יִיפָּרַע מִן הֶעָרֵב. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל[ו] אוֹמֵר[ו][21]«: אִם יֵשׁ נְכָסִים לַלֹּוֶה, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ לֹא יִיפָּרַע מִן הֶעָרֵב. **ט"ו'**[22]«• כַּיּוֹצֵא בוֹ אָמַר[ו] רַבָּן [שִׁמְעוֹ[ן]][23]* בֶּן גַּמְלִיאֵל[ו]: אַף הֶעָרֵב לָאִשָּׁה בִּכְתוּבָּתָהּ וְהָיָה בַעְלָהּ מְגָרְשָׁהּ&, יַדִּיר הֲנָאָה[24]«, שֶׁמֵּא יַעֲשׂוּ קִינוּנְיָיא$ עַל נְכָסָיו שֶׁלָּזֶה וְיַחֲזִיר אֶת אִשְׁתּוֹ. **י"ו'** הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵירוֹ בִּשְׁטָר, גּוֹבֶה {מ} מִנְּכָסִים מְשׁוּעְבָּדִין. עַל יְדֵי עֵדִים, גּוֹבֶה מִנְּכָסִים בְּנֵי חוֹרִים. הוֹצִיא עָלָיו כְּתַב יָדוֹ {ש} שֶׁהוּא חַיָּיב לוֹ, גּוֹבֶה מִנְּכָסִים בְּנֵי חוֹרִים. וְהֶעָרֵב שֶׁהוּא יוֹצֵא אַחַר[25]«• חִיתּוּם[26]«• שְׁטָרוֹת, גּוֹבֶה מִנְּכָסִים בְּנֵי חוֹרִים. מַעֲשֶׂה בָא לִפְנֵי רְבִּי יִשְׁמָעֵאל וְאָמַר[ו]: גּוֹבֶה מִנְּכָסִים בְּנֵי חוֹרִים. **י"ז'** אָמַר[ו] לוֹ בֶּן נַנָּס: אֵינוּ גוֹבֶה לֹא מִנְּכָסִים מְשׁוּעְבָּדִים וְלֹא מִנְּכָסִים בְּנֵי חוֹרִים. אָמַר[ו] לוֹ: לָמָּה? אָמַר[ו] לוֹ: הֲרֵי הַחוֹנֵק אֶת אֶחָד בַּשּׁוּק, אָמַר[ו] לוֹ, הַנַּח וַאֲנִי נוֹתֵן לָךְ, פָּטוּר, שֶׁלֹּא עַל אֱמוּנָתוֹ[27]^• הִלְוָהוּ. וְאֵי זֶה הוּא עָרֵב[28]« שֶׁהוּא חַיָּיב לוֹ, אָמַר[ו] לוֹ: הַלְוֵיהוּ וַאֲנִי נוֹתֵן לָךְ, חַיָּיב, שֶׁכֵּן עַל מְנָתוֹ[29]«• הִלְוָהוּ. אָמַר[ו] רְ' יִשְׁמָעֵאל[ו]: הָרוֹצֶה לְהִתְחַכֵּם[30]^•, יַעֲסוֹק בְּדִינֵי מָמוֹנוֹת, שֶׁאֵין מִקְצוֹעַ בַּתּוֹרָה גָּדוֹל מֵהֶן, שֶׁהֵן כְּמַעְיָן הַנּוֹבֵעַ[31]^. וְכָל[32]«• הָרוֹצֶה לַעֲסוֹק בְּדִינֵי מָמוֹנוֹת, יְשַׁמֵּשׁ אֶת שִׁמְעוֹן בֶּן נַנָּס.

חסלת נזיקים

מסכת סנהדרין

דִּינֵי מָמוֹנוֹת, בִּשְׁלֹשָׁה. גְּזֵילוֹת וַחֲבָלוֹת, בִּשְׁלֹשָׁה. נֶזֶק וַחֲצִי נֶזֶק, תַּשְׁלוּמֵי כֶפֶל וְתַשְׁלוּמֵי[33]« אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה[34]«,$ הָאוֹנֵס[35]«• וְהַמְפַתֶּה וְהַמּוֹצִיא שֵׁם רַע, בִּשְׁלֹשָׁה, דִּבְרֵי[ו] רְ' מֵאִיר. וַחֲכָמִי[ם] אוֹמְרִים[ו]: הַמּוֹצִיא שֵׁם רַע, בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה, [36]« שֶׁיֵּשׁ בּוֹ דִּינֵי נְפָשׁוֹת. **ב'** מַכּוֹת, בִּשְׁלֹשָׁה. עִיבּוּר הַחוֹדֶשׁ, בִּשְׁלֹשָׁה. עִיבּוּר הַשָּׁנָה, בִּשְׁלֹשָׁה, דִּבְרֵי[ו] רְ' מֵאִיר. רַבָּן שִׁמְעוֹ[ן] בֶּן גַּמְלִיאֵל[ו] אוֹמֵר[ו]: בִּשְׁלֹשָׁה מַתְחִילִין, וּבַחֲמִשָּׁה {נוש} נוֹשְׂאִין וְנוֹתְנִין, וְגוֹמְרִין בְּשִׁבְעָה. וְאִם גָּמְרוּ[37]«• בִּשְׁלֹשָׁה, מְעוּבֶּרֶת. **ג'** סְמִיכַת הַזְּקֵנִים {ו} וַעֲרִיפַת הָעֶגְלָה[38]#, בִּשְׁלֹשָׁה, דִּבְרֵי[ו] רְ' שִׁמְעוֹ[ן]. וְרַבִּ[י][39]^ יְהוּדָ[ה] אוֹמֵר[ו]: בַּחֲמִשָּׁה. חֲלִיצָה[40]* וּמֵיאוּנִין, בִּשְׁלֹשָׁה. נֶטַע רְבָעִי וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁאֵין[41]« דָּמָיו יְדוּעִים, {בש} בִּשְׁלֹשָׁה. וְהַהֶקְדֵּשׁוֹת, בִּשְׁלֹשָׁה. וַעֲרָכִים[42]^ {המיט} הַמִּיטַּלְטְלִים[43]«•, בִּשְׁלֹשָׁה. רְ' יְהוּדָ[ה] אוֹמֵר[ו]: אֶחָד[44]«• מֵהֶן כֹּהֵן. וּבַקַּרְקָעוֹת, תִּשְׁעָה וְכֹהֵן. וְאָדָם[45]«, כַּיּוֹצֵא בָהֶן. **ד'** דִּינֵי נְפָשׁוֹת, בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. הָרוֹבֵעַ[46]# וְהַנִּרְבָּע, בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה, שֶׁנֶּאֱמַר[ו][47]°: וְהָרַגְתָּ אֶת הָאִשָּׁה וְאֶת הַבְּהֵמָה, וְאוֹמֵר[ו]: וְאֶת הַבְּהֵמָה {ת} תַּהֲרֹגוּ[48]«. שׁוֹר הַנִּסְקָל[49]«•, בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה, שֶׁנֶּאֱמַר[ו][50]°: הַשּׁוֹר יִסָּקֵל וְגַם בְּעָלָיו יוּמָת, כְּמִיתַת הַבְּעָלִים כֵּן[51] מִיתַת הַשּׁוֹר. הָאֲרִי, וְהַדּוֹב וְהַנָּמֵר וְהַפַּרְדְּלֵס[52]*• וְהַנָּחָשׁ, [מִיתָתָן][53]* בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. רְ' אֱלִיעֶזֶ[ר] אוֹמֵר[ו]: כָּל {הק} הַקּוֹדֵם לְהוֹרְגָן[54]«, זָכָה[55]«. רְ' עֲקִיבָה אוֹמֵר[ו]: מִיתָתָן {ב}

---

[1] ק כלפנינו. קיי: ״הזמן״.
[2] מילה זו נתלתה בין השורות, אולי בידי הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[3] קיי כלפנינו. ק: ״וּרְבִּי״.
[4] ק כלפנינו. קיי: ״ועושין״.
[5] ק+קיי: ״הָעַכְבָּר״.
[6] ק+קיי: ״וְהִינִּיחַ״ (קיי: ״והניח״).
[7] קייכלפנינו. ק: ״עֲשָׂאָן״.
[8] קיי כלפנינו. ק: ״זֶה עָשִׁיר״.
[9] קיי כלפנינו. ק: ״וַעֲשֵׂם״.
[10] קיי כלפנינו. ק: ״וְשֵׁם״.
[11] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״אחד״.
[12] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״כולם״.
[13] קיי הכתיב כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. ק: ״יַשְׁלִישׁוּ״ (ניקוד קנ, אך שמא קס קרא בצירי).
[14] ק+קיי: ״יִכְתּוֹב״. וכן בסמוך.
[15] ק+קיי: ״סִימָנִין״.
[16] קיי כלפנינו. ק: ״בָּהֶן״.
[17] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״פוריע״.
[18] כך ניקד קנ.
[19] קיי כלפנינו. ק: ״וְהַקָּטוֹן״.
[20] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: ״שאיפרע״.
[21] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״אומר״.
[22] קיי כלפנינו. ק: ״יה״.
[23] נוסף בשוליים ע״י הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[24] קיי כלפנינו. ק: ״הַנָּיָיה״.
[25] קיי כלפנינו. ק: ״לְאַחַר״.
[26] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״חותם״.
[27] ניקדתי לפי הכתיב. קס+קיי: ״מנתו״. קנ: ״אוּמָּנוּתוֹ״.
[28] קיי כלפנינו. ק: ״הֶעָרֵב״.
[29] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי כלפנינו. ק: ״מְנָת״.
[30] ק+קיי: ״לְהַחְכִּים״.
[31] ק+קיי: ״נוֹבֵיַע״ (קיי: ״נובע״).
[32] קיי כלפנינו. ק: ״וְהָרוֹצֶה״.
[33] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״תשלומי״.
[34] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״חמישה״.
[35] ק כלפנינו. קיי: ״והאונס״.
[36] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״מפני״.
[37] קיי כלפנינו. ק: ״גָּמַר״.
[38] ניקדתי כרגיל. קנ ניקד: ״הָעֲגָלָה״.
[39] ק+קיי: ״רְבִּי״.
[40] ק+קיי כלפנינו. אות ״ל״ תיקן סופר פרמה מאות ״צ״ שכתב בטעות.
[41] קיי+קנ כלפנינו. קס כתב בטעות במחובר: ״שאקדמיו״.
[42] ק+קיי: ״וְהָעֲרָכִים״.
[43] קיי כלפנינו. ק: ״וְהַמִּטַּלְטְלִים״.
[44] קיי כלפנינו. ק: ״וְאֶחָד״.
[45] קיי הכתיב כלפנינו. ק בסיומת ״ן״.
[46] היקדתי כרגיל. קנ ניקד: ״הָרוֹבַע״.
[47] ויקרא כ׳
[48] קיי הכתיב כלפנינו. קס הכתיב: ״תַּהֲרוֹגוּ״.
[49] קיי כלפנינו. ק: ״נִסְקָל״.
[50] שמות כא׳
[51] קס+קיי כלפנינו. קנ: ״כָּךְ״.
[52] הסופר כתב תחילה ״והברדלס״, ותיקן עצמו כלפנינו. ק: ״[וְ]הַפַּרְדְּלֵס״, קיי: ״והברדלים/ס״.
[53] נוסף בשוליים ע״י הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[54] ק הכתיב כלפנינו. קיי הכתיב: ״להרגן״.
[55] קיי+קנ כלפנינו. קס בטעות(?): ״זזכה״.

בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. **ה׳** אֵין דָּנִים לֹא אֶת הַשֵּׁבֶט וְלֹא אֶת נְבִיא הַשֶּׁקֶר וְלֹא אֶת {כ} כֹּהֵן גָּדוֹל, אֶלָּא בְּבֵית[1]«• דִּין שֶׁלְּשִׁבְעִים וְאֶחָד. וְאֵין מוֹצִיאִין לְמִלְחֶמֶת[2]«# הָרְשׁוּת, אֶלָּא עַל פִּי בֵית דִּין שֶׁלְּשִׁבְעִים וְאֶחָד. וְאֵין[3]^ מוֹסִיפִין עַל הָעִיר וְעַל הָעֲזָרוֹת, אֶלָּא עַל פִּי בֵית דִּין שֶׁלְ-[4]&* ־שִׁבְעִים וְאֶחָד. אֵין[5]« עוֹשִׂין סֶנְהֶדְרִיּוֹת[6]« לִשְׁבָטִים, אֶלָּא בְּבֵית דִּין שֶׁלְּשִׁבְעִים וְאֶחָד. וְאֵין[7]« עוֹשִׂין עִיר הַנִּידַּחַת, אֶלָּא בְּבֵית דִּין שֶׁלְּשִׁבְעִים וְאֶחָד. אֵין [8]* עִיר נִדַּחַת בִּסְפָר, וְלֹא שָׁלֹשׁ עִיר$ נִדַּחַת$, אֲבָל עוֹשִׂין אַחַת אוֹ שְׁתַּיִם. **ו׳** סֶנְהֶדְרִין גְּדוֹלָה הָיְתָה שֶׁלְּשִׁבְעִים וְאֶחָד, וּקְטַנָּה[9]« שֶׁלְ-&* ־עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. מִנַּיִן לִגְדוֹלָה[10]« שֶׁהִיא שֶׁלְּשִׁבְעִים וְאֶחָד, שֶׁנֶּאֱמַר[11]°: אֶסְפָה לִּי שִׁבְעִים[12]« אִישׁ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל, וּמֹשֶׁה עַל גַּבֵּיהֶם, הֲרֵי שִׁבְעִים וְאֶחָד. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: שִׁבְעִים. וּמִנַּיִן לִקְטַנָּה שֶׁהִיא שֶׁלְּעֶשְׂרִים {ו} וּשְׁלֹשָׁה, שֶׁנֶּאֱמַר[13]°: וְשָׁפְטוּ הָעֵדָה וְהִצִּילוּ הָעֵדָה, עֵדָה שׁוֹפֶטֶת וְעֵדָה[14]« מַצֶּלֶת, הֲרֵי עֶשְׂרִים. וּמִנַּיִן לָעֵדָה שֶׁהִיא עֲשָׂרָה, שֶׁנֶּאֱמַר[15]°: עַד מָתַי לָעֵדָה הָרָעָה הַזֹּאת, יָצָא[16]* יְהוֹשֻׁעַ וְכָלֵב. **ז׳** וּמִנַּיִן לְהָבִיא עוֹד שְׁלֹשָׁה? מִמַּשְׁמַע שֶׁנֶּאֱמַר[17]°: לֹא תִהְיֶה אַחֲרֵי רַבִּים לְרָעוֹת, שׁוֹמֵעַ אֲנִי שֶׁאָמַר הֱיֵה[18]# עִמָּהֶן לְטוֹבָה, וְאִם כֵּן לָמָּה נֶאֱמַר אַחֲרֵי רַבִּים לְהַטּוֹת, לֹא כְהַטָּיָתְךָ[19]«• לְטוֹבָה הַטָּיָתְךָ«• לְרָעָה. הַטָּיָתְךָ«• לְטוֹבָה עַל פִּי עֵד אֶחָד, וּלְרָעָה עַל פִּי שְׁנַיִם, [20]« אֵין בֵּית דִּין שָׁקוּל, מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן עוֹד אֶחָד, הֲרֵי {עש} עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. וְכַמָּה[21]« יְהֵא בָעִיר וּתְהֵא[22]^ רְאוּיָה לְסֶנְהֶדְרִין, מֵאָה וְעֶשְׂרִים. רְ׳ נְחֶמְיָה אוֹמֵר: מָאתַיִם וּשְׁלֹשִׁים, כְּדֵי שָׂרֵי עֲשָׂרוֹת.

הל׳ ז׳ פרק ב׳

כֹּהֵן גָּדוֹל דָּן וְדָנִים אֹתוֹ, מֵעִיד וּמְעִידִין אֹתוֹ, חוֹלֵץ[23]« וְחוֹלְצִים לְאִשְׁתּוֹ, וּמְיַיבְּמִים אֶת אִשְׁתּוֹ, אֲבָל הוּא אֵינוּ מְיַיבֵּם, מִפְּנֵי שֶׁהוּא אָסוּר {בא} בְּאַלְמָנָה. מֵת לוֹ מֵת, אֵינוּ יוֹצֵא לְאַחַר[24]«• הַמִּטָּה, אֶלָּא הֵן נִיכְסִים וְהוּא נִגְלֶה&, הֵן נִיגְלָ[י]ם[25]**• וְהוּא {נכ} נִכְסֶה**#•, וְיוֹצֵא עִמָּהֶן עַד פֶּתַח הָעִיר, דִּבְרֵי רְ׳ מֵאִיר. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵינוּ יוֹצֵא מִן הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר[26]°: וּמִן הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא. **ב׳** וּכְשֶׁהוּא[27]«• מְנַחֵם אֶת אֲחֵרִים, דֶּרֶךְ כָּל הָעָם עוֹבְרִין זֶה אַחַר זֶה וְהַמְּמוּנֶּה מְמַצְּעוֹ בֵּינוֹ לְבֵין הָעָם. כְּשֶׁהוּא[28]« {מ} מִתְנַחֵם מֵאֲחֵרִים, כָּל הָעָם אוֹמְרִים לוֹ: אָנוּ כַּפָּרָתְךָ, וְהוּא אוֹמֵר לָהֶם[29]«: תִּתְבָּרְכוּ מִן הַשָּׁמַיִם. וּכְשֶׁמַּבְרִין[30]«• אֹתוֹ, כָּל הָעָם מְסוּבִּין עַל הָאָרֶץ וְהוּא מֵיסֵב& עַל הַסַּפְסֵל. **ג׳** מֶלֶךְ[31]^ לֹא דָן וְלֹא דָנִין אֹתוֹ, לֹא מֵעִיד וְלֹא מְעִידִין אֹתוֹ, לֹא חוֹלֵץ וְלֹא חוֹלְצִין אֶת[32]^• אִשְׁתּוֹ. לֹא[33]« מְיַבֵּם וְלֹא מְיַבְּמִין {א} אֶת אִשְׁתּוֹ. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם רָצָה לַחֲלוֹץ וּלְיַבֵּם, זָכוּר לָטוֹב. אָמְרוּ לוֹ: אִם רָצָה, אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. וְאֵין נוֹשְׂאִין אֶת אַלְמָנְתּוֹ. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: נוֹשֵׂא[34]« הוּא הַמֶּלֶךְ אַלְמָנְתּוֹ שֶׁלַּמֶּלֶךְ, שֶׁכֵּן מָצִינוּ בְדָוִד שֶׁנָּשָׂא אַלְמְנוֹתוֹ שֶׁלְּשָׁאוּל, שֶׁנֶּאֱמַר[35]°: וָאֶתְּנָה[36]* לְךָ אֶת בֵּית אֲדֹנֶיךָ וְאֶת נְשֵׁי אֲדֹנֶיךָ בְּחֵיקֶךָ. **ד׳** מֵת לוֹ מֵת, אֵינוּ יוֹצֵא מִפֶּתַח פָּלָטוֹרִין[37]«• {ש} שֶׁלּוֹ. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם רָצָה לָצֵאת אַחַר הַמִּיטָּה, יוֹצֵא[38]«, שֶׁכֵּן מָצִינוּ בְדָוִד (שא)[39]* שֶׁיָּצָא אַחַר[40]« מִיטָּתוֹ שֶׁלְּאַבְנֵר, שֶׁנֶּאֱמַר[41]°: וְהַמֶּלֶךְ דָּוִיד הוֹלֵךְ אַחֲרֵי הַמִּטָּה. אָמְרוּ לוֹ: לֹא הָיָה הַדָּבָר אֶלָּא לְפַיֵּיס. וּכְשֶׁמַּבְרִין[42]«• אֹתוֹ, כָּל הָעָם מְסוּבִּין עַל הָאָרֶץ {ו} וְהוּא מֵסֵב עַל הַדַּרְגֵּשׁ&. **ה׳** וּמוֹצִיא {למל} לְמִלְחֶמֶת הָרְשׁוּת עַל פִּי בֵית דִּין שֶׁלְּשִׁבְעִים {ו} וְאֶחָד. וּפוֹרֵץ לַעֲשׂוֹת לוֹ דֶּרֶךְ, וְאֵין מְמַחִין {בי} בְּיָדוֹ. דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ אֵין לָהּ שֵׁיעוּר. וְכָל הָעָם בּוֹזְזִין וְנוֹתְנִין לְפָנָיו, וְהוּא נוֹטֵל חֵלֶק בָּרֹאשׁ. **ו׳** לֹא יַרְבֶּה לּוֹ נָשִׁים[43]°, אֶלָּא שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה. רְ׳ {י} יְהוּדָה אוֹמֵר: מַרְבֶּה הוּא לוֹ, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהוּ$ {מסי} מְסִירוֹת[44]« אֶת לִבּוֹ. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֲפִילּוּ אַחַת וְהִיא[45]« מְסִירָה אֶת לִבּוֹ, הֲרֵי זֶה לֹא יִשָּׂאֶנָּה. אִם כֵּן לָמָּה נֶאֱמַר וְלֹא[46]^ יַרְבֶּה לּוֹ נָשִׁים, {ד}[47]* אֲפִילּוּ {כ} כַּאֲבִיגַיִל. **ז׳** ״וְלֹא[48]^• יַרְבֶּה לּוֹ (נשי)[49]* סוּסִים״, אֶלָּא כְדֵי מֶרְכַּבְתּוֹ. ״וְכֶסֶף וְזָהָב לֹא יַרְבֶּה לּוֹ$״, {אל} אֶלָּא כְדֵי שֶׁיִּתֵּן[50]« אֶפְסוֹנְיָא[51]«•. וְכוֹתֵב לוֹ סֵפֶר תּוֹרָה לִשְׁמוֹ. יוֹצֵא לַמִּלְחָמָה, וְהוּא[52]«• עִימּוֹ. נִכְנָס, וְהוּא«• {ע} עִימּוֹ. יוֹשֵׁב[53]« בַּדִּין, וְהוּא«• אֶצְלוֹ. מֵסֵב, וְהוּא«• כְּנֶגְדּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: וְהָיְתָה עִמּוֹ וְקָרָא בוֹ כָּל יְמֵי חַיָּיו. **ח׳** אֵין רוֹכְבִין עַל סוּסוֹ, וְאֵין יוֹשְׁבִים עַל כִּ[י]סְאוֹ[54]*, וְאֵין מִשְׁתַּמְּשִׁין בְּשַׁרְבִיטוֹ, וְאֵין

---

[1] קיי כלפנינו. ק: ״בֵּית״.
[2] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״למלחמתן״. וניקדתי כרגיל, אך קנ ניקד אות ״ל״ הראשונה בפתח.
[3] ק+קיי: ״אֵין״.
[4] הסופר(?) ניקד ״שֶׁל״ וגם הוסיף אחרי המילה מקף עליון, כדי לחבר מילה זו למילה הבאה. וכן להלן בהלכה ״ו״.
[5] קיי כלפנינו. ק: ״וְאֵין״.
[6] ק כלפנינו. קיי: ״סנהדראות״.
[7] ק כלפנינו. קיי: ״אין״.
[8] ק+קיי כלפנינו. מגיה מאוחר הוסיף בשולי העמוד בפרמה: ״עושין״.
[9] קיי כלפנינו. ק: ״קְטַנָּה״.
[10] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״גדולה״.
[11] במדבר יא׳
[12] קיי כלפנינו, וכן בתנד. ק בסיומת ״ן״.
[13] שם לה׳
[14] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ועד?יו?״ (ואולי קס תיקן עצמו כלפנינו).
[15] שם יד׳
[16] ק+קיי כלפנינו. מגיה מאוחר הוסיף וא״ו וגרס ״יצאו״.
[17] שמות כ״ג
[18] ניקדתי כרגיל. קנ ניקד: ״הָיָה״.
[19] קס: ״כהטתך״. קיי+קנ: ״כְּהַטּוֹתָךְ״. וכן בכולם להלן במילה ״הטותך״.
[20] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״וְאִם״.
[21] קיי כלפנינו. ק: ״כַּמָּה״.
[22] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״ותהי״.
[23] קיי כלפנינו. ק: ״וְחוֹלֵץ״.
[24] קיי כלפנינו. ק: ״אַחַר״.
[25] הסופר(?) תלה אות ״י״ וגם ניקד אות ״ל״ בחיריק (וכן ניקד אות ״סֵ״ במילה ״נכסֵה״ שבסמוך.). עניין נוסף: בשולי העמוד נוספה הגהה, כנראה בידי הסופר, אך ללא סימן הפנייה: ״ויש שאומרין שניהן: הן ניכסים והוא ניגלה הן ניכסין והוא ניגלה״. ואכן כך נוסח ק: ״**הֵן נִכְסִים וְהוּא נִיגְלֶה הֵן (נכנסים) [נִכְסִים] וְהוּא נִיגְלֶה**״. אך קיי מופיע רק פעם אחת: ״הן ניכסים והוא ניגלה״ ללא שום תוספת (ושמא ההמשך נשמט שם מחמת הדומות).
[26] ויקרא כא׳
[27] קיי כלפנינו. ק: ״כְּשֶׁהוּא״.
[28] ק כלפנינו. קיי: ״וכשהוא״.
[29] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״להם״.
[30] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: ״וכשמב?רד?״. וראו להלן.
[31] ק+קיי: ״הַמֶּלֶךְ״.
[32] ק+קיי: ״לְאִשְׁתּוֹ״.
[33] קיי כלפנינו. ק: ״וְלֹא״.
[34] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״נישא״.
[35] שמואל ב׳ יב׳
[36] ק+קיי כלפנינו. וכן בתנ״ך. ייתכן שאות ה״א מתוקנת ע״י סופר פרמה.
[37] ק כלפנינו. קיי: ״פלטרין״. וכן להלן.
[38] קיי כלפנינו. ק: ״יֵצֵא״.
[39] סומן למחיקה. ק+קיי ליתא, ולא ברור מקור טעות הסופר.
[40] קיי כלפנינו. ק: ״אַחַר״.
[41] שם ג׳
[42] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״וכשמבריכים״. וראו לעיל הלכה ב׳.
[43] דברים יז׳
[44] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״מסורות״ (ואולי קס עצמו תיקן כלפנינו).
[45] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: ״והוא״.
[46] ק+קיי: ״לֹא״.
[47] ק+קיי ליתא. וצ״ע.
[48] ק+קיי ובתנ״ך: ״לֹא״.
[49] הסופר טעה מחמת הדומות, וסימן למחיקה בעיגולים לפני ואחרי המילה.
[50] ק כלפנינו. קיי ליתא: ״שייתן״.
[51] קיי הכתיב כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. ק: ״אֶפְסֶנְיָיא״.
[52] קיי(+קנ?) כלפנינו [כלומר: הספר]. קס: ״והיא״ [כלומר: התורה]. וכן בכולם להלן, למעט בפעם האחרונה שבה קס כתב ״והוא״ אך כנראה קרא ״וְהִיא״. (ובכולם בתחילה קנ ניקד ״וְהִיא״, ואז תיקן).
[53] קיי כלפנינו. ק: ״וְיוֹשֵׁב״.
[54] ספק לגבי אות יו״ד, האם נמחקה או נוספה. וכנראה שבוצע בידי הסופר.

רוֹאִין אֹתוֹ עָרוֹם [וְ]לֹא[1]*• כְּשֶׁהוּא מִסְתַּפֵּ(ג)[ר][2]*• וְלֹא בְבֵית הַמֶּרְחֵץ, שֶׁנֶּאֱמַרו: שׂוֹם תָּשִׂים עָלֶיךָו מֶלֶךְ, שֶׁתְּהֵא אֵימָתוֹ עָלֶיךָ.

הל' ח' פרק ג'

[3]#דִּינֵי מָמוֹנוֹת, בִּשְׁלֹשָׁה. זֶה בּוֹרֵר לוֹ אֶחָד וְזֶה בּוֹרֵר לוֹ אֶחָד, וּשְׁנֵיהֶם בּוֹרְרִין לָהֶן עוֹד אֶחָד, דִּבְרֵיו רְבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: שְׁנֵי הַדַּיָּנִים«[4] בּוֹרְרִין לָהֶם עוֹד אֶחָד. **ב'** זֶה פּוֹסֵל דַּיָּינוֹ«[5]#• שֶׁלָּזֶה וְזֶה פּוֹסֵל דַּיָּינוֹ«#• שֶׁלָּזֶה, דִּבְרֵיו ר' מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵימָתַי, {בז} בִּזְמַן שֶׁהוּא מֵבִיא עֲלֵיהֶם רְאָיָיה שֶׁהֵן קְרוֹבִים אוֹ פְסוּלִים, אֲבָל אִם הָיוּ כְשֵׁרִים אוֹ מוּמְחִים מִפִּי בֵית דִּין, אֵינוּ יָכוֹל לְפוֹסְלָן[6]#. **ג'** זֶה פּוֹסֵל עֵדָיו שֶׁלָּזֶה וְזֶה פּוֹסֵל עֵדָיו שֶׁלָּזֶה, דִּבְרֵיו«[7] ר' מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵימָתַי, בִּזְמַן שֶׁהוּא מֵבִיא עֲלֵיהֶם רְאָיָיה שֶׁהֵן קְרוֹבִים אוֹ«[8] פְּסוּלִין. אֲבָל אִם הָיוּ כְּשֵׁרִים, אֵינוּ יָכוֹל לְפוֹסְלָן. **ד'** אָמַרו לוֹ: נֶאֱמָן עָלַיִ אַבָּא, נֶאֱמָן עָלַיִ אָבִיךָ, {נא} נֶאֱמָנִים עָלַיִ שְׁלֹשָׁה רוֹעֵי«[9] בָקָר, ר' מֵאִיר אוֹמֵרו: יָכוֹל ^[10]• לַחֲזוֹר בּוֹ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינוּ יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ. **ה'** הָיָה חַיָּיב לַחֲבֵירוֹ שְׁבוּעָה וְאָמַרו^[11] לוֹ: דּוּר לִי בְחַיֵּי רֹאשָׁךְ, ר' מֵאִיר אוֹמֵרו: יָכוֹל הוּא לַחֲזוֹר בּוֹ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינוּ יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ. **ו'** אֵילוּ^[12]• הֵן הַפְּסוּלִין, הַמְשַׂחֵק בַּקּוּבְיָא, וְהַמַּלְוֶה«[13] בְרִיבִּית, וּמַפְרִיחֵי יוֹנִים, וְסוֹחֲרֵי«[14]• {שב} שְׁבִיעִית וַעֲבָדִים^[15]•. אָמַרו ר' שִׁמְעוֹן: מִתְחִילָּה {ל} לֹא הָיוּ קוֹרִין^[16] אוֹתָן אֶלָּא אוֹסְפֵי«[17]• שְׁבִיעִית, מִשֶּׁרַבּוּ$ הָאַנָּסִין חָזְרוּ לִקְרוֹתָן סוֹחֲרֵי«• שְׁבִיעִית. <אָמַר ר' יְהוּדָה>[18]**•, אֵימָתַי, בִּזְמַן שֶׁאֵין[19]* לוֹ אוּמָּנוּת אֶלָּא הִיא, {א} אֲבָל אִם יֵשׁ לוֹ אוּמָּנוּת שֶׁלֹּא«[20] הִיא, הֲרֵי זֶה כָּשֵׁר. **ז'** וְאֵלּוּ הֵן הַקְּרוֹבִים: אָחִיו#[21] וַאֲחִי# אָבִיו וַאֲחִי# אִמּוֹ וּבַעַל אֲחוֹתוֹ וּבַעַל אֲחוֹת אָבִיו וּבַעַל אֲחוֹת אִמּוֹ וּבַעַל אִמּוֹ וְחָמִיו וַאֲגִיסוֹ$, הֵן וּבְנֵיהֶן וַחֲתָנֵיהֶן«[22]•, וְחוֹרְגוֹ לְבַדּוֹ. אָמַרו ר' יוֹסֵה: זוֹ«[23] מִשְׁנַת ר' עֲקִיבָה. אֲבָל מִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה: דּוֹדוֹ וּבֶן דּוֹדוֹ, וְכָל הָרָאוּיִ לוֹ לִירוּשָׁה, וְכָל הַקָּרוֹב לוֹ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה. הָיָה קָרוֹב וְנִתְרַחַק, כָּשֵׁר. ר' יְהוּדָהו«[24] אוֹמֵרו: אֲפִילוּ מֵתָה בִתּוֹ וְיֵשׁ לוֹ בָנִים מִמֶּנָּה, הֲרֵי זֶה קָרוֹב. **ח'** הָאוֹהֵב וְהַשּׂוֹנֵא. אֵי זֶה הוּא«[25] הָאוֹהֵב, זֶה«[26] שׁוֹשְׁבִינוֹ. וְהַשּׂוֹנֵא, כָּל שֶׁלֹּא דִּיבֶּר עִמּוֹ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בְּאֵיבָה. אָמְרוּ לוֹ: לֹא נֶחְשְׁדוּ יִשְׂרָאֵל עַל כָּךְ. **{ח}<ט>'**[27]* כֵּי־צַד בּוֹדְקִין אֶת הָעֵדִים, הָיוּ מַכְנִיסִין אוֹתָן«[28] וּמְאַיְּימִין עֲלֵיהֶן וּמוֹצִיאִין אוֹתָן לַחוּץ, וּמְשַׁיְּירִין [אֶת][29]* הַגָּדוֹל שֶׁבָּהֶן, וְאוֹמְרִים לוֹ: אֱמוֹר הֵיאַךְ אַתָּה יוֹדֵעַ שֶׁזֶּה חַיָּיב לָזֶה. אִם אָמַרו: הוּא אָמַרו לִי שֶׁ<אֲ>נִי[30]* חַיָּיב לוֹ, אִישׁ פְּלוֹנִי אָמַרו לִי שֶׁהוּא חַיָּיב לוֹ, לֹא אָמַרו כְּלוּם, {ע} עַד שֶׁיֹּאמַר: בְּפָנֵינוּ הוֹדָה לוֹ שֶׁהוּא חַיָּיב לוֹ מָאתַיִם זוּז. **{ט}<י>'** הָיוּ מַכְנִיסִין אֶת הַשֵּׁנִי וּבוֹדְקִין אֹתוֹ. נִמְצְאוּ דִבְרֵיהֶם מְכוּוָּנִים, {נוש} נוֹשְׂאִין וְנוֹתְנִין בַּדָּבָר. שְׁנַיִם אוֹמְרִים זַכַּיִי«[31], {ו} וְאֶחָד אוֹמֵרו חַיָּיב, זַכַּיִי. שְׁנַיִם אוֹמְרִים חַיָּיב, וְאֶחָד אוֹמֵרו זַכַּיִי, חַיָּיב«[32]. אֶחָד אוֹמֵרו זַכַּיִי, וְאֶחָד אוֹמֵרו חַיָּיב, «[33]••וְאֶחָד אוֹמֵרו אֵינִי יוֹדֵעַ יוֹסִיפוּ הַדַּיָּינִין•• וַאֲפִילוּ^[34]• שְׁנַיִם מְזַכִּין אוֹ מְחַיְּיבִין וְאֶחָד אוֹמֵרו אֵינִי {יוד} יוֹדֵעַ«[35], יוֹסִיפוּ הַדַּיָּינִין. **{י}<יא>'** גָּמְרוּ אֶת {ה} הַדָּבָר, הָיוּ מַכְנִיסִין אוֹתָן. הַגָּדוֹל שֶׁבַּדַּיָּינִים אוֹמֵרו: אִישׁ פְּלוֹנִי אַתָּה זַכַּיִי, (ואתה)[36]* וְאִישׁ«[37] פְּלוֹנִי אַתָּה חַיָּיב. וּמְנַיִן«[38] כְּשֶׁיֵּצֵא $$$ לֹא יֹאמַר: אֲנִי הוּא הַמְזַכֶּה«[39] וַחֲבֵירַיִ מְחַיְּיבִין וּמָה אֶעֱשֶׂה וְרָבוּ עָלַיִ, עַל זֶה נֶאֱמַר°[40]: הוֹלֵךְ רָכִיל מְגַלֶּה סוֹד. **י'{א}<ב>'** כָּל זְמַן שֶׁהוּא מֵבִיא רְאָיָיה, הוּא סוֹתֵר אֶת הַדִּין. אָמְרוּ לוֹ: כָּל רְאָיוֹת#[41] שֶׁיֵּשׁ לָךְ הָבֵא מִיכָּן וְעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם. הֵבִיא בְתוֹךְ {ש} שְׁלֹשִׁים יוֹם, סוֹתֵר. לְאַחַר שְׁלֹשִׁים[42], אֵינוּ {ס} סוֹתֵר. אָמַרו רַבָּן שִׁמְעוֹןו בֶּן גַּמְלִיאֵלו: מַה יַּעֲשֶׂה לֹא מָצָא בְתוֹךְ שְׁלֹשִׁים וּמָצָא לְאַחַר שְׁלֹשִׁים. אָמְרוּ לוֹ: הָבֵא עֵדִים, אָמַרו: אֵין לִי עֵדִים, הָבֵא רְאָיָה, אָמַרו: אֵין לִי רְאָיָה, וּלְאַחַר^[43] זְמַן מָצָא {ע} עֵדִים«[44] וּמָצָא רְאָיָיה, הֲרֵי זוֹ אֵינָהּ כְּלוּם. **י'{ב}<ג>'** אָמַרו רַבָּן שִׁמְעוֹןו בֶּן גַּמְלִיאֵלו: מַה יַּעֲשֶׂה לֹא הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֵדִים וּמָצָא עֵדִים, וְלֹא הָיָה יוֹדֵעַ«[45] שֶׁיֵּשׁ לוֹ«[46] רְאָיָיה וּמָצָא רְאָיָיה. אָמְרוּ לוֹ«[47]: הָבֵא עֵדִים, אָמַרו«[48]: אֵין לִי עֵדִים, הָבֵא רְאָיָיה, וְאָמַרו«: אֵין לִי רְאָיָיה, רָאָה שֶׁהוּא {מת} מִתְחַיֵּיב, וְאָמַרו: קִרְבוּ& אִישׁ פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי וַהֲעִידוּנִי, אוֹ שֶׁהוֹצִיא רְאָיָיה מִתּוֹךְ אֲפוּנְדָּתוֹ, הֲרֵי זוֹ

---

[1] אות וא"ו נתלתה, ספק בידי מי. קיי: "ולא". ק: !!!"אֶלָּא"!!!.
[2] הסופר(?) תיקן אות "ג" להיות "ר". ק: "מִסְתַּפֵּר". קיי: "מסתפג".
[3] שתי ההלכות הראשונות בפרק זה מנוקדות בכתב היד.
[4] קיי כלפנינו. ק: "דַּיָּינִין".
[5] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קס כלפנינו. קיי+קנ: "דִּינוֹ". וכן בסמוך.
[6] קס+קיי הכתיב כלפנינו. קנ: "לְפָסְלָן".
[7] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ר' מאיר אומר".
[8] קיי+קנ כלפנינו. קס: "?ו?פסולין".
[9] קיי(+קנ?) כלפנינו. ק: "רוֹעֶה".
[10] ק+קיי נוסף: "הוּא".
[11] ק+קיי: "אָמַר".
[12] ק+קיי: "וְאֵלּוּ".
[13] קיי+קנ כלפנינו. קס: "המלווה".
[14] קיי+קנ כלפנינו. קס: "וסורחי". וכן בסמוך. וכן במקומות נוספים במשנה. וזה נראה נוסח קדום ונכון.
[15] ק+קיי ליתא: "ועבדים".
[16] קנ כלפנינו. קס+קיי הכתיב: "קוראין".
[17] קיי כלפנינו. קס: "אַסוּפֵי".
[18] תיקנתי לפי ק+קיי. בפרמה בשוליים צמוד לשורה נוסף בידי אחד הנקדנים: "**ר' יהודה אומ'**". אך העדפתי את נוסח ק+קיי.
[19] ק+קיי כלפנינו. מעל אות אל"ף יש אפוסטרוף ('). האם ייתכן שסופר פרמה רצה בטעות לכתוב "שאמר"?.
[20] קיי+קנ כלפנינו. קס: "אלא".
[21] ניקדתי כרגיל. קנ ניקד כולם ברבים: אֶחָיו, וַאֲחֵי.
[22] קיי+קנ כלפנינו. קס: "וחותניהן".
[23] קיי+קנ כלפנינו. קס: "זה".
[24] קיי+קנ כלפנינו. קס: "יודה".
[25] קנ כלפנינו(?). קס: "ה?י?א". קיי ליתא: "הוא/היא".
[26] קיי כלפנינו. ק ליתא: "זה".
[27] הסופר כפל בטעות את מספר ההלכה "ח", ולפיכך יש טעות במספור ההלכות מכאן ועד סוף הפרק.
[28] קיי כלפנינו. ק: "אוֹתוֹ".
[29] נתלה בין השורות, כנראה ע"י הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[30] תיקנתי לפי ק+קיי. וצורת "שני" מצויה הרבה פעמים בכתבי היד.
[31] ק כלפנינו. קיי הכתיב: "זכאי". וכן בכולם להלן.
[32] קיי כלפנינו. ק: יש כאן השמטה.
[33] קיי ליתא: "וְאֶחָד אוֹמֵרו אֵינִי יוֹדֵעַ יוֹסִיפוּ הַדַּיָּינִין ו". ק: יש במשפט זה השמטה גדולה.
[34] ק+קיי: "אֲפִילוּ".
[35] קיי כלפנינו. ק הכתיב: "יוֹדֵיַע".
[36] הסופר(?) סימן למחיקה בנקודותיים. וכן ק+קיי ליתא.
[37] קיי כלפנינו. ק: "אִישׁ".
[38] קיי כלפנינו. ק: "מְנַיִן".
[39] קיי כלפנינו. ק: "מְזַכֶּה".
[40] משלי יא'
[41] כך ניקד סופר(?) פרמה. קנ ניקד בטעות: "רְאִיּוֹת".
[42] קס+קיי כלפנינו. קנ הוסיף: "יוֹם".
[43] ק+קיי: "לְאַחַר".
[44] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?"עד/עוד"?.
[45] קיי כלפנינו. ק הכתיב: "יוֹדֵיַע".
[46] קיי+קנ כלפנינו. קס: "לי".
[47] קיי+קנ כלפנינו. קס: "לי".
[48] ק כלפנינו. קיי: "ואמר". וכן בסמוך ק: "אָמַר".

אֵינָהּ כְּלוּם.

הל' י'{ב}<ג>'*[1] פרק ד'

אֶחָד דִּינֵי מָמוֹנוֹת וְאֶחָד דִּינֵי נְפָשׁוֹת, בִּדְרִישָׁה וּבַחֲקִירָה, שֶׁנֶּאֱמַרו[2]°: מִשְׁפַּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם. מַה בֵּין דִּינֵי מָמוֹנוֹת לְדִינֵי נְפָשׁוֹת? דִּינֵי מָמוֹנוֹת {בש} בִּשְׁלֹשָׁה, וְדִינֵי נְפָשׁוֹת בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. דִּינֵי מָמוֹנוֹת פּוֹתְחִין בֵּין לִזְכוּת וּבֵין[3]^ לְחוֹבָה, וְדִינֵי {נ} נְפָשׁוֹת פּוֹתְחִין בִּזְכוּת[4]«• וְאֵין פּוֹתְחִין בְּחוֹבָה[5]«. {ד}<ב>' דִּינֵי מָמוֹנוֹת מַטִּים עַל פִּי [6]« אֶחָד בֵּין[7]« לִזְכוּת וּבֵין[8]^ לְחוֹבָה, וְדִינֵי נְפָשׁוֹת מַטִּים עַל פִּי « אֶחָד לִזְכוּת וְעַל פִּי שְׁנַיִם לְחוֹבָה. ג' דִּינֵי מָמוֹנוֹת מַחֲזִירִין בֵּין לִזְכוּת וּבֵין[9]« לְחוֹבָה, וְדִינֵי נְפָשׁוֹת מַחֲזִירִין לִזְכוּת וְאֵין מַחֲזִירִין לְחוֹבָה. ד' דִּינֵי מָמוֹנוֹת הַכֹּל מְלַמְּדִין זְכוּת וְחוֹבָה, וְדִינֵי נְפָשׁוֹת הַכֹּל מְלַמְּדִין זְכוּת וְאֵין הַכֹּל מְלַמְּדִין חוֹבָה. ה' דִּינֵי מָמוֹנוֹת הַמְלַמֵּד חוֹבָה מְלַמֵּד זְכוּת הַמְלַמֵּד[10] זְכוּת מְלַמֵּד חוֹבָה, וְדִינֵי נְפָשׁוֹת הַמְלַמֵּד חוֹבָה מְלַמֵּד זְכוּת, אֲבָל הַמְלַמֵּד זְכוּת אֵינוּ יָכוֹל לַחֲזוֹר וּלְלַמֵּד חוֹבָה. ו' דִּינֵי מָמוֹנוֹת דָּנִין[11]« בַּיּוֹם וְגוֹמְרִין בַּלַּיְלָה, וְדִינֵי נְפָשׁוֹת דָּנִין« בַּיּוֹם וְגוֹמְרִין בַּיּוֹם. ז' דִּינֵי מָמוֹנוֹת גּוֹמְרִין בּוֹ בַיּוֹם בֵּין לִזְכוּת וּבֵין[12]^ לְחוֹבָה, וְדִינֵי נְפָשׁוֹת גּוֹמְרִין בּוֹ בַיּוֹם לִזְכוּת וּבְיוֹם שֶׁלְּאַחֲרָיו לְחוֹבָה, לְפִי־־כָךְ*[13] אֵין דָּנִין לֹא בְעֶרֶב שַׁבָּת וְלֹא בְעֶרֶב יוֹם טוֹב. ח' דִּינֵי מָמוֹנוֹת הַטְּהָרוֹת וְהַטְּמָאוֹת מַתְחִילִין מִן הַגָּדוֹל, וְדִינֵי נְפָשׁוֹת מַתְחִיל[י]ן*[14] מִן הַצַּד. הַכֹּל כְּשֵׁרִים לָדוּן דִּינֵי מָמוֹנוֹת וְאֵין[15]« הַכֹּל כְּשֵׁרִים לָדוּן דִּינֵי נְפָשׁוֹת, אֶלָּא כֹּהֲנִים, וּלְוִיִּם[16]«, וְיִשְׂרָאֵל[17]«• הַמַּשִּׂיאִין לִכְהוּנָּה. ט' סַנְהֶדְרִין הָיְתָה כַּחֲצִי גוֹרֶן עֲגוּלָּה, כְּדֵי שֶׁיְּהוּ רוֹאִין זֶה אֶת זֶה. וּשְׁנֵי סוֹפְרֵי הַדַּיָּנִין עוֹמְדִין לִפְנֵיהֶם, אֶחָד מִיָּמִין וְאֶחָד מִשְּׂמֹאל[18]«, וְכוֹתְבִין דִּבְרֵי מְזַכִּין[19]^• וְדִבְרֵי מְחַיְּבִין^. ר' יְהוּדָהו אוֹמֵרו: שְׁלֹשָׁה הָיוּ, אֶחָד כּוֹתֵב דִּבְרֵי מְחַיְּבִין, וְאֶחָד כּוֹתֵב דִּבְרֵי מְזַכִּין[20]«, וְהַשְּׁלִישִׁי כּוֹתֵב דִּבְרֵי מְחַיְּבִין וְדִבְרֵי מְזַכִּין. י' וְשָׁלֹשׁ שׁוּרוֹת שֶׁלְּתַלְמִידֵי חֲכָמִים יוֹשְׁבִין לִפְנֵיהֶם, וְכָל[21]« אֶחָד וְאֶחָד מַכִּיר אֶת מְקוֹמוֹ. צָרְכוּ לִסְמוֹךְ, סוֹמְכִין מִן הָרִאשׁוֹנָה. אֶחָד מִן הַשְּׁנִיָּה בָּא לוֹ לָרִאשׁוֹנָה וְאֶחָד מִן הַשְּׁלִישִׁית בָּא לוֹ לַשְּׁנִיָּה, וּבוֹרְרִין[22]« לָהֶם עוֹד אֶחָד[23] מִן הַקָּהָל וּמוֹשִׁיבִין אוֹתוֹ[24]«• בַּשְּׁלִישִׁית. וְלֹא הָיָה יוֹשֵׁב בִּמְקוֹמוֹ שֶׁלָּרִאשׁוֹן, אֶלָּא {יו} יוֹשֵׁב בְּמָקוֹם שֶׁהוּא רָאוּי לוֹ. י'א' כֵּי־־צַד* מְאַיְּמִין עַל עֵידֵי נְפָשׁוֹת, הָיוּ מַכְנִיסִין אוֹתָן וּמְאַיְּמִין עֲלֵיהֶן: שֶׁמֵּא תֹאמְרוּ מֵאוֹמֶד[25]^•, {ומ} וּמִשְּׁמוּעָה, עֵד מִפִּי עֵד, מִפִּי[26]« אָדָם נֶאֱמָן {שמ} שָׁמַעְנוּ*[27], אוֹ שֶׁמֵּא שֶׁאֵין$ אַתֶּם יוֹדְעִין {שס} שֶׁסּוֹפֵינוּ[28]«• לִבְדּוֹק אֶתְכֶם בִּדְרִישָׁה וּבַחֲקִירָה. הֱיוּ[29]# יוֹדְעִים שֶׁלֹּא כְדִינֵי מָמוֹנוֹת[30]« דִּינֵי נְפָשׁוֹת«. דִּינֵי[31]« מָמוֹנוֹת, אָדָם[32]« נוֹתֵן מָמוֹן וּמִתְכַּפֵּר לוֹ. {וד} וְדִינֵי נְפָשׁוֹת, דָּמוֹ וְדַם זַרְעִיּוֹתָיו תְּלוּיִם בּוֹ עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת[33]^•, שֶׁכֵּן[34]« מָצִינוּ בְקַיִן כְּשֶׁהָרַג[35]«• אֶת הֶבֶל«, נֶאֱמַר[36]^• בּוֹ[37]^°: קוֹל דְּמֵי אָחִיךָ צֹעֲקִיםו אֵלַי מִן {ה} הָאֲדָמָה, אֵינוּ אוֹמֵרו דַּם אָחִיךָ אֶלָּא דְּמֵי אָחִיךָ, דָּמוֹ וְדַם זַרְעִיּוֹתָיו. דָּבָר אַחֵר: דְּמֵי אָחִיךָ, {ש} שֶׁהָיָה דָמוֹ מוּשְׁלָךְ עַל הָעֵצִים וְעַל הָאֲבָנִים. י'ב' לְפִיכָךְ נִבְרָא אָדָם יְחִידִי[38]«• בָּעוֹלָם, לְלַמֵּד, שֶׁכָּל הַמְאַבֵּד נֶפֶשׁ אַחַת $, מַעֲלִין עָלָיו כְּאִילּוּ[39]«# אִיבֵּד[40]« עוֹלָם מָלֵא. וְכָל הַמְקַיֵּים נֶפֶשׁ אַחַת $, מַעֲלִים עָלָיו כְּאִילּוּ«# קִיֵּים עוֹלָם מָלֵא. וּמִפְּנֵי[41]^ שְׁלוֹם הַבְּרִיּוֹת, שֶׁלֹּא יֹאמַר אָדָם {לח} לַחֲבֵירוֹ: אַבָּא גָדוֹל מֵאָבִיךָ. וְשֶׁלֹּא[42]« יְהוּ הַמִּינִין[43] [אוֹמְרִים]*[44]: רְשׁוּיוֹת הַרְבֵּה בַשָּׁמַיִם. י'ג' לְהַגִּיד$ גְּדוּלָּתוֹ שֶׁלְּמֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים [45]«• בָּרוּךְ הוּא, שֶׁאָדָם טוֹבֵעַ[46]« מֵאָה מַטְבְּעוֹת בְּחוֹתָם אֶחָד וְכוּלָּם דּוֹמִים זֶה לָזֶה, וּמֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּבָּ'ה' טָבַע אֶת כָּל אָדָם[47]^ בְּחוֹתָמוֹ שֶׁלְּאָדָם[48]« הָרִאשׁוֹן וְאֵין (אדם)*[49] אֶחָד מֵהֶן דּוֹמֶה לַחֲבֵירוֹ. לְפִיכָךְ כָּל אֶחָד וְאֶחָד חַיָּיב לוֹמַר, {נ} בִּשְׁבִילִי נִבְרָא הָעוֹלָם. י'ד' שֶׁמֵּא תֹאמְרוּ מַה לָּנוּ וְלַצָּרָה הַזֹּאת, וַהֲלֹא כְבָר נֶאֱמַר[50]°: וְהוּא עֵד אוֹ רָאָה אוֹ יָדָע וְגוֹ'. וְשֶׁמֵּא[51]«• תֹאמְרוּ מַה לָּנוּ לָחוּב[52]«#• בְּדָמוֹ שֶׁלָּזֶה, וַהֲלֹא כְבָר[53]«• נֶאֱמַרו[54]°: וּבַאֲבֹד רְשָׁעִיםו רִנָּה.

הל' י'ד' פרק ה'

הָיוּ בוֹדְקִין אוֹתָן בְּשֶׁבַע חֲקִירוֹת[55]«•, בְּאֵי זֶה {ש} שָׁבוּעַ, בְּאֵי זוֹ[56]^ שָׁנָה, בְּאֵי זֶה[57]« חוֹדֶשׁ, בְּכַמָּה[58]«• {ב}

---

[1] תיקנתי לפי המספר האמיתי, וכן ק+קיי. וראו הערה לעיל.
[2] ויקרא כד'
[3] ק+קיי: "בֵּין".
[4] קיי כלפנינו. ק: "לִזְכוּת".
[5] קיי כלפנינו. ק: "לְחוֹבָה".
[6] קס כלפנינו. קיי+קנ נוסף: "עֵד". וכן בסמוך.
[7] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "בין".
[8] ק+קיי: "בֵּין".
[9] ק כלפנינו. קיי: "בין".
[10] קס+קיי כלפנינו. קנ: "וְהַמְלַמֵּד".
[11] קיי+קנ כלפנינו. קס: "דינים". וכן בסמוך. וצ"ע.
[12] ק+קיי: "בֵּין".
[13] ספק אם שתי מילים או מילה אחת.
[14] אות יו"ד נתלתה ע"י הסופר, וכן הוסיף חיריק מתחת אות "ל". גם ייתכן שאות נו"ן מתוקנת ע"י הסופר מאות "ו". ק+קיי: "מַתְחִילִין".
[15] קיי+קנ כלפנינו. קס: "אֵין".
[16] ק כלפנינו. קי: "לְוִיִּם".
[17] סופר פרמה כתב כדרכו חתיכה קטנה מאות "ל". ק: "וישׂ" קיי: "וישראלים".
[18] קיי כלפנינו. ק: "מִן שְׂמֹאל".
[19] ק+קיי בסדר הפוך: כאן "מְחַיְּבִין", ובסמוך "מְזַכִּין".
[20] קיי+קנ כלפנינו. קס כאן: "מזכיין", אך לעיל ולהלן כלפנינו.
[21] קיי כלפנינו. ק: "כָּל".
[22] קיי+קנ כלפנינו. קס: "בוררין".
[23] קס+קיי כלפנינו. קנ: "אַחֵר".
[24] קיי כלפנינו. ק: "לוֹ".
[25] ק+קיי הכתיב: "מֵעוֹמֶד". ודבר זה מצוי בכתבי היד פעמים רבות.
[26] קיי כלפנינו. ק ליתא: "מפי".
[27] ק+קיי כלפנינו. ייתכן שאות שי"ן מתוקנת ע"י סופר פרמה.
[28] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס בטעות(?): "שסופתו".
[29] ניקדתי כרגיל. קנ ניקד בטעות: "הָיוּ".
[30] קיי כלפנינו. ק בסדר הפוך: כאן "נְפָשׁוֹת", ובסמוך "מָמוֹנוֹת".
[31] קיי כלפנינו. ק נשמט מחמת הדומות: "דיני ממונות". וראו בהערה הקודמת.
[32] קיי כלפנינו. ק הכתיב: "אָדָן".
[33] ק+קיי: "הָעוֹלָם".
[34] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁכָּךְ".
[35] קיי: "שהרג את אחיו". ק ליתא: כשהרג את הבל/אחיו".
[36] ק+קיי: "שֶׁנֶּאֱמַר" וגם ליתא "בו".
[37] בראשית ד'
[38] קיי כלפנינו. ק: "יָחִיד".
[39] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס הכתיב: "כילו" ואילו קנ ניקד "כְּיִלּוּ". וכן בסמוך. וכנראה קנ ניקד כפי שניקד מפני שגרס כלפנינו.
[40] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס הכתיב: "אבד".
[41] ק+קיי: "מִפְּנֵי".
[42] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁלֹּא".
[43] בפרמה אין כאן צנזורה, אולם בקאופמן נמחקה מילה זו מפני הנוצרים המאמינים ברשויות הרבה.
[44] נוסף בשוליים ע"י מגיה. וכן ק+קיי איתא.
[45] קיי כלפנינו. ק נוסף: "הַקָּדוֹשׁ".
[46] קיי כלפנינו. ק הכתיב: "טוֹבֵיַע".
[47] ק+קיי: "הָאָדָם".
[48] קיי כלפנינו. ק בסיומת "ן".
[49] הסופר(?) סימן למחיקה בנקודותיים. וכן ק+קיי ליתא.
[50] ויקרא ה'
[51] קיי כלפנינו. ק: "אוֹ שֶׁמֵּא".
[52] קיי הכתיב כלפנינו, וניקדתי כפי הנראה לי. ק: "לְחַיֵּיב" (כך ניקד קנ. וצ"ע.)
[53] קיי כלפנינו. ק ליתא: "כבר".
[54] משלי יא'
[55] קיי+קנ כלפנינו. קס: "חקורות".
[56] קנ כלפנינו. קס+קיי: "זה".
[57] קיי+קנ כלפנינו. קס: "זו".
[58] קיי: "וכמה". ק: "כַּמָּה".

בחֹדֶשׁ [1]*•, בְּאֵי זֶה יוֹם, בְּאֵי[2]« זוֹ שָׁעָה, וּבְאֵי זֶה מָקוֹם. <רְ׳ יוסה אוֹמֵר: [3]«• בְּאֵי זֶה[4]« יוֹם, בְּאֵי[5]^ זוֹ[6]^ שָׁעָה, וּבְאֵי זֶה מָקוֹם>[7]*. מַכִּירִים אַתֶּם אוֹתוֹ. וְהִתְרֵיתֶם[8]«• בּוֹ. הָעוֹבֵד {עב} עֲבוֹדָה זָרָה: אֶת מַה$ עָבַד, וּבַמָּה עָבַד. **ב׳** כָּל הַמַּרְבֶּה בִּדְּיקוֹת[9]«&, הֲרֵי זֶה מִשְׁתַּבֵּחַ[10]«. מַעֲשֶׂה {וב} וּבָדַק[11]^ בֶּן זַכַּיִי בְּעוֹקְצֵי[12]« תְאֵנִים. וּמַה בֵּין חֲקִירוֹת לִבְדִיקוֹת. אֶלָּא שֶׁבַּחֲקִירוֹת[13]«, אָמַרו אֶחָד אֵינִי יוֹדֵעַ[14]« <>[15]*•, עֵדוּתָן בְּטֵילָה. בִּדִיקוֹת[16]^•: אָמַרו[17]« אֶחָד[18]« אֵינִי יוֹדֵעַ«, {ואפ} וַאֲפִילוּ[19]^• שְׁנַיִם אוֹמְרִים אֵין[20]«• אָנוּ«• יוֹדְעִין, עֵדוּתָן קַיֶּימֶת. אֶחָד חֲקִירוֹת וְאֶחָד בְּדִיקוֹת, בִּזְמַן שֶׁהֵן מַכְחִישִׁין זֶה אֶת זֶה, עֵדוּתָן בְּטֵילָה. **ג׳** אֶחָד אוֹמֵר בִּשְׁנַיִם בַּחוֹדֶשׁ וְאֶחָד אוֹמֵרו בִּשְׁלֹשָׁה, עֵדוּתָן {ק} קַיֶּימֶת, שֶׁזֶּה יָדַע בְּעִיבּוּרוֹ[21]^• שֶׁלַּחוֹדֶשׁ וְזֶה לֹא יָדַע. אֶחָד אוֹמֵרו בִּשְׁלֹשָׁה וְאֶחָד אוֹמֵרו בַּחֲמִשָּׁה, {ע} עֵדוּתָן בְּטֵלָה. אֶחָד אוֹמֵרו בִּשְׁתֵּי שָׁעוֹת וְאֶחָד אוֹמֵרו בְּשָׁלֹשׁ[22]«, עֵדוּתָן קַיֶּימֶת. אֶחָד אוֹמֵרו בְּשָׁלֹשׁ« {וא} וְאֶחָד אוֹמֵרו בְּחָמֵשׁ, עֵדוּתָן בְּטֵלָה. רְ׳ יְהוּדָהו אוֹמֵרו: קַיֶּימֶת. אֶחָד אוֹמֵרו בְּחָמֵשׁ וְאֶחָד אוֹמֵרו בְּשֶׁבַע[23]«, עֵדוּתָן בְּטֵלָה, שֶׁבְּחָמֵשׁ חַמָּה[24]^ בַּמִּזְרָח וּבְשֶׁבַע חַמָּה^ בַּמַּעֲרָב. **ד׳** הָיוּ מַכְנִיסִין אֶת הַשֵּׁנִי& וּבוֹדְקִין אוֹתוֹ. נִמְצְאוּ דִּבְרֵיהֶן מְכוּוָּנִים, פּוֹתְחִין לִזְכוּת[25]^•. אָמַרו אֶחָד מִן הָעֵדִים יֵשׁ [26]* לִי לְלַמֵּד עָלָיו זְכוּת[27]«•, אוֹ {א} אֶחָד מִן הַתַּלְמִידִים יֵשׁ לִי לְלַמֵּד עָלָיו חוֹבָה, מְשַׁתְּקִין אוֹתוֹ. אָמַרו אֶחָד מִן הַתַּלְמִידִים: יֵשׁ לִי לְלַמֵּד עָלָיו זְכוּת, מַעֲלִים וּמוֹשִׁיבִין אוֹתוֹ {ע}, עִמָּהֶן וְלֹא הָיָה יוֹרֵד מִשָּׁם כָּל הַיּוֹם. אִם יֵשׁ מַמָּשׁ בִּדְבָרָיו, שׁוֹמְעִין לוֹ. אֲפִילוּ {הוּא}[28]*• אָמַרו* יֵשׁ לִי לְלַמֵּד עַל עַצְמִי[29]« זְכוּת, שׁוֹמְעִין לוֹ, וּבִלְבַד {ש} שֶׁיְּהֵא מַמָּשׁ בִּדְבָרָיו. **ה׳** אִם מָצְאוּ לוֹ זְכוּת, פְּטָרוּהוּ. וְאִם לָאו, מַעֲבִירִין דִּינוֹ לְמָחָר. וּמִזְדַּוְּוגִים זוּגוֹת זוּגוֹת, וּמְמַעֲטִים בְּמַאֲכָל, וְלֹא הָיוּ שׁוֹתִים יַיִן (כָּל הַיּוֹם)[30]*•, וְנוֹשְׂאִין וְנוֹתְנִין בַּדָּבָר כָּל הַלַּיְלָה, וּלְמָחֳרָת[31]* מַשְׁכִּימִין וּבָאִים [32]^•. {ה} הַמְזַכֶּה[33]« אוֹמֵרו: אֲנִי הוּא הַמְזַכֶּה[34]« וּמְזַכֶּה אֲנִי בִּמְקוֹמִי, וְ[הַ]מְחַיֵּיב[35]* אוֹמֵרו: אֲנִי הוּא הַמְחַיֵּיב[36]« וּמְחַיֵּיב אֲנִי {במק} בִּמְקוֹמִי. הַמְלַמֵּד חוֹבָה מְלַמֵּד זְכוּת, אֲבָל הַמְלַמֵּד זְכוּת אֵינוּ יָכוֹל לַחֲזוֹר וּלְלַמֵּד חוֹבָה. וְאִם טָעוּ[37]«• בַּדָּבָר, סוֹפְרֵי דַּיָּינִין$ מַזְכִּירִין אוֹתָן. **ו׳** אִם מָצְאוּ לוֹ זְכוּת, פְּטָרוּהוּ. וְאִם לָאו, עוֹמְדִין עַל[38]«• הַמִּנְיָין&. שְׁנַיִם עָשָׂר מְזַכִּין וְאֶחָד עָשָׂר מְחַיְּיבִין, זַכַּיִי[39]«. שְׁנַיִם עָשָׂר מְחַיְּיבִין וְאַחַד עָשָׂר מְזַכִּים, וַאֲפִילוּ[40]^ עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם מְזַכִּין אוֹ[41]« מְחַיְּיבִין {וא} וְאֶחָד אוֹמֵרו אֵינִי יוֹדֵעַ«, יוֹסִיפוּ הַדַּיָּינִים. **ז׳** עַד כַּמָּה מוֹסִיפִין? שְׁנַיִם שְׁנַיִם, עַד שִׁבְעִים {ו} וְאֶחָד. שְׁלֹשִׁים וְשִׁשָּׁה מְזַכִּין וּשְׁלוֹשִׁים וַחֲמִשָּׁה מְחַיְּיבִין, זַכַּיִי[42]«•. שְׁלֹשִׁים וְשִׁשָּׁה מְחַיְּיבִין וּשְׁלֹשִׁים וַחֲמִשָּׁה מְזַכִּים, דָּנִין[43]« אֵלּוּ כְּנֶגֶד אֵלּוּ עַד שֶׁיִּרְאֶה אֶחָד מִן הַמְחַיְּיבִים אֶת דִּבְרֵי מְזַכִּים$.

הל׳ ז׳ פרק ו׳

[44]#נִגְמַר הַדִּין, מוֹצִיאִין אוֹתוֹ לְסוֹקְלוֹ[45]^. וּבֵית[46]« סְקִילָה הָיָה חוּץ לְבֵית דִּין, שֶׁנֶּאֱמַרו[47]°: הוֹצֵא אֶת הַמְקַלֵּל אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה. וְאֶחָד עוֹמֵד עַל פֶּתַח בֵּית דִּין וְהַסּוּדָרִין בְּיָדוֹ, וְהַסּוּס רָחוֹק מִמֶּנּוּ כְּדֵי שֶׁיְּהֵא רוֹאֵהוּ. אָמַרו אֶחָד: יֵשׁ לִי[48]«• לְלַמֵּד עָלָיו זְכוּת, הֲלָה[49]«^ מֵנִיף בַּסּוּדָרִין וְהַסּוּס רָץ[50]* וּמַעֲמִידוֹ. אֲפִילוּ {הוּא}[51]* אָמַרו יֵשׁ לִי לְלַמֵּד עַל עַצְמִי זְכוּת, מַחֲזִירִין אוֹתוֹ אֲפִילוּ אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה פְּעָמִים, וּבִלְבַד שֶׁיְּהֵא מַמָּשׁ בִּדְבָרָיו. **ב׳** אִם[52]« מָצְאוּ לוֹ זְכוּת, {פ} פְּטָרוּהוּ, וְאִם לָאו[53]«, יוֹצֵא לִיסָּקֵל. וְהַכָּרוֹז יוֹצֵא לְפָנָיו: אִישׁ פְּלוֹנִיו בֶּן פְּלוֹנִיו יוֹצֵא לִיסָּקֵל עַל שֶׁעָבַר עֲבֵירָה פְּלוֹנִית, וּפְלוֹנִיו וּפְלוֹנִיו עֵדָיו[54]*#, וְכָל מִי שֶׁהוּא יוֹדֵעַ[55]« לוֹ זְכוּת יָבוֹא וִילַמֵּד[56]#. **ג׳** [57]« רָחוֹק מִבֵּית הַסְּקִילָה[58]« עֶשֶׂר$ אַמּוֹת, אוֹמְרִים לוֹ הִתְוַדֵּה&, שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ כָּל[59]«• הַמּוּמָתִין מִתְוַדִּ[י]ם[60]*&, שֶׁכָּל הַמִּתְוַדֶּה יֵשׁ לוֹ חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא. שֶׁכֵּן מָצִינוּ בְעָכָן שֶׁאָמַרו[61]* לוֹ יְהוֹשֻׁעַ: "בְּנִי שִׂים נָא כָבוֹד לַיי׳ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְתֶן לוֹ תוֹדָה וְהַגֶּד נָא לִי מֶה עָשִׂיתָ אַל תְּכַחֵד מִמֶּנִּי, וַיַּעַן עָכָן אֶת יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמַר& אָמְנָה[62]^• אָנֹכִי חָטָאתִי לַיי׳ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְכָזֹאת וְכָזֹאת[63]* עָשִׂיתִי". וּמְנַיִן שֶׁנִּתְכַּפֵּר$ לוֹ [64] וִידּוּיוֹ, שֶׁנֶּאֱמַרו: "וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ מֶה עֲכַרְתָּנוּ[65]«•, יַעְכָּרְךָ יי[נ]י[66]* הַיּוֹם[67]«• הַזֶּה". הַיּוֹם[68]«• הַזֶּה[69]«• אַתָּה עָכוּר, וְאֵין[70]^ אַתָּה עָכוּר {ל} לֶעָתִיד לָבוֹא. **ד׳** וְאִם אֵינוּ יוֹדֵעַ« לְהִתְוַדּוֹת, אוֹמְרִין לוֹ: אֱמוֹר תְּהֵא מִיתָתִי כַּפָּרָה עַל כָּל עֲוֹנוֹתַיִ. רְ׳ יְהוּדָהו אוֹמֵרו: אִם יוֹדֵעַ« הוּא שֶׁהוּא {מ} מוּזָמֵם, יֹאמַר: תְּהִי[71]^ מִיתָתִי כַּפָּרָה עַל כָּל עֲוֹנוֹתַיִ[72]* חוּץ מִן הֶעָוֹן הַזֶּה. אָמְרוּ לוֹ: אִם כֵּן, יְהוּ[73]« כָל אָדָם

---

[1] מגיה מאוחר(?) סימן כאן לתוספת, והוסיף בשוליים: **"באי זה יום, באי זו שעה, באי זה מקום. ר׳ יוסי אומרו"**. וראו הרחבה בהערה להלן.
[2] ק כלפנינו. קיי: "ובאי".
[3] קיי כלפנינו. ק נוסף: "אַף"! וצ"ע.
[4] קיי+קנ כלפנינו. קס: "זו".
[5] ק+קיי: "וּבְאֵי".
[6] קנ כלפנינו. קס+קיי: "זה".
[7] הוספתי לפי רוח גרסת ק+קיי, וכן הגיה מגיה מאוחר(?) בפרמה (ראו בהערה לעיל), אלא שלא סימן את ההגהה במקום הנכון. כנראה שזו השמטה בפרמה מחמת הדומות: "מקום-מקום". אך יש קושי במשנה זו וכבר דנו בה המפרשים, ובפרט לגרסת ק שמוסיף "אף". לכן ייתכן שאין זו השמטה בפרמה אלא גרסה מדוייקת. ולדעתי, אולי דברי רבי יוסה הם כפל גרסה במשנה, או לשון פירוש, ואולי זו הסיבה שפרמה לא גרס אותם. ועדיין צע"ג.
[8] קיי כלפנינו. ק: "הִיתְרֵיתֶם".
[9] ק כלפנינו. קיי: "בבדיקות".
[10] קיי הכתיב כלפנינו. ק הכתיב: "מִשְׁתַּבֵּיַח".
[11] ק+קיי: "שֶׁבָּדַק".
[12] קיי+קנ כלפנינו. קס: "בעוקצו".
[13] קיי+קנ כלפנינו. קס: "שבחקורות". וראו גם לעיל.
[14] קיי הכתיב כלפנינו. ק: "יוֹדֵיעַ". וכן להלן.
[15] מגיה סימן שתי נקודות. וכנראה כוונתו למה שנוסף בכתבי היד ק+קיי: ק: "וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים אֵין יוֹדְעִין". קיי: "ושניים אומרים !אנו! יודעין". וצ"ע האם מדובר בהשמטה. וראו גם בהערה להלן.
[16] קיי+קנ: "וּבִבְדִיקוֹת". קס: "ובבדוקות".
[17] קיי כלפנינו. ק: "אוֹמֵר".
[18] קיי+קנ כלפנינו. קס: "אחת".
[19] ק+קיי ליתא: "ואפילו" אלא גורסים: "וּשְׁנַיִם".
[20] ק ליתא: "אנו". קיי ליתא: "אין". וראו גם בהערה לעיל כיוצא בזה. וצע"ג.
[21] ק+קיי: "עִיבּוּרוֹ".
[22] קיי+קנ כלפנינו. קס: "בשלשה". וכן בסמוך.
[23] קיי+קנ כלפנינו. קס: "בשבוע".
[24] ק+קיי: "הַחַמָּה". וכן בסמוך.
[25] ק+קיי: "בִּזְכוּת".
[26] יש רווח ממש קטן בין מילים אלו, ולכן הסופר(?) סימן ביניהן נקודותיים לשם הפרדה.
[27] קיי כלפנינו. ק נשמט: "זכות או אחד מן התלמידים יש לי ללמד עליו".
[28] סימנתי למחיקה לפי ק+קיי הגורסים: "אֲפִילוּ אָמַר". וייתכן שזה עירוב גרסאות של סופר פרמה, שנוסח אחד היה "אפילו הוא אומר" ונוסח שני: "אפילו אמר", וסופר פרמה עירב ביניהם. וספק רחוק שמא המילה הבאה (שכתובה בקיצור) היא באמת "אומ" ולא "אמ". וראו גם בעמוד הבא.
[29] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: "עצמו".
[30] הסופר(?) סימן למחיקה בנקודותיים. אך ק+קיי איתא.
[31] ק+קיי הכתיב כלפנינו. אות חי"ת מתוקנת ע"י סופר(?) פרמה (אולי הסופר כתב "ולמחורת", או "ולמוחרת") וצ"ע.
[32] ק+קיי נוסף: "לְבֵית דִּין".
[33] קיי כלפנינו. ק: "וְהַמְזַכֶּה".
[34] קיי כלפנינו. ק: "מְזַכֶּה".
[35] אות ה"א נתלתה, ספק אם בידי הסופר. ק: "וְהַמְחַיֵּיב". קיי: "המחייב".
[36] קיי כנראה כלפנינו (אך כתוב הפוך: "ומחייב המחייב). ק: "מְחַיֵּיב".
[37] קיי כלפנינו. ק הכתיב: "תָּעוּ".
[38] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ע?ד?".
[39] ק הכתיב כלפנינו. קיי הכתיב: "זכאי".
[40] ק+קיי: "אֲפִילוּ".
[41] קיי כלפנינו. ק: "וּמְחַיְּיבִין".
[42] קיי כלפנינו (הכתיב: "זכאיי"). ק: "זָכוּ".
[43] קיי+קנ כלפנינו. קס: "דינין".
[44] שלוש וחצי השורות הראשונות שבפרק – מנוקדות.
[45] ק+קיי הכתיב: "לְסָקְלוֹ".
[46] קיי+קנ כלפנינו. קס: "את בית".
[47] ויקרא כד׳
[48] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "לי".
[49] ק: "וְהַלָּא". קיי: "והלה".
[50] ק+קיי כלפנינו. אות צד"י (סופית) תיקן הסופר(?) מאות עיי"ן שכתב בטעות.
[51] ראו בהערה שבעמוד הקודם - מקרה זהה.
[52] ק כלפנינו. קיי ליתא: "אם".
[53] קיי הכתיב כלפנינו. ק הכתיב: "לָאיו".
[54] ייתכן שבטעות כתוב "עריו". והסופר(?) ניקד מילה זו בפרמה: "עֵדָיו". ק+קיי: "עֵדָיו".
[55] קיי הכתיב כלפנינו. ק: "יוֹדֵיעַ". וכן להלן בהלכה ד׳.
[56] ניקדתי כרגיל. קנ ניקד: "וְיִלַמֵּד".
[57] ק כלפנינו. קיי נוסף: "היה".
[58] קיי כלפנינו. ק: "סְקִילָה".
[59] קיי כלפנינו. ק ליתא: "כל".
[60] אות יו"ד נתלתה, אולי בידי הסופר. קיי+קנ: "מִתְוַודִּים". קס: "המתוודים".
[61] ק+קיי כלפנינו אות "מ" עולה קצת על אות "א".
[62] בתנ"ך כלפנינו. ק+קיי: "אָמְנָם".
[63] ק+קיי כלפנינו. מילה זו כתב הסופר ע"ג המחק (אולי ע"ג מחיקת "עשיתי").
[64] קס+קיי כלפנינו. קנ הוסיף: "עַל".
[65] קיי+קנ כלפנינו. קס: "עכרתני".
[66] אות יו"ד נוספת נוספה בידי הסופר.
[67] ק כלפנינו. קיי ובתנ"ך: "בַּיּוֹם". וראו בהערה להלן.
[68] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ביום".
[69] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ההוא".
[70] ק+קיי: "אֵין".
[71] ק+קיי: "תְּהֵא".
[72] ק+קיי כלפנינו. ייתכן שאותיות "תי" נוספו בידי הסופר לאחר כתיבת "עוונו".
[73] ק הכתיב כלפנינו. קיי הכתיב: "יהוא".

אוֹמְרִים[כֵּן כְּדֵי לְנַקּוֹת אֶת עַצְמָן. **ה'** רָחוֹק {מב} מִבֵּית הַסְּקִילָה[1]» אַרְבַּע אַמּוֹת, הָיוּ מַפְשִׁיטִין אֹתוֹ אֶת[2]» בְּגָדָיו. הָאִישׁ, מְכַסִּין אֹתוֹ מִלְּפָנָיו. וְהָאִשָּׁה, מִלְּפָנֶיהָ וּמִלְּאַחֲרֶיהָ[3]», דִּבְרֵי[רְ' יְהוּדָה[. וַחֲכָמִים[אוֹמְרִים[: הָאִישׁ נִסְקָל עָרוֹם וְאֵין הָאִשָּׁה נִסְקֶלֶת עֲרוּמָּה. **ו'** בֵּית הַסְּקִילָה» הָיָה גָּבוֹהַּ שְׁתֵּי קוֹמוֹת. וְאֶחָד[4]» מִן הָעֵדִים דּוֹחֲפוֹ עַל מָתְנָיו[5]». (וְ)נֶהְפַּךְ[6]* עַל לִבּוֹ[7]*, (וְ)הוֹפְכוֹ[8]*» עַל (ל)[9]* מָתְנָיו». וְאִם[10]»• מֵת [11]»•, יָצָא. וְאִם לָאו, [12]»••נוֹטֵל אֶת הָאֶבֶן וְנוֹתְנָהּ עַל לִבּוֹ. וְאִם מֵת בָּהּ, יָצָא. וְאִם לָאו••, הָעֵד הַשֵּׁינִי נוֹטֵל אֶת הָאֶבֶן וְנוֹתְנָהּ עַל לִבּוֹ. אִם» מֵת בָּהּ, יָצָא וְאִם לָאו רְגִימָתוֹ בְּכָל יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר[13]°: יַד הָעֵדִים תִּהְיֶה בּוֹ בָרִאשֹׁנָה[14]»^• לַהֲמִיתוֹ וְיַד כָּל הָעָם בָּאַחֲרֹנָה. **ז'** כָּל הַנִּסְקָלִים נִתְלִים, דִּבְרֵי[רְ' אֱלִיעֶזֶר[. וַחֲכָמִים[אוֹמְרִים[: אֵינוּ נִתְלֶה& אֶלָּא הַמְגַדֵּף {ו} וְהָעוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה. הָאִישׁ תּוֹלִים אֹתוֹ פָּנָיו[15]^ {כ} כְּלַפֵּי הָעָם, וְהָאִשָּׁה פָּנֶיהָ כְלַפֵּי[16]»• הָעֵץ, דִּבְרֵי[רַבִּי אֱלִיעֶזֶר[. וַחֲכָמִים[אוֹמְרִים[: הָאִישׁ נִתְלֶה& וְאֵין הָאִשָּׁה נִתְלֵית&. **ח'** אָמַר[רְ' אֱלִיעֶזֶר[: מַעֲשֶׂה בְשִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטָח שֶׁתָּלָה נָשִׁים בְּאַשְׁקְלוֹן. אָמְרוּ לוֹ: שְׁמֹנִים נָשִׁים[17]»• תָּלָה, וְאֵין דָּנִין שְׁנַיִם בְּיוֹם אֶחָד. **ט'** כֵּי־צַד תּוֹלִין אֹתוֹ: מְשַׁקְּעִים אֶת {הק} הַקּוֹרָה בָּאָרֶץ וְהָעֵץ יוֹצֵא מִמֶּנָּה, וּמַקִּיף שְׁתֵּי יָדָיו זוֹ לָזוֹ וְתוֹלֶה אוֹתוֹ. רְ' יוֹסֵה אוֹמֵר[: קוֹרָה מַטָּה[18]&#• עַל הַכּוֹתֶל, וְתוֹלֶה בָּהּ כְּדֶרֶךְ שֶׁהַטַּבָּחִים (עוֹשִׂין)[19]* תּוֹלִין, וּמַתִּירִין אֹתוֹ מִיָּד. וְאִם לָן, עוֹבְרִין [20]» בְּלֹא תַעֲשֶׂה, שֶׁנֶּאֱמַר[21]°: "לֹא תָלִין נִבְלָתוֹ עַל הָעֵץ כִּי קָבוֹר תִּקְבְּרֶנּוּ בַּיּוֹם הַהוּא כִּי קִלְלַת אֱלֹהִים תָּלוּי". כְּלוֹמַר: מִפְּנֵי מַה זֶּה תָלוּי, מִפְּנֵי שֶׁקִּילֵּל אֶת הַשֵּׁם& נִמְצָא[22]^• שֵׁם שָׁמַיִם מִתְחַלֵּל. **י'** אָמַר[רְ' מֵאִיר: בִּזְמַן {ש} שֶׁאָדָם מִצְטַעֵר, $ מַה הַלָּשׁוֹן אוֹמֶרֶת: $ קַלֵּעֵינִי[23]»#• מֵרֹאשִׁי, קַלְנִי[24]^#• מִזְּרוֹעִי. אִם$ כָּךְ אָמַר[[25]» הַכָּתוּב$ מִצְטַעֵר אֲנִי עַל דָּמָן שֶׁלָּרְשָׁעִים, קַל וָחוֹמֶר עַל דָּמָן[26]^ שֶׁלַּצַּדִּיקִין שֶׁנִּשְׁפַּךְ. **י"א'** וְלֹא זוֹ בִלְבַד, אֶלָּא כָּל[27]^ הַמֵּלִין אֶת מֵתוֹ, עוֹבֵר [28]^ בְּלֹא תַעֲשֶׂה. הֱלִינוֹ לִכְבוֹדוֹ לְהָבִיא לוֹ אָרוֹן וְתַכְרִיכִין, אֵינוּ עוֹבֵר עָלָיו בְּלֹא[29]^• תַעֲשֶׂה^. וְלֹא הָיוּ קוֹבְרִין אֹתָן[30]^ בְּקִבְרוֹת אֲבוֹתֵיהֶן, אֶלָּא שְׁנֵי קְבָרוֹת הָיוּ {מות} מוּתְקָנִין$ לְבֵית דִּין, אֶחָד לַנִּיסְקָלִין$ וְלַנִּשְׂרָפִין$ וְאֶחָד לַנֶּהְרָגִים וְלַנֶּחְנָקִים. **י"ב'** נִתְאַכֵּל[31]» הַבָּשָׂר, הָיוּ מְלַקְּטִים אֶת הָעֲצָמוֹת וְקוֹבְרִים אוֹתָן בַּמָּקוֹם$. וְהַקְּרוֹבִים בָּאִין וְשׁוֹאֲלִים אֶת$ שְׁלוֹם הָעֵדִים וְאֶת שְׁלוֹם הַדַּיָּינִים, כְּלוֹמַר$: {ד} דְּעוּ[32]^• שֶׁאֵין בְּלִיבֵּינוּ& עֲלֵיכֶם [33]», שֶׁדִּין אֱמֶת דַּנְתֶּם. וְלֹא הָיוּ מִתְאַבְּלִין, אֶלָּא אוֹנְנִין, שֶׁאֵין אֲנִינָה$ אֶלָּא בַלֵּב.

הל' י"ב' פרק ז'

אַרְבַּע[34]» מִיתוֹת נִמְסְרוּ לְבֵית דִּין, סְקִילָה, שְׂרֵיפָה[35]», הֶרֶג, וְחֶנֶק. רְ' שִׁמְעוֹן אוֹמֵר[: שְׂרֵיפָה, סְקִילָה, חֶנֶק, וְהֶרֶג. זוֹ מִצְוַת הַנִּסְקָלִים. **ב'** מִצְוַת הַנִּשְׂרָפִים: הָיוּ מְשַׁקְּעִין אוֹתוֹ בַּזֶּבֶל עַד {ארכ} אַרְכּוּבּוֹתָיו וְנוֹתְנִין סוּדָרִין קָשָׁה[36]» לְתוֹךְ הָרַכָּה וְכוֹרֵךְ עַל צַוָּארוֹ. זֶה מוֹשֵׁךְ אֶצְלוֹ וְזֶה מוֹשֵׁךְ אֶצְלוֹ עַד[37]» שֶׁהוּא פּוֹתֵחַ[38]» אֶת פִּיו, וּמַדְלִיק אֶת הַפְּתִילָה[39]»• וְזוֹרְקָהּ לְתוֹךְ פִּיו וְהִיא[40]» יוֹרֶדֶת לְתוֹךְ מֵיעָיו וְחוֹמֶ{ד}<רֶ>ת[41]* אֶת בְּנֵי מֵיעָיו. [רְ' יְהוּדָה אוֹמֵר[: אַף הוּא אִם מֵת בְּיָדָם לֹא הָיוּ מְקַיְּימִין בּוֹ מִצְוַת שְׂרֵיפָה, אֶלָּא פּוֹתְחִין אֶת פִּיו בְּצָבַת שֶׁלֹּא בְטוֹבָתוֹ וּמַדְלִיק אֶת הַפְּתִילָה»• וְזוֹרְקָהּ לְתוֹךְ פִּיו וְהִיא[42]^ יוֹרֶדֶת לְתוֹךְ מֵעָיו וְחוֹמֶרֶת אֶת בְּנֵי מֵיעָיו.][43]* אָמַר[רְ' <אֶ>לְעָזָר בְּרְבִּי צָדוֹק: מַעֲשֶׂה בְּבַת כֹּהֵן שֶׁזִּינְּתָה[44]», וְהִקִּיפוּהָ[45]» חֲבִילֵי זְמוֹרוֹת וּשְׂרָפוּהָ. אָמְרוּ לוֹ: מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הָיָה בֵית דִּין שֶׁבְּאוֹתָהּ שָׁעָה[46]» בָּקִי. **ג'** מִצְוַת הַנֶּהֱרָגִין, הָיוּ מַתִּיזִים אֶת רֹאשׁוֹ בַסַּיִיף כְּדֶרֶךְ שֶׁהַמַּלְכוּת עוֹשָׂה. רְ' יְהוּדָה[אוֹמֵר[: נִיווּל הוּא זֶה, אֶלָּא מַנִּיחַ אֶת רֹאשׁוֹ עַל הַסַּדָּן וְקוֹצֵץ {א} אֹתוֹ[47]» בַּקּוֹפִיץ[48]^•. אָמְרוּ לוֹ: אֵין מִיתָה מְנוּוֶּלֶת מִזּוֹ. **ד'** מִצְוַת הַנֶּחֱנָקִין: הָיוּ מְשַׁקְּעִין אֹתוֹ בַזֶּבֶל עַד אַרְכּוּבּוֹתָיו וְנוֹתְנִין סוּדָרִין קָשָׁה לְתוֹךְ הָרַכָּה וְכוֹרֵךְ עַל צַוָּארוֹ, זֶה מוֹשֵׁךְ אֶצְלוֹ וְזֶה[49]» מוֹשֵׁךְ אֶצְלוֹ, עַד שֶׁנַּפְשׁוֹ יוֹצְאָה[50]». **ה'** אֵלּוּ[51]» הֵם הַנִּסְקָלִים: הַבָּא עַל הָאֵם, וְעַל אֵשֶׁת אָב, וְעַל {ה} הַכַּלָּה, הַבָּא[52]» עַל הַזְּכוּר, וְעַל הַבְּהֵמָה, וְהָאִשָּׁה הַמְבִיאָה[53]» אֶת הַבְּהֵמָה, וְהַמְגַדֵּף, וְהָעוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה, וְהַנּוֹתֵן[54]* מִזַּרְעוֹ לַמּוֹלֶךְ, וּבַעַל אוֹב וְיִדְּעוֹנִי, וְהַמְחַלֵּל אֶת הַשַּׁבָּת, וְהַמְקַלֵּל אָבִיו וְאִמּוֹ, וְהַבָּא עַל נַעֲרָה[55]» מְאוֹרָסָה, וְהַמֵּסִית, וְהַמַּדִּיחַ, וְהַמְכַשֵּׁף, וּבֵן סוֹרֵר וּמוֹרֶה. **ו'** הַבָּא עַל הָאֵם, חַיָּב עָלֶיהָ מִשֵּׁם אֵם[56]^ וּמִשֵּׁם אֵשֶׁת אָב. רְ' יְהוּדָה[אוֹמֵר[: אֵינוּ חַיָּב אֶלָּא מִשֵּׁם הָאֵם בִּלְבַד. **ז'** הַבָּא עַל אֵשֶׁת אָב חַיָּב עָלֶיהָ מִשֵּׁם[57]» אֵשֶׁת אָב וּמִשֵּׁם» אֵשֶׁת אִישׁ, בֵּין בְּחַיֵּי אָבִיו וּבֵין

---

[1] קיי כלפנינו. ק: "סְקִילָה". וכן להלן.
[2] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ואת" (וא"ו הנשוא).
[3] ק כלפנינו. קיי: "ומאחריה".
[4] קיי כלפנינו. ק: "אֶחָד".
[5] קיי+קנ הכתיב כלפנינו. קס: "מותניו". וכן להלן.
[6] ק+קיי: "וְנֶהְפַּךְ". בפרמה אות "ו" גורדה, ולא ידוע בידי מי.
[7] ק+קיי כלפנינו. נראה שאות למ"ד מתוקנת ע"י הסופר, אולי מאות "ב".
[8] קיי: "והופכו". קס: "הופכו". קנ: "הֲפָכוֹ". בפרמה אות "ו" גורדה, ולא ידוע בידי מי.
[9] הסופר(?) סימן למחיקה בנקודותיים. וכן ק+קיי ליתא.
[10] ק כלפנינו. קיי: "אִם". וכן להלן.
[11] ק כלפנינו. קיי נוסף: "בה".
[12] כל הקטע המסומן נשמט בקאופמן מחמת הדומות, אך חלקו הראשון כן נמצא בקיימברידג'. מצד שני חציו השני של המשפט העוסק ב- "העד השני", נמצא בקאופמן אך נשמט בקיימברידג'. רק בפרמה המשפט שלם, ושני חלקי המשפט עוסקים בשני העדים. וצ"ע.
[13] דברים יז'
[14] סוף הציטוט: ק: "בו וגו'". קיי: "בו בראשונה וגו'".
[15] ק+קיי: "וּפָנָיו".
[16] קיי+קנ כלפנינו. ק ליתא: "כלפי".
[17] קיי כלפנינו. ק: "אִשָּׁה".
[18] כך מנוקד בקאופמן וגם בפרמה, אך מדוע לא ינוקד "מַטֶּה"?.
[19] הסופר כתב "עושין", אולי כפי שהיה רגיל בלשונו, סימן למחיקה בנקודותיים, ובשורה הבאה כתב "תולין". וכן ק+קיי: "תּוֹלִין".
[20] קיי כלפנינו. ק נוסף "עָלָיו".
[21] דברים כא'
[22] ק+קיי: "וְנִמְצָא".
[23] קס הכתיב כלפנינו, וניסיתי לנקד לפי הכתיב. קנ לא ניקד אות "ע" ושמא גרס: "קַלְנִי". קיי: ליתא "קלעיני מראשי" (כנראה זו השמטה), אך ראו בסמוך.
[24] קנ כנראה כלפנינו, מפני שלא ניקד אות "ע". אך ייתכן שצריך לנקד "קַלֵּנִי". קס+קיי: "קלעיני".
[25] קיי+קנ כלפנינו. קס: "אמרה".
[26] ק+קיי: "דַּם צַדִּיקִים".
[27] ק+קיי: "שֶׁכָּל".
[28] ק+קיי נוסף: "עָלָיו".
[29] ק+קיי ליתא: "בלא תעשה".
[30] ק+קיי בכתיב מלא: "אוֹתָן".
[31] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס בטעות: "ניתאבל".
[32] ק+קיי ליתא: "דעו".
[33] ק כלפנינו. קיי נוסף: "כלום".
[34] קיי כלפנינו. ק: "אַרְבָּעָה".
[35] ק הכתיב כלפנינו. קיי הכתיב: "שרפה". וכן להלן.
[36] קיי+קנ כלפנינו. קס בטעות "לקשה".
[37] קיי+קנ כלפנינו. ק הכתיב: "פּוֹתֵחַ".
[38] קיי כלפנינו. קיי נוסף: "כלום".
[39] קיי+קנ כלפנינו. קס "הַבְּדִילָה". וכן להלן.
[40] קיי כלפנינו. ק ליתא: "והיא" אלא גורס: "וְיוֹרֶדֶת".
[41] תיקנתי לפי ק+קיי, אלא שגם בקאופמן, כנראה שהנקדן קרא "וְחוֹמֶדֶת". ולהלן ק+קיי: "וְחוֹמֶרֶת".
[42] ק+קיי: "וְיוֹרֶדֶת".
[43] קטע זה נשמט בפרמה מחמת הדומות ("מעיו-מעיו" או "פיו-פיו" או "את-את"). והושלם בשוליים ע"י מגיה מאוחר. ק+קיי ללא השמטה.
[44] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁזִּינַּת".
[45] קיי הסיומת כלפנינו, ק בסיומת "הא".
[46] קיי כלפנינו. ק: "הַשָּׁעָה".
[47] ק+קיי ליתא: "אותו".
[48] קנ כלפנינו. קיי: "בקופים". קס הכתיב: "בקופיזן?". (ידוע שאותיות ס/ץ מתחלפות, וכן שסיומת ם/ן מתחלפת. אך כנראה צריך להיות "בקופיס").
[49] קיי+קנ כלפנינו. קס: "זה".
[50] ק+קיי הכתיב: "יוֹצָא".
[51] קיי כלפנינו. ק: "וְאֵלּוּ".
[52] ק כלפנינו. קיי ליתא: "הבא".
[53] קיי כלפנינו. ק: "מְבִיאָה". וראו גם להלן.
[54] ק+קיי כלפנינו. אות "ת" מתוקנת ע"י הסופר מתוך אות "ן" שכתב בטעות.
[55] קיי+קנ כלפנינו. קס: "הנערה".
[56] קס+קיי: "הָאֵם" אלא שקס כתב בטעות: "האב". קנ: "משם אשת האב ומשם אם".
[57] ק כלפנינו. קיי: "משום". וכן בכולם מכאן ולהלן.

לְאַחַר מִיתַת אָבִיו, בֵּין מִן הָאֵירוּסִין וּבֵין מִן הַנִּישּׂוּאִין.

ח׳ הַבָּא עַל כַּלָּתוֹ, חַיָּיב עָלֶיהָ מִשֵּׁם כַּלָּתוֹ וּמִשֵּׁם אֵשֶׁת אִישׁ, בֵּין בְּחַיֵּי בְנוֹ וּבֵין לְאַחַר מִיתַת בְּנוֹ, בֵּין מִן הָאֵירוּסִין וּבֵין[1]« מִן הַנִּישּׂוּאִין.

ט׳ הַבָּא עַל הַזְּכוּר וְעַל הַבְּהֵמָה וְהָאִשָּׁה הַמְּבִיאָה[2]« אֶת הַבְּהֵמָה: אִם אָדָם חָטָא, בְּהֵמָה[3]^ מַה חָטָאת, אֶלָּא לְפִי שֶׁבָּאת לָאָדָם[4]« תַּקָּלָה[5]«• עַל יָדֶיהָ, לְפִיכָךְ אָמַרו הַכָּתוּב תִּיסָּקֵל. דָּבָר אַחֵר: שֶׁלֹּא תְהֵא הַבְּהֵמָה עוֹבֶרֶת בַּשּׁוּק וְיֹאמְרוּ: זוֹ[6]« הִיא שֶׁנִּסְקַל אִישׁ פְּלוֹנִי עַל יָדֶיהָ.$

י׳ הַמְגַדֵּף אֵינוּ חַיָּיב עַד שֶׁיְּפָרֵשׁ אֶת הַשֵּׁם. אָמַרו רְ׳ יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה: בְּכָל יוֹם דָּנִים אֶת הָעֵדִים בְּכִינּוּי: יַכֶּה יוֹסֵה[7]« אֶת יוֹסֵה. נִגְמַר הַדִּין, לֹא הָיוּ הוֹרְגִין בְּכִינּוּי, אֶלָּא {מוצ} מוֹצִיאִין אֶת כָּל הָאָדָם לַחוּץ וּמְשַׁיְּירִים$ אֶת הַגָּדוֹל שֶׁבָּהֶן וְאוֹמְרִים לוֹ: אֱמוֹר מַה שֶּׁשָּׁמַעְתָּ בְּפֵירוּשׁ, וְהוּא אוֹמֵרו, וְהַדַּיָּינִים עוֹמְדִין עַל {רג} רַגְלֵיהֶם וְקוֹרְעִין וְלֹא מְאַחִים.& וְהַשֵּׁינִי אוֹמֵר: אַף אֲנִי כָּמוֹהוּ, וְהַשְּׁלִישִׁי אוֹמֵרו: אַף אֲנִי כָּמֹהוּ.

י״א הָעוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה: אֶחָד הָעוֹבֵד, וְאֶחָד הַמְזַבֵּחַ, וְאֶחָד הַמְקַטֵּר, וְאֶחָד הַמְנַסֵּךְ, וְאֶחָד הַמִּשְׁ[תַּ]חֲוֶוה[8]*, וְהַמְקַבְּלוֹ עָלָיו לֶאֱלוֹהַּ, {וה} וְהָאוֹמֵר לוֹ: אֵלִי אָתָּה.

י״ב אֲבָל הַמְגַפֵּף וְהַמְנַשֵּׁק וְהַמְכַבֵּד וְהַמְחַבֵּק[9]«• וְהַמְרַבֵּץ, הַמַּרְחִיץ,$ הַסָּךְ, הַמַּלְבִּישׁ[10]* וְהַמְנְעִיל, עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. הַנּוֹדֵר בִּשְׁמוֹ וְהַמְקַיֵּים[11]« בִּשְׁמוֹ, עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. הַפּוֹעֵר עַצְמוֹ לְבַעַל פְּעוֹר, זוֹ[12]« הִיא {ע} עֲבוֹדָתוֹ. הַזּוֹרֵק[13]^ אֶבֶן לַמַּרְקוּלִיס[14]^•, זוֹ הִיא עֲבוֹדָתוֹ.

י״ג הַנּוֹתֵן מִזַּרְעוֹ לַמּוֹלֶךְ, {אי} אֵינוּ חַיָּיב עַד שֶׁיִּמְסוֹר לַמּוֹלֶךְ וְיַעֲבִיר בָּאֵשׁ. מָסַר[15]« לַמּוֹלֶךְ וְלֹא הֶעֱבִיר בָּאֵשׁ, הֶעֱבִיר בָּאֵשׁ וְלֹא מָסַר לַמּוֹלֶךְ, אֵינוּ חַיָּיב, עַד שֶׁיִּמְסוֹר לַמּוֹלֶךְ וְיַעֲבִיר בָּאֵשׁ. בַּעַל[16]^ אוֹב זֶה הַפִּיתּוֹם[17]«• וְהַמְדַבֵּר$ מִשִּׁיחָיו[#$18]•, וְיִדְּעוֹנִי זֶה[19]^ הַמְדַבֵּר בְּפִיו, הֲרֵי אֵלּוּ בִסְקִילָה, וְהַנִּשְׁאָל בָּהֶן בְּאַזְהָרָה.

י״ד הַמְחַלֵּל אֶת הַשַּׁבָּת, בְּדָבָר שֶׁחַיָּיבִין עַל זְדוֹנוֹ כָּרֵת וְעַל שִׁגְגָתוֹ חַטָּאת. וְהַמְקַלֵּל אָבִיו וְאִמּוֹ, אֵינוּ חַיָּיב עַד שֶׁיְּקַלְּלֵם בַּשֵּׁם. קִילְּלָם בְּכִינּוּי[20]«, רְ׳ מֵאִיר מְחַיֵּיב וַחֲכָמוּים פּוֹטְרִין.

ט״ו[21]« הַבָּא עַל נַעֲרָה מְאוֹרָשָׂה[22]«, אֵינוּ חַיָּיב עַד שֶׁתְּהֵא נַעֲרָה בְתוּלָה מְאוֹרָשָׂה {ב} בְבֵית אָבִיהָ. בָּאוּ עָלֶיהָ שְׁנַיִם, הָרִאשׁוֹן {בסק} בִּסְקִילָה וְהַשֵּׁנִי בְּחָנֶק.

י״ו הַמֵּסִית[#23], זֶה[24]« הֶדְיוֹט. וְהַמֵּסִית$ אֶת הַהֶדְיוֹט, אָמַרו: יֵשׁ יִרְאָה {ב} בְּמְקוֹם פְּלוֹנִי, כָּךְ אוֹכֶלֶת, כָּךְ שׁוֹתָה, כָּךְ מֵטִיבָה[25]«, וְכָךְ[26]*^ מְרִיעָה. כָּל חַיְּיבֵי[27]« מִיתוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה אֵין מַכְמִינִים[28]« עֲלֵיהֶן, חוּץ מִזּוֹ. אָמַרו לִשְׁנַיִם וְהֵם עֵדָיו, מְבִיאִין אוֹתוֹ לְבֵית דִּין וְסוֹקְלִין אֹתוֹ.

י״ז אָמַרו לְאֶחָד, וְהוּא$ אוֹמֵרו לוֹ: יֵשׁ לִי חֲבֵירִים[29]« רוֹצִים בְּכָךְ. אִם הָיָה עָרוּם, אֵינוּ[30]** {יכ} **יָכוֹל** לְדַבֵּר[31]** בִּפְנֵיהֶם **אֶלָּא** מַכְמִינָם[#32]**• לְאַחוֹרֵי הַגָּדֵר, וְהוּא אוֹמֵרו לוֹ: אֱמוֹר מַה שֶּׁאָמַרְתָּה[33]« {ל} לִי בְּיֵיחוּד[34]«, וְהוּא[35]« אוֹמֵר[36]«, וְהַלָּה& אוֹמֵרו לוֹ: הֵיאַךְ נַנִּיחַ אֶת אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם וְנֵלֵךְ וְנַעֲבוֹד עֵצִים וַאֲבָנִים?! אִם חָזַר בּוֹ, מוּטָב. אִם[37]^ אָמַרו: {כ} כָּךְ הִיא[38]« חוֹבָתֵינוּ וְכָךְ[39]^**• הִיא יָפָה# לָנוּ*, הָעוֹמְדִין מֵאֲחוֹרֵי הַגָּדֵר מְבִיאִין אֹתוֹ לְבֵית דִּין {וס} וְסוֹקְלִין אֹתוֹ.

י״ח[40]« הָאוֹמֵר: אֶעֱבוֹד, {א} אֵלֵךְ וְאֶעֱבוֹד, נֵלֵךְ וְנַעֲבוֹד. אֲזַבֵּחַ, אֵלֵךְ {וא} וַאֲזַבֵּחַ, נֵלֵךְ וּנְזַבֵּחַ. אַקַטֵּר, אֵלֵךְ וַאֲקַטֵּר, נֵלֵךְ וּנְקַטֵּר. אֲנַסֵּךְ, אֵלֵךְ וַאֲנַסֵּךְ, נֵלֵךְ וּנְנַסֵּךְ. {אש} אֶשְׁתַּחֲוֶה, אֵלֵךְ וְאֶשְׁתַּחֲוֶה, נֵלֵךְ וְנִשְׁתַּחֲוֶה. הַמַּדִּיחַ, זֶה הוּא הָאוֹמֵרו: נֵלֵךְ וְנַעֲבוֹד עֲבוֹדָה זָרָה.

י״ט הַמְכַשֵּׁף: הָעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה,$ וְלֹא[41]^ הָאוֹחֵז אֶת הָעֵינַיִם. רְ׳ עֲקִיבָה אוֹמֵרו מִשֵּׁם רְ׳ יְהוֹשֻׁעַ: שְׁנַיִם לוֹקְטִין קִישּׁוּאִין, אֶחָד לוֹקֵט פָּטוּר וְאֶחָד לוֹקֵט[42]« חַיָּיב, הָעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה חַיָּיב, וְהָאוֹחֵז אֶת הָעֵינַיִם פָּטוּר.

הל׳ י״ט   פרק ח׳

בֵּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה, מֵאֵימָתַי הוּא נֶעֱשָׂה בֵן סוֹרֵר וּמוֹרֶה, מִשֶּׁיָּבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת[43]« עַד {ש} שֶׁיַּקִּיף זָקָן[44]*, הַתַּחְתּוֹן אֲבָל[45]«• לֹא[46]«• הָעֶלְיוֹן, {א} אֶלָּא שֶׁדִּיבְּרוּ חֲכָמוּים בְּלָשׁוֹן נְקִיָּיה, שֶׁנֶּאֱמַרו[47]°: כִּי {י} יִהְיֶה לְאִישׁ בֵּן, בֵּן[48]«• וְלֹא[49]^• בַת, בֵּן וְלֹא^ אִישׁ. {ה} הַקָּטָן פָּטוּר, שֶׁלֹּא בָא לִכְלָל הַמִּצְוֹת.

ב׳ מֵאֵמָתַי הוּא חַיָּיב, מִשֶּׁיֹּאכַל {טר}

---

[1] ק כלפנינו. קיי: ״בין״.
[2] קיי כלפנינו. ק: ״מְבִיאָה״. וראו גם להלן.
[3] ק+קיי בסדר הפוך: ״מַה חָטָאת הַבְּהֵמָה״.
[4] קיי הכתיב כלפנינו. ק בסיומת ״ן״.
[5] קיי+קנ כלפנינו. קס כנראה כלפנינו, אך ספק רחוק שגורס: ״ונקלה״.
[6] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ז?ה?״.
[7] ק הכתיב כלפנינו. קיי: ״יוסי״. וכן להלן.
[8] הסופר(?) תלה אות ״ת״. וכן ק+קיי: ״הַמִּשְׁתַּחֲוֶוה״.
[9] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״והמחבק״.
[10] ק+קיי כלפנינו. אות ״ל״ מתוקנת ע״י הסופר מאות ״נ״ שכתב בטעות (התחיל בטעות: ״המנעיל״).
[11] קיי כלפנינו. ק: ״וּמְקַיֵּים״.
[12] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״זה״.
[13] ק+קיי: ״וְהַזּוֹרֵק״.
[14] ק+קיי: ״בַּמַּרְקוּלִיס״ (ק כנראה כתוב בטעות בסיומת: ״ס״).
[15] קיי כלפנינו. ק נשמט מחמת הדומות: ״מסר למולך ולא העביר באש״.
[16] ק+קיי: ״וּבַעַל״.
[17] קנ כלפנינו. קס: ״הפיתים״. קיי: ״הפיתוס״.
[18] כך ניקד קנ. סופר(?) פרמה ניקד: ״מִשִּׁיחְיוֹ״.
[19] ק+קיי ליתא: ״זה״.
[20] קיי כלפנינו. ק בטעות: ״קִילְּלָם בַּשֵּׁם קִילְּלָם בְּכִינּוּי״.
[21] ק: ״י״ה״. (קיי: מספר הלכה שונה).
[22] קיי הכתיב כלפנינו. ק: ״מְאוֹרָסָה״. וכן בסמוך.
[23] ייתכן שקנ ניקן אות ״ת״ האחרונה בחולם. ושמא רצה לגרוס: ״הַמֵּסִיתוֹ״. וצ״ע. וראו גם בהערה הבאה.
[24] קיי כלפנינו. ק: ״זוֹ״. וראו גם בהערה הקודמת.
[25] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״המטיבה״.
[26] כנראה אות ״ד״ מתוקנת ע״י הסופר מאות ״ן״. ק+קיי: ״כָּךְ״.
[27] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״חייבו״.
[28] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״מכמונים״.
[29] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״חבירי?ו?״.
[30] ק+קיי כלפנינו. מגיה תלה וא״ו וגרס ״ואינו״. וראו את כל הסיפור בהערה הבאה.
[31] כך נוסח סופר פרמה וכן נוסח ק+קיי (במילה זו ובכל המשפט). מגיה בפרמה (האם ייתכן שזה הסופר עצמו?) גירד אות ״ל״ וכתב במקומה אות ״מ״, וכן העביר קו מחיקה מעל המילים ״יכול״ ו- ״אלא״, וגרס כך: ״אם היה ערום ואינו מדבר בפניהם, מכמינִם....״.
[32] ק כלפנינו: ״מַכְמִינָם״. קיי: ״מכמינים״. ונקדן בפרמה (המגיה הנ״ל?) ניקד אות ״נ״ בחיריק לגרוס כנוסח קיי.
[33] ק הכתיב כלפנינו. קיי: ״שאמרת״.
[34] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס הכתיב: ״ביחוד״.
[35] קיי כלפנינו. קס ליתא: ״אומר״ אלא כתוב ״והוא והלה אומר לו״. קנ ליתא: ״והוא אומר״.
[36] קיי כלפנינו. קס ליתא: ״אומר״ אלא כתוב ״והוא והלה אומר לו״. קנ ליתא: ״והוא אומר״ אלא גורס רק: ״והלה אומר לו״.
[37] ק+קיי: ״וְאִם״.
[38] קיי כלפנינו. ק: ״הוּא״ (ושמא קס קרא ״הִיא״).
[39] ק+קיי: ״וְכֵן יָפֶה לָנוּ״. ושמא זו טעות מחמת הדומות בפרמה ויש למחוק את מלת ״היא״ ולנקד: ״יָפֶה״.
[40] ק כלפנינו. קיי: אין כאן הלכה חדשה.
[41] ק+קיי: ״לֹא״.
[42] קיי כלפנינו. ק: ״מְלַקֵּט״.
[43] קיי הכתיב כלפנינו. ק: ״סְעָרוֹת״.
[44] ק+קיי כלפנינו: ״זָקָן״. אות ״ק״ תיקן הסופר מאות ״מ״ שכתב בטעות.
[45] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״אבל״.
[46] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״את״.
[47] דברים כא׳
[48] קיי כלפנינו. ק נשמט ״בן״ השני.
[49] ק+קיי: ״לֹא״. וכן בסמוך.

טַרְטֵימַר בָּשָׂר וְיִשְׁתֶּה חֲצִי לוֹג יַיִן בָּאִיטַלְקִי. רְ׳ יוֹסֵה אוֹומֵרו: מָנֶה בָּשָׂר וְלוֹג יַיִן. אָכַל בַּחֲבוּרַת[1]«• מִצְוָה, אָכַל בְּעִיבּוּר הַחוֹדֶשׁ, אָכַל מַעֲשֵׂר {ש} שֵׁנִי בִּירוּשָׁלַיִם, אָכַל נְבֵילוֹת וּטְרֵיפוֹת, {וש} וּשְׁקָצִים[2]« וּרְמָסִים, אָכַל דָּבָר שֶׁהוּא מִצְוָה וְדָבָר שֶׁהוּא עֲבֵירָה, אָכַל כָּל מַאֲכָל וְלֹא {א} אָכַל בָּשָׂר, שָׁתָה כָל מַשְׁקֶה וְלֹא שָׁתָה יַיִן, אֵינוּ נֶעֱשָׂה בֵן סוֹרֵר וּמוֹרֶה, עַד שֶׁיֹּאכַל {ב} בָּשָׂר וְיִשְׁתֶּה יַיִן, שֶׁנֶּאֱמַרו[3]°: "זוֹלֵל וְסוֹבֵא". אַף עַל פִּי שֶׁאֵין רְאָיָה לַדָּבָר, זֶכֶר& לַדָּבָר[4]°: אַל תְּהִי בְסוֹבְאֵי[5]«• יַיִן, בְּזוֹלְלֵי בָשָׂר לָמוֹ. **ג׳** גָּנַב מִשֶּׁלְּאָבִיו וְאָכַל בִּרְשׁוּת אָבִיו, מִשֶּׁלְּאַחֵרִים[6]« וְאָכַל {ב} בִּרְשׁוּת אֲחֵרִים, מִשֶּׁלְ[7]* אֲחֵרִים וְאָכַל בִּרְשׁוּת אָבִיו, אֵינוּ נֶעֱשָׂה בֵן סוֹרֵר וּמוֹרֶה, עַד שֶׁיִּגְנוֹב מִשֶּׁלְּאָבִיו וְיֹאכַל בִּרְשׁוּת {אח} אֲחֵרִים. רְ׳ יוֹסֵה בְּרְבִּיו[8]«• יְהוּדָהו אוֹומֵרו[9]«•: עַד שֶׁיִּגְנוֹב {מ} מִשֶּׁלְּאָבִיו וּמִשֶּׁלְּאִמּוֹ. **ד׳** הָיָה אָבִיו רוֹצֶה וְאִמּוֹ אֵינָהּ רוֹצָה, אִמּוֹ רוֹצָה וְאָבִיו[10]« אֵינוּ רוֹצֶה, אֵינוּ נֶעֱשָׂה בֵן סוֹרֵר וּמוֹרֶה, עַד שֶׁיְּהוּ שְׁנֵיהֶם רוֹצִים. רְ׳ יְהוּדָהו[11]« אוֹומֵרו: אִם לֹא הָיְתָה אִמּוֹ רְאוּיָה לְאָבִיו, אֵינוּ נֶעֱשָׂה בֵן[12]« סוֹרֵר וּמוֹרֶה. **ה׳** הָיָה אֶחָד מֵהֶם גִּידֵּם אוֹ חִיגֵּר אוֹ אִילֵּם אוֹ סוּמֶה אוֹ חֵרֵשׁ, אֵינוּ נֶעֱשָׂה בֵן סוֹרֵר וּמוֹרֶה, שֶׁנֶּאֱמַרו[13]°: "וְתָפְשׂוּ בוֹ", וְלֹא^[14]• {ג} גִידְּמִים. "וְהוֹצִיאוּ^[15]•", לֹא חִיגְּרִים. "וְאָמְרוּ", לֹא אִילְּמִים. "בְּנֵנוּ זֶה", לֹא סוּמִים. "אֵינֶנּוּ[16]«• שׁוֹמֵעַ בְּקוֹלֵנוּ", לֹא חֵרְשִׁים. מַתְרִים[17]«• בּוֹ בִּפְנֵי שְׁלֹשָׁה וּמַלְקִין אֹתוֹ. חָזַר וְקִילְקֵל, נִידּוֹן[18]«• בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. וְאֵינוּ^[19]• נִסְקָל עַד שֶׁיְּהוּ שָׁם שְׁלֹשָׁה הָרִאשֹׁנִים^[20]•, שֶׁנֶּאֱמַרו°: בְּנֵנוּ זֶה, זֶה[21]«• הוּא שֶׁלָּקָה {בפ} בִּפְנֵיכֶם. **ו׳** בָּרַח עַד שֶׁלֹּא נִגְמַר דִּינוֹ וְאַחַר כָּךְ הִקִּיף זָקָן הַתַּחְתּוֹן, פָּטוּר. וְאִם מִשֶּׁנִּגְמַר דִּינוֹ בָּרַח וְאַחַר כָּךְ הִקִּיף זָקָן {ה} הַתַּחְתּוֹן, חַיָּיב. **ז׳** בֵּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה נִידּוֹן^[22]• לְשֵׁם סוֹפוֹ, [23]* יָמוּת זַכַּיי וְאַל יָמוּת חַיָּיב, {שמ} שֶׁמִּיתָתָן שֶׁלָּרְשָׁעִים הֲנָיָיה[24]« לָהֶם וַהֲנָיָיה {ל} לָעוֹלָם, וְלַצַּדִּיקִים, רַע לָהֶם וְרַע לָעוֹלָם. יַיִן וְשֵׁינָה לָרְשָׁעִים, הֲנָיָיה לָהֶם וַהֲנָיָיה לָעוֹלָם, וְלַצַּדִּיקִים, רַע לָהֶם וְרַע לָעוֹלָם. (~~כִינּוּס~~)[25]* פִּיזּוּר לָרְשָׁעִים, הֲנָיָיה לָהֶם וַהֲנָיָיה לָעוֹלָם, וְלַצַּדִּיקִים, רַע לָהֶם וְרַע לָעוֹלָם. כִּינּוּס לָרְשָׁעִים, רַע לָהֶם וְרַע לָעוֹלָם, וְלַצַּדִּיקִים, הֲנָיָיה לָהֶם וַהֲנָיָיה לָעוֹלָם. שֶׁקֶט לָרְשָׁעִים, רַע לָהֶם וְרַע לָעוֹלָם, וְלַצַּדִּיקִים, הֲנָיָיה לָהֶם וַהֲנָיָיה לָעוֹלָם. **ח׳** הַבָּא בַמַּחְתֶּרֶת יִידּוֹן^[26] לְשֵׁם[27]«• סוֹפוֹ. הָיָה בָא בַמַּחְתֶּרֶת וְשָׁבַר אֶת הֶחָבִית, אִם יֶשׁ לוֹ דָמִים, חַיָּיב. $ אֵין לוֹ דָמִים, פָּטוּר. **ט׳** אֵלּוּ שֶׁמַּצִּילִין אֹתָן בְּנַפְשָׁם, הָרוֹדֵף אַחַר חֲבֵירוֹ לְהוֹרְגוֹ, וְאַחַר[28]«• הַזָּכוּר וְאַחַר«• הַנַּעֲרָה[29]« הַמְאוֹרָשָׂה[30]«. אֲבָל הָרוֹדֵף אַחַר הַבְּהֵמָה, וְהַמְחַלֵּל אֶת הַשַּׁבָּת, וְהָעוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה, אֵין מַצִּילִין אוֹתָן בְּנַפְשָׁם.

הל׳ ט׳ **פרק ט׳**

אֵלּוּ[31]« הֵן הַנִּשְׂרָפִין, הַבָּא עַל אִשָּׁה וּבִתָּהּ, וּבַת כֹּהֵן.$ יֵשׁ[32]« בִּכְלַל אִשָּׁה וּבִתָּהּ, בִּתּוֹ, וּבַת בִּתּוֹ, {ו} וּבַת בְּנוֹ, וּבַת[33]« אִשְׁתּוֹ, וּבַת בִּתָּהּ, וּבַת בְּנָהּ, <>^[34]•. {ו} וְאֵלּוּ הֵן הַנֶּהֱרָגִים, הָרוֹצֵחַ[35]« וְאַנְשֵׁי עִיר הַנִּדַּחַת[36]«. **ב׳** רוֹצֵחַ שֶׁהִכָּה אֶת רֵעֵהוּ בֵּין בָּאֶבֶן בֵּין בַּבַּרְזֶל, וְכָבַשׁ עָלָיו לְתוֹךְ הַמַּיִם אוֹ לְתוֹךְ הָאוּר וְאֵינוּ יָכוֹל לַעֲלוֹת מִשָּׁם, וּמֵת, חַיָּיב. דְּחָפוֹ לְתוֹךְ הַמַּיִם אוֹ לְתוֹךְ[37]« הָאוּר וְיָכוֹל[38]« הוּא לַעֲלוֹת מִשָּׁם, וּמֵת, פָּטוּר. שִׁיסָּה בוֹ אֶת {הכ} הַכֶּלֶב, שִׁיסָּה[39]« בוֹ אֶת הַנָּחָשׁ, פָּטוּר. הִשִּׁיךְ בּוֹ אֶת הַנָּחָשׁ, רְ׳ יְהוּדָהו מְחַיֵּיב, וַחֲכָמִיםו פּוֹטְרִין. **ג׳** הַמַּכֶּה אֶת חֲבֵירוֹ בֵּין בָּאֶבֶן בֵּין בָּאֶגְרוֹף וַאֲמָדוּהוּ[40]«• לַמִּיתָה, הֵיקֵל מִמַּה[41]« שֶׁהָיָה וּלְאַחַר[42]« מִיכֵּן הִכְבִּיד וּמֵת, חַיָּיב. רְ׳ נְחֶמְיָה פּוֹטֵר, {ש} שֶׁרַגְלַיִם לַדָּבָר. **ד׳** נִתְכַּוֵּון לַהֲרוֹג אֶת הַבְּהֵמָה וְהָרַג אֶת הָאָדָם, לַנָּכְרִי וְהָרַג אֶת יִשְׂרָאֵל, לַנְּפָלִים, וְהָרַג אֶת^[43]• בֶּן קַיָּימָה, פָּטוּר. **ה׳** נִתְכַּוֵּון לְהַכּוֹתוֹ בְמָתְנָיו[44]«#• וְלֹא הָיָה בָהּ כְּדֵי לְהָמִית עַל מָתְנָיו וְהָלְכָה לָהּ עַל לִבּוֹ {ו} וְהָיָה בָהּ כְּדֵי לְהָמִית עַל לִבּוֹ, וּמֵת, נִתְכַּוֵּון {ל} לְהַכּוֹתוֹ עַל לִבּוֹ וְהָיָה בָהּ כְּדֵי לְהָמִית עַל לִבּוֹ וְהָלְכָה לָהּ עַל מָתְנָיו וְלֹא הָיָה בָהּ כְּדֵי לְהָמִית עַל מָתְנָיו, וּמֵת, נִתְכַּוֵּון לְהַכּוֹת אֶת הַגָּדוֹל וְלֹא

---

[1] קיי כלפנינו. ק ליתא: "אכל בחבורת מצווה". ושמא נשמט מחמת הדומות.
[2] ק כלפנינו. קיי: "שקצים".
[3] דברים כא׳
[4] משלי כג׳
[5] קיי+קנ כלפנינו. קס אולי: ?"בסואבי"? (אך יש לציין שנתקלתי פעמים נוספות במקרים שסופר קאופמן מחליף את סדר האותיות בטעות, והנושא דורש בירור עתידי).
[6] קיי+קנ כלפנינו. קס בטעות: "משלאחרון".
[7] יש כאן חור בדף, ולפיכך מילת "משל" רחוקה ממלת "אחרים". הסופר(?) ניקד אות "ש" בסגול, והוא (או מישהו אחר) הוסיף מקף עליון כדי לסמן שיש לחבר מילה זו למילה הבאה, וכדרך שמופיע לעיתים במילה זו הבאה בסוף שורה.
[8] קיי כלפנינו. ק: "וּרְבִּי". וראו בהערה הבאה.
[9] לפי נוסח ק לעיל "וּרְבִּי", צריך לפתוח את הקיצור כך: "אוומריםו". קיי: "אומ׳".
[10] קיי+קנ כלפנינו. קס: "אביו".
[11] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: "יודה".
[12] קיי+קנ כלפנינו. קס: "בין".
[13] דברים כא׳
[14] ק+קיי: "ולֹא".
[15] ק+קיי נוסף: "אותו".
[16] קס כלפנינו. קיי+קנ וכן בתנ"ך: "אֵינֶנּוּ".
[17] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מתירין".
[18] קיי: "נדון". ק: "ידון אתו".
[19] ק+קיי: "אֵינוּ". (קיי: מתחילה כאן הלכה חדשה).
[20] ק+קיי: "רִאשׁוֹנִים".
[21] קיי כלפנינו. ק ליתא: "זה" (השני. ושמא נשמט מחמת הדומות).
[22] ק+קיי: "יִידּוֹן".
[23] ק+קיי כלפנינו. מגיה מאוחר בפרמה הוסיף בשוליים: "**אמרה תורה מוטב**".
[24] ק בכולם כלפנינו. קיי בכולם: "הנאה".
[25] נכתב בטעות מחמת הדומות, והסופר(?) מחק בקויים חוצים. וכן ק+קיי ליתא.
[26] ק+קיי הכתיב באות "י" אחת: "יִדּוֹן".
[27] קיי כלפנינו. ק: "עַל שֵׁם".
[28] קיי כלפנינו. ק: "וְאֶחָד". וכן בסמוך. וספק האם קס כתב "ד" או "ר".
[29] קיי כלפנינו. ק: "נַעֲרָה".
[30] קיי כלפנינו ("המארשה"). ק: "מְאוֹרָסָה".
[31] קיי כלפנינו. ק: "וְאֵלּוּ".
[32] קיי כלפנינו. ק: "וְיֵשׁ".
[33] קיי+קנ כלפנינו. קס: "בת".
[34] ק+קיי נוסף: "**חֲמוֹתוֹ, וְאֵם חֲמוֹתוֹ, וְאֵם חָמִיו**". ושמא סופר פרמה השמיט, ואם כן אולי אות "ו" של שומר השורה שייכת למילה "וחמותו". ועדיין צריך עיון גדול האם זו אכן השמטה, כי המילים המושמטות לא ממלאות שורה שלמה, ואין כאן דומות.
[35] קיי כלפנינו. ק: "רוֹצֵיחַ".
[36] קיי כלפנינו. ק: "נִידַּחַת".
[37] קיי כלפנינו. ק ליתא: "לתוך".
[38] קיי כלפנינו. ק: "(ו)אִם יָכוֹל".
[39] ק כלפנינו אך בסיומת "א". קיי: "ושיסה".
[40] קיי הכתיב כלפנינו. ק הכתיב: "וַעֲמָדוּהוּ".
[41] קיי הכתיב כלפנינו. ק הכתיב: "מִימַּא".
[42] קיי כלפנינו. ק: "לְאַחַר".
[43] ק+קיי ליתא: "את".
[44] קיי כלפנינו. ק: "עַל מָתְנָיו". ולעניין הניקוד: ק+קיי הכתיב חסר כלפנינו, ואני הוא זה שניקדתי בקמץ קטן, במקום לכתוב "מוֹתְנָיו". אך קנ ניקד בקמץ רגיל. וכן בכולם להלן.

הָיָה בָּהּ כְּדֵי לְהָמִית אֶת הַגָּדוֹל וְהָלְכָה לָהּ עַל הַקָּטָן וְהָיָה בָּהּ כְּדֵי לְהָמִית (על) [אֶת][1]* הַקָּטָן, וּמֵת, {נת} נִתְכַּוֵּון לְהַכּוֹת אֶת הַקָּטָן וְהָיָה בָּהּ כְּדֵי לְהָמִית אֶת הַקָּטָן וְהָלְכָה לָהּ עַל הַגָּדוֹל וְלֹא הָיָה בָּהּ כְּדֵי לְהָמִית אֶת הַגָּדוֹל, וּמֵת, פָּטוּר. **ו'** נִתְכַּוֵּון לְהַכּוֹתוֹ[2]« עַל מָתְנָיו וְהָיָה בָּהּ כְּדֵי לְהָמִית עַל מָתְנָיו וְהָלְכָה לָהּ עַל לִבּוֹ, וּמֵת, נִתְכַּוֵּון {לה} לְהַכּוֹת אֶת הַגָּדוֹל וְהָיָה בָּהּ כְּדֵי לְהָמִית אֶת הַגָּדוֹל וְהָלְכָה לָהּ עַל הַקָּטָן, וּמֵת, חַיָּיב. רְ' שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֲפִילּוּ נִתְכַּוֵּון לַהֲרוֹג אֶת זֶה וְהָרַג אֶת זֶה, פָּטוּר. **ז'** רוֹצֵחַ שֶׁנִּתְעָרֵב בַּאֲחֵרִים, כּוּלָּן פְּטוּרִין. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵר: כּוֹנְסִין אוֹתָן[3]« לַכִּיפָּה[4]«. וְכָל חַיְּיבֵי מִיתוֹת שֶׁנִּתְעָרְבוּ זֶה בָּזֶה, יִידּוֹנוּ^[5] בְּקַלָּה[6]«. הַנִּסְקָלִים בַּנִּשְׂרָפִים: רְ' שִׁמְעוֹן אוֹמֵר[7]«: יִידּוֹנוּ בִּסְקִילָה, שֶׁהַשְּׂרֵיפָה חֲמוּרָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: יִידּוֹנוּ בִּשְׂרֵיפָה, שֶׁהַסְּקִילָה חֲמוּרָה. **ח'** אָמְרוּ לָהֶם רְ' שִׁמְעוֹן: אִילּוּ לֹא הָיְתָה שְׂרֵיפָה[8]« חֲמוּרָה, לֹא נִיתְּנָה לְבַת כֹּהֵן שֶׁזִּינַּת[9]«. אָמְרוּ לוֹ: אִילּוּ לֹא הָיְתָה סְקִילָה חֲמוּרָה, לֹא נִיתְּנָה לַמְגַדֵּף וְלָעוֹבֵד עֲבוֹדָה {ז} זָרָה. הַנֶּהֱ[רָ]גִים[10]* בַּנֶּחֱנָקִים, רְ' שִׁמְעוֹן אוֹמֵר«: בְּסַיִיף. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בְּחֶנֶק. **ט'** מִי שֶׁנִּתְחַיֵּיב שְׁתֵּי[11]«• מִיתוֹת בֵּית דִּין, יִידּוֹן^[12] בַּחֲמוּרָה. עָבַר[13]«• עֲבֵירָה«• שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שְׁתֵּי מִיתוֹת, יִידּוֹן בַּחֲמוּרָה. רְ' יוֹסֵי[14]« אוֹמֵר: יִידּוֹן בַּזִּיקָה[15]« הָרִאשׁוֹנָה[16]« שֶׁבָּאת עָלָיו[17]«. **י'** מִי שֶׁלָּקָה וְשָׁנָה, בְּבֵית דִּין כּוֹנְסִין אוֹתוֹ לַכִּיפָּה[18]« וּמַאֲכִילִין אוֹתוֹ שְׂעוֹרִים עַד שֶׁכְּרֵיסוֹ נִבְקַעַת. הַהוֹרֵג נְפָשׁוֹת שֶׁלֹּא בְעֵדִים, כּוֹנְסִין אוֹתוֹ לַכִּיפָּה« וּמַאֲכִילִין^[19]• אוֹתוֹ^• לֶחֶם צַר וּמַיִם לַחַץ. **י"א** הַגּוֹנֵב אֶת הַקִּיסְוָוא[20]« וְהַמְקַלֵּל בַּקּוֹסֵם וְהַבּוֹעֵל אֲרַמִּית, קַנָּאִין פּוֹגְעִין בָּהֶן$. כֹּהֵן שֶׁשִּׁימֵּשׁ בְּטוּמְאָה, אֵין אֶחָיו הַכֹּהֲנִים מְבִיאִין אוֹתוֹ לְבֵית דִּין, אֶלָּא פִּירְחֵי כְהוּנָּה מוֹצִיאִין אוֹתוֹ חוּץ לָעֲזָרָה וּמוֹצִיאִין[21]* אֶת מוֹחוֹ בַּגִּיזִירִין[22]«&. זָר שֶׁשִּׁימֵּשׁ בַּמִּקְדָּשׁ, רְ' עֲקִיבָה אוֹמֵר: בְּחֶנֶק. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בִּידֵי שָׁמַיִם.

הל' י"א פרק י'

^[23]••כָּל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא.•• וְאֵלּוּ[24]«• שֶׁאֵין לָהֶן חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא, הָאוֹמֵר אֵין תְּחִיַּית {המ} הַמֵּתִים,$$ וְאֵין תּוֹרָה מִן הַשָּׁמַיִם, וְאֶפִּיקוֹרוֹס[25]«•. רְ' עֲקִיבָה אוֹמֵר: אַף הַקּוֹרֵא בִּסְפָרִים הַחִיצוֹנִים, וְהַלּוֹחֵשׁ עַל הַמַּכָּה וְאוֹמֵר[26]°: כָּל הַמַּחֲלָה אֲשֶׁר {ש} שַׂמְתִּי בְמִצְרַיִם לֹא אָשִׂים עָלֶיךָ וגו'[27]«. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: אַף (ח)[הַ]הוֹגֶה[28]* אֶת הַשֵּׁם בְּאוֹתוֹתָיו[29]«•. **ב'** שְׁלֹשָׁה מְלָכִים וְאַרְבָּעָה הֶדְיוֹטוֹת אֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא. שְׁלֹשָׁה מְלָכִים: יָרָבְעָם, {א} אַחְאָב^[30], וּמְנַשֶּׁה. רְ' יְהוּדָה[31]« אוֹמֵר: מְנַשֶּׁה[32]«• יֵשׁ לוֹ חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא[33]«•, שֶׁנֶּאֱמַר[34]°: "וַיִּתְפַּלֵּל אֵלָיו וַיֵּעָתֶר לוֹ וַיִּשְׁמַע תְּפִילָּתוֹ, וַיְשִׁיבֵהוּ יְרוּשָׁלַיִם לְמַלְכוּתוֹ". אָמְרוּ לוֹ: לְמַלְכוּתוֹ הֱשִׁיבוֹ, לֹא$ הֱשִׁיבוֹ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. וְאַרְבָּעָה הֶדְיוֹטוֹת: בִּלְעָם, וְדוֹאֵג, {אחית} אֲחִיתוֹפֶל[35]«, וְגֵיחֲזִי^[36]. **ג'** דּוֹר הַמַּבּוּל אֵין {ל} לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא וְאֵין עוֹמְדִין בַּדִּין, שֶׁנֶּאֱמַר[37]°: לֹא יָדוֹן רוּחִי בָאָדָם לְעוֹלָם^[38]•. $$$$$$ אַנְשֵׁי סְדוֹם אֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא, אֲבָל עוֹמְדִין בַּדִּין. רְבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר: אֵלּוּ וָאֵלּוּ אֵינָן עוֹמְדִין בַּדִּין[39]«•, שֶׁנֶּאֱמַר[40]°: ^[41]••עַל כֵּן לֹא יָקוּמוּ רְשָׁעִים בַּמִּשְׁפָּט וְחַטָּאִים בַּעֲדַת צַדִּיקִים••. עַל כֵּן לֹא יָקוּמוּ רְשָׁעִים בַּמִּשְׁפָּט, זֶה דּוֹר הַמַּבּוּל. וְחַטָּאִים בַּעֲדַת צַדִּיקִים, אֵלּוּ אַנְשֵׁי סְדוֹם. אָמְרוּ לוֹ: בַּעֲדַת צַדִּיקִים אֵינָן עוֹמְדִין אֲבָל[42]«• עוֹמְדִין הֵן בַּעֲדַת רְשָׁעִים. **ד'** $$$$$$ דּוֹר הַמִּדְבָּר אֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם {ה} הַבָּא וְאֵין עוֹמְדִין בַּדִּין, שֶׁנֶּאֱמַר°: בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִתַּמּוּ וְשָׁם יָמוּתוּ, דִּבְרֵי רְ' עֲקִיבָה. רְ' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: עֲלֵיהֶם הוּא אוֹמֵר[43]°: אִסְפוּ לִי חֲסִידָי כּוֹרְתֵי בְרִיתִי עֲלֵי זָבַח. **ה'** עֲדַת קֹרַח אֵינָהּ עֲתִידָה לַעֲלוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר[44]°: וַתְּכַס עֲלֵיהֶם[45]«• הָאָרֶץ, וַיֹּאבְדוּ מִתּוֹךְ הַקָּהָל, דִּבְרֵי רְ' עֲקִיבָה. רְ' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: עֲלֵיהֶם« הוּא אוֹמֵר[46]°: ייי מֵמִית וּמְחַיֶּה מוֹרִיד שְׁאוֹל וַיָּעַל. **ו'** עֲשֶׂרֶת {הש} הַשְּׁבָטִים אֵינָן עֲתִידִים לַחֲזוֹר, שֶׁנֶּאֱמַר[47]°: וַיַּשְׁלִכֵם אֶל אֶרֶץ אַחֶרֶת כַּיּוֹם הַזֶּה, מַה הַיּוֹם הוֹלֵךְ וְאֵינוֹ חוֹזֵר, אַף הֵן הוֹלְכִין וְאֵינָן חוֹזְרִין, דִּבְרֵי רְ' עֲקִיבָה. רְ' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מַה הַיּוֹם מַאֲפִיל וּמֵאִיר, אַף הֵן כְּשֶׁהִיא[48]«• אֲפֵילָה לָהֶן, עֲתִידָה לֵיאוֹר& לָהֶם. **ז'** אַנְשֵׁי עִיר הַנִּדַּחַת [49]«°•: "יָצְאוּ אֲנָשִׁים {ב} בְּנֵי בְלִיַּעַל מִקִּרְבֶּךָ וַיַּדִּיחוּ אֶת יֹשְׁבֵי עִירָם לֵאמֹר". {האינן} <הָא אֵינָן>[50]* נֶהֱרָגִין עַד שֶׁיְּהוּ מַדִּיחֶיהָ[51]« מֵאוֹתָהּ הָעִיר וּמֵאוֹתוֹ הַשֵּׁבֶט, עַד שֶׁיּוּדַּח רוּבָּהּ, עַד שֶׁיַּדִּיחוּהָ[52]«

---

[1] מילת "על" סומנה בקו חוצה, ומעליה נתלה "את". וספק האם התיקון בוצע בידי הסופר. וכן ק+קיי "אֶת".
[2] קיי+קנ כלפנינו. קס: "להכות".
[3] קיי כלפנינו. ק: "אוֹתוֹ".
[4] קיי הכתיב כלפנינו. ק בסיומת "א".
[5] ק+קיי הכתיב באות "י" אחת: "יִדּוֹנוּ". ולהלן מספר פעמים ק באות "י" אחת ואילו קיי בשתיים.
[6] קיי הכתיב כלפנינו. ק בסיומת "א".
[7] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "אומר". וכן להלן.
[8] ק כלפנינו. קיי: לעיל היה כתוב כלפנינו אך כאן כתוב בכתיב חסר: "שרפה".
[9] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "שזינת". והשוו בהלכה "א" ששם בכולם ליתא "שזינת".
[10] אות "ר" נתלתה ע"י הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[11] קיי כלפנינו. ק: "בִּשְׁתֵּי".
[12] ק+קיי הכתיב באות "י" אחת: "יִדּוֹן". וכן להלן.
[13] קיי+קנ כלפנינו. קס: "עבד עבודה".
[14] קיי כלפנינו. ק: "יוֹסֵה".
[15] קיי הכתיב כלפנינו. ק בסיומת "א".
[16] קיי כלפנינו. ק: "רִאשׁוֹנָה".
[17] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?"עליה/עליהן"?.
[18] קיי הכתיב כלפנינו. ק בסיומת "א". וכן להלן.
[19] ק+קיי: "וְנוֹתְנִין לוֹ" (במקום "ומאכילין אותו").
[20] קנ כלפנינו. קס הכתיב: "הקסוא". קיי: "הקסוה".
[21] ק+קיי כלפנינו. מגיה מאוחר כתב בשוליים: "**וּמְפַצְּעִין**", אך לא מחק את "ומוציאין".
[22] ק הכתיב: "בַּגִּיזֵרִין". קיי הכתיב: "בגזרין".
[23] ק+קיי ליתא המשפט: "כל ישראל...הבא". (ובשלושת כתבי היד ליתא הפסוק "ועמך כולם וכו'").
[24] ק כלפנינו. קיי: "אלו". וראו בהערה לעיל.
[25] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ואפיקורס".
[26] שמות טו'
[27] קיי כלפנינו. ק נוסף: "כִּי אֲנִי ייי רֹפְאֶךָ (כך ניקד קנ, אך בתנ"ך אות "ר" מנוקדת בחולם)".
[28] אות "ח" סומנה למחיקה בקווים חוצים, ומעליה נתלתה אות "ה". אולי בידי הסופר. וכן ק+קיי: הַהוֹגֶה".
[29] ק כלפנינו. קיי: "באותיותיו".
[30] ק+קיי: "וְאַחְאָב".
[31] קיי+קנ כלפנינו. קס: "יודה".
[32] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "מנשה".
[33] קיי כלפנינו. ק ליתא: "הבא".
[34] (דברי הימים ב לג)
[35] ק כלפנינו. קיי: "ואחיתופל".
[36] ק+קיי בכתיב חסר: "וְגֵחֲזִי".
[37] בראשית ו'
[38] קיי נוסף: "וגו'". ק נוסף: "בְּשֶׁגַּם הוּא בָשָׂר".
[39] קיי כלפנינו. ק ליתא: "בדין".
[40] תהילים א'
[41] ק+קיי ליתא ציטוט הפסוק בשלמותו המובא קודם פירוט הדרשה.
[42] קיי כלפנינו. ק ליתא: "אבל".
[43] תהילים נ'
[44] במדבר טז'
[45] קיי כלפנינו, וכן בתנ"ך. ק: "עֲלֵיהֶן". (גם בציטוט מהתנ"ך לא הקפידו על החלפת הסיומת ברבים). וכן בסמוך (אלא ששם אין זה ציטוט).
[46] שמואל א' ב'
[47] דברים כט'
[48] ק: "שֶׁהִיא". קיי: "כשהוא".
[49] ק כלפנינו. קיי נוסף: "שנאמר". ומקור הציטוט: דברים י"ג.
[50] תיקנתי לפי ק+קיי.
[51] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מדיחה".
[52] קיי הכתיב כלפנינו. ק בסיומת "הא". וראו להלן.

אֲנָשִׁים. הִדִּיחוּהָ[1]« נָשִׁים וּקְטַנִּים[2]«• אוֹ שֶׁהוּדַּח מִיעוּטָהּ אוֹ שֶׁהָיוּ מַדִּיחֶיהָ מֵחוּצָה$ לָהּ, הֲרֵי אֵלּוּ כִּיחִידִים: צְרִיכִים[3]«• שְׁנֵי עֵדִים וְהַתְרָיָיה[4]«• לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. זֶה חוֹמֶר בַּיְּחִידִים מִבַּמְּרוּבִּים, שֶׁהַיְּחִידִים בִּסְקִילָה, לְפִיכָךְ מָמוֹנָם פָּלֵט. {וה} וְהַמְּרוּבִּים בְּסַיִיף, לְפִיכָךְ מָמוֹנָם אָבֵד&. **ח'** הַכֵּה תַכֶּה אֶת יֹשְׁבֵי הָעִיר הַהִוא[5]*• לְפִי חָרֶב[6]°: הַחַמֶּרֶת הַגַּמֶּלֶת[7]«• הָעוֹבֶרֶת« מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, הֲרֵי אֵלּוּ מַצִּילִין אוֹתָן[8]«•. הַחֲרֵם אֹתָהּ[9]«• וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בָּהּ וְאֶת בְּהֶמְתָּהּ לְפִי חָרֶב, מִיכָּן אָמְרוּ: נִכְסֵי צַדִּיקִים שֶׁבְּתוֹכָהּ אוֹבְדִין, וְשֶׁבְּחוּצָה לָהּ פְּלֵיטִין. וְשֶׁלָּרְשָׁעִים, בֵּין מִתּוֹכָהּ$ וּבֵין[10]« מֵחוּצָה לָהּ, אוֹבְדִין. **ט'** "וְאֶת[11]«• כָּל שְׁלָלָהּ תִּקְבֹּץ אֶל תּוֹךְ רְחוֹבָהּ": אִם[12]«• אֵין לָהּ רְחוֹב, עוֹשִׂין לָהּ רְחוֹב. הָיָה רְחוֹבָהּ חוּצָה לָהּ, כּוֹנְסִין אוֹתוֹ לְתוֹכָהּ. שֶׁנֶּאֱמַר: אֶל תּוֹךְ רְחוֹבָהּ. "וְשָׂרַפְתָּ בָאֵשׁ אֶת הָעִיר וְאֶת כָּל שְׁלָלָהּ" $$. שְׁלָלָהּ, לֹא[13]« שְׁלַל שָׁמַיִם. מִיכָּן אָמְרוּ: הַהֶקְדֵּשׁוֹת שֶׁבְּתוֹכָהּ יִיפָּדוּ, וּתְרוּמוֹת יֵירָקְבוּ, וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְכִתְבֵי הַקּוֹדֶשׁ יִיגָּנֵזוּ. **י'** "כָּלִיל לַיְיָ אֱלֹהֶיךָ"; אָמַר ר' שִׁמְעוֹן: אִם אַתָּה[14]« עוֹשֶׂה« דִין בְּעִיר נִדַּחַת^[15]•, מַעֲלֶה אֲנִי עָלֶיךָ כְּאִילּוּ[16]« אַתָּה[17]« מַעֲלֶה [18]«• עוֹלָה כָלִיל לְפָנַיי. "וְהָיְתָה תֵּל עוֹלָם לֹא תִבָּנֶה עוֹד", לֹא[19]« תֵּעָשֶׂה& אֲפִילּוּ גַּנּוֹת וּפַרְדֵּסִים, דִּבְרֵי ר' יוֹסֵה הַגְּלִילִי. ר' עֲקִיבָה אוֹמֵר: לֹא תִבָּנֶה& עוֹד, ^[20] לִכְמוֹת שֶׁהָיָיתָה[21]«& אֵינָהּ נִבְנֵית&, אֲבָל נַעֲשֵׂית הִיא גַּנּוֹת וּפַרְדֵּסִים. **י"א** "וְלֹא[22]«• יִדְבַּק בְּיָדְךָ {מ} מְאוּמָה מִן הַחֵרֶם, לְמַעַן יָשׁוּב יְיָ מֵחֲרוֹן אַפּוֹ וְנָתַן[23]«• לְךָ רַחֲמִים וְרִחַמְךָ וְהִרְבֶּךָ", כָּל זְמַן שֶׁהָרְשָׁעִין בָּעוֹלָם, חֲרוֹן אַף בָּעוֹלָם. אָבְדוּ רְשָׁעִים מִן הָעוֹלָם, נִסְתַּלֵּק חֲרוֹן אַף מִן הָעוֹלָם.

הל' י"א פרק י"א

וְאֵלּוּ[24]« הֵן הַנֶּחֱנָקִין, הַמַּכֶּה אָבִיו וְאִמּוֹ, וְגוֹנֵב[25]« נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל, וְזָקֵן מַמְרֵא עַל פִּי בֵית דִּין, וּנְבִיא {ה} הַשֶּׁקֶר, וְהַמִּתְנַבֵּא לְשֵׁם$ עֲבוֹדָה זָרָה, וְהַבָּא עַל אֵשֶׁת אִישׁ, וְזוֹמְמֵי בַת כֹּהֵן וּבוֹעֲלָהּ. **ב'** הַמַּכֶּה אָבִיו וְאִמּוֹ אֵינוּ חַיָּיב עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה בָהֶן חַבּוּרָה. זֶה חוֹמֶר בִּמְקַלֵּל מִבַּמַּכֶּה&, שֶׁהַמְקַלֵּל {ל} לְאַחַר מִיתָה חַיָּיב, וְהַמַּכֶּה לְאַחַר[26]« מִיתָה פָּטוּר. וְגוֹנֵב$ נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל אֵינוּ חַיָּיב עַד שֶׁיַּכְנִיסֶנּוּ לִרְשׁוּתוֹ. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר: עַד שֶׁיַּכְנִיסֶנּוּ לִרְשׁוּתוֹ וְיִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר[27]°: וְהִתְעַמֶּר בּוֹ וּמְכָרוֹ. וְהַגּוֹנֵב$ אֶת בְּנוֹ, ר' יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה מְחַיֵּיב, וַחֲכָמִים פּוֹטְרִין. [28]*[גָּנַב מִי^[29]• שֶׁחֶצְיוֹ עֶבֶד וְחֶצְיוֹ בֶן חוֹרִין[30]«, ר' {יוחנן בן ברוקה} <יְהוּדָה>[31]* מְחַיֵּב&, וַחֲכָמִים פּוֹטְרִין]. **ג'** זָקֵן מַמְרֵא עַל פִּי בֵית דִּין, שֶׁנֶּאֱמַר[32]°: כִּי יִפָּלֵא {מ} מִמְּךָ דָבָר לַמִּשְׁפָּט בֵּין דָּם[33]« לְדָם בֵּין דִּין לְדִין«. שְׁלֹשָׁה^[34] בָתֵּי דִינִין הָיוּ שָׁם, אֶחָד עַל פֶּתַח[35]« הַר הַבַּיִת, וְאֶחָד עַל פֶּתַח הָעֲזָרָה, וְאֶחָד בְּלִשְׁכַּת הַגָּזִית. בָּאִים לָזֶה שֶׁעַל פֶּתַח הַר הַבַּיִת, וְאוֹמְר/ין[36]*•: כָּךְ דָּרַשְׁתִּי וְכָךְ דָּרְשׁוּ חֲבֵירָיי, כָּךְ לִימַּדְתִּי וְכָךְ לִימְּדוּ[37]«• חֲבֵירָיי. אִם {שמ} שָׁמְעוּ, אָמְרוּ$ לָהֶם. וְאִם לָאו[38]«, בָּאִין לָזֶה שֶׁעַל פֶּתַח הָעֲזָרָה, וְאוֹמְר/ין*•: כָּךְ דָּרַשְׁתִּי וְכָךְ דָּרְשׁוּ חֲבֵירָיי, כָּךְ לִימַּדְתִּי וְכָךְ לִימְּדוּ חֲבֵירָיי. אִם שָׁמְעוּ, אָמְרוּ לָהֶם. וְאִם לָאו, אֵלּוּ וָאֵלּוּ בָּאִים (לזה)[39]* לְבֵית דִּין הַגָּדוֹל שֶׁבְּלִישְׁכַּת הַגָּזִית, שֶׁמִּשָּׁם תּוֹרָה יוֹצְאָה^[40] לְכָל יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר°: מִן הַמָּקוֹם הַהוּא אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ. **ד'** חָזַר לְעִירוֹ וְשָׁנָה וְלִימֵּד כְּדֶרֶךְ שֶׁהוּא$ {ל} לִימּוּד[41]«#•, פָּטוּר. ^[42] הוֹרָה לַעֲשׂוֹת, חַיָּיב, שֶׁנֶּאֱמַר°: וְהָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה בְזָדוֹן וגו', אֵינוּ חַיָּיב עַד שֶׁיּוֹרֶה לַעֲשׂוֹת. הַתַּלְמִיד[43]«• שֶׁהוֹרָה לַעֲשׂוֹת, פָּטוּר, נִמְצָא חוּמְרוֹ {ק} קַלּוֹ[44]«•. **ה'** חוֹמֶר בְּדִבְרֵי סוֹפְרִים מִדִּבְרֵי$ תוֹרָה: הָאוֹמֵר אֵין תְּפִילִּין[45]«$, לַעֲבוֹר עַל דִּבְרֵי תוֹרָה, פָּטוּר. חָמֵשׁ טוֹטָפוֹת, לְהוֹסִיף עַל דִּבְרֵי סוֹפְרִים, חַיָּיב. **ו'** אֵין מְמִיתִין אֹתוֹ לֹא בְבֵית דִּין שֶׁבְּעִירוֹ וְלֹא בְבֵית דִּין שֶׁבְּיַבְנֶה[46]«•, אֶלָּא מַעֲלִין אוֹתוֹ בְּבֵית[47]«• דִּין הַגָּדוֹל שֶׁבִּירוּשָׁלַםִ, וּמְשַׁמְּרִין אֹתוֹ עַד הָרֶגֶל וּמְמִיתִין אֹתוֹ בָרֶגֶל, שֶׁנֶּאֱמַר°: וְכָל הָעָם[48]«• יִשְׁמְעוּ וְיִרָאוּ, דִּבְרֵי ר' עֲקִיבָה. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין מְעַנִּין דִּינוֹ שֶׁלָּזֶה, אֶלָּא מְמִיתִים אֹתוֹ מִיָּד, וְכוֹתְבִין וְשׁוֹלְחִין בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת: אִישׁ פְּלוֹנִי בֶּן אִישׁ פְּלוֹנִי נִתְחַיֵּב מִיתָה בְּבֵית דִּין. **ז'** וּנְבִיא$ הַשֶּׁקֶר וְהַמִּתְנַבֵּא[49]«• {מה} מַה שֶּׁלֹּא שָׁמַע וּמַה שֶּׁלֹּא נֶאֱמַר לוֹ, אֲבָל הַכּוֹבֵשׁ עַל^[50]• נְבוּאָתוֹ, וְהַמְוַותֵּר עַל דִּבְרֵי הַנָּבִיא, וְנָבִיא {ש} שֶׁעִיבֵּר[51] עַל דִּבְרֵי עַצְמוֹ, מִיתָתוֹ[52]« בִידֵי שָׁמַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר°: אָנֹכִי אֶדְרֹשׁ מֵעִמּוֹ. **ח'** הַמִּתְנַבֵּא בְּשֵׁם עֲבֹדָה זָרָה©[53] וְאוֹמֵר: כָּךְ אָמְרָה עֲבוֹדָה זָרָה©[54], {א} אֲפִילּוּ כִּיוֵּון אֶת הַהֲלָכָה, לְטַמֵּא אֶת הַטָּמֵא {ול} וּלְטַהֵר אֶת הַטָּהוֹר. הַבָּא עַל אֵשֶׁת אִישׁ, כֵּיוָן {ש}

---

[1] קיי הכתיב כלפנינו. ק: "הִידִּיחוּהָא". וראו לעיל.
[2] קיי כלפנינו. ק: "אוֹ קְטַנִּים".
[3] ק כלפנינו. קיי: "וצריכים".
[4] ק הכתיב: "וְהַתְרָיָא".קיי: "והתראה".
[5] ק+קיי: "ההיא", וכן בתנ"ד. וכן ניקד סופר(?) פרמה אות "ה"א בחיריק. אך אין זו טעות בפרמה אלא צורת כתיב מצוייה בכתבי היד.
[6] דברים יג'
[7] ק כלפנינו. קיי: "והגמלת והעוברת".
[8] ק כלפנינו. קיי: "אותה".
[9] קיי+קנ כלפנינו, וכן בתנ"ד. קס: "אות?ם?".
[10] ק כלפנינו. קיי: "בין".
[11] קיי+קנ כלפנינו, וכן בתנ"ד. קס: "את".
[12] קיי כלפנינו. ק ליתא: "אם".
[13] ק כלפנינו. קיי: "ולא".
[14] קיי כלפנינו. ק בסדר הפוך: "עוֹשֶׂה אַתָּה".
[15] ק+קיי: "הַנִּדַּחַת".
[16] קיי כלפנינו. ק: "כְּיִלּוּ" (קנ כנראה מכוון בניקודו לנוסח "כאילו").
[17] קיי כלפנינו. ק: "אַתְּ".
[18] קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף: "עליה".
[19] קיי כלפנינו. ק: "וְלֹא".
[20] קיי כלפנינו. ק נוסף שוב פעם: "עוֹד".
[21] כך כתוב ומנוקד בידי סופר פרמה. קיי: "שהיתה". ק: "שֶׁהָיַת".
[22] קיי כלפנינו, וכן בתנ"ד. ק: "לֹא".
[23] קיי כלפנינו. ק ליתא המשך הפסוק.
[24] קיי כלפנינו. ק: "אֵלּוּ".
[25] ק כלפנינו. קיי: "והגונב".
[26] ק: "אַחַר". קיי: כנראה כלפנינו אך יש שם טעות ושיבוש בנוסח.
[27] דברים כד'
[28] הסופר השמיט כאן מחמת הדומות "פוטרין-פוטרין", ולאחר מכן השלים בריווח שבין שתי העמודות.
[29] ק+קיי: "גָּנַב אֶת שֶׁחֶצְיוֹ".
[30] קיי הכתיב כלפנינו. ק בסיומת "ם".
[31] תיקנתי לפי ק+קיי (קס: "יודה"), מפני שכנראה זו טעות מחמת הדומות לעיל. אך בכל זאת יש לעיין האם זה לא גרסה שונה.
[32] דברים יז
[33] קיי: ציטוט הפסוק ממשיך כלפנינו, אלא שנוסף בסוף "וגו'". ק: "בֵּין דָּם וגו'".
[34] ק+קיי: "וּשְׁלוֹשָׁה".
[35] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: "הפתח".
[36] בשלושת כתבי היד כתוב בקיצור, וספק האם לגרוס "וְאוֹמֵר" או "וְאוֹמְרִין". וכן בסמוך. קנ ניקד כאן אות "מְ" בשווא מפני שגרס "ואומרין", אך בסמוך לא ניקד אות "מ".
[37] קס כלפנינו. קיי+קנ: "לָמְדוּ".
[38] קיי הכתיב כלפנינו. ק: "לָאיו".
[39] הסופר כתב בטעות מחמת הדומות ולאחר מכן סימן למחיקה בנקודותיים. וכן ק+קיי ליתא.
[40] ק+קיי: "יוֹצָא".
[41] ק כלפנינו, ואינני יודע מדוע קנ לא ניקד: "לִימּוֹד". קיי: "למוד".
[42] ק+קיי נוסף: "אִם".
[43] קיי כלפנינו. ק: "תַּלְמִיד".
[44] קנ כלפנינו. קס: "קולו". קיי: "ק[ו]לו" (אות "ו" תלוייה).
[45] קיי הכתיב כלפנינו. ק בסיומת "ם".
[46] קיי הכתיב כלפנינו. ק הכתיב: "שֶׁבְּיַוְנֶה".
[47] קיי כלפנינו. ק: "לְבֵית".
[48] קיי ובתנ"ך כלפנינו. ק: "יִשְׂרָאֵל".
[49] ק כלפנינו. קיי: "הַמִּתְנַבֵּא".
[50] ק+קיי: "אֶת".
[51] קס+קיי כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. קנ: "שֶׁעָבַר".
[52] ק כלפנינו. קיי: "מיתתן".
[53] נוספה הערת צנזורה בין השורות: "עכו"ם".
[54] נוספה הערת צנזורה בשוליים צמוד למילה: "עכו"ם".

שֶׁנִּכְנְסָה«[1] לִרְשׁוּת הַבַּעַל מִן«[2]• הַנִּישׂוּאִין אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִבְעָלָה, וּבָא עָלֶיהָ הֲרֵי זֶה«[3]• בְּחָנֵק«[4]. וְזוֹמְמֵי$ בַּת כֹּהֵן וּבוֹעֲלָהּ, הָא כָּל הַזּוֹמְמִים מְקַדְּמִים$ {ל} לְאוֹתָהּ הַמִּיתָה«[5], חוּץ מִזּוֹמְמֵי בַּת כֹּהֵן וּבוֹעֲלָהּ.

הל' ח' פרק י"ב <<מכות>>«[6]•

כֵּי־צַד הָעֵדִים נֶעֱשִׂים זוֹמְמִין: מְעִידִין אָנוּ {ב} בְּאִישׁ«[7]• פְּלוֹנִי שֶׁהוּא בֶּן גְּרוּשָׁה אוֹ בֶן חֲלוּצָה, {א} אֵין אוֹמְרִים יֵעָשֶׂה זֶה בֶּן גְּרוּשָׁה אוֹ«[8]• בֶן חֲלוּצָה תַּחְתָּיו, אֶלָּא לוֹקֶה אַרְבָּעִים. מְעִידִין אָנוּ {ב} בְּאִישׁ« פְּלוֹנִי שֶׁהוּא חַיָּיב לִגָלוֹת«[9], אֵין אוֹמְרִים יִגָלֶה זֶה תַחְתָּיו, אֶלָּא לוֹקֶה אַרְבָּעִים. מְעִידִים אָנוּ בְּאִישׁ« פְּלוֹנִי שֶׁגֵּירַשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְלֹא נָתַן לָהּ כְּתוּבָּתָהּ, וַהֲלֹא בֵּין הַיּוֹם וּבֵין לְמָחָר סוֹפוֹ לִיתֵּן לָהּ כְּתוּבָּתָהּ, (אֶלָּא)*[10] אוֹמְרִין*[11]•: כַּמָּה אָדָם רוֹצֶה לִיתֵּן בִּכְתוּבָּתָהּ«[12]• שֶׁלָּזוֹ, שֶׁאִם נִתְאַלְמָנָה אוֹ נִתְגָּרְשָׁה, וְאִם מֵתָה יִירָשֶׁנָּה«[13]• בַּעְלָהּ. **ב'** מְעִידִים {א} אָנוּ בְּאִישׁ« פְּלוֹנִי שֶׁהוּא חַיָּיב לַחֲבֵירוֹ אֶלֶף זוּז עַל מְנָת לִיתְּנָן«[14]• מִיכָּן וְעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם, וְהוּא אוֹמֵר מִיכָּן וְעַד עֶשֶׂר שָׁנִים, אוֹמְרִין*•: כַּמָּה אָדָם {ר} רוֹצֶה לִיתֵּן«[15]• וְיִהְיוּ אֶלֶף זוּז בְּיָדוֹ, בֵּין לִיתְּנָם«[16]• מִיכָּן וְעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם, בֵּין«[17]• לִיתְּנָם«• מִיכָּן וְעַד עֶשֶׂר שָׁנִים. **ג'** מְעִידִים אָנוּ בְּאִישׁ« פְּלוֹנִי שֶׁהוּא חַיָּיב לַחֲבֵירוֹ מָאתַיִם זוּז, וְנִמְצְאוּ {זו} זוֹמְמִין, לוֹקִים וּמְשַׁלְּמִים, שֶׁלֹּא הַשֵּׁם מְבִיאָן«[18]• לִידֵי מַכּוֹת, מְבִיאָן«[19]• לִידֵי תַשְׁלוּמִין, דִּבְרֵי ר' מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: כָּל הַמְשַׁלֵּם אֵינוּ לוֹקֶה. **ד'** מְעִידִין אָנוּ בְּאִישׁ«[20]• פְּלוֹנִי שֶׁהוּא חַיָּיב מַלְקוֹת אַרְבָּעִים, וְנִמְצְאוּ«[21] זוֹמְמִין, לוֹקִין שְׁמוֹנִים: מִשֵּׁם«[22] לֹא תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ עֵד שָׁקֶר°[23], וּמִשֵּׁם« וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו°[24], דִּבְרֵי ר' מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינָן לוֹקִים אֶלָּא אַרְבָּעִים. **ה'** מְשַׁלְּשִׁין בְּמָמוֹן וְאֵין מְשַׁלְּשִׁים בְּמַכּוֹת. כֵּי־צַד, הֱעִידוּהוּ שֶׁהוּא חַיָּיב לַחֲבֵירוֹ מָאתַיִם זוּז, וְנִמְצְאוּ« זוֹמְמִין, מְשַׁלְּשִׁין בֵּינֵיהֶם. «[25]• הֱעִידוּהוּ שֶׁהוּא חַיָּיב מַלְקוֹת אַרְבָּעִים, וְנִמְצְאוּ^[26] זוֹמְמִין, כָּל אֶחָד וְאֶחָד לוֹקֶה אַרְבָּעִים. **ו'** אֵין הָעֵדִים נֶעֱשִׂים זוֹמְמִים עַד שֶׁיָּזוֹמּוּ^#[27]• [אֶת]*[28] עַצְמָן. כֵּי־צַד: אָמְרוּ מְעִידִים אָנוּ בְּאִישׁ« פְּלוֹנִי שֶׁהָרַג אֶת הַנֶּפֶשׁ, אָמְרוּ לָהֶם: הֵיאַךְ אַתֶּם מְעִידִים, {ש} שֶׁהֲרֵי הַנֶּהֱרָג«[29]• זֶה אוֹ הַהוֹרֵג הָיָה עִמָּנוּ אוֹתוֹ {ה} הַיּוֹם בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, אֵין«[30] אֵלּוּ זוֹמְמִין. אֲבָל אָמְרוּ לָהֶם: הֵיאַךְ אַתֶּם מְעִידִין, שֶׁהֲרֵי אַתֶּם הֱיִיתֶם עִמָּנוּ אוֹתוֹ הַיּוֹם בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, הֲרֵי אֵלּוּ זוֹמְמִין, וְנֶהֱרָגִים עַל פִּיהֶם. **ז'** בָּאוּ אֲחֵרִים {והזימ} וְהֱזִימוּם, בָּאוּ אֲחֵרִים וְהֱזִימוּם, אֲפִילוּ מֵאָה, כּוּלָּם יֵיהָרֵגוּ«[31]. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר: אַסְטָסִיס«[32]&• הִיא זוֹ, {אי} אֵינָהּ«[33]• נֶהֱרֶגֶת אֶלָּא כַת הָרִאשׁוֹנָה בִּלְבָד. **ח'** אֵין הָעֵדִים הַזּוֹמְמִים נֶהֱרָגִים, עַד שֶׁיִּיגָּמֵר הַדִּין, שֶׁהֲרֵי הַצַּדּוּקִים אוֹמְרִים: עַד שֶׁיֵּיהָרֵג, שֶׁנֶּאֱמַר: {נ} נֶפֶשׁ תַּחַת נָפֶשׁ. אָמְרוּ לָהֶם חֲכָמִים: וַהֲלֹא כְּבָר*[34] {נא} נֶאֱמַר°[35]: וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו, וַהֲרֵי אָחִיו קַיָּים. אִם^[36]• כֵּן לָמָּה נֶאֱמַר נֶפֶשׁ תַּחַת [נָפֶשׁ]*[37], יָכוֹל מִשֶּׁקִּיבְּלוּ^[38]• עֵדוּתָן יֵהָרֵגוּ, תַּלְמוּד לוֹמַר: נֶפֶשׁ תַּחַת נָפֶשׁ, הָא אֵינָן נֶהֱרָגִין עַד שֶׁיִּגָּמֵר הַדִּין. **ט'** "עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים אוֹ שְׁלֹשָׁה עֵדִים יוּמַת הַמֵּת": אִם מִתְקַיֶּימֶת הָעֵדוּת בִּשְׁנַיִם, לָמָּה פָרַט הַכָּתוּב בִּשְׁלֹשָׁה«[39], אֶלָּא לְהַקִּישׁ שְׁלֹשָׁה לִשְׁנַיִם: מַה«[40]• שְׁלֹשָׁה מְזַמְּמִים#[41]• אֶת הַשְּׁנַיִם, אַף«[42]• שְׁנַיִם {יז} יָזֵמּוּ#[43] אֶת הַשְּׁלֹשָׁה. וּמְנַיִן אֲפִילוּ מֵאָה, תַּלְמוּד לוֹמַר: עֵדִים. **י'** ר' שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מַה שְׁנַיִם אֵינָן {נה} נֶהֱרָגִין עַד שֶׁיְּהוּ שְׁנֵיהֶן זוֹמְמִים, אַף שְׁלֹשָׁה אֵינָן נֶהֱרָגִין עַד שֶׁיְּהוּ שְׁלָשְׁתָּן«[44] זוֹמְמִין. וּמְנַיִן«[45] אֲפִילוּ מֵאָה, תַּלְמוּד לוֹמַר: עֵדִים. **י"א** ר' עֲקִיבָה אוֹמֵר: לֹא בָא הַשְּׁלִישִׁי אֶלָּא לְהַחְמִיר עָלָיו {ולעש} וְלַעֲשׂוֹת דִּינוֹ כַּיּוֹצֵא בָאֵלּוּ. אִם^[46]• כָּךְ עָנַשׁ {הכת} הַכָּתוּב לַנִּיטְפָּל לְעוֹבְרֵי עֲבֵירָה כְּעוֹבְרֵי {עב} עֲבֵירָה, עַל אַחַת כַּמָּה «[47] יְשַׁלֵּם«[48]• שָׂכָר לַנִּיטְפָּל {לע} לְעוֹשֵׂה$ מִצְוָוה כְּעוֹשֵׂה מִצְוָה. **י"ב** מַה שְׁנַיִם נִמְצָא אֶחָד [מֵהֶן]*[49] קָרוֹב אוֹ פָסוּל עֵדוּתָם& בְּטֵלָה, אַף«[50] שְׁלֹשָׁה נִמְצָא אֶחָד מֵהֶן קָרוֹב אוֹ פָסוּל, עֵדוּתָן& בְּטֵלָה. מְנַיִן אֲפִילוּ מֵאָה, תַּלְמוּד לוֹמַר: עֵדִים. **י"ג** אָמַר ר' יוֹסֵה: בְּמֵי#[51]• דְבָרִים אֲמוּרִין, בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת. אֲבָל בְּדִינֵי מָמוֹנוֹת, תִּתְקַיֵּים הָעֵדוּת בִּשְׁאָר. רִבִּי אוֹמֵר: אֶחָד דִּינֵי מָמוֹנוֹת וְאֶחָד דִּינֵי נְפָשׁוֹת. בִּזְמַן שֶׁהִיתְרוּ«[52]• בָהֶן, אֲבָל בִּזְמַן {ל*[53]} שֶׁלֹּא הִיתְרוּ בָהֶן, מַה יַּעֲשׂוּ שְׁנֵי אַחִים שֶׁרָאוּ

---

[1] קיי הכתיב כלפנינו. ק הכתיב: "שֶׁנִּכְנְשָׂא".
[2] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: "לנשואין".
[3] קיי כלפנינו. ק: "זוֹ".
[4] קיי+קנ כלפנינו. קס: "בחונקו".
[5] קיי כלפנינו. ק: "מִיתָה".
[6] ק כלפנינו. קיי: שלושת הפרקים האחרונים של מסכת סנהדרין הם מסכת לעצמה בשם "מכות", ולכן יש כאן כותרת: "מסכתא דמכות פרק ראשון".
[7] קיי כלפנינו. ק: "עַל אִישׁ". וכן כמעט בכולם להלן. ולא אעיר על כך יותר.
[8] קיי כלפנינו. ק: "וּבֶן".
[9] קיי הכתיב כלפנינו. ק: "לִיגָלוֹת".
[10] הסופר(?) סימן למחיקה בנקודותיים. ק+קיי ליתא.
[11] ק+קיי: "אומרין" (באות ריי"ש), ואין מדובר בטעות שהרי לשון "אומד" כתובה בכתבי היד באות עיי"ן (ראו פאה פרק ה'). גם בהלכה הבאה נוסח ק "אומרין" אך בקיי יש שם השמטה מחמת הדומות. אלו הסיבות שבגללן ברור לי שכך יש לפתוח את הקיצור "אומי" שבפרמה - כאן ובסמוך.
[12] קיי כלפנינו. ק: "כְּתוּבָּתָהּ".
[13] קיי+קנ כלפנינו. קס: "יורשנה".
[14] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ניתנין".
[15] ק ליתא: "ליתן". קיי: כל ההלכה נשמטה.
[16] קס: "נותנין". קנ: "נוֹתְנָן". וכן בסמוך. קיי: כל ההלכה נשמטה.
[17] ק: "וּבֵין". קיי: כל ההלכה נשמטה.
[18] קנ כלפנינו. קס: "מביאין". קיי: "שמביאן".
[19] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מביאין".
[20] קיי כלפנינו. ק: "אָנוּ אֶת פְּלוֹנִי".
[21] קיי כלפנינו. ק: "נִמְצְאוּ". וכן בהלכה הבאה.
[22] ק כלפנינו. קיי: "משום". וכן בסמוך.
[23] שמות כ'
[24] דברים יט'
[25] ק כלפנינו. קיי נוסף: "אבל אם".
[26] ק+קיי: "נִמְצְאוּ".
[27] ניקדתי לפי הכתיב שבפרמה. ק+קיי: "שֶׁיָּזַמּוּ".
[28] הסופר(?) תלה בין השורות. וכן ק+קיי איתא.
[29] ק כלפנינו: "שֶׁהֲרֵי הַנֶּהֱרָג זֶה אוֹ הַהוֹרֵג". קיי: "שהרי ההורג היה".
[30] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ואין".
[31] קיי כלפנינו. ק: "(ו)יֵהָרֵיגוּ".
[32] ק: כתוב ומנוקד כלפנינו. קיי: "אסטסית".
[33] ק כלפנינו. קיי: "ואינה".
[34] ק+קיי כלפנינו: "כְּבָר". ספק שבטעות נכתב בפרמה: "כבד". ושמא תוקן להיות "כבר".
[35] דברים יט'
[36] ק+קיי: "וְאִם".
[37] הסופר(?) הוסיף בשוליים צמוד לשורה. וכן ק+קיי איתא.
[38] ק+קיי: "מִשָּׁעָה שֶׁקִּיבְּלוּ".
[39] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס בהיפוך סדר המילים: "אלא בשלושה".
[40] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: "ומה".
[41] קס+קיי הכתיב כלפנינו, וניקדתי כפי הנראה לי. קנ: "מְזָמְמִין".
[42] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: "או".
[43] כעין זה מנוקד גם בפרמה, אך אות "מ" רפוייה.
[44] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: "שלושתן".
[45] קיי כלפנינו. ק: "מְנַיִן".
[46] ק+קיי: "וְאִם".
[47] ק כלפנינו. קיי נוסף: "וכמה".
[48] ק כלפנינו. קיי: "שישלם".
[49] הסופר(?) תלה בין השורות. וכן ק+קיי איתא.
[50] קיי כלפנינו. ק נשמט: "אף שלושה...בטילה".
[51] קס+קיי כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. קנ ניקד: "בַּמֵּי" וכנראה מכוון לנוסח "בַּמֶּה".
[52] קיי+קנ כלפנינו. קס: "שהיתירו".
[53] שומר שורה שלא כמילה הבאה. ק+קיי כמילה הבאה.

בְּאֶחָד[1]^• שֶׁהָרַג ^• אֶת הַנֶּפֶשׁ. **י׳ד׳** הָיוּ שְׁנַיִם רוֹאִין אוֹתוֹ מֵחַלּוֹן (זֶה) [זוֹ][2]*«• וּשְׁנַיִם רוֹאִין אוֹתוֹ מֵחַלּוֹן זוֹ«• וְאֶחָד מַתְרֶה בוֹ בָּאֶמְצַע: בִּזְמַן {שמק} שֶׁמִּקְצָתָן רוֹאִין אֵלּוּ אֶת אֵלּוּ, הֲרֵי אֵלּוּ עֵדוּת אַחַת. וְאִם לָאו, הֲרֵי אֵלּוּ שְׁתֵּי עֵדִיּוֹת. לְפִיכָךְ {א} אִם נִמְצֵאת אַחַת מֵהֶן זוֹמֶמֶת, הִיא[3]«• וָהֵן נֶהֱרָגִים וְהַשְּׁנִיָּיה {ט׳}[4]* פְּטוּרָה. **ט׳ו׳**[5]«• רְ׳ יוֹסֵה[6]«• בְּרְבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לְעוֹלָם אֵינוּ נֶהֱרָג עַד שֶׁיְּהוּ [7]^• שְׁנֵי עֵדָיו& {מתר} מַתְרִין בּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר[8]°: עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים. דָּבָר אַחֵר&: עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים, שֶׁלֹּא תְהֵא סַנְהֶדְרִין שׁוֹמַעַת מִפִּי[9]^• הַתּוּרְגְּמָן[10]«•. **י׳ו׳** מִי שֶׁנִּגְמַר דִּינוֹ וּבָרַח וּבָא לִפְנֵי אוֹתוֹ בֵית דִּין, אֵין סוֹתְרִין אֶת דִּינוֹ. כָּל[11]«• מָקוֹם שֶׁיַּעַמְדוּ שְׁנַיִם וְיֹאמְרוּ: מְעִידִין אָנוּ בְּאִישׁ« פְּלוֹנִי[12]« שֶׁנִּגְמַר[13]« דִּינוֹ בְּבֵית דִּינוֹ שֶׁלִּפְלוֹנִי, וּפְלוֹנִי וּפְלוֹנִי עֵדָיו, הֲרֵי זֶה יֵיהָרֵג. **י׳ז׳** סַנְהֶדְרִין נוֹהֶגֶת בָּאָרֶץ וּבְחוּצָה[14]«• לָאָרֶץ. סַנְהֶדְרִין הַהוֹרֶגֶת[15]^• אֶחָד$ בַּשָּׁבוּעַ נִקְרֵאת[16]«• חַבְּלָנִית[17]«•. רְ׳ <אֶ>לְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר: אֶחָד$ לְשִׁבְעִים שָׁנָה. רְ׳ טַרְפוֹן וְרְבִּי עֲקִיבָה אוֹמְרִים: אִילּוּ הָיִינוּ בְּסַנְהֶדְרִין לֹא נֶהֱרַג בָּהּ אָדָם מֵעוֹלָם. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אַף הֵם מַרְבִּין שׁוֹפְכֵי דָמִים בְּיִשְׂרָאֵל.

הל׳ י׳ז׳ פרק י׳ג׳

אֵלּוּ[18]« הֵן הַגּוֹלִים, הַהוֹרֵג נֶפֶשׁ בִּשְׁגָגָה. הָיָה מַעְגִּיל$ בַּמַּעְגֵּילָה וְנָפְלָה[19]« עָלָיו וַהֲרָגַתּוּ, הָיָה מְשַׁלְשֵׁל בְּחָבִית וְנָפְלָה עָלָיו וַהֲרָגַתּוּ, הָיָה יוֹרֵד בַּסּוּלָּם וְנָפַל עָלָיו וַהֲרָגוֹ, הֲרֵי זֶה גוֹלֶה. אֲבָל אִם הָיָה מוֹשֵׁךְ בְּמַעְגֵּילָה וְנָפְלָה עָלָיו וַהֲרָגַתּוּ, הָיָה דוֹלֶה בְחָבִית וְנִפְסַק הַחֶבֶל וְנָפְלָה עָלָיו[20]« וַהֲרָגַתּוּ, הָיָה עוֹלֶה {בסו} בְסוּלָּם וְנָפַל עָלָיו וַהֲרָגוֹ, הֲרֵי זֶה אֵינוּ גוֹלֶה. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁכְּדֶרֶךְ הוֹרָדָתוֹ, גּוֹלֶה. וְשֶׁלֹּא כְדֶרֶךְ הוֹרָדָתוֹ, אֵינוּ גוֹלֶה. **ב׳** נִשְׁמַט הַבַּרְזֶל {מכנ} מִכַּנָּתוֹ[21]** וְהָרַג, רְבִּי <אוֹמֵר>[22]*: אֵינוּ גוֹלֶה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: גּוֹלֶה. מִן הָעֵץ הַמִּתְבַּקֵּעַ[23]«, רְבִּי אוֹמֵר: גּוֹלֶה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינוּ (מ)[24]* {ג} גוֹלֶה. **ג׳** זָרַק אֶת (הרבים)[25]* הָאֶבֶן לִרְשׁוּת {ה} הָרַבִּים וְהָרַג, הֲרֵי זֶה גוֹלֶה. רְ׳ אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: אִם[26]«• מִשֶּׁיָּצָאת[27]«• הָאֶבֶן מִיָּדוֹ וְהוֹצִיא[28]*• הַלָּה[29]«• אֶת רֹאשׁוֹ וְקִיבְּלָהּ, הֲרֵי זֶה פָטוּר. **ד׳** זָרַק אֶת הָאֶבֶן לַחֲצֵירוֹ וְהָרַג, אִם יֵשׁ רְשׁוּת {ל} לַנִּיזָּק לִיכָּנֵס לַשָּׁם, גּוֹלֶה. וְאִם לָאו, אֵינוּ גוֹלֶה, שֶׁנֶּאֱמַר[30]°: וַאֲשֶׁר יָבֹא אֶת רֵעֵהוּ בַיַּעַר, מַה הַיַּעַר רְשׁוּת לַנִּיזָּק וְלַמַּזִּיק לִיכָּנֵס[31]« לַשָּׁם, יָצָא חֲצַר בַּעַל הַבַּיִת שֶׁאֵין רְשׁוּת לַנִּיזָּק לִיכָּנֵס לַשָּׁם. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר[32]«: מַה[33]« חֲטָבַת« הָעֵצִים[34]«• רְשׁוּת, יָצָא הָאָב הַמַּכֶּה אֶת בְּנוֹ, וְהָרַב הָרוֹדֶה אֶת[35]«• תַּלְמִידוֹ, וּשְׁלוּחַ$ בֵּית דִּין. **ה׳** הָאָב גּוֹלֶה עַל יְדֵי הַבֵּן, וְהַבֵּן [36]«• עַל יְדֵי הָאָב. הַכֹּל[37]«• גּוֹלִים עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל, וְיִשְׂרָאֵל גּוֹלִים עַל יְדֵיהֶם, חוּץ מֵעַל יְדֵי גֵּר תּוֹשָׁב. וְגֵר תּוֹשָׁב אֵינוּ גוֹלֶה אֶלָּא עַל יְדֵי גֵּר תּוֹשָׁב. **ו׳** הַסּוּמֶה[38]^• אֵינוּ גוֹלֶה, דִּבְרֵי רְ׳ יְהוּדָה. וְרְבִּי$ מֵאִיר אוֹמֵר: גּוֹלֶה. הַשּׂוֹנֵא אֵינוּ {גו} גוֹלֶה. רְ׳ יוֹסֵה בְּרְבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הַשּׂוֹנֵא נֶהֱרָג, מִפְּנֵי שֶׁהוּא (נהרג)[39]* כְּמוּעָד&. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: יֵשׁ שׂוֹנֵא גוֹלֶה וְיֵשׁ שׂוֹנֵא שֶׁאֵינוּ גוֹלֶה. כָּל שֶׁהוּא יָכוֹל לוֹמַר לְדַעַת הָרַג, אֵינוּ גוֹלֶה. וְשֶׁלֹּא לְדַעַת הָרַג, הֲרֵי זֶה גוֹלֶה. **ז׳** לְאֵיכָן$ גּוֹלִים, לְעָרֵי[40]«• מִקְלָט. לְשָׁלוֹשׁ שֶׁבְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וּלְשָׁלֹשׁ שֶׁבְּאֶרֶץ {כנ} כְּנַעַן, שֶׁנֶּאֱמַר[41]°: אֵת שְׁלֹשׁ הֶעָרִים תִּתְּנוּ מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן וְגוֹ׳. עַד שֶׁלֹּא נִבְחָרוּ שָׁלֹשׁ שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, לֹא הָיוּ שָׁלֹשׁ שֶׁבְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן קוֹלְטוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר°: שֵׁשׁ עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה, עַד[42]«• שֶׁיְּהוּ שֶׁשְּׁתָּן קוֹלְטוֹת כְּאַחַת[43]«. **ח׳** וּמְכוּוָּנוֹת לָהֶם דְּרָכִים מִזּוֹ לָזוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר[44]°: תָּכִין לְךָ הַדֶּרֶךְ וְשִׁלַּשְׁתָּ אֶת[45]^• גְּבוּל אַרְצְךָ, {ו} וּמוֹסְרִין לוֹ$ שְׁנֵי תַלְמִידֵי חֲכָמִים, שֶׁמָּא יַהַרְגֶנּוּ בַדֶּרֶךְ, וִידַבְּרוּ אֵלָיו. רְ׳ מֵאִיר אוֹמֵר: אַף[46]^• הוּא מְדַבֵּר עַל יְדֵי עַצְמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר°: וְזֶה דְּבַר הָרוֹצֵחַ. **ט׳** רְ׳ יוֹסֵה בְּרְבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כַּתְּחִילָּה$, אֶחָד שׁוֹגֵג וְאֶחָד {מ} מֵזִיד מַקְדִּמִים$ לְעָרֵי[47]«• מִקְלָט, וּבֵית דִּין שׁוֹלְחִין וּמְבִיאִין אוֹתָם מִשָּׁם. מִי שֶׁנִּתְחַיֵּב מִיתָה, הֲרָגוּהוּ. וְשֶׁלֹּא[48]« נִתְחַיֵּב מִיתָה, פְּטָרוּהוּ. וְשֶׁנִּתְחַיֵּב[49]« גָּלוּת, מַחֲזִירִין אוֹתוֹ לִמְקוֹמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר[50]°: וְהֵשִׁיבוּ[51]# אֹתוֹ הָעֵדָה אֶל עִיר מִקְלָטוֹ וְגוֹ׳. אֶחָד מָשׁוּחַ בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְאֶחָד הַמְרוּבֶּה[52]« בִּבְגָדִים[53]« וְאֶחָד שֶׁעָבַר מִמְּשִׁיחוּתוֹ[54]«•. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף מָשׁוּחַ מִלְחָמָה {מח} מַחֲזִיר אֶת הָרוֹצֵחַ. לְפִיכָךְ אִימּוֹתֵיהֶן שֶׁלַּכֹּהֲנִים מְסַפְּקוֹת לָהֶם מִחְיָה וּכְסוּת, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְפַּלְּלוּ עַל בְּנֵיהֶן שֶׁיָּמוּתוּ. **י׳** נִגְמַר דִּינוֹ וּמֵת {כ}

---

[1] ק+קיי: ״שֶׁרָאוּ כְּאַחַת שֶׁהָרַג זֶה אֶת הַנֶּפֶשׁ״.
[2] תוקן באמצעות ניקוד חולם, אולי בידי הסופר עצמו. ק כאן וגם בסמוך: ״זוֹ״. קיי כאן וגם בסמוך: ״זֶה״.
[3] ק כלפנינו. קיי: ״הוּא״.
[4] הסופר(?) סימן למחיקה בנקודותיים. וכן ק+קיי ליתא. (נכתב בטעות כתחילת סימן ההלכה ט״ו)
[5] קיי כלפנינו: ״ט״ו״ (בהלכה הבאה, בגלל השמטת הלכה לעיל). ק: ״י״ה״.
[6] ק כלפנינו. קיי הכתיב: ״יוסי״. וכן ברוב הפעמים בששת סדרי המשנה.
[7] ק+קיי נוסף: ״פִּי״.
[8] דברים יז׳
[9] ק+קיי: ״כְּמִפִּי״.
[10] ק כלפנינו. קיי הכתיב: ״התרגמן״.
[11] קיי כלפנינו. ק: ״בְּכָל״.
[12] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״פלוני״.
[13] קיי כלפנינו. ק: ״נִגְמַר״.
[14] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ובחוץ״.
[15] ק+קיי: ״הוֹרֶגֶת״.
[16] קיי כלפנינו. ק: ״וְנִקְרֵאת״.
[17] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״חובלנית״.
[18] קיי כלפנינו. ק: ״וְאֵלּוּ״.
[19] קיי כלפנינו. ק: ״נָפְלָה״.
[20] קנ כלפנינו. קס: ״עליִ!ה!״. קיי: יש השמטה.
[21] ק+קיי: ״מִקַּנָּתוֹ״. בפרמה נכתב בשוליים ונוקד: ״מִקַּתּוֹ״. ייתכן שזה פירוש, וייתכן מאוד שנכתב ע״י הסופר.
[22] הוספתי ע״פ ק+קיי. ולכך רמז מגיה מאוחר בפרמה שסימן כאן סימן להגהה.
[23] קיי הכתיב כלפנינו. ק: ״הַמִּתְבַּקֵּיַע״.
[24] ק+קיי ליתא. כנראה הסופר טעה וכתב ״מ״ בגלל מלת ״מן״ שבסוף השורה הקודמת. לאחר מכן כנראה העביר עליה קו אלכסוני למחיקה. לבסוף כתב לצידה שומר שורה ״ג״.
[25] הסופר(?) סימן למחיקה בנקודותיים. וכן ק+קיי ליתא.
[26] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״אם״.
[27] ק כלפנינו. קיי: ״מכשיצאת״.
[28] ק+קיי כלפנינו. מגיה כלשהו בפרמה גירד מעט אות ״ו״ הראשונה.
[29] ק כלפנינו, אך בסיומת ״א״. קיי: ״הַלָּז״.
[30] דברים יט׳
[31] קיי כלפנינו. ק: ״וּלְהִכָּנֵס״.
[32] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״אומר״.
[33] קנ כלפנינו. קס במילה אחת: ״מחטבת״. קיי: ״מה !ה!טבת״.
[34] קיי כלפנינו. ק: ״עֵצִים״.
[35] קיי כלפנינו. ק: ״בְּתַלְמִידוֹ״.
[36] ק+קיי נוסף: ״גוֹלֶה״.
[37] קיי כלפנינו. ק: ״וְהַכֹּל״.
[38] ק+קיי בסיומת ״א״.
[39] הסופר(?) סימן למחיקה בנקודותיים (וגם ניקד את המילה הבאה). וכן ק+קיי ליתא.
[40] קיי כלפנינו. ק: ״לְעִיר״.
[41] במדבר לה׳
[42] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״עד״.
[43] קיי כלפנינו. ק: ״בְּאַחַת״.
[44] דברים יט׳
[45] ק+קיי: ״וְשִׁלַּשְׁתָּ וגו׳״.
[46] ק+קיי ליתא: ״אף״.
[47] קיי כלפנינו. ק: ״לְעִיר״.
[48] קיי כלפנינו. ק: ״וּמִי שֶׁלֹּא״.
[49] קיי: ״שנתחייב״. ק: ״וּמִי שֶׁנִּתְחַיֵּב״.
[50] במדבר לה׳
[51] ניקדתי כרגיל. קנ ניקד אות ״ה״ בחיריק.
[52] קיי כלפנינו. ק: ״מְרוּבֶּה״.
[53] קיי כלפנינו. ק: ״בְּגָדִים״.
[54] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ממשחתו״.

כֹּהֵן גָּדוֹל, הֲרֵי זֶה אֵינוּ גוֹלֶה[1]«. אִם עַד שֶׁלֹּא נִגְמַר דִּינוֹ מֵת כֹּהֵן גָּדוֹל וּמִינּוּ כֹּהֵן[2]« אַחֵר תַּחְתָּיו, וּלְאַחַר^[3] מִיכֵּן נִגְמַר דִּינוֹ, חוֹזֵר לְמִיתָתוֹ שֶׁלַּשֵּׁינִי. **י'א'** נִגְמַר דִּינוֹ בְלֹא כֹהֵן גָּדוֹל, הַהוֹרֵג כֹּהֵן גָּדוֹל, וְכֹהֵן גָּדוֹל שֶׁהָרַג, אֵינוּ יוֹצֵא מִשָּׁם לְעוֹלָם. {וא} וְאֵינוּ[4]« יוֹצֵא לֹא לְעֵדוּת מִצְוָה וְלֹא לְעֵדוּת {ממ} מָמוֹן וְלֹא לְעֵדוּת נְפָשׁוֹת. וַאֲפִילוּ[5]« יִשְׂרָאֵל {צ} צְרִיכִין לוֹ, וַאֲפִילוּ שַׂר צְבָא יִשְׂרָאֵל [6]«• כְּיוֹאָב בֶּן צְרוּיָה, אֵינוּ יוֹצֵא מִשָּׁם לְעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַרו°: שָׁמָּה[7]«•, שָׁם תְּהֵא[8]« דִּירָתוֹ, וְשָׁם תְּהֵא מִיתָתוֹ, וְשָׁם תְּהֵא {קבו} קְבוּרָתוֹ. **י'ב'** כַּשֵּׁם שֶׁהָעִיר קוֹלֶטֶת, כָּךְ תְּחוּמָהּ קוֹלֵט. רוֹצֵחַ שֶׁיָּצָא חוּץ לַתְּחוּם וּמְצָאוֹ גוֹאֵל הַדָּם, רְ' יוֹסֵה הַגָּלִילִי אוֹוֹמֵרו: מִצְוָה בְּיַד גּוֹאֵל הַדָּם, וּרְשׁוּת בְּיַד כָּל אָדָם. רְ'[9]« עֲקִיבָה אוֹוֹמֵרו: רְשׁוּת בְּיַד גּוֹאֵל הַדָּם, וְכָל אָדָם[10]« אֵין חַיָּיבִין עָלָיו. **י'ג'**[11]«• אִילָן שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּתוֹךְ הַתְּחוּם וְנוֹפוֹ נוֹטֶה חוּץ לַתְּחוּם, אוֹ עוֹמֵד חוּץ לַתְּחוּם וְנוֹפוֹ נוֹטֶה לְתוֹךְ הַתְּחוּם, הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הַנּוֹף. הָרַג בְּאוֹתָהּ הָעִיר, גּוֹלֶה מִשְּׁכוּנָה לִשְׁכוּנָה. וּבֶן[12]« לֵוִי, גּוֹלֶה מֵעִיר לָעִיר. **י'ד'** כַּיּוֹצֵא בוֹ: רוֹצֵחַ[13]« שֶׁגָּלָה לְעִיר מִקְלָט[14]«• וְרָצוּ אַנְשֵׁי הָעִיר לְכַבְּדוֹ, יֹאמַר[15]« {ל} לָהֶם: רוֹצֵחַ אֲנִי. אָמְרוּ לוֹ: אַף עַל פִּי כֵן, יְקַבֵּל מֵהֶן, שֶׁנֶּאֱמַרו°[16]: וְזֶה דְּבַר הָרוֹצֵחַ. **ט'ו'**[17]«• וּמַעֲלוֹת[18]« הָיוּ שָׂכָר לַלְוִיִּם, דִּבְרֵיו רְ' יְהוּדָהו. רְ' מֵאִיר אוֹוֹמֵרו: לֹא הָיוּ מַעֲלוֹת {ל} לָהֶם שָׂכָר. וְחוֹזֵר לִסְרָ[רָ]ה[19]«* שֶׁהָיָה בָהּ, דִּבְרֵיו רְ' מֵאִיר. רְ'^[20] יְהוּדָהו אוֹוֹמֵרו: לֹא הָיָה חוֹזֵר לִסְרָרָה« שֶׁהָיָה בָהּ.

הל' ט'ו'« פרק י'ד'

אֵלּוּ הֵן הַלּוֹקִין: הַבָּא עַל אֲחוֹתוֹ, וְעַל אֲחוֹת אָבִיו, וְעַל אֲחוֹת אִמּוֹ, וְעַל אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ, וְעַל אֵשֶׁת אָחִיו, וְעַל אֵשֶׁת אֲחִי אָבִיו, וְעַל הַנִּדָּה, אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל, גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט.$$$ אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה, חַיָּיבִים עָלֶיהָ מִשֵּׁם[21]« שְׁנֵי שֵׁמוֹת&. גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה, אֵינוּ חַיָּיב אֶלָּא מִשֵּׁם« אֶחָד בִּלְבַד. **ב'** הַטָּמֵא[22]« שֶׁאָכַל אֶת הַקֹּדֶשׁ, וְהַבָּא אֶל הַמִּקְדָּשׁ[23]« טָמֵא, הָאוֹכֵל[24] חֵלֶב, וָדָם, וְנוֹתָר, וּפִיגּוּל, וְטָמֵא[25]«•, הַשּׁוֹחֵט וְהַמַּעֲלֶה בַחוּץ, וְהָאוֹכֵל[26]« חָמֵץ בַּפֶּסַח, וְהָאוֹכֵל[27]« וְהָעוֹשֶׂה מְלָאכָה בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים, וְהַמְפַטֵּם אֶת הַשֶּׁמֶן, וְהַמְפַטֵּם אֶת הַקְּטֹרֶת, וְהַסָּךְ [28]*• בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה[29]«, וְהָאוֹכֵל« נְבֵלוֹת וּטְרֵפוֹת, וּשְׁקָצִים וּרְמָסִים$. {אבל} <אָכַל>[30]* טֶבֶל וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁלֹּא נִיטְּלָה תְּרוּמָתוֹ, וּמַעֲשֵׂר שֵׁינִי וְהֶקְדֵּשׁ שֶׁלֹּא נִיפְדּוּ: כַּמָּה[31]« יֹאכַל מִן הַטֶּבֶל וִיהֵא חַיָּיב, רְ' שִׁמְעוֹן אוֹמֵוה: כָּל שֶׁהוּא, וַחֲכָמִוים אוֹמְוֹרִים: כַּזַּיִת. אָמַוה לָהֶם רְ' שִׁמְעוֹן: אֵין אַתֶּם מוֹדִין לִי בְּאוֹכֵל נְבֵילָה^[32]• כָּל שֶׁהוּא, שֶׁהוּא חַיָּיב. אָמְרוּ לוֹ: מִפְּנֵי שֶׁהִיא כִבְרִיָּתָהּ$. אָמַוה לָהֶם: אַף חִיטָּה אַחַת כִּבְרִיָּתָהּ. **ג'** {הא} הָאוֹכֵל בִּיכּוּרִים עַד שֶׁלֹּא קָרָא עֲלֵיהֶן, קָדְשֵׁי[33]# קָדָשִׁים# חוּץ {לק} לַקְּלָעִים, קָדָשִׁים# קַלִּים וּמַעֲשֵׂר שֵׁינִי חוּץ לַחוֹמָה, הַשּׁוֹבֵר אֶת הָעֶצֶם^[34]• בְּפֶסַח טָהוֹר$, הֲרֵי זֶה לוֹקֶה אַרְבָּעִים. אֲבָל הַמּוֹתִיר $ וְהַשּׁוֹבֵר בְּטָמֵא, אֵינוּ לוֹקֶה אַרְבָּעִים. **ד'** הַנּוֹטֵל אֵם עַל הַבָּנִים, רְ' יְהוּדָה[35]« אוֹמֵוו: לוֹקֶה וְאֵינוּ מְשַׁלֵּחַ. וַחֲכָמִוים אוֹמְוֹרִים: מְשַׁלֵּחַ[36]« וְאֵינוּ לוֹקֶה. זֶה הַכְּלָל: כָּל מִצְוָה$ בְלֹא$ תַעֲשֶׂה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ קוּם וַעֲשֵׂה[37]«, אֵין חַיָּיבִין עָלֶיהָ. **ה'** הַקּוֹרֵחַ[38]« קָרְחָה[39]# בְּרֹאשׁוֹ, {והמ} וְהַמַּקִּיף פְּאַת רֹאשׁוֹ, וְהַמַּשְׁחִית פְּאַת זְקָנוֹ, וְהַשּׂוֹרֵט[40]« שְׂרִטָה[41]«#• אַחַת[42]«• עַל הַמֵּת, חַיָּיב. שָׂרַט שִׂירְטָה אַחַת« עַל חֲמִשָּׁה מֵתִים אוֹ חָמֵשׁ שְׂרִיטוֹת עַל מֵת אֶחָד, חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. [43]«• עַל הָרֹאשׁ, שְׁתַּיִם: אַחַת מִיכָּן וְאַחַת מִיכָּן. וְעַל[44]« הַזָּקָן: שְׁתַּיִם מִיכָּן וּשְׁתַּיִם[45]« מִיכָּן וְאַחַת מִלְּמַטָּן$. רְ' אֱלְעָזָוה אוֹמֵוה: אִם נְטָלוֹ[46]# { }[47]* כּוּלּוֹ כְּאַחַת, אֵינוּ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת. וְאֵינוּ חַיָּיב עַד שֶׁיִּטְּלֶנּוּ בַּתַּעַר. רְ' <אֶ>לְעָזָר[48]«• אוֹוֹמֵרו: אֲפִילּוּ לִיקְּטוֹ$ בְּמַלְקֶטֶת אוֹ בָרִיטְנֵי[49]#, חַיָּיב. **ו'** הַכּוֹתֵב כְּתוֹבֶת קַעֲקַע: כָּתַב וְלֹא קִיעְקַע, {קיע} קִיעְקַע וְלֹא כָתַב, אֵינוּ חַיָּיב, עַד שֶׁיִּכְתּוֹב וִיקַעְקַע בַּדְּיוֹ וּבַכּוֹחַל$ וּבְכָל דָּבָר שֶׁהוּא רוֹשֵׁם. רְ' שִׁמְעוֹוו בֶּן[50]«• יְהוּדָה[51]« אוֹוֹמֵרו$ מִשֵּׁם רְ' שִׁמְעוֹן: אֵינוּ חַיָּיב עַד שֶׁיִּכְתּוֹב שֵׁם הַשֵּׁם, שֶׁנֶּאֱמַרו°[52]: וּכְתוֹבֶת קַעֲקַע לֹא תִתְּנוּ ~~(בארצכם)~~[53]* בָּכֶם אֲנִי ייי. **ז'** נָזִיר שֶׁהָיָה שׁוֹתֶה בַיַּיִן כָּל הַיּוֹם, אֵינוּ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת. אָמְרוּ [לוֹ][54]*: אַל תִּשְׁתֶּה אַל תִּשְׁתֶּה וְהוּא שׁוֹתֶה, חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. **ח'** הָיָה מִטַּמֵּא$ לַמֵּתִים כָּל הַיּוֹם, אֵינוּ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת. אָמְרוּ לוֹ[55]«: אַל תִּיטַּמֵּא, אַל תִּיטַּמֵּא, וְהוּא מִיטַּמֵּא, חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. **ט'** הָיָה מְגַלֵּיחַ[56]« כָּל הַיּוֹם, אֵינוּ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת. אָמְרוּ לוֹ: אַל תְּגַלַּח אַל תְּגַלַּח וְהוּא מְגַלֵּיחַ$, חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. **י'** הָיָה לָבוּשׁ[57]«• בַּכִּלְאַיִם כָּל הַיּוֹם, אֵינוּ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת. אָמְרוּ לוֹ: אַל תִּלְבַּשׁ[58]« אַל תִּלְבַּשׁ וְהוּא פּוֹשֵׁט וְלוֹבֵשׁ, חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. **י'א'** יֵשׁ חוֹרֵשׁ[59]* תֶּלֶם אֶחָד[60]* חַיָּיב[61]«• עָלָיו מִשֵּׁם[62]« שְׁמוֹנָה לָאוִין[63]«: הַחוֹרֵשׁ בְּשׁוֹר וּבַחֲמוֹר[64]«, וְהֵם {מוק} מוּקְדָּשִׁים, בְּכִלְאַיִם^[65]• בַּכֶּרֶם, וּשְׁבִיעִית, וְיוֹם טוֹב, וְכֹהֵן וְנָזִיר וְאַף[66]« בֵּית הַטּוּמְאָה[67]«. חֲנַנְיָה$ בֶּן חֲכִינַיי[68]« אוֹוֹמֵוה: אַף הַלָּבוּשׁ[69]

---

[1] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״גילה״.
[2] ק כלפנינו. קיי ליתא: ״כהן״.
[3] ק+קיי: ״לְאַחַר״.
[4] קיי כלפנינו. ק: ״אֵינוּ״.
[5] קיי כלפנינו. ק: ״אֲפִילוּ״.
[6] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״אֲפִילוּ״.
[7] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״שמה״.
[8] קיי+קנ כלפנינו. קס (הכתיב?): ״תהי״.
[9] קיי כלפנינו. ק: ״וּרְבִּי״.
[10] קיי הכתיב כלפנינו. ק בסיומת ״ן״.
[11] ק כלפנינו. קיי: אין כאן הלכה חדשה.
[12] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: ״ובין״.
[13] קיי הכתיב כלפנינו. ק: ״רוֹצֵיַח״.
[14] קיי: ״המקלט״. ק: ״מִקְלָטוֹ״.
[15] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ואמר״.
[16] דברים יט'
[17] ק: ״י״ה״. (קיי: ״י״ד״ מפני שאין הלכה חדשה לעיל ״אילן״.) וכן להלן בסיכום ההלכות שבפרק.
[18] ק כלפנינו. קיי: ״מעלות״.
[19] הסופר(?) תלה אות ״ר״ השנייה בין השורות. וכן ק+קיי איתא. **<u>עניין נוסף:</u>** ק הכתיב כלפנינו באות ״ס״. קיי: באות ״ש״. וכן הכתיב להלן.
[20] ק+קיי: ״וּרְבִּי״.
[21] ק כלפנינו. קיי: ״משום״. וכן בסמוך.
[22] קיי כלפנינו. ק: ״טָמֵא״.
[23] קיי כלפנינו. ק: ״מִקְדָּשׁ״.
[24] קס+קיי כלפנינו. קנ: ״וְהָאוֹכֵל״.
[25] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״וטמא״.
[26] קיי כלפנינו. ק: ״הָאוֹכֵל״. וכן להלן.
[27] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״הָאוֹכֵל״.
[28] כל עמודה שמאלית זו נכתבה בכתב (קטן וצפוף יותר) בידי סופר אחר, שאינו הסופר העיקרי של כתב יד פַּרמה. סופר זה מרחיב לעיתים את האותיות האחרונות שבשורה.
[29] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״מִשְׁחָה״.
[30] תיקנתי לפי ק+קיי.
[31] קיי הכתיב כלפנינו. ק בסיומת ״א״.
[32] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״נמלה״.
[33] ק+קיי הכתיב חסר כלפנינו, קנ ניקד אותיות ״ק״ בקמץ רגיל, ואני ניקדתי בחטף קמץ לפי סופר קאופמן שלפעמים כותב ״קודשי/קודשים״.
[34] קנ כלפנינו. קס+קיי הכתיב: ״העצים״.
[35] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״יודה״.
[36] קיי הכתיב כלפנינו. ק: ״מְשַׁלֵּיַח״.
[37] ק כלפנינו. קיי: ״עשה״.
[38] קיי הכתיב כלפנינו. ק: ״הַקּוֹרֵיַח״.
[39] אני ניקדתי בקמץ קטן.
[40] קיי כלפנינו. ק: ״הַסּוֹרֵט״.
[41] ניקדתי לפי הכתיב. קס: ״סורטה״. קיי+קנ: ״סִירְטָה״ (קיי: ״שירטה״). וכן בסמוך.
[42] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״אחד״. וכן בסמוך.
[43] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״חַיָּיב״.
[44] קיי כלפנינו. ק: ״עַל״.
[45] קיי כלפנינו. ק נשמט ״ושתים מיכן״ (השני).
[46] ניקדתי כרגיל. קנ ניקד: ״נָטְלוּ״.
[47] ספק רחוק שמא כתובה כאן אות יו״ד קטנה. ק+קיי ליתא.
[48] ק: ״אֱלִיעֶזֶר״. קיי: ״לעזר״.
[49] קס+קיי הכתיב כלפנינו, וניסיתי לנקד לפי הכתיב. קנ: ״בְּרָהִיטְנֵי״.
[50] ק כלפנינו. קיי: ״ברוביו״.
[51] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״יודה״.
[52] ויקרא יט'
[53] הסופר סימן למחיקה בקווים עיליים. ק+קיי וכן בתנ״ך: ״בָּכֶם״.
[54] הסופר(?) תלה בין השורות. וכן ק+קיי איתא.
[55] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״לו״.
[56] קכלפנינו. קיי הכתיב: ״מגלח״.
[57] קיי כלפנינו. ק: ״לוֹבֵשׁ״.
[58] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ת?בשל?״ וכן בסמוך. וכנראה זה שיכול אותיות. וצ״ע.
[59] אות ״ש״ מעט מרוחקת משאר המילה.
[60] ק+קיי כלפנינו. אך ייתכן שסופר פרמה כתב בטעות ״אחר״.
[61] ק כלפנינו. קיי: ״וחייב״.
[62] ק כלפנינו. קיי: ״משום״.
[63] קיי+קנ הכתיב: ״לָוִים״. קס: ״ל?יו?ם״ (ואם כן זהו שוב שיכול אותיות של קס).
[64] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״וחמור״.
[65] ק+קיי: ״כִּלְאַיִים״.
[66] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ואב״.
[67] קיי כלפנינו. ק: ״טוּמְאָה״.
[68] ק הכתיב כלפנינו. קיי הכתיב: ״חכינאי״.
[69] קס+קיי כלפנינו. קנ: ״הַלּוֹבֵשׁ״.

כִּלְאַיִם. אָמְרוּ לוֹ: אֵינוּ הַשֵּׁם. אָמַורו לָהֶם: אַף לֹא {ה} הַנָּזִיר הוּא הַשֵּׁם. **י״ב** כַּמָּה מַלְקִים אֹתוֹ, אַרְבָּעִים חָסֵר אַחַת. שֶׁנֶּאֱמַרו[1]° : בְּמִסְפָּר[2]«• אַרְבָּעִים, מִנְיָין[3]# שֶׁהוּא סָמוּךְ לְאַרְבָּעִים. רְ׳ יְהוּדָוהו[4]« אוֹמֵרו: אַרְבָּעִים שְׁלֵימוֹת. וְאֵיכָן$ הוּא לוֹקֶה אֶת הַיְתֵירָה, בֵּין כְּתֵיפָיו. **י״ג** אֵין אוֹמְדִין[5]«• אֹתוֹ אֶלָּא {בם} בְּמַכּוֹת[6]«• הָרְאוּיוֹת[7]^ לְהִשְׁתַּלֵּשׁ. אֲמָדוּהוּ[8]«• לְקַבֵּל {אר} אַרְבָּעִים, לָקָה$ מִקְצָת וְאָמְרוּ[9]« : אֵינוּ יָכוֹל לְקַבֵּל אַרְבָּעִים, פָּטוּר. אֲמָדוּהוּ« לְקַבֵּל שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה, מִשֶּׁלָּקָה$ אָמְרוּ: יָכוֹל הוּא לְקַבֵּל אַרְבָּעִים, פָּטוּר. עָבַר עֲבֵירָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שְׁנֵי לָווִין, אֲמָדוּהוּ« אוֹמֶד[10]«• אֶחָד, לוֹקֶה וּפָטוּר. וְאִם[11]« לָאו, לוֹקֶה וּמִתְרַפֵּא {וח} וְחוֹזֵר וְלוֹקֶה. **י״ד** כֵּי־צַד מַלְקִין אֹתוֹ: כּוֹפֵת שְׁתֵּי יָדָיו עַל הָעַמּוּד הֵלָךְ וְהֵלָךְ[12]^•, וְחַזַּן[13]« הַכְּנֶסֶת אוֹחֵז בִּבְגָדָיו, אִם נִקְרָעוּ נִקְרָעוּ, וְאִם נִפְרָמוּ {וא}[14]* נִפְרָמוּ, ••עַד[15]« שֶׁהוּא מְגַלֶּה אֶת לִבּוֹ••. וְהָאֶבֶן נְתוּנָה מֵאֲחוֹרָיו$, חַזַּן$ הַכְּנֶסֶת עוֹמֵד עָלֶיהָ. וּרְצוּעָה שֶׁלְּ־ ־עֵגֶל[16]* בְּיָדוֹ, כְּפוּלָה אֶחָד[17]«• לִשְׁנַיִם וּשְׁנַיִם לְאַרְבָּעָה, וּשְׁתֵּי רְצוּעוֹת עוֹלוֹת וְיוֹרְדוֹת בָּהּ. **ט״ו**[18]«• יָדָהּ טֶפַח וְרָחְבָּהּ$ טֶפַח, וּמַגַּעַת עַל[19]«• פִּי כְּרֵיס(ה)[וֹ][20]*. וּמַכֶּה [21]^• שְׁלִישׁ[22]#• מִלְּפָנָיו וּשְׁתֵּי יָדוֹת מֵאֲחוֹרָיו[23]«•. וְאֵינוּ מַכֶּה& אֹתוֹ לֹא עוֹמֵד וְלֹא יוֹשֵׁב אֶלָּא מוּטֶּה, שֶׁנֶּאֱמַרו° : וְהִפִּילוֹ $. וְהַמַּכֶּה מַכֶּה בְּאַחַת יָדוֹ בְּכָל כּוֹחוֹ. **י״ו**$ וְהַקּוֹרֵא קוֹרֵא: אִם לֹא תִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת וְגוֹ׳ וְהִפְלָא ייי אֶת מַכּוֹתְךָ וְגוֹ׳, וְחוֹזֵר לִתְחִילַּת הַמִּקְרָא. וְאִם[24]«• מֵת תַּחַת יָדוֹ, פָּטוּר. הוֹסִיף לוֹ [25]^• רְצוּעָה אַחַת וּמֵת, הֲרֵי זֶה גוֹלֶה עַל יָדָיו. נִתְקַלְקֵל בֵּין בָּרֶיאִי[26]«• בֵּין בַּמַּיִם, פָּטוּר. רְ׳ יְהוּדָוהו אוֹמֵרו: הָאִישׁ בָּרֶיעִי[27]«• וְהָאִשָּׁה בַּמַּיִם. **י״ז** כָּל חַיְּיבֵי כָרֵיתוֹת שֶׁלָּקוּ, נִפְטָרוּ יְדֵי כָרֵיתָן, שֶׁנֶּאֱמַרו: וְנִקְלָה אָחִיךָ לְעֵינֶיךָ, מִשֶּׁלָּקָה[28]«• הֲרֵי הוּא כְאָחִיךָ, דִּבְרֵיו רְ׳ חֲנַנְיָה בֶּן גַּמְלִיאֵל. אָמַורו רְ׳ חֲנַנְיָה בֶּן גַּמְלִיאֵל: וּמַה[29]^• אִם הָעוֹבֵר עֲבֵירָה אַחַת, נַפְשׁוֹ נִיטֶּלֶת[30]«• עָלֶיהָ, הָעוֹשֶׂה מִצְוָה אַחַת, עַל אַחַת כַּמָּה [31]«• שֶׁתִּינָּתֵן לוֹ נַפְשׁוֹ. רְ׳ שִׁמְעוֹון אוֹמֵרו: מִמְּקוֹמוֹ הוּא לָמֵד, שֶׁנֶּאֱמַרו[32]° : וְנִכְרְתוּ הַנְּפָשׁוֹת הָעוֹשׂוֹת מִקֶּרֶב עַמָּם[33]«•, וְאוֹמֵרו אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם[34]«• הָאָדָם וָחַיִ[35]# בָּהֶם«•. הָא, כָּל הַיּוֹשֵׁב וְלֹא עָבַר עֲבֵירָה, נוֹתְנִין לוֹ שָׂכָר כְּעוֹשֶׂה[36]« מִצְוָה. <**י״ח**>[37]* רְ׳ שִׁמְעוֹן בְּרִבִּי[38]«• אוֹמֵרו: הֲרֵי הוּא אוֹמֵרו[39]° : רַק חֲזַק לְבִלְתִּי אֲכֹל הַדָּם כִּי הַדָּם הוּא הַנֶּפֶשׁ, וּמָה[40]«• אִם הַדָּם שֶׁנַּפְשׁוֹ שֶׁלָּאָדָם חָתָה$& מִמֶּנּוּ[41]«•, הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ מְקַבֵּל שָׂכָר, גָּזֵל וַעֲרָיוֹת שֶׁנַּפְשׁוֹ שֶׁלָּאָדָם[42]«• מִתְאַוָּוה לָהֶם וּמְחַמְּדָתָן[43]^•, הַפּוֹרֵשׁ מֵהֶן עַל אַחַת כַּמָּה [44]«• שֶׁ[יִ]זְכֶּה[45]*• לוֹ וּלְדוֹרוֹתָיו וּלְדוֹרוֹת[46] דּוֹרוֹתָיו עַ{ל}<ד>[47]* סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת. **י״ט** רְ׳ חֲנַנְיָה בֶּן עֲקַשְׁיָה אוֹמֵרו: רָצָה הַמָּקוֹם$ בָּרוּךְ הוּא לְזַכּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל, לְפִיכָךְ הִירְבָּה לָהֶם תּוֹרָה וּמִצְוֹות, שֶׁנֶּאֱמַרו[48]° : ייי חָפֵץ לְמַעַן צִידְקוֹ, יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאֲדִיר[49]#.

חסלת סנהדרין

מסכת שבועות

שְׁבוּעוֹת[50]# שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע, יְדִיעוֹת הַטּוּמְאָה שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע, יְצִיאוֹת הַשַּׁבָּת שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע, מַרְאוֹת נְגָעִים [שְׁנַיִם][51]* שֶׁהֵן אַרְבָּעָה. **ב׳** כָּל שֶׁיֵּשׁ בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִילָּה וִידִיעָה[52]«• בַּסּוֹף וְהֶעְלֵם בֵּינְתַּיִ[י]ם[53]*, הֲרֵי זֶה בְּעוֹלֶה וְיוֹרֵד. יֵשׁ בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִילָּה« וְאֵין בָּהּ יְדִיעָה בַּסּוֹף, שָׂעִיר הַנֶּעֱשָׂה בִּפְנִים וְיוֹם[54]^• הַכִּיפּוּרִים תּוֹלֶה, עַד שֶׁתִּיוָּודַע[55]^ לוֹ וְיָבִיא בְעוֹלֶה וְיוֹרֵד. **ג׳** אֵין בָּהּ יְדִיעָה כַּתְּחִילָּה אֲבָל יֵשׁ בָּהּ יְדִיעָה בַּסּוֹף, שָׂעִיר הַנֶּעֱשָׂה בַחוּץ וְיוֹם^• הַכִּיפּוּרִים מְכַפֵּר, שֶׁנֶּאֱמַרו[56]° : מִלְּבַד חַטַּאת הַכִּיפּוּרִים, עַל מַה שֶּׁזֶּה מְכַפֵּר, זֶה מְכַפֵּר. מַה הַפְּנִימִי אֵינוּ מְכַפֵּר אֶלָּא עַל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ יְדִיעָה, אַף הַחִיצוֹן לֹא יְכַפֵּר אֶלָּא עַל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ[57]« יְדִיעָה. **ד׳** [58]*• וְעַל שֶׁאֵין בָּהּ יְדִיעָה לֹא כַתְּחִילָּה« וְלֹא בַסּוֹף, שְׂעִירֵי רְגָלִים וּשְׂעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים מְכַפְּרִים, דִּבְרֵיו רְ׳ יְהוּדָה[59]«. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵרו: שְׂעִירֵי רְגָלִים מְכַפְּרִים, אֲבָל לֹא שְׂעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים. וְעַל מַה שְׂעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים מְכַפְּרִים, עַל טָהוֹר שֶׁאָכַל טָמֵא. רְ׳ מֵאִיר אוֹמֵרו: כָּל הַשְּׂעִירִים כַּפָּרָתָן שָׁוָה עַל[60]« טוּמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו[61]«#. **ה׳** הָיָה$ רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵרו: שְׂעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים מְכַפְּרִין עַל טָהוֹר שֶׁאָכַל טָמֵא, וְשֶׁלָּרְגָלִים מְכַפְּרִים עַל שֶׁאֵין בָּהּ יְדִיעָה[62]« לֹא בַתְּחִילָּה« וְלֹא בַסּוֹף, וְשֶׁלְּ־[63]# ־יוֹם הַכִּיפּוּרִים מְכַפְּרִים עַל שֶׁאֵין בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִילָּה[64]« אֲבָל יֵשׁ בָּהּ יְדִיעָה בַּסּוֹף[65]*. **ו׳** אָמְרוּ לוֹ: מַה הֵן שֶׁיִּקָּרְבוּ זֶה בָּזֶה, אָמַורו לָהֶם: יִקָּרְבוּ. אָמְרוּ לוֹ: הוֹאִיל וְאֵין כַּפָּרָתָן שָׁוָה, הֵיאַךְ הֵן קְרֵיבִים. אָמַורו לָהֶן: כּוּלָּן בָּאִין לְכַפֵּר עַל טוּמְאַת מִקְדָּשׁ {וק} וְקָדָשָׁיו. **ז׳** רְ׳ שִׁמְעוֹן [בֶּן יְהוּדָה][66]* אוֹמֵרו מִשְּׁמוֹ: שְׂעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים מְכַפְּרִים עַל הַטָּהוֹר[67]« שֶׁאָכַל מִן[68]^• הַטָּמֵא. מוּסָף עֲלֵיהֶם שֶׁלָּרְגָלִים, שֶׁהֵן מְכַפְּרִים עַל טָהוֹר שֶׁאָכַל אֶת[69]« הַטָּמֵא, וְעַל שֶׁאֵין בָּהּ

---

[1] דברים כה׳
[2] קיי כלפנינו, וכן בתנ״ך. ק: ״מִסְפָּר״.
[3] ניקדתי כרגיל. קנ ניקד בטעות: ״מְנַיִין״.
[4] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״יודה״.
[5] קיי כלפנינו. ק: ״עוֹמְדִין״. וראו גם להלן.
[6] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״מכות״.
[7] ק+קיי: ״רְאוּיוֹת״.
[8] קיי כלפנינו. ק: ״עֲמָדוּהוּ״. וכן בכולם להלן.
[9] קיי כלפנינו. ק: ״אָמְרוּ״.
[10] קיי כלפנינו. ק: ״עוֹמֶד״.
[11] קיי כלפנינו. ק: ״אִם״.
[12] ק+קיי: ״הֵלָךְ״.
[13] קיי כלפנינו. ק: ״חַזַּן״.
[14] שומר שורה מוטעה. ק+קיי כמילה הבאה.
[15] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״עד שהוא מגלה את לבו״ (קנ סימן סימן לתוספת – ואין תוספת).
[16] לעיתים הסופר מפריד אפילו מילים שוודאי מחוברות כאשר ניתן לחלק מילה שבסוף שורה. לכן, למרות שהסופר בדרך כלל מחבר מלת ״שלי״ למילה הבאה, בסוף שורה הוא מפריד. ויש מגיה כלשהו שבדרך כלל מנקד מילת ״שֶׁלִ״ הנפרדת ומוסיף מקף לאחריה כדי לרמוז שיש לחברה למילה הבאה. לכן סימנתי מקפים עיליים לסמן את חיבור המילים.
[17] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״אחת״.
[18] קיי כלפנינו. ק: ״י״ה״.
[19] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״על״.
[20] הסופר או מגיה אחר רמז לתיקון זה בסמנו ניקוד חולם מעל אות ״ס״. וכן ק+קיי: ״כְּרֵיסוֹ״. ושמא אין זו טעות סופר אלא אֵם קריאה ״ה״ במקום ״ו״.
[21] ק+קיי נוסף: ״אוֹתוֹ״.
[22] ניקדתי כרגיל. קנ ניקד: ״שָׁלִישׁ״.
[23] קיי כלפנינו. ק: ״מִלְּאֲחוֹרָיו״.
[24] קיי כלפנינו. ק: ״אִם״.
[25] ק+קיי נוסף: ״עוֹד״.
[26] קנ כלפנינו. קס: ״ברואי״. קיי: ״בריעי״. וראו גם בסמוך.
[27] קיי הכתיב כלפנינו. ק: ״בָּרֵיאִי״.
[28] קיי כלפנינו. ק במחובר: ״מִי שֶׁלָּקָה״.
[29] ק+קיי: ״מָה״.
[30] ניקדתי לפי הכתיב שבפרמה. ק: ״נוֹטֶלֶת״ (ניקוד קנ. ושמא צריך לנקד ״נוּטֶלֶת״). קיי: ״נטלת״.
[31] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״וכמה״.
[32] ויקרא יח׳
[33] קיי+קנ כלפנינו, וכן בתנ״ך. קס: ״עמה״.
[34] קיי כלפנינו, וכן בתנ״ך. ק בסיומת ״ן״. וכן להלן במילה ״בהם״. לומר שלא הקפידו על שינוי הסיומת גם בציטוט פסוקים.
[35] ניקדתי כבתנ״ך. קנ ניקד: ״וְחַי״.
[36] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס אולי: ״בעושה״.
[37] השלמתי לפי ק+קיי, ולפי מספור ההלכה להלן, ברור שכך צריך להשלים כאן.
[38] קיי הקיצור כלפנינו: ״בר״ ק הכתיב: ״ביר״.
[39] דברים יב׳
[40] קיי+קנ כלפנינו. קס:: ״אוֹ מַה״.
[41] קיי כלפנינו. קנ: ״מִמֶּנּוּ״. קס: לא ידוע מה כתב.
[42] קיי הכתיב כלפנינו. ק בסיומת ״ן״.
[43] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״וּמִתְחַמְּדָתָּן״.
[44] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״וכמה״.
[45] אות ״י״ נתלתה, אולי בידי הסופר. ובתחילה הסופר כתב ״שֶׁזָּכָה״. ק+קיי: ״שֶׁיִּזְכֶּה״.
[46] קס+קיי כלפנינו. קנ: ״וּלְדוֹרֵי״.
[47] תיקנתי לפי ק+קיי.
[48] ישעיה מב׳
[49] כך ניקד קנ אות ״א״ בחטף-פתח.
[50] שבע המילים הראשונות - מנוקדות.
[51] נתלה בין השורות, כנראה ע״י הסופר. ק+קיי איתא. (קיי+קנ: ״שְׁנַיִם״. קס: ״ש?ת?ים״).
[52] קיי+קנ כלפנינו (״בַּתְּחִילָּה״). קס: ״כתחילה״. וכן המצב להלן: קס בכולם ״כתחילה״. קנ בכולם ״בתחילה״. בפרמה ובקיימברידג׳ לפעמים כך ולפעמים כך. ולא אעיר על כך יותר.
[53] אות יו״ד השנייה נתלתה, אולי בידי הסופר. ק הכתיב: ״בֵּנְתַיִים״. קיי: ״בנתים״.
[54] ק+קיי: ״יוֹם״. וכן להלן.
[55] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״שתיתוודע״.
[56] במדבר כט׳
[57] קיי כלפנינו. ק: ״בָּהּ״.
[58] מכאן והלאה עד סוף העמודה, וכן העמודה הבאה, וכן חצי מהעמודה שאחרי העמודה הבאה, כתב הסופר המישני שכותב בכתב קטן.
[59] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: ״יודה״.
[60] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ועל״.
[61] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״וקדש?__?״. אות ״ק״ ניקד קנ בקמץ רגיל, ואני המרתי לחטף קמץ.
[62] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ידועה״.
[63] מילה זו נוקדה בפרמה (״ושֶׁלְ״), כדי לסמן שהיא מחוברת למילה הבאה.
[64] קיי: ״כתחילה״. ק: נשמטו כמה מילים מחמת הדומות ולכן כתוב: ״על שאין בה ידיעה בסוף״.
[65] כנראה שמילה זו כתב הסופר ע״ג המחק. אולי התחיל בטעות לכתוב ״בתחילה״. וכן ק+קיי: ״בַּסּוֹף״.
[66] נתלה בין השורות, ייתכן בידי הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[67] קיי כלפנינו. ק: ״טָהוֹר״.
[68] ק+קיי: שֶׁאָכַל טָמֵא״.
[69] קיי כלפנינו. ק: ״שֶׁאָכַל טָמֵא״. וכן בסמוך.

יְדִיעָה לֹא בַתְּחִילָּה» וְלֹא בַסּוֹף. מוּסָף עֲלֵיהֶם שֶׁלְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים, שֶׁהֵן מְכַפְּרִים עַל טָהוֹר שֶׁאָכַל אֶת» הַטָּמֵא, וְעַל שֶׁאֵין בָּהּ יְדִיעָה לֹא בַתְּחִילָּה» וְלֹא בַסּוֹף, וְעַל שֶׁאֵין בָּהּ יְדִיעָה בַתְּחִילָּה» אֲבָל יֵשׁ בָּהּ יְדִיעָה בַסּוֹף. **ח׳** אָמְרוּ לוֹ: $$אוֹמֵר הָיָה$$ [רַבִּי][1]*• שֶׁיִּקָּרְבוּ זֶה בָזֶה, אָמַר לָהֶן: הִין. אָמְרוּ לוֹ: אִם כֵּן, יְהוּ שֶׁלְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים קְרֵיבִין {ל} לְרָאשֵׁי[2]»• חֳדָשִׁים, אֲבָל הֵיאַךְ שֶׁלְּרָאשֵׁי חֳדָשִׁים קְרֵיבִין בְּיוֹם[3]» הַכִּיפּוּרִים לְכַפֵּר כַּפָּרָה שֶׁאֵינָהּ שֶׁלָּהֶן. אָמַר לָהֶן: כּוּלָּן[4]» בָּאִים לְכַפֵּר עַל טוּמְאַת מִקְדָּשׁ וְקֳדָשָׁיו. **ט׳** וְעַל זְדוֹן טוּמְאַת מִקְדָּשׁ וְקֳדָשָׁיו, שָׂעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בִיפְנִים וְיוֹם[5]» הַכִּיפּוּרִים מְכַפֵּר. וְעַל שְׁאָר עֲבֵירוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה, הַקַּלּוֹת וְהַחֲמוּרוֹת, הַזְּדוֹנוֹת וְהַשְּׁגָגוֹת, הוֹדַע וְלֹא הוֹדַע, עֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה, כְּרֵיתוֹת וּמִיתוֹת בֵּית דִּין, שָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ מְכַפֵּר. **י׳** אֶחָד יִשְׂרָאֵל[6]», וְאֶחָד כֹּהֲנִים, וְאֶחָד כֹּהֵן מָשִׁיחַ$. מַה בֵּין יִשְׂרָאֵל[7]» לַכֹּהֲנִים לְבֵין[8]»• כֹּהֵן מָשִׁיחַ, אֶלָּא שֶׁדַּם הַפָּר מְכַפֵּר עַל הַכֹּהֲנִים וְעַל טוּמְאַת מִקְדָּשׁ וְקֳדָשָׁיו. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כַּשֵּׁם שֶׁדַּם הַשָּׂעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בִפְנִים מְכַפֵּר עַל יִשְׂרָאֵל, כָּךְ דַּם הַפָּר*[9] מְכַפֵּר עַל הַכֹּהֲנִים. כַּשֵּׁם שֶׁוִּידּוּיִ^[10] שֶׁלְּשָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ מְכַפֵּר עַל יִשְׂרָאֵל, כָּךְ וִידּוּיוֹ שֶׁלַּפָּר מְכַפֵּר עַל[11]» הַכֹּהֲנִים.

{פרק א׳}*[12] הלכות י׳ פרק ב׳

יְדִיעוֹת#[13] הַטּוּמְאָה שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע: נִיטַמָּא וְיָדַע וְנֶעֶלְמָה[14]» מִמֶּנּוּ טוּמְאָה$ וְזָכוּר^[15] לַקּוֹדֶשׁ, נֶעְלַם מִמֶּנּוּ קוֹדֶשׁ[16]» [וְ]זָכוּר*[17] לַטּוּמְאָה, נֶעְלְמוּ מִמֶּנּוּ זֶה וָזֶה, אָכַל אֶת הַקּוֹדֶשׁ וְלֹא יָדַע, וּמִשֶּׁאָכַל[18]» יָדַע, הֲרֵי זֶה בְעוֹלֶה& וְיוֹרֵד&. **ב׳** נִיטַמָּא וְיָדַע, נֶעֶלְמָה$ מִמֶּנּוּ {הטומ} הַטּוּמְאָה[19]» וְזָכוּר[20]» לַמִּקְדָּשׁ, נֶעְלַם מִמֶּנּוּ מִקְדָּשׁ[21]» וְזָכוּר» לַטּוּמְאָה, נֶעְלְמוּ מִמֶּנּוּ זֶה וָזֶה (הרי)*[22] נִכְנַס לַמִּקְדָּשׁ וְלֹא יָדַע, וּמִשֶּׁיָּצָא^[23] יָדַע, הֲרֵי זֶה בְעוֹלֶה&^[24]»• וְיוֹרֵד. **ג׳** אֶחָד נִיכְנָס[25]»• לָעֲזָרָה וְאֶחָד נִיכְנָס» לְתוֹסֶפֶת הָעֲזָרָה, שֶׁאֵין מוֹסִיפִין עַל הָעִיר וְעַל הָעֲזָרוֹת אֶלָּא בְמֶלֶךְ#[26] וְנָבִיא^[27] וּבְאוּרִים[28]» וְתוּמִּים^[29] וּבְסַנְהֶ<דְ>רִין*[30] שֶׁלְּשִׁבְעִים וְאֶחָד וּבִשְׁתֵּי תוֹדוֹת^[31] וְשִׁיר^[32]. וּבֵית דִּין מְהַלְּכִים וּשְׁתֵּי*[33] תוֹדוֹת אַחֲרֵיהֶן •*[34] אַחֲרֵיהֶן. הַפְּנִימִית נֶאֱכֶלֶת וְהַחִיצוֹנָה נִשְׂרֶפֶת. כָּל[35]» שֶׁלֹּא נֶעֱשֶׂת בְּכָל אֵילּוּ, הַנִּיכְנָס לַשֵּׁם אֵין חַיָּיבִין עָלֶיהָ. **ד׳** נִטַּמָּא בָעֲזָרָה, נֶעֶלְמָה$ מִמֶּנּוּ הַטּוּמְאָה» וְזָכוּר» לַמִּקְדָּשׁ, נֶעְלַם מִמֶּנּוּ הַמִּקְדָּשׁ[36]» וְזָכוּר» לַטּוּמְאָה, נֶעְלַם[37]» מִמֶּנּוּ זֶה וָזֶה, הִישְׁתַּחֲוָה אוֹ[38]» {שש} שֶׁשָּׁהָא[39]» כְּדֵי הִשְׁתַּחֲוָיָה[40]»&, וּבָא[41]» לוֹ בָאֲרוּכָּה, חַיָּיב. וּבַקְּצָרָה, פָּטוּר. ז(ה)[וֹ]*[42] הִיא מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ, שֶׁאֵין חַיָּיבִין עָלֶיהָ. **ה׳** אֵי זוֹ הִיא מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁבַּנִּידָּה שֶׁחַיָּיבִין עָלֶיהָ, הָיָה מְשַׁמֵּשׁ עִם הַטְּהוֹרָה וְאָמְרָה[43]» לוֹ נִיטְמֵאתִי, וּפֵרַשׁ[44]»& מִיָּד, חַיָּיב, שֶׁיְּצִיאָתוֹ הֲנָיָיה[45]» לוֹ כְּבִיאָתוֹ. **ו׳** רְ׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: הַשֶּׁרֶץ וְנֶעְלַם[46]»• מִמֶּנּוּ°[47], עַל הֶעְלֵם#[48] הַשֶּׁרֶץ הוּא חַיָּיב, אֵינוּ[49]» חַיָּיב עַל הֶעְלֵם הַמִּקְדָּשׁ. רְ׳ עֲקִיבָה אוֹמֵר: וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ וְהוּא[50]» טָמֵא, עַל הֶעְלֵם הַטּוּמְאָה הוּא חַיָּיב, אֵינוּ» {ח} חַיָּיב עַל הֶעְלֵם הַמִּקְדָּשׁ[51]». רְ׳ יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ שְׁנֵי פְעָמִים, לְחַיֵּיב עַל הֶעְלֵם הַטּוּמְאָה וְעַל הֶעְלֵם הַמִּקְדָּשׁ.

{פרק ב׳} הלכות ו׳ פרק ג׳

שְׁבוּעוֹת שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע: שְׁבוּעָה שֶׁאוֹכַל#[52] וְשֶׁלֹּא אוֹכַל&, {שאכ} שֶׁאָכַלְתִּי וְשֶׁלֹּא אָכַלְתִּי. שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל& וְאָכַל כָּל שֶׁהוּא, חַיָּיב, דִּבְרֵי רְ׳ עֲקִיבָה. אָמְרוּ*[53] לוֹ לְרַבִּי עֲקִיבָה: אֵיכָן[54]» מָצִיאָנוּ^[55]• בְּאוֹכֵל כָּל שֶׁהוּא שֶׁהוּא חַיָּיב, שֶׁזֶּה חַיָּיב. אָמַר לָהֶן: אֵיכָן» מָצִינוּ בִּמְדַבֵּר& וּמֵבִיא[56]» קָרְבָּן, שֶׁזֶּה מְדַבֵּר וּמֵבִיא קָרְבָּן. **ב׳** שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל& וְאָכַל וְשָׁתָה, אֵינוּ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת. שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל וְשֶׁלֹּא אֶשְׁתֶּה& וְאָכַל וְשָׁתָה, חַיָּיב שְׁתַּיִם. **ג׳** שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל&, וְאָכַל פַּת חִיטִּים וּפַת שְׂעוֹרִים וּפַת כּוּסְמִין, אֵינוּ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת. שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל[57]» פַּת חִיטִּים וּפַת שְׂעוֹרִים וּפַת כּוּסְמִים, וְאָכַל, חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. **ד׳** שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֶשְׁתֶּה& וְשָׁתָה מַשְׁקִין הַרְבֵּה, אֵינוּ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת. [שְׁבוּעָה]*[58] שֶׁלֹּא אֶשְׁתֶּה יַיִן וָשֶׁמֶן וּדְבַשׁ, וְשָׁתָה, חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. **ה׳** שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל&, וְאָכַל אֳכָלִים שֶׁאֵינָן רְאוּיִם לַאֲכִילָה וְשָׁתָה מַשְׁקִין {ש} שֶׁאֵינָן רְאוּיִם לִשְׁתִיָּיה, פָּטוּר. שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל, וְאָכַל נְבֵלוֹת וּטְרֵפוֹת שְׁקָצִים^[59] וּרְמָשִׂים&^[60], חַיָּיב. רְ׳ שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר. אָמַר&: קוֹנָם#^[61]• אִשְׁתִּי נֶהֱנֵית לִי אִם אָכַלְתִּי הַיּוֹם, וְהוּא שֶׁאָכַל$ נְבֵלוֹת וּטְרֵפוֹת שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים^, הֲרֵי אִשְׁתּוֹ אֲסוּרָה. **ו׳** אֶחָד דְּבָרִים *[62] שֶׁלְּעַצְמוֹ, וְאֶחָד דְּבָרִים שֶׁלַּאֲחֵרִים, אֶחָד דְּבָרִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם מַמָּשׁ, וְאֶחָד דְּבָרִים שֶׁאֵין בָּהֶם מַמָּשׁ. כֵּי־צַד: אָמַר: שְׁבוּעָה שֶׁאֶתֵּן [לְאִישׁ]*[63] פְּלוֹנִי וְשֶׁלֹּא אֶתֵּן, {שנ} שֶׁנָּתַתִּי וְשֶׁלֹּא נָתַתִּי, שֶׁאִישַׁן וְשֶׁלֹּא אִישַׁן, {ש} שֶׁיָּשַׁנְתִּי וְשֶׁלֹּא יָשַׁנְתִּי, שֶׁאֶזְרוֹק צְרוֹר לַיָּם וְשֶׁלֹּא אֶזְרוֹק, שֶׁזָּרַקְתִּי וְשֶׁלֹּא זָרַקְתִּי. רְ׳ יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: אֵינוּ[64]» חַיָּיב[65]» אֶלָּא עַל^[66]• הֶעָתִיד לָבוֹא, שֶׁנֶּאֱמַר°[67]: לְהָרַע אוֹ לְהֵיטִיב. אָמַר לוֹ רְ׳ עֲקִיבָה: אִם כֵּן אֵין לִי אֶלָּא דְבָרִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם הֲרָעָה וַהֲטָבָה, דְּבָרִים שֶׁאֵין בָּהֶם הֲרָעָה וַהֲטָבָה[68]» מְנַיִּן? אָמַר[69]» לוֹ: מֵרִיבּוּיִ הַכָּתוּב. אָמַר לוֹ: אִם רִיבּוּיִ[70]» הַכָּתוּב לְכָךְ, רִיבּוּיִ הַכָּתוּב לְכָךְ. **ז׳** נִשְׁבַּע לְבַטֵּל אֶת הַמִּצְוָה וְלֹא בִיטֵּל, פָּטוּר. לְקַיֵּים אֶת הַמִּצְוָה וְלֹא קִיֵּים, פָּטוּר. שֶׁהָיָה בַדִּין שֶׁיְּהֵא חַיָּיב, דִּבְרֵי רְ׳ יְהוּדָה בֶּן {פְּ}<בְ>תִירָא*[71]. [72]»• אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתִירָה[73]»: • וּמָה[74]»• אִם הָרְשׁוּת שֶׁאֵינוּ {מוש} מוּשְׁבָּע עָלֶיהָ מֵהַר סִינַי, הֲרֵי הוּא חַיָּיב עָלֶיהָ, מִצְוָה שֶׁהוּא מוּשְׁבָּע עָלֶיהָ מֵהַר סִינַי, אֵינוּ {ד}

---

[1] נוסף בין השורות, ייתכן ע״י הסופר. ק+קי ליתא!.
[2] ק כלפנינו. קי: ״בראשי״.
[3] קי כלפנינו. ק: ״לְיוֹם״.
[4] קי כלפנינו. ק בטעות: ״כְּלוּם״.
[5] ק כלפנינו. קי: ״יוֹם״.
[6] קי כלפנינו. ק בקיצור: ״יִשְׁ״.
[7] פתחתי את הקיצור לפי קי, וכדלעיל. ק: ״יִשְׁ״. וכן להלן.
[8] קי כלפנינו. ק: ״לְכֹהֵן״.
[9] אות ״מ״ של תחילת המילה הבאה נצמדה למילה זו.
[10] ק+קי: ״שֶׁוִּידּוּיוֹ״.
[11] קי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״על״.
[12] נראה שהסופר המשני נוהג לציין את מספר הפרק שהסתיים, גם במקומות שבהם הסופר הראשי לא מציין זאת. הסופר הראשי ציין בכל זרעים אך ברוב שאר הסדרים לא ציין זאת. אני סימנתי בסוגריים והקטנתי – כדי למנוע בלבול במספר הפרק שמתחיל.
[13] שלוש המילים הראשונות - מנוקדות.
[14] קי כלפנינו. ק: ״נֶעֶלְמָה״.
[15] קנ כלפנינו. קס+קי: ״זכור״.
[16] ק כלפנינו. קי: ״הקודש״.
[17] אות וא״ו תלוייה, ספק בידי מי. קס: ״זָכוּר״. קי+קנ: ״וְזָכוּר״.
[18] קי כלפנינו. ק נשמט מחמת הדומות: ״ומשאכל ידע״.
[19] קי כלפנינו. ק: ״טוּמְאָה״. וכן להלן.
[20] קי+קנ כלפנינו. קס: ״זכור״. וכן בכולם להלן.
[21] ק כלפנינו. קי: ״המקדש״.
[22] סומן למחיקה בגרשים, כנראה ע״י הסופר. ק+קי ליתא.
[23] ק+קי: ״מִשֶּׁיָּצָא״.
[24] קנ כלפנינו. קס+קי: ״עולה״, אלא שבקי נתלתה לפני המילה אות ״ב״.
[25] ק כלפנינו. קי: ״הנכנס״. וכן בסמוך.
[26] קנ ניקד ביידוע: ״בַּמֶּלֶךְ״ התואם את גרסת ק המובאת בהערה הבאה. אך בפרמה אי אפשר ביידוע.
[27] ק: ״בַּנָּבִיא״. קי: ״ובנביא״.
[28] קי כלפנינו. ק: ״בָּאוּרִים״.
[29] ק+קי: ״וּבְתוּמִּים״.
[30] השלמתי לפי ק+קי.
[31] קנ כלפנינו. קס+קי בטעות: ״תורות״. אך בסמוך שניכהם גרסו כלפנינו: ״תודות״.
[32] ק+קי: ״וּבְשִׁיר״.
[33] ק+קי כלפנינו. מתחת אות וא״ו יש הארכה מוזרה, ולכן נראה קצת כאות נו״ן סופית.
[34] קס כלפנינו: ״אחריהן אחריהן״. קי+קנ: רק פעם אחת ״אחריהן״. ספק רחוק מאוד שמא המגיה שנמחק הוסיף בשולי פרמה כאן <וְכָל יִשְׂרָאֵל> כבדפוסים הגורסים ״ושתי תודות אחריהם וכל ישראל אחריהם״.
[35] קי כלפנינו. ק: ״וְכָל״.
[36] קי כלפנינו. ק: ״מִקְדָּשׁ״.
[37] קי כלפנינו. ק: ״נֶעֶלְמוּ״.
[38] קי כלפנינו. ק ליתא: ״או״.
[39] ק הכתיב כלפנינו. קי הכתיב: ״ששהה״.
[40] ק כלפנינו. קי: ״השתחוואה״.
[41] קי כלפנינו. ק: ״בָּא״.
[42] התיקון בוצע ע״י הסופר או אחד המגיהים באמצעות סימון ניקוד חולם מעל אות ז״ן. ק+קי: ״זוֹ״.
[43] קי כלפנינו. ק: ״אָמְרָה״.
[44] קי: ״ופירש״. ק: ״[אם] פֵּרַשׁ״.
[45] ק כלפנינו. קי: ״הנאה״.
[46] קי כלפנינו. ק: ״נֶעְלַם״.
[47] ויקרא ה׳
[48] המילה מנוקדת בפרמה 6 פעמים עד סוף הפרק, ובניקוד: ״הֶעֱלֵם״ (אך כאן ספק שמנוקד: ״הֶעֱלַם״).
[49] ק כלפנינו. קי: ״ואינו״. וכן להלן.
[50] קי+קנ כלפנינו. קס: ״הוא״.
[51] קי כלפנינו. ק: ״מִקְדָּשׁ״.
[52] שאוֹכַל/אוֹכַל מנוקד פעמים רבות בהלכות אלו.
[53] ק+קי כלפנינו. סופר פרמה כתב אות וא״ו ארוכה, אך היא אינה דומה לאות ״ן״.
[54] קי כלפנינו. ק: ״בְּאֵיכָן״. וכן להלן.
[55] ק+קי הכתיב: ״מָצִינוּ״.
[56] קס כלפנינו. קי(+קנ?): ״מביא״.
[57] קי+קנ כלפנינו. קס: ״אכל״.
[58] נתלה בין השורות, אולי בידי הסופר. וכן ק+קי איתא.
[59] ק+קי: ״וּשְׁקָצִים״.
[60] ק+קי הכתיב: ״וּרְמָסִים״. וכן להלן.
[61] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קי: ״קוּנַס״ (קאופמן ספק ס/ם).
[62] מכאן והלאה חזר לכתוב הסופר הראשי.
[63] נוסף בשוליים ע״י הסופר(?). וכן ק+קי איתא.
[64] קי+קנ כלפנינו. קס: ״אינ?ן?״.
[65] קי+קנ כלפנינו. קס: ״חייוב״.
[66] ק+קי: ״אֶלָּא לֶעָתִיד לָבוֹא״.
[67] ויקרא ה׳
[68] קי כלפנינו. ק בסיומת ״א״.
[69] קי+קנ כלפנינו: ״אמר״. (קי ליתא: ״לו). קס ספק: ״אלו מרבוי הכתוב / א׳ לו מריבוי הכתוב״.
[70] ק+קי כלפנינו אלא שהכתיב של קי: ״רבוי״.
[71] תיקנתי לפי ק+קי. קי כלפנינו בסיומת ״א״. ק: בסיומת ״ה״.
[72] קי כלפנינו. ק: ליתא ״אמר רבי יהודה בן בתירה״. האם זו השמטה בנוסח קאופמן, או שזה נוסח מדוייק ללא הכפלה מיותרת?
[73] קי בסיומת ״א״. ק: חסר/נשמט (כבהערה לעיל).
[74] ק+קי: ״מַה״.

דִּין שֶׁיְּהֵא חַיָּב. אָמְרוּ לוֹ: לֹא, אִם אָמַרְתָּ[1]^ בִּשְׁבוּעַת הָרְשׁוּת, שֶׁכֵּן עָשָׂה בָּהּ לָאו כְּהִין, תֹּאמַר[2]«• בִּשְׁבוּעַת מִצְוָה שֶׁלֹּא עָשָׂה בָּהּ לָאו[3]«• כְּהִין. $$$ **ח׳** שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל כִּכָּר זוֹ, שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכְלֶנָּה, שְׁבוּעָה[4]«• שֶׁלֹּא אוֹכְלֶנָּה, וַאֲכָלָהּ, אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת. זוֹ הִיא שְׁבוּעַת בִּיטּוּי, שֶׁחַיָּבִין עַל זְדוֹנָהּ מַכּוֹת וְעַל שִׁגְגָתָהּ קָרְבָּן עוֹלֶה וְיוֹרֵד. **ט׳** שְׁבוּעַת שָׁוְא, חַיָּבִים עַל זְדוֹנָהּ מַכּוֹת וְעַל שִׁגְגָתָהּ פָּטוּר. וְאֵי[5]« זוֹ הִיא שְׁבוּעַת שָׁוְא? נִשְׁבַּע לְשַׁנּוֹת אֶת הַיָּדוּעַ לָאָדָם[6]«•: אָמַ|רו עַל הָעַמּוּד שֶׁלָּאֶבֶן שֶׁהוּ[7]^• שֶׁלַּזָּהָב, וְעַל הָאִישׁ שֶׁהוּא אִשָּׁה, וְעַל אִשָּׁה שֶׁהִיא אִישׁ. נִשְׁבַּע עַל[8]«• דָּבָר שֶׁאֵי[9]«• אֶיפְשָׁר לוֹ: [10]« אִם לֹא רָאִיתִי גָּמָל פּוֹרֵחַ[11]«• בְּאֲוֵיר[12]«•, אִם[13]« לֹא רָאִיתִי נָחָשׁ כְּקוֹרַת בֵּית הַבַּד. אָמַ|רו לָעֵדִים: בּוֹאוּ וַהֲעִידוּנִי, {ש} שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא נְעִידֶךָ[14]^#. נִשְׁבַּע לְבַטֵּל אֶת הַמִּצְוָה: שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת סוּכָּה, שֶׁלֹּא[15]^ לִיטּוֹל לוּלָב, שֶׁלֹּא^ {ל} לְהָנִיחַ תְּפִילִין[16]«•, זוֹ הִיא שְׁבוּעַת שָׁוְא, שֶׁחַיָּבִין עַל זְדוֹנָהּ מַכּוֹת וְעַל שִׁגְגָתָהּ פָּטוּר. **י׳** שְׁבוּעָה שֶׁאוֹכַל כִּכָּר זוֹ, שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכְלֶנָּה, הָרִאשׁוֹנָה שְׁבוּעַת בִּיטּוּי וְהַשְּׁנִיָּיה שְׁבוּעַת שָׁוְא. אֲכָלָהּ, עָבַר עַל שְׁבוּעַת שָׁוְא. לֹא אֲכָלָהּ, עָבַר עַל שְׁבוּעַת בִּיטּוּי. **י״א׳** שְׁבוּעַת בִּיטּוּי נוֹהֶגֶת בַּאֲנָשִׁים וּבַנָּשִׁים[17]«•, בָּרְחוֹקִים וּבַקְּרוֹבִים, בַּכְּשֵׁרִים ___*[18] וּבַפְּסוּלִים, בִּפְנֵי בֵית דִּין וְשֶׁלֹּא[19]«• בִּפְנֵי בֵית דִּין, מִפִּי עַצְמוֹ. וְחַיָּבִין עַל זְדוֹנָהּ מַכּוֹת וְעַל[20]« {שגגת} שִׁגְגָתָהּ קָרְבָּן עוֹלֶה וְיוֹרֵד. **י״ב׳** שְׁבוּעַת שָׁוְא נוֹהֶגֶת בַּאֲנָשִׁים וּבַנָּשִׁים, בָּרְחוֹקִים וּבַקְּרוֹבִין, בַּכְּשֵׁרִים וּבַפְּסוּלִים, בִּפְנֵי בֵית דִּין וְשֶׁלֹּא בִּפְנֵי בֵית דִּין, מִפִּי עַצְמוֹ. וְחַיָּבִים עַל זְדוֹנָהּ מַכּוֹת וְעַל שִׁגְגָתָהּ פָּטוּר. אֶחָד[21]^• זוֹ, וְאֶחָ?ד?*[22]^• זוֹ, הַמּוּשְׁבָּע מִפִּי אֲחֵרִים, חַיָּב. כֵּי־צַד[23]^•: אָמַ|רו[24]^•: לֹא אָכַלְתִּי הַיּוֹם וְלֹא[25]«• הֵנַּחְתִּי[26]«#• תְּפִילִין״ הַיּוֹם[27]^•, מַשְׁבִּיעֲךָ אָנִי, וְאָ|מַרו: אָמֵן, חַיָּב.

הל׳ י״ב׳ **פרק ד׳**

שְׁבוּעַת הָעֵדוּת נוֹהֶגֶת בַּאֲנָשִׁים וְלֹא בַנָּשִׁים, בָּרְחוֹקִים וְלֹא בַקְּרוֹבִים, בַּכְּשֵׁרִים וְלֹא בַפְּסוּלִים. וְאֵינָהּ נוֹהֶגֶת אֶלָּא בִרְאוּיִים לְהָעֵד[28]«#•, בִּפְנֵי בֵית דִּין וְשֶׁלֹּא <בִּפְנֵי>*[29] בֵית דִּין, מִפִּי עַצְמוֹ; וּמִפִּי אֲחֵרִים, אֵינָן חַיָּבִין עַד שֶׁיִּכְפְּרוּ[30]#• בוֹ בְּבֵית דִּין, דִּבְרֵ|יו רְ׳ מֵאִיר. וַחֲכָמִ|ים| אוֹמְ|רִים|: בֵּין מִפִּי עַצְמוֹ וּבֵין מִפִּי {א} אֲחֵרִים, אֵינָם חַיָּבִים עַד שֶׁיִּכְפְּרוּ# בוֹ, וּבְבֵית[31]^• דִּין. **ב׳** וְחַיָּבִין עַל זְדוֹן שְׁבוּעָה[32]«, וְעַל {ש} שִׁגְגָתָהּ, וְעַל[33]^• זְדוֹן הָעֵדוּת, וְאֵינוּ[34]^• חַיָּב[35]^• עַל שִׁגְגָתָהּ. וּמַה הוּא[36]^• חַיָּב^• עַל זְדוֹנָהּ, קָרְבָּן עוֹלֶה וְיוֹרֵד. **ג׳** שְׁבוּעַת הָעֵדוּת כֵּי־צַד: אָמַר לָעֵדִים[37]^: בּוֹאוּ וַהֲעִידוּנִי. ״שְׁבוּעָה שֶׁאֵין אָנוּ {י} יוֹדְעִים לָךְ עֵדוּת״ אוֹ שֶׁאָמְרוּ לוֹ: (א?נ?)*[38] אֵין {א} אָנוּ יוֹדְעִים לָךְ עֵדוּת, מַשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם וְאָמְרוּ אָמֵן, [39]« חַיָּבִין. הִשְׁבִּיעַ עֲלֵיהֶם חֲמִשָּׁה פְּעָמִים חוּץ לְבֵית דִּין וּבָאוּ לְבֵית דִּין וְהוֹדוּ, פְּטוּרִים. כָּפְרוּ, חַיָּבִין עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. {הש} הִשְׁבִּיעַ עֲלֵיהֶם חֲמִשָּׁה פְעָמִים[40]«• בִּפְנֵי בֵית דִּין[41]«• וְכָפְרוּ, אֵינָן[42]« חַיָּבִים אֶלָּא אַחַת. אָמַ|רו רְ׳ שִׁמְעוֹן: מַה הַטַּעַם, מִפְּנֵי שֶׁאֵינָן יְכוּלִים לַחֲזוֹר וּלְהוֹדוֹת[43]«. **ד׳** כָּפְרוּ שְׁנֵיהֶם כְּאַחַת, שְׁנֵיהֶם חַיָּבִים. בָּזֶה[44]^• אַחַר זֶה, הָרִאשׁוֹן חַיָּב. כָּפַר אֶחָד וְהוֹדָה אֶחָד, הַכּוֹפֵר חַיָּב. הָיוּ שְׁתֵּי כִיתֵּי עֵדִים, כָּפְרָה הָרִאשׁוֹנָה וְאַחַר כָּךְ כָּפְרָה הַשְּׁנִיָּיה, שְׁתֵּיהֶן {ח} חַיָּיבוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהָעֵדוּת יְכוּלָה לְהִתְקַיֵּים {בש} בִּשְׁתֵּיהֶן. **ה׳** מַשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם {א} אִם לֹא תָבוֹאוּ וּתְעִידוּנִי שֶׁיֵּשׁ לִי בְיַד פְּלוֹנִי פִּקָּדוֹן וּתְשׂוּמֶת יָד וְגָזֵל וַאֲבֵדָה. שְׁבוּעָה שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִין[45]«• לָךְ עֵדוּת, אֵינָן חַיָּבִים אֶלָּא אַחַת. שְׁבוּעָה שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִין לָךְ עֵדוּת שֶׁיֵּשׁ לָךְ בְיַד פְּלוֹנִ|י פִּיקָּדוֹן וּתְשׂוּמֶת יָד וְגָזֵל[46]« וַאֲבֵדָה, {חיי} חַיָּיבִין עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. **ו׳** מַשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם אִם לֹא תָבוֹאוּ וּתְעִידוּנִי[47]« שֶׁיֵּשׁ לִי (חיטים)*[48] בְיַד פְּלוֹנִ|י חִיטִּים וּשְׂעוֹרִים וְכוּסְמִים. שְׁבוּעָה שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִים לָךְ עֵדוּת, אֵינָן {חי} חַיָּיבִין אֶלָּא אַחַת. שְׁבוּעָה שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִין לָךְ עֵדוּת שֶׁיֵּשׁ לָךְ בְיַד [49]« פְּלוֹנִ|י חִיטִּים וּשְׂעוֹרִים וְכוּסְמִים, חַיָּיבִין עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. **ז׳** מַשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם אִם לֹא תָבוֹאוּ וּתְעִידוּנִי שֶׁיֵּשׁ לִי בְיַד פְּלוֹנִ|י נֶזֶק וַחֲצִי נֶזֶק, תַּשְׁלוּמֵי כֶפֶל, וְתַשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה, שֶׁאָנַס[50]«• אִישׁ פְּלוֹנִ|י וּפִיתָּה אֶת[51]« בִּתִּי, וְשֶׁהִכָּנִי בְנִי, וְשֶׁחָבַל בִּי חֲבֵירִי, וְשֶׁהִדְלִיק [52]^ גְּדִישִׁי בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים, הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִים. **ח׳** מַשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם אִם לֹא תָבוֹאוּ וּתְעִידוּנִי: שֶׁ<אֲ>נִי*[53] כֹהֵן, שֶׁ<אֲ>נִי* לֵוִי, שֶׁאֵינִי

---

[1] ק+קיי הכתיב: ״אָמַרְתָּה״.
[2] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״תאמרו״.
[3] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״לאו״.
[4] ק כלפנינו. קיי ליתא ההכפלה: ״שבועה שלא אוכלנה״.
[5] קיי כלפנינו. ק: ״אֵיי״.
[6] קיי הכתיב כלפנינו. ק הכתיב: ״לָאָדָן״.
[7] ק+קיי הכתיב: ״שֶׁהוּא״.
[8] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״לדבר״.
[9] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב במילה אחת: ״שאפשר״ (אך כוונתו כלפנינו).
[10] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״אָמַר״.
[11] קיי כלפנינו. ק הכתיב: ״פּוֹרֵיַח״.
[12] קיי כלפנינו. ק הכתיב: ״בְּאֲוֵור״.
[13] קיי כלפנינו. ק: ״וְאִם״.
[14] מילה זו מנוקדת בפרמה, כשאות ״נ״ מנוקדת בפתח, והקמץ שבאות האחרונה אולי מתוקן משווא. ק+קיי הכתיב: ״נְעִידֶיךָ״.
[15] ק+קיי: ״וְשֶׁלֹּא״. וכן בסמוך.
[16] קיי כלפנינו. ק: ״תְּפִילִּים״. וכן להלן הלכה י״ב.
[17] קיי כלפנינו. ק: בלא וא״ו חיבור. וכן בכולם להלן (בהלכה זו וגם בהלכה הבאה).
[18] חורים בדף.
[19] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״ושלא בפני בית דין״. וכנראה נשמט מחמת הדומות מפני שבהלכה הבאה כן מופיע.
[20] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״עלי״.
[21] ק+קיי: ״אַחַת זוֹ וְאַחַת זוֹ״.
[22] ספק ״ר״/״ד״. והשוו בהערה לעיל.
[23] ק+קיי ליתא: ״כיצד״. וראו בהערה הבאה.
[24] ק+קיי: ק: ״אִם״. קיי: ״ואם״. וראו בהערה לעיל.
[25] ק כלפנינו. קיי: ״ואם לא״.
[26] קיי הכתיב כלפנינו. ק: ״הֵינַחְתִּיי״. וספק האם אות ״ה״ מנוקדת בצירי או בחיריק.
[27] ק+קיי ליתא: ״היום״.
[28] ק+קיי: ״לְהָעִיד״. ושמא יש לנקד כאן: ״לְהָעֵד״.
[29] השלמתי לפי ק+קיי.
[30] ניקדתי כרגיל. קנ ניקד: ״שֶׁיְּכַפְּרוּ״. וכן בסמוך.
[31] ק+קיי: ״בְּבֵית״.
[32] קיי כלפנינו. ק: ״הַשְּׁבוּעָה״.
[33] ק+קיי: ״עִם״.
[34] ק+קיי: ק: ״אֵינָן חַיָּבִין״. קיי: ״ואינן חייבין״.
[35] קיי הכתיב כלפנינו. ק: ״הֵינַחְתִּיי״. וספק האם אות ״ה״ מנוקדת בצירי או בחיריק.
[36] ק+קיי: ״הֵן חַיָּבִין״.
[37] ק+קיי הכתיב: ״לָעֵידִים״. וכן להלן.
[38] סומן למחיקה בגרשים לפני ואחרי. וספק האם זו אות ״נ״ שתוקנה לאות ״י״. ואולי שלטו כאן תי ידיים שונות. ק+קיי ליתא, אלא גורסים כמילה הבאה: ״אֵין״.
[39] קס כלפנינו. קיי+קנ נוסף: ״הֲרֵי אֵלּוּ״.
[40] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״בֵּין״.
[41] קס כלפנינו(? או שנשמט. וראו בהערה לעיל). קיי+קנ נוסף: ״וּבֵין״ (קנ: ״בֵּין״) שֶׁלֹּא בִּפְנֵי בֵּית דִּין״.
[42] קיי כלפנינו. ק: ״אֵין״.
[43] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס בטעות: ״ולהו?ר?ות״.
[44] ק+קיי: ״זֶה״.
[45] קיי כלפנינו. ק (בטעות?): ״חַיָּבִין״.
[46] קיי כלפנינו. ק: ״גָּזֵל״.
[47] קיי+קנ כלפנינו. קס (בטעות?): ״ותיעדוני״.
[48] סומן למחיקה בנקודותיים. וכן ק+קיי ליתא.
[49] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״אִישׁ״.
[50] קיי+קנ: ״וְשֶׁאָנַס״. קס: ״ושאינס״.
[51] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״את״.
[52] ק+קיי נוסף: ״אֶת״.
[53] קס הכתיב כלפנינו אך הכוונה: ״שֶׁאֲנִי״ ולפיכך תיקנתי. קיי+קנ: ״שֶׁאֲנִי״. וכן בסמוך. ותופעה זו מצוייה גם במסכתות אחרות.

*[1] בֶּן גְּרוּשָׁה, וְשֶׁאֵינִי[2]« בֶּן חֲלוּצָה, וְשֶׁאִישׁ[3]« פְּלוֹנִי כֹּהֵן, שֶׁאִישׁ פְּלוֹנִי לֵוִי, שֶׁאֵינוֹ בֶּן גְּרוּשָׁה, וְשֶׁאֵינוֹ[4]« בֶּן חֲלוּצָה, שֶׁאָנַס אִישׁ פְּלוֹנִי וּפִיתָּה אֶת[5]« בִּתּוֹ, וְשֶׁחָבַל בּוֹ בְּנוֹ $$$, וְשֶׁהִדְלִיק גְּדִישׁוֹ& בַּשַּׁבָּת, הֲרֵי אֵילוּ פְּטוּרִים. **ט׳** מַשְׁבִּיַע אֲנִי עֲלֵיכֶם, אִם לֹא תָבוֹאוּ וּתְעִידוּנִי שֶׁאָמַר אִישׁ פְּלוֹנִי לִיתֵּן {לוֹ} <לִי>*[6] מָאתַיִם זוּז וְלֹא נָתַן, הֲרֵי אֵילוּ פְּטוּרִים, שֶׁאֵין חַיָּיבִין אֶלָּא^[7]• עַל שְׁבוּעַת^[8]• מָמוֹן כְּפִיקָּדוֹן. **י׳** מַשְׁבִּיַע אֲנִי עֲלֵיכֶם, כְּשֶׁתֵּדְעוּן[9]«• לִי עֵדוּת שֶׁתָּבוֹאוּ וּתְעִידוּנִי, הֲרֵי אֵילּוּ פְּטוּרִין, מִפְּנֵי שֶׁקָּדְמָה שְׁבוּעָה לָעֵדוּת. **י״א׳** עָמַד בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וְאָמַר: מַשְׁבִּיַע אֲנִי עֲלֵיכֶם אִם יוֹדְעִים אַתֶּם לִי עֵדוּת שֶׁתָּבוֹאוּ וּתְעִידוּנִי, הֲרֵי אֵילּוּ פְּטוּרִין. **י״ב׳** אָמַר לִשְׁנַיִם, מַשְׁבִּיַע אֲנִי {ע} עֲלֵיכֶם אִישׁ פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי, אִם יוֹדְעִים אַתֶּם לִי עֵדוּת שֶׁתָּבוֹאוּ וּתְעִידוּנִי, וְהֵם שֶׁיּוֹדְעִים$ לוֹ^[10]• עֵדוּת עַד מִפִּי עֵד, אוֹ שֶׁהָיָה אֶחָד ^[11] קָרוֹב אוֹ פָסוּל, הֲרֵי אֵילּוּ פְּטוּרִים. **י״ג׳** שִׁילַּח$ בְּיַד עַבְדּוֹ, אוֹ שֶׁאָמַר לָהֶם הַנִּיתְבָּע מַשְׁבִּיַע אֲנִי עֲלֵיכֶם אִם יוֹדְעִים אַתֶּם לִי[12]«• עֵדוּת שֶׁתָּבוֹאוּ וּתְעִידוּהוּ, הֲרֵי אֵילּוּ פְּטוּרִין עַד שֶׁיִּשְׁמְעוּ מִפִּי הַתּוֹבֵיַע[13]«. **י״ד׳** מַשְׁבִּיַע אֲנִי עֲלֵיכֶם, מְצַוֶּה אֲנִי עֲלֵיכֶם, אוֹסְרְכֶם אָנִי, הֲרֵי אֵילּוּ חַיָּיבִין. {בשמ} בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ, הֲרֵי אֵילּוּ*[14] פְּטוּרִין. בְּאָלֶף דָּלֶת, בְּיוֹד הֶי[15]«#, בְּשַׁדַּי, בִּצְבָאוֹת, בְּחַנּוּן וּבְרַחוּם$, בְּאֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד, וּבְכָל[16]« הַכִּינּוּיִם&, *[17] הֲרֵי זֶה[18]«• חַיָּיב«. הַמְקַלֵּל בְּכוּלָּם, חַיָּיב, דִּבְרֵי[19]« רִ׳ מֵאִיר, וַחֲכָמִים פּוֹטְרִים. הַמְקַלֵּל אָבִיו וְאִמּוֹ ^[20]•, חַיָּיב, דִּבְרֵי רִ׳ מֵאִיר, וַחֲכָמִים פּוֹטְרִין. הַמְקַלֵּל עַצְמוֹ וַחֲבֵירוֹ בְּכוּלָּן, עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. יַכְּכָה$ אֱלֹהִים^[21], כֵּן[22]« יַכְּכָה אֱלֹהִים[23]«, זוֹ הִיא אָלָה^[24]& הָאֲמוּרָה בַתּוֹרָה. אַל יַכְּכָה, יְבָרֶכְךָ, וְיֵיטִיב לָךְ, רִ׳ מֵאִיר מְחַיֵּיב וּרְבִּי[25]« יְהוּדָה פוֹטֵר.

הל׳ י״ד׳ — פרק ה׳

שְׁבוּעַת הַפִּיקָּדוֹן נוֹהֶגֶת בָּאֲנָשִׁים וּבַנָּשִׁים*[26], {וב} וּבָרְחוֹקִים וּבַקְּרוֹבִים, בַּכְּשֵׁרִים^[27] וּבַפְּסוּלִים*, {ב} בִּפְנֵי בֵית דִּין וְשֶׁלֹּא בִּפְנֵי בֵית דִּין, מִפִּי עַצְמוֹ. וּמִפִּי^[28] אַחֵר$, אֵינוּ חַיָּיב עַד שֶׁיִּכְפּוֹר[29]« בּוֹ בְּבֵית[30]« דִּין, דִּבְרֵי רִ׳ מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בֵּין מִפִּי עַצְמוֹ וּבֵין מִפִּי אַחֵר, כֵּיוָן שֶׁכָּפַר בּוֹ, חַיָּיב. [וְ]חַיָּיב*[31] עַל זְדוֹן שְׁבוּעָה[32] וְעַל שִׁגְגָתָהּ עִם זְדוֹן הַפִּקָּדוֹן, אֵינוּ[33]« חַיָּיב עַל שִׁגְגָתוֹ$. וּמַה[34]« הוּא חַיָּיב עַל זְדוֹנוֹ, אָשָׁם בְּכֶסֶף^[35]• שְׁקָלִים. **ב׳** שְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן כֵּי־צַד. אָמְרוּ[36]« לוֹ[37]«: תֶּן לִי פִיקָּדוֹן שֶׁיֵּשׁ לִי בְיָדְךָ, שְׁבוּעָה שֶׁאֵין לָךְ בְּיָדִי, {משב} אוֹ שֶׁאָמַרוּ לוֹ[38]«: אֵין לָךְ בְּיָדִי, מַשְׁבִּיעָךְ אָנִי, וְאָמַרוּ אָמֵן, הֲרֵי זֶה חַיָּיב. [39]« (מ)[הִ]שְׁבִּיַע*[40] עָלָיו חֲמִשָּׁה פְעָמִים, בֵּין[41]« בִּפְנֵי בֵית דִּין[42]« וּבֵין שֶׁלֹּא {ב} בִּפְנֵי בֵית דִּין, וְכָפַר, חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. אָמַרוּ רְבִּי שִׁמְעוֹן: מַה הַטַּעַם, מִפְּנֵי שֶׁהוּא יָכוֹל לַחֲזוֹר וּלְהוֹדוֹת. **ג׳** הָיוּ חֲמִשָּׁה תוֹבְעִין אוֹתוֹ, וְאוֹמְרִין [לוֹ]*[43] תֶּן לָנוּ [פִּיקָּדוֹן]*[44] שֶׁיֵּשׁ לָנוּ בְיָדְךָ, שְׁבוּעָה שֶׁאֵין לָכֶם בְּיָדִי, אֵינוּ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת. שְׁבוּעָה שֶׁאֵין לָךְ בְּיָדִי, לֹא$ לָךְ$ {ו} וְלֹא לָךְ, וְלֹא לָךְ, חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת[45]«. רִ׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: עַד שֶׁיֹּאמַר שְׁבוּעָה בָּאַחֲרוֹנָה. רִ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: עַד שֶׁיֹּאמַר שְׁבוּעָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. *[46] **ד׳** תֶּן לִי פִיקָּדוֹן וּתְשׂוּמֶת יָד וְגָזֵל ____*[47] וַאֲבֵדָה שֶׁיֵּשׁ לִי בְיָדְךָ, שְׁבוּעָה שֶׁאֵין לָךְ בְּיָדִי, אֵינוּ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת. שְׁבוּעָה שֶׁאֵין לָךְ בְּיָדִי פִיקָּדוֹן וּתְשׂוּמֶת יָד וְגָזֵל וַאֲבֵידָה, חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. **ה׳** תֶּן לִי חִיטִּים וּשְׂעוֹרִים וְכוּסְמִים {ש} שֶׁיֵּשׁ לִי בְיָדְךָ, שְׁבוּעָה שֶׁאֵין לָךְ בְּיָדִי, אֵינוּ {חי} חַיָּיב אֶלָּא אַחַת. שְׁבוּעָה שֶׁאֵין לָךְ בְּיָדִי חִיטִּים וּשְׂעוֹרִים וְכוּסְמִים, חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. רְבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אֲפִילּוּ אָמַרוּ חִיטָּה וּשְׂעוֹרָה וְכוּסֶּמֶת, חַיָּיב עַל[48]«• כָּל אַחַת וְאַחַת. **ו׳** אָנַסְתָּה[49]« וּפִיתִּיתָה[50]« אֶת בִּתִּי, וְהוּא אוֹמֵר: לֹא אָנַסְתִּי וְלֹא פִיתִּיתִי. {מש} מַשְׁבִּיעָךְ אָנִי, וְאָמַרוּ אָמֵן, חַיָּיב. רִ׳ שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר, {ש} שֶׁאֵינוּ מְשַׁלֵּם קְנָס עַל פִּי עַצְמוֹ. אָמְרוּ[51]« לוֹ: {א} אַף ___*[52] עַל פִּי שֶׁאֵינוּ <מְשַׁלֵּם>*[53] קְנָס עַל פִּי עַצְמוֹ, מְשַׁלֵּם __*[54] בּוֹשֶׁת וּפְגָם עַל פִּי עַצְמוֹ. **ז׳** גָּנַבְתָּ[55]« אֶת שׁוֹרִי, וְהוּא אוֹמֵר: לֹא גָנַבְתִּי, מַשְׁבִּיעָךְ אָנִי, וְאָמַרוּ אָמֵן, חַיָּיב. גָּנַבְתִּי אֲבָל לֹא טָבַחְתִּי וְלֹא מָכַרְתִּי, מַשְׁבִּיעָךְ אֲנִי, וְאָמַר אָמֵן, פָּטוּר. **ח׳** הֵמִית[56]« שׁוֹרָךְ אֶת שׁוֹרִי, וְהוּא אוֹמֵר: לֹא הֵמִית, מַשְׁבִּיעָךְ אֲנִי, וְאָמַר אָמֵן, חַיָּיב. הֵמִית שׁוֹרָךְ {א} אֶת עַבְדִּי, וְהוּא אוֹמֵר לֹא הֵמִית, מַשְׁבִּיעָךְ אֲנִי, {ו} וְאָמַר אָמֵן, פָּטוּר. אָמַרוּ לוֹ חֲבֵירוֹ: חָבַלְתָּה [בִּי]*[57] וְעָשִׂיתָ[58]« בִּי חַבּוּרָה, וְהוּא אוֹמֵר: לֹא חָבַלְתִּי וְלֹא עָשִׂיתִי, {מ} מַשְׁבִּיעָךְ אֲנִי, וְאָמַרוּ אָמֵן, חַיָּיב. אָמַרוּ לוֹ עַבְדּוֹ: {הי} הִיפַּלְתָּה אֶת שִׁינַּי[59]#• וְסִימִּיתָה[60]« אֶת עֵינַי#•, וְהוּא אוֹמֵר: לֹא הִיפַּלְתִּי וְלֹא סִימִּיתִי, מַשְׁבִּיעָךְ אֲנִי, וְאוֹמַרוּ אָמֵן, פָּטוּר. זֶה הַכְּלָל: כָּל הַמְשַׁלֵּם עַל פִּי {א} עַצְמוֹ, חַיָּיב. וְשֶׁאֵינוּ מְשַׁלֵּם עַל פִּי עַצְמוֹ, פָּטוּר.

הל׳ ח׳ — פרק ו׳

שְׁבוּעַת הַדַּיָּינִים: הַטַּעֲנָה שְׁתֵּי כֶסֶף, וְהַהוֹדָיָיה[61]«•

---

[1] מכאן ולמשך חצי עמוד כתב הסופר המשני.
[2] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁאֵינִי".
[3] ק: "שֶׁאִישׁ". קיי: יש השמטה.
[4] ק: "שֶׁאֵינוּ". קיי: יש השמטה.
[5] קיי כלפנינו. ק ליתא: "את".
[6] תיקנתי לפי ק+קיי.
[7] ק+קיי ליתא: "אלא".
[8] ק+קיי: "תְּבִיעַת".
[9] קיי כלפנינו. ק: "כְּשֶׁתֵּדְעוּ".
[10] ק+קיי: "לִי". וצ"ע.
[11] ק+קיי נוסף: "מֵהֶן".
[12] ק כלפנינו. קיי: "לוֹ".
[13] ק כלפנינו. קיי: "התובע".
[14] אות וא"ו ארוכה. וזו דרכו של הסופר המשני הזה שעושה בעמים רבות "ו" ארוכה.
[15] ק כלפנינו, וכך מנוקד בפרמה. אך קנ ניקד בצירי "הֵי". קיי: "הי".
[16] קיי כלפנינו. ק: "וְכָל".
[17] מכאן והלאה חזר שוב לכתוב הסופר הראשי.
[18] קיי כלפנינו. ק: "הֲרֵי (זה) [אֵלּוּ] חַיָּיבִין".
[19] קיי+קנ כלפנינו. קס (בטעות?): "ר' מאיר אומר".
[20] ק+קיי נוסף: "בְּכוּלָּם".
[21] ק+קיי: "הָאֱלוֹהִים".
[22] קיי: "וכן". ק ליתא: "כן/וכן יככה האלוהים". ושמא נשמט מחמת הדומות.
[23] קיי: "האלוהים". ק: יש השמטה וכדלעיל.
[24] ק+קיי: "הָאָלָה".
[25] קיי כלפנינו. ק: "רְובִּיו".
[26] ק+קיי כלפנינו. יש סימני מחיקה לא ברורים מתחת מילה זו וגם מתחת המילה ובפסולים שנמצאת בשורה מתחת.
[27] ק+קיי: "וּבַכְּשֵׁרִים".
[28] קנ כלפנינו. קס+קיי: "מפי".
[29] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: "שיכפר".
[30] קיי+קנ כלפנינו. קס: "בית".
[31] אות "ו" נתלתה בידי הסופר(?). וכן ק+קיי איתא.
[32] קס+קיי כלפנינו. קנ: "הַשְּׁבוּעָה".
[33] ק כלפנינו. קיי: "ואינו".
[34] קיי כלפנינו. ק: "מַה".
[35] קנ כלפנינו. קס+קיי הכתיב: "וכסף".
[36] קיי+קנ כלפנינו. קס: "אמרו".
[37] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ל?י?".
[38] קיי כלפנינו. ק: "לִי".
[39] ק כלפנינו, וכן בדפוסים. קיי: נוסף כאן משפט שלם שלא קיים במקומות אחרים.
[40] הסופר תיקן עצמו גם במקום עצמו בגירוד אות "מ" ותליית אות "ה", וגם בתחתית העמוד בכתיבת כל המילה כהוגן. וכן ק+קיי: "הִשְׁבִּיַע".
[41] קיי כלפנינו. ק ליתא: "בין".
[42] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "דין".
[43] הסופר(?) תלה בין השורות. וכן ק+קיי איתא.
[44] הסופר כתב בשוליים צמוד לשורה. וכן ק+קיי איתא.
[45] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ואחד", מפני שהשמיט כאן מחמת הדומות את כל המשפט הבא. (קנ לא השלים את ההשמטה).
[46] מישהו כתב כאן "ד", למרות שהסופר כתב זאת מיד לאחר מכן.
[47] חור בדף.
[48] קיי כלפנינו. ק: "לְכָל".
[49] קיי כלפנינו בסיומת "ה". ק בסיומת "א".
[50] קיי כלפנינו בסיומת "ה". ק בסיומת "א".
[51] קיי כלפנינו. ק: "וְאָמְרוּ".
[52] חורים בדף.
[53] השלמתי לפי ק+קיי.
[54] ריווח ריק, אולי מפני שניכרים סימני דיו שעברו מצדו השני של הדף.
[55] קיי+קנ הכתיב: "גָּנַבְתָּה". קס: "גנבה".
[56] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: "המת".
[57] הסופר(?) תלה בין השורות. וכן ק+קיי איתא.
[58] קיי+קנ הכתיב: "וְעָשִׂיתָה". קס הכתיב: "ועשתה".
[59] ניקדתי ביחיד. קנ ניקד ברבים: "שִׁינַּי". וכן בסמוך: "עֵינַי".
[60] קיי+קנ הכתיב: "וְסִמִּיתָה". קס: "וסמיתא".
[61] ק כלפנינו. קיי: "וההודאה". וכן תמיד בשורש זה "הודייה/הודאה" להלן. ולא אעיר על כך יותר.

בְּשׁוֶֹה[1]«#• פְּרוּטָה. וְאִם[2]« אֵין הוֹדָיָיה« מִן$ הַטַּעֲנָה, פָּטוּר. כֵּי־צַד^[3]•: שְׁתֵּי כֶסֶף לִי בְיָדְךָ; אֵין לָךְ[4]* בְיָדִי!$$ פָּטוּר. {ש} <>[5]«••• שְׁתֵּי כֶסֶף וּפְרוּטָה לִי בְיָדְךָ, אֵין לָךְ בְיָדִי אֶלָּא {פ} פְרוּטָה, חַיָּב. מָנֶה לִי בְיָדְךָ; אֵין לָךְ בְיָדִי! (אלא {חמ} חמשים דינר חי)[6]* פָּטוּר. מָנֶה לִי בְיָדְךָ; אֵין לָךְ בְיָדִי אֶלָּא חֲמִשִּׁים דִּינָר! חַיָּב. מָנֶה לְאַבָּא בְיָדְךָ, אֵין לוֹ[7]« בְיָדִי אֶלָּא חֲמִשִּׁים דִּינָר, פָּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא {כמ} כְמֵשִׁיב אֲבֵידָה. **ב׳** מָנֶה לִי בְיָדְךָ, אָמַרו לוֹ: הִין. {בי} וּלְמָחָר אָמַרו לוֹ: תְּנֵהוּ לִי. נְתַתִּיו לָךְ, פָּטוּר. אֵין לָךְ בְיָדִי, חַיָּב. מָנֶה לִי בְיָדְךָ, אָמַרו לוֹ: ^[8]• אַל תִּתְּנֵהוּ לִי אֶלָּא בִפְנֵי עֵדִים. לְמָחָר[9]« אָמַרו לוֹ: תְּנֵהוּ לִי, אָמַרו[10]^ לוֹ^: נְתַתִּיו לָךְ, חַיָּב, מִפְּנֵי שֶׁהוּא צָרִיךְ לִיתְּנוֹ לוֹ בִפְנֵי עֵדִים. **ג׳** לִיטְרָא[11]« זָהָב לִי בְיָדְךָ, אֵין לָךְ בְיָדִי אֶלָּא {לי} לִיטְרָא« כֶסֶף, פָּטוּר. דִּינַר זָהָב לִי[12]« בְיָדְךָ, אֵין לָךְ בְיָדִי אֶלָּא דִּינַר כֶּסֶף, וּטְרִיסִית[13]«• וּפוּנְדְּיוֹן וּפְרוּטָה, (:פטור:)[14]* חַיָּב, שֶׁהַכֹּל מִן[15]«• מַטְבֵּעַ[16]« אֶחָד. **ד׳** כּוֹר תְּבוּאָה לִי בְיָדְךָ, אֵין לָךְ בְיָדִי אֶלָּא לֶתֶךְ קִטְנִית, פָּטוּר. כּוֹר פֵּירוֹת לִי בְיָדְךָ, אֵין לָךְ בְיָדִי אֶלָּא לֶתֶךְ קִטְנִית, {ח} חַיָּב, שֶׁהַקִּטְנִית בִּכְלַל הַפֵּירוֹת. טְעָנוֹ חִיטִּים, וְהוֹדָה לוֹ בִשְׂעוֹרִים, פָּטוּר. רַבָּן גַּמְלִיאֵלו מְחַיֵּיב. שֶׁהַטּוֹעֵן לַחֲבֵירוֹ[17]«• בְּכַדֵּי שֶׁמֶן וְהוֹדָה לוֹ בַקִּנְקֵינִים[18]«#•, אַדְמוֹן אוֹמֵרו: הוֹאִיל {והו} וְהוֹדָה מִן[19]«• הַטַּעֲנָה, יִישָּׁבַע. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין הוֹדָיָיה מִן$ הַטַּעֲנָה. אָמַרו רַבָּן גַּמְלִיאֵלו: רוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵי אַדְמוֹן. **ה׳** טְעָנוֹ כֵלִים וְקַרְקָעוֹת, ה<וֹ>דָה[20]* בַכֵּלִים וְכָפַר בַּקַּרְקָעוֹת, בַּקַּרְקָעוֹת וְכָפַר בַּכֵּלִים, הוֹדָה מִקְצָת[21]^• הַכֵּלִים, חַיָּב, בְּמִקְצָת קַרְקָעוֹת[22]^•, פָּטוּר. שֶׁהַנְּכָסִים שֶׁאֵין לָהֶן אַחֲרָיוּת זוֹקְקִין אֶת הַנְּכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אַחֲרָיוּת לִישָּׁבַע[23]^• עֲלֵיהֶן. **ו׳** אֵין נִשְׁבָּעִין עַל טַעֲנַת חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן, וְאֵין מַשְׁבִּיעִין אֶת הַקָּטָן, אֲבָל נִשְׁבָּעִין לַקָּטָן וְלַהֶקְדֵּשׁ. **ז׳** אֵלּוּ דְבָרִים {ש} שֶׁאֵין נִשְׁבָּעִין עֲלֵיהֶם: הָעֲבָדִים, וְהָאַשְׁטָרוֹת[24]«#•, וְהַ(ה)[קַּרְקָעוֹת][25]*, וְהַהֶקְדֵּשׁוֹת. אֵין בָּהֶן לֹא תַשְׁלוּמֵי כֶפֶל וְלֹא תַשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה[26]«. שׁוֹמֵר חִנָּם אֵינוּ נִשְׁבָּע. נוֹשֵׂא[27]^ {ש} שָׂכָר אֵינוּ מְשַׁלֵּם. רִ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵרו: דְּבָרִים שֶׁהוּא חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתָן, נִשְׁבָּעִין עֲלֵיהֶן. וְשֶׁאֵינוּ חַיָּיב {ב} בְּאַחֲרָיוּתָן, אֵין נִשְׁבָּעִין עֲלֵיהֶן. **ח׳** רִ׳ מֵאִיר אוֹמֵרו: יֵשׁ דְּבָרִים שֶׁהֵן בַּקַּרְקַע[28]^• וְאֵינָן :כַּ:קַּרְקַע*, וְאֵין {ח[29]*} חֲכָמִים מוֹדִין לוֹ. כֵּי־צַד: אָמַרו[30]«• עֶשֶׂר גְּפָנִים טְעוּנוֹת[31]«• {מס} מָסַרְתִּי לָךְ, וְהַלָּה[32]«• אוֹמֵרו אֵינָן אֶלָּא חָמֵשׁ, רִ׳ מֵאִיר {מח} מְחַיֵּיב. וַחֲכָמִים (פוטרין)[33]* אוֹמְרִים: כָּל הַמְחוּבָּר לַקַּרְקַע הֲרֵי הוּא כַקַּרְקַע. **ט׳** אֵין נִשְׁבָּעִין אֶלָּא עַל דָּבָר[34]« שֶׁהוּא בַמִּידָּה וּבַמִּשְׁקָל וּבַמִּינְיָין. כֵּי־צַד: אָמַרו לוֹ: בַּיִת מָלֵא מָסַרְתִּי לָךְ, כִּיס מָלֵא מָסַרְתִּי לָךְ, וְהַלָּה אוֹמֵרו: אֵינִי[35]« יוֹדֵעַ, אֶלָּא מַה שֶׁהִינַּחְתָּה אַתָּה {נו} נוֹטֵל, פָּטוּר. זֶה אוֹמֵרו: עַד[36]«• הַזִּיז, וְזֶה אוֹמֵרו: עַד«• הַחַלּוֹן, {ח} חַיָּב. **י׳** הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵירוֹ עַל הַמַּשְׁכּוֹן {ו} וְאָבַד הַמַּשְׁכּוֹן, אָמַרו$ לוֹ: סֶלַע הִלְוִיתִיךְ עָלָיו וְשֶׁקֶל הָיָה שָׁוֶה«, וְהַלָּה אוֹמֵרו: לֹא כִי, אֶלָּא סֶלַע הִלְוִיתַנִי עָלָיו וְסֶלַע הָיָה שָׁוֶה[37]«•, פָּטוּר. **י׳א׳** סֶלַע הִלְוִיתִיךְ עָלָיו וְשֶׁקֶל הָיָה שָׁוֶה«, וְהַלָּה אוֹמֵרו: לֹא כִי, אֶלָּא סֶלַע הִלְוִיתַנִי עָלָיו וּשְׁלֹשָׁה דִינָרִין הָיָה שָׁוֶה^, חַיָּב. **י׳ב׳** סֶלַע הִלְוִיתַנִי[38]* עָלָיו וּשְׁתַּיִם הָיָה שָׁוֶה«, {וה} וְהַלָּה אוֹמֵרו: לֹא כִי, אֶלָּא סֶלַע הִלְוִיתִיךְ עָלָיו וְסֶלַע הָיָה שָׁוֶה«, פָּטוּר. **י׳ג׳** סֶלַע הִלְוִיתַנִי עָלָיו {ו} וּשְׁתַּיִם הָיָה שָׁוֶה«, וְהַלָּה אוֹמֵרו: לֹא כִי אֶלָּא סֶלַע הִלְוִיתִיךְ עָלָיו וַחֲמִשָּׁה דִינָרִין הָיָה שָׁוֶה, חַיָּב. מִי הוּא[39] הַנִּשְׁבַּע, מִי שֶׁהַפִּיקָּדוֹן אֶצְלוֹ, שֶׁמֵּא יִישָּׁבַע זֶה וְיוֹצִיא הַלָּה אֶת הַפִּיקָּדוֹן.

הל׳ י׳ג׳ פרק ז׳

כָּל הַנִּשְׁבָּעִים שֶׁבַּתּוֹרָה, נִשְׁבָּעִין וְלֹא {משל} מְשַׁלְּמִין. אֵלּוּ נִשְׁבָּעִים וְנוֹטְלִים: הַשָּׂכִיר, וְהַנִּגְזָל, וְהַנֶּחְבָּל, וְשֶׁכְּנֶגְדּוֹ חָשׁוּד עַל הַשְּׁבוּעָה, וְהַחֶנְוָנִי עַל פִּינְקְסוֹ[40]«•. הַשָּׂכִיר כֵּי־צַד, אָמַרו לוֹ: תֵּן לִי שְׂכָרִי {ש} שֶׁיֵּשׁ לִי בְיָדְךָ, הוּא[41]^ אוֹמֵרו: נָתַתִּי, וְהַלָּה אוֹמֵרו: לֹא נָטַלְתִּי, הֲרֵי זֶה נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל. רִ׳ יְהוּדָהו[42]«• אוֹמֵרו: עַד שֶׁיְּהֵא$ שָׁם מִקְצָת הוֹדָיָיה: $ אָמַרו[43]«• לוֹ: תֵּן לִי שְׂכָרִי חֲמִשִּׁים דִּינָר שֶׁיֵּשׁ לִי בְיָדְךָ, וְהוּא אוֹמֵרו: הִתְקַבַּלְתָּה מֵהֶם דִּינַר זָהָב. **ב׳** הַנִּיגְזָל כֵּי־צַד: הָיוּ {מע} מְעִידִים אוֹתוֹ שֶׁנִּכְנַס לְתוֹךְ בֵּיתוֹ וּמִישְׁכְּנוֹ[44]« שֶׁלֹּא בִרְשׁוּת, אָמַרו לוֹ: תֵּן לִי כֵּילַיי[45]« שֶׁנָּטַלְתָּה, וְהוּא אוֹמֵרו: לֹא נָטַלְתִּי, הֲרֵי זֶה נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל. רִ׳ יְהוּדָהו[46]« אוֹמֵר: עַד שֶׁיְּהֵא שָׁם מִקְצָת הוֹדָיָיה. כֵּי־צַד[47]^•: אוֹמֵרו[48]^• לוֹ: שְׁנֵי כֵילַיי[49]« נָטַלְתָּה, וְהוּא אוֹמֵרו: לֹא נָטַלְתִּי אֶלָּא[50]* אֶחָד. **ג׳** הַנֶּחְבָּל כֵּי־צַד, הָיוּ מְעִידִין אֹתוֹ שֶׁנִּכְנַס לְתוֹךְ[51]« יָדוֹ שָׁלֵם וְיָצָא חָבוּל, אָמַרו לוֹ: חָבַלְתָּה בִּי, וְהוּא אוֹמֵרו: לֹא חָבַלְתִּי, הֲרֵי זֶה נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל. רִ׳ יְהוּדָהו אוֹמֵרו: עַד שֶׁיְּהֵא שָׁם מִקְצָת הוֹדָיָיה: יֹאמַר[52]«• לוֹ חָבַלְתָּ& (ב)[53]* בִּי שְׁתַּיִם, וְהוּא אוֹמֵרו: לֹא חָבַלְתִּי אֶלָּא אַחַת. **ד׳**

---

[1] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״שווה״. ולעניין הניקוד: מילת ״שווה״ מופיעה בכתבי יד ק+קיי בצורה מתחלפת פעמים בוא״ו אחת ופעמים בשניים. ובכל המקרים קנ ניקד ״שׁוֹוֶה/שׁוֶֹה״ ולא ניקד שָׁוֶוה/שָׁוֶה. ולא אעיר על כך יותר.
[2] קיי כלפנינו. ק: ״אִם״.
[3] כאן מחולק באופן מובהק לשתי מילים עם ריווח גדול ביניהן, מפני שיש חור בדף בין המילים. ק+קיי במילה אחת.
[4] ק+קיי כלפנינו. ייתכן שסופר פרמה כתב תחילה בטעות ״לי״, אך לבסוף תיקן עצמו כלפנינו.
[5] ק <u>נוסף</u>: ״שְׁתֵּי כֶסֶף וּפְרוּטָה לִי בְיָדְךָ, אֵין לָךְ בְיָדִי פָּטוּר״. וגם קיי גורס כך, אלא שנשמט שם המשפט הבא ״שְׁתֵּי כֶסֶף וּפְרוּטָה לִי בְיָדְךָ, אֵין לָךְ בְיָדִי אֶלָּא פְרוּטָה, חַיָּב.״ וצ״ע האם זו השמטה מחמת הדומות בפרמה, ולפיכך צריך להשלימה, או שזה חילוף נוסח.
[6] סופר פרמה כתב בטעות הדומות ולאחר מכן סימן למחיקה בנקודותיים. וכן ק+קיי ליתא.
[7] קיי כלפנינו. קס: ?״לו/לי״?. קנ: ״לָךְ״.
[8] ק+קיי נוסף: ״הִין״.
[9] ק כלפנינו. קיי: ״ולמחר״.
[10] ק+קיי ליתא: ״אמר לו״.
[11] קיי כלפנינו. ק בסיומת ״ה״. וכן בסמוך.
[12] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״לו״.
[13] קיי כלפנינו. ק: ״וּטְרִיסוֹת״.
[14] סומן למחיקה בנקודותיים. וכן ק+קיי ליתא.
[15] ק הכתיב כלפנינו. קיי: ״מִין״.
[16] קיי כלפנינו. ק: ״מַטְבֵּיַע״.
[17] קיי כלפנינו. ק: ״אֶת חֲבֵירוֹ״.
[18] ניקדתי בשילוב לפי קנ ולפי הכתיב בפרמה. ק: ״בַקִּינְקִינִים״. קיי: ״בקנקנים״.
[19] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״מה הטענה״ (ושמא הכוונה: ״מהטענה״). וצ״ע.
[20] הסופר(?) רמז לתיקון זה באמצעות ניקוד המילה. וכן ק+קיי: ״הוֹדָה״.
[21] ק+קיי: ״בְּמִקְצָת״.
[22] ק+קיי: ״הַקַּרְקָעוֹת״.
[23] ק+קיי: ק: ״יִשָּׁבַע״. קיי: ״וישבע״. והשוו קידושין פרק א.
[24] קס כלפנינו, וניסיתי לנקד לפי הכתיב. קיי+קנ: ״וְהַשְּׁטָרוֹת״.
[25] הסופר כתב ״והה״ כשומר שורה, ולאחר מכן הוא עצמו או מגיה אחר תיקן אות ה״א השנייה להיות קו״ף, ומישהו השלים להיות ״והקרקעות. וכן ק+קיי: ״וְהַקַּרְקָעוֹת״.
[26] קיי+קנ כלפנינו.קס: ״חמשה״.
[27] ק+קיי: ״וְנוֹשֵׂא״.
[28] ק+קיי כאן ובסמוך: ״כַּקַּרְקַע״. ובסמוך בפרמה ספק ״ב/כ״ אך יותר נראה ״כ״.
[29] ייתכן שאות זו מתוקנת. ק+קיי כלפנינו.
[30] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״לוֹ״.
[31] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״טעינות״.
[32] קיי הכתיב כלפנינו. ק בסיומת ״א״. וכן בכולם להלן. ולא אעיר על כך יותר.
[33] הסופר(?) סימן למחיקה בנקודותיים. וכן ק+קיי ליתא.
[34] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: ״?ח?בר״.
[35] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״אינ?ו?״.
[36] קיי כלפנינו. ק: ״עַל״. וכן בסמוך.
[37] ראו לעיל בהערה למילה הראשונה בעמוד זה.
[38] ק+קיי כלפנינו. אות למ״ד תיקן סופר פרמה מאות ״נ״ שכתב בטעות.
[39] קס+קיי כלפנינו, אך קנ לא ניקד מילה זו.
[40] ק כלפנינו. קיי הכתיב: ״פנקסו״. וכן להלן.
[41] ק+קיי: ״וְהוּא״.
[42] קיי כלפנינו. ק: ״שִׁמְעוֹן״.
[43] קיי כלפנינו. ק: ״וְיוֹמַר״. וראו גם להלן.
[44] ק כלפנינו. קיי: ״וממשכנו״.
[45] ק כעין שלפנינו: ״כֵּלַיי״. קיי הכתיב: ״כליי״.
[46] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״יודה״.
[47] ק+קיי ליתא: ״כיצד״.
[48] ק+קיי: ק: ״וְיֹאמַר״. קיי: ״יאמר״.
[49] קס: ״כליי?ו?״. קנ: ״כֵּלַיי״. קיי: ״כליי״.
[50] ק+קיי כלפנינו. אות ״ל״ כתב סופר פרמה ע״ג אות ״ח״ שכתב בטעות.
[51] ק כלפנינו. קיי: ״לְתַחַת״.
[52] ק: ״וְיֹאמַר״. קיי: ״אמר״.
[53] שומר שורה ״ב״ נכתב צמוד מאוד למילה ״חבלת״, ולפיכך מגיה מחקו.

וְשֶׁכְּנֶגְדּוֹ חָשׁוּד עַל הַשְּׁבוּעָה כֵּי־צַד, אֶחָד[1]« שְׁבוּעַת הָעֵדוּת וְאֶחָד שְׁבוּעַת הַפִּיקָּדוֹן, {וא} וַאֲפִילּוּ שְׁבוּעַת שָׁוְא. הָיָה (מ)[2]* אֶחָד מֵהֶן מְשַׂחֵק בַּקּוּבְיָא[3]«, מַלְוֶה[4]« בְּרִיבִּית, מַפְרִיחַ[5]« יוֹנִים, וְסוֹחֵר[6]«• שְׁבִיעִית, שֶׁכְּנֶגְדּוֹ נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל. הָיוּ שְׁנֵיהֶם חֲשׁוּדִים, חָזְרָה שְׁבוּעָה לִמְקוֹמָהּ, דִּבְרֵי ר׳ יוֹסֵה. ר׳ מֵאִיר אוֹמֵר: יַחֲלוֹקוּ. **ה׳** וְהַחֶנְוָנִי עַל {פ} פִּינְקְסוֹ« כֵּי־צַד, לֹא שֶׁיֹּאמַר[7]« לוֹ כָּתוּב בְּפִינְקְסִי[8]« שֶׁאַתְּ חַיָּיב לִי מָאתַיִם זוּז, אֶלָּא: אֲמַר[9]« לוֹ: תֵּן {ל} לְבָנַיי$ סָאתַיִם חִיטִּים, וּלְפוֹעֲלָיי[10]«• בְּסֶלַע[11]«• מָעוֹת, הוּא אוֹמֵר: נָתַתִּי, וְהֵן אוֹמְרִין: לֹא נָטַלְנוּ, הוּא נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל וְהֵן נִשְׁבָּעִין וְנוֹטְלִין. אָמַר בֶּן {נ} נַנָּס: כֵּי־צַד אֵלּוּ וְאֵלּוּ בָּאִין לִידֵי שְׁבוּעַת שָׁוְא, אֶלָּא הוּא נוֹטֵל שֶׁלֹּא בִשְׁבוּעָה וְהֵן נוֹטְלִים שֶׁלֹּא בִשְׁבוּעָה. **ו׳** אָמַר לַחֶנְוָנִי: תֶּן לִי בְדִינָר פֵּירוֹת, וְנָתַן לוֹ, אָמַר לוֹ: תֶּן לִי אֶת הַדִּינָר, {א} אָמַר לוֹ: נְתַתִּיו לְךָ וּנְתַתּוֹ בְאוֹנְפָּלִי[12]^#•, יִישָּׁבַע בַּעַל הַבַּיִת. נָתַן לוֹ אֶת הַדִּינָר, אָמַר$ לוֹ: תֶּן לִי הַפֵּירוֹת, אָמַר לוֹ: נְתַתִּים לָךְ וְהוֹלַכְתָּם לְתוֹךְ בֵּיתָךְ, יִישָּׁבַע הַחֶנְוָנִי. ר׳ יְהוּדָה[13]« אוֹמֵר: כָּל שֶׁהַפֵּירוֹת בְּיָדוֹ, יָדוֹ לָעֶלְיוֹנָה$. **ז׳** אָמַר לַשּׁוּלְחָנִי: תֶּן לִי בְדִינָר מָעוֹת, וְנָתַן לוֹ, אָמַר לוֹ: תֶּן לִי אֶת הַדִּינָר, אָמַר לוֹ: נְתַתִּיו לְךָ וּנְתַתּוֹ בְאוֹנְפָּלִי^#•, יִישָּׁבַע בַּעַל הַבַּיִת. נָתַן לוֹ אֶת הַדִּינָר, אָמַר לוֹ: תֶּן לִי אֶת הַמָּעוֹת, אָמַר לוֹ: נְתַתִּים לָךְ וְהִשְׁלַכְתָּם לְתוֹךְ כִּיסָךְ, יִשָּׁבַע הַשּׁוּלְחָנִי. ר׳ יְהוּדָה« אוֹמֵר: אֵין דֶּרֶךְ הַשּׁוּלְחָנִי לִהְיוֹת נוֹתֵן אֱיסָר[14]^#• עַד שֶׁהוּא נוֹטֵל אֶת[15]« דִּינָרוֹ. **ח׳** כַּשֵּׁם שֶׁאָמְרוּ: הַפּוֹגֶמֶת כְּתוּבָתָהּ לֹא תִיפָּרַע אֶלָּא בִשְׁבוּעָה; וְעֵד אֶחָד מְעִידָהּ שֶׁהִיא פְרוּעָה, לֹא תִיפָּרַע אֶלָּא בִשְׁבוּעָה; {א}[16]* מִנְּכָסִים הַמְּשׁוּעְבָּדִים[17]« וּמִנִּכְסֵי יְתוֹמִים, {והנפ} וְהַנִּפְרַעַת שֶׁלֹּא בְפָנָיו, לֹא תִיפָּרַע אֶלָּא {בש} בִשְׁבוּעָה; **ט׳**$ וְכֵן$ הַיְתוֹמִים לֹא יִפָּרְעוּ אֶלָּא בִשְׁבוּעָה: שֶׁלֹּא פִיקְדָנוּ[18]« אַבָּא, שֶׁלֹּא[19]^ אָמַר לָנוּ אַבָּא, וְשֶׁלֹּא מָצִינוּ שְׁטָר$ בֵּין שְׁטָרוֹתָיו שֶׁלְּאַבָּא שֶׁשְּׁטָר זֶה פָרוּעַ. הֵעִיד ר׳ יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה: שֶׁאֲפִילּוּ נוֹלַד הַבֵּן[20]« לְאַחַר מִיתַת הָאָב, הֲרֵי זֶה נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל. רַבָּן[21]«• שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אִם יֵשׁ עֵדִים[22]« שֶׁאָמַר הָאָב בִּשְׁעַת מִיתָתוֹ: שְׁטָר זֶה אֵינוּ פָרוּעַ[23]«•, נוֹטֵל שֶׁלֹּא בִשְׁבוּעָה. **י׳** וְאֵלּוּ[24]«• נִשְׁבָּעִין שֶׁלֹּא בְטַעֲנָה: הַשּׁוּתָּפִים, {והארי} וְהָאֲרִיסִים, וְהָאַפִּטְרוֹפִּים[25]«•, וְהָאִשָּׁה הַנּוֹשְׂאָה[26]^ {ו} וְנוֹתֶנֶת[27]^ בְּתוֹךְ הַבַּיִת, וּבֶן הַבַּיִת. אָמַר לוֹ: מָה אַתָּה טוֹעֲנֵנִי[28]«, רְצוֹנִי שֶׁתִּישָּׁבַע לִי, חַיָּיב. חָלְקוּ הַשּׁוּתָּפִין וְהָאֲרִיסִים, אֵינוּ יָכוֹל לְהַשְׁבִּיעָן. {נת} נִתְגַּלְגְּלָה לוֹ שְׁבוּעָה מִמָּקוֹם אַחֵר, מְגַלְגְּלִים עָלָיו אֶת הַכֹּל. וְהַשְּׁבִיעִית מַשְׁמֶטֶת אֶת הַשְּׁבוּעָה.

הל׳ י׳ פרק ח׳[29]

אַרְבָּעָה שׁוֹמְרִים הֵם: שׁוֹמֵר חִנָּם, וְהַשּׁוֹאֵל, נוֹשֵׂא שָׂכָר, וְהַשּׂוֹכֵר. שׁוֹמֵר חִנָּם נִשְׁבָּע עַל הַכֹּל. {והש} וְהַשּׁוֹאֵל מְשַׁלֵּם אֶת הַכֹּל. נוֹשֵׂא[30]« שָׂכָר וְהַשּׂוֹכֵר: נִשְׁבָּעִים עַל הַשֶּׁבֶר$ וְעַל הַשְּׁבוּיָה וְעַל הַמֵּיתָה$, וּמְשַׁלְּמִין אֶת הָאֲבֵדָה וְאֶת הַגַּנָּב[31]«•. **ב׳** אָמַר לְשׁוֹמֵר חִנָּם: אֵיכָן$ שׁוֹרִי, אָמַר לוֹ: מֵת, וְהוּא {ש} שֶׁנִּשְׁבַּר אוֹ נִשְׁבָּה[32]« אוֹ נִגְנַב אוֹ אָבַד. נִשְׁבַּר, {ו} וְהוּא שֶׁמֵּת אוֹ נִישְׁבָּה אוֹ נִגְנַב אוֹ אָבַד. נִשְׁבָּה, וְהוּא שֶׁמֵּת אוֹ נִשְׁבַּר אוֹ נִגְנַב אוֹ אָבַד. נִגְנָב, וְהוּא שֶׁמֵּת אוֹ נִשְׁבַּר אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ אָבַד[33]«. אָבַד, וְהוּא שֶׁמֵּת אוֹ נִשְׁבַּר אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ {אבד} <נִגְנַב>[34]*. {מש} מַשְׁבִּיעָךְ אָנִי, וְאָמַר: אָמֵן, פָּטוּר. **ג׳** אֵיכָן שׁוֹרִי, אָמַר לוֹ: אֵינִי יוֹדֵעַ[35]« מָה אַתָּה שָׂח[36]^, וְהוּא {מ}[37]* שֶׁמֵּת אוֹ נִשְׁבַּר אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ נִגְנַב אוֹ אָבַד. מַשְׁבִּיעָךְ אָנִי, וְאָמַר: אָמֵן, פָּטוּר. **ד׳** אֵיכָן שׁוֹרִי, אָמַר לוֹ: אָבַד. מַשְׁבִּיעָךְ אָנִי, וְאָמַר: אָמֵן, {וה} וְהָעֵדִים[38]« מְעִידִין אוֹתוֹ שֶׁאֲכָלוֹ, מְשַׁלֵּם אֶת הַקֶּרֶן. הוֹדָה מֵעַצְמוֹ, מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחוֹמֶשׁ וְאָשָׁם. **ה׳** (אמרו ל)[39]* אֵיכָן שׁוֹרִי, אָמַר[40]« לוֹ: נִגְנָב. {מש} מַשְׁבִּיעֲךָ אָנִי, וְאָמַר: אָמֵן, וְהָעֵדִים מְעִידִים אוֹתוֹ {ש} שֶׁגְּנָבוֹ, מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶפֶל. הוֹדָה מֵעַצְמוֹ, מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחוֹמֶשׁ וְאָשָׁם. **ו׳** אָמַר לְאֶחָד בַּשּׁוּק: אֵיכָן שׁוֹרִי שֶׁגָּנַבְתָּה, וְהוּא אוֹמֵר: לֹא גָנַבְתִּי, מַשְׁבִּיעָךְ אָנִי, וְאָמַר: אָמֵן, וְהָעֵדִים מְעִידִין אוֹתוֹ שֶׁגְּנָבוֹ, {מש} מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶפֶל. טָבַח וּמָכַר, מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה[41]«. רָאָה עֵדִים מְמַשְׁמְשִׁים וּבָאִים, וְאָמַר: גָּנַבְתִּי, אֲבָל לֹא טָבַחְתִּי וְלֹא מָכַרְתִּי, אֵינוּ מְשַׁלֵּם אֶלָּא קֶרֶן. **ז׳** אָמַר לַשּׁוֹאֵל: אֵיכָן שׁוֹרִי, אָמַר לוֹ: מֵת, וְהוּא שֶׁנִּשְׁבַּר אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ נִגְנַב אוֹ

---

[1] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״אחת״.
[2] הסופר(?) סימן למחיקה בנקודותיים. וכן ק+קיי ליתא.
[3] קיי כלפנינו בסיומת ״א״. ק בסיומת ״ה״.
[4] קיי כלפנינו. ק: ״וּמַלְוֶוה״.
[5] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״מפריחי״.
[6] קיי כלפנינו. קס: ״וסו?רח?י״. קנ: ״וְסוֹחֲרֵי״.
[7] קיי כלפנינו. ק הכתיב: ״שֶׁיּוֹמַר״.
[8] ק כלפנינו. קיי הכתיב: ״בפנקסי״.
[9] קיי כלפנינו. ק: ״או״״.
[10] ק כלפנינו. קיי: ״ולפועלי״.
[11] קיי כלפנינו. ק: ״סֶלַע״.
[12] ניסיתי לנקד לפי הכתיב שבפרמה. קס+קיי הכתיב: ״באנפולי״. קנ: ״בְּאַנְפָּלִי״. וכן בהלכה הבאה.
[13] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״יודה״. וכן להלן.
[14] ניקדתי לפי ניקוד נקדן פרמה במקום אחר. קס+קיי הכתיב: ״אסר״. קנ ניקד בחיריק: ״אִסָר״.
[15] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״את״.
[16] שומר שורה שלא כמילה הבאה, אך מצוי לעיתים בכתב היד שמופיע ״א״ כשומר שורה סתמי. ק+קיי ללא שינוי נוסח.
[17] קיי כלפנינו. ק: ״מְשׁוּעְבָּדִים״.
[18] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״פיקדני״.
[19] ק+קיי: ״וְשֶׁלֹּא״.
[20] קיי כלפנינו. ק: ״בֵּן״.
[21] קיי כלפנינו. ק: ״אָמַר ר׳ שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל״.
[22] קיי הכתיב כלפנינו. ק בסיומת ״ן״.
[23] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״פורע״.
[24] קיי כלפנינו. ק: ״אֵלּוּ״.
[25] קיי הכתיב כלפנינו, ושמא יש לנקד אות ״פ״ בניקוד שונה. ק בכתיב מלא: ״וְהָאַפִּיטְרוֹפִּים״.
[26] ק+קיי הכתיב: ״הַנּוֹשָׂא״.
[27] ק+קיי: ״וְהַנּוֹתֶנֶת״.
[28] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: ״טוענינ?ו?״.
[29] לחלקים מפרק זה יש מקבילות במסכת נזיקין.
[30] קיי כלפנינו. ק: ״וְנוֹשֵׂא״.
[31] קיי כלפנינו. ק: ״הַגְּנֵבָה״.
[32] קיי כלפנינו. ק: ״שֶׁנִּשְׁבָּה״.
[33] קיי כלפנינו. ק בטעות?: ״נִגְנַב״.
[34] תיקנתי לפי קיי+קנ. קס נשמט כל המשפט. וצ״ע.
[35] קיי כלפנינו. ק: ״יוֹדֵיַע״. וכן להלן.
[36] ק+קיי הכתיב: ״סָח״. וכן להלן.
[37] שומר שורה שלא כמילה הבאה. ק+קיי כמילה הבאה.
[38] קיי כלפנינו. ק: ״הָעֵדִין״.
[39] הסופר(?) התחיל בטעות את ההלכה הבאה, ואחר כך סימן למחיקה בנקודותיים. וכן ק+קיי ליתא.
[40] קיי כלפנינו. ק: ״וְאָמַר״.
[41] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״חמשה״.

אָבַד. <נִשְׁבָּר, וְהוּא שֵׁמֵת אוֹ נִישְׁבָּה אוֹ נִגְנַב אוֹ אָבַד>[1]*. נִישְׁבָּה, וְהוּא שֵׁמֵת אוֹ נִשְׁבָּר אוֹ נִגְנַב אוֹ אָבַד. נִגְנַב, וְהוּא שֵׁמֵת אוֹ נִשְׁבַּר אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ אָבַד, אָבַד וְהוּא שֵׁמֵת אוֹ נִשְׁבַּר אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ נִגְנַב. מַשְׁבִּיעָךְ אָנִי, וְאָמַר אָמֵן, פָּטוּר. **ח'** אֵיכָן שׁוֹרִי, אָמַרו לוֹ: אֵינִי יוֹדֵעַ« מָה אַתָּה שָׂח«, וְהוּא שֵׁמֵת אוֹ נִשְׁבַּר אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ נִגְנַב אוֹ אָבַד. מַשְׁבִּיעָךְ אָנִי, וְאָמַרו: אָמֵן, חַיָּיב. **ט'** אָמַרו לְנוֹשֵׂא שָׂכָר וְלַשּׂוֹכֵר: אֵיכָן שׁוֹרִי, אָמַרו לוֹ: מֵת, וְהוּא שֶׁנִּשְׁבַּר אוֹ נִשְׁבָּה[2]«. ^[3]•• נִשְׁבָּה, וְהוּא שֵׁמֵת אוֹ נִשְׁבָּר. נִשְׁבָּר, וְהוּא שֵׁמֵת[4]« אוֹ נִשְׁבָּה[5]«. •• נִגְנָב, וְהוּא[6]« שֶׁאָבַד. אָבַד, וְהוּא« שֶׁנִּגְנַב. מַשְׁבִּיעָךְ אָנִי[7]*, וְאָמַר אָמֵן, פָּטוּר. **י'** מֵת אוֹ נִשְׁבַּר אוֹ נִשְׁבָּה, וְהוּא שֶׁנִּגְנַב אוֹ שֶׁאָבַד. מַשְׁבִּיעָךְ אָנִי, וְאָמַרו: אָמֵן, חַיָּיב. אָבַד, אוֹ שֶׁנִּגְנָב, וְהוּא שֵׁמֵת {או} אוֹ נִשְׁבַּר אוֹ נִשְׁבָּה, <>^[8]• פָּטוּר. זֶה הַכְּלָל: כָּל {הנשב} הַנִּשְׁבָּע לְהָקֵל עַל עַצְמוֹ, חַיָּיב. לְהַחְמִיר^[9] עַל עַצְמוֹ, פָּטוּר.

חסלת שבועות

מסכת עֵדִיּוֹת[#10]•

שַׁמַּי[11]« אוֹמֵרו: כָּל הַנָּשִׁים דַּיָּין שַׁעְתָן. וְהֶלֵּל[12]«• אוֹמֵר«: מִפְּקִידָה לִפְקִידָה, אֲפִילּוּ לְיָמִים הַרְבֵּה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא כְדִבְרֵי זֶה וְלֹא כְדִבְרֵי זֶה, אֶלָּא: מֵעֵת לְעֵת מְמַעֶטֶת עַל יַד מִפְּקִידָה לִפְקִידָה, וּמִפְּקִידָה לִפְקִידָה מְמַעֶטֶת עַל יַד מֵעֵת לְעֵת. **ב'**[13]«• וְכָל[14]«• אִשָּׁה[#15] שֶׁיֶּשׁ לָהּ וֶסֶת, דַּיָּיהּ שַׁעְתָהּ. {המש} הַמְשַׁמֶּשֶׁת[16] בְּעֵדִים, הֲרֵי זוֹ כִפְקִידָה, מְמַעֶטֶת[17]«• עַל יַד מֵעֵת לְעֵת וְעַל יַד מִפְּקִידָה לִפְקִידָה. **ג'** שַׁמַּי אוֹמֵרו: מִקַּב חַלָּה$. וְהֶלֵּל[18]« אוֹמֵרו: מִקַּבַּיִם. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא כְדִבְרֵי זֶה וְלֹא כְדִבְרֵי זֶה, אֶלָּא קַב וּמַחְצָה חַיָּיבִין בַּחַלָּה. וּמִשֶּׁהִגְדִּילוּ הַמִּידּוֹת אָמְרוּ, חֲמֵשֶׁת רְבָעִים חַיָּיבִים. רְ' יוֹסֵה אוֹמֵרו: חֲמִשָּׁה, פְּטוּרִים. חֲמִשָּׁה וָעוֹד, חַיָּיבִים. **ד'** הֶלֵּל אוֹמֵרו: מְלֹא הִין מַיִם שְׁאוּבִים פּוֹסְלִין אֶת הַמִּקְוֶה, $ שֶׁאָדָם חַיָּיב לוֹמַר כִּלְשׁוֹן רַבּוֹ. וְשַׁמַּי אוֹמֵר: תִּשְׁעַת קַבִּים. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא כְדִבְרֵי זֶה וְלֹא כְדִבְרֵי זֶה, אֶלָּא עַד שֶׁבָּאוּ שְׁנֵי גַרְדִּיִּים$ {מש} מִשַּׁעַר הָאַשְׁפּוֹת שֶׁבִּירוּשָׁלַם וְהֵעִידוּ מִשֵּׁם[19]« שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן, שֶׁשְּׁלֹשֶׁת לוּגִּים מַיִם {שא} שְׁאוּבִין[20]* פּוֹסְלִין אֶת הַמִּקְוֶה, וְקִיְּימוּ $ אֶת דִּבְרֵיהֶן. **ה'** וְלָמָּה מַזְכִּירִין אֶת דִּבְרֵי שַׁמַּי וְהֶלֵּל לְבַטְּלָן$, לְלַמֵּד לַדּוֹרוֹת הַבָּאִים שֶׁלֹּא יְהֵא אָדָם עוֹמֵד עַל דְּבָרוֹ, שֶׁהֲרֵי אֲבוֹת הָעוֹלָם לֹא עָמְדוּ עַל דִּבְרֵיהֶם. **ו'** וְלָמָּה מַזְכִּירִין אֶת דִּבְרֵי הַיָּחִיד[21]« בֵּין הַמְרוּבִּים, הוֹאִיל וְאֵין הֲלָכָה אֶלָּא כְדִבְרֵי הַמְרוּבִּים. שֶׁאִם יִרְאֶה בֵית דִּין אֶת דִּבְרֵי הַיָּחִיד יִסְמוֹךְ[22]« עָלָיו, שֶׁאֵין בֵּית דִּין יָכוֹל לְבַטֵּל [23]« דִּבְרֵי בֵית דִּין חֲבֵירוֹ עַד שֶׁיְּהֵא גָדוֹל מִמֶּנּוּ בַחָכְמָה וּבְמִינְיָין. הָיָה גָדוֹל מִמֶּנּוּ בַחָכְמָה אֲבָל[24]«• לֹא בְמִנְיָין, בְּמִנְיָין אֲבָל לֹא בַחָכְמָה, {אי} אֵינוּ יָכוֹל לְבַטֵּל אֶת דְּבָרוֹ, עַד שֶׁיְּהֵא גָדוֹל מִמֶּנּוּ בַחָכְמָה וּבְמִינְיָין. **ז'** אָמַרו רְ' יְהוּדָה: אִם כֵּן, לָמָּה מַזְכִּירִין אֶת דִּבְרֵי הַיָּחִיד בֵּין הַמְרוּבִּים לְבַטְּלָן, שֶׁאִם יֹאמַר אָדָם: כָּךְ אֲנִי {מ} מְקוּבָּל, יֹאמְרוּ[25]« לוֹ: כְּדִבְרֵי[26]«• אִישׁ פְּלוֹנִי שָׁמַעְתָּה[27]«. **ח'** בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: רוֹבַע עֲצָמוֹת[28]« מִן הָעֲצָמִים, בֵּין מִשְּׁנַיִם בֵּין מִשְּׁלֹשָׁה. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים: רוֹבַע עֲצָמוֹת[29]« מִן הַגְּזָרָה^[30]••, מֵרוֹב הַבִּנְיָין אוֹ מֵרוֹב הַמִּינְיָין. שַׁמַּי אוֹמֵרו: אֲפִילּוּ מֵעֶצֶם אֶחָד. **ט'** כַּרְשִׁנֵּי[#31] תְרוּמָה, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: שׁוֹרִים וְשָׁפִים בְּטַהֲרָה, וּמַאֲכִילִין בְּטוּמְאָה. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים: שׁוֹרִים בְּטַהֲרָה, וְשָׁפִין וּמַאֲכִילִין בְּטוּמְאָה. שַׁמַּי אוֹמֵרו: יֹאכְלוּ[#32]• צְרִיד[33]«•. וּרְבִּי[34]« עֲקִיבָה אוֹמֵרו: כָּל מַעֲשֵׂיהֶם בְּטוּמְאָה. **י'** הַפּוֹרֵט [35]*<סֶלַע מִמְּעוֹת מַעֲשֵׂר[36]« שֵׁנִי, בֵּית שַׁמַּי[37]* אוֹמְרִים: בְּכָל[38]« הַסֶּלַע מָעוֹת, וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים: בְּשֶׁקֶל[39]« כֶּסֶף וּבְשֶׁקֶל« מָעוֹת. רְ' מֵאִיר אוֹמֵרו: אֵין מְחַלְּלִין כֶּסֶף וּפֵירוֹת[40]* עַל הַכֶּסֶף. וַחֲכָמִים מַתִּירִין. **י״א'** הַפּוֹרֵט> סֶלַע שֶׁלְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּירוּשָׁלַם, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: בְּכָל הַסֶּלַע מָעוֹת, וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים: שֶׁקֶל$ כֶּסֶף וְשֶׁקֶל מָעוֹת. הַדָּנִים לִפְנֵי חֲכָמִים אוֹמְרִין: בִּשְׁלֹשָׁה דִינָרִין כֶּסֶף וְדִינָר[41]«• מָעוֹת. וּרְבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵרו: בִּשְׁלֹשָׁה דִינָרִין כֶּסֶף וְרִבְעַת^[42]«• כֶּסֶף וְרִבְעַת^«• מָעוֹת. וּרְבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵרו: אַרְבָּעָה[43]« אָסְפְּרֵי כֶסֶף. {ש} שַׁמַּי אוֹמֵרו: יַנִּיחֶנָּה בֶחָנוּת וְיֹאכַל כְּנֶגְדָּהּ. **י״ב'** כִּסֵּא שֶׁלַּכַּלָּה שֶׁנִּיטְּלוּ חִפּוּיָו[#44]«, בֵּית שַׁמַּי מְטַמִּין$, וּבֵית הֶלֵּל מְטַהֲרִין. שַׁמַּי אוֹמֵרו: אַף מַלְבֵּן[45]« שֶׁלַּכִּסֵּא טָמֵא. כִּסֵּא שֶׁקְּבָעוֹ בַּעֲרֵיבָה, בֵּית <שַׁמַּי>[46]* מְטַמִּין, וּבֵית הֶלֵּל מְטַהֲרִין. שַׁמַּי אוֹמֵרו: אַף הֶעָשׂוּי

---

[1] ק הכתיב כלפנינו. קיי הכתיב כאן: ״שמאי״ אך להלן פעמים רבות ״שמיי״. ולא אעיר על כך יותר.
[2] קיי כלפנינו. ק: ״שֶׁנִּשְׁבָּה״.
[3] ק+קיי בסדר שונה: קודם המשפט ״נשבר״ וכו׳ ואחר כך המשפט ״נשבה״ וכו׳.
[4] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״מת״.
[5] קיי כלפנינו. קס: ״שנישברה״ קנ: ״שֶׁנִּישְׁבָּה״.
[6] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״או״. וכן בסמוך.
[7] הסופר כתב בטעות ״אמן״, ולאחר מכן מחק אות ״ן״ ופיצל אות מ״ם להיות ״ני״. ק+קיי: ״אֲנִי״.
[8] ק+קיי נוסף: ״מַשְׁבִּיעָךְ אֲנִי וְאָמַר אָמֵן״. וכנראה צריך להשלים בפנים. אך שמא הושמט בכוונה בדרך קיצור.
[9] ק+קיי: ״וּלְהַחְמִיר״.
[10] כך מנוקד בפרמה, אולי בידי הסופר. ק+קיי ללא ניקוד. ועוד הערה חשובה: זו מסכת מיוחדת, ולהלכות רבות בה יש מקבילות במסכתות אחרות. בדרך כלל לא השוויתי כאן את הנוסח למסכתות האחרות, אלא רק לכתבי היד ק+קיי.
[11] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״או״. וכן בסמוך.
[12] קיי כלפנינו. ק: ״וּבֵית הִלֵּל אוֹ״.
[13] ק כלפנינו. קיי: אין כאן הלכה חדשה. וראו בהערה הבאה.
[14] קיי כלפנינו. ק: ״כָּל״.
[15] ניקדתי כרגיל. קנ ניקד כאן אות ״א״ בסגול.
[16] קס+קיי כלפנינו. קנ: ״מְשַׁמֶּשֶׁת״.
[17] קיי כלפנינו. ק: ״וּמְמַעֶטֶת״.
[18] קיי כלפנינו. ק: ״הֶלֵּל״.
[19] ק כלפנינו. קיי: ״משום״. וכן להלן.
[20] ק+קיי כלפנינו. בפרמה אות ״ו״ קצרה וחצוייה ושמא היא ״י״.
[21] קיי כלפנינו. ק: ״יָחִיד״.
[22] קיי כלפנינו. ק: ״וְיִסְמוֹךְ״.
[23] ק+קיי נוסף: ״אֶת״.
[24] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״אבל״.
[25] קיי כלפנינו. ק: ״וְאָמְרוּ״. ואולי קנ ניסה לתקן כלפנינו.
[26] קיי כלפנינו. ק: ״מִדִּבְרֵי״.
[27] ק הכתיב כלפנינו. קיי הכתיב: ״שמעת״.
[28] קיי כלפנינו. ק: ״הָעֲצָמוֹת״. ואולי מגיה שם ניסה למחוק אות ״ה״. אך ראו להלן.
[29] קיי כלפנינו. ק: ״הָעֲצָמוֹת״.
[30] וצ״ע. ק+קיי: ק: ״הַגְּוִויָא״. קיי: ״הגויה״.
[31] גם ק+קיי הכתיב חסר, וכך ניקד קנ. והשוו גם תרומות פרק יא.
[32] כך ניקד קנ. ושמא יש לנקד: ״יֵאָכְלוּ״.
[33] קיי+קנ כלפנינו. ק: ״צרידי״.
[34] ק כלפנינו. קיי: ״רבי״.
[35] זהו קטע שהסופר השמיט מחמת הדומות ״הפורט-הפורט״. וגם לפי מספרי ההלכות ברור שיש כאן השמטה. ק אין השמטה, אך גם קיי יש השמטה. מגיה מאוחר בפרמה השלים בשוליים את ההשמטה הזו, אך העדפתי להשלים לפי הנוסח של פרמה במסכת מעשר שני ב׳,ח׳. (המגיה שבשוליים הוסיף את ההשמטה לפני המילה ״הפורט״ וגם לא השלים את מספר ההלכה).
[36] כך נוסח פרמה שם, וכך השלים המגיה כאן. ק: ״שֶׁלְּמַעֲשֵׂר״. קיי: יש השמטה.
[37] כך הכתיב בפרמה שם וגם בקאופמן, אך המגיה בפרמה כאן כתב: ״שמאי״. קיי: יש השמטה.
[38] כך נוסח פרמה שם, וכך השלים המגיה כאן. ק: ״כָּל״. קיי: יש השמטה.
[39] כך נוסח פרמה שם, וכך השלים המגיה כאן. ק: ״שֶׁקֶל כֶּסֶף וְשֶׁקֶל מָעוֹת״. קיי: יש השמטה.
[40] כך בפרמה שם ובקאופמן כאן. המגיה שבשוליים כתב בטעות ״וּמָעוֹת״.
[41] ק: ״וּבְדִינַר״. קיי: יש השמטה.
[42] קס כאן: ״ובריבעית״. אך בסמוך: ״וּבִרְבִיעִית״. קנ תיקן כאן כבסמוך. קיי בשניהם: ״ובריבעת״. והשוו מעשר שני ב,ט.
[43] קיי כלפנינו. ק: ״אַרְבַּעַת״.
[44] קיי+קנ הכתיב כלפנינו. אותיות ״וּיַוְ״ מנוקדות בפרמה. קס אולי: ״חפויזין?״.
[45] קיי הכתיב כלפנינו. ק: ״מַלְבֵּין״.
[46] השלמתי לפי ק+קיי.

בָּהּ. **י'ג'** אֵלּוּ דְבָרִים שֶׁחָזְרוּ בֵית הִלֵּל לְהוֹרוֹת[1]«• כְּדִבְרֵי בֵית שַׁמַּי: הָאִשָּׁה שֶׁבָּאת מִמְּדִינַת הַיָּם וְאָמְרָה: מֵת בַּעְלִי, תִינָּשֵׂא. מֵת בַּעְלִי, תִּתְיַבֵּם. ^[2]••דִבְרָיו בֵית שַׁמַּי••. וּבֵית$ הִלֵּל אוֹמְרִים: לֹא שָׁמַעְנוּ אֶלָּא {ב} בְּבָאָה מִן הַקָּצִיר בִּלְבַד. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שַׁמַּי: {א} אֶחָד[3]^• הַבָּאָה מִן הַקָּצִיר וְאֶחָד^ הַבָּאָה מִן הַזֵּיתִים וְאֶחָד« הַבָּאָה מִמְּדִינַת הַיָּם, לֹא דִיבְּרוּ בַקָּצִיר אֶלָּא בַהוֹוֶה. חָזְרוּ$ בֵית הִלֵּל לְהוֹרוֹת כְּדִבְרֵי בֵית שַׁמַּי. **י'ד'** בֵית שַׁמַּי [אוֹמְרִים]*[4]: תִינָּשֵׂא וְתִיטּוֹל כְּתוּבָּתָהּ. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: תִינָּשֵׂא וְלֹא תִיטּוֹל כְּתוּבָּתָהּ. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שַׁמַּי: הִיתַּרְתֶּם[5]« אֶת הָעֶרְוָיָה[6]«• {החמ} הַחֲמוּרָה[7]«, לֹא[8]« תַתִּירוּ אֶת הַמָּמוֹן הַקַּל?! אָמְרוּ לָהֶן בֵּית הִלֵּל: מָצִינוּ שֶׁאֵין הָאַחִים נִכְנָסִים לְנַחֲלָה[9]«• עַל פִּיהָ. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שַׁמַּי: וַהֲלֹא מִסֵּפֶר& כְּתוּבָּתָהּ נִלְמַד[10]«•, שֶׁהוּא כוֹתֵב לָהּ: שֶׁאִם$ תִּינָּשְׂאִי[11]^• לְאַחֵר, תִּיטְּלִי {מ} מַה שֶׁכָּתוּב לִיךְ. חָזְרוּ בֵית הִלֵּל לְהוֹרוֹת« כְּדִבְרָיו בֵית שַׁמַּי. **ט'ו'**[12]«• מִי#[13] שֶׁחֶצְיוֹ עֶבֶד וְחֶצְיוֹ בֶּן חוֹרִים[14]«•, עוֹבֵד אֶת רַבּוֹ יוֹם אֶחָד וְאֶת עַצְמוֹ יוֹם אֶחָד, דִּבְרָיו[15]^• בֵית הִלֵּל. בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: תִּיקַּנְתֶּם אֶת רַבּוֹ, וְאֶת עַצְמוֹ לֹא תִיקַּנְתֶּם: לִישָּׂא שִׁפְחָה, אֵינוּ יָכוֹל. בַּת[16]« חוֹרִים$, אֵינוּ יָכוֹל, יִבָּטֵל$?! וַהֲלֹא לֹא {נב} נִבְרָא הָעוֹלָם אֶלָּא לִפְרִיָּה[17]«• וְרִבְיָ[י]ה*[18], שֶׁנֶּאֱמַר[19]°: לֹא תֹהוּ בְרָאָהּ לָשֶׁבֶת יְצָרָהּ. אֶלָּא, מִפְּנֵי תִיקּוּן הָעוֹלָם, כּוֹפִין אֶת רַבּוֹ וְעוֹשֶׂה אוֹתוֹ בֶּן חוֹרִים וְכוֹתֵב {ש} שְׁטָר עַל חֲצִי דָמָיו. חָזְרוּ בֵית הִלֵּל לְהוֹרוֹת«• {כ} כְּדִבְרֵי בֵית שַׁמַּי. **י'ו'** כְּלִי& חֶרֶשׂ& מַצִּיל עַל הַכֹּל, כְּדִבְרֵי בֵית הִלֵּל. בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: אֵינוּ {מ} מַצִּיל אֶלָּא עַל הָאֳכָלִים וְעַל הַמַּשְׁקִים וְעַל כְּלִי חֶרֶשׂ. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית הִלֵּל: מִפְּנֵי מָה? אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שַׁמַּי: מִפְּנֵי שֶׁהוּא [טָמֵא]*[20] עַל גַּב עַם הָאָרֶץ, וְאֵין כְּלִי טָמֵא חוֹצֵץ. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית הִלֵּל: וַהֲלֹא {טיה} טִיהַרְתֶּם אוֹכָלִים[21]« וּמַשְׁקִים שֶׁבְּתוֹכוֹ. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שַׁמַּי: כְּשֶׁטִּיהַרְנוּ אוֹכָלִים^ וּמַשְׁקִים {שב} שֶׁבְּתוֹכוֹ[22]«, לְעַצְמוֹ[23]^• טִיהַרְנוּ. אֲבָל כְּשֶׁטִּיהַרְתָּה[24]«• אֶת הַכֶּלִי, טִיהַרְתּוֹ[25]^• לָךְ וְלוֹ. חָזְרוּ בֵית הִלֵּל לְהוֹרוֹת«• כְּדִבְרֵי בֵית שַׁמַּי.

הל' י'ו' פרק ב'

רְ' חֲנַנְיָה סְגַן הַכֹּהֲנִים הֵעִיד אַרְבָּעָה דְבָרִים: {מ} מִמֵּיהֶן שֶׁלַּכֹּהֲנִים לֹא נִמְנְעוּ מִלִּשְׂרוֹף אֶת הַבָּשָׂר שֶׁנִּיטַמָּא בְּוָולַד הַטּוּמְאָה עִם הַבָּשָׂר שֶׁנִּיטַמָּא בְּאַב הַטּוּמְאָה, אַף עַל פִּי שֶׁמּוֹסִיפִין[26]« לוֹ טוּמְאָה עַל טוּמְאָתוֹ. **ב'** הוֹסִיף רְ' עֲקִיבָה: מִימֵיהֶם שֶׁלַּכֹּהֲנִים לֹא נִמְנְעוּ מִלְּהַדְלִיק אֶת הַשֶּׁמֶן {שנפ} שֶׁנִּפְסַל בִּטְבוּל יוֹם, בְּנֵר שֶׁנִּיטַמָּא בִטְמֵא מֵת, אַף עַל פִּי שֶׁמּוֹסִיפִין« לוֹ טוּמְאָה עַל טוּמְאָתוֹ. **ג'** אָמַר רְ' חֲנַנְיָה סְגַן הַכֹּהֲנִים: מִיָּמַיִי לֹא רָאִיתִי עוֹר <יוֹצֵא>*[27] לְבֵית הַשְּׂרֵיפָה. אָמַר רְ' עֲקִיבָה: מִדְּבָרָיו לָמַדְנוּ, שֶׁהַמַּפְשִׁיט[28]« אֶת הַבְּכוֹר וְנִמְצָא טְרֵפָה, שֶׁיֵּאוֹתוּ[29]« הַכֹּהֲנִים בְּעוֹרוֹ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: {הֵן} <אֵין>*[30] לֹא רָאִינוּ רְאָיָה, אֶלָּא יוֹצֵא[31]« לְבֵית הַשְּׂרֵיפָה#[32]. **ד'** אַף הוּא#[33] הֵעִיד עַל כְּפָר קָטָן שֶׁהָיָה בְצַד יְרוּשָׁלַם, וְהָיָה בוֹ זָקֵן אֶחָד וְהָיָה מַלְוֶה לְכָל בְּנֵי הַכְּפָר וְכוֹתֵב {בכ} בִּכְתַב יָדוֹ וַאֲחֵרִים חוֹתְמִין, וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי חֲכָמִים וְהִתִּירוּ. לְפִי דַרְכָּךְ אַתָּה לָמֵד, שֶׁהָאִשָּׁה כּוֹתֶבֶת אֶת גִּיטָּהּ וְהָאִישׁ כּוֹתֵב אֶת שׁוֹבְרוֹ, שֶׁאֵין קִיּוּם הַגֵּט אֶלָּא מֵחוֹתְמָיו[34]^•. וְעַל הַמַּחַט שֶׁנִּמְצֵאת בַּבָּשָׂר, {ש} שֶׁהַסְּכִין וְהַיָּדַיִם טְהוֹרוֹת, וְהַבָּשָׂר טָמֵא. וְאִם {נ} נִמְצֵאת בַּפֶּרֶשׁ, הַכֹּל טָהוֹר. **ה'** שְׁלֹשָׁה דְבָרִים אָמַר רְ' יִשְׁמָעֵאל לִפְנֵי חֲכָמִים בַּכֶּרֶם בְּיַבְנֶה[35]«: עַל בֵּיצָה טְרוּפָה[36]« שֶׁהִיא[37]« נְתוּנָה עַל גַּבֵּי יָרָק שֶׁלַּתְּרוּמָה, {ש} שֶׁהִיא חִיבּוּר. וְאִם הָיְתָה כְּמִין כּוֹבַע, אֵינָהּ[38]« חִיבּוּר. וְעַל שִׁיבּוֹלֶת שֶׁבַּקָּצִיר וְרֹאשָׁהּ מַגִּיַע לַקָּמָה: {א} אִם נִקְצֶרֶת עִם הַקָּמָה, הֲרֵי [39]« שֶׁלְּבַעַל הַבַּיִת, וְאִם {ל} לָאו, הֲרֵי « שֶׁלַּעֲנִיִּים. וְעַל גִּנָּה קְטַנָּה שֶׁהִיא מוּקֶּפֶת עָרִיס, אִם יֶשׁ בָּהּ מְלֹא בוֹצֵר וְסַלּוֹ מִיכָּן וּמְלֹא[40]^ בוֹצֵר וְסַלּוֹ מִיכָּן, תִּיזָּרַע. וְאִם לָאו, לֹא תִיזָּרַע. **ו'** שְׁלֹשָׁה דְבָרִים אָמְרוּ לִפְנֵי רְ' יִשְׁמָעֵאל, וְלֹא אָמַר[41]« בָּהֶם אִיסּוּר[42]« וְהֵתֵר, וּפֵירְשָׁן $ יְהוֹשֻׁעַ בֶּן מַתְיָה$. הַמֵּפִישׁ[43]^ מוּרְסָא[44]^ בַּשַּׁבָּת, אִם לַעֲשׂוֹת לָהּ פֶּה, חַיָּב, וְאִם לְהוֹצִיא מִמֶּנָּה לֵחָה, פָּטוּר. הַצָּד נָחָשׁ בַּשַּׁבָּת, אִם כְּמִתְעַסֵּק שֶׁלֹּא יִשְּׁכֶנּוּ, פָּטוּר, וְאִם לִרְפוּאָה, חַיָּב. וְעַל לַפָּסִים אֲרוֹנִיּוֹת[45]«#•, שֶׁהֵן טְהוֹרוֹת בְּאֹהֶל#[46] הַמֵּת וּטְמֵאוֹת בְּמַשָּׂא הַזָּב. רְ' <אֶ>לְעָזָר בִּרְבִּי צָדוֹק אוֹמֵר: אַף בְּמַשָּׂא הַזָּב[47]«, טְהוֹרוֹת, {מ} מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן. **ז'** שְׁלֹשָׁה דְבָרִים אָמַר רְ' יִשְׁמָעֵאל וְלֹא הוֹדָה לוֹ רְ' עֲקִיבָה:

[1] קס+קיי כלפנינו. קנ: "לְהוֹדוֹת". וכן פעמיים להלן. אך בפעמים האחרונות שבפרק נראה כי קס עצמו כתב "לְהוֹדוֹת". ולא אעיר על כך יותר.
[2] ק+קיי ליתא: "דברי בית שמי".
[3] ק+קיי: ק: "אַחַת...וְאַחַת...וְאַחַת..". קיי: אחת..ואחת..ואחד..".
[4] נתלה בין השורות, אולי בידי הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[5] קיי+קנ כלפנינו (קיי: "התרתם"). קס: "הותרתם".
[6] ק כלפנינו ("הָעֶרְוָיה"). קיי: "הערווה".
[7] קיי+קנ כלפנינו. קס: "חמורה".
[8] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: "ולא".
[9] קיי כלפנינו. ק: "בְּנַחֲלָה".
[10] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ילמד".
[11] ק+קיי: "תִּינָּשֵׂא".
[12] ק: "י"ה". (קיי: מספור ההלכות שונה).
[13] מכאן 5-6 מילים מנוקדות בפרמה.
[14] ק הכתיב כלפנינו. קיי בסיומת "ן".
[15] ק+קיי: "כְּדִבְרֵי".
[16] קיי+קנ כלפנינו. קס בטעות: "בית".
[17] קיי הכתיב כלפנינו. ק בכתיב מלא: "לִפִּירְיָיה".
[18] אות "י" השנייה תלויה, ספק בידי מי. קיי: "ורביה". ק: "וְרִיבְיָיה".
[19] ישעיה מ"ה.
[20] נתלה בין השורות, כנראה ע"י הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[21] קיי הכתיב כלפנינו. ק: "אֳכָלִים". ובסמוך ק+קיי בכתיב חסר.
[22] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: "שהבתוכו".
[23] קנ כלפנינו. קס+קיי: "עַצְמוֹ".
[24] קיי+קנ כלפנינו. קס כנראה: "כשטיהרתם".
[25] ק+קיי: "טִיהַרְתָּה".
[26] קיי כלפנינו. ק: "מוֹסִיפִין". וכן להלן.
[27] השלמתי לפי ק+קיי.
[28] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס בטעות בשיכול אותיות: "שהמפטיש".
[29] קיי+קנ כלפנינו. קס: "שאותו".
[30] ק כלפנינו: "הן". קיי: "אן". אך ברור שאין זה שינוי גרסה אלא חילוף אותיות גרוניות, ולפיכך תיקנתי.
[31] קיי+קנ כלפנינו. קס: "יצא".
[32] בפרמה מנוקד: "הַשְּׂרֵיפָה".
[33] קנ ניקד בטעות: "הִוא".
[34] ק+קיי: "בְּחוֹתָמָיו".
[35] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ביובנה" (כנראה שילוב של שני כתיבים: "יונה/יבנה").
[36] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ט?ה?ופה".
[37] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: "שהוא".
[38] קיי כלפנינו. ק: "וְאֵינָהּ".
[39] ק כלפנינו. קיי נוסף: "היא". וכן בסמוך.
[40] ק+קיי: "מְלוֹא".
[41] קיי+קנ כלפנינו. קס כתב בתחילה: "אמרו", אך כנראה שהוא עצמו סימן אות "ו" למחיקה.
[42] ק כלפנינו. קיי: "לא איסור ולא היתר".
[43] ק+קיי הכתיב: "הַמֵּיפֵשׁ".
[44] ק+קיי בסיומת "ה".
[45] ניקדתי לפי רוח קנ, אך שמא יש לנקד את הכתיב שבפרמה באופן שונה. ק: "אֲרוֹנִיּוֹת". קיי: "עירוניות".
[46] קיי הכתיב כלפנינו, וניקדתי כרגיל אך שנא יש לנקד: בְּאָהֱל". ק: יש השמטה "טהורות-טהורות".
[47] קיי: "זב". ק: יש השמטה "טהורות-טהורות".

הַשּׁוּם וְהַבּוֹסֶר[1]« וְהַמְּלִילוֹת שֶׁרִיסְּקָן מִבְּעוֹד יוֹם, שֶׁרְבִּי יִשְׁמָעֵאלו [אוֹמֵרו][2]* : יִגְמוֹר מִשֶּׁתֶּחְשַׁךְ, וּרְבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵרו: לֹא יִגְמוֹר. **ח'** שְׁלֹשָׁה דְבָרִים אָמְרוּ לִפְנֵי רְ' עֲקִיבָהו, שְׁנַיִם מִשֵּׁם[3]« רְ' אֱלִיעֶזֶרו וְאֶחָד מִשֵּׁם« רְ' יְהוֹשֻׁעַ. שְׁנַיִם מִשֵּׁם« רְ' אֱלִיעֶזֶרו: יוֹצָא$ אִשָּׁה בְעִיר שֶׁלְּזָהָב, וּמַפְרִיחֵי יוֹנִים פְּסוּלִים לְעֵדוּת[4]^•. וְאֶחָד מִשֵּׁם רְ' יְהוֹשֻׁעַו: הַשֶּׁרֶץ בְּפִי הַחוּלְדָּה וְהִיא[5]^ מְהַלֶּכֶת עַל גַּבֵּי כִכָּרוֹת {שלתרו} שֶׁלַּתְּרוּמָה, סָפֵק נָגַע סָפֵק לֹא נָגַע, סְפֵיקוֹ טָהוֹר. **ט'** שְׁלֹשָׁה דְבָרִים אָמַרו רְ' עֲקִיבָה, עַל שְׁנַיִם הוֹדוּ לוֹ וְעַל אֶחָד לֹא הוֹדוּ לוֹ. עַל סַנְדָּל[6]« שֶׁלַּסַּיָּדִין, שֶׁהוּא טָמֵא מִדְרָס[7]«. וְעַל שִׁירֵי תַנּוּר, אַרְבָּעָה, שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים: שְׁלֹשָׁה. וְהוֹדוּ[8]« לוֹ. וְעַל אֶחָד[9]* לֹא הוֹדוּ לוֹ, עַל כִּסֵּא שֶׁנִּיטְּלוּ שְׁנַיִם מֵחִפּוּיָו[10]# זֶה בְּצַד[11]« זֶה, שֶׁרְבִּי עֲקִיבָהו מְטַמֵּא וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. **י'** הוּא הָיָה אוֹמֵרו: הָאָב זָכָה לַבֵּן, בַּנּוֹי[12]«, וּבַכֹּחַ, וּבָעוֹשֶׁר, וּבַחָכְמָה, וּבַשָּׁנִים, מִסְפַּר[13]^• הַדּוֹרוֹת לְפָנָיו, הוּא$ הַקֵּץ, שֶׁנֶּאֱמַרו[14]°: קוֹרֵא הַדּוֹרוֹת מֵרֹאשׁ, אַף עַל פִּי שֶׁנֶּאֱמַרו[15]°: וַעֲבָדוּם וְעִנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה, שֶׁנֶּאֱמַרו[16]^«•: וְדוֹר רְבִיעִי יָשׁוּבוּ הֵנָּה. **י"א'** אַף הוּא אָמַרו[17]«•: חֲמִשָּׁה דְבָרִים שֶׁלִּ-[18]* {ש} שְׁנֵים עָשָׂר חוֹדֶשׁ. מִשְׁפַּט דּוֹר הַמַּבּוּל, שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ. מִשְׁפַּט אִיּוֹב, שְׁנֵים עָשָׂר חוֹדֶשׁ. מִשְׁפַּט הַמִּצְרִיִּים[19]«•, שְׁנֵים עָשָׂר חוֹדֶשׁ. מִשְׁפַּט גּוֹג לֶעָתִיד לָבוֹא, שְׁנֵים עָשָׂר חוֹדֶשׁ. מִשְׁפַּט רְשָׁעִים בְּגֵיהִנָּם&, שְׁנֵים עָשָׂר חוֹדֶשׁ, שֶׁנֶּאֱמַרו[20]°: וְהָיָה מִדֵּי חֹדֶשׁ בְּחָדְשׁוֹ[21]«. רְ' יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר: מִן הַפֶּסַח וְעַד[22]« עֲצֶרֶת, שֶׁנֶּאֱמַר: מִדֵּי[23]«• שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ.

הל' י"א פרק ג'

כָּל הַמִּיטַּמִּין[24]« בְּאֹהֶל$ שֶׁנֶּחְלְקוּ, וְהִכְנִיסָן לְתוֹךְ הַבַּיִת, רְ' דּוֹסָא[25]« בֶּן אַרְכִּינַס[26]$* מְטַהֵר, וַחֲכָמִים מְטַמִּין[27]^. כֵּי־צַד: הַנּוֹגֵעַ בִּכְשְׁנֵי חֲצָאֵי זֵיתִים מִן הַנְּבֵילָה אוֹ נוֹשְׂאָן, וּבַמֵּת, הַנּוֹגֵעַ בְּכַחֲצִי זַיִת וּמַאֲהִיל עַל כַּחֲצִי זַיִת אוֹ נוֹגֵעַ בְּכַחֲצִי זַיִת וְכַחֲצִי זַיִת מַאֲהִיל עָלָיו, [וּמַאֲהִיל עַל כִּשְׁנֵי חֲצָאֵי זֵתִים, מַאֲהִיל[28]« עַל[29]« כַּחֲצִי זַיִת וְכַחֲצִי[30]«• זַיִת {א} מַאֲהִיל עָלָיו][31]* רְ' דּוֹסָא בֶּן אַרְכִּינַס מְטַהֵר וַחֲכָמִים מְטַמִּין^. **ב'** אֲבָל הַנּוֹגֵעַ[32]« בְּכַחֲצִי זַיִת וְדָבָר אַחֵר מַאֲהִיל עָלָיו וְעַל[33]«• כַּחֲצִי זַיִת, אוֹ מַאֲהִיל עַל כַּחֲצִי זַיִת וְדָבָר אַחֵר מַאֲהִיל עָלָיו וְעַל[34]^• כַּחֲצִי זַיִת, טָהוֹר. אָמַרו רְ' מֵאִיר: אַף בָּזֶה רְ' דּוֹסָא בֶּן {אר} הַרְכִּינַס[35]^• מְטַהֵר וַחֲכָמִים מְטַמִּין^. הַכֹּל טָמֵא, חוּץ מִן הַמַּגָּע עִם[36]«• הַמַּשָּׂא, וְהַמַּשָּׂא עִם הָאֹהֶל[37]«•. זֶה הַכְּלָל[38]«: כָּל שֶׁהוּא מִשֵּׁם אֶחָד, טָמֵא. מִשְּׁנֵי$ שֵׁמוֹת, טָהוֹר. **ג'** אוֹכֶל פָּרוּד, אֵינוֹ מִצְטָרֵף, דִּבְרֵיו רְ' (מאיר) [דּוֹסָה][39]*. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מִצְטָרֵף. מְחַלְּלִין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי עַל אֲסִימוֹן, דִּבְרֵיו רְ' דּוֹסָא. וַחֲכָמִים אוֹסְרִין. מַטְבִּילִין[40]« יָדַיִם לַחַטָּאת, דִּבְרֵיו רְ' דּוֹסָא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: [41]^• נִיטַּמּוּ[42]« יָדָיו, נִיטַּמָּא גוּפוֹ. **ד'** מְעֵי אֲבַטִּיחַ {ו} וּקְנוּבֶת יָרָק שֶׁלַּתְּרוּמָה, רְ' דּוֹסָא מַתִּיר לַזָּרִים, וַחֲכָמִים אוֹסְרִין. **ה'**[43]«• חָמֵשׁ רְחֵילוֹת גּוֹזְזוֹת מָנֶה מָנֶה וָפֶרֶס, חַיָּיבוֹת בְּרֵאשִׁית הַגֵּז, [דִּבְרֵיו רְ' דּוֹסָא][44]*. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: חָמֵשׁ רְחֵילוֹת גּוֹזְזוֹת כָּל שֶׁהֵן. **ו'** כָּל הַחוּצְלוֹת[45]« {טמא} טְמֵאוֹת טְמֵא מֵת, דִּבְרֵיו רְ' דּוֹסָה[46]^. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מִדְרָס. כָּל הַקְּלִיעוֹת טְהוֹרוֹת, חוּץ משלגלגלין[47]«#•, דִּבְרֵיו רְ' דּוֹסָה^ וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: כּוּלָּן (טהורות) [טְמֵאוֹת][48]*, חוּץ מִשֶּׁלַּצַּמָּרִים. **ז'** הַקֶּלַע שֶׁבְּבֵית[49]^• קִיבּוּל שֶׁלָּהּ אָרִיג$, טְמֵאָה. וְשֶׁלָּעוֹר, [רְ'][50]* דּוֹסָא בֶּן אַרְכִינָס מְטַהֵר וַחֲכָמִים מְטַמִּין. נִפְסַק בֵּית אֶצְבַּע שֶׁלָּהּ, טְהוֹרָה[51]**•. בֵּית[52]« הַפָּקוּעַ[53]«• שֶׁלָּהּ, טְמֵאָה**•. **ח'** הַשְּׁבוּיָה אוֹכֶלֶת בִּתְּרוּמָה, דִּבְרֵיו רְ' דּוֹסָה^. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: יֵשׁ שְׁבוּיָה אוֹכֶלֶת וְיֵשׁ שְׁבוּיָה שֶׁאֵינָהּ אוֹכֶלֶת. כֵּי־צַד: אָמְרָה[54]^• נִשְׁבֵּיתִי וּטְהוֹרָה אֲנִי, אוֹכֶלֶת. אִם יֵשׁ עֵדִים שֶׁנִּשְׁבֵּית, וְהִיא אוֹמֶרֶת טְהוֹרָה [אֲנִי][55]*, אֵינָהּ אוֹכֶלֶת. **ט'** אַרְבָּעָה סְפֵיקוֹת רְ' יְהוֹשֻׁעַו מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. כֵּי־צַד: הַטָּמֵא עוֹמֵד וְהַטָּהוֹר עוֹבֵר, הַטָּהוֹר עוֹמֵד וְהַטָּמֵא עוֹבֵר, טוּמְאָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד (וטמאה)[56]* וְטַהֲרָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, טַהֲרָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וְטוּמְאָה[57]* בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, {ס} סָפֵק[58]* נָגַע סָפֵק לֹא נָגַע, סָפֵק הֶאֱהִיל סָפֵק לֹא הֶאֱהִיל, סָפֵק הֵיסִיט[59]« סָפֵק[60]« לֹא הֵיסִיט«, רְ' יְהוֹשֻׁעַו מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. **י'** שְׁלֹשָׁה דְבָרִים רְ' צָדוֹק מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין: מַסְמֵר שלשולחני, וְאָרוֹן שֶׁלַּגְּרוּסוֹת[61]#, וּמַסְמֵר שֶׁלְּאֶבֶן שָׁעוֹת, רְ' צָדוֹק מְטַמֵּא וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. **י"א'** אַרְבָּעָה דְבָרִים רַבָּן גַּמְלִיאֵלו מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. כִּסּוּי טֶנִי שֶׁלְּמַתֶּכֶת$ וְשֶׁלְּבַעֲלֵי$ בָתִּים, {ות} וּתְלוּיֵ הַמַּגְרֵדוֹת, וְגוֹלְמֵי כְלֵי מַתְּכוֹת, וְטַבְלָה שֶׁנֶּחְלְקָה[62]« לִשְׁנַיִם. מוֹדִים[63]« חֲכָמִים לְרַבָּן גַּמְלִיאֵלו בְּטַבְלָה שֶׁנֶּחְלְקָה לִשְׁנַיִם, אֶחָד גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן[64]#: הַגָּדוֹל טָמֵא וְהַקָּטָן טָהוֹר. **י"ב'** שְׁלֹשָׁה דְבָרִים רַבָּן גַּמְלִיאֵלו מַחְמִיר כְּדִבְרֵי בֵית שַׁמַּי: אֵין טוֹמְנִין אֶת הַחַמִּין[65]« מִיּוֹם טוֹב לַשַּׁבָּת, וְאֵין זוֹקְפִין אֶת הַמְּנוֹרָה בְּיוֹם טוֹב, וְאֵין אוֹפִין פִּיתָּן$ גְּרִיצוֹת$ אֶלָּא רְקִיקִין. אָמַרו רַבָּן

---

[1] ק: "וְהַבּוֹשֶׂר". קיי: "והבוצר" (וכולם התכוונו לדבר אחד).
[2] נתלה בין השורות, ייתכן בידי הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[3] ק כלפנינו. קיי: "משום". וכן בסמוך.
[4] ק+קיי: "מִן הָעֵדוּת".
[5] ק+קיי: "וּמְהַלֶּכֶת".
[6] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "סנדל".
[7] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס בטעות: "מררם/ס".
[8] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ההודו".
[9] ק+קיי כלפנינו: "אֶחָד". ייתכן שסופר פרמה כתב בטעות "אחר".
[10] אותיות "ויַו" מנוקדות גם בפרמה.
[11] קיי+קנ הכתיב כלפנינו. קס בכתיב מלא: "ביצד".
[12] קיי הכתיב כלפנינו. קס: "בּנוֹאִי".
[13] ק+קיי: "וּבְמִסְפָּר".
[14] ישעיה מא'
[15] בראשית טו'
[16] ק: "וְנֶאֱמַר". קיי: "ואומר".
[17] קיי כלפנינו. ק: "אוֹמֵר".
[18] בפרמה אות "שֶׁ" נוקדה וכן נוסף מקף לסמן שיש לחבר מילה זו למילה הבאה.
[19] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי כלפנינו. ק: "הַמִּצְרִים".
[20] ישעיה סו'
[21] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: "בחודשו".
[22] קיי כלפנינו. ק: "עַד".
[23] קיי כלפנינו. ק ובתנ"ך: "וּמִידֵי".
[24] ק כלפנינו. קיי הכתיב: "המיטמאים".
[25] קיי כלפנינו. ק כאן בסיומת: "ה", אך להלן רובם בסיומת "א". ולא אעיר על כך יותר.
[26] ק+קיי כלפנינו. ייתכן שאות "כ" תיקן הסופר מאות "ס" שכתב בטעות.
[27] ק+קיי: "מְטַמְּאִין". וכן להלן.
[28] קיי כלפנינו. ק: "וּמַאֲהִיל".
[29] קיי כלפנינו. ק: "עַד".
[30] קיי כלפנינו. ק: "וַחֲצִי".
[31] נשמט מחמת הדומות, והושלם בשוליים ע"י מגיה, כנראה מגיה קדום בבית הסופר. ק+קיי ללא השמטה.
[32] קיי כלפנינו. ק: "הַנּוֹגֵעַ".
[33] קיי כלפנינו. ק: "עַל". וראו בסמוך.
[34] ק+קיי: "עַל".
[35] ק+קיי הכתיב: "אַרְכִינַס".
[36] קיי כלפנינו. קס: "והמשא" (קנ טעה ומחק מילה זו).
[37] קיי כלפנינו. ק: "אֹהֶל".
[38] קיי+קנ כלפנינו. קס: "כלל".
[39] הסופר(?) תלה "דוסה" מעל מילת מאיר. ומישהו סימן את מילת "מאיר" למחיקה בנקודותיים. קיי+קנ: "דוֹסָא". קס: נשמט "מצטרף-מצטרף".
[40] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מטבלין".
[41] ק+קיי נוסף: "אִם".
[42] קיי כלפנינו. ק: "נִיטַמְּאוּ".
[43] ק כלפנינו. קיי: אין כאן הלכה חדשה.
[44] נוסף בשוליים ע"י מגיה. וכן ק+קיי איתא.
[45] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ההחו??ת".
[46] ק+קיי בסיומת "א". וכן בסמוך.
[47] אינני יודע כיצד לנקד את הכתיב שבפרמה. ק: "מִשֶּׁלְּגְּילְגִילוֹן". קיי: "משלגלגליון".
[48] תוקן בין השורות ע"י מגיה. וכן ק+קיי: "טְמֵאוֹת".
[49] ק+קיי: "שֶׁלְּבֵית".
[50] נוסף בין השורות, ייתכן בידי הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[51] הסופר כתב "טמאה" ולגבי בית הפקוע כתב "טהורה". ולאחר מכן תיקן עצמו(?) כלפנינו בהחלפת "טמאה" ב- "טהורה" ולהיפך, באמצעות סימוני אותיות א' ב' מעל המילים. וכן ק+קיי כלאחר התיקון.
[52] קיי כלפנינו. ק: "וּבֵית".
[53] ק כלפנינו. קיי: "הפקיע".
[54] ק+קיי: "הָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה" (וזה נוסח פחות טוב).
[55] הסופר(?) הוסיף בשוליים. וכן ק+קיי איתא.
[56] הסופר(?) סימן למחיקה בנקודותיים. וכן ק+קיי ליתא.
[57] ק כלפנינו: "וְטוּמְאָה". קיי: "והטמאה". בפרמה אות "ו" מחוקה בחלקה התחתון, ומעט מוזרה.
[58] ק+קיי כלפנינו. ספק רחוק שמא אות "ק" מתוקנת בידי הסופר. אולי מהאות "ל".
[59] קיי כלפנינו. ק: "עַד".
[60] ק כלפנינו. קיי הכתיב: "הסיט". וכן בסמוך.
[61] כך ניקד קנ. ולדעתי יש לנקד: "שֶׁלַּגָּרוֹסוֹת".
[62] קיי+קנ הכתיב כפנינו. קס בכתיב מלא: "שהנחלקה". וכן בסמוך.
[63] ק כלפנינו. קיי: "ומודים".
[64] ניקדתי לפי הכתיב שבשלושת כתבי היד. קנ: "קָטוֹן".
[65] קיי הכתיב כלפנינו. ק בסיומת "ם".

גַּמְלִיאֵלו: מִימֵיהֶן שֶׁלְּבֵית אַבָּא לֹא הָיוּ[1]* אוֹפִים [2]^ פִּיתָּן גְּרִיצוֹת[3]« אֶלָּא רְקִיקִין. אָמְרוּו לוֹ: מַה נַּעֲשֶׂה לָהֶן[4]« לְבֵית אָבִיךָ שֶׁהָיוּ מַחְמִירִין עַל עַצְמָן {ומ} וּמְקִילִין[5]« עַל כָּל יִשְׂרָאֵל לִהְיוֹת אוֹפִין אֶת[6]« {פ} פִּיתָּן גְּרִיצוֹת« וָחֲרִי[7]«#. **י״ג** אַף הוּא אָמַר[8]^• שְׁלֹשָׁה דְבָרִים מְכַבְּדִין לְהָקֵל: בֵּין הַמִּיטּוֹת, וּמַנִּיחִין אֶת הַמִּגְמָר[9]«• בְּיוֹם טוֹב, וְעוֹשִׂין& גְּדִי מְקוּלָּס בְּלֵילֵי פְסָחִים. וַחֲכָמִיםו אוֹסְרִין. **י״ד** שְׁלֹשָׁה דְבָרִים ר׳ <אֶ>לְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה מַתִּיר, וַחֲכָמִיםו אוֹסְרִין: פָּרָתוֹ יוֹצְאָה[10]^ בִרְצוּעָה שֶׁבֵּין קַרְנֶיהָ, וּמְקָרְדִין אֶת הַבְּהֵמָה בְּיוֹם טוֹב, וְשׁוֹחֲקִין אֶת הַפִּלְפְּלִין[11]« בָּרֵיחַיִים שֶׁלָּהֶן. ר׳ יְהוּדָהו אוֹמֵרו: אֵין {מקר} מְקָרְדִין אֶת הַבְּהֵמָה בְּיוֹם טוֹב, מִפְּנֵי שֶׁהוּא עוֹשֶׂה חַבּוּרָה, אֲבָל מְקַ[רְ]צְפִין[12]*. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין מְקָרְדִין אַף לֹא מְקַרְצְפִים.

הל׳ י״ד **פרק ד׳**

אֵלּוּ[13]# דְּבָרִים מִקּוּלֵּי[14]$# בֵית שַׁמַּי וּמֵחוּמְרֵי בֵית הֶלֵּל. בֵּיצָה שֶׁנּוֹלְדָה בְיוֹם טוֹב, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִיםו: תֵּאָכֵל. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִיםו: לֹא תֵאָכֵל. בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִיםו: שְׂאוֹר בִּכַזַּיִת[15]^• וְחָמֵץ בִּכַכּוֹתֶבֶת[16]^•. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִיםו: זֶה וָזֶה בִּכַזַּיִת^. **ב׳** $$$ הַשּׁוֹחֵט חַיָּה וָעוֹף בְּיוֹם טוֹב, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִיםו: יַחְפּוֹר בַּדָּקָר[17]^• וִיכַסֶּה. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִיםו: לֹא יִשְׁחוֹט$ אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה לוֹ עָפָר מוּכָן מִבְּעוֹד[18]^• יוֹם^•. וּמוֹדִים[19]^• שֶׁאִם שָׁחַט, שֶׁיַּחְפּוֹר בַּדָּקָר^• וִיכַסֶּה. שֶׁאֵפֶר$ הַכִּירָה מוּכָן. **ג׳** בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִיםו: הֶבְקֵר& לָעֲנִיִּים, הֶבְקֵר&. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִיםו: אֵינוּ הֶבְקֵר, עַד שֶׁיּוּבְקַר[20]« אַף {ל} לָעֲשִׁירִים כִּשְׁמִיטָּה. כָּל עוֹמָרֵי[21]« הַשָּׂדֶה שֶׁלְּקַב קַב, וְאֶחָד[22]« שֶׁלְּאַרְבַּעַת[23]« קַבִּים, וּשְׁכֵחוֹ, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִיםו: אֵינוּ שִׁכְחָה. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִיםו: שִׁכְחָה. **(ה) [ד]׳**[24]* הָעוֹמֶר שֶׁהוּא סָמוּךְ לַגָּפָה[25]^ וְלַגָּדִישׁ לַבָּקָר[26]« וְלַכֵּלִים, וּשְׁכֵחוֹ&, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִיםו: אֵינוּ שִׁכְחָה. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִיםו: שִׁכְחָה. [27]^**• כֶּרֶם רְבָעִי, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִיםו: אֵין לוֹ חוֹמֶשׁ וְאֵין לוֹ בֵּיעוּר. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִיםו: יֶשׁ לוֹ. {ב} בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: יֶשׁ לוֹ פֶּרֶט וְיֶשׁ לוֹ עוֹלֵלוֹת, [וְהָעֲנִיִּים[28]«• פּוֹדִין לְעַצְמָן.][29]* וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִיםו: כּוּלּוֹ לַגַּת. **ה׳**[30]**• חָבִית שֶׁלַּזֵּיתִים[31]# {מגול} מְגוּלְגָּלִים, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִיםו: אֵינוּ צָרִיךְ לְנַקֵּב. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִיםו: צָרִיךְ לְנַקֵּב&. וּמוֹדִים, שֶׁאִם נִקָּבָה& {וסתמ} וּסְתָמוּהָ[32]« שְׁמָרִים, שֶׁהִיא טְהוֹרָה. הַסָּךְ שֶׁמֶן טָהוֹר וְנִיטַמָּא, יָרַד[33] וְטָבַל, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִיםו: אַף עַל פִּי $ מְנַטֵּף, טָהוֹר. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִיםו: כְּדֵי סִיכַת אֵבֶר קָטָן. [34]« הָיָה שֶׁמֶן טָמֵא מִתְּחִילָּתוֹ, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִיםו[35]*: כְּדֵי סִיכַת אֵבֶר קָטָן. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִיםו: מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ[36]«. ר׳ יְהוּדָהו אוֹמֵרו מִשֵּׁם[37]« בֵּית הֶלֵּל, טוֹפֵחַ« {ומט} וּמַטְפִּיחַ$. **ז׳** הָאִשָּׁה מִתְקַדֶּשֶׁת בְּדִינָר וּבְשָׁוֶה דִינָר, כְּדִבְרֵיו בֵּית שַׁמַּי. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִיםו: בִּפְרוּטָה וּבְשָׁוֶה[38]^ פְרוּטָה. וְכַמָּה הִיא פְרוּטָה, אֶחָד מִשְּׁמוֹנָה [בְאִיסָּר][39]* הָאִיטַלְקִי. בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִיםו: פּוֹטֵר ה[וּ]א[40]* אָדָם אֶת אִשְׁתּוֹ בְגֵט יָשָׁן, וּבֵית הֶלֵּל {א} אוֹסְרִין. וְאֵי זֶה הוּא גֵט יָשָׁן? כָּל שֶׁנִּתְיַיחֵד עִמָּהּ מֵאַחַר$ שֶׁכְּתָבוֹ לָהּ. **ח׳** הַמְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְלָנָה עִימּוֹ בַּפּוּנְדְּקִי, בֵּית שַׁמַּיִי אוֹמְרִיםו: אֵינָהּ צְרִיכָה מִמֶּנּוּ גֵט שֵׁינִי. וּבֵית[41]« הֶלֵּל[42]* אוֹמְרִיםו: צְרִיכָה מִמֶּנּוּ גֵט שֵׁינִי. אֵימָתַי, בִּזְמַן {ש} שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה מִן הַנִּישּׂוּאִין. וּמוֹדִין בְּנִתְגָּרְשָׁה מִן הָאֵירוּסִין, שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה מִמֶּנּוּ גֵט שֵׁנִי&, מִפְּנֵי שֶׁאֵין[43]«• לִבּוֹ גַס בָּהּ. [44]«• בֵּית שַׁמַּי מַתִּירִין אֶת הַצָּרוֹת לְאַחִין, וּבֵית הֶלֵּל אוֹסְרִין. $$$ שְׁלֹשָׁה אַחִין, שְׁנַיִם מֵהֶן נְשׂוּאִין שְׁתֵּי[45] אֲחָיוֹת וְאֶחָד מוּפְנֶה, מֵת אֶחָד מִבַּעֲלֵי אֲחָיוֹת עָשָׂה$ בָהּ מוּפְנֶה מַאֲמָר, וְאַחַר כָּךְ מֵת אָחִיו הַשֵּׁינִי, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִיםו: {אש} אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ, וְהַלָּז$ תֵּצֵא מִשֵּׁם[46]« אֲחוֹת אִשָּׁה. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִיםו: מוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ בְּגֵט וַחֲלִיצָה, וְאֶת אֵשֶׁת אָחִיו בַּחֲלִיצָה. זוֹ הִיא שֶׁאָמְרוּ: אִי לוֹ[47]« עַל אִשְׁתּוֹ וְאִילוֹ עַל אֵשֶׁת אָחִיו. **ט׳** הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִתַּשְׁמִישׁ[48]« הַמִּיטָּה, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִיםו: שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִיםו: שַׁבָּת אַחַת. הַמַּפֶּלֶת אוֹר שְׁמֹנִים[49]^• וְאֶחָד: בֵּית שַׁמַּיִי פּוֹטְרִין מִן הַקָּרְבָּן, וּבֵית הֶלֵּל מְחַיְּבִין. [סָדִין בְּצִיצִת, בֵּית שַׁמַּי פּוֹטְרִין, וּבֵית הֶלֵּל מְחַיְּבִין.][50]* כַּלְכָּלַת& שַׁבָּת[51]«, בֵּית שַׁמַּי פּוֹטְרִין, וּבֵית הֶלֵּל מְחַיְּבִין. **י׳** מִי שֶׁנָּזַר נְזִירוּת& מְרוּבָּה[52]#• וְהִשְׁלִים[53]«• אֶת נְזִירוּתוֹ וְאַחַר כָּךְ בָּא לָאָרֶץ, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִיםו: נָזִיר[54]« שְׁלֹשִׁים יוֹם. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִיםו: נָזִיר כַּתְּחִילָּה$. מִי שֶׁהָיוּ [55] שְׁתֵּי כִיתֵּי עֵדִים מְעִידוֹת אוֹתוֹ: אֵלּוּ מְעִידִים שֶׁנָּזַר שְׁתַּיִם וְאֵלּוּ[56]* מְעִידִים שֶׁנָּזַר חָמֵשׁ, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִיםו: נֶחְלְקָה הָעֵדוּת אֵין[57]« כָּאן נְזִירוּת. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִיםו: יֵשׁ בִּכְלָל חָמֵשׁ {שת} שְׁתַּיִם, שֶׁיְּהֵא נָזִיר שְׁתַּיִם. [58]^• אָדָם[59]« שֶׁהוּא נָתוּן

---

1 כנראה שאות "ו" מתוקנת ע"י הסופר מאות "ן". ק+קי: "הָיוּ".
2 ק+קי נוסף: "אֶת".
3 ק כלפנינו. קי: "גריסות". וכן בסמוך.
4 ק כלפנינו. קי ליתא: "להן".
5 קי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: "ומקלין".
6 קי כלפנינו. ק ליתא: "את".
7 ק הכתיב כלפנינו. קי הכתיב: "וחורי". קנ ניקד אות "ח" בחולם ואני ניקדתי בקמץ קטן.
8 קנ כלפנינו. קס+קי: "אומר".
9 קי הכתיב חסר כלפנינו. ק: "הַמִּיגְמָר".
10 ק+קי הכתיב: "יוֹצָא".
11 קי הכתיב חסר כלפנינו. ק: "הַפִּילְפְּלִין".
12 אות "ר" נתלתה בין השורות, כנראה ע"י הסופר. ק+קי איתא.
13 ששת המילים הראשונות – מנוקדות.
14 בפרמה מנוקד: "מִקּוּלֵּי".
15 ק+קי: "כַּזַּיִת". וכן להלן.
16 ק+קי: "כַּכּוֹתֶבֶת".
17 ק+קי: "בַּדָּקָל". וכן להלן.
18 ק+קי ליתא: "מבעוד יום".
19 ק+קי: "מוֹדִים".
20 ק כלפנינו. קי: "שיבוקר".
21 קס הכתיב כלפנינו. קי+קנ הכתיב: "עֳמָרֵי" (ניקוד קנ).
22 קי כלפנינו. ק: "אַחַת".
23 ק כלפנינו. קי בטעות: "של ארבעים".
24 תוקן באמצעות גירוד רגל אות "ה". ק+קי: "ד".
25 ק+קי בסיומת "א".
26 קי כלפנינו. ק: "וְלַבָּקָר".
27 ק+קי: "מתחילה כאן הלכה חדשה "ה". וגם לפי מספור ההלכות בפרמה נראה שצריכה להיות כאן הלכה חדשה, שהרי להלן חסר מספר ההלכה "ו". וצ"ע.
28 קי כלפנינו. וכן ק בזרעים. ק כאן: "וַעֲנָוִים".
29 נוסף בשוליים ע"י מגיה. וכן ק+קי איתא. וכן הנוסח בפרמה בסדר זרעים, אך ייתכן שכאן אין מדובר בהשמטה אלא בקיצור.
30 כנראה אות "ה" מתוקנת ע"י הסופר מאות "ד". ק+קי: "ו" מפני שהתחילו הלכה חדשה לעיל "כרם רבעי". וכפי שכתבתי לעיל: גם בפרמה צריך להיות כך, שהרי אין בפרמה מספר הלכה "ו". וצ"ע.
31 כך ניקד קנ ביידוע. וצ"ע.
32 קי הכתיב כלפנינו. ק בסיומת "הא".
33 קס+קי כלפנינו. קנ: "וְיָרַד".
34 קי כלפנינו. ק נוסף: "אִם".
35 ייתכן שהסופר כתב רק אות "א", ואילו אות "ו" נוספה בידי מגיה.
36 קי הכתיב כלפנינו. ק: "טוֹפֵיחַ". וכן בסמוך.
37 ק כלפנינו. קי: "משום".
38 ק+קי הכתיב כאן באות "ו" אחת.
39 הסופר(?) תלה בין השורות. וכן ק+קי איתא (ק+קי הכתיב חסר: "בְּאִסָּר").
40 אות "ו" נתלתה בין השורות, ייתכן בידי הסופר. וכן ק+קי: "הוּא".
41 קי+קנ כלפנינו. קס: "בית".
42 ייתכן שאות "ל" השנייה מתוקנת, אולי בידי הסופר. וכן ק+קי: "הֶלֵּל".
43 קי כלפנינו. ק: "שֶׁלִּיבּוֹ".
44 ק כלפנינו. קי מתחיל כאן הלכה חדשה: "ט".
45 קס+קי כלפנינו. קנ: "לִשְׁתֵּי".
46 קנ: "אִי לוֹ". קס: ?"אלו". קי: "אילו". וכעין זה בסמוך.
47 ק כלפנינו. קי הכתיב: "הסיט". וכן בסמוך.
48 קי+קנ כלפנינו. קס בטעות בשיכול אותיות: "משתמיש".
49 ק+קי: "לִשְׁמוֹנִים".
50 הסופר השמיט מחמת הדומות והשלים בעצמו בתחתית העמוד. וכן ק+קי איתא.
51 ק כלפנינו. קי יש השמטה: "מחייבין-מחייבין".
52 ניקדתי כרגיל, אך אות "ב" איננה מנוקדת בקאופמן, ואילו בפרמה היא מנוקדת בצירי. וצ"ע.
53 קי+קנ כלפנינו. קס: "והמשלים".
54 ק+קי כלפנינו, אלא שאצל קס נפרדה אות "מ" מהמילה "אומ" ונדבקה לפני מילה זו ("מנזיר").
55 קס+קי כלפנינו. קנ נוסף: "לו".
56 ק+קי כלפנינו. ייתכן שאות "א" מתוקנת בידי סופר פרמה.
57 ק כלפנינו. קי: "ואין".
58 ק+קי: מתחילה כאן הלכה חדשה: "י"א".
59 קי כלפנינו. ק בסיומת "ן".

תַּחַת הַסֶּדֶק, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: אֵינוּ מֵבִיא אֶת הַטּוּמְאָה. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים: אָדָם חָלוּל הוּא, וְהַצַּד הָעֶלְיוֹן מֵבִיא אֶת הַטּוּמְאָה.

הל׳ י׳[1]«•   פרק ה׳

רִ׳ יְהוּדָה[2]« אוֹמֵר: שִׁשָּׁה דְבָרִים מִקּוּלֵּי בֵית שַׁמַּי וּמֵחוּמְרֵי בֵית הֶלֵּל. דַּם נְבֵילוֹת, בֵּית שַׁמַּי {מט} מְטַהֲרִין, וּבֵית הֶלֵּל[3]«• מְטַמְּאִין[4]«. בֵּיצַת הַנְּבֵילָה, אִם יֵשׁ כַּיּוֹצֵא בָהּ נִימְכֶּרֶת בַּשּׁוּק, מוּתֶּרֶת. אִם[5]^ לָאו[6]«, אֲסוּרָה, כְּדִבְרֵי בֵית שַׁמַּי. וּבֵית הֶלֵּל אוֹסְרִין. וּמוֹדִין[7]* בְּבֵיצַת[8]^• טְרֵיפָה[9]«• שֶׁהִיא אֲסוּרָה, מִפְּנֵי שֶׁגָּדְלָה בְּאִיסּוּר. דַּם נָכְרִית וְדַם טַהֲרָה[10]«• שֶׁלַּ־ {מ} ־מְצוֹרַעַת, בֵּית שַׁמַּי מְטַהֲרִין. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים: כְּרוּקָּהּ וּכְמֵימֵי רַגְלֶיהָ. אוֹכְלִים פֵּירוֹת שְׁבִיעִית בְּטוֹבָה וְשֶׁלֹּא בְטוֹבָה, כִּדְבָרָיו בֵית שַׁמַּי. וּבֵית [הֶלֵּל][11]* אוֹמְרִים: אֵין אוֹכְלִין בְּטוֹבָה[12]«. הַחֵימֶת[13]^, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: צְרוּרָה עוֹמֶדֶת. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים: אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָהּ צְרוּרָה.

ב׳ רִ׳ יוֹסֵה אָמַרוּ[14]^• שִׁשָּׁה דְבָרִים מִקּוּלֵּי בֵית שַׁמַּי וּמֵחוּמְרֵי בֵית הֶלֵּל. הָעוֹף עוֹלֶה עִם הַגְּבִינָה עַל הַשֻּׁלְחָן וְאֵינוּ {נ} נֶאֱכָל, כְּדִבְרֵי בֵית שַׁמַּי. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים: לֹא עוֹלֶה וְלֹא נֶאֱכָל. תּוֹרְמִין זֵיתִים עַל שֶׁמֶן[15]^, {וע} וַעֲנָבִים עַל הַיַּיִן, כְּדִבְרֵי בֵית שַׁמַּי. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים: אֵין תּוֹרְמִין. הַזּוֹרֵעַ[16]« אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁבַּכֶּרֶם, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: קִידֵּשׁ[17]«• שׁוּרָה אַחַת, וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים: קִידֵּשׁ«• שְׁתֵּי שׁוּרוֹת. הַמְּעִיסָּה, בֵּית שַׁמַּי פּוֹטְרִין, וּבֵית[18]« הֶלֵּל מְחַיְּיבִין. {ג׳}[19]*• מַטְבִּילִין[20]« בְּחַרְדְּלִית, כְּדִבְרֵי בֵית שַׁמַּי. בֵּית הֶלֵּל [אוֹמְרִים][21]*: אֵין מַטְבִּילִין[22]*. גֵּר שֶׁנִּתְגַּיֵּיר עֶרֶב פְּסָחִים, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: {ט} טוֹבֵל וְאוֹכֵל אֶת פִּסְחוֹ לָעֶרֶב. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים: הַפּוֹרֵשׁ מִן הָעוֹרְלָה[23]«, כְּפוֹרֵשׁ מִן הַקֶּבֶר.

(ג)׳[24]* {[ד]} <ג׳>* רִ׳ שִׁמְעוֹן אָמַרוּ^•: שְׁלֹשָׁה דְבָרִים מִקּוּלֵּי בֵית שַׁמַּי וּמֵחוּמְרֵי בֵית הֶלֵּל. קֹהֶלֶת$ אֵינָהּ מְטַמָּא[25]* אֶת הַיָּדַיִם, כְּדִבְרֵי בֵית שַׁמַּי. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים: מְטַמְּאָה[26]^ אֶת הַיָּדַיִם. מֵי חַטָּאת שֶׁעָשׂוּ {מצ} מִצְוָתָן, בֵּית שַׁמַּי מְטַהֲרִין, וּבֵית הֶלֵּל מְטַמִּין[27]«. הַקֶּצַח, בֵּית שַׁמַּי מְטַהֲרִין וּבֵית הֶלֵּל מְטַמִּין«. וְכֵן לַמַּעְשְׂרוֹת.

{ה} <ד>׳[28]* רִ׳ <אֶ>לְעָזָר אָמַרוּ^•: שְׁנֵי {דבר} דְבָרִים מִקּוּלֵּי בֵית שַׁמַּי וּמֵחוּמְרֵי בֵית הֶלֵּל: דַּם יוֹלֶדֶת שֶׁלֹּא טָבְלָה, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: כְּרוּקָּהּ {וכ} וּכְמֵימֵי רַגְלֶיהָ. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים: מְטַמֵּא לַח וְיָבֵשׁ. וּמוֹדִים בְּיוֹלֶדֶת בַּזּוֹב שֶׁהוּא מְטַמֵּא לַח וְיָבֵשׁ.

ה׳ וְאַרְבָּעָה[29]«• אַחִים, שְׁנַיִם מֵהֶן נְשׂוּאִים שְׁתֵּי[30] אֲחָיוֹת, מֵתוּ[31]« הַנְּשׂוּאִים אֶת הָאֲחָיוֹת, הֲרֵי {א} אֵלּוּ חוֹלְצוֹת וְלֹא מִתְיַבְּמוֹת. אִם קָדְמוּ וְכָנְסוּ, {יו} יוֹצִיאוּ (יקיימו)[32]*. רִ׳ <אֶ>לְעָזָר אָמַרוּ[33]« מִשֵּׁם בֵּית שַׁמַּי, (ו)[יְקַיְּימוּ][34]*. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים: יוֹצִיאוּ.

ו׳ עֲקַבְיָה בֶּן מַהֲלַלְאֵל הֵעִיד אַרְבָּעָה דְבָרִים. אָמְרוּ לוֹ: [35]^• חֲזוֹר בָּךְ בְּאַרְבָּעָה דְבָרִים שֶׁהָיִיתָה[36]« אוֹמֵר וְנַעֲשָׂךְ אַב בֵּית דִּין לְיִשְׂרָאֵל. אָמַר לָהֶם: מוּטָב לִי לִיקָּרוֹת שׁוֹטֶה כָּל יָמַיי, וְלֹא לֵיעָשׂוֹת שָׁעָה אַחַת רָשָׁע לִפְנֵי הַמָּקוֹם, שֶׁלֹּא יְהוּ אוֹמְרִים: בִּשְׁבִיל שְׂרָרָה[37]« חָזַר בּוֹ.

ז׳ הוּא הָיָה מְטַמֵּא שְׂעַר פְּקוּדָּה[38] וְדַם הַיָּרוֹק. וַחֲכָמִים {מטה}[39]* מְטַהֲרִין. הוּא הָיָה מַתִּיר שְׂעַר בְּכוֹר וּבַעַל[40]«• מוּם שֶׁנָּשַׁר[41]« וְהִינִּיחוֹ בַחַלּוֹן וְאַחַר כָּךְ שְׁחָטוֹ, וַחֲכָמִים אוֹסְרִין. הוּא הָיָה אוֹמֵר: אֵין מַשְׁקִים לֹא[42]« אֶת« {הגיו} הַגִּיּוֹרֶת וְלֹא אֶת שִׁפְחָה[43]« מְשׁוּחְרֶרֶת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִין: מַשְׁקִים. אָמְרוּ לוֹ: מַעֲשֶׂה בְּכַרְכְּמִית, שִׁפְחָה מְשֻׁחְרֶרֶת שֶׁהָיְתָה בִירוּשָׁלַם, וְהִשְׁקוּהָ[44]« שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן. אָמַר לָהֶם, דִּיכְמָה[45]«• הִשְׁקוּהָ«&. וְנִידּוּהוּ, וּמֵת בְּנִידּוּיוֹ, וְסָקְלוּ בֵית דִּין אֶת אֲרוֹנוֹ.

ח׳ אָמַר רִ׳ יְהוּדָה: חַס וְשָׁלוֹם שֶׁעֲקַבְיָה נִתְנַדָּה, שֶׁאֵין הָעֲזָרָה נִנְעֶלֶת עַל כָּל אָדָם[46]« מִיִּשְׂרָאֵל בְּחָכְמָה וּבְיִרְאוּת[47]«• חֵטְ[48]^ כַּעֲקַבְיָה[49]« בֶּן מַהֲלַלְאֵל. וְאֶת מִי נִידּוּ, אֶת {אליע} אֱלִיעֶזֶר בֶּן הַנָּד[50]«•, שֶׁפִּיקְפֵּק בְּטַהֲרַת יָדַיִם$. וּכְשֶׁמֵּת, שָׁלְחוּ בֵית דִּין וְהִנִּיחוּ אֶבֶן עַל אֲרוֹנוֹ. לְלַמֵּד שֶׁכָּל הַמְנוּדֶּה וּמֵת, סוֹקְלִין אֶת אֲרוֹנוֹ.

ט׳ בִּשְׁעַת[51]« {ש} מִיתָתוֹ אָמַר לִבְנוֹ: בְּנִי, חֲזוֹר בָּךְ בְּאַרְבָּעָה דְבָרִים שֶׁהָיִיתִי אוֹמֵר. אָמַר לוֹ: וְאַתָּה לָמָּה לֹא חָזַרְתָּה[52]« בָּךְ. אָמַר לוֹ: אֲנִי שָׁמַעְתִּי מִפִּי הַמְרוּבִּים[53]«•, וְהֵם שָׁמְעוּ {מ} מִפִּי הַמְרוּבִּים«. אֲנִי עָמַדְתִּי בִשְׁמוּעָתִי[54]«•, וְהֵם עָמְדוּ בִשְׁמוּעָתָם. אֲבָל אַתָּה שָׁמַעְתָּה[55]« {ה} מִפִּי הַיָּחִיד, וּמִפִּי הַמְרוּבִּין. מוּטָב[56]«• לְהַנִּיחַ אֶת דִּבְרֵי הַיָּחִיד, וְלֶאֱחוֹז בְּדִבְרֵי[57]«• הַמְרוּבִּים. אָמַר לוֹ: אַבָּא, פַּקֵּד$ עָלַי לַחֲבֵירֶיךָ. אָמַר לוֹ: אֵינִי[58]« מְפַקֵּד$. שֶׁמֵּא[59]« עַוְולָה {מ}

---

[1] ק: ״י״א״. מפני שהתחיל הלכה חדשה לעיל: ״אדם״. קיי: ״י״ב״ מפני שהתחיל בנוסף הלכה חדשה לעיל: ״בית שמיי מתירין את הצרות״.
[2] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״יודה״.
[3] קיי+קנ הכתיב כלפנינו. קס הכתיב כאן: ״היילל״.
[4] ק כלפנינו. קיי: ״מטמאים״.
[5] ק+קיי: ״וְאִם״.
[6] קיי הכתיב כלפנינו. ק הכתיב: ״לָאיו״.
[7] ייתכן שהסופר כתב בטעות ״ומורין״. ק+קיי: ״וּמוֹדִין״.
[8] ק+קיי: ״בְּבֵיצָה״.
[9] קס כלפנינו. קיי+קנ: ״טְרוּפָה״.
[10] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״טהורה״.
[11] נוסף בשוליים צמוד לשורה, ע״י הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[12] קנ כלפנינו. קס נוסף: ״ושלא בטובה״. קנ: ״אין אוכלין אלא בטובה״.
[13] ק+קיי הכתיב: ״הַחֶמֶת״.
[14] ק+קיי: ״אוֹמֵר״. וכן פעמיים בהלכות הבאות.
[15] ק+קיי: ״הַשֶּׁמֶן״.
[16] קיי הכתיב כלפנינו. ק: ״הַזּוֹרֵעַ״.
[17] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״קודש״. וכן בסמוך.
[18] קיי כלפנינו. ק: ״בֵּית״.
[19] ק+קיי: אין כאן הלכה חדשה, אלא זה המשך של הלכה ב. ושריד לכך נמצא גם בפרמה שכתוב להלן שוב פעם את סימן ההלכה ״ג״, לפני ״ר׳ שמעון אמ׳״. ולפיכך סימנתי למחיקה את מספר ההלכה ״ג״. וראו להלן.
[20] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״מטבלין״.
[21] נוסף בין השורות, כנראה ע״י הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[22] ק+קיי כלפנינו. סופר פרמה כתב בקיצור ״מט״״, ולאחר מכן השלים בעצמו את הקיצור.
[23] ק הכתיב כלפנינו. קיי: ״הערלה״.
[24] הסופר כתב כאן פעם שנייה ״ג״״, אך כנראה סומן למחיקה בקווים חוצים, ובשוליים שמימין לשורה הבאה הסופר(?) כתב ״ד״. ק+קיי: כאן מתחילה הלכה ״ג״. וראו בהערות לעיל ולהלן.
[25] ק+קיי כלפנינו. שמא אות ״א״ מתוקנת ע״י הסופר.
[26] ק+קיי: ״מְטַמָּא״.
[27] ק כלפנינו. קיי: ״מטמאים״. וכן בסמוך.
[28] תיקנתי לפי ק+קיי, ולפי המשך מספור ההלכות כאן בפרמה.
[29] ק כלפנינו. קיי: ״ארבעה״.
[30] קס+קיי כלפנינו. קנ: ״לִשְׁתֵּי״.
[31] קיי כלפנינו. ק: ״וּמֵתוּ״.
[32] הסופר כתב: ״יוציאו יקיימו״ עם ריווח גדול בין המילים. ק+קיי: ״יוֹצִיאוּ״. מגיה מאוחר סימן את מילת ״יקיימו״ למחיקה (בקו עליון), וכן סימן קו חוצה בריווח שלפניה.
[33] קיי: ״אמר״. ק: ״או״״.
[34] ק+קיי: ״יְקַיְּימוּ״. הסופר כתב אות ״ו״ ואולי עוד חלק מאות נוספת, כשומר שורה של מלת ״ובית״. לאחר מכן מגיה מאוחר תיקן אות ״ו״ להיות ״י״, והשלים את שאר המילה.
[35] ק+קיי נוסף: ״עֲקַבְיָה״.
[36] ק כלפנינו. קיי הכתיב: ״שהיית״.
[37] קיי הכתיב כלפנינו. ק: ״סְרָרָה״.
[38] קס+קיי כלפנינו. קנ: ״הַפְּקוּדָה״.
[39] ייתכן שאות ״ט״ מתוקנת ע״י הסופר.
[40] קיי כלפנינו. ק: ״בַּעַל״.
[41] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: ״שנש?ד?״.
[42] ק ליתא: ״את״. קיי ליתא: ״לא״.
[43] קיי כלפנינו. ק: ״הַשִּׁפְחָה״.
[44] קיי כלפנינו. ק בסיומת: ״הא״. וכן בסמוך.
[45] קס: ״?ר?יכגמא״ (וכנראה זהו כפל גרסה: ״דיכמה/דיגמה״). קנ: ״דיכמא״. קיי: ״דיגמה״.
[46] קיי כלפנינו. ק בסיומת: ״ן״.
[47] ק כלפנינו. קיי: ״וביראת״.
[48] ק+קיי הכתיב: ״חֵטְא״.
[49] ק הכתיב כלפנינו. קיי כאן בסיומת ״א״.
[50] קיי: ״הנר״. ק: ספק האם האות הראשונה היא ״ה״ ולגבי האות האחרונה כנראה שתוקנה מאות ״ד״ להיות ״ד״. וצ״ע. בכל מקרה מנוקד: ״?הַ?נָּד/ד״.
[51] קיי כלפנינו. ק: ״וּבִשְׁעַת״.
[52] ק הכתיב כלפנינו. קיי: ״חזרת״.
[53] קיי כלפנינו. ק: ״מְרוּבִּים״. וכן בסמוך.
[54] קיי כלפנינו. ק כפל גרסה: ״עָמַדְתִּי עַל ב שְׁמוּעָתִי״ (קנ לא ניקד אות ״ב״, כנראה מפני שלא גרס אותה).
[55] ק הכתיב כלפנינו. קיי: ״שמעת״.
[56] קיי כלפנינו. ק: ״וּמוּטָב״.
[57] קיי כלפנינו. ק: ״אֶת דִּבְרֵי״.
[58] קנ כלפנינו. קיי: ״אינו״. קס: ״אני״.
[59] קיי הכתיב כלפנינו. ק בסיומת ״ה״.

מָצָאתָה[1]« בִי. אָמַרו לו: לָאו, מַעֲשֶׂיךָ יְקָרְבוּךָ[2]« וּמַעֲשֶׂיךָ יְרַחֲקוּךָ.

הל' ט' **פרק ו'**

רְ' יְהוּדָה בֶּן אַבָּא הֵעִיד חֲמִשָּׁה {דב} דְּבָרִים: שֶׁמְּמָאֲנִים אֶת הַקְּטַנּוֹת, וְשֶׁמַּשִּׂיאִין *[3] אֶת הָאִשָּׁה עַל פִּי עֵד& אֶחָד, וְשֶׁנִּסְקַל תַּרְנְגוֹל בִּירוּשָׁלַם עַל שֶׁהָרַג אֶת הַנֶּפֶשׁ, וְעַל הַיַּיִן בֶּן אַרְבָּעִים יוֹם שֶׁנִּתְנַסֵּךְ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, וְעַל {ת} תָּמִיד שֶׁלַּשַּׁחַר שֶׁקָּרֵב בְּאַרְבַּע שָׁעוֹת. **ב'** הֵעִיד רְ' יְהוֹשֻׁעַ וּרְבִּיו נְחוּנְיָיה[4]«• בֶּן אֱלְנָתָן אִישׁ כְּפַר הַבַּבְלִי, עַל אֵבֶר מִן הַמֵּת שֶׁהוּא טָמֵא, שֶׁרְבִּיו אֱלִיעֶזֶרו אָמַרו[5]^•: לֹא אָמְרוּ אֶלָּא אֵבֶר מִן הַחַי. **ג'** אָמְרוּ לוֹ: וַהֲלֹא קוֹל[6]^• וָחוֹמֶר הוּא: מַה$ אִם הַחַי שֶׁהוּא {ט} טָהוֹר, אֵבֶר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ טָמֵא, הַמֵּת שֶׁהוּא {ט} טָמֵא, אֵינוּ דִין שֶׁיְּהֵא אֵבֶר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ טָמֵא?! אָמַרו לָהֶם: לֹא אָמְרוּ אֶלָּא אֵבֶר מִן הַחַי. **ד'** דָּבָר אַחֵר: מְרוּבָּה טוּמְאַת הַחַיִּים מִטּוּמְאַת {ה} הַמֵּתִים, שֶׁהַחַי עוֹשֶׂה מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב מִתַּחְתָּיו, {ל} לְטַמֵּא אָדָם וּלְטַמֵּא[7]«• בְּגָדִים, וְעַל[8]« גַּבָּיו מַדָּף לְטַמֵּא אֳכָלִים וּמַשְׁקִים, מַה שֶּׁאֵין הַמֵּת מְטַמֵּא. **ה'** כַּזַּיִת בָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מֵאֵבֶר מִן הַחַי, רְ' אֱלִיעֶזֶר {מ} מְטַמֵּא, רְ'[9]« יְהוֹשֻׁעַ וּרְבִּיו נְחוּנְיָה מְטַהֲרִין. עֶצֶם[10]* {כשעו} כִּשְׂעוֹרָה[11]«• הַפּוֹרֵשׁ מֵאֵבֶר[12]« מִן הַחַי, רְ' נְחוּנְיָיה[13]« {מט} מְטַמֵּא, רְ'[14]^ אֱלִיעֶזֶרו וּרְבִּיו[15]« יְהוֹשֻׁעַו מְטַהֲרִין. **ו'** אָמְרוּ לוֹ לִרְבִּיו אֱלִיעֶזֶרו: מָה רָאִיתָ[16]« לְטַמֵּא כַּזַּיִת בָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מֵאֵבֶר מִן הַחַי? אָמַרו לָהֶם[17]«: מָצִינוּ[18]« שֶׁאֵבֶר מִן הַחַי כְּמֵת שָׁלֵם. מַה הַמֵּת, כַּזַּיִת בָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ טָמֵא, {א} אַף[19]^• אֵבֶר מִן הַחַי, כַּזַּיִת בָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ יִהְיֶה[20]« טָמֵא. **ז'**[21]«• אָמְרוּ[22]«• לוֹ: לֹא, אִם טִימֵּיתָה[23]«& כַּזַּיִת בָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מִן הַמֵּת, שֶׁכֵּן טִימֵּאתָה עֶצֶם {כש} כִּשְׂעוֹרָה הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ, תְּטַמֵּא[24]« כַּזַּיִת בָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מֵאֵבֶר מִן הַחַי, שֶׁכֵּן טִיהַרְתָּה עֶצֶם כִּשְׂעוֹרָה« {הפו} הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ?! **ח'** אָמְרוּ לוֹ לִרְבִּיו נְחוּנְיָיה[25]«, מָה רָאִיתָה לְטַמֵּא עֶצֶם כִּשְׂעוֹרָה הַפּוֹרֵשׁ מֵאֵבֶר מִן הַחַי. אָמַרו לָהֶם: מָצִינוּ שֶׁאֵבֶר מִן הַחַי כְּמֵת[26]* שָׁלֵם. מַה הַמֵּת, עֶצֶם כִּשְׂעוֹרָה הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ טָמֵא, אַף^• אֵבֶר מִן הַחַי, עֶצֶם כִּשְׂעוֹרָה הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ יִהְיֶה[27]« טָמֵא. **ט'**[28]«• אָמְרוּ לוֹ: לֹא, אִם טִימֵּאתָה עֶצֶם כִּשְׂעוֹרָה הַפּוֹרֵשׁ מִן הַמֵּת, שֶׁכֵּן טִימֵּאתָה כַּזַּיִת בָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ, תְּטַמֵּא[29]« עֶצֶם כִּשְׂעוֹרָה {הפו} הַפּוֹרֵשׁ מֵאֵבֶר מִן הַחַי, שֶׁכֵּן טִיהַרְתָּה כַּזַּיִת {ב} בָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ?! **י'**[30]«• אָמְרוּ לוֹ לִרְבִּיו אֱלִיעֶזֶרו: מָה רָאִיתָ[31]^ לַחֲלוֹק מִידָּתָךְ, אוֹ טַמֵּא& בִשְׁנֵיהֶם אוֹ טַהֵר בִּשְׁנֵיהֶם. אָמַרו לָהֶם: מְרוּבָּה (מידת)[32]* טוּמְאַת הַבָּשָׂר מִטּוּמְאַת הָעֲצָמוֹת, שֶׁהַבָּשָׂר נוֹהֵג {ב} בַּנְּבֵילוֹת וּבַשְּׁרָצִים, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בָּעֲצָמוֹת. דָּבָר אַחֵר: אֵבֶר[33]« שֶׁיֵּשׁ עָלָיו בָּשָׂר כָּרָאוּי, מְטַמֵּא בְמַגָּע וּבְמַשָּׂא וּבְאָהֵל$. חָסֵר בָּשָׂר[34]^•, טָמֵא. חָסֵר עֶצֶם[35]«•, טָהוֹר. **י"א** אָמְרוּ [לוֹ][36]* לִרְבִּיו נְחוּנְיָיה, מָה רָאִיתָ[37]« לַחֲלוֹק מִידָּתָךְ, אוֹ טַמֵּא בִשְׁנֵיהֶם אוֹ {ט} טַהֵר[38]«• בִּשְׁנֵיהֶם. אָמַרו לָהֶם: מְרוּבָּה טוּמְאַת הָעֲצָמוֹת מִטּוּמְאַת הַבָּשָׂר, שֶׁהַבָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מִן הַחַי טָהוֹר, אֵבֶר[39]«• הַפֵּרֵשׁ מִמֶּנּוּ, וְהוּא כִבְרִיָּיתוֹ[40]^•, טָמֵא. דָּבָר אַחֵר: כַּזַּיִת בָּשָׂר מְטַמֵּא בְמַגָּע וּבְמַשָּׂא וּבְאָהֵל$, רוֹבַע[41]« עֲצָמוֹת מְטַמִּין[42]« בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא וּבְאָהֵל$. חָסֵר {ה} הַבָּשָׂר[43]«, טָהוֹר. חָסֵר רוֹבַע הָעֲצָמוֹת[44]«•, אַף עַל פִּי {ש} שֶׁטָּהַר$ מִלְּטַמֵּא בְאָהֵל$, מְטַמֵּא בְמַגָּע וּבְמַשָּׂא. דָּבָר אַחֵר: כָּל בְּשַׂר הַמֵּת, שֶׁהוּא פָחוּת מִכַּזַּיִת, טָהוֹר. רוֹב בִּנְיָינוֹ וְרוֹב[45]« מִנְיָינוֹ שֶׁלַּמֵּת, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּהֶן רוֹבַע, טְמֵאִים. **י"ב** אָמְרוּ לוֹ לִרְבִּיו יְהוֹשֻׁעַו: מָה רָאִיתָ לְטַהֵר בִּשְׁתֵּיהֶן[46]^•. אָמַרו לָהֶם: לֹא, אִם אֲמַרְתֶּם בַּמֵּת, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רוֹב וְרוֹבַע וּרְקָב, {תא} תֹּאמְרוּ בְחַי שֶׁאֵין בּוֹ רוֹב וְרוֹבַע וּרְקָב?!

הל' י"ב'[47]^• **פרק ז'**

הֵעִיד רְ' יְהוֹשֻׁעַו וּרְבִּיו צָדוֹק עַל פִּדְיוֹן פֶּטֶר חֲמוֹר {ש} שֶׁמֵּת, שֶׁאֵין כָּאן לַכֹּהֵן כְּלוּם, שֶׁרְבִּיו אֱלִיעֶזֶרו אוֹמֵר: חַיָּיבִים בְּאַחֲרָיוּתָן[48]^• כְּחָמֵשׁ סְלָעִים (של)[49]* שֶׁלַּבֵּן. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין חַיָּיבִין בְּאַחֲרָיוּתָן^• כְּפִדְיוֹן {מעש} מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. **ב'** הֵעִיד רְ' צָדוֹק עַל צִיר& {ח} חֲגָבִים טְמֵאִים, שֶׁהוּא טָהוֹר. שֶׁמִּשְׁנָה& רִאשׁוֹנָה: חֲגָבִים טְמֵאִים שֶׁנִּכְבָּשׁוּ עִם חֲגָבִים טְהוֹרִין, לֹא פָסְלוּ אֶת צִירָן&. **ג'** הֵעִיד רְ' צָדוֹק עַל הַזּוֹחֲלִים שֶׁרַבּוּ עַל הַנּוֹטְפִים, שֶׁהֵן כְּשֵׁירִים. מַעֲשֶׂה הָיָה בְּבִירַת הַפִּילְיָא[50]«#•, וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי חֲכָמִים וְ(הִתִּירוּ) [וְהִכְשִׁירוּ][51]*. **ד'** הֵעִיד רְ' צָדוֹק [עַל][52]* הַזּוֹחֲלִים שֶׁקִּילְּחָן בַּעֲלֵי אֱגוֹז, שֶׁהֵן כְּשֵׁירִים. מַעֲשֶׂה הָיָה בְּאָהָלְיָיה[53]«#•, וּבָא מַעֲשֶׂה לְלִשְׁכַּת הַגָּזִית,

---

[1] ק כלפנינו. קיי הכתיב: "מצאת".
[2] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: "יקריבוך".
[3] מכאן ועד סוף העמוד כתוב בדיו בהיר שדהה מאוד. אך כתוב בידי הסופר הראשי.
[4] קיי כלפנינו. ק: "נְחֶמְיָה".
[5] ק+קיי: "אוֹמֵר".
[6] ק+קיי: "קַל".
[7] קיי כלפנינו. ק: "לְטַמֵּא".
[8] קיי כלפנינו. ק: "עַל".
[9] ק כלפנינו. קיי: "ורבי".
[10] הסופר כתב "עעם" ולאחר מכן תלה אות "צ" מעל אות "ע". ק+קיי: "עֶצֶם".
[11] קיי הכתיב כלפנינו. ק כתוב באות "ס". וכן ברוב הפעמים להלן.
[12] קיי הכתיב כלפנינו. ק הכתיב: "מֵאֵיבֶר".
[13] ק הכתיב כלפנינו. קיי כאן בסיומת: "א".
[14] ק+קיי: "וּרְבִּי".
[15] קיי+קנ כלפנינו. קס: "רבי".
[16] קיי הכתיב כלפנינו. ק: "רָאִיתָה".
[17] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ל?!".
[18] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מציאנו".
[19] ק+קיי: "וְאַף". וכן להלן בהלכה ח'.
[20] קיי כלפנינו. ק: "יְהֵי".
[21] קיי כלפנינו. ק: אין כאן הלכה חדשה.
[22] קיי כלפנינו. ק: "אָמַי".
[23] קיי+קנ כלפנינו. קס: "טומאתה".
[24] קנ כלפנינו. קס הכתיב: "תיטמא". קיי: "טמא".
[25] ק הכתיב כלפנינו. קיי כאן בסיומת "א".
[26] אולי הסופר כתב בטעות "במת". ק+קיי: "כמת".
[27] קיי כלפנינו. ק: "יְהִי".
[28] קיי כלפנינו. ק: אין כאן הלכה חדשה.
[29] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: "תיטמא".
[30] ק: "ט", מפני שלא התחיל הלכה חדשה לעיל. קיי: אין כאן הלכה חדשה.
[31] ק+קיי: "רָאִיתָה".
[32] הסופר(?) סימן למחיקה בנקודותיים. וכן ק+קיי ליתא.
[33] קיי הכתיב כלפנינו. ק: "איבר".
[34] ק+קיי: "הַבָּשָׂר".
[35] ק כלפנינו. קיי: "העצם".
[36] נתלה בין השורות, אולי בידי הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[37] קיי כלפנינו. ק הכתיב: "רָאִיתָה".
[38] קיי+קנ כלפנינו. קס: "טהור".
[39] קיי כלפנינו. ק: "וְאֵיבֶר".
[40] ק+קיי בכתיב מלא: "כְּבִירְיָּיתוֹ".
[41] ק: "וְרוֹבַע עֲצָמוֹת". קיי: "ובעצמות".
[42] ק הכתיב כלפנינו. קיי: "מטמאים".
[43] קיי כלפנינו. ק: "בָּשָׂר".
[44] קיי בטעות: "רוב העצמות". ק: "רוֹבַע עֲצָמוֹת".
[45] קיי כלפנינו. ק: "רוֹב".
[46] ק+קיי: "בִּשְׁנֵיהֶן".
[47] ק+קיי: "י"א" (ראו בהערות לעיל את חלוקת ההלכות השונה בכתבי היד ק+קיי).
[48] ק+קיי: "בְּאַחְרָיוּתוֹ". וכן בסמוך.
[49] הסופר(?) סימן למחיקה בנקודותיים.
[50] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי כלפנינו. קס: "פילייא". קנ: "קַפִּילְיָיא".
[51] ק+קיי "והכשירו". סופר פרמה כתב "והתירו" ולאחר מכן תיקן עצמו באמצעות מחיקת אות "ת" ותליית אותיות "כש".
[52] נתלה בין השורות, אולי ע"י הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[53] קיי כלפנינו. ק בסיומת "א". ולעניין הניקוד קנ ניקד אות "ה" בקמץ רגיל, אך שמא יש לנקד בקמץ קטן.

וְהִכְשִׁירוּ. **ה׳** הֵעִיד רְ׳ יְהוֹשֻׁעַ וּרְובִּיו יָקִים אִישׁ חֲדִיד עַל קֶלֶל שֶׁלַּחַטָּאת שֶׁנָּתְנוּ עַל גַּבֵּי הַשֶּׁרֶץ, שֶׁהוּא טָמֵא. שֶׁרְובִּיו אֱלִיעֶוזֶרו מְטַהֵר. הֵעִיד רְ׳ פַּפְּיַיס עַל מִי שֶׁנָּזַר[1]«• שְׁתֵּי נְזִירוּת[2], שֶׁאִם גִּילַּח אֶת הָרִאשׁוֹנָה יוֹם שְׁלֹשִׁים, מְגַלֵּחַ[3]^ אֶת הַשְּׁנִיָּיה יוֹם שִׁשִּׁים. וְאִם גִּילַּח יוֹם שִׁשִּׁים חָסֵר יוֹם[4]« אֶחָד, יָצָא, שֶׁיּוֹם שְׁלֹשִׁים עוֹלֶה [5]«• מִן הַמִּנְיָין. **ו׳** הֵעִיד רְ׳ יְהוֹשֻׁועַו וּרְובִּיו פַּפְּיַיס עַל וְולַד שְׁלָמִים, {שי} שֶׁיִּקָּרֵב שְׁלָמִים. שֶׁרְובִּיו אֱלִיעֶוזֶרו אוֹמֵרו וְולַד שְׁלָמִים לֹא יִקָּרֵב שְׁלָמִים. וַחֲכָמִוים אוֹמְרִים: יִקָּרֵב. אָמַרו רְ׳ פַּפְּיַיס: אֲנִי מֵעִיד שֶׁהָיְתָה לָנוּ פָּרָה שֶׁלְּזִבְחֵי[6]^• שְׁלָמִים, {ו} וַאֲכַלְנוּהָ[7]« בַּפֶּסַח וְאָכַלְנוּ וַולְדָהּ שְׁלָמִים בֶּחָג. **ז׳** הֵן הֵעִידוּ עַל אֲרוּכוֹת שֶׁלַּנַּחְתּוֹמִים, {ש} שֶׁהֵן טְמֵאוֹת. שֶׁרְובִּיו אֱלִיעֶוזֶרו מְטַהֵר. הֵן[8]« הֵעִידוּ עַל תַּנּוּר שֶׁחִיתְּכוֹ$ חֲלָיוֹת וְנָתַן חוֹל בֵּין חוּלְיָה[9]« לְחוּלְיָה, שֶׁהוּא טָמֵא. שֶׁרְובִּיו אֱלִיעֶוזֶרו מְטַהֵר. הֵן הֵעִידוּ {ש} שֶׁמְּעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה כָּל[10]«• אֲדָר. שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים: עַד הַפּוּרִים. הֵן הֵעִידוּ שֶׁמְּעַבְּרִים אֶת הַשָּׁנָה עַל תְּנַיִי[11]«. **ח׳** מַעֲשֶׂה בְּרַבָּן גַּמְלִיאֵלו שֶׁהָלַךְ לִיטּוֹל רְשׁוּת מֵהֶגְמוֹן[12]« שֶׁבְּסוּרְיָיה[13]« וְשָׁהָא[14]« לָבוֹא, וְעִיבְּרוּ אֶת הַשָּׁנָה עַל תְּנַיִי« כְּשֶׁיִּרְצֶה[15]«• רַבָּן גַּמְלִיאֵלו. וּכְשֶׁבָּא אָמַרו [16]^• רוֹצֶה אֲנִי, וְנִמְצֵאת[17]«• הַשָּׁנָה מְעוּבֶּרֶת. **ט׳** הֵעִיד מְנַחֵם בֶּן סַנְגַּיִי[18]«• עַל מוּסַף הַיּוֹרָה[19]« {ש} שֶׁלְּשׁוֹלְקֵי זֵיתִים שֶׁהוּא טָמֵא, וְשֶׁלַּצַּבָּעִים {ש} שֶׁהוּא טָהוֹר. שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים חִילּוּף הַדְּבָרִים. הֵעִיד רְ׳ יוֹחָנָן בֶּן גּוּדְגְּדָא[20]« עַל הַחֵרֶשֶׁת שֶׁהִישִּׂיאָהּ {א} אָבִיהָ, שֶׁהִיא יוֹצָא$ בַגֵּט. וְעַל קְטַנָּה בַת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּישֵּׂאת לַכֹּהֵן, שֶׁהִיא אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה, וְאִם מֵתָה, בַּעְלָהּ יוֹרְשָׁהּ. וְעַל הַמָּרִישׁ הַגָּזוּל שֶׁבְּנָאוֹ בַּבִּירָה, שֶׁיִּתֵּן[21]« אֶת דָּמָיו. וְעַל הַחַטָּאת הַגְּזוּלָה שֶׁלֹּא נוֹדְעָה לָרַבִּים, שֶׁהִיא מְכַפֶּרֶת, מִפְּנֵי תִיקּוּן הַמִּזְבֵּחַ.

הל׳ ט׳   פרק ח׳

הֵעִיד רְ׳ יְהוֹשֻׁועַו בֶּן בְּתֵירָה[22]« עַל דַּם נְבֵילוֹת שֶׁהוּא טָהוֹר. הֵעִיד רְ׳ שִׁמְעוֹן בֶּן בְּתֵירָה עַל אֵפֶר חַטָּאת[23]« שֶׁנָּגַע טָמֵא בְמִקְצָתוֹ, שֶׁטִּימֵּא אֶת כּוּלּוֹ. {הוס} הוֹסִיף רְ׳ עֲקִיבָה: $ הַסּוֹלֶת וְהַקְּטוֹרֶת הַלְּבוֹנָה[24]« {והג} וְהַגֶּחָלִים שֶׁנָּגַע טְבוּל יוֹם בְּמִקְצָתָן, שֶׁפָּסַל אֶת כּוּלָּם. **ב׳** הֵעִיד רְ׳ יְהוּדָה בֶּן אַבָּא וּרְובִּיו יְהוּדָה הַכֹּהֵן עַל קְטַנָּה בַת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּשֵּׂאת& לַכֹּהֵן, שֶׁהִיא אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה כֵּיוָן שֶׁנִּכְנְסָה לַחוּפָּה אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִיבְעֲלָה. הֵעִיד רְ׳ יוֹסֵה[25]«• הַכֹּהֵן וּרְובִּיו זְכַרְיָה בֶּן הַקַּצָּב& עַל תִּינוֹקֶת שֶׁהוֹרְהֲנָה[26]«*• בְּאַשְׁקְלוֹן, וְרִיחֲקוּהָ[27]« בְּנֵי [הַ]מִּשְׁפָּחָה[28]*, וְעֵידֶיהָ מְעִידִין אוֹתָהּ שֶׁלֹּא {נס} נִסְתָּרָה[29]« וְשֶׁלֹּא נִטְמָאָה. אָמְרוּו לָהֶם חֲכָמִוים: אִם {מא} מַאֲמִינִים אַתֶּם שֶׁהוֹרְחָנָה«•, הַאֲמִינוּ שֶׁלֹּא נִסְתָּרָה וְשֶׁלֹּא נִטְמָאָה. אִם[30]« אֵין אַתֶּם מַאֲמִינִים שֶׁלֹּא נִסְתָּרָה וְשֶׁלֹּא נִטְמָאָה, אַל תַּאֲמִינוּ שֶׁהוֹרְהֲנָה«•. **ג׳** הֵעִיד רְ׳ יְהוֹשֻׁעַ וּרְובִּיו יְהוֹשֻׁעַ$ בֶּן בְּתֵירָה[31]« עַל אַלְמְנַת עִיסָּה, שֶׁהִיא כְּשֵׁירָה לִכְהוּנָּה, וְהָעִיסָּה[32]«• כְּשֵׁירָה לְטַמֵּא וּלְטַהֵר, לְרַחֵק וּלְקָרֵב. אָמַרו רַבָּן גַּמְלִיאֵלו: קִיבַּלְנוּ[33]«• עֵידוּתְכֶם, אֲבָל מַה נַּעֲשֶׂה, וְגָזַר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּיִי שֶׁלֹּא לְהוֹשִׁיב בֵּית דִּין עַל כָּךְ. וְהַכֹּהֲנִים[34]^• שׁוֹמְעִים [35]^• לְרַחֵק, אֲבָל לֹא לְקָרֵב. **ד׳** הֵעִיד רְ׳[36]*• יוֹסֵה בֶּן יוֹעֶזֶר, אִישׁ צְרֵידָה, עַל אַיָּיל קַמְצָיָיא[37]«•, דְּכֵי. וְעַל מַשְׁקֵי[38]^• בֵית מַט<בְּ>חָיָיא[39]*, דָּכָן[40]«•. וְדִי יִקְרַב {ל} לְמֵיתָא[41]^#•, מְסָאַב. וְקָרוֹן לֵיהּ: יוֹסֵה שָׁרְיָיא. **ה׳** הֵעִיד רְ׳ עֲקִיבָה מִשֵּׁם[42]« נְחֶמְיָה, אִישׁ בֵּדְלִי[43]«#•, {שמש} שֶׁמַּשִּׂיאִין אֶת הָאִשָּׁה עַל פִּי עֵד& אֶחָד. הֵעִיד רְ׳ יְהוֹשֻׁעַ עַל הָעֲצָמוֹת שֶׁנִּימְצְאוּ בְדֵיר& הָעֵצִים, אָמְרוּ חֲכָמִוים: מְלַקֵּט עֶצֶם עֶצֶם וְהַכֹּל[44]« טָהוֹר. **ו׳** אָמַרו רְ׳ אֱלִיעֶוזֶרו: שָׁמַעְתִּי, כְּשֶׁהָיוּ[45]«• בוֹנִים בַּהֵיכָל, עוֹשִׂין קְלָעִים לַהֵיכָל וּקְלָעִים לָעֲזָרוֹת, אֶלָּא שֶׁבַּהֵיכָל בּוֹנִים מִבַּחוּץ, וּבָעֲזָרוֹת בּוֹנִים מִבִּפְנִים. אָמַרו רְ׳ יְהוֹשֻׁועַו: שָׁמַעְתִּי, שֶׁמַּקְרִיבִין אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בַּיִת, אוֹכְלִין[46]^ קָדְשֵׁי[47]# קָדָשִׁים# אַף עַל פִּי שֶׁאֵין קְלָעִים, קָדָשִׁים# {ק} קַלִּים וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין חוֹמָה; שֶׁקְּדוּשָּׁה רִאשׁוֹנָה קִידְּשָׁה לְשַׁעְתָּהּ וְקִידְּשָׁה לֶעָתִיד לָבוֹא. **ז׳** אָמַרו רְ׳ יְהוֹשֻׁעַ: מְקוּבָּל אֲנִי מֵרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּיִי[48]«, שֶׁשָּׁמַע מֵרַבּוֹ וְרַבּוֹ מֵרַבּוֹ, הֲלָכָה לְמֹשֶׁה {מ} מִסִּינַיִ, שֶׁאֵין אֵלִיָּהוּ בָא לְטַמֵּא וּלְטַהֵר, לְרַחֵק וּלְקָרֵב, אֶלָּא: לְרַחֵק אֶת הַמְקוֹרָבִים בִּזְרוֹעַ וּלְקָרֵב אֶת הַמְרוֹחָקִים בִּזְרוֹעַ. מִשְׁפַּחַת בֵּית צְרִיפָה {ה} הָיְתָה בְעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וְרִיחֲקָהּ בֶּן[49]^ צִיּוֹן בִּזְרוֹעַ, וְעוֹד[50]«• אַחֶרֶת הָיְתָה שָׁם וְקֵירְבָהּ בֶּן צִיּוֹן בִּזְרוֹעַ. כְּגוֹן {א}

---

[1] קיי+קנ כלפנינו. קס: "שנזיר".
[2] קס+קיי כלפנינו. קנ: "נְזִירִיוֹת".
[3] ק+קיי: "מְגַלֵּיַח".
[4] ק כלפנינו. קיי ליתא: "יום".
[5] ק כלפנינו. קיי נוסף: "לו".
[6] ק+קיי: "זִבְחֵיי".
[7] קיי הכתיב כלפנינו. ק בסיומת: "הא".
[8] קיי כלפנינו. ק: "וְהֵן".
[9] קיי כלפנינו. ק: "חָלְיָיא לְחוּלְיָיא".
[10] קס כלפנינו. קיי+קנ: "בְּכָל".
[11] ק הכתיב כלפנינו. קיי: "תנאיי".
[12] קיי הכתיב כלפנינו. ק הכתיב: "מֵהֶיגְמוֹן".
[13] קיי+קנ הכתיב כלפנינו. קס בכתיב מלא: "שהבסוריה".
[14] ק הכתיב כלפנינו. קיי בסיומת: "הה".
[15] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁיִּרְצֶה".
[16] ק+קיי נוסף: "לָהֶן".
[17] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: "ונמצא".
[18] ק כלפנינו. קיי: "סינגיי".
[19] קס: "יורא". קיי+קנ: "הַיּוֹרָא".
[20] ק כלפנינו, אך בסיומת "ה". קיי הכתיב: "גדגדא".
[21] קיי+קנ כלפנינו. קס: "שניתן".
[22] קיי הכתיב כלפנינו. ק בסיומת "א".
[23] קיי כלפנינו. ק: "הַחַטָּאת".
[24] ק כלפנינו. קיי: "והלבונה".
[25] קיי הכתיב: "יוסי". ק: "יוֹסֵף".
[26] אות "ר" מתוקנת מאות "ה" ע"י הסופר. קיי (כאן ולהלן) "שהורהנה" ק: (כאן ולהלן) "שֶׁהוֹרְחָנָה".
[27] קיי הכתיב כלפנינו. ק בסיומת "הא".
[28] אות "ה" תלוייה, ספק רב אם בידי הסופר. קס "משפחה". קיי+קנ: "הַמִּשְׁפָּחָה".
[29] קיי הכתיב כלפנינו. ק בסיומת "א".
[30] ק: "וְאִם". קיי ליתא: "ואם/אם".
[31] ק כלפנינו. קיי בסיומת "א".
[32] קיי כלפנינו. ק: "הָעִיסָּה".
[33] קיי+קנ כלפנינו. קס: "קובלנו".
[34] ק+קיי: "הַכֹּהֲנִים".
[35] ק+קיי נוסף: "לָכֶם".
[36] ייתכן שהסופר או מגיה אחר סימן מילה זו למחיקה בקווים אלכסוניים. ועדיין צ"ע. ק+קיי איתא: "ר'".
[37] קיי כלפנינו. קנ: "קַמְצָיָיה". קס: "קמיצייה".
[38] ק+קיי: "מַשְׁקֶה".
[39] תיקנתי לפי ק+קיי. אמנם ק בסיומת "ה".
[40] קיי: "דכאן". ק: "דַּכְיָין".
[41] כעין זה מנוקד בפרמה. ק+קיי "לְמִיתָה" (ניקוד קנ).
[42] ק כלפנינו. קיי: "משום".
[43] ניקדתי כך מפני שזה כנראה קיצור של "בית דלי" (השוו יבמות י"ו,ז), וכדוגמת הקיצור "ביתר/בית תר". ק: אִישׁ בֵּית בַּדְּלִי" (כנראה כפל גרסה: "בית דלי/בדלי). קיי: "איש בית דלי". וצ"ע.
[44] קיי כלפנינו. ק: "הַכֹּל".
[45] ק+קיי: "שֶׁיְּהוּ".
[46] ק+קיי: "וְאוֹכְלִין".
[47] כאן ובסמוך: קנ ניקד אותיות "ק" בקמצים רגילים, ואני ניקדתי בקמצים קטנים.
[48] ק הכתיב כלפנינו. קיי: "זכאי".
[49] ק+קיי הכתיב: "בֵּין". אך בסמוך קיי כלפנינו.
[50] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ועיר/ד". וצ"ע.

אֵלּוּ, אֵלִיָּהוּ בָא לְטַמֵּא וּלְטַהֵר, לְרַחֵק וּלְקָרֵב. רְ׳ יְהוּדָ|ה| אוֹ|מֵר|: לְקָרֵב, אֲבָל לֹא לְרַחֵק. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹ|מֵר|: לְהַשְׁווֹת אֶת הַמַּחְלְקוֹת. וַחֲכָמִ|ים| אוֹמְ|רִים|: לֹא לְרַחֵק[1]«• וְלֹא לְקָרֵב, אֶלָּא לַעֲשׂוֹת שָׁלוֹם בָּעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר[2]°: הִנֵּה אָנֹכִי שׁוֹלֵחַ לָכֶם אֵת אֵלִיָּה[3]«• הַנָּבִיא וְגוֹ׳ וְהֵשִׁיב לֵב אָבוֹת עַל בָּנִים וְלֵב בָּנִים עַל אֲבֹתָם[4]^.

חסלת עדיות

מסכת עבודה זרה[5]©

לִפְנֵי אֵידֵיהֶן שֶׁלַּגּוֹיִם[6]© שְׁלֹשָׁה יָמִים אָסוּר מִלָּשֵׂאת וּמִלָּתֵת עִמָּהֶן, מִלְּהַשְׁאִילָן וּמִלִּשְׁאוֹל[7]«• מֵהֶם«•, מִלְּהַלְווֹתָן וּמִלִּלְווֹת מֵהֶן, מִלְּפוֹרְעָם[8]# {ומ} וּמִלְּהִיפָּרַע[9]« מֵהֶן. רְ׳ יְהוּדָ|ה| אוֹ|מֵר|: נִיפְרָעִין מֵהֶן {מ} מִפְּנֵי שֶׁהוּא מֵצֵר.[10]« אָמְרוּ לוֹ: אַף עַל פִּי שֶׁהוּא מֵצֵר עַכְשָׁיו, שָׂמֵחַ הוּא לְאַחַר זְמָן. רְ׳ יִשְׁמָעֵ|אל| אוֹ|מֵר|: שְׁלֹשָׁה לִפְנֵיהֶם וּשְׁלֹשָׁה לְאַחֲרֵיהֶם, אָסוּר. וַחֲכָמִ|ים| אוֹמְ|רִים|: לִפְנֵי אֵידֵיהֶן אָסוּר, לְאַחַר אֵידֵיהֶן מוּתָּר. **ב׳** אֵלּוּ אֵידֵיהֶן שֶׁלַּגּוֹיִם: קָלַנְדֵּיס[11]«©•, וּסְטַרְנָלְיָיא[12]«©•, וּקְרָטֵיסִים©, וְיוֹם[13]«• גְּנֵיסְיָא«• {שלמ} שֶׁלַּמְּלָכִים, וְיוֹם הַלֵּידָה, וְיוֹם הַמִּיתָה, דִּבְרֵ|י| רְבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִ|ים| אוֹמְ|רִים|: כָּל מִיתָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שְׂרֵיפָה, יֵשׁ בָּהּ עֲבוֹדָה זָרָה. וְשֶׁאֵין בָּהּ שְׂרֵיפָה, אֵין {ב} בָּהּ עֲבוֹדָה זָרָה[14]©. **ג׳** יוֹם תִּגְלַחַת זְקָנוֹ {ובל} וּבְלוֹרִיתוֹ, יוֹם שֶׁעָלָה בוֹ מִן הַיָּם, יוֹם שֶׁיָּצָא בוֹ מִבֵּית הָאֲסוּרִים, אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא אוֹתוֹ הַיּוֹם וְאוֹתוֹ[15]« הָאִישׁ. **ד׳** עִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ עֲבוֹדָה זָרָה[16]©, חוּצָה לָהּ מוּתָּר. הָיָה חוּצָה לָהּ {עב} עֲבוֹדָה זָרָה, תּוֹכָהּ מוּתָּר. מַה הוּא לֵילֵךְ לַשָּׁם? בִּזְמַן שֶׁהַדֶּרֶךְ מְיוּחֶדֶת לְאוֹתוֹ מָקוֹם[17]^, אָסוּר. {ו} וְאִם[18]« יָכוֹל לֵילֵךְ בָּהּ לְמָקוֹם[19]«• אַחֵר, מוּתָּר. עִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ עֲבֹדָה[20]^ זָרָה[21]«• וְהָיוּ בָהּ חֲנוּיוֹת[22]« מְעוּטָּרוֹת {ושא} וְשֶׁאֵינָן מְעוּטָּרוֹת, זֶה הָיָה מַעֲשֶׂה בְּבֵית שַׁן[23]«#•, וְאָמְרוּ חֲכָמִ|ים|: הַמְעוּטָּרוֹת[24]« אֲסוּרוֹת וְשֶׁאֵינָן {מ} מְעוּטָּרוֹת מוּתָּרוֹת. **ה׳** אֵלּוּ דְבָרִים אָסוּר[25]« לִמְכּוֹר לַגּוֹיִם[26]©, אִצְטְרוֹבִילִין[27]«•, וּבְנוֹת שׁוּחַ {בפטוט} בִּפְטוֹטְרוֹתֵיהֶם[28]«•, וּלְבוֹנָה[29]«•, וְתַרְנְגוֹל לָבָן. רְ׳ יְהוּדָה אוֹ|מֵר|: מוֹכֵר הוּא[30]« לוֹ תַּרְנְגוֹל לָבָן בֵּין הַתַּרְנְגָלִים[31]«•. {ב} בִּזְמַן$ שֶׁהוּא בִפְנֵי עַצְמוֹ, קוֹטֵעַ[32]« אֶצְבָּעוֹ וּמוֹכְרוֹ, שֶׁאֵין מַקְרִיבִין חָסֵר לַעֲבוֹדָה זָרָה. וּשְׁאָר כָּל הַדְּבָרִים, סְתָמָן מוּתָּר, וּפֵירוּשָׁן אָסוּר. רְ׳ מֵאִיר אוֹ|מֵר|: אַף דָּקָל[33]«• טָב וְחַצֵר[34]«#• וְנִיקְלָבֵיס[35]«•* אָסוּר לִמְכּוֹר לַגּוֹיִם. **ו׳** מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לִמְכּוֹר בְּהֵמָה דַקָּה לַגּוֹיִם, מוֹכְרִין. מְקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לִמְכּוֹר, אֵין מוֹכְרִין. וְאַל[36]« יְשַׁנֶּה אָדָם מִפְּנֵי הַמַּחְלְקוֹת$, וּבְכָל[37]^• מָקוֹם, אֵין[38]«• מוֹכְרִין לָהֶן בְּהֵמָה גַסָּה, עֲגָלִים {ו} וּסְיָיחִין[39]«, שְׁלֵימִין& וּשְׁבוּרִים. רְ׳ יְהוּדָה[40]« מַתִּיר בִּשְׁבוּרָה. בֶּן[41]« בְּתֵירָה מַתִּיר בְּסוּס. **ז׳** אֵין מוֹכְרִין לָהֶם דּוּבִּין וַאֲרָיוֹת וְלֹא כָל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ נִזְקָה[42]«#• לָרַבִּים. וְאֵין[43]« בּוֹנִים עִמָּהֶם {בס} בָּסִילְקִי[44]«, וּגְרָדוֹן[45]«•, וְאִיסְטַדְיָא[46]«•, וּבִימָה. אֲבָל {בונ} בּוֹנִין עִמָּהֶן דִּימוֹסָיוֹת וּמַרְחֲצָיוֹת. הִגִּיעוּ לַכִּיפָּה שֶׁמַּעֲמִידִין בָּהּ עֲבוֹדָה זָרָה, אָסוּר לִבְנוֹתָהּ[47]«. **ח׳** אֵין מוֹכְרִין לָהֶם[48]« בִּמְחוּבָּר לַקַּרְקַע, אֲבָל מוֹכֵר הוּא[49]« מִשֶּׁיִּקָּצֵץ. רְ׳ יְהוּדָה אוֹ|מֵר|: מוֹכֵר לוֹ עַל מְנָת לָקוֹץ. **ט׳** אֵין מַשְׂכִּירִים לָהֶם בָּתִּים (בתים)[50]* בְּאֶרֶץ[51]« יִשְׂרָאֵל, וְאֵין צוֹרֶךְ[52]« לוֹמַר שָׂדוֹת. וּבְסוּרְיָה מַשְׂכִּירִין בָּתִּים, אֲבָל לֹא שָׂדוֹת. וּבְחוּצָה[53]« לָאָרֶץ מוֹכְרִין בָּתִּים {ומש} וּמַשְׂכִּירִין שָׂדוֹת, דִּבְרֵ|י| רְ׳ מֵאִיר. רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵר: אַף בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מַשְׂכִּירִין לָהֶן בָּתִּים, {ובס} וּבְסוּרְיָיה[54]« מוֹכְרִין בָּתִּים וּמַשְׂכִּירִין שָׂדוֹת. וּבְחוּצָה« לָאָרֶץ מוֹכְרִין אֵלּוּ וָאֵלּוּ. **י׳** אַף בְּמָקוֹם שֶׁאָמְרוּ לְהַשְׂכִּיר, לֹא לְבֵית דִּירָה אָמְרוּ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא (מפנים) [מַכְנִיס][55]* לְתוֹכָהּ עֲבוֹדָה זָרָה, שֶׁנֶּאֱמַר[56]°: וְלֹא[57]« תָבִיא תוֹעֵבָה אֶל בֵּיתֶךָ[58]«•. וּבְכָל[59]^ מָקוֹם לֹא יַשְׂכִּיר לוֹ אֶת הַמֶּרְחָץ, מִפְּנֵי שֶׁהִיא נִקְרֵאת עַל שְׁמוֹ[60]*.

הל׳ י׳ **פרק ב׳**

אֵין מַעֲמִידִין בְּהֵמָה בְּפוּנְדְּקָיוֹת[61]«• שֶׁלַּגּוֹיִם[62]©, מִפְּנֵי שֶׁהֵן חֲשׁוּדִים עַל הָהַרְבָּעָה[63]^•. וְלֹא[64]« תִּתְיַחֵד אִשָּׁה עִמָּהֶן, מִפְּנֵי שֶׁהֵן חֲשׁוּדִים עַל הָעֲרָיוֹת. וְלֹא« יִתְיַחֵד[65]« אָדָם עִמָּהֶן, מִפְּנֵי שֶׁהֵן חֲשׁוּדִים עַל שְׁפִיכוּת דָּמִים. בַּת יִשְׂרָאֵל לֹא תְיַלֵּד {א} אֶת הַנָּכְרִית[66]©. אֲבָל נָכְרִית[67]© מְיַלֶּדֶת אֶת בַּת יִשְׂרָאֵל. בַּת יִשְׂרָאֵל לֹא תָנִיק[68]«• בְּנָהּ[69]« שֶׁלַּנָּכְרִית[70]©, אֲבָל {נכר[71]©} נָכְרִית מֵנִיקָה « בְּנָהּ שֶׁלְּ[בַת] יִשְׂרָאֵל[72]* בִּרְשׁוּתָהּ. **ב׳** וּמִתְרַפִּין[73]«• מֵהֶן רִיפּוּי מָמוֹן, אֲבָל לֹא

---

[1] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״לרחוק״.
[2] מלאכי ג׳
[3] קיי+קנ כלפנינו, וכבתנ״ך. קס: ״אליהו״.
[4] ק+קיי בכתיב מלא: ״אֲבוֹתָם״.
[5] לצד המילה נוספה הערת צנזורה: ״עכו״ם״.
[6] בין השורות נוספה הערת צנזורה: ״עכו״ם״.
[7] קיי כלפנינו. ק: ״וּמִלְּהַשְׁאִיל עִמָּהֶן״.
[8] בפרמה אות ״ע״ מנוקדת בסגול/צירי.
[9] קיי כלפנינו. ק: ״וּמִלִּיפָּרַע״.
[10] ק כלפנינו. קיי: יש השמטה.
[11] הצנזור ניסה למחוק מילה זו, וכן את שתי המילים הבאות אחריה באמצעות קשקוש דיו שחור על גבן, אך עדיין ניתן לקרוא את הכתוב בהן. עניין נוסף: כך כתוב בפרמה, ואות ״ס״ לבדה מנוקדת ובצירי. קיי כלפנינו. ק: ״קָלַנְטֵס״. (וספק רחוק שמא כתוב בפרמה ״ם״ במקום ״ס״).
[12] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״סטר ?ג/נ?לייה״.
[13] קנ כלפנינו (אך בסיומת ״ה״). קיי: ״ויום גיניסייא״. קס אולי: ״פליגניסיה״ (במקום: ״ויום גיניסיה״).
[14] בין השורות נוספה הערת צנזורה: ״עכו״ם״.
[15] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״אותו״.
[16] בין השורות נוספה הערת צנזורה: ״עכו״ם״.
[17] ק+קיי: ״הַמָּקוֹם״.
[18] קיי כלפנינו. ק: ״אִם״.
[19] קיי כלפנינו. ק: ״מִמָּקוֹם״.
[20] ק+קיי בכתיב מלא: ״עֲבוֹדָה״.
[21] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״זרה״.
[22] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״חניות״.
[23] כך כתוב ומנוקד בידי סופר פרמה, (כלשון הכתוב בשמואל א כא יב). ק+קיי: ״שְׁאָן״ (כלשון הכתוב במקומות אחרים).
[24] קיי כלפנינו. ק: ״מְעוּטָּרוֹת״.
[25] קיי כלפנינו. ק: ״אֲסוּרִין״.
[26] בין השורות נוספה הערת צנזורה: ״עכו״ם״.
[27] קנ ״אִיצְטְרוֹבִילִין״. קיי: ״אצטרובלין״. קס: ״????בילין״.
[28] קיי: כלפנינו (״ביפטוטרותיהם״). קס: ״בפוטרותיהן״. קנ: ?״בִּפְטְרוֹתֵיהֶן״?, ואולי רמז לנוסח שבפרמה ובקיימברידג׳.
[29] קיי כלפנינו. ק: ״וּלְבֵינָה״.
[30] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״הוא״.
[31] קיי+קנ כלפנינו, וקנ ניקד בקמץ רגיל. קס: ״התרנוגלים״.
[32] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״אֶת״.
[33] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס אולי במילה אחת: ״דקלטב״.
[34] כך ניקד קנ, אך הכתיב בקאופמן מספוק אם ״וחצר״ או ״וחצד״ ושמא נוטה יותר להיות ״וחצד״. קיי: ״וחצב״.
[35] קנ כלפנינו. קס הכתיב: ״ונקלבס״. קיי: ״ונקלבים״. (וספק רחוק שמא בפרמה סיום המילה באות ״ם״ במקום באות ״ס״).
[36] ק כלפנינו. קיי: ״אל״.
[37] ק+קיי: ״בְּכָל״. וראו בהערה הבאה.
[38] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ואין״. וראו בהערה הקודמת.
[39] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס בטעות: ״וקייחין״.
[40] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: ״יודה״. וכן להלן.
[41] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: ״בין״.
[42] אות ״נ״ נוקדה בפרמה בחיריק, ולפיה ניקדתי מילה זו. קיי הכתיב כלפנינו. ק: ״נְזִיקָה״.
[43] קיי כלפנינו. ק: ״אֵין״.
[44] ק כלפנינו. קיי: ״בסלקי״.
[45] ק כלפנינו. קיי: ״וגדרון״.
[46] ק: ״אִסְטַרְיָיה״. קיי: ״ואסטרייא״. (וספק רחוק שמא בפרמה כתוב ״ואיסטריא״).
[47] ק כלפנינו. קיי: ״מלבנותה״.
[48] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״להם״.
[49] קיי+קנ כלפנינו. קס כנראה במילה אחת: ״מוכרהו״.
[50] סומן למחיקה בנקודותיים, כנראה ע״י הסופר.
[51] קיי כלפנינו. ק: ״לְאֶרֶץ״.
[52] ק כלפנינו. קיי: ״צָרִיךְ״.
[53] קיי כלפנינו. ק: ״וּבְחוּץ״. וכן להלן.
[54] קיי+קנ כלפנינו. קס אולי: ״ובסיריה״.
[55] כך נראה לי שזהו נוסח הפנים והתיקון. תוקן באמצעות תליית אות ״כ״ מעל אות ״פ״, ככל הנראה ע״י הסופר. ק+קיי: ״מַכְנִיס״.
[56] דברים ז׳.
[57] קיי כלפנינו. ק: ״לֹא״.
[58] קיי נוסף: ״וגו״״. ק נוסף: ״וְהָיִיתָ חֵרֶם כָּמוֹהוּ שַׁקֵּץ תְּשַׁקְּצֶנּוּ וְתַעֵב תְּתַעֲבֶנּוּ כִּי חֵרֶם הוּא״.
[59] ק+קיי: ״בְּכָל״.
[60] ק+קיי כלפנינו. אות ״ש״ תיקן הסופר מאות ״ו״ שכתב בטעות.
[61] קיי: ״בפנדקיות״. ק: ״בְּפוּנְדְּקָנִית״.
[62] בשוליים צמוד למילה נוספה הערת צנזורה: ״עכו״ם״.
[63] ק+קיי: ״הַבְּהֵמָה״.
[64] קיי כלפנינו. ק: ״לֹא״. וכן בסמוך.
[65] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״תייחד״.
[66] בין השורות נוספה הערת צנזורה: ״עכו״ם״. עניין נוסף: קיי+קנ הכתיב כלפנינו, וקנ ניקד בקמץ רגיל. קס בכתיב מלא: ״הנוכרית״. וכעין זה גם ברוב הפעמים להלן.
[67] בין השורות נוספה הערת צנזורה: ״עכו״ם״.
[68] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״תינק״.
[69] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״אֶת״. וכן בסמוך.
[70] בין השורות נוספה הערת צנזורה: ״עכו״ם״.
[71] בין השורות נוספה הערת צנזורה: ״עכו״ם״.
[72] ק+קיי כלפנינו: ״שֶׁלְּבַת יִשְׂרָאֵל״. סופר פרמה כתב תחילה ״שלישראל״, ותיקן עצמו באמצעות תליית אותיות ״בת״.
[73] קיי כלפנינו. ק: ״מִתְרַפִּין״.

רִיפּוּיֹ נְפָשׁוֹת. וְאֵין[1]« מִסְתַּפְּרִין מֵהֶן בְּכָל מָקוֹם, דִּבְרֵיו רְ׳ מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בִּרְשׁוּת הָרַבִּים מוּתָּר, אֲבָל לֹא בֵינוֹ[2]« לְבֵינוֹ. **ג׳** אֵלּוּ דְבָרִים שֶׁלַּגּוֹיִם אֲסוּרִים וְאִיסּוּרָן[3]« אִיסּוּר הֲנָאָה[4]«•: הַיַּיִן, וְהַחוֹמֶץ שֶׁלַּגּוֹיִם שֶׁהָיָה מִתְּחִילָּתוֹ יַיִן, וְחֶרֶס אַדְרְיָינֵי[5]«•, וְעוֹרוֹת לְבוּבִין. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: בִּזְמַן שֶׁהַקֶּרַע[6]# שֶׁלּוֹ עָגוֹל, אָסוּר. וּמָשׁוּךְ$, מוּתָּר. וּבָשָׂר$ הַנִּכְנָס לַעֲבוֹדָה זָרָה, מוּתָּר. וְהַיּוֹצֵא, אָסוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא זִבְחֵי מֵתִים, דִּבְרֵיו רְ׳ עֲקִיבָה. הַהֹלְכִים בַּתַּרְפּוּת[7]©, אָסוּר מִלָּשֵׂאת וּמִלָּתֵת[8]« עִמָּהֶן. וְהַבָּאִים, מוּתָּרִין. **ד׳** נוֹדוֹת הַגּוֹיִם וְקִינְקְנֵיהֶם[9]« וְיֵין יִשְׂרָאֵל כָּנוּס בָּהֶן, {א} אֲסוּרִים, וְאִסּוּרָן אִיסּוּר הֲנָאָה«, דִּבְרֵיו רְ׳ מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין אִיסּוּרָן אִיסּוּר הֲנָאָה. **ה׳**[10]«• הַמּוּרְיָיס[11]* וְהַגְּבִינָה וְתִרְיָיקֵי[12]«#• שֶׁלַּגּוֹיִם {א} אֲסוּרִים וְאִיסּוּרָן אִיסּוּר הֲנָאָה, דִּבְרֵיו רְ׳ מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין אִיסּוּרָן אִיסּוּר הֲנָאָה. **ו׳** הַחַרְצַנִּים וְהַזּוֹגִים[13]# שֶׁלַּגּוֹיִם [אֲסוּרִין][14]*, וְאִיסּוּרָן {א} אִיסּוּר הֲנָאָה, דִּבְרֵיו רְ׳ מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: (אין {א} איסורן איסור הנאה)[15]* לַחִים, אֲסוּרִין, יְבֵישִׁים[16]«, מוּתָּרִים. **ז׳** אָמַר רְ׳ יְהוּדָה: שָׁאַל רְ׳[17]«• יִשְׁמָעֵאל אֶת רְ׳ יְהוֹשֻׁעַ, כְּשֶׁהָיוּ[18]« מְהַלְּכִין בַּדֶּרֶךְ: מִפְּנֵי מָה אָסְרוּ גְּבִינַת הַגּוֹיִם[19]«? אָמַר לוֹ: [מִפְּנֵי][20]* שֶׁמַּעֲמִידִים אוֹתָהּ בְּקֵיבַת נְבֵילָה[21]^. אָמַר לוֹ: וַהֲלֹא קֵיבַת {הע} הָעוֹלָה חֲמוּרָה מִקֵּיבַת הַנְּבֵילָה, וְאָמְרוּ[22]^: כֹּהֵן שֶׁדַּעְתּוֹ יָפָה, שׁוֹרְפָהּ חַיָּה. וְלֹא הוֹדוּ לוֹ[23]«•, (אמי)[24]* אֶלָּא$ אָמְרוּ: לֹא נֶהֱנִים וְלֹא מוֹעֲלִים[25]«. **ח׳** חָזַר[26]^• וְאָמַר^• לוֹ: מִפְּנֵי שֶׁמַּעֲמִידִין אוֹתָהּ בְּקֵיבַת עֶגְלֵי[27]« עֲבוֹדָה זָרָה. אָמַר לוֹ: אִם כֵּן, לָמָּה לֹא אֲסָרוּהָ בַּהֲנָאָה. וְהִישִּׁיאוֹ$ לְדָבָר אַחֵר, אָמַר לוֹ: יִשְׁמָעֵאל אָחִי, הֵיאַךְ אַתָּה קוֹרֵא[28]°, כִּי טוֹבִים {ד} דוֹדֶיךָ מִיָּיִן, אוֹ כִּי טוֹבִים דּוֹדַיִיךְ[29]« מִיָּיִן[30]^. אָמַר לוֹ: <כִּי טוֹבִים דּוֹדַיִיךְ« מִיָּיִן. אָמַר לוֹ:>[31]* אֵין הַדָּבָר כֵּן, שֶׁהֲרֵי חֲבֵירוֹ מְלַמֵּד עָלָיו: לְרֵיחַ שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים. **ט׳** אֵלּוּ דְבָרִים שֶׁלַּגּוֹיִם אֲסוּרִים וְאֵין אִיסּוּרָן אִיסּוּר הֲנָאָה: חָלָב שֶׁחֲלָבוֹ גּוֹיִ[32]« וְאֵין יִשְׂרָאֵל רוֹאֵהוּ, הַפַּת[33]«, וְהַשֶּׁמֶן (שֶׁלַּגּוֹיִם) [שֶׁלָּהֶן][34]* וּשְׁלָקוֹת[35]. רַבִּי וּבֵית דִּינוֹ הִתִּירוּ בַּשֶּׁמֶן. וּכְבָשִׁים שֶׁדַּרְכָּן לָתֵת בָּהֶן יַיִן וָחוֹמֶץ, וּטְרִית טְרוּפָה, וְצִיר& שֶׁאֵין בָּהּ דָּגָה, וְהַחִילֵּק&, וְקוֹרֵט {ש} שֶׁלַּחִלְתִּית[36]«, וּמֶלַח סַלְקוֹנְטִית, הֲרֵי אֵלּוּ אֲסוּרִים וְאֵין אִיסּוּרָן אִיסּוּר הֲנָאָה. **י׳** אֵלּוּ {מ} מוּתָּרִין בַּאֲכִילָה: חָלָב שֶׁחֲלָבוֹ גּוֹיִ וְיִשְׂרָאֵל[37]* רוֹאֵהוּ; הַדְּבַשׁ, וְהַדַּמְדְּמָנִיּוֹת[38]« אַף עַל פִּי מְנַטְּפוֹת$, אֵין בָּהֶן מִשֵּׁם הֶכְשֵׁר מַשְׁקֶה; וּכְבָשִׁים שֶׁאֵין דַּרְכָּם לָתֵת בָּהֶם יַיִן וָחוֹמֶץ; וּטְרִית שֶׁאֵינָהּ טְרוּפָה; וְצִיר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ[39]«• דָּגָה. וְעָלֵה[40]«# שֶׁלַּחִלְתִּית; וְזֵיתֵי קְלוֹסְטָא[41]«• הַמְגוּ[לְ]גָּלִים[42]*«, רְ׳ יוֹסֵה[43]«• אוֹמֵר: הַשְּׁלוּחִין[44]« אֲסוּרִין; וְהַחֲגָבִים[45]^• מִן הַסַּלִּילָה, {ו} אֲסוּרִים, וּמִן הַהַפְּתֵּק[46]^• מוּתָּרִין. וְכֵן[47]«• בִּתְרוּמָה.

הל׳ י׳ פרק ג׳

כָּל הַצְּלָמִים[48]© אֲסוּרִין, מִפְּנֵי שֶׁהֵן נֶעֱבָדִים פַּעַם[49]^ אַחַת בַּשָּׁנָה, דִּבְרֵיו רְ׳ מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין[50]^ {א} אָסוּר אֶלָּא כָּל שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ[51]«• מַקֵּל אוֹ צִיפּוֹר אוֹ כַדּוּר&. רַבָּן[52]«• שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כָּל שֶׁיֵּשׁ {ב} בְּיָדוֹ כָּל דָּבָר. **ב׳** הַמּוֹצֵא[53]^ שִׁבְרֵי צְלָמִים, הֲרֵי אֵלּוּ מוּתָּרִין. מָצָא תַבְנִית יָד אוֹ[54]« תַבְנִית רֶגֶל, (הרי אלו)[55]* הֲרֵי אֵלּוּ אֲסוּרִין, מִפְּנֵי שֶׁכַּיּוֹצֵא בָהֶן נֶעֱבָד. **ג׳** הַמּוֹצֵא[56]« כֵּילִים וַעֲלֵיהֶן[57]« {י} צוּרַת הַחַמָּה, צוּרַת הַלְּבָנָה[58]«, צוּרַת הַדְּרָקוֹן, יוֹלִיכֵם לְיָם הַמֶּלַח. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: עַל$ הַמְכוּבָּדִים, אֲסוּרִין. וְעַל הַמְבוּזִּין[59]«•, מוּתָּרִין. רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵר: שׁוֹחֵק וְזוֹרֶה לָרוּחַ אוֹ מֵטִיל[60]« {ל} לַיָּם. אָמְרוּ לוֹ: אַף הוּא נֶעֱשָׂה זֶבֶל, וְנֶאֱמַר[61]«°: לֹא[62]^• {י} יִדְבַּק בְּיָדְךָ מְאוּמָה מִן הַחֵרֶם. **ד׳** שָׁאַל פְּרַקְלוֹס$ בֶּן פְּלַסְלוֹס$ אֶת רַבָּן גַּמְלִיאֵל בְּעַכּוֹ, שֶׁהָיָה$ רוֹחֵץ בַּמֶּרְחָץ שֶׁלְּאַפְרוֹדִיטִי, אָמַר לוֹ: כָּתוּב בְּתוֹרַתְכֶם, לֹא^• יִדְבַּק בְּיָדְךָ מְאוּמָה מִן הַחֵרֶם, וּמִפְּנֵי[63]« מָה אַתָּה רוֹחֵץ {ש} בְּמֶרְחָץ שֶׁלְּאַפְרוֹדִיטִי? אָמַר לוֹ: אֵין מְשִׁיבִין בַּמֶּרְחָץ. כְּשֶׁיָּצָא[64]^ אָמַר[65]^•: אֲנִי לֹא בָאתִי בִגְבוּלָהּ, הִיא {ב} בָאת בִּגְבוּלִי, אֵין אוֹמְרִים: נַעֲשֶׂה מֶרְחָץ נוֹאִי[66]^• לְאַפְרוֹדִיטִי, אֶלָּא נֶעֶשְׂת[67]^• אַפְרוֹדִיטִי נוֹיִ[68]« לַמֶּרְחָץ. **ה׳** דָּבָר אַחֵר: אִם נוֹתְנִין לָךְ מָמוֹן הַרְבֵּה, $ אַתָּה נִכְנָס לְבֵית[69]«• עֲבוֹדָה זָרָה

---

[1] ק כלפנינו. קיי: ״ואין״.
[2] קיי+קנ כלפנינו. קס אולי: ״ביני״.
[3] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ואסורין״.
[4] קיי כלפנינו. ק: ״הֲנָיָה״. וכן בכולם להלן.
[5] קיי כלפנינו. ק: ״אַנְדְּרִיָאנֵי״ (וספק שמא אות ״נ״ מנוקדת בקאופמן בחיריק).
[6] ק+קיי הכתיב כלפנינו, וניקדתי כרגיל. קנ ניקד: ״שֶׁהַקְּרַע״. וצ״ע.
[7] הצנזור ניסה למחוק מילה זו בקשקוש דיו שחור על גבה, אולם עדיין ניתן לקרוא את הכתוב. ענין נוסף: קס+קיי כלפנינו. קנ: ״לַתַּרְפּוּת״.
[8] קיי כלפנינו. ק: ״וּמִלִּיתֵּן״.
[9] ק כלפנינו, ו-קנ מחק אות ״י״ שלאחר אות ״ק״ השנייה״. קיי: ״וקנקניהם״.
[10] קיי+קנ כלפנינו, הלכת ״המורייס״ לפני הלכת ״החרצנים. אך קס השמיט את הלכת ״המורייס״ (כנראה בטעות מחמת הדומות), ושוב לא ידוע האם לדעתו הלכה זו קודמת להלכת החרצנים.
[11] אולי הסופר כתב בטעות בסיומת ״ם״ במקום ״ס״. ק+קיי: ״המורייס״ (קיי: ״המוריס״).
[12] ניקדתי לפי העקרון שבקאופמן אך ספק האם זהו הניקוד הראוי. קיי: ״ותנייקיי״. קנ: ״וְתִיְנְיָיקֵיי״. קס: קטע זה נשמט מחמת הדומות.
[13] קס+קיי כלפנינו. קנ: ״וְהַזַּגִּין״.
[14] נוסף בין השורות, אולי בידי הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[15] סומן למחיקה בנקודותיים, כנראה ע״י הסופר. נראה היה לי שהמילים ״אין איסורן איסור הנאה״ נכתבו בטעות מחמת הדומות אלא שראיתי שזה הנוסח בקאופמן. קיי: ״וחכמים אומרים לחים אסורין...״ ק: ״וחכמים אומרים אין איסורן...״. ואם זו לא טעות, הרי שיש כאן בפרמה כפל גרסה.
[16] קיי: ״ויבישים״. ק: ראו בהערה לעיל.
[17] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״ר׳ ישמעאל את״, אלא כתוב מייד: ״שאל רבי יהושע״.
[18] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: ״שהיו״.
[19] קיי כלפנינו. ק: ״גּוֹיִים״.
[20] נוסף בין השורות ע״י הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[21] ק+קיי: ״הַנְּבֵילָה״.
[22] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״אמרו״.
[23] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״חֲכָמִים״.
[24] כנראה סומן למחיקה ע״י הסופר, מפני ששומר השורה אינו כמילה הבאה. וכן ק+קיי: ״אֶלָּא אָמְרוּ״.
[25] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״מועילין״.
[26] ק+קיי: ״אָמְרוּ לוֹ״ (במקום: ״חזר ואמר״).
[27] קיי כלפנינו. ק נכתב ונוקד: ״בְּקֵיבַת הַנְּבֵילָה עבוֹדָה זָרָה״, ומגיה מאוחר שם סימן למחיקה את תיבת ״הנבילה״ וכתב בצד ״עגלי״.
[28] שיר השירים א׳
[29] ק כלפנינו. קיי: ״דודיך״. וכן בסמוך.
[30] ק+קיי ליתא: ״מיין״.
[31] נשמט מחמת הדומות, והשלמתי לפי ק+קיי.
[32] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״גויים״.
[33] קיי כלפנינו. ק: ״וְהַפַּת״.
[34] ק+קיי ״שֶׁלָּהֶן״. סופר פרמה תיקן עצמו באמצעות מחיקת אותיות ״גוים״ ותליית אותיות ״הן״.
[35] קס+קיי כלפנינו. קנ: ״וְהַשְּׁלָקוֹת״.
[36] קיי הכתיב כלפנינו. ק בכתיב מלא: ״שֶׁלַּחִילְתִּית״. וכן להלן.
[37] ק+קיי כלפנינו. אות ״י״ תיקן הסופר מאות ״ו״ שכתב בטעות.
[38] ק כלפנינו. קיי בטעות: ״והדמרמניות״.
[39] קיי כלפנינו. ק: ״בָּהּ״.
[40] כך כתוב ומנוקד בפרמה, וכן קיי, וכנראה לכך כיוון גם קנ. קס: ״ועל שלחילתית״.
[41] קס+קיי כלפנינו, אלא שקס בסיומת ״ה״. קנ: ״קְלוֹסְקָה״.
[42] אות ״ל״ תלה הסופר בין השורות. ק+קיי: ״מְגוּלְגָּלִין״.
[43] קיי כלפנינו אך הכתיב: ״יוסי״. ק: ״יְהוּדָה״.
[44] קיי כלפנינו. ק: ״שְׁלוּחִין״.
[45] ק+קיי: ״חֲגָבִים״.
[46] ק+קיי: ״הָאֲפּוֹתֵק״.
[47] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״וכן״ אלא כתוב שם: ״מ[ו]תָּרִין בִּתְרוּמָה״. וצ״ע.
[48] בין השורות נוספה הערת צנזורה: ״עכו״ם״.
[49] ק+קיי ליתא: ״פעם״.
[50] ק+קיי: ״אֵינוּ״.
[51] קיי כלפנינו. ק: ״לוֹ״.
[52] קיי +קנ כלפנינו. קס: ״ר״״.
[53] קנ כלפנינו. קס+קיי הכתיב ״המוציא״.
[54] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״או״.
[55] סומן למחיקה בנקודותיים, אולי ע״י הסופר.
[56] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: ״המוציא״.
[57] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״עליהן״.
[58] ק כלפנינו. קיי: ״לבנה״.
[59] קיי+קנ: ״הַנִּבְזִין״. קס נשמטו המילים: ״אסורין ועל הנבזין/המבוזין״.
[60] קיי+קנ בכתיב חסר: ״מֵטִיל״. קס: ״מ?סיע?״.
[61] קיי כלפנינו. ק: ״שֶׁנֶּאֱמַר״. והמקור: דברים יג׳.
[62] קיי+קנ כבתנ״ך: ״וְלֹא״. וכן להלן.
[63] קיי כלפנינו. ק: ״מִפְּנֵי״.
[64] ק+קיי: ״וּכְשֶׁיָּצָא״.
[65] ק+קיי נוסף: ״לוֹ״.
[66] ק+קיי ליתא: ״נואי/נוי״. ולעניין הכתיב ראו להלן.
[67] ק+קיי נוסף: ״הִיא״.
[68] ק הכתיב: ״נוֹי״. קיי הכתיב: ״נואי״.
[69] קיי כלפנינו. ק: ״אַתָּה נִכְנָס לַעֲבוֹדָה זָרָה״.

שֶׁלָּךְ עָרוֹם וּבַעַל קֶרִי וּמַשְׁתִּין בְּפָנֶיהָ? וְזוֹ[1]« עוֹמֶדֶת עַל $ הַבִּיב וְכָל אָדָם[2]«• מַשְׁתִּינִים בְּפָנֶיהָ$. וְלֹא[3]^• נֶאֱמַ|רו אֶלָּא: אֱלֹהֵיהֶם. אֶת שֶׁהוּא נוֹהֵג בּוֹ[4]«• מִשֵּׁם אֱלוֹהַּ, אָסוּר[5]«. וְאֶת שֶׁאֵינוּ נוֹהֵג בּוֹ«• מִשֵּׁם[6]« אֱלוֹהַּ, מוּתָּר. **ו׳** הַגּוֹיִם הָעוֹבְדִים אֶת הֶהָרִים וְאֶת הַגְּבָעוֹת, הֵם מוּתָּרִים וּמַה שֶּׁעֲלֵיהֶם אֲסוּרִים, שֶׁנֶּאֱמַרו[7]°: לֹא תַחְמֹד כֶּסֶף וְזָהָב עֲלֵיהֶם וְלָקַחְתָּ לָךְ. רְ׳ יוֹסֵה הַגָּלִילִי אוֹ|מֵרו: ״אֱלֹהֵיהֶם עַל הֶהָרִים״, וְלֹא הֶהָרִים אֱלֹהֵיהֶם. ״אֱלֹהֵיהֶם עַל הַגְּבָעוֹת״, וְלֹא הַגְּבָעוֹת אֱלֹהֵיהֶם. מִפְּנֵי מָה[8]«• אֲשֵׁירָה אֲסוּרָה, מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ בָּהּ תְּפוּסַת[9]^• יְדֵי[10]«• אָדָם, וְכָל שֶׁיֵּשׁ בָּהּ[11]«• תְּפוּשַׂת^• יְדֵי«• אָדָם אָסוּר. **ז׳** אָמַ|רו רְ׳ עֲקִיבָה: אֲנִי אֲהְיֶה[12]«• אוֹבִין $ לְפָנֶיךָ: כָּל מָקוֹם שֶׁאַתָּה[13]^ מוֹצֵא הַר גָּבוֹהַּ וְגִבְעָה נִישָּׂאָה[14]^• וְעֵץ רַעֲנָן, דַּע[15]« שֶׁיֵּשׁ שָׁם עֲבוֹדָה זָרָה. **ח׳** מִי שֶׁהָיָה בֵּיתוֹ סָמוּךְ לְבֵית[16]«• עֲבוֹדָה זָרָה וְנָפַל, אָסוּר לִבְנוֹתוֹ. כֵּי־־צַד {י} יַעֲשֶׂה, כּוֹנֵס לְתוֹךְ שֶׁלּוֹ וּבוֹנֶה. הָיָה שֶׁלּוֹ וְשֶׁלַּ־־[17]#* ־־עֲבוֹדָה זָרָה, יִידּוֹן מַחְצָה לְמַחְצָה. אֲבָנָיו וְעֵצָיו וַעֲפָרָיו[18]«•, מְטַמְּאִין[19]« כַּשֶּׁרֶץ, שֶׁנֶּאֱמַרו°: שַׁקֵּץ תְּשַׁקְּצֶנּוּ {ו} וְתַעֵב תְּתַעֲבֶנּוּ כִּי חֵרֶם הוּא. רְ׳ עֲקִיבָה אוֹ|מֵרו: כַּנִּידָּה, שֶׁנֶּאֱמַרו[20]°: ״תִּזְרֵם כְּמוֹ דָוָוה, צֵא תֹּאמַר לוֹ״; מַה הַנִּידָּה מְטַמָּא$ בַּמַּשָּׂא, אַף עֲבֹדָה זָרָה מְטַמָּא בַּמַּשָּׂא. **ט׳** שְׁלֹשָׁה בָּתִּים הֵן: בַּיִת שֶׁבְּנָאוֹ[21]« {מת} מִתְּחִילָּה לְשֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה, הֲרֵי זֶה אָסוּר. {ס} סִיְּדוֹ וְכִיְּירוֹ לְשֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה וְחִידֵּשׁ, נוֹטֵל מַה שֶׁחִידֵּשׁ. הִכְנִיס לְתוֹכוֹ עֲבוֹדָה זָרָה וְהוֹצִיאָהּ, הֲרֵי זֶה מוּתָּר. **י׳** שָׁלֹשׁ[22]«• אֲבָנִים הֵן: אֶבֶן שֶׁחֲצָבָהּ מִתְּחִילָּה לַבּוֹמַס$, הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה. סִיְּדָהּ וְכִיְּירָהּ לְשֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה וְחִידֵּשׁ, נוֹטֵל מַה שֶׁחִידֵּשׁ. הֶעֱמִיד עָלֶיהָ עֲבוֹדָה זָרָה וְסִילְּקָהּ, הֲרֵי זוֹ מוּתֶּרֶת. **י״א** שָׁלֹשׁ אֲשֵׁירוֹת הֵן: אִילָן שֶׁנְּטָעוֹ מִתְּחִילָּה לְשֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה, הֲרֵי זֶה[23]« אָסוּר. גִּידְּעוֹ$ וּפִיסְּלוֹ לְשֵׁם עֲבוֹ|דָהו זָרָה וְהֶחֱלִיף, נוֹטֵל מַה שֶׁהֶחֱלִיף. הֶעֱמִיד תַּחְתָּיו {ע} עֲבוֹ|דָהו זָרָה וּבִיטְּלָהּ, הֲרֵי זֶה« מוּתָּר. **י״ב** אֵי זוֹ[24]« הִיא אֲשֵׁירָה, כָּל שֶׁתַּחְתֶּיהָ עֲבוֹ|דָהו זָרָה. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹ|מֵרו: כָּל שֶׁעוֹבְדִין אוֹתָהּ. מַעֲשֶׂה בְצַיְדָן[25]«• בְּאִילָן שֶׁהָיוּ עוֹבְדִין אוֹתוֹ, וְהָיָה[26]«• תַחְתָּיו גָּל. אָמַ|רו לָהֶם רְ׳ יְהוֹשֻׁ|עַו[27]^•: בִּדְקוּ אֶת הַגַּל הַזֶּה, {וב} וּבְדָקוּהוּ, וּמָצְאוּ בוֹ צוּרָה. אָמַ|רו לָהֶם: הוֹאִיל וְלַצּוּרָה הֵם עוֹבְדִין, נַתִּיר לָהֶם אֶת הָאִילָן. **י״ג** לֹא יֵשֵׁב בְּצִילָּהּ. וְאִם יָשַׁב, טָהוֹר. לֹא$ יַעֲבוֹר תַּחְתֶּיהָ, וְאִם עָבַר[28]«, טָמֵא. הָיְתָה גוֹזֶלֶת אֶת הָרַבִּים, וְעָבַר תַּחְתֶּיהָ, טָהוֹר. זוֹרְעִים[29]« תַּחְתֶּיהָ יְרָקוֹת בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים אֲבָל לֹא בִימוֹת הַחַמָּה. וְהַחֲזֵירִין[30]^#•, לֹא בִימוֹת הַחַמָּה וְלֹא בִימוֹת הַגְּשָׁמִים. רְ׳ יוֹסֵה אוֹ|מֵרו: אַף לֹא יְרָקוֹת בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים, מִפְּנֵי שֶׁהַנְּבִיָּיה$ נוֹשֶׁרֶת עֲלֵיהֶן[31]^• וְהָוָוה[32]« [33]«• לָהֶן לַזֶּבֶל. **י״ד** נָטַל מִמֶּנָּה עֵצִים[34]«•, אֲסוּרִין בַּהֲנָיָיה[35]«. הִסִּיק בָּהֶן אֶת הַתַּנּוּר, אִם חָדָשׁ, יוּתַּץ. וְאִם יָשָׁן, יוּצַּן[36]«•. אָפָה בוֹ אֶת הַפַּת, הַפַּת אֲסוּרָה [בַּהֲנָיָיה][37]*. נִתְעָרְבָה[38]«• בַּאֲחֵרוֹת, כּוּלָּן אֲסוּרוֹת בַּהֲנָאָה[39]«. רְ׳ אֱלִיעֶ|זֶרו אוֹ|מֵרו: יוֹלִיךְ הֲנָאָה[40]« לְיָם הַמֶּלַח. אָמְרוּ לוֹ: אֵין פִּדָיוֹן לַעֲבוֹ|דָהו זָרָה. **ט״ו**[41]«• נָטַל מִמֶּנָּה[42]« כַּרְכֵּד[43]&*, אָסוּר בַּהֲנָיָיה«. אָרַג[44]« בּוֹ אֶת הַבֶּגֶד, הַבֶּגֶד אָסוּר בַּהֲנָיָיה. נִתְעָרֵב {בא} בַּאֲחֵרִים, כּוּלָּם אֲסוּרִין בַּהֲנָיָיה. רְ׳ אֱלִיעֶ|זֶרו אוֹמֵר: יוֹלִיךְ הֲנָאָה לְיָם הַמֶּלַח. אָמְרוּ לוֹ: אֵין פִּדָיוֹן {ל} לַעֲבוֹדָה זָרָה. **ט״ז** כֵּי־־צַד מְבַטְּלָהּ: קִירְסֵם, וְזֵירֵד, נָטַל$ מִמֶּנָּה מַקֵּל אוֹ שַׁרְבִּיט, אֲפִילּוּ עָלֶה, הֲרֵי זוֹ בְטֵילָה. שְׁפָיָיהּ לְצוֹרְכָּהּ[45]«, אֲסוּרָה. וְשֶׁלֹּא לְצוֹרְכָּהּ«, מוּתֶּרֶת.

הל׳ י״ו **פרק ד׳**

רְ׳ יִשְׁמָעֵאל אוֹ|מֵרו: שָׁלֹשׁ אֲבָנִים זוֹ בְצַד זוֹ בְּצַד[46]« מַרְקוּלִיס[47]«, אֲסוּרוֹת. וּשְׁתַּיִם, מוּתָּרוֹת. וַחֲכָ|מִיםו אוֹמְ|רִיםו: אֶת שֶׁהוּא נִרְאֶה עִימּוֹ, אָסוּר. וְאֶת שֶׁאֵינוּ נִרְאֶה עִמּוֹ, מוּתָּר. **ב׳** מָצָא בְרֹאשׁוֹ מָעוֹת, כְּסוּת אוֹ[48]#«• כֵלִים, הֲרֵי אֵלּוּ מוּתָּרִין. פַּרְכִילֵי[49]«• עֲנָבִים, עֲטָרוֹת[50]^ שֶׁלַּשִּׁבֳּלִים, וְיֵינוֹת וּשְׁמָנִים[51]« וּסְלָתוֹת, וְכָל דָּבָר שֶׁכַּיּוֹצֵא בוֹ קָרֵב עַל גַּבֵּי {ה} הַמִּזְבֵּחַ, אָסוּר. **ג׳** עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁיֵּשׁ[52]^• בָּהּ^• גַּנָּה$ וּמַרְחֵץ, נֶהֱנִין מֵהֶן שֶׁלֹּא בְטוֹבָה וְאֵין {נ} נֶהֱנִים מֵהֶם בְּטוֹבָה. הָיָה שֶׁלָּהּ וְשֶׁלַּאֲחֵרִים, נֶהֱנִים מֵהֶן בְּטוֹבָה וְשֶׁלֹּא בְטוֹבָה. **ד׳** עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁלַּנָּכְרִי, אֲסוּרָה מִיָּד[53]«•. וְשֶׁלְּיִשְׂרָאֵל, מִשֶּׁתֵּיעָבֵד. נָכְרִי מְבַטֵּל עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁלּוֹ

---

[1] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״זו״.
[2] קיי כלפנינו. ק ״הָעָם״.
[3] קיי כלפנינו. ק ״הָעָם״.
[4] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״בו״. וכן להלן.
[5] קיי+קנ כלפנינו. קס אולי: ״אסורין״.
[6] ק כלפנינו. קיי: ״מִשּׁוּם״.
[7] דברים ז׳
[8] קיי כלפנינו. ק נשמט מחמת הדומות המילים: ״מה אשרה אסורה מפני״.
[9] ק+קיי: ״תְּפִיסַת״. וכן להלן.
[10] קיי כלפנינו. ק: ״יַד״. וכן להלן.
[11] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״אהיה״.
[12] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״בוי״. וכן להלן.
[13] ק+קיי: ״לֹא״.
[14] ק+קיי: ״נִשֵּׂאת״.
[15] קיי כלפנינו. קס כתב בטעות: ״רע״. ואילו קנ השאיר את ״רע״, והוסיף אחריה ״דע״. וצ״ע.
[16] קיי כלפנינו. ק: ״סָמוּךְ לַעֲבוֹדָה זָרָה״.
[17] הסופר עצמו או הנקדן, הוסיף מקף לאחר מילה זו כדי לסמן שיש לחבר מילה זו למילה הבאה. וכן במקומות נוספים בקתב היד. ואות ״ש״ לבדה נוקדה, ובסגול.
[18] קס כלפנינו. קיי+קנ: ״וַעֲפָרוֹ״.
[19] קיי כלפנינו. ק הכתיב: ״מְטַמִּין״.
[20] ישעיה ל׳
[21] קיי כלפנינו. ק: ״שֶׁבְּנָיוֹ״.
[22] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״שלשה״.
[23] קיי+קנ כלפנינו. קס אולי גרס: ״זו״. וכן להלן.
[24] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״זה״.
[25] ק כלפנינו. קיי הכתיב: ״בצידן״.
[26] ק כלפנינו. קיי: ״ומצאו״.
[27] ק+קיי: ״שִׁמְעוֹן״.
[28] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״יעבר״.
[29] קיי כלפנינו. ק: ״וְזוֹרְעִים״.
[30] כך כתוב ומנוקד בפרמה (אולי נוקד בידי הסופר. אות ״ר״ אינה מנוקדת). קס+קיי: ״ובחזרין/ס״ קנ: ״וְהַחַזְרִין״.
[31] ק+קיי ליתא: ״עליהן״.
[32] ק: ״וַהֲוַות״ (כך ניקד קנ). קיי: ״והוא בא״.
[33] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״הֲנָאָה״.
[34] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״וַאֲבָנִים״.
[35] ק כלפנינו. קיי: ״בהנאה״. וכן ברובם להלן.
[36] קיי+קנ: ״יָצֵּן״. קס אולי: ״יתץ״.
[37] נוסף בין השורות, אולי ע״י הסופר. וכן ק+קיי איתא (קיי: ״בהנאה״).
[38] קיי+קנ כלפנינו. קס אולי: ״נתעברה״.
[39] קיי כלפנינו. ק: ״בַּהֲנָיָיה״.
[40] קיי כלפנינו. ק: ״הַנָּיָיה״. וכן להלן.
[41] קיי כלפנינו. ק: ״י״ה״.
[42] ק כלפנינו. קיי: ״ממנו״.
[43] ספק שמא האות האחרונה היא ״ר״, וספק זה גם בקאופמן. קיי: ״כרכר״.
[44] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ארגו״.
[45] קס כלפנינו. קיי+קנ: ״לְצָרְכָּהּ״. וכן בסמוך.
[46] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״בצד״.
[47] קיי כלפנינו. ק: ״הַמַּרְקוּלִיס״.
[48] קיי כלפנינו. קס כתב בטעות במחובר: ״אוכלים״, וקנ תיקן בטעות כך: ״אֳכָלִים״.
[49] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: ״פרכירי״.
[50] ק+קיי: ״וְעַטְרוֹת״.
[51] קיי כלפנינו. ק: ״שְׁמָנִים״.
[52] ק+קיי: ״שֶׁהָיָה לָהּ״.
[53] קיי כלפנינו (״מיד. ושלישראל..). ק (בטעות?): ״מִיָּדוֹ שֶׁלְּיִשְׂרָאֵל״.

וְשֶׁלְּיִשְׂרָאֵל, וְיִשְׂרָאֵל«[1] אֵינוּ מְבַטֵּל עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁלַּנָּכְרִי. הַמְבַטֵּל עֲבוֹדָה זָרָה, בִּיטֵּל מְשַׁמְּשֶׁיהָ. בִּיטֵּל מְשַׁמְּשֶׁיהָ, מְשַׁמְּשֶׁיהָ מְבוּטָּלִים«[2] וְהִיא אֲסוּרָה. **ה׳** כֵּי־צַד מְבַטְּלָהּ, קָטַע רֹאשׁ אוֹזְנָהּ^[3], רֹאשׁ חוֹטְמָהּ, רֹאשׁ אֶצְבָּעָהּ, פְּחָסָהּ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא חִיסְּרָהּ, בִּיטְּלָהּ. רָקַק בְּפָנֶיהָ, הִשְׁתִּין בְּפָנֶיהָ, גְּרָ[ר]הּ•*#[4], זָרַק בָּהּ [אֶת]*[5] הַצּוֹאָה, הֲרֵי זוֹ אֵינָהּ בְּטֵילָה. מְכָרָהּ אוֹ מִישְׁכְּנָהּ, רִ[בִּי] אוֹ[מֵר]: בִּיטֵּל. וַחֲכָ[מִים] אוֹמְ[רִים]: לֹא בִיטֵּל. **ו׳** עֲבוֹדָה זָרָה©[6] שֶׁהִינִּיחוּהָ [עוֹבְדֶיהָ]*[7] בִּשְׁעַת שָׁלוֹם, מוּתֶּרֶת. בִּשְׁעַת מִלְחָמָה, אֲסוּרָה. בּוֹמְסָיוֹת•#$[8] שֶׁלַּמְּלָכִים, הֲרֵי אֵלּוּ מוּתָּרִים$, מִפְּנֵי שֶׁמַּעֲמִידִין אוֹתָם•«[9] בְּשָׁעָה«[10] שֶׁהַמְּלָכִים עוֹבְרִים. **ז׳** שָׁאֲלוּ אֶת הַזְּקֵינִים בְּרוֹמִי: אִם אֵין רְצוֹנוֹ בַּעֲבוֹדָה זָרָה, מִפְּנֵי <מָה>*[11] אֵינוּ מְבַטְּלָהּ? אָמְרוּ לָהֶם: אִילּוּ& לַדָּבָר שֶׁאֵין צוֹרֶךְ הָעוֹלָם•«[12] [בּוֹ]*[13] הָיוּ עוֹבְדִין, הָיָה מְבַטְּלוֹ. הֲרֵי הֵם•«[14] עוֹבְדִין לַחַמָּה וְלַלְּבָנָה וְלַכּוֹכָבִים וּלְהָרִים•^[15] וְלַגְּבָעוֹת•^, יְאַבֵּד עוֹלָמוֹ מִפְּנֵי הַשּׁוֹטִים?! אָמְרוּ לָהֶם: אִם כֵּן, יְאַבֵּד דָּבָר שֶׁאֵין צוֹרֶךְ הָעוֹלָם•« בּוֹ וִיקַיֵּים דָּבָר שֶׁצּוֹרֶךְ הָעוֹלָם•« בּוֹ. אָמְרוּ«[16] לָהֶם: אַף אָנוּ מַחֲזִקִים•#«[17] יְדֵי עוֹבְדֵיהֶן {של} שֶׁלָּאֵילּוּ, וְיֹאמְרוּ$: תֵּדְעוּ שֶׁהֵן אֱלוֹהוֹת, שֶׁהֲרֵי אֵלּוּ•«[18] בָּטְלוּ•^[19] וְאֵלּוּ•^ לֹא בָטְלוּ. **ח׳** לוֹקְחִין גַּת בְּעוּטָה מִן הַנָּכְרִי אַף עַל פִּי שֶׁהוּא נוֹטֵל בְּיָדוֹ {ונ} וְנוֹתֵן לְתוֹךְ•«[20] הַתַּפּוּחַ. אֵינוּ$ נֶעֱשָׂה יֵין נֶסֶךְ, עַד שֶׁיֵּרֵד לַבּוֹר. יָרַד לַבּוֹר, מַה שֶּׁבַּבּוֹר אָסוּר, וְהַשְּׁאָר מוּתָּר. **ט׳** דּוֹרְכִין עִם הַנָּכְרִי«[21] בַּגַּת, אֲבָל לֹא בוֹצְרִין עִמּוֹ. וְיִשְׂרָאֵל«[22] שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בְטוּמְאָה, לֹא דוֹרְכִין וְלֹא בוֹצְרִין עִמּוֹ, אֲבָל מוֹלִיכִין עִמּוֹ חָבִיּוֹת לַגַּת, וּמְבִיאִין עִמּוֹ מִן הַגַּת. **י׳**«[23] נַחְתּוֹם שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בְטוּמְאָה, לֹא לָשִׁים וְלֹא עוֹרְכִים עִמּוֹ, אֲבָל {מו} מוֹלִיכִין עִמּוֹ פַּת לַפְּלָטֵר. **י״א׳** נָכְרִי•«[24] שֶׁנִּמְצָא עוֹמֵד בְּצַד הַבּוֹר {ש} שֶׁלַּיַּיִן, אִם יֶשׁ לוֹ•«[25] עָלָיו מִלְוָה, אָסוּר«[26]. אֵין לוֹ עָלָיו מִלְוָוה, מוּתָּר. נָפַל לַבּוֹר וְעָלָה, וּמְדָדוֹ•«[27] בְּקָנֶה, הִתִּיז•«[28] אֶת הַצִּרְעָה•«[29] בְּקָנֶה אוֹ•^[30] שֶׁהָיָה•« מְטַפֵּחַ עַל פִּי חָבִית מְרוּתַּחַת, כָּל[31] אֵלּוּ הָיָה•«[32] מַעֲשֶׂה, וְאָמְרוּ: יִימָּכֵר. רִ׳ שִׁמְעוֹ[ן] מַתִּיר. {נ} נָטַל אֶת הֶחָבִית וּזְרָקָהּ לַבּוֹר, זֶה הָיָה מַעֲשֶׂה וְהִכְשִׁירוּ•#[33]. **י״ב׳** הַמְטַהֵר יֵינוֹ שֶׁלַּנָּכְרִי«[34] וְנוֹתְנוֹ בִרְשׁוּתוֹ בְּבַיִת שֶׁהוּא פָּתוּחַ לִרְשׁוּת הָרַבִּים: בְּעִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ גּוֹיִם וְיִשְׂרָאֵל•«[35], מוּתָּר. בְּעִיר שֶׁכּוּלָּהּ גּוֹיִם, אָסוּר, עַד {שי} שֶׁיּוֹשִׁיב•#^[36] שׁוֹמֵר. אֵין הַשּׁוֹמֵר«[37] צָרִיךְ לִהְיוֹת יוֹשֵׁב וּמְשַׁמֵּר. אַף עַל פִּי {ש} שֶׁהוּא יוֹצֵא וְנִכְנָס, מוּתָּר. רִ׳ שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר (בן)*[38] אוֹמֵ[ר]: כָּל רְשׁוּת גּוֹיִם«[39] כְּאַחַת•^[40]. **י״ג׳** הַמְטַהֵר יֵינוֹ שֶׁלַּנָּכְרִי« וְנוֹתְנוֹ$ בִרְשׁוּתוֹ, וְהַלָּה«[41] כּוֹתֵב לוֹ ״שֶׁנִּתְקַבַּלְתִּי מִמָּךְ מָעוֹת״, מוּתָּר•^[42]. אֲבָל אִם יִרְצֶה יִשְׂרָאֵל לְהוֹצִיאוֹ וְאֵינוּ•«^[43] מַנִּיחוֹ עַד שֶׁיִּתֵּן לוֹ אֶת מָעוֹתָיו, זֶה הָיָה מַעֲשֶׂה בְּבֵית שְׁאָן, {ו} וְאָסְרוּ חֲכָמִים.

הל׳ י״ג׳ פרק ה׳

הַשּׂוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ בְּיַיִן נֶסֶךְ, שְׂכָרוֹ«[44] אָסוּר«. שְׂכָרוֹ לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ {מל} מְלָאכָה אַחֶרֶת, אַף עַל פִּי שֶׁאָמַר לוֹ: הֲעֲבֵר לִי חָבִית שֶׁלְּיַיִן נֶסֶךְ {מ}

---

[1] ק: ״יִשְׂרָאֵל״. קיי: מילה זו נשמטה.
[2] ק כלפנינו. קיי: ״מובטלים״.
[3] ק+קיי בכתיב חסר: ״אָזְנָהּ״.
[4] אות ״ר״ נתלתה בין השורות ע״י הסופר, וניקדתי לפי הכתיב. וכן הכתיב קס(?)+קיי. קן כנראה: ״גֵּרְדָהּ״.
[5] נתלה בין השורות ע״י הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[6] בין השורות נוספה הערת צנזורה: ״עכו״ם״.
[7] נוסף בשוליים ע״י הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[8] בפרמה מנוקד: ״בּוֹמַסְיָוֹת״.
[9] קיי: ״אותן״. ק: ״אוֹתוֹ״.
[10] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: ״בשעת״.
[11] הוספתי לפי ק+קיי.
[12] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״לעולם״. וכן בכולם להלן.
[13] נוסף בין השורות ע״י הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[14] קיי כלפנינו (״הן״). ק: ״אֵלּוּ״.
[15] ק+קיי ליתא: ״ולהרים ולגבעות״.
[16] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״?ו?אמרו״.
[17] קס הכתיב כלפנינו. הניקוד לפי קנ, אך שמא יש לנקד: ״מְחַזְּקִין״. קיי הכתיב: ״מחזיקין״.
[18] ק כלפנינו. קיי: הן אלו״ (כפל גרסה).
[19] ק+קיי ליתא: ״בטלו ואלו״ אלא גורסים רק: ״שֶׁהֲרֵי אֵלּוּ (קיי: הן אלו) לֹא בָטְלוּ (קיי: ״ביטלו״)״.
[20] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״לתוך״.
[21] קיי+קנ הכתיב כלפנינו, וניקדתי בחטף קמץ למרות שקנ ניקד בקמץ רגילה. קס בכתיב מלא: ״הנוכרי״.
[22] קיי כלפנינו. ק: ״יִשְׂרָאֵל״.
[23] ק כלפנינו. קיי: אין כאן הלכה חדשה.
[24] קיי כלפנינו (״נכרי שנמצא״). ק: ״יֵשׁ נִימְצָא״ (ומגיה מאוחר בקאופמן תיקן כלפנינו).
[25] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״לו״.
[26] קיי כלפנינו. ק נשמט מחמת הדומות ״אסור אין לו עליו מלווה״ (ומגיה מאוחר בקאופמן השלים כלפנינו).
[27] קיי כלפנינו. ק: ״מְדָ?ד?וֹ״.
[28] קיי כלפנינו. ק: ״וְהִתִּיז״.
[29] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס אולי: ״ה?רצו?עה״.
[30] ק+קיי ליתא ״או ש״. אלא גורסים כך: ק: ״והיה״. קיי: היה״.
[31] קס+קיי כלפנינו. קנ: ״בְּכָל״.
[32] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״היה״.
[33] כך ניקד קנ. ושמא יש לנקד: ״וְהִכְשִׁירוּ״.
[34] קיי+קנ הכתיב כלפנינו, וניקדתי בחטף קמץ למרות שקנ ניקד בקמץ רגילה. קס בכתיב מלא: ״של נוכרי״. וכן להלן.
[35] קיי כלפנינו. ק בקיצור: ״וְיִשׂ׳״.
[36] ניקדתי כרגיל ולפי הכתיב. ק+קיי: ״שֶׁיּוֹשֵׁב״.
[37] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״המשמר״.
[38] סומן למחיקה בנקודותיים. וכן ק+קיי ליתא.
[39] קיי כלפנינו. ק: ״הַגּוֹיִם״.
[40] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״אַחַת״.
[41] קיי כלפנינו. ק בסיומת ״א״.
[42] ק+קיי ליתא: ״מותר״.
[43] וא״ו הנשוא. ק+קיי בלא ״ו״: ק: ״אֵין״. קיי: ״אינו״.
[44] קיי+קנ כלפנינו. אות ״ו״ של ״שכרו״ ומלת ״אסור״ כתב קנ ע״ג המחק, ולא ידוע מה כתב קס.

מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, שְׂכָרוֹ מוּתָּר. **ב׳** הַשּׂוֹכֵר אֶת (הפועל:)[*1] הַחֲמוֹר {להב} לְהָבִיא עָלֶיהָ יַיִן[#2] נֶסֶךְ, שְׂכָרָהּ אָסוּר. שְׂכָרָהּ לֵישֵׁב בָּה[^3]•, אַף עַל פִּי שֶׁהִנִּיחַ לָגִינוֹ עָלֶיהָ, שְׂכָרָהּ מוּתָּר. **ג׳** יַיִן נֶסֶךְ שֶׁנָּפַל עַל גַּבֵּי עֲנָבִים, יְדִיחֵם וְהֵם מוּתָּרוֹת. וְאִם[4]« הָיוּ מְבוּקָּעוֹת, אֲסוּרוֹת. מַעֲשֶׂה בְּבוֹיְתַס[5]«• בֶּן זוֹנִין[^6]• שֶׁהָיָה מֵבִיא גְרוֹגְרוֹת בִּסְפִינָה, וְנִשְׁתַּבְּרוּ[^7] חָבִיוֹת שֶׁלְּיַיִן נֶסֶךְ עַל גַּבֵּיהֶם, וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי חֲכָמִוםו וְהִתִּירוּ[8]«•. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁהוּא[$] בַּהֲנָיָיתוֹ[9]« בְּנוֹתֵן טַעַם, אָסוּר. וְכָל שֶׁאֵינוּ בַּהֲנָיָיתוֹ בְּנוֹתֵן טַעַם, מוּתָּר, כְּגוֹן הַחוֹמֶץ שֶׁנָּפַל לַגְּרִיסִים. **ד׳** נָכְרִי שֶׁהָיָה מַעֲבִיר עִם יִשְׂרָאֵל כַּדֵּי יַיִן מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, אִם {ה} הָיָה בְחֶזְקַת מִשְׁתַּמֵּר, מוּתָּר. וְאִם מוֹדִיעוֹ שֶׁהוּא מַפְלִיג, כְּדֵי שֶׁיִּשְׁתּוֹם[10]« וְיִסְתּוֹם[11]«• וְיִגּוֹב[12]«. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵלו אוֹמֵרו: כְּדֵי שֶׁיִּפְתַּח וְיָגוּף וְתִיגָּב. **ה׳** הַמַּנִּיחַ [13]« יֵינוֹ בְּקָרוֹן אוֹ בִּסְפִינָה וְהָלַךְ לוֹ לְקַפַּנְדַּרְיָא[14]«^•, נִכְנַס[15]« לַמְּדִינָה וְרָחַץ, מוּתָּר. וְאִם[16]« (מפל:)[*17] מוֹדִיעוֹ שֶׁהוּא מַפְלִיג, כְּדֵי שֶׁיִּשְׁתּוֹם» וְיִסְתּוֹם[18]« וְיִגּוֹב». רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵלו [אוֹמֵרו][*19]: כְּדֵי שֶׁיִּפְתַּח וְיָגוּף וְתִיגָּב. **ו׳** הַמַּנִּיחַ אֶת[20]« הַנָּכְרִי[^21] {ב} בַּחֲנוּתוֹ[$], אַף עַל פִּי שֶׁהוּא יוֹצֵא וְנִכְנָס, מוּתָּר. וְאִם» מוֹדִיעוֹ שֶׁהוּא מַפְלִיג, כְּדֵי שֶׁיִּשְׁתּוֹם וְיִסְתּוֹם וְיִגּוֹב». רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵלו <אוֹמֵר>[*22]: כְּדֵי שֶׁיִּפְתַּח וְיָגוּף {ו} וְתִיגָּב. **ז׳** הָיָה אוֹכֵל עִמּוֹ עַל הַשֻּׁלְחָן וְהִנִּיחַ לְפָנָיו לָגִין עַל הַשֻּׁלְחָן, וְלָגִין עַל הַדְּלְפְּקִי[$], וְהִנִּיחוֹ וְיָצָא, מַה שֶּׁעַל הַשֻּׁלְחָן, אָסוּר. וּמַה שֶּׁעַל הַדְּלְפְּקִי, מוּתָּר. וְאִם» אָמַרו לוֹ: הֱוֵי מוֹזֵג וְשׁוֹתֶה, אַף מַה שֶּׁעַל הַדְּלְפְּקִי אָסוּר. חָבִיּוֹת פְּתוּחוֹת, אֲסוּרוֹת. וּסְתוּמוֹת: כְּדֵי שֶׁיִּפְתַּח וְיָגוּף וְתִיגָּב. **ח׳** בּוֹלֶשֶׁת[^23]• שֶׁנִּכְנְסָה לָעִיר בִּשְׁעַת שָׁלוֹם, חָבִיּוֹת פְּתוּחוֹת, אֲסוּרוֹת, וּסְתוּמוֹת, {מות} מוּתָּרוֹת. וּבִשְׁעַת[24]« מִלְחָמָה, אֵלּוּ וָאֵלּוּ מוּתָּרוֹת, שֶׁאֵין פְּנַיִי[25]« לְנַסֵּךְ. **ט׳** אוּמָּנִים יִשְׂרָאֵל[26]«• שֶׁשִּׁילַּח לָהֶם נָכְרִי חָבִית שֶׁלְּיַיִן נֶסֶךְ, מוּתָּר שֶׁיֹּאמְרוּ לוֹ תֵּן לָנוּ אֶת דָּמֶיהָ. אִם[$] מִשֶּׁנִּכְנְסָה לִרְשׁוּתָן, אָסוּר. **י׳** הַמּוֹכֵר יֵינוֹ לַנָּכְרִי[27]«, פִּיסֵּק[28]« עַד שֶׁלֹּא מָדַד, דָּמָיו מוּתָּרִין. מָדַד עַד שֶׁלֹּא פִּיסֵּק», דָּמָיו אֲסוּרִין. נָטַל אֶת[29]« הַמַּשְׁפֵּךְ וּמָדַד לְתוֹךְ צְלוֹחִיתוֹ שֶׁלַּנָּכְרִי[30]«•, נְטָלוֹ וּמָדַד לְתוֹךְ צְלוֹחִיתוֹ שֶׁלְּיִשְׂרָאֵל, אִם יֵשׁ בּוֹ עִכְּבַת[^31#]• יַיִן, אָסוּר. הַמְּעָרֶה מִכְּלִי לִכְלִי: הַמְּעָרֶה מִמֶּנּוּ, מוּתָּר, אֶת[^32]• שֶׁעֵירָה[33]«• לְתוֹכוֹ, אָסוּר. **י״א** יַיִן נֶסֶךְ אָסוּר, וְאוֹסֵר בְּכָל[^34]• שֶׁהוּא. יַיִן בְּיַיִן וּמַיִם בְּמַיִם, כָּל[$] שֶׁהוּא. יַיִן בְּמַיִם וּמַיִם בְּיַיִן, בְּנוֹתֵן טַעַם. זֶה הַכְּלָל: מִין[35]«• בְּמִינוֹ, כָּל שֶׁהוּא. וְשֶׁלֹּא בְּמִינוֹ, בְּנוֹתֵן טַעַם. **י״ב** אֵלּוּ אֲסוּרִין, וְאוֹסְרִין[36]« כָּל[$] שֶׁהֵן: יַיִן נֶסֶךְ, וַעֲבוֹדָה זָרָה, וְעוֹרוֹת לְבוּבִין, וְשׁוֹר הַנִּסְקָל, וְעֶגְלָה עֲרוּפָה, וְצִיפֳּרֵי[$] {מצ} מְצוֹרָע, וּשְׂעַר נָזִיר, וּפֶטֶר חֲמוֹר, וּבָשָׂר בְּחָלָב, וְחוּלִּין שֶׁנִּשְׁחָטוּ בָעֲזָרָה, הֲרֵי אֵלּוּ אֲסוּרִין וְאוֹסְרִין כָּל שֶׁהֵן. **י״ג** יַיִן נֶסֶךְ שֶׁנָּפַל לַבּוֹר, כּוּלּוֹ אָסוּר בַּהֲנָיָיה[37]«. רַבָּן שִׁמְעוֹוןו בֶּן גַּמְלִיאֵלו אוֹמֵרו: יִימָּכֵר כּוּלּוֹ לַגּוֹיִ[38], חוּץ מִדְּמֵי יַיִן נֶסֶךְ שֶׁיֵּשׁ[$] בּוֹ. **י״ד** גַּת שֶׁלָּאֶבֶן[*39] שֶׁזְּפָתָהּ[40]« גּוֹיִ, מְנַגְּבָהּ וְהִיא טְהוֹרָה. וְשֶׁלָּעֵץ: רְובִּיו אוֹמֵרו: יְנַגֵּב[41]«. וַחֲכָמִוםו אוֹמְרִים: יְקַלֵּף אֶת הַזֶּפֶת. וְשֶׁלַּחֶרֶס, אַף עַל פִּי {ש}

---

[1] סומן למחיקה בנקודותיים. וכן ק+קיי ליתא.
[2] משום מה כך מנקד קנ תמיד אפילו בנסמך: "יַיִן נֶסֶךְ". ואינו מנקד: "יֵין נֶסֶךְ".
[3] ק+קיי: "עָלֶיהָ".
[4] קיי כלפנינו. ק: אִם".
[5] ק כלפנינו ("בבויית?ס?"). קיי: "בביתוס".
[6] ק+קיי: "זִינוֹן".
[7] ק+קיי: "וְנִשְׁבְּרוּ".
[8] קיי כלפנינו. ק: "וְהִיכְשִׁירוּ".
[9] ק כלפנינו. קיי: "בהנאתו". וכן בסמוך.
[10] קיי+קנ כלפנינו. קס: "שישתים". ובפעם הבאה ספק האם קס גרס "שישתים" או שישתום", אך בפעם השלישית קס כלפנינו.
[11] קיי כלפנינו. ק: "וְיַחְתּוֹם".
[12] קיי כלפנינו. ק: "וְיִגַּב". וכן בכולם להלן.
[13] קיי כלפנינו. ק נוסף: "אֶת".
[14] קס: "בקפונדריה". קיי+קנ: "לְקַפּוּנְדַּרְיָה" (קיי בסיומת "א").
[15] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ונכנס".
[16] קיי כלפנינו. ק: "אִם". וכן להלן.
[17] סומן למחיקה בנקודותיים. וכן ק+קיי ליתא.
[18] ק כלפנינו. קיי: "ויסתם".
[19] נוסף בין השורות, כנראה ע"י הסופר. וכן ק+קיי איתא. (קיי: "אמר").
[20] קיי כלפנינו. ק ליתא: "את".
[21] קיי+קנ: "נָכְרִי". קס: "נוכרי".
[22] הוספתי לפי ק+קיי.
[23] קנ כלפנינו. קס+קיי: "בלשת".
[24] קיי כלפנינו. ק: "בְּשָׁעַת".
[25] קיי+קנ כלפנינו. קס אולי "?כד?יי".
[26] ק כלפנינו ("אוּמָּנִים יִשְׂרָאלו"). קיי בטעות: "אומנים וישראל".
[27] קיי+קנ כלפנינו (קנ ניקד אות "נ" בקמץ רגיל). קס הכתיב: "לנוכרי".
[28] ק כלפנינו. קיי: "פסק". וכן בסמוך.
[29] קיי+קנ כלפנינו. קס: "נטל ?ו?משפך".
[30] קיי כלפנינו. ק ליתא: "שלנכרי".
[31] ק+קיי הכתיב: "עִקְבַת". ולעניין הניקוד קנרה שקנ גרס: "עיקבת" ואיננו יודע כיצד יש לנקד את הכתיב שבפרמה ושבק+קיי.
[32] ק+קיי: "וְאֶת".
[33] ניקדתי כפי הנראה לי. קיי כלפנינו. ק: "שֶׁהֶעֱרָה".
[34] ק+קיי: "כָּל".
[35] קיי+קנ כלפנינו. קס: "למין".
[36] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ואסורין".
[37] ק כלפנינו. קיי: "בהנאה".
[38] קס+קיי כלפנינו. קנ: "לַגּוֹיִים".
[39] ק+קיי כלפנינו. אות "ש" תיקן סופר פרמה מתוך אות "ל" שכתב בטעות.
[40] ק כלפנינו (קס בטעות "שזפת הגוי"). קיי: "שזיפתה גוי".
[41] קיי+קנ כלפנינו. קס בטעות: "יגנב".

שֶׁקִיְיַלֵּף[1]«#* אֶת הַזֶּפֶת, הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה. **ט׳ו׳**[2]«• הַלּוֹקֵחַ כְּלֵי תַשְׁמִישׁ מִן הַגּוֹי, {א} אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לְהַטְבִּיל, יַטְבִּיל (יִ׃וֹ׃)[3]* לְהַגְעִיל, יַגְעִיל. לְלַבֵּן בָּאוּר, יְלַבֵּן. הַשְּׁפוּד {והא} וְהָאַסְכָּלָה$, מְלַבְּנָן בָּאוּר. וְהַסַּכִּין, שָׁפָהּ וְהִיא טְהוֹרָה.

חסלת עבודה זרה

מסכת אבות

מֹשֶׁה קִיבֵּל תּוֹרָה מִסִּינַי, וּמְסָרָהּ לִיהוֹשֻׁעַ, וִיהוֹשֻׁעַ לִזְקֵנִים, וּזְקֵינִים לִנְבִיאִים, וּנְבִיאִים מְסָרוּהָ לְאַנְשֵׁי כְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה. הֵם אָמְרוּ שְׁלֹשָׁה דְבָרִים: הֱווּ^[4] מְתוּנִים בַּדִּין, וְהַעֲמִידוּ תַלְמִידִים[5]« הַרְבֵּה, וַעֲשׂוּ סְיָיג לַתּוֹרָה. **ב׳** שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק הָיָה מִשְּׁיָרֵי כְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה. הוּא הָיָה אוֹמֵ͏ר: עַל שְׁלֹשָׁה דְבָרִים הָעוֹלָם עוֹמֵד: עַל הַתּוֹרָה, וְעַל הָעֲבוֹדָה, וְעַל גְּמִילוּת חֲסָדִים. **ג׳** אַנְטִיגְנַס אִישׁ סוֹכוֹ קִיבֵּל מִשִּׁמְעוֹן הַצַּדִּיק. הוּא הָיָה אוֹמֵ͏ר: אַל תִּהְיוּ כַעֲבָדִים הַמְשַׁמְּשִׁים אֶת הָרַב עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס; אֶלָּא הֱווּ[6]* כַעֲבָדִים הַמְשַׁמְּשִׁים אֶת הָרַב עַל מְנָת שֶׁלֹּא לְקַבֵּל פְּרָס. וִיהִי[7]«# מוֹרָא שָׁמַיִם עֲלֵיכֶם. **ד׳** יוֹסֵי בֶן יוֹעֶזֶר אִישׁ צְרֵידָה, וְיוֹסֵה בֶן יוֹחָנָן אִישׁ יְרוּשָׁלַיִם קִיבְּלוּ מִמֶּנּוּ[8]«. יוֹסֵי בֶן יוֹעֶזֶר ^[9] אוֹמֵ͏ר: יְהִי בֵיתְךָ בֵּית וַעַד לַחֲכָמִים, וֶהֱוֵי מִתְאַבֵּק בַּעֲפַר רַגְלֵיהֶם, וֶהֱוֵי^[10] שׁוֹתֶה בְצִמְאָה$ אֶת דִּבְרֵיהֶם. וְיוֹסֵי^[11] בֶן יוֹחָנָן אִישׁ יְרוּשָׁלַיִם אוֹמֵ͏ר: יְהִי בֵיתְךָ פָּתוּחַ לִרְוָוחָה, וְיִהְיוּ עֲנִיִּים בְּנֵי בֵיתֶךָ, וְאַל תַּרְבֶּה שִׂיחָה עִם הָאִשָּׁה. **ה׳** בְּאִשְׁתּוֹ נִידָּה^[12]• אָמְרוּ, קַל וָחוֹמֶר בְּאֵשֶׁת חֲבֵירוֹ. מִיכָּן[13]« אָמְרוּ חֲכָמִים: כָּל זְמַן[14]«• {ש} שֶׁאָדָם[15]« מַרְבֶּה שִׂיחָה עִם הָאִשָּׁה [16]«• גּוֹרֵם רָעָה לְעַצְמוֹ[17]« וּבוֹטֵל[18]«# מִדִּבְרֵי תוֹרָה, וְסוֹפוֹ יוֹרֵשׁ גֵיהִנָּם[19]«. **ו׳** יְהוֹשֻׁעַ בֶּן פְּרַחְיָה וּמַתַּיִי[20]« הָאַרְבֵּילִי^[21]# קִיבְּלוּ {מ} מֵהֶם. יְהוֹשֻׁעַ בֶּן פְּרַחְיָה אוֹמֵ͏ר: עֲשֵׂה לְךָ רַב, וּקְנֵה לְךָ חָבֵר, וֶהֱוֵי דָן אֶת כָּל הָאָדָם[22]« לְכַף זְכוּת. וּמַתַּיִי^[23]• הָאַרְבֵּילִי^# אוֹמֵ͏ר: הַרְחֵק[24] מִשָּׁכֵן& רַע, וְאַל תְּהִי^[25]#• חָבֵר«# לָרָשָׁע, וְאַל תִּתְיָיאַשׁ[26]« מִן[27]« הַפּוּרְעָנוּת. **ז׳** יְהוּדָה בֶן טָבַיי[28]« וְשִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטַח קִיבְּלוּ מֵהֶם. יְהוּדָה בֶן טָבַיי אוֹמֵ͏ר: אַל תַּעַשׂ עַצְמְךָ כְּאָרְכֵי[29]«• הַדַּיָּינִים[30]«•; כְּשֶׁיִּהְיוּ[31]« בַעֲלֵי הַדִּין עוֹמְדִין לְפָנֶיךָ, יִהְיוּ[32]« בְעֵינֶיךָ כָּרְשָׁעִים; וּכְשֶׁנִּפְטָרִין מִלְּפָנֶיךָ, יִהְיוּ« {ב} בְעֵינֶיךָ כַצַּדִּיקִים, שֶׁקִּיבְּלוּ עֲלֵיהֶם אֶת הַדִּין. וְשִׁמְעוֹן^[33] בֶּן שָׁטַח אוֹמֵ͏ר: הֱוֵי {מ} מַרְבֶּה לַחְקוֹר אֶת הָעֵדִים; וֶהְוֵי[34]#• זָהִיר בִּדְבָרֶיךָ, שֶׁמָּא מִתּוֹכָן יִלְמְדוּ לְשַׁקֵּר. **ח׳** שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן קִיבְּלוּ מֵהֶם. שְׁמַעְיָה אוֹמֵ͏ר: אֱהוֹב אֶת {המל} הַמְּלָאכָה, וּשְׂנָא אֶת הָרַבָּנוּת, וְאַל תִּתְוַודַּע לָרְשׁוּת[35]«. וְאַבְטַלְיוֹן^[36] אוֹמֵ͏ר: חֲכָמִים, הִיזָּהֲרוּ בְדִבְרֵיכֶם, שֶׁמָּא תָחוֹבוּ חוֹבַת גָּלוּת, וְתִגְלוּ לִמְקוֹם מַיִם^[37] הָרָעִים, {וי} וְיִשְׁתּוּ הַתַּלְמִידִים הַבָּאִים אַחֲרֵיכֶם וְיָמוּתוּ, וְנִמְצָא שֵׁם שָׁמַיִם מִתְחַלֵּל. **ט׳** הִלֵּל וְשַׁמַּי קִיבְּלוּ מֵהֶם. הִלֵּל אוֹמֵ͏ר: הֱוֵי# תַלְמִידוֹ[38]« שֶׁלְּאַהֲרֹן, אוֹהֵב שָׁלוֹם וְרוֹדֵף שָׁלוֹם, וְאוֹהֵב^[39] אֶת הַבִּירִיּוֹת[40]# וּמְקָרְבָן לַתּוֹרָה. ^[41]• הוּא הָיָה אוֹמֵ͏ר: נְגַד שְׁמָא אָבַד שְׁמֵיהּ^[42]•, וְדִלָּא^[43] מוֹסִיף יֵאָסֵף^[44]•, וְדִלָּא^ יְלִיף קְטָלָא[45]« חַיָּיב[46]«•, וְדִי[47]« {י} יִשְׁתַּמֵּשׁ בְּתָגָא חָלָף. [48]*• הוּא הָיָה אוֹמֵ͏ר: אִם[49]«• אֵין אֲנִי לִי[50]«•, מִי לִי, וּכְשֶׁאֲנִי {לעצ} לְעַצְמִי, מָה אֲנִי. וְאִם^[51] לֹא עַכְשָׁיו, אֵימָתַי^[52]#. וְשַׁמַּי^[53]• אוֹמֵ͏ר: עֲשֵׂה תוֹרָתְךָ קֶבַע,

---

[1] ספק אם כתוב ״שֶׁקּוֹלֵף״ או ״שֶׁקִּילֵּף״. ויותר נראה ״שֶׁקּוֹלֵף״. קיי+קנ ״שֶׁקִּילֵּף״. קס: ״שיקלף״.

[2] קיי כלפנינו. ק: אין כאן מספר הלכה, אבל יש סימן ״;״ של סיום הלכה.

[3] סומן למחיקה בנקודותיים. וכן ק+קיי ליתא. וצ״ע מה כוונת אותיות אלו.

[4] ק+קיי: ״הֱיוּ״.

[5] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?״תלמידיהם״?.

[6] ספק רחוק אולי כתוב: ״היו״. ק+קיי: ״הֱיוּ״.

[7] קיי הכתיב כלפנינו. ושמא צריך לנקד כתיב זה באופן שונה. ק: ״וִיהֵא״.

[8] ק כלפנינו. וכך נכון. קיי: ״מהם״.

[9] ק+קיי נוסף: ״אִישׁ צְרֵידָה״.

[10] ק+קיי: ״וְשׁוֹתֶה״.

[11] ק+קיי: ״יוֹסֵה/יוֹסֵי״.

[12] ק+קיי ליתא: ״נידה״. וראו להלן.

[13] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: ״מכן״.

[14] קיי כלפנינו. ק: ״כָּל הַמַּרְבֶּה שִׂיחָה וכו׳״.

[15] קיי: ״שהאדם״. ק: ראו בהערה לעיל.

[16] קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף: ״כְּשֶׁהִיא נִדָּה״.

[17] קיי כלפנינו. ק: ״עַל עַצְמוֹ״.

[18] קיי כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. ק: ״וּבָטֵל״.

[19] קיי כלפנינו. ק: ״לְגֵיהִינָּם״.

[20] ק הכתיב כלפנינו. קיי הכתיב: ״ומתאי״.

[21] ק+קיי הכתיב: ״הָאַרְבְּלִי״. וכן להלן.

[22] קיי כלפנינו. ק הכתיב: ״הָאָדָן״.

[23] ק+קיי: ק: ״מַתַּיִי״ קיי: ״מתאי״.

[24] קס+קיי כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. קנ: ״רַחֵק״.

[25] ק+קיי: ״תִּתְחַבֵּר״.

[26] קיי כלפנינו. ק: ״תִּתְיוֹאַשׁ״.

[27] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?״מי״?.

[28] ק כלפנינו. קיי הכתיב: ״טבאי״.

[29] קס כלפנינו. קיי+קנ: ״כְּעַרְכֵי״.

[30] קיי כלפנינו. ק: ״דַּיָּינִים״.

[31] קס: ״וכשייהוא״. קנ: ״וּכְשֶׁיִּהְיוּ״. קיי: ״וכשהיו״.

[32] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״יהוא״. וכן להלן, אלא שלהלן קנ לא תיקן את קס.

[33] ק+קיי: ״שִׁמְעוֹן״.

[34] כך ניקד קנ בתחילה. לאחר מכן מישהו מחק אחת מנקודות הצירי והפכה לחיריק. וכן בסמוך.

[35] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״אל הרשות״.

[36] ק+קיי: ״אַבְטַלְיוֹן״.

[37] ק+קיי: ״הַמַּיִם״.

[38] ק כלפנינו. קיי: ״מִתַּלְמִידָיו״.

[39] ק+קיי: ״אוֹהֵב״.

[40] ושמא יש לנקד אות ״ב״ בחיריק. ק+קיי הכתיב: ״הַבְּרִיּוֹת״.

[41] ק+קיי מתחיל כאן קטע חדש (הלכה חדשה?).

[42] ק+קיי: ״שְׁמָא״.

[43] ק+קיי: ״וְדִילָא״. וכן להלן.

[44] קנ: ״יֵיסוּף״. קיי: ״יסוף״. קס: ״מסיף״.

[45] קיי כלפנינו. ק: בסיומת ״ה״.

[46] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ודילא יליף קטלה חייב, לא יעבד קטלה קטלין״. וצ״ע האם זה כפל גרסה.

[47] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״ודי״.

[48] קיי מתחיל כאן קטע חדש (הלכה חדשה?). ואולי גם ק מתחיל כאן קטע חדש (כך נראה ממספר ההלכות שם בסוף הפרק) ואף בפרמה מסומן כאן גרש שאולי מסמן שמתחיל קטע חדש.

[49] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״אם״.

[50] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״לי״.

[51] ק+קיי: ״אִם״.

[52] ק+קיי הכתיב: ״אֵימָתַי״.

[53] ק+קיי: ״שַׁמַּיִ/שמאי״. וכנראה זו הלכה חדשה.

אֱמוֹר מְעַט וַעֲשֵׂה הַרְבֵּה, וֶהֱוֵי מְקַבֵּל אֶת כָּל הָאָדָם בְּסֵבֶר פָּנִים יָפוֹת. י' רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵרוּ: עֲשֵׂה לְךָ רַב, וְהִסְתַּלֵּק[1]»• מִן הַסָּפֵק, וְאַל תַּרְבֶּה לְעַשֵּׂר אוֹמָדוֹת^[2]•. וְשִׁמְעוֹן^[3]• בְּנוֹ אוֹמֵרוּ: כָּל יָמַיִי גָּדַלְתִּי בֵין הַחֲכָמִים, וְלֹא {מצא} מָצָאתִי לַגּוּף טוֹב אֶלָּא שְׁתִיקָה. וְלֹא הַמִּדְרָשׁ הוּא הָעִיקָּר, אֶלָּא הַמַּעֲשֶׂה. וְכָל[4]» הַמַּרְבֶּה דְּבָרִים מֵבִיא חֵטְ^[5]. •^[6] רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵלוֹ אוֹמֵרוּ: עַל שְׁלֹשָׁה {דב} דְּבָרִים הָעוֹלָם קַיָּים: עַל הַדִּין וְעַל הָאֱמֶת וְעַל הַשָּׁלוֹם. *[7] **הל' י'**^[8]• **פרק ב'** רִבִּי אוֹמֵר: אֵי זוֹ הִיא דֶּרֶךְ יְשָׁרָה שֶׁיָּבוֹר לוֹ הָאָדָם, כָּל שֶׁהִיא תִּפְאֶרֶת לְעוֹשָׂיו^[9]• וְתִפְאֶרֶת^[10]• לוֹ מִן הָאָדָם. הֱוֵי^[11] זָהִיר בְּמִצְוָה קַלָּה כַּחֲמוּרָה[12]», שֶׁאֵין אַתָּה יוֹדֵעַ מַתַּן שְׂכָרָן שֶׁלַּ־מִּצְוֹת. וְעוֹנְשָׁן^[13]• שֶׁלָּעֲבֵירוֹת^. הֱוֵי^ מְחַשֵּׁב הֶפְסֵד מִצְוָה כְּנֶגֶד שְׂכָרָהּ, וּשְׂכַר עֲבֵירָה כְּנֶגֶד הֶפְסֵידָהּ^[14]. הִסְתַּכֵּל[15]»• בִּשְׁלֹשָׁה דְּבָרִים, וְאֵין אַתָּה בָא לִידֵי {עב} עֲבֵירָה; (וְ)דַע*[16] מַה לְמַעְלָה מִמָּךְ: עַיִן רוֹאָה, וְאוֹזֶן שׁוֹמַעַת, וְכָל מַעֲשֶׂיךָ {ב} בְּסֵפֶר נִכְתָּבִים. **ב'** רַבָּן גַּמְלִיאֵלוֹ בְּנוֹ שֶׁלְּרְבִּיוֹ יְהוּדָה הַנָּשִׂיא אוֹמֵרוּ: יָפֶה תַלְמוּד תּוֹרָה עִם דֶּרֶךְ אֶרֶץ, שֶׁיְּגִיעַת שְׁנֵיהֶם מְשַׁכַּחַת עָוֹון. וְכָל תּוֹרָה שֶׁאֵין עִימָּהּ מְלָאכָה, סוֹפָהּ[17]»* בְּטֵילָה[18]»• וְגוֹרֶרֶת^[19]• עָוֹון. וְכָל הָעֲמֵילִים עִם הַצִּיבּוּר, יְהוּ[20]» עֲמֵילִים עִמָּהֶן לְשֵׁם שָׁמַיִם, שֶׁזְּכוּת אֲבוֹתָם מְסַיַּיעְתָּן (וד)*[21] וְצִדְקָתָם עוֹמֶדֶת לָעַד[22]»•. וְאַתֶּם[23]»•, מַעֲלִים עֲלֵיכֶם[24]»• שָׂכָר[25]»•, כְּאִילּוּ עֲשִׂיתֶם. **ג'** הֱווֹ#[26] זְהִירִים בָּרְשׁוּת, שֶׁאֵין מְקָרְבִין[27]» לוֹ^[28] לָאָדָם אֶלָּא לְצוֹרֶךְ עַצְמָן; נִירְאִין כְּאוֹהֲבִים[29]»• בִּשְׁעַת הֲנָיָיתָן[30]», וְאֵין[31]» עוֹמְדִין לוֹ^ לְאָדָם בִּשְׁעַת דּוֹחֲקוֹ[32]». •^[33]• **ד'**^[34] רִ'[35]»• הִלֵּל אוֹמֵרוּ: אַל תִּפְרוֹשׁ מִן הַצִּיבּוּר, וְאַל תַּאֲמֵן[36]»# בְּעַצְמָךְ עַד יוֹם {מו} מוֹתָךְ, וְאַל תָּדִין אֶת חֲבֵירָךְ עַד שֶׁתַּגִּיעַ לִמְקוֹמוֹ, וְאַל תֹּאמַר דָּבָר שֶׁאֵי^[37]• אֶיפְשָׁר לִשְׁמוֹעַ^[38]•, שֶׁסּוֹפוֹ לְהִישָּׁמֵעַ, וְאַל תּוֹמַר: לִכְשֶׁאֶיפָּנֶה^[39] אֶשְׁנֶה, שֶׁמֵּא לֹא תִיפָּנֶה. **ה'** הוּא הָיָה אוֹמֵרוּ: אֵין בּוּר יָרֵא חֵטְ, וְלֹא עַם הָאָרֶץ חָסִיד, וְלֹא הַבּוֹיישָׁן[40]» לָמֵד, וְלֹא הַקּוֹפְדָן[41]» מְלַמֵּד, וְלֹא כָל הַמַּרְבֶּה בִסְחוֹרָה[42]» מַחְכִּים, וּבִמְקוֹם שֶׁאֵין שָׁם^[43]• אֲנָשִׁים, הִשְׁתַּדֵּר^[44]• לִהְיוֹת אִישׁ. **ו'** אַף הוּא רָאָה גּוּלְגּוֹלֶת אַחַת[45]» צָפָה[46]» עַל פְּנֵי הַמַּיִם. אָמַרוּ[47]» לָהּ: עַל דְּאַטֵיפְתְּ (אפ)*[48] אֲטִיפוּךְ, וְסוֹף[49]»• מְטַיפַיִיךְ יְטוּפוּן. **ז'** הוּא הָיָה אוֹמֵרוּ: מַרְבֶּה בָשָׂר מַרְבֶּה רִימָּה, מַרְבֶּה נְכָסִים מַרְבֶּה •(דְּאָגָה) [דָיוֹן/דָּווֹן]*[50]•; מַרְבֶּה נָשִׁים^[51]• מַרְבֶּה כְשָׁפִים, מַרְבֶּה שְׁפָחוֹת^• מַרְבֶּה זִימָּה, מַרְבֶּה עֲבָדִים^• מַרְבֶּה גָּזֵל, ^[52]•מַרְבֶּה עֵצָה מַרְבֶּה גְבוּרָה•, מַרְבֶּה תוֹרָה מַרְבֶּה חַיִּים, [53]»•, ^[54]•מַרְבֶּה צְדָקָה מַרְבֶּה שָׁלוֹם•. קָנָה שֵׁם טוֹב, קָנָה לְעַצְמוֹ; קָנָה[55]» לוֹ[56]» דִּבְרֵי תוֹרָה, קָנָה לוֹ» חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. **ח'** רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּיִי קִיבֵּל מֵהִילֵּל וּמִשַּׁמַּיִ[57]». הוּא הָיָה אוֹמֵר: אִם עָשִׂיתָ תּוֹרָתְךָ^[58]• הַרְבֵּה, אַל תַּחֲזֵק[59]»# טוֹבָה לְעַצְמָךְ, כִּי לְכָךְ נוֹצַרְתָּה[60]». **ט'** חֲמִשָּׁה תַלְמִידִים הָיוּ לוֹ[61]» לְרַבָּן[62]» יוֹחָנָן בֶּן זַכַּיִי, וְאֵילּוּ הֵן: (רבן יוחנן)*[63] רִ' אֱלִיעֶזֶרוּ בֶּן הוֹרְקָנוֹס, וּרְבִּיוּ יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה, וּרְבִּיוּ יוֹסֵה[64]»• הַכֹּהֵן[65]», וּרְבִּיוּ שִׁמְעוֹן בֶּן נְתַנְאֵל, וּרְבִּיוּ אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ. הוּא הָיָה מוֹנֶה שִׁבְחָן: אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקָנוֹס,

---

1 קיי+קנ כלפנינו. קס אולי: ?״והיסתכל/והיסתקל״?.
2 קיי כלפנינו. קס: בשומר השורה ״אומ״״ ובתחילת השורה ״עומדות״. קנ: ״עֲמָדוֹת״. ורגיל בכתבי היד ששורש ״עמד״ משמש במקום ״אמד״.
3 ק+קיי: ״שִׁמְעוֹן״. וכנראה זו הלכה חדשה.
4 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״כלי״.
5 ק+קיי הכתיב: ״חֵטְא״.
6 ק+קיי: כנראה זו הלכה חדשה.
7 קס+קיי כלפנינו. קנ הוסיף: ״**שֶׁנֶּאֱמַרו: אֱמֶת וּמִשְׁפַּט שָׁלוֹם שִׁפְטוּ בְּשַׁעֲרֵיכֶם**״. (זכריה ח,טז). וייתכן שמגיה מאוחר בפרמה רמז שיש להוסיף כאן תוספת זו.
8 ק: ״הלי י״ו״. וזאת למרות שממוספרות שם רק ״ט״ הלכות. וראו בהערות לעיל. קיי: כנראה גם יש י״ו הלכות אלא שאין כלל מספרי הלכות במסכת אבות.
9 ק+קיי: ״לְעוֹשֶׂהָ״.
10 ק+קיי: ״תִּפְאֶרֶת״.
11 ק+קיי: ״וֶהֱוֵוי״. וכן להלן.
12 קיי כלפנינו. ק: ״כְּמִצְוָה חֲמוּרָה״.
13 ק+קיי ליתא: ״ועונשן שלעבירות״.
14 קנ כלפנינו. ק+קיי הכתיב: ״הפסדה״.
15 ק: ״הִשְׁתַּכֵּל״. קיי: ״והסתכל״.
16 ק+קיי ״דַע״. כנראה שסופר פרמה כתב: ״וְדַע״ ואות ״ו״ נמחקה.
17 ספק רחוק אולי אות ״ס״ מתוקנת בידי הסופר. (אולי מאות ״ק״). קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: ״סוף״.
18 ק כלפנינו. קיי הכתיב: ״בטלה״.
19 ק: ״לְגָרֵר״. קיי: ״לגורר״.
20 ק: ״יְהוּא״. קיי: ״יהיו״.
21 הסופר(?) סימן למחיקה בנקודותיים. וכן ק+קיי ליתא.
22 קיי+קנ כלפנינו. קס אולי: ?״לעולם״?.
23 קיי+קנ כלפנינו. קס: ?״...ה״?.
24 קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: ״עליהם״.
25 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״שבח״.
26 קיי כלפנינו. קס לא ידוע קנ: ״הֶווֹן״.
27 קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: ״מקריבים״.
28 ק+קיי ליתא: ״לו״. וכן להלן.
29 קיי כלפנינו. ק: ״בְּאֹהֲ־בִין״.
30 ק כלפנינו. קיי: ״הנאתן״.
31 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״אין״.
32 ק כלפנינו. קיי: ״דחקו״.
33 ק+קיי נוסף: ״{ה}<ד>. **הוּא הָיָה אוֹמֵר** [פרמה: רִבִּי אוֹמֵר]: **עֲשֵׂה רְצוֹנוֹ כִּרְצוֹנָךְ**, [קיי נוסף: **כְּדֵי**] **שֶׁיַּעֲשֶׂה רְצוֹנָךְ כִּרְצוֹנוֹ. בַּטֵּל רְצוֹנָךְ מִפְּנֵי רְצוֹנוֹ** [פרמה: מִפְּנֵי רְצוֹן אֲחֵרִים], [קיי נוסף: **כְּדֵי**] **שֶׁיְּבַטֵּל רְצוֹן אֲחֵרִים מִפְּנֵי רְצוֹנָךְ**״. הלכה זו נמצאת בפרמה להלן ד,יג תחת הכותרת: ״רִבִּי אוֹמֵר״. וראו שם. וצ״ע.
34 ק: ״ה״, מפני שנוספה הלכת ״הוא היה אומר״. ומכאן והלאה ק סופר הלכה אחת קדימה. קיי ללא מספרי הלכה במסכת אבות.
35 ק+קיי כלפנינו: ״רבי הללי״. אלא שקס כתב ״א״״ לאחר ״רבי״ וכנראה סימנה למחיקה. ויש לעיין האם זו טעות או שזה רמז לכפל גרסה: ״רבי אומר״/״רבי הלל אומר״ .
36 קיי כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. ק: ״תַּאֲמִין״.
37 קנ כלפנינו. קס+קיי: קס: ״שאפשר״. קיי: ״שאיפשר״ וכוונתם ״שאי אפשר״ אלא שקיצרו בכתיב. וכן במקומות רבים אחרים.
38 ״שאיפשר לוֹ לְהִשָּׁמַע״.
39 ק+קיי: ״כְּשֶׁאֶפָּנֶה״.
40 ק כלפנינו. קיי: ״הבישן״.
41 ק כלפנינו. קיי: ״הקפדן״.
42 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״סחורה״.
43 ק+קיי ליתא: ״שם״.
44 ק+קיי: ״הִשְׁתַּדֵּל״.
45 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״אחד״.
46 ק כלפנינו. קיי: ״שצפה״.
47 קס כלפנינו. קיי+קנ: ״וְאָמַר״.
48 הסופר(?) סימן למחיקה בנקודותיים. וכן ק+קיי ליתא.
49 קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: ״בסוף״ (ושמא כוונתו כלפנינו אלא שהחליף בין ״ו״ לבין בי״ת רפויה).
50 הסופר כתב ״דאגה״ וכן נוסח קיי, אך לאחר מכן הסופר תלה מעל מילה זו ״דוון״ (או ״דיון״) על אף שלא מחק את ״דאגה״. קנ: ״דיון״. קס: אולי ״עוון״.
51 ק+קיי הסדר הוא: ״שפחות, עבדים, נשים״.
52 ק+קיי ליתא: ״מרבה עצה מרבה גבורה״.
53 ק כלפנינו. קיי נוסף: ״מרבה חכמה מרבה ישיבה״.
54 קיי כלפנינו. ק ליתא: ״מרבה צדקה מרבה שלום״.
55 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״וקנה״.
56 קיי כלפנינו. ק ליתא: ״לו״. וכן בסמוך.
57 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״משמיי״.
58 ק+קיי: ״תּוֹרָה״.
59 קיי כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. ק: ״תַּחֲזִיק״.
60 קיי כלפנינו. ק הכתיב: ״נוֹצַרְתָּ״.
61 קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״לו״.
62 קיי כלפנינו. ק יש כאן השמטה מחמת הדומות ״לר׳-ר״״, וקנ השלים אלא ששכח להשלים את ר׳ שלפני ״אליעזר בן הורקנוס״.
63 הסופר(?) סימן למחיקה בנקודותיים. וכן ק+קיי ליתא.
64 קיי כלפנינו. ק: ״יוֹסֵף״.
65 קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״הכהן״.

בּוֹר סוּד[1]«• שֶׁאֵינוֹ מְאַבֵּד טִיפָּה; יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה, אַשְׁרֵי יוֹלַדְתּוֹ; יוֹסֵי[2]«• הַכֹּהֵן, חָסִיד; שִׁמְעוֹן בֶּן נְתַנְאֵל, יְרֵא חֵטְ; אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ, מַעְיָין הַמִּתְגַּבֵּר[3]«•. **י'** הוּא הָיָה אוֹמֵר: אִם יִהְיוּ כָל חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל בְּכַף מֹאזְנַיִם, וֶאֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקָנוֹס בְּכַף שְׁנִיָּיה, {מכ} מַכְרִיַע [4]« אֶת כּוּלָּם. אַבָּא שָׁאוּל מִשְּׁמוֹ [אוֹמֵר][5]*: אִם יִהְיוּ כָל חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל בְּכַף [מֹאזְנַיִם][6]*, וֶאֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקָנוֹס עִמָּהֶן, וְאֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ בְּכַף שְׁנִיָּיה, מַכְרִיַע הוּא[7]« אֶת כּוּלָּם. **י"א** אָמַר לָהֶם: צְאוּ וּרְאוּ אֵי זוֹ הִיא דֶרֶךְ טוֹבָה שֶׁיִּדְבַּק בָּהּ הָאָדָם[8]^. ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: עַיִן טוֹבָה. ר' יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: חָבֵר טוֹב. ר' יוֹסֵי אוֹמֵר: שָׁכֵן {ט} טוֹב. ר' שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הָרוֹאֶה אֶת הַנּוֹלָד. ר' אֶלְעָזָר אוֹמֵר: לֵב טוֹב. אָמַר לָהֶם: רוֹאֶה אֲנִי [אֶת][9]* דִּבְרֵי[10]*• אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ מִדִּבְרֵיכֶם, שֶׁבִּכְלַל דְּבָרָיו [11]« דִּבְרֵיכֶם. **י"ב** חָזַר[12]^• וְאָמַר^ לָהֶם: צְאוּ וּרְאוּ אֵי זוֹ הִיא דֶרֶךְ רָעָה שֶׁיִּתְרַחֵק מִמֶּנָּה הָאָדָם[13]^. ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: עַיִן רָעָה. ר' יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: חָבֵר רָע. ר' יוֹסֵי[14]«• אוֹמֵר: שָׁכֵן רָע. ר' שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הַלּוֹוֶה וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם; אֶחָד לוֹוֶה מִן הָאָדָם, כְּלוֹוֶה מִן הַמָּקוֹם בָּרוּךְ[15]« הוּא", שֶׁנֶּאֱמַר[16]°: לוֹוֶה[17]* רָשָׁע וְלֹא יְשַׁלֵּם, וְצַדִּיק[18]« חוֹנֵן וְנוֹתֵן. ר' אֶלְעָזָר אוֹמֵר: לֵב רָע. אָמַר לָהֶם: רוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵי[19]« אֶלְעָזָר[20]« בֶּן עֲרָךְ מִדִּבְרֵיכֶם, שֶׁבִּכְלַל דְּבָרָיו [21]« דִּבְרֵיכֶם. **י"ג** אַף[22]^• הֵם אָמְרוּ שְׁלֹשָׁה {שְׁלֹשָׁה}[23]* דְּבָרִים. ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יְהִי כְבוֹד חֲבֵירָךְ חָבִיב עָלֶיךָ {כש} כְּשֶׁלָּךְ[24]«•, וְאַל תְּהִי נוֹחַ לִכְעוֹס; שׁוּב[25]^ יוֹם אֶחָד לִפְנֵי מִיתָתָךְ. וֶהֱוֵי מִתְחַמֵּם כְּנֶגֶד אוּרָן שֶׁלַּחֲכָמִים. {ו} וֶהֱוֵי זָהִיר בְּגַחַלְתָּם[26]^• שֶׁמֵּא[27]^• תִיכָּוֶוה, שֶׁנְּשִׁיכָתָם נְשִׁיכַת שׁוּעָל, וַעֲקִיצָתָם עֲקִיצַת עַקְרָב, וּלְחִישָׁתָן לְחִישַׁת שָׂרָף, וְאַף[28]^ כָּל דִּבְרֵיהֶם כְּגַחֲלֵי אֵשׁ. [29]«• רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: עַיִן הָרָע[30]^•, וְיֵצֶר הָרַע, וְשִׂנְאַת {הב} הַבְּרִיּוֹת, מוֹצִיאִין אֶת הָאָדָם מִן הָעוֹלָם. **י"ד** ר' יוֹסֵה[31]«• אוֹמֵר: יְהִי מְמוֹן חֲבֵירָךְ חָבִיב עָלֶיךָ (ש)[32]* כְּשֶׁלָּךְ. וְהַתְקֵן[33]^ עַצְמָךְ לִלְמוֹד תּוֹרָה, {ש} שֶׁאֵינָהּ יְרוּשָּׁה לָךְ[34]«•. וְכָל מַעֲשֶׂיךָ יִהְיוּ לְשֵׁם {שמ} שָׁמַיִם. **ט"ו** ר' שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הֱוֵי זָהִיר {ב} בִּקְרִיַּית[35]«#* שְׁמַע וּבַתְּפִילָּה[36]«•. וּכְשֶׁאַתָּה מִתְפַּלֵּל, אַל תַּעַשׂ תְּפִילָּתָךְ קֶבַע, אֶלָּא רַחֲמִים[37]^• וְתַחֲנוּנִים^ {ל} לִפְנֵי הַמָּקוֹם בָּרוּךְ הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר[38]: כִּי חַנּוּן וְרַחוּם הוּא, אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד, [39]«•וְנִיחָם עַל הָרָעָה•. וְאַל תְּהִי רָשָׁע בִּפְנֵי (עַמ)[40]* עַצְמָךְ. **י"ו** ר' אֶלְעָזָר[41]«• אוֹמֵר: הֱוֵי שָׁקוּד[42]^• לִלְמוֹד[43]« תּוֹרָה[44]«• $ מַה שֶּׁתָּשִׁיב לְאֶפִּיקוֹרוֹס; וְדַע לִפְנֵי מִי אַתָּה עָמֵל, וּמִי הוּא בַּעַל מְלַאכְתָּךְ. [45]«• ר' טַרְפוֹן אוֹמֵר: הַיּוֹם קָצָר, וְהַמְּלָאכָה מְרוּבָּה, וְהַפּוֹעֲלִין עֲצֵילִים, וְהַשָּׂכָר הַרְבֵּה, וּבַעַל הַבַּיִת דּוֹחֵק. {ה} הוּא הָיָה אוֹמֵר: לֹא עָלֶיךָ מְלָאכָה[46]« לִגְמוֹר, וְלֹא אַתָּה בֶן חוֹרִין[47]^ לְעַצְמָךְ[48]^• לִבָּטֵל[49]«; אִם לָמַדְתָּה תוֹרָה הַרְבֵּה, {נ} [50]«•נוֹתְנִין לָךְ שָׂכָר הַרְבֵּה•. וְנֶאֱמָן[51]«• הוּא[52]« בַּעַל מְלַאכְתָּךְ, לְשַׁלֵּם[53]«• לָךְ שְׂכַר פְּעוּלָּתָךְ. [54]«•

הל' י"ו[55]«• פרק ג'

עֲקַבְיָה בֶּן מַהֲלַלְאֵל אוֹמֵר: הִסְתַּכֵּל בִּשְׁלֹשָׁה דְבָרִים, וְאֵין אַתָּה בָא לִידֵי עֲבֵירָה: דַּע מֵאַיִן בָּאתָה, וּלְאַיִין אַתָּה הוֹלֵךְ, וְלִפְנֵי מִי אַתָּה עָתִיד לִיתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן. דַּע מֵאַיִן[56]« בָּאתָה: מִלֵּיחָה[57]«• סְרוּחָה. וּלְאַיִין אַתָּה הוֹלֵךְ, לְרִימָּה וְתוֹלֵיעָה[58]«. וְלִפְנֵי מִי אַתָּה עָתִיד לִיתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן, לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. **ב'** ר' חֲנַנְיָה סְגַן הַכֹּהֲנִים אוֹמֵר: הֱוֵי מִתְפַּלֵּל בִּשְׁלוֹמָהּ[59]« שֶׁלַּמַּלְכוּת, שֶׁאִילוּלֵי מוֹרָאָהּ, אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ חַיִּים בְּלָעְנוּ. **ג'** ר' חֲנִינָה[60]^• בֶּן תְּרַדְיוֹן אוֹמֵר: שְׁנַיִם שֶׁהָיוּ {י} יוֹשְׁבִין וְאֵין בֵּינֵיהֶם דִּבְרֵי תוֹרָה, הֲרֵי זֶה מוֹשַׁב לֵצִים, שֶׁנֶּאֱמַר[61]°: וּבְמוֹשַׁב לֵצִים לֹא יָשָׁב. אֲבָל שְׁנַיִם שֶׁהָיוּ[62]« יוֹשְׁבִין וַעֲסוּקִים[63]« בְּדִבְרֵי תוֹרָה, שְׁכִינָה בֵינֵיהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר[64]°: אָז נִדְבְּרוּ יִרְאֵי ייי אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ, וַיַּקְשֵׁב ייי וַיִּשְׁמָע.[65]«• [66]«• **ד'** ר' שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: שְׁלֹשָׁה שֶׁאָכְלוּ עַל שֻׁלְחָן אֶחָד, וְלֹא אָמְרוּ עָלָיו דִּבְרֵי תוֹרָה, הֲרֵי אֵלּוּ[67]« כְּאוֹכְלֵי זִבְחֵי מֵתִים, שֶׁנֶּאֱמַר[68]°: כִּי כָל שֻׁלְחָנוֹת מָלְאוּ קִיא צוֹאָה, בְּלִי מָקוֹם. אֲבָל שְׁלֹשָׁה שֶׁאָכְלוּ עַל שֻׁלְחָן אֶחָד, וְאָמְרוּ עָלָיו {ד} דִּבְרֵי תוֹרָה, כְּאִילּוּ אָכְלוּ מִשּׁוּלְחָנוֹ שֶׁלְּהַמָּקוֹם[69]«• בָּרוּךְ הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר[70]°: וַיְדַבֵּר אֵלַי, זֶה הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי ייי. [71]«• חֲנַנְיָה בֶּן חֲכִינַיי אוֹמֵר: הַנֵּיעוֹר בַּלַּיְלָה, וְהַמְּהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ [72]*• וְהַמְפַנֶּה[73]^• לִבּוֹ לְהַבְטָלָה[74]^#•, הֲרֵי זֶה מִתְחַיֵּיב בְּנַפְשׁוֹ. **ה'** [75]«• ר' נְחוּנְיָיה בֶּן הַקָּנָה אוֹמֵר: כָּל {ה} הַמְקַבֵּל עָלָיו[76]« עוֹל תּוֹרָה, מַעֲבִירִין מִמֶּנּוּ עוֹל {מ} מַלְכוּת וְעוֹל דֶּרֶךְ אֶרֶץ[77]«; וְכָל הַפּוֹרֵק מִמֶּנּוּ עוֹל תּוֹרָה, נוֹתְנִים עָלָיו עוֹל מַלְכוּת וְעוֹל דֶּרֶךְ הָאָרֶץ[78]«. {ד} **<ו'>**[79]* ר' חֶלְפְּתָה אִישׁ כְּפַר חֲנַנְיָה אוֹמֵר: עֲשָׂרָה שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִים וַעֲסוּקִים« בַּתּוֹרָה[80]^•, שְׁכִינָה $ בֵּינֵיהֶם,

---

[1] ק כלפנינו. קיי: "סיד".
[2] קיי כלפנינו. ק: "יוֹסֵף".
[3] קיי כלפנינו. ק: "מִתְגַּבֵּר".
[4] קיי כלפנינו. ק נוסף: "הוּא".
[5] נתלה בין השורות ע"י הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[6] נוסף בין השורות, ייתכן בידי הסופר. וכן ק+קיי.
[7] קנ כלפנינו. קס+קיי ליתא: "הוּא".
[8] קנ כלפנינו. קס+קיי: "אדם".
[9] נתלה בין השורות ע"י הסופר. וכן ק+קיי.
[10] ק+קיי: "דברי". ושמא סופר פרמה התכוון לקיצור "דברי רבי".
[11] קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף: "את".
[12] ק+קיי: "אָמַר לָהֶם".
[13] ק+קיי: "אָדָם".
[14] קיי כלפנינו. ק: "יוֹסֵף".
[15] קיי כלפנינו. ק ליתא: "ברוך הוא".
[16] תהילים לז' כא'
[17] ק+קיי כלפנינו. ייתכן שאות "ל" מתוקנת ע"י סופר פרמה.
[18] קיי+קנ כלפנינו. קס: "צדיק".
[19] קיי+קנ כלפנינו. קס: "דבריו".
[20] קיי+קנ כלפנינו. קס: "אליעזר".
[21] קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף: "את".
[22] ק+קיי ליתא: "אף".
[23] ק+קיי ליתא, אך שמא אין זו טעות. וצ"ע.
[24] קיי כלפנינו. ק: "כְּנַפְשָׁךְ" (וקנ הוסיף בצד נ.א. כלפנינו).
[25] ק+קיי: "וְשׁוּב".
[26] ק+קיי: "מִגַּחַלְתָּן".
[27] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁלֹּא".
[28] ק+קיי: "וְכָל".
[29] ק כלפנינו. קיי: אולי מתחילה כאן הלכה חדשה.
[30] ק+קיי: "רָעָה".
[31] קיי כלפנינו. ק: "יוֹסֵף".
[32] הסופר(?) סימן למחיקה בנקודותיים. וכן ק+קיי ליתא.
[33] ק: "הַתְקֵן". קיי: "התקין".
[34] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "לך".
[35] קיי כלפנינו. ק: "בְּקִירְיַּית". ספק רחוק שמא אות "ב" מתוקנת ע"י הסופר, אולי מאות "ל".
[36] קיי כלפנינו. ק ליתא: "ובתפילה".
[37] ק+קיי: "אֶלָּא תַּחֲנוּנִים".
[38] יואל ב' יג'
[39] ק+קיי ליתא: "וניחם על הרעה".
[40] הסופר(?) סימן למחיקה בנקודותיים. וכן ק+קיי ליתא.
[41] קיי כלפנינו. ק: "אֱלִיעֶזֶר".
[42] ק+קיי: "שָׁקֵד".
[43] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: "ללמד".
[44] קנ+קיי כלפנינו. קס ליתא "תורה".
[45] ק כלפנינו. קיי: מתחילה כאן הלכה חדשה.
[46] ק כלפנינו. קיי: "המלאכה".
[47] ק+קיי: "חוֹרִים".
[48] ק+קיי ליתא: "לעצמך".
[49] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: "ליבטל".
[50] קיי כלפנינו. ק ליתא: "נותנין לך שכר הרבה" האם נשמט מחמת הדומות?. ושמא זהו נוסח מקורי: "אם למדת... נאמן בעל..." וראו בהערה הבאה.
[51] קיי כלפנינו. ק: "נֶאֱמָן". וראו בהערה הקודמת.
[52] קיי כלפנינו. ק ליתא: "הוא".
[53] ק כלפנינו. קיי: "שֶׁיְּשַׁלֵּם".
[54] ק כלפנינו. קיי נוסף: **"וְדַע, מַתַּן שְׂכָרָן שֶׁל צַדִּיקִים לֶעָתִיד לָבוֹא"**.
[55] ק: "י"ג". אך באמת יש שם "י"ז". וזה בגלל שנוספה הלכה לעיל "הוא היה אומר עשה רצונו כרצונך" וכו'.
[56] קיי כלפנינו. ק: "מִנַּיִן".
[57] ק כלפנינו. קיי: "מטיפה".
[58] קיי כלפנינו. ק: "וּלְתוֹלֵיעָה".
[59] קיי+קנ כלפנינו. קס כנראה: "לשלומה".
[60] ק+קיי: "חֲנַנְיָה".
[61] תהילים א' א'
[62] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁיּוֹשְׁבִין".
[63] ק כלפנינו. קיי: "ועוסקין". וכן להלן.
[64] מלאכי ג' טז'
[65] ק נוסף: "וַיִּכָּתֵב (ב)סֵפֶר זִיכָּרוֹן לְפָנָיו לְיִרְאֵי ייי וּלְחוֹשְׁבֵי שְׁמוֹ". קיי "איש אל רעהו" וגו'.
[66] ק כלפנינו. קיי נוסף: **"אֶחָד שֶׁיּוֹשֵׁב וְשׁוֹנֶה מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִילּוּ קִיֵּים אֶת כָּל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ שֶׁנֶּאֱמַר: יֵשֵׁב בָּדָד וְיִדּוֹם כִּי נָטַל עָלָיו"**.
[67] ק כלפנינו. קיי: "הרי כאילו אכלו מזבחי..".
[68] ישעיה כח' ח'
[69] קיי: "של מקום". ק: "שֶׁלְּהַקָּדוֹשׁ".
[70] יחזקאל מא' כב'
[71] ק+קיי מתחילה כאן הלכה חדשה. קנ הוסיף "ר".
[72] ק כלפנינו. קיי נוסף: "יחידי", ולנוסח זה רמז מגיה מאוחר בפרמה שסימן כאן סימן לתוספת.
[73] ק+קיי: "וּמְפַנֶּה".
[74] ניקדתי לפי הכתיב. ק+קיי: "לְבַטָּלָה".
[75] ק: "ו" (ועד סוף הפרק מספר ההלכה אחד קדימה) מפני שנוספה הלכה לעיל "חנניה בן חכינייי".
[76] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "עליו".
[77] קיי כלפנינו. ק: "הָאָרֶץ".
[78] ק כלפנינו. קיי: "ארץ".
[79] תיקנתי לפי מִספור ההלכות שבהמשך.
[80] ק+קיי: "בְּדִבְרֵי תוֹרָה".

שֶׁנֶּאֱמַר[1]°: אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת אֵל. מִנַּיִן[2]« אֲפִלּוּ חֲמִשָּׁה, שֶׁנֶּאֱמַר[3]°: $בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפּוֹט$. וּמִנַּיִן אֲפִילּוּ שְׁלֹשָׁה, שֶׁנֶּאֱמַר[4]°: $וַאֲגוּדָּתוֹ עַל אֶרֶץ יְסָדָהּ$. וּמִנַּיִן אֲפִילּוּ שְׁנַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר[5]°: אָז נִדְבְּרוּ יִרְאֵי ייי אִישׁ אֶת[6]«• רֵעֵהוּ, וַיַּקְשֵׁב ייי וַיִּשְׁמָע.[7]«• וּמִנַּיִן אֲפִילּוּ אֶחָד, שֶׁנֶּאֱמַר[8]°: בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַזְכִּיר אֶת שְׁמִי, אָבוֹא אֵלֶיךָ וּבֵרַכְתִּיךָ. **ז׳** ר׳ אֶלְעָזָר בֶּן יְהוּדָה אִישׁ בְּרְתוֹתָה אוֹמֵר: תֶּן לוֹ מִשֶּׁלּוֹ, שֶׁאַתְּ[9]« וְשֶׁלָּךְ שֶׁלּוֹ. וְכֵן בְּדָוִיד[10]^ הוּא אוֹמֵר[11]°: כִּי מִמְּךָ הַכֹּל, וּמִיָּדְךָ נָתַנּוּ לָךְ. **ח׳** רַבִּי יַעֲקֹב אוֹמֵר: הַמְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ וְשׁוֹנֶה, וּמַפְסִיק {משנ} מִשְׁנָתוֹ, וְאוֹמֵר: מַה נָּאֶה אִילָן זֶה, וּמַה נָּאֶה נִיר זֶה, מַעֲלִים עָלָיו כְּיִלּוּ[12]^ מִתְחַיֵּיב בְּנַפְשׁוֹ. **ט׳** ר׳ דוֹסְתַּי בְּרְבִּי יַנַּיִי אָמַר[13]^• מִשֵּׁם ר׳ מֵאִיר[14]«•: כָּל הַשָּׁכַח[15]«#• דָּבָר אֶחָד מִמִּשְׁנָתוֹ&, מַעֲלִים עָלָיו כִּילּוּ^ מִתְחַיֵּיב בְּנַפְשׁוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר[16]°: רַק הִשָּׁמֶר לְךָ וּשְׁמוֹר נַפְשְׁךָ מְאֹד, פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ. יָכוֹל אֲפִילּוּ תָקְפָה עָלָיו מִשְׁנָתוֹ[17]«? תַּלְמוּד לוֹמַר: וּפֶן יָסוּרוּ מִלְּבָבְךָ כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ; הָא אֵינוּ {מת} מִתְחַיֵּיב עַד שֶׁיֵּשֵׁב לוֹ[18]« וִיסִירֵם מִלִּבּוֹ. **י׳** ר׳ חֲנִינָא[19]« בֶּן דּוֹסָא אוֹמֵר[20]«: כָּל שֶׁיִּרְאַת חֶטְאוֹ קוֹדֶמֶת לְחָכְמָתוֹ[21]«, חָכְמָתוֹ מִתְקַיֶּימֶת; וְכָל[22]« שֶׁחָכְמָתוֹ {ק} קוֹדֶמֶת[23]« לְיִרְאַת חֶטְאוֹ, אֵין חָכְמָתוֹ מִתְקַיֶּימֶת. **י׳א׳** הוּא הָיָה אוֹמֵר: כָּל שֶׁמַּעֲשָׂיו {מר} מְרוּבִּים מֵחָכְמָתוֹ, חָכְמָתוֹ מִתְקַיֶּימֶת; וְכָל« שֶׁחָכְמָתוֹ מְרוּבָּה מִמַּעֲשָׂיו, אֵין חָכְמָתוֹ {מ} מִתְקַיֶּימֶת. **י׳ב׳** הוּא הָיָה אוֹמֵר: כָּל שֶׁרוּחַ הַבְּרִיּוֹת נוֹחָה[24]* מִמֶּנּוּ, רוּחַ הַמָּקוֹם נוֹחָה מִמֶּנּוּ[25]«; וְכָל שֶׁאֵין רוּחַ הַבְּרִיּוֹת [נוֹחָה][26]* מִמֶּנּוּ[27]« אֵין רוּחַ הַמָּקוֹם נוֹחָה מִמֶּנּוּ[28]«. **י׳ג׳** ר׳ דוֹסָא[29]« בֶּן אַרְכִּינָס[30]^ אוֹמֵר: שֵׁנַת[31]« שַׁחְרִית[32]«, וְיַיִן צָהֳרַיִם[33]^, {ושי} וְשִׂיחַת הַיְלָדִים, וִישִׁיבַת[34]«• כְּנֵסִיּוֹת שֶׁלְּעַמֵּי הָאָרֶץ מוֹצִיאִין אֶת הָאָדָם מִן הָעוֹלָם. **י׳ד׳** ר׳ <אֶ>לְעָזָר הַמּוֹדָעִי אוֹמֵר: הַמְחַלֵּל אֶת הַקֳּדָשִׁים[35]#, וְהַמְבַזֶּה אֶת הַמּוֹעֲדוֹת [36]*•, וְהַמֵּיפֵר בְּרִיתוֹ שֶׁלְּאַבְרָהָם אָבִינוּ, וְהַמְגַלֶּה פָּנִים {ב} בַּתּוֹרָה $$, אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ מַעֲשִׂים טוֹבִים, אֵין לוֹ חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא. **ט׳ו׳** ר׳ יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: הֱוֵי קַל רֹאשׁ$, וְנוֹחַ תִּשְׁחוֹרֶת$, וֶהֱוֵי {מק} מְקַבֵּל אֶת כָּל הָאָדָם בְּשִׂמְחָה$. [37]«• ר׳ עֲקִיבָה אוֹמֵר: שְׂחוֹק וְקַלּוּת רֹאשׁ מַרְגִּילִין אֶת[38]«• הָאָדָם לָעֶרְוָוה[39]«•. הוּא[40]«• הָיָה אוֹמֵר: [41]«••מַסּוֹרוֹת, סְיָיג לַתּוֹרָה, מַעְשְׂרוֹת סְיָיג לָעוֹשֶׁר••, נְדָרִים סְיָיג לִפְרִישׁוּת, סְיָיג לַחָכְמָה שְׁתִיקָה. **י׳ו׳** הוּא הָיָה אוֹמֵר: חָבִיב אָדָם, שֶׁנִּבְרָא[42]« {ב} בְּצֶלֶם. חִיבָּה יְתֵירָה נוֹדַעַת לוֹ שֶׁנִּבְרָא בְּצֶלֶם [43]«• שֶׁנֶּאֱמַר[44]°«•: כִּי בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם. חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל, שֶׁנִּקְרְאוּ בָנִים לַמָּקוֹם[45]«•. חִיבָּה יְתֵירָה נוֹדַעַת לָהֶם שֶׁנִּקְרְאוּ בָנִים לַמָּקוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר[46]°«•: בָּנִים אַתֶּם לַייי אֱלֹהֵיכֶם. חֲבִיבִים יִשְׂרָאֵל, שֶׁנִּיתַּן לָהֶם כְּלִי חֶמְדָּה[47]«•. חִיבָּה {יתי} יְתֵירָה נוֹדַעַת לָהֶם, שֶׁנִּיתַּן לָהֶם כְּלִי חֶמְדָּה[48]«• שֶׁבּוֹ נִבְרָא הָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר[49]°«•: כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם, תּוֹרָתִי אַל תַּעֲזוֹבוּ. [50]«• הַכֹּל צָפוּי, וְהָרְשׁוּת נְתוּנָה, וּבְטוּב הָעוֹלָם נִידּוֹן, וְהַכֹּל לְפִי רוֹב הַמַּעֲשֶׂה. **י׳ז׳** הוּא הָיָה אוֹמֵר: הַכֹּל נָתוּן בַּעֲרָבִים[51]#«•, וּמְצוּדָה {פ} פְרוּשָׂה עַל[52]«• כָּל הַחַיִּים. הֶחָנוּת פְּתוּחָה, וְהַחֶנְוָנִי מַקִּיף, הַפִּינְקֵס[53]« פְּתוּחָה, וְהַיָּד כּוֹתֶבֶת, וְהַגַּבָּיִין[54]« מְחַזְּירִין[55]«• (מ)[56]* תָּמִיד בְּכָל יוֹם, וְנִפְרָעִין מִן[57]« הָאָדָם לְדַעְתּוֹ וְשֶׁלֹּא לְדַעְתּוֹ, [58]«••וְיֵשׁ לָהֶם עַל מַה {שיס} שֶׁיִּסְמְכוּ[59]«•• וְהַדִּין דִּין אֱמֶת, וְהַכֹּל מְתוּקָּן {לס} לַסְּעוּדָה. **י׳ח׳** ר׳ <אֶ>לְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר: אִם אֵין תּוֹרָה, אֵין דֶּרֶךְ הָאָרֶץ[60]^•; אִם אֵין דֶּרֶךְ הָאָרֶץ^•, אֵין תּוֹרָה. אִם אֵין חָכְמָה, אֵין יִרְאָה; אִם אֵין יִרְאָה, אֵין חָכְמָה. אִם אֵין דַּעַת, אֵין בִּינָה; אִם אֵין בִּינָה, אֵין דַּעַת. אִם אֵין קֶמַח, אֵין תּוֹרָה; אִם אֵין תּוֹרָה, אֵין קֶמַח. הוּא הָיָה אוֹמֵר: כָּל שֶׁחָכְמָתוֹ מְרוּבָּה מִמַּעֲשָׂיו לְמָה הוּא דוֹמֶה, לְאִילָן שֶׁנְּפָיו[61]«• מְרוּבִּים וְשָׁרָשָׁיו מְעוּטִים, וְהָרוּחַ בָּאתְ[62]«. וְעוֹקַרְתּוֹ[63]«• וְהוֹפַכְתּוֹ {ע} עַל פָּנָיו. [64]^••• שֶׁנֶּאֱמַר[65]°: וְהָיָה כְּעַרְעָר בָּעֲרָבָה וְלֹא יִרְאֶה כִּי יָבֹא טוֹב וְשָׁכַן חֲרֵרִים בַּמִּדְבָּר אֶרֶץ {מ} מְלֵחָה וְלֹא תֵשֵׁב. אֲבָל••• כָּל^• שֶׁמַּעֲשָׂיו {מרובין} מְרוּבִּין מֵחָכְמָתוֹ לְמָה הוּא דוֹמֶה, לְאִילָן {ש} שֶׁעֲנָפָיו[66]«• מְעוּטִין וְשָׁרָשָׁיו מְרוּבִּין, וַאֲפִילּוּ[67]^ כָּל הָרוּחוֹת שֶׁבָּעוֹלָם[68]^ בָּאוֹת וְנוֹשְׁבוֹת[69]^• בּוֹ, אֵין מְזִיזוֹת[70]«• אֹתוֹ מִמְּקוֹמוֹ. [71]^••• שֶׁנֶּאֱמַר[72]°: וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל עַל מַיִם וְעַל יוּבַל יְשַׁלַּח שָׁרָשָׁיו וְלֹא יִרְאֶה כִּי יָבֹא חֹם וְהָיָה עָלֵהוּ רַעֲנָן וּבִשְׁנַת בַּצֹּרֶת

---

[1] תהילים פב׳ א׳
[2] ק כלפנינו (וכן להלן ק ״מניין״). קיי: ״ומניין״.
[3] עמוס ט׳ ו׳
[4] תהילים פב׳ א׳
[5] מלאכי ג׳ טז׳
[6] קיי כלפנינו. ק: ״**אֶל**״ (וכן בתנ״ך).
[7] ק נוסף: ״וַיִּכָּתֵב (ב)סֵפֶר זִיכָּרוֹן לְפָנָיו לְיִרְאֵי ייי וּלְחֹשְׁבֵי שְׁמוֹ״. קיי ״איש אל רעהו״ וגו׳.
[8] שמות כ׳ כ׳
[9] ק כלפנינו. קיי: ״שאתה״.
[10] ק+קיי בסדר הפוך: ״וְכֵן הוּא אוֹמֵר בְּדָוִד״.
[11] דברי הימים א׳ כט׳ יד׳
[12] ק+קיי הכתיב: ״כְּאִילּוּ״. וכן בסמוך.
[13] ק+קיי: ״אוֹמֵר״.
[14] ק כלפנינו. קיי נוסף: אומר״. וראו בהערה לעיל.
[15] ק הכתיב כלפנינו, וזהו ניקוד קנ. ושמא יש לנקד ״הַשָּׁכֵחַ״. קיי: ״תלמיד חכם שהוא יושב ושונה ושכח...״
[16] דברים ט׳ ד׳
[17] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ממשנתו״.
[18] ק כלפנינו. קיי ליתא: ״לו״.
[19] ק: ״חֲנִינָה״. קיי: ״חנניה״.
[20] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״אומר״.
[21] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב ברובם: ״חוכמתו״.
[22] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״וכל ש״. וכן להלן.
[23] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״קודמת״.
[24] כך ק+קיי. נראה שהסופר כתב בטעות ״נוחס״ ולאחר מכן כנראה ניסה להפוך את אות ״ס״ להיות אות ״ה״.
[25] ק כלפנינו. קיי: ״הימנו״.
[26] נוסף בשוליים, כנראה ע״י הסופר. וכן קנ+קיי (קס: יש השמטה).
[27] קיי כלפנינו, וכנראה כך גם קס (שהשמיט מחמת הדומות) קנ: ״הֵימֶנּוּ״.
[28] ק כלפנינו. קיי: ״הימנו״.
[29] קיי כלפנינו. קס בסיומת ״ה״.
[30] ק+קיי בתחילית ״ה״.
[31] ק כלפנינו. קיי הכתיב: ״שינת״.
[32] קיי+(קנ?) כלפנינו. קס: ״שֶׁלְּשַׁחְרִית״.
[33] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״וְיַיִן שֶׁלְּצָהֳרַיִם״.
[34] ק כלפנינו, וזהו נוסח מדוייק. קיי נוסף: ״בתי״.
[35] ניקדתי ״ק״ בקמץ קטן, אך קנ ניקד בקמץ רגיל.
[36] מגיה סימן כאן לתוספת, ואולי כוונתו שיש להוסיף: ״**וְהַמְּאַדִּים אֶת פְּנֵי חֲבֵירוֹ**״, שנמצא רק בנוסח קאופמן אך חסר בפרמה וקיימברידג׳. אמנם בקאופמן סדר ההלכה שונה, וכאן מובא ״המגלה פנים בתורה״ ולאחר מכן ״המיפר בריתו..״ ולבסוף ״המאדים..״. ב-קיי סדר ההלכה כלפנינו.
[37] ק כלפנינו. קיי: מתחילה כאן הלכה חדשה.
[38] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״את האדם״.
[39] קיי כלפנינו. ק: ״לָעֶרְוָיה״.
[40] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״הוא היה אומר״.
[41] קיי כלפנינו: ״מסורות סייג לתורה, אך חסר ״מעשרות סייג לעושר״. ק: ״מַעַשְׂרוֹת סְיָיג לַתּוֹרָה״ (האם זו השמטה מחמת הדומות?).
[42] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״שברא״.
[43] ק כלפנינו. קנ נוסף: ״אלוהים״. קיי ליתא ״חיבה יתרה״ וכו׳.
[44] בראשית ט׳ ו׳. קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא ״שנאמר... האדם״.
[45] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״למקום״.
[46] דברים יד׳ א׳. קיי כלפנינו. ק ליתא ״שנאמר״ וקנ הוסיף ״בנים אתם לייי אלהיכם״.
[47] ק+קיי: ״שֶׁנִּיתַּן לָהֶם כְּלִי שֶׁבּוֹ נִבְרָא הָעוֹלָם״.
[48] ק+קיי ליתא: ״חמדה״.
[49] משלי ד׳ ב׳. קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״שנאמר... תעזובו״.
[50] ק כלפנינו. קיי: מתחילה כאן הלכה חדשה.
[51] ק כלפנינו. קיי: ״בעירבון״. ובפרמה מנוקד: ״בֵּעֲרָבִים״.
[52] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: ״אל״.
[53] ק כלפנינו. קיי: ״והפינקס״.
[54] ק+קיי: ״וְהַגַּבָּאִים״.
[55] קס הכתיב כלפנינו. ואולי ניתן גם לנקד: ״מַחְזִירִין״. קיי+קנ: ״מְחַזְּרִין״.
[56] כנראה סומן למחיקה. וכן ק+קיי ליתא.
[57] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״מהאדם״.
[58] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״ויש להם על מה שיסמכו״.
[59] קיי: ״שיסמוכו״.
[60] ק+קיי: ״אֶרֶץ״.
[61] ק: ״שֶׁנּוֹפוֹ [מְרוּבֶּה]״. קיי: ״שענפיו מרובים״.
[62] ק כלפנינו. קיי: ״באתה״.
[63] קיי+קנ כלפנינו. קס אולי: ״ופוכרתו״.
[64] ק+קיי ליתא ״שנאמר וכו׳״ אלא ממשיכים כאן מיד: ״וְכָל שֶׁמַּעֲשָׂיו...״.
[65] ירמיה יז,ו.
[66] קיי כלפנינו. ק: ״שֶׁנּוֹפוֹ מְמוּעָט״.
[67] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״אפילו״.
[68] ק+קיי ליתא: ״שבעולם״.
[69] ק+קיי: ״בָּאוֹת עָלָיו״.
[70] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״מזיזין״.
[71] ק+קיי ליתא ״שנאמר וכו׳״ אלא ממשיכים כאן מיד: ״ר׳ אלעזר...״.
[72] ירמיה יז,ח.

לֹא יִדְאָג, וְלֹא יָמִישׁ מֵעֲשׂוֹת פֶּרִי.••• [1]«• ר' <אֶ>לְעָזָר[2]«• {ח} חֲסָמָה[3]« אוֹמֵרו: קִינִּין וּפִתְחֵי נִידָּה הֵן הֵן גּוּפֵי {ת} תוֹרָה[4]«•, תְּקוּפוֹת וְגֵימַטְרִיָּה[5]« פַּרְפְּרָאִיּוֹת[6]« לַחָכְמָה.

הל' י'ח'[7]«• **פרק ד'**

בֶּן זוֹמָה[8]« אוֹמֵרו: אֵי זֶה הוּא חָכָם, הַלָּמֵד מִכָּל הָאָדָם[9]^, שֶׁנֶּאֱמַרו[10]°: מִכָּל מְלַמְּדַיי הִשְׂכַּלְתִּי. אֵי זֶה הוּא גִיבּוֹר, הַכּוֹבֵשׁ אֶת יִצְרוֹ, שֶׁנֶּאֱמַרו[11]°: טוֹב אֶרֶךְ אַפַּיִים מִגִּיבּוֹר, וּמוֹשֵׁל בְּרוּחוֹ מִלּוֹכֵד עִיר. אֵי זֶה הוּא עָשִׁיר, הַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ, שֶׁנֶּאֱמַרו[12]°: יְגִיעַ כַּפֶּיךָ כִּי תֹאכֵל, אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ. [13]«••אַשְׁרֶיךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְטוֹב לָךְ לָעוֹלָם[14]«• הַבָּא.•• אֵי זֶה הוּא מְכוּבָּד, הַמְכַבֵּד אֶת הַבְּרִיּוֹת, שֶׁנֶּאֱמַרו[15]°: כִּי מְכַבְּדַיי אֲכַבֵּד, וּבוֹזַיי יֵקָלּוּ. **ב'** בֶּן עַזַּיי אוֹמֵרו: הֱוֵוי רָץ לְמִצְוָה קַלָּה, וּבוֹרֵחַ מִן הָעֲבֵירָה, שֶׁמִּצְוָה גוֹרֶרֶת מִצְוָה, וַעֲבֵירָה גוֹרֶרֶת עֲבֵירָה, שֶׁשְּׂכַר מִצְוָה, מִצְוָה, וּשְׂכַר עֲבֵירָה, עֲבֵירָה. *[16]^• הוּא הָיָה אוֹמֵרו: אַל תְּהִי בָז לְכָל אָדָם, וְאַל תְּהִי מַפְלִיג לְכָל דָּבָר; שֶׁאֵין לָךְ אָדָם שֶׁאֵין לוֹ שָׁעָה, וְאֵין לָךְ דָּבָר שֶׁאֵין לוֹ מָקוֹם. [17]«• ר' לְוִיטָס[18]«• אִישׁ יַבְנֶה אוֹמֵרו: מְאֹד מְאֹד הֱוֵוי שְׁפַל רוּחַ, {ש} שֶׁתִּקְוַות אֱנוֹשׁ רִימָּה. **ג'** ר' יוֹחָנָן[19]&« בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵרו: כָּל הַמְחַלֵּל שֵׁם שָׁמַיִם בַּסֵּתֶר, נִפְרָעִים מִמֶּנּוּ בַגָּלוּי. אֶחָד שׁוֹגֵג וְאֶחָד[20]« מֵזִיד בְּחִילּוּל הַשֵּׁם. **ד'** ר' יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ[21]«• אוֹמֵרו: הַלָּמֵד עַל מְנָת לְלַמֵּד[22]«•, [23]«• מַסְפִּיקִין בְּיָדוֹ לִלְמוֹד וּלְלַמֵּד[24]«•; וְהַלָּמֵד[25]^ עַל מְנָת לַעֲשׂוֹת, מַסְפִּיקִין בְּיָדוֹ לִלְמוֹד וּלְלַמֵּד, לִשְׁמוֹר[26]^• וְלַעֲשׂוֹת. **ה'** ר' צָדוֹק אוֹמֵרו: אַל תַּעֲשֵׂם עֲטָרָה לְהִתְגַּדֵּל בָּהֶם, וְלֹא קַרְדּוֹם[27]#«• לוֹכַל מֵהֶן. וְכָךְ[28]« הָיָה הִלֵּל אוֹמֵרו: וְדִי[29]«• אִשְׁתַּמֵּשׁ#«• בְּתָגָא חֲלַף. הָא[30]«• כָּל הַנֵּאוֹת& מִדִּבְרֵי תוֹרָה, נָטַל חַיָּיו מִן הָעוֹלָם. **ו'** ר' יוֹסֵה אוֹמֵרו: כָּל הַמְכַבֵּד אֶת הַתּוֹרָה, גּוּפוֹ מְכוּבָּד עַל[31]«• הַבְּרִיּוֹת; וְכָל הַמְחַלֵּל אֶת הַתּוֹרָה, גּוּפוֹ מְחוּלָּל עַל«• הַבְּרִיּוֹת. **ז'** ר' יִשְׁמָעֵאל [32]«• אוֹמֵרו: הַחוֹסֵךְ[33]« עַצְמוֹ מִן הַדִּין, פּוֹרֵק מִמֶּנּוּ אֵיבָה וְגָזֵל וּשְׁבוּעַת [שָׁוְא]*[34]. הַגַּס[35]^• לִבּוֹ בְהוֹרָיָיה[36]«•, שׁוֹטֶה, רָשָׁע, וְגַס רוּחַ. [37]«• הוּא הָיָה אוֹמֵרו: אַל תְּהִי דָן יְחִידִי[38]«, שֶׁאֵין דָּן יְחִידִי« אֶלָּא אֶחָד. וְאַל תֹּאמַר: קַבְּלוּ[39]^• דַעְתִּי, שֶׁהֵן[40]« רַשָּׁיִין[41]« וְלֹא אַתָּה. **ח'** רִבִּי יוֹ[נָ]תָן[42]«*• אוֹמֵר: כָּל הַמְקַיֵּים אֶת הַתּוֹרָה מֵעוֹנִי[43]*, סוֹפוֹ לְקַיְּימָהּ מֵעוֹשֶׁר; וְכָל הַמְבַטֵּל אֶת הַתּוֹרָה מֵעוֹשֶׁר, {ס} סוֹפוֹ לְבַטְּלָהּ מֵעוֹנִי. **ט'** ר' מֵאִיר אוֹמֵרו: הֱוֵוי מְעַט עֵסֶק, וַעֲסוֹק בַּתּוֹרָה; וֶהֱוֵוי[44]« שְׁפַל רוּחַ בִּפְנֵי כָל הָאָדָם[45]«; וְאִם בָּטַלְתָּה[46]« מִן הַתּוֹרָה, יֵשׁ לִי[47]«• בְטֵלִים הַרְבֵּה כְּנֶגְדָּךְ; וְאִם עָמַלְתָּה[48]« בַּתּוֹרָה, יֵשׁ לִי«• שָׂכָר הַרְבֵּה לִיתֵּן לָךְ. **י'** ר' אֱלִיעֶזֶרו בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵרו: הָעוֹשֶׂה מִצְוָה אַחַת, קָנָה לוֹ פְּרַקְלִיט אֶחָד; הָעוֹבֵר[49]« עֲבֵירָה אַחַת[50]«, קָנָה לוֹ קָטֵיגוֹר אֶחָד. תְּשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, כִּתְרִיס לִפְנֵי {הפורע} הַפּוּרְעָנוּת. **י'א'** ר' יוֹחָנָן הַסַּנְדְּלָר אוֹמֵר: כָּל כְּנִיסָה[51]«• שֶׁהִיא לְשֵׁם[52]« (שָׁמַיִם)*• [מִצְוָה][53]*•, סוֹפָהּ לְהִתְקַיֵּים; וְשֶׁאֵינָהּ לְשֵׁם (שָׁמַיִם)*• [מִצְוָה]*•, אֵין סוֹפָהּ לְהִתְקַיֵּים. **י'ב'** ר' <אֶ>לְעָזָר בֶּן[54]^• שַׁמּוּעַ אוֹמֵרו: יְהִי כְבוֹד תַּלְמִידָךְ חָבִיב עָלֶיךָ כִּכְבוֹד$ חֲבֵירָךְ$, וּכְבוֹד חֲבֵירָךְ כְּמוֹרָא רַבָּךְ, וּמוֹרָא רַבָּךְ כְּמוֹרָא שָׁמַיִם. **י'ב'**[55]* ר' יְהוּדָה אוֹמֵרו: הֱוֵוי זָהִיר בַּתַּלְמוּד, שֶׁשִּׁיגְגַת[56]« הַתַּלְמוּד[57]*• עוֹלָה זָדוֹן. ר' שִׁמְעוֹן אוֹמֵרו: שְׁלֹשָׁה כְתָרִים הֵן: כֶּתֶר תּוֹרָה, וְכֶתֶר כְּהוּנָּה, וְכֶתֶר מַלְכוּת; וְכֶתֶר שֵׁם טוֹב[58]«• עַל גַּבֵּיהֶם. **י'ג'** ••רְבִּיו[59]^• אוֹמֵרו^•: עֲשֵׂה רְצוֹנוֹ כִּרְצוֹנָךְ[60]« {כ} כְּדֵי[61]« שֶׁיַּעֲשֶׂה רְצוֹנָךְ כִּרְצוֹנוֹ בַּטֵּל רְצוֹנָךְ מִפְּנֵי רְצוֹן[62]^• אֲחֵרִים^• כְּדֵי« שֶׁיְּבַטֵּל רְצוֹן אֲחֵרִים מִפְּנֵי רְצוֹנָךְ.•• **י'ד'** ר' נְהוֹרַיי אוֹמֵרו: הֱוֵוי גוֹלֶה לִמְקוֹם תּוֹרָה, וְאַל תּוֹמַר[63]«: שֶׁהִיא[64]^• תָּבוֹא אַחֲרַיי, שֶׁחֲבֵירֶיךָ[65]« יְקַיְּימוּהָ[66]« בְּיָדֶיךָ. וְאֶל בִּינָתְךָ אַל תִּישָּׁעֵן. *[67] ר' יַנַּיי אוֹמֵרו: אֵין בְּיָדֵינוּ לֹא מִשַּׁלְוַות הָרְשָׁעִים וְאַף[68]«• לֹא מִיִּיסּוּרֵי[69]«• הַצַּדִּיקִים. **ט'ו'** ר'[70]«• מַתְיָה[71]«• בֶּן חָרָשׁ אוֹמֵרו: הֱוֵוי מַקְדִּים לִשְׁלוֹם כָּל[72]«• הָאָדָם, וֶהֱוֵוי זָנָב {לא} לָאֲרָיוֹת, וְלֹא רֹאשׁ לַשּׁוּעָלִים. **י'ו'** ר' יַעֲקֹב[73]«• אוֹמֵרו: הָעוֹלָם הַזֶּה דוֹמֶה לִפְרוֹזְדוֹד לִפְנֵי הָעוֹלָם הַבָּא, הַתְקֵן עַצְמָךְ לִפְרוֹזְדוֹד, כְּדֵי[74]«• שֶׁתִּיכָּנֵס לַטְרִיקְלִין[75]#«•. [76]«• הוּא הָיָה אוֹמֵרו: יָפָה שָׁעָה אַחַת בִּתְשׁוּבָה וּבְמַעֲשִׂים[77]« טוֹבִים בָּעוֹלָם הַזֶּה, כְּחַיֵּי[78]«• הָעוֹלָם הַבָּא. יָפָה$ שָׁעָה אַחַת שֶׁלְּקוֹרַת רוּחַ בָּעוֹלָם הַבָּא, מִכָּל חַיֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה. **י'ז'** ר' שִׁמְעוֹן בֶּן[79]«• אֶלְעָזָר אוֹמֵרו: אַל תְּרַצֶּה אֶת חֲבֵירָךְ בְּשָׁעַת כַּעְסוֹ, וְאַל תְּנַחֲמֶנּוּ בְּשָׁעָה[80]« {ש} שֶׁמֵּתוֹ מוּטָל לְפָנָיו, וְאַל תִּישְׁאַל לוֹ בְּשָׁעַת נִדְרוֹ, וְאַל תִּשְׁתַּדֵּר[81]«• לִרְאוֹתוֹ[82]«• בְּשָׁעַת קַלְקָלָתוֹ. **י'ח'** שְׁמוּאֵל הַקָּטָן אוֹמֵרו[83]°: בִּנְפֹל אוֹיִבְךָ[84]# אַל תִּשְׂמָח, וּבִכָּשְׁלוֹ[85]^•

---

[1] ק כלפנינו. קיי: מתחילה כאן הלכה חדשה.
[2] קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף: "בן".
[3] ק כלפנינו. קיי: "הסמה".
[4] קיי כלפנינו. ק: "הֲלָכוֹת".
[5] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: "וגמטרייה".
[6] ק הכתיב: "פַּרְפְּרָיוֹת". קיי: "פרפראות".
[7] ק: "יט", מפני שנוספה הלכה לעיל "חננייה בן חכיניי". אך קיי חילק פרק זה לעוד הרבה הלכות.
[8] ק כלפנינו. קיי הכתיב: "זומא".
[9] ק+קיי: "אָדָם".
[10] תהילים קיט' צט'
[11] משלי טז' לב'
[12] תהילים קכח' ב'
[13] קיי כלפנינו. ק ליתא: "אשריך בעולם הזה וטוב לך בעולם הבא".
[14] קיי: "בעולם" (לגבי ק ראו בהערה לעיל).
[15] שמואל א' ב' ל'
[16] ק+קיי מתחילה כאן הלכה חדשה. ובפרמה מסומן סימן קטן, אולי בידי הסופר, האם לרמז על הפסקה?.
[17] ק כלפנינו. קיי מתחילה כאן הלכה חדשה.
[18] קיי+קנ כלפנינו. קס: "לווייטס".
[19] ק הכתיב: "יוֹחָנָן". קיי: יש השמטה.
[20] קיי+קנ כלפנינו. קס: "אֶחָד".
[21] קיי כלפנינו. ק ליתא: "בנו".
[22] קיי+קנ כלפנינו. קס: "לילמד".
[23] קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף: "אין".
[24] קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף: "ולעשות".
[25] ק+קיי: "הַלָּמֵד".
[26] ק+קיי ליתא: "לשמור".
[27] קיי הכתיב כלפנינו. וניקדתי לפי הכתיב. ק: "קוֹרְדּוֹם".
[28] קיי+קנ כלפנינו. קס: "וכן".
[29] קיי כלפנינו, ואות "א" של "אשתמש" מנוקדת בפרמה בחיריק. קס: ?"דישתמשן"?. קנ: "וְדִישְׁתַּמַּשׁ".
[30] קיי+קנ כלפנינו. קס: "?האוכל? הנאות". וצ"ע.
[31] קיי כלפנינו, וכן כתב קנ בשם "נ.א.". ק: "מִן". וכן בסמוך.
[32] קיי כלפנינו. ק נוסף: "בְּנוֹ".
[33] קנ כלפנינו. קיי הכתיב: "החושד". קס: ?"החוסן"?.
[34] נוסף בשוליים, כנראה בידי הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[35] ק+קיי: "וְהַגַּס".
[36] ק: "בַּהוֹדָיָיה". קיי: "בהוראה".
[37] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא "הוא היה אומר" אלא ממשיך מיד: "ואל תהי דן". עניין נוסף. ק כלפנינו. קיי: מתחילה כאן הלכה חדשה.
[38] קיי+קנ כלפנינו. קס: "יחיד". וכן בסמוך, אלא ששם קנ לא תיקן.
[39] קנ כלפנינו. קס+קיי: "קיבלו".
[40] קיי+קנ כלפנינו. קס: "אלא רשיין".
[41] ק כלפנינו. קיי הכתיב: "רשאין".
[42] אות "נ" תלוייה ע"י הסופר. ק: "יוֹנָתָן". קיי: "יוחנן".
[43] ק+קיי כלפנינו. כנראה סופר פרמה כתב בטעות "מעוש" ולאחר מכן תיקן אות "ש" להיות "ני".
[44] ק: "ושפל רוח". קיי: "ותהיה שפל רוח" (המילה "ותהיה אינה מתאימה, ונשמעת כלשון פירוש שנוסף, ואולי זו ראייה למקוריותו של הנוסח שבקאופמן).
[45] ק כלפנינו. קיי: "אדם".
[46] ק כלפנינו. קיי: "ביטלת".
[47] קס כלפנינו. קנ: "לוֹ". וכן בסמוך. קיי כאן: "לך" ובסמוך "לו".
[48] ק הכתיב כלפנינו. קיי: "עמלת".
[49] קס כלפנינו. קיי+קנ: "וְהָעוֹבֵר".
[50] קיי+קנ כלפנינו. קס: "אחד".
[51] קיי כלפנינו. ק: כְּנֶסְיָיה".
[52] קיי+קנ כלפנינו. קס: לשום".
[53] המילה "מצוה" נתלתה מעל המילה "שמים" מבלי שנמחקה מלת "שמים". ספק האם בידי הסופר. ואולי אין הכוונה לתיקון אלא לומר שיש שני נוסחים. ק: "שָׁמַיִם". קיי: "מצוה". וכן בסמוך.
[54] ק+קיי ליתא: "בן שמוע".
[55] יש שתי הלכות "י"ב". ובקאופמן יש שתי הלכות "י"ג". ואולי בגלל הסיפור עם הלכת "רבי אומר". וצ"ע.
[56] קנ כלפנינו. קס: "ששיגת". קיי: "ששגגת".
[57] ק: "הַתַּלְמוּד". קיי: "תלמוד". בפרמה כאן לא מסומן כלום, אך בתחתית העמודה כתב הסופר כך: "ויש שאומרין: **ששיגגת התלמִיד**. על שם "והגד לעמי פשעם", אלו תלמידי חכמי' ששגגות (נש) נעשות להם כזדונות".
[58] ק כלפנינו. קיי נוסף: עולה".
[59] ק+קיי ליתא כאן אלא הובא לעיל א,ד תחת הכותרת: "הוּא הָיָה אוֹמֵר" (הכוונה שם ככל הנראה לרבן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא). וצ"ע.
[60] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: "כרצנך".
[61] קיי כלפנינו. ק ליתא: "כדיי". וכן בסמוך.
[62] ק+קיי: "רְצוֹנוֹ".
[63] ק הכתיב: "תוֹאמַר". קיי הכתיב: "תאמר".
[64] ק+קיי: "הִיא".
[65] קיי+קנ כלפנינו. קס: שחבירך".
[66] קיי+קנ כלפנינו. קס: יתקימוה".
[67] קיי: מתחילה כאן הלכה חדשה. ק: ליתא. בפרמה מסומן סימן קטן, אולי בידי הסופר, האם לרמז על הפסקה?.
[68] קיי כלפנינו. קס: "אפילו". קנ: "ולא".
[69] קיי כלפנינו. ק: "מִיִּיסּוּרֵיהֶם שֶׁלַּצַּדִּיקִים".
[70] קיי כלפנינו. ק ליתא: "רבי".
[71] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מתתיה".
[72] קיי+קנ כלפנינו. קס: "לכל".
[73] קיי כלפנינו. ק: "עֲקִיבָה".
[74] קיי כלפנינו. ק ליתא: "כדי".
[75] ק: "לִיטְרִיקְלִין". קיי: "לטרקלין".
[76] ק כלפנינו. קיי: מתחילה כאן הלכה חדשה.
[77] ק כלפנינו. קיי: "ומעשים".
[78] קס כלפנינו. קיי+קנ: "מִכָּל חַיֵּי".
[79] קיי כלפנינו. ק ליתא: "בן אלעזר".
[80] קיי+קנ כלפנינו. קס: "בשעת".
[81] קס: ?"תשדור"?. קיי+קנ: "תִּשְׁתַּדֵּל".
[82] קיי+קנ כלפנינו. קס: "לראות".
[83] משלי כד' יז'
[84] קנ ניקד: "אוֹיִבְךָ".
[85] ק+קיי: "וּבְהִכָּשְׁלוֹ".

אַל יָגֵל לִבֶּךָ. **י״ט׳** אֱלִישָׁע בֶּן אֲבִיָה אוֹמֵרו: הַלָּמֵד יֶלֶד לְמַה הוּא דוֹמֶה, לְדְיוֹ[1]« כְּתוּבָה עַל נְיָיר חָדָשׁ. וְהַלָּמֵד[2]« זָקֵן, לְמַה הוּא דוֹמֶה, לְדְיוֹ[3]« כְּתוּבָה« עַל נְיָיר מָחוּק. **כ׳** [4]« רְ׳ יוֹסֵי בֶּן יְהוּדָה אִישׁ [כְּפַר][5]* הַבַּבְלִי אוֹמֵרו: הַלָּמֵד תּוֹרָה[6]^• מִן הַקְּטַנִּים לְמַה הוּא דוֹמֶה, {ל} לְאוֹכֵל עֲנָבִים קֵהוֹת וְשׁוֹתֶה[7]«• יַיִן מִגִּיתּוֹ. וְהַלָּמֵד[8]« תּוֹרָה^• מִן הַזְּקֵנִים לְמַה הוּא דוֹמֶה, לְאוֹכֵל[9]« עֲנָבִים מְבוּשָּׁלוֹת[10]«• וְשׁוֹתֶה«• יַיִן יָשָׁן. **כ״א׳** רְבִּיו [11]«• אוֹמֵרו: אַל תִּסְתַּכֵּל בַּקִּינְקֵן[12]«, אֶלָּא בְמַה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ. יֵשׁ קִינְקֵן[13]« חָדָשׁ מָלֵא [14]«• יָשָׁן, וְיָשָׁן שֶׁאֲפִילּוּ חָדָשׁ אֵין בּוֹ. **כ״ב׳**[15]«• רְ׳[16]«• אֶלְעָזָר[17]^• הַקַּפָּר[18]«• אוֹמֵרו: הַקִּנְאָה, וְהַתַּאֲוָה, {וה} וְהַכָּבוֹד מוֹצִיאִין אֶת הָאָדָם מִן הָעוֹלָם. **כ״ג׳** הוּא הָיָה אוֹמֵרו: הַיִּלּוֹדִים לָמוּת, וְהַמֵּתִים לִחְיוֹת[19]«•, וְהַחַיִּים לִידּוֹן, לֵידַע, וּלְהוֹדִיעַ[20]^ וּלְהִוָּדַע&, שֶׁהוּא אֵל[21]^•, הוּא« הַיּוֹצֵר, וְהוּא הַבּוֹרֵא, וְהוּא[22]« הַמֵּבִין, וְהוּא עֵד[23]^•, {ו} וְהוּא הַדַּיָּין^•, וְהוּא בַעַל דִּין [24]^••. בָּרוּךְ[25]^• שֶׁאֵין לְפָנָיו לֹא עַוְולָה, וְלֹא שִׁכְחָה, וְלֹא מַשּׂוֹא פָנִים, וְלֹא מַקַּח {ש} שׁוֹחַד, שֶׁהַכֹּל שֶׁלּוֹ. וְדַע, שֶׁהַכֹּל בָּא[26]«• בְחֶשְׁבּוֹן«•. **כ״ד׳**[27]«• אַל[28]«• יַבְטִיחֲךָ יִצְרְךָ שֶׁיֵּשׁ[29]^• בַּשְּׁאוֹל^• בֵּית מָנוֹס, שֶׁעַל כּוֹרְחָךְ[30]« אַתָּה נוֹצָר, וְעַל כּוֹרְחָךְ אַתָּה {נו} נוֹלָד, וְעַל כּוֹרְחָךְ אַתָּה חַי, וְעַל כּוֹרְחָךְ אַתָּה מֵת, וְעַל כּוֹרְחָךְ אַתָּה עָתִיד לִיתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן, לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

הל׳ כ״ד׳[31]*«• **פרק ה׳**

בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם. וּמַה תַּלְמוּד [32]«•, וַהֲלֹא בְמַאֲמָר[33]« אֶחָד [34]^• יָכוֹל לְהִבָּרְאוֹת, אֶלָּא לְהִיפָּרַע מִן הָרְשָׁעִים, שֶׁמְּאַבְּדִים[35]« אֶת הָעוֹלָם שֶׁנִּבְרָא בַעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת, וְלִיתֵּן שָׂכָר טוֹב לַצַּדִּיקִים[36]«, שֶׁמְּקַיְּימִים[37]« אֶת הָעוֹלָם שֶׁנִּבְרָא בַעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת. **ב׳** עֲשָׂרָה דוֹרוֹת מֵאָדָם וְעַד נֹחַ, לְהוֹדִיעַ כַּמָּה אֶרֶךְ אַפַּיִם לְפָנָיו, שֶׁכָּל הַדּוֹרוֹת הָיוּ מַכְעִיסִים לְפָנָיו, עַד שֶׁהֵבִיא עֲלֵיהֶם אֶת מֵ[י]מֵי[38]*#^• הַמַּבּוּל. עֲשָׂרָה דוֹרוֹת מִנֹּחַ וְעַד {אב} אַבְרָהָם [39]«•, לְהוֹדִיעַ כַּמָּה אֶרֶךְ אַפַּיִם לְפָנָיו, שֶׁכָּל הַדּוֹרוֹת הָיוּ מַכְעִיסִים לְפָנָיו, עַד שֶׁבָּא אַבְרָהָם אָבִינוּ וְקִיבֵּל שְׂכַר כּוּלָּם. [40]«• עֲשָׂרָה נִסְיוֹנוֹת נִתְנַסָּה אַבְרָהָם אָבִינוּ, וְעָמַד בְּכוּלָּם, לְהוֹדִיעַ כַּמָּה [41]^• חִיבָּתוֹ שֶׁלְּאַבְרָהָם אָבִינוּ. **ג׳** עֲשָׂרָה נִיסִּים נַעֲשׂוּ לַאֲבוֹתֵינוּ בְמִצְרַיִם, וַעֲשָׂרָה עַל הַיָּם. עֶשֶׂר מַכּוֹת הֵבִיא הַקָּ׳בָּ׳הֵ׳ עַל הַמִּצְרִיִּים בְּמִצְרַיִם, וְעֶשֶׂר[42]«• עַל הַיָּם. עֶשֶׂר[43]^• נִיסְיוֹנוֹת נִיסּוּ אֲבוֹתֵינוּ אֶת הַמָּקוֹם בַּמִּדְבָּר, שֶׁנֶּאֱמַרו[44]°: וַיְנַסּוּ אֹתִי זֶה עֶשֶׂר פְּעָמִים וְלֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹלִי. **ד׳** עֲשָׂרָה נִיסִּים נַעֲשׂוּ לְבֵית[45]^• הַמִּקְדָּשׁ: לֹא הִפִּילָה אִשָּׁה מֵרֵיחַ בְּשַׂר הַקּוֹדֶשׁ[46]«•. וְלֹא הִסְרִיחַ[47]«• בְּשַׂר {ה} הַקּוֹדֶשׁ[48]^ מֵעוֹלָם; [49]^•• וְלֹא נִרְאָה זְבוּב בְּבֵית הַמִּטְבָּחַיִם[50]#«•. וְלֹא אֵירַע קֶרִי בְכֹהֵן[51]^• גָּדוֹל בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים. וְלֹא כִיבּוּ הַגְּשָׁמִים[52]^ אֶת עֲצֵי[53]^• הַמַּעֲרָכָה. וְלֹא נָצְחָה[54]^• הָרוּחַ אֶת עַמּוּד הֶעָשָׁן[55]«. וְלֹא נִמְצָא פְסוּל בָּעוֹמֶר, בִּשְׁתֵּי[56]^• הַלֶּחֶם, בְּלֶחֶם[57]^• הַפָּנִים. עוֹמְדִים צְפוּפִים מִשְׁתַּחֲוִים[58]^ רְווּחִים[59]«. וְלֹא הִיזִּיק נָחָשׁ וְעַקְרָב בִּירוּשָׁלַםִ מֵעוֹלָם[60]^•. וְלֹא אָמַר אָדָם לַחֲבֵירוֹ: צַר לִי הַמָּקוֹם שֶׁאָלִין בִּירוּשָׁלַםִ. **ה׳** עֲשָׂרָה דְבָרִים[61]«• נִבְרְאוּ $$ בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת: פִּי הָאָרֶץ, וּפִי הַבְּאֵר, וּפִי הָאָתוֹן, וְהַקֶּשֶׁת, הַמָּן[62]^, וְהַמַּטֶּה, {והש} וְהַשָּׁמִיר, וְהַכְּתָב, וְהַמִּכְתָּב, וְהַלּוּחוֹת. וְיֵשׁ אוֹמְרִיםו: אַף הַמַּזִּיקִין[63]«, וּקְבוּרָתוֹ שֶׁלְּמֹשֶׁה, וְאֵילוֹ[64]« {שלאב} שֶׁלְּאַבְרָהָם אָבִינוּ[65]«. וְיֵשׁ אוֹמְרִיםו: אַף צָבָת בִּצְבָת הָעֲשׂוּיָה[66]^•. **ו׳** שִׁבְעָה דְבָרִים בַּגּוֹלֶם, וְשִׁבְעָה בֶחָכָם: הֶחָכָם אֵינוּ מְדַבֵּר בִּפְנֵי[67]^• מִי שֶׁהוּא גָדוֹל מִמֶּנּוּ בְחָכְמָה[68]«•, וְאֵינוּ נִכְנָס לְתוֹךְ דִּבְרֵי חֲבֵירוֹ, וְאֵינוּ נִבְהָל לְהָשִׁיב. שׁוֹאֵל[69]«• כָּעִינְיָין[70]^• וּמֵשִׁיב {כ} כַּהֲלָכָה^•, וְאוֹמֵרו עַל רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן וְעַל אַחֲרוֹן {א} אַחֲרוֹן. עַל[71]« מַה שֶׁלֹּא שָׁמַע, אוֹמֵרו: לֹא שָׁמַעְתִּי, וּמוֹדֶה עַל הָאֱמֶת. וְחִילּוּפֵיהֶן בַּגּוֹלֶם. **ז׳** שִׁבְעָה מִינֵי פוּרְעָנִיּוֹת בָּאִין עַל שִׁבְעָה גוּפֵי עֲבֵירָה[72]^•: מִקְּצָתָן מְעַשְּׂרִין וּמִקְּצָתָן אֵינָן[73]^ {מע} מְעַשְּׂרִין, רָעָב שֶׁלְּבַצּוֹרֶת בָּא, מִקְּצָתָן רְעֵיבִין וּמִקְּצָתָן שְׂבֵיעִים. גָּמְרוּ שֶׁלֹּא לְעַשֵּׂר, רָעָב שֶׁלִּמְהוּמָה וְשֶׁלְּמָצוֹר[74]^• בָּא. וְשֶׁלֹּא לִיטּוֹל אֶת[75]^ הַחַלָּה, רָעָב שֶׁלְּכַלָּיָיה בָּא. **ח׳** דֶּבֶר& בָּא {ל} לָעוֹלָם עַל מִיתוֹת[76]« הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה שֶׁלֹּא נִמְסְרוּ לְבֵית דִּין, וְעַל פֵּירוֹת שְׁבִיעִית. חֶרֶב {ב} בָּא[77] לָעוֹלָם עַל עִינּוּיִ הַדִּין, וְעַל עִיוּוּת הַדִּין, וְעַל הַמּוֹרִים בַּתּוֹרָה שֶׁלֹּא כַהֲלָכָה. חַיָּה רָעָה בָאָה[78]« לָעוֹלָם עַל שְׁבוּעַת שָׁוְא, וְעַל חִילּוּל הַשֵּׁם. גָּלוּת בָּא[79] לָעוֹלָם עַל עוֹבְדֵי[80]^• עֲבוֹדָה זָרָה, וְעַל גִּילּוּיִ {ע} עֲרָיוֹת, וְעַל שְׁפִיכוּת דָּמִים, וְעַל הַשְׁמָטַת[81]^ הָאָרֶץ.

---

[1] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?״לידי״?.
[2] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״לדיו כתובה״.
[3] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״רבי״.
[4] קייקנ כלפנינו. בקאופמן יש מחיקה לא ברורה לפני מילה זו.
[5] נתלה בין השורות ע״י הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[6] ק+קיי ליתא: ״תורה״. וכן בסמוך.
[7] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ולשותה״. וכן בסמוך.
[8] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״הלמד״.
[9] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״לאכול״.
[10] ק: ״בְּשֵׁלוֹת״. קיי: ״בשולות״.
[11] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״מֵאִיר״.
[12] ק כלפנינו. קיי: ״בקנקן״.
[13] ק כלפנינו. קיי: ״קנקן״.
[14] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״יַיִן״.
[15] קיי כלפנינו. ק: אין כאן הלכה חדשה.
[16] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״רבי״.
[17] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״אליעזר״ (קיי: ״ליעזר״).
[18] קיי כלפנינו. ק הכתיב: ״הַכַּפָּר״.
[19] ק כלפנינו. קיי: ״להחיות״.
[20] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״להודיע״.
[21] ק+קיי ליתא: ״אֵל, הוּא״ (האם ייתכן שנשמט בשניהם מחמת הדומות?).
[22] קיי כלפנינו. ק: ״הוּא״.
[23] ק+קיי בסדר הפוך: קודם ״דיין״ ואחר כך ״עד״.
[24] ק+קיי נוסף: ״וְהוּא עָתִיד לָדוֹן/לָדִין״ (האם נשמט בפרמה מחמת הדומות?).
[25] ק+קיי ליתא: ״ברוך״.
[26] קנ כנראה כלפנינו. קס: ״שהכל בחשבון״. קיי: ״שהכל לפי חשבון״.
[27] קיי כלפנינו. ק: אין כאן הלכה חדשה.
[28] קיי כלפנינו. ק: ״וְאַל״.
[29] ק+קיי: ק: ״שֶׁהַשְּׁאוֹל״. קיי: ״ששאול״.
[30] קס הכתיב כלפנינו. קיי+קנ הכתיב: ״כָּרְחָךְ״.
[31] מספר ההלכות הרשום: ״כ״ד״, מתעלם מכך שיש שתי הלכות ״י״ב״ או מכך שנוספה הלכת ״רבי אומר״. וגם בקאופמן יש בעיות כי מספר ההלכות המצויין שם הוא ״כ״ אך יש שם פעמיים הלכה ״י״ג״ וגם פעמיים הלכה ״י״ח״.
[32] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״לומר״.
[33] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: ״מאמר״.
[34] ק+קיי נוסף: ״הָיָה״.
[35] קיי כלפנינו. ק: ״שֶׁהֵן מְאַבְּדִין״.
[36] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״שלצדיקים״.
[37] קיי כלפנינו. ק: ״שֶׁהֵן מְקַיְּימִים״.
[38] אות יו״ד נתלתה ע״י הסופר, (ואולי הוא גם זה שניקד את המילה). ק+קיי ליתא: ״מימי״.
[39] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״אָבִינוּ״.
[40] ק כלפנינו. קיי: מתחילה כאן הלכה חדשה.
[41] ק+קיי נוסף: ״הִיא״.
[42] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ועשרה״.
[43] ק+קיי: ״עֲשָׂרָה״.
[44] במדבר יד׳ כב׳
[45] ק+קיי: ״בְּבֵית״.
[46] קיי כלפנינו. ק: ״הַקּוֹדֶשׁ מֵעוֹלָם״.
[47] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?״הכריע״?.
[48] ק+קיי: ״קוֹדֶשׁ״.
[49] ק+קיי: חמש הניסים הבאים בסדר שונה: קרי, זבוב, עומר וכו׳, גשמים, רוח.
[50] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס ליתא: ״המטבחיים״. ומילה זו אינה מנוקדת בכתבי היד.
[51] ק+קיי: ״לְכֹהֵן״.
[52] ק+קיי: ״גְּשָׁמִים״.
[53] ק+קיי ליתא: ״עצי״.
[54] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״ניצחה״.
[55] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״עשן״.
[56] ק+קיי: ״וּבִשְׁתֵּי״.
[57] ק+קיי: ״וּבְלֶחֶם״.
[58] ק+קיי: ״וּמִשְׁתַּחֲוִים״
[59] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?״רבוכים״?.
[60] ק+קיי ליתא: ״מעולם״.
[61] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״דברים״.
[62] ק+קיי: ״וְהַמָּן״.
[63] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״מזיקים״.
[64] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ואילי״.
[65] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״אבינו״.
[66] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״עֲשׂוּיָה״.
[67] ק+קיי: ״לִפְנֵי״.
[68] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״בחכמה״.
[69] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: ״שאל״.
[70] ק+קיי: ״שׁוֹאֵל כַּהֲלָכָה וּמֵשִׁיב כָּעִנְיָין״.
[71] קנ כלפנינו. ק: ״וְעַל״.
[72] ק+קיי: ״עֲבֵירוֹת״.
[73] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״שאינן״.
[74] קס+קיי: ״ושלבצורה״. קנ: ״וְשֶׁלַּבַּצּוֹרֶת״.
[75] ק+קיי: ״ושלא לִיטּוֹל חַלָּה״.
[76] קיי כלפנינו. ק: ״הַמִּיתוֹת״.
[77] קס+קיי כלפנינו. קנ: ״בָּאָה״.
[78] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״בא״.
[79] קס+קיי כלפנינו. קנ: ״בָּאָה״.
[80] ק+קיי ליתא: ״עובדי״.
[81] ק+קיי: ״הַשְׁמֵט״.

ט׳ בְּאַרְבָּעָה פְרָקִים הַדֶּבֶר מְרוּבֶּה: בָּרְבִיעִית וּבַשְּׁבִיעִית[1]^, וּבְמוֹצָאֵי[2]^ שְׁבִיעִית, וּבְמוֹצָאֵי הֶחָג שֶׁבְּכָל שָׁנָה. בָּרְבִיעִית, מִפְּנֵי מַעְשַׂר עָנִי {שבש} שֶׁבַּשְּׁלִישִׁית; בַּשְּׁבִיעִית[3]«, מִפְּנֵי מַעְשַׂר עָנִי {ש} שֶׁבַּשִּׁישִּׁית; וּבְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית, מִפְּנֵי פֵירוֹת שְׁבִיעִית; וּבְמוֹצָאֵי הֶחָג שֶׁבְּכָל שָׁנָה, מִפְּנֵי {ג} גֶּזֶל& מַתְּנוֹת[4]« עֲנִיִּים. **י׳** אַרְבַּע מִידּוֹת {ב} בָּאָדָם: הָאוֹמֵר: שֶׁלִּי שֶׁלִּי וְשֶׁלָּךְ שֶׁלָּךְ, זוֹ[5]^ מִידָּה בֵינוֹנִית. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: זוֹ^ מִידַּת סְדוֹם. שֶׁלִּי שֶׁלָּךְ וְשֶׁלָּךְ שֶׁלִּי, עַם הָאָרֶץ; שֶׁלִּי שֶׁלָּךְ[6]^• וְשֶׁלָּךְ שֶׁלָּךְ, חָסִיד, שֶׁלָּךְ שֶׁלִּי^• וְשֶׁלִּי שֶׁלִּי, רָשָׁע. **י׳א׳** אַרְבַּע מִידּוֹת[7]«• בַּדֵּיעוֹת: נוֹחַ לִכְעוֹס וְנוֹחַ לִרְצוֹת, יָצָא {הֶפְסֵידוֹ בִשְׂכָרוֹ} <שְׂכָרוֹ בַהֶפְסֵידוֹ>[8]^•; קָשֶׁה לִכְעוֹס וְקָשֶׁה לִרְצוֹת, יָצָא {שְׂכָרוֹ בַהֶפְסֵידוֹ} <הֶפְסֵידוֹ בִשְׂכָרוֹ>^•; קָשֶׁה לִכְעוֹס וְנוֹחַ לִרְצוֹת, חָסִיד; נוֹחַ לִכְעוֹס וְקָשֶׁה לִרְצוֹת, רָשָׁע. **י׳ב׳** אַרְבַּע מִידּוֹת בַּתַּלְמִידִים[9]«•: מְמַהֵר לִשְׁמוֹעַ וּמְמַהֵר לְאַבֵּד, יָצָא שְׂכָרוֹ בַהֶפְסֵידוֹ; קָשֶׁה לִשְׁמוֹעַ {וקש} וְקָשֶׁה לְאַבֵּד, יָצָא הֶפְסֵידוֹ בִשְׂכָרוֹ; מְמַהֵר {לשמ} לִשְׁמוֹעַ וְקָשֶׁה לְאַבֵּד, חָכָם; קָשֶׁה לִשְׁמוֹעַ {ו} וּמְמַהֵר לְאַבֵּד, זֶה חֵלֶק רַע. **י׳ג׳** אַרְבַּע {מי} מִידּוֹת בְּנוֹתְנֵי צְדָקָה: רוֹצֶה שֶׁיִּתֵּן וְאַל יִתְּנוּ {א} אֲחֵרִים, עֵינוֹ רָעָה בְשֶׁלַּאֲחֵרִים; יִתְּנוּ[10]« אֲחֵרִים וְהוּא לֹא יִתֵּן, עֵינוֹ רָעָה בְשֶׁלּוֹ; יִתֵּן[11] וְיִתְּנוּ {אח} אֲחֵרִים, חָסִיד; לֹא[12]^ יִתֵּן וְלֹא^ יִתְּנוּ אֲחֵרִים, רָשָׁע. **י׳ד׳** אַרְבַּע מִידּוֹת בְּהוֹלְכֵי לְבֵית {המד} הַמִּדְרָשׁ: הוֹלֵךְ וְאֵינוּ עוֹשֶׂה, שְׂכַר הֲלִיכָה בְיָדוֹ; עוֹשֶׂה וְאֵינוּ הוֹלֵךְ, שְׂכַר מַעֲשֶׂה בְיָדוֹ; הוֹלֵךְ {ו} וְעוֹשֶׂה, חָסִיד; לֹא הוֹלֵךְ וְלֹא עוֹשֶׂה, רָשָׁע. **ט׳ו׳** אַרְבַּע מִידּוֹת בְּיוֹשְׁבֵי[13]«• לִפְנֵי חֲכָמִים: סְפוֹג, וּמַשְׁפֵּךְ, מְשַׁמֶּרֶת, וְנָפָה. סְפוֹג, שֶׁהוּא {ס} סוֹפֵג אֶת הַכֹּל; מַשְׁפֵּךְ, שֶׁהוּא מַכְנִיס בָּזוֹ {ומוצ} וּמוֹצִיא בָזוֹ; מְשַׁמֶּרֶת, שֶׁהִיא מוֹצִיאָה אֶת הַיַּיִן וְקוֹלֶטֶת אֶת הַשְּׁמָרִים; נָפָה, שֶׁמּוֹצִיאָה[14]^ אֶת הַקֶּמַח וְקוֹלֶטֶת אֶת הַסּוֹלֶת. **י׳ו׳**[15]^• כָּל מַחֲלוֹקֶת[16]« שֶׁהִיא לְשֵׁם שָׁמַיִם, סוֹפָהּ לְהִתְקַיֵּים; וְשֶׁאֵינָה לְשֵׁם שָׁמַיִם, אֵין סוֹפָהּ לְהִתְקַיֵּים[17]*. **י׳ז׳** אֵי זוֹ הִיא מַחֲלוֹקֶת שֶׁהִיא לְשׁוּם[18]^ {ש} שָׁמַיִם, זוֹ[19]^ מַחֲלוֹקֶת הִלֵּל[20]^• וְשַׁמַּי^•; וְשֶׁאֵינָה לְשֵׁם שָׁמַיִם, זוֹ מַחֲלוֹקְתּוֹ[21]« שֶׁלְּקוֹרַח וַעֲדָתוֹ[22]^•. **י׳ח׳** כָּל אַהֲבָה שֶׁהִיא תְלוּיָה בְדָבָר, בָּטֵל דָּבָר {ובט} וּבְטֵילָה[23]« אַהֲבָה; וְשֶׁאֵינָהּ תְּלוּיָה בְדָבָר, אֵינָהּ בְּטֵלָה לְעוֹלָם. **י׳ט׳** אֵי זוֹ[24]« הִיא אַהֲבָה שֶׁהִיא תְלוּיָה בְדָבָר, זוֹ[25]« אַהֲבַת אַמְנוֹן בְּתָמָר[26]^•. וְשֶׁאֵינָה תְלוּיָה {ב} בְדָבָר, זוֹ« אַהֲבַת יְהוֹנָתָן[27]^• בְּדָוִד^•. **כ׳** כָּל הַמְזַכֶּה אֶת הָרַבִּים, אֵין חֵטְא בָּא עַל יָדוֹ; וְכָל הַמַּחֲטִיא[28]« אֶת הָרַבִּים, אֵין מַסְפִּיקִין בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה. [29]^• מֹשֶׁה זָכָה וְזִיכָּה אֶת הָרַבִּים, וּזְכוּת הָרַבִּים תְּלוּיָה בוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר[30]°: צִדְקַת ייי עָשָׂה, וּמִשְׁפָּטָיו עִם יִשְׂרָאֵל. יָרָבְעָם חָטָא וְהֶחֱטִיא אֶת הָרַבִּים, וְחֵטְא הָרַבִּים {תל} תָּלוּי[31]« בוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר[32]°: עַל חַטְּאוֹת יָרָבְעָם בֶּן[33]«• נְבָט« אֲשֶׁר חָטָא וַאֲשֶׁר הֶחֱטִיא אֶת יִשְׂרָאֵל. **כ׳א׳** כָּל מִי[34]^• שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שְׁלֹשָׁה דְבָרִים טוֹבִים[35]^• הַלָּלוּ^•, תַּלְמִידוֹ שֶׁלְּאַבְרָהָם[36]«•, ••וְכָל מִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שְׁלֹשָׁה דְבָרִים רָעִים הַלָּלוּ[37]^••, {תלמ} תַּלְמִידוֹ שֶׁלְּבִלְעָם. עַיִן טוֹבָה, ••וְרוּחַ נְמוּכָה, וְנֶפֶשׁ שְׁפָלָה[38]^••, תַּלְמִידוֹ שֶׁלְּאַבְרָהָם; עַיִן רָעָה, ••וְרוּחַ גְּבוֹהָה, וְנֶפֶשׁ קְצָרָה[39]^••, תַּלְמִידוֹ שֶׁלְּבִלְעָם. וּמַה[40]« בֵּין תַּלְמִידָיו[41]« שֶׁלְּאַבְרָהָם[42]«• לְתַלְמִידָיו שֶׁלְּבִלְעָם, תַּלְמִידָיו שֶׁלְּבִלְעָם ••יוֹרְשִׁין גֵּיהִנָּם, וְיוֹרְדִין לִבְאֵר שַׁחַת[43]^••, שֶׁנֶּאֱמַר[44]°: וְאַתָּה אֱלֹהִים תּוֹרִידֵם לִבְאֵר שַׁחַת וגו׳[45]«•. אֲבָל תַּלְמִידָיו שֶׁלְּאַבְרָהָם אָבִינוּ[46]«• ••יוֹרְשִׁין הָעוֹלָם הַזֶּה וְנוֹחֲלִין הָעוֹלָם הַבָּא[47]^••, שֶׁנֶּאֱמַר[48]°: לְהַנְחִיל אוֹהֲבַיי[49]« יֵשׁ, וְאוֹצְרוֹתֵיהֶם אֲמַלֵּא. **כ׳ב׳** יְהוּדָה בֶן תּוֹמָא[50]«*• אוֹמֵר: הֱוֵי עַז כַּנָּמֵר, וְקַל כַּנֶּשֶׁר, וְרָץ כַּצְּבִי, וְגִיבּוֹר כָּאֲרִי, לַעֲשׂוֹת רְצוֹן {אב} אָבִיךְ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. **כ׳ג׳** הוּא הָיָה אוֹמֵר: עַז פָּנִים לְגֵיהִנָּם, וּבוֹשׁ[51]«• פָּנִים לְגַן עֵדֶן. יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ {א*[52]} ייי אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתִּבְנֶה עִירָךְ בְּיָמֵינוּ, וְתִתֵּן[53]«• חֶלְקֵינוּ בְתוֹרָתֶךָ. $$$ **כ׳ד׳** בֶּן בַּגְבַּג אוֹמֵר: הֲפֵךְ[54]«• בָּהּ וַהֲפוֹךְ[55]^#• בָּהּ, דְּכוֹלַּא[56]«• בָהּ וְכוֹלָּךְ[57]«• בַּהּ; [58]«• וּמֶנַּהּ& לָא תְזוּעַ, שֶׁאֵין לָהּ[59]^• מִידָּה טוֹבָה מִמֶּנָּה. [60]«• בֶּן הֵא[61]«&• הֵא«&• אוֹמֵר: לְפוּם צַעֲרָא[62]^ אַגְרָא[63]^. [64]•

חסלת אבות

מסכת הוריות

הוֹרוּ בֵית דִּין לַעֲבוֹר עַל אַחַת מִכָּל הַמִּצְוֹות[65]« {ה} הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה, וְהָלַךְ הַיָּחִיד וְעָשָׂה שׁוֹגֵג עַל {פ} פִּיהֶם, בֵּין שֶׁעָשׂוּ וְעָשָׂה עִמָּהֶם, בֵּין שֶׁעָשׂוּ וְעָשָׂה אַחֲרֵיהֶם, בֵּין שֶׁלֹּא עָשׂוּ וְעָשָׂה, הֲרֵי זֶה פָטוּר, {מ} מִפְּנֵי שֶׁתָּלָה בְּבֵית דִּין. הוֹרוּ בֵית דִּין וְיָדַע אֶחָד מֵהֶן[66]« (שתל[67]*) שֶׁטָּעוּ, אוֹ תַלְמִיד שֶׁהוּא[68]« רָאוּי לְהוֹרָיָיה[69]«, וְהָלַךְ וְעָשָׂה עַל פִּיהֶם, בֵּין שֶׁעָשׂוּ וְעָשָׂה עִימָּהֶם,

---

[1] קן כלפנינו. קס+קיי: "בשביעית".
[2] קן כלפנינו. קס+קיי: "במוצאי".
[3] קיי+קן כלפנינו. קס: "שברביעית". וצ"ע.
[4] קיי+קן כלפנינו. קס: ?"כמתנות"?.
[5] קן כלפנינו. קס+קיי ליתא: "זו". וכן בסמוך.
[6] קן(?) כלפנינו. קס+קיי: "שלי שלך חסיד, ושלך שלי רשע". קיי: "שלי ושלך <שלך> חסיד, שלך ושלי שלי רשע".
[7] קיי+קן כלפנינו. קס ליתא: "מידות".
[8] תיקנתי לפי ק+קיי. וכן בסמוך.
[9] ק כלפנינו. קיי: "בתלמידים".
[10] קס כלפנינו. קיי+קן: "שֶׁיִּתְּנוּ".
[11] קס+קיי כלפנינו. קן: "שֶׁיִּתֵּן".
[12] ק+קיי: "אַל יִתֵּן וְאַל...".
[13] קיי+קן כלפנינו. קס: "ביושבים".
[14] ק+קיי: "שֶׁהִיא מוֹצִיאָה".
[15] ק+קיי: קודם הלכת "כל אהבה" ולאחריה הלכת "כל מחלוקת".
[16] קיי+קן כלפנינו. קס: "המחלוקת".
[17] ק+קיי כלפנינו. אות "ה" ממולאת בדיו, וייתכן שהיא מתוקנת ע"י הסופר(?).
[18] ק+קיי: "לְשֵׁם" (ומילה זו נוספה בקאופמן?).
[19] ק+קיי ליתא: "זו".
[20] ק+קיי: "שַׁמַּי וְהִלֵּל".
[21] קן כלפנינו. קס: "מחלוקת". קיי: "מחלקתו".
[22] ק+קיי ליתא: "ועדתו".
[23] קיי+קן כלפנינו. קס הכתיב: "ובטילה".
[24] קיי(+קן?) כלפנינו. קס: "זה".
[25] קיי+קן כלפנינו. קס ליתא: "זו". וכן בסמוך.
[26] ק+קיי: "וְתָמָר".
[27] ק+קיי: "דָּוִד וִיהוֹנָתָן".
[28] קיי+קן כלפנינו. קס: "המחטא".
[29] ק+קיי: מתחילה כאן הלכה חדשה. ומכאן והלאה מִסְפַּר ההלכה בקאופמן - אחד קדימה מבפרמה.
[30] דברים לג׳ כא׳
[31] ק: "תלויה". קיי: יש השמטה.
[32] מלכים א׳ טו׳ ל׳
[33] ק ליתא: "בן נבט". קיי: יש השמטה.
[34] ק+קיי ליתא: "מי".
[35] ק+קיי ליתא: "טובים הללו".
[36] קיי כלפנינו. ק נוסף: "אָבִינוּ".
[37] ק+קיי: "וּשְׁלוֹשָׁה דְּבָרִים תַּלְמִידוֹ...".
[38] ק+קיי בסדר הפוך: קודם "נפש" ואח"כ "רוח".
[39] ק+קיי בסדר הפוך ובנוסח שונה: "וְנֶפֶשׁ רְחָבָה וְרוּחַ גְּבוֹהָה".
[40] קיי כלפנינו. ק: "מַה".
[41] קיי+קן כלפנינו. קס: "תלמידו".
[42] קיי כלפנינו. ק נוסף: "אָבִינוּ".
[43] ק+קיי: "תַּלְמִידָיו שֶׁלְּבִלְעָם יוֹרְדִין לְגֵיהִנָּם שֶׁנֶּאֱמַר".
[44] תהילים נה׳ כד׳
[45] קיי ליתא וגו׳. ק נוסף: "אַנְשֵׁי דָמִים וּמִרְמָה לֹא יֶחֱצוּ יְמֵיהֶם וַאֲנִי אֶבְטַח בָּךְ".
[46] ק כלפנינו. קיי ליתא: "אבינו".
[47] ק+קיי: "יוֹרְשִׁין לְגַן [קיי: "גן"] עֵדֶן שֶׁנֶּאֱמַר".
[48] משלי ח׳ כא׳
[49] קיי+קן כלפנינו. קס ליתא: "אוהביי". וצ"ע.
[50] קס: "תומה". קיי: "תימא". קן: "תֵּימָה". ובפרמה כנראה "תומא", אך ספק רחוק שמא אות "ו" מתוקנת מאות "י", ואם מתוקנת - אולי בידי הסופר.
[51] קיי+קן כלפנינו. קס: "ובושת".
[52] ייתכן ששומר השורה הוא: "יא".
[53] קן כלפנינו. קס (אולי): "והתן". קיי: "ותן".
[54] קס כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. קיי+קן: "הָפוֹךְ".
[55] ק+קיי: "וְהַפֵּךְ".
[56] קיי+קן: "דְּכוֹלַּהּ". קס: "דכוליד".
[57] קיי+קן כלפנינו. קס לא ידוע מפני שקן כתב את המילים "וכולך בה" - ע"ג המחק. אך שמא מילים אלו נשמטו לקס מחמת הדמות. וראו בהערה הבאה.
[58] קיי+קן כלפנינו. מגיה מאוחר בקאופמן הוסיף: "וּבַהּ תְּיהֱוֵי". וייתכן ש-קס כתב מילים אלו אלא ש-קן מחקן וכתב במקומן "וכולך בה" (כבהערה לעיל).
[59] ק+קיי: "לָךְ".
[60] ק כלפנינו. קיי: מתחילה כאן הלכה חדשה.
[61] קן כלפנינו. ק: בן "הֵהֵא אוֹמֵר".
[62] ק+קיי בסיומת "ה".
[63] ק+קיי בסיומת "ה".
[64] ברייתא "קניין תורה" הנודעת כפרק הששי למסכת אבות אינה חלק מהמשנה, וכמובן שאינה נמצאת בשלושת כתבי היד.
[65] קיי כלפנינו. ק: "מִצְוֹות".
[66] קיי+קן כלפנינו. קס: "מה".
[67] הסופר(?) סימן למחיקה. ק+קיי ליתא.
[68] קיי+קן כלפנינו. קס ליתא: "שהוא".
[69] ק כלפנינו. קיי: "להוראות".

בֵּין שֶׁעָשׂוּ וְעָשָׂה אַחֲרֵיהֶם, בֵּ[י]ן[1]* שֶׁלֹּא עָשׂוּ {וע}
וְעָשָׂה, הֲרֵי זֶה חַיָּיב, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא תָלָה בְּבֵית דִּין. זֶה
הַכְּלָל: הַתּוֹלֶה בְעַצְמוֹ, חַיָּיב. וְהַתּוֹלֶה בְּבֵית דִּין, {פ}
פָּטוּר. **ב׳** הוֹרוּ בֵּית דִּין, וְיָדְעוּ שֶׁטָּעוּ, {וח}
וְחָזְרוּ[2]« בָהֶם[3]», בֵּין שֶׁהֵבִיאוּ כַפָּרָתָן וּבֵין שֶׁלֹּא הֵבִיאוּ
כַפָּרָתָן, וְהָלַךְ וְעָשָׂה עַל פִּיהֶם, רְ׳ שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר,
וְרִבִּי אֱלְ[י]עֶזֶר[4]*• אוֹמֵ׳: סָפֵק. אֵי זֶה הוּא <סָפֵק>[5]*•: יָשַׁב לוֹ בְתוֹךְ {ב}
בֵּיתוֹ, חַיָּיב. הָלַךְ לוֹ לִמְדִינַת הַיָּם$$. אָמַרו[6]«• רְ׳ עֲקִיבָה: מוֹדֶה[7]«•
אֲנִי בָזֶה שֶׁהוּא קָרוֹב לִפְטוֹר מִן הַחוֹבָה. אָמַרו לוֹ
בֶּן עַזַּיִי: מַה שָּׁנָה זֶה מִן הַיּוֹשֵׁב בְּבֵיתוֹ, שֶׁהַיּוֹשֵׁב
בְּבֵיתוֹ אֶיפְשָׁר$ הָיָה לוֹ שֶׁיִּשְׁמַע, וְזֶה לֹא הָיָה {א}
אֶיפְשָׁר[8]» לוֹ שֶׁיִּשְׁמָע. **ג׳** הוֹרוּ בֵית דִּין {ל}
לַעֲקוֹר אֶת כָּל הַגּוּף, אָמְרוּ: אֵין נִידָּה בַתּוֹרָה, אֵין
שַׁבָּת בַּתּוֹרָה, אֵין עֲבוֹדָה זָרָה ^[9]•, הֲרֵי אֵלּוּ פְטוּרִים.
הוֹרוּ לְבַטֵּל מִקְצָת וּלְקַיֵּים מִקְצָת, הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּיבִין.
כֵּי־צַד: אָמְרוּ: יֵשׁ נִידָּה בַתּוֹרָה, אֲבָל הַבָּא עַל {ש}
שׁוֹמֶרֶת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם פָּטוּר. יֵשׁ שַׁבָּת בַּתּוֹרָה,
אֲבָל הַמּוֹצִיא מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד לִרְשׁוּת הָרַבִּים, {פ}
פָּטוּר. יֵשׁ עֲבוֹדָה זָרָה בַתּוֹרָה, אֲבָל הַמִּשְׁתַּחֲוֶוה
פָּטוּר, הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּיבִין, שֶׁנֶּאֱמַרו[10]°: וְנֶעְלַם דָּבָר, דָּבָר - וְלֹא^[11]
כָל הַגּוּף. **ד׳** הוֹרוּ בֵית דִּין, וְיָדַע אֶחָד מֵהֶם
שֶׁטָּעוּ, וְאָמַרו לָהֶם: טוֹעִים אַתֶּם, אוֹ שֶׁלֹּא הָיָה {מ}
מֻפְלָא[12]» שֶׁלְּבֵית דִּין שָׁם, אוֹ שֶׁהָיָה אֶחָד מֵהֶם
גֵּר אוֹ מַמְזֵר אוֹ נָתִין אוֹ זָקֵן שֶׁלֹּא רָאָה[13] לוֹ
בָנִים, הֲרֵי זֶה[14]» פָּטוּר», שֶׁנֶּאֱמַרו כָּאן[15]» עֵדָה וְנֶאֱמַרו לְהַלָּן[16]° עֵדָה,
מָה עֵדָה הָאֲמוּרָה[17]» לְהַלָּן כּוּלָּם רְאוּיִין לָהוֹרָיָה[18]», {א}
אַף עֵדָה הָאֲמוּרָה» כָּאן ^[19] כּוּלָּם רְאוּיִם לָהוֹרָיָה.
ה׳ הוֹרוּ בֵית דִּין שׁוֹגְגִין וְעָשׂוּ כָּל הַקָּהָל
שׁוֹגְגִין, מְבִיאִים פָּר. מְזִידִים וְעָשׂוּ שׁוֹגְגִים,
מְבִיאִים כִּשְׂבָּה^[20] וּשְׂעִירָה. שׁוֹגְגִים וְעָשׂוּ מְזִידִין,
*[21] הֲרֵי אֵילּוּ פְטוּרִין. **ו׳** הוֹרוּ בֵית דִּין, וְעָשׂוּ כָל הַקָּהָל
אוֹ רוּבָּן עַל פִּיהֶם, מְבִיאִים פָּר. וּבַעֲבוֹדָה זָרָה, מְבִיאִים
פַּר וְשָׂעִיר, דִּבְרֵיו רְ׳ מֵאִיר. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵ׳: שְׁנֵים עָשָׂר שְׁבָטִים
מְבִיאִים שְׁנֵים עָשָׂר פָּרִים, וּבַעֲבוֹדָה זָרָה, {שְׁנֵים
עָשָׂר» שְׁבָטִים} *[22] מְבִיאִים[23]» שְׁנֵים עָשָׂר <פָּרִים וּשְׁנֵים עָשָׂר>[24]* שְׂעִירִים. רְ׳
שִׁמְעוֹן אוֹמֵ׳: שְׁלֹשָׁה עָשָׂר פָּרִים, וּבַעֲבוֹדָה[25]* זָרָה*, שְׁלֹשָׁה*
עָשָׂר פָּרִים וּשְׁלוֹשָׁה עָשָׂר שְׂעִירִים: פַּר וְשָׂעִיר
לְכָל שֵׁבֶט, פַּר וְשָׂעִיר לְבֵית דִּין. **ז׳** הוֹרוּ בֵית דִּין,
וְעָשׂוּ {שְׁבָטִים שִׁבְעָה} <שִׁבְעָה שְׁבָטִים>[26]* אוֹ רוּבָּן עַל פִּיהֶם, מְבִיאִים פָּר,
וּבַעֲבוֹדָה זָרָה מְבִיאִין פַּר וְשָׂעִיר, דִּבְרֵיו רְ׳ מֵאִיר. רְ׳ יְהוּדָה
אוֹמֵ׳: שִׁבְעָה שְׁבָטִים שֶׁחָטְאוּ, מְבִיאִין {שב}
שִׁבְעָה פָּרִים, וּשְׁאָר שְׁבָטִים שֶׁלֹּא חָטְאוּ,
מְבִיאִין עַל יְדֵיהֶן פַּר פַּר, שֶׁאַף אֵלּוּ שֶׁלֹּא
חָטְאוּ, מְבִיאִין (על ידיהן פר פר)[27]* עַל יְדֵי {ה}
הַחוֹטְאִים. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵ׳: שְׁמֹנָה פָּרִים. {ו}
וּבַעֲבוֹדָה זָרָה, שְׁמֹנָה פָרִים וּשְׁמֹנָה שְׂעִירִין:
פַּר וְשָׂעִיר לְכָל שֵׁבֶט, פַּר וְשָׂעִיר לְבֵית
דִּין. **ח׳** הוֹרוּ בֵית דִּין שֶׁלְּאֶחָד מִן
הַשְּׁבָטִים וְעָשָׂה אוֹתוֹ הַשֵּׁבֶט עַל פִּיהֶם, {א}
אוֹתוֹ הַשֵּׁבֶט הוּא חַיָּיב, וּשְׁאָר כָּל הַשְּׁבָטִים
פְּטוּרִים, דִּבְרֵיו רְ׳ יְהוּדָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין חַיָּיבִים
אֶלָּא עַל הוֹרָיַית בֵּית דִּין הַגָּדוֹל בִּלְבַד, שֶׁנֶּאֱמַרו[28]°: {ע}
עֲדַת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ, וְלֹא^[29] עֲדַת אוֹתוֹ הַשֵּׁבֶט.

הל׳ ח׳ **פרק ב׳**

הוֹרָה כֹּהֵן מָשִׁיחַ לְעַצְמוֹ, שׁוֹגֵג וְעָשָׂה שׁוֹגֵג,
מֵבִיא פָּר. שׁוֹגֵג (ז?נ?)[30]* וְעָשָׂה מֵזִיד, מֵזִיד וְעָשָׂה
שׁוֹגֵג, פָּטוּר, שֶׁהוֹרָיַית כֹּהֵן מָשִׁיחַ לְעַצְמוֹ,
כְּהוֹרָיַית[31]»• בֵּית דִּין לַצִּיבּוּר[32]». **ב׳** הוֹרָה בִּפְנֵי
עַצְמוֹ וְעָשָׂה בִּפְנֵי עַצְמוֹ, מִתְכַּפֵּר לוֹ בִּפְנֵי
עַצְמוֹ. הוֹרָה עִם הַצִּיבּוּר וְעָשָׂה עִם הַצִּיבּוּר,
מִתְכַּפֵּר לוֹ עִם הַצִּיבּוּר, שֶׁאֵין בֵּית דִּין חַיָּיבִין
עַד שֶׁיּוֹרוּ לְבַטֵּל מִקְצָת וּלְקַיֵּים מִקְצָת, וְכֵן
הַמָּשִׁיחַ. וְלֹא בַעֲבוֹדָה[33]» זָרָה, עַד שֶׁיּוֹרוּ לְבַטֵּל
מִקְצָת וּלְקַיֵּים מִקְצָת. **ג׳** אֵין חַיָּיבִים
אֶלָּא עַל הֶעְלֵם דָּבָר עִם[34]» שִׁגְגַת הַמַּעֲשֶׂה, וְכֵן
הַמָּשִׁיחַ. וְלֹא בַעֲבוֹדָה זָרָה, [35]»• אֶלָּא עַל הֶעְלֵם
דָּבָר עִם» שִׁגְגַת הַמַּעֲשֶׂה. **ד׳** אֵין חַיָּיבִין
אֶלָּא עַל דָּבָר שֶׁזְּדוֹנוֹ כָּרֵת וְשִׁגְגָתוֹ חַטָּאת.
וְכֵן הַמָּשִׁיחַ. וְלֹא בַעֲבוֹדָה זָרָה, »• אֶלָּא עַל דָּבָר
שֶׁזְּדוֹנוֹ כָּרֵת וְשִׁגְגָתוֹ חַטָּאת. **ה׳** אֵין
חַיָּיבִין עַל עֲשֵׂה וְעַל לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ,
וְאֵין מְבִיאִין אָשָׁם[36]* תָּלוּי עַל עֲשֵׂה וְעַל
לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ. אֲבָל חַיָּיבִין עַל {ע}
עֲשֵׂה וְעַל לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁבַּנִּידָּה[37]*, וּמְבִיאִין
אָשָׁם תָּלוּי עַל (ש)[38]* עֲשֵׂה וְעַל לֹא[39]» תַעֲשֶׂה
שֶׁבַּנִּידָּה. וְאֵי[40]» זוֹ הִיא מִצְוַות עֲשֵׂה שֶׁבַּנִּידָּה,
פְּרוֹשׁ מִן הַנִּידָּה. וּמִצְוַות^[41]• לֹא[42]»• תַעֲשֶׂה, אַל
תָּבֹא אֶל הַנִּידָּה. **ו׳** אֵין חַיָּיבִין (אלא)[43]*

---

[1] ״י״ נתלתה ע״י סופר פרמה, וכנראה שהוא עצמו ניקד צֵירֵי. אות ״ב״ נראית קצת כאות ״כ״. ושמא בתחילה כתב בטעות ״כן״. ק+קיי: ״בֵּין״.
[2] קיי כלפנינו. ק: ״חָזְרוּ״.
[3] קיי כלפנינו. ק: ?״בוֹ״?.
[4] ק: ״אליעזר״. קיי: ״לעזר״. ובפרמה כנראה שנתלתה אות ״י״ מעל אות ״ע״, ייתכן בידי הסופר.
[5] הוספתי לפי ק+קיי, אך ספק לי האם זו השמטה או נוסח מקורי.
[6] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״לוֹ״.
[7] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״מודה רואה״ (כנראה כפל גרסה).
[8] ק כלפנינו. קיי נשמט כל החצי הנוכחי של המשפט.
[9] ק+קיי נוסף: ״בַּתּוֹרָה״.
[10] ויקרא ד׳
[11] ק+קיי: ״לֹא״.
[12] ק כלפנינו. קיי הכתיב: ״מופלא״.
[13] קס+קיי כלפנינו. קנ: ״הָיוּ״.
[14] קיי כלפנינו. ק: ״הֲרֵי אֵלּוּ פְטוּרִין״.
[15] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?״בו״?.
[16] במדבר לה׳
[17] קיי כלפנינו. ק: ״אֲמוּרָה״. וכן בסמוך.
[18] ק כלפנינו. קיי: ״להו!ד!אה״.
[19] ק+קיי נוסף: ק: ״עַד שֶׁיְּהוּא״. קיי: ״עד שיהיו״.
[20] ק+קיי: ״כַּבְשָׂה״ (ניקוד קנ).
[21] מכאן ועד סוף העמודה כתב הסופר המִשני, אלא שכתב בכתב די גדול. הסופר המִשני נוטה להאריך אותיות בסוף שורה במקום לעשות שומר שורה, וכמו כן כותב את הקיצור ״או׳״ (=אומר) באות אל״ף קטועה. ייתכן שחלק מהפעמים שכתבתי על הגהות מסויימות שהן בידי הסופר, ייתכן שחלקן מהסופר המשני (אך חלקן וודאי מהסופר הראשי).
[22] סימנתי למחיקה מפני ש- ק+קיי ליתא: ״שנים עשר שבטים״, ושמא יסודו בטעות של סופר פרמה. וצ״ע. ונטיתי לתקן מפני שלסופר המישני יש כאן בקטע שהשלים צירוף של מספר דברים מוזרים השונים מ- ק+קיי. זה מעורר אותי שוב למחשבה האם הסופר המישני העתיק מאותו כתב יד שממנו העתיק הסופר הראשי, או שמא רק היה רשלן יותר מהסופר הראשי.
[23] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״מביאים״.
[24] השלמתי לפי ק+קיי מפני שכנראה נשמט בפרמה מחמת הדומות.
[25] ק+קיי כלפנינו. מילות ״ובעבודה זרה שלשה״ כתב סופר פרמה על גבי המחק. מהשרידים נראה שקודם התיקון טעה מחמת הדומות וכתב ״ושלושה עשר שעירים״.
[26] תיקנתי לפי ק+קיי, וכן בפרמה להלן.
[27] הסופר כתב בטעות מחמת הדומות וסימן בעצמו למחיקה. וכן ק+קיי ליתא.
[28] ויקרא ד׳
[29] ק+קיי: ״לֹא״.
[30] לא ברור. ק+קיי ליתא.
[31] קיי כלפנינו. ק: ״הוֹרָיַית״.
[32] ק כלפנינו. קיי: ״וממזר״.
[33] קיי הכתיב כלפנינו. ק: בכתיב חסר וא״ו. וכן ברובם להלן.
[34] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: ״ועם״. וכן בסמוך.
[35] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״אין חייבין״. וכן להלן.
[36] אות ״ם״ תיקן הסופר מאות ״ת״ שכתב בטעות.
[37] ק+קיי כלפנינו. אות ״ש״ מתוקנת ע״י סופר פרמה, אולי מאות ״ב״.
[38] נכתב בטעות ע״י הסופר וסומן למחיקה (ק+קיי ליתא).
[39] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״שלא״.
[40] קיי כלפנינו. ק: ״אֵי״.
[41] ק+קיי: ״וּמִצְוָוה״.
[42] ק: ״בַל״. קיי: ״בלא״.
[43] סומן למחיקה ע״י הסופר. וכן ק+קיי ליתא.

עַל שְׁמִיעַת הַקּוֹל[1]», וְעַל בִּיטּוּיִ שְׂפָתַיִם, וְעַל טוּמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו[2]#. וְהַנָּשִׂיא כַּיּוֹצֵא בָהֶן, דִּבְרֵיו רִ' יוֹסֵה הַגָּלִילִי. רִ' עֲקִיבָה אוֹמֵרו: הַנָּשִׂיא חַיָּיב בְּכוּלָּם חוּץ מִשְּׁמִיעַת הַקּוֹל, שֶׁהַמֶּלֶךְ לֹא (דני)[3]* דָן וְלֹא דָנִין אֹתוֹ, ^[4]••לֹא מֵעִיד וְלֹא מְעִידִין אֹתוֹ.•• ז' כָּל מִצְוֹות[5]» שֶׁבַּתּוֹרָה» {ש} שֶׁחַיָּיבִין עַל זְדוֹנָן כָּרֵת וְעַל שִׁגְגָתָן חַטָּאת, הַיָּחִיד מֵבִיא כִשְׂבָּה וּשְׂעִירָה, וְהַנָּשִׂיא {ש} שָׂעִיר, וּמָשִׁיחַ וּבֵית דִּין מְבִיאִים פָּר. {ובע} וּבַעֲבוֹדָה זָרָה, הַיָּחִיד וְהַנָּשִׂיא וְהַמָּשִׁיחַ {מ} מְבִיאִים שְׂעִירָה, וּבֵית דִּין פַּר וְשָׂעִיר, פַּר לָעוֹלָה וְשָׂעִיר לַחַטָּאת. ח' אָשָׁם תָּלוּיִ, הַיָּחִיד וְהַנָּשִׂיא חַיָּיבִין, וּמָשִׁיחַ וּבֵית דִּין {פ} פְּטוּרִין. אָשָׁם וַודַּיִי, הַיָּחִיד[6]» וְהַנָּשִׂיא וְהַמָּשִׁיחַ חַיָּיבִין, וּבֵית דִּין פְּטוּרִין. עַל[7]» שְׁמִיעַת הַקּוֹל[8]» וּבִיטּוּיִ[9]» שְׂפָתַיִם וְטוּמְאַת[10]» מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו#, בֵּית[11]» דִּין פְּטוּרִין, וְהַיָּחִיד[12]» וְהַנָּשִׂיא וְהַמָּשִׁיחַ חַיָּיבִין, אֶלָּא[13]»• שֶׁאֵין כֹּהֵן גָּדוֹל חַיָּיב עַל {טומ} טוּמְאַת מִקְדָּשׁ[14]» וְקָדָשָׁיו, [15]»••דִּבְרֵיו רִ' שִׁמְעוֹון.•• וּמָה הֵן מְבִיאִין, קָרְבָּן[16]» עוֹלֶה וְיוֹרֵד. רִ' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: הַנָּשִׂיא מֵבִיא שָׂעִיר.

הל' ח' פרק ג'

כֹּהֵן מָשִׁיחַ שֶׁחָטָא וְאַחַר כָּךְ עָבַר מִמְּשִׁיחוּתוֹ, וְכֵן נָשִׂיא[17]» שֶׁחָטָא וְאַחַר כָּךְ עָבַר מִגְּדוּלָּתוֹ[18]»; כֹּהֵן מָשִׁיחַ מֵבִיא פַר, וְהַנָּשִׂיא מֵבִיא שָׂעִיר[19]». ב' כֹּהֵן מָשִׁיחַ שֶׁעָבַר מִמְּשִׁיחוּתוֹ וְאַחַר כָּךְ חָטָא, וְכֵן הַנָּשִׂיא שֶׁעָבַר מִגְּדוּלָּתוֹ וְאַחַר כָּךְ חָטָא; כֹּהֵן מָשִׁיחַ מֵבִיא פַר, וְהַנָּשִׂיא כַּהֶדְיוֹט. ג' חָטְאוּ עַד שֶׁלֹּא נִתְמַנּוּ וְאַחַר כָּךְ נִתְמַנּוּ, הֲרֵי אֵלּוּ כַּהֶדְיוֹט. רִ' שִׁמְעוֹון אוֹמֵרו: אִם נוֹדַע לָהֶם עַד שֶׁלֹּא נִתְמַנּוּ, חַיָּיבִים. וּמִשֶּׁנִּתְמַנּוּ, פְּטוּרִים. וְאֵי[20]» זֶה הוּא הַנָּשִׂיא, זֶה הַמֶּלֶךְ, שֶׁנֶּאֱמַרו°[21]: וְעָשָׂה אַחַת מִכָּל מִצְוֹות^[22] ייי אֱלֹהָיו, נָשִׂיא, שֶׁאֵין עַל גַּבָּיו אֶלָּא ייי {א} אֱלֹהָיו. <ד>[23]* וְאֵי[24]» זֶה הוּא^[25] הַמָּשִׁיחַ, זֶה^[26] הַמָּשׁוּחַ {בש} בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה, וְלֹא^[27] הַמְּרוּבֶּה בְגָדִים[28]». אֵין {ב} בֵּין הַכֹּהֵן[29]» הַמָּשׁוּחַ» בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה לַמְּרוּבֶּה [בְגָדִים][30]* אֶלָּא פַר הַבָּא עַל כָּל הַמִּצְוֹות. וְאֵין[31]» בֵּין {ה} הַכֹּהֵן^[32] הַמְשַׁמֵּשׁ^ לְכֹהֵן שֶׁעָבַר, אֶלָּא פַר יוֹם הַכִּיפּוּרִים וַעֲשִׂירִית הָאֵיפָה. ה' זֶה וָזֶה שָׁוִים בַּעֲבוֹדַת יוֹם הַכִּיפּוּרִים, וּמְצוּוִּים עַל הַבְּתוּלָה, וַאֲסוּרִים עַל[33]»• הָאַלְמָנָה, וְאֵינָן[34]» מִיטַּמִּין[35]» בִּקְרוֹבֵיהֶן, וְלֹא[36]» פּוֹרְעִים, וְלֹא פוֹרְמִין, וּמַחֲזִירִין אֶת הָרוֹצֵחַ. ו' כֹּהֵן גָּדוֹל פּוֹרֵם מִלְּמַטָּן, וְהַהֶדְיוֹט מִלְמַעְלָן. כֹּהֵן גָּדוֹל מַקְרִיב אוֹנֵן וְאֵינוֹ^[37] אוֹכֵל, וְהַהֶדְיוֹט לֹא מַקְרִיב וְלֹא אוֹכֵל. ז' כָּל הַתָּדִיר מֵחֲבֵירוֹ, קוֹדֵם אֶת חֲבֵירוֹ. וְכָל[38]» הַמְקוּדָּשׁ מֵחֲבֵירוֹ, קוֹדֵם אֶת חֲבֵירוֹ. פַּר הַמָּשִׁיחַ[39]» וּפַר הָעֵדָה[40]» עוֹמְדִים, פַּר[41]» הַמָּשִׁיחַ (ופר[42]*) קוֹדֵם לְפַר הָעֵדָה» בְּכָל[43]»• מַעֲשָׂיו. ח' הָאִישׁ קוֹדֵם [][44]*• לְהַחֲיוֹת[45]» וּלְהָשִׁיב[46]# אֲבֵידָה. וְהָאִשָּׁה[47]» קוֹדֶמֶת לָאִישׁ לְכַסּוּת[48]#•, וּלְהוֹצִיאָהּ מִבֵּית הַ<שְּׁבְיָה>[49]*. בִּזְמַן שֶׁשְּׁנֵיהֶם עוֹמְדִים בְּקַלְקָלָה$, הָאִישׁ קוֹדֵם לָאִשָּׁה. ט' כֹּהֵן קוֹדֵם לַלֵּוִי, לֵוִי לְיִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל לַמַּמְזֵר, מַמְזֵר[50]» לַנָּתִין, נָתִין^[51] לַגֵּר, וְגֵר[52]» לְעֶבֶד מְשׁוּחְרָר. אֵימָתַיִ, בִּזְמַן שֶׁכּוּלָּם שָׁוִים. אֲבָל אִם הָיָה מַמְזֵר תַּלְמִיד חֲכָמִים[53]»• וְכֹהֵן גָּדוֹל עַם הָאָרֶץ, מַמְזֵר תַּלְמִיד חֲכָמִים קוֹדֵם לְכֹהֵן גָּדוֹל עַם הָאָרֶץ.

חסלת סדר ישועות[54]»

נזיקים	פרקי'	תלתין
סנהדרין	פרקי'	ארבסר
שבועות	פרקי'	תמנייה
עדיות	פרקי	תמנייה
עבודה זרה	פרקי	חמשה
אבות	פרקי'	חמשה
הוריות	פרקי'	תלתה

סכום פירקי' דנזיקים

שבעין ותלתה

סדרא חמישתא קדשים

מסכת זבחים

[1] קיי כלפנינו. ק: ״קוֹלִ״.
[2] ניקדתי בקמץ קטן אף שקנ ניקד תמיד קמץ רגיל.
[3] נכתב בטעות וסומן למחיקה ע״י הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
[4] ק+קיי ליתא: ״לא מעיד״ וכו׳.
[5] קיי: כל המצוות שבתורה. ק: ״כָּל מִצְוָה שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה״.
[6] קיי כלפנינו. ק בסדר הפוך: ״הַנָּשִׂיא וְהַיָּחִיד״.
[7] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״על״.
[8] קיי כלפנינו. ק: ״קוֹלִ״.
[9] קס+קיי כלפנינו. קנ: ״וְעַל בִּיטּוּיִ״.
[10] ק כלפנינו. קיי: ״ועל טומאת״.
[11] קיי כלפנינו. ק: ״וּבֵית״ (וא״ו הנשוא).
[12] קיי כלפנינו. ק: ״הַיָּחִיד״.
[13] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״אֶלָּא״.
[14] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״קדשי״.
[15] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״דברי ר׳ שמעון״.
[16] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: ״קורבן״.
[17] קיי כלפנינו. ק: ״הַנָּשִׂיא״.
[18] קיי+קנ כלפנינו. קס בכתיב חסר: ״מגדלתו״.
[19] קנ כלפנינו. קיי: ״פר״. קס ליתא: ״מביא שעיר״.
[20] קיי כלפנינו. ק: ״אֵי״.
[21] ויקרא ד׳
[22] ק+קיי כתוב בוא״ו אחת: ״מִצְוֹת״.
[23] השלמתי לפי ק+קיי.
[24] קיי כלפנינו. ק: ״אֵי״. וראו בהערה לעיל.
[25] קנ כלפנינו. קס+קיי ליתא: ״הוא״.
[26] ק+קיי ליתא: ״זה״.
[27] ק+קיי: ״לֹא״.
[28] ק כלפנינו. קיי: ״בבגדים״.
[29] קיי כלפנינו. ק: ״כֹּהֵן מָשׁוּחַ״.
[30] נוסף בשוליים ע״י הסופר. וכן קנ+קיי. קס: ״בבגדין״.
[31] קיי כלפנינו. ק: ״אֵין״.
[32] ק+קיי: ״כֹּהֵן מְשַׁמֵּשׁ״.
[33] קיי כלפנינו. ק: ״בְּאַלְמָנָה״.
[34] קיי כלפנינו. ק: ״וְאֵין״.
[35] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: ״מטמין״.
[36] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״לא״.
[37] ק+קיי: ״וְלֹא״.
[38] קיי כלפנינו. ק: ״כָּל״.
[39] קיי כלפנינו. ק: ״מָשִׁיחַ״.
[40] קיי כלפנינו. ק: ״עֵדָה״. וכן בסמוך.
[41] קיי כלפנינו. ק: ״עוֹמְדִים, וּמָשִׁיחַ קוֹדֵם״.
[42] נכתב בטעות מחמת הדומות וסומן למחיקה בידי הסופר.
[43] קיי כלפנינו. ק: ״וּלְכָל״.
[44] ק+קיי נוסף: ״לָאִשָּׁה״, ולכך כיוון מגיה בפרמה שסימן סימן לתוספת.
[45] קס+קיי כלפנינו. קנ: ״לְהַחֲיוֹתוֹ״.
[46] ושמא יש לנקד: ״וּלְהָשֵׁיב״.
[47] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״האשה״.
[48] ניקדתי לפי המנוקד כאן בפרמה (אולי הסופר ניקד). קנ ניקד: ״לִכְסוּת״.
[49] אות ״ה״ נכתבה כשומר שורה אך הסופר שכח לכתוב את המילה הבאה. והשלמתי לפי ק. קיי: ״השבי״.
[50] ק כלפנינו. קיי: ״וממזר״.
[51] ק+קיי: ״וְנָתִין״.
[52] קיי+קנ כלפנינו. קס נשמט: ״וגר״.
[53] ק כלפנינו: ״חֲכָמִ״. קיי: ״חכם״. וכן להלן.
[54] ק: ״נזיקים״.

כָּל הַזְּבָחִים שֶׁנִּזְבָּחוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, כְּשֵׁרִים, אֶלָּא שֶׁלֹּא עָלוּ לַבְּעָלִים מִשֵּׁם[1]« חוֹבָה. חוּץ מִן הַפֶּסַח וּמִן הַחַטָּאת: הַפֶּסַח בִּזְמַנּוֹ, וְהַחַטָּאת, בְּכָל זְמַן. רְ׳ אֱלִיעֶזֶרוּ אוֹמֵרוּ: אַף הָאָשָׁם; הַפֶּסַח בִּזְמַנּוֹ, וְהַחַטָּאת וְהָאָשָׁם, בְּכָל זְמַן. אָמַרוּ רְ׳ אֱלִיעֶזֶרוּ: {החט} הַחַטָּאת[2]« בָּאָה עַל {?}[3]* חֵטְ[4]«, וְהָאָשָׁם[5]« בָּא[6]« עַל[7]« חֵטְ. מַה« חַטָּאת פְּסוּלָה שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, אַף הָאָשָׁם[8]« פָּסוּל שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ. **ב׳** רְ׳[9]«• יוֹסֵה בֶּן חוֹנִי אוֹמֵרוּ: הַנִּישְׁחָטִים לְשֵׁם פֶּסַח וּלְשֵׁם חַטָּאת, {פ} פְּסוּלִים. שִׁמְעוֹן אֲחִי עֲזַרְיָה אוֹמֵרוּ: שְׁחָטָן לְשֵׁם גָּבוֹהַּ מֵהֶן, כְּשֵׁרִין. לְשֵׁם נָמוּךְ מֵהֶן, פְּסוּלִין. **ג׳** כֵּיצַד: קָדְשֵׁי[10]#«• קָדָשִׁים[11]#• שֶׁשְּׁחָטָן לְשֵׁם {ק} קָדָשִׁים קַלִּים, פְּסוּלִין. וְקָדָשִׁים[12]^ קַלִּים שֶׁשְּׁחָטָן לְשֵׁם קָדְשֵׁי« קָדָשִׁים, כְּשֵׁירִין. הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר שֶׁשְּׁחָטָן לְשֵׁם שְׁלָמִים, {שְׁלָמִים}[13]* כְּשֵׁירִין[14]«, {וש} וּשְׁלָמִים[15]^ שֶׁשְּׁחָטָן לְשֵׁם בְּכוֹר, וּלְשֵׁם[16]« מַעֲשֵׂר, פְּסוּלִין. **ד׳** הַפֶּסַח שֶׁשְּׁחָטוֹ בְשַׁחֲרִית[17]« בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ, רְ׳ יְהוֹשֻׁעַ[18]* מַכְשִׁיר, כְּאִילּוּ[19]^ נִשְׁחַט בִּשְׁלֹשָׁה עָשָׂר. בֶּן בְּתֵירָה פּוֹסֵל, כְּאִילּוּ נִשְׁחַט בֵּין הָעַרְבַּיִם. אָמַרוּ רְ׳[20]« שִׁמְעוֹןוּ בֶּן עַזַּיי: מְקוּבָּל אֲנִי מִפִּי שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם זָקֵן, בְּיוֹם שֶׁהוֹשִׁיבוּ אֶת[21]« רְ׳ <אֶ>לְעָזָר[22]« בֶּן עֲזַרְיָה בִּישִׁיבָה: {ש} שֶׁכָּל הַזְּבָחִים הַנֶּאֱכָלִים[23]« שֶׁנִּזְבָּחוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, כְּשֵׁירִים, אֶלָּא שֶׁלֹּא עָלוּ לַבְּעָלִים מִשֵּׁם[24]« חוֹבָה, חוּץ מִן הַפֶּסַח וּמִן הַחַטָּאת. וְלֹא[25]« הוֹסִיף בֶּן עַזַּיי אֶלָּא הָעוֹלָה, וְלֹא הוֹדוּ לוֹ חֲכָמִים. **ה׳** הַפֶּסַח וְהַחַטָּאת שֶׁשְּׁחָטָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, קִיבֵּל, וְהִילֵּךְ, וְזָרַק, שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, אוֹ לִשְׁמָן וְשֶׁלֹּא לִשְׁמָן, אוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן וְלִשְׁמָן, פְּסוּלִין. כֵּיצַד לִשְׁמָן {ו} וְשֶׁלֹּא לִשְׁמָן: לְשֵׁם פֶּסַח וּלְשֵׁם שְׁלָמִים. וְשֶׁלֹּא[26]« לִשְׁמָן וְלִשְׁמָן[27]«: לְשֵׁם שְׁלָמִים וּלְשֵׁם פֶּסַח[28]«. **ו׳** (הַפֶּסַח) [הַזֶּבַח][29]*• נִפְסָל בְּאַרְבָּעָה דְבָרִים: בִּשְׁחִיטָה {ב} וּבְקִיבּוּל[30]« בְּהִילּוּךְ וּבִזְרִיקָה. רְ׳ שִׁמְעוֹן מַכְשִׁיר {ב} בְּהִילּוּךְ, שֶׁהָיָה $ אוֹמֵרוּ: אִי[31]« אֶיפְשָׁר שֶׁלֹּא בִשְׁחִיטָה[32]« וְשֶׁלֹּא בְקַבָּלָה« וְשֶׁלֹּא בִזְרִיקָה«, אֲבָל אֶיפְשָׁר {ש} שֶׁלֹּא בְהִילּוּךְ[33]«: שׁוֹחֵט[34]« בְּצַד הַמִּזְבֵּחַ וְזוֹרֵק. רְ׳ <אֶ>לְעָזָר אוֹמֵרוּ: [35]« הַמְהַלֵּךְ בְּמָקוֹם שֶׁהוּא צָרִיךְ לְהַלֵּךְ, מַחֲשָׁבָה[36]^ פוֹסֶלֶת. וּבְמָקוֹם שֶׁאֵינוּ צָרִיךְ לְהַלֵּךְ, אֵין {מחש} מַחֲשָׁבָה^ פוֹסֶלֶת.

הל׳ ו׳ פרק ב׳

כָּל הַזְּבָחִים שֶׁקִּיבֵּל דָּמָן, זָר, אוֹנֵן, טְבוּל יוֹם, מְחוּסַּר בְּגָדִים, וּמְחוּסַּר[37]« כִּיפּוּרִים, וְשֶׁלֹּא רָחוּץ יָדַיִם וְרַגְלַיִם, עָרֵל, וְטָמֵא, יוֹשֵׁב, עוֹמֵד עַל גַּבֵּי כֵלִים, וְעַל[38]« גַּבֵּי בְהֵמָה, וְעַל« גַּבֵּי רַגְלֵי חֲבֵירוֹ, פָּסַל. קִיבֵּל בִּשְׂמֹאל, פָּסַל. רְ׳ שִׁמְעוֹוּן מַכְשִׁיר. {נש} נִשְׁפַּךְ עַל הָרִצְפָּה וַאֲסָפוֹ, פָּסוּל. נְתָנוֹ עַל {ג} גַּבֵּי הַכֶּבֶשׁ, שֶׁלֹּא כְנֶגֶד הַיְסוֹד, נָתַן אֶת הַנִּיתָּנִין לְמַטָּן, לְמַעְלָן, וְאֶת[39]« הַנִּיתָּנִין לְמַעְלָן, לְמַטָּן, וְאֶת« הַנִּיתָּנִין בִּפְנִים, בַּחוּץ, וְאֶת« הַנִּיתָּנִים בַּחוּץ, {ב} בִּפְנִים, פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָרֵת. **ב׳** הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבַח לִזְרוֹק דָּמוֹ בַחוּץ אוֹ[40]« מִקְצָת דָּמוֹ {ב} בַחוּץ, לְהַקְטִיר אֵימוּרָיו[41]«# בַּחוּץ אוֹ[42]« מִקְצָת אֵימוּרָיו בַּחוּץ, לוֹכַל[43]«• בְּשָׂרוֹ בַחוּץ אוֹ כַזַּיִת בְּשָׂרוֹ[44]^• בַחוּץ אוֹ לוֹכַל כַּזַּיִת מֵעוֹר הָאַלְיָה בַחוּץ, פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָרֵת. **ג׳** לִזְרוֹק אֶת[45]« דָּמוֹ לְמָחָר אוֹ מִקְצַת דָּמוֹ לְמָחָר, לְהַקְטִיר אֵימוּרָיו לְמָחָר אוֹ מִקְצַת אֵימוּרָיו לְמָחָר, לֹאכַל בְּשָׂרוֹ לְמָחָר אוֹ כַזַּיִת בְּשָׂרוֹ^• לְמָחָר אוֹ לְאוֹכַל[46]«# כַּזַּיִת מֵעוֹר הָאַלְיָה לְמָחָר, פִּיגּוּל וְחַיָּיבִין[47]« עָלָיו כָּרֵת. **ד׳** זֶה הַכְּלָל: כָּל הַשּׁוֹחֵט וְהַמְקַבֵּל[48]« וְהַמְהַלֵּךְ« וְהַזּוֹרֵק, לְאוֹכַל {ד} דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לוֹכַל, וּלְהַקְטִיר דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לְהַקְטִיר: חוּץ לִמְקוֹמוֹ, פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָרֵת. חוּץ לִזְמַנּוֹ, פִּיגּוּל וְחַיָּיבִין עָלָיו כָּרֵת, וּבִלְבַד שֶׁיִּקָּרֵב[49]# הַמַּתִּיר כְּמִצְוָותוֹ. **ה׳** כֵּיצַד קָרַב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָותוֹ: שָׁחַט בִּשְׁתִיקָה, קִיבֵּל[50]« {וה} וְהִילֵּךְ[51]« וְזָרַק חוּץ לִזְמַנּוֹ. אוֹ שֶׁשָּׁחַט[52]« חוּץ {ל} לִזְמַנּוֹ, קִיבֵּל« וְהִילֵּךְ וְזָרַק בִּשְׁתִיקָה. אוֹ שֶׁשָּׁחַט, וְקִיבֵּל וְהִילֵּךְ וְזָרַק חוּץ לִזְמַנּוֹ, זֶה הוּא שֶׁקָּרַב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָותוֹ. **ו׳** כֵּי־צַד לֹא קָרַב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָותוֹ: שָׁחַט חוּץ לִמְקוֹמוֹ, קִיבֵּל« וְהִילֵּךְ וְזָרַק חוּץ לִזְמַנּוֹ. אוֹ שֶׁשָּׁחַט חוּץ {ל} לִזְמַנּוֹ, קִיבֵּל וְהִילֵּךְ וְזָרַק חוּץ לִמְקוֹמוֹ. אוֹ שֶׁשָּׁחַט, וְקִיבֵּל, וְהִילֵּךְ, וְזָרַק, חוּץ לִמְקוֹמוֹ. {ה} הַפֶּסַח וְהַחַטָּאת שֶׁשְּׁחָטָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, וְקִיבֵּל[53]« וְהִילֵּךְ וְזָרַק חוּץ לִזְמַנּוֹ[54]«•. אוֹ שֶׁשָּׁחַט חוּץ {ל}

---

[1] ק כלפנינו. קיי: ״משום״.
[2] קיי כלפנינו. ק: ״חַטָּאת״.
[3] חצי אות לא ברורה. ק+קיי ליתא.
[4] ק כלפנינו. קיי הכתיב: ״חטא״.
[5] קיי כלפנינו. ק: ״וְאָשָׁם״.
[6] קיי כלפנינו. ק: ״בָּאָה״ (שמא בטעות הדומות).
[7] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״חט. מה״ (כנראה תולדה של השמטה, וצ״ע מהי בדיוק).
[8] קיי כלפנינו. ק: ״אָשָׁם״.
[9] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״ר׳״.
[10] קיי+קנ הכתיב כלפנינו. ומנוקד בקאופמן בקמץ ללא חטף. וצ״ע. קס בכתיב מלא: ״קוֹדְשֵׁי״. וכן בסמוך.
[11] מנוקד בקאופמן בקמץ רגיל. וכן בכולם להלן. אך במסכת ברכות ניקד ״הַקֳּדָשִׁים״ בחטף-קמץ. וצ״ע.
[12] ק+קיי: ״קֳדָשִׁים״.
[13] ק+קיי ליתא.
[14] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״כשרין״.
[15] ק+קיי ליתא: ״ושלמים״. אך שמא נשמט לקס מחמת הדומות. וצ״ע.
[16] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״לשם״.
[17] קיי כלפנינו. ק: ״שַׁחְרִית״.
[18] אפוסטרוף לא ברור מעל אות ״ע״.
[19] ק+קיי: ״כְּאִילּוּ״. וכן בסמוך.
[20] ק כלפנינו. קיי ליתא: ״ר׳״.
[21] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״את״.
[22] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״אליעזר״.
[23] קיי כלפנינו. קס: ״נאכלין״. אך קנ מחק את: ״נאכלין״.
[24] ק כלפנינו. קיי: ״משום״.
[25] קיי כלפנינו. ק: ״לֹא״.
[26] קיי כלפנינו. ק: ״שֶׁלֹּא״.
[27] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״לשמן״.
[28] ק כלפנינו. קיי: ״הפסח״.
[29] תוקן בין השורות, כנראה ע״י הסופר, באמצעות תליית אותיות ״זבח״ על גבי אותיות ״פסח״. קס: ״שהפסח״. קיי+קנ: ״שֶׁהַזֶּבַח״.
[30] קיי כלפנינו. ק: ״בְּקִיבּוּלֹ״.
[31] קיי+קנ כלפנינו. קס במילה אחת: ״איפשר״.
[32] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״שחיטה״. וכן להלן ״קבלה״, ״זריקה״.
[33] ק: ״הִילּוּךְ״. קיי: ״הילך״.
[34] קיי כלפנינו. ק: ״וְשׁוֹחֵט״.
[35] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״אַף״. וצ״ע.
[36] ק+קיי: ״הַמַּחֲשָׁבָה״. וכן בסמוך.
[37] קיי כלפנינו. ק: ״מְחוּסַּר״.
[38] קיי כלפנינו. ק: ״עַל״. וכן בסמוך.
[39] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״את״. וכן בסמוך.
[40] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״או מקצת דמו בחוץ״.
[41] ק+קיי בכתיב חסר וקנ ניקד: ״אֵמוּרָיו״. וכן להלן.
[42] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״או מקצת אמוריו בחוץ״.
[43] כתבי היד משחקים בכתיבת מילה זו: ״לוכל/לאוכל/לאכל״. וכן להלן.
[44] ק+קיי: ״מִבְּשָׂרוֹ״. וכן להלן.
[45] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״את״.
[46] ק הכתיב כלפנינו וקנ ניקד ״לֹאוֹכַל״. קיי: ״לאכל״.
[47] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״חייבין״.
[48] קיי+קנ כלפנינו. קס ללא וא״ו החיבור. וכן בסמוך.
[49] ניקוד מילה זו תוקן בקאופמן. ושמא בתחילה נוקד: ״שֶׁיִּקְרַב״.
[50] קיי כלפנינו. ק: ״וְקִיבֵּל״. וכן להלן מספר פעמים.
[51] קיי כלפנינו. ק בכתיב חסר: ״וְהִלֵּךְ״.
[52] קיי כלפנינו. ק: ״שֶׁשְּׁחָטָן״.
[53] ק כלפנינו. קיי: ״קִיבֵּל״.
[54] קס כלפנינו. קיי+קנ: ״לִזְמַנָּן״. וכן בסמוך.

לִזְמַנּוֹ«•, קִיבֵּל וְהִילֵּךְ וְזָרַק שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ[1]«•. (קיבל)[2]* אוֹ שֶׁשָּׁחַט, קִיבֵּל, וְהִילֵּךְ, וְזָרַק, (שלא לשמו)[3]* שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ[4]«•. זֶה הוּא [5]« שֶׁלֹּא קָרַב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ.

ז'[6]* לוֹכַל כַּזַּיִת בַּחוּץ כַּזַּיִת לְמָחָר, כַּזַּיִת {ל} לְמָחָר כַּזַּיִת בַּחוּץ, כַּחֲצִי זַיִת בַּחוּץ כַּחֲצִי זַיִת לְמָחָר, כַּחֲצִי זַיִת לְמָחָר כַּחֲצִי זַיִת בַּחוּץ, פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. [7]«• אָמַור׀ רְ' יְהוּדָה: זֶה הַכְּלָל: אִם מַחֲשֶׁבֶת הַזְּמָן קָדְמָה לְמַחֲשֶׁבֶת הַמָּקוֹם, פִּיגּוּל וְחַיָּיבִים עָלָיו כָּרֵת. וְאִם מַחֲשֶׁבֶת הַמָּקוֹם קָדְמָה לְמַחֲשֶׁבֶת הַזְּמָן, פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. וַחֲכָמִים׀ אוֹמְרִים׀: זֶה וָזֶה פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. לוֹכַל כַּחֲצִי זַיִת וּלְהַקְטִיר[8]«• כַּחֲצִי זַיִת, כָּשֵׁר, שֶׁאֵין אֲכִילָה וְהַקְטָרָה מִצְטָרְפִין.

הל' ז'[9]«• פרק ג'

כָּל הַפְּסוּלִים שֶׁשָּׁחֲטוּ, שְׁחִיטָתָן כְּשֵׁירָה. {שה} שֶׁהַשְּׁחִיטָה כְּשֵׁירָה בַּזָּרִים, וּבַנָּשִׁים[10]«, וּבַעֲבָדִים[11]*, אֲפִילּוּ בְּקָדְשֵׁי קֳדָשִׁים, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהוּ טְמֵאִין וְנוֹגְעִים[12]^• בַּבָּשָׂר. לְפִיכָךְ (אינן) [הֵם][13]* פּוֹסְלִין בְּמַחֲשָׁבָה. וְכוּלָּם שֶׁקִּיבְּלוּ אֶת הַדָּם חוּץ לִזְמַנּוֹ, חוּץ[14]^ לִמְקוֹמוֹ, אִם יֵשׁ דַּם הַנֶּפֶשׁ, יַחֲזוֹר הַכָּשֵׁר[15]« וִיקַבֵּל.

ב' קִיבֵּל הַכָּשֵׁר וְנָתַן לַפָּסוּל, יַחֲזִיר לַכָּשֵׁר. קִיבֵּל בִּימִינוֹ[16]« וְנָתַן לִשְׂמֹאלוֹ, יַחֲזִיר לִימִינוֹ. קִיבֵּל בִּכְלִי קוֹדֶשׁ וְנָתַן לִכְלִי חוֹל, יַחֲזִיר לִכְלִי קוֹדֶשׁ. נִשְׁפַּךְ מִן הַכְּלִי עַל הָרִצְפָּה וַאֲסָפוֹ, כָּשֵׁר. נְתָנוֹ {ע} עַל [גַּבֵּי][17]* הַכֶּבֶשׁ, שֶׁלֹּא כְנֶגֶד הַיְסוֹד, נָתַן אֶת הַנִּיתָּנִים לְמַטָּן, לְמַעְלָן, וְאֶת[18]« הַנִּיתָּנִין לְמַעְלָן, לְמַטָּן, אֶת הַנִּיתָּנִים בִּפְנִים, בַּחוּץ, וְאֶת הַנִּיתָּנִין בַּחוּץ, {בפ} בִּפְנִים, אִם יֵשׁ דַּם הַנֶּפֶשׁ, יַחֲזוֹר הַכָּשֵׁר וִיקַבֵּל.

ג' הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבַח לוֹכַל דָּבָר שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לוֹכַל, וּלְהַקְטִיר דָּבָר שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לְהַקְטִיר, כָּשֵׁר. רְ' אֱלִיעֶזֶר׀ פּוֹסֵל. לוֹכַל דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לוֹכַל וּלְהַקְטִיר דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לְהַקְטִיר, פָּחוּת מִכַּזַּיִת, כָּשֵׁר. לוֹכַל כַּחֲצִי זַיִת וּלְהַקְטִיר כַּחֲצִי זַיִת, כָּ׀[שֵׁר][19]*, שֶׁאֵין אֲכִילָה וְהַקְטָרָה מִצְטָרְפִין.

ד' הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבַח לוֹכַל כַּזַּיִת מִן הָעוֹר, וּמִן[20]^• הָרוֹטֶב, וּמִן^ הַקּוּפָה[21]#, וּמִן^ הָאֲלַל[22]#, מִן הָעֲצָמוֹת, וּמִן^ הַגִּידִים, וּמִן^ הַקְּרָנַיִם, וּמִן^ הַטְּלָפַיִם, $$$ כָּשֵׁר, וְאֵין[23]« חַיָּיבִין עֲלֵיהֶן מִשֵּׁם פִּיגּוּל נוֹתָר[24]« וְטָמֵא.

ה' הַשּׁוֹחֵט אֶת הַמּוּקְדָּשִׁין לוֹכַל שָׁלִיל אוֹ שִׁילְיָיה בַּחוּץ, לֹא פִּיגֵּל. הַמּוֹלֵק אֶת[25]^ הַתֹּרִים^ בִּפְנִים לוֹכַל בֵּיצֵיהֶן בַּחוּץ, לֹא פִּיגֵּל. חֲלֵב מוּקְדָּשִׁים[26]« וּבֵיצֵי תֹרִין, אֵין חַיָּיבִין {ע} עֲלֵיהֶן מִשֵּׁם[27]« פִּיגּוּל וְנוֹתָר[28]« וְטָמֵא.

ו' שְׁחָטוֹ עַל מְנָת לְהַנִּיחַ אֶת דָּמוֹ אוֹ [29]« אֵימוּרָיו לְמָחָר, אוֹ לְהוֹצִיאָן לַחוּץ, רְ' יְהוּדָה׀ פּוֹסֵל, וַחֲכָמִים׀ מַכְשִׁירִין. שְׁחָטוֹ עַל מְנָת לִיתְּנוֹ עַל גַּבֵּי הַכֶּבֶשׁ, שֶׁלֹּא כְנֶגֶד הַיְסוֹד, לִיתֵּן אֶת הַנִּיתָּנִין לְמַטָּן, לְמַעְלָן, וְאֶת הַנִּיתָּנִין לְמַעְלָן, לְמַטָּן, {ו}[30]* אֶת הַנִּיתָּנִים בִּפְנִים, בַּחוּץ, וְאֶת הַנִּיתָּנִים בַּחוּץ, בִּפְנִים, שֶׁיֹּאכְלוּהוּ טְמֵאִים, וְשֶׁיַּקְרִיבוּהוּ[31]« טְמֵאִים, שֶׁיֹּאכְלוּהוּ עֲרֵלִים, וְשֶׁיַּקְרִיבוּהוּ עֲ<רֵלִים>[32]*, לְשַׁבֵּר עַצְמוֹת הַפֶּסַח, לוֹכַל מִמֶּנּוּ נָא, לְעָרֵב דָּמוֹ בְדַם פְּסוּלִים, כָּשֵׁר, שֶׁאֵין מַחֲשָׁבָה[33]^ פּוֹסֶלֶת אֶלָּא חוּץ לִזְמַנּוֹ וְחוּץ לִמְקוֹמוֹ, הַפֶּסַח[34]« {ו} וְהַחַטָּאת שֶׁלֹּא לִשְׁמָן.

הל' ו' פרק ד'

בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים׀: כָּל הַנִּיתָּנִים עַל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן, שֶׁנְּתָנָן[35]« מַתָּנָה אַחַת, כִּיפֵּר. וּבַחַטָּאת[36]«, שְׁתֵּי {מ} מַתָּנוֹת. וּבֵית[37]^ הֶלֵּל אוֹמְרִים׀: אַף חַטָּאת שֶׁנְּתָנָהּ[38]«# מַתָּנָה אַחַת, כִּיפֵּר. לְפִי־כָךְ, אִם נָתַן אֶת {הר} הָרִאשׁוֹנָה כְּתִיקְנָהּ וְאֶת[39]« הַשְּׁנִיָּיה חוּץ לִזְמַנָּהּ, כִּיפֵּר. וְאִם[40]« נָתַן אֶת הָרִאשׁוֹנָה חוּץ לִזְמַנָּהּ וְאֶת הַשְּׁנִיָּיה חוּץ לִמְקוֹמָהּ, פִּיגּוּל, וְחַיָּיבִין עָלָיו כָּרֵת.

ב' כָּל הַנִּיתָּנִים עַל מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי, שֶׁאִם חִיסֵּר אַחַת מִן הַמַּתָּנוֹת, [41]^• לֹא כִיפֵּר. {?כ?}[42]* לְפִי־כָךְ, אִם נָתַן כּוּלָּם כְּתִיקְנָן וְאַחַת שֶׁלֹּא כְּתִיקְנָהּ[43]«, פָּסוּל, וְאֵין בּוֹ כָּרֵת.

ג' אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁאֵין[44]« חַיָּיבִין עֲלֵיהֶן מִשֵּׁם[45]« פִּיגּוּל: הַקּוֹמֶץ, וְהַלְּבוֹנָה, וְהַקְּטֹרֶת, וּמִנְחַת[46]« כֹּהֲנִים«, וּמִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ, וּמִנְחַת נְסָכִים[47]«, וְהַדָּם, וְהַנְּסָכִים הַבָּאִים בִּפְנֵי עַצְמָן, דִּבְרֵי׀ רְ' מֵאִיר. וַחֲכָמִים׀ אוֹמְרִים׀: אַף הַבָּאִים עִם הַבְּהֵמָה. וְלֹג[48]« {ש} שֶׁמֶן שֶׁלִּמְצוֹרָע, רְ' שִׁמְעוֹן אוֹמֵר׀: אֵין חַיָּיבִין עָלָיו מִשֵּׁם« פִּיגּוּל. רְ' מֵאִיר אוֹמֵר׀: חַיָּיבִין {ע} עָלָיו מִשֵּׁם« פִּיגּוּל, שֶׁדַּם הָאָשָׁם מַתִּירוֹ. וְכָל שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין בֵּין לָאָדָם בֵּין לַמִּזְבֵּחַ,

---

[1] קס כלפנינו. קיי+קנ: "לִשְׁמָן".
[2] סומן למחיקה בנקודותיים, אולי בידי הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
[3] סומן למחיקה בנקודותיים, אולי בידי הסופר. וכן ק+קיי ליתא. אלא שבקיי יש השמטה. וצ"ע.
[4] ק: "לִשְׁמָן". קיי: יש השמטה.
[5] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס נוסף: "המתיר".
[6] ייתכן שאות זו מתוקנת ע"י הסופר, אולי מאות "ו".
[7] קיי כלפנינו. ק: מתחילה כאן הלכה חדשה: "ח".
[8] קיי כלפנינו. ק נשמט: "ולהקטיר כחצי זית".
[9] קיי חלוקת ההלכות שונה בכל הפרק. ק: "ח" מפני שנוספה הלכה לעיל "אמר ר' יהודה".
[10] קיי כלפנינו. ק: "בַּנָּשִׁים".
[11] ק+קיי כלפנינו. מגיה מאוחר בפרמה הוסיף בשוליים צמוד לשורה: "וּבִטְמֵאִים".
[12] ק+קיי: "נוֹגְעִים" (קיי הכתיב: "נגעים").
[13] תוקן בין השורות ע"י מגיה מאוחר. וכן ק+קיי.
[14] ק+קיי: "וְחוּץ".
[15] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס בטעות: "הבשר".
[16] קיי כלפנינו. ק: "מִ[י]מִינוֹ".
[17] נוסף בין השורות, ספק אם בידי הסופר. וכן ק+קיי.
[18] קיי+קנ כלפנינו. קס: "את".
[19] ק+קיי כלפנינו. אות "כ" נכתבה תחילה כשומר שורה, ולאחר מכן הושלמה - כנראה בידי הסופר.
[20] ק+קיי: "מִן". וכן להלן.
[21] בפרמה מנוקד: "הַקּוֹפַה".
[22] בפרמה מנוקד: "הָאֲלָל".
[23] קיי+קנ כלפנינו. קס: "אין".
[24] ק כלפנינו. קיי: "ונותר".
[25] ק+קיי: "הַמּוֹלֵק תֹּרִים".
[26] ק+קיי: "הַמּוּקְדָּשִׁים".
[27] ק כלפנינו. קיי: "מִשֵּׁם".
[28] קיי כלפנינו. ק: "נוֹתָר".
[29] ק כלפנינו. קיי נוסף: "את".
[30] שומר שורה שלא כשורה הבאה. ק+קיי??!
[31] קיי כלפנינו. ק בלא וא"ו חיבור. וכן להלן.
[32] אות "ע" כתב הסופר כשומר שורה, אך בשורה הבאה לא כתב את המילה "ערלים". לכן השלמתי לפי ק+קיי.
[33] ק+קיי: "הַמַּחֲשָׁבָה".
[34] ק כלפנינו. קיי: "וְהַפֶּסַח".
[35] ק כלפנינו (קס: "שניתנן"). קיי: "שנתן".
[36] קיי כלפנינו. ק: "וְהַחַטָּאת".
[37] ק+קיי: "בֵּית".
[38] קיי כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. ק: "שֶׁנִּיתָּנָהּ". ושמא כוונת קס: "שֶׁנְּיתָנָהּ". וצ"ע.
[39] קיי כלפנינו. ק: "וְהַשְּׁנִיָּיה".
[40] קיי כלפנינו. ק ליתא: "ואם".
[41] ק+קיי נוסף: "כְּאִילּוּ".
[42] שומר שורה לא ברור. ק+קיי ליתא.
[43] קיי כלפנינו. ק: "כְּתִיקְנָן".
[44] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁאֵינָן".
[45] ק כלפנינו. קיי: "מִשּׁוּם". וכן להלן.
[46] קיי כלפנינו. קס אולי כלפנינו ואולי: "ומנחת נסכים". קנ: "וּמִנְחוֹת הַכֹּהֲנִים".
[47] קיי כלפנינו. ק: "הַנְּסָכִים".
[48] קנ כלפנינו. קס+קיי: "לוֹג".

חַיָּיבִין עָלָיו מִשֵּׁם» פִּיגּוּל. **ד׳** הָעוֹלָה, דָּמָהּ מַתִּיר אֶת[1]»• בְּשָׂרָהּ לַמִּזְבֵּחַ וְעוֹרָהּ {לכ} לַכֹּהֲנִים. עוֹלַת הָעוֹף, דָּמָהּ מַתִּיר אֶת»• {ב} בְּשָׂרָהּ לַמִּזְבֵּחַ. חַטַּאת הָעוֹף, דָּמָהּ מַתִּיר אֶת[2]»• בְּשָׂרָהּ לַכֹּהֲנִים. פָּרִים הַנִּשְׂרָפִין {וש} וּשְׂעִירִים הַנִּשְׂרָפִין, דָּמָן מַתִּיר אֶת[3]»• אֵימוּרֵיהֶן לִיקָּרֵב. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵר׀: כָּל שֶׁאֵינוֹ עַל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן כִּשְׁלָמִים, אֵין חַיָּיבִים עָלָיו מִשֵּׁם» פִּיגּוּל. **ה׳** קָדְשֵׁי[4]» גוֹיִם[5]»•, אֵין חַיָּיבִין עֲלֵיהֶן מִשֵּׁם» פִּיגּוּל, וְנוֹתָר[6]» וְטָמֵא. וְהַשּׁוֹחֲטָן בַּחוּץ, פָּטוּר, דִּבְרֵי׀ רְ׳ שִׁמְעוֹן׀$. וּרְבִּי[7]^ יוֹסֵה מְחַיֵּיב. דְּבָרִים שֶׁאֵין חַיָּיבִין עֲלֵיהֶן מִשֵּׁם» פִּיגּוּל, חַיָּיבִין עֲלֵיהֶן מִשֵּׁם» נוֹתָר, {ומ} וּמִשֵּׁם» טָמֵא, חוּץ מִן הַדָּם. וְנוֹמוֹ[8]» רְ׳ שִׁמְעוֹן׀ {אוֹמֵר׀}[9]*•: בְּדָבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לְהֵיאָכֵל. אֲבָל כְּגוֹן הָעֵצִים וְהַלְּבוֹנָה וְהַקְּטֹרֶת[10]*, אֵין חַיָּיבִין עֲלֵיהֶן מִשֵּׁם» טוּמְאָה. **ו׳** לְשֵׁם שִׁשָּׁה דְבָרִים הַזֶּבַח נִזְבָּח: לְשֵׁם זֶבַח, לְשֵׁם זוֹבֵחַ, לְשֵׁם הַשֵּׁם[11]», לְשֵׁם אִישִּׁים, לְשֵׁם רֵיחַ, לְשֵׁם נִיחוֹחַ. חַטָּאת[12]» וְאָשָׁם, לְשֵׁם חֵטְ. אָמַר׀ רְ׳ יוֹסֵה: וְאַף[13]^ מִי שֶׁלֹּא הָיָה בְלִבּוֹ לְשֵׁם אֶחָד מִכָּל אֵלּוּ, כָּשֵׁר, שֶׁהוּא תְנַיִי בֵּית דִּין, שֶׁאֵין הַמַּחֲשָׁבָה הוֹלֶכֶת {א} אֶלָּא לְאַחַר הָעוֹבֵד.

הל׳ ו׳ פרק ה׳

אֵי זֶה הוּא מְקוֹמָן שֶׁלַּזְּבָחִים: קָדְשֵׁי קָדָשִׁים שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן, וּפַר[14]^ וְשָׂעִיר שֶׁלְּיוֹם הַכִּיפּוּרִין שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן, וְקִיבּוּל[15]» דָּמָן בִּכְלֵי שָׁרֵת {ב} בַּצָּפוֹן, וְדָמָן טָעוּן הַזָּיָיה עַל בֵּין הַבַּדִּים וְעַל (בין)[16]* הַפָּרוֹכֶת וְעַל מִזְבַּח הַזָּהָב. וּמַתָּנָה[17]» אַחַת מֵהֶן מְעַכֶּבֶת. שִׁירֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד מַעֲרָבִי שֶׁלְּמִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן. וְאִם[18]^ לֹא נָתַן, לֹא עִיכֵּב. **ב׳** פָּרִים הַנִּשְׂרָפִים וּשְׂעִירִים הַנִּשְׂרָפִים שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן, וְקִיבּוּל» דָּמָן בִּכְלֵי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן, וְדָמָן טָעוּן הַזָּיָיה עַל הַפָּרוֹכֶת וְעַל מִזְבַּח הַזָּהָב. וּמַתָּנָה אַחַת מֵהֶן מְעַכֶּבֶת. שִׁירֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד הַמַּעֲרָבִי[19]^ שֶׁלְּמִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן. וְאִם^ לֹא נָתַן, לֹא עִיכֵּב. אֵלּוּ וָאֵלּוּ נִישְׂרָפִין בְּבֵית הַדֶּשֶׁן. **ג׳** חַטָּאוֹת[20]^# הַצִּיבּוּר וְהַיָּחִיד, אֵלּוּ הֵן חַטָּאוֹת הַצִּיבּוּר: שְׂעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים {ו} וְשֶׁלַּמּוֹעֲדוֹת; שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן, וְקִיבּוּל דָּמָן בִּכְלֵי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן, וְדָמָן טָעוּן אַרְבַּע {מ} מַתָּנוֹת עַל אַרְבַּע קְרָנוֹת. כֵּי־צַד: עָלָה בַכֶּבֶשׁ וּפָנָה לַסּוֹבֵב, בָּא לוֹ לְקֶרֶן דְּרוֹמִית מִזְרָחִית, מִזְרָחִית צְפוֹנִית[21]*, צְפוֹנִית מַעֲרָבִית, מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית. שִׁירֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ אֶל[22]^• יְסוֹד {ד} דְּרוֹמִי. וְנֶאֱכָלִים לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים לְזִכְרֵי כְהוּנָּה[23]» בְּכָל מַאֲכָל לְיוֹם וְלַיְלָה עַד חֲצוֹת. **ד׳** הָעוֹלָה, קָדְשֵׁי[24]» קָדָשִׁים, שְׁחִיטָתָהּ בַּצָּפוֹן, וְקִיבּוּל[25]» דָּמָהּ בִּכְלֵי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן, וְדָמָהּ[26]» טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע, וּטְעוּנָה {הפ} הֶפְשֵׁט וְנִיתּוּחַ וְכָלִיל לָאִישִּׁים. **ה׳** זִיבְחֵי שַׁלְמֵי צִיבּוּר וַאֲשָׁמוֹת. אֵלּוּ הֵן {אש} אֲשָׁמוֹת: אֲשַׁם גְּזֵילוֹת, וַאֲשַׁם[27]^ מְעִילוֹת, וַאֲשַׁם^ שִׁפְחָה חֲרוּפָה, וַאֲשַׁם^ נָזִיר, וַאֲשַׁם^ מְצוֹרָע, וַאֲשַׁם» תָּלוּיִ, שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן, וְקִיבּוּל דָּמָן בִּכְלֵי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן, וְדָמָן טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע, נֶאֱכָלִים[28]» לִיפְנִים מִן הַקְּלָעִים, זִכְרֵי[29]^• כְהוּנָּה, בְּכָל מַאֲכָל, יוֹם[30]^• וְלַיְלָה עַד חֲצוֹת. **ו׳** הַתּוֹדָה וְאֵיל נָזִיר[31]», קָדָשִׁים קַלִּים, שְׁחִיטָתָן בְּכָל מָקוֹם בָּעֲזָרָה, וְדָמָן טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע, וְנֶאֱכָלִים בְּכָל הָעִיר לְכָל אָדָם, וּבְכָל[32]^ מַאֲכָל, יוֹם[33]^• וְלַיְלָה עַד חֲצוֹת. וְהַמּוּרָם[34]» מֵהֶן כַּיּוֹצֵא בָהֶן, {א} אֶלָּא שֶׁהַמּוּרָם נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים, לִנְשֵׁיהֶם וְלִבְנֵיהֶם[35]» וּלְעַבְדֵיהֶם. **ז׳** שְׁלָמִים, קָדָשִׁים קַלִּים, שְׁחִיטָתָן בְּכָל מָקוֹם בָּעֲזָרָה, וְדָמָן טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע, נֶאֱכָלִים[36]^ בְּכָל הָעִיר לְכָל אָדָם[37]*, לְכָל[38]^• מַאֲכָל, לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד. וְהַמּוּרָם» מֵהֶן כַּיּוֹצֵא בָהֶן, אֶלָּא שֶׁהַמּוּרָם נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים, לִנְשֵׁיהֶם {ול} וְלִבְנֵיהֶם וּלְעַבְדֵיהֶם. **ח׳** הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר וְהַפֶּסַח, קָדָשִׁים קַלִּים, שְׁחִיטָתָן בְּכָל מָקוֹם בָּעֲזָרָה, וְדָמָן טָעוּן מַתָּנָה אַחַת, וּבִלְבַד[39]» שֶׁיִּתֵּן[40]» כְּנֶגֶד הַיְּסוֹד. שִׁינָּה בַאֲכִילָתָן: הַבְּכוֹר נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים, וְהַמַּעֲשֵׂר לְכָל אָדָם. וְנֶאֱכָלִים בְּכָל הָעִיר, בְּכָל מַאֲכָל, לִשְׁנֵי

---

[1] קיי כאן ובסמוך: כלפנינו. קס כאן ובסמוך: ״דָּמָהּ מַתִּיר, וּבְשָׂרָהּ לַמִּזְבֵּחַ״. וכאן קנ תיקן כלפנינו, אך בסמוך לא תיקן.
[2] קיי+קנ: כלפנינו. קס: ״דָּמָהּ מַתִּיר, וּבְשָׂרָהּ לכהנים״.
[3] קיי: כלפנינו. קס: ״דָּמָן מַתִּיר, וְאֵמוּרֵיהֶן לִיקָּרֵב״. קנ ספק גרס כלפנינו, וספק שלא גרס מילת ״את״.
[4] קיי+קנ: כלפנינו. קס הכתיב: ״קודשי״.
[5] קיי+קנ: כלפנינו. קס אולי: ?״קנים״?.
[6] קיי כלפנינו. ק: ״נוֹתָר״.
[7] ק+קיי: ״ר״.
[8] ק: ״[ו]נומו״. קיי: ״נומי״.
[9] כנראה יש כאן כפל גרסה: ״ונומו רבי שמעון/רבי שמעון אומר״. העדפתי את הנוסח ״ונומו רבי שמעון״ מפני שכעין זה גרסו ק+קיי. לפיכך סימנתי למחיקה את ״אומר״.
[10] ק+קיי כלפנינו. אות ״ר״ תיקן סופר פרמה מאות ״ל״ שכתב בטעות.
[11] קיי כלפנינו. ק: ״שֵׁם״.
[12] ק כלפנינו. קיי: ״וחטאת״.
[13] ק+קיי: ״אַף״.
[14] ק+קיי: ״פַּר״.
[15] קיי+קנ כלפנינו. קס: כאן הכתיב: ״וקיבל״, וכן פעם נוספת להלן, אך לאחר מכן כלפנינו.
[16] הסופר(?) סימן למחיקה בנקודותיים. וכן ק+קיי ליתא.
[17] קיי כלפנינו. ק: ״מַתָּנָה״.
[18] ק+קיי: ״אִם״. וכן להלן.
[19] ק+קיי: ״מַעֲרָבִי״.
[20] קס+קיי הכתיב: ״חטאת״. ואות ״ט״ מנוקדת בקאופמן גם בפתח ליחיד וגם בחולם לרבים.
[21] אותיות ״ני״ מחוברות, ודומות מעט לאות ״מ״.
[22] ק+קיי: ״עַל״.
[23] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״בכהונה״.
[24] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: ״קודשי״.
[25] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: ״וקיבל״.
[26] קיי כלפנינו. ק: ״וְדָמָן״.
[27] ק+קיי: ״אֲשַׁם״. וכן להלן. אך באחרון ק כלפנינו.
[28] ק כלפנינו. קיי יש השמטה אך כנראה: ״ונאכלים״.
[29] ק+קיי: ״לְזִכְרֵי״.
[30] ק+קיי: ״לְיוֹם״.
[31] קנ כלפנינו. קס: ״הנזיר״. קיי: יש השמטה.
[32] ק+קיי: ״בְּכָל״.
[33] ק+קיי: ״לְיוֹם״.
[34] קיי כלפנינו. ק: ״הַמּוּרָם״. וכן להלן.
[35] קיי כלפנינו. ק: ״לִבְנֵיהֶם״.
[36] ק+קיי: ״וְנֶאֱכָלִים״.
[37] קיי: ״אדם״. ק: ״אדן״. ייתכן שמגיה בפרמה תלה אות ״ה״ לפני המילה וגרס: ״הָאָדָם״.
[38] ק+קיי: ״בְּכָל״.
[39] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״בלבד״.
[40] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?״שתהא״?.

יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד. הַפֶּסַח אֵינוּ נֶאֱכָל אֶלָּא בַלַּיְלָה, וְאֵינוּ[1]« נֶאֱכָל אֶלָּא עַד חֲצוֹת, וְאֵינוּ« נֶאֱכָל אֶלָּא לִמְנוּיָיו, וְאֵינוּ[2]« נֶאֱכָל« אֶלָּא צָלִי.

הל׳ ח׳ פרק ו׳

קָדְשֵׁי[3]« קָדָשִׁים שֶׁשְּׁחָטָן בְּרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ, רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵר|: כְּאִילּוּ נִשְׁחֲטוּ[4]« בַצָּפוֹן. רְ׳ יוֹסֵה[5]«• בִּרְוֹבִּיו|• יְהוּדָה«• אוֹמֵר|: מֵחֲצִי הַמִּזְבֵּחַ וְלַדָּרוֹם[6]«•, כַּדָּרוֹם[7]«. וּמֵחֲצִי[8]^ הַמִּזְבֵּחַ וְלַצָּפוֹן, כַּצָּפוֹן«. וְהַמְּנָחוֹת[9]^• הָיוּ נִקְמָצוֹת בְּכָל מָקוֹם בָּעֲזָרָה, וְנֶאֱכָלוֹת לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים לְזִכְרֵי כְהוּנָּה, לְכָל[10]^• מַאֲכָל, יוֹם[11]^• וְלַיְלָה עַד חֲצוֹת. **ב׳** חַטַּאת הָעוֹף הָיְתָה נֶעֱשֵׂת עַל קֶרֶן דְּרוֹמִית מַעֲרָבִית. בְּכָל מָקוֹם הָיְתָה כְשֵׁירָה, אֶלָּא שֶׁזֶּה[12]« הָיָה מְקוֹמָהּ. וּשְׁלוֹשָׁה דְבָרִים הָיְתָה אוֹתָהּ הַקֶּרֶן {משמ} מְשַׁמֶּשֶׁת מִלְּמַטָּן, וּשְׁלוֹשָׁה מִלְּמַעְלָן. {מ} מִלְּמַטָּן: חַטַּאת הָעוֹף, וְהַגָּשׁוֹת[13]«, וְשִׁירֵי הַדָּם. וּמִלְּמַעְלָן[14]^: נִיסּוּךְ הַמַּיִם וְהַיַּיִן, וְעוֹלַת הָעוֹף כְּשֶׁהִיא[15]« רַבָּה ~~(בַמזבח)~~ [בַמִּזְרָח][16]*. **ג׳** כָּל הָעוֹלִים לַמִּזְבֵּחַ, עוֹלִין דֶּרֶךְ יָמִין, וּמַקִּיפִין וְיוֹרְדִין דֶּרֶךְ שְׂמֹאל, חוּץ מִן הָעוֹלֶה לִשְׁלֹשָׁה דְבָרִים אֵלּוּ, שֶׁהָיוּ עוֹלִין וְחוֹזְרִים לְעָקֵב. **ד׳** כֵּי־־צַד[17]^• חַטַּאת הָעוֹף הָיְתָה נֶעֱשֵׂת: הָיָה מוֹלֵק אֶת רֹאשָׁהּ מִמּוּל עֳרְפָּהּ[18]«# וְאֵינוּ מַבְדִּיל, וּמַזֶּה מִדָּמָהּ עַל קִיר הַמִּזְבֵּחַ. וְשִׁירֵי[19]« הַדָּם, הָיָה מִתְמַצֶּה$ עַל הַיְסוֹד. אֵין לַמִּזְבֵּחַ אֶלָּא דָמָהּ, וְכוּלָּהּ לַכֹּהֲנִים. **ה׳** עוֹלַת הָעוֹף כֵּי־־צַד הָיְתָה נֶעֱשֵׂת: הָיָה[20]^ עוֹלֶה^ בַכֶּבֶשׁ וּפָנָה לַסּוֹבֵב, בָּא לוֹ לְקֶרֶן דְּרוֹמִית מִזְרָחִית, הָיָה מוֹלֵק אֶת רֹאשָׁהּ מִמּוּל עוֹרְפָּהּ וּמַבְדִּיל, וּמוֹצֶא[21]^• אֶת דָּמָהּ עַל קִיר הַמִּזְבֵּחַ. {א} נָטַל אֶת הָרֹאשׁ[22]«, וְהִקִּיף בֵּית[23]« מְלִיקָתוֹ לַמִּזְבֵּחַ[24]«, וּסְפָגוֹ[25]« בַמֶּלַח, וּזְרָקוֹ עַל גַּבֵּי הָאִישִּׁים. **ו׳** בָּא לוֹ לַגּוּף וְהֵסִיר[26]« אֶת הַמּוּרְאָה וְאֶת[27]« הַנּוֹצָה וְאֶת בְּנֵי הַמֵּעַיִם[28]^ הַיּוֹצְאִין עִימָּהּ[29]^•, וְהִשְׁלִיכָן לְבֵית הַדֶּשֶׁן[30]«. שִׁיסַּע וְלֹא[31]«• הִבְדִּיל[32]^•. וְאִם הִבְדִּיל, כָּשֵׁר. וּסְפָגוֹ[33]^ בַמֶּלַח, וּזְרָקוֹ עַל גַּבֵּי הָאִישִּׁים. **ז׳** לֹא הֵסִיר לֹא אֶת הַמּוּרְאָה וְלֹא אֶת הַנּוֹצָה וְלֹא אֶת בְּנֵי מֵעַיִם הַיּוֹצְאִין עִימָּהּ[34]^• וְלֹא סְפָגָם בַּמֶּלַח, כָּל שֶׁשִּׁינָּה בָהּ מֵאַחַר שֶׁמִּיצָּה[35]« דָמָהּ, כְּשֵׁירָה. הִבְדִּיל בַּחַטָּאת וְלֹא הִבְדִּיל בָּעוֹלָה, פָּסַל. מִיצָּה דַם הָרֹאשׁ[36]** וְלֹא מִיצָּה דַם הַגּוּף**, פְּסוּלָה. דַּם הַגּוּף וְלֹא מִיצָּה דַם הָרֹאשׁ, כְּשֵׁירָה. **ח׳** חַטַּאת הָעוֹף שֶׁמְּלָקָהּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, מִיצָּה דָמָהּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, אוֹ לִשְׁמָהּ וְשֶׁלֹּא[37]« לִשְׁמָהּ, אוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ וְלִשְׁמָהּ, פְּסוּלָה. עוֹלַת הָעוֹף, כְּשֵׁירָה, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא עָלַת לַבְּעָלִים. **ט׳** אֶחָד חַטַּאת הָעוֹף וְאֶחָד עוֹלַת הָעוֹף שֶׁמְּלָקָן וְשֶׁמִּיצָּה [אֶת][38]* דָּמָן לוֹכַל דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לוֹכַל, וּלְהַקְטִיר דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לְהַקְטִיר, חוּץ לִמְקוֹמוֹ, פָּסוּל, וְאֵין בּוֹ כָרֵת. חוּץ לִזְמַנּוֹ, {פ} פִּיגּוּל, וְחַיָּיבִין עָלָיו כָּרֵת, וּבִלְבַד שֶׁיִּקְרַב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָותוֹ. **י׳** כֵּי־־צַד קָרַב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָותוֹ: מָלַק בִּשְׁתִיקָה וּמִיצָּה[39]« הַדָּם חוּץ לִזְמַנּוֹ, אוֹ שֶׁמָּלַק חוּץ לִזְמַנּוֹ וּמִיצָּה« הַדָּם בִּשְׁתִיקָה, אוֹ שֶׁמָּלַק וּמִיצָּה« הַדָּם חוּץ לִזְמַנּוֹ, זֶה הוּא שֶׁקָּרַב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָותוֹ. **יא׳** כֵּי־־צַד לֹא קָרַב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָותוֹ: מָלַק חוּץ לִמְקוֹמוֹ וּמִיצָּה« הַדָּם חוּץ לִזְמַנּוֹ, אוֹ שֶׁמָּלַק חוּץ לִזְמַנּוֹ וּמִיצָּה« הַדָּם חוּץ לִמְקוֹמוֹ, אוֹ שֶׁמָּלַק וּמִיצָּה« אֶת[40]^ הַדָּם חוּץ לִמְקוֹמוֹ, {ח} חַטַּאת הָעוֹף שֶׁמְּלָקָהּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ מִיצָּה$ דָמָהּ חוּץ לִזְמַנָּהּ, אוֹ שֶׁמְּלָקָהּ[41]^ חוּץ לִזְמַנָּהּ {ו} וּמִיצָּה« דָמָהּ[42]« שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, אוֹ שֶׁמְּלָקָהּ[43]« {ומ} וּמִיצָּה דָמָהּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, זֶה הוּא שֶׁלֹּא קָרַב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָותוֹ. **יב׳** לֶאֱכֹל כַּזַּיִת בַּחוּץ כַּזַּיִת לְמָחָר, כַּזַּיִת לְמָחָר כַּזַּיִת בַּחוּץ, כַּחֲצִי זַיִת בַּחוּץ וְכַחֲצִי[44]^ זַיִת לְמָחָר, כַּחֲצִי זַיִת לְמָחָר וְכַחֲצִי^ זַיִת בַּחוּץ, פָּסוּל, וְאֵין בּוֹ כָרֵת. [45]^• אָמַר| רְ׳ יְהוּדָה|: זֶה הַכְּלָל: אִם מַחְשֶׁבֶת הַזְּמַן קָדְמָה לְמַחְשֶׁבֶת הַמָּקוֹם, פִּיגּוּל, וְחַיָּיבִין עָלָיו כָּרֵת. וְאִם מַחְשֶׁבֶת הַמָּקוֹם קָדְמָה לְמַחְשֶׁבֶת הַזְּמַן, פָּסוּל, וְאֵין בּוֹ כָרֵת. וַחֲכָמִים| אוֹמְרִים|: [זֶה וָזֶה][46]* פָּסוּל, וְאֵין בּוֹ כָרֵת. לֶאֱכֹל כַּחֲצִי זַיִת וּלְהַקְטִיר

---

[1] קיי כלפנינו. ק: ״אֵינוּ״. וכן להלן.
[2] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״ואינו נאכל״.
[3] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: ״קודשי״.
[4] קיי כלפנינו. ק: ״נִשְׁחַט״.
[5] קיי כלפנינו. ק: ״רְ׳ יְהוּדָה בִּרְוֹבִּיו יוֹסֵה״.
[6] ק+קיי: המשפט בסדר הפוך, קודם הצפון ואחר כך הדרום. עניין נוסף: קיי+קנ כלפנינו ״ולדרום״ (וא״ו בתחילה). קס: ״לדרום״.
[7] קיי כלפנינו. ק: ״בדרום״, ״בצפון״.
[8] ק+קיי: ״מֵחֲצִי״.
[9] ק+קיי: ״הַמְּנָחוֹת״.
[10] ק+קיי: ״בְּכָל״.
[11] ק+קיי: ״לְיוֹם״.
[12] ק כלפנינו. קיי: ״זהָ״.
[13] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״הגשות״.
[14] ק+קיי: ״מִלְמַעְלָן״.
[15] קיי כלפנינו. ק: ״וּכְשֶׁהִיא״.
[16] תוקן ע״י הסופר באמצעות מחיקת אות ״ב״ ותליית אות ״ר״. וכן ק+קיי: ״בַּמִּזְרָח״.
[17] ק+קיי בסדר מילים הפוך: ״חַטַּאת הָעוֹף כֵּיצַד הָיְתָה נֶעֱשֵׂת״. ובדומה לנוסח שבהלכה הבאה בכל כתבי היד.
[18] קיי+קנ כלפנינו. ונקדן פרמה סימן קמץ רגיל. אך אני ניקדתי בקמץ קטן לפי סופר קאופמן שכתב: ״עורפה״.
[19] קיי כלפנינו. ק: ״שִׁירֵי״.
[20] ק+קיי: ״עָלָה״.
[21] ק+קיי הכתיב: ״וּמוֹצֶה״.
[22] קיי כלפנינו. ק בטעות(?): ״הָרִאשׁוֹן״.
[23] קיי כלפנינו. ק: ״אֶת״.
[24] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ולמזבח״.
[25] קיי כלפנינו. ק: ״סְפָגוֹ״.
[26] קיי כלפנינו. ק: ״הֵסִיר״.
[27] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״את״.
[28] ק+קיי: ״מֵעַיִם״.
[29] ק+קיי: ״עִימָּם״.
[30] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״דשן״.
[31] קיי כלפנינו. ק: ״לֹא״ (כלשון הפסוק).
[32] ק+קיי: ״יַבְדִּיל״ (כלשון הפסוק).
[33] ק+קיי: ״סְפָגוֹ״.
[34] ק+קיי: ״עִימָּם/ן״.
[35] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״את״.
[36] ק+קיי כלפנינו. סופר פרמה כתב כאן ״הגוף״ ולהלן ״הראש״ אך לאחר מכן הגיה כלפנינו באמצעות אותיות א׳ ב׳ לשינוי סדר המילים.
[37] קיי כלפנינו. ק: ״שֶׁלֹּא״.
[38] נתלה בין השורות, כנראה ע״י הסופר. וכן קיי. אך ק: ליתא ״את״.
[39] קיי כלפנינו. ק: ״מִיצָּה״. וכן בכולם להלן.
[40] ק+קיי ליתא: ״אֶת״.
[41] ק+קיי: ״שֶׁמָּלַק״.
[42] קיי כלפנינו. ק: ״הַדָּם״.
[43] קיי: ״שֶׁמָּלַק״. ק: יש השמטה.
[44] ק+קיי: ״כַּחֲצִי״. וכן בסמוך.
[45] ק+קיי: מתחילה כאן הלכה חדשה: ״י״ג״.
[46] נתלה בין השורות ע״י הסופר. וכן ק+קיי איתא.

כַּחֲצִי זַיִת, כָּשֵׁר, (מצ)[1]* שֶׁאֵין אֲכִילָה וְהַקְטָרָה
מִצְטָרְפִין. **הל' י"ב'**^[2]• **פרק ז'**
חַטַּאת הָעוֹף שֶׁעֲשָׂאָהּ לְמַטָּן, {כ}
כְּמַעֲשֵׂה חַטָּאת לְשֵׁם חַטָּאת, כְּשֵׁירָה. {מ}[3]*
כְּמַעֲשֵׂה חַטָּאת לְשֵׁם עוֹלָה, כְּמַעֲשֵׂה עוֹלָה
לְשֵׁם חַטָּאת, כְּמַעֲשֵׂה עוֹלָה לְשֵׁם עוֹלָה, {פ}
פְּסוּלָה. עֲשָׂאָהּ לְמַעְלָה^[4] כְּמַעֲשֵׂה כוּלָּן, פְּסוּלָה.
ב' עוֹלַת הָעוֹף שֶׁעֲשָׂאָהּ לְמַעְלָן, {כ}
כְּמַעֲשֵׂה עוֹלָה לְשֵׁם עוֹלָה, כְּשֵׁירָה, כְּמַעֲשֵׂה
עוֹלָה לְשֵׁם חַטָּאת, כְּשֵׁירָה, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא עָלַת
לַבְּעָלִים. כְּמַעֲשֵׂה חַטָּאת לְשֵׁם עוֹלָה, כְּמַעֲשֵׂה
חַטָּאת לְשֵׁם חַטָּאת, פְּסוּלָה. עֲשָׂאָהּ לְמַטָּן
כְּמַעֲשֵׂה כוּלָּן, פְּסוּלָה. **ג'** וְכוּלָּן אֵינָן {מ}
מְטַמּוֹת[5]«• «[6]• בְּבֵית הַבְּלִיעָה, וּמוֹעֲלִין בָּהֶן, חוּץ {מ}
מֵחַטַּאת הָעוֹף שֶׁעֲשָׂאָהּ לְמַטָּן, כְּמַעֲשֵׂה
חַטָּאת לְשֵׁם חַטָּאת. **ד'** עוֹלַת הָעוֹף
שֶׁעֲשָׂאָהּ לְמַטָּן, כְּמַעֲשֵׂה חַטָּאת לְשֵׁם חַטָּאת,
ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מוֹעֲלִין בָּהּ. ר' יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: אֵין {מו}
מוֹעֲלִין בָּהּ[7]«. אָמַר ר' אֱלִיעֶזֶר: מָה אִם חַטָּאת, {ש}
שֶׁאֵין מוֹעֲלִין בָּהּ לִשְׁמָהּ, כְּשֶׁשִּׁינָּה אֶת
שְׁמָהּ, מוֹעֲלִין בָּהּ, עוֹלָה, שֶׁמּוֹעֲלִין בָּהּ לִשְׁמָהּ,
כְּשֶׁשִּׁינָּה אֶת שְׁמָהּ, אֵינוֹ דִין שֶׁיִּמְעֲלוּ בָהּ?!
אָמַר לוֹ ר' יְהוֹשֻׁעַ: לֹא, אִם אָמַרְתָּ^[8] בְּחַטָּאת שֶׁשִּׁינָּה
אֶת שְׁמָהּ לְשֵׁם עוֹלָה שֶׁכֵּן#[9] שִׁינָּה אֶת שְׁמָהּ
לְדָבָר[10]« שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מְעִילָה, תֹּאמַר בָּעוֹלָה שֶׁשִּׁינָּה
אֶת שְׁמָהּ לְשֵׁם חַטָּאת, שֶׁכֵּן שִׁינָּה אֶת שְׁמָהּ
לְדָבָר« שֶׁאֵין בּוֹ מְעִילָה. **ה'** אָמַר ר' אֱלִיעֶזֶר:
וַהֲרֵי קָדְשֵׁי« קָדָשִׁים שֶׁשְּׁחָטָן בַּדָּרוֹם {וש}
וּשְׁחָטָן לְשֵׁם קָדָשִׁים קַלִּים יוֹכִיחוּ, שֶׁשִּׁינָּה[11]«
אֶת שְׁמָן[12]« לְדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ מְעִילָה, וּמוֹעֲלִין
בָּהֶן, אַף אַתָּה אַל תִּתְמַהּ עַל הָעוֹלָה, שֶׁאַף
עַל פִּי שֶׁשִּׁינָּה אֶת שְׁמָהּ לְדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ
מְעִילָה, שֶׁיִּמְעֲלוּ בָהּ. **ו'** אָמַר לוֹ ר' יְהוֹשֻׁעַ:
לֹא, אִם אָמַרְתָּ^ בְּקָדְשֵׁי« קָדָשִׁים, שֶׁשְּׁחָטָם
בַּדָּרוֹם וּשְׁחָטָן לְשֵׁם קָדָשִׁים קַלִּים, שֶׁשִּׁינָּה«
אֶת שְׁמָן לְדָבָר« שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אִיסּוּר וְהֶיתֵּר, תֹּאמַר
בָּעוֹלָה שֶׁשִּׁינָּה אֶת שְׁמָהּ לְדָבָר« שֶׁכּוּלּוֹ {מ}
מוּתָּר^[13]•. $$$כָּל הַפְּסוּלִין שֶׁמָּלְקוּ[14]«, מְלִיקָתָן פְּסוּלָה,
וְאֵינָן מְטַמּוֹת[15]«• בְּבֵית הַבְּלִיעָה.$$$ **ז'** מָלַק
בִּשְׂמֹאלוֹ, אוֹ בַלַּיְלָה, שָׁחַט חוּלִּין בִּפְנִים, {וק}
וְקָדָשִׁים בַּחוּץ, אֵינָן מְטַמּוֹת[16]«• בְּבֵית הַבְּלִיעָה.
מָלַק בְּסַכִּין, מָלַק חוּלִּים בִּפְנִים, וְקָדָשִׁים בַּחוּץ,
תֹּרִין שֶׁלֹּא הִגִּיעַ[17]« זְמַנָּן, וּבְנֵי יוֹנָה שֶׁעִיבֵּר {ז}
זְמַנָּן, שֶׁיָּבַשׁ גַּפָּהּ, וְשֶׁנִּסְמַת עֵינָהּ, וְשֶׁנִּקְטְעָה
רַגְלָהּ, מְטַמָּא בְבֵית הַבְּלִיעָה. זֶה הַכְּלָל: כָּל
שֶׁפְּסוּלָהּ^[18]• בַּקּוֹדֶשׁ, אֵינָהּ מְטַמְּאָה^[19] בְּבֵית
הַבְּלִיעָה. לֹא הָיָה פְסוּלָהּ בַּקּוֹדֶשׁ, מְטַמְּאָה
בְּבֵית הַבְּלִיעָה. $$$ **ח'** מָלַק וְנִמְצָא טְרֵפָה,
ר' מֵאִיר אוֹמֵר: אֵינָהּ מְטַמְּאָה^ בְּבֵית [הַבְּלִיעָה][20]*. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר:
מְטַמָּא בְבֵית הַבְּלִיעָה. אָמַר ר' מֵאִיר: וּמַה^[21] אִם
נִבְלַת בְּהֵמָה[22]*, שֶׁהִיא מְטַמָּא בְמַגָּע וּבְמַשָּׂא,
שְׁחִיטָתָהּ מְטַהֶרֶת «[23] טְרֵיפָתָהּ מִטּוּמְאָתָהּ,
נִיבְלַת הָעוֹף שֶׁאֵינָהּ מְטַמָּא בְמַגָּע וּבְמַשָּׂא,
אֵינוֹ דִין שֶׁתְּהֵא[24]« שְׁחִיטָתָהּ מְטַהֶרֶת « {טר}
טְרֵיפָתָהּ[25]« מִטּוּמְאָתָהּ[26]«. מָה מָּצִינוּ בִשְׁחִיטָתָהּ,
שֶׁהִיא מַכְשַׁרְתָּהּ בַּאֲכִילָה[27]«, וּמְטַהֶרֶת אֶת^[28]
טְרֵיפָתָהּ[29]« מִטּוּמְאָתָהּ, אַף מְלִיקָתָהּ, שֶׁהִיא
מַכְשַׁרְתָּהּ לַאֲכִילָה$, תְּטַהֵר טְרֵיפָתָהּ {מטו}
מִטּוּמְאָתָהּ. ר' יוֹסֵה אוֹמֵר: דַּיָּהּ כְּנִבְלַת בְּהֵמָה[30]«,
שְׁחִיטָתָהּ מְטַהֶרֶת, ^[31] לֹא מְלִיקָתָהּ.
הל' ח' **פרק ח'**
כָּל הַזְּבָחִים שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְחַטָּאוֹת הַמֵּיתוֹת^[32],
אוֹ בְשׁוֹר הַנִּסְקָל, אֲפִילוּ אֶחָד בָּרִיבּוֹ, {ימ}
יָמוּתוּ[33]« כוּלָּם. נִתְעָרְבוּ בְשׁוֹר שֶׁנֶּעֶבְרָה בוֹ
עֲבֵירָה, וְשֶׁהֵמִית[34]« אֶת הָאָדָם עַל פִּי עֵד
אֶחָד, אוֹ עַל פִּי הַבְּעָלִים, וּבָרוֹבֵעַ^[35], וּבַנִּרְבָּע,
וּבַמּוּקְצֶה, וּבַנֶּעֱבַד, וּבְאֶתְנָן, וּבִמְחִיר, {וב}
וּבַכִּלְאַיִם, וּבִטְרֵפָה, וּבַיּוֹצֵא^[36] דוֹפֶן, יִרְעוּ
עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ, וְיִמָּכְרוּ וְיָבִיא בִדְמֵי הַיָּפֶה
שֶׁבָּהֶן מֵאוֹתוֹ הַמִּין. נִתְעָרְבוּ בַחוּלִּין {תמ}
תְּמִימִים, יִימָּכְרוּ הַחוּלִּין לְצָרְכֵי אוֹתוֹ
הַמִּין. **ב'** קָדָשִׁים בְּקָדָשִׁים מִין {ב}
בְּמִינוֹ, זֶה יִקְרַב לְשֵׁם מַה$ שֶׁהוּא וְזֶה^[37] {יק}
יִקְרַב לְשֵׁם מַה$ שֶׁהוּא. קָדָשִׁים בְּקָדָשִׁים,

---

[1] הסופר כתב בטעות וסימן למחיקה.
[2] ק+קיי: "י"ג". מפני שהתחילו הלכה חדשה לעיל: "אמר ר' יהודה".
[3] שומר שורה שלא כמילה הבאה. ק+קיי כמילה הבאה.
[4] ק+קיי: "לְמַעְלָן".
[5] קיי+קנ כלפנינו (קיי הכתיב: "מטמאות"). קס הכתיב: "מיטמות".
[6] קיי כלפנינו. ק נוסף: "אֶלָּא".
[7] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "בה".
[8] ק+קיי: נוספה סיומת "ה". וכן להלן.
[9] קס+קיי כלפנינו. קנ: "שֶׁכָּךְ".
[10] קיי כלפנינו. ק: "בְּדָבָר". וכן להלן.
[11] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁכֵּן שִׁינָּה". וכן להלן.
[12] קיי כלפנינו. ק: "שְׁמָהּ".
[13] ק+קיי: "הֶתֵּר".
[14] ק כלפנינו. קיי: "שמלקו".
[15] קיי+קנ כלפנינו (קיי הכתיב: "מטמאות"). קס הכתיב: "מיטמות".
[16] קיי+קנ: "מְטַמְּאִין". קס (אולי): "אינו מטמא".
[17] קיי כלפנינו. ק: "הִגִּיעוּ".
[18] ק+קיי: "שֶׁהָיָה פְּסוּלָהּ".
[19] ק+קיי הכתיב: "מְטַמָּא". וכן להלן.
[20] הושלם בשוליים, כנראה בידי הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[21] ק+קיי: "מַה".
[22] הסופר כתב בטעות "בהמא", ולאחר מכן מחק את "א" ותלה מעליה "ה".
[23] ק כלפנינו. קיי נוסף: "את". וכן להלן.
[24] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: "שתהיא".
[25] קיי+קנ כלפנינו. קס: "טרפת מטמא".
[26] ק כלפנינו. קיי נוסף: "את".
[27] ק: "לַאֲכִילָה". קיי: "לַאֲכִילָתָהּ".
[28] ק+קיי ליתא: "את".
[29] קיי+קנ כלפנינו. קס: "טריפת".
[30] קיי כלפנינו. ק: "הַבְּהֵמָה".
[31] ק+קיי נוסף: "אֲבָל".
[32] ק+קיי: "מֵיתוֹת".
[33] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ימות".
[34] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁהֵמִית".
[35] ק+קיי: "בָּרוֹבֵעַ".
[36] קנ כלפנינו. קס+קיי: "וְיוֹצֵא".
[37] ק+קיי ליתא: "וזה יקרב לשם מה שהוא". האם בשניהם נשמט מחמת הדומות?

מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ, יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ, {ומ} וְיִמָּכְרוּ, וְיָבִיא כִּדְמֵי[1]^• הַיָּפֶה שֶׁבָּהֶן מִמִּין זֶה, וְכִדְמֵי^• הַיָּפֶה שֶׁבָּהֶן מִמִּין זֶה, וְיַפְסִיד הַמּוֹתָר מִבֵּיתוֹ. נִתְעָרְבוּ בִּבְכוֹר וּבְמַעֲשֵׂר, יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ, וְיֵאָכְלוּ כִּבְכוֹר[2]« וּכְמַעֲשֵׂר«. הַכֹּל יְכוּלִים לְהִתְעָרֵב, חוּץ מִן הַחַטָּאת וּמִן {הא} הָאָשָׁם. **ג׳** אָשָׁם שֶׁנִּתְעָרַב בִּשְׁלָמִים, $$$ ר׳ שִׁמְעוֹן| אוֹמֵר|: שְׁנֵיהֶם יִשָּׁחֲטוּ בַּצָּפוֹן, וְיֵאָכְלוּ כַּחֲמֵר[3]#• שֶׁבָּהֶן[4]«. אָמְרוּ|[5]«• לוֹ: אֵין מְבִיאִין קָדָשִׁים לְבֵית הַפְּסוּל. **ד׳** נִתְעָרְבוּ חֲתִיכוֹת בַּחֲתִיכוֹת, {ק} קָדְשֵׁי[6]« קָדָשִׁים« בְּקָדָשִׁים קַלִּים, הַנֶּאֱכָלִים [לְ]יוֹם[7]* אֶחָד בְּנֶאֱכָלִים לִשְׁנֵי יָמִים, יֵיאָכְלוּ כַּחֲמֵר#• שֶׁבָּהֶן. **ה׳** אֵבָרֵי חַטָּאת שֶׁנִּתְעָרְבוּ {ב} בְּאֵבָרֵי עוֹלָה[8]«, ר׳ אֱלִיעֶזֶר| אוֹמֵר|: יִתֵּן לְמַעְלָן[9]«, וְרוֹאֶה אֲנִי אֶת בְּשַׂר חַטָּאת[10]« לְמַעְלָן כְּאִילּוּ הוּא[11]« עֵצִים. וַחֲכָמִים| אוֹמְרִים|: תְּעוּבַּר[12]« צוּרָתוֹ וְיֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵפָה. **ו׳** אֵיבָרִים בְּאֵבָרֵי[13]« בַעֲלֵי {מ} מוּמִין, ר׳ אֱלִיעֶזֶר|[14]^• אוֹמֵר|: אִם[15]« קָרַב רֹאשׁ אֶחָד, יִקְרְבוּ[16]# כָּל הָרָאשִׁים[17]«. כְּרָעָיו שֶׁלְּאֶחָד מֵהֶן[18]^, יִיקָּרְבוּ# כָּל הַכְּרָעַיִם. וַחֲכָמִים| אוֹמְרִים|: אֲפִילּוּ קָרְבוּ כוּלָּן חוּץ {מא} מֵאֶחָד מֵהֶן, יֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵפָה. **ז׳** דַּם שֶׁנִּתְעָרַב בַּמַּיִם, אִם יֵשׁ בּוֹ מַרְאֵה דָם, כָּשֵׁר. נִתְעָרַב בַּיַּיִן, רוֹאִין אֹתוֹ כְּאִילּוּ הוּא מַיִם. {נ} נִתְעָרַב בְּדַם בְּהֵמָה אוֹ בְדַם (הַחַיִּים) [הַחַיָּה][19]*•, רוֹאִין אֹתוֹ כְּאִילּוּ הוּא מַיִם. ר׳ יְהוּדָה| אוֹמֵר|: אֵין דָּם מְבַטֵּל דָּם. **ח׳** נִתְעָרַב בְּדַם פְּסוּלִים, יִישָּׁפֵךְ {לא} לָאַמָּה. בְּדַם תַּמְצִית, יִישָּׁפֵךְ לָאַמָּה. ר׳ <אֶ>לְעָזָר מַכְשִׁיר. וְאִם[20]^ לֹא נִמְלַךְ וְנָתַן, כָּשֵׁר. **ט׳** דַּם $ בְּדַם בַּעֲלֵי מוּמִין, יִישָּׁפֵךְ לָאַמָּה. כּוֹס בַּכּוֹסוֹת, ר׳ אֶלְעָזָר|[21]*#• אוֹמֵר|: קָרַב כּוֹס אֶחָד, יִיקָּרְבוּ כָּל הַכּוֹסוֹת. וַחֲכָמִים| אוֹמְרִים|: אֲפִילּוּ קָרְבוּ כוּלָּן חוּץ מֵאֶחַד מֵהֶן, יִישָּׁפֵךְ לָאַמָּה. **י׳** הַנִּיתָּנִין לְמַטָּן שֶׁנִּתְעָרְבוּ (בניתנין)[22]* בְּנִיתָּנִין לְמַעְלָן, ר׳ אֱלִיעֶזֶר| אוֹמֵר|: יִתֵּן {למ} לְמַעְלָן, וְרוֹאֶה אֲנִי אֶת הַתַּחְתּוֹנִים לְמַעְלָן כְּאִילּוּ[23]^ הֵן מַיִם, וְיַחֲזוֹר וְיִתֵּן לְמַטָּן. וַחֲכָמִים| אוֹמְרִים|: יִישָּׁפְכוּ לָאַמָּה. אִם לֹא נִמְלַךְ וְנָתַן, כָּשֵׁר. **י״א׳** הַנִּיתָּנִים מַתָּנָה אַחַת שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּנִיתָּנִין {מ} מַתָּנָה אַחַת, יִינָּתְנוּ מַתָּנָה אַחַת. מַתַּן[24]^• אַרְבַּע בְּמַתַּן אַרְבַּע, יִינָּתְנוּ מַתַּן אַרְבַּע. מַתַּן אַרְבַּע בְּמַתָּנָה אַחַת, ר׳ אֱלִיעֶזֶר| אוֹמֵר|: יִינָּתְנוּ מַתַּן אַרְבַּע. ר׳ יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר|: יִינָּתְנוּ מַתָּנָה אַחַת. אָמַר| ר׳ אֱלִיעֶזֶר: וַהֲרֵי הוּא עוֹבֵר עַל בַּל תִּגְרַע. אָמַר| ר׳ יְהוֹשֻׁעַ|: וַהֲרֵי הוּא עוֹבֵר[25]«• עַל בַּל תּוֹסִיף[26]«•. אָמַר| ר׳ אֱלִיעֶזֶר|: לֹא נֶאֱמַר בַּל תּוֹסִף אֶלָּא כְּשֶׁהוּא[27]« בְּעַצְמוֹ[28]^•. אָמַר| לוֹ[29]^• ר׳ יְהוֹשֻׁעַ: לֹא נֶאֱמַר בַּל תִּגְרַע אֶלָּא כְּשֶׁהוּא« בְּעַצְמוֹ^•. וְעוֹד אָמַר| ר׳ יְהוֹשֻׁעַ|: כְּשֶׁנְּתַתָּהּ[30]$#, עָבַרְתָּ[31]« עַל בַּל תּוֹסִף וְעָשִׂיתָ מַעֲשֶׂה[32]^• בְּיָדֶךָ. כְּשֶׁלֹּא[33]« נְתַתָּהּ[34]«#, עָבַרְתָּ עַל בַּל תִּגְרַע וְלֹא[35]« עָשִׂיתָ מַעֲשֶׂה^• בְּיָדֶךָ. **י״ב׳** הַנִּיתָּנִים בִּפְנִים שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְנִיתָּנִין בַּחוּץ[36]«, יִישָּׁפְכוּ {לא} לָאַמָּה. נָתַן בַּחוּץ וְחָזַר וְנָתַן בִּפְנִים, כָּשֵׁר. בִּפְנִים וְחָזַר וְנָתַן בַּחוּץ, ר׳ עֲקִיבָה| פוֹסֵל, וַחֲכָמִים| מַכְשִׁירִין. שֶׁרִבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר|: כָּל הַדָּמִים[37]« שֶׁנִּכְנְסוּ לְכַפֵּר בַּהֵיכָל, פְּסוּלִים. וַחֲכָמִים| אוֹמְרִים|: חַטָּאת בִּלְבַד. ר׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר|: אַף הָאָשָׁם, שֶׁנֶּאֱמַר|[38]° : כַּחַטָּאת וְכָאָשָׁם[39]^•. **י״ג׳** חַטָּאת שֶׁקִּיבֵּל דָּמָהּ בִּשְׁנֵי כוֹסוֹת, יָצָא אֶחָד מֵהֶן לַחוּץ, הַפְּנִימִי כָּשֵׁר. נִכְנַס אֶחָד מֵהֶן לִפְנִים, ר׳ יוֹסֵה הַגָּלִילִי[40]« מַכְשִׁיר בַּחִיצוֹן, וַחֲכָמִים| פּוֹסְלִין. אָמַר| ר׳ יוֹסֵה הַגָּלִילִי: מָה אִם[41]« בְּמָקוֹם שֶׁהַמַּחֲשָׁבָה[42]* פוֹסֶלֶת, בַּחוּץ, לֹא עָשָׂה אֶת הַמְּשׁוּאָר כַּיּוֹצֵא, מְקוֹם[43]« שֶׁאֵין [הַ]מַּחֲשָׁבָה[44]* פוֹסֶלֶת, בִּפְנִים, אֵינוֹ דִין שֶׁלֹּא[45]« נַעֲשֶׂה אֶת הַמְּשׁוּאָר כְּנִכְנָס. נִכְנַס לְכַפֵּר, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא כִיפֵּר[46]«, פָּסַל, דִּבְרֵי| ר׳ <אֶ>לְעָזָר[47]«•. ר׳ שִׁמְעוֹן| אוֹמֵר|: עַד שֶׁיְּכַפֵּר. ר׳ יְהוּדָה| אוֹמֵר|: אִם הִכְנִיס שׁוֹגֵג, כָּשֵׁר. כָּל הַדָּמִים הַפְּסוּלִים שֶׁנִּיתָּנוּ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, לֹא הִרְצָה[48] הַצִּיץ אֶלָּא עַל טָמֵא[49]^•, שֶׁהַצִּיץ מְרַצֶּה עַל הַטָּמֵא, וְאֵינוֹ מְרַצֶּה עַל הַיּוֹצֵא.

הל׳ י״ג׳ **פרק ט׳**

הַמִּזְבֵּחַ מְקַדֵּשׁ אֶת הָרָאוּי לוֹ. ר׳ יְהוֹשֻׁעַ| אוֹמֵר|: כָּל הָרָאוּי לָאִישִּׁים, אִם עָלָה לֹא יֵרֵד, שֶׁנֶּאֱמַר|[50]° : הִיא[51]«• הָעֹלָה עַל מוֹקְדָה. מָה עוֹלָה שֶׁהִיא רְאוּיָה לָאִישִּׁים, אִם עָלַת לֹא תֵרֵד, אַף כָּל דָּבָר שֶׁהוּא רָאוּי {ל} לָאִישִּׁים, אִם עָלָה לֹא יֵרֵד. **ב׳** רַבָּן גַּמְלִיאֵל| אוֹמֵר|: כָּל הָרָאוּי לַמִּזְבֵּחַ, אִם עָלָה[52]« לֹא יֵרֵד, שֶׁנֶּאֱמַר|: ׳הִיא הָעֹלָה עַל מוֹקְדָה עַל הַמִּזְבֵּחַ׳. מַה עוֹלָה

[1] ק+קיי: "בִּדְמֵי". וכן להלן: "וּבִדְמֵי".
[2] קיי כלפנינו. ק: "בַּבְּכוֹר וּבַמַּעְשֵׂר".
[3] נקדן קאופמן ניקד את אות "מ" בקובוץ, וזה תואם את הכתיב בקיי: "כְּחָמוּר". אבל אני ניקדתי לפי מה שנראה לי תואם את הכתיב החסר שיש בקאופמן ופרמה. וצ"ע. וכן בסמוך.
[4] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ושבהן".
[5] קיי: "אמרו". ק: "אָמַר".
[6] קיי+קנ כלפנינו. קס: "קדש בקדשים בקדשים קלים".
[7] אות "ל" נתלתה בין השורות, כנראה ע"י הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[8] קיי כלפנינו. ק: "הָעוֹלָה".
[9] קיי כלפנינו. ק: "לְמַעְלָה".
[10] ק כלפנינו. קיי: "החטאת".
[11] קיי כלפנינו. ק: "הֵן".
[12] קיי+קנ כלפנינו. קס בכתיב חסר: "תעבר".
[13] קיי+קנ כלפנינו. קס: "באיברים".
[14] ק+קיי: "אֶלְעָזָר". וראו בהלכה הבאה.
[15] קיי כלפנינו. ק ליתא: "אם".
[16] ניקדתי כרגיל, וכפי שמנוקד בקאופמן להלן, וכנראה שכך נוקד בקאופמן כאן בתחילה. אך לאחר מכן תוקן בקאופמן כאן לניקוד. "יִקָּרְבוּ". וכן בסמוך.
[17] קיי+קנ כלפנינו. קס: "הראשון".
[18] ק+קיי ליתא: "מהן".
[19] מישהו תיקן את "ם" להיות "ה". קיי: "חיה". קס: "החיים". קנ: "החיה".
[20] ק+קיי: "אִם".
[21] ק: "אלעזר". קיי: "<א>ליעזר". ונראה שמישהו בפרמה שם חיריק מתחת אות "ל" לרמוז לנוסח קיי.
[22] סומן למחיקה, כנראה ע"י הסופר.
[23] ק+קיי בכתיב מלא: "כְּאִילּוּ".
[24] קנ כלפנינו. קס+קיי: "מהן". וצ"ע.
[25] קיי+קנ כלפנינו. ק: "עיבר".
[26] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: "תוסיף".
[27] קיי+קנ כלפנינו. קס: "כשהיא". וכן להלן.
[28] ק+קיי: "עַצְמוֹ". וכן להלן.
[29] ק+קיי ליתא: "לו".
[30] ושמא יש לנקד: "כְּשֶׁנָּתַתָּה".
[31] קיי כלפנינו. ק הכתיב: "עברתה".
[32] ק+קיי ליתא: "מעשה". וכן להלן.
[33] ק כלפנינו. קיי: "וּכְשֶׁלֹּא".
[34] קיי+קנ כלפנינו. קס: "נתתנה". ושמא יש לנקד: "נָתַתָּה".
[35] קיי כלפנינו. ק: "לֹא".
[36] קיי כלפנינו. ק: "חוּץ".
[37] קיי כלפנינו. ק: "דָּמִים".
[38] ויקרא ז׳
[39] ק+קיי כלשון הכתוב: "כָּאָשָׁם" (בפרמה זו וא"ו הנשוא).
[40] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס נוסף: "אומר".
[41] קיי+קנ כלפנינו. קס: "באם".
[42] ק+קיי כלפנינו. אות "מ" תיקן סופר פרמה מאות "ח" שכתב בטעות.
[43] קיי כלפנינו. ק: "בִּמְקוֹם".
[44] אות "ה" נתלתה, ספק בידי מי. ק+קיי איתא.
[45] קיי כלפנינו. ק בטעות: "שנעשה".
[46] קנ כלפנינו. קיי: "כפר". קס: "כופר".
[47] ק כלפנינו. קיי: "ליעזר".
[48] קיי כלפנינו. קס: "הירצה". ואולי קנ גרס: "הוּרְצָה".
[49] ק+קיי: הַטָּמֵא".
[50] ויקרא ו׳
[51] קיי כלפנינו. ק ליתא: "היא העולה".
[52] קיי+קנ כלפנינו. קס: "עלת".

שֶׁהִיא רְאוּיָה לַמִּזְבֵּחַ אִם עָלַת לֹא תֵרֵד, אַף כָּל דָּבָר שֶׁהוּא רָאוּיִ לַמִּזְבֵּחַ אִם עָלָה לֹא יֵרֵד. **ג'** אֵין בֵּין דִּבְרֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵלו לְדִבְרֵי רְ' יְהוֹשֻׁעַ אֶלָּא הַדָּם וְהַנְּסָכִים, {ש} שֶׁרַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵרו לֹא יֵרֵדוּ, וּרְבִּי יְהוֹשֻׁעַו אוֹמֵרו יֵרֵדוּ. **ד'** רְ' שִׁמְעוֹן אוֹמֵרו: הַזֶּבַח כָּשֵׁר {וה} וְהַנְּסָכִים פְּסוּלִין, הַנְּסָכִים כְּשֵׁרִים וְהַזֶּבַח {פ} פָּסוּל, אֲפִילּוּ זֶה וָזֶה פָּסוּל, הַזֶּבַח לֹא יֵרֵד, {וה} וְהַנְּסָכִים יֵרֵדוּ. **ה'** וְאֵלּוּ[1]^ אִם עָלוּ, לֹא יֵרְדוּ: הַלָּן, וְהַיּוֹצֵא, וְהַטָּמֵא, וְהַנִּשְׁחָט[2]^ חוּץ לִזְמַנּוֹ, וְחוּץ לִמְקוֹמוֹ, וְשֶׁקִּיבְּלוּ פְּסוּלִים, {וזר} וְזָרְקוּ אֶת דָּמוֹ. רְ' יְהוּדָהו אוֹמֵרו: אַף[3]«• שֶׁנִּשְׁחֲטָה בַּלַּיְלָה, וְשֶׁנִּשְׁפַּךְ[4]« דָּמָהּ», וְשֶׁיָּצָא[5]^ דָּמָהּ[6]« חוּץ {לקל} לַקְּלָעִים, אִם עָלַת, תֵּרֵד. רְ' שִׁמְעוֹןו אוֹמֵרו: לֹא תֵרֵד, שֶׁהָיָה[7]«• פְּסוּלָהּ# בַּקּוֹדֶשׁ, שֶׁהָיָה[8]^• רְ' שִׁמְעוֹןו אוֹמֵרו: כָּל שֶׁפְּסוּלוֹ[9]« בַּקֹּדֶשׁ, הַקּוֹדֶשׁ[10]« מְקַבְּלוֹ. לֹא הָיָה פְּסוּלוֹ בַּקּוֹדֶשׁ, אֵין הַקּוֹדֶשׁ מְקַבְּלוֹ. **ו'** וְאֵלּוּ[11]« לֹא הָיָה פְּסוּלָן[12]« בַּקּוֹדֶשׁ: הָרוֹבֵעַ, וְהַנִּרְבָּע, וְהַמּוּקְצֶה, וְהַנֶּעֱבָד, וְהָאֶתְנָן, וְהַמְּחִיר, וְהַכִּלְאַיִם, וְהַטְּרֵפָה, וְיוֹצֵא דוֹפֶן, וּבַעֲלֵי מוּמִין. רְ' עֲקִיבָהו מַכְשִׁיר בְּבַעֲלֵי מוּמִין. רְ' חֲנַנְיָה סְגַן הַכֹּהֲנִים אוֹמֵרו: דּוֹחֶה הָיָה אַבָּא אֶת בַּעֲלֵי מוּמִין מֵעַל גַּבֵּי[13]« הַמִּזְבֵּחַ. **ז'** כַּשֵּׁם שֶׁאִם עָלוּ לֹא יֵרֵדוּ, כָּךְ אִם יָרְדוּ לֹא יַעֲלוּ. וְכוּלָּם שֶׁעָלוּ חַיִּים לְרֹאשׁ[14]« הַמִּזְבֵּחַ, יֵרֵדוּ[15]«. עוֹלָה שֶׁעָלַת[16] {ח} חַיָּה לְרֹאשׁ» הַמִּזְבֵּחַ, תֵּרֵד. שְׁחָטָהּ בְּרֹאשׁ {המז} הַמִּזְבֵּחַ, יַפְשִׁיט וִינַתֵּחַ בִּמְקוֹמָהּ. **ח'** וְאֵלּוּ אִם עָלוּ יֵרְדוּ[17]«: בְּשַׂר קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, {וב} וּבְשַׂר קָדָשִׁים קַלִּים, וּמוֹתָר[18]^ הָעוֹמֶר, וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם, וְלֶחֶם הַפָּנִים, וְשִׁירֵי מְנָחוֹת, וְהַקְּטוֹרֶת. וְהַצֶּמֶר[19]«• שֶׁבְּרָאשֵׁי הַכְּבָשִׂים[20]«, וְשֵׂיעָר[21]« שֶׁבִּזְקַן[22]# הַתְּיָישִׁים[23]«, וְהָעֲצָמוֹת[24]«•, וְהַגִּידִים, וְהַקְּרָנַיִם, וְהַטְּלָפַיִם, בִּזְמַן שֶׁהֵן מְחוּבָּרִים, יַעֲלוּ, שֶׁנֶּאֱמַרו[25]°: וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת הַכֹּל הַמִּזְבֵּחָה. פֵּרְשׁוּ[26]#, לֹא יַעֲלוּ, שֶׁנֶּאֱמַרו[27]°: וְעָשִׂיתָ עוֹלוֹתֶיךָ הַבָּשָׂר וְהַדָּם {ע} עַל[28]« מִזְבַּח ייי אֱלֹהֶיךָ. **ט'** וְכוּלָּם שֶׁפָּקְעוּ מֵעַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, לֹא יַחֲזִיר[29]«. וְכֵן גַּחֶלֶת {שפ} שֶׁפָּקְעָה מֵעַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ[30]*. אֵיבָרִים שֶׁפָּקְעוּ מֵעַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ: קוֹדֶם לַחֲצוֹת, יַחֲזִיר, {ומוע} וּמוֹעֲלִין בָּהֶן; לְאַחַר חֲצוֹת, לֹא יַחֲזִיר, וְאֵין מוֹעֲלִין בָּהֶן. **י'** כַּשֵּׁם שֶׁהַמִּזְבֵּחַ מְקַדֵּשׁ אֶת הָרָאוּיִ לוֹ כָּךְ הַכֶּבֶשׁ מְקַדֵּשׁ [31]«. כַּשֵּׁם {שה} שֶׁהַמִּזְבֵּחַ[32]« וְהַכֶּבֶשׁ מְקַדְּשִׁים אֶת הָרָאוּיִ לָהֶן[33]«, כָּךְ הַכֵּלִים מְקַדְּשִׁין[34]«: כְּלֵי הַלַּח מְקַדְּשִׁין אֶת הַלַּח, וּמִידּוֹת הַיָּבֵשׁ מְקַדְּשׁוֹת[35]« אֶת הַיָּבֵשׁ. אֵין כְּלֵי הַלַּח מְקַדְּשִׁין[36]« אֶת הַיָּבֵשׁ, וְלֹא מִידּוֹת הַיָּבֵשׁ מְקַדְּשׁוֹת אֶת הַלָּח. כְּלֵי הַקּוֹדֶשׁ[37]*^ {שני} שֶׁנִּיקָּבוּ, אִם[38]« עוֹשִׂין הֵם מֵעֵין מְלַאכְתָּן {ש} שֶׁהָיוּ עוֹשִׂין וְהֵן שְׁלֵימִין[39]«, מְקַדְּשִׁים. וְאִם לָאו, אֵינָן[40]« מְקַדְּשִׁין. וְכוּלָּן אֵינָן» מְקַדְּשִׁין אֶלָּא בַּקּוֹדֶשׁ.

הל' י' פרק י'

כָּל הַתָּדִיר מֵחֲבֵירוֹ, קוֹדֵם אֶת חֲבֵירוֹ. הַתְּמִידִין[41]* קוֹדְמִין לַמּוּסָפִין, וּמוּסְפֵי[42]^ שַׁבָּת[43]« קוֹדְמִים לְמוּסְפֵי רֹאשׁ חֹדֶשׁ, וּמוּסְפֵי^ רֹאשׁ חוֹדֶשׁ {א} קוֹדְמִין לְמוּסְפֵי יוֹם טוֹב שֶׁלְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, שֶׁנֶּאֱמַרו[44]°: ׳מִלְּבַד עוֹלַת הַבֹּקֶר אֲשֶׁר לְעוֹלַת הַתָּמִיד תַּעֲשׂוּ אֶת אֵלֶּה׳. **ב'** כָּל הַמְקוּדָּשׁ {מח} מֵחֲבֵירוֹ, קוֹדֵם אֶת חֲבֵירוֹ: דַּם חַטָּאת קוֹדֵם לְדַם עוֹלָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְרַצֶּה. אֵבָרֵי עוֹלָה קוֹדְמִין לְאֵימוּרֵי[45]^ <חַטָּאת>[46]*, מִפְּנֵי שֶׁהֵן כָּלִיל לָאִישִּׁים. חַטָּאת קוֹדֶמֶת[47]* לָאָשָׁם[48]«, מִפְּנֵי שֶׁדָּמָהּ נִיתָּן עַל אַרְבַּע קְרָנוֹת עַל[49]«• הַיְסוֹד. אָשָׁם קוֹדֵם לַתּוֹדָה וּלְאֵיל[50]« נָזִיר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא קָדְשֵׁי[51]«• קָדָשִׁים. הַתּוֹדָה וְאֵיל נָזִיר קוֹדְמִין לִשְׁלָמִים, מִפְּנֵי שֶׁהֵן נֶאֱכָלִים לְיוֹם אֶחָד, וּטְעוּנִין לֶחֶם. שְׁלָמִים קוֹדְמִין לַבְּכוֹר, מִפְּנֵי שֶׁהֵן טְעוּנִין מַתַּן אַרְבַּע, וּסְמִיכָה וּנְסָכִים וּתְנוּפַת חָזֶה וָשׁוֹק. **ג'** הַבְּכוֹר קוֹדֵם לַמַּעֲשֵׂר מִפְּנֵי שֶׁקְּדוּשָּׁתוֹ מֵרֶחֶם, וְנֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים. הַמַּעֲשֵׂר קוֹדֵם לָעוֹפוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהוּא זֶבַח, וְיֵשׁ בּוֹ {ק} קָדְשֵׁי קָדָשִׁים: דָּמוֹ וְאֵימוּרָיו[52]«. **ד'** הָעוֹפוֹת קוֹדְמִין[53]* לַמְּנָחוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מִינֵי דָמִים. מִנְחַת חוֹטֵא קוֹדֶמֶת לְמִנְחַת נְדָבָה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא בָּאָה עַל חֵטְא. חַטַּאת הָעוֹף {ק}

---

[1] ק+קיי: "אֵלּוּ".
[2] ק+קיי: "וְשֶׁנִּשְׁחַט".
[3] קיי כלפנינו. וצ"ע. ק ליתא "אף".
[4] קיי: "שנשפך את דמה". ק "[וְ]שֶׁנִּשְׁפַּךְ דָּמָ(ו)[הּ]".
[5] ק+קיי: "שֶׁיָּצָא".
[6] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "דמה".
[7] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁהִיא פְּסוּלָה".
[8] ק+קיי: "שֶׁרְבִּי".
[9] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁפְּסוּלָה".
[10] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁהַקּוֹדֶשׁ".
[11] קיי כלפנינו. ק: "אֵלּוּ".
[12] קיי+קנ כלפנינו. קס: "פסולין".
[13] קיי+קנ כלפנינו. קס: "גב".
[14] קיי כלפנינו. ק: "בְּרֹאשׁ". וכן ק להלן (קיי להלן יש השמטה).
[15] קנ כלפנינו. קס: "תרדו". קיי: יש השמטה אך שמא גרס "תרד".
[16] ק כלפנינו. קיי: יש השמטה.
[17] קיי כלפנינו. ק בטעות: "(ו)לֹא".
[18] ק+קיי: "מוֹתָר".
[19] קיי+קנ כלפנינו. קס: "הצמר".
[20] ק כלפנינו. קיי: "כבשים".
[21] קיי: "ושער". קס: "הַשֵּׂיעָר".
[22] ניקדתי לפי העניין. קנ ניקד: "שֶׁבַּזָּקָן".
[23] קיי+קנ כלפנינו. קס: "תיישים".
[24] קיי כלפנינו. ק: "הָעֲצָמוֹת".
[25] ויקרא א'
[26] בפרמה מנוקד: "פָּרָשׁוּ".
[27] דברים יב'
[28] ק כלפנינו. קיי: "וגו'" (במקום "על מזבח יי אלהיך").
[29] קיי+קנ כלפנינו. קס: "יחזור".
[30] כנראה מגיה כלשהו סימן כאן סימן להגהה. וצ"ע. ק: כלפנינו. קיי: יש כאן שיבוש גדול בנוסח.
[31] קיי כלפנינו. ק נוסף: "אֶת הָרָאוּיִ לוֹ".
[32] קיי כלפנינו. ק בסדר הפוך: "שֶׁהַכֶּבֶשׁ וְהַמִּזְבֵּחַ".
[33] קיי+קנ כלפנינו. קס: "לו".
[34] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "מקדשין כלי הלח".
[35] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מקדש".
[36] קיי כלפנינו. קנ: "מְקַדְּשׁוֹת". קס נשמט מחמת הדומות: "אין כלי הלח מקדשים את היבש".
[37] אות "ד" תיקן הסופר מאות "ש" שהתחיל לכתוב בטעות. ק+קיי: "קוֹדֶשׁ".
[38] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: "אין".
[39] קיי+קנ כלפנינו. קס: "משלמים".
[40] ק כלפנינו. קיי: "אין". וכן בסמוך.
[41] ק+קיי כלפנינו. אות "ת" תיקן סופר פרמה מאות אחרת (אולי "כ") שהתחיל לכתוב בטעות.
[42] קנ כלפנינו. קס+קיי: "מוּסְפֵי". וכן בסמוך.
[43] קיי כלפנינו. ק: "הַשַּׁבָּת".
[44] במדבר כח'
[45] ק+קיי הכתיב: "לְאֵמוּרֵי".
[46] השלמתי לפי ק+קיי.
[47] ק+קיי כלפנינו. אות "ד" תיקן סופר פרמה מאות אחרת שהתחיל לכתוב בטעות.
[48] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס בטעות: "לאישים".
[49] ק כלפנינו. קיי: "וְעַל".
[50] קיי כלפנינו. ק: "וְאֵיל".
[51] קיי כלפנינו. ק: "קוֹדֶשׁ".
[52] קיי כלפנינו. ק הכתיב: "וְאֵמוּרָיו".
[53] אות "ד" דומה בטעות לאות "ר". ק+קיי: "קוֹדְמִין".

קוֹדֶמֶת לְעוֹלַת הָעוֹף. וְכֵן בְּהֶקְדֵּישָׁהּ[1]«. **ה'** כָּל הַחַטָּאוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה, קוֹדְמוֹת[2]^ {לאש} לָאֲשָׁמוֹת, חוּץ מֵאֲשַׁם מְצוֹרָע, מִפְּנֵי שֶׁהוּ[3]« בָא לְהֶכְשֵׁר[4]«•. כָּל הָאֲשָׁמוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה בָּאִין בְּנֵי שְׁתַּיִם וּבָאִים בְּכֶסֶף שְׁקָלִים, חוּץ {מ} מֵאֲשַׁם נָזִיר וַאֲשַׁם מְצוֹרָע, שֶׁהֵן בָּאִים בְּנֵי שְׁנָתָן וְאֵין[5]^ בָּאִין בְּכֶסֶף שְׁקָלִים. **ו'**[6]^• וּבְכוּלָּן[7]«•, הַכֹּהֲנִים רַשָּׁיִין[8]« לְשַׁנּוֹת בַּאֲכִילָתָן, לְאוֹכְלָם[9]^ צְלוּיִין, וּשְׁלוּקִים, {ומב} וּמְבוּשָּׁלִין, לָתֵת[10]« לְתוֹכָן תַּבְלֵי חוּלִּין[11]«• וְתַבְלֵי תְרוּמָה, דִּבְרֵיו ר' שִׁמְעוֹון. ר' מֵאִיר אוֹמֵרו: לֹא [12]*• יִתֵּן לְתוֹכָן תַּבְלֵי תְרוּמָה, שֶׁלֹּא יָבִיא[13]«• אֶת הַתְּרוּמָה לִידֵי פְסוּל. **ז'**[14]^• כַּשֵּׁם שֶׁקּוֹדְמִין[15]« בְּהַקְרָבָתָן, כָּךְ קוֹדְמִין בַּאֲכִילָתָן. שְׁלָמִים שֶׁלָּאֶמֶשׁ וּשְׁלָמִים[16]« שֶׁלְּהַיּוֹם[17]^•, [18] שֶׁלָּאֶמֶשׁ קוֹדְמִין. שְׁלָמִים שֶׁלָּאֶמֶשׁ וְחַטָּאת[19]« וְאָשָׁם שֶׁלְּהַיּוֹם^•, שֶׁלָּאֶמֶשׁ קוֹדְמִין, דִּבְרֵיו ר' מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: חַטָּאת קוֹדֶמֶת, מִפְּנֵי שֶׁהִיא קָדְשֵׁי[20]« קָדָשִׁים. **ח'** אָמַרו ר' שִׁמְעוֹן: אִם רָאִיתָ שֶׁמֶן שֶׁהוּא מִתְחַלֵּק בָּעֲזָרָה, אֵין אַתְּ[21]« צָרִיךְ לִשְׁאוֹל מַה הוּא, אֶלָּא: מוֹתָר רְקִיקֵי מִנְחוֹת יִשְׂרָאֵל, וְלֹג שֶׁמֶן שֶׁלִּמְצוֹרָע. אִם רָאִיתָ שֶׁמֶן שֶׁהוּא נִיתָּן עַל גַּבֵּי הָאִישִּׁים, אֵין אַתָּה[22]« צָרִיךְ {ל} לִשְׁאוֹל מַה הוּא, אֶלָּא: מוֹתָר רְקִיקֵי מִנְחֹת[23]«#• כֹּהֲנִים, וּמִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ. שֶׁאֵין מִתְנַדְּבִין שֶׁמֶן. ר' טַרְפוֹן אוֹמֵרו: מִתְנַדְּבִין שֶׁמֶן.

הל' ח' פרק י'א'

דַּם חַטָּאת שֶׁנִּיתַּז[24]^• עַל הַבֶּגֶד, הֲרֵי זֶה טָעוּן כִּיבּוּס. אַף עַל פִּי שֶׁאֵין הַכָּתוּב מְדַבֵּר אֶלָּא בְּנֶאֱכָלוֹת[25]«, שֶׁנֶּאֱמַרו[26]°: 'בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ תֵּאָכֵל', אֶחָד הַנֶּאֱכָלוֹת[27]« וְאֶחָד הַפְּנִימִיּוֹת טְעוּנוֹת כִּיבּוּס, שֶׁנֶּאֱמַרו[28]°: 'תּוֹרַת הַחַטָּאת[29]«', תּוֹרָה אַחַת לְכָל הַחַטָּאוֹת[30]«. **ב'** חַטָּאת פְּסוּלָה אֵין דָּמָהּ טָעוּן כִּיבּוּס, בֵּין שֶׁהָיָה לָהּ שָׁעַת הַכֹּשֶׁר[31]#«•, וּבֵין[32]« שֶׁלֹּא הָיָה לָהּ שְׁעַת הַכֹּשֶׁר#«. וְאֵי[33]^ זוֹ הִיא שֶׁהָיָה[34]« לָהּ« שָׁעַת הַכֹּשֶׁר#«. שֶׁלָּנָה, וְנִטַּמַּאת[35]^•, וְשֶׁיָּצָאת. וְאֵי זוֹ {ה} הִיא שֶׁלֹּא הָיָה לָהּ שָׁעַת הַכֹּשֶׁר#«. שֶׁנִּשְׁחֲטָה חוּץ לִזְמַנָּהּ וְחוּץ לִמְקוֹמָהּ, שֶׁקִּיבְּלוּהָ[36]^• פְּסוּלִין וְזָרְקוּ אֶת דָּמָהּ. **ג'** נִתַּז[37]^• מִן הַצַּוָּאר עַל הַבֶּגֶד, אֵינוּ טָעוּן כִּיבּוּס. מִן הַקֶּרֶן [38]* וּמִן הַיְסוֹד, אֵינוּ טָעוּן כִּיבּוּס. נִשְׁפַּךְ עַל הָרִיצְפָּה וַאֲסָפוֹ, אֵינוּ טָעוּן כִּיבּוּס. אֵינוּ טָעוּן כִּיבּוּס אֶלָּא הַדָּם שֶׁנִּתְקַבֵּל בַּכֶּלִי וְרָאוּי לְהַזָּיָה. **ד'** נִיתַּז^• עַל הָעוֹר עַד שֶׁלֹּא הוּפְשַׁט, אֵינוּ {ט} טָעוּן כִּיבּוּס. וּמִשֶּׁהוּפְשַׁט[39]^, טָעוּן {כי} כִּיבּוּס, דִּבְרֵיו ר' יְהוּדָהו. [רִ'][40]* <אֶ>לְעָזָר אוֹמֵרו: אַף מִשֶּׁהוּפְשַׁט אֵינוּ טָעוּן כִּיבּוּס. אֵינוּ טָעוּן כִּיבּוּס אֶלָּא מְקוֹם הַדָּם, וְדָבָר שֶׁהוּא רָאוּי לְקַבֵּל טוּמְאָה, רָאוּי[41]«• לְכַבֵּס[42]^•. **ה'** אֶחָד הַבֶּגֶד וְאֶחָד הַשַּׂק וְאֶחָד הָעוֹר, טְעוּנִים כִּיבּוּס. כִּיבּוּס[43]^ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ, וּשְׁבִירַת כְּלִי חֶרֶשׂ, בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ. זֶה חוֹמֶר בַּחַטָּאת מִקּוֹדְשֵׁי[44]« קָדָשִׁים. **ו'** בֶּגֶד שֶׁיָּצָא חוּץ לַקְּלָעִים, נִכְנָס וּמְכַבְּסוֹ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ. {נט} נִיטַּמָּא חוּץ לַקְּלָעִים, קוֹרְעוֹ, נִכְנָס[45]« וּמְכַבְּסוֹ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ. **ז'** כְּלִי חֶרֶשׂ שֶׁיָּצָא חוּץ לַקְּלָעִים, נִכְנָס וְשׁוֹבְרוֹ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ. נִיטַּמָּא חוּץ לַקְּלָעִים, נוֹקְבוֹ, <נִכְנַס>[46]*« וְשׁוֹבְרוֹ {במ} בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ. **ח'** כְּלִי נְחוֹשֶׁת שֶׁיָּצָא חוּץ לַקְּלָעִים, נִכְנָס וּמוֹרְקוֹ וְשׁוֹטְפוֹ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ. נִיטַּמָּא חוּץ לַקְּלָעִים, פּוֹחֲתוֹ, נִכְנָס« וּמוֹרְקוֹ וְשׁוֹטֵף[47]^ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ. **ט'** אֶחָד שֶׁבִּישֵּׁל בּוֹ וְאֶחָד שֶׁעֵירָה לְתוֹכוֹ {ר} רוֹתֵחַ, אֶחָד קָדְשֵׁי קָדָשִׁים וְאֶחָד קָדָשִׁים קַלִּים, טְעוּנִין מְרִיקָה וּשְׁטִיפָה. ר' שִׁמְעוֹון אוֹמֵרו: קָדָשִׁים קַלִּים אֵינָן טְעוּנִין מְרִיקָה <וּשְׁטִיפָה>[48]*. ר' טַרְפוֹן אוֹמֵרו: אִם בִּישֵּׁל בּוֹ מִתְּחִילַּת[49]« הָרֶגֶל, {י} יְבַשֵּׁל בּוֹ אֶת כָּל הָרֶגֶל. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: עַד זְמַן אֲכִילָה. מְרִיקָה וּשְׁטִיפָה: מְרִיקָה כִּמְרִיקַת הַכּוֹס, וּשְׁטִיפָה כִּשְׁטִיפַת הַכּוֹס. מְרִיקָה $ {ו} וּשְׁטִיפָה בַּצּוֹנִין. הַשִּׁפּוּד וְהָאַסְכָּלָה {מג} מַגְעִילָן[50]^ בַּחַמִּין. **י'** בִּישֵּׁל בּוֹ קָדָשִׁים

---

1 ק: "בְּהֶקְדְּשָׁם". קיי: "בהקדש".
2 קנ כלפנינו. קס+קיי: "קודמת".
3 קיי+קנ הכתיב: "שֶׁהוּא". קס: "שהיא".
4 ק: "עַל הֶכְשֵׁר". קיי: "על ידי הכשר".
5 ק+קיי: "וְאֵינָן".
6 קס+קיי: הלכה ו' היא ההלכה הבאה "כשם שקודמין, ורק לאחריה מובאת ההלכה של "ובכולן הכהנים" שהיא שם הלכה ז'. אך קנ גרס בסדר שלפנינו.
7 קיי כלפנינו. קס: "וְכוּלָּם".
8 ק כלפנינו. קיי הכתיב: "רשאין".
9 ק+קיי הכתיב: "לְאָכְלָן".
10 ק כלפנינו. קיי: "ולתת".
11 קיי כלפנינו. ק נשמט(?): "חולין ותבלי".
12 ק+קיי כלפנינו. בפרמה יש רווח של מילה אחת בכתב היד. ויש מעט שרידי אותיות, אבל ייתכן שאלו אותיות מהצד השני של הדף. וצ"ע.
13 קיי כלפנינו. ק: "יָבִיאוּ".
14 ראו בהערה שבתחילת הלכה ו'.
15 קיי(+קנ בהגהה) כלפנינו. קס: "שֶׁהֵן קוֹדְמִין".
16 קיי(+קנ בהגהה) כלפנינו. קס: "שְׁלָמִים".
17 ק+קיי: "שֶׁלַּיּוֹם/של יום". וכן בסמוך.
18 קס+קיי כלפנינו. קנ בהגהה נוסף: "שלמים".
19 קיי+קנ כלפנינו. קס: "חטאת".
20 קיי(+קנ בהגהה) כלפנינו. קס: "קוֹדֶשׁ".
21 ק כלפנינו. קיי: "אתה".
22 קיי כלפנינו. ק: "אַתְּ".
23 קיי כלפנינו (כאן וגם לעיל), ושמא הסופר קרא: "מִנְחַת". ק: "מִנְחוֹת".
24 ק+קיי: "שֶׁנָּתַן".
25 קיי+קנ כלפנינו. קס: "בנאכלת".
26 ויקרא ו'
27 קיי+קנ כלפנינו. קס: "הנאכלת".
28 שם
29 קיי כלפנינו. ק: "חַטָּאת".
30 קיי+קנ כלפנינו. קס: "החטאת".
31 כך ניקד קנ בכולם, אך ייתכן שהכתיב החסר בקאופמן ובפרמה מראה שיש לקרוא מילה זו "הֶכְשֵׁר". קיי בכולם: "הַכּוֹשֶׁר" בכתיב מלא.
32 ק כלפנינו. קיי: "בין".
33 ק+קיי: "אֵי".
34 קיי+קנ כלפנינו. קס: "אי זו היא היה שעת".
35 ק+קיי: "וְשֶׁנִּטַּמַּאת".
36 ק+קיי: "וְשֶׁקִּבְּלוּ".
37 ק+קיי: "נָתַן". וכן להלן.
38 בעמוד זה יש בכמה מקומות חורים בקלף, ולכן הסופר כתב רק במקום שהתאפשר לו, ולעיתים יש רק מעט מילים בשורה.
39 ק+קיי: "מִשֶּׁהוּפְשַׁט".
40 נתלה בין השורות ע"י הסופר. וכן ק+קיי איתא.
41 קס כלפנינו. קיי+קנ: "וְרָאוּי".
42 ניקדתי לפי הכתיב. ק+קיי: לַכִּיבּוּס".
43 ק+קיי: "הַכִּיבּוּס".
44 קס כלפנינו. קיי+קנ הכתיב: "מִקָּדְשֵׁי".
45 ק כלפנינו. קיי: "ונכנס". וכן בסמוך.
46 השלמתי לפי ק+קיי (קיי: "ונכנס").
47 ק+קיי: "וְשׁוֹטְפוֹ".
48 השלמתי לפי ק+קיי.
49 קיי כלפנינו. ק: "תְּחִילַּת".
50 קנ כלפנינו. קס+קיי: "מגעילין".

וְחוּלִּין, אוֹ קָדְשֵׁי[1]« קָדָשִׁים בְּקָדָשִׁים[2]«#• קַלִּים, אִם יֵשׁ בָּהֶן[3]« בְּנוֹתֵן טַעַם, הֲרֵי הַקַּלִּים נֶאֱכָלִים {כ} כַּחֲמוּרִים, וְאֵין[4]^ טְעוּנִין מְרִיקָה וּשְׁטִיפָה, וְאֵין^ פּוֹסְלִין [5]* בְּמַגָּע. רָקִיק שֶׁנָּגַע בְּרָקִיק, וַחֲתִיכָה בַּחֲתִיכָה, לֹא כָל הָרָקִיק וְלֹא כָל הַחֲתִיכָה אֲסוּרִים. {א} אֵינוּ אָסוּר אֶלָּא מְקוֹם שֶׁבָּלַע.

הל׳ י׳ פרק י״ב׳

טְבוּל יוֹם וּמְחוּסַּר כִּיפּוּרִים, אֵינָן חוֹלְקִין בְּקָדָשִׁים [לוכל][6]* לָעֶרֶב[7]«. אוֹנֵן, נוֹגֵעַ וְאֵינוּ מַקְרִיב, וְאֵינוּ[8]«• חוֹלֵק לוֹכַל לָעֶרֶב«. בַּעֲלֵי[9]« מוּמִין, בֵּין בַּעֲלֵי מוּמִין קְבוּעִין, וּבֵין[10]^ בַּעֲלֵי מוּמִין {ע} עוֹבְרִין, חוֹלְקִין וְאוֹכְלִין, אֲבָל לֹא מַקְרִיבִין. כָּל שֶׁאֵינוּ רָאוּי לַעֲבוֹדָה, אֵינוּ (ראוי)[11]* חוֹלֵק בַּבָּשָׂר. וְכָל שֶׁאֵין[12]« לוֹ בַבָּשָׂר, אֵין לוֹ בָעוֹרוֹת. אֲפִילּוּ טָמֵא {ב} בִּשְׁעַת זְרִיקוֹת[13]«#• דָּמִים וְטָהוֹר בִּשְׁעַת הֶקְטֵר חֲלָבִים, אֵינוּ {ח} חוֹלֵק בַּבָּשָׂר, שֶׁנֶּאֱמַר[14]°: 'הַמַּקְרִיב אֶת דַּם הַשְּׁלָמִים' וגו'[15]«. **ב'** כָּל שֶׁלֹּא זָכָה הַמִּזְבֵּחַ בִּבְשָׂרָהּ, לֹא זָכוּ הַכֹּהֲנִים בְּעוֹרָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר[16]°: 'עוֹלַת אִישׁ[17]«', עוֹלָה שֶׁעָלַת לְאִישׁ. [18]^• עוֹלָה שֶׁנִּשְׁחֲטָה שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא עָלַת לַבְּעָלִים, עוֹרָהּ לַכֹּהֲנִים. אֶחָד עוֹלַת הָאִישׁ וְאֶחָד[19]« עוֹלַת הָאִשָּׁה, עוֹרוֹתֵיהֶן לַכֹּהֲנִים. **ג'** עוֹרוֹת {קד} קָדָשִׁים קַלִּים לַבְּעָלִים, וְעוֹרוֹת קָדְשֵׁי {קדש} קָדָשִׁים לַכֹּהֲנִים. קַל[20]«# וָחוֹמֶר: מָה אִם עוֹלָה, שֶׁלֹּא זָכוּ בִבְשָׂרָהּ, זָכוּ בְּעוֹרָהּ, קָדְשֵׁי[21]« קָדָשִׁים, שֶׁזָּכוּ בִבְשָׂרָן[22]«, אֵינוּ דִין שֶׁיִּזְכּוּ[23]«• בְעוֹרָן. אֵין לַמִּזְבֵּחַ מוֹכִיחַ, שֶׁאֵין לוֹ עוֹר מִכָּל מָקוֹם. **ד'** כָּל הַקֳּדָשִׁים[24]^ שֶׁאֵירַע בָּהֶן פְּסוּל קוֹדֶם {להפ} לְהֶפְשֵׁיטָן, אֵין עוֹרוֹתֵיהֶן לַכֹּהֲנִים. לְאַחַר {ה} הֶפְשֵׁיטָן, עוֹרוֹתֵיהֶן לַכֹּהֲנִים. [25]«• אָמַרו ר' חֲנַנְיָה סְגַן הַכֹּהֲנִים: מִיָּמַיי לֹא רָאִיתִי עוֹר יוֹצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵיפָה. אָמַרו ר' עֲקִיבָהו: מִדְּבָרָיו לָמַדְנוּ, {שהמ} שֶׁהַמַּפְשִׁיט אֶת הַבְּכוֹר וְנִמְצָא טְרֵפָה, {ש} שֶׁיֵּאוֹתוּ הַכֹּהֲנִים בְּעוֹרוֹ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: {הֵן} <אֵין>[26]* לֹא רָאִינוּ רְאָיָיה, אֶלָּא יֵצֵא[27]#• לְבֵית הַשְּׂרֵיפָה. **ה'** פָּרִים הַנִּשְׂרָפִים וּשְׂעִירִים {הנ} הַנִּשְׂרָפִים: בִּזְמַן שֶׁהֵן נִשְׂרָפִין כְּמִצְוָתָן, נִשְׂרָפִין בְּבֵית הַדֶּשֶׁן וּמְטַמִּים בְּגָדִים. {ו} וְאִם[28]^ אֵינָן נִשְׂרָפִין כְּמִצְוָותָן[29]«, נִשְׂרָפִים בְּבֵית הַבִּירָה וְאֵינָן מְטַמִּין[30]«• בְּגָדִים. **ו'** הָיוּ סוֹבְלִין אֹתָם[31]«• בַּמּוֹטוֹת. יָצְאוּ {ה} הָרִאשׁוֹנִים חוּץ לְחוֹמַת הָעֲזָרָה וְהָאַחֲרוֹנִים לֹא יָצְאוּ, הָרִאשׁוֹנִים מְטַמִּים«• בְּגָדִים, {וה} וְהָאַחֲרוֹנִים אֵינָם מְטַמִּין«• [32]^•, עַד שֶׁיֵּצְאוּ. {י} יָצְאוּ [33]* אֵלּוּ וָאֵלּוּ, אֵלּוּ וָאֵלּוּ מְטַמִּין«• בְּגָדִים. ר' שִׁמְעוֹון אוֹמֵרו: [34]^• אֵין[35]^ מְטַמִּין«• בְּגָדִים, עַד שֶׁיִּצַּת הָאוּר בְּרוּבָּן. נִיתַּךְ[36]«• הַבָּשָׂר, אֵין הַשּׂוֹרֵף מְטַמֵּא[37]«• בְגָדִין.

הל׳ ו׳[38]«• פרק י״ג׳

הַשּׁוֹחֵט וְהַמַּעֲלֶה בַחוּץ, חַיָּיב עַל הַשְּׁחִיטָה וְחַיָּיב עַל הָעֲלִיָּיה. ר' יוֹסֵה הַגְּלִילִי אוֹמֵרו: שָׁחַט[39]« {ב} בִּפְנִים וְהֶעֱלָה בַחוּץ, חַיָּיב. שָׁחַט בַּחוּץ וְהֶעֱלָה בַחוּץ, פָּטוּר, שֶׁלֹּא הֶעֱלָה אֶלָּא דָבָר פָּסוּל. {א} אָמְרוּ לוֹ: אַף הַשּׁוֹחֵט בִּפְנִים וּמַעֲלֶה[40]« בַחוּץ, כֵּיוָן שֶׁהוֹצִיאוֹ, פְּסָלוֹ. **ב'** הַטָּמֵא[41]« שֶׁאָכַל, בֵּין קוֹדֶשׁ טָמֵא וּבֵין קוֹדֶשׁ טָהוֹר, חַיָּיב. ר' יוֹסֵה הַגָּלִילִי <אוֹמֵר>[42]*: טָמֵא שֶׁאָכַל טָהוֹר, חַיָּיב. {וט} וְטָמֵא שֶׁאָכַל טָמֵא, פָּטוּר, שֶׁלֹּא אָכַל אֶלָּא דָבָר טָמֵא. אָמְרוּ לוֹ: אַף טָמֵא שֶׁאָכַל טָהוֹר, כֵּיוָון שֶׁנָּגַע בּוֹ, טִימָּהוּ[43]«. וְטָהוֹר$ שֶׁאָכַל טָמֵא, פָּטוּר, שֶׁאֵינוּ חַיָּיב אֶלָּא עַל טוּמְאַת הַגּוּף. **ג'** חוֹמֶר בַּשְּׁחִיטָה מִבָּעֲלִיָּיה, וּבָעֲלִיָּיה מִבַּשְּׁחִיטָה. חוֹמֶר[44]^• בַּשְּׁחִיטָה^, שֶׁהַשּׁוֹחֵט {לה} לְהֶדְיוֹט, חַיָּיב, וְהַמַּעֲלֶה לְהֶדְיוֹט, פָּטוּר. חוֹמֶר בָּעֲלִיָּיה, שְׁנַיִם שֶׁאָחֲזוּ בְּסַכִּין וְשָׁחֲטוּ, {פט} פְּטוּרִין. אָחֲזוּ[45]« בְּאֵבֶר וְהֶעֱלוּ[46]«, חַיָּיבִין. הֶעֱלָה, {ח} חָזַר וְהֶעֱלָה, חָזַר[47]« וְהֶעֱלָה, חַיָּיב עַל כָּל הָעֲלִיָּיה[48]« וְהָעֲלִיָּיה», דִּבְרֵיו ר' שִׁמְעוֹון. ר' יוֹסֵה אוֹמֵרו: אֵינוּ חַיָּיב אֶלָּא[49]«• אַחַת, וְאֵינוּ חַיָּיב עַד שֶׁיַּעֲלֶה לְרֹאשׁ[50]« הַמִּזְבֵּחַ. ר' שִׁמְעוֹון אוֹמֵרו: (עד שיעל)[51]* אֲפִילּוּ הֶעֱלָה עַל הַסֶּלַע אוֹ עַל הָאֶבֶן, חַיָּיב. **ד'** אֶחָד קָדָשִׁים כְּשֵׁרִים, וְאֶחָד קָדָשִׁים פְּסוּלִין שֶׁהָיָה

---

[1] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: "קודשיי".
[2] קנ כלפנינו. קס: מילה זו נשמטה. קיי: "וקדשים".
[3] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "בהן".
[4] ק: "אֵינָן". קיי: "ואינן". ולהלן ק+קיי: "וְאֵינָן".
[5] יש חור בדף, ולכן הסופר המשיך בשורה הבאה.
[6] נתלה בין השורות ע"י הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[7] קיי כלפנינו. ק: "בָּעֶרֶב". וכן בסמוך.
[8] קיי כלפנינו. ק ליתא: "ואינו".
[9] קיי כלפנינו. קס השמיט מחמת הדומות "בין בעלי מומין" וקנ השלים רק את: "בֵּין".
[10] ק+קיי: "בֵּין".
[11] נכתב בטעות, וסומן למחיקה בידי הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
[12] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?"שאים"?.
[13] ניקדתי לפי הכתיב (ושמא יש לנקד: "זְרִיקוּת"). ק: "זְרִיקַת". קיי: יש השמטה.
[14] ויקרא ז'
[15] קיי כלפנינו (וגו'). ק נוסף: "וְאֶת הַחֵלֶב מִבְּנֵי אַהֲרֹן, לוֹ תִהְיֶה שׁוֹק הַיָּמִין לְמָנָה".
[16] שם
[17] קיי+קנ כלפנינו. קס: "האיש".
[18] ק+קיי: מתחילה כאן הלכה חדשה.
[19] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "ואחד עולת האשה".
[20] קיי+קנ כלפנינו (ניקדתי כרגיל, אך קנ ניקד: "קָלי"). קס: "קולי".
[21] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: "קודשיי".
[22] קיי כלפנינו. ק בטעות: "בִּבְשָׂרָהּ".
[23] קיי+קנ כלפנינו. קס: "שזכו".
[24] ק+קיי: "קֳדָשִׁים".
[25] קיי כלפנינו. ק: מתחילה כאן הלכה חדשה.
[26] ראו גם עדיות ב,ב. בקאופמן כאן חסרה מילה זו, אך בעדיות שם מופיע כלפנינו ("הן"). קיי כאן: "אין" (ובעדיות "אן"). אך ברור שאין זה שינוי גרסה אלא חילוף אותיות גרוניות.
[27] קיי כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. ק: "יוֹצֵא". וכן גרסת פרמה בעדיות: "יוֹצֵא".
[28] ק+קיי: "אִם".
[29] קיי+קנ כלפנינו. קס אולי: "במצוותן".
[30] קיי+קנ כלפנינו (קיי כאן הכתיב: "מטמאים"). קס הכתיב: "מיטמין". וכן בכולם להלן.
[31] קיי כלפנינו. ק: "אוֹתוֹ".
[32] ק+קיי נוסף: "בְּגָדִים".
[33] ק+קיי כלפנינו. ייתכן שסופר פרמה סימן כאן סימן כלשהו/חצי אות. וצ"ע.
[34] ק+קיי נוסף: "אֵלּוּ וָאֵלּוּ".
[35] ק+קיי: "אֵינָן".
[36] קס: ?"התד"?. קנ: "חוּתַּד". קיי: "נתד".
[37] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס הכתיב: "מיטמא".
[38] קיי כלפנינו. ק: "ח". מפני שנוספו שתי סימוני הלכות לעיל "עולה שנשחטה" + "אמר ר' חנניה".
[39] קיי+קנ כלפנינו. קס: "שוחט".
[40] קיי כלפנינו. ק: "וְהַמַּעֲלֶה".
[41] קיי כלפנינו. ק: "טָמֵא".
[42] השלמתי לפי ק+קיי.
[43] ק כלפנינו. קיי הכתיב: "טימאהו".
[44] ק+קיי ליתא: "חומר בשחיטה", האם ייתכן שנשמט בשניהם?
[45] קיי+קנ כלפנינו. קס: "אחז".
[46] קיי כלפנינו. ק: "וְהֶעֱלוּהוּ".
[47] ק כלפנינו. קיי: "וחזר".
[48] ק כלפנינו. קיי: "עלייה ועלייה".
[49] ק ליתא "אלא אחת ואינו חייב", ושמא נשמט מחמת הדומות. קיי: יש השמטה רחבה יותר.
[50] ק: "בְּרֹאשׁ". קיי: יש השמטה.
[51] נכתב בטעות, וסומן למחיקה בידי הסופר. וכן ק+קיי ליתא.

פְּסוּלָן בַּקּוֹדֶשׁ, וְהִקְרִיבָן בַּחוּץ, חַיָּב. הַמַּעֲלֶה כַּזַּיִת מִן הָעוֹלָה ומִן[1]«• הָאֵימוּרִין[2]^ בַּחוּץ, חַיָּב. הַקּוֹמֶץ, וְהַלְּבוֹנָה, וְהַקְּטֹרֶת, וּמִנְחַת כֹּהֲנִים, וּמִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ, וּמִנְחַת הַנְּסָכִים[3]^, {שהק} שֶׁהִקְרִיב[4]« מֵאֶחָד[5]« מֵהֶן כַּזַּיִת בַּחוּץ, חַיָּב. רְ' <אֶ>לְעָזָר פּוֹטֵר, עַד שֶׁיַּקְרִיב [אֶת][6]* כּוּלּוֹ. וְכוּלָּם שֶׁהִקְרִיבָן בִּפְנִים וְשִׁיֵּיר מֵהֶן כַּזַּיִית וְהִקְרִיבָן[7]« בַּחוּץ, חַיָּב. וְכוּלָּן שֶׁחָסְרוּ כָּל שֶׁהֵן, וְהִקְרִיבָן בַּחוּץ, פָּטוּר. **ה'** הַמַּקְרִיב קֳדָשִׁים וְאֵימוּרֵיהֶן[8]« בַּחוּץ, חַיָּב. מִנְחָה שֶׁלֹּא נִקְמְצָה וְהִקְרִיבָהּ בַּחוּץ, פָּטוּר. קְמָצָהּ, וְחָזַר קוּמְצָהּ לְתוֹכָהּ, וְהִקְרִיבָהּ בַּחוּץ, חַיָּב. **ו'** הַקּוֹמֶץ וְהַלְּבוֹנָה, שֶׁהִקְרִיב אֶת אֶחָד מֵהֶן בַּחוּץ, חַיָּב. רְ' <אֶ>לְעָזָר[9]«• פּוֹטֵר עַד שֶׁיַּקְרִיב אֶת הַשֵּׁינִי. {א} אֶחָד בִּפְנִים וְאֶחָד בַּחוּץ, חַיָּב. שְׁנֵי בַזִּיכֵי לְבוֹנָה, שֶׁהִקְרִיב אֶת אֶחָד מֵהֶן בַּחוּץ, חַיָּב. רְ' <אֶ>לְעָזָר פּוֹטֵר, עַד שֶׁיַּקְרִיב אֶת הַשֵּׁינִי. אֶחָד בִּפְנִים וְאֶחָד בַּחוּץ, חַיָּב. הַזּוֹרֵק מִקְצָת דָּמִים [בַּחוּץ][10]*, חַיָּב. רְ' <אֶ>לְעָזָר אוֹמֵר: אַף הַמְנַסֵּךְ מֵי הֶחָג בֶּחָג {ב} בַּחוּץ, חַיָּב. רְ' נְחֶמְיָה אוֹמֵר: שִׁירֵי הַדָּם שֶׁהִקְרִיבָן בַּחוּץ, חַיָּב. **ז'** הַמּוֹלֵק אֶת הָעוֹף בִּפְנִים וְהֶעֱלָה בַחוּץ, חַיָּב. מָלַק בַּחוּץ וְהֶעֱלָה בַחוּץ, פָּטוּר. הַשּׁוֹחֵט אֶת הָעוֹף בִּפְנִים וְהֶעֱלָה בַחוּץ, פָּטוּר. שָׁחַט בַּחוּץ וְהֶעֱלָה בַחוּץ, חַיָּב. נִמְצָא, דֶּרֶךְ הֶכְשֵׁירוֹ בִּפְנִים[11], (וּפְטוּרוֹ) [וְחִיּוּבוֹ][12]*• בחוּץ[13]. דֶּרֶךְ {הכ} הֶכְשֵׁירוֹ בַחוּץ, (וּפְטוּרוֹ) [וְחִיּוּבוֹ]*• בִּפְנִים. רְ' שִׁמְעוֹון[14]« אוֹמֵר: כָּל שֶׁחַיָּיבִין עָלָיו בַחוּץ, חַיָּיבִין עַל שֶׁכַּיּוֹצֵא[15]^ בוֹ בִּיפְנִים, שֶׁהֶעֱלָה בַחוּץ, חוּץ מִן הַשּׁוֹחֵט בִּפְנִים וּמַעֲלֶה בַחוּץ. **ח'** חַטָּאת {ש} שֶׁקִּיבֵּל דָּמָהּ בְּכוֹס אֶחָד, נָתַן בַּחוּץ וְחָזַר {ו} וְנָתַן בִּפְנִים, פָּטוּר[16]^•, בִּפְנִים וְחָזַר וְנָתַן בַּחוּץ, חַיָּב, שֶׁכּוּלּוֹ רָאוּי לָבוֹא בִיפְנִים. קִיבֵּל דָּמָהּ בִּשְׁנֵי כוֹסוֹת, נָתַן שְׁנֵיהֶם בִּיפְנִים, פָּטוּר. שְׁנֵיהֶם בַּחוּץ, חַיָּב[17]*. אֶחָד בִּפְנִים וְאֶחָד {ב} בַּחוּץ, פָּטוּר. אֶחָד בַּחוּץ וְאֶחָד בִּפְנִים, חַיָּב עַל הַחִיצוֹן, וְהַפְּנִימִי מְכַפֵּר. לְמָה הַדָּבָר {דו} דּוֹמֶה, לְמַפְרִישׁ חַטָּאתוֹ וְאָבְדָה וְהִפְרִישׁ אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ וְאַחַר כָּךְ נִמְצֵאת הָרִאשׁוֹנָה, וַהֲרֵי שְׁתֵּיהֶן עוֹמְדוֹת. שָׁחַט שְׁתֵּיהֶן בִּפְנִים, פָּטוּר. שְׁתֵּיהֶן בַּחוּץ, חַיָּב. אַחַת[18]« בִּפְנִים וְאַחַת« בַּחוּץ, פָּטוּר[19]«•. אַחַת« בַּחוּץ וְאַחַת« בִּפְנִים, חַיָּב עַל הַחִיצוֹנָה[20]«, וְהַפְּנִימִית« מְכַפֶּרֶת. כַּשֵּׁם שֶׁדָּמָהּ פּוֹטֵר אֶת בְּשָׂרָהּ, כָּךְ הוּא פּוֹטֵר אֶת בְּשַׂר חֲבֶרְתָּהּ.

הל' ח' פרק י"ד'

פָּרַת חַטָּאת שֶׁשְּׂרָפָהּ חוּץ מִגִּיתָּהּ, וְכֵן שָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ שֶׁהִקְרִיבוֹ בַחוּץ, פָּטוּר, שֶׁנֶּאֱמַר[21]°: ׳וְאֶל[22]« פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֱבִיאוֹ׳. כָּל שֶׁאֵינוּ רָאוּי לָבוֹא אֶל[23]«• אֹהֶל מוֹעֵד, אֵין חַיָּיבִין עָלָיו. **ב'** הָרוֹבֵעַ[24]#, וְהַנִּרְבָּע, וְהַמּוּקְצֶה, וְהַנֶּעֱבָד, וְהָאֶתְנָן, וְהַמְּחִיר, {וה}[25]* וְהַכִּלְאַיִם, (וְהַטְּמֵאִים) [וְהַטְּרֵפָה][26]*, וְיוֹצֵא דוֹפֶן, שֶׁהִקְרִיבָן בַּחוּץ, פָּטוּר, שֶׁנֶּאֱמַר[27]°: ״לִפְנֵי מִשְׁכַּן ״״״״, כָּל שֶׁאֵינוּ {ר} רָאוּי לָבוֹא לִפְנֵי מִשְׁכַּן ״״״, אֵין חַיָּיבִין עָלָיו. **ג'** בַּעֲלֵי מוּמִין, בֵּין בַּעֲלֵי מוּמִים {ק} קְבוּעִין, וּבֵין[28]^ בַּעֲלֵי מוּמִין עוֹבְרִין, שֶׁהִקְרִיבָן בַּחוּץ, פָּטוּר. רְ' שִׁמְעוֹון אוֹמֵר: בַּעֲלֵי מוּמִין קְבוּעִין, פָּטוּר, וּבַעֲלֵי מוּמִין עוֹבְרִין, בְּלֹא תַעֲשֶׂה. [29]^• {ת} תּוֹרִין שֶׁלֹּא הִגִּיעַ[30]« זְמַנָּן וּבְנֵי[31]« יוֹנָה שֶׁעִיבֵּר זְמַנָּן[32]«, שֶׁהִקְרִיבָן בַּחוּץ, פָּטוּר. רְ' שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: בְּנֵי יוֹנָה שֶׁעִיבֵּר זְמַנָּן, פָּטוּר. וְתוֹרִין שֶׁלֹּא הִגִּיעַ זְמַנָּן, בְּלֹא תַעֲשֶׂה. **ד'**[33]^ אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ וּמְחוּסַּר[34]« זְמַן, רְ' שִׁמְעוֹון אוֹמֵר: הֲרֵי זֶה בְּלֹא תַעֲשֶׂה. שֶׁהָיָה רְ' שִׁמְעוֹון אוֹמֵר: כָּל שֶׁהוּא רָאוּי לָבוֹא לְאַחַר[35]« זְמַן, הֲרֵי זֶה בְּלֹא תַעֲשֶׂה וְאֵין בּוֹ [36]« כָּרֵת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: כָּל שֶׁאֵין בּוֹ כָּרֵת, אֵין בּוֹ בְּלֹא תַעֲשֶׂה. **ה'** מְחוּסַּר זְמַן, בֵּין בְּגוּפוֹ בֵּין בִּבְעָלָיו. אֵי[37]« זֶה הוּא מְחוּסַּר זְמָן בִּבְעָלָיו: הַזָּב, וְהַזָּבָה, וְהַיּוֹלֶדֶת, וְהַמְּצוֹרָע, שֶׁהִקְרִיבוּ חַטָּאתָן וַאֲשָׁמָן בַּחוּץ, פְּטוּרִין. עוֹלוֹתֵיהֶן וְשַׁלְמֵיהֶן בַּחוּץ, חַיָּיבִין. הַמַּעֲלֶה מִבְּשַׂר חַטָּאת, מִבְּשַׂר אָשָׁם, מִבְּשַׂר קָדְשֵׁי[38]« קֳדָשִׁים, מִבְּשַׂר קֳדָשִׁים קַלִּים, וּמוֹתָר[39]«# הָעוֹמֶר, וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם, וְלֶחֶם הַפָּנִים, וְשִׁירֵי[40]« {מ} מְנָחוֹת, וְהַיּוֹצֵק[41]«, וְהַבּוֹלֵל, וְהַפּוֹתֵת, וְהַמּוֹלֵחַ, {וה} וְהַמֵּנִיף, וְהַמַּגִּישׁ, וְהַמְסַדֵּר אֶת הַשֻּׁלְחָן, {והב}[42]* וְהַמֵּטִיב אֶת הַנֵּירוֹת, וְהַקּוֹמֵץ, וְהַמְקַבֵּל {דמ}

---

[1] קיי כלפנינו. ק: ״מִן״.
[2] ק+קיי הכתיב: ״הָאֱמוּרִין״. וכן בדרך כלל.
[3] ק+קיי: ״נְסָכִים״.
[4] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״שיקריב״.
[5] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״מאחת״.
[6] נתלה בין השורות, כנראה ע״י הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[7] קיי כלפנינו. ק: ״וְהִקְרִיבוֹ״.
[8] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ואומריהן״.
[9] קיי כלפנינו. ק: ״אֱלִיעֶזֶר״.
[10] נוסף בשוליים צמוד לשורה בידי הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[11] קס+קיי כלפנינו. קנ: ״מִבִּפְנִים״. וכן בסמוך.
[12] ק+קיי: ״ופטורו״. המילה ״וחייובו״ נכתבה בין השורות, ייתכן בידי הסופר, אך בלי שמחק את ״ופטורו״. ושמא זהו נוסח חלופי. וכן בסמוך. וצ״ע.
[13] קס+קיי כלפנינו. קנ: ״מִבַּחוּץ״. וכן בסמוך.
[14] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?״אלעזר״?.
[15] ק+קיי: ״כַּיּוֹצֵא״.
[16] ק+קיי ליתא: ״פטור״.
[17] ק+קיי כלפנינו. סופר פרמה התחיל לכתוב אות נוספת (?ש?), ומחקה.
[18] קיי כלפנינו. ק: ״אֶחָד... וְאֶחָד״.
[19] קיי כלפנינו. ק: ״חייב״.
[20] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״החיצון, והפנימי״.
[21] ויקרא יז׳
[22] קיי כלפנינו. ק: ״אֶל״.
[23] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״פֶּתַח״.
[24] ניקדתי כרגיל. קנ ניקד: ״הָרוֹבַע״.
[25] ספק האם לאחר אות ״ו״ נכתבה חצי אות ״ה״ או שמא מדובר באות אחרת.
[26] תוקן בין השורות, כנראה ע״י הסופר, באמצעות תליית אותיות ״רפה״ מעל אותיות ״מאים״. וכן ק+קיי: ״וְהַטְּרֵפָה״.
[27] שם.
[28] ק+קיי: ״בֵּין״.
[29] ק+קיי: מתחילה כאן הלכה חדשה ״ד״.
[30] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״שלא שהגיע״.
[31] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ובן״.
[32] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״זמנו״.
[33] ק+קיי: ״ה״, מפני שנוספה הלכה לעיל ״תרין שלא הגיע. ולכן מכאן ועד סוף הפרק הלכה אחת קדימה.
[34] קיי כלפנינו. ק: ״מְחוּסָּר״.
[35] קס כלפנינו. קיי(+קנ?): ״אַחַר״.
[36] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״מִשֵּׁם״.
[37] קיי כלפנינו. ק: ״וְאֵי״.
[38] קיי+קנ הכתיב כלפנינו. קס הכתיב: ״קודשי״.
[39] קיי כלפנינו, וניקדתי כרגיל. ק: ״מוּתָּר״.
[40] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?״ושירות״?.
[41] קיי כלפנינו רובם בוא״ו החיבור. ק: ללא וא״ו.
[42] לפי המילה הבאה, צריך להיות ״והמ״. וצ״ע. ק+קיי כמילה הבאה.

דָּמִים בַּחוּץ, פָּטוּר. אֵין חַיָּיבִין עָלָיו לֹא מִשֵּׁם[1]« זָרוּת[2]«, וְלֹא מִשֵּׁם« טוּמְאָה, וְלֹא מִשֵּׁם« מְחוּסַּר {ב} בְּגָדִים, וְלֹא מִשֵּׁם רְחוּץ יָדַיִם וְרַגְלַיִם. **ו׳** עַד שֶׁלֹּא הוּקַם הַמִּשְׁכָּן, הָיוּ הַבָּמוֹת[3]« מוּתָּרוֹת, {ועב} וַעֲבוֹדָה בִּבְכוֹרוֹת. וּמִשֶּׁהוּקַם[4]^ הַמִּשְׁכָּן, נֶאֶסְרוּ הַבָּמוֹת, וַעֲבוֹדָה בַּכֹּהֲנִים. קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, {נאכ} נֶאֱכָלִים לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים. וְקָדָשִׁים[5]« קַלִּים, בְּכָל מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל. **ז׳** בָּאוּ לַגִּלְגָּל, וְהֻתְּרוּ[6]« הַבָּמוֹת. קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, נֶאֱכָלִים לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים. וְקָדָשִׁים« <קַלִּים>*[7], בְּכָל מָקוֹם. **ח׳** בָּאוּ לְשִׁילֹה[8]«, וְנֶאֶסְרוּ[9]« הַבָּמוֹת. וְלֹא[10]« הָיָה שָׁם תִּיקְרָה, אֶלָּא בַּיִת שֶׁלַּאֲבָנִים מִלְּמַטָּן[11]« וִירִיעוֹת {מלמ} מִלְּמַעְלָן, וְהִיא[12]« הָיְתָה "מְנוּחָה". קָדְשֵׁי[13]« קָדָשִׁים נֶאֱכָלִים לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים, קָדָשִׁים קַלִּים וּמַעֲשֵׂר שֵׁינִי, בְּכָל הָרוֹאֶה. **ט׳** בָּאוּ לְנוֹב וּלְגִבְעוֹן, וְהוּתְּרוּ« הַבָּמוֹת. קָדְשֵׁי« קָדָשִׁים {נאכ} נֶאֱכָלִים לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים. קָדָשִׁים קַלִּים $$, בְּכָל עָרֵי יִשְׂרָאֵל. **י׳** בָּאוּ לִירוּשָׁלַםִ, נֶאֶסְרוּ[14]« הַבָּמוֹת, וְלֹא[15]« הָיָה[16]« לָהֶן עוֹד הֶתֵּר, וְהִיא[17]« הָיְתָה "נַחֲלָה". קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, נֶאֱכָלִים לִפְנִים מִן {הקל} הַקְּלָעִים, קָדָשִׁים קַלִּים וּמַעֲשֵׂר שֵׁינִי, לִפְנִים מִן הַחוֹמָה. **י״א׳** כָּל הַקֳּדָשִׁים[18]« שֶׁהִקְדִּישָׁן בִּשְׁעַת אִסּוּר הַבָּמוֹת[19]«, וְהִקְרִיבָן[20]« בִּשְׁעַת {אי} אִיסּוּר [הַבָּמוֹת]*[21] בַּחוּץ, הֲרֵי אֵלּוּ בַעֲשֵׂה וְלֹא[22]« תַעֲשֶׂה, וְחַיָּיבִין עֲלֵיהֶן[23]« כָּרֵת. הִקְדִּישָׁן בִּשְׁעַת (אִיסּוּר)*[24] הֶתֵּר הַבָּמוֹת[25]^, וְהִקְרִיבָן[26]^ בִּשְׁעַת אִיסּוּר הַבָּמוֹת^, הֲרֵי אֵלּוּ בַעֲשֵׂה וְלֹא« תַעֲשֶׂה, וְאֵין חַיָּיבִין {על} עֲלֵיהֶן כָּרֵת. הִקְדִּישָׁן בִּשְׁעַת אִסּוּר הַבָּמוֹת^ וְהִקְרִיבָן בִּשְׁעַת הֶתֵּר הַבָּמוֹת^, הֲרֵי אֵלּוּ בַעֲשֵׂה וְאֵין בָּהֶן בְּלֹא תַעֲשֶׂה. **י״ב׳** אֵלּוּ קָדָשִׁים קְרֵיבִים בַּמִּשְׁכָּן: קָדָשִׁים שֶׁהוּקְדָּשׁוּ בַמִּשְׁכָּן[27]^•, קָרְבְּנוֹת הַצִּיבּוּר, קְרֵיבִים לַמִּשְׁכָּן[28]^•. וְקוֹרְבְּנוֹת הַיָּחִיד, בַּבָּמָה. קוֹרְבְּנוֹת הַיָּחִיד שֶׁהוּקְדָּשׁוּ לַמִּשְׁכָּן, יִקָּרְבוּ בַמִּשְׁכָּן. וְאִם הִקְרִיבָן בַּבָּמָה, פָּטוּר. וּמַה[29]^ בֵּין בָּמַת יָחִיד[30]« לְבָמַת צִיבּוּר: {ס} סְמִיכָה, וּשְׁחִיטַת צָפוֹן, וּמַתַּן סָבִיב, וּתְנוּפָה, וְהַגָּשָׁה. רִ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין מִנְחָה בַבָּמָה. וְכֵיהוּן, וּבִגְדֵי שָׁרֵת, וּכְלֵי שָׁרֵת, וְרֵיחַ נִיחוֹחַ, וּמְחִיצָה בַדָּמִים[31]^, וּרְחוּץ יָדַיִם וְרַגְלָיִם. אֲבָל הַזְּמַן, {וה} וְהַנּוֹתָר, וְהַטָּמֵא, שָׁוִין בָּזֶה וּבָזֶה.

חסלת זבחים פרקי׳ י״ד׳

מסכת מנחות[32]«•

כָּל הַמְּנָחוֹת שֶׁנִּקְמָצוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, כְּשֵׁירוֹת, אֶלָּא שֶׁלֹּא עָלוּ לַבְּעָלִים לְשֵׁם[33]^• חוֹבָה, חוּץ מִן[34]^• מִנְחַת חוֹטֵא, וּמִנְחַת קְנָאוֹת. מִנְחַת חוֹטֵא וּמִנְחַת[35]« קְנָאוֹת שֶׁקְּמָצָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, נָתַן {ב} בַּכֶּלִי, וְהִילֵּךְ, וְהִקְטִיר, שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, אוֹ לִשְׁמָן וְשֶׁלֹּא לִשְׁמָן, אוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן וְלִשְׁמָן, פְּסוּלוֹת. כֵּי־צַד לִשְׁמָן וְשֶׁלֹּא לִשְׁמָן: לְשֵׁם מִנְחַת חוֹטֵא וּלְשֵׁם מִנְחַת נְדָבָה. וְשֶׁלֹּא[36]« לִשְׁמָן וְלִשְׁמָן: {ל} לְשֵׁם מִנְחַת נְדָבָה וּלְשֵׁם מִנְחַת חוֹטֵא. **ב׳** אֶחָד מִנְחַת חוֹטֵא וְאֶחָד[37]« כָּל הַמְּנָחוֹת שֶׁקְּמָצָן זָר, וְאוֹנֵן[38]^•, וּטְבוּל יוֹם, וּמְחוּסַּר {בג} בְּגָדִים, וּמְחוּסַּר כִּיפּוּרִים, וְשֶׁלֹּא רְחוּץ יָדַיִם וְרַגְלַיִם, עָרֵל, טָמֵא, יוֹשֵׁב, עוֹמֵד עַל גַּבֵּי {כ} כֵלִים, וְעַל גַּבֵּי בְהֵמָה, וְעַל גַּבֵּי רַגְלֵי חֲבֵירוֹ, פָּסַל. קָמַץ בִּשְׂמֹאל, פָּסַל. בֶּן בְּתֵירָה אוֹמֵר: יַחֲזִיר, וְיַחֲזוֹר וְיִקְמוֹץ בְּיָמִין. קָמַץ וְעָלָה בְיָדוֹ {צ} צְרוֹר אוֹ גַרְגֵּר$ מֶלַח אוֹ קוֹרֶט שֶׁלִּלְבוֹנָה, פָּסַל, מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ: הַקּוֹמֶץ הַיָּתֵר וְהֶחָסֵר, פָּסוּל. אֵי[39]« זֶה הוּא הַיָּתֵר: שֶׁקְּמָצוֹ מְבוֹרָץ. וְחָסֵר: שֶׁקְּמָצוֹ בְרָאשֵׁי אֶצְבְּעוֹתָיו. **ג׳** כֵּי־צַד הוּא עוֹשֶׂה: פּוֹשֵׁט[40]^ אֶצְבְּעוֹתָיו עַל פַּס יָדוֹ. רִיבָּה שַׁמְנָהּ, חִיסַּר לְבוֹנָתָהּ, פְּסוּלָה. הַקּוֹמֵץ אֶת הַמִּנְחָה לוֹכַל[41]^ שִׁירֶיהָ[42]« בַחוּץ[43]«, אוֹ כַזַּיִת מִשִּׁירֶיהָ בַחוּץ, {לה} לְהַקְטִיר קוּמְצָהּ בַּחוּץ, אוֹ כַזַּיִת מִקּוּמְצָהּ בַּחוּץ, אוֹ לְהַקְטִיר מִלְּבוֹנָתָהּ[44]^• בַּחוּץ, פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָרֵת. **ד׳** לְאוֹכַל^ שִׁירֶיהָ לְמָחָר, אוֹ כַזַּיִת מִשִּׁירֶיהָ לְמָחָר, לְהַקְטִיר קוּמְצָהּ לְמָחָר, אוֹ כַזַּיִת מִקּוּמְצָהּ[45]« לְמָחָר, אוֹ לְהַקְטִיר אֶת[46]^ לְבוֹנָתָהּ לְמָחָר, פִּיגּוּל וְחַיָּיבִין עָלָיו כָּרֵת. **ה׳** זֶה הַכְּלָל: כָּל הַקּוֹמֵץ, וְהַנּוֹתֵן בַּכֶּלִי, וְהַמְהַלֵּךְ, וְהַמַּקְטִיר, לוֹכַל^ דָּבָר {שדר}

---

[1] ק כלפנינו. קיי: "משום". וכן פעמיים להלן.
[2] קיי+קנ כלפנינו. קס: "זרת".
[3] קיי כלפנינו. ק: "בָּמוֹת".
[4] ק+קיי: "מִשֶּׁהוּקַם".
[5] קיי כלפנינו. ק: "קָדָשִׁים". וכן להלן.
[6] ק כלפנינו. קיי: "הותרו". וכן להלן.
[7] השלמתי לפי ק+קיי.
[8] קיי כלפנינו. ק: "שִׁילֹה".
[9] ק כלפנינו. קיי: "נאסרו".
[10] קיי כלפנינו. ק: "לֹא".
[11] קיי כלפנינו. ק: "מִלְּמַטָּה".
[12] קיי+קנ כלפנינו. קס: "הוא".
[13] קיי+קנ הכתיב כלפנינו. קס הכתיב: "קודשיי". וכן בסמוך.
[14] קיי כלפנינו. ק: "וְנֶאֶסְרוּ".
[15] קיי+קנ כלפנינו. קס: "לא".
[16] קנ כלפנינו. קס ליתא: "היה". קיי: "היים".
[17] קיי כלפנינו. ק: "הִיא".
[18] קיי כלפנינו. ק: "קָדָשִׁים".
[19] קיי כלפנינו. ק: "בָּמוֹת".
[20] קיי כלפנינו. ק: "הִקְרִיבָן".
[21] הושלמים בשוליים ע״י הסופר, וכן ק+קיי (ק: "בָּמוֹת").
[22] קיי כלפנינו. ק: "וּבְלֹא". וכן להלן.
[23] קיי כלפנינו. ק: "עָלָיו".
[24] הסופר כתב בטעות הדומות, וסימן למחיקה. וכן ק+קיי: "הֶתֵּר".
[25] ק+קיי: "בָּמוֹת". וכן להלן.
[26] קנ כלפנינו. קס+קיי: "היקריבן" (קיי: "הקריבן").
[27] ק+קיי: "לַמִּשְׁכָּן".
[28] ק+קיי: "בַּמִּשְׁכָּן".
[29] ק+קיי: "מַה".
[30] קיי כלפנינו. ק: "הַיָּחִיד".
[31] קנ כלפנינו. קס+קיי: "לדמים".
[32] קיי כלפנינו. ק (רק כאן בשם המסכת): "מינחות" אך שמא אות "י" במקום שווא.
[33] ק+קיי: "מִשֵּׁם".
[34] ק+קיי: "מִמִּנְחַת" (ושמא סופר פרמה כתב מילה זו כאשגרה מתחילת זבחים).
[35] קיי כלפנינו. ק: "מִנְחַת".
[36] ק: "שֶׁלֹּא". קיי: יש השמטה.
[37] קיי כלפנינו. ק: "אֶחָד".
[38] ק+קיי כאן (וכן רובם/כולם להלן) בלא "ו".
[39] קיי כלפנינו. ק: "וְאֵי".
[40] ק+קיי נוסף: "אֶת".
[41] ק+קיי הכתיב: "לֹאכַל". וכן בכולם להלן.
[42] קיי+קנ כלפנינו. קס כאן ולהלן בטעות "שידיה".
[43] קיי+קנ כלפנינו. קס בטעות: "בחומץ".
[44] ק+קיי: "לְבוֹנָתָהּ".
[45] קיי כלפנינו. ק: "קוּמְצָהּ".
[46] ק+קיי ליתא: "את".

[1] שֶׁדַּרְכּוֹ לוֹכַל^, וּלְהַקְטִיר דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לְהַקְטִיר: חוּץ לִמְקוֹמוֹ, פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת, חוּץ לִזְמַנּוֹ, {פ}[2] פִּיגּוּל וְחַיָּיבִין עָלָיו כָּרֵת; וּבִלְבַד שֶׁיִּקְרַב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ. **ו'** כֵּי־צַד קָרַב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ: קָמַץ בִּשְׁתִיקָה נָתַן[3]« בַּכֶּלִי הִילֵּךְ[4]^ וְהִיקְטִיר חוּץ לִזְמַנּוֹ, אוֹ שֶׁקָּמַץ חוּץ לִזְמַנּוֹ נָתַן בַּכֶּלִי הִילֵּךְ^ וְהִיקְטִיר בִּשְׁתִיקָה, אוֹ שֶׁקָּמַץ וְנָתַן[5]« בַּכֶּלִי הִילֵּךְ^ וְהִקְטִיר חוּץ לִזְמַנּוֹ, זֶה הוּא שֶׁקָּרַב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ. **ז'** כֵּי־צַד לֹא קָרַב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ: קָמַץ חוּץ לִמְקוֹמוֹ, נָתַן בַּכֶּלִי הִילֵּךְ[6]^ וְהִקְטִיר חוּץ לִזְמַנּוֹ, אוֹ שֶׁקָּמַץ חוּץ לִזְמַנּוֹ נָתַן בַּכֶּלִי הִילֵּךְ^ וְהִקְטִיר חוּץ לִמְקוֹמוֹ, אוֹ שֶׁקָּמַץ וְנָתַן[7]« בַּכֶּלִי הִילֵּךְ^ וְהִקְטִיר חוּץ לִמְקוֹמוֹ, מִנְחַת חוֹטֵא וּמִנְחַת קְנָאוֹת {שק} שֶׁקְּמָצָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן נָתַן בַּכֶּלִי (והקטיר)*[8] {וה} וְהִילֵּךְ וְהִקְטִיר חוּץ לִזְמַנָּן, אוֹ שֶׁקָּמַץ חוּץ לִזְמַנָּן, נָתַן בַּכֶּלִי וְהִילֵּךְ וְהִקְטִיר שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, [אוֹ שֶׁקָּמַץ וְנָתַן בַּכֶּלִי וְהִילֵּךְ וְהִקְטִיר שֶׁלֹּא לִשְׁמָן]*[9], זֶה הוּא שֶׁלֹּא קָרַב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָותוֹ. **ח'** לְאוֹכַל[10]^ כַּזַּיִית בַּחוּץ כַּזַּיִת לְמָחָר, כַּזַּיִית לְמָחָר כַּזַּיִת בַּחוּץ, כַּחֲצִי זַיִת בַּחוּץ כַּחֲצִי זַיִת לְמָחָר, כַּחֲצִי זַיִת לְמָחָר כַּחֲצִי זַיִת בַּחוּץ, {פ} פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. [11]^• אָמַור ר' יְהוּדָוה: זֶה הַכְּלָל: אִם מַחְשֶׁבֶת הַזְּמָן קָדְמָה לְמַחְשֶׁבֶת הַמָּקוֹם, פִּיגּוּל וְחַיָּיבִין עָלָיו כָּרֵת. וְאִם מַחְשֶׁבֶת הַמָּקוֹם קָדְמָה לְמַחְשֶׁבֶת הַזְּמָן, פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. וַחֲכָמִוים אוֹמְוִרים: זֶה וָזֶה פָּסוּל וְאֵין בּוֹ {כ} כָּרֵת. לוֹכַל^ כַּחֲצִי זַיִית וּלְהַקְטִיר כַּחֲצִי זַיִית, כָּשֵׁר, שֶׁאֵין אֲכִילָה וְהַקְטָרָה מִצְטָרְפִין.

הל' ח'[12]^• **פרק ב'**

הַקּוֹמֵץ אֶת הַמִּנְחָה לוֹכַל שִׁירֶיהָ אוֹ לְהַקְטִיר קוּמְצָהּ לְמָחָר, מוֹדֶה ר' יוֹסֵה בָּזֶה, שֶׁהוּא {פיג} פִּיגּוּל וְחַיָּיבִין עָלָיו כָּרֵת. לְהַקְטִיר לְבוֹנָתָהּ לְמָחָר, ר' יוֹסֵה אוֹוֵמרו: פִּיגּוּל$ וְאֵין בּוֹ כָּרֵת, וַחֲכָוִמים אוֹמְוִרים: פִּיגּוּל וְחַיָּיבִין עָלָיו כָּרֵת. אָמְרוּ לוֹ: מַה שָּׁנַת [13]« מִן הַזֶּבַח245? אָמַורו לָהֶם: שֶׁהַזֶּבַח דָּמוֹ וּבְשָׂרוֹ וְאֵימוּרָיו[14]« אֶחָד, וּלְבוֹנָה אֵינָהּ מִן הַמִּנְחָה. **ב'** שָׁחַט שְׁנֵי כְבָשִׂים לוֹכַל אַחַת מִן הַחַלּוֹת לְמָחָר, הִקְטִיר שְׁנֵי בַזִיכִּים לְאוֹכַל^ אֶחָד מִן הַסְּדָרִים לְמָחָר[15]«, ר' יוֹסֵה אוֹוֵמרו: אוֹתָהּ הַחַלָּה וְאוֹתוֹ הַסֵּדֶר שֶׁחִישַּׁב[16]^ עָלָיו, פִּיגּוּל וְחַיָּיבִין עָלָיו כָּרֵת, וְהַשֵּׁינִי פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. וַחֲכָמִוים אוֹמְרִוים: זֶה וָזֶה פִּיגּוּל וְחַיָּיבִין עָלָיו כָּרֵת. נִיטַּמַּת[17]^ אַחַת מִן הַחַלּוֹת אוֹ אֶחָד מִן הַסְּדָרִים, ר' יְהוּדָה אוֹוֵמרו: שְׁנֵיהֶם יֵצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרֵיפָה, שֶׁאֵין קָרְבַּן[18]« {צ} צִיבּוּר חָלוּק. וַחֲכָמִוים אוֹמְוִרים: הַטָּמֵא בְּטוּמְאָתוֹ[19]«, וְהַטָּהוֹר יֵאָכֵל. **ג'** הַתּוֹדָה מְפַגֶּלֶת אֶת הַלֶּחֶם, וְהַלֶּחֶם אֵינוּ מְפַגֵּל אֶת הַתּוֹדָה. כֵּי־צַד: הַשּׁוֹחֵט אֶת הַתּוֹדָה לוֹכַל מִמֶּנָּה לְמָחָר, הִיא וְהַלֶּחֶם מְפוּגָּלִין. לוֹכַל מִן הַלֶּחֶם לְמָחָר, הַלֶּחֶם מְפוּגָּל וְהַתּוֹדָה אֵינָהּ מְפוּגֶּלֶת[20]«. **ד'** הַכְּבָשִׂים מְפַגְּלִים אֶת הַלֶּחֶם, וְהַלֶּחֶם אֵינוּ מְפַגֵּל אֶת הַכְּבָשִׂים. כֵּי־צַד: הַשּׁוֹחֵט אֶת הַכְּבָשִׂים לוֹכַל {מ} מֵהֶן לְמָחָר, הֵם וְהַלֶּחֶם מְפוּגָּלִים. לוֹכַל מִן הַלֶּחֶם לְמָחָר, הַלֶּחֶם מְפוּגָּל, וְהַכְּבָשִׂים אֵינָן {מ} מְפוּגָּלִים[21]«. **ה'** הַזֶּבַח מְפַגֵּל אֶת הַנְּסָכִים מִשֶּׁקָּדְשׁוּ[22]« בַּכֶּלִי, דִּבְוֵריו ר' מֵאִיר. וְהַנְּסָכִים[23]« אֵינָם מְפַגְּלִים*[24] אֶת הַזֶּבַח. כֵּי־צַד: הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבַח לוֹכַל מִמֶּנּוּ לְמָחָר, הוּא וּנְסָכָיו מְפוּגָּלִים. {להק} לְהַקְרִיב מִן[25]^• הַנְּסָכִים^• לְמָחָר, הַנְּסָכִים מְפוּגָּלִים, וְהַזֶּבַח אֵינוּ מְפוּגָּל. **ו'** פִּיגֵּל בַּקּוֹמֶץ וְלֹא[26]« בַּלְּבוֹנָה[27]«, בַּלְּבוֹנָה וְלֹא« בַּקּוֹמֶץ, ר' מֵאִיר אוֹוֵמרו: פִּיגּוּל וְחַיָּיבִין עָלָיו כָּרֵת. וַחֲכָמִוים אוֹמְוִרים: אֵין בּוֹ כָּרֵת, עַד שֶׁיְּפַגֵּל כָּל[28]«• הַמַּתִּיר. וּמוֹדִים[29]^ חֲכָמִוים לְרִוַבִּי מֵאִיר בְּמִנְחַת חוֹטֵא וּבְמִנְחַת קְנָאוֹת, שֶׁאִם פִּיגֵּל[30]« בַּקּוֹמֶץ, שֶׁהוּא פִּיגּוּל וְחַיָּיבִין עָלָיו כָּרֵת, {ש} שֶׁהַקּוֹמֶץ הוּא הַמַּתִּיר[31]«. **ז'** שָׁחַט אֶחָד מִן הַכְּבָשִׂים לוֹכַל שְׁתֵּי חַלּוֹת לְמָחָר, הִקְטִיר אֶחָד מִן הַבַּזִיכִּים לוֹכַל שְׁנֵי[32]« סְדָרִים לְמָחָר, ר' מֵאִיר אוֹוֵמרו: פִּיגּוּל וְחַיָּיבִין עָלָיו כָּרֵת. וַחֲכָוִמים אוֹמְוִרים: אֵין בּוֹ$ כָּרֵת$, עַד שֶׁיְּפַגֵּל אֶת כָּל[33]« הַמַּתִּיר. שָׁחַט אֶחָד מִן הַכְּבָשִׂים לוֹכַל מִמֶּנּוּ לְמָחָר, הוּא פִּיגּוּל, וַחֲבֵירוֹ כָּשֵׁר. לוֹכַל מֵחֲבֵירוֹ לְמָחָר, שְׁנֵיהֶם כְּשֵׁירִים.

הל' ז' **פרק ג'**

---

[1] מכאן ועד המילים "קנאות שק" כנראה שנכתב בידי סופר אחר. ובכל מקרה, סגנון הכתיבה מעט שונה מהרגיל.
[2] ייתכן שהסופר כתב תחילה "כ" ותיקן ל- "פ".
[3] ק כלפנינו (אלא שנשמט כאן). קיי: "ונתן".
[4] ק+קיי: "וְהִילֵּךְ".
[5] קיי כלפנינו. ק: "נָתַן".
[6] ק+קיי: "וְהִילֵּךְ". וכן בסמוך.
[7] קיי כלפנינו. ק: "נָתַן".
[8] סומן למחיקה בידי הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
[9] כנראה הסופר השמיט מחמת הדומות "לשמן-לשמן". מגיה השלים בשוליים. וכן ק+קיי איתא.
[10] ק+קיי: "לֹאכַל". וכן בכולם.
[11] ק+קיי מתחילה כאן הלכה חדשה: "ט".
[12] ק+קיי: "ט", מפני שנוספה הלכה לעיל "אמר רבי יהודה".
[13] ק כלפנינו. קיי נוסף: "זוֹ".
[14] קיי כלפנינו. ק: "וְאֵֽמוּרָיו".
[15] קיי כלפנינו. ק ליתא: "למחר".
[16] ק+קיי: "שֶׁחָשַּׁב".
[17] קנ כלפנינו. קס הכתיב: "ניטמאת". קיי: "נטמאת".
[18] קיי+קנ כלפנינו (אני שיניתי לקמץ קטן). קס הכתיב: "קורבן".
[19] קיי כלפנינו. ק: "כְּטוּמְאָתוֹ".
[20] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: "מפגלת".
[21] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: "מפגלים".
[22] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?"משקדשה"?.
[23] קיי כלפנינו. ק: "הַנְּסָכִים".
[24] ק+קיי כלפנינו. ייתכן שאות "ג" מתוקנת ע"י סופר פרמה מאות "נ".
[25] ק+קיי: "לְהַקְרִיב נְסָכָיו לְמָחָר".
[26] קיי כלפנינו. קס: "לא". קנ: "אֲבָל לֹא". וכן בסמוך.
[27] קיי+קנ כלפנינו. קס בטעות: "בלבינה".
[28] ק: "שֶׁיְּפַגֵּל אֶת כָּל". קיי: "שפיגל בכל".
[29] ק+קיי: "מוֹדִים".
[30] קיי+קנ כלפנינו. קס: "פיגול".
[31] קיי כלפנינו. ק: "מַתִּיר".
[32] קיי כלפנינו. ק: "שְׁתֵּי".
[33] ק כלפנינו. קיי: שיפגל בכל".

[1]* הַקּוֹמֵץ אֶת הַמִּנְחָה לוֹכַל דָּבָר שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לוֹכַל, וּלְהַקְטִיר דָּבָר שֶׁאֵין (דכ)[2]* דַּרְכּוֹ לְהַקְטִיר, כָּשֵׁר. רְ' <אֱ>לִיעֶזֶר פּוֹסֵל. לוֹכַל דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לוֹכַל, {ולהקט} וּלְהַקְטִיר דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לְהַקְטִיר, פָּחוּת מִכַּזַּיִת, כָּשֵׁר. לוֹכַל כַּחֲצִי זַיִת וּלְהַקְטִיר כַּחֲצִי זַיִת, כָּשֵׁר, שֶׁאֵין אֲכִילָה וְהַקְטָרָה מִצְטָרְפִין. **ב'** לֹא יָצַק, לֹא בָלַל, לֹא פָתַת, לֹא מָלַח, לֹא הֵנִיף, לֹא הִגִּישׁ[3]«, אוֹ שֶׁפְּתָתָן[4]«# פִּיתִּים מְרוּבּוֹת, וְלֹא$ מְשָׁחָן, כְּשֵׁרָה[5]«•. נִתְעָרַב קוּמְצָהּ בְּקוֹמֶץ {ח} חֲבֶרְתָּהּ, בְּמִנְחַת[6]«• כֹּהֲנִים, בְּמִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ[7]«, {ובמנ} וּבְמִנְחַת[8]« נְסָכִים, (פסולה)[9]* כְּשֵׁירָה. רְ' יְהוּדָה אוֹ͏מֵרו: בְּמִנְחַת[10]« כֹּהֵן (ובמ)[11]* מָשִׁיחַ וּבְמִנְחַת[12]« נְסָכִים, {פס} פְּסוּלָה, שֶׁזּוֹ בִּילְלָתָהּ[13]«#• עָבָה, וְזוֹ בִּילְלָתָהּ«#• רַכָּה, וְהֵן בּוֹלְעוֹת זוֹ מִזּוֹ. **ג'** שְׁתֵּי[14]« מְנָחוֹת שֶׁלֹּא {נ} נִקְמָצוּ, וְנִתְעָרְבוּ זוֹ בָזוֹ: אִם יָכוֹל לִקְמוֹץ {מ} מִזּוֹ[15]«• בִּפְנֵי עַצְמָהּ, וּמִזּוֹ[16]«• בִּפְנֵי עַצְמָהּ, כְּשֵׁירוֹת. וְאִם לָאו, פְּסוּלוֹת. הַקּוֹמֶץ[17]« שֶׁנִּתְעָרַב בְּמִנְחָה שֶׁלֹּא נִקְמָצָה, לֹא יַקְטִיר. וְאִם הִקְטִיר, זוֹ {שנ} שֶׁנִּקְמָצָה, עָלַת לַבְּעָלִים, וְזוֹ[18]« שֶׁלֹּא נִקְמָצָה, לֹא עָלַת לַבְּעָלִים. נִתְעָרַב קוּמְצָהּ בְּשִׁירֶיהָ אוֹ בְשִׁירֶיהָ שֶׁלַּחֲבֶרְתָּהּ, לֹא יַקְטִיר. וְאִם הִקְטִיר, עָלַת לַבְּעָלִים. **ד'** נִיטְמָא הַקּוֹמֶץ[19]« וְהִקְרִיבוֹ, הַצִּיץ מְרַצֶּה. [20]« יָצָא וְהִקְרִיבוֹ, אֵין הַצִּיץ מְרַצֶּה, שֶׁהַצִּיץ מְרַצֶּה עַל הַטָּמֵא, וְאֵינוּ מְרַצֶּה עַל הַיּוֹצֵא. **ה'** נִיטַּמּוּ[21]« שִׁירֶיהָ, נִשְׂרְפוּ שִׁירֶיהָ, אָבְדוּ שִׁירֶיהָ, כְּמִידַּת רְ' אֱלִיעֶזֶרו, כְּשֵׁירָה. כְּמִדַּת[22]« רְ' יְהוֹשֻׁעַו, פְּסוּלָה. שֶׁלֹּא בִכְלֵי[23]# שָׁרֵת, פְּסוּלָה. רְ' שִׁמְעוֹןו מַכְשִׁיר. הִקְטִיר קוּמְצָהּ פַּעֲמַיִם, {כש} כְּשֵׁירָה. **ו'** הַקּוֹמֶץ[24]#, מֵיעוּטוֹ מְעַכֵּב אֶת רוּבּוֹ. עִשָּׂרוֹן[25]«, מֵיעוּטוֹ מְעַכֵּב אֶת רוּבּוֹ. הַיַּיִן, מֵיעוּטוֹ מְעַכֵּב אֶת רוּבּוֹ. הַשֶּׁמֶן, מֵיעוּטוֹ מְעַכֵּב אֶת רוּבּוֹ. הַסּוֹלֶת וְהַשֶּׁמֶן מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. הַקּוֹמֶץ וְהַלְּבוֹנָה מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. **ז'** שְׁנֵי שְׂעִירֵי יוֹם הַכִּיפּוּרִים מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. שְׁנֵי כִיבְשֵׂי[26]^ עֲצֶרֶת מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. שְׁתֵּי חַלּוֹת מְעַכְּבוֹת[27]«• זוֹ אֶת זוֹ. שְׁנֵי סְדָרִים מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. שְׁנֵי בַזִיכִין מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. וְהַסְּדָרִים[28]^ וְהַבַּזִיכִים מְעַכְּבִין {זה} זֶה אֶת זֶה. **ח'** שְׁנֵי מִינִין שֶׁבַּנָּזִיר, {ש} שְׁלֹשָׁה שֶׁבַּפָּרָה, אַרְבָּעָה שֶׁבַּתּוֹדָה, אַרְבָּעָה {ש} שֶׁבַּלּוּלָב, אַרְבָּעָה שֶׁבִּמְצוֹרָע, מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. שֶׁבַע הַזָּיוֹת שֶׁבַּפָּרָה מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ. שֶׁבַע הַזָּיוֹת שֶׁעַל$ בֵּין הַבַּדִּים, וְשֶׁעַל (בין)[29]* {ה} הַפָּרוֹכֶת, וְשֶׁעַל מִזְבַּח הַזָּהָב, מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ. [30]^• שִׁבְעָה קְנֵי מְנוֹרָה מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. {ש} שִׁבְעָה נֵרֹתֶיהָ[31]^# מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. **ט'** שְׁתֵּי פָרָשׁוֹת שֶׁבַּמְּזוּזָה מְעַכְּבוֹת[32]« זוֹ אֶת זוֹ. וַאֲפִילוּ[33]^ כְּתָב אֶחָד מְעַכְּבָן[34]«. אַרְבַּע פָּרָשׁוֹת[35]«• {ש} שֶׁבַּתְּפִילִין[36]« מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ. וַאֲפִילוּ[37]« כְּתָב אֶחָד מְעַכְּבָן. אַרְבַּע צִיצָיוֹת מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ, שֶׁאַרְבַּעְתָּן[38]« מִצְוָה אַחַת. רְ' יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: אַרְבַּעְתָּם[39]^ אַרְבַּע מִצְווֹת.

הל ט' פרק ד'

הַתְּכֵלֶת אֵינָהּ מְעַכֶּבֶת אֶת הַלָּבָן, וְהַלָּבָן אֵינוּ מְעַכֵּב אֶת הַתְּכֵלֶת. תְּפִילָּה שֶׁלַּיָּד אֵינָהּ מְעַכֶּבֶת שֶׁלָּרֹאשׁ, וְשֶׁלָּרֹאשׁ אֵינָהּ מְעַכֶּבֶת שֶׁלַּיָּד. הַסֹּלֶת וְהַשֶּׁמֶן אֵינָן מְעַכְּבִין (זה את זה)[40]* אֶת הַיַּיִן, וְלֹא הַיַּיִן מְעַכְּבָן[41]«. הַמַּתָּנוֹת שֶׁעַל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן אֵינָן[42]«• מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ. **ב'** הַפָּרִים וְהָאֵלִים וְהַכְּבָשִׂים אֵינָן מְעַכְּבִים זֶה אֶת זֶה. אָמַרוּ[43]«• רְ' שִׁמְעוֹןו: אִם הָיוּ[44]« לָהֶם פָּרִים {מ} מְרוּבִּים[45]«• וְלֹא הָיוּ לָהֶם נְסָכִים, יָבִיאוּ פַר {א} אֶחָד וּנְסָכָיו, וְאַל יִקְרְבוּ כוּלָּם בְּלֹ[א][46]* נְסָכִים. **ג'** הַפָּר וְהָאַיִל$ וְהַכְּבָשִׂים[47] וְהַשָּׂעִיר אֵינָן מְעַכְּבִין אֶת הַלֶּחֶם, וְלֹא הַלֶּחֶם מְעַכְּבָן[48]«. הַלֶּחֶם מְעַכֵּב אֶת הַכְּבָשִׂים, (והכבשים)[49]* וְהַכְּבָשִׂים אֵינָן מְעַכְּבִין אֶת הַלֶּחֶם, דִּבְרֵיו רְ' עֲקִיבָה. אָמַרוּ רְ' שִׁמְעוֹן בֶּן נַנָּס: לֹא כִי, אֶלָּא כְּבָשִׂים[50]« מְעַכְּבִין אֶת הַלֶּחֶם, וְהַלֶּחֶם אֵינוּ מְעַכֵּב אֶת הַכְּבָשִׂים, שֶׁכֵּן מָצִינוּ, שֶׁכְּשֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר {אר} אַרְבָּעִים שָׁנָה, קָרְבוּ כְבָשִׂים בְּלֹא לֶחֶם, אַף כָּן$ יִקְרְבוּ[51]« כְבָשִׂים בְּלֹא לֶחֶם. **ד'** אָמַרוּ רְבִּי

---

[1] גם בעמוד זה כנראה שיש מעט חלקים שנכתבו בידי סופר אחר.
[2] נכתב בטעות וסומן למחיקה. וספק בידי מי נמחק. וכן ק+קיי ליתא.
[3] קיי כלפנינו. ק הכתיב: "הֵיגִישׁ".
[4] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁפִּיתְּתָן" (אך כנראה קס קרא: "שֶׁפְּיתָתָן").
[5] ק כלפנינו. קיי: "כשרות".
[6] קיי כלפנינו. ק: "בְּמִינְחוֹת כֹּהֵן וּמָשִׁיחַ" (ושמא יש כאן השמטה מחמת הדומות).
[7] קיי כלפנינו. ק: "וּמָשִׁיחַ" (וראו בהערה לעיל).
[8] קיי: "במנחת". ק: "[וּ]מִינְחַת.
[9] הסופר כתב בטעות, וסימן למחיקה. וכן ק+קיי ליתא.
[10] קיי כלפנינו. ק: "מִינְחַת".
[11] הסופר כתב בטעות, וסימן למחיקה. וכן ק+קיי ליתא.
[12] קיי: "במנחת". ק: "[וּ]מִינְחַת.
[13] ניקדתי לפי הכתיב, וצ"ע. קיי: "בלילתה". קס: "בללתה", קנ: "בוֹלְלָתָהּ". וכן בסמוך (אלא שקס השמיט מחמת הדומות וכתב רק: "פסולה שזו בללתה עבה והן...").
[14] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?"שמת"?.
[15] קיי כלפנינו. ק: "זוֹ".
[16] קיי כלפנינו. ק: "וְזוֹ".
[17] קיי כלפנינו. ק: "קוֹמֶץ".
[18] קיי כלפנינו. ק: "וְזֶה".
[19] קיי כלפנינו. ק: "קוֹמֶץ".
[20] קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף: "ואין הציץ מרצה" וצ"ע.
[21] ק כלפנינו. קיי: "ניטמאו".
[22] קיי כלפנינו (הכתיב: "כמידת"). ק: "וּכְמִידַּת".
[23] שמא יש לנקד: "בִּכְלִי".
[24] ניקדתי כרגיל. קנ: "הַקּוֹמֵץ".
[25] ק כלפנינו. קיי: "ועשרון".
[26] קנ כלפנינו. קס+קיי הכתיב: "כבשי".
[27] קיי כלפנינו. ק: "מעכבים זה את זה".
[28] ק+קיי: "הַסְּדָרִים".
[29] הסופר כתב בטעות, וסימן למחיקה. וכן ק+קיי ליתא.
[30] ק+קיי מתחילה כאן הלכה חדשה: "ט".
[31] ניקדתי כרגיל. קנ ניקד אות "ר" בשורוק. ק+קיי בכתיב מלא: "נֵרוֹתֶיהָ".
[32] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מעכבת".
[33] ק+קיי: "אֲפִילוּ".
[34] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מעכבין" (כנראה התכוון לקרוא "מְעַכְּבִין").
[35] ק כלפנינו. קיי: "פרשיות".
[36] קיי כלפנינו. ק: בסיומת "ס".
[37] קיי כלפנינו. ק: "אֲפִילוּ".
[38] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁבְּאַרְבַּעְתָּן".
[39] ק+קיי: בסיומת "ן".
[40] הסופר כתב בטעות, וסימן למחיקה. וכן ק+קיי ליתא.
[41] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מעכבין" (כנראה התכוון לקרוא "מְעַכְּבִין").
[42] קיי כלפנינו. ק ליתא: "אינן".
[43] קיי כלפנינו. ק: "רְ' שִׁמְעוֹן אוֹמֵר".
[44] קיי כלפנינו. ק: "הָיָה".
[45] קיי כלפנינו. ק ליתא: "מרובים".
[46] "א" נתלתה בין השורות, אולי בידי הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[47] קס+קיי כלפנינו. קנ: "וְהַכֶּבֶשׂ".
[48] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מעכבין" (כנראה התכוון לקרוא "מְעַכְּבִין").
[49] הסופר כתב בטעות, וסימן למחיקה. וכן ק+קיי ליתא.
[50] ק כלפנינו. קיי: "הַכְּבָשִׂים".
[51] קיי כלפנינו. ק: "יַקְרִיבוּ".

שִׁמְעוֹן, הֲלָכָה כְּדִבְרֵי בֶן נַנָּס, אֲבָל אֵין הַטַּעַם כִּדְבָרָיו, שֶׁכָּל הָאָמוּר בְּחוּמַּשׁ הַפִּיקוּדִים[1]«#•, קָרֵב[2]# בַּמִּדְבָּר. וְכָל[3]« הָאָמוּר בְּתוֹרַת כֹּהֲנִים, לֹא קָרֵב# בַּמִּדְבָּר. מִשֶּׁבָּאוּ לָאָרֶץ, קָרְבוּ אֵלּוּ וָאֵלּוּ. מִפְּנֵי מָה אֲנִי אוֹמֵר יִקְרְבוּ כְבָשִׂים בְּלֹא לֶחֶם? שֶׁהַכְּבָשִׂים מַתִּירִים אֶת עַצְמָן לֹא[4]«• לֶחֶם. וְלֹא[5]«• כְּבָשִׂים - {וְ}אֵין[6]«• לִי מִי יַתִּירֶנּוּ. **ה'** הַתְּמִידִים אֵינָן מְעַכְּבִין אֶת הַמּוּסָפִין, וְלֹא הַמּוּסָפִין[7]«• מְעַכְּבִין אֶת הַתְּמִידִין, וְלֹא הַמּוּסָפִים« מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. לֹא הִקְרִיבוּ כֶּבֶשׂ בַּבֹּקֶר, יַקְרִיבוּ בֵּין הָעַרְבָּיִם. אָמַרו ר' שִׁמְעוֹן: אֵימָתַי: בִּזְמַן שֶׁהָיוּ[8]« אֲנוּסִים אוֹ שׁוֹגְגִין. אֲבָל אִם הָיוּ מְזִידִין: לֹא הִקְרִיבוּ כֶּבֶשׂ בַּבֹּקֶר, לֹא יַקְרִיבוּ בֵּין הָעַרְבָּיִם. **ו'** לֹא הִקְטִירוּ קְטֹרֶת בַּבֹּקֶר, יַקְטִירוּ בֵּין הָעַרְבָּיִם. אָמַרו ר' שִׁמְעוֹן: וְכוּלָּהּ הָיְתָה קְרֵיבָה בֵּין הָעַרְבָּיִם. שֶׁאֵין מְחַנְּכִין אֶת מִזְבַּח הַזָּהָב אֶלָּא בִקְטֹרֶת הַסַּמִּים, וְלֹא אֶת מִזְבַּח הָעוֹלָה[9]* אֶלָּא בְתָמִיד שֶׁלַּשַּׁחַר, וְלֹא אֶת הַשֻּׁלְחָן אֶלָּא בְלֶחֶם הַפָּנִים בַּשַּׁבָּת, וְלֹא אֶת הַמְּנוֹרָה אֶלָּא בְשִׁבְעָה נֵרוֹתֶיהָ בֵּין הָעַרְבָּיִם. **ז'** חֲבִיתֵּי כֹהֵן גָּדוֹל, לֹא הָיוּ בָאִים[10]^• חֲצָיִים[11]«#, אֶלָּא מֵבִיא עִשָּׂרוֹן שָׁלֵם[12]«, וְחוֹצֵיהוּ[13]«, וּמַקְרִיב מֶחְצָה בַּבֹּקֶר, וּמֶחְצָה בֵּין הָעַרְבָּיִם. וְכֹהֵן שֶׁהִקְרִיב (חציו ומת)[14]* מֶחְצָה בַּשַּׁחְרִית וּמֵת וּמִינּוּ כֹהֵן אַחֵר תַּחְתָּיו, לֹא יָבִיא חֲצִי עִשָּׂרוֹן מִבֵּיתוֹ, וְלֹא[15] חֲצִי עֶשְׂרוֹנוֹ[16]« שֶׁלָּרִאשׁוֹן, אֶלָּא מֵבִיא עִשָּׂרוֹן שָׁלֵם, וְחוֹצֵיהוּ«, וּמַקְרִיב[17]^ מֶחְצָה, וּמַחְצָה {א} אָבֵד[18]«. נִמְצְאוּ שְׁנֵי חֲצָיִים קְרֵיבִים, וּשְׁנֵי חֲצָיִים אוֹבְדִים. אִם[19]^ לֹא מִינּוּ כֹהֵן אַחֵר, {מש} מִשֶּׁלְּמִי הָיְתָה קְרֵיבָה? ר' שִׁמְעוֹן[20]«• אוֹמֵרו: מִשֶּׁלַּצִּיבּוּר. ר' יְהוּדָה«• אוֹמֵרו: (ש)[21]* מִשֶּׁלַּיוֹרְשִׁים. וּשְׁלֵימָה הָיְתָה קְרֵיבָה.

הל' ז' **פרק ה'**

כָּל הַמְּנָחוֹת בָּאוֹת (~~מאה~~)[22]* מַצָּה, חוּץ מֵחָמֵץ שֶׁבַּתּוֹדָה וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם, שֶׁהֵן בָּאוֹת חָמֵץ. ר' מֵאִיר אוֹמֵרו: שְׂאוֹר [23]«• בּוֹדֶה לָהֶן מִתּוֹכָן וּמְחַמְּצָן. ר' יְהוּדָהו אוֹמֵרו: אַף$ הִיא אֵינָהּ מִן הַמּוּבְחָר[24]«, אֶלָּא מֵבִיא אֶת הַשְּׂאוֹר, וְנוֹתֵן לְתוֹךְ הַמִּידָּה, וּמְמַלֵּא אֶת הַמִּידָּה. אָמְרוּ לוֹ: אַף הִיא[25]« הָיְתָה חֲסֵירָה אוֹ יְתֵירָה. **ב'** כָּל הַמְּנָחוֹת נִילוֹשׁוֹת[26]« בְּפוֹשְׁרִין, וּמְשַׁמְּרָן שֶׁלֹּא יַחֲמִיצוּ. וְאִם הֶחֱמִיצוּ שִׁירֶיהָ, עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה, שֶׁנֶּאֱמַרו[27]°: 'כָּל הַמִּנְחָה אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ לַיי לֹא תֵעָשֶׂה חָמֵץ'. וְחַיָּיב[28]« עַל לִישָׁתָהּ, וְעַל עֲרִיכָתָהּ[29]«, וְעַל אֲפִיָּיתָהּ. **ג'** יֵשׁ טְעוּנוֹת שֶׁמֶן וּלְבוֹנָה, שֶׁמֶן וְלֹא לְבוֹנָה, לְבוֹנָה וְלֹא שֶׁמֶן, לֹא שֶׁמֶן וְלֹא לְבוֹנָה. אֵלּוּ טְעוּנוֹת שֶׁמֶן וּלְבוֹנָה: מִנְחַת הַסֹּלֶת, וְהַמַּחֲבַת, וְהַמַּרְחֶשֶׁת, וְהַחַלּוֹת, וְהָרְקִיקִין, וּמִנְחַת[30]« כֹּהֲנִים, וּמִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ, מִנְחַת[31]« גּוֹיִם, נָשִׁים, וּמִנְחַת הָעוֹמֶר. וּמִנְחַת[32]^• נְסָכִים טְעוּנָה[33]« שֶׁמֶן, וְאֵינָהּ טְעוּנָה לְבוֹנָה. לֶחֶם הַפָּנִים טָעוּן[34]« לְבוֹנָה, וְאֵין[35]^ טָעוּן שֶׁמֶן. שְׁתֵּי הַלֶּחֶם, וּמִנְחַת[36]« חוֹטֵא וּמִנְחַת קְנָאוֹת, [37]« לֹא שֶׁמֶן וְלֹא לְבוֹנָה. **ד'** וְחַיָּיב עַל הַשֶּׁמֶן בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְעַל הַלְּבוֹנָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ. נָתַן עָלֶיהָ שֶׁמֶן, פְּסָלָהּ[38]«. וְהַלְּבוֹנָה[39]^•, יְלַקְּטֶנָּה. נָתַן שֶׁמֶן עַל שִׁירֶיהָ, אֵינוּ עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. נָתַן כֶּלִי[40]« עַל גַּבֵּי כֶלִי, לֹא פְסָלָהּ. **ה'** יֵשׁ טְעוּנוֹת הַגָּשָׁה וְאֵינָן טְעוּנוֹת תְּנוּפָה, תְּנוּפָה וְלֹא הַגָּשָׁה, הַגָּ<שָׁה וּתְנוּפָה>[41]*, לֹא[42]** תְּנוּפָה וְלֹא הַגָּשָׁה. אֵלּוּ טְעוּנוֹת הַגָּשָׁה וְאֵינָן {ט} טְעוּנוֹת תְּנוּפָה: מִנְחַת הַסֹּלֶת, וְהַמַּחֲבַת, וְהַמַּרְחֶשֶׁת, וְהַחַלּוֹת, וְהָרְקִיקִים, וּמִנְחַת[43]« הַכֹּהֲנִים[44]^, וּמִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ, וּמִנְחַת גּוֹיִם, וּמִנְחַת נָשִׁים, וּמִנְחַת חוֹטֵא. ר' שִׁמְעוֹן אוֹמֵרו: מִנְחַת כֹּהֲנִים, וּמִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ, אֵין לָהֶם[45]^ הַגָּשָׁה[46]*, מִפְּנֵי שֶׁאֵין לָהֶן[47]« תְּנוּפָה$. וְכָל

---

[1] ושמא יש לנקד אות "פ" בשווא. ק: "פִּיקוּדִים". קיי: "הפקודים".
[2] שמא יש לנקד: "קָרַב". וכן להלן.
[3] קיי כלפנינו. ק: "וְהָאָמוּר".
[4] ק כלפנינו. קיי: "ולא" [כנראה כוונתו "בְלֹא" כבדפוסים, שהרי אותיות "ו" ו- "ב" (רפויה) לעיתים מתחלפות בכתבי יד)].
[5] ק כלפנינו. קיי: "בְלֹא". ובדפוסים: "לחם בלא".
[6] ק: "אין". קיי: "שאין". וכנראה שבפרמה זו "ו" הנשׂוא, וכאילו אֵינָהּ.
[7] קיי כלפנינו. ק: "מוּסָפִין". וכן בסמוך. עניין נוסף: קס+קיי כלפנינו. קנ לא ניקד את המילים "ולא מוספים מעכבים את התמידים" ושמא לא גרס אותם. וצ"ע.
[8] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁהֵן".
[9] ק+קיי כלפנינו. סופר פרמה תיקן אות "ע" מאות "ז" שכתב בטעות.
[10] ק+קיי: "בָאוֹת".
[11] כך ניקד סופר פרמה. אך קנ ניקד: "חֶצְיָים". קיי: "חצאים".
[12] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?"שלה"?.
[13] קיי+קנ כלפנינו. קס: "וחוצה". וכן בסמוך.
[14] סומן למחיקה בידי הסופר. ונראה לי שזהו נוסח חלופי לנוסח שבשורה הבאה. ק+קיי כנוסח שבשורה הבאה.
[15] קס+קיי כלפנינו ("ולא חצי"). קנ: "וַחֲצִי".
[16] קיי כלפנינו. ק: "עִישָּׂרוֹן".
[17] קנ כלפנינו. קס+קיי: "מקריב".
[18] קיי+קנ כלפנינו. קס: "אובד".
[19] ק+קיי ליתא: "אם".
[20] קיי כלפנינו. ק - השמות הפוכים: כאן "יהודה". ולהלן "שמעון".
[21] סומן למחיקה, כנראה בידי הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
[22] סומן למחיקה בידי הסופר. ק+קיי כמילה הבאה: "מצה".
[23] קיי כלפנינו. ק נוסף: "כַּזַּיִת".
[24] קיי כלפנינו. ק: "הַמְּחוּבָּר".
[25] קיי+קנ כלפנינו. קס: ??"אף הייתה המידה אמ' יתירה"??.
[26] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: "נילושת".
[27] ויקרא ב'
[28] קיי כלפנינו. ק: "חַיָּיב".
[29] קיי כלפנינו. ק כנראה כלפנינו, אך שמא קס: "עריבתה".
[30] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מנחות".
[31] ק כלפנינו. קיי: "ומנחת". וכן בסמוך.
[32] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?"שלה"?.
[33] קיי+קנ כלפנינו. קס: "טעונות".
[34] קיי+קנ כלפנינו. קס: "טעונה".
[35] ק+קיי: "וְאֵינוֹ".
[36] קנ כלפנינו. קס: "מנחות". קיי: "מנחת".
[37] קיי כלפנינו. ק נוסף: "אֵינ(ן)[וֹ] טָעוּן".
[38] קיי+קנ כלפנינו. קס: "פסולה".
[39] ק+קיי: "לְבוֹנָה".
[40] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס בטעות: "כֶּלִ".
[41] הסופר התחיל לכתוב אות "ה" וחצי אות "ג" מתוך "הגשה", אלא שלפתע חשב שטעה מחמת הדומות, וסימֵן למחיקה את מה שכתב. אך באמת אין זו טעות ולכן השלמתי "הגשה ותנופה" כפי נוסח ק+קיי.
[42] כחלק מטעותו הנ"ל, הסופר טעה וסימן גם מילה זו למחיקה, למרות שהיא נכונה, ומפיעה בנוסח ק+קיי.
[43] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מנחת". וכן בכולם להלן קס בלא "ו" חיבור אך קיי+קנ כלפנינו.
[44] ק+קיי: "כֹּהֲנִים".
[45] ק+קיי: "בָּהֶם".
[46] ק+קיי כלפנינו. בפרמה יש סימן לא ברור מעל אות "ה", ואולי נשפך שם דיו.
[47] קיי: "בהם". ק: "בָּהּ".

שֶׁאֵין לָהּ[1]^ תְּנוּפָה$, אֵין לָהּ^ הַגָּשָׁה$. $$$ **ו'** אֵילּוּ (טְעוּנוֹת) [טְעוּנִין]*[2] תְּנוּפָה וְאֵינָן טְעוּנִין הַגָּשָׁה: לוֹג שֶׁמֶן שֶׁלִּמְצוֹרָע וַאֲשָׁמוֹ[3]», וְהַבִּיכּוּרִים דִּבְרֵי$ ר' אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב, וְאֵימוּרֵי[4]^# שַׁלְמֵי יָחִיד וְחָזֶה וָשׁוֹק שֶׁלָּהֶן, אֶחָד אֲנָשִׁים, וְאֶחָד נָשִׁים, בְּיִשְׂרָאֵל אֲבָל לֹא בַאֲחֵרִים$, וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם, וּשְׁנֵי[5]» כִּיבְשֵׂי[6]^ עֲצֶרֶת. **ז'** כֵּי־צַד הוּא עוֹשֶׂה: נוֹתֵן אֶת שְׁתֵּי הַלֶּחֶם עַל גַּבֵּי שְׁנֵי כְבָשִׂים, [7]»•• וּמַנִּיחַ שְׁתֵּי יָדָיו מִלְּמַטָּן[8]», וּמוֹלִיךְ[9]» וּמֵבִיא, וּמַעֲלֶה[10]» וּמוֹרִיד, שֶׁנֶּאֱמַר[11]°: אֲשֶׁר הוּנַף וַאֲשֶׁר הוּרָם. וּתְנוּפָה[12]» הָיְתָה בַּמִּזְרָח, וְהַגָּשָׁה בַּמַּעֲרָב. הַתְּנוּפוֹת[13]» קוֹדְמוֹת לְהַגָּשׁוֹת. {מ} מִנְחַת הָעוֹמֶר וּמִנְחַת קְנָאוֹת[14], טְעוּנוֹת תְּנוּפָה וְהַגָּשָׁה. לֶחֶם הַפָּנִים וּמִנְחַת נְסָכִים, לֹא תְנוּפָה וְלֹא הַגָּשָׁה. **ח'** ר' שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: שְׁלֹשָׁה מִינִים טְעוּנִים שָׁלֹשׁ מִצְוֹת[15]^#•, שְׁתַּיִם בְּכָל אֶחָד[16]»• וְאֶחָד», וְהַשְּׁלִישִׁי[17]^• אֵין בָּהֶן. וְאֵילּוּ הֵן: זִבְחֵי שַׁלְמֵי יָחִיד, וְזִיבְחֵי {ש} שַׁלְמֵי צִיבּוּר, וַאֲשַׁם מְצוֹרָע. זִבְחֵי שַׁלְמֵי יָחִיד, טְעוּנִים סְמִיכָה חַיִּים, וּתְנוּפָה שְׁחוּטִים, וְאֵין בָּהֶן תְּנוּפָה חַיִּים. וְזִבְחֵי[18]^ שַׁלְמֵי צִיבּוּר, טְעוּנִים תְּנוּפָה חַיִּים {ושח} וּשְׁחוּטִים, וְאֵין בָּהֶן סְמִיכָה. אֲשַׁם מְצוֹרָע, טָעוּן סְמִיכָה וּתְנוּפָה חַי[19]»•, וְאֵין בּוֹ תְּנוּפָה שָׁחוּט. **ט'** הָאוֹמֵר: 'הֲרֵי[20]»• עָלַי בַּמַּחֲבַת', לֹא יָבִיא בַמַּרְחֶשֶׁת. 'בַּמַּרְחֶשֶׁת', לֹא יָבִיא בַמַּחֲבַת. מַה בֵּין מַחֲבַת לַמַּרְחֶשֶׁת? אֶלָּא שֶׁהַמַּרְחֶשֶׁת יֵשׁ לָהּ כִּסּוּי, וְהַמַּחֲבַת אֵין לָהּ כִּסּוּי, דִּבְרֵי[21]» ר' יוֹסֵה הַגְּלִילִי. ר' חֲנַנְיָה[22]»• בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מַרְחֶשֶׁת עֲמוּקָּה וּמַעֲשֶׂיהָ רוֹחֲשִׁים, וּמַחֲבַת (ק)[23]* צָפָה וּמַעֲשֶׂיהָ קָשִׁים. **י'** הָאוֹמֵר:[24]^• 'הֲרֵי עָלַי בַּתַּנּוּר', לֹא יָבִיא מַאֲפֵה כּוּפָּח וּמַאֲפֵה רְעָפִים וּמַאֲפֵה יוֹרוֹת הָעַרְבִיִּים[25]». ר' יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם רָצָה, יָבִיא מַאֲפֵה כּוּפָּח. 'הֲרֵי עָלַי מִנְחַת מַאֲפֶה', לֹא יָבִיא מַחְצָה חַלּוֹת וּמַחְצָה רְקִיקִים. ר' שִׁמְעוֹן מַתִּיר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא[26]» קָרְבָּן[27]» אֶחָד.

הל' י' **פרק ו'**

אֵילּוּ מְנָחוֹת נִקְמָצוֹת וּשְׁיָרֵיהֶם לַכֹּהֲנִים: מִנְחַת הַסֹּלֶת, וְהַמַּחֲבַת, וְהַמַּרְחֶשֶׁת, וְהַחַלּוֹת, וְהָרְקִיקִים, וּמִנְחַת[28]» גּוֹיִם, וּמִנְחַת נָשִׁים, וּמִנְחַת הָעוֹמֶר, וּמִנְחַת חוֹטֵא, וּמִנְחַת קְנָאוֹת. ר' שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מִנְחַת חוֹטֵא שֶׁלַּכֹּהֲנִים נִקְמֶצֶת[29]»: הַקּוֹמֶץ קָרֵב לְעַצְמוֹ, וְהַשִּׁירַיִים {קר} קְרֵיבִים לְעַצְמָן. **ב'** מִנְחַת כֹּהֲנִים וּמִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ וּמִנְחַת נְסָכִים, לַמִּזְבֵּחַ, וְאֵין בָּהֶם לַכֹּהֲנִים. בָּזֶה יִיפָּה[30]^• כֹּחַ הַמִּזְבֵּחַ מִכֹּחַ הַכֹּהֲנִים. שְׁתֵּי הַלֶּחֶם וְלֶחֶם הַפָּנִים, {ל} לַכֹּהֲנִים, אֵין[31]^• בָּהֶם לַמִּזְבֵּחַ. בָּזֶה יִיפָּה^ כֹּחַ הַכֹּהֲנִים מִכֹּחַ הַמִּזְבֵּחַ. **ג'** כָּל הַמְּנָחוֹת הַנַּעֲשׂוֹת[32]^• בַּכֶּלִי טְעוּנוֹת^• שְׁלֹשָׁה[33]» מַתְּנֵי[34]»# שֶׁמֶן: יְצִיקָה, וּבְלִילָה, וּמַתַּן[35]»• שֶׁמֶן בַּכְּלִי קוֹדֶם לַעֲשִׂיָּתָן. וְחַלּוֹת[36]»• בּוֹלְלָן, דִּבְרֵי רִבִּי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: סֹלֶת. הַחַלּוֹת טְעוּנוֹת בְּלִילָה, וְהָרְקִיקִים מְשִׁיחָה$. כֵּי־צַד מוֹשְׁחָן: כְּמִין כִּי[37]&. וּשְׁאָר הַשֶּׁמֶן נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים. **ד'** כָּל הַמְּנָחוֹת נֶעֱשׂוֹת$ בַּכֶּלִי, וּטְעוּנוֹת (תנופה)[38]* פְּתִיתָה$. מִנְחַת יִשְׂרָאֵל, כּוֹפֵל אֶחָד לִשְׁנַיִם, וּשְׁנַיִם[39]* לְאַרְבָּעָה, (ואינו)[40]* [וּ]מַבְדִּיל*. וּמִנְחַת[41]^ כֹּהֲנִים, כּוֹפֵל אֶחָד לִשְׁנַיִם, וּשְׁנַיִם לְאַרְבָּעָה, וְאֵינוֹ מַבְדִּיל. מִנְחַת[42] כֹּהֵן מָשִׁיחַ, מְכַפְּלָהּ. ר' שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מִנְחַת[43]»• כֹּהֲנִים וּמִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ, אֵין בָּהֶן פְּתִיתָה, מִפְּנֵי שֶׁאֵין בָּהֶן קְמִיצָה, וְכָל[44]* שֶׁאֵין בָּהּ[45]» קְמִיצָה[46]**, אֵין בָּהּ[47]» פְּתִיתָה**. וְכוּלָּן פְּתִיתָתָן[48]» כַּזֵּיתִים. **ה'** כָּל הַמְּנָחוֹת טְעוּנוֹת שָׁלֹשׁ מֵאוֹת שִׁיפָה[49]&* וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת בְּעִיטָה. הַשִּׁיפָה[50]» וְהַבְּעִיטָה» בַּחִיטִּין. ר' יוֹסֵה אוֹמֵר: [51]^• בַּבָּצֵק. כָּל הַמְּנָחוֹת בָּאוֹת עֶשֶׂר עֶשֶׂר, חוּץ מִלֶּחֶם הַפָּנִים, וַחֲבִיתֵּי כֹּהֵן גָּדוֹל, שֶׁהֵן בָּאוֹת שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה,

---

[1] ק+קיי: "בָּהּ". וכן בסמוך.
[2] הסופר כתב "טעונות" ולאחר מכן סימן למחיקה את "ת", תלה מעליה "ן", וכנראה גם ניסה לתקן את אות "ו" השנייה להיות "י". ק+קיי: "טעונים".
[3] קיי+קנ כלפנינו. קס בטעות: "ואשמן".
[4] ק+קיי הכתיב: "וְאֵמוּרֵי".
[5] קיי כלפנינו. ק: "וּשְׁתֵּי".
[6] קנ ניקד כלפנינו. קס+קיי הכתיב: "כבשי".
[7] קיי כלפנינו. ק נוסף: "וְהֶחָזֶה שׁוֹק לְמַעְלָה מֵהֶן, וּשְׁתֵּי כְלָיוֹת יוֹתֶרֶת הַכָּבֵד לְמַעְלָה מֵהֶן, אִם יֵשׁ לֶחֶם מַנִּיחַ אֶת הַלֶּחֶם".
[8] ק: "לְמַטָּן". קיי: "מלמטה".
[9] ק כלפנינו. קיי: "מוליך".
[10] ק כלפנינו. קיי: "מעלה".
[11] שמות כט'
[12] ק כלפנינו. קיי: "תנופה".
[13] ק: "וּתְנוּפָה (קודמות) [קוֹדֶמֶת]". קיי: "ותנופות קודמות".
[14] קס+קיי כלפנינו. קנ: "הַקְּנָאוֹת".
[15] ניקדתי לפי הכתיב בפרמה. ק+קיי: !"מַצּוֹת"!.
[16] קיי: "אחת ואחת". ק: "בְּכָל אֶחָד, והשלישית אין...".
[17] ק: "וְהַשְּׁלִישִׁית". קיי: "ושלישית".
[18] ק+קיי: "זִבְחֵי".
[19] קיי כלפנינו. ק: "חַיִּים".
[20] קיי כלפנינו. ק ליתא: "הרי".
[21] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "דברי".
[22] קיי כלפנינו. ק: "נְחֶמְיָה".
[23] סומן למחיקה בידי הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
[24] ק+קיי ליתא: "האומר".
[25] קיי+קנ כלפנינו. קס: "הערבים".
[26] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁהִיא".
[27] קיי+קנ כלפנינו (קנ ניקד אות "ק" בקמץ רגיל, ואני שיניתי לקמץ קטן). קס הכתיב: "קורבן".
[28] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מנחת". וכן בכולם להלן.
[29] קיי+קנ כלפנינו. קס: "נקמצות".
[30] ק+קיי: "יָפֶה". וכן בסמוך, אלא שבסמוך קנ ניקד כלפנינו.
[31] ק+קיי: "וְאֵין".
[32] ק+קיי: "נֶעֱשׂוֹת בַּכֶּלִי וּטְעוּנוֹת".
[33] ק כלפנינו. קיי: "שלש".
[34] כך נוקד בידי סופר פרמה, וכן נוסח קס. קיי+קנ: "מַתָּנוֹת".
[35] קיי כלפנינו. ק: "מַתַּן".
[36] ק: "חַלּוֹת". קיי: "החלות".
[37] נוקד בידי סופר פרמה. וכן ניקד קנ.
[38] סומן למחיקה בידי סופר פרמה. וכן ק+קיי ליתא.
[39] ק+קיי כלפנינו. ייתכן שסופר פרמה תיקן את "ם" מאות אחרת שכתב בטעות.
[40] סופר פרמה כתב בטעות (הדומות) "ואינו מבדיל" ולאחר מכן סימן למחיקה את "ואינו", והוסיף "ו" לפני "מבדיל". וכן ק+קיי "ומבדיל".
[41] קנ כלפנינו. קס+קיי: "מנחת".
[42] קס+קיי כלפנינו. קנ: "וּמִנְחַת".
[43] קיי כלפנינו. ק: "מִינְחוֹת".
[44] ק+קיי כלפנינו. אות "ל" תיקן סופר פרמה מאות אחרת שכתב בטעות (?"ו"?).
[45] קיי כלפנינו. ק: "בָּהֶן".
[46] כך נוסח ק+קיי. סופר פרמה כתב כאן "פתיתה" ולהלן "קמיצה" אך לאחר מכן סימן באמצעות אותיות א' ב' שיש לגרוס כלפנינו.
[47] קיי+קנ כלפנינו. קס: "בו".
[48] קיי כלפנינו. ק: "פְּתִיתִין".
[49] ק+קיי כלפנינו. ייתכן שסופר פרמה כתב אות כלשהיא לאחר אות "ה", ולאחר מכן מחקה.
[50] קיי כלפנינו. ק: "שִׁיפָה וּבְעִיטָה".
[51] ק+קיי נוסף: "אַף".

דִּבְרֵיו ר׳ יְהוּדָהו. ר׳ מֵאִיר אוֹמֵרו: כּוּלָּם בָּאוֹת שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה, חוּץ מֵחַלּוֹת תּוֹדָה«[1] וְהַנְּזִירוּת, שֶׁהֵן בָּאוֹת עֶשֶׂר עֶשֶׂר. **ו׳** הָעוֹמֶר הָיָה בָא עִשָּׂרוֹן מִשָּׁלֹשׁ סְאִים. וּשְׁתֵּי^[2] [הַלֶּחֶם, שְׁנֵי]*[3] עֶשְׂרוֹנוֹת מִשָּׁלֹשׁ סְאִים. לֶחֶם הַפָּנִים, עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה עֶשְׂרוֹנוֹת מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבַּע«[4] סְאִים. **ז׳** הָעוֹמֶר הָיָה מְנוּפֶּה בִּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה נָפָה«[5]•. וּשְׁתֵּי^ הַלֶּחֶם בִּשְׁתֵּים«[6] עֶשְׂרֵה. וְלֶחֶם הַפָּנִים בְּאַחַת עֶשְׂרֵה. ר׳ שִׁמְעוֹןו אוֹמֵרו: לֹא הָיָה לָהּ קִיצְבָה, אֶלָּא סֹלֶת מְנוּפָּה#[7] כָּל צוֹרְכָּהּ«[8] הָיָה מֵבִיא, שֶׁנֶּאֱמַרו°[9]: ׳וְלָקַחְתָּ סֹלֶת וְאָפִיתָ אוֹתָהּ׳ «[10]•, שֶׁתְּהֵא מְנוּפָּה# כָּל צוֹרְכָּהּ«. **הל׳ ז׳**

פרק ז׳

הַתּוֹדָה הָיְתָה בָאָה חָמֵשׁ סְאִים יְרוּשַׁלְמִיּוֹת, שֶׁהֵן שֵׁשׁ מִדְבָּרִיּוֹת, וּשְׁתֵּי^[11]• אֵיפוֹת«[12], הָאֵיפָה שָׁלֹשׁ סְאִים, עֶשְׂרִים«[13]• עִשָּׂרוֹן, עֲשָׂרָה לְחָמֵץ וַעֲשָׂרָה לַמַּצָּה. עֲשָׂרָה לְחָמֵץ, (וַעֲשָׂרָה) [וְעִשָּׂרוֹן]*[14]• לַחַלָּה. וַעֲשָׂרָה לַמַּצָּה, וּבַמַּצָּה שְׁלֹשֶׁת מִינִים, חַלּוֹת וּרְקִיקִים וּרְבוּכָה. נִמְצְאוּ שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹנוֹת וּשְׁלִישׁ«[15]• לְכָל«[16]• מִין, וְשָׁלוֹשׁ«[17]• חַלּוֹת לְעִשָּׂרוֹן. **ב׳** בְּמִידָּה יְרוּשַׁלְמִית«[18] הָיוּ שְׁלֹשִׁים קַב, חֲמִשָּׁה עָשָׂר לְחָמֵץ, וַחֲמִשָּׁה עָשָׂר לַמַּצָּה. חֲמִשָּׁה עָשָׂר לְחָמֵץ, קַב וּמֶחְצָה לַחַלָּה. וַחֲמִשָּׁה עָשָׂר לַמַּצָּה, וּבַמַּצָּה שְׁלֹשֶׁת מִינִים, חַלּוֹת וּרְקִיקִים וּרְבוּכָה, נִמְצְאוּ חֲמֵשֶׁת«[19]• קַבִּין לְכָל מִין, וּשְׁתֵּי«[20]• חַלּוֹת לְקַב. **ג׳** הַמִּילּוּאִים הָיָה«[21]• בָא«• {כמ} כְּמַצָּה«[22]• שֶׁבַּתּוֹדָה«•: חַלּוֹת וּרְקִיקִים וּרְבוּכָה. הַנְּזִירוּת הָיְתָה בָאָה שְׁתֵּי יָדוֹת כְּמַצָּה«• שֶׁבַּתּוֹדָה«•: חַלּוֹת וּרְקִיקִים, וְאֵין בָּהּ רְבוּכָה; וַעֲשֶׂרֶת«[23]• קַבִּים יְרוּשַׁלְמִיִּים, שֶׁהֵן שִׁשָּׁה«[24]• עֶשְׂרוֹנוֹת וְעֶדְוָויִים«#[25]•. **ד׳** מִכּוּלָּם«[26]• הָיָה נוֹטֵל אֶחָד מֵעֲשָׂרָה תְּרוּמָה, שֶׁנֶּאֱמַרו°[27]: ״וְהִקְרִיב מִמֶּנּוּ אֶחָד מִכָּל קָרְבָּן תְּרוּמָה לַיי״. ׳אֶחָד׳: שֶׁלֹּא יִטּוֹל פָּרוּס. ׳מִכָּל קָרְבָּן׳: שֶׁיְּהוּ כָל הַקָּרְבָּנוֹת«[28] שָׁוִים, שֶׁלֹּא«[29]• יִטּוֹל מִקָּרְבָּן«[30] לַחֲבֵירוֹ. ׳לַכֹּהֵן הַזֹּרֵק אֶת דַּם הַשְּׁלָמִיםו לוֹ יִהְיֶה׳: וְהַשְּׁאָר נֶאֱכָל לַבְּעָלִים«[31]•. **ה׳** הַשּׁוֹחֵט אֶת הַתּוֹדָה בִּפְנִים, וְלַחְמָהּ חוּץ לַחוֹמָה, לֹא קָדַשׁ הַלֶּחֶם. שְׁחָטָהּ עַד שֶׁלֹּא קָרְמָה^[32]• בַּתַּנּוּר, אֲפִילּוּ«[33] קָרְמוּ כוּלָּן חוּץ מֵאֶחָד מֵהֶן, לֹא קָדַשׁ הַלֶּחֶם. שְׁחָטָהּ חוּץ לִזְמַנָּהּ וְחוּץ לִמְקוֹמָהּ, קָדַשׁ הַלֶּחֶם. שְׁחָטָהּ וְנִמְצֵאת טְרֵיפָה, לֹא קָדַשׁ הַלֶּחֶם. שְׁחָטָהּ וְנִמְצֵאת בַּעֲלַת מוּם, ר׳ <אֱ>לִיעֶזֶר אוֹמֵרו: קָדַשׁ, וַחֲכָמִיםו אוֹמְרִיםו: לֹא קָדַשׁ. שְׁחָטָהּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, וְכֵן אֵיל הַמִּילּוּאִים וּשְׁנֵי^[34] כִּיבְשֵׂי^[35] עֲצֶרֶת שֶׁשְּׁחָטָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, לֹא קָדַשׁ הַלֶּחֶם. **ו׳** נְסָכִים {שק?ש?}*[36] שֶׁקִּדְּשׁוּ«[37] בִּכְלִי וְנִמְצָא זֶבַח«[38] פָּסוּל, אִם יֵשׁ שָׁם זֶבַח אַחֵר, יִקָּרְבוּ עִמּוֹ. וְאִם לָאו, יִפָּסְלוּ בְּלִינָה. וְוָלַד תּוֹדָה וּתְמוּרָתָהּ, וְהַמַּפְרִישׁ תּוֹדָתוֹ«[39]• וְאָבְדָה וְהִפְרִישׁ אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ, אֵינָה«[40]• טְעוּנָה« לֶחֶם, שֶׁנֶּאֱמַרו°[41]: ׳וְהִקְרִיב עַל זֶבַח הַתּוֹדָה׳, הַתּוֹדָה טְעוּנָה לֶחֶם, וְלֹא«[42] וַוְלָדָהּ וְלֹא חֲלִיפָהּ«[43]• וְלֹא תְמוּרָתָהּ טְעוּנִין לֶחֶם. **ז׳** הָאוֹמֵרו ׳הֲרֵי עָלַי תּוֹדָה׳, יָבִיא הִיא«[44]• וְלַחְמָהּ מִן הַחוּלִּים. ׳תּוֹדָה«[45]• מִן הַחוּלִּים וְלַחְמָהּ מִן הַמַּעֲשֵׂר׳, יָבִיא לַחְמָהּ מִן הַחוּלִּין. ׳הַתּוֹדָה^[46] מִן הַמַּעֲשֵׂר וְלַחְמָהּ מִן הַחוּלִּין׳, יָבִיא. ׳הַתּוֹדָה הִיא {ולח} וְלַחְמָהּ מִן הַמַּעֲשֵׂר׳, יָבִיא«[47]. לֹא יָבִיא מֵחִיטֵּי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, אֶלָּא מִמָּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. **ח׳** וּמְנַיִן«[48] לָאוֹמֵר: ׳הֲרֵי עָלַי תּוֹדָה׳, לֹא יָבִיא אֶלָּא מִן הַחוּלִּין, שֶׁנֶּאֱמַרו°[49]: ׳וְזָבַחְתָּ פֶּסַח«[50] לַיי אֱלֹהֶיךָ צֹאן וּבָקָר׳, וַהֲלֹא אֵין פֶּסַח^[51] בָּא«[52] אֶלָּא מִן הַכְּבָשִׂים וּמִן הָעִזִּים. וְאִם^[53] כֵּן, לָמָּה נֶאֱמַר צֹאן וּבָקָר? אֶלָּא לְהַקִּישׁ אֶת^[54] כָּל הַבָּא מִן הַצֹּאן וּמִן [הַ]בָּקָר*[55] {ל}

---

[1] קיי כלפנינו. ק: ״הַתּוֹדָה״.
[2] ק+קיי: ״שְׁתֵּי״. וכן להלן.
[3] מילות: ״הלחם שני״ נשמטו לסופר בתחילה מחמת הדומות, ולאחר מכן הושלמו על ידו בסוף השורה ובתחילת השורה הבאה. וכן ק+קיי איתא.
[4] קיי כלפנינו. ק: ״וְאַרְבָּעָה״.
[5] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״יפה״.
[6] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״שתים״.
[7] ניקדתי כרגיל. קנ ניקד: ״מְנוּפֶּה״. וכן בסמוך. וצ״ע.
[8] קס הכתיב כלפנינו. קיי+קנ: ״צָרְכָּהּ״. וכן בסמוך.
[9] ויקרא כד׳
[10] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס נוסף: ״שְׁתֵּים [צריך לנקד: ״שְׁתַּיִם״ ש.ג.ב.] מערכות״.
[11] ק+קיי: ״שְׁתֵּי״.
[12] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״אופות״.
[13] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ועשרים״.
[14] ק: ״וַעֲשָׂרָה״. קיי: ״עשרון״. סופר פרמה כתב ״ועשרה״ ולאחר מכן תיקן אות ״ה״ להיות ״ן״ וניקד את המילה כדי להדגיש את הקריאה המתוקנת.
[15] קיי כלפנינו. ק: ״וְשָׁלוֹשׁ״.
[16] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״כלי״.
[17] ק כלפנינו. קיי: ״שלוש״.
[18] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ירושלמיות״.
[19] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״חמשת״.
[20] ק כלפנינו. קיי: ״שתי״.
[21] ק כלפנינו. קיי: ״היו באים״.
[22] קיי(+קנ?) כלפנינו. ושמא קס כתב: ״במצה שבתורה״. וכן בסמוך.
[23] ק כלפנינו. קיי: ״עשרת״.
[24] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״עושה״.
[25] כך ניקד סופר פרמה. אך קנ ניקד: ״וְעַדְוָוִים״. קיי: ״ועודין״.
[26] ק כלפנינו. קיי: ״ומכולם״.
[27] ויקרא ז׳
[28] קיי+קנ כלפנינו (ואני נתתי קמץ קטן באות ״ק״). ק הכתיב: ״הקורבנות״.
[29] קיי כלפנינו. ק: ״וְשֶׁלֹּא״.
[30] קיי+קנ כלפנינו (ואני נתתי קמץ קטן באות ״ק״). ק הכתיב: ״מקורבן״.
[31] קיי כלפנינו. ק (בטעות?): ״לַכֹּהֲנִים״.
[32] ק+קיי: ״קָרְמוּ״ (שמא קס: ״קדמו״).
[33] ק כלפנינו. קיי: ״ואפילו״.
[34] ק+קיי: ״וְכֵן שְׁנֵי״.
[35] ק+קיי הכתיב: ״כִּבְשֵׂי״.
[36] האות האחרונה בשומר השורה אינה מזוהה באופן וודאי. וצ״ע.
[37] קיי כלפנינו. ק: ״מִשֶּׁקָּדְשׁוּ״.
[38] ק כלפנינו. קיי: ״הזבח״.
[39] קיי כלפנינו. ק דילג וכתב: ״ולד תודה ותמורתה והמפריש אחר תחתיה אינה טעונה...״.
[40] ק כלפנינו. קיי: ״אינן טעונים״.
[41] ויקרא ז׳
[42] קיי כלפנינו. ק: ״לֹא״.
[43] קיי כלפנינו. ק: ״חֲלִיפָתָהּ״.
[44] קיי כלפנינו. קס: ״יביא לחמה מן החולין״. קנ: ״יָבִיא הַתּוֹדָה הִיא וְלַחְמָהּ מִן הַחוּלִּין״.
[45] קיי+קנ כלפנינו (קיי: ״התודה״). קס ליתא ״התודה מן החולין ו״.
[46] ק+קיי: ״וְהַתּוֹדָה״.
[47] ק+קיי כלפנינו, אך מישהו מחק מילה זו בכ״י ק.
[48] קיי כלפנינו. ק: ״מְנַיִן״.
[49] דברים טז׳
[50] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״פסח״.
[51] ק+קיי: ״הַפֶּסַח״.
[52] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״בָּא״.
[53] ק+קיי: ״אִם״.
[54] ק+קיי ליתא: ״את״.
[55] אות ״ה״ נתלתה ע״י הסופר. וכן ק+קיי איתא.

[1] לַפֶּסַח[2]«•: מַה הַפֶּסַח[3]«, שֶׁהוּא [בָא][4] חוֹבָה, אֵינוֹ בָא אֶלָּא מִן הַחוּלִּין, אַף כָּל דָּבָר שֶׁהוּא בָא חוֹבָה, לֹא[5]« יָבוֹא«• אֶלָּא מִן הַחוּלִּין, [6]*•>[7]$$•« [הֲרֵי עָלַיַ תוֹדָה וַ]הֲרֵי[8]*• עָלַיַ שְׁלָמִים, הוֹאִיל וְהֵן בָּאִים חוֹבָה, אֵינָן[9]•« בָּאִים«• אֶלָּא מִן הַחוּלִּין<. וְהַנְּסָכִים[10]«• בְּכָל מָקוֹם {אינו בא <אֵינָן בָּאִים>[11]**} אֶלָּא מִן הַחוּלִּים. {פרק ז'} הל' ח' פרק ח'

כָּל קָרְבְּנוֹת[12]« הַצִּיבּוּר וְהַיָּחִיד בָּאִין מִן[13]^ הָאָרֶץ וּמִחוּצָה[14]« לָאָרֶץ, וּמִן[15]^ הֶחָדָשׁ וּמִן הַיָּשָׁן, חוּץ מִן הָעוֹמֶר וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם, (ול)[16]* שֶׁאֵינָן בָּאִין אֶלָּא מִן הֶחָדָשׁ וּמִן הָאָרֶץ. **ב'** וְכוּלָּם אֵינָן בָּאִים אֶלָּא מִן הַמּוּבְחָר. וְאֵי זֶה הוּא הַמּוּבְחָר[17]^ שֶׁלָּהֶן? מִכְמָס וְזוֹנִיחָה[18]«#•, אַלְפָא[19]«# לַסּוֹלֶת. שְׁנִיָּיה לָהֶם, חֲפָרַיִים בַּבִּקְעָה. כָּל הָאֲרָצוֹת הָיוּ {כ} כְּשֵׁירוֹת, אֶלָּא מִיכָּן הָיוּ[20]* מְבִיאִין. **ג'** אֵין מְבִיאִין לֹא מִבֵּית הַזְּבָלִים, וְלֹא מִבֵּית הַשְּׁלָחִין, וְלֹא מִבֵּית הָאִילָן. וְאִם הֵבִיא, כָּשֵׁר. כֵּי־צַד הוּא עוֹשֶׂה: נָרָהּ שָׁנָה רִאשׁוֹנָה, וּבַשְּׁנִיָּיה[21]« זוֹרְעָהּ קוֹדֶם לַפֶּסַח שִׁבְעִים יוֹם, וְהִיא עוֹשָׂה סוֹלֶת מְרוּבָּה. כֵּי־צַד הוּא בוֹדֵק: הַגִּיזְבָּר מַכְנִיס [22]« יָדוֹ לְתוֹכָהּ, עָלָה בָהּ אָבָק, פְּסוּלָה, עַד שֶׁיְּנַפֶּינָּה. וְאִם הִתְלִיעָה, פְּסוּלָה. **ד'** תְּקוֹעָה[23]«•, אַלְפָא לַשֶּׁמֶן. אַבָּא[24]« שָׁאוּל אוֹמֵ[ו]ר: שְׁנִיָּיה לָהּ רֶגֶב[25]#• בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן. כָּל הָאֲרָצוֹת [הָיוּ כְשֵׁירוֹת, אֶלָּא מִיכָּן]*[26] הָיוּ מְבִיאִין. **ה'** אֵין מְבִיאִין לֹא מִבֵּית הַזְּבָלִים, וְלֹא מִבֵּית הַשְּׁלָחִים, וְלֹא מִמַּה שֶּׁנִּיזְרַע בֵּינֵיהֶן. וְאִם הֵבִיא, כָּשֵׁר. אֵין מְבִיאִין אַנְפַּקִינוֹן[27]«#•. וְאִם הֵבִיא, פָּסוּל. אֵין מְבִיאִין מִן הַגַּרְגְּרִים שֶׁנִּישְׁרוּ[28]«#• בַמַּיִם, וְלֹא מִן הַכְּבוּשִׁין, וְלֹא מִן הַשְּׁלוּקִין. וְאִם הֵבִיא, פָּסוּל. **ו'** שְׁלֹשָׁה זֵיתִים, וּבָהֶן שְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה שְׁמָנִים: הַזַּיִת הָרִאשׁוֹן: מְגַרְגְּרוֹ בְּרֹאשׁ הַזַּיִת וְכוֹתֵשׁ וְנוֹתֵן לְתוֹךְ הַסַּל, רִ' <יְ>הוּדָה[29]* אוֹמֵ[ו]ר: סְבִיבוֹת הַסַּל, זֶה רִאשׁוֹן. טָעַן[30]« בַּקּוֹרָה, רִ' <יְ>הוּדָה* אוֹמֵ[ו]ר: בָּאֲבָנִים, זֶה שֵׁינִי. חָזַר וְטָחַן וְטָעַן, זֶה שְׁלִישִׁי. הָרִאשׁוֹן לַמְּנוֹרָה, וְהַשְּׁאָר לַמְּנָחוֹת. **ז'** הַזַּיִת הַשֵּׁינִי: מְגַרְגְּרוֹ בְּרֹאשׁ הַגַּג, וְכוֹתֵשׁ וְנוֹתֵן לְתוֹךְ הַסַּל, רִ' [יְ]הוּדָה[31]* אוֹמֵ[ו]ר: סְבִיבוֹת[32]« הַסַּל, זֶה רִאשׁוֹן. טָעַן[33]«• בַּקּוֹרָה, רִ' [יְ]הוּדָה* אוֹמֵ[ו]ר: בָּאֲבָנִים, זֶה שֵׁינִי. חָזַר וְטָחַן וְטָעַן, זֶה שְׁלִישִׁי. הָרִאשׁוֹן לַמְּנוֹרָה[34]*, וְהַשְּׁאָר לַמְּנָחוֹת. **ח'** הַזַּיִת הַשְּׁלִישִׁי: עוֹטְנוֹ בַּבַּיִת$ עַד שֶׁיִּלְקֶה, וּמַעֲלֵהוּ וּמְנַגְּבוֹ לְתוֹךְ[35]^• הַגַּג, וְכוֹתֵשׁ וְנוֹתֵן לְתוֹךְ הַסַּל, רִ' יְהוּדָה אוֹמֵ[ו]ר: סְבִיבוֹת הַסַּל, זֶה רִאשׁוֹן. טָעַן בַּקּוֹרָה, רִ' יְהוּדָה אוֹמֵ[ו]ר: בָּאֲבָנִים, זֶה שֵׁינִי. חָזַר וְטָחַן וְטָעַן«•, זֶה שְׁלִישִׁי. הָרִאשׁוֹן לַמְּנוֹרָה, וְהַשְּׁאָר לַמְּנָחוֹת. **ט'** הָרִאשׁוֹן {ש} שֶׁבָּרִאשׁוֹן, אֵין לְמַעְלָה מִמֶּנּוּ. הַשֵּׁינִי שֶׁבָּרִאשׁוֹן וְהָרִאשׁוֹן שֶׁבַּשֵּׁינִי, שָׁוִים. {השׁ} הַשְּׁלִישִׁי שֶׁבָּרִאשׁוֹן וְהַשֵּׁינִי שֶׁבַּשֵּׁינִי וְהָרִאשׁוֹן שֶׁבַּשְּׁלִישִׁי, שָׁוִים. הַשְּׁלִישִׁי שֶׁבַּשֵּׁנִי וְהַשֵּׁינִי שֶׁבַּשְּׁלִישִׁי, שָׁוִים. וְהַשְּׁלִישִׁי[36]^ שֶׁבַּשְּׁלִישִׁי, אֵין לְמַטָּה מִמֶּנּוּ. **י'** אַף הַמְּנָחוֹת הָיוּ בַדִּין שֶׁיִּטְעֲנוּ שֶׁמֶן זַיִת זַךְ: וּמָה[37]^ אִם הַמְּנוֹרָה שֶׁאֵינָהּ לַאֲכִילָה[38]«•, טְעוּנָה שֶׁמֶן זַיִת זַךְ, הַמְּנָחוֹת[39]«, שֶׁהֵן לַאֲכִילָה, אֵינוֹ דִין שֶׁיִּטְעֲנוּ שֶׁמֶן זַיִת זַךְ. תַּלְמוּד[ו][40]«• לוֹמַר[ו][41]°: 'זָךְ כָּתִית לַמָּאוֹר', לֹא[42]« 'זָךְ כָּתִית לַמְּנָחוֹת'. **י"א'** מְנַיִין[43]« הָיוּ מְבִיאִין אֶת הַיַּיִן? קְרוּחִים[44]«• וְחֲטוּלַיִים[45]«•, אַלְפָא לַיַּיִן. שְׁנִיָּיה לָהֶם: בֵּית רִימָּה וּבֵית לָבָן בָּהָר, וּכְפַר סִיגְנָה בַּבִּקְעָה. כָּל הָאֲרָצוֹת הָיוּ כְשֵׁירוֹת, אֶלָּא מִיכָּן הָיוּ מְבִיאִין. **י"ב'** אֵין מְבִיאִין, לֹא מִבֵּית הַזְּבָלִים, וְלֹא מִבֵּית הַשְּׁלָחִים, וְלֹא מִמַּה שֶּׁנִּזְרַע בֵּינֵיהֶן. וְאִם הֵבִיא, כָּשֵׁר. אֵין מְבִיאִין אֱלְיוֹסְטָן[46]^#•. {ו} וְאִם הֵבִיא, כָּשֵׁר. אֵין מְבִיאִין יָשָׁן, דִּבְרֵ[ו]י רִבִּ[ו]י (מאיר)[47]*. וַחֲכָמִים[ו] מַכְשִׁירִין. אֵין מְבִיאִין, לֹא מָתוֹק, וְלֹא מְעוּשָּׁן, וְלֹא מְבוּשָּׁל. וְאִם הֵבִיא, פָּסוּל. אֵין מְבִיאִין[48]« מִן הַדְּלָיוֹת, אֶלָּא מִן הָרוֹגְלִיּוֹת וּמִן[49]«• הַכְּרָמִים הָעֲבוּדִים[50]«. **י"ג'** וְלֹא[51]^ הָיוּ כוֹנְסִין אֹתוֹ בַחֲצָבִים גְּדוֹלִים[52]*, אֶלָּא בַחֲבִיּוֹת קְטַנּוֹת. וְאֵינוֹ מְמַלֵּא אֶת[53]^ הֶחָבִית עַד[54]« פִּיהָ, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא רֵיחוֹ נוֹדֵף. וְאֵינוֹ[55]^ מֵבִיא, לֹא מִפִּיהָ, מִפְּנֵי הַקְּמָחִין[56]^•. וְלֹא מִשּׁוּלֶיהָ, מִפְּנֵי הַשְּׁמָרִים. אֶלָּא מֵבִיא מִשְּׁלִישָׁהּ[57]«• וּמֵאֶמְצָעָהּ[58]«•. כֵּי־צַד הוּא בוֹדֵק: הַגִּזְבָּר יוֹשֵׁב וְהַקָּנֶה בְיָדוֹ, זָרַק אֶת הַגִּיד וְהִקִּישׁ בַּקָּנֶה. רִ' יוֹסֵי בְּרִ[ו]בִּי יְהוּדָה אוֹמֵ[ו]ר: כָּל[59]^ יַיִן שֶׁעָלָה בוֹ קִמְחוֹן[60]«•, פָּסוּל, שֶׁנֶּאֱמַר[ו][61]°: 'תְּמִימִים יִהְיוּ לָכֶם וּמִנְחָתָם', 'תְּמִימִים יִהְיוּ לָכֶם וְנִסְכֵּיהֶם'. הל' יג' פרק ט'

---

[1] מכאן ועד סימן ההלכה "ט" נכתב בידי סופר מישני שאינו הסופר הראשי של כתב היד.
[2] קיי כלפנינו. ק: "בַּפֶּסַח".
[3] קיי כלפנינו. ק: "פֶּסַח".
[4] מלה זו נתלתה ע"י הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[5] ק: "אֵינוּ בָא". קיי: "לא יביא".
[6] מכאן והלאה הסופר השמיט מחמת הדומות "החולין-החולין" והשלמתי לפי ק+קיי.
[7] בדפוסים נוסף: "לְפִיכָךְ: הָאוֹמֵר". אך ק+קיי ליתא.
[8] המילים "הרי עלי תודה ו" קיימות רק בנוסח קיי, ואינן בנוסח ק. אך לפי רוחב השורה בפרמה, נראה לי שסופר פרמה כן גרס את המילים הללו.
[9] ק כלפנינו. קיי: "לא יבאו".
[10] ק: "הנסכים". קיי: "אף הנסכים".
[11] תיקנתי לפי ק. קיי: "לֹא יָבֹאוּ".
[12] קיי+קנ כלפנינו (ואני נתתי קמץ קטן באות "ק"). ק הכתיב: "קורבנות".
[13] ק+קיי: "מֵהָאָרֶץ".
[14] קיי כלפנינו. ק: "וּמִחוּץ".
[15] ק+קיי: "מִן".
[16] נמחק בידי הסופר. וכן ק+קיי ליתא. (כנראה הסופר רצה לכתוב: "ולחם הפנים".)
[17] ק+קיי: "מוּבְחָר".
[18] כך כתוב ומנוקד בפרמה, אולי בידי הסופר. וכן נוסח קס. אך קנ לא ניקד מילה זו, וספק מה גרס. קיי: "וזנוחה". (ובדפוסים: "וּמְזוֹנִיחָה").
[19] קיי כלפנינו. ק: בסיומת "ה". וכן להלן. ולעניין הניקוד: "קנ ניקד כאן אות "פ" בדגש אך להלן לא הדגיש אותה.
[20] וכן ק+קיי. וספק שמא סופר פרמה כתב "היִן" או שכתב "היוּ" באות "ו" ארוכה.
[21] קיי כלפנינו. ק: "הַשְּׁנִיָּיה".
[22] ק כלפנינו. קיי נוסף: "אֶת".
[23] קנ כלפנינו. קס: "התוקעה". קיי: "תקעו".
[24] קיי כלפנינו. ק: בסיומת "ה".
[25] כך ניקד קנ. אך בפרמה מנוקד: "רָגָב". ושמא הניקוד שבפרמה הולם יותר את הכתיב החסר שבשלושת כתבי היד.
[26] המילים: "היו כשירות אלא מיכן" הושלמו בשוליים ע"י הסופר. וכן ק+קיי.
[27] ניקוד זה מבוסס על ניקוד המילה בפרמה, שאולי נוקדה בידי סופר פרמה. קנ ניקד: "אַנְפִּקִינוֹן". ולעניין הכתיב: ק: כלפנינו. קיי: "אנפקנון".
[28] קס כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. קיי: "שנשרו" וספק שמא קנ גרס כ- קיי.
[29] השלמתי אות "י" לפי ק+קיי. וכן בסמוך. ארבע פעמים הסופר כתב "הודה" בלא "י" ראשונה, ופעמיים מתוכן תיקן באמצעות תליית אות "י". וצע"ג.
[30] קיי+קנ כלפנינו. קס: "טעון".
[31] אות "י" נתלתה, כנראה בידי הסופר. וכן להלן.
[32] קיי+קנ כלפנינו. קס: "סביבת".
[33] קיי+קנ כלפנינו. קס כתב: "טעה". וכן בהלכה הבאה. וצ"ע.
[34] ק+קיי כלפנינו. ייתכן שאותיות "נורה" כתב סופר פרמה על גבי המחק.
[35] ק+קיי: "בְּרֹאשׁ".
[36] ק+קיי: "הַשְּׁלִישִׁי".
[37] ק+קיי: "מַה".
[38] קיי כלפנינו. ק: "אֲכִילָה".
[39] קיי כלפנינו. ק: "מְנָחוֹת".
[40] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁנֶּאֱמַר" (במקום: "תלמוד לומר").
[41] שמות כז'
[42] ק כלפנינו. קיי: "ולא".
[43] ק כלפנינו. קיי: "ומניין".
[44] ק כלפנינו. קיי: "קרוחים".
[45] קס (כנראה) כלפנינו. קנ: "וַעֲטוֹלַיִים". קיי: "וחטולים".
[46] כך כתב וניקד סופר פרמה, אלא שניקד רק את אותיות "אליו". ק: "אַלְיַרְסְטָן" אך יש לשים לב לשני דברים בקאופמן: 1. אות "ט" נוקדה תחילה בפתח ומישהו מחק את הפַּתח. 2. ייתכן שסופר קאופמן תיקן את אות "ר". וצ"ע. קיי: "אליסטן".
[47] נמחק בידי הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
[48] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "מביאין".
[49] קיי כלפנינו. ק: "מִן".
[50] קיי+קנ כלפנינו. קס: "העבידום".
[51] ק+קיי: "לֹא".
[52] ק+קיי כלפנינו. אות "י" תיקן סופר פרמה מאות "ו" שכתב בטעות.
[53] ק+קיי: "וְאֵינוֹ מְמַלֵּא חָבִית".
[54] קיי+קנ כלפנינו. קס: "עדי".
[55] ק+קיי: "אֵינוֹ".
[56] ק: "הַקַּמְחוֹן". קיי: "קמחון".
[57] ק כלפנינו. קיי: "משלישה".
[58] קיי כלפנינו. ק: "מֵאֶמְצָעָהּ".
[59] ק+קיי ליתא: "כל".
[60] ק כלפנינו. קיי: "קמחים".
[61] במדבר כח'

שְׁתֵּי מִידּוֹת שֶׁלַּיָּבֵשׁ הָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ: {עש} עִשָּׂרוֹן, וַחֲצִי עִשָּׂרוֹן. רְ׳ מֵאִיר אוֹמֵרו: עִשָּׂרוֹן, עִשָּׂרוֹן[1]«, וַחֲצִי עִשָּׂרוֹן. עִשָּׂרוֹן מָה הָיָה מְשַׁמֵּשׁ, שֶׁבּוֹ הָיָה מוֹדֵד[2]«#• לְכָל« הַמְּנָחוֹת. וְלֹא[3]^ הָיָה מוֹדֵד, לֹא בְשֶׁלִּשְׁלֹשָׁה[4]«# לַפָּר, וְלֹא בְשֶׁלִּשְׁנַיִם לָאַיִל, אֶלָּא מוֹדְדָן[5]# עֶשְׂרוֹנוֹת. חֲצִי עִשָּׂרוֹן מֶה הָיָה מְשַׁמֵּשׁ? שֶׁבּוֹ הָיָה חוֹלֵק מִנְחַת כֹּהֵן גָּדוֹל, מַחְצָה בַּבֹּקֶר וּמַחְצָה[6]« בֵּין {ה} הָעַרְבַּיִם. **ב׳** שֶׁבַע מִידּוֹת (שבלח: הין ו) [שֶׁלַּלַּח הָיוּ][7]*• בַּמִּקְדָּשׁ: הִין, וַחֲצִי הַהִין, וּשְׁלִישִׁית הַהִין, {ורב} וּרְבִיעִית הַהִין, וְלוֹג[8]^, וַחֲצִי לוֹג, וּרְבִיעִית. רְ׳ <אֶ>לְעָזָר בְּרְבִּיו צָדוֹק אוֹמֵרו: שְׁנָתוֹת הָיוּ בַהִין[9]«, עַד כָּאן לַפָּר[10]«, וְעַד[11]^ כָּאן לָאַיִל[12]**•, וְעַד^ כָּאן לַכֶּבֶשׂ**•. רְ׳ שִׁמְעוֹון אוֹמֵרו: לֹא הָיָה שָׁם הִין, ••וְכִי מָה הָיָה הִין[13]« מְשַׁמֵּשׁ[14]«••. {א} אֶלָּא מִידָּה יְתֵירָה שֶׁלַּלּוֹג וּמַחְצָה הָיְתָה[15]«• שָׁם, שֶׁבּוֹ[16]«• הָיָה מוֹדֵד לְמִנְחַת[17]« כֹּהֵן גָּדוֹל, לוֹג וּמַחְצָה בַּבֹּקֶר וְלוֹג וּמַחְצָה בֵּין הָעַרְבָּיִם. **ג׳** רְבִיעִית מָה הָיְתָה מְשַׁמֶּשֶׁת: רְבִיעִית מַיִם לִמְצוֹרָע[18]«, וּרְבִיעִית שֶׁמֶן לַנָּזִיר. חֲצִי לוֹג מָה הָיָה מְשַׁמֵּשׁ: חֲצִי לוֹג מַיִם לַסּוֹטָה. וַחֲצִי לוֹג שֶׁמֶן לַתּוֹדָה. וְלוֹג[19]^• הָיָה מוֹדֵד לְכָל הַמְּנָחוֹת. {א} אֲפִילּוּ מִנְחָה[20]* שֶׁלְּשִׁשִּׁים עִשָּׂרוֹן, נוֹתְנִין[21]^ לָהּ שִׁשִּׁים לוֹג. רְ׳ אֱלִיעֶזֶרו בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵרו: אֲפִילּוּ {מנ} מִנְחָה שֶׁלְּשִׁשִּׁים עִשָּׂרוֹן, אֵין לָהּ אֶלָּא לוּגָּהּ, שֶׁנֶּאֱמַרו[22]°: ׳לְמִנְחָה וְלוֹג שָׁמֶן׳. שִׁשָּׁה לַפָּר, אַרְבָּעָה {ל} לָאַיִל, שְׁלֹשָׁה לַכֶּבֶשׂ, שְׁלֹשָׁה[23]« וּמַחְצָה לַמְּנוֹרָה, מֵחֲצִי לוֹג לְכָל נֵר. **ד׳** מְעָרְבִים נִסְכֵּי {פ} פָרִים בְּנִסְכֵּי[24]« אֵלִים, נִסְכֵּי כְבָשִׂים[25]«• בְּנִסְכֵּי« {כ} כְבָשִׂים, שֶׁלַּיָּחִיד בְּשֶׁלַּצִּיבּוּר, שֶׁלְּהַיּוֹם[26]^• בְּשֶׁלְּ־אֶמֶשׁ. אֲבָל אֵין מְעָרְבִין נִסְכֵּי כְבָשִׂים בְּנִסְכֵּי פָרִים וְאֵילִים. וְאִם[27]« בְּלָלָן אֵלּוּ בִּפְנֵי עַצְמָן {וא} וְאֵלּוּ בִּפְנֵי עַצְמָן, [וְנִתְעָרְבוּ][28]*, כְּשֵׁרִים. אִם עַד שֶׁלֹּא בָלַל, פָּסַל. הַכֶּבֶשׂ הַבָּא עִם הָעוֹמֶר, אַף עַל פִּי {שמ} שֶׁמִּנְחָתוֹ כְפוּלָה, לֹא הָיוּ נְסָכָיו כְּפוּלִים. **ה׳** כָּל הַמִּידּוֹת[29]^ שֶׁהָיוּ בַמִּקְדָּשׁ, הָיוּ נִגְדָּשׁוֹת, חוּץ מִשֶּׁלְּכֹהֵן גָּדוֹל, שֶׁהָיָה[30]« גְדֵשָׁהּ$ בְּתוֹכָהּ[31]«•. {מ} מִידּוֹת[32]« הַלַּח, בֵּירוּצֵיהֶן קוֹדֶשׁ, וּמִידּוֹת הַיָּבֵשׁ, בֵּירוּצֵיהֶן חוֹל. רְ׳ עֲקִיבָה אוֹמֵרו: מִידּוֹת[33]« הַלַּח קוֹדֶשׁ, לְפִי־כָךְ בֵּירוּצֵיהֶן קוֹדֶשׁ. וּמִידּוֹת[34]« הַיָּבֵשׁ חוֹל, [35]* לְפִיכָךְ בֵּירוּצֵיהֶן חוֹל. רְ׳ יוֹסֵי אוֹמֵוו: לֹא מִשֵּׁם זֶה, אֶלָּא שֶׁהַלַּח נֶעְכָּר, וְהַיָּבֵשׁ אֵינוּ נֶעְכָּר. **ו׳** כָּל קָרְבְּנוֹת[36]« הַצִּיבּוּר וְהַיָּחִיד טְעוּנִין נְסָכִים, חוּץ מִן הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר וְהַפֶּסַח וְהַחַטָּאת וְהָאָשָׁם, אֶלָּא שֶׁחַטָּאתוֹ שֶׁלִּמְצוֹרָע וַאֲשָׁמוֹ טְעוּנִין נְסָכִים[37]«. **ז׳** כָּל קָרְבְּנוֹת« הַצִּיבּוּר אֵין טְעוּנִין[38]^• סְמִיכָה, חוּץ מִן הַפָּר הַבָּא עַל כָּל הַמִּצְוֹת, {וש} וְשָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ. רְ׳ שִׁמְעוֹון אוֹמֵרו: אַף[39]« שְׂעִירֵי {ע} עֲבוֹדָה זָרָה. **ח׳** כָּל קָרְבְּנוֹת« הַיָּחִיד טְעוּנִין סְמִיכָה, חוּץ מִן הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר וְהַפֶּסַח. {והיו} וְהַיּוֹרֵשׁ סוֹמֵךְ וּמֵבִיא נְסָכָיו וּמֵמִיר. **ט׳** הַכֹּל סוֹמְכִין, חוּץ מֵחֵרֵשׁ, שׁוֹטֶה, וְקָטָן, וְסוּמֶא[40]«, וְנָכְרִי[41]#, הָעֶבֶד[42]^•, וְהַשָּׁלִיחַ, וְהָאִשָּׁה. וּסְמִיכָה: וְשִׁירֵי[43]^• מִצְוָה, עַל הָרֹאשׁ, בִּשְׁתֵּי יָדַיִם[44]«, וּבִמְקוֹם {שסו} שֶׁסּוֹמְכִין[45]« שׁוֹחֲטִין[46]«, וְתֵכֶף לִסְמִיכָה שְׁחִיטָה. **י׳** חוֹמֶר בִּסְמִיכָה מִבַּתְּנוּפָה וּבַתְּנוּפָה מִבַּסְּמִיכָה, שֶׁאֶחָד מֵנִיף לְכָל הַחוֹבְרִים$ וְאֵין אֶחָד סוֹמֵךְ לְכָל הַחוֹבְרִים$. חוֹמֶר בַּתְּנוּפָה, {ש} שֶׁהַתְּנוּפָה נוֹהֶגֶת בְּקָרְבְּנוֹת[47]« הַיָּחִיד וּבְקָרְבְּנוֹת« הַצִּיבּוּר, בַּחַיִּים וּבַשְּׁחוּטִים, וּבְדָבָר[48]« שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים וּבְדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ$, מַה שֶׁאֵין כֵּן בִּסְמִיכָה.

הל׳ י׳ פרק י׳

רְ׳ יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵרו: הָעוֹמֶר הָיָה בָא בְשַׁבָּת מִשָּׁלֹשׁ סְאִים, וּבַחוֹל מֵחָמֵשׁ. וַחֲכָמִויםו אוֹמְרִיםו: אֶחָד שַׁבָּת וְאֶחָד הַחוֹל[49]^, מִשָּׁלֹשׁ הָיָה בָא. **ב׳**[50]«• רְ׳ חֲנַנְיָה סְגַן הַכֹּהֲנִים אוֹמֵרו: בַּשַּׁבָּת הָיָה נִקְצָר בְּיָחִיד {וב} וּבְמַגָּל[51]^ אֶחָד[52] וּבְקוּפָּה אַחַת. וּבַחוֹל, בִּשְׁלֹשָׁה[53]* [בִשְׁלֹשׁ[54]^ קוּפּוֹת וּבִשְׁלֹשׁ מַגָּלוֹת[55]*. וַחֲכָמִויםו אוֹמְרִיםו: אֶחָד שַׁבָּת וְאֶחָד הַחוֹל[56]«, בִּשְׁלֹשָׁה] בְשָׁלֹשׁ^ [קוּפּוֹת][57]* וּבְשָׁלֹשׁ מַגָּלוֹת. **ג׳** מִצְוַת הָעוֹמֶר לָבוֹא מִן הַקָּרוֹב. לֹא בִיכֵּר הַקָּרוֹב[58]« לִירוּשָׁלַם, מְבִיאִין אוֹתוֹ מִכָּל מָקוֹם. מַעֲשֶׂה שֶׁבָּא {מג} מִגַּגּוֹת[59]^• צְרִיפִּים[60]#, וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם מִבִּקְעַת עֵין סוֹכֵר[61]#•. **ד׳** כֵּי־צַד הָיוּ עוֹשִׂין: שְׁלוּחֵי בֵית דִּין יוֹצְאִין מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב, וְעוֹשִׂין אוֹתוֹ כְּרִיכוֹת בִּמְחוּבָּר לַקַּרְקַע, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא נוֹחַ לִקְצוֹר. כָּל(ה)[62]* הָעֲיָירוֹת הַסְּמוּכוֹת לַשָּׁם, {מ} מִתְכַּנְּסוֹת לַשָּׁם, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא נִקְצָר בְּעֵסֶק גָּדוֹל. **ה׳** כֵּיוָן שֶׁחֲשֵׁיכָה, אָמַרו[63]« לָהֶן: בָּא הַשֶּׁמֶשׁ? אוֹמְרִיםו: הֵין. בָּא הַשֶּׁמֶשׁ? אוֹמְרִיםו הֵין. {מ} מַגָּל זוֹ? אוֹמְרִיםו הֵין. מַגָּל זוֹ, אוֹמְרִיםו הֵין. קוּפָּה זוֹ,

---

[1] קיי כלפנינו. ק נשמט: "עשרון" השני.
[2] קיי כלפנינו, וניקדתי כרגיל. ק: "שֶׁבּוֹ הָיָה מוֹדֵד כָּל הַמְּנָחוֹת".
[3] ק+קיי: "לֹא".
[4] קיי כלפנינו, וניקדתי כרגיל ק: "בִשְׁלֹשָׁה".
[5] קס+קיי כלפנינו. קנ ניקד אות "ד" השנייה בחיריק.
[6] קיי כלפנינו. ק: "מַחְצָה".
[7] כנראה הסופר התכוון בתחילה לכתוב: "שבע מידות שבלח: הין וחצי הין...". מתוך זה הוא כתב: "שבע מידות שבלח הין ו" כשאות "ו" היא שומר שורה למילה "וחצי". אך לאחר מכן תיקן לנוסח המופיע גם ב- ק+קיי: "שבע מידות שללח היו במקדש, הין וחצי הין...". התיקון התבצע כדלהלן: הסופר תיקן את אות "ב" של המילה "שבלח" להיות "ל", וניקד את המילה "הין" כאילו היא "הָיוּ".
[8] ק+קיי: "לוֹג".
[9] קיי כלפנינו. ק: "לַהִין".
[10] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "לפר".
[11] ק+קיי: "עַד".
[12] כך נוסח ק+קיי. הסופר כתב כאן "לכבש" ולהלן "לאיל", אך לאחר מכן סימן באמצעות אותיות א׳ ב׳ שיש לגרוס כאן "לאיל" ולהלן "לכבש".
[13] קיי: "הַהִין". ק ליתא כל המשפט וכדלהלן.
[14] קיי כלפנינו. ק ליתא: "וכי מה היה הין משמש".
[15] קיי(קנ?) כלפנינו. קס: "היה".
[16] ק כלפנינו. קיי: "שבה".
[17] קיי+קנ כלפנינו. קס: "למנחות".
[18] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁלִּמְצוֹרָע".
[19] ק+קיי: "וּבַלּוֹג".
[20] הסופר כתב בטעות "מנחס" ולאחר מכן הוא או מישהו אחר תיקן את אות "ס" להיות "ה". וכן ק+קיי: "מנחה".
[21] ק+קיי: "נוֹתֵן".
[22] ויקרא יד׳
[23] קיי כלפנינו. ק: "וּשְׁלֹשָׁה".
[24] קיי+קנ כלפנינו. קס אולי: "כנסכי". וכן בסמוך.
[25] קיי כלפנינו. ק: "(ו)אֵלִים".
[26] ק+קיי: "שֶׁלַּיּוֹם" (קיי: "של יום").
[27] קיי כלפנינו. ק: "אִם".
[28] נוסף בשוליים ע"י הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[29] ק+קיי: "מִידּוֹת".
[30] קיי+קנ כלפנינו. קס: "שהיתה".
[31] קיי כלפנינו. ק: "לְתוֹכָהּ".
[32] קיי כלפנינו. קס: "מידותיה לחבירוציהן". קנ: "מִידַּת הַלַּח בֵּירוּצֵיהֶן".
[33] קס כלפנינו. קיי+קנ: "מִידַּת".
[34] ק+קיי: ק: "מִידַּת". קיי: "ומידת".
[35] מכאן ועד המילים "אין טעונין" נכתב בידי סופר מישני שאינו הסופר הראשי, בכתב קטן יותר.
[36] קיי+קנ כלפנינו (אך קנ ניקד אות "ק" בקמץ רגיל). קס הכתיב: "קורבנות". וכן להלן.
[37] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס בטעות: "סמיכה נסכים".
[38] ק+קיי: "בָּהֶן".
[39] קיי כלפנינו. ק ליתא: "אף".
[40] קיי כלפנינו. ק: "סוּמֵא".
[41] קנ ניקד אות "נ" בקמץ רגיל ואני שיניתי.
[42] ק+קיי: "וְהָעֶבֶד".
[43] ק+קיי: "שִׁירֵי".
[44] קיי כלפנינו. ק: "הַיָּדַיִם".
[45] קיי כלפנינו. קס: ?"שסמוסין"? קנ: "שֶׁסְּמוּכִין".
[46] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ושוחטין".
[47] קיי+קנ כלפנינו (אך קנ ניקד אות "ק" בקמץ רגיל). קס הכתיב: "בקורבנות". וכן להלן: "ובקורב<נ>ות".
[48] קיי כלפנינו. ק: "בְּדָבָר".
[49] ק+קיי: "חוֹל".
[50] קיי כלפנינו. ק: אין כאן הלכה חדשה.
[51] קנ כלפנינו. קס=קיי: "במגל".
[52] קס+קיי כלפנינו. קנ: "אַחַת".
[53] הסופר השמיט כאן קטע מחמת הדומות "בשלשה-בשלשה", ומגיה השלים בשוליים. וכן ק+קיי.
[54] ק+קיי: "ובשלוש". וכן להלן.
[55] וכן ק+קיי. ושמא כתוב בפרמה "מגילות".
[56] ק כלפנינו. קיי: "חול".
[57] הושלם בפרמה בידי המגיה הנ"ל. וכן ק+קיי איתא.
[58] קיי כלפנינו. ק: "קָרוֹב".
[59] ק+קיי: "מִגַּנּוֹת".
[60] סופר פרמה ניקד את אות "פ" בדגש ובחיריק. קנ ניקד: "צְרִיפִין" (פ"א רפוייה).
[61] כך ניקד סופר פרמה. קנ ניקד: "סוֹכֵר".
[62] אות "ה" מיותרת נמחקה, כנראה בידי הסופר. וכן ק+קיי: "כָּל".
[63] ק כלפנינו. קיי: "אומר".

*[1] אוֹמְרִים הִין. קוּפָּה זוֹ? אוֹמְרִים הִין. בְּשַׁבָּת אוֹמֵר לָהֶן: שַׁבָּת זוֹ? אוֹמְרִים לָהֶן^[2] הִין^[3]. אֶקְצוֹר? וְהֵן«[4] אוֹמְרִים לוֹ: קְצוֹר. אֶקְצוֹר? וְהֵן« אוֹמְרִים לוֹ: קְצוֹר. שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר, וְהֵן«[5] אוֹמְרִים לוֹ«[6]: הִין, הִין, הִין. **ו׳** כָּל כָּךְ לָמָּה? מִפְּנֵי הַבֵּיתְסִים«[7], שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים«[8]: אֵין קְצִירַת הָעוֹמֶר בְּמוֹצָאֵי יוֹם טוֹב. **ז׳** קְצָרוּהוּ וּנְתָנוּהוּ בַּקּוּפּוֹת«[9], הֱבִיאוּהוּ לָעֲזָרָה, הָיוּ מְהַבְהֲבִין אוֹתוֹ בָאוּר, כְּדֵי לְקַיֵּים בּוֹ מִצְוַת קָלִי, דִּבְרֵי ר׳ מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בְּקָנִים«[10] וּבְקוֹלָחוֹת«[11] חוֹבְטִין אוֹתוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְמָעֵךְ. **ח׳** נְתָנוּהוּ לְאַבּוּב«[12]•, וְאַבּוּב«[13]• הָיָה מְנוּקָּב, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא הָאוּר שֹׁלֵט[14]* בְּכוּלּוֹ«[15]•. {שט} שְׁטָחוּהוּ«[16] בָעֲזָרָה, וְהָרוּחַ מְנַשֶּׁבֶת בּוֹ. נְתָנוּהוּ בָרֵיחַיִם^[17]• שֶׁלַּגְּרוֹסוֹת#[18], וְהוֹצִיאוּ מִמֶּנּוּ עִשָּׂרוֹן שֶׁהוּא מְנוּפֶּה בִשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה נָפָה, וְהַשְּׁאָר נִפְדֶּה וְנֶאֱכָל (לכהנים)*[19] לְכָל אָדָם. וְחַיָּיב {בח} בַּחַלָּה, וּפָטוּר מִן הַמַּעַשְׂרוֹת. ר׳ עֲקִיבָה מְחַ[יֵּיב]*[20] בַּחַלָּה וּבַמַּעַשְׂרוֹת. **ט׳** בָּא לוֹ לְעִשָּׂרוֹן, וְנָתַן שַׁמְנוֹ וּלְבוֹנָתוֹ«[21], יָצַק, וּבָלַל, הֵנִיף[22], וְהִגִּישׁ, קָמַץ, וְהִקְטִיר, וְהַשְּׁאָר נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים. **י׳** מִשֶּׁקָּרַב הָעוֹמֶר, יוֹצְאִין וּמוֹצְאִין^[23]• שׁוּק(י)*[24] יְרוּשָׁלַם שֶׁהוּא מָלֵא קֶמַח קָלִי, שֶׁלֹּא כִּרְצוֹן חֲכָמִים, דִּבְרֵי ר׳ מֵאִיר. ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: כִּרְצוֹן חֲכָמִים הָיוּ עוֹשִׂים. מִשֶּׁקָּרַב הָעוֹמֶר, הוּתַּר הֶחָדָשׁ מִיָּד, וְהָרְחוֹקִים מוּתָּרִין מֵחֲצוֹת הַיּוֹם וּלְהַלָּן. וּמִשֶּׁחָרַב^[25] בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, הִתְקִין רַבָּן {י} יוֹחָנָן בֶּן זַכַּיי, שֶׁיְּהֵא יוֹם הֶנֶף כּוּלּוֹ אָסוּר. אָמַר ר׳ יְהוּדָה: וַהֲלֹא מִן הַתּוֹרָה הוּא אָסוּר, שֶׁנֶּאֱמַר°[26]: ׳עַד עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה׳. מִפְּנֵי מָה הָרְחוֹקִים מוּתָּרִים מֵחֲצוֹת הַיּוֹם וּלְהַלָּן, מִפְּנֵי שֶׁהֵן יוֹדְעִים שֶׁאֵין בֵּית דִּין מִתְעַצְּלִין בּוֹ. **י״א** הָעוֹמֶר הָיָה מַתִּיר בַּמְּדִינָה, {וש} וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם בַּמִּקְדָּשׁ. אֵין מְבִיאִין מְנָחוֹת«[27]• וּבִיכּוּרִים« וּמִנְחַת«[28]• בְּהֵמָה קוֹדֶם לָעוֹמֶר. {ו} וְאִם הֵבִיא, פָּסוּל. קוֹדֶם לִשְׁתֵּי הַלֶּחֶם, לֹא יָבִיא. וְאִם הֵבִיא, כָּשֵׁר. **י״ב** הַחִיטִּים וְהַשְּׂעוֹרִים וְהַכּוּסְמִים וְשִׁיבּוֹלֶת שׁוּעָל וְהַשִּׁיפוֹן«[29] הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּיבִים בַּחַלָּה, וּמִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, וַאֲסוּרִין בֶּחָדָשׁ מִלִּפְנֵי הַפֶּסַח, וּמִלִּקְצוֹר מִלִּפְנֵי הָעוֹמֶר. אִם הִשְׁרִישׁוּ {ק} קוֹדֶם לָעוֹמֶר, הָעוֹמֶר מַתִּירָן. וְאִם לָאו*[30], {א} אֲסוּרִים עַד שֶׁיָּבֹא הָעוֹמֶר הַבָּא. **י״ג** קוֹצְרִים בְּבֵית$ הַשְּׁלָחִים שֶׁבָּעֲמָקִים, אֲבָל לֹא גוֹדְשִׁים. אַנְשֵׁי יְרִיחוֹ קוֹצְרִין כִּרְצוֹן חֲכָמִים, וְגוֹדְשִׁין שֶׁלֹּא כִרְצוֹן חֲכָמִים, וְלֹא מִיחוּ בְיָדָן«[31]. הַקּוֹצֵר«[32]• לַשַּׁחַת, וּמַאֲכִיל« לַבְּהֵמָה. אָמַר ר׳ יְהוּדָה: אֵימָתַי, בִּזְמַן שֶׁהִתְחִיל עַד שֶׁלֹּא הֵבִיאָה«[33] שָׁלִישׁ. ר׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף יִקְצוֹר וְיַאֲכִיל אַף מִשֶּׁהֵבִיאָה שָׁלִישׁ. **י״ד** קוֹצְרִין מִפְּנֵי נְטִיעוֹת«[34], וּמִפְּנֵי^[35] בֵית הָאֵבֶל, וּמִפְּנֵי^ בִיטּוּל בֵּית הַמִּדְרָשׁ. לֹא יַעֲשֶׂה אוֹתָם כְּרֵיכוֹת, אֲבָל מַנִּיחָן«[36] צְבָתִים. מִצְוַת הָעוֹמֶר לָבוֹא מִן הַקָּמָה. לֹא מָצָא, יָבִיא מִן הָעוֹמָרִים^[37]. {מ} מִצְוָתוֹ לָבוֹא מִן הַלַּח. לֹא מָצָא, יָבִיא מִן^[38] {ה} הַיָּבֵשׁ^. מִצְוָתוֹ לִקְצוֹר בַּלַּיְלָה. וְלִקְצוֹר^[39]• בַּיּוֹם, כָּשֵׁר. וְדוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת.

הל׳ י״(א)ד׳*[40] פרק י״א׳

שְׁתֵּי הַלֶּחֶם נִילוֹשׁוֹת«[41] אַחַת אַחַת, וְנֶאֱפוֹת אַחַת אַחַת«[42]. לֶחֶם הַפָּנִים נִילוֹשׁ אֶחָד אֶחָד, וְנֶאֱפֶה שְׁתַּיִם שְׁתַּיִם. וּבִטְפַס#[43] הָיָה עוֹשֶׂה אוֹתָן. כְּשֶׁהוּא«[44] רָדָן, נוֹתְנָן בִּטְפַס#^[45], כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְקַלְקֵלוּ. **ב׳** אֶחָד שְׁתֵּי הַלֶּחֶם וְאֶחָד«[46] {ל} לֶחֶם הַפָּנִים, לִישָׁתָן וַעֲרִיכָתָן בַּחוּץ, וַאֲפִיָּיתָן בִּפְנִים. «[47]• ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל מַעֲשֵׂיהֶן בִּפְנִים. רִבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: לְעוֹלָם הֱוֵי רָגִיל לוֹמַר: שְׁתֵּי הַלֶּחֶם וְלֶחֶם הַפָּנִים כְּשֵׁירוֹת בָּעֲזָרָה, וּכְשֵׁירוֹת בְּבֵית פָּגֵי. **ג׳** חֲבִיתֵּי כֹהֵן גָּדוֹל, לִישָׁתָן*[48] וַאֲפִיָּיתָן בִּפְנִים, וְדוֹחוֹת אֶת הַשַּׁבָּת. טְחוֹנָן#[49] וְהֶרְקֵידָן#[50] אֵינָן«[51] דּוֹחוֹת^ אֶת הַשַּׁבָּת. כְּלָל אָמַר ר׳ עֲקִיבָה: כָּל מְלָאכָה שֶׁאֶיפְשָׁר לָהּ לַעֲשׂוֹתָהּ^[52]• מֵעֶרֶב שַׁבָּת, אֵינָהּ«[53] דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת. {ושא} וְשֶׁאֵי«[54] אֶיפְשָׁר לָהּ לֵיעָשׂוֹת מֵעֶרֶב שַׁבָּת, דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת. **ד׳** כָּל הַמְּנָחוֹת יֵשׁ בָּהֶם מַעֲשֵׂה כֶלִי בִּפְנִים, וְאֵין בָּהֶן מַעֲשֵׂה כֶלִי בַחוּץ. כֵּי־צַד: שְׁתֵּי הַלֶּחֶם אוֹרְכָּן«[55] שִׁבְעָה וְרָחְבָּן«[56] אַרְבָּעָה, וְקַרְנוֹתֵיהֶן אַרְבַּע אֶצְבָּעוֹת. לֶחֶם הַפָּנִים, אוֹרְכּוֹ«[57] עֲשָׂרָה וְרוֹחְבּוֹ«[58] חֲמִשָּׁה,

---

[1] מכאן ועד המילים ״ואבוב היה״ נכתב בידי סופר מישני שאינו הסופר הראשי. בכתב קטן יותר.
[2] ק+קיי ליתא: ״להן״.
[3] ק+קיי נוסף: שַׁבָּת זוֹ אוֹמְרִים הִין״. וכנראה נשמט בפרמה מחמת הדומות.
[4] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״והן״. וכן בסמוך.
[5] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״והין״.
[6] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״לו״.
[7] ק כלפנינו. קיי: !״הבדסים״!.
[8] קיי כלפנינו. ק נוסף בטעות: ״לוֹ״.
[9] קיי כלפנינו. ק: ״לַקּוּפּוֹת״.
[10] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״בקנים״, וכנראה נשמט.
[11] ק כלפנינו. קיי: ״ובקלחות״.
[12] קנ כלפנינו. קס: ״לאבו״. קיי: ״באבוב״.
[13] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ואבו״.
[14] הרגל השמאלית של אות ״ט״ יורדת למטה, וצ״ע. ק: ״שׁוֹלֵט״. קיי: ״שליט״.
[15] קיי כלפנינו. ק: ״בְּכוּלָּן״.
[16] קיי כלפנינו. ק בטעות: ״שְׁחָטוּהוּ״.
[17] ק+קיי: ״לָרֵיחַיִים״.
[18] בפרמה לא מנוקד. קנ ניקד את ״ס״ בשורוק. ולא נראה לי. לכן, לבדוק במקומות אחרים.
[19] סומן למחיקה בידי הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
[20] הקיצור נפתח בידי הסופר. וכן ק+קיי.
[21] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ולבונתה״.
[22] קס+קיי כלפנינו. קנ: ״וְהֵנִיף״.
[23] קנ כלפנינו. קס+קיי הכתיב: ״ומוציאין״.
[24] אות ״י״ נמחקה, וספק בידי מי. וכן ק+קיי: ״שׁוּק״.
[25] ק+קיי: ״מִשֶּׁחָרַב״.
[26] ויקרא כג׳
[27] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: ״מנחות ביכורין וביכורין״.
[28] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ומנחות״.
[29] קיי כלפנינו. ק: ״וְשִׁיפוֹן״.
[30] ק+קיי כלפנינו. אות ״ו״ תיקן הסופר(?) מאות ״ל״(?) שכתב בטעות.
[31] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״חֲכָמִים״.
[32] קיי: ״הקוצר לשחת מאכיל לבהמה״. ק: ״וְקוֹצֵר לַשַּׁחַת וּמַאֲכִיל לַבְּהֵמָה״.
[33] קיי כלפנינו. ק בטעות: ״הֵבִיא הַשָּׁלִישׁ״.
[34] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?״נטיעת״?.
[35] ק+קיי: ״מִפְּנֵי״. וכן בסמוך.
[36] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״מניחין״.
[37] ק+קיי הכתיב: ״הָעֳמָרִים״.
[38] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״יביא יבש״.
[39] ק+קיי: ״נִקְצַר״.
[40] הסופר(?) מחק אות ״א״ וכתב ״ד״. וכן ק+קיי: ״יד״.
[41] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: ״נילושת״.
[42] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״אחת״.
[43] כך ניקד סופר פרמה וכן ניקד קנ.
[44] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״כשהיא״.
[45] ק+קיי: ״לִיטְפַס״, אלא שבקאופמן נחלק לשתי מילים בסוף שורה ותחילת השורה הבאה, ו-קנ ניקד באופן מוזר. אני ניקדתי כאן כרגיל.
[46] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״אחד״.
[47] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״ואינן דוחות את השבת״.
[48] כך גם ק+קיי. אות ״ת״ מתוקנת בידי סופר פרמה מאות אחרת(?). להדגשת התיקון, הסופר תלה אות ״ת״ נוספת מעל אות ״ת״.
[49] ניקדתי לפי הכתיב שבפרמה וכן הכתיב של קס+קיי. קנ: ״טְחָנָן״.
[50] קיי הכתיב כלפנינו, וניקדתי כרגיל. ק: ״וְהִירְקִידָן״.
[51] קנ כלפנינו. קס: ״אינן דוחה״. קיי: ״אינו דוחה״.
[52] ק+קיי: ״לֵיעָשׂוֹת״ (קיי הכתיב: ״לעשות״).
[53] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״אינו״.
[54] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ושאיפשר״ (אך כוונתו כלפנינו).
[55] קס הכתיב כלפנינו. קיי+קנ: ״אָרְכָּן״.
[56] קיי+קנ כלפנינו (אני ניקדתי קמץ קטן). קס הכתיב: ״ורוחבן״.
[57] קס הכתיב כלפנינו. קיי+קנ הכתיב: ״אָרְכּוֹ״. וכן ברובם להלן.
[58] קס הכתיב כלפנינו. קיי+קנ הכתיב: ״וְרָחְבּוֹ״. וכן ברובם להלן.

וְקַרְנוֹתָיו שֶׁבַע אֶצְבָּעוֹת. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: שֶׁלֹּא [תִטְעֶה][1]*, זְדֵ׳יד׳#[2] יָהָ׳יז׳#. בֶּן זוֹמָא אוֹמֵר: ׳וְנָתַתָּה[3] עַל הַשֻּׁלְחָן {ל} לֶחֶם פָּנִים[4]• לְפָנַיי תָּמִיד׳, ׳לֶחֶם פָּנִים׳: שֶׁיְּהוּ[5] לוֹ פִּינִים[6]•. **ה׳** הַשֻּׁלְחָן, אוֹרְכּוֹ עֲשָׂרָה, וְרָחְבּוֹ חֲמִשָּׁה. לֶחֶם הַפָּנִים, אוֹרְכּוֹ עֲשָׂרָה וְרוֹחְבּוֹ חֲמִשָּׁה. נוֹתֵן אוֹרְכּוֹ כְּנֶגֶד רוֹחְבּוֹ שֶׁלַּשֻּׁלְחָן, וְכוֹפֵל טִיפְחַיִים וּמַחְצָה מִיכָּן וְטִיפְחַיִים {ו} וּמַחְצָה מִיכָּן, נִמְצָא אוֹרְכּוֹ מְמַלֵּא רָחְבּוֹ[7] שֶׁלַּשֻּׁלְחָן, דִּבְרֵי רְ׳ יְהוּדָה. **ו׳**[8]• רְ׳ מֵאִיר אוֹמֵר: הַשּׁוּלְחָן אוֹרְכּוֹ שְׁנֵים עָשָׂר וְרָחְבּוֹ שִׁשָּׁה. {ו} וְלֶחֶם[9] הַפָּנִים אָרְכּוֹ עֲשָׂרָה וְרָחְבּוֹ חֲמִשָּׁה. נוֹתֵן אָרְכּוֹ[10]* כְּנֶגֶד רָחְבּוֹ שֶׁלַּשֻּׁלְחָן, וְכוֹפֵל טִיפְחַיִים[11] מִיכָּן וְטִיפְחַיִים מִיכָּן, וְטִיפְחַיִים[12] רֶיוַוח {בא} בָּאֶמְצַע כְּדֵי שֶׁתְּהֵא הָרוּחַ מְנַשֶּׁבֶת בָּהֶם[13]. {א} אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: שָׁם הָיוּ נוֹתְנִין שְׁנֵי בַזִיכֵי לְבוֹנָה שֶׁלְּלֶחֶם הַפָּנִים. אָמְרוּ לוֹ: וַהֲלֹא כְבָר נֶאֱמַר[14]°: ׳וְנָתַתָּה[15] עַל הַמַּעֲרֶכֶת לְבוֹנָה זַכָּה׳. אָמַר לָהֶם: וַהֲלֹא כְבָר[16]• נֶאֱמַר[17]°: ׳וְעָלָיו מַטֵּה מְנַשֶּׁה׳. **ז׳** וְאַרְבָּעָה[18]• סְנִיפִים שֶׁלַּזָּהָב הָיוּ שָׁם, מוּפְצָלִין[19] מֵרָאשֵׁיהֶן, (שנים)[20]* שֶׁהָיוּ סוֹמְכִין בָּהֶן: שְׁנַיִם לְסֵדֶר זֶה וּשְׁנַיִם לְסֵדֶר זֶה. וְעֶשְׂרִין וּשְׁמֹנָה קָנִים, וַחֲצִי[21]• קָנֶה חָלוּל: אַרְבָּעָה עָשָׂר לְסֵדֶר זֶה וְאַרְבָּעָה עָשָׂר לְסֵדֶר זֶה. לֹא {ס} סִידּוּר הַקָּנִים[22] וְלֹא נְטִילָתָן דּוֹחִין[23] אֶת הַשַּׁבָּת, אֶלָּא נִכְנָס מֵעֶרֶב הַשַּׁבָּת[24] וְשׁוֹמְטָן וְנוֹתְנָן לְאוֹרְכּוֹ[25] שֶׁלַּשּׁוּלְחָן. וְכָל[26] הַכֵּלִים שֶׁהָיוּ בַמִּקְדָּשׁ, אוֹרְכָּן לְאוֹרְכּוֹ שֶׁלַּבַּיִת. **ח׳** שְׁנֵי שֻׁלְחָנוֹת הָיוּ[27] בָאוּלָם מִבִּפְנִים עַל פֶּתַח הַבַּיִת, אֶחָד שֶׁלַּשַּׁיִישׁ וְאֶחָד שֶׁלַּזָּהָב. עַל שֶׁלַּשַּׁיִישׁ {נות} נוֹתְנִין לֶחֶם הַפָּנִים בִּכְנִיסָתוֹ, וְעַל שֶׁלַּזָּהָב {ב} בִּיצִיאָתוֹ, שֶׁמַּעֲלִין בַּקּוֹדֶשׁ וְלֹא מוֹרִידִים. וְאֶחָד שֶׁלַּזָּהָב בִּפְנִים[28]•, שֶׁעָלָיו לֶחֶם הַפָּנִים תָּמִיד. **ט׳** אַרְבָּעָה כֹהֲנִים נִכְנָסִין, {ש} שְׁנַיִם בְּיָדָם[29] שְׁנֵי סְדָרִים, וּשְׁנַיִם[30] בְּיָדָם שְׁנֵי בַזִיכִים[31]#. וְאַרְבָּעָה מְקַדְּמִין לִפְנֵיהֶם[32], שְׁנַיִם לִיטּוֹל שְׁנֵי סְדָרִים, וּשְׁנַיִם לִיטּוֹל שְׁנֵי {בזי} בַזִיכִים. הַנִּכְנָסִים[33]• עוֹמְדִים בַּצָּפוֹן, וּפְנֵיהֶם לַדָּרוֹם. וְהַמּוֹצִיאִין[34] עוֹמְדִים בַּדָּרוֹם, וּפְנֵיהֶם לַצָּפוֹן[35]. אֵילּוּ מוֹשְׁכִין וְאֵילּוּ (מושכי)[36]* מַנִּיחִים, וְטִפְחוֹ[37] שֶׁלָּזֶה לְתוֹךְ[38]• טִיפְחוֹ שֶׁלָּזֶה, שֶׁנֶּאֱמַר[39]°: ׳לְפָנַיי תָּמִיד׳. רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵר: אֲפִילּוּ אֵילּוּ נוֹטְלִין וְאֵילּוּ מַנִּיחִין, אַף זוֹ הָיְתָה ׳תָּמִיד׳. יָצְאוּ וּנְתָנוּם עַל שׁוּלְחָן שֶׁלַּזָּהָב שֶׁהָיָה בָאוּלָם. וְהִקְטִירוּ[40] אֶת[41] הַבַּזִיכִים, וְהַחַלּוֹת מִתְחַלְּקוֹת לַכֹּהֲנִים. **י׳** חָל יוֹם הַכִּיפּוּרִים לִהְיוֹת [42] בַּשַּׁבָּת, {ה} הַחַלּוֹת מִתְחַלְּקוֹת לָעֶרֶב. חָל לִהְיוֹת עֶרֶב שַׁבָּת, שְׂעִיר שֶׁלְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים נֶאֱכָל [43]•, וְהַבַּבְלִיִּין[44]• {א} אוֹכְלִין אוֹתוֹ כְּשֶׁהוּא חַי, מִפְּנֵי שֶׁדַּעְתָּן יָפָה. **י״א** סִידֵּר אֶת הַלֶּחֶם בַּשַּׁבָּת וְאֶת {הב} הַבַּזִיכִים לְאַחַר שַׁבָּת וְהִקְטִיר אֶת הַבַּזִיכִים בַּשַּׁבָּת, פְּסוּלָה, וְאֵין חַיָּיבִין עֲלֵיהֶן מִשֵּׁם פִּיגּוּל וְנוֹתָר[45] וְטָמֵא. **י״ב** סִידֵּר אֶת הַלֶּחֶם וְאֶת הַבַּזִיכִים בְּשַׁבָּת וְהִקְטִיר אֶת הַבַּזִיכִים לְאַחַר הַשַּׁבָּת[46], פְּסוּלָה$, וְאֵין חַיָּיבִין עֲלֵיהֶן מִשֵּׁם פִּיגּוּל וְנוֹתָר וְטָמֵא. **י״ג** סִידֵּר אֶת הַלֶּחֶם וְאֶת הַבַּזִיכִים לְאַחַר[47] שַׁבָּת וְהִקְטִיר אֶת הַבַּזִיכִים בַּשַּׁבָּת, כֵּי־צַד יַעֲשֶׂה? יַנִּיחֶנָּה לַשַּׁבָּת הַבָּאָה[48]•, שֶׁאֲפִילּוּ הִיא עַל הַשֻּׁלְחָן יָמִים$, אֵין בְּכָךְ כְּלוּם. **י״ד** שְׁתֵּי הַלֶּחֶם נֶאֱכָלוֹת: אֵין פָּחוּת מִשְּׁנַיִם, וְלֹא יָתֵר עַל שְׁלֹשָׁה. כֵּי־צַד: נֶאֱפוֹת מֵעֶרֶב יוֹם {ט} טוֹב וְנֶאֱכָלוֹת בְּיוֹם טוֹב, לִשְׁנַיִם. חָל יוֹם טוֹב לִהְיוֹת אַחַר הַשַּׁבָּת[49], נֶאֱכָלוֹת לִשְׁלֹשָׁה. לֶחֶם הַפָּנִים נֶאֱכָל: אֵין פָּחוּת מִתִּשְׁעָה, וְלֹא יָתֵר עַל אֶחָד עָשָׂר. כֵּי־צַד: נֶאֱפֶה מֵעֶרֶב {ש} שַׁבָּת וְנֶאֱכָל לְשַׁבָּת[50], לְתִשְׁעָה. חָל יוֹם טוֹב לִהְיוֹת עֶרֶב שַׁבָּת, נֶאֱכָל לַעֲשָׂרָה. שְׁנֵי יָמִים טוֹבִים[51]• שֶׁלְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, נֶאֱכָל לְאֶחָד עָשָׂר. שֶׁאֵינוּ[52]• דּוֹחֶה לֹא[53] אֶת הַשַּׁבָּת וְלֹא אֶת יוֹם טוֹב. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אָמַר[54]• מִשֵּׁם [55]• שִׁמְעוֹן בֶּן הַסֶּגֶן: דּוֹחֶה אֶת יוֹם טוֹב וְאֵינוּ דּוֹחֶה אֶת יוֹם צוֹם.

---

1 נוסף בשוליים בידי מגיה. ונמחק, ונכתב שוב על גבי המחק. וכן ק+קיי איתא.
2 כך ניקד סופר פרמה את ״זדד יהז״. קס: ?״זכדיה?ז/ך?״?. קנ: ״זרד יהז״.
3 ק הכתיב כלפנינו. קיי הכתיב: ״וְנָתַתָּ״.
4 ק+קיי: ״הַפָּנִים״. וכן קיי בסמוך. אך בקאופמן חסר: ״לפניי תמיד לחם הפנים״ (כנראה נשמט מחמת הדומות).
5 ק+קיי הכתיב: ״שֶׁיְּהוּא״.
6 ק כלפנינו. קיי: ״פנים״.
7 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״?ארכו?״.
8 קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: ״אמר ר׳ מאיר אומר״.
9 ק+קיי: ״לֶחֶם״.
10 ק+קיי כלפנינו. בפרמה יש פיסת דיו בין מילה זו למילה הבאה. ייתכן שהסופר תיקן אות ״ו״ מאות אחרת או שהוסיף דיו להפרדה? וצ״ע.
11 קנ כלפנינו. קס+קיי הכתיב: ״טפחים...וטפחים״.
12 קיי הכתיב: ״וטפחים״. ק: מילה זו חסרה.
13 קיי כלפנינו. ק: ״בּוֹ״.
14 ויקרא כד׳
15 ק הכתיב כלפנינו. קיי הכתיב: ״וְנָתַתָּ״.
16 קיי כלפנינו. ק ליתא: ״כבר״.
17 במדבר ב׳
18 ק+קיי: ״אַרְבָּעָה״.
19 קיי+קנ כלפנינו. קס בטעות: ?״מופלצין״?.
20 סומן למחיקה בידי הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
21 קנ כלפנינו. קס ?״בחצי״?. קיי: ״כחצי״.
22 ק+קיי: ״קָנִים״.
23 ק כלפנינו. קיי: ״דוחה״.
24 ק+קיי: ״שַׁבָּת״.
25 קס הכתיב כלפנינו. קיי+קנ הכתיב: ״לְאָרְכּוֹ״. וכן להלן: ״אָרְכָּן לְאָרְכּוֹ״.
26 ק+קיי: ״כָּלֵי״.
27 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״שהיו״, וגם לא ידוע מה כתב לעיל במקום המילים ״שני שלחנות״.
28 ק+קיי: ״מִבִּפְנִים״.
29 קיי כלפנינו. ק בטעות: ״בַּדִּים״.
30 קיי+קנ כלפנינו. קס בטעות: ״ישנים״.
31 ניקדדתי כרגיל. קנ ניקד כאן אות ״ב״ בחיריק.
32 קיי כלפנינו. ק: ״לִפְנֵי(ם)[ה]״. וצ״ע.
33 ק+קיי: ״הַמַּכְנִיסִים״.
34 קיי כלפנינו. ק: ״הַמּוֹצִיאִין״.
35 קיי כלפנינו. ק: ״בַּצָּפוֹן״.
36 סומן למחיקה בידי הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
37 קיי כלפנינו בכתיב חסר (וכן להלן קיי בכתיב חסר). ק: ״וְטִיפְחוֹ״.
38 ק כלפנינו. קיי: ״כנגד״.
39 שמות כה׳
40 ק+קיי: ״הִקְטִירוּ״.
41 ק+קיי ליתא: ״את״.
42 קיי כלפנינו. ק נוסף: ״ב(י)[ו]״.
43 ק+קיי נוסף: ״לָעֶרֶב״.
44 קיי כלפנינו. ק: ״הַבַּבְלִיִים״.
45 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״נותר״. וכן בסמוך.
46 ק כלפנינו. קיי: ״שבת״.
47 קיי כלפנינו. קס בטעות הדומות: ״בַּשַּׁבָּת״.
48 קיי כלפנינו. ק ליתא: ״הבאה״.
49 ק+קיי: ״שַׁבָּת״.
50 ק+קיי: ״בַּשַּׁבָּת״.
51 קיי כלפנינו. ק ליתא: ״טובים״.
52 ק: ״אֵינוּ״. קיי: ״ואינו״.
53 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״אלא״.
54 קיי כלפנינו. ק: ״אוֹמֵר״.
55 קיי כלפנינו. ק נוסף: ״רְבִּי״.

הל׳ י׳ד׳ **פרק י׳ב׳**

הַמְּנָחוֹת וְהַנְּסָכִים שֶׁנִּיטַּמּוּ[1] עַד שֶׁלֹּא קָדְשׁוּ בַּכֶּלִי, יֶשׁ לָהֶם פִּדָיוֹן. וּמִשֶּׁקָּדְשׁוּ[2] בַּכֶּלִי, אֵין לָהֶם פִּידָיוֹן. הָעוֹפוֹת וְהָעֵצִים הַלְּבוֹנָה[3] וּכְלֵי שָׁרֵת, אֵין לָהֶם פִּדָיוֹן, שֶׁלֹּא נֶאֱמְרוּ אֶלָּא ׳בְהֵמָה׳. **ב׳** הָאוֹמֵר: ׳הֲרֵי עָלַי בַּמַּחֲבַת׳, וְהֵבִיא {במרח} בַּמַּרְחֶשֶׁת, בַּמַּרְחֶשֶׁת וְהֵבִיא בַּמַּחֲבַת, מַה {ש} שֶׁהֵבִיא הֵבִיא, וִידֵי חוֹבָתוֹ לֹא יָצָא. ׳זוֹ לְהָבִיא בַּמַּחֲבַת׳, וְהֵבִיא בַּמַּרְחֶשֶׁת, בַּמַּרְחֶשֶׁת, וְהֵבִיא בַּמַּחֲבַת, הֲרֵי זוֹ פְּסוּלָה. **ג׳** ׳הֲרֵי עָלַי שְׁנֵי עֶשְׂרוֹנוֹת לְהָבִיא בְּכֶלִי אֶחָד׳, וְהֵבִיא בִשְׁנֵי {כ} כֵלִים, ׳בִּשְׁנֵי כֵלִים׳, וְהֵבִיא בְּכֶלִי אֶחָד, מַה {ש} שֶׁהֵבִיא הֵבִיא, וִידֵי חוֹבָתוֹ לֹא יָצָא. ׳אֵלּוּ לְהָבִיא[4] בְּכֶלִי אֶחָד׳, וְהֵבִיא בִשְׁנֵי כֵלִים, ׳בִּשְׁנֵי כֵלִים׳ וְהֵבִיא *בְּכֶלִי*[5] אֶחָד, הֲרֵי אֵלּוּ פְּסוּלִים. **ד׳**[6]• ׳הֲרֵי עָלַי שְׁנֵי עֶשְׂרוֹנוֹת לְהָבִיא {ב} בִשְׁנֵי כֵלִים׳, וְהֵבִיא בְּכֶלִי אֶחָד, אָמְרוּ לוֹ: ׳בִּשְׁנֵי כֵלִים נָדַרְתָּ׳[7], הִקְרִיבָן בִּשְׁנֵי כֵלִים, כְּשֵׁירִים. {נ} נְתָנָן בְּכֶלִי אֶחָד, כִּשְׁתֵּי[8] מְנָחוֹת שֶׁנִּתְעָרְבוּ. **ה׳**• ׳הֲרֵי עָלַי שְׁנֵי עֶשְׂרוֹנוֹת לְהָבִיא {בכ} בְּכֶלִי אֶחָד׳ וְהֵבִיא בִשְׁנֵי כֵלִים, אָמְרוּ לוֹ: בְּכֶלִי אֶחָד נָדַרְתָּ׳, הִקְרִיבָן בְּכֶלִי אֶחָד, כְּשֵׁירִים, {ב} בִשְׁנֵי[9] כֵלִים, פְּסוּלִים. **ו׳** ׳הֲרֵי עָלַי מִנְחָה מִן הַשְּׂעוֹרִים׳, יָבִיא מִן הַחִיטִּים. ׳קֶמַח׳, יָבִיא סֹלֶת. ׳שֶׁלֹּא$ שֶׁמֶן וּלְבוֹנָה׳, יָבִיא[10]• שֶׁמֶן וּלְבוֹנָה. ׳חֲצִי עִשָּׂרוֹן׳[11]•, יָבִיא עִשָּׂרוֹן שָׁלֵם. ׳עִשָּׂרוֹן {ו} וּמַחְצָה׳, יָבִיא שְׁנַיִם. רִ׳ שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר, שֶׁלֹּא {ה} הִתְנַדֵּב^[12] כְּדֶרֶךְ הַמִּתְנַדְּבִים. **ז׳** מִתְנַדֵּב[13] אָדָם מִנְחָה שֶׁלְּשִׁשִּׁים עִשָּׂרוֹן, וּמֵבִיא בְּכֶלִי אֶחָד. וְאִם^[14] אָמַר ׳הֲרֵי *עָלַי(ו)*[15] שִׁשִּׁים וְאֶחָד׳, {מב} מֵבִיא שִׁשִּׁים בְּכֶלִי *(ו)*[16] אֶחָד וְאֶחָד בְּכֶלִי אֶחָד[17], שֶׁכֵּן הַצִּיבּוּר מֵבִיא בְּיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁלֶּחָג שֶׁחָל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת שִׁשִּׁים וְאֶחָד. דַּיּוֹ לַיָּחִיד שֶׁיְּהֵא פָחוּת מִן הַצִּיבּוּר אֶחָד. **ח׳** אָמַר רִ׳ שִׁמְעוֹן: וַהֲלֹא אֵלּוּ לַפָּרִים, וְאֵלּוּ לַכְּבָשִׂים, {א} אֵינָן^[18]• נִבְלָלִין זֶה עִם זֶה. אֶלָּא, עַד שִׁשִּׁים {י} יְכוּלִין לְהִיבָּלֵל[19]. אָמְרוּ לוֹ: שִׁשִּׁים נִבְלָלִים, {ש} *[20] שִׁשִּׁים^[21] וְאֶחָד אֵין^[22] נִבְלָלִין? אָמַר לָהֶן: כָּל מִידּוֹת חֲכָמִים כֵּן: בְּאַרְבָּעִים סְאָה הוּא טוֹבֵל, בְּאַרְבָּעִים סְאָה חָסֵר קוֹרְטוֹב[23]*#• אֵינוּ יָכוֹל לִטְבּוֹל בָּהֶן. שֶׁאֵין[24]• מִתְנַדְּבִין לוֹג, שְׁנַיִם, וַחֲמִשָּׁה, אֲבָל מִתְנַדְּבִין שְׁלֹשָׁה וְאַרְבָּעָה וְשִׁשָּׁה, וּמִשִּׁשָּׁה וּלְמַעְלָן[25]. **ט׳** מִתְנַדְּבִים יַיִן, {וא} וְאֵין מִתְנַדְּבִין שֶׁמֶן, דִּבְרֵי רִ׳ עֲקִיבָה. רִ׳ טַרְפוֹן אוֹמֵר: אַף^[26] מִתְנַדְּבִים שֶׁמֶן. אָמַר רִ׳ טַרְפוֹן: מַה מָּצִינוּ[27] בַּיַּיִן שֶׁהוּא בָא חוֹבָה וּבָא[28] נְדָבָה, אַף הַשֶּׁמֶן[29] שֶׁהוּא בָא*[30] חוֹבָה יָבֹא[31] נְדָבָה. אָמַר לוֹ רִ׳ עֲקִיבָה: לֹא וָלֹא!^[32]• אִם אָמַרְתָּה בַּיַּיִן שֶׁכֵּן הוּא קָרֵיב וְחוֹבָתוֹ[33]• בִּפְנֵי עַצְמוֹ, {תא} תֹּאמַר בַּשֶּׁמֶן שֶׁאֵינוּ קָרֵיב וְחוֹבָתוֹ• בִּפְנֵי עַצְמוֹ. שֶׁאֵין[34]• שְׁנַיִם מִתְנַדְּבִים עִשָּׂרוֹן אֶחָד, אֲבָל מִתְנַדְּבִים עוֹלָה וּשְׁלָמִים. וּבָעוֹף, אֲפִילּוּ פְרִידָה[35]• אַחַת.

{**פרק י׳ב׳**} **הל׳ ט׳** **פרק י׳ג׳**

׳הֲרֵי עָלַי עִשָּׂרוֹן׳, יָבִיא *(אפילו)*[36] אֶחָד. ׳עֶשְׂרוֹנוֹת׳, יָבִיא שְׁנַיִם. ׳פֵּרַשְׁתִּי וְאֵין^[37]• יָדוּעַ^• מַה פֵּרַשְׁתִּי׳, יָבִיא שִׁשִּׁים עִשָּׂרוֹן. הֲרֵי עָלַי מִנְחָה, יָבִיא אֵי זוֹ[38] שֶׁיִּרְצֶה. רִ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: יָבִיא מִנְחַת סוֹלֶת[39], שֶׁהִיא מְיוּחֶדֶת שֶׁבַּמְּנָחוֹת. **ב׳** מִנְחָה, מִן הַמִּנְחָה, יָבִיא אַחַת. מְנָחוֹת, מִן הַמְּנָחוֹת, יָבִיא {ששים} <שְׁתַּיִם>*[40]. פֵּרַשְׁתִּי וְאֵין^• יָדוּעַ^• מַה פֵּרַשְׁתִּי, יָבִיא חֲמֵישְׁתָּן[41]#•. פֵּרַשְׁתִּי מְנָחוֹת שֶׁלָּעֶשְׂרוֹנוֹת וְאֵין^• יָדוּעַ^• מַה פֵּרַשְׁתִּי, יָבִיא מִנְחָה שֶׁלְּשִׁשִּׁים עִשָּׂרוֹן. רִבִּי[42]• אוֹמֵר: יָבִיא מְנָחוֹת שֶׁלָּעֶשְׂרוֹנוֹת מֵאַחַת^[43]• וְעַד שִׁשִּׁים. **ג׳** הֲרֵי עָלַי[44]*# עֵצִים, לֹא יִפְחוֹת מִשְּׁנֵי גִיזִירִים[45]•. לְבוֹנָה, לֹא יִפְחוֹת מִן^[46] הַקּוֹמֶץ. חֲמִשָּׁה קוֹמָצִים הֵן[47]#: הָאוֹמֵר: הֲרֵי עָלַי לְבוֹנָה, לֹא יִפְחוֹת מִן^ הַקּוֹמֶץ. הַמִּתְנַדֵּב *מִ*נְחָה*[48], יָבִיא עִימָּהּ קוֹמֶץ לְבוֹנָה. הַמַּעֲלֶה אֶת הַקּוֹמֶץ בַּחוּץ, חַיָּיב. וּשְׁנֵי בַזִּיכִים טְעוּנִין שְׁנֵי קֳמָצִים. **ד׳** הֲרֵי עָלַי זָהָב, לֹא יִפְחוֹת מִדִּינַר זָהָב. כֶּסֶף[49], לֹא יִפְחוֹת מִדִּינַר כֶּסֶף. נְחוֹשֶׁת[50], לֹא יִפְחוֹת מִמָּעָה כֶּסֶף. פֵּירַשְׁתִּי וְאֵין^• יָדוּעַ^• {מה} מַה פֵּירַשְׁתִּי, יְהֵא מֵבִיא עַד שֶׁיֹּאמַר: לֹא לְכָךְ נִתְכַּוַּנְתִּי. **ה׳** הֲרֵי עָלַי יַיִן, לֹא יִפְחוֹת מִשְּׁלֹשֶׁת[51] לוֹגִים. שֶׁמֶן, לֹא יִפְחוֹת מִלּוֹג. רִבִּי אוֹמֵר: שְׁלֹשֶׁת[52]• לוֹגִים. פֵּרַשְׁתִּי וְאֵין^• יָדוּעַ^• מַה פֵּרַשְׁתִּי, יָבִיא כְּיוֹם[53] מְרוּבֶּה. **ו׳** הֲרֵי עָלַי עוֹלָה, יָבִיא כֶבֶשׂ. רִ׳ <אֶ>לְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר: *[אוֹ]*[54] תוֹר אוֹ[55]• בֶּן יוֹנָה. פֵּרַשְׁתִּי בֶן[56]• בָּקָר וְאֵין^• יָדוּעַ^• מַה פֵּרַשְׁתִּי, יָבִיא פַר וְעֵגֶל. ׳מִן הַבְּהֵמָה׳ וְאֵין^• יָדוּעַ^• מַה פֵּרַשְׁתִּי, יָבִיא פַר וְעֵגֶל אַיִל וּגְדִי[57] וְטָלֶה. ׳פֵּרַשְׁתִּי וְאֵין^• יָדוּעַ^• מַה פֵּרַשְׁתִּי, *מוֹסִיף*[58] עֲלֵיהֶם תּוֹר וּבֶן יוֹנָה. {ו}<ז>׳ הֲרֵי עָלַי תוֹדָה, אוֹ שְׁלָמִים, יָבִיא כֶבֶשׂ. פֵּרַשְׁתִּי בֶן• בָּקָר וְאֵין^• יָדוּעַ^• מַה פֵּרַשְׁתִּי, יָבִיא פַר וּפָרָה עֵגֶל וַעֲגָלָה. מִן הַבְּהֵמָה וְאֵין^• יָדוּעַ^• מַה פֵּרַשְׁתִּי, יָבִיא פַר וּפָרָה, עֵגֶל וַעֲגָלָה, אַיִל וְרָחֵל, גְּדִי וּגְדִיָּה, שָׂעִיר וּשְׂעִירָה, טָלֶה וְטָלָא[59]#^•. {ז}<ח>׳ הֲרֵי עָלַי

---

[1] ק הכתיב כלפנינו. קיי: ״שנטמאו״.
[2] ק+קיי: ״מִשֶּׁקָּדְשׁוּ״.
[3] ק כלפנינו. קיי: ״והלבונה״.
[4] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״הביא״.
[5] ק+קיי כלפנינו. אותיות ״כלי״ כתב סופר פרמה על גבי המחק.
[6] ק: סדר ההלכות כלפנינו. קיי: סדר ההלכות שונה: קודם הלכת ״בכלי אחד״ ואחריה הלכת ״בשני כלים״.
[7] ק+קיי הכתיב: ״נָדַרְתָּה״.
[8] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?״בשתי״?.
[9] ק כלפנינו. קיי: ״ובשני״.
[10] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״עמה״.
[11] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״שָׁלֵם״ (וכנראה זו טעות).
[12] ק+קיי: ״נִתְנַדֵּב״.
[13] קיי כלפנינו. ק בטעות: ״וּמִתְנַדֵּב״, במקום: ״ז׳ מתנדב״.
[14] ק+קיי: ״אִם״.
[15] אות ״ו״ נמחקה, כנראה בידי הסופר. וכן ק+קיי: ״עלי״.
[16] סומן למחיקה בידי הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
[17] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״אחד״.
[18] ק+קיי: ק: ״אֵין״. קיי: ״ואין״.
[19] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״להיבללן״.
[20] עמודה זו נכתבה בידי סופר מישני בכתב קטן יותר.
[21] ק+קיי: ״וְשִׁשִּׁים״.
[22] ק+קיי: ״אֵינָן״.
[23] קס+קיי כלפנינו. קנ גרס וניקד ״קַרְטוֹב״. עניין נוסף: בשולי העמוד בפרמה נכתב ״דבר מועט״, אך נראה שמדובר בפירוש ולא בנוסח אחר.
[24] קיי: ״אין״. ק: ״שֶׁאֵינָן״.
[25] ק כלפנינו. קיי: ״ולמעלה״.
[26] ק+קיי ליתא: ״אף״.
[27] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: ״מציאנו״.
[28] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״יביא״.
[29] קיי כלפנינו. ק: ״שֶׁמֶן״.
[30] ק+קיי כלפנינו. המילים ״בא חובה״ די צמודות בפרמה, והסופר(?) הוסיף סימני הפרדה מעל הריווח הצר שבין המילים.
[31] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״יביא״.
[32] ק+קיי ליתא: ״ולא״.
[33] קיי כלפנינו. ק: ״חוֹבָתוֹ״. וכן בסמוך.
[34] ק כלפנינו. קיי: ״אין״.
[35] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״פרידה״.
[36] סומן למחיקה בידי הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
[37] ק+קיי: ״וְאֵינִי יוֹדֵעַ״. וכן בכולם ובעמוד הבא.
[38] קיי כלפנינו. ק: ״זֶה״.
[39] ק כלפנינו. קיי: ״הסולת״.
[40] תיקנתי לפי ק+קיי.
[41] קס: ״חמישיתן״. קיי(+קנ?): ״חמשתן״.
[42] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״יְהוּדָה״.
[43] ק+קיי: ״מֵאֶחָד״.
[44] אותיות ״יי״ מעט נפרדות מהמילה ולכן הסופר(?) ניקד את ״ל״ בפתח ואת ״י״ הראשונה בחיריק.
[45] ק כלפנינו. קיי: ״גזרין״.
[46] ק+קיי: ״מִקּוֹמֶץ״. וכן בסמוך.
[47] קס+קיי הכתיב כלפנינו. קנ: ״קְמָצִים״.
[48] ק+קיי כלפנינו. סופר פרמה כתב מילה זו ע״ג המחק, אך ניכר שאות ״מ״ תוקנה מתוך אות ״נ״.
[49] קיי כלפנינו. ק: ״וְכֶסֶף״.
[50] קיי כלפנינו. ק: ״וּנְחוֹשֶׁת״.
[51] ק כלפנינו. קיי: יש השמטה.
[52] ק: ״מִשְּׁלֹשֶׁת״. קיי: יש השמטה.
[53] קס כלפנינו. קיי: ״ביום מריבה״. קנ: ״כִּמְרוּבֶּה״.
[54] נתלה בין השורות, אולי בידי הסופר. אך ק+קיי ליתא.
[55] קיי כלפנינו. קס: תור וּבֶן יונה״ אלא שהתחבר לו כך: ״תור(ו) בן יונה״.
[56] ק כלפנינו. קיי: ״פרשתי מן הבקר״. וכן להלן.
[57] ק כלפנינו. קיי: ״גדיי״.
[58] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״מוסף״. אותיות ״מוסיף על״ כתב סופר פרמה ע״ג המחק (כנראה שבתחילה טעה מחמת הדומות).
[59] ק+קיי: ״וְטָלָה״. כעין זה מנוקד בקאופמן וגם בקיימברידג׳.

שׁוֹר, יָבִיא הוּא וּנְסָכָיו בְּמָנֶה[1]. עֵגֶל, יָבִיא הוּא וּנְסָכָיו בְּחָמֵשׁ. אַיִל, יָבִיא הוּא וּנְסָכָיו$ בִּשְׁתַּיִם. כֶּבֶשׂ, יָבִיא הוּא וּנְסָכָיו[2]• בְּסֶלַע. שׁוֹר בְּמָנֶה, יָבִיא בְמָנֶה חוּץ מִנְּסָכָיו. עֵגֶל בְּחָמֵשׁ, יָבִיא בְחָמֵשׁ חוּץ מִנְּסָכָיו. אַיִל בִּשְׁתַּיִם, {י} יָבִיא בִשְׁתַּיִם חוּץ מִנְּסָכָיו. כֶּבֶשׂ בְּסֶלַע, יָבִיא בְסֶלַע חוּץ מִנְּסָכָיו. שׁוֹר בְּמָנֶה וְהֵבִיא שְׁנַיִם[3]• בְּמָנֶה, לֹא יָצָא, אֲפִילּוּ זֶה בְמָנֶה חָסֵר[4]• דִּינָר וְזֶה[5] בְמָנֶה חָסֵר דִּינָר. שָׁחוֹר וְהֵבִיא {ל} לָבָן, לָבָן וְהֵבִיא שָׁחוֹר, גָּדוֹל וְהֵבִיא קָטָן, {ל} לֹא יָצָא. קָטָן וְהֵבִיא גָדוֹל, יָצָא. רְ[בִּי] אוֹמֵ[ר]: לֹא יָצָא. **ט׳** שׁוֹר זֶה עוֹלָה[6]#, וְנִסְתָּאַב, אִם רָצָה, יָבִיא בְדָמָיו שְׁנַיִם. שְׁנֵי שְׁוָורִים אֵלּוּ עוֹלָה, וְנִסְתָּאֲבוּ, אִם רָצָה, יָבִיא בִדְמֵיהֶן אֶחָד[7]•. רְ[בִּי] אוֹסֵר. אַיִל זֶה עוֹלָה, וְנִסְתָּאַב, אִם רָצָה, {י} יָבִיא בְדָמָיו כֶּבֶשׂ. כֶּבֶשׂ זֶה עוֹלָה וְנִסְתָּאַב, אִם רָצָה, יָבִיא בְדָמָיו אַיִל. רְ[בִּי] אוֹסֵר. הָאוֹמֵר: אֶחָד מִכִּיסַיִי[8]• הֶקְדֵּשׁ, וְאֶחָד מִשְּׁוָורַיִי הֶקְדֵּשׁ, הָיוּ לוֹ שְׁנַיִם, הַקָּטָן$ שֶׁבָּהֶן הֶקְדֵּשׁ. שְׁלוֹשָׁה, הַבֵּינוֹנִי שֶׁבָּהֶן הֶקְדֵּשׁ. פֵּרַשְׁתִּי וְאֵין[9]• יָדוּעַ• מַה פֵּרַשְׁתִּי, אוֹ שֶׁאָמַ[ר]: 'אָמַ[ר][10]• לִי אַבָּא[11]•', הַגָּדוֹל שֶׁבָּהֶן הֶקְדֵּשׁ. **י׳** הֲרֵי עָלַיִי עוֹלָה, יַקְרִיבֶנָּה בַמִּקְדָּשׁ. וְאִם הִקְרִיבָהּ בְּבֵית נְחוּנְיוֹן[12], לֹא יָצָא. [13] שֶׁאַקְרִיבָהּ בְּבֵית נְחוּנְיוֹן, יַקְרִיבֶנָּה בַמִּקְדָּשׁ. וְאִם הִקְרִיבָהּ בְּבֵית נְחוּנְיוֹן, יָצָא. רְ[בִּי] שִׁמְעוֹן אוֹמֵ[ר]: אֵין זוֹ[14]• עוֹלָה. הֲרֵינִי נָזִיר, יְגַלַּח בַּמִּקְדָּשׁ. וְאִם[15] גִּילַּח בְּבֵית נְחוּנְיוֹן, לֹא יָצָא. שֶׁאֲגַלַּח בְּבֵית נְחוּנְיוֹן, יְגַלַּח בַּמִּקְדָּשׁ[16]•. וְאִם גִּילַּח בְּבֵית נְחוּנְיוֹן, יָצָא. רְ[בִּי] שִׁמְעוֹ[ן] אוֹמֵ[ר]: אֵין זֶה נָזִיר. הַכֹּהֲנִים שֶׁשִּׁימְּשׁוּ בְּבֵית [17] נְחוּנְיוֹן, לֹא יְשַׁמְּשׁוּ בַמִּקְדָּשׁ בִּירוּשָׁלַםִ, וְאֵין צוֹרֶךְ[18] לוֹמַר דָּבָר[19]• אַחֵר, שֶׁנֶּאֱמַ[ר][20]°: "אַךְ לֹא יַעֲלוּ כֹּהֲנֵי בָּמוֹת[21]• אֶל מִזְבַּח ייי בִּירוּשָׁלַםִ כִּי אִם אָכְלוּ מַצּוֹת בְּתוֹךְ אֲחֵיהֶם", הֲרֵי הֵם כְּבַעֲלֵי מוּמִין: חוֹלְקִין וְאוֹכְלִים, אֲבָל לֹא {מק} מַקְרִיבִים. נֶאֱמַר בְּעוֹלַת בְּהֵמָה[22]°: "אִשֵּׁה רֵיחַ {נ} נִיחֹחַ", בְעוֹלַת[23]• הָעוֹף: "אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ", וּבַמִּנְחָה: 'אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחוֹחַ', לְלַמֶּדְךָ[24]•, שֶׁאֶחָד מַרְבֶּה[25] וְאֶחָד מְמַעֵט[26], וּבִלְבַד שֶׁיְּכַוֵּון אָדָם[27]• אֶת דַּעְתּוֹ לַשָּׁמַיִם.

חסלת מנחות פרקי׳ י״ג׳

מסכת[28]• חולים

הַכֹּל שׁוֹחֲטִין וּשְׁחִיטָתָן כְּשֵׁירָה, חוּץ מֵחֵרֵשׁ, שׁוֹטֶה, וְקָטָן, שֶׁמָּא יְקַלְקְלוּ בִשְׁחִיטָתָן. וְכוּלָּם שֶׁשָּׁחֲטוּ וַאֲחֵרִים רוֹאִים אוֹתָן, שְׁחִיטָתָן[29] {כש} כְּשֵׁירָה. שְׁחִיטַת הַנָּכְרִי[30]©, נְבֵלָה, וּמְטַמָּא בְמַשָּׂא. הַשּׁוֹחֵט בַּלַּיְלָה, וְכֵן הַסּוֹמֶא[31] שֶׁשָּׁחַט, שְׁחִיטָתוֹ כְשֵׁירָה. הַשּׁוֹחֵט בַּשַּׁבָּת, וּבְיוֹם הַכִּיפּוּרִים, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא מִתְחַיֵּיב בְּנַפְשׁוֹ, שְׁחִיטָתוֹ כְשֵׁירָה. **ב׳** הַשּׁוֹחֵט בְּמַגַּל יָד, וּבְצוּר, וּבְקָנֶה, שְׁחִיטָתוֹ כְשֵׁירָה. הַכֹּל שׁוֹחֲטִין וּלְעוֹלָם שׁוֹחֲטִין, וּבַכֹּל שׁוֹחֲטִין, חוּץ מִמַּגַּל קָצִיר, וְהַמְּגֵירָה, וְהַשִּׁינַּיִם, וְהַצִּיפּוֹרֶן, מִפְּנֵי שֶׁהֵן חוֹנְקִין. הַשּׁוֹחֵט בְּמַגַּל קָצִיר כְּדֶרֶךְ הוֹלָכָתָהּ, בֵּית שַׁמַּי פּוֹסְלִין, וּבֵית הֶלֵּל מַכְשִׁירִין. וְאִם הֶחֱלִיקוּ שִׁינֶּיהָ, הֲרֵי זֶה[32]*#• כְסַכִּין. **ג׳** הַשּׁוֹחֵט מִתּוֹךְ הַטַּבַּעַת וְשִׁיֵּיר בָּהּ מְלֹא הַחוּט עַל פְּנֵי כוּלָּהּ[33]*, שְׁחִיטָתוֹ כְשֵׁירָה. רְ[בִּי] יוֹסֵה בְּרְ[בִּי] יְהוּדָ[ה] אוֹמֵ[ר]: מְלֹא הַחוּט עַל פְּנֵי רוּבָּהּ. **ד׳** הַשּׁוֹחֵט מִן הַצְּדָדִין שְׁחִיטָתוֹ כְשֵׁירָה. הַמּוֹלֵק מִן הַצְּדָדִים, מְלִיקָתוֹ פְסוּלָה. [הַ]שּׁוֹחֵט[34]* מִן הָעוֹרֶף, שְׁחִיטָתוֹ פְסוּלָה. הַמּוֹלֵק מִן {הע} הָעוֹרֶף, מְלִיקָתוֹ כְשֵׁירָה. $$$ שֶׁכָּל הָעוֹרֶף כָּשֵׁר[35]* לִמְלִיקָה, וְכָל הַצַּוָּאר כָּשֵׁר לִשְׁחִיטָה. **ה׳** נִמְצָא: הַכָּשֵׁר בִּשְׁחִיטָה, פָּסוּל בִּמְלִיקָה. {וה} וְהַכָּשֵׁר[36] בִּמְלִיקָה, פָּסוּל בִּשְׁחִיטָה. הַכָּשֵׁר בַּתֹּרִין[37]#, פָּסוּל בִּבְנֵי יוֹנָה. הַכָּשֵׁר בִּבְנֵי יוֹנָה, פָּסוּל בַּתֹּרִין. תְּחִילַּת הַצִּיהוּב, בָּזֶה וּבָזֶה פָּסוּל. **ו׳** הַכָּשֵׁר בַּפָּרָה, פָּסוּל בָּעֶגְלָה. הַכָּשֵׁר בָּעֶגְלָה, פָּסוּל בַּפָּרָה. הַכָּשֵׁר בַּכֹּהֲנִים, פָּסוּל בַּלְוִיִּם. הַכָּשֵׁר בַּלְוִיִּם, {פ} פָּסוּל בַּכֹּהֲנִים. הַטָּהוֹר בִּכְלִי[38]#• חֶרֶשׂ, טָמֵא בְכָל הַכֵּלִים. וְהַטָּהוֹר[39] בְּכָל הַכֵּלִים, טָמֵא בִכְלִי חֶרֶשׂ. הַטָּהוֹר בִּכְלִי עֵץ, טָמֵא בִכְלֵי מַתְּכוֹת. וְהַטָּהוֹר בִּכְלֵי מַתְּכוֹת, טָמֵא בִכְלִי עֵץ. הַחַיָּיב בַּשְּׁקֵדִים הַמָּרִים, פָּטוּר מִן[40]• הַמְּתוּקִים•. הַחַיָּיב בַּמְּתוּקִים,

---

[1] קיי כלפנינו. ק בסיומת "א" וכן מספר פעמים להלן.
[2] ק ליתא: "ונסכיו". קיי: יש השמטה.
[3] קיי+קנ כלפנינו. קס בטעות: "שנתים".
[4] קיי+קנ כלפנינו. קס: "חיסר".
[5] ק+קיי: "זֶה".
[6] ניקדתי כרגיל. קנ ניקד בטעות: "עוֹלֶה".
[7] קיי כלפנינו. ק: "אַחֵר".
[8] ק כלפנינו. קיי: "מִכְּבָשַׂיי".
[9] ק+קיי: "וְאֵינִי יוֹדֵעַ" וכדלעיל בעמוד הקודם פעמים רבות, אך הדגשתי זאת כאן מפני שרואים שגם הסופר הרגיל שכתב עמוד זה גרס "ואין יודע" כך שכנראה זו הוכחה שהסופר המשלים בעמוד לעיל העתיק מאותו כתב יד שממנו העתיק הסופר הראשי את עמוד זה.
[10] קיי כלפנינו. ק ליתא: "אמר".
[11] ק+קיי הכתיב: "אַבָּה".
[12] . וכן ק+קיי. וכן בכולם. (בדפוסים "חוֹנְיוֹ").
[13] קיי כלפנינו. ק נוסף בטעות: "לֹא".
[14] ק+קיי: "זֶה".
[15] ק+קיי: "אִם".
[16] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: "בבית המקדש". ואולי קס תיקן עצמו כלפנינו.
[17] קיי כלפנינו. ק נוסף בטעות: "המקדש".
[18] ק כלפנינו. קיי: "צריך".
[19] קיי כלפנינו. ק: "לְדָבָר".
[20] מלכים ב׳ כג׳
[21] ק כלפנינו. קיי: "הַבָּמוֹת".
[22] ויקרא א׳. ולעניין הנוסח: קיי כלפנינו. ק: "הַבְּהֵמָה".
[23] קיי: "ובעולת". ק נשמט כל המשפט: "ובעולת העוף אשה ריח ניחוח".
[24] ק+קיי: "לְלַמֵּד".
[25] ק כלפנינו. קיי: "המרבה".
[26] ק כלפנינו. קיי: "הממעיט".
[27] קיי כלפנינו. ק ליתא: "אדם".
[28] ק: "שחיטת חולים". קיי: "מסכתא דשחיטת חולין".
[29] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ושחיטתן" (וא"ו הנשוא).
[30] בין השורות נוספה הערת צנזורה: "עכו"ם".
[31] קיי כלפנינו. ק: "סוֹמֵא".
[32] קס: "זֶה" קיי+קנ: "זוֹ". ומישהו בפרמה (האם הסופר?) ניקד אות "ז" בחולם מפני שגרס "זו".
[33] ק+קיי כלפנינו. הסופר כתב בטעות "רובה" ולאחר מכן תיקן את "ר" להיות "כ" ואת "ב" להיות "ל".
[34] אות "ה" נתלתה ע"י סופר פרמה. וכן קיי: "השוחט". ק נשמט: "השוחט מן העורף שחיטתו פסולה", והושלם שם בידי מגיה מאוחר.
[35] ק+קיי כלפנינו. כנראה שסופר פרמה תיקן אות "כ" מאות אחרת.
[36] ק+קיי: "הַכָּשֵׁר".
[37] וכן ק+קיי הכתיב חסר כלפנינו. ובמקום אחר בפרמה מישהו ניקד: "תְּרִין".
[38] מילה זו מופיעה מספר פעמים להלן ובחלקם לא ברור האם קנ ניקד "בִּכְלִי" או "בִּכְלֵי".
[39] ק+קיי: "הַטָּהוֹר". וכן בסמוך.
[40] ק+קיי: "בַּמְּתוּקִים".

פָּטוּר מִן^[1]• הַמָּרִים^•. **ז׳** הַתָּמָד, עַד שֶׁלֹּא הֶחֱמִיץ, אֵינוּ נִלְקַח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר, $$$ וּמִשֶּׁהֶחֱמִיץ^[2], נִלְקַח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר. $$$ הָאַחִים הַשּׁוּתָּפִין, {ש} שֶׁחַיָּיבִים בַּקּוֹלְבּוֹן, פְּטוּרִים מִמַּעְשַׂר {בה} בְּהֵמָה. וְשֶׁחַיָּיבִים בְּמַעְשַׂר בְּהֵמָה, פְּטוּרִין מִן הַקּוֹלְבּוֹן. •כָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ מֶכֶר, אֵין קְנַס[3]«•. וְכָל^[4] מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ קְנַס, אֵין מֶכֶר. כָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ מֵיאוּן, אֵין חֲלִיצָה. וְכָל^ מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ חֲלִיצָה, אֵין מֵיאוּן. כָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ תְּקִיעָה, אֵין הַבְדָּלָה. וְכָל^[5] מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ הַבְדָּלָה, אֵין תְּקִיעָה. כֵּיצַד: יוֹם טוֹב שֶׁחָל לִהְיוֹת עֶרֶב שַׁבָּת, תּוֹקְעִין וְלֹא מַבְדִּילִין. לְאַחַר שַׁבָּת^[6], מַבְדִּילִין וְלֹא תוֹקְעִין. כֵּי־צַד מַבְדִּילִין: $ ׳בֵּין קוֹדֶשׁ לְקוֹדֶשׁ׳. רְ׳ דוֹסָא^[7] אוֹמֵר[ו]: ׳בֵּין קוֹדֶשׁ חָמוּר[8]« לְקוֹדֶשׁ הַקַּל׳.

הל׳ ז׳ פרק ב׳

הַשּׁוֹחֵט אֶחָד בָּעוֹף, (ש)[9]* וּשְׁנַיִם בַּבְּהֵמָה, שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁירָה. וְרוּבּוֹ שֶׁלְּאֶחָד, כָּמוֹהוּ. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר[ו]: עַד שֶׁיִּשְׁחוֹט אֶת הַוְּורִידִים. **ב׳** חֲצִי אֶחָד בָּעוֹף, אֶחָד[10]« וַחֲצִי בַּבְּהֵמָה, שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה. רוֹב אֶחָד בָּעוֹף וְרוֹב שְׁנַיִם בַּבְּהֵמָה, שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁירָה. **ג׳** הַשּׁוֹחֵט שְׁנֵי רָאשִׁים[11]« כְּאַחַת, {ש} שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁירָה. שְׁנַיִם אוֹחֲזִין בַּסַּכִּין וְשׁוֹחֲטִין, אֲפִילּוּ אֶחָד מִלְמַעְלָן וְאֶחָד מִלְמַטָּן, שְׁחִיטָתָן[12]«• כְּשֵׁירָה. **ד׳** הִתִּיז אֶת הָרֹאשׁ בַּת[13]«• אַחַת, שְׁחִיטָתוֹ^[14]• פְּסוּלָה. הָיָה שׁוֹחֵט וְהִתִּיז אֶת הָרֹאשׁ בַּת«• אַחַת, אִם יֵשׁ בַּסַּכִּין מְלֹא הַצַּוָּאר[15]«, כָּשֵׁר. הָיָה שׁוֹחֵט[16]« וְהִתִּיז שְׁנֵי רָאשִׁים[17]« בַּת[18]«• אַחַת«, אִם יֵשׁ בַּסַּכִּין מְלֹא צַוָּאר אֶחָד, כָּשֵׁר. בְּמֵי[19]# דְבָרִים אֲמוּרִים[ו]: בִּזְמַן שֶׁהוֹלִיךְ וְלֹא הֵבִיא, אוֹ[20]« הֵבִיא וְלֹא הוֹלִיךְ. אֲבָל אִם הוֹלִיךְ וְהֵבִיא, אֲפִילּוּ כָל שֶׁהוּא, וַאֲפִילּוּ^[21] בְּאוּזְמֵל^[22]#•, כָּשֵׁר. **ה׳** נָפְלָה הַסַּכִּין^[23] וְשָׁחֲטָה, אַף עַל פִּי שֶׁשָּׁחֲטָה כְדַרְכָּהּ, פְּסוּלָה, שֶׁנֶּאֱמַר[ו][24]°: ׳וְזָבַחְתָּ {וא} וְאָכַלְתָּ׳, מַה שֶּׁאַתָּה זוֹבֵחַ, אַתָּה אוֹכֵל.

*[25] **ו׳** נָפְלָה סַכִּין וְהִגְבִּיהָהּ, אוֹ^[26] שֶׁנָּפְלוּ^ כֵלָיו וְהִגְבִּיהָן, הִשְׁחִיז אֶת הַסַּכִּין, עָף$, וּבָא חֲבֵירוֹ וְשָׁחַט, אִם שָׁהָה[27]« כְּדֵי שְׁחִיטָה אַחַת[28]«•, פְּסוּלָה. רְ׳ שִׁמְעוֹן[ו] אוֹמֵר[ו]: אִם שָׁהָה כְּדֵי בִיקּוּר. **ז׳** שָׁחַט אֶת הַוֶּושֶׁט וּפָסַק אֶת הַגַּרְגֶּרֶת, אוֹ^[29] שָׁחַט אֶת הַגַּרְגֶּרֶת וּפָסַק אֶת הַוֶּושֶׁט, אוֹ[30]« שֶׁשָּׁחַט ^[31] אֶחָד מֵהֶן וְהִמְתִּין לָהּ עַד שֶׁמֵּתָה, אוֹ שֶׁהֶחֱלִיד אֶת הַסַּכִּין תַּחַת הַשֵּׁנִי[32]« וּפְסָקוֹ[33]«, רְ׳ יְשֵׁבְאָב[34]#«• אוֹמֵ[ר]: נְבֵילָה. רְ׳ עֲקִיבָה[ו] אוֹמֵ[ר]: טְרֵפָה. כְּלָל אָמַ[ר] רְ׳ יְשֵׁבְאָב«#• מִשֵּׁם רְ׳ יְהוֹשֻׁעַ: כָּל שֶׁנִּיפְסְלָה מִשְּׁחִיטָתָהּ$, נְבֵילָה. וְכָל שֶׁשְּׁחִיטָתָהּ כָּרָאוּי וְדָבָר אַחֵר גָּרַם לָהּ לְהִיפָּסֵל, טְרֵיפָה[ו]. וְהוֹדָה לוֹ רְ׳ עֲקִיבָה[ו]. **ח׳** הַשּׁוֹחֵט בְּהֵמָה חַיָּיה וָעוֹף וְלֹא יָצָא[35]«• מֵהֶן דָּם, {כש} כְּשֵׁירִים, וְנֶאֱכָלִים[36]« בְּיָדַיִם מְסוֹאָבוֹת^[37]•, לְפִי שֶׁלֹּא הוּכְשָׁרוּ בַדָּם. רְ׳ שִׁמְעוֹן[ו] אוֹמֵר[ו]: הוּכְשָׁרוּ בִשְׁחִיטָה. **ט׳** הַשּׁוֹחֵט אֶת הַמְּסֻכֶּנֶת[38]#•, רַבָּן $$ גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר[ו][39]«: עַד שֶׁתְּפַרְכֵּס[40]« בַּיָּד [וּ]בָרֶגֶל[41]*. רְ׳ אֱלִיעֶזֶ[ר] אוֹמֵ[ר]: דַּיָּיהּ אִם זִינֵּיקָה[42]. אָמַ[ר] רְ׳ שִׁמְעוֹן[ו]: אַף הַשּׁוֹחֵט (בִיד)[43]* בַּלַּיְלָה, וּבַשַּׁחַר עָמַד[44]« וּמָצָא כְתָלִים[45]«#• מְלֵאִים דָּם, כְּשֵׁירָה, שֶׁזִּינֵּיקָה«, כְּמִידַּת רְ׳ <אֱ>לִיעֶזֶ[ר]. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים[ו]: עַד שֶׁתְּפַרְכֵּס בַּיָּד אוֹ^[46]• בָרֶגֶל אוֹ עַד שֶׁתְּכַשְׁכֵּשׁ בַּזָּנָב[47]«, אֶחָד בְּהֵמָה דַקָּה וְאֶחָד בְּהֵמָה גַסָּה. בְּהֵמָה דַקָּה שֶׁפָּשְׁטָה אֶת יָדָהּ וְלֹא הֶחֱזִירָה[48]#, פְּסוּלָה, שֶׁאֵינָהּ אֶלָּא הוֹצָאַת נֶפֶשׁ. בְּמֵי# דְבָרִים[ו] אֲמוּרִים: בְּחֶזְקַת[49]«• שֶׁהָיְתָה«• מְסֻכֶּנֶת#. אֲבָל אִם הָיְתָה בְחֶזְקַת בְּרִיָּה[50]#«•, אֲפִילּוּ לֹא הָיוּ בָהּ אֶחָד מִכָּל[51]« הַסִּימָנִין הַלָּלוּ, כְּשֵׁירָה. **י׳** {הש} הַשּׁוֹחֵט לַנָּכְרִי[52]«©, שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁירָה. רְ׳ <אֱ>לִיעֶזֶ[ר] פּוֹסֵל. אָמַ[ר] רְ׳ <אֱ>לִיעֶזֶ[ר]: אֲפִילּוּ שְׁחָטָהּ שֶׁיֹּאכַל נָכְרִי^[53]© מֵחֲצַר כָּבֵד[54]« שֶׁלָּהּ, פְּסוּלָה, שֶׁמַּחֲשֶׁבֶת[55]« נָכְרִי[56]«© לַעֲבוֹדָה[ו] זָרָה[57]©. **יא׳** אָמַ[ר] רְ׳ יוֹסֵי: קַל[58]«# וָחוֹמֶר הַדְּבָרִים: וּמָה^[59] אִם בְּמָקוֹם שֶׁ[הַ]מַּחֲשָׁבָה[60]* פּוֹסֶלֶת, בַּמּוּקְדָּשִׁים, אֵין הַכֹּל הוֹלֵךְ אֶלָּא לְאַחַר$ הָעוֹבֵד[61]«, מָקוֹם שֶׁאֵין הַמַּחֲשָׁבָה פּוֹסֶלֶת, בַּחוּלִּין, לֹא יְהֵא הַכֹּל הוֹלֵךְ אֶלָּא לְאַחַר הַשּׁוֹחֵט. **יב׳** הַשּׁוֹחֵט לְשֵׁם הָרִים[62]«, לְשֵׁם גְּבָעוֹת, לְשֵׁם יַמִּים, לְשֵׁם נְהָרוֹת, לְשֵׁם הַמִּדְבָּרוֹת^[63], שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה. שְׁנַיִם אוֹחֲזִין בַּסַּכִּין וְשׁוֹחֲטִין, אֶחָד לְשֵׁם אֶחָד מִכָּל אֵלּוּ, וְאֶחָד לְשֵׁם דָּבָר כָּשֵׁר[64]«•, שְׁחִיטָתוֹ[65]«• פְּסוּלָה. **יג׳** אֵין שׁוֹחֲטִין לֹא לְתוֹךְ יַמִּים^[66], וְלֹא לְתוֹךְ נְהָרוֹת^[67], וְלֹא לְתוֹךְ הַכֵּלִים. אֲבָל שׁוֹחֵט הוּא לְתוֹךְ הָעוּגֶל$ שֶׁלַּמַּיִם, וּבַסְּפִינָה, עַל גַּבֵּי [הַ]כֵּלִים[68]*. אֵין שׁוֹחֲטִין בְּגוּמָּה[69]«, אֲבָל עוֹשֶׂה הוּא$ אָדָם גּוּמָּא בְתוֹךְ[70]«• בֵּיתוֹ בִּשְׁבִיל שֶׁיִּכָּנֵס הַדָּם לְתוֹכָהּ. וּבַשּׁוּק לֹא יַעֲשֶׂה כֵן, שֶׁלֹּא יְחַקֶּה אֶת הַמִּינִין. **יד׳** הַשּׁוֹחֵט לְשֵׁם

---

1 ק+קיי: ״בַּמָּרִים״.
2 ק+קיי: ״מִשֶּׁהֶחֱמִיץ״.
3 קיי כלפנינו. קס ליתא: ״כל מקום שיש מכר אין קנס״, ו-קנ השלים זאת לאחר המשפט ״כל מקום שיש קנס אין מכר״.
4 ק+קיי: ״כָּל״. וכן בסמוך.
5 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״כלי״.
6 ק+קיי: ״הַשַּׁבָּת״.
7 ק+קיי: בסיומת ״ה״.
8 קיי+קנ: ״הֶחָמוּר״. קס הכתיב: ״החמר״.
9 נמחק ע״י הסופר. וכן ק+קיי כמילה הבאה: ״וּשְׁנַיִם״.
10 ק כלפנינו. קיי: ״ואחד״.
11 קיי+קנ: כלפנינו. קס בטעות: ״ראשון״.
12 קיי כלפנינו. ק: ״שְׁחִיטָתוֹ״.
13 קס כלפנינו. קיי+קנ: ״בְּבַת״. וכל בכולם להלן.
14 ק+קיי ליתא: ״שחיטתו״.
15 קיי כלפנינו. ק: ״צַוָּאר״.
16 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״שחוט״.
17 קיי+קנ: כלפנינו. קס בטעות: ״הראשון״.
18 קיי: ״בבת אחת״. ק: ״כְּאַחַת״.
19 ק+קיי הכתיב כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. קנ ניקד: ״בַּמֵּי״ וכנראה כיוון לגרסה: ״בַּמֶּה״. וכן בעמוד הבא.
20 קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״או״.
21 ק+קיי: ״אֲפִילּוּ״.
22 קנ כלפנינו. אך קס+קיי הכתיב: ״באזמל״.
23 ק+קיי: ״סַכִּין״.
24 דברים יב׳.
25 עמודה זו נכתבה בידי הסופר המישני, בכתב קטן יותר.
26 ק+קיי ליתא: ״או ש״.
27 קיי כלפנינו. ק הכתיב בסיומת ״א״. וכן בכולם.
28 ק כלפנינו. קיי: ״אחרת״.
29 ק+קיי ליתא: ״או״.
30 קיי כלפנינו. ק ליתא: ״או ש״.
31 ק+קיי נוסף: ״את״.
32 קיי כלפנינו. ק: ״שני״ (קנ לא ניקד).
33 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ופסק״.
34 כך ניקדתי לפי מה שמנוקד בפרמה. אך קנ ניקד (כאן וגם בסמוך): ״יְשֶׁבְאַב״. עניין נוסף: קיי+קנ הכתיב כלפנינו. קס: ״יושבאב״. וכן בסמוך.
35 קיי כלפנינו. ק: ״מָצָא״.
36 קיי כלפנינו. ק: ״נֶאֱכָלִים״.
37 קנ כלפנינו. קס+קיי: ״מוסאבות״.
38 כך ניקד קנ. בשלושת כתבי היד הכתיב חסר, וייתכן שהוא מרמז לקריאה אחרת. וכן מספר פעמים להלן.
39 קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״אומר״.
40 קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: ״שתיפרכס״.
41 אות ״ו״ נתלתה בידי מגיה. וכן ק+קיי איתא.
42 ק כלפנינו. קיי: ״זינקה״. וכן להלן קיי: ״שזינקה״.
43 סומן למחיקה בידי הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
44 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״עומד״.
45 ק הכתיב כלפנינו, וניקדתי כרגיל. קנ ניקד: ״כֻּתָלִים״. קיי: ״הכתלים״.
46 ק+קיי: ״בַּיָּד וּבָרֶגֶל״.
47 קיי כלפנינו. ק: ״בִּזְנָבָהּ״.
48 ניקדתי לפי העניין. קנ בטעות ניקד: ״הֶחֱזִירָהּ״.
49 קיי כלפנינו. ק: ״שֶׁהָיְתָה בְּחֶזְקַת״.
50 ניקדתי לפי הניקוד שבפרמה. וצ״ע. קיי הכתיב כלפנינו. ק: ״בְּרִיָּה״. ושמא כך צריך לנקד גם בפרמה.
51 קיי כלפנינו. ק: ״מִן״.
52 בין השורות נוספה הערת צנזורה: ״עע״ז״. קיי+קנ הכתיב כלפנינו. קס: ״לנוכרי״.
53 בין השורות נוספה הערת צנזורה: ״עע״ז״. ק+קיי: הַנָּכְרִי״.
54 קיי כלפנינו. ק: ״הַכָּבֵד״.
55 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״?שהמחשבת?״.
56 בין השורות נוספה הערת צנזורה: ״עכו״ם״. קיי הכתיב כלפנינו. קס: ״נוכרי״. קנ: ״הַנָּכְרִי״.
57 בין השורות נוספה הערת צנזורה: ״עכו״ם״.
58 קיי+קנ כלפנינו (אך קנ ניקד אות ״ק״ בקמץ). קס: ״קול״.
59 ק+קיי: ״מַה״.
60 אות ״ה״ נתלתה בידי מגיה. וכן ק+קיי איתא.
61 קיי+קנ כלפנינו. קס בטעות: ״העובר״.
62 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״הורים״.
63 ק+קיי: ״מִדְבָּרוֹת״.
64 קנ כלפנינו. קס: ״לשם דבר ?אחד/אחר? כשר...״. וכנראה זה כפל גרסה. קיי: ״לשם דבר אחר, שחיטתן...״. וראו גם בעמוד הבא.
65 קס אולי כלפנינו. קיי+קנ: ״שְׁחִיטָתָן״.
66 ק+קיי: ״הַיַּמִּים״.
67 +קיי: ״הַנְּהָרוֹת״.
68 אות ״ה״ נתלתה, אולי בידי הסופר. ק: ״כֵּלִים״. קיי: ״הכלים״.
69 ק+קיי כלפנינו, אך ק בסיומת ״א״.
70 קיי כלפנינו. ק: ״לְתוֹךְ״.

עוֹלָה, לְשֵׁם שְׁלָמִים$, לְשֵׁם אָשָׁם תָּלוּי, לְשֵׁם פֶּסַח, לְשֵׁם תּוֹדָה, שְׁחִיטָתָן[1]^• פְּסוּלָה. וּרְבִּיו[2]^ שִׁמְעוֹן מַכְשִׁיר. שְׁנַיִם אוֹחֲזִים בְּסַכִּין וְשׁוֹחֲטִין, אֶחָד לְשֵׁם אֶחָד מִכָּל אֵילּוּ, וְאֶחָד לְשֵׁם {ד} דָּבָר כָּשֵׁר[3]«•, שְׁחִיטָתוֹ^• פְּסוּלָה. **ט׳ו׳** הַשּׁוֹחֵט[4]« לְשֵׁם חַטָּאת, לְשֵׁם אָשָׁם וַודַּיִי, {ל} לְשֵׁם בְּכוֹר, לְשֵׁם מַעֲשֵׂר, וּלְשֵׁם תְּמוּרָה[5]«•, שְׁחִיטָתוֹ כְשֵׁירָה. זֶה הַכְּלָל: דָּבָר שֶׁהוּא נִידָּר וְנִידָּב, הַשּׁוֹחֵט לִשְׁמוֹ, פָּסוּל$, וְדָבָר שֶׁאֵינוּ$ לֹא נִידָּר וְלֹא נִידָּב, הַשּׁוֹחֵט[6]« לִשְׁמוֹ, כָּשֵׁר.

הל׳ ט׳ו׳ פרק ג׳

אֵילּוּ טְרֵיפוֹת בַּבְּהֵמָה: נְקוּבַת הַוֶּושֶׁט, {ו} וּפְסוּקַת הַגַּרְגֶּרֶת, נִיקַּב קְרוּם שֶׁלַּמּוֹחַ, נִיקַּב הַלֵּב לְבֵית חֲלָלוֹ, נִפְסַק חוּט[7]«• שֶׁלַּשִּׁזְרָה[8]«, {ניט} נִיטְּלָה הַכָּבֵד וְלֹא נִשְׁתַּיַּיר[9]« מִמֶּנָּה[10]« כְּלוּם, הָרֵיאָה שֶׁנִּיקָּבָה, אוֹ שֶׁחָסְרָה, רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: עַד שֶׁתִּינָּקֵב לְבֵית הַסִּימְפּוֹנוֹת[11]*^•. **ב׳** נִיקְּבָה הַקֵּיבָה, נִיקְּבָה הַמָּרָה, נִיקְּבוּ הַדַּקִּים, הַכֶּרֶס[12]« הַפְּנִימִית שֶׁנִּיקָּבָה[13]«, אוֹ שֶׁנִּקְרַע רוֹב הַחִיצוֹנָה, רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: בִּגְדוֹלָה טֶפַח, וּבִקְטַנָּה רוּבָּהּ. **ג׳** הֶמְסֵס וּבֵית הַכּוֹסוֹת שֶׁנִּיקָּבוּ לַחוּץ, נָפְלָה מִן הַגַּג, וְנִשְׁתַּבְּרוּ[14]« רוֹב צְלָעוֹתֶיהָ, וּדְרוּסַת הַזְּאֵב. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: דְּרוּסַת הַזְּאֵב בַּדַּקָּה, וּדְרוּסַת הָאֲרִי בַּגַּסָּה, דְּרוּסַת הַנֵּץ {ב} בְּעוֹף הַדַּק, וּדְרוּסַת הַגֵּז$ בְּעוֹף הַגַּס. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁאֵין כָּמוֹהָ חַיָּיה[15]«#, טְרֵיפָה. **ד׳** אֵילּוּ כְשֵׁירוֹת בַּבְּהֵמָה: נִיקְּבָה הַגַּרְגֶּרֶת אוֹ שֶׁנִּסְדָּקָה. עַד כַּמָּה תֶּחְסַר? רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: עַד כְּאִיסָּר הָאִיטַלְקִי. **ה׳** נִפְחֲתָה הַגֻּלְגֹּלֶת[16]« וְלֹא נִיקַּב קְרוּם שֶׁלַּמּוֹחַ, נִיקַּב הַלֵּב לֹא$ לְבֵית חֲלָלוֹ, נִשְׁבְּרָה הַשִּׁזְרָה[17]^ וְלֹא נִפְסַק הַחוּט[18]^ שֶׁלָּהּ, נִיטְּלָה הַכָּבֵד {ונ} וְנִשְׁתַּיַּיר מִמֶּנָּה[19]« כָּל שֶׁהוּא, הֶמְסֵס וּבֵית הַכּוֹסוֹת שֶׁנִּיקָּבוּ זֶה לְתוֹךְ זֶה, נִיטַּל הַטְּחוֹל, נִיטְּלוּ הַכְּלָיוֹת, נִיטַּל הַלֶּחִי[20]« הַתַּחְתּוֹן, נִיטַּל הָאוֹם שֶׁלָּהּ, חֲרוּתָה[21]«• בִּידֵי שָׁמַיִם, כְּשֵׁירָה$.

וְהַגְּלוּדָה[22]^•, רְ׳ מֵאִיר מַכְשִׁיר, וַחֲכָמִים פּוֹסְלִים. **ו׳** וְאֵילּוּ[23]^ טְרֵיפוֹת בָּעוֹף: נְקוּבַת הַוֶּושֶׁט, וּפְסוּקַת הַגַּרְגֶּרֶת, הִיכַּתָּהּ חוּלְדָּה עַל רֹאשָׁהּ מָקוֹם שֶׁהִיא[24]* עוֹשָׂה אוֹתָהּ טְרֵפָה[25]«, נִיקַּב[26]« הַקָּרְקֳבָן[27]«#•, נִיקְּבוּ הַדַּקִּים. נָפְלָה לָאוּר וְנֶחְמְרוּ בְּנֵי מֵעֶיהָ: אִם יְרוּקִּים, פְּסוּלָה, וְאִם אֲדוּמִּין, כְּשֵׁירָה. דְּרָסָהּ, וּטְרָפָהּ לַכּוֹתֶל, אוֹ שֶׁרְצָצַתָּהּ בְּהֵמָה וְהִיא מְפַרְכֶּסֶת, אִם[28]« שָׁהַת מֵעֵת לְעֵת וּשְׁחָטָהּ, כְּשֵׁירָה. **ז׳** וְאֵילּוּ^ כְשֵׁירוֹת בָּעוֹף: נִיקְּבָה הַגַּרְגֶּרֶת אוֹ שֶׁנִּסְדָּקָה, הִיכַּתָּהּ חוּלְדָּה, מָקוֹם שֶׁאֵינָהּ עוֹשָׂה[29]«• טְרֵיפָה, נִיקַּב הַזֶּפֶק. רְבִּיו[30]«• אוֹמֵר: אֲפִילּוּ נִיטַּל. יָצְאוּ בְּנֵי מֵעֶיהָ וְלֹא נִיקָּבוּ, נִשְׁתַּבְּרוּ רַגְלֶיהָ[31]«, נִשְׁתַּבְּרוּ גַּפֶּיהָ[32]^•, נִמְרְטוּ כְנָפֶיהָ. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם נִיטְּלָה הַנּוֹצָה, פְּסוּלָה. **ח׳** אֲחוּזַת הַדָּם, וְהַמְעוּשֶּׁנֶת, וְשֶׁאָכְלָה[33]« צוֹאַת[34]« תַּרְנֶגְלִים[35]«#, וְשֶׁאָכְלָה« רדפני[36]«#• וְשֶׁשָּׁתַת[37]« מַיִם[38]« הָרָעִים, כְּשֵׁירָה[39]«•. אָכְלָה סַם {ה} הַמָּוֶת אוֹ שֶׁנְּשָׁכָהּ נָחָשׁ, מוּתֶּרֶת מִשֵּׁם {טר} טְרֵפָה, וַאֲסוּרָה מִפְּנֵי סַכָּנַת נְפָשׁוֹת. (ח׳)[40]* **ט׳** סִימָנֵי בְהֵמָה וְחַיָּה נֶאֱמְרוּ מִן {ה} הַתּוֹרָה, וְסִימָנֵי הָעוֹף לֹא נֶאֱמְרוּ. $ אָמְרוּ {ח} חֲכָמִים: כָּל עוֹף דּוֹרֵס, טָמֵא. כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ {אצ} אֶצְבַּע יְתֵירָה, וְזֶפֶק, וְקָרְקֳבָן«#•, נִיקְלָף, טָהוֹר. רְ׳ <אֱ>לְעָזָר[41]«• בִּרְבִּיו צָדוֹק אוֹמֵר: כָּל עוֹף חוֹלֵק$ אֶת רַגְלָיו, טָמֵא. **י׳** וּבַחֲגָבִים: כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ אַרְבַּע רַגְלַיִם, אַרְבַּע[42]« כְּנָפַיִם, וְקַרְסוּלַּיִם, וּכְנָפָיו {חו} חוֹפוֹת[43]« אֶת רוּבּוֹ. רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵר: כָּל[44]«• שֶׁשְּׁמוֹ« ׳חָגָב׳. וּבַדָּגִים: כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ סְנַפִּיר וְקַשְׂקֶשֶׂת. רְבִּי[45]« יְהוּדָה אוֹמֵר: שְׁנֵי קַשְׂקַשִּׂים וּסְנַפִּיר אַחַת[46]^•. אֵילּוּ הֵן הַקַּשְׂקַשִּׂים: הַקְּבוּעִין בּוֹ. וּסְנַפִּירִים: שֶׁהוּא[47]« פּוֹרֵחַ בָּהֶן.

הל׳ י׳ פרק ד׳

בְּהֵמָה שֶׁהִיא מְקַשָּׁה לֵילֵד, הוֹצִיא[48]« הָעוּבָּר אֶת יָדוֹ וְהֶחֱזִירָהּ, מוּתָּר. $ הוֹצִיא אֶת רֹאשׁוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁהֶחֱזִירוֹ, הֲרֵי הוּא[49]^ כְּיָלוּד. חוּתָּךְ מִן הָעוּבָּר שֶׁבִּמְעֶיהָ[50]«•, מוּתָּר בַּאֲכִילָה. מִן הַטְּחוֹל וּמִן הַכְּלָיוֹת, אָסוּר בַּאֲכִילָה. זֶה

---

[1] ק+קיי: "שְׁחִיטָתוֹ". וכן להלן.
[2] ק+קיי: "רְבִּי".
[3] ק כלפנינו. קיי: "אחר". וראו גם בעמוד לעיל.
[4] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: "השחט".
[5] קיי כלפנינו. ק: "תרומה".
[6] קיי+קנ כלפנינו. קס: "שוחט".
[7] ק כלפנינו. קיי: "נפסק החוט שלה. נשברה השיזרה".
[8] ק+קיי הכתיב מלא באות "י" לאחר אות "ש". וראו גם בהערה הקודמת.
[9] קיי+קנ כלפנינו. קס: "נשתיירו".
[10] ק כלפנינו. קיי: "הימנה".
[11] כנראה שאות "ו" האחרונה תוקנה ע"י סופר פרמה מאות "י". ק+קיי: "הַסִּיפוֹנוֹת".
[12] קיי+קנ כלפנינו. קס: "הכרי?ס/ם?".
[13] קיי+קנ כלפנינו. קס: "שניקבו".
[14] ק כלפנינו. קיי: "ונשברו".
[15] ק: "חָיָה". קיי (בטעות): "חייב". האם צריך לנקד בפרמה "חָיֶיה" בגלל "יי" כפולה?
[16] ק הכתיב: "הַגּוּלְגּוֹלֶת". קיי: "הגולגלת".
[17] ק+קיי בכתיב מלא: "הַשִּׁיזְרָה".
[18] קנ כלפנינו. קס+קיי: "חוט".
[19] ק כלפנינו. קיי: "הימנה".
[20] קיי כלפנינו. ק: "לֶחִי".
[21] קיי כלפנינו. ק: "וַחֲרוּתָא".
[22] ק+קיי: "הַגְּלוּדָה".
[23] ק+קיי: "אֵלוּ". וכן בהלכה הבאה.
[24] ק+קיי כלפנינו. אות "א" מתוקנת ע"י סופר פרמה מאות "ע" שהתחיל לכתוב בטעות.
[25] קיי+קנ כלפנינו. קס: "טריפות".
[26] ק+קיי כלפנינו, אלא שאות "ה" של המילה הבאה צמודה לסוף מילה זו בקאופמן, ולכן נראה כאילו קס כתב: "ניקבה קורקבן". וראו גם בהערה הבאה.
[27] קיי+קנ הכתיב כלפנינו. קס: "הקורקבן". ולעניין הניקוד: וכך מנוקד בקאופמן אך שמא בתחילה אות "ק" השנייה נוקדה שם בקמץ רגיל, ורק מישהו מאוחר הוסיף שם שווא כדי להפוך לקמץ קטן. ועדיין צריך עיון כיצד לנקד את הכתיב שבפרמה וקיימברידג'. וכל הנ"ל נכון גם למילה "וקרקבן" הכתובה להלן.
[28] ק כלפנינו. קיי: "ואם".
[29] ק כלפנינו. קיי נוסף: "אותה". וראו במקבילה לעיל.
[30] קיי כלפנינו. ק נוסף: "מֵאִיר".
[31] קיי כלפנינו. ק: המילים "רגליה נשתברו" נשמטו מחמת הדומות.
[32] ק+קיי: "אֲגַפֶּיהָ".
[33] קיי כלפנינו. ק: "שאכלה". וכן בסמוך.
[34] ק+קיי בסדר הפוך: קודם "רדפני" ואח"כ "צואת תרנגלים".
[35] ק הכתיב כלפנינו. קיי: "התרנגלים". ולעניין הניקוד: קנ ניקד אות "נ" בקמץ, אך כנראה צריכה להיות מנוקדת בקמץ קטן (לפי הכתיב המלא שמופיע במקומות אחרים).
[36] קס הכתיב כלפנינו, ואינני יודע כיצד לנקד. קנ כנראה גרס: "רוֹדַפְנֵי". קיי: "הרדפניי".
[37] קנ כלפנינו. קס: "ששתת". קיי: "וששתה".
[38] קיי כלפנינו. ק: "הַמַּיִם".
[39] קיי כלפנינו. ק: "פְּסוּלָה".
[40] הסופר(?) כתב בטעות סימן הלכה ח', מחק, וכתב בתחילת השורה הבאה "ט".
[41] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ליעזר".
[42] ק כלפנינו. קיי: "וארבע".
[43] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?"חופן"?.
[44] ק+קיי ליתא "כל" אלא גורסים: "שְׁמוֹ חָגָב".
[45] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "רבי".
[46] ק+קיי: "אֶחָד".
[47] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁיְּהֵא".
[48] ק כלפנינו. קיי: "והוציא".
[49] ק+קיי: "זֶה".
[50] קיי כלפנינו. ק: "בִּמְעֶיהָ".

[1]* הַכְּלָל: דָּבָר שֶׁהוּא גוּפָהּ, אָסוּר. וְכָל[2]^• שֶׁאֵינוּ גוּפָהּ, מוּתָּר. ב׳ מְבַכֶּרֶת שֶׁהִיא מְקַשָּׁה לֵילֵד, מְחַתֵּךְ אֵבֶר אֵבֶר וּמַשְׁלִיךְ {לכל} לַכְּלָבִים. יָצָא רוּבּוֹ, הֲרֵי זֶה יִיקָּבֵר, וְנִפְטְרָה[3]«• מִן הַבְּכוֹרָה. ג׳ בְּהֵמָה שֶׁמֵּת עוּבָרָהּ בְּתוֹךְ מֵעֶיהָ הוֹשִׁיט[4]«* הָרוֹעֶה אֶת יָדוֹ וְנָגַע בּוֹ, בֵּין בִּבְהֵמָה[5]« טְמֵאָה«, בֵּין בִּבְהֵמָה« טְהוֹרָה«, טָהוֹר. רִ׳ יוֹסֵה הַגְּלִילִי אוֹמֵר: בִּטְמֵאָה, טָמֵא, וּבִטְהוֹרָה, טָהוֹר. ד׳ וְכֵן[6]«• הָאִשָּׁה שֶׁמֵּת וַולְדָהּ בְּתוֹךְ מֵעֶיהָ וְהוֹשִׁיטָה[7]« הַחַיָּה אֶת יָדָהּ וְנָגְעָה בּוֹ, הַחַיָּה טְמֵאָה טוּמְאַת שִׁבְעָה, וְהָאִשָּׁה טְהוֹרָה עַד שֶׁיֵּצֵא הַוּוֹלָד. ה׳ בְּהֵמָה שֶׁהִיא מְקַשָּׁה לֵילֵד, הוֹצִיא[8]« הָעוֹבֵר אֶת יָדוֹ וַחֲתָכָהּ[9]* וְאַחַר כָּךְ {ש} שָׁחַט אֶת אִמּוֹ, הַבָּשָׂר טָהוֹר. שָׁחַט אֶת אִמּוֹ וְאַחַר כָּךְ חֲתָכָהּ, הַבָּשָׂר מַגַּע נְבֵילָה, דִּבְרֵי רִ׳ מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מַגַּע טְרֵפָה שְׁחוּטָה. מַה מָּצִינוּ בִטְרֵפָה שֶׁשְּׁחִיטָתָהּ מְטַהַרְתָּהּ, אַף {ש} שְׁחִיטַת אִמּוֹ[10]^• תְּטַהֵר אֶת הָעוֹבֵר. ו׳ אָמְרוּ לָהֶם רִ׳ מֵאִיר: לֹא, אִם טִיהֲרָה שְׁחִיטַת טְרֵפָה אוֹתָהּ, דָּבָר[11]«• שֶׁהוּא גוּפָהּ, תְּטַהֵר[12]* אֶת הָעוֹבֵר, דָּבָר[13]«• שֶׁאֵינוּ גוּפָהּ?! וּמְנַיִין$ לִטְרֵפָה שֶׁשְּׁחִיטָתָהּ[14]«• מְטַהַרְתָּהּ? בְּהֵמָה טְמֵיאָה אֲסוּרָה בַּאֲכִילָה, וּטְרֵפָה אֲסוּרָה בַּאֲכִילָה. מַה בְּהֵמָה טְמֵיאָה אֵין[15]* שְׁחִיטָתָהּ מְטַהַרְתָּהּ, אַף טְרֵיפָה לֹא[16]* תְּטַהֲרֶנָּה* שְׁחִיטָתָהּ. ז׳ אָמְרוּ לוֹ[17]«•: לֹא![18]«• אִם אָמַרְתָּ[19]«• בִּבְהֵמָה טְמֵאָה שֶׁלֹּא הָיְתָה לָהּ שָׁעַת הַכּוֹשֶׁר[20]«, תֹּאמַר בִּטְרֵפָה שֶׁהָיְתָה[21]* לָהּ* שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר«?! טוֹל לָךְ מַה שֶׁהֵבֵאתָה$, הֲרֵי שֶׁנּוֹלְדָה טְרֵיפָה מִן הַבֶּטֶן מְנַיִין? לֹא, אִם אָמַרְתָּ בִּבְהֵמָה טְמֵיאָה שֶׁאֵין לְמִינָהּ שְׁחִיטָה, תֹּאמַר בִּטְרֵפָה שֶׁיֵּשׁ לְמִינָהּ שְׁחִיטָה. בֶּן[22]« שְׁמוֹנָה חַי, אֵין שְׁחִיטָתָהּ$ מְטַהַרְתּוֹ, לְפִי[23]« שֶׁאֵין לְמִינוֹ שְׁחִיטָה. ח׳ הַשּׁוֹחֵט אֶת הַבְּהֵמָה וּמָצָא בָהּ בֶּן« שְׁמוֹנָה חַי אוֹ מֵת, אוֹ בֶן תִּשְׁעָה מֵת[24]«, קוֹרְעוֹ {ומ} וּמוֹצִיא אֶת דָּמוֹ. מָצָא[25]«• בָהּ בֶּן תִּשְׁעָה חַי, טָעוּן שְׁחִיטָה, (לפי שלא)[26]* וְחַיָּיב מִשֵּׁם אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ, דִּבְרֵי רִ׳ מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: שְׁחִיטַת אִמּוֹ מְטַהַרְתּוֹ. רִ׳ שִׁמְעוֹן שְׁזוּרִי[27]«• אוֹמֵר[28]«: אֲפִילּוּ בֶן חָמֵשׁ$ שָׁנִים וְהוּא חוֹרֵשׁ בַּשָּׂדֶה, שְׁחִיטַת אִמּוֹ[29]* מְטַהַרְתּוֹ. קְרָעָהּ וּמָצָא בָהּ בֶּן תִּשְׁעָה חַי, טָעוּן שְׁחִיטָה, לְפִי שֶׁלֹּא נִשְׁחֲטָה אִמּוֹ. ט׳ בְּהֵמָה שֶׁנִּתְחַתְּכוּ רַגְלֶיהָ מִן הָאַרְכּוּבָּה וּלְמַטָּן, כְּשֵׁירָה. וּמֵאַרְכּוּבָּה[30]*^ וּלְמַעְלָן, פְּסוּלָה[31]*. וְכֵן שֶׁנּוּטַּל[32]^• צוֹמֶת הַגִּידִים. נִשְׁבַּר[33]«• הָעֶצֶם, אִם רוֹב[34]* הַבָּשָׂר קַיָּים, שְׁחִיטָתָהּ מְטַהַרְתּוֹ. [35]^• אֵין רוֹב הַבָּשָׂר קַיָּים, אֵין שְׁחִיטָתָהּ מְטַהַרְתּוֹ. י׳ הַשּׁוֹחֵט אֶת הַבְּהֵמָה וּמָצָא בָהּ שִׁילְיָיא[36]^: נֶפֶשׁ הַיָּפָה תֹּאכַל, אֵינָהּ[37]« מְטַמָּא טוּמְאַת אוֹכָלִים[38]«# אַף[39]«• לֹא« טוּמְאַת נְבֵילוֹת. חָשַׁב עָלֶיהָ, מְטַמָּא טוּמְאַת אוֹכָלִים«# אֲבָל לֹא טוּמְאַת נְבֵילוֹת. שִׁילְיָיה שֶׁיָּצְאַתָה[40]«#• מִקְצָתָהּ, אֲסוּרָה בַּאֲכִילָה. סִימַן[41]• הַוּוֹלָד בָּאִשָּׁה, וְסִימַן[42]«• הַוּוֹלָד בַּבְּהֵמָה. מְבַכֶּרֶת שֶׁהִיפִּילָה שִׁילְיָיה, יַשְׁלִיכֶנָּה לַכְּלָבִים. וּבַמּוּקְדָּשִׁים, (אינו כן)[43]* תִּיקָּבֵר. וְאֵין[44]«• קוֹבְרִין אוֹתָהּ בְּפָרָשַׁת דְּרָכִים[45]«, וְאֵין תּוֹלִין אוֹתָהּ בָּאִילָן, מִשּׁוּם[46]^ דַּרְכֵי הָאֱמוֹרִי.

פרק ד׳ הל׳ י׳ פרק ה׳

אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ, נוֹהֵג בָּאָרֶץ וּבְחוּצָה[47]« לָאָרֶץ, בִּפְנֵי הַבַּיִת וְשֶׁלֹּא בִּפְנֵי הַבַּיִת, בַּחוּלִּין וּבַמּוּקְדָּשִׁין. כֵּי־צַד: הַשּׁוֹחֵט אֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ חוּלִּים בַּחוּץ, שְׁנֵיהֶם כְּשֵׁרִים, וְהַשֵּׁינִי סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים. קָדָשִׁים בַּחוּץ, הָרִאשׁוֹן חַיָּיב כָּרֵת, וּשְׁנֵיהֶם פְּסוּלִים, וּשְׁנֵיהֶן סוֹפְגִים אֶת הָאַרְבָּעִים. ב׳ חוּלִּין בִּפְנִים: שְׁנֵיהֶן פְּסוּלִים, וְהַשֵּׁנִי סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים. קָדָשִׁים בִּפְנִים: הָרִאשׁוֹן כָּשֵׁר וּפָטוּר, וְהַשֵּׁנִי סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים וּפָסוּל. ג׳ חוּלִּים וְקָדָשִׁים בַּחוּץ: הָרִאשׁוֹן כָּשֵׁר וּפָטוּר, וְהַשֵּׁנִי סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים וּפָסוּל[48]«. ד׳ קָדָשִׁים וְחוּלִּים ~~(בפנים)~~ [בַּחוּץ][49]*: הָרִאשׁוֹן חַיָּיב כָּרֵת וּפָסוּל«, וְהַשֵּׁנִי כָּשֵׁר, וּשְׁנֵיהֶם סוֹפְגִין אֶת הָאַרְבָּעִים. ה׳ חוּלִּים וְקָדָשִׁים בִּפְנִים: שְׁנֵיהֶם פְּסוּלִין, וְהַשֵּׁנִי סוֹפֵג[50]* אֶת הָאַרְבָּעִים. קָדָשִׁים וְחוּלִּים בִּפְנִים: הָרִאשׁוֹן כָּשֵׁר וּפָטוּר, וְהַשֵּׁנִי סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים וּפָסוּל. ו׳ חוּלִּים בַּחוּץ וּבִפְנִים: הָרִאשׁוֹן כָּשֵׁר[51]* וּפָטוּר*, וְהַשֵּׁנִי* סוֹפֵג* אֶת הָאַרְבָּעִים וּפָסוּל. ז׳ קָדָשִׁים בַּחוּץ וּבִפְנִים: הָרִאשׁוֹן חַיָּיב כָּרֵת, וּשְׁנֵיהֶן פְּסוּלִים, וּשְׁנֵיהֶן סוֹפְגִים אֶת הָאַרְבָּעִים. ח׳ חוּלִּים בִּפְנִים וּבַחוּץ: הָרִאשׁוֹן פָּסוּל וּפָטוּר, וְהַשֵּׁנִי סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים וְכָשֵׁר. ט׳ קָדָשִׁים בִּפְנִים וּבַחוּץ: הָרִאשׁוֹן כָּשֵׁר וּפָטוּר, וְהַשֵּׁנִי סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים וּפָסוּל«. י׳ הַשּׁוֹחֵט וְנִמְצָא טְרֵיפָה, הַשּׁוֹחֵט לַעֲבוֹדָה זָרָה, הַשּׁוֹחֵט פָּרַת חַטָּאת, וְשׁוֹר הַנִּיסְקָל, וְעֶגְלָה עֲרוּפָה, $$$רִ׳ מֵאִיר [52]^• מְחַיֵּיב, רִ׳ שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר$$$. הַשּׁוֹחֵט וְנִיתְנַבְּלָה[53]«• בְּיָדוֹ, הַנּוֹחֵר, וְהַמְעַקֵּר, פָּטוּר מִשֵּׁם אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ. יא׳ שְׁנַיִם שֶׁלָּקְחוּ פָּרָה וּבְנָהּ, אֵי[54]«• זֶה שֶׁלָּקַח רִאשׁוֹן, {יש} יִשְׁחוֹט[55] רִאשׁוֹן. אִם[56]« קָדַם הַשֵּׁינִי, זָכָה. הַשּׁוֹחֵט פָּרָה וּשְׁנֵי בָנֶיהָ, סוֹפֵג שְׁמוֹנִים. שָׁחַט שְׁנֵי בָנֶיהָ וְאַחַר כָּךְ שְׁחָטָהּ, סוֹפֵג אַרְבָּעִים[57]*. שְׁחָטָהּ וְאֶת ~~(בת בנה)~~ [בִּתָּהּ][58]* וְאֶת[59]« בַּת בִּתָּהּ[60]*, [סוֹפֵג שְׁמוֹנִים. שְׁחָטָהּ וְאֶת בַּת בִּתָּהּ[61]*] וְאַחַר כָּךְ שָׁחַט אֶת[62]« בִּתָּהּ, סוֹפֵג אֶת[63]^• הָאַרְבָּעִים. סוּמְכוֹס[64]^• אָמְרוּ[65]«• מִשֵּׁם רִ׳ מֵאִיר: סוֹפֵג שְׁמוֹנִים. יב׳ בְּאַרְבָּעָה פְרָקִים בַּשָּׁנָה הַמּוֹכֵר בְּהֵמָה לַחֲבֵירוֹ צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ$: אִמָּהּ מָכַרְתִּי לִשְׁחוֹט,

---

[1] שלוש העמודות הבאות נכתבו בידי הסופר המישני בכתב קטן.
[2] ק+קיי: "וְדָבָר" (ושמא במקור היו שתי גרסות: 1. זה הכלל דבר... ודבר... 2. זה הכלל כל.... וכל...).
[3] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: "ונטרפה".
[4] מילה זו כמעט נצמדה למילה הבאה, והסופר סימן שהן שתי מילים נפרדות. ק כלפנינו. קיי: "והושיט".
[5] קיי+קנ כלפנינו. קס: "בין הבהמה הטמאה, בין הטהורה".
[6] קיי כלפנינו. ק ליתא: "וכן".
[7] קיי כלפנינו. ק: "הוֹשִׁיטָה".
[8] ק כלפנינו. קיי: "והוציא".
[9] ק+קיי כלפנינו. אות "ת" מתוקנת ע"י הסופר מאות אחרת.
[10] ק+קיי: ק: "בְּהֵמָה". קיי: "הבהמה".
[11] קס כלפנינו. קיי+קנ: "בְּדָבָר".
[12] ק+קיי כלפנינו. אות "ת" מתוקנת ע"י הסופר מאות אחרת.
[13] ק כלפנינו. קיי: "בדבר".
[14] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁאֵין שְׁחִיטָתָהּ".
[15] ק+קיי כלפנינו. מילה זו כתב הסופר ע"ג המחק.
[16] ק+קיי כלפנינו. מילות "לא תטהרנה" כתב סופר פרמה ע"ג המחק.
[17] ק כלפנינו. קיי: "להם".
[18] ק כלפנינו. קיי: "אם לא אמרת".
[19] ק ליתא: "אמרת". קיי: "אם לא אמרת" וכדלעיל.
[20] קיי כלפנינו. ק: "כּוֹשֶׁר". וכן בסמוך.
[21] ק+קיי כלפנינו. מילות "שהיתה לה" כתב הסופר ע"ג המחק (וניכר שכנראה לפני זה כתב בטעות: "שלא היתה לה").
[22] קיי+קנ כלפנינו. קס: "בין". וכן בסמוך.
[23] קיי כלפנינו. ק ליתא: "לפי".
[24] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ומת".
[25] ק הכתיב: "מָצָה". קיי: "ומצא".
[26] נכתב ע"י הסופר בטעות מחמת הדומות. מילת "לפי" נמחקה ע"י הסופר ומילת "שלא" נמחקה ע"י הסופר או ע"י מגיה אחר. ק+קיי ליתא.
[27] ק+קיי: הַשֵּׁיזוּרִי".
[28] קיי כלפנינו. ק ליתא: "אומר".
[29] נכתב ע"י הסופר ע"ג המחק. וכן ק+קיי.
[30] אותיות "ומ" נכתבו ע"י הסופר ע"ג המחק. ק+קיי: "מִן הָאַרְכּוּבָּה".
[31] נכתב ע"י הסופר ע"ג המחק. וכן ק+קיי.
[32] ק+קיי: "שֶׁנִּיטַּל".
[33] קיי כלפנינו. ק נוסף: "לוֹ".
[34] ק+קיי כלפנינו. מילה זו כמעט נצמדה למילה הבאה, וסופר(?) פרמה סימן שהן שתי מילים נפרדות.
[35] ק+קיי נוסף: "אִם".
[36] ק+קיי בסיומת "ה".
[37] ק כלפנינו. קיי: "ואינה".
[38] ק הכתיב כאן ובסמוך: "אֳכָלִים". קיי: כאן יש השמטה, אך בסמוך בכתיב חסר (כמו ק).
[39] ק: "וְלֹא". קיי: יש השמטה.
[40] אינני יודע איך לנקד מילה זו. קיי: "שיצאת". ק: מילה זו נשמטה.
[41] קס+קיי כלפנינו. קנ: "כְּסִימָן".
[42] קס+קיי: "סימן". קנ: "כָּךְ סִימָן".
[43] סומן למחיקה ע"י הסופר. ושמא זה כפל גרסה. וכן ק+קיי ליתא.
[44] קיי כלפנינו. ק: "לֹא הָיוּ קוֹבְרִין".
[45] קיי כלפנינו. ק: "הַדְּרָכִים".
[46] ק+קיי: "מִשֵּׁם".
[47] קיי כלפנינו. ק: "וּבְחוּץ".
[48] קיי כלפנינו. ק: "פָּסוּל". וכן יש גם עוד פעמיים שסימנתי להלן אלא ששם קנ תיקן כלפנינו.
[49] תוקן בין השורות, וספק בידי מי. וכן ק+קיי: "בחוץ".
[50] נכתב ע"י הסופר ע"ג המחק. וכן ק+קיי.
[51] ק+קיי כלפנינו. מילות "כשר ופטור והשני סופג" נכתבו ע"י הסופר ע"ג המחק. וכנראה שבתחילה טעה מחמת הדומות.
[52] ק+קיי <u>נוסף</u> כאן "אומ""!.
[53] קיי+קנ כלפנינו. קס: "וניתבלה". וכן בפרק הבא!.
[54] קיי כלפנינו. ק ליתא: "אי".
[55] קיי כלפנינו. ק: "וְאִם".
[56] קיי+קנ כלפנינו. קס: "בין". וכן בסמוך.
[57] ק+קיי כלפנינו. אות "א" כתב הסופר ע"ג המחק.
[58] הסופר תיקן עצמו באמצעות תליית "ה" מעל סוף מילת "בת" והעברת קו מחיקה על מילת "בנה". וכן ק+קיי "שחטה ואת בתה".
[59] קיי+קנ כלפנינו. קס השמיט מחמת הדומות את "ואת בת בתה".
[60] מכאן והלאה סופר פרמה דילג בתחילה מחמת הדומות "בתה-בתה", אך השלים בין השורות ובשוליים. ק+קיי ללא השמטה.
[61] הסופר הוסיף מלת "ואחר" עם סימני מחיקה עליה, כדי לסמן מה המילה הבאה לאחר ההשלמה.
[62] קיי כלפנינו. ק ליתא: "את".
[63] ק+קיי ליתא: "את ה".
[64] קנ כלפנינו. קס+קיי: "סומכס".
[65] ק כלפנינו. קיי: "אומר".

יבִּתָּהּ מָכַרְתִּי לִשְׁחוֹט. וְאֵילּוּ הֵן: עֶרֶב יוֹם טוֹב (הראשון) [הָאַחֲרוֹן]*[1] שֶׁלֶּחָג, (ייג׳)*[2] [וְ]עֶרֶב* יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁלַּפֶּסַח, וְעֶרֶב עֲצֶרֶת[3]«, וְעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וּכְדִבְרֵי רְ׳ יוֹסֵה הַגְּלִילִיו, אַף עֶרֶב יוֹם הַכִּיפּוּרִים בַּגָּלִיל. אָמַרו רְ׳ יְהוּדָה: אֵימָתַי, בִּזְמַן שֶׁאֵין לוֹ רֶיוַח. אֲבָל [4]« יֶשׁ לוֹ רֶיוַוח, אֵינוּ צָרִיךְ לְהוֹדִיַע. וּמוֹדֶה^[5] רְ׳ יְהוּדָה בַּמּוֹכֵר אֶת הָאֵם {ל} לֶחָתָן וְאֶת הַבַּת לַכַּלָּה, שֶׁהוּא צָרִיךְ לְהוֹדִיַע, שֶׁהַדָּבָר יָדוּעַ שֶׁשְּׁנֵיהֶם שׁוֹחֲטִין בְּיוֹם אֶחָד. {ייד׳}<ייג׳>* בְּאַרְבָּעָה פְּרָקִים[6]« אֵילּוּ« מַשְׁחִיטִין אֶת הַטַּבָּח בְּעַל^[7]• כָּרְחוֹ[8]«. אֲפִילּוּ שׁוֹר שׁוֶה אֶלֶף (זוז)[9]* דִּינָר וְאֵין לוֹ^[10]• לַלּוֹקֵחַ אֶלָּא דִינָר, כּוֹפִין אוֹתוֹ לִשְׁחוֹט, לְפִיכָךְ, אִם מֵת, מֵת[11] לַלּוֹקֵחַ. אֲבָל בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה, אֵינוּ כֵן. לְפִיכָךְ, אִם מֵת, מֵת לַמּוֹכֵר. {ייה׳}<ייד׳>* יוֹם אֶחָד הָאָמוּר בְּאוֹתוֹ[12]« וְאֶת בְּנוֹ, יוֹם^[13] הוֹלֵךְ אַחַר לַיְלָה^. ^[14] זוֹ דָרַשׁ [15]«• שִׁמְעוֹון בֶּן זוֹמָא: נֶאֱמַר בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית[16]° ׳יוֹם אֶחָד׳, וְנֶאֱמַר בְּאוֹתוֹ [וְאֶת בְּנוֹ]*[17]° ׳יוֹם אֶחָד׳. מַה*[18] יוֹם אֶחָד הָאָמוּר בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית יוֹם^ הוֹלֵךְ אַחַר [הַ]לַּיְלָה*[19], אַף יוֹם אֶחָד הָאָמוּר בְּאוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ, יוֹם^ הוֹלֵךְ אַחַר הַלַּיְלָה.

פרק ה׳ הל׳ {ייה׳}<ייד׳>*[20]^• פרק ו׳

כִּיסּוּי הַדָּם נוֹהֵג בָּאָרֶץ וּבְחוּצָה[21]« לָאָרֶץ, בִּפְנֵי הַבַּיִת וְשֶׁלֹּא בִפְנֵי הַבַּיִת, בַּחוּלִּים אֲבָל לֹא בַמּוּקְדָּשִׁין. וְנוֹהֵג^[22] בַּחַיָּה וּבָעוֹף, בִּמְזוּמָּן וּבְשֶׁאֵינוּ מְזוּמָּן. וְנוֹהֵג^ בַּכּוֹי&, מִפְּנֵי שֶׁהוּא סָפֵק. אֵין[23] שׁוֹחֲטִין אוֹתוֹ בְּיוֹם טוֹב. וְאִם שְׁחָטוֹ[24]«, אֵין מְכַסִּין אֶת דָּמוֹ. הַשּׁוֹחֵט וְנִמְצָא טְרֵיפָה, הַשּׁוֹחֵט לַעֲבוֹדָה זָרָה, [הַשּׁוֹחֵט]*[25] חוּלִּים בִּפְנִים, קָדָשִׁים^[26] בַּחוּץ, חַיָּה וָעוֹף הַנִּסְקָלִים, רְ׳ מֵאִיר מְחַיֵּיב, וַחֲכָמִוים פּוֹטְרִים. הַשּׁוֹחֵט וְנִתְנַבְּלָה[27]«• בְיָדוֹ, הַנּוֹחֵר, וְהַמְעַקֵּר, פָּטוּר מִלְּכַסּוֹת. **ב׳** חֵרֵשׁ, שׁוֹטֶה וְקָטָן שֶׁשָּׁחֲטוּ {וא} וַאֲחֵרִים רוֹאִים אוֹתָם[28]«, חַיָּיבִין$ לְכַסּוֹת. בֵּינָן לְבֵין עַצְמָן[29]«, פְּטוּרִין$ מִלְּכַסּוֹת. וְכֵן (ש)*[30] לְעִינְיַין אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ, שֶׁשָּׁחֲטוּ וַאֲחֵרִים רוֹאִים אוֹתָן, אָסוּר לִשְׁחוֹט אַחֲרֵיהֶן. בֵּינָן לְבֵין עַצְמָן, רְ׳ מֵאִיר מַתִּיר לִשְׁחוֹט אַחֲרֵיהֶן, וַחֲכָמִוים אוֹסְרִין. {ומו} וּמוֹדִים שֶׁאִם שְׁחָטוּ[31]«, שֶׁאֵין[32]« סוֹפְגִין אֶת הָאַרְבָּעִים. **ג׳** שָׁחַט מֵאָה חַיָּיה בְּמָקוֹם אֶחָד, כִּיסּוּי אֶחָד לְכוּלָּם. מֵאָה*[33] עוֹפוֹת* בְּמָקוֹם אֶחָד, כִּיסּוּי[34]« אֶחָד לְכוּלָּם*[35]«. [חַיָּה וָעוֹף בְּמָקוֹם אֶחָד, כִּיסּוּי« אֶחָד לְכוּלָּם]. רְ׳ יְהוּדָהו אוֹמֵרו: שָׁחַט חַיָּה, יְכַסֶּה, וְאַחַר כָּךְ יִשְׁחוֹט אֶת הָעוֹף. שָׁחַט וְלֹא כִיסָּה וְרָאָהוּ אַחֵר, חַיָּיב לְכַסּוֹת. כִּיסָּהוּ^[36] וְנִתְגַּלָּה[37]«, פָּטוּר מִלְּכַסּוֹת. כִּסָּתוֹ הָרוּחַ, חַיָּיב לְכַסּוֹת. **ד׳** דָּם שֶׁנִּיתְעָרֵב בְּמַיִם, אִם יֶשׁ*[38] בּוֹ מַרְאֶה דָם, חַיָּיב לְכַסּוֹת. נִיתְעָרֵב בְּיַיִן, רוֹאִין אוֹתוֹ כְּילּוּ^[39] הוּא מַיִם. נִתְעָרֵב בְּדַם בְּהֵמָה אוֹ בְדַם הַחַיָּה[40]«••, רוֹאִין אוֹתוֹ כְּילּוּ הוּא מַיִם. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵרו: אֵין דָּם מְבַטֵּל דָּם. {ד}<ה׳>* דַּם הַנִּיתָּז^[41] וְשֶׁעַל הַסַּכִּין, חַיָּיב ^[42]•. אָמַרו רְ׳ יְהוּדָהו: אֵימָתַי, בִּזְמַן שֶׁאֵין שָׁם דָּם אֶלָּא הוּא. אֲבָל אִם יֵשׁ שָׁם דָּם שֶׁלֹּא[43]« הוּא, פָּטוּר[44]« מִלְּכַסּוֹת. {ה}<ו׳>* בַּמֶּה מְכַסִּים, וּבַמָּה אֵין מְכַסִּים: מְכַסִּים בְּזֶבֶל דַּק, וּבְחוֹל[45]« דַּק, וּבְסִיד^[46], וּבַחַרְסִית, וּבִלְבֹנָה^[47]#• וּבִמְגוּפָה שֶׁכְּתָשָׁהּ$. {א} אֲבָל אֵין מְכַסִּים לֹא בְזֶבֶל גַּס, וְלֹא בְחוֹל גַּס, וְלֹא בִלְבֹנָה^#• וְלֹא בִמְגוּפָה שֶׁלֹּא כְתָשָׁהּ*[48], וְלֹא יִכְפֶּה עָלָיו אֶת הַכֶּלִי. כְּלָל אָמַרו רַבָּן {ש} שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵלו: דָּבָר שֶׁהוּא מְגַדֵּל צְמָחִים, מְכַסִּים בּוֹ. וְדָבָר שֶׁאֵינוּ מְגַדֵּל צְמָחִים, אֵין מְכַסִּין בּוֹ.

הל׳ ו׳ פרק ז׳

גִּיד הַנָּשֶׁה נוֹהֵג בָּאָרֶץ וּבְחוּצָה[49]« לָאָרֶץ, בִּפְנֵי הַבַּיִת וְשֶׁלֹּא בִפְנֵי הַבַּיִת, בַּחוּלִּין וּבַמּוּקְדָּשִׁין. וְנוֹהֵג^[50] בַּבְּהֵמָה וּבַחַיָּה, בְּיָרֵךְ^[51] שֶׁלַּיָּמִין וּבְיָרֵךְ שֶׁלַּשְּׂמֹאל. וְאֵינוּ נוֹהֵג בָּעוֹף, מִפְּנֵי שֶׁאֵין לוֹ כַף. וְנוֹהֵג בַּשְּׁלִיל. רְ׳ יְהוּדָהו אוֹמֵרו: אֵינוּ נוֹהֵג {בש} בַּשְּׁלִיל, וְחֶלְבּוֹ מוּתָּר. אֵין הַטַּבָּחִים נֶאֱמָנִים עַל גִּיד הַנָּשֶׁה, דִּבְרֵיו רְ׳ מֵאִיר. וַחֲכָמִוים אוֹמְרִים: נֶאֱמָנִים עָלָיו וְעַל הַחֵלֶב. **ב׳** שׁוֹלֵחַ ^[52] אָדָם לַנָּכְרִי[53]« יָרֵךְ שֶׁגִּיד הַנָּשֶׁה בְתוֹכָהּ, {מפ} מִפְּנֵי שֶׁמְּקוֹמוֹ[54]«• נִיכָּר. הַנּוֹטֵל גִּיד הַנָּשֶׁה, צָרִיךְ לִיטּוֹל^[55] אֶת כּוּלּוֹ[56]«•. רְ׳ יְהוּדָהו אוֹמֵרו: יְקַיֵּים {ב} בּוֹ מִצְוַות נְטִילָה. **ג׳** הָאוֹכֵל מִגִּיד הַנָּשֶׁה כַּזַּיִת, סוֹפֵג אֶת[57]«• הָאַרְבָּעִים. אֲכָלוֹ וְאֵין בּוֹ כַזַּיִת, חַיָּיב. אָכַל מִזֶּה כַזַּיִת וּמִזֶּה כַזַּיִת, סוֹפֵג שְׁמוֹנִים. רְ׳ יְהוּדָהו אוֹמֵרו: אֵינוּ סוֹפֵג אֶלָּא אַרְבָּעִים. **ד׳** יָרֵךְ שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל בָּהּ גִּיד הַנָּשֶׁה, אִם יֶשׁ בָּהּ[58]«• בְּנוֹתֵן טַעַם, הֲרֵי זוֹ[59]«• אֲסוּרָה«. כֵּי־צַד מְשַׁעֲרִין אוֹתָהּ. כְּבָשָׂר בַּלֶּפֶת. **ה׳** גִּיד הַנָּשֶׁה שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל עִם הַגִּידִים, בִּזְמַן שֶׁהוּא מַכִּירוֹ, בְּנוֹתֵן טַעַם, וְאִם^[60] אֵינוּ מַכִּירוֹ כּוּלָּם אֲסוּרִים. וְהָרוֹטֶב, בְּנוֹתֵן טַעַם. **ו׳**[61]«•• וְכֵן חֲתִיכָה שֶׁלַּנְּבֵילָה, וַחֲתִיכָה שֶׁלְּדָג טָמֵא, שֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ עִם חֲתִיכוֹת, בִּזְמַן שֶׁהוּא

---

[1] הסופר תיקן עצמו בין השורות בתליית ״האחרון מעל ״הראשון״. וכן ק+קיי: ״הָאַחֲרוֹן״.

[2] סימן ההלכה נמחק בידי הסופר, וכן מחק את הסימון שמסתיימת הלכה לאחר המילה ״שלחג״. לאחר מכן הסופר הוסיף ״ו״ חיבור למילה הבאה: ״ערב״. ק+קיי אין כאן הלכה חדשה, וגורסים כך: ק: ״עֶרֶב״ קיי: ״וערב״. עניין נוסף: בעקבות העניין הנ״ל תיקנתי גם את סימני ההלכה הבאים בפרמה.

[3] קיי כלפנינו. ק: ״הָעֲצֶרֶת״.

[4] ק נוסף: ״אִם״. קיי: יש השמטה.

[5] ק+קיי: ״מוֹדֶה״.

[6] קיי כלפנינו. קס: ״הפרקים אלו״. קנ: ״פְּרָקִים הָאֵלּוּ״.

[7] ק+קיי: ״עַל״.

[8] קיי+קנ הכתיב כלפנינו. קס הכתיב: ״כורחו״.

[9] סומן למחיקה בידי הסופר. וכן ק+קיי ליתא.

[10] ק+קיי ליתא: ״לו״.

[11] קס+קיי כלפנינו. קנ מחק מילה זו.

[12] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״אותו״.

[13] ק+קיי: ״הַיּוֹם״. ובסמוך: ״הַלַּיְלָה״. וכן להלן ק+קיי פעמיים: ״הַיּוֹם״.

[14] ק+קיי נוסף: ״אֶת״.

[15] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״רִבִּי״.

[16] בראשית א׳

[17] נוסף בין השורות ע״י הסופר. וכן ק+קיי. מקור: ויקרא כב׳.

[18] מילה זו נצמדה למילה הבאה והסופר סימן שיש להפריד ביניהן.

[19] ״ה״ נתלתה בין השורות ע״י הסופר. וכן ק+קיי.

[20] ראו בהערה לעיל בעניין מחיקת סימן הלכה ״יג״. ק+קיי יש בפרק זה ״יד״ הלכות (אך בסיכום הפרק נכתב בקאופמן ״יג״ מפני שיש שם פעמיים סימן הלכה ״יא״). עניין נוסף: יש לזכור שעמודה זו נכתבה בידי הסופר המישני, ולכן כתב ״יה״, אך הסופר הראשי נוהג לכתוב ״טו״ במקום ״יה״. בקאופמן כתוב תמיד ״יה״.

[21] קיי כלפנינו. ק: ״וּבְחוּץ״.

[22] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״נוהג״. וכן בסמוך.

[23] קס+קיי כלפנינו. קנ: ״וְאֵין״.

[24] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?״שחטיו״?.

[25] נוסף בין השורות בידי הסופר. וכן ק+קיי איתא.

[26] ק+קיי: ״וְקָדָשִׁים״.

[27] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״וניתבלה״. וכן בפרק הקודם.

[28] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״אותו״.

[29] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״עצמו״.

[30] סומן למחיקה בידי הסופר. וכן ק+קיי ליתא.

[31] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?״שחטה״?.

[32] קיי כלפנינו. ק: ״שֶׁאֵינָן״.

[33] ק+קיי כלפנינו. מילה זו וכן אותיות ״עופ״ במילה שלאחריה כתב הסופר ע״ג המחק. (ושמא תחילה טעה מחמת הדומות וכתב: ר׳ יהודי או׳).

[34] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: ״כסוי״. וכן בסמוך.

[35] מכאן סופר פרמה השמיט מחמת הדומות ״לכולם-לכולם״. ההשמטה הושלמה בין השורות ובשוליים, כנראה ע״י הסופר. ק+קיי ללא השמטה. עניין נוסף: קיי כלפנינו. ק ליתא: ״לכולם״.

[36] ק+קיי: ״כִּיסָּה״.

[37] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ונתגלת״.

[38] מילה זו נצמדה למילה הבאה, והסופר סימן שיש להפריד ביניהן.

[39] ק+קיי הכתיב: ״כְּאִילּוּ״. וכן להלן.

[40] קיי כלפנינו. קס: ״חיים״. קנ: ״חַיָּיה״. ויש להעיר שבקאופמן יש הכפלה והנוסח המלא שם הוא כך: ״נתערב בדם רואים אותו כאילו הוא מים, נתערב בדם בהמה או בדם החיי(ם)[ה] רואין אותו כאילו הוא מיים. וצ״ע.

[41] קנ כלפנינו. קס+קיי: קס: ״הנותן/הנותז״. קיי: ״הנותז״.

[42] ק+קיי נוסף: ״לְכַסּוֹת״.

[43] קיי כלפנינו. ק בטעות: ״אֶלָּא״.

[44] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״פוטר״.

[45] קנ כלפנינו. קס נשמט: ״ובחול דק״. קיי: ״בחול דק״.

[46] ק+קיי: ״בַּסִּיד״.

[47] כך ניקד סופר(?) פרמה. וצ״ע. ק+קיי: ״וּבִלְבֵינָה״ (קס: ובליבינה). **וכן בסמוך.**

[48] ק+קיי כלפנינו. כנראה שמגיה מאוחר סימן שתי נקודות מעל אות ״כ״.

[49] קיי כלפנינו. ק: ״וּבְחוּץ״.

[50] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״נוהג״.

[51] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״ובירך״.

[52] ק+קיי נוסף: ״הוּא״.

[53] קיי+קנ הכתיב כלפנינו. קס: ״לנוכרי״.

[54] קיי כלפנינו. ק: ״שֶׁמְּקוֹמָהּ״.

[55] ק+קיי: ״שֶׁיִּטּוֹל״.

[56] קיי כלפנינו. ק: ״כּוּלָּהּ״.

[57] קיי כלפנינו. ק: ״סוֹפֵג אַרְבָּעִין״.

[58] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״בה״.

[59] קנ כלפנינו. קס+קיי: קס: ״זה אסורה״. קיי: ״זה אסור״.

[60] ק+קיי: ״אִם״.

[61] קיי כלפנינו. ק: כל הלכה זו חסרה. וכנראה נשמטה מחמת הדומות ״בנותן טעם-בנותן טעם״. ולכן מספר ההלכות שבסוף הפרק בקאופמן נשאר ״ז״. אך אך עדיין צריך עיון. וראו גם הערה בעמוד הבא. שינויי הנוסח שציינתי בהלכה זו הם רק בהשוואה ל-קיי.

{בזמן שהוא}[1]* מַכִּירָן, בְּנוֹתֵן טַעַם. וְאִם[2]« אֵינוֹ, מַכִּירָן כּוּלָּם[3]«• אֲסוּרִין»•. וְהָרוֹטֶב, בְּנוֹתֵן טַעַם. **ז׳** וְנוֹהֵג[4]«•• בִּטְהוֹרָה[5]«•, וְאֵינוֹ נוֹהֵג בִּטְמֵאָה»•. רְ׳ יְהוּדָהו [אוֹמֵרו][6]*: אַף בִּטְמֵאָה»•. אָמַרו רְ׳ יְהוּדָהו: וַהֲלֹא עַל בְּנֵי יַעֲקֹב נֶאֱסַר[7]«• גִּיד הַנָּשֶׁה, וַעֲדַיִין[8]«• בְּהֵמָה טְמֵאָה מוּתֶּרֶת לָהֶם. אָמְרוּו[$] לוֹ: מִסִּינַיִ[$] נֶאֱמַרו[9], אֶלָּא שֶׁנִּכְתַּב {ב} בִּמְקוֹמוֹ.

הל׳ ז׳ **פרק ח׳**

כָּל הַבָּשָׂר אָסוּר לְבַשֵּׁל בְּחָלָב, חוּץ מִבְּשַׂר דָּגִים וַחֲגָבִים. וְאָסוּר[10]« לְהַעֲלוֹתוֹ עִם הַגְּבִינָה עַל הַשּׁוּלְחָן, חוּץ מִבְּשַׂר דָּגִים וַחֲגָבִין. הַנּוֹדֵר מִן הַבָּשָׂר, מוּתָּר בִּבְשַׂר דָּגִים וַחֲגָבִים. הָעוֹף עוֹלֶה עִם הַגְּבִינָה עַל הַשּׁוּלְחָן <וְאֵינוּ נֶאֱכָל>[11]*•, כְּדִבְרֵי[$] בֵית שַׁמַּי. וּבֵית[12]^ הִלֵּל אוֹמְרִיםו: לֹא עוֹלֶה וְלֹא נֶאֱכָל. אָמַרו רְ׳ יוֹסֵה: זוֹ מִקּוּלֵּי בֵית שַׁמַּי וּמֵחוּמְרֵי בֵית הִלֵּל. בְּאֵי זֶה שׁוּלְחָן אָמְרוּ? בְּשׁוּלְחָן שֶׁהוּא אוֹכֵל עָלָיו. אֲבָל בְּשׁוּלְחָן שֶׁהוּא סוֹדֵר עָלָיו אֶת הַתַּבְשִׁיל, נוֹתֵן זֶה בְּצַד זֶה וְאֵינוּ חוֹשֵׁשׁ. **ב׳** צוֹרֵר אָדָם בָּשָׂר וּגְבִינָה בְּמִטְפַּחַת אַחַת, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהוּ[13]^ נוֹגְעִין זֶה בָּזֶה. רַבָּן שִׁמְעוֹןו בֶּן גַּמְלִיאֵלו אוֹמֵרו: אַף שְׁנֵי אַכְסְנָיִין אוֹכְלִין עַל שֻׁלְחָן אֶחָד, זֶה בָּשָׂר וָזֶה גְּבִינָה, וְאֵינָן חוֹשְׁשִׁין. **ג׳** טִיפַּת חָלָב שֶׁנָּפְלָה[14]*• עַל[15]^• חֲתִיכָה^•, אִם יֵשׁ בָּהּ בְּנוֹתֵן טַעַם בְּאוֹתָהּ {ח} חֲתִיכָה[16]«. [$] נִיעֵר[17]«#• אֶת הַקְּדֵירָה, אִם יֵשׁ בָּהּ בְּנוֹתֵן טַעַם בְּאוֹתָהּ קְדֵירָה[18]«. [$] הַכַּחַל, קוֹרְעוֹ וּמוֹצִיא אֶת חֲלָבוֹ. לֹא קְרָעוֹ, אֵינוּ עוֹבֵר עָלָיו. הַלֵּב, קוֹרְעוֹ וּמוֹצִיא אֶת דָּמוֹ. לֹא קְרָעוֹ, אֵינוּ {ע} עוֹבֵר עָלָיו. הַמַּעֲלֶה אֶת הָעוֹף עִם הַגְּבִינָה עַל הַשֻּׁלְחָן, אֵינוּ עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. **ד׳** בְּשַׂר בְּהֵמָה טְהוֹרָה בַּחֲלֵב[19]^• בְּהֵמָה טְהוֹרָה, אָסוּר לְבַשֵּׁל וְאָסוּר בַּהֲנָאָה[20]^. בְּשַׂר בְּהֵמָה טְהוֹרָה בַּחֲלֵב[21]^• בְּהֵמָה טְמֵאָה, אוֹ בְּשַׂר בְּהֵמָה טְמֵאָה בַּחֲלֵב[22]^• בְּהֵמָה טְהוֹרָה, מוּתָּר לְבַשֵּׁל וּמוּתָּר בַּהֲנָאָה^. רְ׳ עֲקִיבָהו אוֹמֵרו: חַיָּה וָעוֹף אֵינָן מִן הַתּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַרו: לֹא תְבַשֵּׁל גְּדִי בַּחֲלֵב אִמּוֹ, [23]«, שְׁלֹשָׁה[$] פְּעָמִים, פְּרָט (לבהמה)[24]* לַחַיָּה [25]* וְלָעוֹף וְלִבְהֵמָה טְמֵאָה. **ה׳** רְ׳ יוֹסֵי[26]*• הַגְּלִילִיו אוֹמֵרו: נֶאֱמַר[27]°: ׳לֹא תֹאכְלוּ כָל נְבֵילָה׳, וְנֶאֱמַר: ׳לֹא תְבַשֵּׁל גְּדִי בַּחֲלֵב אִמּוֹ׳. אֶת שֶׁהוּא אָסוּר מִשֵּׁם[28]« נְבֵילָה, אָסוּר לְבַשֵּׁל בְּחָלָב. עוֹף, שֶׁהוּא אָסוּר[29]« מִשֵּׁם» נְבֵילָה, אֵינוּ דִין שֶׁיְּהֵא אָסוּר מִלְּבַשֵּׁל בְּחָלָב?! תַּלְמוּדו לוֹמַרו: ׳בַּחֲלֵב אִמּוֹ׳, יָצָא [הָ]עוֹף[30]*, שֶׁאֵין לוֹ חֲלֵב אֵם. **ו׳** קֵיבַת הַנָּכְרִי[31]« וְשֶׁלַּנְּבֵילָה, הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה. הַמַּעֲמִיד בְּעוֹרָהּ שֶׁלַּקֵּיבָה, אִם יֵשׁ בָּהּ בְּנוֹתֵן טַעַם, הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה. כְּשֵׁירָה שֶׁיָּנְקָה מִן הַטְּרֵיפָה, קֵיבָתָהּ אֲסוּרָה. וּטְרֵיפָה שֶׁיָּנְקָה מִן {ה} הַכְּשֵׁירָה, קֵיבָתָהּ מוּתֶּרֶת, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כָנוּס בְּמֵיעֶיהָ. **ז׳** חוֹמֶר בַּחֵלֶב[32]* מִבַּדָּם*, וְחוֹמֶר[33]^ בַּדָּם* מִבַּחֵלֶב*. שֶׁהַחֵלֶב מוֹעֲלִין בּוֹ, וְחַיָּיבִין עָלָיו מִשֵּׁם פִּיגּוּל וְנוֹתָר[34]« וְטָמֵא, מַה שֶׁאֵין כֵּן בַּדָּם. וְחוֹמֶר[35]^ בַּדָּם (מב?ח?)[36]*, שֶׁהַדָּם נוֹהֵג בַּבְּהֵמָה וּבַחַיָּה וּבָעוֹפוֹת, בֵּין טְמֵאִים וּבֵין[37]^ טְהוֹרִים, וְהַחֵלֶב אֵינוּ נוֹהֵג אֶלָּא בִּבְהֵמָה טְהוֹרָה בִלְבָד.

הל׳ ז׳ **פרק ט׳**

הָעוֹר, וְהָרוֹטֶב, וְהַקּוֹפֶה[$], וְהָאַלָּל, וְהָעֲצָמוֹת, וְהַגִּידִים, וְהַקְּרָנַיִם, וְהַטְּלָפַיִים, מִצְטָרְפִין לְטַמֵּא טוּמְאַת אוֹכָלִים[38]^#, אֲבָל לֹא טוּמְאַת נְבֵילוֹת. כַּיּוֹצֵא בּוֹ: הַשּׁוֹחֵט בְּהֵמָה טְמֵיאָה לַנָּכְרִי[39]« וְהִיא מְפַרְכֶּסֶת, מְטַמָּא טוּמְאַת אוֹכָלִים^#, אֲבָל לֹא טוּמְאַת נְבֵילוֹת, עַד שֶׁתָּמוּת אוֹ עַד שֶׁיַּתִּיז אֶת רֹאשָׁהּ. רִיבָּה לְטַמֵּא טוּמְאַת אוֹכָלִים^# מַה[40]$• שֶׁרִיבָּה לְטַמֵּא טוּמְאַת נְבֵילוֹת. רְ׳ יְהוּדָהו אוֹמֵרו: הָאַלָּל הַמְכוּנָּס, אִם יֵשׁ כַּזַּיִת בְּמָקוֹם אֶחָד, חַיָּיבִין עָלָיו. **ב׳** אֵילוּ שֶׁעוֹרוֹתֵיהֶם כִּבְשָׂרָם: עוֹר הָאָדָם, וְעוֹר[41]^ חֲזִיר שֶׁלַּיִּשּׁוּב[42]•. רְ׳ יוֹסֵי אוֹמֵרו: אַף עוֹר חֲזִיר שֶׁלַּבָּר. עוֹר חֲטֹרֶת[43]$#• גָּמָל[44]« הָרַכָּה, וְעוֹר הָרֹאשׁ שֶׁלָּעֵגֶל הָרַךְ, עוֹר בֵּית[45]«• הַפְּרָסוֹת, וְעוֹר בֵּית הַבּוֹשֶׁת, וְעוֹר הַשְּׁלִיל, וְעוֹר שֶׁתַּחַת הָאַלְיָה, וְעוֹר הָאֲנָקָה וְהַכּוֹחַ וְהַלְּטָאָה וְהַחוֹמֶט. רְ׳ יְהוּדָהו אוֹמֵרו: הַלְּטָאָה כְּחוּלְדָּה. וְכוּלָּן שֶׁעִיבְּדָן[46]« אוֹ שֶׁהִילֵּךְ בָּהֶן כְּדֵי עֲבָדָה[47]«#•, טְהוֹרִין, חוּץ מֵעוֹר הָאָדָם. רְ׳ יוֹחָנָן [בֶּן נוּרִי][48]* אוֹמֵרו: {ש} שְׁמוֹנָה שְׁרָצִים יֵשׁ לָהֶן עוֹרוֹת. **ג׳** הַמַּפְשִׁיט בַּבְּהֵמָה וּבַחַיָּה[49]«•, בַּטְּמֵיאָה וּבַטְּהוֹרָה[50]^, בַּדַּקָּה וּבַגַּסָּה; לַשְׁטִיחַ[51]#•, כְּדֵי אֲחִיזָה, וְלַחֵמֶת, עַד שֶׁיּוֹצִיא אֶת כָּל הֶחָזֶה. הַמַּרְגִּיל {כילו} <כּוּלּוֹ>[52]*, חִיבּוּר לַטּוּמְאָה: לִיטַּמֵּא {ולט} וּלְטַמֵּא. **ד׳** עוֹר שֶׁעַל הַצַּוָּאר, רְ׳ יוֹחָנָן[53]^• אָמַרו[54]^: אֵינוּ חִיבּוּר. וַחֲכָמִיםו אוֹמְרִיםו: חִיבּוּר, עַד שֶׁיַּפְשִׁיט אֶת כּוּלּוֹ. עוֹר

---

1 כבר נכתב בסוף העמוד הקודם, ולכן סימנתי למחיקה.
2 קיי: ״אם״. ק: יש השמטה וכדלעיל.
3 קיי: ״כולן אסורות״. ק: יש השמטה וכדלעיל.
4 קיי כלפנינו. קנ: ״נוֹהֵג״. קס: ״גיד הנשה **ו׳*** נוהג בטהרה ואינו נוהג בטומאה״. וראו בהערה בעמוד הקודם לגבי השמטת ההלכה הקודמת בקאופמן. ושימו לב שסימן ההלכה ו׳ מופיע באמצע נוסח סופר קאופמן.
5 קיי כלפנינו. ק: ״בְּטָהֳרָה״ וכן להלן ״בְּטוּמְאָה״ ובהמשך ״בְּטָהֳרָה״.
6 נוסף בין השורות ע״י הסופר. וכן ק+קיי איתא.
7 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״נאמורו״.
8 קיי הכתיב כלפנינו. ק: ״וַאֲדַיִין״.
9 קס+קיי כלפנינו. קנ: ״נֶאֱסַר״.
10 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״אסור״.
11 השלמתי לפי ק+קיי, אך כנראה שאין זו השמטה.
12 ק+קיי: ״בֵּית״.
13 ק+קיי הכתיב: ״יְהוּא״.
14 קיי+קנ כלפנינו. קס: ?״שניפלה״?. בפרמה חסרה הרגל השמאלית של אות ״ה״, וצ״ע האם הסופר רצה לבסוף לגרוס ״שנפל״.
15 ק+קיי: ״לַחֲתִיכָּה״.
16 קיי כלפנינו. ק: ״הַחֲתִיכָּה״.
17 קס כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. קיי+קנ: ״נוֹעֵר״.
18 קיי כלפנינו. ק: ״הַקְּדֵירָה״.
19 ק+קיי: ״וַחֲלֵב״, וכן בכולם להלן. אך שמא אין זה חילוף גרסה אלא שאלה איך לכתוב בי״ת רפוייה.
20 ק+קיי: ״בַּהֲנָיָיה״. וכן להלן.
21 ק+קיי: ״וַחֲלֵב״, וכן בכולם להלן. אך שמא אין זה חילוף גרסה אלא שאלה איך לכתוב בי״ת רפוייה.
22 ק+קיי: ״וַחֲלֵב״, וכן בכולם להלן. אך שמא אין זה חילוף גרסה אלא שאלה איך לכתוב בי״ת רפוייה.
23 קיי כלפנינו. ק נכפל פעם שנייה: ״לֹא תְבַשֵּׁל גְּדִי בַּחֲלֵב אִמּוֹ״.
24 סומן למחיקה ע״י הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
25 עמודה זו נכתבה בידי הסופר המישני שכותב בכתב קטן יותר.
26 סופר מישני זה כותב בדרך כלל ״יוסי״ ולא ״יוסה״. כמו כן, מקצר את המילה ״הגלילי״. וכן כותב ״או״ שהוא קיצור של ״אומר״ או ״אומרים״ ללא הרגל השמאלית של אות ״א״. וכן הראש הימני של אות ״א״ פונה כלפי מעלה ודומה בצורתו לאות ״י״. ועושה אותיות רחבות בסוף שורה בתורת שומר שורה.
27 דברים יד׳
28 ק כלפנינו. קיי: ״משום״. וכן בסמוך.
29 קיי כלפנינו. ק ליתא: ״אסור״.
30 אות ״ה״ נוספה לפני המילה, אולי בידי הסופר. וכן ק+קיי איתא.
31 קיי+קנ כלפנינו (אך אני שיניתי לקמץ קטן). קס הכתיב: ״הנוכרי״.
32 כך נוסח ק+קיי. סופר פרמה כתב כאן ״חומר בדם מבחלב וחומר בחלב מבדם״, אך לאחר מכן הגיה כלפנינו באמצעות סימון אותיות א׳ ב׳ לציון סדר המילים הנכון.
33 ק+קיי: ״וּבַדָּם״.
34 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״נותר״.
35 ק+קיי: ״חוֹמֶר״.
36 האות השלישית נראית כאות ״ד״ אך כנראה היא חצי מאות ״ח״. אולי הסופר התחיל לכתוב ״מבחלב״. שלוש האותיות סומנו למחיקה בידי הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
37 ק+קיי: ״בֵּין״.
38 ק+קיי בכתיב חסר: ״אֳכָלִים״ ולשם שינוי בפרק זה קנ ניקד מספר פעמים אות ״א״ זו בקמץ קטן.
39 קיי+קנ כלפנינו (אני שיניתי לקמץ קטן). קס הכתיב: ״לנוכרי״.
40 ק+קיי כלפנינו. אך השוו להלן טהרות א,ד: ״״ממה״.
41 ק+קיי: ״עוֹר״. ולהלן: ק: בכולם בלא וא״ו חיבור, קיי: חלקם ללא.
42 כך כתוב ומנוקד בפרמה, וכן קס+קיי. אך נוסח קנ: ״שֶׁלַּיִּשּׁוּב״.
43 כך הכתיב בשלושת כתבי היד (כתיב חסר), וכך מנוקד בקאופמן. בפרמה אין ניקוד. אך שמא צריך לנקד ״חֲטְרַת״ (והכתיב החסר מוכיח שלא לנקד ״חֲטֹרֶת״).
44 ק כלפנינו. קיי: ״הגמל״.
45 קנ כלפנינו. קס ליתא: ״בית״. קיי: יש השמטה.
46 קנ כלפנינו. קס: ״שעבדן״. קיי: !״שיעבירם״!.
47 בפרמה אות ״ב״ דגושה. ק כלפנינו. קיי: ״עבודה״.
48 נוסף בשוליים, ספק בידי מי. וכן ק+קיי איתא.
49 קיי כלפנינו. ק: ״בַּבְּהֵמָה בַּחַיָּה וּבָעוֹף״.
50 קנ כלפנינו. קס+קיי: ״בטהורה״.
51 בפרמה מנוקד: ״לַשְׁטִיחַ״.
52 תיקנתי לפי קיי. ק: ״לְכוּלּוֹ״.
53 ק+קיי נוסף: ״בֶּן נוּרִי״.
54 ק+קיי: ק: ״אוֹמֵרו. קיי: ״אומרו״.

###[1] {עור} *[2] שֶׁיֵּשׁ עָלָיו כַּזַּיִת בָּשָׂר, הַנּוֹגֵעַ בַּצִּיב
וְהַיּוֹצֵא^[3]• מִמֶּנּוּ, בִּסְעָרָה»[4]• שֶׁכְּנֶגְדּוֹ, טָמֵא. הָיָה»[5]
עָלָיו כִּשְׁנֵי חֲצָאֵי^[6] זֵיתִים, מְטַמִּין»[7]• בְּמַגָּע {א}
אֲבָל לֹא בְּמַשָּׂא, דִּבְ[וֹ]רָיו רְ׳ יִשְׁמָעֵ[וֹ]אל. רְ׳ עֲקִיבָה א[וֹ]מֵ[וֹ]ר:
לֹא בְּמַגָּע וְלֹא בְּמַשָּׂא. וּמוֹדֶה»[8] רְ׳ עֲקִיבָה {ב}
בִּשְׁנֵי^[9]• חֲצָיֵי זֵיתִים שֶׁהֵן תְּחוּבִים בַּקֵּיסָם {וה}
וְהִסִּיטָן#[10], שֶׁהוּא»[11]•• טָמֵא. מִפְּנֵי מָה רְ׳ עֲקִיבָה
מְטַהֵר בָּעוֹר, מִפְּנֵי שֶׁהָעוֹר מְבַטְּלוֹ#^[12]•. **ה׳**
קוּלִית הַמֵּת וְקוּלִית הַמּוּקְדָּשִׁין, הַנּוֹגֵעַ
בָּהֶן, בֵּין נְקוּבִין וּבֵין^[13] סְתוּמִין, טָמֵא. קוּלִית
הַנְּבֵלָה וְקוּלִית הַשֶּׁרֶץ, הַנּוֹגֵעַ בָּהֶן סְתוּמִין,
טָהוֹר. נִיקָּבוּ כָּל שֶׁהֵן, מְטַמִּין בְּמַגָּע. מְנַיִן
אַף בְּמַשָּׂא, תַּלְמ[וּ]דו לוֹמַ[ר]°[14]: ׳הַנּוֹגֵעַ׳ ׳וְהַנּוֹשֵׂא׳, אֶת שֶׁבָּא
לִכְלָל מַגָּע, בָּא לִכְלָל מַשָּׂא, לֹא בָא לִכְלָל {מ}
מַגָּע, לֹא בָא לִכְלָל מַשָּׂא. **ו׳** בֵּיצַת הַשֶּׁרֶץ
הַמְרוּקֶּמֶת, טְהוֹרָה. נִיקָּבָה כָּל שֶׁהִיא^[15]•, טְמֵאָה.
שֶׁרֶץ$ שֶׁחֶצְיוֹ בָשָׂר וְחֶצְיוֹ אֲדָמָה, הַנּוֹגֵעַ {ב}
בַּבָּשָׂר, טָמֵא. וּבָאֲדָמָה, טָהוֹר. רְ׳ יְהוּדָ[ה] א[וֹ]מֵ[ר]:
אַף הַנּוֹגֵעַ בָּאֲדָמָה שֶׁכְּנֶגֶד הַבָּשָׂר, טָמֵא.
ז׳ הָאֵבֶר וְהַבָּשָׂר הַמְדוּלְדָּלִין בַּבְּהֵמָה,
מְטַמִּין»[16] טוּמְאַת אוֹכָלִים^# בִּמְקוֹמָן, וּצְרִיכִין
הֶכְשֵׁר. נִשְׁחֲטָה הַבְּהֵמָה, הוּכְשָׁרוּ דָמֶיהָ$,
דִּבְ[וֹ]רָיו רְ׳ מֵאִיר. רְ׳ שִׁמְעוֹ[ן] א[וֹ]מֵ[ר]: לֹא הוּכְשָׁרוּ. מֵתָה
הַבְּהֵמָה, הַבָּשָׂר צָרִיךְ הֶכְשֵׁר*[17]. הָאֵבֶר מְטַמֵּא
מִשֵּׁם אֵבֶר מִן הַחַי וְאֵינוּ מְטַמֵּא מִשֵּׁם
אֵבֶר מִן הַנְּבֵילָה*[18], דִּבְ[וֹ]רָיו רְ׳ מֵאִיר. רְ׳ שִׁמְעוֹן {מ}
מְטַהֵר. **ח׳** הָאֵבֶר וְהַבָּשָׂר הַמְדוּלְדָּלִים
בָּאָדָם, טְהוֹרִים. מֵת הָאָדָם, הַבָּשָׂר טָהוֹר»[19].
הָאֵבֶר»[20] מְטַמֵּא מִשֵּׁם אֵבֶר מִן הַחַי וְאֵינוּ
מְטַמֵּא מִשֵּׁם אֵבֶר מִן הַמֵּת, דִּבְ[וֹ]רָיו רְ׳ מֵאִיר.
וּרְבִּי^[21] שִׁמְעוֹן מְטַהֵר.

הל׳ ח׳ פרק י׳

הַזְּרוֹעַ וְהַלְּחָיַיִם וְהַקֵּיבָה נוֹהֲגִין בָּאָרֶץ {ו}
וּבְחוּצָה»[22] לָאָרֶץ, בִּפְנֵי הַבַּיִת וְשֶׁלֹּא בִפְנֵי
הַבַּיִת, בַּחוּלִּין אֲבָל לֹא בַמּוּקְדָּשִׁין. שֶׁהָיָה
בַּדִּין»[23]: מָה$ אִם הַחוּלִּין שֶׁאֵין^[24] חַיָּבִין בְּחָזֶה
וְשׁוֹק^[25], חַיָּבִין בַּמַּתָּנוֹת#[26], קֳדָשִׁים שֶׁהֵן חַיָּבִין
בְּחָזֶה וְשׁוֹק^, אֵינוּ דִין שֶׁיְּהוּ»[27] חַיָּבִין בַּמַּתָּנוֹת*[28]?!
תַּלְמ[וּ]דו לוֹמַ[ר]°[29]: ׳וָאֶתֵּן אֹתָם לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן וּלְבָנָיו לְחָק
עוֹלָם׳, אֵין לָךְ$ אֶלָּא מַה שֶּׁאָמוּר בָּעִנְיָין.
ב׳ כָּל הַקֳּדָשִׁים^[30] שֶׁקָּדַם מוּם קָבוּעַ {ל}
לְהֶקְדֵּישָׁן וְנִפְדּוּ, חַיָּבִין בַּבְּכוֹרָה וּבַמַּתָּנוֹת,
יוֹצְאִין^[31] לַחוּלִּין לְהִיגָּזֵז^[32] וּלְהֵיעָבֵד»[33], וַולְדָן#^[34]• {וח}
וַחֲלָבָן מוּתָּר לְאַחַר פִּדְיוֹנָן, וְהַשּׁוֹחֲטָן»[35] בַּחוּץ
פָּטוּר, וְאֵין^[36] עוֹשִׂין תְּמוּרָה, וְאִם מֵתוּ יִיפָּדוּ,
חוּץ מִן הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר^[37]. **ג׳** וְכָל»[38]• שֶׁקָּדַם
הֶקְדֵּישָׁן אֶת*[39] מוּמָן, אוֹ מוּם עוֹבֵר לְהֶקְדֵּישָׁן»[40],
לְאַחַר$ מִיכֵּן#[41] נוֹלַד לָהֶם מוּם קָבוּעַ לְהֶקְדֵּישָׁן$
וְנִפְדּוּ, פְּטוּרִין מִן הַבְּכוֹרָה וּמִן הַמַּתָּנוֹת,
וְאֵין^[42] יוֹצְאִין לַחוּלִּין לְהִיגָּזֵז»[43] וּלְהֵיעָבֵד»[44], וַולְדָן#»
וַחֲלָבָן אָסוּר לְאַחַר פִּדְיוֹנָן, וְהַשּׁוֹחֲטָן בַּחוּץ
חַיָּב, וְעוֹשִׂין תְּמוּרָה, וְאִם מֵתוּ, יִיקָּבֵרוּ.
ד׳ בְּכוֹר שֶׁנִּתְעָרֵב בְּמֵאָה, בִּזְמַן»[45] שֶׁמֵּאָה
שׁוֹחֲטִין אֶת כּוּלָּן, פּוֹטְרִין אֶת כּוּלָּן. אֶחָד
שׁוֹחֵט אֶת כּוּלָּן, פּוֹטְרִין»[46] לוֹ אֶחָד»[47]. הַשּׁוֹחֵט
לַכֹּהֵן וְלַנָּכְרִי»[48], פָּטוּר מִן הַמַּתָּנוֹת. וְהַמִּשְׁתַּתֵּף
עִמָּהֶן, צָרִיךְ שֶׁיִּרְשׁוֹם. וְאִם אָמַ[ר]: ׳חוּץ מִן
הַמַּתָּנוֹת׳, פָּטוּר מִן הַמַּתָּנוֹת. אָמַ[ר] לוֹ: מְכוֹר
לִי בְּנֵי מֵעֶיהָ שֶׁלַּפָּרָה, וְהָיוּ בָהֶן מַתָּנוֹת,
נוֹתְנָן לַכֹּהֵן וְאֵינוּ מְנַכֶּה לוֹ מִן הַדָּמִים.
לָקַח^[49] הֵימֶנּוּ^[50] [מִשְׁקָל]*[51]•, נוֹתְנָן»[52] לַכֹּהֵן וּמְנַכֶּה לוֹ מִן הַדָּמִים.
ה׳ גֵּר שֶׁנִּתְגַּיֵּיר וְהָיְתָה לוֹ פָּרָה, נִשְׁחֶטֶת
עַד שֶׁלֹּא נִתְגַּיֵּיר, פָּטוּר. וּמִשֶּׁנִּתְגַּיֵּיר^[53], חַיָּב.
וְאִם^[54] סָפֵק, פָּטוּר, שֶׁהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו
הָרְאָיָה. **ו׳** וְאֵי^[55]• זֶה הוּא הַזְּרוֹעַ, מִן^[56] {ה}
הַפֶּרֶק שֶׁלְּאַרְכּוּבָּה וְעַד^[57] כַּף שֶׁלַּיָּד. וְהוּא
שֶׁלַּנָּזִיר. וּכְנֶגְדּוֹ (בש)*[58] בָּרֶגֶל, שׁוֹק. רְ׳ יְהוּדָ[ה] א[וֹ]מֵ[ר]:
שׁוֹק, מִן^ הַפֶּרֶק שֶׁלָּאַרְכּוּבָּה וְעַד^ סוֹבֶךְ {ש}
שֶׁלָּרֶגֶל. וְאֵי^ זֶה הוּא לֶחִי: מִן^ הַפֶּרֶק שֶׁלַּלֶּחִי
וְעַד^ פִּיקָה שֶׁלַּגַּרְגֶּרֶת.

הל׳ ו׳ פרק י״א׳

רֵאשִׁית הַגֵּז נוֹהֵג בָּאָרֶץ וּבְחוּצָה»[59] לָאָרֶץ, {ב}
בִּפְנֵי הַבַּיִת וְשֶׁלֹּא בִפְנֵי הַבַּיִת, בַּחוּלִּין אֲבָל
לֹא בַמּוּקְדָּ(י)שִׁין*[60]. חוֹמֶר בַּזְּרוֹעַ וּבַלְּחָיַיִם^[61] {ו}

---

[1] מכאן מתחילים 6 עמודים שנוקדו באופן רציף.
[2] מילה זו כבר כתובה בסוף העמוד הקודם.
[3] קס+קיי: ״וביוצא״. קנ: ״הַיּוֹצֵא״.
[4] קנ כלפנינו. קס: ״ושערה״. קיי: ״ובשערה״.
[5] קיי כלפנינו. ק: ״הָיוּ״.
[6] ק+קיי: ״חֲצָיֵי״.
[7] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״מטמא״.
[8] ק כלפנינו. קיי: ״מוֹדֶה״.
[9] ק+קיי: ״בִּכְשְׁנֵי״.
[10] בפרמה מנוקד: !!!״וְהֵסֵיטָן״!!!.
[11] קיי כלפנינו. ק: ״והסיטן כל שהוא, טהור״. וצע״ג.
[12] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: ״מְבַטְּלָן״.
[13] ק+קיי: ״בֵּין״.
[14] ויקרא יא׳
[15] ק+קיי: ״שֶׁהוּא״.
[16] ק כלפנינו. קיי הכתיב: ״מטמאין״.
[17] ק+קיי כלפנינו. בפרמה אות ״ר״ דומה לאות ״ד״.
[18] ק+קיי כלפנינו. בפרמה אות ״ל״ מתוקנת ע״י הסופר (מאות ״נ״?).
[19] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״טהורה״.
[20] ק: ״אֵבֶר״. קיי: ״והאבר״.
[21] ק+קיי: ״רְבִּי״.
[22] קיי כלפנינו. ק: ״וּבְחוּץ״.
[23] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?״בהן״?.
[24] ק+קיי: ״שֶׁאֵינָן״.
[25] ק+קיי: ״וּבַשּׁוֹק״. וכן בסמוך.
[26] קנ ניקד: ״בְּמַתְּנוֹת״.
[27] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: ״שיהא״.
[28] ק+קיי כלפנינו. נקדן פרמה סימן סגול הפוך מעל אות ״ת״ האחרונה. וצ״ע.
[29] ויקרא ז׳
[30] ק+קיי: ״קָדָשִׁים״.
[31] ק+קיי: ״וְיוֹצְאִין״.
[32] ק+קיי: ק: ״לִיגָּזֵז״. קיי: ״לגזז״.
[33] קנ כלפנינו. קיי: ״ולהעבד״. קס הכתיב: ״ולעבד״.
[34] כך מנוקד בפרמה. ושמא היה צריך לנקד: ״וּוַלְדָן״. קנ ניקד: ״וְלָדָן״. וכן בסמוך: ״וְולָדָן״. (הכתיב כאן ק+קיי: ״ולדן״, ובסמוך: ק: ״וולדן״ קיי: ״ולדן״)
[35] קיי כלפנינו. ק: ״וְהַשּׁוֹחֵט״.
[36] ק+קיי: ״וְאֵינָן״.
[37] ק+קיי: ״וּמִן הַמַּעֲשֵׂר״.
[38] קיי כלפנינו. ק: ״כָּל״.
[39] ק+קיי כלפנינו. אות ״ת״ מתוקנת ע״י הסופר מאות ״ם״.
[40] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: ״להיקדישן״. וכעין זה בסמוך.
[41] בפרמה מנוקד: ״מִיכָּן״.
[42] ק+קיי: ״וְאֵינָן״.
[43] קיי כלפנינו. ק: ״לִיגָּזֵז״.
[44] ק: ״וְלֵעָבֵד״. קיי: ״ולהעבר״.
[45] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״זמן״.
[46] קנ כלפנינו. ק: ״פְּטוּרִין״.
[47] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?״אחר״?.
[48] קיי+קנ כלפנינו (אני שיניתי לקמץ קטן). קס הכתיב: ״ולנוכרי״.
[49] ק+קיי: ״לְקָחָן״.
[50] ק+קיי: ״מִמֶּנּוּ״.
[51] נוסף בשוליים ע״י הסופר. וכן קס. קיי+קנ: ״בְּמִשְׁקָל״.
[52] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״נותן״.
[53] ק+קיי: ״מִשֶּׁנִּתְגַּיֵּיר״.
[54] ק+קיי: ״אִם״.
[55] ק+קיי: ״אֵיי״. וכן להלן.
[56] ק+קיי: ״מִפֶּרֶק״. וכן פעמיים להלן.
[57] ק+קיי: ״עַד״. וכן פעמיים להלן.
[58] סומן למחיקה בידי הסופר. וכן ק+קיי ליתא. ספק האם האות השנייה היא ״ש״ כי הסופר כתב רק חצי אות.
[59] קיי כלפנינו. ק: ״וּבְחוּץ״.
[60] אות ״י״ סומנה למחיקה, אולי בידי הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
[61] ק+קיי: ״בַּלְּחָיַיִם״.

[1]*### וּבַקֵּיבָה מֵרֵאשִׁית הַגֵּז, שֶׁהַזְּרוֹעַ וְהַלְּחָיַיִם וְהַקֵּיבָה נוֹהֲגִין בַּבָּקָר וּבַצֹּאן, בִּמְרוּבֶּה^[2]• {ובמ} וּבִמְמוּעָט^•, וְרֵאשִׁית הַגֵּז אֵינוּ נוֹהֵג אֶלָּא בָּרְחֵלִים$, וְאֵינוּ«[3] נוֹהֵג אֶלָּא בִמְרוּבֶּה. **ב'** כַּמָּה^[4] הוּא מְרוּבֶּה: בֵּית שַׁמַּי אוֹמְ(ו)רִים: שְׁתֵּי {רח} רְחֵלִים$, שֶׁנֶּאֱמַר[5]°: ״יְחַיֶּה אִישׁ עֶגְלַת בָּקָר וּשְׁתֵּי צֹאן״. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְ(ו)רִים: חָמֵשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר[6]°: ״וְחָמֵשׁ«[7] צֹאן עֲשׂוּיוֹת״. $$$ חָמֵשׁ רְחֵילוֹת גּוֹזְזוֹת מָנֶה«[8] מָנֶה« וָפֶרֶס#[9], חַיָּיבוֹת בְּרֵאשִׁית הַגֵּז [דִּבְרֵ(י) רִ׳ דוֹסָה][10]*. וַחֲכָמִ(י)ם אוֹמְ(ו)רִים: חָמֵשׁ רְחֵילוֹת {גוז} גּוֹזְזוֹת כָּל שֶׁהֵן. **ג'** וּמַה«[11] הוּא נוֹתֵן לוֹ: מִשְׁקַל חָמֵשׁ[12] סְלָעִים בִּיהוּדָה, שֶׁהֵן «[13]• עֶשֶׂר בַּגָּלִיל, מְלוּבָּן לֹא צוֹיִי«#[14]•, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת מִמֶּנּוּ {ב} בֶּגֶד קָטָן, שֶׁנֶּאֱמַר[15]°: ׳תִּתֶּן לוֹ«[16]•׳, כְּדֵי«[17] שֶׁיְּהֵא לוֹ«[18] כְּדֵי«[19] מַתָּנָה. **ד'** לֹא הִסְפִּיק לִיתְּנוֹ לוֹ עַד שֶׁצְּבָעוֹ, פָּטוּר מֵרֵאשִׁית^[20] הַגֵּז^ (לקח גז צאנו שלחבירו)[21]*. לִיבְּנוֹ וְלֹא צְבָעוֹ, חַיָּיב. הַלּוֹקֵחַ גֵּז צֹאנוֹ {של} שֶׁלַּנָּכְרִי«[22], פָּטוּר מֵרֵאשִׁית הַגֵּז. לָקַח«[23] גֵּז«[24]• צֹאנוֹ«• שֶׁלַּחֲבֵירוֹ, אִם שִׁיֵּיר הַמּוֹכֵר, הַמּוֹכֵר חַיָּיב. {ו} וְאִם לָאו«[25], הַלּוֹקֵחַ חַיָּיב. **ה'** הָיוּ לוֹ שְׁנֵי מִינִין, טְחוּפוֹת$ וּלְבָנוֹת, מָכַר לוֹ טְחוּפוֹת אֲבָל לֹא לְבָנוֹת, זְכָרִים אֲבָל לֹא נְקֵיבוֹת, זֶה נוֹתֵן לְעַצְמוֹ וְזֶה נוֹתֵן לְעַצְמוֹ.

הל' ה' פרק י'ב'

שִׁילּוּחַ הַקֵּן#[26]•, נוֹהֵג בָּאָרֶץ וּבְחוּצָה«[27] לָאָרֶץ, בִּפְנֵי הַבַּיִת וְשֶׁלֹּא בִּפְנֵי הַבַּיִת, בַּחוּלִּין אֲבָל לֹא {ב} בַמּוּקְדָּשִׁין. חוֹמֶר בְּכִיסּוּי הַדָּם מִשִּׁילּוּחַ {ה} הַקֵּן, שֶׁכִּיסּוּי הַדָּם נוֹהֵג בַּחַיָּה וּבָעוֹף, בִּמְזוּמָּן וּבְשֶׁאֵינוּ מְזוּמָּן. וְשִׁילּוּחַ הַקֵּן, אֵינוּ נוֹהֵג {א} אֶלָּא בָעוֹף, וְאֵינוּ נוֹהֵג אֶלָּא (בשש)*[28] בְּשֶׁאֵינוּ מְזוּמָּן. **ב'** אֵי זֶה הוּא שֶׁאֵינוּ מְזוּמָּן: כְּגוֹן אַוָּזִים«[29]• וְתַרְנְגָלִים«[30]• שֶׁקִּינְּנוּ בְּפַרְדֵּס. «[31] קִינְּנוּ בְּתוֹךְ הַבַּיִת, וְכֵן יוֹנִים#[32] רוֹדָסִיּוֹת«[33]•, {פ} פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּחַ#[34]•. **ג'** עוֹף טָמֵא, פָּטוּר {מל} מִלְּשַׁלֵּחַ. עוֹף טָמֵא רוֹבֵץ עַל בֵּיצֵי עוֹף {ט} טָהוֹר, וְטָהוֹר רוֹבֵץ עַל בֵּיצֵי עוֹף טָמֵא, {פ} פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּחַ. קוֹרֵא זָכָר: רִ׳ אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּיב, וַחֲכָמִ(ו)ים פּוֹטְרִין. **ד'** הָיְתָה מְעוֹפֶפֶת«[35]•: בִּזְמַן שֶׁכְּנָפֶיהָ נוֹגְעוֹת [בַּקֵּן][36]*, חַיָּיב לְשַׁלֵּחַ. אֵין כְּנָפֶיהָ נוֹגְעוֹת בַּקֵּן«[37], פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּחַ. אֵין שָׁם אֶלָּא אֶפְרוֹחַ אֶחָד אוֹ בֵיצָה אַחַת, חַיָּיב לְשַׁלֵּחַ«[38]#, שֶׁנֶּאֱמַר[39]°: ׳קַן׳, קֵן מִכָּל מָקוֹם. **ה'** הָיוּ שָׁם {אפ} אֶפְרוֹחִים מַפְרְחִים«[40]#• אוֹ בֵצִים מוּזָּרוֹת, {פט} פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּחַ, שֶׁנֶּאֱמַר°: ״וְהָאֵם רוֹבֶצֶת עַל {הא} הָאֶפְרוֹחִים אוֹ עַל הַבֵּצִים״, מָה אֶפְרוֹחִים בְּנֵי קַיָּימָה$, אַף הַבֵּצִים^[41] בְּנוֹת«[42] קַיָּימָה, יָצְאוּ מוּזָּרוֹת[43]*. מָה$ הַבֵּצִים«[44] צְרִיכוֹת$ לְאִימָּן, אַף הָאֶפְרוֹחִים«[45] צְרִיכוֹת לְאִימָּן, יָצְאוּ מַפְרְחִין«#. **ו'** שִׁילְּחָהּ^[46] וְחָזְרָה, שִׁילְּחָהּ^ וְחָזְרָה, {א} אֲפִילּוּ אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה«[47]•, ^[48]• חַיָּיב לְשַׁלֵּחַ, שֶׁנֶּאֱמַר°: ״שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח«[49]•״. אָמַ(ו)ר: ׳הֲרֵינִי«[50] נוֹטֵל אֶת הָאֵם וּמְשַׁלֵּחַ אֶת הַבָּנִים׳, חַיָּיב לְשַׁלֵּחַ#, שֶׁנֶּאֱמַר°: ״שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם וְאֶת הַבָּנִים תִּקַּח לָךְ״. נָטַל אֶת הַבָּנִים וְהֶחֱזִירָן לַקֵּן וְאַחַר כָּךְ חָזְרָה הָאֵם עֲלֵיהֶם, פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּחַ. **ז'** הַנּוֹטֵל אֵם עַל {הב} הַבָּנִים: רִ׳ יְהוּדָ(ו)ה אוֹמֵ(ו)ר: לוֹקֶה וְאֵינוּ מְשַׁלֵּחַ; וַחֲכָמִ(ו)ים אוֹמְ(ו)רִים: מְשַׁלֵּחַ וְאֵינוּ לוֹקֶה. זֶה הַכְּלָל: כָּל מִצְוָה בְלֹא תַעֲשֶׂה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ קוּם וַעֲשֵׂה, אֵין חַיָּיבִין עָלֶיהָ. **ח'** לֹא יִטּוֹל אָדָם אֵם עַל בָּנִים^[51], אֲפִילּוּ לְטַהֵר בָּהּ אֶת הַמְּצוֹרָע. וּמָה^[52]• אִם מִצְוָה קַלָּה שֶׁהִיא בָּאוֹסֵר^[53]•, אָמְרָה תוֹרָה^[54]: ״לְמַעַן יִיטַב לָךְ וְהַאֲרַכְתָּ יָמִים״, קוֹל^[55]• וָחוֹמֶר עַל מִצְוֹת חֲמוּרוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה.

חסלת שחיטת חולין

מסכת בכורות

הַלּוֹקֵחַ עוּבַר& חֲמוֹרוֹ שֶׁלַּנָּכְרִי«[56], וְהַמּוֹכֵר לוֹ אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוּ רַשַּׁיי, וְהַמִּשְׁתַּתֵּף לוֹ, וְהַמְקַבֵּל מִמֶּנּוּ, וְהַנּוֹתֵן לוֹ בְקַבָּלָה, פָּטוּר[57]* מִן הַבְּכוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר[58]°: ״בְּיִשְׂרָאֵל״, אֲבָל לֹא בַאֲחֵרִים. וְהַכֹּהֲנִים«[59] {ו} וְהַלְוִיִּם« פְּטוּרִין מִקַּל וָחוֹמֶר: אִם פָּטְרוּ אֶת«[60] שֶׁלְּיִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר, דִּין הוּא שֶׁיִּפְטְרוּ אֶת«[61]• שֶׁלְּעַצְמָן«•. **ב'** פָּרָה שֶׁיָּלְדָה כְּמִין חֲמוֹר, וַחֲמוֹר שֶׁיָּלְדָה כְּמִין סוּס, פָּטוּר מִן הַבְּכוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וּפֶטֶר חֲמוֹר«[62]״ ״וּפֶטֶר חֲמוֹר״, שְׁנֵי פְעָמִים, עַד שֶׁיְּהֵא הַוָּולֶד«#[63]*• חֲמוֹר וְהַנּוֹלָד חֲמוֹר.

---

[1] האם 4 העמודות הבאות נכתבו בידי סופר שלישי? (שכותב בכתב גדול ויפה. אך אין זה הסופר של רוב טהרות). כמו כן, עמוד זה מנוקד כולו.

[2] ק+קיי: ״בֵּין מְרוּבֶּה בֵּין (קיי: ״ובין״) מְמוּעָט״.

[3] קיי כלפנינו. ק: ״אֵינוּ״.

[4] ק+קיי: ״וְכַמָּה״.

[5] ישעיה ז׳

[6] שמואל א׳ כה׳

[7] קיי+קנ כלפנינו. קס: כל המשפט נשמט מחמת הדומות.

[8] קיי כלפנינו. ק הכתיב: ״מָנֶא״. וכן בסמוך.

[9] בפרמה מנוקד: ״וּפָרֶס״.

[10] נוסף בין השורות בידי הסופר. וכן ק+קיי.

[11] ק כלפנינו. קיי: ״מה״.

[12] קס+קיי כלפנינו. קנ: ?״חֲמִשִּׁים״?.

[13] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״עוֹשִׂין״.

[14] בפרמה מנוקד: ״צוּיֵי״. ולעניין הכתיב: ק כלפנינו. קיי: ״צוּי״.

[15] דברים יח׳

[16] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?״לי״?.

[17] ק כלפנינו. קיי ליתא: ״כדי״. וראו בסמוך. ואולי זה כפל גרסה בפרמה שהרי ק+קיי לא גרסו פעמיים ״כדי״ אלא כל אחד מהם גרס פעם אחת בלבד.

[18] ק כלפנינו. קיי: ״בוֹ״.

[19] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״כדי״. וראו בהערה לעיל.

[20] ק+קיי ליתא: ״מראשית הגז״.

[21] נכתב בטעות הדומות. סומן למחיקה, אולי בידי הסופר. הנקדן ניקד ולאחר מכן מישהו גירד את החצי התחתון של המילים הללו. וכן ק+קיי ליתא.

[22] קנ כלפנינו (אני שיניתי לקמץ קטן). קס הכתיב: ״שלנוכרי״. קיי: יש השמטה.

[23] ק כלפנינו. קיי: יש השמטה.

[24] קיי כלפנינו (כך מוכח מדילוגו מחמת הדומות). ק: ״לָקַח גֵּז שֶׁלַּחֲבֵירוֹ״.

[25] קיי הכתיב כלפנינו. ק הכתיב: ״לָאיו״.

[26] בפרמה מנוקד: ״הַקָּן״. וכן בכולם להלן.

[27] קיי כלפנינו. ק: ״וּבְחוּץ״.

[28] סומן למחיקה בידי הסופר. וכן ק+קיי ליתא.

[29] קיי כלפנינו. ק הכתיב: ״אַבָזִים״.

[30] קיי+קנ הכתיב כלפנינו (אני שיניתי לקמץ קטן). קס: ״ותרנוגלים״.

[31] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״אִם״.

[32] בפרמה מנוקד: !!!״יְוָנִים״!!!.

[33] קנ כלפנינו. קיי(+קס?): ״דורסיות״.

[34] כך ניקד קנ בכולם אך בפרמה מנוקד בכולם ״מִלְּשַׁלֵּחַ/לְשַׁלֵּחַ״.

[35] קיי כלפנינו. ק: ״מְעַפְעֶפֶת״.

[36] נוסף בין השורות ע״י הסופר. וכן קנ+קיי. קס: ״קן״.

[37] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״קן״.

[38] קיי כלפנינו (וניקדתי כדלעיל). ק ליתא: ״לשלח״.

[39] דברים כב׳

[40] כך כתוב ומנוקד בפרמה. וכן קס. קיי+קנ: ״מַפְרִיחִים״. אך להלן בסוף ההלכה קיי: ״מפרחים״, ק: ״מַפְרִיחִים״.

[41] ק+קיי: ״בֵּצִים״.

[42] ק כלפנינו. קיי: ״בני״.

[43] וכן ק+קיי. בפרמה יש קצת בעיות באותיות ״ות״. וצ״ע האם הן תוקנו ע״י הסופר מאותיות אחרות, או שזו רק בעיה טכנית בכתיבה.

[44] קיי כלפנינו. ק: ״בֵּצִים״.

[45] קיי כלפנינו. ק: ״אֶפְרוֹחִים״.

[46] קנ כלפנינו. קס+קיי הכתיב: ״שלחה״. וכן בסמוך.

[47] קיי: ״חמשה״. ק ליתא: ״וחמשה״.

[48] ק+קיי נוסף: ״פְּעָמִים״.

[49] קנ+קיי כלפנינו. ק נוסף: ״את האם״.

[50] קיי: ״הרי אני״. ק: ״אָמַר אֲנִי״.

[51] ק+קיי: ״הַבָּנִים״.

[52] ק+קיי: ״מַה״.

[53] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק: ״באיסר״ (קנ לא ניקד). קיי: ״באסר״.

[54] ק+קיי: ״הַתּוֹרָה״.

[55] ק+קיי: ״קַל״.

[56] קנ כלפנינו (אני שיניתי לקמץ קטן). קס הכתיב: ״שלנוכרי״.

[57] ק+קיי כלפנינו. כנראה אות ״ר״ מתוקנת מאות ״ד״, כנראה ע״י הסופר.

[58] במדבר ג׳

[59] ק: הכהנים והלויים״. קיי: ״כהנים ולויים״.

[60] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״את״.

[61] קיי כלפנינו. ק: ״שֶׁיִּפְטְרוּ לְעַצְמָן״.

[62] קיי כלפנינו. ק נוסף כאן ״תִּפְדֶּה בְשֶׂה״, ולהלן ליתא.

[63] כך כתב וניקד סופר פרמה. קס: ספק ״הוולד/הנולד״. קיי: ״היולד״. קנ גרס וניקד ״הַיּוּלַּד״. (מתחת אות ״ל״ עשה סופר פרמה קו אלכסוני שלא ברורה לי משמעותו).

###[1] **ג'** וּמָה הֵן בַּאֲכִילָה: בְּהֵמָה טְהוֹרָה {ש} שֶׁיָּלְדָה כְּמִין בְּהֵמָה טְמֵאָה, מוּתָּר בַּאֲכִילָה. וּטְמֵאָה שֶׁיָּלְדָה כְּמִין בְּהֵמָה טְהוֹרָה, אָסוּר בַּאֲכִילָה, שֶׁהַיּוֹצֵא מִן הַטָּמֵא, טָמֵא. וּמִן[2]^ הַטָּהוֹר[3]», טָהוֹר. דָּג טָמֵא שֶׁבָּלַע דָּג טָהוֹר, מוּתָּר בַּאֲכִילָה. וְטָהוֹר שֶׁבָּלַע דָּג טָמֵא, אָסוּר בַּאֲכִילָה, לְפִי שֶׁאֵינוּ גִידּוּלָיו. **ד'** חֲמוֹרוֹ שֶׁלֹּא בִיכֵּירָה[4]^, וְיָלְדָה שְׁנֵי זְכָרִים, נוֹתֵן טָלֶה אֶחָד לַכֹּהֵן. זָכָר וּנְקֵבָה, מַפְרִישׁ טָלֶה אֶחָד לְעַצְמוֹ. שְׁתֵּי חֲמוֹרָיו שֶׁלֹּא בִיכֵּרוּ[5]», וְיָלְדוּ שְׁנֵי זְכָרִים, נוֹתֵן שְׁנֵי טְלָיִים לַכֹּהֵן. זָכָר וּנְקֵבָה, אוֹ שְׁנֵי זְכָרִים וּנְקֵבָה, נוֹתֵן טָלֶה אֶחָד לַכֹּהֵן. שְׁתֵּי נְקֵיבוֹת וְזָכָר אוֹ שְׁנֵי {זכ} זְכָרִים וּשְׁתֵּי נְקֵיבוֹת, אֵין[6]» כָּאן לַכֹּהֵן כְּלוּם. **ה'** אַחַת בִּיכֵּירָה^ וְאַחַת שֶׁלֹּא בִיכֵּירָה^ וְיָלְדוּ שְׁנֵי זְכָרִים, נוֹתֵן טָלֶה אֶחָד לַכֹּהֵן. זָכָר וּנְקֵבָה, מַפְרִישׁ טָלֶה אֶחָד לְעַצְמוֹ. שֶׁנֶּאֱמַרו[7]°»• : "וּפֶטֶר חֲמוֹר תִּפְדֶּה בְשֶׂה". "מִן הַכְּבָשִׂים וּמִן הָעִזִּים", זָכָר וּנְקֵבָה, גָּדוֹל וְקָטָן[8]#, תָּמִים וּבַעַל מוּם. {ופ} וּפוֹדֶה בוֹ פְּעָמִים הַרְבֵּה. נִכְנָס לַדִּיר לְהִתְעַשֵּׂר. וְאִם מֵת, נֶהֱנִים[9]^ בּוֹ. **ו'** אֵין פּוֹדִין לֹא {ב} בְעֵגֶל, וְלֹא בַחַיָּה, וְלֹא בִשְׁחוּטָה[10]», וְלֹא בִטְרֵפָה, וְלֹא בַכִּלְאַיִם, וְלֹא בַכּוֹי[11]#. רְ' אֱלְעָזָר[12]* מַתִּיר {בכ} בַּכִּלְאַיִם מִפְּנֵי שֶׁהוּא שֶׂה, וְאוֹסֵר בַּכּוֹי מִפְּנֵי שֶׁהוּא סָפֵק. נְתָנוֹ לַכֹּהֵן, אֵין הַכֹּהֵן רַשַּׁיִי {לק} לְקַיְּימוֹ עַד שֶׁיַּפְרִישׁ שֶׂה תַּחְתָּיו. **ז'** הַמַּפְרִישׁ [פִּדְיוֹן][13]* פֶּטֶר חֲמוֹר וּמֵת, רְ' <אֱ>לִיעֶזֶר אוֹמֵר: חַיָּיבִין בְּאַחֲרָיוּתוֹ, כְּחָמֵשׁ סְלָעִים שֶׁלַּבֵּן. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין חַיָּיבִין בְּאַחֲרָיוּתוֹ, כְּפִדְיוֹן מַעֲשֵׂר שֵׁינִי. **ח'** הֵעִיד רְ' יְהוֹשֻׁעַ בְּרְוּבִּי[14]^• צָדוֹק עַל פִּדְיוֹן פֶּטֶר חֲמוֹר שֶׁמֵּת, שֶׁאֵין כָּאן[15] לַכֹּהֵן כְּלוּם. {מ} מֵת פֶּטֶר חֲמוֹר: רְ' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יִיקָּבֵר, וּמוּתָּר {ב} בַּהֲנָיָיתוֹ שֶׁלַּטָּלֶה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינוּ צָרִיךְ לְהִיקָּבֵר[16]», וְטָלֶה[17]» לַכֹּהֵן. **ט'** לֹא רָצָה לִפְדּוֹתוֹ, עוֹרְפוֹ בַקּוֹפִּיס[18]» מֵאַחוֹרָיו[19]» וְקוֹבְרוֹ. מִצְוַת פְּדִיָּיה קוֹדֶמֶת לְמִצְוַת עֲרִיפָה, שֶׁנֶּאֱמַר[20]° : "וְאִם[21]^ לֹא תִפְדֶּה וַעֲרַפְתּוֹ". מִצְוַת יְעִידָה[22]^ קוֹדֶמֶת לְמִצְוַת פְּדִיָּיה, שֶׁנֶּאֱמַר[23]° : "אֲשֶׁר לֹא יְעָדָהּ וְהֶפְדָּהּ". מִצְוַת יִיבּוּם[24]» קוֹדֶמֶת לְמִצְוַת חֲלִיצָה. בָּרִאשׁוֹנָה, שֶׁהָיוּ מִתְכַּוְּונִים לְשֵׁם [מִצְוָה][25]*. {וע} וְעַכְשָׁיו[26]»• שֶׁאֵין[27]^ מִתְכַּוְּונִים לְשֵׁם מִצְוָה, אָמְרוּ: מִצְוַת חֲלִיצָה קוֹדֶמֶת לְמִצְוַת יִיבּוּם». מִצְוַת ••גְּאוּלַּת אָדוֹן קוֹדֶמֶת[28]»•• לְכָל אָדָם, שֶׁנֶּאֱמַר[29]° : "וְאִם[30]^ לֹא יִגָּאֵל וְנִמְכַּר בְּעֶרְכֶּךָ".

הל' ט' **פרק ב'**

הַלּוֹקֵחַ עוּבֵר& פָּרָתוֹ שֶׁלַּנָּכְרִי, וְהַמּוֹכֵר לוֹ אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוּ רַשַּׁיִי, וְהַמִּשְׁתַּתֵּף לוֹ, וְהַמְקַבֵּל מִמֶּנּוּ, וְנוֹתֵן[31]»• לוֹ כְדֵי[32]^• קַבָּלָה, פָּטוּר מִן הַבְּכוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר[33]° : "בְּיִשְׂרָאֵל", אֲבָל לֹא בַאֲחֵרִים. וְהַכֹּהֲנִים[34]» {וה} וְהַלְוִיִּם» חַיָּיבִין. לֹא נִפְטְרוּ[35]*• <מִבְּכוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה. לֹא[36]»• נִפְטְרוּ> אֶלָּא מִפִּדְיוֹן הַבֵּן וּמִפֶּטֶר חֲמוֹר. **ב'** כָּל הַקֳּדָשִׁים[37]^ שֶׁקָּדַם מוּם קָבוּעַ[38]» לְהֶקְדֵּישָׁן, וְנִפְדּוּ, (פטורין)[39]* חַיָּיבִין בַּבְּכוֹרָה וּבַמַּתָּנוֹת, וְיוֹצְאִין לַחוּלִּין לְהִיגָּזֵז[40]» וּלְהֵיעָבֵד[41]», וַולְדָן[42]#^• וַחֲלָבָן& מוּתָּר לְאַחַר פִּדְיוֹנָם, וְשׁוֹחֲטָן[43]^ בַּחוּץ פָּטוּר, וְאֵין[44]^ עוֹשִׂין תְּמוּרָה, וְאִם מֵתוּ יִיפָּדוּ, חוּץ מִן הַבְּכוֹר וּמִן הַמַּעֲשֵׂר. **ג'** וְכָל[45]^• שֶׁקָּדַם הֶקְדֵּישָׁן אֶת מוּמָן, אוֹ {ב}[46]* מוּם עוֹבֵר עַל[47]^• הֶקְדֵּשָׁן, לְאַחַר מִיכֵּן[48]# נוֹלָד לָהֶם מוּם קָבוּעַ לְהֶקְדֵּשָׁן[49]»• וְנִפְדּוּ, פְּטוּרִין מִן הַבְּכוֹרָה {ול} וּמִן הַמַּתָּנוֹת, וְאֵין[50]^ יוֹצְאִין לַחוּלִּין לְהִיגָּזֵז» וּלְהֵיעָבֵד», וַולְדָן^#• וַחֲלָבָן אָסוּר לְאַחַר פִּדְיוֹנָם, וְשׁוֹחֲטָן^ בַּחוּץ חַיָּיב, וְעוֹשִׂין תְּמוּרָה, וְאִם מֵתוּ יִיקָּבֵרוּ. **ד'** הַמְקַבֵּל צֹאן בַּרְזֶל מִן הַגּוֹיִ, {וו} וְולָדוֹת פְּטוּרִין, וַולְדֵי[51]»& וְולָדוֹת חַיָּיבִין[52]*. [הֶעֱמִידוּ וְולָדוֹת תַּחַת אִימּוֹתֵיהֶן[53]», וְולָדוֹת פְּטוּרִין, וַולְדֵי»& וְולָדוֹת חַיָּיבִין]. רַבָּן {שמ} שִׁמְעוֹון בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֲפִילּוּ עַד עֲשָׂרָה דוֹרוֹת, פְּטוּרִין, שֶׁאַחֲרָיוּתָן לַנָּכְרִי[54]». **ה'** רָחֵל {פט} שֶׁיָּלְדָה כְּמִין עֵז, וְעֵז שֶׁיָּלְדָה כְּמִין רָחֵל, פָּטוּר מִן הַבְּכוֹרָה. אִם יֵשׁ בּוֹ מִקְצָת סִימָנִין, חַיָּיב. **ו'** רְחֵילוֹ שֶׁלֹּא בִיכֵּרָה וְיָלְדָה שְׁנֵי זְכָרִים וְיָצְאוּ שְׁנֵי רָאשֵׁיהֶן[55]» כְּאַחַת, רְ' יוֹסֵה הַגָּלִילִי אוֹמֵר: שְׁנֵיהֶם לַכֹּהֵן. שֶׁנֶּאֱמַר[56]° : "הַזְּכָרִים לַיי". {ל} וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵי<אֶ>פְשָׁר[57]*•, אֶלָּא אֶחָד לוֹ וְאֶחָד לַכֹּהֵן. רְ' טַרְפוֹן אוֹמֵר: הַכֹּהֵן בּוֹרֵר לוֹ אֶת הַיָּפֶה.

---

[1] עמוד זה מנוקד כולו.
[2] ק+קיי: "וְהַיּוֹצֵא מִן".
[3] קיי+קנ כלפנינו. קס: "הטהורה".
[4] קנ ניקד כלפנינו. אך הכתיב של ק+קיי: "ביכרה". וכן בכולם להלן.
[5] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ביכרוה".
[6] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ואין".
[7] שמות לד'. קיי כלפנינו. ק ליתא: "שנאמר".
[8] קס+קיי כלפנינו. אך קנ ניקד: "וְקָטוֹן".
[9] קנ ניקד כלפנינו. קס+קיי: "נֶהֱנֶה".
[10] קיי+קנ כלפנינו. קס: "בשחיטה".
[11] כנראה שכך מנוקד כאן, גם בפרמה וגם בקאופמן. וכן בסמוך.
[12] ק+קיי כלפנינו. אבל הנקדן שניקד עמוד זה בפרמה ניקד: "אֱלִיעֶזֶר".
[13] נוסף בין השורות ע"י הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[14] ק+קיי: "וּרְוּבִּי.
[15] קס+קיי כלפנינו (קס הכתיב: "כן"). קנ: "בּוֹ".
[16] קיי כלפנינו. ק: "לִיקָּבֵר".
[17] ק כלפנינו. קיי: "והטלה".
[18] ק כלפנינו (ספק סיומת ס/ם). קיי: "בקפים".
[19] ק כלפנינו. קיי: "מאחריו".
[20] שמות יג'
[21] ק+קיי: "אִם".
[22] קנ כלפנינו. קס+קיי: "היעידה".
[23] שם כא'
[24] קיי כלפנינו. ק: "הַיִּיבּוּם". וכן בסמוך.
[25] נוסף בשוליים צמוד לשורה, לא ידוע בידי מי (ומנוקד). וכן ק+קיי איתא. (האם הסופר התכוון: "לַשֵּׁם"? או שזו סתם השמטה?).
[26] קיי+קנ כלפנינו. קס: "אף עכשיו". וצ"ע.
[27] ק+קיי: "שֶׁאֵינָן".
[28] קס+קיי: "מִצְוַות גְּאוּלָּה בָּאָדוֹן, הוּא קוֹדֵם לְכָל אָדָם". קנ כנראה: " מִצְוַות גְּאוּלָּה בָּאָדוֹן קוֹדֶמֶת..."
[29] ויקרא כז'
[30] ק+קיי: "אִם".
[31] קיי כלפנינו. ק: "וְהַנּוֹתֵן".
[32] ק+קיי: "בְּקַבָּלָה".
[33] במדבר ג'
[34] ק: "הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם". קיי: "כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם".
[35] מכאן והלאה אולי נשמט מחמת הדומות "נפטרו-נפטרו". והשלמתי לפי ק+קיי. אך יותר נראה לי שזה כפל גרסה ב- ק+קיי. וצ"ע.
[36] כך ק. קיי: "ולא".
[37] ק+קיי: "קֳדָשִׁים".
[38] קיי+קנ כלפנינו. קס אולי: "קבע".
[39] סומן למחיקה, כנראה בידי הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
[40] ק: "לִגָּזֵז". קיי: "להגזז". וכן להלן.
[41] קיי כלפנינו ("ולהעבד"). ק: "וְלֵעָבֵד" (אך אולי קס בטעות: "ולעכר"). וכן להלן.
[42] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קי: "וְלָדָן". וכן להלן.
[43] ק+קיי: "וְהַשּׁוֹחֲטָן". וכן להלן.
[44] ק: "וְאֵינָן". קי: "אינן".
[45] ק+קיי: "כָּל".
[46] שומר שורה שלא כמילה הבאה. ק+קיי ליתא.
[47] ק+קיי: "לְהֶקְדֵּישָׁן".
[48] בפרמה מנוקד: "מִיכָּן".
[49] קיי כלפנינו ("להקדישן"). ק: "וְהִקְדִּישָׁן".
[50] ק+קיי: "וְאֵינָן".
[51] ק כתוב ומנוקד כלפנינו. קיי: "ולדי". וכן להלן.
[52] מכאן הסופר השמיט מחמת הדומות "חייבין-חייבין", ולאחר מכן השלים בתחתית העמודה. וכן ק+קיי איתא.
[53] קייקנ כלפנינו. קס: "אמהותיהן".
[54] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: "לנוכרי".
[55] קיי כלפנינו. ק: "רָאשִׁים".
[56] שמות יג'
[57] פרמה וקאופמן כתבו במילה אחת "איפשר", אך משמעות הדבר: "אֵי אֶפְשָׁר". קיי בשתי מילים: "אי אפשר".

###*[1] רְ' עֲקִיבָ[ה] אוֹמֵר[ו]: מְשַׁמְּנִים בֵּינֵיהֶן. וְהַשֵּׁינִי יִרְעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב. וְחַיָּיב בַּמַּתָּנוֹת. רְ' יוֹסֵה פּוֹטֵר. מֵת אֶחָד מֵהֶן, רְ' טַרְפוֹן אוֹמֵר[ו]: יַחֲלוֹקוּ. וּרְבִּי[ו]^[2] עֲקִיבָ[ה] אוֹמֵר[ו]: הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָיה. זָכָר {ונ} וּנְקֵבָה, אֵין כָּאן[3]« לַכֹּהֵן כְּלוּם. **ז'** שְׁתֵּי רְחֵילָיו שֶׁלֹּא בִיכֵּירוּ^[4], וְיָלְדוּ שְׁנֵי זְכָרִים, נוֹתֵן שְׁנֵיהֶם לַכֹּהֵן. זָכָר וּנְקֵבָה, הַזָּכָר לַכֹּהֵן. שְׁנֵי זְכָרִים וּנְקֵבָה, אֶחָד לוֹ וְאֶחָד לַכֹּהֵן. רְ' טַרְפוֹן אוֹמֵר[ו]: הַכֹּהֵן בּוֹרֵר לוֹ[5]« אֶת הַיָּפֶה. וּרְבִּי[ו]^ עֲקִיבָה אוֹמֵר[ו]: מְשַׁמְּנִים בֵּינֵיהֶן. וְהַשֵּׁינִי יִרְעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב. וְחַיָּיב בַּמַּתָּנוֹת. וּרְבִּי[ו]^ יוֹסֵה פּוֹטֵר. מֵת אֶחָד מֵהֶן, רְ' טַרְפוֹן אוֹמֵר[ו]: יַחֲלוֹקוּ. וּרְבִּי[ו] עֲקִיבָה אוֹמֵר[ו]: הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָיה. שְׁתֵּי נְקֵיבוֹת וְזָכָר, אוֹ שְׁנֵי זְכָרִים וּשְׁתֵּי נְקֵיבוֹת, אֵין כָּאן לַכֹּהֵן כְּלוּם. **ח'** אַחַת בִּיכֵּירָה^[6] וְאַחַת שֶׁלֹּא בִיכֵּירָה^ וְיָלְדוּ שְׁנֵי זְכָרִים, אֶחָד לוֹ וְאֶחָד לַכֹּהֵן. רְ' טַרְפוֹן אוֹמֵר[ו]: הַכֹּהֵן בּוֹרֵר לוֹ אֶת הַיָּפֶה. וּרְבִּי[ו]^ עֲקִיבָה אוֹמֵר[ו]: מְשַׁמְּנִים בֵּינֵיהֶן. וְהַשֵּׁינִי יִרְעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב. וְחַיָּיב בַּמַּתָּנוֹת. רְ' יוֹסֵה פּוֹטֵר, שֶׁרְבִּי[ו][7]«• יוֹסֵה אוֹמֵר[ו]: כָּל שֶׁחֲלִיפָיו בְּיַד כֹּהֵן, {פ} פָּטוּר[8]«• מִן הַמַּתָּנוֹת. וּרְבִּי[ו]^ מֵאִיר מְחַיֵּיב. מֵת {א} אֶחָד מֵהֶן, רְ' טַרְפוֹן אוֹמֵר[ו]: יַחֲלוֹקוּ. וּרְבִּי[ו]^ עֲקִיבָה אוֹמֵר[ו]: הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָיה. זָכָר {ונ} וּנְקֵבָה, אֵין כָּאן לַכֹּהֵן כְּלוּם. **ט'** יוֹצֵא דוֹפֶן וְהַבָּא אַחֲרָיו, רְ' טַרְפוֹן אוֹמֵר[ו], •^[9] יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֵבוּ וְיֵיאָכְלוּ בְמוּמָן לַבְּעָלִים. וּרְבִּי^ עֲקִיבָה אוֹמֵר[ו]: (שְׁנֵיהֶן)[10]* שְׁנֵיהֶן אֵינָן בְּכוֹר: הָרִאשׁוֹן מִשֵּׁם שֶׁאֵינוּ פֶּטֶר[11]«• רֶחֶם, וְהַשֵּׁנִי מִשֵּׁם[12]« שֶׁקְּדָמוֹ אַחֵר.

הל' ט' פרק ג'

הַלּוֹקֵחַ בְּהֵמָה מִן הַגּוֹי וְאֵין יָדוּעַ אִם בִּיכֵּרָה וְאִם[13]« לֹא בִיכֵּירָה^, רְ' יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר[ו]: עֵז בַּת שְׁנָתָהּ וַודַּיי לַכֹּהֵן, מִיכָּן וְהֵלָךְ[14]«#• סָפֵק. רָחֵל בַּת שְׁתַּיִם וַודַּיי לַכֹּהֵן, מִיכָּן וְהֵלָךְ« סָפֵק. פָּרָה וַחֲמוֹר {ב} בְּנוֹת^[15]• שָׁלֹשׁ וַודַּיי לַכֹּהֵן, מִיכָּן וְאֵילָךְ^[16] סָפֵק. **ב'** אָמַר[ו] לוֹ רְ' עֲקִיבָה: אִילּוּ בְּוָלֶד#[17] בִּלְבַד הַבְּהֵמָה נִפְטֶרֶת, הָיָה כִדְבָרֶיךָ, אֶלָּא אָמְרוּ: {ס} סִימַן הַוָּולֶד#[18] בִּבְהֵמָה דַקָּה, טִינּוּף[19]«. וּבַגַּסָּה, שִׁילְיָיה. וּבָאִשָּׁה, שָׁפִיר וְשִׁילְיָיה. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁיָּדוּעַ שֶׁבִּיכֵּירָה^, אֵין כָּאן לַכֹּהֵן כְּלוּם. וְכָל[20]« שֶׁלֹּא {ב} בִיכֵּירָה^, הֲרֵי זֶה לַכֹּהֵן. וְאִם[21]« סָפֵק, יֵאָכֵל[22]«• בְּמוּמוֹ« לַבְּעָלִים. רְ' אֱלִיעֶזֶר[ו] בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר[ו]: בְּהֵמָה גַסָּה שֶׁשָּׁפְעָה חֲרָרַת דָּם, הֲרֵי זוֹ תִיקָּבֵר, וְנִפְטְרָה מִן הַבְּכוֹרָה. **ג'** רַבָּן שִׁמְעוֹן[ו] בֶּן גַּמְלִיאֵל[ו] אוֹמֵר[ו]: הַלּוֹקֵחַ בְּהֵמָה מְנִיקָה מִן הַגּוֹי, אֵינוּ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמֵּא בְנָהּ שֶׁלְּאַחֶרֶת הָיְתָה[23]«. נִכְנַס לְתוֹךְ עֶדְרוֹ וְרָאָה אֶת הַמַּבְכִּירוֹת[24]« מְנִיקוֹת {ואת} וְאֶת[25]«• שֶׁאֵינָן מַבְכִּירוֹת, אֵינוּ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמֵּא בְנָהּ שֶׁלָּזוֹ בָּא לוֹ אֵצֶל זוֹ, וְשֶׁמֵּא בְנָהּ שֶׁלָּזוֹ בָּא לוֹ אֵצֶל זוֹ. **ד'** רְ' יוֹסֵה בֶּן מְשׁוּלָּם <אוֹמֵר>*[26]: הַשּׁוֹחֵט אֶת הַבְּכוֹר, עוֹשֶׂה מָקוֹם לַקּוֹפִּיס#^[27]• מִיכָּן וּמִיכָּן וְתוֹלֵשׁ אֶת הַשֵּׂעָר, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְזִיזֶנּוּ מִמְּקוֹמוֹ. וְכֵן#[28]* תּוֹלֵשׁ^[29]• אֶת הַשֵּׂיעָר {לר} לִרְאוֹת אֶת^[30] מְקוֹם הַמּוּם[31]«. **ה'** שְׂעַר בְּכוֹר בַּעַל מוּם שֶׁנָּשַׁר, וְהִינִּיחוֹ בַחַלּוֹן, וְאַחַר כָּךְ שְׁחָטוֹ; עֲקַבְיָה בֶּן מַהֲלַלְאֵל מַתִּיר, וַחֲכָמִים[ו] {או} אוֹסְרִין, דִּבְרֵי[ו] רְ' יְהוּדָה[ו]. אָמַר[ו] רְ' יוֹסֵה: לֹא בָזֶה הִתִּיר עֲקַבְיָה[32]«• בֶּן^[33]• מַהֲלַלְאֵל^, אֶלָּא שְׂעַר^[34]• בְּכוֹר בַּעַל מוּם שֶׁנָּשַׁר, וְהִנִּיחוֹ בַּחַלּוֹן, וְאַחַר כָּךְ מֵת, בָּזֶה עֲקַבְיָה בֶּן מַהֲלַלְאֵל מַתִּיר, וַחֲכָמִים[ו] אוֹסְרִין. הַצֶּמֶר[35]« הַמְּדוּבְלָל בַּבְּכוֹר, אֶת שֶׁהוּא נִרְאֶה עִם^[36]• הַגִּזָּה, מוּתָּר. וְאֶת שֶׁאֵינוּ נִרְאֶה עִם^• הַגִּזָּה, אָסוּר.

הל' ה' פרק ד'

עַד כַּמָּה יִשְׂרָאֵל חַיָּיבִין לִיטַּפֵּל^[37] בַּבְּכוֹר. בִּבְהֵמָה דַקָּה, שְׁלֹשִׁים יוֹם. וּבַגַּסָּה, חֲמִשִּׁים יוֹם. רְבִּי יוֹסֵה אוֹמֵר[ו]: אַף^[38]• בַּדַּקָּה שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים. **ב'** אָמַר[ו] לוֹ הַכֹּהֵן^[39] בְּתוֹךְ הַזְּמַן^[40] הַזֶּה[41]«•: תְּנֵהוּ לִי, הֲרֵי זֶה לֹא יִתְּנוֹ[42] לוֹ. וְאִם^[43] הָיָה בַעַל מוּם, {א} אָמַר[ו] לוֹ: תֶּן לִי שֶׁאוֹכְלֶנּוּ, מוּתָּר. בְּשָׁעַת[44]« הַמִּקְדָּשׁ, אִם הָיָה תָמִים, אָמַר[ו] לוֹ: תֶּן לִי*[45] שֶׁאַקְרִיבֶנּוּ, {מ} מוּתָּר. הַבְּכוֹר נֶאֱכָל שָׁנָה בְשָׁנָה[46]«• בֵּין תָּמִים בֵּין בַּעַל מוּם, שֶׁנֶּאֱמַר[ו]°[47]: לִפְנֵי ײ אֱלֹהֶיךָ תֹּאכְלֶנּוּ {ש} שָׁנָה בְשָׁנָה. נוֹלַד לוֹ מוּם לְתוֹךְ^[48]• שְׁנָתוֹ, רַשַּׁיי

[1] מכאן ממשיך הסופר הראשי. כמו כן, עמוד זה מנוקד כולו.
[2] ק+קיי: "רְבִּי". וכן להלן.
[3] קיי כלפנינו. ק הכתיב: "כָּן". וכן בכולם להלן.
[4] ק+קיי הכתיב: "בִּכֵּרוּ".
[5] קיי כלפנינו. ק ליתא: "לו".
[6] ק+קיי הכתיב: "בִּכֵּרָה". ובכולם להלן פעמים הכתיב כלפנינו ופעמים שהכתיב "ביכרה" אך לעולם לא "ביכירה".
[7] קיי כלפנינו. ק: "רְבִּי".
[8] קיי+קנ כלפנינו. קס: "פוטר".
[9] ק+קיי נוסף: "שְׁנֵיהֶם".
[10] סומן למחיקה בידי הסופר.
[11] קיי+קנ כלפנינו. קס: "פוטר".
[12] ק כלפנינו. קיי: "מפני".
[13] קיי כלפנינו. ק: "אִם".
[14] קיי הכתיב כלפנינו. ק: "וְהֵילָךְ". וכן בסמוך. ולעניין הניקוד: כך ניקד סופר פרמה בסמוך. אך הנקדן שניקד עמוד זה בפרמה ניקד כאן: "וְהָלָךְ".
[15] קנ כלפנינו. קס+קיי: "בְּנֵי".
[16] ק הכתיב: "וְהֵילָךְ". קיי: "והלך".
[17] בפרמה מנוקד: "בְּוָולָד".
[18] בפרמה מנוקד: "הַוָּולֶד".
[19] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ניטוף".
[20] קיי כלפנינו. ק: "וְשֶׁלֹּא".
[21] ק כלפנינו. קיי: "אם".
[22] קיי כלפנינו. ק: "יֵיאָכְלוּ בְּמוּמָן".
[23] ק: "הָיָית". קיי: "היה".
[24] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: "המבכרות".
[25] קיי כלפנינו. ק: "וְשֶׁאֵינָן".
[26] השלמתי לפי ק+קיי.
[27] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק: "לַקּוֹפִּים". קיי: "לכפים".
[28] נראה כאילו סופר פרמה ניקד פתח תחת אות "כ". וצ"ע.
[29] ק+קיי: "הַתּוֹלֵשׁ".
[30] קנ כלפנינו. קס+קיי ליתא: "את".
[31] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מום".
[32] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ר' עקיבה".
[33] קנ כלפנינו. קס+קיי ליתא: "בן מהללאל".
[34] ק+קיי: "בִּשְׂעַר".
[35] קיי כלפנינו. ק: "צֶמֶר".
[36] ק+קיי: "מִן". וכן בסמוך.
[37] ק: "לְהִיטַּפֵּל". קיי: "להטפל".
[38] ק+קיי ליתא: "אַף".
[39] קנ כלפנינו. קס+קיי: "זמן".
[40] קנ כלפנינו: "עֲקַבְיָה בֶּן מַהֲלַלְאֵל". קס: "ר' עקיבה". קיי: "עקביה".
[41] קיי: "זה". ק ליתא: "הזה/זה".
[42] קס+קיי כלפנינו. קנ: "יִתְּנֵהוּ".
[43] ק+קיי: "אִם".
[44] ק כלפנינו. קיי: "ובשעת".
[45] ק+קיי כלפנינו. סופר פרמה תיקן את "י" מאות "ו" שכתב בטעות.
[46] קיי כלפנינו. ק: "שָׁנָה".
[47] דברים טו'
[48] ק+קיי: "בְּתוֹךְ".

###[1] לְקַיְּימוֹ*[2] [כָּל שְׁנֵים עָשָׂר חוֹדֶשׁ. לְאַחַר שְׁנָתוֹ[3]«•, אֵינוּ רַשַּׁיִ לְקַיְּימוֹ] אֶלָּא עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם. **ג׳** הַשּׁוֹחֵט אֶת הַבְּכוֹר וּמַרְאֶה[4]« אֶת מוּמוֹ, רְ׳ יְהוּדָהו מַתִּיר. רְ׳ מֵאִיר אוֹמֵרו: הוֹאִיל וְהוּא[5]^ נִשְׁחַט שֶׁלֹּא עַל פִּי מוּמְחֶה, אָסוּר. מִי [שֶׁ]אֵינוּ[6]* מוּמְחֶה וְרָאָה אֶת הַבְּכוֹר וְנִשְׁחַט[7]« עַל פִּיו, הֲרֵי זֶה יִיקָּבֵר, וִישַׁלֵּם מִבֵּיתוֹ. **ד׳** דָּן[8]« אֶת הַדִּין, זִיכָּה אֶת הַחַיָּב וְחִיֵּיב[9]^• אֶת הַזַּכַּיִי, טִימֵּא אֶת הַטָּהוֹר וְטִיהֵר[10]^• אֶת הַטָּמֵא, מַה שֶׁעָשָׂה עָשׂוּיִ וִישַׁלֵּם[11]« מִבֵּיתוֹ. וְאִם[12]^ הָיָה מוּמְחֶה בְּבֵית$ דִּין, פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם. **ה׳** מַעֲשֶׂה בְּפָרָה שֶׁנִּיטָּלָה הָאוּם[13]#$ שֶׁלָּהּ, וְהֶאֱכִילָהּ רְ׳ טַרְפוֹן לַכְּלָבִים, וּבָא מַעֲשֶׂה {ל} לִפְנֵי חֲכָמִוּםו וְהִתִּירוּ. אָמַרו[14]«• תּוֹדְרוֹס[15]«• הָרוֹפֵא, אֵין פָּרָה וַחֲזִירָה יוֹצְאִין מֵאֲלֶכְּסַנְדְּרִיאָה[16]« עַד שֶׁהֵן[17]^ חוֹתְכִין אֶת הָאוּם שֶׁלָּהּ, בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא תֵלֵד. אָמַרו רְ׳ טַרְפוֹן: הָלְכָה לָךְ[18]^• חֲמוֹרְךָ[19]«• טַרְפוֹן. אָמַרו[20]« לוֹ רְ׳ עֲקִיבָה: רְ׳ טַרְפוֹן, פָּטוּר[21]« אַתָּה, שֶׁאַתְּ[22]^ מוּמְחֶה[23]^ בְּבֵית$ דִּין, שֶׁכָּל הַמּוּמְחֶה[24]^ בְּבֵית דִּין פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם. **ו׳** הַנּוֹטֵל שְׂכָרוֹ לִהְיוֹת רוֹאֶה בְּכוֹרוֹת[25]«, אֵין שׁוֹחֲטִין עַל פִּיו, אֶלָּא {א} אִם כֵּן הָיָה מוּמְחֶה כְּאִילָּא[26]«#• בְּיַבְנֶה, שֶׁהִיתִּירוּ לוֹ חֲכָמִוּםו שֶׁיְּהֵא[27]^ נוֹטֵל אַרְבָּעָה אִיסָּרוֹת[28]^ בִּבְהֵמָה דַקָּה, וְשִׁשָּׁה בַּגַּסָּה, בֵּין תְּמִים בֵּין בַּעַל מוּם. **ז׳** הַנּוֹטֵל שְׂכָרוֹ לָדוּן[29]^, דִּינָיו בְּטֵלִים. לְהָעִיד, עֵדוּתוֹ בְּטֵילָה. לְהַזּוֹת וּלְקַדֵּשׁ, מֵימָיו מֵי {מע} מְעָרָה וְאֶפְרוֹ אֵפֶר מִקְלָה[30]«. אִם הָיָה כֹהֵן {מ} מְטַמְּיהוּ$ מִתְּרוּמָתוֹ - וּמַאֲכִילוֹ$ וּמַשְׁקוֹ וְסָכוֹ. וְאִם הָיָה זָקֵן - מַרְכִּיבוֹ עַל הַחֲמוֹר. וְנוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ כְּפוֹעֵל בָּטֵל[31]^. **ח׳** הֶחָשׁוּד עַל הַבְּכוֹרוֹת, אֵין לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ בְּשַׂר צְבָאִים וְלֹא עוֹרוֹת שֶׁאֵינָן עֲבוּדִין. רְ׳ <אֶ>לְעָזָר אוֹמֵרו: לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ עוֹרוֹת שֶׁלִּנְקֵבָה, אֵין[32]« לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ {צ} צֶמֶר מְלוּבָּן וְצָוּוִיִ[33]^#•, אֲבָל לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ טָווּיִ וְאָרִיג. **ט׳** הֶחָשׁוּד עַל הַשְּׁבִיעִית אֵין לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ פִּשְׁתָּן אֲפִילּוּ סְרָק[34]«#•, אֲבָל[35]« לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ טָווּיִ וּבְגָדִים. **י׳** הֶחָשׁוּד לִהְיוֹת מוֹכֵר תְּרוּמָה לְשֵׁם חוּלִּין, אֵין לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ אֲפִילּוּ מַיִם וּמֶלַח, דִּבְרֵיו רְ׳ יְהוּדָהו. רְ׳ שִׁמְעוֹןו אוֹמֵרו: כָּל שֶׁיֵּשׁ (לו) [בּוֹ][36]* זִיקַּת תְּרוּמָה וּמַעַשְׂרוֹת, אֵין לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ. **י״א** הֶחָשׁוּד עַל הַשְּׁבִיעִית, וְאֵינוּ[37]^• חָשׁוּד עַל הַמַּעַשְׂרוֹת. {החש} הֶחָשׁוּד עַל הַמַּעַשְׂרוֹת, וְאֵינוּ^• חָשׁוּד עַל הַשְּׁבִיעִית. הֶחָשׁוּד עַל זֶה וְעַל זֶה, חָשׁוּד עַל הַטְּהָרוֹת. וְיֵשׁ שֶׁהוּא חָשׁוּד עַל [הַטְּהָרוֹת][38]*, וְאֵינוּ חָשׁוּד לֹא עַל זֶה וְלֹא עַל זֶה. {ה} זֶה הַכְּלָל: הֶחָשׁוּד עַל הַדָּבָר[39]^• - לֹא דָנוֹ וְלֹא מְעִידוֹ.

הל׳ י״א **פרק ה׳**

כָּל פְּסוּלֵי הַמּוּקְדָּשִׁין, נִמְכָּרִים בְּאַטְלֵס& {ונ} וְנִשְׁחָטִים בְּאַטְלֵס וְנִשְׁקָלִים[40]^ בְּלִיטְרָא[41]^, חוּץ מִן הַבְּכוֹר וּמִן הַמַּעֲשֵׂר, שֶׁהֲנָיָיתָן לַבְּעָלִים. פְּסוּלֵי הַמּוּקְדָּשִׁין הֲנָיָיתָן לַהֶקְדֵּשׁ. וְשׁוֹקְלִין מָנֶה[42]«#• כְּנֶגֶד מָנֶה«#• בַּבְּכוֹר. **ב׳** בֵית שַׁמַּיִ אוֹמְרִיםו: לֹא יִימָּנֶה יִשְׂרָאֵל עִם הַכֹּהֵן[43]« עַל הַבְּכוֹר. וּבֵית[44]^ הֶלֵּל מַתִּירִין, אֲפִילּוּ גוֹיִ. בְּכוֹר שֶׁאֲחָזוֹ דָם, אֲפִילּוּ מֵת, אֵין מַקִּיזִין לוֹ אֶת הַדָּם, דִּבְרֵיו רְ׳ יְהוּדָהו. וַחֲכָמִוּםו אוֹמְרִיםו: יַקִּיז, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה בוֹ מוּם. וְאִם עָשָׂה בוֹ מוּם, הֲרֵי זֶה לֹא יִשְׁחוֹט עָלָיו. רְ׳ שִׁמְעוֹןו אוֹמֵרו יַקִּיז, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בוֹ מוּם. **ג׳** הַצּוֹרֵם אוֹזֶן הַבְּכוֹר, הֲרֵי זֶה לֹא יִשְׁחוֹט[45]*• עוֹלָמִית, דִּבְרֵיו רְ׳ אֱלִיעֶזֶרו. וַחֲכָמִוּםו אוֹמְרִיםו: כְּשֶׁיִּוָּולֵד[46]« לוֹ מוּם אַחֵר, יִישָּׁחֵט[47]^#• עָלָיו. מַעֲשֶׂה בְּזָכָר שֶׁלָּרְחֵלִים זָקֵן וּשְׂעָרוֹ מְדוּלְדָּל$, וְרָאָהוּ[48]^ קַסְטוֹר[49]^• אֶחָד, אָמַרו: מַה טִּיבוֹ שֶׁלָּזֶה. אָמְרוּ לוֹ: בְּכוֹר הוּא, אֵינוּ[50]^ נִשְׁחָט אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה בוֹ מוּם. נָטַל פִּגְיוֹם[51]« וְצָרַם בְּאָזְנוֹ[52]#, וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי חֲכָמִוּםו וְהִיתִּירוּ. רָאָה[53]« שֶׁהִתִּירוּ, וְהָלַךְ וְצָרַם בְּאָזְנֵי[54]« בְכוֹרוֹת אֲחֵרִים, וְאָסְרוּ. פַּעַם אַחַת הָיוּ תִינוֹקוֹת {מ} מְשַׂחֲקִים בַּשָּׂדֶה וְקָשְׁרוּ זַנְבוֹת טְלָיִים[55]^ זֶה בָזֶה[56]«, וְנִפְסְקָה זְנָבוֹ שֶׁלְּאֶחָד מֵהֶן וַהֲרֵי הוּא בְכוֹר, וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי חֲכָמִוּםו וְהִתִּירוּ. רָאוּ[57]^ שֶׁהִתִּירוּ, הָלְכוּ[58]« וְאָסְרוּ[59]^• זַנְבוֹת בְּכוֹרוֹת[60]« אֲחֵרִים, וְאָסָרוּ. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁהוּא לְדַעְתּוֹ, אָסוּר[61]«. וְשֶׁלֹּא לְדַעְתּוֹ, מוּתָּר. **ד׳** הָיָה בְכוֹר רוֹדְפוֹ, בְּעָטוֹ[62]^ וְעָשָׂה בוֹ מוּם, הֲרֵי זֶה

---

[1] עמוד זה מנוקד כולו.
[2] מכאן הסופר השמיט מחמת הדומות ״לקיימו-לקיימו״, ולאחר מכן השלים מעל השורה. ק+קיי ללא השמטה.
[3] קיי כלפנינו. ק: ״לְאַחַר שְׁנֵים עָשָׂר חוֹדֶשׁ״.
[4] קיי כלפנינו. ק: ״וּמַרְאֵהוּ״.
[5] ק+קיי: ״הוֹאִיל וְנִשְׁחַט״.
[6] אות ״ש״ נתלתה בידי הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[7] קיי כלפנינו. ק: ״נִשְׁחַט״.
[8] קיי כלפנינו. ק: ״הַדָּן״.
[9] ק+קיי: ״חִיֵּיב״.
[10] ק+קיי: ״טִיהֵר״.
[11] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ישלם״.
[12] ק+קיי: ״אִם״.
[13] בפרמה מנוקד: ״הָאוּם״. וכן בסמוך.
[14] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״רְוֹבִּיו״.
[15] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״תיודרוס״.
[16] קיי הכתיב כלפנינו. ק הכתיב: ״מֵאֲלֶכְּסַנְדְּרִיָּה״.
[17] ק+קיי: ״עַד שֶׁחוֹתְכִין״.
[18] ק+קיי: ״לָהּ״.
[19] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״רִבִּי״.
[20] קיי+קנ כלפנינו (קיי: ״אמי״). קס: ״אומר״.
[21] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״פוטר״.
[22] ק+קיי: ״שֶׁאַתָּה״.
[23] ק+קיי הכתיב: ״ממחה״.
[24] ק+קיי הכתיב: ״הממחה״.
[25] קיי כלפנינו. קס: ״בכורת״. קנ: ״בִּבְכוֹרוֹת״.
[26] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק: ״כְּאַיְילָה״. קיי: ״כאילה״. וראו גם להלן ו,ח.
[27] ק+קיי: ״לִהְיוֹת״.
[28] כך מנוקד בפרמה. ק+קיי הכתיב: ״אסָרוֹת״. (קנ לא ניקד אות ״א״).
[29] ק+קיי: ״לָדִין״.
[30] קיי הכתיב כלפנינו. ק: ״מִיקְלָה״.
[31] ק+קיי ליתא: ״בטל״.
[32] ק כלפנינו. קיי: ״ואין״.
[33] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: ״וְצוֹוִי״.
[34] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי הכתיב כלפנינו. ק: ״שֶׁרֶק״.
[35] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״אבל״.
[36] הסופר תיקן את ״ל״ להיות ״ב״. וכן ק+קיי: ״בּוֹ״.
[37] ק+קיי: ״אֵינוּ״. וכן בסמוך. (וזו וא״ו הנשוא).
[38] נוסף בשוליים צמוד לשורה, כנראה בידי הסופר. וכן ק+קיי (קס: ״הטהורות״).
[39] ק+קיי: ״דָּבָר״.
[40] ק+קיי: ״נִשְׁקָלִים״.
[41] ק+קיי בסיומת ״ה״.
[42] קיי הכתיב כלפנינו. ק הכתיב: ״מָנֶא״. וכן בסמוך. וניקדתי לפי קן. אך <u>סופר</u> פרמה(?) ניקד כאן ובסמוך: ״מָנָה״.
[43] קיי כלפנינו. ק: ״כֹּהֵן״.
[44] ק+קיי: ״בֵּית״.
[45] <u>סופר</u> פרמה(?) ניקד ״יִשַּׁחֵט״. אך הנקדן שניקד את כל עמוד זה בפרמה ניקד ״יִשְׁחוֹט״ ק: ״יִשְׁחוֹט״. קיי: ״ישחט״.
[46] קיי כלפנינו. ק: ״לִכְשֶׁיִּוָּלֵד״.
[47] ניקדתי לפי הנראה לי מהכתיב שבפרמה. ק+קיי: ״ישחט״. ונקדן קאופמן וגם הנקדן שניקד עמוד זה בפרמה ניקדו כאילו כתוב ״יִשְׁחוֹט״.
[48] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״ראהו״.
[49] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״קוסטור״.
[50] ק+קיי: ״וְאֵינוּ״.
[51] ק כלפנינו. קיי בסיומת ״ן״.
[52] כך מנוק בפרמה. קנ ניקד ״א״ בקמץ רגיל. וכן להלן.
[53] קיי כלפנינו. ק: ״וְרָאָה״.
[54] קיי כלפנינו. ק: ״בְּאוֹזֶן״.
[55] ק+קיי הכתיב: ״טְלָאִים״.
[56] קיי: ״לזה״. ק: ״עַל זֶה״.
[57] ק+קיי: ״וְרָאוּ״.
[58] קיי כלפנינו. ק: ״וְהָלְכוּ״.
[59] ק+קיי: ״וְקָשְׁרוּ״.
[60] קיי כלפנינו. ק: ״אֲחֵרִים בְּכוֹרוֹת״.
[61] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״אסר״.
[62] ק+קיי: ״וּבְעָטוֹ״.

###*[1] יִישְׁחַט[2]#• עָלָיו. כָּל הַמּוּמִין הָרְאוּיִם לָבוֹא בִידֵי אָדָם, רוֹעִים יִשְׂרָאֵולו נֶאֱמָנִים, רוֹעִים[3]« כֹּהֲנִים[4]* אֵינָן נֶאֱמָנִים. רַבָּן שִׁמְעוֹוןו בֶּן גַּמְלִיאֵולו אוֹומֵרו: נֶאֱמָן הוּא עַל שֶׁלַּחֲבֵירוֹ וְאֵינוֹ נֶאֱמָן עַל שֶׁלְּעַצְמוֹ. רִ' מֵאִיר אוֹומֵרו: הֶחָשׁוּד עַל הַדָּבָר[5]«, לֹא דָנוֹ וְלֹא מְעִידוֹ. **ה'** נֶאֱמָן הַכֹּהֵן לוֹמַר: רָאִיתִי[6]«• בְּכוֹר זֶה - וּבַעַל מוּם הוּא. הַכֹּל נֶאֱמָנִין עַל מוּמֵי מַעֲשֵׂר[7]^. בְּכוֹר שֶׁנִּיסְמַת[8]«# עֵינוֹ, וְשֶׁנִּקְטְעָה[9]^ יָדוֹ, וְשֶׁנִּישְׁבְּרָה[10]^ רַגְלוֹ, הֲרֵי זֶה יִישָּׁחֵט[11]^#• עַל פִּי שְׁלוֹשָׁה בְנֵי כְּנֶסֶת, רִ' יוֹסֵי אוֹומֵרו: אֲפִילּוּ יֵשׁ שָׁם עֶשְׂרִים וּשְׁלוֹשָׁה, אֵינוֹ[12]^ נִשְׁחַט^ [אֶלָּא][13]* עַל פִּי מוּמְחֶה. **ו'** הַשּׁוֹחֵט אֶת הַבְּכוֹר וּמְכָרוֹ וְנוֹדַע שֶׁלֹּא הֶרְאָהוּ, מַה שֶּׁאָכְלוּ אָכְלוּ וְיַחֲזִיר לָהֶם אֶת הַדָּמִים. וּמַה[14]« שֶׁלֹּא אָכְלוּ, הַבָּשָׂר יִיקָּבֵר (וה)[15]*^• וְיַחֲזִיר לָהֶם אֶת הַדָּמִים. **ז'** וְכֵן הַשּׁוֹחֵט אֶת[16]« הַפָּרָה וּמְכָרָהּ וְנוֹדַע (שאת)[17]* שֶׁהִיא טְרֵיפָה, מַה שֶּׁאָכְלוּ אָכְלוּ וְיַחֲזִיר לָהֶם אֶת הַדָּמִים. וּמַה[18]^ שֶׁלֹּא אָכְלוּ, הֵן יַחֲזִירוּ לוֹ אֶת הַבָּשָׂר וְהוּא יַחֲזִיר לָהֶם אֶת הַדָּמִים. מְכָרוּהוּ לַגּוֹיִם אוֹ הֵיטִילוּהוּ[19]*• לַכְּלָבִים, יְשַׁלְּמוּ לוֹ דְּמֵי טְרֵיפָה. {פרק ה'} **הל' ז'** **פרק ו'**

עַל אֵילּוּ מוּמִין שׁוֹחֲטִין אֶת הַבְּכוֹר: נִפְגְּמָה אָזְנוֹ מִן הַסְּחוּס[20]«&, אֲבָל לֹא מִן הָעוֹר, נִיסְדְּקָה[21]* אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא חָסְרָה, נִיקְּבָה מְלֹא כַרְשִׁינָא[22]^, אוֹ שֶׁיָּבְשָׁה. אֵי[23]« זוֹ הִיא[24]« יְבֵישָׁה, כָּל שֶׁתִּינָּקֵב וְאֵינָהּ מוֹצִיאָה טִיפַּת דָּם. רִ' יוֹסֵי בֶּן מְשׁוּלָּם אוֹומֵרו: יְבֵישָׁה, שֶׁתְּהֵא נִיפְרֶכֶת. **ב'** רִיס[25]# שֶׁלָּעַיִן שֶׁנִּיקַּב, שֶׁנִּיפְגַּם, שֶׁנִּיסְדַּק, הֲרֵי בְעֵינוֹ דַּק[26]«•, תְּבַלּוּל, חִלָּזוֹן&, נָחָשׁ, {ב}[27]* עֵינָיו[28]«•. אֵי[29]« זֶה הוּא תְּבַלּוּל: לָבָן פּוֹסֵק[30]^ בְּסִירָה וְנִכְנָס בַּשָּׁחוֹר. בַּשָּׁחוֹר וְנִיכְנָס בַּלָּבָן, אֵינוֹ מוּם, שֶׁאֵין מוּמִין בַּלָּבָן. **ג'** חֲוורְוָר[31]«• וְהַמַּיִם הַקְּבוּעִין. אֵי זֶה הוּא[32]« חֲוורְוָור«• הַקָּבוּעַ? כָּל שֶׁשָּׁהָה שְׁמוֹנִים יוֹם. רִ' חֲנַנְיָה בֶּן אַנְטִיגְנָס אוֹומֵרו: בּוֹדְקִין אוֹתוֹ שְׁלוֹשָׁה[33]« פְעָמִים בְּתוֹךְ שְׁמוֹנִים יוֹם. וְאֵילּוּ הֵן מַיִם[34]^ קְבוּעִים^: אָכַל לַח וְיָבֵשׁ שֶׁלַּגְּשָׁמִים, לַח וְיָבֵשׁ {ש} שֶׁלַּשְּׁלָחִים, אוֹ שֶׁאָכַל הַיָּבֵשׁ[35]« וְאַחַר כָּךְ אָכַל הַלַּח, {אינו} אֵינוֹ מוּם, עַד שֶׁיֹּאכַל[36]# הַיָּבֵשׁ[37]^ אַחַר הַלַּח. **ד'** חוֹטְמוֹ שֶׁנִּיקַּב, שֶׁנִּיפְגַּם, שֶׁנִּיסְדַּק, שְׂפָתוֹ שֶׁנִּיקְּבָה, שֶׁנִּיפְגְּמָה[38], שֶׁנִּיסְדָּקָה, חִיטָּיו הַחִיצוֹנוֹת שֶׁנִּיפְגָּמוּ אוֹ[39]^ שֶׁנִּיגְמָמוּ, הַפְּנִימִיּוֹת[40]« שֶׁנֶּעֶקְרוּ. רִ' חֲנַנְיָה בֶּן אַנְטִיגְנָס אוֹומֵרו: אֵין בּוֹדְקִין מִן הַמַּתְאִימוֹת וְלִפְנִים, [וְ]אַף[41]* לֹא מִן[42]«• הַמַּתְאִימוֹת. **ה'** נִיפְגַּם הַזּוֹבָן[43]#, וְהָעֶרְיָה[44] שֶׁלַּנְּקֵבָה וּבַמּוּקְדָּשִׁין, נִיפְגַּם[45]^• זָנָב^ מִן הָעֶצֶם, אֲבָל לֹא מִן הַפֶּרֶק, אוֹ שֶׁרֹאשׁ[46]^ זָנָב^ מְפַצֵּיל[47]«#• אֶת[48]^ הָעֶצֶם, אוֹ שֶׁיֵּשׁ בָּשָׂר בֵּין חוּלְיָה& לַחוּלְיָה& מְלֹא[49]# אֶצְבַּע. **ו'** אֵין לוֹ בֵּצִים, אֵין לוֹ אֶלָּא בֵּיצָה אַחַת. רִ' יִשְׁמָעֵאל אוֹומֵרו: אִם יֵשׁ לוֹ שְׁנֵי כִּיסִין[50]«•, יֵשׁ לוֹ שְׁנֵי[51]^• בֵּיצִים. אֵין לוֹ אֶלָּא כִיס אֶחָד, אֵין לוֹ אֶלָּא בֵּיצָה אַחַת. רִ' עֲקִיבָה אוֹומֵרו: מוֹשִׁיבוֹ עַל הַרְגּוֹזוֹ[52]«#• וּמְמַעֵךְ, אִם יֵשׁ שָׁם בֵּיצָה, סוֹפָהּ לָצֵאת. מַעֲשֶׂה שֶׁמִּיעֵךְ וְלֹא יָצָאת, וְנִשְׁחַט וְנִמְצֵאת דְּבִיקָה[53]^ בַּכְּסָלִים, וְהִיתִּיר[54]« רִ' עֲקִיבָה וְאָסַר[55]« רִ' יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי. **ז'** בַּעַל חָמֵשׁ רַגְלַיִם, אוֹ[56]« שֶׁאֵין לוֹ אֶלָּא שָׁלֹשׁ, וְשֶׁרַגְלָיו קְלוּטוֹת כְּשֶׁלַּחֲמוֹר, וְהַשָּׁחוּל[57]^, וְהַכָּסוּל. אֵי זֶה הוּא שָׁחוּל[58]«: כָּל[59]^ שֶׁנִּשְׁמְטָה יְרֵכוֹ[60]«. וְכָסוּל[61]«: שֶׁאַחַת מִיֵּרֵיכוֹתָיו[62]^# גְּבוֹהָה. **ח'** נִשְׁבַּר עֶצֶם יָדוֹ, וְעֶצֶם רַגְלוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ נִיכָּר. מוּמִין אֵלּוּ מָנָה אִילָא[63]^#• בְּיַבְנֶה, וְהוֹדוּ לוֹ חֲכָמִויםו. וְעוֹד שְׁלֹשָׁה הוֹסִיף - אָמְרוּ לוֹ: לֹא שָׁמַעְנוּ אֶלָּא[64]«• אֶת אֵלּוּ - אֵת[65]« שֶׁגַּלְגַּל עֵינוֹ עָגוֹל[66]# כְּשֶׁלָּאָדָם, וּפִיו דוֹמֶה כְּשֶׁלַּחֲזִיר[67]^•, וְשֶׁנִּיטַּל[68]« רוֹב מְדַבֵּר[69]^ {ש} שֶׁלִּלְשׁוֹנוֹ. בֵּית[70]^ דִּין שֶׁלְּאַחֲרֵיהֶם[71]^ אָמְרוּ: הֲרֵי אֵלּוּ מוּמִין. **ט'** מַעֲשֶׂה שֶׁהַלֶּחִי הַתַּחְתּוֹן {א} עוֹדֵף עַל הָעֶלְיוֹן, וְשָׁאַל[72]« רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל לַחֲכָמִויםו וְאָמְרוּ: הֲרֵי זֶה מוּם. **י'** אוֹזֶן הַגְּדִי שֶׁהָיְתָה כְפוּלָה, אָמְרוּ חֲכָמִויםו: בִּזְמַן שֶׁהִיא[73]« עֶצֶם אֶחָד, מוּם. וּבִזְמַן[74]« שֶׁאֵינָהּ« עֶצֶם אֶחָד, אֵינָהּ מוּם. רִ' חֲנַנְיָה בֶּן גַּמְלִיאֵולו אוֹומֵרו: זְנַב הַגְּדִי שֶׁהִיא[75]«• {ד} דוֹמָה לְשֶׁלַּחֲזִיר[76]«, וְשֶׁאֵין בָּהּ אֶלָּא[77]^• שָׁלוֹשׁ חֻלְיוֹת&, הֲרֵי זֶה מוּם. **י"א** רִ'[78]«• חֲנַנְיָה בֶּן אַנְטִיגְנָס אוֹומֵרו: אֶת שֶׁיַּבּוֹלֶת[79]«#• בְּעֵינוֹ, וְשֶׁנִּיפְקַם[80]« עֶצֶם יָדוֹ, {וע} וְעֶצֶם רַגְלוֹ, וְשֶׁנִּיפְקַם עַצְמוֹ שֶׁבְּפִיו. עֵינָיו[81]«• {א} אַחַת גְּדוֹלָה וְאַחַת קְטַנָּה, אָזְנָיו[82]« אַחַת גְּדוֹלָה וְאַחַת קְטַנָּה, בְּמַרְאֶה אֲבָל לֹא בְמִידָּה. רִ' יְהוּדָהו אוֹומֵרו: אַחַת[83]« מִבֵּיצָיו גְּדוֹלָה כִּשְׁתַּיִם[84]«• בַּחֲבֶרְתָּהּ, {ו} וְלֹא הוֹדוּ לוֹ חֲכָמִויםו. **י"ב** זְנַב הָעֵגֶל שֶׁאֵינָהּ מַגַּעַת לְעַרְקוֹב, אָמְרוּ חֲכָמִויםו: כָּל מַרְבִּית עֲגָלִים כֵּן, כָּל שֶׁהֵן מְגַדְּלִים[85]«• הֵן[86]« נִמְתָּחוֹת. בְּאֵי[87]«• זֶה עַרְקוֹב אָמְרוּ[88]«•? רִ' חֲנַנְיָה בֶּן אַנְטִיגְנָס אוֹומֵרו: [89]^• שֶׁבָּאֶמְצַע

---

[1] עמודה זו נכתבה בידי הסופר המישני שכותב בכתב קטן יותר. סופר זה נוטה לכתוב "יוסי" במקום "יוסה". כמו כן, עמוד זה מנוקד כולו.
[2] ק+קיי: "יִשְׁחַט". אך בפרמה מנוקד "יִישְׁחֹט".
[3] ק כלפנינו. קיי: "ורו!א!ים".
[4] אות "כ" מתוקנת ע"י סופר פרמה מאות ?"מ"?. קיי כלפנינו. ק: "הַכֹּהֲנִים".
[5] קיי כלפנינו. ק: "דָּבָר".
[6] קנ כנראה כלפנינו. קיי: "הראיתי". קס: "לומר בכור הראיתי בכור זה".
[7] ק+קיי: "הַמַּעֲשֵׂר".
[8] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?"שנסתם"?. ובפרמה אות "ת" מנוקדת בצֵירֵי.
[9] ק+קיי: "שֶׁנִּקְטְעָה".
[10] ק: "וְשֶׁנִּשְׁתַּבְּרָה". קיי: "שנשתברה".
[11] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: "יִשְׁחַט".
[12] ק+קיי: "לֹא יִשְׁחַט".
[13] נוסף בין השורות, כנראה בידי אחד הסופרים. וכן ק+קיי איתא.
[14] קיי כלפנינו. ק: "מַה".
[15] סומן למחיקה בידי הסופר. ק+קיי: "וְהוּא יַחְזִיר".
[16] קיי+קנ?) כלפנינו. קס: "וכן השוחט פרה".
[17] סומן למחיקה בידי הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
[18] ק+קיי: "מַה".
[19] ק+קיי כלפנינו. אות "ה" מתוקנת בידי סופר פרמה, וכן אות "ו" שלאחר אות "ל" מתוקנת מאות "י". וצ"ע.
[20] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?"הכחוס"?
[21] ק+קיי כלפנינו. בפרמה אות "ה" מעט רחוקה מהמילה.
[22] ק+קיי בסיומת "א".
[23] קיי כלפנינו. ק: "וְאֵי".
[24] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: "הוא".
[25] בפרמה מנוקד: "רֶיס".
[26] קיי כלפנינו. ק: "דוק".
[27] שומר שורה שלא כמילה הבאה. ראו בהערה הבאה.
[28] ק כנראה כלפנינו. (???ושמא כוונתם: "עֵינָב"???). קיי: "בעיניו".
[29] קיי כלפנינו. ק: "וְאֵי".
[30] ק+קיי: "הַפּוֹסֵק".
[31] ק כלפנינו. קיי בסיומת "ד". וכן בסמוך.
[32] קיי+קנ(?) כלפנינו. קס ליתא "הוא".
[33] קיי כלפנינו. ק: "בִּשְׁלוֹשָׁה".
[34] ק+קיי: "הַמַּיִם הַקְּבוּעִים".
[35] קיי כלפנינו. ק: "יָבֵשׁ".
[36] בפרמה מנוקד: "שֶׁיֵּאָכָל".
[37] ק+קיי: "יָבֵשׁ".
[38] קיי כלפנינו. כנראה קס כתב מילה זו - וקנ מחקה.
[39] ק+קיי ליתא: "אוֹ".
[40] ק כלפנינו. קיי: "והפנימיות".
[41] כנראה שאות "ו" נוספה, אולי בידי הסופר. ק+קיי: "אַף".
[42] ק כלפנינו. קיי: "אֶת".
[43] בפרמה מנוקד: "הַזּוֹבֵן".
[44] קסקיי כלפנינו. קנ(?): "וְהָעֶרְוָוה".
[45] ק+קיי: "נִיפְגָּמָה הַזָּנָב".
[46] ק+קיי: "שֶׁהָיָה רֹאשׁ הַזָּנָב".
[47] ק+קיי הכתיב כלפנינו, וניקתי לפי המנוקד בפרמה. אך קנ ניקד: "מַפְצִיל".
[48] קנ כלפנינו. קס+קיי ליתא: "את ה".
[49] בפרמה מנוקד: "מָלֵא".
[50] קייקנ כלפנינו. קס: "כוסים".
[51] ק+קיי: "שְׁתֵּי".
[52] כך כתוב ומנוקד בפרמה (קנ ניקד באופן חלקי בלבד). קיי כלפנינו. ק: "חרגו זו"
[53] ק+קיי: "דְּבוּקָה".
[54] ק: "הִתִּיר". קיי: "והתיר".
[55] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי כלפנינו. ק: "וְאָסְרוֹ".
[56] קיי כלפנינו. ק: "וְשֶׁאֵין".
[57] ק+קיי: "הַשָּׁחוּל".
[58] קיי כלפנינו. ק: "הַשָּׁחוּל".
[59] ק+קיי ליתא: "כל".
[60] קייקנ כלפנינו. קס בטעות: "יריבו" וראו גם בסמוך.
[61] קיי כלפנינו. ק: "וְהַכָּסוּל".
[62] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: "מִירֵיכָיו" (קס: "מיריביו"). בפרמה גם אות "י" מנוקדת בצירי.
[63] כך כתוב ומנוקדד בפרמה. קקיי: "אַיְילָה".
[64] קיי כלפנינו. ק: "לֹא שָׁמַעְנוּ אֶת אֵלּוּ, אֶלָּא שֶׁגַּלְגַּל עֵינוֹ...".
[65] קיי ליתא: "את". ק: ראו בהערה קודמת.
[66] בפרמה מנוקד: "עָגוּל".
[67] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: "לְשֶׁלַּחֲזִיר".
[68] ק: "שֶׁנִּיטַּל". קיי: "ושינטל".
[69] ק+קיי: "הַמְדַבֵּר".
[70] ק+קיי: "וּבֵית".
[71] ק+קיי: "שֶׁאַחֲרֵיהֶם".
[72] קיי כלפנינו. ק: "שָׁאַל".
[73] קס כלפנינו. קיי+קנ: "שֶׁהוּא".
[74] ק: "בִּזְמַן". קיי: "אם אינה".
[75] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁהוּא דוֹמֶה".
[76] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁלַּחֲזִיר".
[77] ק+קיי ליתא: "אלא".
[78] קיי כלפנינו. ק ליתא: "ר'".
[79] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: "שִׁיבּוֹלֶת".
[80] קיי+קנ כלפנינו. קס: "שֶׁנִּיפְקַס". וכן בסמוך.
[81] קס כלפנינו. קיי+קנ: "עֵינוֹ".
[82] קס כלפנינו. קנ: "אָזְנוֹ". קיי: יש השמטה.
[83] קיי כלפנינו. ק: "וְאַחַת".
[84] קיי כלפנינו. ק: "שְׁתַּיִם".
[85] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קנ כלפנינו. קס: "מגדילים". קיי: "מגודלים".
[86] קיי+קנ כלפנינו. קס בטעות: "היו".
[87] קיי כלפנינו. ק: "לְאֵי".
[88] קיי כלפנינו. ק נוסף: "חֲכָמִים".
[89] ק+קיי נוסף: ק: "לְעַרְקוֹב". קיי: "בערקוב".

הַיָּרֵךְ. עַל אֵילּוּ מוּמִין שׁוֹחֲטִין אֶת הַבְּכוֹר, {ופ} וּפְסוּלֵי הַמּוּקְדָּשִׁין נִיפְדִּים עֲלֵיהֶן. ###[1] **י״ג׳** וְאֵילּוּ^[2] שֶׁאֵין שׁוֹחֲטִין עֲלֵיהֶן לֹא בַמִּקְדָּשׁ וְלֹא בַמְּדִינָה, חֲוַרְוָור[3]* וְהַמַּיִם שֶׁאֵינָן קְבוּעִין, וְחִיטָּיו הַפְּנִימִיּוֹת שֶׁנִּפְגְּמוּ, וְשֶׁנֶּעֶקְרוּ^[4]•, וּבַעַל גָּרָב, וּבַעַל יַבֹּולֶת[5]«, וּבַעַל חֲזָזִית, וְזָקֵן, וְחוֹלֶה, {ומז} וּמְזוֹהָם, וְשֶׁנֶּעֶבְרָה בוֹ עֲבֵירָה, וְשֶׁהֵמִית ^[6] אָדָם. וְטוּמְטוּם וְאַנְדְּרָגִינָס#[7] - לֹא בַמִּקְדָּשׁ וְלֹא {במ} בַמְּדִינָה. ר׳ יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר|: אֵין מוּם גָּדוֹל מִזֶּה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים|: אֵינוּ בְכוֹר, אֶלָּא נִגְזָז וְנֶעֱבָד.

הל׳ י״ג׳ **פרק ז׳**

מוּמִים אֵלּוּ, בֵּין קְבוּעִין בֵּין עוֹבְרִין, פּוֹסְלִים[8]« בָּאָדָם. יָתֵר[9]« עֲלֵיהֶם בָּאָדָם: הַכִּילוֹן, וְהַלֶּפְתָּס[10]«#, {ו} וְהַמַּקְבָן&, וְשֶׁרֹאשׁוֹ שַׁקּוּט&, וּסְקוּפַּס[11]«#. וּבַעֲלֵי[12]« {ה} הַחֲטָרוֹת, ר׳ יְהוּדָה| מַכְשִׁיר, וַחֲכָמִים| פּוֹסְלִין. **ב׳** הַקֵּירֵיחַ, פָּסוּל. אֵי זֶה הוּא הַקֵּרֵחַ, כָּל שֶׁאֵין לוֹ שִׁיטָּה שֶׁלַּשֵּׂיעָר מַקֶּפֶת מֵאוֹזֶן לְאוֹזֶן[13]«. {א} אִם יֵשׁ לוֹ, הֲרֵי זֶה כָּשֵׁר. אֵין לוֹ גְבִינִים, [14]« אֵין לוֹ אֶלָּא גְבִין אֶחָד, זֶה הוּא הַגִּיבֵּן הָאָמוּר בַּתּוֹרָה. ר׳ דוֹסָא[15]«• אוֹמֵר|: כָּל שֶׁגְּבִינָיו שׁוֹכְבִין[16]«. ר׳ חֲנַנְיָה בֶּן אַנְטִיגְנָס אוֹמֵר|: כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁנֵי גַבִּים[17]«• וּשְׁתֵּי שִׁיזְרוֹת[18]«. **ג׳** הֶחָרָס[19]«#•, פָּסוּל. אֵי זֶה הוּא הֶחָרָס«#•, הַכּוֹחֵל שְׁתֵּי עֵינָיו כְּאַחַת. שְׁתֵּי עֵינָיו לְמַעְלָן[20]«, שְׁתֵּי עֵינָיו לְמַטָּן, אַחַת^[21]• עֵינוֹ לְמַעְלָן, וְאַחַת^• עֵינוֹ לְמַטָּן, רוֹאֶה אֶת הַחֶדֶר וְאֶת הָעֲלִיָּיה כְּו[אַחַת]*[22], סְכֵי שֶׁמֶשׁ, וְהַזָּגְדָּס[23]«#, וְהַצִּירָן[24]«#. שֶׁנָּשְׁרוּ$ רִיסֵי עֵינָיו, פָּסוּל, מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן. **ד׳** עֵינָיו גְּדוֹלוֹת כְּשֶׁלָּעֵגֶל, אוֹ קְטַנּוֹת כְּשֶׁלְּאַוָּוז, גּוּפוֹ גָּדוֹל {מא} *[25]• [<מֵאֵיבָרָיו אוֹ קָטָן*[26] מֵאֵיבָרָיו, חֲטָמוֹ*[27] גָּדוֹל>] מֵאֵבָרָיו אוֹ קָטוֹן מֵאֵיבָרָיו, הַצִּימֵּם, וְהַצּוֹמֵעַ[28]«#•. אֵי זֶה הוּא הַצּוֹמֵיעַ«#•, כָּל^[29] שֶׁאָזְנָיו קְטַנּוֹת. וְהַצִּימֵּם&, כָּל^ שֶׁאָזְנָיו[30]« דּוֹמוֹת לִסְפוֹג. **ה׳** שְׂפָתוֹ הָעֶלְיוֹנָה עוֹדֶפֶת עַל הַתַּחְתּוֹנָה, וְהַתַּחְתּוֹנָה[31]« עוֹדֶפֶת עַל הָעֶלְיוֹנָה, הֲרֵי זֶה מוּם. וְשֶׁנִּיטְּלוּ[32]« שִׁינָּיו, פָּסוּל, מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן. **ו׳** דַּדָּיו שׁוֹכְבִים כְּשֶׁלָּאִשָּׁה, כְּרֵיסוֹ צָבָה, טִיבּוּרוֹ יוֹצֵא, נִיכְפֶּה אֲפִילּוּ אַחַת[33]« לְיָמִים, רוּחַ קַצְרוּת[34]«#• בָּאָה עָלָיו, וְהַמְּשׁוּעְבָּן[35]«, וּבַעַל גָּבָר. אֵין לוֹ[36]«• בֵּצִים, אֵין לוֹ אֶלָּא בֵיצָה אַחַת, זֶה הוּא מְרוֹחַ אָשֶׁךְ הָאָמוּר בַּתּוֹרָה. ר׳ יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר|: כָּל [37]«• שֶׁנִּמְרְחוּ אֲשָׁכָיו[38]#•. ר׳ עֲקִיבָה אוֹמֵר|: כָּל שֶׁרוּחַ בַּאֲשָׁכָיו. ר׳ חֲנַנְיָה בֶּן אַנְטִיגְנָס אוֹמֵר|: כָּל שֶׁמַּרְאָיו חֲשׁוּכִים. **ז׳** הַמַּקִּישׁ בְּקַרְסוּלָּיו[39]«, וּבְאַרְכּוּבוֹתָיו, וּבַעַל {הפ} הַפֵּיקַ?ם*[40]^#•, וְהָעִיקֵּל&. אֵי זֶה הוּא הָעִיקֵּל, כָּל שֶׁהוּא מַקִּיף פַּרְסוֹתָיו וְאֵין אַרְכּוּבוֹתָיו נוֹשְׁקוֹת. {פ} פִּיקָא^[41] יוֹצֵא מִגּוּדָלוֹ[42]«•, עֲקֵיבוֹ יוֹצֵא#[43] לְאַחֲרָיו, {פ} פַּרְסוֹתָיו^[44]• רְחָבוֹת^ כְּשֶׁלְּאַוָּוז. אֶצְבְּעוֹתָיו מוּרְכָּבוֹת זוֹ עַל זוֹ, אוֹ קְלוּטוֹת עַד הַפֶּרֶק, כָּשֵׁר. [45]«• לְמַטָּה מִן הַפֶּרֶק וַחֲתָכָהּ, כָּשֵׁר. הָיְתָה בָהּ יְיתֶרֶת[46]«#• וַחֲתָכָהּ, אִם יֵשׁ בָּהּ עֶצֶם, פָּסוּל. וְאִם לָאו[47]«, כָּשֵׁר. יָיתֵר בְּיָדָיו וּבְרַגְלָיו שֵׁשׁ וָשֵׁשׁ עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע[48]«, ר׳ יְהוּדָה (אוי)*[49] מַכְשִׁיר, וַחֲכָמִים פּוֹסְלִין. הַשּׁוֹלֵט בִּשְׁתֵּי יָדָיו, רְובִּו פּוֹסֵל, וַחֲכָמִים| מַכְשִׁירִין. **ח׳** הַכּוּשִׁי, וְהַגִּיחֵר, וְהַלַּוְוקָן[50]«, וְהַקִּיפֵּחַ[51]«, וְהַנַּנָּס, וְהַחֵרֵשׁ, וְהַשּׁוֹטֶה, וְהַשִּׁיכּוֹר, וּבַעֲלֵי נְגָעִים טְהוֹרִים: פְּסוּלִים בָּאָדָם, וּכְשֵׁירִים בַּבְּהֵמָה. רַבָּן שִׁמְעוֹן| בֶּן גַּמְלִיאֵל| אוֹמֵר|: שׁוֹטָה#[52] בִּבְהֵמָה אֵינָהּ מִן הַמּוּבְחָר, ר׳ <אֶ>לְעָזָר [53]«• אוֹמֵר|: אַף בַּעֲלֵי הַדַּלְדּוּלִים, פְּסוּלִין בָּאָדָם, וּכְשֵׁירִים בַּבְּהֵמָה. **ט׳** וְאֵלּוּ^[54] כְּשֵׁירִים בָּאָדָם, וּפְסוּלִין בַּבְּהֵמָה, אֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ, וּטְרֵפָה, וְיוֹצֵא דוֹפֶן. $$$ וְהַנּוֹשֵׂא^[55]• נָשִׁים בַּעֲבֵירָה, פָּסוּל, עַד שֶׁיַּדִּיר הֲנָאָה^[56]. וְהַמִּיטַּמֵּא[57]« לַמֵּתִים, פָּסוּל, עַד שֶׁיְּקַבֵּל עָלָיו שֶׁלֹּא יְהֵא {מ} מִיטַּמֵּא לַמֵּת^[58].

הל׳ ט׳*[59] **פרק ח׳**

יֵשׁ בְּכוֹר לַנַּחֲלָה וְאֵינוּ בְכוֹר לַכֹּהֵן, בְּכוֹר לַכֹּהֵן וְאֵינוּ בְכוֹר לַנַּחֲלָה, בְּכוֹר^[60] לַנַּחֲלָה וְלַכֹּהֵן, וְיֵשׁ שֶׁאֵינוּ בְכוֹר לֹא לַנַּחֲלָה וְלֹא לַכֹּהֵן. **ב׳** אֵי[61]« זֶה הוּא בְכוֹר לַנַּחֲלָה {וא} וְאֵינוּ בְכוֹר לַכֹּהֵן: הַבָּא אַחַר הַנְּפָלִים שֶׁיָּצָא רֹאשׁוֹ חַי, וּבֶן תִּשְׁעָה שֶׁיָּצָא רֹאשׁוֹ מֵת, וְהַמַּפֶּלֶת^[62] כְּמִין בְּהֵמָה חַיָּה וָעוֹף, דִּבְרֵי| ר׳ מֵאִיר. וַחֲכָמִים| אוֹמְרִים|: עַד שֶׁיְּהֵא בוֹ מִצּוּרַת& הָאָדָם. הַמַּפֶּלֶת סַנְדָּל, אוֹ שִׁילְיָיה, אוֹ^[63] שָׁפִיר מְרוּקָּם,

---

[1] כאן מסתיימת חטיבת הניקוד הרציפה הנוכחית. מכאן והלאה מנוקדות לעיתים מילים בודדות. (הסופר עצמו ניקד את רוב המילים הבודדות המנוקדות בעמוד זה).
[2] ק+קיי: "אֵלּוּ".
[3] אות "ו" הראשונה דומה מעט לאות "ז". ק: "חֲוַרְוָור". קיי: "הורוד".
[4] השוו לעיל, וצ"ע. ק+קיי: ק: "וְשֶׁנִּגְמְמוּ". קיי: "שמגממו".
[5] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: "יבלת".
[6] ק+קיי נוסף: "אֶת הָ".
[7] ניקדתי לפי הכתיב. וכן קס. קיי+קנ: "וְאַנְדְּרוֹגִינָס".
[8] קיי כלפנינו. ק: "פְּסוּלִים".
[9] ק כלפנינו. קיי: "ויתר".
[10] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קנ ניקד: "וְהַלַּפְתּ?ס?". קיי: "והלפתם".
[11] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק: "וּסְקִיפַּס". קיי: "וספיקס".
[12] ק כלפנינו. קיי: "בעלי".
[13] קיי כלפנינו. ק: "אֶל אוֹזֶן".
[14] קיי כלפנינו. ק נוסף: "אִם".
[15] קיי כלפנינו. ק: "יוֹסֵה".
[16] קיי כלפנינו. מילה זו חסרה בכ"י ק.
[17] קיי כלפנינו. ק: "גְּבִינִים".
[18] קיי כלפנינו. קנ: "שֶׁדְּרוֹת". קס: אולי כתב בתחילה ?"ירכות"? אך תיקן עצמו כך שהמילה מסתיימת באותיות "דרות" ואין ידוע מהי האות הראשונה לאחר התיקון, מפני שאות זו תוקנה בידי קנ.
[19] כך כתוב ומנוקד בידי סופר פרמה. ק: "הַחֶרֶם/ס". קיי: "החרום". וכן בסמוך (אלא שבסמוך לא נוקד בפרמה, וניקדתי לפי הניקוד כאן).
[20] ק כלפנינו. קיי: "למעלה" (אך בסמוך קיי כלפנינו).
[21] ק+קיי בסדר הפוך: "עֵינוֹ אַחַת". וכן בסמוך.
[22] הקיצור נפתח בידי הסופר. וכן ק+קיי.
[23] כך כתוב ומנוקד בידי סופר פרמה. ק: "וְהַזַּגְדֵּס". קיי: "והזגדם".
[24] כך כתוב ומנוקד בידי סופר פרמה. קיי הכתיב כלפנינו, וכנראה כך גם קס. קנ כנראה: "וְהַצֵּידָן".
[25] (כנראה???) מכאן הסופר השמיט שורה מחמת הדומות "גדול-גדול". אחד המגיהים בפרמה השלים את ההשמטה, כך: לשומר השורה "מא" השלים "בריו או קטן" ולאחר המילה "מאבריו" שבראש השורה הבאה השלים "חוטמו גדול מאבריו". אך אני השלמתי לפי מיקום הטעות. ק ללא השמטה. אמנם גם קיי חסר עניין "חוטמו". לכן, אולי זו לא השמטה?. וצ"ע.
[26] המגיה שהשלים גרס: "קטן", וכן הכתיב ב: ק+קיי, אלא שנקדן קאופמן ניקד אות "ט" בחולם. ויש להניח שסופר פרמה היה גורס גם כאן "קטון" וכדלהלן.
[27] ק הכתיב: "חוֹטָמוֹ".
[28] ניקדתי לפי הכתיב שבפרמה. ובסמוך בפרמה מנוקד צירי תחת אות "מ" ושאר המילה אינה מנוקדת. ק+קיי: "וְהַצִּימֵּעַ". וכן בסמוך.
[29] ק+קיי ליתא: "כל". וכן בסמוך.
[30] קיי+קנ הכתיב כלפנינו. קס: "שאוזניו".
[31] קיי כלפנינו. ק: "אוֹ".
[32] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁנִּיטְּלוּ".
[33] קיי+קנ כלפנינו. קס: "לאחת לימים".
[34] כך כתוב ומנוקד בידי סופר פרמה. קנ כלפנינו. קס+קיי: "קצרית".
[35] קיי כלפנינו. ק בלא וא"ו החיבור.
[36] קיי כלפנינו. ק: "אֵין בֵּיצִים אֶלָּא בֵּיצָה אַחַת".
[37] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ר׳ ישמעאל אומר: כל שרוח באשכיו. ר׳ עקיבה אומר: בלב אשכיו". וצ"ע.
[38] כך מנוקד כעת בקאופמן, אך כנראה שבתחילה נוקד שם "אֶשְׁכָּיו". וכעין זה בסמוך.
[39] קיי+קנ כלפנינו. קס אולי: "בקרסול?ה?".
[40] כך כתוב בפרמה, וכן ניקד <u>סופר</u> פרמה, אלא שספק לגבי האות האחרונה האם היא "ם" או "ס". ק+קיי: פִּיקִים/פיקין.
[41] ק+קיי בסיומת "ה".
[42] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מיגידולו".
[43] ניקדתי לפי העניין. קנ ניקד: "יוֹצָא".
[44] ק+קיי: "פַּרְסָתוֹ רְחָבָה".
[45] קיי+קנ כלפנינו. קס נשמט: "כשר. למטה מן הפרק".
[46] ניסיתי לנקד לפי הכתיב שבפרמה. קס: "יתירות". קנ: "יותרת". קיי: "יתירת".
[47] קיי הכתיב כלפנינו. ק: "לָיו".
[48] קיי כלפנינו. וכן בתנ"ך. ק: "וְאַרְבָּעָה".
[49] סומן למחיקה בידי הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
[50] ק כלפנינו. קיי הכתיב: "והלבקן".
[51] קיי הכתיב כלפנינו. ק: וְהַכִּיפֵּחַ".
[52] ניקדתי כרגיל. קנ ניקד: "שׁוֹטֶה".
[53] קיי כלפנינו. ק נוסף: "בֶּן עֲזַרְיָה".
[54] ק+קיי: "אֵלּוּ".
[55] קנ כלפנינו. קס+קיי: "הנושא".
[56] ק+קיי: "הֲנָיָיה".
[57] קיי+קנ כלפנינו. קס: "המיטמא".
[58] ק+קיי: "לַמֵּתִים".
[59] אות "ט" מתוקנת ע"י סופר פרמה, מאות "ח" שכתב בטעות.
[60] קנ כלפנינו. קס+קיי נשמט: "בכור לנחלה".
[61] קיי כלפנינו. ק: "וְאֵי".
[62] ק+קיי: "הַמַּפֶּלֶת".
[63] קנ כלפנינו. קס+קיי ליתא: "או" (קיי: "ושפיר").

וְהַיּוֹצֵא מְחוּתָּךְ; הַבָּא אַחֲרֵיהֶם, בְּכוֹר {לנ} לַנַּחֲלָה וְאֵין^[1] בְּכוֹר לַכֹּהֵן.

ג׳ מִי שֶׁלֹּא הָיוּ לוֹ בָנִים וְנָשָׂא אִשָּׁה שֶׁכְּבָר יָלְדָה, וְיָלְדָה«[2]• עוֹדָהּ שִׁפְחָה וְנִשְׁתַּחְרְרָה, •^[3] נָכְרִית {ו} וְנִתְגַּיְּירָה, מִשֶּׁבָּאת לְיִשְׂרָאֵל«[4] יָלְדָה«[5]; בְּכוֹר לַנַּחֲלָה וְאֵינוּ בְכוֹר לַכֹּהֵן. רְ׳ יוֹסֵה הַגָּלִילִי {א} אוֹמֵר: בְּכוֹר לַנַּחֲלָה וְלַכֹּהֵן, שֶׁנֶּאֱמַר°[6]: "פֶּטֶר^[7]• רֶחֶם בְּיִשְׂרָאֵל«[8]•", עַד שֶׁיִּפְטְרוּ«[9]#• רֶחֶם מִיִּשְׂרָאֵל.

ד׳ מִי שֶׁהָיוּ לוֹ בָנִים וְנָשָׂא אִשָּׁה שֶׁלֹּא יָלְדָה, וְנִתְגַּיְּירָה«[10]• «[11] מְעוּבֶּרֶת, וְנִשְׁתַּחְרְרָה«[12] «[13] מְעוּבֶּרֶת, וְיָלְדָה«[14] הִיא וְכוֹהֶנֶת^[15], הִיא וּלְוִיָּה, הִיא וְאִשָּׁה שֶׁכְּבָר יָלְדָה, וְכֵן מִי שֶׁלֹּא שָׁהַת אַחַר בַּעְלָהּ שְׁלֹשָׁה {חד} חֳדָשִׁים וְנִישֵּׂאת וְיָלְדָה, וְאֵין יָדוּעַ אִם בֶּן תִּשְׁעָה לָרִאשׁוֹן, וְאִם«[16] בֶּן שִׁבְעָה לָאַחֲרוֹן; {א} בְּכוֹר לַכֹּהֵן וְאֵינוּ בְכוֹר*[17] לַנַּחֲלָה.

ה׳ וְאֵי^[18] זֶה הוּא בְּכוֹר לַנַּחֲלָה וְלַכֹּהֵן: הַמַּפֶּלֶת שָׁפִיר מָלֵא מַיִם, מָלֵא דָם, מָלֵא גְנִינִים, {ה} הַמַּפֶּלֶת כְּמִין דָּגִים וַחֲגָבִים וּשְׁקָצִים«[19] וּרְמָסִים, וְהַמַּפֶּלֶת^[20] יוֹם אַרְבָּעִים, הַבָּא^[21] אַחֲרֵיהֶם, בְּכוֹר לַנַּחֲלָה וְלַכֹּהֵן.

ו׳ יוֹצֵא דוֹפֶן וְהַבָּא אַחֲרָיו, שְׁנֵיהֶן«[22]• אֵינָן בְּכוֹר לֹא לְנַחֲלָה וְלֹא לַכֹּהֵן. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הָרִאשׁוֹן לְנַחֲלָה, וְהַשֵּׁנִי לְחָמֵשׁ«[23]• סְלָעִים.

ז׳ מִי שֶׁלֹּא בִיכֵּירָה«[24] אִשְׁתּוֹ {ו} וְיָלְדָה שְׁנֵי זְכָרִים, נוֹתֵן חָמֵשׁ«[25]• סְלָעִים לַכֹּהֵן. מֵת אֶחָד מֵהֶן בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם, הָאָב פָּטוּר. מֵת הָאָב וְהַבָּנִים^[26] קַיָּמִין, רְ׳ מֵאִיר אוֹמֵר: אִם נָתְנוּ עַד שֶׁלֹּא חָלְקוּ, נָתְנוּ. וְאִם לָאו, פְּטוּרִין. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: נִתְחַיְּיבוּ נְכָסִים. זָכָר וּנְקֵיבָה, אֵין כָּאן לַכֹּהֵן כְּלוּם.

ח׳ שְׁתֵּי נָשָׁיו$ שֶׁלֹּא בִיכֵּירוּ וְיָלְדוּ שְׁנֵי זְכָרִים, נוֹתֵן עֶשֶׂר סְלָעִין לַכֹּהֵן. מֵת אֶחָד מֵהֶן בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם, אִם לְכֹהֵן אֶחָד נָתַן, יַחֲזִיר לוֹ חָמֵשׁ סְלָעִים. וְאִם^[27] לִשְׁנֵי כֹהֲנִים נָתַן, אֵינוּ יָכוֹל לְהוֹצִיא מִיָּדָם. זָכָר וּנְקֵבָה אוֹ שְׁנֵי זְכָרִים וּנְקֵבָה, נוֹתֵן חָמֵשׁ«[28]• סְלָעִים לַכֹּהֵן. שְׁתֵּי נְקֵיבוֹת וְזָכָר«[29] אוֹ שְׁנֵי זְכָרִים וּשְׁתֵּי נְקֵיבוֹת, אֵין כָּאן לַכֹּהֵן <כְּלוּם>*[30]•.

[**ט׳** אַחַת בִּיכֵּירָה וְאַחַת שֶׁלֹּא בִיכֵּירָה וְיָלְדוּ שְׁנֵי זְכָרִים. נוֹתֵן חָמֵשׁ סְלָעִים לַכֹּהֵן. מֵת אֶחָד«[31] מֵהֶן בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם, הָאָב פָּטוּר. מֵת הָאָב הַבָּנִים$[32] קַיָּימִין, רְ׳ מֵאִיר אוֹמֵר: אִם נָתְנוּ עַד שֶׁלֹּא חָלְקוּ, נָתְנוּ. וְאִם לָאו, פְּטוּרִין. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: נִתְחַיְּיבוּ נְכָסִים. זָכָר וּנְקֵבָה, אֵין כָּאן לַכֹּהֵן כְּלוּם.] {כלום}*[33]•

י׳ שְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁלִּשְׁנֵי אֲנָשִׁים שֶׁלֹּא בִיכֵּירוּ וְיָלְדוּ שְׁנֵי זְכָרִים, זֶה נוֹתֵן חָמֵשׁ סְלָעִים לַכֹּהֵן, וְזֶה נוֹתֵן חָמֵשׁ סְלָעִים לַכֹּהֵן. מֵת אֶחָד מֵהֶן בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים [יוֹם]*[34], אִם לְכֹהֵן אֶחָד נָתְנוּ, יַחֲזִיר לָהֶם חָמֵשׁ סְלָעִים. אִם לִשְׁנֵי כֹהֲנִים נָתְנוּ, אֵינָן יְכוּלִים לְהוֹצִיא מִיָּדָם. {ז} זָכָר וּנְקֵבָה, הָאָבוֹת פְּטוּרִים, וְהַבֵּן חַיָּיב לִפְדּוֹת אֶת עַצְמוֹ. שְׁתֵּי נְקֵיבוֹת וְזָכָר אוֹ [שְׁנֵי]*[35] זְכָרִים וּשְׁתֵּי נְקֵיבוֹת, אֵין«[36] כָּאן לַכֹּהֵן כְּלוּם.

י״א אַחַת בִּיכֵּרָה וְאַחַת שֶׁלֹּא בִיכֵּרָה - שֶׁלִּשְׁנֵי אֲנָשִׁים, וְיָלְדוּ שְׁנֵי זְכָרִים, זֶה שֶׁלֹּא בִיכֵּירָה אִשְׁתּוֹ, נוֹתֵן חָמֵשׁ סְלָעִים לַכֹּהֵן. זָכָר וּנְקֵבָה, אֵין כָּן לַכֹּהֵן כְּלוּם.

י״ב מֵת הַבֵּן בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁ[י]ם*[37] יוֹם, אַף עַל פִּי שֶׁנָּתַן לַכֹּהֵן, יַחֲזִיר לוֹ חָמֵשׁ סְלָעִים. לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נָתַן, יִתֵּן. מֵת בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים, כְּיוֹם«[38] שֶׁלְּפָנָיו. רְ׳ עֲקִיבָה אוֹמֵר: אִם נָתַן, לֹא יִטּוֹל. וְאִם לֹא נָתַן, לֹא (יִטּוֹל) [יִתֵּן]*[39].

י״ג *[40]מֵת הָאָב בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם, בְּחֶזְקַת שֶׁלֹּא נִיפְדָּה, עַד שֶׁיָּבִיא רְאָיָה שֶׁנִּיפְדָּה. לְאַחַר«[41] שְׁלוֹשִׁים יוֹם, בְּחֶזְקַת שֶׁנִּיפְדָּה, עַד שֶׁאָמְרוּ^[42]• לוֹ שֶׁלֹּא נִיפְדָּה. הוּא לִפְדּוֹת וּבְנוֹ לִפְדּוֹת, הוּא קוֹדֵם אֶת בְּנוֹ. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּנוֹ קוֹדְמוֹ, שֶׁמִּצְוָותוֹ עַל אָבִיו, וּמִצְוַת בְּנוֹ עָלָיו.

י״ד חָמֵשׁ סְלָעִים שֶׁלַּבֵּן, בְּמָנֶא«[43] צוֹרִי. שְׁלֹשִׁ[י]ם*[44] שֶׁלָּעֶבֶד, חֲמִשִּׁים«[45] שֶׁלָּאוֹנֵס וְשֶׁלַּמְפַתֶּה*[46]•, [וּמֵאָה]*[47] שֶׁלְּמוֹצִיא שֵׁם רָע, וְכוּלָּם$[48]• בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ$, בְּמָנֶא» צוֹרִי. וְכוּלָּם נִיפְדִּין בְּכֶסֶף, (ובשני) [וּבְשׁוֹוֶי]*[49]• כֶּסֶף, חוּץ מִן^[50] הַשְּׁקָלִים.

י״ה^[51]* אֵין פּוֹדִין לֹא בַעֲבָדִים, וְלֹא בִשְׁטָרוֹת«[52]•, וְלֹא בַקַּרְקָעוֹת, וְלֹא בַהֶקְדֵּישׁוֹת. כָּתַב לַכֹּהֵן (את)*[53] שֶׁהוּא חַיָּיב לוֹ חָמֵשׁ סְלָעִים, חַיָּיב לִיתֵּן לוֹ וּבְנוֹ אֵינוּ פָדוּי, לְפִיכָךְ אִם רָצָה הַכֹּהֵן לִיתֵּן לוֹ מַתָּנָה, רַשַּׁאי. הַמַּפְרִישׁ פִּדְיוֹן בְּנוֹ וְאָבַד, חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתוֹ«[54], שֶׁנֶּאֱמַר°[55]: "יִהְיֶה לָךְ פָּדֹה«[56]• תִפְדֶּה".

י״ו הַבְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם מִנִּכְסֵי«[57]• הָאָב, וְאֵינוּ נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם מִנִּכְסֵי»• הָאֵם. וְאֵינוּ נוֹטֵל «[58]• בְּשֶׁבַח, וְלֹא בָרָאוּי {כבמח} כְּבִמְחוּזָּק«[59]•. לֹא«[60] הָאִשָּׁה בִּכְתוּבָּתָהּ, וְלֹא הַבָּנוֹת«[61]• בִּמְזוֹנוֹתֵיהֶן, וְלֹא הַיָּבָם. וְכוּלָּן אֵינָן«[62] נוֹטְלִין בַּשֶּׁבַח,

---

[1] ק+קיי: "וְאֵינוּ".
[2] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ילדה".
[3] ק+קיי נוסף: "עוֹדָהּ".
[4] קיי+קנ(?) כלפנינו. קס: "לארץ ישראל".
[5] קיי כלפנינו. ק: "וְיָלְדָה".
[6] שמות יג׳
[7] קנ כלפנינו. קס+קיי: "וּפֶטֶר".
[8] קיי כלפנינו. ק: "מִיִּשְׂרָאֵל".
[9] קיי+קנ הכתיב כלפנינו. קס: "שיפטר". ולעניין הניקוד: נראה ש:קנ ניקד אות "ר" בחולם ואחר כך תלה אות "ו" ולא ניקדה. וצ"ע.
[10] קס כלפנינו. קיי+קנ: "נִתְגַּיְּירָה".
[11] קיי כלפנינו. ק נוסף: "וְהִיא".
[12] קיי+קנ: "נִשְׁתַּחְרְרָה". קס: "שנשתחררה".
[13] קיי כלפנינו. ק נוסף: "וְהִיא".
[14] קיי כלפנינו. ק: "יָלְדָה".
[15] ק+קיי בכתיב חסר: "וְכֹהֶנֶת".
[16] ק: "אִם". קיי: "ואין".
[17] ק+קיי כלפנינו. כנראה שאות "ד" מתוקנת ע"י סופר פרמה, מאות ?"י"? שהתחיל לכתוב בטעות.
[18] ק+קיי: "אֵי".
[19] ק כלפנינו. קיי: "שקצים".
[20] ק+קיי: "הַמַּפֶּלֶת".
[21] ק+קיי: "וְהַבָּא". וזו וא"ו הנשוא.
[22] קיי כלפנינו. ק ליתא: "שניהן".
[23] קיי כלפנינו. ק: "לַחֲמִישִּׁים". וכן להלן (ז+ח) וצע"ג.
[24] קיי הכתיב כלפנינו. ק: "בִּיכֵּרָה". וכעין זה פעמים רבות להלן, ולא אציין זאת עוד.
[25] קיי כלפנינו. ק: "חֲמִישִּׁים". וראו גם הלכות ו+ח.
[26] ק+קיי: "הַבָּנִים". וראו להלן ט.
[27] ק+קיי: "אִם".
[28] קיי כלפנינו. ק: "חֲמִישִּׁים". וראו גם הלכות ו+ז.
[29] קיי+קנ כלפנינו. קס: "זכר".
[30] מילה זו נמצאת בכתב היד בראש העמוד הבא, ושמתי אותה כאן כדי למנוע טעות. מכאן הסופר דילג הלכה שלמה (הלכה ט) מחמת הדומות "כלום-כלום", המשיך וכתב את הלכה י. לבסוף הסופר השלים בעצמו את ההלכה, מעל הטור הבא. ק+קיי ללא השמטה.
[31] קיי כלפנינו. ק: "אַחַת".
[32] כך גם ק+קיי. אך הכוונה: "והבנים" כבדפוסים.
[33] מחקתי מילה הזו כאן, מפני שהעברתי אותה לסוף העמוד הקודם כי למנוע בלבול.
[34] מילה זו נתלתה בין השורות, כנראה ע"י הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[35] מילה זו נתלתה בין השורות, כנראה ע"י הסופר. וכן ק+קיי.
[36] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ואין".
[37] אות "י" נתלתה בין השורות, כנראה ע"י הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[38] קיי כלפנינו. ק: "בְּיוֹם".
[39] תוקן באמצעות גירוד אות "ל" ותיקון אותיות "טול" להיות "תן", וספק בידי מי. וכן ק+קיי: "יִתֵּן".
[40] מכאן ועד אמצע העמודה הבאה כתב הסופר המישני שכותב בכתב קטן.
[41] קיי כלפנינו. קס השמיט מספר מילים וקנ השלימם - אך לא במקום הנכון.
[42] קיי+קנ: "שֶׁיֹּאמְרוּ". קס: "שיאמר".
[43] ק כלפנינו. קיי בסימות "ה". וכן להלן.
[44] אות "י" נתלתה בין השורות, כנראה ע"י הסופר. וכן ק+קיי איתא (ק: "וּשְׁלוֹשִׁים").
[45] קיי כלפנינו. ק: "וַחֲמִישִּׁים".
[46] הסופר כתב "ושלמפותה" אך ניקד כאילו כתוב "ושלמפתה". כמו כן, ספק האם אות "פ" מתוקנת מאות אחרת. ק+קיי: "וְשֶׁלַּמְפַתֶּה".
[47] מילה זו נתלתה בין השורות, כנראה ע"י הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[48] וכן קס+קיי. אות "ו" הראשונה היא "ו" הנשוא, ונקדן קאופמן מחק אותה.
[49] תוקן ע"י הסופר באמצעות תליית אותיות "וו" מעל אות "נ". ק+קיי: "וּבְשׁוֹוֶה".
[50] ק+קיי: "חוּץ מִשְּׁקָלִים".
[51] ק+קיי: "ט״ו" (למרות שסופר קאופמן רגיל לכתוב "י״ה"). סופר פרמה רגיל לכתוב ט״ו - אך כאן מדובר בכתב יד של הסופר המישני.
[52] קיי כלפנינו. ק: "בָּאַשְׁטָרוֹת".
[53] סומן למחיקה, כנראה ע"י הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
[54] קיי+קנ כלפנינו. קס: "באחריות".
[55] במדבר יח׳.
[56] קס כלפנינו. קיי+קנ: "וּפָדֹה".
[57] קיי כלפנינו. ק: "?בְּ?נִכְסֵי". וכן בסמוך.
[58] ק כלפנינו. קיי נוסף: "פי שנים".
[59] ק כלפנינו. קיי: "כבמוחזק".
[60] קס כלפנינו. קיי+קנ: "וְלֹא".
[61] קיי כלפנינו. ק ליתא: "הבנות".
[62] קיי כלפנינו. ק: "אֵין".

וְלֹא בָרָאוּיִ כְּבִמְחוּזָּק[1]«•. **י"ז'** וְאֵילּוּ[2]^ שֶׁאֵין[3]^ חוֹזְרִין בַּיּוֹבֵל: הַבְּכוֹרָה, וְהַיּוֹרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ, וְהַמְיַבֵּם [4]^ אֵשֶׁת אָחִיו, וְהַמַּתָּנָה, דִּבְרֵיו ר' מֵאִיר. וַחֲכָמִיםו אוֹמְרִיםו: הַמַּתָּנָה[5]« כַּמֶּכֶר. ר' <אֶ>לְעָזָרו[6]«• אוֹמֵרו: כּוּלָּן חוֹזְרִין בַּיּוֹבֵל. ר' יוֹחָנָןו בֶּן בְּרוֹקָהו[7]* אוֹמֵרו: הַיּוֹרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ, יַחֲזִיר (לאשה)[8]* לִבְנֵי הַמִּשְׁפָּחָה[9]^ וִינַכֶּה מֵהֶן אֶת הַדָּמִים.

הל' י"ז' **פרק ט'**

מַעְשַׂר בְּהֵמָה נוֹהֵג בָּאָרֶץ וּבְחוּצָה[10]« לָאָרֶץ, בִּפְנֵי הַבַּיִת וְשֶׁלֹּא בִּפְנֵי הַבַּיִת, בַּחוּלִּים אֲבָל לֹא בַמּוּקְדָּשִׁין. וְנוֹהֵג[11]^ בַּבָּקָר וּבַצֹּאן, וְאֵין[12]^ מִתְעַשְּׂרִין מִזֶּה עַל זֶה. בַּכְּבָשִׂים וּבָעִיזִּים, וּמִתְעַשְּׂרִים מִזֶּה עַל זֶה. בֶּחָדָשׁ, וּבַיָּשָׁן, וְאֵין^ מִתְעַשְּׂרִין מִזֶּה עַל זֶה. שֶׁהָיָה בַּדִּין: מָה אִם הֶחָדָשׁ {וה} וְהַיָּשָׁן שֶׁאֵינָן כִּלְאַיִם זֶה בָזֶה, אֵין[13]^ מִתְעַשְּׂרִין מִזֶּה עַל זֶה, כְּבָשִׂים וְעִיזִּים שֶׁהֵן כִּלְאַיִם זֶה בָזֶה, אֵינוּ דִין שֶׁלֹּא יִתְעַשְּׂרוּ מִזֶּה עַל זֶה?! תַּלְמוּדו לוֹמַרו[14]°: "וָצֹאן", $כָּל מַשְׁמַע צֹאן$ - אֶחָד.

ב' מַעְשַׂר בְּהֵמָה מִצְטָרֵף כִּמְלֹא רֶגֶל בְּהֵמָה רוֹעָה. וְכַמָּה הִיא רֶגֶל בְּהֵמָה רוֹעָה? שִׁשָּׁה עָשָׂר מִיל. הָיָה בֵין אֵילּוּ לָאֵילּוּ שְׁלוֹשִׁים וּשְׁנַיִם מִיל, אֵינָן {מצ} *[15]מִצְטָרְפִין. הָיָה לוֹ בָאֶמְצַע, מֵבִיא וּמְעַשְּׂרָן[16]« בָּאֶמְצַע. ר' מֵאִיר אוֹמֵרו: הַיַּרְדֵּן [17]«• מַפְסִיק לְמַעְשַׂר בְּהֵמָה. **ג'** הַלּוֹקֵחַ[18]«• אוֹ[19]^ שֶׁנִּיתַּן לוֹ בְמַתָּנָה[20]^, פָּטוּר מִמַּעְשַׂר בְּהֵמָה. הָאַחִין הַשּׁוּתָּפִין {ש} שֶׁחַיָּיבִין בַּקּוֹלְבּוֹן, פְּטוּרִים מִמַּעְשַׂר בְּהֵמָה. וְשֶׁחַיָּיבִים בְּמַעְשַׂר בְּהֵמָה, פְּטוּרִין מִן הַקּוֹלְבּוֹן[21]«. קָנוּ מִתְּפוּסַת[22]« הַבַּיִת, חַיָּיבִין. וְאִם לָאו, פְּטוּרִין. חָלְקוּ וְחָזְרוּ וְנִשְׁתַּתְּפוּ, חַיָּיבִין בַּקּוֹלְבּוֹן (ואם לאו)[23]* וּפְטוּרִין מִמַּעְשַׂר בְּהֵמָה. **ד'** הַכֹּל נִכְנָס לַדִּיר[24]« לְהִתְעַשֵּׂר, חוּץ מִכִּלְאַיִם[25]«•, וּטְרֵפָה«, וְיוֹצֵא דוֹפֶן, וּמְחוּסַּר זְמָן, וְהַיָּתוֹם[26]*«. אֵי זֶה הוּא יָתוֹם, כָּל שֶׁמֵּתָה אִמּוֹ אוֹ שֶׁשְּׁחָטָהּ. ר' יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵרו: אֲפִילּוּ נִשְׁחֲטָה אִמּוֹ וְהַשֶּׁלַח קַיָּים, אֵין זֶה יָתוֹם.

ה' שָׁלֹשׁ $גְּרָנוֹת לְמַעְשַׂר בְּהֵמָה, בִּפְרַס$ {ה} הַפֶּסַח, בִּפְרַס הָעֲצֶרֶת, וּבִפְרַס[27]^ הֶחָג, •הֵן[28]« גְּרָנוֹת שֶׁלְּמַעְשַׂר בְּהֵמָה• דִּבְרֵיו ר' עֲקִיבָהו. בֶּן עַזַּיי אוֹמֵרו: {בע} בְּעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בַּאֲדָר, בְּאֶחָד בְּסִיוָן, בְּעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בְּאָב. ר' <אֶ>לְעָזָר וּרְבִּיו שִׁמְעוֹן אוֹמְרִיםו: בְּאֶחָד בְּנִיסָן, בְּאֶחָד בְּסִיוָן, בְּעֶשְׂרִים[29]« וְתִשְׁעָה בֶּאֱלוּל. וְלָמָּה אָמְרוּ בְעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בֶּאֱלוּל וְלֹא אָמְרוּ בְּאֶחָד בְּתִשְׁרִי, מִפְּנֵי שֶׁהוּא יוֹם טוֹב, וְאֵי[30]« אֶיפְשָׁר$ לְעַשֵּׂר בְּיוֹם טוֹב, לְפִי־כָךְ[31]^ הִקְדִּימוּהוּ בְּעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בֶּאֱלוּל. **ו'** ר' מֵאִיר אוֹמֵרו: בְּאֶחָד בֶּאֱלוּל רֹאשׁ הַשָּׁנָה[32]^• לְמַעְשַׂר בְּהֵמָה. בֶּן עַזַּיי אוֹמֵרו: הָאֱלוּלִיִּים מִתְעַשְּׂרִין בִּפְנֵי עַצְמָן. **ז'** כָּל הַנּוֹלָדִים מֵאֶחָד בְּתִשְׁרִי עַד {עש} עֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בֶּאֱלוּל, הֲרֵי אֵלּוּ מִצְטָרְפִים. חֲמִשָּׁה לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה[33]« וַחֲמִשָּׁה לְאַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה«, אֵינָן מִצְטָרְפִין. חֲמִשָּׁה לִפְנֵי הַגּוֹרֶן {ו} וַחֲמִשָּׁה לְאַחַר הַגּוֹרֶן, הֲרֵי אֵלּוּ מִצְטָרְפִין. אִם כֵּן לָמָּה נֶאֶמְרוּ: שָׁלֹשׁ גְּרָנוֹת לְמַעְשַׂר בְּהֵמָה? {ש} שֶׁעַד שֶׁלֹּא תַגִּיעַ[34]«• הַגּוֹרֶן, מוּתָּר לִמְכּוֹר וְלִשְׁחוֹט. הִגִּיעַ[35]«• הַגּוֹרֶן, לֹא יִשְׁחוֹט. וְאִם שָׁחַט, פָּטוּר. **ח'** כֵּי־צַד מְעַשְּׂרָן: כּוֹנְסָן לַדִּיר[36]^• וְעוֹשֶׂה לָהֶן פֶּתַח קָטָן כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהוּ[37]« שְׁנַיִם יְכוּלִים לָצֵאת כְּאַחַת, וּמוֹנָן בְּשֵׁבֶט: אֶחָד, שְׁנַיִם, שְׁלֹשָׁה, אַרְבָּעָה, חֲמִשָּׁה, שִׁשָּׁה, שִׁבְעָה, שְׁמֹנָה, תִּשְׁעָה, וְהַיּוֹצֵא עֲשִׂירִי סוֹקְרוֹ בַּסִּיקְרָא[38]« וְאוֹמֵרו: הֲרֵי זֶה מַעֲשֵׂר. לֹא סְקָרָן בְּסִיקְרָא וְלֹא מְנָיָין בַּשֵּׁבֶט, אוֹ שֶׁמְּנָיִין רְבוּצִים, אוֹ עוֹמְדִים, הֲרֵי אֵלּוּ מְעוּשָּׂרִין. הָיָה לוֹ מֵאָה נָטַל[39]^• עֲשָׂרָה, עֲשָׂרָה וְנָטַל אֶחָד, אֵין זֶה מַעֲשֵׂר[40]«•. ר' יוֹסֵה בְּרְבִּיו יְהוּדָהו אוֹמֵרו: מַעֲשֵׂר. קָפַץ אֶחָד[41]^• מִן הַמְּנוּיִים[42]«• לְתוֹכָם, הֲרֵי אֵלּוּ פְטוּרִין. מִן[43]« הַמְעוּשָּׂרִים לְתוֹכָן, כּוּלָּם יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ, וְיֵאָכְלוּ בְמוּמָן לַבְּעָלִים. **ט'** יָצְאוּ שְׁנַיִם כְּאַחַת$, מוֹנֶה אוֹתָן {שנ} שְׁנַיִם. מְנָאָן (מניין)[44]*^• אֶחָד, הַתְּשִׁיעִי[45]«• וְהָעֲשִׂירִי[46]*« [מְקוּלְקָלִין. יָצְאוּ הַתְּשִׁיעִי« וְהָעֲשִׂירִי« כְּאַחַת, הַתְּשִׁיעִי« וְהָעֲשִׂירִי«] מְקוּלְקָלִין. קָרָא לַתְּשִׁיעִי עֲשִׂירִי וְלָעֲשִׂירִי {ת} תְּשִׁיעִי וּלְאֶחָד[47]^ עָשָׂר עֲשִׂירִי, שְׁלָשְׁתָּן מְקוּדָּשִׁין. הַתְּשִׁיעִי נֶאֱכָל בְּמוּמוֹ, וַעֲשִׂירִי[48]« מַעֲשֵׂר, וְאֶחָד עָשָׂר קָרֵב שְׁלָמִים. וְעוֹשֶׂה תְמוּרָה, דִּבְרֵיו ר' מֵאִיר. אָמַרו ר' יְהוּדָהו: וְכִי יֵשׁ תְּמוּרָה עוֹשָׂה תְמוּרָה?! אָמְרוּ מִשֵּׁם ר' מֵאִיר: אִילּוּ הָיָה תְמוּרָה, לֹא הָיָה קָרֵב. **י'** קָרָא לַתְּשִׁיעִי עֲשִׂירִי וְלָעֲשִׂירִי עֲשִׂירִי וּלְאֶחָד עָשָׂר עֲשִׂירִי[49]«, אֵין אֶחָד עָשָׂר מְקוּדָּשׁ. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁלֹּא נֶעֱקַר שֵׁם[50]« עֲשִׂירִי[51]^ מִמֶּנּוּ, אֵין אֶחָד עָשָׂר מְקוּדָּשׁ.

---

[1] ק כלפנינו. קיי: "כבמוחזק". וראו גם לעיל.
[2] ק+קיי: "אֵלּוּ".
[3] ק+קיי: "שֶׁאֵינָן".
[4] ק+קיי נוסף: "אֶת".
[5] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מתנה".
[6] קיי כלפנינו. ק: "אֱלִיעֶזֶר".
[7] השלמתי סיומת "ה" - לפי ק+קיי.
[8] סומן למחיקה בידי הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
[9] ק+קיי: "מִשְׁפָּחָה".
[10] קיי כלפנינו. ק: "וּבְחוּץ".
[11] קנ כלפנינו. קס+קיי: "נוהג".
[12] ק+קיי: "וְאֵינָן". וכן בסמוך.
[13] ק+קיי: "אֵינָן".
[14] ויקרא כז'
[15] מכאן והלאה ממשיך הסופר הראשי.
[16] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ומעשרין".
[17] קיי כלפנינו. ק נוסף: "הָיָה" (שימו לב שלהלכה חכמים אסרו לעשר מעשר בהמה בזמן הזה).
[18] קס כלפנינו. קיי+קנ: "הַלָּקוּחַ".
[19] ק+קיי: "וְשֶׁנִּיתָּן".
[20] ק+קיי: "מַתָּנָה".
[21] ק כלפנינו. קיי: "הקלבון".
[22] ק כלפנינו. קיי: "מתבוסת".
[23] הסופר כתב בטעות מחמת הדומות ולאחר מכן סימן למחיקה. וכן ק+קיי ליתא.
[24] קיי: "לדר". ק ליתא: "לדיר".
[25] קס: "חוץ מכלאים זמן ויתום". קנ: לא ידוע. מגיה מאוחר בקאופמן: "חוץ מכלאים וטריפה ויוצא דופן ומחוסר זמן ויתום". קיי: "חוץ מן הכלאים והטרפה ויוצא דופן ומחוסר זמן והיתום".
[26] ספק שבפרמה נכתב בטעות בסיומת "ס". ק+קיי בסיומת "ם".
[27] ק+קיי: "בִּפְרַס".
[28] קיי: "והן". ק ליתא: "הן גרנות שלמעשר בהמה".
[29] קיי+קנ כלפנינו. קס: לא ידוע (ואולי כתב בטעות "באחד באלול").
[30] קיי כלפנינו: "ואי איפשר". ק במילה אחת: "ואיפשר" אך כוונתו לשתי מילים כלפנינו.
[31] חיברתי למילה אחת כפי ק+קיי.
[32] ק+קיי: "שָׁנָה".
[33] קיי+קנ כלפנינו. קס: "שנה". וכן בסמוך.
[34] ק כלפנינו. קיי: "הגיע". וראו בסמוך.
[35] ק כלפנינו. קיי: "הגיעה". וראו לעיל. והנוסח הנכון כאן היה צריך להיות "הגיעה". אלא שנוסח המשנה עבר בעל פה ולכן חשבו שמדובר במילה "הגיע".
[36] ק+קיי הכתיב: "לַדֵּר".
[37] קיי הכתיב כלפנינו. ק: "יְהוּא".
[38] קיי הכתיב כלפנינו. ק בסיומת "ה". וכן בסמוך.
[39] ק+קיי: "וְנָטַל".
[40] קיי כלפנינו. ק: "מְעוּשָּׂר".
[41] ק+קיי ליתא: "אחד".
[42] קיי כלפנינו. ק: "הַמְּנוּיִין".
[43] קיי כלפנינו. ק: "וְהַמְעוּשָּׂרִים".
[44] מילה זו מסומנת בפרמה, ואולי המסמן התכוון שצריך למחוק מילה זו מפני שחשב שהיא כפל גרסה: "מְנָאָן/מְנָיִין". אך שמא אין זה כפל גרסה אלא גרסה אחרת: "מְנָאָן מְנָיִין אחד". ק+קיי: "מְנָיָן אֶחָד" (קנ ניקד בטעות "מְנִין").
[45] קיי כלפנינו. ק בלא יידוע: "תְּשִׁיעִי וַעֲשִׂירִי". וכן פעמיים להלן.
[46] מכאן הסופר דילג שורה מחמת הדומות: "והעשירי-והעשירי" ומגיה (כנראה קדום) השלים בשוליים. ק+קיי ללא השמטה.
[47] קנ כלפנינו. קס+קיי: "לאחד".
[48] ק כלפנינו. קיי: "והעשירי".
[49] קיי+קנ כלפנינו. קס טעה והוסיף: !"ממנו"!.
[50] קיי כלפנינו. ק ליתא "שם".
[51] ק+קיי: "הָעֲשִׂירִי".

חסלת בכורות

מסכת ערכים

הַכֹּל מַעֲרִיכִים וְנֶעֱרָכִים, וְנוֹדְרִים[1]^ וְנִידָּרִים, {ב} {ב}כֹּהֲנִים[2]* וּלְוִיִּם וְיִשְׂרָאֵל[3]«, נָשִׁים וַעֲבָדִים. וְטוּמְטוּם וְאַנְדְּרָגִינָס[4]^•, נוֹדְרִים וְנִידָּרִים וּמַעֲרִיכִין, אֲבָל <לֹא>[5]* נֶעֱרָכִים, שֶׁאֵינוֹ נֶעֱרָךְ אֶלָּא הַזָּכָר[6]«• וַדַּיִי וּנְקֵבָה וַדָּיִית[7]^•. **ב׳** חֵרֵשׁ, שׁוֹטֶה וְקָטָן, נִידָּרִים וְנֶעֱרָכִים, אֲבָל לֹא נוֹדְרִים וְלֹא מַעֲרִיכִים, {מ} מִפְּנֵי שֶׁאֵין בָּהֶם דַּעַת. פָּחוּת מִבֶּן חוֹדֶשׁ, נִידָּר אֲבָל לֹא נֶעֱרָךְ. **ג׳** הַנָּכְרִי[8]«, רִ׳ מֵאִיר אוֹמֵ׳ נֶעֱרָךְ אֲבָל לֹא מַעֲרִיךְ. רִ׳ יְהוּדָ׳ אוֹמֵ׳: מַעֲרִיךְ אֲבָל לֹא נֶעֱרָךְ. וְזֶה[9]« וָזֶה מוֹדִים, שֶׁנּוֹדְרִים וְנִידָּרִים. **ד׳** הַגּוֹסֵס, וְהַיּוֹצֵא לֵיהָרֵג[10]^, לֹא נִידָּר וְלֹא נֶעֱרָךְ. רִ׳ חֲנַנְיָה$ בֶּן עֲקַבְיָה אוֹמֵ׳: נֶעֱרָךְ, מִפְּנֵי {ש} שֶׁדָּמָיו קְצוּבִין, אֲבָל לֹא[11]« נִידָּר, מִפְּנֵי שֶׁאֵין {ד} דָּמָיו קְצוּבִין. רִ׳ יוֹסֵה אוֹמֵ׳: נוֹדֵר וּמַעֲרִיךְ וּמַקְדִּישׁ. וְאִם הִזִּיק, חַיָּיב בְּתַשְׁלוּמִין. **ה׳** הָאִשָּׁה שֶׁהִיא יוֹצָא$ לֵיהָרֵג^, אֵין מַמְתִּינִין לָהּ עַד שֶׁתֵּלֵד. {יש} יָשְׁבָה לָהּ[12]^ עַל הַמַּשְׁבֵּר, מַמְתִּינִין לָהּ עַד שֶׁתֵּלֵד. הָאִשָּׁה שֶׁנֶּהֶרְגָה, נֶהֱנִים בִּשְׂעָרָהּ. בְּהֵמָה שֶׁנֶּהֶרְגָה, אֲסוּרָה בַּהֲנָיָיה.

הל׳ ה׳ פרק ב׳

אֵין בָּעֲרָכִים פָּחוּת מִסֶּלַע, וְלֹא יָתֵר עַל חֲמִשִּׁים סֶלַע. כֵּי־צַד: נָתַן סֶלַע וְהֶעֱשִׁיר, אֵינוֹ נוֹתֵן כְּלוּם. פָּחוּת מִסֶּלַע וְהֶעֱשִׁיר, נוֹתֵן חֲמִשִּׁים סֶלַע. הָיוּ בְיָדָיו חָמֵשׁ סְלָעִים, רִ׳ מֵאִיר אוֹמֵ׳: אֵינוֹ נוֹתֵן {א} אֶלָּא אַחַת. וַחֲכָמִ׳ אוֹמְ׳: נוֹתֵן אֶת כּוּלָּם. **ב׳** אֵין בָּעֲרָכִים פָּחוּת מִסֶּלַע, וְלֹא יָתֵר עַל חֲמִשִּׁים סֶלַע. אֵין פֶּתַח בְּטוּעָה פָּחוּת מִשִּׁבְעָה, וְלֹא {י} יָתֵר עַל (שמנה) [שִׁבְעָה][13]* עָשָׂר. אֵין בַּנְּגָעִים פָּחוּת {מש} מִשָּׁבוּעַ אֶחָד, וְלֹא יָתֵר עַל שְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת. **ג׳** אֵין פּוֹחֲתִין מֵאַרְבָּעָה חֳדָשִׁים (בשנה)[14]* מְעוּבָּרִים[15]^ בַּשָּׁנָה, וְלֹא נִירְאֶה יָתֵר עַל שְׁמוֹנָה[16]#. שְׁתֵּי הַלֶּחֶם נֶאֱכָלוֹת אֵין פָּחוּת מִשְּׁנַיִם וְלֹא יָתֵר עַל שְׁלֹשָׁה. לֶחֶם הַפָּנִים נֶאֱכָל[17]«• אֵין פָּחוּת מִתִּשְׁעָה וְלֹא יָתֵר עַל אֶחָד עָשָׂר. אֵין[18]^• קָטָן נִימּוֹל פָּחוּת מִשְּׁמוֹנָה וְלֹא יָתֵר עַל שְׁנֵים עָשָׂר. **ד׳** אֵין פּוֹחֲתִין מֵעֶשְׂרִים וְאַחַת תְּקִיעָה בַּמִּקְדָּשׁ וְלֹא מוֹסִיפִין עַל אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנֶה. אֵין[19]^ פּוֹחֲתִין^ מִשְּׁנֵי נְבָלִים וְלֹא מוֹסִיפִין עַל שִׁשָּׁה. אֵין[20]«• פּוֹחֲתִין מִשְּׁנֵי«• חֲלִילִים וְלֹא מוֹסִיפִין עַל שְׁנֵים עָשָׂר. וּבִשְׁנֵים עָשָׂר יוֹם בַּשָּׁנָה {ה} הֶחָלִיל מַכֶּה לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ: בִּשְׁחִיטַת פֶּסַח הָרִאשׁוֹן[21]^, וּבִשְׁחִיטַת[22]^ פֶּסַח הַשֵּׁנִי[23]^, בְּיוֹם[24]« טוֹב <רִאשׁוֹן>[25]* שֶׁלַּפֶּסַח, וּבְיוֹם טוֹב שֶׁלָּעֲצֶרֶת, וּבִשְׁמוֹנַת יְמֵי הֶחָג, וְלֹא[26]^ הָיָה מַכֶּה בְּאַבּוּב שֶׁלִּנְחוֹשֶׁת אֶלָּא בְּאַבּוּב שֶׁלַּקָּנֶה, מִפְּנֵי שֶׁקּוֹלוֹ עָרֵב. וְלֹא הָיָה מְחַלֵּק$ אֶלָּא[27]«• בְּאַבּוּב יְחִידִי, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְחַלֵּק יָפֶה. **ה׳** וְעַבְדֵי כֹּהֲנִים$ הָיוּ, דִּבְרֵ׳ רִ׳ מֵאִיר. רִ׳ יוֹסֵה אוֹמֵ׳[28]«: מִשְׁפַּחַת[29]«• בֵּית פְּגָרִים$ וּבֵית צִיפְּרָיָיא[30]« וּמֵאַמְאוּם[31]«• הָיוּ מַשִּׂיאִין לִכְהוּנָּה. רִ׳ חֲנַנְיָה$ בֶּן אַנְטִיגְנַס$ אוֹמֵ׳: לְוִיִּם הָיוּ. **ו׳** אֵין פּוֹחֲתִין מִשִּׁשָּׁה טְלָיִים הַמְּבוּקָּרִין[32]«• (כדי לשבת)[33]* בְּלִשְׁכַּת הַטְּלָיִם[34]«#•, כְּדֵי לַשַּׁבָּת שְׁנֵי[35]«• {ימ} יָמִים טוֹבִים שֶׁלְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, וּמוֹסִיפִין עַד עוֹלָם[36]^•. אֵין פּוֹחֲתִין מִשְּׁתֵּי חֲצוֹצְרוֹת, וּמוֹסִיפִין עַד לְעוֹלָם. אֵין[37]^ פּוֹחֲתִין מִתִּשְׁעָה[38]« כִּינּוֹרוֹת, וּמוֹסִיפִין עַד לְעוֹלָם. וְהַצַּלְצֵל$ לְבָד. **ז׳** אֵין פּוֹחֲתִין מִשְּׁנֵים עָשָׂר לְוִיִּם עוֹמְדִין עַל הַדּוּכָן, וּמוֹסִיפִין עַד לְעוֹלָם. אֵין (אָדָם) [קָטָן][39]*• נִכְנָס לָעֲזָרָה וְלַעֲבוֹדָה[40]^• אֶלָּא בְשָׁעָה שֶׁהַלְוִיִּם אוֹמְרִ׳[41]«• בַּשִּׁיר. וְלֹא[42]^ הָיוּ אוֹמְרִ׳ בְּנֵבֶל וּבְכִנּוֹר[43]^ אֶלָּא בַּפֶּה, כְּדֵי לִיתֵּן[44]«• תֶּבֶל בַּנְּעִימָה[45]^#•. רִ׳ אֱלִיעֶזֶ׳ בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵ׳: אֵין עוֹלִין לְמִנְיָין, וְלֹא$ עוֹמְדִין עַל הַדּוּכָן, {א} אֶלָּא בָּאָרֶץ הָיוּ עוֹמְדִין, וְרָאשֵׁיהֶן כְּבֵין$ רַגְלֵי הַלְוִיִּם, וְצוֹעֲרֵי[46] הַלְוִיִּם הָיוּ נִיקְרִים$.

הל׳ ז׳ פרק ג׳

יֵשׁ בָּעֲרָכִים לְהָקֵל וּלְהַחֲמִיר, וּבִשְׂדֵה$ אֲחוּזָּה לְהָקֵל וּלְהַחֲמִיר, וּבְשׁוֹר[47]« הַמּוּעָד שֶׁהֵמִית אֶת הָעֶבֶד לְהָקֵל וּלְהַחֲמִיר, בְּאוֹנֵס וּבִמְפַתֶּה {וב} וּבְמוֹצִיא שֵׁם רַע לְהָקֵל וּלְהַחֲמִיר. **ב׳** יֵשׁ בָּעֲרָכִין לְהָקֵל וּלְהַחֲמִיר. כֵּי־צַד: אֶחָד שֶׁהֶעֱרִיךְ אֶת הַנָּוֶוה$ שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל וְאֶת[48]^ הַכָּאוּר$ שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל, נוֹתֵן חֲמִשִּׁים סֶלַע. וְאִם[49]^ אָמְרוּ: ״הֲרֵי דָמָיו עָלַיִי״,

[1] ק+קיי: ״נוֹדְרִים״.
[2] מחקתי אות ״ב״ בעקבות ק+קיי.
[3] ק כלפנינו. קיי: ״וישראלים״.
[4] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״ואנדרוגינס״.
[5] השלמתי לפי ק+קיי.
[6] קיי כלפנינו. ק: ״זָכָר״.
[7] ק: ״וַודַּיִי״. קיי: ״וודאי״.
[8] קיי+קנ הכתיב כלפנינו (קנ ניקד אות ״נ״ בקמץ ואני עשיתי קמץ-קטן). קס: ״הנוכרי״.
[9] קייקנ כלפנינו. קס: ״זה״.
[10] קנ כלפנינו. קס+קיי הכתיב: ״להרג״. וכן להלן.
[11] ק: ״אֵינוּ״. קיי: ״(לא) [אינו]״.
[12] ק+קיי ליתא: ״לה״.
[13] תוקן בשוליים, ספק מידי מי. וכן ק+קיי.
[14] סומן למחיקה, אולי בידי הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
[15] ק+קיי: ״הַמְעוּבָּרִים״.
[16] ניקדתי לפי העניין. קנ ניקד: ״שְׁמוֹנֶה״.
[17] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״נאכלות״.
[18] ק+קיי בסדר מילים הפוך: ״קָטָן נִימּוֹל אֵין פָּחוּת״.
[19] קנ כלפנינו. קס+קיי ליתא: ״אין פוחתין״.
[20] קיי ליתא: ״לא יפחות״. ק נוסח משובש: ״לֹא יִפְחוּת מִשִּׁשָּׁה חֲלִילִים וְלֹא מוֹסִיפִין עַל שְׁנֵים עָשָׂר״.
[21] ק+קיי: ״רִאשׁוֹן״.
[22] ק+קיי: ״בִּשְׁחִיטַת״.
[23] ק+קיי: ״שֵׁנִי״.
[24] ק כלפנינו. קיי: ״וביום״.
[25] השלמתי לפי ק+קיי (קיי: ״הראשון״).
[26] ק+קיי: ״לֹא״.
[27] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״אלא״.
[28] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״אומר״.
[29] קיי כלפנינו. ק: ״מִשְׁפְּחוֹת״.
[30] קיי: ״ציפרייה״. ק: ״צִפְּרָיָּיה״.
[31] ק בשתי מילים: ״וּמֵי אַמְאוּם״. וניקדתי לפי קנ. וראו עוד פעם באחת המסכתות להלן. קיי: ״ומאמאוס״ (שם מקום).
[32] קנ כלפנינו. קס: ״מבוקרִין״. קיי: ״מובקרין״.
[33] סומן למחיקה בידי הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
[34] ק הכתיב כלפנינו. קיי: ״הטליים״. ולנוסח קיי כיוון קנ בניקודו. אך שמא צריך לנקד את נוסח קס וסופר פרמה: ״הַטָּלִים״, כפי שמופיע ומנוקד בפרמה באחת המסכתות להלן (תמיד?).
[35] קיי כלפנינו. ק: ״וְלִשְׁנֵי״.
[36] ק+קיי: ״לְעוֹלָם״.
[37] ק+קיי ליתא: ״אין מוסיפין״.
[38] קיי כלפנינו. ק: ״מִתִּשְׁעַת״.
[39] ק+קיי: ״קָטָן״. ומגיה בפרמה שם נקודה אחת מעל מילת ״אדם״, וכתב בשוליים ״קטן״. וצ״ע האם זו הגהה או מילת הסבר, או נוסח חלופי.
[40] ק+קיי: ״לַעֲבוֹדָה״. וספק האם זו וא״ו הנשוא, או וא״ו החיבור.
[41] ק כלפנינו: ״אוֹמְרִין״. קיי: ״עומדין ואומרין״ (כפל גרסה).
[42] ק+קיי: ״לֹא״.
[43] ק+קיי: ״וְכִינּוֹר״.
[44] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״ליתן״.
[45] ניקדתי לפי הכתיב שבפרמה. ק+קיי: ״בְּנַעֲמָה״.
[46] קס+קיי כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. קנ: ״וּצְעִירֵי״.
[47] קיי כלפנינו. ק: ״בְּשׁוֹר״.
[48] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״את״.
[49] ק+קיי: ״אִם״.

נוֹתֵן אֶת שָׁוְיוֹ[1]«•. **ג'** בִּשְׂדֵה^[2] אֲחוּזָּה לְהָקֵל וּלְהַחֲמִיר. כֵּי־צַד: אֶחָד הַמַּקְדִּישׁ בְּחוּלַת הַמָּחוֹז וְאֶחָד^[3] הַמַּקְדִּישׁ בְּפַרְדֵּיסוֹת סְבַסְטֵי[4]«•, נוֹתֵן {ז} זֶרַע^[5]• חוֹמֶר שְׂעוֹרִים חֲמִשִּׁים שֶׁקֶל כֶּסֶף. וּבִשְׂדֵה מִקְנָה, נוֹתֵן[6]« אֶת שָׁוְיוֹ«. רְ' <אֶ>לְעָזָר$ אוֹמֵר|: אֶחָד שְׂדֵה אֲחוּזָּה וְאֶחָד שְׂדֵה מִקְנָה. מַה בֵּין שְׂדֵה אֲחוּזָּה לִשְׂדֵה[7]« מִקְנָה. [8]« שֶׁבִּשְׂדֵה אֲחוּזָּה הוּא נוֹתֵן חֹמֶשׁ, וּבִשְׂדֵה מִקְנָה אֵינוֹ נוֹתֵן חוֹמֶשׁ. **ד'** בְּשׁוֹר^[9] הַמּוּעָד שֶׁהֵמִית אֶת הָעֶבֶד לְהָקֵל וּלְהַחֲמִיר. כֵּי־צַד: אֶחָד[10]«• שֶׁהֵמִית אֶת הַנָּאֶה[11]« שֶׁבָּעֲבָדִים וְאֶת^[12] הַכָּעוּר^[13]• שֶׁבָּעֲבָדִים, נוֹתֵן[14]« שְׁלֹשִׁים סֶלַע. הֵמִית בֶּן חוֹרִי<ן>*[15], נוֹתֵן אֶת שָׁוְיוֹ. חָבַל בָּזֶה[16]« וּבָזֶה, מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם. **ה'** בָּאוֹנֵס^[17] וּבַמְפַתֶּה (ובמוציא)*[18] לְהָקֵל וּלְהַחֲמִיר. כֵּי־צַד: אֶחָד שֶׁאָנַס וּפִיתָּה אֶת הַגְּדוֹלָה שֶׁבִּכְהוּנָּה וְאֶת הַקְּטַנָּה שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל, {נ} נוֹתֵן חֲמִשִּׁים סֶלַע. וְהַבֹּשֶׁת^[19]• וְהַפְּגָם^•, הַכֹּל לְפִי הַמְבַיֵּישׁ וְהַמִּתְבַּיֵּישׁ. **ו'** וּבְמוֹצִיא$ שֵׁם רַע לְהָקֵל וּלְהַחֲמִיר. כֵּי־צַד: אֶחָד שֶׁהוֹצִיא שֵׁם רַע עַל הַגְּדוֹלָה שֶׁבִּכְהוּנָּה וְעַל קְטַנָּה^[20] שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל[21]«•, נוֹתֵן מֵאָה סֶלַע. נִמְצָא הָאוֹמֵר בְּפִיו חָמוּר$ ^[22]• מִן הָעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה. שֶׁכֵּן מָצִינוּ[23]«, שֶׁלֹּא נִתְחַתַּם$ גְּזַר דִּין עַל אֲבוֹתֵינוּ בַּמִּדְבָּר אֶלָּא עַל לָשׁוֹן הָרַע, שֶׁנֶּאֱמַר|[24]°: "וַיְנַסּוּ אֹתִי זֶה עֶשֶׂר פְּעָמִים וְלֹא שָׁמְעוּ| בְּקוֹלִי".

הל' ו' פרק ד'

הֶשֵּׂג יָד, בַּנּוֹדֵר[25]«. וְהַשָּׁנִים, בַּנִּידָּר[26]«. וְהָעֲרָכִים^[27], בַּנֶּעֱרָךְ, וְהָעֵרֶךְ[28]«, כִּזְמַן[29]«• הָעֵרֶךְ. הֶשֵּׂג יָד בַּנּוֹדֵר, כֵּי־צַד: עָנִי שֶׁהֶעֱרִיךְ אֶת הֶעָשִׁיר, נוֹתֵן עֵרֶךְ עָנִי. וְעָשִׁיר שֶׁהֶעֱרִיךְ אֶת הֶעָנִי, נוֹתֵן עֵרֶךְ עָשִׁיר. **ב'** אֲבָל בַּקָּרְבָּנוֹת[30]«• אֵינוֹ כֵן. הֲרֵי שֶׁאָמַר|: קָרְבָּנוֹ שֶׁל־מְצוֹרָע זֶה עָלַיִ, וְהָיָה^[31] מְצוֹרָע עָנִי, מֵבִיא קָרְבַּן עָנִי. וְעָשִׁיר^[32], מֵבִיא קָרְבַּן עָשִׁיר. **ג'** רִבִּי| אוֹמֵר: אוֹמֵר|[33]« אֲנִי אַף בָּעֲרָכִים כֵּן. וְכִי מִפְּנֵי מָה עָנִי {ש} שֶׁהֶעֱרִיךְ אֶת הֶעָשִׁיר נוֹתֵן עֵרֶךְ עָנִי, שֶׁאֵין עָשִׁיר^[34] חַיָּיב כְּלוּם. אֲבָל עָשִׁיר שֶׁאָמַר|: עֶרְכִּי {ע} עָלַיִ, וְשָׁמַע עָנִי וְאָמַר|: מַה שֶׁאָמַר| זֶה - עָלַיִ, נוֹתֵן {ע} עֵרֶךְ עָשִׁיר. [35]« הָיָה עָנִי וְהֶעֱשִׁיר, ^[36]• עָשִׁיר וְהֶעֱנִי, נוֹתֵן עֵרֶךְ עָשִׁיר. רְ' יְהוּדָה| אוֹמֵר|: אֲפִילּוּ עָנִי וְהֶעֱשִׁיר וְחָזַר וְהֶעֱנִי, נוֹתֵן עֵרֶךְ עָשִׁיר. **ד'** אֲבָל {א} בַּקָּרְבָּנוֹת אֵינוֹ כֵן, אֲפִילּוּ אָבִיו מֵת וְהִנִּיחַ לוֹ רִיבּוֹ[37]«•, וּסְפִינָתוֹ[38]• בַּיָּם וּבָאוּ לוֹ$ בְּרִיבּוֹאוֹת, אֵין לַהֶקְדֵּשׁ בָּהֶן כְּלוּם. **ה'** וְהַשָּׁנִים^[39] בַּנִּידָּר כֵּי־צַד, יֶלֶד שֶׁהֶעֱרִיךְ אֶת זָקֵן^[40], נוֹתֵן עֵרֶךְ זָקֵן. וְזָקֵן שֶׁהֶעֱרִיךְ אֶת יֶלֶד^[41], נוֹתֵן עֵרֶךְ יֶלֶד. **ו'** וְהָעֲרָכִים^[42] בַּנֶּעֱרָךְ כֵּי־צַד: אִישׁ שֶׁהֶעֱרִיךְ אֶת אִשָּׁה^[43], נוֹתֵן עֵרֶךְ אִשָּׁה. וְאִשָּׁה שֶׁהֶעֱרִיכָה אֶת אִישׁ^[44], (נותן) [נוֹתֶנֶת]*[45] עֵרֶךְ אִישׁ. **ז'** וְהָעֵרֶךְ« בִּזְמַן*[46] הָעֵרֶךְ כֵּי־צַד: הֶעֱרִיכוֹ פָּחוּת מִבֶּן חָמֵשׁ וְנַעֲשָׂה יָתֵר עַל בֶּן חָמֵשׁ, פָּחוּת מִבֶּן עֶשְׂרִים וְנַעֲשָׂה יָתֵר עַל בֶּן עֶשְׂרִים, נוֹתֵן כִּזְמַן[47]« הָעֵרֶךְ. **ח'** יוֹם {ש} שְׁלֹשִׁים, כִּלְמַטָּה מִמֶּנּוּ^[48]. שְׁנַת חָמֵשׁ וּשְׁנַת {עש} עֶשְׂרִים, כִּלְמַטָּה מִמֶּנָּה^[49], שֶׁנֶּאֱמַר|[50]°: "וְאִם מִבֶּן שִׁשִּׁים שָׁנָה וָמַעְלָה אִם זָכָר", הֲרֵי אָנוּ לְמֵידִין בְּכוּלָּן מִשְּׁנַת שִׁשִּׁים: מַה שְּׁנַת שִׁשִּׁים כִּלְמַטָּה מִמֶּנָּה^, אַף שְׁנַת חָמֵשׁ וּשְׁנַת עֶשְׂרִים כִּלְמַטָּה מִמֶּנָּה^. **ט'** הִין. אִם עָשָׂה[51]« שְׁנַת שִׁשִּׁים כִּלְמַטָּה מִמֶּנָּה^ לְהַחֲמִיר, נַעֲשֶׂה[52]«#• שְׁנַת חָמֵשׁ[53]« וּשְׁנַת {עש} עֶשְׂרִים כִּלְמַטָּה מִמֶּנּוּ^[54]• לְהָקֵל?! תַּלְמוּד| לוֹמַר|: "שָׁנָה שָׁנָה", לִגְזֵירָה שָׁוָה. מַה שָּׁנָה אֲמוּרָה[55]« מִשְּׁנַת$ שִׁשִּׁים, כִּלְמַטָּה מִמֶּנָּה^, לְהָקֵל^[56]•, אַף שָׁנָה אֲמוּרָה« מִשְּׁנַת[57]«• חָמֵשׁ וּשְׁנַת עֶשְׂרִים, כִּלְמַטָּה מִמֶּנָּה^, בֵּין לְהָקֵל בֵּין לְהַחֲמִיר. רְ' אֶלְעָזָר[58]«• אוֹמֵר|: עַד שֶׁיְּהוּ יְתֵירוֹת עַל הַשָּׁנִים חוֹדֶשׁ וְיוֹם אֶחָד.

הל' ט' פרק ה'

הָאוֹמֵר: מִשְׁקָלִי עָלַיִ, נוֹתֵן מִשְׁקָלוֹ. אִם כֶּסֶף, כֶּסֶף. אִם זָהָב, זָהָב. מַעֲשֶׂה בְּאִמָּהּ שֶׁלִּידְמַטְיָא^[59] שֶׁאָמְרָה, מִשְׁקַל בִּתִּי עָלַיִ, וְעָלַת לִירוּשָׁלַםִ, וּשְׁקָלוּהָ וְנָתְנָה מִשְׁקָלָהּ זָהָב. מִשְׁקַל יָדִי עָלַיִ: רְ' יְהוּדָה אוֹמֵר|: מְמַלֵּא אֶת^[60]• הֶחָבִית מַיִם וּמַכְנִיסָהּ עַד מַרְפְּקוֹ, וְשׁוֹקֵל מִבְּשַׂר^[61]• חֲמוֹר וְגִידִים וַעֲצָמוֹת וְנוֹתֵן לְתוֹכָהּ עַד שֶׁתִּתְמַלֵּא. אָמַר| רְ' יוֹסֵה: וְכִי הֵיאַךְ אֶיפְשָׁר$ לְכַוֵּון בָּשָׂר כְּנֶגֶד בָּשָׂר וַעֲצָמוֹת כְּנֶגֶד עֲצָמוֹת? אֶלָּא שָׁמִין אֶת הַיָּד כַּמָּה הִיא רְאוּיָה לִשְׁקוֹל.

---

[1] קיי+קנ כלפנינו. קס: "שוויוו". וכן להלן.
[2] ק+קיי: "וּבִשְׂדֵה".
[3] קנ כלפנינו. קס+קיי: "אחד" (כנראה קס בטעות: "אחר").
[4] קיי הכתיב כלפנינו. ק: "סְבַסְטֵא".
[5] ק+קיי: "בְּזֶרַע".
[6] ק ליתא: "נותן". קיי: "והוא נותן".
[7] קיי+קנ כלפנינו. קס: "לבין שדה".
[8] ק כלפנינו. קיי נוסף: "אלא".
[9] ק+קיי: "וּבְשׁוֹר".
[10] קיי+קנ כלפנינו. קס: "אחת".
[11] ק: "הַנָּוֶוה". קיי: "הנאוה".
[12] קנ כלפנינו. קס+קיי: "את".
[13] ק+קיי: "הַכָּאוּר".
[14] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?"מת"?.
[15] השלמתי לפי ק+קיי.
[16] קיי+קנ כלפנינו. קס: "זה ובזה".
[17] ק+קיי: "וּבָאוֹנֵס".
[18] סומן למחיקה בידי הסופר, וכן ק+קיי ליתא.
[19] ק+קיי: "וּבַבּוֹשֶׁת וּבַפְּגָם".
[20] ק+קיי נוסף: "יָתֵר" (קיי: "יותר").
[21] קיי כלפנינו. ק ליתא: "שבישראל".
[22] ק+קיי: "וּבַבּוֹשֶׁת".
[23] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: "מציאנו".
[24] במדבר יד'
[25] קיי+קנ כלפנינו. קס: "בנדר".
[26] קיי+קנ כלפנינו. קס: "בנ?ו?דר".
[27] ק+קיי: "וַעֲרָכִים".
[28] קיי+קנ כלפנינו. קס בכתיב מלא: "והעריך". וכן להלן בעמוד הבא.
[29] קיי כלפנינו. ק: "בִּזְמַן". וראו להלן הלכה ז'.
[30] קיי+קנ כלפנינו. קס בכתיב מלא: "בקורבנות". וכעין זה בכמעט כל הפעמים להלן במילים "קורבן/קורבנו/קורבנות" וכדומה, ולא אעיר על כך כאן יותר.
[31] ק+קיי: "אִם הָיָה".
[32] ק+קיי: "עָשִׁיר".
[33] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא "אומר" (השני, וכנראה נשמט).
[34] ק+קיי: "הֶעָשִׁיר".
[35] קיי כלפנינו. ק נוסף: "אִם".
[36] ק+קיי נוסף: "אוֹ".
[37] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ריבויי".
[38] קס+קיי כלפנינו. קנ: "סְפִינוֹת".
[39] קנ כלפנינו. קס+קיי: "השנים".
[40] ק+קיי: "הַזָּקֵן".
[41] ק+קיי: "הַיֶּלֶד".
[42] ק+קיי: "וַעֲרָכִים".
[43] ק+קיי: "הָאִשָּׁה".
[44] ק+קיי: "הָאִישׁ".
[45] תוקן בידי הסופר באמצעות תיקון אות "ן" להיות "נ" וטליית אות "ת". וכן ק+קיי: "נותנת".
[46] כך ק+קיי. וספק רחוק שמא כתוב בפרמה "כזמן".
[47] ק כלפנינו. קיי: "בזמן".
[48] ק+קיי: "הֵמֶּנּוּ".
[49] ק+קיי: "הֵמֶּנָּה". וכן להלן בכולם.
[50] ויקרא כז'
[51] קיי כלפנינו. ק: "עָשַׂת".
[52] ניקדתי כפי הנראה לי. קנ ניקד: "נֶעֱשָׂה". ואולי תלוי בנוסח "עשת" לעיל (ראו בהערה הקומת). ולעניין הכתיב: "קייקנ כלפנינו. קס: "?מ?עשה".
[53] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: "חמשים".
[54] ק+קיי: "הֵמֶּנָּה". וכן להלן בכולם.
[55] קיי כלפנינו. ק: "הָאֲמוּרָה". וכן בסמוך.
[56] ק+קיי ליתא: "להקל".
[57] קיי כלפנינו. ק: "שְׁנַת".
[58] קיי כלפנינו ("לעזר"). ק: "אֱלִיעֶזֶר".
[59] ק+קיי כלפנינו אך בסיומת: "ייה".
[60] ק+קיי ליתא: "את ה".
[61] ק+קיי: "בְּשַׂר".

ב׳ דְּמֵי יָדִי עָלַי, שָׁמִין אֹתוֹ, כַּמָּה הוּא שָׁוֶה[1]«# בְּיָד, וְכַמָּה[2]« הוּא שָׁוֶה«# בְּלֹא[3]« יָד. זֶה חוֹמֶר בִּנְדָרִים מִבַּעֲרָכִים. וְחוֹמֶר[4]^• בָּעֲרָכִים^ מִבִּנְדָרִים, כֵּי־צַד: הָאוֹמֵר: עֶרְכִּי עָלַי, וּמֵת, יִתְּנוּ הַיּוֹרְשִׁים. דָּמִי[5]« עָלַי, וּמֵת, לֹא יִתְּנוּ הַיּוֹרְשִׁין, שֶׁאֵין דָּמִים לַמֵּתִים. **ג׳** עֵרֶךְ יָדִי וְעֵרֶךְ רַגְלִי עָלַיי, [לֹא]*[6] אָמַרוּ כְלוּם. עֵרֶךְ רֹאשִׁי וְעֵרֶךְ כְּבֵידִי עָלַי, נוֹתֵן עֵרֶךְ כּוּלּוֹ. זֶה הַכְּלָל: דָּבָר שֶׁהַנְּשָׁמָה תְלוּיָה בוֹ, נוֹתֵן עֵרֶךְ כּוּלּוֹ. **ד׳** חֲצִי עֶרְכִּי עָלַי, נוֹתֵן חֲצִי עֶרְכּוֹ. עֵרֶךְ חֶצְיִי[7]« עָלַי, נוֹתֵן דְּמֵי[8]^• כּוּלּוֹ. {ח} חֲצִי דָמִי$ עָלַי, נוֹתֵן חֲצִי דָמָיו. דְּמֵי[9]« חֶצְיִי[10]« {ע} עָלַיי, נוֹתֵן דְּמֵי כוּלּוֹ. זֶה הַכְּלָל: דָּבָר שֶׁהַנְּשָׁמָה תְלוּיָה בוֹ, נוֹתֵן דְּמֵי$ כוּלּוֹ. **ה׳** הָאוֹמֵר: עֶרְכּוֹ שֶׁלִּפְלוֹנִי עָלַיי[11]*•, [מֵת הַנּוֹדֵר וְהַנִּידָּר, יִתְּנוּ הַיּוֹרְשִׁים. דָּמָיו שֶׁלִּפְלוֹנִי עָלַי], מֵת הַנּוֹדֵר, יִתְּנוּ הַיּוֹרְשִׁין. מֵת הַנִּידָּר, לֹא יִתְּנוּ הַיּוֹרְשִׁין, שֶׁאֵין דָּמִים לַמֵּתִים. **ו׳** שׁוֹר זֶה עוֹלָה, וּבַיִת זֶה קָרְבָּן, מֵת הַשּׁוֹר אוֹ נָפַל הַבַּיִת, אֵינוּ חַיָּיב לְשַׁלֵּם. דְּמֵי$ שׁוֹר זֶה עָלַיי עוֹלָה, וּדְמֵי בַיִת זֶה עָלַיי קָרְבָּן, מֵת (אוֹ)*[12] הַשּׁוֹר אוֹ נָפַל הַבַּיִת, חַיָּיב לְשַׁלֵּם. **ז׳** חַיְיבֵי עֲרָכִים, מְמַשְׁכְּנִים אֹתָם. חַיְיבֵי חַטָּאוֹת[13]« וַאֲשָׁמוֹת, אֵין מְמַשְׁכְּנִין אֹתָם. {ח} חַיְיבֵי עוֹלָה$ וּשְׁלָמִים, מְמַשְׁכְּנִין אוֹתָן אַף עַל פִּי שֶׁאֵין[14]« מִתְכַּפֵּר לוֹ עַד שֶׁיִּתְרַצֶּה, שֶׁנֶּאֱמַר[15]°: "לִרְצוֹנוֹ", כּוֹפִין[16]«• אֹתוֹ עַד שֶׁיֹּאמַר: רוֹצֶה אָנִי. {ו} וְכֵן אַתָּה אוֹמֵר בְּגִיטֵּי נָשִׁים: כּוֹפִין אֹתוֹ עַד שֶׁיּוֹמַר[17]^: רוֹצֶה אָנִי.

הל׳ ז׳ פרק ו׳

שׁוּם הַיְתוֹמִין, שְׁלֹשִׁים יוֹם, וְשׁוּם[18]^ הַהֶקְדֵּשׁ, שִׁשִּׁים יוֹם, מַכְרִיזִין[19]^• בַּבֹּקֶר וּבָעֶרֶב. הַמַּקְדִּישׁ נְכָסָיו וְהָיְתָה עָלָיו כְּתוּבַּת אִשָּׁה, רִ׳ <אֱ>לִיעֶזֶר אוֹמֵר: כְּשֶׁיְּגָרְשֶׁנָּה, יַדִּיר הֲנָיָיה[20]«. וְרִבִּי[21]^ יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: אֵינוּ צָרִיךְ. כַּיּוֹצֵא בוֹ אָמַר רַבָּן[22]« שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: $ הֶעָרֵב לָאִשָּׁה בִּכְתוּבָּתָהּ וְהָיָה בַעְלָהּ מְגָרְשָׁהּ, יַדִּירֶנָּה[23]^• הֲנָיָיה«, שֶׁמָּא יַעֲשׂוּ$ קִינוּנְיָיא[24]«• עַל {נכ} נְכָסָיו שֶׁלָּזֶה וְיַחֲזִיר (אשׁ)*[25] אֶת אִשְׁתּוֹ. **ב׳** הַמַּקְדִּישׁ נְכָסָיו וְהָיְתָה בָהֶן[26]^• כְּתוּבַּת אִשָּׁה וּבַעֲלֵי[27]«• חוֹב, אֵין הָאִשָּׁה יְכוּלָה לִגְבּוֹת כְּתוּבָּתָהּ מִן הַהֶקְדֵּשׁ, וְלֹא בַעַל חוֹב אֶת חוֹבוֹ, אֶלָּא הַפּוֹדֶה פוֹדֶה עַל מְנָת לִיתֵּן לָאִשָּׁה כְּתוּבָּתָהּ וּלְבַעַל[28]« חוֹב אֶת חוֹבוֹ. הִקְדִּישׁ תִּשְׁעִים מָנֶה וְהָיָה חוֹבוֹ מֵאָה מָנֶה, מוֹסִיף עוֹד דִּינָר {ופ} וּפוֹדֶה[29]« אֶת הַנְּכָסִים הַלָּלוּ[30]«, עַל מְנָת לִיתֵּן לָאִשָּׁה כְּתוּבָּתָהּ וּלְבַעַל חוֹב אֶת חוֹבוֹ. **ג׳** אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ: חַיְיבֵי עֲרָכִים מְמַשְׁכְּנִים אֹתָם, נוֹתְנִין לוֹ: מְזוֹן שְׁלֹשִׁים יוֹם, וּכְסוּת שְׁנֵים עָשָׂר חוֹדֶשׁ, מִיטָּה מוּצַּעַת, סַנְדָּלִין[31]^ וּתְפִילִין^. לוֹ, אֲבָל לֹא לְאִשְׁתּוֹ וּלְבָנָיו. [32]« אִם הָיָה אוּמָּן, נוֹתְנִין לוֹ [33]^• כְּלֵי אוּמָּנוּת: שְׁנַיִם^ מִכָּל מִין וּמִין. חָרָשׁ, נוֹתְנִין לוֹ שְׁנֵי מַעֲצָדִים וּשְׁתֵּי מְגֵירוֹת. רִ׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אִם הָיָה אִיכָּר, נוֹתְנִין לוֹ [34]« צִמְדּוֹ. חַמָּר, נוֹתְנִין לוֹ חֲמוֹרוֹ. **ד׳** הָיָה לוֹ מִין אֶחָד מְרוּבֶּה וּמִין אֶחָד מְמוּעָט$, אֵין אוֹמְרִים $ לִמְכּוֹר[35]«• מִן הַמְּרוּבֶּה וְלִיקַּח[36]«• מִן הַמְּמוּעָט, אֶלָּא נוֹתְנִין לוֹ שְׁנֵי מִינִין מִן הַמְּרוּבֶּה וְכָל שֶׁיֵּשׁ לוֹ מִן הַמְּמוּעָט. הַמַּקְדִּישׁ [37]^ נְכָסָיו, מַעֲלִין לוֹ[38]^ [אֶת]*[39] תְּפִילָּיו. **ה׳** אֶחָד הַמַּקְדִּישׁ אֶת[40]« נְכָסָיו, וְאֶחָד הַמַּעֲרִיךְ אֶת עַצְמוֹ, אֵין לוֹ, לֹא בִכְסוּת אִשְׁתּוֹ, וְלֹא בִכְסוּת בָּנָיו, וְלֹא בְצֶבַע שֶׁצְּבָעָן לִשְׁמָן, וְלֹא בְסַנְדָּלִים חֲדָשִׁים שֶׁלְּקָחָן לִשְׁמָן. אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ: עֲבָדִים נִמְכָּרִין בִּכְסוּתָן לְשֶׁבַח, שֶׁאִם תִּילָּקַח לוֹ כְסוּת בִּשְׁלֹשִׁים דִּינָר, מְשׁוּבָּח[41]^• הוּא מָנֶה, וְכֵן פָּרָה, אִם מַמְתִּינִין (לה)*[42] {א} אוֹתָהּ לְאַטְלֵס$, מְשַׁבַּחַת הִיא, וְכֵן מַרְגָּלִית, אִם מַעֲלִים אוֹתָהּ לִכְרָךְ, מְשַׁבַּחַת הִיא, אֵין לַהֶקְדֵּשׁ אֶלָּא מְקוֹמוֹ וְשַׁעְתּוֹ.

הל׳ ה׳ פרק ז׳

אֵין מַקְדִּישִׁין לִפְנֵי הַיּוֹבֵל פָּחוּת מִשְּׁתֵּי שָׁנִים. וְלֹא גוֹאֲלִין לְאַחַר הַיּוֹבֵל פָּחוּת (משתי שנים) [מִשָּׁנָה]*[43]. אֵין מְחַשְּׁבִין חֳדָשִׁים לַהֶקְדֵּשׁ. אֲבָל הֶקְדֵּשׁ {מ} מְחַשֵּׁב חֳדָשִׁים. **ב׳** הַמַּקְדִּישׁ [44]^ שָׂדֵהוּ {ב} בִּשְׁעַת הַיּוֹבֵל, נוֹתֵן בְּזֶרַע חוֹמֶר שְׂעוֹרִים {חמ} חֲמִשִּׁים שֶׁקֶל כֶּסֶף. הָיוּ שָׁם נְקָעִים עֲמוּקִּים עֲשָׂרָה טְפָחִים אוֹ[45]« סְלָעִים גְּבוֹהִים עֲשָׂרָה

---

[1] ק הכתיב כלפנינו. קיי: "שוה". וניקדתי כרגיל אך קנ ניקד: "שׁוֹוֶה". וכן בסמוך.
[2] קיי כלפנינו. ק: "כַּמָּה".
[3] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁלֹּא בְיָד".
[4] ק+קיי ליתא "וחומר", אלא גורסים: "וּבַעֲרָכִים".
[5] ק כלפנינו. קיי: יש השמטה מחמת הדומות.
[6] נוסף בשוליים צמוד לשורה, כנראה ע״י הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[7] קיי כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. ק: "חֲצִיי".
[8] ק+קיי: "עֵרֶךְ".
[9] קיי כלפנינו. ק: "בִּדְמֵיי".
[10] קיי כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. ק: "חֲצִיי".
[11] מכאן הסופר השמיט מחמת הדומות "עליי-עליי", ומגיה (אולי קדום), השלים בשוליים. ק+קיי ללא השמטה.
[12] סומן למחיקה בידי הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
[13] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: "חטאת".
[14] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁאֵינוּ".
[15] ויקרא א׳
[16] קיי+קנ כלפנינו. קס: "נכפין".
[17] ק+קיי: "שׁוּם".
[18] קיי כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. ק: "חֲצִיי".
[19] ק+קיי: "וּמַכְרִיזִין".
[20] ק כלפנינו. קיי: "הנאה". וכן להלן.
[21] ק+קיי: "רִבִּי".
[22] קיי+קנ כלפנינו. קס כתב: "ר׳".
[23] ק+קיי: "יָדִיר".
[24] קיי+קנ כלפנינו, אך בסיומת "ה". קס: "קינונייה".
[25] סומן למחיקה בידי הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
[26] ק+קיי: "עָלָיו".
[27] קיי כלפנינו. קס: "וּבַעַל".
[28] קיי כלפנינו. ק: "וּבַעַל".
[29] ק כלפנינו. קיי: יש השמטה מחמת הדומות.
[30] ק: "אֶת הַנְּכָסִים אֵלּוּ". קיי: יש השמטה מחמת הדומות.
[31] ק+קיי: "סַנְדָּלָיו וּתְפִילָּיו".
[32] קיי כלפנינו. ק נוסף: "אֲבָל".
[33] ק+קיי: "שְׁנֵי כְלֵי אוּמָּנוּת מִכָּל מִין וּמִין".
[34] קיי כלפנינו. ק נוסף: "אֶת".
[35] קנ כלפנינו. קס: "?י/נ?מכר". קיי: "ימכור".
[36] ק: "וְנִקַּח לוֹ". קיי: "ויקח לו".
[37] ק+קיי נוסף: "אֶת".
[38] ק+קיי ליתא: "לו".
[39] נוסף בשוליים צמוד לשורה ע״י הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[40] קיי כלפנינו. ק ליתא: "את".
[41] ק+קיי: "מַשְׁבִּיחַ".
[42] סומן למחיקה, כנראה בידי הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
[43] נכתב בטעות הדומות. תוקן בשוליים בידי מגיה. וכן ק+קיי: "מִשָּׁנָה".
[44] ק+קיי נוסף: "אֶת".
[45] קיי כלפנינו. ק ליתא: "או".

טְפָחִים, אֵין נִמְדָּדִים עִימָּהּ. פָּחוּת[1]« מִיכֵּן, {נ} נִמְדָּדִים עִימָּהּ. הִקְדִּישָׁהּ שְׁתַּיִם [2]«• שָׁלֹשׁ שָׁנִים לִפְנֵי הַיּוֹבֵל, נוֹתֵן סֶלַע[3]«• וּפוֹנְדְּיוֹן[4]«# לַשָּׁנָה. וְאִם[5]^ אָמְרוּ הֲרֵי אֲנִי נוֹתֵן דָּבָר שָׁנָה בְשָׁנָה, אֵין {ש} שׁוֹמְעִין לוֹ, אֶלָּא נוֹתֵן כּוּלָּם$ כְּאַחַת. **ג׳** אֶחָד הַבְּעָלִים, וְאֶחָד כָּל הָאָדָם. מַה בֵּין {הב} הַבְּעָלִים לְכָל[6]^ הָאָדָם, אֶלָּא שֶׁהַבְּעָלִים נוֹתְנִין חוֹמֶשׁ, וְכָל אָדָם אֵינָן[7]«• נוֹתְנִין«• חוֹמֶשׁ. **ד׳** הִקְדִּישָׁהּ וּגְאָלָהּ, אֵינָהּ יוֹצְאָה[8]^ מִיָּדוֹ בַּיּוֹבֵל. גְּאָלָהּ[9]« בְּנוֹ, יוֹצְאָה לְאָבִיו בַּיּוֹבֵל. גְּאָלָהּ אָחִיו[10]^• אוֹ אֶחָד מִן הַקְּרוֹבִין וּגְאָלָהּ מִיָּדוֹ, •יוֹצְאָה[11]^• לַכֹּהֲנִים בַּיּוֹבֵל.• גְּאָלָהּ אֶחָד מִן הַכֹּהֲנִים וַהֲרֵי הִיא[12]« תַּחַת יָדוֹ, לֹא יֹאמַר: הוֹאִיל וְהִיא יוֹצְאָה[13]^ לַכֹּהֲנִים בַּיּוֹבֵל, הֲרֵי$ הִיא[14]« תַּחַת יָדִי, וַהֲרֵי[15]«• הִיא« שֶׁלִּי, אֶלָּא יוֹצְאָה^ לְכָל אֶחָיו הַכֹּהֲנִים.

ה׳ הִגִּיעַ הַיּוֹבֵל וְלֹא נִגְאֲלָה, הַכֹּהֲנִים נִכְנָסִין לְתוֹכָהּ וְנוֹתְנִין אֶת[16]^ דָּמֶיהָ[17]*, דִּבְרֵי ר׳ יְהוּדָה. וְרַבִּי[18]^• {שמ} שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: נִכְנָסִין, וְלֹא[19]^ נוֹתְנִין. ר׳ <אֶ>לְעָזָר[20]«• אוֹמֵר: לֹא נִכְנָסִין וְלֹא נוֹתְנִין, אֶלָּא נִקְרֵאת שְׂדֵה רְטוּשִׁין, עַד הַיּוֹבֵל הַשֵּׁנִי. הִגִּיעַ[21]« יוֹבֵל[22]« הַשֵּׁנִי {ו} וְלֹא נִגְאָלָה, נִקְרֵאת שְׂדֵה[23]^• רְטוּשֵׁי רְטוּשִׁים עַד הַיּוֹבֵל[24]« הַשְּׁלִישִׁי. לְעוֹלָם אֵין הַכֹּהֲנִים {נכ} נִכְנָסִין[25]« לְתוֹכָהּ[26]«, עַד שֶׁיִּגְאָלֶנָּה אַחֵר[27]*. **ו׳** הַלּוֹקֵחַ שָׂדֶה מֵאָבִיו, מֵת אָבִיו וְאַחַר כָּךְ {הק?ד?}[28]* הִקְדִּישָׁהּ, הֲרֵי הִיא כִּשְׂדֵה אֲחוּזָּה. הִקְדִּישָׁהּ וְאַחַר כָּךְ מֵת אָבִיו, הֲרֵי הִיא[29]« כִּשְׂדֵה מִקְנָה, דִּבְרֵי ר׳ מֵאִיר. [וְרַבִּי^ יְהוּדָה][30]* וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: כִּשְׂדֵה אֲחוּזָּה, שֶׁנֶּאֱמַר[31]°: ״וְאִם אֶת שְׂדֵה מִקְנָתוֹ אֲשֶׁר לֹא מִשְּׂדֵה אֲחוּזָּתוֹ״, שָׂדֶה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לִהְיוֹת שְׂדֵה אֲחוּזָּה[32]*, <יָצְאתָה[33]«• זוֹ, שֶׁהִיא רְאוּיָה לִהְיוֹת שְׂדֵה אֲחוּזָּה>. שְׂדֵה מִקְנָה אֵינָהּ יוֹצְאָה[34]^ לַכֹּהֲנִים בַּיּוֹבֵל, {ש} שֶׁאֵין אָדָם מַקְדִּישׁ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ. הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם מַקְדִּישִׁין לְעוֹלָם, וְגוֹאֲלִים לְעוֹלָם, בֵּין לִפְנֵי הַיּוֹבֵל, וּבֵין[35]« לְאַחַר הַיּוֹבֵל.

הל׳ ו׳ פרק ח׳

הַמַּקְדִּישׁ אֶת[36]« שָׂדֵהוּ בְּשָׁעָה שֶׁאֵינָהּ יוֹבֵל, אוֹמְרִין לוֹ: פְּתַח אַתְּ[37]#$ רִאשׁוֹן, שֶׁהַבְּעָלִים {נו} נוֹתְנִין חוֹמֶשׁ[38]«, וְכָל אָדָם אֵין[39]«• נוֹתְנִין«• חוֹמֶשׁ. מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁהִקְדִּישׁ [40]« שָׂדֵהוּ מִפְּנֵי רָעָתָהּ, אָמְרוּ לוֹ: פְּתַח אַתְּ#$ רִאשׁוֹן. אָמַר: הֲרֵי הִיא שֶׁלִּי בְּאִיסָּר[41]«#•. אָמַר ר׳ יוֹסֵה: לֹא אָמַר זֶה אֶלָּא בְּכַבֵּיצָה, שֶׁהֶהֶקְדֵּשׁ נִפְדֶּה[42]« בְּכֶסֶף וּבְשׁוֹוֶה[43]«# כֶּסֶף. {נ}[44]* אָמְרוּ[45]^• לוֹ: הִגִּיעַתְכָה[46]«•, נִמְצָא מַפְסִיד אִיסָּר[47]«#•, וְשָׂדֵהוּ לְפָנָיו. **ב׳** אָמַר אֶחָד: הֲרֵי הִיא שֶׁלִּי בְעֶשֶׂר סְלָעִים, וְאֶחָד[48]« אוֹמֵר בְּעֶשְׂרִים, וְאֶחָד אוֹמֵר בִּשְׁלֹשִׁים, וְאֶחָד אוֹמֵר בְּאַרְבָּעִים, וְאֶחָד אוֹמֵר בַּחֲמִשִּׁים. חָזַר בּוֹ שֶׁלַּחֲמִשִּׁים[49]«•, מְמַשְׁכְּנִין נְכָסָיו[50]^• עַד עֶשֶׂר. חָזַר בּוֹ שֶׁלָּאַרְבָּעִים[51]«•, מְמַשְׁכְּנִין נְכָסָיו^• עַד עֶשֶׂר. חָזַר בּוֹ שֶׁלִּשְׁלוֹשִׁים, מְמַשְׁכְּנִין נְכָסָיו^• עַד עֶשֶׂר. חָזַר בּוֹ שֶׁלְּעֶשְׂרִים, מְמַשְׁכְּנִין נְכָסָיו^• עַד עֶשֶׂר. חָזַר בּוֹ שֶׁלָּעֶשֶׂר[52]«•, מוֹכְרִים אוֹתָהּ בְּשׁוֹוְיָהָא[53]^#• {ו} וְנִפְרָעִים מִשֶּׁלְּעֶשֶׂר אֶת הַמּוֹתָר. הַבְּעָלִים אוֹמְרִים: בְּעֶשְׂרִים, וְכָל אָדָם[54]«• אוֹמְרִים[55]^*•: בְּעֶשְׂרִים, הַבְּעָלִים קוֹדְמִין, מִפְּנֵי שֶׁמּוֹסִיפִין[56]^• חוֹמֶשׁ. **ג׳** אָמַר אֶחָד: הֲרֵי הִיא שֶׁלִּי בְעֶשְׂרִים וְאַחַת, הַבְּעָלִים נוֹתְנִין[57]«• עֶשְׂרִים וָשֵׁשׁ[58]«•. בְּעֶשְׂרִים[59]« וּשְׁתַּיִם, {הב} הַבְּעָלִים נוֹתְנִין« עֶשְׂרִים[60]«• וָשֶׁבַע. בְּעֶשְׂרִים {וש} וְשָׁלֹשׁ, הַבְּעָלִים נוֹתְנִין« עֶשְׂרִים[61]« וּשְׁמוֹנֶה. {ב} בְּעֶשְׂרִים וְאַרְבַּע, הַבְּעָלִים נוֹתְנִין« עֶשְׂרִים וָתֵשַׁע. בְּעֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ, הַבְּעָלִים נוֹתְנִים« {ש} שְׁלֹשִׁים, שֶׁאֵין מוֹסִיפִין חוֹמֶשׁ עַל עִילּוּיוֹ שֶׁלָּזֶה. אָמַר אֶחָד: הֲרֵי הִיא[62]« שֶׁלִּי בְעֶשְׂרִים וָשֵׁשׁ, אִם רָצוּ[63]«• הַבְּעָלִים לִיתֵּן שְׁלֹשִׁים וְאַחַת[64]«• דִּינָר, הַבְּעָלִים קוֹדְמִין. וְאִם לָאו, אוֹמְרִים לוֹ: הִגִּיעָתְכָה[65]«•.

ד׳ מַחֲרִים אָדָם מִצֹּאנוֹ וּמִבְּקָרוֹ, {ומע} וּמֵעֲבָדָיו[66]« וּמִשִּׁפְחוֹתָיו הַכְּנַעֲ[נִ]ים[67]*, וּמִשְּׂדֵה אֲחֻזָּתוֹ. וְאִם הֶחֱרִים אֶת כּוּלָּם, אֵינָן[68]«• מוּחְרָמִין«•, דִּבְרֵי ר׳ {א} <אֶ>לְעָזָר[69]^•. אָמַר ר׳ אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה: מָה אִם לַגָּבוֹהַּ, אֵין[70]^• אָדָם רַשַּׁיִי[71]« לְהַחֲרִים אֶת כָּל נְכָסָיו, עַל אַחַת כַּמָּה [72]^• יְהֵא[73]«• אָדָם חַיָּיב לִהְיוֹת חָס עַל נְכָסָיו. **ה׳** הַמַּחֲרִים בְּנוֹ וּבִתּוֹ[74]«•, וְעַבְדּוֹ«• וְשִׁפְחָתוֹ הָעִבְרִים [75]^•, אֵינָן[76]«• מוּחְרָמִין, שֶׁאֵין אָדָם מַחֲרִים דָּבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ. הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם אֵינָן מוּחְרָמִין[77]«•,

---

1 קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: ״פחת״.
2 ק כלפנינו. קיי נוסף: ״או״.
3 קיי כלפנינו. ק: ״זֶרַע״.
4 קיי כלפנינו. ק: ״וּפָנְדְּיוֹן״.
5 ק+קיי: ״אִם״.
6 ק+קיי: ״לְבֵין כָּל״.
7 ק+קיי: ״אֵינוּ נוֹתֵן״.
8 ק+קיי הכתיב: ״יוֹצָא״.
9 קיי כלפנינו. ק: ״משפט זה נשמט מחמת הומות ״ביובל-ביובל״.
10 ק+קיי: ״אַחֵר״.
11 נוסח פרמה צריך עיון גדול, ואולי הוא טעות גמורה. ק+קיי: ״אֵינָהּ יוֹצְאָה מִיָּדוֹ בַּיּוֹבֵל״.
12 קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: ״הוא״.
13 ק+קיי הכתיב: ״יוֹצָא״. וכן להלן.
14 קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: ״הוא״. וכן להלן.
15 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״הרי״.
16 ק+קיי ליתא: ״את״.
17 ק+קיי כלפנינו. בפרמה, רגל אות ״ה״ דומה לאות ״ת״.
18 ק+קיי: ״רְבִּי״.
19 ק+קיי: ״אֲבָל לֹא״.
20 קיי: ״ליעזר״. ק: יש השמטה מחמת הדומות ״נותנים-נותנים״.
21 קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״הגיע״.
22 ק כלפנינו. קיי: ״היובל״.
23 ק+קיי ליתא: ״שדה״.
24 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״יובל״.
25 קנ כלפנינו. קס: ״לעולם אין הכוהנים בתוכן״. קיי: ״לעולם אין הכהנים נכנסין בתוכה״.
26 ראו בהערה הקודמת.
27 כך ק+קיי. וספק אולי בפרמה כתוב: ״אחד״.
28 ספק מהי האות השלישית בשומר השורה.
29 קנ כלפנינו. קס הכתיב: ״הוא״. קיי: ״זה״.
30 ״ורבי יהודה״ נוסף בין השורות, אולי בידי הסופר. ק+קיי: ״רְבִּי יְהוּדָה וּרְבִּי שִׁמְעוֹן״. (קס: ״ר׳ יהודה או׳ ורבי שמעון אומ׳).
31 ויקרא כז׳
32 מכאן (כנראה) הסופר השמיט שורה מחמת הדומות: ״אחוזה-אחוזה״, והשלמתי לפי ק+קיי.
33 קיי: ״יצאת״.
34 ק+קיי הכתיב: ״יוֹצָא״.
35 ק כלפנינו. קיי: ״בין״.
36 קיי כלפנינו. ק ליתא: ״את״.
37 קנ טעה וניקד ״אֶת״. וכן להלן.
38 קיי כלפנינו. ק בכתיב מלא: ״חוֹמֵישׁ״. וכן בסמוך. וכן מספר פעמים לעיל. ולא אעיר על כך יותר.
39 ק+קיי: ״אֵינוּ נוֹתֵן״.
40 קיי כלפנינו. ק נוסף: ״אֶת״.
41 כך ניקד קנ. קס+קיי הכתיב: ״באסר״, וכנראה קראו אות ״א״ בסגול.
42 קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: ?״שניפדה?״.
43 ק הכתיב כלפנינו, וכך ניקד קנ. אך שמא יש לנקד: ״וּבְשָׁוֶוה״. קיי: ״ובשוה״.
44 ק+קיי ליתא.
45 ק+קיי: ״אוֹמְרִין״.
46 ק כלפנינו. קיי: ״הגעתך״.
47 כך ניקד קנ. קס+קיי הכתיב: ״אסר״, וכנראה קראו אות ״א״ בסגול.
48 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ואחר״.
49 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״בשלחמישים״.
50 ק+קיי: ״מִנְּכָסָיו״. וכן בכולם להלן.
51 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״בשלארבעים״.
52 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״בשלעשר״.
53 ניקדתי בערך לפי מה שניקד קנ. ק+קיי: ״בְּשׁוֹוֶהָ״ (הניקוד הוא של נקדן קאופמן שאולי גרס כבפרמה. ואולי צריך לנקד בקאופמן ופרמה ״בְּשָׁוְוה״) וצ״ע.
54 קיי הכתיב כלפנינו. ק הכתיב: ״אָדָן״.
55 פתחתי את הקיצור ברבים כפי שהופיע בפרמה פעמיים לעיל. אך ק+קיי גורסים: ״אוֹמֵר״.
56 ק+קיי: ״שֶׁהֵן מוֹסִיפִין״.
57 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ניתנין״. וכן בכולם להלן.
58 קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״וששׁ״.
59 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״?ו?עשרים״.
60 קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״בעשרים ושבע״.
61 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״בעשרים״.
62 קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: ״הוא״.
63 קיי+קנ כלפנינו. קס כתב בתחילה: ״הרצו״.
64 קיי כלפנינו. ק: ״וְאֶחָד״.
65 ק כלפנינו. קיי: ״הגעתך״.
66 קיי כלפנינו. ק: ״מֵעֲבָדָיו״.
67 אות ״נ״ נתלתה ע״י הסופר. וכן ק+קיי (קיי: ״הכנעניים״).
68 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״אין מחרימין״.
69 ק+קיי: ״אֱלִיעֶזֶר״ (קיי: ״ליעזר״)
70 ק+קיי: ״שֶׁאֵין״.
71 ק כלפנינו. קיי הכתיב: ״רשאי״.
72 ק+קיי נוסף: וְכַמָּה״.
73 ק כלפנינו. קיי: ״שיהא״.
74 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ובת עבדו״.
75 ק+קיי נוסף: ״וּשְׂדֵה מִקְנָתוֹ״.
76 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״אינו״.
77 ק כלפנינו. קיי: ״מַחְרִימִין״.

דִּבְרֵיו רְ׳ יְהוּדָהו. רְ׳ שִׁמְעוֹןו אוֹמֵרו: הַכֹּהֲנִים אֵינָן מוּחְרָמִין^[1]•, שֶׁהַחֲרָמִים שֶׁלָּהֶן. הַלְוִיִּם^[2] מוּחְרָמִין^•, שֶׁאֵין {הח} הַחֲרָמִים שֶׁלָּהֶן. רְבִּיו אוֹמֵרו: נִירְאִין דִּבְרֵיו רְ׳ יְהוּדָה {ב} בַּקַּרְקָעוֹת, שֶׁנֶּאֱמַרו°[3]: ״כִּי אֲחוּזַּת עוֹלָם הִיא^[4]• לָהֶם״, וְדִבְרֵיו^[5]• רְ׳ שִׁמְעוֹןו בַּמִּיטַּלְטְלִין, שֶׁאֵין חֲרָמִים^[6]• שֶׁלָּהֶן. **ו׳** חֶרְמֵי«[7] כֹּהֲנִים אֵין לָהֶם פִּדְיוֹן, אֶלָּא נִיתָּנִים«[8] לַכֹּהֲנִים. רְ׳ יְהוּדָהו בֶּן בְּתִירָה אוֹמֵרו: סְתָם חֲרָמִים לְבֶדֶק הַבַּיִת, שֶׁנֶּאֱמַרו°[9]: ״כָּל חֵרֶם קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא לַיי״. וַחֲכָמִיםו אוֹמְרִיםו: סְתָם חֲרָמִים לַכֹּהֲנִים, שֶׁנֶּאֱמַרו°[10]: ״כִּשְׂדֵה הַחֵרֶם לַכֹּהֵן תִּהְיֶה אֲחֻזָּתוֹ״. וְאִם^[11]• כֵּן, לָמָּה נֶאֱמַר: ״כָּל חֵרֶם קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא לַיי״? שֶׁהוּא חָל עַל קָדְשֵׁי קָדָשִׁים וְעַל קָדָשִׁים {ק} קַלִּים. **ז׳** מַחֲרִים אָדָם אֶת קָדָשָׁיו, בֵּין קָדְשֵׁי קָדָשִׁים וּבֵין קָדָשִׁים קַלִּים. אִם נֶדֶר, נוֹתֵן אֶת דְּמֵיהֶם$. וְאִם«[12] נְדָבָה, נוֹתֵן אֶת חוֹבָתָהּ^[13]•. ״שׁוֹר זֶה עוֹלָה״: אוֹמְרִיםו$[14]: כַּמָּה אָדָם רוֹצֶה לִיתֵּן בְּשׁוֹר זֶה לְהַעֲלוֹתוֹ עוֹלָה, שֶׁאֵינוּ רַשַּׁיִ«[15]•. הַבְּכוֹר, בֵּין תָּם^[16]• בֵּין בַּעַל מוּם, מַחֲרִימִין אוֹתוֹ. כֵּי־צַד פּוֹדִים אֹתוֹ? אוֹמְרִיםו$: כַּמָּה אָדָם רוֹצֶה לִיתֵּן בִּבְכוֹר זֶה, וְלִיתְּנוֹ^[17]• לְבֶן בִּתּוֹ אוֹ לְבֶן אֲחוֹתוֹ. **ח׳** רְבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵרו: כָּתוּב אֶחָד אוֹמֵרו: [הַקְדֵּשׁ]$[18]*, וְכָתוּב אַחֵר«[19] אוֹמֵרו אַל תַּקְדֵּשׁ$. אֵי^[20]• אֶיפְשָׁר לוֹמַר הַקְדֵּשׁ, שֶׁכְּבָר נֶאֱמַרו אַל תַּקְדֵּשׁ, וְאֵי«[21]• אֶיפְשָׁר לוֹמַרו: אַל תַּקְדֵּשׁ, שֶׁכְּבָר נֶאֱמַרו: הַקְדֵּשׁ. אֱמוֹר מֵעַתָּה: אִם«[22]• מַקְדִּישׁוֹ«[23]*« אַתָּה הֶקְדֵּשׁ עִילּוּיו«[24]•, אֵין«[25]• אַתָּה מַקְדִּישׁוֹ«[26]• הֶקְדֵּשׁ מִזְבֵּחַ.

הל׳ ח׳ פרק ט׳

הַמּוֹכֵר אֶת שָׂדֵהוּ בְּשָׁעַת הַיּוֹבֵל, אֵינוּ מוּתָּר לִגְאוֹל פָּחוּת מִשְּׁתֵּי שָׁנִים, שֶׁנֶּאֱמַרו°[27]: ״בְּמִסְפַּר שְׁנֵי תְבוּאוֹת יִמְכָּר«[28] לָךְ״. הָיְתָה שְׁנַת שִׁידָּפוֹן^[29] וְיֵרָקוֹן אוֹ שְׁבִיעִית, אֵינָהּ עוֹלָה לוֹ מִן הַמִּנְיָין. נָרָהּ אוֹ חֲכָרָהּ«[30]•, עוֹלָה לוֹ מִן הַמִּנְיָין. רְ׳ <אֶ>לְעָזָר«[31]• אוֹמֵרו: מְכָרָהּ לוֹ לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְהִיא מְלֵאָה פֵּירוֹת, הֲרֵי {ז} זֶה אוֹכֵל מִמֶּנָּה שָׁלֹשׁ תְּבוּאוֹת בִּשְׁתֵּי^[32]• שָׁנִים. **ב׳** מְכָרָהּ לָרִאשׁוֹן בְּמָנֶה, וּמָכַר הָרִאשׁוֹן לַשֵּׁינִי בְּמָאתַיִם, אֵינוּ מְחַשֵּׁב אֶלָּא עִם הָרִאשׁוֹן, שֶׁנֶּאֱמַרו: ״לַאֲשֶׁר$[33]• מָכַר לוֹ״. מְכָרָהּ לָרִאשׁוֹן בְּמָאתַיִם, וּמָכַר הָרִאשׁוֹן לַשֵּׁינִי בְּמָנֶה, אֵינוּ מְחַשֵּׁב אֶלָּא עִם הָאַחֲרוֹן, שֶׁנֶּאֱמַרו°[34]: ״לָאִישׁ«[35]• אֲשֶׁר בְּתוֹכָהּ״. לֹא יִמְכּוֹר בְּרָחוֹק וְיִגְאוֹל«[36]• בְּקָרוֹב, בְּרָע וְיִגְאוֹל«[37]• בְּיָפֶה. לֹא יִלְוֶה וְיִגְאוֹל, וְלֹא יִגְאוֹל חֲצָיִים$. {וב} וּבַהֶקְדֵּשׁ מוּתָּר בְּכוּלָּם. זֶה חוֹמֶר בַּהֶדְיוֹט {מ} מִבַּהֶקְדֵּשׁ. **ג׳** הַמּוֹכֵר בַּיִת בְּבָתֵּי עָרֵי חוֹמָה, הֲרֵי זֶה גוֹאֵל מִיָּד, וְגוֹאֵל כָּל שְׁנֵים«[38]• עָשָׂר חוֹדֶשׁ, הֲרֵי זוֹ$ כְּמִין רִיבִּית וְאֵינָהּ רִיבִּית. מֵת הַמּוֹכֵר, יִגְאַל«[39] בְּנוֹ. מֵת הַלּוֹקֵחַ, יִגְאַל« מִיַּד בְּנוֹ. אֵינוּ^[40] {מ} מוֹנֶה לוֹ שָׁנָה אֶלָּא מִשָּׁעָה שֶׁמָּכַר לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַרו°: ״עַד מְלֹאת לוֹ שָׁנָה תְמִימָה«[41]•״. כְּשֶׁהוּא^[42]• אוֹמֵרו: ״תְּמִימָה״, לְהָבִיא אֶת חוֹדֶשׁ הָעִיבּוּר. רְבִּיו אוֹמֵרו: יִתֵּן לוֹ שָׁנָה וְעִיבּוּרָהּ. **ד׳** הִגִּיעַ יוֹם שְׁנֵים עָשָׂר חוֹדֶשׁ וְלֹא נִגְאֲלָה$, וְהָיְתָה^[43]• חֲלוּטָה^[44] לוֹ, אֶחָד הַלּוֹקֵחַ וְאֶחָד שֶׁנִּיתַּן לוֹ בְּמַתָּנָה^[45]•, שֶׁנֶּאֱמַרו: ״לַצְּמִיתוּת״. בָּרִאשׁוֹנָה הָיָה נִטְמָן יוֹם שְׁנֵים עָשָׂר חוֹדֶשׁ, כְּדֵי^[46] שֶׁתְּהֵא חֲלוּטָה^ לוֹ. הִתְקִין הֶלֵּל הַזָּקֵן, {שי} שֶׁיְּהֵא (חוֹלֵט) [חוֹלֵשׁ][47]* אֶת מְעוֹתָיו בַּלִּשְׁכָּה, וִיהֵא שׁוֹבֵר אֶת הַדֶּלֶת וְנִכְנָס. אֵמָתַיִ כְּשֶׁיִּרְצֶה^[48]• הַלָּז$, יָבוֹא וְיִטּוֹל אֶת מָעוֹתָיו. **ה׳** כָּל שֶׁהוּא לִפְנִים מִן הַחוֹמָה, הֲרֵי הוּא כְבָתֵּי עָרֵי חוֹמָה, חוּץ מִן הַשָּׂדוֹת. רְ׳ מֵאִיר אוֹמֵרו: אַף בַּשָּׂדוֹת^[49]•. בַּיִת {ה} הַבָּנוּי בַּחוֹמָה, רְ׳ יְהוּדָהו אוֹמֵרו: אֵינוּ כְבָתֵּי עָרֵי {ח} חוֹמָה. רְ׳ שִׁמְעוֹןו אוֹמֵרו: כּוֹתֶל הַחִיצוֹן הוּא^[50]• חוֹמָתוֹ. **ו׳** עִיר שֶׁגַּגּוֹתֶיהָ חוֹמָתָהּ, וְשֶׁאֵינָהּ מוּקֶּפֶת חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן, (כגון ק)[51]* אֵינָהּ כְּבָתֵּי עָרֵי חוֹמָה. וְאֵלּוּ הֵן בָּתֵּי עָרֵי {חו} חוֹמָה: שָׁלֹשׁ חֲצֵירוֹת שֶׁלִּשְׁנֵי שְׁנֵי בָתִּים, {מו} מוּקָּפוֹת חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן, כְּגוֹן {ק} קְצָרָה הַיְשָׁנָה«[52]• שֶׁבְּצִיפּוֹרִין^[53]•, וְחַקְרָא«[54]• שֶׁלְּגַשׁ«[55]• חָלָב#[56]•, וְיוֹדְפַת«[57]• הַיְשָׁנָה, וְגַמְלָא&«[58], וּגְדוֹר$, וְחָדִיד, וְאוֹנוֹ, {ו} וִירוּשָׁלַם, וְכֵן כַּיּוֹצֵא בָהֶן. **ז׳** בָּתֵּי חֲצֵרִים^[59], נוֹתְנִין לָהֶם כְּכֹחַ«[60] יָפֶה«[61] שֶׁבְּבָתֵּי עָרֵי חוֹמָה {וכ} וּכְכֹחַ$ יָפֶה« שֶׁבַּשָּׂדוֹת. וְנִגְאָלִים$ מִיָּד, וְנִגְאָלִים כָּל שְׁנֵים עָשָׂר חוֹדֶשׁ כְּבָתִּים, וְיוֹצְאִין בַּיּוֹבֵל וּבְגִירְעוֹן כֶּסֶף כַּשָּׂדוֹת. וְאֵלּוּ הֵן בָּתֵּי חֲצֵרִים«[62]:

---

[1] קן כלפנינו. קס+קיי: ״מַחְרִימִין״. וכן להלן.
[2] ק+קיי: ״וְהַלְוִיִּים״.
[3] ויקרא כה׳
[4] ק+קיי: ״הוּא״. וכן בתנ״ך.
[5] ק+קיי: ״וּכְדִבְרֵיו״ (אך ייתכן ש- קס כתב בתחילה ״ודבריו״, ולאחר מכן תיקן עצמו לנוסח ״וכדבריו״).
[6] ק+קיי: ״הַחֲרָמִין״.
[7] קיי כלפנינו. ק: ״וְחֶרְמֵיו״ אך כנראה שזו טעות בקאופמן ואות ״ו״ היא סימן ההלכה, ונצמדה למילה.
[8] קיי+קן כלפנינו. קס: ״נותנים״.
[9] שם כז׳
[10] שם
[11] ק+קיי: ״אִם״.
[12] קיי כלפנינו. ק: ״אִם״.
[13] ק: ״טוֹבָתָהּ״. קיי: ״טובתן״.
[14] ק+קיי כתוב במלואו: ״אוֹמְרִין״. וכן בסמוך.
[15] קיי כלפנינו. ק: ״חַיָּיב״.
[16] ק+קיי: ״תָּמִים״.
[17] ק+קיי: ״לִיתְּנוֹ״.
[18] נתלה בין השורות ע״י הסופר. וכן ק+קיי.
[19] קיי+קן כלפנינו. קס: ?״אחד״?.
[20] קן כלפנינו. קס+קיי הכתיב במחובר במילה אחת כמו שנשמע בעל פה: ״איפשר״, אך כוונתם כלפנינו.
[21] קן כלפנינו. קס (כתוב במילה אחת): ״איפשר״. קיי: יש השמטה מחמת הדומות.
[22] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״אִם״.
[23] אות ״ו״ מחוברת לאות ״ש״, בידי הסופר, ואולי הסופר הוסיפה בשלב שני. קס: ״מקדיש ואתה״. קן: ״מַקְדִּישׁוֹ אתה״. קיי: ״מקדשו אתה״.
[24] ק: ״עִילּוּיִי״. קיי: יש השמטה.
[25] ק: ״וְאֵין״. קיי: יש השמטה.
[26] קן כלפנינו. קס: ״מקדשו״. קיי: יש השמטה, אך כנראה גרס כ- קס.
[27] ויקרא כה׳.
[28] קיי+קן הכתיב כלפנינו. קס בכתיב מלא: ״ימכור״.
[29] קן כלפנינו. קס+קיי הכתיב: ״שדפון״.
[30] ק: ״הֱבִירָהּ״. קיי: יש השמטה.
[31] קיי כלפנינו: ״לעזר״. ק: ״אֱלִיעֶזֶר״.
[32] ק+קיי: ״לִשְׁתֵּיי״.
[33] ק+קיי כלפנינו. אך בתנ״ך: ״לָאִישׁ אֲשֶׁר מָכַר לוֹ״.
[34] שם.
[35] ק כלפנינו. קיי נוסף פעם שנייה: ״לאיש״.
[36] קיי כלפנינו. ק: ״וְיִגְאַל״. וראו להיפך להלן.
[37] ק כלפנינו. קיי: ״ויגאל״.
[38] קיי+קן כלפנינו. קס: ״כשנים״.
[39] ק כלפנינו. קיי: ״יגאול״. וכן בסמוך.
[40] ק+קיי: ״וְאֵינוּ״.
[41] קיי ליתא: ״תמימה״. ק איתא ונוסף: ״וְקָם הַבַּיִת אֲשֶׁר בָּעִיר אֲשֶׁר לוֹ חוֹמָה״.
[42] ק+קיי: ״וּכְשֶׁהוּא״.
[43] ק+קיי: ״הָיְתָה״.
[44] קן כלפנינו. קס+קיי: ״חליטה״. וכן להלן.
[45] ק+קיי: ״מַתָּנָה״.
[46] ק+קיי ליתא: ״כדי״.
[47] אות ״ט״ תוקנה להיות ״ש״ וכן נכתב בשוליים ״ש״. וספק האם הגהה זו נעשתה בידי הסופר. קיי: ״חולֵט״. ק: ״חוֹלֵשׁ״.
[48] ק+קיי: ״שֶׁיִּרְצֶה״. ואולי הנוסח שבפרמה הוא תוצאה של כפל גרסה: ״אמתי שירצה / כשירצה״.
[49] ק+קיי: ״הַשָּׂדוֹת״.
[50] קן כלפנינו. קס+קיי: ״היא״.
[51] הסופר כתב בטעות מחמת הדומות - וסימן למחיקה. וכן ק+קיי ליתא.
[52] קיי+קן כלפנינו. קס: ״שהישנה״ (אולי התכוון להתחיל לכתוב גרסה ללא המילה ״הישנה״, וחזר בו).
[53] קן כנראה כלפנינו. קס+קיי: ״שלציפורין/ם״ (בקאופמן אות ״צ״ מנוקדת בקמץ ואין ״ו״ אחריה).
[54] קיי+קן כלפנינו, אך בסיומת ״ה״. קס: לא ידוע מה כתב טרם שתוקן בידי קן.
[55] כך גרס וניקד קן. ואות ״ש״ כתב קן ע״ג המחק. קיי: ״של גוש״.
[56] כך מנוקד בקאופמן. אך סופר פרמה ניקד: ״חֶלַב״. וצ״ע.
[57] ק: ״וְיוֹתְפַת״. קיי: ״וירפת״.
[58] קיי כלפנינו. ק: בסיומת ״ה״.
[59] ק+קיי: ״הַחֲצֵרִים״.
[60] ק כלפנינו. קיי: ״בכח״.
[61] ק כלפנינו. קיי: ״היפה״. וכן בסמוך.
[62] ק כלפנינו. קיי: ״החצרים״.

שְׁתֵּי חֲצֵירוֹת שֶׁלִּשְׁנֵי שְׁנֵי בָתִּים, אַף עַל פִּי מוּקָּפוֹת^[1]• חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן, הֲרֵי אֵלּוּ כְבָתֵּי חֲצֵרִים^[2]. **ח׳** יִשְׂרָאֵל שֶׁיָּרַשׁ אֶת [אֲבִי][3]* אִמּוֹ לֵוִי, [אֵינוּ גוֹאֵל כַּסֵּדֶר הַזֶּה«[4]][5]*. וְכֵן לֵוִי שֶׁיָּרַשׁ אֶת אֲבִי אִמּוֹ יִשְׂרָאֵל, {א} אֵינוּ גוֹאֵל כַּסֵּדֶר הַזֶּה«, שֶׁנֶּאֱמַרו°[6]: ״כִּי בָתֵּי עָרֵי הַלְוִיִּם״, עַד שֶׁיְּהֵא לֵוִי בְעָרֵי^[7]• הַלְוִיִּם, דִּבְרֵיו רְבִּיו^[8]•. וַחֲכָמִיםו אוֹמְרִיםו: אֵין דְּבָרִים$ אֲמוּרִים אֶלָּא בְעָרֵי הַלְוִיִּם. אֵין עוֹשִׂין שָׂדֶה מִגְרָשׁ וְלֹא מִגְרָשׁ שָׂדֶה, לֹא$ מִגְרָשׁ עִיר וְלֹא עִיר מִגְרָשׁ. אָמַרו רְ׳ <אֶ>לְעָזָר$, בְּמֵי$[9]# דְּבָרִיםו אֲמוּרִיםו, בְּעָרֵי הַלְוִיִּם. אֲבָל בְּעָרֵי יִשְׂרָאֵל, {ע} עוֹשִׂין שָׂדֶה מִגְרָשׁ וְלֹא מִגְרָשׁ שָׂדֶה, מִגְרָשׁ עִיר וְלֹא עִיר מִגְרָשׁ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַחֲרִיבוּ אֶת עָרֵי יִשְׂרָאֵל. «[10]• הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם מוֹכְרִין לְעוֹלָם וְגוֹאֲלִין לְעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַרו°: גְּאֻלַּת$& עוֹלָם תִּהְיֶה לַלְוִיִּם[11]*.

חסלת ערכים

תמורה

הַכֹּל מְמִירִין, אֶחָד אֲנָשִׁים וְאֶחָד^[12] נָשִׁים. לֹא שֶׁאָדָם רַשַּׁאי לְהָמִיר, אֶלָּא, שֶׁאִם^[13]• הֵמִיר, מוּמָר, וְסוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים. הַכֹּהֲנִים מְמִירִין ^[14] שֶׁלָּהֶן, וְיִשְׂרָאֵל מְמִירִין אֶת שֶׁלָּהֶן. אֵין הַכֹּהֲנִים {ממ} מְמִירִין לֹא בַחַטָּאת וְלֹא בָאָשָׁם וְלֹא בִבְכוֹר. אָמַרו רְ׳ יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי: וְכִי מִפְּנֵי מָה«[15] אֵין מְמִירִין בִּבְכוֹר? אָמַרו לוֹ$ רְ׳ עֲקִיבָה: חַטָּאת וְאָשָׁם מַתָּנָה [לַכֹּהֵן][16]*, וְהַבְּכוֹר מַתָּנָה לַכֹּהֵן. מַה חַטָּאת וְאָשָׁם אֵין מְמִירִין בּוֹ^[17]•, אַף הַבְּכוֹר לֹא יָמִירוּ בוֹ. **ב׳** אָמַרו לוֹ רְ׳ יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי: מַה לּוֹ$[18] אֵינוּ מֵמֵר«#[19]• בְּחַטָּאת וְאָשָׁם^[20], שֶׁאֵין זָכִין בָּהֶם«[21] בְּחַיֵּיהֶם, תּוֹמַר בִּבְכוֹר, שֶׁזָּכִין בּוֹ בְחַיָּיו?! אָמַרו ^[22]• רְ׳ עֲקִיבָה: וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַרו°[23]: ״וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה קוֹדֶשׁ״ אֵיכָן$ קְדוּשָּׁה חָלָה עָלָיו«[24]•, בְּבֵית הַבְּעָלִים, אַף תְּמוּרָה בְּבֵית הַבְּעָלִים. **ג׳** מְמִירִין מִן הַבָּקָר עַל הַצֹּאן וּמִן הַצֹּאן עַל הַבָּקָר, וּמִן^[25]• הַכְּבָשִׂים עַל הָעִזִּים וּמִן הָעִזִּים עַל הַכְּבָשִׂים, מִן הַזְּכָרִים עַל {הנקי} הַנְּקֵיבוֹת וּמִן הַנְּקֵיבוֹת עַל הַזְּכָרִים, מִן«[26] הַתְּמִימִין« עַל בַּעֲלֵי מוּמִין וּמִן«[27] בַּעֲלֵי מוּמִין עַל הַתְּמִימִין^[28], שֶׁנֶּאֱמַרו°: ״לֹא יַחֲלִיפֶנּוּ וְלֹא יָמִיר אֹתוֹ טוֹב בְּרַע״. $$$ אֵי«[29]• זֶה הוּא טוֹב בְּרַע, בַּעֲלֵי מוּמִין שֶׁקָּדַם הֶקְדֵּישָׁן אֶת מוּמָן. **ד׳** מְמִירִין אֶחָד בִּשְׁנַיִם וּשְׁנַיִם בְּאֶחָד, אֶחָד בְּמֵאָה וּמֵאָה בְּאֶחָד. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵרו: אֵין מְמִירִין אֶלָּא אֶחָד בְּאֶחָד, שֶׁנֶּאֱמַרו°: ״וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ «[30]״, מַה הוּא מְיוּחָד, אַף תְּמוּרָתוֹ מְיוּחֶדֶת. **ה׳** אֵין מְמִירִין {אב} אֵיבָרִים בַּעֲבָרִים«[31]• וְלֹא עֲבָרִים«• בָּאֵיבָרִים, וְלֹא אֵיבָרִים וַעֲבָרִים«[32]• בִּשְׁלֵימִים, וְלֹא שְׁלֵימִים {א} בָּהֶן. רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵרו: מְמִירִין אֵיבָרִים בִּשְׁלֵימִין וְלֹא שְׁלֵימִים בָּהֶן$. אָמַרו רְ׳ יוֹסֵה: וַהֲלֹא בַמּוּקְדָּשִׁין, הוּא אוֹמֵרו: רַגְלָהּ [(שֶׁלָּזֶה) [שֶׁלָּזוֹ]][33]* עוֹלָה, כּוּלָּהּ עוֹלָה, וְאַף^[34]• כְּשֶׁיֹּאמַר רַגְלָהּ שֶׁלָּזוֹ«[35] תַּחַת זוֹ, תְּהֵא כוּלָּהּ {ת} תְּמוּרָה תַּחְתֶּיהָ. **ו׳** אֵין הַמְדוּמָּע {מ} מְדַמֵּעַ אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן. אֵין הַמְחוּמָּץ {מח} מַחְמִיץ אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן. אֵין הַמַּיִם^[36]• שְׁאוּבִין$ פּוֹסְלִין אֶת הַמִּקְוֶה אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן. **ז׳** אֵין מֵי חַטָּאת נֶעֱשִׂים מֵי חַטָּאת אֶלָּא עִם מַתַּן הָאֵפֶר«[37]. אֵין בֵּית פְּרַס עוֹשֶׂה בֵית פְּרַס, וְלֹא תְרוּמָה אַחַר תְּרוּמָה, וְלֹא תְמוּרָה עוֹשָׂה תְמוּרָה, וְלֹא«[38]• הַוֶּלֶד עוֹשֶׂה תְמוּרָה. רְ׳ יְהוּדָהו אוֹמֵרו: הַוֶּלֶד עוֹשֶׂה תְמוּרָה. אָמְרוּ לוֹ: הַקּוֹדֶשׁ$ עוֹשֶׂה תְמוּרָה, וְלֹא«[39] הַוֶּלֶד וְלֹא תְמוּרָה עוֹשִׂין תְּמוּרָה. **ח׳** הָעוֹפוֹת וְהַמְּנָחוֹת אֵינָן עוֹשִׂין תְּמוּרָה, שֶׁלֹּא נֶאֱמַרו אֶלָּא בְהֵמָה$. הַצִּיבּוּר וְהַשּׁוּתָּפִין אֵינָן עוֹשִׂין תְּמוּרָה, שֶׁנֶּאֱמַרו°: ״לֹא יָמִיר אֹתוֹ״, הַיָּחִיד עוֹשֶׂה תְמוּרָה, לֹא[40] הַצִּיבּוּר וְלֹא«[41]• הַשּׁוּתָּפִין עוֹשִׂים {ת} תְּמוּרָה. **ט׳** קָרְבְּנוֹת בֶּדֶק הַבַּיִת אֵינָן {ע} עוֹשִׂין תְּמוּרָה. אָמַרו רְ׳ שִׁמְעוֹן: וַהֲלֹא הַמַּעֲשֵׂר^[42]• בִּכְלָל הָיָה, וְלָמָּה יָצָא? לְהַקִּישׁ אֵלָיו: אֶלָּא^[43]•: מַה מַּעֲשֵׂר קָרְבַּן יָחִיד, יָצְאוּ קָרְבְּנוֹת«[44]# הַצִּיבּוּר«[45]. וּמַה^[46] מַּעֲשֵׂר קָרְבַּן הַמִּזְבֵּחַ«[47], יָצְאוּ קָרְבְּנוֹת בֶּדֶק הַבַּיִת.

הל׳ ט׳ פרק ב׳

יֵשׁ בְּקָרְבְּנוֹת הַיָּחִיד מַה שֶּׁאֵין בְּקָרְבְּנוֹת {הצ} הַצִּיבּוּר, וְיֵשׁ בְּקָרְבְּנוֹת הַצִּיבּוּר מַה שֶּׁאֵין כֵּן^[48]• בְּקָרְבְּנוֹת«[49] הַיָּחִיד«[50]. שֶׁקָּרְבְּנוֹת הַיָּחִיד עוֹשִׂין תְּמוּרָה, וְקָרְבְּנוֹת«[51] הַצִּיבּוּר אֵינָן עוֹשִׂין תְּמוּרָה. קָרְבְּנוֹת הַיָּחִיד נוֹהֲגִין בִּזְכָרִים וּבִנְקֵיבוֹת, {וקר} וְקָרְבְּנוֹת הַצִּיבּוּר אֵין^[52] נוֹהֲגִין אֶלָּא בִזְכָרִים.

---

[1] ק+קיי: ״מוּקָּפִים״.
[2] ק+קיי: ״הַחֲצֵרִים״.
[3] נתלה בין השורות ע״י הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[4] קיי כלפנינו. ק: ״כַּסֵּדֶר זֶה״. וכן בסמוך.
[5] נתלה בין השורות ע״י הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[6] ויקרא כה׳
[7] ק+קיי: ״וּבְעָרֵי״.
[8] ק+קיי נוסף: ״מֵאִיר״.
[9] ניקדתי לפי הכתיב בשלושת כתבי היד. קנ ניקד ״בַּמֵּי״ – כנראה מפני שגרס ״בַּמֶּה״.
[10] קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף כאן: ״הלויים״. וספק האם זה נוסח חלופי למילה הקודמת, או סדר חלופי לשתי המילים הבאות. (בתחילה קנ ניק את מילת ״הלויים״, והוסיף ״ו״ אחריה, אך לאחר מכן סימנה למחיקה).
[11] ק+קיי כלפנינו. ייתכן שאות ״י״ מתוקנת ע״י סופר פרמה מאות ״ו״ שהתחיל לכתוב בטעות.
[12] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״אחד״.
[13] ק+קיי: ״אִם״.
[14] ק+קיי נוסף: ״אֶת״.
[15] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ומה״.
[16] נכתב בשוליים צמוד לשורה ע״י הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[17] ק+קיי: ״בָּהֶן״.
[18] קיי+קנ כלפנינו. קס: כנראה כלפנינו, אך אולי כתב ״ליי״, וכן במילה הבאה כנראה קס כתב ״אינו״ אך אולי כתב ״איניי״.
[19] ניקדתי לפי הנראה לי. ק: ״מֵימִיר״. קי: ״מימר״.
[20] ק+קיי: ״בַּחַטָּאת וּבָאָשָׁם״.
[21] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״בה״.
[22] ק+קיי נוסף: ״לוֹ״.
[23] ויקרא כז׳
[24] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״עליה״.
[25] ק+קיי: ״מִן״.
[26] ק: ״מִן תְּמִימִים״. קיי: ״מתמימים״.
[27] ק: ״מִן בַּעֲלֵי״. קיי: ״מבעלי״.
[28] ק+קיי: ״תְּמִימִים״.
[29] קיי+קנ כלפנינו. קס אולי: ״אוי״.
[30] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״יִהְיֶה קוֹדֶשׁ״.
[31] ק כלפנינו. קיי: ״בעוברים״. וכעין זה בכולם להלן.
[32] קנ כלפנינו. קס: ״בעברים״. קיי: ״ועוברים״.
[33] הסופר תיקן באמצעות ניקוד חולם מעל אות ״ז״. ק+קיי: ״שלזו״.
[34] ק+קיי: ״אַף״.
[35] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״שלזה״.
[36] ק+קיי: ״מַיִם״.
[37] ק כלפנינו. קיי: ״אֵפֶר״.
[38] קיי כלפנינו. ק: נשמט מחמת הדומות ״ולא הוולד עושה תמורה״.
[39] ק כלפנינו. קיי: ״לא״.
[40] קס+קיי כלפנינו. קנ: ״וְלֹא״.
[41] ק כלפנינו. קיי: ״והשותפין״.
[42] קיי: ״מעשר״. ק בטעות: ״מַעֲשֶׂה״.
[43] ק+קיי ליתא: ״אלא״.
[44] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: ״קורבנות״. וכך כמעט תמיד להלן ובפרק הבא. קנ ניק כולם בקמץ רגיל ואני ניקדתי בחטף-קמץ להיכר. ולא אעיר על כך יותר.
[45] ק: ״צִיבּוּר״. קיי: יש השמטה.
[46] ק+קיי: ״מַה״.
[47] ק: ״מִזְבֵּחַ״. קיי: יש השמטה.
[48] ק+קיי ליתא: ״כן״.
[49] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״בקורבן״.
[50] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״היחיד״.
[51] קיי+קנ כלפנינו. קס טעה וכתב: ״וקורבות״. וכן מספר פעמים להלן, ולא אעיר על כך יותר.
[52] ק+קיי: ״אֵינָן״.

קָרְבְּנוֹת הַיָּחִיד חַיָּיבִין בְּאַחֲרָיוּתָן וּ[בְ]אַחֲרָיוּת[1]* נִסְכֵּיהֶם, וְקָרְבְּנוֹת הַצִּיבּוּר אֵינָן חַיָּיבִין לֹא בְאַחֲרָיוּתָן וְלֹא בְאַחֲרָיוּת נִסְכֵּיהֶם, אֲבָל חַיָּיבִין בְּאַחֲרָיוּת נִסְכֵּיהֶם מִשֶּׁקָּרַב הַזֶּבַח[2]«. **ב'** יֵשׁ בְּקָרְבְּנוֹת הַצִּיבּוּר מַה[3]«• שֶׁאֵין בְּקָרְבְּנוֹת הַיָּחִיד. שֶׁקּוֹרְבְּנוֹת הַצִּיבּוּר דּוֹחִין אֶת הַשַּׁבָּת וְאֶת הַטּוּמְאָה, וְקָרְבְּנוֹת הַיָּחִיד אֵינָן דּוֹחִין לֹא אֶת הַשַּׁבָּת וְלֹא אֶת הַטּוּמְאָה. אָמַרו ר' מֵאִיר: {ו} וַהֲלֹא חֲבִיתֵּי כֹהֵן גָּדוֹל וּפַר יוֹם הַכִּיפּוּרִים, {א} {דְ}קָרְבַּן[4]«• יָחִיד וְדוֹחִין[5]^• אֶת הַשַּׁבָּת וְאֶת הַטּוּמְאָה. אֶלָּא שֶׁזְּמַנָּן קָבוּעַ. **ג'** חַטָּאוֹת[6]^• הַיָּחִיד שֶׁכִּיפְּרוּ הַבְּעָלִים, מֵתוֹת$. וְשֶׁלַּצִּיבּוּר, אֵינָם מֵתוֹת. ר' יְהוּדָהו אוֹמֵרו: יָמוּתוּ. אָמַרו ר' שִׁמְעוֹן: מַה מָּצִינוּ בְּוָולָד חַטָּאת וּתְמוּרַת[7]« חַטָּאת וְחַטָּאת[8]« שֶׁמֵּתוּ בְעָלֶיהָ, בְּיָחִיד דְּבָרִים אֲמוּרִים אֲבָל לֹא בַצִּיבּוּר, אַף כְּשֶׁכִּיפְּרוּ[9]« הַבְּעָלִים וְשֶׁעִיבְּרָה$ {א} שְׁנָתָהּ[10]«, בְּיָחִיד דְּבָרִים אֲמוּרִים אֲבָל לֹא בַצִּיבּוּר. **ד'** חוֹמֶר בְּקֳדָשִׁים מִבַּתְּמוּרָה וּבַתְּמוּרָה מִבַּקֳּדָשִׁים. שֶׁהַקֳּדָשִׁים עוֹשִׂין תְּמוּרָה {ו} וְאֵין תְּמוּרָה עוֹשָׂה תְמוּרָה. הַצִּיבּוּר[11]«• {והשו} וְהַשּׁוּתָּפִין מַקְדִּישִׁין, וְלֹא[12]^• מְמִירִין. מַקְדִּישִׁין$ אֵיבָרִים וַעֲבָרִים[13]«•, אֲבָל לֹא מְמִירִין. **ה'** חוֹמֶר בַּתְּמוּרָה[14]«, שֶׁהַקְּדוּשָּׁה[15]« חָלָה עָלֶיהָ $ בְּבַעֲלַת[16]«• מוּם קָבוּעַ, וְאֵינָהּ יוֹצְאָה[17]^ לַחוּלִּין לְהִיגָּזֵז {ול} וּלְהֵיעָבֵד[18]«. ר' יוֹסֵה בִּרְבִּיו$ יְהוּדָה אוֹמֵרו: עָשָׂה שׁוֹגֵג כְּמֵזִיד בַּתְּמוּרָה[19]«•, וְלֹא עָשָׂה שׁוֹגֵג כְּמֵזִיד[20]«• {ב} בַּמּוּקְדָּשִׁין. ר' <אֶ>לְעָזָר[21]«• אוֹמֵרו: הַכִּלְאַיִם, וְהַטְּרֵפָה, וְיוֹצֵא דוֹפֶן, וְטוּמְטוּם, וְאַנְדְּרָגִינָס[22]«#•, לֹא קְדֵישִׁין וְלֹא מַקְדִּישִׁין.

הל' ה' פרק ג'

אֵלּוּ קֳדָשִׁים שֶׁוַּולְדוֹתֵיהֶן וּתְמוּרוֹתֵיהֶן כַּיּוֹצֵא בָהֶן: וְוָלַד שְׁלָמִים, וּתְמוּרָתָן[23]«, וְוָלְדָן[24]#•, וְוָלַד« וְוָלְדָן עַד סוֹף הָעוֹלָם, הֲרֵי אֵלּוּ כִשְׁלָמִים, וּטְעוּנִין סְמִיכָה וּנְסָכִים וּתְנוּפַת[25]« חָזֶה$ וָשׁוֹק. **ב'** ר' <אֶ>לִיעֶזֶר אוֹמֵרו: וְוָלַד שְׁלָמִים לֹא יִקָּרֵב שְׁלָמִים. וַחֲכָמִוים אוֹמְרִיםו: יִקָּרֵב. אָמַרו ר' שִׁמְעוֹן: לֹא נֶחְלְקוּ עַל וְוָלַד וְוָלַד שְׁלָמִים וְעַל וְוָלַד וְוָלַד תְּמוּרָה[26]«, שֶׁלֹּא יִקָּרֵב. וְעַל מַה נֶּחְלָקוּ, עַל הַוָּולָד, שֶׁרִבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵרו: לֹא יִקָּרֵב, וַחֲכָמִוים אוֹמְרִיםו: יִקָּרֵב. **ג'** הֵעִיד$ ר' יְהוֹשֻׁעַ וּרְבִּיו$ פַּפְּיַיס עַל וְוָלַד שְׁלָמִים, שֶׁיִּקָּרֵב שְׁלָמִים. אָמַרו ר' פַּפְּיַיס: אֲנִי מֵעִיד, שֶׁהָיְתָה לָנוּ [פָּרָה][27]* זִבְחֵי שְׁלָמִים, וַאֲכַלְנוּהָ בַּפֶּסַח, וְאָכַלְנוּ וַולְדָהּ[28]« שְׁלָמִים בֶּחָג. **ד'** וְוָלַד תּוֹדָה וּתְמוּרָתָהּ, וְוָלְדָהּ, וְוָלַד« וְוָלְדָהּ, עַד סוֹף הָעוֹלָם, הֲרֵי אֵלּוּ כְּתוֹדָה, וּבִלְבַד שֶׁאֵינָן[29]^• טְעוּנִין^ לֶחֶם. תְּמוּרַת עוֹלָה, וְוָלַד תְּמוּרָה, {ו} וְוָלְדָן[30]«, וְוָלַד« וְוָלְדָן[31]«, עַד סוֹף הָעוֹלָם, הֲרֵי[32]* אֵלּוּ {כ} כְּעוֹלָה: טְעוּנָה[33]^ הֶפְשֵׁט וְנִיתּוּחַ וְכָלִיל לָאִישִּׁים. **ה'** הַמַּפְרִישׁ נְקֵבָה לָעוֹלָה וְיָלְדָה זָכָר, יִרְעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב וְיִמָּכֵר וְיָבִיא בְדָמָיו {ע} עוֹלָה. ר' <אֶ>לְעָזָר[34]*«• אוֹמֵרו: הוּא עַצְמוֹ[35]«• יִקָּרֵב עוֹלָה. **ו'** הַמַּפְרִישׁ נְקֵבָה לְאָשָׁם, תִּרְעֶה עַד {שת} שֶׁתִּסְתָּאֵב[36]«, וְתִימָּכֵר[37]«, וְתָבִיא[38]^• בְדָמֶיהָ[39]« אָשָׁם. וְאִם[40]^ קָרַב אֲשָׁמוֹ, יִפְּלוּ דָמֶיהָ לִנְדָבָה. ר' שִׁמְעוון אוֹמֵרו: תִּימָּכֵר שֶׁלֹּא בַמּוּם. **ז'**[41]^• תְּמוּרַת אָשָׁם, וְוָלַד תְּמוּרָה, וְוָלְדָן, וְוָלַד« וְוָלְדָן, עַד סוֹף הָעוֹלָםו, יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ, וְיִמָּכְרוּ, וְיִפְּלוּ דְמֵיהֶן[42]« לִנְדָבָה. ר' אֱלִיעֶזֶרו אוֹמֵרו: יָמוּתוּ. ר' <אֶ>לְעָזָר[43]«• אוֹמֵרו: יָבִיא בִדְמֵיהֶם עוֹלוֹת. [44]«• **ח'** אָשָׁם שֶׁמֵּתוּ בְעָלָיו, וְשֶׁכִּיפְּרוּ בְעָלָיו, יִרְעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב, וְיִמָּכֵר, וְיִפְּלוּ דָמָיו לִנְדָבָה. ר' <אֶ>לִיעֶזֶר אוֹמֵרו: יָמוּת. ר' <אֶ>לְעָזָר[45]«• אוֹמֵרו: יָבִיא בְדָמָיו עוֹלָה. **ט'** וַהֲלֹא אַף הַנְּדָבָה עוֹלוֹת$ הִיא. מַה בֵּין דִּבְרָיו ר' <אֶ>לְעָזָר[46]^*• לְדִבְרָיו חֲכָמִוים. אֶלָּא: בִּזְמַן שֶׁהִיא בָאָה חוֹבָה, [47]^• סוֹמֵךְ עָלֶיהָ וּמֵבִיא עָלֶיהָ נְסָכִים, וּנְסָכֶיהָ מִשֶּׁלּוֹ. {ו} וְאִם[48]^ הָיָה כֹהֵן, עֲבוֹדָתָהּ וְעוֹרָהּ שֶׁלּוֹ. וּבִזְמַן שֶׁהִיא בָאָה נְדָבָה, אֵינוֹ סוֹמֵךְ עָלֶיהָ וְאֵינוֹ מֵבִיא עָלֶיהָ נְסָכִים, וּנְסָכֶיהָ מִשֶּׁלַּצִּיבּוּר. אַף עַל פִּי[49]«• כֹהֵן, עֲבוֹדָתָהּ וְעוֹרָהּ שֶׁלְּאַנְשֵׁי מִשְׁמָר[50]. [י'][51]* תְּמוּרַת הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר, וְוָלְדָן, וְוָלַד« וְוָלְדָן, עַד סוֹף הָעוֹלָם, הֲרֵי אֵלּוּ כִבְכוֹר וּכְמַעֲשֵׂר, וְיֵאָכְלוּ בְמוּמָן לַבְּעָלִים. מַה בֵּין הַבְּכוֹר {וה} וְהַמַּעֲשֵׂר לְבֵין כָּל הַקֳּדָשִׁים. שֶׁכָּל הַקֳּדָשִׁים נִמְכָּרִים בְּאַטְלֵס[52]« וְנִשְׁחָטִים בְּאַטְלֵס« וְנִשְׁקָלִין בְּלִיטְרָא[53]«, חוּץ מִן הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר[54]^. וְיֵשׁ לָהֶם

[1] אות ״ב״ נתלתה בין השורות בידי הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[2] קיי+קנ כלפנינו. קס בטעות: ״המזבח״.
[3] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״מה שאין בקרבנות היחיד״. וספק האם נשמט או שזו גרסה נכונה.
[4] השימוש באות ״ד״ מזכיר את הארמית ומוזר מאוד. ק: ״קָרְבַּן״. קיי: ״וקרבן״.
[5] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״דוֹחִין״.
[6] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״חטאת״.
[7] ק כלפנינו. קיי: ״ובתמורת״.
[8] ק כלפנינו. קיי: ״ובחטאת״.
[9] ק כלפנינו. קיי: ״כשיכפרו״.
[10] קיי כלפנינו. ק: ״שְׁנָתָן״.
[11] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״הציבור״.
[12] ק+קיי: ״אֲבָל לֹא״.
[13] קנ כלפנינו. קס: ?״בעברין״?. קיי: ״בעוברין״.
[14] קיי+קנ כלפנינו. קס בטעות: ״מבתרומה״.
[15] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״שקדושה״.
[16] קיי כלפנינו. ק: ״בַּעֲלַת״.
[17] ק+קיי הכתיב: ״יוֹצָא״.
[18] קיי: ״ולהעבד״. ק: ״וְלֵעָבֵד״.
[19] קיי+קנ כלפנינו. ק: ״בתרומה״.
[20] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״כמזיד״.
[21] קיי כלפנינו: ״לעזר״. ק: ״אֱלִיעֶזֶר״.
[22] קס הכתיב כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. קיי+קנ: ״וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס״.
[23] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ותמורותן״.
[24] מילים אלו: ״וולד/וולדן״, חוזרות להלן פעמים רבות. בכתבי היד פרמה וקאופמן, הן מופיעות בדרך כלל בשני אותיות ״ו״, והדבר יוצר ספק האם אות ״ו״ הראשונה היא ״ו״ החיבור, או שהיא חלק מכתיבת המילה עצמה. כלומר האם לנקד תמיד: ״וּוְלַד/וּוְלָדָן״, או שיש לנקד תמיד: ״וְוָלַד/וְוָלְדָן״. קנ בחר כמעט תמיד באפשרות השנייה. וכך גם ניקדתי במהדורה זו. אמנם, יתכן גם שיש לנקד לפעמים כך ולפעמים כך, כלומר שאות ״ו״ תשמש לפעמים כוא״ו החיבור נוסף על היותה חלק מכתיבת המילה. בניגוד לכתבי היד הנ״ל, בכתב יד קיימברידג' מופיע כמעט תמיד ״ולד/ולדן״ באות ״ו״ אחת, ורק במקרים שלדעתו יש ״ו״ החיבור נוספה אות ״ו״ נוספת: ״וולד/וולדן״. להלן לא אעיר על כך, אך במקרה שבכ״י קיי יש שני ״וו״, אתן ליד המילה את הסימן ״.
[25] קיי+קנ(?) כלפנינו. קס: ״ותנופה״.
[26] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״תרומה״.
[27] נוסף בין השורות בידי הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[28] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״וולד״.
[29] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״שאינה טעונה״.
[30] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״וולדה״.
[31] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״וולדה״.
[32] וכן ק+קיי. בפרמה אות ״ה״ מוזרה.
[33] ק+קיי: ״וּטְעוּנָה״.
[34] קיי כלפנינו: ״לעזר״. ק: ״אֱלִיעֶזֶר״. סופר פרמה כתב בטעות: ״לעזה״ ולאחר מכן מחק (הסופר?) את רגל אות ״ה״ כדי שתהיה ״ר״.
[35] קיי כלפנינו. ק: ״בְעַצְמוֹ״.
[36] קיי כלפנינו. קס: ״שייסתאבו״. קנ: ״שֶׁיִּסְתָּאֵב״.
[37] קיי כלפנינו. קס: ״ימכר״. קנ: ״תִּימָּכֵר״.
[38] ק+קיי: ״וְיָבִיא״.
[39] קיי+קנ כלפנינו. קס אולי: ״בדמיו״.
[40] ק+קיי: ״אִם״.
[41] ק+קיי: קודם מופיעה ההלכה הבאה ״אשם שמתו בעליו״, ורק לאחריה הלכת ״תמורת אשם״.
[42] קיי כלפנינו. ק: ״דָּמֶיהָ״.
[43] ק כלפנינו. קיי: ״יהושע״. וראו בהערה להלן.
[44] ק כלפנינו. קיי: לאחר הלכת ״תמורת אשם״ ולפני הלכת ״והלא אף הנדבה״ מופיעה הלכה **נוספת**: ״תמורת אשם שמתו בעליו ושכיפרו בעליו, ירעה עד שיסתאב, וימכרו, ויפלו דמיו לנדבה. ר' ליעזר אומ' ימות. ר' לעזר או' יביא בדמיו עולה״. אך באמת ללא המילה הראשונה ״תמורת״, הלכה זו היא בדיוק הלכת ״אשם שמתו בעליו״ שכבר כתבה לעיל. וכאן גם קיי גורס ״לעזר״ ולא ״יהושע״.
[45] ק כלפנינו. קיי: ״יהושע״. וראו בהערה לעיל.
[46] ק+קיי: ״אליעזר״. ומישהו ניקד בפרמה שווא(?) מתחת אות ״ע״ וצ״ע מה כוונתו.
[47] ק+קיי נוסף: ״הוּא״.
[48] ק+קיי: ״אִם״.
[49] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״שהוא״.
[50] קס+קיי כלפנינו. קנ: ״הַמִּשְׁמָר״.
[51] נוסף בשוליים בידי הסופר. וכן ק+קיי מתחילה כאן הלכה חדשה.
[52] ק כלפנינו. קיי: ״באטלים״. וכן בסמוך.
[53] קיי הכתיב כלפנינו. ק: בסיומת ״ה״.
[54] ק+קיי: ״וּמִן הַמַּעֲשֵׂר״.

פְּדָיוֹן, וְלִתְמוּרוֹתֵיהֶן פִּדָּיוֹן, חוּץ מִן הַבְּכוֹר {ו} וְהַמַּעֲשֵׂר[1]^. וּבָאִין מֵחוּצָה[2]« לָאָרֶץ[3]^•, חוּץ מִן הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר^. אִם בָּאוּ תְּמִימִים, יִקָּרֵבוּ. וְאִם בַּעֲלֵי מוּמִין, יֵאָכְלוּ בְּמוּמָן לַבְּעָלִים. אָמַרו ר' שִׁמְעוֹן: מַה הַטַּעַם? שֶׁהַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר יֵשׁ לָהֶם פַּרְנָסָה בִּמְקוֹמָן, וּשְׁאָר כָּל הַקֳּדָשִׁים אַף עַל פִּי {ש} שֶׁנּוֹלַד[4]« לָהֶם מוּם, הֲרֵי אֵלּוּ[5]«• בִּקְדוּשָּׁתָם.

הל' י' פרק ד'

וְוָלַד חַטָּאת, וּתְמוּרַת חַטָּאת, וְחַטָּאת שֶׁמֵּתוּ בְעָלֶיהָ, יָמוּתוּ. וְשֶׁעִיבְּרָה$ שְׁנָתָהּ וְשֶׁאָבְדָה וְנִמְצֵאת וּבַעֲלַת[6]«• מוּם, אִם מִשֶּׁכִּיפְּרוּ הַבְּעָלִים, תָּמוּת, אֵינָהּ$ עוֹשָׂה תְמוּרָה, וְלֹא[7]^• נֶהֱנִים, וְלֹא מוֹעֲלִים[8]«•. וְאִם[9]^ עַד שֶׁ[לֹ]א[10]* כִיפְּרוּ הַבְּעָלִים, תִּרְעֶה עַד שֶׁתִּסְתָּאֵב, וְתִימָּכֵר, וְיָבִיא בְדָמֶיהָ אַחֶרֶת, וְעוֹשָׂה[11]# תְמוּרָה, וּמוֹעֲלִין בָּהּ. **ב'** הַמַּפְרִישׁ חַטָּאתוֹ וְאָבְדָה, וְהִקְרִיב אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ, וְאַחַר כָּךְ נִמְצֵאת הָרִאשׁוֹנָה, תָּמוּת. הַמַּפְרִישׁ מָעוֹת לְחַטָּאתוֹ וְאָבְדוּ, וְהִקְרִיב חַטָּאת[12]« תַּחְתֵּיהֶן, {וא} וְאַחַר כָּךְ נִמְצְאוּ הַמָּעוֹת, יֵלְכוּ לְיַם הַמֶּלַח. **ג'** הַמַּפְרִישׁ מָעוֹת לְחַטָּאתוֹ וְאָבְדוּ, {וה} וְהִפְרִישׁ מָעוֹת אֲחֵרִים תַּחְתֵּיהֶן, לֹא הִסְפִּיק לִיקַּח בָּהֶן חַטָּאת עַד שֶׁנִּמְצְאוּ מָעוֹת[13]^ {הראש} הָרִאשׁוֹנוֹת, יָבִיא מֵאֵלּוּ וּמֵאֵלּוּ חַטָּאת[14]«•, {והש} וְהַשְּׁאָר יִפְּלוּ לִנְדָבָה. **ד'** הַמַּפְרִישׁ מָעוֹת לְחַטָּאתוֹ וְאָבְדוּ, וְהִפְרִישׁ חַטָּאת תַּחְתֵּיהֶם, לֹא הִסְפִּיק לְהַקְרִיבָהּ עַד שֶׁנִּמְצְאוּ הַמָּעוֹת, וַהֲרֵי חַטָּאת בַּעֲלַת מוּם, תִּימָּכֵר, וְיָבִיא מֵאֵלּוּ וּמֵאֵלּוּ חַטָּאת, וְהַשְּׁאָר יִפְּלוּ לִנְדָבָה[15]*. **ה'** הַמַּפְרִישׁ חַטָּאתוֹ וְאָבְדָה, וְהִפְרִישׁ מָעוֹת תַּחְתֶּיהָ, לֹא הִסְפִּיק לִיקַּח בָּהֶן חַטָּאת עַד שֶׁנִּמְצֵאת חַטָּאתוֹ, וַהֲרֵי הִיא בַּעֲלַת מוּם, {א} תִּימָּכֵר וְיָבִיא מֵאֵלּוּ וּמֵאֵלּוּ חַטָּאת, וְהַשְּׁאָר יִפְּלוּ לִנְדָבָה. **ו'** הַמַּפְרִישׁ חַטָּאתוֹ וְאָבְדָה, וְהִפְרִישׁ אַחֶרֶת[16]« תַּחְתֶּיהָ, לֹא הִסְפִּיק לְהַקְרִיבָהּ עַד שֶׁנִּמְצֵאת הָרִאשׁוֹנָה, וַהֲרֵי שְׁתֵּיהֶן בַּעֲלוֹת[17]«• מוּם, יִימָּכְרוּ, וְיָבִיא מֵאֵלּוּ וּמֵאֵלּוּ חַטָּאת, {ו} וְהַשְּׁאָר יִפְּלוּ לִנְדָבָה. **ז'** הַמַּפְרִישׁ חַטָּאתוֹ וְאָבְדָה, וְהִפְרִישׁ אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ, לֹא הִסְפִּיק לְהַקְרִיבָהּ עַד שֶׁנִּמְצֵאת הָרִאשׁוֹנָה, {וה} וַהֲרֵי שְׁתֵּיהֶן תְּמִימוֹת, אַחַת מֵהֶן תִּיקָּרֵב {חט} חַטָּאת וְהַשְּׁנִיָּה תָּמוּת, דִּבְרֵיו ר' מֵאִיר[18]^•. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין חַטָּאת מֵתָה אֶלָּא שֶׁנִּמְצֵאת {מא} מֵאַחַר שֶׁכִּיפְּרוּ הַבְּעָלִים, וְאֵין הַמָּעוֹת הוֹלְכוֹת לְיַם הַמֶּלַח אֶלָּא שֶׁנִּמְצְאוּ[19]« מֵאַחַר שֶׁכִּיפְּרוּ {ה} הַבְּעָלִים. **ח'** הַמַּפְרִישׁ חַטָּאתוֹ, וַהֲרֵי הִיא בַּעֲלַת מוּם, מֹכְרָהּ[20]* וְיָבִיא[21]«• בְדָמֶיהָ אַחֶרֶת. רַבִּי <אֶ>לְעָזָר[22]«• בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אִם קֵרְבָה[23]# שְׁנִיָּיה[24]« עַד שֶׁלֹּא נִשְׁחָטָה הָרִאשׁוֹנָה, תָּמוּת, שֶׁכְּבָר כִּיפְּרוּ הַבְּעָלִים.

הל' ח' פרק ה'

כֵּי־צַד מַעֲרִימִין עַל הַבְּכוֹר? מְבַכֶּרֶת שֶׁהָיְתָה מְעוּבֶּרֶת, אוֹמֵר: מַה שֶׁבְּמֵעֶיהָ שֶׁלָּזוֹ, "אִם זָכָר, עוֹלָה" וְיָלְדָה[25]«• זָכָר, יִקָּרֵב עוֹלָה. "וְאִם[26]«• נְקֵבָה, זִבְחֵי שְׁלָמִים". יָלְדָה נְקֵבָה, תִּיקָּרֵב שְׁלָמִים. "אִם זָכָר עוֹלָה, וְאִם[27]«• נְקֵבָה זִבְחֵי {ש} שְׁלָמִים", וְיָלְדָה[28]^• זָכָר וּנְקֵבָה, הַזָּכָר[29]« יִקָּרֵב עוֹלָה, וְהַנְּקֵבָה תִּיקָּרֵב שְׁלָמִים. **ב'** יָלְדָה שְׁנֵי זְכָרִים, אֶחָד מֵהֶן יִקָּרֵב עוֹלָה, וְהַשֵּׁנִי יִימָּכֵר לְחַיְּיבֵי עוֹלָה, וְדָמָיו חוּלִּין. יָלְדָה שְׁתֵּי נְקֵיבוֹת, אַחַת מֵהֶן תִּיקָּרֵב שְׁלָמִים, {ו} וְהַשְּׁנִיָּיה תִּימָּכֵר לְחַיְּיבֵי שְׁלָמִים, וְדָמֶיהָ[30] חוּלִּין. יָלְדָה טוּמְטוּם וְאַנְדְּרָגִינָס[31]«•, רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֵין קְדוּשָּׁה חָלָה עֲלֵיהֶן. **ג'** הָאוֹמֵר: "וְוָלָדָהּ שֶׁלָּזוֹ עוֹלָה, וְהִיא שְׁלָמִים", דְּבָרָיו קַיָּימִין. "הִיא שְׁלָמִים, וּוְלָדָהּ[32]# עוֹלָה", הֲרֵי זוֹ וְוָלַד שְׁלָמִים, דִּבְרֵיו ר' מֵאִיר. אָמַרו ר' יוֹסֵה: אִם לְכֵן נִתְכַּוָּון מִתְּחִילָּה, אַף$ עַל$ פִּי$ שֶׁאֵי[33]«• אֶיפְשָׁר$ לִקְרוֹת שְׁנֵי שֵׁמוֹת כְּאַחַת, דְּבָרָיו קַיָּימִים. אִם$ מִשֶּׁאָמַרו הֲרֵי זוֹ שְׁלָמִים, וְנִמְלַךְ$ וְאָמַרו[34]« {ע} וַוְלָדָהּ עוֹלָה, הֲרֵי זוֹ וְלַד שְׁלָמִים. **ד'**[35]«•• הֲרֵי זוֹ תְמוּרַת עוֹלָה וּתְמוּרַת שְׁלָמִים, הֲרֵי זוֹ[36]« {תמ} תְמוּרַת עוֹלָה, דִּבְרֵיו ר' מֵאִיר. אָמַרו ר' יוֹסֵה: אִם לְכֵן נִתְכַּוָּון מִתְּחִילָּה, אַף עַל פִּי שֶׁאֵי[37]«• אֶפְשָׁר לִקְרוֹת שְׁנֵי שֵׁמוֹת כְּאַחַת, דְּבָרָיו קַיָּימִים. אִם מִשֶּׁאָמַרו תְּמוּרַת עוֹלָה, וְנִמְלַךְ וְאָמַר: תְּמוּרָתו[38]*

---

[1] ק+קיי: "וּמִן הַמַּעֲשֵׂר". וכן בסמוך.
[2] קיי כלפנינו. ק: "מִחוּץ".
[3] ק+קיי נוסף: "לָאָרֶץ". (קס: "מחוץ לארץ של ארץ").
[4] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁנּוֹלְדוּ".
[5] קיי כלפנינו. ק ליתא: "אלו".
[6] ק כלפנינו. קיי: "בעלת".
[7] ק+קיי: "לֹא".
[8] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מועילין" (כך כותב קס לעיתים גם במספר מקומות אחרים. וצ"ע.).
[9] ק+קיי: "אִם".
[10] אות "ל" נתלתה בידי הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[11] ניקדתי כרגיל. אך קנ ניקד: "וְעוֹשֶׂה".
[12] קיי כלפנינו. ק: "חַטָּאוֹת".
[13] ק+קיי: "הַמָּעוֹת".
[14] קיי כלפנינו. ק ליתא: "חטאת".
[15] הסופר כתב "בנדבה" ואחר כך תיקן אות "ב" להיות "ל", וכן ק+קיי: "לִנְדָבָה".
[16] קיי+קנ כלפנינו. קס: "אחר".
[17] קיי כלפנינו. ק: "בַּעֲלַת".
[18] ק+קיי ליתא: "מאיר".
[19] קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף: "אלא".
[20] גם ק+קיי כתוב בכתיב חסר. אך כך מנוקד בקאופמן (בפרמה אין ניקוד). וצ"ע. וראו בהערה הבאה.
[21] קס כלפנינו. קיי: "יביא". קנ: "וּמֵבִיא".
[22] קיי כלפנינו: "לעזר". ק: "אֱלִיעֶזֶר".
[23] כך ניקד קנ. ושמא צריך לנקד: "קָרְבָה".
[24] ק כלפנינו. קיי: "השנייה".
[25] קס אולי כלפנינו, או שכתב "וולדה". קיי+קנ: "יָלְדָה".
[26] קיי כלפנינו. ק: "אִם".
[27] קיי כלפנינו. ק: "אִם".
[28] ק+קיי: "יָלְדָה".
[29] קיי כלפנינו. ק: "זָכָר".
[30] קס+קיי כלפנינו. קנ: לא ברורה כוונתו (אולי: "וּדְמֵי").
[31] קס כלפנינו. קיי+קנ: "וְאַנְדְּרוֹגִינַס".
[32] כך ניקד קנ, למרות שלעיל ניקד: "וְוָלָדָהּ".
[33] קיי+קנ כלפנינו. קס במילה אחת כפי הנשמע בעל פה: "שאיפשר" (אך כוונתו כלפנינו).
[34] קיי+קנ כלפנינו. קס: "נאמר".
[35] קיי כלפנינו. ק: כל הלכת "הרי זו תמורת עולה" חסרה, וכאן ממשיך בהלכת "הרי זו תחת זו". וצ"ע. אך מספור ההלכות שבסוף הפרק תואם לכך שהלכת "הרי זו תמורת עולה" - צריכה להיות כאן.
[36] קיי: "זה". ק: הלכה זו חסרה.
[37] קיי במילה אחת כפי הנשמע בעל פה: "שאיפשר". ק: הלכה זו חסרה (אך ראו לעיל).
[38] השלמתי לפי קיי. סופר פרמה כתב "תי" כשומר שורה ושכח לכתוב את המילה במלואה. ק: הלכה זו חסרה.

שְׁלָמִים, הֲרֵי זוֹ תְמוּרַת עוֹלָה. **ה'** הֲרֵי זוֹ תַחַת זוֹ, תְּמוּרַת[1]« זוֹ, חֲלִיפֵי$ זוֹ, הֲרֵי זוֹ תְמוּרָה. זוֹ {א} מְחוּלֶּלֶת עַל זוֹ, אֵינָהּ תְמוּרָה. אִם$ הָיָה הֶקְדֵּשׁ בַּעַל מוּם, וְיָצָא[2]«#• לְחוּלִּין צָרִיךְ$ לֵיעָשׂוֹת[3]«• דָּמִים. **ו'** הֲרֵי זוֹ תַחַת חַטָּאת, וְתַחַת[4]^• עוֹלָה, לֹא אָמְרוּ כְלוּם. תַּחַת חַטָּאת זוֹ, וְתַחַת^• עוֹלָה זוֹ, תַּחַת חַטָּאת וְתַחַת^• עוֹלָה שֶׁיֵּשׁ לִי בַבַּיִת[5]^•, הָיָה לוֹ, {א} דְּבָרָיו קַיָּימִין. [6]« אָמְרוּ עַל בְּהֵמָה[7]« טְמֵאָה[8], וְעַל {ב} בַּעֲלַת מוּם, הֲרֵי אֵלּוּ עוֹלָה, לֹא אָמְרוּ כְלוּם. הֲרֵי אֵלּוּ לְעוֹלָה, יִימָּכֵרוּ וְיָבִיא בִדְמֵיהֶם עוֹלָה[9]«•.

הל' ו' **פרק ו'**

כָּל הָאֲסוּרִין עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, אוֹסְרִין כָּל שֶׁהֵן: הָרוֹבֵעַ[10]#, וְהַנִּרְבַּע, הַמּוּקְצֶה[11]^, וְהַנֶּעְבָּד, וְהָאֶתְנָן, וְהַמְּחִיר, וְהַכִּלְאַיִם, וְהַטְּרֵיפָה, וְיוֹצֵא דוֹפֶן. אֵי זֶה [הוּא][12]* מוּקְצֶה[13]«, הַמּוּקְצֶה לַעֲבוֹדָה זָרָה. הוּא {אס} אָסוּר, וּמַה שֶּׁעָלָיו מוּתָּר. אֵי זֶה הוּא[14]« נֶעְבָּד", כָּל שֶׁעוֹבְדִין אוֹתוֹ. הוּא וּמַה שֶּׁעָלָיו אָסוּר. וְזֶה[15]^ וָזֶה מוּתָּרִין לַאֲכִילָה[16]^•. **ב'** אֵי זֶה הוּא אֶתְנָן, הָאוֹמֵר לַזּוֹנָה: הֵילָךְ[17]^ זֶה[18]«• בִּשְׂכָרֵךְ[19]^#•, {א} אֲפִילּוּ מֵאָה, כּוּלָּן אֲסוּרִין. וְכֵן הָאוֹמֵר {ל} לַחֲבֵירוֹ: הֵילָךְ[20]^ טָלֶה זֶה וְתָלִין[21]«• שִׁפְחָתְךָ אֵצֶל עַבְדִּי, רִבִּי אוֹמֵר: אֵינוֹ אֶתְנָן. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֶתְנָן. **ג'** וְאֵי[22]^ זֶה הוּא[23]« מְחִיר הַכֶּלֶב[24]^•. הָאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ: הֵילָךְ^ טָלֶה זֶה תַּחַת כֶּלֶב זֶה. וְכֵן שְׁנֵי שׁוּתָּפִין שֶׁחָלְקוּ, אֶחָד נָטַל[25]« עֲשָׂרָה, וְאֶחָד נָטַל« תִּשְׁעָה וְכֶלֶב, שֶׁכְּנֶגֶד הַכֶּלֶב, אֲסוּרִין, וְשֶׁעִם הַכֶּלֶב, מוּתָּרִין. **ד'**[26]^• אֶתְנַן כֶּלֶב וּמְחִיר זוֹנָה, הֲרֵי אֵלּוּ מוּתָּרִין, שֶׁנֶּאֱמַר[27]°: "שְׁנֵי"[28]•, לֹא$ אַרְבָּעָה. {וולדותי} וַולְדוֹתֵיהֶן מוּתָּרִין, שֶׁנֶּאֱמַר°: "הֶם[29]^", וְלֹא[30]« וַולְדוֹתֵיהֶם. **ה'** נָתַן לָהּ כְּסָפִים, הֲרֵי אֵלּוּ מוּתָּרִין. {יי} יֵינוֹת, שְׁמָנִים, וּסְלָתוֹת, וְכָל דָּבָר שֶׁכַּיּוֹצֵא בוֹ[31]« קָרֵב עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, אָסוּר. **ו'** נָתַן לָהּ מוּקְדָּשִׁין, הֲרֵי אֵלּוּ מוּתָּרִין. עוֹפוֹת, הֲרֵי אֵלּוּ אֲסוּרִין. שֶׁהָיָה בַדִּין: מָה אִם הַמּוּקְדָּשִׁין, {ש} שֶׁהַמּוּם פּוֹסֵל בָּהֶן, אֵין[32]« אֶתְנָן וּמְחִיר חָל {ע} עֲלֵיהֶם, עוֹפוֹת[33]^, שֶׁאֵין הַמּוּם פּוֹסֵל בָּהֶן[34]^, אֵינוּ דִין שֶׁלֹּא יְהֵא אֶתְנָן וּמְחִיר חָל עֲלֵיהֶן[35]^?! תַּלְמוּדוֹ לוֹמַר: "לְכָל נֶדֶר", לְהָבִיא אֶת הָעוֹף. **ז'** כָּל הָאֲסוּרִין מֵעַל[36]^• גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, וַולְדוֹתֵיהֶן מוּתָּרִין. (מו)[37]* רִ' (<אֶ>לְעָזָר) [<אֶ>לִיעֶזֶר][38]* אוֹמֵר: וְולַד טְרֵפָה, לֹא יִקָּרֵב עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ. $$$ רִ' חֲנַנְיָה בֶּן אַנְטִיגְנָס אוֹמֵר: כְּשֵׁירָה שֶׁיָּנְקָה מִן הַטְּרֵפָה, פְּסוּלָה מֵעַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ. כָּל הַקֳּדָשִׁים שֶׁנֶּעֱשׂוּ טְרֵפָה, אֵין פּוֹדִין אוֹתָן[39]«, שֶׁאֵין פּוֹדִין אֶת הַקֳּדָשִׁים לְהַאֲכִילָן לַכְּלָבִים.

הל' ז'[40]^• **פרק {ח}<ז>'**

יֵשׁ בְּקָדְשֵׁי[41]« הַמִּזְבֵּחַ מַה שֶּׁאֵין בְּקָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת, וְיֵשׁ[42]« בְּקָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת מַה שֶּׁאֵין {ב} בְּקָדְשֵׁי הַמִּזְבֵּחַ. שֶׁקּוֹדְשֵׁי[43]* הַמִּזְבֵּחַ עוֹשִׂין {ת} תְּמוּרָה, וְחַיָּיבִין עֲלֵיהֶן מִשֵּׁם[44]« פִּיגּוּל, וְנוֹתָר[45]^, וְטָמֵא, וְולָדָן[46]« וַחֲלָבָן אָסוּר לְאַחַר פִּדְיוֹנָן, {וה} וְהַשּׁוֹחֲטָן בַּחוּץ חַיָּיב, וְאֵין[47]^ נוֹתְנִין מֵהֶם {ל} לָאוּמָּנִין בִּשְׂכָרָן. **ב'** וְיֵשׁ[48]^• בְּקָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת ••מַה שֶּׁאֵין בְּקָדְשֵׁי הַמִּזְבֵּחַ[49]^••, שֶׁסְּתָם {ה} הֶקְדֵּשׁוֹת לְבֶדֶק הַבַּיִת. הֶקְדֵּשׁ בֶּדֶק הַבַּיִת חָל {ע} עַל הַכֹּל, וּמוֹעֲלִין בְּגִידוּלֵיהֶן, וְאֵין בָּהֶן הֲנָיָיה לַכֹּהֲנִים. **ג'** אֶחָד קָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ[50]^ וְאֶחָד {ק} קָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת, אֵין מְשַׁנִּין אוֹתָן מִקְּדוּשָּׁה לִקְדוּשָּׁה, וּמַקְדִּישִׁין[51]« אוֹתָן הֶקְדֵּשׁ עִילּוּי, {ומח} וּמַחֲרִימִין אוֹתָן. וְאִם מֵתוּ, יִיקָּבֵרוּ. רִ' שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: קָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת, אִם מֵתוּ, יִיפָּדוּ. **ד'** אֵלּוּ$ הֵן הַנִּקְבָּרִים: קֳדָשִׁים שֶׁהִפִּילוּ, יִיקָּבֵרוּ. הִיפִּילָה שִׁילְיָיא[52]^, תִּיקָּבֵר. שׁוֹר הַנִּסְקָל, וְעֶגְלָה עֲרוּפָה, וְצִיפֳּרֵי$ מְצוֹרָע, וּשְׂעַר נָזִיר, וּפֶטֶר חֲמוֹר, וּבָשָׂר בְּחָלָב, וְחוּלִּין שֶׁנִּשְׁחָטוּ בָעֲזָרָה. רִ' שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: חוּלִּין שֶׁנִּשְׁחָטוּ בָעֲזָרָה, יִישָּׂרֵפוּ, וְכֵן חַיָּיה שֶׁנִּשְׁחָטָה בָעֲזָרָה. **ה'** אֵלּוּ$ {ט} הֵן הַנִּשְׂרָפִין: חָמֵץ בַּפֶּסַח, יִישָּׂרֵף. וּתְרוּמָה טְמֵאָה, הָעוֹרְלָה[53]«, וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם, אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ {ל} לִישָּׂרֵף[54]^, יִישָּׂרֵף. וְאֶת[55]^ שֶׁדַּרְכּוֹ לְהִיקָּבֵר, יִיקָּבֵר. וּמַדְלִיקִין[56]«• בְּפַת וּבְשֶׁמֶן שֶׁלִּתְרוּמָה. **ו'** כָּל הַקֳּדָשִׁים[57]^ שֶׁנִּשְׁחָטוּ[58]* חוּץ לִזְמַנָּן וְחוּץ {ל} לִמְקוֹמָן, הֲרֵי אֵלּוּ יִשָּׂרְפוּ. אָשָׁם תָּלוּי, יִישָּׂרֵף. רִ' יְהוּדָה אוֹמֵר: יִיקָּבֵר. חַטַּאת הָעוֹף הַבָּאָה עַל {ה} הַסָּפֵק[59]^, תִּישָּׂרֵף. רִ' יְהוּדָה אוֹמֵר: יְטִילֶנָּה[60]* לְאַמָּה. כָּל

---

[1] קיי כלפנינו. ק: "תְּמוּרָה".
[2] קיי הכתיב כלפנינו. ק: "יָצָא". וצ"ע.
[3] קיי: "לעשות". ק: "לְהֵעָשׂוֹת". וניקדתי לפי רוח נקדן קאופמן (בפרמה אין ניקוד). וצ"ע.
[4] ק+קיי: "תַּחַת". וכן פעמיים להלן.
[5] ק+קיי: "בְּתוֹךְ הַבַּיִת".
[6] ק כלפנינו. קיי נוסף: "אִם".
[7] קיי כלפנינו. ק: "הַבְּהֵמָה".
[8] קס+קיי כלפנינו. קנ: "הַטְּמֵאָה".
[9] קיי כלפנינו. ק: "עוֹלוֹת".
[10] ניקדתי כרגיל. קנ ניקד: "הָרוֹבַע".
[11] ק+קיי: "וְהַמּוּקְצֶה".
[12] נתלה בין השורות, כנראה בידי הסופר. וכן ק+קיי.
[13] קיי כלפנינו. ק: "וְהַמּוּקְצֶה".
[14] קיי כלפנינו. ק: "וְאֵי זֶה הַנֶּעְבָּד".
[15] ק+קיי: "זֶה".
[16] ק+קיי: "בָּאֲכִילָה".
[17] ק+קיי: "הֵא לִיךְ".
[18] קיי כלפנינו. ק ליתא: "זה".
[19] ניקדתי לפי הכתיב בפרמה. ק+קיי: "בִּשְׂכָרִיךְ" (ניקוד קנ).
[20] ק+קיי: "הֵא לָךְ". וכן להלן.
[21] קיי כלפנינו. ק: "וְתֵן לִי".
[22] ק+קיי: "אֵי".
[23] קיי כלפנינו. ק ליתא: "הוא".
[24] ק+קיי: "כֶּלֶב".
[25] קיי כלפנינו. ק: "נוֹטֵל". וכן בסמוך.
[26] ק+קיי: אין כאן הלכה חדשה.
[27] דברים כג'
[28] בתנ"ך כתוב "שניהם" ודרשו חז"ל כאילו כתוב "שני" "הם".
[29] ק+קיי: "הֶן".
[30] קיי כלפנינו. ק: "לֹא".
[31] קיי כלפנינו. ק: "בָּהּ".
[32] קיי כלפנינו. ק: "וְאֵין".
[33] ק+קיי בלשון יחיד: ק: "עוֹף". קיי: "העוף".
[34] ק+קיי: "בּוֹ".
[35] ק+קיי: "עָלָיו".
[36] ק+קיי: "עַל".
[37] סומן למחיקה בידי הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
[38] כתוב "לעזר" ומנוקד כמו "ליעזר". ייתכן שהניקוד מידי הסופר עצמו. ק+קיי: "אֱלִיעֶזֶר"
[39] קיי כלפנינו ("אותם"). ק ליתא: "אותם".
[40] ק+קיי: "ו'", מפני שאין הלכה חדשה לעיל "אתנן כלב".
[41] קיי+קנ כלפנינו. קס בכתיב מלא: "בקודשי". וכן ברובם להלן. ולא אעיר על כך. וקנ ניקד אות "ק" בקמץ רגיל אך אני ניקדתי בקמץ-קטן.
[42] ק: "יֵשׁ". קיי: יש השמטה.
[43] ק+קיי כעין מה שלפנינו. אותיות "קו" בפרמה מתוקנות ע"י הסופר מאות "ע"(?).
[44] ק כלפנינו. קיי: "משום".
[45] ק+קיי: "נוֹתָר".
[46] ק הכתיב כלפנינו. קיי: "ולדן".
[47] ק+קיי: "אֵין".
[48] ק+קיי: "יֵשׁ".
[49] ק+קיי ליתא: "מה שאין בקדשי המזבח".
[50] ק+קיי: "הַמִּזְבֵּחַ".
[51] קיי כלפנינו. ק: "מַקְדִּישִׁין".
[52] ק+קיי: בסיומת "ה".
[53] קס כלפנינו. קנ: "הָעָרְלָה". קיי: "והערלה".
[54] ק+קיי: "לְהִשָּׂרֵף".
[55] קנ כלפנינו. קס+קיי: "את".
[56] קיי כלפנינו. ק: "מַדְלִיקִין".
[57] ק+קיי: "קָדָשִׁים".
[58] ק+קיי כלפנינו. אות "ש" השנייה בפרמה מתוקנת ע"י הסופר מאות "ט" שכתב בטעות.
[59] ק+קיי: "סָפֵק".
[60] ק+קיי כלפנינו. אות "י" השנייה בפרמה דומה קצת לאות "ו".

הַנִּשְׂרָפִין לֹא יִקָּבֵרוּ, וְכָלִ^[1]• הַנִּקְבָּרִים לֹא יִשָּׂרֵפוּ. ר' יְהוּדָהו אוֹמֵרו: אִם רָצָה לְהַחֲמִיר עַל[2]• עַצְמוֹ לִשְׂרוֹף אֶת הַנִּקְבָּרִים, רַשַּׁיי. אָמְרוּו לוֹ: אֵינוּ מוּתָּר לְשַׁנּוֹת.

חסלת תמורה

מסכת מעילה^[3]•

קָדְשֵׁי קָדָשִׁים שֶׁשְּׁחָטָן בַּדָּרוֹם, מוֹעֲלִין בָּהֶן. שְׁחָטָן בַּדָּרוֹם וְקִיבֵּל דָּמָן בַּצָּפוֹן, בַּצָּפוֹן וְקִיבֵּל דָּמָן בַּדָּרוֹם, שָׁחַט$ בַּיּוֹם וְזָרַק בַּלַּיְלָה, בַּלַּיְלָה וְזָ[ר]ק*[4] בַּיּוֹם, אוֹ שֶׁשְּׁחָטָן חוּץ לִזְמַנָּן וְחוּץ {למ} לִמְקוֹמָן, מוֹעֲלִין בָּהֶן. •[5] אָמְרוּו ר' יְהוֹשֻׁעַ: כָּל שֶׁהָיָה לָהּ שָׁעַת הֶיתֵּר לַכֹּהֲנִים, אֵין מוֹעֲלִין בָּהּ. וְכָל שֶׁלֹּא הָיָה לָהּ שָׁעַת הֶיתֵּר לַכֹּהֲנִים, מוֹעֲלִין בָּהּ. אֵי^[6]. זו«[7] הִיא שֶׁהָיָה«[8] לָהּ שָׁעַת הֶיתֵּר לַכֹּהֲנִים? שֶׁלָּנָה*[9], {ו} וְשֶׁנִּיטַּמְּאָת, וְשֶׁיָּצְאָת«^[10]. וְאֵי זוֹ הִיא שֶׁלֹּא הָיָה לָהּ שָׁעַת (הכושר)*[11] הֶיתֵּר לַכֹּהֲנִים? שֶׁנִּשְׁחֲטָה {ח} חוּץ לִזְמַנָּהּ, וְחוּץ«[12] לִמְקוֹמָהּ, וְשֶׁקִּיבְּלוּ פְסוּלִין וְזָרְקוּ אֶת דָּמָהּ. **ב'** בְּשַׂר קָדְשֵׁי«[13] קָדָשִׁים שֶׁיָּצָא לִפְנֵי זְרִיקוֹת[14]• דָּמִים, ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵרו: {מוע} מוֹעֲלִין בּוֹ, וְאֵין חַיָּיבִין עָלָיו מִשֵּׁם פִּיגּוּל, נוֹתָר**[15] וְטָמֵא**[16]. ר' עֲקִיבָה אוֹמֵרו: אֵין«[17] מוֹעֲלִין בּוֹ, אֲבָל חַיָּיבִין עָלָיו מִשֵּׁם פִּיגּוּל, וְנוֹתָר«[18]• וְטָמֵא. **ג'** אָמְרוּו ר' עֲקִיבָה: וַהֲרֵי הַמַּפְרִישׁ חַטָּאתוֹ$ וְאָבְדָה, וְהִפְרִישׁ אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ, וְאַחַר כָּךְ«[19] {נמ} נִמְצֵאת הָרִאשׁוֹנָה, וַהֲרֵי«[20]• שְׁתֵּיהֶן עוֹמְדוֹת, לֹא (שדמ)*[21] כְּשֵׁם שֶׁדָּמָהּ פּוֹטֵר אֶת בְּשָׂרָהּ, כָּךְ הוּא פּוֹטֵר אֶת בְּשַׂר חֲבֶרְתָּהּ!! אִם$ פָּטַר דָּמָהּ אֶת בְּשַׂר חֲבֶרְתָּהּ מִן הַמְּעִילָה, דִּין הוּא {ש} שֶׁיִּפְטוֹר אֶת שֶׁלְּעַצְמָהּ^[22]•. **ד'** אֱמוּרֵי קָדָשִׁים קַלִּים שֶׁיָּצְאוּ לִפְנֵי זְרִיקוֹת« דָּמִים, ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵרו: אֵין[23]• מוֹעֲלִין בָּהֶן, וְאֵין חַיָּיבִים עֲלֵיהֶם מִשֵּׁם פִּיגּוּל וְנוֹתָר« וְטָמֵא. ר' עֲקִיבָה אוֹמֵרו: מוֹעֲלִין בָּהֶן, וְחַיָּיבִין עֲלֵיהֶן מִשֵּׁם פִּיגּוּל, וְנוֹתָר« וְטָמֵא. **ה'** מַעֲשֶׂה$[24]•# דָּמִים בְּקָדְשֵׁי קָדָשִׁים, לְהָקֵל וּלְהַחֲמִיר. וּבְקָדָשִׁים קַלִּים, כּוּלּוֹ לְהַחֲמִיר. כֵּי־צַד: קָדְשֵׁי קָדָשִׁים לִפְנֵי זְרִיקוֹת« דָּמִים, מוֹעֲלִין בָּאֵימוּרִין וּבַבָּשָׂר. «[25] לְאַחַר {ז} זְרִיקוֹת« דָּמִים, מוֹעֲלִין בָּאֵימוּרִין וְאֵין {מוע} מוֹעֲלִין בַּבָּשָׂר. עַל זֶה וְעַל זֶה, חַיָּיבִין עָלָיו^[26]• מִשֵּׁם פִּיגּוּל וְנוֹתָר« וְטָמֵא. וּבְקָדָשִׁים[27]• קַלִּים כּוּלּוֹ לְהַחֲמִיר. כֵּי־צַד: קָדָשִׁים קַלִּים לִפְנֵי {זר} זְרִיקוֹת« דָּמִים, אֵין מוֹעֲלִין לֹא בָאֵימוּרִים וְלֹא בַבָּשָׂר. לְאַחַר זְרִיקוֹת« דָּמִים, מוֹעֲלִים בָּאֵימוּרִין וְאֵין מוֹעֲלִין בַּבָּשָׂר. עַל זֶה וְעַל זֶה, חַיָּיבִין עָלָיו*[28]^• מִשֵּׁם פִּיגּוּל וְנוֹתָר« וְטָמֵא. נִמְצָא מַעֲשֶׂה$[29]•# דָּמִים בְּקָדְשֵׁי קָדָשִׁים, לְהָקֵל וּלְהַחֲמִיר. וּבְקָדָשִׁים קַלִּים, כּוּלּוֹ לְהַחֲמִיר.

הל' ה' **פרק ב'**

חַטַּאת הָעוֹף, מוֹעֲלִין בָּהּ מִשֶּׁהוּקְדְּשָׁה. נִמְלְקָה, הוּכְשְׁרָה לְהִיפָּסֵל בִּטְבוּל יוֹם וּבִמְחוּסַּר(י)*[30] {כיפ} כִּיפּוּרִים וּבְלִינָה. הוּזָּה[31] דָּמָהּ[32]«, חַיָּיבִין עָלֶיהָ {מ} מִשֵּׁם פִּיגּוּל וְנוֹתָר« וְטָמֵא, וְאֵין בָּהּ מְעִילָה. **ב'** עוֹלַת הָעוֹף, מוֹעֲלִין בָּהּ מִשֶּׁהוּקְדְּשָׁה. נִמְלְקָה, הוּכְשְׁרָה לְהִיפָּסֵל בִּטְבוּל יוֹם וּבִמְחוּסַּר כִּיפּוּרִים וּבְלִינָה. מִיצָּה דָּמָהּ, חַיָּיבִין עָלֶיהָ מִשֵּׁם פִּיגּוּל וְנוֹתָר וְטָמֵא. וּמוֹעֲלִין בָּהּ עַד שֶׁתֵּצֵא לְבֵית הַדֶּשֶׁן. **ג'** פָּרִים הַנִּשְׂרָפִים וּשְׂעִירִים הַנִּשְׂרָפִים, מוֹעֲלִין בָּהֶן מִשֶּׁהוּקְדָּשׁוּ. נִשְׁחֲטוּ, הוּכְשְׁרוּ לְהִיפָּסֵל בִּטְבוּל יוֹם וּבִמְחוּסַּר כִּיפּוּרִים וּבְלִינָה. הוּזָּה*[33] דָּמָן[34]•, חַיָּיבִין עֲלֵיהֶם מִשֵּׁם פִּיגּוּל וְנוֹתָר« וְטָמֵא. וּמוֹעֲלִין בָּהֶם {א} בְּבֵית הַדֶּשֶׁן עַד שֶׁיִּתּוּךְ[35]•# הַבָּשָׂר. **ד'** הָעוֹלָה, מוֹעֲלִין בָּהּ מִשֶּׁהוּקְדְּשָׁה. נִשְׁחֲטָה, הוּכְשְׁרָה לְהִיפָּסֵל בִּטְבוּל יוֹם וּבִמְחוּסַּר {כ} כִּיפּוּרִים וּבְלִינָה. נִזְרַק דָּמָהּ, חַיָּיבִין עָלֶיהָ מִשֵּׁם פִּיגּוּל וְנוֹתָר« וְטָמֵא. אֵין$ מוֹעֲלִים {ב} בְּעוֹרוֹת$, אֲבָל מוֹעֲלִין בַּבָּשָׂר עַד שֶׁיֵּצֵא {ל} לְבֵית הַדֶּשֶׁן. **ה'** חַטָּאת וְאָשָׁם וְזִבְחֵי שַׁלְמֵי צִיבּוּר, מוֹעֲלִין בָּהֶן מִשֶּׁהוּקְדָּשׁוּ. {נש} נִשְׁחֲטוּ, הוּכְשְׁרוּ לְהִיפָּסֵל בִּטְבוּל יוֹם וּבִמְחוּסַּר כִּיפּוּרִים וּבְלִינָה. נִזְרַק דָּמָן[36], חַיָּיבִין עֲלֵיהֶם מִשֵּׁם פִּיגּוּל וְנוֹתָר« וְטָמֵא. אֵין מוֹעֲלִין {בב} בַּבָּשָׂר, אֲבָל מוֹעֲלִין בָּאֵימוּרִין עַד שֶׁיֵּצְאוּ לְבֵית הַדֶּשֶׁן. **ו'** שְׁתֵּי הַלֶּחֶם, מוֹעֲלִין בָּהֶן מִשֶּׁהוּקְדָּשׁוּ. קָרְמוּ בַּתַּנּוּר, הוּכְשְׁרוּ לְהִיפָּסֵל

---

[1] ק+קיי: ״כָּלִ״.
[2] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״אֶת״.
[3] ק+קיי: מסכת ״כריתות״ לפני ״מעילה״. אך בסיכום ההלכות שבסוף הסדר בקאופמן, ״מעילה״ לפני ״כריתות״. ויש לציין ששתי המסכתות שוות במספר הפרקים (6).
[4] אות ״ר״ נתלתה בידי הסופר. וכן ק+קיי: ״וְזָרַק״.
[5] ק+קיי נוסף: ״כְּלָל״.
[6] ק+קיי: ״וְאֵי״.
[7] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״זה הוא״.
[8] קנ כלפנינו. קס: ״היה״. קיי: ״שלא היה״.
[9] ק+קיי כלפנינו. אות ״ל״ מתוקנת בידי הסופר מאות ״נ״.
[10] ק+קיי בסדר הפוך: ק: ״וְשֶׁנִּיטַּמַּאת שֶׁיָּצַאת״. קיי: ״ושניטמאת ושיצאת״.
[11] סומן למחיקה בנקודותיים, כנראה בידי הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
[12] ק כלפנינו. קיי: ״חוץ״.
[13] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״קודש״.
[14] קיי כלפנינו. ק: ״זְרִיקַת״. וכן בכולם להלן.
[15] ק+קיי כלפנינו (קס: ״נותר וטמא״). סופר פרמה כתב ״וטמא ונותר״ ולאחר מכן תיקן כלפנינו באמצעות סימוני אותיות א׳ ב׳ לשינוי סדר המילים.
[16] אות ״ר״ אולי מתוקנת בידי סופר פרמה. אולי מאות ״ב״. וכן ק+קיי: ״וְנוֹתָר״.
[17] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״אין״.
[18] קיי כלפנינו. ק: ״נוֹתָר״. וכעין זה בכולם להלן, גם בפרק הבא, אלא שברוב הפעמים קנ תיקן בניקודו להוספת ״ו״ בתחילה. ולא אעיר על כך יותר.
[19] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״כך״.
[20] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״והרי״.
[21] הסופר סימן למחיקה בגרשים. וכן ק+קיי ליתא.
[22] ק+קיי: ״בְּשָׂרָהּ״.
[23] קיי כלפנינו. ק: הדעות מוחלפות: רבי אליעזר סובר שמועלין, ורבי עקיבה סובר שאין מועלין.
[24] ק+קיי הכתיב כלפנינו: ״מעשה״. אך קנ ניקד אות ״ש״ בצירי במקום בסגול.
[25] קיי כלפנינו. ק: המשפט קטוע כאן מפני שנשמט מחמת הדומות ״באימורין-באימורין״.
[26] ק+קיי ליתא: ״עליו״.
[27] קיי כלפנינו. ק: ״קָדָשִׁים״.
[28] ייתכן שכתוב ״עלוו״, ואולי ״ו״ ראשונה תוקנה להיות ״י״. ק+קיי ליתא: ״עליו״.
[29] ק+קיי הכתיב כלפנינו: ״מעשה״. אך קנ ניקד אות ״ש״ בצירי במקום בסגול.
[30] הסופר(?) תיקן באמצעות מחיקת אות ״י״ וניקוד אות ״ס״ בפתח. וכן ק+קיי: ״וּבִמְחוּסַּר״.
[31] קס+קיי כלפנינו. קנ: ״מִיצָּה״.
[32] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״דמיה״.
[33] ק+קיי כלפנינו. מילה זו כתב סופר פרמה ע״ג המחק.
[34] קיי כלפנינו. קס: ״דמיה״. קנ: ״דָּמָהּ״.
[35] כך כתוב ומנוקד בידי סופר פרמה. קס כלפנינו. קיי+קנ: ״שֶׁיִּתַּךְ״.
[36] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״דמה״.

בִּטְבוּל יוֹם, וּבִמְחוּסַּר כִּיפּוּרִים, לִשְׁחוֹט[1]^•
עֲלֵיהֶם [אֶת]*[2] הַזֶּבַח. נִזְרַק דָּמָן שֶׁלַּכְּבָשִׂים, חַיָּיבִין
עֲלֵיהֶם מִשֵּׁם פִּיגּוּל וְנוֹתָר[3]^ וְטָמֵא, וְאֵין {א}
בָּהֶם מְעִילָה. **ז׳** לֶחֶם הַפָּנִים, מוֹעֲלִים
בּוֹ מִשֶּׁהוּקְדַּשׁ. קָרַם בַּתַּנּוּר, הוּכְשַׁר[4]« {להי}
לְהִיפָּסֵל בִּטְבוּל יוֹם וּבִמְחוּסַּר כִּיפּוּרִים,
וּלְהִיסְתַּדֵּר[5]« עַל גַּבֵּי (המזבח)*[6] <הַ>שׁוּלְחָן*[7]. קָרְבוּ
הַבַּזִיכִּים, חַיָּיבִין עָלָיו מִשֵּׁם פִּיגּוּל וְנוֹתָר«
וְטָמֵא, וְאֵין בּוֹ מְעִילָה. **ח׳** הַמְּנָחוֹת,
מוֹעֲלִין בָּהֶן מִשֶּׁהוּקְדָּשׁוּ. קָדְשׁוּ בַכֶּלִי,
הוּכְשָׁרוּ לְהִיפָּסֵל בִּטְבוּל יוֹם וּבִמְחוּסַּר
כִּיפּוּרִים וּבַלִּינָה. קָרַב הַקּוֹמֶץ, חַיָּיבִין {על}
עֲלֵיהֶם מִשֵּׁם פִּיגּוּל וְנוֹתָר« וְטָמֵא. וְאֵין {מ}
מוֹעֲלִין בַּשִּׁירַיִים[8]^, אֲבָל מוֹעֲלִין בַּקּוֹמֶץ
עַד שֶׁיֵּצֵא לְבֵית הַדֶּשֶׁן. **ט׳** הַקּוֹמֶץ,
וְהַלְּבוֹנָה, וְהַקְּטֹרֶת, וּמִנְחַת[9]«• כֹּהֲנִים, וּמִנְחַת
כֹּהֵן מָשִׁיחַ, וּמִנְחַת נְסָכִים, מוֹעֲלִין בָּהֶם
מִשֶּׁהוּקְדָּשׁוּ. קָדְשׁוּ בַכֶּלִי, הוּכְשָׁרוּ לְהִיפָּסֵל
בִּטְבוּל יוֹם וּבִמְחוּסַּר כִּיפּוּרִים וּבַלִּינָה, {וח}
וְחַיָּיבִין עֲלֵיהֶן מִשֵּׁם נוֹתָר וּמִשֵּׁם[10]« טָמֵא,
וּפִיגּוּל אֵין בָּהֶן. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ
מַתִּירִין, אֵין חַיָּיבִין עָלָיו מִשֵּׁם פִּיגּוּל וְנוֹתָר
וְטָמֵא, עַד שֶׁיִּקָּרְבוּ מַתִּירִין[11]^•. וְכָל שֶׁאֵין לוֹ
מַתִּירִין, כֵּיוָן שֶׁקָּדַשׁ[12]«#• בַּכֶּלִי, חַיָּיבִין עָלָיו {מ}
מִשֵּׁם נוֹתָר וּמִשֵּׁם[13]« טָמֵא, וּפִיגּוּל[14]« אֵין בּוֹ.

הל׳ ט׳ פרק ג׳

וְולַד חַטָּאת וּתְמוּרַת חַטָּאת וְחַטָּאת שֶׁמֵּתוּ
בְעָלֶיהָ, יָמוּתוּ. וְשֶׁעִיבְּרָה$ שְׁנָתָהּ, וְשֶׁאָבְדָה
וְנִמְצֵאת$ בַּעֲלַת[15]« מוּם, אִם מִשֶּׁכִּיפְּרוּ הַבְּעָלִים,
תָּמוּת, וְאֵינָהּ[16]^ עוֹשָׂה תְּמוּרָה, וְלֹא[17]^ נֶהֱנִים, וְלֹא
מוֹעֲלִין[18]«•. וְאִם[19]^ עַד שֶׁלֹּא כִיפְּרוּ הַבְּעָלִים, תִּרְעֶה
עַד שֶׁתִּיסְתָּאֵב, וְתִימָּכֵר, וְיָבִיא בְדָמֶיהָ {א}
אַחֶרֶת, וְעוֹשָׂה תְמוּרָה, וּמוֹעֲלִין בָּהּ. **ב׳**
הַמַּפְרִישׁ מָעוֹת לִנְזִירוּתוֹ, לֹא נֶהֱנִים וְלֹא
מוֹעֲלִין, מִפְּנֵי שֶׁהֵן רְאוּיִן לָבוֹא כוּלָּם {ש}
שְׁלָמִים. מֵת(ו)*[20], הָיוּ סְתוּמִין*[21], יִפְּלוּ לִנְדָבָה. {מפ}*[22]
הָיוּ מְפוֹרָשִׁין, דְּמֵי חַטָּאת יֵלְכוּ לְיָם הַמֶּלַח,
לֹא נֶהֱנִים וְלֹא מוֹעֲלִין.$ דְּמֵי[23]« עוֹלָה, יָבִיא[24]«• עוֹלָה
וּמוֹעֲלִין$ בָּהֶן$. דְּמֵי« שְׁלָמִים, יָבוֹאוּ[25]«• שְׁלָמִים, {נ}
נֶאֱכָלִין[26]^ לְיוֹם אֶחָד, וְאֵינָן טְעוּנִין לֶחֶם. **ג׳**
ר׳ שִׁמְעוֹן$ אוֹמֵרו: הַדָּם, קַל[27]# בִּתְחִילָּתוֹ וְחוֹמֶר$
בְּסוֹפוֹ, הַנְּסָכִים$, (קל)*[28] חוֹמֶר בִּתְחִילָּתָן[29]« וְקַל# בְּסוֹפָן.
הַדָּם, כַּתְּחִילָּה$ אֵין מוֹעֲלִין בּוֹ. יָצָא לְנַחַל {קד}
קִדְרוֹן, מוֹעֲלִין[30]« בּוֹ. הַנְּסָכִים, כַּתְּחִילָּה מוֹעֲלִים
בָּהֶם. יָרְדוּ לַשִּׁית, אֵין מוֹעֲלִין בָּהֶן. **ד׳**
דִּישּׁוּן הַמִּזְבֵּחַ[31]« הַפְּנִימִי וְהַמְּנוֹרָה, לֹא נֶהֱנִים
וְלֹא מוֹעֲלִין. הַמַּקְדִּישׁ[32]« דִּישּׁוּן כַּתְּחִילָּה$, מוֹעֲלִין
בּוֹ. תּוֹרִין שֶׁלֹּא הִגִּיעַ זְמַנָּן, וּבְנֵי[33]«• יוֹנָה שֶׁעִיבֵּר[34]«•
זְמַנָּן, לֹא נֶהֱנִים וְלֹא מוֹעֲלִין. ר׳ שִׁמְעוֹון אוֹמֵר:
תּוֹרִין שֶׁלֹּא הִגִּיעַ זְמַנָּן, [35]« מוֹעֲלִין בָּהֶן. וּבְנֵי {י}
יוֹנָה שֶׁעִיבֵּר$ זְמַנָּן, לֹא נֶהֱנִים וְלֹא מוֹעֲלִים.
ה׳ חֲלֵב[36]# מוּקְדָּשִׁין וּבֵיצֵי תוֹרִין, לֹא נֶהֱנִין
וְלֹא מוֹעֲלִין. בְּמֵי[37]# דְבָרִים אֲמוּרִים: בְּקָדְשֵׁי
הַמִּזְבֵּחַ. אֲבָל בְּקָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת, הִקְדִּישׁ
תַּרְנְגוֹלֶת, מוֹעֲלִין בָּהּ וּבְבֵיצָתָהּ. חֲמוֹר, {מוע}
מוֹעֲלִין בָּהּ וּבַחֲלָבָהּ&. **ו׳** כָּל הָרָאוּי {למ}
לַמִּזְבֵּחַ לֹא$ לְבֶדֶק הַבַּיִת, (לא)*[38] לְבֶדֶק הַבַּיִת
לֹא$ לַמִּזְבֵּחַ, לֹא לַמִּזְבֵּחַ וְלֹא לְבֶדֶק הַבַּיִת, {מ}
מוֹעֲלִין בּוֹ. כֵּי־צַד: הִקְדִּישׁ בּוֹר מָלֵא מַיִם,
אַשְׁפּוֹת[39]« מְלֵאָה זֶבֶל, שׁוֹבָךְ מָלֵא יוֹנִים, אִילָן
מָלֵא פֵירוֹת, שָׂדֶה מְלֵאָה[40]« עֲשָׂבִים, מוֹעֲלִין
בָּהֶן וּבְמַה שֶּׁבְּתוֹכָן. אֲבָל [41]« הִקְדִּישׁ בּוֹר
וְאַחַר כָּךְ נִתְמַלָּא מַיִם, אַשְׁפּוֹת וְאַחַר כָּךְ {נ}
נִתְמַלֵּאת זֶבֶל, שׁוֹבָךְ וְאַחַר כָּךְ[42]« נִתְמַלָּא יוֹנִים,
אִילָן וְאַחַר כָּךְ נָשָׂא$ פֵירוֹת, שָׂדֶה וְאַחַר כָּךְ
נִתְמַלֵּאת[43]« עֲשָׂבִים, מוֹעֲלִין בָּהֶן[44]«, וְאֵין מוֹעֲלִין[45]*
בְּמַה שֶּׁבְּתוֹכָן, $$$ ר׳ יוֹסֵה$ אוֹמֵרו: הַמַּקְדִּישׁ אֶת[46]^• {ה}
הַשָּׂדֶה וְאֶת$ הָאִילָן$, מוֹעֲלִין בָּהֶן וּבְגִידּוּלֵיהֶן$,
מִפְּנֵי שֶׁהֵן גִּידּוּלֵי הֶקְדֵּשׁ. **ז׳** וְולַד מְעוּשֶּׂרֶת
לֹא יִינַק[47]« מִן הַמְעוּשֶּׂרֶת[48]«. וַאֲחֵרִים מִתְנַדְּבִין כֵּן.
וְולַד מוּקְדָּשִׁין לֹא יִינַק מִן הַמּוּקְדָּשִׁין. וַאֲחֵרִים
מִתְנַדְּבִין כֵּן. הַפּוֹעֲלִים לֹא יֹאכְלוּ מִגְּרוֹגְרוֹת[49]«
שֶׁלַּהֶקְדֵּשׁ. וְכֵן פָּרָה לֹא תֹאכַל מִכַּרְשִׁינֵי[50]^• {הקד}
הֶקְדֵּשׁ. **ח׳** שׁוֹרְשֵׁי אִילָן שֶׁלַּהֶדְיוֹט בָּאִין

[1] ק+קיי: "וְלִשְׁחוֹט".
[2] נתלה בידי הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[3] קן כלפנינו. קס+קיי: "נותר".
[4] קיי+קן כלפנינו. קס: "הוכשרו".
[5] קס: "וליסתדר". קן: "לְהִסְתַּדֵּר". קיי: "ולסתדר".
[6] הסופר סימן למחיקה בגרשים. וכן ק+קיי ליתא.
[7] השלמתי אות "ה" בתחילה לפי ק+קיי, ומפני שהסופר עצמו כתב "ה" הידיעה במילה "המזבח".
[8] קן כלפנינו. קס+קיי הכתיב: "בשירים".
[9] ק כלפנינו. קיי: "ומנחות".
[10] ק: "מִשֵּׁם". קיי: יש השמטה.
[11] ק+קיי: "מַתִּירָיו".
[12] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁהָקְדַּשׁ" (ושמא קס התכוון לקרוא "שֶׁהָקְדַּשׁ", שהרי בניגוד לפעמים הקודמות - לא נתן "ו" אחרי אות "ה").
[13] קיי כלפנינו. ק: "מִשֵּׁם".
[14] קיי+קן כלפנינו. קס: "פיגול".
[15] קיי+קן כלפנינו. קס: "בעל".
[16] קן כלפנינו. קס+קיי: "אינה".
[17] ק+קיי: "לֹא".
[18] קיי+קן כלפנינו. קס: "מועילין" (וכן כתב במספר מקומות נוספים. וצ"ע).
[19] ק+קיי: "אִם".
[20] אות "ו" גורדה. וכן ק+קיי: "מֵת".
[21] ק+קיי כלפנינו. ייתכן שאות "ס" מתוקנת בידי סופר פרמה.
[22] שומר שורה שלא כמילה הבאה. ק+קיי כמילה הבאה.
[23] ק כלפנינו. קיי: "ודמי". וכן בסמוך.
[24] ק כלפנינו. קיי: "יבואו".
[25] קיי כלפנינו. ק: "יָבִיא".
[26] קן כלפנינו. קס+קיי: "ונאכלין".
[27] ק+קיי הכתיב כלפנינו, אך קן ניקד אות "ק" בקמץ (רגיל), ושמא כיוון לנוסח "קול"?. וכן בסמוך.
[28] הסופר סימן למחיקה בגרשים. וכן ק+קיי ליתא.
[29] קיי+קן כלפנינו. קס: "בתחילתו".
[30] קיי+קן כלפנינו. קס: "ומועלין" (וא"ו הנשוא).
[31] ק כלפנינו. קיי: "מזבח".
[32] קיי+קן כלפנינו. קס הכתיב: "המקדש".
[33] קיי כלפנינו. ק ליתא: "ובני יונה".
[34] קיי+קן כלפנינו. קס: "שהעביר".
[35] קיי כלפנינו. ק נוסף בטעות: "לֹא".
[36] כך ניקד קן. אך סופר(?) פרמה ניקד "חָלָב".
[37] קס+קיי כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. אך קן ניקד: "בַּמֵּי", כנראה מפני שגרס "בַּמֶּה".
[38] הסופר סימן למחיקה בגרשים. וכן ק+קיי ליתא.
[39] קיי+קן כלפנינו. קס: "אשפתו".
[40] קיי+קן כלפנינו. קס: "מלא".
[41] קיי כלפנינו. ק נוסף: "אִם".
[42] קיי+קן כלפנינו. קס ליתא: "כך".
[43] קיי+קן כלפנינו. קס: "נתמלא".
[44] קיי כלפנינו. ק נשמט מחמת הדומות: "בהן ואין מועלין".
[45] כנראה שאות "ל" מתוקנת מאות "ו", אולי ע"י הסופר. קיי כלפנינו. ק: יש השמטה מחמת הדומות.
[46] ק+קיי ליתא: "את ה".
[47] קיי+קן כלפנינו. קס: "יינקו".
[48] קיי+קן כלפנינו. קס: "המעשרות".
[49] קיי+קן כלפנינו. קס: "מכגרוגרות".
[50] קן כלפנינו. קס+קיי: "מכרשני" (כנראה קראו אות "ש" בפתח).

בְּשֶׁלַּהֶקְדֵּשׁ[1]«• וְשֶׁלַּהֶקְדֵּשׁ בָּאִין בְּשֶׁלַּהֶדְיוֹט[2]«•, {ל} לֹא נֶהֱנִין וְלֹא מוֹעֲלִין. מַעְיָן שֶׁהוּא יוֹצֵא {מ} מִתּוֹךְ שְׂדֵה הֶקְדֵּשׁ, לֹא נֶהֱנִים וְלֹא מוֹעֲלִים. יָצָא[3]* חוּץ לַשָּׂדֶה, נֶהֱנִין מִמֶּנּוּ. הַמַּיִם שֶׁבְּכַד שֶׁלַּזָּהָב, לֹא נֶהֱנִין וְלֹא מוֹעֲלִין. נִיתָּנוּ[4]«• בִּצְלוֹחִית, מוֹעֲלִין בָּהּ[5]^•. עֲרָבָה, לֹא נֶהֱנִין וְלֹא מוֹעֲלִין. רְבִּי <אֶ>לְעָזָר בִּר͏ְבִּי צָדוֹק אוֹמֵר: נוֹתְנִין[6]«• הָיוּ מִמֶּנָּה[7]« זְקֵנִים בְּלוּלַבֵּיהֶם. **ט׳** הַקֵּן[8]^ שֶׁבְּרֹאשׁ הָאִילָן שֶׁלַּ־ ־הֶקְדֵּשׁ, לֹא נֶהֱנִין וְלֹא מוֹעֲלִין. שֶׁבַּאֲשֵׁירָה, יַתִּיז בַּקָּנֶה. הַמַּקְדִּישׁ אֶת הַחוֹרֶשׁ, מוֹעֲלִין {ב} בְּכוּלּוֹ. הַגִּיזְבָּרִין[9]« שֶׁלָּקְחוּ אֶת הָעֵצִים, מוֹעֲלִין בָּעֵצִים, וְאֵין מוֹעֲלִין לֹא בִשְׁפוּיִ וְלֹא בִנְבִיָּיא[10]#«•.

הל׳ ט׳ **פרק ד׳**

קָדְשֵׁי[11]«• מִזְבֵּחַ[12]^ מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה בִּמְעִילָה[13]^•, וּלְחַיֵּיב עֲלֵיהֶן מִשֵּׁם פִּיגּוּל וְנוֹתָר[14]« וְטָמֵא. {קד} קָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה. קָדְשֵׁי הַמִּזְבֵּחַ וְקָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה לִמְעִילָה[15]«•. **ב׳** חֲמִשָּׁה דְבָרִים בָּעוֹלָה מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה: הַבָּשָׂר, וְהַחֵלֶב&, וְהַסּוֹלֶת, וְהַיַּיִן, וְהַשֶּׁמֶן. וְשִׁשָּׁה[16]«• שֶׁבַּתּוֹדָה[17]^•: הַבָּשָׂר, וְהַחֵלֶב, וְהַסּוֹלֶת, וְהַיַּיִן, וְהַשֶּׁמֶן, וְהַלֶּחֶם. הַתְּרוּמָה[18]«, וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר, [וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר][19]* שֶׁלַּדְּמַיִי, וְהַחַלָּה[20]^, וְהַבִּיכּוּרִים, מִצְטָרְפִין <זֶה עִם זֶה>[21]* לֶאֱסֹר[22]#• וּלְחַיֵּיב עֲלֵיהֶם אֶת הַחוֹמֶשׁ. **ג׳** כָּל הַפִּיגּוּלִים מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה. וְכָל[23]^ הַנּוֹתָרִים מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה. וְכָל^ הַנְּבֵילוֹת מִצְטָרְפוֹת זוֹ[24]« עִם זוֹ«. וְכָל^ הַשְּׁרָצִים מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה. דַּם הַשֶּׁרֶץ וּבְשָׂרוֹ מִצְטָרְפִין בְּכַעֲדָשָׁה$. **ד׳** כְּלָל אָמַר[25]« ר׳ יְהוֹשֻׁעַ: כָּל שֶׁטּוּמְאָתוֹ {ושי} וְשִׁיעוּרוֹ[26]« שָׁוִים, מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה. {טומ} טוּמְאָתוֹ וְלֹא שִׁיעוּרוֹ, שִׁיעוּרוֹ וְלֹא טוּמְאָתוֹ, לֹא טוּמְאָתוֹ וְלֹא שִׁיעוּרוֹ, אֵינָן מִצְטָרְפִין ••זֶה[27]^ עִם זֶה••. **ה׳** הַפִּיגּוּל וְהַנּוֹתָר אֵינָן {מצט} מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, מִפְּנֵי שֶׁהֵן שְׁנֵי שֵׁמוֹת. הַשֶּׁרֶץ וְהַנְּבֵילָה, וְכֵן הַנְּבֵילָה וּבְשַׂר הַמֵּת, אֵין[28]«• מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה לְטַמֵּא אֲפִילּוּ כַּקַּל[29]«• {ש} שֶׁבִּשְׁנֵיהֶן. **ו׳** הָאוֹכֶל שֶׁנִּיטַּמָּא[30]« בְּאַב {ה} הַטּוּמְאָה וְשֶׁנִּיטַּמָּא בִוְולַד הַטּוּמְאָה, {מ} מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה לְטַמֵּא[31]« כַּקַּל[32] שֶׁבִּשְׁנֵיהֶם. **ז׳** כָּל הָאוֹכָלִים[33]#« מִצְטָרְפִין, לִפְסוֹל אֶת הַגְּוִיָּה בְּכַחֲצִי פֶרֶס, וְכִמְזוֹן[34]« שְׁתֵּי סְעוּדוֹת {ל} לָעֵירוּב, וְכַבֵּיצָה[35]^ לְטַמֵּא טוּמְאַת אוֹכָלִים[36]#«, כִּגְרוֹגֶרֶת$ לְהוֹצָאַת שַׁבָּת, וְכַכּוֹתֶבֶת[37]^ בְּיוֹם[38]^• הַכִּיפּוּרִים. וְכָל[39]^ הַמַּשְׁקִים מִצְטָרְפִין[40]*, לִפְסוֹל אֶת הַגְּוִיָּה בָּרְבִיעִית, וּכִמְלוֹא[41]«• לוּגְמָיו בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים. **ח׳** הָעָרְלָה[42]« וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה. ר׳ שִׁמְעוֹן[43]«• אוֹמֵר: אֵינָם מִצְטָרְפִין. הַבֶּגֶד וְהַשַּׂק, הַשַּׂק וְהָעוֹר, הָעוֹר וְהַמַּפָּץ, מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה. אָמַר[44]«• ר׳ שִׁמְעוֹן: [45]^• מִפְּנֵי שֶׁהֵן רְאוּיִן לִיטַּמֵּא[46]«• מוֹשָׁב.

הל׳ ח׳ **פרק ה׳**

הַנֶּהֱנֶה שׁוֹוֶה[47]# פְרוּטָה מִן הַהֶקְדֵּשׁ, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא פָגַם, מָעַל, דִּבְרֵי ר׳ עֲקִיבָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: כָּל דָּבָר שֶׁיֶּשׁ בּוֹ פְגָם, לֹא מָעַל עַד שֶׁיִּפְגּוֹם. וְכָל דָּבָר[48]^• שֶׁאֵין בּוֹ פְגָם, כֵּיוָן שֶׁנֶּהֱנָה, מָעַל. **ב׳** כֵּי־צַד: נָתְנָה קְטַלָּה בְצַוָּארָהּ, טַבַּעַת בְּיָדָהּ, שָׁתַת[49]« בְּכוֹס שֶׁלַּזָּהָב, כֵּיוָן שֶׁנֶּהֱנָה$, {מ} מָעַל$. לָבַשׁ בְּחָלוּק, כִּיסָּה בַטַּלֵּית[50]#^•, בִּיקַּע בְּקָרְדּוֹם[51]#«•, לֹא[52]« מָעַל עַד שֶׁיִּפְגּוֹם. תָּלַשׁ מִן הַחַטָּאת {כש} כְּשֶׁהִיא חַיָּה, לֹא מָעַל עַד שֶׁיִּפְגּוֹם. וּכְשֶׁהִיא[53]« מֵתָה, כֵּיוָן שֶׁנֶּהֱנָה, מָעַל. **ג׳** נֶהֱנָה בְכַחֲצִי פְרוּטָה וּפָגַם בְּכַחֲצִי פְרוּטָה, אוֹ שֶׁנֶּהֱנָה בְשׁוֹוֶה[54]#«• פְרוּטָה בְּדָבָר אֶחָד[55]«• וּפָגַם בְּשׁוֹוֶה# פְרוּטָה בְּדָבָר אַחֵר$, הֲרֵי זֶה לֹא מָעַל, עַד שֶׁיֵּיהָנֶה[56]«• בְשׁוֹוֶה# פְרוּטָה וְיִפְגּוֹם בְּשׁוֹוֶה# {א} פְרוּטָה בְּדָבָר אֶחָד[57]«•. **ד׳** אֵין מוֹעֵל[58]#• אַחַר מוֹעֵל# בַּמּוּקְדָּשִׁין, אֶלָּא בְהֵמָה$ וּכְלִי[59]#• שָׁרֵת. כֵּי־צַד: רָכַב עַל גַּבֵּי בְהֵמָה וּבָא חֲבֵירוֹ וְרָכַב ••וּבָא[60]^ חֲבֵירוֹ וְרָכַב••, שָׁתָה בְכוֹס שֶׁלַּזָּהָב וּבָא חֲבֵירוֹ וְשָׁתָה, וּבָא[61]«• חֲבֵירוֹ וְשָׁתָה, תָּלַשׁ מִן הַחַטָּאת וּבָא חֲבֵירוֹ וְתָלַשׁ וּבָא[62]«• חֲבֵירוֹ {ו} וְתָלַשׁ, כּוּלָּם מָעֲלוּ. רִבִּי אוֹמֵר: כָּל שֶׁאֵין לוֹ פִידְיוֹן, יֶשׁ בּוֹ מוֹעֵל[63]#• אַחַר מוֹעֵל#•. **ה׳** נָטַל[64]« אֶבֶן

---

[1] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״?מ/ל?שלהקדש״.
[2] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״?מ/ל?שלהדיוט״.
[3] ק+קיי כלפנינו. ייתכן שמילה זו כתב סופר פרמה ע״ג המחק.
[4] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״נתנו״.
[5] ק+קיי: ״בָּהֶן״.
[6] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״נהנים״.
[7] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ממה״.
[8] ק+קיי: ״קֵן״.
[9] קיי כלפנינו. ק: ״גִּיזְבָּרִין״.
[10] כך כתב וניקד סופר פרמה. ק: ״בִּגבייה״ (קנ לא הסכים עם נוסח קס ולפיכך לא המשיך לנקד). קיי: ״בנויה״.
[11] קיי+קנ הכתיב חסר כלפנינו, אלא שקנ ניקד אות ״ק״ בקמץ רגיל ואני ניקדתי בחטף-קמץ. קס הכתיב: ״קודשי״. וכן ברובם להלן. ולא אעיר על כך יותר.
[12] ק+קיי: ״הַמִּזְבֵּחַ״.
[13] ק+קיי: ״לִמְעִילָה״.
[14] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״נותר״.
[15] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״למעילה״.
[16] קיי כלפנינו. ק: ״שִׁשָּׁה״.
[17] ק+קיי: ״בַּתּוֹדָה״.
[18] קנ כלפנינו(?) קס: ״תרומה״. קיי: ״ותרומה, ותרומת מעשר״.
[19] סופר פרמה השמיט מחמת הדומות. מגיה בפרמה הוסיף בשוליים כשמקום ההשמטה הוא ״ותרומת-ותרומת״, אך אני הנחתי שמקום ההשמטה הוא ״מעשר-מעשר״. ק+קיי ללא השמטה.
[20] ק+קיי: ״הַחַלָּה״.
[21] הוספתי לפי ק+קיי.
[22] ק+קיי הכתיב כלפנינו. סופר(?) פרמה ניקד אות ״ס״ בחולם, ולפי זה ניקדתי את המילה. קנ ניקד: ״לְאסַר״. וצ״ע.
[23] ק+קיי: ״כָּל״. וכן להלן.
[24] קיי כלפנינו. ק: ״זֶה עִם זֶה״.
[25] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב בקיצור: ״א״״.
[26] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״שיעורו״.
[27] ק+קיי ליתא: ״זה עם זה״.
[28] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״אין״.
[29] קיי+קנ: ״בַּקַּל״. קס ליתא: ״ככקל/בקל״.
[30] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״כָּל שֶׁנִּיטַּמָּא״.
[31] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״לטמא״.
[32] קס+קיי כלפנינו. קנ: ״בַּקַּל״.
[33] קיי+קנ כלפנינו (קנ ניקד אות ״א״ בחטף-קמץ). קס הכתיב: ״האכלים״.
[34] קס+קיי: ״כמזון״. קנ: ״וּבִמְזוֹן״.
[35] ק+קיי: ״כַּבֵּיצָה״.
[36] קנ כלפנינו (קנ ניקד אות ״א״ בחטף-קמץ). קס+קיי הכתיב: ״אכלים״.
[37] קיי: ״ככותבת״. ק: ״?בַּ/כַּ?כּוֹתֶבֶת״.
[38] ק+קיי: ״לְיוֹם״.
[39] ק+קיי: ״כָּל״.
[40] ק+קיי כלפנינו. אות ״צ״ מתוקנת בידי סופר פרמה, אולי מאותיות ״ינ״ (או מאות ״ע״).
[41] ק: ״כִּמְלוֹא״. קיי: ״לכמלוא״.
[42] קיי הכתיב כלפנינו. ק: ״הָעוֹרְלָה״.
[43] קיי כלפנינו. ק: ״יְהוֹשֻׁעַ״.
[44] ק כלפנינו. קיי: ״רבי שמעון אומר״.
[45] ק+קיי נוסף: ״מַה הַטַּעַם״.
[46] קיי הכתיב כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. ק: ״לְטַמֵּא״ (וחילופים רבים כאלו מצויים בסדר טהרות).
[47] כך ניקד קנ. אך שמא יש לנקד: ״שָׁוֶה״.
[48] ק+קיי ליתא: ״דבר״.
[49] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״שתות״.
[50] כך ניקד קנ. ק+קיי הכתיב: ״בטלית״.
[51] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ביקע קורדום״.
[52] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ולא״ (וא״ו הנשוא).
[53] קנ כלפנינו. קס: ״שהיא״. קיי: ״כשהיא״.
[54] קס הכתיב כלפנינו. קיי כאן: בוא״ו אחת, אך להלן לפעמים בשתי וו״ין. וניקדתי לפי קנ, אך שמא צריך לנקד: ״בְּשָׁוֶה״. וכעין זה גם בכולם להלן.
[55] קיי+קנ: ״אַחֵר״. קס ליתא: ״בדבר אחד/ר״.
[56] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״שיהנה בשווה פרוטה ו״ אלא כתב: ״לא מעל עד יפגום וכו״״.
[57] קיי כלפנינו. ק בטעות: ״אַחֵר״.
[58] כך מנוקד כעת בכולם בקאופמן. אך ייתכן שנוקד בקאופמן בתחילה: ״מוֹעֵל״. וראו גם בהערה להלן.
[59] כך ניקד קנ. ושמא יש לנקד: ״וּכְלִי״.
[60] ק+קיי ליתא: ״ובא חבירו ורכב״ (השני).
[61] ק כלפנינו. קיי ליתא: ״ובא חבירו ושתה״ (השני).
[62] ק כלפנינו. קיי ליתא: ״ובא חבירו ותלש״ (השני).
[63] סופר(?) פרמה ניקד: ״מוֹעֵל״. וכן בסמוך.
[64] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״נוטל״.

אוֹ קוֹרָה שֶׁלַּהֶקְדֵּשׁ, הֲרֵי זֶה לֹא מָעַל. נְתָנָהּ לַחֲבֵירוֹ, הוּא מָעַל וַחֲבֵירוֹ לֹא מָעַל. בְּנָאָהּ[1]^ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, הֲרֵי זֶה לֹא מָעַל, עַד שֶׁיָּדוּר[2]«#• תַּחְתֶּיהָ בְּשׁוֹוֶה# פְרוּטָה. נָטַל פְּרוּטָה שֶׁלַּהֶקְדֵּשׁ, הֲרֵי זֶה לֹא מָעַל. נְתָנָהּ לַחֲבֵירוֹ, הוּא מָעַל {ו} וַחֲבֵירוֹ לֹא מָעַל. נְתָנָהּ לַבַּלָּן, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא רָחַץ, מָעַל, שֶׁהוּא אוֹמֵרוֹ[3]«• לוֹ: הֲרֵי הַמַּרְחֵץ פְּתוּחָה$, הִיכָּנֵס[4]« וּרְחוֹץ[5]«. **ו׳** אֲכִילָתוֹ וַאֲכִילַת חֲבֵירוֹ, הֲנָיָיתוֹ וַהֲנָיַית חֲבֵירוֹ, אֲכִילָתוֹ וַהֲנָיַית חֲבֵירוֹ, הֲנָיָיתוֹ וַאֲכִילַת חֲבֵירוֹ, מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, אֲפִילּוּ לִזְמַן מְרוּבֶּה[6]«.

הל׳ ו׳ פרק ו׳

הַשָּׁלִיחַ שֶׁעָשָׂה שְׁלִיחוּתוֹ, בַּעַל הַבַּיִת מָעַל. לֹא עָשָׂה שְׁלִיחוּתוֹ, הַשָּׁלִיחַ מָעַל. כֵּי־צַד: אָמַרוֹ[7]« לוֹ: תֵּן בָּשָׂר לָאוֹרְחִים וְנָתַן לָהֶם כָּבֵד, כָּבֵד[8]« וְנָתַן לָהֶם בָּשָׂר, הַשָּׁלִיחַ מָעַל. אָמַרוֹ$ לוֹ: תֵּן לָהֶם חֲתִיכָּה חֲתִיכָּה, [וְהוּא][9]* אָמַרוֹ[10]*^• טְלוּ$ שְׁתַּיִם שְׁתַּיִם, וְהֵם נָטְלוּ שָׁלוֹשׁ שָׁלוֹשׁ, כּוּלָּם מָעֲלוּ. אָמַרוֹ לוֹ: הָבֵא לִי$ מִן הַחַלּוֹן[11]«• אוֹ מִגְּלוּסְקוֹמָא[12]«#•, וְהֵבִיא לוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁאָמַרוֹ בַּעַל הַבַּיִת: לֹא הָיָה בְלִיבִּי אֶלָּא {מ} מִזֶּה, וְהֵבִיא מִזֶּה, בַּעַל הַבַּיִת מָעַל. אֲבָל אִם[13]«• אָמַרוֹ לוֹ: הָבֵא לִי מִן הַחַלּוֹן« וְהֵבִיא לוֹ מִן[14]«• {הג} הַגְּלוּסְקוֹמָא«•, מִן«• גְּלוּסְקוֹמָא«• וְהֵבִיא לוֹ מִן {ה} הַחַלּוֹן«•, הַשָּׁלִיחַ מָעַל. **ב׳** שִׁילַּח[15]« בְּיַד חֵרֵשׁ, שׁוֹטֶה, וְקָטָן, אִם עָשׂוּ שְׁלִיחוּתָן$, בַּעַל הַבַּיִת מָעַל. לֹא עָשׂוּ שְׁלִיחוּתָן, הַחַנְוָנִי* {הַשָּׁלִיחַ}[16]*• מָעַל. שִׁילַּח« בְּיַד פִּיקֵּחַ, וְנִזְכַּר עַד שֶׁלֹּא הִגִּיעַ אֵצֶל הַחֶנְוָנִי, הַחַנְוָנִי מָעַל כְּשֶׁיּוֹצִיא. כֵּי־צַד יַעֲשֶׂה: נוֹטֵל פְּרוּטָה אוֹ כֶלִי וְאוֹמֵרוֹ$: פְּרוּטָה שֶׁלַּהֶקְדֵּשׁ בְּכָל מָקוֹם שֶׁהִיא, מְחוּלֶּלֶת עַל זוֹ$, שֶׁהַהֶקְדֵּשׁ נִיפְדֶּה בְכֶסֶף וּבְשׁוֹוֶה# כֶּסֶף. **ג׳** נָתַן לוֹ פְרוּטָה, אָמַרוֹ לוֹ: הָבֵא לִי בְחֶצְיָהּ נֵירוֹת וּבְחֶצְיָהּ פְּתִילוֹת, וְהָלַךְ[17]^ וְהֵבִיא[18]« לוֹ בְכוּלָּהּ נֵירוֹת אוֹ {ב} בְכוּלָּהּ פְּתִילוֹת, אוֹ שֶׁאָמַרוֹ לוֹ: הָבֵא לִי בְכוּלָּהּ {נ} נֵירוֹת אוֹ בְכוּלָּהּ פְּתִילוֹת, וְהָלַךְ^ וְהֵבִיא לוֹ {ב} בְחֶצְיָהּ נֵירוֹת וּבְחֶצְיָהּ פְּתִילוֹת, שְׁנֵיהֶם לֹא מָעֲלוּ. אֲבָל אִם אָמַרוֹ לוֹ: הָבֵא לִי בְחֶצְיָהּ נֵירוֹת מִמְּקוֹם פְּלוֹנִי וּבְחֶצְיָהּ פְּתִילוֹת מִמְּקוֹם פְּלוֹנִי, וְהָלַךְ^ וְהֵבִיא לוֹ נֵירוֹת מִבֵּית פְּתִילוֹת[19]« (וּפְתִילוֹת) [אוֹ פְתִילוֹת][20]* מִבֵּית נֵירוֹת[21]«, הַשָּׁלִיחַ מָעַל. **ד׳** נָתַן לוֹ שְׁתֵּי פְרוּטוֹת, אָמַרוֹ לוֹ: הָבֵא לִי אֶתְרוֹג, וְהָלַךְ וְהֵבִיא לוֹ בִפְרוּטָה אֶתְרוֹג וּבִפְרוּטָה רִימּוֹן, שְׁנֵיהֶם מָעֲלוּ. רְ׳ יְהוּדָהו אוֹמֵרוֹ: בַּעַל הַבַּיִת לֹא מָעַל, שֶׁהוּא אוֹמֵרוֹ לוֹ: אֶתְרוֹג גָּדוֹל[22]«• הָיִיתִי מְבַקֵּשׁ וְהֵבֵאתָה[23]«• לִי[24]«• קָטָן וָרַע. **ה׳** נָתַן לוֹ דִינַר[25]«• זָהָב, אָמַרוֹ לוֹ הָבֵא לִי חָלוּק, וְהָלַךְ וְהֵבִיא לוֹ בִשְׁלִישׁ[26]^• חָלוּק וּבִשְׁלִישׁ^• טַלֵּת[27]^•, שְׁנֵיהֶם מָעֲלוּ. רְ׳ יְהוּדָהו אוֹמֵרוֹ: בַּעַל הַבַּיִת לֹא מָעַל, שֶׁהוּא אוֹמֵרוֹ לוֹ, חָלוּק גָּדוֹל הָיִיתִי מְבַקֵּשׁ וְהֵבֵאתָ לִי קָטָן[28]«• וָרַע. **ו׳** הַמַּפְקִיד מָעוֹת אֵצֶל הַשּׁוּלְחָנִי, אִם צְרוּרִים, לֹא {ישת} יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן. לְפִיכָךְ, אִם הוֹצִיא, מָעַל. אִם מוּתָּרִין, יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן. לְפִיכָךְ, אִם הוֹצִיא, {ל} לֹא מָעַל. אֵצֶל בַּעַל הַבַּיִת, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, {ל} לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן. לְפִיכָךְ, אִם הוֹצִיא, מָעַל. הַחַנְוָנִי כְּבַעַל הַבַּיִת, דִּבְרֵיו רְ׳ מֵאִיר. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵרוֹ: כַּשּׁוּלְחָנִי. **ז׳** פְּרוּטָה שֶׁלַּהֶקְדֵּשׁ {ש} שֶׁנָּפְלָה לְתוֹךְ הַכִּיס, אוֹ שֶׁאָמַרוֹ: פְּרוּטָה בְכִיס זֶה הֶקְדֵּשׁ, כֵּיוָן שֶׁהוֹצִיא אֶת הָרִאשׁוֹנָה, {מע} מָעַל, דִּבְרֵיו רְ׳ עֲקִיבָהו. וַחֲכָמִוּםו אוֹמְרִםו: עַד שֶׁיּוֹצִיא {א} אֶת כָּל הַכִּיס. וּמוֹדֶה[29]^ רְ׳ עֲקִיבָהו בְּאוֹמֵר: פְּרוּטָה מִן הַכִּיס זֶה הֶקְדֵּשׁ, שֶׁהוּא מוֹצִיא וְהוֹלֵךְ עַד שֶׁיּוֹצִיא אֶת כָּל הַכִּיס.

חסלת מעילה

מסכת כריתות[30]^•

שְׁלוֹשִׁים וָשֵׁשׁ כָּרֵיתוֹת[31]* בַּתּוֹרָה: הַבָּא עַל {א} הָאֵם, וְעַל אֵשֶׁת הָאָב[32]^, וְעַל הַכַּלָּה, הַבָּא עַל הַזְּכוּר[33]«•, וְעַל הַבְּהֵמָה, וְהָאִשָּׁה הַמְבִיאָה[34]« אֶת הַבְּהֵמָה,$ הַבָּא[35]« עַל אִשָּׁה וּבִתָּהּ, וְאֵשֶׁת[36]^• אִישׁ, הַבָּא עַל אֲחוֹתוֹ, וְעַל אֲחוֹת אָבִיו, וְעַל אֲחוֹת אִמּוֹ, וְעַל[37]^ אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ, וְעַל אֵשֶׁת אָחִיו, וְעַל אֵשֶׁת אֲחִי אָבִיו, וְעַל הַנִּידָּה, הַמְגַדֵּף[38]^, וְהָעוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה, וְהַנּוֹתֵן מִזַּרְעוֹ לַמּוֹלֶךְ, וּבַעַל אוֹב [39]«•, וְהַמְחַלֵּל אֶת הַשַּׁבָּת, וְטָמֵא שֶׁאָכַל אֶת הַקֹּדֶשׁ[40]«•, וְהַבָּא אֶל[41]«• הַמִּקְדָּשׁ טָמֵא, וְהָאוֹכֵל

---

[1] ק+קיי הכתיב: ״בְּנָיָיהּ״.
[2] קיי הכתיב כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. ק: ״שֶׁיִּידוֹר״.
[3] קיי כלפנינו: ״אומ״״. ק: ״אָמַרו״.
[4] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״יכנס״.
[5] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״רחוץ״.
[6] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״המרובה״.
[7] קיי+קנ כלפנינו. קס כתב בתחילה: ״אמרו״ (אך אולי תיקן עצמו כלפנינו).
[8] קיי כלפנינו. ק נשמט: ״כבד״ (השני).
[9] הסופר(?) תלה בין השורות. וכן ק+קיי איתא.
[10] פתחתי את הקיצור לפי הכתיב. ק+קיי: ״אוֹמֵרו״.
[11] קיי כלפנינו (כאן ולהלן). ק כאן: ״הַחוּלִּים״, וכן להלן פעמיים: ״הַחוּלִין״.
[12] ניסיתי לנקד לפי הכתיב שבפרמה. ק: ״מִקְּלוֹסְקָמָא״. קיי: ״מגלוסקמא״.
[13] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״אבל לא יאמר״.
[14] ק: ״מִקְּלוֹסְקָמָא״. קיי: ״מגלוסקמא״. וכן בסמוך.
[15] ק כלפנינו. קיי: ״שלח״. וכן להלן.
[16] זהו כפל גרסה: ״החנווני/השליח״. ק: ״הַחַנְוָנִי״. קיי: ״השליח״.
[17] ק+קיי: ״הָלַךְ״. וכן להלן.
[18] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״והביאה״.
[19] קיי כלפנינו. ק: ״הַפְּתִילוֹת״.
[20] גם ק+קיי: ״וּפְתִילוֹת״. סופר(?) פרמה תיקן באמצעות תליית אות ״א״ לפני אות ״ו״, ונתינת נקודותיים לאחר אות ״ו״ כדי להפריד בין המילים.
[21] קיי כלפנינו. ק: ״הַנֵּירוֹת״.
[22] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״גדול״.
[23] קיי כלפנינו, אך אות ״ה״ האחרונה תלוייה. ק הכתיב: ״וְהֵבֵאתָ״.
[24] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״לו״.
[25] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״דינרי״.
[26] ק+קיי: ״בְּשָׁלֹשׁ״. וכן בסמוך: ״וּבְשָׁלֹשׁ״. (קיי הכתיב כאן: ״בשלוש״, אך בסמוך: ״ובשלש״).
[27] כך ניקד קנ. קס+קיי בכתיב מלא: ״טַלֵּית״.
[28] קיי כלפנינו. ק: ״קָטוֹן״.
[29] ק+קיי: ״מוֹדֶה״.
[30] ק+קיי: מסכת ״כריתות״ לפני ״מעילה״. אך בסיכום ההלכות שבסוף הסדר בקאופמן, ״מעילה״ לפני ״כריתות״. יש לציין כי שתי המסכתות שוות במספר הפרקים (6).
[31] ק+קיי כלפנינו. אות ״ר״ מתוקנת ע״י סופר פרמה מאות ״ת״ שכתב בטעות.
[32] קקיי: ״אָב״.
[33] קיי כלפנינו. ק: ״הַזָּכָר״.
[34] קיי כלפנינו. ק: ״מְבִיאָה״.
[35] ק כלפנינו. קיי: ״והבא״.
[36] ק+קיי: ״וְעַל אֵשֶׁת״.
[37] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״על״.
[38] ק+קיי: ״וְהַמְגַדֵּף״.
[39] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״וְיִדְּעוֹנִי״.
[40] קיי הכתיב חסר כלפנינו. ק: ״הַקּוֹדֶשׁ״.
[41] ק כלפנינו. קיי: ״על״.

חֵלֶב וְדָם וְנוֹתָר וּפִיגּוּל, וְהַשּׁוֹחֵט[1]^ וּמַעֲלֶה[2]^• {ב} בַּחוּץ, וְהָאוֹכֵל חָמֵץ בַּפֶּסַח, וְהָאוֹכֵל וְהָעוֹשֶׂה[3]«• מְלָאכָה בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים, וְהַמְפַטֵּם אֶת הַשֶּׁמֶן, וְהַמְפַטֵּם אֶת הַקְּטֹרֶת, וְהַסָּךְ בְּשֶׁמֶן[4]«• הַמִּשְׁחָה. הַפֶּסַח וְהַמִּילָה מִצְוֹת[5]$#• עֲשֵׂה. **ב׳** עַל אֵלּוּ חַיָּיבִין עַל זְדוֹנָן כָּרֵת, וְעַל שִׁגְגָתָן חַטָּאת, וְעַל לֹא הוֹדַע שֶׁלָּהֶן אָשָׁם[6]«• תָּלוּי, חוּץ מִן {ה} הַמְטַמֵּא מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו[7]#, מִפְּנֵי שֶׁהוּא {בע} בְּעוֹלֶה[8]«• וְיוֹרֵד, דִּבְרֵי| ר׳ מֵאִיר. וַחֲכָמִים| אוֹמְרִים|: אַף הַמְגַדֵּף, שֶׁנֶּאֱמַר|[9]°: ״תּוֹרָה אַחַת יִהְיֶה לָכֶם לָעֹשֶׂה {ב} בִּשְׁגָגָה״, יָצָא מְגַדֵּף[10]^, שֶׁאֵינוֹ מַעֲשֶׂה. **ג׳** יֵשׁ מְבִיאוֹת קָרְבָּן[11]«• וְנֶאֱכָל,$ מְבִיאוֹת וְאֵינוֹ {נא} נֶאֱכָל, וְיֵשׁ שֶׁאֵינָן מְבִיאוֹת. אֵילּוּ מְבִיאוֹת {ק} קָרְבָּן וְנֶאֱכָל: הַמַּפֶּלֶת כְּמִין בְּהֵמָה חַיָּה וָעוֹף, דִּבְרֵי| ר׳ מֵאִיר. וַחֲכָמִים| אוֹמְרִים|: עַד שֶׁיְּהֵא בוֹ[12]«• מְצוּרַת הָאָדָם. הַמַּפֶּלֶת סַנְדָּל, אוֹ שִׁלְיָיה, וְשָׁפִיר מְרוּקָּם, וְהַיּוֹצֵא מְחוּתָּךְ. וְכֵן שִׁפְחָה שֶׁהִיפִּילָה, מְבִיאָה קָרְבָּן וְנֶאֱכָל. **ד׳** אֵלּוּ מְבִיאוֹת וְאֵינוֹ נֶאֱכָל: הַמַּפֶּלֶת וְאֵין יָדוּעַ מַה הִיפִּילָה, וְכֵן שְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁהִיפִּילוּ, אַחַת מִמִּין חוֹבָה[13]^• וְאַחַת מִמִּין {פט} פָּטוּר^•. אָמַר| ר׳ יוֹסֵה: אֵמָתַי, בִּזְמַן שֶׁהָלְכוּ זוֹ {ל} לַמִּזְרָח וְזוֹ לַמַּעֲרָב. אֲבָל אִם הָיוּ שְׁתֵּיהֶן {עו} עוֹמְדוֹת[14]«•, מְבִיאוֹת קָרְבָּן וְנֶאֱכָל. **ה׳** וְאֵלּוּ[15]« שֶׁאֵינָן מְבִיאוֹת: הַמַּפֶּלֶת שָׁפִיר מָלֵא {מ} מַיִם, מָלֵא דָם, מָלֵא גְנִינִים, הַמַּפֶּלֶת כְּמִין דָּגִין וַחֲגָבִים שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים[16]^, הַמַּפֶּלֶת יוֹם אַרְבָּעִים, וְיוֹצֵא דוֹפֶן. ר׳ שִׁמְעוֹן| מְחַיֵּיב בְּיוֹצֵא דוֹפֶן. **ו׳** הַמַּפֶּלֶת אוֹר לִשְׁמוֹנִים וְאֶחָד, בֵּית {ש} שַׁמַּי פּוֹטְרִין מִן הַקָּרְבָּן, וּבֵית[17]« הִלֵּל מְחַיְּיבִים. אָמְרוּ בֵית הִלֵּל לְבֵית שַׁמַּי: מַה שָּׁנָא[18]^#• אוֹר לִשְׁמוֹנִים וְאֶחָד מִיּוֹם שְׁמוֹנִים וְאֶחָד. אִם שָׁוֶה לוֹ לַטּוּמְאָה, לֹא יִשְׁוֶה לוֹ לַקָּרְבָּן?! אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שַׁמַּי: לֹא! אִם אֲמַרְתֶּם בְּמַפֶּלֶת יוֹם שְׁמֹנִים וְאֶחָד, שֶׁכֵּן יָצָא $ לְשָׁעָה[19]«• שֶׁהִיא רְאוּיָה לְהָבִיא בָהּ קָרְבָּן, תֹּאמְרוּ בְמַפֶּלֶת אוֹר לִשְׁמֹנִים וְאֶחָד, שֶׁלֹּא יָצָא לְשָׁעָה«• שֶׁהִיא רְאוּיָה לְהָבִיא בָהּ קָרְבָּן?! אָמְרוּ| לָהֶם בֵּית הִלֵּל: וַהֲרֵי הַמַּפֶּלֶת יוֹם שְׁמֹנִים וְאֶחָד חָל[20]«• לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת, תּוֹכִיחַ, שֶׁלֹּא יָצָא לְשָׁעָה«• שֶׁהִיא רְאוּיָה לְהָבִיא בָהּ קָרְבָּן וְחַיֶּיבֶת בַּקָּרְבָּן. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שַׁמַּי: לֹא, אִם אֲמַרְתֶּם בְּמַפֶּלֶת יוֹם שְׁמוֹנִים וְאֶחָד שֶׁחָל[21]«• לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת, שֶׁאַף עַל פִּי[22]«• שֶׁאֵינוֹ {ר} רָאוּי לְקָרְבַּן יָחִיד, רָאוּי לְקָרְבַּן צִיבּוּר, {תו}*[23] תֹּאמְרוּ בְמַפֶּלֶת אוֹר לִשְׁמוֹנִים וְאֶחָד, שֶׁאֵין הַלַּיְלָה רָאוּי לֹא לְקָרְבַּן יָחִיד וְלֹא לְקָרְבַּן צִיבּוּר?! הַדָּמִים אֵינָן מוֹכִיחִין, שֶׁהַמַּפֶּלֶת בְּתוֹךְ מְלֹאות[24]«•, (דָּמִים) [דָּמֶיהָ]*[25] טְמֵאִים, וּפְטוּרָה מִן {ה} הַקָּרְבָּן. **ז׳** הָאִשָּׁה שֶׁיֵּשׁ עָלֶיהָ סְפֵק חָמֵשׁ לֵידוֹת וּסְפֵק[26]^• חָמֵשׁ זִיבוֹת, מְבִיאָה {ק} קָרְבָּן אֶחָד, וְאוֹכֶלֶת בִּזְבָחִים, וְאֵין הַשְּׁאָר {ע} עָלֶיהָ חוֹבָה. חָמֵשׁ לֵידוֹת וַדָּיוֹת, חָמֵשׁ זִיבוֹת וַדָּיוֹת, מְבִיאָה קָרְבָּן אֶחָד, וְאוֹכֶלֶת בִּזְבָחִים, וְהַשְּׁאָר עָלֶיהָ חוֹבָה. מַעֲשֶׂה שֶׁעָמְדוּ קִינִּים בִּירוּשָׁלַם[27]* בְּדִינְרֵי[28]«• זָהָב. אָמַר| רַבָּן שִׁמְעוֹן| בֶּן {ג} גַּמְלִיאֵל|: הַמָּעוֹן הַזֶּה, לֹא אָלִין הַלַּיְלָה, עַד שֶׁיְּהוּ בְדִינָרִין. נִיכְנַס[29]«• לְבֵית דִּין וְלִימֵּד: הָאִשָּׁה[30]«• שֶׁהָיוּ[31]^• עָלֶיהָ חָמֵשׁ לֵידוֹת וַדָּיוֹת[32]«, חָמֵשׁ זִיבוֹת וַדָּיוֹת, מְבִיאָה[33]« קָרְבָּן אֶחָד, וְאוֹכֶלֶת בִּזְבָחִים, וְאֵין הַשְּׁאָר עָלֶיהָ חוֹבָה. וְעָמְדוּ קִינִּין בּוֹ בַיּוֹם בִּרְבַעְתַּיִים[34]«•.

הל׳ ז׳ פרק ב׳

אַרְבָּעָה מְחוּסְּרֵי כִיפּוּרִים, אַרְבָּעָה[35]^• מְבִיאִים עַל הַזָּדוֹן כִּשְׁגָגָה[36]^•. וְאֵלּוּ[37]« הֵן מְחוּסְּרֵי כִיפּוּרִים: הַזָּב, וְהַזָּבָה, וְהַיּוֹלֶדֶת, וְהַמְּצוֹרָע. ר׳ אֱלִיעֶזֶר| בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר|: גֵּר - {ו}מְחוּסַּר[38]* כִיפּוּרִים עַד שֶׁיִּזָּרֵק עָלָיו הַדָּם. וְנָזִיר, יֵינוֹ$ וְתִגְלַחְתּוֹ וְטוּמְאָתוֹ. **ב׳** אֵלּוּ מְבִיאִין עַל הַזָּדוֹן כִּשְׁגָגָה: הַבָּא עַל[39]« הַשִּׁפְחָה, וְנָזִיר שֶׁנִּיטַּמָּא, וּשְׁבוּעַת$ הָעֵדוּת, וּשְׁבוּעַת$ הַפִּיקָּדוֹן. **ג׳** חֲמִשָּׁה מְבִיאִין {ק} קָרְבָּן אֶחָד עַל עֲבֵירוֹת הַרְבֵּה, וַחֲמִשָּׁה מְבִיאִין קָרְבָּן עוֹלֶה וְיוֹרֵד. אֵלּוּ מְבִיאִין קָרְבָּן אֶחָד עַל עֲבֵירוֹת הַרְבֵּה: הַבָּא עַל הַשִּׁפְחָה בִּיאוֹת הַרְבֵּה, וְנָזִיר שֶׁנִּיטַּמָּא טְמָאוֹת[40]# הַרְבֵּה, וְהַמְקַנֵּא[41]« לְאִשְׁתּוֹ עַל יְדֵי אֲנָשִׁים הַרְבֵּה, וּמְצוֹרָע שֶׁנִּתְנַגַּע נְגָעִים הַרְבֵּה. הֵבִיא צִיפֳּרָה[42]^#• וְנִתְנַגַּע, הֵבִיא צִיפֳּרָה^• וְנִתְנַגַּע, לֹא עָלָה לוֹ, עַד שֶׁיָּבִיא אֶת חַטָּאתוֹ. ר׳ יְהוּדָה| אוֹמֵר|: עַד שֶׁיָּבִיא אֶת אֲשָׁמוֹ.

---

[1] קן כלפנינו. קס+קיי: ״השוחט״.
[2] ק+קיי: ״וְהַמַּעֲלֶה״.
[3] קיי כלפנינו. ק: ״וְעוֹשֶׂה״.
[4] קיי כלפנינו. ק: ״שֶׁמֶן״.
[5] ק+קיי הכתיב כלפנינו. וייתכן ש-קן ניקד בתחילה ״מִצְוַת״ אך לאחר מכן תיקן ל- מִצְוֹת״.
[6] קיי+קן כלפנינו. קס: ״ואשם״.
[7] אני עשיתי קמץ-קטן תחת אות ״ק״ אך קן עשה קמץ רגיל.
[8] קיי כלפנינו. ק: ״עוֹלֶה״.
[9] במדבר טו׳
[10] ק+קיי: ״הַמְגַדֵּף״.
[11] קיי+קן הכתיב חסר כלפנינו, ואות ״ק״ מנוקדת בידי קן בקמץ רגיל. קס בכתיב מלא: ״קורבן״. וכן כמעט בכל הפעמים להלן ובשני הפרקים הבאים. ולא אעיר על כך יותר.
[12] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״בו״.
[13] ק+קיי בסדר הפוך: כאן ״פטור״ ולהלן ״חובה״.
[14] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״כאחת״.
[15] קיי כלפנינו. ק: ״אֵלּוּ״.
[16] ק+קיי הכתיב: ״וּרְמָסִים״.
[17] קיי כלפנינו. ק: ״בֵּית״.
[18] ק+קיי בסיומת ״ה״. וניקדתי לפי העניין. קן לא ניקד מילה זו, אך אולי ניקד אות ״נ״ בחיריק. וצ״ע.
[19] קיי כלפנינו. ק: ״בְּשָׁעָה״. וכן בסמוך.
[20] קס כלפנינו. קיי+קן: ״שֶׁחָל״.
[21] קיי כלפנינו. ק: ״חָל״.
[22] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״פי״.
[23] כתיב בשומר שורה שלא ככתיב שבמילה הבאה.
[24] קס: ״מליאות״. קן: ״מְלֹאות״. קיי: ״מלאת״.
[25] תוקן ע״י הסופר באמצעות העברת קו מחיקה על ״ם״ ותליית ״ה״ מעליה. וכן ק+קיי: ״דָּמֶיהָ״.
[26] ק+קיי: ״סְפֵק״.
[27] ק+קיי כלפנינו. אות ״ש״ מתוקנת ע״י סופר פרמה מאותיות ״רו״ שכתב בטעות.
[28] קיי כלפנינו. ק: ״בְּדִינָר״.
[29] קיי כלפנינו. ק: ״וְנִכְנַס״.
[30] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״האשה״.
[31] ק+קיי: ״שֶׁיֵּשׁ״.
[32] קיי+קן כלפנינו. קס בטעות: ״ווידיות״.
[33] קיי+קן כלפנינו. קס: ״מביא״.
[34] ק הכתיב כלפנינו. קיי: ״ברבעתין״.
[35] קן כלפנינו. קס+קיי: ״וְאַרְבָּעָה״.
[36] קן כלפנינו. קס(?)+קיי: ״בשגגה״.
[37] קיי כלפנינו. ק: ״אֵלּוּ״.
[38] סימנתי את ״ו״ הנשוא למחיקה, מפני שהוא מבלבל וכן ק+קיי ליתא.
[39] קיי+קן כלפנינו. קס ליתא: ״על״.
[40] קס+קיי הכתיב כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. קן: ״טֻמְאוֹת״.
[41] קיי: ״המקנא״. ק הכתיב: ״הַמְקַנֵּה״.
[42] כך כתוב ומנוקד בידי סופר פרמה. ק: ״צִיפּוֹרָיו״. קיי: ״ציפריו״. וכן בסמוך (אלא שבסמוך לא נוקד בפרמה).

ד׳ וְהָאִשָּׁה[1]«• שֶׁיָּלְדָה וְולָדוֹת הַרְבֵּה, {הפ} הִפִּילָה בְתוֹךְ שְׁמוֹנִים נְקֵבָה חָזְרָה[$] וְהִפִּילָה בְתוֹךְ שְׁמוֹנִים נְקֵבָה, הַמַּפֶּלֶת[$] תְּאוֹמִים, רִבִּי יְהוּדָ{ה} אוֹמֵ{ר}: מְבִיאָה עַל הָרִאשׁוֹן וְאֵינָהּ מְבִיאָה עַל הַשֵּׁינִי. מְבִיאָה עַל הַשְּׁלִישִׁי וְאֵינָהּ {מ} מְבִיאָה עַל הָרְבִיעִי. **ה׳** אֵלּוּ מְבִיאִין קָרְבָּן עוֹלֶה[&] וְיוֹרֵד: עַל שְׁמִיעַת הַקּוֹל[2]«, וְעַל בִּיטּוּיִ שְׂפָתַיִם, וְעַל טוּמְאַת מִקְדָּשׁ {וקד} וְקֳדָשָׁיו, וְהַיּוֹלֶדֶת, וְהַמְצוֹרָע. וּמַה[3]^ בֵּין שִׁפְחָה[4]« לִשְׁאָר[5]^• כָּל הָעֲרָיוֹת? שֶׁלֹּא שָׁוַות לָהֶם לֹא בָעוֹנֶשׁ וְלֹא בַקָּרְבָּן, שֶׁכָּל הָעֲרָיוֹת בַּחַטָּאת[6]« וְהַשִּׁפְחָה בְּאָשָׁם. [$$$] כָּל הָעֲרָיוֹת, אֶחָד הָאִישׁ וְאֶחָד הָאִשָּׁה שָׁוִים בַּמַּכּוֹת[7]«• וּבַקָּרְבָּן, {ובש} וּבַשִּׁפְחָה[8]«• לֹא הִישְׁוָוה[9]« אֶת הָאִישׁ לָאִשָּׁה {ב} בַּמַּכּוֹת וְלֹא אֶת הָאִשָּׁה לָאִישׁ בַּקָּרְבָּן. כָּל הָעֲרָיוֹת, עָשָׂה בָהֶן אֶת הַמְעָרֶה[&] כַּגּוֹמֵר, {ו} וְחַיָּיב עַל כָּל בִּיאָה וּבִיאָה. [$$] הֶחְמִיר בַּשִּׁפְחָה, שֶׁעָשָׂה בָהּ אֶת הַמֵּזִיד כַּשּׁוֹגֵג. **ו׳**[10]« אֵי זוֹ הִיא שִׁפְחָה: כָּל שֶׁחֶצְיָהּ שִׁפְחָה וְחֶצְיָהּ בַּת[11]«• חוֹרִין, שֶׁנֶּאֱמַ{ר}[12]°: "וְהָפְדֵּה לֹא נִפְדָּתָה [13]«", דִּבְרֵי{ו} רִ׳ עֲקִיבָ{ה}. רִ׳ יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵ{ר}: [14]«• זוֹ הִיא שִׁפְחָה וַדַּיִי[15]«•. רִ׳ <אֶ>לְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵ{ר}: כָּל הָעֲרָיוֹת הַמְפוֹרָשׁוֹת[$], {מש} מְשִׁיּוּר[16]&*, אֵין לָנוּ אֶלָּא שֶׁחֶצְיָהּ שִׁפְחָה {ו} וְחֶצְיָהּ בַּת« חוֹרִים. **ז׳** כָּל הָעֲרָיוֹת, אֶחָד גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן[17]#, הַקָּטָן[18]« פָּטוּר. אֶחָד עֵר {ו} וְאֶחָד יָשֵׁן, הַיָּשֵׁן פָּטוּר. אֶחָד שׁוֹגֵג וְאֶחָד מֵזִיד, הַשׁוֹגֵג בַּחַטָּאת וְהַמֵּזִיד בַּהִיכָּרֵת.

הל׳ ז׳ פרק ג׳

אָמְרוּ לוֹ: אָכַלְתָּה[19]« חֵלֶב, מֵבִיא[20]« חַטָּאת. עֵד אוֹמֵ{ר} אָכַל וְעֵד אוֹמֵ{ר} לֹא אָכַל, אִשָּׁה אוֹמֶרֶת אָכַל וְאִשָּׁה אוֹמֶרֶת לֹא אָכַל, מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּיִ. עֵד[&] אוֹמֵ{ר} אָכַל וְהוּא אוֹמֵ{ר} לֹא אָכַלְתִּי, {פ} פָּטוּר. שְׁנַיִם אוֹמְ{ר}ים אָכַל וְהוּא אוֹמֵ{ר} לֹא אָכַלְתִּי, רִ׳ מֵאִיר מְחַיֵּיב. אָמַ{ר} רִ׳ מֵאִיר: אִם הֱבִיאוּהוּ שְׁנַיִם לְמִיתָה חֲמוּרָה, לֹא יְבִיאוּהוּ לְקָרְבָּן הַקַּל?! אָמְרוּ[21]«• לוֹ: מָה אִם יִרְצֶה לוֹמַר[22]« מֵזִיד {ה} הָיִיתִי[23]«?. **ב׳** אָכַל חֵלֶב וְחֵלֶב בְּהֶעְלֵם[24]«• אֶחָד, אֵינוּ חַיָּיב[25]«• אֶלָּא [חַטָּאת][26]* אַחַת. אָכַל חֵלֶב וָדָם וּפִיגּוּל[27]^ וְנוֹתָר^ בְּהֶעְלֵם[28]^• אֶחָד, חַיָּיב עַל כָּל אַחַת[29]«• וְאַחַת«•. זֶה חוֹמֶר בְּמִינִים הַרְבֵּה מִמִּין אֶחָד[30]«•. וְחוֹמֶר בְּמִין אֶחָד מִמִּינִים הַרְבֵּה: שֶׁאִם אָכַל {כ} כַּחֲצִי זַיִת וְחָזַר וְאָכַל כַּחֲצִי זַיִת {וחזר ואכל כחצי זית}[31]* מִמִּין אֶחָד, חַיָּיב. וּמִשְּׁנֵי[32]^ מִינִין, פָּטוּר. **ג׳** וְכַמָּה[33]^ יִשְׁהֶא אוֹכְלָן[34]«•. כְּאִילּוּ אוֹכְלָן[35]«• קְלִיוֹת, דִּבְרֵי{ו} רִ׳ מֵאִיר. וַחֲכָמִי{ם} אוֹמְ{ר}ים: עַד שֶׁיִּשְׁהֶא[36]«• מִתְּחִילָּה[37]« וְעַד סוֹף כְּדֵי אֲכִילַת פְּרָס. אָכַל אוֹכָלִים[38]^ טְמֵאִים, וְשָׁתָה[39]«• מַשְׁקִים טְמֵאִים, שָׁתָה רְבִיעִית יַיִן וְנִכְנַס[40]^• לַמִּקְדָּשׁ, וְשָׁהָא[41]«• כְּדֵי אֲכִילַת פְּרָס, רִ׳ <אֶ>לְעָזָר אוֹמֵ{ר}: אִם הִפְסִיק בָּהּ אוֹ שֶׁנָּתַן לְתוֹכָהּ[$] מַיִם כָּל שֶׁהֵן, פָּטוּר. **ד׳** [42]* יֵשׁ אוֹכֵל אֲכִילָה אַחַת וְחַיָּיב[43]« עָלֶיהָ אַרְבַּע חַטָּאוֹת וְאָשָׁם אֶחָד: טָמֵא שֶׁאָכַל אֶת הַחֵלֶב, וְהָיָה נוֹתָר, מִן הַמּוּקְדָּשִׁים, בְּיוֹם[44]«• הַכִּיפּוּרִים. רִ׳ מֵאִיר אוֹמֵ{ר}: אִם הָיְתָה שַׁבָּת וְהוֹצִיאוֹ בַשַּׁבָּת[$]. אָמְרוּ לוֹ: אֵינוּ [$] הַשֵּׁם. **ה׳** יֵשׁ בָּא בִיאָה אַחַת וְחַיָּיב[45]« עָלֶיהָ שֵׁשׁ חַטָּאוֹת[46]«•: הַבָּא עַל בִּתּוֹ, חַיָּיב[47]« עָלֶיהָ מִשֵּׁם בִּתּוֹ וַאֲחוֹתוֹ וְאֵשֶׁת אָחִיו {א} וְאֵשֶׁת אֲחִי אָבִיו וְאֵשֶׁת אִישׁ וְנִדָּה. הַבָּא[48]« עַל בַּת בִּתּוֹ, חַיָּיב עָלֶיהָ מִשֵּׁם בַּת בִּתּוֹ וְכַלָּתוֹ וַאֲחוֹת אִשְׁתּוֹ וְאֵשֶׁת אָחִיו וְאֵשֶׁת אֲחִי אָבִיו וְאֵשֶׁת אִישׁ וְנִדָּה. רִ׳ יוֹסֵה אוֹמֵ{ר}: אִם עָבַר זָקֵן[49]«• וּנְשָׂאָהּ, חַיָּיב עָלֶיהָ מִשֵּׁם אֵשֶׁת אָב. וְכֵן הַבָּא עַל בַּת אִשְׁתּוֹ, וְעַל בַּת בַּת אִשְׁתּוֹ. **ו׳** הַבָּא עַל חֲמוֹתוֹ, חַיָּיב עָלֶיהָ מִשֵּׁם חֲמוֹתוֹ וְכַלָּתוֹ וַאֲחוֹת אִשְׁתּוֹ וְאֵשֶׁת אָחִיו וְאֵשֶׁת אֲחִי אָבִיו וְאֵשֶׁת אִישׁ וְנִדָּה. וְכֵן הַבָּא עַל אֵם חֲמוֹתוֹ, וְעַל אֵם חָמִיו. רִ׳ יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵ{ר}: הַבָּא עַל חֲמוֹתוֹ, חַיָּיב עָלֶיהָ מִשֵּׁם חֲמוֹתוֹ וְאֵם חֲמוֹתוֹ וְאֵם חָמִיו. אָמְרוּ לוֹ: שְׁלָשְׁתָּן שֵׁם אֶחָד הֵן. **ז׳** אָמַ{ר} רִ׳ עֲקִיבָ{ה}: שָׁאַלְתִּי אֶת רַבָּן גַּמְלִיאֵ{ל} וְאֶת רִ׳ יְהוֹשֻׁעַ בְּאַטְלֵיס[50]«• שֶׁלְּאֶמָּאוּ?ס?[51]«#•, {ש} שֶׁהָלְכוּ לִיקַּח בְּהֵמָה לְמִשְׁתֵּה בְנוֹ, [$$$] הַבָּא עַל אֲחוֹתוֹ וְעַל אֲחוֹת אָבִיו וְעַל אֲחוֹת אִמּוֹ בְּהֶעְלֵם[52]^• אֶחָד מַה הוּא? חַיָּיב אַחַת עַל כּוּלָּם, אוֹ אַחַת עַל כָּל אַחַת וְאַחַת? אָמְרוּ לִי[53]«•: לֹא שָׁמַעְנוּ. אֲבָל

[1] קיי כלפנינו. ק: "הָאִשָּׁה".
[2] קיי כלפנינו. ק: "קוֹלִי".
[3] ק+קיי: "מַה".
[4] ק כלפנינו. קיי: "השפחה".
[5] ק+קיי: "לְבֵין".
[6] קיי+קנ כלפנינו. קס: "בחטאות".
[7] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "במכות ו".
[8] קיי כלפנינו. ק: "וְהַשִּׁפְחָה".
[9] קס כלפנינו. קנ: "הוֹשְׁוָוה". קיי: "השווה".
[10] קיי מתחילה כאן הלכה חדשה. ק: לא מסומנת כאן הלכה חדשה, אך לפי מספר ההלכות שבסוף, כנראה שכן מתחילה כאן הלכה חדשה.
[11] קיי+קנ כלפנינו. קס: "בן". וכן להלן.
[12] ויקרא יט׳
[13] קיי כלפנינו. ק ממשיך את הפסוק בעוד שתי מילים: "אוֹ חֻ{ו}פשה{ו}". ושמא מילים אלו סומנו למחיקה.
[14] קיי כלפנינו. ק נוסף: "אֵי".
[15] ק כלפנינו. קיי: "ודיית".
[16] ייתכן שמילה זו מתוקנת בידי סופר פרמה. ולגבי אות "י" השנייה ספק שמא היא אות "ו" קצרה. מילה זו נוקדה בידי סופר פרמה. ק+קיי: "מִשְּׁיּוּר".
[17] קס+קיי הכתיב כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. קנ: "קָטֹן".
[18] קיי כלפנינו. ק: "קָטָן".
[19] ק הכתיב כלפנינו. קיי: "אכלת".
[20] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מביאה".
[21] פתחתי את הקיצור לפי ק. קיי ליתא: "אמרו לו".
[22] קיי כלפנינו. קס: "לומרי". קנ: "יוֹמַר".
[23] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?"היותי"?.
[24] קיי+קנ כלפנינו. קס בכתיב חסר כפי הנשמע בעל פה: "בעלם".
[25] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מחייב".
[26] נתלה בין השורות, כנראה ע"י הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[27] ק+קיי בסדר הפוך: "וְנוֹתָר וּפִיגּוּל".
[28] קנ כלפנינו. קס+קיי בכתיב חסר כפי הנשמע בעל פה: "בעלם".
[29] ק כלפנינו. קיי: "אחד ואחד".
[30] קיי+קנ כלפנינו. קס: "אחת".
[31] ק+קיי ליתא, ואולי נכפל ונכתב בשלישית מחמת הדומות, ולכן סימנתי למחיקה.
[32] ק+קיי: "מִשְּׁנֵי".
[33] ק+קיי: "כַּמָּה".
[34] ק כלפנינו. קיי: "לאכלן".
[35] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: "אכלן".
[36] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁיִּהֵא".
[37] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מתחילתה".
[38] ק+קיי הכתיב: "אֳכָלִין".
[39] קיי כלפנינו. ק: "שָׁתָה".
[40] ק+קיי: "נִכְנַס".
[41] ק הכתיב כלפנינו. קיי הכתיב: "ושהה".
[42] מכאן והלאה עד סוף העמוד כתב הסופר המישני שכותב בכתב קטן יותר.
[43] קיי כלפנינו. ק: "חַיָּיב".
[44] ק כלפנינו. קיי: "וּבְיוֹם".
[45] קיי כלפנינו. ק: "חַיָּיב".
[46] קיי+קנ כלפנינו. קס: "חטאת".
[47] קיי+קנ כלפנינו. קס: "וחייב".
[48] ק כלפנינו. קיי: "והבא".
[49] ק כלפנינו. קיי: "הזקן".
[50] ק כלפנינו. קיי: "באטלס".
[51] קיי בסיומת "ס". בפרמה וקאופמן ספק "ם/ס" אך אולי נוטה ל- "ס". ולעניין הניקוד ניקדתי כרגיל (וראו גם ערכים ב,ה). אך בקאופמן מילה זו נחלקה לשתי מילים ולכן קנ טעה וניקד: "שֶׁלֹּא מָאוּס".
[52] קנ כלפנינו. קס+קיי בכתיב חסר כפי הנשמע בעל פה: "בעלם".
[53] קיי כלפנינו. ק: "לוֹ".

[1]### שָׁמַעְנוּ, בַּבָּא[2]«• עַל חָמֵשׁ נָשָׁיו נִידּוֹת בְּהֶעְלֵם[3]«#• אֶחָד, [4]«••• שֶׁהוּא חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. וְרוֹאִין אָנוּ שֶׁהַדְּבָרִים קוֹל[5]« וָחוֹמֶר. **ח׳** שְׁאָלָן רְ׳ עֲקִיבָה: אֵבֶר הַמְדוּלְדָּל בַּבְּהֵמָה, מַה הוּא? אָמְרוּ לוֹ: לֹא שָׁמַעְנוּ. אֲבָל[6]« שָׁמַעְנוּ« בְּאֵבֶר הַמְדוּלְדָּל בְּאָדָם, שֶׁהוּא טָהוֹר. כָּךְ הָיוּ מוּכֵּי שְׁחִין {ש} שֶׁבִּירוּשָׁלַם[7]* עוֹשִׂין: הוֹלֵךְ לוֹ עֶרֶב פְּסָחִים אֵצֶל הָרוֹפֵא וְחוֹתְכוֹ עַד שֶׁהוּא מַנִּיחַ בּוֹ {כ} כִּסְעוֹרָה[8]«•, וְתוֹחֲבוֹ בַּסִּירָה, וְנִמְשָׁךְ מִמֶּנּוּ, {וה} וְהַלָּה עוֹשֶׂה פִּסְחוֹ, וְהָרוֹפֵא עוֹשֶׂה פִּסְחוֹ. וְרוֹאִין אָנוּ שֶׁהַדְּבָרִים קוֹל« וָחוֹמֶר. **ט׳** וְעוֹד שְׁאָלָן רְ׳ עֲקִיבָה: הַשּׁוֹחֵט חֲמִשָּׁה זְבָחִים בַּחוּץ בְּהַעְלֵם[9]« אֶחָד, מַה הוּא? חַיָּיב אַחַת[10]« עַל כּוּלָּם, אוֹ חַיָּיב[11]« עַל כָּל אַחַת[12]« וְאַחַת«. אָמְרוּ לוֹ: לֹא שָׁמַעְנוּ. אָמַרו רְ׳ יְהוֹשֻׁעַ: שָׁמַעְתִּי בָּאוֹכֵל מִזֶּבַח[13]# אֶחָד בַּחֲמִשָּׁה תַמְחוּיִין בְּהֶעָלֵם« אֶחָד, שֶׁהוּא חַיָּיב עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִשֵּׁם מְעִילָה, וְרוֹאֶה אֲנִי שֶׁהַדְּבָרִים קוֹל« וָחוֹמֶר. **י׳** אָמַרו רְ׳ {שמ} שִׁמְעוֹן: לֹא כָּךְ שְׁאָלָן רְ׳ עֲקִיבָה. אֶלָּא: בָּאוֹכֵל נוֹתָר מֵחֲמִשָּׁה זְבָחִים בַּחוּץ בְּהֶעָלֵם[14]«# אֶחָד, [מַה הוּא][15]*. חַיָּיב אַחַת עַל כּוּלָּן, אוֹ אַחַת עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. אָמְרוּ לוֹ: לֹא שָׁמַעְנוּ. אָמַרו רְ׳ יְהוֹשֻׁעַ: {שמ} שָׁמַעְתִּי[16]* בָּאוֹכֵל מִזֶּבַח אֶחָד בַּחֲמִשָּׁה {תמ} תַמְחוּיִים בְּהֶעָלֵם אֶחָד, שֶׁהוּא חַיָּיב עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִשֵּׁם[17]« מְעִילָה, וְרוֹאֶה אֲנִי {שה} שֶׁהַדְּבָרִים קוֹל« וָחוֹמֶר. **י״א** אָמַרו רְ׳ עֲקִיבָה: אִם הֲלָכָה, נְקַבֵּל. וְאִם לָדִין, יֵשׁ תְּשׁוּבָה. אָמַרו[18]«#• לוֹ: הָשֵׁב. אָמַרו לוֹ: לֹא! אִם אָמַרְתָּה$ בִּמְעִילָה שֶׁעָשָׂה בָהּ אֶת הַמַּאֲכִיל כָּאוֹכֵל וְאֶת הַמַּהֲנֶה[19]# כַּנֶּהֱנֶה[20]#, צֵרֵף[21]«#• אֶת הַמְּעִילָה לִזְמָן מְרוּבֶּה, {ת} תֹּאמַר בַּנּוֹתָר, שֶׁאֵין בּוֹ אַחַת מִכָּל אֵלּוּ?!. **י״ב** אָמַרו רְ׳ עֲקִיבָה: שָׁאַלְתִּי אֶת רְ׳ אֱלִיעֶזֶר: הָעוֹשֶׂה[22]« מְלָאכוֹת הַרְבֵּה בְּשַׁבָּתוֹת הַרְבֵּה מֵעֵין מְלָאכָה אַחַת, בְּהֶעָלֵם אֶחָד, מַה הוּא? חַיָּיב אַחַת עַל כּוּלָּן, אוֹ אַחַת עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. אָמַרו לִי: חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת, (מִקַּל) [מִקּוֹל][23]* וָחוֹמֶר: [24]«• וּמָה[25]«*• אִם הַנִּידָּה, שֶׁאֵין בָּהּ תוֹצָאוֹת הַרְבֵּה וְחַטָּאוֹת הַרְבֵּה, חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת, שַׁבָּת, שֶׁיֵּשׁ בָּהּ תוֹצָאוֹת הַרְבֵּה {ו} וְחַטָּאוֹת הַרְבֵּה, אֵינוּ דִין שֶׁיְּהֵא חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת?! אָמַרְתִּי לוֹ: לֹא! אִם אָמַרְתָּ בַּנִּידָּה, שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שְׁתֵּי אַזְהָרוֹת, שֶׁהוּא {מ} מוּזְהָר עַל הַנִּידָּה וְהִיא[26]« מוּזְהֶרֶת עָלָיו, {ת} תֹּאמַר בַּשַּׁבָּת, שֶׁאֵין בָּהּ אֶלָּא אַזְהָרָה אַחַת?! אָמַרו לִי: הַבָּא עַל הַקְּטַנּוֹת יוֹכִיחַ, שֶׁאֵין בָּהֶן אֶלָּא אַזְהָרָה אַחַת וְחַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. [27]«• אָמַרְתִּי לוֹ: לֹא! אִם אָמַרְתָּה בַּבָּא עַל הַקְּטַנּוֹת, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֵין לָהֶן[28]«• עַכְשָׁיו, יֵשׁ לָהֶן«• לְאַחַר זְמָן, תֹּומַר בַּשַּׁבָּת, שֶׁאֵין {ב} בָּהּ לֹא עַכְשָׁיו וְלֹא לְאַחַר[29]« זְמָן?! אָמַרו לִי: הַבָּא עַל הַבְּהֵמָה יוֹכִיחַ. אָמַרְתִּי לוֹ: הַבְּהֵמָה כַּשַּׁבָּת.

הל׳ י״ב **פרק ד׳**

סָפֵק אָכַל חֵלֶב, סָפֵק[30]« לֹא אָכַל. וַאֲפִילוּ[31]# אָכַל, סָפֵק יֵשׁ בּוֹ כַּשֵּׁיעוּר, וְסָפֵק[32]« שֶׁאֵין בּוֹ. [33]«• חֵלֶב וְשׁוּמָן[34]# לְפָנָיו, אָכַל אֶת אֶחָד מֵהֶן וְאֵין {יד} יָדוּעַ [35]« אֵי זֶה מֵהֶן אָכַל. אִשְׁתּוֹ וַאֲחוֹתוֹ[36]# {ע} עִימּוֹ בַבַּיִת, שָׁגַג בְּאַחַת מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ בְּאֵי זוֹ מֵהֶן שָׁגַג. שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב[37]«•, וְעָשָׂה מְלָאכָה בְּאַחַת[38]«#• מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ בְּאֵי זֶה מֵהֶן עָשָׂה. מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי. **ב׳** כַּשֵּׁם שֶׁאִם אָכַל חֵלֶב# וְחֵלֶב[39]«#• בְּהֶעָלֵם« אֶחָד אֵינוּ חַיָּיב אֶלָּא חַטָּאת אַחַת, כָּךְ עַל לֹא הוֹדַע שֶׁלָּהֶן אֵינוּ מֵבִיא אֶלָּא אָשָׁם אֶחָד. אִם הָיְתָה (יְדוּעָה)* [יְדִיעָה][40]* בֵינְתַיִים, כַּשֵּׁם שֶׁהוּא מֵבִיא חַטָּאת עַל כָּל אַחַת[41]«• וְאַחַת«, כָּךְ הוּא מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד. **ג׳** כַּשֵּׁם שֶׁאִם אָכַל חֵלֶב וְדָם וְנוֹתָר וּפִיגּוּל בְּהֶעָלֵם« אֶחָד, חַיָּיב עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, כָּךְ עַל לֹא הוֹדַע שֶׁלָּהֶן מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי עַל כָּל {אח} אֶחָד וְאֶחָד. [42]«• חֵלֶב וְנוֹתָר לְפָנָיו, אָכַל אֶת אֶחָד מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ [43]« אֵי זֶה מֵהֶן אָכַל. אִשְׁתּוֹ נִידָּה וַאֲחוֹתוֹ[44]# עִימּוֹ בַבַּיִת, שָׁגַג בְּאַחַת {מ}

---

[1] מכאן ועד כלים יו,ג חטיבת ניקוד רציפה שבה כל העמודים מנוקדים במלואם (ויש גם סימוני אתנחתא בתפקיד פסיק). ויש להדגיש שנקדן זה איננו הנקדן שניקד את הסדרים הראשונים של כתב יד פרמה. בנוסף יש להדגיש שניקוד של מילים בודדות פה ושם ממשיך להופיע גם בתוך חטיבת הניקוד הרציף. בגלל שהדיו חזק, והקולמוס רחב, אני מניח שניקוד המילים הבודדות נעשה בידי סופר פרמה עצמו, אך הדבר עדיין מסופק. במיוחד מבלבל שלעתים נראה כאילו הנקדן לא ניקד מילים שכבר נוקדו ע״י הסופר, אך לעיתים נראה הפוך שניקוד הנקדן תוקן ע״י הסופר. ולכן כל הנושא הזה עדיין לא ברור לי, והערתי על כך בהערות להלן. (לעיתים הסופר ניקד רק חלק ממילה, והנקדן ניקד את שאר המילה). מילים שבחטיבת הניקוד הרציף ומנוקדות בידי הסופר, השדלתי לסמנן בשתי סולמיות כך: ##.

[2] קיי כלפנינו. קס: ספק ?״הבא/בבא״?. קנ: ״בְּהַבָּא״.

[3] קנ כלפנינו. קס+קיי בכתיב חסר כפי הנשמע בעל פה: ״בעלם״. ונקדן פרמה ניקד: ״בְּהַעְלֵם״.

[4] מכאן והלאה חסר דף שלם בכתב יד קאופמן. לפיכך ההשוואות בדף זה יהיו לכתב יד קיימברידג׳ בלבד. וברוך המקום שבדיוק בדף זה מתחיל שוב ניקוד רציף בפרמה, וכך לא נאלצתי לנקד לבד. הניקוד כאן יהיה לפי נקדן פרמה אך מתוקן בענייני קמץ ופתח צירה וסגול שנעשו במקור בהגייה ספרדית ללא הבחנה.

[5] קיי: ״קל״. ק: דף חסר. וכן להלן.

[6] קיי: ״אבל שמענו״ נשמט מחמת הדומות. ק: דף חסר.

[7] ייתכן שאות ״ם״ מתוקנת בידי סופר פרמה. קיי כלפנינו. ק: דף חסר.

[8] קיי: ״כשערה״. ק: דף חסר.

[9] קיי בכתיב חסר לפי הנשמע בעל פה: ״בעלם״. ק: דף חסר. וכן בכולם להלן.

[10] קיי ליתא: ״אחת״. ק: דף חסר.

[11] קיי: ״או אחת״. ק: דף חסר.

[12] קיי: ״אחד ואחד״. ק: דף חסר.

[13] מנוקד בידי סופר פרמה.

[14] קיי: ״בעלם״. ק: דף חסר. והניקוד בפרמה תוקן: ״בְּהֶעָלֵם/בְּהַעְלֵם״.

[15] נוסף בשוליים בידי מגיה מאוחר. וכן קיי איתא: ״מהו״. ק: חסר עמוד. (וניכרים בשוליים גם שרידי אות ״ה״ נפרדת, ואולי לפני כן מישהו כתב ״מהו״)

[16] קיי כלפנינו. ק: דף חסר. ייתכן שאות ״ע״ מתוקנת ע״י סופר פרמה.

[17] קיי: ״משום״. ק: דף חסר.

[18] פתחתי את הקיצור וניקדתי - לפי העניין. מילה זו לא מנוקדת בפרמה. קיי: ״אמרו״. ק: דף חסר. וכן בסמוך אלא ששם גם קיי גורס ״אמר״.

[19] אות ״נ״ נוקדה בסגול בידי סופר פרמה. שאר המילה נוקדה בידי הנקדן.

[20] אות ״נ״ נוקדה בסגול בידי סופר פרמה. שאר המילה נוקדה בידי הנקדן.

[21] המילה נוקדה בידי סופר פרמה. קיי: ״צירף״. ק: דף חסר.

[22] קיי: ״בעושה״. ק: דף חסר.

[23] תוקן בידי נקדן פרמה באמצעות ניקוד אות ״ק״ בחולם. קיי: ״מקל״. ק: דף חסר.

[24] קיי: מתחילה כאן הלכה חדשה: ״יג״. ק: דף חסר.

[25] קיי: ״מה״. ק: דף חסר. ובפרמה אות ״ו״ ארוכה מאוד.

[26] קיי: ״והנידה״. ק: דף חסר.

[27] קיי: מתחילה כאן הלכה חדשה: ״יד״. ק: דף חסר.

[28] קיי: ״בהן״. ק: דף חסר. וכן בסמוך.

[29] קיי: ״אחר״. ק: דף חסר.

[30] קיי: ״וספק״. ק: דף חסר.

[31] כך ניקד נקדן זה בפרמה.

[32] קיי: ״ספק״. ק: דף חסר.

[33] קיי נוסף: ״ואפילו יש בו״. ק: דף חסר.

[34] כך ניקד נקדן זה בפרמה.

[35] קיי נוסף: ״את״. ק: דף חסר.

[36] כך ניקד נקדן זה בפרמה.

[37] קיי: ״חול״. ק: דף חסר.

[38] ניקדתי לפי הכתיב. קיי: ״באחד״. ק: דף חסר. ונקדן פרמה ניקד: ״בְּאֶחָת״. וכנראה רמז לנוסח ״באחד״.

[39] קיי: ״ודם״. ק: דף חסר. ולעניין הניקוד: אות ״ח״ נוקדה בידי הסופר. וכן במילה הקודמת.

[40] תוקן באמצעות ניקוד אות ״ד״ בחיריק, וכנראה הסופר הוא זה שניקד אות זו. אך לאחר(?) מכן הנקדן ניקד: ״יְדוּעָה״. קיי: ״ידיעה״. ק: דף חסר.

[41] קיי: ״אחד ואח{ר}<ד>״. ק: דף חסר.

[42] קיי: מתחילה הלכה חדשה: ״יד״. ק: דף חסר.

[43] קיי נוסף: ״את״. ק: דף חסר.

[44] כך ניקד נקדן זה בפרמה.

מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ בְּאֵי זוֹ מֵהֶן שָׁגַג. שַׁבָּת וְיוֹם הַכִּיפּוּרִים וְעָשָׂה מְלָאכָה בֵּין {השמ} הַשְּׁמָשׁוֹת וְאֵין יָדוּעַ בְּאֵי זֶה מֵהֶן עָשָׂה. רְ׳ אֱלִיעֶזֶרו מְחַיֵּיב חַטָּאת, וּרְבִּיו יְהוֹשֻׁעַו פּוֹטֵר. **ד׳** אָמַרו רְ׳ יוֹסֵה: לֹא נֶחְלְקוּ עַל הָעוֹשֶׂה מְלָאכָה בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, שֶׁהוּא פָּטוּר, שֶׁ<אֲ>נִי«[1]#* אוֹמֵרו: מִקְצָת מְלָאכָה עָשָׂה מֵהַיּוֹם, וּמִקְצָתָהּ לְמָחָר. וְעַל מַה נֶּחְלְקוּ? עַל הָעוֹשֶׂה בְּתוֹךְ הַיּוֹם וְאֵין יָדוּעַ אִם בַּשַּׁבָּת עָשָׂה וְאִם«[2] בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִיםו עָשָׂה. אוֹ עַל הָעוֹשֶׂה וְאֵין יָדוּעַ מֵעֵין«[3]• אֵי זוֹ מְלָאכָה עָשָׂה. רְ׳ <אֱ>לִיעֶזֶר מְחַיֵּיב חַטָּאת, {ח}*[4] וּרְבִּיו«[5] יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר. אָמַרו רְ׳ יְהוּדָה: פּוֹטְרוֹ הָיָה רְ׳ יְהוֹשֻׁעַו אַף מֵאָשָׁם תָּלוּי. **ה׳** רְ׳ יִשְׁמָעֵאל הַשִּׁיזוּרִי#[6] וּרְבִּיו שִׁמְעוֹן אוֹמְרִיםו: לֹא נֶחְלְקוּ עַל דָּבָר שֶׁהוּא מִשֵּׁם אֶחָד, שֶׁהוּא חַיָּיב. וְעַל מַה נֶּחְלְקוּ. עַל דָּבָר שֶׁהוּא מִשֵּׁם שְׁנֵי שֵׁמוֹת, שֶׁרְבִּי#[7] אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּיב חַטָּאת וּרְבִּיו יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר. אָמַרו רְ׳ יְהוּדָה: אֲפִילוּ נִתְכַּוֵּון לִלְקוֹט תְּאֵינִים וְלָקַט עֲנָבִים, עֲנָבִים וְלָקַט תְּאֵינִים, שְׁחוֹרוֹת וְלָקַט לְבָנוֹת, לְבָנוֹת וְלָקַט שְׁחוֹרוֹת, רְ׳ <אֱ>לִיעֶזֶר מְחַיֵּיב חַטָּאת, וּרְבִּיו יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר. תָּמֵיהַּ#[8] אֲנִי אִם יִפְטֹר«[9]#• בָּהּ רְ׳ יְהוֹשֻׁעַ. אִם כֵּן, לָמָּה נֶאֱמַר°[10]: ״אֲשֶׁר חָטָא בָהּ״? פְּרָט לַמִּתְעַסֵּק.

הל׳ ה׳«[11] פרק ה׳

דַּם שְׁחִיטָה בִּבְהֵמָה, וּבַחַיָּה וּבָעוֹפוֹת, בֵּין טְמֵאִים בֵּין טְהוֹרִים, דַּם נְחִירָה, דַּם עִיקּוּר, דַּם הֶקֵּז$ שֶׁהַנֶּפֶשׁ יוֹצְאָה«[12]# בוֹ, חַיָּיבִין [עָלָיו]*[13]. דַּם {ה} הַטְּחוֹל, דַּם הַלֵּב, דַּם בֵּצִים«[14]•, דַּם חֲגָבִים«[15], דַּם דָּגִים«, דַּם תַּמְצִית, אֵין חַיָּיבִין עָלָיו$. רְ׳ יְהוּדָה מְחַיֵּיב בְּדַם תַּמְצִית. **ב׳** רְ׳ עֲקִיבָה«[16]• מְחַיֵּיב עַל סְפֵק מְעִילוֹת אָשָׁם תָּלוּי, וַחֲכָמִיםו פּוֹטְרִין. וּמוֹדֶה«[17] רְ׳ עֲקִיבָהו, בִּשְׁאֵינוּ«[18] מֵבִיא אֶת מְעִילָתָיו«[19]*• עַד {ש} שֶׁתִּתְוַדַּע לוֹ, שֶׁמָּבִיא«[20]#• עִימָּהּ אָשָׁם וַדַּיִי. **ג׳** אָמַרו רְ׳ טַרְפוֹן: מַה לָּזֶה מֵבִיא שְׁנֵי {א} אֲשָׁמוֹת. אֶלָּא יָבִיא מְעִילָה וְחוֹמְשָׁהּ, וְיָבִיא אָשָׁם וּשְׁתֵּי«[21]• סְלָעִים, וְיוֹמַר: {[וַדַּיִי]}*[22] אִם מָעַלְתִּי«[23], {וו} וַדַּיִי« זוֹ מְעִילָתִי וְזֶה אֲשָׁמִי. וְאִם סָפֵק, הַמָּעוֹת •••«[24] נְדָבָה וְהָאָשָׁם תָּלוּי. שֶׁמְּמִין& שֶׁהוּא מֵבִיא עַל הוֹדַע, מֵבִיא עַל לֹא הוֹדַע. **ד׳** אָמַרו לוֹ«[25]• רְ׳ עֲקִיבָה: נִירְאִין דְּבָרֶיךָ#[26] {במ} בִּמְעִילָה מְעוּטָה. הֲרֵי שֶׁבָּא עַל יָדוֹ סְפֵק מְעִילָה בְּמֵאָה מָנֶה#[27], לֹא יָפֶה לוֹ שֶׁיָּבִיא {א} אָשָׁם בִּשְׁתֵּי סְלָעִים וְאַל יָבִיא סְפֵק {מע} מְעִילָה בְּמֵאָה מָנֶה#. הָא מוֹדֶה (ל)*[28] רְ׳ עֲקִיבָהו לְרְבִּיו טַרְפוֹן בִּמְעִילָה מְעוּטָה. **ה׳** הָאִשָּׁה שֶׁהֵבִיאָה חַטַּאת הָעוֹף בְּסָפֵק«[29]•, אִם«[30] עַד שֶׁלֹּא נִמְלָקָה##[31] נוֹדַע לָהּ שֶׁיָּלְדָה וַדַּיִי, תַּעֲשֶׂינָה#[32] {ו} וַדַּיִי[33]. שֶׁמְּמִין שֶׁהִיא מְבִיאָה עַל לֹא הוֹדַע, מְבִיאָה עַל הוֹדַע. **ו׳** חֲתִיכָּה& שֶׁלַּחוּלִּין וַחֲתִיכָּה שֶׁלַּקּוֹדֶשׁ*[34], אָכַל אֶת אַחַת«[35]• מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ אֵי זוֹ מֵהֶן אָכַל, פָּטוּר. וּרְבִּיו^[36] עֲקִיבָה {מח} מְחַיֵּיב בְּאָשָׁם^[37]• תָּלוּי. אָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּיה, מֵבִיא אָשָׁם וַדַּיִי. אָכַל אֶחָד אֶת הָרִאשׁוֹנָה, וּבָא אַחֵר^[38]• וְאָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּיה, זֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי וְזֶה מֵבִיא אָשָׁם«[39]• תָּלוּי, דִּבְרֵיו רְ׳ עֲקִיבָה. רְבִּי שִׁמְעוֹןו אוֹמֵרו: שְׁנֵיהֶם מְבִיאִין אָשָׁם אֶחָד. רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵרו: אֵין שְׁנַיִם מְבִיאִין אָשָׁם אֶחָד. **ז׳** חֲתִיכָּה שֶׁלַּחוּלִּין וַחֲתִיכָּה שֶׁלַּחֵלֶב, אָכַל אֶת אַחַת«[40]• מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ «[41] אֵי זוֹ«[42]• מֵהֶן {א} אָכַל, מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי. אָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּיה, {מ} מֵבִיא חַטָּאת. אָכַל אֶחָד אֶת הָרִאשׁוֹנָה וּבָא אַחֵר וְאָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּיה, זֶה מֵבִיא אָשָׁם {ת} תָּלוּי וְזֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי, רְ׳ שִׁמְעוֹןו אוֹמֵר: שְׁנֵיהֶם מְבִיאִים חַטָּאת (אחד) [אַחַת]*[43]. רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵרו: אֵין שְׁנַיִם«[44]• מְבִיאִין?**[45] חַטָּאת אַחַת. **ח׳** חֲתִיכָּה שֶׁלַּחֵלֶב וַחֲתִיכָּה שֶׁלַּקּוֹדֶשׁ, אָכַל אֶת אַחַת«[46]• מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ ^[47] אֵי זֶה«[48]• מֵהֶן אָכַל, מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי. אָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּיה, מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם וַדַּיִי. אָכַל אֶחָד אֶת הָרִאשׁוֹנָה וּבָא אַחֵר וְאָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּיה, זֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי, וְזֶה מֵבִיא {א} אָשָׁם תָּלוּי. רְ׳ שִׁמְעוֹןו אוֹמֵרו: שְׁנֵיהֶם מְבִיאִין חַטָּאת וְאָשָׁם. רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵרו: אֵין שְׁנַיִם מְבִיאִין«[49]• חַטָּאת

---

[1] אות ״א״ אינה נשמעת בדיבור על פה ולכן נפלה בכתב. נקדן פרמה ניקד: ״שְׁנִי״. קיי: ״שאני״. ק: דף חסר.
[2] קיי: ״אם״. ק: דף חסר.
[3] קיי ליתא: ״מעין״. ק: דף חסר.
[4] שומר שורה שלא כשורה הבאה. קיי: כשורה הבאה. ק: דף חסר.
[5] קיי: ״רבי״. ק: דף חסר.
[6] כך ניקד נקדן זה בפרמה.
[7] בפרמה כאן מנוקד: ״שֶׁרֶבִּי״.
[8] כך ניקד נקדן זה בפרמה (אות ״י״ אינה מנוקדת, ואינה נשמעת בקריאה).
[9] ייתכן שלפי כתיב הסופר היה צריך לנקד ״יִפְטַר״. אך נקדן פרמה גרס ״יִפְטוֹר״. קיי: ״יפטור״. ק: דף חסר.
[10] ויקרא ד׳
[11] קיי: ״ו״. מפני שנוספה הלכה לעיל ״חלב ונותר״. ק: דף חסר.
[12] ניקדתי לפי הכתיב. נקדן פרמה ניקד ״יוֹצָאה״ מפני שגרס את הכתיב: ״יוֹצָא״ (אות ״א״ אינה נשמעת). קיי הכתיב: ״יוצא״. ק: דף חסר.
[13] נתלה בין השורות, כנראה ע״י הסופר. וכן קיי איתא. ק: דף חסר.
[14] קיי ליתא: ״דם בצים״, ושמא נשמט מחמת הדומות ״דם-דם״. ק: דף חסר.
[15] קיי בסדר הפוך: ״דם דגים, דם חגבים״. ק: דף חסר.
[16] קיי: ״יהודה״. אך בסמוך ״עקיבה״. ק: דף חסר.
[17] קיי: ״מודה״. ק: דף חסר.
[18] קיי: ״בשאין״. ק: דף חסר.
[19] קיי: ״מעילתו״. ק: דף חסר. ובגלל שבפרמה חסרה אות ״ו״ אחרי אות ״ל״ ניתן לשער שאולי סופר פרמה רצה לכתוב ״מעילתו״ אך שם לב שבטופס שלפניו כתוב ״מעילותיו״ ולכן השלים ״יו״.
[20] כך ניקד נקדן זה בפרמה. קיי: ״ויביא״. ק: דף חסר.
[21] קיי: ״בשתי״. ק: דף חסר.
[22] נוסף בשוליים בידי מגיה, ואולי סימן כאן בטעות את מיקום ההוספה במקום לאחר המילה ״אם״. וראו בהערה הבאה.
[23] קיי בסדר הפוך: ״אם ודאי מעלתי״. ק: דף חסר. ושמא המגיה שהוסיף ״וודיי״ בשוליים לעיל כיוון לנוסח קיי.
[24] כאן מסתיים העמוד החסר בכתב יד קאופמן.
[25] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״לו״.
[26] קנ ניקד כנראה: ״דְּבָרִיךְ״.
[27] כך ניקד קנ. כנראה שנוקד בפרמה בתחילה: ״מָנָה״ ומישהו ניסה למחוק את הקמץ שתחת אות ״נ״. וכן בסמוך.
[28] סומן למחיקה בגרש, כנראה בידי הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
[29] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ספק״.
[30] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?״אי״?.
[31] כך ניקד קנ. כנראה שנקדן פרמה ניקד אות ״ל״ בצירי אך נראה כאילו מעל הצירי מנוקד פתח בדיו חזק שתמיד חשבתי שזה ניקוד של הסופר. וצ״ע האם זה אומר שהניקוד החזק הוא לא מידי הסופר? וצע״ג כל הסיפור הזה. וראו הערה בעמוד הבא, ועוד.
[32] ק+קיי הכתיב כלפנינו, וכך ניקד קנ. נקדן פרמה ניקד: ״תֵּעָשֶׂינָּה״.
[33] קס+קיי כלפנינו. קנ מחק מילה זו.
[34] אולי בשתי מילים: ״של קודש״.
[35] קיי כלפנינו. ק: ״אֶחָד״.
[36] ק+קיי: ״רְבִּי״.
[37] ק+קיי: ״אָשָׁם״.
[38] קנ כלפנינו. קס(?)+קיי: ״אֶחָד״.
[39] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״אשם״.
[40] קיי כלפנינו. ק: ״אֶחָד״.
[41] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״אֶת״.
[42] קיי כלפנינו. ק: ״זֶה״.
[43] סופר פרמה כתב ״אחד״ ולאחר מכן תיקן אות ״ד״ להיות ״ת״. וכן ק+קיי: ״אַחַת״.
[44] קיי כלפנינו. ק: ״אֵין מ׳ מְבִיאִין שְׁנַיִם חַטָּאת אַחַת״.
[45] ק+קיי: ״מְבִיאִין״. וכנראה שסופר פרמה כתב ״מביא״, ואחר כך הסופר?) ניקד חיריק תחת אות ״א״ וכן יש מריחה לא ברורה לאר מכן שכראה היא במקום ״י״ או ״ן״ או שניהם. ואולי נעשתה בי״ הסופר. וצ״ע.
[46] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״אחד״.
[47] ק+קיי נוסף: ״אֶת״.
[48] ק כלפנינו. קיי: ״זו״.
[49] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״מביאין״.

וְאָשָׁם[1]## **ט'** חֲתִיכָּה שֶׁלַּחֵלֶב וַחֲתִיכָּה שֶׁלְּחֵלֶב קוֹדֶשׁ, אָכַל[2]«• אֶת אַחַת[3]«• מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ ^[4] אֵי זוֹ[5]«• {מ} מֵהֶן אָכַל, מֵבִיא חַטָּאת. ר' עֲקִיבָה אוֹמֵרו: אַף[6]^• אָשָׁם תָּלוּי. אָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּיה[7]«•, מֵבִיא שְׁתֵּי חַטָּאוֹת וְאָשָׁם וַודַּיִי. אָכַל אֶחָד אֶת הָרִאשׁוֹנָה וּבָא אַחֵר וְאָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּיה, זֶה מֵבִיא חַטָּאת וְזֶה מֵבִיא חַטָּאת. ר' עֲקִיבָה אוֹמֵרו: {וְ}זֶה[8]* [9]«• אָשָׁם תָּלוּי {ו} וְזֶה [10]• אָשָׁם תָּלוּי. ר' שִׁמְעוֹון אוֹמֵרו: זֶה חַטָּאת וְזֶה חַטָּאת, וּשְׁנֵיהֶם מְבִיאִין אָשָׁם אֶחָד. ר' יוֹסֵה אוֹמֵרו: אֵין {ש} שְׁנַיִם מְבִיאִין אָשָׁם אֶחָד. **י'** חֲתִיכָּה שֶׁלַּחֵלֶב וַחֲתִיכָּה שֶׁלְּחֵלֶב וְנוֹתָר[11]^•, אָכַל אֶת אַחַת מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ אֶת אֵי זוֹ מֵהֶן אָכַל, מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם תָּלוּי. אָכַל[12]«• אֶת הַשְּׁנִיָּיה, מֵבִיא שָׁלוֹשׁ {ח} חַטָּאוֹת. אָכַל אֶחָד אֶת הָרִאשׁוֹנָה וּבָא אַחֵר וְאָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּיה, זֶה מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם {ת} תָּלוּי וְזֶה מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם תָּלוּי. ר' שִׁמְעוֹן אוֹמֵרו: זֶה חַטָּאת וְזֶה חַטָּאת, וּשְׁנֵיהֶן[13]« מְבִיאִין {ח} חַטָּאת אַחַת. ר' יוֹסֵה אוֹמֵרו: כָּל חַטָּאת שֶׁהִיא {ב} בָּאָה עַל חֵטְא[14]«, אֵין שְׁנַיִם מְבִיאִין אוֹתָהּ.

הל' י' **פרק ו'**

הַמֵּבִיא אָשָׁם תָּלוּי וְנוֹדַע לוֹ[15]« שֶׁלֹּא חָטָא, אִם עַד שֶׁלֹּא נִשְׁחַט, יֵצֵא וְיִרְעֶה בָעֵדֶר, דִּבְרֵיו ר' מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: יִרְעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב, וְיִמָּכֵר, וְיִפְּלוּ דָמָיו לִנְדָבָה. ר' אֱלִיעֶזֶרו אוֹמֵרו: יִקָּרֵב&, שֶׁאִם אֵינוּ בָא עַל חֵטְ זֶה, [הֲרֵי הוּא][16]* בָא עַל חֵטְ[17]^ אַחֵר. **ב'** אִם מִשֶּׁנִּשְׁחַט נוֹדַע לוֹ[18]*, הַדָּם יִישָּׁפֵךְ וְהַבָּשָׂר יֵצֵא לְבֵית {השר} הַשְּׂרֵיפָה[19]#. נִזְרַק הַדָּם, הַבָּשָׂר יֵאָכֵל. ר' יוֹסֵה אוֹמֵרו: אֲפִילּוּ הַדָּם בַּכּוֹס, יִיזָּרֵק, וְהַבָּשָׂר יֵאָכֵל. **ג'** אָשָׁם וַודַּיִי אֵינוּ כֵן. אִם עַד שֶׁלֹּא {נש} נִשְׁחַט, יֵצֵא וְיִרְעֶה בָעֵדֶר. וּמִשֶּׁנִּשְׁחַט[20]^, הֲרֵי זֶה יִיקָּבֵר. נִשְׁפַּךְ[21]^• הַדָּם, הַבָּשָׂר יֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵיפָה#. **ד'** שׁוֹר הַנִּסְקָל אֵינוּ כֵן. אִם עַד שֶׁלֹּא נִסְקַל, יֵצֵא וְיִרְעֶה בָעֵדֶר. ^[22] מִשֶּׁנִּסְקַל, מוּתָּר בַּהֲנָיָה. {ע} עֶגְלָה עֲרוּפָה אֵינָהּ[23]« כֵן. ^[24] עַד שֶׁלֹּא נֶעֶרְפָה, תֵּצֵא וְתִרְעֶה בָעֵדֶר. וּמִשֶּׁנֶּעֶרְפָה[25]^#, תִּיקָּבֵר בִּמְקוֹמָהּ, שֶׁעַל סָפֵק בָּאת[26]«# מִתְּחִילָּתָהּ, כִּיפְּרָה סְפֵיקָהּ {וה} וְהָלְכָה לָהּ. **ה'** ר' אֱלִיעֶזֶרו אוֹמֵרו: מִתְנַדֵּב אָדָם אָשָׁם תָּלוּי בְּכָל יוֹם וּבְכָל שָׁעָה שֶׁיִּרְצֶה, וְהוּא[27]^ הָיָה$ נִיקְרָא&##: אֲשַׁם חֲסִידִים[28]«•. אָמְרוּ עָלָיו עַל {ב} בָּאבָא[29]^ בֶּן בּוֹטָא[30]«#•, שֶׁהָיָה מִתְנַדֵּב אָשָׁם תָּלוּי בְּכָל יוֹם, חוּץ מֵאַחַר יוֹם הַכִּיפּוּרִים יוֹם אֶחָד. אָמַרו: הַמָּעוֹן הַזֶּה, אִם[31]^• הָיוּ[32]«• מַנִּיחִין אוֹתִי[33]^•, הָיִיתִי מֵבִיא, אֶלָּא[34]«• אוֹמְרִים לִי: הַמְתֵּן עַד שֶׁתִּיכָּנֵס לְסָפֵק. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין מְבִיאִין אָשָׁם תָּלוּי אֶלָּא[35]«• עַל דָּבָר שֶׁזְּדוֹנוֹ כָּרֵת וְשִׁגְגָתוֹ חַטָּאת. **ו'** חַיְיבֵי חַטָּאוֹת וַאֲשָׁמוֹת וַודַּיִים[36]# שֶׁעָבַר עֲלֵיהֶן יוֹם הַכִּיפּוּרִים, חַיָּיבִים לְהָבִיא לְאַחַר יוֹם[37]«• {הכ} הַכִּיפּוּרִים. וְחַיְיבֵי אֲשָׁמוֹת תְּלוּיִין, פְּטוּרִים. מִי שֶׁבָּא עַל יָדוֹ סְפֵק עֲבֵירָה בְּיוֹם {א} הַכִּיפּוּרִים, אֲפִילּוּ עִם חֲשֵׁיכָה, פָּטוּר, שֶׁכָּל הַיּוֹם[38]«• מְכַפֵּר. **ז'** הָאִשָּׁה שֶׁיֵּשׁ עָלֶיהָ חַטַּאת הָעוֹף {ב} בְּסָפֵק[39]«•, וְעָבַר עָלֶיהָ יוֹם הַכִּיפּוּרִים, חַיֶּיבֶת {ל} לְהָבִיא לְאַחַר יוֹם הַכִּיפּוּרִים, מִפְּנֵי שֶׁהִיא מַכְשַׁרְתָּהּ לוֹכַל[40]^ בִּזְבָחִים. חַטַּאת הָעוֹף הַבָּאָה עַל הַסָּפֵק[41]^, אִם מִשֶּׁנִּמְלְקָה[42]*** נוֹדַע לָהּ, הֲרֵי (זֹה) [זוֹ][43]*## תִּיקָּבֵר. **ח'** הַמַּפְרִישׁ שְׁתֵּי סְלָעִים לְאָשָׁם וְלָקַח בָּהֶן שְׁנֵי אֵילִים לְאָשָׁם, אִם הָיָה אֶחָד מֵהֶן יָפֶה שְׁתֵּי סְלָעִים, יִקָּרֵב[44]## לַאֲשָׁמוֹ, וְהַשֵּׁנִי יִרְעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב, וְיִמָּכֵר, וְיִפְּלוּ דָמָיו {ל} לִנְדָבָה. לָקַח בָּהֶן שְׁנֵי אֵילִים לַחוּלִּין&, אֶחָד יָפֶה שְׁתֵּי סְלָעִים וְאֶחָד יָפֶה עֲשָׂרָה זוּז[45]^•, הַיָּפֶה שְׁתֵּי סְלָעִים יִיקָּרֵב לַאֲשָׁמוֹ, וְהַשֵּׁנִי לִמְעִילָתוֹ. אֶחָד לְאָשָׁם וְאֶחָד לַחוּלִּים, אִם הָיָה שֶׁלָּאָשָׁם[46]« יָפֶה שְׁתֵּי סְלָעִים, יִקָּרֵב לַאֲשָׁמוֹ, וְהַשֵּׁינִי {ל} לִמְעִילָתוֹ, וְיָבִיא עִימָּהּ סֶלַע וְחוּמְשָׁהּ[47]&#. **ט'** הַמַּפְרִישׁ חַטָּאתוֹ, וּמֵת, לֹא יְבִיאֶנָּה בְנוֹ אַחֲרָיו. וְלֹא[48]^ יְבִיאֶנָּה מֵחֵטְ עַל חֵטְ[49]^, אֲפִילּוּ עַל חֵלֶב שֶׁאָכַל אֶמֶשׁ[50]«• לֹא יְבִיאֶנָּה עַל חֵלֶב שֶׁאָכַל הַיּוֹם, שֶׁנֶּאֱמַרו[51]«•°: {ק} ״קָרְבָּנוֹ[52]« עַל חַטָּאתוֹ״, שֶׁיְּהֵא קָרְבָּנוֹ״ לְשֵׁם[53]«• חֶטְאוֹ[54]«•. **י'** מְבִיאִין מִשֶּׁלָּהֶקְדֵּשׁ[55]«• כִּשְׂבָּה - {ו}שְׂעִירָה[56]*•. מֵהֶקְדֵּשׁ[57]«• שְׂעִירָה - כִּישְׂבָּה. מֵהֶקְדֵּשׁ כִּישְׂבָּה {ש} שְׂעִירָה$ - תּוֹרִין$& וּבְנֵי יוֹנָה. מֵהֶקְדֵּשׁ[58]«• תּוֹרִין וּבְנֵי {יו}

[1] מילה זו נוקדה בידי נקדן פרמה, אך אות ״ו״ מנוקדת בשווא אלכסוני בידי הסופר(?) וייתכן שניקוד זה הוא מעל (במקום) פתח שניקד הנקדן. וצ״ע.

[2] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״אכל״.

[3] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״אחד״.

[4] ק+קיי נוסף: ״אֶת״.

[5] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״זה״.

[6] ק+קיי ליתא: ״אף״.

[7] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״השני?ם?״.

[8] תיקנתי לפי ק+קיי.

[9] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״מֵבִיא״.

[10] קס+קיי כלפנינו. קנ נוסף: ״מֵבִיא״.

[11] ק+קיי: ״נוֹתָר״.

[12] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״יאכל״ (ושמא אות ״י״ שייכת לסוף המילה הקודמת).

[13] קיי כלפנינו. ק: ״שְׁנֵיהֶן״.

[14] ק הכתיב כלפנינו. קיי הכתיב: ״חטא״.

[15] קיי+קנ כלפנינו. קס חסר: ״לו שלא חטא אם עד״.

[16] נוסף בשוליים בידי הנקדן. וכן ק+קיי איתא.

[17] ק+קיי הכתיב: ״חֵטְא״.

[18] מילה זו סמוכה מאוד למילה הקודמת והסופר סימן שיש להפריד ביניהן.

[19] בפרמה מנוקד: ״הַשְּׂרֵיפָה״. וכן להלן.

[20] ק+קיי: ״אִם מִשֶּׁנִּשְׁחַט״.

[21] ק+קיי: ״נִזְרַק״.

[22] ק+קיי נוסף: ״אִם״.

[23] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״אינו״.

[24] ק+קיי נוסף: ״אִם״.

[25] ק+קיי: ״אִם מִשֶּׁנֶּעֶרְפָה״. נקדן פרמה ניקד ״וּמִשֶּׁנֶּעֱרְפָה״. וצ״ע.

[26] ק כלפנינו. קיי: ״באה״. ונקדן פרמה ניקד: ״בָּאַת״.

[27] ק+קיי: ״הוּא״.

[28] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?״חסירין״?.

[29] ק+קיי הכתיב: ״בָּבָא״.

[30] כך כתוב בפרמה, ומנוקד בידי נקדן פרמה. ק: ״בִּטָא״ (ניקוד אות ״ב״ בקאופמן מסופק). קיי: ״ביטי״.

[31] ק+קיי: ״אִילּוּ״.

[32] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״היו״.

[33] ק+קיי: ״לִי״.

[34] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״אלא״.

[35] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״אלא״.

[36] ק+קיי כלפנינו. קנ ניקד בטעות: ״וַדָּיָין״.

[37] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״יום״.

[38] קיי כלפנינו. ק: ״יוֹם הַכִּפּוּרִים״.

[39] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ספק״.

[40] ק+קיי הכתיב: ״לֶאֱכֹל״ (ניקוד קנ).

[41] ק+קיי: ״סָפֵק״.

[42] ק+קיי כלפנינו: ״אִם מִשֶּׁנִּמְלְקָה״. אך נקדן פרמה גרס ״אִם עַד שֶׁלֹּא נִמְלָקָה״ והוא תיקן זאת בכתב היד באמצעות הוספה בשוליים של המילים ״עד שלא״ והעברת קו מחיקה על אותיות ״משׁ״ של המילה ״משנמלקה״. לפיכך לא ניקד אותיות ״משׁ״ (אך גם לא ניקד את ״עד שלא״).

[43] תוקן באמצעות הניקוד בחולם: ״זֹה״. ואות ״ז״ נוקדה בחולם גם על ע״י הסופר(?) וגם ע״י הנקדן. וצ״ע. קס: ״זה״. קיי(+קנ?): ״זוֹ״.

[44] כך הכתיב בשלושת כתבי היד, וכך מנוקד בידי קנ וכעין זה בידי סופר(?) פרמה. מילה זו נוקדה בפרמה בניקוד חזק (?סופר?) ולא נוקדה בניקוד חלש אז אולי זה מוכיח שהנקדן היה אחרי הניקוד החזק, ולא ניקד מילה זו מפני שמצאה כבר מנוקדת. אך במקומות אחרים לעיתים נראה אחרת. וצ״ע.

[45] ק+קיי: ״זִין״.

[46] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״שלא אשם״.

[47] כנראה שנקדן פרמה סימן סימן הרפה מעל אות ״ה״ ולאחר מיכן מישהו מחק את סימן הרפה. וצ״ע.

[48] ק+קיי: ״לֹא״.

[49] ק+קיי הכתיב כאן: ״חֵטְא״ (אך לעיל ק כלפנינו).

[50] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״אמש לא יביאנה על חלב שאכל״ וכנראה נשמט מחמת הדומות ״שאכל-שאכל״.

[51] קיי כלפנינו. ק: ״תַּלְמוּד לוֹמַר״. ומקור הפסוק: ויקרא ד'.

[52] קיי+קנ הכתיב כלפנינו. קס: ״קורבנו״. וכן בסמוך.

[53] קיי כלפנינו. ק: ״עַל שֵׁם״.

[54] קיי כלפנינו. ק: ״חַטָּאתוֹ״.

[55] ק: ״(שהק) משהקדיש״. קיי+קנ: ״מֵהֶקְדֵּשׁ״.

[56] סימנתי את ״ו״ הנשוא למחיקה, מפני שהיא מבלבלת והיא לא קיימת בכתבי היד ק+קיי.

[57] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״מהקדש שעירה כשבה״.

[58] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״מהקדש תרין ובני יונה״ וכנראה נשמט מחמת הדומות ״יונה-יונה״.

יוֹנָה - {וַ}עֲשִׂירִית[*1]• הָאֵיפָה. {י׳}<י״א>[*2] כֵּי־צַד: {הפ} הִפְרִישׁ לְכִשְׂבָּה אוֹ לִשְׂעִירָה, הֶעְנִי[#3], יָבִיא עוֹף. הֶעְנִי[#], יָבִיא עֲשִׂירִית הָאֵיפָה. הִפְרִישׁ לַעֲשִׂירִית הָאֵיפָה, הֶעֱשִׁיר, יָבִיא עוֹף[«4]. הֶעֱשִׁיר, יָבִיא כִּשְׂבָּה אוֹ[$] שְׂעִירָה. הִפְרִישׁ כִּשְׂבָּה אוֹ שְׂעִירָה [«5] וְנִסְתָּאֲבָה[«6]•, אִם רָצָה יָבִיא בְּדָמֶיהָ[$] עוֹף. הִפְרִישׁ עוֹף וְנִסְתָּאֵב[«7]•, לֹא[«8]• יָבִיא בְדָמָיו עֲשִׂירִית[«9] הָאֵיפָה, שֶׁאֵין לָעוֹף פִּדָּיוֹן[«10#]•. {י״א}<י״ב>* ר׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵרו: כְּבָשִׂים קוֹדְמִין לָעִזִּים בְּכָל מָקוֹם. יָכוֹל מִפְּנֵי שֶׁהֵן מוּבְחָרִים מֵהֶן. תַּלְמוּדו לוֹמַרו[°11]: ״אִם[$] כֶּבֶשׂ יָבִיא קָרְבָּנוֹ לְחַטָּאת״, מְלַמֵּד שֶׁשְּׁנֵיהֶם שְׁקוּלִים. [^12]• תֹּרִין[$#13] קוֹדְמִין לִבְנֵי יוֹנָה בְּכָל מָקוֹם. יָכוֹל מִפְּנֵי שֶׁהֵן מוּבְחָרִים מֵהֶם. תַּלְמוּדו לוֹמַרו[°14]: ״וּבֶן יוֹנָה אוֹ תֹר[##] לְחַטָּאת״, מְלַמְּדו שֶׁשְּׁנֵיהֶם שְׁקוּלִים. [^15]• הָאָב קוֹדֵם לָאֵם בְּכָל מָקוֹם. יָכוֹל שֶׁכְּבוֹד הָאָב עוֹדֵף עַל כְּבוֹד[#16] הָאֵם, תַּלְמוּדו לוֹמַרו[°17]: ״אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ״, מְלַמֵּד שֶׁשְּׁנֵיהֶם שְׁקוּלִים. [^18]• אֲבָל אָמְרוּ חֲכָמִוים: הָאָב קוֹדֵם לָאֵם בְּכָל מָקוֹם, מִפְּנֵי שֶׁהוּא וְאִמּוֹ חַיָּיבִין {בכ} בִּכְבוֹד אָבִיו. [«19]• וְכֵן בְּתַלְמוּד תּוֹרָה, אִם זָכָה הַבֵּן לִפְנֵי הָרַב, הָרַב[$] קוֹדֵם אֶת הָאָב[^20]•, מִפְּנֵי שֶׁהוּא וְאָבִיו חַיָּיבִין בִּכְבוֹד רַבּוֹ.

חסלת כריתות

מסכת מידות[$21]•

בִּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת הַכֹּהֲנִים שׁוֹמְרִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ: בְּבֵית אַבְטִינָס, וּבְבֵית הַנִּיצוֹץ, {וב} וּבְבֵית הַמּוֹקֵד. וְהַלְוִיִּם בְּעֶשְׂרִים וְאֶחָד[«22] מָקוֹם: חֲמִשָּׁה, עַל חֲמִשָּׁה מִשַּׁעֲרֵי[«23]• הַר הַבַּיִת. אַרְבָּעָה[«24], עַל אַרְבַּע פִּינּוֹתָיו מִתּוֹכוֹ. חֲמִשָּׁה, עַל חֲמִשָּׁה מִשַּׁעֲרֵי[«25] הָעֲזָרָה. אַרְבָּעָה, עַל[«26] אַרְבַּע[«] פִּינּוֹתֶיהָ מִבַּחוּץ. אֶחָד[*«27] לְלִשְׁכַּת[«28] הַקָּרְבָּן[«29], וְאֶחָד[«] לְלִשְׁכַּת[«] הַפָּרוֹכֶת, וְאֶחָד לַאֲחוֹרֵי בֵית הַכַּפּוֹרֶת. **ב׳** אִישׁ הַר הַבַּיִת הָיָה מְחַזֵּר עַל כָּל מִשְׁמָר וּמִשְׁמָר, וַאֲבוּקוֹת דּוֹלְקִין לְפָנָיו, וְכָל מִשְׁמָר שֶׁאֵינוֹ עוֹמֵד וְאוֹמֵרו[$] לוֹ: ״אִישׁ הַר הַבַּיִת - שָׁלוֹם עָלֶיךָ״, נִיכָּר[#30] (יָשֵׁן)[*31] שֶׁהוּא יָשֵׁן. חוֹבְטוֹ בְמַקְלוֹ. וּרְשׁוּת הָיָה לוֹ לִשְׂרוֹף אֶת כְּסוּתוֹ[$]. וְהֵם אוֹמְרִוים: מַה[«32]• קוֹל[«] בָּעֲזָרָה? קוֹל[«33] בֶּן לֵוִי לוֹקֶה וּבְגָדָיו {נ} נִשְׂרָפִים, עַל[^34] שֶׁיָּשֵׁן לוֹ עַל מִשְׁמָרוֹ. ר׳ אֱלִיעֶזֶרו בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵרו: פַּעַם אַחַת מָצְאוּ אֶת אֲחִי {א} אִימָּה[$] יָשֵׁן, וְשָׂרְפוּ אֶת כְּסוּתוֹ. **ג׳** חֲמִשָּׁה שְׁעָרִים הָיוּ לְהַר הַבַּיִת: שְׁנֵי שַׁעֲרֵי חוּלְדָּה[#35] מִן הַדָּרוֹם, מְשַׁמְּשִׁים כְּנִיסָה וִיצִיאָה. קִיפּוֹנוֹס מִן הַמַּעֲרָב, מְשַׁמֵּשׁ כְּנִיסָה וִיצִיאָה. טָדִי[#36]• מִן הַצָּפוֹן, לֹא הָיָה מְשַׁמֵּשׁ כְּלוּם. שַׁעַר[«37]• הַמִּזְרָחִי[«38], וְעָלָיו[«39] שׁוּשַׁן הַבִּירָה צוּרָה, שֶׁבּוֹ כֹּהֵן הַשּׂוֹרֵף[^40]• אֶת הַפָּרָה וּפָרָה וְכָל מְסַעֲדֶיהָ {יו} יוֹצְאִין לְהַר הַמִּשְׁחָה. **ד׳** שִׁבְעָה שְׁעָרִים הָיוּ בָעֲזָרָה, שְׁלֹשָׁה בַצָּפוֹן וּשְׁלֹשָׁה בַדָּרוֹם וְאֶחָד ~~(בַּדָּרוֹם)~~[*41] בַּמִּזְרָח. שֶׁבַּדָּרוֹם, שַׁעַר הַדָּלֵק[#42]•. שֵׁינִי לוֹ, שַׁעַר הַקָּרְבָּן[«43]. שְׁלִישִׁי לוֹ, שַׁעַר הַמַּיִם. שֶׁבַּמִּזְרָח: שַׁעַר נִיקָנוֹר, וּשְׁתֵּי[«44] לְשָׁכוֹת הָיוּ לוֹ, אַחַת מִימִינוֹ וְאַחַת מִשְּׂמֹאלוֹ, אַחַת לִשְׁכַּת פִּינְחָס [הַמַּלְבִּישׁ][*45], וְאַחַת לִשְׁכַּת עוֹשֵׂי[^46]• חֲבִיתִּים. **ה׳** שֶׁבַּצָּפוֹן: שַׁעַר הַנִּיצוֹץ[^47]. וּכְמִין {א} אַכְסַדְרָא[^48] הָיָה, וַעֲלִיָּיה בְנוּיָה עַל גַּבָּיו, {שה} שֶׁהַכֹּהֲנִים שׁוֹמְרִים מִלְמַעְלָן[«49] וְהַלְוִיִּם מִלְּמַטָּן, וּפֶתַח הָיָה לוֹ לַחֵיל[&«50]. שֵׁינִי לוֹ, שַׁעַר הַקָּרְבָּן[«51]. {ש} שְׁלִישִׁי לוֹ, בֵּית הַמּוֹקֵד. **ו׳** אַרְבַּע {לש} לְשָׁכוֹת הָיוּ לְבֵית[«52]• הַמּוֹקֵד, כְּקִיטוֹנוֹת פְּתוּחוֹת לִטְרִיקְלִין[&«53], שְׁתַּיִם בַּקּוֹדֶשׁ וּשְׁתַּיִם[«54] בַּחוֹל, {ור} וְרָאשָׁן[«55]• פִּשְׁפְּשִׁים[#^56]• מַבְדִּילִין[^57]• בֵּין קוֹדֶשׁ לְחוֹל. וּמָה הָיוּ מְשַׁמְּשׁוֹת? מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית, הִיא[«58] הָיְתָה לִשְׁכַּת טְלֵה[#«59]• קָרְבָּן[«60]. דְּרוֹמִית מִזְרָחִית, הִיא הָיְתָה לִשְׁכַּת עוֹשֵׂי[^61]• לֶחֶם הַפָּנִים. מִזְרָחִית צְפוֹנִית, בָּהּ גָּנְזוּ בְנֵי חַשְׁמוֹנָיִי[&] אֶת אַבְנֵי {מ} מִזְבֵּחַ[«62] שֶׁשִּׁיקְּצוּם מַלְכֵי יָוָן. צְפוֹנִית מַעֲרָבִית, בָּהּ הָיוּ[^63]• יוֹרְדִין לְבֵית הַטְּבִילָה. **ז׳** שְׁנֵי שְׁעָרִים הָיוּ לְבֵית[«64]• הַמּוֹקֵד, אֶחָד פָּתוּחַ לָחוֹל[^65]• וְאֶחָד פָּתוּחַ לָעֲזָרָה. אָמַרו ר׳ יְהוּדָהו: זֶה שֶׁהוּא[«66] {פ} פָּתוּחַ[«] לָעֲזָרָה, פִּשְׁפֵּשׁ[&«67] קָטָן הָיָה לוֹ, שֶׁבּוֹ {נכ} נִכְנָסִין לִבְלוֹשׁ אֶת הָעֲזָרָה. **ח׳** בֵּית

---

1 סימנתי את ״ו״ הנשוא למחיקה. מפני שהיא מבלבלת והיא לא קיימת בכתבי היד ק+קיי. אך קנ כן הוסיף אותה. וצ״ע.
2 תיקנתי לפי ק+קיי, ועוד: שהרי סימן ההלכה ״י״ מופיע כבר בהלכה הקודמת. ולכן תיקנתי גם את סימן ההלכה הבא.
3 כך ניקד קנ. נקדן פרמה ניקד כאן ובסמוך: ״הֶעֱנִי״.
4 קיי כלפנינו. ק: ״הָעוֹף״.
5 קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף: ״הפריש״.
6 קס כלפנינו. קיי+קנ: ״וְנִסְתַּאֲבוּ״.
7 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ונסתאבה״.
8 קיי כלפנינו. ק ליתא: ״לא״.
9 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״העשירית״.
10 קיי הכתיב כלפנינו. ק: ״ פִּידָּיוֹן״. ונקדן פרמה ניקד: ״פִּדְיוֹן״.
11 ויקרא ד׳
12 ק+קיי: מתחילה כאן הלכה חדשה: ״יג״ (ק: ״ג״).
13 ק+קיי הכתיב חסר כלפנינו. וניקדתי לפי קנ. נקדן פרמה ניקד ניקוד בתחילה: ״תְּרֶין״ ולאחר מכן הוא עצמו(?) תיקן את הניקוד להיות: ״תֹּרִין״.
14 שם יב׳
15 ק+קיי: מתחילה כאן הלכה חדשה: ״יד״ (ק: ״ד״).
16 נקדן פרמה ניקד: ״כָּבוֹד״.
17 שם יט׳
18 ק+קיי: מתחילה כאן הלכה חדשה: ״טו״.
19 קיי כלפנינו. ק: מתחילה כאן הלכה חדשה: !״ה״!.
20 ק+קיי נוסף: ״בְּכָל מָקוֹם״.
21 בשלושת כתבי היד מסכת ״מדות״ לפני מסכת ״תמיד״. זאת למרות שבמסכת תמיד יש 7 פרקים ואילו במסכת מידות יש רק 5 פרקים.
22 קיי כלפנינו. ק: ״וְאַחַת״.
23 קנ כלפנינו. קס: ״שערי״. קיי: ״בשערי״. וכן בסמוך אלא ששם קיי כלפנינו.
24 קיי כלפנינו. ק: ״אַרְבַּע״.
25 כך ניקד נקדן זה בפרמה. קיי: ״ויביא״. ק: דף חסר.
26 קיי: ״על ארבעה״. ק: ״בְּאַרְבָּעָה״.
27 קס: ״אחת״. קיי+קנ: ״אֶחָד״. וכעין זה בסמוך. ניקדתי כרגיל אך נקדן פרמה ניקד כאן ״אַחֵר״ (ואולי בטעות סופר פרמה כתב ״אחר״).
28 ק כלפנינו. קיי: ״לשכת״. וכן בסמוך.
29 קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: ״הקורבן״.
30 נקדן פרמה ניקד בטעות ״נֵיכָּר״.
31 הסופר(?) סימן למחיקה בגרשים. וכן ק+קיי ליתא.
32 קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: ״מכו״.
33 קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: ״וכל״.
34 ק+קיי ליתא: ״על״.
35 נקדן פרמה ניקד: ״חוּלְדָּה״.
36 כך ניקד קנ, וכך ניקד סופר(?) פרמה, אך ייתכן שנקדן פרמה ניקד אות ״ד״ בחיריק. וצ״ע.
37 קנ כלפנינו. קס+קיי: ״שערי״.
38 קיי כלפנינו. ק: ״מִזְרָחִי״.
39 קס כלפנינו. קיי+קנ: ״עָלָיו״.
40 ק+קיי: ״שׂוֹרֵף״.
41 הסופר סימן למחיקה בגרשים לפני ואחרי המילה, וכן הנקדן(?) מחק בקו חוצה. וכן ק+קיי ליתא.
42 בפרמה מנוקד: ״הַדְּלֵק״ (אות ״ל״ נוקדה בידי הסופר(?), והשאר בידי הנקדן.)
43 קיי כלפנינו. ק: ״קָ(ו)רְבָּן״.
44 קיי כלפנינו. ק: ״שְׁתֵּי״.
45 נתלה בין השורות בידי הסופר. וכן ק+קיי איתא.
46 ק+קיי: ״עוֹשֵׂה״.
47 ק+קיי: ״נִיצוֹץ״.
48 ק+קיי: בסיומת ״ה״.
49 קיי כלפנינו. ק: ״מִלְמַעְלָה״.
50 קיי הכתיב כלפנינו באות ״י״ אחת. ק הכתיב: ״לַחַיִיל״.
51 קיי כלפנינו. ק: ״קָ(ו)רְבָּן״.
52 קיי כלפנינו. ק: ״בְּבֵית״.
53 ק כלפנינו. קיי: ״לטרקלין״.
54 קיי כלפנינו. ק: ״שְׁתַּיִם״.
55 קיי: ״ובראשם שני״. קס: ״וראשון״. קנ: ״וְרָאשָׁן״. ונקדן פרמה ניקד: ״וְרָאשׂן״. וראו פעמיים להלן בהמשך המסכת.
56 ק: ״פִּסְפְּסִין״. קיי: ״פסיפסים״. (וכן פעמיים להלן). ולפיכך ניקדתי בשין שמאלית. אך נקדן פרמה ניקד שתיהן בשין ימנית. וכן בפעמיים שלהלן.
57 ק+קיי: ״מַבְדִּיל״. (וכן פעמיים להלן).
58 קיי כלפנינו. ק ליתא: ״היא״.
59 כך כתב וניקד סופר פרמה. קס: ״טלי״. קנ: !״טְדֵי״!. קיי: יש שהמטה.
60 קנ הכתיב כלפנינו. קס הכתיב: ״קורבן״. קיי: יש השמטה.
61 ק+קיי הכתיב: ״עוֹשֵׂה״.
62 קיי כלפנינו. ק: ״הַמִּזְבֵּחַ״.
63 ק+קיי ליתא: ״היו״.
64 קיי כלפנינו. ק: ״בְּבֵית״.
65 כך כתוב ומנוקד בפרמה (נוקד בידי הנקדן). ק+קיי: ״לְחַיִיל״ (קיי: ״לחיל״).
66 קיי כלפנינו. ק: ״זֶה הוּא שֶׁפָּתוּחַ״.
67 ק הכתיב והניקוד כלפנינו. קיי הכתיב: ״פשיפש״.

הַמּוֹקֵד, כִּיפָּה, וּבַיִת גָּדוֹל הָיָה, מוּקָּף רוֹבֵידִין שֶׁלָּאֶבֶן, וְזִקְנֵי בֵית אָב יְשֵׁינִים שָׁם, וּמַפְתְּחוֹת הָעֲזָרָה בְּיָדָם, וּפִירְחֵי כְהוּנָּה, אִישׁ כְּיסָתוֹ[1]«#• {ב} בָּאָרֶץ. וּמָקוֹם הָיָה שָׁם, אַמָּה עַל אַמָּה, {וט} וְטַבְלָה שֶׁלַּשַׁיִישׁ וְטַבַּעַת הָיְתָה קְבוּעָה בָּהּ, <קיי נוסף: וְשַׁלְשֶׁלֶת הַמַּפְתְּחוֹת הָיְתָה קְבוּעָה בָּהּ>*[2]•. הִגִּיעַ זְמַן הַנְּעִילָה, הִגְבִּיהַּ אֶת הַטַּבְלָה בַּטַּבַּעַת[3]«• וְנָטַל אֶת הַמַּפְתְּחוֹת מִן הַשַּׁלְשֶׁלֶת, וְנָעַל {ה} הַכֹּהֵן מִבִּפְנִים, וּבֶן לֵוִי יָשֵׁן[4]« ^[5] מִבַּחוּץ. גָּמַר מִלִּנְעוֹל, הֶחֱזִיר אֶת הַמַּפְתְּחוֹת לַשַּׁלְשֶׁלֶת וְאֶת הַטַּבְלָה לִמְקוֹמָהּ, נָתַן כְּסָתוֹ[6]«#• עָלֶיהָ, וְיָשַׁן[7]# לוֹ. אֵירַע קֶרִי בְאֶחָד[8]# מֵהֶן, יוֹצֵא וְהוֹלֵךְ לוֹ {במס} בַּמְּסִיבָּה הַהוֹלֶכֶת תַּחַת הַבִּירָה, וְהַנֵּירוֹת {ד} דּוֹלְקִין מִיכָּן וּמִיכָּן, עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ לְבֵית הַטְּבִילָה. רַ' אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: בַּמְּסִיבָּה {הה} הַהוֹלֶכֶת תַּחַת הַחַיִל[9]«& יוֹצֵא וְהוֹלֵךְ לוֹ בַּטְּדִי[10]#.

הל' ח'[11]* פרק ב'

הַר הַבַּיִת הָיָה חֲמֵשׁ מֵאוֹת אַמָּה עַל חֲמֵשׁ מֵאוֹת אַמָּה, רוּבּוֹ מִן הַדָּרוֹם, שֵׁינִי לוֹ מִן {ה} (~~הצפון~~)[12]* הַמִּזְרָח, שְׁלִישִׁי לוֹ מִן הַצָּפוֹן, וּמֵעוּטוֹ מִן הַמַּעֲרָב. מָקוֹם שֶׁהָיָה רוֹב[13]« מִידָּתוֹ, שָׁם {ה} הָיָה רוֹב תַּשְׁמִישׁוֹ. **ב'** כָּל הַנִּיכְנָסִין (להר)[14]* לְהַר הַבַּיִת נִכְנָסִין דֶּרֶךְ יָמִין וּמַקִּיפִין וְיוֹצְאִין[15]«• דֶּרֶךְ שְׂמֹאל, חוּץ מִמִּי שֶׁאֵירְעוֹ דָבָר, שֶׁהוּא מַקִּיף עַל[16]^• הַשְּׂמֹאל. וּמְהַלֵּךְ[17]«*• וּמַקִּיף«• לִשְׂמֹאל? שֶׁ<אֲ<נִי[18]* אָבֵל&: "הַשּׁוֹכֵן בַּבַּיִת הַזֶּה יְנַחֲמָךְ". שֶׁ<אֲ<נִי* {מ} מְנוּדֶּה&: "הַשּׁוֹכֵן בַּבַּיִת הַזֶּה יִתֵּן בְּלִיבָּן וִיקָרְבוּךְ, דִּבְרֵי רַ' מֵאִיר. אָמַר לוֹ רַ'[19]«• יוֹסֵי[20]^: עֲשִׂיתָן[21]# כִּילּוּ[22]^#*• {עי} עִיבְרוּ$ עָלָיו אֶת הַדִּין. אֶלָּא: "הַשּׁוֹכֵן[23]« בַּבַּיִת הַזֶּה יִתֵּן בְּלִיבָּךְ וְתִשְׁמַע לְדִבְרֵי[24]«• חֲבֵירֶיךָ וִיקָרְבוּךְ. **ג'** לִפְנִים מִמֶּנּוּ, סוֹרֵג, גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה {טפ} טְפָחִים. וּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה פְרָצוֹת הָיוּ בוֹ[25]**, שֶׁפְּרָצוּם** מַלְכֵי יָוָן. וְחָזְרוּ[26]« וּגְדָרוּם, וְגָזְרוּ כְנֶגְדָּן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה הִשְׁתַּחֲוָיוֹת&. **ד'** לִיפְנִים מִמֶּנּוּ, {ה} הַחַיִל[27]#&, עֶשֶׂר אַמּוֹת. וּשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה מַעֲלוֹת הָיוּ[28]«• שָׁם. רוּם מַעֲלָה[29]# חֲצִי אַמָּה, וְשִׁילְחָהּ חֲצִי אַמָּה. כָּל הַמַּעֲלוֹת שֶׁהָיוּ שָׁם, רוּם מַעֲלָה# חֲצִי אַמָּה, וְשִׁילְחָהּ חֲצִי אַמָּה, חוּץ מִשֶּׁלָּאוּלָם. כָּל הַפְּתָחִים שֶׁהָיוּ[30]« שָׁם, גּוֹבְהָן עֶשְׂרִים אַמָּה, וְרוֹחְבָּן[31]« עֶשֶׂר אַמּוֹת, חוּץ מִשֶּׁלָּאוּלָם. כָּל הַפְּתָחִים שֶׁהָיוּ שָׁם, הָיוּ לָהֶם דְּלָתוֹת, חוּץ מִשֶּׁלָּאוּלָם. כָּל הַשְּׁעָרִים שֶׁהָיוּ שָׁם, הָיוּ לָהֶם שְׁקוּפוֹת&, חוּץ מִשַּׁעַר טְדִי&, שֶׁהָיוּ [32]«• שְׁתֵּי {א} אֲבָנִים מוּטּוֹת& זוֹ עַל גַּבֵּי[33]^ זוֹ. כָּל הַשְּׁעָרִים[34]* שֶׁהָיוּ שָׁם, נִשְׁתַּנּוּ לִהְיוֹת שֶׁלַּזָּהָב, חוּץ {מש} מִשַּׁעֲרֵי[35]«• נִיקָנוֹר, מִפְּנֵי שֶׁנֶּעֱשָׂה (ל)[36]* בָהֶן נֵס. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: מִפְּנֵי שֶׁנְּחוּשְׁתָּן מַצְהִיב. **ה'** כָּל הַכְּתָלִים[37]# שֶׁהָיוּ שָׁם, הָיוּ[38]«• גְּבוֹהִים, חוּץ מִן[39]^ הַכּוֹתֶל הַמִּזְרָחִי, שֶׁכֹּהֵן[40]^ הַשּׂוֹרֵף אֶת הַפָּרָה {ע} עוֹמֵד בְּהַר הַמִּשְׁחָה, וּמִתְכַּוֵּון[41]« וְרוֹאֶה פִּתְחוֹ[42]«• שֶׁלַּהֵיכָל בְּשָׁעַת הַזָּיַית הַדָּם. **ו'** עֲזָרַת[43]#• הַנָּשִׁים הָיְתָה אוֹרֶךְ מֵאָה שְׁלֹשִׁים[44]« וְחָמֵשׁ {א} עַל רוֹחַב מֵאָה שְׁלֹשִׁים« וְחָמֵשׁ. וְאַרְבַּע {לש} לְשָׁכוֹת הָיוּ בְאַרְבַּע מִקְצוֹעוֹתֶיהָ[45]«, שֶׁלְּאַרְבָּעִים אַרְבָּעִים אַמָּה. וְלֹא[46]^ הָיוּ מְקוּרוֹת. וְכָךְ[47]« הֵן {ע} עֲתִידִין[48]^• לִהְיוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר[49]°: "וַיּוֹצִיאֵנִי אֶל הֶחָצֵר הַחִיצוֹנָה[50]^• וַיַּעֲבִירֵנִי אֶל אַרְבַּעַת מִקְצוֹעֵי הֶחָצֵר וְהִנֵּה חָצֵר בְּמִקְצֹעַ[51] הֶחָצֵר, חָצֵר בְּמִקְצֹעַ הֶחָצֵר:[52]* וּבְאַרְבַּעַת$ מִקְצוֹעֵי[53]^• הֶחָצֵר חֲצֵירוֹת קְטוּרוֹת[54]". וְאֵין[55]^ קְטוּרוֹת אֶלָּא[56]« שֶׁאֵינָן מְקוּרוֹת. **ז'** וּמָה הָיוּ מְשַׁמְּשׁוֹת? דְּרוֹמִית מִזְרָחִית, הִיא הָיְתָה לִשְׁכַּת נְזִירִים[57]^, שֶׁשָּׁם נְזִירִים^ מְבַשְּׁלִים אֶת שַׁלְמֵיהֶם, וּמְגַלְּחִין אֶת שְׂעָרָן, וּמְשַׁלְּחִים תַּחַת הַדּוּד. מִזְרָחִית צְפוֹנִית, הִיא הָיְתָה {לש} לִשְׁכַּת דִּיר[58]#• הָעֵצִים, שֶׁשָּׁם הַכֹּהֲנִים בַּעֲלֵי מוּמִים מְתַלְּעִין& בָּעֵצִים. כָּל[59]« עֵץ שֶׁנִּמְצָא בוֹ תוֹלַעַת, פָּסוּל מֵעַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ. צְפוֹנִית {מ} מַעֲרָבִית, הִיא הָיְתָה לִשְׁכַּת הַמְּצוֹרָעִין. {מ} מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית, אָמַר רַ' אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב: שָׁכַחְתִּי מָה הָיְתָה מְשַׁמֶּשֶׁת. אַבָּא[60]« שָׁאוּל אוֹמֵר: שָׁם[61]« הָיוּ נוֹתְנִים יַיִן וָשֶׁמֶן, הִיא[62]« הָיְתָה נִקְרֵאת לִשְׁכַּת בֵּית שְׁמַנְיָיא[63]^. **ח'** וַחֲלָקָה& הָיְתָה בָרִאשׁוֹנָה, וְהִיקִּיפוּהָ כְּסוּסְטְרָא[64]«•, שֶׁהַנָּשִׁים

---

[1] כך מנוקד בקאופמן ובפרמה. אך שמא יש לנקד את הכתיב של הסופר: "כִּיסְתוֹ". ולעניין הכתיב: קס+קיי כלפנינו. קנ: "כְּסָתוֹ".
[2] משפט זה חסר גם בקאופמן ואינני יודע אם נשמט מחמת הדומות או שהוא תוספת בקיימברידג'.
[3] קיי כלפנינו. ק: "מִן הַטַּבַּעַת".
[4] קיי+קנ כלפנינו. קס: "שישן".
[5] ק+קיי נוסף: "לוֹ".
[6] כך כתוב ומנוקד בפרמה (ניקוד הנקדן). קיי: "כיסתו". ק: "כְסוּתוֹ".
[7] כך מנוקד בפרמה. קנ ניקד: "וְיָשֵׁן".
[8] כך מנוקד בפרמה. קנ ניקד: "בְּאַחַד".
[9] קיי הכתיב כלפנינו. ק הכתיב: "הַחַיִיל".
[10] כך מנוקד בפרמה. קנ ניקד: "בִּטְדֵיי".
[11] הסופר כתב בטעות "ב" (בגלל מספר הפרק). לאחר מכן גירד אותה, וכתב לידה "ח".
[12] הסופר סימן למחיקה בגרשים לפני ואחרי המילה, וכן הנקדן סימן קו חוצה למחיקה. וכן ק+קיי ליתא.
[13] קיי+קנ כלפנינו. קס בתחילה: "רובו" (אולי אחר כך תיקן עצמו).
[14] הסופר סימן למחיקה בגרשים לפני ואחרי המילה.
[15] קיי כלפנינו. ק ליתא: "ויוצאין".
[16] ק+קיי: "לִשְׂמֹאל".
[17] כך כנראה כתוב בפרמה, וכך מנוקד בפרמה (מנוקד בידי הנקדן). כתבתי כנראה כי הריווח שבין אות "ה" לאות "ל" שאחריה דומה לריווח שבינה לבין אות "מ" שלפניה. קס כנראה בשתי מילים ובשאלה: "מַה לָּךְ מקיף לשמאל?". קנ: "מְהַלֵּךְ מַקִּיף לִשְׂמֹאל". קיי: "מהלך מקום לשמאל".
[18] ק כלפנינו בהשמטת "א". קיי: "שאני". וכן בסמוך.
[19] קיי כלפנינו. ק ליתא: "ר'".
[20] ק+קיי בסיומת "ה".
[21] כך מנוקד בפרמה (אות "ת" נוקדה בפתח בידי הסופר ולאחר מכן בקמץ בידי הנקדן אשר ניקד את כל המילה). קנ ניקד בטעות אות "י" בקמץ.
[22] הניקוד בפרמה דהה מאוד וספק איך ניקד. ק+קיי: "כְּאִילּוּ".
[23] קיי+קנ כלפנינו. קס: "?ה(?י?)שכן?".
[24] קיי כלפנינו. ק: "אֶת דִּבְרֵי".
[25] ק+קיי כלפנינו: "הָיוּ בוֹ שְׁפְּרָצוּם". סופר פרמה כתב בתחילה: "היו שם רצום". ולאחר מכן תלה "בו" ותיקן אות "ס" להיות "פ" בעלת רגל ארוכה שמחברת אותה להמשך המילה.
[26] ק כלפנינו. קיי: "חזרו".
[27] ק+קיי הכתיב כאן כלפנינו באות "י" אחת. ומילה זו נוקדה בפרמה בידי הסופר: "הַחָיִל". קנ ניקד: "הַחַיִל".
[28] קיי כלפנינו. ק ליתא: "היו".
[29] ניקדתי לפי המנוקד בפרמה. קנ ניקד כאן "מַעֲלֶה". וכן בסמוך.
[30] קיי+קנ כלפנינו. קס: "היו".
[31] קס כלפנינו. קיי+קנ: "וְרָחְבָּן".
[32] קיי כלפנינו. ק נוסף: "שָׁם".
[33] ק+קיי ליתא: "גבי".
[34] ק+קיי כלפנינו. כנראה שאות "ע" מתוקנת בידי סופר פרמה.
[35] ק כלפנינו. קיי: "משער".
[36] סומן למחיקה בגרש בידי הסופר. ק+קיי כמילה הבאה: "בָּהֶן".
[37] ק+קיי הכתיב כלפנינו. וכך מנוקד בפרמה. אך קנ ניקד: "הַכֹּתָלִים".
[38] קיי כלפנינו. ק ליתא: "היו".
[39] ק+קיי: "מִכּוֹתֶל".
[40] ק+קיי: "שֶׁהַכֹּהֵן".
[41] קיי כלפנינו. ק: "מִתְכַּוֵּון".
[42] ק כלפנינו. קיי: "בפתחו".
[43] כך ניקד קנ בכולם. אך נקדן פרמה ניקד בכולם: "עֶזְרַת". וראו גם בעמוד הבא.
[44] קיי כלפנינו. ק: "וּשְׁלוֹשִׁים". וכן בסמוך.
[45] קיי כלפנינו. ק: "מִקְצוֹעוֹת". וראו להלן.
[46] ק+קיי: "לֹא".
[47] קיי כלפנינו. ק: "וְכֵן".
[48] ק+קיי: "עֲתִידוֹת".
[49] יחזקאל מו'
[50] ק+קיי: כאן מסתיים הציטוט, "וגו'". אך הפסוק הושלם בתחתית העמוד בקאופמן, בידי קנ(?).
[51] בהשלמה שבקאופמן נכתב "מקצוע" ואחר כך נתלתה אות "ב" לפני המילה. וכן בסמוך.
[52] סומן כאן בפרמה נקודותיים(?), כנראה בידי הסופר. כמו כן יש מעט ריווח עד סוף העמודה. ובאמת בתנ"ך מסתיים כאן פסוק, על אף שבשלושת כתבי היד המילה הבאה מתחילה באות "ו": "ובארבעת".
[53] ק+קיי: "מִקְצוֹעוֹת". וכן בתנ"ך.
[54] ק+קיי כלפנינו. אך בקאופמן בתחתית העמוד נוספה השלמת הפסוק וכן הפסוק שלאחריו: "ארבעים ארך ושלשים רחב מידה אחת לארבעתם מהמקצעות (כך במקור!) וטור סביב בהם סביב לארבעתם ומבשלות עשוי מתחת הטירות סביב". השלמות אלו אינן מנוקדות אך אולי נעשו בידי קנ.
[55] ק+קיי: "אֵין".
[56] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "אלא".
[57] ק+קיי: "הַנְּזִירִים". וכן בסמוך.
[58] כך ניקדו קנ וכן נקדן פרמה. אך כנראה שסופר פרמה ניקד אות "ד" בחיריק. וצ"ע.
[59] ק כלפנינו. קיי: "וכל".
[60] ק כלפנינו. קיי: בסיומת "ה".
[61] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ששם".
[62] קיי כלפנינו. ק: "וְהִיא".
[63] ק+קיי: בסיומת "ה".
[64] קס+קיי: "כצוצרה". קנ: "כְּצוֹצְטְרָה".

רוֹאוֹת מִלְּמַעְלָן[1]^, וְהָאֲנָשִׁים מִלְּמַטָּן[2]«, כְּדֵי שֶׁלֹּא [יְהוּ][3]* מְעוֹרָבִין. וַחֲמֵשׁ[4]####*** עֶשְׂרֵה מַעֲלוֹת עוֹלוֹת מִתּוֹכָהּ לַעֲזָרַת[5]#• יִשְׂרָאֵל, כְּנֶגֶד חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה שִׁיר[6]« {המ} הַמַּעֲלוֹת שֶׁבַּתְּהִלִּים$, שֶׁעֲלֵיהֶם הַלְוִיִּם עוֹמְדִין[7]«• בַּשִּׁיר. וְלֹא[8]^ הָיוּ תְּרוּטוֹת, אֶלָּא מוּקָּפוֹת כַּחֲצִי גוֹרֶן עֲגוּלָּה. **ט'** וּלְשָׁכוֹת הָיוּ תַחַת עֲזָרַת# יִשְׂרָאֵל, פְּתוּחוֹת לַעֲזָרַת# הַנָּשִׁים, שֶׁשָּׁם הַלְוִיִּם נוֹתְנִים כִּינּוֹרוֹת וּנְבָלִים וּמְצִלְתַּיִים וְכָל כְּלֵי שִׁיר. **י'** עֲזָרַת# יִשְׂרָאֵל הָיְתָה אוֹרֶךְ מֵאָה וּשְׁלוֹשִׁים[9]« וְחָמֵשׁ עַל רוֹחַב אַחַת עֶשְׂרֵה. וְכֵן עֲזָרַת# הַכֹּהֲנִים הָיְתָה אוֹרֶךְ מֵאָה שְׁלֹשִׁים[10]« וְחָמֵשׁ עַל רוֹחַב אַחַת עֶשְׂרֵה. וְרִאשָׁן[11]#• פְּשֶׁפְשִׁין[12]^#• {מבד} מַבְדִּילִין[13]^• בֵּין עֲזָרַת# יִשְׂרָאֵל לַעֲזָרַת# הַכֹּהֲנִים. רִ' אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵרו: מַעֲלָה הָיְתָה[14]^• שָׁם^•, {ו} וּגְבוֹהָה[15]#* אַמָּה, וְהַדּוּכָן נָתוּן עָלֶיהָ, וּבוֹ שָׁלֹשׁ מַעֲלוֹת שֶׁלַּחֲצִי חֲצִי אַמָּה. נִמְצֵאת עֲזָרַת# {ה} הַכֹּהֲנִים גְּבוֹהָה מֵעֲזָרַת# יִשְׂרָאֵל שְׁתֵּי אַמּוֹת וּמַחְצָה. **י"א'** כָּל הָעֲזָרָה הָיְתָה אוֹרֶךְ {מ} מֵאָה ~~(שלשים)~~ [׳ו׳שְׁמוֹנִים][16]* וָשֶׁבַע עַל[17]* רוֹחַב מֵאָה וּשְׁלֹשִׁים וְחָמֵשׁ. וּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה הַשְׁתַּחֲוָיוֹת הָיוּ שָׁם. {א} אַבָּא[18]« יוֹסֵי[19]^ בֶּן חָנָן אוֹמֵרו: כְּנֶגֶד שְׁלֹשָׁה עָשָׂר {ש} שְׁעָרִים. שְׁעָרִים דְּרוֹמִיִּים[20]^ סְמוּכִים לַמַּעֲרָב: שַׁעַר הָעֶלְיוֹן, שַׁעַר הַדָּלֵק[21]#, שַׁעַר הַבְּכוֹרוֹת, שַׁעַר הַמַּיִם, וְלָמָּה ~~(שמה)~~[22]* נִקְרָא שְׁמוֹ שַׁעַר הַמַּיִם? שֶׁבּוֹ מַכְנִיסִין צְלוֹחִית שֶׁלַּמַּיִם שֶׁלְּנִיסּוּךְ בֶּחָג. רִ' אֱלִיעֶזֶרו בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵרו: בּוֹ הַמַּיִם מְפַכִּים, {וע} וַעֲתִידִים[23]«• לִהְיוֹת יוֹצְאִין מִתַּחַת מִפְתַּן הַבַּיִת. **י"ב'** לְעוּמָּתָן בַּצָּפוֹן סְמוּכִין לַמַּעֲרָב: {ש} שַׁעַר יְכָנְיָה[24]«, שַׁעַר הַקָּרְבָּן[25]«, וְשַׁעַר[26]^ הַנָּשִׁים, וְשַׁעַר^ הַשִּׁיר. וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ שַׁעַר יְכָנְיָה«, שֶׁבּוֹ {י} יָצָא יְכָנְיָה« וְגָלוּתוֹ[27]^•. שֶׁבַּמִּזְרָח, שַׁעַר נִיקָנוֹר. וּשְׁנֵי פִּשְׁפְּשִׁים[28]«&# הָיוּ לוֹ, אֶחָד מִימִינוֹ וְאֶחָד מִשְּׂמֹאלוֹ. וּשְׁנַיִם בַּמַּעֲרָב.

הל' י"ב' פרק ג'

הַמִּזְבֵּחַ הָיָה שְׁלוֹשִׁים וּשְׁתַּיִם עַל[29]« שְׁלוֹשִׁים וּשְׁתַּיִם. עָלָה אַמָּה וְכָנַס אַמָּה, זֶה הַיְסוֹד. [30]*נִימְצָא שְׁלֹשִׁים עַל שְׁלֹשִׁים. עָלָה חָמֵשׁ[31]« וְכָנַס אַמָּה. זֶה הַסּוֹבֵב. נִמְצָא עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנֶה עַל עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנֶה. מְקוֹם הַקְּרָנוֹת אַמָּה מִזֶּה וְאַמָּה מִזֶּה. נִמְצָא עֶשְׂרִים וָשֵׁשׁ עַל עֶשְׂרִים וָשֵׁשׁ. מְקוֹם הִילּוּךְ רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים, אַמָּה מִזֶּה וְאַמָּה מִזֶּה. נִמְצָא עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע עַל עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע, מְקוֹם הַמַּעֲרָכָה. **ב'** אָמַרו רִ' יוֹסֵי: מִתְּחִילָּה[32]« לֹא הָיָה אֶלָּא עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנֶה עַל[33]«• עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנֶה, וְכוֹנֵס[34]« וְעוֹלֶה כְּמִידָּה זוֹ, עַד שֶׁנִּימְצָא מְקוֹם הַמַּעֲרָכָה עֶשְׂרִים עַל עֶשְׂרִים. **ג'** וּכְשֶׁעָלוּ בְנֵי הַגּוֹלָה, הוֹסִיפוּ עָלָיו אַרְבַּע אַמּוֹת מִן הַצָּפוֹן וְאַרְבַּע אַמּוֹת מִן הַמַּעֲרָב, כְּמִן גַּמָּא[35]«&, שֶׁנֶּאֱמַרו[36]°: "וְהָאֲרִיאֵל שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אוֹרֶךְ בִּשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה רוֹחַב רָבוּעַ[37]«". יָכוֹל שֶׁאֵינוּ אֶלָּא שְׁתֵּים[38]* עֶשְׂרֵה עַל[39]«• שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה? כְּשֶׁהוּא אוֹמֵרו "אֶל אַרְבַּעַת רְבָעָיו", מְלַמֵּד שֶׁמִּן הָאֶמְצַע הוּא מוֹדֵד שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אַמָּה לְכָל רוּחַ. **ד'** וְחוּט שֶׁלַּסִּיקְרָא[40]« חוֹגְרוֹ בָּאֶמְצַע, {לה} לְהַבְדִּיל בֵּין דָּמִים[41]« הָעֶלְיוֹנִים לַדָּמִים הַתַּחְתּוֹנִים. וְהַיְסוֹד הָיָה[42]« מְהַלֵּךְ עַל פְּנֵי כָל הַצָּפוֹן וְעַל פְּנֵי כָל הַמַּעֲרָב, וְאוֹכֵל בַּדָּרוֹם אַמָּה אַחַת, וּבַמִּזְרָח אַמָּה אַחַת. **ה'** וּבְקֶרֶן מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית הָיוּ שְׁנֵי נְקָבִים, כְּמִן שְׁנֵי חוֹטָמִין[43]«# דַּקִּים[44]*, {שה} שֶׁהַדָּמִים[45]« נִיתָּנִים$ עַל[46]«• יְסוֹד מַעֲרָבִי וְעַל[47]«• יְסוֹד דְּרוֹמִי, וְיוֹרְדִין[48]* בָּהֶן וּמִתְעָרְבִין בָּאַמָּה, וְיוֹצְאִין לְנַחַל קִדְרוֹן. **ו'** לְמַטָּה בָּרִצְפָּה בְּאוֹתָהּ {ה} הַקֶּרֶן, וּמָקוֹם$ הָיָה שָׁם אַמָּה עַל אַמָּה, וְטַבְלָה שֶׁלַּשַּׁיִשׁ, וְטַבַּעַת הָיְתָה קְבוּעָה בָהּ, שֶׁבּוֹ יוֹרְדִין לַשִּׁית וּמְנַקִּין אֹתוֹ. וְכֶבֶשׁ הָיָה {לדר} לִדְרוֹמוֹ שֶׁלַּמִּזְבֵּחַ, שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם עַל רוֹחַב שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה, וּרְבוּבָא[49]^& הָיְתָה בְּמַעֲרָבוֹ, שֶׁשָּׁם הָיוּ נוֹתְנִים פְּסוּלֵי חַטַּאת הָעוֹף. **ז'** אֶחָד אַבְנֵי הַכֶּבֶשׁ וְאֶחָד אַבְנֵי הַמִּזְבֵּחַ, מִבִּקְעַת בֵּית כֶּרֶם$. חוֹפְרִין[50]« לְמַטָּה מִן הַבְּתוּלָה, וּמְבִיאִין מִשָּׁם אֲבָנִים שְׁלֵימוֹת, שֶׁלֹּא הוּנַף עֲלֵיהֶם בַּרְזֶל, שֶׁהַבַּרְזֶל פּוֹסֵל בִּנְגִיעָה. וְהַפִּיגְמָא[51] לְכָל[52]«• דָּבָר. נִיפְגְּמָה אַחַת מֵהֶן, הִיא פְסוּלָה וְכוּלָּם כְּשֵׁירוֹת. וּמְלַבְּנִין אֹתוֹ$ פַּעֲמַיִם בַּשָּׁנָה, אַחַת

---

[1] ק+קיי: "מִלְּמַעְלָה".
[2] קיי כלפנינו. ק: "מִלְּמַטָּה".
[3] מילה זו נוספה בשוליים צמוד לשורה, כנראה בידי הסופר המישני שכתב חלק מהעמודה הבאה. וכן ק+קיי איתא.
[4] כאן יש הוכחה ניצחת שהניקוד שנראה בידי הסופר בוצע לאחר ניקוד הנקדן. הנקדן ניקד: "וְחָמֵשׁ", ולאחר מכן בא הנקדן שחשבתי שהוא הסופר (ניקוד עבה ושחור) ניקד פתח תחת אות "ו" והוסיף שווא-חטף תחת אות "ח". וצ"ע האם זה אכן הסופר ומה היחסים בין הסופר לנקדן. ולמרות זאת: יש מילים שנראה שרק הסופר ניקדן ואילו הנקדן לא ניקדן ומוכח שהסופר ניקד לפני הנקדן. וצע"ג.
[5] כך ניקד קנ בכולם. אך נקדן פרמה ניקד בכולם: "עֶזְרָת". ומכאן והלאה לא אעיר על כך.
[6] ק כלפנינו. קיי: "חמש עשרה מעלות".
[7] ק+קיי: "אוֹמְרִין".
[8] ק+קיי: "לֹא".
[9] ק כלפנינו. קיי: "שלשים".
[10] קיי כלפנינו. ק: "וּשְׁלוֹשִׁים".
[11] קיי: "וראשם". ק: "וְרָאשָׁן". ונקדן פרמה ניקד: "וְרֹאשָׁן". וראו לעיל ולהלן.
[12] קיי: "פסיפסים". ק: "פְּסֶפְסִין". ולפיכך ניקדתי שניהם כשין שמאלית. אך נקדן פרמה ניקדם כשין ימנית. וצ"ע. וראו לעיל ולהלן.
[13] ק+קיי: "מַבְדִּיל". וכן לעיל ולהלן.
[14] ק+קיי: "מַעֲלָה הָיָה גְבוֹהָה".
[15] ק+קיי: "גְּבוֹהָה". וניקדתי את פרמה לפי הכתיב. אך כנראה שנקדן פרמה ניקד: "וְגָבְהַהּ", מפני שכנראה גרס: "וְגוֹבְהָהּ".
[16] ק: "וּשְׁמוֹנִים". קיי: "שמונים". סופר פרמה כתב "שלשים" ולאחר מכן הוא עצמו(?) סימן למחיקה בגרשים לפני ואחרי המילה (ומישהו הוסיף קו חוצה למחיקה), והסופר עצמו(?) תלה מעליה: "שמונים" או אולי "ושמונים". וצ"ע.
[17] ק+קיי: "על". וספק שמא בפרמה מישהו הוסיף "ו" לפני המילה.
[18] ק כלפנינו. קיי: בסיומת "ה".
[19] ק+קיי: בסיומת "ה".
[20] ק+קיי הכתיב: "דרומים", אך קנ ניקד כלפנינו.
[21] נקדן פרמה ניקד: "הַדְּלֵק".
[22] הסופר סימן למחיקה בנקודותיים לפני ואחרי המילה. וכן הועבר קו אמצעי למחיקה. וכן ק+קיי ליתא.
[23] קיי כלפנינו. ק: "הָעֲתִידִים".
[24] קיי+קנ הכתיב כלפנינו. קס הכתיב: "יכוניה". וכן בסמוך.
[25] קיי+קנ הכתיב כלפנינו. קס הכתיב: "הקורבן". וכן בסמוך.
[26] ק+קיי: "שַׁעַר". וכן בסמוך.
[27] ק+קיי: "בְּגָלוּתוֹ". וכנראה שזה הנוסח הנכון אלא שאות "ב" רפוייה התחלפה באות "ו".
[28] ק הכתיב כלפנינו. בפרמה מנוקד: "פִּשְׁפְּשִׁים". ולניקוד זה התכוון קיי שהכתיב אצלו: "פשיפשים".
[29] קיי כלפנינו. ק: "וְעַל".
[30] מכאן ועד המילים: "ארבע אמות מן הצפון וארבע אמות" כתב הסופר המישני שכותב בכתב קטן.
[31] קיי כלפנינו. ק בטעות: "אַמָּה".
[32] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מתחילתה".
[33] קיי כלפנינו. ק ליתא: "על עשרים ושמונה" (שמא נשמט שם מחמת הדומות? אך ראו גם להלן).
[34] קיי כלפנינו. ק: "כּוֹנֵס".
[35] קיי: "גומא". ק: "גָּמָּה".
[36] יחזקאל מג'
[37] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: "רבע".
[38] ק+קיי כלפנינו. ייתכן שאות "ש" מתוקנת בידי הסופר(?).
[39] קיי כלפנינו. ק ליתא: "על שתים עשרה" (שמא נשמט שם מחמת הדומות? אך ראו גם לעיל).
[40] קיי הכתיב כלפנינו. ק: בסיומת "ה".
[41] קיי כלפנינו. ק: "הַדָּמִים".
[42] קיי+קנ כלפנינו. קס: "היתה".
[43] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: "חטמין". ונקדן פרמה ניקד: "חוּטָּמִין".
[44] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?"זרקין"?. אות "ק" מתוקנת בידי סופר פרמה מאות "מ" שכתב בטעות.
[45] קיי+קנ כלפנינו. קס בטעות ?"שהכמין"?.
[46] קיי+קנ כלפנינו. קס: "עד". וראו בסמוך.
[47] קיי+קנ כלפנינו. קס: "עד". וראו לעיל.
[48] ק+קיי כלפנינו. סופר פרמה כתב אות "י" מוזרה.
[49] ק+קיי בסיומת "ה".
[50] קיי+קנ כלפנינו. קס: "וחופרין".
[51] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קס+קיי כלפנינו (קיי: בסיומת "א"). קנ: "וּבִפְגִימָה".
[52] קנ כנראה כלפנינו. קס+קיי: "בכל".

בַּפֶּסַח וְאַחַת בֶּחָג. וְהַהֵיכָל, פַּעַם אַחַת, בַּפֶּסַח. רְבִּי אוֹמֵרו: כָּל עֶרֶב שַׁבָּת מְלַבְּנִים אֹתוֹ בַּמַּפָּה מִפְּנֵי הַדָּמִים. **ח׳** וְלֹא^[1] הָיוּ סָדִים[2]«• אֹתוֹ בְּכָפִיס שֶׁלַּבַּרְזֶל, שֶׁמֵּא יִגַּע וְיִפְסוֹל, שֶׁהַבַּרְזֶל נִבְרָא לְקַצֵּר יָמָיו שֶׁלָּאָדָם, וְהַמִּזְבֵּחַ נִבְרָא[3]«• לְהַאֲרִיךְ יָמָיו שֶׁלָּאָדָם, אֵינוּ בַּדִּין[4] שֶׁיֵּינוּף[5]«#• הַמְקַצֵּר עַל הַמַּאֲרִיךְ. **ט׳** הַטַּבָּעוֹת^[6]• הָיוּ לִצְפוֹנוֹ שֶׁלַּמִּזְבֵּחַ, שִׁשָּׁה סְדָרִים שֶׁלְּאַרְבַּע אַרְבַּע, וְיֵשׁ אוֹמְרִים: אַרְבָּעָה שֶׁלְּשֵׁשׁ שֵׁשׁ, שֶׁעֲלֵיהֶם שׁוֹחֲטִין אֶת הַקֳּדָשִׁים. **י׳** בֵּית הַמִּטְבָּחַיִים[7]#• הָיָה לִצְפוֹנוֹ[8]# שֶׁלַּמִּזְבֵּחַ, וְעָלָיו שְׁמוֹנָה עַמּוּדִים נַנָּסִים, {ור} וּרְבִיעִין[9]«• שֶׁלָּאֶרֶז עַל גַּבֵּיהֶם, וְאוֹנְקְלָיוֹת[10]#• שֶׁלַּבַּרְזֶל הָיוּ קְבוּעִין בָּהֶן, וּשְׁלֹשָׁה סְדָרִים הָיָה[11]«• לְכָל[12]«• אֶחָד וְאֶחָד, שֶׁבָּהֶן תּוֹלִין וּמַפְשִׁיטִין. וְשׁוּלְחָנוֹת[13]«• {של} שֶׁלַּשַּׁיִשׁ בֵּין$ הָעַמּוּדִים. **י״א** הַכִּיּוֹר הָיָה בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ, וּמָשׁוּךְ[14]«• כְּלַפֵּי הַדָּרוֹם. בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ, עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אַמָּה. {וש} וּשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה מַעֲלוֹת הָיוּ שָׁם[15]«•, רוּם מַעֲלָה& חֲצִי אַמָּה, וְשִׁילְחָהּ חֲצִי[16]* אַמָּה. אַמָּה אַמָּה וְרוֹבֶד^[17] שָׁלוֹשׁ, אַמָּה אַמָּה וְרוֹבֶד« שָׁלוֹשׁ. הָעֶלְיוֹנָה$, אַמָּה אַמָּה וְרוֹבֶד« אַרְבַּע. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵרו: הָעֶלְיוֹנָה, אַמָּה אַמָּה וְרוֹבֶד« חָמֵשׁ. **י״ב** פִּתְחוֹ שֶׁלָּאוּלָם, גּוֹבְהוֹ^[18] אַרְבָּעִים [אַמָּה][19]*, וְרָחְבּוֹ עֶשְׂרִים אַמָּה. וְחָמֵשׁ מַלְתְּרָיוֹת& שֶׁלַּמֵּילָא^[20]& הָיוּ עַל גַּבָּיו[21]«. {ע} הַתַּחְתּוֹנָה עוֹדֶפֶת עַל הַפֶּתַח אַמָּה מִזֶּה וְאַמָּה מִזֶּה. {שלמ} שֶׁלְּמַעְלָה[22]« מִמֶּנָּה עוֹדֶפֶת עָלֶיהָ אַמָּה מִזֶּה {וא} וְאַמָּה מִזֶּה. {וְשֶׁלְּמַעְלָה מִמֶּנָּה עוֹדֶפֶת עָלֶיהָ {א} אַמָּה מִזֶּה וְאַמָּה מִזֶּה}[23]*. נִמְצֵאת הָעֶלְיוֹנָה שְׁלֹשִׁים אַמָּה. וְנִדְבָּךְ שֶׁלָּאֲבָנִים הָיָה בֵּין כָּל אַחַת וְאַחַת. **י״ג** וּכְלוֹנְסוֹת[24]# שֶׁלָּאֶרֶז הָיוּ קְבוּעִין מִכּוֹתְלוֹ שֶׁלַּהֵיכָל לְכוֹתְלוֹ שֶׁלָּאוּלָם, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִבְעַט[25]#. {וש} וְשַׁרְשְׁרוֹת שֶׁלַּזָּהָב הָיוּ קְבוּעוֹת בְּתִקְרַת[26]«• הָאוּלָם, שֶׁבָּהֶן פִּירְחֵי כְהוּנָּה עוֹלִים וְרוֹאִים אֶת הָעֲטָרוֹת שֶׁבַּחֲלוֹנוֹת, שֶׁנֶּאֱמַרו°[27]: "וְהָעֲטָרוֹת תִּהְיֶה לְחֵלֶם וּלְטוֹבִיָּה וְלִידַעְיָה וּלְחֵן בֶּן צְפַנְיָה לְזִכָּרוֹן בְּהֵיכַל[28]«• ייי". {וג} וְגֶפֶן שֶׁלַּזָּהָב הָיְתָה עוֹמֶדֶת עַל פִּיתְחוֹ שֶׁלַּהֵיכָל, וּמוּדְלָה הָיְתָה^[29]• עַל גַּבֵּי כְלוֹנְסוֹת[30]#. כָּל[31]« מִי שֶׁהוּא מִתְנַדֵּב עָלֶה^[32]•, אוֹ^[33] גַּרְגֵּר, אוֹ אֶשְׁכֹּל, מֵבִיא וְתוֹלֶה בָהּ. אָמַרו רְ׳ <אֶ>לְעָזָר בְּרְבִּי צָדוֹק: מַעֲשֶׂה הָיָה, וְנִימְנוּ עָלֶיהָ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת כֹּהֲנִים.[34]«•

הל׳ י״ג **פרק ד׳**

פִּתְחוֹ שֶׁלַּהֵיכָל, גּוֹבְהוֹ עֶשְׂרִים אַמָּה וְרוֹחְבּוֹ[35]« עֶשֶׂר אַמּוֹת. וְאַרְבַּע דְּלָתוֹת הָיוּ לוֹ, שְׁתַּיִם {מ} מִבִּפְנִים וּשְׁתַּיִם מִבַּחוּץ, שֶׁנֶּאֱמַרו°[36]: "שְׁתַּיִם[37]«• דְּלָתוֹת {ל} לַהֵיכָל וְלַקּוֹדֶשׁ". הַחִיצוֹנוֹת נִפְתָּחוֹת לְתוֹךְ הַפֶּתַח לְכַסּוֹת עוֹבְיוֹ שֶׁלַּכּוֹתֶל, הַפְּנִימִיּ[וֹ]ת[38]*$## נִפְתָּחוֹת {לת} לְתוֹךְ הַבַּיִת לְכַסּוֹת אַחַר הַדְּלָתוֹת, שֶׁכָּל הַבַּיִת טוּחַ בַּזָּהָב, חוּץ מֵאַחַר הַדֶּלֶת^[39]*•. **ב׳** רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵרו: בְּתוֹךְ הַפֶּתַח הָיוּ עוֹמְדוֹת, וּכְמִן אִצְטְבָה[40]«••• {א} אֲסַפְּרָה מִיטָּה••• הָיוּ נִקְפָּלוֹת$ [41]«• לַאֲחוֹרֵיהֶן, אֵילּוּ שְׁתֵּי אַמּוֹת וּמַחְצָה, וְאֵילּוּ שְׁתֵּי אַמּוֹת וּמַחְצָה, חֲצִי אַמָּה מְזוּזָה מִיכָּן, וַחֲצִי אַמָּה מְזוּזָה {מ} מִיכָּן, שֶׁנֶּאֱמַרו°: "שְׁתַּיִם[42]«• דְּלָתוֹת לַדְּלָתוֹת שְׁתַּיִם מוּסַבּוֹת דְּלָתוֹת, וּשְׁתַּיִם[43]«• לְדֶלֶת אַחַת וּשְׁתֵּי דְלָתוֹת לָאַחֶרֶת". [44]«• וּשְׁנֵי פִּשְׁפְּשִׁים[45]«# הָיוּ לוֹ לְשַׁעַר הַגָּדוֹל, אֶחָד {בצ} בַּצָּפוֹן, וְאֶחָד בַּדָּרוֹם. שֶׁבַּדָּרוֹם, לֹא נִכְנַס בּוֹ {א} אָדָם מֵעוֹלָם, וְעָלָיו הוּא מְפָרֵשׁ$& עַל יְדֵי יְחֶזְקֵאל, שֶׁנֶּאֱמַרו[46]«•°: "וַיֹּאמֶר אֵלַי[47]«• ייי הַשַּׁעַר הַזֶּה סָגוּר יִהְיֶה לֹא יִפָּתֵחַ וְאִישׁ לֹא יָבֹא בוֹ כִּי ייי אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בָּא בוֹ וְהָיָה סָגוּר". נָטַל אֶת הַמַּפְתֵּחַ וּפָתַח אֶת הַפִּשְׁפֶּשׁ[48]#, נִכְנַס לְהַתָּא$, וּמֵהַתָּא לַהֵיכָל. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵרו: בְּתוֹךְ עוֹבְיוֹ שֶׁלַּכּוֹתֶל הָיָה מְהַלֵּךְ, עַד {שנ} שֶׁנִּמְצָא עוֹמֵד בֵּין שְׁנֵי שְׁעָרִים$, וּפָתַח {א} אֶת הַחִיצוֹנוֹת מִבִּפְנִים וְאֶת הַפְּנִימִיּוֹת {מב} מִבַּחוּץ. **ג׳**[49]«• שְׁלֹשִׁים[50]«• וּשְׁמוֹנָה תָאִים הָיוּ שָׁם, חֲמִשָּׁה עָשָׂר בַּצָּפוֹן, וַחֲמִשָּׁה[51]« עָשָׂר {בד} בַּדָּרוֹם, וּשְׁמֹנָה בַּמַּעֲרָב. שֶׁבַּצָּפוֹן וְשֶׁבַּדָּרוֹם, חֲמִשָּׁה עַל גַּבֵּי חֲמִשָּׁה, וַחֲמִשָּׁה עַל גַּבֵּיהֶם. וְשֶׁבַּמַּעֲרָב, שְׁלוֹשָׁה עַל גַּבֵּי שְׁלֹשָׁה, וּשְׁנַיִם עַל גַּבֵּיהֶם. וּשְׁלֹשָׁה פְתָחִים הָיָה$ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, אֶחָד לַתָּא## מִן הַיָּמִין, וְאֶחָד לַתָּא מִן הַשְּׂמֹאול, וְאֶחָד לַתָּא שֶׁעַל גַּבָּיו. וּבְקֶרֶן {מ}

---

[1] ק+קיי: "לֹא".
[2] קיי הכתיב כלפנינו. ק הכתיב: "שָׁדִים".
[3] קיי: "נבנה". ק ליתא: "נברא/נבנה".
[4] קס+קיי כלפנינו. קנ: "בָא בַּדִּין".
[5] כך כתוב ומנוקד בפרמה (מנוקד בידי סופר פרמה). ק: "שֶׁיֵּנּוֹף". קיי: "שיונף".
[6] ק+קיי: "וְטַבָּעוֹת".
[7] כך הכתיב בשלושת כתבי היד, וכך ניקד נקדן פרמה. אך קנ ניקד אות "מֻ" בקובוץ. וכך גם פעמיים להלן אלא שבחלק מהם ספק שמא נוקד בתחילה בחיריק ולבסוף תוקן לקובוץ. וצ"ע.
[8] נקדן פרמה ניקד: "לִצְפּוּנוֹ".
[9] קס כלפנינו. קיי: "ורביעַ[י]ן". קנ: "וּרְבִיעִית". וראו גם להלן.
[10] קיי הכתיב כלפנינו, וכך ניקד נקדן פרמה. ושמא יש לנקד אות "א" שבכתיב זה באופן שונה. ק: "וְאוֹנְקְלָיוֹת".
[11] קיי כלפנינו. ק: "הָיוּ".
[12] ק: "בְּכָל". קיי: "על כל".
[13] ק כלפנינו. קיי: "על שולחנות".
[14] קיי: "משוך". ק: כמה מילים נשמטו מחמת הדומות "ולמזבח-ולמזבח".
[15] קיי+קנ כלפנינו. קס בטעות: "שבדרום" (במקום "שם רום").
[16] ק+קיי כלפנינו. ונקדן פרמה ניקד מילה זו. ספק שמא מישהו העביר קו מחיקה על מילה זו בפרמה.
[17] ק+קיי: "רוֹבֶד". אך להלן גם ק כלפנינו.
[18] ק+קיי הכתיב: "גָּבְהוֹ".
[19] הסופר תלה בין השורות. וכן ק+קיי איתא.
[20] ק+קיי: בסיומת "ה".
[21] קיי+קנ(?) כלפנינו. קס: "גבי".
[22] קס כלפנינו. קיי+קנ: "וְשֶׁלְּמַעְלָה".
[23] ק+קיי ליתא. ולפיכך סימנתי למחיקה. אך ייתכן שאיו מדובר בהכפלה מחמת הדומות אלא בנוסח נכון. וצ"ע.
[24] בפרמה מנוקד: "וּכְלוּנְסוֹת".
[25] כך הכתיב בשלושת כתבי היד. וכך ניקד סופר פרמה. אך קנ ניקד: "יִבְעַט". הערה: אני כבר חושב שברור שהניקוד הרחב היה לפני הנקדן הצר כי במקום שהנקדן הרחב ניקד בדרך כלל הנקדן הצר לא ניקד.
[26] קיי כלפנינו. ק: "בְּתִיקְרוֹת".
[27] זכריה ו׳
[28] ק: "לזכרון לפני ייי". קיי: "לחלם וגו'".
[29] ק+קיי ליתא: "היתה".
[30] בפרמה מנוקד: "כְּלוּנְסוֹת".
[31] ק כלפנינו. קיי: "וכל".
[32] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קס+קיי: "עולה". קנ: "עָלָה". וצ"ע.
[33] ק+קיי ליתא: "או".
[34] ק כלפנינו. קיי נוסף (הסבר): "לפנותה".
[35] קס הכתיב כלפנינו. קיי+קנ: "וְרָחְבּוֹ".
[36] יחזקאל מא׳
[37] ק כלפנינו. קיי: "ושתים".
[38] הסופר תלה אות "ו", וניקד "מִיּוֹת". וכן ק+קיי: "הַפְּנִימִיּוֹת".
[39] ק+קיי: "הדלתות". וייתכן שלאחר מילה זו בפרמה יש שרידי אות "ו" מחוקה ודהוייה. וצ"ע.
[40] קס+קיי: "איצרבה מיטה". קנ: "איצרפה מיטה". וזו (כנראה) מילה יוונית שהתחלקה בכתבי היד לשתי מילים. והנוסח שבפרמה לא ברור, ובפרט המילה "אספרה". וצ"ע.
[41] קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף "היו" וזה כנראה שתי גרסאות: "היו נקפלות/נקפלות היו".
[42] קיי כלפנינו. ק: "וּשְׁתַּיִם".
[43] ק כלפנינו. קיי: "שתים".
[44] קיי כלפנינו. ק: מתחילה כאן הלכה חדשה: "ג".
[45] ק הכתיב כלפנינו. קיי הכתיב: "פשיפשים". ונקדן פרמה ניקד: "פִּשְׁפְּשִׁים".
[46] קיי כלפנינו. ק ליתא: "שנאמר". ומקור הפסוק: שם מד׳
[47] קיי כלפנינו. ק: "וַיֹּאמֶר יי' אֵלַי".
[48] נקדן פרמה ניקד: "הַפִּשְׁפֵּשׁ".
[49] קיי כלפנינו. ק: "ד", מפני שנוספה הלכה לעיל "ושני פשפשים". ומכאן ועד סוף הפרק - ק נמצא הלכה אחת קדימה.
[50] ק כלפנינו. קיי: "וּשְׁלוֹשִׁים".
[51] קיי כלפנינו. ק: יש השמטה מחמת הדומות.

מִזְרָחִית צְפוֹנִית הָיוּ חֲמִשָּׁה פְּתָחִים, אֶחָד לַתָּא מִן הַיָּמִין, וְאֶחָד לַתָּא שֶׁעַל גַּבָּיו, אֶחָד[1] לַמְּסִיבָּה, וְאֶחָד לִפְשֶׁפֶשׁ[#2], וְאֶחָד לַהֵיכָל.

ד' הַתַּחְתּוֹנָה, חָמֵשׁ, וְרוֹבֶד שֵׁשׁ[«3]•. וְהָאֶמְצָעִית[«4]•, שֵׁשׁ, וְרוֹבֶד שֶׁבַע. וְהָעֶלְיוֹנָה[^5], שֶׁבַע, שֶׁנֶּאֱמַר[°6]: "הַיָּצִיעַ הַתַּחְתּוֹנָה חָמֵשׁ בָּאַמָּה רָחְבָּהּ[«7]• וְהַתִּיכוֹנָה שֵׁשׁ בָּאַמָּה רוֹחְבָּהּ[^8] וְהַשְּׁלִישִׁית שֶׁבַע בָּאַמָּה רָחְבָּה, כִּי[«9]• מִגְרָעוֹת נָתַן לַבַּיִת סָבִיב חוּצָה, לְבִלְתִּי אֲחוֹז בְּקִירוֹת הַבָּיִת".

ה' וּמְסִיבָּה הָיְתָה עוֹלָה מִקֶּרֶן מִזְרָחִית צְפוֹנִית לְקֶרֶן צְפוֹנִית מַעֲרָבִית, שֶׁבָּהּ הָיוּ עוֹלִים לְגַגּוֹת הַתָּאִים. {ה} הָיָה עוֹלֶה בִּמְסִיבָּה וּפָנָיו לַמַּעֲרָב. הִילֵּךְ אֶת[«10]• כָּל[«11]• פְּנֵי« הַצָּפוֹן, עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ לַמַּעֲרָב. הִגִּיעַ לַמַּעֲרָב, וְהָפַךְ[«12] פָּנָיו לַדָּרוֹם. הִילֵּךְ כָּל«• פְּנֵי הַמַּעֲרָב עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ (לצפון) [לַדָּרוֹם][*13]. הִגִּיעַ (לצפון) [לַדָּרוֹם]*, וְהָפַךְ« פָּנָיו לַמִּזְרָח. הָיָה מְהַלֵּךְ בַּדָּרוֹם, עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ לְפִיתְחָהּ שֶׁלַּעֲלִיָּיה, שֶׁפִּיתְחָהּ שֶׁלַּעֲלִיָּיה פָּתוּחַ לַדָּרוֹם.

ו' וּבְפִיתְחָהּ שֶׁלַּעֲלִיָּיה הָיוּ שְׁנֵי כְּלוֹנְסוֹת[#14] שֶׁלָּאֶרֶז, שֶׁבָּהֶן הָיוּ עוֹלִין לְגַגָּהּ {של} שֶׁלַּעֲלִיָּיה. וּבְרֹאשָׁן[«15]• פְּשֶׁפְשִׁים[#«16]• מַבְדִּילִין[^17]• בָּעֲלִיָּיה בֵּין הַקּוֹדֶשׁ[^18] וּבֵין[^19]• קוֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים. וְלוּלִין[^20]• הָיוּ פְתוּחִין בָּעֲלִיָּיה לְקוֹדֶשׁ[^21]• הַקֳּדָשִׁים, שֶׁבָּהֶן {מש} מְשַׁלְשְׁלִים[«22]• אֶת הָאוּמָּנִים בַּתֵּיבוֹת, כְּדֵי שֶׁלֹּא יָזוֹנוּ[&] עֵינֵיהֶם[^23]• מִבֵּית קוֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים.

ז' הַהֵיכָל[«24]• מֵאָה עַל מֵאָה, עַל רוּם מֵאָה. הָאוֹטֶם שֵׁשׁ אַמּוֹת, וְגוֹבְהוֹ[«25] אַרְבָּעִים אַמָּה, וְאַמָּה[«26]• כִּיּוּר[#27]•, וְאַמָּתַיִם[«28]• בֵּית דִּילְפָא[#^29]•, אַמָּה[30] תִּיקְרָה, וְאַמָּה מַעֲזִיבָה[&], (ושלוש אמות)[*31] וְגוֹבְהָהּ[«32] {ש} שֶׁלַּעֲלִיָּיה אַרְבָּעִים [אַמָּה][*33], וְאַמָּה[^34]• כִּיּוּר[#]•, וְאַמָּתַיִם בֵּית דִּילְפָא[#^]•, וְאַמָּה[^35] תִּיקְרָה, וְאַמָּה מַעֲזִיבָה, וְשָׁלוֹשׁ[^36] אַמּוֹת מַעֲקֶה, וְאַמָּה כּוֹלֶה[##$] עוֹרֵב, {ו}[*37] ר' יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא הָיָה כּוֹלֶה[#38] עוֹרֵב[^39]• בַּמִּידָּה[«40]•, אֶלָּא אַרְבַּע אַמּוֹת הָיָה מַעֲקֶה.

ח' מִן הַמִּזְרָח לַמַּעֲרָב מֵאָה אַמָּה, [«41]• כּוֹתֶל הָאוּלָם חָמֵשׁ, {וה} וְהָאוּלָם אַחַת עֶשְׂרֵה, כּוֹתֶל הַהֵיכָל שֵׁשׁ, {ות} וְתוֹכוֹ אַרְבָּעִים אַמָּה, אַמָּה[«42] טַרְקְסִין[«&43]•, וְעֶשְׂרִים אַמָּה בֵּית[^44]• קֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים, כּוֹתֶל הַהֵיכָל שֵׁשׁ, וְהַתָּא שֵׁשׁ, וְכוֹתֶל הַתָּא חָמֵשׁ.

ט' מִן הַצָּפוֹן לַדָּרוֹם שִׁבְעִים אַמָּה, כּוֹתֶל הַמְּסִיבָּה חָמֵשׁ, וְהַמְּסִיבָּה שָׁלֹשׁ, כּוֹתֶל הַתָּא חָמֵשׁ, {וה} וְהַתָּא (חמש) [שֵׁשׁ][*45], כּוֹתֶל הַהֵיכָל שֵׁשׁ, וְתוֹכוֹ עֶשְׂרִים אַמָּה, כּוֹתֶל הַהֵיכָל שֵׁשׁ, וְהַתָּא שֵׁשׁ, וְכוֹתֶל {ה} הַתָּא חָמֵשׁ, וּבֵית הוֹרָדַת הַמַּיִם שָׁלוֹשׁ אַמּוֹת, וְהַכּוֹתֶל חָמֵשׁ אַמּוֹת.

י' [וְ]הָאוּלָם[*46] עוֹדֵף עָלָיו חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה מִן הַצָּפוֹן, וַחֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה מִן הַדָּרוֹם, הוּא[$] הָיָה נִיקְרָא[#47] {ב} בֵּית הַחֲלִיפוֹת[«48]•, שֶׁשָּׁם גּוֹנְזִים אֶת הַסַּכִּינִים[#49]. {ו} וְהַהֵיכָל[«50]• צַר מֵאַחֲרָיו וְרָחָב מִלְּפָנָיו - דּוֹמֶה[$] {ל} לָאֲרִי, שֶׁנֶּאֱמַר[°51]: "הוֹי אֲרִיאֵל אֲרִיאֵל קִרְיַת חָנָה דָוִד", מָה הָאֲרִי צַר מֵאַחֲרָיו וְרָחָב מִלְּפָנָיו, אַף {ה} הַהֵיכָל צַר מֵאַחֲרָיו וְרָחָב מִלְּפָנָיו.

הל' י'[«52]• **פרק ה'**

כָּל הָעֲזָרָה הָיְתָה אוֹרֶךְ מֵאָה וּשְׁמוֹנִים וָשֶׁבַע עַל רוֹחַב מֵאָה שְׁלֹשִׁים[«53] וְחָמֵשׁ. מִן הַמִּזְרָח {ל} לַמַּעֲרָב מֵאָה וּשְׁמוֹנִים וָשֶׁבַע, מְקוֹם דְּרִיסַת[«54] יִשְׂרָאֵל אַחַת עֶשְׂרֵה אַמָּה, מְקוֹם דְּרִיסַת« {ה} הַכֹּהֲנִים אַחַת עֶשְׂרֵה אַמָּה, הַמִּזְבֵּחַ שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם[«55], בֵּין הָאוּלָם לַמִּזְבֵּחַ[^56] עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אַמָּה, הַהֵיכָל מֵאָה אַמָּה, וְאַחַת עֶשְׂרֵה אַמָּה לְאֲחוֹרֵי בֵּית הַכַּפּוֹרֶת.

ב' מִן הַצָּפוֹן {ל} לַדָּרוֹם מֵאָה[«57] וּשְׁלוֹשִׁים וְחָמֵשׁ, הַכֶּבֶשׁ וְהַמִּזְבֵּחַ שִׁשִּׁים וּשְׁתַּיִם. מִן הַמִּזְבֵּחַ לַטַּבָּעוֹת[«58] שְׁמוֹנֶה אַמּוֹת, מְקוֹם הַטַּבָּעוֹת עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע, מִן {א} הַטַּבָּעוֹת לַשּׁוּלְחָנוֹת אַרְבַּע, מִן הַשּׁוּלְחָנוֹת {א} לַנַּנָּסִים אַרְבַּע. מִן[«59] הַנַּנָּסִים לְכוֹתֶל הָעֲזָרָה {א} שְׁמוֹנֶה אַמּוֹת, וְהַמּוֹתָר[##60] בֵּין כֶּבֶשׁ[$] לַכּוֹתֶל {א} וּמְקוֹם[^61]• הַנַּנָּסִים.

ג' שֵׁשׁ לְשָׁכוֹת {ה} הָיוּ בָעֲזָרָה, שָׁלֹשׁ בַּצָּפוֹן וְשָׁלוֹשׁ בַּדָּרוֹם. שֶׁבַּצָּפוֹן[$]: לִשְׁכַּת הַמֶּלַח, לִשְׁכַּת הַפַּרְוָה, לִשְׁכַּת הַמְּדִיחִים. לִשְׁכַּת הַמֶּלַח, שָׁם הָיוּ נוֹתְנִים {מ} מֶלַח[*62] לַקָּרְבָּן[«63]. לִשְׁכַּת הַפַּרְוָה, שָׁם הָיוּ מוֹלְחִים עוֹרוֹת קֳדָשִׁים, וְעַל גַּגָּהּ[«64] הָיָה בֵּית טְבִילָה[$]

---

1 קס+קיי כלפנינו. קנ: "וְאֶחָד".
2 נקדן פרמה ניקד: "לַפַּשְׁפֵּשׁ".
3 קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף: "וששׁ".
4 קיי: "האמצעית". ק: [וְ]הָאֶמְצָעִיּוֹת".
5 ק+קיי: "הָעֶלְיוֹנָה".
6 מלכים א' ו'
7 קיי מסיים כאן את הציטוט, "וגו'".
8 ק+קיי הכתיב: "רָחְבָּהּ".
9 קנ ממשיך עד סוף הפסוק כלפנינו. קס לא ממשיך את הפסוק אלא ממשיך "וכן התחתונה יעלה על העליונה לתיכונה" (יחזקאל מא,ז). וצ"ע.
10 קיי כלפנינו. ק ליתא: "את".
11 קיי כלפנינו. ק בסדר הפוך: "פְּנֵי כָּל". וכן בסמוך.
12 קיי+קנ כלפנינו. קס: "הפך". וכן בסמוך.
13 לאחר שהסופר כתב "לצפון" והנקדן ניקד מילה זו, מגיה כלשהו, כנראה קדום, סימן את המילה למחיקה (בגרשים נטויים לפני ואחרי המילה, וכן סומן בקו חוצה), הוסיף סימון v מעל המילה, וכתב בשוליים (בכתב מרובע שאינו מנוקד): "לדרום". וכך בדיוק עשה גם בסמוך. וכן ק+קיי: "לַדָּרוֹם".
14 ק+קיי הכתיב כלפנינו, וכך ניקד נקדן פרמה. קנ ניקד כאן משהו מוזר: "כְּלוֹנְסוֹת".
15 קיי כלפנינו. ק: "וְרָאשָׁן". והשוו פעמיים לעיל.
16 ק: "פִּסְפְּסִין". קיי: "פשיפשים". וניקדתי לפי קנ, והשוו פעמיים לעיל. אך נקדן פרמה ניקד: "פְּשֶׁפְשִׁים" (ניקוד שתחת אות "ש" הראשונה בספק, בגלל שדהה).
17 ק+קיי: "מַבְדִּיל". והשוו להלן פעמיים.
18 ק+קיי: "קוֹדֶשׁ".
19 ק+קיי: "לְבֵין".
20 ק+קיי: "וּבְלוּלִים".
21 ק: "לְבֵין קוֹדֶשׁ". קיי: לבית קודש".
22 קיי כלפנינו. ק: "מְשַׁלְּשִׁין".
23 ק+קיי נוסף: "אֶת".
24 ק כלפנינו. קיי: "וההיכל".
25 קיי כלפנינו. קס: אות "ו" האחרונה נדבקה למילה הבאה כך: "וגובה וארבעים". וספק כיצד קנ התכוון לתקן ולגרוס כאן.
26 קיי: "אמה". ק: מילה זו נשמטה מחמת הדומות. אך להלן ק גורס "אַמָּה".
27 כך ניקד נקדן פרמה. קנ ניקד: "כִּיּוֹר". וכן בסמוך.
28 קנ כלפנינו. קס אולי ?"ושמונ?ים". קיי: "ואמה".
29 קס+קיי הכתיב כלפנינו, אך בסיומת "ה". וכך ניקד נקדן פרמה. קנ: "דְּלִיפָה". וכן בסמוך.
30 קס+קיי כלפנינו. קנ: "וְאַמָּה".
31 הסופר סימן למחיקה בעיגולים לפני ואחרי המילה, ולמרות זאת הנקדן ניקד. ומישהו נוסף (הנקדן?) סימן קו חוצה למחיקה. וכן ק+קיי ליתא.
32 קנ כלפנינו אך בכתיב חסר. קס: "גובה". קנ: "גָּבְהָהּ".
33 הסופר תלה בין השורות. וכן ק+קיי איתא.
34 ק+קיי: "אַמָּה".
35 קנ כלפנינו. קס+קיי: "אמה".
36 ק+קיי: "שָׁלוֹשׁ".
37 שומר שורה שלא כמילה הבאה. ק+קיי כמילה הבאה.
38 נקדן פרמה ניקד כאן אות "כ" בשורוק, וזאת בניקול ניקו שניקד סופר(?) פרמה לעיל, ולניקוד שניקד קנ בשתי הפעמים.
39 ק+קיי נוסף: "עוֹלֶה". קס כתב נוסח כפול שמשלב שני נוסחים: "לא היה כולה עורב לא עולה במידה".
40 ק כלפנינו. קיי: "מן המידה".
41 קיי+קנ(?) כלפנינו. קס נוסף: "אמה ל'"
42 קיי: "ואמה". ק: מילה זו נשמטה.
43 קיי+קנ כלפנינו. קס: "טריקסין".
44 ק+קיי: "לְבֵית".
45 לאחר שנקדן פרמה ניקד מילה זו, מגיה, כנראה קדום (כנראה זה שהגיה בעמודה הקודמת "לדרום"), סימן את המילה למחיקה (בגרשים נטויים לפני ואחרי המילה), ותלה מעליה (בכתב מרובע שאינו מנוקד): "שש". וכן ק+קיי: "שֵׁשׁ".
46 אות "ו" נוספה לפני המילה, כנראה בידי הנקדן. וכן ק+קיי: "וְהָאוּלָם".
47 נקדן פרמה ניקד: "נִיקְרָא".
48 כך כתוב בפרמה, ומנוקד בידי נקדן פרמה. קיי הכתיב כלפנינו. ק: הַחֲלָפוֹת".
49 נקדן פרמה ניקד: "הַסַּכִּינִים".
50 קיי כלפנינו. ק: "הַהֵיכָל".
51 ישעיה כט'
52 קיי כלפנינו. ק: "יא", מפני שנוספה הלכה לעיל "ושני פשפשים".
53 קיי כלפנינו. ק: "וּשְׁלוֹשִׁים".
54 קיי+קנ כלפנינו. קס: "דרסת". וכן בסמוך.
55 ק כלפנינו. קיי נוסף: "אמה".
56 ק+קיי: "וְלַמִּזְבֵּחַ".
57 קיי כלפנינו. ק נוסף: "אַמָּה".
58 קיי+קנ כלפנינו. קס: "ולטבעות".
59 קיי כלפנינו. ק: "מֵהַנַּנָּסִין".
60 כך ניקד קנ. בפרמה מנוקד: "וְהַמּוּתָר" (ניקוד אותיות "המו" בידי הסופר(?) ושאר המילה בידי הנקדן).
61 ק+קיי: "מְקוֹם".
62 ק+קיי כלפנינו. כנראה שאותיות "לח" מתוקנות בידי סופר פרמה.
63 קיי+קנ כלפנינו. [ונקדן קאופמן ניקד אות "ק" בקמץ רגיל, ונקדן פרמה בחולם, ואני רגיל לנקד בקמץ קטן (חטף-קמץ)].קס הכתיב: "לקורבן".
64 קיי כלפנינו. ק: "גַּג".

לְכֹהֵן גָּדוֹל בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים. לִשְׁכַּת הַמְּדִיחִים, שָׁם[1]« הָיוּ מְדִיחִים קִירְבֵי קֳדָשִׁים[2]«. וּמִשָּׁם מְסִיבָּה עוֹלָה לְגַג בֵּית הַפַּרְוָוה. **ד׳** שֶׁבַּדָּרוֹם[3]«, לִשְׁכַּת הָעֵץ, לִשְׁכַּת הַגּוֹלָה&##, לִשְׁכַּת הַגָּזִית. לִשְׁכַּת הָעֵץ, [4]«•• אָמַוּרו רְ׳ אֱלִיעֶזֶרו בֶּן יַעֲקֹב: •• שָׁכַחְתִּי מָה הָיְתָה[5]« {מש} מְשַׁמֶּשֶׁת. אַבָּא[6]« שָׁאוּל אוֹומֵרו: לִשְׁכַּת כֹּהֵן גָּדוֹל, הָיְתָה אֲחוֹרֵי[7]^ שְׁתֵּיהֶן, וְגַג שְׁלוֹשְׁתָּן[8]^ שָׁוֶה. {לש} לִשְׁכַּת הַגּוֹלָה[9]#•, שָׁם הָיָה[10]« בּוֹר הַגּוֹלָה[11]«, וְהַגַּלְגַּל {נ} נָתוּן עָלָיו, וּמִשָּׁם מְסַפְּקִים& מַיִם לְכָל הָעֲזָרָה. **ה׳** לִשְׁכַּת הַגָּזִית, שָׁם הָיְתָה סַנְהֶדְרִים[12]«& גְּדוֹלָה שֶׁלְּיִשְׂרָאֵל יוֹשֶׁבֶת וְדָנָה אֶת הַכְּהוּנָּה, כֹּהֵן[13]« שֶׁנִּמְצָא בוֹ פָּסוּל[14]#, לוֹבֵשׁ שְׁחוֹרִין וּמִתְעַטֵּף שְׁחוֹרִים, וְיוֹצֵא וְהוֹלֵךְ לוֹ. וְשֶׁלֹּא נִמְצָא בוֹ[15]« פְּסוּל[16]#, לוֹבֵשׁ לְבָנִים[17]# וּמִתְעַטֵּף[18]« לְבָנִים#, וְנִכְנָס[19]« וּמְשַׁמֵּשׁ עִם אֶחָיו הַכֹּהֲנִים. וְיוֹם טוֹב הָיוּ עוֹשִׂין, שֶׁלֹּא נִמְצָא פְּסוּל בְּזַרְעוֹ שֶׁלְּאַהֲרֹן. וְכָךְ הָיוּ אוֹמְרִין: בָּרוּךְ הַמָּקוֹם בָּרוּךְ הוּא, {ש} שֶׁלֹּא נִמְצָא פְּסוּל בְּזַרְעוֹ שֶׁלְּאַהֲרֹן. $$$

חסלת מידות

מסכת תמיד

בִּשְׁלוֹשָׁה מְקוֹמוֹת הַכֹּהֲנִים שׁוֹמְרִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ: בְּבֵית[20] אַבְטִינָס, וּבְבֵית הַנִּיצוֹץ {וב} וּבְבֵית הַמּוֹקֵד. בֵּית[21]« אַבְטִינָס וּבֵית[22]« הַנִּיצוֹץ הָיוּ עֲלִיּוֹת, וְהָרוֹבִים שׁוֹמְרִים שָׁם. בֵּית הַמּוֹקֵד, כִּיפָּה, וּבַיִת גָּדוֹל הָיָה, מוּקָּף רוֹבֵידִין[23]« שֶׁלָּאֶבֶן, וְזִקְנֵי בֵית אָב יְשֵׁינִים שָׁם, וּמַפְתְּחוֹת הָעֲזָרָה[24]« בְּיָדָם. וּפִירְחֵי כְהוּנָּה אִישׁ כִּיסָתוֹ[25]«#* בָּאָרֶץ. וְלֹא[26]« הָיוּ יְשֵׁינִים בְּבִגְדֵי הַקּוֹדֶשׁ[27]^, אֶלָּא פוֹשְׁטִין {ומ} וּמְקַפְּלִים וּמַנִּיחִין אוֹתָן תַּחַת רָאשֵׁיהֶן, {ומת} וּמִתְכַּסִּין בִּכְסוּת[28]« עַצְמָן. אֵירַע קֶרִי בְּאַחַד$ מֵהֶן, יוֹצֵא וְהוֹלֵךְ לוֹ בִּמְסִיבָּה הַהוֹלֶכֶת תַּחַת הַבִּירָה, וְהַנֵּירוֹת דּוֹלְקִין מִיכָּן וּמִיכָּן, עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ לְבֵית הַטְּבִילָה. וּמְדוּרָה הָיְתָה שָׁם, וּבֵית כִּסֵּא שֶׁלַּכָּבוֹד. וְזֶה הָיָה[29]« כְּבוֹדוֹ: מְצָאוֹ נָעוּל, {יו} יוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ שָׁם אָדָם. [30]«• פָּתוּחַ, יוֹדֵעַ שֶׁאֵין שָׁם אָדָם. יָרַד וְטָבַל, עָלָה[31]« וְנִסְתַּפַּג וְנִתְחַמֵּם כְּנֶגֶד הַמְּדוּרָה. בָּא וְיָשַׁב לוֹ אֵצֶל אֶחָיו הַכֹּהֲנִים עַד שֶׁהַשְּׁעָרִים נִפְתָּחִים, וְיוֹצֵא[32]« וְהוֹלֵךְ לוֹ. **ב׳** מִי שֶׁהוּא רוֹצֶה לִתְרוֹם אֶת הַמִּזְבֵּחַ, מַשְׁכִּים וְטוֹבֵל עַד שֶׁלֹּא יָבֹא[33]« הַמְּמוּנֶּה. וְכִי בְּאֵי (זה) [זוֹ][34]*## שָׁעָה הַמְּמוּנֶּה בָא? לֹא כָל הָעִיתִּים שָׁווֹת, פְּעָמִים שֶׁהוּא בָא מִקְּרוֹת[35]« הַגֶּבֶר, אוֹ סָמוּךְ לוֹ בֵּין[36]« {מ} מִלְּפָנָיו וּבֵין« מִלְּאַחֲרָיו[37]^•. וְהַמְּמוּנֶּה$ יָבֹא$ וְדָפַק[38]« עֲלֵיהֶם, וְהֵם פָּתְחוּ לוֹ. אָמַוּרו לָהֶם: מִי שֶׁטָּבַל יָבֹא וְיָפִיס. וְהֵפִיסוּ[39]^, זָכָה מִי שֶׁזָּכָה. **ג׳** נָטַל אֶת הַמַּפְתֵּחַ וּפָתַח אֶת הַפִּשְׁפֵּשׁ$&, וְנִכְנַס מִבֵּית הַמּוֹקֵד לָעֲזָרָה, נִכְנְסוּ[40]^• אַחֲרָיו וּשְׁתֵּי[41]«• אֲבוּקוֹת שֶׁלָּאוּר בְּיָדָם. נֶחְלְקוּ[42]« לִשְׁתֵּי כִיתּוֹת, אֵלּוּ הָלְכוּ בְּאַכְסַדְרָא[43]« דֶּרֶךְ הַמִּזְרָח, וְאֵלּוּ הָלְכוּ בְּאַכְסַדְרָא« דֶּרֶךְ הַמַּעֲרָב. הָיוּ בוֹדְקִין וְהוֹלְכִין עַד שֶׁהֵם[44]« מַגִּיעִים לִמְקוֹם עוֹשֵׂי[45]^ חֲבִיתִּים[46]«. הִגִּיעוּ[47]«• אֵלּוּ וָאֵלּוּ, אָמְרוּ שָׁלוֹם, הַכֹּל שָׁלוֹם. הֶעֱמִידוּ [48]« עוֹשֵׂי[49]^• חֲבִיתִּים לַעֲשׂוֹת חֲבִיתָּן[50]«•. **ד׳** מִי שֶׁזָּכָה לִתְרוֹם אֶת הַמִּזְבֵּחַ, הוּא יִתְרוֹם אֶת הַמִּזְבֵּחַ. אוֹמְוֹרִיםו$ לוֹ: הִיזָּהֵר שֶׁמֵּא תִיגַּע בַּכְּלִי, עַד שֶׁתִּתְקַדֵּשׁ[51]«• יָדֶיךָ וְרַגְלֶיךָ מִן הַכִּיּוֹר, וַהֲרֵי הַמַּחְתָּה נְתוּנָה בַּמִּקְצוֹעַ[52]# בֵּין הַכֶּבֶשׁ לַמִּזְבֵּחַ[53]«, בְּמַעֲרָבוֹ שֶׁלַּכֶּבֶשׁ. וְאֵין[54]^ אָדָם נִכְנָס עִמּוֹ, וְלֹא נֵר בְּיָדוֹ, אֶלָּא מְהַלֵּךְ לְאוֹר הַמַּעֲרָכָה. **ה׳** וְלֹא[55]^ הָיוּ רוֹאִין אוֹתוֹ וְלֹא[56]«• שׁוֹמְעִין אֶת קוֹלוֹ, עַד שֶׁהֵן[57]« שׁוֹמְעִים קוֹל הָעֵץ שֶׁעָשָׂה בֶּן קָטִין מְכְנֶה[58]«& לַכִּיּוֹר, וְהֵם אוֹמְוֹרִיםו הִגִּיעַ. $ קִידֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו מִן הַכִּיּוֹר, וְנָטַל[59]^ מַחְתַּת הַכֶּסֶף וְעָלָה לְרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ, וּפִינָּה אֶת הַגֶּחָלִים הַלָּךְ[60]#• וְהַלָּךְ#•, וְחָתָה[61]^ מִן הַמְאוּכָּלוֹת[62] הַפְּנִימִיּוֹת, וְיָרַד. הִגִּיעַ לָרִצְפָּה, וְהָפַךְ[63]« פָּנָיו לַצָּפוֹן, וְהִילֵּךְ[64]« בְּמִזְרָחוֹ[65]«• שֶׁלַּכֶּבֶשׁ כְּעֶשֶׂר אַמּוֹת. צָבַר אֶת הַגֶּחָלִים עַל גַּבֵּי הָרִצְפָּה רָחוֹק מִן הַכֶּבֶשׁ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, מָקוֹם שֶׁנּוֹתְנִין מוּרְאַת הָעוֹף וְדִישּׁוּן מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי וְהַמְּנוֹרָה.

הל׳ ה׳ פרק ב׳

רָאוּהוּ אֶחָיו שֶׁיָּרַד, וְהֵן רָצוּ וּבָאוּ. מִיהֲרוּ {וקיד} וְקִידְּשׁוּ[66]« יְדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם מִן הַכִּיּוֹר, נָטְלוּ אֶת

---

[1] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״שם היו מדיחים״ (כנראה נשמט מחמת הדומות).
[2] ק כלפנינו. קיי: ״הַקֳּדָשִׁים״.
[3] ק כלפנינו. קיי: ״ושבדרום״.
[4] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״אמר ר׳ אליעזר בן יעקב״.
[5] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״היה {משמ׳ (שומר שורה)} משמשת״.
[6] ק כלפנינו. קיי הכתיב: ״אבה״.
[7] ק+קיי: ״אַחַר״.
[8] ק+קיי הכתיב: ״שְׁלָשְׁתָּן״.
[9] כך ניקד קנ, וכן נוקד בפרמה לעיל. כאן ובסמוך המילה נוקדה בידי נקדן פרמה אך ספק אם אות ״ג״ נוקדה. ואולי נוקדה בחולם והניקוד דהה. וצ״ע.
[10] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״אמר ר׳ אליעזר בן יעקב״.
[11] ק כלפנינו. קיי: ״בור הגולה קבוע״.
[12] ק כלפנינו. קיי: בסיומת ״ין״.
[13] ק כלפנינו. קיי: ״וכהן״.
[14] כך ניקד קנ, וכנראה גם בפרמה מנוקד כך.
[15] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״בו״.
[16] כך מנוקד בקאופמן. אך שמא נוקד שם בתחילה ״פָּסוּל״ וזה מתאים לכך שבקאופמן לא גורסים את המילה ״בו״ וכדלעיל. בפרמה ניקוד אות ״פ״ דהה, אך כנראה שנוקד קמץ. ומספר פעמים בעמוד זה בפרמה - ניקוד אות ״פ״ של מילה זו דהה או שתוקן. וצ״ע.
[17] נקדן פרמה ניקד כאן ולהלן: ״לְבֶנִים״. וצ״ע.
[18] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״ומתעטף לבנים״ וכנראה נשמט שם מחמת הדומות.
[19] ק כלפנינו. קיי ליתא: ״ונכנס״.
[20] קס+קיי כלפנינו. קנ גרס: ״בֵּית״. וכן בסמוך.
[21] קיי+קנ כלפנינו. קס: יש השמטה ״הניצוץ-הניצוץ״.
[22] קיי: ״בית״. ק: יש השמטה.
[23] ק הכתיב: ״רוֹבֵדִין״. קיי: ״ברובידין״.
[24] קיי כלפנינו. ק: ״עֲזָרָה״.
[25] קס+קיי הכתיב כלפנינו: ״כיסתו״. ולעניין הניקוד: כך ניקד נקדן פרמה אך שמא צריך לנקד את הכתיב שבשלושת כתבי היד באופן אחר. קנ: ״כְּסוּתוֹ״.
[26] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״לא״.
[27] ק+קיי: ״קוֹדֶשׁ״.
[28] קיי כלפנינו. ק: ״כְּסוּת״.
[29] קיי כלפנינו. ק: ״(הָיְתָה) הָיָה״.
[30] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״פתוח יודע שאין שם אדם״, וכנראה שנשמט מחמת הדומות.
[31] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״עליה״.
[32] קיי כלפנינו. ק: ״יוֹצֵא״.
[33] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?״יביא״?.
[34] הסופר(?) תיקן באמצעות הניקוד: ״זֹה״. וכן ק+קיי: ״זוֹ״.
[35] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: ״מקראות״.
[36] קיי כלפנינו ״בין... ובין...״. ק ליתא ״בין... ובין...״ אלא גרס: ״מִלְּפָנָיו אוֹ מֵאַחֲרָיו״.
[37] ק+קיי: ״מֵאַחֲרָיו״.
[38] ק כלפנינו. קיי: ״ודופק״.
[39] ק+קיי: ״הֵפִיסוּ״.
[40] קס+קיי: ״נכנס״. קנ: ״וְנִכְנְסוּ״.
[41] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״שתי״.
[42] קיי כלפנינו. ק: ״וְנֶחְלְקוּ״.
[43] ק הכתיב כלפנינו. קיי: בסיומת ״ה״. וכן בסמוך.
[44] קיי כלפנינו. ק: ״שֶׁמַּגִּיעִים״.
[45] ק+קיי הכתיב: ״עוֹשֵׂה״.
[46] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״חביתן״. והשוו להלן.
[47] קיי: ״הגיע״. קס: ״הגיעו הגיעו אלו...״. קנ: ״הִגִּיעוּ לִמְקוֹם עוֹשֵׂה חֲבִיתִּין״.
[48] קיי כלפנינו. ק נוסף (בטעות?): ״בֵּית״.
[49] ק+קיי: ״עוֹשֶׂה״.
[50] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״חביתין״.
[51] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״שתתקדש״.
[52] כך ניקד נקדן פרמה. אך קנ ניקד: ״בְּמִקְצוֹעַ״.
[53] קיי כלפנינו. קס: ״ומזבח״. קנ: ״לַמִּזְבֵּחַ״.
[54] ק+קיי: ״אֵין״.
[55] ק+קיי: ״לֹא״.
[56] קיי כלפנינו. ק: ״אֶלָּא״. וצ״ע.
[57] קיי כלפנינו. ק: ״שֶׁשּׁוֹמְעִין״.
[58] ק כלפנינו (גם הכתיב וגם הניקוד). קיי: ״מכני״. והשוו להלן ג,ט.
[59] ק+קיי: ״נָטַל״.
[60] כך כתוב בפרמה, וכך ניקד נקדן פרמה. קיי כלפנינו. ק: ״הָלַךְ [הֵילַּךְ]״ (ניקוד קנ). והשוו להלן ה,ה.
[61] ק+קיי: ״חָתָה״.
[62] קס+קיי כלפנינו. קנ: ״הַמַּאֲכוֹלוֹת״.
[63] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״הפך״.
[64] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״הילך״.
[65] ק כלפנינו. קיי: ״למזרחו״.
[66] קיי כלפנינו. ק: ״וְהִקְדִּישׁוּ״.

הַמַּגְרֵיפוֹת וְהַצִּינּוֹרוֹת^[1] וְעָלוּ לְרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ. הָאֵיבָרִים וְהַפְּדָרִים שֶׁלֹּא נִתְאַכְּלוּ מִבָּעֶרֶב, סוֹנְקִין אוֹתָן לְצִידְדֵי«[2]• הַמִּזְבֵּחַ. וְאִם«[3] אֵין {ה} הַצְּדָדִים מַחֲזִיקִין, סוֹדְרִין אוֹתָן בַּסּוֹבֵב עַל הַכֶּבֶשׁ. **ב׳** הֵחֵלּוּ## מַעֲלִים בָּאֵפֶר עַל גַּבֵּי תַּפּוּחַ«[4]•. וְתַפּוּחַ הָיָה בְּאֶמְצַע הַמִּזְבֵּחַ, {פע} פְּעָמִים עָלָיו שְׁלֹשׁ$ מֵאוֹת כּוֹר. וּבָרְגָלִים לֹא הָיוּ מְדַשְּׁנִים אוֹתוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא נוֹיִ לַמִּזְבֵּחַ. מִיָּמָיו לֹא נִתְעַצֵּל& כֹּהֵן מִלְּהוֹצִיא אֶת הַדֶּשֶׁן. **ג׳** הֵחֵלּוּ מַעֲלִין בְּגִיזֵירִין לְסַדֵּר אֶת {המ} הַמַּעֲרָכָה. וְכִי כָל הָעֵצִים כְּשֵׁירִים לַמַּעֲרָכָה? הִין[5], כָּל הָעֵצִים כְּשֵׁרִים, חוּץ מִשֶּׁלַּזַּיִת וְשֶׁלַּגֶּפֶן«[6]. אֲבָל בְּאֵילּוּ רְגִילִים: בְּמוֹרְבִיּוֹת#[7] שֶׁלִּתְאֵינָה«[8] וְשֶׁלָּ-## אֱגוֹז וְשֶׁלְּעֵץ שֶׁמֶן. **ד׳** סִידֵּר אֶת הַמַּעֲרָכָה$ גְדוֹלָה$ מִזְרָחָה«[9], וַחֲזִיתָהּ«[10] מִזְרָחָה, וְרָאשֵׁי הַגִּזֵירִין הַפְּנִימִיִּים הָיוּ נוֹגְעִין בַּתַּפּוּחַ. וְרֶיוַוח הָיָה בֵין הַגִּיזֵירִים, שֶׁהָיוּ מַצִּיתִים אֶת הָאַלִיתָא^[11]## מִשָּׁם«[12]•. **ה׳** בֵּרְרוּ«[13]# מִשָּׁם עֲצֵי תְאֵינָה יָפִים, לְסַדֵּר אֶת הַמַּעֲרָכָה הַשְּׁנִיָּיה«[14] לִקְטֹרֶת, מִכְּנֶגֶד[15]* קֶרֶן מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית, מָשׁוּךְ מִן הַקֶּרֶן כְּלַפֵּי {ה} הַצָּפוֹן אַרְבַּע אַמּוֹת, כַּעֲמָד[16]$# חָמֵשׁ סְאִים {גי} גֵּיחָלִים^[17], וּבַשַּׁבָּת כָּעֳמָד$## שְׁמוֹנַת סְאִים גֶּיחָלִים, שֶׁשָּׁם הָיוּ נוֹתְנִים שְׁנֵי בַּזִיכֵי לְבוֹנָה שֶׁלְּלֶחֶם הַפָּנִים. הָאֵיבָרִים וְהַפְּדָרִים שֶׁלֹּא נִתְאַכְּלוּ {מ} מִבָּעֶרֶב, מַחֲזִירִין אוֹתָן לַמַּעֲרָכָה. הִצִּיתוּ שְׁתֵּי מַעֲרָכוֹת«[18] בָּאֵשׁ, יָרְדוּ^[19]• וּבָאוּ לָהֶם לְלִשְׁכַּת הַגָּזִית.

הל׳ ה׳ פרק ג׳

אָמַרוּ לָהֶם הַמְּמוּנֶּה: בּוֹאוּ^[20]• וְהָפִיסוּ^•: מִי שׁוֹחֵט, מִי זוֹרֵק, מִי מְדַשֵּׁן אֶת הַמִּזְבֵּחַ הַפְּנִימִי, וּמִי^[21] {מ} מְדַשֵּׁן אֶת הַמְּנוֹרָה, וּמִי«[22] מַעֲלֶה אֵיבָרִים לַכֶּבֶשׁ: הָרֹאשׁ וְהָרֶגֶל, וּשְׁתֵּי הַיָּדַיִם, הָעוֹקֶץ וְהָרֶגֶל, הֶחָזֶה וְהַגֵּרָה, וּשְׁתֵּי הַדְּפָנוֹת«[23], הַקְּרָבַיִים, וְהַסֹּלֶת, וְהַחֲבִיתִּים^[24], וְהַיַּיִן. וְהֵפִיסוּ^[25], וְזָכָה^[26] מִי שֶׁזָּכָה. **ב׳** אָמַרוּ לָהֶם:$ צְאוּ וּרְאוּ אִם הִגִּיעַ זְמַן הַשְּׁחִיטָה. אִם הִגִּיעַ, הָרוֹאֶה אוֹמֵרוּ: בּוֹרְקִי$. מַתִּיָה בֶן שְׁמוּאֵל אוֹמֵרוּ: הֵאִיר«[27] פְּנֵי כָל הַמִּזְרָח ••עַד«[28] שֶׁהוּא בְחֶבְרוֹן?•• הוּא^[29] אוֹמֵר: הִין&«[30]. **ג׳** אָמַרוּ לָהֶם: צְאוּ וְהָבִיאוּ טָלֶה#[31] מִלִּשְׁכַּת הַטְּלָיִם«[32]#•. וַהֲלֹא«[33] לִשְׁכַּת הַטְּלָיִם»#• הָיְתָה בְמִקְצוֹעַ צְפוֹנִית מַעֲרָבִית. וְאַרְבַּע לְשָׁכוֹת הָיוּ שָׁם: {א} אַחַת לִשְׁכַּת הַטְּלָיִם»#•, וְאַחַת לִשְׁכַּת הַחוֹתָמוֹת, וְאַחַת לִשְׁכַּת«[34]• בֵּית הַמּוֹקֵד, וְאַחַת לִשְׁכָּה«[35] שֶׁהָיוּ עוֹשִׂין בָּהּ לֶחֶם הַפָּנִים. **ד׳** נִכְנְסוּ לְלִשְׁכַּת הַכֵּלִים, וְהוֹצִיאוּ מִשָּׁם תִּשְׁעִים וּשְׁלֹשָׁה כְלֵי כֶסֶף וּכְלֵי זָהָב. הִשְׁקוּ^[36] אֶת הַתָּמִיד בְּכוֹס שֶׁלַּזָּהָב. אַף עַל פִּי שֶׁהוּא מְבוּקָּר מִבָּעֶרֶב, מְבַקְּרִין אוֹתוֹ לְאוֹר הָאֲבוּקוֹת. **ה׳** מִי שֶׁזָּכָה בַּתָּמִיד, מוֹשְׁכוֹ וְהוֹלֵךְ לְבֵית הַמִּטְבָּחַיִים#[37], וּמִי^[38] שֶׁזָּכוּ {ב} בָאֵיבָרִים הוֹלְכִים אַחֲרָיו. בֵּית«[39] הַמִּטְבָּחַיִים^[40]# הָיָה לִצְפוֹנוֹ שֶׁלַּמִּזְבֵּחַ, וְעָלָיו שְׁמֹנָה עַמּוּדִים נַנָּסִים#[41], וּרְבִיעִין[42] שֶׁלָּאֶרֶז עַל גַּבֵּיהֶם, וְאוּנְקְלָיוֹת«[43]& {של} שֶׁלַּבַּרְזֶל הָיוּ קְבוּעִין בָּהֶן, וּשְׁלֹשָׁה סְדָרִים הָיָה«[44]• לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, שֶׁבָּהֶן תּוֹלִין וּמַפְשִׁיטִין, {וש} וְשׁוּלְחָנוֹת«[45]• שֶׁלַּשַּׁיִשׁ## בֵּין«[46]• הָעַמּוּדִים. **ו׳** מִי שֶׁזָּכוּ בְדִישּׁוּן הַמִּזְבֵּחַ^[47] הַפְּנִימִי וְהַמְּנוֹרָה הָיוּ מַקְדְּמִין$[48]#, וְאַרְבָּעָה כֵלִים בְּיָדָם: הַטֶּנִי&## {וה} וְהַכּוּז וּשְׁנֵי מַפְתְּחוֹת. הַטֶּנִי& דּוֹמֶה לְתַרְקָב גָּדוֹל«[49]**• שֶׁלַּזָּהָב, מַחֲזִיק קַבַּיִים וָחֵצִי. וְהַכּוּז«[50] דּוֹמֶה לְקִיתוֹן«[51] גָּדוֹל שֶׁלַּזָּהָב. וּשְׁנֵי מַפְתְּחוֹת, אֶחָד יוֹרֵד אַמַּת«[52]##• שֶׁיחִי^[53]##• וְאֶחָד פּוֹתֵחַ כֵּיוָן##. **ז׳** בָּא לוֹ לְפִשְׁפֵּשׁ&$ הַצְּפוֹנִי. וּשְׁנֵי פִּשְׁפְּשִׁים$[54]# הָיוּ לוֹ לְשַׁעַר הַגָּדוֹל, אֶחָד בַּצָּפוֹן וְאֶחָד בַּדָּרוֹם. שֶׁבַּדָּרוֹם לֹא נִכְנַס בּוֹ אָדָם מֵעוֹלָם, וְעָלָיו הוּא[55]* מְפֹרָשׁ&$ עַל יְדֵי יְחֶזְקֵאל שֶׁנֶּאֱמַרוּ«[56]•°: "וַיֹּאמֶר אֵלַי ײי«[57]•, הַשַּׁעַר הַזֶּה סָגוּר יִהְיֶה לֹא יִפָּתֵחַ וְאִישׁ לֹא יָבֹא בוֹ כִּי ײי אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בָּא בוֹ {ס} וְהָיָה סָגוּר". **ח׳**«[58]• נָטַל אֶת הַמַּפְתֵּחַ וּפָתַח אֶת {ה} הַפִּשְׁפֵּשׁ&$, נִכְנַס לְהַתָּא$, וּמֵהַתָּא לַהֵיכָל, עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ לְשַׁעַר הַגָּדוֹל. הִגִּיעַ לְשַׁעַר הַגָּדוֹל, הֶעֱבִיר אֶת הַנֶּגֶר## וְאֶת הַפּוֹתְחִיּוֹת#[59] וּפְתָחוֹ«[60]•. וְלֹא»• הָיָה הַשּׁוֹחֵט«[61] שׁוֹחֵט, עַד שֶׁהוּא שׁוֹמֵעַ קוֹל שַׁעַר הַגָּדוֹל שֶׁנִּפְתָּח. **ט׳**«[62]• מִירִיחוֹ הָיוּ שׁוֹמְעִין קוֹל שַׁעַר הַגָּדוֹל שֶׁנִּפְתָּח (מִירִיחוֹ הָיוּ שׁוֹמְעִין

---

1 ק+קיי: "וְאֶת הַצִּינּוֹרוֹת" (קס הכתיב: "ואת הצינרות", ואולי מישהו ניקד שם בתחילה אות "נ" בצירי/סגול).
2 קיי כלפנינו. ק: "לִצְדָדֵי".
3 ק: "אִם". קיי ליתא: "אם".
4 קס כלפנינו. קיי+קנ: "הַתַּפּוּחַ".
5 קס+קיי כלפנינו, וכך ניקד נקדן פרמה. קנ: "הָיוּ".
6 קיי כלפנינו. ק: "וּמִשֶּׁלַּגֶּפֶן".
7 נקדן פרמה ניקד: "בְּמוֹרְבִיּוֹת".
8 קיי+קנ כלפנינו. קס: "שלתאינים".
9 קיי+קנ כלפנינו. קס אולי: "מזרחית".
10 קיי+קנ כלפנינו. קס אולי: "חזית".
11 קקיי בסיומת "ה". כך ניקד קנ, אך בפרמה מנוקד: "הָאַלֵּיתָא" (ניקוד "ליתא" בידי הסופר(?) והשאר בידי הנקדן).
12 קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "משם".
13 קיי+קנ כלפנינו. קס: "וברדו". ונקדן פרמה ניקד: "בָּרְרוּ".
14 קיי כלפנינו. ק: "שְׁנִיָּיה".
15 ייתכן שאות "כ" מתוקנת בידי סופר פרמה. קיי כלפנינו. קס: "כנגד". קנ: "כְּמִנְּגֶד".
16 כך ניקד כאן נקדן פרמה, וכעין זה ניקד סופר(?) פרמה בסמוך. קנ ניקד כאן: "כְּעֶמֶד". אך בסמוך יש השמטה בקאופמן.
17 ק+קיי הכתיב: "גֶּחָלִים".
18 קיי כלפנינו. ק: "הַמַּעֲרָכוֹת".
19 ק+קיי: "וְיָרְדוּ".
20 קנ כלפנינו. קס+קיי: "אמר להם הממונה והפיס מי שוחט וכו'".
21 ק+קיי: "מִי".
22 קיי+קנ כלפנינו. קס: "מי".
23 קיי+קנ כלפנינו. קס: "דפנות".
24 קנ כלפנינו. קס+קיי: "החביתים"
25 ק+קיי: "הֵפִיסוּ"
26 ק+קיי: "זָכָה"
27 קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף: "על".
28 קיי כלפנינו. ק ליתא: "עד שהוא בחברון". והשוו מסכת יומא.
29 ק+קיי: "וְהוּא"
30 קיי כלפנינו. ק נוסף: "הִין"
31 נקדן פרמה ניקד: "טָלֶה".
32 כך כתוב בפרמה, ומנוקד בידי נקדן פרמה. קיי+קנ: "הַטְּלָיִים". וכן פעמיים להלן, אלא שבפעם הסמוכה יש בקאופמן השמטה מחמת הדומות.
33 קיי: "והרי". ק: יש השמטה מחמת הדומות.
34 קיי כלפנינו. ק ליתא: "לשכת".
35 קיי+קנ כלפנינו. קס: "לשכת".
36 ק+קיי: "וְהִשְׁקוּ".
37 קנ כנראה ניקד: "הַמִּטְבָּחַיִים". ושמא שתי הנקודות התחתונות של הקובוץ נוספו מאוחר יותר. אך להלן כל הנקודות אחידות וצ"ע. וראו עוד מספר פעמים להלן.
38 ק+קיי: "מִי"
39 קיי כלפנינו. ק: "וּבֵית".
40 קנ כלפנינו, אלא שניקד: "הַמִּטְבָּחַיִים". וראו לעיל. קס+קיי: "מטבחיים"
41 נקדן פרמה ניקד: "נַנָּסִים".
42 קס+קיי כלפנינו. קנ: "וּרְבִיעִית".
43 ק כתוב ומנוקד כלפנינו. קיי הכתיב: "ואנקליות".
44 קיי כלפנינו. ק ליתא: "היה".
45 ק כלפנינו. קיי: "על שולחנות".
46 ק כלפנינו. קיי: "שבין". וראו בהערה הקודמת.
47 ק+קיי: "מִזְבֵּחַ".
48 נקדן פרמה ניקד: "מַקְדִּמִין".
49 הסופר כתב "ג'", והשלמתי "גָּדוֹל" לפי ק. אך קיי ליתא "גדול". ושמא סופר פרמה כתב "ג'" מחמת הרגלו אך לבסוף התחרט ולא גרס מילה זו. וצ"ע.
50 קיי+קנ כלפנינו. קס: "וכוז".
51 קיי+קנ כלפנינו. קס: ?"לתיקון"?.
52 קיי כלפנינו. ק: "לְאַמַּת".
53 כך כתוב בפרמה ומנוקד בידי סופר(?) פרמה. קס+קיי כלפנינו, אך הכתיב שם: "שֶׁחִי". קנ: "הַשֶּׁחִי".
54 נקדן פרמה ניקד: "פִּשְׁפְּשִׁים".
55 פתחתי את הקיצור לפי ק+קיי.
56 קיי כלפנינו. ק ליתא: "שנאמר" וזו גרסה טובה יותר. ומקור הפסוק: יחזקאל מד'
57 קיי כלפנינו. ק ליתא: "ײי".
58 ק כלפנינו. קיי: אין כאן הלכה חדשה.
59 נקדן פרמה ניקד: "הַפּוֹתְחִיּוֹת".
60 קס+קיי: "ופתחו. לא היה וכו'". ושמא קנ גרס "וּפָתַח, וְלֹא הָיָה" וכו'.
61 קיי כלפנינו. ק: "לֹא הָיָה (בה) שׁוֹחֵט שׁוֹחֵט".
62 ק: כתוב כאן פעם שנייה את סימן ההלכה "ח". קיי: "ח" מפני שאין הלכה חדשה לעיל "נטל את המפתח".

קוֹל שַׁעַר גָּדוֹל[1]* שֶׁנִּפְתָּח)[2]* מִירִיחוֹ הָיוּ שׁוֹמְעִין {ק} קוֹל [3]«^••• הַצַּלְצָל[4]«##* מִירִיחוֹ הָיוּ שׁוֹמְעִין קוֹל הַמַּגְרֵיפָה. מִירִיחוֹ[5]* הָיוּ שׁוֹמְעִין קוֹל הֶחָלִיל. מִירִיחוֹ הָיוּ שׁוֹמְעִין קוֹל גְּבִינִי כָּרוֹז. מִירִיחוֹ הָיוּ שׁוֹמְעִין קוֹל הָעֵץ שֶׁעָשָׂה בֶּן קָטִין מֵיכְנֶה[6]«#• לַכִּיּוֹר. {מ} [7]«^•• מִירִיחוֹ הָיוּ (שׁוֹמְעִין)[8]* מְרִיחִים רֵיחַ פִּיטּוּם הַקְּטֹרֶת. אָמַורו רְ' <אֶ>לְעָזָר$ בֶּן דַּלְגָיִי$&, עִזִּים הָיוּ לְאַבָּא[9]«• בְּהָרֵי$ מִכְוַור[10]«##•, וְהָיוּ מְעַטְשׁוֹת[11]« מֵרֵיחַ פִּיטּוּם הַקְּטֹרֶת. יִ'[12]«• מִי שֶׁזָּכָה בְדִישּׁוּן מִזְבֵּחַ {ה} הַפְּנִימִי[13]«•, נִכְנַס וְנָטַל אֶת הַטֶּנִי$ וְהִנִּיחוֹ לְפָנָיו. {ה} הָיָה$ חוֹפֵן וְנוֹתֵן לְתוֹכוֹ, וּבָאַחֲרוֹנָה כִּיבֵּד אֶת הַשְּׁאָר לְתוֹכוֹ וְהִינִּיחוֹ וְיָצָא. יִ'אִ'[14]^• מִי שֶׁזָּכָה בְדִישּׁוּן הַמְּנוֹרָה, נִכְנַס וּמָצָא שְׁנֵי[15]«• נֵירוֹת {מז} מִזְרָחִיִּים[16]^ דּוֹלְקִין, מְדַשֵּׁן אֶת הַשְּׁאָר - וּמַנִּיחַ אֵלּוּ$ בִּמְקוֹמָן. מְצָאָן שֶׁכָּבוּ##, מְדַשְּׁנָן וּמַדְלִיקָן מִן הַדּוֹלְקִין, וְאַחַר כָּךְ מְדַשֵּׁן אֶת הַשְּׁאָר. וְאֶבֶן {ה} הָיְתָה[17]«• לִפְנֵי« הַמְּנוֹרָה וּבָהּ שָׁלֹשׁ[18]« מַעֲלוֹת, שֶׁעָלֶיהָ הַכֹּהֵן[19]« עוֹמֵד וּמֵטִיב אֶת הַנֵּירוֹת. הִנִּיחַ אֶת הַכּוּז עַל מַעֲלָה שְׁנִיָּיה וְיָצָא.

הל' יִ'אִ'[20]«• פרק ד'

לֹא הָיוּ כוֹפְתִין אֶת הַטָּלֶה, אֶלָּא מַעֲקִידִין[21]«& {א} אֹתוֹ. מִי שֶׁזָּכוּ בָאֵיבָרִים, אוֹחֲזִים בּוֹ. וְכָךְ[22]« הָיְתָה עֲקֵידָתוֹ: רֹאשׁוֹ לַדָּרוֹם[23]«• וּפָנָיו לַמַּעֲרָב. וְהַשּׁוֹחֵט[24]^, עוֹמֵד בַּמִּזְרָח וּפָנָיו לַמַּעֲרָב. שֶׁלַּשַּׁחַר הָיָה נִשְׁחָט עַל קֶרֶן צְפוֹנִית מַעֲרָבִית, עַל טַבַּעַת שְׁנִיָּיה. וְשֶׁלְּבֵין הָעַרְבַּיִים הָיָה נִשְׁחָט עַל קֶרֶן צְפוֹנִית$ מִזְרָחִית$, עַל טַבַּעַת שְׁנִיָּיה. שָׁחַט הַשּׁוֹחֵט, {וִ?תִ?}[25]* וְקִיבֵּל הַמְקַבֵּל. בָּא לוֹ לְקֶרֶן מִזְרָחִית צְפוֹנִית, נוֹתֵן[26]«• מִזְרָחָה צָפוֹנָה. מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית, נוֹתֵן«• מַעֲרָבָה דָרוֹמָה. שִׁירֵי& הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ (לא)[27]* אֶל[28]^• יְסוֹד דְּרוֹמִי. בִּ' לֹא הָיָה שׁוֹבֵר בּוֹ אֶת הָרֶגֶל, אֶלָּא נוֹקְבוֹ מִתּוֹךְ עַרְקוּבּוֹ$ וְתוֹלֶה בוֹ. הָיָה מַפְשִׁיט וְיוֹרֵד עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ לֶחָזֶה. הִגִּיעַ לֶחָזֶה, חָתַךְ אֶת הָרֹאשׁ וּנְתָנוֹ[29]«• לְמִי שֶׁזָּכָה בוֹ. חָתַךְ אֶת הַכְּרָעַיִם וּנְתָנָן לְמִי שֶׁזָּכָה בָהֶם. מֵירֵק[30]# אֶת[31] הַהֶפְשֵׁט, קָרַע אֶת הַלֵּב וְהוֹצִיא אֶת דָּמוֹ. חָתַךְ אֶת הַיָּדַיִים וּנְתָנָן לְמִי שֶׁזָּכָה בָהֶן. עָלָה לְרֶגֶל הַיְמָנִית, חֲתָכָהּ וּנְתָנָהּ לְמִי שֶׁזָּכָה בָהּ, וּשְׁתֵּי בֵיצִים עִימָּהּ. גִּ'[32]« קְרָעוֹ, וְנִמְצָא כוּלּוֹ גָלוּיִ לְפָנָיו. נָטַל אֶת הַפֶּדֶר וּנְתָנוֹ עַל בֵּית שְׁחִיטַת[33]«• הָרֹאשׁ מִלְמַעְלָן. נָטַל אֶת הַקְּרָבַיִים[34]«• {ונ} וּנְתָנָן לְמִי שֶׁזָּכָה בָהֶן לַהֲדִיחָן. הַכֶּרֶס[35]« מְדִיחִין אוֹתָהּ בְּבֵית[36]# מְדִיחִים כָּל צוֹרְכָּהּ[37]«. הַקְּרָבַיִים {מ} מְדִיחִין אוֹתָם[38]«• שְׁלֹשָׁה פְעָמִים בִּמֵעוּטָה[39]##, עַל שׁוּלְחָנוֹת שֶׁלַּשַּׁיִשׁ שֶׁבֵּין הָעַמּוּדִים. דִּ' נָטַל אֶת הַסַּכִּין& וְהִפְרִישׁ אֶת (נ)[40]* הָרֵיאָה מִן הַכָּבֵד, וְאֶצְבַּע הַכָּבֵד[41]^ מִן הַכָּבֵד, וְלֹא הָיָה {מ} מְזִיזָהּ מִמְּקוֹמָהּ. נָקַב[42]• אֶת הֶחָזֶה וּנְתָנוֹ לְמִי שֶׁזָּכָה בוֹ. עָלָה לְדוֹפֶן הַיְמָנִית, הָיָה חוֹתֵךְ {וי} וְיוֹרֵד עִם$ הַשִּׁזְרָה[43]^, וְלֹא[44]^ הָיָה נוֹגֵעַ בַּשִּׁיזְרָה, עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ בִּשְׁתֵּי[45]^• צְלָעוֹת רַכּוֹת. חֲתָכָהּ וּנְתָנָהּ לְמִי שֶׁזָּכָה בָהּ, וְהַכָּבֵד תְּלוּיָה[46]«• בָהּ. הִ' בָּא לוֹ לְגֵרָה[47]##, וְהִנִּיחַ[48]^ בָּהּ שְׁתֵּי צְלָעוֹת מִיכָּן וּשְׁתֵּי צְלָעוֹת מִיכָּן[49]«. חֲתָכָהּ וּנְתָנָהּ לְמִי שֶׁזָּכָה בָהּ, וְהַקָּנֶה וְהַלֵּב וְהָרֵיאָה תְּלוּיִן[50]« בָּהּ. וִ' בָּא לוֹ לְדוֹפֶן הַשְּׂמָאלִית, וְהִנִּיחַ בָּהּ שְׁתֵּי צְלָעוֹת רַכּוֹת (וּשְׁתֵי)[51]* מִלְמַעְלָן וּשְׁתֵּי צְלָעוֹת[52]« רַכּוֹת מִלְּמַטָּן. וְכָךְ הָיָה מַנִּיחַ {בחבר} בַּחֲבֶרְתָּהּ. נִמְצָא מַנִּיחַ בִּשְׁתֵּיהֶן, שְׁתַּיִם שְׁתַּיִם מִלְמַעְלָן וּשְׁתַּיִם שְׁתַּיִם מִלְּמַטָּן. חֲתָכָהּ וּנְתָנָהּ לְמִי שֶׁזָּכָה בָהּ, וְהַשִּׁזְרָה עִימָּהּ, וְהַטְּחוֹל תָּלוּיִ בָּהּ. וְהִיא הָיְתָה גְדוֹלָה, אֶלָּא שֶׁלַּיָּמִין קוֹרִין גְּדוֹלָה, שֶׁהַכָּבֵד תְּלוּיָה בָהּ. זִ' בָּא לוֹ לְעוֹקֶץ, חֲתָכוֹ וּנְתָנוֹ לְמִי שֶׁזָּכָה בוֹ, וְהָאַלְיָה[53]^ וְאֶצְבַּע הַכָּבֵד וּשְׁתֵּי כְלָיוֹת[54]^ עִימּוֹ. נָטַל רֶגֶל הַשְּׂמָאלִית וּנְתָנָהּ לְמִי שֶׁזָּכָה בָהּ. נִמְצְאוּ כוּלָּם עוֹמְדִים בַּשּׁוּרָה[55]# וְהָאֵבָרִים בְּיָדָם. חִ' הָרִאשׁוֹן, בָּרֹאשׁ וּבָרֶגֶל. הָרֹאשׁ בִּימִינוֹ, וְחַרְטוּמוֹ[56]« כְלַפֵּי זְרוֹעוֹ, וְקַרְנָיו בֵּין אֶצְבְּעוֹתָיו, וּבֵית שְׁחִיטָתוֹ מִלְמַעְלָן, וְהַפֶּדֶר נָתוּן עָלֶיהָ. הָרֶגֶל$ שֶׁלַּיָּמִין[57]# בִּשְׂמֹאלוֹ, וּבֵית עוֹרָהּ$ לַחוּץ. טִ' הַשֵּׁינִי, בִּשְׁתֵּי יָדַיִם[58]«, שֶׁלַּיָּמִין# בִּימִינוֹ, וְשֶׁלַּשְּׂמֹאול בִּשְׂמֹאלוֹ, וּבֵית עוֹרָם לַחוּץ. יִ' הַשְּׁלִישִׁי, בָּעוֹקֶץ וּבָרֶגֶל. הָעוֹקֶץ {ב}

---

[1] לעיל כתב: "הַגָּדוֹל". וכן ק+קיי: "הַגָּדוֹל".

[2] נכתב בטעות פעמיים, וסומן למחיקה בנקודותיים לפני ואחרי, כנראה בידי הסופר(?) אך בכל זאת נוקד. בידי הנקדן (ושמא יש כאן תיקון באות "ח" של "שנפתח").

[3] מכאן והלאה סדר המשפטים הפותחים במילים "מיריחו היו שומעין", שונה בין כתבי היד. בנוסף, כתבי היד האחרים מוסיפים תוספות כדלהלן: ק+קיי נוסף: **"מִירִיחוֹ הָיוּ שׁוֹמְעִין קוֹל הַשִּׁיר"**. קיי נוסף עוד: **"מִירִיחוֹ הָיוּ שׁוֹמְעִין קוֹל הַשּׁוֹפָר"**. להלן פירוט סדר המשפטים הבאים בכתבי היד האחרים:
ק: השיר, המגריפה, העץ, גביני כרוז, החליל, הצלצל.
קיי: המגריפה, הצלצל, החליל, גביני כרוז, העץ, השיר, השופר.

[4] כך כתוב בפרמה, וכך מנוקד בידי סופר(?) פרמה. אלא שייתכן שאות "צי" הראשונה נוקדה בחיריק ולאחר מכן הניקוד תוקן לפתח. וצ"ע. קיי הכתיב כלפנינו. ק: "הַצִּילְצֵל".

[5] ק+קיי כלפנינו. ייתכן שבפרמה יש תיקון באות "מ", אולי בידי הסופר.

[6] כך כתוב בפרמה, ומנוקד בידי נקדן פרמה. קיי: "מכני". ק: "מֵכְנֶה" (קס כתב בטעות: "מבנה"). והשוו לעיל א,ה.

[7] ק+קיי נוסף: **"וְיֵשׁ אוֹמְ' אַף קוֹלוֹ שֶׁלְּכֹהֵן גָּדוֹל שֶׁהָיָה [קיי: "בְּשָׁעָה שֶׁהוּא"] מַזְכִּיר אֶת הַשֵּׁם בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים"**. אמנם במקום "וְיֵשׁ אוֹמְ' אַף", קנ הגיה (ושיבש) כך: "וְהוּא אוֹמֵ' הַגִּיַע".

[8] הסופר כתב בטעות, נוקד, ונמחק בנקודותיים לפני ואחרי המילה. וספק האם נמחק בידי הסופר או בידי הנקדן. וכן ק+קיי ליתא.

[9] קיי כלפנינו. ק: "לְבֵית אַבָּא".

[10] כך כתוב בפרמה, ומנוקד בידי סופר(?) פרמה. קיי הכתיב כלפנינו. ק: "מִכְבַּר" (ניקוד קנ).

[11] קס כלפנינו. קיי+קנ: "מִתְעַטְּשׁוֹת".

[12] ק: אין כאן הלכה חדשה. קיי: "ט", מפני שאין הלכה חדשה לעיל "נטל את המפתח".

[13] קיי כלפנינו. ק: "הַפְּנִימִית".

[14] ק+קיי: "י".

[15] קיי כלפנינו. ק: "שְׁתֵּי".

[16] קנ כלפנינו. קס+קיי הכתיב: "מזרחים".

[17] קיי כלפנינו. ק: "וְאבן בִּפְנֵי הַמְּנוֹרָה".

[18] קיי+קנ כלפנינו. קס: לא ידוע מה כתב תחת המילים "שלוש מעלות" ש-קנ כתבן על המחק.

[19] קיי כלפנינו. ק: "כֹּהֵן".

[20] קיי: "ט" (למרות שיש שם "י"), מפני שאין הלכה חדשה לעיל "מיריחו". ק: "י", מפני שאין הלכה חדשה לעיל "מי שזכה בדישון מזבח".

[21] קיי כלפנינו. ק בטעות: "מַעֲקִירִין".

[22] קיי+קנ כלפנינו. קס: "וכי".

[23] קיי כלפנינו. ק: "דָּרוֹם".

[24] ק+קיי: "הַשּׁוֹחֵט".

[25] ספק "ת/ק". ואם "ת" - הרי זה שומר שורה שלא כמילה הבאה. ק+קיי כמילה הבאה.

[26] קיי כלפנינו. ק: "וְנָתַן". וכן בסמוך.

[27] הסופר סימן למחיקה בגרשים. וכן ק+קיי ליתא.

[28] ק+קיי: "עַל".

[29] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ונותנו".

[30] נקדן פרמה ניקד: "מֵירַק".

[31] קס+קיי כלפנינו. קנ: "מֵירֵק וְהִפְשִׁיט".

[32] ק כלפנינו. קיי: ההלכה מתחילה לעיל: "עלה לרגל הימנית".

[33] קיי כלפנינו. ק: "שְׁחִיטָתוֹ".

[34] קיי כלפנינו (295295ולייתר דיוק: "הקרבים"). ק בטעות: "הַקְּרָנַיִם".

[35] קנ כלפנינו. קיי בטעות: "הכרס". ק: "הכרים/ס".

[36] כח ניק נקן פרמה. קנ ניקד בטעות: "בַּבַּיִת".

[37] קס הכתיב כלפנינו. קיי+קנ: "צָרְכָּהּ".

[38] קיי+קנ כלפנינו. קס: "אותה".

[39] כך ניקד קנ. בפרמה מנוקד: "בִּמְעוּטָה" וכנראה שלפחות חלק מניקוד מילה זו בפרמה נעשה בידי הסופר(?).

[40] הסופר סימן למחיקה בגרש. וכן ק+קיי ליתא.

[41] ק+קיי: "כָּבֵד".

[42] קיי+קס(?) כלפנינו. קנ: "נָטַל".

[43] ק+קיי בכתיב מלא: "הַשִּׁיזְרָה".

[44] ק+קיי: "לֹא".

[45] ק+קיי: "לִשְׁתֵּי".

[46] קיי כלפנינו. ק: "תָּלוּיִ".

[47] בפרמה מנוקד בִּידוע. וכעין זה בכולם.

[48] ק+קיי: "הִנִּיחַ".

[49] קיי כלפנינו. ק: מילה זו חסרה.

[50] קיי+קנ כלפנינו. קס: "תלויה".

[51] הסופר סימן למחיקה בנקודותיים לפני ואחרי המילה. וכן ק+קיי ליתא.

[52] קיי כלפנינו. ק ליתא: "רכות".

[53] ק+קיי: "הָאַלְיָה".

[54] ק+קיי: "הַכְּלָיוֹת".

[55] נקדן פרמה ניקד: "בְּשׁוּרָה".

[56] קנ כלפנינו. קס: "חרטומו" קיי: "וחרטמו".

[57] נקדן פרמה ניקד: "שֶׁלִּימִין". וכן להלן.

[58] קיי כלפנינו. ק: "הַיָּדַיִם".

בִּימִינוֹ, וְהָאַלְיָה מְדוּלְדֶּלֶת בֵּין אֶצְבְּעוֹתָיו,
אֶצְבַּע[1]« הַכָּבֵד וּשְׁתֵּי כְּלָיוֹת[2]« עִימּוֹ. הָרֶגֶל {א}
שֶׁלִּשְׂמאוֹל בִּשְׂמאלוֹ, וּבֵית עוֹרָהּ לַחוּץ.
י״א׳ הָרְבִיעִי, בֶּחָזֶה וּבַגֵּרָה##. הֶחָזֶה {בי}
בִּימִינוֹ, וְהַגֵּרָה בִּשְׂמאלוֹ, וְצַלְעוֹתֶיהָ בֵּין
אֶצְבְּעוֹתָיו. **י״ב׳**[3]«• הַחֲמִישִׁי, בִּשְׁתֵּי דְּפָנוֹת.
שֶׁלַּיָּמִין# בִּימִינוֹ, וְשֶׁלַּ[שְׂ]מֹאל[4]* בִּשְׂמאלוֹ, וּבֵית
עוֹרָה לַחוּץ. **י״ג׳**[5]«• הַשִּׁשִּׁי, בַּקְּרָבַיִם {ה}
הַנְּתוּנִים בַּבָּזֶךְ& וּכְרָעַיִם עַל גַּבֵּיהֶן {מלמ}
מִלְמַעְלָן[6]^. הַשְּׁבִיעִי, בַּסּוֹלֶת. הַשְּׁמִינִי, בַּחֲבִיתִּים.
הַתְּשִׁיעִי, בַּיַּיִן. הָלְכוּ וּנְתָנוּם מֵחֲצִי כֶּבֶשׁ
וּלְמַטָּה בְּמַעֲרָבוֹ[7]«•, וּמְלָחוּם. וְיָרְדוּ וּבָאוּ
לָהֶם לְלִשְׁכַּת הַגָּזִית, לִקְרוֹת אֶת שְׁמַע.

הל׳ י״ג׳[8]«• **פרק ה׳**

אָמַר לָהֶם הַמְּמוּנֶּה, בָּרְכוּ בְרָכָה אַחַת, וְהֵם
בֵּירְכוּ##. וְקָרְאוּ עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרִים, שְׁמַע, וְהָיָה
אִם שָׁמוֹעַ [9]«, וַיֹּאמֶר$. וּבֵרְכוּ[10]« אֶת הָעָם שָׁלֹשׁ
בְּרָכוֹת: אֱמֶת וְיַצִּיב, וַעֲבוֹדָה, וּבִרְכַּת[11]«• כֹּהֲנִים.
וּבַשַּׁבָּת מוֹסִיפִין בְּרָכָה אַחַת לְמִשְׁמָר {ה}
הַיּוֹצֵא. **ב׳** אָמַרוּ לָהֶם: חֲדָשִׁים לִקְטֹרֶת#[12]
בּוֹאוּ וְהָפִיסוּ##. וְהֵיפִּיסוּ[13]«, וְזָכָה[14]^ מִי שֶׁזָּכָה. {ח}
חֲדָשִׁים עִם יְשָׁנִים בּוֹאוּ וְהָפִיסוּ: מִי מַעֲלֶה
אֵבָרִים מִן הַכֶּבֶשׁ לַמִּזְבֵּחַ. רִ׳ אֱלִיעֶזֶר בֶּן
יַעֲקֹב אוֹמֵרוּ: הַמַּעֲלֶה אֵיבָרִים לַכֶּבֶשׁ הוּא
מַעֲלֶה אוֹתָן עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ. **ג׳**
מְסָרוּם לַחַזָּנִים, הָיוּ$ מַפְשִׁיטִין אוֹתָם אֶת
בִּגְדֵיהֶם, וְלֹא הָיוּ מַנִּיחִין עֲלֵיהֶן אֶלָּא {מכ}
מִכְנְסַיִים& בִּלְבַד. וְחַלּוֹנוֹת הָיוּ שָׁם, וְכָתוּב {א}
עֲלֵיהֶן תַּשְׁמִישׁ[15]« הַכֵּלִים[16]«. **ד׳** מִי שֶׁזָּכָה
בִקְטֹרֶת#[17], הָיָה נוֹטֵל אֶת הַכַּף. וְכַף[18]^ דּוֹמֶה& {לת}
לְתַרְקַב גָּדוֹל שֶׁלַּזָּהָב, מַחֲזִיק שְׁלֹשֶׁת קַבִּין,
וְהַבָּזֶךְ& לְתוֹכוֹ$, מָלֵא וְגָדוּשׁ קְטֹרֶת. וְכִסּוּי
הָיָה לוֹ, וּכְמִין מְטוּטֶלֶת&## הָיְתָה[19]^• עָלָיו[20]«• {מל}
מִלְמַעְלָן[21]^. **ה׳** מִי שֶׁזָּכָה בַּמַּחְתָּה, נָטַל
מַחְתַּת הַכֶּסֶף[22]«, וְעָלָה לְרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ, וּפִינָּה
אֶת הַגֶּיחָלִים[23]^ הַלָּךְ[24]^#• וְהַלָּךְ^#, וְחָתָה מִן הַמְּאוּכָלוֹת#[25]
וּמִן[26]«• הַפְּנִימִיּוֹת«•. וְיָרַד[27]«• וְעֵירָן לְתוֹךְ שֶׁלַּזָּהָב.
נִתְפַּזַּר& הֵימֶנָּה[28]^• כְּקַב גֶּיחָלִים^, הָיָה$ מְכַבְּדָן {ל}
לָאַמָּה. וּבַשַּׁבָּת כּוֹפֶה עָלָיו[29]«• פְּסַכְתֵּר[30]«#•. וּפְסַקְתֵּר[31]«•
הָיְתָה[32]«• כְּלִי גָדוֹל מַחֲזֶקֶת לֶתֶךְ, וּשְׁתֵּי שַׁרְשְׁרוֹת
הָיוּ בָהּ, אַחַת שֶׁהוּא מוֹשֵׁךְ בָּהּ וְיוֹרֵד, וְאַחַת
שֶׁהוּא אוֹחֵז בָּהּ[33]«• מִלְמַעְלָן בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא
תִתְגַּלְגֵּל#[34]. **ו׳** וּשְׁלֹשָׁה דְבָרִים הָיְתָה
מְשַׁמֶּשֶׁת: כּוֹפִין אוֹתָהּ עַל קַב[35]«• גֶּיחָלִים^ וְעַל
הַשֶּׁרֶץ בַּשַּׁבָּת, וּמוֹרִידִין בָּהּ אֶת הַדֶּשֶׁן מֵעַל[36]«•
גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ. **ז׳** הִגִּיעוּ בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ,
נָטַל אֶחָד אֶת הַמַּגְרֵיפָה וּזְרָקָהּ בֵּין הָאוּלָם
וְלַמִּזְבֵּחַ. וְאֵין[37]^ אָדָם שׁוֹמֵעַ אֶת[38]^ קוֹל חֲבֵירוֹ
בִּירוּשָׁלַם מִקּוֹל הַמַּגְרֵיפָה. וּשְׁלֹשָׁה דְבָרִים
הָיְתָה מְשַׁמֶּשֶׁת: כֹּהֵן שֶׁהוּא שׁוֹמֵעַ אֶת
קוֹלָהּ, יוֹדֵעַ שֶׁאֶחָיו הַכֹּהֲנִים נִכְנָסִין {להש}
לְהִשְׁתַּחֲווֹת, וְהוּא רָץ וּבָא. וּבֶן לֵוִי שֶׁהוּא
שׁוֹמֵעַ אֶת קוֹלָהּ, יוֹדֵעַ שֶׁאֶחָיו הַלְוִיִּם {נכנ}
נִכְנָסִין לְדַבֵּר בַּשִּׁיר, וְהוּא רָץ וּבָא. וְרֹאשׁ
הַמַּעֲמָד הָיָה מַעֲמִיד אֶת[39]«• הַטְּמֵאִים בְּשַׁעֲרֵי[40]«• {מז}
מִזְרָח[41]«.

הל׳ ז׳ **פרק ו׳**

הֵחֵלּוּ## עוֹלִים[42]« בְּמַעֲלוֹת הָאוּלָם. מִי
שֶׁזָּכָה[43]^• בְדִישּׁוּן מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי וְהַמְּנוֹרָה {ה}
הָיוּ מַקְדִּמִין[44]«#• לִפְנֵיהֶם. מִי שֶׁזָּכָה בְדִישּׁוּן {מ}
מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי נִכְנַס, וְנָטַל אֶת הַטֶּנִי {והש}
וְהִשְׁתַּחֲוָה#[45] וְיָצָא. מִי שֶׁזָּכָה בְדִישּׁוּן {המנ}
{בדישון}[46]* הַמְּנוֹרָה, נִכְנַס וּמָצָא שְׁנֵי נֵירוֹת
מִזְרָחִיִּים[47]« דּוֹלְקִים, מְדַשֵּׁן אֶת הַמִּזְרָחִי, {ומ}
וּמַנִּיחַ אֶת הַמַּעֲרָבִי דּוֹלֵק, שֶׁמִּמֶּנּוּ הָיָה[48]«• {מ}
מַדְלִיק אֶת הַמְּנוֹרָה בֵּין הָעַרְבַּיִם. מְצָאוֹ {ש}
שֶׁכָּבָה, מְדַשְּׁנוֹ וּמַדְלִיקוֹ[49]« מִמִּזְבַּח הָעוֹלָה.
נָטַל אֶת הַכּוּז מִמַּעֲלָה[50]« שְׁנִיָּיה, וְהִשְׁתַּחֲוָה
וְיָצָא. **ב׳** מִי שֶׁזָּכָה בַּמַּחְתָּה, צָבַר אֶת
הַגֶּיחָלִים עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ וְרִידְדָן בְּשׁוּלֵי הַמַּחְתָּה,
וְהִשְׁתַּחֲוָה וְיָצָא. **ג׳** מִי שֶׁזָּכָה בִקְטֹרֶת,
הָיָה נוֹטֵל אֶת הַבָּזֶךְ& מִתּוֹךְ הַכַּף וְנוֹתְנוֹ {לא}

---

[1] ק כלפנינו. קיי: "ואצבע".
[2] קיי כלפנינו. ק: "הַכְּלָיוֹת".
[3] ק כלפנינו. קיי: הלכה "יב" מתחילה להלן: "השישי", אך גם כאן יש ריווח של הלכה.
[4] אות "ש" נתלתה בידי הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[5] ק כלפנינו. קיי: כאן מתחילה הלכה "יב", וכדלעיל.
[6] ק+קיי: "מִלְמַעְלָה".
[7] קנ כלפנינו(?). קס: "מערבו". קיי: "ממערבו".
[8] ק כלפנינו. קיי: "יב", מפני שאין הלכה נפרדת "בחמישי", וכדלעיל.
[9] קיי כלפנינו. ק נוסף: "תִשְׁמְעוּ" (קס כתב "תשמע" ו-קנ הוסיף "ו" אלא שבטעות תלה אותה לאחר מילת "שמוע").
[10] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ברכו".
[11] קיי+קנ כלפנינו. קס: "וברכות". וראו בפרק הבא.
[12] נקדן פרמה ניקד: "לַקְּטֹרֶת".
[13] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי: "הפיסו". ק ליתא: "והפיסו".
[14] ק+קיי: "זָכָה".
[15] קיי+קנ(?) כלפנינו. קס: "תשמישי".
[16] קיי+קנ כלפנינו. קס: "כלים".
[17] נקדן פרמה ניקד: "בַקְּטֹרֶת".
[18] ק: "הַכַּף". קיי: "והכף".
[19] ק+קיי: "הָיָה".
[20] קיי כלפנינו. ק: "לָהּ" ("היה לה").
[21] ק+קיי: "מִלְמַעְלָה".
[22] קיי כלפנינו. ק: "כֶּסֶף".
[23] ק+קיי הכתיב: "הַגֶּחָלִים". וכעין זה גם להלן.
[24] כך כתוב בפרמה, וכך ניקד נקדן פרמה. ק+קיי: "הֵלַּךְ הֵלָּךְ" (ניקוד קנ). והשוו לעיל א,ה.
[25] כך ניקד קנ. אך נקדן פרמה ניקד: "הַמְּאוּכָּלוֹת".
[26] קיי: "מן המאוכלות הפנימיות. ק ליתא: "הפנימיות/ומן הפנימיות".
[27] קיי כלפנינו. ק: "וְיָרְדוּ".
[28] ק+קיי: "מִמֶּנּוּ".
[29] ק: "עָלֶיהָ". קיי: "עליהם".
[30] כך כתוב בפרמה, וכך מנוקד בידי נקדן פרמה. קיי הכתיב כלפנינו. ק: "פְּסַקְתֵּר". ושמא היה צריך לנקד בפרמה: "פְּסַכְתֵּר".
[31] ק כלפנינו. קיי: "ופסכתר".
[32] קיי כלפנינו. קס: "היה". קנ: "הָיָת".
[33] קיי כלפנינו. ק ליתא: "בה".
[34] בפרמה מנוקד: "תִתְגַּלְגָּל".
[35] ק כלפנינו. קיי: "גב".
[36] קיי כלפנינו. ק: "עַל".
[37] ק+קיי: "אֵין".
[38] ק+קיי ליתא: "את".
[39] קיי כלפנינו. ק: "מַעֲמִיד טְמֵאִים".
[40] ק כלפנינו. קיי: "בשער".
[41] קיי כלפנינו. ק: "הַמִּזְרָח".
[42] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מעלין".
[43] ק+קיי: "שֶׁזָּכוּ".
[44] קיי הכתיב כלפנינו. הניקוד לפי נקדן פרמה, אך לפי הכתיב צריך לנקד: "מְקַדְּמִין". ק: "מַקְדִּימִין".
[45] נקן פרמה ניק אות "ה" הראשונה בפתח. וצ"ע.
[46] נכפל בטעות. הנקדן לא ניקד מילה זו אך היא לא מסומנת למחיקה. ק+קיי ליתא.
[47] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: "מזרחים".
[48] קיי כלפנינו. ק ליתא: "היה".
[49] קיי כלפנינו. ק: "וּמַדְלִיק".
[50] ק: "מִן מַעֲלָה". קיי: "מלמעלה".

לְאוֹהֲבוֹ אוֹ לִקְרוֹבוֹ. נִתְפַּזֵּר& מִמֶּנּוּ לְתוֹכוֹ, צוֹבְרוֹ[1]«• לוֹ בְחוֹפְנָיו[2]«. וּמְלַמְּדִים אוֹתוֹ: הִיזָּהֵר שֶׁמָּא תַתְחִיל מִפָּנֶיךָ[3]$, שֶׁלֹּא[4]* תִיכָּוֶה##. הִתְחִיל מְמַדֵּד[5]^• וְיוֹצֵא. לֹא הָיָה הַמַּקְטִיר מַקְטִיר עַד שֶׁהַמְּמוּנֶּה אוֹמֵ֯ר לוֹ: הַקְטֵר. אִם הָיָה כֹּהֵן גָּדוֹל, הַמְּמוּנֶּה אוֹמֵ֯ר לוֹ: אִישִׁי כֹהֵן גָּדוֹל, הַקְטֵר. פֵּרְשׁוּ[6]«# הָעָם, וְהִקְטִיר[7]« וְהִשְׁתַּחֲוָוה וְיָצָא. **ד׳** בִּזְמַן שֶׁכֹּהֵן גָּדוֹל נִכְנָס לְהִשְׁתַּחֲווֹת, שְׁלֹשָׁה אוֹחֲזִין בּוֹ: אֶחָד מִימִינוֹ[8]^•, וְאֶחָד מִשְּׂמֹאלוֹ[9]^•, וְאֶחָד בָּאֲבָנִים טוֹבוֹת. וְכֵיוָן {א} שֶׁשָּׁמַע הַמְּמוּנֶּה אֶת[10]« קוֹל רַגְלָיו שֶׁלְּכֹהֵן {ג} גָּדוֹל שֶׁהוּא יוֹצֵא, הִגְבִּיהַּ לוֹ אֶת הַפָּרוֹכֶת, {ו} וְהִשְׁתַּחֲוָוה וְיָצָא, וְנִכְנְסוּ אֶחָיו הַכֹּהֲנִים {ו} וְהִשְׁתַּחֲווּ וְיָצְאוּ. **ה׳** בָּאוּ וְעָמְדוּ עַל מַעֲלוֹת הָאוּלָם. עָמְדוּ הָרִאשׁוֹנִים לִדְרוֹם[11]## אֲחֵיהֶם הַכֹּהֲנִים, וַחֲמִשָּׁה כֵלִים בְּיָדָם: הַטֶּנִי בְּיַד[12] אֶחָד, וְהַכּוּז[13]^ בְּיַד אֶחָד, וְכַף[14]^•• וּכְסוּיָהּ[15]«• בְּיַד אֶחָד, וְהַמַּחְתָּה בְיַד אֶחָד, וְהַבָּזֶךְ[16]# בְּיַד {א} אֶחָד•• וּבֵרְכוּ אֶת הָעָם [בְּרָכָה אַחַת, אֶלָּא שֶׁבַּמְּדִינָה אוֹמְרִים אוֹתָהּ][17]* שָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת, וּבַמִּקְדָּשׁ בְּרָכָה אַחַת. וּבַמִּקְדָּשׁ[18]« אוֹמְרִין אֶת (המקדש)[19]* הַשֵּׁם כִּכְתוּבוֹ&, וּבַמְּדִינָה כְּכִינּוּיוֹ[20]*. וּבַמְּדִינָה[21]« כֹּהֲנִים[22]^ נוֹשְׂאִים אֶת יְדֵיהֶם$ כְּנֶגֶד כִּתְפוֹתֵיהֶם, וּבַמִּקְדָּשׁ עַל גַּבֵּי רָאשֵׁיהֶם, חוּץ מִכֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁאֵינוּ מַגְבִּיהַּ אֶת יָדָיו לְמַעְלָה מִן הַצִּיץ. רַ׳ יְהוּדָ֯ה אוֹמֵ֯ר: אַף כֹּהֵן גָּדוֹל מַגְבִּיהַּ אֶת יָדָיו לְמַעְלָה מִן הַצִּיץ, שֶׁנֶּאֱמַ֯ר[23]°: "וַיִּשָּׂא אַהֲרֹן אֶת יָדָו[24]*#^• אֶל הָעָם וַיְבָרְכֵם". **ו׳** בִּזְמַן שֶׁכֹּהֵן גָּדוֹל רוֹצֶה לְהַקְטִיר, הָיָה עוֹלֶה בַכֶּבֶשׁ וְהַסֶּגֶן& {ב} בִּימִינוֹ. הִגִּיעַ לְמַחֲצִית הַכֶּבֶשׁ, אָחַז הַסֶּגֶן בִּימִינוֹ וְהֶעֱלָהוּ. הוֹשִׁיט לוֹ הָרִאשׁוֹן הָרֹאשׁ וְהָרֶגֶל, וְסָמַךְ עֲלֵיהֶן וּזְרָקָן. הוֹשִׁיט[25]« הַשֵּׁנִי {ל} לָרִאשׁוֹן שְׁתֵּי[26]«• הַיָּדַיִם«•, וּנְתָנָן[27]« לְכֹהֵן גָּדוֹל, {וס} וְסָמַךְ עֲלֵיהֶן וּזְרָקָן. נִשְׁמַט הַשֵּׁנִי וְהָלַךְ לוֹ. וְכָךְ[28]^• הָיוּ מוֹשִׁיטִין לוֹ שְׁאָר[29]«• כָּל הָאֵיבָרִים, וְהוּא[30]«• סוֹמֵךְ עֲלֵיהֶן וְזוֹרְקָן. בִּזְמַן$ שֶׁהוּא {ר} רוֹצֶה, $ סוֹמֵךְ וַאֲחֵרִים זוֹרְקִין. **ז׳** בָּא לוֹ לְהַקִּיף אֶת הַמִּזְבֵּחַ. מֵאֵיכָן$ הוּא מַתְחִיל, מִקֶּרֶן דְּרוֹמִית מִזְרָחִית, מִזְרָחִית צְפוֹנִית, צְפוֹנִית מַעֲרָבִית, מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית. נָתְנוּ לוֹ יַיִן לְנַסֵּךְ[31]#, הַסֶּגֶן עוֹמֵד עַל הַקֶּרֶן וְהַסּוּדָרִין בְּיָדוֹ[32]«, וּשְׁנֵי כֹהֲנִים עוֹמְדִים עַל שׁוּלְחַן {חל} חֲלָבִים[33]« וּשְׁתֵּי חֲצוֹצְרוֹת בְּיָדָם, תָּקְעוּ הֵרִיעוּ[34]^ וְתָקְעוּ. בָּאוּ[35]« וְעָמְדוּ אֵצֶל {בֵּית} <בֶּן>[36]* אַרְזָא[37]^, אֶחָד בִּימִינוֹ[38]^ וְאֶחָד בִּשְׂמֹאלוֹ[39]^. שָׁחַח[40]^• לְנַסֵּךְ, הֵנִיף$ הַסֶּגֶן בַּסּוּדָרִים, וְהִקִּישׁ בֶּן אַרְזָא^ בַּצֶּלְצֶל[41]«#•, וְדִיבְּרוּ הַלְוִיִּם בַּשִּׁיר. וְהִגִּיעוּ[42]^ לַפֶּרֶק, תָּקְעוּ, וְהִשְׁתַּחֲוָוה$ הָעָם. עַל כָּל פֶּרֶק, תְּקִיעָה. וְעַל כָּל תְּקִיעָה, הִשְׁתַּחֲוָיָה. זֶה הוּא[43]^• סֵדֶר תָּמִיד[44]^• לַעֲבוֹדַת בֵּית אֱלֹהֵינוּ[45]«•, יְהִי רָצוֹן שֶׁיִּיבָּנֶה [בּו]מְהֵרָה[46]«*• בְיָמֵינוּ. $ [47]**^• הַשִּׁיר שֶׁהָיוּ$ הַלְוִיִּם$ אוֹמְרִים$ בְּבֵית$ הַמִּקְדָּשׁ$: בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן הָיוּ אוֹמְרִים[48]°: לַיְיָ הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיוֹשְׁבֵי בָהּ. בַּשֵּׁנִי הָיוּ אוֹמְ֯רִים[49]°: גָּדוֹל יְיָ וּמְהוּלָּל מְאֹד וגו׳[50]^•. בַּיּוֹם[51]^• הַשְּׁלִישִׁי^• הָיוּ אוֹמְ֯רִים[52]°: אֱלֹהִים נִיצָּב בַּעֲדַת אֵל וגו׳[53]^•. בָּרְבִיעִי הָיוּ אוֹמְ֯רִים[54]°: אֵל נְקָמוֹת יְיָ וגומ׳[55]^•. בַּחֲמִישִׁי הָיוּ אוֹמְ֯רִים[56]°: הַרְנִינוּ לֵאלֹהִים עוּזֵּינוּ וגו׳[57]^•. בַּשִּׁישִּׁי הָיוּ אוֹמְ֯רִים[58]°: יְיָ מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ וְגוֹמ׳[59]^•. בַּשַּׁבָּת הָיוּ אוֹמְ֯רִים[60]°: מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת, מִזְמוֹר שִׁיר לֶעָתִיד לָבוֹא, לָעוֹלָם$& שֶׁכּוּלּוֹ שַׁבָּת (מְנוּחַת)[61]* מְנוּחָה לְחַיֵּי[62]#• הָעוֹלָמִים.

חסלת תמיד

מסכת קינים[63]«•

חַטַּאת הָעוֹף נֶעֱשֵׂת לְמַטָּן, וְחַטַּאת בְּהֵמָה לְמַעְלָן[64]«. עוֹלַת[65]« הָעוֹף נֶעֱשֵׂת לְמַעְלָן, וְעוֹלַת {ב} בְּהֵמָה לְמַטָּן[66]«. וְאִם[67]^ שִׁינָּה בָּזֶה וּבָזֶה, פָּסַל. סֵדֶר קִינִּים כָּךְ הוּא[68]#: הַחוֹבָה, אֶחָד[69]« חַטָּאת וְאֶחָד« עֹלָה[70]^. בִּנְדָרִים וּבִנְדָבוֹת, כּוּלָּם עוֹלוֹת. אֵי זֶה[71] הוּא נֶדֶר: הָאוֹמֵ֯ר הֲרֵי עָלַי עוֹלָה. וְאֵי זוֹ הִיא נְדָבָה: הָאוֹמֵ֯ר הֲרֵי זוֹ[72]« (נדבה)[73]* עוֹלָה. וּמַה[74]^ בֵּין נְדָרִים לִנְדָבוֹת. אֶלָּא שֶׁהַנְּדָרִים, מֵתוּ אוֹ נִגְנָבוּ, חַיָּיבִים {באח} בְּאַחֲרָיוּתָם. וּנְדָבוֹת, מֵתוּ אוֹ נִגְנָבוּ, אֵין[75]« חַיָּיבִין בְּאַחֲרָיוּתָם. **ב׳** חַטָּאת שֶׁנִּתְעָרְבָה בְעוֹלָה

---

[1] קיי כלפנינו. ק: "נוֹתְנוֹ".
[2] קס הכתיב כלפנינו. קיי+קנ: "בְּחָפְנָיו".
[3] קס+קיי כלפנינו. אך ייתכן ש- קנ רמז לנוסח: "מִלְּפָנֶיךָ".
[4] אות "ש" תיקן סופר פרמה מתוך אות "ל" שכתב בטעות. ק כלפנינו: "שֶׁלֹּא". קיי: "שמא".
[5] ק+קיי: "מְרַדֵּד" (קיי בטעות: "מררר").
[6] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ופרשו". ונקדן פרמה ניקד אות "פ" בפתח.
[7] קיי+קנ קלפנינו. קס: "הקטר".
[8] ק+קיי: "בִּימִינוֹ".
[9] ק+קיי: "בִּשְׂמֹאלוֹ".
[10] קיי קלפנינו. ק ליתא: "את".
[11] כך ניקד סופר(?) פרמה. קנ ניקד בטעות: "לַדָּרוֹם".
[12] קס+קיי קלפנינו. קנ: "וּבְיַד". וכן להלן לגבי מחתה".
[13] קנ כלפנינו. קס+קיי: בלא "ו" חיבור. וכן להלן ק+קיי בלא "ו" חיבור.
[14] ק+קיי הסדר מכאן והלאה הוא: "מחתה, בזך, כף וכסוייה".
[15] כך כתוב ומנוקד בפרמה (מנוקד בידי הנקדן). קס: "וכוסויו". קיי+קנ: "וְכִסּוּיָו" (ניקוד קנ).
[16] נקדן פרמה ניקד: "וְהַבָּזָךְ".
[17] נוסף בשוליים, כנראה בידי אחד הסופרים. וכן ק+קיי איתא.
[18] ק כלפנינו. קיי: "במקדש".
[19] הסופר סימן למחיקה בנקודותיים לפני ואחרי המילה. וכן ק+קיי ליתא.
[20] כנראה שהאות הראשונה היא "כ" ולא "ב". ק: "כְּכִינּוּיוֹ". קיי: "בכינויו".
[21] ק כלפנינו. קיי: "במדינה".
[22] ק+קיי: "הַכֹּהֲנִים".
[23] ויקרא ט׳
[24] ק+קיי: "יָדָיו". ולכך כיוון סופר(?) פרמה שניקד: "ידַיְו".
[25] קיי כלפנינו. ק: "הוֹשִׁיט".
[26] קיי: "שתי ידיו". ק ליתא: "שתי הידים/ידיו".
[27] קיי כלפנינו. ק: "וְנָתַן".
[28] ק+קיי: "כָּךְ". וראו בהערות להלן למילים "שאר" ו- "היה". וביחד – שינויים אלו משפיעים על פיסוק המשפט ומשמעותו. כלומר, הנוסח והפיסוק לפי קאופמן הוא: "כך היו מושיטין לו. ושאר כל האיברים – הוא סומך עליהן וזורקן".
[29] קיי כלפנינו. ק: "וּשְׁאָר". וראו בהערה לעיל.
[30] ק: "והוּא". קיי: "היה". וראו בהערה לעיל.
[31] נקדן פרמה ניקד: "לָנֵסֵךְ".
[32] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ביד?ן?".
[33] קיי כלפנינו. ק: "הַחֲלָבִים".
[34] ק+קיי: "וְהֵרִיעוּ".
[35] קיי כלפנינו. ק: "וּבָאוּ".
[36] תיקנתי לפי ק+קיי.
[37] ק+קיי: "בסיומת "ה". וכן בסמוך.
[38] ק+קיי: "מִימִינוֹ".
[39] ק+קיי: "מִשְּׂמֹאלוֹ".
[40] קיי: "שחה". קס: "שהחה". קנ: ?"שָׁהָה"?.
[41] כך כתוב ומנוקד בפרמה. והניקוד בידי נקדן פרמה אך אות "צ" האחרונה לבדה מנוקדת בידי הסופר(?). קיי כלפנינו. ק: "עַל הַצִּלְצַל" (ניקוד קנ, אך בכתבי היד אין אות "י").
[42] ק+קיי: "הִגִּיעוּ".
[43] ק+קיי ליתא: "הוא".
[44] קקיי: "הַתָּמִיד".
[45] קיי כלפנינו. ק נוסף: "ייי".
[46] הקיצור נפתח בשוליים בידי הסופר. ק כלפנינו. קיי ליתא: "במהרה בימינו".
[47] ק+קיי מתחילה כאן הלכה חדשה "ח". וגם בפרמה יש ריווח של תחילת הלכה אך לא מסומן מספר הלכה
[48] תהילים כד׳
[49] שם מח׳
[50] ק+קיי נוסף: "בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הַר [קס: בהר] קָדְשׁוֹ [קס הכתיב: קודשו]".
[51] ק+קיי: "בַּשְּׁלִישִׁי".
[52] שם פב׳
[53] ק+קיי נוסף: "בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפּוֹט".
[54] שם צד׳
[55] ק+קיי נוסף: "אֵל נְקָמוֹת הוֹפִיעַ". ק נוסף עוד: "הִנָּשֵׂא שׁוֹפֵט הָאָרֶץ הָשֵׁב גְּמוּל עַל גֵּיאִים".
[56] שם פא׳
[57] ק+קיי נוסף: "הָרִיעוּ לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב".
[58] שם צג׳
[59] ק+קיי נוסף: "לָבֵשׁ יי עוֹז הִתְאַזָּר". ק נוסף עוד: "אַף תִּיכּוֹן תֵּבֵל בַּל תִּימּוֹט".
[60] שם צב׳
[61] הסופר סימן למחיקה בגרשים לפני ואחרי המילה, אך הנקדן ניקד. וכן ק+קיי ליתא.
[62] ק+קיי הכתיב כלפנינו, וכך ניקד קנ. אך נקדן פרמה ניקד: "לְחַיֵּיי".
[63] ק כלפנינו. קיי הכתיב: "קנים".
[64] קיי כלפנינו. ק: "לְמַעְלָה".
[65] קיי+קנ כלפנינו. קס: "עולות".
[66] קיי כלפנינו. ק: "לְמַטָּה".
[67] קקיי: "אִם".
[68] קס+קיי כלפנינו. קנ: "הִיא".
[69] קיי+קנ כלפנינו. קס: "אחת חטאת אחת עולה".
[70] ק+קיי בכתיב מלא: "עוֹלָה".
[71] קס+קיי כלפנינו. קנ: "זוֹ הִיא".
[72] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: "זה".
[73] סומן למחיקה בידי סופר פרמה, בגרש לפני ואחרי המילה. וכן ק+קיי ליתא.
[74] ק+קיי: "מַה".
[75] קיי כלפנינו. ק: "אֵינָן".

וְעוֹלָה בַחַטָּאת, אֲפִילּוּ אֶחָד[1]«# בְּרִיבּוֹא[2]«, יָמוּתוּ כוּלָּם. חַטָּאת שֶׁנִּתְעָרְבָה בְחוֹבָה, אֵין כָּשֵׁר אֶלָּא {מְמִין} <מִנְיָן>[3]* חַטָּאוֹת[4]«• שֶׁבְּחוֹבָה. וְכֵן עוֹלָה שֶׁנִּתְעָרְבָה בְחוֹבָה, אֵין כָּשֵׁר אֶלָּא {מְמִין} <מִנְיָן>* עוֹלוֹת שֶׁבְּחוֹבָה, בֵּין שֶׁחוֹבָה[5]^ מְרוּבָּה וּנְדָבָה[6]^ מְמוּעֶטֶת, בֵּין {שהנ} שֶׁהַנְּדָבָה מְרוּבָּה וְחוֹבָה[7]^ מְמוּעֶטֶת, בֵּין שֶׁשְּׁתֵּיהֶן[8]« שָׁוֹת. **ג'** בְּמִי[9]«# דְבָרִים אֲמוּרִים, בְּחוֹבָה {וב} וּבִנְדָבָה. אֲבָל בְּחוֹבָה[10]« שֶׁנִּתְעָרְבָה זוֹ בָזוֹ, אַחַת לָזוֹ וְאַחַת לָזוֹ, שְׁתַּיִם לָזוֹ וּשְׁתַּיִם לָזוֹ, שָׁלוֹשׁ לָזוֹ וְשָׁלוֹשׁ לָזוֹ, מַחְצָה כָּשֵׁר וּמַחְצָה[11]« פָּסוּל. אַחַת לָזוֹ וּשְׁתַּיִם[12]« לָזוֹ, שָׁלוֹשׁ[13]« לָזוֹ, וְעֶשֶׂר[14]« לָזוֹ, וּמֵאָה לָזוֹ, הַמְּמוּעָט[15]« כָּשֵׁר, בֵּין מִשֵּׁם אֶחָד, בֵּין[16]« מִשְּׁנֵי שֵׁמוֹת, בֵּין מֵאִשָּׁה אַחַת, וּבֵין[17]« מִשְּׁתֵּי נָשִׁים. **ד'** כֵּי־צַד מִשֵּׁם אֶחָד: לֵידָה וְלֵידָה, זִיבָה וְזִיבָה, מִשֵּׁם אֶחָד. מִשְּׁנֵי שֵׁמוֹת: לֵידָה וְזִיבָה. כֵּי־צַד[18]« מִשְּׁתֵּי נָשִׁים: עַל זוֹ לֵידָה וְעַל זוֹ לֵידָה, עַל זוֹ זִיבָה וְעַל זוֹ זִיבָה, מִשֵּׁם אֶחָד. מִשְּׁנֵי שֵׁמוֹת: עַל זוֹ לֵידָה וְעַל זוֹ זִיבָה. רְ' יוֹסֵה אוֹמֵ|ר|: שְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁלָּקְחוּ קִינֵּיהֶן בְּעֵירוּב, אוֹ שֶׁנָּתְנוּ דְמֵי קִינֵּיהֶן לַכֹּהֵן, לְאֵי זוֹ שֶׁיִּרְצֶה כֹהֵן[19]« יַקְרִיב חַטָּאת, וּלְאֵי[20]« זוֹ שֶׁיִּרְצֶה יַקְרִיב עוֹלָה, בֵּין מִשֵּׁם אֶחָד, בֵּין[21]« מִשְּׁנֵי שֵׁמוֹת.

הל' ד' פרק ב'

קֵן[22]#• סְתוּמָה שֶׁפָּרַח מִמֶּנָּה גוֹזָל לְאֲוִיר, אוֹ שֶׁפָּרַח לְבֵין הַמֵּיתוֹת, אוֹ שֶׁמֵּת אֶחָד מֵהֶן, יִקַּח זוּג {ל} לַשֵּׁנִי. פָּרַח לְבֵין הַקְּרֵיבוֹת, פָּסוּל וּפוֹסֵל אֶחָד כְּנֶגְדּוֹ, שֶׁהַגּוֹזָל[23]*# הַפּוֹרֵחַ, פָּסוּל וּפוֹסֵל אֶחָד כְּנֶגְדּוֹ. **ב'** כֵּי־צַד: שְׁתֵּי נָשִׁים, לָזוֹ שְׁתֵּי קִינִּים {ו} וְלָזוֹ שְׁתֵּי קִינִּים, פָּרַח[24]« (אחד)[25]* מִזּוֹ לָזוֹ, פּוֹסֵל אֶחָד בַּהֲלִיכָתוֹ. חָזַר, פּוֹסֵל אֶחָד בַּחֲזִירָתוֹ. פָּרַח וְחָזַר, פָּרַח וְחָזַר, לֹא הִפְסִיד כְּלוּם, שֶׁאֲפִילּוּ הֵן מְעוֹרָבוֹת, אֵין פָּחוּת מִשְּׁתַּיִם. **ג'** לָזוֹ אַחַת, לָזוֹ שְׁתַּיִם, לָזוֹ שָׁלֹשׁ, לָזוֹ אַרְבַּע, לָזוֹ חָמֵשׁ, לָזוֹ שֵׁשׁ, לָזוֹ {א} שֶׁבַע. פָּרַח מִן הָרִאשׁוֹנָה לַשְּׁנִיָּיה, לַשְּׁלִישִׁית, {לר} לָרְבִיעִית, לַחֲמִישִׁית, לַשִּׁשִּׁית, לַשְּׁבִיעִית[26]^, וְחָזַר[27]«•, פּוֹסֵל אֶחָד בַּהֲלִיכָתוֹ וְאֶחָד בַּחֲזִירָתוֹ. הָרִאשׁוֹנָה וְהַשְּׁנִיָּיה אֵין לָהֶם כְּלוּם, הַשְּׁלִישִׁית יֵשׁ לָהּ[28]« אַחַת, הָרְבִיעִית יֵשׁ לָהּ« שְׁתַּיִם, הַחֲמִישִׁית {י} יֵשׁ לָהּ« שָׁלֹשׁ, הַשִּׁשִּׁית יֵשׁ לָהּ אַרְבַּע, {הש} הַשְּׁבִיעִית[29]^ יֵשׁ לָהּ שֵׁשׁ. פָּרַח וְחָזַר, פּוֹסֵל {א} אֶחָד בַּהֲלִיכָתוֹ וְאֶחָד בַּחֲזִירָתוֹ. הַשְּׁלִישִׁית וְהָרְבִיעִית אֵין לָהֶם כְּלוּם, הַחֲמִישִׁית יֵשׁ לָהּ אַחַת, וְהַשִּׁשִּׁית[30]« יֵשׁ לָהּ שְׁתַּיִם, וְהַשְּׁבִיעִית[31]^ יֵשׁ לָהּ חָמֵשׁ. פָּרַח וְחָזַר, פּוֹסֵל אֶחָד בַּהֲלִיכָתוֹ וְאֶחָד בַּחֲזִירָתוֹ, הַחֲמִישִׁית וְהַשִּׁשִּׁית אֵין לָהֶם כְּלוּם, וְהַשְּׁבִיעִית[32]^ יֵשׁ לָהּ[33]« אַרְבַּע. וְיֵשׁ אוֹמְ|רִים|: שְׁבִיעִית לֹא הִפְסִידָה כְלוּם. וְאִם פָּרַח מִבֵּין הַמֵּיתוֹת לְכוּלָּם, הֲרֵי כוּלָּם יָמוּתוּ. **ד'** קֵן# סְתוּמָה וְקֵן# מְפוֹרֶשֶׁת, פָּרַח מִן[34]« {א} הַסְּתוּמָה לִמְפוֹרֶשֶׁת, יִקַּח זוּג לַשֵּׁינִי. חָזַר, {א} אוֹ שֶׁפָּרַח מִן הַמְּפוֹרֶשֶׁת רִאשׁוֹן, הֲרֵי כוּלָּם יָמוּתוּ. **ה'** חַטָּאת מִיכָּן וְעוֹלָה מִיכָּן {ו} וּסְתוּמָה בָּאֶמְצַע, פָּרַח מִן הָאֶמְצַע לַצְּדָדִים, אֶחָד הָלָךְ[35]#• וְאֶחָד[36]« הַלָּךְ#, לֹא הִפְסִיד כְּלוּם, אֶלָּא יֹאמַר: זֶה שֶׁהָלַךְ אֵצֶל חַטָּאוֹת[37]«, חַטָּאת. וְזֶה שֶׁהָלַךְ אֵצֶל עוֹלוֹת, עוֹלָה. חָזַר לָאֶמְצַע, {האמ} הָאֶמְצָעִיִּים יָמוּתוּ, אֵלּוּ יִקְרְבוּ חַטָּאוֹת, {וא} וְאֵלּוּ יִקְרְבוּ עוֹלוֹת. חָזַר אוֹ שֶׁפָּרַח מִן הָאֶמְצַע לַצְּדָדִים, הֲרֵי כוּלָּם יָמוּתוּ. **ו'** אֵין מְבִיאִין תְּרִין[38]#• כְּנֶגֶד בְּנֵי יוֹנָה, וְלֹא בְנֵי יוֹנָה כְּנֶגֶד תְּרִין#•. כֵּי־צַד: הָאִשָּׁה שֶׁהֵבִיאָה חַטָּאתָהּ תּוֹר, וְעוֹלָתָהּ בֶּן יוֹנָה, תִּכְפּוֹל וְתָבִיא עוֹלָתָהּ[39]« תּוֹר. עוֹלָתָהּ תּוֹר, וְחַטָּאתָהּ בֶּן יוֹנָה, תִּכְפּוֹל וְתָבִיא עוֹלָתָהּ בֶּן יוֹנָה. בֶּן עַזַּיי אוֹמֵ|ר|: הוֹלְכִים אַחַר הָרִאשׁוֹן. הָאִשָּׁה שֶׁהֵבִיאָה חַטָּאתָהּ וּמֵתָה, יָבִיאוּ {יור} יוֹרְשִׁים[40]^ עוֹלָתָהּ. עוֹלָתָהּ וּמֵתָה, לֹא יָבִיאוּ יוֹרְשִׁים[41]« חַטָּאתָהּ.

הל' ו' פרק ג'

בְּמִי[42]«# דְבָרִים אֲמוּרִים, בְּכֹהֵן נִמְלָךְ. אֲבָל בְּכֹהֵן שֶׁאֵינוּ נִמְלָךְ, אַחַת לָזוֹ וְאַחַת לָזוֹ, שְׁתַּיִם לָזוֹ וּשְׁתַּיִם לָזוֹ, שָׁלֹשׁ לָזוֹ[43]« וְשָׁלֹשׁ[44]« לָזוֹ«, וְעָשָׂה[45]^• כוּלָּן לְמַעְלָה[46]«, מַחְצָה כָּשֵׁר וּמַחְצָה פָּסוּל. כּוּלָּם[47]« לְמַטָּן,

---

[1] ק: "אחד". קיי: "אחת". וכנראה כך גרס נקדן עמוד זה בפרמה שניקד: "אַחַת". וצ"ע.
[2] קיי הכתיב כלפנינו. ק הכתיב: "בָּרִבּוֹ".
[3] תיקנתי לפי ק+קיי. וכן בסמוך. וכנראה התחברו בכתב היד שממנו העתיק הסופר אותיות "ני" להיות "מ".
[4] קנ כלפנינו. קס+קיי הכתיב: "חטאת".
[5] ק+קיי: "שֶׁהַחוֹבָה".
[6] ק+קיי: "וְהַנְּדָבָה".
[7] ק+קיי: "וְהַחוֹבָה".
[8] קיי+קנ כלפנינו. קס: "שתיהן".
[9] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי: "במה". קס: "במי". קנ ניקד: "בַּמֵּי" - כנראה בגלל שגרס "בַּמֶּה".
[10] קיי כלפנינו. ק: "חוֹבָה".
[11] קיי כלפנינו. ק: "מַחְצָה".
[12] קיי כלפנינו. ק: "שְׁתַּיִם".
[13] קיי כלפנינו. ק ליתא: "שלוש לזו עשר לזו ומאה לזו", ואולי נשמט מחמת הדומות.
[14] קיי: "עשר". ק: יש השמטה.
[15] קיי כלפנינו. ק: "הַמּוּעָט".
[16] קיי כלפנינו. ק: "וּבֵין".
[17] ק כלפנינו. קיי: "בין".
[18] קיי כלפנינו. ק ליתא: "כיצד".
[19] ק כלפנינו. קיי: "הכהן".
[20] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ואי".
[21] קיי כלפנינו. ק: "וּבֵין".
[22] בפרמה מנוקד: "קָן" (בידי נקדן עמודים אלו).
[23] ק+קיי כלפנינו. ייתכן שסופר פרמה תיקן מעט אותיות "גוז" ואולי ניקד פתח תחת "ז" (ואולי בטעות ניקד בתחילה פתח תחת "ו").
[24] קיי+קנ כלפנינו. קס: "פורח זו לזו".
[25] הסופר סימן למחיקה בנקודותיים. וכן ק+קיי ליתא.
[26] ק+קיי: "וְלַשְּׁבִיעִית".
[27] ק כלפנינו. קיי: "חזר".
[28] קיי כלפנינו. ק: "לָהֶם". וכן בסמוך.
[29] ק+קיי: "וְהַשְּׁבִיעִית" (קס בטעות: "והרביעית").
[30] קיי כלפנינו. ק: "הַשִּׁישִּׁית".
[31] ק+קיי: "הַשְּׁבִיעִית".
[32] ק+קיי: "הַשְּׁבִיעִית".
[33] קיי כלפנינו. ק: "לָהֶם".
[34] קיי כלפנינו. ק: "מִסְּתוּמָה".
[35] ק+קיי הכתיב כלפנינו. וכך ניקד כאן סופר פרמה. וכן ניקד נקדן פרמה בסמוך. קנ ניקד פעמיים: "הֵלָךְ".
[36] קיי+קנ כלפנינו. קס: "אחד".
[37] קיי+קנ כלפנינו. קס: "חטאת".
[38] ק+קיי הכתיב כלפנינו. וכך ניקד נקדן פרמה כאן ובסמוך. קנ ניקד פעמיים: "תּוֹרִין". וצ"ע.
[39] קיי כלפנינו. קס דילג כאן משפט מחמת הדומות "עולתה-עולתה", ו-קנ השלים חלקית באופן ששיבש את ההלכה.
[40] ק+קיי: "הַיּוֹרְשִׁים".
[41] קיי כלפנינו. ק: " הַיּוֹרְשִׁין".
[42] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי: "במה". קס: "במי". קנ ניקד: "בַּמֵּי" - כנראה בגלל שגרס "בַּמֶּה".
[43] קיי+קנ כלפנינו. קס (הכתיב?): "לזה". וכן בסמוך.
[44] קיי כלפנינו. ק: "שָׁלֹשׁ".
[45] ק+קיי: "עָשָׂה".
[46] קיי כלפנינו. ק: "לְמַעְלָן".
[47] ק: "וְכֻלָּן". קיי: "כולן".

מַחְצָה כָּשֵׁר וּמַחְצָה פָּסוּל. חֶצְיָים[1]« לְמַעְלָן[2]« {ו} וְחֶצְיָים[3]^ לְמַטָּן, אֶת שֶׁלְּמַעְלָן, מַחְצָה כָּשֵׁר וּמַחְצָה פָּסוּל, וְאֶת שֶׁלְּמַטָּן[4]«, מַחְצָה כָּשֵׁר {ומ} וּמַחְצָה[5]« פָּסוּל. **ב׳** אַחַת לָזוֹ, וּשְׁתַּיִם לָזוֹ, וְשָׁלוֹשׁ לָזוֹ, עֶשֶׂר[6] לָזוֹ, וּמֵאָה[7]« לָזוֹ, עָשָׂה כוּלָּן לְמַעְלָה[8]«, מַחְצָה כָּשֵׁר וּמַחְצָה פָּסוּל. כּוּלָּם לְמַטָּן[9]«, מַחְצָה כָּשֵׁר וּמַחְצָה[10]« פָּסוּל. חֶצְיָיה$ לְמַעְלָן[11]« וְחֶצְיָה$ לְמַטָּן, הַמְרוּבֶּה כָּשֵׁר. זֶה הַכְּלָל: כָּל מָקוֹם שֶׁאַתְּ& יָכוֹל לַחֲלוֹק אֶת הַקִּינִּים לֹא[12]«• יְהוּ מִשֶּׁלְּאִשָּׁה אַחַת, [13]«• מִלְּמַעְלָן וּמִלְּמַטָּן[14]«•, מַחְצָה כָּשֵׁר וּמַחְצָה פָּסוּל. וְכָל[15]«• מָקוֹם שֶׁאֵין אַתְּ יָכוֹל לַחֲלוֹק אֶת הַקִּינִּים עַד שֶׁיְּהוּ מִשֶּׁלְּאִשָּׁה אַחַת, בֵּין {מל} מִלְּמַעְלָן בֵּין מִלְּמַטָּן, הַמְרוּבֶּה כָּשֵׁר. **ג׳** חַטָּאת לָזוֹ, וְעוֹלָה לָזוֹ, עָשָׂה כוּלָּם לְמַעְלָה[16]«, מַחְצָה כָּשֵׁר וּמַחְצָה פָּסוּל. כּוּלָּם[17]« לְמַטָּה[18]^, מַחְצָה כָּשֵׁר וּמַחְצָה פָּסוּל. חֶצְיָיה[19]^• לְמַעְלָה^• וְחֶצְיָיה^• לְמַטָּה^•, שְׁתֵּיהֶן פְּסוּלוֹת, שֶׁ<אֲ>נִי[20]*#« אוֹמֵר: חַטָּאת {ק} קְרֵבָה[21]#• לְמַעְלָן וְעוֹלָה לְמַטָּן. **ד׳** חַטָּאת וְעוֹלָה וּסְתוּמָה[22]« וּמְפוֹרֶשֶׁת, עָשָׂה כוּלָּם {למע} לְמַעְלָן, מַחְצָה כָּשֵׁר וּמַחְצָה[23]« פָּסוּל. כּוּלָּם [24]* לְמַטָּן, מַחְצָה כָּשֵׁר וּמַחְצָה פָּסוּל. חֶצְיָיה[25]«• {למ} לְמַעְלָן וְחֶצְיָה«• לְמַטָּן, אֵין כָּשֵׁר אֶלָּא סְתוּמָה, וְהִיא מִתְחַלֶּקֶת בֵּינֵיהֶן. **ה׳** חַטָּאת שֶׁנִּתְעָרְבָה בְחוֹבָה, אֵין כָּשֵׁר אֶלָּא מִינְיָין {ח} חַטָּאוֹת[26]« שֶׁבְּחוֹבָה. חוֹבָה שְׁנַיִם בַּחַטָּאת, מַחְצָה כָּשֵׁר וּמַחְצָה[27]« פָּסוּל. חַטָּאת[28]^ שְׁנַיִם בְּחוֹבָה, {המ} הַמִּינְיָין שֶׁבְּחוֹבָה כָּשֵׁר. **ו׳** וְכֵן עוֹלָה שֶׁנִּתְעָרְבָה בְחוֹבָה, אֵין כָּשֵׁר אֶלָּא מִינְיָין {ע} עוֹלוֹת שֶׁבְּחוֹבָה. חוֹבָה שְׁנַיִם בְּעוֹלָה, מַחְצָה כָּשֵׁר וּמַחְצָה« פָּסוּל. עוֹלָה שְׁנַיִם בְּחוֹבָה, {המי} הַמִּינְיָין שֶׁבְּחוֹבָה כָּשֵׁר. **ז׳** הָאִשָּׁה {שאמ} שֶׁאָמְרָה: הֲרֵי עָלַיִ קֵן& כְּשֶׁאֵלֵד זָכָר, יָלְדָה זָכָר, מְבִיאָה שְׁתֵּי קִינִּים, אַחַת לְנִדְרָהּ וְאַחַת לְחוֹבָתָהּ. נְתָנַתָּן[29]«• לַכֹּהֵן, הַכֹּהֵן[30]« צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת שָׁלוֹשׁ {פריד} פְּרִידִין& מִלְּמַעְלָן וְאַחַת מִלְּמַטָּן. וְלֹא[31]«• עָשָׂה כֵן, אֶלָּא עָשָׂה שְׁתַּיִם מִלְּמַעְלָן וּשְׁתַּיִם מִלְּמַטָּן וְלֹא[32]« נִמְלַךְ, צְרִיכָה לְהָבִיא עוֹד פְּרִידָה& אַחַת, וְיַקְרִיבֶנָּה מִלְּמַעְלָן[33]^, מִמִּין אֶחָד. וּמִשְּׁנֵי[34]^• {מי} מִינִין, תָּבִיא שְׁתַּיִם. פֵּרְשָׁה נִידְרָהּ, צְרִיכָה לְהָבִיא עוֹד שָׁלֹשׁ פְּרִידִין, מִמִּין אֶחָד. וּמִשְּׁנֵי^ מִינִים, תָּבִיא אַרְבַּע. קָבְעָה נִידְרָהּ, צְרִיכָה {ל} לְהָבִיא עוֹד חָמֵשׁ פְּרִידִין, מִמִּין אֶחָד. {ומש} וּמִשְּׁנֵי[35]^ מִינִים, תָּבִיא שֵׁשׁ. נְתָנַתָּן[36]«• לַכֹּהֵן {ו} וְאֵין יָדוּעַ מַה נָּתְנָה, וְהָלַךְ[37]«• הַכֹּהֵן וְעָשָׂה וְאֵין יָדוּעַ מֶה עָשָׂה, צְרִיכָה לְהָבִיא עוֹד אַרְבַּע פְּרִידִים לְנִדְרָהּ, וּשְׁתַּיִם לְחוֹבָתָהּ, וְחַטָּאת {א} אַחַת. בֶּן עַזַּיִ אוֹמֵר: שְׁתֵּי חַטָּאוֹת. אָמַר ר׳ יְהוֹשֻׁעַ: זֶה הוּא שֶׁאָמְרוּ: כְּשֶׁהוּא חַי קוֹלוֹ אֶחָד, וּכְשֶׁהוּא[38]^ מֵת קוֹלוֹ[39]« שִׁבְעָה. **ח׳** כֵּי־צַד קוֹלוֹ שִׁבְעָה: שְׁתֵּי קַרְנָיו, שְׁתֵּי חֲצוֹצְרוֹת. שְׁנֵי[40]^• שׁוֹקָיו, שְׁנֵי חֲלִילִים. עוֹרוֹ, לַתּוֹף. מֵעָיו[41]^, לִנְבָלִים. בְּנֵי[42]^ מֵעָיו[43]«, {ל} לְכִינּוֹרוֹת. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: אַף צִמְרוֹ[44]« לַעֲשׂוֹת[45]«• תְּכֵלֶת«•. **ט׳**[46]«• ר׳ שִׁמְעוֹן בֶּן עֲקַשְׁיָה אוֹמֵר: זִקְנֵי עַם הָאָרֶץ, כָּל זְמַן שֶׁמַּזְקִינִין[47]^, (טִיפְּשׁוּת)[48]* דַּעְתָּן {מ} מִיטָּרֶפֶת עֲלֵיהֶן, שֶׁנֶּאֱמַר[49]°: "מֵסִיר שָׂפָה לְנֶאֱמָנִים {ו} וְטַעַם זְקֵנִים יִקָּח". [50]«• אֲבָל זִקְנֵי תוֹרָה אֵינָם[51]«• כֵּן«•, [52]«• כָּל זְמַן שֶׁהֵן מַזְקִינִין, דַּעְתָּן מִתְיַשֶּׁבֶת {עלי} עֲלֵיהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר[53]°: "בִּישִׁישִׁים חָכְמָה, וְאוֹרֶךְ יָמִים תְּבוּנָה".

חסלת סדר קדשים[54]«

זבחים	**פרקי׳**	**ארבעה עשר**
מנחות	**פרקי׳**	**שלשה[55]« עשר**
שחיטת$ חולים	**פרקי׳**	**תרי עשר**
בכורות	**פרקי׳**	**תשעה**
ערכים	**פרקי׳**	**תשעה**
תמורה	**פרקי׳**	**אשתה$**
מעילה	**פרקי׳**	**אשתה$**
כריתות	**פרקי׳**	**אשתה[56]«**
מידות	**פרקי׳**	**חמשה**
תמיד	**פרקי׳**	**אשתה$**
קינים	**פרקי׳**	**תלתה**

סכום פירקי דקדשים פ׳ט׳[57]«

---

1 קיי כלפנינו. ק: "חֶצְיָּיה". וראו בסמוך.
2 ק כלפנינו. קיי: "למעלה".
3 ק+קיי: "חֶצְיָּיה". וראו להלן.
4 קיי כלפנינו. קס תיקן את האות האחרונה מ- "ה" ל- "ן" (או להיפך).
5 קיי+קנ כלפנינו. קס: "מחצה".
6 קס+קיי כלפנינו. קנ: "וְעֶשֶׂר".
7 קיי+קנ כלפנינו. קס לא ידוע, ואולי כתב שוב בטעות: "עשר".
8 קיי כלפנינו. ק: "לְמַעְלָן".
9 קיי כלפנינו. ק: יש השמטה מחמת הדומות.
10 קיי+קנ כלפנינו. קס: "מחצה".
11 ק כלפנינו. קיי: "למעלה".
12 ק כלפנינו. קיי: "ולא".
13 ק כלפנינו. קיי נוסף: "בין".
14 ק: "וּלְמַטָּה". קיי: "ובין מלמטן".
15 קיי כלפנינו. ק ליתא: "וכל".
16 ק כלפנינו. קיי: "למעלן".
17 קיי כלפנינו. ק: "וְכוּלָּן".
18 ק+קיי: לְמַטָּן".
19 ק+קיי: "חֶצְיָין לְמַעְלָן וְחֶצְיָין לְמַטָּן".
20 קס הכתיב כלפנינו. והאלף נשמטת במבטא בעל פה. השלמתי לפי קיי: "שאני". ולפי ניקוד קנ. אך נקדן פרמה טעה וניקד: "שְׁנֵי".
21 כך הכתיב ק+קיי, וכך ניקד קנ. אך סופר(?) פרמה ניקד: "קַרְבָה".
22 קיי כלפנינו. ק: "סְתוּמָה".
23 קיי+קנ כלפנינו. קס: "מחצה".
24 ק+קיי כלפנינו. בפרמה יש ריווח ריק בקלף, וספק האם יש בו מחיקה.
25 קיי כלפנינו. ק: "חֶצְיָין". וכן בסמוך.
26 קיי כלפנינו. ק: "חַטָּאת".
27 קיי+קנ כלפנינו. קס: "מחצה". וכן להלן.
28 ק+קיי: "וְחַטָּאת".
29 קיי כלפנינו. ק: "נְתָנָן".
30 ק: "וְכֹהֵן". קיי: "והכהן".
31 ק+קיי: "לֹא".
32 קיי כלפנינו. ק: "לֹא".
33 ק+קיי: "לְמַעְלָן".
34 ק+קיי: "מִשְּׁנֵי". וכן להלן.
35 קנ כלפנינו. קס+קיי: "משני".
36 קיי כלפנינו. ק: "נְתָנָן".
37 קנ כלפנינו. קס+קיי: "הָלַךְ".
38 ק+קיי: "כְּשֶׁהוּא".
39 קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "קולו".
40 ק+קיי: "שְׁתֵּי".
41 ק+קיי: "וּמֵעָיו".
42 ק+קיי: "וּבְנֵי".
43 קיי כלפנינו. ק: "מֵעַיִים".
44 קיי הכתיב כלפנינו. ק בכתיב מלא: "צִימְרוֹ".
45 ק ליתא: "לעשות תכלת" (ושמא מילות אלו הן פירוש). קיי: "אף צמרו לתכלת".
46 קיי כלפנינו. ק: סימן ההלכה "ט" נמצא בטעות(?) לעיל לפני המילים "ויש אומרים אף צימרו".
47 ק+קיי: "שֶׁהֵן מַזְקִינִין".
48 מילה זו סומנה למחיקה בגרשים, אולי ע״י הסופר, ולמרות זאת נוקדה בידי הנקדן. ק+קיי ליתא.
49 איוב יב׳
50 קיי כלפנינו. ק נוסף כאן סימן הלכה "י".
51 קיי כלפנינו. ק ליתא: "אינם כן" (וכך הנוסח טוב יותר). וראו בהערה הבאה.
52 ק כלפנינו. קיי נוסף: "אֶלָּא".
53 שם
54 ק נוסף: "מסכתין יא". קיי: אין סיכום מסכתות ופרקים.
55 ק: "תלת".
56 ק: "שיתה".
57 ק ליתא מספר הפרקים בכל הסדר.

שמונים ותשעה[*1]

סדרה שתיתַיה[#2] טהרות

מסכת כֵּילִים[#3]

[*4] אֲבוֹת הַטְּמָאוֹת[$&]: הַשֶּׁרֶץ, וְשִׁכְבַת זֶרַע, וּטְמֵא[«5] מֵת, וּמְצוֹרָע בִּימֵי סִיפָּרוֹ[^6], וּמֵי חַטָּאת[#7] שֶׁאֵין בָּהֶם כְּדֵי הַזָּיָיה, הֲרֵי אֵלּוּ מְטַמְּאִים אָדָם וְכֵלִים בְּמַגָּע, וּכְלִי[#8] חֶרֶשׂ בְּאַוֵּיר[&], (וְאֵינָם) [וְאֵין][*9] {מט} מְטַמְּאִין בְּמַשָּׂא. **ב׳** לְמַעְלָה מֵהֶם, נְבֵילָה, וּמֵי חַטָּאת שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן כְּדֵי הַזָּיָיה, שֶׁהֵן {מט} מְטַמְּאִין אֶת הָאָדָם בְּמַשָּׂא, וּלְטַמֵּא[^10] בְגָדִים וַחֲשׂוּכֵי[^#11] בְגָדִים בְּמַגָּע. **ג׳** לְמַעְלָה מֵהֶן, הַבּוֹעֵל[^12] נִידָּה, שֶׁהוּא מְטַמֵּא מִשְׁכָּב הַתַּחְתּוֹן[^13] כָּעֶלְיוֹן. וּלְמַעְלָה[^14] מֵהֶן, זוֹבוֹ שֶׁלַּזָּב וְרוּקּוֹ[#15] {ו} וְשִׁכְבַת זַרְעוֹ וּמֵימֵי רַגְלָיו, וְדַם הַנִּידָּה, {ש} שֶׁהֵן מְטַמְּאִין בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא. לְמַעְלָה מֵהֶם, מֶרְכָּב[•#16], שֶׁהוּא מְטַמֵּא תַּחַת אֶבֶן מְסָמָא[•«17]. {למ} לְמַעְלָה מִן הַמֶּרְכָּב[#], מִשְׁכָּב, שֶׁשָּׁוֶוה (משא)[*18] מַגָּעוֹ לְמַשָּׂאוֹ. לְמַעְלָה[*19] מִן הַמִּשְׁכָּב, הַזָּב, שֶׁהַזָּב עוֹשֶׂה מִשְׁכָּב, וְאֵין מִשְׁכָּב עוֹשֶׂה מִשְׁכָּב. **ד׳** לְמַעְלָה מִן הַזָּב, זָבָה, שֶׁהִיא מְטַמָּא אֶת בּוֹעֲלָהּ. לְמַעְלָה מִן הַזָּבָה, מְצוֹרָע, שֶׁהוּא מְטַמֵּא בְּבִיאָה. לְמַעְלָה מִן הַמְּצוֹרָע, עֶצֶם כִּשְׂעוֹרָה, שֶׁהוּא מְטַמֵּא[•#20] {שב} טוּמְאַת שִׁבְעָה. חָמוּר מִכּוּלָּם, הַמֵּת, שֶׁהוּא מְטַמֵּא בְּאֹהֶל[$&], מַה שֶׁאֵין כּוּלָּם מְטַמְּאִין[•«#21]. **ה׳** עֶשֶׂר טְמָאוֹת[&] פּוֹרְשׁוֹת מִן הָאָדָם: מְחוּסַּר כִּיפּוּרִים, אָסוּר בַּקּוֹדֶשׁ וּמוּתָּר בַּתְּרוּמָה וּבַמַּעֲשֵׂר. חָזַר לִהְיוֹת טְבוּל יוֹם, אָסוּר בַּקּוֹדֶשׁ וּבַתְּרוּמָה {ו} וּמוּתָּר בַּמַּעֲשֵׂר. חָזַר לִהְיוֹת בַּעַל קֶרִי, אָסוּר בִּשְׁלָשְׁתָּן. **ו׳** חָזַר לִהְיוֹת בּוֹעֵל נִידָּה, {מט} מְטַמֵּא מִשְׁכָּב תַּחְתּוֹן כָּעֶלְיוֹן. חָזַר לִהְיוֹת זָב שֶׁרָאָה שְׁתֵּי רְאִיּוֹת, מְטַמֵּא מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב, וְצָרִיךְ בִּיאַת מַיִם חַיִּים, וּפָטוּר מִן הַקָּרְבָּן. רָאָה שָׁלוֹשׁ, חַיָּיב בַּקָּרְבָּן. **ז׳** חָזַר לִהְיוֹת מְצוֹרָע מוּסְגָּר, מְטַמֵּא בְּבִיאָה, {ו} וּפָטוּר מִן הַפְּרִיעָה וּמִן הַפְּרִימָה וּמִן {הת} הַתִּגְלַחַת וּמִן הַצִּיפֳּרִים. [וְאִם][*22] הָיָה מוּחְלָט[#23], חַיָּיב {א} בְּכוּלָּם. **ח׳** פָּרַשׁ מִמֶּנּוּ אֵבֶר[&] שֶׁאֵין עָלָיו בָּשָׂר כָּרָאוּי, מְטַמֵּא בְמַגָּע וּבְמַשָּׂא, וְאֵינוּ מְטַמֵּא בְּאֹהֶל. אִם יֵשׁ עָלָיו בָּשָׂר כָּרָאוּי, {מ} מְטַמֵּא בְמַגָּע וּבְמַשָּׂא וּבְאֹהֶל. **ט׳** שִׁיעוּר [הַ]בָּשָׂר[*#24], כְּדֵי[$] לַעֲלוֹת[•«25] אֲרוּכָה. ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר[ו]: אִם יֵשׁ בְּמָקוֹם אֶחָד[*26] כְּדֵי לְהַקִּיפוֹ כְחוּט[•«27] {ע} עֵרֶב, יֶשׁ בּוֹ לַעֲלוֹת[$] אֲרוּכָה. **י׳** עֶשֶׂר קְדוּשׁוֹת הֵן: אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מְקוּדֶּשֶׁת מִכָּל הָאֲרָצוֹת. וּמַה[^28] הִיא קְדוּשָּׁתָהּ? שֶׁמְּבִיאִים מִמֶּנָּה הָעוֹמֶר וְהַבִּיכּוּרִים וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם, {מ} מַה שֶׁאֵין (כן)[*29] מְבִיאִין כֵּן[«30] מִכָּל הָאֲרָצוֹת. {א} עֲיָירוֹת מוּקָּפוֹת חוֹמָה מְקוּדָּשׁוֹת מִמֶּנָּה, שֶׁמְּשַׁלְּחִין מִתּוֹכָן מְצוֹרָעִין, וּמְסַבְּבִין לְתוֹכָן מֵת עַד שֶׁיִּרְצוּ. יָצָא, אֵין מַחֲזִירִין אוֹתוֹ. **י״א׳** לִפְנִים מִן הַחוֹמָה מְקוּדָּשׁ מֵהֶם, שֶׁאוֹכְלִים שָׁם קָדָשִׁים קַלִּים וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי. הַר הַבַּיִת מְקוּדָּשׁ מִמֶּנּוּ, שֶׁאֵין זָבִין וְזָבוֹת, נִידּוֹת וְיוֹלְדוֹת נִיכְנָסִים לַשָּׁם[#31]. הַחֵיל[•#32] מְקוּדָּשׁ מִמֶּנּוּ, שֶׁאֵין גּוֹיִם וּטְמֵא מֵת נִכְנָסִין לַשָּׁם. **י״ב׳** עֲזָרַת[•#33] הַנָּשִׁים[$] מְקוּדֶּשֶׁת מִמֶּנּוּ, {ש} שֶׁאֵין טְבוּל יוֹם נִכְנָס לַשָּׁם, וְאֵין חַיָּיבִים עָלֶיהָ חַטָּאת. [*34] [עֲזָרַת[#] יִשְׂרָאֵלו מְקוּדֶּשֶׁת מִמֶּנָּה, שֶׁאֵין מְחוּסַּר כִּיפּוּרִים נִכְנָס לַשָּׁם, וְחַיָּיבִים עָלֶיהָ חַטָּאת.] עֲזָרַת הַכֹּהֲנִים מְקוּדֶּשֶׁת {ממנ} [*35]מִמֶּנָּה, שֶׁאֵין יִשְׂרָאֵלו נִכְנָסִין לַשָּׁם אֶלָּא בְשָׁעַת {צור} צוֹרְכֵיהֶם, לִסְמִיכָה וְלִשְׁחִיטָה[^36] וְלִתְנוּפָה[^]. **י״ג׳** בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ מְקוּדָּשׁ מִמֶּנָּה, שֶׁאֵין בַּעֲלֵי מוּמִין וּפְרוּעֵי רֹאשׁ נִכְנָסִין לַשָּׁם. הַהֵיכָל מְקוּדָּשׁ מִמֶּנּוּ, שֶׁאֵין נִכְנָס לַשָּׁם[*37] שֶׁלֹּא[•«38] רְחוּץ יָדַיִים וְרַגְלַיִם. **י״ד׳** בֵּית קוֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים מְקוּדָּשׁ מֵהֶן, שֶׁאֵין נִכְנָס לַשָּׁם[#] אֶלָּא כֹּהֵן גָּדוֹל בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים בִּשְׁעַת הָעֲבוֹדָה. אָמַרו ר׳ יוֹסֵי[^39]: בַּחֲמִשָּׁה[•«40] דְּבָרִים בֵּין הָאוּלָם

---

[1] כתב שוב בפירוט, כי בעמוד הקודם כתב "פיט".
[2] מנוקד בפרמה בידי הסופר(?).
[3] מנוקד בפרמה בידי הסופר(?).
[4] כאן עדיין ממשיכה חטיבת הניקוד הגדולה הרביעית שהתחילה בכריתות ג סוף הלכה ז וממשיכה עד כלים טז אמצע הלכה ג. כמו כן יש סימני אתנחתא לסימון פסיק. ויש לשים לב שהסופר(?) או מישהו אחר(?) ניקד לעיתים אותיות או מילים מסויימות, חוץ ממה שהנקדן ניקד ברצף. ועדיין צריך עיון גדול מי מביניהם ניקד קודם ומי ניקד אחר כך. כי לפעמים יש ביניהם מחלוקות בניקוד.
[5] קיי+קנ כלפנינו. קס: "וטמאת טמא מת".
[6] ק+קיי הכתיב: "סְפָרוֹ". וכן מנוקד בפרמה. (אך שמא סופר פרמה קרא "סִיפְּרוֹ"?).
[7] ק+קיי כלפנינו. ייתכן שאות "א" מנוקדת בפרמה בטעות בחולם.
[8] בפרמה מנוקד: "וּכְלֵי".
[9] ק+קיי: "ואינן". תוקן באמצעות מחיקת "ס" והפיכת "נ" להיות "ן". וספק האם בידי הסופר.
[10] ק+קיי: "לְטַמֵּא".
[11] אותיות "שׂוּכֵי" מנוקדות בידי הסופר(?). ק+קיי הכתיב: "וַחֲסוּכֵי".
[12] ק+קיי: "בּוֹעֵל".
[13] ק+קיי: "תַּחְתּוֹן".
[14] ק+קיי: "לְמַעְלָה".
[15] בפרמה מנוקד: "וְרוּקּוֹ".
[16] כך מנוקד בפרמה. קנ ניקד: "מִרְכָּב". וכן בסמוך.
[17] קנ כלפנינו. קס: "מוסמא". קיי: "מסאמא".
[18] סומן למחיקה בידי הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
[19] סימן לא ברור (אולי "ל" קטנה) לפני מילה זו, ונמחק. ק: "לְמַעְלָה". קיי: "ולמעלה".
[20] כך הכתיב ק+קיי, וכך מנוקד בפרמה. קנ ניקד: "מְטָמֵא".
[21] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי: "מטמאין". ק: "מִיטַמְּין".
[22] נתלה בין השורות, אולי ע"י אחד הסופרים. וכן ק+קיי איתא.
[23] בפרמה מנוקד: "מוּחְלָט".
[24] ייתכן שאות "ה" הוסיף הסופר מאוחר יותר. כמו כן היא מנוקדת בקמץ בידי הסופר(?). וכן ק+קיי איתא.
[25] ק כלפנינו. קיי: "להעלות" (אך להלן כלפנינו).
[26] ק+קיי כלפנינו. ייתכן שסופר פרמה תיקן מאות "ר" לאות "ד".
[27] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "כחוט".
[28] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: "מָה".
[29] סומן למחיקה, כנראה בידי הסופר (ושמא זה כפל גרסה). ק+קיי ליתא.
[30] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "כן".
[31] אות "לַ" מנוקדת בידי סופר פרמה(?) כאן ולהלן מספר פעמים בפתח. וכן ניקד קנ. אך כנראה שבכולן נקדן פרמה ניקד את "לְ" בשווא.
[32] סופר(?) פרמה ניקד "הָחָיל", וכך כנראה ניקד גם נקדן פרמה.
[33] נקדן פרמה ניקד בכולם "עֶזְרַת".
[34] מכאן והלאה השמיט הסופר מחמת הדומות "חטאת-חטאת", והשלים הוא, או אחד הסופרים, בשוליים. וכן ק+קיי איתא. אך לא ברור למה הנקדן לא ניקד את ההשלמה? ההשלמה מאוחרת מהנקדן? וצע"ג.
[35] מכאן והלאה עד סוף העמודה כתב סופר אחר שכותב בכתב קטן יותר.
[36] ק+קיי: "לִשְׁחִיטָה לִתְנוּפָה".
[37] ק+קיי כלפנינו. אות "ש" כתב סופר פרמה על גבי מחיקת אות "ל".
[38] קיי כלפנינו. ק: "אֶלָּא".
[39] ק+קיי הכתיב: "יוֹסֵה".
[40] קיי כלפנינו. ק: "חֲמִשָּׁה".

וְלַמִּזְבֵּחַ שָׁוֶוה לַהֵיכָל, שֶׁאֵין בַּעֲלֵי מוּמִין, {ו} וּפְרוּעֵי רֹאשׁ, וּשְׁתוּיֵי יַיִן, וְשֶׁלֹּא רְחוּץ יָדַיִם וְרַגְלַיִם נִכְנָסִים לַשָּׁם, וּפוֹרְשִׁין בֵּין$ הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ בִּשְׁעַת הַקְטָרָה.

הל' י'ד' פרק ב'

כְּלֵי עֵץ, כְּלֵי עוֹר, כְּלֵי עֶצֶם, כְּלֵי זְכוּכִית&; פְּשׁוּטֵיהֶן טְהוֹרִין, וּמְקַבְּלֵיהֶם טְמֵאִים. {נש} נִשְׁבְּרוּ, טָהֲרוּ. חָזַר וְעָשָׂה מֵהֶן כֵּלִים, מְקַבְּלִים טוּמְאָה מִיכַּן וְלַבָּא. כְּלֵי חֶרֶשׂ וּכְלֵי נֶתֶר, {טו} טוּמְאָתָן שָׁוָה: מִיטַּמִּים$ וּמְטַמִּים$ בְּאָוִיר, וּמְטַמִּים מֵאֲחוֹרֵיהֶן[1]«, וְאֵינָן מִיטַּמִּין מִגַּבֵּיהֶן, וּשְׁבִירָתָן הִיא טַהֲרָתָן. **ב'** הַדַּקִּים[2]« שֶׁבִּכְלֵי חֶרֶשׂ, וְקַרְקְרוֹתֵיהֶן[3]«, וּדְפָנוֹתֵיהֶן[4]# יוֹשְׁבִין[5]«• שֶׁלֹּא מְסוּמָּכִין, שֵׁיעוּרָן: מִכְּדֵי סִיכַת קָטָן וְעַד לוֹג. מִלּוֹג וְעַד סְאָה, בָּרְבִיעִית. מִסְּאָה וְעַד סָאתַיִם[6]#, בַּחֲצִי[7]« לוֹג. מִסָּאתַיִם וְעַד שָׁלֹשׁ וְעַד חָמֵשׁ סְאִים[8]«, בַּלּוֹג, דִּבְוֵרִיו ר' יִשְׁמָעֵאל. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹומֵרו: אֲנִי אֵינִי נוֹתֵן בָּהֶן מִידָּה, אֶלָּא: הַדַּקִּים שֶׁבִּכְלֵי חֶרֶשׂ, וְקַרְקְרוֹתֵיהֶן, וּדְפָנוֹתֵיהֶם# יוֹשְׁבִין[9]« שֶׁלֹּא מְסוּמָּכִין, שֵׁיעוּרָן: מִכְּדֵי סִיכַת קָטָן וְעַד קְדֵירוֹת הַדַּקּוֹת. מִקְּדֵירוֹת הַדַּקּוֹת וְעַד חֲבִיּוֹת לוּדִיּוֹת[10]#, בָּרְבִיעִית. מִלּוּדִיּוֹת# וְעַד לַחְמִיּוֹת[11]§, בַּחֲצִי[12]« לוֹג. מִלַּחְמִיּוֹת וְעַד חֲצָבִים גְּדוֹלִים, בַּלּוֹג. רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּיי אוֹומֵרו: חֲצָבִים גְּדוֹלִים, שֵׁיעוּרָן בִּשְׁנֵי[13]« לוּגִין[14]#. הַפַּכִּים& הַגְּלִילִים וְהַחֲבִיּוֹנוֹת[15]«#, שֵׁיעוּר קַרְקְרוֹתֵיהֶן כָּל שֶׁהֵן, וְאֵין לָהֶן דְּפָנוֹת. **ג'** הַטְּהוֹרִים שֶׁבִּכְלֵי חֶרֶשׂ: וְטַבְלָה$ שֶׁאֵין לָהּ לִיזְבֵּיז[16]«#•, וּמַחְתָּה פְּרוּצָה, {ו} וְאַבּוּב שֶׁלַּקַּלָּאִים, וְהַסִּילוֹנוֹת[17]^, אַף עַל פִּי {כפ} כְּפוּפִים וְאַף עַל פִּי מְקַבְּלִין, וְכַבְכָּב שֶׁעֲשָׂאוֹ [18]*לְסַל הַפַּת, וְטָפֵי[19]# שֶׁהִתְקִינוֹ לַעֲנָבִים, וְחָבִית שֶׁלַּשַּׁיָּטִים, וְחָבִית דְּפוּנָה בְּשׁוּלֵי הַמֵּחַץ, וְהַמִּטָּה, וְהַכִּסֵּא, וְהַסַּפְסֵל&, וְהַשֻּׁלְחָן, וּסְפִינָה[20]^, וּמְנוֹרָה[21]« שֶׁלַּחֶרֶס, הֲרֵי אֵילּוּ טְהוֹרִין. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁאֵין לוֹ תּוֹךְ בִּכְלִי& חֶרֶס, אֵין לוֹ אֲחוֹרַיִים. **ד'** פַּנָּס& שֶׁיֶּשׁ בּוֹ בֵית קִיבּוּל שֶׁמֶן, טָמֵא. וְשֶׁאֵין[22]# בּוֹ, טָהוֹר. מְגוּפַת הַיּוֹצְרִים שֶׁהוּא פּוֹתֵחַ [23]*בָּהּ, טְהוֹרָה. וּשְׁהוּא[24]«# גוֹמֵר בָּהּ, טְמֵיאָה. מַשְׁפֵּיךְ[25]^ שֶׁלְּבַעֲלֵי בָתִּים, טָהוֹר. וְשֶׁלָּרוֹכְלִים, טָמֵא, מִפְּנֵי שֶׁהוּא שֶׁלַּמִּידָּה, דִּבְרֵי ר' יְהוּדָוה בֶּן בְּתֵירָה[26]«#. ר' עֲקִיבָוה אוֹומֵרו: מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַטֵּהוּ עַל צִידּוֹ וּמֵירִיחַ[27]«• בּוֹ לַלּוֹקֵחַ. **ה'** כִּסּוּיֵ[28]«# כַּדֵּי יַיִן וְכַדֵּי שֶׁמֶן, וּכִסּוּיֵי[29]*«#• חָבִי[ו]ת[30]« נְיָירוֹת[31], טְהוֹרִים. וְאִם הִתְקִינָן {לתש} לְתַשְׁמִישׁ, טְמֵאִין. כִּסּוּי הַלַּפָּס&, בִּזְמַן שֶׁהוּא נָקוּב וְיֵשׁ לוֹ חִדּוּד[32]&«, טָהוֹר. [וְ]אִם[33]* אֵינוֹ נָקוּב וְאֵין לוֹ חִדּוּד[34]&, טָמֵא, מִפְּנֵי שֶׁהִיא מְסַנֶּנֶת [לְתוֹכוֹ][35]* אֶת הַיָּרָק. ר' <אֶ>לְעָזָר[36]« בְּרְבִּי צָדוֹק[37]# אוֹומֵרו: {מ} מִפְּנֵי שֶׁהִיא הוֹפֶכֶת עָלָיו אֶת הָרוֹנְקֵי[38]&. **ו'** גַּצְרָה[39]« שֶׁנִּמְצֵאת בַּכִּבְשָׁן, עַד שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּהּ, טְהוֹרָה. וּמִשֶּׁנִּגְמְרָה[40]^ מְלַאכְתָּהּ, טְמֵיאָה. טֵיטְרַס[41]^•: ר' <אֶ>לְעָזָר בְּרְבִּיו[42]# צָדוֹק מְטַהֵר, וּרְבִּיו[43]^ יוֹסֵי מְטַמֵּא, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מוֹצִיא[44]«• פְּרוּטוֹת. **ז'** הַטְּמֵאִים שֶׁבִּכְלֵי[45]# חֶרֶס: וְטַבְלָה[46]« שֶׁיֶּשׁ לָהּ[47]« לִיזְבֵּיז«#, וּמַחְתָּה שְׁלֵימָה, וְטַבְלָה שֶׁהִיא מְלֵיאָה קְעָרוֹת. נִיטַּמֵּאת[48]&«« אַחַת מֵהֶן בַּשֶּׁרֶץ, לֹא נִיטַּ[מְ]אוּ[49]* כוּלָּן. אִם יֶשׁ לָהּ לִיזְבֵּיז«# עוֹדֵף, נִיטַּמֵּאת אַחַת מֵהֶן, נִיטַּמְּאוּ {כ} כוּלָּם. וְכֵן בֵּית תַּבְלִין שֶׁלַּחֶרֶשׂ, וְקָלְמָרִיס/ם[50]^• {המת} הַמַּתְאֶמֶת[51]&««. בֵּית תַּבְלִין שֶׁלָּעֵץ, אִם[52]« נִיטַּמָּא {א} אֶחָד[53]« מֵהֶן[54]« בַּמַּשְׁקֶה, לֹא נִיטַּמָּא חֲבֵירוֹ. ר' יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹומֵרו: חוֹלְקִין אֶת עוֹבְיוֹ. הַמְשַׁמֵּשׁ לַטָּמֵא, טָמֵא, וְהַמְשַׁמֵּשׁ לַטָּהוֹר, טָהוֹר. וְאִם[55]^ יֶשׁ לוֹ[56]« {ל} לִיזְבֵּיז«# עוֹדֵף, נִיטַּמָּא אֶחָד מֵהֶן, נִיטַּמָּא חֲבֵירוֹ. **ח'** (הלפוד) [הַלַּפִּיד][57]*, טָמֵא. וּבֵית שֶׁקָּעוֹ& שֶׁלַּנֵּר, {מ} מְטַמֵּא& בְּאָוִיר. הַמַּסְרֵק שֶׁלַּצַּרְצוּר[58]«, ר' אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר, וַחֲכָמִים מְטַמְּאִים.

הל' ח' פרק ג'

שֵׁיעוּר כְּלִי& חֶרֶשׂ לִיטָּהֵר[59]«#: הֶעָשׂוּי לָאֳכָלִים, שֵׁיעוּרוֹ בַּזֵּיתִים. הֶעָשׂוּי לַמַּשְׁקִים, שֵׁיעוּרוֹ בַּמַּשְׁקִים. הֶעָשׂוּי לְכָךְ וּלְכָךְ, מְטִילִין אוֹתוֹ לְחוּמְרוֹ בַּזֵּיתִים. **ב'** חָבִית, שֵׁיעוּרָהּ בִּגְרוֹגְרוֹת[60]^, דִּבְוֵרִיו ר' שִׁמְעוֹן. ר' יְהוּדָה אוֹומֵרו: בָּאֱגוֹזִין. וּרְבִּיו[61]^ מֵאִיר אוֹומֵרו: בַּזֵּיתִים. הַלַּפָּס וְהַקְּדֵירָה, שֵׁיעוּרָן בַּזֵּיתִים. הַפַּךְ וְהַטָּפֵי[62]#, שֵׁיעוּרָן בַּשֶּׁמֶן. הַצַּרְצוּר[63]«, שֵׁיעוּרוֹ בַּמַּיִם. ר' שִׁמְעוֹן אוֹומֵרו: שְׁלָשְׁתָּן בַּזֵּירְעוֹנִים. **ג'** נֵר, שֵׁיעוּרוֹ בַּשֶּׁמֶן. ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר:

---

1 כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי כלפנינו. ק: "מֵאַחֲרֵיהֶן".
2 קיי+קנ כלפנינו. קס: "הרקין". אך להלן כלפנינו.
3 קיי+קנ כלפנינו. קס: "וקורקוריתיהן". אך להלן כלפנינו.
4 בפרמה מנוקד: "וְדַפְנוֹתֵיהֶן". וכן להלן.
5 קיי כלפנינו. ק נוסף: "עַל שׁוּלֵיהֶן יוֹשְׁבִין". האם זה כפל גרסה??? או: האם ייתכן שבפרמה וגם בקיימברידג' נשמט מחמת הדומות???
6 בפרמה מנוקד כאן: "סַאתַיִם", אך להלן גם בפרמה "א" אינה מנוקדת.
7 קיי כלפנינו. ק: "כַּחֲצִי".
8 קיי+קנ כלפנינו. קס: "סאתים".
9 קיי כלפנינו. ק ליתא: "יושבין". אך לעיל איתא.
10 בפרמה מנוקד: "לוֹדִיּוֹת". וכן בסמוך.
11 אחד הסופרים פירש בשוליים: "מבית לחם".
12 קיי כלפנינו. ק: "כַּחֲצִי".
13 קיי כלפנינו. ק: "כִּשְׁנֵי".
14 קיי כלפנינו. ק: "לוּגִין".
15 בפרמה מנוקד: "וְהַחֲבָיְיוֹנוֹת". ק: הכתיב: "וְהַחֲבִיוֹנוֹת". קיי הכתיב: "והחביינות".
16 מילה זו מופיעה ארבע פעמים בפרק זה. לעניין הכתיב: בפרמה: בשלושתם הכתיב "ליזביז". בקאופמן שלוש פעמים "ליזבין" ופעם רביעית ספק האם סיומת "ן" או "ז". קיי: "לזוזיו/לזויז/לזוויו". לעניין הניקוד: בפרמה מנוקד כאן: "לִיזְבִיז" ולהלן שלוש פעמים "לִיזְבֵיז" (אך אולי הניקוד להלן תוקן מחיריק לצירי (?)). בקאופמן מנוקד בכולם "לִיזְבֵין".
17 ק+קיי: "וְסִילוֹנוֹת".
18 מכאן והלאה עד סוף העמודה כתב סופר אחר שכותב בכתב קטן יותר.
19 בפרמה מנוקד (בידי הסופר?): "וטַפִּי".
20 ק+קיי: "וְהַסְּפִינָה".
21 קיי כלפנינו. ק: "וְהַמְּנוֹרָה".
22 בפרמה מנוקד: "וּשְׁאֵין".
23 מכאן והלאה עד סוף הלכה ה, כתב סופר אחר שכותב בכתב קטן יותר.
24 כך כתוב ומנוקד בפרמה. וכן קיי. ק: "שֶׁהוּא".
25 ק+קיי בכתיב חסר: מַשְׁפֵּךְ".
26 ק כלפנינו. קיי: "בתירא". בפרמה מילה זו אינה מנוקדת.
27 כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי: "ומריח". ק כתוב ומנוקד: "וּמֵדִיחַ".
28 כך כתוב ומנוקד בפרמה. וכן קיי. ק: "כִּסּוּיֵי".
29 כך הכתיב בפרמה ובקאופמן וכן מנוקד בקאופמן. אך בפרמה שתי אותיות "יי" אינן מנוקדות. קיי: "וכסוי". **עניין נוסף:** מעל מילה זו נתלתה ונוקדה המילה "וְכַדֵּי" (לכאורה בידי אחד הסופרים) אך המילה "וכסויי" לא נמחקה. וצע"ג.
30 אות "ו" נתלתה, כנראה בידי הסופר. וכן קיי. אך ק: "חֲבִית".
31 בשוליים פורש בידי אחד הסופרים: "פירוושו: מכוסות בנייר. ואית דאמורו: שם מקום".
32 קיי+קנ הכתיב כלפנינו. ולא ידוע מה כתב קס.
33 אות "ו" נוספה, אולי בידי הנקדן. ק+קיי: "אִם".
34 בשוליים פורש בידי אחד הסופרים: "פירוש: דבר היוצא מן הכלי כמין דד, ומריק ממנו המים".
35 נתלה בין השורות, כנראה בידי הסופר. וכן ק+קיי איתא.
36 קיי כלפנינו. ק: "אֱלִיעֶזֶר".
37 בפרמה מנוקד כאן ניקוד כפול: "צָדוֹק".
38 בשוליים פורש בידי אחד הסופרים: "פירוש: כף עשוי לסריק התבשיל".
39 כך כתוב ומנוקד בפרמה (הסופר ניקד?). קס כלפנינו. קיי: "גסטרא" וכנראה שלנוסח זה כיוון נקדן קאופמן.
40 ק+קיי: "מִשֶּׁנִּגְמְרָה".
41 כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: "טִיטְרוֹס".
42 בפרמה אות "ב" הראשונה מנוקדת בקמץ.
43 ק+קיי: "רְבִּי".
44 ק כלפנינו. קיי: "כמוציא".
45 בפרמה מנוקד: "שֶׁבִּכְלִי".
46 ק כלפנינו. קיי: "טבלה".
47 קיי כלפנינו. ק: "לָהֶן".
48 ק+קיי הכתיב כאן: "נִיטַּמַּאת".
49 אות "מ" נתלתה בידי הסופר. ק+קיי: "נִיטַּמּוּ".
50 כך כתוב ומנוקד בפרמה (כנראה בסיומת "ס" אך אולי "ם"), והניקוד כנראה בידי הסופר(?). ק+קיי: "וְקָלָמָרִין".
51 ק כלפנינו. קיי: המותאמת".
52 ק: "שֶׁנִּיטַּמָּא". קיי: "שאם ניטמא".
53 קיי כלפנינו. ק: "אַחַת".
54 קיי: "מהם". ק ליתא: "מהן".
55 ק+קיי: "אִם".
56 קיי כלפנינו. ק: "עָלָיו".
57 כך נוסח ק+קיי, וכן תוקן בפרמה ע"י אחד הסופרים(?) באמצעות ניקוד חיריק תחת "פ" של "הלפוד". אך קודם לכן, נוקד בפרמה "הַלַּפּוּד". וצ"ע.
58 קיי+קנ כלפנינו. קס: "של צרצר".
59 קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: "לטהר". ולעניין הניקוד: בפרמה מנוקד: "לִיטְהַר".
60 ק: "כִּגְרוֹגֶרֶת". קיי: "בגרוגרת".
61 ק+קיי: "רְבִּי".
62 בפרמה מנוקד (בידי הסופר?): "וְהַטְּפִי".
63 ק כלפנינו. קיי: "והצרצור".

בִּפְרוּטָה קְטַנָּה. נֵר שֶׁנִּיטַּל פִּיו, טָהוֹר. שֶׁלַּאֲדָמָה^[1]• שֶׁהוּסַּק פִּיו בַּפְּתִילָה, טָהוֹר. **ד'** חָבִית (שנשברה) [שֶׁנִּיקָּבָה][2]* וַעֲשָׂאָהּ בַּזֶּפֶת, וְנִשְׁבָּרָה, אִם יֵשׁ בִּמְקוֹם הַזֶּפֶת[3]« מַחֲזִיק רְבִיעִית, טְמֵאָה, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא בָטַל שֵׁם כְּלִי מֵעָלֶיהָ. חֶרֶשׂ שֶׁנִּיקַּב {וע} וַעֲשָׂאוֹ בַּזֶּפֶת, אַף עַל פִּי מַחֲזִיק רְבִיעִית, {ט} טָהוֹר, מִפְּנֵי שֶׁבָּטַל שֵׁם כְּלִי מֵעָלָיו. **ה'** חָבִית שֶׁנִּתְרָעֲעָה[4]« וּטְפָלָהּ בַּגְּלָלִים, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא נוֹטֵל אֶת הַגְּלָלִים וַחֲרָסִים נוֹפְלִים, {טמ} טְמֵאָה, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא בָטַל שֵׁם כְּלִי מֵעָלֶיהָ. {נש} נִשְׁבָּרָה וְדִיבֵּק מִמֶּנָּה חֲרָסִים, אוֹ שֶׁהֵבִיא {ח} [5]* חֲרָסִים מִמָּקוֹם[6]« אַחֵר וּטְפָלָן בַּגְּלָלִים, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא נוֹטֵל אֶת הַגְּלָלִים וַחֲרָסִים עוֹמְדִין, טְהוֹרָה, מִפְּנֵי שֶׁבָּטַל שֵׁם כְּלִי מֵעָלֶיהָ. הָיָה בָהּ חֶרֶס מַחֲזִיק רְבִיעִית, כּוּלָּהּ מְטַמָּא& בְמַגַּע, {וכ} וּכְנֶגְדּוֹ מְטַמֵּא& בְּאָוִיר&. **ו'** הַטּוֹפֵל כְּלִי חֶרֶשׂ הַבָּרִיא, רְ' מֵאִיר וּרְובִּי שִׁמְעוֹן מְטַמְּאִים^[7]. וַחֲכָמִוים אוֹמְוֹרִים: הַטּוֹפֵל אֶת הַבָּרִיא, טָהוֹר. וְאֶת (הָרְאוּעַ) [הָרְעוּעַ][8]*#, טָמֵא. וְכֵן בְּחִידּוּק קְרוּיָא[9]«. **ז'** יַבַּלִית[10]# שֶׁטּוֹפְלִין בָּהּ אֶת הַפְּדְסִים[11]«#, הַנּוֹגֵעַ בָּהּ, טָמֵא. מְגוּפַּת הֶחָבִית, אֵינָהּ חִיבּוּר. וְהַנּוֹגֵעַ[12]« (בִּטְפֵילָה) [בִּטְפֵילוֹ][13]* שֶׁלַּתַּנּוּר, טָמֵא. **ח'** מֵיחַם שֶׁטְּפָלוֹ בַחֵמָר[14]«& וּבַחַרְסִית, הַנּוֹגֵעַ בַּחֵמָר«&, טָמֵא. וּבַחַרְסִית, טָהוֹר. קוּמְקוּמוֹס[15]*«# שֶׁנִּיקַּב וַעֲשָׂאוֹ בַּזֶּפֶת, רְ' יוֹסֵה מְטַהֵר, שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְקַבֵּל אֶת הַחַמִּים כַּצּוֹנִים[16]«. וְכֵן הָיָה אוֹמֵורוּ בִּכְלֵי& הַזֶּפֶת^[17]. כְּלֵי נְחוֹשֶׁת שֶׁזְּפָתָן, טְהֹרִים. וְאִם לַיַּיִן[18]«, טְמֵאִים. **ט'** חָבִית שֶׁנִּיקָּבָה וַעֲשָׂאָהּ בַּזֶּפֶת יָתֵר[19]# מִצּוֹרְכָּהּ, הַנּוֹגֵעַ בַּצּוֹרְכָּהּ[20]#, טָמֵא. יָתֵר מִצּוֹרְכָּהּ, טָהוֹר. זֶפֶת שֶׁנָּטְפָה[21]# עַל הֶחָבִית, הַנּוֹגֵעַ בָּהּ, טָהוֹר. מַשְׁפֵּךְ שֶׁלָּעֵץ וְשֶׁלַּחֶרֶס שֶׁפְּקָקָן בַּזֶּפֶת, רְ' <אֶ>לְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָהו מְטַמֵּא. [22]* רְ' עֲקִיבָהו מְטַמֵּא בְשֶׁלָּעֵץ, וּמְטַהֵר בְּשֶׁלַּחֶרֶס, וּרְובִּי^[23] יוֹסֵה מְטַהֵר בִּשְׁנֵיהֶם.

הל' ט' פרק ד'

הַחֶרֶס שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲמוֹד מִפְּנֵי אָזְנוֹ, אוֹ שֶׁהָיָה בוֹ חַדּוּד& וְהַחִדּוּד[24]«& מַכְרִיעוֹ, טָהוֹר[25]«. נִיטְּלָה הָאוֹזֶן, נִשְׁבַּר הַחִדּוּד, טָהוֹר. רְ' יְהוּדָה[26]«• מְטַמֵּא. חָבִית שֶׁנִּפְחָתָה, וְהִיא מְקַבֶּלֶת עַל דְּפָנוֹתֶיהָ[27]#, אוֹ שֶׁנֶּחְלְקָה[28]# כְּמִין שְׁתֵּי עֲרֵיבוֹת[29]*, רְ' יְהוּדָה מְטַהֵר[30]*, וַחֲכָמִוים מְטַמִּין. **ב'** חָבִית שֶׁנִּתְרָעֲעָה[31]« וְאֵינָהּ יְכוּלָה לְהִיטַּלְטֵל בַּחֲצִי קַב גְּרוֹגְרוֹת, טְהוֹרָה. גִּסְטְרָא[32]«# שֶׁנִּתְרַעֲעָה« וְאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת מַשְׁקִים, אַף עַל פִּי מְקַבֶּלֶת[33]« אֳכָלִים, טְהוֹרָה, שֶׁאֵין שִׁירַיִם[34]# לַשִּׁירַיִם[35]«#. **ג'** אֵי זוֹ הִיא גִּסְטְרָא«#, כָּל שֶׁנִּיטְּלוּ אָזְנֶיהָ. הָיוּ[36]« בָהּ חִדּוּדִים& יוֹצְאִים, כָּל הַמְקַבֵּל עִימָּהּ בַּזֵּיתִים, מְטַמֵּא[37]«# בְמַגָּע וּכְנֶגְדּוֹ מְטַמֵּא& בְּאָוִיר&. וְכָל {ש} שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל עִימָּהּ בַּזֵּיתִים, מְטַמֵּא& בְמַגָּע וְאֵין כְּנֶגְדּוֹ מְטַמֵּא& בְּאָוִיר&. הָיְתָה מוּטָּה עַל צִידָּהּ כְּמִין קַתֶּידְרָא^[38], כָּל הַמְקַבֵּל עִימָּהּ בַּזֵּיתִין, מְטַמֵּא& בְמַגָּע וּכְנֶגְדּוֹ מְטַמֵּא& בְּאָוִיר&. וְכָל שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל עִימָּהּ בַּזֵּיתִים, מְטַמֵּא& בְמַגָּע וְאֵין כְּנֶגְדּוֹ מְטַמֵּא& בְּאָוִיר&. שׁוּלֵי הַקּוֹרְפָאִיּוֹת[39]«# שׁוּלֵי הַקּוֹסִים[40]« וְהַצַּדְנִיִּים^[41]#•, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָם יְכוּלִים לֵישֵׁב שֶׁלֹּא מְסוּמָּכִים, טְמֵאִים, {ש} שֶׁלְּכֵן נַעֲשׂוּ מִתְּחִילָּתָן. **ד'** כְּלִי חֶרֶשׂ שֶׁיֵּשׁ לוֹ שָׁלֹשׁ סְפָאיוֹת^[42], הַפְּנִימִית עוֹדֶפֶת, הַכֹּל טָהוֹר. הַחִיצוֹנָה עוֹדֶפֶת, הַכֹּל טָמֵא. {הא} הָאֶמְצָעִית[43]« עוֹדֶפֶת, מִמֶּנָּה וְלִפְנִים, טָמֵא. מִמֶּנָּה וְלַחוּץ, טָהוֹר. הָיוּ שָׁווֹת, רְ' יְהוּדָה אוֹמֵורוּ: חוֹלְקִים אֶת הָאֶמְצָעִית. וַחֲכָמִוים אוֹמְוֹרִים: הַכֹּל טָהוֹר. כְּלֵי חֶרֶס, מֵאֵימָתַי מְקַבְּלִין טוּמְאָה? מִשֶּׁיִּצְטָרְפוּ[44]« {בכב} בַּכִּבְשָׁן, וְהוּא[45]« גְּמַר מְלַאכְתָּם.

הל' ד' פרק ה'

תַּנּוּר, תְּחִילָּתוֹ אַרְבָּעָה, וְשִׁירָיו& אַרְבָּעָה, דִּבְוֹרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִוים אוֹמְוֹרִים: בְּמִי[46]«# דְבָרִים אֲמוּרִים, בַּגָּדוֹל. אֲבָל בַּקָּטָן[47]#, תְּחִילָּתוֹ כָּל שֶׁהוּא, וְשִׁירָיו& וְרוּבּוֹ$, {מ} מִשֶּׁתִּיגָּמֵר[48]# מְלַאכְתּוֹ. אֵי זוֹ[49]« הִיא גְּמַר מְלַאכְתּוֹ, מִשֶּׁיַּסִּיקֶינּוּ כְּדֵי לְאוֹפוֹת[50]«&• בּוֹ סִיפְגָּנִים. רְ' יְהוּדָהו אוֹמֵורוּ: מִשֶּׁיַּסִּיק [51]* אֶת הֶחָדָשׁ, כְּדֵי לְאוֹפוֹת«& בַּיָּשָׁן {ס} סִיפְגָּנִים. **ב'** כִּירָה: (~~שנחלקה~~)[52]* תְּחִילָּתָהּ {ש} שָׁלֹשׁ, וְשִׁירֶיהָ& שָׁלֹשׁ, מִשֶּׁתִּיגָּמֵר# מְלַאכְתָּהּ. אֵי

---

1 ק+קיי: ״וְשֶׁלָּאֲדָמָה״.
2 תוקן ע״י הסופר באמצעות העברת קו על אותיות ״שברה״ ותליית אותיות ״יקבה״. לאחר מכן הנקדן כתב בשוליים את המילה המתוקנת בשלמותה, וניקד. וכן ק+קיי: ״שֶׁנִּיקָּבָה״.
3 קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״הזפת״.
4 כך כתוב ומנוקד בפרמה. וכן קיי. אך ק: שֶׁנִּתְרוֹעָעָה״.
5 הנקדן(?) הוסיף בשוליים צמוד לשורה: ״לָהּ״. אך גם ק+קיי ליתא.
6 קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״ממקום״.
7 ק+קיי: ״מְטַמִּין״.
8 תוקן באמצעות תליית ״ע״, כנראה בידי הנקדן. ק: ״הָרֹאוּע״. קיי: ״הרעוע״. ולעניין הניקוד: ניקדתי לפי פרמה. בקאופמן ״ר״ מנוקדת בחולם וחלק מהמילה אינה מנוקדת. וצ״ע.
9 ק: ״קְרוּיָּא״. קיי: ״קרויה״.
10 בפרמה מנוקד (בידי הסופר?): ״יְבַלִית״.
11 כך כתוב ומנוקד בפרמה (ניקוד בידי הסופר?). וכן נוסח קאופמן אלא שכנראה אות ״פ״ מנוקדת שם בחיריק. קיי: ״הבידסין״.
12 קיי כלפנינו. ק: ״הַנּוֹגֵעַ״.
13 תוקן באמצעות מחיקת החצי השמאלי של אות ״ה״, כנראה בידי הנקדן. וכן ק+קיי: ״בִּטְפֵילוֹ״.
14 ק כלפנינו. קיי: ״בחומר״. וכן בסמוך.
15 כך כתוב ומנוקד בפרמה, אלא שתיקנתי את ניקוד אות ״ק״ השנייה משווא לחולם לפי הכתיב. נקדן פרמה גרס ״קוּמְקְמוֹס״ כנוסח קיי. ק: ״קוּמְקוּם״.
16 קיי כלפנינו. ק הכתיב: ״כַּצּוֹנִין״.
17 ק+קיי: ״זֶפֶת״.
18 קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: ״לאו״ (לא ברור מי תיקן בקאופמן לנוסח ״לייין״).
19 כך מנוקד בפרמה. קנ ניקד: ״יֹתֵר״.
20 כך מנוקד בפרמה. בקאופמן אות ״ב״ מנוקדת בחיריק(?) (או אולי בשווא).
21 כך היה מנוקד גם בפרמה, אלא שלאחר מכן מישהו תיקן שם את הניקוד ל: ״שֶׁנְּטָפָה״. וצ״ע.
22 ק+קיי כלפנינו. מגיה בפרמה סימן כאן להגהה שהוסיף בשוליים הימניים. לאחר מכן הכל נמחק וקצת קשה לשחזר, אך כנראה שטעה מחמת הדומות ולכן השלים ״בשלעץ ומטהר בשלחרס״.
23 ק+קיי: ״רְבִּי״.
24 ק כלפנינו. קיי: ״והחידוד״.
25 קיי כלפנינו. ק ליתא: ״טהור״.
26 קיי כלפנינו. ק: ״יוֹסֵה״.
27 בפרמה מנוקד: ״דַּפְנוֹתֶיהָ״.
28 בפרמה מנוקד: ״שֶׁנֶּחֶלְקָה״.
29 ק+קיי כלפנינו. ייתכן שסופר פרמה כתב ״ערובות״ ותוקן.
30 ק+קיי כלפנינו. אות ״ה״ מתוקנת.
31 כך כתוב ומנוקד בפרמה. וכן קיי. אך ק: שֶׁנִּתְרוֹעָעָה״. וכן בסמוך.
32 כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי: ״גיסטרה״. קס: ״גַּצְרָה״. קנ(?): ״גַּצְטְרָה״. ולהלן ק: ״גַּצְרָה״.
33 ק כלפנינו. קיי: ״שמקבלת״.
34 בפרמה מנוקד (בידי הסופר?): ״שִׁירַיִם לַשִּׁירַיִם״.
35 קיי+קנ כלפנינו. קס כנראה: ״לשיריה״. ולעניין הניקוד ראו בהערה הקודמת.
36 קיי כלפנינו. ק: ״וְהָיוּ״.
37 כך כתוב ומנוקד בפרמה. וכן קיי. ק: ״מִיטַּמֵּא״.
38 ק+קיי הכתיב: ״קַתֶּדְרָה״.
39 כך כתוב ומנוקד בפרמה. קס+קיי: ״קוֹרְפִּיּוֹת״. קנ: ״הַקּוֹרְפִּיּוֹת״.
40 קנ כלפנינו. קס+קיי: ״קוסין/ס״.
41 כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק: ״הַצִּדֹּנִיִּין״. קיי: ״הצדניים״.
42 ק+קיי הכתיב: ״סְפָיּוֹת״.
43 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״האמצעות״. וכן בסמוך.
44 קנ כלפנינו. קס+קיי: ״מִשֶּׁיִּצָּרְפוּ״.
45 כך כתוב ומנוקד בפרמה. קס: ״הוא״. קנ: ״וְהִיא״. קיי: ״היא״.
46 כך כתוב ומנוקד בפרמה. קס כלפנינו. קיי: ״במה״ וכנראה שלכך כיוון קנ שניקד: ״בַּמֵּי״.
47 כך מנוקד בפרמה. קנ ניקד: ״בַּקָּטֹן״
48 בפרמה מנוקד: ״מִשֶּׁתִּיגְמָר״. וכן להלן.
49 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״אי זה היא״.
50 ק כלפנינו. קיי: ״לאפות״. וכן להלן.
51 הנקדן(?) תלה בין השורות: ״בּוֹ״. אך גם ק+קיי ליתא.
52 סומן למחיקה, כנראה בידי הסופר. וכן ק+קיי ליתא.

זוֹ הִיא גְמַר מְלַאכְתָּהּ, מִשֶּׁיַּסִּיקֶנָּה, כְּדֵי לְבַשֵּׁל עָלֶיהָ בֵיצָה קַלָּה שֶׁבַּבֵּיצִים, טְרוּפָה וּנְתוּנָה {ב} בַּאֵילָפָּס[1]^•. הַכּוּפָּח[2]«, עֲשָׂאוֹ« לַאֲפִיָּיה[3]#, שֵׁיעוּרוֹ כַּתַּנּוּר. עֲשָׂאוֹ[4]« לְבִישּׁוּל, שֵׁיעוּרוֹ כַּכִּירָה. הָאֶבֶן הַיּוֹצֵא& מִן הַתַּנּוּר טֶפַח, וּמִן הַכִּירָה שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת, חִיבּוּר. הַיּוֹצֵא& מִן הַכּוּפָּח, עֲשָׂאוֹ[5]« לַאֲפִיָּיה[6]#, {שי} שֵׁיעוּרוֹ כַּתַּנּוּר. עֲשָׂאוֹ לְבִישּׁוּל, שֵׁיעוּרוֹ כַּכִּירָה. אָמַ|ר| ר׳ יְהוּדָ|ה|: לֹא אָמְרוּ טֶפַח, אֶלָּא בֵין[7]« הַתַּנּוּר {לכ} לַכּוֹתֶל. הָיוּ שְׁנֵי תַנּוּרִים סְמוּכִים זֶה לָזֶה, נוֹתֵן לָזֶה טֶפַח וְלָזֶה טֶפַח, וְהַשְּׁאָר טָהוֹר.

ג׳ עֲטֶרֶת הַכִּירָה[8]«, טְהוֹרָה. טִירַת הַתַּנּוּר, בִּזְמַן שֶׁהִיא גְבוֹהָה אַרְבָּעָה[9]«• טְפָחִים, מְטַמָּא& בְמַגָּע וּבְאָוֵיר[10]«. פְּחוּתָה מִיכֵּן[11]#, טְהוֹרָה. וְאִם[12]« חִיבְּרָהּ לוֹ, אֲפִילוּ עַד[13]«• שָׁלֹשׁ אֲבָנִים טְמֵאָה. בֵּית הַפַּךְ וּבֵית הַתַּבְלִין[14]^ וּבֵית הַנֵּר שֶׁבַּכִּירָה, מְטַמִּין[15]«& בְּמַגָּע וְאֵינָן מְטַמִּין«& בְּאָוֵיר, דִּבְרֵי|ו| ר׳ מֵאִיר. וְרִבִּי|[16]«| שִׁמְעוֹן מְטַהֵר.

ד׳ תַּנּוּר שֶׁהוּסַּק מֵאֲחוֹרָיו, אוֹ שֶׁהוּסַּק שֶׁלֹּא לְדַעְתּוֹ, אוֹ שֶׁהוּסַּק בְּבֵית[17]^ הָאוּמָן[18]#, (טָהוֹר) [טָמֵא][19]*. מַעֲשֶׂה שֶׁנָּפְלָה דְלֵיקָה בְתַנּוּרֵי כְּפַר סִיגְנָה[20]«, וּבָא מַעֲשֶׂה לְיַבְנֶה[21]«, וְטִימְּאָן רַבָּן גַּמְלִיאֵל.

ה׳ מוּסַף הַתַּנּוּר שֶׁלְּבַעֲלֵי בָתִּים, טָהוֹר. וְשֶׁלַּנַּחְתּוֹמִין, טָמֵא, מִפְּנֵי שֶׁהוּא סוֹמֵךְ עָלָיו אֶת הַשְּׁפוּד[22]#. ר׳ יוֹחָנָן הַסַּנְדְּלָר& אוֹמֵ|ר|: מִפְּנֵי שֶׁהוּא אוֹפֶה בוֹ כְּשֶׁהוּא נִידְחָק. {כ} כַּיּוֹצֵא בוֹ: מוּסַף הַיּוֹרָה שֶׁלְּשׁוֹלְקֵי זֵיתִים, טָמֵא. וְשֶׁלַּצַּבָּעִים, טָהוֹר.

ו׳ תַּנּוּר שֶׁנָּתַן בּוֹ עָפָר עַד חֶצְיוֹ: מֵעָפָר[23]« וּלְמַטָּן, מְטַמֵּא& בְמַגָּע. מֵעָפָר« וּלְמַעְלָן, מְטַמֵּא& בְאָוֵיר. נְתָנוֹ עַל פִּי הַבּוֹר אוֹ עַל פִּי הַחַדּוּת&, וְנָתַן שָׁם אֶבֶן, ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵ|ר|: אִם מַסִּיק מִלְּמַטָּן, וְהוּא נִיסּוֹק מִלְּמַעְלָן, טָמֵא. וַחֲכָמִ|ים| אוֹמְ|רִים|: הוֹאִיל וְהוּסַּק[24]«^ מִכָּל מָקוֹם, טָמֵא.

ז׳ תַּנּוּר שֶׁנִּיטַּמָּא, כֵּי־צַד מְטַהֲרִין אוֹתוֹ. חוֹלְקוֹ[25]« לִשְׁלֹשָׁה, וְגוֹרֵר אֶת הַטְּפֵילָה עַד שֶׁיְּהֵא בָאָרֶץ. ר׳ מֵאִיר אוֹמֵ|ר|: אֵינוּ צָרִיךְ לָגוֹר אֶת הַטְּפֵילָה, וְלֹא עַד שֶׁיְּהֵא בָאָרֶץ, אֶלָּא מְמַעֲטוֹ מִבִּפְנִים אַרְבָּעָה טְפָחִים. ר׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵ|ר|: צָרִיךְ[26]* לְהַסִּיעוֹ.

ח׳ חֲלָקוֹ לִשְׁנַיִם, אֶחָד גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן[27]#, {הג} הַגָּדוֹל טָמֵא וְהַקָּטָן# טָהוֹר. חֲלָקוֹ לִשְׁלֹשָׁה, אֶחָד גָּדוֹל כִּשְׁנַיִם, הַגָּדוֹל טָמֵא, וּשְׁנַיִם קְטַנִּים {ט} טְהוֹרִים.

ט׳ חִיתְּכוֹ חֲלָיוֹת& לְרוֹחְבּוֹ, פָּחוּת[28]# מֵאַרְבָּעָה טְפָחִים, טָהוֹר. מֵירְחוֹ בַטִּיט, מְקַבֵּל טוּמְאָה מִשֶּׁיַּסִּיקֶנּוּ כְּדֵי לְאוֹפוֹת& בּוֹ סִיפְגָּנִים. הִרְחִיק מִמֶּנּוּ אֶת הַטְּפֵילָה וְנָתַן חוֹל אוֹ צְרוֹר בִּנְתַיִים&, בָּזֶה אָמְרוּ: הַנִּידָּה וְהַטְּהוֹרָה אוֹפוֹת בּוֹ וְהוּא טָהוֹר.

י׳ תַּנּוּר[29]* שֶׁבָּא מְחוּתָּךְ מִבֵּית הָאוּמָּן[30]#, עָשָׂה[31]« לוֹ לִימּוּדִים[32]«, נוֹתְנָן$ עָלָיו וְהוּא טָהוֹר. נִיטַּמָּא: סִילֵּק[33]«• אֶת הַלִּימּוּדִים[34]«, {ט} טָהוֹר. הֶחֱזִירָן לוֹ, טָהוֹר. מֵירְחוֹ בַטִּיט, מְקַבֵּל טוּמְאָה[35]*, וְאֵינוּ[36]^ צָרִיךְ לְהַסִּיקֶנּוּ, שֶׁכְּבָר הוּסָּק[37]#.

י״א׳ חִיתְּכוֹ חֲלָיוֹת& וְנָתַן חוֹל בֵּין חוּלְיָיה& לְחוּלְיָיה, ר׳ אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר, וַחֲכָמִ|ים| מְטַמִּין. זֶה תַנּוּרוֹ שֶׁלַּ־חֲכִינַיִי[38]*$. יוֹרוֹת הָעַרְבִיִּים[39]# שֶׁהוּא חוֹפֵר {א} בָּאָרֶץ וְטָח בַּטִּיט, אִם יָכוֹל •הַטַּיָּיח[40]«#• לַעֲמוֹד בִּפְנֵי עַצְמוֹ, טָמֵא. וְאִם לָאו, טָהוֹר. וְזֶה[41]^ תַנּוּרוֹ שֶׁלְּבֶן דִּינַיִי.

י״ב׳[42]« תַּנּוּר שֶׁלָּאֶבֶן וְשֶׁלַּמַּתֶּכֶת, טָהוֹר, וְטָמֵא מִשֵּׁם כְּלִי[43]# מַתְּכוֹת[44]«. (נִיקְלַף)[45]* נִיקַּב, [נִיפְגַּם]*, נִיסְדַּק, עָשָׂה לוֹ טְפֵילָה, אוֹ מוּסָף שֶׁלַּטִּיט, טָמֵא. כַּמָּה יְהֵא בַנֶּקֶב? כְּדֵי שֶׁיֵּצֵא בוֹ הָאוּר. וְכֵן בַּכִּירָה.

י״ג׳ כִּירָה שֶׁלָּאֶבֶן וְשֶׁלַּמַּתֶּכֶת {טה} טְהוֹרָה, וּטְמֵאָה מִשֵּׁם כְּלִי[46]# מַתְּכוֹת[47]*&, נִיקָּבָה, נִפְגָּמָה, נִיסְדָּקָה, עָשָׂה$ לָהּ פַּטְפּוּטִים&, טְמֵאָה. מֵירְחָהּ[48]^ בַּטִּיט בֵּין[49]« בִּפְנִים« בֵּין« בַּחוּץ«, טְהוֹרָה. ר׳ יְהוּדָ|ה| אוֹמֵ|ר|: מִבִּפְנִים טְמֵאָה, וּמִבַּחוּץ טְהוֹרָה.

הל׳ י״ג׳ פרק ו׳

הָעוֹשֶׂה שְׁלוֹשָׁה פַּטְפּוּטִים& בָּאָרֶץ וְחִיבְּרָם בַּטִּיט לִהְיוֹת שׁוֹפֵת עֲלֵיהֶם אֶת הַקְּדֵירָה, {ט} טְמֵיאָה. קָבַע שְׁלֹשָׁה מַסְמְרִים בָּאָרֶץ לִהְיוֹת שׁוֹפֵת עֲלֵיהֶם אֶת הַקְּדֵירָה, אַף עַל פִּי שֶׁעָשָׂה בְּרֹאשָׁן[50]*#^• מָקוֹם שֶׁתְּהֵא קְדֵירָה[51]^ יוֹשֶׁבֶת, טְהוֹרָה.

ב׳ הָעוֹשֶׂה שְׁתֵּי אֲבָנִים כִּירָה וְחִיבְּרָן בַּטִּיט, טְמֵיאָה. ר׳ יְהוּדָ|ה| מְטַהֵר, עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה שְׁלִישִׁית[52]«, אוֹ עַד שֶׁיִּסְמוֹךְ לַכּוֹתֶל. אַחַת בַּטִּיט וְאַחַת שֶׁלֹּא בַטִּיט, טְהוֹרָה.

ג׳ הָאֶבֶן שֶׁהָיָה שׁוֹפֵת עָלֶיהָ וְעַל הַתַּנּוּר, וְעַל הַכִּירָה, עָלֶיהָ וְעַל הַכּוּפָּח, טְמֵיאָה. עָלֶיהָ וְעַל הָאֶבֶן,

---

[1] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: ״בַּלַּפָּס״.
[2] קיי כלפנינו. ק: ״כּוּפַּח וַעֲשָׂאָהּ״.
[3] בפרמה מנוקד: ״לְאַפִּיָּיה״ (פ״א דגושה).
[4] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״שעשאו״.
[5] קיי כלפנינו. ק: ״וַעֲשָׂאוֹ״.
[6] בפרמה מנוקד: ״לַאַפֶּיָּיה״.
[7] קיי כלפנינו. ק: ״מִן״.
[8] קיי כלפנינו. ק: ״כִּירָה״.
[9] קיי כלפנינו. ק: ״עֲשָׂרָה״.
[10] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ובמשא״.
[11] בפרמה מנוקד: ״מִיכָּן״.
[12] קיי כלפנינו. ק: ״אִם״.
[13] קס כלפנינו. קיי+קנ: ״עַל״.
[14] ק+קיי הכתיב: ״הַתַּבְלִים״ (בסיומת ״ם״).
[15] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי+קנ כלפנינו. קס: ״מיטמין״. וכן בסמוך.
[16] קיי כלפנינו. ק: ״רִבִּי״.
[17] ק+קיי: ״מִבֵּית״.
[18] בפרמה מנוקד: ״הָאוּמָן״.
[19] תוקן באמצעות תליית המילה ״טמא״, וספק בידי מי תוקן. (יש לציין שהמילה ״טהור״ מנוקדת ואילו המילה ״טמא״ אינה מנוקדת). ק+קיי: ״טָמֵא״.
[20] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״סיגנייה״.
[21] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ליבני״.
[22] בפרמה מנוקד: ״הַשְּׁפוּד״.
[23] קיי כלפנינו. ק: ״מִן הֶעָפָר״. וכן בסמוך.
[24] ק: ״וְהוּא נִיסּוֹק״. קיי: נשמט מחמת הדומות.
[25] קיי+קנ כלפנינו. ק: ״חולקן״.
[26] אות ״ו״ נוספה לפני המילה, ספק בידי מי. ק+קיי ליתא.
[27] כך מנוקד בפרמה. קנ ניקד: ״קָטֹן״. וכעין זה בסמוך ניקד ״וְהַקָּטֹן״.
[28] בפרמה מנוקד: ״פָּחוֹת״.
[29] הסופר כתב בתחילה בטעות ״תנות״, ותוקן באמצעות מחיקת רגל אות ״ת״ האחרונה.
[30] בפרמה מנוקד: ״הָאוּמָן״.
[31] ק כלפנינו. קיי: ״ועשה״.
[32] ק כלפנינו. קיי הכתיב: ״למודים״.
[33] ק כלפנינו. קיי: ״וסילק״.
[34] ק כלפנינו. קיי הכתיב: ״הלמודים״.
[35] ק+קיי כלפנינו. אותיות ״ומ״ מתוקנות ע״י הסופר מאות ״ת״ שכתב בטעות.
[36] ק+קיי: ״אֵינוּ״.
[37] בפרמה מנוקד: ״הוּסָּק״.
[38] כנראה הסופר כתב בשתי מילים, והנקדן ניקד במחובר. ק: במילה אחת קיי: בשתי מילים. וכן הגרסה בירושלמי. אך בבבלי גרסו ״עכנאי״.
[39] בפרמה מנוקד: ״הָעֲרָבִיִּים״.
[40] כך כתוב ומנוקד בפרמה (ניקוד הסופר?), אך כנראה שזו טעות, והיה צריך לנקד: ״הַטִּיַּיח״. ק: ״הַטִּיַּח״. קיי: ״הטיט״.
[41] ק+קיי: ״זֶה״.
[42] קיי כלפנינו. ק: אין כאן הלכה חדשה.
[43] בפרמה מנוקד: ״כְּלֵי״.
[44] כך כתוב ומנוקד בפרמה. וכן קיי. ק: ״מַתֶּכֶת״.
[45] המילה נמחקה (לאחר שנוקדה), כנראה ע״י מי שכתב וניקד ״נפגם״ לאחר המילה ״ניקב״. אולי בוצע בידי אחד הסופרים. וצ״ע. ק+קיי כנוסח המתוקן.
[46] בפרמה מנוקד: ״כְּלֵי״.
[47] אות ״ת״ הראשונה מתוקנת (ע״י הסופר?) מאות אחרת (״ס״?). וצ״ע. וכן ק+קיי: ״מַתְּכוֹת״. (אך נקדן קאופמן הוסיף שם בשוליים הערה: ״נ.א. כלי אבן״. וצ״ע).
[48] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: ״מֵרְחָהּ״.
[49] ק: ״...בַּטִּיט מִבִּפְנִים וּמִבַּחוּץ״. קיי: ״בין מבפנים בין מבחוץ״.
[50] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: ״בְּרָאשׁוֹן״. מילה זו נוקדה בפרמה בידי שני נקדנים. הנקדן הרגיל שניקד את כל העמוד ניקד: ״בְּרֹאשׁוֹן״. והאחר, שתמיד חשבתי שהוא הסופר, ניקד כפי שמתאים לכתיב: ״בְּרֹאשָׁן״. הניקוד של הנקדן הרגיל נמחק בכוונה, ולכן לכאורה נראה שהנקדן הרגיל ניקד לפני ניקודו של מי שחשבתי שהוא הסופר. וזה שוב פעם פותח את השאלה האם הניקודים שאני אומר שבוצעו ע״י הסופר באמת בוצעו בידי הסופר והאם בוצעו לאחר הניקוד הרציף????
[51] ק+קיי: ״הַקְּדֵירָה״.
[52] קיי כלפנינו. ק: ״שְׁלִישִׁי״.

עָלֶיהָ וְעַל הַסֶּלַע, עָלֶיהָ וְעַל הַכּוֹתֶל, טְהוֹרָה. זוֹ הָיְתָה כִּירַת [הַ]נְּזִירִים*[1] שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם, שֶׁכְּנֶגֶד הַסֶּלַע. כִּירַת הַטַּבָּחִים, «[2] שֶׁהוּא נוֹתֵן אֶבֶן בְּצַד אֶבֶן, אִם^[3] נִיטַּמֵּאת^&[4] אַחַת מֵהֶן, לֹא נִיטַּמּוּ«&[5] כּוּלָּן. **ד'** שָׁלֹשׁ אֲבָנִים שֶׁעֲשָׂאָן שְׁתֵּי כִירַיִים, נִיטַּמֵּאת^&[6] אַחַת (מהחצינות) [מֵהַחִיצוֹנוֹת]^*[7], הָאֶמְצָעִית: הַמְשַׁמֵּשׁ$ לַטָּמֵא, טָמֵא, וְהַמְשַׁמֵּשׁ$ לַטָּהוֹר, טָהוֹר. {ני} נִיטְּלָה#*[8] [הַ]טְּהוֹרָה*[9], הוּחְלְטָה& הָאֶמְצָעִית לַטּוּמְאָה. נִיטְּלָה# [הַ]טְּמֵיאָה*[10], הוּחֲלָטָה«&[11] הָאֶמְצָעִית לְטַהֲרָה. נִיטְמְאוּ#«[12] שְׁתַּיִם הַחִיצוֹנוֹת, אִם הָיְתָה {האמ} הָאֶמְצָעִית גְּדוֹלָה, נוֹתֵן לָזוֹ כְּדֵי שְׁפִּי(י)תָה*[13] מִיכָּן וְלָזוֹ כְּדֵי שְׁפִּי(י)תָה* מִיכָּן, וְהַשְּׁאָר {ט} טָהוֹר. אִם הָיְתָה קְטַנָּה, הַכֹּל טָמֵא. נִיטְּלָה# {ה} הָאֶמְצָעִית, אִם יָכוֹל לִשְׁפּוֹת עָלֶיהָ יוֹרָה#[14] גְּדוֹלָה, טְמֵיאָה. הֶחֱזִירָהּ, טְהוֹרָה. מֵירְחָהּ בַּטִּיט, {מק} מְקַבֶּלֶת טוּמְאָה מִשֶּׁיַּסִּיקֶנָּה כְּדֵי לְבַשֵּׁל {ע} עָלֶיהָ אֶת הַבֵּיצָה. **ה'** שְׁתֵּי אֲבָנִים שֶׁעֲשָׂאָן*[15] כִּירָה«[16] וְנִיטַּמּוּ«[17], סָמַךְ לָזוֹ אֶבֶן אַחַת מִיכָּן, וְלָזוֹ אֶבֶן אַחַת מִיכָּן, חֶצְיָיהּ שֶׁלָּזוֹ טָמֵא וְחֶצְיָיהּ שֶׁלָּזוֹ^[18] טָהוֹר, חֶצְיָיהּ[19] שֶׁלָּזוֹ טָמֵא וְחֶצְיָיהּ שֶׁלָּזוֹ«[20] טָהוֹר. נִיטְּלוּ#[21] טְהוֹרוֹת, חָזְרוּ אֵילּוּ«[22] לְטוּמְאָתָן*[23]•.

הל' ה' פרק ז'

הַקַּלָּתוֹת#[24] שֶׁלְּבַעֲלֵי בָתִּים שֶׁנִּפְחָתָה פָּחוּת מִשְּׁלֹשָׁה טְפָחִים, טְמֵיאָה, שֶׁהוּא מַסִּיק מִלְּמַטָּן וּקְדֵירָה בְשֵׁילָה מִלְּמַעְלָן. יָתֵר מִיכֵּן#[25], טְהוֹרָה. נָתַן אֶבֶן אוֹ צְרוֹר, טְהוֹרָה. מֵירְחָהּ בַּטִּיט, {מ} מְקַבֶּלֶת טוּמְאָה מִיכָּן וְלַבָּא. זוֹ הָיְתָה תְשׁוּבַת רְ' יְהוּדָה בַתַּנּוּר שֶׁנְּתָנוּ#[26] עַל פִּי הַבּוֹר אוֹ עַל פִּי הַחַדּוּת. **ב'** דָּכוֹן#[27] שֶׁיֶּשׁ בּוֹ בֵית קִיבּוּל {ק} קְדֵירוֹת, טָהוֹר מִשֵּׁם כִּירָה, וְטָמֵא מִשֵּׁם כְּלִי& {ק} קִיבּוּל. הַצְּדָדִים שֶׁלּוֹ, הַנּוֹגֵעַ בָּהֶן אֵינוּ מְטַמֵּא«[28] מִשֵּׁם כִּירָה. הָרַחַב שֶׁלּוֹ, רְ' מֵאִיר מְטַהֵר, וּרְבִּי^[29] יְהוּדָה מְטַמֵּא. וְכֵן הַכּוֹפֶה#[30]• אֶת הַסַּל וְעוֹשֶׂה עַל גַּבָּיו כִּירָה. **ג'** כִּירָה שֶׁנֶּחְלְקָה לְאוֹרְכָּהּ, טְהוֹרָה. וּלְרָחְבָּהּ, טְמֵיאָה. כּוּפָּח שֶׁנֶּחְלָק«[31] בֵּין לְאוֹרְכּוֹ בֵּין לְרָחְבּוֹ, טָהוֹר. חֲצַר«[32] הַכִּירָה, בִּזְמַן שֶׁהִיא גְבוֹהָה שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת, מְטַמָּא& בְמַגָּע וּבְאָוֵיר. פְּחוּתָה מִיכֵּן#[33], מְטַמָּא#&[34] בְמַגָּע וְאֵינָהּ {מ} מְטַמָּא#& בְּאָוֵיר. כֵּי־־צַד מְשַׁעֲרִין אוֹתָהּ? רְבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר|: נוֹתֵן אֶת הַשְּׁפוּד#[35] מִלְּמַטָּן לְמַעְלָן«[36] וּכְנֶגְדּוֹ מְטַמֵּא& בְּאָוֵיר. רְ' אֱלִיעֶזֶר| בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר|: נִיטַּמֵּאת הַכִּירָה, נִיטַּמֵּאת הֶחָצֵר. נִיטַּמֵּאת הֶחָצֵר, לֹא נִיטַּמֵּאת הַכִּירָה. **ד'** הָיְתָה מוּפְרֶשֶׁת«[37] מִן הַכִּירָה, בִּזְמַן שֶׁהִיא גְבוֹהָה שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת, מְטַמָּא& בְמַגָּע וּבְאָוֵיר. {פ} פְּחוּתָה מִיכֵּן# אוֹ שֶׁהָיְתָה חֲלָקָה, טְהוֹרָה. {פט} פַּטְפּוּטֵי$ כִירָה, שְׁלֹשָׁה, שֶׁלְּשָׁלֹשׁ«[38] אֶצְבָּעוֹת, מְטַמִּין«&[39] בְּמַגָּע וּבְאָוֵיר. פָּחוּת מִיכֵּן&, כָּל שֶׁכֵּן הֵן טְמֵאִים, אֲפִילּוּ הֵן אַרְבָּעָה. **ה'** נִיטַּל אֶחָד מֵהֶן, מְטַמִּים«&[40] בְּמַגָּע וְאֵינָם מְטַמִּין«& בְּאָוֵיר, דִּבְוֹרֵי| רְ' מֵאִיר. רְ' שִׁמְעוֹן מְטַהֵר. **ו'** עָשָׂה שְׁנַיִם, זֶה כְּנֶגֶד זֶה, מְטַמִּין& בְּמַגָּע וּבְאָוֵיר, דִּבְוֹרֵי|[41]« רְ' מֵאִיר. רְ' שִׁמְעוֹן מְטַהֵר. **ז'** הָיוּ גְבוֹהִים מִשָּׁלוֹשׁ«[42]• אֶצְבָּעוֹת, מִשָּׁלוֹשׁ וּלְמַטָּן מְטַמִּים& בְּמַגָּע וּבְאָוֵיר, מִשָּׁלוֹשׁ וּלְמַעְלָן מְטַמִּין& בְּמַגָּע וְאֵינָן מְטַמִּין& בְּאָוֵיר, דִּבְוֹרֵי| רְ' מֵאִיר. רְ' שִׁמְעוֹן מְטַהֵר. **ח'** הָיוּ מְשׁוּכִים מִן הַשָּׂפָה, בְּתוֹךְ שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת, מְטַמִּין& בְּמַגָּע וּבְאָוֵיר, חוּץ מִשָּׁלוֹשׁ«[43] אֶצְבָּעוֹת מְטַמִּין& בְּמַגָּע וְאֵינָן«[44] {מט} מְטַמִּין& בְּאָוֵיר, דִּבְוֹרֵי| רְ' מֵאִיר. רְ' שִׁמְעוֹן| מְטַהֵר. **ט'** כֵּי־־צַד מְשַׁעֲרִים«[45] אוֹתָם? רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל| אוֹמֵר|: •נוֹתֵן אֶת הַכַּנָּה בֵּינֵיהֶם«[46]•, מִן הַכַּנָּה וְלַחוּץ [טָהוֹר]*[47], מִן הַכַּנָּה וְלִפְנִים, וּמְקוֹם«[48] הַכַּנָּה, טָמֵא.

הל' ט' פרק ח'

תַּנּוּר«[49] שֶׁחֲצָצוֹ בִנְסָרִים אוֹ בִירִיעוֹת, נִימְצָא«[50] שֶׁרֶץ^[51] בְּמָקוֹם#[52] אֶחָד, הַכֹּל טָמֵא. כַּוֶּורֶת פְּחוּתָה וּפְקוּקָה בַקַּשׁ וּמְשׁוּלְשֶׁלֶת לְאָוֵיר הַתַּנּוּר, {ה} הַשֶּׁרֶץ בְּתוֹכָהּ, הַתַּנּוּר טָמֵא. הַשֶּׁרֶץ בַּתַּנּוּר, {א} אוֹכָלִים#[53] שֶׁבְּתוֹכָהּ טְמֵאִים. רְ' אֱלִיעֶזֶר| מְטַהֵר. אָמַר| רְ' אֱלִיעֶזֶר|: אִם הִצִּילָה בְמֵת הֶחָמָר&, לֹא תַצִּיל בִּכְלִי חֶרֶשׂ הַקַּל?! אָמְרוּ לוֹ: אִם הִצִּילָה בְמֵת הֶחָמָר&, שֶׁכֵּן[54] חוֹלְקִים אֳהָלִים#[55], תַּצִּיל בִּכְלִי חֶרֶשׂ הַקַּל, שֶׁאֵין חוֹלְקִים כְּלִי חֶרֶשׂ?! **ב'** הָיְתָה שְׁלֵימָה, וְכֵן הַקּוּפָּא^[56], וְכֵן הַחֵמֶת •[הֶחָבִית]•*[57], הַשֶּׁרֶץ בְּתוֹכָהּ,

---

[1] אות "ה" נוספה לפני המילה, ייתכן בידי הסופר. ק: "נְזִירִים". קיי: "הנזירים".
[2] ק כלפנינו. קיי נוסף: "בזמן".
[3] ק+קיי ליתא: "אם".
[4] ק+קיי הכתיב: "נִיטַּמַּאת".
[5] ק כלפנינו. קיי: "נטמאו".
[6] ק+קיי הכתיב: "נִיטַּמַּאת".
[7] תוקן באמצעות הניקוד. ק+קיי: "מִן הַחִיצוֹנוֹת".
[8] שלוש פעמים!!! בעמוד זה, נראה שנוקד "נִיטְּלָה" ע"י הנקדן הרגיל כאן, ואחר כך מי שחשבתי שזה הסופר תיקן את ניקוד "ט" לקמץ באמצעות מתיחת קו עבה על גבי הנקודה העליונה של השווא. וצע"ג בכל הנושא.
[9] אות "ה" נוספה לפני המילה, ייתכן בידי אחד הסופרים. ק+קיי: "טְהוֹרָה".
[10] אות "ה" נוספה לפני המילה, ייתכן בידי אחד הסופרים. ק+קיי: "טְמֵאָה".
[11] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קס (בטעות?): "החולטה". קנ: "הָחְלָטָה" (כנראה אות "ה" צריכה להיקרא בקמץ קטן). קיי כאן: "החלטה".
[12] כך כתוב ומנוקד בפרמה. וכך הכתיב ב-קיי. ק: "נִיטַּמּוּ".
[13] ייתכן שהסופר קרא: "שְׁפִּיָּיתָהּ". אות "י" השנייה נמחקה, ולא ברור אם בידי הסופר או הנקדן. ק+קיי: "שְׁפִּיתָה", וכן ניקד נקדן פרמה. וכל זה גם בסמוך.
[14] בפרמה מנוקד בטעות: "יוֹרֶה".
[15] ק+קיי כלפנינו. אותיות: "אן" מוזרות ואולי נוספו (בידי הסופר?).
[16] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "כירה".
[17] ק כלפנינו. קיי: "וניטמאו".
[18] ק+קיי ליתא: "שלזו".
[19] קס+קיי כלפנינו. קנ: "וְחֶצְיָהּ".
[20] קס כלפנינו. קיי+קנ ליתא: "שלזו".
[21] בפרמה נוקד תחילה כך, ולאחר מכן (הסופר?) תיקן את שווא שתחת אות "ט" להיות קמץ. וצ"ע.
[22] קיי כלפנינו. ק ליתא: "אילו".
[23] ק+קיי כלפנינו. אות "ת" מתוקנת ע"י הסופר(?) מאות "ס"(?). ואולי גם אות "ן" נוספה לאחר מכן. ואולי רואים כאן (כבר פעם שנייה) שהסופר קורא "ת" רפויה כמו אות "ס" וכמו בהברה אשכנזית. וצ"ע.
[24] בפרמה מנוקד: "הַקְּלַתּוֹת".
[25] בפרמה מנוקד: "מִיכָּן".
[26] ייתכן שבתחילה נוקד בפרמה "שֶׁנָּתְנוּ".
[27] בפרמה יש ניקוד כפול: "דָּכוֹן".
[28] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי כלפנינו. ק: "אֵינוּ (חייב) טָמֵא".
[29] ק+קיי: "רְבִּי".
[30] נראה כאילו הנקדן הרגיל בפרמה ניקד "הַכּוּפָּה" ולאחר מכן הסופר(?) ניקד "הַכּוֹפֶה".
[31] קיי+קנ כלפנינו. קס: "שנחלקה".
[32] קיי+קנ כלפנינו. ולא ידוע מה גרס קס.
[33] בפרמה מנוקד: "מִיכָּן".
[34] וספק אולי בתחילה נוקד בפרמה: "מטמֵא", ולאחר מכן תוקן הניקוד כלפנינו. וכן בסמוך.
[35] בפרמה מנוקד: "הַשְּׁפּוּד" (פ"א דגושה).
[36] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מלמטן מלמעלן".
[37] קנ כלפנינו. קיי: "מפרשת". קס לא ידוע ואולי "פורשות".
[38] קס כלפנינו. קיי+קנ: "עַל שָׁלוֹשׁ".
[39] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מיטמין".
[40] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מיטמין". וכן בסמוך.
[41] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "דברי".
[42] קיי כלפנינו. ק: "שָׁלוֹשׁ".
[43] קיי כלפנינו. ק: "שָׁלוֹשׁ".
[44] קיי כלפנינו. ק: "וְאֵין".
[45] קיי+קנ כלפנינו. קס: "משערן".
[46] קיי כלפנינו. קס: "נותנן את הכנה, מן הכנה...". קנ: "נוֹתֵן כַּנָּהּ בֵּינֵיהֶם".
[47] נוסף בין השורות ע"י הסופר. וכן ק+קיי.
[48] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מקום".
[49] ק כלפנינו. קיי: "התנור".
[50] קיי כלפנינו. ק: "וְנִמְצָא".
[51] ק+קיי: "הַשֶּׁרֶץ".
[52] בפרמה מנוקד: "בָּמָּקוֹם".
[53] בפרמה נוקד תחילה: "אוֹכְלִים", ולאחר מכן הסופר(?) תיקן את ניקוד אות "כ" לקמץ.
[54] קס+קיי כלפנינו. קנ: "שֶׁאֵין". וצ"ע.
[55] קיי הכתיב כלפנינו. ק: יש השמטה מחמת הדומות. נקדן פרמה ניקד את "א" בחטף פתח, והסופר(?) הוסיף נקודה והפך לקמץ. וצ"ע.
[56] ק+קיי הכתיב: "הַקּוּפָּה".
[57] נכתב בשוליים, כנראה ע"י אחד מסופרי פרמה, וכנראה כוונתו לנוסח חלופי ולא לתיקון טעות, שהרי לא מחק את "החמת". ק+קיי: "הַחֵמֶת".

הַתַּנּוּר טָהוֹר. הַשֶּׁרֶץ בַּתַּנּוּר, אוּכָלִים שֶׁבְּתוֹכָהּ טְהוֹרִים. נִיקָּבוּ[#1], הֶעָשׂוּי לָאוּכָלִים[2]*^#•, שֵׁיעוּרוֹ {ב} בַּזֵּיתִים. הֶעָשׂוּי לַמַּשְׁקִים, שֵׁיעוּרוֹ בַּמַּשְׁקִים. הֶעָשׂוּי לְכָךְ וּלְכָךְ, מְטִילִים אוֹתוֹ לְחוּמְרוֹ, בְּכוֹנֵס מַשְׁקֶה. **ג'** סְרֵידָה& שֶׁהִיא נְתוּנָה עַל פִּי הַתַּנּוּר שׁוֹקַעַת[3]« בְּתוֹכוֹ וְאֵין לָהּ גַּפַּיִם, הַשֶּׁרֶץ בְּתוֹכָהּ, הַתַּנּוּר טָמֵא. הַשֶּׁרֶץ בַּתַּנּוּר, אוּכָלִים## שֶׁבְּתוֹכָהּ, טְמֵאִים, שֶׁאֵין מַצִּילִים מִיַּד כְּלִי חֶרֶשׂ אֶלָּא כֵילִים. חָבִית שֶׁהִיא מְלֵאָה מַשְׁקִים טְהוֹרִים, וּנְתוּנָה[4]* לְמַטָּה[5]« מִנְּחוּשְׁתּוֹ שֶׁלַּתַּנּוּר, הַשֶּׁרֶץ בְּתוֹכָהּ [בַּתַּנּוּר][6]*^•, הֶחָבִית[7]« וְהַמַּשְׁקִים« טְהוֹרִים. הָיְתָה כְפוּיָה וּפִיהָ לַאֲוֵיר הַתַּנּוּר, הַשֶּׁרֶץ בַּתַּנּוּר, מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ## שֶׁבְּשׁוּלֵי הֶחָבִית[8]^ טָהוֹר. **ד'** קְדֵירָה שֶׁהִיא נְתוּנָה בַתַּנּוּר, {ו} וְהַשֶּׁרֶץ בַּתַּנּוּר, הַקְּדֵירָה[9]« טְהוֹרָה, שֶׁאֵין [כְּלִי][10]* חֶרֶשׂ מְטַמֵּא כֵילִים. הָיָה בָהּ מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ, נִיטַּמָּא וְטִימְּאָהּ[11]«. הֲרֵי זֶה אוֹמֵר|: מְטַמְּאֵיךְ[12]«# לֹא טִימְּאוּנִי[13]«# וְאַתָּה טִימֵּאתָנִי. **ה'** תַּרְנְגוֹל שֶׁבָּלַע אֶת הַשֶּׁרֶץ וְנָפַל לַאֲוֵיר הַתַּנּוּר, טָהוֹר. וְאִם[14]« מֵת, {ט} טָמֵא. הַשֶּׁרֶץ שֶׁנִּימְצָא בַתַּנּוּר, הַפַּת שֶׁבְּתוֹכוֹ, שְׁנִיָּיה, שֶׁהַתַּנּוּר תְּחִילָּה. **ו'** בֵּית שְׂאוֹר מוּקָּף צָמִיד פָּתִיל וְנָתוּן לְתוֹךְ הַתַּנּוּר, הַשְּׂאוֹר הַשֶּׁרֶץ[15]«• בְּתוֹכוֹ[16]« וְהַקֶּרֶץ בֵּינְתַּיִים[17]«&, הַתַּנּוּר טָמֵא וְהַשְּׂאוֹר טָהוֹר. אִם הָיָה כַזַּיִת מִן הַמֵּת, הַתַּנּוּר וְהַבַּיִת טָמֵא, וְהַשְּׂאוֹר טָהוֹר. אִם יֵשׁ[18]^ פּוֹתֵחַ (טמ)[19]* טֶפַח, הַכֹּל טָמֵא. **ז'** הַשֶּׁרֶץ שֶׁנִּמְצָא בְעַיִין שֶׁלַּתַּנּוּר, בְּעַיִין שֶׁלַּכִּירָה, בְּעַיִין שֶׁלַּכּוּפָּה, מִן הַשָּׂפָה הַפְּנִימִית וְלַחוּץ, טָהוֹר. אִם הָיָה בְאָוֵיר, אֲפִילּוּ כַזַּיִית מִן הַמֵּת, טָהוֹר. וְאִם[20]^ יֵשׁ שָׁם פּוֹתֵחַ טֶפַח, הַכֹּל טָמֵא. **ח'** נִמְצָא מְקוֹם[21]« הַנָּחַת הָעֵצִים, רְ' יְהוּדָה אוֹמֵר|: מִן[22]« הַשָּׂפָה הַחִיצוֹנָה וְלִפְנִים, טָמֵא. וַחֲכָמִים| אוֹמְרִים|: מִן« הַשָּׂפָה הַפְּנִימִית וְלַחוּץ, טָהוֹר. רְ' יוֹסֵה אוֹמֵר|: (מן)[23]* מִכְּנֶגֶד שְׁפִיתַת הַקְּדֵירָה וְלִפְנִים, טָמֵא. מִכְּנֶגֶד שְׁפִיתַת הַקְּדֵירָה וְלַחוּץ, טָהוֹר. **ט'** נִמְצָא מְקוֹם יְשִׁיבַת הַבַּלָּן, מְקוֹם יְשִׁיבַת הַצַּבָּע, {מ} מְקוֹם יְשִׁיבַת שֶׁלְּשׁוֹלְקֵי זֵיתִים, טָהוֹר. אֵין טָמֵא אֶלָּא מִן הַסְּתוּמָה$& וְלִפְנִים. **י'** כּוּר[24]«#• שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בֵית שְׁפִיתָה, טָמֵא. וְשֶׁלְּעוֹשֵׂי[25]^• {זכ} זְכוּכִית&, אִם יֵשׁ לוֹ[26]^• בֵית שְׁפִיתָה, טָמֵא. כִּבְשָׁן שֶׁלַּסַּיָּידִים וְשֶׁלַּזַּגָּגִים וְשֶׁלַּיּוֹצְרִים, טְהוֹרָה. פּוּרְנָה[27]#•, אִם יֵשׁ לָהּ לִיזְבֵיז[28]«•, טְמֵאָה. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵר|: אִם יֵשׁ לָהּ אַסְטְגִיּוֹת[29]«&•. רַבָּן גַּמְלִיאֵל| אוֹמֵר|: אִם יֵשׁ לָהּ סְפִיּוֹת[30]#. **י'א'** מַגַּע טְמֵא מֵת, שֶׁהָיוּ אוֹכָלִים וּמַשְׁקִים לְתוֹךְ פִּיו, הִכְנִיס רֹאשׁוֹ {לא} לַאֲוֵיר הַתַּנּוּר[31]* [טָהוֹר, טִימּוּהוּ[32]«•. וְטָהוֹר שֶׁהָיוּ אֳכָלִים וּמַשְׁקִים לְתוֹךְ פִּיו הִכְנִיס[33]« רֹאשׁוֹ לַאֲוֵיר הַתַּנּוּר {טָמֵא}] טָמֵא[34]«, נִיטַּמְּאוּ[35]«. הָיָה אוֹכֵל דְּבֵילָה בְיָדַיִם מְסוֹאָבוֹת[36]*«#•, הִכְנִיס יָדוֹ[37]« לְתוֹךְ פִּיו לִיטּוֹל אֶת הַצְּרוֹר, רְ' מֵאִיר מְטַמֵּא, וְרִבִּי[38]^ יְהוּדָה מְטַהֵר. רְ' יוֹסֵה אוֹמֵר|: אִם הָפַךְ, טָמֵא, וְאִם לֹא הָפַךְ, טָהוֹר. [39]« הָיְתָה פּוּנְדְּיוֹן& לְתוֹךְ פִּיו, רְ' יוֹסֵה אוֹמֵר|: אִם לְצִמָּאוֹ[40]#, טָמֵא. **י'ב'** הָאִשָּׁה שֶׁנָּטַף חָלָב מִדַּדֶּיהָ וְנָפַל לַאֲוֵיר הַתַּנּוּר, טָמֵא, שֶׁהַמַּשְׁקֶה מְטַמֵּא לְרָצוֹן וְשֶׁלֹּא לְרָצוֹן. הָיְתָה גוֹרֶפֶתּוֹ[41]# וְהִיכָּהּ[42]# הַקּוֹץ[43]« וְיָצָא מִמֶּנָּה דָם, אוֹ שֶׁנִּכְוָות וְנָתְנָה אֶצְבָּעָהּ לְתוֹךְ פִּיהָ, נִיטַּמָּא[44]«•.

הל' י'ב' פרק ט'

מַחַט אוֹ טַבַּעַת שֶׁנִּמְצְאוּ בִנְחוּשְׁתּוֹ שֶׁלַּתַּנּוּר, נִירְאִים אֲבָל לֹא יוֹצְאִין, אִם אוֹפֶה (הוא)[45]* אֶת הַבָּצֵק וְנוֹגֵעַ [וְהוּא נוֹגֵעַ][46]* בָּהֶן, טָמֵא. בְּאֵי זֶה בָצֵק אָמְרוּ? בְּבָצֵק הַבֵּינוֹנִי. נִמְצְאוּ בִטְפֵילַת שֶׁלַּתַּנּוּר[47]^ מוּקָּף צָמִיד פָּתִיל, בַּטָּמֵא, טְמֵאִים. [וּ]בַטָּהוֹר[48]*, טְהוֹרִים. נִמְצְאוּ בִמְגוּפַת[49]# הֶחָבִית, מִצִּדֶּיהָ, {ט} טְמֵאִים, [מִ]כְּנֶגֶד[50]* פִּיהָ, טְהוֹרִים. נִירְאִים לְתוֹכָהּ[51]^ אֲבָל לֹא לַאֲוֵירָהּ##, טְהוֹרִים. שׁוֹקְעִים לְתוֹכָהּ^ וְתַחְתֵּיהֶם כִּקְלִיפַּת הַשּׁוּם, טְהוֹרִים. **ב'** חָבִית שֶׁהִיא מְלֵאָה מַשְׁקִים טְהוֹרִים וּמְנִיקִית[52]# בְּתוֹכָהּ, מוּקֶּפֶת צָמִיד פָּתִיל וּנְתוּנָה בְאֹהֶל[53]#• הַמֵּת, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים|: הֶחָבִית וְהַמַּשְׁקִים טְהוֹרִים, וּמְנִיקִית# טְמֵאָה. וּבֵית[54]^ הִלֵּל אוֹמְרִין|: אַף מְנִיקִית# טְהוֹרָה. חָזְרוּ בֵית הִלֵּל לְהוֹרוֹת כְּדִבְרֵי בֵית שַׁמַּי. **ג'** הַשֶּׁרֶץ[55]« שֶׁנִּימְצָא לְמַטָּה {מנחו} מִנְּחוּשְׁתּוֹ& שֶׁלַּתַּנּוּר, טָהוֹר, (שנ)[56]* שְׁ<אֶ>נִי[57]« אוֹמֵר: חַי נָפַל, וְעַכְשָׁיו מֵת. מַחַט אוֹ טַבַּעַת {שנמ} שֶׁנִּמְצְאוּ לְמַטָּה מִנְּחוּשְׁתּוֹ שֶׁלַּתַּנּוּר, טָהוֹר,

---

[1] בפרמה נוקד תחילה "נִיקְבוּ", והסופר(?) תיקן את שווא שתחת "ק" להיות קמץ.
[2] ק+קיי הכתיב: "לָאֳכָלִים". ניקדתי לפי קאופמן. בפרמה מנוקד: "לְאֲוכָלִים", ונראה שהנקדן התכוון שלא לגרוס את אות "ו".
[3] ק כלפנינו. קיי: "ושוקעת".
[4] ק+קיי כלפנינו. ייתכן שיש תיקון סופר קטן באותיות "תונ".
[5] קיי כלפנינו. ק: "לְמַטָּן".
[6] נכתב בשוליים, כנראה ע"י אחד הסופרים אך לא מחק את "בתוכה" ולכן אולי כיוון לנוסח חלופי. וצ"ע. וכן נוסח ק+קיי: "בַּתַּנּוּר".
[7] קיי כלפנינו. ק: "חָבִית וּמַשְׁקִים".
[8] קנ כלפנינו. קס+קיי: "חבית".
[9] קיי כלפנינו. ק: "קְדֵירָה".
[10] נתלה בין השורות ע"י הסופר. וכן ק+קיי.
[11] קיי+קנ כלפנינו. קס: "וטמא".
[12] כך כתוב ומנוקד בפרמה, וכן הכתיב ב-קיי. ק: "מְטַמֶּיךָ".
[13] כך כתוב ומנוקד בפרמה, וכן הכתיב ב-קיי. ק: "טִימּוּנִי".
[14] קיי כלפנינו. ק: "אִם".
[15] קס כלפנינו. קיי+קנ: "וְהַשֶּׁרֶץ".
[16] קיי+קנ כלפנינו. קס: "בתוכן".
[17] ק כלפנינו. קיי הכתיב: "בנתיים".
[18] ק+קיי נוסף: "שָׁם".
[19] סומן למחיקה בידי הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
[20] ק+קיי: "אִם".
[21] קיי כלפנינו. ק: "לִמְקוֹם".
[22] ק כלפנינו. קיי: "מִשָּׂפָה" (וכן להלן).
[23] סומן למחיקה בידי הסופר (כנראה נכתב בטעות מחמת הדומות). וכן ק+קיי: "מִכְּנֶגֶד".
[24] כך כתוב ומנוקד בפרמה (בידי הסופר?). קיי הכתיב כלפנינו. קנ ניקד: "בּוֹר" (וכנראה גם קס גרס "בור"). וצ"ע.
[25] ק+קיי: "וְשֶׁלְּעוֹשֵׂה".
[26] ק+קיי: "בּוֹ".
[27] בפרמה נראה שהניקוד תוקן. כנראה שהנקדן הרגיל ניקד "פּוּרְנַה". הסופר(?) תיקן את הניקוד להיות: "פּוּרְנֶה".
[28] קיי כלפנינו אך באיות: "ליזוויז". ק: "לִיזְבֵין".
[29] קנ כלפנינו. קיי: "אצטגיות". קס: "אסטטניות".
[30] בפרמה מנוקד: "סָפִיּוֹת".
[31] מכאן והלאה הסופר השמיט מחמת הדומות "התנור-התנור", ואחד הסופרים(?) השלים וניקד בשוליים. ק+קיי ללא השמטה.
[32] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קס כלפנינו. קיי: "טימאהו". וכן קנ: "טִימָּהוּ".
[33] ק כלפנינו. קיי: "והכניס".
[34] קיי כלפנינו. ק: "נִיטְמָא".
[35] קס: "ניטמו". קיי: "וניטמא". קנ: "וְנִיטַּמּוּ".
[36] קנ כלפנינו. קס+קיי: "מוסאבות", ולנוסח זה כיוון נקדן פרמה שניקד: "מֵסְוֹאָבוֹת".
[37] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ידיו".
[38] ק+קיי: "רִבִּי".
[39] קיי כלפנינו. ק נוסף: "אִם".
[40] בפרמה מנוקד: "לְצִמְאוֹ".
[41] בפרמה מנוקד בידי הסופר(?): "גוֹרַפְתּוֹ".
[42] בפרמה אות "ה" האחרונה רפה ללא מפיק.
[43] קיי כלפנינו. ק: "קוֹץ".
[44] ק כלפנינו. קיי: "ניטמאת".
[45] סומן למחיקה בידי הסופר. קיי איתא, ק ליתא.
[46] אחד הסופרים תלה אותיות "הוא" מעל "ונוגע". וכן ק+קיי: "וְהוּא נוֹגֵעַ".
[47] ק+קיי: "הַתַּנּוּר".
[48] אות "ו" נוספה, ספק בידי מי. וכן ק+קיי.
[49] בפרמה מנוקד: "בִמְגוּפַּת" (פ"א דגושה).
[50] אות "מ" נתלתה בידי אחד הסופרים. וכן ק+קיי.
[51] ק+קיי: "בְּתוֹכָהּ". וכן בשורה הבאה.
[52] כך כתוב ומנוקד בפרמה (בידי הסופר?). קס+קיי הכתיב כלפנינו. קנ: "וּמֵינֶקֶת", וכן פעם אחד להלן, אך בשלישית ניקד "מֵינֶקֶת".
[53] כך הכתיב בשלושת כתבי היד. בפרמה מנוקד: "בְּאֹהֶל".
[54] קנ כלפנינו. קס+קיי: "בֵּית".
[55] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁרֶץ".
[56] סומן למחיקה, ספק בידי מי.
[57] ק הכתיב כלפנינו. קיי: "שאני". וכן להלן.

שֶׁ<אֲ>נִי« אוֹמֵר: שָׁם הָיוּ עַד שֶׁלֹּא בָא הַתַּנּוּר. נִמְצְאוּ בְּאֵפֶר הַמִּקְלָה[1]^, טָמֵא, שֶׁאֵין לוֹ בְּמַה## יִתְלֶה. **ד׳** סְפוֹג שֶׁבָּלַע מַשְׁקִים טְמֵאִים וְנָגוּב {מ} מִבַּחוּץ וְנָפַל לַאֲוֵיר הַתַּנּוּר, טָמֵא, שֶׁסּוֹף מַשְׁקֶה לָצֵאת. וְכֵן חֲתִיכָה& שֶׁלַּלֶּפֶת וְשֶׁלַּגְּמִי. ר׳ שִׁמְעוֹן מְטַהֵר בִּשְׁנֵי אֵילּוּ. **ה׳** חֲרָסִים שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ[2]*& בָּהֶם מַשְׁקִים טְמֵאִים וְנָפְלוּ {לא} לַאֲוֵיר הַתַּנּוּר, וְהוּסַּק[3]« הַתַּנּוּר, טָמֵא, שֶׁסּוֹף מַשְׁקֶה לָצֵאת. וְכֵן בְּגֶפֶת[4]# חֲדָשָׁה, אֲבָל בִּישָׁנָה, טָהוֹר. אִם[5]« יָדוּעַ[6]# שֶׁיֹּצֵא[7]«# מִמֶּנָּה מַשְׁקִים, (ממנה משקים) אֲפִילּוּ לְאַחַר שָׁלוֹשׁ שָׁנִים, נִיטַּמַּת[8]«. **ו׳** הַגֶּפֶת וְהַזּוּגִים& שֶׁנֶּעֱשׂוּ בְטַהֲרָה[9]«# וְהִילְכוּ עֲלֵיהֶם טְמֵאִים, וְאַחַר כָּךְ יָצְאוּ מֵהֶן מַשְׁקִים, טְהוֹרִים, שֶׁמִּתְּחִילָּתָן נֶעֱשׂוּ בְטַהֲרָה. כּוּשׁ שֶׁבָּלַע אֶת הַצִּינֶּרָה[10]«&, מַלְמָד## שֶׁבָּלַע אֶת הַדּוֹרְבָן, לְבֵינָה## שֶׁבָּלְעָה אֶת הַטַּבַּעַת, וְהָיוּ[11]« {ט} טְהוֹרִים, נִכְנְסוּ לְאֹהֶל$& הַמֵּת, וְנִיטַּמּוּ[12]«. הֶסִּיטָן[13]#• הַזָּב, נִיטַּמּוּ[14]«. נָפְלוּ לַאֲוֵיר הַתַּנּוּר טָהוֹר, טִימּוּהוּ. נָגַע[15]^ בָּהֶם כִּכָּר שֶׁלִּתְרוּמָה, טָהוֹר. **ז׳** סְרֵידָה& שֶׁהִיא נְתוּנָה עַל פִּי הַתַּנּוּר מוּקֶּף צָמִיד פָּתִיל, נִיסְדַּק בֵּין[16]« הַתַּנּוּר לִסְרֵידָה, שֵׁיעוּרוֹ[17]* מְלֹא פִּי מַרְדֵּה[18]«• שֶׁלֹּא נִכְנָס. ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: נִכְנָס. נִסְדְּקָה סְרֵידָה, שֵׁיעוּרוֹ מְלֹא פִּי מַרְדֶּה«# נִכְנָס. ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: שֶׁלֹּא נִכְנָס. הָיָה עָגוֹל, אֵין רוֹאִין אוֹתוֹ אָרוּךְ&, אֶלָּא שֵׁיעוּרוֹ מְלֹא[19]« פִּי מַרְדֶּה«# נִכְנָס. **ח׳** תַּנּוּר שֶׁנִּיקַּב מֵעֵינוֹ, שֵׁיעוּרוֹ מְלֹא כּוּשׁ נִכְנָס וְיוֹצֵא דּוֹלֵק. ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: שֶׁלֹּא דוֹלֵק. נִיקַּב מִצִּידּוֹ, שֵׁיעוּרוֹ מְלֹא כוּשׁ נִכְנָס וְיוֹצֵא שֶׁלֹּא דוֹלֵק. ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: דּוֹלֵק. ר׳ {שמ} שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מִן הָאֶמְצַע, נִכְנָס, וּמִן[20]^ הַצַּד, אֵינוּ נִכְנָס. **ט׳** וְכֵן הָיָה אוֹמֵר בִּמְגוּפַת[21]«# הֶחָבִית שֶׁנִּיקָּבָה, שֵׁיעוּרָהּ מְלֹא מִיצָה שְׁנִיָּיה שֶׁלַּשִּׁיפוֹן. מִן הָאֶמְצַע, נִכְנָס. וּמִן^ הַצַּד, אֵינוּ נִכְנָס. וְכֵן הָיָה אוֹמֵר בַּחֲצָבִים גְּדוֹלִים שֶׁנִּיקָּבוּ, שֵׁיעוּרָן מְלֹא מִיצָה שֶׁלַּקָּנֶה. מִן הָאֶמְצַע, נִכְנָס. וּמִן^ הַצַּד, אֵינוּ נִכְנָס. **י׳** בְּמֵי[22]# דְבָרִים {א} אֲמוּרִים, בִּזְמַן שֶׁנֶּעֱשׂוּ לַיַּיִן, אֲבָל אִם נֶעֱשׂוּ לִשְׁאָר הַמַּשְׁקִים[23]«, אֲפִילּוּ כָּל שֶׁהֵן, טְמֵאִים. בְּמֵי[24]# דְבָרִים אֲמוּרִים, בִּזְמַן שֶׁלֹּא נֶעֱשׂוּ בִידֵי אָדָם. אֲבָל אִם נֶעֱשׂוּ בִידֵי אָדָם, אֲפִילּוּ כָּל שֶׁהֵן, טְמֵאִים. נִיקָּבוּ, הֶעָשׂוּי לָאֳכָלִים[25]#, {שי} שֵׁיעוּרוֹ בַּזֵּיתִים. הֶעָשׂוּי לַמַּשְׁקִים, שֵׁיעוּרוֹ בְמַשְׁקִים. הֶעָשׂוּי לְכָךְ וּלְכָךְ, מַטִּילִים אוֹתוֹ לְחוּמְרוֹ&, בְּצָמִיד פָּתִיל וּבְכוֹנֵס מַשְׁקֶה.

הל׳ י׳ פרק י׳

אֵילּוּ כֵילִים מַצִּילִים בְּצָמִיד פָּתִיל: כְּלֵי {ג} גְלָלִים, כְּלֵי אֲבָנִים, כְּלֵי אֲדָמָה, כְּלֵי חֶרֶשׂ, וּכְלֵי נֶתֶר, •עַצְמוֹת הַדָּג וְעוֹרוֹ[26]«•, עַצְמוֹת[27]^ חַיָּה שֶׁבַּיָּם וְעוֹרָהּ, וּכְלֵי הָעֵץ[28]« הַטְּהוֹרִים. מַצִּילִים בֵּין מִפִּיהֶם בֵּין מִצְּדָדֵיהֶם[29]«#, בֵּין יוֹשְׁבִין עַל (צִידֵּיהֶן) [שׁוּלֵיהֶם][30]« בֵּין[31]* מוּטִּים עַל (שׁוּלֵיהֶם) [צִידֵּיהֶן][32]«. הָיוּ כְפוּיִם עַל פִּיהֶם, מַצִּילִין כָּל שֶׁתַּחְתֵּיהֶם עַד הַתְּהוֹם. ר׳ <אֱ>לִיעֶזֶר מְטַמֵּא. עַל[33]« הַכֹּל מַצִּילִים, חוּץ מִכְּלִי חֶרֶשׂ, שֶׁאֵינוּ מַצִּיל אֶלָּא עַל אֳכָלִים[34]^ וְעַל מַשְׁקִין^ וְעַל כְּלִי& חֶרֶשׂ. **ב׳** בַּמָּה& מַקִּיפִים: בְּסִיד וּבַגִּיפְסָס&, בַּזֶּפֶת וּבְשַׁעֲוָה, בַּטִּיט וּבַצּוֹאָה, בַּחֵימָר וּבַחַרְסִית, וּבְכָל דָּבָר שֶׁהוּא[35]« מִתְמָרֵחַ. אֵין מַקִּיפִין לֹא בַבַּעַץ[36]# וְלֹא בָעוֹפֶרֶת, מִפְּנֵי שֶׁהוּא פָתִיל וְאֵינוּ צָמִיד. אֵין מַקִּיפִין לֹא בִדְבֵילָה שְׁמֵנָה, וְלֹא בְבָצֵק שֶׁנִּילּוֹשׁ בְּמֵי פֵירוֹת, שֶׁלֹּא יְבִיאֶנּוּ לִידֵי פְסוּל[37]#. וְאִם הִיקִּיף, הִיצִּיל. **ג׳** (~~בַּמָּה מַקִּיפִים. בְּסִיד וּבַגִּיפְסָס~~)[38]* מְגוּפַת הֶחָבִית הַמְחוּלְחֶלֶת וְאֵינָהּ נִשְׁמֶטֶת, ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: מַצֶּלֶת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינָהּ מַצֶּלֶת. הָיָה בֵית אֶצְבַּע שֶׁלָּהּ שׁוֹקֵעַ[39]« לְתוֹכָהּ[40]^, הַשֶּׁרֶץ בְּתוֹכָהּ, הֶחָבִית טְמֵאָה. הַשֶּׁרֶץ בֶּחָבִית, אוֹכָלִים[41]«# שֶׁבְּתוֹכָהּ טְמֵאִים. **ד׳** הַכַּדּוּר וְהַפַּקַעַת& שֶׁלַּגְּמִי {ש} שֶׁנְּתָנָן עַל פִּי [הֶ]חָבִית[42]«, מֵירַח[43]« מִן הַצְּדָדִים, לֹא[44]« הִצִּיל, עַד שֶׁיְּמָרַח[45]«# מִלְּמַטָּן לְמַעְלָן. וְכֵן בְּמַטְלֵית& שֶׁלַּבֶּגֶד. הָיְתָה שֶׁלַּנְּיָיר& אוֹ שֶׁלָּעוֹר, וּקְשָׁרָהּ[46]« בִּמְשִׁיחָה, [47]* מֵירַח מִן הַצְּדָדִים, הִיצִּיל. **ה׳** חָבִית שֶׁנִּיתְקַלְּפָה[48]« וְהַזֶּפֶת שֶׁלָּהּ עוֹמֶדֶת, וְכֵן קְבוּתִים[49]«# שֶׁלְּמוּרְיָיס {ש} שֶׁגְּפָסָן[50]«& עִם הַשָּׂפָה, ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין[51]« מַצִּילִים#. {ו} וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מַצִּילִין. **ו׳** חָבִית שֶׁנִּיקָּבָה וּסְתָמוּהָ

---

1 כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק: ״מִיקָלָה״. קיי: ״מקלה״.
2 וכן ק+קיי: ״שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ״. נקדן פרמה הוסיף ״ו״, גרס וניקד: ״שֶׁנִּשְׁתַּמְּשׁוּ״.
3 ק כלפנינו. קיי יש השמטה.
4 בפרמה מנוקד: ״בַּגֶּפֶת״.
5 ק כלפנינו. קיי ״ואם״.
6 בפרמה מנוקד: ״יָדוּעַ״.
7 כך כתוב ומנוקד בפרמה (מנוקד בידי הסופר?). ולפי הכתיב היה צריך לנקד ״שֶׁיֵּצֵא״/״שֶׁיָּצָא״. קס+קיי: ״שיוצא״. קנ: ״שֶׁיּוֹצִיא״.
8 קיי כלפנינו ״ניטמאת״. ק: ״נִיטְמָא״.
9 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״בטהורה״.
10 כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק: ״הַצִּינֵירָה״. קיי: ״הצנירה״.
11 ק+קיי: ״הָיוּ״.
12 קנ כלפנינו. קס: ״נִיטַּמּוּ״. קיי: ״ניטמאו״.
13 ניקדתי לפי העניין. בפרמה מנוקד: ״הֶסֶּיטָן״. קנ בטעות גרס וניקד: ״הַסִּיטוֹן וְהַזָּב״
14 ק כלפנינו. קיי: ״נטמאו״.
15 ק+קיי: ״וְנָגַע״.
16 ק כלפנינו. קיי: ״מן״.
17 ק+קיי כלפנינו. בשולי פרמה נכתב ״שיעורה״, ספק בידי מי, מבלי למחוק את המילה ״שֵׁיעוּרוֹ״.
18 כך כתוב ומנוקד בפרמה בידי הסופר(?). ומגיה כתב בשוליים ״מַרְדֵעְ״ (בלי למחוק את ״מרדה״). קס בכולם: ״מרדא״. קיי+קנ בכולם: ״מַרְדֵּעַ״.
19 קיי כלפנינו. ק כאן: ״כִּמְלוֹא״.
20 ק+קיי: ״מִן״. וכן בכולם להלן.
21 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״במגיפת״. ולעניין הניקוד: בפרמה מנוקד: ״בִּמְגוּפָּת״ (פ״א דגושה).
22 כך כתוב ומנוקד בפרמה. וכן קס+קיי. קנ: ״בַּמֵּי״ (כנראה רומז לנוסח ״בַּמֶּה״). וכן בסמוך.
23 קיי כלפנינו. ק: ״מַשְׁקִין״.
24 ניקדתי כפי שנוקד בפרמה לעיל. בפרמה כאן מנוקד: ״בְּמֵי״. וראו בהערה לעיל.
25 בפרמה מנוקד: ״לְאֳכָלִים״.
26 קיי כלפנינו. ק ליתא: ״עצמות הדג ועורו״ וכנראה נשמט מחמת הדומות.
27 ק+קיי: ״וְעַצְמוֹת״.
28 ק כלפנינו. קיי: ״עץ״.
29 קיי: ״מצדיהם״. ולעניין הניקוד: בפרמה מנוקד: ״מִצְּדְדֵיהֶם״. וראו הערה בסמוך.
30 סומן לתיקון ע״י הסופר באמצעות סימון אותיות ״א-ב״ לשינוי סדר המילים. וכן ק+קיי: ״שׁוּלֵיהֶם״.
31 וכן ק+קיי: ״בֵּין״. מגיה בפרמה הוסיף ״ו״ וגרס: ״וּבֵין״.
32 סומן לתיקון באמצעות סימון אותיות ״א-ב״ לשינוי סדר המילים. וראו לעיל. ק: ״צִידְדֵיהֶם״. קיי: ״צדיהם״.
33 קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: ״ועל״.
34 ק+קיי: ״הָאֳכָלִים״. וכן להלן: ״הַמַּשְׁקִין״.
35 קיי כלפנינו. ק: ״הַמִּתְמָרֵחַ״.
36 בפרמה מנוקד: ״בָּבָעֵץ״.
37 בפרמה מנוקד: ״פָּסוּל״.
38 מתחילת הדף ועד סוף אות ״ג״ של סימן ההלכה, כתוב בדיו חלשה. אולי ״במה מקיפים״ והלאה עד סוף העמוד נכתב על ידי סופר אחר, או שנכתב תחילה לפני החלקים הקודמים, כפי שכנראה מצוי לעיתים בכתב יד פרמה. וזו כנראה הסיבה שלאחר שהעתיקו את הקודם נאלצו למחוק את המיותר. ויש לשים לב לכך שהמילה ״מגופת״ מוזחת פנימה. ועדיין צריך עיון.
39 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״שוקעת״.
40 ק+קיי: ״בְּתוֹכָהּ״. וכן בשורה הבאה.
41 ק+קיי הכתיב ״אֳכָלִים״. בפרמה מנוקד: ״אֳוכָלִים״.
42 אות ״ה״ נתלתה בידי הסופר. וכן ק+קיי.
43 ק כלפנינו. קיי: ״ומרח״.
44 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ולא״.
45 בפרמה מנוקד כאן ״שֵׁימָרְחִ״, וראו להלן. ולעניין הכתיב: ק כלפנינו. קיי בטעות: ״שימרה״.
46 קיי כלפנינו. קס: ״קשרה״. קנ: ״וּקְשָׁרָן״.
47 ק+קיי כלפנינו. מגיה בפרמה הוסיף בשוליים ״אִם״.
48 קיי כלפנינו. ק (בטעות?): ״שֶׁנִּתְקַפְּלָה״.
49 ק+קיי כלפנינו. אות ״ק״ מתוקנת, כנראה ע״י סופר פרמה וגם ע״י מגיה, מאות אחרת (״נ״?). וצ״ע. ולעניין הניקוד: בפרמה מנוקד: ״קְבוּתָיִם״.
50 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״שגופסן״.
51 קיי כלפנינו. ק: ״אֵינָן״.

שְׁמָרִים, וְהִצִּילָה[1]«&. פְּקָקָהּ בִּזְמוֹרָה, (אוֹ) [עַד][2]« שֶׁיְּמָרֵחַ& מִן הַצְּדָדִים. הָיוּ שְׁתַּיִם, עַד שֶׁיְּמָרֵחַ מִן הַצְּדָדִים בֵּין$ זְמוֹרָה לַחֲבֶרְתָּהּ[3]#. נֶסֶר שֶׁהוּא נָתוּן עַל פִּי הַתַּנּוּר, וּמֵירַח[4]«# מִן הַצְּדָדִים, וְהִצִּיל[5]^. הָיוּ שְׁנַיִם[6]«, עַד שֶׁיְּמָרֵחַ[7]# מִן הַצְּדָדִים בֵּין$ נֶסֶר לַחֲבֵירוֹ. עֲשָׂאָן בְּסַנִּים##& אוֹ בְשׂגְמִים[8]^&##, אֵינוּ {א} צָרִיךְ לְמָרֵחַ& מִן הָאֶמְצָע[9]«. ז' תַּנּוּר יָשָׁן {א} בְּתוֹךְ הֶחָדָשׁ וּסְרֵידָה& עַל פִּי יָשָׁן, נִיטַּל הַיָּשָׁן וְהַסְּרֵידָה[10]« נוֹפֶלֶת, הַכֹּל טָמֵא. וְאִם לָאו, הַכֹּל טָהוֹר. חָדָשׁ בְּתוֹךְ יָשָׁן וּסְרֵידָה עַל פִּי יָשָׁן, אִם אֵין בֵּין חָדָשׁ לִסְרֵידָה פּוֹתֵחַ טֶפַח, כָּל[11]« שֶׁבֶּחָדָשׁ« טָהוֹר. ח' לַפְּסִים[12]# זוֹ בְתוֹךְ זוֹ וְשִׂפְתוֹתֵיהֶם שָׁווֹת, הַשֶּׁרֶץ בָּעֶלְיוֹנָה אוֹ בַתַּחְתּוֹנָה, הִיא טְמֵאָה וְכוּלָּן טְהוֹרוֹת. הָיוּ[13]« בְכוֹנֵס מַשְׁקֶה, הַשֶּׁרֶץ בָּעֶלְיוֹנָה, כּוּלָּן טְמֵאוֹת. בַּתַּחְתּוֹנָה, הִיא טְמֵאָה וְכוּלָּם טְהוֹרוֹת. הַשֶּׁרֶץ בָּעֶלְיוֹנָה, הַתַּחְתּוֹנָה[14]« עוֹדֶפֶת, הִיא וְהַתַּחְתּוֹנָה טְמֵאָה. הָעֶלְיוֹנָה$, וְהַתַּחְתּוֹנָה עוֹדֶפֶת, כָּל שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מַשְׁקֶה טוֹפֵיחַ[15]«, טְמֵאָה[16]«.

{פרק י'}[17]* הל' ח' פרק י'א'

כְּלֵי מַתְּכוֹת, פְּשׁוּטֵיהֶם וּמְקַבְּלֵיהֶם טְמֵאִים. נִשְׁבָּרוּ##, טָהֲרוּ[18]«. חָזַר וְעָשָׂה מֵהֶם כֵּלִים, חָזְרוּ לְטוּמְאָתָן הַיְשָׁנָה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: לֹא לְכָל טוּמְאָה, אֶלָּא לְטוּמְאַת נֶפֶשׁ. ב' כָּל כְּלִי## מַתֶּכֶת[19]« שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁם## בִּפְנֵי עַצְמוֹ, טָמֵא, חוּץ מִן הַדֶּלֶת, וְהַנֶּגֶר, וְהַמַּנְעוּל, וְהַפּוֹתָה[20]« שֶׁתַּחַת הַצִּיר&, הַצִּיר[21], וְהַקּוֹרָה, וְהַצִּינּוֹר, שֶׁנַּעֲשׂוּ {לק} לַקַּרְקַע. ג' הָעוֹשֶׂה כֵלִים מִן הָעֶשֶׁת, וּמִן הַחֲרָרָה, וּמִן[22]^ הַסּוֹבֵב שֶׁלַּגַּלְגַּל[23]#, וּמִן^ הַטַּסִּים[24]**, וּמִן הַצִּיפּוּיִם[25]«#, מִיכְנֵי[26]«#• כֵלִים, מֵהוֹגְנֵי[27]# כֵלִים, מֵאָזְנֵי[28]«# כֵלִים, מִן הַשְּׁחוֹלֶת, וּמִן הַגְּרוֹדֶת, טְהוֹרִים. רַ' יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר: אַף מִן הַקְּצוֹצֶת. מִשִּׁבְרֵי[29]# כֵלִים, מִן הַגְּרוֹטֵי&, וּמִן הַמַּסְמְרוֹת[30]«, שֶׁיָּדוּעַ {שֶׁ} [שֶׁ]נַּעֲשׂוּ[31]* מִכֵּלִים, טְמֵאִים. מִן הַמַּסְמְרוֹת«, בֵּית שַׁמַּי מְטַמִּין, וּבֵית הִילֵּל מְטַהֲרִין. ד' בַּרְזֶל טָמֵא שֶׁבְּלָלוֹ עִם בַּרְזֶל טָהוֹר, אִם רוֹב מִן {הט} הַטָּמֵא, טָמֵא. וְאִם[32]^ רוֹב מִן הַטָּהוֹר, טָהוֹר. {מחצ} מַחְצָה[33]&# לְמַחֲצָה&#, טָמֵא. וְכֵן מִן הַחֲלָמָה וּמִן [34]* הַגְּלָלִים. קְלַסְטְרָא[35]^, טְמֵאָה. וּמְצוּפָּא[36]^, טְהוֹרָה. הַפִּין, וְהַפַּרְנָא[37]^, טְמֵאִים. קְלַסְטְרָא^, רַ' יְהוֹשׁוּעַ אוֹמֵר: שׁוֹמְטָהּ מִפֶּתַח זֶה וְתוֹלֶהּ&## בַּחֲבֵירוֹ בַּשַּׁבָּת. רַ' טַרְפוֹן אוֹמֵר: הֲרֵי הִיא לוֹ[38]« כְּכָל הַכֵּלִים, וּמִטַּלְטֶלֶת# בֶּחָצֵר. ה' עַקְרָב שֶׁלִּפְרוּמְבְּיָא[39]«#, טְמֵאָה. וּלְחָיַיִם[40]#, טְהוֹרִים. רַ' אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא בִלְחָיַיִם. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: [אֵין טָמֵא][41]« אֶלָּא עַקְרָב. וּבְשָׁעַת& חִיבּוּרָן, הַכֹּל טָמֵא. <ו'>[42]* פִּיקָא[43]^ שֶׁלַּמַּתֶּכֶת,[44]** רַ' עֲקִיבָה [מְטַמֵּא]*, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. וּמְצוּפָּה[45]«**•, טְהוֹרָה. הַכּוּשׁ, {והע} וְהָעִימָּא[46]^, וְהַמַּקֵּל, וְסוּמְפּוֹנְיָא[47]«&, וְחָלִיל שֶׁלַּמַּתֶּכֶת, טְמֵאִים. וּמְצוּפִּים, טְהוֹרִים. סוּמְפּוֹנְיָיא[48]«&, אִם יֵשׁ לָהּ[49]^ בֵּית קִיבּוּל כְּנָפַיִם, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ {טמ} טְמֵאָה. [ז' קֶרֶן עֲגוּלָּה][50]*, טְמֵאָה. וּפְשׁוּטָה, טְהוֹרָה. [אִם][51]* הָיְתָה מְצוּפִּית[52]# שֶׁלָּהּ[53]«, שֶׁלַּמַּתֶּכֶת, טְמֵאָה. הַקַּב שֶׁלָּהּ, רַ' טַרְפוֹן מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. וּבְשָׁעַת חִיבּוּרָן, הַכֹּל טָמֵא. כַּיּוֹצֵא בוֹ, קְנֵי מְנוֹרָה, טְהוֹרִים. הַפֶּרַח וְהַבָּסִים[54]«•, טְמֵאִים[55]**. וּבְשָׁעַת חִיבּוּרָן, הַכֹּל טָמֵא. ח' קַסִּידָא[56]#, טְמֵאָה. וּלְחָיַיִם, טְהוֹרִים. וְאִם[57]^ יֵשׁ בָּהֶן בֵּית קִיבּוּל מַיִם, טְמֵאִין[58]#. כָּל כְּלֵי הַמִּלְחָמָה, טְמֵאִין: הַכִּידוֹן, וְהַנִּיקוֹן, וְהַמַּגְּפַיִם&, וְהַשִּׁירְיָן&, טְמֵאִין. וְכָל[59]^ תַּכְשִׁיטֵי[60]«• אִשָּׁה[61]«•, טְמֵאִין: עִיר שֶׁלַּזָּהָב, וְקַטְלָיוֹת[62]^&, וּנְזָמִים, וְטַבָּעוֹת, וְטַבַּעַת, בֵּין שֶׁיֵּשׁ עָלֶיהָ# חוֹתָם וּבֵין שֶׁאֵין עָלֶיהָ חוֹתָם, וְנִזְמֵי הָאַף. ט' קַטְלָה& שֶׁחֲלָיוֹת[63]*& שֶׁלָּהּ שֶׁלַּמַּתֶּכֶת בְּחוּט שֶׁלַּפִּשְׁתָּן אוֹ (שֶׁלַּמַּתֶּכֶת)[64]* שֶׁלַּ־צֶמֶר, נִיפְסַק הַחוּט, חֲלָיוֹת[65]«& טְמֵאוֹת, שֶׁכָּל אַחַת[66]« וְאַחַת« כְּלִי[67]# בִּפְנֵי עַצְמָהּ[68]^. חוּט שֶׁלַּמַּתֶּכֶת, וַחֲלָיוֹת שֶׁלַּ־אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת[69]^, וְשֶׁלִּזְכוֹכִית&, נִישְׁתַּבְּרוּ חֲלָיוֹת&, וְהַחוּט בִּפְנֵי עַצְמוֹ קַיָּים, טָמֵא. שִׁירֵי& קַטְלָא[70]^&, מְלֹא[71]« צַוָּאר קְטַנָּה. רַ' <אֱ>לִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֲפִילּוּ טַבַּעַת אַחַת, טְמֵאָה, שֶׁכֵּן תּוֹלִים[72]« בַּצַּוָּאר. י' נֶזֶם שֶׁהוּא עָשׂוּי כִּקְדֵירָה מִלְּמַטָּן וְכָעֲדָשָׁה מִלְּמַעֲלָן, וְנִיפְרַק, כִּקְדֵירָה טָמֵא מִשּׁוּם[73]^ כְּלִי[74]# קִיבּוּל, וְכָעֲדָשָׁה טָמֵא בִּפְנֵי עַצְמוֹ. [75]« צִינֵּירָה&, טְהוֹרָה. {כ} הֶעָשׂוּי כְּמִין אֶשְׁכּוֹל, וְנִיפְרַק, טָהֹר[76]#•.

{פרק י'א'} הל' י' פרק י'ב'

טַבַּעַת אָדָם, טְמֵאָה. טַבַּעַת בְּהֵמָה[77]« וְכֵילִים«

---

[1] ק כלפנינו. קי: ״הצילה/הלילה״.
[2] תוקן ע״י הסופר בתליית ״עד״. וכן ק+קי.
[3] בפרמה מנוקד: ״לַחֲבַרְתָּהּ״.
[4] קי: ״מירח״. ק: אִם מֵרַח״ (בכתיב חסר).
[5] ק+קי: ״הִצִּיל״.
[6] קס+קי כלפנינו. קנ: ״שְׁתַּיִם״.
[7] בפרמה מנוקד כאן: ״שֶׁיְּמָרַח״.
[8] ק+קי בכתיב מלא: ״בְשׁוֹגְמִין״.
[9] קי כלפנינו. ק: ״הָאֶמְצָעִי״.
[10] ק: ״סְרֵידָה״. קי: ״וסרידה״.
[11] קי+קנ כלפנינו. קס: ״שכל בחדש״.
[12] כנראה: בפרמה נוקד: ״לְפַסִּים״ ולאחר מכן השווא שתחת אות ״ל״ תוקן להיות קמץ. וצ״ע.
[13] קי+קנ כלפנינו. קס: היה״.
[14] קי כלפנינו. ק: ״וְהַתַּחְתּוֹנָה״.
[15] קי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״טופח״.
[16] קי+קנ כלפנינו. קס: ״טומאה״.
[17] סימנתי והקטנתי כדי שלא יטעו מהו מספר הפרק הבא (מספר זה מתייחס לפרק הקודם).
[18] קי+קנ כלפנינו. קס: ״וטהרו״.
[19] ק כלפנינו. קי: ״מתכות״.
[20] קי+קנ כלפנינו. קס אולי: ״והפותח״.
[21] קס+קי כלפנינו. קנ: ״וְהַצִּיר״ (לפי הניקוד).
[22] קנ כלפנינו. קס+קי: ״מן״.
[23] בפרמה מנוקד: ״שֶׁלַּגַּלְגֵּל״.
[24] הסופר כתב בטעות ״הסטים״, ולאחר מכן סימן למחיקה וכתב מעל המילה ״הטסים״. וכן ק+קי.
[25] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק: ״הַצִּיפּוּיִין״. קי: ״הצפויים״.
[26] ק+קי הכתיב: ״מִכְנֵי״. ולעניין הניקוד: בפרמה מנוקד: ״מִיכָנֵי״.
[27] בפרמה מנוקד: ״מֵהוֹגְנֵי״. (קנ: ״[וּ]מֵהוֹגְנֵי״).
[28] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קי בכתיב חסר כלפנינו. ק בכתיב מלא ״מאוזני״. אך קנ ניקד: ״מֵאוֹזְנֵי״. וצ״ע.
[29] כך מנוקד בפרמה. קנ ניקד: ״מִשְׁבְרֵי״ וצ״ע.
[30] קי+קנ כלפנינו. קס: ״המסמרת״. וכן בסמוך.
[31] הנקדן הוסיף לפני המילה את אות ״ש״ שנשארה רק בשומר השורה לעיל. וכן ק+קי.
[32] ק+קי: ״אִם״.
[33] בפרמה גם מנוקד כך אלא שאות ״ח״ מנוקדת בחטף-פתח, וכן בסמוך.
[34] עמודה זו, וגם כל העמוד הבא, נכתבו בידי סופר אחר, שהכתב שלו קצת יותר דומה לכתב של כתב יד קאופמן.
[35] כך כתוב ומנוקד בפרמה (ניקוד בידי הסופר?). ק+קי: ״קְלוֹסְטְרָה״. וכן בסמוך.
[36] ק+קי בסיומת ״ה״.
[37] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קי: ״וְהַפּוּרְנָה״ (ושמא קס כתב בטעות ״והפודנה״).
[38] קנ כלפנינו. קס בטעות ״אילו״. קנ ליתא: ״לו״.
[39] כך כתוב ומנוקד בפרמה (אך אות ״ל״ אינה מנוקדת). קס: ״שלפרמובייה״ קנ: ״שֶׁלִּיפְרָמְבְּיָיה״. קי: ״שליפרומבייה״.
[40] בפרמה אות ״ו״ מנוקדת ניקוד כפול: בשווא ובשורוק.
[41] הסופר הוסיף בשוליים. וכן ק+קי איתא (קי: ״אין (מ)טמא״).
[42] יש סימון שמסתיימת הלכה אך לא מסומן סימן ההלכה. השלמתי לפי ק+קי.
[43] ק+קי בסיומת ״ה״.
[44] הסופר כתב כאן (בטעות?) ״טמאים״, ולאחר מכן סימן למחיקה ותמורת זה כתב וניקד בסוף השורה ״מְטַמֵּא״. ק+קי כנוסח המתוקן.
[45] קי+קנ כלפנינו. קס: ״ומצופיה״. ומגיה (האם אחד הסופרים?) תלה ״ה״ לגרוס: ״והמצופה״ וכן הוסיף סימן הרפה מעל אות ״פ״. וצ״ע. נקדן פרמה ניקד את ״פ״ דגושה ובצירי״.
[46] ק+קי בסיומת ״ה״.
[47] קי+קנ כלפנינו (קי בסיומת ״ה״). קס: ״וסימפונייה״.
[48] קי כלפנינו אך בסיומת ״ה״. ק: ״סִימְפּוֹנְיָיא״. ובפרמה יש כאן חיריק תחת ״י״ האחרונה. וצ״ע.
[49] ק+קי: ״בָּהּ״.
[50] נוסף בשוליים, כנראה ע״י הסופר. וכן ק+קי.
[51] נוסף בין השורות, ספק בידי מי. ק איתא, קי ליתא.
[52] בפרמה אות ״פ״ דגושה.
[53] קי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״שלה״.
[54] ק כעין שלפנינו: ״וְהַבָּסִין״. קי: ״והבסיס״.
[55] ק+קי כלפנינו. מגיה בפרמה לא מחק אך כתב בשוליים: ״טהורין״.
[56] בפרמה מנוקד: ״קָסֵידָא״. ק הכתיב כלפנינו. קי: ״קסירה״.
[57] ק+קי: ״אִם״.
[58] בפרמה ״ט״ מנוקדת בחטף-קמץ.
[59] ק+קי: ״כָּל״.
[60] קי+קנ כלפנינו. קס: ״טקשיטי״.
[61] ק: ״(המת) הָאִשָּׁה״. קי: ״האשה״.
[62] קנ כלפנינו. קס+קי: ״קְטַלָּיוֹת״.
[63] ק+קי כלפנינו. סופר פרמה כתב ״שלחליות״ ולאחר מכן סימן את ״ל״ הראשונה למחיקה״.
[64] סומן למחיקה לאחר שנוקד, וכן ק+קי ליתא.
[65] קי כלפנינו. ק: ״הַחֲלָיוֹת״.
[66] קי כלפנינו. ק: ״אֶחָד וְאֶחָד״.
[67] בפרמה מנוקד: ״כְּלֵי״.
[68] ק+קי: ״עַצְמוֹ״. וראו בהערה לעיל.
[69] ק+קי: ״וְשֶׁלְּמַרְגָּלִיּוֹת״.
[70] ק+קי בסיומת ״ה״.
[71] קי כלפנינו. ק: ״כִּמְלוֹא״.
[72] קי כלפנינו. ק: ״תְּלוּיִין״.
[73] ק+קי: ״מִשֵּׁם״.
[74] בפרמה מנוקד: ״כְּלֵי״.
[75] קי כלפנינו. ק נוסף: ״חוּט״. וצ״ע.
[76] ק+קי בכתיב מלא: ״טָהוֹר״. וכך גרס נקדן פרמה. ושמא סופר פרמה גרס: ״טָהַר״.
[77] ק: [הַ]בְּהֵמָה וְהַכֵּלִים. קי: ״הבהמה והכלים״.

וּשְׁאָר כָּל הַטַּבָּעוֹת, טְהוֹרוֹת. קוֹרַת הַחִיצִּים[1]^, טְמֵאָה. וְשֶׁלַּאֲסִירִים, טְהוֹרָה. הַקּוֹלָר, טָמֵא. שַׁלְשֶׁלֶת שֶׁיֵּשׁ בָּהּ בֵּית נְעִילָה, טְמֵאָה. הָעֲשׂוּיָה לִכְפִיתָה, טְהוֹרָה. שַׁלְשֶׁלֶת שֶׁלַּסִּיטוֹנוֹת, טְמֵאָה, וְשֶׁלְּבַעֲלֵי[2]« בָתִּים טְהוֹרָה. אָמַרוּ רְ' יוֹסֵף[3]^: אֵימָתַי, בִּזְמַן שֶׁהוּא מַפְתֵּ[יַ]חַ[4]* אֶחָד, אֲבָל אִם הָיוּ שְׁנַיִם, אוֹ {שקש} שֶׁקָּשַׁר חַלָּזוֹן& (בָרִאשׁוֹנָה) [בְּראֹשָׁהּ][5]*«•, טְמֵאָה. **ב'** קָנֵה מֹאזְנַיִם[6]# שֶׁלַּסָּרוֹקוֹת, טָמֵא, מִפְּנֵי אוּנְקִיָּיוֹת&. שֶׁלְּבַעֲלֵי[7]« בָתִּים, אִם יֵשׁ בּוֹ[8]* אוּנְקִיָּיוֹת[9]«&, טָמֵא. אוּנְקְלֵי& שֶׁלַּכַּתָּפִים[10]#, טְהוֹרָה. וְשֶׁלַּרוֹכְלִים, טְמֵאָה. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵר: שֶׁלָּרוֹכְלִים, שֶׁלְּפָנָיו טְמֵאָה, וְשֶׁלְּאַחֲרָיו טְהוֹרָה. **ג'** אֻנְקְלֵי[11]^& שֶׁלַּדַּרְגֵּשׁ&, טְמֵאָה. וְשֶׁלְּנִיקְלִיטִים[12]«#, טְהוֹרָה. שֶׁלַּשִּׁידָּה, טְמֵאָה. וְשֶׁלָּאֲקוֹן, טְהוֹרָה. {שלש} שֶׁלַּשֻּׁלְחָן, טְמֵאָה. וְשֶׁלַּמְּנוֹרַת הָעֵץ, טְהוֹרָה. זֶה הַכְּלָל: כָּל[13]^ הַמְחוּבָּר לַטָּמֵא, טָמֵא. {והמחו} וְהַמְחוּבָּר[14]« לַטָּהוֹר, טָהוֹר. וְכוּלָּן, אַחַת אַחַת בִּפְנֵי עַצְמָן, טְהוֹרוֹת. **ד'** כְּסוּי& [טְנִי][15]* שֶׁלַּמַּתֶּכֶת, שֶׁלְּבַעֲלֵי בָתִּים, רַבָּן גַּמְלִיאֵל מְטַמֵּא, וַחֲכָמוּים מְטַהֲרִין. וְשֶׁלָּרוֹפְאִים, טָמֵא. הַדֶּלֶת {ששש}[16]* שֶׁלַּמִּגְדָּל[17]^, שֶׁלְּבַעֲלֵי בָתִּים, טְהוֹרָה. {ושל} וְשֶׁלָּרוֹפְאִים[18]«•, טְמֵיאָה. הַיָּיתִיכִים[19]«#•, טְמֵאִים. וְהַפְּרָכִים&, טְהוֹרִים. עַקְרָב בֵּית הַבַּד, טְמֵאָה. וְאוּנְקְלֵי שֶׁבִּכְתָלִים, טְהוֹרָה. **ה'** מַסְמֵר הַגָּרַע, טָמֵא. וְשֶׁלְּאֶבֶן הַשָּׁעֹת[20]«#•, טָהוֹר. רְ' צָדוֹק[21]# מְטַמֵּא. מַסְמֵר הַגַּרְדִּי[22]«&, [טָמֵא][23]*. וַאֲרוֹן שֶׁלַּגְּרוֹסוֹת[24]#, רְ' צָדוֹק מְטַמֵּא, וַחֲכָמוּים מְטַהֲרִין. הָיְתָה עֲגָלָה שֶׁלּוֹ[25]« שֶׁלַּמַּתֶּכֶת, טְמֵאָה. **ו'** מַסְמֵר שֶׁהִתְקִינוֹ[26]# לִהְיוֹת פּוֹתֵחַ וְנוֹעֵל בּוֹ, טָמֵא[27]«. הֶעָשׂוּי לִשְׁמִירָה, טָהוֹר. מַסְמֵר שֶׁהִיתְקִינוֹ# לִהְיוֹת פּוֹתֵיחַ בּוֹ אֶת הֶחָבִית, רְ' עֲקִיבָה מְטַמֵּא. וַחֲכָמוּים מְטַהֲרִין, עַד שֶׁיִּצְרְפֶנּוּ. {מַסְגֵּר} [מַסְמֵר][28]*• שֶׁלַּשּׁוּלְחָנִי, טָהוֹר. רְ' צָדוֹק מְטַמֵּא. **ז'** שְׁלֹשָׁה דְבָרִים רְ' צָדוֹק מְטַמֵּא, וַחֲכָמוּים מְטַהֲרִין: מַסְמֵר שֶׁלַּשּׁוּלְחָנִי, וַאֲרוֹן שֶׁלַּגָּרוֹסוֹת[29]#, וּמַסְמֵר שֶׁלְּאֶבֶן הַשָּׁעוֹת[30]«, רְ' צָדוֹק מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. <**ח'**>[31]* אַרְבָּעָה דְּבָרִים רַבָּן גַּמְלִיאֵל מְטַמֵּא, וַחֲכָמוּים מְטַהֲרִין: כְּסוּי& טְנִי שֶׁלַּמַּתֶּכֶת שֶׁלְּבַעֲלֵי בָתִּים, וּתְלוּי& הַמַּגְרֵדוֹת[32]«, וְגוֹלְמֵי כְלֵי מַתְּכוֹת[33]«, וְטַבְלָה שֶׁנֶּחְלְקָה לִשְׁנַיִם. וּמוֹדִים[34]^ חֲכָמִים לְרַבָּן גַּמְלִיאֵל בְּטַבְלָה שֶׁנֶּחְלְקָה לִשְׁנַיִם, אֶחָד גָּדוֹל וְאֶחָד קָטוֹן[35]^, הַגָּדוֹל[36]« טָמֵא וְהַקָּטוֹן^ טָהוֹר. **ט'** דִּינָר[37]# שֶׁנִּיפְסַל וְהִתְקִינוֹ# לִתְלוֹתוֹ בְּצַוַּאר קְטַנָּה, טָמֵא. סֶלַע שֶׁנִּיפְסְלָה[38]« וְהִיתְקִינָהּ לִהְיוֹת שׁוֹקֵל בָּהּ, טְמֵאָה. עַד כַּמָּה תִּיפָּסֵל[39]## וִיהֵא רַשַּׁיִי לְקַיְּמָהּ, עַד שְׁנֵי דִּינָרִין#. פָּחוּת מִיכֵּן[40]#, יָקוֹץ. **י'** הָאֶלָר [+הָאוּלָר][41]*«•, וְהַקּוּלְמוֹס&, וְהַמְּטוּטְלוֹת[42]«#•, וְהַמִּשְׁקָלוֹת, וְהַכִּידִים[43]«#, וְהַכַּן, וְהַכַּנָּא[44]^, טְמֵאִים. וְכָל גּוֹלְמֵי[45]« כְלֵי עֵץ, טְמֵאִים, חוּץ מִשֶּׁלָּפִּירְשָׁע[46]«#. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵר: גְּרוֹפוֹת[47]«# שֶׁלַּזַּיִת, טְהוֹרָה, עַד שֶׁתִּישָּׁלֵק.

{**פרק י"ב**} **הל' י'**

פרק י'ג' הַסַּיִף, וְהַסְּכִין[48]*&, וְהַפִּגְיוֹן[49]#, וְהָרוֹמַח, וּמַגַּל[50]^ יָד וּמַגַּל קָצִיר, וְהַשְׁחִיר[51]*• וְזוּג[52]^& שֶׁלַּסַּפָּרִים[53]**, שֶׁנֶּחְלְקוּ, הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִים. [רְ'][54]* יוֹסֵה[55]«• אוֹמֵר: סָמוּךְ לַיָּד, טָמֵא. וְסָמוּךְ[56]^ לָרֹאשׁ##, טָהוֹר. מִסְפֶּרֶת& שֶׁנֶּחְלְקָה לִשְׁנַיִם, רְ' יְהוּדָה מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. **ב'** קְלִיגְרָפוֹן[57]«#• שֶׁנִּיטְּלָה כַּפָּהּ, טְמֵאָה מִפְּנֵי שִׁינָּהּ[58]##. (~~טמאה~~)[59]* נִיטְּלָה שִׁינָּהּ##, טְמֵאָה מִפְּנֵי כַּפָּהּ. מַכְחַל& שֶׁנִּיטַּל[60]« הַכַּף, טָמֵא מִפְּנֵי הַזָּכָר. נִיטַּל הַזָּכָר, טָמֵא מִפְּנֵי הַכַּף. מִכְתָּב[61]# שֶׁנִּיטַּל הַכּוֹתֵב, טָמֵא מִפְּנֵי הַמּוֹחֵק. נִיטַּל הַמּוֹחֵק, טָמֵא מִפְּנֵי הַכּוֹתֵב. זוּמַנִיצְטְרָה[62]«#• שֶׁנִּיטְּלָה כַּפָּהּ, טְמֵאָה מִפְּנֵי הַמַּזְלֵג. נִיטַּל[63]« הַמַּזְלֵג, טְמֵאָה מִפְּנֵי כַּפָּהּ. וְכֵן הַשֵּׁן שֶׁלַּמַּעְדֵּר. שֵׁעוּר [כּוּלָּם][64]*, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתָּן. <**ג'**>[65]* חַרְחוּר שֶׁנִּיפְגַּם, טָמֵא, עַד שֶׁיִּנָּטֵל[66]# רוּבּוֹ. נִישְׁבַּר (מקיפו) [מִקּוּפוֹ][67]*#, טָהוֹר. (קוד)[68]* קוֹרְדּוֹם[69]«# שֶׁנִּיטַּל עוּשְׁפּוֹ&, [טָמֵא][70]* מִפְּנֵי בֵּית בִּיקּוּעוֹ. נִיטַּל בֵּית בִּיקּוּעוֹ, טָמֵא מִפְּנֵי עוּשְׁפּוֹ. נִשְׁבַּר מִקּוּפוֹ«#, טָהוֹר. **ד'** מַגְרֵיפָה שֶׁנִּיטְּלָה כַּפָּהּ, טְמֵאָה מִפְּנֵי שֶׁהִיא כְּקוֹרְנָס&, דִּבְרֵי רְ' מֵאִיר. וַחֲכָמוּים מְטַהֲרִין. מְגֵירָה שֶׁנִּיטְּלוּ שִׁינֶּיהָ אַחַת מִבֵּינְתַיִם, טְהוֹרָה. נִשְׁתַּיֵּיר& בָּהּ מְלֹא הַסִּיט[71]« בְּמָקוֹם {אֶחָת}[72]*,

---

[1] ק+קיי הכתיב: "הַחִצִּים".
[2] ק כלפנינו. קיי: "של בעלי".
[3] ק+קיי: "יוֹסֵה/יוֹסֵי".
[4] אות "י" נתלתה בידי הסופר. ק+קיי: "מפתח".
[5] מגיה מחק את "בראשונה" ותלה מעליה "בראשה". ק: "בְּראֹשָׁהּ". קיי: "בראשם".
[6] בפרמה מנוקד: "מְאֳזְנַיִם".
[7] קיי כלפנינו. ק: "וְשֶׁלְּבַעֲלֵי".
[8] ק+קיי כלפנינו. סופר פרמה כתב בטעות(?) במחובר "ישבו" והנקדן ניקד "יֵשְׁבוּ". המגיה הנ"ל סימן בנקודותיים שיש להפריד מילה זו.
[9] ק כלפנינו. קיי: "אונקיות".
[10] בפרמה מנוקד: "שֶׁלְּכַתַּפַּיִם".
[11] ק+קיי בכתיב מלא: "אוֹנְקְלֵיי".
[12] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי הכתיב: "וְשֶׁלְּנִיקְלְטִים" (ניקוד קנ: אות "ל" בחיריק)
[13] ק+קיי ליתא "כל".
[14] קיי כלפנינו. ק: "הַמְחוּבָּר".
[15] נתלה בידי המגיה הנ"ל. וכן ק+קיי איתא.
[16] שומר שורה.
[17] ק+קיי: "שֶׁבַּמִּגְדָּל".
[18] קיי כלפנינו. ק: "וְשֶׁלָּרוֹכְלִין".
[19] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי הכתיב כלפנינו. ק: "הַיָּתֵיכִים".
[20] ק: "שָׁעוֹת". קיי: "השעות". (ק+קיי בכתיב מלא) בתחילה נוקדה בפרמה אות "ע" בקמץ (כאילו היה כתוב הַשָּׁעָה"), ולאחר מכן נמחק הקמץ ונוקדה בחולם. וצ"ע.
[21] בפרמה מנוקד: "צָדוּק" (וכן בכל עמוד זה).
[22] ק כלפנינו. קיי בכתיב מלא: "הגירדיי".
[23] נוסף בידי המגיה הנ"ל. וכן ק+קיי איתא.
[24] בפרמה מנוקד: "שֶׁלְּגְרוֹסוֹת". וכנראה בתחילה נוקד "שֶׁלִּגְּרוֹסוֹת". וראו להלן (בהערה).
[25] קיי כלפנינו. ק ליתא: "שלו".
[26] בפרמה מנוקד: "שֶׁהִתְקִינוּ". וכן פעמיים להלן.
[27] קיי+קנ כלפנינו. קס: "טמאה".
[28] נכתב בשוליים בידי המגיה הנ"ל מבלי למחוק את "מסגר". וצ"ע. ק+קיי: "מַסְמֵר".
[29] בפרמה מנוקד: "שֶׁלִּגְרוֹסוֹת".
[30] קיי כלפנינו. ק: "שָׁעוֹת".
[31] השלמתי לפי ק+קיי (בפרמה לא מסומן כלום).
[32] קיי+קנ כלפנינו. קס: "המגרודות".
[33] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מתכת".
[34] קנ כלפנינו. קס+קיי: "מוֹדִים".
[35] ק+קיי: "קָטָן". ולהלן: "וְהַקָּטָן".
[36] ק כלפנינו. קיי: "שהגדול".
[37] בפרמה מנוקד: "דֵּינַר". ולהלן "דֵּינָרִין".
[38] קיי+קנ כלפנינו. קס: "שנפסל".
[39] נראה שבפרמה נוקד בתחילה כלפנינו ולאחר מכן תוקן הניקוד להיות: "תִּיפְסַל".
[40] בפרמה מנוקד: "מִיכָּן".
[41] אות "ר" ארוכה לשמירת השורה, (ייתכן שמישהו ניסה לתקנה ל- "ד"). המגיה הנ"ל כתב בתוך אות "ר" הארוכה את הגהתו (וניקד), מבלי למחוק את המילה המקורית שגם היא מנוקדת. קס: "הָאֵילָר". קיי(+קנ?): "הָאוֹלָר".
[42] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קס: "והמטולטלות". קנ: "וְהַמְּטוּלְטֶלֶת". קיי: "והמטוטלת".
[43] ק כלפנינו. קיי: "והכירון". בפרמה נוקד בתחילה כלפנינו, והניקוד תוקן ל: "וְהַכֵּידִים".
[44] ק+קיי בסיומת "ה".
[45] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס הכתיב: "גלמיי".
[46] ק כלפנינו. קיי הכתיב: "משל פרשע". ולעניין הניקוד: בפרמה נוקד בתחילה: "מִשֶּׁלָּפִּירָשָׁע" ולאחר מכן תוקן ניקוד אותיות "ל"+"ר" לשווא.
[47] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי+קנ: "גְּרוֹפִית". קס: "גרופיות".
[48] ק+קיי כלפנינו. אולי "ס" מתוקנת ע"י הסופר.
[49] ק+קיי הכתיב כלפנינו, ובפרמה מנוקד: "וְהַפֶּגְיוֹן".
[50] ק+קיי: "מַגַּל".
[51] כך ק+קיי: "וְהַשְּׁחִיר". וכנראה כך גם כתוב ומנוקד בפרמה (ספק שאותיות "יר" מתוקנות).
[52] קנ כלפנינו. קס+קיי: "זוג".
[53] ק+קיי כלפנינו. סופר פרמה כתב בתחילה "שלפס[ר]ים" (ניסה לתקן באמצעות תליית "ר" אך שלא במקום הנכון). לבסוף סימן את המילה למחיקה וכתב אחריה כלפנינו.
[54] נתלה בידי מגיה מאוחר(?). ק+קיי איתא.
[55] קיי כלפנינו. ק ליתא: "יוסה" (="ר' אומר").
[56] ק+קיי: "סָמוּךְ".
[57] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קס: "קלוגרפון". קנ: "קֻלִיגְרָפוֹן. קיי: "קוּלֵי גְרֵיפוֹן" (הניקוד במקור)
[58] בפרמה נוקד בתחילה "שֵׁינָהּ" ולבסוף תוקן הניקוד כלפנינו. וכן בסמוך.
[59] נכתב בטעות, ואף נוקד בידי הנקדן, אך לבסוף סומן למחיקה בידי מגיה. וכן ק+קיי ליתא.
[60] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁנִּיטְּלָה".
[61] בפרמה נוקד בתחילה כלפנינו ומגיה תיקן את הניקוד להיות: "מַכְתֵּב".
[62] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קס: "זו...צטרה". קנ: "זוֹמָא נִצְטְרָה". קיי: "זוּמְלִיסְטְרָה" (הניקוד במקור).
[63] קיי כלפנינו. ק: "נִיטְּלָה".
[64] נוסף בשוליים, ספק בידי מי. וכן ק+קיי.
[65] השלמתי לפי ק+קיי. (בפרמה מסומן ":").
[66] בפרמה נוקד ?"שֶׁיִּנָּטֵל"?, ומגיה תיקן כלפנינו.
[67] תוקן בהארכת "י" להיות "ו". וכך מנוקד בפרמה. ק+קיי: "מַקּוּפוֹ" (ניקוד קנ). ולהלן קיי: "מיקופו".
[68] נמחק בידי הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
[69] כך כתוב ומנוקד בפרמה. וכן קס. קיי+קנ: "קָרְדּוֹם" (ניקוד קנ).
[70] נוסף בשוליים בידי מגיה. וכן ק+קיי.
[71] ק+קיי בכתיב מלא: "הַסִּיט", וכן בכולם להלן.
[72] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: "אֶחָד". ובעמוד הבא בפרמה נכפל, ושם כנוסח ק+קיי.

אֶחָד טְמֵאָה. הַמְּעֻצָּד וְהָאִיזְמֵל[1«#•] וְהַמְּפִסֶּלֶת וְהַמַּקְדֵּיחַ, שֶׁנִּיפְגְּמוּ, טְמֵאִים. נִיטַּל הֲסוּמָן[2«•], טְהוֹרִים. וְכוּלָּן שֶׁנֶּחֱלְקוּ לִשְׁנַיִם, טְמֵיאִים[3*], חוּץ מִן הַמַּקְדֵּיחַ. וְהַ?ד?וּקְנָה[4«#•] בִּפְנֵי עַצְמָהּ, {ט} טְהוֹרָה. **ה'** מַחַט שֶׁנִּיטַּל חֲרִירָהּ[5#] אוֹ עוֹקְצָהּ[&], טְהוֹרָה. אִם הִתְקִינָהּ לְמִיתּוּחַ [לַמִּיתָּה][6*], טְמֵאָה. וְשֶׁלְּסַקָּאִין[7«] שֶׁנִּיטַּל חֲרִירָהּ[#], טְמֵאָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כוֹתֵב בָּהּ. נִיטַּל עוֹקְצָהּ, טְהוֹרָה. (וְשֶׁלְּמִיתּוּחַ) [וְשֶׁלְּמִיתּוּן][8*•], בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ טְמֵאָה. **ו'** מַחַט שֶׁהֶעֱלַת חֲלוּדָה, אִם מְעַכֶּבֶת אֶת הַתְּפִירָה, טְהוֹרָה. וְאִם לָאו, טְמֵאָה. צִינּוֹרָה[9«] שֶׁפְּשָׁטָהּ, טְהוֹרָה. כְּפָפָהּ[10#], חָזְרָה לְטוּמְאָתָהּ[11^]. **ז'** עֵץ הַמְשַׁמֵּשׁ אֶת הַמַּתֶּכֶת[12«], טָמֵא. וּמַתֶּכֶת[13^] הַמְשַׁמֶּשֶׁת אֶת הָעֵץ, טָהוֹר. כֵּי־צַד: פּוֹתַחַת שֶׁלָּעֵץ וְחַפִּ?ם?[14*^•] שֶׁלָּהּ שֶׁלַּמַּתֶּכֶת, אֲפִילּוּ אַחַת, טְמֵאָה. פּוֹתַחַת שֶׁלַּמַּתֶּכֶת וְחַפִּ?ם?[*^•] שֶׁלָּהּ שֶׁלָּעֵץ, טְהוֹרָה. טַבַּעַת שֶׁלַּמַּתֶּכֶת וְחוֹתָם[15#] שֶׁלָּהּ שֶׁלָּאַלְמוּג[16#], טְמֵיאָה. טַבַּעַת שֶׁלָּאַלְמוּג[#] וְחוֹתָם[#] שֶׁלָּהּ שֶׁלַּמַּתֶּכֶת, טְהוֹרָה. הַשֵּׁן שֶׁבַּטַּ?ס?[17*], שֶׁבַּפּוֹתַחַת[18**], וְשֶׁבַּמַּפְתֵּחַ[19^•], טְמֵאָה בִּפְנֵי {ע} עַצְמָהּ. **ח'** הַכְּדוּמִים[20«&] וְהָאַשְׁקְלוֹנִים[21^•] {ש} שֶׁנִּשְׁבְּרוּ וְאוּנְקְלֵי[&] שֶׁלָּהֶן קַיֶּימֶת, הֲרֵי אֵילּוּ טְמֵאִים. הַמַּעְדֵּר[22«•], וְהַמִּזְרֶה, וְהַמַּגּוֹב, וְכֵן מַסְרֵק שֶׁלָּרֹאשׁ שֶׁנִּיטְּלָה אַחַת מִשְּׁנֵיהֶם[$&], וַעֲשָׂאָן שֶׁלַּמַּתֶּכֶת, הֲרֵי אֵילּוּ טְמֵאִים. וְעַל כּוּלָּם אָמַרו ר' יְהוֹשֻׁעַ: דָּבָר חָדָשׁ שֶׁחִידְּשׁוּ[23^•] סוֹפְרִים, {ו} וְאֵין לִי מָה אָשִׁיב. **ט'** מַסְרֵק שֶׁלַּ־־פִּשְׁתָּן שֶׁנִּיטְּלוּ שִׁינָּיו וְנִשְׁתַּיֵּיר[24^] בּוֹ שְׁתַּיִם, טָמֵא. אַחַת[25«], טָהוֹר. וְכוּלָּן, אַחַת אַחַת בִּפְנֵי עַצְמָן, טְמֵאוֹת. **י'** וְשֶׁלַּצֶּמֶר שֶׁנִּיטְּלוּ שִׁינָּיו וְאַחַת[26«•] מִבֵּנְתַּיִים[$&], טָהוֹר. נִשְׁתַּיֵּיר[&] [27^] {ש} שָׁלֹשׁ בְּמָקוֹם אֶחָד, טָמֵא. הָיְתָה הַחִיצוֹנָה אַחַת מֵהֶן, טָהוֹר. נִיטְּלוּ מִמֶּנּוּ שְׁתַּיִם {וע} וַעֲשָׂאָן לְמַלְקֶטֶת, טְמֵאוֹת. אַחַת וְהִתְקִינָהּ לְנֵר וְלַמִּיתּוּחַ [אוֹ לַמִּיתָּה][28*], טְמֵאָה.

הל' י' פרק י"ד

כְּלֵי מַתְּכוֹת[&], כַּמָּה שִׁיעוּרָן[&]? הַדְּלִי, כְּדֵי[29*] לְמַלֹּאוֹת בּוֹ. קוּמְקוּם[30«#], כְּדֵי לָחוֹם[31*«#] בּוֹ. מֵיחַם, כְּדֵי לְקַבֵּל סְלָעִים. הַלְּבֵס[32«&], כְּדֵי[33^] לְקַבֵּל קִיתוֹנוֹת[34*]. קִיתוֹנוֹת, כְּדֵי לְקַבֵּל פְּרוּטוֹת. מִידּוֹת יַיִן[35^], בְּיַיִן. וּמִידּוֹת שֶׁמֶן[^], בְּשֶׁמֶן. ר' אֱלִיעֶזֶרו אוֹמֵרו: כּוּלָּן בִּפְרוּטוֹת. וְרִבִּיו[36^] עֲקִיבָה אוֹמֵרו: הַמְחוּסָּר (חֲרָפָא) [חֲטַפָא][37*], טָמֵא. וְהַמְחוּסָּר לְטִישָׁה, טָהוֹר. **ב'** מַקֵּל שֶׁעָשָׂה בְרֹאשׁוֹ מַסְמֵר (במו) [כְּמִין][38*] חֲזָיְנָא[39«#], טָמֵא. סִימְרוֹ, טָמֵא. ר' שִׁמְעוֹן אוֹמֵרו: עַד {שיע} שֶׁיַּעֲשֶׂה בוֹ שְׁלֹשָׁה סְדָרִים. וְכוּלָּן שֶׁעֲשָׂאָן לַנּוֹיִי, טְהוֹרִים. עָשָׂה בְרֹאשׁוֹ מְנִיקִית, וְכֵן בַּדֶּלֶת, טְהוֹרָה. הָיְתָה כְלִי וְחִיבְּרָהּ לוֹ, טְמֵאָה. מֵאֵמָּתַיִ[40#] הִיא טַהֲרָתוֹ[41#], בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִין: מִשֶּׁיְּחַבֵּל[42^#]. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרוים: מִשֶּׁיְּחַבֵּר[43^#]. **ג'** הַקַּנְטֵר[&] שֶׁלַּבַּנַּיִי, וְהַדָּקוֹר שֶׁלֶּחָרָשׁ[44#], הֲרֵי אֵילּוּ טְמֵאִין. יְתֵידוֹת[45*^#] אֲהָלִים[&] וִיתֵידוֹת[46*^#] הַמְּשִׁיחוֹת[47^#•], טְמֵאוֹת. שַׁלְשֶׁלֶת שֶׁלַּמָּשׁוֹחוֹת, טְמֵאָה. וְהָעֲשׂוּיָה[48«] לָעֵצִים, טְהוֹרָה. שַׁלְשֶׁלֶת דְּלִי גָדוֹל, אַרְבָּעָה טְפָחִים. וְשֶׁלַּקָּטוֹן[49«], עֲשָׂרָה. חֲמוֹר שֶׁלַּנַּפָּחִים, טָמֵא[50«]. מְגֵירָה שֶׁעָשָׂה שִׁינֶּיהָ לְתוֹךְ[51^•] הַחוֹר, טְמֵאָה. עֲשָׂאָן[52«] מִלְּמַטָּן[53«] לְמַעְלָן, טְהוֹרָה. כָּל הַכִּסּוּיִים[54^&] טְהוֹרִין, חוּץ מִשֶּׁלַּמֵּיחָם[55*«#]. **ד'** הַטְּמֵאִים[56*] שֶׁבָּעֲגָלָה: הָעוֹל שֶׁלַּמַּתֶּכֶת, וְהַקַּטְרֵב, וּכְנָפַיִם הַמְקַבְּלוֹת[57«] אֶת הָרְצוּעוֹת, וְהַבַּרְזֶל[58^] שֶׁתַּחַת צַוְּארֵי בְהֵמָה, הַסּוֹמֵךְ, וְהַמְחַגֵּר[&], וְהַתַּמְחוּיוֹת, וְהָעֶנְבּוֹל[59«#], {וה} וְהַצִּינּוֹרָא[60*^#], מַסְמֵר[61^•] מְחַבֵּר[62«•] אֶת כּוּלָּם. **ה'** הַטְּהוֹרִים שֶׁבָּעֲגָלָה: הָעוֹל הַמְצוּפֶּה, וּכְנָפַיִם הָעֲשׂוּיוֹת לַנּוֹי, וּשְׁפוֹפְרוֹת[&] הַמַּשְׁמִיעוֹת אֶת הַקּוֹל, וְהָאֵבֶר[63#] שֶׁבְּצַד צַוְּארֵי בְהֵמָה, וְהַסּוֹבֵב[64^] שֶׁלַּגַּלְגַּל, וְהַטָּסִים[65^], וְהַצִּיפּוּיִים, {וש} וּשְׁאָר כָּל הַמַּסְמְרוֹת, טְהוֹרִים. סַנְדְּלֵי[&] בְהֵמָה שֶׁלַּמַּתֶּכֶת, טְמֵאִים. שֶׁלַּשַּׁעַם[66^], טְהוֹרִים. {ה} הַסֵּף[&] [הַסַּיִף][67*] מֵאֵמָּתַי[#] מְקַבֵּל[68«] טוּמְאָה, מִשֶּׁיְּשׁוּפֶנּוּ[69«]. וְהַסַּכִּין[&], מִשֶּׁיַּשְׁחִיזֶנָּה[70*]. **ו'** כִּסּוּיִ טְנִי שֶׁלַּמַּתֶּכֶת שֶׁעָשָׂה בוֹ מַרְאָה, ר' יְהוּדָה {מ} מְטַהֵר, וַחֲכָמוים מְטַמִּין. מַרְאָה שֶׁנִּשְׁבְּרָה, אִם אֵינָהּ מַרְאָה אֶת רוֹב הַפָּנִים, טְהוֹרָה. **ז'** כְּלֵי מַתְּכוֹת[71«] מִיטַּמִּין וּמִטַּהֲרִין שְׁבוּרִים[72«], דִּבְרֵיו ר' אֱלִיעֶזֶרו. ר' יְהוֹשֻׁעו אוֹמֵרו: אֵינָם

---

1 ניקדתי לפי הכתיב. ק: "וְהָאַזְמֵל", וכן ניקד נקדן פרמה. (אך ייתכן שבתחילה נוקד בקאופמן "וְהָאִזְמֵל"). קיי: "והאזמיל".
2 ק: "הַסוּמָן". קיי: "חיסומן".
3 ק+קיי כלפנינו. מילה זו כתובה ע"ג המחק, כנראה ע"י הסופר.
4 כך כתוב ומנוקד בפרמה. קס+קיי: "והרוקני". קנ: "וְהָרוֹקְנָה". ושמא גם בפרמה יש לקרוא: "והרוקנה".
5 בפרמה מנוקד: "חֲרֵירָהּ", וכן בכולם להלן.
6 בפנים כתוב ומנוקד "לְמִיתּוּחַ". מגיה כתב וניקד בשוליים "לַמִּיתָּה" מבלי למחוק את המילה "למיתוח". קס: "מיתר/מיתה". קיי+קנ: "לְמִיתָה".
7 ק: "וְשֶׁלְּסַקַּיִין". קיי: "שלסקיים".
8 תוקן לאחר ניקוד המילה, (ספק בידי מי), באמצעות מחיקת אות "ח", הארכת "ו" להיות "ן", ותליית "ו" לפני "ן" (ייתכן שתליית "ו" בוצעה בשלב שני). ק: "שֶׁלָּמִיתּוֹן". קיי: "ושל מיתון".
9 כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי כלפנינו. ק: "צִינֵירָה/צִינִירָה".
10 בפרמה מנוקד: "כַּפְּפָהּ".
11 ק+קיי הכתיב: "לטמאתה" (ומנוקד כלפנינו).
12 קיי+קנ כלפנינו. קס: "המתכות".
13 ק+קיי: "וְהַמַּתֶּכֶת".
14 ספק בסיומת "ם" או "ס" (ונוטה יותר ל- "ס"). וכן להלן. קס+קיי כאן ולהלן: "וְחַפִּין". (וכאן, אולי קנ גרס: "וְהַפִּין"). וצ"ע.
15 בפרמה מנוקד: "וְחוֹתֵם". וכן להלן.
16 בפרמה מנוקד: "שֶׁלָּאַלְמוּג". וכן להלן.
17 ספק אם בסיומת "ס" או "ם". ק+קיי "ס".
18 כנראה סופר פרמה כתב "שבו פותחת". לאחר מכן הוא עצמו או מגיה אחר הפכו את "בו" להיות "ב" ארוכה. ק: "שֶׁבַּפּוֹתַחַת". קיי: "ושבפותחת".
19 קנ כלפנינו. קס+קיי: "שבמפתח".
20 קנ כלפנינו. קס: "הכידומים". קיי: "הכרומים".
21 קיי כלפנינו. קס+קיי: "האשקלונים".
22 קס כנראה כלפנינו. קיי+קנ: "הַמַּעְבֵּר".
23 ק+קיי: "חִידְּשׁוּ".

24 קס+קיי: "נִשְׁתַּיֵּיר". קנ: "נִשְׁתַּיְּירוּ".
25 קס כלפנינו. קיי+קנ: "וְאַחַת".
26 קיי+קנ כלפנינו. קס: "אַחַת".
27 ק+קיי נוסף: "בּוֹ".
28 בפנים כתוב ומנוקד "וְלַמִּיתּוּחַ". מגיה כתב וניקד לצד זה "אוֹ לַמִּיתָּה" מבלי למחוק את המילה "ולמיתוח". וכן ק+קיי: "אוֹ לַמִּיתָּה".
29 ק+קיי כלפנינו. ייתכן שסופר פרמה כתב את אות "י" ע"ג המחק.
30 כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק: "קוּמְקוּם", ובשוליים שם נכתב: "קוּמְקוּמוֹס" (ספק אם בידי הנקדן או מגיה מאוחר). קיי: "קמקמוס".
31 קנ כלפנינו. קס+קיי: "לָחֵם" וכן גרס נקדן פרמה בניקודו.
32 ק: "הַלְּבֵיס/הלבים" קיי: "הלבס".
33 ק+קיי כלפנינו. אולי כתוב בפרמה: "בדי".
34 ק+קיי כלפנינו. סופר פרמה כתב מילה זו על גבי מחיקת המילה "פרוטות" (טעות הדומות).
35 ק+קיי: "הַיַּיִן". וכן בסמוך: "הַשֶּׁמֶן".
36 ק+קיי: "רִבִּי".
37 תוקן בשוליים לצד המילה המקורית, בידי מגיה כלשהוא, לאחר שהמילה המקורית כבר נוקדה. ק+קיי: "חֲטָפָה". וצ"ע.
38 סופר פרמה כתב "במו" (ואולי "כמו") ובצמוד למילה הבאה כך שנראה: "במוחזינא". מגיה כתב "כמין" מעל "במו" ולאחר מכן גירד את "במו". ק+קיי: "כְּמִין".
39 כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק: "חֲזַיינָה". קיי: "חזינה".
40 בפרמה מנוקד: "מֵאֶמָּתַיִ". וכן להלן.
41 כך מנוקד בפרמה. קנ: "טַהֲרָתוּ".
42 כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק: "מִשֶּׁיְּחַבֵּל".
43 כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק: "מִשֶּׁיְּחַבֵּר".
44 כך מנוקד בפרמה. קנ טעה וניקד: "שֶׁלַּחֶרֶשׁ".
45 כך כתוב בפרמה, וניקדתי לפי הכתיב. ק+קיי: "יִתְדוֹת", וכן ניקד נקדן פרמה. וראו בסמוך.

46 כנ"ל. קיי: "ויתדות", ק: "[וְ]יִתְדוֹת". ונקדן פרמה ניקד: "וִיתְדוֹת".
47 כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: "הַמָּשׁוֹחוֹת".
48 קיי כלפנינו. ק: "(הֲרֵי) הָעֲשׂוּיָה".
49 ק כלפנינו. קיי: "ושל קטן".
50 קיי כלפנינו. ק: "טְמֵאָה".
51 ק+קיי: "בְּתוֹךְ".
52 קנ כלפנינו. קס: "שעשאן". קיי: "עשאה".
53 קנ כלפנינו. קס+קיי: "למטן".
54 קנ כלפנינו. קס+קיי: "הכסויות".
55 כך כתוב ומנוקד בפרמה, אלא שסופר פרמה כתב את "ם" ע"ג מחיקת "ן" וזה גורם לחשוב שמא בתחילה כתב "משלמיתן". וצ"ע. ק: "מִשֶּׁלַּמֵּיחֶם" (כנראה הניקוד שם הוא פרי תיקונים). קיי: "משל מיחס".
56 ק+קיי כלפנינו. מגיה כלשהו (הסופר?), טעה מחמת הדומות ולכן כתב מעל מילה זו "הטהורים", ולאחר מכן מחק.
57 קיי כלפנינו. קס: "והמקבלות". קנ: "הַמְקַבֶּלֶת".
58 ק+קיי: "וּבַרְזֶל".
59 כך כתוב ומנוקד בפרמה. וכן קיי. ק: "[וְ]הָעַנְבּוּל".
60 כך כתוב בפרמה, וניקדתי לפי הכתיב. ק+קיי: "וְהַצִּינֵירָה", וכך ניקד נקדן פרמה.
61 ק+קיי: "וּמַסְמֵר".
62 קיי+קנ כלפנינו. קס: "המחבר".
63 בפרמה מנוקד: "וְהָאֱבָר".
64 ק+קיי: "הַסּוֹבֵב".
65 קס+קיי: "הטסין/ם". קנ (אולי): "וְטָסִין".
66 ק+קיי: "וְשֶׁלַּשַּׁעַם".
67 נכתב בשוליים בידי מגיה, מבלי למחוק את "הסף". קיי+קנ: "הַסֵּף". קס: "הסייף".
68 קיי+קנ כלפנינו. קס: "מקבלין".
69 קיי+קנ כלפנינו. קס: ?"משופיני"?.
70 ק+קיי כלפנינו. אות "ח" כתב הסופר ע"ג המחק, והוסיף וכתב "ח" בשוליים להבהרה.
71 קיי+קנ כלפנינו. קס: "מתכת".
72 קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: "שברין".

מִיטַּהֲרִין אֶלָּא שְׁלֵימִין. כֵּי־צַד: הֵיזָּה עֲלֵיהֶן, וְנִישְׁבָּרוּ[1]« בּוֹ בַּיּוֹם, הִתִּיכָן חָזַר וְהִיזָּה עֲלֵיהֶן שְׁנִיָּיה בּוֹ בַּיּוֹם, הֲרֵי אֵלּוּ טְהוֹרִים, דִּבְרֵיו רְ' {אל} אֱלִיעֶזֶר. רְ' יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: אֵין הַזָּיָיה פְּחוּת מִשְּׁלִישִׁי וּמִשְּׁבִיעִי. **ח'** מַפְתֵּיחַ שֶׁלַּאֲרְכוּבָה& שֶׁנִּשְׁבַּר^[2] מִתּוֹךְ אַרְכּוּבָּתוֹ&, טָהוֹר, רְ' יְהוּדָה מְטַמֵּא, מִפְּנֵי שֶׁהוּא פּוֹתֵחַ בּוֹ מִבִּפְנִים. וְשֶׁלַּגַּ?ם?[3]* שֶׁנִּשְׁבַּר מִתּוֹךְ גּוּמּוֹ, טָהוֹר. הָיוּ בוֹ חָפִים[4]# וּנְקָבִים, טָמֵא. נִיטְּלוּ[5]« הַחֲפִים[6]«#, טָמֵא מִפְּנֵי נְקָבִים. נִסְתַּתְּמוּ נְקָבִים, טָמֵא מִפְּנֵי חָפִים. נִיטְּלוּ הַחַפִּים[7]^ וְנִסְתַּתְּמוּ נְקָבִים, אוֹ שֶׁפְּרָצָן[8]« זֶה בְּתוֹךְ[9]« זֶה, טָהוֹר. מְסַנֶּנֶת& שֶׁלַּחַרְדָּל שֶׁנִּפְרְצוּ[10]* בָּהּ שְׁלֹשָׁה נְקָבִים מִלְּמַטָּן זֶה בְּצַד[11]« זֶה, טְהוֹרָה. וְהָאֲפָרְכֵּס[12]^• שֶׁלַּמַּתֶּכֶת, טְמֵאָה.

הל' ח' פרק ט'ו'

כָּל[13]^• כְּלֵי עֵץ, כְּלֵי עוֹר, כְּלֵי עֶצֶם, כְּלֵי זְכוֹכִית&, פְּשׁוּטֵיהֶן טְהוֹרִים, וּמְקַבְּלֵיהֶן טְמֵאִים. נִשְׁבְּרוּ, טָהֲרוּ. חָזַר וְעָשָׂה מֵהֶן כֵּילִים, מְקַבְּלִין טוּמְאָה מִיכָּן וְלַבָּא. הַשִּׁידָּה, וְהַתֵּיבָה, וְהַמִּגְדָּל, וְכַוֶּורֶת[14]^ קַשׁ^, וְכַוֶּורֶת[15]« קָנִים[16]^, וּבוֹר סְפִינָה אֲלֶכְּסַנְדְּרִית[17]«#•, שֶׁיֵּשׁ לָהֶן שׁוּלַיִים, וְהֵן מַחֲזִיקִין אַרְבָּעִים {ס} סְאָה[18]^ בְּלַח[19]«, שֶׁהֵן כּוּרַיִים[20]# בַּיָּבֵשׁ, הֲרֵי אֵילּוּ {טה} טְהוֹרִין. וּשְׁאָר כָּל הַכֵּלִים, בֵּין מְקַבְּלִין, וּבֵין[21]« שֶׁאֵינָן מְקַבְּלִין, טְמֵאִים, דִּבְרֵיו רְ' מֵאִיר. רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: דַּרְדּוּר[22]#& עֲגָלָה, וְקַסְטוּת[23]«#• הַמְּלָכִים, וַעֲרֵיבֶת[24]#& הָעוּבְדָן[25]#, וּבוֹר סְפִינָה[26]* קְטַנָּה, וְאָרוֹן[27]^, אַף עַל פִּי מְקַבְּלִין, טְמֵאִין, שֶׁאֵינָן עֲשׂוּיִין לִיטַּלְטֵל[28]^ אֶלָּא בְמַה שֶּׁבְּתוֹכָן. וּשְׁאָר כָּל {הכ} הַכֵּלִים: הַמְקַבְּלִין, טְהוֹרִין, וְשֶׁאֵינָן[29]# מְקַבְּלִין, טְמֵאִים. אֵין בֵּין דִּבְרֵי רְ' מֵאִיר לְדִבְרֵי רִבִּי יְהוּדָה אֶלָּא עֲרֵיבֶת#& בַּעַל הַבַּיִת. **ב'** אֲרוּכּוֹת[30]#$ שֶׁלַּנַּחְתּוֹמִין, טְמֵאוֹת. וְשֶׁלְּבַעֲלֵי בָּתִּים, טְהוֹרוֹת. סֵירְקָן[31]« אוֹ כִירְכְּמָן, טְמֵאוֹת. דַּף שֶׁלַּנַּחְתּוֹמִין שֶׁקְּבָעוֹ בַּכּוֹתֶל, רְ' אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר, וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין. סְרוּד& שֶׁלַּנַּחְתּוֹמִין, {ט} טָמֵא. וְשֶׁלְּבַעֲלֵי בָּתִּים, טָהוֹר. גִּיפְּפוֹ {מא} מֵאַרְבַּע רוּחוֹתָיו, טָמֵא. נִיפְרַץ מֵרוּחַ אַחַת, טָהוֹר. רְ' שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אִם הִתְקִינוֹ לִהְיוֹת קוֹרֵץ[32]«• עָלֶיהָ[33]^•, טָמֵא. וְכֵן הַמַּעֲרוֹךְ, טָמֵא. **ג'** יַם נָפָה שֶׁלְּסַלָּתִין, טָמֵא. וְשֶׁלְּבַעֲלֵי בָּתִּים, {ט} טָהוֹר. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף שֶׁלַּגַּדֶּלֶת[34]# טָמֵא מוֹשָׁב, מִפְּנֵי שֶׁהַבָּנוֹת יוֹשְׁבוֹת בְּתוֹכוֹ[35]« וְגוֹדְלוֹת. **ד'** כָּל הַתְּלוּיִם[36]^, טְמֵאִים, חוּץ מִתְּלוּיֵ נָפָה וּכְבָרָה שֶׁלְּבַעַל[37]« הַבַּיִת, דִּבְרֵיו רְ' מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: כּוּלָּם טְהוֹרִים, חוּץ מִתְּלוּיֵ נָפָה שֶׁלְּסַלָּתִין, וּתְלוּיֵ כְּבָרַת[38]# גֳּרָנוֹת[39]#«, וּתְלוּיֵ מַגַּל יָד, וּתְלוּיֵ {מ} מַקֵּל הַבַּלְשִׁי[י]ם[40]*«#, מִפְּנֵי שֶׁהוּא[41]^• מְסַיֵּיעַ•^ בְּשָׁעַת מְלָאכָה. זֶה הַכְּלָל: הֶעָשׂוּיֵ לְסַיֵּיעַ[42]« בְּשָׁעַת {מ} מְלָאכָה, טָמֵא. הֶעָשׂוּיֵ לִתְלוֹת[43]^•, טָהוֹר. **ה'** רַחַת הַגָּרוֹסוֹת&, טְמֵאָה. וְשֶׁלְּאוֹצָרוֹת, טְהוֹרָה. •וְשֶׁלְּגִיתּוֹת[44]«, טְמֵאָה. וְשֶׁלִּגְרָנוֹת, טְהוֹרָה[45]«•. זֶה הַכְּלָל: הֶעָשׂוּיֵ לְקַבָּלָה, טָמֵא. לְכִינּוּס, טָהוֹר. **ו'** נִיבְלֵי הַשָּׂרָא[46]^•, טְמֵאִים, וְנִיבְלֵי בְנֵי לֵוִי, טְהוֹרִים. כָּל הַמַּשְׁקִים, טְמֵאִים, וּמַשְׁקֵי[47]^# בֵּית מַטְבְּחַיָּיא[48]^#•, טְהוֹרִים. כָּל הַסְּפָרִים מְטַמִּין אֶת הַיָּדַיִם, חוּץ מִסֵּפֶר הָעֲזָרָה. הַמַּרְכּוֹף[49]«#, {ט} טָהוֹר. הַבַּטְנוֹן, וְהַנִּיקְטְמוֹן, וְהָאֵרוֹס&, {הרי א} הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִים. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵר: הָאֵרוֹס טָמֵא מוֹשָׁב, מִפְּנֵי •שֶׁהָשָּׁאָלָיִית[50]«#• יוֹשֶׁבֶת עָלָיו. מְצוּדוֹת[51]«#• הַחוּלְדָּה, טְמֵאָה[52]«•. וְשֶׁלַּעַכְבָּרִים, טְהוֹרָה.

הל' ו' פרק י'ו'

כָּל כְּלִי עֵץ שֶׁנֶּחֱלַק לִשְׁנַיִם, טָהוֹר, חוּץ מִשֻּׁלְחָן הַכָּפוּל[53]«•, וְתַמְחוּיֵ הַמַּזְנוֹן&##, וְהָאֲפִיפּוֹדִין[54]« שֶׁלְּבַעַל הַבַּיִת. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף הַמְּגֵס, וְקוֹד[55]«• הַבַּבְלִי {כי} כַּיּוֹצֵא בָהֶן. כְּלֵי עֵץ, מֵאֵימָתַי מְקַבְּלִין טוּמְאָה. הַמִּיטָּה וְהָעֲרִיסָה[56]#, מִשֶּׁיְּשׁוּפֵם בְּעוֹר הַדָּג. גָּמַר שֶׁלֹּא לָשׁוּף, טְמֵאָה. רְ' מֵאִיר אוֹמֵר: הַמִּיטָּה, {מ} מִשֶּׁיְּסָרֵג בָּהּ שְׁלֹשָׁה בָתִּים. **ב'** הַסַּלִּים שֶׁלַּעֵץ, מִשֶּׁיַּחְסוֹם וִיקַנֵּב. וְשֶׁלַּתְּמָרָה, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא קִינֵּב מִבִּפְנִים, טָמֵא, שֶׁכֵּן מְקַיְּימִין. כַּלְכָּלָה, מִשֶּׁיַּחְסוֹם וִיקַנֵּב וְיִגְמוֹר[57]# אֶת הַתְּלוּיָה. בֵּית הַלָּגִינִים&, בֵּית[58]^ הַכּוֹסוֹת, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא קִינֵּב מִבִּפְנִים, טָמֵא, שֶׁכֵּן מְקַיְּימִין. **ג'** הַקְּנוּנִים הַקְּטַנִּים, וְהַקְּלָתֹת(ו)[59]*, מִשֶּׁיַּחְסוֹם וִיקַנֵּב. הַקְּנוּנִים הַגְּדוֹלִים, וְהַסּוּגִים[60]# הַגְּדוֹלִים, {מש} מִשֶּׁיַּעֲשֶׂה שְׁנֵי (דוּדִים) [דוּרִים][61]* לְרוֹחַב[62]^• שֶׁלָּהֶם. יַם [63]*•

---

[1] ק כלפנינו. קיי: "נשברו".
[2] ק+קיי: "שֶׁנִּשְׁבְּרָה".
[3] ספק אם כתוב בסיומת "ם" או שבטעות כתוב "ס" (נוטה יותר ל- "ס" וכפי שחשב נקדן פרמה). וספק זהה גם בקאופמן. קיי: בסיומת "ם".
[4] בעניין אות "פ" שבמילה זו המופיעה מספר פעמים בעמוד זה: בקאופמן היא רפה בכולם, ובפרמה: לפעמים רפה, אך ברובם דגושה.
[5] קיי+קנ כלפנינו. קס: "שניטלו".
[6] קיי כלפנינו. ק: "חֲפִין". בפרמה "פ" סומנה בסימן הרפה, ולאחר מכן מישהו מחק את הסימן והוסיף דגש.
[7] ק+קיי: "חֲפִין".
[8] קיי+קנ כלפנינו. קס: "שפר?ץ?".
[9] קיי כלפנינו. ק: "לְתוֹךְ".
[10] בפרמה אות "ר" כתובה ע"ג המחק, כנראה ע"י הסופר. קיי+קנ: "שֶׁנִּפְרְצוּ". קס: "שנ.......ו".
[11] קיי כלפנינו. קס: "בתוך". קנ: "לְתוֹךְ".
[12] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קס: "וארפקס". קיי+קנ: "וְאַרְפַּכְס" (ניקוד קנ).
[13] ק+קיי ליתא: "כלי" (האם נכתב כאן בטעות הדומות?).
[14] ק+קיי: "כַּוֶּרֶת הַקַּשׁ".
[15] קיי כלפנינו. ק: "כַּוֶּרֶת".
[16] ק+קיי: "הַקָּנִים".
[17] קנ כלפנינו. קס: אלכסנדריות". קיי: אלכסנדית". בפרמה מנוקד: "אֲלָכְסַנְדְּרִית" (קמץ שתחת אות "ל" תוקן משווא בידי מגיה).
[18] ק+קיי ליתא: "סאה".
[19] קיי כלפנינו. ק: "לַח".
[20] בפרמה מנוקד: "כּוּרַיִים" ("כ" בשורוק).
[21] ק כלפנינו. קיי: "בין".
[22] בפרמה אות "ו" בניקוד כפול: חולם ושורוק.
[23] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קס: "וקוסתות". קיי+קנ: "וְקַסְתּוֹת" (ניקוד קנ).
[24] כנראה שבפרמה וגם בקאופמן ניקוד אות "ב" תוקן מסגול לקמץ. וכעין זה להלן.
[25] בפרמה אות "ע" מנוקדת בחולם.
[26] ק+קיי כלפנינו. אולי אות "ה" מתוקנת. וצ"ע.
[27] "וְהָאָרוֹן".
[28] ק+קיי: "לְהִיטַּלְטֵל".
[29] בפרמה מנוקד: "וּשְׁאֵינָן".
[30] בפרמה "כ" רפוייה.
[31] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קס הכתיב כלפנינו. קיי+קנ: "סְרָקָן" (ניקוד קנ).
[32] קיי כלפנינו. ק: "פּוֹרֵץ".
[33] ק+קיי: "עָלָיו".
[34] בפרמה יש קמץ תחת אות "ג", ונראה שהוא תוקן מסגול בידי מגיה.
[35] קיי כלפנינו. ק: "לְתוֹכוֹ".
[36] קנ כלפנינו. קס+קיי: "התלויות".
[37] קיי+קנ כלפנינו. קס: "שלבעלי".
[38] בפרמה מנוקד: "כַּבְרַת".
[39] קיי+קנ כלפנינו. קס "גרונות". כמו כן, בפרמה מנוקד: "גֳּרָנוֹת".
[40] "י" (שנייה) נתלתה, כנראה ע"י הסופר, וניקדתי לפי התוספת. וכן קס+קיי: "הבלשיין". קנ: "הַבָּלְשִׁין". נקדן פרמה: "הַבַּלְשִׁין".
[41] ק+קיי: "שֶׁהֵן מְסַיְּיעִין".
[42] קיי כלפנינו. ק: "לְסִיּוּעַ".
[43] ק+קיי: "לְתָלוּיֵ" (ניקוד קנ).
[44] קיי: "של גיתות" (ק: יש השמטה).
[45] קיי כלפנינו. ק ליתא: "ושלגתות טמאה ושלגרנות טהורה" וכנראה נשמט מחמת הדומות.
[46] ק+קיי בסיומת "ה" (קיי בטעות: "השדה").
[47] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: "וּמַשְׁקֶה" (ניקוד קנ שאולי גרס "וּמַשְׁקֵי")
[48] ק+קיי בסיומת "ה". ולעניין הניקוד: בפרמה מנוקד: "מַטְבְּחַיָּיא".
[49] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קס+קיי הכתיב כלפנינו. קנ: "הַמַּרְכּוּב".
[50] כך כתוב ומנוקד בפרמה. כנראה זהו כפל גרסה או שיבוש. ק: "שֶׁהָאָלָיִית". קיי: "שהאיילת".
[51] קס כלפנינו. קנ: "מְצוֹדַת". קיי בטעות: "מצורת".
[52] קיי+קנ כלפנינו. קס: "טמאין".
[53] קיי כלפנינו. ק: "הַסָּפוּל".
[54] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קס: "ואפופודין". קיי+קנ: "וַאֲפִיפּוֹדִין" (ניקוד קנ).
[55] קנ כלפנינו. קיי: "וקור". קס: ספק "ד/ר".
[56] בפרמה מנוקד: "וְהָעֲרִיסָה".
[57] בפרמה מנוקד: "וְיִגְמוֹר".
[58] ק+קיי: "וּבֵית".
[59] ק+קיי: "וְהַקְּלָתוֹת", וכפי שניקד נקדן פרמה.
[60] בפרמה מנוקד: "וְהַסּוּגִים".
[61] תוקן באמצעות מחיקת הבליטה האחורית של אות "ד". וכן ק+קיי: "דוּרִים". (אך ראו להלן).
[62] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: "לָרַחַב". וכן פעמיים בעמוד הבא.
[63] כאן מסתיימת חטיבת ניקוד רציף בפרמה, ומכאן והלאה אציין הערות ו/או סימוני & לגבי הניקוד רק לגבי המילים המנוקדות בפרמה.

נָפָה, וּכְבָרָה, וְכַף שֶׁלְמֹאזְנַיִם, מִשֶּׁיֵּעָשֶׂה דוּר[1]« אֶחָד לָרוֹחַב[2]^• שֶׁלָּהֶן. הַקּוּפָּא[3]^, מִשֶּׁיֵּעָשֶׂה שְׁתֵּי צְפִירוֹת לָרוֹחַב^• שֶׁלָּהּ. וְהָעֲרָק&, מִשֶּׁיֵּעָשֶׂה בוֹ צְפִירָה אַחַת. ד׳ כְּלֵי עוֹר, מֵאֵמָתַי {מק} מְקַבְּלִין טוּמְאָה. הַתָּרְמֵל[4]^#•, מִשֶּׁיִּתְחַסּוֹם וִיקַנֵּב וְיַעֲשֶׂה אֶת^[5] קֵיהוֹתָיו[6]«&. רִ׳ יְהוּדָה אוֹמֵרוּ: מִשֶּׁיַּעֲשֶׂה אֶת^ אֱזְנָיו. סְקוּרְטְיַיא[7]^#, מִשֶּׁיִּתְחַסּוֹם וִיקַנֵּב {ויע} וְיַעֲשֶׂה אֶת צִיצִיתֶיהָ[8]#. רִ׳ יְהוּדָה אוֹמֵרוּ: מִשֶּׁיַּעֲשֶׂה אֶת טַבְּעוֹתֶיהָ. קַטְבוּלְיַא[9]^&, מִשֶּׁיִּתְחַסּוֹם וִיקַנֵּב. רִ׳ יְהוּדָה אוֹמֵרוּ: מִשֶּׁיַּעֲשֶׂה אֶת^ קֵיהוֹתֶיהָ«. ה׳ הַכַּר וְהַכֶּסֶת שֶׁלָּעוֹר, מִשֶּׁיִּתְחַסּוֹם וִיקַנֵּב. רִ׳ יְהוּדָהו אוֹמֵרוּ: מִשֶּׁיִּתְפְּרֶ?ם?[10]*#• וְיִשַּׁיֵּיר בָּהֶן פָּחוּת מֵחֲמִשָּׁה טְפָחִים. ו׳ פַּטִילְיַא[11]«#•, טְמֵאָה. וַחֲסִינַּה&, טְהוֹרָה. סְגָנִיּוֹת& שֶׁלְּעַלִים&, טְהוֹרוֹת. וְשֶׁלִּנְצָרִים, טְמֵאוֹת. חוּתַל& שֶׁהוּא נוֹתֵן לְתוֹכוֹ וְנוֹטֵל מִתּוֹכוֹ[12]«, טָמֵא. אִם אֵינוּ יָכוֹל עַד שֶׁיִּקְרָעֶנּוּ& אוֹ[13]« עַד שֶׁיַּתִּירֶנּוּ, טָהוֹר. ז׳ קַסְיַיא[14]«# שֶׁלְּזוֹרֵי גְרָנוֹת, וְשֶׁלְּהוֹלְכֵי[15]^ דְרָכִים, וְשֶׁלְּעוֹשֵׂי[16]« פִּשְׁתָּן, טְמֵאָה. אֲבָל שֶׁלַ־צְבָעִים וְשֶׁלַּנַּפָּחִים, [טְהוֹרָה][17]*. רִ׳ יוֹסֵה אוֹמֵרוּ: אַף שֶׁלַּגָּרוֹסוֹת כַּיּוֹצֵא בָהֶן. זֶה הַכְּלָל: הֶעָשׂוּי לְקַבָּלָה, טָמֵא. מִפְּנֵי הַזֵּיעָה, טָהוֹר. ח׳ המלקט [הַמַּקְלוֹט][18]*#• שֶׁלַּבָּקָר, וְהֶחָסוּם[19]#«• שֶׁלּוֹ, וְהַמַּדֵּב[20]«• שֶׁלַּדְּבוֹרִים, וְהַמְּנָפָא[21]^&, הֲרֵי אֵילוּ טְהוֹרִים[22]*. כְּסוּי קַפְסָא[23]«•, טָמֵא. כְּסוּי קַמְטְרָא[24]«&, טָהוֹר. כְּסוּי תֵּיבָה, כְּסוּי טְנִי, וְהַמַּכְבֵּשׁ שֶׁלְּחָרָשׁ&, וְכִסֵּא[25]^ שֶׁתַּחַת הַתֵּיבָה, וְהַקַּמְרִין[26]^• שֶׁלָּהּ, וְהָאַנַגְלִין[27]^• שֶׁלַּסֵּפֶר&, וּבֵית[28]^ הַנֶּגֶר[29]#, וּבֵית[30]« הַמַּנְעוּל, וּבֵית הַמְּזוּזָה, תֵּיק[31]#• נְבָלִים, תֵּיק[32]« כִּינּוֹרוֹת, {וא} וְאָמוּם[33]* שֶׁלְּגוֹדְלֵי מִצְנֶפ[ו]ת[34]*, וְהַמַּרְכוּ(ב)[ף][35]* שֶׁלַּזַּמָּר&, וּרְבִיעִין[36]«& שֶׁלַּאֲלָיית&, וּגְנוֹגֶנֶת[37]# הֶעָנִי, וּסְמוּכוֹת[38]# הַמִּטָּה, וּטְפַס[39]# שֶׁלַּתְּפִילָּה, וְהָאמוּם[40]*# שֶׁלְּעוֹשֵׂי סַאבּוֹת[41]«&, הֲרֵי אֵלּוּ טְהוֹרִין. זֶה הַכְּלָל אָמַרוּ רִ׳ יוֹסֵה: כָּל מְשַׁמְּשֵׁי מְשַׁמְּשָׁיו שֶׁלָּאָדָם בְּשָׁעַת {מל} מְלָאכָה וְשֶׁלֹּא בְשָׁעַת מְלָאכָה, טָמֵא. וְכָל שֶׁאֵינוּ אֶלָּא בְשָׁעַת מְלָאכָה, טָהוֹר. ט׳ תֵּיק הַסַּיִף וְהַסַּכִּין וְהַפִּגְיוֹן, תֵּק מִסְפֶּרֶת {ומ} וּמִסְפְּרַיִים וְהַתַּעַר, תֵּיק[42]# מַכְחַל&, וּבֵית הַכּוֹחַל&, תֵּק מַכְתֵּב[43]#, וּתְרוּנְתֵּק[44]#, תֵּק טַבְלָה וּסְקוֹרְטְיָא[45]^#, בֵּית הַחִיצִּים[46]^, וּבֵית הַפָּגוֹשׁוֹת, הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִין. תֵּק סִמְפּוֹנְיָא[47]«•, בִּזְמַן שֶׁהִיא[48]^• נְתוּנָה^• מִלְמַעְלָה, טָמֵא. וּמִצִּידוֹ[49]^, טָהוֹר. תֵּק חֲלִילִים, רִ׳ יְהוּדָה מְטַהֵר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא (נוֹתְנָהּ) [נוֹתְנוֹ][50]* מִצִּידוֹ. חִפּוּיֵ& הָאַלָּה&, הַקֶּשֶׁת[51]«, וְהָרוֹמַח, הֲרֵי אֵלּוּ טְהוֹרִים. זֶה הַכְּלָל: הֶעָשׂוּי לְתֵק&, טָמֵא. וּלְחִפּוּיֵ[52]«, טָהוֹר.

הל׳ ט׳ פרק י״ז

כָּל כְּלֵי [בַעֲלֵי][53]* בָתִּים, שִׁיעוּרָן בְּרִימּוֹנִים. רִ׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵרוּ: בְּמַה שֶּׁהֵן. קוּפּוֹת הַגַּנָּנִים, שִׁיעוּרָן {באג} בַּאֲגוּדּוֹת שֶׁלַּיָּרָק. וְשֶׁלְּבַעֲלֵי[54]* בָתִּים, בַּתֶּבֶן. וְשֶׁלַ־בַּלָּנִים, בַּגְּבָבָה. רִ׳ יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵרוּ: כּוּלָּם {בר} בְּרִימּוֹנִים. ב׳ הַחֵמֶת, שִׁיעוּרָהּ {בפק} בְּפַקְעִיּוֹת[55]«& שֶׁלַּשְּׁתִי&. אִם אֵינָהּ מְקַבֶּלֶת שֶׁלַ־שְּׁתִי, אַף עַל פִּי מְקַבֶּלֶת שֶׁלָּעֵרֶב, טְמֵאָה. {ב} בֵּית קְעָרוֹת שֶׁאֵינוּ מְקַבֵּל קְעָרוֹת, אַף עַל פִּי מְקַבֵּל תַּמְחוּיִין, טָמֵא. בֵּית הָרְאִי& שֶׁאֵינוּ מְקַבֵּל מַשְׁקִין, אַף עַל פִּי[56]« מְקַבֵּל ~~(בֵּית)~~ [אֶת][57]* הָרְאִי, טָמֵא. רַבָּן גַּמְלִיאֵלו מְטַהֵר, מִפְּנֵי[58]« שֶׁהֵן[59]«• מְקַיְּימִים אוֹתוֹ[60]«. ג׳ הַסַּלִּים שֶׁלַּפַּת&, שִׁיעוּרָן בְּכִיכָּרוֹת שֶׁלַּפַּת. פִּיפְיָארוֹת[61]«# שֶׁעָשָׂה לָהּ[62]« קָנִים מִלְּמַטָּן לְמַעְלָן לְחִיזּוּק, טְהוֹרָה. עָשָׂה לָהּ גַּפַּיִים כָּל שֶׁהֵן, טְמֵאָה. רִ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵרוּ: אִם אֵינָהּ יְכוּלָה לְהִינָּטֵל בְּגַפַּיִים, ~~(ד)~~[63]* טְהוֹרָה. ד׳ הָרִימּוֹנִים שֶׁאָמְרוּ, שְׁלֹשָׁה, אוֹחֲזִין[64]«& [זֶה][65]* בָזֶה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵלו אוֹמֵרוּ: בְּנָפָה וּבִכְבָרָה, כְּדֵי שֶׁיִּטּוֹל וִיהַלֵּךְ, וּבְקוּפָּה, כְּדֵי לְהַפְשִׁיל[66]^ לַאֲחוֹרָיו^#. וּשְׁאָר כָּל הַכֵּלִים שֶׁאֵינָן יְכוּלִין לְקַבֵּל [67]* רִימּוֹנִים, כְּגוֹן רוֹבַע, וַחֲצִי הָרוֹבַע, קְנוּנִים[68]^ קְטַנִּים^, שִׁיעוּרָן בְּרוּבָּן, דִּבְרֵיו רִ׳ מֵאִיר. רִ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵרוּ: בַּזֵּיתִים. נִיפְרָצוּ, שִׁיעוּרָן בַּזֵּיתִים. נִיגְמָמוּ, שִׁיעוּרָן בְּמַה שֶּׁהֵן. ה׳ הָרִימּוֹן שֶׁאָמְרוּ, לֹא גָדוֹל וְלֹא קָטָן[69]# אֶלָּא בֵינוֹנִי. וְלָמָה הוּזְכָּרוּ רִימּוֹנֵי בָדָן, שֶׁיְּהוּ[70] מְקַדְּשִׁין[71]« כָּל שֶׁהֵן, דִּבְרֵיו רִ׳ מֵאִיר.[72]« רִבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵרוּ: לְשַׁעֵר בָּהֶן אֶת הַכֵּלִים. רִבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵרוּ: לְכָךְ וּלְכָךְ הוּזְכָּרוּ, לְשַׁעֵר בָּהֶן אֶת הַכֵּלִים, וְשֶׁיְּהוּ מְקַדְּשִׁין כָּל שֶׁהֵן. אָמַרוּ רִ׳ יְהוּדָה: לֹא הוּזְכָּרוּ רִימּוֹנֵי בָדָן וַחֲצִירֵי גֶבַע&, אֶלָּא שֶׁיְּהוּ מִתְעַשְּׂרִין וַדַּאי בְּכָל מָקוֹם. ו׳ כַּבֵּיצָה שֶׁאָמְרוּ, לֹא גְדוֹלָה וְלֹא קְטַנָּה אֶלָּא

---

[1] ק כלפנינו. קיי: ״דוד״.
[2] ניקדתי לפי הכתיב בפרמה. ק+קיי: ״לָרַחַב״. וכן בסמוך. וראו גם הערה בעמוד הקודם.
[3] ק+קיי בסיומת ״ה״.
[4] ק+קיי: ״הַתּוֹרְמֵל״, וניקדתי כאן לפי מה שחשבתי. בפרמה רק אות ״מ מנוקדת, ובפתח.
[5] ק+קיי ליתא: ״את״. וכן פעמיים להלן.
[6] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״קיחותיו״, ולהלן ״קיחותיה״.
[7] ק+קיי בסיומת ״ה״. בפרמה ״ק״ בחולם.
[8] ניקדתי לפי הכתיב. ק+קיי ״צִיצִיתָהּ״.
[9] ק+קיי בסיומת ״ייה״.
[10] כך מנוקד בפרמה, וכנראה גם בקאופמן אלא שאולי בקאופמן נוקד בתחילה ״מִשֶּׁיִּתְפָּרֵס״ מפני שגם בקאופמן וגם בפרמה לא ברור האם האות האחרונה היא ״ם״ או ״ס״. קיי: ״משיתפרם״.
[11] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי: ״פטילייה״. קס אולי: ״פליטייא״. קנ: ״פָּטַלְיָיא״.
[12] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״מתוכו לתוכו״.
[13] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״או״.
[14] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: ״קסייה״. קנ ניקד את ״ק״ בחיריק.
[15] ק+קיי: ״שֶׁלְּהוֹלְכֵי״.
[16] קיי כלפנינו. ק: ״שֶׁלְּעוֹשֵׂי״.
[17] נוסף בשוליים, ספק בידי מי. וכן ק+קיי איתא.
[18] בפנים כתוב ״המלקט״ כשאות ״ק״ בלבד מנוקדת ובחולם (ולפי הכתיב אולי צריך לנקד: ״הַמַּלְקֵט״). לאחר מכן נוסף בשוליים ״הַמַּקְלוֹט״, וספק בידי מי נוסף, אך מבלי למחוק את המילה ״המלקט״. ק: ״הַמַּקְלוֹט״. קיי: ״המלקוט״.
[19] ניקדתי לפי הכתיב. ק+קיי: ״וְהַחִיסוּם״. וכן מנוקד כאן בפרמה.
[20] ק+קיי: ״וְהַמַּדַּף״.
[21] ק+קיי בסיומת ״ה״.
[22] ק+קיי כלפנינו. סופר פרמה כתב ״טהורות״ ולאחר מכן תיקן עצמו כלפנינו.
[23] ק: ״קַפְּצָא״. קיי: ״קפסה״.
[24] קיי+קנ כלפנינו, אך קיי בסיומת ״ה״. קס: ״קמ...טרא״.
[25] ק+קיי: ״וְהַכִּסֵּא״.
[26] ניקדתי לפי הכתיב. ק+קיי: ״וְהַקַּמְרוֹן״.
[27] קס כנראה ״ואנלגיי?ס?״. קיי: ״וַאֲנַגְלִים״. קיי: ״ואנלגין״.
[28] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״בית״.
[29] כך מנוקד בפרמה. קנ (בטעות?): ״הַנַּגָּר״.
[30] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״בית״.
[31] מילה זו כתובה בקאופמן תמיד עם ״י״, ואילו בפרמה ובקיימברידג׳ לפעמים עם ״י״ ולפעמים בלי. אות ״ת״ שבמילה זו מנוקדת תמיד בקאופמן וגם בפרמה (כשיש ניקוד) בצירי.
[32] קיי+קנ כלפנינו. קס בטעות: ״נתיק״.
[33] ק+קיי כלפנינו. מגיה בפרמה תלה ״ה״ וגרס: והאמום״.
[34] אות ״ו״ נתלתה, ספק בידי מי. וכן ק+קיי: ״מִצְנְפוֹת״.
[35] מגיה (אולי הסופר?) שינה את ״ב״(?) להיות ״ף״. בנוסף, מגיה כתב ״ף״ בשוליים להדגשת התיקון. קס+קיי: סיומת ״ף״. קנ: סיומת ״ב״.
[36] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?״ורביעיל״?.
[37] כך כתוב ומנוקד בפרמה. וכן קס+קיי. קנ: ״וְגוֹגֶנֶת״.
[38] בפרמה רק אות ״מ״ מנוקדת, ובחולם.
[39] כך מנוקד גם בפרמה אלא שאות ״פ״ רפויה.
[40] כך כתוב ומנוקד בפרמה, אך אותיות ״וה״ נוספו או תוקנו, ספק בידי מי. ק+קיי: ״וַאֲמוּם״.
[41] ק הכתיב: ״סָבוֹת״. קיי: ״סוות״.
[42] בטעות מנוקד בקאופמן: ״תַּיק״ (רק כאן).
[43] ק+קיי הכתיב כלפנינו, וכך ניקד קנ. אך בפרמה מנוקד כאן: ״מַכְתֵּב״. וראו לעיל י״ג,ב.
[44] כך מנוקד גם בפרמה, אלא שבפרמה אות ״ו״ מנוקדת בחולם.
[45] ק+קיי בסיומת ״ייה״. ובפרמה רק אות ״ו״ מנוקדת ובשורוק. וראו לעיל הלכה ד.
[46] ק+קיי בכתיב חסר: ״החצים״.
[47] ק כלפנינו. קיי: ״סומפוניה״.
[48] קס: ״שהוא נותנן״. קיי+קנ: ״שֶׁהוּא נוֹתְנָהּ״.
[49] ק+קיי: ״מִצִּידוֹ״.
[50] תוקן באמצעות חיתוך חצי אות ״ה״ להיות אות ״ו״ וניקוד אות ״נ״ בחולם. ספק בידי מי תוקן. ק: ״נוֹתְנָהּ״. קיי: ״נותנן״.
[51] קס כלפנינו. קיי+קנ: ״וְהַקֶּשֶׁת״.
[52] קיי כלפנינו. ק: ״לַחֲפוּיֵ״.
[53] נוסף בין השורות, כנראה ע״י הסופר. וכן ק+קיי: איתא.
[54] ק+קיי כלפנינו. אותיות ״על״ מתוקנות בידי הסופר.
[55] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״בפיקעיות״.
[56] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״שֶׁהוּא״.
[57] תוקן בתליית ״את״ מעל ״בית״ ומחיקת ״בית״. ספק בידי מי. ק+קיי: ״אֶת״.
[58] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״מפני״.
[59] קנ כלפנינו. קס: ״ש..״. קיי: ״שאין״.
[60] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״אותו״.
[61] ק: הכתיב כלפנינו. קיי: ״אפיפירות״. ובפרמה מנוקד: ״פִּיפְיַאְרוּת״.
[62] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?״להיקנים״?.
[63] כנראה סימן ההלכה שנכתב בטעות, וכנראה נמחק בידי הסופר. ק+קיי ליתא.
[64] קיי הכתיב כלפנינו. ק כתיב חסר: ״אֹחֲזִים״.
[65] נתלה בין השורות בידי הסופר. ק+קיי איתא.
[66] ק+קיי: ״שֶׁיַּפְשִׁיל לְאַחֲרָיו״.
[67] ק+קיי כלפנינו. מגיה בפרמה תלה כאן: ״את״.
[68] ק+קיי: ״הַקְּנוּנִים הַקְּטַנִּים״.
[69] ניקדתי לפי הכתיב בכתבי היד. קנ: ״קָטֹן״.
[70] ק+קיי כאן ולהלן הכתיב: ״שיהוא״.
[71] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: ״מקדישין״.
[72] קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף (בטעות?): ״וחכמים״. וצ״ע.

בֵינוֹנִית. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר׃ מֵבִיא גְדוֹלָה שֶׁבַּגְּדוֹלוֹת וּקְטַנָּה שֶׁבַּקְּטַנּוֹת, וְנוֹתֵן לְתוֹךְ הַמַּיִם, וְחוֹלֵק[*1] אֶת הַמַּיִם. אָמַר רְ׳ יוֹסֵה: וְכִי מִי מוֹדִיעֵנִי אֵי זוֹ הִיא[^2] גְדוֹלָה וְאֵי זוֹ הִיא^ קְטַנָּה, אֶלָּא הַכֹּל לְפִי דַעְתּוֹ שֶׁלָּרוֹאֶה. **ז׳** כִּגְרוֹגֶרֶת& {ש} שֶׁאָמְרוּ, לֹא גְדוֹלָה וְלֹא קְטַנָּה אֶלָּא בֵינוֹנִית. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: הַגְּדוֹלָה$ שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הִיא[^3] הַבֵּינוֹנִית שֶׁבַּמְּדִינוֹת. **ח׳** כַּזַּיִת שֶׁאָמְרוּ, לֹא גָדוֹל וְלֹא קָטָן[#4] אֶלָּא בֵינוֹנִי, זֶה אֲגוּרִי. כִּשְׂעוֹרָה שֶׁאָמְרוּ, לֹא גְדוֹלָה וְלֹא קְטַנָּה {א} אֶלָּא בֵינוֹנִית, זוֹ מִדְבָּרִית[«5]. כָּעֲדָשָׁה שֶׁאָמְרוּ, לֹא גְדוֹלָה וְלֹא קְטַנָּה אֶלָּא בֵינוֹנִית, זוֹ {מ} מִצְרִית. כָּל הַמִּיטַּלְטְלִין מְבִיאִין אֶת הַטּוּמְאָה בְּעוֹבִי הַמַּרְדֵּעַ, לֹא גָדוֹל[«6] וְלֹא קָטָן[#«] אֶלָּא בֵינוֹנִי». אֵי זֶה הוּא בֵינוֹנִי[^7], כָּל שֶׁהֶקֵּיפוֹ טֶפַח. **ט׳** הָאַמָּה שֶׁאָמְרוּ, בָּאַמָּה הַבֵּינוֹנִית. {ו} וּשְׁתֵּי[^8] אַמּוֹת הָיוּ בְשׁוּשַׁן הַבִּירָה, אַחַת עַל קֶרֶן מִזְרָחִית צְפוֹנִית וְאַחַת עַל קֶרֶן •מַעֲרָבִית [מִזְרָחִית][*9]• דְּרוֹמִית. שֶׁעַל קֶרֶן מִזְרָחִית צְפוֹנִית[«10] הָיְתָה יְתֵירָה עַל שֶׁלְּמֹשֶׁה חֲצִי אֶצְבַּע. וְשֶׁעַל[^11] קֶרֶן •מַעֲרָבִית [מִזְרָחִית]*• דְּרוֹמִית הָיְתָה יְתֵירָה עָלֶיהָ חֲצִי אֶצְבַּע, נִמְצֵאת יְתֵירָה עַל שֶׁלְּמֹשֶׁה אֶצְבַּע. **י׳** וְלָמָּה אָמְרוּ אַחַת גְּדוֹלָה וְאַחַת {ק} קְטַנָּה, אֶלָּא שֶׁהָאוּמָּנִים נוֹטְלִים בַּקְּטַנָּה וּמַחְזִירִים בַּגְּדוֹלָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לִידֵי[«12] מְעִילָה[«13]. רְ׳ מֵאִיר אוֹמֵר: כָּל הָאַמּוֹת הָיוּ בַבֵּינוֹנִית, חוּץ מִמִּזְבַּח הַזָּהָב וְהַקֶּרֶן[•^14] וְהַסּוֹבֵב^• וְהַיְסוֹד. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: אַמַּת בִּינְיָין[^15] שִׁשָּׁה טְפָחִים, {ו} וְשֶׁלַּכֵּלִים חֲמִשָּׁה. **י״א** וְיֵשׁ שֶׁאָמְרוּ בְּמִידָּה[^16] דַקָּה: מִידּוֹת הַלַּח וְהַיָּבֵשׁ שֵׁיעוּרָן בָּאִיטַלְקִי, זוֹ מִדְבָּרִית. וְיֵשׁ שֶׁאָמְרוּ, הַכֹּל לְפִי מַ<ה>שֶׁהוּא[•*17] אָדָם: קוֹמֵץ[^18] הַמִּנְחָה, וְחוֹפְנֵי {ה} הַקְּטוֹרֶת, וְהַשּׁוֹתֶה כִמְלוֹא לוּגְמָיו בְּיוֹם {ה} הַכִּיפּוּרִים, וְכִמְזוֹן[«19] שְׁתֵּי סְעוּדוֹת לָעֵירוּב. מְזוֹנוֹ לַחוֹל אֲבָל לֹא לַשַּׁבָּת, דִּבְרֵי רְ׳ מֵאִיר. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: לַשַּׁבָּת אֲבָל לֹא לַחוֹל. ••וְאֵילוּ[«20]• וָאֵלּוּ מִתְכַּוְּונִים לְהָקֵל.•• רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: [מִ]שְּׁתֵּי[*21] יָדוֹת לַכִּכָּר, מִשָּׁלֹשׁ[•^22] לַקָּב. רְ׳ יוֹחָנָן[#23] בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר:

מִכִּכָּר בְּפוֹנְדְיוֹן, מֵאַרְבַּע[•^24] סְאִין^• בַּסֶּלַע. **י״ב** וְיֵשׁ שֶׁאָמְרוּ מִידָּה גַסָּה: מְלֹא תַרְוָוד[«25] רָקָב, מְלֹא[«26] תַרְוָוד» גָּדוֹל[«27] שֶׁלָּרוֹפְאִים. גָּרִיס[^28] נְגָעִים, כִּגְרִיס[«29] הַקִּילְקִי[##30]. הָאוֹכֵל בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים {ככ} כְּכוֹתֶבֶת הַגַּסָּה, כָּמוֹהָ וּכְגַרְעִינָתָהּ[#«31]. וְנוּדוֹת[«32] יַיִן וָשֶׁמֶן, שֵׁיעוּרָן בְּפִיקָה גְדוֹלָה שֶׁלָּהֶן. {ו} וּמָאוֹר שֶׁלֹּא נֶעֱשָׂה בִידֵ[י][*33] אָדָם, שֵׁיעוּרוֹ {מ} מְלֹא אֶגְרוֹף גָּדוֹל, זֶה אֶגְרוֹפוֹ שֶׁלְּבֶן בַּטִּיחַ[^34]. אָמַר רְ׳ יוֹסֵה: (כרי)[*35] יֶשְׁנוֹ כְּרֹאשׁ[*36] גָּדוֹל שֶׁלָּאָדָם. **י״ג** וְשֶׁנֶּעֱשָׂה בִידֵי אָדָם, שֵׁיעוּרוֹ מְלֹא מַקְדֵּחַ גָּדוֹל שֶׁלַּלִּישְׁכָּה, שֶׁהוּא כְפוֹנְדְיוֹן[^37] {ה} הָאִיטַלְקִי, וּכְסֶלַע נֵירוֹנִית[«38], כִּמְלֹא$ נֶקֶב {שב} שֶׁבָּעוֹל. **י״ד** כָּל שֶׁבַּיָּם טָהוֹר, חוּץ מִכֶּלֶב הַמַּיִם[•«39], מִפְּנֵי שֶׁהוּא בוֹרֵחַ לַיַּיבֵשׁ[#40], דִּבְרֵי רְ׳ עֲקִיבָה. הָעוֹשֶׂה כֵלִים מִן הַגָּדֵל לַיָּם[•^41] וְחִיבֵּר לָהֶם מִן הַגָּדֵל לָאָרֶץ[•^42], אֲפִילוּ חוּט, וַאֲפִילוּ[^43] מְשִׁיחָה, דָּבָר שֶׁהוּא מְקַבֵּל טוּמְאָה, טָמֵא. **ט״ו** וְיֵשׁ[•«44] בְּמָה שֶׁנִּבְרָא בַיּוֹם הָרִאשׁוֹן טוּמְאָה, בַּשֵּׁינִי אֵין בּוֹ טוּמְאָה, בַּשְּׁלִישִׁי יֶשׁ בּוֹ טוּמְאָה, בָּרְבִיעִי וּבַחֲמִישִׁי אֵין בָּהֶם[•«45] {טומ} טוּמְאָה, חוּץ מִכְּנַף הָעוּז& וּבֵיצַת הַנַּעֲמִית הַמְצוּפָּה&. אָמַר רְ׳ יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי: מַה שָּׁנַת כְּנַף הָעוּז& מִכָּל כְּנָפַיִים[«46]?!. כָּל שֶׁנִּבְרָא בַיּוֹם הַשִּׁשִּׁי, טָמֵא. **י״ו** הָעוֹשֶׂה כְלִי קִיבּוּל, מִכָּל מָקוֹם, טָמֵא. הָעוֹשֶׂה מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב, מִכָּל מָקוֹם, טָמֵא. הָעוֹשֶׂה כִּיס מֵעוֹר[•47] הַמַּצָּה&, וּמִן הַנְּיָיר, טָמֵא. הָרִימּוֹן, וְהָאַלּוֹן, וְהָאֱגוֹז, שֶׁחֲקָקוּם {ת} תִּינוֹקוֹת[«48] לָמוֹד בָּהֶן עָפָר[^49] אוֹ שֶׁהִתְקִינוּם לְכַף מֹאזְנַיִם, טָמֵא, שֶׁיֶּשׁ לָהֶם מַעֲשֶׂה {ו} וְאֵין לָהֶם מַחֲשָׁבָה. **י״ז** קְנֵה מֹאזְנַיִם וְהַמָּחוֹק& שֶׁיֶּשׁ בָּהֶן בֵּית קִיבּוּל מַתְּכוֹת[#^50], {וה} וְהָאֲסָל[#*51] (שהוא)[*52] שֶׁיֶּשׁ בָּהּ$ בֵּית קִיבּוּל מָעוֹת, וְקָנֶה שֶׁלְּעָנִי שֶׁיֶּשׁ בּוֹ[«53] בֵּית קִיבּוּל מַיִם, {ו} וּמַקֵּל שֶׁיֶּשׁ בּוֹ[^54] בֵּית קִיבּוּל מְזוּזָה וּמַרְגָּלִית, הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִין. עַל[«55] כּוּלָּן אָמַר רַבָּן[«56] יוֹחָנָן בֶּן זַכַּיי: אוֹי[^57] לִי אִם אוֹמַר, אִי לִי אִם לֹא אוֹמַר. **י״ח** תַּחְתִּית הַצּוֹרְפִים[«58], טְמֵאָה. וְשֶׁלַּ־ נַּפָּחִים, טְהוֹרָה. מַשְׁחֶזֶת שֶׁיֶּשׁ בָּהּ בֵּית {ק}

---

1 ק+קיי כלפנינו. אות ״ק״ מתוקנת בידי הסופר.
2 ק+קיי ליתא: ״היא״. וכן בסמוך.
3 קן כלפנינו. קס+קיי הכתיב ״הוא״, אך קס פעמים רבות כותב בכתיב מקראי זה במקום לכתוב ״היא״.
4 ניקדתי לפי הכתיב בכתבי היד. קן: ״קָטֹן״. וכן להלן.
5 קיי+קן כלפנינו. קס: ״מדבריות״.
6 קיי+קן כלפנינו. קס (בטעות הדומות?): ״גדולה״. ובסמוך: ״קטנה״... ״בינונית״.
7 קיי+קן: ״הַבֵּינוֹנִי״. קס: ״הבינונית״.
8 ק+קיי: ״שְׁתֵּי״.
9 נכתב בשוליים בידי מגיה מבלי למחוק את המילה המקורית. ק+קיי: ״מִזְרָחִית״. וכן להלן.
10 קיי כלפנינו. ק (בטעות?): ״דרומית״.
11 קן כלפנינו. קס+קיי: ״שֶׁעַל״.
12 קיי כלפנינו. ק: ״לְבֵית״.
13 קס כלפנינו. קיי+קן: ״הַמְּעִילָה״.
14 ק+קיי: ״וְקֶרֶן הַסּוֹבֵב״. וצ״ע.
15 ק+קיי: ״הַבִּינְיָין״. וצ״ע.
16 קן כלפנינו. קס+קיי: ״מִידָּה״.
17 תיקנתי לפי ק+קיי (בנפרד): ״מַה שֶּׁהוּא״.
18 קיי כלפנינו. ק: ״(ה)קוֹמֵץ אֶת הַמִּנְחָה)״
19 קס כלפנינו. קיי+קן: ״כִּמְזוֹן״.
20 קיי: ״אֵלּוּ״. ק ליתא: ״ואלו ואלו מתכוונים להקל״. ולכן ייתכן שזו תוספת מאוחרת.
21 אות ״מ״ נתלתה, ספק בידי מי. ק+קיי איתא.
22 ק+קיי: ״וּמִשָּׁלֹשׁ״. וצ״ע.
23 ניקדתי לפי הניקוד הרגיל של קן. אך כאן ניקד (בטעות?) את ״נ״ בצירי. וצ״ע.
24 ק+קיי: ״וּמֵאַרְבַּע״, וליתא: ״סאין״.
25 קיי+קן כלפנינו. קס: ״תורווד״. וכן בסמוך.
26 ק כלפנינו. קיי: ״כמלוא״.
27 קיי+קן כלפנינו. קס: ״וגדול״. וצ״ע.
28 קן כלפנינו. קס+קיי: ״וגריס״.
29 קיי+קן(?) כלפנינו. קס: ״גריס״.
30 כך ניקד קן. נראה שבפרמה אות ״ק״ השנייה נוקדה תחילה בחיריק, ולאחר מכן תוקן לצירי.
31 ניקדתי לפי הכתיב שבפרמה. ק: ״וּ?כְ?גַלְעֲנָתָהּ״. קיי: ״ובגלעניתה״.
32 קיי כלפנינו. ק: ״נוֹדוֹת״.
33 אות ״י״ נתלתה, כנראה בידי הסופר. וכן ק+קיי.
34 קן כלפנינו. קס+קיי: ״אבטיח״.
35 מסומן בגרש לפני ואחרי המילה. ק+קיי ליתא.
36 ק+קיי כלפנינו. וספק רחוק שבפרמה כתוב ״בראש״.
37 ק: ״בְּפוֹנְדְּיוֹן״. קיי בטעות: ״בפודיון״.
38 ניקדתי לפי הכתיב בפרמה. ק: ״נְרוֹנִית״. קיי: ״הגרונית״.
39 קיי כלפנינו. ק: ״הַיָּם״.
40 כך כתוב ומנוקד בפרמה. קן ניקד (בטעות): ״לַיַּיבַשׁ״. קיי הכתיב: ״ליבש״.
41 ק+קיי: ״בַּיָּם״. וראו דבר דומה בסמוך.
42 ק+קיי: ״בָּאָרֶץ״.
43 ק+קיי: ״אֲפִילּוּ״.
44 קיי+קן כלפנינו. קס: ״ייש״.
45 קיי כלפנינו. ק: ״בּוֹ״.
46 ק כלפנינו. קיי: ״הכנפיים״.
47 קס+קיי כלפנינו. קן: ״מִן הָעוֹר וּמִן הַמַּצָּה״. וצ״ע.
48 קס כלפנינו. קיי: ״התינוקות״. קן: ״מִיַּד הַתִּינוֹקוֹת״. וצ״ע.
49 ק+קיי: ״אֶת הֶעָפָר״.
50 ניקדתי לפי הכתיב בפרמה. ק+קיי+נקדן בפרמה: ״מַתֶּכֶת״.
51 ״ו״ נמחקה בידי מנקד המילה, שניקד ״הָאֱסַל״. קן+קיי: ״וְהָאֲסָל״. קס: ״האסל״.
52 מסומן בגרש לפני ואחרי המילה. ק+קיי ליתא.
53 קיי כלפנינו. ק: ״לוֹ״.
54 ק+קיי: ״בָּהּ״.
55 ק כלפנינו. קיי: ״ועל״.
56 קיי כלפנינו. ק: ״ר׳״.
57 ק+קיי: ״אִי״.
58 קיי כלפנינו. ק: ״צוֹרְפִים״.

קִיבּוּל שֶׁמֶן, טְמֵאָה. וְשֶׁאֵין בָּהּ, טְהוֹרָה. פִּינְקֵס& שֶׁיֵּשׁ בָּהּ בֵּית קִיבּוּל שַׁעֲוָה, טְמֵאָה. וְשֶׁאֵין בָּהּ, טְהוֹרָה. מַחְצֶלֶת הַקַּשׁ וּשְׁפוֹפֶרֶת הַקַּשׁ, רְ' עֲקִיבָה מְטַמֵּא, וּרְבִּיו^[1] יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי מְטַהֵר&. רְ' שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף שֶׁלַּפַּקּוּעוֹת#[2] כַּיּוֹצֵא בָהֶן. מַחֲצֶלֶת הַקָּנִים וְשֶׁלַּחֵלַף[3]«&•, טְהוֹרָה. וּשְׁפוֹפֶרֶת[4]« הַקָּנֶה« שֶׁחֲתָכָהּ לְקַבָּלָה&, טְהוֹרָה, עַד שֶׁיּוֹצִיא אֶת כָּל הַכָּכַיִי[5]«#.

הל' י"ח

פרק י"ח הַשִּׁידָּה, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: נִמְדֶּדֶת מִבִּפְנִים. וּבֵית^[6] הִלֵּל אוֹמְרִים: נִמְדֶּדֶת מִבַּחוּץ. וּמוֹדִים^[7] אֵלּוּ וָאֵלּוּ שֶׁאֵין עוֹבִי {הר} הָרַגְלַיִם& וְעוֹבִי לִיזְבֵּיזִים[8] נִימְדָּד. רְ' יוֹסֵה אוֹמֵר: מוֹדִים שֶׁעוֹבִי הָרַגְלַיִם וְעוֹבִי לִיזְבֵּיזִים נִימְדָּד, וּבֵינֵיהֶם[9]« אֵינוּ נִימְדָּד. רְ' שִׁמְעוֹן שֵׁזוּרִי^[10] אוֹמֵר: אִם הָיוּ הָרַגְלַיִם גְּבוֹהוֹת טֶפַח, אֵין בֵּינֵיהֶם נִמְדָּד. וְאִם לָאו, בֵּינֵיהֶן נִימְדָּד. **ב'** הַמֶּכְנֶה[11]«# שֶׁלָּהּ, בִּזְמַן שֶׁהִיא נִשְׁמֶטֶת, אֵינָהּ חִיבּוּר לָהּ, וְאֵינָהּ נִמְדֶּדֶת עִימָּהּ, וְאֵינָהּ {מצ} מַצֶּלֶת עִימָּהּ בְּאֹהֶל#[12] הַמֵּת, וְאֵין גּוֹרְרִין אֹתָהּ בַּשַּׁבָּת בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ בְּתוֹכָהּ מָעוֹת. וְאִם אֵינָהּ נִשְׁמֶטֶת, חִיבּוּר לָהּ, וְנִמְדֶּדֶת עִימָּהּ, וּמַצֶּלֶת[13] עִימָּהּ בְּאֹהֶל הַמֵּת, וְגוֹרְרִים אוֹתָהּ בַּשַּׁבָּת אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בְּתוֹכָהּ מָעוֹת. הַקַּמְרוֹן& {ש} שֶׁלָּהּ, בִּזְמַן שֶׁהוּא קָבוּעַ, חִיבּוּר לָהּ וְנִימְדָּד עִימָּהּ. וְאִם[14]« אֵינוּ קָבוּעַ, אֵינוּ חִיבּוּר לָהּ {וא} וְאֵינוּ נִמְדָּד עִמָּהּ. כֵּי־צַד מוֹדְדִין אוֹתוֹ? רֹאשׁ תּוֹר. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם אֵינָהּ יְכוּלָה לַעֲמוֹד בִּפְנֵי עַצְמָהּ, טְהוֹרָה. **ג'** הַשִּׁידָּה וְהַתֵּיבָה וְהַמִּגְדָּל שֶׁנִּיטְּלָה אַחַת מֵרַגְלֵיהֶם, אַף עַל פִּי מְקַבְּלִין, טְהוֹרִים. שֶׁאֵינָן[15]«• מְקַבְּלִין כְּדַרְכָּן, רְ' יוֹסֵה מְטַמֵּא. נִיקְלֵיטֵי[16]«# הַמִּיטָּה וַחֲמוֹר (שֶׁלַּנַּפָּחִים)*[17] וַחֲפוּיָ, טְהוֹרִין. אֵין טָמֵא אֶלָּא מִיטָּה וּמַלְבֵּן. וּמַלְבְּנֵי בְנֵי[18]« לֵוִי, טְהוֹרִים. {זג'?}*[19] **ד'** מַלְבֵּן שֶׁנְּתָנוּ עַל לְשׁוֹנוֹת, רְ' מֵאִיר וּרְבִּיו יְהוּדָה מְטַמִּין, רְ' יוֹסֵה וּרְבִּיו שִׁמְעוֹן מְטַהֲרִים. אָמַר רְ' יוֹסֵה: מַה שָּׁנָא^[20] זֶה[21]« מִמַּלְבְּנֵי בְנֵי לֵוִי, {ש} שֶׁמַּלְבְּנֵי בְנֵי לֵוִי טְהוֹרִים. **ה'** מִיטָּה שֶׁהָיְתָה טְמֵאָה מִדְרָס, נִיטְּלָה קְצָרָהּ#[22]• וּשְׁתֵּי כְרָעַיִם, טְמֵאָה. אֲרוּכָּהּ#• וּשְׁתֵּי כְרָעַיִם, טְהוֹרָה. רְ' נְחֶמְיָה מְטַמֵּא. גָּדַר[23]«• שְׁתֵּי לְשׁוֹנוֹת לוֹכְסָן, גָּדַר^• שְׁתֵּי כְרָעַיִם טֶפַח עַל טֶפַח לוֹכְסָן, אוֹ (שֶׁמִּיעֲטָהּ) [שֶׁמִּיעֲטָן]*[24] פָּחוּת מִטֶּפַח#[25], טְהוֹרָה. **ו'** מִטָּה& {ות} שֶׁהָיְתָה טְמֵאָה מִדְרָס, נִשְׁבְּרָה אֲרוּכָּהּ#• {ות} וְתִיקְּנָהּ, טְמֵאָה מִדְרָס. נִשְׁבְּרָה שְׁנִיָּיה וְתִיקְּנָהּ, טַהֲרָה[26]« מִן הַמִּדְרָס, אֲבָל טְמֵיאָה {[מִ]}מַגַּע*[27] מִדְרָס. לֹא הִסְפִּיק לְתַקֵּן אֶת הָרִאשׁוֹנָה עַד שֶׁנִּשְׁבְּרָה שְׁנִיָּיה, טְהוֹרָה. **ז'** כְּרַע#[28] {כו} שֶׁהָיְתָה טְמֵאָה מִדְרָס, וְחִיבְּרָהּ לַמִּיטָּה, כּוּלָּהּ טְמֵאָה מִדְרָס. פָּרָשָׁה&, הִיא[29]« טְמֵאָה מִדְרָס, וְהַמִּטָּה[30]«# מַגַּע מִדְרָס. הָיְתָה טְמֵאָה טוּמְאַת שִׁבְעָה וְחִיבְּרָהּ לַמִּטָּה, כּוּלָּהּ טְמֵאָה טוּמְאַת שִׁבְעָה. פָּרָשָׁה&, הִיא טְמֵאָה טוּמְאַת שִׁבְעָה, וְהַמִּיטָּה טְמֵאָה טוּמְאַת[31]« עֶרֶב. הָיְתָה טְמֵאָה טוּמְאַת עֶרֶב וְחִיבְּרָהּ לַמִּיטָּה, כּוּלָּהּ טְמֵאָה טוּמְאַת עֶרֶב. פָּרָשָׁה#[32], הִיא טְמֵאָה טוּמְאַת עֶרֶב, וְהַמִּיטָּה טְהוֹרָה. וְכֵן הַשֵּׁן שֶׁלַּמַּעְדֵּר&. **ח'** תְּפִילָּה, אַרְבָּעָה כֵילִים&. {טו} הִתִּיר קְצִיצָה הָרִאשׁוֹנָה^[33] וְתִיקְּנָהּ, טְמֵאָה טוּמְאַת[34]^• מֵת, וְכֵן הַשְּׁנִיָּיה[35]«, וְכֵן הַשְּׁלִישִׁית«. הִתִּיר אֶת הָרְבִיעִית, טַהֲרָה[36]«#• מְטַמֵּא מֵת, {א} אֲבָל טְמֵאָה מַגַּע טְמֵא מֵת. חָזַר לָרִאשׁוֹנָה וְהִתִּירָהּ וְתִיקְּנָהּ, טְמֵאָה בְמַגַּע, וְכֵן הַשְּׁנִיָּיה. הִתִּיר אֶת הַשְּׁלִישִׁית, טְהוֹרָה&, שֶׁהָרְבִיעִית {ב} בְּמַגַּע, וְאֵין מַגַּע עוֹשֶׂה מַגַּע. **ט'** מִיטָּה שֶׁנִּגְנַב חֶצְיָהּ, אוֹ אָבַד חֶצְיָהּ, וַחֲלָקוּהָ$ אַחִים, אוֹ שׁוּתָּפִין, טְהוֹרָה. הֶחֱזִירוּהָ, מְקַבֶּלֶת טוּמְאָה מִיכָּן וְלַבָּא. הַמִּיטָּה[37]« מִיטַּמְּאָת[38]« חֲבִילָה, {ומ} וּמִיטַּהֶרֶת חֲבִילָה, דִּבְרֵי רְ' אֱלִיעֶזֶר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מִיטַּמְּאָת« אֵיבָרִים, וּמִיטַּהֶרֶת[39]« אֵיבָרִים.

הל' ט'

פרק י"ט הַמְפָרֵק אֶת הַמִּיטָּה לְהַטְבִּילָהּ, וְנָגַע^[40]• בַּחֲבָלִים, טָהוֹר. הַחֶבֶל מֵאֵמָתַי מְחוּבָּר^[41]• לַמִּיטָּה, מִשֶּׁיְּסָרֵג בּוֹ[42]«• שְׁלֹשָׁה בָתִּים. הַנּוֹגֵעַ מִן הַקֶּשֶׁר וְלִפְנִים, טָמֵא. מִן הַקֶּשֶׁר וְלַחוּץ, טָהוֹר. נוּמֵי הַקֶּשֶׁר[43]«, הַנּוֹגֵעַ בְּצוֹרְכּוֹ, טָמֵא. כַּמָּה[44]« הוּא צוֹרְכּוֹ, רְבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת. **ב'** הַחֶבֶל

---

[1] ק+קיי: "רְבִּי".
[2] בפרמה מנוקד (חלקית): "שלפקּוּעות".
[3] קיי+קנ כלפנינו. קס: "שֶׁלַּחֲלַף".
[4] קיי כלפנינו. ק: "שְׁפוֹפֶרֶת שֶׁלַּקָּנֶה".
[5] קיי "הבכיי". קס: "הכביי". קנ: "הַכָּכַיִי". ובפרמה מנוקד: "הַכָּכֵיֵי".
[6] קנ כלפנינו. קס+קיי: "בית".
[7] קנ כלפנינו. קס+קיי: "מודים".
[8] ק הכתיב: "לִזְבֵּיזִים". קיי הכתיב: "ליזווזים". וכן להלן.
[9] קיי כלפנינו. "וביניהם אינו נמדד" ליתא בקאופמן, וכנראה נשמט שם מחמת הדומות.
[10] ק+קיי: "הַשֵּׁיזוּרִי".
[11] קס: "מכנה". קנ: "הַמֶּכְנֶה". קיי: "מכני". ובפרמה מנוקד: "הַמִּכְנֵה".
[12] ק+קיי כלפנינו בכתיב חסר. וכן בסמוך. ושמא יש לנקד "בְּאָהֵל".
[13] קס+קיי כלפנינו. קנ: "מַצֶּלֶת".
[14] קיי כלפנינו. ק: "אִם".
[15] ק כלפנינו. קיי: "ושאינן".
[16] ניסיתי לנקד בהתאם לכתיב שבפרמה. ק: "נִיקְלְטֵי". קיי: "נקליטי".
[17] מגיה סימן בגרשים. וכן ק+קיי ליתא.
[18] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "בני" (ולהלן איתא).
[19] אות או סימן שקשה לקריאה. אולי בטעות סימן הלכה "ג". ק+קיי ליתא.
[20] ק+קיי הכתיב: "שָׁנָה".
[21] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?"זו"?.
[22] קנ ניקד בדף זה "ה" דגושה (מַפִּיק "ה") מספר פעמים במילים "קצרה" ו "ארוכה". לכאורה כוונתו: הקצר שלה ו-הארוך שלה (של המיטה). הבעיה היא שפעמים רבות הוא לא שם "מפיק ה" כשאנחנו כן רגילים לשים ולכן השיטה שלו לא מספיק ברורה לי. וצ"ע כוונתו.
[23] קיי כלפנינו. ק: "גָּרַר". ולהלן: ק+קיי: "גָּרַר".
[24] מגיה ניסה לתקן את "ה" להיות "ן" ולבסוף תלה "ן". ק: "שֶׁמִּיעֲטָהּ". קיי: "שמיעטן".
[25] בפרמה מנוקד: "מִטֶּפֵח". וצ"ע.
[26] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי כלפנינו. ק: "טְהוֹרָה".
[27] אות "מ" נוספה בשוליים צמוד למילה, בידי הנקדן שניקד מילים בעמוד זה. ק+קיי: "מַגַּע".
[28] בפרמה מנוקד: "כְּרַע".
[29] קיי כלפנינו. ק: !"שֶׁהִיא"!.
[30] רק אות "מ" מנוקדת בפרמה, ובחיריק. ק: יש השמטה. שימו לב: בהלכה זו יש בקאופמן מספר השמטות מחמת הדומות, וחלק ממהשמטות נותרו גם לאחר השלמתו החלקית של נקדן קאופמן.
[31] קיי+קנ כלפנינו. הכתיב של קס הוא: "טמאת". וצ"ע. וכן מספר פעמים להלן.
[32] ניקדתי כדלעיל. קנ ניקד בטעות את "ש" בחיריק.
[33] ק+קיי: "רִאשׁוֹנָה".
[34] ק+קיי: "טְמֵא".
[35] קיי כלפנינו. ק: "שְׁנִיָּיה", ולהלן: "שְׁלִישִׁית".
[36] כך כתוב בפרמה, וניקדתי כדלעיל הלכה ו'. קיי כלפנינו. ק: "טְהוֹרָה".
[37] קיי כלפנינו. ק: "מִיטָּה".
[38] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מיטמות". וכן בסמוך.
[39] קיי+קנ כלפנינו. קס: לא ברור.
[40] ניקדתי לפי הכתיב בפרמה. קס+קיי: "הנוגע". קנ: "וְהַנּוֹגֵעַ".
[41] ניקדתי לפי הכתיב בפרמה. ק+קיי: "הוּא חִיבּוּר".
[42] קיי כלפנינו. ק: "בָּהּ".
[43] קיי+קנ כלפנינו. קס: "קשר".
[44] קיי כלפנינו. ק: "וְכַמָּה".

הַיּוֹצֵא מִן הַמִּיטָּה, עַד חֲמִשָּׁה טְפָחִים, טָהוֹר. מֵחֲמִשָּׁה וְעַד עֲשָׂרָה, טָמֵא. מֵעֲשָׂרָה וְלַחוּץ, טָהוֹר, שֶׁכֵּן [שֶׁבּוֹ][1]* קוֹשְׁרִין אֶת הַפְּסָחִים, וּמְשַׁלְשְׁלִין אֶת (הַתֵּיבוֹת) [הַמִּיטּוֹת][2]*. **ג׳** הַמֵּזְרָן[3]«#• הַיּוֹצֵא מִן {המי} הַמִּיטָּה, כָּל שֶׁהוּא, דִּבְרֵי| ר׳ מֵאִיר. ר׳ יוֹסֵה אוֹמֵר|: עֲשָׂרָה טְפָחִים. שִׁירֵי הַמֵּזְרָן[4]^, שִׁבְעָה טְפָחִים, כְּדֵי לַעֲשׂוֹתוֹ חֲבַק לַחֲמוֹר. **ד׳** נִישָּׂא הַזָּב עַל הַמִּיטָּה וְעַל הַמֵּזְרָן, מְטַמֵּא[5]« שְׁנַיִם וּפוֹסֵל אֶחָד, דִּבְרֵי| ר׳ מֵאִיר. ר׳ יוֹסֵה אוֹמֵר|: נִישָּׂא הַזָּב עַל הַמִּטָּה, וְהַמֵּזְרָן[6]« עֲשָׂרָה טְפָחִים, מְטַמֵּא« שְׁנַיִם וּפוֹסֵל אֶחָד. מֵעֲשָׂרָה {ט} טְפָחִים[7]^ וְלַחוּץ, מְטַמֵּא אֶחָד וּפוֹסֵל אֶחָד. נִישָּׂא עַל הַמֵּזְרָן[8]«, מֵעֲשָׂרָה וְלִפְנִים, טָמֵא. מֵעֲשָׂרָה וְלַחוּץ, טָהוֹר. **ה׳** מִיטָּה {ש} שֶׁהָיְתָה טְמֵיאָה[9]« מִדְרָס, וְכָרַךְ לָהּ מֵזְרָן, כּוּלָּהּ טְמֵאָה מִדְרָס. פֵּרְשָׁה&, הִיא טְמֵאָה מִדְרָס, וְהַמֵּזְרָן מַגַּע מִדְרָס. הָיְתָה טְמֵאָה טוּמְאַת שִׁבְעָה, וְכָרַךְ לָהּ מֵזְרָן, כּוּלָּהּ טְמֵאָה טוּמְאַת שִׁבְעָה[10]. פֵּרְשָׁה, הִיא טְמֵאָה טוּמְאַת שִׁבְעָה, וְהַמֵּזְרָן טָמֵא טוּמְאַת עֶרֶב. •הָיְתָה טְמֵאָה טוּמְאַת עֶרֶב[11]^•, וְכָרַךְ לָהּ מֵזְרָן, כּוּלָּהּ טְמֵאָה טוּמְאַת עֶרֶב. פֵּרְשָׁה, הִיא טְמֵאָה [טוּמְאַת][12]* עֶרֶב, וְהַמֵּזְרָן טָהוֹר. **ו׳**[13]* מִיטָּה {ש} שֶׁכָּרַךְ לָהּ מֵזְרָן, וְנָגַע בָּהֶן (טְמֵא מֵת) [הַמֵּת][14]*, טְמֵאִין טוּמְאַת שִׁבְעָה. פֵּרְשׁוּ$, טְמֵאִין טוּמְאַת שִׁבְעָה. נָגַע בָּהֶן הַשֶּׁרֶץ, [טְמֵאִין][15]* טוּמְאַת עֶרֶב[16]«•. פֵּרְשׁוּ[17]#•, טְמֵאִין טוּמְאַת עֶרֶב. **ז׳** מִיטָּה שֶׁנִּיטְּלוּ שְׁתֵּי אֲרוּכּוֹת שֶׁלָּהּ, וְעָשָׂה[18]« לָהּ חֲדָשׁוֹת, וְלֹא שִׁינָּה אֶת הַנְּקָבִים: נִשְׁתַּבְּרוּ חֲדָשׁוֹת, טְמֵאָה, {ויש} וִישָׁנוֹת, טְהוֹרָה, שֶׁהַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הַיְשָׁנוֹת. **ח׳** תֵּיבָה שֶׁפִּיתְחָהּ[19]« מִלְמַעְלָן«, טְמֵאָה טְמֵא מֵת. {נִפְתַּחַה} <נִיפְחָתָה>[20]*#• מִלְמַעְלָן[21]«, טְמֵאָה טְמֵא מֵת. {נִפְתַּחַה} <נִיפְחָתָה>*• מִלְּמַטָּן, טְהוֹרָה. מְגוּרוֹת[22]«# שֶׁבָּהּ, טְמֵאוֹת, וְאֵינָן חִיבּוּר לָהּ. **ט׳** תּוּרְמֵל[23]*«#• {שֶׁנִּיפְתַּח} <שֶׁנִּיפְחַת>[24]*#• כִּיס[25]^# שֶׁבְּתוֹכוֹ, טָמֵא, וְאֵינוֹ חִיבּוּר לוֹ. הַחֵמֶת& שֶׁהֲבֵיצִים שֶׁלָּהּ[26]« מְקַבְּלוֹת« עִימָּהּ, {וְנִפְתְּחוּ} <וְנִיפְחָתוּ>[27]*#•, טְהוֹרוֹת, שֶׁאֵינָן מְקַבְּלוֹת כְּדַרְכָּם. **י׳** תֵּיבָה שֶׁפִּיתְחָהּ[28]«• מִצִּידָּהּ, טְמֵאָה {מ} מִדְרָס וּטְמֵא מֵת. אָמַר| ר׳ יוֹסֵה: אֵימָתַי, בִּזְמַן {ש} שֶׁאֵינָהּ גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים, אוֹ שֶׁאֵין לָהּ לִיזְבֵּיז[29]«• טֶפַח. (נפתחה) [נִפְחֲתָה][30]*• מִלְמַעְלָן, טְמֵאָה טְמֵא מֵת. (נפתחה) [נִפְחֲתָה]*• מִלְּמַטָּן[31]«, ר׳ מֵאִיר מְטַמֵּא. וַחֲכָמִים| מְטַהֲרִין, מִפְּנֵי שֶׁבָּטַל הָעִיקָּר, וּבָטְלָה[32]^• {הט} הַטְּפֵילָה^. [33]«• מַשְׁפֶּלֶת& שֶׁנִּפְחֲתָה מִלְּקַבֵּל רִימּוֹנִים[34]«&, ר׳ מֵאִיר מְטַמֵּא. וַחֲכָמִים| מְטַהֲרִים, מִפְּנֵי שֶׁבָּטַל הָעִיקָּר, וּבָטְלָה^• הַטְּפֵילָה^.

הל׳ י׳« פרק {י׳ט׳} <כ׳>[35]*

הַכָּרִים[36]« וְהַכְּסָתוֹת[37]# וְהַשַּׂקִּים וְהַמַּרְצָפִים {שנ} שֶׁנִּפְחֲתוּ, הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִים מִדְרָס. הַקְּלוּסְטֵר[38]«#, אַרְבַּעַת קַבִּין, וְהַתּוּרְמֵל[39]«# חֲמֵשֶׁת קַבִּין, הַכְּרֵיתִית[40]«# סְאָה. וְהַחֵמֶת[41]« שֶׁלְּשִׁבְעַת קַבִּים, ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר|: אַף הָרַבְצֵל& וְ[הַ]מְּזָרָא[42]*& כָּל שֶׁהֵן, הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִין מִדְרָס. וְכוּלָּן שֶׁנִּיפְחֲתוּ, טְהוֹרִים, מִפְּנֵי שֶׁבָּטַל הָעִיקָּר, וּבָטְלָה^• הַטְּפֵילָה^. **ב׳** חֵמֶת חֲלִילִים, טְהוֹרָה מִן הַמִּדְרָס. עֲרִיבַת (הַפִּיס?י/ו?וֹנוֹת) [הַפִּיסוֹנוֹת][43]*«&, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים|: מִדְרָס. וּבֵית[44]^ הִלֵּל אוֹמְרִים|: טְמֵא מֵת. עֲרִיבָה מִשְּׁנֵי לוֹג וְעַד[45]« תִּשְׁעַת קַבִּין שֶׁנִּיסְדְּקָה[46]#, טְמֵאָה מִדְרָס. הִנִּיחָהּ בַּגְּשָׁמִים (וְנִפְחָתָה) [וְנִתְפַּחָה][47]*•, טְמֵאָה טְמֵא מֵת. בַּקַּדִּים וְנִסְדְּקָה, מְקַבֶּלֶת מִדְרָס. זֶה חוֹמֶר בְּשִׁירֵי כְלֵי עֵץ מִבִּתְחִילָּתָן. וְחוֹמֶר בְּשִׁירֵי[48]^• כְּלֵי^ נְצָרִים {תח} מִבִּתְחִילָּתָן, תְּחִילָּתָן[49]« אֵינָן מְקַבְּלִין טוּמְאָה עַד שֶׁיִּתְחַסְּמוּ. נִתְחַסְּמוּ, אַף עַל פִּי שֶׁנָּשְׁרוּ שִׂפְתוֹתֵיהֶם כָּל שֶׁהֵן, טְמֵאִים. **ג׳** מַקֵּל שֶׁעֲשָׂאוֹ יָד לַקַּרְדּוֹם[50]«#, חִיבּוּר לַטּוּמְאָה בִּשְׁעַת מְלָאכָה. וְהַדִּיסְתֵּר[51]«&•, חִיבּוּר לַטּוּמְאָה בִּשְׁעַת הַמְּלָאכָה[52]^. קְבָעוֹ[53]« בִּכְלוֹנָס&, טָמֵא, וְאֵינוֹ חִיבּוּר לוֹ. עָשָׂה {שק} בּוֹ דִּיסְטֵר[54]«&•, אֵין טָמֵא אֶלָּא צוֹרְכּוֹ. כִּסֵּא שֶׁקְּבָעוֹ[55]« בִּכְלוֹנָס&, טָמֵא, וְאֵינוֹ חִיבּוּר לוֹ. עָשָׂה בּוֹ כִּסֵּא, אֵין טָמֵא אֶלָּא מְקוֹמוֹ. קְבָעוֹ {בקור} בְּקוֹרַת בֵּית הַבַּד, טָמֵא, וְאֵינוֹ חִיבּוּר לָהּ. עָשָׂה בְּרֹאשָׁהּ כִּסֵּא, טָהוֹר[56]«•, מִפְּנֵי שֶׁאוֹמְרִין לוֹ: {ע} עֲמוֹד וְנַעֲשֶׂה [57]^ מְלַאכְתֵּנוּ. **ד׳** עֲרֵיבָה גְדוֹלָה {שֶׁנִּפְתְּחָה} <שֶׁנִּפְחֲתָה>[58]*• מִלְּקַבֵּל רִימּוֹנִים, וְהִתְקִינָהּ[59]^ לִישִׁיבָה, ר׳ עֲקִיבָה מְטַמֵּא. וַחֲכָמִים| מְטַהֲרִים, עַד שֶׁיְּקַצַּע[60]#•. עֲשָׂאָהּ אֵיבוּס[61]«# לַבְּהֵמָה, אַף עַל

---

[1] מגיה תלה "שבו", מעל "שכן" אך לא מחק את "שכן". וצ"ע. וכן ק+קיי: "שֶׁבּוֹ".

[2] הסופר סימן למחיקה אותיות "תיב" ותלה מעליהן אותיות "מיט". וכן ק+קיי: "הַמִּיטּוֹת".

[3] ק: "מֵיזְרָן". קיי: "המיזרן". ובפרמה מנוקד "הַמִּזַּרן" וכנראה כוונתו "הַמִּזַּרן".

[4] ק: "מֵזְרָן". קיי: "מיזרן".

[5] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מיטמא". וכן להלן.

[6] ק: "וְהַמֵּיזְרָן". קיי: "ועל המיזרן".

[7] ק+קיי ליתא "טפחים".

[8] ק כלפנינו: "הַמֵּיזְרָן". קיי: "נישא מהמיזרן".

[9] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "טמאה".

[10] קס+קיי כלפנינו. קנ טעה וכתב "מִדְרָס".

[11] קנ כלפנינו. קס+קיי ליתא: "היתה טמאה טומאת ערב". האם שניהם השמיטו מחמת הדומות?

[12] נוסף בשוליים ע"י הסופר. וכן ק+קיי איתא.

[13] כנראה שסופר פרמה כתב סימן הלכה "ה", ומחק, ואז כתב מימינו: "ו".

[14] מגיה סימן את המילה "טמא" בגרשים, ותלה "ה" לפני המילה "מת". וכן ק+קיי: "וְנָגַע בָּהֶן הַמֵּת".

[15] נתלה בין השורות, אולי בידי הסופר. וכן ק+קיי איתא.

[16] קס: "שבעה ערב". וצ"ע. קנ ניקד רק את "שִׁבְעָה". קיי ליתא: "טומאת ערב/שבעה" אלא הנוסח הוא: "נגע בהן השרץ טמאין, פרשו טמאין טומאת ערב". וצ"ע.

[17] ק+קיי כלפנינו. בפרמה מנוקד: "פֵּרַשׁוּ", וכנראה כוונתו לגרוס: "פֵּרְשָׁה".

[18] קיי כלפנינו. ק: "וְעָשָׂה".

[19] ק כלפנינו. קיי: "שפתחה מלמעלה".

[20] תיקנתי לפי ק+קיי. וכן בסמוך. ובפרמה כאן מנוקד: "נִפְתַּחַה". ולעצם העניין החוזר פעמים רבות בעמוד זה: מפני שסופר פרמה עצמו כותב בחלק מהפעמים שורש "פחת" ובחלק מהפעמים שכתב שורש "פתח" מגיהים תיקנו בכתב יד פרמה, הרשיתי לעצמי לתקן גם את שאר הפעמים לפי ק+קיי. אך באמת נראה לי שהיו שני נוסחים: אחד משורש "פחת" והשני משורש "פתח".

[21] ק כלפנינו. קיי בטעות: "מלמטן".

[22] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מגורת". ובפרמה מנוקד: "מַגוּרוֹת".

[23] ק כלפנינו: "תּוּרְמֵל". קיי: "התרמל". ומגיה בפרמה מחק אות "ו" וניקד כך: "תַּ(ו)רמַל".

[24] תיקנתי לפי ק+קיי. (ובתחילה בקאופמן ניקדו את "ת" בקמץ ואולי גרסו "שנפחתה".)

[25] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: "הַכִּיס".

[26] קיי+קנ כלפנינו. קס: "שלו ?"מקבלין?".

[27] תיקנתי לפי ק+קיי. (בקאופמן בטעות "ת" מנוקדת בחולם).

[28] קיי: "שפתחה". ק: "שֶׁנִּיפְתְּחָה".

[29] ק: "לִיזְבֵּין". קיי: "לזווין".

[30] תוקן בידי מגיה שתיקן את "תח" להיות "חת" וכן תלה אותיות "ח+ת" חדשות מעל האותיות המתוקנות. וכן בסמוך. קיי (כאן ובסמוך): "נפחתה". ק כאן: "נִיתְפַּחֲתָה". ובסמוך: קס: "נפחתתה" קנ: "נפחתה".

[31] קיי+קנ כלפנינו. קס בטעות "מלמטן".

[32] קנ כלפנינו. קס+קיי: "בטלה טפילה". וכן בכולם להלן.

[33] קנ כלפנינו. קס: מתחילה כאן הלכה י"א. (וכנראה גם בסוף הפרק קס כתב "הל' יא" לפני ש-קנ מחק וכתב: "הל' י"). קיי: נשמט מחמת הדומות מכאן ועד סוף הפרק (וכתוב: "הל' י").

[34] בפרמה רק אות "מ" מנוקדת, ובחולם. ק בכתיב מלא: "רִימּוֹנִים". קיי: יש השמטה.

[35] מכאן ולמשך מספר פרקים הסופר טעה בהפחתת מספר הפרק.

[36] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "הכרים ו".

[37] בפרמה רק אות "ו" מנוקדת, ובשורוק. וצ"ע.

[38] ק כלפנינו. קיי: "הקלסטר". וכן מנוקד גם בפרמה אלא שאות "ל" מנוקדת בשורוק.

[39] קנ כלפנינו. קס: "הַתּוּרְמֵל". קיי: "התרמל". ומגיה בפרמה מחק אות "ו" וניקד כך: "התַּ(ו)רמַל".

[40] קיי+קנ כלפנינו. קס: לא ניתן לדעת. ובפרמה אות "ר" נוקדה בחיריק ולאחר מכן תוקן לצירי.

[41] קיי+קנ כלפנינו. קס: "החמת".

[42] אות "ה" נתלתה, כנראה בידי מי שניקד את המילה. ק+קיי: "וְהַמְּזָרָה".

[43] תוקן באמצעות מחיקת אות "י/ו" בידי מי שניקד מילה זו. קס: "פ?כ?ונות". קיי+קנ: "פִּיסוֹנוֹת".

[44] קנ כלפנינו. קס+קיי: "בית".

[45] קיי כלפנינו. ק: "עַד".

[46] בפרמה מנוקד: "שֶׁנִּיסְדַּקָה".

[47] מגיה תיקן את "פ" להיות "ת", ולבסוף העביר קו מחיקה על "ונפחתה" וכתב בשוליים צמוד לתחילה השורה: "ונתפחה". ק: "וְנִיתְפְּחָה". קיי: "ונפחתה".

[48] ק+קיי: "וְחוֹמֶר בִּכְלֵי".

[49] קנ כלפנינו. קס לא ברור. קיי: "שתחילתן".

[50] קיי הכתיב כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. ק: "לַקּוֹרְדּוֹם".

[51] ק: "הַדִּייסְטֵר". קיי: "הדיוסטר".

[52] ק+קיי: "מְלָאכָה".

[53] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?"קבעוה"?.

[54] ק כלפנינו: "דִּייסְטֵר". קיי: "דיוסטר".

[55] קיי+קנ כלפנינו. קס: "שקבע".

[56] קיי כלפנינו. ק: "טְהוֹרָה".

[57] ק+קיי נוסף: "אֶת".

[58] תיקנתי לפי ק+קיי. מגיה בפרמה ניסה להפוך את אות "ת" להיות "ח".

[59] ק+קיי: "הִתְקִינָהּ".

[60] בפרמה מנוקד: "שֶׁיְּקַצַּע".

[61] ניקדתי לפי הכתיב בפרמה. ק+קיי: "אֵבוּס".

פִּי שֶׁקְּבָעָהּ בַּכּוֹתֶל, טְמֵאָה. **ה׳** כּוֹפֶת[&] שֶׁקְּבָעוֹ בַּנִּדְבָּךְ, קְבָעוֹ וְלֹא בָנָה עָלָיו, בָּנָה עָלָיו וְלֹא קְבָעוֹ, טָמֵא. קְבָעוֹ וּבָנָה עָלָיו, טָהוֹר. מַפָּץ[&] שֶׁנְּתָנוֹ {ע} עַל גַּבֵּי הַקּוֹרוֹת, קְבָעוֹ וְלֹא נָתַן עָלָיו אֶת {המע} הַמַּעֲזֵיבָה, נָתַן עָלָיו אֶת הַמַּעֲזֵיבָה וְלֹא קְבָעוֹ, טָמֵא. קְבָעוֹ וְנָתַן עָלָיו אֶת הַמַּעֲזֵיבָה, טָהוֹר. קְעָרָה שֶׁקְּבָעָהּ בְּשִׁידָּה[1]•#^ תֵּיבָה^ וּמִגְדָּל^, אִם[2]^ כְּדֶרֶךְ קַבָּלָתָהּ, טְמֵאָה. וְשֶׁלֹּא כְדֶרֶךְ קַבָּלָתָהּ, טְהוֹרָה. **ו׳** סָדִין שֶׁהוּא טָמֵא מִדְרָס וַעֲשָׂאוֹ[3]« וִילוֹן[4]•^, טָהַר[&] מִן הַמִּדְרָס, אֲבָל טָמֵא טְמֵא מֵת. מֵאֵמָתַי הִיא טָהֳרָתוֹ. בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: מִשֶּׁיִּתְּבֵּר[5]•#. וּבֵית[6] הִלֵּל אוֹמְרִים: מִשֶּׁיִּקָּשֵׁר. וְרִבִּי[7] עֲקִיבָה [אוֹמֵר][8]*: מִשֶּׁיִּקְבַּע. **ז׳** מַחֲצֶלֶת שֶׁעֲשָׂה[9]« לָהּ קָנִים לְאוֹרְכָּהּ, טְהוֹרָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: עַד שֶׁיַּעֲשֶׂם כְּמִין[10]&^ כִּי[&]. עֲשָׂאָם לְרָחְבָּהּ[11]« אִם[12]« אֵין בֵּין קָנֶה לַחֲבֵירוֹ אַרְבָּעָה טְפָחִים, טְהוֹרָה. נֶחְלְקָה לְרָחְבָּהּ, רִ׳ יְהוּדָה מְטַהֵר. וְכֵן הַמַּתִּיר רָאשֵׁי הַמַּעֲדַנִּים[&], טְהוֹרָה. נֶחְלְקָה לְאוֹרְכָּהּ וְנִשְׁתַּיְּירוּ בָהּ שְׁלֹשָׁה מַעֲדַנִּים שֶׁלְּשִׁשָּׁה[13]•^ טְפָחִים, טְמֵאָה. מַחֲצֶלֶת[14]* מֵאֵמָתַי הִיא[15]^ מְקַבֶּלֶת טוּמְאָה. מִשֶּׁתִּתְקַנֵּב, וְהִיא גְמַר מְלַאכְתָּהּ.

הל׳ ז׳ **פרק כ<א>׳[16]***

הַנּוֹגֵעַ בַּכּוֹבֶד [בַּכָּבֵד][17]#* הָעֶלְיוֹן, בַּכּוֹבֶד [בַּכָּבֵד]* הַתַּחְתּוֹן, בַּנִּירַיִים[&], וּבַקִּירוֹס[18]#, וּבַחוּט[&] שֶׁהֶעֱבִירוֹ עַל גַּבֵּי אַרְגָּמָן, וּבָעִירָה[&] שֶׁאֵינוּ עָתִיד לְהַחֲזִירָהּ, טָהוֹר. בְּנֶפֶשׁ הַמַּסֶּכֶת[&], וּבַשְּׁתִי[19]# הָעוֹמֵד, (ובחוט)[20]* (וּבַכָּפֵיל) [וּבַכָּפוּל][21]*& {ש} שֶׁהֶעֱבִירוֹ עַל גַּבֵּי אַרְגָּמָן, וּבָעִירָה שֶׁהוּא עָתִיד לְהַחֲזִירָהּ, טָמֵא. הַנּוֹגֵעַ בַּצֶּמֶר שֶׁעַל הָאִימָּה[22]•^, בְּאַשְׁוְויָה[23]•#*, טָהוֹר. הַנּוֹגֵעַ בַּפִּיקָה[&], עַד שֶׁלֹּא פֵּירְעָה[24]«, טָמֵא. וּמִשֶּׁפֵּירְעָה[25]^, טָהוֹר. **ב׳** הַנּוֹגֵעַ בָּעוֹל[&], וּבַקֶּטְרֵב[&], בָּעַיִן, וּבַעֲבוֹת[&], אֲפִילּוּ בִשְׁעַת הַמְּלָאכָה[26]^, טָהוֹר. (בחורב) [בַּחֶרֶב][27]*, וּבַבּוֹרֶךְ[&], וּבַיָּצָל[28]•#, טָמֵא. בָּעַיִן שֶׁלַּמַּתֶּכֶת, בַּלְחָיַיִם[29]«, (וּבָעֲדִים) [וּבְעָרַיִם][30]•#*, טָמֵא. רִ׳ יְהוּדָה מְטַהֵר בַּלְחָיַיִם, שֶׁאֵינָן עֲשׂוּיִן אֶלָּא לְרַבּוֹת אֶת הֶעָפָר. **ג׳** הַנּוֹגֵעַ בְּיַד מְגֵירָה[&], מִיכָּן וּמִיכָּן, טָמֵא. בַּחוּט, וּבַמְּשִׁיחָה, בָּאַמָּא[31]•#^, וּבַסְּנִיפִים, [וּ]בְמַכְבֵּשׁ[32]* שֶׁלֶּחָרָשׁ[&], וּבַקַּ[שְׁ]טָנִית[33]•#*, טָהוֹר. רִ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף הַנּוֹגֵעַ בַּמַּלְבֵּן שֶׁלְּמַסָּר הַגָּדוֹל, טָהוֹר. הַנּוֹגֵעַ בַּיֶּתֶר[&] וּבַקֶּשֶׁת, אַף עַל פִּי[34]« מְתוּחָה, טָהוֹר. מְצוּדַת[35]#« הָאִישׁוּת, טְהוֹרָה[36]«. רִ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל זְמַן שֶׁהִיא מְתוּחָה, חִיבּוּר.

הל׳ ג׳ **פרק כ׳{א}<ב>׳[37]***

הַשֻּׁלְחָן וְהַדֻּלְפְּקִי שֶׁנִּפְחֲתוּ, אוֹ שֶׁחִיפָּן {ב} בַּשַּׁיִשׁ וְשִׁיֵּיר בָּהֶן מְקוֹם הַנָּחַת הַכּוֹסוֹת, טְמֵאִין. רִ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: מְקוֹם הַנָּחַת הַחֲתִיכוֹת[38]^. **ב׳** הַשֻּׁלְחָן[39]« שֶׁנִּיטְּלָה אַחַת מֵרַגְלָיו[40]«, {ט} טָהוֹר. נִיטְּלָה שְׁנִיָּה, טָהוֹר. נִיטְּלָה שְׁלִישִׁית[41]«, טָמֵא (כדי שיחשב) [כְּשֶׁיַּחֲשֹׁב][42]#« עָלָיו. רִ׳ יוֹסֵה אוֹמֵר: אֵינוּ צָרִיךְ מַחֲשָׁבָה[43]«. וְכֵן הַדֻּלְפְּקִי. **ג׳** סַפְסָל שֶׁנִּיטַּל אֶחָד מֵרָאשָׁיו[&], טָהוֹר. נִיטַּל[44]« הַשֵּׁנִי, טָהוֹר. אִם יֵשׁ בּוֹ[45]« גוֹבַהּ טֶפַח, טָמֵא[46]«. שְׁרַפְרֵף שֶׁנִּיטַּל[&] אֶחָד מֵרָאשָׁיו, טָמֵא. וְכֵן הַכִּסֵּא[47]« {ש} שֶׁלִּפְנֵי קָתֶדְרָא[48]«. **ד׳** כִּסֵּא שֶׁלַּכַּלָּה שֶׁנִּיטְּלוּ חִפּוּיָו[49]&^, בֵּית שַׁמַּי מְטַמְּאִין, וּבֵית[50]« הִלֵּל מְטַהֲרִין. שַׁמַּי אוֹמֵר: אַף מַלְבֵּן שֶׁלַּכִּסֵּא, טָמֵא. **ה׳**[51]•^ כִּסֵּא שֶׁקְּבָעוֹ בַּעֲרֵיבָה, בֵּית שַׁמַּי מְטַמְּאִין, {ו} וּבֵית« הִלֵּל מְטַהֲרִין. שַׁמַּי אוֹמֵר: אַף הֶעָשׂוּי בָּהּ. **ו׳** כִּסֵּא שֶׁלֹּא הָיוּ חִפּוּיָו[52]« יוֹצְאִין, וְנִיטְּלוּ, טָמֵא, שֶׁכֵּן דַּרְכּוֹ לִהְיוֹת מַטֵּהוּ עַל צִידּוֹ {ויו} וְיוֹשֵׁב עָלָיו. **ז׳** כִּסֵּא שֶׁנִּיטַּל חִפּוּיוֹ[53]&« {ה} הָאֶמְצָעִי וְהַחִיצוֹנִים[54]« קַיָּמִין, טָמֵא. נִיטְּלוּ הַחִיצוֹנִים וְהָאֶמְצָעִי[55]« קַיָּים, טָמֵא. רִ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אִם הָיָה [רָחָב][56]* טֶפַח. **ח׳** כִּסֵּא שֶׁנִּיטְּלוּ שְׁנַיִם מֵחִפּוּיָו זֶה בְּצַד זֶה, רִ׳ עֲקִיבָה מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. אָמַר רִ׳ יְהוּדָה: אַף כִּסֵּא שֶׁלַּכַּלָּה {שנ} שֶׁנִּיטְּלוּ חִפּוּיָו וְנִשְׁתַּיֵּיר[57]« בּוֹ בֵּית קַבָּלָה, טָהוֹר, מִפְּנֵי שֶׁבָּטֵל הָעִיקָּר וּבָטְלָה[58]•^ הַטְּפֵילָה^. **ט׳** שִׁידָּה שֶׁנִּיטַּל הָעֶלְיוֹן, טְמֵאָה[59]« מִפְּנֵי הַתַּחְתּוֹן. נִיטַּל הַתַּחְתּוֹן, טְמֵאָה« מִפְּנֵי הָעֶלְיוֹן. {הע} נִיטַּל {הד} הָעֶלְיוֹן וְהַתַּחְתּוֹן, רִ׳ יְהוּדָה מְטַמֵּא מִפְּנֵי הַדַּפִּים[60]«, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. יְשִׁיבַת הַסַּתָּת, טְמֵאָה[61]« מִדְרָס. כּוֹפֶת שֶׁסֵּירְקוֹ[62]«, וְכִירְסְמוֹ[63]•^•, וַעֲשָׂאוֹ {פ} פָנִים: רִ׳ עֲקִיבָה מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין עַד {ש} שֶׁיָּחוֹק בּוֹ. הַסַּל וְהַכַּלְכָּלָה שֶׁמִּילְּאָן תֶּבֶן אוֹ מוֹכִין, הִתְקִינָן לִישִׁיבָה, טְהוֹרִין. סֵירְגָן[64]&^ {בג} בַּגֶּמִי אוֹ בִמְשִׁיחָה, טְמֵאִין. **י׳** (הַסַּלָּא) [הָאַסַלָּא][65]#*,

---

[1] ניקדתי לפי נוסח פרמה. ק+קי׳: ״בַּשִּׁידָּה בַּתֵּיבָה וּבַמִּגְדָּל״. מישהו ניקד בפרמה אות ״ב״ של ״בשידה״ בפתח, ואולי כוונתו לנוסח ק+קי׳.

[2] ק+קי׳ ליתא: ״אם״.

[3] קי׳+קנ כלפנינו. קס: ״ועשאוה״.

[4] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קי׳: ״וֶוילָן״ (ניקוד קנ).

[5] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קס+קי׳: ״מִשֶּׁיִּתַבֵּר״ (ניקוד קנ חלקי, ולא ברור לאיזה נוסח כיוון).

[6] קנ כלפנינו. קס+קי׳: ״בית״.

[7] ק+קי׳: ״רִבִּי״.

[8] נכתב בשוליים צמוד לשורה, אולי בידי הסופר. וכן ק+קי׳ איתא.

[9] קי׳+קנ כלפנינו. קס: ?״שעשאה״?.

[10] ק+קי׳ בכתיב מלא: ״כְּמִין״.

[11] קי׳+קנ כלפנינו. קס: ״לרוחבן״. וכן בסמוך, אלא שאולי שם כבר קס עצמו תיקן.

[12] קי׳+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״אם״.

[13] ק+קי׳: ״שֶׁהֵן שִׁישָּׁה״.

[14] ק+קי׳ כלפנינו. אות ״צ״ נתלתה ע״י סופר פרמה מעל אות ?״צ״? מחוקה. וצ״ע.

[15] ק+קי׳ ליתא: ״הִיא״.

[16] תיקנתי את טעות הסופר. ראו בהערה לפרק כ׳.

[17] כאן וגם בסמוך: ניקדתי ״בַּכּוֹבֶד״ לפי הכתיב של סופר פרמה. מגיה בפרמה כתב וניקד בשוליים שמול שורה זו ״בַּכָּבֵד״, אך לא מחק ולא סימן את נוסח הסופר ״בכובד״, ולכן ייתכן שכוונתו לציין נוסח אחר. וכן ק+קי׳: ״בַּכָּבֵד״.

[18] בפרמה מנוקד: ״וּבַקֵּירוֹס״.

[19] בפרמה רק אות ״ש״ מנוקדת ובסגול. קי׳ הכתיב כלפנינו. קס: ״בשתי״. קנ: ״ובשתי״. הניקוד בקאופמן מסופק (אולי: ״וּבִשְׁתִי״).

[20] סומן למחיקה בגרשים. וכן ק+קי׳ ליתא.

[21] ניקדתי ״וּבַכָּפֵיל״ לפי הכתיב המסתמן של סופר פרמה. וכן קס: ״ובכפיל״. מגיה בפרמה האריך את ״י״ להיות ״ו״ וניקד: ״וּבַכָּפוּל״. וכן קי׳+קנ: ״וּבַכָּפוּל״.

[22] ק+קי׳: ״הָעִימָּה״.

[23] וכן נוסח ק+קי׳. מגיה בפרמה גרס וניקד: ״וְהָאַשְׁוַויָה״. (סימן את ״ב״ למחיקה ותלה מעליה ״וה״).

[24] ק+קי׳ הכתיב: ״פֵּירְעָה״ (ניקוד קנ).

[25] ק+קי׳ הכתיב: ״מִשֶּׁפֵּירְעָה״ (ניקוד קנ).

[26] ק+קי׳: ״מְלָאכָה״.

[27] תוקן בידי מגיה שמחק אות ״ו״ וניקד: ״בַּחֵרֶב״. וכן ק+קי׳: ״בַּחֶרֶב״.

[28] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קי׳: ״וּבַיָּצוֹל״ (ניקוד קנ).

[29] קס+קי׳ כלפנינו. קנ: ״וּבִלְחָיַיִם״.

[30] המילה ״וּבַעֲדַיִם״ נוקדה בפרמה, ולאחר מכן מגיה נוסף כתב וניקד בשוליים ״וּבֶעָרִים״, מבלי שמחק את נוסח הסופר. ק: ״וּבַעֲרַיִם״. קי׳: ״ובעריים״.

[31] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קי׳: ״בָּאַמָּה״ (ניקוד קנ).

[32] אות ״ו״ נוספה בידי מגיה. ק: ״בְּמַכְבֵּשׁ״. קי׳: ״ובמכבש״.

[33] אות ״ש״ נתלתה בידי הסופר מעל אות ״ט״. ונוקד בידי הסופר: ״וּבַקָשְׁטַנִית״ (ספק האם כוונתו לקמץ רגיל או קטן). ק: ״וּבַקַּשְׁטָנִית״. קי׳: ״ובקושטנית״. (בעמוד זה אני רואה לפי צבעי הדיו של הניקודים שמילה זו וכן המילה שלפניה נוקדו כנראה בידי הסופר, ואילו מילים אחרות נוקדו בידי מגיה מאוחר, ומילים אחרות נוספות נוקדו בידי מגיה בעל דיו שחורה. וצ״ע.)

[34] קי׳+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״פי״.

[35] בפרמה רק אות ״צ״ מנוקדת, ובחולם, וניקדתי את השאר לפי הכתיב. קי׳: ״ומצודת״. ק: ״מְצוֹדוֹת״.

[36] קי׳ כלפנינו. ק: ״טְהוֹרוֹת״.

[37] תיקנתי את טעות הסופר. ראו בהערה לפרק כ׳.

[38] ק+קי׳: ״חֲתִיכוֹת״.

[39] קי׳ כלפנינו. ק: ״שׁוּלְחָן״.

[40] קי׳+קנ כלפנינו. קס: ״מרגליי?ן?״.

[41] ק כלפנינו. קי׳: ״השלישית״.

[42] מגיה מחק את ״כדי״ ותלה ״כ״ לפני ״שיחשב״ וניקד: ״כְּשֶׁיַּחֲשֹׁב״. ק: ״עַד שֶׁיַּחְשֹׁ[וֹ]ב״.

[43] קי׳+קנ כלפנינו. קס: ״במחשבה״.

[44] קי׳+קנ כלפנינו. קס: ״ניטלה״.

[45] קי׳+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״בו״.

[46] קי׳+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״טמא״.

[47] קי׳ כלפנינו. ק: ״כִּסֵּא״.

[48] ק: ״קָתֶדְרָה״. קי׳: ״קתידרה״.

[49] ק+קי׳ בכתיב מלא: ״חִפּוּיָיו״.

[50] קי׳+קנ כלפנינו. קס: ״בית״. וכן להלן.

[51] ק+קי׳: אין כאן הלכה חדשה.

[52] קי׳+קנ: ״חִפּוּיָיו״. קס: ״חפויי?״.

[53] ק+קי׳: ״חִפּוּייוֹ״ (ניקוד קנ).

[54] קי׳+קנ: ״חִפּוּיָיו״. קס: ״חפויי?״.

[55] קי׳+קנ כלפנינו. קס: ״החיצונין״.

[56] הסופר תלה בין השורות. וכן ק+קי׳ איתא.

[57] קס: ״שנשתייר״. קי׳+קנ: ״נִישְׁתַּיֵּיר״.

[58] קנ כלפנינו. קס+קי׳: ״בטלה טפילה״.

[59] קי׳+קנ כלפנינו. קס: ״טמא״. וכן בסמוך.

[60] קי׳ כלפנינו. ק (בטעות?): ״הָרַפִּים״.

[61] ק כלפנינו. קי׳ (בטעות?): ״טמאת״.

[62] ניקדתי לפי הכתיב בפרמה. קי׳ הכתיב כלפנינו. ק: ״שֶׁסְּרָקוֹ״.

[63] צ״ע. ק+קי׳: ״וְכִרְכְּמוֹ״.

[64] קנ כלפנינו. ק+קי׳ הכתיב: ״סֵרְגָן״.

[65] מגיה תלה ״א״ וניקד ״הָאַסַלָּא״. ק: ״הַסַּלָּה״. קי׳: ״האצלה״.

טְמֵאָה מִדְרָס וּטְמֵא[1]« מֵת. פָּרָשָׁה[2]«, (הִיא טְמֵאָה) [הָעוֹר טָמֵא][3*]•
מִדְרָס, וְהַבַּרְזֶל טָמֵא טְמֵא מֵת. טְרַסְקֵל[4]
שֶׁחֲפוּיָו[5]« שֶׁלָּעוֹר, טָמֵא מִדְרָס וּטְמֵא[6] מֵת.
פָּרַשׁ[7], הָעוֹר טָמֵא מִדְרָס, וְהַטְרַסְקֵל טָהוֹר
מִכְּלוּם[8]«•. הַסַּפְסֵלִים[9]^ שֶׁבַּמֵּרְחֵץ שֶׁשְּׁתֵּי רַגְלָיו
שֶׁלָּעֵץ, טָמֵא. אַחַת שֶׁלָּעֵץ וְאַחַת שֶׁלָּאֶבֶן,
טָהוֹר. נְסָרִים שֶׁבַּמֵּרְחֵץ שֶׁשִּׁיגְּמָן, רְ' מֵאִיר
מְטַמֵּא וַחֲכָמִוים מְטַהֲרִין, שֶׁאֵינָן עֲשׂוּיִים
אֶלָּא כְּדֵי[10]^ שֶׁיְּהוּ הַמַּיִם מְהַלְּכִין תַּחְתֵּיהֶם.
קַנְקֵילוֹן[11]« שֶׁיֵּשׁ בָּהּ בֵּית קַבָּלַת[12]« כְּסוּת, טְמֵאָה.
וְהָעֲשׂוּיָה[13]^ כְּכַוֶּורֶת, טְהוֹרָה.

הל' י'[14]^ פרק כ'(ב)[ג]'[15*]

הַכַּדּוּר וְהָאַמּוּם[16]«#• וְהַקָּמִיעַ וּתְפִילִּין[17]^• שֶׁנִּקְרְעוּ,
הַנּוֹגֵעַ בָּהֶן, טָמֵא. בְּמַה[18]«• שֶׁבְּתוֹכָן, טָהוֹר. {הא}
הָאֻכּוּף שֶׁנִּקְרַע, הַנּוֹגֵעַ בְּמַה שֶׁבְּתוֹכוֹ, טָמֵא,
מִפְּנֵי שֶׁהַתָּפִיר[19]«#• מְחַבְּרוֹ[20]«&. **ב'** אֵלּוּ טְמֵאִין
מִשֵּׁם[21]« מֶרְכָּב, זֶרֶז הָאֶשְׁקְלוֹנִי, וּמְדֵיכָה[22]«#• הַמָּדִית,
וְהֶעָבִיט[23]^ שֶׁלַּגָּמָל, וּטְפֵיטָן שֶׁלַּסּוּס[24]«. רְ' יוֹסֵה
אוֹמֵרו: [25*]• טְפֵיטָן שֶׁלַּסּוּס טָמֵא מוֹשָׁב, מִפְּנֵי
שֶׁעוֹמְדִין עָלָיו בַקּוֹנְפּוֹן[26]^#•. אֲבָל אֻכּוּף שֶׁלַּ־
־נָקָה&, (אי)[27*] טָמֵא. **ג'** וּמַה[28]^ בֵּין הַמֶּרְכָּב[29]^ {ל}
לְמוֹשָׁב. הַמֶּרְכָּב^ חָלַק מַגָּעוֹ מִמַּשָּׂאוֹ, וּמוֹשָׁב[30]^
לֹא חָלַק מַגָּעוֹ[31]«• מִמַּשָּׂאוֹ«•. תָּפִית& שֶׁלַּחֲמוֹר
שֶׁהוּא[32]« יוֹשֵׁב עָלֶיהָ, טְהוֹרָה. שִׁינָּה [בָּהּ][33*] אֶת {הנק}
הַנְּקָבִים, אוֹ שֶׁפְּרָצָן[34]«#• זֶה בְּתוֹךְ[35]«• זֶה, טְמֵאָה.
ד' הַמִּיטָּה וְהַכַּר וְהַכֶּסֶת שֶׁלַּמֵּת, הֲרֵי אֵלּוּ
טְמֵאִין מִדְרָס. כִּסֵּא שֶׁלַּכַּלָּה, וּמַשְׁבֵּר שֶׁלְּ־
־חַיָּה, וְכִסֵּא שֶׁלַּכּוֹבֵס שֶׁהוּא כּוֹרֵם[36]«• עָלָיו אֶת
הַכֵּלִים, אָמַרו: רְ' יוֹסֵה: אֵין בָּהֶן[37]« מִשֵּׁם מוֹשָׁב.
ה' הַחֵרֶם, טָמֵא מִשֵּׁם[38]^• זוּטוֹ^. הָרְשָׁתוֹת,
וְהַמִּכְמוֹרוֹת[39]^#•, הַמַּדָּף[40]^, וְהַפְּלָצוּר, מְצוּדוֹת {ה}
הַסְּכָרִים[41]«#•, טְמֵאִין. הָאַקוֹן, וְהָרָטוֹב, וְהַכְּלוּב, טְהוֹרִין.

הל' ה' פרק כ(ג)[ד]'[42*]

שְׁלֹשָׁה תְרִיסִים הֵן: תְּרִיס הַכָּפוּף, טָמֵא מִדְרָס.
וְשֶׁמְּשַׂחֲקִין בּוֹ[43]« בַקּוֹנְפּוֹן[44]«#•, טָמֵא טְמֵא מֵת.
וְדֵיצַת הָעַרְבִיִּים, טְהוֹרָה מִכְּלוּם. **ב'**
שָׁלֹשׁ עֲגָלוֹת הֵן: הָעֲשׂוּיָה כְּקָתֵידְרָה[45]«, טְמֵאָה
מִדְרָס. כַּמִּיטָּה, טְמֵאָה טְמֵא מֵת. וְשֶׁלָּאֲבָנִים,
טְהוֹרָה מִכְּלוּם. **ג'** שָׁלֹשׁ עֲרֵיבִיּוֹת[46]^#• הֵן:
עֲרֵיבָה מִשְּׁנֵי לוֹג וְעַד תִּשְׁעַת קַבִּין {שנס}
שֶׁנִּסְדְּקָה, טְמֵאָה מִדְרָס. שְׁלֵימָה, טְמֵאָה
טְמֵא מֵת. וְהַבָּאָה[47]« בַמִּידָּה, טְהוֹרָה מִכְּלוּם.
ד' שָׁלֹשׁ תֵּיבוֹת הֵן: תֵּיבָה שֶׁפִּיתְחָהּ
מִצִּידָּהּ, טְמֵאָה מִדְרָס. מִלְמַעְלָן, טְמֵאָה
טְמֵא מֵת. וְהַבָּאָה« בַמִּידָּה, טְהוֹרָה מִכְּלוּם.
ה' שְׁלֹשָׁה תַרְכּוּסִים[48]§ הֵן: שֶׁלַּסַּפָּרִים&,
טָמֵא מִדְרָס. (ושלאוכלים) [וְשֶׁאוֹכְלִים][49*]^ עָלָיו, טָמֵא טְמֵא
מֵת. וְשֶׁלַּזֵּיתִים, טָהוֹר(ה)[50*] מִכְּלוּם[51]«•. **ו'** שָׁלֹשׁ[52]«
בָּסִיסָאוֹת[53]^ הֵן: שֶׁלִּפְנֵי הַמִּיטָּה וְשֶׁלִּפְנֵי סוֹפְרִין[54]^,
טְמֵאָה[55]« מִדְרָס. וְשֶׁלַּדְּלְפְקֵי[56]#, טְמֵאָה[57]« טְמֵא מֵת.
וְשֶׁלַּ־מִגְדָּל, טְהוֹרָה[58]« מִכְּלוּם. **ז'** שָׁלֹשׁ
פִּינַקְסִיּוֹת[59]# הֵן: הָאַפִּיפוֹדִין, טְמֵאָה[60]« מִדְרָס.
וְשֶׁיֵּשׁ[61]^ בָּהּ בֵּית קִיבּוּל שַׁעֲוָה, טְמֵאָה« טְמֵא
מֵת. וַחֲלָקָה, טְהוֹרָה« מִכְּלוּם. **ח'** שָׁלֹשׁ
מִיטּוֹת הֵן: הָעֲשׂוּיָה[62]« לִשְׁכִיבָה, טְמֵאָה[63]« מִדְרָס.
וְשֶׁלַּ־זַגָּגִים[64]^, טְמֵאָה[65]« טְמֵא מֵת. וְשֶׁלְּסָרַגִים[66]#, {ט}
טְהוֹרָה« מִכְּלוּם. **ט'** שָׁלֹשׁ מַשְׁפְּלוֹת[67]« הֵם:
שֶׁלַּזֶּבֶל, טְמֵאָה« מִדְרָס. וְשֶׁלַּתֶּבֶן, טְמֵאָה« {ט}
טְמֵא מֵת. וְהַפּוּחְלַץ[68]«# שֶׁלַּגְּמַלִּים, טָהוֹר[69] מִכְּלוּם.
י' שְׁלֹשָׁה[70]« מַפְּצִים הֵן: הֶעָשׂוּי לִישִׁיבָה,
טָמֵא מִדְרָס. וְשֶׁלַּ־צַבָּעִים[71]^, טָמֵא טְמֵא מֵת.
וְשֶׁלַּגִּיתּוֹת, טָהוֹר מִכְּלוּם. **י'א'** שָׁלֹשׁ
חֲמָתוֹת וּשְׁלֹשָׁה תּוֹרְמָלִים[72]^#• הֵן: הַמְקַבְּלִים[73]«
כַּשֵּׁיעוּר, טְמֵאִים מִדְרָס. וְשֶׁאֵינָן מְקַבְּלִין
כַּשֵּׁיעוּר, טְמֵאִים טְמֵא מֵת. וְשֶׁלְּעוֹר הַדָּג,
טָהוֹר מִכְּלוּם. **י'ב'** שְׁלֹשָׁה« עוֹרוֹת הֵם:
הֶעָשׂוּי לַשָּׁטִיחַ, טָמֵא מִדְרָס. וְשֶׁלְּתַכְרִיךְ[74]«
הַכֵּלִים[75]^, טָמֵא טְמֵא מֵת. וְשֶׁלַּרְצוּעוֹת[76]« {ו}
וְשֶׁלַּ־סַנְדָּלִים, טָהוֹר מִכְּלוּם. **י'ג'** שְׁלֹשָׁה«
סְדִינִין הֵן: הֶעָשׂוּי לִשְׁכִיבָה, טָמֵא מִדְרָס.
לְוִילוֹן[77]^, טָמֵא טְמֵא מֵת. וְשֶׁלַּצּוּרוֹת&, טָהוֹר
מִכְּלוּם. **י'ד'**[78]«• שְׁלֹשָׁה פְּרַקְלִינִים[79]«• הֵם:
שֶׁלְּצָדֵי[80]# חַיָּה וָעוֹף, טָמֵא מִדְרָס. שֶׁלַּחֲגָבִים,
טָמֵא טְמֵא מֵת. וְשֶׁלַּקּוֹצִים[81]^•, טָהוֹר מִכְּלוּם.
ט'ו' שָׁלֹשׁ סְבָכוֹת הֵן: שֶׁלַּיַּלְדָּה, טְמֵאָה
מִדְרָס. וְשֶׁלַּזְּקֵינָה[82]«, טְמֵיאָה טְמֵא מֵת. וְשֶׁלְּ־

---

1 קיי+קנ כלפנינו. קס: "וטמא טמא".
2 קיי+קנ כלפנינו. קס: ?"פרש"?.
3 תוקן בידי מגיה שמחק את "היא" ותלה מעליה "העור" וכן מחק אות "א" של "טמאה". קנ: "הִיא טְמֵאָה". קס+קיי: "העור טמא".
4 קס+קיי כלפנינו. קנ: "הַטְּרַסְקֵל".
5 קיי הכתיב כלפנינו. ק הכתיב: "שֶׁחֲפוּיָיו".
6 קס+קיי כלפנינו. קנ: "וְטָמֵא טְמֵא".
7 קס+קיי כלפנינו. קנ: "פָּרָשָׁה".
8 קיי כלפנינו. ק: "מִכּוּלָּם".
9 ק+קיי: "סַפְסֵלִים".
10 ק+קיי ליתא: "כדי".
11 קס: "קינקילן". קיי+קנ: "קַנְקֵילָן".
12 קיי+קנ כלפנינו. קס: "קבלות".
13 ק+קיי: "הָעֲשׂוּיָה".
14 ק+קיי: "הל' ט'" (ראו לעיל הערה להלכה ה').
15 טעות שהחלה בפרקים הקודמים. כאן הסופר(?) ניסה לתקן אות "ב" להיות "ג".
16 כך כתוב ומנוקד בפרמה. קס: "והאימון". קיי+קנ: "וְהָאֱמוֹן".
17 קנ כלפנינו. קס: "ותפילה". קיי: "והתפילה".
18 קיי: "ובמה". ק: "וּמַה".
19 ק כלפנינו, וכך ניקד קנ. קיי: "שהתפר". ובפרמה אות "פ" בלבד מנוקדת, ובצירי, וכנראה כוונת נקדן זה לנוסח קיי. ושמא ניקודו של קנ מוטעה.
20 קיי+קנ כלפנינו. קס: "מחבירו".
21 קיי כלפנינו. ק: "מִשּׁוּם".
22 קיי כלפנינו. ק: "וּמְרֵיכָה". וצ"ע.
23 ק+קיי: "וְעָבִיט".
24 קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף (בטעות הדומות?): "טמא".
25 ק+קיי כלפנינו. מגיה בפרמה תלה כאן "אף".
26 כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: "בְּקוֹמְפּוֹן" (ניקוד קנ).
27 סומן למחיקה, אולי ע"י הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
28 ק+קיי: "מַה".
29 ק+קיי: "מֶרְכָּב". וכן בסמוך.
30 ק+קיי: "מוֹשָׁב".
31 קיי כלפנינו. ק ליתא: "מגעו ממשאו".
32 קיי+קנ כלפנינו. קס: "שהיא".
33 נתלה בידי מגיה. וכן ק+קיי איתא.
34 קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: "שפירצן". בפרמה רק אות "פ" מנוקדת, ובצירי.
35 קיי כלפנינו. ק: "בְּצַד".
36 קיי: "כורס". ק: ספק "כּוֹרֵס/בּוֹרֵס". וכנראה צריך להיות "בורס". וצ"ע.
37 קיי כלפנינו. קס ליתא: "בהן". קנ: "בּוֹ".
38 קס+קיי: "מפני הזוטו". קנ: "מִפְּנֵי זוּטוֹ".
39 ק+קיי: "וְהַמַּכְמְרוֹת".
40 ק+קיי: "וְהַמַּדָּף".
41 ק: "שְׂכָרִין". קיי: "הסכרים". ובפרמה מנוקד: "הַסַּכָּרִים".
42 טעות שהחלה בפרקים הקודמים. כאן הסופר(?) תיקן את "ג" להיות "ד", ומכאן והלאה אין טעות במספר הפרקים.
43 קיי כלפנינו. ק ליתא: "בו".
44 כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי כלפנינו. ק: "בַּקּוֹמְפּוֹן".
45 קיי: "ככתדרה". ק: "בְּקָתֶדְרָה/כְּקָתֶדְרָה".
46 ניקדתי לפי הכתיב בפרמה. ק+קיי: "עֲרֵיבוֹת".
47 קיי+קנ כלפנינו. קס: "הבאה". וכן בסמוך.
48 מישהו (קדום?) פירש בשוליים: "עור עשוי ללפף איגרות".
49 אות "ל" סומנה למחיקה בידי מגיה. ק+קיי: "שֶׁאוֹכְלִים".
50 אות "ה" סומנה למחיקה, ייתכן בידי הסופר. וכן ק+קיי: "טָהוֹר".
51 קיי כלפנינו. ק: "מִכּוּלָּם".
52 קיי+קנ כלפנינו. קס: "שלשה".
53 ק+קיי: "בָּסִיסָיוֹת".
54 ק+קיי: "הַסּוֹפְרִים".
55 קיי+קנ כלפנינו. קס: "טמא".
56 אולי כדאי לנקד: "וְשֶׁלַּדָּלְפְקִי", וכדלעיל.
57 קיי כלפנינו. קנ: "טָמֵא". קס ליתא: "טמאה".
58 קיי+קנ כלפנינו. קס: "טהור". וכן פעמים רבות להלן, וסימנתי ב: ^.
59 לדעתי צריך לנקד: "פִּינְקְסִיּוֹת/פִּינְקְסָיוֹת".
60 קיי+קנ כלפנינו. קס: "טמא". וכן פעמים רבות להלן, וסימנתי ב: ^.
61 קנ כלפנינו. קס+קיי: "שיש".
62 קיי+קנ כלפנינו. קס: ?"העשוי"?.
63 קיי+קנ כלפנינו. קס בטעות: "טמא טמא".
64 ק+קיי: "של זגגים".
65 קיי+קנ כלפנינו. קס: "טמא טמא".
66 כך מנוקד בפרמה. קנ ניקד את "ס" בקמץ.
67 קיי+קנ כלפנינו. קס: "משפילות".
68 כך כתוב ומנוקד בפרמה. וכן קיי. ק: "פּוּחֲלַץ".
69 קס+קיי כלפנינו. קנ: "טְהוֹרָה".
70 קנ כלפנינו. קס: "שלוש מפצים". קיי: "שלוש מפצות".
71 קנ כלפנינו. קס+קיי: "של צבעין".
72 ק+קיי: "תוֹרְמָלִים". ואינני יודע כיצד יש לנקד את "ת" לפי הכתיב של סופר פרמה.
73 קיי כלפנינו. ק: "מְקַבְּלִין".
74 קנ כלפנינו. קס: "שלתכריך". קיי: "לתכריך".
75 ק+קיי: "כֵּלִים".
76 קיי+קנ כלפנינו. קס: "שלרצועות".
77 ניקדתי לפי הכתיב בפרמה וכדלעיל כ,ו. ק: "לְוֵילָן". קיי: "לויילן".
78 ק כלפנינו. קיי: כאן מופיעה הלכת "מטפחות" (ראו להלן הלכה י"ו).
79 ניקדתי לפי הכתיב בפרמה. קיי כלפנינו. ק: "פְּרַקְלִינוֹן".
80 ק+קיי הכתיב כלפנינו. קנ ניקד אות "צ" בצירי. וצ"ע.
81 קנ כלפנינו. קס(?)+קיי: "ושל קייצים".
82 ק כלפנינו. קיי: "של זקינה".

יוֹצְאוֹת^[1]• הַחוּץ, טְהוֹרָה מִכְּלוּם«[2]•. **י"ו'**«[3]• שָׁלֹשׁ מִטְפָּחוֹת«[4] הֵן: שֶׁלְּיָדַיִם, טְמֵאָה«[5]• מִדְרָס. וְשֶׁלְּסַפָּרִים#[6]•, טְמֵאָה« טְמֵא מֵת, וְשֶׁלְּתַכְרִיךְ^[7] נִיבְלֵי«[8]• בְנֵי לֵוִי, טְהוֹרָה^[9] מִכְּלוּם«[10]•. **י"ז'** שָׁלֹשׁ קוּפּוֹת הֵן: {מה} מְהוֹהָא«[11]# שֶׁטְּלָאָהּ^[12] עַל הַבְּרִיָּיה*#[13]•, הוֹלְכִים אַחַר הַבְּרִיָּיה«#•. קְטַנָּה עַל הַגְּדוֹלָה, הוֹלְכִים אַחַר {הגד} הַגְּדוֹלָה. הָיוּ שָׁווֹת, הוֹלְכִים אַחַר הַפְּנִימִית. רְ' שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כַּף שֶׁלְּמֹאזְנַיִם שֶׁטְּלָאָהּ^ עַל שׁוּלֵי הַמֵּיחַם: מִבִּפְנִים, טָמֵא, וּמִבַּחוּץ, טָהוֹר. טְלָאָהּ^ עַל צִידָּהּ^[14]•: בֵּין בִּפְנִים^[15] וּבֵין^ בַּחוּץ^, טָהוֹר.

הל' י"ז' — פרק כ"ה'

כָּל הַכֵּלִים יֵשׁ לָהֶם אֲחוֹרַיִים וָתוֹךְ, כְּגוֹן הַכָּרִים וְהַכְּסָתוֹת וְהַשַּׂקִּים וְהַמַּרְצָפִים, דִּבְרֵי רְ' יְהוּדָה. רְ' מֵאִיר אוֹמֵר: כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ תוֹבָרוֹת#[16], יֶשׁ לוֹ {אחו} אֲחוֹרַיִים וָתוֹךְ. וְכָל«[17] שֶׁאֵין לוֹ תוֹבָרוֹת#, אֵין לוֹ אֲחוֹרַיִים וָתוֹךְ. ^[18]• הַשֻּׁלְחָן וְהַדָּלְפְּקֵי, יֵשׁ לָהֶם«[19] אֲחוֹרַיִים וָתוֹךְ, דִּבְרֵי רְ' יְהוּדָה. רְ' מֵאִיר אוֹמֵר: אֵין לָהֶם. וְכֵן טַבְלָה שֶׁאֵין לָהּ לִיזְבֵּיז«[20]. **ב'** הַמַּרְדֵּעַ יֶשׁ לוֹ אֲחוֹרַיִים וָתוֹךְ, {מש} מִשִּׁבְעָה לְחַרְחוּר&, וּמֵאַרְבָּעָה לַדֶּרְבָן«[21], דִּבְרֵי רְ' יְהוּדָה. רְ' מֵאִיר אוֹמֵר: אֵין לָהֶם, לֹא הוּזְכָּרוּ {ש} שִׁבְעָה וְאַרְבָּעָה אֶלָּא לַשִּׁירַיִים. **ג'** מִידּוֹת יַיִן וָשֶׁמֶן, וְזוֹמַנִיצְטְרָא«#[22]•, וּמְסַנֶּנֶת שֶׁלְּחַרְדָּל, וּמְשַׁמֶּרֶת שֶׁלְּיַיִן, יֶשׁ לָהֶם {אחו} אֲחוֹרַיִים וָתוֹךְ, דִּבְרֵי רְ' מֵאִיר. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין לָהֶן. רְ' שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: יֶשׁ לָהֶם, נִיטַּמּוּ {מאחו} מֵאֲחוֹרֵיהֶם, מַה שֶּׁבְּתוֹכָן טָהוֹר, וְצָרִיךְ {ל} לְהַטְבִּיל. **ד'** הָרוֹבַע וַחֲצִי רוֹבַע«[23], נִיטַּמָּא הָרוֹבַע, לֹא נִיטַּמָּא חֲצִי הָרוֹבַע. נִיטַּמָּא חֲצִי הָרוֹבַע, לֹא נִיטַּמָּא הָרוֹבַע. אָמְרוּ לִפְנֵי רְבִּי עֲקִיבָה: הוֹאִיל וַחֲצִי הָרוֹבַע אֲחוֹרַיִים לָרוֹבַע, כְּלִי שֶׁנִּיטַּמָּא תוֹכוֹ לֹא נִיטְמוּ«[24] אֲחוֹרָיו? אָמַר לָהֶם רְ'^[25]• עֲקִיבָה^: שלבת«#[26]• קוֹדְמִים הִיא, אוֹ {ש} שֶׁמָּא הָרוֹבַע אֲחוֹרַיִים לַחֲצִי הָרוֹבַע?! כְּלִי שֶׁנִּיטַּמּוּ אֲחוֹרָיו, לֹא נִיטְמָא«[27] תוֹכוֹ«. **ה'** נִיטַּמָּא הָרוֹבַע, הָרוֹבַע וַאֲחוֹרָיו טְמֵאִים, וַחֲצִי^[28] הָרוֹבַע וַאֲחוֹרָיו טְהוֹרִים. נִיטַּמָּא חֲצִי הָרוֹבַע, חֲצִי הָרוֹבַע וַאֲחוֹרָיו«[29] טְמֵאִין, וְהָרוֹבַע«[30] וַאֲחוֹרָיו טְהוֹרִים. נִיטַּמּוּ אֲחוֹרֵי הָרוֹבַע«[31], אֲחוֹרֵי חֲצִי הָרוֹבַע טְהוֹרִים, דִּבְרֵי רְ' מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין חוֹלְקִין אֶת הַגַּבַּיִים, כְּשֶׁהוּא«[32] מַטְבִּיל, מַטְבִּיל אֶת כּוּלּוֹ. **ו'** כַּנֵּי& כֵלִים, וְהוֹגְנֵיהֶם#[33], וְאָזְנֵיהֶם^[34], וִידוֹת הַכֵּלִים {ה} הַמְקַבְּלִין, שֶׁנָּפְלוּ עֲלֵיהֶם מַשְׁקִין, מְנַגְּבָן וְהֵן טְהוֹרִין. וּשְׁאָר כָּל הַכֵּלִים «[35]• •שֶׁיֵּשׁ^[36]• לָהֶם אֲחוֹרַיִים וָתוֹךְ, שֶׁנָּפְלוּ«[37] מַשְׁקִין עַל מִקְצָתוֹ, כּוּלּוֹ טָמֵא. כְּלִי שֶׁנִּיטַּמּוּ אֲחוֹרָיו בְּמַשְׁקִין, אֲחוֹרָיו טְמֵאִים, תּוֹכוֹ וְהוֹגְנוֹ#[38] וְאָזְנוֹ«[39] וְיָדָיו טְהוֹרִים. נִיטַּמָּא מִתּוֹכוֹ, כּוּלּוֹ טָמֵא. **ז'** כָּל הַכֵּלִים יֶשׁ לָהֶם אֲחוֹרַיִים וָתוֹךְ, וְיֶשׁ לָהֶם בֵּית צְבִיעָה$. רְ' טַרְפוֹן אוֹמֵר: לַעֲרֵיבָה גְדוֹלָה שֶׁלָּעֵץ. רְ' עֲקִיבָה אוֹמֵר: לַכּוֹסוֹת. רְבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: לְיָדַיִם«[40] טְמֵאוֹת« וּטְהוֹרוֹת«. אָמַר רְ' יוֹסֵה: לֹא אָמְרוּ אֶלָּא לְיָדַיִם«[41] טְהוֹרוֹת« {בל} בִּלְבַד. **ח'** כֵּי־צַד: הָיוּ יָדָיו טְהוֹרוֹת {וא} וַאֲחוֹרֵי«[42] הַכּוֹס טְמֵאִים, אֲחָזוֹ בְּבֵית צְבִיעָתוֹ$, אֵינוּ«[43] חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא נִיטַּמּוּ יָדָיו בַּאֲחוֹרֵי הַכּוֹס. הָיָה שׁוֹתֶה בְכוֹס שֶׁאֲחוֹרָיו«[44] טְמֵאִין, אֵינוּ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא נִיטַּמָּא מַשְׁקֶה {שב} שֶׁבְּפִיו בַּאֲחוֹרֵי הַכּוֹס וְחָזַר וְטִימֵּא אֶת הַכּוֹס. קוּמְקוּמוֹס«#[45] שֶׁהוּא מַרְתִּיחַ#^[46]•, אֵינוּ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא יָצְאוּ מַשְׁקִים מִתּוֹכוֹ {ונג} וְנָגְעוּ בַּאֲחוֹרָיו וְחָזְרוּ לְתוֹכוֹ. **ט'** כְּלֵי הַקּוֹדֶשׁ אֵין לָהֶם אֲחוֹרַיִים וָתוֹךְ, וְאֵין לָהֶן בֵּית צְבִיעָה$. וְאֵין«[47] מַטְבִּילִים כֵּלִים בְּתוֹךְ כֵּלִים לַקּוֹדֶשׁ«[48]•. כָּל הַכֵּלִים יוֹרְדִין לִידֵי טוּמְאָתָן בְּמַחֲשָׁבָה, וְאֵין«[49] עוֹלִין מִידֵי«[50]• {ט} טוּמְאָתָן אֶלָּא בְשִׁינּוּי מַעֲשֶׂה, הַמַּעֲשֶׂה«[51] מְבַטֵּל מִיַּד מַעֲשֶׂה«[52] וּמִיַּד מַחֲשָׁבָה«, {המ} הַמַּחֲשָׁבָה«[53] אֵינָהּ מְבַטֶּלֶת לֹא מִיַּד מַעֲשֶׂה«[54] וְלֹא מִיַּד מַחֲשָׁבָה«.

הל' ט'^[55] — פרק כ"ו'

סַנְדָּל עֲמַקִּי#[56], וְכִיס שֶׁלִּשְׁנָצוֹת&, רְ' יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף קְפֵיפָה מִצְרִית, רַבָּן«[57] שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אַף הַסַּנְדָּל^[58] •הַדַּלְקִי^#[59]• כַּיּוֹצֵא בָהֶן, הֲרֵי אֵלּוּ מִיטַּמְּמִין#^[60]• וּמִיטַּהֲרִין^#• שֶׁלֹּא בָאוּמָּן. אָמַר רְ' {יו}

---

[1] ק+קיי: "וְשֶׁלְּיוֹצֵאת".
[2] קיי כלפנינו. ק: "מִכּוּלָּם".
[3] ק כלפנינו. קיי: הלכת "מטפחות" הופיעה לעיל לאחר הלכת "סדינים".
[4] קנ כלפנינו. קס בטעות: "מטפחותיהן". קיי בטעות: "מפתחות הן".
[5] קיי כלפנינו. ק: "טָמֵא". וכן בכולם.
[6] בפרמה מנוקד: "וְשֶׁלְּסַפָּרִים".
[7] קנ כלפנינו. קס+קיי: "שֶׁלְּתַכְרִיךְ".
[8] ק: "וְנִבְלֵי". קיי: "ושל נבלי".
[9] ק+קיי: "טָהוֹר".
[10] קיי כלפנינו. ק: "מִכּוּלָּם".
[11] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי כלפנינו. ק: "מהודה" (קנ לא ניקד, וכנראה גרס כלפנינו).
[12] ק+קיי: "שֶׁטְּלָיָיהּ". וכן פעמיים להלן.
[13] ניקדתי לפי הכתיב בפרמה. מגיה בפרמה כתב וניקד בשוליים: "הַבּוּרְיַיה" אך לא מחק את "הברייה". ק: "הַבִּירְיָה" (ניקוד קנ, אך אולי ניקוד זה מוטעה). קיי: "הבורייה". וכן בסמוך.
[14] ק+קיי: "צִידּוֹ".
[15] ק+קיי: "בֵּין מִבִּפְנִים בֵּין מִבַּחוּץ".
[16] בפרמה רק "ב" מנוקדת, ובשווא. וכן בסמוך.
[17] קיי: "ושאין". ק: יש השמטה מחמת הדומות.
[18] ק+קיי: מתחילה כאן הלכה "ב".
[19] קיי כלפנינו. ק: "לוֹ".
[20] קנ כלפנינו. קיי: "לזוויז". קס: "לזבין".
[21] קיי+קנ הכתיב כלפנינו. קס: "לדורבן".
[22] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק: "וְזוֹמָנֵי צִטְרָה". קיי: "וזומלים טרה". וראו לעיל יג,ב.
[23] ק כלפנינו. קיי: "הרובע".
[24] ק כלפנינו. קיי: "ניטמא".
[25] ק+קיי ליתא: "ר' עקיבה".
[26] איני יודע כיצד לנקד. קיי: "של בת". קס: אולי כלפנינו. קנ: "שַׁלְוַות".
[27] קיי+קנ כלפנינו. קס: "לא ניטמו לתוכו".
[28] ק+קיי: "חֲצִי".
[29] קיי+קנ כלפנינו. קס: "אחוריו".
[30] קיי+קנ כלפנינו. קס: "הרובע".
[31] קיי+קנ כלפנינו. קס: "הרבע".
[32] קיי+קנ כלפנינו. קס: "כשהיא".
[33] קס+קיי הכתיב כלפנינו. קנ: "וְהָגְנֵיהֶם".
[34] ק+קיי בכתיב מלא: "ואוזניהם".
[35] ק כלפנינו. קיי נוסף: "שאינן יכולין לקבל רימונים".
[36] ק+קיי: "שֶׁאֵין".
[37] קיי כלפנינו. ק: "וְשֶׁנָּפְלוּ".
[38] קס הכתיב כלפנינו. קיי+קנ: "וְהָגְנוֹ".
[39] קיי כלפנינו. קס: "ואוזניו". קנ: "וְאָזְנָיו".
[40] קיי כלפנינו. ק: "לַיָּדַיִם הַטְּמֵאוֹת וְהַטְּהוֹרוֹת".
[41] קיי כלפנינו. ק: "לַיָּדַיִם הַטְּהוֹרוֹת".
[42] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?"ואחור"?.
[43] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ואינן".
[44] קיי כלפנינו. ק הכתיב: "שֶׁאַחֹרָיו".
[45] קיי: "קומקמוס". ק: "קוּמְקוּם". וראו לעיל ג,ז וגם יד,א.
[46] ניקדתי כפי הנראה. ק+קיי: "מַרְתֵּחַ" (ניקוד קנ). ושמא צריך לנקד: "מְרַתֵּחַ".
[47] ק כלפנינו. קיי: "אין".
[48] קיי כלפנינו. ק: "בַּקּוֹדֶשׁ".
[49] קיי כלפנינו. ק: "וְאֵין".
[50] קיי+קנ כלפנינו. קס: "לידי".
[51] ק כלפנינו. קיי: "מעשה".
[52] ק+קיי: "הַמַּעֲשֶׂה". וכן בסמוך: "הַמַּחֲשָׁבָה".
[53] ק: "מַחֲשָׁבָה". קיי: "והמחשבה".
[54] ק+קיי: "הַמַּעֲשֶׂה". וכן בסמוך: "הַמַּחֲשָׁבָה".
[55] ק+קיי יש 10 הלכות בפרק זה, ראו לעיל באמצע הלכה א'.
[56] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי הכתיב כלפנינו. בקאופמן נוקד "עֲמָקִי" ולאחר מכן נמחק הניקוד.
[57] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ר'".
[58] ק+קיי: "סַנְדָּל".
[59] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: "לַדִּיקִי".
[60] ק+קיי הכתיב: "מְטַמְּאִין וּמְטַהֲרִין" (ניקוד קנ). וצ"ע. אך ראו גם בסמוך.

יוֹסֵה: וַהֲלֹא כָּל הַכֵּלִים מִיטַּמְּאִין[1]«# וּמִיטַּהֲרִין»# {א} שֶׁלֹּא בָּאוּמָּן. אֲבָל אֵלּוּ, אַף עַל פִּי מוּתָּרִין, {א} טְמֵאִין, שֶׁהַהֶדְיוֹט יָכוֹל לְהַחֲזִירָן. לֹא {א א} אָמְרוּ אֶלָּא (בִּכְפֵיפָה) [בִקְפֵיפָה][2]* מִצְרִית, שֶׁאַף הָאוּמָּן {א} אֵינוֹ יָכֹל[3]^& לְהַחְזִירָהּ. **ב׳** (סי׳)[4]* כִּיס שֶׁלִּשְׁנָצוֹת& שֶׁנִּיטָּלוּ שְׁנָצָיו&, טָמֵא. נִפְשַׁט, טָהוֹר. טָלָה עָלָיו אֶת[5]» הַמַּטְלֵת[6]» מִלְּמַטָּן, טָמֵא. כִּיס בְּתוֹךְ כִּיס, שֶׁנִּיטַּמָּא אֶחָד מֵהֶן בְּמַשְׁקֶה, לֹא {ני} נִיטַּמָּא חֲבֵירוֹ. צְרוֹר הַמַּרְגָּלִית[7]», טָמֵא. צְרוֹר הַמָּעוֹת, [8]» רְ׳ אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִים. **ג׳** כַּף לוֹקְטֵי קוֹצִים, טְהוֹרָה. הַזּוֹן {ו} וְהַבַּרְכְּיָיר[9]«#, טְמֵאִים. וְהַשַּׂרְבָּנִים[10]^•, טְמֵאִים. וְהַפְּרַקְנֵימִים[11]«•, טְהוֹרִים. וְכָל בֵּית אֶצְבָּעוֹת, טְהוֹרוֹת, חוּץ מִשֶּׁלַּקַּיָּיצִים, מִפְּנֵי שֶׁהִיא מְקַבֶּלֶת אֶת[12]» [13]*• הָאוֹג. נִקְרָעָה, אִם אֵינָהּ מְקַבֶּלֶת אֶת רוֹב הָאוֹג, טְהוֹרָה. **ד׳** סַנְדָּל שֶׁנִּפְסְקָה אַחַת מֵאָזְנָיו וְתִיקְנָהּ, טְמֵאָה[14]^• מִדְרָס. נִפְסְקָה שְׁנִיָּיה וְתִיקְנָהּ, טָהֲרָה^& מִן הַמִּדְרָס אֲבָל טְמֵאָה^ מַגַּע[15]»• מִדְרָס»•. לֹא הִסְפִּיק לְתַקֵּן אֶת הָרִאשׁוֹנָה עַד שֶׁנִּפְסְקָה שְׁנִיָּיה, נִיפְסַק {ע} עֲקֵיבוֹ, נִיטַּל חוֹטְמוֹ, אוֹ שֶׁנֶּחֱלַק לִשְׁנַיִם, {טה} טָהוֹר. סֶלְיָיס[16]«#• שֶׁנִּיפְסַק[17]» מִכָּל מָקוֹם, טָהוֹר. מַנְעָל שֶׁנִּפְחַת, אִם[18]» אֵינוֹ מְקַבֵּל אֶת רוֹב {ה} הָרֶגֶל&, טָהוֹר. מַנְעָל עַל הָאֲמוּם[19]«#, רְ׳ אֱלִיעֶזֶר {מ} מְטַהֵר, וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין[20]». **ה׳** כָּל חֲמָתוֹת& צְרוּרוֹת, טְהוֹרוֹת, חוּץ מִשֶּׁלָּעַרְבִיִּים. רְ׳ מֵאִיר אוֹמֵר: צְרוֹר שָׁעָה, טְהוֹרוֹת. צְרוֹר עוֹלָם, {טמ} טְמֵאוֹת. רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵר: כָּל חֲמָתוֹת[21]» צְרוּרוֹת, {ט} טְהוֹרוֹת. **ו׳** וְאֵילּוּ[22]^ עוֹרוֹת טְמֵאִין מִדְרָס: עוֹר שֶׁחִישֵּׁב[23]^ עָלָיו לַשָּׁטִיחַ, עוֹר סְקוּרְטְיָה[24]^&, עוֹר קַטְבֻלְיָיא[25]^#, •עוֹר הַחֲמוֹר[26]»•, עוֹר הַחַמָּר[27]#& עוֹר הַכָּתָן[28]«#•, עוֹר הַכַּתָּף[29]#, עוֹר הָרוֹפֵא&, עוֹר הָעֲרִיסָה&, עוֹר הַלֵּב שֶׁלַּקָּטָן[30]#, עוֹר הַכַּר, עוֹר[31] הַכֶּסֶת, {מ} מִדְרָס. עוֹר הַסָּרוֹק&, וְעוֹר[32]^ הַסּוֹרֵק, רְ׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מִדְרָס. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: טְמֵא מֵת. [33]^• עַב[34]# כְּסוּת&, וְתַכְרִיךְ כְּסוּת, מִדְרָס. עַב# אַרְגָּמָן, וְתַכְרִיךְ אַרְגָּמָן, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: מִדְרָס. וּבֵית[35]^ הִלֵּל אוֹמְרִים: טְמֵא מֵת. עוֹר שֶׁעֲשָׂאוֹ חֲפוּיִ[36]» לַכֵּלִים, טָהוֹר. וְלַמִּשְׁקָלוֹת[37]^•, טָמֵא. רְ׳ יוֹסֵה מְטַהֵר מִשֵּׁם אָבִיו. **ז׳** כָּל מָקוֹם שֶׁאֵין חֶסְרוֹן מְלָאכָה, הַמַּחֲשָׁבָה[38]» מְטַמְּאַתָּן. וְכָל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ חֶסְרוֹן מְלָאכָה, אֵין הַמַּחֲשָׁבָה מְטַמְּאַתָּן, אֶלָּא הָעַצְבָּה[39]«#•. **ח׳** עוֹרוֹת בַּעַל הַבַּיִת, הַמַּחֲשָׁבָה מְטַמְּאַתָּן. וְשֶׁלָּעוֹבְדָן[40]», אֵין הַמַּחֲשָׁבָה {מטמ} מְטַמְּאַתָּן. וְשֶׁלַּגַּנָּב[41]^, הַמַּחֲשָׁבָה מְטַמְּאַתָּן. {ו} וְשֶׁלַּגַּזְלָן[42]», אֵין הַמַּחֲשָׁבָה מְטַמְּאַתָּן. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: חִילּוּף הַדְּבָרִים, שֶׁלַּגּוֹזְלָן, הַמַּחֲשָׁבָה מְטַמֵּאתָן. וְשֶׁלַּגַּנָּב, אֵין הַמַּחֲשָׁבָה מְטַמְּאַתָּן, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נִתְיָאֲשׁוּ[43]» הַבְּעָלִים. **ט׳** עוֹר שֶׁהוּא טָמֵא מִדְרָס, וְחָשַׁב עָלָיו לִרְצוּעוֹת וּלְסַנְדָּלִים[44]«•, כֵּיוָ[ן][45]* שֶׁנָּתַן בּוֹ אֶת הָאוּזְמֵל[46]«•, (טָהוֹר) [טָהַר][47]*, דִּבְרֵי רְ׳ יְהוּדָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: עַד שֶׁיְּמַעֲטֶנּוּ[48]» פָּחוּת מֵחֲמִשָּׁה טְפָחִים. רְ׳ אֶלְעָזָר[49]«• בִּרְ׳ צָדוֹק אוֹמֵר: אַף הָעוֹשֶׂה מִטְפַּחַת[50]«• מִן הָעוֹר, טְמֵיאָה[51]«•, מִן$ הַכְּסָתוֹת, טְהוֹרָה.

הל׳ ט׳[52]» **פרק כ׳ז׳**

הַבֶּגֶד מְטַמֵּא[53]$• מִשֵּׁם חֲמִשָּׁה שֵׁמוֹת. הַשַּׂק, מִשֵּׁם אַרְבָּעָה. הָעוֹר, מִשֵּׁם[54]» שְׁלֹשָׁה. וְהָעֵץ[55]», מִשֵּׁם» שְׁנַיִם. [וּ]כְלִי[56]* חֶרֶשׂ, מִשֵּׁם אֶחָד. כְּלִי חֶרֶשׂ מְטַמֵּא <מִשֵּׁם>[57]* כְּלִי קִיבּוּל. וְכָל[58]^ שֶׁאֵין לוֹ תוֹךְ בִּכְלִי חֶרֶשׂ, אֵין לוֹ אֲחוֹרַיִים. **ב׳** מוּסָף[59]#• עָלָיו הָעֵץ, שֶׁהוּא מְטַמֵּא מִשֵּׁם מוֹשָׁב. וְכֵן טַבְלָה שֶׁאֵין לָהּ לִיזְבֵּיז[60]», בִּכְלִי עֵץ, טְמֵאָה, בִּכְלִי[61]» חֶרֶשׂ, טְהוֹרָה. **ג׳** מוּסָף עָלָיו {ה} הָעוֹר, שֶׁהוּא מְטַמֵּא מִשֵּׁם אֲהָלִים[62]#$. מוּסָף עָלָיו הַסַּק, שֶׁהוּא מְטַמֵּא מִשֵּׁם[63]» אָרִיג&. {מ} מוּסָף עָלָיו הַבֶּגֶד, שֶׁהוּא מְטַמֵּא מִשֵּׁם שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ. **ד׳** הַבֶּגֶד מְטַמֵּא {מ} מִשֵּׁם שְׁלוֹשָׁה עַל שְׁלוֹשָׁה, לְמִדְרָס[64]#, וּמִשֵּׁם[65]» שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ לִטְמֵא מֵת. [66]» הַשַּׂק אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה, הָעוֹר חֲמִשָּׁה עַל חֲמִשָּׁה, מַפָּץ שִׁשָּׁה עַל שִׁשָּׁה, שָׁוִוים$ לְמִדְרָס וְלִטְמֵא מֵת. רְ׳ מֵאִיר אוֹמֵר: [הַשַּׂק][67]* שִׁירָיו אַרְבָּעָה, וּתְחִילָּתוֹ מִשֶּׁיִּגָּמֵר. **ה׳** הָעוֹשֶׂה שְׁנַיִם מִן הַבֶּגֶד

---

[1] ק: "מִיטַּמְּין וּמִטַּהֲרִים" (ניקוד קנ). קיי: מטמים ומטהרים".
[2] מגיה(?) תיקן אות "כ" להיות "ק", וגם תלה מעליה אות "ק". וכן ק+קיי "בִקְפֵיפָה".
[3] ק+קיי בכתיב מלא: "יָכוֹל".
[4] סומן למחיקה בידי הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
[5] קיי כלפנינו. ק ליתא: "את ה".
[6] ק: "מַטְלֵת". קיי: "המטלית".
[7] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מרגלית".
[8] קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף: "אמ'".
[9] ק הכתיב כלפנינו אך אות "ר" האחרונה מתוקנת. קיי: "והברכיר". ובפרמה מנוקד: "וְהַבַּרְכְּיַיר".
[10] קס+קיי: "השרבלין". קנ: "וְהַשַּׂרְוַולִין".
[11] קנ כלפנינו. קס: "הפרקלימין". קיי: "והפרקלמים".
[12] קיי כלפנינו. ק ליתא: "את".
[13] ק+קיי כלפנינו. מגיה בפרמה תלה כאן: "רוב", ומגיה נוסף כתב בשוליים "הרוב". וצ"ע.
[14] קנ כלפנינו הכל בלשון נקבה. קס+קיי הכל בלשון זכר: "טמא"... "טהור"... "טמא".
[15] קיי כלפנינו: "מגע מדרס". קס: "מדרס". קנ: "מַגַּע". וצ"ע.
[16] כך כתוב ומנוקד בפרמה אלא שספק אם אות "ס" הראשונה מתוקנת. כמו כן, נראה שהסופר(?) ניקד את "ס" הראשונה בפתח, ומגיה מאוחר תיקן את הניקוד להיות חטף-קמץ. קס: "סוליים". קנ: "סֶלְיָים". קיי: "סלייס".
[17] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?"שנפחת"?. וצ"ע.
[18] קיי כלפנינו: "אם אינו". ק: "וְאֵינוּ".
[19] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק: "הָאֲמוּ?ם?". קיי: "האמוס".
[20] קיי כלפנינו. ק ליתא: "את".
[21] קיי כלפנינו. ק: "מְטַמְּין".
[22] ק+קיי: "אֵלּוּ".
[23] ניקדתי לפי הכתיב בפרמה. ק+קיי: "שֶׁחָשַׁב".
[24] ק+קיי בכתיב מלא: "סְקוּרְטְיָיה".
[25] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: "קַטְבוּלְיָיה".
[26] קיי+קנ(?) כלפנינו. קס ליתא: "עור החמור". ושמא יש כאן כפל גרסה "החמור/החמר".
[27] בפרמה אות "מ" מנוקדת בפתח.
[28] כך כתוב ומנוקד בפרמה. וכן קיי+קנ (קנ ניקד: "הַכַּתָּן"). קס ליתא: "עור הכתן". ושמא יש כאן כפל גרסה "הכתן/הכתף".
[29] כך מנוקד בפרמה. קנ ניקד: "הַכֵּתֵף". וצ"ע.
[30] כך מנוקד בפרמה ע"י הסופר(?). קנ כנראה ניקד: "שֶׁלְּקָטָן".
[31] קס+קיי כלפנינו. קנ: "וְעוֹר".
[32] קנ כלפנינו. קס+קיי: "עור".
[33] ק+קיי מתחילה כאן הלכה חדשה: "ז".
[34] בפרמה מנוקד: "עֵב". וכן בסמוך.
[35] קנ כלפנינו. קס+קיי: "בית".
[36] קיי הכתיב כלפנינו. ק בכתיב מלא: "חֲפוּיִי".
[37] קנ כלפנינו(?). קיי: "ולמשקלת". קס: "למשקלת".
[38] ק כלפנינו. קיי: "מחשבה".
[39] קיי+קנ הכתיב כלפנינו. קס: "העוצבה". ובפרמה הסופר(?) ניקד בתחילה "הָעָצְבָּה" ומגיה הפך את ניקוד אות "ע" לחטף-קמץ כדי לגרוס כנוסח קס.
[40] ק כלפנינו. קיי: "של עובדן".
[41] קנ כלפנינו. קס+קיי: "שלגנב".
[42] ק: "[וְ]שֶׁלַּגּוֹזְלָן". קיי: "של גזלן".
[43] קיי+קנ כלפנינו. קס: "נתיואשו".
[44] קיי+קס(?) כלפנינו. קנ: "הַסַּנְדַּלִים" (ושמא קס עצמו הוא זה שתיקן).
[45] אות "ו" נתלתה בידי הסופר. וכן ק+קיי: "כיוון/כיון".
[46] ניקדתי לפי הכתיב בפרמה. וכן קיי. ק: "הָאַזְמֵל".
[47] מגיה מחק אות "ו" וניקד: "טַהַר". וכן ק+קיי: "טָהַר".
[48] ניקדתי לפי הכתיב בפרמה. וכן קיי. ק: "שֶׁיְּמַעִיטֶנּוּ".
[49] קיי כלפנינו. ק: "אֱלִיעֶזֶר".
[50] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מטפחות".
[51] קיי(+קנ??) כלפנינו. ק ליתא: "טמיאה". וצ"ע.
[52] ק+קיי: "הל' י'" מפני שנוספה הלכה לעיל "עב כסות".
[53] כך הכתיב בשלושת כתבי היד, כאן ובכולם.
[54] ק כלפנינו. קיי: "משום". וכן בסמוך.
[55] קיי כלפנינו. ק: "הָעֵץ".
[56] אות "ו" נתלתה בידי מגיה. ק: "כְּלִי". קיי: "וכלי".
[57] הוספתי לפי ק+קיי.
[58] קנ כלפנינו. קס+קיי: "כל".
[59] כך כתוב ומנוקד כאן בפרמה, וכן קס+קיי. קנ: "מוּסִיף". וכן בכולם להלן.
[60] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ליזבין".
[61] קיי כלפנינו. ק: "וּבִכְלִי".
[62] בפרמה רק אות "א" מנוקדת, ובקמץ.
[63] ק כלפנינו. קיי: "משום".
[64] בפרמה מנוקד: "לַמִּדרס".
[65] ק: [וּ]מִשֵּׁם". קיי: "משום".
[66] קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף: "מן". וצ"ע.
[67] נוסף בשוליים בידי מגיה. וכן ק+קיי איתא.

וְאֶחָד מִן הַשַּׂק, שְׁלֹשָׁה מִן הַשַּׂק וְאֶחָד מִן הָעוֹר, אַרְבָּעָה מִן הָעוֹר וְאֶחָד מִן הַמַּפָּץ, טָהוֹר. {חמ}**[1] חֲמִשָּׁה מִן הַמַּפָּץ וְאֶחָד מִן הָעוֹר, אַרְבָּעָה מִן הָעוֹר וְאֶחָד מִן הַשַּׂק, שְׁלֹשָׁה מִן הַשַּׂק וְאֶחָד מִן הַבֶּגֶד, טָמֵא. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁחִיבֵּר«[2] לוֹ מִן {ה} הֶחָמוּר^[3] מִמֶּנּוּ, טָמֵא. וּמִן^[4] הַקַּל מִמֶּנּוּ, טָהוֹר. **ו'** הַמְקַצֵּעַ«[5] מִכּוּלָּם טֶפַח עַל טֶפַח, טָמֵא. מִשּׁוּלֵי הַקּוּפָּה טֶפַח עַל טֶפַח, טָמֵא. מִצְּדָדֵי#^[6] הַקּוּפָּה, רְ' שִׁמְעוֹן מְטַהֵר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אַף הַמְקַצֵּעַ& טֶפַח עַל טֶפַח מִכָּל«[7] מָקוֹם, טָמֵא. **ז'** בְּלוּיֵי נָפָה וּכְבָרָה שֶׁהִתְקִינָן«[8] לִישִׁיבָה, רְ' עֲקִיבָה מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין עַד שֶׁיְּקַצֵּעַ&. כִּסֵּא שֶׁלְּקָטָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ רַגְלַיִם, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בּוֹ«[9] גּוֹבַהּ טֶפַח, טָמֵא. חָלוּק שֶׁלְּקָטָן, רְ' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: כָּל שֶׁהוּא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: עַד שֶׁיְּהֵא^[10] בוֹ {כש} כַּשֵּׁיעוּר, וְנִימְדָּד כָּפוּל. **ח'** אֵלּוּ נִמְדָּדִים כְּפוּלִים: אַנְפִּילְיָא«[11]#•, וּפִימֵילַנְיָא**[12]#, וּמִכְנְסַיִים, {וכ} וְכוֹבַע, וְכִיס שֶׁלְּפוּנְדָּה. וּמַטְלֵית^[13] שֶׁטְלָאָהּ#^[14] עַל הַשָּׂפָה, אִם פְּשׁוּטָה, נִמְדֶּדֶת פְּשׁוּטָה, וְאִם כְּפוּלָה, נִמְדֶּדֶת כְּפוּלָה. **ט'** בֶּגֶד שֶׁאָרַג בּוֹ שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה, נִטַּמָּא& מִדְרָס, וְהִשְׁלִים עָלָיו אֶת כָּל הַבֶּגֶד: נָטַל#[15]• חוּט אֶחָד מִתְּחִילָּתוֹ, טָהַר«[16] מִן הַמִּדְרָס אֲבָל טָמֵא מַגַּע מִדְרָס, {נ} נָטַל# חוּט אֶחָד מִתְּחִילָּתוֹ וְאַחַר כָּךְ הִשְׁלִים עָלָיו אֶת כָּל הַבֶּגֶד, טָמֵא מַגַּע מִדְרָס. **י'** וְכֵן בֶּגֶד שֶׁאָרַג בּוֹ שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ, נִיטַּמָּא טְמֵא מֵת, וְהִשְׁלִים עָלָיו אֶת כָּל הַבֶּגֶד: נָטַל# חוּט אֶחָד מִתְּחִילָּתוֹ, טָהַר מִטְּמֵא מֵת אֲבָל טָמֵא מַגַּע טְמֵא מֵת, נָטַל חוּט אֶחָד מִתְּחִילָּתוֹ וְאַחַר כָּךְ הִשְׁלִים עָלָיו אֶת כָּל הַבֶּגֶד, טָהוֹר. **י'א'**$ מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ: שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ {ש} שֶׁנִּתְמַעֲטָה, טְהוֹרָה. אֲבָל שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה שֶׁנִּתְמַעֵט, אַף עַל פִּי שֶׁטָּהַר מִן«[17] הַמִּדְרָס, {ט} טָמֵא בְּכָל הַטֻּמְאוֹת. **י'ב'** סָדִין שֶׁהוּא טָמֵא מִדְרָס, וַעֲשָׂאוֹ וִילוֹן«[18]#, טָהַר מִן הַמִּדְרָס, אֲבָל טָמֵא«[19] מַגַּע מִדְרָס. אָמַ֗רו רְ' יוֹסֵה: וְכִי בְּאֵי זֶה [מִדְרָס][20]* נָגַע זֶה. אֶלָּא אִם ^[21] נָגַע בּוֹ הַזָּב«[22], טָמֵא {מ} מַגַּע«[23] זָב. **י'ג'** שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה שֶׁנֶּחֱלַק, טָהַר מִן הַמִּדְרָס, אֲבָל טָמֵא מַגַּע מִדְרָס. אָמַ֗רו רְ' יוֹסֵה: וְכִי בְּאֵי זֶה מִדְרָס נָגַע זֶה. {א} אֶלָּא אִם כֵּן נָגַע בּוֹ הַזָּב^[24], וְטָמֵא^[25]• מַגַּע «[26] הַזָּב^[27]. **י'ד'** שְׁלוֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה: בָּאַשְׁפּוֹת&, בָּרִ<א>*[28]& וְצָרוּר#^[29]• מֶלַח. בַּבַּיִת, אוֹ בָרִיא אוֹ צָרוּר#^• מֶלַח **[30]. כַּמָּה מֶלַח יְהֵא צָרוּר#^•? רוֹבַע. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵרו: דַּקָּה*[31]. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: גַּסָּה*. אֵלּוּ וָאֵלּוּ מִתְכַּוְּונִים לְהָקֵל. רְ' שִׁמְעוֹן אוֹמֵרו: שָׁוִים שְׁלֹשָׁה עַל [שְׁלֹשָׁה]*[32] בָּאַשְׁפּוֹת לְשָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ שֶׁבַּבַּיִת^[33]. **ט'ו'** שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה שֶׁנִּקְרַע, אִם נוֹתְנוֹ עַל הַכִּסֵּא וּבְשָׂרוֹ נוֹגֵעַ בַּכִּסֵּא, טָהוֹר, וְאִם לָאו, טָמֵא. שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ שֶׁנִּימְהָא#^[34] {א} מִמֶּנָּה חוּט אֶחָד, אוֹ שֶׁנִּמְצָא בָהּ קֶשֶׁר, אוֹ שְׁנֵי חוּטִים מַתְאִימִים, טְהוֹרָה. וְשָׁלֹשׁ^[35] עַל שָׁלֹשׁ שֶׁהִשְׁלִיכָהּ«[36]• עַל«• הָאַשְׁפּוֹת«•, טְהוֹרָה. «[37] הֶחֱזִירָהּ, טְמֵאָה. לְעוֹלָם הַשְׁלָכָתָהּ«[38] מְטַהַרְתָּהּ, וַחֲזִירָתָהּ«[39]# מְטַמְּאַתָּהּ, חוּץ מִשֶּׁלָּאַרְגָּמָן וְשֶׁלְּ־זְהוֹרִית«[40] טוֹבָה. רְ' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵרו: אַף מַטְלֵית«[41] {חד} חֲדָשָׁה כַּיּוֹצֵא בָהֶן. רְ' שִׁמְעוֹן אוֹמֵרו: כּוּלָּם {טה} טְהוֹרִים«[42]•, לֹא [הוּזְכְּרוּ אֶלָּא]*[43] מִפְּנֵי הָשֵׁב אֲבֵידָה לַבְּעָלִים^[44]•.

הל' ט'ו' **פרק כ'ח'**

שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ שֶׁנְּתָנָהּ#[45] בַּכַּדּוּר«[46], אוֹ שֶׁעֲשָׂאָהּ כַּדּוּר בִּפְנֵי עַצְמָהּ, טְהוֹרָה. אֲבָל שְׁלוֹשָׁה {ע} עַל שְׁלֹשָׁה שֶׁנְּתָנוֹ#[47] בַּכַּדּוּר«, טָמֵא*[48]. עֲשָׂאוֹ {כ} כַּדּוּר בִּפְנֵי עַצְמוֹ, טָהוֹר, מִפְּנֵי שֶׁהַתְּפִיר«[49]#• {מ} מְמַעֲטוֹ. **ב'** פָּחוּת מִשְּׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה שֶׁהִתְקִינוֹ לִפְקוֹק^[50]• בּוֹ אֶת הַמֶּרְחָץ, לְנַעֵר«[51] בּוֹ אֶת הַקְּדֵירָה, לְקַנַּח בּוֹ אֶת הָרֵיחַיִים, בֵּין «[52]• מוּכָן«[53] וּבֵין«[54] שֶׁאֵינוֹ «• מוּכָן«, טָמֵא, דִּבְרֵיו רְ' אֱלִיעֶזֶר. רְ' יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵרו: בֵּין «• מוּכָן«, וּבֵין« שֶׁאֵינוֹ «• מוּכָן«, {טה} טָהוֹר. רְ' עֲקִיבָה אוֹמֵרו: מוּכָן«[55]•, טָמֵא. וּשְׁאֵינוֹ«[56] {מ} מוּכָן«[57]•, טָהוֹר. **ג'** הָעוֹשֶׂה אַסְפְּלָנִית$, בֵּין בְּבֶגֶד וּבֵין בָּעוֹר, טְהוֹרָה. $$$ מְלוּגְמָא^[58], בְּבֶגֶד, טְהוֹרָה, וּבָעוֹר, טְמֵאָה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵרו: אַף בְּבֶגֶד, טְמֵאָה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא נִנְעֶרֶת. **ד'** מִטְפְּחוֹת הַסְּפָרִים«[59], בֵּין מְצוּיָּרוֹת

---

[1] ק+קיי כלפנינו. מגיה בפרמה הוסיף והצמיד כאן "שה מן המפץ טהור". וצ"ע.
[2] קיי+קנ כלפנינו. קס: "שחיבור".
[3] קנ כלפנינו. קס+קיי: "החמר".
[4] קנ כלפנינו. קס+קיי: "מן".
[5] קיי+קנ כלפנינו. קס: "המקציע".
[6] ניקדתי לפי הכתיב בפרמה. ק+קיי: "מִצְּידְדֵי".
[7] ק כלפנינו. קיי: "בכל".
[8] קיי כלפנינו. ק בכתיב מלא: "שֶׁהִיתְקִינָן".
[9] קיי כלפנינו. ק: "לוֹ".
[10] ק+קיי: "שֶׁיְּהֵא".
[11] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קנ: "אֲנַפְּלְיָה". קס: "אמפלייה". קיי: "אַמְפֵּילְיַיה" (הניקוד במקור).
[12] סופר פרמה: "וּפִימֵילַנְיַא" (ניקדתי לפי הנראה לי). מגיה בפרמה גרס וניקד: "וּפִימְלַנְיַא". ק: "וּפִמְלַנְיָיה". קיי: "וּפְמְלֵנְיַיה" (הניקוד במקור).
[13] ק+קיי: "וּמַטְלֵית" (ניקוד קנ).
[14] ניקדתי כפי הנראה. בפרמה ניקוד חלקי: "שֶׁטְלַאָה". ק+קיי: "שֶׁטְּלָיָיהּ".
[15] ק+קיי הכתיב כלפנינו. בפרמה אות "נ" בלבד מנוקדת, ובחיריק לגרוס ("ניטל"). וכן להלן.
[16] קיי+קנ כלפנינו. קס: "טהור".
[17] ק כלפנינו. קיי: "את". וצ"ע.
[18] ניקדתי לפי הכתיב בפרמה וכדלעיל כ,ו. ק: "וֵילָן". קיי: "בילן".
[19] קיי+קנ כלפנינו. קס נשמט(?): "טמא".
[20] הסופר תלה בין השורות. וכן ק+קיי איתא.
[21] ק+קיי נוסף: "כֵּן".
[22] קיי כלפנינו. ק: "זָב".
[23] ק כלפנינו. קיי: "במגע".
[24] קנ כלפנינו. קס+קיי: "זב".
[25] קנ כלפנינו. קס+קיי: "טמא".
[26] קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף: "טמא". וצ"ע.
[27] ק+קיי: "זָב".
[28] השלמתי "א" לפי ק+קיי.
[29] ניקדתי לפי הכתיב בפרמה. ושמא יש לנקד: "וּצְרוֹר". וצ"ע. ק+קיי: "וְצוֹרֵר". וכן בסמוך פעמיים: "צוֹרֵר".
[30] ק+קיי כלפנינו. מגיה(?) בפרמה הוסיף בשוליים: ?"ברית"?, ולאחר מכן נמחק. וצ"ע.
[31] ק+קיי כלפנינו. מגיה(?) בפרמה הוסיף "ב" לפני המילה, ולאחר מכן נמחק. וכן בסמוך במילה "גסה". וצ"ע.
[32] נוסף בשוליים צמוד לשורה, ספק בידי מי. וכן ק+קיי איתא.
[33] קנ כלפנינו. קס+קיי: "בבית".
[34] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קס: "שנימההה". קיי: "שנמהה". וספק שמא קנ ניסה לגרוס "שֶׁנִּמְחָה".
[35] ק+קיי: "שָׁלוֹשׁ" (קיי: "שלש").
[36] ק: "שֶׁהִישְׁלִיכָהּ בָּאַשְׁפּוֹת". קיי: "שהשליכה לאשפות".
[37] קיי כלפנינו. ק נוסף: "אִם".
[38] קיי+קנ כלפנינו. קס: "הושלכתה".
[39] ניקדתי לפי הכתיב בפרמה. וכן קס. קיי+קנ: "וַחֲזָרָתָהּ".
[40] קיי כלפנינו. ק: "זְחוֹרִית".
[41] ק כלפנינו. קיי: "מטלית".
[42] קיי כלפנינו. ק: !"טְמֵאִין"!.
[43] הסופר תלה בין השורות. וכן ק+קיי איתא.
[44] ק+קיי ליתא: "לבעלים".
[45] ניקדתי לפי העניין. קנ טעה וניקד: "שֶׁנָּתְנָה".
[46] קיי+קנ כלפנינו. קס: "כדור". וכן בסמוך.
[47] ק+קיי הכתיב כלפנינו, וניקדתי לפי העניין. קנ ניקד: "שֶׁנִּתָּנוּ".
[48] ק+קיי כלפנינו. מגיה(?) כתב מעל מילה זו ?"טהור"?, ונמחק.
[49] ק כלפנינו. קיי: "שהתפר". ומגיה בפרמה ניקד את "פ" בלבד, ובצירי, מפני שגרס כקיימברידג'.
[50] ניקדתי לפי הכתיב. ק+קיי: "לָפוֹק".
[51] קיי+קנ כלפנינו. ק: "לנוער".
[52] קס כלפנינו. קיי+קנ נוסף: "מִן". וכן להלן.
[53] ק כלפנינו. קיי: "המוכן". וכן להלן.
[54] ק כלפנינו. קיי: "בין". וכן בסמוך.
[55] קס: "המוכן". קנ: "בְּמוּכָן". קיי: "מן המוכן".
[56] קיי כלפנינו. קנ: "וּבְשֶׁאֵינוּ". קס: לא ברור.
[57] ק כלפנינו. קיי: "מן המוכן".
[58] ק+קיי בסיומת "ה".
[59] קיי כלפנינו. ק: "סְפָרִים".

וּבֵין[1]* שֶׁאֵינָן [מְצוּיָּירוֹת][2]*, טְמֵאוֹת, כְּדִבְרֵי[3]« בֵית שַׁמַּיִ. {ו} וּבֵית[4]^ הִלֵּל אוֹמְרִים: מְצוּיָּירוֹת, טְהוֹרוֹת, וְשֶׁאֵינָן מְצוּיָּירוֹת, טְמֵאוֹת. רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֵילּוּ {ו} וְאֵילּוּ טְהוֹרוֹת. **ה'** כַּפַּח$& שֶׁהוּא טָמֵא מִדְרָס, וּנְתָנוֹ[5]« עַל הַסֵּפֶר, טָהַר[6]«#• מִן הַמִּדְרָס, אֲבָל טָמֵא טְמֵא מֵת. חֵמֶת& שֶׁעֲשָׂאָהּ {ש} שָׁטִיחַ, וְשָׁטִיחַ שֶׁעֲשָׂאוֹ חֵמֶת, טָהוֹר. חֵמֶת שֶׁעֲשָׂאָהּ תַּרְמַל[7]^# וְתַרְמַל^# שֶׁעֲשָׂאוֹ חֵמֶת, כַּר שֶׁעֲשָׂאוֹ סָדִין וְסָדִין שֶׁעֲשָׂאוֹ כַּר, כֶּסֶת שֶׁעֲשָׂאוֹ[8]^• מִטְפְּחוֹת[9]« מִטְפְּחוֹת[10]^ {שע} שֶׁעֲשָׂאָן[11]« כֶּסֶת, טָמֵא. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁשִּׁינָּהוּ לִשְׁמוֹ, טָמֵא, וּלְשֵׁם[12]^ אַחֵר, טָהוֹר. **ו'** מַטְלֵית[13]^ שֶׁטְּלָאָהּ[14]^ עַל הַקּוּפָּה, מְטַמָּא[15]^# אֶחָד וּפוֹסֶלֶת« אֶחָד. הִפְרִישָׁהּ מִן הַקּוּפָּה, הַקּוּפָּה מְטַמָּא& אֶחָד וּפוֹסֶלֶת אֶחָד, וְהַמַּטְלֵית[16]^ טְהוֹרָה. טְלָאָהּ[17]^ עַל הַבֶּגֶד, מְטַמָּא& שְׁנַיִם וּפוֹסֶלֶת אֶחָד. הִפְרִישָׁהּ מִן הַבֶּגֶד, הַבֶּגֶד מְטַמֵּא& {ש}[18]* אֶחָד וּפוֹסֵל אֶחָד, וְהַמַּטְלֵית[19]^ מְטַמָּא& שְׁנַיִם וּפוֹסֶלֶת אֶחָד. וְכֵן הַטּוֹלֶה[20]«& עַל הַשַּׂק אוֹ עַל הָעוֹר, דִּבְרֵיו רְ' מֵאִיר. רְ' שִׁמְעוֹן [21]« מְטַהֵר. רְ' יוֹסֵי[22]« אוֹמֵר: עַל הָעוֹר, טָהוֹר. וְעַל הַשַּׂק, טָמֵא, מִפְּנֵי שֶׁהוּא אָרִיג. **ז'** שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ {שא} שֶׁאָמְרוּ, חוּץ מִן הַמְּלָל&, דִּבְרֵיו רְ' שִׁמְעוֹן. {וכ}[23]* וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ מְכוּוָּנוֹת. {ט}[24]* טְלָאָהּ[25]^ עַל הַבֶּגֶד, מֵרוּחַ אַחַת[26]«, אֵינָהּ[27]^ חִיבּוּר. וּמִשְּׁתֵּי[28]« רוּחוֹת זוֹ כְּנֶגֶד זוֹ, חִיבּוּר. עֲשָׂאָהּ כְּמִן גַּם[29]^, רְ' עֲקִיבָה מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. אָמַר רְ' יְהוּדָה: בְּמֵי[30]«# דְבָרִים אֲמוּרִים, בְּטַלֵּית[31]^. אֲבָל בְּחָלוּק, מִלְמַעְלָן, חִיבּוּר. וּמִלְּמַטָּן, אֵינוּ[32]« חִיבּוּר. **ח'** בִּגְדֵי עֲנִיִּים, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּהֶם שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ, הֲרֵי אֵילּוּ טְמֵאִים מִדְרָס. טַלֵּית[33]^ שֶׁהִתְחִיל[34]« בָּהּ לְקוֹרְעָהּ, כֵּיוָן [35]« {ש} שֶׁנִּקְרַע רוּבָּהּ[36]«•, אֵינָהּ חִיבּוּר. הֶעָבִים[37]# הָרַכִּים[38]«&, אֵין בָּהֶם מִשּׁוּם שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ. **ט'** כֶּסֶת& הַסַּבָּלִים[39]«&, טְמֵאִים[40]^• מִדְרָס. וּמִשְׁמֶּרֶת[41]« שֶׁלַּיַּיִן, אֵין בָּהּ מִשּׁוּם מוֹשָׁב. שְׁבָכָה[42]« שֶׁלַּזְּקֵינָה, {א} טְמֵאָה [43]«• מִשּׁוּם מוֹשָׁב. חָלוּק שֶׁלְּיוֹצְאוֹת[44]« הַחוּץ שֶׁהוּא עָשׂוּי כִּשְׁבָכָה, טָהוֹר. הָעוֹשֶׂה בֶּגֶד מִן הַחֵרֶ?ם?[45]*&, טָהוֹר. מִזּוּטוֹ[46]^, טָמֵא. רְ' אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: אַף הָעוֹשֶׂה בֶּגֶד מִן הַחֵרֶ?ם?[47]* וּכְפָלוֹ, טָמֵא. **י'** שְׁבָכָה שֶׁהִתְחִיל בָּהּ מִפִּיהָ, טְהוֹרָה, עַד שֶׁיִּגְמוֹר אֶת קוֹרְקוֹרְתָּהּ&. הִתְחִיל בָּהּ מִקּוֹרְקוֹרְתָּהּ&, טְהוֹרָה, עַד שֶׁיִּגְמוֹר אֶת פִּיהָ. הַשְּׁבִיס[48]^ שֶׁלָּהּ, טָמֵא בִּפְנֵי עַצְמוֹ. הַחוּטִים[49]« שֶׁלָּהּ, טְמֵאִים מִשּׁוּם חִיבּוּר. שְׁבָכָה שֶׁנִּקְרְעָה, אִם אֵינָהּ מְקַבֶּלֶת אֶת רוֹב הַשֵּׂעָר, טְהוֹרָה.

הל' י' פרק כ'ט'

נוּמֵי הַסָּדִין וְהַסּוּדָרִין וְהַטַּרְטִים[50]&§ וְהַפִּלְיוֹן[51]«#• שֶׁלָּרֹאשׁ, שֵׁשׁ אֶצְבָּעוֹת. וְשֶׁלְּאַפְקַרְסִים[52]«#•, עֶשֶׂר. (נִימֵי) [נוּמֵי][53]* הַסָּגוֹס[54]«#•, וְהָרְדִיד, וְהֶחָלוּק, וְהַטַּלֵּית[55]^, שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת. (נִימֵי) [נוּמֵי]* קַפַּח[56]«• שֶׁלַּזְּקֵינָה, {והג} וְהַגּוּמְדִים[57]§ שֶׁלַּעַרְבִיִּים, וְהַקִּילְקְלִין[58]^&, וְהַפּוּנְדָּה, [וְ]הַמְּעֻפּוֹרֶת[59]*, וְהַפַּרְגּוֹד[60]«, (נִימֵיהֶן) [נוּמֵיהֶן]* כָּל שֶׁהֵן. **ב'** שָׁלֹשׁ כְּסָתוֹת[61]« שֶׁלַּצֶּמֶר, שֵׁשׁ {שלפ} שֶׁלַּפִּשְׁתָּן, שְׁלוֹשָׁה סְדִינִים, וּשְׁתֵּים[62]« עֶשְׂרֵה מִטְפָּחוֹת, שְׁנֵי סוּוְרִיקִין[63]«#§, חָלוּק אֶחָד, וְטַלֵּית[64]« אַחַת[65]«, וּקְלוּפְקַרִין[66]«#•, אֶחָד«, חִיבּוּר לַטּוּמְאָה וְלַהֲזָּיָה. יָתֵר מִיכֵּן, חִיבּוּר לַטּוּמְאָה, {וא} וְאֵינוּ חִיבּוּר לַהַזָּיָה. רְ' יוֹסֵה אוֹמֵר: אַף לֹא לַטּוּמְאָה. **ג'** חוּט מִשְׁקֶלֶת$&, שְׁנֵים {ע} עָשָׂר. שֶׁלֶּחָרָשִׁים, שְׁמֹנָה עָשָׂר. שֶׁלַּבַּנַּיִים, חֲמִשִּׁים אַמָּה. יָתֵר מִיכֵּן, אִם רָצָה לְקַיֵּים, טָהוֹר. שֶׁלַּסַּיָּדִין וְשֶׁלַּצַּיָּירִין, כָּל שֶׁהֵן. **ד'** (חוּט מאזנים שלזֵהבים#)[67]*• חוּט {מ} מֹאזְנַיִם שֶׁלַּחֶנְוָונִים[68]«•, וְשֶׁלְּבַעֲלֵי[69]« בָּתִּים {ט} טֶפַח. יַד קוֹרְדּוֹם מִלְּפָנָיו, טֶפַח. שִׁירֵי יַד הַפַּרְגַּל[70]^#•, טֶפַח. יַד מַקֶּבֶת שֶׁלְ־מַפְתְּחֵי אֲבָנִים[71]«, טֶפַח. **ה'** §[72] חוּט מֹאזְנַיִם שֶׁלַּזְּהָבִים {ו} וְשֶׁלְּשׁוֹקְלֵי[73]«• אַרְגָּמָן טוֹב, שָׁלוֹשׁ אֶצְבָּעוֹת. יַד קוֹרְדּוֹם[74]« מֵאַחֲרָיו, שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת. רְ' יוֹסֵה אוֹמֵר: הַטֶּפַח[75]^•, טָהוֹר. **ו'** חוּט {מ} מֹאזְנַיִם שֶׁלַּצַּמָּרִים, וְשֶׁלְּשׁוֹקְלֵי«• זְכוּכִית, טִיפְחַיִים[76]^. יַד הַמַּקּוֹד[77]^•§, (זִנִ?)[78]* טִיפְחַיִ[י]ם[79]*. יַד {המ} הַמַּעֲצָד& שֶׁלִּגְיוֹנוֹת&, טִיפְחַיִם^. יַד הַקּוֹרְנָס

---

[1] אות "ו" נכתבה על ידי הסופר, אך בולטת ימינה מהטור. ייתכן שנוספה לאחר כתיבת המילה. ק: "וּבֵין". קיי: "בין".
[2] נתלה, ספק בידי מי. וכן ק+קיי איתא.
[3] קיי כלפנינו. ק: "דִּבְרֵי".
[4] ק+קיי: "בֵית".
[5] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?"ונתנותו"?.
[6] קיי כלפנינו. ק: "טָהוֹר".
[7] כך כתוב ומנוקד בפרמה ("תַּרְמַל"). ק+קיי: כאן: "תּוֹרְמֵל". ובסמוך: "וְתּוֹרְמֵל".
[8] ק+קיי: "שֶׁעֲשָׂאָהּ".
[9] קיי כלפנינו. ק: "מטפחת".
[10] קס+קיי: "ומטפחות". קנ: "וּמִטְפַּחַת".
[11] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁעֲשָׂאָהּ".
[12] ק+קיי: "לְשֵׁם".
[13] קס: "ומטלית/מטלית". קיי+קנ: "מַטְלֵית" (ניקוד קנ).
[14] ק+קיי: "שֶׁטְּלָיָיהּ".
[15] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי+קנ(?) כלפנינו. קס: טמא אחד ופסל אחד".
[16] קנ כלפנינו. קיי+קס: "והמטלית" (קס בטעות ?"והמטלות"?).
[17] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: "טְלָיָיהּ".
[18] שומר שורה מוטעה שלא כמילה הבאה. ק+קיי כמילה הבאה ("אחד").
[19] ק+קיי: "וְהַמַּטְלֵית".
[20] קיי+קנ כלפנינו. קס: "הטולת".
[21] קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף בטעות(?): "או".
[22] קיי הכתיב כלפנינו. ק: "יוֹסֵה".
[23] שומר שורה מוטעה שלא כמילה הבאה. ק+קיי כמילה הבאה ("וחכמים").
[24] אות זו נכתבה כשומר שורה, וגורדה, אולי מפני שנחשבה בטעות כסימן הלכה.
[25] ק+קיי: "טְלָיָיהּ".
[26] קיי כלפנינו. ק: "אֶחָד".
[27] ק+קיי: "אֵינוּ".
[28] קיי: "משתי". ק: "מִשְּׁנֵי".
[29] ק+קיי בטעות: "גַס".
[30] קס הכתיב כלפנינו, וניקדתי כפי שנוקד בפרמה במקומות אחרים. קיי: "במה". וכנראה לכך כיוון גם קנ שניקד: "בַּמֵּי".
[31] ק+קיי: "בַּטַּלֵּית" (ניקוד קנ).
[32] קיי כלפנינו. ק: "אֵינָהּ".
[33] ק+קיי: "טַלֵּית" (ניקוד קנ).
[34] קיי הכתיב כלפנינו. ק בכתיב מלא: "שֶׁהִיתְחִיל".
[35] קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף כאן: "בין". וצ"ע.
[36] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ערובה". וצ"ע.
[37] בפרמה מנוקד: "הַעֲבִים". וצ"ע.
[38] קיי כלפנינו. ק ספק: "הָרַבִּים/הָרַכִּים".
[39] קיי+קנ כלפנינו. קס ספק: "הסכלים/הסבלים". וצ"ע.
[40] ק+קיי: "טְמֵאָה".
[41] קיי כלפנינו. ק: "מְשַׁמֶּרֶת".
[42] ק הכתיב כלפנינו. קיי: "סבכה". וכעין זה בכולם.
[43] קיי כלפנינו. ק נוסף: "מִדְרָס".
[44] ק כלפנינו. קיי: "של יוצאת".
[45] כך ק+קיי. בפרמה נראה שמישהו ניסה לתקן את אות "ם" להיות "ס". וכן שם סימן הרפה מעל "ס" ולבסוף נמחק הסימן. וצ"ע.
[46] ק+קיי: "מִן (קנ "וּמִן") הַזּוּטוֹ".
[47] כך ק+קיי. כנראה שבפרמה בטעות: "החרס".
[48] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: "שְׁבִיס".
[49] קיי כלפנינו. ק: "חוּטִין".
[50] מפורש בשוליים: "כמין כובעין".
[51] כך כתוב ומנוקד בפרמה (לייתר דיוק: "וְהַפִּלְיוֹן"). ק: "[וְ]הַפַּלְיוֹן". קיי: "והאפליון".
[52] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קס: "ושל פיקרסין". קנ: "וְשֶׁלְּפְקַרְסִין". קיי: "ושל פיקריסים".
[53] תוקן באמצעות הארכת אות "י", ספק האם בידי הסופר. וכן ק+קיי: "נוּמֵי". כך בדיוק גם להלן: "נומי" + "נומיהן".
[54] כך הכתיב בפרמה, וכן קיי. ובפרמה רק אות "ו" מנוקדת, ובחולם. בקאופמן הנוסח מתוקן ולא ברור מה נוסח קס ו-קנ. אולי: הסגין/הסגי".
[55] ק+קיי: "וְהַטַּלֵּית" (ניקוד קנ).
[56] ק: "הַכַּפַּח". קיי: "כפה".
[57] מפורש בשוליים: "חתיכת בגד אמה אחת ונותן אותה על פניו מפני הקור".
[58] קנ כלפנינו. ק+קיי: "הַקִּילְקְיִם/ן".
[59] אות "ו" נוספה בידי מגיה. וכן ק+קיי.
[60] קיי+קנ כלפנינו. קס: "והפרגוד".
[61] קיי+קנ כלפנינו. קס: "קסת את".
[62] קיי כלפנינו. ק: "שְׁתֵּים".
[63] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק הכתיב כלפנינו אך אותיות "סוו" לא מנוקדות. קיי: "סובריקין". עניין נוסף: בפרמה מפורש בשוליים: "אחד משמנה עשר ?כלי?/בלי?? כמה שמנו חכמ' בשבת".
[64] ק: "טַלֵּית". קיי: "וטלית".
[65] קיי+קנ כלפנינו. קס: "אחד". וכן בסמוך.
[66] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קס: "קרובקרין". קנ: "וּקְלוּבְקָרִין". קיי: "קלובקרין".
[67] "חוט מאזנים שלזהבים" נכתב ע"י הסופר. לאחר מכן אות "ז" של המילה "שלזהבים" בלבד נוקדה, ובצירי. לבסוף מילים אלו סומנו למחיקה בידי מגיה, שהרי הסופר כתבן שוב בתחילת ההלכה הבאה. קס+קיי: סדר ההלכות כך: הלכת "זהבים" ואחריה הלכת "חנווני/ים". קנ: שיבש הכל אך כנראה גרס קודם את "חנווני".
[68] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁלַּחֶנְוָונִי". קנ: "שֶׁלַּשּׁוּלְחָנִי".
[69] ק כלפנינו. קיי: "של בעלי".
[70] ק+קיי: "פרגל". מילה זו אינה מנוקדת בשלושת כתבי היד, וניקדתי לפי הכתיב.
[71] קיי+קנ כלפנינו. קס: "בנים". וצ"ע.
[72] היה פירוש בשוליים, והוא נמחק. וחשבתי שייתכן אולי הוא קשור למילה זו כי אולי מחיקת "חוט מאזנים שלזהבים" התחיל כניסיון פירוש. נסיון פענוח של הפירוש: "?? אבנים/אומנים ????? ?אלה? ??? ??? ???מסתתין????? ?והיא? ?קל?????ת".
[73] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ושלשולקי". וכן להלן לגבי "זכוכית". וצ"ע.
[74] ק: "הַקּוֹרְדוֹם". קיי: "קרדום".
[75] ק+קיי: "טֶפַח".
[76] קנ ניקד בכולם כלפנינו. קס+קיי בכולם הכתיב: "טפחיים".
[77] קיי+קנ: "הַמַּקּוֹר". קס נשמט: "יד המקוד טפחיים". עניין נוסף: בפרמה מפורש בשוליים: "מליו פיקלו" (איטלקית?).
[78] אות לא ברורה סומנה למחיקה. ק+קיי ליתא.
[79] אות "י" האחרונה נתלתה, אולי בידי הסופר. קס נשמט. קנ: "טִפְחַיִם". קיי: "טפחיים".

שֶׁלִּזְהָבִים, טִיפְחַיִים^. וְשֶׁלֶּחֳרָשִׁים, שְׁלֹשָׁה טְפָחִים. **ז׳** שִׁירֵי הַדָּרְבָן[1]« מִלְמַעְלָן, {אר} אַרְבָּעָה. יַד הַבָּדִיד[2]«#§, אַרְבָּעָה. יַד קוֹרְדּוֹם שֶׁלַ־זָנָזִכִישׁ[3]*, (ארבעה) [חֲמִשָּׁה] *[4]. יַד בֶּן פַּטִּישׁ[5]*, חֲמִשָּׁה. וְשֶׁלַ־פַּטִּישׁ[6]«•, שִׁשָּׁה. יַד קוֹרְדּוֹם[7]« שֶׁלַּבִּיקוּעַ[8]«§ שֶׁלַ־עִידּוּר[9]^#•§, שִׁשָּׁה. וְיַד מַקֶּבֶת שֶׁלַּסַּתָּתִים[10]«, שִׁשָּׁה. **ח׳** שִׁירֵי חַרְחוּר מִלְמַטָּן, שִׁבְעָה. יַד מַגְרֵיפָה שֶׁלְּבַעֲלֵי בָתִּים, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְ׳ו׳רִים׃ שִׁבְעָה. וּבֵית[11]^ הֶלֵּל אוֹמְ׳ו׳רִים׃ שְׁמֹנָה. וְשֶׁלַּסַּיָּידִין, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְ׳ו׳רִים׃ תִּשְׁעָה. וּבֵית^ הֶלֵּל אוֹמְרִין׃ עֲשָׂרָה. יָתֵר מִיכֵּן, אִם רָצָה לְקַיֵּים, טָמֵא. וְיַד[12]« מְשַׁמְּשֵׁי הָאוּר&, כָּל שֶׁהֵן.

הל׳ ח׳ פרק ל׳

כְּלֵי זְכוּכִית, פְּשׁוּטֵיהֶם טְהוֹרִים, וּמְקַבְּלֵ[י]הֶם[13]*& טְמֵאִים. נִשְׁבָּרוּ, טָהֲרוּ. חָזַר וְעָשָׂה מֵהֶן כֵּלִים, מְקַבְּלִים טוּמְאָה מִיכָּן וּלְהַבָּא[14]^#. הַטַּבְלָה {וה} וְהָאַסְקוּטְלָה[15]*«# שֶׁלִּזְכוּכִית, טְהוֹרִים. אִם יֵשׁ לָהֶן לִיזְבֵיז[16]«, טְמֵאִים. שׁוּלֵי קְעָרָה וְשׁוּלֵי {הא} הָאַסְקוּטְלָה[17]« שֶׁלִּזְכוּכִית שֶׁהִתְקִינָן לְתַשְׁמִישׁ, טְהוֹרִים. קִירְטָסָן[18]# וְשָׁפָן& בְּשׁוּפִין, טְמֵאִים. **ב׳** סְפַקְלַרְיָא[19]^, טְהוֹרָה. וְתַמְחוּי שֶׁעֲשָׂאוֹ סְפַקְלַרְיָא^, טָמֵא. וְאִם מִתְּחִילָּה עֲשָׂאוֹ לְשֵׁם סְפַקְלַרְיָא«, טָהוֹר. תַּרְוָוד[20]^ שֶׁהוּא[21]«• נָתוּן« עַל {הש} הַשֻּׁלְחָן, אִם מְקַבֵּל כָּל שֶׁהוּא, טָמֵא. וְאִם[22]« לָאו, רְ׳ עֲקִיבָה מְטַמֵּא, וְרִבִּי[23]^ יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי מְטַהֵר. **ג׳** כּוֹס שֶׁנִּפְגַּם רוּבּוֹ, טָהוֹר. נִיפְגַּם בּוֹ שָׁלִישׁ[24]^• כְּרוּבּוֹ[25]«#•, טָהוֹר. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹ׳ו׳מֵרו׃ אִם[26]« מְפַזֵּר הוּא[27]« אֶת« רוֹב הַמַּיִם, טָהוֹר. נִיקַּב, וַעֲשָׂאוֹ בֵּין {ט} בַּבַּעַץ בֵּין בַּזֶּפֶת, טָהוֹר. רְ׳ יוֹסֵה אוֹ׳ו׳מֵרו׃ בַּבַּעַץ, טָמֵא, וּבַזֶּפֶת, טָהוֹר. **ד׳** צְלוֹחִית קְטַנָּה שֶׁנִּיטַּל פִּיהָ, טְמֵאָה[28]«. וּגְדוֹלָה שֶׁנִּיטַּל פִּיהָ, טְהוֹרָה. וְשֶׁלְּפִילְיָטוֹם[29]«• שֶׁנִּיטַּל פִּיהָ, טְהוֹרָה[30]^#•, מִפְּנֵי שֶׁהִיא[31]* סוֹרַחַת אֶת הַיָּד. {ג} לָגִינִים גְּדוֹלִים שֶׁנִּיטַּל פִּיהֶם, טְמֵאִים, {ש} מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַתְקִינָן[32]« לִכְבָשִׁים&. (וְהָאֲפַרְכֵּס) [וְהָאַרְפְּכַס][33]*#• {ש} שֶׁלִּזְכוּכִית, טְהוֹרָה. *[34]• אָמְ׳ו׳רו רְ׳ יוֹסֵה׃ אַשְׁרֵיךְ[35]«#• כֵּלִים, שֶׁנִּכְנַסְתְּ«#• בְּטוּמְאָה, וְיָצָאתָה«• בְּטַהֲרָה.

חסלת כלים

פרקי׳ ל׳

אהילות[36]«#•

שְׁנַיִם טְמֵאִים בַּמֵּת, אֶחָד טָמֵא טוּמְאַת שִׁבְעָה וְאֶחָד טָמֵא טוּמְאַת עֶרֶב. שְׁלֹשָׁה טְמֵאִים בַּמֵּת, שְׁנַיִם טְמֵאִים טוּמְאַת {ש} שִׁבְעָה וְאֶחָד טָמֵא טוּמְאַת עֶרֶב. אַרְבָּעָה טְמֵאִים בַּמֵּת, שְׁלֹשָׁה טְמֵאִים טוּמְאַת שִׁבְעָה וְאֶחָד טָמֵא טוּמְאַת עֶרֶב. כֵּי־צַד שְׁנַיִם׃ אָדָם הַנּוֹגֵעַ[37]« בַּמֵּת, טָמֵא טוּמְאַת שִׁבְעָה, וְאָדָם הַנּוֹגֵעַ« בּוֹ, טָמֵא טוּמְאַת עֶרֶב. **ב׳** כֵּי־צַד שְׁלֹשָׁה׃ כֵּלִים הַנּוֹגְעִין בַּמֵּת, וְכֵלִים בַּכֵּלִים, טְמֵאִים טוּמְאַת {ש} שִׁבְעָה. הַשְּׁלִישִׁי, בֵּין אָדָם בֵּין כֵּלִים, {ט} טְמֵאִים[38]^• טוּמְאַת עֶרֶב. **ג׳** כֵּי־צַד {א} אַרְבָּעָה׃ כֵּלִים הַנּוֹגְעִים בַּמֵּת, וְאָדָם בַּכֵּלִים, וְכֵלִים בָּאָדָם, טְמֵאִים טוּמְאַת שִׁבְעָה. וְהָרְבִיעִי[39]^, בֵּין אָדָם בֵּין כֵּלִים, טְמֵאִים^ טוּמְאַת עֶרֶב. **ד׳** אָמַ׳ו׳רו רְ׳ עֲקִיבָה׃ יֵשׁ לִי חֲמִישִׁי׃ שְׁפוּד[40]« שֶׁהוּא[41]^ תָּחוּב^ בָּאֹהֶל[42]«#&׃ וְהָאֹהֶל[43]^•, וְהַשְּׁפוּד, וְאָדָם[44]« נוֹגֵעַ[45]^• בַּשְּׁפוּד, {וכ} וְכֵלִים בָּאָדָם, טְמֵאִים טוּמְאַת שִׁבְעָה. וְהַחֲמִישִׁי[46]^, בֵּין אָדָם בֵּין כֵּלִים, טָמֵא {טומ} טוּמְאַת עֶרֶב. אָמְרוּ לוֹ׃ אֵין הָאֹהֶל$ מִתְחַשֵּׁב. **ה׳** אָדָם וְכֵלִים מִיטַּמִּים[47]« בַּמֵּת. חוֹמֶר בָּאָדָם מִבַּכֵּלִים וּבַכֵּלִים מִבָּאָדָם׃ [48] שֶׁהַכֵּלִים שְׁלֹשָׁה וְהָאָדָם שְׁנַיִם; חוֹמֶר בָּאָדָם, שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהוּא בְּאֶמְצַע, הֵן אַרְבָּעָה. {ב} אֵינוּ בְּאֶמְצַע, הֵן שְׁלֹשָׁה. **ו׳** אָדָם וּבְגָדִים מִיטַּמִּין[49]« בַּזָּב. חוֹמֶר בָּאָדָם {וב} מִבַּבְּגָדִים וּבַבְּגָדִים[50]« מִבָּאָדָם׃ [51] שֶׁהָאָדָם[52]« הַנּוֹגֵעַ בַּזָּב מְטַמֵּא[53]*& בְגָדִים, וְאֵין בְּגָדִים הַנּוֹגְעִין בַּזָּב מְטַמְּאִין[54]« בְּגָדִים; חוֹמֶר בַּבְּגָדִים, שֶׁהַבְּגָדִין[55]^ הַנּוֹשְׂאִין אֶת הַזָּב מְטַמְּאִין אָדָם, {א} וְאֵין אָדָם [הַנּוֹשֵׂא][56]* אֶת הַזָּב מְטַמֵּא אָדָם. **ז׳** אָדָם אֵינוּ מְטַמֵּא, עַד שֶׁתֵּצֵא נַפְשׁוֹ. אֲפִילּוּ מְגוּיָּד, אֲפִילּוּ גּוֹסֵס, זוֹקֵק[57]«• לַיִּיבּוּם וּפוֹטֵר

---

[1] ק: כנראה כלפנינו. קיי בכתיב מלא: ״הדורבן״.
[2] קיי כלפנינו. קס נשמט: ״יד הבדיד ארבעה״. קן השלים רק את המילים ״יד הבדיד״. ניקוד: בפרמה מנוקד כלפנינו אך ״ב״ מנוקדת בשווא. פירוש: בפרמה מפורש בגיליון מעל העמודה: ״ברזל שחופר בו תחת הגפנים והם עוגיות״ (כנראה שההערה מתייחסת למילה זו).
[3] ק+קיי כלפנינו: ״שֶׁלַּבָּנָּכִישׁ״. ייתכן שבפרמה אות ״נ״ מתוקנת ע״י הסופר(?). וצ״ע.
[4] הסופר(?) סימן למחיקה את ״ארבעה״ ותלה מעליה ״חמשה״. וכן ק+קיי: ״חֲמִשָּׁה״.
[5] ק+קיי כלפנינו: ״פַּטִּישׁ״. ייתכן שבפרמה אות ״פ״ מתוקנת ע״י הסופר(?). וצ״ע.
[6] קיי כלפנינו. קס השמיט: ״חמשה ושל פטיש״ ו-קן השלים: ״חֲמִשָּׁה וְהַפַּטִּישׁ״.
[7] ק כלפנינו. קיי: ״קרדום״.
[8] קיי+קן כלפנינו. קס הכתיב: ״שלבקוע״. עניין נוסף: בפרמה מפורש בשוליים: ״ביקוע: שמבקע בו עצים״.
[9] ניקדתי לפי הכתיב בפרמה. ק+קיי: שֶׁלֶּעָדִיר״. עניין נוסף: בפרמה מפורש בשוליים: ״עידור: שמעדר בו״.
[10] קיי כלפנינו. קס: ?״שלסותתים״?. קן מחק מילה זו (האם שכח לתקן כלפנינו או שלא גרס?).
[11] קן כלפנינו. קס+קיי: ״בית״. וכן בסמוך.
[12] קיי כלפנינו. ק: ״יַד״.
[13] הסופר(?) תלה אות ״י״. וכן ק+קיי.
[14] ניקדתי לפי הכתיב בפרמה. ק+קיי: ״וְלַבָּא״.
[15] סופר פרמה כתב חלק ממלה זו ע״ג המחק. קס לא ברור. קיי+קן: ״וְהָאַסְקוּטְלָא/ה״. מילה זו מנוקדת בפרמה אלא שאות ״ו״ הראשונה מנוקדת בפתח.
[16] ק: ״לִזְבֵין״. קיי: ״ליזוויז״. וראו פרקים לעיל.
[17] קיי כלפנינו. ק: ״אַסְקוּטְלָה״.
[18] בפרמה מנוקד: ״קִירְטַסַן״.
[19] ק+קיי הכתיב: ״סְפַקְלַרְיָה״ (קס בשתי מילים: ״ספק לריה״, ובפעם השלישית ״ספק לראייה״).
[20] קן כלפנינו. קס+קיי: ״תורווד״. (ראו בפרקים לעיל).
[21] קן כלפנינו. קס: ״שהיא נתונה״. קיי: ״שהוא נותנו״.
[22] קיי+קן כלפנינו. קס ליתא: ״ואם״.
[23] ק+קיי: ״רִבִּי״.
[24] ק+קיי: ״שָׁלוֹשׁ/שלש״.
[25] קיי כלפנינו. ק: ״בְּרוּבּוֹ״.
[26] קיי+קן כלפנינו. קס נוסף: ״יש״. וצ״ע.
[27] קיי+קן כלפנינו. קס ליתא: ״הוא את״.
[28] קיי כלפנינו. ק: יש השמטה מחמת הדומות.
[29] קן כלפנינו. קס: ״שלפלייטום״. קיי: ״ושל פליטוס״.
[30] ק+קיי: ״טְהוֹרָה״. בפרמה רק אות ״ה״ מנוקדת, ובחולם (האם ע״י הסופר), כגרסה ״טהורה״. לפי הכתיב היה צריך לנקד: ״טָהֳרָה״.
[31] ק+קיי כלפנינו. ייתכן שיש תיקון בפרמה באותיות ״הי״.
[32] קיי+קן כלפנינו. קס: ״מתקנין״.
[33] מגיה מחק אותיות ״פר״, כתב מעליהן ״רפ״, וניקד ״וְהָאַרְפְּכַס״. וכן נוסח קיי. ק: ״וְאַרְפַּקְס״.
[34] ק+קיי מתחילה כאן הלכה חדשה: ״ה״. בפרמה מסומן ״:״ כבסוף הלכה, אבל אין סימן הלכה חדש.
[35] ניקדתי הכל בזָכָר נוֹכֵחַ כפי הנראה בנוסח פרמה מהמילה ״ויצאתה״. וכן נראה נוסח קס, מפני שגרס ״שנכנסתה״. קיי+קן כנראה בלשון נקבה: ״אַשְׁרֵיךְ״... ״שֶׁנִּכְנַסְתְּ״ (ניקוד קן)... ״וְיָצָאת״. אך ייתכן לגרוס בלשון נקבה נסתרת: ״שֶׁנִּכְנְסָתָה... וְיָצְאָתָה״. וצ״ע.
[36] כך הכתיב גם בקאופמן, וכנראה צריך לנקד ״אֲהִילוֹת״. קיי: ״אהלות״.
[37] קיי+קן כלפנינו. קס: ״נוגע״. וכן בסמוך.
[38] ק+קיי: ״טָמֵא״. וכן להלן.
[39] ק+קיי: ״הָרְבִיעִי״.
[40] ק כלפנינו. קיי: ״השפוד״.
[41] ק+קיי: ״הַתָּחוּב״.
[42] ק+קיי הכתיב חסר כלפנינו. וכך מנוקד בפרמה ובקאופמן. ושמא קן ניקד בתחילה ״בְּאָהֵל״.
[43] ק+קיי: ״הָאֹהֶל״.
[44] קיי+קן כלפנינו. קס: ״אדם״.
[45] ק+קיי: ״הַנּוֹגֵעַ״.
[46] ק+קיי: ״הַחֲמִישִׁי״.
[47] ק כלפנינו. קיי: ״מטמאים״.
[48] ק+קיי כלפנינו, וכן בדפוסים. האם יש להוסיף כאן: <חומר בכלים מבאדם> (דומות). צע״ג.
[49] קיי+קן כלפנינו. קס: ״מטמין״.
[50] קיי+קן כלפנינו. קס: ״ובגדים״.
[51] ק+קיי כלפנינו, וכן בדפוסים. האם יש להוסיף כאן: <חומר באדם> (דומות). צע״ג.
[52] ק כלפנינו. קיי: ״שאדם״.
[53] אות ״מ״ הראשונה נכתבה ע״י הסופר(?) אך בולטת ימינה מהטור. קן+קיי כלפנינו. קס: ״מטמין״.
[54] קיי כלפנינו. ק: ״מְטַמִּין״.
[55] ק+קיי בסיומת ״ם״.
[56] הסופר(?) תלה בין השורות. וכן ק+קיי איתא.
[57] קיי כלפנינו. ק: ״וְזוֹקֵק״.

מִן הַיִּיבּוּם, מַאֲכִיל בַּתְּרוּמָה וּפוֹסֵל מִן {הת} הַתְּרוּמָה. וְכֵן בְּהֵמָה וְחַיָּה אֵינָן מְטַמִּין[1]«, עַד שֶׁתֵּצֵא נַפְשָׁם. הוּתְּזוּ[2]* רָאשֵׁיהֶן, אַף עַל פִּי מְפַרְכְּסִין, טְמֵאִין, כְּגוֹן זָנָב[3]^ {שללט} שֶׁלַּלְטָאָה[4]« שֶׁהִיא מְפַרְכֶּסֶת. **ח'** הָאֵיבָרִים אֵין לָהֶן שֵׁיעוּר, אֲפִילּוּ פָחוּת מִכַּזַּיִת מִן הַמֵּת, וּפָחוּת מִכַּזַּיִת מִן הַנְּבֵילָה, וּפָחוּת מִכָּעֲדָשָׁה מִן הַשֶּׁרֶץ, מְטַמְּאִין[5]* טוּמְאָתָן. **ט'** מָאתַיִם וְאַרְבָּעִים {וש} וּשְׁמוֹנָה אֵיבָרִים בָּאָדָם: שְׁלוֹשִׁים בְּפִיסַּת[6]«• הָרֶגֶל - שִׁשָּׁה בְּכָל אֶצְבַּע, עֲשָׂרָה בַקּוֹרְסֵל[7]#, שְׁנַיִם בַּשּׁוֹק&, חֲמִשָּׁה בָאַרְכּוּבָּה, אֶחָד בַּיָּרֵךְ, שְׁלֹשָׁה בַקֹּטְלֵית[8]#«•, וְאַחַת[9]« עֶשְׂרֵה צְלָעוֹת, שְׁלֹשִׁים בְּפִיסַּת הַיָּד - שִׁשָּׁה בְכָל אֶצְבַּע, שְׁנַיִם בַּקָּנֶה&, שְׁנַיִם בַּמַּרְפֵּק&, אֶחָד בַּזְּרוֹעַ, וְאַרְבָּעָה בַכָּתֵף. מֵאָה וְאֶחָד מִזֶּה - מֵאָה[10]« וְאֶחָד מִזֶּה. **י'** שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה חֻלָיוֹת בַּשִּׁיזְרָה, תִּשְׁעָה בָרֹאשׁ, שְׁמֹנָה בַּצַּוָּאר, שִׁשָּׁה בְּמַפְתֵּחַ שֶׁלַּלֵּב, וַחֲמִשָּׁה בִנְקוּבָיו. כָּל אֶחָד וְאֶחָד מְטַמֵּא בְמַגָּע וּבְמַשָּׂא וּבְאֹהֶל. אֵימָתַי, [בִּזְמַן][11]* שֶׁיֵּשׁ עֲלֵיהֶם בָּשָׂר כָּרָאוּי. [אֲבָל][12]* אִם אֵין עֲלֵיהֶן בָּשָׂר כָּרָאוּי, מְטַמִּין[13]« בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא, וְאֵינָן מְטַמִּין« בְּאֹהֶל.

הל' י' פרק ב'

אֵלּוּ מְטַמִּין[14]« בְּאֹהֶל: הַמֵּת, כַּזַּיִת מִן הַמֵּת, {כז} כַּזַּיִת[15] [16]« נֶצֶל&, מְלֹא תַרְוָוד[17]^#• רָקָב, הַשִּׁיזְרָה, {והג} וְהַגֻּלְגּוֹלֶת[18]•, וְאֵבֶר[19]^ מִן הַמֵּת וְאֵבֶר מִן הַחַי שֶׁיֵּשׁ עֲלֵיהֶן בָּשָׂר כָּרָאוּי, רוֹבַע עֲצָמוֹת מֵרוֹב הַבִּנְיָין[20]« אוֹ מֵרוֹב הַמִּנְיָין. רוֹב בִּנְיָינוֹ רוֹב[21] מִנְיָינוֹ שֶׁלַּמֵּת, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּהֶן רוֹבַע, טְמֵאִים. כַּמָּה [22]^ רוֹב מִנְיָינוֹ, מֵאָה וְעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה. **ב'** רְבִיעִית דָּם, וּרְבִיעִית {ד} דַּם תְּבוּסָה, מִמֵּת אֶחָד. ר' עֲקִיבָה אוֹמֵר: מִשְּׁנֵי מֵתִים. דַּם קָטָן שֶׁיָּצָא כוּלּוֹ, ר' עֲקִיבָה אוֹמֵר: כָּל שֶׁהוּא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: רְבִיעִית. כַּזַּיִת רִימָּה, בֵּין חַיָּה בֵּין מֵתָה, ר' אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא כִּבְשָׂרוֹ[23]**, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. אֵפֶר שְׂרוּפִים, ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: שִׁיעוּרוֹ כְּרוֹבַע[24]«•, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִים. מְלֹא תַרְוָוד« וָעוֹד[25]* עֲפַר [26]** קְבָרוֹת, טָמֵא, וְרִבִּי[27]^ שִׁמְעוֹן מְטַהֵר. מְלֹא תַרְוָוד^ רָקָב שֶׁגִּבְּלוֹ[28]« בַּמַּיִם, אֵינוּ[29]« חִיבּוּר לַטּוּמְאָה. **ג'** וְאֵילּוּ[30]^ מְטַמִּין בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא וְאֵינָן מְטַמְּאִין בְּאֹהֶל: עֶצֶם כִּשְׂעוֹרָה, וְאֶרֶץ הָעַמִּים, וּבֵית הַפְּרָס, וְאֵבֶר[31]« מִן הַמֵּת וְאֵבֶר מִן הַחַי שֶׁאֵין עֲלֵיהֶן[32]« בָּשָׂר כָּרָאוּי, וְהַשִּׁזְרָה[33]^ וְהַגֻּלְגּוֹלֶת שֶׁחָסְרוּ. כַּמָּה[34]^• חִיסָּרוֹן#^• בַּשִּׁיזְרָה[35]«•? בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: שְׁתֵּי חֻלָיוֹת. וּבֵית[36]^ הִלֵּל אוֹמְרִים: אֲפִילּוּ חוּלְיָה אַחַת. וּבַגּוּלְגֹּלֶת, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: מְלֹא מַקְדֵּיחַ. וּבֵית^ הִלֵּל אוֹמְרִים: כְּדֵי שֶׁיִּנָּטֵל מִן הַחַי וְיָמוּת. בְּאֵי זֶה מַקְדֵּחַ אָמְרוּ? בַּקָּטָן שֶׁלָּרוֹפְאִים, דִּבְרֵי ר' מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בַּגָּדוֹל שֶׁלַּלִּשְׁכָּה. **ד'** הַגּוֹלֵל וְהַדּוֹפֵק מְטַמִּין בְּמַגָּע וּבְאֹהֶל, וְאֵינָן מְטַמִּין[37]« בְּמַשָּׂא. ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מְטַמִּין בְּמַשָּׂא. ר' יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: אִם יֵשׁ תַּחְתֵּיהֶן עֲפַר קְבָרוֹת, מְטַמִּין בְּמַשָּׂא. וְאִם לָאו, אֵין[38]^ מְטַמִּין בְּמַשָּׂא. אֵי זֶה הוּא הַדּוֹפֵק, אֶת שֶׁהַגּוֹלֵל נִשְׁעָן עָלָיו. אֲבָל דֶּפֶק[39]«#• דּוֹפְקִים&, טָהוֹר. **ה'** וְאֵלּוּ^ אִם חָסְרוּ, טְהוֹרִים: כַּזַּיִת מִן הַמֵּת, וְכַזַּיִת נֶצֶל&, וּמְלֹא תַרְוָוד^ רָקָב, {ו׳ר} וּרְבִיעִית דָּם, וְעֶצֶם כִּשְׂעוֹרָה, וְאֵבֶר מִן הַחַי שֶׁחָסַר עַצְמוֹ, הַשִּׁיזְרָה וְהַגּוּלְגֹּלֶת {מ} מִשְּׁנֵי מֵתִים, [רְבִיעִית דָּם מִשְּׁנֵי מֵתִים][40]*, וְרוֹבַע עֲצָמוֹת מִשְּׁנֵי מֵתִים, וְאֵבֶר מִן הַמֵּת מִשְּׁנֵי מֵתִים, וְאֵבֶר מִן הַחַי מִשְּׁנֵי אֲנָשִׁים, ר' עֲקִיבָה מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִים. **ו'** עֶצֶם כִּשְׂעוֹרָה שֶׁנֶּחֱלַק לִשְׁנַיִם: ר' עֲקִיבָה מְטַמֵּא, וְרִבִּי[41]^ יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי מְטַהֵר. אָמַר ר' יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי: לֹא אָמְרוּ {עצ} עֲצָמוֹת כִּשְׂעוֹרָה, אֶלָּא עֶצֶם כִּשְׂעוֹרָה. רוֹבַע עֲצָמוֹת שֶׁנִּידַּקְדְּקוּ[42]# וְאֵין בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד עֶצֶם כִּשְׂעוֹרָה, ר' שִׁמְעוֹן מְטַהֵר, וַחֲכָמִים מְטַמִּין[43]^. אֵבֶר מִן הַחַי שֶׁנֶּחֱלַק לִשְׁנַיִם, {ט} טָהוֹר. ר' יוֹסֵה מְטַמֵּא. וּמוֹדֶה ר'[44]«• יוֹסֵה«• שֶׁאִם נִיטַּל חֲצָאִים[45]^#, שֶׁהוּא טָהוֹר.

הל' ו' פרק ג'

---

[1] ק כלפנינו. קיי: "מטמאין". וכן המצב ברובם להלן, וכמעט שלא אעיר על כך.
[2] ק+קיי כלפנינו. אות "ו" האחרונה תיקן הסופר(?) מאות ?"ה"? ("הותזה"?).
[3] ק+קיי: "הַזָּנָב".
[4] קיי: "של הלטאה". ובקאופמן יש הרבה מחיקות ותיקונים ולא ברור מה כתוב.
[5] הסופר כתב בטעות(?) "מטמאאין" ולאחר מכן מחק אות "א" אחת. קס: "מיטמין". קנ: "מְטַמִּין". קיי: "מטמאים".
[6] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?"בדריסת"?.
[7] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קס+קיי הכתיב כלפנינו. קנ: "בַקַּרְסוּל".
[8] כך כתוב ומנוקד בפרמה (אולי נוקד בידי הסופר). ואיני יודע כיצד צריך לנקד לפי הכתיב. קס+קיי: "בקוטלת". קנ: "בַּקּוֹטְלִית".
[9] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: "ואחד".
[10] קס כלפנינו. קיי+קנ: "וּמֵאָה".
[11] נתלה בין השורות, אולי בידי הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[12] נוסף בשוליים צמוד לשורה, אולי בידי הסופר. קיי איתא, ק ליתא.
[13] ק כלפנינו. קיי: "מטמאים". וכן בסמוך.
[14] ק כלפנינו. קיי: "מטמאים".
[15] קס+קיי כלפנינו. קנ הוסיף "ו" החיבור כאן וכן ברוב המילים להלן, וכמעט שלא אעיר על כך.
[16] קיי כלפנינו. ק נוסף (בטעות?): "מִן (נֶצֶל)".
[17] בפרמה ייתכן שמישהו שם חולם מעל אות "ר" וצ"ע. כאן ולהלן: קס תמיד: "תורווד". קנ תמיד: "תרווד". קיי: פעמים כך ופעמים כך.
[18] מילה זו מופיעה בכתבי היד בכתיב משתנה: "הגלגלת/הגולגלת/הגלגולת/הגולגולת". וצ"ע.
[19] קנ כלפנינו. קס+קיי: "אבר".
[20] קיי+קנ כלפנינו. קס נשמט: "הבניין או מרוב".
[21] קס+קיי כלפנינו. קנ: "וְרוֹב".
[22] ק+קיי נוסף: "הוּא".
[23] ק+קיי כלפנינו. מגיה(?) בפרמה תיקן את "כ" להיות "ב". וצ"ע.
[24] ק כלפנינו. קיי: "ברובע".
[25] ק+קיי כלפנינו. ייתכן שמגיה בפרמה תלה "ו" לאחר מילה זו, או שמא זהו פסיק. וצ"ע.
[26] ק+קיי כלפנינו. מגיה בפרמה תלה "בית" וכנראה מישהו מחק מילה זו.
[27] ק+קיי: "רִבִּי".
[28] קיי+קנ כלפנינו. קס כתב בתחילה "שגללו" ואולי הוא עצמו תיקן. וצ"ע.
[29] קיי כלפנינו. ק: "וְאֵינוּ".
[30] ק+קיי: "אֵלּוּ". וכן להלן הלכה "ה".
[31] קיי+קנ כלפנינו. קס: "אבר".
[32] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?"עליו"?.
[33] ק+קיי: "הַשִּׁיזְרָה".
[34] ק+קיי: "וְכַמָּה הוּא חֶסְרוֹנָן".
[35] קיי כלפנינו. ק ליתא: "בַּשִּׁיזְרָה".
[36] קנ כלפנינו. קס+קיי: "בֵית". וכן בסמוך.
[37] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מיטמין".
[38] ק+קיי: "אֵינָן".
[39] קיי+קנ כלפנינו. קס: "דופק". ובפרמה מנוקד "דְּפַק".
[40] כנראה נשמט מחמת הדומות "מתים-מתים". הושלם בין השורות בידי מגיה. ק+קיי איתא.
[41] ק+קיי: "רִבִּי".
[42] בפרמה אות "ד" השנייה מנוקדת בפתח.
[43] ק+קיי: "מְטַמְּאִין/ם".
[44] ק+קיי ליתא: "ר' יוסה".
[45] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי הכתיב: "חֲצָיִים" (ניקוד קנ).

כָּל (המיטמין) [הַמְטַמְּין][1]«#* בְּאֹהֶל שֶׁנֶּחֱלָקוּ וְהִכְנִיסָן לְתוֹךְ הַבַּיִת, רְ' דוֹסָא[2]«• בֶּן אַרְכִּינַס[3]^• מְטַהֵר, וַחֲכָמִים׀ מְטַמְּין. כֵּי־צַד: הַנּוֹגֵעַ בִּכְשְׁנֵי[4]# חֲצָאֵי[5]« זֵיתִים מִן הַנְּבֵילָה אוֹ נוֹשְׂאָן. וּבַמֵּת: הַנּוֹגֵעַ בְּכַחֲצִי זַיִת וּמַאֲהִיל עַל[6]« כַּחֲצִי זַיִת,[7]« אוֹ נוֹגֵעַ בְּכַחֲצִי זַיִת וְכַחֲצִי זַיִת מַאֲהִיל עָלָיו, מַאֲהִיל עַל כִּשְׁנֵי חֲצָיֵי[8]« זֵתִים, מַאֲהִיל עַל כַּחֲצִי זַיִת וְכַחֲצִי זַיִת מַאֲהִיל עָלָיו; [רְ'][9]* דוֹסָא« בֶּן אַרְכִּינַס^ מְטַהֵר, וַחֲכָמִים׀ מְטַמְּין. **ב'** אֲבָל הַנּוֹגֵעַ בְּכַחֲצִי זַיִת {וד} וְדָבָר אַחֵר מַאֲהִיל עָלָיו עַל[10]«• כַּחֲצִי זַיִת, אוֹ מַאֲהִיל עַל כַּחֲצִי זַיִת וְדָבָר[11] אַחֵר מַאֲהִיל עָלָיו עַל[12]^• כַּחֲצִי זַיִת[13]«, טָהוֹר. אָמַר׀ רְ' מֵאִיר: אַף בָּזֶה רְ' דוֹסָא^ בֶּן אַרְכִּינַס^ מְטַהֵר, וַחֲכָמִים׀ מְטַמְּין. הַכֹּל טָמֵא, חוּץ מִן הַמַּגָּע עִם[14]«• הַמַּשָּׂא, {והמ} וְהַמַּשָּׂא עִם [הָ]אֹהֶל[15]*. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁהוּא מִשֵּׁם& אֶחָד, טָמֵא. מִשְּׁנֵי שֵׁמוֹת, טָהוֹר. **ג'** מְלֹא תַרְוָוד[16]« רָקָב שֶׁנִּתְפַּזֵּר לְתוֹךְ[17]^• הַבַּיִת, הַבַּיִת {ט} טָמֵא. רְ' שִׁמְעוֹן מְטַהֵר. רְבִיעִית דָּם שֶׁנִּבְלָעָה& בְּתוֹךְ הַבַּיִת, הַבַּיִת טָהוֹר. נִבְלָעָה בַכְּסוּת, אִם מִתְכַּבֶּסֶת הַכְּסוּת[18]« וְיוֹצֵא מִמֶּנָּה רְבִיעִית דָּם, טְמֵאָה. וְאִם לָאו, טְהוֹרָה, שֶׁכָּל הַבָּלוּעַ {שא} שֶׁאֵינוּ יָכוֹל לָצֵאת, טָהוֹר. **ד'** נִשְׁפַּךְ בְּאָוֵיר, אִם הָיָה מְקוֹמוֹ קְטַפְרֵס& וְהֶאֱהִיל עַל מִקְצָתוֹ, טָהוֹר. הָיָה אֶשְׁבּוֹרֶן, אוֹ שֶׁקָּרַשׁ[19]«, טָמֵא. נִשְׁפַּךְ עַל הָאַסְקוּפָּה וְהִיא קְטַפְרֵס, בֵּין בִּפְנִים[20]« בֵּין בַּחוּץ^, וְהַבַּיִת[21]« מַאֲהִיל עָלָיו, טָהוֹר. הָיָה אֶשְׁבּוֹרֶן אוֹ שֶׁקָּרַשׁ«, טָמֵא. כָּל שֶׁבַּמֵּת, טָמֵא, חוּץ מִן הַשִּׁינַּיִם וְהַשֵּׂעָר וְהַצִּיפּוֹרֶן. וּבְשָׁעַת חִיבּוּרָן, (~~המת~~) [הַכֹּל][22]«* טָמֵא. **ה'** כֵּי־צַד: הַמֵּת בַּחוּץ[23]« וּשְׂעָרוֹ& בִּפְנִים[24]«, הַבַּיִת טָמֵא. עֶצֶם שֶׁיֵּשׁ עָלָיו [כַּזַּיִת][25]* בָּשָׂר, וְהִכְנִיס[26]« מִקְצָתוֹ בִּפְנִים[27]«• וְהַבַּיִת[28]« מַאֲהִיל עָלָיו, טָמֵא. שְׁנֵי עֲצָמוֹת וּבָהֶם[29]^• כִּשְׁנֵי חֲצָיֵי זֵיתִים[30]«, {וה} וְהִכְנִיס(ם)[31]*^ מִקְצָתָן (בתוך הבי)[32]* בִּפְנִים[33]«• וְהַבַּיִת« מַאֲהִיל [עֲלֵיהֶ]ן[34]*, טְמֵאִין[35]^•. הָיוּ תְחוּבִין בִּידֵי {א} אָדָם, טָהוֹר, שֶׁאֵין חִיבּוּרֵי[36]« אָדָם חִיבּוּר. **ו'** וְאֵי[37]« זֶה הוּא דַם תְּבוּסָה? מֵת שֶׁיָּצָא מִמֶּנּוּ שְׁמִינִית בְּחַיָּיו וּשְׁמִינִית בְּמוֹתוֹ, דִּבְרֵי׀ רְ' עֲקִיבָה. רְ' יִשְׁמָעֵאל׀ [אוֹמֵר׀][38]*: רְבִיעִית בְּחַיָּיו {ו} וּרְבִיעִית בְּמוֹתוֹ. נִיטַּל מִזֶּה וּמִזֶּה רְבִיעִית. רְ' אֶלְעָזָר בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר׀: זֶה וָזֶה כַּמַּיִם. **ז'** וְאֵי[39]« זֶה הוּא דַם תְּבוּסָה: צָלוּב שֶׁדָּמוֹ שׁוֹתֵת וְנִמְצָא תַחְתָּיו רְבִיעִית דָּם, טָמֵא. {א} אֲבָל מֵת שֶׁדָּמוֹ מְנַטֵּף[40]« וְנִמְצָא תַחְתָּיו {רב} רְבִיעִית דָּם, טָהוֹר. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵר׀: לֹא כִי, אֶלָּא הַשּׁוֹתֵת[41]«, טָהוֹר. וְהַמְנַטֵּף«, טָמֵא. **ח'** כַּזַּיִת מִן הַמֵּת, פִּתְחוֹ בְטֶפַח, וְהַמֵּת, פִּיתְחוֹ בְּאַרְבָּעָה טְפָחִים[42]«, לְהַצִּיל אֶת הַטּוּמְאָה עַל הַפְּתָחִים. אֲבָל לְהוֹצִיא אֶת[43]« הַטּוּמְאָה, בְּפוֹתֵחַ טֶפַח. וְגָדוֹל מִכַּזַּיִת, כַּמֵּת[44]«. רְ' יוֹסֵה אוֹמֵר׀: הַשִּׁיזְרָה וְהַגּוּלְגֹּלֶת, כַּמֵּת. **ט'** טֶפַח עַל טֶפַח עַל רוּם טֶפַח, מְרוּבָּע, מֵבִיא אֶת הַטּוּמְאָה, וְחוֹצֵץ בִּפְנֵי[45]«• הַטּוּמְאָה. כֵּי־צַד: בִּיב שֶׁהוּא קָמוּר תַּחַת הַבַּיִת, יֵשׁ בּוֹ פוֹתֵחַ טֶפַח וְיֵשׁ[46]« בִּיצִיאָתוֹ פוֹתֵחַ טֶפַח, טוּמְאָה בְתוֹכוֹ, הַבַּיִת טָהוֹר. טוּמְאָה בַבַּיִת, מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ טָהוֹר[47]«•. יֵשׁ בּוֹ פוֹתֵחַ טֶפַח וְאֵין בִּיצִיאָתוֹ [פּוֹתֵחַ][48]* טֶפַח, טוּמְאָה בְתוֹכוֹ, הַבַּיִת טָמֵא. טוּמְאָה בַבַּיִת, [49]* מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ טָהוֹר[50]«•. אֵין[51]«• בּוֹ פוֹתֵחַ טֶפַח וְאֵין {בי} בִּיצִיאָתוֹ פוֹתֵחַ טֶפַח, טוּמְאָה בְתוֹכוֹ, הַבַּיִת טָמֵא. טוּמְאָה בַבַּיִת, מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ טָמֵא. אֶחָד חוֹר[52]*• שֶׁחֲרָרוּהוּ מַיִם אוֹ שְׁרָצִים, אוֹ שֶׁאֲכָלַתּוּ מַלַּחַת, וְכֵן מַרְבֵּג[53]« שֶׁלַּאֲבָנִים, וְכֵן סַוָּאר[54]*«#• שֶׁלַּקּוֹרוֹת[55]*• •טָמֵא[56]^•. רְ' יְהוּדָה׀ אוֹמֵר׀: כָּל אוֹהֶל[57]^• שֶׁאֵינוּ בִּידֵי אָדָם, אֵינוּ אוֹהֶל. וּמוֹדֶה בַשְּׁקִיפִים וּבַסְּלָעִים. {פרק ג'}

הלכ' ט' **פרק ד'**

מִגְדָּל שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּאָוֵיר, טוּמְאָה בְתוֹכוֹ, כֵּלִים שֶׁבְּעוֹבְיוֹ טְהוֹרִים. טוּמְאָה בְעוֹבְיוֹ, כֵּלִים שֶׁבְּתוֹכוֹ טְהוֹרִים. רְ' יוֹסֵה אוֹמֵר׀: מַחְצָה לְמַחְצָה. הָיָה עוֹמֵד בְּתוֹךְ הַבַּיִת, טוּמְאָה בְתוֹכוֹ, [הַבַּיִת][58]* טָמֵא. טוּמְאָה בַבַּיִת, מַה[59]« שֶּׁבְּתוֹכוֹ טָהוֹר, שֶׁדֶּרֶךְ {ט} טוּמְאָה לָצֵאת וְאֵין דַּרְכָּהּ לִיכָּנֵס[60]^. כֵּלִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵין הָאָרֶץ, שֶׁבֵּינוֹ לְבֵין הַכּוֹתֶל, וְשֶׁבֵּינוֹ[61]^ לְבֵין הַקּוֹרוֹת, אִם יֵשׁ שָׁם פוֹתֵחַ טֶפַח, טְמֵאִין. {וא} וְאִם לָאו, טְהוֹרִין. טוּמְאָה שָׁם, הַבַּיִת טָמֵא. <**ב'**>[62]* תֵּיבַת הַמִּגְדָּל, יֵשׁ בָּהּ פוֹתֵחַ טֶפַח וְאֵין (~~ביציאותה~~)[63]*

---

[1] תוקן באמצעות ניקוד שווא תחת אות "מ". קס: "המיטמין". קיי: "הַמְטַמְּין". קנ: "המטמאין".
[2] ק בכולם בסיומת "ה". קנ: פעמים בסיומת "א" ופעמים בסיומת "ה".
[3] ק+קיי בכולם: המילה מתחילה באות "ה".
[4] בפרמה מנוקד: "בִּכְשְׁנֵי".
[5] קיי כלפנינו. ק: "חֲצָיֵי".
[6] קיי+קנ כלפנינו. קס (בטעות?): ?"עליו"?.
[7] קיי כלפנינו. ק: נשמט "זית-זית".
[8] קס: "חצי". קנ: "חֲצָיֵי". קיי: "חצאי".
[9] הסופר(?) תלה בין השורות. וכן ק+קיי איתא.
[10] קנ כלפנינו. קס: השמטה "כחצי-כחצי". קיי: "ועל". ובסמוך: ק כלפנינו. קיי: "ועל".
[11] קס+קיי כלפנינו. קנ: "דָבָר".
[12] קנ כלפנינו. קס+קיי: "ועל".
[13] קיי כלפנינו. ק נוסף: "אַחֵר".
[14] קיי כלפנינו. ק (בטעות?): "וּמִן".
[15] אות "ה" נוספה, וספק בידי מי. קס+קיי: "האהל". קנ: "אָהֶל".
[16] ק כלפנינו. קיי: "תורווד".
[17] ק+קיי: "בְּתוֹךְ".
[18] קיי+קנ כלפנינו. קס: "כסות".
[19] קיי כלפנינו. קס בטעות: "שֶׁקָּדַשׁ". וכן בסמוך.
[20] ק: "בֵּין מִבִּפְנִים בֵּין מִבַּחוּץ". קיי: "בין בפנים בין מבחוץ".
[21] קיי+קנ כלפנינו. קס: "הבית".
[22] הסופר(? או מגיה), העביר קווי מחיקה על "המת" וכתב מעליו "הכל". וכן ק+קיי: "הַכֹּל".
[23] קיי כלפנינו. ק: "מִבַּחוּץ".
[24] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מבפנים".
[25] הסופר(?) תלה בין השורות. וכן ק+קיי איתא.
[26] ק: "וְהִיכְנִיס". קיי: "הכניס".
[27] קיי כלפנינו. ק: "לִפְנִים".
[28] קיי+קנ כלפנינו. קס: "הבית". וכן בסמוך.
[29] ק+קיי: "וַעֲלֵיהֶם".
[30] ק כלפנינו. קיי נוסף: "בשר".
[31] אות "ס" גורדה, לא ידוע בידי מי. קנ: "וְהִכְנִיס". קס+קיי: "הכניס".
[32] סומן בגרשים למחיקה, וכן גורדה אות "ב" הראשונה וגם אות "י" האחרונה, אולי בידי הסופר. ק+קיי ליתא.
[33] קנ כלפנינו. ק: "לִפְנִים".
[34] הסופר תלה "ן". וכן ק+קיי: "עֲלֵיהֶן".
[35] ק+קיי: "טָמֵא".
[36] קיי+קנ כלפנינו. קס: "_יבורי".
[37] ק כלפנינו. קיי: "איי". וראו בהלכה הבאה.
[38] נוסף בין השורות, אולי בידי הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[39] ק כלפנינו. קיי: "איי". וראו בהלכה הקודמת.
[40] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?"מיטף"?.
[41] קיי כלפנינו. ק: "שׁוֹתֵת טָהוֹר וּמְנַטֵּף טָמֵא".
[42] קיי+קנ כלפנינו. קס בטעות "טפחיים".
[43] ק כלפנינו. קיי נשמט "הטומאה-הטומאה".
[44] קס כלפנינו. קנ: "בַּמֵּת". קיי: "המת".
[45] קיי כלפנינו. ק: "מִפְּנֵי".
[46] ק בטעות?: "ואין". קיי: נשמט "טפח-טפח".
[47] ק כלפנינו. קיי נוסף: "שדרך הטומאה לצאת ואין דרכה להכנס".
[48] הסופר תלה בין השורות. וכן ק+קיי איתא.
[49] מכאן עד סוף העמודה נכתב בידי סופר אחר.
[50] ק כלפנינו. קיי נוסף: "שדרך הטומאה לצאת ואין דרכה להכנס".
[51] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ואין".
[52] הסופר כתב מילה זו בשוליים ובצמוד לשורה, וייתכן שמילה זו היא תוספת. ק+קיי ליתא.
[53] קיי+קנ כלפנינו. קס (בטעות?): ?"מרגב"?
[54] אות "ס" מתוקנת ע"י הסופר(?), אולי מאות "ת"? וצ"ע. הסופר(?) גם כתב וניקד בשוליים "סַוָּאר". וצ"ע. ק+קיי: "צְבַר" (ניקוד קנ).
[55] מהמילה "שלקורות" ועד לאחר המילים "פרק ד'" נכתב בכתב קטן יותר, אך כנראה בידי הסופר שהשלים את סיום עמודה זו. וצ"ע.
[56] ק+קיי ליתא: "טמא" (ובהבנת העניין נראה שעדיף שלא לגרוס מילה זו).
[57] ק+קיי ליתא: "אוהל".
[58] מגיה(?) תלה בין השורות. וכן ק+קיי איתא.
[59] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "מה".
[60] ק+קיי: "לְהִיכָּנֵס" (קיי: "להכנס").
[61] קנ כלפנינו. קס+קיי: "שֶׁבֵּינוֹ".
[62] הוספתי את סימן ההלכה לפי ק+קיי, וגם בפרמה מסומן כאן ":" לסיום/תחילת הלכה.
[63] המילה סומנה למחיקה כי נכתבה שוב להלן.

בְּיִצִיאָתָהּ פּוֹתֵחַ טֶפַח, טוּמְאָה בְּתוֹכָהּ, {הב}*[1] הַבַּיִת טָמֵא. טוּמְאָה[2]« בַּבַּיִת, מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ (טמא)*[3] טָהוֹר, שֶׁדֶּרֶךְ טוּמְאָה לָצֵאת וְאֵין דַּרְכָּהּ לִיכָּנֵס[4]^. רְ׳ יוֹסֵה מְטַהֵר, [5]« מִפְּנֵי שֶׁהוּא יָכוֹל [6]« לְהוֹצִיאָהּ חֲצָאִים[7]^ אוֹ לְשׂוֹרְפָהּ {ב} בִּמְקוֹמָהּ. **ג׳** הָיָה עוֹמֵד לְתוֹךְ[8]^• הַפֶּתַח וְנִיפְתַּח לַחוּץ: טוּמְאָה בְּתוֹכוֹ, הַבַּיִת טָהוֹר; טוּמְאָה בַּבַּיִת, מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ טָמֵא, שֶׁדֶּרֶךְ טוּמְאָה לָצֵאת וְאֵין דַּרְכָּהּ לִיכָּנֵס^. הָיְתָה מֵיכְנֶה[9]^#• שֶׁלּוֹ מְשׁוּכָה לְאַחֲרָיו[10]« [11]« שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת, טוּמְאָה שָׁם כְּנֶגֶד הַקּוֹרוֹת, הַבַּיִת טָהוֹר. בְּמֵי[12]# דְּבָרִים אֲמוּרִים, בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ שָׁם פּוֹתֵחַ טֶפַח, (אינה)*[13] (אֲבָל אֵין בּוֹ פּוֹתֵחַ טֶפַח)[14]« אֵינָהּ[15] יוֹצְאָה[16]«, וְהַמִּגְדָּל[17]« בָּא בְּמִידָּה[18]«•.

הל׳ ג׳ **פרק ה׳**

תַּנּוּר שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּתוֹךְ הַבַּיִת וְעֵינוֹ {ק} קְמוּרָה לַחוּץ, וְהֶאֱהִילוּ עָלָיו קוֹבְרֵי הַמֵּת, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: הַכֹּל טָמֵא. וּבֵית[19]^ הִלֵּל אוֹ?מְ?רִים[20]*: הַתַּנּוּר טָמֵא וְהַבַּיִת טָהוֹר. רְ׳ עֲקִיבָה אוֹמֵר: אַף הַתַּנּוּר טָהוֹר. **ב׳** אֲרוּבָּה שֶׁבֵּין הַבַּיִת לָעֲלִיָּיה, וּקְדֵירָה נְתוּנָה עָלֶיהָ וּנְקוּבָה בְּכוֹנֵס מַשְׁקֶה, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: הַכֹּל טָמֵא. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: הַקְּדֵירָה[21]« טְמֵאָה, וַעֲלִיָּיה טְהוֹרָה. רְ׳ עֲקִיבָה אוֹ?מֵ?ר[22]*: אַף הַקְּדֵירָה« {טה} טְהוֹרָה. **ג׳** הָיְתָה שְׁלֵימָה, בֵּית (שמי)*[23] הִלֵּל אוֹמְרִים: מַצֶּלֶת עַל הַכֹּל. וּבֵית[24]^ שַׁמַּי אוֹמְרִים: אֵינָהּ מַצֶּלֶת אֶלָּא עַל [הָ]אוֹכָלִים[25]*« וְעַל« {המ} הַמַּשְׁקִים« וְעַל כְּלִי חֶרֶשׂ. חָזְרוּ בֵית הִלֵּל לְהוֹרוֹת כְּדִבְרֵי בֵית שַׁמַּי. **ד׳** לָגִין שֶׁהוּא מָלֵא מַשְׁקִין טְהוֹרִין, הַלָּגִין טָמֵא טוּמְאַת שִׁבְעָה, וְהַמַּשְׁקִין טְהוֹרִין. וְאִם[26]^ פִּינָּן לְכֶלִי אַחֵר[27]«, טְמֵאִין. הָאִשָּׁה שֶׁהִיא לָשָׁה בָּעֲרֵיבָה, הָאִשָּׁה וְהָעֲרֵיבָה טְמֵאִין טוּמְאַת שִׁבְעָה, וְהַבָּצֵק טָהוֹר. וְאִם^ פִּינַּתּוּ לְכֵלִי אַחֵר«, טָמֵא. וְחָזְרוּ[28]^ בֵית הִלֵּל לְהוֹרוֹת כְּדִבְרֵי בֵית שַׁמַּי. **ה׳** הָיוּ כְלֵי גְלָלִים, כְּלֵי אֲבָנִים, כְּלֵי אֲדָמָה, הַכֹּל טָהוֹר. הָיָה כְלִי טָהוֹר לַקּוֹדֶשׁ וְלַחַטָּאת, הַכֹּל טָהוֹר[29]«•, שֶׁהַכֹּל נֶאֱמָנִין עַל הַחַטָּאת, מִפְּנֵי שֶׁהַכֵּלִים טְהוֹרִים וּכְלֵי חֶרֶשׂ טְהוֹרִים מַצִּילִין עִם דְּפָנוֹת אֲהָלִים. **ו׳** כֵּי־צַד: הַבּוֹר וְהַ[חַ]דּוּת*[30] שֶׁבַּבַּיִת, וּכְפֵישָׁה[31]«# נְתוּנָה עָלָיו, טָהוֹר. {א} אִם[32]« הָיְתָה בְּאֵר (חֲלוּקָה) [חֲלָקָה][33]*#, אוֹ כַוֶּורֶת פְּתוּחָה[34]^•, וּכְפֵישָׁה[35]« נְתוּנָה עָלֶיהָ, טָמֵא. אִם[36]« הָיָה[37] {נ} נֶסֶר חָלָק, אוֹ[38]« סְרִידָה[39]# שֶׁאֵין לָהּ גַּפַּיִם, {ט} טָהוֹר, שֶׁאֵין הַכֵּלִים מַצִּילִין עִם דְּפָנוֹת אֲהָלִים עַד שֶׁיְּהֵא לָהֶם דְּפָנוֹת. כַּמָּה תְהֵא הַדֶּפֶן[40]«#•, טֶפַח. הָיָה לָהּ חֲצִי טֶפַח מִיכָּן וַחֲצִי טֶפַח מִיכָּן, אֵינָהּ דֹּפֶן[41]^, עַד שֶׁיְּהֵא לָהּ טֶפַח מִמָּקוֹם אֶחָד. **ז׳** כַּשֵּׁם שֶׁמַּצִּילִים מִבִּפְנִים, כָּךְ מַצִּילִין מִבַּחוּץ. כֵּי־צַד: {כפ} כְּפֵישָׁה שֶׁהִיא נְתוּנָה עַל יְתֵידוֹת מִבַּחוּץ, טוּמְאָה תַחְתֶּיהָ, הַכֵּלִים[42]^ שֶׁבַּכְּפֵישָׁה[43]« {טה} טְהוֹרִים. וְאִם[44]^ הָיָה כוֹתֶל חָצֵר אוֹ כוֹתֶל גִּינָּה[45]^, אֵינוּ מַצִּיל. קוֹרָה שֶׁהִיא נְתוּנָה מִכּוֹתֶל[46]« לַכּוֹתֶל וּקְדֵירָה תְלוּיָה בָהּ, {טומ} טוּמְאָה תַחְתֶּיהָ, כֵּלִי[ם]*[47] שֶׁבַּקְּדֵירָה, רִבִּי עֲקִיבָה מְטַהֵר, וַחֲכָמִים מְטַמְּאִים.

הל׳ ז׳ **פרק ו׳**

אָדָם וְכֵלִים נַעֲשִׂים אֲהָלִים לְטַמֵּא, אֲבָל לֹא לְטַהֵר. כֵּי־צַד: אַרְבָּעָה נוֹשְׂאִין אֶת הַנֶּרְוָוד[48]«§, טוּמְאָה תַחְתָּיו, כֵּלִים שֶׁעַל גַּבָּיו טְמֵאִים. טוּמְאָה עַל גַּבָּיו, כֵּלִים שֶׁתַּחְתָּיו טְמֵאִים. וְרִבִּין[49]^ אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר. נָתוּן עַל אַרְבָּעָה כֵלִים, אֲפִילוּ כְלֵי גְלָלִים, כְּלֵי אֲבָנִים, וּכְלֵי[50]^ אֲדָמָה, טוּמְאָה תַחְתָּיו, {א} כֵּלִים שֶׁעַל גַּבָּיו טְמֵאִין. טוּמְאָה עַל גַּבָּיו, כֵּלִים שֶׁתַּחְתָּיו טְמֵאִים. נָתוּן עַל אַרְבַּעַת[51] אֲבָנִים, אוֹ עַל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים, טוּמְאָה תַחְתָּיו, כֵּלִים שֶׁעַל גַּבָּיו טְהוֹרִים. טוּמְאָה עַל גַּבָּיו, כֵּלִים שֶׁתַּחְתָּיו טְהוֹרִים. **ב׳** קוֹבְרֵי הַמֵּת שֶׁהָיוּ עוֹבְרִין בְּאַכְסַדְרָא[52]^, וְהֵגִיף אֶחָד מֵהֶן אֶת הַדֶּלֶת וּסְמָכוֹ בַּמַּפְתֵּחַ, אִם

---

[1] אות "ב" שבשומר השורה מסופקת בפרמה.
[2] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "טומאה".
[3] הסופר(?) סימן למחיקה באמצעות גרשים וגירוד חלקי של המילה. וכן ק+קיי ליתא.
[4] ק+קיי: "לְהִיכָּנֵס" (קיי: "להכנס"). וכן להלן.
[5] קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף ("וחכומיםו"). וצ"ע.
[6] קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף: "לצאת". וצ"ע.
[7] ק+קיי: "חֲצָיִים" (ניקוד קנ).
[8] ק+קיי: "בְּתוֹךְ".
[9] בפרמה רק אות "נ" מנוקדת, ובסגול, וניסיתי לנקד את השאר. ק+קיי: "מֶכְנֶה" (ניקוד קנ).
[10] קיי+קנ כלפנינו. קס: "לאחוריו".
[11] קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף: "הבית". וצ"ע.
[12] קס+קיי הכתיב כלפנינו, וכך ניקד נקדן פרמה במקומות אחרים. קנ ניקד: "בַּמֵּי" אולי מפני שגרס "בַּמֶּה".
[13] הסופר(?) סימן בגרשים למחיקה. וראו בהערה הבאה.
[14] המילים "אבל אין בו פותח טפח" לא קיימות בנוסח ק+קיי, ומגיה בפרמה סימנן למחיקה באמצעות עיגולים לפני ואחרי המילים. ואמנם נראה שגרסת המשנה שהייתה שגורה על לשונו של סופר פרמה לא כללה מילים אלו ולכן כתב בתחילה את המילה "אינה" בצמוד למילים "פותח טפח". לאחר מכן שם לב שבספר שממנו מעתיק כן קיימות מילים נוספות אלו, ולכן מחק את "אינה" והוסיף מילים אלו. וצ"ע.
[15] קס+קיי כלפנינו. קנ אולי: "וְאֵינָהּ".
[16] ק כלפנינו. קיי הכתיב: "יוצא".
[17] קיי+קנ כלפנינו. קס: "המגדל".
[18] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?"במדינה"?. וצ"ע.
[19] קנ כלפנינו. קס+קיי: "בית".
[20] ק+קיי כלפנינו. אות "מ" מסופקת בפרמה.
[21] קיי כלפנינו. ק: "קְדֵירָה". וכן בסמוך.
[22] ק+קיי כלפנינו. אות "מ" מסופקת בפרמה.
[23] הסופר(?) סימן למחיקה בגרשים וגם גירד חלק מהמילה. וכן ק+קיי ליתא.
[24] קנ כלפנינו. קס+קיי: "בית".
[25] אות "ה" נתלתה, אולי ע"י הסופר. ק: "אֳכָלִים וּמַשְׁקִים". קיי: "האכלים ועל המשקים".
[26] ק+קיי: "אִם". וכן להלן.
[27] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?"אחד"?. וכן בסמוך.
[28] ק+קיי: "חָזְרוּ".
[29] קיי כלפנינו. ק נוסף: "לַקּוֹדֶשׁ".
[30] אות "ח" נתלתה, אולי בידי הסופר. וכן ק+קיי: "וְהַחַדּוּת".
[31] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק: "וּכְפִשָּׁה" (ניקוד קנ). קיי: !"ובשיפה"!.
[32] קיי כלפנינו. ק ליתא: "אם".
[33] תוקן באמצעות ניקוד אות "ל" בפתח (וגם אות "ח" בקמץ). קס+קיי: "חלקה". קנ: "חֲלוּקָה".
[34] קנ כלפנינו. קס+קיי: "פחותה".
[35] קיי+קנ כלפנינו. קס: "וכפשה".
[36] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "אם".
[37] קס+קיי כלפנינו. קנ: "הָיְתָה".
[38] קיי+קנ כלפנינו. קס: "וסרידה".
[39] בפרמה מנוקד: "סְרֵידַה".
[40] ק הכתיב כלפנינו, וכך ניקד קנ. קיי: "הדופן".
[41] ק+קיי בכתיב מלא: "דּוֹפֶן".
[42] ק+קיי: "כֵּלִים".
[43] קיי+קנ כלפנינו. קס: "שביכפישה".
[44] ק+קיי: "אִם".
[45] ניקדתי לפי הכתיב בפרמה. ק+קיי: "גַּנָּה".
[46] קיי כלפנינו. ק: "בֵּין כּוֹתֶל".
[47] אות "ם" נתלתה, אולי בידי הסופר. וכן ק+קיי.
[48] ק: "הַנֶּרְבַּד". קיי: "הנרוור". בפרמה מפורש בשוליים: "שׂרִיגַה", ואית דאמרי ארונו {שלִ?סֵ?ת} <שלמֵת> שנישא במוטות".
[49] ק+קיי: "רְבִּי".
[50] ק+קיי: "כְּלֵי".
[51] קס+קיי כלפנינו. קנ: ספק כלפנינו, ספק "אַרְבַּע" (הניקוד תוקן בקאופמן, וספק בידי מי).
[52] ק+קיי בסיומת "ה".

יָכוֹל הַדֶּלֶת[1]« לַעֲמוֹד בִּפְנֵי עַצְמוֹ, טָהוֹר. אִם^[2] לָאו, טָמֵא. וְכֵן חָבִית שֶׁלִּגְרוֹגְרוֹת אוֹ קוּפָּה שֶׁלַּתֶּבֶן שֶׁהֵן^[3]• נְתוּנִין^ בַּחַלּוֹן, אִם יְכוֹלִים הַגְּרוֹגְרוֹת וְהַתֶּבֶן לַעֲמוֹד בִּפְנֵי עַצְמָם, טְהוֹרִים[4]«. וְאִם לָאו, טְמֵאִים«. בַּיִת שֶׁחֲצָצוֹ בַקִּינְקִינִין וְטָח בַּטִּיט, אִם יָכוֹל הַטִּיַּיח^[5] לַעֲמוֹד בִּפְנֵי עַצְמוֹ, טָהוֹר. וְאִם לָאו, טָמֵא. **ג׳** כּוֹתֶל הַמְשַׁמֵּשׁ אֶת הַבַּיִת, יִדּוֹן {מ} מַחְצָה לְמַחְצָה. כֵּי־צַד: כּוֹתֶל שֶׁהוּא לְאָוִיר וְטוּמְאָה^[6] לְתוֹכוֹ^[7]•, מֵחֶצְיוֹ וְלִפְנִים, הַבַּיִת טָמֵא, וְהָעוֹמֵד מִלְמַעְלָן טָהוֹר. מֵחֶצְיוֹ וְלַחוּץ, הַבַּיִת טָהוֹר, וְהָעוֹמֵד מִלְמַעְלָן טָמֵא. {מח} מַחְצָה לְמַחְצָה, הַבַּיִת טָמֵא. וְהָעוֹמֵד^[8] {מ} מִלְמַעְלָן, רְ׳ מֵאִיר מְטַמֵּא, וַחֲכָמִוים| מְטַהֲרִין. רְ׳ יְהוּדָה אוֹומֵרו|: כָּל הַכּוֹתֶל לַבַּיִת. **ד׳** כּוֹתֶל שֶׁבֵּין שְׁנֵי בָתִּים וְטוּמְאָה^[9] בְתוֹכוֹ[10]«, בַּיִת הַקָּרוֹב[11]« לַטּוּמְאָה, טָמֵא. קָרוֹב[12]« לְטַהֲרָה[13]«•, טָהוֹר. מַחְצָה לְמַחְצָה, שְׁנֵיהֶם טְמֵאִין. טוּמְאָה בְּאֶחָד מֵהֶן וְכֵלִים בַּכּוֹתֶל, מֵחֶצְיוֹ וּכְלַפֵּי טוּמְאָה, טְמֵאִין. מֵחֶצְיוֹ[14]« וּכְלַפֵּי טַהֲרָה[15]«, טְהוֹרִים. מַחְצָה לְמַחְצָה, (שניהן) [הֲרֵי הֵן][16]* טְמֵאִין. מַעֲזֵיבָה שֶׁבֵּין הַבַּיִת לַעֲלִיָּיה, וְטוּמְאָה^[17] לְתוֹכָהּ[18]«, מֵחֶצְיָהּ וּלְמַטָּן, הַבַּיִת טָמֵא וְהָעֲלִיָּיה טְהוֹרָה. מֵחֶצְיָיהּ וּלְמַעְלָן, הָעֲלִיָּיה טְמֵאָה וְהַבַּיִת טָהוֹר. מַחְצָה לְמַחְצָה, שְׁנֵיהֶם טְמֵאִים. טוּמְאָה בְאֶחָד מֵהֶן וְכֵלִים בְּמַעֲזֵיבָה, מֵחֶצְיָהּ וּכְלַפֵּי טוּמְאָה, טְמֵאִין. מֵחֶצְיָיהּ וּכְלַפֵּי טַהֲרָה[19]«, טְהוֹרִין. מַחְצָה לְמַחְצָה, הֲרֵי הֵן טְמֵאִין. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל הַמַּעֲזֵיבָה לַעֲלִיָּיה. **ה׳** טוּמְאָה בֵין הַקּוֹרוֹת וְתַחְתֶּיהָ כִּקְלִיפַּת הַשּׁוּם, אִם יֶשׁ שָׁם פּוֹתֵחַ טֶפַח, הַכֹּל טָמֵא. אֵין שָׁם פּוֹתֵחַ טֶפַח, רוֹאִין אֶת הַטּוּמְאָה כְּאִילּוּ הִיא אוֹטֵם. הָיְתָה נִרְאֵית בְּתוֹךְ הַבַּיִת, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, הַבַּיִת טָמֵא. **ו׳** בַּיִת הַמְשַׁמֵּשׁ אֶת הַכּוֹתֶל, יִדּוֹן כִּקְלִיפַּת הַשּׁוּם. כֵּי־צַד: כּוֹתֶל שֶׁבֵּין שְׁנֵי כוּכִין, אוֹ בֵין שְׁתֵּי[20]« מְעָרוֹת, טוּמְאָה בַבָּתִּים וְכֵלִים[21]** בַּכּוֹתֶל {וע} וַעֲלֵיהֶם כִּקְלִיפַּת הַשּׁוּם, טְהוֹרִים. טוּמְאָה בַכּוֹתֶל וְכֵלִים בַּבָּתִּים וַעֲלֵיהֶן כִּקְלִיפַּת הַשּׁוּם, טְהוֹרִין. טוּמְאָה תַחַת הָעַמּוּד, {ט} טוּמְאָה בוֹקַעַת וְעוֹלָה, וּבוֹקַעַת[22]« וְיוֹרֶדֶת. **ז׳** כֵּלִים שֶׁתַּחַת הַפֶּרַח, טְהוֹרִים. רְ׳ יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי מְטַמֵּא. (הטומאה)[23]* הַטּוּמְאָה[24]« בַּכֵּלִים$ שֶׁתַּחַת הַפֶּרַח, אִם יֶשׁ שָׁם פּוֹתֵחַ טֶפַח, טְמֵאִים. וְאִם לָאו, טְהוֹרִין. שְׁנֵי פַּרְדִּיסְקִין^[25]• זֶה בְצַד זֶה, אוֹ זֶה עַל גַּבֵּי זֶה, נִפְתַּח אֶחָד מֵהֶן, הוּא וְהַבַּיִת טָמֵא, וַחֲבֵירוֹ טָהוֹר. {רוא} רוֹאִין אֶת הַפַּרְדִּיסְקִים[26]«§• כְּאִילּוּ הֵן^[27]• אוֹטֶם, יִדּוֹן מַחְצָה לְמַחְצָה לְהָבִיא אֶת הַטּוּמְאָה לַבַּיִת.

הל׳ ז׳   פרק ז׳

הַטּוּמְאָה בַכּוֹתֶל, וּמְקוֹמָהּ טֶפַח עַל [28]* טֶפַח וְעַל^[29] רוּם טֶפַח, כָּל הָעֲלִיּוֹת שֶׁעַל גַּבָּהּ, {אפ} אֲפִילּוּ הֵן עֶשֶׂר, טְמֵאוֹת. הָיְתָה עֲלִיָּיה אַחַת עַל גַּבֵּי שְׁנֵי בָתִּים, הִיא טְמֵאָה, וְכָל הָעֲלִיּוֹת שֶׁעַל גַּבָּהּ, טְהוֹרוֹת. כּוֹתֶל שְׁנוֹת[30]«&, טוּמְאָה בוֹקַעַת וְעוֹלָה, וּבוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת[31]*. נֶפֶשׁ אֲטוּמָה, הַנּוֹגֵעַ בָּהּ מִן {ה} הַצְּדָדִים, טָהוֹר, מִפְּנֵי שֶׁהַטּוּמְאָה בוֹקַעַת וְעוֹלָה, וּבוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת. וְאִם^[32] הָיָה מְקוֹם הַטּוּמְאָה טֶפַח עַל טֶפַח עַל רוּם טֶפַח, הַנּוֹגֵעַ בָּהּ מִכָּל מָקוֹם, (טפח)[33]* טָמֵא, מִפְּנֵי שֶׁהִיא כְקֶבֶר סָתוּם. סָמַךְ לָהּ סוּכּוֹת, {ט} טְמֵאוֹת. רְ׳ יְהוּדָה מְטַהֵר. **ב׳** כָּל שִׁיפּוּעֵי אֳהָלִים, כָּאֳהָלִים. אוֹהֶל שֶׁהוּא שׁוֹפֵעַ וְיוֹרֵד, וְכָלֶה עַד כַּאֶצְבַּע[34]«, טוּמְאָה בָאוֹהֶל[35]«, כֵּלִים שֶׁתַּחַת הַשִּׁיפּוּעַ, טְמֵאִים. טוּמְאָה תַחַת הַשִּׁיפּוּעַ, כֵּלִים שֶׁבָּאֹהֶל, טְמֵאִים. טוּמְאָה מִתּוֹכוֹ, הַנּוֹגֵעַ בּוֹ [מִתּוֹכוֹ][36]* טָמֵא טוּמְאַת שִׁבְעָה, וּמֵאַחֲרָיו[37]«, טָמֵא טוּמְאַת עֶרֶב. טוּמְאָה מֵאֲחוֹרָיו«, הַנּוֹגֵעַ בּוֹ מֵאַחֲרָיו« טָמֵא טוּמְאַת שִׁבְעָה, וּמִתּוֹכוֹ, טָמֵא טוּמְאַת עֶרֶב. כַּחֲצִי זַיִת מִתּוֹכוֹ וְכַחֲצִי זַיִת מֵאַחֲרָיו«, הַנּוֹגֵעַ בּוֹ, בֵּין מִתּוֹכוֹ בֵּין

---

[1] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ל הדלת". (כנראה קס עמד לדלג על המילה "הדלת", אך לבסוף כתבה.
[2] ק+קיי: "וְאִם".
[3] ק+קיי: "שֶׁהִיא נְתוּנָה".
[4] קיי+קנ כלפנינו. קס: "טהור". ובסמוך: "טמא".
[5] ק+קיי הכתיב: "הַטִּיַּח".
[6] ק+קיי: "וְהַטּוּמְאָה".
[7] ק+קיי: "בְּתוֹכוֹ".
[8] קנ כלפנינו. קס+קיי: "העומד".
[9] ק+קיי: "וְהַטּוּמְאָה".
[10] קיי כלפנינו. ק: "לְתוֹכוֹ".
[11] קיי+קנ כלפנינו. קס: "קרוב".
[12] קס: ?"ובית קרוב"? קיי+קנ: "וְהַקָּרוֹב".
[13] קיי+קנ כלפנינו. קס: "לטהורה".
[14] קיי כלפנינו. ק: "וּמֵחֶצְיוֹ".
[15] קיי+קנ כלפנינו. קס: "טהורה".
[16] הסופר(?) העביר קוים למחיקת אותיות "שני" ותלה מעליהן "הרי". וכן ק+קיי: "הרי הן".
[17] ק+קיי: "וְהַטּוּמְאָה".
[18] ק כלפנינו. קיי: "בתוכה".
[19] קיי+קנ כלפנינו. קס: "טהורה".
[20] קיי כלפנינו. ק: "שְׁנֵי".
[21] ק+קיי כלפנינו ("וכלים"). סופר פרמה כתב בתחילה "וכותל". לאחר מכן תיקן עצמו(?) באמצעות הפיכת אות "ו" להיות "ל", תליית "י" אחריה, הפיכת "ת" להיות "ם" ומחיקת אות "ל" האחרונה.
[22] קיי+קנ כלפנינו. קס: "בוקעת".
[23] הסופר(?) סימן למחיקה בגרשים.
[24] קיי+קנ כלפנינו. קס בכתיב חסר: "טומא".
[25] קנ כלפנינו. קס+קיי הכתיב: "פרדסקין/ס".
[26] קס+קיי: "הפרדסקין/ס". קנ: "הַפַּרְדִּיסְקָן". וצ"ע למה קנ שינה מדלעיל. עניין נוסף: בפרמה מפורש בשוליים (אולי בידי הסופר?): "חלונות אטומות".
[27] ק+קיי: "הוּא".
[28] מגיה(?) טעה ותלה כאן "רום", ולאחר מכן מחק. וכן ק+קיי ליתא.
[29] ק+קיי: "עַל".
[30] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי+קנ כלפנינו. קס ספק: "שנית/שנות".
[31] אות "ר" דומה בטעות לאות "ד". ק+קיי: "וְיוֹרֶדֶת".
[32] ק+קיי: "אִם".
[33] הסופר(?) סימן למחיקה בגרשים וגם גירד חלקית. וכן ק+קיי ליתא.
[34] קיי כלפנינו. ק ספק מתוקן: "באצבע/כאצבע".
[35] קנ כלפנינו. קס הכתיב: "באהל". קיי: "לאהל".
[36] נתלה ע"י הסופר(?). וכן קיי. ק נשמט: "הנוגע בו מתוכו".
[37] ק בכולם: "מֵאַחֲרָיו/וּמֵאַחֲרָיו". קיי בכולם: "מֵאֲחוֹרָיו/וּמֵאֲחוֹרָיו".

מֵאֲחוֹרָיו«, טָמֵא טוּמְאַת עֶרֶב. **ג׳** מִקְצָתוֹ מְרוּדָּד& עַל הָאָרֶץ, טוּמְאָה תַחְתָּיו אוֹ עַל גַּבָּיו, טוּמְאָה בוֹקַעַת וְעוֹלָה, {וב} וּבוֹקַעַת«[1] וְיוֹרֶדֶת. אוֹהֶל^[2] שֶׁהוּא נָטוּי {בע} בָּעֲלִיָּיה, מִקְצָתוֹ מְרוּדָּד*[3] עַל (העלייה)*[4] {א}*[5] הָאֲרוּבָּה שֶׁבֵּין הַבַּיִת לָעֲלִיָּיה, ר׳ יוֹסֵה אוֹמֵר: מַצִּיל. ר׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֵינוּ מַצִּיל, עַד שֶׁיְּהֵא«[6] נָטוּי כְּנְטִיַּית הָאֹהֶל.[7] **ד׳** הַמֵּת בַּבַּיִת וּבוֹ פְּתָחִים הַרְבֵּה, כּוּלָּם טְמֵאִים«[8]. נִפְתַּח אֶחָד מֵהֶן, הוּא טָמֵא וְכוּלָּם טְהוֹרִים. חָשַׁב לְהוֹצִיאוֹ בְּאֶחָד מֵהֶן, אוֹ בַחַלּוֹן שֶׁיֵּשׁ^[9]• בּוֹ^ אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה טְפָחִים, הִצִּיל עַל הַפְּתָחִים. בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: עַד שֶׁלֹּא יַחְשׁוֹב יָמוּת הַמֵּת. וּבֵית^[10] הִלֵּל <אוֹמְרִים>*[11]: אַף מִשֶּׁיָּמוּת^[12]•. הָיָה סָתוּם וְנִמְלַךְ לְפוֹתְחוֹ, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: כְּשֶׁיִּפְתַּח אַרְבָּעָה טְפָחִים. וּבֵית^[13] הִלֵּל אוֹמְרִים: כְּשֶׁיַּתְחִיל. וּמוֹדִין בְּפוֹתֵחַ «[14] כַּתְּחִילָּה, שֶׁיִּפְתַּח אַרְבָּעָה טְפָחִים. **ה׳** הָאִשָּׁה שֶׁהִיא מְקַשָּׁה לֵילֵד וְהוֹצִיאוּהָ מִבַּיִת {ל} לְבַיִת, הָרִאשׁוֹן טָמֵא בְּסָפֵק, וְהַשֵּׁנִי וַדַּיִי«[15]. אָמַר ר׳ יְהוּדָה: אֵימָתַיִ^[16], בִּזְמַן שֶׁהִיא נִיטֶּלֶת בַּגַּפַּיִם. אֲבָל אִם הָיְתָה מְהַלֶּכֶת, הָרִאשׁוֹן טָהוֹר, שֶׁמִּשֶּׁנִּפְתַּח הַקֶּבֶר אֵין פְּנַיִי לְהַלֵּךְ. אֵין (לנ)*[17] לִנְפָלִים פְּתִיחַת הַקֶּבֶר^[18], עַד {שיע} שֶׁיַּעֲגִילוּ רֹאשׁ כַּפִּיקָה[19]. **ו׳** יָצָא הָרִאשׁוֹן מֵת וְהַשֵּׁנִי חַי, טָהוֹר. הָרִאשׁוֹן חַיִ וְהַשֵּׁינִי מֵת, טָמֵא. ר׳ מֵאִיר אוֹמֵר: בְּשָׁפִיר«[20] אֶחָד, טָמֵא, בִּשְׁנֵי«[21] שְׁפִירִים, טָהוֹר. **ז׳** הָאִשָּׁה שֶׁהִיא מְקַשָּׁה לֵילֵד, מְחַתְּכִים אֶת הַוֶּולָד בְּמֵיעֶיהָ וּמוֹצִיאִין אוֹתוֹ אֵיבָרִים אֵיבָרִים, מִפְּנֵי שֶׁחַיֶּיהָ {קוד} קוֹדְמִים לְחַיָּיו. יָצָא רוּבּוֹ, אֵין נוֹגְעִים בּוֹ, שֶׁאֵין דּוֹחִין נֶפֶשׁ מִפְּנֵי נֶפֶשׁ.

הל׳ ז׳

פרק ח׳

יֵשׁ מְבִיאִין אֶת הַטּוּמְאָה וְחוֹצְצִין, {מב} מְבִיאִין וְלֹא חוֹצְצִין, חוֹצְצִין וְלֹא מְבִיאִין, לֹא מְבִיאִין וְלֹא חוֹצְצִין. אֵלּוּ מְבִיאִים וְחוֹצְצִין: הַשִּׁידָּה וְהַתֵּיבָה וְהַמִּגְדָּל, כַּוֶּורֶת הַקַּשׁ, כַּוֶּורֶת[22] הַקָּנִים, וּבוֹר סְפִינָה אֲלֶכְּסַנְדְּרִית, שֶׁיֵּשׁ לָהֶם שׁוּלַיִים וְהֵם מַחֲזִיקִין אַרְבָּעִים סְאָה^[23]• בַּלַּח^, שֶׁהֵן כּוֹרַיִים בַּיָּבֵשׁ. וִירִיעָה, וּסְקוּרְטְיַא&^[24], וּקְטְבוּלְיָא#^[25], וְסָדִין, וּמַפָּץ, וּמַחְצֶלֶת, שֶׁהֵן עֲשׂוּיִן אֳהָלִים#[26]•, וַעֲדַר {ב} בְּהֵמָה טְמֵאָה וּטְהוֹרָה, וּמְכוֹנוֹת#[27] חַיָּה, וְהָעוֹף^[28]• (ששבן) [שֶׁשָּׁכַן]*[29], •••וְהָעוֹשֶׂה מְקוֹם לְבֵנָה {ב} בַשְּׁבִילִין*[30]•••, וְהָאֵרוּס#^[31] וְהַקִּיסוֹס#[32], וִירִיקַת#«[33]• חֲמוֹר, וְדַלַּעַת יְוָונִית, וַאֲכָלִים#[34]• טְהוֹרִין. ר׳ יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי לֹא הָיָה מוֹדֶה בָּאֳכָלִים#• טְהוֹרִין, חוּץ מִן הָעִיגּוּל שֶׁלַּדְּבֵילָה. **ב׳** וְהַזִּיזִים^[35], וְהַגִּיזְרָיוֹת&, וְהַשּׁוֹבָכוֹת, וְהַשְּׁקִיפִים, וְהַסְּלָעִין, וְהַגְּחִירִים§[36], וְהַשְּׁנָנִים«[37]•§, וְהַסְּכָכוֹת, וְהַפְּרָעוֹת, שֶׁהֵן יְכוֹלִין לְקַבֵּל מַעֲזֵיבָה (רַבָּה) [רַכָּה]*[38]•, דִּבְרֵי ר׳ מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מַעֲזֵיבָה בֵּינוֹנִית«[39]. אֵלּוּ הֵן {הסכ} הַסְּכָכוֹת: אִילָן שֶׁהוּא מֵסֵךְ& עַל הָאָרֶץ. וּפְרָעוֹת«[40]: הַיּוֹצְאוֹת מִן הַגָּדֵר. **ג׳** וְאֵלּוּ^[41] מְבִיאִין וְלֹא חוֹצְצִין: הַשִּׁידָּה, וְהַתֵּיבָה, {ו} וְהַמִּגְדָּל, וְכַוֶּורֶת^[42] קַשׁ^, וְכַוֶּורֶת קָנִים^[43], וּבוֹר סְפִינָה אֲלֶכְּסַנְדְּרִית, שֶׁיֵּשׁ$ לָהֶן שׁוּלַיִים וְאֵינָן מַחֲזִיקִין אַרְבָּעִים סְאָה^[44]• {ש} בַּלַּח^, שֶׁהֵן כּוֹרַיִים בַּיָּבֵשׁ. וִירִיעָה, וּסְקוּרְטְיָא^, וּקְטְבוּלְיָא^, וְסָדִין, וּמַפָּץ, וּמַחְצֶלֶת, שֶׁאֵינָן עֲשׂוּיִן אֹהָלִים#«[45], וּבְהֵמָה וְחַיָּה שֶׁמֵּתוּ, {וא} וָאֳכָלִין#[46]• טְמֵאִים. וּמוּסָף#«[47] עֲלֵיהֶן: הָרֵיחַיִים שֶׁלָּאָדָם. **ד׳** וְאֵלּוּ^ חוֹצְצִים וְלֹא {מ} מְבִיאִים: מַסֶּכֶת& פְּרוּשָׂה#^[48], וְחַבְלֵי הַמִּיטָּה, וְהַמַּשְׁפְּלוֹת, וְהַסְּרִיגוֹת§[49] שֶׁבַּחֲלוֹנוֹת. **ה׳** וְאֵלּוּ^ לֹא מְבִיאִין וְלֹא חוֹצְצִין: הַזְּרָעִים וְהַיְּרָקוֹת הַמְחוּבָּרִין לַקַּרְקַע, {ה} חוּץ מִן הַיְּרָקוֹת שֶׁמָּנוּ&, וְכִיפַּת הַבָּרָד וְהַשֶּׁלֶג {וה} וְהַכְּפוֹר^[50] וְהַגָּלִיד#[51] וְהַמֶּלַח, וְהַדּוֹלֵג מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, וְהַקּוֹפֵץ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, וְהָעוֹף הַפּוֹרֵחַ, וְטַלֵּת^[52] הַמְנַפְנֶפֶת, וּסְפִינָה שֶׁהִיא שָׁטָה עַל פְּנֵי הַמַּיִם. קָשַׁר אֶת הַסְּפִינָה בְּדָבָר שֶׁהוּא«[53] יָכוֹל« לְהַעֲמִידָהּ, כָּבַשׁ אֶת

---

[1] קיי+קן כלפנינו. קס: ״בוקעת״.
[2] קן כלפנינו. קס+קיי הכתיב: ״אהל״.
[3] ק+קיי כלפנינו. אות ״ד״ האחרונה מסופקת.
[4] הסופר(?) סימן למחיקה בגרשים. ק+קיי ליתא.
[5] ייתכן שזה שומר שורה שלא כמילה הבאה. ק+קיי כמילה הבאה: ״הָאֲרוּבָּה״.
[6] קיי+קן כלפנינו. קס: ״שיהוא״.
[7] כך הכתיב בשלושת כתבי היד.
[8] קיי+קן כלפנינו. קס: ״טמאות״.
[9] ק: ״שֶׁהִיא״. קיי: ״שהוא״. (ולא: ״שיש בו״).
[10] קן כלפנינו. קס+קיי: ״בית״.
[11] השלמתי לפי ק+קיי. אך מצוי בכתבי היד שלפעמים חסר ״אומרים״.
[12] ק+קיי: ״מִשֶּׁמֵּת״ (קס: ״מי שמת״).
[13] קן כלפנינו. קס+קיי: ״בית״.
[14] קיי כלפנינו. ק נוסף בטעות: ״טֶפַח״.
[15] ק כלפנינו. קיי: ״בודיי״.
[16] ק+קיי הכתיב: ״אמתיי/אמתי״.
[17] הסופר סימן למחיקה בגרשים. הוא עצר כי יש חור בדף, וכתב את כל המילה לאחר החור.
[18] ק+קיי: ״קֶבֶר״.
[19] קס+קיי כלפנינו. קן: ״בַּפִּיקָה״.
[20] קס כנראה כלפנינו. קיי+קן: ״מְשָׁפִיר״.
[21] קס: ?״ובשיני״?. קן: ״וּמִשְּׁנֵי״. קיי: ״משני״.
[22] ק+קיי: ״אַרְבָּעִים לַח״.
[23] קן כלפנינו. קס+קיי הכתיב: ״אהל״.
[24] ק+קיי: בסיומת ״ה״. וכן להלן.
[25] ק כלפנינו אך בסיומת ״ה״. קיי: ״וקרטבולייה״. ובפרמה מנוקד: ״וְקַטְבוּלְיַא״.
[26] ק+קיי הכתיב כלפנינו. הניקוד שבפנים הוא ניקודו של קן, שאולי רצה לגרוס ״אוֹהָלִים״. ושמא יש לנקד ״אֲהָלִים״ וכפי שניקד קן לעיל. אך ראו להלן בהלכה הנגדית.
[27] גם בפרמה מנוקד כלפנינו אך אות ״כ״ מנוקדת גם בשווא. וצ״ע.
[28] קן כלפנינו(?) קס+קיי: ״הָעוֹף״.
[29] בפנים כתוב ״ששבן״, אך אות ״ב״ נראית מתוקנת. וצ״ע. מגיה(?) כתב בשוליים: ״ששכן״. וכן ק+קיי: ״שֶׁשָּׁכַן״.
[30] במילים שסימנתי בין הנקודות רבו שינויי הנוסח, הבאים לידי ביטוי הן בכתיב והן בניקוד. חלק מהמילים מנוקדות בפרמה, אך אני ניקדתי בפנים כפי הנראה לי בנוסח הסופר. כנראה שיש שתי גרסות עיקרות: 1. ״וְהָעוֹשֶׂה מְקוֹם לְבֵינָה בַשְּׁבִילִין״. 2. וְהָעוֹשָׂה מָקוֹם לִבְנָה בַשִּׁיבּוֹלִין״. אך יש שעירבו בין שתי הגרסות. ואסכם כאן את המופיע בכתבי היד: סופר פרמה: ״והעושה מקום לבנה בשבילין״. נקדן בפרמה: ״והעושה מְקוֹם לְבֵינָה בַּשִּׁיבַּלִין״. קס: ״והעושה מקום ליבנה בשיבלים״. קן: ״וְהָעוֹשֶׂה מָקוֹם לִבְנָה בַשְּׁבִילִים״. קיי: ״והעושה מקום לבינה בִישבלִים״ (הניקוד במקור). והכל צע״ג.
[31] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק: [וְ]הָאָרוּס״. קיי: ״הארוס״.
[32] בפרמה אות ״ס״ בלבד מנוקדת, ובשורוק.
[33] קיי+קן כלפנינו. קס: ״וירקת״. ובפרמה רק אות ״ר״ מנוקדת, ובצירי.
[34] ק+קיי הכתיב כלפנינו. הניקוד שבפנים הוא ניקודו של קן, שאולי רצה לגרוס ״וַאוֹכָלִים״. ושמא יש לנקד ״וַאֲכָלִים״. וכעין זה גם בסמוך ״באכלים״. אך ראו להלן ״ואכלין״ שבהלכה הנגדית.
[35] ק+קיי: ״הַזִּיזִים״.
[36] אחד הסופרים(?) פירש בשוליים: ״מערות״.
[37] קס כנראה כלפנינו. קן: ״וְהַשְּׁכָנִים״. קיי: ״והשננות״. עניין נוסף: אחד הסופרים(?) פירש בשולי פרמה: ״כמו שן סלע״.
[38] כנראה שסופר פרמה כתב ״רבה״ ומגיה(?) תיקן את ״ב״ להיות ״כ״. ק (כנראה): ״רַכָּה״. קיי: ״רבה״. ובהבנה ברור לי שגורסים ״רַבָּה״.
[39] קיי+קן כלפנינו. קס: ״הבינונית״.
[40] קן כלפנינו. קס: ״ופורעות״. קיי: ״והפרעות״.
[41] ק+קיי: ״אֵילוּ״. וכן פעמיים להלן.
[42] ק+קיי: ״כַּוֶּורֶת הַקַּשׁ״.
[43] ק+קיי: ״הַקָּנִים״.
[44] קן כלפנינו. קס+קיי הכתיב: ״אהל״.
[45] קיי הכתיב כלפנינו. ק: ״אוֹהָלִים״. וראו לעיל בהלכה הנגדית.
[46] ק הכתיב כלפנינו. הניקוד שבפנים הוא ניקודו של קן, שאולי רצה לגרוס ״וַאוֹכָלִים״. ושמא יש לנקד ״וַאֲכָלִים״. קיי: ״ואוכלים״. וראו לעיל בהלכה הנגדית.
[47] קס+קיי הכתיב כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. קן: ״וּמוֹסִיף״.
[48] אות ״ש״ נוקדה. ק+קיי הכתיב: ״פְּרוּסָה״.
[49] מפורש בשוליים: ״כמו מסרגין פירו?ביאואו?״ (ייתכן שזו מילה בכתיב לועזי או מילה איטלקית(?) בכתיב עברי. וצ״ע).
[50] קן כלפנינו. קס: ״הכיפור״. קיי: ״והכיפור״. אך זה רק עניין של כתיב, ולא של נוסח.
[51] קס+קיי כלפנינו. קן ניקד: ״וְהַגָּלִיד״ או ״וְהַגָּלִיד״, אולי הניקוד שם תוקן, ושמא אחד הנקדנים שם גרס: ״וְהַגָּלַד״.
[52] ק+קיי הכתיב: ״וְטַלִּית״ (ניקוד קן).
[53] קיי+קן כלפנינו. קס: ״בדבר שהיא להעמידה״.

הָאֶבֶן עַל גַּבֵּי הַטַּלֶּת[1]^, מְבִיאָה אֶת הַטּוּמְאָה. ר׳ יוֹסֵה אוֹמֵר|ו: הַבַּיִת שֶׁבִּסְפִינָה אֵינוֹ[2]« מֵבִיא {א} אֶת הַטּוּמְאָה. **ו׳** שְׁתֵּי [3]« חֲבִיּוֹת וּבָהֶם כִּשְׁנֵי חֲצָאֵי[4]« זֵתִים, מוּקָּפוֹת צָמִיד פָּתִיל וּמוּנָּחוֹת לְתוֹךְ[5]«• הַבַּיִת, הֵן טְהוֹרוֹת, וְהַבַּיִת טָמֵא. נִפְתְּחָה אַחַת מֵהֶן, הִיא וְהַבַּיִת {טמ} (טְמֵאָה) [טְמֵאִין][6]* וַחֲבֶרְתָּהּ[7]*# טְהוֹרָה. וְכֵן שְׁנֵי חֲדָרִים שֶׁהֵן פְּתוּחִין לַבַּיִת.

הַל׳[8]# ו׳ פרק ט׳

כַּוֶּורֶת שֶׁהִיא לְתוֹךְ[9]«• הַפֶּתַח וּפִיהָ לַחוּץ, כַּזַּיִת$ מִן הַמֵּת נָתוּן תַּחְתֶּיהָ אוֹ עַל גַּבָּהּ מִבַּחוּץ, כָּל שֶׁהוּא[10]« כְּנֶגֶד הַזַּיִית[11]«• - תַּחְתֶּיהָ וְגַבָּהּ - טָמֵא. וְכָל שֶׁאֵינוֹ כְּנֶגֶד הַזַּיִת« - תּוֹכָהּ[12]«• וְהַבַּיִת - טָהוֹר. בַּבַּיִת: אֵין טָמֵא אֶלָּא הַבַּיִת[13]«. בְּתוֹכָהּ: הַכֹּל טָמֵא. **ב׳** הָיְתָה גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ טֶפַח, טוּמְאָה תַּחְתֶּיהָ אוֹ בַבַּיִת אוֹ עַל גַּבָּהּ, הַכֹּל[14]«• טָמֵא, אֶלָּא תוֹכָהּ. בְּתוֹכָהּ: הַכֹּל טָמֵא. **ג׳** בְּמִי[15]#• דְבָרִים אֲמוּרִים, בִּזְמַן שֶׁהִיא כְלִי מְחוּלְחֶלֶת[16]«. הָיְתָה פְּתוּחָה[17]^•• וּפְקוּקָה בַקַּשׁ אוֹ אֲפוּצָה, אֵי זוֹ הִיא אֲפוּצָה, כָּל שֶׁאֵין לָהּ טֶפַח מִמָּקוֹם אֶחָד, כַּזַּיִת$ מִן הַמֵּת נָתוּן תַּחְתֶּיהָ, כְּנֶגְדּוֹ עַד[18]^ הַתְּהוֹם טָמֵא. עַל גַּבָּהּ, כְּנֶגְדּוֹ עַד לָרָקִיעַ[19]^ טָמֵא. בַּבַּיִת, אֵין טָמֵא אֶלָּא הַבַּיִת«. בְּתוֹכָהּ, אֵין טָמֵא אֶלָּא תוֹכָהּ. **ד׳** הָיְתָה גְבוֹהָה[20]«• מִן הָאָרֶץ טֶפַח, טוּמְאָה תַּחְתֶּיהָ אוֹ בַבַּיִת, תַּחְתֶּיהָ וְהַבַּיִת טָמֵא, תּוֹכָהּ וְגַבָּהּ טָהוֹר. בְּתוֹכָהּ, אֵין טָמֵא אֶלָּא תוֹכָהּ. עַל גַּבָּהּ, כְּנֶגְדּוֹ עַד הָרָקִיעַ טָמֵא. **ה׳** בְּמִי# דְבָרִים אֲמוּרִ|ים, בִּזְמַן שֶׁפִּיהָ& לַחוּץ. הָיָה פִיהָ לִפְנִים, כַּזַּיִת$ מִן הַמֵּת נָתוּן תַּחְתֶּיהָ אוֹ[21]«• עַל גַּבָּהּ מִבַּחוּץ[22]«, כָּל שֶׁהוּא כְנֶגֶד הַזַּיִת« - תַּחְתֶּיהָ וְגַבָּהּ $ - טָמֵא. וְכָל שֶׁאֵינוֹ כְנֶגֶד הַזַּיִת^ - תּוֹכָהּ וְהַבַּיִת - טָהוֹר. בְּתוֹכָהּ אוֹ בַבַּיִת, הַכֹּל טָמֵא. **ו׳** הָיְתָה גְבוֹהָה מִן הָאָרֶץ טֶפַח, טוּמְאָה תַּחְתֶּיהָ אוֹ בַבַּיִת אוֹ בְתוֹכָהּ אוֹ« עַל גַּבָּהּ, הַכֹּל טָמֵא. **ז׳** בְּמִי# דְבָרִים אֲמוּרִים, בִּזְמַן שֶׁהִיא[23]«• כְלִי מְחוּלְחֶלֶת. הָיְתָה פְחוּתָה וּפְקוּקָה בַקַּשׁ (בקש)[24]* אוֹ אֲפוּצָה, אֵי זוֹ הִיא אֲפוּצָה, כָּל שֶׁאֵין לָהּ טֶפַח מִמָּקוֹם אֶחָד, כַּזַּיִת$ מִן הַמֵּת נָתוּן תַּחְתֶּיהָ, וּכְנֶגְדּוֹ[25]^• עַד[26]« הַתְּהוֹם {ט} טָמֵא. עַל גַּבָּהּ, כְּנֶגְדּוֹ עַד[27]^ הָרָקִיעַ טָמֵא. בְּתוֹכָהּ אוֹ בַבַּיִת, תּוֹכָהּ וְהַבַּיִת טְמֵאִים. **ח׳** הָיְתָה גְבוֹהָה« מִן הָאָרֶץ טֶפַח, {ט} טוּמְאָה[28]« תַּחְתֶּיהָ אוֹ בַבַּיִת אוֹ בְתוֹכָהּ, (אֵין) [הַכֹּל][29]*#• טָמֵא, אֶלָּא גַבָּהּ[30]«. עַל גַּבָּהּ: כְּנֶגְדּוֹ עַד הָרָקִיעַ טָמֵא. **ט׳** הָיְתָה מְמַלְּאָה&$ אֶת כָּל הַבַּיִת וְאֵין בֵּינָהּ לְבֵין הַקּוֹרוֹת פּוֹתֵחַ טֶפַח, טוּמְאָה בְתוֹכָהּ, הַבַּיִת טָמֵא. טוּמְאָה בַבַּיִת, מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ טָהוֹר, שֶׁדֶּרֶךְ הַטּוּמְאָה[31]^ לָצֵאת וְאֵין דַּרְכָּהּ לִיכָּנֵס[32]^, בֵּין עוֹמֶדֶת[33]« בֵּין מוּטָּה עַל צִידָּהּ, בֵּין אַחַת בֵּין שְׁתַּיִם. **י׳** הָיְתָה עוֹמֶדֶת בְּתוֹךְ הַפֶּתַח וְאֵין בֵּינָהּ לְבֵין הַשָּׁקוֹף& פּוֹתֵחַ טֶפַח, טוּמְאָה בְתוֹכָהּ, הַבַּיִת טָהוֹר. טוּמְאָה בַבַּיִת, מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ[34]« טָמֵא, שֶׁדֶּרֶךְ הַטּוּמְאָה^ לָצֵאת וְאֵין דַּרְכָּהּ לִיכָּנֵס^. **י״א** הָיְתָה מוּטָּה עַל צִידָּהּ בָּאֲוִיר, כַּזַּיִת[35]« מִן הַמֵּת נָתוּן תַּחְתֶּיהָ אוֹ עַל גַּבָּהּ, כָּל שֶׁהוּא כְנֶגֶד [הַ]זַּיִת[36]* - תַּחְתֶּיהָ וְגַבָּהּ - טָמֵא. וְכָל[37]« שֶׁאֵינוֹ כְנֶגֶד הַזַּיִת« - תּוֹכָהּ[38]«• - טָהוֹר. {בת} בְּתוֹכָהּ: הַכֹּל טָמֵא. **י״ב** הָיְתָה גְבוֹהָה מִן הָאָרֶץ טֶפַח, טוּמְאָה תַּחְתֶּיהָ אוֹ עַל גַּבָּהּ, הַכֹּל טָמֵא - אֶלָּא תוֹכָהּ. בְּתוֹכָהּ: הַכֹּל טָמֵא. **י״ג** בְּמִי# דְבָרִים אֲמוּ|רִים|, בִּזְמַן שֶׁהִיא[39]« כְלִי מְחוּלְחֶלֶת[40]^•. הָיְתָה פְחוּתָה וּפְקוּקָה בַקַּשׁ, אוֹ מַחֲזֶקֶת אַרְבָּעִים סְאָה, כְּדִבְרֵי חֲכָמִים, כַּזַּיִת מִן הַמֵּת נָתוּן תַּחְתֶּיהָ, כְּנֶגְדּוֹ[41]« עַד {הת} הַתְּהוֹם טָמֵא. עַל גַּבָּהּ, כְּנֶגְדּוֹ עַד הָרָקִיעַ, טָמֵא. בְּתוֹכָהּ, אֵין טָמֵא אֶלָּא תוֹכָהּ. **י״ד** הָיְתָה גְבוֹהָה מִן הָאָרֶץ טֶפַח, טוּמְאָה תַּחְתֶּיהָ, תַּחְתֶּיהָ טָמֵא. בְּתוֹכָהּ, תּוֹכָהּ טָמֵא. עַל גַּבָּהּ, כְּנֶגְדּוֹ עַד הָרָקִיעַ {ה}[42]* טָמֵא. [43]^• הָיְתָה יוֹשֶׁבֶת עַל שׁוּלֶיהָ וְהִיא כֶלִי: טוּמְאָה תַּחְתֶּיהָ, בְּתוֹכָהּ, אוֹ עַל גַּבָּהּ; טוּמְאָה בוֹקַעַת וְעוֹלָה, וּבוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת. הָיְתָה גְבוֹהָה מִן הָאָרֶץ טֶפַח, מְכוּסָּה, אוֹ כְפוּיָה

---

[1] ק+קיי הכתיב: ״הַטַּלֵּית״ (ניקוד קן).
[2] קיי+קן כלפנינו. קס בטעות: ״אינה״.
[3] קיי+קן כלפנינו. קס נוסף: ״ב״. וצ״ע.
[4] קיי כלפנינו. ק: ״חֲצָיֵי״.
[5] קיי כלפנינו. ק: ״בְּתוֹךְ״.
[6] ק+קיי כלפנינו. מגיה(?) או הסופר(?) סימן למחיקה את ״ה״ וכתב מעליה ״ין״ וניקד: ״טְמֵאִין״.
[7] ק+קיי כלפנינו. אות ״ר״ שכתב הסופר דמתה לאות ״ו״ ולכן הוא עצמו או מגיה סימן אותה למחיקה וכתב מעליה ״ר״. וגם נוקד בפרמה: ״וַחֲבַרְתָהּ״.
[8] איני יודע מדוע אות ״ה״ נוקדה, ומדוע בפתח.
[9] קיי כלפנינו. ק: ״בְּתוֹךְ״.
[10] קיי+קן כלפנינו. קס: ״שהיא״.
[11] קיי כלפנינו. ק: ״זַיִת״. וכן בכולם להלן, אלא שלהלן לפעמים גם קיי: ״זית״.
[12] קיי כלפנינו. ק: ״מִתּוֹכָהּ״.
[13] קיי+קן כלפנינו. קס: ״בית״. וכן להלן.
[14] קיי כלפנינו. ק: ״אֵין״.
[15] קס+קיי הכתיב כלפנינו, וניקדתי כפי שנוקד בפרמה במקומות אחרים. קן ניקד: ״בַּמֵּי״, וכנראה רומז לנוסח: ״בַּמֶּה״. וכן בכולם להלן, ולא אעיר על כך יותר עד סוף הפרק.
[16] קיי+קן כלפנינו. קס הכתיב: ״מחלחלת״. אך להלן קס כלפנינו.
[17] ק+קיי: ״פְּחוּתָה״. וכן נוסח פרמה להלן. ושמא יש לתקן כאן בפרמה. אך ראו שינויים רבים כאלה לעיל במסכת כלים.
[18] ק: ״וְעַד״. קיי בטעות: ״ועוד״.
[19] ק+קיי: ״הָרָקִיַע״.
[20] קיי+קן כלפנינו. קס הכתיב: ״גבהה״. וכן בחלק מהפעמים להלן.
[21] קיי+קן כלפנינו. קס ליתא: ״או״. וכן מספר פעמים להלן.
[22] קיי כלפנינו. ק: ״בַּחוּץ״.
[23] קיי כלפנינו. ק: ״שֶׁהוּא״. אך ייתכן ש-קס התכוון לקרוא ״שֶׁהִוא״.
[24] סומן למחיקב בקווים עיליים, מפני שכבר נכתב לעיל בסוף העמודה הקודמת. וספק בידי מי נמחק.
[25] ק+קיי: ״כְּנֶגְדּוֹ״.
[26] קיי כלפנינו. ק: בתחילה נכתב ״עלי״, ותוקן כלפנינו.
[27] ק+קיי: ״וְעַד״.
[28] קיי כלפנינו. קס כנראה: ״טמאה״. קן: ״טוּמְאָתָהּ״!.
[29] תוקן בידי מגיה שכתב וניקד בשוליים: ״הַכֹּל״. מגיה זה לא מחק את ״אין״ אך סימן מעליה קו כלשהו, וספק אם כוונתו לשינוי נוסח או לתיקון. ק: ״אֵין״. קיי: ״הכל״.
[30] קיי+קן כלפנינו. קס: ״גבוה״.
[31] ק+קיי: ״טוּמְאָה״. וכן בסמוך.
[32] ק+קיי: ״לְהִיכָּנֵס״ (קיי: ״להכנס״). וכן בסמוך.
[33] קיי+קן כלפנינו. קס: ״עמודות״.
[34] קיי כלפנינו. ק: ״שֶׁבְּתוֹכוֹ״.
[35] ק כלפנינו. קיי: ״וכזית״.
[36] אות ״ה״ נתלתה, אולי בידי הסופר. ק: ״זית״. קיי: ״הזית״.
[37] קיי כלפנינו. ק: ״כלי״.
[38] קיי כלפנינו. ק: ״וְתוֹכָהּ״. וצ״ע.
[39] קיי(+קן?) כלפנינו. קס הכתיב: ״שהוא״.
[40] ק+קיי ליתא: ״מחולחלת״. <u>וכן בפרמה להלן הלכה ט״ו ליתא. ושמא יש למחוק מילה זו כאן.</u>
[41] קיי+קן כלפנינו. קס: ״כנגד״.
[42] שומר שורה שלא כמילה הבאה. ק+קיי כמילה הבאה.
[43] ק+קיי: מתחילה כאן הלכה חדשה: ״י״ה/ט״ו״.

עַל פִּיהָ, טוּמְאָה תַחְתֶּיהָ, בְּתוֹכָהּ, אוֹ עַל גַּבָּהּ, הַכֹּל טָמֵא. **ט׳ו׳** בְּמֵי# דְבָרִים אֲמוּרִים, בִּזְמַן שֶׁהִיא כֶלִי. הָיְתָה פְחוּתָה וּפְקוּקָה בְקַשׁ, אוֹ מְחֻזֶּקֶת אַרְבָּעִים סְאָה כְּדִבְרֵי חֲכָמִים, טוּמְאָה תַחְתֶּיהָ, בְּתוֹכָהּ, אוֹ« עַל גַּבָּהּ, טוּמְאָה בוֹקַעַת וְעוֹלָה, וּבוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת. רְ׳ אֱלְעָזָר וְרִבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: אֵין טוּמְאָה עוֹלָה לָהּ, וְאַף^[1] לֹא יוֹרֶדֶת מִמֶּנָּה. **י׳ו׳** הָיְתָה גְבוֹהָה« מִן הָאָרֶץ טֶפַח, טוּמְאָה תַחְתֶּיהָ, תַּחְתֶּיהָ[2]« טָמֵא. בְּתוֹכָהּ, אוֹ [3]« עַל גַּבָּהּ, כְּנֶגְדּוֹ עַד הָרָקִיעַ טָמֵא. **י׳ז׳** אָרוֹן שֶׁהִיא רְחָבָה מִלְּמַטָּן וְצָרָה מִלְּמַעְלָן {ו} וְהַמֵּת[4]« בְּתוֹכָהּ, הַנּוֹגֵעַ בָּהּ מִלְּמַטָּן, טָהוֹר. וּמִלְּמַעְלָן[5]«, טָמֵא. רְחָבָה מִלְּמַעְלָן וְצָרָה מִלְּמַטָּן, הַנּוֹגֵעַ בָּהּ מִכָּל מָקוֹם, טָמֵא[6]«. הָיְתָה שָׁוָה, הַנּוֹגֵעַ בָּהּ מִכָּל מָקוֹם, טָמֵא, דִּבְרֵיו רִבִּי אֱלִיעֶזֶר. רְ׳ יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵרו: מִטֶּפַח וּלְמַטָּן, טָהוֹר. מִטֶּפַח וּלְמַעְלָן, טָמֵא. **י׳ח׳** עֲשׂוּיָה כְּמִין קַמְטְרָא^[7], הַנּוֹגֵעַ בָּהּ מִכָּל מָקוֹם, טָמֵא. כְּמִן^[8] גְּלוֹסְקוֹס[9]«&, הַנּוֹגֵעַ בָּהּ[10]« מִכָּל מָקוֹם, טָהוֹר, חוּץ מִמְּקוֹם פְּתִיחָתָהּ. **י׳ט׳** חָבִית שֶׁהִיא יוֹשֶׁבֶת עַל שׁוּלֶיהָ בְאָוִיר, וְכַזַּיִת^[11] מִן הַמֵּת נָתוּן תַּחְתֶּיהָ, אוֹ בְתוֹכָהּ •«[12] כְּנֶגֶד קוֹרְקוֹרְתָּהּ&; טוּמְאָה[13]« בוֹקַעַת וְעוֹלָה[14]« וּבוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת, הֶחָבִית[15]«• (טומאה) [טְמֵאָה][16]*#. [17]** תַּחַת דּוֹפְנָהּ[18]«•: מִבַּחוּץ: טוּמְאָה בוֹקַעַת וְעוֹלָה וּבוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת, וְהֶחָבִית טְהוֹרָה. בְּתוֹכָהּ וְתַחַת דּוֹפְנָהּ^: אִם יֵשׁ בַּדְּפָנוֹת[19]« פּוֹתֵחַ טֶפַח, הַכֹּל טָמֵא - וּכְנֶגֶד פִּיהָ טָהוֹר. וְאִם לָאו, טוּמְאָה בוֹקַעַת וְעוֹלָה וּבוֹקַעַת {ו} וְיוֹרֶדֶת. בְּמֵי# דְבָרִים אֲמוּרִים, בִּטְהוֹרָה. אֲבָל אִם הָיְתָה טְמֵאָה, אוֹ גְבוֹהָה« מִן {ה} הָאָרֶץ טֶפַח, אוֹ מְכוּסָּה, אוֹ כְפוּיָה עַל פִּיהָ; טוּמְאָה תַחְתֶּיהָ, בְּתוֹכָהּ, אוֹ עַל גַּבָּהּ; הַכֹּל טָמֵא.

פרק י׳

הל׳ (ח)[20]* י׳ט׳^[21]• אֲרוּבָּה שֶׁהִיא בְתוֹךְ הַבַּיִת וְיֵשׁ בָּהּ פּוֹתֵחַ טֶפַח: טוּמְאָה בַבַּיִת, כְּנֶגֶד אֲרוּבָּה טָהוֹר. טוּמְאָה כְּנֶגֶד אֲרוּבָּה, הַבַּיִת טָהוֹר. [ׄוְׄהַ]טוּמְאָה[22]* בֵּין בַּבַּיִת בֵּין[23]« כְּנֶגֶד אֲרוּבָּה, נָתַן אֶת רַגְלוֹ[24]« {מ} מִלְמַעְלָן, וְעֵרֵב[25]«& אֶת הַטּוּמְאָה. מִקְצָת הַטּוּמְאָה[26]*« בַבַּיִת וּמִקְצָתָהּ כְּנֶגֶד אֲרוּבָּה, הַבַּיִת טָמֵא, כְּנֶגֶד[27]« הַטּוּמְאָה טָמֵא. **ב׳** אֵין בָּאֲרוּבָּה פּוֹתֵחַ טֶפַח: טוּמְאָה בַבַּיִת, כְּנֶגֶד אֲרוּבָּה טָהוֹר. טוּמְאָה כְּנֶגֶד אֲרוּבָּה, הַבַּיִת טָהוֹר. הַטּוּמְאָה בַבַּיִת, נָתַן אֶת רַגְלוֹ« מִלְמַעְלָן, {ט} טָהוֹר. טוּמְאָה[28]« כְּנֶגֶד אֲרוּבָּה, נָתַן אֶת רַגְלוֹ מִלְמַעְלָן, רְ׳ מֵאִיר מְטַמֵּא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אִם הַטּוּמְאָה^[29] קָדְמָה אֶת רַגְלוֹ, טָמֵא. וְאִם[30]« רַגְלוֹ קָדְמָה אֶת הַטּוּמְאָה, טָהוֹר. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵרו: שְׁתֵּי רַגְלַיִם, זוֹ עַל גַּבֵּי זוֹ, שֶׁקָּדְמוּ אֶת {ה} הַטּוּמְאָה, מָשַׁךְ (את)[31]* הָרִאשׁוֹן אֶת רַגְלוֹ וְנִמְצֵאת רַגְלוֹ שֶׁלַּשֵּׁנִי שָׁם, טָהוֹר, מִפְּנֵי שֶׁקָּדְמָה רַגְלוֹ שֶׁלָּרִאשׁוֹן אֶת הַטּוּמְאָה. **ג׳** מִקְצָת טוּמְאָה בַבַּיִת וּמִקְצָתָהּ^[32] כְּנֶגֶד אֲרוּבָּה, הַבַּיִת טָמֵא, כְּנֶגֶד[33]« (ארובה)[34]* הַטּוּמְאָה טָמֵא, דִּבְרֵיו רְ׳ מֵאִיר. רְ׳ יְהוּדָהו אוֹמֵרו: הַבַּיִת טָמֵא, כְּנֶגֶד[35]« הַטּוּמְאָה טָהוֹר. רְ׳ יוֹסֵי[36]« אוֹמֵרו: אִם יֵשׁ בַּטּוּמְאָה כְּדֵי שֶׁתֵּיחָלֵק[37]« {ות} וּתְטַמֵּא אֶת הַבַּיִת וּתְטַמֵּא כְּנֶגֶד {הטו} הַטּוּמְאָה, כְּנֶגֶד[38]«• הַטּוּמְאָה« טָמֵא. וְאִם לָאו, הַבַּיִת טָמֵא, [וּ]כְנֶגֶד[39]* (ארובה) [הַטּוּמְאָה][40]* טָהוֹר. **ד׳** אֲרוּבּוֹת זוֹ עַל גַּבֵּי זוֹ, וְיֵשׁ בָּהֶם פּוֹתֵחַ טֶפַח, טוּמְאָה בַבַּיִת, כְּנֶגֶד אֲרוּבּוֹת טָהוֹר. טוּמְאָה כְּנֶגֶד אֲרוּבּוֹת, הַבַּיִת טָהוֹר. (בי)[41]*«• הַטּוּמְאָה« בֵּין בַּבַּיִת [42]« בֵּין כְּנֶגֶד אֲרוּבּוֹת [43]«, נָתַן דָּבָר שֶׁהוּא מְקַבֵּל[44]« טוּמְאָ[ה][45]*, בֵּין מִלְמַעְלָן בֵּין מִלְּמַטָּן, הַכֹּל טָמֵא. וְדָבָר שֶׁאֵינוּ {מק} מְקַבֵּל טוּמְאָה: מִמֶּנּוּ וּלְמַטָּן, טָמֵא, מִמֶּנּוּ וּלְמַעְלָן, טָהוֹר. **ה׳** אֵין בָּאֲרוּבּוֹת פּוֹתֵחַ טֶפַח: טוּמְאָה בַבַּיִת, כְּנֶגֶד אֲרוּבּוֹת טָהוֹר. טוּמְאָה כְּנֶגֶד אֲרוּבּוֹת, הַבַּיִת טָהוֹר. הַטּוּמְאָה בַבַּיִת, נָתַן בֵּין דָּבָר שֶׁהוּא מְקַבֵּל טוּמְאָה, וּבֵין^[46] דָּבָר שֶׁאֵינוּ מְקַבֵּל טוּמְאָה, בֵּין מִלְמַעְלָן וּבֵין^ מִלְּמַטָּן, אֵין טָמֵא אֶלָּא תַּחְתּוֹן. הַטּוּמְאָה כְּנֶגֶד אֲרוּבּוֹת, נָתַן דָּבָר שֶׁהוּא מְקַבֵּל טוּמְאָה, בֵּין מִלְמַעְלָן וּבֵין^

---

[1] ק+קיי: ״אַף״.
[2] קיי כלפנינו. ק נשמט: ״תחתיה״.
[3] קיי+קנ כלפנינו. קס בטעות נוסף: ״תחתיה״.
[4] קיי כלפנינו. ק: ״הַמֵּת״.
[5] קיי כלפנינו. ק: ״מִלְמַעְלָן״.
[6] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״טמא״.
[7] ק+קיי בסיומת: ״ה״.
[8] ק+קיי בכתיב מלא: ״כְּמִין״.
[9] קיי כלפנינו. ק: כנראה בסיומת ״ס״.
[10] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״בה״.
[11] ק+קיי: ״כַּזַּיִת״.
[12] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״אוֹ״.
[13] קיי+קנ כלפנינו. קס בכתיב חסר: ״טומא״.
[14] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״עולה״.
[15] ק כלפנינו. קיי נשמט: ״והחבית-והחבית״, ולכן אולי קיי גרס ״והחבית״.
[16] מגיה מחק את ״ו״ וניקד: ״טְמֵאָה״. וכן ק. קיי: יש השמטה וכדלעיל.
[17] מגיה בפרמה טעה מחמת הדומות להלן(?) והוסיף בשוליים ובצמוד לשורה ״בתוכה״. ק ליתא. קיי: יש השמטה וכדלעיל.
[18] ניקדתי לפי הכתיב בפרמה. ק: ״דַּפְנָהּ״. קיי נשמט כאן וכדלעיל, אך בסמוך גורס: ״דפנה״.
[19] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״בה דפנות״.
[20] נכתב בטעות, וכנראה סומן למחיקה בגרש.
[21] ק+קיי: ״הלי כ״ מפני שנוספה הלכה לעיל ״הייתה יושבת״ (באמצע הלכה י״ד).
[22] מגיה תלה ״וה״ או ״ה״ לפני המילה. קס+קיי: ״הטומאה״. קנ: ״טוּמְאָה״.
[23] ק כלפנינו. קיי: ״ובין״.
[24] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״רגליו״. וכעין זה להלן.
[25] ק כלפנינו. קיי: ״עירב״.
[26] ק כלפנינו. קיי: ״טומאה״. ובפרמה אותיות ״אה״ קטנות יותר, וייתכן שהסופר כתבן בשלב שני.
[27] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״וכנגד״.
[28] קיי כלפנינו. קס נשמט: ״מלמעלן-מלמעלן״.
[29] ק+קיי: ״טוּמְאָה״.
[30] קיי כלפנינו. ק: ״אִם״.
[31] סומן למחיקה, אולי בידי הסופר. ק+קיי ליתא.
[32] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״מיקצתה/מקצתה״.
[33] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״וכנגד״.
[34] הסופר(?) סימן למחיקה. וכן ק+קיי ליתא.
[35] קיי כלפנינו. ק: ״וּכְנֶגֶד״.
[36] קיי כלפנינו. ק הכתיב: ״יוֹסֵה״.
[37] קיי כלפנינו (״שתחלק״). ק: ״שֶׁתִּתְחַלֵּק״.
[38] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״כנגד הטומאה״ השני (אולי נשמט מחמת הדומות?).
[39] אות ״ו״ נוספה בידי מגיה. וכן ק+קיי: ״וּכְנֶגֶד״.
[40] מגיה(?) העביר קווי מחיקה על ״ארובה״ וכתב מעליה ״הטומאה״. וכן ק+קיי: ״הַטּוּמְאָה״.
[41] הסופר(?) סימן למחיקה. כנראה רצה בתחילה לדלג על המילה ״הטומאה״ אך לבסוף כתבה. ק ליתא: ״הטומאה״. קיי איתא: ״הטומאה״.
[42] קיי+קנ(?) כלפנינו. קס נוסף: ״הטומאה״.
[43] קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף: ״טהור״.
[44] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״שהִוא(?) מקבלת״.
[45] הסופר כתב בכתיב חסר-חסר: ״טוּמָא״. ומישהו תלה אות ״ה״. ק+קיי: ״טוּמְאָה״.
[46] ק+קיי: ״בֵּין״. וכן להלן מספר פעמים.

מִלְּמַטָּן, *[1] [הַכֹּל טָמֵא. דָּבָר^[2] שֶׁאֵין^[3] מְקַבֵּל טוּמְאָה, בֵּין מִלְּמַעְלָה^[4] וּבֵין^ מִלְּמַטָּה^] אֵין טָמֵא אֶלָּא הַתַּחְתּוֹן^[5]. **ו'** אֲרוּבָּה שֶׁהִיא בְּתוֹךְ הַבַּיִת וּקְדֵירָה נְתוּנָה תַחְתֶּיהָ, שֶׁאִם תַּעֲלֶה, וְאֵין שְׂפָתֶיהָ נוֹגְעוֹת«[6] בָּאֲרוּבָּה, טוּמְאָה תַחְתֶּיהָ, בְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גַּבָּהּ, טוּמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה, וּבוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת. הָיְתָה גְבוֹהָה«[7]• מִן הָאָרֶץ טֶפַח, טוּמְאָה תַחְתֶּיהָ, אוֹ בַבַּיִת, תַּחְתֶּיהָ וְהַבַּיִת, טָמֵא. תּוֹכָהּ וְגַבָּהּ, טָהוֹר. בְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גַּבָּהּ, הַכֹּל טָמֵא. **ז'** הָיְתָהּ נְתוּנָה בְּצַד הָאַסְקוּפָּה שֶׁאִם תַּעֲלֶה וְהִיא$ נוֹגַעַת {בש} בַּשָּׁקוֹף פּוֹתֵחַ טֶפַח, טוּמְאָה תַחְתֶּיהָ, בְּתוֹכָהּ, •^[8] עַל גַּבָּהּ, טוּמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה, וּבוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת. הָיְתָה גְבוֹהָה מִן הָאָרֶץ טֶפַח, {א} טוּמְאָה תַחְתֶּיהָ אוֹ בַבַּיִת, תַּחְתֶּיהָ וְהַבַּיִת טָמֵא, תּוֹכָהּ וְגַבָּהּ טָהוֹר. בְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גַּבָּהּ, הַכֹּל טָמֵא. **ח'** שֶׁאִם תַּעֲלֶה {ו} וְאֵינָהּ«[9] נוֹגַעַת בַּשָּׁקוֹף פּוֹתֵחַ טֶפַח, אוֹ מוּדְבֶּקֶת«[10] לַשָּׁקוֹף, וְטוּמְאָה^[11] תַחְתֶּיהָ, אֵין טָמֵא אֶלָּא תַחְתֶּיהָ.

הל' ח' **פרק י'א'**

בַּיִת שֶׁנִּסְדַּק; טוּמְאָה בַחוּץ: כֵּלִים שֶׁבִּפְנִים טְהוֹרִים[12]*. טוּמְאָה בִפְנִים: כֵּלִים שֶׁבַּחוּץ, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: עַד שֶׁיְּהֵא בַסֶּדֶק אַרְבָּעָה טְפָחִים. וּבֵית^[13] הִלֵּל אוֹמְרִים: כָּל שֶׁהוּא. ר' יוֹסֵה אוֹמֵר מִשֵּׁם בֵּית הִלֵּל: פּוֹתֵחַ טֶפַח. **ב'** אַכְסַדְרָה שֶׁנִּסְדְּקָה; טוּמְאָה בְצַד זֶה, כֵּלִים שֶׁבְּצַד הַשֵּׁינִי טְהוֹרִים. נָתַן אֶת רַגְלוֹ אוֹ קָנֶה מִלְמַעְלָן, עֵירֵב«[14]& אֶת הַטּוּמְאָה. נָתַן אֶת הַקָּנֶה בָּאָרֶץ, אֵינוּ מֵבִיא אֶת הַטּוּמְאָה, עַד שֶׁיְּהֵא גָבוֹהַּ מִן הָאָרֶץ פּוֹתֵחַ טֶפַח. **ג'** סָגוֹס#[15] עָבֶה וְכוֹפֵת& עָבֶה אֵינָן«[16] מְבִיאִין אֶת הַטּוּמְאָה עַד {ש} שֶׁיְּהוּ^[17] גְבוֹהִין«[18] מִן הָאָרֶץ פּוֹתֵחַ טֶפַח. קְפִילִים&, זוֹ עַל גַּבֵּי זוֹ&, אֵינָן מְבִיאוֹת אֶת הַטּוּמְאָה עַד שֶׁתְּהֵא הָעֶלְיוֹנָה {גבו} גְבוֹהָה«[19] מִן הָאָרֶץ פּוֹתֵחַ טֶפַח. הָיָה אָדָם[20]** נָתוּן שָׁם, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: אֵינוּ מֵבִיא אֶת הַטּוּמְאָה. וּבֵית^ הִלֵּל אוֹמְרִים: אָדָם** חָלוּל הוּא, וְהַצַּד הָעֶלְיוֹן מֵבִיא אֶת הַטּוּמְאָה. **ד'** הָיָה מַשְׁקִיף בְּעַד[21]** הַחַלּוֹן וְהֶאֱהִיל עַל קוֹבְרֵי הַמֵּת, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: אֵינוּ {מב} מֵבִיא אֶת הַטּוּמְאָה. וּבֵית^ הִלֵּל אוֹמְרִים: מֵבִיא אֶת הַטּוּמְאָה. וּמוֹדִים«[22], שֶׁאִם הָיָה לָבוּשׁ בְּכֵלָיו, אוֹ שֶׁהָיוּ שְׁנַיִם זֶה עַל גַּבֵּי זֶה, שֶׁהֵן מְבִיאִין אֶת הַטּוּמְאָה. **ה'** הָיָה מוּטָּל עַל הָאַסְקוּפָּה וְהֶאֱהִילוּ עָלָיו קוֹבְרֵי הַמֵּת, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: אֵינוּ מֵבִיא אֶת הַטּוּמְאָה. וּבֵית«[23] הִלֵּל אוֹמְרִים: מֵבִיא אֶת הַטּוּמְאָה. הַטּוּמְאָה בַבַּיִת וְהֶאֱהִילוּ«[24] עָלָיו טְהוֹרִים, בֵּית שַׁמַּי מְטַהֲרִין, וּבֵית« הִלֵּל מְטַמְּאִין«[25]. **ו'** כֶּלֶב שֶׁאָכַל בְּשַׂר הַמֵּת וּמֵת, <ו>מוּטָּל*[26]• עַל הָאִיסְקוּפָּה^[27]•, ר' מֵאִיר אוֹמֵר: אִם יֵשׁ בְּצַוָּארוֹ פּוֹתֵחַ טֶפַח, מֵבִיא אֶת הַטּוּמְאָה. וְאִם לָאו, אֵינוּ מֵבִיא אֶת הַטּוּמְאָה. ר' יוֹסֵה אוֹמֵר: רוֹאִין אֶת הַטּוּמְאָה; מִכְּנֶגֶד הַשָּׁקוֹף«[28] וְלִפְנִים, הַבַּיִת טָמֵא. מִכְּנֶגֶד הַשָּׁקוֹף« וְלַחוּץ, הַבַּיִת טָהוֹר. רַבִּי (אֱלִיעֶזֶר) [אֶלְעָזָר][29]*# אוֹמֵר: פִּיו לִיפְנִים, הַבַּיִת טָהוֹר. פִּיו לַחוּץ, הַבַּיִת טָמֵא, שֶׁהַטּוּמְאָה יוֹצְאָה דֶּרֶךְ שׁוּלָיו. ר' יְהוּדָה [בֶּן בְּתֵירָה]*[30] אוֹמֵר: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, הַבַּיִת טָמֵא. **ז'** כַּמָּה ?תִ?[י]שְׁהֶא[31]*# בְּמֵעָיו. שְׁלֹשָׁה יָמִים מֵעֵת לְעֵת. וּבָעוֹפוֹת«[32] {ו} וּבַדָּגִים, כְּדֵי שֶׁתִּיפּוֹל לָאוּר וְתִישָּׂרֵף, דִּבְרֵי ר' שִׁמְעוֹן. ר' יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָה אוֹמֵר: בָּעוֹפוֹת וּבַדָּגִין, מֵעֵת לְעֵת. **ח'** הַחֲדוּת שֶׁבַּבַּיִת וְהַמְּנוֹרָה«[33] בְתוֹכוֹ«[34], וְהַפֶּרַח שֶׁלָּהּ יוֹצֵא, וּכְפֵישָׁה נְתוּנָה עָלָיו«[35], שֶׁאִם תִּינָּטֵל& הַמְּנוֹרָה וּכְפֵישָׁה עוֹמֶדֶת עַל פִּי הַחֲדוּת; בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: הַחֲדוּת טָהוֹר, (וכפישה) [וְ][הַ]מְּנוֹרָה[36]* טְמֵאָה. וּבֵית^ הִלֵּל אוֹמְרִים: אַף הַמְּנוֹרָה טְהוֹרָה. (ומני)*[37] וּמוֹדִים, שֶׁאִם {ת} תִּינָּטֵל הַמְּנוֹרָה וּכְפֵישָׁה נוֹפֶלֶת, הַכֹּל«[38] טָמֵא. **ט'** כֵּלִים שֶׁבֵּין שִׂפְתֵי כְפֵישָׁה לְבֵין שִׂפְתֵי הַחֲדוּת, אֲפִילוּ עַד הַתְּהוֹם, טְהוֹרִין. טוּמְאָה שָׁם, הַבַּיִת טָמֵא. טוּמְאָה בַבַּיִת, כֵּלִים שֶׁבְּכוֹתְלֵי הַחֲדוּת, אִם יֵשׁ בִּמְקוֹמָן

---

[1] מכאן והלאה הסופר השמיט מחמת הדומות "מלמטן-מלמטן" והושלם בשוליים שמעל העמודה בידי מגיה.
[2] ק+קיי: "וְדָבָר".
[3] ק+קיי: "שֶׁאֵינוּ".
[4] ק+קיי: "מִלְמַעְלָן". ובסמוך: "מִלְּמַטָּן".
[5] ק+קיי: "תַּחְתּוֹן".
[6] קיי+קנ כלפנינו. קס: "נוגעת".
[7] קיי+קנ כלפנינו. קס (בטעות?): "גבבה". וצ"ע.
[8] ק+קיי נוסף: "אוֹ".
[9] קיי כלפנינו. ק: "וְאֵין".
[10] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מידבקת".
[11] ק+קיי: "טוּמְאָה".
[12] מגיה(?) תלה מעל מילה זו "טמיאים" ולאחר מכן גורדה המילה התלוייה. ק: "טְהוֹרִים". קיי: יש השמטה.
[13] קנ כלפנינו. קס+קיי: "בֵית". וכן מספר פעמים להלן.
[14] ק: "וְעֵרֵב". קיי: "ערב".
[15] בפרמה מנוקד: "סְגוֹס".
[16] קיי כלפנינו. ק: "אֵין".
[17] ק+קיי הכתיב: "שֶׁיְּהוּא".
[18] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?"גבוהה"?.
[19] קיי+קנ כלפנינו. קס: "גבהה".
[20] סופר פרמה כתב בתחילה "אדס" וכנוסח ק+קיי. לאחר מכן מישהו (האם הסופר?) תיקן את "ס" להיות "ן". הצורה "אדן" במקום "אדם" מוכרת בכתבי היד הארץ ישראלים אלא שכאן לא מסתבר שתיקנו בגלל סיומת ס/ן אלא כנראה תיקנו מפני שחשבו שמדובר ב"אדן" החלון(?). כנראה שהמתקן עצמו ניקד את המילה כך: "אַדֵּן". לאחר מכן כנראה שמישהו מחק את הניקוד, אולי מפני שחשב שאכן מדובר ב "אדם" ולא ב "אדן" החלון. וכל זה חזר על עצמו שוב בדיוק נמרץ בהופעה הבאה לאחר שתי שורות.
[21] ק+קיי כלפנינו ("בְּעַד"). אות "ע" שבמילה זו תוקנה ע"י הסופר(?) מאות "צ"(?), והוא גם תלה מעליה "ע" כדי להבהיר את התיקון.
[22] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מודים".
[23] קיי+קנ כלפנינו. קס: "בֵית". וכן בסמוך.
[24] קיי+קנ כלפנינו. קס: "האהילו". וצ"ע.
[25] ק כלפנינו. קיי: "מטמאים".
[26] השלמתי לפי ק+קיי.
[27] ניקדתי לפי הכתיב שבפרמה. ק+קיי: "הָאַסְקוּפָּה" (ככתיב הרגיל בפרמה, למעט כאן).
[28] ק כלפנינו. קיי: "המשקוף". וכן בסמוך.
[29] הסופר(?) תיקן באמצעות העברת קו מחיקה על אות "י" וניקוד "ע" בפתח. ק: "אלעזר". קיי: "ליעזר".
[30] נתלה בין השורות, ספק בידי מי. ק+קיי איתא.
[31] הסופר או מגיה תיקן את אות "ת" הראשונה והוסיף "י" אחריה, ונוקד: "תִישְׁהֶה". וצ"ע. וכן ק+קיי: "תִּשְׁהֶה".
[32] ק כלפנינו. קיי: "בעופות".
[33] קנ כלפנינו. קס+קיי: "ומנורה".
[34] ק: "לְתוֹכוֹ". קיי: "בתוכה".
[35] קיי+קנ כלפנינו. קס: "עליה".
[36] הסופר(?) סימן את "החדות" למחיקה בגרשים. וכתב בשוליים בסמוך לשורה "ומנורה" לאחר מכן מגיה(?) תלה "ה" לגרוס: "והמנורה". ק: "וְהַמְּנוֹרָה". קיי: "ומנורה".
[37] הסופר(?) סימן למחיקה בגרשים. וכן ק+קיי ליתא.
[38] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁהַכֹּל".

טֶפַח עַל[1]« טֶפַח» עַל רוּם טֶפַח, טְהוֹרִין. וְאִם לָאו, טְמֵאִין. וְאִם[2]^ הָיוּ כוּתְלֵי הַחֲדוּת רְחָבִין מִשֶּׁלְּבַיִת, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ (טמאים) [טְהוֹרִין][3]*.

הל' ט' **פרק י"ב**

נֶסֶר שֶׁהוּא נָתוּן עַל פִּי תַנּוּר חָדָשׁ וְעוֹדֵף מִכָּל צְדָדָיו פּוֹתֵחַ טֶפַח, טוּמְאָה תַחְתָּיו, כֵּלִים שֶׁעַל גַּבָּיו טְהוֹרִים. טוּמְאָה עַל גַּבָּיו, כֵּלִים שֶׁתַּחְתָּיו טְהוֹרִים. וּבְיָשָׁן&, {זמ?}[4]* טָמֵא. רְ' יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי מְטַהֵר. נָתוּן בֵּין[5]^• שְׁנֵי תַנּוּרִים, טוּמְאָה בֵּינֵיהֶן, הֵן טְמֵאִין. רְ' יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי מְטַהֵר. **ב'** סְרֵידָה שֶׁהִיא נְתוּנָה עַל פִּי הַתַּנּוּר מוּקָּף צָמִיד פָּתִיל, טוּמְאָה תַּחְתֶּיהָ אוֹ עַל גַּבָּהּ, הַכֹּל טָמֵא. {וכ} וּכְנֶגֶד[6]« אֲוֵירוֹ שֶׁלַּתַּנּוּר, טָהוֹר. טוּמְאָה כְנֶגֶד אֲוֵירוֹ[7]« שֶׁלַּתַּנּוּר, כְּנֶגְדּוֹ עַד הָרָקִיעַ טָמֵא. **ג'** נֶסֶר שֶׁהוּא[8]« נָתוּן עַל פִּי תַנּוּר יָשָׁן, וְיוֹצֵא[9]« מִזֶּה וּמִזֶּה טֶפַח אֲבָל לֹא מִן הַצְּדָדִים, טוּמְאָה בְּצַד זֶה, כֵּלִים שֶׁבְּצַד הַשֵּׁנִי טְהוֹרִים. רְ' יוֹסֵה מְטַמֵּא. הַבְּטַח& אֵינוֹ מֵבִיא אֶת הַטּוּמְאָה. הָיָה בוֹ זִיז, רְ' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֵינוֹ מֵבִיא אֶת הַטּוּמְאָה. וְרִבִּי[10]^ יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: רוֹאִין אֶת הַבְּטַח כְּאִילּוּ אֵינוּ[11]#, וְהַזִּיז[12]« הָעֶלְיוֹן מֵבִיא אֶת הַטּוּמְאָה. **ד'** סַנְדָּל שֶׁלַּעֲרִיסָה שֶׁפְּתָחוֹ בְתוֹךְ[13]« הַבַּיִת, אִם יֵשׁ בּוֹ פּוֹתֵחַ טֶפַח, •מֵבִיא אֶת הַטּוּמְאָה[14]^• הַכֹּל טָמֵא. וְאִם לָאו, מוֹנִין בּוֹ כְּדֶרֶךְ שְׁמוֹנִים& בַּמֵּת. **ה'** קוֹרוֹת הַבַּיִת וְהָעֲלִיָּיה[15]«• שֶׁאֵין עֲלֵיהֶן[16]«• מַעֲזִיבָה וְהֵן מְכוּוָּנוֹת, טוּמְאָה תַחַת אַחַת מֵהֶן, תַּחְתֶּיהָ טָמֵא. בֵּין[17]«• הַתַּחְתּוֹנָה לָעֶלְיוֹנָה, {בי} בֵּינֵיהֶן טָמֵא. עַל גַּבֵּי הָעֶלְיוֹנָה, כְּנֶגְדּוֹ עַד הָרָקִיעַ טָמֵא. **ו'** הָיוּ הָעֶלְיוֹנוֹת כְּבֵין הַתַּחְתּוֹנוֹת[18]«, וְטוּמְאָה[19]^ תַחַת אַחַת מֵהֶן, תַּחַת כּוּלָּם טָמֵא. עַל גַּבֵּיהֶם, כְּנֶגְדּוֹ עַד הָרָקִיעַ טָמֵא. **ז'** קוֹרָה שֶׁהִיא נְתוּנָה מִכּוֹתֶל[20]«• לְכוֹתֶל וְטוּמְאָה תַחְתֶּיהָ, אִם יֵשׁ בָּהּ[21]« פּוֹתֵחַ טֶפַח, מְבִיאָה אֶת הַטּוּמְאָה תַחַת כּוּלָּהּ. וְאִם לָאו, טוּמְאָה בוֹקַעַת וְעוֹלָה, וּבוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת. **ח'** וְכַמָּה[22]^ יְהֵא בְהֶקֵּיפָהּ וִיהֵא בָהּ פּוֹתֵחַ טֶפַח. בִּזְמַן שֶׁהִיא עֲגוּלָּה, הֶקֵּיפָהּ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים. בִּזְמַן שֶׁהִיא מְרוּבַּעַת, אַרְבָּעָה[23]«, שֶׁהַמְרוּבָּע יָתֵר עַל {הע} הֶעָגוּל רְבִיעַ. **ט'** עַמּוּד שֶׁהוּא מוּטָּל בְּאָוֵיר, אִם יֵשׁ בּוֹ[24]« הֶקֵּף» עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה טֶפַח, מֵבִיא אֶת הַטּוּמְאָה תַחַת דָּפְנוֹ. וְאִם לָאו, טוּמְאָה בוֹקַעַת וְעוֹלָה, וּבוֹקַעַת {ויזו?}[25]* וְיוֹרֶדֶת. **י'** כַּזַּיִת מִן הַמֵּת (מוטל באס)[26]* מוּדְבָּק לְאַסְקוּפָּה, רְ' אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא אֶת הַבַּיִת. וְרִבִּי[27]^ יְהוֹשֻׁעַ מְטַהֵר. הָיָה נָתוּן תַּחַת הָאַסְקוּפָּה, יָדוּן מַחְצָה לְמַחְצָה. מוּדְבָּק לַשְׁקוֹף[28]#, הַבַּיִת טָמֵא. רְ' יוֹסֵה מְטַהֵר. הָיָה נָתוּן בְּתוֹךְ הַבַּיִת, הַנּוֹגֵעַ בַּשָּׁקוֹף, טָמֵא. {הנו} הַנּוֹגֵעַ בָּאַסְקוּפָּה, רְ' אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא. רְ' יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: מִטֶּפַח& וּלְמַטָּן, טָהוֹר; מִטֶּפַח וּלְמַעְלָן, טָמֵא.

הל' י' **פרק י"ג**

הָעוֹשֶׂה מָאוֹר כַּתְּחִילָּה, שֵׁיעוּרוֹ כִמְלֹא[29]^ {מק} מַקְדֵּחַ[30]« גָּדוֹל שֶׁלַּלִּישְׁכָּה. שְׁיָרֵי הַמָּאוֹר, רוּם אֶצְבָּעַיִים עַל רוֹחַב [הַ]גּוּדָל[31]*. אֵילּוּ הֵן שְׁיָרֵי הַמָּאוֹר: חַלּוֹן שֶׁסְּתָמָהּ וְלֹא הִסְפִּיק[32]« לְגוֹמְרָהּ. חֲרָרוּהָ[33]^• מַיִם אוֹ שְׁרָצִים אוֹ שֶׁאֲכָלַתּוּ {מ} מְלֵחַת, שֵׁיעוּרוֹ מְלֹא אֶגְרוֹף. חָשַׁב עָלָיו לְתַשְׁמִישׁ, שֵׁיעוּרוֹ פּוֹתֵחַ[34]^ טֶפַח. לְמָאוֹר, שֵׁיעוּרוֹ מְלֹא מַקְדֵּחַ. **ב'** הַסְּרֵיגוֹת[35]# (וְהַרְפַתּוֹת) [וְהָרְפָפוֹת][36]*# מִ[צְ]טָרְפוֹת[37]* כִּמְלֹא מַקְדֵּחַ, כְּדִבְרֵי[38]« בֵית שַׁמַּי[39]«•. וּבֵית[40]^ הֶלֵּל[41]«• אוֹמְרִים: עַד שֶׁיְּהֵא[42]« {במק} בְּמָקוֹם אֶחָד מְלֹא[43]« מַקְדֵּחַ. לְהָבִיא אֶת הַטּוּמְאָה וּלְהוֹצִיא אֶת הַטּוּמְאָה. רְ' {שמ} שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: לְהָבִיא אֶת הַטּוּמְאָה, אֲבָל לְהוֹצִיא אֶת הַטּוּמְאָה בְּפוֹתֵחַ טֶפַח. **ג'** חַלּוֹן שֶׁהוּא[44]«• לָאֲוִיר, שֵׁיעוּרָהּ מְלֹא מַקְדֵּחַ. בָּנָה בַיִת[45]# חוּצָה לָהּ, שֵׁיעוּרָהּ בְּפוֹתֵחַ טֶפַח. נָתַן אֶת[46]« הַתִּקְרָה» בְּאֶמְצַע הַחַלּוֹן, הַתַּחְתּוֹן בְּפוֹתֵחַ[47]« טֶפַח, וְהָעֶלְיוֹן מְלֹא מַקְדֵּחַ. **ד'** הַחוֹר שֶׁבַּדֶּלֶת, שֵׁיעוּרוֹ מְלֹא אֶגְרוֹף, דִּבְרֵי רְ' עֲקִיבָה. רְ' טַרְפוֹן אוֹמֵר[48]«: בְּפוֹתֵחַ טֶפַח. שִׁיֵּיר [בָּהּ][49]* הֶחָרָשׁ[50]«& מִלְּמַטָּן אוֹ מִלְּמַעְלָן, הֵגִיפָה& וְלֹא

---

[1] קיי כלפנינו. ק ליתא "על טפח" השני (נשמט?).
[2] ק+קיי: "אִם".
[3] מגיה תלה "טהורין" לפני המילה "טמאים" אך לא מחק את "טמאים". ק+קיי: "טְהוֹרִין".
[4] ספק "מ/ט" בשומר השורה. אם "מ" - שומר השורה הוא שלא כמילה הבאה. ק+קיי כמילה הבאה.
[5] ק+קיי: "עַל".
[6] ק כלפנינו. קיי: "כנגד".
[7] קיי+קנ כלפנינו. קס: "אוויר".
[8] קיי+קנ כלפנינו. קס: "שהיא".
[9] ק כלפנינו. קיי: "יוצא".
[10] ק+קיי: "רִבִּי".
[11] בפרמה מנוקד: "אֵינוֹ".
[12] קיי כלפנינו. ק: "וְזִיז".
[13] קיי כלפנינו. ק: "לְתוֹךְ".
[14] ק+קיי ליתא: "מביא את הטומאה". (האם זה כפל גרסה, תוספת, או טעות?)
[15] קיי+קנ כלפנינו. קס: "העלייה".
[16] קיי כלפנינו. ק: "עָלֶיהָ".
[17] קיי כלפנינו. ק: "מִן".
[18] קיי כלפנינו. ק: "הַתַּחְתּוֹנָה".
[19] קנ כלפנינו. קס+קיי: "טומאה" (קס: "טמאה").
[20] קיי+(קנ?) כלפנינו. קס: "בין כותל".
[21] קיי כלפנינו. ק ליתא: "בה".
[22] קנ כלפנינו. קס+קיי: "כמה".
[23] קיי כלפנינו. ק נוסף: "טְפָחִים".
[24] ק כלפנינו. קיי: "אם יש בהקיפו".
[25] אות האחרונה שבשומר השורה ספק "ו/ר".
[26] הסופר(?) סימן למחיקה בגרשים. וכן ק+קיי ליתא.
[27] ק+קיי: "רִבִּי".
[28] בפרמה אות "ל" בלבד מנוקדת, ובפתח.
[29] קנ כלפנינו. קס+קיי: "מלוא/מלא".
[30] קיי הכתיב בכולם כלפנינו. ק הכתיב בכולם: "מַקְדֵּיחַ".
[31] הסופר(?) תלה "ה". וכן ק+קיי: "הַגּוּדָל".
[32] קיי כלפנינו. ק בכתיב מלא: "הִיסְפִּיק".
[33] ניקדתי לפי הכתיב שבפרמה. ק+קיי: "חֲרָרוּהוּ".
[34] קנ כלפנינו. קס+קיי: "בפותח".
[35] בפרמה מנוקד כלפנינו אלא שאות "ר" מנוקדת בחיריק.
[36] סופר פרמה כתב: "וְהַרְפַתּוֹת" (נוקד במקור), ולאחר מכן מגיה כתב בשוליים "וְהַרַפּוֹת" (נוקד במקור), מבלי למחוק את "והרפתות". ק+קיי: "וְהָרְפָפוֹת" (ניקוד קנ).
[37] הסופר(?) תלה "צ". וכן ק+קיי איתא.
[38] קיי כלפנינו. ק: "כְּדִבְרֵי".
[39] קיי+קנ כלפנינו. קס: "הילל".
[40] ק+קיי: "בֵּית".
[41] קיי+קנ כלפנינו. קס: "שַׁמַּי".
[42] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁיְּהוּא".
[43] קיי כלפנינו. ק: "כִּמְלוֹא".
[44] קיי הכתיב כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב (אך שמא יש לקרוא: "שֶׁהִוּא"). ק: "שֶׁהִיא".
[45] ניקדתי לפי העניין. קנ ניקד: "בֵּית".
[46] קיי כלפנינו. ק: "נָתַן תִּיקְרָה".
[47] קיי כלפנינו. ק: "פּוֹתֵחַ".
[48] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "אומר".
[49] הסופר הוסיף בשוליים בצמוד לשורה. וכן ק+קיי איתא.
[50] קיי+קנ כלפנינו. קס בטעות(?): ?"חדש"?.

מֵירְקָה*[1], אוֹ שֶׁפְּתָחַתּוּ הָרוּחַ, שֵׁיעוּרוֹ מְלֹא אֶגְרוֹף. **ה'** הָעוֹשֶׂה מָקוֹם לַקָּנֶה&, וְלָאַסְפְּתֵי&[2]§, וְלַנֵּר, שֵׁיעוּרוֹ כָּל שֶׁהוּא, כְּדִבְרֵי בֵית שַׁמַּי. וּבֵית^ הֶלֵּל אוֹמְרִים: בְּפוֹתֵחַ טֶפַח. לָזוּן אֶת עֵינָיו, וּלְדַבֵּר עִם חֲבֵירוֹ, וּלְתַשְׁמִישׁ, בְּפוֹתֵחַ טֶפַח. **ו'** אֵלּוּ מְמַעֲטִין«[3] אֶת הַטֶּפַח: פָּחוּת {מ} מִכַּזַּיִת בָּשָׂר מְמַעֵט עַל יְדֵי רוֹבַע עֲצָמוֹת, וּפָחוּת^[4] מֵעֶצֶם כִּשְׂעוֹרָה מְמַעֵט עַל יְדֵי כַּזַּיִת בָּשָׂר. פָּחוּת מִכַּזַּיִת מִן הַמֵּת, פָּחוּת מִכַּזַּיִת מִן הַנְּבֵילָה, פָּחוּת מִכָּעֲדָשָׁה מִן הַשֶּׁרֶץ, וּפָחוּת^[5] מִכַּבֵּיצָה אוֹכָלִין«[6], וּתְבוּאָה«[7] שֶׁבַּחַלּוֹן, וְכַכַּיְ[י]«[8]#• שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מַמָּשׁ, וְנִבְלַת«[9]• הָעוֹף הַטָּהוֹר שֶׁלֹּא חָשַׁב עָלֶיהָ, וְנִבְלַת« הָעוֹף הַטָּמֵא שֶׁחָשַׁב עָלֶיהָ וְלֹא הִכְשִׁירָהּ, אוֹ הִכְשִׁירָהּ וְלֹא«[10] חָשַׁב עָלֶיהָ. **ז'** וְאֵלּוּ^[11] שֶׁאֵינָן מְמַעֲטִין«[12]• אֶת^[13]• הַטֶּפַח^•: אֵין הָעֶצֶם מְמַעֵט עַל יְדֵי עֲצָמוֹת, וְלֹא בָשָׂר עַל יְדֵי בָשָׂר, •וְלֹא כַזַּיִת מִן הַמֵּת^[14]•, וְלֹא כַזַּיִת מִן {ה} הַנְּבֵילָה, וְלֹא כָעֲדָשָׁה מִן הַשֶּׁרֶץ, וְלֹא כַבֵּיצָ{ת}<ה>*[15]• אוֹכָלִים^[16]•, (וְלֹא תְבוּאָה שֶׁבַּחַלּוֹן)*[17], וְלֹא כַכַּיְ«[18]#§ שֶׁאֵין בָּהּ מַמָּשׁ, וְלֹא נִבְלַת עוֹף^[19] הַטָּהוֹר שֶׁחָשַׁב עָלֶיהָ, וְלֹא נִבְלַת עוֹף^ הַטָּמֵא שֶׁחָשַׁב עָלֶיהָ וְהִכְשִׁירָהּ«[20], וְלֹא הַשְּׁתִי^[21] וְהָעֵרֶב^ {המ} הַמְנוּגָּעִין, וְלֹא לְבֵינָה[22] מִבֵּית הַפְּרָס, דִּבְרֵי רַ' מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: הַלְּבֵינָה«[23] מְמַעֶטֶת«[24]•, מִפְּנֵי שֶׁעֲפָרָהּ טָהוֹר. זֶה הַכְּלָל: הַטָּהוֹר מְמַעֵט, וְהַטָּמֵא אֵינוּ מְמַעֵט.

הל' ז' פרק י"ד

הַזִּיז מֵבִיא אֶת הַטּוּמְאָה בְּכָל^[25]• שֶׁהוּא. {וה} וְהַגִּיזְרָה^[26] וְהַגִּיבְלִית«[27], בְּפוֹתֵחַ טֶפַח. אֵי זֶה הוּא הַזִּיז«[28]? שֶׁפָּנָיו לְמַטָּן. וְגִיזְרָה«[29], שֶׁפָּנֶיהָ לְמַעְלָן. וּבַמָּה^[30] אָמְרוּ הַזִּיז מֵבִיא אֶת {הט} הַטּוּמְאָה בְּכָל^[31] שֶׁהוּא? בְּזִיז שֶׁהוּא גָבוֹהַּ מִן הַפֶּתַח שְׁלֹשָׁה נִדְבָּכִין, שֶׁהֵן שְׁנֵים עָשָׂר טְפָחִים^[32]. יָתֵר מִיכֵּן, מֵבִיא אֶת הַטּוּמְאָה בְּפוֹתֵחַ טֶפַח. וְהָעֲטָרוֹת«[33] וְהַפִּיתּוּחִין& {מבי} מְבִיאִין אֶת הַטּוּמְאָה בְּפוֹתֵחַ טֶפַח. **ב'** זִיז שֶׁעַל גַּבֵּי הַפֶּתַח, מֵבִיא אֶת הַטּוּמְאָה*[34] בְּפוֹתֵחַ טֶפַח. שֶׁעַל גַּבֵּי הַחַלּוֹן, רוּם אֶצְבָּעַיִם, וְשֶׁעַל^[35] גַּבֵּי מְלֹא מַקְדֵּחַ, כָּל שֶׁהוּא. רַבִּי יוֹסֵה^[36] אוֹמְרוּ: מְלוֹאוֹ. **ג'** קָנֶה שֶׁעַל גַּבֵּי הַפֶּתַח, אֲפִילוּ גָבוֹהַּ מֵאָה אַמָּה, מֵבִיא אֶת הַטּוּמְאָה כָּל שֶׁהוּא, דִּבְרֵי רַ' יְהוֹשֻׁעַ. •רַ' יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמְרוּ«[37]•: אַל«[38] יַחְמוֹר«[39] זֶה מִן הַזִּיז. **ד'** זִיז שֶׁהוּא סוֹבֵב אֶת כָּל הַבַּיִת <וְ>אוֹכֵל*[40] בַּפֶּתַח*[41] שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת, טוּמְאָה בַבַּיִת, הַכֵּלִים^[42] שֶׁתַּחְתָּיו {טהורים} [טְמֵאִים]*[43]. טוּמְאָה תַחְתָּיו, רַ' אֱלִיעֶזֶר (אוֹמְרוּ)«[44]• מְטַמֵּא אֶת הַבַּיִת, וְרִבִּי^[45] יְהוֹשֻׁעַ מְטַהֵר. וְכֵן בְּחָצֵר שֶׁהִיא {מו} מוּקֶּפֶת אַכְסַדְרָה. **ה'** שְׁנֵי זִיזִין זֶה עַל גַּבֵּי זֶה, יֵשׁ בָּהֶן פּוֹתֵחַ טֶפַח וּבֵינֵיהֶן {פו} פּוֹתֵחַ טֶפַח; טוּמְאָה תַחְתֵּיהֶן, תַּחְתֵּיהֶם[46] טָמֵא. בֵּינֵיהֶן«[47], בֵּינֵיהֶן טָמֵא. עַל גַּבֵּיהֶם, כְּנֶגְדּוֹ«[48] עַד« הָרָקִיעַ טָמֵא. **ו'** הָיָה הָעֶלְיוֹן עוֹדֵף עַל הַתַּחְתּוֹן פּוֹתֵחַ טֶפַח, טוּמְאָה תַחְתֵּיהֶן אוֹ בֵינֵיהֶן, תַּחְתֵּיהֶם {וב} וּבֵינֵיהֶם טָמֵא. עַל גַּבֵּיהֶם, כְּנֶגְדּוֹ עַד הָרָקִיעַ טָמֵא. **ז'** הָיָה הָעֶלְיוֹן עוֹדֵף עַל הַתַּחְתּוֹן פָּחוּת מִטֶּפַח: טוּמְאָה תַחְתֵּיהֶן, תַּחְתֵּיהֶן«[49]• וּבֵינֵיהֶן« טָמֵא. בֵּינֵיהֶן אוֹ תַחַת הַמּוֹתָר: רַ' אֱלִיעֶזֶר אוֹמְרוּ: תַּחְתֵּיהֶן«[50] וּבֵינֵיהֶם טָמֵא. רַ' יְהוֹשֻׁעַ אוֹמְרוּ: בֵּינֵיהֶן וְתַחַת«[51] הַמּוֹתָר, טָמֵא, וְתַחְתֵּיהֶן, טָהוֹר. **ח'** יֵשׁ בָּהֶן«[52] פּוֹתֵחַ טֶפַח וְאֵין בֵּינֵיהֶן פּוֹתֵחַ טֶפַח, {טו} •טוּמְאָה תַחְתֵּיהֶן אוֹ בֵינֵיהֶן, תַּחְתֵּיהֶם {וב} וּבֵינֵיהֶן טָמֵא. עַל גַּבֵּיהֶם^[53]•, כְּנֶגְדּוֹ עַד[54] הָרָקִיעַ טָמֵא«[55]. **ט'** אֵין בָּהֶן פּוֹתֵחַ טֶפַח, בֵּין {ש} שֶׁיֵּשׁ בֵּינֵיהֶן פּוֹתֵחַ טֶפַח וּבֵין^[56] שֶׁאֵין«[57] {בי} בֵּינֵיהֶן פּוֹתֵחַ טֶפַח, טוּמְאָה תַחְתֵּיהֶן«[58], {תח} (תַּחְתֵּיהֶן טָמֵא)*[59]• בֵּינֵיהֶן אוֹ עַל גַּבֵּיהֶן, טוּמְאָה בוֹקַעַת וְעוֹלָה, וּבוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת. וְכֵן שְׁתֵּי יְרִיעוֹת שֶׁהֵן גְּבוֹהוֹת מִן הָאָרֶץ פּוֹתֵחַ טֶפַח.

הל' ט' פרק ט"ו

סָגוֹס#[60] עָבֶה& וְכוֹפֶת& עָבָה&, אֵין^[61] מְבִיאִין אֶת הַטּוּמְאָה, עַד שֶׁיְּהוּ גְבוֹהִין מִן הָאָרֶץ פּוֹתֵחַ טֶפַח. קְפִילִים זוֹ עַל גַּבֵּי זוֹ, אֵינָן מְבִיאוֹת

---

1 ק+קיי כלפנינו. ייתכן שמגיה בפרמה ניסה לתקן משהו באות "ה" (או למוחקה?). וצ"ע.
2 מפורש בשוליים: "?חור שנוקב בדלת, להוציא עץ או קנה".
3 ניקדתי לפי הכתיב בפרמה. קיי: הכתיב כלפנינו. ק: "מַמְעִיטִים".
4 ק+קיי: "פָּחוּת".
5 ק+קיי: "פָּחוּת".
6 ניקדתי לפי הכתיב בפרמה. קיי: הכתיב כלפנינו. ק: "אֳכָלִים".
7 ק כלפנינו. קיי: "התבואה".
8 ק: "וְכַכַּאִיי". קיי: "וככיי". בפרמה כתוב ומנוקד: "וְכָכַיֵי" אך נראה שאות "י" האחרונה נוספה על ידי מי שניקד את אות "כ" בפתח. ואילו שאר הניקוד בוצע בידי מישהו אחר. ואולי חלק מהתיקון ו/או הניקוד בוצע בידי הסופר.
9 קיי+קנ כלפנינו (קנ: "וְנִיבְלַת"). קס: "נובלת". וכן בסמוך.
10 קיי+קנ כלפנינו. קס נשמט: "ולא".
11 ק+קיי: "אֵלוּ".
12 ניקדתי לפי הכתיב בפרמה. ק: "מַמְעִיטִין". קיי בטעות: "מטמאים".
13 ק+קיי ליתא: "את הטפח".
14 ק+קיי ליתא: "ולא כזית מן המת". (האם ייתכן שבשניהם נשמט מחמת הדומות כזית-כזית". אך ייתכן שזו השמטה מכוונת. וצ"ע).
15 תיקנתי לפי ק+קיי ("כַבֵּיצָה").
16 קנ כנראה כלפנינו: "אֳכַלִין". קס+קיי הכתיב: "אכלין/ם".
17 הסופר(?) ואולי עוד מגיה סימנו למחיקה בגרשים ובנקודות. וכן ק+קיי ליתא. (זה כסותר את הנאמר לעיל, אך יש נוסחים שגרסו זאת).
18 ק: "כַכַּאִיי". קיי: "ככיי". ומפורש בפרמה בשוליים: "בית עכביש". וזו הערת הפירוש האחרונה במשנה פרמה.
19 ק+קיי: "הָעוֹף". וכן בסמוך.
20 קיי הכתיב כלפנינו. קס בכתיב מלא: "וְהִיכְשִׁירָהּ".
21 ק+קיי: "שְׁתִי וְעֵרֶב" (קס הכתיב: "שיתיי").
22 קס+קיי כלפנינו. קנ: !"נְבֵילָה"!.
23 קיי: "הלבנה". קס: "לבינה". קנ: !"הַנְּבֵילָה"!.
24 קיי+קנ כלפנינו. קס: "ממעט". קס גם דילג מחמת הדומות "ממעטת-ממעט" ולכן חסרים בקאופמן המילים: " מִפְּנֵי שֶׁעֲפָרָהּ טָהוֹר. זֶה הַכְּלָל: הַטָּהוֹר מְמַעֵט".
25 קנ כלפנינו. קס+קיי: "כל".
26 ק+קיי: "הַגִּיזְרָה".
27 ק כלפנינו. קיי: "והגבלית".
28 קיי כלפנינו. ק: "זִיז".
29 ק כלפנינו. קיי: "והגיזרה".
30 קנ כלפנינו. קס+קיי: "במה".
31 ק+קיי: "כל".
32 ק+קיי: "טֶפַח".
33 ק כלפנינו. קיי: "העטרות".
34 ק+קיי כלפנינו. סופר פרמה כתב מילה זו על גבי המחק, ולא רואים מה היה כתוב קודם.
35 קנ כלפנינו. קס+קיי: "שעל".
36 ק+קיי הכתיב: "יוֹסֵי".
37 קיי+קנ כלפנינו. קס: "אמרו לו" (במקום: "ר' יוחנן בן נורי אומר").
38 קיי כלפנינו. ק: "לֹא".
39 קיי כלפנינו. ק: !"יַחְמִיד"!.
40 השלמתי "ו" לפי ק+קיי.
41 ק+קיי כלפנינו. ייתכן שאותיות "פת" מתוקנות בידי סופר פרמה.
42 ק+קיי: "כֵּלִים".
43 "טמאים" נכתב בידי מגיה מעל המילה "טהורים" מבלי למחוק את "טהורים". וכן ק+קיי: "טְמֵאִים".
44 סומן למחיקה בידי מגיה באמצעות קווים עיליים אלכסוניים. וכן קיי+קנ ליתא. אך קס איתא. וצ"ע האם זו טעות בשני כתבי היד.
45 ק+קיי: "רִבִּי".
46 קס+קיי כלפנינו. קנ לא גרס מילה זו.
47 קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "ביניהן" הראשון. ושמא נשמט.
48 קיי כלפנינו. ק: "כְּנֶגֶד הָרָקִיעַ".
49 קיי כלפנינו. קס כנראה כלפנינו: "טומאה תחתיהן, <תחתיהן> וביניהן טמא" (השלמתי את מה שכנראה נשמט). קנ: "טוּמְאָה תַחְתֵּיהֶן אוֹ בֵינֵיהֶן, תַּחְתֵּיהֶן וּבֵינֵיהֶן טָמֵא".
50 קיי+קנ כלפנינו. קס: "תחתיה".
51 קיי כלפנינו. ק: "תַּחַת".
52 קיי+קנ כלפנינו. קס בטעות: "ביניהן".
53 ק+קיי: "טוּמְאָה תַחְתֵּיהֶן, תַּחְתֵּיהֶן טָמֵא. בֵּינֵיהֶן אוֹ עַל גַּבֵּיהֶן" וכו'. והעניין נדון גם בפירושי הראשונים.
54 קס+קיי כלפנינו. קנ כנראה: "וְעַד".
55 קיי+קנ כלפנינו. קס נשמט: "טמא".
56 ק+קיי: "בֵּין".
57 קיי+קנ כלפנינו. קס: "שאינן".
58 ק+קיי כלפנינו, אלא שקס בתחילה כתב: "התחתון" ואז תיקן עצמו כלפנינו.
59 סומן למחיקה בידי מגיה(?). וכן קיי ליתא. ק אולי כן גרס זאת אלא שכנראה כל המשפט משובש שם: "טומאה תחתיהן טמא תחתיהן או על גביהן טומאה בוקעת" וכו'.
60 בפרמה מנוקד: "סְגוּס".
61 ק+קיי: "אֵינָן".

אֶת הַטּוּמְאָה, עַד שֶׁתְּהֵא הָעֶלְיוֹנָה[1]* גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ פּוֹתֵחַ טֶפַח. טַבְלָיוֹת[2]«• אֵינָם[3]^• מְבִיאוֹת אֶת הַטּוּמְאָה, עַד שֶׁתְּהֵא הָעֶלְיוֹנָה גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ [פּוֹתֵחַ][4]* טֶפַח. וְאִם[5]^ הָיוּ שְׁלֹשׁ שֶׁלֵּשַׁיִישׁ, טוּמְאָה בוֹקַעַת וְעוֹלָה וּבוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת. **ב׳** טַבְלָיוֹת שֶׁלָּעֵץ שֶׁהֵן נוֹגְעוֹת זוֹ בָזוֹ בְקַרְנוֹתֵיהֶן[6]« וְהֵן גְּבוֹהוֹת מִן הָאָרֶץ פּוֹתֵחַ טֶפַח, טוּמְאָה תַחַת אַחַת מֵהֶן, {הנ} הַנּוֹגֵעַ[7]« בַּשְּׁנִיָּה, טָמֵא טוּמְאַת שִׁבְעָה, וְכֵלִים[8]^ שֶׁתַּחַת הָרִאשׁוֹנָה טְמֵאִין, וְתַחַת[9]^• הַשְּׁנִיָּה טְהוֹרִין. וְהַשֻּׁלְחָן[10]« אֵינוּ מֵבִיא אֶת הַטּוּמְאָה, עַד שֶׁיְּהֵא בוֹ רִיבּוּעַ פּוֹתֵחַ[11]^• טֶפַח. **ג׳** חָבִיּוֹת שֶׁהֵן יוֹשְׁבוֹת עַל שׁוּלֵיהֶן אוֹ מוּטּוֹת עַל צִידֵיהֶן[12]«, בְּאָוִיר, וְהֵן נוֹגְעוֹת זוֹ בָזוֹ בְּפוֹתֵחַ טֶפַח, טוּמְאָה [תַחַת][13]* אַחַת מֵהֶן, טוּמְאָה בוֹקַעַת וְעוֹלָה, וּבוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת. בְּמִי[14]# דְבָרִים אֲמוּרִים, בִטְהוֹרוֹת. אֲבָל אִם הָיוּ טְמֵאוֹת אוֹ גְבוֹהוֹת[15]« מִן הָאָרֶץ פּוֹתֵחַ טֶפַח, טוּמְאָה תַחַת אַחַת מֵהֶן, תַּחַת (מהן)[16]* כּוּלָּם טָמֵא. **ד׳** בַּיִת שֶׁחֲצָצוֹ {ב} בִנְסָרִים אוֹ בִירִיעוֹת, מִן הַצְּדָדִין אוֹ מִן הַקּוֹרוֹת, טוּמְאָה בַבַּיִת, כֵּלִים שֶׁבַּחֲצָץ טְהוֹרִים. טוּמְאָה בַחֲצָץ[17]«, כֵּלִים[18] שֶׁבַּבַּיִת טְמֵאִים. הַכֵּלִים[19]^ שֶׁבַּחֲצָץ, אִם יֵשׁ שָׁם[20]« {פ} פוֹתֵחַ טֶפַח, טְמֵאִים[21]«. וְאִם לָאו, טְהוֹרִים. **ה׳** חֲצָצוֹ מֵאַרְצוֹ, טוּמְאָה בַחֲצָץ, כֵּלִין שֶׁבַּבַּיִת טְמֵאִין. טוּמְאָה בַבַּיִת, כֵּלִים {ש} שֶׁבַּחֲצָץ, אִם יֵשׁ בִּמְקוֹמָן טֶפַח עַל[22]« טֶפַח» עַל רוּם טֶפַח, טְהוֹרִין. וְאִם לָאו, טְמֵאִים, שֶׁאַרְצוֹ שֶׁלַּבַּיִת ***[23] כָּמוֹהוּ עַד הַתְּהוֹם. **ו׳** בַּיִת שֶׁהוּא מָלֵא תֶבֶן וְאֵין בֵּינוּ לְבֵין {הק} הַקּוֹרוֹת פּוֹתֵחַ טֶפַח, טוּמְאָה בִפְנִים, כֵּלִים שֶׁכְּנֶגֶד הַיְצִיאָה[24]« טְמֵאִין. טוּמְאָה בַחוּץ, הַכֵּלִים[25]^ שֶׁבִּפְנִים, אִם יֵשׁ בִּמְקוֹמָן טֶפַח {א} עַל[26] טֶפַח עַל רוּם טֶפַח, טְהוֹרִין. וְאִם לָאו, טְמֵאִין. וְאִם[27]^ יֵשׁ בֵּין הַתֶּבֶן[28]^ לַקּוֹרוֹת פּוֹתֵחַ טֶפַח, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ טְמֵאִין. **ז׳** בַּיִת שֶׁמִּילְּאָהוּ[29]^# עָפָר אוֹ צְרוֹרוֹת, בִיטְּלוֹ[30]«•, וְכֵן כְּרִי שֶׁלַּתְּבוּאָה, אוֹ גַל שֶׁלִּצְרוֹרוֹת, אֲפִילּוּ כְגַלּוֹ שֶׁלְּעָכָן, אֲפִילּוּ[31]« טוּמְאָה בְצַד הַכֵּלִים, טוּמְאָה בוֹקַעַת וְעוֹלָה, וּבוֹקַעַת[32]« וְיוֹרֶדֶת. **[33] **ח׳** חֲצַר הַקֶּבֶר, הָעוֹמֵד בְּתוֹכָהּ טָהוֹר. עַד שֶׁיְּהֵא בָהּ אַרְבַּע אַמּוֹת, כְּדִבְרֵי בֵית שַׁמַּי. וּבֵית[34]^ הֶילֵּל[35]^ אוֹמְרִים: אַרְבָּעָה טְפָחִים. קוֹרָה שֶׁעֲשָׂאָהּ גּוֹלֵל לַקֶּבֶר, בֵּין עוֹמֶדֶת בֵּין מוּטָּה עַל צִידָּהּ, אֵין טָמֵא אֶלָּא כְנֶגֶד הַפֶּתַח. עָשָׂה רֹאשָׁהּ גּוֹלֵל לַקֶּבֶר, אֵין[36]* טָמֵא [אֶלָּא][37]* עַד אַרְבָּעָה טְפָחִים. בִּזְמַן שֶׁהוּא עָתִיד לָגוּר[38]#$. רִ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: כּוּלָּהּ חִיבּוּר. **ט׳** חָבִית שֶׁהִיא מְלֵאָה& מַשְׁקִים טְהוֹרִים [מוּקֶּפֶת[39]« צָמִיד פָּתִיל][40]*, וַעֲשָׂאָהּ גּוֹלֵל לַקֶּבֶר, הַנּוֹגֵעַ בָּהּ, טָמֵא[41]« טוּמְאַת שִׁבְעָה, וְהֶחָבִית וְהַמַּשְׁקִים טְהוֹרִים. בְּהֵמָה שֶׁעֲשָׂאָהּ גּוֹלֵל לַקֶּבֶר, הַנּוֹגֵעַ בָּהּ, טָמֵא» טוּמְאַת שִׁבְעָה. רִ׳ מֵאִיר אוֹמֵר: כָּל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים אֵינוּ מְטַמֵּא מִשּׁוּם[42]« גּוֹלֵל. **י׳** נוֹגֵעַ[43]^ בַּמֵּת וְנוֹגֵעַ[44]« בְּכֵלִים, •[45] {מא} הַמַּאֲהִיל[46]^ עַל הַמֵּת וְנוֹגֵעַ בְּכֵלִים, טְמֵאִים. מַאֲהִיל עַל הַמֵּת וּמַאֲהִיל עַל הַכֵּלִים, הַנּוֹגֵעַ בְּמֵת[47]« וּמַאֲהִיל עַל הַכֵּלִים, טְהוֹרִים. וְאִם[48]^ יֵשׁ בְּיָדָיו פּוֹתֵיחַ[49]^ טֶפַח, טְמֵאִים. שְׁנֵי בָתִּים וּבָהֶן כִּשְׁנֵי חֲצָאֵי[50]« זֵיתִים, וּפָשַׁט[51]« שְׁתֵּי יָדָיו לָהֶן, אִם יֵשׁ בְּיָדָיו פּוֹתֵיחַ טֶפַח, מֵבִיא אֶת הַטּוּמְאָה. וְאִם לָאו, אֵינוּ מֵבִיא אֶת הַטּוּמְאָה.

פרק י״ה׳[52]* **הל׳ י׳** **פרק י״ו׳**

כָּל הַמִּיטַּלְטְלִים מְבִיאִין אֶת הַטּוּמְאָה בְּעוֹבִי הַמַּרְדֵּיעַ[53]«. אָמַרוּ רִ׳ טַרְפוֹן: אֶקְפַּח אֶת בָּנַיִ[54]« שֶׁזּוּ הֲלָכָה מְקוּפַּחַת, שֶׁשָּׁמַע הַשּׁוֹמֵעַ, וְטָעָה, שֶׁהָאִיכָּר עוֹבֵר[55]** וְהַמַּרְדֵּעַ עַל כְּתֵיפוֹ, וְהֶאֱהִיל צִידּוֹ אֶחָד עַל הַקֶּבֶר, וְטִימְּאוּהוּ[56]« מִשֵּׁם כֵּלִים הַמַּאֲהִילִים עַל הַמֵּת. אָמַרוּ רִ׳ עֲקִיבָה: אֲנִי אַתְקִין שֶׁיְּהוּ[57]^ דִבְרֵי חֲכָמִים קַיָּימִים, יְהוּ[58]« כָּל הַמִּיטַּלְטְלִים מְבִיאִין אֶת הַטּוּמְאָה עַל אָדָם[59]« הַנּוֹשְׂאָן[60] בְּעוֹבִי הַמַּרְדֵּעַ, וְעַל עַצְמָן בְּכָל שֶׁהֵן, וְעַל שְׁאָר אָדָם וְכֵלִים בְּפוֹתֵחַ טֶפַח. **ב׳** כֵּי־צַד: כּוּשׁ שֶׁהוּא תָחוּב בַּכּוֹתֶל, כַּחֲצִי זַיִת מִתַּחְתָּיו וְכַחֲצִי זַיִת מֵעַל גַּבָּיו, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן {א} מְכוּוָּנִין, טָמֵא. נִמְצָא מֵבִיא אֶת[61]« הַטּוּמְאָה» עַל[62]^ עַצְמוֹ» בְּכָל שֶׁהוּא. **ג׳** הַקַּדָּר שֶׁהוּא

---

[1] בגלל כפל בדף לא רואיד אות ״י״, איך ניכר שהייתה כתובה. וכן ק+קיי: ״הָעֶלְיוֹנָה״.
[2] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״של עץ, זו על גבי זו״.
[3] ק+קיי: ״אֵינָן״.
[4] הסופר(?) תלה בין השורות. וכן ק+קיי איתא.
[5] ק+קיי: ״אִם״.
[6] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״בקרונותיהן״.
[7] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״הנוגעות״.
[8] ק+קיי: ״כֵּלִים״.
[9] ק: ״וְשֶׁתַּחַת״. קיי: ״שתחת״.
[10] ק כלפנינו. קיי: ״השולחן״.
[11] ק+קיי: ״בְּפוֹתֵחַ״.
[12] קיי כלפנינו. ק: ״צִדְדֵיהֶן״.
[13] נוסף בשוליים צמוד לשורה בידי מגיה. וכן ק+קיי איתא.
[14] קס+קיי הכתיב כלפנינו, וניקדתי לפי מה שנוקד בפרמה במקומות אחרים. קנ ניקד: ״בַּמֵּי״ כנראה מפני שכיוון לנוסח ״בַּמֶּה״.
[15] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: ״גבהות״.
[16] הסופר(?) סימן למחיקה. וכן ק+קיי ליתא.
[17] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״שבחצץ״.
[18] קס+קיי כלפנינו. קנ: ״הַכֵּלִים״.
[19] קנ: ״וְהַכֵּלִים״. קס+קיי: ״כלים״.
[20] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: ״בהן״.
[21] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״טומאין״.
[22] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״על רום״ (השמטה?).
[23] מגיה(?) או הסופר(?) תלה בין השורות ״טמא״. אך ק+קיי ליתא.
[24] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״היצאה״.
[25] ק+קיי: ״כֵּלִים״.
[26] קס+קיי כלפנינו. קנ לא גרס ״על טפח״.
[27] ק+קיי: ״אִם״.
[28] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״תבן״.
[29] צריך לחשוב איך לנקד את הכתיב שבפרמה. ק+קיי הכתיב: ״שֶׁמִּילְּאָהוּ״.
[30] ק כלפנינו. קיי: ״ובטלו״.
[31] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״או״.
[32] ק כלפנינו. קיי: ״בוקעת״.
[33] מכאן ועד סוף העמודה בכתב קצת יותר קטן, ואולי נכתב בידי סופר אחר. וכן יש כאן מעט שינויים בכתיב מלא יותר, ובשם הפרק המסתיים ״יה״ במקום ״ט״ו״ הכתוב בתחילת הפרק וכפי שרגיל בפרמה.
[34] ק+קיי: ״בֵּית״.
[35] ק+קיי בכתיב חסר: ״הֶלֵּל״.
[36] ק+קיי כלפנינו. סופר פרמה כתב בטעות ״בין״ ולאחר מכן הוא(?) תיקן את ״ב״ להיות ״א״.
[37] נוסף בשוליים בידי מגיה(?). וכן ק+קיי איתא.
[38] ק+קיי הכתיב כלפנינו, וכך מנוקד בפרמה. קנ ניקד ״לָגוּר״ וספק לי אולי התכוון לגרוס: ״לָגוּד״ למרות שלא תיקן את ״ר״ להיות ״ד״. וצ״ע.
[39] ק: ״ומוקפת״. קיי: ״מוקפות״.
[40] ״מוקפת צמיד פתיל״ נתלה בין השורות בידי הסופר(?) או מגיה(?). וכן ק+קיי איתא.
[41] קיי+קנ כלפנינו. קס כתב בתחילה: ״טמאין״ ולאחר מכן אולי תיקן עצמו. וצ״ע. וכן בסמוך.
[42] ק+קיי: ״הַנּוֹגֵעַ״.
[43] קיי+קנ כלפנינו. קס כתב בתחילה: ״טמאין״ ולאחר מכן אולי תיקן עצמו. וצ״ע. וכן בסמוך.
[44] קס כלפנינו. קיי+קנ: ״וְהַנּוֹגֵעַ״.
[45] מכאן ועד המילים ״אם יש בידיו״ בקאופמן: קנ הגיה רבות ושיבש(?) את נוסח קס+קיי שהוא בעיקרו כלפנינו. ולא אתייחס לנוסח קנ מכאן ועד המילים ״אם יש בידיו״.
[46] קס+קיי: ״מַאֲהִיל״.
[47] קיי כלפנינו. קס בטעות: ״במותו מאהיל״.
[48] ק+קיי: ״אִם״.
[49] ק+קיי הכתיב: ״פּוֹתֵחַ״. וכן בסמוך.
[50] ק: ״חֲצָיֵי״. קייי: ״חצאיי״.
[51] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״פשט״.
[52] בקאופמן תמיד ״י״ה״ (קיי רגיל: ״ט״ו״?). בפרמה תמיד ״ט״ו״, ואכן לעיל בתחילת הפרק היה כתוב ״ט״ו״. אך כאן כתוב ״י״ה״, וראו בהערה לתחילת הלכה ח׳ שאולי נכתב כאן בידי סופר אחר.
[53] ק הכתיב: ״הַמַּרְדֵּעַ״. קיי: ״המרדעת״.
[54] ק כלפנינו. קיי: ״בני״.
[55] ק+קיי כלפנינו. מגיה בפרמה תיקן אות ״ר״ להיות ״ד״ מפני שגרס: ״עובד״.
[56] ק הכתיב: ״וְטִימּוּהוּ״. קיי: ״וטימאהו״.
[57] ק+קיי בכתיב מלא: ״שֶׁיְּהוּא״.
[58] ק הכתיב: ״יְהוּא״. קיי: ״שיהוא״.
[59] קיי כלפנינו. ק הכתיב: ״אָדָן״.
[60] קס+קיי הכתיב כלפנינו וניקדתי לפי הכתיב. קנ: ״הַנּוֹשְׂאִין״.
[61] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״מביא טומאה״.
[62] ק+קיי: ״לְעַצְמוֹ״.

עוֹבֵר וְהָאֶסֵל$#[1] עַל כְּתֵיפוֹ וְהֶאֱהִיל צִידּוֹ אֶחָד עַל הַקֶּבֶר, כֵּלִים«[2] שֶׁבַּצַּד הַשֵּׁנִי טְהוֹרִים. וְאִם^[3] יֵשׁ בְּאֶסֵל פּוֹתֵחַ טֶפַח, טְמֵאִים. הַתְּלוּלִיּוֹת«[4] הַקְּרוֹבוֹת בֵּין לָעִיר בֵּין לַדֶּרֶךְ, אֶחָד חֲדָשׁוֹת וְאֶחָד [יְשָׁנוֹת]*[5], טְמֵאוֹת. וְהָרְחוֹקוֹת«[6], (הרחוקות)*[7] הַחֲדָשׁוֹת^[8] טְהוֹרוֹת וִישָׁנוֹת טְמֵאוֹת. אֵי זוֹ הִיא קְרוֹבָה[9], חֲמִשִּׁים אַמָּה. וִישָׁנָה, שִׁשִּׁים שָׁנָה, דִּבְרֵי[ו] רְ׳ מֵאִיר. רְ׳ יְהוּדָ[ה] אוֹמֵ[ר]: קְרוֹבָה, שֶׁאֵין קְרוֹבָה מִמֶּנָּה. וִישָׁנָה, שֶׁאֵין אָדָם זוֹכְרָהּ«[10]. **ד׳** הַמּוֹצֵא מֵת כַּתְּחִילָּה מוּשְׁכָּב כְּדַרְכּוֹ, נוֹטְלוֹ וְאֶת תְּפוּסָתוֹ^[11]•. מָצָא שְׁנַיִם, נוֹטְלָן וְאֶת תְּפוּסָתָן^•. מָצָא שְׁלֹשָׁה, אִם יֵשׁ בֵּין זֶה לָזֶה מֵאַרְבַּע אַמּוֹת וְעַד שְׁמוֹנֶה כִּמְלֹא הַמִּיטָּה^[12] {וקו} וְקוּבְרֶיהָ, הֲרֵי זוֹ«[13] שְׁכוּנַת קְבָרוֹת. בּוֹדֵק מִמֶּנּוּ וּלְהַלָּן עֶשְׂרִים אַמָּה. מָצָא אֶחָד בְּסוֹף עֶשְׂרִים אַמָּה, בּוֹדֵק מִמֶּנּוּ וּלְהַלָּן עֶשְׂרִים אַמָּה, שֶׁרַגְלַיִם לַדָּבָר. שֶׁאִילּוּ {זמ?} מִתְּחִילָּה מְצָאוֹ, ^[14] נוֹטְלוֹ וְאֶת תְּפוּסָתוֹ^•.

ה׳ הַבּוֹדֵק, בּוֹדֵק אַמָּה עַל אַמָּה וּמַנִּיחַ אַמָּה, עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ לַסֶּלַע אוֹ לִבְתוּלָה. וּמוֹצִיא^[15]• אֶת הֶעָפָר מִמְּקוֹם הַטּוּמְאָה«[16], וְאוֹכֵל^[17]• בִּדְמָעוֹ•#«[18]. (וְכֵן)^[19]• הַמְפַּקֵּחַ*[20] בְּגַל, אֵינוֹ«[21]• (צ)*[22] אוֹכֵל בִּדְימָעוֹ«[23]. **ו׳** הָיָה בּוֹדֵק, הִגִּיעַ«[24] לְנַחַל אוֹ לִשְׁלוּלִית«[25], אוֹ לְדֶרֶךְ הָרַבִּים, מַפְסִיק«[26]. שָׂדֶה שֶׁנֶּהֶרְגוּ בָהּ הֲרוּגִים, מְלַקֵּט עֶצֶם עֶצֶם וְהַכֹּל«[27] טָהוֹר. הַמְפַנֶּה אֶת^[28] קִיבְרוֹ#^[29] מִתּוֹךְ שָׂדֵהוּ, מְלַקֵּט עֶצֶם עֶצֶם וְהַכֹּל« טָהוֹר. בּוֹר שֶׁמְּטִילִין לְתוֹכוֹ נְפָלִים אוֹ הֲרוּגִים, מְלַקֵּט עֶצֶם עֶצֶם וְהַכֹּל« טָהוֹר. •«[30] וְאִם^[31] הִתְקִינוֹ לַקֶּבֶר מִתְּחִילָּה, יֶשׁ לוֹ תְּפוּסָה^•.

הל׳ ו׳ פרק י״ז׳

הַחוֹרֵשׁ אֶת הַקֶּבֶר, הֲרֵי זֶה עוֹשֶׂה בֵית {ה} הַפְּרָס^[32]. עַד כַּמָּה הוּא עוֹשֶׂה? מְלֹא מַעֲנָה& מֵאָה אַמָּה, בֵּית אַרְבַּעַת סְאִין. רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵ[ר]: •«[33] בֵּית חָמֵשׁ. וּבַמּוֹרָד^[34]• וּבַמַּעֲלֶה«[35]• נוֹתֵן רוֹבַע כַּרְשַׁנִּים עַד«[36]• בּוֹרֶךְ הַמַּחֲרֵישָׁה, עַד מְקוֹם שֶׁיִּצַּמְחוּ שָׁם^[37]• שְׁלֹשָׁה כַּרְשַׁנִּים זֶה בְצַד זֶה, עַד שָׁם הוּא עוֹשֶׂה בֵית הַפְּרָס^[38]. רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵ[ר]: •«[39] בַּמּוֹרָד וְלֹא«[40]• בְּמַעֲלָה#[41].

ב׳ הָיָה חוֹרֵשׁ, הִטִּיחַ«[42] בְּסֶלַע אוֹ בְגָדֵר אוֹ שֶׁנִּיעֵר«[43]• אֶת הַמַּחֲרֵישָׁה, עַד שָׁם הוּא עוֹשֶׂה בֵית הַפְּרָס^. רְ׳ אֱלִיעֶזֶ[ר] אוֹמֵ[ר]: בֵּית פְּרָס עוֹשֶׂה בֵית פְּרָס. וּרְבִּי^[44] יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵ[ר]: פְּעָמִים עוֹשֶׂה, וּפְעָמִים«[45] אֵינוֹ^[46] עוֹשֶׂה. כֵּי־צַד: חָרַשׁ חֲצִי מַעֲנָה, וְחָזַר וְחָרַשׁ חֶצְיָיהּ, {ובין} <וְכֵן>^[47]• {ה} הַצְּדָדִים, הֲרֵי זֶה עוֹשֶׂה בֵית פְּרָס. חָרַשׁ מְלֹא מַעֲנָה, וְחָזַר«[48] וְחָרַשׁ מִמֶּנָּה«[49] וְלַחוּץ, אֵין^[50]• עוֹשִׂין^• אוֹתָהּ^• בֵּית פְּרָס. **ג׳** {ה} הַחוֹרֵשׁ מִילַּטֵימְיָא*#[51]•, וּמִצְבִּירַת&^[52]• הָעֲצָמוֹת, וּמִשָּׂדֶה«[53] שֶׁאָבַד הַקֶּבֶר^[54] בְּתוֹכָהּ, אוֹ שֶׁנִּמְצָא בָהּ קֶבֶר, הַחוֹרֵשׁ אֶת שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ, וְכֵן {נ} נָכְרִי שֶׁחָרַשׁ, אֵין^[55]• עוֹשִׂין^• אוֹתוֹ^• בֵּית פְּרָס, וְאֵין«[56]• בֵּית פְּרָס לַכּוּתִים. **ד׳** שְׂדֵה& [בֵית]*[57] פְּרָס עַל גַּבֵּי טְהוֹרָה, שֶׁטְּפוּ& גְשָׁמִים מִבֵּית פְּרָס לִטְהוֹרָה, אֲפִילּוּ אֲדוּמָּה וְהִלְבִּינוּהָא#^[58] אוֹ לְבָנָה וְהֶאֱדִימוּהָ, אֵין עוֹשִׂין אוֹתָהּ בֵּית פְּרָס. **ה׳** שָׂדֶה שֶׁאָבַד הַקֶּבֶר^ בְּתוֹכָהּ, וּבָנָה בָהּ בַּיִת וַעֲלִיָּיה עַל גַּבָּיו, אִם הָיָה פִּיתְחָהּ שֶׁלַּעֲלִיָּיה מְכוּוָּן כְּנֶגֶד פִּיתְחוֹ שֶׁלַּבַּיִת, עֲלִיָּיה^[59] טְהוֹרָה. וְאִם לָאו, עֲלִיָּיה^ טְמֵאָה. עֲפַר בֵּית פְּרָס«[60] וַעֲפַר חוּצָה«[61] לָאָרֶץ שֶׁבָּא בְיָרָק, מִצְטָרְפִין כְּחוֹתַם [הַ]מַּרְצֵפִּים*[62], דִּבְרֵי[ו] רְ׳ אֱלִיעֶזֶר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: עַד שֶׁיְּהֵא«[63] בְמָקוֹם אֶחָד כְּחוֹתַם [הַ]מַּרְצֵפִּים. אָמַ[ר] רְ׳ יְהוּדָ[ה]: מַעֲשֶׂה שֶׁהָיוּ אִיגְּרוֹת בָּאוֹת מִמְּדִינַת הַיָּם לִבְנֵי כֹהֲנִים גְּדוֹלִים, וְהָיוּ בָהֶן כִּסְאָה^[64]• וּכְסָאתַיִם^ חוֹתָמוֹת, וְלֹא (הֶחִישׁוּ) [החשו]*[65] לָהֶם מִשֵּׁם טוּמְאָה.

הל׳ ה׳ פרק י״ח׳

כֵּי־צַד בּוֹצְרִים בֵּית הַפְּרָס«[66]: מַזִּים עַל הָאָדָם וְעַל הַכֵּלִים, וְשׁוֹנִים, וּבוֹצְרִים וּמוֹצִיאִים חוּץ לְבֵית הַפְּרָס, וַאֲחֵרִים מְקַבְּלִין מֵהֶם וּמוֹלִיכִין לַגַּת, וְאִם^[67] נָגְעוּ אֵלּוּ וָאֵלּוּ$[68]•, טְמֵאִין; כְּדִבְרֵי[ו] בֵית הֶלֵּל. בֵּית שַׁמַּי אוֹמְ[רים]: אוֹחֵז אֶת הַמַּגָּל בְּסִיב, אוֹ«[69] בּוֹצֵר [בְּצוּר]*[70] וְנוֹתֵן לְתוֹךְ כְּפֵישָׁה«[71]

[1] קס+קיי הכתיב כלפנינו. וניקדתי לפי הכתיב וכניקוד קנ להלן. קנ גרס וניקד כאן: ״וְהַסַּל״.
[2] ק כלפנינו. קיי: ״הכלים״.
[3] ק+קיי: ״אִם״.
[4] קנ כלפנינו. קס לא ידוע. קיי: ״התלולית״.
[5] הסופר(?) הוסיף בשוליים. וכן ק+קיי איתא.
[6] ק: ״וּבָרְחוֹקוֹת״. קיי: ״הרחוקות״.
[7] הסופר(?) סימן למחיקה מפני שנכפל.
[8] ק+קיי: ״חֲדָשׁוֹת״.
[9] קס+קיי כלפנינו. קנ: ״הַקְּרוֹבָה״.
[10] קיי כלפנינו. ק: ״זְכוּרָהּ״.
[11] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״תבוסתו״. וכן להלן: ״תבוסתן״,״תבוסתו״,״תבוסה״.
[12] ק+קיי: ״מִיטָּה״.
[13] קיי כלפנינו. ק: ״זֶה״.
[14] ק+קיי נוסף: ״הָיָה״.
[15] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״המוציא״.
[16] ק כלפנינו. קיי: ״טומאה״.
[17] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״אוכל״.
[18] קיי הכתיב כלפנינו, ושמא לפי הכתיב היה צריך לנקד ״בִדְמָעוֹ״. ק בכתיב מלא: ״בְּדִימְעוֹ״. וכן בפרמה אות ״ד״ נוקדה בחיריק. אך ראו בסמוך.
[19] מגיה סימן סימונים מעל מילה זו למחיקתה. קנ איתא. קס+קיי ליתא. ובפשטות קשה להבנה.
[20] ק+קיי כלפנינו (ק: ״הַמְפַקֵּחַ״). בפרמה הסופר(?) תיקן אות ״פ״ מאות ״ק״ שכתב בטעות.
[21] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ואינו״.
[22] הסופר(?) סימן למחיקה. וכן ק+קיי ליתא.
[23] ק כלפנינו. קיי הכתיב: ״בדמעו״. וראו לעיל.
[24] קיי כלפנינו. ק: ״וְהִגִּיעַ״.
[25] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״לשולולית״.
[26] קיי+קנ כלפנינו. קס ספק כלפנינו ספק: ״ניפסק״.
[27] קיי כלפנינו. ק: ״הַכֹּל״. וכן פעמיים להלן.
[28] ק+קיי ליתא: ״אֶת״.
[29] ניקדתי לפי הכתיב בפרמה. ק+קיי: ״קֶבְרוֹ״ (ניקוד קנ, שכנראה מעורב משני ניקודים: ״קֶבָרוֹ״ קִבְרוֹ״).
[30] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״רבי שמעון אומר״.
[31] ק+קיי: ״אִם״.
[32] ק+קיי: ״פְּרָס״.
[33] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״אַף״.
[34] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״במורד״.
[35] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״במעלה״.
[36] קס כלפנינו. קנ: ״עוד״. קיי: ״על״.
[37] ק+קיי ליתא: ״שם״.
[38] ק+קיי: ״פְּרָס״. וכן להלן.
[39] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״אַף״.
[40] קיי כלפנינו. ק: ״אֲבָל לֹא״.
[41] ושמא קנ ניקד בתחילה: ״בְּמַעֲלֶה״?.
[42] קיי כלפנינו. ק: ״וְהִטִּיחַ״.
[43] קיי+קנ כלפנינו. קס אולי: ״שניעד״.
[44] ק: ״רְבִּי״. קיי: ספק מפני שיש השמטה.
[45] קיי כלפנינו. ק: ״פְּעָמִים״.
[46] ק+קיי: ״שֶׁאֵינוּ״.
[47] תיקנתי לפי ק+קיי (וכל כתבי היד האחרים שמצאתי), מפני שכנראה זו טעות בפרמה.
[48] ק כלפנינו. קיי: ״חזר״.
[49] קיי כלפנינו. ק: ״מִמֶּנּוּ״.
[50] ק+קיי: ״אֵינוּ עוֹשֶׂה בֵּית פְּרָס״.
[51] ניקדתי לפי הכתיב בפרמה שנראה די תואם לניקוד קנ שגרס וניקד: מְלַאטֶמְיָה״. קס: ״מלאטומיה״. קיי: ״מלאטמייה״. בפרמה מנוקד: ״מִילַטָימְיַא״ (כאילו הנקדן מחק אות ״י״ שלאחר אות ״ט״).
[52] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״מִצְבִּירַת״.
[53] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״משדה״.
[54] ק+קיי: ״קֶבֶר״. וכן להלן.
[55] ק+קיי: ״אֵינוּ עוֹשֶׂה בֵּית פְּרָס״.
[56] קיי: ״שאין״. ק: נשמט מחמת הדומות ״בית-פרס-בית-פרס״.
[57] הסופר(?) תלה בין השורות. וכן ק+קיי איתא.
[58] קס+קיי הכתיב: ״והלבינוה״. קנ ספק: ״וְהִלְבִּינוּהָ״ או ״וְהִלְבִּינָה״.
[59] ק+קיי: ״הָעֲלִיָּיה״. וכן בסמוך.
[60] ק כלפנינו. קיי: ״הפרס״.
[61] קיי כלפנינו. ק: ״חוּץ״.
[62] אות ״ה״ נתלתה בידי מגיה(?). ק: ״מַרְצֵפִּים״. קיי: ״הַמַּרְצֵפִּים״. וכן בסמוך.
[63] קיי כלפנינו. ק: ״שֶׁיְּהוּא״.
[64] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״בסאה ובסאתים״.
[65] בפרמה כנראה שגורדה אות ״י״, וספק בידי מי. ק: ״הֶחִישׁוּ״. קיי: ״החשו״.
[66] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״פרס״.
[67] ק+קיי: ״אִם״.
[68] כך בשלושת כתבי היד אך ייתכן שזו ״ו״ תמורת ״ב״ רפוייה: ״בָאֵלּוּ״.
[69] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ובצר בצור״.
[70] נתלה בידי מגיה. וכן ק+קיי איתא.
[71] ק כלפנינו. קיי: ״הכפישה״.

וּמוֹלִיךְ לַגַּת. אָמַרוּ רְ׳ יוֹסֵה: בְּמִי[1]# דְבָרִים אֲמוּרִים, בְּכֶרֶם הַנֶּעֱשָׂה בֵית הַפְּרָס[2]«. אֲבָל הַנּוֹטֵעַ בֵית הַפְּרָס», יִימָּכֵר לַשּׁוּק. **ב׳** שְׁלֹשָׁה בֵית הַפְּרָסוֹת[3]^ הֵן: הַחוֹרֵשׁ אֶת הַקֶּבֶר; {ניט} נִיטַּעַת כָּל נֶטַע, וְאֵינָהּ נִזְרַעַת כָּל זֶרַע, חוּץ מִן[4]« הַזֶּרַע» הַנִּקְצָר. וְאִם עֲקָרוֹ, צוֹבֵר אֶת גּוֹרְנוֹ[5]« לְתוֹכוֹ וְכוֹבְרוֹ בִשְׁתֵּי כְבָרוֹת, דִּבְוֹרָיו רְ׳ מֵאִיר. •וַחֲכָמִוים אוֹמְוֹרִים[6]«•: הַתְּבוּאָה בִּשְׁתֵּי כְבָרוֹת, וְהַקִּטְנִיּוֹת[7]« בְּשָׁלֹשׁ כְּבָרוֹת. וְשׂוֹרֵף אֶת הַקַּשׁ וְאֶת הֶעָצָה[8]#•, וּמְטַמִּין[9]« בְמַגָּע וּבְמַשָּׂא, (וְאֵינָהּ מְטַמָּא) [וְאֵינָן מְטַמְּאִין][10]* בְּאֹהֶל. **ג׳** שָׂדֶה שֶׁאָבַד הַקֶּבֶר[11]^ בְּתוֹכָהּ; נִזְרַעַת כָּל זֶרַע, וְאֵינָהּ נִיטַּעַת כָּל נֶטַע. וְאֵין מְקַיְּימִין בָּהּ אִילָנוֹת, חוּץ מֵאִילַן סְרָק[12]« שֶׁאֵינוּ {עו} עוֹשֶׂה פֵּירוֹת. וּמְטַמֵּא בְמַגָּע וּבְמַשָּׂא וּבְאֹהֶל. **ד׳** שְׂדֵה בּוֹכִים[13]«•, לֹא נִיטַּעַת, וְלֹא נִיזְרַעַת, וַעֲפָרָהּ טָהוֹר, וְעוֹשִׂין מִמֶּנָּה תַנּוּרִים לַקּוֹדֶשׁ. וּמוֹדִין בֵּית שַׁמַּי וּבֵית הֶלֵּל[14]* שֶׁבּוֹדְקִין לְעוֹשֵׂי[15]« פֶסַח, וְאֵין בּוֹדְקִין {לתר} לִתְרוּמָה. וְלַנָּזִיר, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְוֹרִים: בּוֹדְקִים. וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְוֹרִים: אֵין בּוֹדְקִין. כֵּי־צַד הוּא {בו} בּוֹדֵק? מֵבִיא אֶת הֶעָפָר שֶׁהוּא יָכוֹל לַהֲסִיטוֹ[16]« וְנוֹתֵן לְתוֹךְ כְּבָרָה שֶׁנְּקָבֶיהָ דַקִּים, וּמְמַחֶא[17]«#•, אִם נִמְצָא שָׁם עֶצֶם כִּשְׂעוֹרָה, טָמֵא. **ה׳** כֵּי־צַד מְטַהֲרִין בֵּית הַפְּרָס[18]«: נוֹטֵל מִמֶּנּוּ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, אוֹ[19]«• נוֹתֵן עַל גַּבָּיו שְׁלֹשָׁה {ט} טְפָחִים. אִם נָטַל מֶחֱצְיוֹ אֶחָד שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, וְנָתַן עַל גַּבֵּי חֶצְיוֹ (אֶחָד) [אַחֵר][20]*#• שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, טָהוֹר. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֲפִילוּ נָטַל מִמֶּנּוּ טֶפַח וּמַחְצָה, וְנָתַן עָלָיו טֶפַח {ומ} וּמַחְצָה מִמָּקוֹם אַחֵר[21]*#•, טָהוֹר. **ו׳** הָרוֹצֵף בֵּית הַפְּרָס[22]« בַּאֲבָנִים שֶׁאֵינוּ יָכוֹל לַהֲסִיטָן, טָהוֹר. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף הָעוֹזֵק בֵּית הַפְּרָס», טָהוֹר. **ז׳** הַמְהַלֵּךְ בֵּית[23]«• הַפְּרָס» עַל אֲבָנִים שֶׁאֵינוּ יָכוֹל לַהֲסִיטָן, עַל הָאָדָם וְעַל הַבְּהֵמָה שֶׁכּוֹחָן יָפֶה[24], טָהוֹר. עַל אֲבָנִים שֶׁהוּא יָכוֹל לַהֲסִיטָן, עַל הָאָדָם וְעַל הַבְּהֵמָה שֶׁכּוֹחָם רַע, טָמֵא. הַמְהַלֵּךְ בְּאֶרֶץ הָעַמִּים: בֶּהָרִים וּבַסְּלָעִים, טָמֵא. בַּיָּם וּבַשּׁוּנִית&, טָהוֹר. אֵי[25]« זוֹ[26]«• הִיא» הַשּׁוּנִית, כָּל מָקוֹם שֶׁהַיָּם עוֹלֶה בְזַעְפּוֹ. **ח׳** הַקּוֹנֶה שָׂדֶה בְסוּרְיָיה סְמוּכָה {לא} לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אִם יָכוֹל לִיכָּנֵס[27]^ לָהּ לְטַהֲרָה[28]^•, טְהוֹרָה, וְחַיֶּיבֶת בַּמַּעַשְׂרוֹת וּבַשְּׁבִיעִית. וְאִם אֵינוּ יָכוֹל לִיכָּנֵס^ בָּהּ[29]«• בְּטַהֲרָה, טְמֵאָה, וְחַיֶּיבֶת בַּמַּעַשְׂרוֹת וּבַשְּׁבִיעִית. מְדוּרוֹת[30]« הַגּוֹיִם, {טמ} טְמֵאִים. כַּמָּה יִשְׁהֵא לְתוֹכָן[31]^• וִיהֵא צָרִיךְ {ב} בְּדִיקָה, אַרְבָּעִים יוֹם, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין עִמּוֹ אִשָּׁה. וְאִם[32]^ הָיָה עֶבֶד אוֹ אִשָּׁה מְשַׁמְּרִים אוֹתוֹ, אֵינוּ[33] צָרִיךְ בְּדִיקָה. **ט׳** אֶת מַה הֵן בּוֹדְקִין: אֶת הַבִּיבִים[34]« הָעֲמוּקִים וְאֶת[35]^ הַמַּיִם[36]« הַסְּרוּחִים. בֵּית שַׁמַּי אוֹמְוֹרִים: אַף הָאַשְׁפַּתּוֹת וְעָפָר הַתּוּחַ. $$$ כָּל מְקוֹם שֶׁהַחֲזִיר וְהַחוּלְדָּה[37]« יְכוּלִין לְהַלְּכוֹ, אֵינוּ צָרִיךְ בְּדִיקָה. **י׳** הָאִיסְטְוָונִית[38]^•, אֵין בָּהֶן מִשֵּׁם מְדוֹר גּוֹיִם. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵלוֹ אוֹמֵרו: עִיר גּוֹיִם[39]«• שֶׁחָרְבָה, אֵין בָּהּ מִשֵּׁם[40]« מְדוֹר גּוֹיִם. מִזְרַח קֵיסְרִי[41]^• וּמַעֲרַב קֵיסָרְיוֹן[42]«•, קְבָרוֹת. מִזְרַח עַכּוֹ הָיָה סָפֵק, וְטִיהֲרוּהוּ[43]^• חֲכָמִוים. רְבִּיו וּבֵית דִּינוֹ נִימְנוּ עַל קֵינֵי& וְטִיהֲרוּהָ. **י״א** עֲשָׂרָה מְקוֹמוֹת אֵין בָּהֶם מִשֵּׁם מְדוֹר גּוֹיִם: [אָהֳלֵי][44]* הָעַרְבִיִּים, וְהַסּוּכּוֹת, וְהַצְּרִיפִים[45]^, וְהַבּוּרְגְּנִים, וְהַלִּיקְטָיוֹת[46]«•, וּבֵית שַׁעַר, וַאֲוֵירָהּ שֶׁלֶּחָצֵר, וְהַמַּרְחֵץ, וּמְקוֹם (הַחִיצִּים) [הַחוּצִּים][47]*#•, וּמְקוֹם הַלִּיגְיוֹנוֹת.

חסלת אהילות

פרקים י״ח

מסכת נגעים[48]«•

מַרְאוֹת נְגָעִים שְׁנַיִם שֶׁהֵן אַרְבָּעָה: בַּהֶרֶת עַזָּה כַּשֶּׁלֶג, שְׁנִיָּיה[49]« לָהּ כְּסִיד[50]# הַהֵיכָל. הַשְּׂאֵת כִּקְרוּם בֵּיצָה, שְׁנִיָּיה» לָהּ כְּצֶמֶר לָבָן, דִּבְוֹרָיו רְ׳ מֵאִיר. וַחֲכָמִוים אוֹמְוֹרִים: הַשְּׂאֵת כְּצֶמֶר לָבָן, שְׁנִיָּיה» לָהּ כִּקְרוּם בֵּיצָה. **ב׳** הַפָּתוּךְ שֶׁבַּשֶּׁלֶג, כְּיַיִן הַמָּזוּג (במים) [בְּשֶׁלֶג][51]*•, הַפָּתוּךְ שֶׁבַּסִּיד, (כיין) [כְּדָם][52]*• {ה} הַמָּזוּג בְּחָלָב&, דִּבְוֹרָיו רְ׳ יִשְׁמָעֵאל. רְ׳ עֲקִיבָה אוֹמֵר: אֲדַמְדַּם שֶׁבָּזֶה וְשֶׁבָּזֶה, כְּיַיִן הַמָּזוּג בַּמַּיִם, אֶלָּא שֶׁלַּשֶּׁלֶג עַזָּה וְשֶׁלַּסִּיד דֵּיהֵא[53]«# מִמֶּנָּה. **ג׳** מֵאַרְבָּעָה[54]«• מַרְאוֹת הָאֵילוּ {מצט}

---

[1] ק+קיי כלפנינו, וניקדתי כפי שנוקד בפרמה במקומות אחרים. קנ ניקד: ״בַּמֵּי״ כנראה מפני שגרס: ״בַּמֶּה״.
[2] קיי כלפנינו. ק: ״פְּרָס״. וכן בסמוך.
[3] ק+קיי: ״פְּרָסוֹת״.
[4] ק+קיי: ״מִזֶּרַע״.
[5] ניקדתי לפי הכתיב בפרמה. קס (בטעות?): ״גרונו״. קיי+קנ: ״גָּרְנוֹ״ (ניקוד קנ).
[6] קיי כלפנינו. ק: ״רְבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר״.
[7] קיי כלפנינו. ק: ״וְהַקִּטְנִית״.
[8] כך מנוקד בפרמה ובקיימרידג׳. קנ: ״הֶעָצֶה״.
[9] ק כלפנינו. קיי: ״ומטמאים״.
[10] תוקן בידי מגיה בהפיכת אות ״ה״ לאות ״ן״ במילה הראשונה ותליית ״ין״ לאחר המילה השנייה. קס: ״ואינן מיטמין״. קנ: ״וְאֵינָן מְטַמִּין״. קיי: ״ואינם מטמאים״.
[11] ק+קיי: ״קֶבֶר״.
[12] קיי כלפנינו. ק הכתיב: ״שְׂרַק״.
[13] קיי כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. ק: ״כּוּכִּין״.
[14] ק+קיי כלפנינו. מילה זו הסופר כתבה באופן שבולטת הרבה לשוליים, וייתכן שהסופר רצה בתחילה לכותבה בשורה הבאה. ונמלך.
[15] ק כלפנינו. קיי: ״לעושה״.
[16] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״להסיטן״.
[17] קיי כלפנינו. ק: ״וּמַמְחֶה״ (ובתחילה נוקד שם ״וּמְמָחֶה״).
[18] קיי כלפנינו. ק: ״פְּרָס״.
[19] קיי כלפנינו. ק: ״וְנוֹתֵן (לְתוֹךְ) עַל גַּבָּיו״. וצ״ע.
[20] מגיה תיקן את ״ד״ להיות ״ר״ וניקד ״אַחֵר״. וכן ק+קיי: ״אַחֵר״. וראו בסמוך.
[21] ספק ״אחד/אחר״ אך כנראה ״אחד״. מגיה בפרמה ניקד ״אַחֵר״. וכן ק+קיי: ״אַחֵר״.
[22] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״פרס״. וכן פעמיים להלן.
[23] ק כלפנינו. קיי: ״בבית״.
[24] קיי כלפנינו. ק נשמט: ״שכוחן-שכוחן״.
[25] קיי כלפנינו. ק: ״וְאֵי״.
[26] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״זה הוא״.
[27] ק+קיי: ״לְהִיכָּנֵס״. וכן בסמוך.
[28] ק+קיי: ״בְּטַהֲרָה״.
[29] ק: ״לָהּ״. קיי ליתא: ״לה/בה״.
[30] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״מדורת״.
[31] ק+קיי: ״בְּתוֹכָן״.
[32] ק+קיי: ״אִם״.
[33] קס+קיי כלפנינו. קנ: ״וְאֵינוּ״.
[34] קיי כלפנינו. ק: ״בִּיבִים״.
[35] ק+קיי: ״אֶת״.
[36] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״מים״.
[37] קיי כלפנינו. ק: ״וְחוּלְדָּה״.
[38] ניקדתי לפי הכתיב בפרמה. ק+קיי: ״הָאִסְטְוָונוֹת״ (ניקוד קנ).
[39] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״גוים״.
[40] ק כלפנינו. קיי: ״משום״.
[41] קנ כלפנינו (קֵסְרִי). קס: ״קסרין״. קיי: ״קיסרין״.
[42] קיי כלפנינו, וניקדתי לפי בכתיב. ק: ״קֶסֶרְיוֹן״.
[43] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״וטיהרו״.
[44] נתלה בידי מגיה. וכן ק+קיי.
[45] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״הַצְּרִיפִים״.
[46] קנ כלפנינו. קס: ״ואליקטיות״. קיי: ״והאלקטיות״.
[47] מגיה תיקן אות ״י״ להיות ״ו״ וניקד ״הַחוּצִּים״. קס כנראה: ״החוצים״. קיי: החוצים״. קנ: ״הַחִיצִּים״.
[48] ק: ״מנגעים״. (קיי: ״מסכתא דנגעים״).
[49] קיי כלפנינו. ק: ״וּשְׁנִיָּיה״. וכן בכולם להלן, אלא שכאן בלבד קנ מחק אות ״ו״.
[50] כך נראה לי לנקד. קנ ניקד: ״כַּסִּיד״. וצ״ע.
[51] ״במים״ סומן למחיקה בנקודותיים לפני ואחרי המילה, ומעליה נתלה ״בשלג״. אולי בידי הסופר. וכן ק+קיי: ״בַּשֶּׁלֶג״. וצ״ע.
[52] ״כיין״ סומן למחיקה בנקודותיים לפני ואחרי המילה, ומעליה נתלה ״כדם״. אולי בידי הסופר. וכן ק+קיי: ״כדם״ (קס בטעות: ״כדג״). וצ״ע.
[53] כך כתוב ומנוקד בפרמה. קיי הכתיב כלפנינו. ק: ״דְּהֵא״
[54] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״מארבע״.

מְצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה לִפְטוֹר, וּלְהַחֲלִיט[1]^, וּלְהַסְגִּיר: לְהַסְגִּיר אֶת הָעוֹמֵד בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן; וְלִפְטוֹר[2]^ אֶת הָעוֹמֵד בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁינִי; {ול} וּלְהַחֲלִיט[3]^ אֶת שֶׁנּוֹלַד לוֹ מִיחְיָיה אוֹ שֵׂעָר לָבָן: כַּתְּחִילָּה, בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, וּבְסוֹף[4]« {א} שָׁבוּעַ שֵׁינִי, לְאַחַר הַפְּטוֹר; לְהַחֲלִיט אֶת שֶׁנּוֹלַד לוֹ[5]« פִּיסָיוֹן&: בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, {וב} וּבְסוֹף« שָׁבוּעַ שֵׁינִי, לְאַחַר הַפְּטוֹר; לְהַחֲלִיט אֶת הַהוֹפֵךְ כּוּלּוֹ לָבָן מִתּוֹךְ הַפְּטוֹר[6]#; לִפְטוֹר אֶת הַהוֹפֵךְ כּוּלּוֹ לָבָן מִתּוֹךְ הַחְלֵט אוֹ מִתּוֹךְ הַסְגֵּר; הֲרֵי[7]^• אֵלּוּ מַרְאוֹת נְגָעִים שֶׁכָּל הַנְּגָעִין[8]^ תְּלוּיִים בָּהֶם. **ד'** $$$ רְ' דוֹסָא[9]« בֶּן אַרְכִּינַס[10]^ אוֹמֵר|: מַרְאוֹת נְגָעִים שְׁלֹשִׁים[11]«• וְשִׁשָּׁה. עֲקַבְיָה בֶּן מַהֲלַלְאֵל אוֹמֵר|: שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם. רְ' חֲנַנְיָה סְגַן {ה} הַכֹּהֲנִים אוֹמֵר|: אֵין רוֹאִין אֶת הַנְּגָעִים כַּתְּחִילָּה לְאַחַר שַׁבָּת[12]^, שֶׁהַשָּׁבוּעַ[13]« שֶׁלּוֹ חָל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת; וְלֹא בַשֵּׁינִי, שֶׁהַשָּׁבוּעַ« [הַשֵּׁינִי][14]* שֶׁלּוֹ[15]« חָל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת; וְלֹא בַשְּׁלִישִׁי לַבָּתִּים, שֶׁהַשָּׁבוּעַ« הַשְּׁלִישִׁי[16]« שֶׁלּוֹ חָל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת. רְ' עֲקִיבָה אוֹמֵר|: לְעוֹלָם רוֹאִין[17]«, חָל לִהְיוֹת בְּתוֹךְ הַשַּׁבָּת, מַעֲבִירִין[18]« {ל} לְאַחַר הַשַּׁבָּת, וְיֵשׁ בַּדָּבָר לְהָקֵל וּלְהַחְמִיר[19]«.

ה' כֵּי־צַד לְהָקֵל: הָיָה בוֹ שֵׂיעָר& לָבָן וְהָלַךְ לוֹ שֵׂיעָר לָבָן; הָיוּ לְבָנוֹת וְהִשְׁחִירוּ; אַחַת לְבָנָה[20]« וְאַחַת שְׁחוֹרָה« וְהִשְׁחִירוּ שְׁתֵּיהֶן; {א} אֲרוּכּוֹת וְהִקְצִירוּ; אַחַת אֲרוּכָּה וְאַחַת קְצָרָה וְהִקְצִירוּ שְׁתֵּיהֶן; נִסְמַךְ הַשְּׁחִין לִשְׁתֵּיהֶן אוֹ לְאַחַת מֵהֶן; הִיקִּיף הַשְּׁחִין אֶת שְׁתֵּיהֶן אוֹ אֶת אַחַת מֵהֶן, אוֹ חֲלָקָן& - הַשְּׁחִין וּמִיחְיַית הַשְּׁחִין וְהַמִּכְוָוה וּמִיחְיַית הַמִּכְוָוה וְהַבּוֹהַק; הָיְתָה {בָּהּ} <בּוֹ>[21]^• מִיחְיָיה וְהָלְכָה לָהּ מִיחְיָיה[22]«; הָיְתָה מְרוּבַּעַת וְנַעֲשֵׂת עֲגוּלָּה אוֹ אֲרוּכָּה; מְבוּצֶּרֶת& וְנַעֲשֵׂת מִן הַצַּד; מְכוּנֶּסֶת וְנִתְפַּזְּרָה, וּבָא הַשְּׁחִין וְנִכְנַס לְתוֹכָהּ[23]«; הִקִּיפָהּ, חֲלָקָהּ, אוֹ מִיעֲטָהּ - הַשְּׁחִין וּמִיחְיַית הַשְּׁחִין, וְהַמִּכְוָוה[24]^ וּמִיחְיַית הַמִּכְוָה, וְהַבּוֹהַק; הָיָה בוֹ פִּיסָיוֹן& וְהָלַךְ לוֹ פִּיסָיוֹן&; אוֹ שֶׁהָלְכָה לָהּ הָאוֹם; אוֹ שֶׁנִּתְמַעֲטָה וְאֵין[25]« בָּזֶה וּבָזֶה כַּגְּרִיס& - הַשְּׁחִין וּמִחְיַית הַשְּׁחִין וְהַמִּכְוָוה[26]« וּמִיחְיַית הַמִּכְוָוה וְהַבּוֹהַק; חוֹלְקִין[27]^• בֵּין הָאוֹם לַפִּיסָיוֹן; הֲרֵי אֵילּוּ לְהָקֵל.

ו' כֵּי־צַד לְהַחְמִיר: לֹא הָיָה בוֹ שֵׂעָר לָבָן וְנוֹלַד לוֹ שֵׂעָר לָבָן; הָיוּ שְׁחוֹרוֹת וְהִלְבִּינוּ; {ש} אַחַת שְׁחוֹרָה וְאַחַת לְבָנָה וְהִלְבִּינוּ שְׁתֵּיהֶן; קְצָרוֹת וְהֶאֱרִיכוּ; אַחַת קְצָרָה וְאַחַת אֲרוּכָּה וְהֶאֱרִיכוּ שְׁתֵּיהֶן; נִסְמַךְ הַשְּׁחִין לִשְׁתֵּיהֶן <אוֹ לְאַחַת מֵהֶן; הִקִּיף הַשְּׁחִין אֶת[28]« שְׁתֵּיהֶן>[29]*• אוֹ אֶת אַחַת מֵהֶן,[30]**• אוֹ חֲלָקָן - הַשְּׁחִין וּמִחְיַית הַשְּׁחִין וְהַמִּכְוָה וּמִיחְיַית הַמִּכְוָה וְהַבּוֹהַק - וְהָלְכוּ לָהֶן; לֹא הָיְתָה בוֹ מִחְיָה וְנוֹלְדָה בוֹ[31]^• מִיחְיָה; הָיְתָה עֲגוּלָּה אוֹ אֲרוּכָּה וְנַעֲשֵׂת מְרוּבַּעַת; מִן הַצַּד וְנַעֲשֵׂת מְבוּצֶּרֶת; מְפוּזֶּרֶת[32]« וְנִתְכַּנְּסָה; וּבָא הַשְּׁחִין וְנִכְנַס לְתוֹכָהּ[33]«, הִקִּיפָהּ, [34]^ חֲלָקָהּ[35]#, {א} אוֹ מִיעֲטָהּ - הַשְּׁחִין וּמִיחְיַית הַשְּׁחִין וּמִכְוָה[36]« וּמִיחְיַית הַמִּכְוָוה וְהַבּוֹהַק - וְהָלְכוּ[37] לָהֶם; לֹא הָיָה בוֹ[38]« פִּיסָיוֹן וְנוֹלַד לוֹ פִּיסָיוֹן; וְהַשְּׁחִין[39]^• {ו} וּמִיחְיַית הַשְּׁחִין וְהַמִּכְוָוה[40]« וּמִיחְיַית הַמִּכְוָה וְהַבּוֹהַק; חוֹלְקִין בֵּין הָאוֹם לַפִּיסָיוֹן וְהָלְכוּ לָהֶן; הֲרֵי אֵלּוּ לְהַחְמִיר.

הל' ו' פרק ב'

בַּהֶרֶת עַזָּה נִרְאֵת בַּגַּרְמָנִי כֵּהָה, וְהַכֵּהָה בַּכּוּשִׁי[41]« עַ[זָּ]ה[42]*. רְ' יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר|: (בית שמי אום)[43]* בֵּית$ {יש} יִשְׂרָאֵל - אֲנִי כַּפָּרָתָן - הֲרֵי הֵן כְּאֶשְׁכְּרָע[44]$#•: לֹא שְׁחוֹרִים וְלֹא לְבָנִים, אֶלָּא בֵּינוֹנִים[45]#•. רְ' עֲקִיבָה אוֹמֵר|: יֵשׁ לַצַּיָּירִים סַמְמָנִין שֶׁהֵן צָרִים צוּרוֹת שְׁחוֹרוֹת, וּלְבָנוֹת[46]^ וּבֵינוֹנִיּוֹת^; מֵבִיא סַם בֵּינוֹנִי וּמַקִּיפוֹ מִבַּחוּץ, וְיֵירָאֶה[47]^• כַּבֵּינוֹנִי[48]^. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵר|: מַרְאוֹת נְגָעִים לְהָקֵל אֲבָל לֹא לְהַחְמִיר, {ייר} יֵירָאֶה הַגַּרְמָנִי ?בְּ?בְשָׂרוֹ[49]* לְהָקֵל, וְהַכּוּשִׁי ?כַּ?בֵּינוֹנִי[50]* לְהָקֵל. וַחֲכָמִים| אוֹמְרִים|: זֶה וָזֶה בַּבֵּינוֹנִי[51]«•. **ב'** אֵין רוֹאִין אֶת הַנְּגָעִים בַּשַּׁחְרִית וּבֵין הָעַרְבַּיִם, וְלֹא בְתוֹךְ הַבַּיִת, וְלֹא בַיּוֹם מְעוּנָּן - לְפִי שֶׁכֵּהָה[52]« נִרְאֵת עַזָּה, וְלֹא בַצָּהֳרַיִם - לְפִי שֶׁעַזָּה נִרְאֵת כֵּהָה. וְאֵימָתַי[53]^ רוֹאִין: בְּשָׁלֹשׁ, וּבְאַרְבַּע[54]«•, וּבְחָמֵשׁ, בְּשֶׁבַע[55], וּבִשְׁמֹנֶה, וּבְתֵשַׁע, דִּבְרֵי| רְ' מֵאִיר. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵר|: בְּאַרְבַּע, וּבְחָמֵשׁ, וּבִשְׁמֹנֶה[56], וּבְתֵשַׁע. **ג'** כֹּהֵן הַסּוּמָא בְּאַחַת מֵעֵינָיו, אוֹ שֶׁכָּהָה מְאוֹר עֵינָיו[57]«, לֹא יִרְאֶה אֶת[58]« הַנְּגָעִים, שֶׁנֶּאֱמַר|[59]°: לְכָל מַרְאֵה עֵינֵי הַכֹּהֵן[60]*. בֵּית הָאָפֵל, אֵין פּוֹתְחִין בּוֹ חַלּוֹנוֹת

---

[1] ק+קיי: ״לְהַחֲלִיט״.
[2] ק+קיי: ״לִפְטוֹר״.
[3] ק+קיי: ״לְהַחֲלִיט״.
[4] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״בסוף״. וכן בסמוך.
[5] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״לו״.
[6] בפרמה אות ״ט״ בלבד מנוקדת, ובחולם.
[7] ק+קיי ליתא: ״הרי״.
[8] ק+קיי: ״נְגָעִין״.
[9] קיי כלפנינו. ק בסיומת: ״ה״.
[10] ק+קיי: המילה מתחילה באות ״ה״.
[11] קיי כלפנינו. ק בטעות: ״שְׁלוֹשָׁה״.
[12] ק+קיי: ״הַשַּׁבָּת״.
[13] ק כלפנינו. קיי: ״שבשבוע״. וכן להלן.
[14] נוסף בין השורות, אולי בידי הסופר. ק: ״שֵׁנִי״. קיי: נשמט ״בשבת-בשבת״.
[15] קנ כלפנינו. קס: ״ושלו״. קיי נשמט: ״בשבת-בשבת״.
[16] קיי כלפנינו. קס: ״ושלישי״. קנ: ״שְׁלִישִׁי״.
[17] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״אֶת הַנְּגָעִים״.
[18] קס כלפנינו. קנ: ״וּמַעֲבִירִין״. קיי: ״מעברים״.
[19] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ולהחמר״.
[20] קיי כלפנינו. ק: ״אַחַת שְׁחוֹרָה וְאַחַת לְבָנָה״.
[21] תיקנתי לפי ק+קיי (וכן כל כתבי היד האחרים). וראו גם להלן במקבילה הנגדית.
[22] קיי כלפנינו. ק: ״הַמִּיחְיָיה״.
[23] ק כלפנינו. קיי: ״בתוכה״.
[24] ק+קיי: ״הַמִּכְוָוה״.
[25] קיי כלפנינו. ק: ״אֵין״.
[26] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״המכווה״.
[27] ק+קיי: ״וְחוֹלְקִין״.
[28] קיי כלפנינו. ק: ״לִשְׁתֵּיהֶן״.
[29] הסופר השמיט מחמת הדומות ״לשתיהן-שתיהן״ ואני תיקנתי כהוגן. מגיה בפרמה תיקן, אך לא שם לב למקום ההשמטה המדוייק והשלים כאילו ההשמטה היא ״מהן-מהן״ וזה גרם לנוסח לא נכון של הסופר כאילו הסופר גרס ״נסמך השחין לשתיהן **או את** אחת מהן״ וזה לא נכון. וראו בהערה הבאה.
[30] מגיה השלים בשוליים: ״הִקִּיף הַשְּׁחִין אֶת שְׁתֵּיהֶן אוֹ אֶת אַחַת מֵהֶן״ וציין כאן את מקום ההשלמה. וראו בהערה לעיל.
[31] ק+קיי: ״לוֹ״.
[32] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״מפוזרת״. (קנ הוסיף מילה זו, אך בטעות כתבה בשוליים המקבילים לשורה הקודמת בקאופמן).
[33] ק כלפנינו. קיי: ״בתוכה״.
[34] ק+קיי נוסף: ״אוֹ״.
[35] ניקדתי כפי שקנ ניקד לעיל אך כאן בטעות ניקד: ״חֶלְקָהּ״.
[36] ק: ״וְהַמִּכְוָוה״. קיי: ״המכווה״.
[37] קס+קיי כלפנינו. קנ ליתא: ״והלכו להן״.
[38] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״בו״.
[39] ק+קיי: ״הַשְּׁחִין״.
[40] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״המכווה״.
[41] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ככושי״.
[42] אות ״ז״ נתלתה בידי הסופר. וכן ק+קיי.
[43] הסופר(?) סימן למחיקה בקוים עיליים. וכן ק+קיי ליתא.
[44] ק+קיי הכתיב כלפנינו, אולי יש לנקד: ״שֶׁלְּאֶשְׁכְּרוֹעַ״. והשוו יומא ג,י (ובהערה שם).
[45] ק+קיי הכתיב כלפנינו. אולי לנקד: ״בֵּינוֹנִים״.
[46] ק+קיי: ״לְבָנוֹת בֵּינוֹנִיּוֹת״.
[47] ק+קיי: ״וְתֵרָאֶה״.
[48] קיי: ״בבינוני״. ק: קנ תיקן מ- ״בבינוני״ ל- ״כבינוני״. (או להיפך?).
[49] ספק ״בבשרו/כבשרו״ אך כנראה ״בבשרו״. וכן ספק בקאופמן. קיי: ״בבשרו״.
[50] ספק ״כבינוני/בבינוני״ אך כנראה ״כבינוני״. בקאופמן נשמט: ״להקל-להקל״. קיי: ״בבינוני״.
[51] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״בבינונו״.
[52] ק כלפנינו. קיי: ״שהכהה״.
[53] ק+קיי: ״אֵמָתַי״.
[54] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״בארבע״. ולסיכום: קס כולם ללא ״ו״. קנ הוסיף בכולם ״ו״. פרמה+קיי בכולם יש ״ו״ חוץ מ״בשבע״.
[55] קס+קיי כלפנינו. קנ: ״וּבְשֶׁבַע״.
[56] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״בשמונה״.
[57] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ שֶׁכָּהָה מָאוֹר מֵעֵינָיו״.
[58] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״את״.
[59] ויקרא יג'
[60] ק+קיי כלפנינו. הסופר(?) תיקן אות ״ה״ מאות ״ב״.

לִרְאוֹת אֶת נִגְעוֹ. **ד'** כֵּי־צַד רְאִיַּית הַנֶּגַע: הָאִישׁ נִרְאֶה כְעוֹדֵר, וּכְמוֹסֵק[1]« זֵיתִים. {והא} וְהָאִשָּׁה כְּעוֹרֶכֶת וּכְמֵנִיקָה אֶת בְּנָהּ, {כ} כְּאוֹרֶגֶת[2]^• בָּעוֹמְדִין[3]«#• לַשֶּׁיחִי[4]«• לְיַד הַיְמָנִית. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף כְּטוֹוָה בַּפִּשְׁתָּן לַשְּׂמָאלִית[5]«•. כַּשֵּׁם שֶׁהוּא נִרְאֶה לְנִגְעוֹ[6]*, כָּךְ הוּא נִרְאֶה לְתִגְלַחְתּוֹ. **ה'** כָּל הַנְּגָעִים אָדָם[7]« רוֹאֶה, חוּץ מִנִּגְעֵי עַצְמוֹ. רְ' מֵאִיר אוֹמֵר: אַף לֹא נִיגְעֵי קְרוֹבָיו. כָּל[8]«• הַנְּדָרִים אָדָם« מַתִּיר, חוּץ מִנְּדָרֵי עַצְמוֹ. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף לֹא נִידְרֵי אִשְׁתּוֹ שֶׁבֵּינָהּ לְבֵין אֲחֵרִים. כָּל«• הַבְּכוֹרוֹת אָדָם רוֹאֶה, חוּץ מִבְּכוֹרֵי עַצְמוֹ.

הל' ה' פרק ג'

הַכֹּל מִיטַמִּין[9]«• בִּנְגָעִים, חוּץ מִגּוֹיִם[10]« וְגֵר תּוֹשָׁב[11]«•. הַכֹּל כְּשֵׁירִים לִרְאוֹת אֶת הַנְּגָעִים, אֶלָּא שֶׁהַטּוּמְאָה וְהַטַּהֲרָה[12]« בִּידֵי[13]«• כֹּהֵן. אוֹמְרִין לוֹ: "אֱמוֹר טָמֵא", וְהוּא אוֹמֵר: "טָמֵא". "אֱמוֹר טָהוֹר", וְהוּא אוֹמֵר: "טָהוֹר". אֵין רוֹאִין שְׁנֵי נְגָעִים כְּאַחַת, בֵּין בְּאִישׁ אֶחָד וּבֵין[14]^ בִּשְׁנֵי אֲנָשִׁים, אֶלָּא רוֹאֶה אֶת הָרִאשׁוֹן, וּמַסְגִּירוֹ[15]^ וּמַחֲלִיטוֹ וּפוֹטְרוֹ, וְחוֹזֵר לַשֵּׁנִי. אֵין מַסְגִּירִין אֶת הַמּוּסְגָּר וְאֵין[16]« מַחֲלִיטִין אֶת הַמּוּחְלָט. אֵין[17]« מַסְגִּירִין אֶת הַמּוּחְלָט, וְלֹא[18]« מַחְלִיטִין אֶת הַמּוּסְגָּר. אֲבָל כַּתְּחִילָּה[19]« וּבְסוֹף[20]^• שָׁבוּעַ: מַסְגִּיר[21]«• מַסְגִּיר«, וּמַחְלִיט« מַחְלִיט, וּמַסְגִּיר[22]^ וּפוֹטֵר, וּמַחְלִיט[23]« וּפוֹטֵר. **ב'** חָתָן שֶׁנִּרְאָה בוֹ נֶגַע, נוֹתְנִין לוֹ[24]« שִׁבְעַת יְמֵי הַמִּשְׁתֶּה, לוֹ וּלְבֵיתוֹ וְלִכְסוּתוֹ. וְכֵן בָּרֶגֶל, נוֹתְנִין לוֹ« כָל יְמֵי הָרֶגֶל. **ג'** עוֹר הַבָּשָׂר מְטַמֵּא$• בִּשְׁנֵי שָׁבוּעוֹת {וב} וּבִשְׁלֹשָׁה[25]« סִימָנִין: בְּשֵׂעָר לָבָן וּבְמִיחְיָה וּבְפִיסְיוֹן. בְּשֵׂעָר לָבָן וּבְמִיחְיָה: כַּתְּחִילָּה, בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁינִי, אַחַר[26]^• הַפְּטוּר. וּבַפִּיסְיוֹן: בְּסוֹף שָׁבוּעַ {ריש} רִאשׁוֹן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁינִי, אַחַר^ הַפְּטוּר. מִיטַּמֵּא[27]^• בִּשְׁנֵי שָׁבוּעוֹת, שֶׁהֵן שְׁלֹשָׁה עָשָׂר יוֹם. **ד'** הַשְּׁחִין וְהַמִּכְוָה מִיטַמִּין[28]^• בְּשָׁבוּעַ אֶחָד וּבִשְׁנֵי[29]« סִימָנִין: בְּשֵׂעָר לָבָן [וּבְפִיסְיוֹן. בְּשֵׂעָר לָבָן][30]*: כַּתְּחִילָּה, בְּסוֹף שָׁבוּעַ, וְאַחַר^ הַפְּטוּר. וּבַפִּיסְיוֹן: בְּסוֹף שָׁבוּעַ, וְאַחַר^ הַפְּטוּר. מְטַמֵּא[31]^#• בְּשָׁבוּעַ אֶחָד, שֶׁהוּא שִׁבְעַת יָמִים[32]^•. **ה'** הַנְּתָקִים מִיטַמִּין[33]«• בִּשְׁנֵי שָׁבוּעוֹת, וּבִשְׁנֵי[34]« סִימָנִים: בְּשֵׂעָר צָהוֹב דַּק וּבְפִיסְיוֹן. בְּשֵׂעָר צָהוֹב דַּק: כַּתְּחִילָּה, בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, וּבְסוֹף[35]« {ש} שָׁבוּעַ שֵׁינִי, אַחַר^ הַפְּטוּר. וּבְפִיסְיוֹן: בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, וּבְסוֹף[36]^ שָׁבוּעַ שֵׁינִי, אַחַר^ הַפְּטוּר. מִיטַמִּין[37]«• בִּשְׁנֵי שָׁבוּעוֹת, שֶׁהֵם {א} שְׁלֹשָׁה עָשָׂר יוֹם. **ו'** הַקָּרַחַת {ו} וְהַגַּבַּחַת מִיטַמּוֹת בִּשְׁנֵי שָׁבוּעוֹת, וּבִשְׁנֵי סִימָנִין: בְּמִחְיָה וּבְפִיסְיוֹן. בְּמִחְיָיה: כַּתְּחִילָּה, בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁינִי, {א} אַחַר^ הַפְּטוּר. וּבַפִּיסְיוֹן: בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִי<א>שׁוֹן[38]*, בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁינִי, לְאַחַר הַפְּטוּר. מִיטַמּוֹת[39]«• בִּשְׁנֵי שָׁבוּעוֹת, שֶׁהֵן שְׁלֹשָׁה עָשָׂר יוֹם. **ז'** הַבְּגָדִים מִיטַמִּין[40]« בִּשְׁנֵי שָׁבוּעוֹת וּבִשְׁלֹשָׁה[41]« סִימָנִין: בִּירַקְרַק וּבַאֲדַמְדַּם וּבַפִּיסְיוֹן. בִּירַקְרַק וּבַאֲ?דַ?מְדַּם[42]*: כַּתְּחִילָּה, בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, בְּסוֹף[43] שָׁבוּעַ שֵׁינִי, אַחַר^ הַפְּטוּר. וּבַפִּיסְיוֹן: בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִי<א>שׁוֹן*, וּבְסוֹף[44]^ שָׁבוּעַ שֵׁינִי, אַחַר^ הַפְּטוּר. מִיטַמִּין[45]«• בִּשְׁנֵי שָׁבוּעוֹת, שֶׁהֵן שְׁלֹשָׁה עָשָׂר יוֹם. **ח'** הַבָּתִּים מִיטַמִּין בִּשְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת וּבִשְׁלֹשָׁה[46]« סִימָנִין: בִּירַקְרַק וּבַאֲדַמְדַּם {ו} וּבַפִּיסְיוֹן. בִּירַקְרַק וּבַאֲדַמְדַּם: כַּתְּחִילָּה, בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, בְּסוֹף[47] שָׁבוּעַ שֵׁינִי, בְּסוֹף[48] שָׁבוּעַ שְׁלִישִׁי, אַחַר^ הַפְּטוּר. {וב} וּבַפִּיסְיוֹן: בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, בְּסוֹף {ש} שָׁבוּעַ שֵׁינִי, בְּסוֹף שָׁבוּעַ שְׁלִישִׁי, אַחַר^ הַפְּטוּר. מִיטַמִּין[49]^ בִּשְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת, שֶׁהֵן תִּשְׁעָה עָשָׂר יוֹם. אֵין בִּנְגָעִים פָּחוּת מִשָּׁבוּעַ אֶחָד, וְלֹא יָתֵר עַל שְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת.

הל' ח' פרק ד'

יֵשׁ בְּשֵׂעָר לָבָן מַה שֶּׁאֵין בַּפִּיסְיוֹן, וְיֵשׁ[50]« בַּפִּיסְיוֹן מַה שֶּׁאֵין בְּשֵׂעָר לָבָן; שֶׁשֵּׂיעָר לָבָן מְטַמֵּא כַתְּחִילָּה, וּמְטַמֵּא[51]« בְּכָל מַרְאֵה לוֹבֶן, וְאֵין בּוֹ סִימָן טַהֲרָה. וְיֵשׁ[52]^ בַּפִּיסְיוֹן:

---

1 קיי כלפנינו. ק: כנראה קנ תיקן מ- "וכמוסק" ל- "ובמוסק" (או להיפך?).
2 ק+קיי: "וּכְאוֹרֶגֶת".
3 קס כנראה כלפנינו: "בעומדים" (או: "בעומרים"). וספק לי האם ניקדתי נכון. קנ כנראה: "בָּעֳמָרִים" (או: "בָּעֳמָדִים".) קיי: "בעמורים".
4 קיי כלפנינו. ק: "עַל הַשֶּׁחִי".
5 קיי כלפנינו. ק: "עַל הַשְּׂמָאלִית".
6 וכן ק+קיי: "לְנִגְעוֹ". בפרמה יש תיקון באות "ג" (אולי מישהו ניסה להוסיף לפניה "י"). וצ"ע.
7 קיי כלפנינו. ק הכתיב: "אָדָן". וכן להלן.
8 קיי כלפנינו. ק: "וְכָל". וכן להלן.
9 קס כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. קיי: "מיטמאים". קנ: "מְטַמִּין". אעיר כאן הערה כללית חשובה בעניין זה: נראה לי שבכתבי היד אין הקפדה שיטתית על הבדל בכתיב בין "מְטַמֵּא" ל- "מִיטַמֵּא" ולכל הפחות את הצורה "מיטמא" אפשר לקרוא "מִיטַמֵּא" וגם "מִיטַמֵּא". וייתכן שגם מבחינת המשמעות בלשון חכמים יש "מְטַמֵּא" שמשמעותו "מיטמא". ומכל הסיבות הנ"ל קשה לנקוט קו ברור בעניין. וצע"ג.
10 ק: "מִן הַגּוֹיִם". קיי: "מהגויים".
11 קיי+קנ כלפנינו. קס: "ותושב".
12 קיי+קנ כלפנינו. קס: "והטהורה".
13 קיי כלפנינו. ק: "מִפִּי".
14 ק+קיי: "בֵּין".
15 ק+קיי: "מַסְגִּירוֹ".
16 ק כלפנינו. קיי: "ולא".
17 ק: "וְאֵין". קיי נשמט: "המוחלט-המוחלט".
18 קיי כלפנינו. ק: "וְאֵין".
19 ק כלפנינו. קיי: "בתחילה".
20 קנ כלפנינו. קס+קיי: "בסוף".
21 קנ כלפנינו. קס: "מסגיר ומסגיר מחליט ומחליט". קיי: "המסגר מסגיר והמחליט מחליט".
22 ק+קיי: "מַסְגִּיר".
23 קיי כלפנינו. ק: "מַחְלִיט".
24 קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "לו". וכן בסמוך.
25 קיי+קנ כלפנינו. קס: "בשלושה".
26 קס: "ולאחר". קיי+קנ: "לְאַחַר". ובכל "אחר/ואחר" שלהלן ק+קיי גורסים: "לְאַחַר". (ולעיל א,ג גם בפרמה גרס: "לְאַחַר").
27 ק+קיי: "וּמְטַמֵּא".
28 ק+קיי: "מְטַמִּין" (קיי: "מטמאים").
29 קיי כלפנינו. ק: "בִּשְׁנֵי".
30 נוסף בשוליים צמוד לשורה, ספק אם בידי הסופר או בידי מגיה. וכן קס ליתא, וכנראה נשמט בשניהם מחמת הדומות. קיי+קנ: איתא.
31 ניקדתי לפי הכתיב בפרמה. ק+קיי: "וּמִיטַמִּין" (קיי: "ומיטמאים").
32 קנ כלפנינו. קס+קיי: "הימים".
33 קס כלפנינו. קיי+קנ: "מְטַמִּין/מטמאים".
34 קיי כלפנינו. ק: "בִּשְׁנֵי".
35 ק כלפנינו. קיי: "בסוף".
36 קנ כלפנינו. קס+קיי: "בסוף".
37 ק: "וּמְטַמִּין". קיי: "ומיטמאים".
38 הוספתי "א" לפי ק+קיי. וכן בהלכה הבאה.
39 קיי+קנ: "וּמִיטַמּוֹת".
40 ק כלפנינו. קיי הכתיב: "מיטמאים".
41 קיי כלפנינו. ק: "בִּשְׁלוֹשָׁה".
42 ק+קיי כלפנינו. "אות "ד" הראשונה מסופקת.
43 קס+קיי כלפנינו. קנ: "וּבְסוֹף".
44 קנ כלפנינו. קס+קיי: "בְּסוֹף".
45 קס: "ומטמין". קיי+קנ: "וּמִיטַמִּים".
46 ק: "בִּשְׁלוֹשָׁה". קיי: "ובשלש<ה> (סוף שורה)".
47 קס+קיי כלפנינו. קנ: "וּבְסוֹף".
48 קס+קיי כלפנינו. קנ: "וּבְסוֹף".
49 ק+קיי: "וּמִיטַמִּין".
50 קנ כלפנינו. קס: "ייש". קיי: נשמט "בפיסיון-בפיסיון".
51 קיי+קנ כלפנינו. קס: "ומיטמא".
52 קנ כלפנינו. קס+קיי: "ייש".

שֶׁהַפִּיסָיוֹן מְטַמֵּא כָל^[1]• שֶׁהוּא*[2], וּמְטַמֵּא בְכָל הַנְּגָעִין^[3], חוּץ מִן^[4]• הַנֶּגַע«•, מַה שֶּׁאֵין כֵּן«[5] בְּשֵׂעָר לָבָן.

ב׳ יֵשׁ בַּמִּיחְיָיה*[6] מַה שֶּׁאֵין בַּפִּיסָיוֹן, וְיֵשׁ^[7] בַּפִּיסָיוֹן מַה שֶּׁאֵין בַּמִּיחְיָה; שֶׁהַמִּיחְיָיה מְטַמָּא כַתְּחִילָּה, וּמְטַמָּא בְכָל מַרְאֶה, וְאֵין בָּהּ סִימַן טַהֲרָה«[8]. וְיֵשׁ^ בַּפִּיסָיוֹן: שֶׁהַפִּיסָיוֹן מְטַמֵּא כָל^• שֶׁהוּא, וּמְטַמֵּא בְכָל הַנְּגָעִים^, חוּץ מִן^[9]• (המיחייה) [הַנֶּגַע]*[10], מַה שֶּׁאֵין כֵּן בַּמִּחְיָה.

ג׳ יֵשׁ בְּשֵׂעָר לָבָן«[11] מַה שֶּׁאֵין כֵּן^[12]• בַּמִּחְיָיה, וְיֵשׁ^ בַּמִּחְיָיה מַה שֶּׁאֵין בְּשֵׂעָר לָבָן. שֶׁשֵּׂיעָר לָבָן מְטַמֵּא בַשְׁחִין וּבַמִּכְוָוה, בִּמְכוּנָּס«[13] וּבִמְפוּזָּר, וּבִמְבוּצָּר«[14] וְשֶׁלֹּא מְבוּצָּר. וְיֵשׁ^ בַּמִּחְיָיה: שֶׁהַמִּחְיָיה מְטַמָּא בַקָּרַחַת וּבַגַּבַּחַת, הֲפוּכָה וְשֶׁלֹּא הֲפוּכָה, וּמְעַכֶּבֶת אֶת הַהוֹפֵךְ כּוּלּוֹ לָבָן, וּמְטַמָּא בְכָל מַרְאֶה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשֵׂיעָר לָבָן.

ד׳ שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, עִיקָּרָן מַשְׁחִיר וְרֹאשָׁן מַלְבִּין, טָהוֹר. עִיקָּרָן מַלְבִּין וְרֹאשָׁן«[15] מַשְׁחִיר, טָמֵא. כַּמָּה יְהֵא בַלִּיבְלוֹנִית«[16]•, רְ׳ מֵאִיר [אוֹמֵר]*[17]: כָּל שֶׁהוּא. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כְּדֵי לִקְרוֹץ בַּזּוּג. הָיְתָה אַחַת מִלְּמַטָּן וְנֶחְלְקָה מִלְּמַעְלָן וְנִרְאֵת^[18] כִּשְׁתַּיִם, טָהוֹר. בַּהֶרֶת וּבָהּ שֵׂעָר לָבָן אוֹ$ שֵׂעָר שָׁחוֹר, טָמֵא. אֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמֵּא מִיעֵט מְקוֹם שֵׂעָר שָׁחוֹר אֶת הַבַּהֶרֶת, מִפְּנֵי שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ.

ה׳ בַּהֶרֶת כַּגְּרִיס וְחוּט יוֹצֵא מִמֶּנָּה, אִם יֶשׁ בּוֹ רוֹחַב«[19] שְׁתֵּי« שְׂעָרוֹת, זוֹקְקָה לְשֵׂעָר לָבָן וּלְפִיסָיוֹן, אֲבָל לֹא לְמִחְיָיה. שְׁתֵּי בֶהָרוֹת וְהַחוּט^[20] יוֹצֵא מִזּוֹ#[21] לָזוֹ, אִם יֶשׁ בּוֹ רוֹחַב שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, {מצ} מְצָרְפָן. וְאִם לָאו, אֵינוּ«[22] מְצָרְפָן«.

ו׳ בַּהֶרֶת כַּגְּרִיס וּבָהּ מִיחְיָיה כָּעֲדָשָׁה וְשֵׂעָר לָבָן מִתּוֹךְ«[23]• הַמִּחְיָיה (טמאה)*[24]: הָלְכָה הַמִּחְיָה, טְמֵאָה מִפְּנֵי שֵׂעָר לָבָן, הָלַךְ שֵׂעָר לָבָן, טָמֵא מִפְּנֵי הַמִּיחְיָיה. רְ׳ שִׁמְעוֹן מְטַהֵר, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הֲפָכַתּוּ בַהֶרֶת^[25]. בַּהֶרֶת, הִיא«[26] וּמִחְיָתָהּ כַּגְּרִיס, וְשֵׂעָר לָבָן בְּתוֹךְ הַבַּהֶרֶת: הָלְכָה הַמִּחְיָה, טְמֵאָה מִפְּנֵי שֵׂעָר לָבָן, הָלַךְ שֵׂעָר לָבָן, טָמֵא מִפְּנֵי הַמִּחְיָה. רְבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הֲפָכַתּוּ בַהֶרֶת^ {אֶת}*[27] כַּגְּרִי?ס?*[28]. וּמוֹדֶה, שֶׁאִם יֵשׁ בִּמְקוֹם שֵׂעָר לָבָן כַּגְּרִיס, שֶׁהוּא טָמֵא. ^[29]• בַּהֶרֶת וּבָהּ מִיחְיָה וּפִיסָיוֹן: הָלְכָה הַמִּחְיָה, טְמֵאָה מִפְּנֵי הַפִּיסָיוֹן«[30]. הָלַךְ הַפִּיסְיוֹן, טָמֵא$• מִפְּנֵי הַמִּיחְיָה. וְכֵן בְּשֵׂעָר לָבָן וּבְפִיסָיוֹן. הָלְכָה וְחָזְרָה בְסוֹף שָׁבוּעַ, הֲרֵי הִיא«[31]• כְמוֹת שֶׁהָיְתָה«[32]#. לְאַחַר הַפְּטוּר, תֵּרָאֶה כַתְּחִילָּה. הָיְתָה עַזָּה וְנִרְאֵת^[33]#• כֵּהָה, אוֹ כֵהָה וְנֶעֱשֵׂת עַזָּה, הֲרֵי הִיא כְמוֹת שֶׁהָיְיתָה, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא תִתְמַעֵט מֵאַרְבַּע«[34]• מַרְאוֹת. כָּנְסָה וּפָשְׂתָה«[35]#, אוֹ«[36]• פָּשְׂתָה וְכָנְסָה, רְ׳ עֲקִיבָה מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין.

ז׳ בַּהֶרֶת כַּגְּרִיס וּפָשְׂתָה«[37]• כַּחֲצִי גְרִיס, וְהָלַךְ מִן הָאוֹם כַּחֲצִי גְרִיס, רְ׳ עֲקִיבָה אוֹמֵר: תֵּרָאֶה כַתְּחִילָּה. וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין.

ח׳ בַּהֶרֶת כַּגְּרִיס וּפָשְׂתָה כַּחֲצִי גְרִיס וָעוֹד, וְהָלַךְ«[38]• מִן«• הָאוֹם כַּחֲצִי גְרִיס; רְ׳ עֲקִיבָה מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין.

ט׳ בַּהֶרֶת כַּגְּרִיס וּפָשְׂתָה« כַּגְּרִיס וָעוֹד, וְהָלְכָה לָהּ הָאוֹם, רְ׳ עֲקִיבָה מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: תֵּרָאֶה כִתְחִילָּתָהּ^[39]•.

י׳ בַּהֶרֶת כַּגְּרִיס וּפָשְׂתָה כַּגְּרִיס, וְנוֹלָד^[40] לַפִּיסָיוֹן^[41]• מִיחְיָיה אוֹ שֵׂעָר לָבָן, וְהָלְכָה לָהּ הָאוֹם, רְ׳ עֲקִיבָה מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: תֵּרָאֶה כַתְּחִילָּה.

י׳א׳ בַּהֶרֶת[42]• כַּחֲצִי גְרִיס וְאֵין בָּהּ כְּלוּם, וְנוֹלְדָה«[43] בַהֶרֶת כַּחֲצִי גְרִיס וּבָהּ שַׂעְרָה אַחַת, הֲרֵי זוֹ לְהַסְגִּיר.

י׳ב׳ בַּהֶרֶת כַּחֲצִי גְרִיס וּבָהּ שַׂעְרָה אַחַת, {ונו} וְנוֹלְדָה«[44] בַהֶרֶת כַּחֲצִי גְרִיס וּבָהּ שַׂעְרָה אַחַת, הֲרֵי זוֹ לְהַסְגִּיר.

י׳ג׳ בַּהֶרֶת {כ} כַּחֲצִי גְרִיס וּבָהּ שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, וְנוֹלְדָה^ {ב} **[45] בַהֶרֶת כַּחֲצִי גְרִיס וּבָהּ שַׂעְרָה אַחַת, הֲרֵי זוֹ לְהַסְגִּיר.

י׳ד׳ בַּהֶרֶת כַּחֲצִי גְרִיס וְאֵין בָּהּ כְּלוּם, וְנוֹלְדָה«[46] בַהֶרֶת כַּחֲצִי גְרִיס וּבָהּ שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, הֲרֵי זוֹ לְהַחֲלִיט, מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ: אִם בַּהֶרֶת קָדְמָה לְשֵׂעָר לָבָן, טָמֵא. וְאִם שֵׂעָר לָבָן קָדַם לַבַּהֶרֶת, טָהוֹר. וְאִם סָפֵק, טָמֵא. וּרְבִּי^[47] יְהוֹשֻׁעַ כֵּיהֶה«[48]#•.

הל׳ י׳ד׳^[49] **פרק ה׳**

---

[1] ק+קיי: ״בְּכָל״. וכן להלן.
[2] ק+קיי כלפנינו. אות ״ש״ כתב סופר פרמה על גבי מחיקת אות ״ל״.
[3] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״נְגָעִים״. וכן להלן.
[4] קנ כלפנינו. קס+קיי ליתא: ״מן״; קס: ״חוץ הנגע״. קיי: ״חוץ לנגע״.
[5] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״בו״.
[6] ק+קיי כלפנינו. ספק שמא אות ״ה״ כתב סופר פרמה על גבי מחיקת אות ״ל״.
[7] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״ויש״. וכן להלן.
[8] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״טהורה״.
[9] ק+קיי: ״חוּץ לַנֶּגַע״.
[10] הסופר סימן למחיקה בגרשים את ״המיחייה״ וכתב מעליה ״הנגע״. (ק+קיי: ״חוּץ לַנֶּגַע״).
[11] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״לבן״.
[12] ק+קיי ליתא: ״כן״.
[13] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״מכונס ומפוזר״.
[14] קנ כלפנינו. קס: ״מבוצר״. קיי: ״במבוצר״.
[15] קיי+קנ כלפנינו. קס בטעות: ״וראשון״.
[16] ק כלפנינו. קיי: ״בלבלונית״.
[17] ״או״ נתלה בין השורות, כנראה בידי מגיה. וכן ק+קיי איתא.
[18] ק+קיי: ״וְהִיא נִרְאֵית״.
[19] קיי(+קנ?) כלפנינו: ״רוחב שתי״. קס כנראה: ״רוח כשתי״.
[20] ק+קיי: ״וְחוּט״.
[21] ספק שמא בפרמה אות ״ו״ בלבד מנוקדת, ובשורוק.
[22] קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: ״אינן מצטרפן״.
[23] ק: ״בְּתוֹךְ״. קיי: ״לתוך״.
[24] סומן למחיקה בעיגולים, ספק בידי מי. וכן ק+קיי ליתא.
[25] ק+קיי: ״הַבַּהֶרֶת״. וכן להלן.
[26] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״והיא״.
[27] צע״ג. ולכן סימנתי למחיקה לפי ק+קיי.
[28] קיי+קיי כלפנינו. בפרמה ספק: ״כגריס/ם״.
[29] ק+קיי: מתחילה כאן הלכה חדשה.
[30] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״פיסיון״.
[31] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״הרי הוא כסלע״. וצ״ע.
[32] ניקדתי לפי מה שניקד קנ בסמוך. אך כאן קיי+קנ: ״שֶׁהָיַית״. קס: ראו בהערה לעיל.
[33] ניסיתי לנקד לפי הכתיב. ק+קיי: ״וְנֶעֱשֵׂת״.
[34] קיי כלפנינו. ק: ״מֵאַרְבָּעָה״.
[35] כך כתוב ומנוקד בפרמה. וכן קיי. קס+קנ ספק: ״ופשתה/או פשטה״ וייתכן שמילה זו נשמטה. (הספק בגלל שיש שם השמטה מחמת הדומות שתוקנה רק באופן חלקי).
[36] קיי כלפנינו. קס+קנ ספק: ״ופשתה/או פשטה״ (לסיבת הספק ראו בהערה לעיל).
[37] ק כלפנינו. קיי: ״ופשטת״. ולהלן קיי פעמיים כלפנינו ופעם אחת שוב: ״ופשטת״.
[38] קיי כלפנינו. ק: ״הָלְכָה לָהּ הָאוֹם״.
[39] ניקדתי לפי הכתיב בפרמה. ק+קיי: ״כַּתְּחִילָּה״.
[40] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״נולד״.
[41] קנ כלפנינו. קס: ״לו פיסיון״. קיי: ״לה פיסיון״.
[42] כל הלכה זו נשמטה בקאופמן מחמת הדומות.
[43] קיי: ״נולדה״. ק: יש השמטה וכדלעיל.
[44] קנ כלפנינו. קס: ״נולדה״. קיי כאן בטעות ״גדולה״. אך להלן קס+קיי: ״נולדה״.
[45] ק+קיי כלפנינו. מגיה(?) כתב בשוליים שמול שורה זו: ״??שא?״. ולאחר מכן נמחק. ואולי זה ניסיון קולמוס. וצ״ע.
[46] ק: ״נולדה״. קיי: יש השמטה.
[47] ק+קיי: ״רְבִּי״.
[48] ק+קיי: ״קֵיהֵא״ (ניקוד קנ). ואינני יודע האם צריך לנקד אחרת את הכתיב שבפרמה.
[49] ק+קיי: ״י״ה״ (קיי: ״ט״ו״). מפני שהוסיפו הלכה לעיל באמצע הלכה ו׳.

כָּל סָפֵק נְגָעִים טָהוֹר, חוּץ מִזֶּה, וְעוֹד אֶחָ?ד?*[1]. וְאֵי זֶה זֶה? זֶה^[2] מִי שֶׁהָיְתָה בוֹ«[3] בַּהֶרֶת כַּגָּרִיס וְהִסְגִּירָהּ«[4]•, בְּסוֹף שָׁבוּעַ וַהֲרֵי^[5] הִיא«[6] כַּסֶּלַע, סָפֵק שֶׁהִיא הִיא, סָפֵק שֶׁאַחֶרֶת בָּאָה תַחְתֶּיהָ, טָמֵא. **ב׳** הֶחֱלִיטוֹ בְשֵׂעָר לָבָן, הָלַךְ«[7] שֵׂעָר לָבָן וְחָזַר שֵׂעָר לָבָן«[8], וְכֵן בַּמִּיחְיָיה וּבַפִּסְיוֹן; כַּתְּחִילָּה, בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁינִי, וְאַחַר•^[9] הַפְּטוּר#[10], {ו}הֲרֵי•^[11] הוּא•^[12] כְּמוֹת שֶׁהָיָה•^[13]. הֶחֱלִיטוֹ בַמִּיחְיָיה, הָלְכָה^[14] הַמִּחְיָה וְחָזְרָה {ה} הַמִּחְיָה, וְכֵן בְּשֵׂעָר לָבָן וּבַפִּיסְיוֹן; כַּתְּחִילָּה, בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁינִי, אַחַר^ הַפְּטוּר, הֲרֵי הוּא«[15]• כְּמוֹת שֶׁהָיָה^•. הֶחֱלִיטוֹ«[16] בַּפִּיסְיוֹן, הָלַךְ הַפִּיסְיוֹן וְחָזַר הַפִּיסְיוֹן, וְכֵן בְּשֵׂעָר לָבָן •[17]; בְּסוֹף*[18] שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁינִי, אַחַר^ הַפְּטוּר, הֲרֵי הוּא^ כְּמוֹת שֶׁהָיָה«[19]. **ג׳** שֵׂיעָר^[20] פְּקוּדָה: עֲקַבְיָה בֶּן מַהֲלַלְאֵל מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. אֵי זֶה הוּא שֵׂיעָר^ פְּקוּדָה? מִי שֶׁהָיְתָה בוֹ בַהֶרֶת וּבָהּ«[21] שֵׂעָר לָבָן, וְהָלְכָה*^[22] הַבַּהֶרֶת וְהִנִּיחָה שֵׂעָר•^[23] לָבָן בִּמְקוֹמוֹ - וְחָזְרָה; עֲקַבְיָה בֶּן {מ} מַהֲלַלְאֵל מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. **ד׳**^[24]• אָמַרו ר׳ עֲקִיבָה: מוֹדֶה אֲנִי בָזֶה שֶׁהוּא טָהוֹר, וְאֵי«[25] זֶה הוּא שְׂעַר פְּקוּדָה? מִי שֶׁהָיְתָה בוֹ בַהֶרֶת כַּגָּרִיס וּבָהּ שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, וְהָלַךְ«[26] {מ} מִמֶּנָּה«[27] כַחֲצִי גָרִיס וְהִנִּיחַ לְשֵׂעָר לָבָן בִּמְקוֹם הַבַּהֶרֶת וְחָזַר«[28]•. אָמְרוּ לוֹ: כַּשֵּׁם שֶׁבִּטְּלוּ אֶת דִּבְרֵי עֲקַבְיָה•^[29], כָּךְ•^[30] דְּבָרֶיךָ אֵין•^[31] מְקַיְּמִין«[32]•. **ה׳** כָּל סָפֵק נְגָעִים כַּתְּחִילָּה טָהוֹר, עַד שֶׁלֹּא נִזְקַק לַטּוּמְאָה. [מִשֶּׁנִּזְקַק«[33] לַטּוּמְאָה, סְפֵיק?וֹ?*[34] טָמֵא]*[35]. כֵּי־צַד: שְׁנַיִם שֶׁבָּאוּ אֵצֶל כֹּהֵן«[36], בָּזֶה בַהֶרֶת כַּגָּרִיס וּבָזֶה«[37] כַּסֶּלַע, בְּסוֹף שָׁבוּעַ בָּזֶה כַּסֶּלַע וּבָזֶה כַּסֶּלַע, וְאֵין יָדוּעַ בְּאֵי זֶה מֵהֶן פָּשָׂת«[38], בֵּין בְּאִישׁ אֶחָד בֵּין בִּשְׁנֵי אֲנָשִׁים, טָהוֹר. ר׳ עֲקִיבָה אוֹמֵרו: בְּאִישׁ אֶחָד, טָמֵא, בִּשְׁנֵי אֲנָשִׁים, טָהוֹר. **ו׳** מִשֶּׁנִּזְקַק& לַטּוּמְאָה, סְפֵיקוֹ טָמֵא. כֵּי־צַד: שְׁנַיִם שֶׁבָּאוּ אֵצֶל כֹּהֵן«, בָּזֶה בַהֶרֶת כַּגָּרִיס וּבָזֶה « כַּסֶּלַע, בְּסוֹף שָׁבוּעַ בָּזֶה {א} כַּסֶּלַע וָעוֹד וּבָזֶה כַּסֶּלַע וָעוֹד, שְׁנֵיהֶם ***[39] ***[40] טְמֵאִים&. אַף עַל פִּי שֶׁחָזְרוּ לִהְיוֹת כַּסֶּלַע וְכַסֶּלַע, {ש} שְׁנֵיהֶם טְמֵאִים&, עַד שֶׁיַּחְזְרוּ לִהְיוֹת כַּגָּרִיס. זֶה הוּא שֶׁאָמְרוּ: מִשֶּׁנִּזְקַק לַטּוּמְאָה, סְפֵיקוֹ טָמֵא.

{פרק ה׳} **הל׳ ו׳**^[41]• **פרק ו׳**

גּוּפָהּ שֶׁלַּ־בַּהֶרֶת, כִּגָּרִיס הַקִּילְקִי מְרוּבָּע. מְקוֹם הַגָּרִיס, תֵּשַׁע עֲדָשׁוֹת. מְקוֹם עֲדָשָׁה, אַרְבַּע שְׂעָרוֹת. נִימְצְאוּ: שְׁלוֹשִׁים וָשֵׁשׁ שְׂעָרוֹת. **ב׳** בַּהֶרֶת כַּגָּרִיס#[42] וּבָהּ מִיחְיָיה כָעֲדָשָׁה, רָבַת#[43]•• הַבַּהֶרֶת, טְמֵיאָה«[44]. נִיתְמַעֲטָה, טְהוֹרָה. רָבַת# הַמִּחְיָיה, טְמֵיאָה. נִיתְמַעֲטָה, טְהוֹרָה. **ג׳** בַּהֶרֶת כַּגָּרִיס וּבָהּ מִיחְיָיה פְחוּתָה מִכָּעֲדָשָׁה, רָבַת# הַבַּהֶרֶת, טְמֵיאָה. נִיתְמַעֲטָה, טְהוֹרָה. רָבַת# הַמִּחְיָיה, טְמֵיאָה. נִיתְמַעֲטָה, ר׳ מֵאִיר מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִים, שֶׁאֵין הַנֶּגַע פּוֹסֶה לְתוֹכָהּ$. **ד׳** בַּהֶרֶת יְתֵירָה מִכַּגָּרִיס וּבָהּ מִיחְיָיה יְתֵירָה מִכָּעֲדָשָׁה, רָבוּ אוֹ שֶׁנִּיתְמַעֲטוּ, טְמֵאִים, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִתְמַעֲטוּ מִכַּשֵּׁיעוּר. **ה׳** בַּהֶרֶת כַּגָּרִי?ס?*#[45] וּמִחְיָיה כָעֲדָשָׁה& מַקַּפְתָּהּ וְחוּץ לַמִּחְיָיה בַּהֶרֶת; הַפְּנִימִית«[46] לְהַסְגִּיר&, וְהַחִיצוֹנָה«[47] לְהַחֲלִיט. אָמַרו ר׳ יוֹסֵי*«[48]: אֵין מִיחְיָיה סִימַן טוּמְאָה לַחִיצוֹנָה, •«[49] שֶׁהַבַּהֶרֶת לְתוֹכָהּ«[50]. נִיתְמַעֲטָה וְהָלְכָה לָהּ, רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵרו: אִם מִבִּפְנִים הִיא**[51] כָלַת, סִימַן פִּסְיוֹן לַפְּנִימִית, [וְ]הַחִיצוֹנָה*[52] טְהוֹרָה. וְאִם^[53] מִבַּחוּץ, הַחִיצוֹנָה טְהוֹרָה $$. ר׳ עֲקִיבָה אוֹמֵרו: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, טְהוֹרָה. **ו׳** אָמַרו ר׳ שִׁמְעוֹן: אֵימָתַי, בִּזְמַן שֶׁהִיא כַעֲדָשָׁה#[54] מוּבאת. הָיְתָה יְתֵירָה «[55] מִכָּעֲדָשָׁה, וְהַמּוֹתָר«[56]• סִימַן הַפִּיסְיוֹן#^[57]• לַפְּנִימִית, הַחִיצוֹנָה«[58]• טְמֵיאָה. הָיָה •^[59] בּוֹהַק פָּחוּת מִכָּעֲדָשָׁה; סִימַן הַפִּיסְיוֹן^ {לפ} לַפְּנִימִית וְאֵין סִימַן הַפִּיסְיוֹן«[60] לַחִיצוֹנָה. **ז׳** עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה רָאשֵׁי אֵיבָרִים בָּאָדָם אֵינָן {מ} מִיטַּמְּאִין«[61]• מִשֵּׁם מִיחְיָה: רָאשֵׁי אֶצְבָּעוֹת יָדַיִם וְרַגְלַיִם, רָאשֵׁי«[62] אָזְנַיִם, רֹאשׁ«[63]• הַחוֹטֶם, רֹאשׁ«[64]• הַגְּוִיָּה, רָאשֵׁי«[65] דַּדִּים^[66] בָּאִשָּׁה. ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵרו: אַף שֶׁלָּאִישׁ. ר׳ <אֶ>לְעָזָר אוֹמֵרו: הַיַּבְּלוֹת וְהַדַּלְדּוּלִים אֵינָם מִיטַּמְּאִין«[67]• מִשֵּׁם מִיחְיָה. **ח׳** וְאֵילוּ^[68] מְקוֹמוֹת בָּאָדָם שֶׁאֵינָן מִיטַּמְּאִין«[69]• בַּבַּהֶרֶת: תּוֹךְ הָעַיִן, תּוֹךְ הָאוֹזֶן, תּוֹךְ הַחוֹטֶם, תּוֹךְ הַפֶּה, «[70]• הַקְּמָטִים^[71], וְהַקְּמָאטִים•^[72] שֶׁבַּצַּוָּאר, תַּחַת«[73]• הַדַּד, וּבֵית הַשֶּׁחִי, כַּף הָרֶגֶל, וְהַצִּיפּוֹרֶן«[74], הָרֹאשׁ, {וה} וְהַזָּקָן, הַשְּׁחִין#[75] וְהַמִּכְוָה הַקֶּ?דַּ?ח•#^[76], וְהַמּוֹרְדִים«[77]•, ***[78]

---

[1] ספק ״אחד/אחר״ (כנראה ״אֶחָד״). ק+קיי: ״אַחֵר״.

[2] ק+קיי ליתא ״זה״ השלישי.

[3] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״בו״.

[4] קיי כלפנינו. ק: ״וְהִסְגִּירוּהָ״.

[5] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״הרי״.

[6] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: ״הוא״.

[7] קיי כלפנינו. ק: ״וְהָלַךְ״.

[8] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״לבן״.

[9] ק+קיי: ״לְאַחַר״. וכן בכולם להלן.

[10] בפרמה מנוקד: ״הַפְּטוֹר״ (״ט״ בחולם).

[11] סימנתי את ״ו״ הנשוא למחיקה, לפי ק+קיי.

[12] ק+קיי בלשון נקבה: ״הִיא״. וכן להלן.

[13] ק+קיי בלשון נקבה: קנ: ״שֶׁהָיַית״ קיי: שהיתה״. וכן להלן.

[14] ק+קיי: ״וְהָלְכָה״.

[15] קיי+קנ: ״הִיא״. קס הכתיב: ״הוא״.

[16] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״החליט״.

[17] גם ק+קיי ליתא כאן: ״ובפיסיון, כתחילה״.

[18] ק+קיי כלפנינו. אות ״ס״ תיקן סופר פרמה(?) מאות ״ש״ שכתב בטעות.

[19] קס: ״שהייה״. קנ: ״שהיית״. קיי: ״שהייתה״.

[20] ק+קיי הכתיב: ״שֵׂעָר״.

[21] קיי כלפנינו. ק: ״וּבוֹ״.

[22] ק+קיי: ״הָלְכָה״. סופר פרמה תיקן מילה זו ממילת ״והניחה״ שכתב בטעות.

[23] ק+קיי: ״לְשֵׂעָר״.

[24] ק+קיי: אין כאן הלכה חדשה.

[25] ק כלפנינו. קיי: ״אי״.

[26] קיי כלפנינו. ק: ״הָלַךְ״.

[27] ק כלפנינו. קיי: ״הימנה״.

[28] קיי כלפנינו. ק: ״וְחָזְרָה״.

[29] ק בטעות: ״רבי עקיבה״. קיי בטעות: ״עקיבה״.

[30] קנ כלפנינו. ק: ״אַף״. קיי בטעות: ״אד״ (שילוב ״אף/כד״).

[31] ק+קיי: ״אֵינָן״.

[32] קיי כלפנינו. ק: ״קַיָּימִין״.

[33] קיי כלפנינו. ק: ״וּמִשֶּׁנִּזְקַק״.

[34] האות האחרונה לא ברורה: ?״ו/ך/יו״?. אך ק+קיי: ״ספיקו״.

[35] ארבע המילים נוספו בשוליים בידי מגיה. וכן ק+קיי איתא. אך לדעתי אין זו השמטה בטעות.

[36] קיי כלפנינו. ק: ״הַכֹּהֵן״. וכן להלן.

[37] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״בַּהֶרֶת״. וכן להלן.

[38] ק כלפנינו. קיי בטעות: ״פסל״.

[39] מגיה(?) כתב בתחתית עמודה זו: ״ואאמיר שם מוראי״. ואולי זה ניסיון קולמוס. וצ״ע.

[40] מכאן ועד סוף העמוד הבא כתב סופר מִשני שכותב בכתב קטן יותר.

[41] ק+קיי: ״ה״, מפני שלא התחילו הלכה חדשה לעיל: ״אמר רבי עקיבה״ (הלכה ״ד״).

[42] מישהו סימן סימן הרפה מעל אות ״ס״ אולי כדי להדגיש שאין זו ״ם״.

[43] ניקדתי כפי הנראה לי. קנ ניקד בכולם: ״רְבַת״.

[44] קיי+קנ כלפנינו. קס כאן בטעות: ״טומאה״ אך להלן כלפנינו.

[45] ק+קיי: ״כַּגָּרִיס״. בפרמה ספק ״ם/ס״ ונראה יותר ״ם״, ולכן סומן מעליה סימן הרפה לומר שזו ״ס״.

[46] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״הפנימי״.

[47] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״החוצונה״.

[48] קיי כלפנינו. ק הכתיב: ״יוֹסֵה״. סופר משלים זה בפרמה נוטה לכתוב ״יוסי״ במקום ״יוסה״ הרגיל בפרמה.

[49] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״מיחייה״ וזה משנה את כל מבנה המשפט. וצ״ע.

[50] ק כלפנינו. קיי: ״בתוכה״.

[51] נראה שהסופר כתב ״היא״ ואז הוא או מישהו אחר תיקן את ״י״ להיות ״ו״. ק+קיי: ״הִיא״.

[52] כנראה אות ״ו״ נוספה, וכנראה שלא בידי הסופר. ק+קיי: ״וְהַחִיצוֹנָה״.

[53] ק+קיי: ״אִם״.

[54] בפרמה אות ״ד״ בלבד מסומנת בסימן הרפה, ושאר המילה לא מנוקדת.

[55] קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף בטעות: ״באה״.

[56] ק כלפנינו. קיי: ״המותר״.

[57] ק+קיי: ״פִּסָיוֹן״. וכן בסמוך. ובפרמה כאן יש סימן הרפה (אחד) מעל אותיות ״סי״.

[58] קיי כלפנינו: ״החצונה״. ק: ״וְהַחִיצוֹנָה״.

[59] ק+קיי נוסף: ״בוֹ״. ובקיי נשנה שוב בטעות ובפעם השנייה כתוב: ״בה״. (וספק רחוק שמא נשמט בפרמה מחמת הדומות ״בו-בוהק״).

[60] קנ כלפנינו. קס: ״לפיסיון/הפיסיון״. קיי: ״פיסיון״.

[61] ק כלפנינו. קיי: ״מטמים״.

[62] ק כלפנינו. קיי: ״וראשי״.

[63] קיי כלפנינו. ק: ״רָאשֵׁי״. וצ״ע.

[64] קיי+קנ כלפנינו. קס בטעות: ״ראשי״. וצ״ע.

[65] ק כלפנינו. קיי: ״וראשי״.

[66] ק+קיי: ״הַדַּדִּים״.

[67] ק כלפנינו. קיי: ״מטמים״.

[68] ק+קיי: ״אֵלוּ״.

[69] ק כלפנינו. קיי: ״מטמים״.

[70] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״תּוֹךְ״. וצ״ע.

[71] ק+קיי הכתיב: ״הַקְּמָטִים/ן״. וראו בהערה הבאה.

[72] ק+קיי ליתא ״והקמטים״ השני אלא גורסים רק בפעם אחת: ״תּוֹךְ הַפֶּה, [ק: תּוֹךְ] הַקְּמָטִים שֶׁבַּצַּוָּאר...״.

[73] קיי כלפנינו. ק: ״תּוֹךְ״. וצ״ע.

[74] קיי+קנ כלפנינו. קס בכתיב מלא: ״והציפורין״.

[75] אות ״ש״ מסומנת בפרמה בסימן הרפה, ושאר המילה אינה מנוקדת.

[76] ספק ״הקדח/הקרח״ ואולי תוקן. ומישהו שם סימן הרפה מעל אות ״ד/ר״ וצ״ע. ק+קיי: ״וְהַקֶּדַח״. הערה כללית: המילים ״הקרח והמורדין״ מופיעות להלן מספר פעמים ויש חילופים רבים בשלושת כתבי היד, ולעיתים ספק ד/ר, ולעיתים נראה שתוקן: ״הקדח/הקרח״; ״המורדין/המוררין/המודרין״ (עם או בלי ״ו״ לפני מילה זו). ואין לי מה לומר בנידון.

[77] ספק ״והמורדים/והמוררים״ אך כנראה ״והמורדים״. קס כלפנינו וכן ספק שם. קנ: ״הַמּוֹרְדִין״. קיי: ״והמודרין״.

[78] מגיה(?) כתב בתחתית עמודה זו: ״פרה״. וצ״ע.

אֵינָן מִיטַּמִּים[1]«• בִּנְגָעִים, וְאֵינָן מִצְטָרְפִין בִּנְגָעִים,
וְאֵין הַנֶּגַע פּוֹסֶה לְתוֹכָן, אֵינָן[2]^• מִיטַּמִּין«• מִשֵּׁם מִיחְיָיה,
וְאֵינָן מְעַכְּבִין אֶת הַהוֹפֵךְ כּוּלּוֹ לָבָן. חָזַר הָרֹאשׁ
וְהַזָּקָן וְנִקְרָחוּ, הַשְּׁחִין וְהַמִּכְוָוה וְהַקֶּדַח[3]«#• וְנַעֲשׂוּ {צר}[4]*
צָרְבָא[5]^#, הֲרֵי אֵילּוּ מִיטַּמִּין«• בִּנְגָעִים, וְאֵינָן מִצְטָרְפִין
עִם[6]«• הַנְּגָעִים«•, וְאֵין הַנֶּגַע פּוֹסֶה לְתוֹכָן, וְאֵינָן מִיטַּמִּין«•
מִשּׁוּם[7]^ מִיחְיָיה[8]#, אֲבָל מְעַכְּבִין אֶת הַהוֹפֵךְ כּוּלּוֹ לָבָן.
הָרֹאשׁ וְהַזָּקָן עַד[9]^• שֶׁלֹּא הֶעֱלוּ שֵׂעָר, הַדַּלְדּוּלִים[10]«•
שֶׁבָּרֹאשׁ וְשֶׁבַּזָּקָן, נִידּוּנִים כְּעוֹר[11]« הַבָּשָׂר.

{פרק ו'} **הל' ח' פרק ז'**[12]*

וְאֵילּוּ[13]^ בֶּהָרוֹת טְהוֹרוֹת: שֶׁהָיוּ בוֹ קוֹדֶם לְמַתַּן תּוֹרָה,
בְּגוֹי וְנִתְגַּיֵּיר, בְּקָטָן וְנוֹלַד, בְּקֶמֶט וְנִגְלָה, בָּרֹאשׁ
וּבַזָּקָן, וּבַשְּׁחִין[14]^ וּבַמִּכְוָוה, וּבַקֶּדַח[15]* וּבַמּוֹרְדִים[16]^•. חָזַר
הָרֹאשׁ וְהַזָּקָן וְנִקְרָחוּ, וְהַשְּׁחִין[17]^ וְהַמִּכְוָוה וְהַקֶּדַח[18]^•
וְנֶעֱשׂוּ צָרְבָא^, טְהוֹרִים. הָרֹאשׁ וְהַזָּקָן עַד שֶׁלֹּא
הֶעֱלוּ שֵׂעָר, [הֶעֱלוּ שֵׂעָר][19]* וְנִקְרָחוּ[20]^•, הַשְּׁחִין וְהַמִּכְוָוה וְהַקֶּדַח[21]^•
עַד שֶׁלֹּא נֶעֱשׂוּ צָרְבָא^, נֶעֱשׂוּ צָרְבָא^ וְחָיוּ, רְ' אֱלִיעֶזֶר
בֶּן יַעֲקֹב מְטַמֵּא, שֶׁתְּחִילָּתָן וְסוֹפָן טָמֵא. וַחֲכָמִים
מְטַהֲרִין. **ב'** נִשְׁתַּנּוּ מַרְאֵיהֶן, בֵּין
לְהָקֵל וּבֵין[22]^ לְהַחְמִיר. כֵּי־צַד[23]# לְהָקֵל: הָיְתָה כַשֶּׁלֶג {ונ}[24]*
וְנַעֲשֵׂית[25]« כְּסִיד[26]# הַהֵיכָל&, כְּצֶמֶר לָבָן וְכִקְרוּם בֵּיצָה
נֶעֱשִׂית[27]«• מִסְפַּחַת שְׂאֵת אוֹ מִסְפַּחַת עַזָּה. כֵּי־צַד
לְהַחְמִיר: הָיְתָה כִקְרוּם בֵּיצָה וְנֶעֱשִׂית כְּצֶמֶר לָבָן,
כְּסִיד הַהֵיכָל וְנֶעֱשַׂת[28]^#• כַּשֶּׁלֶג[29]«•, רְ' <אֶ>לְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה
מְטַהֵר. רְ' <אֶ>לְעָזָר חַסָּמָא[30]«• אוֹמֵר: לְהָקֵל, טָהוֹר, לְהַחְמִיר[31]«,
תֵּירָאֶה כַּתְּחִילָּה[32]*. רְ' עֲקִיבָה אוֹמֵר: בֵּין לְהָקֵל וּבֵין[33]« לְהַחְמִיר,
תֵּירָאֶה כַּתְּחִילָּה. **ג'** בַּהֶרֶת וְאֵין בָּהּ
כְּלוּם: כַּתְּחִילָּה, בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן - יַסְגִּיר[34]«. בְּסוֹף
שָׁבוּעַ שֵׁינִי וְאַחַר[35]^ הַפְּטוּר - יִפְטוֹר. עוֹדֵהוּ מַסְגִּירוֹ[36]«
וּפוֹטְרוֹ וְנוֹלְדוּ לוֹ סִימָנֵי טוּמְאָה, יַחְלִיט. בַּהֶרֶת וּבָהּ
סִימָנֵי טוּמְאָה, יַחְלִיט. עוֹדֵיהוּ מַחְלִיט[37]^ וְהָלְכוּ לָהֶם
סִימָנֵי טוּמְאָה, כַּתְּחִילָּה, בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן - יַסְגִּיר.
בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁינִי וְאַחַר[38]^ הַפְּטוּר - יִפְטוֹר. **ד'**
הַתּוֹלֵשׁ סִימָנֵי טוּמְאָה, וְהִכְוָוה[39]#• אֶת הַמִּחְיָה, עוֹבֵר
בְּלֹא תַעֲשֶׂה. וּלְטַהֲרָה[40]«, עַד שֶׁלֹּא בָא אֵצֶל הַכֹּהֵן,
טָהוֹר. אַחַר[41]« חֲלִיטוֹ[42]«, טָמֵא. אָמַר רְ' עֲקִיבָה: שָׁאַלְתִּי
אֶת רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְאֶת רְ' יְהוֹשֻׁעַ כָּהוֹלְכִין[43]^• לנרווד[44]«•,
בְּתוֹךְ הֶסְגֵּירוֹ, מַהוּ? אָמְרוּ לִי: לֹא שָׁמַעְנוּ. אֶלָּא[45]^•
שָׁמַעְנוּ: עַד שֶׁלֹּא בָא אֵצֶל הַכֹּהֵן - טָהוֹר, אַחַר[46]^
חֲלוּטוֹ[47]«• - טָמֵא. הִתְחַלְתִּי מֵבִיא לָהֶם רְאָיוֹת: אֶחָד
עוֹמֵד לִפְנֵי[48]^ כֹּהֵן[49]^ וְאֶחָד בְּתוֹךְ הֶסְגֵּירוֹ, טָהוֹר, עַד
שֶׁיִּטַמְּאֶנּוּ[50]« הַכֹּהֵן. מֵאֵמָתַי הִיא טַהֲרָתוֹ, רְ'
<אֶ>לִיעֶזֶר אוֹמֵ[ר]: כְּשֶׁיִּוָּלֶד[51]^ לוֹ[52]« נֶגַע אַחֵר[53]« וְיִטָּהֵר מִמֶּנּוּ. {וח}
וַחֲכָמִי[ם] אוֹמְרִי[ם]: עַד שֶׁתִּיפְרַח בְּכוּלּוֹ, אוֹ עַד שֶׁתִּתְמַעֵט
בַּהֶרְתּוֹ מִכַּגְּרִיס[54]«. **ה'** מִי שֶׁהָיְתָה בוֹ
בַּהֶרֶת וְנִיקְצָצָה, טְהוֹרָה. קְצָצָה& מִתְכַּוֵּין, רְ' <אֶ>לִיעֶזֶר
אוֹמֵ[ר]: כְּשֶׁיִּוָּלֶד[55]« לוֹ[56]« נֶגַע אַחֵר« וְיִטָּהֵר מִמֶּנּוּ. וַחֲכָמִי[ם] אוֹמְרִי[ם]:
עַד שֶׁתִּפְרַח בְּכוּלּוֹ. וְאִם[57]^ הָיְתָה בְרֹאשׁ הָעוֹרְלָה,
יָמוּל.

{פרק ז'} **הל' {ו}<ה>' פרק ח'**

הַפּוֹרֵחַ מִן הַטָּמֵא, טָהוֹר. {וְ}חָזְרוּ[58]^ בוֹ רָאשֵׁי {א}
אֵבָרִים, טָמֵא, עַד שֶׁתִּתְמַעֵט בַּהֶרְתּוֹ מִכַּגְּרִיס[59].
מִטָּהוֹר[60]«, טָמֵא. {וְ}חָזְרוּ[61]^ בוֹ רָאשֵׁי אֵבָרִים, טָמֵא, עַד
שֶׁתַּחְזוֹר בַּהֶרְתּוֹ לִכְמוֹת שֶׁהָיַית[62]#. **ב'** {[ב]}[63]*
בַּהֶרֶת[64]« כַּגְּרִיס וּבָהּ מִיחְיָיה[65]#& כָּעֲדָשָׁה, פָּרְחָה בְכוּלּוֹ
וְאַחַר כָּךְ הָלְכָה לָהּ מִיחְיָיה[66]«, אוֹ שֶׁהָלְכָה לָהּ
מִיחְיָיה« וְאַחַר כָּךְ פָּרְחָה& בְכוּלּוֹ, טָהוֹר. נוֹלַד[67]^• לוֹ
מִיחְיָיה, טָמֵא. נוֹלַד לוֹ שֵׂעָר לָבָן, רְ' יְהוֹשֻׁעַ מְטַמֵּא,
וַחֲכָמִי[ם] מְטַהֲרִין. **ג'** בַּהֶרֶת וּבָהּ שֵׂעָר לָבָן, {פ}
פָּרְחָה בְכוּלּוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁשֵּׂיעָר לָבָן בִּמְקוֹמוֹ, טָהוֹר.
בַּהֶרֶת וּבָהּ פִּיסְיוֹן, פָּרְחָה בְכוּלּוֹ, טָהוֹר. וְכוּלָּם שֶׁחָזְרוּ
בָהֶן רָאשֵׁי אֵיבָרִים, הֲרֵי אֵילּוּ טְמֵיאִים. פָּרְחָה בְּמִקְצָתוֹ,
טָמֵא. פָּרְחָה בְכוּלּוֹ, הֲרֵי הוּא טָהוֹר. **ד'** כָּל
פְּרִיחַת רָאשֵׁי אֵיבָרִים שֶׁבִּפְרִיחָתָן טִהֲרוּ טָמֵא[68]«,
וּכְשֶׁחָזְרוּ[69]«#• טְמֵאִים. כָּל חֲזִירַת[70]# רָאשֵׁי אֵיבָרִים {שבח}
שֶׁבַּחֲזִירָתָן[71]# טִמְּאוּ טָהוֹר; נִיתְכַּסּוּ, טָהוֹר, נִתְגַּלּוּ, טָמֵא,
אֲפִילּוּ מֵאָה פַּעַם. **ה'** כָּל הָרָאוּי לְטַמֵּא[72]^#•
בְּנֶגַע הַבַּהֶרֶת[73]^, מְעַכֵּב[74]« אֶת הַפְּרִיחָה. וְכָל שֶׁאֵינוּ
רָאוּי לְטַמֵּא^#• בְּנֶגַע הַבַּהֶרֶת^, אֵינוּ מְעַכֵּב אֶת
הַפְּרִיחָה. כֵּי־צַד: פָּרְחָה בְכוּלּוֹ, אֲבָל לֹא בָרֹאשׁ וּבַזָּקָן,
וּבַשְּׁחִין[75]^•, וּבַמִּכְוָה^&•, וּבַקֶּרַח^• וְהַמּוֹרְדִים[76]«#, חָזַר& הָרֹאשׁ#
וְהַזָּקָן וְנִיקְרָחוּ, הַשְּׁחִין וְהַמִּכְוָוה וְהַקֶּרַח[77]«• וְנֶעֱשׂוּ[78]#
צָרְבָא[79]^, טְהוֹרִים. פָּרְחָה בְכוּלּוֹ, אֲבָל לֹא בְכַחֲצִי עֲדָשָׁה[80]#
הַסָּמוּךְ[81]^ לָרֹאשׁ וְלַזָּקָן, וְלַשְּׁחִין#, וְלַמִּכְוָוה, וְלַקֶּרַח[82]«•,
חָזַר הָרֹאשׁ וְהַזָּקָן וְנִקְרָחוּ, וְהַשְּׁחִין[83]^ וְהַמִּכְוָוה
וְהַקֶּרַח$ וְנֶעֱשׂוּ צָרְבָא^, אַף עַל פִּי שֶׁנֶּעֱשָׂה מְקוֹם
הַמִּחְיָה[84]* בַּהֶרֶת, טָמֵא, עַד שֶׁתִּפְרַח בְּכוּלּוֹ.

---

[1] ק כלפנינו. קיי: "מטמים". וכן בכולם להלן.
[2] ק+קיי: "וְאֵינָן".
[3] מישהו שם סימן הרפה מעל אות "ד" וצ"ע. קיי כלפנינו ("והקדח"). ק כנראה: "וְהַקֶּרַח". וצ"ע.
[4] ייתכן ששומר שורה הזה נוסף מאוחר יותר.
[5] ק+קיי בסיומת "ה", וכן בכולם להלן. בפרמה כאן מנוקד "צְרַבַא".
[6] קנ כלפנינו. קס ליתא: "עם הנגעים". קיי: "בנגעים".
[7] ק+קיי: "מִשֵּׁם".
[8] הסופר(?) סימן סימן הרפה (אחד) מעל שתי אותיות "יי". וצ"ע.
[9] ק+קיי ליתא: "עד".
[10] ק כלפנינו. קיי: "והדלדולים".
[11] קיי+קנ כלפנינו. קס: "וכעור".
[12] הסופר תיקן אות זו אולי מאות "ח".
[13] ק+קיי: "אֵלּוּ".
[14] ק+קיי: "בַּשְּׁחִין".
[15] ק+קיי: "וּבַקֶּדַח". בפרמה ספק "ד/ר" אך כנראה "ד" (או שתוקן).
[16] ק: "המודרין". קיי: "ובמודרין".
[17] ק+קיי: "הַשְּׁחִין".
[18] ק(?)+קיי: "וְהַקֶּרַח". וצ"ע.
[19] נשמט מחמת הדומות. ומגיה השלים בין השורות. וכן ק+קיי איתא.
[20] קנ כלפנינו. קס+קיי: "ונקדחו".
[21] ק+קיי: "וְהַקֶּרַח". וצ"ע.
[22] ק+קיי: "בֵּין".
[23] בפרמה אות "צ" מסומנת בסימן הרפה, ושאר המילה אינה מנוקדת.
[24] ייתכן ששומר שורה הזה נוסף מאוחר יותר.
[25] ק כלפנינו. קיי: "ונעשת".
[26] כך מנוקד בפרמה. קנ ניקד: "כַּסִּיד". וצ"ע.
[27] ק: "וְנֶעֱשֵׂית". קיי: "ונעשת".
[28] ק+קיי ליתא: "ונעשת". וראו בהערה הבאה. וניקדתי לפי הכתיב בפרמה.
[29] ק כלפנינו. קיי: "וכשלג". וראו בהערה הקודמת.
[30] ק: "חֲסָמָה". קיי: "הסמא".
[31] ק כלפנינו. קיי: "ולהחמיר".
[32] ספק "כתחילה/בתחילה" אך כנראה "כתחילה". ושמא תוקן. ק+קיי: "כַּתְּחִילָּה".
[33] קיי: "בֵּין". דעת רבי עקיבא נשמטה בקאופמן מחמת הדומות.
[34] קיי כלפנינו. ק: "מַסְגִּיר".
[35] ק+קיי: "לְאַחַר".
[36] קיי כלפנינו. ק: "מַסְגִּיר".
[37] קס: "ומחליטו". קיי+קנ: "מַחֲלִיטוֹ".
[38] קיי+קנ: "לְאַחַר". קס: "ולאחר".
[39] כך ניקד קנ. ושמא יש לנקד: "וְהַכּוֹוֶה".
[40] קיי כלפנינו. קס: "ולטהורה". קנ: "לְטַהֲרָה" (ולפני מילה זו קנ הוסיף: "וּוֹלָד". וצע"ג).
[41] קיי כלפנינו. ק: "לְאַחַר".
[42] ק כלפנינו. קיי: "החליטו".
[43] ק+קיי: "בָּהוֹלְכִין".
[44] איני יודע כיצד לנקד מילה זו. קיי: "לנדבת". קס (אולי): "למדבה/לנידבה". קנ: "לַנֵּירְבַת".
[45] ק+קיי: "אֲבָל".
[46] ק+קיי: "לְאַחַר".
[47] ניקדתי כפי הנראה לי. ק: "חֲלִיטוֹ". קיי: "החליטו".
[48] ק+קיי: "בִּפְנֵי".
[49] ק+קיי: "הַכֹּהֵן".
[50] קיי כלפנינו. ק הכתיב: "שֶׁיְּטַמֶּנּוּ" (ואות "י" שם מתוקנת).
[51] ק+קיי: "לִכְשֶׁיִּוָּלֶד".
[52] קיי כלפנינו. ק: "בּוֹ".
[53] קיי+קנ כלפנינו. קס: "אחד". וכן להלן.
[54] קיי+קנ כלפנינו. קס: "כגריס".
[55] קיי כלפנינו. ק: "לִכְשֶׁיִּוָּלֶד".
[56] קיי+קנ כלפנינו. קס: "בּוֹ".
[57] ק+קיי ליתא: "ואם".
[58] סימנתי למחיקה את "ו" הנשוא, לפי ק+קיי.
[59] קס+קיי כלפנינו. קנ אולי: "כַּגָּרִיס".
[60] קיי כלפנינו. ק: "מִן הַטָּהוֹר".
[61] סימנתי למחיקה את "ו" הנשוא, לפי ק+קיי.
[62] הסופר(?) סימן סימן הרפה (אחד) מעל שתי אותיות "יי". וצ"ע.
[63] אות "ב" של שומר השורה נוספה, וספק בידי מי.
[64] קיי+קנ כלפנינו. קס: "בהרות".
[65] מילה זו מנוקדת בפרמה, אלא שסימן פתח אחד ארוך נמצא מתחת שתי אותיות "יי". וספק לי שמא זה במקום לשים סימן הרפה מעל שתי אותיות "יי" וכדרכו בעמוד זה. וצ"ע.
[66] ק כלפנינו. קיי: "המיחייה". וכן בסמוך.
[67] ק+קיי: "נוֹלְדָה".
[68] קיי+קנ כלפנינו. קס: "וטמא".
[69] ק כלפנינו. קיי: "כְּשֶׁחָזְרוּ". בפרמה אות "ש" מסומנת להיותה "שׁ" ימנית בקו עליון (כעין סימן הרפה) המשוך מעט ימינה. וכן להלן במילים "הראש" "ולשחין" שסימנתי בסולמית.
[70] קס+קנ כלפנינו וניקדתי לפי הכתיב. קנ: "חֲזָרַת".
[71] קס+קנ כלפנינו וניקדתי לפי הכתיב. קנ: "שֶׁבַּחֲזָרָתָן".
[72] ק+קיי בכתיב מלא: "לִיטַּמֵּא". וכן בסמוך. (ושמא היה צריך לנקד בפרמה "לְטַמֵּא", אך נראה שסופר משלים זה אינו מקפיד על כתיב מלא-מלא. וכמו לעיל במילים "טִהֲרוּ" "טִמְּאוּ" שכתב בכתיב חסר. וצ"ע).
[73] קנ כלפנינו. קס+קיי: "בהרת". וכן להלן.
[74] קיי כלפנינו. ק: "מְעַכֶּבֶת".
[75] ק+קיי: "הַשְּׁחִין וְהַמִּכְוָה וְהַקֶּרַח (ק אולי: "וְהַקֶּדַח" או שתוקן שם)
[76] ק: "[וְ]הַמּוֹרְ?רִ?ין". קיי נשמט מחמת הדומות.
[77] קיי כלפנינו: "והקרח". ק ספק: "והקרח/והקדח" או שתוקן שם.
[78] בפרמה אות "ש" מסומנת להיותה "שׂ" שמאלית בקו עליון (כעין סימן הרפה) המשוך מעט שמאלה. אך יש גם נקודה שמאלית. וצע"ג.
[79] ק+קיי בסיומת "ה", וכן להלן.
[80] אות "ד" בפרמה מסומנת בסימן הרפה, ושאר המילה אינה מנוקדת. וצ"ע.
[81] ק+קיי: "סָמוּךְ".
[82] קיי כלפנינו: "ולקרח". ק ספק: "ולקרח/ולקדח" או שתוקן שם.
[83] ק+קיי: "הַשְּׁחִין".
[84] ק+קיי כלפנינו. חלק ממילה זו כתב סופר פרמה על גבי המחק.

ו׳ שְׁתֵּי בֶהָרוֹת, אַחַת טְמֵאָה וְאַחַת טְהוֹרָה, פָּרְחָה מִזּוֹ לָזוֹ וְאַחַר כָּךְ פָּרְחָה בְכוּלּוֹ, טָהוֹר. בִּשְׂפָתוֹ הָעֶלְיוֹנָה, בִּשְׂפָתוֹ הַתַּחְתּוֹנָה, בִּשְׁתֵּי אֶצְבְּעוֹתָיו, בִּשְׁנֵי רִיסֵי עֵינָיו, אַף עַל פִּי מַדְבִּיקָן[1]« זֶה לָזֶה וְהֵן נִרְאִין כְּאַחַת, טָהוֹר. פָּרְחָה בְכוּלּוֹ, אֲבָל לֹא בַבּוֹהַק, טָמֵא. חָזְרוּ בוֹ רָאשֵׁי אֵיבָרִים כְּמִין בּוֹהַק, טָהוֹר. חָזְרוּ בוֹ רָאשֵׁי אֵיבָרִים פָּחוֹת מִכָּעֲדָשָׁה, [רַ׳ מֵאִיר מְטַמֵּא. וַחֲכָמִיםו אוֹמְרִים: בּוֹהַק פָּחוֹת מִכָּעֲדָשָׁה]*[2]• סִימַן {הת}*[3] הַטּוּמְאָה•[4]^ כַּתְּחִילָּה, וְאֵין[5]« סִימַן הַטּוּמְאָה^• בַּסּוֹף. **ז׳** הַבָּא בְכוּלּוֹ[6]«• לָבָן, יַסְגִּיר[7]«. נוֹלַד לוֹ שֵׂעָר לָבָן[8]«, יַחְלִיט. הִשְׁחִירוּ שְׁתֵּיהֶן אוֹ אַחַת מֵהֶן, הִקְצִירוּ שְׁתֵּיהֶן אוֹ אַחַת מֵהֶן, נִסְמַךְ הַשְּׁחִין לִשְׁתֵּיהֶן אוֹ לְאַחַת מֵהֶן, הִקִּיף הַשְּׁחִין אֶת[9]« שְׁתֵּיהֶן אוֹ אֶת אַחַת מֵהֶן - אוֹ חֲלָקָן - {ה} הַשְּׁחִין וּמִיחְיַית הַשְּׁחִין*[10] וְהַמִּכְוָוה[11]« וּמִיחְיַת הַמִּכְוָה וְהַבּוֹהַק; נוֹלַד לוֹ מִיחְיָיה אוֹ שֵׂעָר לָבָן, טָמֵא, לֹא נוֹלַד לוֹ ^[12]• מִיחְיָיה וְלֹא שֵׂעָר לָבָן, טָהוֹר. וְכוּלָּן שֶׁחָזְרוּ בָהֶן רָאשֵׁי אֵיבָרִין, הֲרֵי אֵלּוּ כְמוֹת[13]«• שֶׁהָיוּ. פָּרְחָה בְמִקְצָתוֹ, טָמֵא. פָּרְחָה בְכוּלּוֹ, הֲרֵי[14]« הוּא« טָהוֹר. **ח׳** וְאִם[15]«• בְּכוּלּוֹ פָּרְחָה כְּאַחַת: מִתּוֹךְ טַהֲרָה[16]«, טָמֵא, {מ} מִתּוֹךְ טוּמְאָה[17]«, טָהוֹר. וְהַטָּהוֹר[18]«• מִתּוֹךְ הַסְגֵּר, פָּטוּר מִן הַפְּרִיעָה וּמִן הַפְּרִימָה וּמִן הַתִּגְלַחַת וּמִן הַצִּיפּוֹרִים[19]«. מִתּוֹךְ הַחְלֵט, חַיָּיב בְּכוּלָּם. וְזֶה^[20] וָזֶה מִיטַמִּין[21]«• בְּבִיאָה. **ט׳** הַבָּא בְכוּלּוֹ לָבָן וּבוֹ מִיחְיָה כָעֲדָשָׁה, פָּרְחָה בְכוּלּוֹ וְאַחַר כָּךְ חָזְרוּ בוֹ רָאשֵׁי אֵיבָרִים, רַ׳ יִשְׁמָעֵאלו אוֹמֵרו: כַּחֲזִירַת[22]« רָאשֵׁי אֵיבָרִים בְּבַהֶרֶת גְּדוֹלָה. רַ׳ אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָהו אוֹמֵרו: כַּחֲזִירַת« רָאשֵׁי אֵיבָרִין בְּבַהֶרֶת קְטַנָּה. **י׳** יֵשׁ מַרְאֶה נִיגְעוֹ לַכֹּהֵן וְנִישְׂכָּר, וְיֵשׁ מַרְאֶה וּמַפְסִיד. כֵּי־צַד: מִי שֶׁהָיָה מוּחְלָט, וְהָלְכוּ לָהֶן סִימָנֵי טוּמְאָה, לֹא הִסְפִּיק[23]« לְהַרְאוֹתוֹ[24] לַכֹּהֵן עַד שֶׁפָּרְחָה {ב} בְכוּלּוֹ, טָהוֹר. שֶׁאִילּוּ הֶרְאָהּ[25]« לַכֹּהֵן, הָיָה מְטַמֵּא^[26]•. בַּהֶרֶת וְאֵין בָּהּ כְּלוּם, לֹא הִסְפִּיק« לְהַרְאוֹתָהּ לַכֹּהֵן עַד שֶׁפָּרְחָה בְכוּלּוֹ, טָמֵא. שֶׁאִילּוּ {ה} הֶרְאָהּ« לַכֹּהֵן, הָיָה טָהוֹר.

{פרק ח׳} הל׳ י׳ פרק ט׳

הַשְּׁחִין וְהַמִּיכְוָה מִיטַמִּין[27]« בְּשָׁבוּעַ אֶחָד, וּבִשְׁנֵי[28]« סִימָנִין: {ו}בְּשֵׂעָר*[29] לָבָן וּבְפִיסָיוֹן. אֵי זֶה הוּא שְׁחִין^[30]: לָקָה בָעֵץ, בָּאֶבֶן[31]«, בַּגֶּפֶת[32]«*• אוֹ בְמֵי {א} טְבֶרְיָיא^[33], וְכָל[34]« שֶׁאֵינוּ מֵחֲמַת הָאֵשׁ, זֶה[35]« הוּא« שְׁחִין^. אֵי[36]« זוֹ הִיא מִכְוָוה^[37]: נִכְוָוה בְגַחֶלֶת אוֹ בְרָמָץ, וְכָל[38]« שֶׁהוּא מֵחֲמַת הָאֵשׁ, זוֹ הִיא {מ} מִכְוָוה^. **ב׳** הַשְּׁחִין וְהַמִּכְוָוה אֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, וְאֵין פּוֹשִׂין מִזֶּה לָזֶה, אֵין^[39] פּוֹשִׂין לְעוֹר^[40]• הַבָּשָׂר, וְאֵין^[41] עוֹר הַבָּשָׂר פּוֹשֶׂה לְתוֹכָן. הָיוּ מוֹזְרָזִים*[42]•, טְהוֹרִים. וְעָשׂוּ^[43]• קְרוּם כִּקְלִיפַּת הַשּׁוּם, זוֹ הִיא צָרֶבֶת הַשְּׁחִין הָאֲמוּרָה בַתּוֹרָה. חָזְרוּ וְחָיוּ, אַף עַל פִּי שֶׁמְּקוֹמָהּ^[44]• צַלֶּקֶת, נִידּוֹנִין כְּעוֹר*[45] הַבָּשָׂר. **ג׳** שָׁאֲלוּ אֶת רַ׳ אֱלִיעֶזֶר: מִי שֶׁעָלַת לְתוֹךְ יָדוֹ בַהֶרֶת כַּסֶּלַע וּמְקוֹמָהּ צָרֶבֶת הַשְּׁחִין. אָמַרו לָהֶם: יַסְגִּיר. אָמְרוּ לוֹ: לָמָה? {ל} לְגַדֵּל שֵׂיעָר לָבָן אֵינָהּ רְאוּיָה, וְלַפִּיסָיוֹן^[46] אֵינָהּ פּוֹשָׂה, וְלַמִּיחְיָה אֵינָהּ^[47]• מְטַמְּאָה^•. אָמַרו לָהֶם: «[48]• שֶׁמֵּא תִכְנוֹס וְתִפְשֶׂה. אָמְרוּ לוֹ: וַהֲלֹא מְקוֹמָהּ כַּגְּרִיס. אָמַרו לָהֶן: לֹא שָׁמַעְתִּי. אָמַרו לוֹ רַ׳ יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָה: אֶלְמַד בּוֹ? אָמַרו לוֹ: אִם לְקַיֵּים דִּבְרֵי חֲכָמִיםו, הִין. אָמַרו לוֹ: שֶׁמֵּא {יו} יִוָּולֵד לוֹ שְׁחִין אַחֵר חוּצָה לוֹ וְיִפְשֶׂה {לת} לְתוֹכוֹ. אָמַר לוֹ: חָכָם גָּדוֹל אַתָּה שֶׁקִּיַּימְתָּה ^[49] דִּבְרֵי חֲכָמִים.

{פרק ט׳} הל׳ ג׳ פרק י׳

הַנְּתָקִים מִיטַמִּין[50]«• בִּשְׁנֵי שָׁבוּעוֹת, וּבִשְׁנֵי סִימָנִין: בְּשֵׂעָר צָהוֹב דַּק וּבְפִיסָיוֹן. בְּשֵׂעָר צָהוֹב דַּק; לָקוּי קָצָר, דִּבְרֵי רַ׳ עֲקִיבָה. רַ׳ יוֹחָנָןו בֶּן נוּרִי אוֹמֵרו: אֲפִילּוּ אָרוּךְ. אָמַרו רַ׳ יוֹחָנָן בֶּן[51]«• נוּרִי«•: מַה הַלָּשׁוֹן אוֹמֶרֶת^[52]•: דַּק מַקֵּל זֶה, דַּק קָנֶה זֶה, דַּק לָקוּי קָצָר, וְלֹא^[53]• דַּק לָקוּי אָרוּךְ. אָמַרו לוֹ רַ׳ עֲקִיבָה: עַד שֶׁאָנוּ לְמֵידִין מִן הַקָּנֶה, נִלְמַד מִן הַשֵּׂעָר: דַּק שְׂעָרוֹ «[54]• שֶׁלִּפְלוֹנִי, דַּק לָקוּי קָצָר, לֹא דַק לָקוּי אָרוּךְ. **ב׳** שֵׂעָר צָהוֹב דַּק מְטַמֵּא מְכוּנָּס, וּמְפוּזָּר, וּמְבוּצָּר^[55], וְשֶׁלֹּא מְבוּצָּר, הָפוּךְ, וְשֶׁלֹּא {ה}

---

[1] ק כלפנינו. קיי: ״מדביקין״.
[2] נשמט מחמת הדומות ״מכעדשה-מכעדשה״ והושלם בשוליים בידי מגיה או אחד הסופרים. וכן ק+קיי איתא. והמשלים הוסיף בתחילה גם את המילים הבאות: ״(סימן טומאה כתחילה ואינו סימן טומאה בסוף)״ ולבסוף הוא עצמו או מגיה אחר מחק את כל המילים הנוספות למעט המילה ״סימן״ שהיא מראה מקום להיכן לחזור.
[3] טעות בשומר השורה: ״ת״ במקום ״ט״.
[4] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״טומאה״ וכן גרס המגיה שהוסיף את ההשמטה לעיל. ולהלן ק+קיי: ״טומאה״.
[5] ק כלפנינו. קיי: ״ואינו״. וכן גרס המגיה שהוסיף את ההשמטה לעיל.
[6] ק כלפנינו. קיי: ״מכולו״.
[7] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״יסגירו״.
[8] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״לבן״.
[9] קס+קיי כלפנינו, אלא שבקאופמן יש השמטה מחמת הדומות ש-קנ השלימה שלא במקום ההשמטה המדוייק ושיבש בכך שכאילו הסופר גורס כאן: ״לשתיהן או לאחת מהן״.
[10] ק+קיי כלפנינו. כנראה שאות ״ה״ מתוקנת בפרמה, אולי מאות ״ח״.
[11] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״המכווה״.
[12] ק+קיי נוסף: ״לֹא״ (וספק רחוק שמא נשמט בפרמה מחמת שדומה בקריאה).
[13] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״לכמות״.
[14] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״הרי הוא״.
[15] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״אם״.
[16] קיי כלפנינו. קס: ״הטהורה״. קנ: ״הַטַּהֲרָה״.
[17] קיי כלפנינו. ק: ״הַטּוּמְאָה״.
[18] קס: ״הטהור״. קנ+קיי: ״הַטָּהֵר״ (ניקוד קנ).
[19] ק+קיי ללא ״ו״ לאחר ״פ״, וקנ ניקד בקמץ קטן.
[20] ק+קיי: ״זֶה״.
[21] קיי: ״מיטמאין״. ק: ניטמין/מִטַּמִּין״ (ניקד קנ).
[22] קס+קנ כלפנינו וניקדתי לפי הכתיב. קנ: ״כַּחֲזָרַת״. וכן להלן.
[23] קיי כלפנינו. ק בכתיב מלא: ״הִיסְפִּיק״. וכן להלן.
[24] קס+קיי כלפנינו. קנ: ״לְהַרְאוֹתָהּ״.
[25] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״הראהו״. וכן להלן.
[26] ק+קיי: ״טָמֵא״.
[27] ק כלפנינו. קיי הכתיב: ״מיטמאים״.
[28] קיי כלפנינו. ק: ״בִּשְׁנֵי״.
[29] סימנתי את ״ו״ למחיקה לפי ק+קיי.
[30] ק+קיי: ״הַשְּׁחִין״. וכן להלן.
[31] ק כלפנינו. קיי: ״ובאבן״.
[32] ק+קיי: ״ובגפת״. סופר פרמה תיקן אות ״ת״ מאות ״ן״ שכתב בתחילה.
[33] ק: ״טְבֵירְיָה״. קיי: ״טבריה״.
[34] ק כלפנינו. קיי: ״כל״.
[35] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״זו היא״.
[36] קיי כלפנינו. ק: ״וְאֵי״.
[37] ק+קיי: ״הַמִּכְוָוה״. וכן להלן.
[38] ק כלפנינו. קיי: ״כל״.
[39] ק+קיי: ״אֵינָן״.
[40] ק+קיי: ״בְּעוֹר״.
[41] ק+קיי: ״וְלֹא״.
[42] ק+קיי: ״מוֹרְדִין״. ובפרמה ספק ״מוררין/מורדין״, אך כנראה ״מוררין״.
[43] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״עשו״.
[44] ק+קיי: ״שֶׁמְּקוֹמָן״.
[45] ספק ״כעור/בעור״ אך כנראה ״כעור״. קס כנראה: ״בעור״. קיי+קנ ״כְּעוֹר״.
[46] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״לפיסיון״.
[47] קיי+קנ: ״אֵינָהּ מְטַמָּא״. קס: ״אינו מטמא״.
[48] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״שָׁמַעְתִּי״.
[49] ק+קיי נוסף: ״אֶת״.
[50] ק כלפנינו. קיי: ״מטמאים״.
[51] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״בן נורי״.
[52] ק+קיי: ״אוֹמְרִין״.
[53] ק+קיי: ״אוֹ״.
[54] קיי כלפנינו. ק בטעות נוסף: ״מַקֵּל״.
[55] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״מבוצר״.

הָפוּךְ, דִּבְרֵיו רְ׳ יְהוּדָה. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵר׳: אֵינוּ מְטַמֵּא אֶלָּא[1]* הָפוּךְ. אָמַרו רְ׳ שִׁמְעוֹן: וְדִין הוּא: מָה {אם} אִם שֵׂעָר לָבָן, שֶׁאֵין שֵׂעָר (לבן)[2]* אַחֵר מַצִּיל מִיָּדו, (אלא)[3]* אֵינוּ מְטַמֵּא אֶלָּא הָפוּךְ. שֵׂעָר צָהוֹב דַּק שֶׁיֵּשׁ שֵׂעָר אַחֵר מַצִּיל מִיָּדו, אֵינוּ דִין שֶׁלֹּא יְטַמֵּא אֶלָּא הָפוּךְ!? רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר׳: כָּל מָקוֹם שֶׁצָּרַךְ[4]» לוֹמַר הָפַךְ[5]^•, אָמַר ״הָפַךְ״. אֲבָל הַנֶּתֶק שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ[6]°: ״וְלֹא[7]^• הָיָה בוֹ שֵׂעָר צָהוֹב״, מְטַמֵּא הָפוּךְ[8]»• וְשֶׁלֹּא הָפוּךְ»•. **ג׳** הַצּוֹמֵחַ מַצִּיל מִיַּד שֵׂעָר צָהוֹב דַּק[9]^• מִיַּד[10]^• פִּיסָיוֹן^; {מ} מְכוּנָּס, וּמְפוּזָּר, וּמְבוּצָּר[11]^, וְשֶׁלֹּא מְבוּצָּר. וְהַמְשׁוּעַר[12]^• מַצִּיל מִיַּד שֵׂעָר צָהוֹב וּמִיַּד הַפִּיסָיוֹן - מְכוּנָּס, וּמְפוּזָּר[13]»•, וּמְבוּצָּר; וְאֵינוּ[14]»• מַצִּיל מִן הַצַּד עַד שֶׁיְּהֵא רָחוֹק מִן הַקָּמָה מְקוֹם שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת. אַחַת צְהוּבָּה וְאַחַת שְׁחוֹרָה, אַחַת צְהוּבָּה וְאַחַת לְבָנָה, אֵינָם[15]^• מַצִּילוֹת[16]». **ד׳** שֵׂעָר צָהוֹב שֶׁקָּדַם לַנֶּתֶק[17]^•, טָהוֹר. רְ׳ יְהוּדָה[18]» מְטַמֵּא. רְ׳ אֱלִיעֶזֶר׳[19]»• בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר׳: לֹא מְטַמֵּא וְלֹא מַצִּיל. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵר׳: כָּל שֶׁאֵינוּ סִימַן טוּמְאָה בַּנֶּתֶק, הֲרֵי הוּא[20]» סִימַן טַהֲרָה[21]» בַּנֶּתֶק. **ה׳** כֵּי־צַד מְגַלְּחִין אֶת הַנֶּתֶק: הָיָה[22]^• מְגַלֵּיחַ חוּצָה לוֹ וּמַנִּיחַ שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת סָמוּךְ[23]»• לוֹ, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא נִיכָּר אִם פָּשָׂה. הֶחֱלִיטוֹ בְּשֵׂעָר צָהוֹב, הָלַךְ[24]» שֵׂעָר צָהֹב וְחָזַר שֵׂעָר צָהוֹב, וְכֵן בַּפִּיסָיוֹן - כַּתְּחִילָּה, בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, וּבְסוֹף[25]» שָׁבוּעַ שֵׁינִי, וְאַחַר[26]^ הַפְּטוּר - וַהֲרֵי[27]^• הוּא[28]»• כְּמוֹת שֶׁהָיָה»•. {ה} הֶחֱלִיטוֹ בַּפִּיסָיוֹן, הָלַךְ[29]» הַפִּיסָיוֹן וְחָזַר הַפִּיסָיוֹן, וְכֵן שֵׂעָר[30]^• צָהוֹב - כַּתְּחִילָּה[31]^•, בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִי<א>שׁוֹן[32]*, וּבְסוֹף[33]^ שָׁבוּעַ שֵׁינִי, אַחַר[34]^ הַפְּטוּר - הֲרֵי הוּא[35]»• כְּמוֹת שֶׁהָיָה»•. **ו׳** שְׁנֵי נְתָקִים, זֶה בְּצַד זֶה, שִׁיטָה[36]^• שֶׁלַּשֵּׂיעָר מַפְסֶקֶת בֵּינֵיהֶן, נִפְרַץ מִמָּקוֹם[37]»• אֶחָד, טָמֵא. וּמִשְּׁנֵי[38]» מְקוֹמוֹת, טָהוֹר. כַּמָּה תְהֵא הַפִּרְצָה, מְקוֹם שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת. נִפְרַץ מִמָּקוֹם»• אֶחָד כַּגָּרִיס, טָמֵא. **ז׳** שְׁנֵי נְתָקִים, זֶה לִפְנִים מִזֶּה, וְשִׁיטָה שֶׁלַּ־־שֵׂעָר מַפְסֶקֶת בֵּינֵיהֶם, נִפְרַץ מִמָּקוֹם»• {א} אֶחָד, טָמֵא. וּמִשְּׁנֵי» מְקוֹמוֹת, טָהוֹר. {כ} כַּמָּה תְהֵא הַפִּרְצָה, מְקוֹם שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת. נִפְרַץ מִמָּקוֹם»• אֶחָד כַּגָּרִיס, טָהוֹר. **ח׳** מִי שֶׁהָיָה בוֹ נֶתֶק וּבוֹ שֵׂעָר צָהוֹב[39]»•, טָמֵא. וְנוֹלַד[40]^• לוֹ שֵׂעָר שָׁחוֹר, טָהוֹר. אַף עַל פִּי שֶׁהָלַךְ[41]»• לוֹ שֵׂעָר שָׁחוֹר, טָהוֹר. רְ׳ שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה׳ אוֹמֵר׳[42]»• מִשֵּׁם[43]»• רְ׳»• שִׁמְעוֹן»•: כָּל נֶתֶק שֶׁטָּהַר שָׁעָה אַחַת, אֵין לוֹ טוּמְאָה לְעוֹלָם. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵר׳: כָּל (נתק שטה)[44]* שֵׂעָר צָהוֹב[45] שֶׁטָּהַר {א} שָׁעָה אַחַת, אֵין לוֹ טוּמְאָה לְעוֹלָם. **ט׳** מִי שֶׁהָיָה בוֹ נֶתֶק כַּגָּרִיס, וְנִיטַּל[46]»• כָּל רֹאשׁוֹ, טָהוֹר. הָרֹאשׁ וְהַזָּקָן אֵין[47]» מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה, דִּבְרֵיו רְ׳ יְהוּדָה. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. אָמַרו רְ׳ שִׁמְעוֹן: וְדִין {ה} הוּא: מָה אִם[48]»• עוֹר הַפָּנִים וְעוֹר הַבָּשָׂר, שֶׁיֵּשׁ דָּבָר אַחֵר[49]» מַפְסִיק בֵּינֵיהֶן, מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה, הָרֹאשׁ וְהַזָּקָן שֶׁאֵין דָּבָר אַחֵר[50] מַפְסִיק בֵּינֵיהֶן, אֵינוּ דִין שֶׁיְּעַכְּבוּ זֶה אֶת זֶה!? {ה} הָרֹאשׁ וְהַזָּקָן אֵינָן מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, וְאֵינָן פּוֹשִׂין[51]» מִזֶּה לָזֶה. אֵי[52]» זֶה הוּא הַזָּקָן[53]», מִפֶּרֶק שֶׁלַּלֶּחִי עַד פִּיקָה שֶׁלַּגַּרְגֶּרֶת. **י׳** הַקָּרַחַת וְהַגַּבַּחַת מִיטַּמּוֹת[54]» בִּשְׁנֵי שָׁבוּעוֹת, וּבִשְׁנֵי[55]» סִימָנִין: בְּמִחְיָה וּבְפִסָיוֹן. אֵי זוֹ[56]» הִיא[57]* קָרַחַת[58]»? אָכַל נֶשֶׁם[59]#•, סָךְ נֶשֶׁם#, מַכָּה$ שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לְגַדֵּל שֵׂעָר[60]^. וְאֵי[61]^ זוֹ הִיא הַקָּרַחַת[62]»: מִן[63]^ הַקּוֹדְקוֹד הַשּׁוֹפֵעַ[64]^ לְאַחֲרָיו[65]» עַד פִּיקָה שֶׁלַּצַּוָּאר. וְאֵי^ זוֹ הִיא הַגַּבַּחַת[66]»: מִן^ הַקּוֹדְקוֹד הַשּׁוֹפֵעַ^ לְפָנָיו[67]^• כְּנֶגֶד שֵׂעָר מִלְמַעְלָן. הַקָּרַחַת וְהַגַּבַּחַת אֵינָן מִצְטָרְפוֹת זוֹ עִם זוֹ, וְאֵינָן[68]» פּוֹשׂוֹת[69]^ מִזּוֹ לָזוֹ. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר׳: אִם יֵשׁ שֵׂעָר בֵּינֵיהֶן, (מצט)[70]* אֵינָן מִצְטָרְפוֹת. וְאִם לָאו, הֲרֵי אֵילּוּ מִצְטָרְפוֹת.

{פרק י׳} **הל׳ י׳** **פרק י״א׳**

כָּל הַבְּגָדִים מִיטַּמִּין[71]»• בַּנְּגָעִים, חוּץ מִשֶּׁלַּגּוֹיִם. הַלּוֹקֵחַ בְּגָדִים מִן הַגּוֹיִם, יֵירָאוּ כַּתְּחִילָּה. עוֹרוֹת הַיָּם אֵינָן מִיטַּמִּין[72]»• בִּנְגָעִים. חִיבֵּר לָהֶם מִן הַגָּדֵל בָּאָרֶץ, אֲפִילּוּ חוּט, אֲפִילּוּ[73]» מְשִׁיחָה, דָּבָר שֶׁהוּא מְקַבֵּל טוּמְאָה, טָמֵא. **ב׳** צֶמֶר גְּמַלִּים וְצֶמֶר[74]^ רְחֵלִים

---

[1] ק+קיי כלפנינו. אותיות ״לא״ תיקן סופר פרמה מאותיות אחרות. וצ״ע.
[2] הסופר(?) סימן למחיקה בגרשים ובקווים. וכן ק+קיי ליתא.
[3] הסופר(?) סימן למחיקה בגרשים עליים ולאחר מכן גירד את המילה. וכן ק+קיי ליתא.
[4] ק כלפנינו. קיי: ״שצריך״.
[5] קנ כלפנינו. קס+קיי כאן: ״הפוך״.
[6] ויקרא יג׳
[7] וכלשון הפסוק בתנ״ך. ק+קיי: ״לֹא״.
[8] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״הפך״. וכן בסמוך.
[9] ק+קיי ליתא: ״דק״.
[10] ק+קיי: ״וּמִיַּד הַפִּיסָיוֹן״.
[11] ק+קיי: ״מְבוּצָּר״.
[12] ק+קיי: ״הַמְשׁוּאָר״.
[13] ק ליתא: ״ומפוזר״. קיי חסר: ״הפיסיון מכונס ומפוזר ומבוצר״. וצ״ע.
[14] קיי: ״אינו״. ק ליתא: ״ואינו״ אלא גורס ״מכונס ומפוזר מציל״ וצע״ג.
[15] ק+קיי: ״אֵינָן״.
[16] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״מצילת״.
[17] ק+קיי: ״אֶת הַנֶּתֶק״.
[18] קיי כלפנינו. ק הכתיב: ״יודה״.
[19] קיי כלפנינו. ק: ״[אֶ]לְעָזָר״.
[20] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״היא״.
[21] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״טהורה״.
[22] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״היא״.
[23] קנ כלפנינו. קס: ?״סימן״?. קיי: ״סמך״.
[24] קיי כלפנינו. ק: ״וְהָלַךְ״.
[25] קנ כלפנינו. קיי(+קס?): ״בסוף״.
[26] ק+קיי: ״לְאַחַר״.
[27] ק+קיי: ״הֲרֵי״.
[28] קיי כלפנינו. ק: ״הִיא כְּמוֹת שֶׁהָיַית״.
[29] קיי כלפנינו. ק: ״וְהָלַךְ״.
[30] ק+קיי: ״בְּשֵׂעָר״.
[31] ק+קיי ליתא: ״כתחילה״.
[32] השלמתי ״א״ לפי ק+קיי.
[33] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״בסוף״.
[34] ק+קיי: ״לְאַחַר״.
[35] קיי כלפנינו. ק: ״הִיא כְּמוֹת שֶׁהָיַית״. אלא שלאחר מכן קס חזר בטעות על המשפט ובחזרה כתב כלפנינו.
[36] ק+קיי: ״וְשִׁיטָה״.
[37] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״במקום״. וכן בכולם להלן.
[38] קיי כלפנינו. ק: ״מִשְּׁנֵי״. וכן להלן.
[39] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״צהוב״.
[40] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״במקום״. וכן בכולם להלן.
[41] קיי כלפנינו. ק: ״אַף עַל פִּי נָטָה וְהָלַךְ״. וצ״ע.
[42] ק כלפנינו. קיי: ״אמורו״.
[43] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״משם ר׳ שמעון״.
[44] הסופר(?) סימן למחיקה בגרשים ובנקודותיים. וכן ק+קיי ליתא.
[45] קס(?)+קיי כלפנינו. קנ: ״שָׁחוֹר״.
[46] ק כלפנינו. קיי: ״וניתק״.
[47] קיי כלפנינו. ק: ״אֵינָן״.
[48] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״אם״.
[49] קס כלפנינו. קיי+קנ: ״אֶחָד״.
[50] קס+קיי כלפנינו. קנ: ״אֶחָד״.
[51] קיי כלפנינו. ק הכתיב: ״פּוֹסִין״.
[52] קיי כלפנינו. ק: ״וְאֵי״.
[53] ק כלפנינו. קיי: ״זקן״.
[54] ק כלפנינו. קיי הכתיב: ״מיטמאות״.
[55] קיי כלפנינו. ק: ״בִּשְׁנֵי״.
[56] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״זה״.
[57] ק+קיי כלפנינו. סופר פרמה כתב מילה זו בחריגה לשוליים.
[58] קיי כלפנינו. ק: ״הַקָּרַחַת״.
[59] קנ לא ניקד מילה זו וכן בסמוך. וניקדתי לפי מה שיש בדפוסים.
[60] ק+קיי: ״אֶת הַשֵּׂעָר״.
[61] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״אי״. וכן להלן.
[62] ק כלפנינו. קיי: ״קרחת״.
[63] ק+קיי: ״מִקּוֹדְקוֹד״. וכן להלן.
[64] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״שופע״. וכן להלן.
[65] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״לאחוריו״.
[66] ק כלפנינו. קיי: ״גבחת״.
[67] ק+קיי נוסף: ״עַד״.
[68] קיי כלפנינו. ק: ״וְאֵין״.
[69] ק+קיי הכתיב: ״פּוֹסוֹת״.
[70] הסופר(?) סימן למחיקה בגרשים. וכן ק+קיי ליתא.
[71] קנ כלפנינו. קס: ״מטמין״. קיי: ״מטמאין״.
[72] ק כלפנינו. קיי: ״מטמאים״.
[73] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״אפילו״.
[74] ק+קיי: ״צֶמֶר״.

שֶׁטְּרָפָן[1]** זֶה בָזֶה, אִם רוֹב מִן הַגְּמַלִּים, אֵינוֹ {מ} מִיטַּמֵּא[2]^• בִּנְגָעִים. וְאִם[3]^ רוֹב מִן הָרְחֵלִים, מִיטַּמֵּא^• בִּנְגָעִים. מַחְצָה לְמַחְצָה, מִיטַּמֵּא[4]»• בִּנְגָעִים. וְכֵן הַפִּשְׁתָּן וְהַקַּנְבֵּס[5]»#• שֶׁטְּרָפָן זֶה בָזֶה. **ג׳** הָעוֹרוֹת וְהַבְּגָדִים הַצְּבוּעִין, אֵינָן מִיטַּמְּיִן[6]»• בִּנְגָעִים. הַבָּתִּים, בֵּין צְבוּעִין וּבֵין[7]^ שֶׁאֵינָן {צב} צְבוּעִין, מִיטַּמְּיִן[8]»• בִּנְגָעִים, דִּבְרֵיו ר׳ מֵאִיר. ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵרו: הָעוֹרוֹת כַּבָּתִּים. ר׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵרו: הַצְּבוּעִין בִּידֵי שָׁמַיִם, מִיטַּמְּיִן[9]»•. •וּבִידֵי אָדָם, אֵינָן {מיט} מִיטַּמְּיִן[10]»•. **ד׳** בֶּגֶד שֶׁשְּׁתִיו& צָבוּעַ {וע} וְעַרְבוֹ[11]»#• לָבָן, עַרְבוֹ»#• צָבוּעַ וְשִׁתְיוֹ לָבָן, הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הַנִּרְאֶה. הַבְּגָדִים מִיטַּמְּיִן[12]» בִּירַקְרַק שֶׁבִּירוֹקִים, וּבַאֲדַמְדַּם שֶׁבָּאֲדוּמִּים. הָיָה[13]» יְרַקְרַק וּפָשָׂה אֲדַמְדַּם, אֲדַמְדַּם[14]»• וּפָשָׂה {יר} יְרַקְרַק, טָמֵא. נִשְׁתַּנָּה וּפָשָׂה, נִשְׁתַּנָּה וְלֹא {פ} פָּשָׂה, כְּאִילּוּ לֹא נִשְׁתַּנָּה. ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵרו: יֵירָאֶה כַּתְּחִילָּה. **ה׳** הָעוֹמֵד בָּרִאשׁוֹן, יְכַבֵּס וְיַסְגִּיר. הָעוֹמֵד בַּשֵּׁנִי, יִישָּׂרֵף. הַפּוֹשֶׂה בָזֶה וּבָזֶה, יִישָּׂרֵף. הַכֵּהָה כַּתְּחִילָּה, ר׳ יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵרו: יְכַבֵּס וְיַסְגִּיר. וַחֲכָמִוים אוֹמְרִיםו: אֵינוֹ זָקוּק לוֹ. **ו׳** הַכֵּהָה בָּרִאשׁוֹן, יְכַבֵּס וְיַסְגִּיר. הַכֵּהָה {בש} בַּשֵּׁנִי, קוֹרְעוֹ וְשׂוֹרֵף מַה שֶּׁקָּרַע. וְצָרִיךְ מַטְלֵית[15]^•. ר׳ נְחֶמְיָה אוֹמֵרו: אֵינוֹ צָרִיךְ מַטְלֵית^. **ז׳** חָזַר נֶגַע לַבֶּגֶד, מַצִּיל אֶת הַמַּטְלֵית^. חָזַר לַמַּטְלֵית^, שׂוֹרֵף אֶת הַבֶּגֶד. הַטּוֹלֶה מִן הַמּוּסְגָּר בַּטָּהוֹר, חָזַר נֶגַע לַבֶּגֶד, (יציל) [שׂוֹרֵף][16]* אֶת הַמַּטְלֵית^. חָזַר לַמַּטְלֵית^, הַבֶּגֶד הָרִאשׁוֹן יִשָּׂרֵף, וְהַמַּטְלֵית^ תְּשַׁמֵּשׁ[17]* אֶת הַבֶּגֶד הַשֵּׁינִי בְּסִימָנִים. **ח׳** קֵיְטַה[18]»#• שֶׁיֵּשׁ בָּהּ פְּסַפְסִין[19]»#• צְבוּעִין וּלְבָנִין, פּוֹשִׂין[20]» מִזֶּה לָזֶה. (צ)?[21]* שָׁאֲלוּ אֶת ר׳ אֱלִיעֶזֶר: וַהֲרֵי הוּא פְּסֶפֶס[22]»• יְחִידִי? אָמַרו לָהֶם: לֹא שָׁמַעְתִּי[23]». אָמַרו לוֹ ר׳ יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָה: אֲלַמֵּד בּוֹ? אָמַרו לוֹ: אִם לְקַיֵּים דִּבְרֵי חֲכָמִוים, הֵין. אָמַרו לוֹ: שֶׁמֵּא יַעֲמֹד[24]^ בּוֹ שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת, וְהָעוֹמֵד[25]» בַּבְּגָדִים שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת טָמֵא. אָמַרו לוֹ: חָכָם גָּדוֹל אַתָּה, שֶׁקִּיַּימְתָּה [26]» דִּבְרֵי חֲכָמִוים. הַפִּיסְיוֹן הַסָּמוּךְ[27]», כָּל שֶׁהוּא. הָרָחוֹק, כַּגָּרִיס. וְהַחוֹזֵר, {כ} כַּגָּרִיס. **ט׳** הַשְּׁתִי וְהָעֵרֶב מִיטַּמְּיִן[28]»• בִּנְגָעִים מִיָּד. ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵרו: הַשְּׁתִי, מִשֶּׁיִּשָּׁלֵק, וְהָעֵרֶב, מִיָּד. וְהָאוּנִין שֶׁלַּפִּשְׁתָּן, מִשֶּׁיִּתְלַבֵּנוּ. וְכַמָּה[29]^ תְּהֵא[30]^ בַּפְּקַעַת[31]»• וּתְהֵא מִיטַּמָּא[32]»#• בִּנְגָעִים? כְּדֵי לֶאֱרוֹג מִמֶּנָּה שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ שְׁתִי[33]» וָעֵרֶב, אֲפִילּוּ כוּלָּהּ שְׁתִי, וַאֲפִילּוּ[34]» כוּלָּהּ עֵרֶב. הָיְתָה פְסִיקוֹת, אֵינָהּ מִיטַּמָּה[35]»• בִּנְגָעִים. ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵרו: אֲפִילּוּ פְסִיקָה אַחַת וּקְשָׁרָהּ[36]»•, אֵינָהּ מִיטַּמָּא[37]^• בִּנְגָעִים. **י׳** הַמַּעֲלֶה מִן הַפְּקַעַת לַחֲבֶרְתָּהּ, וּמִן[38]^ הַסָּלִיל {לח} לַחֲבֵירוֹ, וּמִן^ הַכָּבֵד הָעֶלְיוֹנָה לְכָבֵד הַתַּחְתּוֹנָה, וְכֵן שְׁנֵי דַפֵּי חָלוּק שֶׁנִּרְאָה נֶגַע בְּאֶחָד מֵהֶן, הֲרֵי הַשֵּׁינִי טָהוֹר. בְּנֶפֶשׁ הַמַּסֶּכֶת וּבַשְּׁתִי {הע} הָעוֹמֵד, הֲרֵי אֵלוּ מִיטַּמְּיִן[39]»• בִּנְגָעִים [40]^•. ר׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵרו: שֵׁתִי[41]», אִם הָיָה רָצוּף, מִיטַּמֵּא[42]»•. **י״א** נִרְאָה בַּשֵּׁתִי הָעוֹמֵד, הָאָרִיג טָהוֹר. נִרְאָה בְּאָרִיג, {ה} הַשֵּׁתִי הָעוֹמֵד טָהוֹר. נִרְאָה בַּסָּדִין, שׂוֹרֵף אֶת הַנּוּמִין[43]»#. נִרְאָה בַּנִּימִין[44]^•, הַסָּדִין טָהוֹר. חָלוּק {ש} שֶׁנִּרְאָה בוֹ נֶגַע, מַצִּיל {על} <אֶת>[45]^• הָאוּמְרִיּוֹת[46]# שֶׁבּוֹ, {וא}[47]* אֲפִילּוּ הֵן אַרְגָּמָן. **י״ב** כָּל הָרָאוּי לִ<י>טַּמֵּא[48]*• טְמֵא מֵת, אַף[49]»• עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לִיטַּמֵּא {מ} מִדְרָס, מִיטַּמֵּא[50]»• בִּנְגָעִים. כְּגוֹן קֶלַע[51]*• שֶׁלַּסְפִינָה, וִוילוֹן, וְשָׁבִיס שֶׁלִּסְבָכָה, וּמִטְפָּחוֹת[52]» סְפָרִים[53]», וְגַנְגִּילוֹן[54]»#•, וּרְצוּעוֹת מַנְעָל וְסַנְדָּל שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם רוֹחַב[55]»• כַּגָּרִיס, הֲרֵי אֵלוּ מִיטַּמְּיִן[56]»• בִּנְגָעִים. סָגוֹס[57]*# שֶׁנִּרְאָה בוֹ נֶגַע, ר׳ אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵרו: עַד שֶׁיֵּירָאֶה בָּאָרִיג וּבַמּוֹכִים. וְהַחֵמֶת[58]^ וְהַתַּרְמֵל[59]»#• נִרְאִין {כדירכן} <כְּדַרְכָּן>[60]*, פּוֹשֶׂה[61]^• מִתּוֹכוֹ לְאַחֲרָיו וּמֵאַחֲרָיו לְתוֹכוֹ. **י״ג** בֶּגֶד הַמּוּסְגָּר שֶׁנִּתְעָרַב {בא} בַּאֲחֵרִים, כּוּלָּם טְהוֹרִים. קִיצְּצוֹ וַעֲשָׂאוֹ מוֹכִים&, טָהוֹר, וּמוּתָּר בַּהֲנָיָיתוֹ. וְהַמּוּחְלָט שֶׁנִּתְעָרַב בַּאֲחֵרִים, כּוּלָּם טְמֵאִים. קִיצְּצוֹ וַעֲשָׂאוֹ מוֹכִים, טָמֵא, וְאָסוּר בַּהֲנָיָיתוֹ.

פרק י״א הל׳ י״ג פרק י״ב

כָּל הַבָּתִּים מִיטַּמְּיִן[62]» בִּנְגָעִים, חוּץ מִשֶּׁלַּגּוֹיִם. הַלּוֹקֵחַ בָּתִּים מִן הַגּוֹיִם, יֵירָאוּ כַּתְּחִילָּה. בַּיִת עָגוֹל, בַּיִת טְרִיגוֹן, בַּיִת בָּנוּי[63]^ בַּסְּפִינָה {ובאס} ובאכסדהה[64]#*•, עַל אַרְבַּע קוֹרוֹת, אֵינוֹ מִיטַּמֵּא[65]^• [66]^•. וְאִם[67]^ הָיָה מְרוּבָּע, אֲפִילּוּ עַל אַרְבָּעָה עַמּוּדִים, מִיטַּמֵּא[68]»•. **ב׳** בַּיִת שֶׁאֶחָד מִצְּדָדָיו מְחוּפֶּה[69]» בַּשַּׁיִשׁ, אֶחָד בַּסֶּלַע, וְאֶחָד[70]^ בַּלְּבֵינִים [71]**,

---

[1] וכן ק+קיי. סופר פרמה כתב: ״שתרפן״ ולאחר מכן העביר קו מחיקה על אות ״ת״ ותלה מעליה אות ״ט״.
[2] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״מטמא״. וכן בסמוך.
[3] ק+קיי: ״אִם״.
[4] קנ כלפנינו. קס: ״מטמא״. קיי: ״מטמאין״.
[5] קיי הכתיב כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. ק: ״וְהַקִּינְבֵּס״.
[6] ק כלפנינו. קיי: ״מטמאים״.
[7] ק+קיי: ״בֵּין״.
[8] ק כלפנינו. קיי: ״מטמים״.
[9] ק כלפנינו. קיי: ״מטמאים״.
[10] קיי: ״מטמאים״. ק: ״ובידי אדם אינן מיטמין״ נשמט (כנראה מחמת הדומות).
[11] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ועירבו״. וכן בסמוך.
[12] ק כלפנינו. קיי הכתיב: ״מיטמאים״.
[13] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״היתה״.
[14] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״אדמדם״ השני וכנראה נשמט מחמת הדומות.
[15] קנ ניקד בצירי. קס+קיי הכתיב: ״מטלית״. וכן בכולם להלן: ״מטלית/המטלית/למטלית/והמטלית״.
[16] תוקן בשוליים בידי מגיה(?). וכן ק+קיי: ״שׂוֹרֵף״.
[17] ק+קיי כלפנינו. אות ״ש״ האחרונה מתוקנת בידי הסופר מאות ״א״.
[18] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק: ״קֵיטֵא״. קיי: ״קיטי״.
[19] ק הכתיב כלפנינו. קיי: ״פסיפסים״. ובפרמה מנוקד: ״פְּסֶפְסִין״.
[20] קיי כלפנינו. ק: ״וּפוֹשִׂין״.
[21] הסופר(?) סימן למחיקה. וכן ק+קיי ליתא.
[22] ק כלפנינו. קיי: ״פסיפס״.
[23] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״שמעת״.
[24] ק+קיי בכתיב מלא: ״יַעֲמוֹד״.
[25] קיי כלפנינו. ק נשמט מחמת הדומות: ״והעומד בבגדים שני שבועות״.
[26] ק נוסף: ״אֶת״. קיי נתלה: ״את״.
[27] קיי כלפנינו. ק: ״וְהַסָּמוּךְ״.
[28] ק כלפנינו. קיי: ״מטמאים״.
[29] ק+קיי: ״כַּמָּה״.
[30] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״יְהֵא״.
[31] קיי כלפנינו. ק: ״בַבַּקַּעַת״.
[32] ק הכתיב כלפנינו, וניקדתי כפי הנראה לי. קנ ניקד ״מִיטַּמֵּא״. קיי: ״מטמא״.
[33] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: ״שיתי״. וכן בסמוך.
[34] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״אפילו״.
[35] ק כלפנינו אך בסיומת ״א״. קיי: ״מטמא״.
[36] קיי כלפנינו. ק: ״[וּ]קְשׁוּרָה״.
[37] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״מטמא״.
[38] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״מִן״. וכן בסמוך.
[39] קס: ״מטמאין״. קיי+קנ: ״מִיטַּמְּאִין״.
[40] ק+קיי נוסף: ״מִיָּד״.
[41] קיי הכתיב כלפנינו. ק בכתיב מלא: ״שֵׁיתִי״.
[42] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״מטמא״.
[43] בפרמה מנוקד: ״הַנּוֹמִין״.
[44] ק+קיי: ״בַנּוּמִין״.
[45] תיקנתי לפי ק+קיי.
[46] ניקוד אות ״ר״ מסופק, ובפרמה לא מנוקד.
[47] שומר שורה שלא כמילה הבאה. ק+קיי כמילה הבאה.
[48] תיקנתי לפי ק+קיי מפני שבפרמה בסמוך גורס כך.
[49] ק הכתיב כלפנינו, וכן הכתיב בקאופמן פעמים רבות. קיי הכתיב: ״אַף״.
[50] ק כלפנינו. קיי: ״מטמא״.
[51] הסופר כתב ״קלח״ ולאחר מכן תיקן אות ״ח״ להיות ״ע״ וגם תלה מעליה ״ע״. וכן ק+קיי: ״קֶלַע״.
[52] קנ כלפנינו. קס: ומטפחת״. קיי: ״מטפחות״.
[53] ק כלפנינו. קיי: ״הספרים״.
[54] קיי כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. ק: ״וְגִינְגִילּוֹן״.
[55] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״רוח״.
[56] קנ כלפנינו. קיי: ״מיטמאים״. קס: ״מטמין״.
[57] ק+קיי כלפנינו. בפרמה ספק ״סגום/סגוס״ ולפיכך מישהו ניקד: ״סגוֹס״ (חולם וסימן הרפה).
[58] ק+קיי: ״הַחֵמֶת״.
[59] ניקדתי לפי הנראה לי, אך חפשו כיצד נוקד בפרמה באחת המסכתות לעיל. ק+קיי: ״וְהַתּוֹרְמֵל״.
[60] תיקנתי לפי ק+קיי.
[61] ק+קיי: ״וּפוֹסֶה/ופושה״.
[62] ק כלפנינו. קיי הכתיב: ״מיטמאים״.
[63] ק+קיי: ״הַבָּנוּי״.
[64] אינני יודע כיצד לנקד או לתקן את הכתיב בפרמה. קס (אולי): ״או באסכדיה״. קנ (אולי): ״אוֹ בָּאַכְסַדְרָה״. קיי: ״או באסכרייה״.
[65] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״מטמא״.
[66] ק+קיי נוסף: ״בִּנְגָעִים״.
[67] ק+קיי: ״אִם״.
[68] ק כלפנינו. קיי: ״מטמא״.
[69] קיי+קנ כלפנינו. קס: לא ידוע מה כתב.
[70] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״אחד״.
[71] כאן מסתיים החלק שכתוב בידי הסופר הראשי של פרמה, שהוא זה שהעתיק את רוב סדרי המשנה. בשני העמודים הבאים יש סופרים מישניים ואחרים, ומהעמוד השלישי והלאה כתב בעיקר הסופר הראשי של רוב טהרות שהוא גם הסופר הראשי של כל ספרא פרמה (דֶה־רוֹסִי 139). וראו בהערות שבעמודים הבאים.

[1] וְאֶחָד בְּעָפָר, טָהוֹר. בַּיִת שֶׁלֹּא הָיוּ בוֹ {א} אֲבָנִים וְעֵצִים וְעָפָר וְנִרְאָה בוֹ נֶגַע וְאַחַר כָּךְ הֵבִיא[2]« בוֹ אֲבָנִים וְעֵצִים וְעָפָר, טָהוֹר. וְכֵן בֶּגֶד שֶׁלֹּא אָרַג בּוֹ שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ {ונ} וְנִירְאָה בוֹ נֶגַע וְאַחַר כָּךְ[3]« אָרַג בּוֹ שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ, טָהוֹר. שֶׁאֵין[4]^• הַבַּיִת מִיטַּמֵּא בִנְגָעִים עַד שֶׁיְּהוּא בוֹ אֲבָנִים וְעֵצִים וְעָפָר. **ג׳ וְכַמָּה[5]^ אֲבָנִים יְהוּא בוֹ. רְ׳ יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵרוּ: אַרְבַּע. רְ׳ עֲקִיבָה אוֹמֵרוּ: שְׁמוֹנֶה. שֶׁרְבִּיו יִשְׁמָעֵאוּלוּ אוֹמֵרוּ: עַד שֶׁיֵּרָאֶה כִּשְׁנֵי[6]« גְרִיסִים עַל שְׁתֵּי[7]* אֲבָנִים אוֹ עַל אֶבֶן אַחַת. וּרְבִּי[8]* עֲקִיבָה* אוֹמֵרוּ[9]«: עַד שֶׁיֵּרָאֶה כִּשְׁנֵי גְרִיסִין עַל שְׁתֵּי אֲבָנִים, [וְלֹא[10]« עַל אֶבֶן אַחַת. רְ׳ אֶלְעָזָרוּ בְּרְבִּיו שִׁמְעוֹןוּ אוֹמֵרוּ: עַד שֶׁיֵּרָאֶה כִּשְׁנֵי גְרִיסִין עַל שְׁתֵּי אֲבָנִים[11]*] בִּשְׁנֵי[12]* כֻתָלִים[13]# בְּקֶרֶן[14]^• זָוִית^•, אוֹרְכּוֹ כִּשְׁנֵי[15]« גְרִיסִים וְרָחְבּוֹ[16]« כַּגְּרִיס. **ד׳** עֵצִים, כְּדֵי לִיתֵּן תַּחַת הַשָּׁקוֹף. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵרוּ: כְּדֵי לַעֲשׂוֹת סַנְדָּל לַאֲחוֹרֵי הַשָּׁקוֹף. עָפָר, כְּדֵי לִיתֵּן בֵּין פַּצִּים לַחֲבֵירוֹ. קִירוֹת הָאֵיבוּ?ס?[17]*^#, וְקִירוֹת הַמְּחִיצָּה, אֵינָן מִיטַּמִּין[18]« בִּנְגָעִים. יְרוּשָׁלַם וְחוּצָה[19]^• לָאָרֶץ, אֵינָן מִיטַּמִּין« {ב} בִּנְגָעִים. **ה׳** כֵּי־צַד רְאִיַּית הַבַּיִת: ״וּבָא אֲשֶׁר לוֹ הַבַּיִת וְהִגִּיד לַכֹּהֵן לֵאמֹר כְּנֶגַע נִירְאָה לִי בַּבַּיִת״[20]°. אֲפִילוּ תַלְמִיד חָכָם[21]«• וְיוֹדֵעַ שֶׁהוּא נֶגַע[22]* וַדַּיִי, לֹא יִגְזוֹר וְיֹאמַר: נֶגַע נִרְאָה לִי בַּבַּיִת, אֶלָּא: ״כְּנֶגַע נִירְאָה לִי בַּבַּיִת״. **ו׳** ״וְצִוָּה הַכֹּהֵן וּפִינּוּ אֶת הַבַּיִת״ אֲפִילוּ חֲבִילֵי עֵצִים[23]«, וַאֲפִילוּ[24]« חֲבִילֵי קָנִים, דִּבְרֵי רְ׳ יְהוּדָה. רִבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵרוּ: עֵסֶק [הוּא][25]* לַפִּינּוּי*. אָמַרוּ רְ׳ מֵאִיר: וְכִי מָה מִיטַּמֵּא[26]«• לוֹ. אִם תֹּאמֵר, כְּלֵי עֵצוֹ {וב} וּבְגָדָיו וּמַתַּכְתּוֹ, מַטְבִּילָן[27]«# וְהֵן טְהוֹרִין. וְעַל[28]« מָה חָסָה הַתּוֹרָה. עַל כְּלֵי חַרְסוֹ[29]« וְעַל פַּכּוֹ וְעַל תּוּפְיו[30]^#•. וְאִם[31]^ כָּךְ[32]« חָסָה הַתּוֹרָה עַל מָמוֹנוֹ הַבָּזוּי, קַל[33]« וָחוֹמֶר עַל מָמוֹנוֹ הֶחָבִיב. אִם כָּךְ עַל מָמוֹנוֹ, קַל« וָחוֹמֶר עַל נֶפֶשׁ בָּנָיו וּבְנוֹתָיו. וְאִם[34]^ כָּךְ עַל שֶׁלָּרָשָׁע, קַל וָחוֹמֶר עַל שֶׁלַּ־ ־צַדִּיק. **ז׳** אֵינוּ[35]« הוֹלֵךְ לְתוֹךְ בֵּיתוֹ וּמַסְגִּיר, וְלֹא עוֹמֵד לְתוֹךְ[36]^• הַבַּיִת שֶׁהַנֶּגַע לְתוֹכוֹ[37]^• וּמַסְגִּיר, אֶלָּא עוֹמֵד[38]^ פֶּתַח הַבַּיִת שֶׁהַנֶּגַע לְתוֹכוֹ^ וּמַסְגִּיר, שֶׁנֶּאֱמַרוּ°: ״וְיָצָא הַכֹּהֵן מִן הַבַּיִת אֶל פֶּתַח הַבַּיִת וְהִסְגִּיר אֶת הַבַּיִת שִׁבְעַת יָמִים״. **ח׳** וּבָא בְסוֹף שָׁבוּעַ וְרָאָה אִם פָּשָׂה, ״וְצִוָּה הַכֹּהֵן וְחִלְּצוּ[39]« אֶת הָאֲבָנִים״ וגו׳[40]«•. ״וְלָקְחוּ אֲבָנִים אֲחֵרוֹת[41]«* וְהֵבִיאוּ[42]«• אֶל תַּחַת הָאֲבָנִים״ וגו׳. אֵינוּ[43]« נוֹטֵל אֲבָנִים מִצַּד זֶה וּמֵבִיא לָזֶה, וְלֹא עָפָר מִצַּד זֶה וּמֵבִיא לָזֶה[44]«, וְלֹא סִיד מִכָּל מָקוֹם. וְאֵינוּ[45]« מֵבִיא לֹא אַחַת תַּחַת שְׁתַּיִם וְלֹא שְׁתַּיִם תַּחַת אַחַת, אֶלָּא מֵבִיא שְׁתַּיִם תַּחַת שְׁתַּיִם, תַּחַת שָׁלוֹשׁ, תַּחַת[46] (שַׁל)[47]* אַרְבַּע. מִיכָּן אָמָרוּ: אִי לָרָשָׁע אִי לִשְׁכֵינוֹ, שְׁנֵיהֶם חוֹלְצִין, שְׁנֵיהֶם קוֹצְעִין, שְׁנֵיהֶן מְבִיאִין אֶת הָאֲבָנִים. אֲבָל הוּא לְבַדּוֹ מֵבִיא אֶת הֶעָפָר, שֶׁנֶּאֱמַרוּ°: ״וְעָפָר אַחֵר יִקַּח וְטָח אֶת הַבַּיִת״, אֵין[48]« חֲבֵירוֹ מִיטַּפֵּל עִימּוֹ בַּטִּיחָה. **ט׳** וּבָא בְסוֹף שָׁבוּעַ וְרָאָה, אִם חָזַר, ״וְנָתַץ אֶת הַבַּיִת[49]« אֶת אֲבָנָיו וְאֶת עֵצָיו״ וגו׳[50]«•. וְהַפִּיסָיוֹן[51]^ סָמוּךְ[52]^•, כָּל שֶׁהוּא. הָרָחוֹק, כַּגְּרִיס. וְהַחוֹזֵר בַּבָּתִּים, כִּשְׁנֵי גְרִיסִים.

פרק י״ב׳ הל׳ ט׳ פרק י״ג׳

עֲשָׂרָה בָתִּים הֵן: הַכֵּהָה בָרִאשׁוֹן, וְהַהוֹלֵךְ לוֹ; קוֹלְפוֹ[53]• וְהוּא[54]« טָהוֹר. הַכֵּהָה בַשֵּׁינִי, וְהַהוֹלֵךְ לוֹ; גוֹלְפוֹ[55]^• וְהוּא טָעוּן צִיפֳּרִים. הַפִּשָּׂה[56]*& בָרִאשׁוֹן, ~~(וּפסה בשיני)~~[57]* חוֹלֵץ וְקוֹצֶה וְטָח וְנוֹתֵן לוֹ שָׁבוּעַ. חָזַר, ״וְנִיתַּץ״[58]«•. לֹא חָזַר, טָעוּן צִיפֳּרִים. עָמַד בָּרִאשׁוֹן וּפָשָׂה[59]« בַשֵּׁינִי, חוֹלֵץ וְקוֹצֶה וְטָח וְנוֹתֵן לוֹ שָׁבוּעַ. חָזַר, ״וְנִיתַּץ״«•. לֹא חָזַר, טָעוּן צִיפֳּרִים. עָמַד בָּזֶה וּבָזֶה, חוֹלֵץ וְקוֹצֶה וְטָח וְנוֹתֵן לוֹ שָׁבוּעַ. חָזַר, ״וְנִיתַּץ״«•. לֹא חָזַר, טָעוּן צִיפֳּרִים. אִם עַד שֶׁלֹּא טִיהֲרוֹ בַצִּיפֳּרִים נִירְאָה בוֹ נֶגַע, הֲרֵי זֶה יִינָּתֵץ. וְאִם[60]« מִשֶּׁטִּיהֲרוֹ בַצִּיפֳּרִים נִירְאָה בוֹ נֶגַע, {יי} יֵירָאֶה[61]« כַּתְּחִילָּה. **ב׳** הָאֶבֶן שֶׁבְּזָוִית, בִּזְמַן שֶׁהוּא חוֹלֵץ, חוֹלֵץ אֶת כּוּלָּה. בִּזְמַן שֶׁהוּא נוֹתֵץ[62]«, נוֹתֵץ אֶת שֶׁלּוֹ וּמַנִּיחַ אֶת שֶׁלַּחֲבֵירוֹ. נִמְצָא חוֹמֶר בַּחֲלִיצָה מִבַּנְּתִיצָה[63]«. **ג׳** רְ׳ <אֶ>לְעָזָר[64]«• אוֹמֵרוּ: ***[65]

---

[1] שתי העמודות שבעמוד זה נכתבו בידי סופר מישני. נראה לי שזהו אחד הסופרים המשניים שהיה רגיל להשלים בכתב קטן.
[2] ק: ״הֵבִיאוּ״. קיי: יש השמטה.
[3] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״כך״.
[4] ק כלפנינו. קיי: ״מטמא״.
[5] ק+קיי: ״כַּמָּה״.
[6] קיי+קנ כלפנינו. קס אולי: ״בשני״.
[7] ק+קיי כלפנינו. ייתכן שסופר פרמה כתב מילה זו ע״ג המחק.
[8] ק: ״רְבִּי״. קיי: יש השמטה. סופר פרמה כתב את המילים ״ורבי עקיבה״ ע״ג המחק, וניכרים שרידים.
[9] ק ליתא: ״אומר״. קיי: יש השמטה.
[10] קיי כלפנינו. ק: ״וְלֹא״.
[11] סופר פרמה השמיט מחמת הדומות ״שתי אבנים – שתי אבנים״ ומגיה(?) השלים בשוליים. ק+קיי ללא השמטה.
[12] ק+קיי כלפנינו, אך מי שהשלים את ההשמטה לעיל כתב בסופה ״כשתי״ כדי לסמן להיכן יש לחזור בטקסט.
[13] בשלושת כתבי היד הכתיב: ״כתלים״. ולפי הכתיב אולי היה צריך לנקד ״כְּתָלִים״. ואולי קנ גרס: ״כוֹתָלִים״.
[14] ק+קיי: ״בְּזָוִית״.
[15] קיי+קנ כלפנינו. קס אולי: ״בשני״.
[16] קיי הכתיב כלפנינו. ק בכתיב מלא: ״וְרוֹחְבּוֹ״.
[17] ניקדתי לפי הכתיב בפרמה. והאות האחרונה ספק ״ם/ס״. ק+קיי: ״הָאֲבוּס״.
[18] ק כלפנינו קיי הכתיב: ״מיטמאים״. וכן בסמוך.
[19] ק+קיי: ״וְחוּץ״.
[20] ויקרא יד׳
[21] קיי כלפנינו. ק: ״חֲכָמִים״.
[22] ק+קיי כלפנינו. ייתכן שאות ״נ״ מתוקנת בידי הסופר.
[23] קיי כלפנינו. ק נשמט: ״עצים ואפילו חבילי״.
[24] קיי: ״אפילו״. ק: יש השמטה, וכדלעיל.
[25] ק+קיי כלפנינו. סופר פרמה השלים מילה זו בשוליים. ואת המילה ״לפינוי״ כתב בתוך השורה אך על גבי המחק.
[26] ק כלפנינו. קיי: ״מטמא״.
[27] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״מטבילין״ (כנראה קרא אות ״לי״ בצירי).
[28] ק כלפנינו. קיי: ״עלי״.
[29] קיי הכתיב כלפנינו. ק הכתיב: ״חַרְשׂוֹ״.
[30] ניקדתי לפי הכתיב בפרמה. קס+קיי: ״תיפיו״. קנ: ״תֻּפְיוֹ״.
[31] ק+קיי: ״אִם״.
[32] קיי כלפנינו. ק: ״כֵּן״.
[33] קיי כלפנינו. ק: ״קוֹלִי״. וכן בסמוך.
[34] ק+קיי: ״אִם״.
[35] קיי כלפנינו. ק: ״וְאֵינוּ״.
[36] ק+קיי: ״בְּתוֹךְ״.
[37] ק+קיי: ״בְּתוֹכוֹ״. וכן בסמוך.
[38] ק+קיי נוסף: ״עַל״.
[39] עד כאן הציטוט בקיימברידג׳ ״וגו׳״.
[40] ק נוסף: ״אֲשֶׁר בָּהֶן הַנָּגַע״ (וכובס ״שנוית ?וטוהרו?״).
[41] ק+קיי כלפנינו. בפרמה ספק: ״ד/ר״ או שתוקן. ועד כאן הציטוט בקיימברידג׳ ״וגו׳״.
[42] קנ כנראה כלפנינו. קס: ״והוציאו״. וכאן מסתיים הציטוט בקאופמן ״וגו׳״.
[43] קיי כלפנינו. ק: ״וְאֵינוּ״.
[44] קיי+קנ כלפנינו. קס כתב בתחילה: ״בזה״. ותיקן(?) כלפנינו.
[45] ק כלפנינו. קיי: ״אינו״.
[46] קס+קיי כלפנינו. קנ: ״וְתַחַת״.
[47] הסופר התחיל לכתוב בטעות ״שלוש״ וסימן למחיקה בקווים עיליים. וכן ק+קיי ליתא.
[48] קיי כלפנינו. ק: ״וְאֵין״.
[49] עד כאן הציטוט בקיימברידג׳ ״וגו׳״.
[50] ק נוסף: ״וְאֵת כָּל עֲפַר הַבָּיִת (והשליכו אתהן) [וְהוֹצִיא] אֶל מִחוּץ לָעִיר אֶל מָקוֹם טָמֵא״.
[51] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״הַפִּיסָיוֹן״.
[52] ק+קיי: ״הַסָּמוּךְ״.
[53] כאן וגם בסמוך: קס+קיי: ״קולפו״. קנ: ״גוֹלְפוֹ״.
[54] ראו בהערה לעיל.
[55] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״הוא״.
[56] ק+קיי כלפנינו אך בכתיב מלא: ״הַפּוֹשֶׂה״. מילה זו כתב סופר פרמה ע״ג המחק.
[57] סומן למחיקה בקו, וכן ק+קיי ליתא.
[58] קנ כלפנינו. קיי: ״ונתץ״ וכנוסח והניקוד שלפנינו בתנ״ך. קס ספק: ״וניתן/וניתץ״, או שתוקן. וכן בכולם להלן. וייתכן שהכתיב ״וניתץ״ מבטא רק ניקוד אחר בתנ״ך ולא בהכרח כתיב אחר. וצ״ע.
[59] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ופיסה״.
[60] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ומישטיהרו״.
[61] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ויירואה״.
[62] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״נותן/נותץ״ או שתוקן.
[63] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״מבנתינה/מבנתיצה״ או שתוקן.
[64] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״אליעזר״.
[65] בתחתית העמודה אחד הסופרים כתב: ״המצפצפים והמהגים״. בנוסף כתב: ״וששעשע״ (ניסויי קולמוס?).

[1] בַּיִת הַבָּנוּי רֹאשׁ וּפִתִּין&, נִרְאָה בָּרָאשִׁין[2]«•, נוֹטֵל אֶת כּוּלּוֹ. נִרְאָה בַּפִּתִּין, נוֹטֵל אֶת שֶׁלּוֹ וּמַנִּיחַ אֶת שֶׁלַּחֲבֵירוֹ. **ד׳ בַּיִת שֶׁנִּרְאָה בוֹ נֶגַע, וְהָיְתָה[3]« עֲלִיָּיה עַל גַּבָּיו, נוֹתֵן אֶת הַקּוֹרוֹת {ל} לָעֲלִיָּיה. נִרְאָה לָעֲלִיָּיה[4]^•, נוֹתֵן אֶת הַקּוֹרוֹת לַבַּיִת. לֹא הָיְתָה עֲלִיָּיה עַל גַּבָּיו, אֲבָנָיו וְעֵצָיו וַעֲפָרוֹ נִיתָּצִים עִימּוֹ. וּמַצִּיל[5]« עַל[6]«• הַמַּלְבֵּינִים[7]^, וְעַל הַסְּרִיגוֹת[8]^ שֶׁבַּחַלּוֹנוֹת^. ר׳ יְהוּדָה אוֹ|מֵ|ר: מַלְבֵּן בָּנוּי[9]^ עַל גַּבָּיו, נוֹתֵץ[10]^• עִימּוֹ. אֲבָנָיו וְעֵצָיו {ו} וַעֲפָרוֹ מְטַמִּין[11]«• כַּזַּיִת, ר׳ <אֶ>לְעָזָר[12]«• חֲסָמָא[13]^ אוֹמֵר: בְּמַה שֶּׁהֵן. **ה׳** בַּיִת הַמּוּסְגָּר[14]«, מִיטַּמֵּא[15]^• מִתּוֹכוֹ. וְהַמּוּחְלָט, מִתּוֹכוֹ וּמֵאַחֲרָיו[16]«. וְזֶה[17]« וָזֶה מִיטַמְּין[18] בְּבִיאָה. **ו׳**[19]«• הַבּוֹנֶה מִן הַמּוּסְגָּר לַטָּהוֹר[20]^•, חָזַר[21] נֶגַע לַבַּיִת, חוֹלֵץ[22]« אֶת הָאֲבָנִים. חָזַר לָאֲבָנִים[23]«, הַבַּיִת הָרִאשׁוֹן יִינָּתֵץ, וְהָאֲבָנִים יְשַׁמְּשׁוּ אֶת הַבַּיִת [הַשֵּׁנִי][24]* בְּסִימָנִין. **ז׳** בַּיִית[25]^ שֶׁהוּא מֵסֵךְ[26]«& עַל גַּבֵּי בַיִת מְנוּגָּע[27]^, וְכֵן אִילָן שֶׁהוּא מֵסֵךְ עַל גַּבֵּי בַיִת מְנוּגָּע^, נִיכְנָס {ל} לַחִיצוֹן, טָהוֹר, דִּבְרֵ|י|ו[28]*• ר׳* אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה. אָמַ|ר|ו ר׳ אֶלְעָזָר: מָה אִם אֶבֶן אַחַת מִמֶּנּוּ {מ} מְטַמָּא בַּבִּיאָה, הוּא עַצְמוֹ לֹא יְטַמֵּא בַבִּיאָה?! [29]« הַטָּמֵא עוֹמֵד תַּחַת הָאִילָן וְהַטָּהוֹר[30]^ עוֹבֵר, טָמֵא. הַטָּהוֹר עוֹמֵד [תַּחַת][31]* הָאִילָן וְהַטָּמֵא[32]^ עוֹבֵר, טָהוֹר. וְאִם[33]^ עָמַד, טָמֵא. וְכֵן בְּאֶבֶן הַמְנוּגַּעַת, טָהוֹר. וְאִם {עמד} [הִנִּיחָהּ][34]*, הֲרֵי זֶה טָמֵא. **ח׳** טָהוֹר שֶׁהִכְנִיס רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ לְבַיִת טָמֵא, נִיטְמָא. וְטָמֵא שֶׁהִכְנִיס רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ לְבַיִת טָהוֹר, טִימְּאָהוּ[35]«. טַלֵּת[36]^ טְהוֹרָה שֶׁהִכְנִיס מִמֶּנָּה שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ לְבַיִת טָמֵא, נִיטְמֵאת[37]«. וּטְמֵאָה[38]«• שֶׁהִכְנִיס מִמֶּנָּה אֲפִילּוּ כַּזַּיִת לְבַיִת טָהוֹר, טִימְּאַתּוּ. **ט׳** מִי שֶׁנִּכְנַס לְבַיִת מְנוּגָּע[39]^ וְכֵלָיו עַל כְּתֵיפוֹ וְסַנְדָּלָיו וְטַבְּעוֹתָיו בְּיָדָיו, הוּא וְהֵן טְמֵאִים מִיָּד. הָיָה לָבוּשׁ בְּכֵלָיו {ו} וְסַנְדָּלָיו בְּרַגְלָיו וְטַבְּעוֹתָיו בְּיָדָיו, הוּא {ט} טָמֵא[40] מִיָּד, וְהֵן טְהוֹרִים עַד שֶׁיִּשְׁהֶא כְּדֵי אֲכִילַת פֶּרֶס; פַּת חִיטִּים וְלֹא[41]^ פַּת שְׂעוֹרִים, מֵיסֵב[42] וְאוֹכְלָהּ בַּלִּפְתָּן. **י׳** הָיָה עוֹמֵד בִּפְנִים וּפָשַׁט יָדוֹ לַחוּץ וְטַבְּעוֹתָיו בְּיָדָיו, אִם שָׁהָא כְּדֵי אֲכִילַת פֶּרֶס, טְמֵאוֹת. הָיָה עוֹמֵד בַּחוּץ וּפָשַׁט יָדוֹ[43]« לִפְנִים וְטַבְּעוֹתָיו בְּיָדָיו, ר׳ יְהוּדָה מְטַמֵּא מִיָּד. וַחֲכָמ|ו|ים אוֹמְ|ו|רִים: עַד שֶׁיִּשְׁהֶא[44]« כְּדֵי אֲכִילַת פֶּרֶס. **י״א** אָמְרוּ לוֹ[45]« לְרִ|ו|בִּי יְהוּדָה: מָה אִם בִּזְמַן שֶׁכָּל גּוּפוֹ טָמֵא, לֹא טִימָּא אֶת מַה שֶּׁעָלָיו עַד שֶׁיִּשְׁהֶא[46]« כְּדֵי אֲכִילַת פֶּרֶ?ס?[47]^*, בִּזְמַן שֶׁאֵין כָּל גּוּפוֹ טָמֵא, לֹא יְטַמֵּא אֶת מַה שֶּׁעָלָיו עַד שֶׁיִּשְׁהֶא כְּדֵי אֲכִילַת פֶּרֶס. **י״ב** מְצוֹרָע שֶׁנִּכְנַס לַבַּיִת, כָּל הַכֵּלִים שֶׁיֵּשׁ[48]^ שָׁם^ טְמֵאִים, אֲפִילּוּ עַד הַקּוֹרוֹת. ר׳ שִׁמְעוֹן אוֹ|מֵ|ר: עַד אַרְבַּע אַמּוֹת. כֵּלִים מִיָּד טְמֵאִים. ר׳ יְהוּדָה אוֹ|מֵ|ר: אִם[49]«• שָׁהָא[50]^ כְּדֵי הַדְלָקַת הַנֵּר. **י״ג** נִכְנַס לְבֵית הַכְּנֶסֶת, עוֹשִׂים לוֹ מְחִיצָה גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים עַל רוֹחַב אַרְבַּע אַמּוֹת. נִכְנָס רִאשׁוֹן, וְיָצָא[51]^#• אַחֲרוֹן. כָּל הַמַּצִּיל צָמִיד פָּתִיל בְּאֹהֶל[52]# הַמֵּת, מַצִּיל צָמִיד פָּתִיל בְּבַיִת הַמְנוּגָּע. וְכָל[53]^ הַמַּצִּיל מְכוּסֶּה בְּאֹהֶל הַמֵּת, מַצִּיל מְכוּסֶּה בְּבַיִת הַמְנוּגָּע, דִּבְ|ו|רֵיו ר׳ מֵאִיר. ר׳ יוֹסֵה אוֹ|מֵ|ר: כָּל הַמַּצִּיל[54]* צָמִיד פָּתִיל בְּאֹהֶל הַמֵּת, מַצִּיל מְכוּסֶּה בְּבַיִת הַמְנוּגָּע. וְכָל« הַמַּצִּיל מְכוּסֶּה בְּאֹהֶל הַמֵּת, אֲפִילּוּ מְגוּלֶּה בְּבַיִת הַמְנוּגָּע, טָהוֹר. {**פרק** **י״ג**} **הל׳** **י״ג** **פרק**

י״ד כֵּי־צַד מְטַהֲרִין אֶת הַמְּצוֹרָע: הָיָה מֵבִיא פיילא[55]^• שֶׁלְּחֶרֶשׂ חֲדָשָׁה וְנוֹתֵן {?ל?}[56]* לְתוֹכָהּ רְבִיעִית[57] מַיִם חַיִּים, וּמֵבִיא שְׁתֵּי צִפֳּרִים דְּרוֹר. שָׁחַט אֶת אַחַת מֵהֶם עַל[58]«• כְּלִי חֶרֶס[59]^ עַל {א} <מַיִם>[60]* חַיִּים, וְחָפַר[61]^ וּקְבָרָהּ בְּפָנָיו. נָטַל עֵץ אֶרֶז וְאֵזוֹב וּשְׁנִי תוֹלַעַת וּכְרָכָן בִּשְׁיָרֵי הַלָּשׁוֹן[62]«, וְהִקִּיף[63]« {א}[64]* לָהֶם רָאשֵׁי אֲגַפַּיִם[65]«• בְּרֹאשׁ[66]«• הַזָּנָב שֶׁלַּשְּׁנִיָּיה. טָבַל וְהִזָּה שֶׁבַע פְּעָמִים לְאַחַר יָדוֹ שֶׁלִּמְצוֹרָע, וְיֵשׁ אוֹמְ|ו|רִים: עַל מִצְחוֹ. וְכָךְ[67]^ הָיָה מַזֶּה עַל הַשָּׁקוֹף שֶׁלַּ־בַּיִת[68]^• מִבַּחוּץ[69]«. **ב׳** בָּא לוֹ לְשַׁלַּח אֶת הַצִּיפּוֹר הַחַיָּיה, אֵינוֹ הוֹפֵךְ אֶת פָּנָיו {ו} לֹא[70]^ לַיָּם וְלֹא (ו)[71]* לָעִיר וְלֹא לַמִּדְבָּר, שֶׁנֶּאֱמַרו[72]°: "וְשִׁלַּח אֶת הַצִּפּוֹר הַחַיָּה אֶל מִחוּץ לָעִיר אֶל פְּנֵי הַשָּׂדֶה". **ג׳** בָּא לוֹ לְגַלַּח אֶת הַמְּצוֹ[ר]ָע[73]*, הֶעֱבִיר תַּעַר עַל כָּל בְּשָׂרוֹ, וְכִבֵּס[74]^•, וְטָבַל; טָהַר[75]« מִלְּטַמֵּא[76]# בַּבִּאָה[77]^# וַהֲרֵי הוּא {מ א}[78]* מְטַמֵּא בַּשֶּׁרֶץ[79]«*•. נִכְנַס לִפְנִים מִן הַחוֹמָה, מְנוּדֶּה

---

[1] העמודה הימנית נכתבה בידי סופר מסויים שאיני יודע מי הוא. העמודה השמאלית נראית לי מעורבת ממספר סופרים אך לפחות מאמצעה ומטה כתוב בידי סופר מישני שכותב באופן שרגלי האותיות רחבות באמצען. מהעמוד הבא והלאה יש סופר ראשי חדש, וראו בהערה בתחילת העמוד הבא.
[2] קס כלפנינו. קיי+קנ: "בָּרִאשׁוֹן".
[3] ק כלפנינו. קיי: "הייתה".
[4] ק+קיי: "בַּעֲלִיָּיה"
[5] קיי כלפנינו. ק: "מַצִּיל".
[6] קיי+קנ כלפנינו. קס: "את".
[7] ק+קיי הכתיב ללא אות "י" אחרי אות "ב".
[8] ק+קיי: "סְרִיגֵי הַחַלּוֹנוֹת".
[9] ק+קיי: "הַבָּנוּי".
[10] ק: "וְנִיתַּץ". קיי: "ניתץ".
[11] קיי הכתיב: "מטמאים". ק: "מִיטַּמִּין".
[12] קיי+קנ כלפנינו. קס: "אליעזר".
[13] ק+קיי בסיומת "ה".
[14] קיי כלפנינו. ק: "הַמְּסוּגָּר".
[15] קנ אולי כלפנינו. קס+קיי: "מטמא".
[16] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מאחריו".
[17] קיי+קנ כלפנינו. קס: "זה".
[18] קס+קיי כלפנינו. קנ כנראה: "מְטַמִּים".
[19] קיי כלפנינו. ק: אין כאן הלכה חדשה.
[20] ק+קיי: "בַּטָּהוֹר".
[21] קס+קיי כלפנינו. קנ: "וְחָזַר".
[22] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: "חלץ".
[23] ק כלפנינו. קיי: "על האבנים".
[24] הסופר(?) תלה בין השורות. וכן ק+קיי איתא.
[25] ק+קיי הכתיב: "בַּיִת".
[26] קנ כלפנינו. קס הכתיב: "מסיך". קיי הכתיב: "משיך".
[27] ק+קיי: "הַמְּנוּגָּע". וכן בסמוך.
[28] כתוב במחובר: "דבר'". וכן מצוי כמעט תמיד מכאן והלאה עד סוף הסדר, ולא אעיר על כך יותר.
[29] ק כלפנינו. קיי נוסף: "כיצד".
[30] קנ כלפנינו. קס+קיי: "הטהור".
[31] מגיה(?) הוסיף בשוליים. וכן ק+קיי איתא.
[32] קנ כלפנינו. קס+קיי: "הטמא".
[33] ק+קיי: "אִם".
[34] תוקן בשוליים בידי מגיה(?) אך הוא לא מחק את "עמד". וכן ק+קיי: "הִנִּיחָהּ".
[35] ק כלפנינו. קיי הכתיב: "טימאהו".
[36] ק+קיי הכתיב: "טַלֵּית" (ניקוד קנ).
[37] ק כלפנינו. קיי הכתיב: "ניטמאת".
[38] קיי+קנ כלפנינו. קס: "וטומאה".
[39] ק+קיי: "הַמְּנוּגָּע". וכן בסמוך.
[40] קס+קיי כלפנינו. קנ מחק את "טמא מיד".
[41] ק+קיי: "לֹא".
[42] קס+קיי כלפנינו. קנ: "וּמֵסֵב".
[43] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ידיו".
[44] קיי+קנ כלפנינו. קס: "שיהא".
[45] ק כלפנינו. קיי ליתא: "לו".
[46] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ששהא".
[47] ק+קיי כלפנינו. בפרמה ספק "ם/ס".
[48] קנ כלפנינו. קס+קיי: "ששם".
[49] קיי כלפנינו. ק: "עַד".
[50] ק+קיי בסיומת "ה".
[51] קיי: ויוצא". קס: "ויוציא". קנ: "וְיָצָא". וצ"ע.
[52] כאן ובכולם להלן בכתיב חסר בשלושת כתבי היד. ושמא היה צריך לנקד "בְּאָהֶל".
[53] קנ כלפנינו. קס+קיי: "כל". וכן להלן.
[54] ק+קיי כלפנינו. כנראה שאות "צ" מתוקנת בידי סופר פרמה.
[55] אינני יודע כיצד לנקד את הכתיב בפרמה. ק+קיי: "פְּיָלֵי" (ניקוד קנ).
[56] ספק האם אכן כתובה אות כלשהיא בשומר השורה.
[57] קס+קיי כלפנינו. קנ: "חֲצִי לוֹג". וצע"ג.
[58] קיי כלפנינו. ק כלשון הפסוק בתנ"ך: "אֶל".
[59] ק+קיי הכתיב "חֶרֶשׂ".
[60] הוספתי לפי ק+קיי.
[61] ק+קיי: "חָפַר".
[62] קיי+קנ כלפנינו. קס: "לשון".
[63] קיי הכתיב כלפנינו. ק בכתיב מלא: "וְהִיקִּיף".
[64] ספק האם אכן כתובה אות כלשהיא בשומר השורה.
[65] קיי: "אגפים". ק: "גַּפַּיִם".
[66] ק: "וְרֹאשׁ". קיי: "ראש".
[67] קנ כלפנינו. קס+קיי: "כך".
[68] ק+קיי: "שֶׁבַּבַּיִת".
[69] קיי+קנ: כלפנינו. קס: "מבית מבחוץ". וצ"ע.
[70] סימנתי את וא"ו הנשוא למחיקה, לפי ק+קיי.
[71] הסופר(?) סימן למחיקה. וכן ק+קיי ליתא.
[72] ויקרא יד׳
[73] ק+קיי כלפנינו. אות "ר" נתלתה בידי הסופר.
[74] ק+קיי נוסף: "בְּגָדָיו".
[75] ק כלפנינו. קיי: "וטהר".
[76] ק+קיי הכתיב כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. קנ ניקד אות "ל" בחיריק. וצ"ע.
[77] אות "ב" השנייה בלבד מנוקדת בפרמה, ובחיריק. ק+קיי בכתיב מלא: "בַּבִּיאָה".
[78] המילה הבאה היא "מטמא" אך הסופר כתב בשומר השורה "מ" ולאחריה ריווח, ולבסוף חצי אות "א" למילוי המקום.
[79] בפרמה ספק "בשרץ/כשרץ" אך כנראה "בשרץ". אמנם להלן בפרמה: "כשרץ". קיי: "כשרץ". ק: אולי תוקן מ- "בשרץ" ל- "כשרץ".

[1] מְבִיתוֹ שִׁבְעַת יָמִים, וְאָסוּר$ בְּתַשְׁמִישׁ {המ} הַמִּיטָּה. **ד׳ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְגַלְּחוֹ תִּגְלַחַת שְׁנִיָּיה כְּתִגְלַחַת[2]« הָרִאשׁוֹנָה[3]«, כִּבֵּס בְּגָדָיו וְטָבַל, טָהַר מִלְּטַמֵּא כַּשֶּׁרֶץ[4]« וַהֲרֵי הוּא טְבוּל יוֹם, אוֹכֵל בַּמַּעֲשֵׂר. הֶעֱרִיב שִׁמְשׁוֹ, אוֹכֵל {בתרו} בִּתְרוּמָה. הֵבִיא[5]« כַּפָּרָתוֹ, אוֹכֵל בַּקֳּדָשִׁים. נִמְצְאוּ שָׁלוֹשׁ טְהָרוֹת[6]« בַּמְּצוֹרָע[7]« וְשָׁלוֹשׁ ^[8] בַּיּוֹלֶדֶת. **ה׳** שְׁלֹשָׁה מְגַלְּחִין וְתִגְלַחְתָּן מִצְוָה: הַנָּזִיר וְהַמְּצוֹרָע וְהַלְוִיִּם. וְכוּלָּם שֶׁגִּילְּחוּ שֶׁלֹּא {א} בְתַעַר אוֹ שֶׁשִּׁיְּירוּ שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, לֹא {ע} עָשׂוּ כְלוּם. **ו׳** שְׁתֵּי צִפֳּרִים מִצְוָתָן שֶׁיְּהוּא[9]« שָׁוות בְּמַרְאֶה וּבְקוֹמָה וּבְדָמִים, וּלְקִיחָתָן כְּאַחַת. אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן שָׁוות, כְּשֵׁירוֹת. לָקַח[10]« אַחַת הַיּוֹם וְאַחַת לְמָחָר, כְּשֵׁירוֹת. {א} שָׁחַט ^[11] אַחַת מֵהֶן וְנִמְצֵאת שֶׁלֹּא דְרוֹר, יִקַּח זוּג לַשְּׁנִיָּיה. הָרִאשׁוֹנָה מוּתֶּרֶת בַּאֲכִילָה. שְׁחָטָהּ וְנִמְצֵאת טְרֵיפָה, יִקַּח זוּג לַשְּׁנִיָּיה. הָרִאשׁוֹנָה מוּתֶּרֶת בַּהֲנָיָיה. נִשְׁפַּךְ הַדָּם, מֵתָה הַמִּשְׁ<תַּ>לַּחַת[12]*•, יִשָּׁפֵךְ תְּמוּת הַמִּשְׁתַּלַּחַת. הַדָּם. **ז׳** מִצְוַת עֵץ אֶרֶז, אוֹרְכּוֹ אַמָּה וְעוֹבְיוֹ כִּרְבִיַּע#[13] כְּרַע הַמִּיטָּה: אֶחָד לִשְׁנַיִם, וּשְׁנַיִם לְאַרְבָּעָה. מִצְוַת אֵזוֹב, לֹא אֵיזוֹבְיוֹן[14]«•, לֹא אֵיזוֹב כחלית[15]«#•, וְלֹא^[16] אֵיזוֹב רוֹמִי, וְלֹא^ אֵיזוֹב מִדְבָּרִית^[17]•, וְלֹא[18]« כָּל אֵיזוֹב שֶׁיֶּשׁ לוֹ שֵׁם לָאוּוִי^[19]#•. **ח׳** בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי הָיָה$ מֵבִיא שָׁלֹשׁ[20]* בְּהֵמוֹת: חַטָּאת וְאָשָׁם וְעוֹלָה. וְהַדַּל הָיָה מֵבִיא: {חט} חַטַּאת הָעוֹף וְעוֹלַת הָעוֹף. **ט׳** בָּא לוֹ אֵצֶל אָשָׁם[21]«, וְסָמַךְ^[22] שְׁתֵּי יָדָיו עָלָיו, וּשְׁחָטוֹ, וְקִיבְּלוּ שְׁנֵי כֹהֲנִים אֶת דָּמוֹ, אֶחָד בִּכְלִי, וְאֶחָד בְּיָד. זֶה שֶׁקִּיבֵּל בִּכְלִי, בָּא וּזְוֹרְקוֹ^[23] עַל קִיר הַמִּזְבֵּחַ. וְזֶה^[24] שֶׁקִּיבֵּל בְּיָד, בָּא לוֹ אֵצֶל הַמְּצוֹרָע[25]«. {וה} וְהַמְּצוֹרָע^[26] טָבַל בְּלִשְׁכַּת מְצוֹרָעִים^[27]. בָּא וְעָמַד בְּשַׁעֲרֵי נִיקָנוֹר. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵינוֹ^[28]• צָרִיךְ {א} טְבִילָה. **י׳** הִכְנִיס רֹאשׁוֹ, וְנָתַן עַל תְּנוּךְ אָזְנוֹ. [29]« יָדוֹ, וְנָתַן עַל בֹּהֶן יָדוֹ. [30]« רַגְלוֹ, וְנָתַן עַל בֹּהֶן רַגְלוֹ. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: שְׁלָשְׁתָּן הָיָה מַכְנִיס {כא} כְּאַחַת. אֵין לוֹ בֹּהֶן יָד, בֹּהֶן רֶגֶל, אוֹזֶן יְמָנִית, אֵין לוֹ טַהֲרָה עוֹלָמִית. רְ׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: נוֹתֵן הוּא עַל מְקוֹמָן. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אִם נָתַן[31]« עַל שֶׁלִּשְׂמֹאל, יָצָא. **י״א** נָטַל מִלּוֹג הַשֶּׁמֶן וְיָצַק לְתוֹךְ כַּפּוֹ שֶׁלַּחֲבֵירוֹ. וְאִם יָצַק לְתוֹךְ כַּף {ע} עַצְמוֹ, יָצָא. טָבַל וְהִזָּה שֶׁבַע[32]« פְּעָמִים כְּנֶגֶד בֵּית קוֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים, וְעַל^[33] כָּל הַזָּיָיה טְבִילָה. בָּא לוֹ אֵצֶל הַמְּצוֹרָע[34]«, מְקוֹם שֶׁהוּא נוֹתֵן אֶת הַדָּם, שָׁם הוּא נוֹתֵן אֶת הַשֶּׁמֶן, שֶׁנֶּאֱמַר°: ״אֶל[35]«• מְקוֹם דַּם הָאָשָׁם״. ״וְהַנּוֹתָר בַּשֶּׁמֶן אֲשֶׁר עַל כַּף הַכֹּהֵן יִתֵּן עַל רֹאשׁ הַמִּטַּהֵר לְכַפֵּר״. אִם נָתַן, כִּיפֵּר. וְאִם^[36] לֹא נָתַן, לֹא כִיפֵּר, דִּבְרֵי רְ׳ עֲקִיבָה. רְ׳ יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר: שִׁירֵי מִצְוָה הֵן, בֵּין שֶׁנָּתַן וּבֵין^[37] שֶׁלֹּא נָתַן, כִּיפֵּר, וּמַעֲלִין^[38]• עָלָיו כְּאִילּוּ לֹא {א} כִיפֵּר [39]«•. **י״ב** חָסַר הַלּוֹג עַד שֶׁלֹּא יָצַק, יְמַלְאֶנּוּ[40]«. מִשֶּׁיָּצַק, יָבִיא אַחֵר^[41] כַּתְּחִילָּה, דִּבְרֵי רְ׳ יַעֲקֹב[42]«•. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: חָסַר הַלּוֹג עַד שֶׁלֹּא נָתַן, יְמַלְאֶנּוּ«. מִשֶּׁנָּתַן, יָבִיא אַחֵר כַּתְּחִילָּה. **י״ג** מְצוֹרָע שֶׁהֵבִיא קָרְבָּנוֹ[43]« עָנִי וְהֶעֱשִׁיר, אוֹ עָשִׁיר וְהֶעֱנִי, הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר חַטָּאת^[44], דִּבְרֵיו רְ׳ שִׁמְעוֹן. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: אַחַר הָאָשָׁם. **י״ד** מְצוֹרָע עָנִי שֶׁהֵבִיא קָרְבַּן עָשִׁיר, יָצָא. וְעָשִׁיר שֶׁהֵבִיא ^[45]• עָנִי, לֹא יָצָא. מֵבִיא אָדָם עַל יְדֵי בְנוֹ, וְעַל יְדֵי בִתּוֹ, ~~(ועל ידי בת)~~[46]* וְעַל יְדֵי עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ קָרְבַּן עָנִי, וּמַאֲכִילָן[47]« בִּזְבָחִים. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף עַל יְדֵי אִשְׁתּוֹ מֵבִיא קָרְבַּן עָשִׁיר, וְכֵן כָּל קָרְבָּן שֶׁהִיא[48]« חַיֶּיבֶת. **י״ה**[49]«• שְׁנֵי מְצוֹרָעִים שֶׁנִּתְעָרְבוּ קוֹרְבְּנוֹתֵיהֶם, קָרַב קוֹרְבָּנוֹ שֶׁלְּאֶחָד מֵהֶם, וּמֵת אֶחָד מֵהֶם, זוֹ שָׁאֲלוּ אַנְשֵׁי אֲלֶכְּסַנְדְּרִיָּא[50]« אֶת רְ׳ יְהוֹשֻׁעַ, וְאָמַרוּ[51]« לָהֶם: יִכְתּוֹב נְכָסָיו לְאַחֵר וְיָבִיא קָרְבַּן עָנִי.

חסלת נגעים פרקיי י״ד

מסכתא פרה

רְ׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: עֶגְלָה, בַּת שְׁנָתָהּ. וּפָרָה, בַּת שְׁתַּיִם. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: עֶגְלָה, בַּת שְׁתַּיִם. וּפָרָה, בַּת שָׁלוֹשׁ אוֹ בַת אַרְבַּע. רְ׳ מֵאִיר אוֹמֵר: אַף בַּת

---

[1] החל מעמודה זו **ועד סוף ששה סדרי משנה, ועד סוף ספרא פרמה (דֶה־רוֹסִּי 139)** כתב סופר ראשי חדש. יש לדעת שלסופר זה יש הרבה יותר השמטות מחמת הדומות מאשר הסופר הראשי של חמשת הסדרים הראשונים. בנוסף יש לדעת שהוא כותב ״י״ה״ במספר הפרק וההלכה, במקום ״ט״ו״ הרגיל בפרמה. ושהוא עושה חצי אות ״א״ מוזרה כשומר שורה סתמי. וראו עוד פירוט חשוב אודותיו במבוא שבסוף מהדורה זו.

[2] קיי+קנ כלפנינו. קס אולי: ״בתגלחת״.

[3] קיי כלפנינו. ק: ״רִאשׁוֹנָה״.

[4] קיי+קנ(?) כלפנינו. קס אולי: ״בשרץ״.

[5] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״הביאו״.

[6] קיי+קנ כלפנינו. קס כנראה: ״טהורות״.

[7] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״במצורע ו״.

[8] ק+קיי נוסף ״טְהָרוֹת״ (קס: ״טהורות״).

[9] קיי כלפנינו ״שיהו״. קס: ״שהיו״. קנ: ״שֶׁיִּהְיוּ״.

[10] משפט זה נשמט בקאופמן מחמת הדומות ״כשירות כשירות״.

[11] ק+קיי נוסף: ״אֶת״.

[12] תיקנתי לפי ק+קיי.

[13] ניקדתי לפי הנראה לי. קנ ניקד: ״כְּרְבִיַּע״. וצ״ע.

[14] ק כלפנינו. קיי: ״איזוב יון״ (בשתי מילים). ולגבי המשפטים הבאים השוו להלן פרה יא,ז.

[15] אינני יודע כיצד לנקד את הכתיב שבפרמה. קיי: ״כוחְלֵית״ (הניקוד במקור). קנ: ״כּוֹחֶלֶת״. קס: ״כחלית״.

[16] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״לא״. וכן בסמוך.

[17] ק+קיי: ״מִדְבָּרִי״.

[18] קיי כלפנינו. ק: ״לֹא״.

[19] ספק כיצד לנקד את הכתיב בפרמה. ק: ״לַוּוִיִי״. קיי: ״לווי״.

[20] ק+קיי כלפנינו. ייתכן שמילה זו מתוקנת בידי סופר פרמה.

[21] ק כלפנינו. קיי: ״האשם״.

[22] ק+קיי: ״סָמַךְ״.

[23] ק+קיי: ״וּזְרָקוֹ״.

[24] קנ כלפנינו. ק+קיי: ״זֶה״.

[25] קיי כלפנינו. ק: ״מְצוֹרָע״.

[26] ק+קיי: ״וּמְצוֹרָע״.

[27] ק+קיי: ״הַמְּצוֹרָעִים״.

[28] ק+קיי: ״לֹא הָיָה״.

[29] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״הִיכְנִיס״.

[30] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״הִיכְנִיס״.

[31] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״נתן״.

[32] קיי+קנ כלפנינו. קס נשמט(?): ״שבע״. וצ״ע.

[33] ק+קיי: ״עַל״.

[34] קיי כלפנינו. ק: ״מְצוֹרָע״.

[35] ק כלפנינו. קיי כנוסח שלפנינו בתנ״ך: ״עַל״.

[36] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״אם״.

[37] ק+קיי: ״בֵּין״.

[38] קנ כלפנינו. קס+קיי: מעלין״.

[39] קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף: ״וכיפר״. וצ״ע.

[40] קיי כלפנינו. ק הכתיב: ״יְמַלֶּינּוּ״. וכן בסמוך.

[41] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״אחד״.

[42] קיי כלפנינו. ק: ״עֲקִיבָה״. וצ״ע.

[43] קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף: ״וכיפר״. וצ״ע.

[44] ק+קיי: ״הַחַטָּאת״.

[45] קיי הכתיב כלפנינו. ק בכתיב מלא: ״קוֹרְבָּנוֹ״. וכעין זה מספר פעמים בסמוך: ״קוֹרְבָּן״.

[46] סומן למחיקה. ספק בידי מי. וכן ק+קיי ליתא.

[47] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ומאכילין״ (כנראה קרא אות ״ל״ בצירי).

[48] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: ״שהוא״.

[49] ק כלפנינו: ״יה״. קיי: ״ט״ו״. וזו דרכו של הסופר החדש בפרמה לכתוב ״יה״. שלא כדרך הסופר הישן שכתב ״ט״ו״.

[50] ק כלפנינו ובסיומת ״ה״. קיי: ״אלסכנדריאה״.

[51] קיי כלפנינו. ק: ״אָמַר״.

חָמֵשׁ כְּשֵׁירָה זְקֵינָה[1]«, אֶלָּא שֶׁאֵין {ממ} מַמְתִּינִים לָהּ, שֶׁמֵּא תַשְׁחִיר, שֶׁלֹּא תִיפָּסֵל. **ב׳** אָמַרו[2]* רְ׳י* יְהוֹשֻׁעַ: לֹא שָׁמַעְתִּי אֶלָּא שְׁלָשִׁית. אָמְרוּ לוֹ: מַה הַלָּשׁוֹן שְׁלָשִׁית? אָמַרו לָהֶם: כָּךְ שָׁמַעְתִּי סְתָם. אָמַרו בֶּן עַזַּיִי: אֲנִי אֲפָרֵשׁ^[3]: אִם אוֹמֵרו אַתָּה, שְׁלִישִׁית, לַאֲחֵרוֹת[4]« בְּמִינְיָין». וּכְשֶׁאַתָּה אוֹמֵרו: שְׁלָשִׁית, בַּת שָׁלוֹשׁ שָׁנִים. **ג׳** וְכַיּוֹצֵא^[5] בוֹ: [אָמַרו]*[6] כֶּרֶם רְבָעִי. אָמְרוּ לוֹ: מַה הַלָּשׁוֹן רְבָעִי. אָמַרו לָהֶם: כָּךְ שָׁמַעְתִּי סְתָם. אָמַרו[7]« בֶּן עַזַּיִי: אֲנִי אֲפָרֵשׁ»: אִם אוֹמֵרו אַתָּה, רְבִיעִי, לַאֲחֵרִים בְּמִינְיָין. וּכְשֶׁאַתָּה אוֹמֵרו: רְבָעִי, בֶּן אַרְבַּע שָׁנִים. **ד׳** וְכַיּוֹצֵא^ בוֹ: [אָמַרו]*[8] הָאוֹכֵל בְּבֵית מְנוּגָּע^[9] פְּרָס, מִשָּׁלוֹשׁ לַקָּב. אָמְרוּ לוֹ: {מש}*[10] [מִשְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה לַסְּאָה, אָמַרו לָהֶם: כָּךְ שָׁמַעְתִּי סְתָם. אָמַרו בֶּן עַזַּיִי: אֲנִי אֲפָרֵשׁ». אִם אוֹמֵרו אַתָּה, מִשָּׁלוֹשׁ לַקָּב אֵין בּוֹ חַלָּה *[11] וּכְשֶׁאַתָּה אוֹמֵרו *[12]] מִשְּׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה לַסְּאָה מִיעֲטַתּוּ חַלָּתוֹ. [**ה׳**]*[13] רְ׳ יוֹסֵה הַגָּלִילִי אוֹמֵרו: פָּרִים, בְּנֵי שְׁתַּיִם, שֶׁנֶּאֱמַרו°[14]: ״וּפַר שֵׁנִי בֶּן בָּקָר תִּקַּח לְחַטָּאת״. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בְּנֵי שָׁלוֹשׁ. רְ׳ מֵאִיר אוֹמֵרו: אַף בְּנֵי אַרְבַּע {א} וּבְנֵי חָמֵשׁ כְּשֵׁרִים, אֶלָּא שֶׁאֵין מְבִיאִין הַזְּקֵנִים[15]^•, מִפְּנֵי הַכָּבוֹד. **ו׳** כְּבָשִׂים, בְּנֵי שָׁנָה. וְאֵילִים, בְּנֵי שְׁתַּיִם. וְכוּלָּם מִיּוֹם לְיוֹם. {ובן א} וּבֶן[16]« שְׁלוֹשָׁה עָשָׂר חוֹדֶשׁ אֵינוּ כָשֵׁר לֹא לָאַיִל וְלֹא לַכֶּבֶשׂ. רְ׳ טַרְפוֹן קוֹרֵיהוּ פַּלְגָּס. בֶּן עַזַּיִי קוֹרֵיהוּ נוֹקֵד[17]. רְ׳ יִשְׁמָעֵאל קוֹרֵיהוּ פָּרַכְרִיגְמָא[18]^. הִקְרִיבוֹ, הֵבִיא[19]«• עָלָיו נִסְכֵּי אַיִל, וְלֹא[20]^• עוֹלֶה[21]«• לוֹ[22]« מִזְּבְחוֹ. וּבֶן[23]^ שְׁלֹשָׁה עָשָׂר {חוד(ש)}*[24] חוֹדֶשׁ וְיוֹם אֶחָד, הֲרֵי זֶה אַיִל. **ז׳** חַטַּאת$ הַצִּיבּוּר וְעוֹלוֹתֵיהֶם, חַטַּאת[25]« הַיָּחִיד וַאֲשַׁם[26]^ נָזִיר וַאֲשַׁם מְצוֹרָע, כְּשֵׁרִים מִיּוֹם שְׁלֹשִׁים וָהָלְאָה, וְאַף[27]^ בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים. וְאִם[28]^ הִקְרִיבָן {בי} בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי[29]«, כְּשֵׁרִים. הַנְּדָרִים[30]^ וְהַנְּדָבוֹת^, הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר וְהַפֶּסַח, כְּשֵׁרִים מִיּוֹם שְׁמִינִי וָהָלְאָה, וְאַף^ בְּיוֹם שְׁמִינִי.

פרק א׳ הל׳ ז׳ פרק ב׳

רְ׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵרו: פָּרַת חַטָּאת הַמְּעוּבֶּרֶת, כְּשֵׁירָה. וַחֲכָמִים פּוֹסְלִין. רְ׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵרו: אֵינָהּ נִלְקַחַת מִן הַגּוֹיִם. וַחֲכָמִים מַכְשִׁירִין. וְלֹא זוֹ בִּלְבַד, אֶלָּא כָּל קָרְבְּנוֹת הַצִּיבּוּר וְהַיָּחִיד בָּאִין מֵהָאָרֶץ וּמִחוּצָה[31]« לָאָרֶץ, מִן הֶחָדָשׁ וּמִן הַיָּשָׁן, חוּץ מִן הָעוֹמֶר וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם שֶׁאֵינָן בָּאִין אֶלָּא מִן הֶחָדָשׁ וּמִן הָאָרֶץ. **ב׳** פָּרָה שֶׁקַּרְנֶיהָ וּטְלָפֶיהָ שְׁחוֹרִים, יָגוֹר[32]*•. גַּלְגַּל הָעַיִן וְהַשִּׁינַּיִים[33]^ וְהַלָּשׁוֹן אֵינָן פּוֹסְלִין {בפ} בַּפָּרָה. וְהַנַּנֶּסֶת, כְּשֵׁירָה. הָיְתָה בָהּ יַבֶּלֶת[34]«#• וַחֲתָכָהּ, רְ׳ יְהוּדָה פּוֹסֵל. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵרו: כָּל מְקוֹם שֶׁיִּנָּטֵל[35]«• וְלֹא הֶעֱלָה מְקוֹמוֹ שֵׂיעָר אָדוֹם, פְּסוּלָה. **ג׳** יוֹצָא$ דוֹפֶן אֶתְנָן[36]^ וּמְחִיר, פְּסוּלָה. רְ׳ אֶלְעָזָר {מכ} מַכְשִׁיר, שֶׁנֶּאֱמַרו°[37]: ״לֹא תָבִיא אֶתְנַן זוֹנָה וּמְחִיר כֶּלֶב בֵּית יי אֱלוֹהֶיךָ״*[38], אֵין$ זוֹ בָאָה לַבַּיִת. **ד׳** כָּל הַמּוּמִים פּוֹסְלִים בַּמּוּקְדָּשִׁים, וּפוֹסְלִין בַּפָּרָה. רָכַב עָלֶיהָ, נִשְׁעַן[39]« עָלֶיהָ, נִתְלָה בִזְנָבָהּ, עָבַר בָּהּ אֶת הַנָּהָר, קִיפֵּל עָלֶיהָ אֶת הַמּוֹסֵירָה, נָתַן[40]« טַלֵּיתוֹ[41] עָלֶיהָ, פְּסוּלָה. אֲבָל קְשָׁרָהּ בְּמוֹסֵירָה, עָשָׂה לָהּ סַנְדָּל בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא תַחֲלִיק, פָּרַשׂ טַלֵּיתוֹ עָלֶיהָ מִפְּנֵי הַזְּבוּבִים, כְּשֵׁירָה. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁהוּא לְצוֹרְכָּהּ, כְּשֵׁירָה. לְצוֹרֶךְ אַחֵר, פְּסוּלָה. **ה׳** שָׁכַן עָלֶיהָ עוֹף[42]^, כְּשֵׁירָה. עָלָה עָלֶיהָ זָכָר[43]^, פְּסוּלָה. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵרו: אִם הֶעֱלָהוּ[44]#• **[45], פְּסוּלָה. וְאִם[46]^ מֵעַצְמוֹ, כְּשֵׁירָה. **ו׳** הָיוּ בָהּ שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת שְׁחוֹרוֹת אוֹ[47]« לְבָנוֹת בְּתוֹךְ[48]« גּוּמָּא[49]« אַחַת, פְּסוּלָה. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵרו: [50]«• בְּתוֹךְ» כּוֹס אֶחָד. הָיוּ בְתוֹךְ שְׁנֵי כוֹסוֹת וְהֵן מוֹכִיחוֹת זוֹ אֶת זוֹ, פְּסוּלָה. רְ׳ עֲקִיבָה אוֹמֵרו: אֲפִילוּ אַרְבַּע, וַאֲפִילוּ[51]^ חָמֵשׁ, וְהֵן מְפוּזָּרוֹת, יִתְלוֹשׁ. רְ׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵרו: אֲפִילוּ חֲמִשִּׁים. רְ׳ יְהוֹשֻׁעַ בֶּן בְּתֵירָה אוֹמֵרו: אֲפִילוּ אַחַת בְּרֹאשָׁהּ וְאַחַת בִּזְנָבָהּ, פְּסוּלָה. ^[52]• [הָיוּ בָהּ]*[53] שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, עִיקָּרָן מַשְׁחִיר וְרֹאשָׁן מַאֲדִּים, עִיקָּרָן מַאֲדִּים וְרֹאשָׁן מַשְׁחִיר, הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר[54]« הַנִּרְאֶה, דִּבְרֵי רְ׳ מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אַחַר הָעִיקָּר.

פרק ב׳ הל׳ ו׳[55]«

---

[1] ק כלפנינו. קיי: ״הזקינה״.
[2] סופר פרמה החדש כותב ״א׳ר״׳, וספק אם שתי האותיות הללו צמודות או נפרדות. וכן תמיד מכאן והלאה ולא אעיר על כך.
[3] ק+קיי הכתיב: ״אֲפָרֵישׁ״ (ניקוד קנ). ק כך גם להלן אך קיי להלן כלפנינו.
[4] קיי+קנ כלפנינו. ק: ״לאחר מניין״.
[5] ק+קיי: ״כַּיּוֹצֵא״. וכן בהלכה הבאה.
[6] ״אמ׳״ נתלה בידי אחד הסופרים(?). ק: ״אמ׳״. קיי: ״אמר״.
[7] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״אמר״.
[8] ״אמ׳״ נתלה בידי אחד הסופרים(?). וכן ק+קיי: ״אָמַר״.
[9] ק+קיי: ״הַמְּנוּגָּע״.
[10] מכאן והלאה נשמט מחמת הדומות ״משמונה משמונה״ והושלם בתחתית העמודה בידי אחד הסופרים(?). הכנסתי את ההשלמה לתוך הטקסט והתאמתי את מבנה השורות למה שצריך להיות בטקסט. בנוסף, מגיה מאוחר סימן בשוליים סימן כמו ״׳׳׳״ המפנה להשלמה שבתחתית העמודה. ולגבי מיקום הדילוג המדוייק יש להעיר שכנראה הדילוג כאן היה על סמך שומר השורה ״מש״ ולא על סמך המילה המלאה ״משמונה״. וצ״ע.
[11] בהשלמה מופיע כאן ״ו״ כשומר שורה.
[12] בהשלמה מופיע כאן ״משמונה״ כדי להראות להיכן לחזור בטקסט.
[13] סימן ההלכה הושלם בשוליים, וספק בידי מי. וכן ק+קיי איתא.
[14] במדבר ח׳
[15] ק+קיי: ״זְקֵינִים״.
[16] קיי: ״בן״. ק: ״בְּנֵי״.
[17] קיי כלפנינו. קס נשמט, ו-קנ השלים ״נוֹקֵר״. וצ״ע.
[18] ק+קיי בסיומת ״ה״ (ק ספק: ״פָּ?רַ?כָ?רִ?יגְמָה״).
[19] קיי כלפנינו. קס: ״והביאו״. קנ: ״וְהֵבִיא״.
[20] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״לא״.
[21] קס כלפנינו. קיי+קי: ״עָלָה״.
[22] קיי כלפנינו. ק בטעות: ״לֹא״.
[23] קס: ״בין״. קיי+קנ: ״בֵּן״.
[24] הסופר(?) מחק אות ״ש״ שבלטה לשוליים כדי שהמילה תהיה שומר שורה וכתב את המילה המלאה בשורה הבאה.
[25] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״חטאות״.
[26] ק+קיי: ״אֲשַׁם״.
[27] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״אף״. וכן להלן.
[28] ק+קיי: ״אִם״.
[29] ק כלפנינו. קיי: ״שמיני״.
[30] ק+קיי: ״נְדָרִים וּנְדָבוֹת״.
[31] קיי כלפנינו. ק: ״וּמִחוּץ״.
[32] כנראה שכך הכתיב בשלושת כתבי היד. ושמא כתוב בפרמה ו/או בקאופמן: ״יגוד״.
[33] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״הַשִּׁינַּיִים״.
[34] קס כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. קיי+קנ: ״יַבּוֹלֶת״.
[35] קיי כלפנינו. ק: ״שֶׁנִּיטַּל״.
[36] ק+קיי: ״וְאֶתְנָן״.
[37] דברים כג׳
[38] הכתיב כך: ״אלי״ מחובר, וללא אות ״ה״. וזו דרך חדשה שלא ראיתיה אצל הסופר הישן.
[39] קיי+קנ כלפנינו. קס חסר: ״נשען עליה נתלה״. וצ״ע.
[40] קיי כלפנינו. ק: ״וְנָתַן״.
[41] הסופר הישן נהג לכתוב מילה זו בלי אות ״י״.
[42] ק+קיי: ״הָעוֹף״.
[43] ק+קיי: ״הַזָּכָר״.
[44] ק+קיי הכתיב כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. קנ ניקד: ״הֶעֱלוּהוּ״.
[45] מגיה(?) הוסיף בשוליים: ״אחר״. אך ק+קיי ליתא.
[46] ק+קיי: ״אִם״.
[47] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ולבנות״.
[48] קיי כלפנינו. ק: ״לְתוֹךְ״. וכן בסמוך.
[49] ק הכתיב כלפנינו. קיי בסיומת ״ה״.
[50] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״אפילו״.
[51] ק+קיי: ״אֲפִילוּ״.
[52] ק+קיי: מתחילה כאן הלכה חדשה: ״ז״.
[53] נוסף בשוליים, ספק בידי מי. וכן ק+קיי איתא.
[54] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״אחר״.
[55] ק+קיי: ״ז״ מפני שנוסף סימן הלכה ״ז״.

פרק ג׳ שִׁבְעַת יָמִים קוֹדֶם לִשְׂרֵיפַת הַפָּרָה מַפְרִישִׁין כֹּהֵן <הַ>שּׂוֹרֵף[1]* אֶת הַפָּרָה מִבֵּיתוֹ {לל} (לְלִשְׁכַּת) [לַלִּשְׁכָּה][2]* שֶׁעַל פְּנֵי הַבִּירָה, צָפוֹנָה מִזְרָחָה, וּבֵית אֶבֶן הָיְתָה נִקְרֵאת, וּמַזִּים עָלָיו כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים מִכָּל חַטָּאוֹת[3]^ שֶׁהָיוּ שָׁם. רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵר: לֹא הָיוּ מַזִּים עָלָיו אֶלָּא בַּשְּׁלִישִׁי וּבַשְּׁבִיעִי בִּלְבַד. רְ׳ חֲנַנְיָה סְגַן {א} הַכֹּהֲנִים אוֹמֵר: עַל כֹּהֵן[4]^ הַשּׂוֹרֵף אֶת הַפָּרָה, מַזִּים עָלָיו כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים. וְעַל שֶׁלְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים, לֹא הָיוּ מַזִּים עָלָיו אֶלָּא בַּשְּׁלִישִׁי וּבַשְּׁבִיעִי {א} בִּלְבַד. **ב׳** חֲצֵירוֹת הָיוּ בִּירוּשָׁלַיִם[5]^• בְּנוּיוֹת עַל גַּבֵּי הַסֶּלַע וְתַחְתֵּיהֶן חָלוּל, מִפְּנֵי קֶבֶר הַתְּהוֹם. {א} וּמְבִיאִין נָשִׁים עֻבָּרוֹת[6]«#• וְיוֹלְדוֹת שָׁם וּמְגַדְּלוֹת שָׁם אֶת בְּנֵיהֶם. וּמְבִיאִין שְׁוָורִים [וְ]עַל[7]* גַּבֵּיהֶן דְּלָתוֹת, וְתִינוּקוֹת[8]«• יוֹשְׁבִין עַל גַּבֵּיהֶן וְכוֹסוֹת שֶׁלָּאֶבֶן בְּיָדָם. הִגִּיעוּ לַשִּׁילוֹחַ, וְיָרְדוּ[9]^ וּמִילְאוּם, וְעָלוּ {וי} וְיָשְׁבוּ עַל גַּבֵּיהֶן. רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵר: מִמְּקוֹמוֹ הָיָה מְשַׁלְשֵׁל וּמְמַלֵּא. **ג׳** בָּאוּ לְהַר הַבַּיִת וְיָרְדוּ. הַר הַבַּיִת וְהָעֲזָרוֹת, תַּחְתֵּיהֶם חָלוּל, מִפְּנֵי קֶבֶר הַתְּהוֹם. וּ[בְ]פֶתַח[10]* הָעֲזָרָה הָיָה מוּתְקָן קְלָל {שלח} שֶׁלַּחַטָּאת, וּמְבִיאִין זָכָר שֶׁלָּרְחֵלִים וְקוֹשְׁרִין [חֶבֶל בֵּין קַרְנָיו, וְקוֹשְׁרִין][11]* מַקֵּל וּמְסַבֵּךְ בְּרֹאשׁוֹ שֶׁלַּחֶבֶל, וְזוֹרְקוֹ לְתוֹךְ הַקְּלָל, וּמַכֶּה אֶת הַזָּכָר וְנִרְתָּע לַאֲחוֹרָיו[12]«, וְנוֹטֵל וּמְקַדֵּשׁ, כְּדֵי שֶׁיֵּרָאֶה עַל פְּנֵי הַמָּיִם. רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵר: אַל תִּתְּנוּ מָקוֹם [לַמִּינִים][13]©* לְרַדּוֹת, אֶלָּא הוּא[14]« נוֹטֵל וּמְקַדֵּשׁ. **ד׳** וְלֹא[15]^ הָיוּ עוֹשִׂין, לֹא[16]« חַטָּאת עַל גַּב חַטָּאת, וְלֹא תִינוֹק עַל גַּב[17] חֲבֵירוֹ. צְרִיכִין[18] הָיוּ תִּינוֹקוֹת[19]« לְהַזּוֹת, דִּבְרֵי רְ׳ יוֹסֵה הַגָּלִילִי. רְ׳ עֲקִיבָה אוֹמֵר: לֹא הָיוּ צְרִיכִין לְהַזּוֹת. **ה׳** לֹא מָצְאוּ מִשֶּׁבַע, עוֹשִׂין מִשֵּׁשׁ, מֵחָמֵשׁ[20]«, {מא} מֵאַרְבַּע, מִשָּׁלוֹשׁ, מִשְּׁתַּיִם וּמֵאַחַת. וּמִי עֲשָׂאָן? הָרִאשׁוֹנָה עָשָׂה מֹשֶׁה, וְהַשְּׁנִיָּיה[21]« עָשָׂה עֶזְרָא, וְחָמֵשׁ[22]^ מֵעֶזְרָא וְהֵילָךְ[23]^, דִּבְרֵי רְ׳ מֵאִיר. וַחֲכָמִין אוֹמְרִים: שֶׁבַע מֵעֶזְרָא וְהֵילָךְ^. **ו׳** וּמִי עֲשָׂאָן? שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק וְיוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל עָשׂוּ[24]« שְׁתַּיִם [שְׁתַּיִם][25]*, אֶלְיְועֵינַיִ[26]«• בֶּן הַקָּיָיף$ וַחֲנַמְאֵל[27]«• הַמִּצְרִי וְיִשְׁמָעֵאל בֶּן פִּי־אָבִי[28]* עָשׂוּ אַחַת אַחַת. **ז׳** וְכֶבֶשׁ הָיוּ עוֹשִׂין מֵהַר הַבַּיִת לְהַר הַמִּשְׁחָה, כִּיפִּים עַל גַּבֵּי כִּיפִּים, כִּיפָּה כְּנֶגֶד הָאוֹטֶם, מִפְּנֵי קֶבֶר הַתְּהוֹם, שֶׁבּוֹ כֹּהֵן [הַ]שּׂוֹרֵף[29]* אֶת הַפָּרָה, וּפָרָה[30]* וְכָל מְסַעֲדֶיהָ, יוֹצְאִין לְהַר הַמִּשְׁחָה. **ח׳** לֹא הָיְ[תָ]ה[31]* הַפָּרָה[32]^ רוֹצָה לָצֵאת, אֵין מוֹצִיאִין עִימָּהּ שְׁחוֹרָה, שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ שְׁחוֹרָה שָׁחֲטוּ. וְלֹא אֲדוּמָּה, שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ שְׁתַּיִם שָׁחֲטוּ. רִבִּי[33]«• אוֹמֵר: לֹא מִשֵּׁם זֶה, אֶלָּא מִשֵּׁם שֶׁנֶּאֱמַר[34]°: "וְהוֹצִיא אֹתָהּ[35]«" ("""""),[36]* לְבַדָּהּ. **ט׳** זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל הָיוּ מַקְדִּימִין בְּרַגְלֵיהֶם לְהַר {המ} הַמִּשְׁחָה, וּבֵית טְבִילָה הָיָה שָׁם. וּמְטַמִּין[37]« הָיוּ אֶת הַכֹּהֵן הַשּׂוֹרֵף אֶת הַפָּרָה, מִפְּנֵי הַצָּדוּקִים, שֶׁלֹּא יְהוּא אוֹמְרִים: בִּמְעוֹרְבֵי שֶׁמֶשׁ הָיְתָה נַעֲשֵׂת. **י׳** סָמְכוּ[38]« יְדֵיהֶן עָלָיו וְאוֹמְרִים לוֹ: אִישִׁי כֹּהֵן גָּדוֹל, טְבוֹל אַחַת. וְיָרַד[39]^ וְטָבַל וְעָלָה וְנִסְתַּפֵּג. וְעֵצִים הָיוּ מְסוּדָּרִין שָׁם, עֲצֵי אֲרָזִים[40]« {ארנ} אֳרָנִים$ וּבְרוֹשִׁים וַעֲצֵי תְאֵנָה חֲלָקָה. וְעוֹשִׂין אוֹתָהּ כְּמִין מִגְדָּל, וּמְפַתְּחִין בָּהּ חַלּוֹנוֹת, וַחֲזִיתָהּ[41]«# מַעֲרָבָה. **י״א** כְּפָתוּהָא[42]^ בְּחֶבֶל שֶׁלְּמָגָג {ונת}* וּנְתָנוּהָ[43]^ עַל גַּבֵּי הַמַּעֲרָכָה, רֹאשָׁהּ[44]«• דָּרוֹם וּפָנֶיהָ[45]«• לַמַּעֲרָב. וְהַכֹּהֵן[46]^ עוֹמֵד בַּמִּזְרָח וּפָנָיו לַמַּעֲרָב. שָׁחַט בִּימִינוֹ וְקִיבֵּל בִּשְׂמֹאלוֹ. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: בִּימִינוֹ הָיָה מְקַבֵּל וְנוֹתֵן לִשְׂמֹאלוֹ. וּמַזֶּה בִּימִינוֹ. טָבַל וְהִזָּה שֶׁבַע פְּעָמִים כְּנֶגֶד בֵּית קוֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים. עַל כָּל הַזָּיָיה, טְבִילָה. גָּמַר מִלְּהַזּוֹת, קִינַּח אֶת יָדָיו בְּגוּפָהּ שֶׁלַּפָּרָה. יָרַד ([וטבל])[47]* וְהִצִּית אֶת הָאֵשׁ באלתות[48]«#•. רְ׳ עֲקִיבָה אוֹמֵר: {בחר} בַּחֲרִיּוֹת. **י״ב** נִבְקָעָה, וְעָמַד חוּץ מִגִּיתָּהּ. וְנָטַל[49]« עֵץ אֶרֶז וְאֵזוֹב וּשְׁנִי תוֹלַעַת. וְאָמַר[50]« לָהֶן: עֵץ אֶרֶז זֶה, עֵץ אֶרֶז זֶה. אֵזוֹב זֶה, אֵזוֹב זֶה. שְׁנִי תוֹלַעַת זוֹ[51]«•, שְׁנִי תוֹלַעַת זוֹ. שְׁלֹשָׁה$ פְּעָמִים עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר. וְהֵן אוֹמְרִים לוֹ: הִין הִין הִין $$$. **י״ג** כְּרָכָן בְּשִׁירֵי לָשׁוֹן[52] וְהִשְׁלִיךְ לְתוֹךְ שְׂרֵיפָתָהּ. נִשְׂרָפָה, חוֹבְטִין אֹתָהּ בְּמַקְלוֹת, וְכוֹבְרִין אוֹתָהּ בִּכְבָרוֹת. רְ׳ יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: בְּמַקָּבוֹת שֶׁלָּאֶבֶן וּבִכְבָרוֹת[53]« שֶׁלָּאֶבֶן הָיְתָה נַעֲשֵׂת. {ש} שָׁחוֹר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אֵפֶר, כּוֹתְשִׁין אוֹתוֹ. וְשֶׁאֵין

---

[1] תיקנתי לפי ק+קיי, וגם לפי תיקון הסופר(?) במקבילה שבעמודה הבאה.
[2] מישהו ניסה לתקן אות "ת" להיות "ה". וכן ק+קיי: "לַלִּשְׁכָּה".
[3] ק+קיי: "הַחַטָּאוֹת".
[4] ק+קיי: "הַכֹּהֵן".
[5] ק+קיי: "בִּירוּשָׁלַם". וכן הכתיב בדרך כלל בפרמה אצל הסופר הראשי של הסדרים הקודמים.
[6] קיי הכתיב כלפנינו, ואינני יודע כיצד לנקד את הכתיב. ק: "עוּבָּרוֹת".
[7] אות "ו" נתלתה, אולי בידי הסופר. ק: "וְעַל". קיי: "על".
[8] קיי כלפנינו. ק נוסף: "הָיוּ".
[9] ק+קיי: "יָרְדוּ".
[10] אות "ב" נתלתה, וספק בידי מי. ק+קיי איתא.
[11] כנראה נשמט מחמת הדומות "וקושרין-וקושרין". הושלם בשוליים בידי מגיה. וכן ק+קיי איתא.
[12] קיי+קנ כלפנינו. קס: "לאחריו".
[13] כנראה מגיה תלה מילה זו מעל המילה "מקום", לאחר מכן הצנזור(?) גירד היטב את המילה. לבסוף מגיה אחר כתבה שוב בשוליים. ק+קיי איתא.
[14] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "הוא".
[15] ק+קיי: "לֹא".
[16] קיי+קנ כלפנינו. קס בטעות: "אלא".
[17] קס+קיי כלפנינו. קנ: "גַּבֵּי".
[18] קס+קיי כלפנינו. קנ: "וּצְרִיכִין".
[19] קיי כלפנינו. ק: "הַתִּינוֹקוֹת".
[20] קיי בכולם כלפנינו. ק בכולם בתוספת "ו": "וּמֵחָמֵשׁ.... ומארבע....".
[21] קיי כלפנינו. קס: "השני". קנ: "הַשְּׁנִיָּיה".
[22] קנ כלפנינו. קס+קיי: "חָמֵשׁ".
[23] ק+קיי הכתיב: "וְהֵלָךְ". וכן בסמוך.
[24] קיי+קנ כלפנינו. קס: "שעשו".
[25] נתלה בידי מגיה. וכן ק+קיי איתא.
[26] ק כלפנינו. קיי: "אליהועיני".
[27] קיי+קנ כלפנינו. קס אולי: "חננאל".
[28] בפרמה נראה נפרד אך ק+קיי במילה אחת ולכן חיברתי.
[29] אות "ה" נוספה בשוליים צמוד למילה, כנראה בידי הסופר. ק: "שׂוֹרֵף". קיי: "השורף".
[30] ק+קיי כלפנינו. ייתכן שאות "ו" נוספה (בידי הסופר?).
[31] אות "ת" נתלתה, אולי בידי הסופר. וכן ק+קיי: "הָיְתָה".
[32] ק+קיי: "פָּרָה".
[33] ק כלפנינו. קיי נוסף: "יוסי".
[34] במדבר יט׳
[35] ק בכתיב מלא: "אוֹתָהּ". קיי: "אחת". וראו בהערה הבאה.
[36] הסופר גירד כאן מילה, אך כנראה שהיה בתחילה כתוב: "אתה/אותה/אחת".
[37] ק כלפנינו. קיי הכתיב: "ומטמאים".
[38] קיי כלפנינו. ק נוסף: "אֶת".
[39] קנ כלפנינו. קס+קיי: "ירד".
[40] קיי כלפנינו. ק נוסף: "וַעֲצֵי".
[41] קיי כלפנינו. ק: "חֲזִיתָה" (ניקוד קנ).
[42] ק+קיי הכתיב: "כְּפָתוּהָ".
[43] ק+קיי: "נְתָנוּהָ".
[44] קיי כלפנינו. ק: "רֹאשׁוֹ".
[45] קיי כלפנינו. ק: "וּפָנָיו".
[46] ק+קיי: "הַכֹּהֵן".
[47] נכתב בשוליים, ספק בידי מי, וגורד. ק+קיי ליתא.
[48] אינני יודע כיצד לנקד את הכתיב שבפרמה. ק: "בְּאַלֵּיתוֹת". קיי: "באילתות".
[49] ק כלפנינו. קיי: "נטל".
[50] קיי+קנ כלפנינו. קס: "אמר".
[51] קיי+קנ כלפנינו. קס: "זה".
[52] קס+קיי כלפנינו. קנ: "הַלָּשׁוֹן".
[53] קיי כלפנינו. ק נשמט: "ובכברות שלאבן".

בּוֹ, מַנִּיחִין אוֹתוֹ. וְהָעֶצֶם[1]^, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ הָיָה נִכְתָּשׁ. חוֹלְקִין[2]^ אוֹתוֹ לִשְׁלֹשָׁה חֲלָקִים, אֶחָד נִיתָּן בַּחִיל[3]«#•, וְאֶחָד נִיתָּן בְּהַר הַמִּשְׁחָה, וְאֶחָד הָיָה מִתְחַלֵּק בְּכָל[4]^• הַמִּשְׁמָרוֹת[5]«.

{פרק ג׳} הל׳ י׳ג׳ פרק ד׳

פָּרַת חַטָּאת שֶׁשְּׁחָטָהּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, קִיבֵּל וְהִיזָּה שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, אוֹ לִשְׁמָהּ וְשֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, אוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ וְלִשְׁמָהּ, פְּסוּלָה. רִ׳ אֱלְעָזָר {מ} מַכְשִׁיר. וְשֶׁלֹּא רָחוּץ יָדַיִם וְרַגְלַיִם, פְּסוּלָה. רִ׳ אֱלְעָזָר מַכְשִׁיר. וְשֶׁלֹּא[6]^ כֹּהֵן[7]^• גָּדוֹל, פְּסוּלָה. רִ׳ יְהוּדָה מַכְשִׁיר. וּבִמְחוּסַּר בְּגָדִים, פְּסוּלָה. וּבִכְלֵי לָבָן הָיְתָה נֶעֱשֵׂת. **ב׳** שְׂרָפָהּ חוּץ מִגִּיתָּהּ, אוֹ בִשְׁתֵּי[8]« גִיתּוֹת, אוֹ שֶׁשָּׂרַף שְׁתַּיִם בְּגַת אַחַת, פְּסוּלָה. הִיזָּה וְלֹא כִיוֵּן כְּנֶגֶד הַפֶּתַח, פְּסוּלָה. הִיזָּה מִשִּׁשִּׁית שְׁבִיעִית, וְחָזַר[9]« וְהִיזָּה שְׁבִיעִית, פְּסוּלָה. מִשְּׁבִיעִית שְׁמִינִית חָזַר[10]« וְהִיזָּה שְׁמִינִית, כְּשֵׁירָה. **ג׳** שְׂרָפָהּ שֶׁלֹּא בָעֵצִים, אוֹ בְכָל עֵצִים, אֲפִילּוּ בַקַּשׁ[11]« אֲפִילּוּ בַגְּבָבָה, כְּשֵׁירָה. הִפְשִׁיטָהּ וְנִיתְּחָהּ, כְּשֵׁירָה. שְׁחָטָהּ עַל מְנָת לֶאֱכוֹל[12]^ מִבְּשָׂרָהּ וְלִשְׁתּוֹת מִדָּמָהּ, כְּשֵׁירָה. רִ׳ אֱלְעָזָר[13]«• אוֹמֵרו: אֵין מַחֲשָׁבָה[14]^ פוֹסֶלֶת בַּפָּרָה. **ד׳** כָּל הָעֲסוּקִים בַּפָּרָה (מִתְּחִילָּתָהּ) [מִתְּחִילָּה][15]* וְעַד סוֹף, מְטַמְּאִין[16]« בְּגָדִים, וּפוֹסְלִין אוֹתָהּ[17]« בִּמְלָאכָה. אֵירַע בָּהּ פְּסוּל בִּשְׁחִיטָתָהּ, אֵינָהּ מְטַמָּא$ בְּגָדִים. אֵירַע בָּהּ בְּהַזָּיָיתָהּ, כָּל {ש} שֶׁעוֹסֵק[18]« בָּהּ לִפְנֵי פְסוּלָהּ, מְטַמָּא$ בְּגָדִים. {א} לְאַחַר פְּסוּלָהּ, (אֵינָהּ מְטַמָּא) [אֵינוּ מְטַמֵּא][19]#* בְּגָדִים. נִמְצָא חוּמְרָהּ, קוּלָּהּ[20]#. לְעוֹלָם מוֹעֲלִין בָּהּ, וּמַרְבִּים לָהּ עֵצִים, וּמַעֲשֶׂהָ בַיּוֹם, וּבְכֹהֵן, וְהַמְּלָאכָה[21]«• {א} פוֹסֶלֶת בָּהּ, עַד שֶׁתֵּעָשֶׂה אֵפֶר, וְהַמְּלָאכָה פוֹסֶלֶת בַּמַּיִם, עַד שֶׁיַּטִּילוּ[22]# אֶת הָאֵפֶר.

{פרק ד׳} הל׳ ד׳ פרק ה׳

הַמֵּבִיא כְּלִי חֶרֶס לְחַטָּאת, טוֹבֵל וְלָן עַל הַכִּבְשָׁן. רִ׳ יְהוּדָה אוֹמֵרו: אַף מִן הַבַּיִת הוּא מֵבִיא כָּשֵׁר$, שֶׁהַכֹּל נֶאֱמָנִין עַל הַחַטָּאת. וּבִתְרוּמָה, פּוֹתֵחַ אֶת הַכִּבְשָׁן וְנוֹטֵל. רִ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵרו: מִסֶּדֶר[23]^ הַשֵּׁינִי. רִ׳ יוֹסֵה אוֹמֵרו: מִסֶּדֶר^ הַשְּׁלִישִׁי. **ב׳** הַמַּטְבִּיל כְּלִי לַחַטָּאת בְּמַיִם שֶׁאֵינָן רְאוּיִן לְקַדֵּשׁ, צָרִיךְ לְנַגֵּב. וּבְמַיִם[24]« שֶׁהֵן רְאוּיִן לְקַדֵּשׁ, אֵינוּ צָרִיךְ לְנַגֵּב. וְאִם[25]^ הוֹסִיף[26]^• לְתוֹכוֹ מַיִם {מק} מְקוּדָּשִׁים, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ צָרִיךְ[27]«• לְנַגֵּב. **ג׳** קְרוּיָה שֶׁהִטְבִּילוּהָ בְמַיִם שֶׁאֵינָן רְאוּיִן {לק} לְקַדֵּשׁ, מְקַדְּשִׁין בָּהּ עַד שֶׁתִּיטַּמֵּא. נִיטַּמֵּאת, אֵין מְקַדְּשִׁים בָּהּ. רִ׳ יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵרו: אִם מְקַדֵּשׁ בָּהּ כַּתְּחִילָּה, וְאַף[28]^• בַּסּוֹף. וְאִם[29]^ אֵין[30]^ מְקַדֵּשׁ בָּהּ בַּסּוֹף, אֲבָל[31]^• לֹא כַתְּחִילָּה. בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, לֹא יוֹסִיף[32]^• בָּהּ[33]^• מַיִם מְקוּדָּשִׁים. **ד׳** שְׁפוֹפֶרֶת שֶׁחֲתָכָהּ לְחַטָּאת, רִ׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵרו: יַטְבִּיל[34] מִיָּד. רִ׳ יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵרו: יְטַמֵּא וְיַטְבִּיל. הַכֹּל כְּשֵׁרִים לְקַדֵּשׁ, חוּץ מֵחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן. רִ׳ יְהוּדָה מַכְשִׁיר בַּקָּטָן, וּפוֹסֵל בָּאִשָּׁה וּבְאַנְדְּרָגִינָ?ס?[35]*#«. **ה׳** בְּכָל הַכֵּלִים מְקַדְּשִׁין, אֲפִילּוּ בִכְלֵי {גל} גְּלָלִים, וּבִכְלֵי[36]^ אֲבָנִים, וּבִכְלֵי אֲדָמָה. וּבִסְפִינָה, מְקַדְּשִׁים בָּהּ. אֵין מְקַדְּשִׁין לֹא בְדַפְנוֹת הַכֵּלִים, וְלֹא בְשׁוּלֵי הַמַּחַץ, וְלֹא בִמְגוּפַת הֶחָבִית, וְלֹא בְחוּפְנָיו[37]«, מִפְּנֵי שֶׁאֵין מְמַלִּים וְאֵין מְקַדְּשִׁין וְאֵין מַזִּין מֵי חַטָּאת אֶלָּא בַכֶּלִי. וְאֵין[38]^ מַצִּילִין צָמִיד[39]^• פָּתִיל אֶלָּא כֵלִים, שֶׁאֵין מַצִּילִין[40]«• מִיַּד כְּלִי חֶרֶשׂ אֶלָּא כֵלִים. **ו׳** בֵּיצַת הַיּוֹצְרִים, כְּשֵׁירָה. רִ׳ יוֹסֵה פוֹסֵל. בֵּיצַת הַתַּרְנְגוֹלֶת[41]«, רִ׳ מֵאִיר וְרִבִּיו יְהוּדָה[42]« מַכְשִׁירִין, וַחֲכָמִיםו פוֹסְלִין. **ז׳** הַשּׁוֹקֶת[43]« שֶׁבַּסֶּלַע, אֵין מְמַלִּין בָּהּ וְאֵין מְקַדְּשִׁין בָּהּ וְאֵין מַזִּים מִמֶּנָּה, וְאֵינָהּ צְרִיכָה צָמִיד פָּתִיל, וְאֵינָהּ פוֹסֶלֶת [אֶת][44]* הַמִּקְוֶה. הָיְתָה כֶּלִי וְחִיבְּרָהּ בַּסִּיד, מְמַלִּין בָּהּ וּמְקַדְּשִׁין בָּהּ וּמַזִּין בָּהּ[45]«•, וּצְרִיכָה צָמִיד פָּתִיל, וּפוֹסֶלֶת אֶת הַמִּקְוֶה. נִיקְּבָה מִלְּמַטָּן, וּפְקָקָהּ בִּסְמַרְטוּט, הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכָהּ פְּסוּלִין, מִפְּנֵי שֶׁאֵינָן עֲגוּלִין כֶּלִי. מִן הַצַּד וּפְקָקָהּ בִּסְמַרְטוּט, הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכָהּ כְּשֵׁירִים, מִפְּנֵי שֶׁהֵן עֲגוּלִין כֶּלִי. **ח׳** עָשָׂה לָהּ עֲטָרָה שֶׁלַּטִּיט, וְהָלְכוּ הַמַּיִם לְשָׁם, פְּסוּלִין. אִם הָיָה בָרִיא כְּדֵי שֶׁיִּנָּטֵל עִמָּהּ, כְּשֵׁירִים. **ט׳** שְׁתֵּי שְׁקָתוֹת שֶׁבְּאֶבֶן אַחַת, קִידֵּשׁ אֶת אַחַת מֵהֶן, הַמַּיִם שֶׁבַּשְּׁנִיָּיה אֵינָן {א} מְקוּדָּשִׁין. אִם[46]« הָיוּ נְקוּבוֹת זוֹ לָזוֹ כִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד, אוֹ שֶׁהָיוּ הַמַּיִם צָפִים עַל גַּבֵּיהֶם {א} אֲפִילּוּ כִקְלִיפַּת הַשּׁוּם, קִידֵּשׁ אֶת אַחַת מֵהֶן,

---

[1] ק+קיי: ״הָעֶצֶם״.
[2] ק+קיי: ״וְחוֹלְקִין״.
[3] קיי הכתיב כלפנינו. ושמא יש לנקד כתיב זה באופן שונה. ק בכתיב מלא: ״בַּחַיִיל״.
[4] ק+קיי: ״לְכָל״.
[5] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״מִשְׁמָרוֹת״.
[6] ק+קיי: ״שֶׁלֹּא״.
[7] ק+קיי: ״בְּכֹהֵן״.
[8] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?״בשני״?.
[9] ק כלפנינו. קיי: ״חזר״.
[10] קיי כלפנינו. ק: ״וְחָזַר״.
[11] קיי כלפנינו. ק נשמט(?): ״בקש אפילו״.
[12] ניקדתי לפי הכתיב בפרמה. ק+קיי: ״לֹאכַל״ (ניקוד קנ).
[13] קיי כלפנינו. ק: ״אֱלִיעֶזֶר״.
[14] ק+קיי: ״הַמַּחֲשָׁבָה״.
[15] הסופר(?) תיקן באמצעות מחיקת הרגל השמאלית של אות ״ת״ והרגל הימנית של אות ה׳ וחיבורן יחד מלמעלה להיות אות ״ה״ ארוכה. ק: ״מִתְּחִילָּה״. קיי: ״מתחילתה״.
[16] ק כלפנינו. קיי הכתיב: ״מטמאים״.
[17] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״אותן״.
[18] קיי כלפנינו. ק: ״שֶׁעָסַק״.
[19] תוקן בידי מגיה(?) באמצעות סימון אות ״ה״ למחיקה ותליית ״ו״ מעליה, וכן ניקוד אות ״מ״ שבמילה ״מטמֵא״ בצירי. וספק בידי מי תוקן. קס: ״אינו מטמא״. קיי+קנ: ״אֵינָהּ מְטַמָּא״.
[20] קס+קיי כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב וכבמקומות אחרים. קנ(?): ״קַלָּהּ״.
[21] ק כלפנינו. קיי: ״המלאכה״.
[22] קס+קיי כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. קנ(?): ״שֶׁיִּטְּלוּ״.
[23] ק+קיי: ״מִן הַסֶּדֶר״. וכן בסמוך.
[24] ק כלפנינו. קיי: יש השמטה.
[25] ק+קיי: ״אִם״.
[26] וצ״ע. ק+קיי: ״לֶאֱסוֹף״.
[27] קיי כלפנינו. ק: ״אֵינוּ צָרִיךְ״. וצ״ע.
[28] ק+קיי: ״אַף״.
[29] ק+קיי: ״אִם״.
[30] ק+קיי: ״אֵינוּ״.
[31] קנ כלפנינו. קס(?)+קיי: ״אַף״.
[32] וצ״ע. ק+קיי: ״יֶאֱסוֹף״.
[33] וצ״ע. ק: ״לְתוֹכָהּ״. קיי: ״בתוכה״.
[34] קס+קיי כלפנינו. קנ: ״יִטְבּוֹל״.
[35] קס כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. קיי+קנ: ״וּבְאַנְדְּרוֹגִינָס״. ובפרמה אות ״ס״ דומה ל ״ם״.
[36] ק+קיי: ״בִּכְלֵי״.
[37] קיי+קנ הכתיב: ״בְּחָפְנָיו״. קס בטעות: ״בחנפיו״.
[38] ק+קיי: ״אֵין״.
[39] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״בצמיד״.
[40] קיי כלפנינו. ק: ״מַצִּיל״.
[41] קיי כלפנינו. ק: ״תַּרְנְגוֹלֶת״.
[42] קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף: ״אומ׳״. וצ״ע.
[43] קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף: ״בין״. וצ״ע.
[44] נוסף בשוליים, ספק בידי מי. וכן ק+קיי איתא.
[45] ק+קיי: ״מִמֶּנָּה״.
[46] ק כלפנינו. קיי: ״וְאִם״.

הַמַּיִם שֶׁבַּשְּׁנִיָּיה מְקוּדָּשִׁים. **י'** שְׁתֵּי אֲבָנִים שֶׁהִקִּיפָן זוֹ לָזוֹ וַעֲשָׂאָן שׁוֹקֶת, וְכֵן שְׁתֵּי עֲרֵיבוֹת, וְכֵן שׁוֹקֶת שֶׁנֶּחְלְקָה, הַמַּיִם {שב} שֶׁבֵּינֵיהֶן אֵינָן מְקוּדָּשִׁין. עֲשָׂאָן בַּסִּיד אוֹ {א} בַגִּיפְּסֵס[1]«# וְהֵן יְכוּלוֹת לְהִינָּטֵל כְּאַחַת, הַמַּיִם שֶׁבֵּינֵיהֶן מְקוּדָּשִׁים. **פרק ה' הל' י'**

פרק ו' הַמְקַדֵּשׁ וְנָפַל[2]« קִידּוּשׁ עַל יָדוֹ אוֹ עַל הַצַּד וְאַחַר כָּךְ נָפַל לַשּׁוֹקֶת[3]^•, פָּסוּל. [נָפַל מִן הַשְּׁפוֹפֶרֶת לַשּׁוֹקֶת^•, פָּסוּל][4]*. נָטַל[5]* מִן הַשְּׁפוֹפֶרֶת וְכִיסָּה, אוֹ שֶׁהֵגִיף אֶת הַדֶּלֶת, הַקִּידּוּשׁ כָּשֵׁר, וְהַמַּיִם פְּסוּלִים. זְקָפָהּ בָּאָרֶץ, פָּסוּל. לְתוֹךְ יָדוֹ, כָּשֵׁר, מִפְּנֵי שֶׁאֶיפְשָׁר[6]$•. **ב'** הָיָה קִידּוּשׁ צָף עַל פְּנֵי הַמַּיִם, רְ' מֵאִיר וּרְבִּי {א} שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: נוֹטֵל וּמְקַדֵּשׁ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: כָּל {שנ} שֶׁנָּגַע בַּמַּיִם, אֵין מְקַדְּשִׁין בּוֹ. **ג'** זָלַף אֶת הַמַּיִם וְנִמְצָא קִידּוּשׁ מִלְּמַטָּן, רְ' מֵאִיר וּרְבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: מְנַגֵּב וּמְקַדֵּשׁ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: כָּל שֶׁנָּגַע בַּמַּיִם, אֵין מְקַדְּשִׁין בּוֹ. **ד'** הַמְקַדֵּשׁ בַּשּׁוֹקֶת וְהַטָּפִיח[7]«#• בְּתוֹכָהּ, אַף עַל פִּי פִּיו$ צַר כָּל שֶׁהוּא, הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכוֹ מְקוּדָּשִׁים. ^[8] הָיָה סְפוֹג, הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכוֹ פְּסוּלִין. כֵּי־צַד יַעֲשֶׂה? זוֹלֵף עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ לַסְּפוֹג. נָגַע בַּסְּפוֹג, אַף עַל פִּי {ש} שֶׁהַמַּיִם צָפִים עַל גַּבָּיו כָּל שֶׁהֵן, פְּסוּלִין. **ה'** נָתַן אֶת[9]^ יָדוֹ[10]« אוֹ רַגְלוֹ אוֹ עֲלֵי יְרָקוֹת כְּדֵי שֶׁיַּעַבְרוּ הַמַּיִם לֶחָבִית, [פְּסוּלִין][11]*•. אִם[12]^• עֲלֵי קָנִים וַעֲלֵי אֱגוֹז, כְּשֵׁרִים. זֶה הַכְּלָל: דָּבָר שֶׁהוּא מְקַבֵּל טוּמְאָה, פָּסוּל. וְשֶׁאֵינוּ[13]« מְקַבֵּל טוּמְאָה, כָּשֵׁר. **ו'** הַמְפַנֶּה אֶת הַמַּעְיָן לְתוֹךְ הַגַּת, אוֹ לְתוֹךְ הַגְּבִי$, פְּסוּלִים לַזָּבִים וְלַמְצוֹרָעִים, וּלְקַדֵּשׁ מֵהֶן מֵי חַטָּאת מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נִתְמַלּוּ בַּכֶּלִי.

{**פרק ו'**} **הל' ו' פרק ז'**

חֲמִשָּׁה שֶׁמִּילּוּ חָמֵשׁ חָבִיּוֹת לְקַדְּשָׁן חֲמִשָּׁה קִידּוּשִׁין, וְנִמְלָכוּ לְקַדְּשָׁן קִידּוּשׁ אֶחָד, אוֹ[14]^ לְקַדְּשָׁן קִידּוּשׁ אֶחָד וְנִימְלָכוּ לְקַדְּשָׁן (קידוש)[15]* חֲמִשָּׁה קִידּוּשִׁין, הֲרֵי כּוּלָּם כְּשֵׁירִים. יָחִיד שֶׁמִּילָּא חָמֵשׁ חָבִיּוֹת לְקַדְּשָׁן חֲמִשָּׁה קִידּוּשִׁין, וְנִמְלַךְ לְקַדְּשָׁן קִידּוּשׁ אֶחָד, אֵין כָּשֵׁר אֶלָּא אַחֲרוֹן. לְקַדְּשָׁן קִידּוּשׁ אֶחָד וְנִמְלַךְ לְקַדְּשָׁן חֲמִשָּׁה קִידּוּשִׁין, אֵין כָּשֵׁר אֶלָּא זֶה שֶׁקִּידֵּשׁ רִאשׁוֹן. אָמְרוּ לְאֶחָד: קַדֵּשׁ לָךְ אֶת אֵילּוּ, אֵין כָּשֵׁר אֶלָּא רִאשׁוֹן. קַדֵּשׁ לִי אֶת אֵילּוּ, הֲרֵי כּוּלָּם כְּשֵׁרִים. **ב'** הַמְמַלֵּא בְּאַחַת יָדוֹ וְעָשָׂה[16]^ מְלָאכָה בְּאַחַת יָדוֹ, הַמְמַלֵּא לוֹ וּלְאַחֵר, אוֹ שֶׁמִּילָּא לִשְׁנַיִם כְּאַחַת, שְׁנֵיהֶם פְּסוּלִין, שֶׁהַמְּלָאכָה פוֹסֶלֶת בְּמִילּוּי, בֵּין לוֹ וּבֵין[17]^ לְאַחֵר. **ג'** הַמְקַדֵּשׁ בְּאַחַת יָדוֹ וְעוֹשֶׂה מְלָאכָה בְּאַחַת יָדוֹ, אִם לוֹ, פָּסוּל. וְאִם לְאַחֵר, כָּשֵׁר. הַמְקַדֵּשׁ לוֹ וּלְאַחֵר, שֶׁלּוֹ פָּסוּל, וְשֶׁלְּאַחֵר כָּשֵׁר. הַמְקַדֵּשׁ לִשְׁנַיִם כְּאַחַת, שְׁנֵי[הֶ]ם[18]* כְּשֵׁרִים. **ד'** קַדֵּשׁ לִי וַאֲקַדֵּשׁ לָךְ, הָרִאשׁוֹן כָּשֵׁר. מַלֵּא לִי וַאֲמַלֵּא לָךְ, הָאַחֲרוֹן[19]« כָּשֵׁר. קַדֵּשׁ לִי וַאֲמַלֵּא לָךְ, שְׁנֵיהֶם כְּשֵׁרִים. מַלֵּא לִי וַאֲקַדֵּשׁ לָךְ, שְׁנֵיהֶם פְּסוּלִין. **ה'** הַמְמַלֵּא לוֹ וְלַחַטָּאת, מְמַלֵּא אֶת שֶׁלּוֹ תְּחִילָּה וְקוֹשְׁרוֹ בְּאֶסָל וְאַחַר כָּךְ מְמַלֵּא *[20] אֶת שֶׁלַּחַטָּאת [אִם מִילֵּא אֶת שֶׁלַּחַטָּאת][21]* תְּחִילָּה וְאַחַר כָּךְ (מ)מִלֵּא[22]*# אֶת שֶׁלּוֹ, פָּסוּל[23]«. נוֹתֵן[24]« אֶת שֶׁלּוֹ לְאַחֲרָיו וְאֶת שֶׁלַּחַטָּאת לְפָנָיו. וְאִם נָתַן אֶת שֶׁלַּחַטָּאת לְאַחֲרָיו, פָּסוּל«. הָיוּ שְׁנֵיהֶם שֶׁלַּחַטָּאת, נוֹתֵן« אֶחָד לְפָנָיו וְאֶחָד לְאַחֲרָיו, כָּשֵׁר, מִפְּנֵי {א} שֶׁאֵיפְשָׁר[25]«•. **ו'** הַמּוֹלִיךְ אֶת הַחֶבֶל בְּיָדוֹ: {א} לְדַרְכּוֹ, כָּשֵׁר. וְשֶׁלֹּא לְדַרְכּוֹ, פָּסוּל«. זֶה הָלַךְ לְיַבְנֶה[26]* שְׁלֹשָׁה מוֹעֲדוֹת, וּבַמּוֹעֵד הַשְּׁלִישִׁי[27]« הִכְשִׁירוּ לוֹ הוֹרָיוֹת[28]^• שָׁעָה. **ז'** הַמְכַנֵּן אֶת הַחֶבֶל עַל יָד [עַל יָד][29]*, כָּשֵׁר. וְאִם[30]^ כִּינְּנוֹ בָּאַחֲרוֹנָה, פָּסוּל. אָמְרוּ רְ' יוֹסֵה: לָזֶה הִכְשִׁירוּ הוֹרָיַית שָׁעָה. **ח'** הַמַּצְנִיעַ אֶת הֶחָבִית שֶׁלֹּא תִישָּׁבֵר, אוֹ שֶׁכְּפָיָיהּ עַל פִּיהָ עַל מְנָת לְנַגְּבָהּ לְמַלּוֹת[31]«

---

[1] קיי הכתיב כלפנינו ושמא צריך לנקד אחרת את אות "ס". ק: "בַגִּיפְּסֵיס/ם".
[2] ק+קיי כלפנינו. קס נוסף: "ש". וצ"ע.
[3] ק+קיי: "עַל הַשּׁוֹקֶת". וכן בסמוך.
[4] הסופר השמיט מחמת הדומות "פסול-פסול" ולאחר מכן הוא עצמו(?) או אחד הסופרים(?) או מגיה קדום(?) השלים את ההשמטה בשוליים שבראש העמוד. מגיה מאוחר יותר(?) רצה לשים את ההשלמה בסמוך למקום ההשמטה ולפיכך גירד בחוזקה את ההשלמה שבראש העמוד והשלים בשוליים בסמוך לשורה אלא שבגלל זה הסתבך ושינה את מיקום ההשמטה. התיקון התבצע כך: גירד את המילה "נטל" שכתב הסופר כהוגן, וכתב על גבי המחק "נפל" ולאחר מכן השלים: "מן השפופרת לשוקת פסול נטל". הטקסט שלאחר התיקון הוא נכון אך כבר לא ברור מיקום טעות הסופר וגם מחק מילה שלמה שכתב הסופר והחליפה במילה אחרת שזה שיבוש שלא היה בו צורך כלל אלא היה יכול לכתוב בשוליים "נפל".
[5] זהו נוסח סופר פרמה, וכן ק+קיי. מגיה מחק מילה זו וכתב תחתיה "נפל" כדי להשלים השמטה של הסופר. וראו בהערה הקודמת.
[6] כך בשלושת כתבי היד, וכמעט בטוח שהכוונה היא: "שֶׁאֵי אֶפְשָׁר".
[7] קס: "והיטפי". קיי+קנ: "וְהַטָּפִי".
[8] ק+קיי נוסף: "וְאִם/אם".
[9] ק+קיי ליתא: "את".
[10] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ידיו".
[11] נתלה בין השורות, ספק בידי מי. וכן ק+קיי איתא.
[12] ק+קיי ליתא: "אם".
[13] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ושאינ?ן?".
[14] ק+קיי ליתא: "או".
[15] נכתב בטעות וסומן למחיקה בקו, אולי בידי הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
[16] ק+קיי: "וְעוֹשֶׂה".
[17] ק+קיי: "בֵּין" (קיי: "בן".)
[18] אות "ה" נתלתה בידי מגיה. וכן ק+קיי איתא.
[19] קיי כלפנינו. ק: יש השמטה מחמת הדומות.
[20] במשפט הבא הסופר השמיט מחמת הדומות. ההשמטה הושלמה בשני אופנים בידי שני מגיהים, ולאחר מכן אחת ההשלמות נמחקה, וכדלהלן: מגיה שלכאורה קדום, השלים כאן בשוליים "אֶת שֶׁלַּחַטָּאת. אִם מִילֵּא", ולפי זה השמטת הסופר היא "ממלא-מילא" שזה לא מסתבר. האם מגיה זה הגיה לאחר התיקון הטוב יותר של המגיה השני המופיע בשורה הבאה???? וצ"ע.
[21] מגיה השלים כהוגן בשוליים (בתוספת המילה "תחילה" המראה להיכן יש לחזור), וסימן כאן כהוגן את מקום ההשמטה הנכון "שלחטאת-שלחטאת". לאחר מכן ההשלמה נמחקה בגירוד חזק, ולא ברור לי האם קדמה להשלמה שהשלים המגיה השני או לא. וצ"ע.
[22] סופר פרמה כתב "ממלא" ואולי זו טעות נוספת מחמת הדומות. וצ"ע. המגיה הראשון(?) הנ"ל העביר קו מחיקה על אות "מ" הראשונה וניקד: "מִלֵּא". ק: "מִילֵּא". קיי: "מלא".
[23] קיי+קנ כלפנינו. קס: "פסל". וכן בכולם להלן.
[24] קיי+קנ כלפנינו. קס: "נתן". וכן להלן.
[25] ק כלפנינו, וכוונת הדברים: "שאי אפשר" אלא שבדיבור נשמע כמילה אחת. קיי: "שאי אפשר".
[26] ק+קיי כלפנינו. כנראה שסופר פרמה התחיל לכתוב "ליונ" ואחר כך תיקן אות "ו" להיות "ב" ולצורך כך מחק אות "נ" וכתבה שוב לאחר מכן.
[27] ק כלפנינו. קיי: "שלישי".
[28] ק +קיי: "הוֹרָיַית".
[29] נוסף בשוליים בידי מגיה. ק איתא, קיי ליתא.
[30] קנ כלפנינו. קס+קיי: "אם".
[31] ק כלפנינו. קיי: "למלאת".

בָּהּ, כָּשֵׁר. לְהוֹלִיךְ בָּהּ אֶת הַקִּידּוּשׁ, פָּסוּל. הַמְפַנֶּה חֲרָשִׁים[1]*«# מִתּוֹךְ הַשּׁוֹקֶת[2]« בִּשְׁבִיל {שת} שֶׁתַּחֲזִיק מַיִם הַרְבֵּה, כְּשֵׁירִים. « בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא יְהוּא מְעַכְּבִין אוֹתוֹ בְשָׁעָה שֶׁהוּא זוֹלֵף אֶת הַמַּיִם, פָּסוּל. [ט'][3]* מִי שֶׁהָיוּ מֵימָיו עַל כְּתֵיפוֹ {א} וְהוֹרָה הוֹרָיָה, וְהֶרְאָה לַאֲחֵרִים אֶת הַדֶּרֶךְ, הָרַג נָחָשׁ וְעַקְרָב, וְנָטַל[4]^• אֳכָלִים לְהַצְנִיעָן, פָּסוּל. אֳכָלִין לְאוֹכְלָן, כָּשֵׁר. נָחָשׁ[5]^ וְעַקְרָב^ שֶׁהָיוּ מְעַכְּבִין אוֹתוֹ, כָּשֵׁר. אָמַרוּ* רְ'* יְהוּדָה: זֶה הַכְּלָל:[6]« דָּבָר שֶׁהוּא מִשֵּׁם מְלָאכָה, בֵּין עָמַד וּבֵין[7]^ שֶׁלֹּא עָמַד, פָּסוּל. וְדָבָר שֶׁאֵינוּ מִשֵּׁם מְלָאכָה, אִם עָמַד, [פָּסוּל][8]*. וְאִם[9]^ לֹא עָמַד, כָּשֵׁר. **י'** הַמּוֹסֵר[10]^ מֵימָיו לַטָּמֵא, פְּסוּלִים. {ולטה} וְלַטָּהוֹר, כְּשֵׁרִים. רְ' אֱלְעָזָר[11]«• אוֹמֵרו: אַף לַטָּמֵא כְּשֵׁרִים, אִם לֹא עָשׂוּ הַבְּעָלִים מְלָאכָה. **יא'** שְׁנַיִם שֶׁהָיוּ מְמַלִּין לַחַטָּאת, {והגב} וְהִגְבִּיהוּ זֶה עַל זֶה וְנָטַל זֶה לָזֶה קוֹצוֹ, {בקיד} בְּקִידּוּשׁ אֶחָד, כָּשֵׁר. וּבִשְׁנֵי[12]« קִידּוּשִׁים, פָּסוּל. רְ' יוֹסֵה אוֹמֵרו: אַף בִּשְׁנֵי קִידּוּשִׁים כָּשֵׁר, אִם[13]«• הִתְנוּ בֵינֵיהֶן. **יב'** הַפּוֹרֵץ עַל מְנָת לִגְדּוֹר, כָּשֵׁר. וְאִם[14]^ גָּדַר, פָּסוּל. הָאוֹכֵל עַל מְנָת לִקְצוֹת, כָּשֵׁר. וְאִם^ קָצָה, פָּסוּל[15]**•. הָיָה אוֹכֵל וְהוֹתִיר וְזָרַק מַה שֶּׁבְּיָדוֹ לְתַחַת[16]^ הַתְּאֵנָה אוֹ לְתַחַת[17]^• הַמּוּקְצֶה בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא יֹאבַד, פָּסוּל.

{פרק ז'} **הל' יב'** **פרק ח'**

שְׁנַיִם שֶׁהָיוּ שׁוֹמְרִים אֶת הַשּׁוֹקֶת, וְנִיטְמָא[18]^ אֶחָד מֵהֶן, כְּשֵׁירִים, מִפְּנֵי שֶׁהֵן בִּרְשׁוּתוֹ שֶׁלַּשֵּׁינִי. טָהַר, וְנִיטַמָּא שֵׁינִי, כְּשֵׁירִים, {א} מִפְּנֵי שֶׁהֵן בִּרְשׁוּתוֹ שֶׁלָּרִאשׁוֹן. נִיטְמְאוּ[19]« שְׁנֵיהֶם כְּאַחַת, פְּסוּלִין. **ב'** עָשָׂה אֶחָד מֵהֶן מְלָאכָה, כְּשֵׁירִין, מִפְּנֵי שֶׁהֵן בִּרְשׁוּתוֹ שֶׁלַּשֵּׁינִי. עָמַד, וְעָשָׂה הַשֵּׁינִי[20]« מְלָאכָה, {כישירי} כְּשֵׁרִין, מִפְּנֵי[21]« שֶׁהֵן בִּרְשׁוּתוֹ שֶׁלָּרִאשׁוֹן. וְאִם[22]^ עָשׂוּ שְׁנֵיהֶן כְּאַחַת, פְּסוּלִין. **ג'** הַמְקַדֵּשׁ מֵי חַטָּאת, לֹא יִנְעוֹל[23]^ הַסַּנְדָּל. שֶׁאִם נָפְלוּ {א} מַשְׁקִים עַל הַסַּנְדָּל, נִיטַמָּא וְטִימְּאָהוּ[24]«•. הֲרֵי זֶה אוֹמֵרו: מְטַמְּאֶיךָ[25]« לֹא טִימְּאוּנִי וְאַתָּה {טימ} טִימֵּאתָנִי. **ד'** נָפְלוּ מַשְׁקִים עַל בְּשָׂרוֹ, טָהוֹר. נָפְלוּ עַל כְּסוּתוֹ, נִיטַמֵּאת[26]« וְטִימְּאַתּוּ. הֲרֵי זֶה אוֹמֵרו: מְטַמְּאֶיךָ לֹא טִימְּאוּנִי וְאַתָּה טִימֵּאתָנִי. **ה'** הַשּׂוֹרֵף פָּרָה, וּפָרִים[27]*, {ושע}[28]* וְהַמְשַׁלֵּחַ אֶת הַשָּׂעִיר, מְטַמֵּא[29]«#• בְּגָדִים. פָּרָה וּפָרִים וְשָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ עַצְמָן אֵינָן {מט} מְטַמְּאִין[30]«#• בְּגָדִים. הֲרֵי זֶה אוֹמֵרו: מְטַמְּאֶיךָ לֹא טִימְּאוּנִי וְאַתָּה טִימֵּאתָנִי. [31]^• הָאוֹכֵל מִנִּבְלַת הָעוֹף הַטָּהוֹר וְהִיא בְּבֵית הַבְּלִיעָה, מְטַמֵּא[32]«#• בְגָדִים. וּנְבֵלָה[33]« עַצְמָהּ אֵינָהּ מְטַמָּא [בְגָדִים][34]*. הֲרֵי זֶה אוֹמֵרו: מְטַמְּאֶיךָ לֹא טִימְּאוּנִי, וְאַתָּה טִימֵּאתָנִי. **ו'** כָּל וְלַד הַטְּמָאוֹת אֵינוּ מְטַמֵּא כֵלִים, אֶלָּא מַשְׁקֶה. נִיטַמָּא מַשְׁקֶה, טִימְּאָן. הֲרֵי זֶה אוֹמֵרו: מְטַמְּאֶיךָ לֹא טִימְּאוּנִי וְאַתָּה טִימֵּאתָנִי. **ז'** אֵין כְּלִי חֶרֶשׂ מְטַמֵּא חֲבֵירוֹ, אֶלָּא מַשְׁקֶה. נִיטַמָּא מַשְׁקֶה, טִימָּהוּ[35]«. הֲרֵי זֶה אוֹמֵרו: מְטַמְּאֶיךָ לֹא טִימְּאוּנִי וְאַתָּה טִימֵּאתָנִי. **ח'** כָּל הַפּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה, מְטַמֵּא אֶת[36]« הַמַּשְׁקִים« לִהְיוֹת תְּחִילָּה, לְטַמֵּא אֶחָד וְלִפְסוֹל אֶחָד, חוּץ מִטְּבוּל יוֹם. הֲרֵי זֶה אוֹמֵרו: מְטַמְּאֶיךָ לֹא טִימְּאוּנִי וְאַתָּה טִימֵּאתָנִי. **ט'** כָּל הַיַּמִּים כַּמִּקְוֶה, שֶׁנֶּאֱמַרו[37]°: "וּלְמִקְוֵה הַמַּיִם קָרָא יַמִּים", דִּבְרֵיו רְ' מֵאִיר. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵרו: הַיָּם הַגָּדוֹל כַּמִּקְוֶה, לֹא נֶאֱמַר "יַמִּים", אֶלָּא שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מִינֵי יַמִּים הַרְבֵּה. רְ' יוֹסֵה אוֹמֵרו: כָּל הַיַּמִּים מְטַהֲרִין בְּזוֹחֲלִין, וּפְסוּלִים לַזָּבִים {ולמצור?ע?} וְלַמְצוֹרָעִים וּלְקַדֵּשׁ מֵהֶן[38]« מֵי חַטָּאת. **י'** מַיִם[39]^ הַמּוּכִּים, פְּסוּלִין[40]«. וְאֵילוּ[41]^ הֵן הַמּוּכִּים, הַמּוֹלְחִים[42]* וְהַפּוֹשְׁרִים. מַיִם[43]^ הַמְכַזְּבִים, פְּסוּלִין.

---

1 ק כלפנינו. קיי הכתיב: "חרסים". ואות "ר" מתוקנת בפרמה כנראה בידי הסופר (האם מאות "ד"?), וכמו כן אות "ש" מנוקדת בנקודה שמאלית.
2 קיי כלפנינו. ק נוסף: "אִם". וכן בסמוך.
3 הסופר(?) הוסיף בשוליים. וכן ק+קיי איתא.
4 קנ כלפנינו. קס+קיי: "נטל".
5 ק+קיי: "הַנָּחָשׁ וְהָעַקְרָב".
6 קיי כלפנינו. ק נוסף: "כָּל".
7 ק+קיי: "בֵּין".
8 הושלם בין השורות, האם באופן שונה (?"פטור"?)? ולאחר מכן נמחק, ונכתב בשוליים בידי מגיה: "פסול". וכן ק+קיי "פסול". וצ"ע.
9 ק+קיי: "אִם".
10 ק+קיי נוסף: "אֶת".
11 ק כלפנינו. קיי: "אֱלִיעֶזֶר".
12 ק כלפנינו. קיי: "בשני".
13 ק+קיי כלפנינו, אלא שייתכן שבקאופמן נראה שהמילים "אם התנו ביניהן" הן תוספת. וצ"ע.
14 ק+קיי: "אִם". וכן בסמוך.
15 סופר פרמה כתב "פטור" ולאחר מכן תוקן כלפנינו אולי ביד הסופר עצמו(?). ק+קיי: "פסול".
16 ק+קיי: "תַּחַת".
17 ק+קיי: "לְתוֹךְ".
18 ק+קיי: "נִיטַּמָּא".
19 קיי כלפנינו. ק: "נִיטַמּוּ".
20 קיי כלפנינו. ק: "שֵׁנִי".
21 קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "מפני".
22 ק+קיי ליתא: "ואם".
23 ק+קיי נוסף: "אֶת".
24 קיי כלפנינו. ק: "וְטִימּוּהוּ".
25 קיי כלפנינו. ק הכתיב בכולם או ברובם חסר: "מְטַמֶּיךָ/טִימּוּנִי" וכדומה. ולא אעיר על כך יותר.
26 קיי כלפנינו. ק: "נִיטַמָּא". וצ"ע.
27 ק+קיי כלפנינו. ייתכן שאות "פ" מתוקנת בידי סופר פרמה.
28 שומר שורה שלא כמילה הבאה. ק+קיי כמילה הבאה.
29 קיי כלפנינו. קס: "מטמין" קנ: "מִיטַמִּין".
30 קיי "מטמאין". קס: "מיטמין" קנ: "מְטַמִּין".
31 ק+קיי מתחילה כאן הלכה "ו".
32 קס+קיי כלפנינו. קנ: "מִיטַמֵּא".
33 ק: "[וְ]הַנְּבֵלָה". קיי: "נבלה".
34 נתלה בין השורות, ספק אם בידי הסופר. וכן ק+קיי איתא.
35 ק כלפנינו. קיי הכתיב: "טימאהו".
36 ק+קיי: "מְטַמֵּא מַשְׁקִים".
37 בראשית א'
38 קיי כלפנינו. ק ליתא: "מהן".
39 ק+קיי: "הַמַּיִם".
40 קיי+קנ כלפנינו. קס: "פוסלין".
41 ק+קיי: "אֵלּוּ".
42 ק+קיי כלפנינו. וייתכן שאות "ח" מתוקנת בידי סופר פרמה.
43 ק+קיי: "הַמַּיִם".

וְאֵילוּ^[1] הֵן הַמְכַזְּבִים, הַמְכַזְּבִים בְּאֶחָד«[2]• בַּשָּׁבוּעַ.
הַמְכַזְּבִים בְּפוֹלְמְסִיוֹת«[3]# וּבִשְׁנֵי בִּיצָּרוֹן^[4]•, כְּשֵׁירִים.
רְ' יְהוּדָה פּוֹסֵל. **י"א'** מֵי קוֹדְמִיוֹן«[5]• וּמֵי {פי}
פֵּיגָה$, פְּסוּלִין, מִ>פְּנֵ<י[6]* שֶׁהֵן מֵי«[7]• בֵּצִּים«#•. מֵי יַרְדֵּן^[8] וּמֵי
יַרְמוּךְ«[9], פְּסוּלִין, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מִינֵי^[10]• תַעֲרוֹבֶת^[11].
וְאֵילוּ הֵן מִינֵי^• תַעֲרוֹבֶת^, אֶחָד כָּשֵׁר וְאֶחָד
פָּסוּל, וְנִתְעָרְבוּ. שְׁנַיִם«[12]• כְּשֵׁירִין וְנִתְעָרְבוּ,
כְּשֵׁירִין. רְ' יְהוּדָה פּוֹסֵל. **י"ב'** בְּאֵר אַחְאָב
וּמְעָרַת«[13]• פַּנְיָיס, כְּשֵׁירָה. הַמַּיִם שֶׁנִּשְׁתַּנּוּ {ושי}
וְשִׁינּוּיָין מֵחֲמַת עַצְמָן*[14], כְּשֵׁירִים. אַמַּת הַמַּיִם
הַבָּאָה מֵרָחוֹק, כְּשֵׁירָה, וּבִלְבַד שֶׁיִּשְׁמְרֶנָּה {ש}
שֶׁלֹּא יַפְסִיקֶנָּה אָדָם. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵר: הֲרֵי הִיא
בְּחֶזְקָתָהּ«[15]• - מוּתֶּרֶת. **י"ג'** בְּאֵר שֶׁנָּפַל לְתוֹכָהּ
חַרְסִית אוֹ אֲדָמָה, יַמְתִּין לָהּ עַד שֶׁתַּצִּיל«[16]#•, דִּבְרֵי«[17]
רְ' יִשְׁמָעֵאל. רְ' עֲקִיבָה אוֹמֵר: אֵינוֹ צָרִיךְ {להמת}
לְהַמְתִּין. {פרק ח'} **הל' י"ג'^[18]**

פרק ט' צְלוֹחִית שֶׁנָּפַל לְתוֹכָהּ&
מַיִם כָּל שֶׁהֵן, רְ' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יַזֶּה שְׁתֵּי הַזָּיוֹת.
וַחֲכָמִים פּוֹסְלִין. יָרַד לְתוֹכָהּ טַל, רְ' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר:
יַנִּיחֶנָּה בַחַמָּה וְהַטַּל עוֹלֶה. וַחֲכָמִים פּוֹסְלִין. נָפַל
לְתוֹכָהּ מַשְׁקִים וּמֵי פֵירוֹת, יְיעָרֶה וְצָרִיךְ
לְנַגֵּב. דְּיוֹ, קוֹמוּס«[19], וְקָלְקַנְתּוֹס, וְכָל דָּבָר שֶׁהוּא
רוֹשֵׁם, יְיעָרֶה וְאֵין^[20] צָרִיךְ לְנַגֵּב. **ב'** נָפַל
לְתוֹכָהּ שְׁקָצִים וּרְמָסִים וְנִתְבַּקָּעוּ, וְנִשְׁתַּנּוּ^[21]•
מַרְאֵיהֶן, פְּסוּלִין. חַפוּשִׁית**[22], בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ
פּוֹסֶלֶת, מִפְּנֵי שֶׁהִיא כִשְׁפוֹפֶרֶת. רְ' שִׁמְעוֹן
וְרִבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמְרִים: הַדִּירָא^[23] וְהַכִּנָּא^[24]
שֶׁבַּתְּבוּאָה כְּשֵׁירִים, מִפְּנֵי שֶׁאֵין בָּהֶן לֵחָה.
ג' שָׁתַת מֵהֶן בְּהֵמָה אוֹ חַיָּה, פְּסוּלִין.
כָּל הָעוֹפוֹת פּוֹסְלִין«[25], חוּץ מִן הַיּוֹנָה, מִפְּנֵי {א}
שֶׁהִיא מוֹצֶצֶת. וְכָל^[26] הַשְּׁרָצִים אֵינָן«[27] פּוֹסְלִין,
חוּץ מִן הַחוּלְדָּה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא מַלֶּקֶת«[28]#•. רַבָּן
גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אַף הַנָּחָשׁ, מִפְּנֵי«[29]• שֶׁהוּא«[30] מֵקִיא. רְ'
אֱלִיעֶזֶר«[31]• אוֹמֵר: אַף הָעַכְבָּר. **ד'** הַחוֹשֵׁב
עַל מֵי חַטָּאת לִשְׁתּוֹתָן«[32], רְ' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר«[33]•: פָּסַל.
רְ' יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: ?כְּ?שֶׁיַּטֶּה**[34]«#•. אָמַר* רְ'* יוֹסֵה, בְּמֵי# דְבָרִים
אֲמוּרִים, בְּמַיִם שֶׁאֵינָן מְקוּדָּשִׁים. אֲבָל בְּמַיִם
מְקוּדָּשִׁים, רְ' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: כְּשֶׁיַּטֶּה«#. וְרִבִּי^[35] יְהוֹשֻׁעַ
אוֹמֵר: כְּשֶׁיִּשְׁתֶּה. וְאִם^[36] גִּרְגֵּר, כָּשֵׁר. **ה'** מֵי
חַטָּאת שֶׁנִּפְסָלוּ, לֹא יְגַבְּלֵם בַּטִּיט, שֶׁלֹּא {יעש}
יַעֲשֵׂם תַּקָּלָה לַאֲחֵרִים«[37]. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵר: בָּטְלוּ. פָּרָה
שֶׁשָּׁתָת מֵי חַטָּאת, בְּשָׂרָהּ טָמֵא מֵעֵת לְעֵת. רְ'
יְהוּדָה אוֹמֵר: בָּטְלוּ«[38] בְּמֵעֶיהָ. **ו'** מֵי חַטָּאת
וְאֵפֶר חַטָּאת, לֹא יַעֲבִירֵם בַּנָּהָר וּבִסְפִינָה, וְלֹא
יְשִׁיטֵם עַל פְּנֵי הַמַּיִם, וְלֹא יַעֲמוֹד בְּצַד זֶה
וְיִזְרְקֵם בְּצַד«[39]• זֶה. אֲבָל עוֹבֵר הוּא בַּמַּיִם עַד
צַוָּארוֹ. עוֹבֵר הוּא הַטָּהוֹר«[40] לַחַטָּאת וּבְיָדוֹ כְּלִי
רֵיקָם טָהוֹר^[41] לַחַטָּאת, וּמַיִם^[42]• שֶׁאֵינָן מְקוּדָּשִׁין.
ז' אֵפֶר כָּשֵׁר שֶׁנִּתְעָרַב בְּאֵפֶר מִקְלָה«[43]#•,
הוֹלְכִין אַחַר הָרוֹב לְטַמֵּא, וְאֵין מְקַדְּשִׁין בּוֹ.
רְ' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מְקַדְּשִׁין בְּכוּלּוֹ. **ח'** מֵי
חַטָּאת שֶׁנִּפְסָלוּ, מְטַמִּין«[44] אֶת הַטָּהוֹר לִתְרוּמָה,
בְּיָדָיו וּבְגוּפוֹ. וְאֶת«[45]• הַטָּהוֹר לַחַטָּאת, לֹא«[46] בְיָדָיו
וְלֹא בְגוּפוֹ. **ט'** נִיטַמּוּ, מְטַמִּין אֶת הַטָּהוֹר
לִתְרוּמָה בְּיָדָיו וּבְגוּפוֹ. וְאֶת« הַטָּהוֹר לַחַטָּאת,
(בידו) [בְּיָדָיו]**[47]#, אֲבָל לֹא בְגוּפוֹ. **[48] אֵפֶר כָּשֵׁר שֶׁנְּתָנוֹ עַל
גַּבֵּי הַמַּיִם שֶׁאֵינָן רְאוּיִן לְקַדֵּשׁ, מְטַמִּין« אֶת
יְדֵי הַטָּהוֹר^[49] לִתְרוּמָה, «[50]• וְאֶת« יְדֵי^[51]• הַטָּהוֹר לַחַטָּאת,
לֹא בְיָדָיו וְלֹא בְגוּפוֹ.
{פרק ט'} **הל' ט'«[52]•** **פרק י'**
כָּל הָרָאוּי לִיטַּמֵּא מִדְרָס, מַדָּף לַחַטָּאת,
בֵּין טָמֵא בֵּין«[53] טָהוֹר. וְאָדָם, כַּיּוֹצֵא בוֹ. וְכָל^[54]
הָרָאוּי לִיטַּמֵּא טְמֵא מֵת, בֵּין טָמֵא בֵּין« {ט}
טָהוֹר, רְ' <אֶ>לִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֵינוֹ מַדָּף. רְ' יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר:
מַדָּף. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: הַטָּמֵא, מַדָּף. וְהַטָּהוֹר, אֵינוֹ
מַדָּף. **ב'** הַטָּהוֹר לַחַטָּאת שֶׁנָּגַע {ב}
בְּמַדָּף, טָמֵא. לָגִין שֶׁלַּחַטָּאת שֶׁנָּגַע בְּמַדָּף,
טָמֵא. הַטָּהוֹר לַחַטָּאת שֶׁנָּגַע בְּאוֹכָלִים«[55]
וּבְמַשְׁקִין, בְּיָדוֹ, טָמֵא. וּבְרַגְלוֹ, טָהוֹר. הֱסִיטָן {ב}

---

[1] ק+קיי: "אֱלוּ".
[2] ק: "אַחַת". קיי: "אחד".
[3] קיי כלפנינו. בקאופמן אות "מ" מנוקדת בצירי מפני שיש שם "י" אחריה.
[4] ק+קיי: "בַצְּרוּת" (ניקוד קן).
[5] קס+קיי: "קורמיון". קן: "קֵירַמְיוֹן".
[6] השלמתי לפי ק+קיי.
[7] קיי כלפנינו: "מי בצים". ק: "[מי] בֵיצִים" (ניקוד קן). ושמא בפרמה זו מילה אחת "מיבצים". וצ"ע.
[8] ק+קיי: "הַיַּרְדֵּן".
[9] קיי כלפנינו. ק: "הַיַּרְמוּךְ".
[10] ק+קיי: "מֵיי". וכן בסמוך.
[11] ניקדתי לפי הכתיב בפרמה. ק+קיי: "תַּעֲרוּבוֹת" (ניקוד קן). וכן בסמוך.
[12] ק כלפנינו. קיי: "שְׁנֵיהֶם".
[13] קיי+קן כלפנינו. קס: "וּמְעָרוֹת".
[14] ק+קיי כלפנינו. אות "ן" תוקנה בידי הסופר מאות "ה".
[15] ק: "בְחֶזְקָתָהּ". קיי: "כחזקת".
[16] קן כלפנינו. קס+קיי: "שתצל". ושמא יש לנקד: "שֶׁתַּצִּיל".
[17] קיי+קן כלפנינו. קס כתב: "ר' ישמעאל אומ'" במקום "דברי ר' ישמעאל".
[18] ק+קיי: "יד" מפני שנוספה הלכה לעיל "האוכל מנבלת" שבאמצע הלכה ה'.
[19] קן כלפנינו. קיי: "וקומוס". קס בטעות: "קולמוס".
[20] ק+קיי: "וְאֵינוּ".
[21] ק+קיי: "אוֹ שֶׁנִּשְׁתַּנּוּ".
[22] הסופר כתב "חפושין" ותיקן אות "ן" להיות "ת". קס: "חיפושית". קיי+קן: "חַפּוּשִׁית" (ניקוד קן).
[23] ק+קיי בסיומת "ה".
[24] ק+קיי בסיומת "ה".
[25] קיי+קן כלפנינו. קס: "פסולין". וכן בסמוך.
[26] קן כלפנינו. קס+קיי: "כל".
[27] קיי כלפנינו. ק: "אֵין".
[28] ניקדתי כפי הנראה לי. קן כלפנינו אך ניקד "מְלַקֶּת". קס+קיי: "מלקה".
[29] קיי כלפנינו. ק ליתא: "מפני".
[30] קיי+קן כלפנינו. קס: "שהיא".
[31] קיי כלפנינו ("ליעזר"). ק: "אֶלְעָזָר".
[32] קיי+קן כלפנינו. קס: "ולשתותן".
[33] קיי+קן כלפנינו. קס ליתא: "אומר".
[34] האות הראשונה ספק "ב/כ". וניקדתי לפי הנראה לי. ק: הכתיב כלפנינו. אך קן ניקד "כְּשֶׁיִּטֶּה". קיי: "כשייטה". וכן בסמוך. וצ"ע.
[35] קן כלפנינו. קס+קיי: "רבי".
[36] ק+קיי: "אִם".
[37] קיי+קן כלפנינו. קס: "לאחרונים".
[38] קיי+קן כלפנינו. קס: "בטל".
[39] ק כלפנינו. קיי: "לצד".
[40] קיי כלפנינו. ק: "טָהוֹר".
[41] ק+קיי: "הַטָּהוֹר".
[42] ק+קיי: "בְּמַיִם".
[43] קיי הכתיב כלפנינו, ושמא צריך לנקד אות "מ" בפתח. ק: "מִיקְלָה".
[44] קן כלפנינו. קס: "מיטמין" (וברור שקרא כלפנינו כלומר אות "י" כניקוד שווא/צירי/סגול) קיי: "מטמאים". וכן להלן.
[45] קן כלפנינו. קס ליתא: "ואת". קיי: "את". וכן פעמיים להלן.
[46] קיי+קן כלפנינו. קס: "ולא".
[47] תוקן באמצעות ניקוד אות "ד" בפתח, ספק אולי בידי הסופר. וכן ק+קיי: "בְּיָדָיו".
[48] מגיה הוסיף בשוליים סימן הלכה "י". וכן ק+קיי. אך סופר פרמה כתב בסיכום הפרק "ט".
[49] קן כלפנינו. קס+קיי: "טהור".
[50] ק כלפנינו. קיי נוסף: "בידיו ובגופו".
[51] קן כלפנינו. קס+קיי ליתא "ידי". ושני הנוסחים נידונו בראשונים.
[52] קיי: "י" מפני שנוסף סימן הלכה לעיל "אפר כשר". ק: פרק זה נראה כמחובר לפרק הבא, ולכן אין סיכום הלכות לפרק זה. וצ"ע.
[53] קיי כלפנינו. ק: "וּבֵין". וכן להלן.
[54] ק+קיי: "כָּל".
[55] ק: "בְּמַאֲכָלִים". קיי: "באכלים".

בְּיָדוֹ, רְ' יְהוֹשֻׁעַ מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. **ג'** קְלַל שֶׁלַּחַטָּאת שֶׁנָּגַע בַּשֶּׁרֶץ, טָהוֹר. נְתָנוֹ עַל גַּבָּיו, רְ' אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר, וַחֲכָמִוים{מטמא} מְטַמְּאִין. «[1] נָגַע בָּאֳכָלִים וּבְמַשְׁקִים וּבְכִתְבֵי הַקּוֹדֶשׁ^[2], טָהוֹר. נְתָנוֹ עַל גַּבֵּיהֶן, רְ' יוֹסֵה מְטַהֵר, וַחֲכָמִוים מְטַמִּין. **ד'** הַטָּהוֹר«[3] לַחַטָּאת {שנג} שֶׁנָּגַע בַּתַּנּוּר, בְּיָדוֹ, טָמֵא. וּבְרַגְלוֹ, טָהוֹר. הָיָה עוֹמֵד עַל גַּבֵּי הַתַּנּוּר«[4] וּפָשַׁט יָדוֹ חוּץ לַתַּנּוּר, וְהַלָּגִין בְּתוֹכָהּ$, וְכֵן הָאֶסֶל שֶׁהוּא נָתוּן«[5] עַל גַּבֵּי הַתַּנּוּר וּבִשְׁנֵי^[6]• קְלָלוֹת, אֶחָד מִיכָּן וְאֶחָד מִיכָּן, רְ' עֲקִיבָה מְטַהֵר, וַחֲכָמִוים מְטַמִּין«[7]. **ה'** הָיָה עוֹמֵד חוּץ לַתַּנּוּר וּפָשַׁט יָדוֹ לַחַלּוֹן וְנָטַל^[8] אֶת הַלָּגִין וְהֶעֱבִירוֹ עַל גַּבֵּי הַתַּנּוּר«[9], רְ' עֲקִיבָה מְטַמֵּא, וַחֲכָמִוים מְטַהֲרִין. אֲבָל עוֹמֵד הוּא {הט} הַטָּהוֹר לַחַטָּאת עַל גַּבֵּי הַתַּנּוּר^[10] וּבְיָדוֹ כְּלִי רֵיקָן הַטָּהוֹר לַחַטָּאת, וּמַיִם^[11]• שֶׁאֵינָן מְקוּדָּשִׁין. **ו'** לָגִין שֶׁלַּחַטָּאת שֶׁנָּגַע בְּשֶׁלַּקּוֹדֶשׁ וְשֶׁלַּתְּרוּמָה«[12]•, שֶׁלַּחַטָּאת, טָמֵא. שֶׁלַּקּוֹדֶשׁ«[13] וְשֶׁלִּתְרוּמָה, טְהוֹרִין. שְׁנֵיהֶן בִּשְׁתֵּי יָדָיו, שְׁנֵיהֶן טְמֵאִין. שְׁנֵיהֶן בִּשְׁנֵי«[14] נְיָרוֹת&, שְׁנֵיהֶן טְהוֹרִין. שֶׁלַּחַטָּאת«[15] בַּנְּיָיר וְשֶׁלַּקּוֹדֶשׁ^[16]• בְּיָדוֹ, שְׁנֵיהֶן טְמֵאִין. שֶׁלִּתְרוּמָה בַּנְּיָיר {ושלחט} וְשֶׁלַּחַטָּאת בְּיָדוֹ, שְׁנֵיהֶם טְהוֹרִים. רְ' יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵרו: **[17] שֶׁלַּחַטָּאת, טָמֵא. הָיוּ נְתוּנִים עַל גַּבֵּי {הא} הָאָרֶץ וְנָגַע בָּהֶן, שֶׁלַּחַטָּאת, טָמֵא, וְשֶׁלַּ(קו)«[18]* קוֹדֶשׁ וְשֶׁלִּתְרוּמָה, טְהוֹרִין. הַסִּיטָן#[19], רְ' יְהוֹשֻׁעַ מְטַמֵּא, וַחֲכָמִוים מְטַהֲרִין. {פרק י'}

הל' ו' **פרק י"א**

צְלוֹחִית שֶׁהִנִּיחָהּ מְגוּלָּה, וּבָא וּמְצָאָהּ מְכוּסָּה, פְּסוּלָה. הִנִּיחָהּ מְכוּסָּה וּבָא וּמְצָאָהּ מְגוּלָּה, אִם יְכוּלָה הַחוּלְדָּה לִשְׁתּוֹת^[20]& מִמֶּנָּה, אוֹ נָחָשׁ כְּדִבְרֵיו^[21]• רַבָּן גַּמְלִיאֵלו, אוֹ שֶׁיָּרַד טַל בּוֹ בַּלַּיְלָה, פְּסוּלָה. הַחַטָּאת אֵינָהּ נִיצּוֹלֶת בְּצָמִיד פָּתִיל. מַיִם^[22] שֶׁאֵינָן מְקוּדָּשִׁין נִיצּוֹלִין בְּצָמִיד פָּתִיל. **ב'** כָּל הַסָּפֵק: טָהוֹר לִתְרוּמָה - וְטָהוֹר^[23]• לַחַטָּאת, וְכָל«[24] הַתָּלוּי לִתְרוּמָה - נִשְׁפָּךְ לַחַטָּאת. וְאִם^[25] עָשׂוּ עַל גַּבָּיו (טַהוֹרוֹת) טְהָרוֹת**[26]&, תְּלוּיוֹת. הָרְפָפוֹת*[27], טְהוֹרוֹת לַקּוֹדֶשׁ וְלִתְרוּמָה וְלַחַטָּאת. [רְ' <אֶ>לְעָזָר^[28]• אוֹמֵרו: הָרְעָדוֹת, טְמֵאוֹת לַחַטָּאת]*[29]. **ג'** דְּבֵילָה שֶׁלִּתְרוּמָה שֶׁנָּפְלָה לְתוֹךְ מֵי חַטָּאת וּנְטָלָהּ וַאֲכָלָהּ, אִם יֵשׁ בָּהּ כַּבֵּיצָה, בֵּין טְמֵיאָה בֵּין טְהוֹרָה, הַמַּיִם טְמֵאִין, וְהָאוֹכְלָהּ חַיָּיב מִיתָה. אֵין בָּהּ כַּבֵּיצָה, הַמַּיִם טְהוֹרִין, וְהָאוֹכְלָהּ חַיָּיב מִיתָה. רְ' יוֹסֵה אוֹמֵרו: בִּטְהוֹרָה, הַמַּיִם טְהוֹרִין. {הטה} הַטָּהוֹר^[30] לַחַטָּאת שֶׁהִכְנִיס רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ לְתוֹךְ מֵי חַטָּאת, נִטַּמָּא. **ד'** כָּל הַטָּעוּן בִּיאַת מַיִם מִדִּבְרֵי תוֹרָה, מְטַמֵּא אֶת הַקּוֹדֶשׁ וְאֶת הַתְּרוּמָה וְאֶת הַחוּלִּין וְאֶת הַמַּעֲשֵׂר, וְאָסוּר עַל בִּיאַת הַמִּקְדָּשׁ. לְאַחַר בִּיאָתוֹ, מְטַמֵּא אֶת הַקּוֹדֶשׁ, וּפוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה «[31]•, דִּבְרֵיו רְ' מֵאִיר. וַחֲכָמִוים אוֹמְרִים: פּוֹסֵל בַּקּוֹדֶשׁ, וּמוּתָּר בַּחוּלִּין וּבַמַּעֲשֵׂר. וְאִם בָּא עַל^[32]• הַמִּקְדָּשׁ^•, בֵּין לִפְנֵי בִיאָתוֹ וּבֵין^[33] לְאַחַר [בִּיאָתוֹ]*[34], חַיָּיב. **ה'** כָּל הַטָּעוּן בִּיאַת מַיִם מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים, מְטַמֵּא אֶת הַקּוֹדֶשׁ, וּפוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה, וּמוּתָּר בַּחוּלִּין וּבַמַּעֲשֵׂר, דִּבְרֵי רְ' מֵאִיר. וַחֲכָמִוים אוֹסְרִין«[35] בַּמַּעֲשֵׂר. לְאַחַר בִּיאָתוֹ, מוּתָּר בְּכוּלָּן. וְאִם^[36] בָּא לַמִּקְדָּשׁ, בֵּין לִפְנֵי בִיאָתוֹ וּבֵין^ לְאַחַר בִּיאָתוֹ, פָּטוּר. **ו'** וְכָל^[37]• הַטָּעוּן בִּיאַת מַיִם, בֵּין מִדִּבְרֵי תוֹרָה וּבֵין^ מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים, מְטַמֵּא אֶת מֵי חַטָּאת וְאֶת אֵפֶר חַטָּאת וְאֶת^[38]• הַמַּזֶּה^• מֵי חַטָּאת, בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא. וּבְאֵזוֹב^[39]• הַמּוּכְשָׁר, וּבְמַיִם^[40]• שֶׁאֵינָן מְקוּדָּשִׁין, וּבִכְלִי^[41]• רֵיקָם וְהַטָּהוֹר^[42]• לַחַטָּאת, בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא, דִּבְרֵיו רְ' מֵאִיר. וַחֲכָמִוים אוֹמְרִים: בְּמַגָּע אֲבָל לֹא בְמַשָּׂא. **ז'** כָּל אֵזוֹב שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁם (לָאוּי) [לָאוּי]#*[43]•, פָּסוּל. אֵזוֹב זֶה*[44], כָּשֵׁר. אֵזוֹב יָוָן^[45]•, אֵזוֹב כּוֹחֲלִית^[46]#•, אֵזוֹב רוֹמִי, אֵזוֹב מִדְבָּרִי#[47], פָּסוּל. וְשֶׁלִּתְרוּמָה^[48] טְמֵיאָה, פָּסוּל. וְשֶׁלִּטְהוֹרָה^[49], לֹא יַזֶּה. וְאִם^[50] הִזָּה, כָּשֵׁר. אֵין מַזִּין לֹא בַיּוֹנְקוֹת, וְלֹא בַתְּמָרוֹת. וְאֵין^[51] חַיָּיבִין עַל הַיּוֹנְקוֹת עַל בִּיאַת הַמִּקְדָּשׁ. רְ' אֶלְעָזָר אוֹמֵרו: אַף «[52] עַל הַתְּמָרוֹת. {וא} וְאֵילוּ«[53] הֵן הַיּוֹנְקוֹת, גִּבְעוֹלִין שֶׁלֹּא גָמְלוּ. **ח'** אֵזוֹב שֶׁהִזָּה בוֹ, כָּשֵׁר לְטַהֵר בּוֹ אֶת הַמְּצוֹרָע. לְקָטוֹ לְעֵצִים וְנָפְלוּ«[54] עָלָיו מַשְׁקִין, מְנַגְּבוֹ וְהוּא כָּשֵׁר. לְקָטוֹ לָאוֹכָלִין^[55] וְנָפְלוּ« עָלָיו מַשְׁקִין, אַף עַל פִּי שֶׁנִּגְּבוֹ, פָּסוּל. {לחט} לְקָטוֹ לַחַטָּאת, כְּנִלְקַט«[56]• לָאוֹכָלִין^, דִּבְרֵיו רְ' מֵאִיר. רְ'^[57]• יְהוּדָה.

---

[1] קיי כלפנינו. ק: מתחילה כאן הלכה חדשה. וצ"ע.
[2] ק+קיי: "קוֹדֶשׁ".
[3] קיי כלפנינו. ק: "טָהוֹר".
[4] ק כלפנינו. קיי: "תנור".
[5] קיי+קנ כלפנינו. קס: "נותן".
[6] ק+קיי: "וּבוֹ שְׁנֵי".
[7] קנ כלפנינו. קס: "מיטמין" (וברור שקרא כלפנינו כלומר אות "י" כניקוד שווא/צירי/סגול) קיי: "מטמאים".
[8] קנ כלפנינו. קס+קיי: "נטל".
[9] קיי+קנ כלפנינו. קס: "תנור".
[10] קנ כלפנינו. קס+קיי: "תַּנּוּר".
[11] ק+קיי: "בְּמַיִם".
[12] קיי כלפנינו. ק: "וּבְשֶׁלִּתְרוּמָה".
[13] קיי כלפנינו. ק: "וְשֶׁלַּקּוֹדֶשׁ".
[14] קיי כלפנינו. ק: "בִּשְׁתֵּי".
[15] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "שלחטאת".
[16] קס+קיי: "שֶׁלִּתְרוּמָה". קנ: "וְשֶׁלִּתְרוּמָה".
[17] ק+קיי כלפנינו. מגיה בפרמה הוסיף בשוליים: "אף".
[18] אותיות "קו" סומנו למחיקה מפני שהמילה "קודש" נכתבה בשורה הבאה. ק כלפנינו: "וְשֶׁלַּקּוֹדֶשׁ". קיי: "של קודש".
[19] ק+קיי הכתיב כלפנינו, ושמא צריך לנקד אות "ה" בחטף-סגול. אך קנ ניקד: "הִסִּיטָן".
[20] ק+קיי בכתיב מלא: "לִשְׁתּוֹת".
[21] ק+קיי: "דִּבְרֵי".
[22] ק: "וְהַמַּיִם". קיי: "המים".
[23] קנ כלפנינו, (בוא"ו הנשוא). קס+קיי: "טהור".
[24] קיי+קנ כלפנינו. קס: "כל".
[25] ק+קיי: "אִם".
[26] תוקן בידי מגיה(?) באמצעות גירוד "ו" וניקוד "טְהַ". קס "טהורות". קיי+קנ: "טְהָרוֹת".
[27] ק+קיי כלפנינו. ייתכן שאות "פ" הראשונה מתוקן בידי סופר פרמה.
[28] ק+קיי: "אֱלִיעֶזֶר" (קיי: "ליעזר").
[29] נשמט מחמת הדומות "ולחטאת-לחטאת" ומגיה השלים בשוליים. ק+קיי ללא השמטה.
[30] קנ כלפנינו. קס+קיי: "טהור".
[31] קיי כלפנינו. ק נוסף: "וּמוּתָּר בַּחוּלִּים וּבַמַּעֲשֵׂר".
[32] ק+קיי: "לַמִּקְדָּשׁ".
[33] ק+קיי: "בֵּין". וכן להלן.
[34] נוסף בשוליים, כנראה בידי מגיה. וכן ק+קיי איתא.
[35] קיי+קנ כלפנינו. קס: "וחכמ' אומ' אוסרין".
[36] ק+קיי: "אִם".
[37] ק+קיי: "כָּל".
[38] ק+קיי: "וּמַזֶּה".
[39] קנ כלפנינו. קס+קיי: "הָאֵיזוֹב".
[40] קנ כלפנינו. קס: "והמים". קיי: "המים".
[41] קנ כלפנינו. קס+קיי: "וכלי".
[42] קנ כלפנינו. קס+קיי: "הטהור".
[43] כנראה שתוקן בידי הסופר. תוקן באמצעות מחיקת אות "י" האחרונה וקיצור אות "ו" שלפניה להיות "י". וניקדתי לפי הכתיב. וראו נגעים יד,ז. קס: ?"לזו"?, אך קנ לא ניקד מפני שהתנגד לנוסח זה. קיי: "לווי".
[44] ק+קיי כלפנינו. בפרמה אות "ה" ספק מתוקנת בידי הסופר. וצ"ע.
[45] קיי+קנ: "אֵיזוֹבְיוֹן". קס: "איזובין".
[46] ניקדתי לפי הכתיב בפרמה. קס: "כחלת". קיי+קנ: "כּוֹחֶלֶת".
[47] בפרמה אות "מ" בלבד מנוקדת, ובפתח.
[48] קנ כלפנינו. קס+קיי: "שֶׁלִּתְרוּמָה".
[49] קנ כלפנינו. קס+קיי: "שֶׁלִּטְהוֹרָה".
[50] קנ כלפנינו. קס+קיי: "אִם".
[51] ק+קיי: "אֵין".
[52] ק כלפנינו. קיי נוסף: "לא".
[53] ק כלפנינו. קיי: "אלו".
[54] קיי+קנ כלפנינו. קס: "נפלו". וכן להלן.
[55] ק+קיי הכתיב: "לַאֳכָלִים" (ניקוד קנ). וכן בסמוך.
[56] קנ כלפנינו. קס ספק: "בנילקט/כניקלט". אך להלן כלפנינו. קנ כאן ולהלן: "כשנילקט".
[57] ק+קיי: "וּרְבִּי".

וּרְבִּי[1]^• יוֹסֵה וּרְבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: כְּנִלְקַט לָעֵצִים. **ט׳** מִצְוַת אֵזוֹב: שְׁלֹשָׁה קְלָחִין[2]«• וּבָהֶן שְׁלֹשָׁה גִבְעוֹלִין. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: שֶׁלִּשְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה. אֵזוֹב שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שְׁלֹשָׁה קְלָחִין, מְפַסְּגוֹ וְאוֹגְדוֹ. פִּיסְּגוֹ וְלֹא אֲגָדוֹ[3]«, אֲגָדוֹ וְלֹא פִיסְּגוֹ, לֹא פִיסְּגוֹ וְלֹא אֲגָדוֹ, כָּשֵׁר. רְ׳ יוֹסֵי[4]« אוֹמֵר: מִצְוַת אֵזוֹב, שְׁלֹשָׁה גִבְעוֹלִין, וּשְׁיָרָיו שְׁנַיִם, וְגַרְדּוּמָיו[5]^ כָּל שֶׁהוּא.

{פרק י׳א׳} הל׳ ט׳ פרק י׳ב׳

הָאֵזוֹב הַקָּצָר, מְסַפְּקוֹ בַחוּט וּבַכּוּשׁ, וְטוֹבֵל וּמַעֲלֶה, וְאוֹחֵז בָּאֵזוֹב וּמַזֶּה. רְ׳ יְהוּדָה וּרְבִּי {שמ} שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: כַּשֵּׁם שֶׁהַזָּיָה בָאֵזוֹב, כָּךְ טְבִילָה בָאֵזוֹב. **ב׳** הִיזָּה, סָפֵק מִן הַחוּט, סָפֵק מִן הַכּוּשׁ, סָפֵק מִן הַגִּבְעוֹל, הַזָּיָיתוֹ פְסוּלָה. הִיזָּה עַל שְׁנֵי כֵלִים, סָפֵק עַל שְׁנֵיהֶם הִיזָּה, סָפֵק {מח} מֵחֲבֵירוֹ וּמָצָא[6]«#• עָלָיו, הַזָּיָיתוֹ פְסוּלָה. מַחַט שֶׁהִיא נְתוּנָה עַל הַחֶרֶס, וְהִיזָּה[7]** עָלֶיהָ, סָפֵק עַל הַמַּחַט הִיזָּה, סָפֵק מִן[8]^• הַחֶרֶס וּמָצָא«#• עָלֶיהָ, הַזָּיָיתוֹ פְסוּלָה. צְלוֹחִית שֶׁפִּיהָ צַר, טוֹבֵל וּמַעֲלֶה[9]** כְּדַרְכּוֹ[10]«•. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: הַזָּיָה רִאשׁוֹנָה[11]^. מֵי חַטָּאת שֶׁנִּתְמָעֲטוּ, טוֹבֵל אֲפִילוּ רָאשֵׁי גִבְעוֹלִין וּמַזֶּה, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְסַפֵּג. **ג׳** נִתְכַּוֵּון לְהַזּוֹת לְפָנָיו וְהִיזָּה לְאַחֲרָיו, לְאַחֲרָיו וְהִיזָּה לְפָנָיו, הַזָּיָיתוֹ פְסוּלָה. [לְפָנָיו וְ]הִיזָּה[12]* עַל הַצְּדָדִים {שלפ} שֶׁלְּפָנָיו, הַזָּיָיתוֹ כְּשֵׁירָה. מַזִּין עַל הָאָדָם {א} לְדַעְתּוֹ וְשֶׁלֹּא לְדַעְתּוֹ. מַזִּין[13]^ עַל הָאָדָם וְעַל הַכֵּלִים, אֲפִילוּ הֵן מֵאָה. **ד׳** נִתְכַּוֵּון לְהַזּוֹת עַל דָּבָר שֶׁהוּא מְקַבֵּל טוּמְאָה וְהִיזָּה עַל {א} דָּבָר שֶׁאֵינוּ מְקַבֵּל טוּמְאָה, אִם יֵשׁ בָּאֵזוֹב, לֹא יְשַׁנֶּה. עַל דָּבָר שֶׁאֵינוּ מְקַבֵּל טוּמְאָה, וְהִיזָּה עַל דָּבָר שֶׁמְּקַבֵּל[14]^ טוּמְאָה, אִם יֵשׁ {בא} בָּאֵזוֹב, יְשַׁנֶּה. עַל הָאָדָם, וְהִיזָּה עַל הַבְּהֵמָה, אִם יֵשׁ בָּאֵזוֹב, לֹא יְשַׁנֶּה. עַל הַבְּהֵמָה, וְהִיזָּה עַל הָאָדָם, אִם יֵשׁ בָּאֵזוֹב, יְשַׁנֶּה. הַמַּיִם {המטנ} (המטנפין) [הַמְנַטְּפִין][15]*, כְּשֵׁרִין. לְפִי־כָךְ הֵן מִיטַמְּיִן[16]^#• לְשֵׁם מֵי חַטָּאת. [17]*• הַמַּזֶּה מֵחַלּוֹן[18]* שֶׁלָּרַבִּים וְנִכְנַס לַמִּקְדָּשׁ וְנִמְצְאוּ מַיִם[19]^• פְּסוּלִין, פָּטוּר. מֵחַלּוֹן שֶׁלַּיָּחִיד וְנִכְנַס לַמִּקְדָּשׁ וְנִמְצְאוּ הַמַּיִם פְּסוּלִין, חַיָּב. אֲבָל כֹּהֵן גָּדוֹל, בֵּין מֵחַלּוֹן {א} שֶׁלַּיָּחִיד וּבֵין[20]^ מֵחַלּוֹן שֶׁלָּרַבִּים, פָּטוּר, שֶׁאֵין כֹּהֵן גָּדוֹל חַיָּיב עַל בִּיאַת[21]• מִקְדָּשׁ[22]« וְקָדָשָׁיו[23]«. מַחֲלִיקִין[24]* הָיוּ לִפְנֵי חַלּוֹן שֶׁלָּרַבִּים וְדוֹרְסִים וְלֹא נִמְנָעִין, מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ: מֵי חַטָּאת שֶׁעָשׂוּ מִצְוָותָן, אֵינָן ••מְיטַמְּיִן[25]«#**•••. **ה׳** אוֹחֵז הוּא הַטָּהוֹר בַּקָּרְדּוֹם[26]«#• [הַ]טָּמֵא[27]* בִּכְנָפוֹ[28]«, וּמַזֶּה עָלָיו. אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ עָלָיו מַיִם כְּדֵי הַזָּיָה, טָהוֹר. כַּמָּה יְהֵא בַמַּיִם וִיהֵא בָהֶן כְּדֵי הַזָּיָה. כְּדֵי שֶׁיִּטְבּוֹל רָאשֵׁי {גב} גִבְעוֹלִין וְיַזֶּה. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: רוֹאִין אוֹתוֹ[29]^• כְּאִילּוּ הֵן עַל אֵזוֹב שֶׁלִּנְחֹשֶׁת. **ו׳** הַמַּזֶּה בְאֵזוֹב טָמֵא[30]«, אִם יֶשׁ בּוֹ כַבֵּיצָה, הַמַּיִם פְּסוּלִין, וְהַזָּיָיתוֹ פְסוּלָה. אֵין בּוֹ {כב} כַבֵּיצָה, הַמַּיִם כְּשֵׁרִין, וְהַזָּיָיתוֹ פְסוּלָה. וּמְטַמֵּא אֶת חֲבֵירוֹ, וַחֲבֵירוֹ אֶת חֲבֵירוֹ, אֲפִילוּ[31]« הֵן מֵאָה. **ז׳**[32]« הַטָּהוֹר[33]« לַחַטָּאת[34] שֶׁנִּיטַּמּוּ יָדָיו, נִטְמָא[35]^# גוּפוֹ. מְטַמֵּא[36]« אֶת חֲבֵירוֹ, וַחֲבֵירוֹ אֶת חֲבֵירוֹ, אֲפִילוּ הֵן מֵאָה. **ח׳** לָגִין שֶׁלַּחַטָּאת שֶׁנִּיטַּמּוּ אֲחוֹרָיו[37]«, נִיטַמָּא תוֹכוֹ. מְטַמֵּא« אֶת חֲבֵירוֹ, וַחֲבֵירוֹ אֶת חֲבֵירוֹ, אֲפִילוּ הֵן מֵאָה. **ט׳** הַזּוֹג וְהָעִינְבָּל[38]«#•, חִיבּוּר. (כוס)[39]* כּוּשׁ שֶׁלְּרוּבָן, לֹא יַזֶּה לֹא עַל הַכּוּשׁ וְלֹא עַל הַפִּיקָא[40]^. אִם[41]« {א} הִיזָּה, מ[ו]זֶּה[42]*#. שֶׁלַּפִּשְׁתָּן, חִיבּוּר. עוֹר שֶׁלַּעֲרִיסָה שֶׁהוּא מְחוּבָּר לַפִּיקוֹת, חִיבּוּר. הַמַּלְבֵּן[43]#, {א?י?}[44]* אֵינוּ חִיבּוּר לֹא לַטֻּמְאָה[45]^ וְלֹא לַטַּהֲרָה. כָּל יְדוֹת הַכֵּלִים הַקְּדוּחוֹת[46]«•, חִיבּוּר. רְ׳ יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר: אַף הַחֲרוּקוֹת[47]«•. **י׳** הַסַּלִּים {שב} שֶׁבַּקַּנְתֵּל, וְהַמִּטָּה שֶׁלַּטַּרְבָּל[48]«#•, וְקֶרֶן שֶׁלִּכְלֵיבָה[49]**#•, וּקְרָנַיִם שֶׁלְּיוֹצְאֵי דְרָכִים, וְשַׁלְשֶׁלֶת {המ} הַמַּפְתְּחוֹת, וּשְׁלַל הַכּוֹבְסִין, וְהַבֶּגֶד[50]« שֶׁהוּא תָפוּר כִּלְאַיִם[51]^•, חִיבּוּר לַטּוּמְאָה וְאֵין[52]^ חִיבּוּר

---

[1] ק+קיי: ״רְבִּי״.
[2] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״קולחים״.
[3] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״אוגדו״. אך להלן כלפנינו.
[4] קיי הכתיב כלפנינו. ק הכתיב: ״יוֹסֵה״.
[5] ק+קיי: ״וְגַרְדּוּמוֹ״.
[6] קיי הכתיב כלפנינו. ק: ״וּמָצָה״. וכן להלן.
[7] ק+קיי כלפנינו. כנראה שמילה זו כתב סופר(?) פרמה על גבי המחק. וצ״ע.
[8] ק+קיי: ״עַל״.
[9] ק+קיי כלפנינו. מילה זו נכתבה על גבי המחק וכן הושלמה בשוליים, וספק רב אם בידי הסופר. וצ״ע.
[10] קיי כלפנינו. ק: ״כְּדַרְכָּהּ״.
[11] ק+קיי: ״הָרִאשׁוֹנָה״.
[12] מגיה הוסיף בשוליים: ״לפניו״, וכן הוסיף בצמוד למילה ״ו״. וכן ק+קיי: ״לְפָנָיו וְהִזָּה״.
[13] ק+קיי: ״וּמַזִּין״.
[14] ק+קיי: ״שֶׁהוּא מְקַבֵּל״.
[15] תוקן באמצעות תיקון אותיות ״טפ״ להיות ״נט״. וספק רב בידי מי תוקן. וכן ק+קיי: ״הַמְנַטְּפִים״.
[16] קנ+קיי: ״מטמים/מטמאים״ (ואולי גם קס גרס כך).
[17] מגיה תלה כאן דבר שהוא ספק סימן וספק אות ״ה״. קיי: מתחילה כאן הלכה ״ה״. ק: אין כאן הלכה חדשה אך לפי מספור ההלכות שם רואים שדילגו שם על מספר הלכה. וצ״ע.
[18] הסופר כתב ״מי״ ולאחר מכן מחק וכתב ״מחלון״. וכן ק+קיי: ״מֵחַלּוֹן״.
[19] ק+קיי: ״הַמַּיִם״.
[20] ק+קיי: ״בֵּין״.
[21] קס כלפנינו. קנ: ״טוּמְאַת״. קיי: לא ברור.
[22] קיי כלפנינו. ק: ״הַמִּקְדָּשׁ״.
[23] קיי+קנ כלפנינו. קס בטעות(?): ״וקדשין״.
[24] ק+קיי כלפנינו. מגיה הוסיף ״ו״ לפני מילה זו.
[25] קס הכתיב כלפנינו, וצ״ע. קיי+קנ: ״מְטַמְּין״. (קיי ״מטמאים״). ואף שלפי הכתיב היה צריך לנקד ״מִיטַמְּין״, בכל זאת ניקדתי לפי קיי+קנ מפני שהנוסח ״מִיטמין״ קשה והרי אות ״י״ יכולה להיות גם ניקוד צירי/סגול/שווא.
[26] ק+קיי: ״בְּקוֹרְדּוֹם״. ואינני יודע איך לנקד את הכתיב שבפרמה.
[27] אות ״ה״ נתלתה בידי מגיה. וכן ק+קיי איתא.
[28] קס כלפנינו. קיי+קנ: ״וּבִכְנָפוֹ״.
[29] ק+קיי: ״אוֹתָן״.
[30] קיי כלפנינו. ק: ״הַטָּמֵא״.
[31] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ואפילו״.
[32] קיי סדר ההלכות כלפנינו. ק: קודם הלכת ״לגין שלחטאת״ ואחר כך הלכת ״הטהור לחטאת״ אך ייתכן שזו תולדה של טעות בקאופמן.
[33] קיי כלפנינו. ק: ״טָהוֹר״.
[34] קס+קיי כלפנינו. קנ: ״שֶׁלַּחַטָּאת״.
[35] ק+קיי: ״נִיטַמָּא״.
[36] קיי כלפנינו. ק: ״וּמְטַמֵּא״. וכן להלן.
[37] קיי כלפנינו. ק בטעות: ״את ידיו״.
[38] ניקדתי כפי הנראה לי תואם לכתיב שבפרמה. ק+קיי: ״וְהָעֶנְבּוֹל״ (ניקוד קנ). ומגיה בפרמה ניקד אות ״ע״ בקובוץ.
[39] הסופר כתב: ״כוס כוש״ ומגיה העביר קו מעל ״כוס״. וכן ק+קיי: ״כּוּשׁ״.
[40] ק+קיי בסיומת ״ה״ (קיי בטעות ״ח״).
[41] קיי כלפנינו. ק: ״וְאִם״.
[42] תוקן באמצעות ניקוד אות ״מ״ בקובוץ. וכן ק+קיי: ״מוּזֶּה״.
[43] ניקדתי לפי הנראה לי. קנ ניקד: ״הַמִּלְבֵּן״. וצ״ע.
[44] לא ברור מהי האות השנייה שבשומר השורה.
[45] ק+קיי: ״לַטּוּמְאָה״.
[46] קנ כלפנינו. קס: ״הקדוחית״. קיי: ״הקרוחות״.
[47] קנ כלפנינו. קס: ״החרוקית״. קיי: ״החדוקות״.
[48] קיי כלפנינו. ייתכן שאות ״ל״ הראשונה מנוקדת בחיריק. וצ״ע. קס: ״שלטורבל״. קנ: ״שֶׁלַּטַּרְבָּן״.
[49] הסופר(?) תיקן את אות ״ב״(?) מאות ״ל״. ומגיה ניקד: ״שלכְלֵיבָה״. קיי: ״של כליבה״. ק: ״שֶׁלִּכְלֵיכָה״.
[50] קיי כלפנינו. ק: ״וּבֶגֶד״.
[51] ק+קיי: ״בַּכִּלְאַיִם״.
[52] ק+קיי: ״וְאֵינוּ״.

לְהַזָּיָה. **י״א׳** (כיסוי) [כְּסוּיִ][1]* הַמֵּיחַם שֶׁהוּא {מח} מְחוּבָּר לַשַּׁלְשֶׁלֶת, בֵּית שַׁמַּאִי[2]«• אוֹמְרִים: חִיבּוּר לַטּוּמְאָה וְאֵין[3]^ חִיבּוּר לְהַזָּיָה. וּבֵית[4]^ הִלֵּל אוֹמְרִים: הִיזָּה עַל הַמֵּיחַם, הִיזָּה[5]^• עַל[6]«• הַכְּסוּיִ[7]*. הִיזָּה עַל הַכְּסוּיִ, לֹא הִיזָּה^• עַל[8]«• הַמֵּיחָם. **י״ב׳** הַכֹּל כְּשֵׁירִין לְהַזּוֹת, חוּץ מִן[9]^• טוּמְטוּם וְאַנְדְּרָגִינָס[10]^• וְהָאִשָּׁה. וְתִינוֹק שֶׁאֵין בּוֹ דַעַת, (וְ)הָאִשָּׁה[11]*• מְסַעַדְתּוֹ וּמַזֶּה, וְאוֹחֶזֶת לוֹ בַּמַּיִם וְטוֹבֵל[12]^• וּמַזֶּה. וְאִם[13]^ אָחֲזָה בְיָדוֹ, אֲפִילּוּ בִשְׁעַת הַזָּיָיה, פָּסוּל. **י״ג׳** טָבַל אֶת הָאֵזוֹב בַּיּוֹם[14]«• וְהִזָּה בַיּוֹם, כָּשֵׁר. בַּיּוֹם וְהִיזָּה בַלַּיְלָה, בַּלַּיְלָה וְהִיזָּה בַיּוֹם, פָּסוּל[15]*. אֲבָל הוּא לְעַצְמוֹ[16]«• טוֹבֵל[17]«• בַּלַּיְלָה וּמַזֶּה בַיּוֹם, שֶׁאֵין מַזִּין עַד שֶׁתָּנֵץ[18]** הַחַמָּה. וְכוּלָּן שֶׁעָשׂוּ מִשֶּׁעָלָה עַמּוּד הַשַּׁחַר, כָּשֵׁר.

חסלת פרה פרקי׳ י״ב׳

מסכתא טהרות

שְׁלֹשָׁה עָשָׂר דָּבָר[19]«• בְּנִבְלַת הָעוֹף הַטָּהוֹר: צְרִיכָה מַחֲשָׁבָה, וְאֵינָהּ צְרִיכָה הֶכְשֵׁר, וּמְטַמָּא טוּמְאַת אֳכָלִין כַּבֵּיצָה[20]«•, וְכַזַּיִת {בב} בְּבֵית הַבְּלִיעָה, וְהָאוֹכְלָהּ טָעוּן הַעֶרֶב שֶׁמֶשׁ. וְחַיָּיבִין עָלֶיהָ עַל בִּיאַת[21]«• הַמִּקְדָּשׁ, וְשׂוֹרְפִין עָלֶיהָ אֶת הַתְּרוּמָה. וְהָאוֹכֵל אֵבֶר מִן הַחַיִ מִמֶּנָּה סוֹפֵג אַרְבָּעִים[22]^. שְׁחִיטָתָהּ וּמְלִיקָתָהּ מְטַהֶרֶת[23]^• טְרֵיפָתָהּ, דִּבְרֵי רְ׳ מֵאִיר. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵינָן מְטַהֲרוֹת. רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵר: שְׁחִיטָתָהּ {מטה} מְטַהֶרֶת, וְלֹא[24]^• מְלִיקָתָהּ. **ב׳** [25]« הַכְּנָפַיִם וְהַנּוֹצָה, מִיטַּמּוֹת[26]«• וּמְטַמּוֹת וְלֹא מִצְטָרְפוֹת. רְ׳ יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: הַנּוֹצָה מִצְטָרֶפֶת[27]«. הַחַרְטוֹם וְהַצִּיפָּרְנַיִים מִיטַּמִּין וּמְטַמִּין וּמִצְטָרְפִין. רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵר: אַף רָאשֵׁי גַפַּיִם[28]* וְרֹאשׁ הַזָּנָב מִצְטָרְפִין, שֶׁכֵּן מַנִּיחִין בַּפְּטוּמוֹת. **ג׳** נִבְלַת הָעוֹף הַטָּמֵא צְרִיכָה מַחֲשָׁבָה וְהֶכְשֵׁר, [29]** וּמְטַמָּא טוּמְאַת אוֹכָלִים[30]^ כַּבֵּיצָה, וְכַחֲצִי פְרָס {ל} לִפְסוֹל אֶת הַגְּוִיָּה, וְאֵין[31]^ בָּהּ כַּזַּיִת בְּבֵית הַבְּלִיעָה, וְהָאוֹכְלָהּ אֵין[32]« טָעוּן הַעֶרֶב שֶׁמֶשׁ, וְאֵין חַיָּיבִין עָלֶיהָ עַל בִּיאַת הַמִּקְדָּשׁ. אֲבָל שׂוֹרְפִין עָלֶיהָ אֶת הַתְּרוּמָה, וְהָאוֹכֵל [33]« אֵבֶר מִן הַחַיִ מִמֶּנָּה אֵינוֹ סוֹפֵג אַרְבָּעִים^, וְאֵין שְׁחִיטָתָהּ מְטַהֲרַתָּהּ. {הכנ} הַכְּנָפַיִם וְהַנּוֹצָה, מִיטַּמּוֹת וּמְטַמּוֹת וּמִצְטָרְפוֹת. הַחַרְטוֹם וְהַצִּיפּוֹרְנַיִים, מִיטַּמִּין וּמְטַמִּין וּמִצְטָרְפִין. **ד׳** וּבַבְּהֵמָה: הָעוֹר וְהָרוֹטֶב וְהַקּוֹפֶה וְהָאֲלָל וְהָעֲצָמוֹת וְהַגִּידִים וְהַקְּרָנַיִים וְהַטְּלָפַיִם, מִצְטָרְפִין לְטַמֵּא טוּמְאַת אוֹכָלִים, אֲבָל לֹא טוּמְאַת נְבֵילוֹת. כַּיּוֹצֵא בוֹ: הַשּׁוֹחֵט בְּהֵמָה [34]^• לַנָּכְרִי וְהִיא מְפַרְכֶּסֶת, מְטַמְּאָה[35]^ טוּמְאַת אוֹכָלִים, אֲבָל לֹא[36]« טוּמְאַת נְבֵילוֹת, עַד שֶׁתָּמוּת אוֹ עַד שֶׁיַּתִּיז אֶת רֹאשָׁהּ. רִיבָּה לְטַמֵּא טוּמְאַת אוֹכָלִים, מִמַּה[37]«• שֶׁרִיבָּה לְטַמֵּא טוּמְאַת נְבֵילוֹת. וְהָאוֹכֶל[38]^• שֶׁנִּיטַמָּא בְאַב הַטּוּמְאָה וְשֶׁנִּיטַמָּא[39]«• בִוְולַד הַטּוּמְאָה, מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה [40]^• כַּקַּל שֶׁבִּשְׁנֵיהֶם. **ה׳** כֵּי־צַד: כַּחֲצִי בֵיצָה אוֹכֶל רִאשׁוֹן וְכַחֲצִי[41]« בֵיצָה (שבללן)[42]* אוֹכֶל שֵׁנִי שֶׁבְּלָלָן זֶה וָזֶה[43]^•, [שֵׁנִי&. כַּחֲצִי בֵיצָה אוֹכֶל שֵׁנִי וְכַחֲצִי« בֵיצָה אוֹכֶל שְׁלִישִׁי שֶׁבְּלָלָן זֶה וָזֶה•][44]*, שְׁלִישִׁי. **ו׳** כַּבֵּיצָה אוֹכֶל רִאשׁוֹן וְכַבֵּיצָה אוֹכֶל שֵׁנִי שֶׁבְּלָלָן זֶה וָזֶה•, {ריש} רִאשׁוֹן. חֲלָקָן, זֶה שֵׁנִי וְזֶה שֵׁנִי. נָפַל זֶה לְעַצְמוֹ וְזֶה לְעַצְמוֹ עַל[45]«• כִּכָּר שֶׁלִּתְרוּמָה, פְּסָלוּהוּ. נָפְלוּ שְׁתֵּיהֶן[46]^• כְּאַחַת, עֲשָׂאוּהוּ[47]« שֵׁנִי. **ז׳** כַּבֵּיצָה אוֹכֶל שֵׁנִי כַבֵּיצָה$ אוֹכֶל שְׁלִישִׁי שֶׁבְּלָלָן זֶה וָזֶה•, שֵׁנִי. חֲלָקָן, זֶה שְׁלִישִׁי וְזֶה שְׁלִישִׁי. נָפַל זֶה לְעַצְמוֹ וְזֶה לְעַצְמוֹ עַל« כִּכָּר שֶׁלִּתְרוּמָה, לֹא פְסָלוּהוּ. נָפְלוּ שְׁנֵיהֶן כְּאַחַת$, עֲשָׂאוּהוּ שְׁלִישִׁי. **ח׳** כַּבֵּיצָה אוֹכֶל רִאשׁוֹן וְכַבֵּיצָה אוֹכֶל שְׁלִישִׁי שֶׁבְּלָלָן זֶה וָזֶה•, רִאשׁוֹן. חֲלָקָן, זֶה שֵׁנִי וְזֶה שֵׁנִי, שֶׁאַף שְׁלִישִׁי[48]^ שֶׁנָּגַע בָּרִאשׁוֹן נַעֲשָׂה שֵׁנִי. **ט׳** כִּשְׁתֵּי בֵיצִים אוֹכֶל רִאשׁוֹן וְכִשְׁתֵּי[49]« בֵיצִים אוֹכֶל שֵׁנִי שֶׁבְּלָלָן זֶה וָזֶה•, רִאשׁוֹן. חֲלָקָן, זֶה רִאשׁוֹן וְזֶה רִאשׁוֹן. לִשְׁלֹשָׁה וּלְאַרְבָּעָה[50]«•, הֲרֵי אֵילּוּ שֵׁנִי. **י׳** כִּשְׁתֵּי בֵיצִים אוֹכֶל שֵׁנִי (וכמע)[51]* וְכִשְׁתֵּי[52]^ בֵיצִים אוֹכֶל שְׁלִישִׁי שֶׁבְּלָלָן זֶה וָזֶה$•, שֵׁנִי. חֲלָקָן, זֶה שֵׁנִי וְזֶה שֵׁנִי. לִשְׁלֹשָׁה[53]«• וּלְאַרְבָּעָה«•, הֲרֵי אֵלּוּ שְׁלִישִׁי.

---

[1] מישהו מחק אות ״י״. ק: ״כְּסוּיִ״ (ניקוד קנ). קיי: ״כסוי״.
[2] קיי הכתיב כלפנינו, אך נראה לי שזה כתיב שאינו רגיל בפרמה ואולי קשור לסופר החדש. ק הכתיב: ״שַׁמַּיִ״.
[3] ק+קיי: ״וְאֵינוּ״.
[4] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״בֵּית״.
[5] ק+קיי: ״הוּזָּה״. וכן בסמוך.
[6] קס כלפנינו. קיי+קנ ליתא: ״על״.
[7] ק+קיי כלפנינו. ייתכן שאות ״ס״ מתוקנת בידי סופר פרמה.
[8] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״על״.
[9] ק+קיי: ״מִטּוּמְטוּם״.
[10] קס כלפנינו. קיי+קנ: ״וְאַנְדְּרוֹגִינָס״.
[11] אות ״ו״ גורדה, כנראה בידי מגיה. אך גם ק+קיי איתא. וזו וא״ו הנשוא.
[12] ק+קיי: ״וְהוּא טוֹבֵל״.
[13] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״אם״.
[14] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״ביום״.
[15] ק+קיי כלפנינו. ייתכן שמילה זו מתוקנת בידי סופר פרמה.
[16] קנ כלפנינו. קס: ״בעצמו״. קיי: ״עצמו״.
[17] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״וטובל״.
[18] סופר פרמה כתב אות ״י״ אחרי אות ״נ״, אך כנראה שכוונתו שאות ״ץ״ תהיה במקום אות ״י״. אך שמא גרס ״שתניץ״. ק+קיי: ״שֶׁתָּנֵץ״.
[19] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״נאמרו״.
[20] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״בכביצה״.
[21] קיי כלפנינו. ק: ״טוּמְאַת״.
[22] ק+קיי: ״אֶת הָאַרְבָּעִים״. וכן בהלכה הבאה.
[23] ק+קיי: ״מְטַהֲרוֹת״. קיי נוסף: ״את״.
[24] ק+קיי: ״אֲבָל לֹא״.
[25] קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף: ״אבל״.
[26] קיי+קנ כלפנינו (קיי: ״מיטמאות״). קס: ״מטמות ומטמות״ (רואים בבירור שקס יכול שלא להבחין בין מיטמאות לבין מטמאות) וכן מספר פעמים להלן ולא אעיר על כך יותר.
[27] קיי+קנ כלפנינו. קס בטעות(?): ״מצטרפות״.
[28] סופר אחרון זה בפרמה לפעמים כותב באמצע מילה אות ״ס״ שנראית לחלוטין כמו ״ם״ ולכן אני נוטה גם כאן בסוף מילה לדון אותו לכף זכות ו״להכשיר״ ״ס״ שנראית כמו ״ם״. ק: ״גַפַּיִם״. קיי: ״גפייס״.
[29] ללא קשר ספציפי, בתחתית העמוד כתוב בצד ימין ״ומטמא״ ובצד שמאל ״ומט״. וצ״ע.
[30] ק+קיי הכתיב: ״אֳכָלִים״.
[31] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״אין״.
[32] ק: ״אֵינָהּ״. קיי: ״אינו״.
[33] קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף: ״עליו״.
[34] ק+קיי נוסף: ״טְמֵאָה״.
[35] ק+קיי הכתיב: ״מְטַמָּא״.
[36] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״לא״.
[37] קיי כלפנינו. ק: ״מַה״.
[38] ק+קיי: ״הָאוֹכֶל״.
[39] קיי כלפנינו. ק: ״וְאֶת שֶׁנִּיטַמָּא״.
[40] ק+קיי נוסף: ״לְטַמֵּא״.
[41] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״כַּחֲצִי״ (בלא וא״ו הניגוד), וכן להלן, וכן בדומה לזה להלן קס: ״כביצה״.
[42] סופר(?) פרמה סימן למחיקה בגרשים, וגם נוסף קו מחיקה. וכן ק+קיי ליתא.
[43] כאן ולהלן בכתבי היד האחרים: לפעמים ״וזה״ ולפעמים ״בזה״, מפני שהגו אות ״ו״ כאות ״ב״. (ופעם אחת להלן קיי: ״זה עם זה״).
[44] נשמט מחמת הדומות ״וזה-וזה״ והושלם בשוליים בידי מגיה. וכן ק+קיי איתא.
[45] קיי כלפנינו. ק: ״לְתוֹךְ״. וכן להלן.
[46] ק+קיי: ״שְׁנֵיהֶם כְּאַחַת״.
[47] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״עשאהו״.
[48] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״הַשְּׁלִישִׁי״.
[49] קנ כלפנינו. קס: ״כשני״. קיי: ״כשתי״.
[50] ק כלפנינו. קיי: ״אוֹ לְאַרְבָּעָה״. וכן להלן.
[51] הסופר(?) סימן למחיקה בגרשים, וכן ק+קיי ליתא.
[52] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״כשתי״.
[53] קיי כלפנינו. ק: ״שְׁלוֹשָׁה״.

י׳א׳ מִקְרְצוֹת נוֹשְׁכוֹת זוֹ בָּזוֹ, וְכִכָּרִים נוֹשְׁכִין«[1]• זֶה בָּזֶה, נִטַּמֵּאת אַחַת מֵהֶן בְּשֶׁרֶץ, כּוּלָּן [תְּחִילָּה. פָּרְשׁוּ, כּוּלָּן]*[2] תְּחִילָּה. וּבְמַשְׁקִין^[3], כּוּלָּן שְׁנִיּוֹת. פָּרְשׁוּ, כּוּלָּן שְׁנִיּוֹת. וּבְיָדַיִם, כּוּלָּן שְׁלִישִׁיּוֹת. פָּרְשׁוּ, כּוּלָּן שְׁלִישִׁיּוֹת.

י׳ב׳ מִקְרֶצֶת שֶׁהָיְתָה תְחִילָּה וְהִשִּׁיךְ«[4]• {לא} לָאֲחֵרוֹת^[5]•, כּוּלָּן תְּחִילָּה. פָּרְשָׁה, הִיא תְחִילָּה וְכוּלָּם שְׁנִיּוֹת. הָיְתָה שְׁנִיָּיה וְהִשִּׁיךְ«• לָהּ•[6] אֲחֵרוֹת, כּוּלָּם שְׁנִיּוֹת. פָּרְשָׁה, הִיא שְׁנִיָּיה וְכוּלָּן שְׁלִישִׁיּוֹת. הָיְתָה שְׁלִישִׁית וְהִשִּׁיךְ«• לָהּ• אֲחֵרוֹת, הִיא שְׁלִישִׁית וְכוּלָּן טְהוֹרוֹת, בֵּין פָּרְשׁוּ^[7] וּבֵין^ לֹא^ פָּרְשׁוּ.

י׳ג׳ כִּכְּרוֹת הַקּוֹדֶשׁ וּבְתוֹךְ גּוּמּוֹתֵיהֶן«[8]• הַמַּיִם^[9]• מְקוּדָּשִׁין, נִיטַּמֵּאת אַחַת מֵהֶן בְּשֶׁרֶץ, כּוּלָּן טְמֵאוֹת. וּבִתְרוּמָה, מְטַמֵּא שְׁנַיִם וּפוֹסֵל אַחַת^[10]•. אִם יֵשׁ בֵּינֵיהֶם {מ} מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ, אַף בַּתְּרוּמָה הַכֹּל טָמֵא«[11]•.

הל׳ י׳ג׳ פרק ב׳

הָאִשָּׁה שֶׁהָיְתָה כוֹבֶשֶׁת יָרָק בִּקְדֵירָה וְנָגְעָה בְעָלֶה#[12] חוּץ לַקְּדֵירָה: בְּמָקוֹם«[13] הַנָּגוּב, אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ כַבֵּיצָה, הוּא טָמֵא וְהַכֹּל טָהוֹר. נָגְעָה בִמְקוֹם הַמַּשְׁקֶה^[14], אִם יֶשׁ בּוֹ כַבֵּיצָה, הַכֹּל טָמֵא. אֵין בּוֹ כַבֵּיצָה, הוּא טָמֵא וְהַכֹּל טָהוֹר. חָזַר לַקְּדֵירָה, הַכֹּל טָמֵא. הָיְתָה מַגַּע טְמֵא מֵת וְנָגְעָה, בֵּין«[15] בִּמְקוֹם הַמַּשְׁקֶה«[16] בֵּין בְּמָקוֹם הַנָּגוּב, אִם יֶשׁ ^[17] כַבֵּיצָה, הַכֹּל טָמֵא. אֵין בּוֹ כַבֵּיצָה, הוּא טָמֵא וְהַכֹּל טָהוֹר. הָיְתָה טְבוּלַת יוֹם מְנַעֶרֶת אֶת הַקְּדֵירָה בְּיָדַיִם מְסוֹאָבוֹת^[18]•, רָאֲתָה^[19] מַשְׁקִין עַל יָדֶיהָ, {ס} סָפֵק מִן הַקְּדֵירָה נִתָּזוּ, וְסָפֵק^[20] שֶׁהַקֶּלַח נָגַע {בי} בְּיָדָהּ«[21], הַיָּרָק פָּסוּל וְהַקְּדֵירָה טְהוֹרָה.

ב׳ רְ׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: הָאוֹכֵל אוֹכֶל רִאשׁוֹן, רִאשׁוֹן. אוֹכֶל שֵׁנִי, שֵׁנִי. וְאוֹכֶל^[22] שְׁלִישִׁי, שְׁלִישִׁי. רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: הָאוֹכֵל אוֹכֶל רִאשׁוֹן «[23]• וְאוֹכֶל^[24]• שֵׁנִי, שֵׁנִי. שְׁלִישִׁי, שֵׁנִי לַקּוֹדֶשׁ וְלֹא^[25] שֵׁנִי לִתְרוּמָה, שֶׁנַּעֲשָׂה$ לְטַהֲרַת תְּרוּמָה.

ג׳ הָרִאשׁוֹן שֶׁבַּחוּלִּין, טָמֵא וּמְטַמֵּא. הַשֵּׁנִי פָּסוּל$ וְלֹא**[26]** מְטַמֵּא**. הַשְּׁלִישִׁי נֶאֱכָל בִּנְזִיד«[27] הַדֶּמַע.

ד׳ הָרִאשׁוֹן וְהַשֵּׁנִי שֶׁבִּתְרוּמָה טְמֵאִין וּמְטַמְּאִין. הַשְּׁלִישִׁי, פָּסוּל$ וְלֹא מְטַמֵּא«[28]•. הָרְבִיעִי, ^[29]• בִּנְזִיד (ק)*[30] הַקּוֹדֶשׁ. ^[31]• הָרִאשׁוֹן וְהַשֵּׁנִי וְהַשְּׁלִישִׁי שֶׁבַּקּוֹדֶשׁ«[32], טְמֵאִין וּמְטַמְּאִין. רְבִיעִי^[33], פָּסוּל$ וְלֹא מְטַמֵּא. הַחֲמִישִׁי, ^[34]• בִּנְזִיד הַקּוֹדֶשׁ.

ה׳ הַשֵּׁנִי שֶׁבְּחוּלִּים, מְטַמֵּא מַשְׁקֵי^[35]• חוּלִּין, וּפוֹסֵל בְּאוֹכְלֵי^[36]• תְּרוּמָה. הַשְּׁלִישִׁי שֶׁבִּתְרוּמָה, מְטַמֵּא מַשְׁקֵי^• (חוּלִּין) [קוֹדֶשׁ]*[37], וּפוֹסֵל בְּאוֹכְלֵי^• קוֹדֶשׁ שֶׁנַּעֲשָׂה$ בְּטַהֲרַת^[38]• קֹדֶשׁ«[39]. אֲבָל אִם נַעֲשָׂה$ לְטַהֲרַת תְּרוּמָה, מְטַמֵּא שְׁנַיִם וּפוֹסֵל אֶחָד בַּקּוֹדֶשׁ.

ו׳ רְ׳ <אֶ>לְעָזָר אוֹמֵר: שְׁלָשְׁתָּן שָׁוִין. הָרִאשׁוֹן שֶׁבַּקּוֹדֶשׁ וְשֶׁבַּתְּרוּמָה וְשֶׁבַּחוּלִּין, מְטַמֵּא שְׁנַיִם וּפוֹסֵל אֶחָד בַּקֹּדֶשׁ, מְטַמֵּא אֶחָד וּפוֹסֵל אֶחָד בִּתְרוּמָה, וּפוֹסֵל אֶת הַחוּלִּין. הַשֵּׁנִי שֶׁבְּכוּלָּן, מְטַמֵּא אֶחָד וּפוֹסֵל אֶחָד בַּקּוֹדֶשׁ, מְטַמֵּא מַשְׁקֵי^• חוּלִּין, וּפוֹסֵל {ב} בְּאוֹכְלֵי«[40]• תְּרוּמָה. שְׁלִישִׁי^[41] שֶׁבְּכוּלָּן, מְטַמֵּא {מ} מַשְׁקֵי^• קוֹדֶשׁ וּפוֹסֵל בְּאוֹכְלֵי^• קוֹדֶשׁ.

ז׳ הָאוֹכֵל אוֹכֶל שֵׁנִי, לֹא יַעֲשֶׂה«[42]• בְּבֵית הַבָּד. חוּלִּין«[43] שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל גַּב«[44] הַקּוֹדֶשׁ, הֲרֵי אֵלּוּ כַּחוּלִּין. רִבִּי <אֶ>לְעָזָר בְּרִבִּי צָדוֹק אוֹמֵר: הֲרֵי אֵילּוּ תְּרוּמָה^[45]•, לְטַמֵּא שְׁנַיִם וְלִפְסוֹל אֶחָד.

הל׳ ז׳^[46]• פרק ג׳

הָרוֹטֶב וְהַגְּרִיסִין וְהֶחָלָב, בִּזְמַן שֶׁהֵן מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ, הֲרֵי אֵילּוּ תְּחִילָּה. קָרְשׁוּ, הֲרֵי אֵלּוּ שְׁנִיִּם. חָזְרוּ וְנִמְחוּ«[47]•, כַּבֵּיצָה מְכוּוֶּנֶת^[48]•, טָהוֹר. יָתֵר {מכ} מִכַּבֵּיצָה, טָמֵא, שֶׁכֵּיוָן שֶׁיָּצָאת טִיפָּה רִאשׁוֹנָה, נִיטְמֵית^[49] מִכַּבֵּיצָה^[50]•.

ב׳ רְ׳ מֵאִיר אוֹמֵר: הַשֶּׁמֶן תְּחִילָּה לְעוֹלָם. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אַף הַדְּבָשׁ«[51]. רְ׳ שִׁמְעוֹן שְׁזוּרִי#^[52]• אוֹמֵר: אַף הַיַּיִן. וְגוּשׁ«[53] שֶׁלַּזֵּיתִין שֶׁנָּפַל לַתַּנּוּר וְהוּסַק: כַּבֵּיצָה מְכוּוָּן, טָהוֹר. יָתֵר מִכַּבֵּיצָה, טָמֵא, שֶׁכֵּיוָן שֶׁיָּצָאת טִיפָּה«[54] רִאשׁוֹנָה«[55], נִיטְמֵית מִכַּבֵּיצָה^•. וְאִם^[56] הָיוּ פְּרוּרִין$, אֲפִילּוּ הֵן סְאָה, טָהוֹר.

ג׳ טְמֵא מֵת שֶׁסָּחַט זֵיתִים וַעֲנָבִים, {מכ} כַּבֵּיצָה מְכוּוָּן, טָהוֹר, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִגַּע בִּמְקוֹם הַמַּשְׁקֶה^[57]. יָתֵר מִכַּבֵּיצָה, טָמֵא, שֶׁכֵּיוָן שֶׁיָּצָאת טִיפָּה« רִאשׁוֹנָה«[58], נִיטְמַת^[59] מִכַּבֵּיצָה^•. וְאִם^[60] הָיָה זָב אוֹ זָבָה, אֲפִילּוּ גַּרְגֵּר יְחִידִי, טָמֵא, שֶׁכֵּיוָן שֶׁיָּצָאת טִיפָּה« רִאשׁוֹנָה«, נִיטַּמֵּת בַּמַּשָּׂא. זָב שֶׁחָלַב אֶת הָעֵז, {ה} הֶחָלָב טָמֵא, כֵּיוָן^[61]• שֶׁיָּצָאת טִיפָּה« רִאשׁוֹנָה«, {מטמ} מטמא#^[62]• בַּמַּשָּׂא.

ד׳ כַּבֵּיצָה אוֹכָלִין^[63] שֶׁהִנִּיחָן בַּחַמָּה וְנִתְמָעֲטוּ, וְכֵן כַּזַּיִת מִן הַמֵּת, וְכַזַּיִת^[64] מִן הַנְּבֵילָה, וְכָעֲדָשָׁה^[65] מִן הַשֶּׁרֶץ, כַּזַּיִת פִּיגּוּל, כַּזַּיִת

---

[1] קיי+קנ כלפנינו. קס (אולי): "נוגעים".
[2] נשמט מחמת הדומות "כולן-כולן" והושלם בשוליים, אולי בידי הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[3] ק+קיי: "בְּמַשְׁקִין".
[4] קיי+קנ כלפנינו. קס: "והשליך". וכן בכולם להלן. וצ"ע.
[5] קנ כלפנינו. קס: "לָהּ אֲחֵרוֹת". קיי: "לוֹ אֲחֵרוֹת".
[6] קס+קיי כלפנינו. קנ: "לַאֲחֵרוֹת". וכן להלן.
[7] ק+קיי: "בֵּין שֶׁפָּרְשׁוּ בֵּין שֶׁלֹּא פָּרְשׁוּ".
[8] קנ כלפנינו. קס: "גימותיהם". קיי: "גמותיהם".
[9] קנ כלפנינו. קס+קיי: "מים".
[10] ק+קיי: "אֶחָד".
[11] קיי+קנ כלפנינו. קס: "טמא". ואולי קס תיקן עצמו.
[12] כך מנוקד בפרמה. בקאופמן נוקד בתחילה "בַּעְלָה", ולבסוף "בַּעְלֶה".
[13] קיי+קנ כלפנינו (קיי: "או במקום"). קס: "מקום".
[14] ק+קיי: "מַשְׁקֶה".
[15] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "בין".
[16] קיי כלפנינו. ק: "מַשְׁקֶה".
[17] ק+קיי נוסף: "בּוֹ".
[18] קנ כלפנינו. קס+קיי: "מוסאבות".
[19] ק+קיי: "רָאַת".
[20] ק+קיי: "ספק".
[21] קיי כלפנינו. ק: "בְּיָדֶיהָ".
[22] ק+קיי: "אוֹכֶל".
[23] קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף: "אוכל".
[24] ק+קיי: "אוֹכֶל".
[25] ק+קיי: "לֹא".
[26] הסופר כתב "ומטמא" ולאחר מכן תלה "לא" כדי לגרוס כלפנינו. וכן ק+קיי: "וְלֹא מְטַמֵּא".
[27] קיי+קנ כלפנינו. קס כנראה: "בנזיר" וכן להלן.
[28] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מיטמא".
[29] ק+קיי נוסף: "נֶאֱכַל".
[30] כנראה מסומן למחיקה. וכן ק+קיי ליתא.
[31] ק+קיי מתחילה כאן הלכה חדשה: "ה".
[32] קיי+קנ כלפנינו. קס: "שבקדוש".
[33] ק+קיי: "הָרְבִיעִי".
[34] ק+קיי נוסף: "נֶאֱכַל".
[35] ק+קיי: "מַשְׁקֶה". וכן בכולם להלן.
[36] ק+קיי: "לְאוֹכְלֵי". וכן בכולם להלן.
[37] תוקן בידי מגיה בשוליים שבצד המילה. וכן ק+קיי: "קודש".
[38] ק+קיי: "לְטַהֲרַת".
[39] ק כלפנינו: "קוֹדֶשׁ". קיי: "הקודש".
[40] קיי+קנ: "לְאוֹכְלֵי". קס רק כאן: "לאוכלי".
[41] ק+קיי: "הַשְּׁלִישִׁי".
[42] קיי כלפנינו. ק: "יַעֲשֵׂם".
[43] ק: "וְחוּלִּים". קיי: "והחולים".
[44] קיי כלפנינו. ק: "גַּבֵּי".
[45] ק+קיי: "כִּתְרוּמָה".
[46] ק+קיי: "ח" מפני שנוספה הלכה חדשה לעיל באמצע הלכה "ד".
[47] קנ כלפנינו. קס: "ונמהו". "קיי: "נימהו".
[48] ק+קיי: "מְכוּוָּן".
[49] ק+קיי הכתיב: "נִיטְמֵאת".
[50] ק+קיי: "בְּכַבֵּיצָה". וכן בכולם להלן.
[51] קיי כלפנינו. ק: "דְּבַשׁ".
[52] ק+קיי: "הַשֵּׁיזוּרִי".
[53] קיי כלפנינו. ק: "גּוּשׁ".
[54] קיי+קנ כלפנינו. קס: "הטיפה". וכן להלן.
[55] קיי+קנ כלפנינו. קס: "הראשונה".
[56] ק+קיי: "אִם".
[57] ק+קיי: "מַשְׁקֶה".
[58] קיי כלפנינו. ק: "הָרִאשׁוֹנָה".
[59] ק+קיי הכתיב: "נִיטְמַאת".
[60] קנ כלפנינו. קס+קיי: "אם".
[61] ק+קיי: "שֶׁכֵּיוָן".
[62] ספק לי כיצד לנקד. ק+קיי: "נִיטַּמֵּת".
[63] ק+קיי הכתיב: "אֳכָלִין".
[64] קנ כלפנינו. קס+קיי: "כזית".
[65] קנ כלפנינו. קס+קיי: "כעדשה".

נוֹתָר, וְכַזַּיִת[1]^ חֵלֶב[2]#, הֲרֵי אֵילּוּ טְהוֹרִין, וְאֵין חַיָּיבִין עֲלֵיהֶן מִשֵּׁם[3]« פִּיגּוּל, וְנוֹתָר וְטָמֵא[4]«. הִנִּיחָן {בגשמ} בַּגְּשָׁמִין וְנִתְפָּחוּ, טְמֵאִין, וְחַיָּיבִין עֲלֵיהֶן מִשֵּׁם« פִּגּוּל, וְנוֹתָר[5]« וְטָמֵא. **ה׳** כָּל הַטְּמָאוֹת, כְּשָׁעַת מְצִיאָתָן. אִם טְמֵאוֹת, טְמֵאוֹת. וְאִם[6]^ טְהוֹרוֹת, טְהוֹרוֹת. אִם מְכוּסּוֹת, מְכוּסּוֹת. וְאִם^ מְגוּלּוֹת, מְגוּלּוֹת. מַחַט שֶׁנִּמְצֵאת מְלֵיאָה חֲלוּדָּה אוֹ שְׁבוּרָה, טְהוֹרָה, שֶׁכָּל הַטְּמָאוֹת, כְּשָׁעַת מְצִיאָתָן. **ו׳** חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן שֶׁנִּמְצְאוּ בְמָבוֹי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ טוּמְאָה, הֲרֵי אֵילּוּ בְחֶזְקַת טַהֲרָה[7]«. וְכָל הַפִּיקֵּחַ[8]«, בְּחֶזְקַת טוּמְאָה. וְכָל שֶׁאֵין בּוֹ דַעַת לְהִישָּׁאֵל, סְפֵיקוֹ טָהוֹר. **ז׳** תִּינוֹק שֶׁנִּימְצָא בְצַד בֵּית[9]«• הַקְּבָרוֹת וְשׁוֹשַׁנִּים[10]^ בְּיָדוֹ, וְאֵין הַשּׁוֹשַׁנִּים אֶלָּא בִמְקוֹם[11]^• הַטּוּמְאָה[12], טָהוֹר, שֶׁאֲנִי[13]« אוֹמֵר: אַחֵר לְקָטָן[14]«• וּנְתָנָן« לוֹ. וְכֵן חֲמוֹר בֵּין הַקְּבָרִים[15]^•, כֵּלָיו טְהוֹרִין. **ח׳** תִּינוֹק שֶׁנִּמְצָא בְצַד הָעִיסָּה וְהַבָּצֵק בְּיָדוֹ, ר׳ מֵאִיר מְטַהֵר. וַחֲכָמִוים מְטַמִּין, שֶׁדֶּרֶךְ תִּינוֹק[16]^ לְטַפֵּחַ. בָּצֵק שֶׁיֵּשׁ בּוֹ נְקִירַת[17]^• תַּרְנוֹגְלִין[18]«•, וּמַשְׁקִין טְמֵאִין בְּתוֹךְ הַבַּיִת, אִם יֵשׁ בֵּין {מש} מַשְׁקִין לַכִּכָּרוֹת כְּדֵי שֶׁיְּנַגְּבוּ אֶת פִּיהֶן בָּאָרֶץ, הֲרֵי אֵילּוּ טְהוֹרִין. וּבַפָּרָה[19]^ וּבַכֶּלֶב, כְּדֵי שֶׁיְּלַחֲכוּ אֶת לְשׁוֹנָם. וּשְׁאָר כָּל הַבְּהֵמָה, כְּדֵי שֶׁתְּנַגֵּב. ר׳ אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב מְטַהֵר בַּכֶּלֶב, שֶׁהוּא פִּיקֵּחַ, שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לְהַנִּיחַ אֶת הַמָּזוֹן וְלֵילֵךְ לוֹ לַמַּיִם.

{פרק {ב}<ג׳>}[20]*• הל׳ ח׳ פרק {ג}<ד׳>*

הַזּוֹרֵק טוּמְאָה מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, כִּכָּר לְבֵין[21]« {המ} הַמַּפְתְּחוֹת, וּמַפְתֵּחַ[22]« לְבֵין הַכִּכָּרוֹת, טָהוֹר. ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵרו: כִּכָּר לְבֵין הַמַּפְתְּחוֹת, טָמֵא. וּמַפְתֵּחַ« לְבֵין הַכִּכָּרוֹת, טָהוֹר. **ב׳** הַשֶּׁרֶץ בְּפִי הַחוּלְדָּה וּמְהַלֶּכֶת עַל גַּבֵּי כִכָּרוֹת שֶׁלִּתְרוּמָה, סָפֵק נָגַע סָפֵק לֹא נָגַע, סְפֵיקוֹ טָהוֹר. **ג׳** הַשֶּׁרֶץ בְּפִי הַחוּלְדָּה, וּנְבֵילָה[23]^ בְּפִי הַכֶּלֶב, וְעָבְרוּ בֵין הַטְּהוֹרִין, אוֹ שֶׁעָבְרוּ טְהוֹרִין בֵּינֵיהֶן, סְפֵיקוֹ[24]^*• טָהוֹר, מִפְּנֵי שֶׁאֵין לַטּוּמְאָה מָקוֹם. הָיוּ מְנַקְּרִין בָּהֶן עַל הָאָרֶץ, אָמַר[25]^: הָלַכְתִּי[26]« לְמָקוֹם [הַלָּז][27]* וְאֵין יָדוּעַ אִם נָגַעְתִּי וְאִם[28]« לֹא נָגַעְתִּי, סְפֵיקוֹ טָמֵא, מִפְּנֵי {א} שֶׁיֵּשׁ לַטּוּמְאָה מָקוֹם. **ד׳** כַּזַּיִת מִן הַמֵּת בְּפִי הָעוֹרֵב, סָפֵק הֶאֱהִיל עַל הָאָדָם וְעַל הַכֵּלִים בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, סָפֵק אָדָם, טָמֵא, סָפֵק[29]« הַכֵּלִים[30]^, (אדם)[31]* טָהוֹר. הַמְמַלֵּא בַעֲשָׂרָה[32]^• דְלָיִים[33]« וְנִמְצָא שֶׁרֶץ בְּאֶחָד מֵהֶן, הוּא טָמֵא וְכוּלָּן טְהוֹרִין. (המעלה) [הַמְעָרֶה][34]* מִכֶּלִי לְכֶלִי וְנִמְצָא שֶׁרֶץ {בת} בַּתַּחְתּוֹן, הָעֶלְיוֹן טָהוֹר. **ה׳** עַל שִׁשָּׁה סְפֵיקוֹת שׂוֹרְפִין אֶת הַתְּרוּמָה: עַל סְפֵק בֵּית הַפְּרָס[35]«, וְעַל $ עָפָר הַבָּא מֵאֶרֶץ הָעַמִּים, וְעַל[36]« סְפֵק בִּגְדֵי עַם הָאָרֶץ, וְעַל« סְפֵק כֵּלִים הַנִּמְצָאִים, וְעַל« סְפֵק רוֹקִין, וְעַל« סְפֵק מֵי רַגְלַיִם[37]^• אָדָם שֶׁהוּא[38]^• כְּנֶגֶד מֵי רַגְלֵי בְהֵמָה. וְעַל[39]«• וַוַדַּיי מַגָּעָן שֶׁהוּא סְפֵק טוּמְאָתָן, שׂוֹרְפִין אֶת הַתְּרוּמָה. ר׳ יוֹסֵה אוֹמֵרו: אַף עַל סְפֵק מַגָּעָן בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד. וַחֲכָמִוים אוֹמְרִים: בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, תּוֹלִין. וּבִרְשׁוּת הָרַבִּים, טָהוֹר. **ו׳** שְׁנֵי רוֹקִין, אֶחָד טָמֵא וְאֶחָד טָהוֹר, תּוֹלִין עַל מַגָּעָן וְעַל מַשָּׂאָן וְעַל הֵסֵיטָן בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, וְעַל מַגָּעָן בִּרְשׁוּת הָרַבִּים בִּזְמַן שֶׁהֵן לַחִין, וְעַל מַשָּׂאָן בֵּין לַחִין וּבֵין[40]^ יְבֵשִׁין. הָיָה רוֹק יְחִידִי, נָגַע[41]« בּוֹ וּנְשָׂאוֹ וְהֱסִיטוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, שׂוֹרְפִין עָלָיו אֶת הַתְּרוּמָה, וְאֵין צוֹרֶךְ[42]« לוֹמַר בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד. **ז׳** אֵילּוּ סְפֵיקוֹת שֶׁטִּיהֲרוּ חֲכָמִוים: סְפֵק מַיִם שְׁאוּבִין לַמִּקְוֶה. סְפֵק טוּמְאָה צָפָה עַל פְּנֵי הַמָּיִם. סְפֵק מַשְׁקִין, לְטָמֵא[43]«#•, טָמֵא, וּלְטַמֵּא, טָהוֹר. סְפֵק יָדַיִים[44]«, לְטָמֵא«#• וּלְטַמֵּא וּלְטַהֵר[45]^#•, טָהוֹר. סְפֵק בִּרְשׁוּת[46]^• הָרַבִּים. {א} סְפֵק דִּבְרֵי סוֹפְרִין. סְפֵק הַחוּלִּין. סְפֵק שְׁרָצִין. סְפֵק נְגָעִין. סְפֵק נְזִירוּת. סְפֵק בְּכוֹרוֹת. סְפֵק [קוֹרְבָּנוֹת. סְפֵק][47]* טֻמְאָה[48]^#• צָפָה[49]«• עַל פְּנֵי הַמַּיִם, בֵּין בַּכֵּלִים בֵּין בַּקַּרְקָעוֹת[50]«. ר׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵרו: בַּכֵּלִים, טָמֵא. {בקרק} בַּקַּרְקָעוֹת[51]^, טָהוֹר. ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵרו: סְפֵק יְרִידָתוֹ, טָמֵא[52]«. סְפֵק[53]« עֲלִיָּיתוֹ, טָהוֹר[54]«. ר׳ יוֹסֵה אוֹמֵרו: אֲפִילּוּ אֵין שָׁם אֶלָּא מְלֹא הָאָדָם[55]« וְטוּמְאָה[56]^, טָהוֹר. **ח׳** סְפֵק מַשְׁקִין לִיטָּמֵא, טָמֵא. כֵּי־צַד: טָמֵא[57]# שֶׁפָּשַׁט אֶת רַגְלוֹ לְבֵין מַשְׁקִין טְהוֹרִין, סָפֵק נָגַע סָפֵק (נגע)[58]* לֹא נָגַע, סְפֵיקוֹ טָמֵא. **ט׳** הָיְתָה כִכָּר (טומאה) [טְמֵאָה][59]#* בְּיָדוֹ וּפְשָׁטָהּ$ לְבֵין מַשְׁקִין טְהוֹרִין, סָפֵק נָגַע סָפֵק לֹא נָגַע, סְפֵיקוֹ טָמֵא. **י׳** וּלְטַמֵּא, טָהוֹר.

---

[1] ק+קיי: "כזית".
[2] ניקדתי לפי העניין. קנ ניקד בטעות "חָלָב".
[3] ק כלפנינו. קיי: "משום". וכן בסמוך.
[4] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?"בטמא"?.
[5] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ונותר".
[6] ק+קיי: "אִם". וכן בסמוך.
[7] קיי+קנ כלפנינו. קס: "טהורה".
[8] קיי כלפנינו. ק: "פִּיקֵחַ".
[9] קיי כלפנינו. ק: "בֵּין". ושמא זה כפל גרסה "בצד/בין". וצ"ע.
[10] ק+קיי: "וְהַשּׁוֹשַׁנִּים".
[11] ק+קיי: "מִמְּקוֹם".
[12] קס+קיי כלפנינו. קנ: "טוּמְאָה".
[13] קיי+קנ כלפנינו. קס בכתיב חסר: "ישני".
[14] קנ כלפנינו. קס+קיי: "לקט ונתן".
[15] ק+קיי: "הַקְּבָרוֹת".
[16] ק+קיי: "הַתִּינוֹק".
[17] ק: "נקידות/נקירות". קיי: "נקירות".
[18] קס כלפנינו. קנ: "תַּרְנָגְלִים". קיי: "תורנגלים".
[19] ק+קיי: "בַּפָּרָה".
[20] מכאן ועד סוף פרק ח׳ הסופר טעה בְּמִסְפּוּר הפרקים, ורק בתחילת פרק ט׳ חזר לסדר הנכון.
[21] קיי+קנ כלפנינו. קס: "בין".
[22] קיי כלפנינו. ק: "מַפְתֵּחַ". וכן בסמוך.
[23] ק+קיי: "וְהַנְּבֵלָה".
[24] ק+קיי: "סְפֵיקָן". ובפרמה אות "ו" מעט ארוכה אך צורתה אינה כצורת "ן".
[25] ק+קיי: "וְאָמַר".
[26] קיי כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. ק: "הִילַכְתִּי".
[27] הסופר(?) תלה בין השורות. וכן ק+קיי איתא.
[28] קיי כלפנינו. ק: "אִם".
[29] קיי כלפנינו. ק: "וְסָפֵק".
[30] ק+קיי: "כֵּלִים".
[31] סומן למחיקה בקו עילי. וכן ק+קיי ליתא.
[32] ק+קיי: "עֲשָׂרָה".
[33] ק כלפנינו. קיי: "דלאים".
[34] תוקן באמצעות גירוד ראש אות "ל" לעשותה "ר". וכן ק+קיי: "הַמְעָרֶה".
[35] קיי+קנ כלפנינו. קס: "פרס".
[36] ק כלפנינו. קיי: "על". וכן בכולם להלן.
[37] ק+קיי: "רַגְלֵי".
[38] ק+קיי: "שֶׁהֵן".
[39] ק כלפנינו, וזו וא"ו הנשוא. קיי: "עַל".
[40] ק+קיי: "בֵּין".
[41] קיי כלפנינו. ק: "וְנָגַע".
[42] קיי כלפנינו. ק: "צָרִיךְ".
[43] קס הכתיב כלפנינו. וצ"ע. קיי+קנ: "לִיטָּמֵא". וכן בסמוך.
[44] קיי+קנ כלפנינו. קס: "לידיים".
[45] קנ כלפנינו. וצ"ע. קס+קיי: "וליטהר".
[46] ק+קיי: "רְשׁוּת".
[47] נשמט מחמת הדומות, והושלם בשוליים, כנראה ע"י הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[48] ק+קיי הכתיב: "טוּמְאָה".
[49] קיי+קנ כלפנינו. קס: "צופה".
[50] ק כלפנינו. קיי: "בקרקע".
[51] ק+קיי: "וּבַקַּרְקָעוֹת".
[52] קיי+קנ כלפנינו. קס: "טמאין".
[53] קיי כלפנינו. ק: "וּסְפֵק".
[54] קיי+קנ כלפנינו. קס: "טהורין".
[55] קיי כלפנינו. ק: "אָדָם".
[56] קנ כלפנינו. קס+קיי: "והטומאה".
[57] ניקדתי לפי העניין. קנ ניקד בטעות: "טָמַא".
[58] נמחק בקו חוצה, אולי בידי הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
[59] הסופר(?) סימן אות "ו" למחיקה וניקד: "טְמֵאָה". וכן ק+קיי: "טְמֵאָה".

כֵּי־צַד: הָיְתָה מַקֵּל בְּיָדוֹ וּבְרֹאשָׁהּ מַשְׁקִין {טמ} טְמֵאִים וּזְרָקָהּ לְבֵין כִּכָּרוֹת טְהוֹרִין, סָפֵק נָגַע סָפֵק לֹא נָגַע, סְפֵיקוֹ טָהוֹר. **י״א׳** רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵר: סְפֵק מַשְׁקִים, לָאוֹכָלִים[1]#^, טָמֵא, וְלַכֵּלִים, טָהוֹר. כֵּי־צַד: שְׁתֵּי חֲבִיּוֹת, אַחַת טְמֵיאָה וְאַחַת טְהוֹרָה, וְעָשָׂה[2]^ עִיסָּה מֵאַחַת מֵהֶן, סָפֵק מִן הַטְּמֵאָה[3]^ עָשָׂה, וְסָפֵק[4]^ מִן הַטְּהוֹרָה עָשָׂה, זֶה הוּא סְפֵק מַשְׁקִין לָאֳכָלִים טָמֵא וְלַכֵּלִים טָהוֹר. **י״ב׳** סְפֵק יָדַיִים לטמא[5]#^• <וּלְטַמֵּא>[6]* ולטהור[7]«•, טָהוֹר. סְפֵק רְשׁוּת הָרַבִּים, טָהוֹר. סְפֵק דִּבְרֵי סוֹפְרִים, (אבל)[8]* אָכַל {אכ} אֳכָלִין טְמֵאִין, וְשָׁתָה מַשְׁקִין טְמֵאִין, וְהַבָּא[9]^• רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ בְמַיִם שְׁאוּבִין, אוֹ שֶׁנָּפְלוּ עַל {רא} רֹאשׁוֹ וְעַל רוּבּוֹ שְׁלֹשֶׁת$ לֻגִּין[10]#«• מַיִם שְׁאוּבִין, {ספי} סְפֵיקוֹ טָהוֹר. אֲבָל דָּבָר שֶׁהוּא אַב הַטּוּמְאָה וְהוּא[11]^• מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים, סְפֵיקוֹ טָמֵא. **י״ג׳** סְפֵק הַחוּלִּין, זוֹ טַהֲרַת פְּרִישׁוּת. סְפֵק שְׁרָצִין, כְּשָׁעַת[12]«• מְצִיאָתָן. סְפֵק נְגָעִין, כַּתְּחִילָּה טָהוֹר, {על} <עַד>[13]* שֶׁלֹּא נִזְקַק לַטּוּמְאָה. מִשֶּׁנִּזְקַק לַטּוּמְאָה, סְפֵיקוֹ טָמֵא. **י״ד׳** סְפֵק נְזִירוּת, מוּתָּר. סְפֵק בְּכוֹרוֹת, אֶחָד בְּכוֹרֵי אָדָם וְאֶחָד[14]^ בְּכוֹרֵי בְהֵמָה, [15]«•טְמֵיאָה וּטְהוֹרָה•, שֶׁהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. **י״ה׳** סְפֵק קָרְבָּנוֹת[16]^: הָאִשָּׁה שֶׁיֵּשׁ עָלֶיהָ סְפֵק חָמֵשׁ לֵידוֹת סְפֵק$ חָמֵשׁ זִיבוֹת, מְבִיאָה קָרְבָּן אֶחָד, וְאוֹכֶלֶת בַּזְּבָחִין[17]«•, וְאֵין הַשְּׁאָר עָלֶיהָ חוֹבָה.

{פרק {ג}<ד>{׳}* הל׳ י״ה׳ פרק {ד}<ה>׳*

הַשֶּׁרֶץ וְהַצְּפַרְדֵּעַ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְכֵן כַּזַּיִת מִן הַמֵּת וְכַזַּיִת מִן הַנְּבֵלָה, וְעֶצֶם[18]^ מִן הַמֵּת {וע} וְעֶצֶם מִן הַנְּבֵילָה, גּוּשׁ מֵאֶרֶץ[19]« טְהוֹרָה וְגוּשׁ מִבֵּית הַפְּרָס, גּוּשׁ מֵאֶרֶץ טְהוֹרָה וְגוּשׁ {מבי}[20]* מֵאֶרֶץ הָעַמִּים, שְׁנֵי שְׁבִילִין, אֶחָד טָמֵא וְאֶחָד טָהוֹר, הִילֵּךְ בְּאֶחָד מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ בְּאֵי־זֶה[21]* מֵהֶן הָלַךְ[22]^, הֶאֱהִיל עַל אֶחָד מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ בְּאֵי־זֶה[23]*^• מֵהֶן הֶאֱהִיל, הסט[24]^• אֶת[25]«• אֶחָד מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ בְּאֵי־זֶה[26]«• מֵהֶן הסט^•, רְ׳ עֲקִיבָה[27]^• מְטַמֵּא, וַחֲכָמִין מְטַהֲרִין. **ב׳** לְאֶחָד[28]^• מֵהֶן^• שֶׁאָמַרוּ: נָגַעְתִּי בְזֶה וְאֵין[29]«• יָדוּעַ אִם הוּא טָמֵא וְאִם[30]« [31]^• טָהוֹר, נָגַעְתִּי וְאֵין«• יָדוּעַ בְּאֵי־זֶה* מֵהֶן[32]^• נָגַעְתִּי, רַבִּי עֲקִיבָה מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. רְ׳ יוֹסֵה מְטַמֵּא בְּכוּלָּן[33]#«, וּמְטַהֵר בִּשְׁבִיל, שֶׁדֶּרֶךְ בְּנֵי[34]«• אָדָם לְהַלֵּךְ וְאֵין דַּרְכָּן[35]^ לִיגַּע. **ג׳** שְׁנֵי שְׁבִילִין, אֶחָד טָמֵא וְאֶחָד טָהוֹר, הִילֵּךְ בְּאֶחָד מֵהֶן וְעָשָׂה טְהָרוֹת[36]« וְנֶאֱכָלוּ, הִיזָּה וְשָׁנָה וְטָבַל [37]^• הִילֵּךְ בַּשֵּׁינִי וְעָשָׂה טְהָרוֹת, הֲרֵי אֵילוּ {טה} (טְהוֹרִין) [טְהוֹרוֹת][38]*. אִם קַיָּימוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת, אֵילוּ וָאֵילוּ תְּלוּיוֹת. וְאִם[39]^ לֹא טָהַר בִּנְתַּיִים[40]#«, הָרִאשׁוֹנוֹת תְּלוּיוֹת וְהַשְּׁנִיּוֹת יִשָּׂרֵפוּ. **ד׳** הַשֶּׁרֶץ וְהַצְּפַרְדֵּעַ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, נָגַע[41]« בְּאֶחָד מֵהֶן וְעָשָׂה טְהָרוֹת[42]« וְנֶאֱכָלוּ, [טָבַל][43]*, וְנָגַע[44]« בַּשֵּׁינִי וְעָשָׂה טְהָרוֹת, הֲרֵי אֵילוּ טְהָרוֹת[45]#•. אִם קַיָּימוֹת[46]«• {הרא} הָרִאשׁוֹנוֹת, אֵילוּ וָאֵילוּ תְּלוּיוֹת. וְאִם[47]^ לֹא טָבַל בֵּינְתַּיִים, הָרִאשׁוֹנוֹת[48]«• תְּלוּיוֹת וְהַשְּׁנִיּוֹת יִשָּׂרֵפוּ. **ה׳** שְׁנֵי שְׁבִילִין, אֶחָד טָמֵא וְאֶחָד טָהוֹר, הִילֵּךְ בְּאֶחָד מֵהֶן וְעָשָׂה {טה} טְהָרוֹת[49]«, וּבָא חֲבֵירוֹ וְהִילֵּךְ בַּשֵּׁינִי וְעָשָׂה טְהָרוֹת, רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם נִשְׁאָלוּ זֶה בִּפְנֵי {א} עַצְמוֹ וְזֶה בִפְנֵי עַצְמוֹ, טְהוֹרִין. [50]^ נִשְׁאֲלוּ שְׁנֵיהֶן כְּאַחַת, טְמֵאִין. רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵר: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, טְמֵאִין. **ו׳** שְׁנֵי כִכָּרִין, אֶחָד טָמֵא וְאֶחָד טָהוֹר, אָכַל אֶת אַחַת[51]^• מֵהֶן {א} וְעָשָׂה טְהָרוֹת וּבָא חֲבֵירוֹ וְאָכַל אֶת הַשֵּׁינִי וְעָשָׂה טְהָרוֹת, רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם נִשְׁאֲלוּ זֶה בִפְנֵי עַצְמוֹ וְזֶה בִפְנֵי עַצְמוֹ, טְהוֹרִין. נִשְׁאֲלוּ שְׁנֵיהֶם כְּאַחַת, טְמֵאִין. רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵר: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, טְמֵאִין. **ז׳** מִי שֶׁיָּשַׁב בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וּבָא אֶחָד[52]« וְדָרַס עַל בְּגָדָיו[53]*, אוֹ (שנגע) [שֶׁרָקַק][54]* וְנָגַע בְּרוֹקוֹ, עַל רוֹקוֹ שׂוֹרְפִין אֶת הַתְּרוּמָה, וְעַל בְּגָדָיו [55]^• אַחַר הָרוֹק. יָשַׁן בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וְעָמַד, כֵּלָיו טְמֵאִין מִדְרָס, דִּבְרֵי רְ׳ מֵאִיר. וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. נָגַע בְּאֶחָד בַּלַּיְלָה, וְאֵין יָדוּעַ אִם חַי אִם מֵת, וּבַשַּׁחַר עָמַד וּמְצָאוֹ מֵת, רְ׳ מֵאִיר מְטַהֵר. וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין, שֶׁכָּל הַטְּמָאוֹת בִּשְׁעַת[56]«• מְצִיאָתָן. **ח׳** שׁוֹטָה אַחַת בָּעִיר, אוֹ נָכְרִית[57]«©, אוֹ כוּתִית, כָּל הָרוֹקִין שֶׁבָּעִיר טְמֵאִין. מִי {שדרס האשה} <שֶׁדָּרְסָה אִשָּׁה>[58]* עַל בְּגָדָיו, אוֹ {ש} שֶׁיָּשְׁבָה עִמּוֹ בִּסְפִינָה, אִם מַכַּרְתּוֹ שֶׁהוּא אוֹכֵל בִּתְרוּמָה, כֵּלָיו טְהוֹרִין. וְאִם לָאו[59]^, {ישא}

[1] ק+קיי הכתיב: ״לָאֳכָלִים״ (ניקוד קנ).
[2] ק+קיי: ״עָשָׂה״.
[3] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״הטומאה״.
[4] ק+קיי: ״סָפֵק״.
[5] ק+קיי: ״לִיטָּמֵא״.
[6] הוספתי לפי ק+קיי, וכן בפרמה לעיל.
[7] קיי כלפנינו, על אף שלעיל גרס ״ליטמא ולטמא״. (שמא סופר פרמה גרס: ״לַטָּמֵא וְלַטָּהוֹר״). וצ״ע. ק: ״וְלִיטְהַר״.
[8] ספק ״אבל/אכל״. נמחק בקויים עיליים וגם בקו חוצה, אולי בידי הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
[9] ק+קיי: ״בָּא״.
[10] ק הכתיב כלפנינו, אך ניקוד קנ מוזר. קיי: ״לוגים״.
[11] ק+קיי ליתא: ״והוא״.
[12] ק ספק ״בְּשָׁעַת/כְּשָׁעַת״ ואולי תוקן. קיי: ״בשעת״.
[13] תיקנתי לפי ק+קיי.
[14] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״אֶחָד״.
[15] קיי כלפנינו. ק: ״בֵּין טְמֵאָה בֵּין טְהוֹרָה״.
[16] ק+קיי בכתיב מלא: ״קוֹרְבָּנוֹת״.
[17] קיי כלפנינו. ק: ״בַּקֳּדָשִׁים״ (קו״ף בקמץ רגיל).
[18] ק+קיי: ״עֶצֶם״.
[19] קיי כלפנינו. ק בסדר הפוך: קודם ארץ העמים ואחר כך בית הפרס.
[20] הסופר כתב בטעות מחמת הדומות, וסימן למחיקה.
[21] ק+קיי בשתי מילים, וכנראה גם בפרמה כך. וכן בכולם.
[22] ק+קיי: ״הִילֵּךְ״.
[23] ק+קיי: ״עַל אֵי זֶה״.
[24] ק+קיי: ״הֵסִיט״. וכן בסמוך. ואיני יודע כיצד לנקד את הכתיב שבפרמה.
[25] קיי כלפנינו. ק: ״בְּאֶחָד״.
[26] ק כלפנינו. קיי: ״אֶת אֵי זֶה״.
[27] קיי כלפנינו. ק: ״יְהוֹשֻׁעַ״.
[28] צ״ע. ק+קיי: ״אֶחָד שֶׁאָמַר״.
[29] ק כלפנינו. קיי: ״ואיני יודע״. וכן בסמוך.
[30] קיי כלפנינו. ק: ״אִם״.
[31] ק+קיי נוסף: ״הוּא״.
[32] ק+קיי: ״מִשְּׁנֵיהֶם״.
[33] קיי כלפנינו. ק: ״בכלם״. וקנ ניקד חלקית ובאופן מוזר.
[34] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״בני״.
[35] ק+קיי: ״דַּרְכּוֹ״.
[36] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״טהורות״.
[37] ק+קיי נוסף: ״טָהַר״.
[38] אותיות ״ין״ תוקנו להיות ״ות״, כנראה בידי מגיה. וכן ק+קיי: ״טהורות״.
[39] ק+קיי: ״אִם״.
[40] קיי הכתיב כלפנינו. ק: ״בֵּינְתַיִים״.
[41] קיי כלפנינו. ק: ״וְנָגַע״.
[42] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״טהורות״.
[43] נוסף בשוליים, ספק בידי מי. וכן ק+קיי איתא.
[44] ק כלפנינו. קיי: ״נגע״.
[45] קס+קיי הכתיב כלפנינו. וניקדתי לפי הכתיב. וצ״ע. קנ: ״טְהוֹרוֹת״.
[46] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״קיימת״.
[47] ק+קיי: ״אִם״.
[48] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״הראשונה״.
[49] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״טהורות״.
[50] ק+קיי נוסף: ״אִם״.
[51] ק+קיי: ״אֶחָד״.
[52] קיי כלפנינו. ק: ״אַחֵר״.
[53] ק+קיי כלפנינו. אות ״ד״ מתוקנת מאות ״ל״, וספק בידי מי.
[54] הסופר כתב ״שנגע״ בסוף השורה, והוא או מישהו אחר סימן למחיקה בנקודות עיליות, ומישהו כתב בשוליים: ״שרקק״. וכן ק+קיי: ״שֶׁרָקַק וְנָגַע בְּרוֹקוֹ״.
[55] ק+קיי נוסף: ״הוֹלְכִים״.
[56] קס כלפנינו. קנ ספק. קיי: ״כשעת״.
[57] בין השורות נתלתה הערת צנזורה: ״עע״ז״. כמו כן קיי+קנ הכתיב כלפנינו. קס: ״נוכרית״.
[58] תיקנתי לפי ק+קיי.
[59] ק+קיי הכתיב: ״לָאו״.

יִשְׁאָלֶינָּה. **ט׳** עֵד אוֹמֵרוֹ נִטְמֵאת[1]^#•, וְהוּא אוֹמֵרוֹ לֹא נִטְמֵאתִי, [טָהוֹר. שְׁנַיִם אוֹמְרִים נִטְמֵאת^#•, וְהוּא אוֹמֵרוֹ[2]«• לֹא נִטְמֵאתִי]*[3], רְ׳ מֵאִיר מְטַמֵּא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: הוּא נֶאֱמָן עַל יְדֵי עַצְמוֹ. **י׳** עֵד אוֹמֵרוֹ נִטְמָא, וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים לֹא נִטְמָא, בֵּין בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וּבֵין[4]^ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, (טמא)[5]* טָהוֹר. שְׁנַיִם אוֹמְרִים נִטְמָא, וְעֵד[6]«• אוֹמֵרוֹ לֹא נִטְמָא, בֵּין בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וּבֵין^ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, טָמֵא. עֵד אוֹמֵר נִטְמָא וְעֵד אוֹמֵרוֹ לֹא נִטְמָא, אִשָּׁה אוֹמֶרֶת {נט} נִטְמָא וְאִשָּׁה אוֹמֶרֶת לֹא נִטְמָא, בִּרְשׁוּת {היח} הַיָּחִיד, טָמֵא(ין)[7]*, וּבִרְשׁוּת[8]^ הָרַבִּים, (טמאין) [טָהוֹר][9]*.

{**פרק** {ד}<ה׳>}* **הל׳ י׳** **פרק** {ה}<ו׳>*

מָקוֹם שֶׁהָיְתָה[10]^• רְשׁוּת הַיָּחִיד וְנַעֲשָׂה[11]«• רְשׁוּת הָרַבִּים, וְחָזַר וְנַעֲשָׂה רְשׁוּת הַיָּחִיד, <כְּשֶׁהוּא רְשׁוּת הַיָּחִיד>[12]* סְפֵיקוֹ טָמֵא. וּכְשֶׁהוּא[13]^ רְשׁוּת הָרַבִּים, סְפֵיקוֹ טָהוֹר. הַמְסַכֵּךְ$ בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וְהוֹצִיאוּהוּ בִּרְשׁוּת[14]^• הָרַבִּים, וְהֶחְזִירוּהוּ לִרְשׁוּת הַיָּחִיד, כְּשֶׁהוּא בִּרְשׁוּת[15]« הַיָּחִיד, סְפֵיקוֹ טָמֵא. וּכְשֶׁהוּא^ בִּרְשׁוּת« הָרַבִּים, סְפֵיקוֹ טָהוֹר. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵרוֹ: רְשׁוּת הָרַבִּים {מפס} מַפְסֶקֶת. **ב׳** אַרְבָּעָה[16]« סְפֵיקוֹת רְ׳ יְהוֹשֻׁעַ מְטַמֵּא וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. כֵּי־צַד: הַטָּמֵא עוֹמֵד וְהַטָּהוֹר עוֹבֵר, הַטָּהוֹר עוֹמֵד וְהַטָּמֵא עוֹבֵר, טוּמְאָה[17]^ בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וְטַהֲרָה[18]« בִּרְשׁוּת {הר} הָרַבִּים, טַהֲרָה[19]^ בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וְטוּמְאָה[20]^ {ברש} בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, סָפֵק נָגַע סָפֵק [לֹא][21]* נָגַע, סָפֵק {הא} הֶאֱהִיל סָפֵק לֹא הֶאֱהִיל, סָפֵק הסט[22]^• סָפֵק לֹא הסט^•, רְ׳ יְהוֹשֻׁעַ מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. **ג׳** אִילָן שֶׁהוּא[23]« עוֹמֵד בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וְטוּמְאָה[24]^ בְּתוֹכוֹ, עָלָה לְרֹאשׁוֹ, סָפֵק נָגַע סָפֵק לֹא נָגַע, סְפֵיקוֹ טָמֵא. הִכְנִיס[25]«# יָדוֹ לַחוֹר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ טוּמְאָה, סָפֵק נָגַע סָפֵק לֹא נָגַע, סְפֵיקוֹ טָמֵא. חֲנוּת שֶׁהִיא טְמֵיאָה וּפְתוּחָה לִרְשׁוּת הָרַבִּים, סָפֵק נִכְנַס סָפֵק לֹא נִכְנַס, סְפֵיקוֹ טָהוֹר. ••סָפֵק נָגַע סָפֵק לֹא נָגַע, סְפֵיקוֹ טָהוֹר[26]*••. שְׁתֵּי חֲנוּיוֹת[27]^, אַחַת[28]« טְמֵאָה וְאַחַת טְהוֹרָה, נִכְנַס לְאַחַת מֵהֶן, סָפֵק לַטְּמֵאָה[29]«• נִכְנַס סָפֵק לִטְהוֹרָה«• נִכְנַס, סְפֵיקוֹ טָמֵא. כָּל שֶׁאַתְּ יָכוֹל לְרַבּוֹת סְפֵיקוֹת וּסְפֵק סְפֵיקוֹת, בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, טָמֵא. וּבִרְשׁוּת[30]^ הָרַבִּים, טָהוֹר. **ד׳** כֵּי־צַד: נִכְנַס לַמָּבוֹי וְטוּמְאָה[31]« בֶּחָצֵר, סָפֵק נִכְנַס סָפֵק לֹא נִכְנַס, טוּמְאָה[32]^ בַּבַּיִת, סָפֵק נִכְנַס סָפֵק לֹא נִכְנַס, אֲפִילוּ[33]^• (לא)[34]* נִכְנַס, סָפֵק הָיְתָה שָׁם סָפֵק לֹא הָיְתָה שָׁם, אֲפִילוּ^ הָיְתָה שָׁם, סָפֵק יֵשׁ[35]« בָּהּ כַּשִּׁיעוּר וְסָפֵק[36]^ אֵין[37]^ {יש}[38]* בָּהּ כַּשִּׁיעוּר[39]^, {א} אֲפִילוּ^ יֵשׁ בָּהּ, סָפֵק טְמֵאָה[40]«• סָפֵק טְהוֹרָה, אֲפִילוּ^ טְמֵאָה, סָפֵק נָגַע סָפֵק לֹא נָגַע, סְפֵיקוֹ טָמֵא[41]«. רְ׳ אֶלְעָזָר אוֹמֵרוֹ: סָפֵק בִּיאָה, טָהוֹר. סָפֵק מַגַּע טוּמְאָה[42]«, טָמֵא. **ה׳** נִכְנַס לַבִּקְעָה בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים, וְטוּמְאָה[43]^ בְּשָׂדֶה פְלָנִית[44]#, וְאָמַרוֹ: הִילַּכְתִּי לַמָּקוֹם הַלָּז (ואמורו, הילכתי למקום הלז)[45]* וְאֵין[46]«• יָדוּעַ אִם נִכְנַסְתִּי לְאוֹתָהּ הַשָּׂדֶה וְאִם[47]« לֹא נִכְנַסְתִּי, רְ׳ <אֶ>לְעָזָר[48]«• מְטַהֵר, וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין. **ו׳** סָפֵק רְשׁוּת [הַיָּחִיד, טָמֵא, עַד שֶׁיֹּאמַר לֹא נָגַעְתִּי. סָפֵק רְשׁוּת][49]* הָרַבִּים טָהוֹר, עַד שֶׁיֹּאמַר נָגַעְתִּי. אֵי זוֹ [50]^ רְשׁוּת הַיָּחִיד. שְׁבִילֵי[51]# בֵית גלגול[52]«#•, וְכֵן כַּיּוֹצֵא בָהֶן, רְשׁוּת הַיָּחִיד לַשַּׁבָּת, וּרְשׁוּת הָרַבִּים לַטּוּמְאָה. אָמַרוֹ רְ׳ אֶלְעָזָר, לֹא הוּזְכָּרוּ שְׁבִילֵי [53]^• גלגול«#•, אֶלָּא {שאין} <שֶׁהֵן>[54]* רְשׁוּת הַיָּחִיד לְכָךְ וּלְכָךְ. שְׁבִילִין[55]^ הַמְפוּלָּשִׁין[56]« לַבּוֹרוֹת לַשִּׁיחִין[57]« וְלַגִּיתּוֹת, רְשׁוּת הַיָּחִיד לַשַּׁבָּת וּרְשׁוּת הָרַבִּים לַטּוּמְאָה. **ז׳** הַבִּקְעָה, בִּימוֹת הַחַמָּה, רְשׁוּת הַיָּחִיד לַשַּׁבָּת וּרְשׁוּת הָרַבִּים לַטּוּמְאָה.[58]••<<בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים, רְשׁוּת הַיָּחִיד לְכָאן[59]^• ולכאן^•>>••. {(ר׳ יהודה אומרו: אם עומד הוא בפתח זה ורואה את הנכנסין ואת היוצאין בפתח הלז), [בימות הגשמים], רשות היחיד לכאן ולכאן. (ואם לאיו {א} רשות היחיד לשבת ורשות הרבים לטומאה)}. **ח׳** בָּסִילְקֵי, רְשׁוּת הַיָּחִיד לַשַּׁבָּת וּרְשׁוּת הָרַבִּים לַטּוּמְאָה. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵרוֹ: אִם עוֹמֵד הוּא בְּפֶתַח[60]«# זֶה^ וְרוֹאֶה אֶת הַנִּכְנָסִין וְאֶת הַיּוֹצְאִין בַּפֶּתַח הַלָּז, רְשׁוּת (הרבים) [הַיָּחִיד][61]* לְכָן^• וּלְכָן^•. וְאִם לָאֵיו[62]^, רְשׁוּת הַיָּחִיד לַשַּׁבָּת וּרְשׁוּת הָרַבִּים לַטּוּמְאָה. **ט׳** הַפְּרָן, רְשׁוּת הַיָּחִיד לַשַּׁבָּת וּרְשׁוּת הָרַבִּים לַטּוּמְאָה. וְכֵן הַצְּדָדִין. רְ׳ מֵאִיר אוֹמֵרוֹ: הַצְּדָדִין, רְשׁוּת הַיָּחִיד לְכָן^• וּלְכָן^•. **י׳** הָאִיסְטְוָונִית[63]^•, רְשׁוּת הַיָּחִיד לַשַּׁבָּת וּרְשׁוּת הָרַבִּים לַטּוּמְאָה. חָצֵר שֶׁהָרַבִּים {נכנ} נִכְנָסִין בָּזוֹ וְיוֹצְאִין בָּזוֹ, רְשׁוּת הַיָּחִיד לַשַּׁבָּת וּרְשׁוּת הָרַבִּים לַטּוּמְאָה.

{**פרק** {ה}<ו׳>}* **הל׳ י׳** **פרק** {ו}<ז׳>*

הַקַּדָּר שֶׁהִינִּיחַ[64]^ קְדֵירוֹתָיו וְיָרַד לִשְׁתּוֹת,

---

1 איני יודע כיצד לנקד. ק+קיי: "נִטְמֵאתָה". וכן בסמוך.
2 קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "אומר".
3 נשמט מחמת הדומות "נטמאתי-ניטמאתי" והושלם בשוליים בידי אחד הסופרים. ק+קיי ללא השמטה.
4 ק+קיי: "בֵּין". וכן להלן.
5 סומן למחיקה בידי הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
6 קיי כלפנינו. ק: "וְאֶחָד".
7 אותיות "ין" נמחקו, כנראה בידי מגיה. וכן ק+קיי: "טָמֵא".
8 ק+קיי: "בִּרְשׁוּת".
9 מגיה(?) כתב מעל מילה זו "טהור". ומחק מעט את אות "ט" של טמאין". וכן ק+קיי: "טָהוֹר".
10 ק+קיי: "שהיה" (אך ראו בהערה הבאה).
11 קיי+קנ כלפנינו. קס: "ונעשת".
12 השלמתי לפי ק+קיי את שנשמט מחמת הדומות "היחיד-היחיד".
13 ק+קיי: "כְּשֶׁהוּא". וכן להלן.
14 ק+קיי: "לִרְשׁוּת".
15 קיי כלפנינו. ק: "רְשׁוּת". וכן בסמוך.
16 קיי+קנ כלפנינו. קס: "ארבעת".
17 ק+קיי: "הַטּוּמְאָה".
18 קס: "הטהור". קיי+קנ: "וְהַטַּהֲרָה".
19 קיי+קנ: "הַטַּהֲרָה". קס: "הטהורה".
20 קיי+קנ: "וְהַטּוּמְאָה". קס: "הטומאה".
21 נוסף בשוליים בידי אחד הסופרים(?). וכן ק+קיי איתא.
22 ק+קיי: "הֵסִיט". וכן בסמוך. ואיני יודע כיצד לנקד את הכתיב שבפרמה.
23 קיי כלפנינו. ק: "שֶׁהָיָה".
24 ק+קיי: "וְהַטּוּמְאָה".
25 קיי הכתיב כלפנינו. ק: "הִיכְנִיס".
26 ק+קיי ליתא כל המשפט, וצ"ע שמא נכפל מחמת הדומות (ובדפוסים איתא).
27 ק+קיי הכתיב: "חֲנֻיּוֹת" (ניקוד קנ).
28 קיי+קנ כלפנינו. קס: "אחד" (אך בסמוך: "אחת").
29 קיי+קנ כלפנינו. קס: "לטומאה". כמו כן קס השמיט את "ספק לטהורה/לטהרה נכנס" ושמא גרס ספק לטומאה נכנס ספק לטהרה נכנס". וצ"ע.
30 ק+קיי: "בִּרְשׁוּת".
31 ק כלפנינו. קיי: "והטומאה".
32 ק+קיי: "הטומאה".
33 ק+קיי: "וַאֲפִילוּ". וכן בכולם להלן.
34 סומן למחיקה, אולי בידי הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
35 ק כלפנינו. קיי: "שיש".
36 ק+קיי: "סָפֵק".
37 ק+קיי: "שֶׁאֵין".
38 סימנתי למחיקה לפי ק+קיי. וצ"ע.
39 ק+קיי ליתא: "כשיעור".
40 קיי+קנ כלפנינו. קס: "ספק טומאה ספק טהורה".
41 קיי+קנ כלפנינו. קס: "טמאה" ואחר כך תיקן כלפנינו.
42 קיי+קנ כלפנינו. קס: "וטומאה".
43 ק+קיי: "וְהַטּוּמְאָה".
44 ניקדתי לפי הכתיב. ק+קיי: "פְּלוֹנִית".
45 נכפל בטעות, וסומן למחיקה בעיגולים לפני ואחרי המילים הדרושות למחיקה, כנראה בידי אחד הסופרים.
46 ק כלפנינו. קיי: "ואיני יודע".
47 קיי כלפנינו. ק: "אם".
48 ק כלפנינו: "<אֶ>לְעָזָר". קיי: "<א>ליעזר".
49 נשמט מחמת הדומות "רשות-רשות" והושלם בשוליים בידי מגיה(?). ק+קיי ללא השמטה.
50 ק+קיי נוסף: "הִיא".
51 קנ ניקד כאן אות "ב" בצירי, אך להלן ניקד בחיריק.
52 קיי כלפנינו, ואיני יודע כיצד לנקד. ק: "גָּוֹלְגּוֹלִי" (ניקוד כפול). וכן להלן אלא ששם ניקד: "גּוֹלגּוֹלִי".
53 ק+קיי נוסף: "בֵּית".
54 תיקנתי לפי ק+קיי, וזו טעות הומופונית(?).
55 ק+קיי: "הַשְּׁבִילִים".
56 קיי כלפנינו. ק: "הַמְפֻלְּשִׁים".
57 קס כלפנינו. קיי+קנ: "וְלַשִּׁיחִים".
58 הסופר טעה מחמת הדומות "לטומאה-לטומאה" ודילג בגלל זה להלכה הבאה העוסקת ב"בסילקי, רשות היחיד לשבת ורשות הרבים לטומאה". אחרי שסיים לכתוב את ההלכה הבאה שם לב שדילג, ותיקן עצמו באופן הבא: "סימן למחיקה את המשפטים המיותרים אך השאיר ללא מחיקה את המילים "רשות היחיד לכאן ולכאן" כדי שישמשו להשלמת הקטע שדולג, אך שכח להוסיף לפניהם את המילים "בימות הגשמים". מילים אלו השלמו בידי מגיה מאוחר יותר. מפני שאופן התיקון מבלבל מאוד את הלומד, הוצאתי את התיקון ממקומו שבתוך הטעות והחזרתי אותו למקומו הנכון. ק+קיי ללא טעות וללא השמטה.
59 ק+קיי: "לְכָךְ וּלְכָךְ". וכן בכולם להלן.
60 ניקדתי לפי נוסח פרמה. ק+קיי: "בַּפֶּתַח הַזֶּה".
61 המילה גורדה ותוקנה, כנראה בידי הסופר. וכן ק+קיי: "הַיָּחִיד".
62 ק+קיי הכתיב: "לָאו".
63 ק+קיי: "הָאַסְטְוָונוֹת".
64 ק+קיי נוסף: "אֶת".

הַפְּנִימִיּוֹת טְהוֹרוֹת, וְהַחִיצוֹנוֹת טְמֵאוֹת. אָמַרוּ רְ׳ יוֹסֵה: בְּמִי#& דְבָרִים אֲמוּרִים, בַּמּוּתָּרוֹת[1]*. אֲבָל {באגו} בַּאֲגוּדוֹת, הַכֹּל טָהוֹר. הַמּוֹסֵר מַפְתֵּחוֹ לְעַם הָאָרֶץ, הַבַּיִת טָהוֹר, שֶׁלֹּא מָסַר לוֹ אֶלָּא שְׁמִירַת {המ} הַמַּפְתֵּחַ.

ב׳ הַמַּנִּיחַ עַם הָאָרֶץ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ עֵר וּמְצָאוֹ עֵר, [יָשֵׁן וּמְצָאוֹ«[2] יָשֵׁן, עֵר וּמְצָאוֹ יָשֵׁן][3]*, $טָהוֹר, יָשֵׁן וּמְצָאוֹ עֵר, הַבַּיִת טָמֵא, דִּבְרֵיו רְ׳ מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין טָמֵא אֶלָּא עַד#[4] מְקוֹם שֶׁהוּא יָכוֹל לִפְשׁוֹט אֶת יָדוֹ[5]**#• לִיגַּע^[6].

ג׳ הַמַּנִּיחַ אוּמָּנִין בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, הַבַּיִת טָמֵא, דִּבְרֵיו רְ׳ מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין טָמֵא אֶלָּא עַד מְקוֹם שֶׁהֵן יְכוּלִין לִפְשׁוֹט אֶת (ידו) [יָדָן][7]* לִיגַּע^.

ד׳ אֵשֶׁת חָבֵר שֶׁהִנִּיחָה#[8] לְאֵשֶׁת {הא} הָאָרֶץ טוֹחֶנֶת בְּתוֹךְ בֵּיתָהּ, פָּסְקָה רֵיחַיִם^[9], הַבַּיִת טָמֵא. לֹא פָּסְקָה רֵיחַיִם^, אֵין טָמֵא אֶלָּא עַד מְקוֹם שֶׁהִיא יְכוּלָה לִפְשׁוֹט אֶת יָדָהּ«[10] וְלִיגַּע. {ה} הָיוּ שְׁתַּיִם, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, הַבַּיִת טָמֵא, שֶׁאַחַת טוֹחֶנֶת וְאַחַת מְשַׁמֶּשֶׁת^[11]•, דִּבְרֵי רְ׳ מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין טָמֵא (?)[12]* אֶלָּא עַד מְקוֹם שֶׁהֵן יְכוּלוֹת לִפְשׁוֹט אֶת יָדָן וְלִיגַּע.

ה׳ הַמַּנִּיחַ עַם הָאָרֶץ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ לְשָׁמְרוֹ«[13], בִּזְמַן שֶׁהוּא רוֹאֶה אֶת הַנִּכְנָסִין וְאֶת הַיּוֹצְאִים, הָאֳכָלִים וְהַמַּשְׁקִין וּכְלֵי חֶרֶס פְּתוּחִין«[14], טְמֵאִים. אֲבָל הַמִּשְׁכָּבוֹת וְהַמּוֹשָׁבוֹת וּכְלֵי חֶרֶס הַמּוּקָּפִים^[15]• צָמִיד פָּתִיל, טְהוֹרוֹת^[16]•. וְאִם^[17] אֵינוֹ רוֹאֶה לֹא אֶת הַנִּכְנָסִין וְלֹא אֶת הַיּוֹצְאִין, אֲפִילּוּ מוּבָל, אֲפִילּוּ כָּפוּת, הַכֹּל טָמֵא.

ו׳ הַגַּבָּיִים^[18] שֶׁנִּכְנְסוּ לְתוֹךְ הַבַּיִת, •^[19] טָמֵא. אִם יֵשׁ עִמָּהֶן גּוֹי©[20], נֶאֱמָנִין לוֹמַר $$$ נִכְנַסְנוּ אֲבָל לֹא נָגַעְנוּ.

ז׳ וְכֵן^[21]• הַגַּנָּבִין שֶׁנִּכְנְסוּ לְתוֹךְ הַבַּיִת, אֵין טָמֵא אֶלָּא מְקוֹם רַגְלֵי הַגַּנָּבִין. וּמַה הֵן מְטַמְּאִין«[22]? הָאֳכָלִים וְהַמַּשְׁקִים וּכְלֵי {א} חֶרֶס פְּתוּחִין. אֲבָל הַמִּשְׁכָּבוֹת וְהַמּוֹשָׁבוֹת וּכְלֵי חֶרֶס הַמּוּקָּפוֹת^[23]• צָמִיד פָּתִיל, טְהוֹרִין. וְאִם^[24]*• (אינו רואה לא את הנכנסין)* יֵשׁ עִמָּהֶן גּוֹי©[25] אוֹ אִשָּׁה, הַכֹּל טָמֵא.

ח׳ הַמַּנִּיחַ ^[26] כֵּלָיו {בחוליו} <בַּחַלּוֹן>[27]* שֶׁלַּאוּרְיָירִין[28]•, רְ׳ אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה מְטַהֵר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: עַד שֶׁיִּתֵּן לוֹ «[29] מַפְתֵּחַ אוֹ {א} חוֹתָם אוֹ עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה ^[30] סִימָן. הַמַּנִּיחַ ^ כֵּלָיו {מ} מִגַּת זוֹ לְגַת {זו} <הַ>בָּאָה[31]*, כֵּלָיו טְהוֹרִין. וּבְיִשְׂוֹרָאֵלוֹ, עַד שֶׁיֹּאמַר: בְּלִבִּי הָיָה לְשׁוֹמְרָן#[32].

ט׳ מִי שֶׁהָיָה טָהוֹר, וְהִסִּיעַ אֶת לִבּוֹ מִלֹּאכַל, רְ׳ יְהוּדָה מְטַהֵר, שֶׁדֶּרֶךְ טְמֵאִין פּוֹרְשִׁין מִמֶּנּוּ. וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין. הָיוּ יָדָיו טְהוֹרוֹת וְהִסִּיעַ אֶת לִבּוֹ מִלֹּאכַל, אַף עַל פִּי שֶׁאָמַרוּ: יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁלֹּא נִיטַּמּוּ«[33] {א} יָדָיו^[34]•, יָדָיו טְמֵאוֹת, שֶׁהַיָּדַיִם עַסְקָנִיּוֹת^[35]•.

י׳ הָאִשָּׁה שֶׁנִּכְנְסָה לְהוֹצִיא פַּת לֶעָנִי, <וְיָצָאת>[36]* וּמְצָאַתּוּ עוֹמֵד בְּצַד כִּכָּרוֹת שֶׁלִּתְרוּמָה, וְכֵן הָאִשָּׁה שֶׁיָּצָאת וּמָצְאָה^[37] אֶת^[38] חֲבֶרְתָּהּ חוֹתָה גֶּחָלִין תַּחַת«[39]• קְדֵירָה שֶׁלִּתְרוּמָה, רְ׳ {עק} עֲקִיבָה מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. ^[40]• אָמַרוּ* רְ׳* אֶלְעָזָר בֶּן פִּילָא: וְכִי מִפְּנֵי מָה רְ׳ עֲקִיבָה מְטַמֵּא וַחֲכָמִים$ מְטַהֲרִין$, אֶלָּא שֶׁהַנָּשִׁים גַּרְגְּרָנִיּוֹת«[41]•, שֶׁהִיא חֲשׁוּדָה לְגַלּוֹת אֶת קְדֵירָה«[42] שֶׁלַּחֲבֵירְתָּהּ^[43], לֵידַע מַה הִיא«[44]• מְבַשֶּׁלֶת.

{**פרק** {ו}<ז׳>}* **הל׳ י׳**^[45]

פרק {ז}<ח׳>* הַדָּר עִם«[46] עַם& הָאָרֶץ {בח} בְּחָצֵר, וְשָׁכַח כֵּלִים בֶּחָצֵר, אֲפִילּוּ חָבִיּוֹת {מוק} מוּקָּפוֹת צָמִיד פָּתִיל, [אוֹ תַנּוּר מוּקָּף צָמִיד פָּתִיל][47]*, הֲרֵי אֵילּוּ טְמֵאִין. רְ׳ יְהוּדָה מְטַהֵר& בַּתַּנּוּר בִּזְמַן [שֶׁהוּא][48]* מוּקָּף [צָמִיד פָּתִיל][49]*. רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵר: אַף הַתַּנּוּר טָמֵא, עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה לוֹ מְחִיצָּה גְּבוֹהָה«[50] עֲשָׂרָה טְפָחִין.

ב׳ הַמַּפְקִיד כֵּלִים אֵצֶל עַם הָאָרֶץ, טְמֵאִין טְמֵא מֵת וּטְמֵאִין מִדְרָס. אִם מַכִּירוֹ שֶׁהוּא אוֹכֵל בִּתְרוּמָה, טְהוֹרִין מִטְּמֵא מֵת, אֲבָל טְמֵאִין מִדְרָס. רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵר: [אִם][51]* מָסַר[52]* לוֹ תֵּיבָה מְלֵיאָה בְּגָדִים, בִּזְמַן שֶׁהִיא רוֹצֶצֶת, טְמֵיאָה«[53]• מִדְרָס. אִם אֵינָהּ רוֹצֶצֶת, טְמֵיאָה« מַדָּף, אַף עַל פִּי שֶׁהַמַּפְתֵּחַ בְּיַד הַבְּעָלִין.

ג׳ הַמְאַבֵּד בַּיּוֹם וּמָצָא בַּיּוֹם, טָהוֹר. בַּיּוֹם וּמָצָא בַּלַּיְלָה, בַּלַּיְלָה וּמָצָא בַּיּוֹם, בַּיּוֹם וּמָצָא בְּיוֹם {שלא} שֶׁלְּאַחֲרָיו, טָמֵא. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁעָבַר עָלָיו הַלַּיְלָה אוֹ מִקְצָתוֹ, טָמֵא.

ד׳ הַשּׁוֹטֵחַ כֵּלִין בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, טְהוֹרִין. וּבִרְשׁוּת^[54] הַיָּחִיד, טְמֵאִין. וְאִם^[55] הָיָה מְשַׁמְּרָן, טְהוֹרִין. נָפְלוּ וְהָלַךְ לַהֲבִיאָן, טְמֵאִין. נָפַל דַּלְיוֹ«[56] לְתוֹךְ בּוֹרוֹ שֶׁלְּעַם הָאָרֶץ וְהָלַךְ לְהָבִיא בְּמַה יַעֲלֶנּוּ«[57], טָמֵא, מִפְּנֵי שֶׁהוּנַּח בִּרְשׁוּת עַם הָאָרֶץ שָׁעָה אַחַת.

ה׳ הַמַּנִּיחַ אֶת בֵּיתוֹ פָּתוּחַ וּמְצָאוֹ

---

[1] ק+קיי כלפנינו. אך בפרמה אות "מ" מתוקנת, אולי בידי הסופר. וצ"ע.
[2] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ומצאו".
[3] המילים נוספו בשוליים, בידי אחד הסופרים או בידי מגיה. וכן ק+קיי איתא. וצ"ע האם זו השמטה, ומהי.
[4] קס+קיי כלפנינו, אך קנ בטעות: "עֵר".
[5] ק+קיי כלפנינו: "ידו". סופר פרמה כתב: "ידו" ומישהו (הסופר?) שינה ל "ידַן" וניקד. השינוי בוצע ככל הנראה בעקבות השינוי הנכון במילה זו בהלכה הבאה.
[6] ק+קיי: "וְלִיגַּע". וכן להלן.
[7] ק+קיי: "יָדָם/ידן". סופר פרמה כתב: "ידו" וכנראה שהוא עצמו שינה ל "ידן". וראו גם בהערה הקודמת.
[8] קנ ניקד אות "ה" האחרונה דגושה. וצ"ע.
[9] ק+קיי: "הָרֵחַיִם". וכן בסמוך.
[10] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ידיה".
[11] ק+קיי: "מְמַשְׁמֶשֶׁת".
[12] בפרמה כתובה חצי אות לא ברורה, אולי "ש", ואולי נמחקה. ק+קיי ליתא.
[13] קיי+קנ כלפנינו. קס בכתיב מלא: "לשומרו".
[14] קיי+קנ כלפנינו. קס: "פותחין".
[15] ק+קיי: "מוּקָּפִים".
[16] ק+קיי: "טְהוֹרִים".
[17] ק+קיי: "אִם".
[18] ק+קיי: "הַגַּבָּאִים".
[19] ק+קיי נוסף: "הַבַּיִת". ושמא נשמט כאן מחמת הדומות.
[20] בין השורות נתלתה הערת צנזורה: "עע"ז".
[21] ק+קיי ליתא: "וכן".
[22] קיי+קנ כלפנינו. קס: "טמאין".
[23] ק: "הַמּוּקָּפִין". קיי: "מוקפים".
[24] ק+קיי: "אִם". וסופר פרמה טעה מחמת הדומות "טהורים-טהורים" (למרות ששם היה "טהורות"!) ודילג אחורה להלכה ה׳. ולאחר מכן סימן את כל המילים המיותרות למחיקה באמצעות גרשים בתחילה ובסוף. ובשלב ראשון סימן גם את המילה "ואת" למחיקה, אך כנראה בשלב שני העביר את סימן תחילה המחיקה למילה הבאה "אינו".
[25] בין השורות נתלתה הערת צנזורה: "עע"ז".
[26] ק+קיי נוסף: "אֶת". וכן להלן.
[27] תיקנתי לפי ק+קיי (וכן בכל כתבי היד האחרים). וצ"ע האם זו באמת טעות בפרמה.
[28] קס+קיי כלפנינו (קיי הכתיב: "שלאוריארין"). קנ: "שֶׁלַּאוּלְיָירִין".
[29] קיי כלפנינו. ק: "אֶת הַמַּפְתֵּחַ".
[30] ק+קיי נוסף: "לוֹ".
[31] הסופר טעה, ותיקנתי לפי ק+קיי.
[32] קס+קיי הכתיב כלפנינו. קנ: "לְשָׁמְרָם".
[33] ק כלפנינו. קיי: "ניטמאו".
[34] ק+קיי: "יָדַיִי". ולא בטוח שנוסח פרמה מוטעה.
[35] ק+קיי: "עוֹסְקָנִיּוֹת"
[36] הוספתי לפי ק+קיי (קיי: "יצאת".)
[37] ק+קיי: "וּמָצְאָת".
[38] ק+קיי ליתא: "אֶת".
[39] קיי כלפנינו. ק: "מִתַּחַת".
[40] ק+קיי מתחילה כאן הלכה חדשה: "יא".
[41] קיי כלפנינו. ק: "גּוֹרְגְּרָנִיּוֹת הֵן" (קס בטעות "גורגרניותיהן).
[42] קיי כלפנינו. ק: "הַקְּדֵירָה".
[43] ק+קיי הכתיב: "שֶׁלַּחֲבֶרְתָּהּ".
[44] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁהִיא". עניין נוסף: קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף: "בתוכה".
[45] ק+קיי: "יא", מפני שנוספה הלכה לעיל "אמר רבי אלעזר בן פילא".
[46] קיי כלפנינו. ק בכתיב מלא: "עִים".
[47] נשמט מחמת הדומות "פתיל-פתיל", והסופר(?) השלים בשוליים. ק+קיי ללא השמטה.
[48] נתלה בין השורות, אולי בידי הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[49] נוסף בשוליים ונוקד, אולי בידי הסופר, וכן ק+קיי איתא.
[50] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: "גבהה".
[51] הסופר(?) תלה בין השורות. אך ק+קיי ליתא.
[52] ק+קיי כלפנינו. סופר פרמה כתב מילה זו על גבי המחק.
[53] ק כלפנינו. קיי: "טמאים". וכן בסמוך.
[54] ק+קיי: "בִּרְשׁוּת".
[55] ק+קיי: "אִם".
[56] קיי+קנ כלפנינו. קס: "דוליו".
[57] ק כלפנינו. קיי: "שיעלנו".

פָּתוּחַ, נָעוּל וּמְצָאוֹ נָעוּל, פָּתוּחַ וּמְצָאוֹ נָעוּל, טָהוֹר. נָעוּל וּמְצָאוֹ פָּתוּחַ, רְ׳ מֵאִיר מְטַמֵּא, וַחֲכָמִוםו מְטַהֲרִין שֶׁהָיוּ הַגַּנָּבִים«[1] וְנִמְלָכוּ {א} וְהָלְכוּ לָהֶן. **ו׳** אֵשֶׁת עַם הָאָרֶץ {שנ} שֶׁנִּכְנְסָה לְתוֹךְ בֵּיתוֹ שֶׁלֶּחָבֵר לְהוֹצִיא בְנוֹ «[2]• אוֹ בְהֶמְתּוֹ, הַבַּיִת טָהוֹר, מִפְּנֵי שֶׁנִּכְנְסָה {א} שֶׁלֹּא בִרְשׁוּת. **ז׳** כְּלָל אָמְרוּ בַטְּהָרוֹת: כָּל הַמְיוּחָד לְאוֹכֶל«[3] אָדָם, טָמֵא, עַד שֶׁיִּפָּסֵל מלאכל^#[4]• הַכֶּלֶב. וְכָל שֶׁאֵינוּ מְיוּחָד לְאוֹכֶל אָדָם, טָהוֹר, עַד שֶׁיְּיַחֲדֵינוּ^[5] לְאָדָם. כֵּי־צַד: גּוֹזָל שֶׁנָּפַל לְגַת וְחָשַׁב עָלָיו«[6] לְהַעֲלוֹתוֹ {לנכ} לַנָּכְרִי«[7], טָמֵא. וְלַכֶּלֶב^[8], טָהוֹר. רְ׳ יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי מְטַמֵּא. חָשַׁב«[9] עָלָיו לְחֵרֵשׁ$•, שׁוֹטֶה וְקָטָן, {א} טָהוֹר. וְאִם^[10] הֶעֱלָהוּ«[11], טָמֵא, «[12] שֶׁיֵּשׁ לָהֶם מַעֲשֶׂה וְאֵין לָהֶם מַחֲשָׁבָה. **ח׳** אֲחוֹרֵי הַכֵּלִים«[13] שֶׁנִּיטַּמּוּ בְמַשְׁקִין, רְ׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵרו: מְטַמִּין«[14]• {א} אֶת«[15]• הַמַּשְׁקִין וְאֵינָן«[16] פּוֹסְלִין אֶת הָאֳכָלִין. {א} רְ׳ יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵרו: מְטַמִּין אֶת^[17]• הַמַּשְׁקִין וּפוֹסְלִין אֶת הָאֳכָלִין. «[18]• שִׁמְעוֹן אֲחִי עֲזַרְיָה אוֹמֵרו: לֹא כָךְ וְלֹא כָךְ, אֶלָּא: מַשְׁקִין שֶׁנִּיטַּמּוּ בַאֲחוֹרֵי הַכֵּלִים«[19], מְטַמִּין«[20]• אֶחָד וּפוֹסְלִין אֶחָד. הֲרֵי זֶה אוֹמֵרו: מְטַמְּאֵיךְ לֹא טִימְּאוּנִי, וְאַתָּה טִימֵּאתָנִי. **ט׳** עֲרֵיבָה שֶׁהִיא קְטַפְרֵס, וּבָצֵק^[21] מִלְּמַעְלָה^[22] וּמַשְׁקֶה טוֹפֵחַ מִלְּמַטָּן, וְשָׁלוֹשׁ^[23] חֲתִיכוֹת בְּכַבֵּיצָה«[24]•, [אֵינָן מִצְטָרְפוֹת. וּשְׁתַּיִם^[25]•, מִצְטָרְפוֹת^•. רְ׳ יוֹסֵי אוֹמֵרו: אַף שְׁתַּיִם] *[26]• אֵינָן מִצְטָרְפוֹת, אֶלָּא אִם כֵּן הָיוּ רוֹצְצוֹת«[27] מַשְׁקֶה. וְאִם^[28] הָיָה מַשְׁקֶה עוֹמֵד, אֲפִילּוּ כְעֵין הַחַרְדָּל, מִצְטָרֵף. רְ׳ דוֹסָא«[29] אוֹמֵרו: הָאוֹכֶל^[30]• פָּרוּד אֵינוּ מִצְטָרֵף. **י׳** מַקֵּל שֶׁהִיא מְלֵיאָה מַשְׁקִין טְמֵאִין, כֵּיוָן {שה} שֶׁהִישִּׁיקָהּ«[31] לַמִּקְוֶה, טְהוֹרָה«#[32], דִּבְרֵיו רְ׳ יְהוֹשֻׁעַ«[33]•. וַחֲכָמִוםו אוֹמְרִיםו: עַד שֶׁיַּטְבִּיל אֶת כּוּלָּהּ. הַנָּצוֹק$ {והקט} וְהַקְּטַפְרֵס וּמַשְׁקֶה טוֹפֵחַ, אֵינָן חִיבּוּר לֹא לַטּוּמְאָה וְלֹא לְטַהֲרָה«[34]. וְהָאֶשְׁבּוֹרֶן, חִיבּוּר לַטּוּמְאָה וְלַטַּהֲרָה.

{פרק ח׳} הל׳ י׳ פרק ט׳

זֵתִים מֵאֵמָתַי מְקַבְּלִין טוּמְאָה. מִשֶּׁיַּזִּיעוּ«[35] זֵיעַת הַמַּעֲטָן, אֲבָל לֹא זֵיעַת הַקּוּפָּה, כְּדִבְרֵי בֵית שַׁמַּי. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵרו: שֵׁיעוּר«[36] זֵיעָה שְׁלֹשָׁה יָמִים. בֵּית הֶלֵּל אוֹמְרִיםו: מִשֶּׁיִּתְחַבְּרוּ שְׁלֹשָׁה זֶה לָזֶה. רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵרו: מִשֶּׁתִּיגָּמֵר מְלַאכְתָּן. וַחֲכָמִוםו אוֹמְרִיםו כִּדְבָרָיו. **ב׳** גָּמַר מִלִּמְסוֹק אֲבָל עָתִיד לִיקַּח, גָּמַר מִלִּיקַּח אֲבָל עָתִיד {לִמְסוֹק} <לִלְווֹת>*[37], אֵירְעוֹ«[38] אֶבֶל, אוֹ מִשְׁתֶּה, אוֹ אוֹנֶס, אֲפִילּוּ זָבִין וְזָבוֹת «[39] מְהַלְּכִין עֲלֵיהֶן, טְהוֹרִין. נָפְלוּ עֲלֵיהֶן מַשְׁקִין טְמֵאִין^[40]•, אֵין טָמֵא אֶלָּא מְקוֹם מַגָּעָן, וְהַמּוֹחַל הַיּוֹצֵא מֵהֶן טָהוֹר. **ג׳** נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן, הֲרֵי אֵילּוּ מוּכְשָׁרִין. נָפְלוּ עֲלֵיהֶן מַשְׁקִין, טְמֵיאִין. וְהַמּוֹהַל^[41]• הַיּוֹצֵא מֵהֶן, רְ׳ אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר, וַחֲכָמִוםו מְטַמְּאִין^[42]. אָמְרוּ* רְ׳* שִׁמְעוֹן, לֹא נֶחְלְקוּ עַל הַמּוֹהַל^ הַיּוֹצֵא מִן {א} הַזֵּתִים, שֶׁהוּא טָהוֹר. וְעַל מָה נֶחְלָקוּ. עַל הַיּוֹצֵא מִן הַבּוֹר, שֶׁרְ׳בִּיו אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר, וַחֲכָמִוםו מְטַמִּין. **ד׳** הַגּוֹמֵר זֵיתִים^[43] וְשִׁיֵּיר קוּפָּה אַחַת, יִתְּנֶנָּה לְעֵינֵי$ כֹהֵן^[44]•, דִּבְרֵיו רְ׳ מֵאִיר. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵרו: יוֹלִיךְ«[45] לוֹ אֶת הַמַּפְתֵּחַ מִיָּד. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵרו: מֵעֵת לְעֵת. **ה׳** הַמַּנִּיחַ אֶת^[46] זֵיתָיו«[47] בַּכּוֹפֵשׁ שֶׁיַּמְתִּינוּ«[48] שֶׁיְּהוּ נוֹחִים לִכְתּוֹשׁ, הֲרֵי אֵילּוּ מוּכְשָׁרִין. שֶׁיַּמְתִּינוּ«[49] שֶׁיִּמְלָחֵם[50]•, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִיםו: מוּכְשָׁרִין. וּבֵית^[51] הִילֵּל^[52] אוֹמְרִיםו: אֵינָן מוּכְשָׁרִין. הַפּוֹצֵעַ זֵיתִים בְּיָדַיִים טְמֵאוֹת, טְמֵיאִין^[53]•. **ו׳** הַמַּנִּיחַ זֵיתִים בַּגַּת^[54]•• לְגַרְגְּרֵם, אֲפִילּוּ הֵן עַל«[55]• רוּם אַמָּה, {הֲרֵי אֵילּוּ <אֵינָן>[56]*•} מוּכְשָׁרִין. נְתָנָם בַּבַּיִת שֶׁיִּלְקוּ {א} וְעָתִיד לְהַעֲלוֹתָן לַגַּג, נְתָנָם בַּגַּג שֶׁיִּלְקוּ שֶׁיִּמְלְחֵם«[57]• וְשֶׁיִּפְתְּחֵם»•, הֲרֵי אֵילּוּ מוּכְשָׁרִין. נְתָנָם בַּבַּיִת עַד שֶׁיִּשַּׁמֵּר אֶת גַּגּוֹ אוֹ«[58] עַד שֶׁיּוֹלִיכֵם לְמָקוֹם אַחֵר, אֵינָן מוּכְשָׁרִין. **ז׳** רָצָה לִיטּוֹל מֵהֶן בַּד אֶחָד אוֹ שְׁנֵי בַדִּים, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִיםו: קוֹצֶה בְטוּמְאָה וּמְחַפֶּה בְטַהֲרָה. וּבֵית^[59] הֶלֵּל אוֹמְרִיםו: אַף מְחַפֶּה בְטוּמְאָה. רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵרו: חוֹפֵר בְּקַרְדּוּמוֹת שֶׁלְּמַתֶּכֶת {ומ} וּמוֹלִיךְ לְבֵית הַבַּד בְּטוּמְאָה. **ח׳** הַשֶּׁרֶץ שֶׁנִּמְצָא בָרֵיחַיִים, אֵין טָמֵא אֶלָּא מְקוֹם מַגָּעוֹ. אִם הָיָה מַשְׁקֶה <מְהַלֵּךְ>[60]*•, הַכֹּל טָמֵא. נִמְצָא עַל גַּבֵּי הֶעָלִים«[61]•, יִשְׁאֲלוּ הַבַּדָּדִים«[62]• לוֹמַר: לֹא נָגָעְנוּ. וְאִם^[63] הָיָה נוֹגֵעַ בָּאוֹם, אֲפִילּוּ כִשְׂעוֹרָה$, טָמֵא.

---

[1] ק כלפנינו. קיי: "גנבים".
[2] ק כלפנינו. קיי נוסף: "או בתו" וזה מיותר.
[3] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: "לאכל".
[4] איני יודע כיצד לנקד. ק+קיי: "מֵאוֹכֶל".
[5] ק+קיי הכתיב: "שֶׁיְּיַחֲדֶנּוּ".
[6] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "עליו".
[7] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: "לנוכרי".
[8] ק+קיי: "לַכֶּלֶב".
[9] קיי כלפנינו. ק: "חִישֵּׁב".
[10] ק+קיי: "אִם".
[11] ק כלפנינו. קיי: "העלוהו".
[12] קיי כלפנינו. ק נוסף: "מִפְּנֵי".
[13] קיי כלפנינו. ק: "כֵּלִים".
[14] קיי+קנ כלפנינו (קיי הכתיב: "מטמאים"). קס: "מיטמין".
[15] קנ כלפנינו. קס ליתא: "את ה". קיי: "מטמאים במשקים".
[16] ק כלפנינו. קיי: "ואין".
[17] קנ כלפנינו. קס+קיי ליתא: "את ה".
[18] קיי כלפנינו. קס נוסף: "רוביו".
[19] קיי כלפנינו. ק: "כֵּלִים".
[20] קיי+קנ כלפנינו (קיי הכתיב: "מטמאים"). קס: "מיטמין".
[21] קס+קיי: "הבצק". קנ: "וְהַבָּצֵק".
[22] ק+קיי: "מִלְּמַעְלָן".
[23] קנ כלפנינו. קס+קיי: "שלוש".
[24] קנ כלפנינו. קס: "כביצה". קיי: "לכביצה".
[25] ק+קיי ליתא: "ושתים מצטרפות".
[26] המילים שבסוגריים הושלמו בשוליים בידי אחד הסופרים או הסופר עצמו. וכנראה זו השמטה מחמת הדומות "אינן מצטרפות-אינן מצטרפות" שהושלמה שלא במקום ההשמטה המדוייק, למרות שהושלמה בידי הסופר(?). ק+קיי ללא ההשמטה, אך שם ליתא "ושתים מצטרפות".
[27] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: "רוצצת".
[28] ק+קיי: "אִם".
[29] קיי הכתיב כלפנינו. ק: בסיומת "ה".
[30] ק+קיי: "אוֹכֶל".
[31] קנ כלפנינו. קס הכתיב: "שהישקה". קיי הכתיב: "שהשיקה".
[32] קס כלפנינו. קיי+קנ: "טַהֲרָה" (ניקוד קנ).
[33] קיי+קנ כלפנינו. קס כתב: "שמעון יהושע" אך כנראה שהוא עצמו סימן את "שמעון" למחיקה.
[34] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: "לטהורה".
[35] קיי+קנ כלפנינו. קס: "משיזועו".
[36] קיי+קנ כלפנינו. קס: "שיעורו".
[37] תיקנתי לפי ק+קיי (וכן בשאר כל כתבי היד, ובקטע גניזה אחד. אמנם דפוס ונציה גורס כבפרמה). וצ"ע האם זו באמת טעות בפרמה.
[38] ק: "וְאֵרְעוֹ". קיי: "אירע".
[39] קיי כלפנינו. ק נוסף: "נִידּוֹת".
[40] ק+קיי ליתא: "טמאין".
[41] קס+קיי: "המוחל". קנ: "וְהַמּוֹחַל". וכן בכולם להלן: ק+קיי מילה זו באות "ח" ולא באות "ה".
[42] ק+קיי: "מְטַמִּין/ם".
[43] ק+קיי: "אֶת זֵיתָיו".
[44] ק+קיי: "הַכֹּהֵן".
[45] קיי+קנ כלפנינו. קס: "יולד".
[46] ק+קיי ליתא: "את".
[47] קיי כלפנינו. ק: "זֵיתִים".
[48] קס כלפנינו. קיי+קנ: "שֶׁיַּמְתּוֹנוּ".
[49] ק: "שֶׁיַּמְתּוֹנוּ". קיי: יש השמטה.
[50] קס כלפנינו. קנ: "וְשֶׁיִּמְלָחֵם". קיי: יש השמטה.
[51] קנ כלפנינו. קס+קיי: "בית".
[52] ק+קיי הכתיב: "הֶלֵּל" (ניקוד קנ).
[53] ניקדתי לפי הכתיב. ק+קיי: "טִימָּן/טימאן".
[54] ק+קיי (וכן בכל כתבי היד, למעט פריז 329): "בַּגַּג". ושמא כדאי לתקן בפנים.
[55] ק כלפנינו. קיי ליתא: "על".
[56] תיקנתי לפי ק+קיי. וצ"ע האם זו באמת טעות.
[57] קנ כלפנינו. קס: "שילקו או שיכתיהן הרי אלו...". קיי: שילקו או שימרחם הרי אלו...".
[58] קיי כלפנינו. ק ליתא: "או".
[59] קנ כלפנינו. קס+קיי: "בית".
[60] הוספתי לפי ק+קיי. וצ"ע.
[61] קיי+קנ כלפנינו. קס: "העגלים".
[62] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?"הסדדין"?.
[63] ק+קיי: "אִם".

ט׳ נִמְצָא עַל גַּבֵּי פֵּירוּרִין^[1]•, וְהוּא נוֹגֵעַ בְּכַבֵּיצָה, טָמֵא. פֵּירוּרִין^• עַל גַּבֵּי פֵּירוּרִין^•, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא נוֹגֵעַ בְּכַבֵּיצָה, אֵין טָמֵא אֶלָּא מְקוֹם מַגָּעוֹ. נִמְצָא בֵּין הַכּוֹתֶל^[2] לַזֵּיתִין, טָהוֹר. נִמְצָא בְּגַג, הַמַּעְטֵן טָהוֹר. נִמְצָא בְּמַעְטֵן, הַגַּג טָמֵא. נִמְצָא שָׂרוּף עַל גַּבֵּי הַזֵּיתִים«[3], וְכֵן מַטְלֵית«[4]#• הַמְהוֹהָא^[5], טְהוֹרָה, שֶׁכָּל«[6] הַטְּמָאוֹת כְּשָׁעַת מְצִיאָתָן«[7]. {**פרק ט׳**} **הל׳ ט׳**

פרק י׳ הַנּוֹעֵל בֵּית הַבַּד בִּפְנֵי הַבַּדָּדִין וְהָיוּ שָׁם כֵּלִים טְמֵאִין מִדְרָס, ר׳ מֵאִיר אוֹמֵרוֹ: בֵּית הַבַּד טָמֵא. ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵרוֹ: בֵּית הַבַּד טָהוֹר. ר׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵרוֹ: אִם טְהוֹרִים לָהֶם, בֵּית הַבַּד טָמֵא. אִם«[8] טְמֵאִין לָהֶם, בֵּית הַבַּד טָהוֹר. אָמַרוֹ* ר׳* יוֹסֵה: וְכִי מִפְּנֵי מָה טִימְאוּם, אֶלָּא שֶׁאֵין עַמֵּי^[9]• {הא} הָאָרֶץ בְּקִיִּים בָּהֵסֵט. **ב׳** הַבַּדָּדִין שֶׁהָיוּ נִכְנָסִין וְיוֹצְאִין, וּמַשְׁקִין טְמֵאִין בְּתוֹךְ בֵּית הַבַּד, אִם יֵשׁ בֵּין«[10] מַשְׁקִין לַזֵּיתִים כְּדֵי שֶׁיְּנַגְּבוּ[11] אֶת רַגְלֵיהֶן בָּאָרֶץ, הֲרֵי אֵילּוּ טְהוֹרִין. הַבַּדָּדִין וְהַבּוֹצְרִין«[12]• שֶׁנִּמְצֵאת טוּמְאָה לִפְנֵיהֶן, נֶאֱמָנִין לוֹמַר: לֹא«[13] נָגָעְנוּ. וְכֵן הַתִּינוֹקוֹת^[14] שֶׁבֵּינֵיהֶן, {יו} יוֹצְאִין חוּץ לְפֶתַח בֵּית הַבַּד (ופונום) [וּפוֹנִים]&[15]* לַאֲחוֹרֵי הַגָּדֵר, וְהֵן טְהוֹרִין. עַד כַּמָּה יִרְחֲקוּ וְיִהְיוּ^[16] טְהוֹרִין, «[17] כְּדֵי שֶׁיְּהֵא רוֹאָן. **ג׳** הַבַּדָּדִין וְהַבּוֹצְרִין«•, כֵּיוָן שֶׁהִכְנִיסָן לִרְשׁוּת הַמְּעָרָה, דַּיּוֹ, דִּבְרֵיו ר׳ מֵאִיר. ר׳ יוֹסֵה אוֹמֵרוֹ: צָרִיךְ לַעֲמוֹד עֲלֵיהֶן עַד שֶׁיִּטְבּוֹלוּ. ר׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵרוֹ: אִם טְהוֹרִין לָהֶן, צָרִיךְ לַעֲמוֹד עֲלֵיהֶן עַד שֶׁיִּטְבּוֹלוּ. וְאִם«[18] טְמֵאִין לָהֶן, אֵינוּ צָרִיךְ לַעֲמוֹד עֲלֵיהֶן עַד שֶׁיִּטְבּוֹלוּ. **ד׳** הַנּוֹתֵן מִן הַסַּלִּין וּמִן {א} הַמַּשְׁטֵיחַ«[19] שֶׁלַּאֲדָמָה, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: נוֹתֵן בְּיָדַיִם טְהוֹרוֹת. וְאִם נָתַן«[20] בְּיָדַיִם טְמֵאוֹת, טִימְּאָן. וּבֵית^[21] הֵילֵּל^[22] אוֹמְרִים: נוֹתֵן בְּיָדַיִם טְמֵאוֹת, וּמַפְרִישׁ תְּרוּמָתוֹ«[23] בְּטַהֲרָה. מִן הָעֶבֶט וּמִן {המ} הַמַּשְׁטֵיחַ« שֶׁלֶּעָלִים, הַכֹּל שָׁוִין שֶׁהוּא נוֹתֵן (מַן)[24]* בְּיָדַיִם טְהוֹרוֹת. וְאִם נָתַן בְּיָדַיִם טְמֵאוֹת, טִימְּאָן. **ה׳** הָאוֹכֵל מִן הַסַּלִּין וּמִן {א} הַמַּשְׁטֵיחַ« שֶׁלַּאֲדָמָה, אַף עַל פִּי מְבוּקָּעוֹת אוֹ^[25]• מְנַטְּפוֹת לַגָּת, הֲרֵי הַגָּת טְהוֹרָה. מִן הָעֶבֶט וּמִן הַמַּשְׁטֵיחַ« שֶׁלֶּעָלִין«[26] נָפַל«[27] מִמֶּנּוּ גַּרְגֵּר יְחִידִי, אִם יֵשׁ לוֹ חוֹתָם, טָהוֹר. «[28] אֵין לוֹ חוֹתָם, טָמֵא. נָפְלוּ מִמֶּנּוּ עֲנָבִין וּדְרָכָן בִּמְקוֹם הַמַּפְנֶה«[29]#•, כַּבֵּיצָה מְכוּוָּן, טָהוֹר. יָתֵר מִכַּבֵּיצָה, טָמֵא, שֶׁכֵּיוָן שֶׁיָּצָאת טִיפָּה רִאשׁוֹנָה, נִיטַמְּאַת בְּכַבֵּיצָה«[30]•. **ו׳** מִי שֶׁהָיָה עוֹמֵד וּמְדַבֵּר עַל שְׂפַת הַבּוֹר וְנִיתְּזָה צִינּוֹרָה«[31]• מִפִּיו, סָפֵק הִגִּיעָה לַבּוֹר סָפֵק לֹא הִיגִּיעָה לַבּוֹר^[32], סְפֵיקוֹ טָהוֹר. **ז׳** הַזּוֹלֵף אֶת הַבּוֹר, וְנִמְצָא«[33] הַשֶּׁרֶץ^[34] בָּרִאשׁוֹנָה, כּוּלָּם טְמֵאוֹת. בָּאַחֲרוֹנָה, הִיא טְמֵאָה וְכוּלָּם טְהוֹרוֹת. אֵימָתַי, בִּזְמַן שֶׁהוּא זוֹלֵף בְּכָל אַחַת וְאַחַת. «[35] הָיָה זוֹלֵף בְּמַחַץ, וְנִמְצָא« {השרץ}[36]* הַשֶּׁרֶץ^ בְּאַחַת[37]* מֵהֶן, הִיא טְמֵאָה בִּלְבַד. **ח׳** אֵימָתַי, בִּזְמַן שֶׁהוּא בּוֹדֵק וְלֹא מְכַסֶּה אוֹ מְכַסֶּה וְלֹא בוֹדֵק. הָיָה בוֹדֵק {ומ} וּמְכַסֶּה, וְנִמְצָא שֶׁרֶץ, בֶּחָבִית, הַכֹּל טָמֵא. [בַּבּוֹר, הַכֹּל טָמֵא. בְּמַחַץ, הַכֹּל טָמֵא.][38]* **ט׳** בֵּין הָעִיגּוּלִין לַזּוּגִין, רְשׁוּת הָרַבִּים. כֶּרֶם לִפְנֵי בוֹצְרִים$, רְשׁוּת הַיָּחִיד. וּלְאַחַר«[39] בּוֹצְרִין, רְשׁוּת הָרַבִּים. אֵימָתַי, בִּזְמַן {שהר} שֶׁהָרַבִּין נִכְנָסִין בָּזוֹ וְיוֹצְאִין בָּזוֹ. כְּלֵי בֵית הַבַּד, וְשֶׁלַּגַּת«[40], וְשֶׁלָּעֶקֶל^[41]•, בִּזְמַן שֶׁהֵן שֶׁלַּעֵץ, {א} מְנַגְּבָן וְהֵן טְהוֹרִין. וּבִזְמַן^[42] שֶׁהֵן שֶׁלַּגֶּמִי, ^[43] מְיַישְּׁנָן שְׁנֵים עָשָׂר חוֹדֶשׁ, אוֹ חוֹלְטָן בַּחַמִּין. ר׳ יוֹסֵה אוֹמֵרוֹ: אִם«[44] נָתַן^[45] בְּשִׁבּוֹלֶת^[46] הַנָּהָר, דַּיּוֹ. {**פרק י׳**} **הל׳ ט׳**

חסלת טהרות

מסכת מקוות

שֵׁשׁ[47]* מַעֲלוֹת בַּמִּקְוָות, זוֹ לְמַעְלָה מִזּוֹ, וְזוֹ«[48] לְמַעְלָה מִזּוֹ: מֵי גְּבָאִין, שָׁתָה טָמֵא וְשָׁתָה«[49] טָהוֹר, טָמֵא. שָׁתָה טָמֵא וּמִילָּא בִּכְלִי טָהוֹר, טָמֵא. שָׁתָה טָמֵא וְנָפַל כִּכָּר«[50]• שֶׁלִּתְרוּמָה, אִם הֵדִיחַ#[51], טָמֵא. אִם לֹא הֵדִיחַ, טָהוֹר. **ב׳** מִילָּא בִּכְלִי טָמֵא וְשָׁתָה טָהוֹר, טָמֵא[52]*. מִילָּא בִּכְלִי טָמֵא וּמִילָּא בִּכְלִי טָהוֹר, טָמֵא. מִילָּא בִּכְלִי טָמֵא וְנָפַל כִּכָּר שֶׁלִּתְרוּמָה, אִם הֵדִיחַ, טָמֵא. וְאִם לֹא הֵדִיחַ, טָהוֹר. **ג׳** נָפְלוּ מַיִם טְמֵאִים וְשָׁתָה טָהוֹר, טָמֵא.

---

1 ק+קיי: ״פְּרוּדִין״. וכן בכולם להלן.
2 ק+קיי: ״כּוֹתֶל״.
3 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״זיתים״.
4 קיי הכתיב כלפנינו. ק: ״מַטְלֵית״.
5 ק: ״מְהוֹהָה״. קיי: ״מהוהא״.
6 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״שבכל״.
7 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״מציאת״.
8 ק כלפנינו. קיי: ״ואם״.
9 ק+קיי: ״עַם״.
10 קיי כלפנינו. ק ליתא: ״בין״.
11 קס+קיי כלפנינו. קנ: ״שֶׁיְּנַגְּפוּ״.
12 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״הבוצרין״. וכן להלן.
13 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״לו״.
14 קס+קיי: ״בתינוקות״. קנ: ״תִּינוֹקוֹת״.
15 תוקן באמצעות הפיכת אות ״ו״ השנייה להיות ״י״ וניקוד מתאים. אולי תוקן בידי הסופר. וכן ק+קיי ״וּפוֹנִים״.
16 ק+קיי: ״וִיהוּא״.
17 ק כלפנינו. קיי נוסף: ״עד״.
18 ק+קיי: ״אִם״.
19 ק כלפנינו. קיי הכתיב: ״המשטח״. וכן להלן.
20 קיי כלפנינו. ק: ״נוֹתֵן״.
21 קנ כלפנינו. קס+קיי: ״בית״.
22 ק+קיי הכתיב: ״הֵלֵּל״.
23 קיי כלפנינו. ק: ״תְּרוּמָתָן״.
24 סומן למחיקה, אולי בידי הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
25 ק+קיי: ״וּמְנַטְּפוֹת״.
26 קיי+קנ כלפנינו. קס בטעות: ״של יעלים״.
27 קיי+קנ כלפנינו. קס בטעות: ״נפלו״.
28 קיי כלפנינו. ק נוסף: ״וְאִם״.
29 ספק אם ניקדתי כהוגן. קס: ״מופנה״. קיי+קנ: ״מַפְנֶה״ (ניקוד קנ).
30 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״מכביצה״.
31 קיי: ״צנורה״. ק: ״צִינֵּירָה״.
32 ק+קיי ליתא: ״לבור״.
33 ק כלפנינו. קיי: ״נמצא״. וכן בסמוך.
34 ק+קיי: ״שֶׁרֶץ״. וכן בסמוך.
35 ק כלפנינו. קיי נוסף: ״אבל אם״.
36 הסופר כתב מילה זו כשומר שורה ״השר״ ולאחר מכן הוסיף ״ץ״ אך לבסוף כתב מילה זו במלואה בשורה הבאה.
37 ק+קיי כלפנינו. כנראה שאות ״ת״ תוקנה בידי הסופר מאות ״ט״ שכתב בטעות.
38 נשמט מחמת הדומות ״טמא-טמא״ והושלם בשוליים, כנראה בידי הסופר.
39 ק: ״לְאַחַר בּוֹצְרִין״. קיי: יש השמטה.
40 קיי כלפנינו. ק: ״שֶׁלַּגַּת״.
41 קנ אולי רמז כלפנינו. קס+קיי: ״והעקל״.
42 ק+קיי: ״בִּזְמַן״.
43 קנ כלפנינו. קס+קיי נוסף: ״כלי״.
44 קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״אם״.
45 קס+קיי: ״נתנן״. קנ כנראה: ״נוֹתְנָן״.
46 ק+קיי: ״לְשִׁיבּוֹלֶת״.
47 ק+קיי כלפנינו. כנראה שסופר פרמה כתב בתחילה ״שתי״ ולאחר מכן תיקן כלפנינו.
48 קיי כלפנינו. ק: ״זוֹ״.
49 קיי כלפנינו. ק: ״שָׁתָה״.
50 קיי כלפנינו. ק: ״כִּיס״.
51 בכולם אולי אות ״ה״ נוקדה בתחילה בחיריק.
52 ק+קיי כלפנינו. כנראה שסופר פרמה כתב מילה זו ע״ג המחק.

נָפְלוּ מַיִם טְמֵאִין«[1] וּמִילָּא בְּכֶלִי טָהוֹר, טָמֵא. נָפְלוּ מַיִם טְמֵאִין וְנָפַל כִּכָּר שֶׁלִּתְרוּמָה, {א} אִם הֵדִיחַ, טָמֵא. אִם«[2] לֹא הֵדִיחַ, טָהוֹר. רִ' {שמ} שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: בֵּין שֶׁהֵדִיחַ וּבֵין^[3] שֶׁלֹּא הֵדִיחַ, טָמֵא. **ד'** נָפַל לְתוֹכָן הַמֵּת^[4], אוֹ שֶׁהִילֵּךְ בָּהֶן הַטָּמֵא^[5], וְשָׁתָה טָהוֹר, טָהוֹר. אֶחָד מֵי גַבָּאִין«[6], אֶחָד«[7]• מֵי בוֹרוֹת, מֵי שִׁיחִין, מֵי {מע} מְעָרוֹת, מֵי תַמְצִיּוֹת שֶׁפָּסְקוּ, וּמִקְוָות שֶׁאֵין בָּהֶן אַרְבָּעִים סְאָה, בִּשְׁעַת הַגְּשָׁמִים הַכֹּל טָהוֹר. «[8]• פָּסְקוּ גְשָׁמִים^[9], הַקְּרוֹבִין לָעִיר וְלַדֶּרֶךְ, טְמֵאִין. וְהָרְחוֹקִין, טְהוֹרִין, עַד שֶׁיְּהַלְּכוּ {על} עֲלֵיהֶן^[10]• רוֹב אָדָם. **ה'** מֵאֵמָתַי הִיא טַהֲרָתָן? בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: מִשֶּׁיִּרְבּוּ וְיִשְׁטוֹפוּ. וּבֵית^[11] הִילֵּל אוֹמְרִים: רַבּוּ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא שָׁטְפוּ. וּרְבִּי«[12] שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: שָׁטְפוּ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא רָבוּ. כְּשֵׁירִים לְחַלָּה וְלִיטּוֹל מֵהֶן לַיָּדַיִם. **ו'** לְמַעְלָה מֵהֶן, [מֵי][13]* תַמְצִיּוֹת שֶׁלֹּא פָסְקוּ. שָׁתָה טָמֵא שָׁתָה^[14] טָהוֹר, טָהוֹר. שָׁתָה טָמֵא {ומ} וּמִילָּא בְּכֶלִי טָהוֹר, טָהוֹר. שָׁתָה טָמֵא וְנָפַל כִּכָּר שֶׁלִּתְרוּמָה, אַף עַל פִּי שֶׁהֵדִיחַ, טָהוֹר. **ז'** מִילָּא בְּכֶלִי טָמֵא וְשָׁתָה (בכלי)[15]* טָהוֹר, טָהוֹר. מִילָּא בְּכֶלִי טָמֵא וּמִילָּא {א} בְּכֶלִי טָהוֹר, טָהוֹר. מִילָּא בְּכֶלִי טָמֵא וְנָפַל {כ} כִּכָּר שֶׁלִּתְרוּמָה, אַף עַל פִּי שֶׁהֵדִיחַ, טָהוֹר. **ח'** נָפְלוּ מַיִם טְמֵאִין וְשָׁתָה טָהוֹר, טָהוֹר. נָפְלוּ מַיִם טְמֵאִין וּמִילָּא בְּכֶלִי טָהוֹר, טָהוֹר. נָפְלוּ מַיִם טְמֵאִין וְנָפַל כִּכָּר שֶׁלִּתְרוּמָה, אַף עַל פִּי שֶׁהֵדִיחַ, טָהוֹר. כְּשֵׁרִין^[16] לִתְרוּמָה וְלִיטּוֹל מֵהֶן לַיָּדַיִם. **ט'** לְמַעְלָה מֵהֶן, מִקְוֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה, שֶׁבּוֹ טוֹבְלִין וּמַטְבִּילִין. לְמַעְלָה מֵהֶן, מַעְיָין שֶׁמֵּימָיו מוּעָטִין^[17] וְשֶׁרַבּוּ^[18]• עָלָיו מַיִם שְׁאוּבִין, שָׁוֶה לַמִּקְוֶה לְטַהֵר«[19]• בָּאֲשְׁבּוֹרֶן, וּלְמַעְיָין[20] לְהַטְבִּיל בּוֹ כָּל שֶׁהוּא. **י'** לְמַעְלָה מֵהֶן, מַיִם מוּכִּין, שֶׁהֵן טְהוֹרִין^[21]• בְּזוֹחֲלִין. וּלְמַעְלָה^[22] מֵהֶן, מַיִם חַיִּים, שֶׁהֵן טְבִילָה לַזָּבִין, וְהַזָּיָיה לַמְּצוֹרָעִין, וּכְשֵׁירִין לְקַדֵּשׁ «[23] מֵי חַטָּאת.

פרק א' הל' י'

פרק ב'

הַטָּמֵא«[24] שֶׁיָּרַד לִטְבּוֹל, סָפֵק טָבַל סָפֵק לֹא טָבַל, אֲפִילּוּ^[25] טָבַל, סָפֵק יֵשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה סָפֵק אֵין^[26] בּוֹ אַרְבָּעִים«[27] סְאָה«; שְׁנֵי מִקְוָות, אֶחָד יֵשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה וְאֶחָד שֶׁאֵין בּוֹ «[28], טָבַל בְּאֶחָד מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ בְּאֵי־זֶה* מֵהֶן טָבַל; סְפֵיקוֹ טָמֵא. **ב'** מִקְוֶה שֶׁנִּמְדַּד וְנִמְצָא חָסֵר, כָּל הַטְּהָרוֹת«[29] שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל גַּבָּיו לְמַפְרֵעַ, בֵּין בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וּבֵין^[30] בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, טְמֵאוֹת. בַּמֶּה^[31]#• דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּטוּמְאָה חֲמוּרָה. אֲבָל בְּטוּמְאָה קַלָּה: $אָכַל אֳכָלִין טְמֵאִין, וְשָׁתָה«[32]• מַשְׁקִים טְמֵאִין, בָּא רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ בְּמַיִם שְׁאוּבִין, אוֹ שֶׁנָּפְלוּ עַל רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ^[33] שְׁלֹשֶׁת לוּגִּין מַיִם שְׁאוּבִין, וְיָרַד לִטְבּוֹל, סָפֵק טָבַל סָפֵק לֹא טָבַל, אֲפִילּוּ^[34] טָבַל, סָפֵק יֵשׁ שָׁם^[35]• אַרְבָּעִים סְאָה סָפֵק שֶׁאֵין בּוֹ; שְׁנֵי מִקְוָות, אֶחָד יֵשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה, וְאֶחָד שֶׁאֵין בּוֹ, טָבַל בְּאֶחָד מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ בְּאֵיזֶה* מֵהֶן טָבַל, סְפֵיקוֹ טָהוֹר. וּרְבִּיו^[36] יוֹסֵה [מְטַמֵּא, שֶׁרְבִּיו <יוֹסֵה>][37]* אוֹמֵר: כָּל דָּבָר שֶׁבְּחֶזְקַת^[38] טוּמְאָה, לְעוֹלָם הוּא בִּפְסוּלוֹ^[39]•, עַד שֶׁיִּיוָּדַע^[40] לוֹ«[41] שֶׁטָּהַר. אֲבָל סְפֵיקוֹ לִיטָּמֵא«[42] וּלְטַמֵּא, טָהוֹר. **ג'** סָפֵק {מים}[43]* מַיִם שְׁאוּבִין שֶׁטִּיהֲרוּ חֲכָמִים: סָפֵק נָפְלוּ, סָפֵק לֹא נָפְלוּ, וַאֲפִילּוּ נָפְלוּ, סָפֵק יֵשׁ בָּהֶן אַרְבָּעִים סְאָה וְסָפֵק^[44] שֶׁאֵין בָּהֶן, שְׁנֵי מִקְוָות, אֶחָד יֵשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה וְאֶחָד שֶׁאֵין בּוֹ, נָפַל בְּאֶחָד^[45] מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ בְּאֵי^[46] זֶה מֵהֶן נָפַל, {א} סְפֵיקוֹ טָהוֹר ^[47]••, הָיוּ •^[48] פְּחוּתִין מֵאַרְבָּעִים סְאָה, וְנָפַל לְאֶחָד מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ בְּאֵי^[49] זֶה מֵהֶן נָפַל, סְפֵיקוֹ (טהור) [טָמֵא][50]*, מִפְּנֵי שֶׁאֵין לוֹ בְּמָה יִתְלֶה. **ד'** רִ' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: רְבִיעִית מַיִם שְׁאוּבִין כַּתְּחִילָּה, פּוֹסְלִין«[51] אֶת {המק} הַמִּקְוֶה, וּשְׁלֹשֶׁת לוּגִּין עַל פְּנֵי הַמַּיִם. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בֵּין כַּתְּחִילָּה^[52] בֵּין בַּסּוֹף, שֶׁיעוּרוֹ כִּשְׁלֹשֶׁת«[53]• לוּגִּין. **ה'** מִקְוֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שָׁלֹשׁ[54]* גּוּמּוֹת שֶׁלְּמַיִם שְׁאוּבִין שלגלגל [שֶׁל לוֹג לוֹג][55]*, אִם«[56]• יָדוּעַ שֶׁנָּפַל לְתוֹכוֹ אַרְבָּעִים סְאָה הַמַּיִם$• כְּשֵׁרִים עַד שֶׁלֹּא יַגִּיעוּ«[57] לַגּוּמָּא הַשְּׁלִישִׁית, כָּשֵׁר. וְאִם לָאֵיו^[58], פָּסוּל. רִ' שִׁמְעוֹן

---

1 קיי+קנ כלפנינו. קס: ?״טמאון״?.
2 קיי כלפנינו. ק: ״וְאִם״.
3 ק+קיי: ״בֵּין״.
4 ק+קיי: ״מֵת״.
5 ק+קיי: ״טָמֵא״.
6 קיי הכתיב כלפנינו. ק: ״גַבָּאִיין״.
7 קיי כלפנינו. ק ליתא: ״אחד״.
8 קיי כלפנינו. ק נוסף בטעות(?): ״פָּסְקוּ הַגְּשָׁמִים הַכֹּל טָהוֹר״.
9 ק+קיי: ״הַגְּשָׁמִים״.
10 ק+קיי ליתא: ״עליהן״.
11 ק+קיי: ״בֵּית״.
12 קיי: ״רבי״. ק נשמט: ״ור׳ שמעון או׳ שטפו״.
13 נתלה בידי הסופר. וכן ק+קיי איתא אלא שבקאופמן התחבר בטעות ״מִיתַּמְצִיּוֹת״.
14 ק+קיי: ״וְשָׁתָה״.
15 סומן למחיקה, אולי בידי הסופר. ק איתא. קיי ליתא.
16 קנ כלפנינו. קס+קיי: ״וכשרין״.
17 ק+קיי: ״מְמוּעֲטִין״.
18 קנ כלפנינו. קס+קיי: ״שרבו״.
19 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ליטהר״.
20 קס+קיי כלפנינו. ומגיה בקאופמן כתב: ״וּלְמַעְלָן״.
21 ק+קיי: ״מְטַהֲרִין״.
22 ק+קיי: ״לְמַעְלָה״.
23 ק כלפנינו. קיי נוסף: ״מהן״.
24 קיי כלפנינו. ק: ״טָמֵא״.
25 ק+קיי: ״וַאֲפִילוּ״.
26 ק+קיי: ״שֶׁאֵין״.
27 ק כלפנינו. קיי ליתא: ״ארבעים סאה״.
28 קיי כלפנינו. ק נוסף: ״אַרְבָּעִים סְאָה״.
29 ק כלפנינו. קיי: ״טהרות״.
30 ק+קיי: ״בֵּין״.
31 ק+קיי: ״במי״. אך קנ ניקד: ״בַּמֵּי״ וכנראה רמז לנוסח שלפנינו בפרמה. נוסח זה בפרמה הוא יוצא דופן, מפני שבדרך כלל גם בפרמה גורסים: ״במי״.
32 קיי כלפנינו. ק: ״שָׁתָה״.
33 ק+קיי: ״וְעַל רוּבּוֹ״.
34 ק+קיי: ״וַאֲפִילוּ״.
35 ק+קיי: ״בּוֹ״.
36 ק+קיי: ״רְבִּי״.
37 אולי נשמט מחמת הדומות ״יוסה-יוסה״. ק+קיי ללא השמטה. והסופר(?) השלים בשוליים אך שכח להשלים את ״יוסה״.
38 ק+קיי: ״שֶׁהוּא בְּחֶזְקַת״.
39 ק+קיי: ״בְּטוּמְאָתוֹ״.
40 ק+קיי: ״וַאֲפִילוּ״.
41 קיי כלפנינו. ק ליתא: ״לו״.
42 קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: ״לטמא ולטמא״.
43 נכפל להלן.
44 ק+קיי: ״סָפֵק״.
45 ק+קיי: ״לְאֶחָד״.
46 ק+קיי: ״לְאֵי״.
47 ק+קיי נוסף: ״מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּמָה יִתְלֶה״.
48 ק+קיי נוסף: ״שְׁנֵיהֶם״.
49 ק+קיי: ״לְאֵי״.
50 תוקן בשוליים בידי מגיה. וכן ק+קיי: ״טָמֵא״.
51 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ופוסלין״.
52 ק+קיי: ״בַּתְּחִילָּה״.
53 קיי כלפנינו. ק: ״שְׁלֹשֶׁת״.
54 הסופר כתב בתחילה ״שלשת״ ולבסוף מחק אות ״ת״ וכתב אות ״ג״ של המילה הבאה על גבי חלק מהמחיקה.
55 מגיה הוסיף בשוליים מבלי למחוק את ״שלגלגל״. קיי (ואולי גם קס): ״של לג לג״. קנ: ״שֶׁלַּשֶּׁלֶג״.
56 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״אין״.
57 קיי כלפנינו. קס: ״הגיע״. קנ: ״הִגִּיעוּ״.
58 ק+קיי הכתיב: ״לָאו״.

מַכְשִׁיר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמִקְוֶה סָמוּךְ {למ} לַמִּקְוֶה. **ו׳** הַמְסַנֵּק אֶת הַטִּיט {לצד} לִצְדָדִין וּמָשְׁכוּ מִמֶּנּוּ שְׁלֹשֶׁת לוֹגִּין, כָּשֵׁר*[1]*. [הָיָה תוֹלֵשׁ וּמָשְׁכוּ[2]« מִמֶּנּוּ שְׁלֹשֶׁת לוֹגִּין, פָּסוּל]. ר׳ שִׁמְעוֹן מַכְשִׁיר, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נִתְכַּוֵּון לִשְׁאוֹב. **ז׳** הַמַּנִּיחַ קַנְקַנִּין^[3]#• לְרֹאשׁ^[4]• {א} הַגַּג לְנַגְּבָן וְנִתְמַלְּאוּ^[5] מַיִם, ר׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר׀: אִם עוֹנַת גְּשָׁמִין^[6] הִיא, אוֹ$ אִם יֵשׁ כִּמְעַט[7]« מַיִם בַּבּוֹר, (יִישָּׁבֵר) [יִשַּׁבֵר]*[8]*. וְאִם לָיו^[9], לֹא (יִישָּׁבֵר) [יִשַּׁבֵר]*. ר׳ יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר׀: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ יִשַּׁבֵר, אוֹ יִכְפֶּה, אֲבָל לֹא יְעָרֶה. **ח׳** הַסַּיָּיד {שש} שֶׁשָּׁכַח עָצִיץ בַּבּוֹר וְנִתְמַלָּא מַיִם, אִם הָיוּ הַמַּיִם צָפִין עַל גַּבָּיו כָּל שֶׁהֵן, יִשַּׁבֵר. וְאִם לָיו^, לֹא יִשַּׁבֵר, דִּבְרֵיו ר׳ אֱלִיעֶזֶר. ר׳ יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר׀: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ יִשַּׁבֵר. **ט׳** הַמְסַדֵּר קַנְקַנִּין^#• בְּתוֹךְ הַבּוֹר וְנִתְמַלְּאוּ^ {מ} מַיִם, אַף עַל פִּי שֶׁבָּלַע הַבּוֹר אֶת מֵימָיו, הֲרֵי זֶה יִשַּׁבֵר. **י׳** מִקְוֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה - וּמַיִם^[10]• וְטִיט; ר׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר׀: מַטְבִּילִין בַּמַּיִם וְאֵין מַטְבִּילִין בַּטִּיט. ר׳ יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר׀: מַטְבִּילִין^[11] בַּטִּיט וּבַמַּיִם. בְּאֵי זֶה טִיט מַטְבִּילִין? בַּטִּיט שֶׁהַמַּיִם צָפִין עַל גַּבָּיו. אִם[12]« הָיוּ הַמַּיִם מִצַּד אח?ר?*[13]*•, מוֹדֶה ר׳ יְהוֹשֻׁעַ שֶׁמַּטְבִּילִין בַּמַּיִם {וא} וְאֵין מַטְבִּילִין בַּטִּיט. **י״א׳** בְּאֵי* זֶה* טִיט אָמְרוּ? בַּטִּיט שֶׁהַקָּנֶה יוֹרֵד מֵאֵילָיו^[14], דִּבְרֵיו ר׳ מֵאִיר. ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר׀: מְקוֹם שֶׁאֵין קְנֵה הַמִּידָּה^[15] עוֹמֵד. אַבָּא^[16]• אֱלִיעֶזֶר בֶּן {דל} דַּלְעַיִי$ אוֹמֵר׀: מְקוֹם שֶׁהַמִּשְׁקוֹלֶת[17]«#• יוֹרֶדֶת«. ר׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר׀: הַיּוֹרֵד (בפני) [בְּפִי]*[18] חֲבַיָּיה[19]«•. ר׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵר׀: הַנִּכְנָס בְּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד. ר׳ אֶלְעָזָר[20]«• בְּרְבִּי צָדוֹק אוֹמֵר׀: הַנִּמְדָּד בַּלּוֹג.

{פרק ב׳} הל׳ י״א׳ פרק ג׳

ר׳ יוֹסֵי[21]« אוֹמֵר׀: שְׁנֵי מִקְוָות אֵין[22]«• בָּהֶן {ארב} אַרְבָּעִין סְאָה, וְנָפַל[23]« לָזֶה לוֹג וּמַחְצָה וְלָזֶה לוֹג וּמַחְצָה וְנִתְעָרְבוּ, כְּשֵׁרִים, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נִקְרָא עֲלֵיהֶם שֵׁם פְּסוּל[24]«. אֲבָל מִקְוֶה שֶׁאֵין בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה וְנָפְלוּ[25]« לוֹ[26]« שְׁלֹשֶׁת לוֹגִּין וְנֶחֱלַק[27]« לִשְׁנַיִם, פָּסוּל ^[28]•••, וּרְבִּיו^[29] יְהוֹשֻׁעַ {מכ} מַכְשִׁיר, שֶׁרְבִּיו יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר׀: כָּל מִקְוֶה שֶׁאֵין בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה וְנָפְלוּ« לוֹ שְׁלֹשֶׁת לוֹגִּין וְחָסַר[30]«# אֲפִילּוּ קוֹרְטוֹב, כָּשֵׁר, מִפְּנֵי שֶׁחָסְרוּ בוֹ שְׁלֹשֶׁת לוֹגִּין. וַחֲכָמִים׀ אוֹמְרִים׀: לְעוֹלָם הוּא בִּפְסוּלוֹ, עַד שֶׁיֵּצֵא מִמֶּנּוּ מְלוֹאוֹ וָעוֹד[31]«. **ב׳** כֵּי־צַד: בּוֹר[32]« שֶׁבְּחָצֵר וְנָפְלוּ לוֹ שְׁלֹשֶׁת לוֹגִּין, לְעוֹלָם הוּא בִּפְסוּלוֹ[33]#•, עַד שֶׁיֵּצֵא מִמֶּנּוּ מְלוֹאוֹ וָעוֹד, אוֹ עַד {שיעמ} שֶׁיַּעֲמִיד בֶּחָצֵר אַרְבָּעִים סְאָה •וְיִטְהֲרוּ# הָעֶלְיוֹנִים מִן^[34]• הַתַּחְתּוֹנִים. ר׳ אֶלְעָזָר[35]« בֶּן עֲזַרְיָה פּוֹסֵל, אֶלָּא אִם כֵּן[36]« פָּסָק^[37]•. **ג׳** בּוֹר שֶׁהוּא מָלֵא מַיִם שְׁאוּבִים וְהָאַמָּה נִכְנֶסֶת לוֹ וְיוֹצָא מִמֶּנּוּ[38]«, לְעוֹלָם הוּא בִּפְסוּלוֹ[39]«, עַד {ש} שתיחשב^[40]#• שֶׁלֹּא נִשְׁתַּיֵּיר מִן הָרִאשׁוֹנִים שְׁלֹשֶׁת לוֹגִּין. שְׁנַיִם שֶׁהָיוּ מְטִילִין לַמִּקְוֶה, זֶה לוֹג וּמַחְצָה וְזֶה לוֹג וּמַחְצָה, הַסּוֹחֵט אֶת כְּסוּתוֹ מֵטִיל[41]«• מִמְּקוֹמוֹת הַרְבֵּה, וְהַמְעָרֶה[42]« מִן הַצַּרְצוּר מֵטִיל[43]« מִמְּקוֹמוֹת הַרְבֵּה, ר׳ עֲקִיבָה מַכְשִׁיר, וַחֲכָמִים׀ פּוֹסְלִין. אָמַר׀* ר׳* עֲקִיבָה: לֹא אָמְרוּ מְטִילִין, אֶלָּא מֵטִיל. אָמְרוּ לוֹ: לֹא כָּךְ וְלֹא כָּךְ אָמָרוּ, אֶלָּא: שֶׁנָּפְלוּ לוֹ[44]« שְׁלֹשֶׁת לוֹגִּין. **ד׳** מִכֶּלִי אֶחָד, מִשְּׁנַיִם וּמִשְּׁלֹשָׁה^[45], מִצְטָרְפִין. וּמֵאַרְבָּעָה[46]«, אֵין^[47] מִצְטָרְפִין. בַּעַל קֶרִי חוֹלֶה^[48] שֶׁנָּפְלוּ עָלָיו תִּשְׁעַת קַבִּין מַיִם, וְטָהוֹר שֶׁנָּפְלוּ עַל רֹאשׁוֹ וְעַל רוּבּוֹ שְׁלֹשֶׁת לוֹגִּין מַיִם שְׁאוּבִין, מִכֶּלִי אֶחָד, מִשְּׁנַיִם וּמִשְּׁלֹשָׁה^, מִצְטָרְפִין. וּמֵאַרְבָּעָה[49]«, אֵין^ {מצ} מִצְטָרְפִין. בְּמִי# דְּבָרִים אֲמוּרִים. בִּזְמַן {שה}

---

[1] הסופר כתב ״פסול״ מפני שדילג מחמת הדומות ״לוגין-לוגין״. לבסוף מחק את ״פסול״ וכתב במקומו ״כשר״ והשלים את שאר ההשמטה בשוליים. ק ללא השמטה. קיי יש השמטה והושלם שם בשוליים.
[2] קיי (בהשלמה)+קנ כלפנינו. קס: ״ומושכו״.
[3] ניקדתי לפי הכתיב. ק: ״קִינְקִינִים״ (ניקוד קנ שאולי גרס ״קינקנים״). קיי: ״קינקנים״. וכן בהלכה ״ט״.
[4] ק+קיי: ״בְּרֹאשׁ״.
[5] ק+קיי הכתיב: ״וְנִתְמַלּוּ״. וכן להלן הלכה ״ט״.
[6] ק+קיי: ״הַגְּשָׁמִים״.
[7] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״כמעוט״.
[8] אות ״י״ הראשונה נמחקה. אולי בידי הסופר. וכן ק+קיי: ״יְשַּׁבֵר״ (ניקוד קנ). וכן בסמוך.
[9] ק+קיי הכתיב: ״לָאו״. וכן להלן. וזו כנראה דרכו הקבועה של סופר רוב טהרות בפרמה לכתוב ״ליו״, ולא אעיר על כך יותר.
[10] ק+קיי: ״מַיִם״.
[11] ק+קיי ליתא: ״מטבילין״.
[12] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״אם״.
[13] ספק ״אחד/אחר״ או שתוקן. ק+קיי: ״אֶחָד״.
[14] ק+קיי הכתיב: ״מֵאֵלָיו״.
[15] ק+קיי: ״מִידָּה״.
[16] ק+קיי הכתיב: ״אַבָּה״.
[17] ניקדתי לפי הכתיב. ק: ״שֶׁהַמִּשְׁקֶלֶת יוֹרֶדֶת״. קיי: ״שהמשקלות יורדות״.
[18] ״בפני״ גורד חלקית, ספק בידי מי, וכנראה ניסו לעשות ממנו כנוסח ק+קיי: ״בְּפִי״.
[19] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״חובייה״.
[20] קיי+קנ כלפנינו (קיי ״לעזר״). קס: ״אליעזר״.
[21] קיי כלפנינו. ק הכתיב: ״יוסה״.
[22] ק: ״וְאֵין״. קיי: ״שאין״.
[23] קיי כלפנינו. ק: ״נָפַל״.
[24] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״פסל״.
[25] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״נפלו״. וכן להלן.
[26] ק כלפנינו. קיי ליתא: ״לו״.
[27] קנ כלפנינו. קס: ״נחלק״. קיי: ״ונחלקו״.
[28] ק+קיי נוסף: ״מִפְּנֵי שֶׁנִּיקְרָא עָלָיו (קיי: ״עליהם״) שֵׁם פְּסוּל״ ושמא נשמט בפרמה מחמת הדומות ״פסול-פסול״.
[29] ק+קיי: ״רְבִּי״.
[30] קיי כלפנינו, וניקדתי כפי הנראה לי. ק: ״חָסֵר״.
[31] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״עוד״.
[32] ק כלפנינו. קיי: ״הבור״.
[33] כך הכתיב בשלושת כתבי היד, וניקדתי כדלעיל. אך קנ ניקד כאן: ״בִּפְסוּלוֹ״.
[34] ק+קיי: ״וִיטַהֲרוּ הָעֶלְיוֹנִים אֶת״.
[35] קיי+קנ כלפנינו (קיי: ״לעזר״). קס: ״אליעזר״.
[36] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״כן״.
[37] ק+קיי: ״פָּקַק״.
[38] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?״ממנה״?.
[39] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״בפוסלו״.
[40] איני יודע כיצד לנקד. ק+קיי: ״שֶׁיִּתְחַשֵּׁב״.
[41] ק כלפנינו. קיי: ״והמטיל״.
[42] קנ כלפנינו. קס: ״המערה״. קיי: יש השמטה.
[43] ק כלפנינו. קיי: יש השמטה.
[44] קיי כלפנינו. ק: ״לְתוֹכוֹ״.
[45] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״משלשה״. וכן להלן.
[46] קיי כלפנינו. ק: ״מארבע״.
[47] ק+קיי: ״אֵינָן״. וכן להלן.
[48] ק+קיי: ״הַחוֹלֶה״.
[49] קיי כלפנינו. ק: ״מֵאַרְבָּעָה״.

שֶׁהִתְחִיל (הראשון) [הַשֵּׁינִי][1]* עַד שֶׁלֹּא יִפְסוֹק^[2]• (השני) [הָרִאשׁוֹן]*.
בְּמִי# דְבָרִים אֲמוּרִים. בִּזְמַן שֶׁלֹּא נִתְכַּוָּון {לר}
לְרַבּוֹת. אֲבָל אִם נִתְכַּוָּון לְרַבּוֹת, אֲפִילּוּ קוֹרְטוֹב
בְּכָל שָׁנָה, מִצְטָרְפִין לִשְׁלֹשֶׁת^[3] לוֹגִין.

{פרק ג׳} **הל׳ ד׳** **פרק ד׳**

הַמַּנִּיחַ כֵּלִים תַּחַת הַצִּינּוֹר, אֶחָד כֵּלִים גְּדוֹלִים
וְאֶחָד«[4] כֵּלִים קְטַנִּים, אֲפִילּוּ כְלֵי גְלָלִים, כְּלֵי
אֲבָנִים, כְּלֵי אֲדָמָה, פּוֹסְלִין אֶת הַמִּקְוֶה. אֶחָד
הַמַּנִּיחַ וְאֶחָד« הַשּׁוֹכֵחַ^[5], כְּדִבְרֵי בֵית שַׁמַּיִ«[6].
וּבֵית^[7] הֶלֵּל מְטַהֲרִין בְּשׁוֹכֵחַ^[8]. אָמַרו* רְ׳* מֵאִיר: {נמ}
נִמְנוּ וְרָבוּ בֵית שַׁמַּיִ« עַל בֵּית הֶלֵּל. וּמוֹדִין«[9]
בַּשּׁוֹכֵחַ^ בֶּחָצֵר שֶׁהוּא טָהוֹר. ^[10]•• **ב׳**
הַמַּנִּיחַ טַבְלָה תַּחַת הַצִּינּוֹר, אִם יֶשׁ לָהּ {ליזב}
לִיזְבֵּיז«[11], פּוֹסֶלֶת אֶת הַמִּקְוֶה. וְאִם לָאיו, אֵינָהּ
פּוֹסֶלֶת אֶת הַמִּקְוֶה. זְקָפָהּ לִידוֹחַ, בֵּין כָּךְ וּבֵין
כָּךְ אֵינָהּ פּוֹסֶלֶת אֶת הַמִּקְוֶה. **ג׳** הַחוֹטֵט
בַּצִּינּוֹר^[12]• לְקַבֵּל צְרוֹרוֹת, בְּשֶׁלָּעֵץ, כָּל שֶׁהוּא. {א}
וּבְשֶׁלַּחֶרֶס, רְבִיעִית. רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵרו: אַף בְּשֶׁלַּחֶרֶס,
כָּל שֶׁהוּא, לֹא אָמְרוּ רְבִיעִית אֶלָּא בְשִׁבְרֵי
כְלִי חֶרֶס. הָיוּ צְרוֹרוֹת מִתְחַלְחֲלִין לְתוֹכוֹ$&, {פוס}
פּוֹסְלִין אֶת הַמִּקְוֶה. יָרַד לְתוֹכוֹ עָפָר וְנִכְבַּשׁ^[13]•,
כָּשֵׁר. סִילוֹן[14]* שֶׁהוּא צַר מִיכָּן וּמִיכָּן וְרָחָב
מִן«[15] הָאֶמְצַע, אֵינוּ פוֹסֵל, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא [נֶעֱשָׂה][16]* לְקַבָּלָה.
ד׳ מַיִם שְׁאוּבִין וּמֵי גְשָׁמִים {שמתע}
שֶׁמִּתְעָרְבִין בֶּחָצֵר, וּבָעוּקָה, וְעַל^[17]• מַעֲלוֹת
הַמְּעָרָה, אִם רוֹב מִן הַכָּשֵׁר, כָּשֵׁר. אִם«[18] רוֹב
מִן הַפָּסוּל, פָּסוּל. מַחְצָה לְמַחְצָה, פָּסוּל. אֵימָתַיִ,
בִּזְמַן שֶׁמִּתְעָרְבִין עַד שֶׁלֹּא יַגִּיעוּ לַמִּקְוֶה.
הָיוּ מְקַלְּחִין לְתוֹךְ«[19] הַמַּיִם, אִם יָדוּעַ שֶׁנָּפַל {לת}
לְתוֹכוֹ«[20]• אַרְבָּעִים סְאָה הַמַּיִם^[21]• כְּשֵׁרִין, עַד שֶׁלֹּא
יֵרְדוּ לְתוֹכוֹ שְׁלֹשֶׁת לוֹגִין מַיִם שְׁאוּבִין, {כש}
כְּשֵׁירִין^[22]. אִם^[23] לָאיו, פְּסוּלִין^[24]. **ה׳** הַשּׁוֹקֶת
שֶׁבַּסֶּלַע, אֵין מְמַלִּין בָּהּ, וְאֵין מְקַדְּשִׁין בָּהּ,
וְאֵין מַזִּין מִמֶּנָּה, וְאֵינָהּ צְרִיכָה צָמִיד פָּתִיל,
וְאֵינָהּ פּוֹסֶלֶת«[25] אֶת הַמִּקְוֶה. הָיְתָה כֶלִי וְחִיבְּרָהּ
בְּסִיד«[26]•, מְמַלִּין בָּהּ, וּמְקַדְּשִׁין בָּהּ, וּמַזִּין מִמֶּנָּה,
וּצְרִיכָה צָמִיד פָּתִיל, וּפוֹסֶלֶת אֶת הַמִּקְוֶה.
נִקְבָה מִלְּמַטָּה^[27] אוֹ מִן הַצַּד וְאֵינָהּ^[28] יְכוּלָה
לְקַבֵּל מַיִם כָּל שֶׁהֵן, כְּשֵׁירָה. כַּמָּה יְהֵא בַנֶּקֶב.
כִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד. אָמַרו* רְ׳* יְהוּדָה בֶּן בְּתִירָה:
מַעֲשֶׂה בְשׁוֹקֶת יֵהוּא שֶׁהָיְתָה בִּירוּשָׁלַיִם^[29]•,
שֶׁהָיְתָה^[30] נְקוּבָה כִשְׁפוֹפֶרֶת«[31] הַנּוֹד, וְהָיוּ כָל {ה?נ?}[32]*
הַטְּהָרוֹת שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם נֶעֱשׂוֹת«[33] עַל גַּבָּהּ, {ושלח}
וְשָׁלְחוּ בֵית שַׁמַּיִ, שֶׁבֵּית שַׁמַּיִ אוֹמְרִים:
וּפְתָחוּהָ^[34]•, עַד שֶׁיִּפָּחֵת רוּבָּהּ.

{פרק ד׳} **הל׳ ה׳**

פרק ה׳

מַעְיָן שֶׁהֶעֱבִירוֹ עַל גַּבֵּי הַשּׁוֹקֶת, פָּסוּל. {והע}
הֶעֱבִירוֹ עַל גַּבֵּי שָׂפָה^[35] כָל שֶׁהוּא, כָּשֵׁר חוּצָה
לָהּ, שֶׁהַמַּעְיָן מְטַהֵר בְּכָל שֶׁהוּא. הֶעֱבִירוֹ עַל
גַּבֵּי בְרֵיכָה וְהִפְסִיקוֹ«[36]•, הֲרֵי הוּא כְמִקְוֶה«[37]•. חָזַר
וְהִמְשִׁיכוֹ, פָּסוּל לַזָּבִין וְלַמְצוֹרָעִין וּלְקַדֵּשׁ {א}
מֵהֶן מֵי חַטָּאת, עַד שֶׁיֵּדַע שֶׁיָּצְאוּ הָרִאשׁוֹנִים.
ב׳ הֶעֱבִירוֹ עַל גַּבֵּי כֵלִים אוֹ עַל גַּבֵּי
הַסַּפְסֵל^[38], רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵרו: הֲרֵי הוּא כְמוֹת שֶׁהָיָה.
רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵרו: הֲרֵי הוּא כַמִּקְוֶה, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא {יט}
יִטְבּוֹל^[39]• עַל גַּבֵּי הַסַּפְסֵל^. **ג׳** מַעְיָן שֶׁהוּא
מוֹשֵׁךְ$ כְּנָדֵּל, רִיבָּה עָלָיו וְהִמְשִׁיכוֹ, הֲרֵי הוּא
כְמוֹת שֶׁהָיָה. הָיָה עוֹמֵד וְרִיבָּה עָלָיו {והמ}
וְהִמְשִׁיכוֹ, שָׁוֶה לַמִּקְוֶה לְטַהֵר בָּאֶשְׁבּוֹרֶן, {ול}
וְלַמַּעְיָן לְהַטְבִּיל בּוֹ כָּל שֶׁהוּא. **ד׳**$
הַזּוֹחֲלִין, כַּמַּעְיָן. וְהַנּוֹטְפִין, כַּמִּקְוֶה. הֵעִיד
רְ׳ צָדוֹק עַל הַזּוֹחֲלִין (ע)[40]* שֶׁרָבוּ עַל הַנּוֹטְפִין,
שֶׁהֵן כְּשֵׁרִין. נוֹטְפִין^[41]• שֶׁעֲשָׂאָן זוֹחֲלִין, סוֹמֵךְ
אֲפִילּוּ מַקֵּל, אֲפִילּוּ קָנֶה, אֲפִילּוּ זָב, אֲפִילּוּ זָבָה,
יוֹרֵד$ וְטוֹבֵל, דִּבְרֵיו רְ׳ יְהוּדָה. רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵרו: כָּל דָּבָר
שֶׁהוּא מְקַבֵּל טוּמְאָה, אֵין מַזְחִילִין בּוֹ.
ה׳$ כָּל הַיַּמִּים כַּמִּקְוֶה, שֶׁנֶּאֱמַרו°[42]: ״וּלְמִקְוֵה הַמַּיִם
קָרָא יַמִּים״, דִּבְרֵיו רְ׳ (יהודה)[43]* מֵאִיר. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵרו:

---

[1] תוקן בידי מגיה באמצעות תליית אותיות ״א-ב״ לשינוי סדר המילים. וכן ק+קיי כנוסח המתוקן.
[2] ק+קיי: ״הִיסְפִּיק/הספיק״.
[3] ק+קיי: ״בִּשְׁלֹשֶׁת״.
[4] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״אחד״.
[5] ק+קיי: ״הַשָּׁכֵחַ״ (ניקוד קנ).
[6] קיי הכתיב כלפנינו. ק: ״שַׁמַּיִ״. וכן בסמוך. ובדרך כלל גם בפרמה היה ״שמיי״ ביו״ד אחת.
[7] ק+קיי: ״בֵּית״.
[8] ק+קיי: ״בַּשָּׁכֵחַ״ (ניקוד קנ). וכן בסמוך.
[9] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״מודים״.
[10] ק+קיי נוסף: ״אָמַר רְבִּי יוֹסֵה: אֲדַיִין (קיי: ״עדיין״) מַחְלוֹקֶת (קנ: ״הַמַּחְלוֹקֶת״) בִּמְקוֹמָהּ״.
[11] קנ כלפנינו. קס: ״ליזביי?ן?״. קיי: ״ליזוויז״.
[12] קנ כלפנינו. קס: ?״בציוור״?. קיי: ״בציבור״.
[13] ק+קיי: ״וּנְגָבָם״ (ניקוד קנ).
[14] ק+קיי כלפנינו. אות ״ס״ מתוקנת בידי הסופר.
[15] קיי כלפנינו. ק: ״בָּאֶמְצַע״.
[16] נוסף בשוליים, כנראה בידי מגיה. וכן ק+קיי איתא.
[17] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״עלי״.
[18] ק כלפנינו. קיי: ״ואם״.
[19] ק כלפנינו. קיי: ״בתוך״.
[20] קיי כלפנינו. ק: ״לְתוֹךְ״.
[21] ק+קיי: ״מַיִם״.
[22] קיי כלפנינו. ק: ״כָּשֵׁר״.
[23] ק+קיי: ״וְאִם״.
[24] ק+קיי: ״פָּסוּל״.
[25] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״פוסלי״.
[26] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״בסי?ס?״.
[27] ק+קיי: ״מִלְּמַטָּן״.
[28] קס: ״ואם אינה״. קיי+קנ: ״אִם אֵינָהּ״.
[29] ק+קיי: ״בִירוּשָׁלַם״. וכן הכתיב בדרך כלל בפרמה אצל הסופר הראשי של הסדרים הקודמים.
[30] ק+קיי: ״וְהָיְתָה״.
[31] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״בשפופרת״.
[32] שומר שורה שלא כמילה הבאה. ק+קיי כמילה הבאה.
[33] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״נעשת״.
[34] קיי+קנ: ״וּפְחָתוּהָ״. קס: ״ופחתה״.
[35] ק+קיי: ״הַשָּׂפָה״.
[36] קיי כלפנינו. ק: ״וְהִסְפִּיקוֹ״.
[37] קיי כלפנינו. ק: ״(ב)[כְּ]מוֹת שֶׁהָיָה״.
[38] ק+קיי: ״סַפְסֵל״. וכן בסמוך.
[39] קנ כלפנינו. ק+קיי: ״יַטְבִּיל״.
[40] סומן למחיקה בגרש עילי. וכן ק+קיי ליתא.
[41] ק+קיי: ״וְנוֹטְפִין״.
[42] בראשית א׳
[43] הסופר כתב בטעות וסימן למחיקה בנקודות עיליות. וכן ק+קיי ליתא.

הַיָּם הַגָּדוֹל כַּמִּקְוֶה. לֹא נֶאֱמַר יַמִּים, אֶלָּא שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מִינֵי יַמִּים הַרְבֵּה. רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵרו: כָּל הַיַּמִּים {מי} מְ{י}טַהֲרִין[1]* בְּזוֹחֲלִין, וּפְסוּלִין לַזָּבִין וְלַמְצוֹרָעִים, וּלְקַדֵּשׁ מֵהֶן מֵי חַטָּאת. **ו׳** גַּל שֶׁנִּתְלַשׁ וּבוֹ אַרְבָּעִים סְאָה, וְנָפַל עַל הָאָדָם וְעַל הַכֵּלִים, טְהוֹרִין. כָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה, טוֹבְלִין וּמַטְבִּילִין. מַטְבִּילִים בַּחֲרִיצִין {ובנ} וּבִנְעָצִין וּבְפַרְסַת[2]«#• חֲמוֹר הַמְעוֹרֶבֶת בַּבִּקְעָה. בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: מַטְבִּילִין בַּחַרְדָּלִית. וּבֵית[3]« הֶלֵּל אוֹמְרִים: אֵין מַטְבִּילִין בַּחַרְדָּלִית[4]^. וּמוֹדִין[5]« שֶׁהוּא גוֹדֵר[6]« כֵּלִים וְטוֹבֵל בָּהֶן. וְכֵלִים שֶׁגָּדַר בָּהֶן, לֹא הוּטְבָּלוּ. {**פרק ה׳**} **הל׳ ו׳**

פרק ו׳ כָּל הַמְעוֹרָב {למ} לַמִּקְוֶה, כַּמִּקְוֶה. חוֹרֵי[7]^ הַמְּעָרָה וְסִדְקֵי הַמְּעָרָה, מַטְבִּילִין בָּהֶן בְּמַה שֶׁהֵן. עוּקַת[8]* הַמְּעָרָה, אֵין מַטְבִּילִין בָּהּ אֶלָּא אִם כֵּן הָיְתָה נְקוּבָה כִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד. אָמַרו* רְ׳* יְהוּדָהו: אֵימָתַי, בִּזְמַן שֶׁהִיא מַעֲמֶדֶת אֶת[9]^ עַצְמָהּ. אִם[10]« אֵינָהּ מַעֲמֶדֶת אֶת^ עַצְמָהּ, מַטְבִּילִין בָּהּ בְּמַה {שה} שֶׁהִיא. **ב׳** דְּלִי שֶׁהוּא מָלֵא כֵלִים וְהִטְבִּילוֹ, הֲרֵי אֵילוּ טְהוֹרִין. •••לֹא טָבַל, בְּמַיִם הַמְעוֹרָבִין, עַד שֶׁיִּהוּ מְעוֹרָבִין כִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד.[11]^«••• **ג׳** שְׁלֹשָׁה מִקְוָות: בָּזֶה עֶשְׂרִים$, וּבָזֶה עֶשְׂרִים$, בָּזֶה[12]• עֶשְׂרִים סְאָה מַיִם {שאו} שְׁאוּבִין; הַשָּׁאוּב[13]^ מִן הַצַּד, יָרְדוּ[14] שְׁלֹשָׁה וְטָבְלוּ בָהֶן וְנִתְעָרְבוּ, הַמִּקְווֹת טְהוֹרִין {וה} וְהַטּוֹבְלִין טְהוֹרִין. הָיָה שָׁאוּב[15]^ בָּאֶמְצַע, יָרְדוּ שְׁלֹשָׁה וְטָבְלוּ בָהֶן וְנִתְעָרְבוּ, הַמִּקְווֹת כְּמוֹת שֶׁהָיוּ, וְהַטּוֹבְלִין כְּמוֹת שֶׁהָיוּ. **ד׳** הַסְּפוֹג וְהַדְּלִי שֶׁהָיוּ בָהֶן [שְׁלֹשֶׁת][16]* לוֹגִין מַיִם: נָפְלוּ$ לַמִּקְוֶה, לֹא פְסָלוּהוּ, שֶׁלֹּא אָמְרוּ אֶלָּא שְׁלֹשֶׁת לוֹגִין שֶׁנָּפְלוּ. **ה׳** הַשִּׁידָּה[17]* וְהַתֵּיבָה[18]^••, אֵין מַטְבִּילִין בָּהֶן, אֶלָּא אִם כֵּן הָיוּ נְקוּבִין כִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵרו: בִּכְלִי גָדוֹל, אַרְבָּעָה[19]^•. וּבַקָּטָן[20]#, רוּבּוֹ. אִם[21]« הָיָה שַׂק אוֹ קוּפָּה, מַטְבִּילִין בָּהֶן[22]«• בְּמַה שֶׁהֵן, מִפְּנֵי שֶׁהַמַּיִם מְעוֹרָבִין. הָיוּ נְתוּנִין תַּחַת הַצִּינּוֹר, אֵין[23]^ פּוֹסְלִין[24]* אֶת הַמִּקְוֶה, אֶלָּא מַטְבִּילִין אוֹתָן וּמַעֲלִין {א} אוֹתָן כְּדַרְכָּן. **ו׳** גֶּצְטְרָה[25]«• שֶׁבַּמִּקְוֶה וְהִטְבִּיל בָּהּ אֶת הַכֵּלִים, טָהֲרוּ מִטּוּמְאָתָן, אֲבָל טְמֵאִין עַל גַּבֵּי[26]«• כְּלִי חֶרֶס. אִם הָיוּ הַמַּיִם צָפִין עַל גַּבָּיו כָּל שֶׁהֵן, טְהוֹרִין. מַעְיָן שֶׁהוּא יוֹצֵא מִן הַתַּנּוּר וְיָרַד וְטָבַל בְּתוֹכוֹ, הוּא טָהוֹר וְיָדָיו טְמֵאוֹת. וְאִם[27]^ הָיוּ עַל גַּבָּיו רוּם יָדָיו, אַף יָדָיו טְהוֹרוֹת. **ז׳** עֵרוּב הַמִּקְווֹת, {כשפו} כִּשְׁפוֹפֶרֶת (מִן)[28]* הַנּוֹד, כְּעוֹבְיָהּ וְכַחֲלָלָהּ[29]^•, כִּשְׁתֵּי אֶצְבָּעוֹת חוֹזְרוֹת[30]* לִמְקוֹמָן. סָפֵק שֶׁהִיא {כשפו} כִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד, סָפֵק שֶׁאֵינָהּ כִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד, פְּסוּלָה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא מִן הַתּוֹרָה. וְכֵן כַּזַּיִת מִן הַמֵּת וְכַזַּיִת מִן הַנְּבֵילָה[31]* וְכָעֲדָשָׁה מִן הַשֶּׁרֶץ. כָּל שֶׁיַּעֲמוֹד כִּשְׁפוֹפֶרֶת[32]«• הַנּוֹד, [מְמַעֲטָהּ][33]*. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵרו: כָּל שֶׁהוּא מִבִּירִיַּית[34]^• הַמַּיִם[35]«, טָהוֹר. **ח׳** מְטַהֲרִין אֶת הַמִּקְווֹת, הָעֶלְיוֹן מִן הַתַּחְתּוֹן, וְהָרָחוֹק מִן הַקָּרוֹב. כֵּי־צַד: מֵבִיא סִילוֹן שֶׁלַּחֶרֶשׂ אוֹ שֶׁלְּאֶבֶר[36]«•, וּמַנִּיחַ אֶת[37]« יָדוֹ[38]« תַּחְתָּיו, עַד שֶׁהוּא מִתְמַלֵּא מַיִם, וּמוֹשְׁכוֹ וּמַשִּׁיקוֹ, אֲפִילּוּ כִּשְׂעוֹרָה[39]^•, דַּיּוֹ. הָיָה בָעֶלְיוֹן אַרְבָּעִים סְאָה וּבַתַּחְתּוֹן אֵין כְּלוּם, מְמַלֵּא בַכָּתֵף וְנוֹתֵן לָעֶלְיוֹן, עַד שֶׁיֵּרְדוּ בַתַּחְתּוֹן[40]^• אַרְבָּעִים סְאָה. **ט׳** כּוֹתֶל שֶׁבֵּין שְׁנֵי מִקְוָות שֶׁנִּסְדַּק לַשְּׁתִי[41]^, מִצְטָרֵף. וְלָעֵרֶב, אֵין[42]^ מִצְטָרֵף, עַד שֶׁיְּהֵא בְמָקוֹם אֶחָד כִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵרו: חִילּוּף הַדְּבָרִים. נִפְרְצוּ זֶה לְתוֹךְ זֶה, עַל רוּם, {כ} כִּקְלִיפַּת הַשּׁוּם. וְעַל רוֹחַב, כִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד. **י׳** הָאַבִּיק שֶׁבַּמַּרְחֵץ: בִּזְמַן שֶׁהוּא בָּאֶמְצַע, פּוֹסֵל. וּמִן[43]^ הַצַּד, אֵינוֹ פּוֹסֵל, מִפְּנֵי שֶׁהוּא[44]« כְּמִקְוֶה סָמוּךְ לַמִּקְוֶה, <דִּבְרֵיו רְ׳ מֵאִיר>[45]*. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אִם מְקַבֶּלֶת הָאַמְבָּטִי רְבִיעִית עַד שֶׁלֹּא יַגִּיעוּ[46]« לָאַבִּיק[47]#•, כָּשֵׁר. וְאִם לָיו, פָּסוּל. רְ׳ יוֹסֵה[48]^• אוֹמֵרו: אִם מְקַבֵּל הָאַבִּיק כָּל שֶׁהוּא, פָּסוּל. **י״א** הַמְטַהֶרֶת[49]« שֶׁבַּמַּרְחֵץ, {התחתו} הַתַּחְתּוֹנָה מְלֵיאָה שְׁאוּבִים וְהָעֶלְיוֹנָה מְלֵאָה כְּשֵׁרִין, אִם[50]« יֵשׁ כְּנֶגֶד הַנֶּקֶב שְׁלֹשֶׁת לוֹגִין, {פ} פָּסוּל. כַּמָּה יְהֵא בַנֶּקֶב וִיהֵא בָהּ[51]^• שְׁלֹשֶׁת לוֹגִין? אֶחָד מִשְּׁלוֹשׁ מֵאוֹת וְעֶשְׂרִין בִּבְרֵיכָה[52]^•, דִּבְרֵיו רְ׳ יוֹסֵה. רְ׳ אֶלְעָזָר אוֹמֵרו: אֲפִילּוּ[53]« הַתַּחְתּוֹנָה מְלֵאָה כְּשֵׁרִין הָעֶלְיוֹנָה[54]^• מְלֵאָה[55]« שְׁאוּבִין אִם[56]^• יֵשׁ {א}

---

[1] תיקנתי לפי ק+קיי.
[2] ניקדתי לפי הנראה לי. קס: ״ובפריסת״. קיי+קנ: ״וּבְפִירְסַת״ (ניקוד קנ).
[3] ק כלפנינו. קיי: ״בית״.
[4] ק+קיי ליתא: ״בחרדלית״.
[5] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״מודין״.
[6] קיי+קנ כלפנינו. קס אולי: ״גורר״.
[7] ק+קיי: ״חוֹרְרֵי״.
[8] ק כלפנינו. קיי: ״עוקות״. אות ״ת״ מתוקנת בידי סופר פרמה מאות ״ן״.
[9] ק+קיי ליתא: ״את״. וכן בסמוך.
[10] ק כלפנינו. קיי: ״ואם״.
[11] משפט זה אינו ברור ויש בו שינויים רבים, וגם בכתבי היד האחרים יש תיקונים, וכדלהלן: ק: אִם לֹא טָבַל (המים) [בְּמַיִם] מְעוֹרָבִים עַד שֶׁ[יְּ]הוּא (מעוברים) [מְעוֹרָבִים] כִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד״. קיי: ״אם לא טבל הרי אלו מעורבים עד ש[י]הוא מעו[ר]בים בשפופרת הנוד״.
[12] קס+קיי כלפנינו. קנ: ״וּבָזֶה״.
[13] ק+קיי: ״וְהַשָּׁאוּב״.
[14] קס+קיי כלפנינו. קנ: ״וְיָרְדוּ״. וכן להלן.
[15] ק+קיי: ״הַשָּׁאוּב״.
[16] נוסף בשוליים, בידי הסופר(?). וכן ק+קיי איתא.
[17] ק+קיי כלפנינו. אות ״ד״ מתוקנת בידי סופר פרמה.
[18] קס+קיי נוסף: ״שבים״. קנ הגיה: ״שָׁוִוים״. וצ״ע.
[19] ק+קיי נוסף: ״טְפָחִים״.
[20] ניקדתי לפי הכתיב בשלושת כתבי היד. קנ ניקד: ״וּבַקָּטֹן״.
[21] קיי כלפנינו. ק: ״וְאִם״.
[22] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״בהן״.
[23] ק+קיי: ״אֵינָן״.
[24] ק+קיי כלפנינו. אות ״ל״ מתוקנת בידי סופר פרמה מאות ״ק״.
[25] ק כלפנינו. קיי: ״גסטרה״.
[26] ק: ״גַּב״. קיי: יש השמטה.
[27] ק+קיי: ״אִם״.
[28] סומן למחיקה בידי מגיה(?). וכן ק+קיי ליתא.
[29] ק+קיי: ״כַּחֲלָלָהּ״.
[30] ק+קיי כלפנינו. הסופר כתב ״חוזרין״ ולאחר מכן תיקן אותית ״ין״ להיות ״ות״.
[31] ק+קיי כלפנינו. ייתכן שהסופר כתב את אותיות ״בי״ ע״ג המחק.
[32] ק כלפנינו. קיי: ״בשפופרת״.
[33] הושלם בשוליים, ספק בידי מי. וכן ק+קיי איתא (קנ: ״לְמַעֲטָהּ״.)
[34] קנ כלפנינו. קס+קיי הכתיב: ״מבריית״.
[35] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״מים״.
[36] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״שלאוויר״.
[37] ק כלפנינו. קיי ליתא: ״את״.
[38] קיי כלפנינו. ק: ״יָדָיו״.
[39] ק+קיי: ״כִּשְׂעָרָה״.
[40] ק+קיי: ״לַתַּחְתּוֹן״.
[41] ק+קיי הכתיב: ״לַשֵּׁיתִי״.
[42] ק+קיי: ״אֵינוּ״.
[43] ק+קיי: ״מִן״.
[44] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״שהוא״.
[45] הוספתי לפי ק+קיי.
[46] קיי כלפנינו. ק: ״הִגִּיעוּ״.
[47] כך ניקד קנ, אף שלעיל ניקד אות ״ב״ בחיריק.
[48] ק+קיי: ״רְ׳ אֶלְעָזָר בִּרְבִּיו צָדוֹק״.
[49] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״המטהר״.
[50] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ויש״.
[51] ק+קיי: ״בוֹ״.
[52] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״לבריכה״.
[53] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״אפילו״.
[54] ק+קיי: ״וְהָעֶלְיוֹנָה״.
[55] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״מלאה״.
[56] ק+קיי: ״וְיֵשׁ״.

כְּנֶגֶד הַנֶּקֶב שְׁלֹשֶׁת לוּגִין, כָּשֵׁר, שֶׁלֹּא אָמְרוּ אֶלָּא שְׁלֹשֶׁת[1]« לוּגִין שֶׁנָּפְלוּ.

{פרק ו'} **הל' י'א' פרק ז'**

יֵשׁ מַעֲלִין[2]*^#•• אֶת הַמִּקְוֶה וְלֹא פוֹסְלִין, פּוֹסְלִין וְלֹא {מוֹעֲלִין} <מַעֲלִין>*^#••, לֹא מַעֲלִין« וְלֹא פוֹסְלִין. אֵילּוּ מַעֲלִין וְלֹא פוֹסְלִין: הַשֶּׁלֶג, וְהַבָּרָד, וְהַכְּפוֹר[3]«#, וְהַגָּלִיד, וְהַמֶּלַח, וְטִיט הַנָּרוֹק[4]«•. אָמַרוּ* ר'* עֲקִיבָה: הָיָה ר'[5]^• יִשְׁמָעֵאל דָּן כְּנֶגְדּוֹ[6]^• לוֹמַר[7]«•: הַשֶּׁלֶג וְהַבָּרָד[8]^• וְהַכְּפוֹר^•, אֵינוּ מַעֲלֶה אֶת הַמִּקְוֶה. וְהֵעִידוּ אַנְשֵׁי מֵידְבָא מִשְּׁמוֹ שֶׁהָיָה[9]^• אוֹמֵרו^• לָהֶן, צְאוּ וְהָבִיאוּ שֶׁלֶג וַעֲשׂוּ[10]«• מִקְוֶה«• {כתח} כַּתְּחִילָּה. ר' יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אָמַרוּ[11]^•: אֶבֶן הַבָּרָד, כַּמַּיִם. **ב'** כֵּי־צַד מַעֲלִין וְלֹא פוֹסְלִין: {א} מִקְוֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה חָסֵר אַחַת, נָפַל[12] מֵהֶן סְאָה לְתוֹכוֹ וְהֶעֱלָתוּ, נִמְצְאוּ[13]« {מע} מַעֲלִין וְלֹא פוֹסְלִין. **ג'** אֵילּוּ פוֹסְלִין וְלֹא מַעֲלִין: הַמַּיִם, בֵּין טְמֵאִין בֵּין טְהוֹרִין, וּמֵי[14]^ כְּבָשִׁין וּמֵי שְׁלָקוֹת, וְהַתֶּמֶד עַד שֶׁלֹּא יַחְמִיץ[15]^•. **ד'** כֵּי־צַד פּוֹסְלִין וְלֹא {מוֹעֲלִין} <מַעֲלִין>*^#••: מִקְוֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה חָסֵר קוֹרְטוֹב, נָפַל מֵהֶן קוֹרְטוֹב לְתוֹכוֹ, וְלֹא[16]« הֶעֱלָהוּ, פּוֹסְלוֹ בִּשְׁלֹשֶׁת[17]« לוּגִין. אֲבָל שְׁאָר הַמַּשְׁקִין[18]«, וּמֵי פֵּירוֹת, וְהַצִּיר, וְהַמּוֹרְיָיס, וְהַתֶּמֶד {משהחמ} מִשֶּׁהֶחֱמִיץ, פְּעָמִים מַעֲלִין פְּעָמִים[19]^ {שאי} שֶׁאֵינָן מַעֲלִין. כֵּי־צַד: מִקְוֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ {אר} אַרְבָּעִים סְאָה חָסֵר אַחַת, נָפַל מֵהֶן סְאָה לְתוֹכוֹ, וְלֹא[20]« הֶעֱלָתוּ. הָיָה[21]^ בּוֹ אַרְבָּעִין סְאָה, נָתַן[22]«• סְאָה וְנָטַל« סְאָה, הֲרֵי [זֶה][23]* כָּשֵׁר. **ה'** (היו) [הֵדִיחַ][24]#* בּוֹ סַלֵּי זֵיתִים וְסַלֵּי עֲנָבִים, וְשִׁינּוּ אֶת[25]^ מַרְאֵיהֶן[26]^•, כָּשֵׁר. ר' יוֹסֵה אוֹמֵרו: מֵי[27]« הַצֶּבַע פּוֹסְלִין אוֹתוֹ בִּשְׁלֹשֶׁת לוּגִין, (יתר)[28]* אֵין[29]^ פּוֹסְלִין אוֹתוֹ[30]« בְּשִׁינּוּי מַרְאֶה. {לת} נָפַל לְתוֹכוֹ[31]« יַיִן, וּמוֹחַל[32]«•, וְשִׁינּוּ[33]« אֶת« מַרְאָיו, פָּסוּל. **ו'**[34]^• כֵּי־צַד יַעֲשֶׂה? יַמְתִּין עַד שֶׁיֵּרְדוּ גְשָׁמִין[35]« וְיַחְזְרוּ מַרְאֵיהֶן לְמַרְאֵה[36]« הַמַּיִם. הָיוּ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה, מְמַלֵּא בַּכָּתֵף וְנוֹתֵן לְתוֹכוֹ עַד שֶׁיַּחְזְרוּ מַרְאֵיהֶן לְמַרְאֵה« הַמַּיִם. **ז'** נָפַל לְתוֹכוֹ יַיִן וּמוֹחַל«• וְשִׁינּוּ[37]« אֶת[38]« מִקְצָת[39]* מַרְאָיו, אֵין בּוֹ מַרְאֵה מַיִם {אר} אַרְבָּעִים סְאָה, הֲרֵי זֶה לֹא יִטְבּוֹל[40]«• בּוֹ. **ח'** שְׁלֹשֶׁת לוּגִין מַיִם[41]•, וְנָפַל לְתוֹכָן {קור} קוֹרְטוֹב יַיִן, וַהֲרֵי מַרְאֵיהֶן כְּמַרְאֵה הַיַּיִן, וְנָפְלוּ[42]« לַמִּקְוֶה, (וְ)לֹא[43]* פְּסָלוּהוּ. שְׁלֹשֶׁת לוּגִין מַיִם חָסֵר קוֹרְטוֹב, וְנָתַן[44]^• לְתוֹכוֹ[45]^• קוֹרְטוֹב חָלָב, וַהֲרֵי {מרא} מַרְאֵיהֶן כְּמַרְאֵה [הַמַּיִם][46]*, וְנָפְלוּ לְמִקְוֶה, (וְ)לֹא* פְּסָלוּהוּ. ר' יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵרו: הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הַנִּרְאֶה$. **ט'** מִקְוֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה מְכוּוָּנוֹת, וְיָרְדוּ[47]« שְׁנַיִם וְטָבְלוּ זֶה אַחַר זֶה, הָרִאשׁוֹן טָהוֹר, וְהַשֵּׁינִי טָמֵא. ר' יְהוּדָה אוֹמֵרו: אִם הָיוּ רַגְלָיו שֶׁלָּרִאשׁוֹן נוֹגְעוֹת בַּמַּיִם, אַף[48]* (ו)הַשֵּׁינִי[49]* (טמא) [טָהוֹר][50]*. **י'** הִטְבִּיל בּוֹ [אֶת הַסָּגוֹס][51]* וְהֶעֱלָהוּ, מִקְצָתוֹ[52]^ נוֹגֵעַ[53]« בַּמַּיִם, טָהוֹר. הַכַּר וְהַכֶּסֶת {של} שֶׁלָּעוֹר, כֵּיוָן שֶׁהִיגְבִּיהַּ[54]* שִׂפְתוֹתֵיהֶן מִן הַמַּיִם, הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכָן שְׁאוּבִין. כֵּי־צַד יַעֲשֶׂה? {מט} מַטְבִּילָן[55]« וּמַעֲלֶה אוֹתָן דֶּרֶךְ שׁוּלֵיהֶן. **י'א'** הִטְבִּיל[56]« בּוֹ אֶת הַמִּיטָּה, אַף עַל פִּי שֶׁרַגְלֶיהָ נוֹגְעוֹת[57]*• בַּטִּיט הֶעָבֶה, טְהוֹרָה, מִפְּנֵי שֶׁהַמַּיִם מַקְדִּימִין[58]^•. מִקְוֶה שֶׁמֵּימָיו {א} מְרוּדָּדִין, כּוֹבֵשׁ אֲפִילּוּ חֲבִילֵי עֵצִים, אֲפִילּוּ חֲבִילֵי קָנִים, כְּדֵי {שיתפתחו} <שֶׁיִּתְפְּחוּ>[59]* הַמַּיִם, וְיוֹרֵד וְטוֹבֵל. מַחַט שֶׁהִיא נְתוּנָה עַל מַעֲלוֹת הַמְּעָרָה, הָיָה מוֹלִיךְ וּמֵבִיא בַּמַּיִם, כֵּיוָן שֶׁעָבַר עָלֶיהָ הַגַּל, טְהוֹרָה.

{פרק ז'} **הל' י'א' פרק ח'**

אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל טְהוֹרָה[60]«•, וּמִקְווֹתֶיהָ טְהוֹרִין. מִקְווֹת הָעַמִּים שֶׁבְּחוּצָה[61]« לָאָרֶץ, כְּשֵׁרִין לְבַעֲלֵי קְרָיִין, אֲפִילּוּ נִתְמַלְּאוּ[62]« בְּקִילוֹן. וְשֶׁלְּאֶרֶץ[63]« {א} יִשְׂרָאֵל: שֶׁחוּץ[64]«• לַמַּפְתֵּחַ, כְּשֵׁרִין אַף לַנִּידּוֹת. {א} וְשֶׁלִּפְנִים[65]^ מִן הַמַּפְתֵּחַ, כְּשֵׁרִין לְבַעֲלֵי קְרָיִין, וּפְסוּלִין לְכָל[66]« הַטְּמֵאִין. ר' אֶלְעָזָר אוֹמֵרו: {הקרו} הַקְּרוֹבִין לָעִיר, וְלַדֶּרֶךְ, טְמֵאִין, מִפְּנֵי (~~הכב~~) הַכְּבִיסָה. וְהָרְחוֹקִין, טְהוֹרִין. **ב'** אֵילּוּ בַּעֲלֵי קְרָיִין[67]« צְרִיכִין טְבִילָה: רָאָה מַיִם חֲלוּקִין אוֹ עֲכוּרִין, כַּתְּחִילָּה, טָהוֹר. בָּאֶמְצַע וּבַסּוֹף, טָמֵא. כַּתְּחִילָּה[68]^• וּבַסּוֹף^•, טָהוֹר. לְבָנִים וְנִמְשָׁכִין[69]«, טָמֵא. ר'

---

[1] ק כלפנינו. קיי: "לשלשת".
[2] מילה זו המופיעה פעמים רבות בפרק זה מופיעה לסירוגין בשתי גרסות: 1. "מַעֲלִין". 2. "מוֹעֲלִין". אינני יודע כיצד לפרש את גרסה 2 ובדרך כלל מופיעה גרסה 1 ולכן אתקן להלן את כל המופיע כגרסה 2 להיות כגרסה 1 תוך הדגשה שתיקנתי את הנוסח. וצע"ג. במיקום הנוכחי בפרמה מנוקד "מֹעֲלִין" על אף הכתיב החסר, ושמא נוקד בידי אחד הסופרים. בכתבי היד האחרים: ק+קיי בכולם: "מעלין" אך קיי פעם אחת "מועלין".
[3] קיי כלפנינו. ק: "[וְ]הַכִּיפּוֹר" (ניקוד קנ).
[4] קס כלפנינו. קיי+קנ: "הַנָּדוֹק".
[5] ק+קיי ליתא: "רבי".
[6] ק+קיי: "כְּנֶגְדִּי".
[7] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "לומר".
[8] ק+קיי ליתא "והברד והכפור". ושמא נכתב בטעות.
[9] ק+קיי: "שֶׁאָמַר".
[10] קיי כלפנינו. ק ליתא: "ועשו מקווה".
[11] ק+קיי: "אוֹמֵר".
[12] קס+קיי כלפנינו. קנ: "וְנָפַל". וכן להלן.
[13] קיי+קנ כלפנינו. קס: "נמצא".
[14] ק+קיי: "מֵי".
[15] ק+קיי: "הֶחְמִיץ".
[16] ק כלפנינו. קיי: "והעלהו".
[17] ק כלפנינו. קיי: "לשלשת".
[18] קיי כלפנינו. ק: "מַשְׁקִין".
[19] ק+קיי: "וּפְעָמִים".
[20] ק כלפנינו. קיי: "והעלהו".
[21] ק+קיי: "הָיוּ".
[22] קיי+קנ כלפנינו. קס: "נטל סאה ונתן סאה".
[23] נתלה בין השורות, אולי בידי הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[24] הסופר כתב "היו" ולאחר מכן הוא עצמו(?) או מגיה(?) תיקן כך: הוסיף אות "ה" בתחילה (מנוקדת בצירי), הפך אות "ה" להיות "ד" ואות "ו" להיות "ח". ק+קיי: "הֵדִיחַ". אות "ה" בקאופמן נוקדה ככל הנראה בחיריק והניקוד תוקן לצירי.
[25] ק+קיי ליתא: "את".
[26] ק: "מַרְאֵהוּ". קיי: "מראיו".
[27] קיי+קנ כלפנינו. קס כתב: "מה צבע".
[28] סומן למחיקה בקו עילי. וכן ק+קיי ליתא.
[29] ק+קיי: "וְאֵין".
[30] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "אותו".
[31] קיי+קנ כלפנינו. קס: "לתוכן".
[32] ק כלפנינו. קיי: "ומוהל". וכן להלן.
[33] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ושינויי מראיו".
[34] ק+קיי: אין כאן הלכה חדשה.
[35] קיי כלפנינו. ק: "הַגְּשָׁמִים".
[36] קיי כלפנינו. ק: "כְּמַרְאֵה". וכן בסמוך.
[37] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ושינוי".
[38] קיי כלפנינו. ק ליתא: "את".
[39] ק+קיי כלפנינו. סופר פרמה תיקן מילה זו ממילת "מראיו" (תיקן את אותיות "ראיו" להיות "קצת").
[40] קיי+קנ כלפנינו. קס: "יטביל".
[41] קס+קיי כלפנינו. קנ נוסף: "חָסֵר קוֹרְטוֹב".
[42] קיי+קנ כלפנינו. קס: "נפלו".
[43] אות "ו" סומנה למחיקה בגרש, ספק בידי מי. וכן ק ליתא. אך קיי איתא. וזו וא"ו הנשוא. וכן להלן.
[44] קס+קיי: "נפל". קנ: "וְנָפַל".
[45] ק+קיי: "לְתוֹכָן".
[46] נוסף בשוליים בידי הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[47] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ירדו".
[48] ק+קיי כלפנינו. מילה זו כתב הסופר על גבי המחק.
[49] הסופר כתב "והשיני טמא" ושמא זו טעות העתקה מהנאמר לעיל. אות "ו" גורדה כנראה בידי המגיה של המילה הבאה. וכן ק+קיי ליתא.
[50] תוקן בשוליים בידי מגיה, אך המגיה לא סימן למחיקה את "טמא". וכן ק+קיי: "טָהוֹר".
[51] נוסף בשוליים, אולי בידי הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[52] ק+קיי: "וּמִקְצָתוֹ".
[53] קיי+קנ כלפנינו. קס: "נוגעת".
[54] הסופר כתב את אותיות "ביה" ע"ג המחק. ק: "שֶׁהִיגְבִּיהַּ(ה)". קיי: "שהגביה".
[55] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: "מטבילין".
[56] קיי כלפנינו. ק: "הַטּוֹבֵל".
[57] ק+קיי: "שׁוֹקְעוֹת".
[58] קנ כלפנינו. קס+קיי: "מקדמים".
[59] תיקנתי לפי ק+קיי.
[60] קיי כלפנינו. ק ליתא: "טהורה".
[61] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁבְּחוּץ".
[62] קיי+קנ כלפנינו. (קיי: "ניתמלו"). קס: "ניתמלא".
[63] קס: "שבארץ". קנ: "שֶׁלְּאֶרֶץ". קיי: "את שבארץ".
[64] ק: "שֶׁבַּחוּץ". קיי: "ואת שחוץ".
[65] ק+קיי: "שֶׁלִּפְנִים".
[66] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?"בכל"?.
[67] ק כלפנינו. קיי נוסף: "שהן".
[68] קס+קיי: "מתחילה ועד סוף". קנ: כַּתְּחִילָּה וְעַד סוֹף".
[69] קיי כלפנינו. ק: "הַנִּימְשָׁכִין".

יוֹסֵה אוֹמֵרוּ: לְבָנִין[1]^ כָּעֲכוּרִין. **ג׳** הַמֵּטִיל[2]«# טִיפִּין עָבוֹת מִן[3]^• הָאַמָּה, טָמֵא, דִּבְרֵיו ר׳ אֶלְעָזָר[4]« חִסְמָא[5]^. הַמְהַרְהֵר בַּלַּיְלָה וְעָמַד וּמָצָא בְשָׂרוֹ חַם[6]«•, טָמֵא. הַפּוֹלֶטֶת שִׁכְבַת זֶרַע בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי, טְהוֹרָה, דִּבְרֵיו ר׳ אֶלְעָזָר[7]« בֶּן עֲזַרְיָה. ר׳ יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵרוּ: פְּעָמִים {א} שֶׁהֵן אַרְבַּע עוֹנוֹת, פְּעָמִים שֶׁהֵן חָמֵשׁ, פְּעָמִים שֶׁהֵן שֵׁשׁ. ר׳ עֲקִיבָה אוֹמֵרוּ: לְעוֹלָם חָמֵשׁ. **ד׳** נָכְרִית שֶׁפָּלְטָה שִׁכְבַת זֶרַע מִיִּשְׂרָאֵלוֹ, טְמֵיאָה. וּבַת יִשְׂרָאֵלוֹ שֶׁפָּלְטָה שִׁכְבַת זֶרַע מִנָּכְרִי[8]^, טְהוֹרָה. הָאִשָּׁה שֶׁשִּׁימְּשָׁה אֶת בֵּיתָהּ, וְיָרְדָה וְטָבְלָה, וְאַחַר[9]^• כָּךְ^• כִּיבְּדָה אֶת הַבַּיִת, כְּאִילּוּ[10]* לֹא טָבְלָה. בַּעַל קֶרִי שֶׁטָּבַל וְלֹא הֵיטִיל לַמַּיִם[11]^•, כְּשֶׁיָּטִיל לַמַּיִם^•, טָמֵא. ר׳ יוֹסֵה אוֹמֵרוּ: בַּחוֹלֶה וּבַזָּקֵן, טָמֵא. בַּיֶּלֶד וּבַבָּרִיא, טָהוֹר. **ה׳** נִידָּה שֶׁנָּתְנָה מָעוֹת בְּפִיהָ וְיָרְדָה וְטָבְלָה, טְהוֹרָה[12]^ מִטַּמְאָתָהּ[13]^, אֲבָל טְמֵאָה עַל גַּב רוּקָהּ. נָתְנָה שְׂעָרָהּ בְּפִיהָ, קָפְצָה יָדֶיהָ[14]^ (ל)[15]*, קָרְצָה שִׂפְתוֹתֶיהָ, כְּאִילּוּ לֹא {א} טָבְלָה. הָאוֹחֵז בָּאָדָם וּבַכֵּלִים וּמַטְבִּילָן[16]«, טְמֵאִין. וְאִם הֵדִיחַ[17]^ יָדָיו[18]« בַּמַּיִם, טְהוֹרִין. ר׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵרוּ: יְרַפֶּה, [19]^• שֶׁיָּבוֹאוּ בָהֶן הַמַּיִם. בֵּית הַסְּתָרִין, וּבֵית הַקְּמָטִין, אֵינָן צְרִיכִין שֶׁיָּבוֹאוּ בָהֶן הַמַּיִם.

פרק ט׳ **הל׳ ה׳** {פרק ח׳}

אֵילּוּ חוֹצְצִין בָּאָדָם: חוּטֵי צֶמֶר וְחוּטֵי {פש} פִּשְׁתָּן וְהָרְצוּעוֹת שֶׁבְּרָאשֵׁי הַבָּנוֹת. ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵרוּ: שֶׁלַּצֶּמֶר וְשֶׁלַּשֵּׂיעָר אֵינָן חוֹצְצִין, מִפְּנֵי שֶׁהַמַּיִם בָּאִין בָּהֶן. **ב׳** קִילְקֵי הַלֵּב וְהַזָּקָן, וּבֵית סְתָרִין[20]^ בָּאִשָּׁה, לִפְלוּף שֶׁחוּץ לָעַיִן, וְגֶלֶד שֶׁעַל[21]«• הַמַּכָּה, וְהָרְטִיָּה שֶׁעָלֶיהָ, וְשֶׁרֶף[22]#• הַיָּבֵשׁ, וְגִלְדֵי צוֹאָה שֶׁעַל בְּשָׂרוֹ, וּבָצֵק שֶׁתַּחַת[23]«• הַצִּפּוֹרֶן, וְהַמַּלְמוּלִין, וְטִיט הַיָּוֵון, וְטִיט הַיּוֹצְרִין, וְגֵיץ יְוָונִי. אֵי זֶה הוּא טִיט הַיָּוֵון? זֶה טִיט הַבּוֹרוֹת, שֶׁנֶּאֱמַרוּ[24]°: "וַיַּעֲלֵנִי מִבּוֹר שָׁאוֹן מִטִּיט הַיָּוֵון"[25]«•. **ג׳** וְטִיט[26]^• הַיּוֹצְרִין: כִּשְׁמוּעוֹ. ר׳ יוֹסֵי מְטַהֵר בְּשֶׁלַּיּוֹצְרִין וּמְטַמֵּא בְשֶׁלַּמְּרָקָה. וְגֵיץ יְוָונִי: אֵילּוּ יְתֵידוֹת[27]^ דְּרָכִין[28]^, שֶׁאֵין {טו} טוֹבְלִין בָּהֶן וְלֹא מַטְבִּילִין אוֹתָן. וּשְׁאָר כָּל הַטִּיט, מַטְבִּילִין בּוֹ כְּשֶׁהוּא לַח. לֹא יִטְבּוֹל בָּאָבָק שֶׁבְּרַגְלָיו[29]^. וְלֹא[30]^ יִטְבּוֹל אֶת הַקּוּמְקְמוּס[31]«# בַּפֶּחָמִים[32]«, אֶלָּא אִם כֵּן[33]« שִׁיפְשֵׁף. **ד׳** וְאֵילּוּ[34]^ שֶׁאֵינָן חוֹצְצִין: קִילְקֵי הָרֹאשׁ, וּבֵית הַשֶּׁיחִי, וּבֵית סְתָרִים[35]^ בָּאִישׁ. ר׳ אֶלְעָזָר אוֹמֵרוּ: אֶחָד {הא} הָאִישׁ וְאֶחָד הָאִשָּׁה: כָּל הַמַּקְפִּיד[36]« עָלָיו, חוֹצֵץ, וְכָל[37]^ שֶׁאֵינוּ מַקְפִּיד עָלָיו, אֵינוּ חוֹצֵץ. **ה׳** לִיפְלוּף [שֶׁבָּעַיִן][38]*, וְגֶלֶד שֶׁבַּמַּכָּה[39]^•, וְשֶׁרֶף[40]«#• הַלַּח, וְלִכְלוּכֵי[41]« צוֹאָה שֶׁעַל בְּשָׂרוֹ, וְצוֹאָה שֶׁתַּחַת הַצִּפּוֹרֶן, וְצִפּוֹרֶת[42]^• הַמְדוּלְדֶּלֶת, כְּשׁוּת שֶׁלַּקָּטָן, לֹא מִיטַּמֵּא$ וְלֹא מְטַמֵּא. קְרוּם שֶׁעַל הַמַּכָּה, טָמֵא וּמְטַמֵּא. **ו׳** וְאֵילּוּ^ חוֹצְצִין בַּכֵּלִין: הַזֶּפֶת וְהַמּוֹר בִּכְלֵי זְכוּכִית, בֵּין מִבִּפְנִים בֵּין מִבַּחוּץ. עַל הַשֻּׁלְחָן וְעַל הַטַּבְלָה וְעַל הַדַּרְגֵּשׁ; עַל[43]«• הַנְּקִיִּים#•, חוֹצְצִין, וְעַל הַבְּלוּסִין, אֵינָן חוֹצְצִין. עַל מִטּוֹת בַּעַל הַבַּיִת, חוֹצֵץ. וְעַל שֶׁלְּעָנִי, {א} אֵינוּ חוֹצֵץ. עַל אֵיכוּף[44]«#• בַּעַל[45]«• הַבַּיִת, חוֹצֵץ. וְעַל שֶׁלְּזַקָּקִין, אֵינוּ חוֹצֵץ. וְעַל[46]^ הַמַּרְדַּעַת, חוֹצֵץ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵרוּ: עַד כָּאִיסָּר[47]^ {האי} הָאִיטַלְקִי. **ז׳** וְעַל[48]^ הַבְּגָדִין, מִצַּד אֶחָד, אֵינוּ חוֹצֵץ. מִשְּׁנֵי צְדָדִין, חוֹצֵץ. ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵרוּ מִשֵּׁם ר׳ יִשְׁמָעֵאל: אַף מִצַּד אֶחָד [חוֹצֵץ][49]*. ר׳ יוֹסֵה אוֹמֵרוּ: שֶׁלַּבַּנָּאִין[50]^••, מִצַּד אֶחָד. וְשֶׁלַּבּוֹר, מִשְּׁנֵי צְדָדִין. [51]^• מִטְפַּחַת שֶׁלַּזַּפָּתִין וְשֶׁלַּיּוֹצְרִים {ושל} וְשֶׁלִּמְפַסְּלֵי אִילָנוֹת, אֵינָן חוֹצְצִין. ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵרוּ: אַף שֶׁלַּקַּיָּיצִין, כַּיּוֹצֵא בָהֶן. זֶה הַכְּלָל: כָּל הַמַּקְפִּיד עָלָיו, חוֹצֵץ. וְכָל[52]^ שֶׁאֵינוּ מַקְפִּיד עָלָיו, אֵינוּ חוֹצֵץ.

הל׳ ז׳ {פרק ט׳}

פרק י׳

כָּל יְדוֹת הַכֵּלִים שֶׁהִכְנִיסָן שֶׁלֹּא כְדַרְכָּן, אוֹ שֶׁהִכְנִיסָן כְּדַרְכָּן וְלֹא מֵרְקָן, אוֹ שֶׁמֵּרְקָן וְנִשְׁבָּרוּ, הֲרֵי אֵילּוּ חוֹצְצִין. כֶּלִי שֶׁהִטְבִּילוֹ דֶּרֶךְ פִּיו, כְּאִילּוּ לֹא טָבַל. הִטְבִּילוֹ כְדַרְכּוֹ בְלֹא[53]« הַזִּיבּוֹרִית[54]^, עַד שֶׁיַּטֶּנּוּ עַל צִדּוֹ. כֶּלִי שֶׁהוּא צַר מִיכָּן וּמִיכָּן וְרָחָב בָּאֶמְצַע[55]«, אֵינוּ טָהוֹר עַד שֶׁיַּטֶּנּוּ עַל צִדּוֹ. צְלוֹחִית שֶׁפִּיהָ שׁוֹקֵעַ, אֵינָהּ טְהוֹרָה עַד שֶׁיִּיקְּבֶנָּה[56]«• מִצִּדָּהּ. {או עד שייטנה על צדה}[57]*•• <קַלְמָרִין,$ אֵינָהּ טְהוֹרָה[58]« עַד שֶׁיִּקְּבֶנָּה מִצִּדָּהּ>[59]*. קַלְמָרִין[60]« שֶׁלְּיוֹסֵף הַכֹּהֵן הָיְתָה נְקוּבָה

---

[1] ק+קיי: "הַלְּבָנִים".
[2] קיי כלפנינו. וניקדתי לפי הכתיב ק: "הַמֵּטֵל".
[3] ק+קיי: "מִתּוֹךְ".
[4] קיי+קנ כלפנינו (קיי: "לעזר"). קס: "אליעזר".
[5] ק+קיי בסיומת "ה".
[6] קיי+קנ כלפנינו. קס: "חסס".
[7] קיי+קנ כלפנינו (קיי: "לעזר"). קס: "אליעזר".
[8] ק+קיי: "מִן הַנָּכְרִי".
[9] ק+קיי: "וְלֹא כִּבְּדָה".
[10] ק+קיי כלפנינו. סופר פרמה כתב בתחילה "כילו". ולאחר מכן מחק את אותיות "ילו" וכתב עליהם "ליי".
[11] קנ כלפנינו. קס+קיי: "אֶת הַמַּיִם". וכן בסמוך.
[12] ק+קיי: "טָהֳרָה".
[13] ק+קיי בכתיב מלא: "מִטּוּמְאָתָהּ".
[14] ק+קיי: "יָדָהּ".
[15] "ל" מחוקה צמודה למילה "ידיה". ק+קיי ליתא.
[16] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: "ומטבילין" (ברור לי שהתכוון לקרוא אות "ל" בצירי).
[17] ק+קיי נוסף: "אֶת".
[18] ק כלפנינו. קיי: "ידו".
[19] ק: "יְרַפֶּה עַד שֶׁיָּבוֹאוּ". קיי: "עד שירפה שיבואו".
[20] ק+קיי: "הַסְּתָרִים".
[21] ק: "שֶׁחוּץ הַמַּכָּה". קיי: "שחוץ למכה".
[22] ק הכתיב כלפנינו. קיי: "וסרף". וניקוד זה מיוחד בקאופמן כאן, מפני שזכור לי שבמקומות אחרים ניקד: "וּשְׂרַף". וצריך לבדוק. וראו בהערה להלן.
[23] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁעַל".
[24] תהילים מ׳.
[25] קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף: "ויקם על סלע רגלי".
[26] ק+קיי: "טִיט".
[27] ק+קיי: "יִתְדוֹת".
[28] ק+קיי: "הַדְּרָכִים".
[29] ק+קיי: "שֶׁעַל רַגְלָיו".
[30] קנ כלפנינו. קס+קיי: "לֹא".
[31] קיי כלפנינו, וניקדתי כפי הנראה לי שנוקד במקום אחר. לבדוק. ק: "(ק)[הַ]קּוּמְקוּם".
[32] קיי+קנ כלפנינו. קס: "בפח המים".
[33] קיי כלפנינו. ק ליתא: "כן".
[34] ק+קיי: "אֵלּוּ". וכן בהלכה הבאה.
[35] ק+קיי: "הַסְּתָרִים".
[36] קיי+קנ כלפנינו. קס: "המפקיד". וכן בסמוך!, וכן בפעם שלישית הנמצאת בסוף הפרק. אך בפעם הרביעית שם - כלפנינו. וצ"ע.
[37] ק+קיי: "וְשֶׁאֵינוּ".
[38] נוסף בשוליים, בידי מגיה(?). וכן ק+קיי איתא.
[39] ק+קיי: "שֶׁעַל הַמַּכָּה".
[40] קיי+קנ כלפנינו. קס: "וסרף". וראו בהערה לעיל.
[41] קיי+קנ כלפנינו. קס ספק: "ולבלובי".
[42] ק+קיי: "וְצִפּוֹרֶן".
[43] קיי כלפנינו. קס: "ועל ?הנקייה?". קנ: "ועל הַנְּקִיּוֹם". וצע"ג.
[44] ניקדתי לפי הנראה לי תואם לכתיב. ק+קיי: "אֲכוּף" (ניקוד קנ).
[45] ק כלפנינו. קיי: "שלבעל".
[46] ק+קיי: "עַל".
[47] קנ כנראה כלפנינו. קס+קיי הכתיב: "כאסר" ושמא קראו אות "א" בחטף-סגול".
[48] ק+קיי: "עַל".
[49] נוסף בשוליים ביד מגיה(?) או בידי אחד הסופרים. אך ק+קיי ליתא.
[50] ק+קיי: "בַּנָּוִים". וצ"ע.
[51] ק+קיי מתחילה כאן הלכה חדשה: "ח".
[52] ק+קיי: "וְשֶׁאֵינוּ".
[53] קיי כלפנינו. ק: "וְלֹא".
[54] קנ כלפנינו. קס+קיי: "זיבורית".
[55] ק כלפנינו. קיי: "מן האמצע".
[56] ק כלפנינו. קיי: "שייטנה". וראו בהערה הבאה.
[57] המילים: "או עד שייטנה על צדה" חסרות בכתבי יד ק+קיי, אך קיי גרס לגבי צלוחית "עד שייטנה מצדה" במקום "עד שייקבנה מצידה". לכן נראה לי שמילים אלו הם הערת נוסח חלופי שהשתרבבה לתוך הטקסט, וכוונת ההערה לומר שבמקום הנוסח "עד שייקבנה מצידה" יש שגורסים: "עד שייטנה על צידה".
[58] קיי+קנ כלפנינו. קס: "טהירה".
[59] משפט זה נמצא בכתבי יד ק+קיי אך נשמט בפרמה מחמת הדומות "צדה/מצדה-מצדה". המשפט הושלם בשולי פרמה בידי מגיה או אחד הסופרים, אך הוא לא הקפיד להשלים במקום ההשמטה המדוייק אלא השלים כך: "או עד שייטנה על [צדה קַלְמָרִין, אֵינָהּ טְהוֹרָה עַד שֶׁיִּקְּבֶנָּה מִ]צִּדָּהּ. קַלְמָרִין".
[60] ק כלפנינו. קיי: "וקולמרין".

מִצִּידָּהּ. **ב׳** הַכַּר וְהַכֶּסֶת שֶׁלָּעוֹר, הֲרֵי אֵילּוּ צְרִיכִין שֶׁיָּבוֹאוּ[1]« לָהֶן[2]^ הַמַּיִם. כֶּסֶת עֲגוּלָּה, הַכַּדּוּר[3]«, וְהָאֵמוֹן[4]^, וְהַקָּמִיעַ, וּתְפִילָּה, אֵינָן צְרִיכִין שֶׁיָּבוֹאוּ« הַמַּיִם[5]^ לְתוֹכָן^. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לְהַכְנִיס וּלְהוֹצִיא, טוֹבְלִין סְתוּמִין. **ג׳** וְאֵילּוּ[6]^ שֶׁאֵינָן צְרִיכִין {שיבו} שֶׁיָּבוֹאוּ בָהֶן הַמַּיִם: קִישְׁרֵי עָנִי[7]^, וְהַנִּימִין[8]^•, וַחֲבַט שֶׁלַּסַּנְדָּל, וּתְפִילָּה שֶׁלָּרֹאשׁ בִּזְמַן שֶׁ[הִיא][9]* (שאינה)* חוּצָה, וְשֶׁלַּזְּרוֹעַ בִּזְמַן שֶׁאֵינָהּ[10]«• {עו}[11]* עוֹלָה וְיוֹרֶדֶת, הַחֵמֶת, וְאֻזְנֵי[12]^ וְאָזְנֵי^ הַתַּרְמֵל[13]^#. **ד׳** וְאֵילּוּ^ שֶׁהֵן צְרִיכִין שֶׁיָּבֹאוּ בָהֶן הַמַּיִם[14]«: הַקֶּשֶׁר שֶׁבְּפִקַּרְסִין[15]«#• וְשֶׁבְּכָתֵף[16]«•, וְשָׂפָה שֶׁבְּסָדִין[17]^•, צָרִיךְ לְמַתֵּחַ[18]#, וּתְפִילָּה שֶׁלָּרֹאשׁ בִּזְמַן שֶׁאֵינָהּ חוּצָה, וְשֶׁלַּזְּרוֹעַ בִּזְמַן שֶׁהִיא«• עוֹלָה וְיוֹרֶדֶת, וְשֶׁנֶץ שֶׁלַּסַּנְדָּל. {ש} וּבְגָדִים שֶׁהִטְבִּילָם[19]^•, עַד שֶׁיְּבַעְבְּעוּ[20]«. הִטְבִּילָן נְגוּבִין, עַד שֶׁיְּבַעְבֵּעוּ וְיָנוּחוּ מִבִּיעְבּוּעָן. **ה׳** כָּל יְדוֹת הַכֵּלִים שֶׁהֵן אֲרוּכִּין {וזיז}[21]* וְעָתִיד לְקוֹצָן[22]«, מַטְבִּילָן בִּמְקוֹם[23]^• הַמִּדָּה. ר׳ {יהו} יְהוּדָה אוֹמֵר: עַד שֶׁיַּטְבִּיל[24]* אֶת כּוּלָּן[25]^•. שַׁלְשֶׁלֶת דְּלִי גָדוֹל, אַרְבָּעָה טְפָחִים, וְשֶׁלַּקָּטָן, עֲשָׂרָה, מַטְבִּילָן עַד {ב}מְקוֹם[26]*• הַמִּדָּה. ר׳ טַרְפוֹן אוֹמֵר: עַד שֶׁיַּטְבִּיל אֶת כָּל הַטַּבַּעַת. הַחֶבֶל שֶׁהוּא קָשׁוּר בַּקּוּפָּא[27]* אֵינוּ[28]« חִיבּוּר, אֶלָּא אִם $ תָּפַר. **ו׳** בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: אֵין מַטְבִּילִין חַמִּין בַּצּוֹנִין וְלֹא הַצּוֹנִין[29]^ בַּחַמִּין, לֹא[30]^ יָפִין בָּרָעִין וְלֹא רָעִין בַּיָּפִין. וּבֵית[31]^ הִלֵּל אוֹמְרִים: מַטְבִּילִין. כֶּלִי שֶׁהוּא מָלֵא מַשְׁקִין וְהִטְבִּילוֹ[32]«, כְּאִילּוּ לֹא טָבַל. מָלֵא מֵי רַגְלַיִם, רוֹאִין[33]* אוֹתָן[34]^• כְּאִילּוּ הֵן מָיִם. מָלֵא מֵי חַטָּאת, עַד שֶׁיִּרְבּוּ הַמַּיִם עַל מֵי חַטָּאת. *ר׳ יוֹסֵה אוֹמֵר: אֲפִילּוּ כֶלִי מַחֲזִיק[35]* כּוֹר וְאֵין בּוֹ אֶלָּא רְבִיעִית, כְּאִילּוּ לֹא טָבַל. **ז׳** כָּל הָאֳכָלִין מִצְטָרְפִין לִפְסוֹל אֶת הַגְּוִיָּה בְּכַחֲצִי פְרָס. כָּל הַמַּשְׁקִין מִצְטָרְפִין לִפְסוֹל אֶת הַגְּוִיָּה (בכחצי)[36]* בָּרְבִיעִית. זֶה חוֹמֶר בְּשׁוֹתֶה מַשְׁקִין טְמֵאִין מִבַּמִּקְוֶה, שֶׁעָשָׂה בוֹ שְׁאָר הַמַּשְׁקִין[37]^ כַּמַּיִם[38]^. **ח׳** אָכַל אֳכָלִין טְמֵאִין, וְשָׁתָה מַשְׁקִין טְמֵאִין, טָבַל וֶהֱקִיאָן, טְמֵאִין, מִפְּנֵי שֶׁאֵינָן טְהוֹרִין בַּגּוּף. שָׁתָה מַיִם טְמֵאִין, טָבַל וֶהֱקִיאָן, טְהוֹרִין, מִפְּנֵי {א}[39]* שֶׁהֵן טְהוֹרִין בַּגּוּף. (שתה מים[40]* טבל והקיאן טהורין מפני שהן טהורין בגוף)[41]* בָּלַע {טב} טַבַּעַת טְהוֹרָה, נִכְנַס[42] לְאֹהֶל[43]# הַמֵּת, הִיזָּה וְשָׁנָה[44]«•, וְטָבַל הֱקִיאָהּ$, הֲרֵי הִיא כְמוֹת שֶׁהָיִית[45]«. בָּלַע טַבַּעַת טְמֵאָה[46]«, טוֹבֵל וְאוֹכֵל בִּתְרוּמָתוֹ. הֱקִיאָהּ, נִיטְמְאָה[47]^• וְטִימְּאַתּוּ. חֵץ שֶׁהוּא תָחוּב בְּאָדָן[48]^, בִּזְמַן שֶׁהוּא נִרְאֶה, חוֹצֵץ. אִם[49]« אֵינוּ נִרְאֶה, טוֹבֵל [וְאוֹכֵל][50]* בִּתְרוּמָתוֹ. **פרק י׳**[51]* **הל׳ ח׳**

חסלת מקוות

מסכת נידה

[52]* שַׁמַּי אוֹמֵר: כָּל הַנָּשִׁים דַּיָּין שַׁעְתָּן[53]#. הִלֵּל& אוֹמֵר: מִפְּקִידָה לִפְקִידָה, אֲפִילּוּ לְיָמִים הַרְבֵּה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא כְדִבְרֵי זֶה וְלֹא כְדִבְרֵי זֶה, אֶלָּא: מֵעֵת לְעֵת מְמַעֶטֶת עַל יַד מִפְּקִידָה {לפק} לִפְקִידָה, וּמִפְּקִידָה לִפְקִידָה מְמַעֶטֶת עַל יַד מֵעֵת לְעֵת. **ב׳**[54]^• כָּל^• אִשָּׁה שֶׁיֵּשׁ לָהּ וֶסֶת, דַּיָּיהּ שְׁעָתָהּ. וְהַמְשַׁמֶּשֶׁת[55]^ בְּעֵדִין[56]«, הֲרֵי זוֹ כִּפְקִידָה, הַמְּמַעֶטֶת[57]«• עַל יַד מֵעֵת לְעֵת וְעַל יַד מִפְּקִידָה לִפְקִידָה. **ג׳**[58]^ כֵּי־צַד דַּיָּיהּ שַׁעְתָּהּ: הָיְתָה יוֹשֶׁבֶת בַּמִּטָּה וַעֲסוּקָה בְטַהֲרוֹת, פָּרְשָׁה וְרָאֲת דָּם[59]^, הִיא טְמֵיאָה וְכוּלָּן טְהוֹרוֹת. אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ, מְטַמָּא[60]# (לעת) [מֵעֵת][61]* לְעֵת, אֵינָהּ מוֹנָה אֶלָּא מִשָּׁעָה שֶׁרָאַת. [62]^• ר׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אַרְבַּע נָשִׁים דַּיָּין שַׁעְתָּן: בְּתוּלָה, וּמְעוּבֶּרֶת, וּמֵנִיקָה[63]^, וּזְקֵינָה. אָמַר* ר׳* יְהוֹשֻׁעַ: לֹא שָׁמַעְתִּי אֶלָּא בְּתוּלָה. אֲבָל הֲלָכָה כְּרִבִּי[64]^• אֱלִיעֶזֶר. **ד׳** אֵי זוֹ הִיא בְתוּלָה? כָּל שֶׁלֹּא רָאַת דָּם כָּל[65]^• יָמֶיהָ^•, אַף עַל [פִּי][66]* נְשׂוּאָה.

---

[1] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״שיביאו״. וכן להלן.
[2] ק+קיי: ״בָּהֶן״.
[3] קיי כלפנינו. ק ספק: ״הכדוד/הכדור״.
[4] ק+קיי הכתיב: ״וְהָאֵימוֹן״.
[5] ק+קיי: ״בָּהֶם הַמַּיִם״ (במקום: ״המים לתוכן״).
[6] ק+קיי: ״אֵלּוּ״. וכן להלן.
[7] ק+קיי: ״הֶעָנִי״.
[8] ק+קיי: ״וְהַנּוּמִין״.
[9] הסופר כתב אות ״ש״ כשומר שורה והמילה הבאה ״שאינה״. לאחר מכן, אחד הסופרים(?) מחק את ״שאינה״ והשלים את שומר השורה להיות ״שהיא״.
[10] קיי כלפנינו. ק הגרסה הפוכה: כאן גרס ״שֶׁאֵינָהּ עוֹלָה וְיוֹרֶדֶת״ ולהלן גרס ״שֶׁהִיא עוֹלָה וְיוֹרֶדֶת״. וצ״ע.
[11] ייתכן שהייתה מחיקה בשוליים הצמודים לסוף שורה זו ושתי השורות הבאות אחריה. אולי האותיות האחרונות שבסוף שורות אלו נפגעו מהמחיקה ולאחר מכן תוקנו. וצ״ע.
[12] ק+קיי הכתיב: ״וְאוֹזְנֵי״. וכן בסמוך.
[13] ניקדתי כפי הנראה. ק+קיי: ״הַתּוֹרְמֵל״ (ניקוד קנ).
[14] קיי+קנ כלפנינו. קס ספק: ״במים״.
[15] ספק כיצד לנקד אות ״פ״ לפי הכתיב שבפרמה. קיי+קנ: ״שֶׁבַּפִּיקַּרְסִין״. קס: ״בפיקרסין״.
[16] קיי כלפנינו. ק: ״שֶׁבַּכָּתֵף״.
[17] ק+קיי: ״שֶׁלַּסָּדִין״.
[18] ק+קיי הכתיב כלפנינו, ושמא יש לנקד אחרת ממה שניקד קנ.
[19] ק+קיי נוסף: ״מְכוּבָּסִין״.
[20] קס כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. קיי+קנ: ״שֶׁיְּבַעְבֵּיעוּ״.
[21] אם אכן זו אות ״ו״ הרי שזה שומר שורה שלא כמילה הבאה. ק+קיי כמילה הבאה.
[22] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״לקוצץ״.
[23] ק+קיי: ״עַד מְקוֹם״. וראו להלן.
[24] כפל גרסה. תיקנתי לפי ק+קיי. וראו לעיל.
[25] ק+קיי: כּוּלּוֹ״.
[26] קס כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. קיי+קנ: ״שֶׁיְּבַעְבֵּיעוּ״.
[27] ייתכן שאות ״א״ מתוקנת בידי הסופר. וצ״ע. ק+קיי בסיומת ״ה״.
[28] קיי כלפנינו. ק: ״אֵינָהּ״.
[29] ק+קיי: ״צוֹנִין״.
[30] ק+קיי: ״וְלֹא״.
[31] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״בית״.
[32] קיי כלפנינו. ק: ״הִטְבִּילוֹ״.
[33] ק+קיי כלפנינו. ייתכן שאות ״א״ מתוקנת בידי הסופר.
[34] קנ כלפנינו(?). קס+קיי: ״אוֹתוֹ״.
[35] ייתכן שהמילים המסומנות (או אולי כל המילים שבשורה זו) נכתבו בידי סופר אחר. בכתב קטן יותר. וצ״ע.
[36] הסופר(?) סימן למחיקה בגרשים מפני שנכתב בטעות הדומות. וכן ק+קיי ליתא.
[37] ק+קיי: ״מַשְׁקִים״.
[38] ק+קיי: ״בַּמַּיִם״.
[39] שומר השורה הוא סימן לא ברור. כנראה אות ״א״.
[40] בהכפלה השמיט את המילה ״טמאין״ אך לעיל כתבה. וכן ק+קיי איתא.
[41] נכפל בטעות הדומות ״בגוף-בגוף״. סומן למחיקה בעיגולים לפני ואחרי המשפט, אולי בידי הסופר.
[42] קס+קיי כלפנינו. קנ: ״וְנִיכְנַס״.
[43] הכתיב חסר בשלושת כתבי היד. ושמא יש לנקד: ״לְאָהֵל״.
[44] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״שנה״.
[45] קיי כלפנינו. ק: ״שֶׁהָיְיתָה״.
[46] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״טמא״.
[47] ק+קיי: ״טְמֵאָה״.
[48] כתיב ארץ ישראלי. ק+קיי הכתיב כאן: ״בָּאָדָם״.
[49] ק כלפנינו. קיי: ״ואם״.
[50] נוסף בשוליים, אולי בידי אחד הסופרים. וכן ק+קיי איתא.
[51] אות ״י״ מתוקנת, אולי מאות ״א״. וספק בידי מי.
[52] כל ההלכה הראשונה מנוקדת.
[53] בפרמה מנוקד: ״שָׁעָתָן״.
[54] ק+קיי: אין כאן הלכה חדשה, וממשיכים: ״וְכָל״.
[55] ק+קיי: ״הַמְשַׁמֶּשֶׁת״.
[56] קיי הכתיב כלפנינו. ק: ״בְּעֵידִים״.
[57] ק: ״וּמְמַעֶטֶת״. קיי: ״ממעטת״.
[58] ק+קיי: כאן מתחילה הלכה ״ב״. וראו בהערה לעיל.
[59] ק+קיי ליתא: ״דם״.
[60] כך ניקד קנ. אך הכתיב חסר בשלושת כתבי היד. ושמא יש לנקד: ״מְטַמָּא״.
[61] אות ״מ״ מתוקנת מאות ״ל״, וספק אם בידי הסופר. ק+קיי: ״מֵעֵת״. וראו בעמוד הבא.
[62] ק+קיי: כאן מתחילה הלכה ״ג״. וראו בהערה לעיל.
[63] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״מֵנִיקָה״.
[64] ק+קיי: ״כְּדִבְרֵי רִבִּי״.
[65] ק+קיי: ״מִיָּמֶיהָ״.
[66] הסופר תלה בין השורות. וכן ק+קיי איתא.

מְעוּבֶּרֶת: מִשֶּׁיִּוָּדַע עוּבָּרָהּ. מֵנִיקָה: מִשֶּׁתִּגְמוֹל$ אֶת בְּנָהּ. נָתְנָה בְּנָהּ לְמֵנִיקָה, וּגְמָלַתּוּ[1]« אוֹ מֵת, (ר)[2]* [רְ']* מֵאִיר אוֹמֵר: מְטַמָּא[3]#• מֵעֵת לְעֵת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: דַּיָּהּ שַׁעְתָּהּ. **ה'** אֵי זוֹ הִיא זְקֵינָה? כָּל שֶׁעָבְרוּ עָלֶיהָ שָׁלוֹשׁ עוֹנוֹת סָמוּךְ לְזִקְנָתָהּ. רְ' אֶלְעָזָר[4]^• אוֹמֵר: כָּל אִשָּׁה שֶׁעָבְרוּ עָלֶיהָ שָׁלוֹשׁ עוֹנוֹת, דַּיָּהּ שַׁעְתָּהּ. רְ' יוֹסֵי אוֹמֵר: מְעוּבֶּרֶת וּמֵנִיקָה שֶׁעָבְרוּ עֲלֵיהֶן שָׁלֹשׁ עוֹנוֹת, דַּיָּין שַׁעְתָּן. **ו'** בַּמָּה[5]« אָמְרוּ דַּיָּהּ שַׁעְתָּהּ? בִּרְאִיָּיה רִאשׁוֹנָה[6]^. אֲבָל בַּשְּׁנִיָּיה, מְטַמָּא# לִיעֵת[7]*• לְעֵת. וְאִם רָאַת אֶת[8]« הָרִאשׁוֹנָה מֵאוֹנֶס, אַף {בשנ} בַּשְּׁנִיָּיה דַּיָּהּ שַׁעְתָּהּ. **ז'** וְאַף[9]« עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ דַּיָּהּ שַׁעְתָּהּ, צְרִיכָה לִהְיוֹת בּוֹדֶקֶת, חוּץ מִן הַנִּדָּה וְהַיּוֹשֶׁבֶת עַל דַּם טוֹהַר[10]«•. {וה} וְהַמְשַׁמֶּשֶׁת$ בְּעֵדִין[11]«, חוּץ מִן הַיּוֹשֶׁבֶת עַל דַּם טוֹהַר«•, וּבְתוּלָה שֶׁדָּמֶיהָ טְהוֹרִין. וּפַעֲמַיִם[12]#^• הִיא צְרִיכָה[13]« לִהְיוֹת בּוֹדֶקֶת, בַּשַּׁחְרִית וּבֵין {השמ} הַשְּׁמָשׁוֹת, וּבְשָׁעָה שֶׁהִיא עוֹבֶרֶת לְשַׁמֵּשׁ אֶת בֵּיתָהּ. יְתֵירוֹת עֲלֵיהֶן הַכּוֹהֲנוֹת[14]«, בְּשָׁעָה[15]« שֶׁהֵן אוֹכְלוֹת בִּתְרוּמָה. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף {בש} בְּשָׁעַת עֲבִירָתָן מִלֹּאכַל בִּתְרוּמָה.

{פרק א'} **הל' ז'** **פרק ב'**

כָּל הַיָּד הַמַּרְבָּה לִבְדּוֹק בַּנָּשִׁים, מְשׁוּבַּחַת. וּבַאֲנָשִׁים, תִּיקָּצֵץ[16]*. הַחֵרֶשֶׁת וְהַשּׁוֹטָה {והס} וְהַסּוּמָה וְכָל מִי שֶׁנִּטְרְפָה דַעְתָּהּ, אִם יֵשׁ לָהֶן פִּקְחוֹת[17]#•, מַתְקִינוֹת אוֹתָם[18]^ וְאוֹכְלוֹת[19]« {בת} בִּתְרוּמָה. דֶּרֶךְ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵלוּ, מְשַׁמְּשׁוֹת[20]« בְּעֵדִין[21]^•, {א} אֶחָד לוֹ וְאֶחָד לָהּ. וְהַצְּנוּעוֹת[22]« מַתְקִינוֹת לָהֶן שְׁלִישִׁית[23]«: אֶחָד[24]«• לְהַתְקִין אֶת הַבַּיִת. **ב'** נִמְצָא עַל שֶׁלּוֹ, טְמֵאִין וְחַיָּיבִין בַּקָּרְבָּן. נִמְצָא עַל שֶׁלָּהּ, וותיו?ס?[25]*•: טְמֵאִין וְחַיָּיבִין בַּקָּרְבָּן. נִמְצָא עַל שֶׁלָּהּ לְאַחַר זְמַן, טְמֵאִין בְּסָפֵק וּפְטוּרִין מִן הַקָּרְבָּן. **ג'** אֵי זֶה הוּא לְאַחַר זְמַן? כְּדֵי שֶׁתֵּרֵד מִן הַמִּטָּה [26]* וְתָדִיחַ אֶת פָּנֶיהָ. וְאַחַר כָּךְ, מְטַמָּא[27]#• מֵעֵת לְעֵת וְאֵינָהּ מְטַמָּא אֶת בּוֹעֲלָהּ. רְ' עֲקִיבָה אוֹמֵר: מְטַמָּא אֶת [בּוֹעֲלָהּ][28]*. וּמוֹדִין[29]« חֲכָמִים לְרִבִּי עֲקִיבָה בְּרוֹאָה כֶּתֶם, שֶׁהִיא[30]« מְטַמָּא אֶת בּוֹעֲלָהּ. [31]^• כָּל הַנָּשִׁים בְּחֶזְקַת טַהֲרָה[32]« לְבַעֲלֵיהֶן. הַבָּאִין מִן הַדֶּרֶךְ, נְשֵׁיהֶן לָהֶן {בח} בְּחֶזְקַת טַהֲרָה«. בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: צְרִיכָה שְׁנֵי עֵדִין עַל כָּל תַּשְׁמִישׁ וְתַשְׁמִישׁ, אוֹ תְשַׁמֵּשׁ[33]# לְאוֹר הַנֵּר. וּבֵית[34]^ הֶלֵּל אוֹמְרִים: דַּיָּהּ שְׁנֵי עֵדִים כָּל הַלַּיְלָה. **ד'**[35]^• מָשָׁל מְשָׁלוּ חֲכָמִים בָּאִשָּׁה: הַחֶדֶר וְהַפְּרוֹסְדוֹד[36]^• וְהָעֲלִיָּיה. דַּם הַחֶדֶר, טָמֵא. נִמְצָא בִּפְרוֹסְדוֹד^•, סְפֵיקוֹ טָמֵא, {(ש) ?א?}[37]* שֶׁחֶזְקָתוֹ מִן הַמָּקוֹר. **ה'** חֲמִשָּׁה דָמִים[38]« טְמֵאִין בָּאִשָּׁה: הָאָדוֹם, וְהַשָּׁחוֹר, וּכְקֶרֶן כּוּרְכּוֹם[39]«, וּכְמֵימֵי אֲדָמָה, וּכְמָזוּג[40]^•. בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: אַף כְּמֵימֵי תִלְתָּן וּכְמֵימֵי בָשָׂר צָלִי. וּבֵית[41]^ הֶלֵּל[42]« מְטַהֲרִין. [43]* הַיָּרוֹק[44]^, עֲקַבְיָה בֶּן {מהל} מַהֲלַלְאֵל[45]« מְטַהֵר[46]^•, וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין[47]^•. אָמַר רְ' מֵאִיר: אִם אֵינוּ מְטַמֵּא מִשּׁוּם[48]^ כֶּתֶם, מְטַמֵּא מִשּׁוּם מַשְׁקֶה. רְ' יוֹסֵי אוֹמֵר: לֹא כָךְ וְלֹא כָךְ. **ו'** אֵי זֶה הוּא הָאָדוֹם: כְּדַם הַמַּכָּה. שָׁחוֹר[49]^: כַּחֶרֶת. $$$ דֵּיהֶא מִיכֵּן, טָהוֹר. כְּקֶרֶן[50]^ כּוּרְכּוֹם«: כַּבָּרוּ?ר?[51]* שֶׁיֵּשׁ בּוֹ. וּכְמֵימֵי אֲדָמָה: מִבִּקְעַת בֵּית כֶּרֶם, מֵצִף[52]« מַיִם. כְּמֶזֶג[53]^: שְׁנֵי חֶלְקֵי[54]^ מַיִם וְאֶחָד יַיִן, מִן הַיַּיִן הַשָּׁרוֹנִי.

פרק ג' [55]*

הַמַּפֶּלֶת חֲתִיכָה, אִם יֵשׁ [עִימָּהּ][56]* דָּם, טְמֵאָה. אִם[57]^ לָאו, טְהוֹרָה. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵר: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, טְמֵאָה. **ב'** הַמַּפֶּלֶת כְּמִין קְלִיפָּה, כְּמִין שַׂעֲרָה[58]«#•, כְּמִין עָפָר, כְּמִין יַבְחוּשִׁין אֲדוּמִין, תַּטִּיל לַמַּיִם. אִם נִמְחוּ[59]^, טְמֵאָה. הַמַּפֶּלֶת כְּמִין דָּגִין, חֲגָבִים[60]^, שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים: אִם יֵשׁ עִמָּהֶן דָּם, {ט} טְמֵאָה. וְאִם לָאו, טְהוֹרָה. הַמַּפֶּלֶת כְּמִין בְּהֵמָה, חַיָּה וָעוֹף, בֵּין טְמֵאִין וּבֵין[61]^ טְהוֹרִין: אִם זָכָר, תֵּשֵׁב לַזָּכָר. אִם[62]« נְקֵבָה, תֵּשֵׁב לַנְּקֵבָה. [63]*אֵין יָדוּעַ, תֵּשֵׁב לַזָּכָר וְלַנְּקֵבָה, דִּבְרֵי רְ' מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: כָּל שֶׁאֵין בּוֹ מִצּוּרַת הָאָדָם, אֵינוּ וָולֶד. **ג'** הַמַּפֶּלֶת שָׁפִיר מָלֵא מַיִם, מָלֵא דָם, מָלֵא גְנִינִין, אֵינָהּ חוֹשֶׁשֶׁת לַוָּולֶד. וְאִם[64]^ הָיָה מְרוּקָּם, תֵּשֵׁב לַזָּכָר וְלַנְּקֵבָה. **ד'** הַמַּפֶּלֶת סַנְדָּל אוֹ שִׁלְיָא, תֵּשֵׁב לַזָּכָר וְלַנְּקֵבָה. הַשִּׁלְיָא[65]^ בַּבַּיִת, הַבַּיִת טָמֵא. לֹא שֶׁהַשִּׁלְיָא וָולֶד, אֶלָּא

---

[1] קיי כלפנינו. ק: "גְּמָלַתּוּ".
[2] הסופר סימן למחיקה, וכתב שוב בתחילת השורה הבאה.
[3] כך ניקד קנ. אך הכתיב חסר בשלושת כתבי היד. ושמא יש לנקד: "מְטַמָּא". וכן להלן.
[4] ק+קיי: "אֱלִיעֶזֶר".
[5] קיי כלפנינו. ק: "וּבַמָּה".
[6] ק+קיי: "הָרִאשׁוֹנָה".
[7] מסומן גרש מעל אות "ל". וצ"ע. ק+קיי: "מֵעֵת". וראו בעמוד לעיל.
[8] קיי כלפנינו. ק ליתא: "את".
[9] ק כלפנינו. קיי: "אף".
[10] קיי כלפנינו. ק: "טָהוֹר". וכן להלן.
[11] קיי הכתיב כלפנינו. ק: "בְּעֵידִים".
[12] ניקדתי לפי הכתיב. ק+קיי: "פְּעָמִים" (ניקוד קנ).
[13] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁצְּרִיכָה". וצ"ע.
[14] ק כלפנינו, בכתיב מלא. קיי בטעות: "הכהונות".
[15] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ובשעה".
[16] ק+קיי כלפנינו. אותיות "יק" תיקן הסופר מאות "ח". וצ"ע.
[17] ניקדתי לפי הרגיל אך קנ ניקד: "פִּיקְחוּת". וצ"ע.
[18] ק+קיי: "אוֹתָן" (סיומת "ן").
[19] קיי כלפנינו. ק: "וְהֵן אוֹכְלוֹת".
[20] קיי כלפנינו. ק: "מְשַׁמֶּשֶׁת".
[21] ק+קיי: בִּשְׁנֵי עֵדִים".
[22] קנ כלפנינו. קס: ?"והצניעות"?. קיי: "הצניעות".
[23] קס כלפנינו. קיי+קנ: "שְׁלִישִׁי".
[24] קס כלפנינו. קיי+קנ: "וְאֶחָד".
[25] ספק "ם/ס". ואיני יודע כיצד לנקד את הכתיב שבפרמה. ק: "אֵיוְותִיאוֹ?ס?". קיי: "אביתוס".
[26] מכאן ועד סוף העמודה הבאה בכתב קצת שונה שבו רגל אות "ד" רחבה באמצעה. ועוד אותיות רבות רחבות באמצע הרגל.
[27] כך ניקד קנ. אך הכתיב חסר בשלושת כתבי היד. ושמא יש לנקד: "מְטַמָּא". וכן להלן.
[28] נוסף בשוליים צמוד לשורה. אולי בידי הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[29] קנ כלפנינו. קס: "מודים". קיי: יש השמטה.
[30] ק כלפנינו. קיי: יש השמטה.
[31] ק+קיי: מתחילה כאן הלכה חדשה: "ד".
[32] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: "טהורה". וכן בסמוך.
[33] קיי כלפנינו. אך קס כתב בכתיב מלא "תשמיש" וזה גרם לקנ לטעות ולנקד: "תַּשְׁמִישׁ" במקום "תְּשַׁמֵּשׁ".
[34] קנ כלפנינו. קס+קיי: "בית".
[35] ק+קיי: כאן מתחילה הלכה "ה". ומכאן עד סוף הפרק תמיד הלכה אחת קדימה מפרמה.
[36] ק+קיי: "וְהַפְּרוֹזְדּוֹד" (ק ספק אולי האות האחרונה היא "ר"). וכן בסמוך.
[37] ק+קיי כלפנינו. שומר השורה אינו ברור. כנראה הסופר כתב "ש" אך עדיין נשאר ריווח עד סוף השורה, לכן מחקה בהעברת קו וכתב "א" כשומר שורה.
[38] קיי כלפנינו. ק נוסף: "הן". וזה כנראה כפל גרסה.
[39] קיי הכתיב כלפנינו, ק הכתיב: "קוֹרְקוֹם". וכן להלן.
[40] ניקדתי לפי הכתיב. ק: "וּכְמֶזֶג". קיי בטעות: "וכמוזג". וראו להלן.
[41] קנ כלפנינו. קס+קיי: "בית".
[42] קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף: "אומ'".
[43] ק+קיי כלפנינו. בפרמה יש כאן נקודותיים שלא ברורה לי משמעותן.
[44] ק+קיי: "וְהַיָּרוֹק".
[45] קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף: "אומ'".
[46] ק+קיי: "מְטַמֵּא".
[47] ק+קיי: "מְטַהֲרִין".
[48] ק+קיי: "מִשֵּׁם".
[49] ק+קיי: "הַשָּׁחוֹר".
[50] ק+קיי: "וּכְקֶרֶן".
[51] ייתכן מאוד שהסופר כתב בטעות "כברוד". ק+קיי: "כַּבָּרוּר".
[52] קיי כלפנינו. ק בכתיב מלא: "מֵיצֵף".
[53] ק+קיי: "וּכְמֶזֶג".
[54] ניקדתי לפי הכתיב. ק+קיי: "חֲלָקִין".
[55] לא מצויין כאן מספר ההלכות שבפרק זה. יש בפרמה 6 הלכות בפרק זה ואילו ק+קיי 7 הלכות בפרק זה, בגלל שנוספה הלכה לעיל "כל הנשים".
[56] נוסף בין השורות, ספק אם בידי הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[57] ק+קיי: "וְאִם".
[58] קס כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. קיי+קנ: "שְׂעוֹרָה".
[59] ק+קיי: "נִימְהוּ".
[60] ק+קיי: "וַחֲגָבִים".
[61] ק+קיי: "בֵּין".
[62] ק כלפנינו. קיי: "ואם".
[63] מכאן ולמשך 2.5 שורות נראה שהסופר כתב ע"ג המחק. ק+קיי כלפנינו.
[64] ק+קיי: "אִם".
[65] ק+קיי: "שִׁלְיָיה". (קיי בסיומת ה"א).

שֶׁאֵין הַשִּׁילְיָא^[1] שֶׁאֵין עִימָּהּ וֶלֶד. ר׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵרו: נִימּוֹק הַוֶּלֶד עַד שֶׁלֹּא יָצָא. **ה׳** *[2]הַמַּפֶּלֶת טוּמְטוּם, וְאַנְדְּרוֹגִינַס[3]«, {וזכר}[4]* תֵּשֵׁב לַזָּכָר [5]«• וְלַנְּקֵבָה. טוּמְטוּם וְזָכָר, וְאַנְדְּרָגִינַס[6]« וְזָכָר^[7]*, תֵּשֵׁב* לַזָּכָר וְלַנְּקֵבָה. טוּמְטוּם וּנְקֵיבָה, {ואנדר} וְאַנְדְּרָגִינַס[8]« וּנְקֵיבָה, תֵּשֵׁב לַנְּקֵיבָה בִּלְבָד. יָצָא מְחוּתָּךְ וּמְסוּרָס^[9]•, לִכְשֶׁיֵּצָא^[10]#• רוּבּוֹ, הֲרֵי זֶה כְּיָלוּד. יָצָא כְּדַרְכּוֹ, עַד[11]« שֶׁיֵּצֵא« רוֹב {רא} רֹאשׁוֹ. אֵיזֶה[12]«*• הוּא רוֹב רֹאשׁוֹ, מִשֶּׁתֵּצֵא {א} פַּדַּחְתּוֹ. **ו׳** הַמַּפֶּלֶת וְאֵין יָדוּעַ מַה הוּא, תֵּשֵׁב לַזָּכָר וְלַנְּקֵבָה. {אִם} <אֵין>[13]«• יָדוּעַ אִם וֶלֶד[14]« הוּא^[15], תֵּשֵׁב לַזָּכָר וְלַנְּקֵבָה וְלַנִּדָּה. הַמַּפֶּלֶת לְיוֹם^[16]• אַרְבָּעִים, אֵינָהּ חוֹשֶׁשֶׁת לַוֶּלֶד. לְיוֹם^• אַרְבָּעִים וְאֶחָד, תֵּשֵׁב לַזָּכָר וְלַנְּקֵבָה וְלַנִּדָּה. ר׳ יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵרו: יוֹם אַרְבָּעִים וְאֶחָד, תֵּשֵׁב לַזָּכָר ^[17]• וְלַנִּדָּה[18]«•. יוֹם שְׁמוֹנִים וְאֶחָד, תֵּשֵׁב לַזָּכָר וְלַנְּקֵבָה וְלַנִּדָּה, שֶׁהַזָּכָר נִגְמָר לְאַרְבָּעִים וְאֶחָד, וּנְקֵבָה {לש} לִשְׁמוֹנִים וְאֶחָד. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֶחָד בְּרִיַּית#[19] זָכָר וְאֶחָד בְּרִיַּית# נְקֵבָה, זֶה וָזֶה לְאַרְבָּעִים וְאֶחָד.

{פרק ג׳} **הל׳ ו׳** **פרק ד׳**

בְּנוֹת כּוּתִים^[20], [נִידּוֹת][21]* מֵעֲרִיסָתָן. וְהַכּוּתִין^[22] מְטַמְּאִין^[23] מִשְׁכָּב תַּחְתּוֹן כָּעֶלְיוֹן, מִפְּנֵי שֶׁהֵן בּוֹעֲלֵי נִידּוֹת, וְהֵן יוֹשְׁבוֹת עַל כָּל דָּם. וְאֵין חַיָּיבִין עֲלֵיהֶן עַל בִּיאַת מִקְדָּשׁ^[24], וְאֵין שׂוֹרְפִין {על} עֲלֵיהֶן אֶת הַתְּרוּמָה, מִפְּנֵי שֶׁטּוּמְאָתָן בְּסָפֵק. **ב׳** בְּנוֹת צַדּוּקִין: בִּזְמַן שֶׁנָּהֲגוּ לָלֶכֶת בְּדַרְכֵי אֲבוֹתָן, הֲרֵי הֵן כְּכוּתִיּוֹת. פֵּרְשׁוּ לָלֶכֶת [25]••• בְּדַרְכֵי יִשְׂוֹרָאֵלו, הֲרֵי הֵן כְּיִשְׂוֹרָאֵלו[26]«. ר׳ יוֹסֵי אוֹמֵרו: לְעוֹלָם הֵן כְּיִשְׂוֹרָאֵלו, עַד שֶׁיִּפְרְשׁוּ לָלֶכֶת בְּדַרְכֵי אֲבוֹתָן. **ג׳** דַּם נָכְרִית[27]© וְדַם טַהֲרָה[28]« {של} שֶׁלִּמְצוֹרַעַת[29]«, בֵּית שַׁמַּאי מְטַהֲרִין. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: כְּרוּקָהּ וּכְמֵימֵי רַגְלֶיהָ. דַּם (ו)[י]וֹלֶדֶת^[30]* שֶׁלֹּא טָבְלָה, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: כְּרוּקָהּ וּכְמֵימֵי רַגְלֶיהָ. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: מְטַמֵּא לַח וְיָבֵשׁ. וּמוֹדִין בְּיוֹלֶדֶת בַּזּוֹב, שֶׁהִיא^[31]#• מְטַמָּא^#• לַח וְיָבֵשׁ. **ד׳** הַמְקַשָּׁה, נִדָּה. קִישַּׁת שְׁלֹשָׁה יָמִים מִתּוֹךְ^[32]• אֶחָד עָשָׂר יוֹם^[33] שָׁפַת מֵעֵת לְעֵת וְיָלְדָה, הֲרֵי זוֹ בְּיוֹלֶדֶת^[34]• בְּזוֹב, דִּבְרֵיו ר׳ אֱלִיעֶזֶר. *[35] ר׳ יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵרו: לַיְלָה וָיוֹם, כְּלֵילֵי שַׁבָּת וְיוֹמוֹ. {ש} שֶׁשָּׁפַת מִן הַצַּעַר, אֲבָל לֹא מִן הַדָּם. **ה׳** וְכַמָּה^[36] הִיא^[37]• קִישּׁוּיָהּ. ר׳ מֵאִיר אוֹמֵרו: אֲפִילּוּ אַרְבָּעִים {וחמ} וַחֲמִשִּׁים[38]« יוֹם. ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵרו: דַּיָּהּ חָדְשָׁהּ. ר׳ יוֹסֵה וּרִבִּיו שִׁמְעוֹןו אוֹמְרִים: אֵין קִישּׁוּי יָתֵר מִשְּׁתֵּי[39]« שַׁבָּתוֹת. **ו׳** הַמְקַשָּׁה בְּתוֹךְ שְׁמוֹנִים שֶׁלַּנְּקֵבָה, כָּל דָּמִין שֶׁהִיא רוֹאָה, טְהוֹרִין, עַד שֶׁיֵּצֵא הַוֶּלֶד. וּרִבִּיו^[40] <אֱ>לִיעֶזֶר מְטַמֵּא. אָמְרוּ לוֹ לְרִבִּיו אֱלִיעֶזֶר: מָה אִם בְּמָקוֹם שֶׁהֶחְמִיר בְּדַם הַשּׁוֹפִי, הֵקֵל בְּדַם הַקּוֹשִׁי, מְקוֹם שֶׁהֵקֵל בְּדַם הַשּׁוֹפִי, אֵינוּ דִין שֶׁנָּקֵל[41]* בְּדַם הַקּוֹשִׁי?! אָמְרוּו לָהֶן: דַּיּוֹ לַבָּא מִן הַדִּין לִהְיוֹת כַּנָּדוֹן[42]«, [מִ]מָּה[43]* הֵקֵל עָלֶיהָ, מִטּוּמְאַת זִיבָה, אֲבָל[44]«• טְמֵאָה הִיא[45]« טוּמְאַת נִדָּה. **ז׳** כָּל אֶחָד עָשָׂר בְּחֶזְקַת טַהֲרָה[46]«. יָשְׁבָה לָהּ וְלֹא בָדְקָה, שָׁגְגָה, נֶאֶנְסָה, הֵזִידָה וְלֹא בָדְקָה, הֲרֵי זוֹ[47]« טְהוֹרָה[48]«•. הִגִּיעַ^[49]• שָׁעַת[50]«#• וַוסְתָּהּ וְלֹא בָדְקָה, הֲרֵי זוֹ טְמֵאָה. ר׳ מֵאִיר אוֹמֵרו: אִם הָיְתָה בְּמַחְבָּה[51]« הִגִּיעָה[52]« שָׁעַת וַוסְתָּהּ, וְלֹא בָדְקָה, הֲרֵי זוֹ טְהוֹרָה, שֶׁחֲרָדָה מְסַלֶּקֶת אֶת הַדָּמִים. אֲבָל יְמֵי הַזָּב וְהַזָּבָה וְשׁוֹמֶרֶת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם, הֲרֵי אֵילוּ בְּחֶזְקַת טוּמְאָה[53]«•. **הל׳ ז׳**

פרק ה׳

יוֹצֵא דוֹפֶן, אֵין ()יוֹשְׁבִין[54]** עָלָיו יְמֵי טוּמְאָה וִימֵי טַהֲרָה, וְאֵין חַיָּיבִין {עליה} <עָלָיו>[55]* קָרְבָּן. ר׳ שִׁמְעוֹןו אוֹמֵרו: הֲרֵי זֶה כְּיָלוּד. וְכָל^[56] הַנָּשִׁים מִיטַּמּוֹת$ בַּבַּיִת הַחִיצוֹן, שֶׁנֶּאֱמַרו[57]° : "דָּם יִהְיֶה זוֹבָהּ בִּבְשָׂרָהּ". אֲבָל הַזָּב וּבַעַל קֶרִי, אֵינָן מְטַמְּאִין[58]«#•, עַד שֶׁתֵּצֵא טוּמְאָתָן לַחוּץ. **ב׳** הָיָה אוֹכֵל בִּתְרוּמָה וְהִרְגִּישׁ {ש} שֶׁנִּזְדַּעְזְעוּ^[59]• אֵבָרָיו, אוֹחֵז בָּאַמָּה וּבוֹלֵעַ אֶת הַתְּרוּמָה. וּמְטַמְּאִין[60]«#• בְּכָל שֶׁהֵן$, אֲפִילּוּ בְּכְעֵין הַחַרְדָּל וּבְפָחוֹת מִיכֵּן. **ג׳** תִּינוֹקֶת בַּת יוֹם אֶחָד, מִיטַּמֵּאת^[61] בַּנִּידָּה. וּבַת עֲשֶׂרֶת יָמִים, בַּזִּיבָה. תִּינוֹק בֶּן יוֹם אֶחָד, מִיטַּמֵּא[62]«• בְּזִיבָה[63]«•, וּמְטַמֵּא[64]«#• בִּנְגָעִין, מִיטַּמֵּא[65]«#• בְּטְמֵא מֵת, זוֹקֵק[66]« לַיִּבּוּם, וּפוֹטֵר מִן הַיִּבּוּם, מַאֲכִיל[67]« בִּתְרוּמָה, וּפוֹסֵל[68]«• מִן הַתְּרוּמָה, וְנוֹחֵל וּמַנְחִיל. וְהַהוֹרְגוֹ, חַיָּיב. וַהֲרֵי הוּא לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ וּלְכָל קְרוֹבָיו כְּחָתָן שָׁלֵם. **ד׳** בַּת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד, מִתְקַדֶּשֶׁת בַּבִּיאָה. אִם[69]« בָּא עָלֶיהָ יָבָם^[70], קְנָאָהּ.

---

[1] ק+קיי: "שִׁילְיָיה". (קיי בסיומת ה"א).
[2] ק+קיי כלפנינו. השורה וחצי הבאות נכתבו ע"י הסופר ע"ג המחק, וניכרים שרידים. וצ"ע.
[3] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ואנדרגינס".
[4] סימנתי למחיקה לפי ק+קיי.
[5] קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף: "שבעה".
[6] קס כלפנינו. קנ: "וְאַנְדְּרוֹגִינַס" קיי: "אנדרוגינס".
[7] ק+קיי כלפנינו. מילה זו נכתבה ע"י הסופר ע"ג המחק. וכן האות הראשונה במילה הבאה. וצ"ע.
[8] קס: "אנדרגינס". קיי+קנ: "אַנְדְּרוֹגִינַס".
[9] ק+קיי: "אוֹ".
[10] ק+קיי: "מִשֶּׁיָּצָא". ושמא יש לנקד: "לִכְשֶׁיֵּצֵא".
[11] קיי כלפנינו. ק: "מִשֶּׁיָּצָא".
[12] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "איזה הוא רוב ראשו" וספק האם נשמט מחמת הדומות או שזו תוספת. עניין נוסף: מילה זו בפרמה ספק מילה אחת ספק שתיים. ק+קיי: שתי מילים.
[13] תיקנתי לפי ק. אך קיי כלפנינו, וצע"ג. ושמא בתחילה היה כתוב "אין" והסופרים התבלבלו בין "אִין/אִים/אִם" לבין "אֵין". וייתכן שנקדן קאופמן לא גרס כלל את הפסקה: "אין ידוע...ולנדה".
[14] קיי+קנ כלפנינו. ק: "הַוֶּולֶד".
[15] ק+קיי: "הָיָה".
[16] ק+קיי: "יוֹם". וכן בסמוך.
[17] קס+קיי נוסף: "ולנקבה". קנ ניקד אך לבסוף מחק.
[18] קיי ליתא: "ולנדה".
[19] ק+קיי הכתיב כלפנינו. וניקדתי לפי הכתיב. אך קנ ניקד "בְּרִיַּית". וכן בסמוך.
[20] ק+קיי: "הַכּוּתִים".
[21] מגיה(?) הוסיף בשוליים. וכן ק+קיי איתא.
[22] ק+קיי: "הַכּוּתִים".
[23] ק+קיי הכתיב: "מְטַמְּיִן".
[24] ק+קיי: "הַמִּקְדָּשׁ".
[25] מכאן והלאה חסר דף בכתב יד קאופמן, והושלם בידי סופר אחר ונוקד בידי נקדן אחר. אכנה אותם: ק2, קס2 ו- קנ2.
[26] קיי+קנ2 כלפנינו. קס2 אולי: ?"מישראלי"?.
[27] בין השורות נתלתה הערת צנזורה: "עע"ז".
[28] קיי+קנ2 כלפנינו. קס2 הכתיב: "טהורה".
[29] קיי+קנ2 כלפנינו. קס2: "שלמצורעית".
[30] אות "ו" הראשונה קוצרה להיות "י". וכן ק2+קיי: "יוֹלֶדֶת".
[31] ק2+קיי הכתיב: "שֶׁהוּא מְטַמֵּא" וכך ניקד קנ2 אך ניקודו מוטעה כי היה צריך לנקד: "שֶׁהִוּא מְטַמָּא".
[32] ק2+קיי: "בְּתוֹךְ".
[33] ק2+קיי ליתא: "יוֹם".
[34] ק2+קיי: "כְּיוֹלֶדֶת".
[35] כנראה שעמודה שמאלית זו נכתבה בידי סופר מישני.
[36] ק2+קיי: "כַּמָּה".
[37] ק2+קיי: "הוּא".
[38] ק2 כלפנינו. קיי: "חמשים".
[39] קיי+קנ2 כלפנינו. קס2: ?"בשתי"?.
[40] ק2+קיי: "רִבִּי".
[41] ק2+קיי כלפנינו. ייתכן שסופר פרמה כתב אות "נ" ע"ג מחיקת אות אחרת (?"ל"?).
[42] קנ2+קיי כלפנינו. קס2 אולי: ?"בנדון"?.
[43] אות "מ" הראשונה נוספה בשוליים צמוד לשורה, כנראה בידי הסופר. וכן ק2+קיי: "מִמַּה".
[44] קיי כלפנינו. ק2: "אֶלָּא".
[45] ק2 כלפנינו. קיי בסדר הפוך: "היא טמאה".
[46] קיי+קנ2 כלפנינו. קס2 הכתיב: "טהורה".
[47] קיי+קנ2 כלפנינו. קס2: "זה".
[48] קיי כלפנינו. קס2: "טְמֵאָה".
[49] ק2+קיי: "הִגִּיעָה".
[50] קיי כלפנינו, וניקדתי כפי הנראה לי. ק2: "שַׁעֲתָהּ".
[51] ק2 כלפנינו. קיי: בסיומת "א".
[52] ק2 כלפנינו. קיי: "הגיע".
[53] קיי כלפנינו. קס2: "טהורה". קנ2: "טַהֲרָה".
[54] ק+קיי כלפנינו. אות "י" הראשונה ואות "ב" שבמילה זו תוקנו בידי מגיה(?). ייתכן שאות "ב" תוקנה מאות "ס". ולא ברור מה גרס הסופר. בשוליים מסומנות שתי נקודות.
[55] תיקנתי לפי ק+קיי.
[56] ק+קיי: "כָּל".
[57] ויקרא טו'
[58] קיי הכתיב כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. ק: "מִיטַמְּין".
[59] קנ2 כלפנינו. קס2+קיי: "שניזדעזע".
[60] ניקדתי לפי הכתיב. ק: "וּמִיטַמְּין". קיי: "ומטמא".
[61] ניקדתי לפי הכתיב. ק+קיי: "מִיטַמָּא".
[62] קיי+קנ2 כלפנינו. קס2 הכתיב: "מטמא".
[63] קיי כלפנינו. ק2 בטעות: "בְּנִידָּה".
[64] ניקדתי לפי הכתיב. ק2: ""ומיטמא". קיי: "מיטמא".
[65] ק2: ""וּמִיטַמֵּא". קיי: "מטמא".
[66] קיי כלפנינו. ק2: "וְזוֹקֵק".
[67] קיי כלפנינו. ק2: "וּמַאֲכִיל".
[68] קיי+קנ2 כלפנינו. קס2: ?"ופוטר"?.
[69] קיי: "וְאִם". ק2 ליתא: "אם".
[70] ק2+קיי: "הַיָּבָם".

וְחַיָּבִין ^[1]• מִשֵּׁם אֵשֶׁת אִישׁ, וּמְטַמָּא אֶת בּוֹעֲלָהּ לְטַמֵּא מִשְׁכָּב תַּחְתּוֹן כָּעֶלְיוֹן. נִישֵּׂאת לְכֹהֵן, אוֹכֶלֶת^[2]• בִּתְרוּמָה. בָּא עָלֶיהָ אֶחָד מִן^[3] הַפְּסוּלִין, פְּסָלָהּ מִן הַכְּהוּנָּה. בָּא עָלֶיהָ אֶחָד מִכָּל {הע} הָעֲרָיוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה, כּוּלָּן^[4]• מוּמָתִין^[5]• עַל יָדֶיהָ, וְהִיא פְּטוּרָה. פָּחוּת מִיכֵּן, כְּנוֹתֵן אֶצְבַּע בָּעַיִן. **ה'** בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד שֶׁבָּא עַל יְבִמְתּוֹ, קְנָאָהּ. וְאֵינוּ נוֹתֵן גֵּט עַד שֶׁיַּגְדִּיל. וּמְטַמֵּא[6]«#• בַּנִּדָּה, לְטַמֵּא מִשְׁכָּב תַּחְתּוֹן[7]* כָּעֶלְיוֹן. וּפוֹסֵל וְאֵינוּ מַאֲכִיל. וּפוֹסֵל אֶת הַבְּהֵמָה מֵעַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, וְהִיא נִסְקֶלֶת עַל יָדָיו. וְאִם בָּא עַל אַחַת מִכָּל הָעֲרָיוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה, מֵתִין^[8]• עַל יָדָיו, וְהוּא פָּטוּר. **ו'** בַּת אַחַת עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד, נְדָרֶיהָ נִבְדָּקִין. בַּת שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד, נְדָרֶיהָ קַיָּמִין. וּבוֹדְקִין כָּל שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה. בֶּן שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד, נְדָרָיו[9]«• נִבְדָּקִין. בֶּן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד, נְדָרָיו קַיָּמִין. וּבוֹדְקִין כָּל שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה. קוֹדֶם לַזְּמַן הַזֶּה, אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ: יוֹדְעִין אָנוּ לְשֵׁם מִי נָדַרְנוּ, וּלְשֵׁם מִי הִקְדַּשְׁנוּ, אֵין[10]« נִדְרֵיהֶן נְדָרִין וְאֵין^[11]* הֶקְדֵּישָׁן הֶקְדֵּשׁ. לְאַחַר זְמַן[12]« הַזֶּה, אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ אֵין אָנוּ[13]« יוֹדְעִין לְשֵׁם מִי נָדַרְנוּ, וּלְשֵׁם מִי הִקְדַּשְׁנוּ, נִדְרֵיהֶן נְדָרִין וְהֶקְדֵּישָׁן הֶקְדֵּשׁ. **ז'** מָשְׁלוּ^[14]• מָשָׁל חֲכָמִוּים׀ בָּאִשָּׁה: פַּגָּה, בּוֹחַל וְצַמָּל. פַּגָּה: עוֹדָהּ^[15] תִּינוֹקֶת. בּוֹחַל: אֵילּוּ יְמֵי הַנְּעוּרִים. בָּזוֹ וּבָזוֹ, אָבִיהָ זַכַּיי בִּמְצִיאָתָהּ וּבְמַעֲשֵׂה יָדֶיהָ וּבַהֲפָרַת^[16] נְדָרֶיהָ. צַמָּל: כָּל[17]* שֶׁבָּגְרָה, אֵין[18]« {לאב} לְאָבִיהָ בָּהּ[19]* רְשׁוּת. **ח'** אֵי זֶה הוּא סִימָנָהּ[20]«•. רְ' יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵרו׀: מִשֶּׁיַּעֲלֶה הַקֶּמֶט תַּחַת הַדַּד. רְ' עֲקִיבָה אוֹמֵרו׀: מִשֶּׁיַּטּוּ[21]« הַדַּדִּין. בֶּן עַזַּאי[22]« אוֹמֵרו׀: מִשֶּׁתַּשְׁחִיר הַפִּטּוֹמֶת. רְ' יוֹסֵה אוֹמֵרו׀: כְּדֵי שֶׁיְּהֵא נוֹתֵן יָדוֹ[23]« עַל הָעוֹקֶץ וְהוּא שׁוֹקֵעַ וְשׁוֹהֵא לַחֲזוֹר. **ט'** בַּת עֶשְׂרִים שָׁנָה שֶׁלֹּא הֵבִיאָה שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, יָבִיא[24]«• רְאָיָה שֶׁהִיא בַּת[25]** עֶשְׂרִין, וְהִיא אַיְילוֹנִית, לֹא חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת. בֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה שֶׁלֹּא הֵבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, יָבִיא {ר} רְאָיָה שֶׁהוּא בֶּן עֶשְׂרִים[26]«, וְהוּא הַסָּרִיס^[27], לֹא חוֹלֵץ וְלֹא מְיַיבֵּם, אֵילּוּ כְּדִבְרֵי בֵית הִלֵּל. בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים׀: זֶה וָזֶה בְּנֵי שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה. רְ' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵרו׀: הַזָּכָר כְּדִבְרֵיו׀ בֵּית הִלֵּל, וְהַנְּקֵבָה כְּדִבְרֵיו׀ בֵּית שַׁמַּי, שֶׁהָאִשָּׁה {מטהרת} <מְמַהֶרֶת>[28]* לָבוֹא לִפְנֵי הָאִישׁ.

{פרק ה'} **הל' ט'** **פרק ו'**

בָּא סִימָן הַתַּחְתּוֹן עַד שֶׁלֹּא בָא הָעֶלְיוֹן, אוֹ חוֹלֶצֶת אוֹ מִתְיַבֶּמֶת. בָּא הָעֶלְיוֹן עַד שֶׁלֹּא בָא הַתַּחְתּוֹן, {העליון מפני} <אַף עַל פִּי>[29]*• שֶׁאֵיפְשָׁר[30]«• רְ' מֵאִיר אוֹמֵרו׀: לֹא חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַיבֶּמֶת. וַחֲכָמִים׀ אוֹמְרִים׀: אוֹ חוֹלֶצֶת אוֹ מִתְיַבֶּמֶת. מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ: אֵיפְשָׁר[31]• לַתַּחְתּוֹן לָבוֹא עַד שֶׁלֹּא יָבוֹא[32]«• הָעֶלְיוֹן, אֲבָל אֵי^[33]• אֵיפְשָׁר^• לָעֶלְיוֹן ^[34]• עַד שֶׁלֹּא יָבוֹא הַתַּחְתּוֹן. **ב'** כַּיּוֹצֵא בוֹ: כָּל כְּלִי[35]# חֶרֶשׂ מַכְנִיס וּמוֹצִיא, וְיֵשׁ שֶׁהוּא מוֹצִיא וְאֵינוּ מַכְנִיס. כָּל אֵבֶר שֶׁהוּא^[36]• צִפּוֹרֶן, יֵשׁ בּוֹ עֶצֶם, וְיֵשׁ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ עֶצֶם וְאֵין בּוֹ צִפּוֹרֶן. ^[37]• כָּל הַמְטַמֵּא[38]«#• מִדְרָס, מְטַמֵּא«#• טְמֵא מֵת, וְיֵשׁ שֶׁהוּא מְטַמֵּא«#• טְמֵא מֵת וְאֵינוּ מְטַמֵּא«#• מִדְרָס. **ג'**^[39]• כָּל הָרָאוּי לָדוּן דִּינֵי נְפָשׁוֹת, רָאוּי לָדוּן דִּינֵי מָמוֹנוֹת. וְיֵשׁ שֶׁהוּא רָאוּי לָדוּן [40]• דִּינֵי מָמוֹנוֹת וְאֵינוּ[41]« רָאוּי לָדוּן דִּינֵי נְפָשׁוֹת. ^[42]• כָּל הַכָּשֵׁר לָדוּן^[43]•, כָּשֵׁר לְהָעִיד. וְיֵשׁ ^[44]• כָּשֵׁר לְהָעִיד וְאֵינוּ כָּשֵׁר לָדוּן^•. **ד'**^[45]• כָּל שֶׁהוּא חַיָּיב בַּמַּעַשְׂרוֹת, מְטַמֵּא$ טוּמְאַת אֳכָלִין. וְיֵשׁ שֶׁהוּא מְטַמֵּא$ טוּמְאַת אֳכָלִין וְאֵינוּ חַיָּיב בַּמַּעַשְׂרוֹת. **ה'** כָּל שֶׁהוּא חַיָּיב בַּפֵּאָה, חַיָּיב בַּמַּעַשְׂרוֹת. ^[46]• וְיֵשׁ חַיָּיב בַּמַּעַשְׂרוֹת׀ וְאֵינוּ[47]* חַיָּיב בַּפֵּאָה. **ו'** כָּל שֶׁהוּא חַיָּיב {א} בְּרֵאשִׁית הַגֵּז, חַיָּיב בַּמַּתָּנוֹת. וְיֵשׁ ^• חַיָּיב בַּמַּתָּנוֹת׀ וְאֵינוּ חַיָּיב בְּרֵאשִׁית הַגֵּז. **ז'** כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ בֵּיעוּר, יֵשׁ לוֹ שְׁבִיעִית, וְיֵשׁ שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁבִיעִית׀ וְאֵין לוֹ בֵּיעוּר. **ח'** כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ קַשְׂקֶשֶׂת, יֵשׁ לוֹ סְנַפִּיר. וְיֵשׁ שֶׁיֵּשׁ לוֹ סְנַפִּיר וְאֵין לוֹ קַשְׂקֶשֶׂת. **ט'** כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ קַרְנַיִים, יֵשׁ לוֹ טְלָפַיִים. וְיֵשׁ שֶׁיֵּשׁ לוֹ טְלָפַיִים וְאֵין לוֹ קַרְנַיִים. ^[48]• כָּל הַטָּעוּן בְּרָכָה לְאַחֲרָיו, טָעוּן לְפָנָיו[49]«•. וְיֵשׁ שהוּא טָעוּן לְפָנָיו וְאֵינוּ טָעוּן לְאַחֲרָיו. **י'**^[50]• תִּינוֹקֶת שֶׁהֵבִיאָה שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, חַיֶּבֶת בְּכָל מִצְוֹות[51]« הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה וְחוֹלֶצֶת אוֹ מִתְיַבֶּמֶת. וְכֵן תִּינוֹק שֶׁהֵבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת,

---

[1] ק2+קיי נוסף: ״עָלֶיהָ״.
[2] ק2+קיי: ״תֹּאכַל״.
[3] ק2+קיי: ״מִכָּל״.
[4] ק2+קיי ליתא: ״כולן״.
[5] ק2+קיי: ״מֵיתִין״.
[6] ניקדתי לפי הכתיב. ק2: ״״וּמִיטַּמֵּא״. קיי: ״מטמא״.
[7] ק2+קיי כלפנינו. סופר פרמה כתב מילה זו ע״ג מחיקת מילת ״עליון״ שכתב בטעות.
[8] ק2+קיי: ״מֵיתוֹת״.
[9] קיי+קנ2 כלפנינו. קס2 בסדר הפוך: ״נבדקים נדריו״.
[10] קיי כלפנינו. ק2: ״אֵינָן״.
[11] ק2+קיי: ״וְלֹא״. סופר פרמה כתב אותיות ״ין״ על גבי מחיקת אות ?״ס״?.
[12] ק2 כלפנינו. קיי: ״הזמן״.
[13] קיי+קנ2 כלפנינו. קס2 ליתא: ״אנו״.
[14] ק2+קיי בסדר הפוך: ״מָשָׁל מָשְׁלוּ״. ונראה לי שאולי היו בתחילה שתי גרסות: 1. ״משלו משל באשה״. 2: ״משל משלו חכמים״. ואכן קיי גורס ״משל משלו חכמים״ ללא המילה ״באשה״.
[15] ק2+קיי בטעות: ״עוֹרָה״.
[16] ק2+קיי: ״וּבְהֶפֵר״.
[17] קיי+ק2 כלפנינו. ייתכן שאות ״כ״ מתוקנת בידי סופר פרמה.
[18] קיי כלפנינו. ק2: ״וְאֵין״.
[19] קיי+ק2 כלפנינו. ייתכן שאות ״ב״ מתוקנת בידי סופר פרמה.
[20] קיי+קנ2 כלפנינו. קס2: ״סימניה״.
[21] קיי כלפנינו. ק2: ״מִשֶּׁנָּטוּ״.
[22] קיי כלפנינו. ק2 הכתיב: ״עַזַּיי״ (ויש שם תיקון במילה זו).
[23] קיי+קנ2 כלפנינו. קס2: ״ידה״.
[24] קיי כלפנינו. ק2: ״תָּבִיא״.
[25] ק2+קיי כלפנינו. כנראה שסופר פרמה כתב אות ?״ו/י״? לאחר מלה זו, ומישהו מחק את האות הנוספת. וצ״ע.
[26] קיי כלפנינו. ק2 נוסף: ״שָׁנָה״.
[27] ק2+קיי: ״סָרִיס״.
[28] תיקנתי לפי ק+קיי.
[29] עירוב נוסח בפרמה? וצע״ג. ותיקנתי לפי ק2+קיי.
[30] הכוונה: ״שֶׁאֵי אֶיפְשָׁר״ וכנוסח ק2. אלא שנתחברו המילים כבהגייה בעל פה וכרגיל בכתבי היד. קיי הכתיב כלפנינו במילה אחת. וראו עוד בהערה הבאה.
[31] ק2+קיי הכתיב כלפנינו, אך כאן הכוונה ״שֶׁאֶפְשָׁר״. פעמים רבות כתבי היד לא מבדילים בכתיב בין ״איפשר״ לבין ״אי-איפשר״ וכותבים שניהם ״איפשר״.
[32] הכוונה: ״שֶׁאֵי אֶיפְשָׁר״ וכנוסח ק2. אלא שנתחברו המילים כבהגייה בעל פה וכרגיל בכתבי היד. קיי הכתיב כלפנינו במילה אחת. וראו עוד בהערה הבאה.
[33] ק2+קיי הכתיב: ״אֲבָל אֵיפְשָׁר״, אך הכוונה: ״אֲבָל אֵי אֶיפְשָׁר״. וראו בהערות לעיל.
[34] ק2+קיי נוסף: ״לָבוֹא״.
[35] ניקדתי לפי הנראה לי. קנ2 ניקד: ״כְּלֵיי״.
[36] ק2+קיי: ״שֶׁיֵּשׁ בּוֹ״.
[37] ק2+קיי מתחילה כאן הלכה חדשה ״ג״.
[38] קיי הכתיב כלפנינו, ושמא צריך לנקד: ״הַמְּטַמֵּא״. וצ״ע. ק2 כתוב ומנוקד: ״הַמִּיטַּמֵּא״. וכן בכולם להלן.
[39] ק2+קיי מתחילה כאן הלכה ״ד״.
[40] מכאן והלאה ממשיך כתב יד קאופמן בידי סופרו ונקדנו המקוריים.
[41] קיי כלפנינו. ק: ״וְאֵין״.
[42] ק+קיי מתחילה כאן הלכה חדשה ״ה״.
[43] ניקדתי כדלעיל. ק+קיי: ״לָדִין״. וכן בסמוך.
[44] ק+קיי נוסף: ״שֶׁהוּא״.
[45] ק+קיי מתחילה כאן הלכה ״ו״. ומכאן והלאה מספור ההלכות אצל ק+קיי מקדים ב- 2 את פרמה.
[46] ק+קיי נוסף: ״שֶׁהוּא״. וכן להלן.
[47] ק+קיי כלפנינו. הסופר כתב ״ואין״ ולאחר מכן תיקן אות ״ן״ להיות ״נ״ וכתב כלפנינו.
[48] ק+קיי מתחילה כאן הלכה חדשה: ״ז״.
[49] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״בְּרָכָה״.
[50] ק+קיי מתחילה כאן הלכה ״יג״. ומכאן והלאה מספור ההלכות אצל ק+קיי מקדים ב- 3 את פרמה.
[51] קיי כלפנינו. ק: ״הַמִּצְוֹות״. וכן להלן.

<חַיָּיב>[1]* בְּכָל מִצְוֹות» הָאֲמוּרוֹת ^[2]•. וְרָאוּיִ לִהְיוֹת בֵּן
סוֹרֵר וּמוֹרֶה, מִשֶּׁיָּבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת {א}
{מִשֶּׁיַּקִּיף} <עַד שֶׁיַּקִּיף>[3]*• זָקָן, הַתַּחְתּוֹן וְלֹא»[4]• הָעֶלְיוֹן, אֶלָּא
שֶׁדִּיבְּרוּ חֲכָמוִים בְּלָשׁוֹן נְקִיָּיה. תִּינוֹקֶת
שֶׁהֵבִיאָה שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, אֵינָהּ יְכוּלָה
לְמָאֵן. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵרוִ: מִשֶּׁיַּרְבֶּה$ הַשָּׁחוֹר
עַל^[5]• הַלָּבָן^•. **י'א'** שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת הָאֲמוּרוֹת
בַּפָּרָה[6]** וּבַנְּגָעִין, הֵן הָאֲמוּרוֹת^[7]• בְּכָל מָקוֹם,
כַּמָּה[8]» הוּא שֵׁיעוּרָן? כְּדֵי לָכוּף רֹאשָׁן {לע}
לְעִיקָּרָן, דִּבְרֵיו רְ' יִשְׁמָעֵאל. רְ' אֱלְעָזָר אוֹמֵרוִ: כְּדֵי
לִקְרוֹץ בְּצִפּוֹרֶן. רְ' עֲקִיבָה אוֹמֵרוִ: כְּדֵי שֶׁיְּהוּ[9]»
נִיטָּלוֹת בַּזּוּג. הָרוֹאָה כֶּתֶם, הֲרֵי זוֹ[10]» מְקוּלְקֶלֶת,
וְחוֹשֶׁשֶׁת מִשּׁוּם[11]» זוֹב, דִּבְרֵיו רְ' מֵאִיר. וַחֲכָמוִים
אוֹמְרִים: אֵין בַּכְּתָמִין מִשּׁוּם» {כתם} <זוֹב>[12]*. **י'ב'**
הָרוֹאָה יוֹם אֶחָד עָשָׂר בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת,
תְּחִילַּת נִידָּה וְסוֹף נִידָּה, תְּחִילַּת זִיבָה
וְסוֹף זִיבָה, יוֹם אַרְבָּעִים לַזָּכָר וְיוֹם {שמ}
שְׁמוֹנִים לַנְּקֵבָה, בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת לְכוּלָּן, הֲרֵי
אֵילוּ טוֹעוֹת. אָמַרו* רְ'* יְהוֹשֻׁעַ: עַד שֶׁאַתֶּם {מתק}
מְתַקְּנִין אֶת הַשּׁוֹטוֹת, בּוֹאוּ וְתַקְּנוּ אֶת
הַפִּיקְחוֹת. {**פרק ו'**} **הל' י'ב'**^[13]•

פרק ז' דַּם הַנִּידָּה וּבְשַׂר הַמֵּת,
מְטַמְּאִין[14]» לַחִין וּמְטַמְּאִין יְבֵשִׁין. אֲבָל הַזּוֹב
וְהַנּוֹאִי[15]»• וְהָ{י}רוֹק[16]* וְהַשֶּׁרֶץ וְהַנְּבֵלָה וְשִׁכְבַת
זֶרַע, מְטַמְּאִין^[17] לַחִין וְאֵין^[18] מְטַמְּאִין^ יְבֵשִׁין.
אִם יְכוּלִין לְהִשָּׁרוֹת וְלַחֲזוֹר כְּמוֹ^[19] שֶׁהָיוּ, {מ}
מְטַמִּין לַחִין וּמְטַמִּין יְבֵשִׁין. וְכַמָּה הִיא
שְׁרִיָּיתָן[20]»#•? בְּפוֹשְׁרִין, מֵעֵת לְעֵת. רְ' יוֹסֵה אוֹמֵרוִ:
בְּשַׂר הַמֵּת שֶׁיָּבַשׁ וְאֵינוּ[21]» יָכוֹל לְהִשָּׁרוֹת
וְלַחֲזוֹר[22]» לִכְמוֹת שֶׁהָיָה, טָהוֹר. **ב'** הַשֶּׁרֶץ
שֶׁנִּמְצָא בַּמָּבוֹיִ, מְטַמֵּא לְמַפְרֵעַ, עַד {ש}
שֶׁיֹּאמַר: בָּדַקְנוּ^[23]• אֶת הַמָּבוֹי הַזֶּה וְלֹא הָיָה בוֹ
שֶׁרֶץ, וְכֵן$ בְּשָׁעַת הַכִּיבּוּד[24]». וְכֵן כֶּתֶם שֶׁנִּמְצָא
בֶּחָלוּק, מְטַמֵּא לְמַפְרֵיעַ, עַד שֶׁיֹּאמַר: בָּדַקְנוּ^•
אֶת הֶחָלוּק [25]» וְלֹא הָיָה בוֹ כֶּתֶם. וְכֵן$ בְּשָׁעַת הַכִּיבּוּס^[26].
וּמְטַמֵּא בֵּין לַח בֵּין יָבֵשׁ. רְ' שִׁמְעוֹן אוֹמֵרוִ: הַיָּבֵשׁ
מְטַמֵּא לְמַפְרֵעַ, וְהַלַּח אֵינוּ מְטַמֵּא לְמַפְרֵיעַ^[27]•
אֶלָּא עַד ^[28]• שֶׁהוּא[29]» יָכוֹל לַחֲזוֹר$ לִהְיוֹת[30]»• לַח»•. **ג'**
כָּל הַכְּתָמִים הַבָּאִים מֵרֶקֶם, טְהוֹרִין. וּרְבִּין^[31] יְהוּדָה
מְטַמֵּא, מִפְּנֵי שֶׁהֵן גֵּירֵי^[32]• טוֹעִין[33]»•. הַבָּאִין מִבֵּין
הַגּוֹיִם[34]», טְהוֹרִין. מִבֵּין יִשְׂרָאֵלוֹ וּמִבֵּין הַכּוּתִים, רְבִּי
מֵאִיר מְטַמֵּא. וַחֲכָמוִים מְטַהֲרִין, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא {נח}
נֶחְשְׁדוּ עַל כִּתְמֵיהֶן. **ד'** כָּל הַכְּתָמִים {הנא}[35]*
הַנִּמְצָאִים בְּכָל מָקוֹם, טְהוֹרִין, חוּץ מִן הַנִּמְצָאִין
בַּחֲדָרִים וּבִסְבִיבוֹת בֵּית הַטְּמָאוֹת. בֵּית הַטְּמָאוֹת
שֶׁלַּכּוּתִים מְטַמִּין בְּאָהֵל, מִפְּנֵי שֶׁהֵן קוֹבְרִים
שָׁם אֶת הַנְּפָלִים. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵרוִ: לֹא הָיוּ קוֹבְרִים
אֶלָּא מַשְׁלִיכִין, וְהַחַיָּה גוֹרְרַתָּן. **ה'** נֶאֱמָנִין
לוֹמַר: [36]» קָבַרְנוּ שָׁם אֶת הַנְּפָלִים, אוֹ, לֹא קָבָרְנוּ. {נ}
נֶאֱמָנִים[37] עַל הַבְּהֵמָה אִם בִּיכֵּרָה, אִם[38]» לֹא בִיכֵּרָה.
נֶאֱמָנִים עַל צִיּוּן קְבָרוֹת, וְאֵין[39]» נֶאֱמָנִין ^[40]• עַל הַסְּכָכוֹת[41]»
וְלֹא^[42] עַל הַפְּרָעוֹת וְלֹא עַל בֵּית הַפְּרָס. זֶה הַכְּלָל: כָּל^[43]
דָּבָר שֶׁהֵן חֲשׁוּדִין בּוֹ, אֵין[44]» נֶאֱמָנִין עָלָיו.
{**פרק ז'**} **הל' ה'** **פרק ח'**

הָרוֹאָה כֶּתֶם עַל בְּשָׂרָהּ כְּנֶגֶד בֵּית הַתּוֹרְפָּה^[45]#•
טְמֵאָה. שֶׁלֹּא^[46] כְּנֶגֶד בֵּית הַתּוֹרְפָּה^#•, טְהוֹרָה. עַל
עֲקֵיבָהּ וְעַל רֹאשׁ גּוּדָלָהּ, טְמֵיאָה. עַל שׁוֹקָהּ
וְעַל פַּרְסוֹתֶיהָ, מִבִּפְנִים, טְמֵאָה. מִבַּחוּץ[47]», {טה}
טְהוֹרָה. ••עַל הַצְּדָדִין מִיכָּן וּמִיכָּן, טְהוֹרָה^[48]••.
רָאַת עַל חֲלוּקָהּ, מֵחֲגוֹר^[49] וּלְמַטָּה^[50], טְמֵאָה. {מח}
מֵחֲגוֹר וּלְמַעְלָה^[51], טְהוֹרָה. רָאַת עַל בֵּית יָד
שֶׁלְּחָלוּק, אִם הִגִּיעַ^[52]• כְּנֶגֶד בֵּית הַתּוֹרְפָּה^#•,
טְמֵאָה. וְאִם לָיו^[53]•, טְהוֹרָה. הָיְתָה פוֹשְׁטַתּוּ
וּמִתְכַּסָּה בוֹ בַּלַּיְלָה, כָּל מָקוֹם שֶׁיִּמָּצֵא[54]» בוֹ
דָּם$, טָמֵא, מִפְּנֵי שֶׁהוּא חוֹזֵר. וְכֵן בַּפִּילְיוֹם^[55]#•.
ב' וְתוֹלָה כָּל^[56]• דָּבָר שֶׁהִיא יְכוּלָה לִתְלוֹת:
שָׁחֲטָה בְּהֵמָה, חַיָּה וָעוֹף, וְנִתְעַסְּקָה בִּכְתָמִין[57]»
אוֹ שֶׁיָּשְׁבָה בְּצַד הָעֲסוּקִין בָּהֶן. הָרְגָה
מַאֲכוֹלֶת, הֲרֵי זוֹ[58]» תּוֹלָה בָהּ. וְעַד^[59] כַּמָּה הִיא תוֹלָה?
רְ' חֲנַנְיָה בֶּן אַנְטִיגְנַס אוֹמֵרוִ: עַד כַּגְּרִיס שֶׁלַּפּוּל,
אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הָרְגָה. וְתוֹלָה בִּבְנָהּ וּבְבַעְלָהּ.
אִם יֶשׁ מַכָּה וְהִיא יְכוּלָה לְהִיגָּלַע וּלְהוֹצִיא

[1] הוספתי לפי ק+קיי.
[2] ק+קיי נוסף: ״בַּתּוֹרָה״.
[3] תיקנתי לפי ק+קיי אך עדיין נדרשת התבוננות בנוסח פרמה האם אכן מדובר בטעות או שמש מדובר בנוסח מקורי ומדוייק יותר / כפל גרסה(?).
[4] ק: ״לֹא אֶת הָעֶלְיוֹן״. קיי: ״אֲבָל לֹא הָעֶלְיוֹן״.
[5] ק+קיי ליתא: ״על הלבן״.
[6] ק+קיי כלפנינו. סופר פרמה כתב ״בתורה״, ולאחר מכן מחק אותיות ״תורה״ וכתב במקומן ״פרה״.
[7] ק+קיי: ״אֲמוּרוֹת״.
[8] קיי כלפנינו. ק: ״וְכַמָּה״.
[9] קיי+קנ הכתיב: ״שֶׁיְּהוּא״. קס: ״שיהא״.
[10] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״זה״.
[11] קיי כלפנינו. ק: ״מִשֵּׁם״. וכן בסמוך.
[12] תיקנתי לפי ק+קיי (אלא שבקיי נשמט מחמת הדומות: ״זוב-זוב״).
[13] ק: ״יה״. קיי: ״טו״. וראו בהערות לעיל.
[14] קיי כלפנינו. קס הכתיב: ״מיטמין״. קנ: ״מְטַמִּין״.
[15] ק: ״וְהַנֹּעִי״ (קנ ניקד בחולם כנגד כתיב הסופר). קיי: ״והניאי״.
[16] תיקנתי לפי ק+קיי.
[17] ק+קיי הכתיב: ״מְטַמִּין״. וכן בסמוך.
[18] ק+קיי: ״וְאֵינָן״.
[19] ק+קיי: ״לִכְמוֹת״.
[20] ניקדתי לפי הכתיב. ק: ״שִׁירְיָיתָן״. קיי: ״שוריתן״.
[21] קיי כלפנינו. ק: ״אִם אֵינוּ״.
[22] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?״לחזור״?.
[23] ק+קיי: ״בָּדַקְתִּי״. וכן בסמוך.
[24] קיי כלפנינו. ק: ״כִּיבּוּד״.
[25] ק+קיי נוסף: ״הַזֶּה״.
[26] ק+קיי: ״כִּיבּוּס״.
[27] ק+קיי ליתא: ״למפרע״.
[28] ק+קיי נוסף: ״שָׁעָה״.
[29] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?״שהיא״?.
[30] קיי+קנ: ״וְלִהְיוֹת״. קס אולי: ״ולהתלחלח״.
[31] ק+קיי: ״רְבִּי״.
[32] ק+קיי: ״גֵּרִים״.
[33] ק כלפנינו. קיי: ״וטועין״.
[34] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?״הגיים״?.
[35] שומר שורה שלא כמילה הבאה. ק+קיי כמילה הבאה.
[36] קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף: ״אם״.
[37] קס+קיי כלפנינו. קנ: ״וְנֶאֱמָנִין״. וכן להלן.
[38] ק כלפנינו. קיי: ״ואם״.
[39] ק: ״[וְ]אֵינָן״. קיי: ״אבל אין״.
[40] ק+קיי נוסף: ״לֹא״.
[41] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״הסוככות״.
[42] קנ כלפנינו. קס+קיי: ״לא״.
[43] ק+קיי ליתא: ״כל״.
[44] קיי כלפנינו. ק: ״אֵינָן״.
[45] ניקדתי לפי הכתיב. ק+קיי: ״תּוֹרְפָּהּ״. וכן בסמוך.
[46] ק+קיי: ״וְשֶׁלֹּא״.
[47] קיי כלפנינו. ק: ״וּמִבַּחוּץ״.
[48] ק+קיי ליתא: ״על הצדדין.....טהורה״. וצ״ע.
[49] ק+קיי: ״מִן הֶחָגוֹר״. וכן בסמוך.
[50] קיי+קנ: ״וּלְמַטָּן״. קס: ״לְמַטָּן״
[51] ק+קיי: ״וּלְמַעְלָן״.
[52] ק+קיי: ״מַגִּיעַ״.
[53] ק+קיי הכתיב: ״לָאו״.
[54] ק כלפנינו. קיי: ״שנמצא״.
[55] ניקדתי לפי הכתיב. קס: ״בפליון״. קיי+קנ: ״בַּפּוֹלְיוֹן״.
[56] ק+קיי: ״בְּכָל״.
[57] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״בכותמין״.
[58] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״זה״.
[59] ק+קיי: ״עַד״.

דַּם, הֲרֵי זוֹ תּוֹלָה בָּהּ. ג׳ מַעֲשֶׂה בְאִשָּׁה אַחַת שֶׁבָּאת לִפְנֵי ר׳ עֲקִיבָה, אָמְרָה לוֹ: רָאִיתִי כֶּתֶם. אָמוּרוּ לָהּ: שֶׁמָּא מַכָּה הָיְתָה בִּיךְ. אָמְרָה לוֹ: הִין, וְחָיִית. או$ שֶׁמָּא יְכוּלָה[1]«• לְהִגָּלַע וּלְהוֹצִיא דָם? אָמְרָה לוֹ: הִין. וְטִיהֲרָהּ ר׳ עֲקִיבָה. רָאָה תַלְמִידָיו[2]^• מִסְתַּכְּלִין זֶה בָזֶה. אָמוּרוּ לָהֶם: מַה לַּדָּבָר$ קָשֶׁה בְעֵינֵיכֶם? שֶׁלֹּא אָמְרוּ חֲכָמִים דָּבָר[3]^• לְהַחְמִיר אֶלָּא לְהָקֵל, שֶׁנֶּאֱמַר[4]°: "וְאִשָּׁה כִּי תִהְיֶה זָבָה דָּם יִהְיֶה זוֹבָהּ בִּבְשָׂרָהּ", לֹא[5]« כֶּתֶם. עַד שֶׁהוּא נָתוּן תַּחַת הַכַּר וְנִמְצָא עָלָיו דָּם, אִם עָגוֹל, טָהוֹר. אִם {מש} מָשׁוּךְ, טָמֵא, דִּבְרֵי ר׳ אֶלְעָזָר[6]« בֶּן[7]^• צָדוֹק.

{פרק ח׳} הל׳ ג׳ **פרק ט׳**

הָאִשָּׁה שֶׁהִיא עוֹשָׂה צְרָכֶיהָ[8] וְרָאַת דָּם, ר׳ מֵאִיר אוֹמֵר: אִם עוֹמֶדֶת, טְמֵאָה. וְאִם יוֹשֶׁבֶת, טְהוֹרָה. ר׳ יוֹסֵה אוֹמֵר: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, טְהוֹרָה[9]**. **ב׳** אִישׁ וְאִשָּׁה שֶׁעָשׂוּ צָרְכֵיהֶן[10]# לְתוֹךְ[11]« הַסֵּפֶל וְנִמְצָא דָם עַל הַמַּיִם, ר׳ יוֹסֵי מְטַהֵר. ר׳ שִׁמְעוֹן מְטַמֵּא, שֶׁאֵין דֶּרֶךְ הָאִישׁ לְהוֹצִיא דָם, אֶלָּא שֶׁחֶזְקַת דָּמִים מִן הָאִשָּׁה. **ג׳** הִשְׁאִילָה חֲלוּקָהּ לַנָּכְרִית אוֹ לַנִּדָּה, הֲרֵי זוֹ תּוֹלָה בָּהּ. שָׁלוֹשׁ נָשִׁים שֶׁלָּבְשׁוּ בְחָלוּק אֶחָד[12]« אוֹ שֶׁיָּשְׁבוּ עַל סַפְסֵל אֶחָד, וְנִמְצָא עָלָיו דָּם, כּוּלָּם טְמֵאוֹת. יָשְׁבוּ עַל סַפְסֵל שֶׁלָּאֶבֶן אוֹ עַל הָאִיסְטְוָה[13]^• שֶׁלַּמֶּרְחָץ[14]^•, ר׳ נְחֶמְיָה מְטַהֵר, שֶׁהָיָה[15]^• ר׳ נְחֶמְיָה אוֹמֵר: כָּל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טוּמְאָה, אֵינוֹ מְקַבֵּל כְּתָמִים. **ד׳** שָׁלֹשׁ נָשִׁים שֶׁהָיוּ יְשֵׁינוֹת בְּמִיטָּה[16]« אַחַת וְנִמְצָא דָם תַּחַת אַחַת מֵהֶן, כּוּלָּן טְמֵאוֹת. בָּדְקָה אַחַת מֵהֶן ומצאתה[17]«#• טָמֵא[18]«•, הִיא טְמֵאָה וְכוּלָּן[19]^• טְהוֹרוֹת, וְתוֹלוֹת זוֹ בָזוֹ. אִם לֹא הָיוּ {ראו} רְאוּיוֹת לִרְאוֹת, רוֹאִין אוֹתָן כְּאִילּוּ הֵן רָא<וּ>יוֹת[20]*. **ה׳** שָׁלֹשׁ נָשִׁים שֶׁהָיוּ[21]« יְשֵׁנוֹת בְּמִטָּה« {אח} אַחַת וְנִמְצָא דַם תַּחַת הָאֶמְצָעִית, כּוּלָּן {טמא} טְמֵאוֹת. תַּחַת הַפְּנִימִית, שְׁתַּיִם הַפְּנִימִיּוֹת טְמֵאוֹת[22]* וְהַחִיצוֹנָה טְהוֹרָה. תַּחַת הַחִיצוֹנֶת[23]^•, שְׁתַּיִם הַחִיצוֹנוֹת טְמֵאוֹת וְאַחַת[24]^• הַפְּנִימִית טְהוֹרָה. אֵימָתַי$, בִּזְמַן שֶׁעָלוּ דֶּרֶךְ מַרְגְּלוֹת הַמִּטָּה. אֲבָל אִם עָבְרוּ[25]^• שְׁלָשְׁתָּן דֶּרֶךְ עֲלִיָּיה[26]#^•, [27]^• טְמֵאוֹת. **ו׳** בָּדְקָה אַחַת מֵהֶן ומצאתה«#• טָהוֹר, הִיא טְהוֹרָה וּשְׁתַּיִם טְמֵאוֹת. שְׁתַּיִם וּמָצְאוּ [28]** טָהוֹר, הֵן טְהוֹרוֹת וְהַשְּׁלִישִׁית טְמֵאָה. שְׁלָשְׁתָּן וּמָצְאוּ טָהוֹר, כּוּלָּם טְמֵאוֹת. לְמַה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לְגַל טָמֵא שֶׁנִּתְעָרֵב בִּשְׁנֵי גַלִּים[29]« טְהוֹרִים, בָּדְקוּ$ אֶחָד מֵהֶן וּמְצָאוּ טָהוֹר, הוּא טָהוֹר וּשְׁנַיִם טְמֵאִים. שְׁנַיִם וּמְצָאוּ טָהוֹר, הֵן[30]« טְהוֹרִין וְהַשְּׁלִישִׁי טָמֵא. שְׁלָשְׁתָּן וּמְצָאוּ טָהוֹר, כּוּלָּן טְמֵיאִין, דִּבְרֵי ר׳ מֵאִיר, שֶׁהָיָה[31]^• ר׳ מֵאִיר אוֹמֵר: כָּל דָּבָר שֶׁבְּחֶזְקַת[32]^ טוּמְאָה, לְעוֹלָם הוּא בְטוּמְאָתוֹ, עַד שֶׁיִּוָּדַע[33]« לָךְ[34]^•, טוּמְאָתוֹ[35]«•. וַחֲכָמִים אוֹמְרִין: בּוֹדֵק עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ (או)[36]* לַסֶּלַע אוֹ לִבְתוּלָה. **ז׳** שִׁבְעָה סַמְמָנִים מַעֲבִירִים עַל הַכֶּתֶם. וְאֵילוּ[37]^• הֵם^•: רוֹק תָּפֵל, וּמֵי[38]« גְרִיסִים, וּמֵי רַגְלַיִם, נֶתֶר, וּבוֹרִית, קִמוֹנְיָא[39]«•, וְאַשְׁלָג. הִטְבִּילוֹ וְעָשָׂה עַל גַּבָּיו טְהָרוֹת[40]«, הֶעֱבִיר עָלָיו שִׁבְעָה סַמְמָנִים וְלֹא עָבַר, הֲרֵי זֶה[41]« צֶבַע, {אאא} וְהַטְּהָרוֹת[42]^ טְהוֹרוֹת, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהַטְבִּיל. עָבַר אוֹ שֶׁדִּיהָא, הֲרֵי זֶה« כֶּתֶם, וְהַטְּהָרוֹת^ טְמֵאוֹת, (ואינו)[43]* [וְ]צָרִיךְ* לְהַטְבִּיל. **ח׳** אֵי זֶהוּ רוֹק תָּפֵל: כָּל שֶׁלֹּא טָעַם כְּלוּם. מֵי גְרִיסִים: לְעִיסַּת[44]«• גְּרִיסִים שֶׁלַּפּוּל, חֲלוּקַת נֶפֶשׁ. מֵי רַגְלַיִם: [45]^• שֶׁהֶחְמִיצוּ. צָרִיךְ[46]^ לְכַסְכֵּס שְׁלוֹשָׁה פְעָמִים עַל[47]«• כָּל דָּבָר וְדָבָר. הֶעֱבִירָן שֶׁלֹּא כְּסִדְרָן, אוֹ שֶׁהֶעֱבִירָם[48]^ שִׁבְעָתָן[49]# כְּאַחַת, לֹא עָשָׂה כְלוּם. **ט׳** כָּל אִשָּׁה שֶׁיֶּשׁ לָהּ[50]« וֶסֶת, דַּיָּיהָ שְׁעָתָהּ. אֵלּוּ הֵן הַוּוֹסָ<ת>וֹת[51]*: מְפַהֶקֶת, וּמְעַטֶּשֶׁת, וְחוֹשֶׁשֶׁת פִּי$ כְרֵיסָהּ, וְשִׁיפּוּלֵי מֵעֶיהָ, וְשׁוֹפַעַת, כְּמִן[52]^• צמרמרות[53]#^• אוֹחֲזִין אוֹתָהּ, וְכֵן כַּיּוֹצֵא בָהֶן. וְכָל שֶׁתִּקְבַּע לָהּ שְׁלֹשָׁה פְעָמִים, הֲרֵי זֶה[54]^• וֶסֶת. **י׳** הָיְתָה לימודת[55]#• לִהְיוֹת רוֹאָה בִתְחִילַּת הַוֶּוסֶת: כָּל הַטְּהָרוֹת שֶׁעָשַׂת[56]« בְּתוֹךְ הַוֶּוסֶת, טְמֵאוֹת. בְּסוֹף הַוֶּוסֶת: כָּל טְהָרוֹת[57]« שֶׁעָשַׂת בְּתוֹךְ הַוֶּוסֶת, טְהוֹרוֹת. ר׳ יוֹסֵי אוֹמֵר: אַף יָמִים וְשָׁעוֹת, וְוֶסָתוֹת. **יא׳** הָיְתָה לימודת#• לִהְיוֹת רוֹאָה עִם הָנֵץ הַחַמָּה, אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא עַד שֶׁתָּנֵץ[58]^• הַחַמָּה. ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל הַיּוֹם[59]«• שֶׁלָּהּ. **יב׳** הָיְתָה לימודת#• לִהְיוֹת רוֹאָה יוֹם חֲמִשָּׁה עָשָׂר וְשִׁינַּת[60]« יוֹם עֶשְׂרִים, זֶה וָזֶה אֲסוּרִין. שִׁינַּת פַּעֲמַיִים יוֹם[61]« עֶשְׂרִים, זֶה וָזֶה אֲסוּרִים. שִׁינַּת שְׁלוֹשָׁה פְעָמִים יוֹם עֶשְׂרִים, הוּתַּר יוֹם[62]« חֲמִשָּׁה עָשָׂר וְקָבְעָה לָהּ יוֹם עֶשְׂרִים, שֶׁאֵין הָאִשָּׁה קוֹבַעַת לָהּ וֶסֶת, עַד שֶׁתִּקְבָּעֶנָּה שְׁלֹשָׁה פְעָמִים. וְאֵינָהּ מִטַּהֶרֶת מִן הַוֶּוסֶת, עַד שֶׁתֵּיעָקֵר מִמֶּנָּה שְׁלֹשָׁה פְעָמִים. **יג׳** נָשִׁים בִּבְתוּלִים כַּגְּפָנִים: יֵשׁ גֶּפֶן שֶׁיֵּינָהּ אָדוֹם, וְיֵשׁ[63]^ גֶּפֶן שֶׁיֵּינָהּ

---

[1] קיי כלפנינו. ק נוסף: "הִיא".
[2] ק+קיי: "תַּלְמִידִים".
[3] ק+קיי: "בַּדָּבָר".
[4] ויקרא טו׳
[5] קיי כלפנינו. ק: "וְלֹא".
[6] קיי+קנ כלפנינו. קס: "אליעזר".
[7] ק+קיי: "בִּרְוֹבִּיו" וכן תמיד גם בפרמה, אלא שכאן יוצא דופן. וצ"ע.
[8] קס+קיי הכתיב כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. קנ: "צֹרְכֶיהָ".
[9] ק+קיי כלפנינו. סופר פרמה כתב בתחילה "טמאין" ואחר כך תיקן אותיות "מאין" להיות "הורה".
[10] קס+קיי הכתיב כלפנינו, ושמא צריך לנקד "צְרָכֵיהֶן".
[11] קיי כלפנינו. ק: "בְּתוֹךְ".
[12] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "אחד".
[13] קנ כלפנינו. קס: "האסטבה". קיי: "האסטווה".
[14] ק+קיי: "שֶׁבַּמֶּרְחֵץ".
[15] ק+קיי: "שֶׁרֶבִּי".
[16] קיי כלפנינו. ק: "עַל מִיטָּה". וכן להלן.
[17] איני יודע כיצד לנקד את הכתיב שבפרמה. ק: "וּמְצָאתָהּ". קיי: "ומצאה". וכן בכולם להלן. ושמא בפרמה זה שילוב של שתי הגרסות.
[18] קיי כלפנינו. ק: "טָהוֹר, הִיא טְהוֹרָה וּשְׁתַּיִם טְמֵאוֹת".
[19] ק+קיי: "וּשְׁתַּיִם".
[20] תיקנתי לפי ק+קיי.
[21] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁהֵן".
[22] ק+קיי כלפנינו. כנראה שאותיות "ות" נוספו בשוליים צמוד לשורה, כנראה בידי הסופר.
[23] ניקדתי לפי הכתיב. ק+קיי: "הַחִיצוֹנָה".
[24] ק+קיי: "וְהַפְּנִימִית".
[25] ק: "עָלוּ". קיי: "לא עלו".
[26] ניקדתי לפי הכתיב. ק+קיי: "עָלֶיהָ" (ניקוד קנ).
[27] ק+קיי נוסף: "כּוּלָּן".
[28] עמודה זו וכן חצי מהעמודה הבאה עד סוף המילים "אפילו שניים בנידתה בדקה" נכתבו בידי סופר מישני. הכותב בכתב קצת יותר קטן (רגל אות "ן" שלו נוטה ימינה, וגם עושה שומר שורה מוזר ושונה).
[29] קיי+קנ כלפנינו. קס (אולי): "גללים".
[30] קיי+קנ כלפנינו. קס: "והן".
[31] ק+קיי: "שֶׁרֶבִּי".
[32] ק+קיי: "שֶׁהוּא בְּחֶזְקַת".
[33] ק: "שֶׁתִּתְוַדַּע". קיי: "שתודע".
[34] ק+קיי: "לוֹ".
[35] קנ כלפנינו. קס: "טומאה". קיי: "טהרתו".
[36] נמחק בהעברת קו, ספק בידי מי. וכן ק+קיי ליתא.
[37] ק+קיי ליתא: "ואלו הם".
[38] קנ כלפנינו. קס+קיי: "מֵי". וכן ברובם בסמוך.
[39] איני ידוע כיצד לנקד את הכתיב שבפרמה. ק: "קִימוֹנְיָיה". קיי: "קימוליא".
[40] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: "טהורות".
[41] קיי+קנ כלפנינו. קס: "זו". וכן בסמוך.
[42] ק: "הַטְּהָרוֹת". וכן בסמוך.
[43] הסופר(?) מחק בהעברת קו, והוסיף אות "ו" לפני המילה הבאה. וכן ק+קיי: "וְצָרִיךְ".
[44] קיי כלפנינו. קס ליתא: "לעיסת גריסים", ושמא נמט מחמת הדומות. וקנ השלים זאת אך בכתיב בכתיב "לְעִישַּׁת".
[45] ק+קיי נוסף (פעם שנייה): "מֵי רַגְלַיִם".
[46] ק+קיי: "וְצָרִיךְ".
[47] ק כלפנינו. קיי: "בין כל אחת ואחת" (במקום: "על כל דבר ודבר").
[48] ק+קיי: "שֶׁהֶעֱבִיר".
[49] ק+קיי הכתיב כלפנינו. כך מנוקד בקאופמן אך אולי נוקד שם בתחילה "שִׁבְעָתָן". ושמא צריך לנקד "שֶׁבַעְתָּן".
[50] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "לה".
[51] קיי+(קנ?) כלפנינו. קס: "שיש".
[52] קנ: "כְּמִין". קס+קיי: "וכמין".
[53] איני יודע כיצד לנקד. ק+קיי: "צְמַרְמוֹרוֹת".
[54] ק+קיי: "זוֹ".
[55] ק+קיי הכתיב כלפנינו, וניקדתי לפי הנראה לי. קנ ניקד: "לִימוּדַת". וצ"ע. וכן בכולם להלן.
[56] קיי כלפנינו. ק: "שֶׁעָשָׂה".
[57] קיי כלפנינו. ק: "הַטְּהָרוֹת".
[58] ק+קיי: "הָנֵץ".
[59] קיי כלפנינו. ק: "הַלַּיְלָה".
[60] ק כלפנינו. קיי בטעות: "ושעת". אך להלן קיי כלפנינו.
[61] ק כלפנינו. קיי: "ליום". וכן להלן. (אך לעיל קיי: "יום").
[62] קיי כלפנינו. ק ליתא: "יום".
[63] תיקנתי לפי ק+קיי.

שָׁחוֹר, יֵשׁ גֶּפֶן שֶׁיֵּינָהּ מְרוּבֶּה, וְיֵשׁ^ גֶּפֶן שֶׁיֵּינָהּ מְמוּעָט. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל גֶּפֶן יֶשׁ[1]« לָהּ[2]^• יַיִן. וְשֶׁאֵין בָּהּ יַיִן, זוֹ[3]« טְרוּקְטֵי[4]«•. {**פרק ט'**} **הל' י'ג'** **פרק י'** תִּינוֹקֶת שֶׁלֹּא הִגִּיעַ[5]« זְמַנָּהּ לִרְאוֹת וְנִישֵּׂאת, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: נוֹתְנִין לָהּ אַרְבָּעָה לֵילוֹת. וּבֵית[6]^ הֵלֵּל אוֹמְרִים: מִשֶּׁתִּחְיֶה[7]^• הַמַּכָּה. הִגִּיעַ זְמַנָּהּ לִרְאוֹת [וְנִישֵּׂאת][8]*, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: נוֹתְנִין לָהּ לַיְלָה רִאשׁוֹן[9]«. וּבֵית^ הֵלֵּל אוֹמְרִים: עַד מוֹצָאֵי {ש} שַׁבָּת, אַרְבָּעָה לֵילוֹת. רָאֲתָה וְעוֹדָהּ& בְּבֵית אָבִיהָ, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: נוֹתְנִין לָהּ בְּעִילַת מִצְוָה. וּבֵית^ (ש)[10]* הֵלֵּל אוֹמְרִים: כָּל הַלַּיְלָה שֶׁלָּהּ. **ב'** נִידָּה שֶׁבָּדְקָה עַצְמָהּ בַּיּוֹם {השבת} <הַשְּׁבִיעִי>[11]* בַּשַּׁחֲרִית[12]« ומצאתה[13]«#• טָהוֹר, וּבֵין[14]^ הַשְּׁמָשׁוֹת לֹא הִפְרִישָׁה, לְאַחַר יָמִים בָּדְקָה וּמְצָאתָהּ[15]«#• טָמֵא, הֲרֵי זוֹ בְּחֶזְקַת טַהֲרָה[16]«. בָּדְקָה עַצְמָהּ יוֹם[17]^ שְׁבִיעִי[18]^ בַּשַּׁחֲרִית[19]« וּמְצָאתָהּ«#• טָמֵא, וּבֵין^ הַשְּׁמָשׁוֹת לֹא[20]* הִפְרִישָׁה, לְאַחַר[21]« יָמִים בָּדְקָה ומצאתה«#• טָהוֹר, הֲרֵי[22]« זוֹ« בְּחֶזְקַת טוּמְאָה, וּמְטַמְּאָה[23]# מֵעֵת לְעֵת וּמִפְּקִידָה לִפְקִידָה. וְאִם[24]^ יֶשׁ לָהּ וֶסֶת, דַּיָּהּ שְׁעָתָהּ. **ג'** רְ' יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל שֶׁלֹּא הִפְרִישָׁה בְּטַהֲרָה[25]« מִן הַמִּנְחָה וּלְמַעְלָה[26]^, הֲרֵי זוֹ בְּחֶזְקַת טוּמְאָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֲפִילּוּ שְׁנַיִם כְּנִדָּתָהּ[27]*• בָּדְקָה וּמְצָאתָהּ«#• טָהוֹר, בֵּין[28] הַשְּׁמָשׁוֹת וְלֹא[29]^• הִפְרִישָׁה, לְאַחַר יָמִים [30]^• וּמְצָאָהּ[31]« טָמֵא, הֲרֵי זוֹ בְּחֶזְקַת טַהֲרָה[32]«. **ד'** הַזָּב וְהַזָּבָה שֶׁבָּדְקוּ אֶת[33]^ עַצְמָן בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן וּמָצְאוּ טָהוֹר, בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וּמָצְאוּ טָהוֹר, וּשְׁאָר [34]« כָּל הַיָּמִים לֹא בָדְקוּ, רְ'[35]* [אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: הֲרֵי אֵילוּ בְּחֶזְקַת טַהֲרָה <רְ'>[36]*] יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: אֵין לָהֶן אֶלָּא יוֹם [[37]* הָרִאשׁוֹן וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי בִּלְבָד. רְ' עֲקִיבָא[38]^* אוֹמֵר: אֵין לָהֶן אֶלָּא יוֹם]* הַשְּׁבִיעִי[39]« בִּלְבָד. **ה'** הַזָּב וְהַזָּבָה וְהַנִּדָּה וְהַיּוֹלֶדֶת {והמצו} וְהַמְּצוֹרָע שֶׁמֵּתוּ, מְטַמִּין בְּמַשָּׂא עַד שֶׁיִּימּוֹק הַבָּשָׂר. נָכְרִי שֶׁמֵּת, טָהַר מִלְּטַמֵּא[40]« בְּמַשָּׂא. בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: כָּל הַנָּשִׁים מֵתוֹת נִדּוֹת. וּבֵית[41]^ הֵלֵּל אוֹמְרִים: אֵין נִדָּה אֶלָּא שֶׁמֵּתָה נִדָּה. **ו'** הָאִשָּׁה שֶׁמֵּתָה וְיָצָא מִמֶּנָּה רְבִיעִית דָּם, מְטַמֵּא מִשֵּׁם כֶּתֶם, וּמְטַמֵּא בְּאֹהֶל. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵינוֹ מְטַמֵּא מִשֵּׁם כֶּתֶם, לְפִי שֶׁנֶּעֱקַר מִשֶּׁמֵּתָה. וּמוֹדֶה[42]^ רְ' יְהוּדָה בְּיוֹשֶׁבֶת עַל {המש} הַמַּשְׁבֵּר וּמֵתָה וְיָצָא מִמֶּנָּה רְבִיעִית דָּם, שֶׁהוּא מְטַמֵּא מִשֵּׁם כֶּתֶם. אָמַר* רְ'* יוֹסֵה: לְפִיכָךְ אֵינוּ מְטַמֵּא בְּאֹהֶל. **ז'** בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים: הַיּוֹשֶׁבֶת עַל דַּם טוֹהַר[43]«•, [44]«• מְעָרָה מַיִם לְפֶסַח. חָזְרוּ לוֹמַר: הֲרֵי הִיא כְּמַגַּע טְמֵא מֵת לַקֳּדָשִׁים, כְּדִבְרֵיו בֵּית הֵלֵּל. בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: אַף[45]«• כִּטְמֵא מֵת. וּמוֹדִין[46]« שֶׁהִיא אוֹכֶלֶת בְּמַעֲשֵׂר, וְקוֹצָה[47]« לָהּ[48]«• חַלָּה, וּמַקֶּפֶת, וְקוֹרָא לָהּ שֵׁם. וְאִם נָפַל מֵרוּקָּהּ וּמִדָּם[49]^• טַהֲרָה[50]« עַל כִּכָּר שֶׁלִּתְרוּמָה, שֶׁהוּא טָהוֹר. שֶׁבֵּית שַׁמַּיי אוֹמְרִים: צְרִיכָה {טב} טְבִילָה בָּאַחֲרוֹנָה. [וּבֵית[51]^ הֵילֵּל אוֹמְרִים: אֵינָהּ צְרִיכָה טְבִילָה בָּאַחֲרוֹנָה.][52]* **ח'** הָרוֹאָה יוֹם אֶחָד עָשָׂר וְטָבְלָה לָעֶרֶב וְשִׁימְּשָׁה, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: מְטַמִּין מִשְׁכָּב[53]« וּמוֹשָׁב, וְחַיָּבִין בַּקָּרְבָּן. וּבֵית^ הֵלֵּל פּוֹטְרִין מִן הַקָּרְבָּן. טָבְלָה בַיּוֹם[54]« שֶׁלְּאַחֲרָיו וְשִׁימְּשָׁה אֶת בֵּיתָהּ וְאַחַר כָּךְ רָאֲתָה, בֵּית שַׁמַּיי אוֹמְרִים: מְטַמִּין[55]« בְּמִשְׁכָּב[56]^ {א} וּמוֹשָׁב וּפְטוּרִין מִן הַקָּרְבָּן. וּבֵית^ הֵלֵּל אוֹמְרִים: הֲרֵי[57]« זֶה גַּרְגְּרָן[58]^•. וּמוֹדִין[59]^ בְּרוֹאָה בְּתוֹךְ[60]«• אֶחָד עָשָׂר וְטָבְלָה לָעֶרֶב וְשִׁימְּשָׁה, שֶׁהֵן[61]«• {מט} מְטַמִּין«• מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב וְחַיָּבִין[62]«• בַּקָּרְבָּן. טָבְלָה בַּיּוֹם« שֶׁלְּאַחֲרָיו וְשִׁימְּשָׁה, הֲרֵי זוֹ תַּרְבּוּת רָעָה, וּמַגָּעָן וּבְעִילָתָן תְּלוּיִין.

{**פרק (ט') <י'>**[63]*} **הל' ח'**

חסלת מסכת נידה

מסכת משקין[64]^•

כָּל מַשְׁקֶה[65]«• שֶׁתְּחִילָּתוֹ בְּרָצוֹן אַף עַל פִּי שֶׁאֵין סוֹפוֹ בְּרָצוֹן, אוֹ שֶׁסּוֹפוֹ בְּרָצוֹן אַף עַל פִּי שֶׁאֵין תְּחִילָּתוֹ בְּרָצוֹן, הֲרֵי זֶה בְּ״כִי יֻתַּן״. מַשְׁקִין טְמֵאִין מְטַמִּין לְרָצוֹן[66]« וְשֶׁלֹּא לְרָצוֹן. **ב'** הַמַּרְעִיד אֶת הָאִילָן לְהַשִּׁיר מִמֶּנּוּ אֳכָלִין אוֹ אֶת הַטּוּמְאָה, אֵינוֹ[67]«• בְּכִי {א} יֻתַּן. לְהַשִּׁיר[68]« מִמֶּנּוּ מַשְׁקִין, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: הַיּוֹצְאִין וְאֶת שֶׁבּוֹ[69]*, <בְּכִי יֻתַּן. וּבֵית[70]^ הֵלֵּל אוֹמְרִים: הַיּוֹצְאִין, בְּכִי יֻתַּן, וְאֶת שֶׁבּוֹ>, אֵינוֹ« בְּכִי יֻתַּן, מִפְּנֵי {א} שֶׁהוּא מִתְכַּוֵּין שֶׁיֵּצְאוּ (ב)כּוּלָּם[71]^*•. **ג'** הַמַּרְעִיד אֶת[72]« הָאִילָן וְנָפְלוּ[73]^#• עַל חֲבֵירוֹ, אוֹ סוּכָּה[74]# וְנָפְלָה עַל חֲבֶרְתָּהּ, וְתַחְתֵּיהֶן זְרָעִין אוֹ יְרָקוֹת הַמְּחוּבָּרִין[75]^ לַקַּרְקַע, בֵּית שַׁמַּיי אוֹמְרִים: בְּכִי יֻתַּן. וּבֵית^ הֵלֵּל אוֹמְרִים: אֵינָן בְּכִי יֻתַּן. אָמַר* רְ'* יוֹסֵה[76]^• מִשֵּׁם אַבָּה$ יוֹסֵה חוֹלִי[77]«• קוֹפְרִי«• אִישׁ טִיבְעוֹן[78]«•: תְּמַהּ עַצְמָךְ אִם יֵשׁ מַשְׁקֶה טָמֵא בַּתּוֹרָה, עַד שֶׁיִּתְכַּוֵּין וְיִתֵּן, שֶׁנֶּאֱמַר[79]°: ״וְכִי יֻתַּן מַיִם עַל זֶרַע[80]«•״. **ד'** הַנּוֹעֵר אֲגוּדָה שֶׁלַּיָּרָק וְיָרְדוּ מִצַּד הָעֶלְיוֹן לְצַד[81]^ הַתַּחְתּוֹן^, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: בְּכִי יֻתַּן. וּבֵית^ הֵלֵּל אוֹמְרִים: אֵינָן בְּכִי יֻתַּן. אָמְרוּ בֵית

---

1 קיי+(קנ?) כלפנינו. קס: ״שיש״.
2 ק+קיי: ״בָּהּ״.
3 ק כלפנינו. קיי: ״זה״.
4 ק כלפנינו. קיי: ״טרקוטי״.
5 קיי כלפנינו. ק: ״הִגִּיעָה זְמַנָּהּ״. (שמא זה כפל גרסה: ״תינוקת שלא הגיעה לראות/תינוקת שלא הגיע זמנה לראות״).
6 קנ כלפנינו. קס+קיי: ״בֵּית״. וכן להלן.
7 ק+קיי: ״עַד שֶׁתִּחְיֶה״.
8 הסופר(?) הוסיף בשוליים. וכן ק+קיי איתא.
9 ק כלפנינו. קיי: ״הראשון״.
10 נכתב בטעות וסומן למחיקה בגרש.
11 תיקנתי לפי ק+קיי, וכן כנוסח פרמה להלן.
12 ק: ״שַׁחְרִית״. קיי ליתא: ״בשחרית״.
13 איני יודע כיצד לנקד את הכתיב שבפרמה. ק: ״וּמָצְתָהּ״. קיי: ״ומצאה״. ושמא בפרמה זה שילוב של שתי הגרסות.
14 קנ כלפנינו. קס+קיי: ״בֵּין״. וכן להלן.
15 ק כלפנינו. קיי: ״ומצאה״. וכן מספר פעמים להלן. וספק האם ניקוד קנ תואם לגרסה של קס ושל פרמה.
16 קיי כלפנינו. ק: ״טְהוֹרָה״ (ניקוד קנ אך שמא קס קרא ״טַהוֹרָה״).
17 ק+קיי: ״בַּיּוֹם״.
18 ק+קיי: ״הַשְּׁבִיעִי״.
19 קיי כלפנינו. ק: ״שַׁחְרִית״.
20 ק+קיי כלפנינו. מילה זו תוקנה בידי סופר פרמה ולא יודע מה כתב קודם לכן.
21 ק כלפנינו. קיי: ״ולאחר״.
22 קיי כלפנינו. ק: ״זוֹ הִיא״.
23 קס+קיי הכתיב כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. אך קנ ניקד: ״וּמְטַמָּא״.
24 ק+קיי: ״אִם״.
25 קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: ״בטהורה״.
26 ק+קיי: ״וּלְמַעְלָן״.
27 קיי+קנ כלפנינו, אך שמא קס גרס: ״בנידתה״.
28 קס+קיי כלפנינו. קנ: ״וּבֵין״.
29 ק+קיי: ״לֹא״.
30 ק+קיי נוסף: ״בָּדְקָה״.
31 קיי כלפנינו. ק: ״וּמָצְתָהּ״.
32 קיי כלפנינו. ק: ״טְהוֹרָה״ (ניקוד קנ אך שמא קס קרא ״טַהוֹרָה״).
33 ק+קיי ליתא: ״את״.
34 קיי+קנ כלפנינו. קס נוסף: ״מצותה״. וצ״ע.
35 מכאן והלאה השמיט הסופר מחמת הדומות ״ר׳-ר׳״, ובשורה שלאחר מכן השמיט שוב מחמת הדומות ״יום-יום״ ואחד הסופרים(?) השלים את שתי ההשמטות בשוליים.
36 השלמתי לפי ק+קיי.
37 בשוליים, לפני השלמה זו, כנראה שהיה כתוב ״?הראשון״ ונמחק. ואז נכתב שוב מעט יותר שמאלה ולמטה מהמיקום הקודם.
38 ק+קיי בסיומת ״ה״ וככתיב הרגיל גם בפרמה.
39 ק כלפנינו. קיי: ״שביעי״.
40 קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: ״מליטמא״.
41 קנ כלפנינו. קס+קיי: ״בית״.
42 קנ כלפנינו. קס+קיי: ״מודה״.
43 קיי כלפנינו. ק: ״טָהוֹר״.
44 ק כלפנינו. קיי נוסף: ״הייתה״.
45 ק+קיי ליתא: ״אף״. קיי: ״מטמא כטמא מת״.
46 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״מודין״.
47 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״ובקוצה״.
48 קיי כלפנינו. ק: ״לַחַלָּה״.
49 קנ כלפנינו. קס+קיי: ״מדם״.
50 קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: ״טהורה״.
51 קנ כלפנינו. קס+קיי: ״בֵּית״. וכן להלן.
52 נשמט מחמת הדומות ״באחרונה-באחרונה״ והושלם בשוליים בידי מגיה.ק+קיי ללא השמטה.
53 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״במשכב״.
54 קיי כלפנינו. ק: ״יוֹם״. וכן להלן.
55 קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: ״מיטמין״.
56 ק+קיי: ״מִשְׁכָּב״.
57 קיי כלפנינו. ק ליתא: ״הרי״.
58 ניקדתי כפי הנראה לי. ק+קיי: ״גוֹרְגְּרָן״ (ניקוד קנ).
59 קנ כלפנינו. קס+קיי: ״מודין״.
60 קיי כלפנינו. ק: ״יוֹם״.
61 קיי כלפנינו. ק: ״שֶׁהִיא מְטַמָּא״. וראו להלן.
62 קיי כלפנינו. ק: ״וְחַיֶּיבֶת״. וראו לעיל.
63 בדרך כלל לא מופיע כיתוב כזה בסוף מסכת. באמת יש 10 פרקים ולכן תיקנתי. וכנראה מישהו ניסה למחוק אות ״ט״ בפרמה.
64 ק+קיי: ״מכשירין״. וראו בהערה הבאה.
65 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״משקים״. וראו בהערה לעיל.
66 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״לירצון״.
67 קיי כלפנינו. ק: ״אֵינָן״.
68 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״להשיל״, ותיקן כלפנינו.
69 הסופר השמיט מחמת הדומות ״שבו-שבו״. מגיה מאוחר חשב שההשמטה היא ״אומרים-אומרים״ ולכך תיקן פעמיים כך: ״בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: [הַיּוֹצְאִין וְאֶת שֶׁבּוֹ, בְּכִי יֻתַּן. וּבֵית הֵלֵּל אוֹמְרִים]: הַיּוֹצְאִין, [בְּכִי יֻתַּן], וְאֶת שֶׁבּוֹ, אֵינוֹ בְּכִי יֻתַּן״.
70 קנ כלפנינו. קס+קיי: ״בית״. וכן להלן.
71 מגיה סימן אות ״ב״ למחיקה. ק+קיי: ״מִכּוּלּוֹ״.
72 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״את״.
73 שמא הכוונה: ״ונפל לו״. ק+קיי: ״וְנָפַל״.
74 ניקדתי לפי הנראה לי. קנ ניקד: ״סוּכָּה״.
75 ק+קיי: ״מְחוּבָּרִין״.
76 ק+קיי: ״יְהוֹשֻׁעַ״.
77 קיי(+קנ?) כלפנינו. קס: ״חליקופרי״ (במחובר).
78 קיי+קנ כלפנינו. קס: ״טיבעין״.
79 ויקרא יא׳
80 קיי כלפנינו. ק נוסף: ״וְנָפַל מִנִּבְלָ״.
81 ק+קיי: ״לַתַּחְתּוֹן״.

הֶלֵּל לְבֵית שַׁמַּיִ: וַהֲרֵי[1]« הַנּוֹעֵר אֶת הַקֶּלַח, חוֹשְׁשִׁין אָנוּ שֶׁמֵּא יָצְאוּ מִן הֶעָלֶה לֶעָלֶה?! אָמְרוּ לָהֶן בֵּית שַׁמַּיִ: שֶׁהַקֶּלַח אֶחָד, וַאֲגוּדָּה קְלָחִין הַרְבֵּה. אָמְרוּ לָהֶן בֵּית הֶלֵּל: וַהֲרֵי[1]« הַמַּעֲלֶה שַׂק מָלֵא פֵירוֹת וּנְתָנוֹ עַל גַּב[2]«• הַנָּהָר, חוֹשְׁשִׁין אָנוּ שֶׁמֵּא יָרְדוּ מִצַּד הָעֶלְיוֹן לַתַּחְתּוֹן?! אֲבָל אִם הֶעֱלָה שְׁנַיִם וּנְתָנָן זֶה עַל גַּבֵּי[3]« זֶה, הַתַּחְתּוֹן בְּכִי יֻתַּן. רְ' יוֹסֵה אוֹמֵר: הַתַּחְתּוֹן טָהוֹר. **ה'** הַמּוֹחֵק[4]^• אֶת הַכְּרֵישָׁה, וְהַשּׁוֹחֵט[5]«• שְׂעָרוֹ בִּכְסוּתוֹ, רְ' יוֹסֵי אוֹמֵר: הַיּוֹצְאִין בְּכִי יֻתַּן, וְאֶת שֶׁבּוֹ אֵינָן בְּכִי יֻתַּן, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִתְכַּוֵּין שֶׁיֵּצְאוּ מִכּוּלּוֹ. **ו'** הַנּוֹפֵחַ בַּעֲדָשִׁין לְבוֹדְקָן אִם יָפוֹת הֵן, רְ' שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֵינָן בְּכִי יֻתַּן. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בְּכִי[6]«• יֻתַּן. הָאוֹכֵל שׁוּמְשְׁמִין[7]^• בְּאֶצְבָּעוֹ, וּבְמַשְׁקִין[8]^• שֶׁעַל יָדָיו[9]«, רְ' שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֵינָן בְּכִי יֻתַּן. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בְּכִי יֻתַּן. הַטּוֹמֵן פֵּירוֹתָיו בַּמַּיִם מִפְּנֵי הַגַּנָּבִין, אֵינָן בְּכִי יֻתַּן. מַעֲשֶׂה בְּאַנְשֵׁי יְרוּשָׁלַם שֶׁטָּבְלוּ[10]^• [11]« דְּבֵלָתָן [12]^• מִפְּנֵי הַסִּיקְרִין, וְטִיהֲרוּ לָהֶן חֲכָמִים. הַנּוֹתֵן [13]« פֵּירוֹתָיו בְּשִׁיבּוֹלֶת[14]^• הַנָּהָר לַהֲבִיאָן עִמּוֹ, אֵינָן[15]« בְּכִי יֻתַּן. {פרק א'} **הל' ו'**

פרק ב'

זֵיעַת בָּתִּים, <בּוֹרוֹת>[16]*, שִׁיחִין וּמְעָרוֹת, טְהוֹרָה. זֵיעַת אָדָם, טְהוֹרָה. שָׁתָה מַיִם טְמֵאִין וְהֵזִּיַע, {זי} זֵיעָתוֹ טְהוֹרָה. בָּא בְמַיִם שְׁאוּבִין וְהֵזִּיַע[17]*, {א} זֵיעָתוֹ טְמֵאָה. נִסְתַּפַּג וְאַחַר כָּךְ הֵזִּיַע, זֵיעָתוֹ טְהוֹרָה. **ב'** מַרְחֵץ טְמֵאָה, זֵיעָתָהּ[18]«• טְמֵאָה. וּטְהוֹרָה, בְּכִי יֻתַּן. בְּרֵיכָה[19]^ שֶׁבַּבַּיִת, וְהַבַּיִת[20]^ מֵזִּיַע מֵחֲמָתָהּ, אִם[21]^ טְמֵאָה, זֵיעַת כָּל הַבַּיִת שֶׁמֵּחֲמַת[22]« הַבְּרֵיכָה, טְמֵאָה. **ג'** שְׁתֵּי בְרֵיכוֹת, אַחַת טְמֵאָה וְאַחַת טְהוֹרָה, הַמֵּזִּיַע קָרוֹב לַטְּמֵאָה[23]«, טָמֵא. קָרוֹב לַטְּהוֹרָה[24], טָהוֹר. מַחְצָה לְמַחְצָה, טָמֵא. בַּרְזֶל טָמֵא שֶׁבְּלָלוֹ עִם בַּרְזֶל טָהוֹר, •אִם[25]« רוֹב מִן הַטָּמֵא, טָמֵא.• אִם רוֹב מִן הַטָּהוֹר, טָהוֹר. מַחְצָה לְמַחְצָה, טָמֵא. גַּצְטְרָיוֹת[26]«#• שֶׁיִּשְׂרָאֵלוּ וְגוֹיִם מְטִילִין לְתוֹכָן, •אִם[27]« רוֹב מִן הַטָּמֵא, טָמֵא.• אִם רוֹב מִן הַטָּהוֹר, טָהוֹר. מַחְצָה לְמַחְצָה, טָמֵא. מֵי שְׁפֵכוֹת[28]^#• שֶׁיָּרְדוּ עֲלֵיהֶן מֵי גְשָׁמִים, אִם רוֹב מִן הַטָּמֵא, טָמֵא. אִם[29]« רוֹב מִן הַטָּהוֹר, טָהוֹר. מַחְצָה לְמַחְצָה, (טהור) [טָמֵא][30]*. אֵימָתַיִ, בִּזְמַן שֶׁקָּדְמוּ מֵי שְׁפֵכוֹת^#•. אֲבָל אִם קָדְמוּ מֵי גְשָׁמִין, אֲפִילּוּ כָל שֶׁהֵן מֵי[31]«# שְׁפֵכוֹת^#•, טָמֵא. **ד'** הַמְטַהֵר[32]^• אֶת גַּגּוֹ[33]«• וְהַמְכַבֵּס אֶת כְּסוּתוֹ וְיָרְדוּ עֲלֵיהֶן מֵי[34]« גְשָׁמִים, אִם רוֹב מִן הַטָּמֵא, טָמֵא. אִם« רוֹב מִן הַטָּהוֹר, טָהוֹר. מַחְצָה לְמַחְצָה, טָמֵא. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם הוֹסִיפוּ לְנַטֵּף. **ה'** עִיר שֶׁיִּשְׂרָאֵלוּ וְגוֹיִם דָּרִין לְתוֹכָהּ[35]^• וְהָיְתָה בָהּ מֶרְחֵץ מַרְחֶצֶת בַּשַּׁבָּת, אִם רוֹב גוֹיִם, רוֹחֵץ מִיָּד. אִם רוֹב יִשְׂרָאֵלוּ, יַמְתִּין[36]^• שֶׁיֵּחַמּוּ [חַמִּין[37]« מַחְצָה לְמַחְצָה, יַמְתִּין כְּדֵי שֶׁיֵּחַמּוּ][38]* חַמִּין[39]^. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּאַמְבָּטִי קְטַנָּה, אִם יֵשׁ בָּהּ רְשׁוּת, רוֹחֵץ מִיָּד. **ו'** הָיָה[40]^• בָהּ יָרָק נִמְכָּר, אִם רוֹב מִן[41]^• הַגּוֹיִם^•, לוֹקֵחַ מִיָּד. אִם רוֹב[42]« מִיִּשְׂרָאֵלוּ[43]^•, יַמְתִּין כְּדֵי שֶׁיָּבוֹאוּ[44]^ מִמָּקוֹם קָרוֹב. {א} מַחְצָה לְמַחְצָה, יַמְתִּין כְּדֵי שֶׁיָּבוֹאוּ^ מִמָּקוֹם קָרוֹב. וְאִם[45]^ יֵשׁ בָּהּ רְשׁוּת, לוֹקֵחַ מִיָּד. **ז'** מָצָא בָהּ תִּינוֹק מוּשְׁלָךְ, אִם רוֹב מִן^• הַגּוֹיִם[46]©^•, גּוֹיִ. אִם רוֹב יִשְׂרָאֵלוּ, יִשְׂרָאֵלוּ. מַחְצָה לְמַחְצָה, יִשְׂרָאֵלוּ. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵר: הוֹלְכִין אַחַר רוֹב הַמַּשְׁלִיכִין. **ח'** נִמְצָא[47]^• בָהּ מְצִיאָה, אִם רוֹב גּוֹיִם[48]©, אֵינוּ צָרִיךְ לְהַכְרִיז. •אִם[49]« רוֹב יִשְׂרָאֵלוּ, צָרִיךְ לְהַכְרִיז.• מַחְצָה לְמַחְצָה, צָרִיךְ לְהַכְרִיז. מָצָא בָהּ פַּת, הוֹלְכִין אַחַר רוֹב הַנַּחְתּוֹמִין[50]«. אִם[51]« הָיְתָה פַּת עִיסָּה, הוֹלְכִין אַחַר רוֹב אוֹכְלֵי פַּת עִיסָּה. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם הָיְתָה פַּת קֵיבָר, הוֹלְכִין אַחַר {הולכי} <רוֹב אוֹכְלֵי>[52]* פַּת קֵיבָר. **ט'** נִמְצָא^• בָהּ בָּשָׂר, הוֹלְכִין אַחַר רוֹב הַטַּבָּחִין. אִם הָיָה מְבוּשָּׁל, הוֹלְכִין אַחַר רוֹב אוֹכְלֵי בָשָׂר.[53]«• **י'** הַמּוֹצֵא[54]^• פֵירוֹת בַּדֶּרֶךְ, אִם רוֹב מַכְנִיסִין לְבָתֵּיהֶן, פָּטוּר.

---

[1] קיי כלפנינו. ק: ״הֲרֵי״.
[2] ק: ״גַּף״. קיי: ״כף״.
[3] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״גב״.
[4] ק+קיי: ״הַמְמַחֵק״.
[5] קיי הכתיב כלפנינו. ק: ״וְהַסּוֹחֵט״.
[6] קיי+קנ כלפנינו. קס: ״כי״.
[7] ק+קיי: ״שַׁמְשְׁמִין״ (ניקוד קנ).
[8] ק+קיי: ״מַשְׁקִין״.
[9] ק כלפנינו. קיי: ״ידו״.
[10] ק+קיי: ״שֶׁטָּמְנוּ״.
[11] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״אֶת״.
[12] ק+קיי נוסף: ״בַּמַּיִם״.
[13] קיי כלפנינו. ק נוסף: ״אֶת״.
[14] ק+קיי: ״לְשִׁיבּוֹלֶת״.
[15] ק כלפנינו. קיי: ״אינו״.
[16] הוספתי לפי ק+קיי.
[17] ק+קיי כלפנינו. ייתכן שאות ״ה״ מתוקנת בידי הסופר.
[18] קיי כלפנינו. ק: ״וְזֵיעָתוֹ״.
[19] ק+קיי: ״הַבְּרֵיכָה״.
[20] ק+קיי: ״הַבַּיִת״. וראו להלן.
[21] ק+קיי: ״וְאִם״. וראו לעיל.
[22] קיי כלפנינו. ק: ״שֶׁמֵּחֲמָתָהּ״.
[23] קיי כלפנינו. ק: ״לַטּוּמְאָה״.
[24] קס+קיי כלפנינו. קנ: ״לַטְּהָרָה״.
[25] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״אם רוב מן הטמא טמא״. וכן בסמוך.
[26] ניקדתי לפי הנראה לי. ק: ״גָּצְרָיוֹת״. קיי: ״גסטריות״.
[27] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״אם רוב מן הטמא טמא״. וכן בסמוך.
[28] ק+קיי: ״שְׁפֵיכוֹת״ (ניקוד קנ). ושמא צריך לנקד אחרת את הכתיב שבפרמה. וכן להלן.
[29] קיי כלפנינו. ק: ״וְאִם״. וכן להלן.
[30] תוקן בשוליים בידי מגיה. וכן ק+קיי: ״טָמֵא״.
[31] ניקדתי לפי הנראה לי. ק: ״מִי״. קיי: ״למי״.
[32] ק+קיי: ״הַטּוֹרֵף״.
[33] קיי כלפנינו. ק: ״גַּנּוֹ״.
[34] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״מי״.
[35] ק+קיי: ״בְּתוֹכָהּ״.
[36] ק+קיי נוסף: ק: ״כְּדֵי״. קיי: ״בכדי״.
[37] קיי: ״החמים״. ק ליתא: ״חמין״.
[38] נשמט מחמת הדומות ״שיחמו-שיחמו״ והושלם בשוליים בידי מגיה.
[39] ק+קיי: ״הַחַמִּים״.
[40] ק+קיי: ״מָצָא״.
[41] ק+קיי: ״אִם רוֹב גּוֹיִים״. וכן להלן.
[42] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: ״רוב״.
[43] ק+קיי: ״יִשְׂרָאֵל״.
[44] ק+קיי: ״שֶׁיָּבוֹא״. וכן בסמוך.
[45] ק+קיי: ״אִם״.
[46] בשוליים בצמוד למילה נוספה הערת צנזורה: ״עע״ז״. (ומעניין שהזכרת הגויים הקודמת לא הפריעה לצנזור, אולי כי זה נושא הלכתי פנימי?)
[47] ק+קיי: ״מָצָא״. וכן להלן.
[48] בשוליים בצמוד למילה נוספה הערת צנזורה: ״עע״ז״.
[49] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״אם רוב ישראל צריך להכריז״.
[50] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: ״הנחתמים״.
[51] קיי כלפנינו. ק: ״וְאִם״.
[52] תיקנתי לפי ק+קיי. ושמא אין לגרוס בפרמה את המילה ״רוב״. ויש לציין שבשוליים הסמוכים לשורה זו מסומנות נקודותיים ואולי מגיה תיקן כאן ונמחק לאחר מכן, או אולי רק סימן שצריך לתקן. וצ״ע.
[53] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״מבושל״ (אך זו תוספת מיותרת מפני שברישא ״בשר״ זהו בשר חי ולכן הולכים אחר הטבחים - שהם עוסקים בבשר חי, ובסיפא ״מבושל״ הולכים אחר האוכלים - שכמובן אוכלים בשר מבושל).
[54] קנ כלפנינו. קס+קיי הכתיב: ״המוציא״.

[1] לִמְכּוֹר בַּשּׁוּק, חַיָּיב. מֶחְצָה לְמַחְצָה, דְּמַיִי. אוֹצָר שֶׁיִּשְׂרָאֵל וְגוֹיִם מַטִּילִין לְתוֹכוֹ, אִם רוֹב גּוֹיִם, וַדַּיִי. אִם רוֹב יִשְׂרָאֵלוֹ, דְּמַיִי. מֶחְצָה לְמַחְצָה, וַדַּיִי, דִּבְרֵי רְ' מֵאִיר. וַחֲכָמִיםו אוֹמְרִיםו: אֲפִילּוּ כּוּלָּן^[2]• גּוֹיִם^• וְיִשְׂרָאֵלוֹ אֶחָד מֵטִיל לְתוֹכוֹ, דְּמַיִי. **י"א'** פֵּירוֹת שְׁנִיָּיה שֶׁרָבוּ עַל שֶׁלַּשְּׁלִישִׁית[3]«, וְשֶׁלַּשְּׁלִישִׁית עַל שֶׁלָּרְבִיעִית, וְשֶׁלָּרְבִיעִית עַל שֶׁלַּחֲמִישִׁית, וְשֶׁלַּחֲמִישִׁית עַל שֶׁלַּשִּׁשִּׁית, וְשֶׁלַּשִּׁשִּׁית עַל שֶׁלַּשְּׁבִיעִית, וְשֶׁלַּשְּׁבִיעִית עַל ^[4] מוֹצָאֵי שְׁבִיעִית, הוֹלְכִין אַחַר הָרוֹב. מֶחְצָה לְמֶחְצָה, לְהַחֲמִיר. {פרק ב'} **הל' י"א'**

פרק ג' שַׂק שֶׁהוּא מָלֵא פֵּירוֹת וּנְתָנוֹ עַל גַּב^[5]• הַנָּהָר, אוֹ עַל פִּי הַבּוֹר, אוֹ עַל מַעֲלוֹת הַמְּעָרָה, וְשָׁאֲבוּ, כָּל שֶׁשָּׁאֲבוּ#[6], בְּכִי יוּתַּן^[7]•. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵרו: כָּל שֶׁהוּא כְּנֶגֶד הַמַּיִם, בְּכִי יוּתַּן. וְכָל^[8] שֶׁאֵינוּ כְּנֶגֶד הַמַּיִם, אֵינוּ[9]« בְּכִי יוּתַּן. **ב'** חָבִית שֶׁהִיא[10]« מְלֵיאָה פֵּירוֹת וּנְתוּנָה לְתוֹךְ הַמַּשְׁקִים, אוֹ מְלֵיאָה מַשְׁקִים וּנְתוּנָה לְתוֹךְ הַפֵּירוֹת, שָׁאֲבוּ^[11]•, כָּל שֶׁשָּׁאֲבוּ, בְּכִי יוּתַּן. בְּאֵלּוּ^[12]• מַשְׁקִים אָמְרוּ? בַּמַּיִם[13]«• וּבַיַּיִן וּבַחוֹמֶץ. וּשְׁאָר כָּל הַמַּשְׁקִים, {טמאים} <טְהוֹרִין>*[14]. רְ' נְחֶמְיָה מְטַהֵר בַּקִּיטְנִית, שֶׁאֵין קִיטְנִית^[15] שׁוֹאֶבֶת. **ג'** הָרוֹדֶה פַּת חַמָּה וּנְתָנָהּ עַל פִּי חָבִית שֶׁלַּיַּיִן, רְ' מֵאִיר מְטַמֵּא. וּרְבִיו^[16] יְהוּדָהו מְטַהֵר. רְ' יוֹסֵי מְטַהֵר בְּשֶׁלַּחִיטִּים וּמְטַמֵּא בְשֶׁלַּ־שְׂעוֹרִים, מִפְּנֵי שֶׁהַשְּׂעוֹרִין שׁוֹאֲבוֹת[17]«. **ד'** הַמְרַבֵּיץ^#[18]• אֶת בֵּיתוֹ וְנָתַן בּוֹ חִיטִּין וְטָנְנוּ#[19]•, אִם מֵחֲמַת הַמַּיִם[20]«, בְּכִי יוּתַּן. אִם מֵחֲמַת הַסֶּלַע, אֵינָן בְּכִי יוּתַּן. הַמְכַבֵּס אֶת כְּסוּתוֹ בַּעֲרֵיבָה, וְנָתַן בָּהּ חִיטִּין וְטָנְנוּ#, אִם מֵחֲמַת הַמַּיִם«, בְּכִי יוּתַּן. אִם מֵחֲמַת עַצְמָהּ$, אֵינָן בְּכִי {י} יוּתַּן. הַמֵּיטִין[21]« בַּחוֹל, הֲרֵי זֶה בְּכִי יוּתַּן. מַעֲשֶׂה בְּאַנְשֵׁי הַמָּחוֹז שֶׁהָיוּ מְטִינִין בַּחוֹל[22]«, אָמְרוּ לָהֶם חֲכָמִים: אִם כָּךְ הֱיִיתֶם עוֹשִׂין, לֹא עֲשִׂיתֶן טַהֲרָה מִימֵיכֶם. **ה'** הַמֵּיטֵן& בְּטִיט הַנָּגוּב, רְ' שִׁמְעוֹןו אוֹמֵרו: אִם יֵשׁ בּוֹ מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ, בְּכִי יוּתַּן. אִם^[23] לָאו, אֵינָן[24]«• בְּכִי יוּתַּן. הַמְרַבֵּץ אֶת גָּרְנוֹ, אֵינוּ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא נָתַן בָּהּ חִיטִּים וְטָנְנוּ#. **ו'** הַמְלַקֵּט עֲשָׂבִין כְּשֶׁהַטַּל עֲלֵיהֶן, לְהָטֵן {בתוך} <בָּהֶן>*[25] חִיטִּין^[26], אֵינָן בְּכִי יֻתַּן. אִם נִתְכַּוֵּן לְכָךְ^[27], הֲרֵי זֶה[28]« בְּכִי יֻתַּן. הַמּוֹלִיךְ*[29] חִטִּין[30]«* לִטְחוֹן וְיָרְדוּ עֲלֵיהֶם גְּשָׁמִים, אִם שָׂמַח, בְּכִי יֻתַּן. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵרו: אֵי^[31] אֵיפְשָׁר^ שֶׁלֹּא לִשְׂמוֹחַ, אֶלָּא: אִם עָמָד. הָיוּ זֵיתִין^[32] נְתוּנִין בַּגַּג וְיָרְדוּ עֲלֵיהֶן גְּשָׁמִים, אִם שָׂמַח, בְּכִי יֻתַּן. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵרו: אֵיפְשָׁר[33]«• שֶׁלֹּא לִשְׂמוֹחַ, אֶלָּא: אִם פָּקַק אֶת הַצִּינּוֹר אוֹ אִם חִילְחֵל לְתוֹכָן. **ז'** הַחַמָּרִין שֶׁהָיוּ עוֹבְרִין בַּנָּהָר וְנָפְלוּ שַׂקֵּיהֶן לַמַּיִם, אִם שָׂמְחוּ[34]«, בְּכִי יֻתַּן. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵרו: אֵי^[35] אֵיפְשָׁר^ שֶׁלֹּא לִשְׂמוֹחַ, (היו)*[36] אֶלָּא*, אִם הָפְכוּ#[37]•. הָיוּ רַגְלָיו מְלֵאוֹת טִיט, וְכֵן רַגְלֵי בְהֶמְתּוֹ, וְעָבַר בַּנָּהָר, אִם שָׂמַח, *[38] בְּכִי יֻתַּן. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵרו: אֵי^ אֵיפְשָׁר^ שֶׁלֹּא לִשְׂמוֹחַ, אֶלָּא: אִם עָמַד וְהֵדִיחַ, בָּאָדָם, וּבִבְהֵמָה טְמֵאָה, לְעוֹלָם טָמֵא. **ח'** הַמּוֹרִיד אֶת הַגַּלְגַּלִּין וְאֶת^[39] כְּלֵי הַבָּקָר בִּשְׁעַת הַקָּדִים לַמַּיִם בִּשְׁבִיל שֶׁיָּחוּצוּ, הֲרֵי זֶה בְּכִי יֻתַּן. הַמּוֹרִיד אֶת^[40]• הַבְּהֵמָה^ לִשְׁתּוֹת, הַמַּיִם הָעוֹלִין בְּפִיהָ, בְּכִי יֻתַּן. בְּרַגְלֶיהָ^[41], אֵינָן בְּכִי יֻתַּן. וְאִם[42]« חָשַׁב שֶׁיִּדְּחוּ#^[43]• רַגְלֶיהָ, אַף הָעוֹלִין בְּרַגְלֶיהָ, בְּכִי יֻתַּן. בִּשְׁעַת הַיֵּיחַף וְהַדַּיִישׁ^[44]•, לְעוֹלָם טָמֵא. הוֹרִידָן^[45]• חֵרֵשׁ בְּיָדָיו^[46]•, אוֹ^• שׁוֹטֶה וְקָטָן, אַף עַל פִּי שֶׁחָשַׁב שֶׁיִּדּוֹחוּ רַגְלֶיהָ, אֵינָן בְּכִי[47]« יֻתַּן, שֶׁיֵּשׁ {ל} לָהֶן מַעֲשֶׂה וְאֵין לָהֶן מַחֲשָׁבָה.

{פרק ג'} **הל' ח' פרק ד'**

הַשּׁוֹחֵחַ לִשְׁתּוֹת, מַיִם^[48] הָעוֹלִין בְּפִיו וּבִשְׂפָמוֹ, בְּכִי יֻתַּן. בְּחוֹטְמוֹ וּבְרֹאשׁוֹ וּבִזְקָנוֹ, אֵינָן בְּכִי יֻתַּן. הַמְמַלֵּא בַּחֵמֶת^[49]•, הַמַּיִם הָעוֹלִין אַחֲרֶיהָ, וּבְחֶבֶל שֶׁהוּא מְכוּוָּן^[50]• עַל צַוָּארָהּ, וּבְחֶבֶל שֶׁהוּא לְצוֹרְכָּהּ, הֲרֵי זֶה בְּכִי יֻתַּן. וְכַמָּה[51]« הִיא^[52]• צוֹרְכָּהּ. רְ' שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵרו: טֶפַח. נְתָנָהּ תַּחַת הַצִּינּוֹר, אֵינָן^[53]• בְּכִי יֻתַּן. **ב'** מִי שֶׁיָּרְדוּ[54]« עָלָיו גְּשָׁמִים, אֲפִילּוּ אַב הַטּוּמְאָה, אֵינוּ^[55]• בְּכִי יֻתַּן. (עמד)*[56]

---

[1] עמודה זו נכתבה בידי הסופר המישני שכותב בכתב קטן וכותב "יותן" במקום "יתן". ואני למד מכאן שכנראה לפחות הסופר המשני העתיק מילה מילה ולא אות באות ולכן כתב "יותן" כי כך קרא בעל פה.
[2] ק+קיי: "כּוּלּוֹ גּוֹיִ".
[3] קיי כלפנינו. ק: "הַשְּׁלִישִׁית".
[4] ק+קיי נוסף: "שֶׁלְּ".
[5] ק+קיי: "גַּף".
[6] ניקדתי כפי הנראה לי. קנ ניקד: "שֶׁשָּׁאֲבוֹ". וצ"ע.
[7] ק+קיי כאן (וגם בכולם להלן) בכתיב המקראי החסר: "יֻתַּן" וכפי שכתוב לעיל גם בפרמה. וראו בהערה שבתחילת העמודה.
[8] ק+קיי: "וְשֶׁאֵינוּ".
[9] קיי+קנ כלפנינו. קס: "אינן".
[10] קיי+קנ כלפנינו. קס הכתיב: "שהוא".
[11] ק+קיי: "וְשָׁאֲבוּ".
[12] קנ כלפנינו. קס+קיי: "כאילו".
[13] קיי+קנ כלפנינו. קס כנראה: "כמים".
[14] תיקנתי לפי ק+קיי.
[15] ק+קיי: "הַקִּיטְנִית".
[16] ק+קיי: "רְבִּי".
[17] קיי+קנ כלפנינו. קס: "שואבת".
[18] ק+קיי: "הַמְרַבֵּץ". ושמא יש לנקד בפרמה: "הַמַּרְבִּיץ".
[19] ניקדתי לפי הנראה לי. קנ ניקד: "וּטְנָנוּ". וצ"ע. וכן פעמיים להלן.
[20] קיי כלפנינו. ק: "מַיִם". וכן בסמוך.
[21] ק: "הַמֵּטֵן". קיי בטעות: "חמתן".
[22] קיי+קנ כלפנינו. קס: "בחולו". וצ"ע.
[23] ק+קיי: "וְאִם".
[24] ק כלפנינו. קיי: "אינו".
[25] תיקנתי לפי ק+קיי.
[26] ק+קיי: "חִיטָּיו".
[27] ק+קיי: "לְכֵן".
[28] קיי+קנ כלפנינו. קס ליתא: "זה".
[29] ק+קיי כלפנינו. אותיות "מוליך חט" כתב סופר פרמה ע"ג המחק, וכנראה קודם לכן כתב מילה בטעות מחמת הדומות.
[30] ק כלפנינו. קיי: "חיטיו".
[31] ק: "אֵיפְשָׁר". קיי: "אפשר". ושניהם במשמעות: "אֵי אפשר".
[32] ק+קיי: "זֵיתָיו".
[33] ק כלפנינו. קיי: "אפשר". וכולם במשמעות: "אֵי אֶפשר".
[34] קיי כלפנינו. ק: "שָׂמַח".
[35] ק: "אֵיפְשָׁר". קיי: "אפשר". ושניהם במשמעות: "אֵי אֶפשר". וכן להלן.
[36] הסופר כתב כאן "היו" ובתחילת השורה הבאה כתב: "רגליו". לאחר מכן סימן קו מחיקה על "היו", וכן גירד את המילה "רגליו" וכתב על גבה "אלא". וכן ק+קיי מופיע כאן "אלא אם הפכו".
[37] ניקדתי לפי הנראה לי. קנ ניקד: "הֲפָכוֹ" אך שמא זה בהמשך לנוסח ק לעיל שגרס ביחיד "שָׂמַח". וצ"ע.
[38] ק+קיי כלפנינו. מגיה מאוחר תלה כאן: "הרי זה".
[39] קנ כלפנינו. קס+קיי: "את".
[40] ק+קיי ליתא: "את ה".
[41] ק+קיי: "וּבְרַגְלֶיהָ".
[42] קיי כלפנינו. ק: "אִם".
[43] ניקדתי כפי הנראה לי תואם לכתיב. וצ"ע. ק+קיי: "שֶׁיִּדּוֹחוּ".
[44] קנ כלפנינו. קס אולי "והרייש". קיי: "והרי יש". וצ"ע.
[45] ק+קיי: "הוֹרִידָהּ".
[46] ק+קיי: "חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן".
[47] קיי+קנ כלפנינו. קס אולי: "ככי".
[48] ק+קיי: "הַמַּיִם".
[49] ק+קיי: "בֶּחָבִית".
[50] קנ כלפנינו. קס+קיי: "מְכוּנָּן".
[51] ק כלפנינו. קיי: "כמה".
[52] ק+קיי: "הוּא".
[53] ק+קיי: "אֵינָהּ".
[54] קיי+קנ כלפנינו. קס: "שירד".
[55] ק+קיי: "אֵינָן".
[56] סומן למחיקה, וקצת גורד, ולא ברור בידי מי. וצ"ע. ק+קיי ליתא.

[^1] נָעַר, בְּכִי יֻתַּן. עָמַד תַּחַת הַצִּינּוֹר לְהָקֵר אוֹ לִידּוֹחַ, בַּטָּמֵא, טְמֵאִין. וּבַטָּהוֹר, בְּכִי יֻתַּן. **ג׳** הַכּוֹפֶה קְעָרָה עַל[^2]• הַכּוֹתֶל בִּשְׁבִיל שֶׁתִּידַּח[#^3]•, הֲרֵי זֶה בְּכִי {א} יֻתַּן. אִם בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא יִלְקֶה הַכּוֹתֶל, אֵינָן בְּכִי יֻתַּן. **ד׳** חָבִית שֶׁיָּרַד הַדֶּלֶף בְּתוֹכָהּ[^4]•, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: יִשְׁבּוֹר[^5]. וּבֵית[^6] הִלֵּל אוֹמְרִים: (יַעֲלֶה) [יְעָרֶה][*7]. וּמוֹדִין[^8] שֶׁהוּא מוֹשִׁיט יָדוֹ וְנוֹטֵל פֵּירוֹת מִתּוֹכָהּ, וְהֵן טְהוֹרִין. **ה׳** עֲרֵיבָה שֶׁיָּרַד הַדֶּלֶף לְתוֹכָהּ, הַנִּיתָּזִין[^9] {וה} וְהַצָּפִין אֵינָן בְּכִי יֻתַּן. נְטָלָהּ לְשׁוֹפְכָהּ, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: בְּכִי יֻתַּן. וּבֵית^ הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵינָן בְּכִי יֻתַּן. **ו׳** הִנִּיחָהּ שֶׁיֵּרֵד הַדֶּלֶף בְּתוֹכָהּ^•, הַנִּיתָּזִין וְהַצָּפִין, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: בְּכִי יֻתַּן. וּבֵית^ הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵינָן בְּכִי יֻתַּן. נְטָלָהּ לְשׁוֹפְכָהּ, אֵילּוּ וָאֵילּוּ מוֹדִין שֶׁהֵן בְּכִי יֻתַּן. **ז׳** הַמַּטְבִּיל אֶת כֵּלָיו וְהַמְכַבֵּס אֶת כְּסוּתוֹ {במ} בַּמְּעָרָה, הַמַּיִם הָעוֹלִין בְּיָדָיו, בְּכִי יֻתַּן. בְּרַגְלָיו, אֵינָן בְּכִי יֻתַּן. ר׳ אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אִם[«10]• אֵיפְשָׁר[«11] לוֹ שֶׁיֵּרֵד אֶלָּא אִם כֵּן נִטַּנְּפוּ רַגְלָיו, אַף הָעוֹלִין בְּרַגְלָיו {א} בְּכִי יֻתַּן. **ח׳** קוּפָּה שֶׁהִיא מְלֵאָה תּוּרְמוּסִין[«12]• וּנְתוּנָה[«13]• בְּתוֹךְ[^14] הַמִּקְוֶה[«15], מוֹשִׁיט[«16] יָדוֹ וְנוֹטֵל {תורמו} תּוּרְמוּסִין מִתּוֹכָהּ, וְהֵן טְהוֹרִין. הֶעֱלָם[^17]• מִן הַמַּיִם: הַנּוֹגְעִין בַּקּוּפָּה, טְמֵאִין, וּשְׁאָר כָּל הַתּוּרְמוּסִין[«18], טְהוֹרִין. צְנוֹן שֶׁבַּמְּעָרָה, נִדָּה מְדִיחַתּוּ וְהוּא טָהוֹר. הֶעֱלַתּוּ כָּל שֶׁהוּא מִן הַמַּיִם, טָמֵא. **ט׳** פֵּירוֹת שֶׁנָּפְלוּ לְתוֹךְ הַבּוֹר[^19]• שֶׁלַּמַּיִם^•, וּפָשַׁט מִי שֶׁהָיוּ יָדָיו טְמֵאוֹת {ונט} וּנְטָלָן, יָדָיו טְהוֹרוֹת וְהַפֵּירוֹת טְהוֹרִין. אִם חָשַׁב {שיי} שֶׁיִּידּוֹחוּ יָדָיו, יָדָיו טְהוֹרוֹת וְהַפֵּירוֹת בְּכִי יֻתַּן. <**י׳**>[*20] קְדֵירָה שֶׁהִיא מְלֵאָה מַיִם וּנְתָנָהּ[^21]• לְתוֹךְ הַמִּקְוֶה וּפָשַׁט אַב הַטּוּמְאָה אֶת יָדוֹ לְתוֹכָהּ, טְמֵאָה. מַגַּע טְמֵאוֹת[#22]•, טְהוֹרָה. וּשְׁאָר כָּל הַמַּשְׁקִין, טְמֵאָה[«23]•, שֶׁאֵין הַמַּיִם מְטַהֲרִין אֶת שְׁאָר הַמַּשְׁקִין. **י״א׳** הַמְמַלֵּא בַּקִּילוֹן, עַד שְׁלֹשָׁה יָמִים, טְמֵאִין. ר׳ עֲקִיבָה אוֹמֵר: אִם נִיגְּבוּ[^24], מִיָּד טְהוֹרִין. וְאִם לֹא נִיגְּבוּ^, אֲפִילּוּ עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם, טְמֵאִין. **י״ב׳** עֵצִים שֶׁנָּפְלוּ עֲלֵיהֶן מַשְׁקִין וְיָרְדוּ עֲלֵיהֶן גְּשָׁמִים, אִם רָבוּ, טְהוֹרִין. הוֹצִיאָן שֶׁיֵּרְדוּ[#25] עֲלֵיהֶן גְּשָׁמִים, אַף עַל פִּי {שר} שֶׁרָבוּ, טְמֵאִין. בָּלְעוּ מַשְׁקִין טְמֵאִין, אַף עַל פִּי שֶׁהוֹצִיאָן שֶׁיֵּרְדוּ עֲלֵיהֶן גְּשָׁמִים, טְהוֹרִין. וְלֹא יַסִּיקֵם אֶלָּא בְּיָדַיִים טְהוֹרוֹת בִּלְבַד. ר׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אִם הָיוּ לַחִין וְהִיסִּיקָן[^26], וְרָבוּ[^27] מַשְׁקִין הַיּוֹצְאִין מֵהֶן עַל הַמַּשְׁקִין שֶׁבָּלְעוּ, טְהוֹרִין.

{פרק ד׳} הל׳ י״ב׳ פרק ה׳

מִי שֶׁטָּבַל בַּנָּהָר, וְהָיָה לְפָנָיו נָהָר (אחד) [אַחֵר][*28]& וְעָבַר בּוֹ, טִיהֲרוּ[«29] שְׁנַיִים אֶת הָרִאשׁוֹנִים. דְּחָיוֹ& חֲבֵירוֹ {לש} לְשׁוֹבְרוֹ$, וְכֵן לִבְהֶמְתּוֹ, טִיהֲרוּ שְׁנַיִים אֶת {הראש} הָרִאשׁוֹנִים. אִם[«30] כִּמְשַׂחֵק עִימּוֹ, הֲרֵי זֶה בְּכִי יֻתַּן. **ב׳** הַשָּׁט עַל פְּנֵי הַמַּיִם, הַנִּיתָּזִין[#^31], [«32] אֵינָן בְּכִי יֻתַּן. אִם[«33] נִתְכַּוֵּון לְהַתִּיז עַל חֲבֵירוֹ, הֲרֵי זֶה בְּכִי יֻתַּן. הָעוֹשֶׂה צִפּוֹר בַּמַּיִם, וְנוֹתְזִין[^34]• אֶת[«35]• שֶׁבָּהּ, אֵינָן[*36] בְּכִי יֻתַּן. **ג׳** פֵּירוֹת שֶׁיָּרַד הַדֶּלֶף בְּתוֹכָן[«37]• וּבְלָלָן {א} שֶׁיִּגּוֹבוּ, רִבִּי[38] אוֹמֵר: אֵינָן בְּכִי יֻתַּן. [«39]• וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בְּכִי יֻתַּן.• [**40] **ד׳** הַמּוֹדֵד אֶת הַבּוֹר בֵּין (לעוק)[«41] לְעוֹמְקוֹ בֵּין לְרָחְבּוֹ[«42], הֲרֵי זֶה בְּכִי יוּתַּן, דִּבְרֵי ר׳ טַרְפוֹן. ר׳ עֲקִיבָה אוֹמֵר: לְעָמְקוֹ, בְּכִי יוּתַּן. לְרָחְבּוֹ, אֵינוֹ[^43] בְּכִי יוּתַּן. **ה׳** פָּשַׁט יָדוֹ אוֹ רַגְלוֹ אוֹ קָנֶה לַבּוֹר לֵידַע אִם יֵשׁ בּוֹ מַיִם, אֵינָן בְּכִי יוּתַּן. לֵידַע כַּמָּה מַיִם יֵשׁ בּוֹ[«44], הֲרֵי זֶה בְּכִי יוּתַּן. זָרַק אֶת הָאֶבֶן לַבּוֹר לֵידַע אִם יֵשׁ בּוֹ מַיִם, הַנִּיתָּזִין[^45], אֵינָן בְּכִי יוּתַּן. וְשֶׁבָּאֶבֶן[«46], {ט} טְהוֹרִים. **ו׳** הַחוֹבֵט עַל הַשֶּׁלַח, חוּץ לַמַּיִם, בְּכִי יוּתַּן. לְתוֹךְ[«47]• הַמַּיִם, אֵינָן בְּכִי יוּתַּן. ר׳ יוֹסֵי אוֹמֵר: אַף בְּתוֹךְ[«48] הַמַּיִם בְּכִי יוּתַּן, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִתְכַּוֵּין שֶׁיֵּצְאוּ עִם הַצּוֹאָה. **ז׳** הַמַּיִם הָעוֹלִין בִּסְפִינָה בָּעוֹקֶל[«49]& וּבַמְּשׁוֹטוֹת, אֵינָן בְּכִי יוּתַּן. בַּמְּצוּדוֹת[«50] וּבָרְשָׁתוֹת וּבַמִּכְמוֹרֹת[**51«#], אֵינָם בְּכִי יוּתַּן. אִם נָעַר, בְּכִי יוּתַּן. הַמּוֹלִיךְ אֶת הַסְּפִינָה לַיָּם הַגָּדוֹל לְצוֹרְפָהּ, {המוצ} הַמּוֹצִיא מַסְמֵר בַּגְּשָׁמִים[«52] לְצוֹרְפוֹ, הַמַּנִּיחַ אֶת הָאוּר בַּגְּשָׁמִים לְכַבּוֹתוֹ[«53], הֲרֵי זֶה בְּכִי יוּתַּן. **ח׳** קַסִּיָּא[#^54] שֶׁל־שֻׁלְחָנוֹת[«55] וְשִׁיפָּא[^56]• שֶׁלַּבִּנְיָין[^57]•, אֵינָם בְּכִי יֻתַּן[*58]. וְאִם נָעַר, בְּכִי יוּתַּן. **ט׳** כָּל הַנָּצוֹק, טָהוֹר, חוּץ מִן[^59]

---

[1] ק+קיי נוסף: ״וְאִם/אם״.
[2] ק+קיי: ״לַכּוֹתֶל״.
[3] ניקדתי לפי הכתיב. וצ״ע. ק+קיי: ״שֶׁתִּידּוֹחַ״.
[4] ק+קיי: ״לְתוֹכָהּ״. וכן להלן.
[5] ק+קיי: ״יִשַּׁבֵר״.
[6] קן כלפנינו. קס+קיי: ״בית״. וכן להלן.
[7] תוקן באמצעות מחיקת ראשה של אות ״ל״ והפיכתה להיות ״ר״. וספק בידי מי תוקן. וכן ק+קיי: ״יְעָרֶה״.
[8] קן כלפנינו. קס+קיי: ״מודין״.
[9] ק+קיי: ״הַנּוֹתְזִים״.
[10] קיי כלפנינו. ק ליתא: ״אם״.
[11] ק כלפנינו. קיי: ״אפשר״. וכולם במשמעות: ״אֵי אֶפשר״.
[12] קן כלפנינו(?). קס: ״תְּרְמוֹסִין״ (ניקוד קן) (אך בסמוך ק כלפנינו). קיי: ״תורמסין״.
[13] קיי כלפנינו. ק: ״וּנְתָנוּהָ״.
[14] ק+קיי: ״לְתוֹךְ״.
[15] קיי+קן כלפנינו. קס: ״?המקום?״.
[16] קס כנראה כלפנינו. קיי+קן: ״וּמוֹשִׁיט״.
[17] קן כלפנינו. קס+קיי: ״העלה״.
[18] קן כלפנינו. קס+קיי: ״התורמסין״.
[19] ק+קיי: ״אַמַּת הַמַּיִם״.
[20] השלמתי לפי ק+קיי.
[21] ק+קיי: ״וּנְתוּנָה״.
[22] ק+קיי הכתיב כלפנינו. ושמא יש לנקד: ״טְמָאוֹת״.
[23] ק כלפנינו. קיי: ״טמאין״.
[24] קן כלפנינו. קס+קיי הכתיב: ״נגבו״. וכן בסמוך.
[25] ניקדתי כפי הנכון. קן ניקד בטעות: ״שֶׁיָּרְדוּ״.
[26] קן כלפנינו. קס+קיי הכתיב: ״והסיקן״.
[27] ק+קיי: ״רָבוּ״.
[28] אות ״ד״ תוקנה להיות ״ר״, ונוסף ניקוד צירי תחת אות ״ח״. ספק בידי מי תוקן. וכן ק+קיי: ״אַחֵר״.
[29] קיי+קן כלפנינו. קס: ״וטיהרו״ (וא״ו הנשוא).
[30] ק כלפנינו. קיי: ״ואם״.
[31] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי: ״הַנּוֹתְזִין״.
[32] קיי+קן כלפנינו. קס נוסף: ״אותן״. וצ״ע.
[33] קיי כלפנינו. ק: ״וְאִם״.
[34] ק+קיי: ״ הַנּוֹתְזִין״.
[35] ק כלפנינו. קיי: ״ואת״.
[36] ק+קיי כלפנינו. סופר פרמה כתב אות ״א״ ע״ג מחיקת אות ״ה״. וצ״ע.
[37] ק: ״לְתוֹכָן״. קיי: כל ההלכה חסרה.
[38] ק כלפנינו. קיי: כל ההלכה חסרה.
[39] ק ליתא: ״וחכמים...בכי יתן״, וספק אם נשמט שם מחמת הדומות או שזו תוספת בפרמה. קיי: כל ההלכה חסרה.
[40] מכאן עד סוף העמודה נכתב בידי הסופר המישני שכותב בכתב קטן וכותב ״יותן״ במקום ״יתן״. ואני למד מכאן שכנראה לפחות הסופר המשני העתיק מילה מילה ולא אות באות ולכן כתב ״יותן״ כי כך קרא בעל פה.
[41] הסופר סימן למחיקה. וכן ק+קיי ליתא.
[42] קיי כלפנינו. ק בכתיב מלא: ״לְרוֹחְבּוֹ״. וכן להלן: ״לעומקו״ ״לרוחבו״.
[43] קן כלפנינו. קס+קיי: ״אינן״.
[44] קיי+קן כלפנינו. קס: ״בה״.
[45] ק+קיי: ״הַנּוֹתְזִין״.
[46] קיי כלפנינו. ק: ״וְאֶת שֶׁבָּאֶבֶן״.
[47] ק: ״וּבְתוֹךְ״. קיי: ״ולתוך״.
[48] ק כלפנינו. קיי: ״לתוך״.
[49] ק: ״וּבָעוֹקֶל״. קיי: ״ובעקל״.
[50] קס כלפנינו. קיי+קן: ״בַּמְּצָדוֹת״.
[51] הסופר כתב ״ובמכמורת״. ולאחר מכן מישהו ניקד אות ״מ״ השנייה בחולם לגרוס: ״ובמכמורות״. קן: ״וּבַמִּכְמוֹרוֹת״. קס: ״ובמכמרת״. קיי: ״ובמכמרות״.
[52] ק כלפנינו. קיי: ״לגשמים״.
[53] קיי+קן כלפנינו. קס אולי: ״לכפותו״.
[54] כך כתוב ומנוקד בפרמה. ק+קיי בסיומת ״ה״; ק: ״קַסְיָיה״. קיי: ״קסיה״.
[55] ק כלפנינו. קיי: ״של חנות״.
[56] ק: ״וְכֵן שִׁיפָּה״. קיי: ״והשיפה״.
[57] ניקדתי לפי הכתיב. קס: ״שלבינים״. קן: ״שֶׁלִּלְבֵינִים״. קיי: ״של לבנים״.
[58] כאן הסופר המשני כתב ״יֻתַּן״ בכתיב חסר, למרות שסופר זה כותב תמיד בכתיב מלא: ״יוּתַּן״.
[59] ק+קיי: ״מִדְּבַשׁ״.

הַדְּבַשׁ^ הַזִּיפִין[1]^, וְהַצַּפַּחַת[2]^•. בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: אַף מִקְפָּה[3]« שֶׁלַּגְּרִיסִין וְשֶׁלַּפּוֹל[4]^•, מִפְּנֵי שֶׁהִיא {סול} סוֹלֶדֶת לְאַחֲרֶיהָ. י׳ הַמְעָרֶה מֵחַם לְחַם, מִצּוֹנֵן[5]^• לְצוֹנֵן: מֵחַם לַצּוֹנֵן, [טָהוֹר][6]*. מִצּוֹנֵן[7]«• לְחַם, טָמֵא. ר׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף הַמְעָרֶה מֵחַם לְחַם וְכוֹח{ן}<ו>[8]* שֶׁלַּתַּחְתּוֹן יָפֶה מִשֶּׁלָּעֶלְיוֹן, טָמֵא. י״א הָאִשָּׁה שֶׁהָיוּ יָדֶיהָ טְהוֹרוֹת, וּמְגַסָּה$ בִּקְדֵרָה טְמֵאָה, וְאִם[9]^ הֵזִיעוּ יָדֶיהָ, טְמֵאוֹת. הָיוּ יָדֶיהָ טְמֵאוֹת, וּמְגַסָּה$ בִּקְדֵירָה טְהוֹרָה, אִם {הזי} הֵזִיעוּ יָדֶיהָ, הַקְּדֵירָה[10]« טְמֵאָה. ר׳ יוֹסֵה אוֹמֵר: אִם נִיטְּפוּ[11]^. הַשּׁוֹקֵל עֲנָבִים בְּכַף מֹאזְנַיִם, הַיַּיִן שֶׁבַּכַּף, טָהוֹר, עַד שֶׁיְּעָרֶה לְתוֹךְ הַכֵּלִים[12]^. הֲרֵי זֶה דוֹמֶה לְסַלֵּי זֵתִים וַעֲנָבִים שֶׁהֵן מְנַטְּפִין.

{פרק ה׳} הל׳ י״א פרק ו׳

הַמַּעֲלֶה פֵּירוֹתָיו לַגַּג מִפְּנֵי הַכְּנִימָה, וְיָרַד עֲלֵיהֶ<ן>[13]* טַל, אֵינָן בְּכִי יֻתַּן. אִם נִתְכַּוֵּון לְכָךְ[14]^, הֲרֵי זֶה בְּכִי יֻתַּן. הֶעֱלָן חֵרֵשׁ, שׁוֹטֶה וְקָטָן, אַף עַל פִּי שֶׁחָשַׁב שֶׁיֵּרֵד עֲלֵיהֶן[15]^•, אֵינָן בְּכִי יֻתַּן, שֶׁיֵּשׁ עֲלֵיהֶן[16]^• מַעֲשֶׂה וְאֵין לָהֶן מַחֲשָׁבָה. **ב׳** הַמַּעֲלֶה אֶת הָאֲגוּדוֹת וְאֶת[17]^ {הקציע} הַקְּצִיעוֹת וְאֶת הַשּׁוּם לַגַּג בִּשְׁבִיל שֶׁיִּמַּתְּנוּ, אֵינָן בְּכִי יֻתַּן. כָּל הָאֲגוּדוֹת שֶׁלְּבֵית הַשְּׁוָקִין, טְמֵאִין. ר׳ יְהוּדָה מְטַהֵר בַּלַּחִין. אָמַרוּ* ר׳* מֵאִיר: וְכִי מִפְּנֵי מָה טִימְּאוּם, אֶלָּא מִפְּנֵי מַשְׁקֵה הַפֶּה. וְכָל[18]^ הַקְּמָחִין וְכָל[19]^ הַסְּלָתוֹת^ שֶׁלְּבֵית הַשְּׁוָקִין, טְמֵאִין. הַחִילְקָה[20]^#•, והטירגס[21]^• {וה} וְהַטִּיסְנִי, טְמֵאִין בְּכָל מָקוֹם. **ג׳** כָּל הַבֵּיצִין בְּחֶזְקַת טַהֲרָה[22]«, חוּץ מִשֶּׁלְּמוֹכְרֵי מַשְׁקֶה. אִם הָיוּ מוֹכְרִין עִמָּהֶן פֵּירוֹת יְבֵשִׁין, טְהוֹרוֹת[23]**. וְכָל[24]^ הַדָּגִים בְּחֶזְקַת טוּמְאָה. ר׳ {א} יְהוּדָה[25]* אוֹמֵר: חֲתִיכָּה האילתית[26]^#• וְדָג הַמִּצְרִי הַבָּא בְּקוּפָּה וְקוֹלְיָיס הָאַסְפְּנָן, הֲרֵי אֵילּוּ בְּחֶזְקַת טַהֲרָה«. וְכָל הַצֵּיר[27]^#• בְּחֶזְקַת טוּמְאָה. וְעַל כּוּלָּם, עַם הָאָרֶץ נֶאֱמָן[28]^• לוֹמַר: טְהוֹרִין הֵן, חוּץ מִן הַדָּגָה, מִפְּנֵי שֶׁמַּפְקִידִין אוֹתָהּ אֵצֶל עַם {א} הָאָרֶץ. ר׳ אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: צֵיר[29]^#• טָהוֹר שֶׁנָּפַל לְתוֹכוֹ מַיִם כָּל שֶׁהֵן, טָמֵא. **ד׳** שִׁבְעָה מַשְׁקִין הֵן: הַטַּל וְהַמַּיִם, וְהַיַּיִן[30]« וְהַשֶּׁמֶן, <וְהַדָּם>[31]*, וְהֶחָלָב, וּדְבַשׁ דְּבוֹרִים. דְּבַשׁ צירעי[32]^#•, טָהוֹר, {ומ} וּמוּתָּר בַּאֲכִילָה. **ה׳** תּוֹלָדוֹת לַמַּיִם: הַיּוֹצֵא[33]« מִן הָעַיִן, מִן הָאוֹזֶן, מִן הַחוֹטֶם, מִן[34]« הַפֶּה, מֵי {רג} רַגְלַיִם, בֵּין גְּדוֹלִין בֵּין קְטַנִּין, לְדַעְתּוֹ וְשֶׁלֹּא לְדַעְתּוֹ. תּוֹלָדוֹת לַדָּם: דַּם שְׁחִיטָה, בַּבְּהֵמָה בַּחַיָּה[35]^ וּבְעוֹפוֹת[36]«# טְהוֹרִין[37]«•, וְדַם הַקֵּז[38]« לִשְׁתִיָּה. מֵי חָלָב[39]^, כֶּחָלָב. וְהַמּוֹהַל[40]^•, כַּשֶּׁמֶן[41]«, שֶׁאֵין הַמּוֹהַל[42]^• יוֹצֵא יְדֵי$ שֶׁמֶן, דִּבְרֵי ר׳ שִׁמְעוֹן. ר׳ מֵאִיר אוֹמֵר: אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בּוֹ שֶׁמֶן. דַּם הַשֶּׁרֶץ, ?כְּ?בְשָׂרוֹ[43]*, מְטַמֵּא וְאֵינוּ מַכְשִׁיר, וְאֵין לָנוּ כַּיּוֹצֵא בוֹ. **ו׳** וְאֵילּוּ[44]^ מְטַמְּאִין וּמַכְשִׁירִין: זוֹבוֹ שֶׁלַּזָּב, וְרוּקּוֹ, וְשִׁכְבַת זַרְעוֹ, וּמֵימֵי רַגְלָיו, וּרְבִיעִית מִן הַמֵּת, וְדַם הַנִּדָּה. ר׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: שִׁכְבַת זֶרַע[45]« אֵינָהּ מַכְשֶׁרֶת. ר׳ אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר: דַּם הַנִּדָּה אֵינוּ[46]^• מַכְשִׁיר^•. ר׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵר[47]*: דַּם הַמֵּת אֵינוּ מַכְשִׁיר. וְאִם נָפַל עַל[48]« הַדַּלַּעַת, גּוֹרְדָהּ[49]«• וְהִיא טְהוֹרָה. <**ז׳**>[50]* אֵילּוּ לֹא[51]«• מְטַמְּאִין[52]«• וְלֹא מַכְשִׁירִין: הַזֵּיעָה, וְהַלֵּחָה&$ סְרוּחָה$, וְהָרֵיעִי[53]^•, וְהַדָּם[54]« הַיּוֹצֵא עִמָּהֶן, וּמַשְׁקֶה בֶּן שְׁמוֹנָה. ר׳ יוֹסֵה אוֹמֵר: חוּץ מִדָּמוֹ. וְהַשּׁוֹתֶה מֵי[55]* טְבֶרְיָא[56]^, אַף עַל פִּי יוֹצְאִין נְקִיִּין. **ח׳** דַּם שְׁחִיטָה בִּבְהֵמָה, וּבַחַיָּה וּבָעוֹפוֹת טְמֵאִין[57]^•, וְדַם הַקֵּז לִרְפוּאָה. ר׳ אֶלְעָזָר[58]« מְטַמֵּא בָאֵילּוּ&. ר׳ שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: חֲלֵב הַזָּכָר, טָהוֹר. **ט׳** חֲלֵב הָאִשָּׁה מְטַמֵּא לְרָצוֹן וְשֶׁלֹּא לְרָצוֹן, וַחֲלֵב הַבְּהֵמָה אֵינוּ מְטַמֵּא אֶלָּא לְרָצוֹן. אָמַרוּ* ר׳* עֲקִיבָה: קַל[59]« וָחוֹמֶר הַדְּבָרִים: וּמָה[60]^ אִם חֲלֵב הָאִשָּׁה {שא} שֶׁאֵינוּ מְיוּחָד אֶלָּא לַקְּטַנִּין, מְטַמֵּא לְרָצוֹן וְשֶׁלֹּא לְרָצוֹן, חֲלֵב הַבְּהֵמָה שֶׁהוּא מְיוּחָד לַקְּטַנִּין וְלַגְּדוֹלִין, אֵינוּ דִין שֶׁיְּטַמֵּא לְרָצוֹן וְשֶׁלֹּא לְרָצוֹן?! אָמְרוּ לוֹ: לֹא! אִם[61]« טִימֵּא חֲלֵב

---

[1] קן כלפנינו. קס+קיי: "זיפים".
[2] קן כלפנינו. קס: "וצפחת המים". קיי: "וצפחת".
[3] ק כלפנינו ("מִיקְפָּה"). קיי: "המקפה".
[4] קן כלפנינו. קס+קיי: "שלפול".
[5] ק+קיי: "וּמִצּוֹנֵן".
[6] נוסף בשוליים בידי מגיה. וכן ק+קיי איתא.
[7] קס כלפנינו. קיי+קן: "וּמִצּוֹנֵן".
[8] תיקנתי לפי ק+קיי. ואות "ן" זו מעט קצרה, אך יש לה ראש של "ן".
[9] ק+קיי: "אִם".
[10] קיי כלפנינו. ק: "בִּקְדֵירָה".
[11] ק+קיי: "נָטְפוּ".
[12] ק+קיי: "הַכֶּלִי".
[13] תיקנתי לפי ק+קיי (קיי בסיומת "ם").
[14] ק+קיי: "לְכֵן".
[15] ק+קיי נוסף: "טַל".
[16] ק+קיי: "לָהֶן".
[17] קן כלפנינו. קס+קיי: "את".
[18] ק+קיי: "כָּל".
[19] ק+קיי: "וְהַסְּלָתוֹת".
[20] ניקדתי לפי הכתיב שבפרמה. ק+קיי: "הַחֲלִיקָה".
[21] איני יודע כיצד לנקד. ק+קיי: "הַטְּרָגוֹס" (קן: "וְהַטְּרָגוֹס").
[22] קיי+קן כלפנינו. קס הכתיב: "טהורה". וכן להלן.
[23] ק+קיי כלפנינו. סופר פרמה כתב אותיות "ות" מאותיות "ין".
[24] ק+קיי: "כָּל".
[25] ק+קיי כלפנינו. הסופר(?) תלה גרש מעל אות "ד".
[26] איני יודע כיצד לנקד. ק+קיי: "אַיְלָתִית".
[27] ק+קיי בכתיב חסר: "הַצֵּר".
[28] ק+קיי: "נֶאֱמָנִים".
[29] ק+קיי בכתיב חסר: "צֵר".
[30] קיי כלפנינו. ק ליתא: "והיין".
[31] הוספתי לפי ק+קיי.
[32] איני יודע כיצד לנקד. ק+קיי: "צוֹרְעִי".
[33] ק כלפנינו. קיי: "היוצאין".
[34] קס כלפנינו. קיי+קן: "וּמִן".
[35] ק+קיי: "וּבַחַיָּה".
[36] קיי כלפנינו. ק: "וּבָעוֹף".
[37] קיי כלפנינו. ק: "הַטְּהוֹרִים".
[38] ק כלפנינו. קיי בטעות: "הקן".
[39] ק+קיי: "הֶחָלָב".
[40] ק+קיי: "וְהַמּוֹחַל".
[41] קיי+קן כלפנינו. קס: "בשמן".
[42] ק+קיי: "מוֹחַל".
[43] ספק "בִּבְשָׂרוֹ/כִּבְשָׂרוֹ". ק+קיי: "כִּבְשָׂרוֹ".
[44] ק+קיי: "אֵלּוּ".
[45] קיי כלפנינו. ק אולי: "זרעו", ואז תוקן כלפנינו.
[46] ק+קיי ליתא: "אינו מכשיר". וצ"ע.
[47] ק+קיי כלפנינו. ייתכן שסופר פרמה כתב אות "א" ע"ג המחק.
[48] קיי+קן כלפנינו. קס ליתא: "על".
[49] ק: "גוֹדְדָהְ". קיי: "גוררה".
[50] השלמתי לפי ק+קיי.
[51] קיי כלפנינו. ק ליתא: "לא".
[52] ק הכתיב: "מטמין". קיי: "מיטמים".
[53] ק+קיי הכתיב: "וְהָרֶאִי".
[54] קיי כלפנינו. ק: "וְדַם".
[55] ק+קיי כלפנינו. ייתכן שסופר פרמה כתב אות "י" ע"ג המחק.
[56] ק: טְבֵירְיָיה". קיי: "טבריה".
[57] ק+קיי: "הַטְּמֵאִין".
[58] קיי כלפנינו. ק נוסף: "אוֹמֵר".
[59] קיי כלפנינו. ק: "קוֹל".
[60] ק+קיי: "מַה".
[61] קיי+קן כלפנינו. קס ליתא: "אם".

(ש)הָאִשָּׁה[1]* שֶׁלֹּא לְרָצוֹן, שֶׁדַּם מַגֵּפָתָהּ טָמֵא, יְטַמֵּא חֲלֵב הַבְּהֵמָה שֶׁלֹּא לְרָצוֹן, שֶׁדַּם {מגפ} מַגֵּפָתָהּ טָהוֹר?! אָמַרוּ לָהֶן: מַחְמִיר אֲנִי בְּחָלָב מִבַּדָּם[2]«, שֶׁהַחוֹלֵב לִרְפוּאָה, טָמֵא, וְהַמֵּקִיז[3]«# לִרְפוּאָה, טָהוֹר. אָמְרוּ לוֹ: סַלֵּי[4]« זֵתִים וַעֲנָבִים יוֹכִיחוּ, {ש?ה?}* שֶׁהַמַּשְׁקִין הַיּוֹצְאִין מֵהֶן לְרָצוֹן, טְמֵאִין, {וש} וְשֶׁלֹּא לְרָצוֹן, טְהוֹרִין. אָמַרוּ לָהֶן: לֹא, אִם אֲמַרְתֶּ<ם>[5]* בְּסַלֵּי זֵתִין וַעֲנָבִין, שֶׁתְּחִילָּתָן אוֹכֶל וְסוֹפָן מַשְׁקֶה, תֹּאמְרוּ בְחָלָב שֶׁתְּחִילָּתוֹ וְסוֹפוֹ מַשְׁקֶה?! עַד כָּן הָיְתָה תְשׁוּבָה. אָמַרוּ* רִ'* שִׁמְעוֹן: מִיכָּן וְאֵילָךְ[6]« הָיִינוּ מְשִׁיבִין לְפָנָיו: מֵי גְשָׁמִין יוֹכִיחוּ, {שתח} שֶׁתְּחִילָּתָן וְסוֹפָן מַשְׁקֶה וְאֵינָן מְטַמְּאִין[7]«• אֶלָּא לְרָצוֹן. אָמַרוּ[8]« לָנוּ: לֹא, אִם אֲמַרְתֶּם בְּמֵי גְשָׁמִים, שֶׁאֵין רוּבָּן לָאָדָם, אֶלָּא לָאֲרָצוֹת[9]« וְלָאִילָנוֹת, וְרוֹב הֶחָלָב, לָאָדָם. {פרק ה'} **הל' ט'**

חסלת מסכת משקין[10]«

מסכת זבין

הָרוֹאֶה רְאִיָּיה אַחַת שֶׁלַּזּוֹב, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: כְּשׁוֹמֶרֶת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: כְּבַעַל קֶרִי. {זב}[11]* רָאָה אַחַת, וּבַשֵּׁינִי הִפְסִיק, וּבַשְּׁלִישִׁי רָאָה שְׁתַּיִם אוֹ אַחַת מְרוּבָּה כִשְׁתַּיִם, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: זָב גָּמוּר. וּבֵית[12]^ הִלֵּל אוֹמְרִים: מְטַמֵּא מִשְׁכָּב {ומו} וּמוֹשָׁב, וְצָרִיךְ בִּיאַת מַיִם חַיִּים, וּפָטוּר מִן {הק} הַקָּרְבָּן. **ב'** אָמַרוּ* רִ'* אֶלְעָזָר בֶּן יְהוּדָה: מוֹדִים בֵּית שַׁמַּי בָּזֶה שֶׁאֵינוּ זָב גָּמוּר. עַל[13] מַה נֶחְלָקוּ? עַל הָרוֹאֶה שְׁתַּיִם אוֹ אַחַת מְרוּבָּה כִשְׁתַּיִם, בַּשֵּׁינִי[14]^ הִפְסִיק, בַּשְּׁלִישִׁי[15]^ רָאָה אַחַת: בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: זָב גָּמוּר. וּבֵית[16]^ הִלֵּל אוֹמְרִים: מְטַמֵּא מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב, וְצָרִיךְ בִּיאַת[17]* מַיִם חַיִּים, וּפָטוּר מִן הַקָּרְבָּן. **ג'** הָרוֹאֶה[18]* קֶרִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי {א} לִסְפִירַת זוֹבוֹ, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: סוֹתֵר[19]^• שְׁנֵי יָמִים שֶׁלְּפָנָיו. וּבֵית[20]^ הִלֵּל אוֹמְרִים: לֹא סָתַר אֶלָּא יוֹמוֹ. רִ' יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: הָרוֹאֶה בַּשֵּׁינִי, סָתַר$ אֶת[21]^ {של} שֶׁלְּפָנָיו. רִ' עֲקִיבָה אוֹמֵר: אֶחָד הָרוֹאֶה[22]* בַּשֵּׁינִי וְאֶחָד הָרוֹאֶה בַּשְּׁלִישִׁי, שֶׁבֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: סָתַר שְׁנֵי יָמִים שֶׁלְּפָנָיו. וּבֵית^ הִלֵּל אוֹמְרִים: לֹא סָתַר אֶלָּא יוֹמוֹ. וּמוֹדִין[23]« בְּרוֹאֶה בָּרְבִיעִי {א} שֶׁלֹּא סָתַר אֶלָּא יוֹמוֹ. בְּרוֹאֶה קֶרִי, אֲבָל אִם רָאָה זוֹב, אֲפִילּוּ בַּשְּׁבִיעִי[24]^•, סָתַר אֶת[25]^ שֶׁלְּפָנָיו. **ד'** רָאָה אַחַת הַיּוֹם וּשְׁתַּיִם לְמָחָר, [שְׁתַּיִם הַיּוֹם וְאַחַת לְמָ<חָר>][26]*, שָׁלֹשׁ לִשְׁלֹשָׁה יָמִים אוֹ לִשְׁלֹשָׁה לֵילוֹת, הֲרֵי זֶה זָב גָּמוּר. **ה'** רָאָה אַחַת וְהִפְסִיק כְּדֵי טְבִילָה וְסִיפּוּג, וְאַחַר כָּךְ רָאָה שְׁתַּיִם אוֹ אַחַת מְרוּבָּה כִשְׁתַּיִם, אוֹ שֶׁרָאָה {כ}שְׁתַּיִם[27]* אוֹ אַחַת מְרוּבָּה כִשְׁתַּיִם, וְהִפְסִיק כְּדֵי טְבִילָה וְסִיפּוּג, וְאַחַר כָּךְ רָאָה אַחַת, הֲרֵי זֶה זָב {א} גָּמוּר. **ו'** רָאָה אַחַת מְרוּבָּה כְשָׁלוֹשׁ, שֶׁהוּא[28]^• כְּמִגֶּד[29]«* יָוָון$* לְשִׁילוֹחַ, שֶׁהֵן כְּדֵי שְׁתֵּי טְבִילוֹת וְכִשְׁנֵי[30]«• סִיפּוּגִין[31]^•, הֲרֵי זֶה זָב[32]* גָּמוּר. **ז'** רָאָה אַחַת מְרוּבָּה כִשְׁתַּיִם, מְטַמֵּא מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב, וְצָרִיךְ בִּיאַת מַיִם חַיִּים, וּפָטוּר מִן הַקָּרְבָּן. אָמַרוּ* רִ'* יוֹסֵה: לֹא אָמְרוּ אַחַת מְרוּבָּה אֶלָּא [33]^• יֵשׁ בָּהּ כְּדֵי שָׁלֹשׁ. **ח'** רָאָה אַחַת הַיּוֹם וְאַחַת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, אַחַת[34]« בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת וְאַחַת לְמָחָר, אִם יָדוּעַ שֶׁמִּקְצָת הָרְאִיָּיה מֵהַיּוֹם וּמִקְצָתָהּ לְמָחָר, וַודַּיי[35]«• לַטּוּמְאָה וְלַקָּרְבָּן.[36] וְאִם[37] סָפֵק שֶׁמִּקְצָת הָרְאִיָּיה מֵהַיּוֹם וּמִקְצָתָהּ[38]« לְמָחָר, וַודַּיי«• לַטּוּמְאָה וְסָפֵק לַקָּרְבָּן. רָאָה שְׁנֵי$ יָמִים$ בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, סָפֵק לַטּוּמְאָה וְלַקָּרְבָּן. אַחַת$ בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, סָפֵק לַטּוּמְאָה.

{פרק א'} **הל' ח'** **פרק ב'**

הַכֹּל מִיטַּמְּאִין[39]«#• בַּזִּיבָה, אַף הַגֵּרִין, וְהָעֲבָדִין[40]^•, בֵּין מְשׁוּחְרָרִין וּבֵין[41]« שֶׁאֵינָן מְשׁוּחְרָרִין, חֵרֵשׁ, שׁוֹטֶה, וְקָטָן, סְרִיס[42]«• אָדָם«•, וּסְרִיס«• חַמָּה. וְטוּמְטוּם וְאַנְדְּרָגִינַס[43]#«, וּנְתִינִין[44]^• עֲלֵיהֶן חוּמְרֵי הָאִישׁ וְחוּמְרֵי הָאִשָּׁה, וּמִיטַּמְּאִין[45]«• בַּדָּם (וּבְל)[46]* כָּאִשָּׁה וּבַלּוֹבֶן כָּאִישׁ,

---

[1] אות "ש" הראשונה הושחרה. וכן ק+קיי: הָאִשָּׁה".
[2] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מדם".
[3] קיי הכתיב כלפנינו. (האם אות "מ" צריכה להיות מנוקדת בפתח לפי הכתיב?). ק כתוב מלא: "וְהַמֵּיקִיז".
[4] קיי+קנ כלפנינו. קס: ?"כלי"?.
[5] תיקנתי לפי ק+קיי.
[6] קיי כלפנינו. קס הכתיב: "וְהֵילָךְ".
[7] קיי+קנ כלפנינו. קס: "מיטמין".
[8] ק+קיי כלפנינו, אך בתחילה קס כנראה כתב: ?"אמרו להן"?, ותיקן כלפנינו.
[9] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ארצות".
[10] ק: "מכשירין". קיי: ללא הזכרת שם המסכת. וראו הערה בתחילת המסכת.
[11] סימנתי למחיקה לפי ק+קיי.
[12] קנ כלפנינו. קס+קיי: "בית".
[13] קס+קיי כלפנינו. קנ: "וְעַל".
[14] ק+קיי: "וּבַשֵּׁינִי".
[15] ק+קיי: "וּבַשְּׁלִישִׁי".
[16] ק+קיי: "בֵּית".
[17] ק+קיי כלפנינו. סופר פרמה תיקן אות "א" מאות "ת".
[18] ק+קיי כלפנינו. אות "א" מתוקנת בידי סופר פרמה.
[19] ק+קיי: "סָתַר".
[20] קנ כלפנינו. קס+קיי: "בית". וכן להלן.
[21] ק+קיי ליתא: "את".
[22] ק+קיי כלפנינו. בפרמה חסרה הרגל השמאלית של אות "א".
[23] קס: "מודה" קיי+קנ: "מוֹדִין".
[24] ק+קיי: "יוֹם שְׁבִיעִי".
[25] ק+קיי ליתא: "את".
[26] שמא נשמט מחמת הדומות "למחר-למחר". מגיה השלים בשוליים אך האותיות האחרונות של ההשמטה חסרות (האם נחתכו, או שרק מוסתרות בתצלום הרשמי של כתב היד?). ק+קיי ללא השמטה.
[27] תיקנתי לפי ק+קיי.
[28] ק+קיי: "שֶׁהִיא".
[29] בפרמה "כמגד יוון" ספק שהיא מילה אחת ספק שתי מילים, אך כנראה שתי מילים. ק+קיי: שתי מילים. ובשוליים לצד שורה זו מופיעות שתי נקודות, וספק בידי מי נוספו ומה הייתה כוונתו, אך שמא רצה להציע נוסח שונה למילים אלו.
[30] קיי+קנ כלפנינו. קס: "או כשני".
[31] קנ כלפנינו. קס+קיי הכתיב: "ספוגין".
[32] ק+קיי כלפנינו. אות "ז" תיקן סופר פרמה מאות "ג".
[33] ק+קיי נוסף: "אִם".
[34] קיי+קנ כלפנינו. קס נשמט "אחת בין השמשות".
[35] קיי+קנ כלפנינו. קס: "ודאוי". וכן בסמוך.
[36] ק כלפנינו. קיי: יש השמטה.
[37] ק כלפנינו. קיי: יש השמטה.
[38] קנ כלפנינו. קס: "מקצתה". קיי: יש השמטה.
[39] ניקדתי לפי הכתיב. קיי: "מטמים". ק: "טְמֵאִים".
[40] ק: "אַף הָעֲבָדִים". קיי: "אף עבדים".
[41] ק כלפנינו. קיי: "בין".
[42] קנ כלפנינו. קס: "סריסי אדם סריס חמה". קיי: "חרש שוטה וקטן וסריס חמה".
[43] קס כלפנינו. קיי+קנ: "ואנדרוגינס".
[44] קנ כלפנינו. קס+קיי: "נותנין".
[45] ק כלפנינו. קיי: "מטמאים".
[46] הסופר(?) סימן למחיקה. וכן ק+קיי ליתא.

וְטוּמְאָתָן בְּסָפֵק. **ב׳** בְּשֶׁבַע$ דְּרָכִין בּוֹדְקִין אֶת הַזָּב עַד שֶׁלֹּא נִזְקַק לַזִּיבָה: בְּמַאֲכָל, וּבְמִשְׁתֶּה^[1], בְּמַשָּׂא, וּבִקְפִיצָה^[2], {בחו} בְּחוֹלִי, בְּמַרְאֶה«[3] וּבְהִרְהוּר. הִרְהֵר עַד שֶׁלֹּא רָאָה אוֹ רָאָה עַד שֶׁלֹּא הִרְהֵר. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: אֲפִילּוּ רָאָה בְּהֵמָה, חַיָּה^[4] וָעוֹף מִתְעַסְּקִין זֶה עִם זֶה, אֲפִילּוּ רָאָה בִּגְדֵי צֶבַע אִשָּׁה^[5]. רְ׳ עֲקִיבָה אוֹמֵר: אָכַל מִכָּל^[6]• מַאֲכָל, בֵּין רַע בֵּין יָפֶה, שָׁתָה^[7]• כָּל מַשְׁקֶה.[8]* אָמְרוּ לוֹ: אֵין כָּן {זב} זָבִין מֵעַתָּה. אָמַר לָהֶן: אֵין אַחְרָיוּת זָבִין {על} עֲלֵיכֶם. מִשֶּׁנִּזְקַ[ק]&[9]* לַזִּיבָה, אֵין בּוֹדְקִין אוֹתוֹ. אוֹנְסוֹ וּסְפֵקוֹ וְשִׁכְבַת זַרְעוֹ טְמֵאִים, {שרג} שֶׁרַגְלַיִם לַדָּבָר. **ג׳** רָאָה רְאִיָּיה רִאשׁוֹנָה, בּוֹדְקִין אוֹתוֹ. בַּשְּׁנִיָּיה,$$$ בַּשְּׁלִישִׁית, לֹא^[10]• הָיוּ^• בּוֹדְקִין אוֹתוֹ. רְ׳ אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אַף«[11] בַּשְּׁלִישִׁית, ••[12]•• •^[13] מִפְּנֵי הַקָּרְבָּן. **ד׳** הָרוֹאֶה קֶרִי, אֵינוּ מְטַמֵּא#[14]• בַּזִּיבָה מֵעֵת לְעֵת. רְ׳ יוֹסֵי אוֹמֵר: יוֹמוֹ. גּוֹי שֶׁרָאָה קֶרִי וְנִתְגַּיֵּיר, מִיָּד הוּא מְטַמֵּא#• בַּזִּיבָה. {א} הָרוֹאָה#[15] דָם וְהַמַּקְשָׁה, מֵעֵת לְעֵת. וְהַמַּכֶּה אֶת עַבְדּוֹ {יומו} <יום>^[16]• אוֹ יוֹמַיִים, מֵעֵת לְעֵת. כֶּלֶב שֶׁאָכַל בְּשַׂר הַמֵּת, שְׁלֹשָׁה יָמִים מֵעֵת לְעֵת, וְהוּא«[17]• כִּבְרִיָּיתוֹ«#[18]•. **ה׳** הַזָּב מְטַמֵּא אֶת הַמִּשְׁכָּב בַּחֲמִשָּׁה$ דְרָכִין, לְטַמֵּא אָדָם וּלְטַמֵּא$ בְגָדִים: עוֹמֵד, יוֹשֵׁב, וְשׁוֹכֵב«[19], נִתְלָה וְנִשְׁעָן. וְהַמִּשְׁכָּב מְטַמֵּא אֶת«[20]• הָאָדָם {בש} בְּשֶׁבַע[21] דְּרָכִין לְטַמֵּא בְגָדִים: עוֹמֵד, יוֹשֵׁב, וְשׁוֹכֵב«[22], נִתְלָה, וְנִשְׁעָן, בְּמַגָּע$ וּבְמַשָּׂא.

פרק ג׳ **הל׳ ה׳** {**פרק ב׳**}

הַזָּב וְהַטָּהוֹר שֶׁיָּשְׁבוּ«[23] בִּסְפִינָה אוֹ בַסְדָּה#[24]• אוֹ שֶׁרָכְבוּ עַל גַּבֵּי בְהֵמָה, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בִּגְדֵיהֶן נוֹגְעִין, הֲרֵי אֵילּוּ טְמֵאִין מִדְרָס. יָשְׁבוּ עַל הַנֶּסֶר, אוֹ^[25] עַל הַסַּפְסָל, וְעַל« הַגָּשִׁישׁ שֶׁלְּמִטָּה וְעַל הָאַכְלוֹנָס, בִּזְמַן שֶׁהֵן {מחגיר} מַחְגִּירִין, עָלוּ בָאִילָן שֶׁכּוֹחוֹ רַע, [<בַּ>סוּכָּה#[26]* שֶׁכּוֹחָהּ רַע]*, וּבְאִילָן«[27]• יָפֶה, וּבְסוּלָּם«[28] מִצְרִי בִּזְמַן שֶׁאֵינוּ קָבוּעַ {במס} בְּמַסְמֵר, עַל הַכֶּבֶשׁ וְעַל הַקּוֹרָה וְעַל הַדֶּלֶת בִּזְמַן שֶׁאֵינָן עֲשׂוּיִין בַּטִּיט, טְמֵאִין. רְ׳ יְהוּדָה מְטַהֵר. **ב׳** מְגִיפִין אוֹ פוֹתְחִין. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: עַד שֶׁיְּהֵא זֶה מֵגִיף וְזֶה פוֹתֵחַ. מַעֲלִין זֶה אֶת זֶה מִן הַבּוֹר. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: עַד שֶׁיְּהֵא (ו)הַטָּהוֹר[29]* {מ} מַעֲלֶה אֶת הַטָּמֵא. מַפְשִׁילִין בַּחֲבָלִים. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: עַד שֶׁיְּהֵא זֶה מוֹשֵׁךְ הֵלֶךְ#[30] וְזֶה מוֹשֵׁךְ הֵלֶךְ#. וְאוֹרְגִין«[31], בֵּין (בָּעֲמוּדִין) [בָּעוֹמְדִין][32]* בֵּין בַּיּוֹשְׁבִין אוֹ טוֹחֲנִין. רְ׳ שִׁמְעוֹן מְטַהֵר בְּכוּלָּן, חוּץ מִן הַטּוֹחֲנִין {א} בָּרֵיחַיִין^[33] שֶׁלַּיָּד. **ג׳** פּוֹרְקִין מִן הַחֲמוֹר אוֹ טוֹעֲנִין: בִּזְמַן שֶׁמַּשּׂוֹאָן כָּבֵד, טְמֵאִין. בִּזְמַן שֶׁמַּשּׂוֹאָן קַל, טְהוֹרִין. וְכוּלָּן טְהוֹרִין לִפְנֵי«[34]• הַכְּנֶסֶת«[35]• וּטְמֵאִין לִתְרוּמָה«[36]•. **ד׳** הַזָּב וְהַטָּהוֹר שֶׁיָּשְׁבוּ בִּסְפִינָה גְּדוֹלָה, <אֵי זוֹ הִיא סְפִינָה גְּדוֹלָה>*[37]. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל {שא} שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לְהָמִיט בָּהּ«[38]• אָדָם«•. **ה׳** יָשְׁבוּ עַל הַנֶּסֶר, וְעַל«[39] הַסַּפְסָל, וְעַל« הַגָּשִׁישׁ שֶׁלְּמַטָּה וְעַל הָאַכְלוֹנָס בִּזְמַן שֶׁאֵינָן מַחְגִּירִין, עָלוּ«[40] בָאִילָן שֶׁכּוֹחוֹ יָפֶה, בְּסוּכָּה#[41] שֶׁכּוֹחָהּ יָפֶה, {וב} וּבְסוּלָּם^[42] צוּרְ[י]#[43]* אוֹ מִצְרִי בִּזְמַן שֶׁהוּא קָבוּעַ בְּמַסְמֵר, עַל«[44]• הַכֶּבֶשׁ, וְעַל«• הַקּוֹרָה וְעַל«• הַדֶּלֶת בִּזְמַן שֶׁהֵן עֲשׂוּיִן בַּטִּיט אֲפִילּוּ מִצַּד אֶחָד; טְהוֹרִין. **ו׳** הַטָּהוֹר מַכֶּה אֶת הַטָּמֵא, {ט} טָהוֹר. וְטָמֵא^[45] מַכֶּה אֶת הַטָּהוֹר, טָמֵא, שֶׁאִם הוּמְשַׁךְ#[46] הַטָּהוֹר, הֲרֵי הַטָּמֵא נוֹפֵל.

פרק ד׳ **הל׳ ו׳** {**פרק ג׳**}

רְ׳ יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: נִדָּה שֶׁיָּשְׁבָה עִם הַטְּהוֹרָה בְמִטָּה, כִּפַּח#[47] שֶׁבְּרֹאשָׁהּ טָמֵא מִדְרָס. יָשְׁבָה בִסְפִינָה, כֵּלִים שֶׁבְּרֹאשׁ הַנֵּס שֶׁבַּסְּפִינָה טְמֵאִין*[48] מִדְרָס. וְנוֹטֶלֶת^[49]• עֲרֵיבָה מְלֵיאָה בְגָדִים: בִּזְמַן שֶׁמַּשּׂוֹאָן כָּבֵד, טְמֵאִין. בִּזְמַן שֶׁמַּשּׂוֹאָן קַל, טְהוֹרִין. זָב שֶׁהֶקִּישׁ עַל כְּסוּסְטְרָא^[50], וְנָפַל כִּכָּר שֶׁלִּתְרוּמָה, טָהוֹר. **ב׳** הֵקִּישׁ עַל הַמָּרִישׁ, וְעַל הַמַּלְבֵּן, עַל^[51] הַצִּינּוֹר, וְעַל הַדַּף, אַף עַל פִּי

---

[1] ק+קיי: "בְּמִשְׁתֶּה".
[2] ק+קיי: "בִּקְפִיצָה".
[3] ק כלפנינו. קיי: "ובמראה".
[4] ק+קיי: "וְחַיָּה".
[5] ק+קיי: "הָאִשָּׁה".
[6] ק+קיי: "כָּל".
[7] ק+קיי: "וְשָׁתָה".
[8] ק+קיי כלפנינו. בפרמה תלוייה כאן אות לא ברורה, או סימן אחר?.
[9] ק+קיי כלפנינו. בפרמה אות "ק" האחרונה קטנה, וניכר שנוספה, אולי בידי הסופר. המוסיף גם ניקד את המילה להבהרת הנוסח המתוקן.
[10] ק+קיי: "אֵין בּוֹדְקִין".
[11] קיי כלפנינו. ק: ליתא "אַף". אך ק2 איתא (ק2 התחיל את כתיבתו במילים "אף בשלישית", וראו בהערה הבאה).
[12] המילה "בשלישית" היא המילה האחרונה של סופר קאופמן הראשי, ומכאן והלאה עד סוף כתב יד קאופמן כתוב בידי הסופר המשלים שאני מכנה אותו קס2 ונוקד בידי הנקדן המשלים שאני מכנה אותו קנ2, וביחד אני מכנה אותם ק2. הסופר והנקדן המשלימים הם אותם אלו שהשלימו דף אחד לעיל במסכת נידה. כמובן שהם פעלו בזמן מאוחר יותר מהסופר והנקדן הראשיים, אך לא ידוע מתי. אותנתיות הנוסח והניקוד שלהם פחותים מהסופר ומהנקדן המקוריים, והדבר גורם שפעמים רבות חסרה יד מסייעת לנוסח ייחודי של סופר פרמה. כמו כן, לפעמים יש לנקדן משלים זה "טעויות/המצאות" מוזרות ביותר. לפיכך, מכאן והלאה אתחשב יותר בניקוד שיש בפרמה, כאשר ישנו. כמו כן, לעיתים אנקד מסברא ואציין זאת בסימון סולמית ובהערה. כדאי גם לדעת שיש הלכות שנכפלו כאן שוב אך נמצאות גם במקומות אחרים במשנה, וניתן לבדוק שם את נוסח הסופר והנקדן המקוריים של כתב יד קאופמן, וכמו כן להשוות את נוסח פרמה עצמו שבמקומות אחרים לנוסחו כאן. אמנם, אני לא עשיתי השוואה שיטתית, ורק לעיתים הפניתי למקבילות.
[13] ק2+קיי נוסף: "בּוֹדְקִין אוֹתוֹ".
[14] ניקדתי לפי הכתיב. ק2+קיי הכתיב כלפנינו. אך קנ2 ניקד: "מְטַמֵּא". וצ"ע. וכן בסמוך.
[15] ניקדתי לפי העניין. קנ2 ניקד בטעות: "הָרוֹאֶה".
[16] תיקנתי לפי ק2+קיי, וכנוסח הפסוק. כנראה שהנוסח התחבר בתחילה כך: "יומו־יומיים", ולאחר מכן נוסף "או" אך מבלי ש"יומו" תוקן להיות "יום".
[17] ק2 כלפנינו. קיי: "הרי הוא".
[18] קס2+קיי כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. אך קנ2 ניקד: "כִּבְרִיָּיתוֹ". ושמא גם קנ2 ניקד בתחילה כפי שאני ניקדתי.
[19] קיי כלפנינו (אך גם לעיל יש "ו" בתחילת המילים). קס: "שׁוֹכֵב".
[20] קס2 ליתא: "את האדם... לטמא בגדים". והושלם שם בשוליים אולי בידי קנ2. קיי: יש השמטה גדולה מחמת הדומות "ונשען ונשען".
[21] קנ2(?) כלפנינו. קס2+קיי: יש השמטה.
[22] ק2: "שׁוֹכֵב". קיי: יש השמטה.
[23] קיי+קנ2 כלפנינו. קס2 נוסף: "בו".
[24] ניקדתי לפי הכתיב. ק2+קיי: "בְּאַסְדָּה" (קיי בטעות: "באסרה").
[25] ק2: "עַל הַנֶּסֶר, וְעַל הַסַּפְסֵל, וְעַל הַגָּשִׁישׁ". קיי: "על הנסר, על הספסל, על הגשיש".
[26] הסופר השמיט מחמת הדומות "רע-רע", ומגיה(?) השלים בשוליים. השלמתי אות "ב" לפי ק2+קיי, אך ייתכן שהמשלים כתב אות "ב" אלא שהיא מכוסה בכריכת הגיליון. ולעניין הניקוד: שמא יש לנקד: "בְּסוּכָּה".
[27] ק2 כלפנינו. קיי: "באילן".
[28] ק2 כלפנינו. קיי: "בסולם".
[29] הסופר(?) סימן אות "ו" למחיקה. כמו כן כנראה שאותיות "הור" כתב הסופר ע"ג המחק. ק2+קיי: "הַטָּהוֹר".
[30] כך הכתיב בשלושת כתבי היד. ואילו קנ2 שניקד אות "ה" בצירי – ייתכן שגרס "הֵילָךְ". וצ"ע. וכן להלן.
[31] ק2 כלפנינו. קיי: "אורגין".
[32] הסופר(?) תיקן באמצעות הניקוד וסימון אות "ו" למחיקה. וכן ק+קיי: "בָּעוֹמְדִין".
[33] ק2+קיי: בסיומת "ם".
[34] ק2: "לִבְנֵי". קיי: "לבית".
[35] קיי כלפנינו. ק2: "כְּנֶסֶת".
[36] קיי כלפנינו. ק2: "בִּתְרוּמָה".
[37] הוספתי לפי ק+קיי, מפני שכנראה נשמט מחמת הדומות "גדולה-גדולה". ולגבי המילה "זו": קס2 גרס: "זה".
[38] ק2 כלפנינו. קיי: "באדם".
[39] ק2 כלפנינו. קיי: "על". וכן להלן.
[40] קיי+קנ2 כלפנינו. קס2: "על".
[41] ושמא יש לנקד: "בְּסוֹכָה".
[42] ק2+קיי: בְּסוּלָּם".
[43] אות "י" נתלתה, וספק בידי מי. וכן ק+קיי: "צוּרִי". ושמא יש לנקד "צוֹרִי".
[44] קיי כלפנינו. ק2: "בַּכֶּבֶשׁ וּבַקּוֹרָה וּבַדֶּלֶת".
[45] ק2+קיי: "וְהַטָּמֵא".
[46] ניקדתי לפי הכתיב. קס2+קיי: "ימשד". קנ2 ניקד אות "ש" בחולם מפני שגרס: "יִמְשׁוֹךְ".
[47] ק+קיי הכתיב כלפנינו. וכך מנוקד בפרמה. אך קנ ניקד: ""כַּפַּח".
[48] ק2+קיי כלפנינו. סופר פרמה כתב בתחילה בקיצור: "טמאי" ולאחר מכן הוסיף "ין".
[49] ק2+קיי: "נוֹטֶלֶת".
[50] ק2+קיי: "כְּצוֹצְרָה".
[51] ק2+קיי: "וְעַל".

שֶׁהוּא עָשׂוּי בַּחֲבָלִין, עַל הַתַּנּוּר, וְעַל הַיָּם, <וְעַל>[1]* הָאֶסְטְרוֹבִיל[2]^, עַל[3]« חֲמוֹר שֶׁלָּרֵיחַיִים שֶׁלַּיָּד, וְעַל סְאָה שֶׁלָּרֵחַיִים שֶׁלַּזֵּיתִים, רְ׳ יוֹסֵי אוֹמֵ׳: אַף עַל קוֹרַת הַבַּלָּנִין, טָהוֹר. **ג׳** הֶקִּישׁ עַל הַדֶּלֶת, וְעַל[4]^ הַנֶּגֶר, וְעַל[5]« הַמַּנְעוּל, וְעַל« הַמָּשׁוֹט[6]#•, וְעַל הַקֶּלֶת, וְעַל אִילָן שֶׁכּוֹחוֹ רַע, וְעַל סוּכָּה[7]# שֶׁכּוֹחָהּ רַע, וְעַל[8]« אִילָן שֶׁכּוֹחוֹ[9]^ יָפֶה, וּבְסוּלָּם[10]^• מִצְרִי בִּזְמַן שֶׁאֵינוֹ קָבוּעַ בְּמַסְמֵר, עַל הַכֶּבֶשׁ, וְעַל הַקּוֹרָה וְעַל {הַ!דִ!}[11]* הַדֶּלֶת בִּזְמַן שֶׁאֵינָן עֲשׂוּיִן בַּטִּיט, טְמֵאִין. עַל הַשִּׁידָּה, וְעַל הַתֵּיבָה וְעַל הַמִּגְדָּל, טְמֵאִין. וּרְבִּי[12]^ שִׁמְעוֹן[13]^• וּרְבִּי נְחֶמְיָה^ מְטַהֲרִין בְּאֵילּוּ. **ד׳** זָב שֶׁהָיָה מוּטָּל עַל חֲמִשָּׁה סַפְסָלִין אוֹ עַל חֲמִשָּׁה[14]^• פּוּנְדָּאוֹת[15]^: לְאָרְכָּן, טְמֵאִין. וּלְרָחְבָּן[16]^, טְהוֹרִין. יָשֵׁן, סָפֵק[17]# נִתְהַפֵּךְ עֲלֵיהֶן, טְמֵאִין. הָיָה מוּטָּל עַל שִׁשָּׁה כִּסְאוֹת[18]^#, שְׁתֵּי יָדָיו עַל שְׁנַיִם, וּשְׁתֵּי[19]« רַגְלָיו עַל שְׁנַיִם, וְרֹאשׁוֹ[20]« עַל אֶחָד, וְגוּפוֹ[21]« עַל אֶחָד, אֵין טָמֵא אֶלָּא זֶה שֶׁתַּחַת גּוּפוֹ[22]«. עוֹמֵד עַל שְׁנֵי כִּסְאוֹת^#, רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵ׳: אִם רְחוֹקִין זֶה[23]«• מִזֶּה«•, טְהוֹרִין. **ה׳** עֶשֶׂר טַלִּיּוֹת[24]«# זוֹ עַל גַּבֵּי זוֹ: יוֹשֵׁב[25]^• עַל גַּבֵּי הָעֶלְיוֹנָה, כּוּלָּן טְמֵאוֹת. הַזָּב בְּכַף מֹאזְנַיִם וּמִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב מִכְּנֶגְדּוֹ[26]«, כָּרַע זָב[27]«, טְהוֹרִין. כָּרְעוּ הֵן, טְמֵאִין. רְ׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵ׳: בַּיְּחִידִי, טָמֵא. וּבִמְרוּבִּין, טָהוֹר, שֶׁאֵין אֶחָד נוֹשֵׂא אֶת רוּבּוֹ. [28]^• הַזָּב בְּכַף מֹאזְנַיִם וְהָאֳכָלִין[29]^ וְהַמַּשְׁקִין^ בְּכַף שְׁנִיָּיה, טְמֵאִין. וּבְמֵת, הַכֹּל טָהוֹר, חוּץ מִן הָאָדָם. זֶה[30]« חוֹמֶר בַּזָּב מִבַּמֵּת. וְחוֹמֶר[31]« בַּמֵּת[32]^• מִבַּזָּב^•: שֶׁהַזָּב עוֹשֶׂה מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב מִתַּחְתָּיו לְטַמֵּא אָדָם וּלְטַמֵּא בְגָדִים, וְעַל[33]« גַּבָּיו מַדָּף[34]# לְטַמֵּא[35]« אֳכָלִין וּמַשְׁקִין, מַה שֶׁאֵין הַמֵּת מְטַמֵּא. **ו׳**[36]^• חוֹמֶר בַּמֵּת[37]«•: שֶׁהַמֵּת מְטַמֵּא בְּאֹהֶל וּמְטַמֵּא טֻמְאַת[38]^ שִׁבְעָה, מַה שֶׁאֵין הַזָּב מְטַמֵּא. **ז׳**[39]^• הָיָה יוֹשֵׁב עַל גַּבֵּי הַמִּיטָּה וְאַרְבַּע טַלִּיּוֹת[40]#• תַּחַת [41]^• רַגְלֵי הַמִּיטָּה, טְמֵאוֹת, מִפְּנֵי שֶׁאֵינָהּ יְכוּלָה לַעֲמוֹד עַל שָׁלוֹשׁ. רְ׳ שִׁמְעוֹן מְטַהֵר. הָיָה רָכוּב עַל גַּבֵּי בְּהֵמָה וְאַרְבַּע טַלִּיּוֹת[42]«# תַּחַת [43]^• רַגְלֵי בְּהֵמָה, טְהוֹרוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהִיא [יְכוּלָה][44]* לַעֲמוֹד עַל שָׁלֹשׁ. הָיְתָה טַלִּית[45]^#• אַחַת תַּחַת שְׁתֵּי יָדַיִים, וְתַחַת[46]^ שְׁתֵּי רַגְלַיִם[47]#, תַּחַת יָד[48]« וְתַחַת^ הָרֶגֶל, טְמֵאָה. וּרְבִּי[49]^ יוֹסֵה אוֹמֵ׳: הַסּוּס <מְטַמֵּא>[50]* בְּרַגְלָיו וְהַחֲמוֹר[51]^ בְּיָדַיִם[52]^•, שֶׁמִּשְׁעֶנֶת הַסּוּס עַל רַגְלָיו וְהַחֲמוֹר* [וּמִשְׁעֶנֶת הַחֲמוֹר][53]* בְּיָדָיו[54]^•. יָשַׁב עַל קוֹרַת בֵּית הַבַּד, כֵּלִין שֶׁבָּעֵיקֶל[55]«#• טְמֵאִין. וְעַל[56]^ הַמַּכְבֵּשׁ שֶׁלַּכּוֹבֵשׁ[57]^#•, כֵּלִין שֶׁתַּחְתָּיו, טְהוֹרִין. רְ׳ נְחֶמְיָה מְטַמֵּא.

{פרק ד׳} הל׳ ז׳[58]^ פרק ה׳

הַנּוֹגֵעַ בַּזָּב אוֹ שֶׁהַזָּב נוֹגֵעַ בּוֹ, הַמֵּסִיט אֶת הַזָּב אוֹ שֶׁהַזָּב מֵסִיטוֹ, מְטַמֵּא אֳכָלִין וּמַשְׁקִין וּכְלֵי שֶׁטֶף בְּמַגָּע, אֲבָל לֹא בְמַשָּׂא. כְּלָל אָמְרוּ* רְ׳* יְהוֹשֻׁעַ: כָּל הַמְטַמֵּא בְגָדִים: בִּשְׁעַת מַגָּעוֹ, מְטַמֵּא אֳכָלִין וּמַשְׁקִין לִהְיוֹת תְּחִילָּה, וְהַיָּדַיִם לִהְיוֹת שְׁנִיּוֹת, וְאֵינוֹ מְטַמֵּא לֹא אָדָם וְלֹא כְלִי חֶרֶס; וּלְאַחַר[59]^ פְּרִישָׁתוֹ מִי־מְטַמָּיו[60]«*, מְטַמֵּא מַשְׁקִין לִהְיוֹת תְּחִילָּה, וְאֳכָלִין[61]«• וְהַיָּדַיִם לִהְיוֹת שְׁנִיּוֹת, וְאֵינוֹ מְטַמֵּא בְגָדִין. **ב׳** עוֹד[62]« כְּלָל [63]^ אָמְרוּ: כָּל (הנושא) [הַנִּישָּׂא][64]#* עַל גַּבֵּי הַזָּב, טָמֵא. וְכָל שֶׁהַזָּב נִישָּׂא עָלָיו, טָהוֹר, חוּץ מִן הָרָאוּי לְמִשְׁכָּב[65]« לְמוֹשָׁב[66]« וּלְאָדָם$. כֵּי־צַד: אֶצְבָּעוֹ שֶׁלַּזָּב תַּחַת הַנִּדְבָּךְ, הַטָּהוֹר מִלְמַעְלָן, מְטַמֵּא שְׁנַיִם וּפוֹסֵל אֶחָד. פֵּרַשׁ[67]«#, מְטַמֵּא אֶחָד וּפוֹסֵל אֶחָד. **ג׳** הַטָּמֵא מִלְמַעְלָן וְהַטָּהוֹר מִלְּמַטָּן, מְטַמֵּא שְׁנַיִם וּפוֹסֵל אֶחָד. [פֵּרַשׁ, מְטַמֵּא אֶחָד וּפוֹסֵל <אֶחָד>][68]*. הָאוֹכְלִים[69]^ וְהַמַּשְׁקִים, [וְהַמִּשְׁכָּב][70]*, וְהַמּוֹשָׁב וְהַמַּדָּף מִלְמַעְלָן, מְטַמְּאִין[71]^ (שנים) [אֶחָד] [72]* וּפוֹסְלִין אֶחָד. [פָּרְשׁוּ[73]*, מְטַמִּין אֶחָד וּפוֹ<סְלִין>[74]* אֶחָד. הַמִּשְׁכָּב[75]« וְהַמּוֹשָׁב« מִלְּמַטָּן, מְטַמִּין שְׁנַיִם וּפוֹסְלִין אֶחָד]. פֵּירְשׁוּ[76]^#*, מְטַמִּין שְׁנַיִם {וּפ} וּפוֹסְלִין אֶחָד. הָאֳכָלִין וְהַמַּשְׁקִין וְהַמַּדָּף מִלְּמַטָּן, טְהוֹרִין. **ד׳** מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ: כָּל הַנּוֹשֵׂא וְנִישָּׂא[77]« עַל גַּבֵּי הַמִּשְׁכָּב[78]«, טָהוֹר, חוּץ מִן הָאָדָם. וְכָל[79]^ הַנּוֹשֵׂא וְנִישָּׂא עַל גַּבֵּי נְבֵילָה[80]«, טָהוֹר, חוּץ מִן הַמֵּסִיט. {א} רְ׳ אֶלְעָזָר אוֹמֵ׳: אַף הַנּוֹשֵׂא. וְכָל^ {הַנִּישָּׂא} <הַנּוֹשֵׂא>[81]* וְהַנִּישָּׂא[82]^ עַל גַּבֵּי הַמֵּת, טָהוֹר, חוּץ מִן הַמַּאֲהִיל, וְאָדָם בִּזְמַן שֶׁהוּא מֵסִיט. **ה׳** מִקְצָת טָמֵא עַל הַטָּהוֹר וּמִקְצָת טָהוֹר עַל הַטָּמֵא, חִיבּוּרֵי טָמֵא

---

[1] הוספתי לפי ק2+קיי.
[2] ק2+קיי: ״הָאֶסְטְרוֹבִיל״.
[3] קיי כלפנינו. ק2: ״וְעַל״.
[4] ק2+קיי: ״ עַל״.
[5] ק2 כלפנינו. קיי: ״עַל״. וכן בסמוך.
[6] ייתכן שבפרמה יש נקודה שמאלית על אות ״ש״.
[7] ראו בהערות לעיל שאולי יש לנקד: ״סוֹכָה״.
[8] ק2 כלפנינו. קיי: ״עַל״.
[9] ק2+קיי ליתא: ״שכוחו״.
[10] ק+קיי: ״וְעַל סוּלָּם״. (קיי: ״על סולם״).
[11] ק2+קיי כלפנינו. בשומר השורה יש חצי אות מסופקת, ושמא זו אות ״ד״.
[12] ק2+קיי: ״רְבִּי״.
[13] ק2+קיי: ״נְחֶמְיָה וּרְבִּי שִׁמְעוֹן״.
[14] ק2+קיי: ״חָמֵשׁ״.
[15] ק2+קיי: ״פּוּנְדָּיוֹת״.
[16] ק2+קיי: ק: ״לְרוֹחְבָּן״. קיי: ״לרחבן״.
[17] ניקדתי כפי הנראה לי. קנ2 אולי ניקד: ״סָפֵק״.
[18] קיי כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. ק: ״כִּיסָּיוֹת״. וכן להלן.
[19] ק2 כלפנינו. קיי: ״ושתי״.
[20] ק2 כלפנינו. קיי: ״ראשו״.
[21] ק2 כלפנינו. קיי: ״גופו״.
[22] ק2 כלפנינו. קיי: ״הגוף״.
[23] קיי כלפנינו. ק2: ״מִזֶּה וּמִזֶּה״.
[24] קיי כלפנינו, וניקדתי לפי הנראה לי. ק2: ״טְלִיאוֹת״.
[25] ק2+קיי: ״יָשַׁב״.
[26] ק2 כלפנינו. קיי: ״כנגדו״.
[27] קיי כלפנינו. ק2: ״הַזָּב״.
[28] ק2+קיי: מתחילה כאן הלכה חדשה ״ו״.
[29] ק2+קיי: ״וָאֳכָלִים וּמַשְׁקִים״.
[30] קיי כלפנינו. ק2: ״וְהַחוֹמֶר״.
[31] קיי(+קנ2?) כלפנינו. קס2: ?״וחמור״?.
[32] קס: ״?שוב? בזב מבמת״. קנ2+קיי: ״?שֶׁזָּב? בַּזָּב מִבְּמֵּת״.
[33] קיי כלפנינו. ק2: ״עַל״.
[34] ניקדתי כפי הרגיל. קנ2 ניקד כאן: ״מִדַּף״.
[35] קיי כלפנינו. ק2: ״וּלְטַמֵּא״.
[36] ק2+קיי: ״ז״ (מפני שנוספה הלכה לעיל ״הזב״).
[37] קיי כלפנינו. ק2 נוסף: ״מִבַּזָּב״.
[38] ק2+קיי בכתיב מלא: ״טוּמְאַת״.
[39] ק2+קיי: ״ח״.
[40] ניקדתי לפי הנראה לי. אך קנ2 ניקד: ״טְלָיוֹת״.
[41] ק2+קיי נוסף: ״אַרְבַּע״.
[42] קיי כלפנינו, וניקדתי לפי הנראה לי. ק2: ״טְלִיאוֹת״.
[43] ק2+קיי נוסף: ״אַרְבַּע״.
[44] מגיה(?) הוסיף בשוליים. וכן ק+קיי איתא.
[45] ניקדתי לפי הרגיל. ק2+קיי: ״טְלִית״ (ניקוד קנ2).
[46] ק2+קיי: ״תַּחַת״. וכן בסמוך.
[47] ניקדתי כרגיל. קנ2 ניקד: ״רַגְלִים״.
[48] קיי כלפנינו. ק2: ״הַיָּד״.
[49] ק2+קיי: ״רְבִּי״.
[50] הוספתי לפי ק2+קיי.
[51] ק2+קיי: ״וַחֲמוֹר״.
[52] ק2+קיי: ״בְּיָדָיו״.
[53] מילת ״משענת״ נתלתה מעל המילה ״והחמור״, וספק אם בידי הסופר, אך לא נמחקה מילת ״והחמור״. ק: ״וּמִשְׁעֶנֶת חֲמוֹר״. קיי: ״וּמִשְׁעֶנֶת הַחֲמוֹר״.
[54] ק2+קיי: ״עַל יָדָיו״.
[55] ניקדתי לפי הכתיב. ק2: ״שֶׁבָּעוֹקֶל״. קיי: ״שבעקל״.
[56] ק2+קיי: ״עַל״.
[57] ק2+קיי: בסיומת ״ס״.
[58] ק2+קיי: ״ח״ (מפני שנוספה הלכה לעיל ״הזב״).
[59] ק2+קיי: ״לְאַחַר״.
[60] כנראה כתוב בשתי מילים, וניקדתי לפי הכתיב. ק2: ״מִי מְטַמִּין״. קיי: ״ממטמיו״.
[61] ק2: ״וְהָאֳכָלִין״. קיי ליתא: ״והאכלין״.
[62] קיי כלפנינו. ק2: ״עוֹד״.
[63] ק2+קיי נוסף: ״אַחֵר״.
[64] תוקן באמצעות הפיכת ״ו״ להיות ״י״ וניקוד אות ״נ״ בחיריק ואות ״ש״ בצירי. וספק אולי תוקן בידי הסופר. ק2+קיי: ״הַנִּישָּׂא״ (ניקוד קנ2).
[65] קיי כלפנינו. ק2: ״לְטַמֵּא מִשְׁכָּב״.
[66] ניקדתי לפי הנראה לי. קיי: ״ולמושב״. ק2: ״וּמוֹשַׁב״.
[67] קיי כלפנינו. ק2: נשמט מכאן עד סוף ההלכה.
[68] כנראה נשמט מחמת הדומות ״אחד-אחד״. הושלם בשוליים, אולי בידי אחד הסופרים. ק+קיי ללא השמטה.
[69] ק2+קיי הכתיב: ״הָאֹכְלִים״ (ניקוד קנ2).
[70] נתלה בין השורות, אולי ביד אחד הסופרים. וכן ק+קיי איתא.
[71] ק2+קיי הכתיב: ״מְטַמִּין״.
[72] אחד הסופרים(?) העביר קו על ״שנים״, ותלה מעליה ״אחד״. וכן ק2+קיי: ״אחד״.
[73] נשמט מחמת הדומות ״אחד-אחד״ והושלם בשוליים, כנראה בידי אחד הסופרים. ק2+קיי ללא השמטה.
[74] השלמתי לפי ק2+קיי, מפני שההשלמה חתוכה בשוליים.
[75] קיי כלפנינו. ק2: ״מִשְׁכַּב וּמוֹשַׁב״.
[76] ניקדתי לפי הכתיב. אך המשלים שהשלים את ההשמטה הנ״ל כתב בסופה ״פרשו״. וכן ק2+קיי: ״פָּרְשׁוּ״.
[77] קיי כלפנינו. ק2: ״וְהַנִּישָּׂא״.
[78] ק2 כלפנינו. קיי: ״משכב״.
[79] ק2+קיי: ״כָּל״. וכן בסמוך.
[80] קיי כלפנינו. ק2: ״הַנְּבֵילָה״.
[81] תיקנתי לפי ק2+קיי.
[82] ק2+קיי: ״וְנִישָּׂא״.

עַל הַטָּהוֹר וְחִיבּוּרֵי הַטָּהוֹר[1]^ עַל הַטָּמֵא, טָמֵא. [רְ' שִׁמְעוֹן אוֹמֵר:][2]* מִקְצָת טָמֵא עַל הַטָּהוֹר, (טהור) [טָמֵא, וּמִקְצָת טָהוֹר[3]« עַל הַטָּמֵא, טָהוֹר.][4]* **ו'** הַטָּמֵא עַל מִקְצָת הַמִּשְׁכָּב[5]« [6]«• וְהַטָּהוֹר עַל מִקְצָת מִשְׁכָּב, טָמֵא. מִקְצָת טָמֵא עַל הַמִּשְׁכָּב וּמִקְצָת טָהוֹר עַל הַמִּשְׁכָּב, טָהוֹר. נִמְצֵאת טוּמְאָה נִכְנֶסֶת לוֹ וְיוֹצָא[7]# מִמֶּנּוּ {במי} בְּמֵיעוּטוֹ[8]«•. וְכֵן[9]«• כִּכָּר שֶׁלִּתְרוּמָה שֶׁהִיא נְתוּנָה עַל גַּבֵּי[10]« הַמִּשְׁכָּב, וְהַנְּיָיר בֵּנְתַיִים[11]«#, בֵּין מִלְּמַעְלָה[12]^ בֵּין מִלְּמַטָּן, טָהוֹר. וְכֵן בְּאֶבֶן[#] מְנוּגַּעַת[13]«, טָהוֹר. וְרִבִּיו[14]^ שִׁמְעוֹן [15]« מְטַמֵּא בָזוֹ. **ז'** הַנּוֹגֵעַ בַּזָּב, וּבַזָּבָה, וּבַנִּדָּה, וּבַיּוֹלֶדֶת, וּבַמְּצוֹרָע, וּבַמִּשְׁכָּב, וּבַמּוֹשָׁב: מְטַמֵּא שְׁנַיִם וּפוֹסֵל אֶחָד. פֵּירַשׁ[16]^#, מְטַמֵּא אֶחָד וּפוֹסֵל אֶחָד, אֶחָד הַנּוֹגֵעַ וְאֶחָד הַמֵּסִיט אֶחָד הַנּוֹשֵׂא וְאֶחָד[17]^ הַנִּישָּׂא. **ח'** הַנּוֹגֵעַ בְּזוֹבוֹ שֶׁלַּזָּב, בְּרוּקוֹ[18]«, בְּשִׁכְבַת[19]« זַרְעוֹ, וּבְמֵימֵי רַגְלָיו, וּבְדַם הַנִּדָּה, מְטַמֵּא שְׁנַיִם וּפוֹסֵל אֶחָד. פֵּירַשׁ^#, מְטַמֵּא [אֶחָד][20]* וּפוֹסֵל אֶחָד, אֶחָד הַנּוֹגֵעַ וְאֶחָד הַמַּסִּיט. רְ' אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אַף {הנו} הַנּוֹשֵׂא. **ט'** הַנּוֹשֵׂא אֶת הַמֶּרְכָּב וְהַנִּישָּׂא עָלָיו וְהַמְּסִיטוֹ, מְטַמֵּא שְׁנַיִם וּפוֹסֵל אֶחָד. פֵּירַשׁ^#, מְטַמֵּא אֶחָד וּפוֹסֵל אֶחָד ~~(אחד)~~[21]*. {הנו} הַנּוֹשֵׂא אֶת הַנְּבֵילָה, וּמֵי[22]^• חַטָּאת שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן כְּדֵי הַזָּיָיה, מְטַמֵּא שְׁנַיִם וּפוֹסֵל אֶחָד. פֵּירַשׁ^#, מְטַמֵּא אֶחָד וּפוֹסֵל אֶחָד. הָאוֹכֵל מִנְּבֶלַת עוֹף הַטָּהוֹר וְהִיא בְּבֵית הַבְּלִיעָה, מְטַמֵּא שְׁנַיִם וּפוֹסֵל אֶחָד. {פירש מטמא אחד ופוסל אחד}[23]* הִכְנִיס רֹאשׁוֹ לַאֲוִיר הַתַּנּוּר$ טָהוֹר[24]«•, וְטִיהֵר[25]^#• הַתַּנּוּר. הֱקִיאָהּ[26]* אוֹ בְלָעָהּ, מְטַמֵּא אֶחָד וּפוֹסֵל אֶחָד. וּכְשֶׁהוּא[27]^#• לְתוֹךְ פִּיו, <עַד>[28]* שֶׁלֹּא יִבְלָעֶנָּה, טָהוֹר. **י'** הַנּוֹגֵעַ בְּשֶׁרֶץ וּבְשִׁכְבַת זֶרַע, וּבִטְמֵא מֵת, וּבִמְצוֹרָע <בִּ>ימֵי[29]* סְפָרוֹ, וּבְמֵי חַטָּאת שֶׁאֵין בָּהֶן כְּדֵי הַזָּיָיה, וּבַנְּבֵילָה, וּבַמֶּרְכָּב, מְטַמֵּא אֶחָד וּפוֹסֵל אֶחָד. זֶה הַכְּלָל: כָּל הַנּוֹגֵעַ בְּאֶחָד {ב}<מִ>כָּל[30]* אֲבוֹת הַטֻּמְאוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה, מְטַמֵּא אֶחָד[31]* [וּפוֹסֵל אֶחָד, חוּץ מִן הָאָדָם. פֵּרַשׁ#, מְטַמֵּא אֶחָד] וּפוֹסֵל אֶחָד. {י} **י"א'** בַּעַל קֶרִי, כִּמְגַּע[32]« שֶׁרֶץ. וּבוֹעֵל נִדָּה, כִּטְמֵא[33]« מֵת, אֶלָּא שֶׁחָמוּר מִמֶּנּוּ בּוֹעֵל[34]^• נִדָּה, שֶׁהִיא[35]^• מְטַמֵּא בְּמִשְׁכָּב[36]^ וּבְמוֹשָׁב^ בְּטוּמְאָה[37]« קַלָּה לְטַמֵּא אֳכָלִין וּמַשְׁקִין. **י"ב'** אֵילּוּ פּוֹסְלִין אֶת הַתְּרוּמָה: הָאוֹכֵל אוֹכֶל רִאשׁוֹן, וְהָאוֹכֵל אוֹכֶל שֵׁינִי, וְהַשּׁוֹתֶה {מש} מַשְׁקִין טְמֵאִין, וְהַבָּא רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ בְּמַיִם שְׁאוּבִין, וְטָהוֹר שֶׁנָּפְלוּ עַל רֹאשׁוֹ וְעַל רוּבּוֹ שְׁלֹשֶׁת לוּגִין מַיִם שְׁאוּבִין, וְהַסֵּפֶר, {וה} וְהַיָּדַיִים, וּטְבוּל יוֹם, וְהָאוֹכָלִין [וְהַמַּשְׁקִין][38]* וְהַכֵּלִים {שני} שֶׁנִּיטַּמּוּ[39]« בְּמַשְׁקִין.

חסלת מסכת זבין

מסכת טבול יום

הַמְּכַנֵּס חַלּוֹת עַל מְנָת לְהַפְרִישׁ, וְנָשְׁכוּ, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: חִיבּוּר בִּטְבוּל יוֹם. וּבֵית[40]^ הֶלֵּל אוֹמְרִים: אֵינָן חִיבּוּר. נִקְרָצוֹת[41]^• נוֹשְׁכוֹת זוֹ בָזוֹ, וְכִכָּרִים נוֹשְׁכִים זֶה בָזֶה, הָאוֹפֶה[42]« חֲמִיטָה עַל גַּבֵּי {חמי} חֲמִיטָה עַד שֶׁלֹּא קָרְמוּ בַתַּנּוּר, וְקוֹלִית שֶׁלַּמַּיִם[43]# הַמְחוּלְחֶלֶת, וּרְתוּחַת[44]#• גְּרִיסִין שֶׁלְּפוּל רִאשׁוֹנָה, וּרְתוּחַת# יַיִן חָדָשׁ, רְ' יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף שֶׁלְּאוֹרֶז, בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים: חִיבּוּר בִּטְבוּל יוֹם. וּבֵית[45]^ הֶלֵּל אוֹמְרִים: אֵינוּ חִיבּוּר. וּמוֹדִים[46]^ בִּשְׁאָר כָּל הַטֻּמְאוֹת, בֵּין קַלּוֹת בֵּין חֲמוּרוֹת. **ב'** הַמְּכַנֵּס [חַלּוֹת][47]* עַל מְנָת שֶׁלֹּא לְהַפְרִישׁ, וְהָאוֹפֶה[48]« חֲמִיטָה עַל גַּבֵּי {א} חֲמִיטָה מִשֶּׁקָּרְמוּ בַתַּנּוּר, וְקוֹלִית שֶׁלַּמַּיִם# שֶׁאֵינָהּ מְחוּלְחֶלֶת, וּרְתוּחַת# גְּרִיסִין שֶׁלְּפוּל {א} שְׁנִיָּיה, וּרְתוּחַת# יַיִן [יָשָׁן][49]*, וְשֶׁלְּשֶׁמֶן לְעוֹלָם, {ושלעד} וְשֶׁלַּעֲדָשִׁין, רְ' יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף שֶׁלַּטּוֹפֵחַ[50]«#•, טְמֵאִין בִּטְבוּל יוֹם, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּכָל הַטֻּמְאוֹת. **ג'** מַסְמֵר שֶׁאַחַר הַכִּכָּר, וְגַרְגֵּר מֶלַח קָטָן[51]#, וְהַחַרְחוּר פָּחוּת מִבָּאֶצְבַּע[52]^•, רְ' יוֹסֵה אוֹמֵר: כָּל שֶׁהוּא נֶאֱכָל עִמּוֹ, טְמֵאִין בִּטְבוּל יוֹם, וְאֵין צוֹרֶךְ לוֹמַר בְּכָל הַטֻּמְאוֹת. **ד'** צְרוֹר[53]«• שֶׁבַּכִּכָּר,

---

[1] ק+2קיי: "טָהוֹר".
[2] נוסף בשוליים, אולי ביד אחד הסופרים. וכן ק+2קיי איתא.
[3] ק2 כלפנינו. קיי: "הַטָּהוֹר".
[4] הסופר כתב בתחילה "מקצת טמא על הטהור טהור" וסיים את ההלכה תוך שהוא משאיר ריווח כרגיל בסיום הלכה. לאחר מכן הוא עצמו(?) או אחד הסופרים מחק אותיות "הור" וכתב במקומן "מא", וכן השלים בריוח שנשאר בשורה את מלת "ומקצת", והצמיד אליה בשוליים את המשך ההשלמה. סיבת ההשמטה לא ברורה לי אך אולי היא מחמת קצת דומות. וצ"ע. ק+2קיי ללא השמטה.
[5] ק+2קיי: "מִשְׁכָּב".
[6] קיי כלפנינו. ק2 נוסף: "טָמֵא".
[7] ק+2קיי כלפנינו, וניקדתי לפי העניין. קנ2 ניקד: "וְיוֹצֵא".
[8] קיי+קנ2 כלפנינו. קס2 ליתא: "במיעוטו".
[9] קיי כלפנינו. ק2 ליתא: "וכן".
[10] קיי כלפנינו. ק2 ליתא: "גבי".
[11] קיי כלפנינו, וניקדתי כפ הנראה לי. ק2: "בֵּינְתַּיִים".
[12] ק+2קיי: "מִלְּמַעְלָן".
[13] קיי כלפנינו. ק2: "בָּאֶבֶן הַמְנוּגַּעַת".
[14] ק+2קיי: "רִבִּי".
[15] קיי כלפנינו. ק2 נוסף: "אוֹמֵי".
[16] ניקדתי לפי הכתיב. ק+2קיי: "פָּרַשׁ". וכן להלן.
[17] ק+2קיי: "אֶחָד".
[18] קיי כלפנינו. ק2: "וּבְרוּקוֹ".
[19] קיי כלפנינו. ק2: "וּבְשִׁכְבַת".
[20] נתלה בין השורות, ספק אם בידי הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[21] נמחק בהעברת קו, אולי בידי הסופר. וכן ק+קיי ליתא.
[22] ק+2קיי: "וְאֶת מֵי".
[23] סימנתי למחיקה לפי ק+2קיי. (שהרי כבר נאמר להלן: "הקיאה או בלעה" וזו המקבילה המתאימה ל"פירש").
[24] קנ2+קיי כלפנינו. קס2 ליתא "טהור".
[25] ניקדתי לפי הכתיב. ק+2קיי: "וְטָהוֹר".
[26] סופר פרמה כתב אות "א" ללא רגל שמאלית.
[27] ק2: "כְּשֶׁהִיא". קיי: "וכשהיא".
[28] השלמתי לפי ק+2קיי.
[29] השלמתי לפי ק+2קיי.
[30] תיקנתי לפי ק+2קיי. ושמא זה כפל גרסה: "כל הנוגע בכל.../ כל הנוגע באחד מכל...".
[31] הסופר השמיט מחמת הדומות "אחד-אחד", ולכן דילג על שורה אחת והמשיך בראש העמודה הבאה. לאחר מכן השורה החסרה הושלמה בכתב קטן יותר, כנראה בידי אחד הסופרים. ק+2קיי ללא השמטה.
[32] קיי כלפנינו. ק2: "בְּמַגַּע".
[33] ק2: "בִּטְמֵא". קיי: יש השמטה.
[34] ק+2קיי: "וּבוֹעֵל".
[35] ק+2קיי: "שֶׁהוּא".
[36] ק+2קיי: "מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב".
[37] ק2 כלפנינו. קיי: "טומאה".
[38] נתלה בין השורות, וספק בידי מי. ק2 ליתא. קיי איתא.
[39] קיי הכתיב כלפנינו. ק2 הכתיב: "שֶׁנִּטַּמְּאוּ".
[40] ק+2קיי: "בֵּית".
[41] ק+2קיי: "מִקְרָצוֹת".
[42] קיי כלפנינו. ק2: "וְהָאוֹפֶה".
[43] קנ2 ניקד בטעות: "שְׁלָמִים".
[44] קס2+קיי כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. קנ2 ניקד אות "ח" בחולם וכנראה גרס: "וּרְתוּחוֹת". וכן בכולם להלן.
[45] ק+2קיי: "בֵּית".
[46] ק+2קיי: "מוֹדִין".
[47] אחד הסופרים(?) תלה בין השורות. וכן ק+2קיי איתא.
[48] ק2 כלפנינו. קיי: "האופה".
[49] אחד הסופרים(?) תלה בין השורות. וכן ק+2קיי איתא.
[50] קיי הכתיב כלפנינו, ושמא יש לנקד: "שֶׁלַּטּוֹפֵחַ". ק2: "שֶׁלַּטּוֹפֵיחַ".
[51] קס2+קיי כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. קנ2 ניקד אות "ט" בחולם וכנראה גרס: "קָטוֹן".
[52] ק+2קיי: "מִכָּאֶצְבַּע".
[53] ק2 כלפנינו. קיי: "הצרצור".

[1] וְגַרְגֵּר מֶלַח גָּדוֹל«[2], וְהַתּוּרְמוּס, וְהַחַרְחוּר יָתֵר מִבָּאֶצְבַּע^[3]•, ר' יוֹסֵה אוֹמֵרו: כָּל שֶׁאֵינוּ נֶאֱכָל עִמּוֹ, טְהוֹרִין בְּאַב הַטּוּמְאָה, וְאֵין צוֹרֶךְ לוֹמַר {?}*[4] בִּטְבוּל יוֹם. **ה'** הַשְּׂעוֹרָה וְהַכּוּסֶּמֶת#[5] בִּזְמַן שֶׁאֵינָן קְלוּפִין, הַתִּיָּה^[6] וְהַחַלְתִּית וְהָאֵלוּם«[7], רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵרו: אַף אֲפוּנִין#[8] שְׁחוֹרִין, [טְהוֹרִין]*[9] בְּאַב הַטּוּמְאָה, וְאֵין צוֹרֶךְ«[10] לוֹמַר בִּטְבוּל#[11] יוֹם, [דִּבְרֵי ר' מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: טְהוֹרִין בִּטְבוּל# יוֹם]*[12], וּטְמֵאִין בְּכָל הַטֻּמְאוֹת. **ו'** הַשְּׂעוֹרָה וְהַכּוּסֶּמֶת בִּזְמַן שֶׁהֵן קְלוּפִין, וְהַחִיטָּה בֵּין קְלוּפָה וּבֵין^[13] שֶׁאֵינָהּ קְלוּפָה, וְהַקֶּצַח, וְהַשּׁוּמְשׁוּם#^[14]•, וְהַפִּלְפֵּל, ר' יְהוּדָה אוֹמֵרו: אַף אֲפוּנִים לְבָנִים, טְמֵאִין בִּטְבוּל# יוֹם, וְאֵין צוֹרֶךְ לוֹמַר בְּכָל הַטֻּמְאוֹת.

הל' י' פרק'* {א} <ב>'*[15]

מַשְׁקֵה טְבוּל יוֹם, בְּמַשְׁקִין^[16]• שֶׁהוּא נוֹגֵעַ בָּהֶן. אֵילוּ וָאֵילוּ, אֵינָן מְטַמִּין«[17]. וּשְׁאָר כָּל הַטְּמֵאִין, בֵּין קַלִּין וּבֵין^[18] חֲמוּרִין, הַמַּשְׁקִין הַיּוֹצְאִין מֵהֶן, כְּמַשְׁקִין שֶׁהוּא נוֹגֵעַ בָּהֶן: אֵילוּ וָאֵילוּ תְּחִילָּת^[19]•, חוּץ מִן הַמַּשְׁקֶה שֶׁהוּא אַב לַטּוּמְאָה^[20]•. **ב'** קְדֵירָה שֶׁהִיא מְלֵיאָה מַשְׁקִין וְנָגַע בָּהּ טְבוּל יוֹם, אִם הָיָה מַשְׁקֵה תְרוּמָה, הַמַּשְׁקִין פְּסוּלִין וְהַקְּדֵירָה טְהוֹרָה. וְאִם^[21] הָיָה מַשְׁקֵה חוּלִּין, הַכֹּל טָהוֹר. וְאִם הָיוּ יָדַיִם מְסוֹאֲבוֹת«[22], הַכֹּל טָמֵא. זֶה חוֹמֶר בְּיָדַיִם מִטְּבוּל^[23] יוֹם. וְחוֹמֶר בִּטְבוּל יוֹם [מִבְּיָדַיִם]*[24]: שֶׁסְּפֵק טְבוּל יוֹם פּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה, וְהַיָּדַיִם סְפֵיקָן טָהוֹר. **ג'** הַמִּקְפֶּה^[25] שֶׁלִּתְרוּמָה וְהַשּׁוּם וְהַשֶּׁמֶן שֶׁלַּחוּלִּין, וְנָגַע«[26] טְבוּל יוֹם בְּמִקְצָתָן, פָּסַל אֶת כּוּלָּן. הַמִּקְפֶּה^ שֶׁלַּחוּלִּין {והש} וְהַשּׁוּם וְהַשֶּׁמֶן שֶׁלִּתְרוּמָה, וְנָגַע« טְבוּל יוֹם בְּמִקְצָתָן, לֹא פָסַל אֶלָּא מְקוֹם מַגָּעוֹ. וְאִם^[27] הָיָה הַשּׁוּם מְרוּבֶּה, הוֹלְכִין אַחַר מְרוּבֶּה^[28]. אָמַרו ר' יְהוּדָוה: אֵימָתַי#^[29], בִּזְמַן שֶׁהוּא^[30]• גוּשׁ בִּקְעָרָה. אֲבָל אִם הָיָה מְפוּזָּר בִּמְדֵיכָה#«[31]•, טָהוֹר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא«[32] {?}*[33] רוֹצֶה בְּפִיזּוּרוֹ. וּשְׁאָר כָּל הַנִּידוֹכִין שֶׁדָּכָן בְּמַשְׁקִין. אוֹ«[34]• אֶת«• שֶׁדַּרְכָּן לָדוּךְ*[35] בְּמַשְׁקִין וְדָכָן שֶׁלֹּא בְמַשְׁקִין {והון} <וְהֵן>*[36] גוּשׁ בִּקְעָרָה, הֲרֵי אֵילוּ כְּעִיגּוּל שֶׁלִּדְבֵילָה. **ד'** הַמִּקְפֶּה«[37] וְהַחֲמִיטָה« שֶׁלַּחוּלִּין וְשֶׁמֶן שֶׁלִּתְרוּמָה צָף עַל גַּבֵּיהֶן, נָגַע«[38] טְבוּל יוֹם בַּשֶּׁמֶן, לֹא פָסַל אֶלָּא שֶׁמֶן. וְאִם חִיבֵּץ, כָּל מָקוֹם שֶׁהִילֵּךְ הַשֶּׁמֶן, פָּסַל. **ה'** בְּשַׂר קוֹדֶשׁ^[39] שֶׁקָּרַם«[40] עָלָיו«[41] הַקּוּפָה, וְנָגַע«[42] טְבוּל יוֹם בַּקּוּפָה, חֲתִיכוֹת מוּתָּרוֹת. נָגַע {בחתי} בַּחֲתִיכוֹת^[43]•, חֲתִיכָּה וְכָל הָעוֹלִין עִמָּהּ, חִיבּוּר. ר' יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי א<וֹ>מֵורו*[44]: שְׁנֵיהֶם חִיבּוּר זֶה לָזֶה. וְכֵן בְּקִיטְנִיּוֹת שֶׁקָּרְמוּ עַל גַּבֵּי פְרוּסוֹת. **ו'** מַעֲשֶׂה קְדֵירָה וְהַקִּטְנִיּוֹת«[45], בִּזְמַן שֶׁהֵן (פירורין) [פְּרוּדִין]*[46]#, אֵינָן חִיבּוּר. וּבִזְמַן^[47] שֶׁהֵן גוּשׁ, חִיבּוּר. וְאִם הָיוּ גוּשִׁין הַרְבֵּה, הֲרֵי אֵילוּ יִימָּנוּ. שֶׁמֶן שֶׁצָּף^[48] עַל גַּבֵּי הַיַּיִן וְנָגַע טְבוּל יוֹם בַּשֶּׁמֶן, לֹא פָסַל אֶלָּא שֶׁמֶן«[49]. ר' יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵרו: שְׁנֵיהֶן חִיבּוּר זֶה לָזֶה. **ז'** חָבִית שֶׁשָּׁקְעָה לְתוֹךְ הַבּוֹר^[50] שֶׁלַּיַּיִן וְנָגַע [בָּהּ]*[51] טְבוּל יוֹם, מִן הַשָּׂפָה וְלִפְנִים, חִיבּוּר. מִן הַשָּׂפָה וְלַחוּץ, אֵינָהּ«[52]• חִיבּוּר. ר' יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵרו: אֲפִילּוּ עַל גַּבָּהּ רוּם קוֹמָה וְנָגַע& כְּנֶגֶד פִּיהָ, חִיבּוּר. **ח'** חָבִית שֶׁנִּיקָּבָה בֵּין {א} מִשּׁוּלֶיהָ בֵּין מִצְּדֶּ[י]הָ*[53] וְנָגַע בָּהּ טְבוּל#[54] יוֹם, {טמ} טְמֵאָה. ר' יְהוּדָה אוֹמֵרו: מִפִּיהָ וּמִשּׁוּלֶיהָ, טְמֵאָה. וּמִן^[55] הַצְּדָדִין, מִיכָּן וּמִיכָּן, טְהוֹרָה. הַמְעָרֶה מִכְּלִי לִכְלִי וְנָגַע טְבוּל יוֹם בַּקִּילּוּחַ, אִם יֵשׁ בּוֹ, יַעֲלֶה& בְּאֶחָד וּמֵאָה. **ט'** {שבח} בַּעְבּוּעַ שֶׁבֶּחָבִית שֶׁנִּיקַּב בֵּין«[56]• מִבִּפְנִים«• בֵּין«[57]• מִבַּחוּץ«•, זֶה כְנֶגֶד זֶה, טָמֵא בְּאַב הַטּוּמְאָה וְטָמֵא בְאֹהֶל$ הַמֵּת. הַפְּנִימִי מִלְּמַטָּן {וְהַפְּנִימִי} <וְהַחִיצוֹן>*[58] {מלמ} מִלְּמַעְלָן, טָמֵא בְּאַב הַטּוּמְאָה וְטָמֵא בְאֹהֶל הַמֵּת. הַפְּנִימִי מִלְמַעְלָן וְהַחִיצוֹן מִלְּמַטָּן, טָהוֹר בְּאַב הַטּוּמְאָה וְטָמֵא בְּאֹהֶל הַמֵּת.

פרק (ג)[ב]*[59]' הל' ט' פרק (ד)[ג]'*

כָּל יְדוֹת הָאֳכָלִין#[60] {שֶׁאֵינָן} <שֶׁהֵן>*[61] חִיבּוּר בְּאַב הַטּוּמְאָה*[62], חִיבּוּר בִּטְבוּל יוֹם. אוֹכֶל שֶׁנִּפְרָ?ס?*[63] (ומערה) [וּמְעוּרֶה]*[64]# {מ} מִקְצָת«[65]•, ר' מֵאִיר אוֹמֵרו: אִם*[66] אוֹחֵז בַּגָּדוֹל וְהַקָּטָן#[67]

---

[1] העמודה הימנית בלבד בכתב של הסופר שעושה את כל הרגליים עבות במרכז הרגל.
[2] קיי כלפנינו. ק2: "הַגָּדוֹל".
[3] ק2+קיי: "מִכָּאֶצְבַּע".
[4] ק2+קיי כלפנינו. בפרמה יש סימן לא ברור כשומר שורה.
[5] ניקדתי כרגיל. קנ2 ניקד אות "כ" בחולם.
[6] ק2+קיי בכתיב מלא: "הַתְּיָיה".
[7] קיי כלפנינו. ק2 אולי בסיומת "ס".
[8] ניקדתי כרגיל. קנ2 ניקד אות "י" בחיריק.
[9] אחד הסופרים(?) תלה בין השורות. וכן ק2+קיי איתא.
[10] קיי כלפנינו. ק2: "צָרִיךְ".
[11] ניקדתי כרגיל. קנ2 ניקד אות "ב" השנייה דגושה. ולהלן פעמים שהדגישהּ ופעמים שהרפהּ.
[12] נשמט מחמת הדומות "יום-יום" והושלם בין השורות ובשוליים בידי אחד הסופרים. ק2+קיי ללא השמטה.
[13] ק2+קיי: "בֵּין".
[14] ניקדתי כפי הנראה לי בכתיב. ק2+קיי: "וְהַשֻּׁמְשֶׁם" (ניקוד קנ). וכן להלן.
[15] כאן ובפרק הבא טעויות במספר הפרק. ושמא הכוונה המקורית הייתה: <פרק א' הל' י' פרק ב'>. כמו כן לא ברור לי משמעות סימן הגרש בסוף המילה "פרק'".
[16] ק2+קיי: "כְּמַשְׁקִין".
[17] ק2 כלפנינו. קיי: "מטמאי'".
[18] ק2+קיי: "בֵּין".
[19] ק2+קיי: "תְּחִילָּה".
[20] ק2+קיי: "הַטּוּמְאָה".
[21] ק2+קיי: "אִם".
[22] ק2 כלפנינו. קיי: "מוסאבות".
[23] ק2+קיי: "מִבִּטְבוּל".
[24] נתלה בין השורות, אולי בידי אחד הסופרים. קיי איתא, ק2 ליתא.
[25] ק2+קיי: "מִקְפֶּה" (ניקוד קנ2). וכן להלן, אך להלן ק2 כתוב בכתיב מלא: "מִיקְפֶּה".
[26] ק2 כלפנינו. קיי: "שנגע". וכן בסמוך.
[27] ק2+קיי: "אִם".
[28] ק2+קיי: "הַמְּרוּבֶּה".
[29] ניקדתי לפי הכתיב. ק2+קיי: "אֵמָתַיי" (ניקוד קנ2).
[30] ק2+קיי: "שֶׁהֵן".
[31] קיי כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. ק2: "בִּמְדוּכָה".
[32] קיי+קנ2 כלפנינו. קס2 ליתא: "שהוא".
[33] סימן לא ברור בשומר השורה.
[34] קיי: "אוֹ שֶׁדְּרָכָן". ק2: את שדרכן". וכנראה זהו כפל גרסה בפרמה: "או/את".
[35] ק2+קיי כלפנינו. הסופר(?) תיקן אות "ד" מאות "ר".
[36] תיקנתי לפי ק2+קיי.
[37] קיי כלפנינו. ק2: "מִקְפֶּה וַחֲמִיטָה".
[38] קיי כלפנינו. ק2: "וְנָגַע".
[39] ק2+קיי: "הַקּוֹדֶשׁ".
[40] קיי כלפנינו. ק2 בטעות: "שֶׁקָּדַם".
[41] קיי כלפנינו. ק2: "עֲלֵיהֶם".
[42] ק2 כלפנינו. קיי: "נגע".
[43] ק2+קיי: "בַּחֲתִיכָּה".
[44] תיקנתי לפי ק2, וכן בפרמה להלן. קיי ליתא: "אומר".
[45] קיי+קנ2: "וְקִטְנִיּוֹת". קס2: "וְקִטְנִית".
[46] תוקן באמצעות סימון גרש למחיקת אות "י", תיקון אות "ר" להיות "ד", וניקוד המילה כך: "פְּ(י)רוּ(ר)[דִּ]ין". וספק בידי מי תוקן. קיי: "פרודין". ק2: "פְּרוּרִין".
[47] ק2+קיי: "בִּזְמַן".
[48] ק2+קיי: "שֶׁהוּא צָף".
[49] ק2 כלפנינו. קיי: "השמן".
[50] ק2+קיי: "בּוֹר".
[51] נתלה בין השורות, אולי בידי אחד הסופרים. וכן ק2+קיי איתא.
[52] ק2: "אֵינוּ". קיי: "אינן".
[53] הסופר(?) תלה אות "י". וכן ק+קיי איתא.
[54] ניקדתי כרגיל. קנ2 ניקד כאן בי"ת דגושה.
[55] ק2+קיי: "מִן".
[56] קיי כלפנינו. וצ"ע. ק2: "מִבִּפְנִים וּמִבַּחוּץ".
[57] קיי: "ובין". ק2: נוסח אחר וכדלעיל.
[58] תיקנתי לפי ק2+קיי.
[59] הסופר תיקן את מִספור הפרקים.
[60] ניקדתי כרגיל. רק כאן – קנ2 ניקד אות "כ" בשווא.
[61] תיקנתי לפי ק2+קיי, מפני שהנוסח "שאינן" לא הגיוני.
[62] אות "א" ללא רגל שמאלית.
[63] ספק "ם/ס". ק2+קיי: "ס".
[64] אות "ו" נתלתה, וספק בידי מי. ק2 איתא, קיי ליתא. עניין נוסף: קנ2 ניקד בטעות "וּמְעוּרָה".
[65] קיי כלפנינו. ק2: "בְּמִקְצָת".
[66] אות "א" ללא רגל שמאלית.
[67] קס2+קיי כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. קנ2 ניקד: וְהַקָּטֹן".

עוֹלֶה עִמּוֹ, הֲרֵי הוּא כָמוֹהוּ. רְ׳ יְהוּדָה אוֹמֵ֯ר: אִם אוֹחֵז בַּקָּטָן[1]« וְהַגָּדוֹל עוֹלֶה עִמּוֹ, הֲרֵי הוּא כָמוֹהוּ. רְ׳ נְחֶמְיָה אוֹמֵ֯ר: בַּטָּהוֹר. וַחֲכָמִים אוֹמְ֯רִים: בַּטָּמֵא. וּשְׁאָר כָּל הָאֳכָלִין, אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לֶאֱחוֹז «[2] בֶּעָלֶה, אוֹחֲזִין אוֹתוֹ בֶּעָלֶה. בַּקֶּלַח, אוֹחֲזִין אוֹתוֹ בַּקֶּלַח.

ב׳ יָרָק שֶׁלִּתְרוּמָה וּבֵיצָה טְרוּפָה נְתוּנָה עַל גַּבָּיו, וְנָגַע טְבוּל יוֹם בַּבֵּיצָה, לֹא פָּסַל אֶלָּא {א} קֶלַח[3]« שֶׁכְּנֶגְדּוֹ. רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵ֯ר: כָּל הַסֵּדֶר הָעֶלְיוֹן. אִם הָיְתָה כְמִין כּוֹבַע, אֵינָהּ חִיבּוּר.

ג׳ חוּט שֶׁלַּבֵּיצָה שֶׁקָּרַם עַל דָּפְנָהּ$ שֶׁלִּלְפָס, וְנָגַע בּוֹ טְבוּל יוֹם[4]«•: מִן הַשָּׂפָה וְלִפְנִים, חִיבּוּר. (זְמִ?)[5]* וּמִן^[6] הַשָּׂפָה וְלַחוּץ, אֵינָהּ[7]«• חִיבּוּר. רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵ֯ר: חוּט וְכָל שֶׁנִּקְלָף עִמּוֹ. וְכֵן בְּקִיטְנִי[ו]ת[8]* שֶׁקָּרְמוּ עַל שְׂפָתָהּ שֶׁלִּקְדֵירָה.

ד׳ עִיסָּה שֶׁנִּידְמָעָה אוֹ שֶׁנִּתְחַמָּצָה בִשְׂאוֹר שֶׁלִּתְרוּמָה, אֵינָהּ נִפְסֶלֶת בִּטְבוּל יוֹם. רְ׳ יוֹסֵה (א)וּרְ֯בִּיו[9]* שִׁמְעוֹן אוֹמְ֯רִים[10]^• פְּסוּלִין^•. עִיסָּה שֶׁהוּכְשָׁרָה בְמַשְׁקֶה וְנִילּוֹשָׁה בְּמֵי פֵירוֹת וְנָגַע בָּהּ טְבוּל יוֹם, רְ׳ אֶלְעָזָר בֶּן יְהוּדָה אִישׁ בִּרְתּוּתָא[11]«#• אָמַ֯רוּ[12]*• מִשֵּׁם^[13] רְ׳ יְהוֹשֻׁעַ: פָּסַל אֶת כּוּלָּהּ. רְ׳ עֲקִיבָה אוֹמֵ֯רוּ[14]«• מִשְּׁמוֹ: לֹא פָסַל אֶלָּא מְקוֹם מַגָּעוֹ.

ה׳ יָרָק שֶׁלַּחוּלִּין שֶׁבִּישְּׁלָן[15]^• בְּשֶׁמֶן שֶׁלִּתְרוּמָה, וְנָגַע בּוֹ טְבוּל יוֹם, רְ׳ <אֶ>לְעָזָר בֶּן יְהוּדָה אִישׁ בִּרְתּוּתָא«#• אָמַ֯רוּ*• מִשֵּׁם רְ׳ יְהוֹשֻׁעַ: פָּסַל אֶת כּוּלּוֹ. רְ׳ עֲקִיבָה אוֹמֵ֯רוּ מִשְּׁמוֹ: לֹא פָסַל אֶלָּא מְקוֹם מַגָּעוֹ.

ו׳ טָהוֹר שֶׁנָּגַס מִן הָאוֹכֶל וְנָפַל עַל בְּגָדָיו וְעַל כִּכָּר שֶׁלִּתְרוּמָה, טָהוֹר. הָיָה אוֹכֵל זֵיתִים[16]« פְּצוּעִין, תְּמָרִים[17] רְטוּבוֹת, כָּל[18]« שֶׁהוּא[19]« רוֹצֶה לָמוֹץ אֶת גַּלְעֲנָתוֹ[20]«#• נָפַל[21]«• עַל בְּגָדָיו וְעַל כִּכָּר שֶׁלִּתְרוּמָה, (טהור)[22]* טָמֵא. הָיָה אוֹכֵל זֵיתִין נְגוּבִין וּתְמָרִים[23]« יְבֵשׁוֹת, כָּל[24]« שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לָמוֹץ אֶת גַּלְעֲנָתוֹ[25]«#• וְנָפַל עַל בְּגָדָיו וְעַל כִּכָּר שֶׁלִּתְרוּמָה, טָהוֹר. אֶחָד טָהוֹר וְאֶחָד טְבוּל יוֹם, בָּאֵילּוּ&. רְ׳ מֵאִיר אוֹמֵ֯ר: אֵילּוּ וָאֵילּוּ טְמֵאִין בִּטְבוּל יוֹם, שֶׁמַּשְׁקִין שֶׁלַּטָּמֵא {מכש} [26]** מַכְשִׁירִין לִרְצוֹנוֹ וְשֶׁלֹּא לִרְצוֹנוֹ. וַחֲכָמִים אוֹמְ֯רִים: אֵין טְבוּל יוֹם טָמֵא.

פרק ד׳ הל׳ ו׳

אוֹכֶל מַעֲשֵׂר שֶׁהוּכְשַׁר מִמַּשְׁקֶה[27]^•, וְנָגַע בּוֹ טְבוּל יוֹם אוֹ יָדַיִם סְאוּבוֹת[28]«•, מַפְרִישִׁין מִמֶּנּוּ תְרוּמַת מַעֲשֵׂר בְּטַהֲרָה[29]#, מִפְּנֵי שֶׁהוּא שְׁלִישִׁי, וְהַשְּׁלִישִׁי טָהוֹר לַחוּלִּין.

ב׳ הָאִשָּׁה שֶׁהִיא טְבוּלַת יוֹם: לָשָׁה אֶת הָעִיסָּה, וְקוֹצָה לָהּ חַלָּה וּמַפְרַשְׁתָּהּ, וּמַנְחָתָהּ בִּכְפִישָׁה[30]«• אוֹ[31]«• בְּאַנְחוּתָהּ[32]#^•, וּמַקֶּפֶת וְקוֹרָא לָהּ שֵׁם, מִפְּנֵי שֶׁהוּא[33]«• שְׁלִישִׁי«•, וְהַשְּׁלִישִׁי טָהוֹר לַחוּלִּין.

ג׳ עֲרֵיבָה שֶׁהִיא טְבוּלַת יוֹם, לָשִׁין בָּהּ {עִ?יִ?}[34]* עִיסָּה[35]«• וְקוֹצִין מִמֶּנָּה[36]«• חַלָּה, מַקֶּפֶת[37]« וְקוֹרָא[38]# לָהּ שֵׁם, מִפְּנֵי שֶׁהִיא[39]« שְׁלִישִׁית[40]«•, וְהַשְּׁלִישִׁי טָהוֹר לַחוּלִּין.

ד׳ לָגִין שֶׁהוּא טְבוּל יוֹם, וּמִילְאָהוּ מִן הֶחָבִית [41]«• מַעֲשֵׂר טֶבֶל, אִם אָמַר: ״הֲרֵי זוֹ {תר} תְרוּמַת מַעֲשֵׂר מִשֶּׁתֶּחְשָׁךְ״, הֲרֵי זוֹ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר. וְאִם[42]«• אָמַר«: ״הֲרֵי זוֹ[43]^• עֵירוּב״, לֹא אָמַר כְּלוּם. נִשְׁבְּרָה הֶחָבִית, הַלָּגִין בְּטִיבְלוֹ. נִשְׁבַּר[44]«• הַלָּגִין, הֶחָבִית בְּטִיבְלָהּ.

ה׳ בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְ֯רִים: מְחַלְּלִין עַל פֵּירוֹת עַם הָאָרֶץ. חָזְרוּ לוֹמַר: אַף עַל מָעוֹתָיו. בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִין: הַיּוֹצֵא בַקּוֹלָר וְאָמַ֯ר: ״כִּתְבוּ גֵט לְאִשְׁתּוֹ[45]«•, וּתְנוּ$ לָהּ״, הֲרֵי אֵילּוּ יִכְתְּבוּ וְיִתְּנוּ[46]«. חָזְרוּ לוֹמַר: אַף הַמְפָרֵשׁ וְהַיּוֹצֵא בְשְׁיָירָה. רְ׳ שִׁמְעוֹ֯ן[47]^• אוֹמֵ֯ר: אַף הַמְסוּכָּן[48]«#.

ו׳ הַכְּרוּמִים[49]«• וְהָאֶשְׁקְלוֹנִין[50]^• {שנ} שֶׁנִּשְׁבְּרוּ וְאָנְקְלֵי[51]«#• שֶׁלָּהֶן קַיֶּימֶת, הֲרֵי אֵילּוּ טְמֵאִין. הַמַּעְדֵּר[52]^• וְהַמִּזְרָה$ וְהַמַּגּוֹב וְכֵן מַסְרֵק שֶׁלָּרֹאשׁ שֶׁנִּיטְּלָה אַחַת מִשְּׁ<י>נֵּיהֶן[53]* וַעֲשָׂאָן[54]« שֶׁלַּמַּתֶּכֶת, הֲרֵי אֵילּוּ טְמֵאִין. וְעַל כּוּלָּן אָמַ֯רוּ רְ׳[55]#•

יְהוֹשֻׁעַ: דָּבָר חָדָשׁ חִידְּשׁוּ סוֹפְרִין וְאֵין לִי מַה אָשִׁיב.

ז׳ הַתּוֹרֵם אֶת הַבּוֹר וְאָמַ֯ר: הֲרֵי זוֹ[56]« תְרוּמָה עַל מְנָת שֶׁתַּעֲלֶה שָׁלֵם[57]#^•, שָׁלֵם^#• מִן הַשֶּׁבֶר וּמִן הַשְּׁפִיכָה, אֲבָל לֹא מִן הַטּוּמְאָה. רְ׳ שִׁמְעוֹ֯ן אוֹמֵ֯ר: אַף מִן הַטּוּמְאָה. נִשְׁבָּרָה, אֵינָהּ

---

[1] קיי כלפנינו. ק2: ״בַּקָּטוֹן״.
[2] קיי כלפנינו. ק2 נוסף: ״אוֹתוֹ״.
[3] ק2 כלפנינו. קיי: ״הקלח״.
[4] קיי כלפנינו. ק2 נוסף: ״בָּהּ״ (כנראה זה כפל גרסה וצריך להיות במקום ״בו שכתוב לעיל).
[5] הסופר(?) סימן למחיקה. וראו בהערה הבאה.
[6] ק2+קיי: ״מִן״.
[7] ק2 כלפנינו. קיי: ״אינו״.
[8] אות ״ו״ נתלתה, ספק אם בידי הסופר. וכן ק+קיי איתא.
[9] הסופר(?) סימן אות ״א״ למחיקה. וכן ק+קיי ליתא. אך לא ברור למה הסופר סימן גרש מעל אות ״ו״.
[10] ק2+קיי: ״פּוֹסְלִין״.
[11] ק2: ״בִּירְתּוֹתָה״. קיי: ״ברתותה״. וכן להלן.
[12] פתחתי את הקיצור לפי ק2+קיי (לכן לא פתחתי ״אומרו״). וכן להלן.
[13] קנ2 כלפנינו. קס2+קיי: ״משום״.
[14] קיי כלפנינו. ק2: ״אָמַר״.
[15] ק2+קיי: ״שֶׁבִּישְּׁלוֹ״.
[16] קיי כלפנינו. ק2: ״זֵיתָיו״.
[17] ק2 כלפנינו. קיי: יש השמטה.
[18] ק2: ״וְכָל״. קיי: יש השמטה. וראו להלן.
[19] ק2: ״שֶׁהִיא״. קיי: יש השמטה.
[20] אינני יודע כיצד לנקד. ק2: ״גַּרְעִינִיתוֹ״. קיי: יש השמטה. וראו להלן.
[21] ק2: ״וְנָפַל״. קיי: יש השמטה.
[22] הסופר כתב בטעות וסימן למחיקה בנקודות למעלה וגם בהעברות קווים. וכן ק2+קיי ליתא, אלא גורסים ״טָמֵא״ וכמילה הבאה בפרמה.
[23] קיי כלפנינו. ק2: ״תְּמָרִים״.
[24] קיי כלפנינו. ק2: ״וְכָל״.
[25] קיי הכתיב כלפנינו, ואינני יודע כיצד לנקד. ק2: ״גַּרְעִינָתוֹ״.
[26] העמודה השמאלית בלבד כתובה בכתב של הסופר שעושה את כל הרגליים עבות במרכז הרגל.
[27] ק2+קיי: ״בַּמַּשְׁקֶה״ (קנ2 ניקד אות ״מ״ בחיריק).
[28] ק2: ״מְסוֹאָבוֹת״. קיי: ״מוסאבות״.
[29] ניקדתי כרגיל. קנ2 ניקד: ״בִּטְהֹרָה״.
[30] קיי כלפנינו. ק2: ״כְּפִישָׁה״.
[31] ק2: ״או בַּנּחוּתָה״. קיי: ״ובנחותה״.
[32] אינני יודע כיצד לנקד. וראו בהערה לעיל.
[33] קיי כלפנינו. ק2: ״שֶׁהִיא שְׁלִישִׁית״.
[34] ספק האם אות ״י״ כתובה בשומר השורה.
[35] קיי כלפנינו. ק2: ״אֶת הָעִיסָּה״.
[36] קיי כלפנינו. ק2: ״לָהּ״.
[37] קיי כלפנינו. ק2: ״וּמַקֶּפֶת״.
[38] ניקדתי כרגיל. קנ2 ניקד: ״וְקוֹרֵא״.
[39] קיי+קנ2 כלפנינו. קס2 הכתיב: ״שהוא״. וראו בהערה הבאה.
[40] ק2 כלפנינו. קיי: ״שלישי״.
[41] קיי כלפנינו. ק2 נוסף: ״שֶׁלְּ״.
[42] קיי: ״אם אמר״. ק2 ליתא: ״ואם אמר״.
[43] ק2+קיי: ״זֶה״.
[44] קיי כלפנינו. ק2: ״נִשְׁבְּרָה״.
[45] ק2 כלפנינו (המילה ״לְאִשְׁתּוֹ״ היא כינוי כדי לא לפתוח פה לשטן. אך הכוונה היא: ״לְאִשְׁתִּי״). קיי: ״כתבו גט ותנו לאשתי״. והשוו: גיטין ו,ז.
[46] קיי כלפנינו. ק2 נוסף: ״לָהּ״.
[47] ק+קיי נוסף: ק: ״שְׁזוּרִי״. קיי: ״השזורי״.
[48] קס2 כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. קיי+קנ2: ״הַמְסֻכֵּן״.
[49] קיי כלפנינו. ק2: ״הַכְּדוּמִים״. ולגבי נוסח כל ההלכה השוו כלים יג,ח, ושם בפרמה כתוב באות ״ד״.
[50] ק2+קיי: ״הָאֶשְׁקְלוֹנִין״.
[51] קיי הכתיב כלפנינו. ק2: ״וְאוֹנְקְלֵי״.
[52] ק2+קיי: ״הַמַּעֲבֵד״.
[53] תיקנתי לפי ק2. אך גם קיי הכתיב: ״משניהם״.
[54] קיי כלפנינו. ק2: ״וְעָשָׂה״.
[55] קנ2 ניקד כאן: ״רְבִּי״ (בי״ת רפוייה).
[56] קיי כלפנינו. ק2: ״זֶה״.
[57] ניקדתי לפי הכתיב. ק2+קיי: ״שָׁלוֹם״. וכן בסמוך.

**[1] מַדְמַעַת. עַד אֵיכָן[2]«• תִּשָּׁבֵר וְלֹא תְדַמֵּעַ. עַד כְּדֵי שֶׁתִּיגַּלְגַּל[3]«#• וְתַגִּיעַ לַבּוֹר. רְ' יוֹסֵה אוֹמֵר: אַף מִי {?ש?}*[4] שֶׁהָיָה בוֹ דַעַת לְהִתְנוֹת וְלֹא הִיתְנָה, נִשְׁבְּרָה, אֵינָהּ מְדַמַּעַת, מִפְּנֵי שֶׁהוּא תְנַיִי בֵּית דִּין.

חסלת*[5] טבול יום

ידים:

מֵי$ רְבִיעִית נוֹתְנִין לוֹ[6]^• לַיָּדַיִם, לְאֶחָד, אוֹ[7]^• לִשְׁנַיִם. מֵחֲצִי$ לוֹג, לִשְׁלֹשָׁה וּלְאַרְבָּעָה. מִלּוֹג$, לַחֲמִשָּׁה וְלַעֲשָׂרָה וְלַמֵּאָה. רְ' יוֹסֵה אוֹמֵר: וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִפְחוֹת לְאַחֲרוֹן שֶׁבָּהֶן מֵי[8]«• רְבִיעִית. מוֹסִיפִין עַל הַשְּׁנִיִּים וְאֵין מוֹסִיפִין עַל הָרִאשׁוֹנִים.

ב' בְּכָל הַכֵּלִין נוֹתְנִין[9]*• לַיָּדַיִם, אֲפִילּוּ בִכְלֵי גְלָלִין, וּבִכְלֵי[10]^ אֲבָנִים, וּבִכְלֵי[11]« אֲדָמָה. וְאֵין[12]« נוֹתְנִין לַיָּדַיִם, לֹא בְדַפְּנוֹת הַכֵּלִים, וְלֹא בְשׁוּלֵי הַמַּחַץ, וְלֹא בִמְגוּפַּת הֶחָבִית. וְלֹא יִתֵּן לַחֲבֵירוֹ בְחָפְנָיו$, מִפְּנֵי שֶׁאֵין מְמַלִּין וְאֵין מְקַדְּשִׁין וְאֵין {?}*[13] מַזִּין מֵי חַטָּאת וְאֵין נוֹתְנִין לַיָּדַיִם אֶלָּא {ב??}*[14] בִּכְלִי. וְאֵין מַצִּילִין בְּצָמִיד פָּתִיל אֶלָּא כֵלִים, שֶׁאֵין מַצִּילִין מִיַּד כְּלִי חֶרֶס אֶלָּא כֵלִים.

ג' הַמַּיִם שֶׁנִּפְסְלוּ מִשְּׁתִיַּית הַבְּהֵמָה[15]«, בַּכֵּלִין, פְּסוּלִין. וּבַקַּרְקָעוֹת, כְּשֵׁירִין. נָפַל {ל?ת?}* לְתוֹכָן דְּיוֹ, (אוֹ)[16]* קוּמוֹס, וְקַלְקַנְתּוֹס[17]** וְנִשְׁתַּנּוּ {?}*[18] מַרְאֵיהֶן, פְּסוּלִין. עָשָׂה בָהֶן מְלָאכָה אוֹ {ש??}*[19] שֶׁשָּׁרָה בָהֶן פִּיתּוֹ, פְּסוּלִין. שִׁמְעוֹן הַתִּימְנִי אוֹמֵר: אֲפִילּוּ נִתְכַּוֵּון לִשְׁרוֹת בָּזֶה וְנָפַל לַשֵּׁינִי, כְּשֵׁירִין. **[20]

ד' הֵדִיחַ בָּהֶן אֶת הַכֵּלִים אוֹ שֶׁמֵּיחָה בָהֶן אֶת הַמִּידּוֹת, פְּסוּלִין. הֵדִיחַ בָּהֶן כֵּלִים מוּדָחִין וַחֲדָשִׁין[21]«•, כְּשֵׁרִין. רְ' יוֹסֵה פוֹסֵל בַּחֲדָשִׁין. {ה'}*[22] (המים שהנחתום מטביל בהן את הגלוסקין, פסולין. וכשהוא מדיח ידיו, כשרין. {ר' יוסה פוסל בחדשין}*[23])

ה' הַמַּיִם שֶׁהַנַּחְתּוֹם מַטְבִּיל בָּהֶן אֶת הַגְּלוּסְקִין[24]^•, פְּסוּלִין. וּכְשֶׁהוּא[25]«# מֵדִיחַ [אֶת][26]* יָדָיו [בָּהֶם][27]*, כְּשֵׁרִין. הַכֹּל כְּשֵׁרִין[28]** לִיתֵּן לַיָּדַיִם, אֲפִילּוּ חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן. מַנִּיחַ אֶת[29]^• הֶחָבִית^ בֵּירֵיכָיו[30]^• וְנוֹטֵל. וּמַנִּיחַ[31]^• חָבִית עַל צִדָּהּ וְנוֹטֵל. וְהַקּוֹף נוֹתֵן לַיָּדַיִם. רְ' יוֹסֵה פוֹסֵל בִּשְׁנֵי אֵילּוּ. **פרק א'***[32] **הל' ה'**

פרק ב' נָטַל לְיָדוֹ אַחַת מִשְּׁטִיפָה **[33] אַחַת, יָדוֹ טְהוֹרָה. לִשְׁתֵּי יָדָיו {מש} מִשְּׁטִיפָה אַחַת, רְ' מֵאִיר מְטַמֵּא, עַד שֶׁיִּטּוֹל מֵירְבִיעִית[34]«•. וְנָפַל[35]^• כִּכָּר שֶׁלִּתְרוּמָה, טָהוֹר. רְ' יוֹסֵה מְטַמֵּא.

ב' נָטַל אֶת הָרִאשׁוֹנִים לְמָקוֹם אֶחָד, וְאֶת הַשְּׁנִיִּים לְמָקוֹם אֶחָד$, וְנָפַל כִּכָּר שֶׁלִּתְרוּמָה עַל הָרִאשֹׁנִים[36]^*, טָמֵא, וְעַל הַשְּׁנִיִּים, טָהוֹר. נָטַל אֶת הָרִאשֹׁנִים^* וְאֶת הַשְּׁנִיִּים לְמָקוֹם אֶחָד, וְנָפַל כִּכָּר שֶׁלִּתְרוּמָה, טָמֵא. נָטַל אֶת הָרִאשֹׁנִים^ וְנִמְצָא עַל [יָדָיו][37]* קֵיסָם אוֹ צְרוֹר, יָדָיו טְמֵאוֹת, שֶׁאֵין הַמַּיִם הָאַחֲרוֹנִים[38]« מְטַהֲרִין {?א?}* אֶלָּא הַמַּיִם[39]«• שֶׁעַל גַּבֵּי הַיָּד. רַבָּן שִׁמְעוֹון בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כָּל שֶׁהוּא מִבִּירְיַית[40]« הַמַּיִם, **[41]* טָהוֹר.

ג' הַיָּדַ??ין*[42] מִיטַּמְּאוֹת[43]^ וּמִטַּהֲרוֹת[44]«#• עַד הַפֶּרֶק. כֵּי־צַד: נָטַל אֶת הָרִאשֹׁנִים עַד הַפֶּרֶק, וְאֶת הַשְּׁנִיִּים חוּץ לַפֶּרֶק, חָזְרוּ[45]^• לְיָד, טְהוֹרָה. נָטַל אֶת הָרִאשֹׁנִים וְאֶת הַשְּׁנִיִּים חוּץ לַפֶּרֶק וְחָזְרוּ לְיָד, טְמֵאָה. נָטַל אֶת הָרִאשֹׁנִים בְּיָדוֹ[46]^• אַחַת וְנִמְלַךְ וְנָטַל אֶת הַשְּׁנִיִּים בִּשְׁתֵּי[47]^• יָדָיו, יָדָיו טְמֵאוֹת. נָטַל אֶת הָרִאשֹׁנִים בִּשְׁתֵּי^• יָדָיו וְנִמְלַךְ*[48] וְנָטַל אֶת הַשְּׁנִיִּים בְּיָדוֹ^• אַחַת, יָדָיו[49]«• טְהוֹרוֹת«•. נָטַל יָדוֹ[50]«• אַחַת וְשִׁיפְשְׁפָהּ בַּחֲבֶרְתָּהּ, טְמֵאָה. בְּרֹאשׁוֹ אוֹ בַכּוֹתֶל, טְהוֹרָה. נוֹטְלִין אַרְבָּעָה חֲמִשָּׁה$ זֶה בְּצַד זֶה אוֹ זֶה עַל גַּבֵּי זֶה, וּבִלְבַד שֶׁיְּרַפּוּ {?י?}*[51] שֶׁיָּבוֹאוּ בָהֶן הַמַּיִם.

ד' סָפֵק נַעֲשָׂה בָהֶן מְלָאכָה סָפֵק לֹא נַעֲשָׂה בָהֶן מְלָאכָה, סָפֵק יֵשׁ בָּהֶן כַּשִּׁיעוּר סָפֵק שֶׁאֵין[52]« בָּהֶן [53]«, סָפֵק טְהוֹרִין[54]« סָפֵק[55]^ טְמֵאִין«, סְפֵיקָן טָהוֹר, מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ: {ספ} סָפֵק יָדַיִין[56]« לִיטָּמֵא וּלְטַמֵּא[57]«• וְלִטָּהֵר[58]«#•, טָהוֹר. רְ' יוֹסֵה אוֹמֵר: לִיטְהַר, טָמֵא.

ה' כֵּי־צַד: הָיוּ יָדָיו[59]« טְהוֹרוֹת« וּלְפָנָיו שְׁנֵי כִכָּרִים טְמֵאִין, סָפֵק נָגַע סָפֵק לֹא נָגַע, הָיוּ יָדָיו טְמֵאוֹת וּלְפָנָיו שְׁנֵי

---

[1] מתחילת העמודה עד תחילת הלכה ד' כתוב בכתב של הסופר שעושה את כל הרגליים עבות במרכז הרגל. ובאופן כללי בעמוד זה רבו חילופי הסופרים ו/או הדיו. וכדלהלן בהערות.
[2] קיי הכתיב כלפנינו. ק2 הכתיב: "היכן".
[3] לא ברור לי כיצד לנקד. ק2: "שֶׁתִּיתְגַּלְגֵּל". קיי: "שתתגיל".
[4] בשומר השורה יש סימן שאולי הוא חלק מאות "ש".
[5] ייתכן שמילה זו או חלקה כתב הסופר ע"ג המחק. ושמא כתב בתחילה בטעות "מסכת".
[6] ק2+קיי ליתא: "לו".
[7] ק2+קיי: "אַף".
[8] קיי כלפנינו. ק2: "מֵרְבִיעִית".
[9] ק2+קיי כלפנינו. אות "ת" תיקן סופר פרמה מאות "ס" שכתב בטעות. (האם זה אומר שלא הבחין בין תיו רפוייה לבין סמך?).
[10] ק2+קיי: "בִּכְלֵי".
[11] קיי כלפנינו. ק2: "בִּכְלֵי".
[12] ק2 כלפנינו. קיי: "אין".
[13] ק2+קיי כלפנינו. בפרמה יש סימן לא ברור בשומר השורה.
[14] ק2+קיי כלפנינו. בפרמה יש סימן לא ברור לאחר אות "ב" שבשומר השורה.
[15] קיי כלפנינו. ק2: "בְּהֵמָה".
[16] הסופר(?) סימן למחיקה בגרשים. וכן ק2+קיי ליתא.
[17] ק2+קיי כלפנינו. בפרמה יש סימן לא ברור לאחר אות "ש" שבשומר השורה.
[18] ק2+קיי כלפנינו. בפרמה יש סימן לא ברור בשומר השורה.
[19] ק2+קיי כלפנינו. בפרמה יש סימן לא ברור בשומר השורה.
[20] מכאן ועד תחילת הלכה ה' השנייה - כתוב בדיו חלש שדהה מאוד.
[21] קיי כלפנינו. ק2: "בַּחֲדָשִׁין".
[22] הלכה "ה" נכתבה פעמיים בידי אותו סופר (אולי בגלל שההלכה הראשונה כתובה בדיו שדהה מאוד, אך גם ההלכות שלפניה כתובות באותו דיו ולא נכפלו). מישהו סימן למחיקה את ההלכה הראשונה באמצעות סימונים כעין "ר" ישרה בתחילתה, ו- "ר" שראשה הולך ימינה בסופה. הסימונים כתובים בדיו כהה. סימן ההלכה הראשון אינו בכלל המחיקה שסומנה, ולכן סימנתיו למחיקה. את הערות הנוסח אכתוב להלכה השנייה.
[23] נכתב בטעות הדומות מההלכה שלעיל, אך ק2+קיי ליתא. וכן ליתא בפרמה להלן.
[24] ק2+קיי: " הַקֶּלוֹסְקִין".
[25] קיי כלפנינו. ק2: "כְּשְׁהוּא".
[26] נתלה בידי מגיה מאוחר. ק2: "מֵדִיחַ בָּהֶן אֶת יָדָיו". קיי: "מדיח ידיו בהן".
[27] נתלה בידי מגיה מאוחר. וראו בהערה לעיל לגבי נוסח ק2+קיי.
[28] ק2+קיי כלפנינו. אותיות "כש" תיקן סופר פרמה מאותיות "לי" שכתב בטעות.
[29] ק2+קיי: "מַנִּיחַ חָבִית".
[30] ק2+קיי: "בֵּין בִּרְכָּיו".
[31] ק2+קיי: "וּמַטֶּה".
[32] אות "א" נכתבה בידי הסופר ע"ג מחיקת אות "ב".
[33] מכאן ועד לפני המילה "טהור" שלפני הלכה ג כתוב בדיו חלש שדהה מאוד.
[34] ק2: "מֵרְבִיעִית". קיי: "מי רביעית".
[35] ק2+קיי: "נָפַל".
[36] ק2+קיי בכתיב מלא: "הָרִאשׁוֹנִים". כמו כן: סופר פרמה כתב אות "א" ללא רגל שמאלית. וכן בסמוך.
[37] נתלה בין השורות, אולי בידי אחד הסופרים. כתוב בדיו כהה. וכן ק2 איתא. קיי: "ונמצא ידו על קיסם".
[38] קיי כלפנינו. ק2: "אַחְרוֹנִין".
[39] קיי כלפנינו. ק2: "מַיִם".
[40] ק2 כלפנינו. קיי: "מברייית".
[41] מכאן עד סוף העמודה הדיו חזק יותר, וייתכן שכתוב בכתב של הסופר שעושה את כל הרגליים עבות במרכז הרגל.
[42] ספק "י/ו". ק2+קיי: "הַיָּדַיִם".
[43] ק2+קיי הכתיב: "מִיטַמּוֹת".
[44] קיי הכתיב כלפנינו, ושמא יש לנקד: "וּמְטַהֲרוֹת". ק2: "וּמֵי טַהֲרוֹת" (קנ2 טעה בגלל שנפרד לשתי מילים).
[45] ק2+קיי: "וְחָזְרוּ".
[46] ק2+קיי: "לְיָדוֹ".
[47] ק2+קיי: "לִשְׁתֵּי".
[48] ק2+קיי כלפנינו. בפרמה אות "ד" קצרה.
[49] קיי כלפנינו. ק2: "יָדוֹ טְהוֹרָה".
[50] קיי כלפנינו. ק2: "לְיָדוֹ".
[51] ק2+קיי כלפנינו. בפרמה יש סימן לא ברור בשומר השורה.
[52] קיי כלפנינו. ק2: "אֵין".
[53] קיי כלפנינו. ק2 נוסף: "כַּשֵּׁיעוּר".
[54] ק2+קיי בסדר הפוך: "סָפֵק טְמֵאִים וְסָפֵק טְהוֹרִים".
[55] ק2+קיי: "וְסָפֵק".
[56] קיי: "ידים". ק2: "הַיָּדַיִם".
[57] ק2 כלפנינו. קיי: "טמא". והשוו פעמיים לעיל טהרות פרק ד.
[58] ניקדתי כפי הנראה לי, אך שמא יש לנקד: "וּלְטַהֵר". ק2: "וְלִיטְהַר". קיי: "ולטהור".
[59] קיי כלפנינו. ק2: "הָיוּ טְהוֹרוֹת יָדָיו".

כִּכָּרִין טְהוֹרִין, סָפֵק נָגַע סָפֵק לֹא נָגַע. הָיוּ יָדָיו אַחַת טְמֵיאָה וְאַחַת טְהוֹרָה וּלְפָנָיו שְׁנֵי כִּכָּרִין טְהוֹרִין, (ספק)[1]* נָגַע בְּאַחַת$ מֵהֶן, סָפֵק בִּטְמֵאָה[2]* נָגַע סָפֵק בִּטְהוֹרָה נָגַע. הָיוּ יָדָיו טְהוֹרוֹת וּלְפָנָיו שְׁנֵי כִּכָּרִין, אֶחָד טָמֵא וְאֶחָד טָהוֹר, נָגַע בְּאַחַת[3]«•* מֵהֶן, סָפֵק בִּטְמֵאָה$ נָגַע סָפֵק בִּטְהוֹרָה$ נָגַע. הָיוּ יָדָיו אַחַת {טמ} טְמֵאָה וְאַחַת טְהוֹרָה וּלְפָנָיו שְׁנֵי כִּכָּרִין {א} אֶחָד טָמֵא ?וְ?אֶחָד[4]* טָהוֹר, נָגַע בִּשְׁתֵּיהֶן, סָפֵק טְמֵאָה בִּטְמֵאָה[5]* אוֹ[6]«• טְהוֹרָה בִּטְהוֹרָה, אוֹ טְהוֹרָה[7]«• בִּטְמֵאָה« אוֹ[8]« טְמֵאָה« בִּטְהוֹרָה«, {היד} הַיָּדַיִם כְּמוֹת שֶׁהָיוּ וְהַכִּכָּרִין[9]« כְּמוֹת שֶׁהָיוּ.

פרק ב'[10]* הל' ה' פרק ג'*

הַמַּכְנִיס יָדָיו לְבַיִת[11]«# הַמְנוּגָּע, יָדָיו תְּחִילָּה, דִּבְרֵיו ר' עֲקִיבָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: יָדָיו שְׁנִיּוֹת. כָּל הַמְטַמֵּא בְגָדִים בִּשְׁעַת מַגָּעוֹ, מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם לִהְיוֹת תְּחִילָּה, דִּבְרֵי ר' עֲקִיבָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לִהְיוֹת שְׁנִיּוֹת. אָמְרוּ לוֹ לְרִבִּי עֲקִיבָה: הֵיכָן מָצִינוּ שֶׁהַיָּדַיִם תְּחִילָּה[12]«• בְּכָל מָקוֹם. אָמַר לָהֶן: וְכִי הֵיאַךְ אֶיפְשָׁר[13]« לָהֶן לִהְיוֹת תְּחִילָּה[14]«• אֶלָּא אִם כֵּן נִיטַמָּא גּוּפוֹ, חוּץ מִזֶּה. הָאֳכָלִין וְהַכֵּלִין שֶׁנִּיטַמּוּ בַמַּשְׁקִין, מְטַמִּין[15]« אֶת {הי} הַיָּדַיִם לִהְיוֹת שְׁנִיּוֹת, דִּבְרֵי ר'[16]#• יְהוֹשֻׁעַ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֶת שֶׁנִּיטַמָּא בְּאַב הַטּוּמְאָה, מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם. בְּוָולָד[17]«• הַטּוּמְאָה, אֵינוּ מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם. **ב'** אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל: מַעֲשֶׂה בְאִשָּׁה אַחַת שֶׁבָּאת[18]« לִפְנֵי אַבָּא, וְאָמְרָה[19]^ לוֹ: נִכְנְסוּ יָדַיִי לַאֲוֵיר כְּלִי חֶרֶס. אָמַר לָהּ: בִּתִּי[20]^•, בַּמָּה[21]^ הָיְתָה טוּמְאָתוֹ? וְלֹא שָׁמַעְתִּי מָה {אמ} אָמְרָה לוֹ. אָמְרוּ חֲכָמִים: מְבוֹאָר הַדָּבָר: אֶת שֶׁנִּיטַמָּא בְּאַב הַטּוּמְאָה, מְטַמֵּא אֶת[22]« הַיָּדַיִם. בְּוָולָד הַטּוּמְאָה, אֵינוּ מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם. **ג'** כָּל הַפּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה, מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם לִהְיוֹת שְׁנִיּוֹת. הַיָּד[23]^ מְטַמָּא אֶת חֲבֶרְתָּהּ, דִּבְרֵי ר' יְהוֹשֻׁעַ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין שֵׁינִי עוֹשֶׂה שֵׁינִי[24]«•. אָמַר לָהֶן: וַהֲלֹא כִתְבֵי הַקּוֹדֶשׁ שְׁנִיִּים מְטַמִּין[25]^• אֶת הַיָּדַיִם. אָמְרוּ לוֹ: אֵין דָּנִין דִּבְרֵי תוֹרָה מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים, וְלֹא דִבְרֵי סוֹפְרִין מִדִּבְרֵי תוֹרָה, וְלֹא דִבְרֵי סוֹפְרִים מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים. **ד'** רְצוּעוֹת תְּפִילִּין עִם תְּפִילִּין[26]^, מְטַמּוֹת אֶת הַיָּדַיִם. ר' שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: רְצוּעוֹת תְּפִילִּין אֵינָן מְטַמּוֹת אֶת הַיָּדַיִם. **ה'** גִּלָּיוֹן שֶׁבַּסֵּפֶר, שֶׁמִּלְמַעְלָן[27]« וְשֶׁמִּלְמַטָּן^ שֶׁבַּתְּחִילָּה וְשֶׁבַּסּוֹף, מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר: שֶׁבַּסּוֹף אֵינוּ מְטַמֵּא אֶת[28]« הַיָּדַיִם«, עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה לוֹ עַמּוּד. **ו'** סֵפֶר שֶׁנִּמְחַק וְנִשְׁתַּיֵּיר בּוֹ שְׁמֹנִים וְחָמֵשׁ[29]« אוֹתִיּוֹת, כְּפָרָשַׁת[30]^• "וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרֹן", מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם. מְגִילָּה שֶׁכָּתוּב בָּהּ שְׁמוֹנִים וְחָמֵשׁ« אוֹתִיּוֹת כְּפָרָשַׁת« "וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרֹן", אֵינוּ[31]^• מְטַמֵּא[32]#• אֶת הַיָּדַיִם[33]#. [כָּל כִּתְבֵי הַקּוֹדֶשׁ מְטַמְּאִין[34]« אֶת הַיָּדַיִם.][35]* שִׁיר[36]« הַשִּׁירִים וְקוֹהֶלֶת[37]^• מְטַמּוֹת[38]« אֶת הַיָּדַיִם. **ז'** ר' יְהוּדָה אוֹמֵר: שִׁיר הַשִּׁירִים מְטַמֵּא[39]«• אֶת הַיָּדַיִם, וְקֹהֶלֶת מַחֲלוֹקֶת. [ר' יוֹסֵי$ אוֹמֵר: קֹהֶלֶת אֵינָהּ מְטַמְּאָה[40]« אֶת הַיָּדַיִם, שִׁיר[41]^ הַשִּׁירִים מַחֲלוֹקֶת.][42]* ר' שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: קֹהֶלֶת מִקּוּלֵּי בֵית שַׁמַּי וּמֵחוּמְרֵי בֵית הִלֵּל. **ח'** אָמַר* ר'[43]«•* שִׁמְעוֹן בֶּן עַזַּיי: מְקוּבָּל אֲנִי מִפִּי שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם זָקֵן[44]^•, בַּיּוֹם שֶׁהוֹשִׁיבוּ אֶת ר' אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה בִּישִׁיבָה[45]«•, שֶׁשִּׁיר הַשִּׁירִים וְקֹהֶלֶת מְטַמּוֹת אֶת הַיָּדַיִם. **ט'** אָמַר* ר'* עֲקִיבָה: חַס וְשָׁלוֹם, לֹא נֶחֱלַק אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל עַל שִׁיר הַשִּׁירִים שֶׁלֹּא תְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם, שֶׁאֵין כָּל[46]^• הָעוֹלָם כּוּלּוֹ כְדַיי כַּיּוֹם שֶׁנִּיתְּנָה בוֹ[47]« שִׁיר הַשִּׁירִים לְיִשְׂרָאֵל, שֶׁכָּל הַכְּתוּבִין קוֹדֶשׁ, וְשִׁיר הַשִּׁירִים קוֹדֶשׁ קָדָשִׁים$. וְאִם נֶחְלָקוּ, לֹא נֶחְלָקוּ אֶלָּא[48]«• עַל קֹהֶלֶת. אָמַר* ר'[49]^•* יוֹחָנָן: בֶּן יְשׁוּעַ[50]«• בֶּן חָמִיו שֶׁלְּרִבִּי עֲקִיבָה: כְּדִבְרֵי בֶּן עַזַּיי, כֵּן נֶחְלָקוּ וְכֵן גָּמָרוּ.

פרק ג'[51]* הל' ט' פרק ד'*

בּוֹ בַּיּוֹם נִמְנוּ וְגָמְרוּ עַל עֲרֵיבַת הָרַגְלַיִם, שֶׁהִיא מִשְּׁנֵי לוֹג וְעַל$ תִּשְׁעַת קַבִּין שֶׁנִּסְדָּקָה,

---

[1] הסופר סימן למחיקה בגרשים ובקו חוצה. וכן ק2+קיי ליתא.
[2] אות "א" ללא רגל שמאלית. וכן היה בעמוד לעיל. האם זה סימן שמדובר בסופר שונה?
[3] קיי כלפנינו. ק2: "בְּאַחַד". עניין נוסף: אות "א" כתובה ללא רגל שמאלית.
[4] ק2+קיי כלפנינו: "וְאֶחָד". אות "ו" מסופקת, נראית קצת כמו "ן" ומרוחקת במידה שווה מהמילה שלפניה ומהמילה שלאחריה.
[5] אות "א" כתובה ללא רגל שמאלית.
[6] ק2: "וּטְהוֹרָה". קיי: "ספק טהורה". וראו להלן.
[7] ק2+קיי בסדר הפוך: "אוֹ טְמֵאָה בִּטְהוֹרָה אוֹ טְהוֹרָה בִּטְמֵאָה" (ומלות "או טהורה" נשמטו ב- ק2 מחמת הדומות).
[8] קיי כלפנינו. ק2: יש השמטה, וכדלעיל.
[9] ק2: כִּכָּרִים". קיי: "וככרין".
[10] מספרי הפרקים נכתבו בידי הסופר, אך כנראה כתבם ע"ג המחק.
[11] קיי כלפנינו. ק2: "בְּבֵית".
[12] קיי כלפנינו. ק2 ליתא: "תחילה". וראו גם להלן.
[13] ק2 כלפנינו. קיי: "אפשר".
[14] קיי+קנ2 כלפנינו. קס2 ליתא: "תחילה". וראו לעיל.
[15] קיי כלפנינו. ק2 הכתיב: "מְטַמְּאִין".
[16] ייתכן ש-קנ2 ניקד "רִבִּי" (אות "ר" בחיריק). וצ"ע.
[17] קיי כלפנינו. ק2: "בִּילַד".
[18] קיי כלפנינו. ק2: "שֶׁבָּאָה".
[19] ק2+קיי: "אָמְרָה".
[20] ק2+קיי ליתא: "בתי".
[21] ק2+קיי: "וּבַמָּה".
[22] קיי כלפנינו. ק2 ליתא: "את".
[23] ק2+קיי: "וְהַיָּד".
[24] קיי+קנ2 כלפנינו. קס2 ליתא: "שני".
[25] ק2: "וּמְטַמִּין". קיי: "ומטמאין".
[26] ק2+קיי: "הַתְּפִילִּין".
[27] קנ2 כלפנינו. קיי: "שלמעלן ושלמטן". קס2: שמלמעלן ושלמטן".
[28] ק2 כלפנינו. קיי ליתא: "את הידיים".
[29] קיי כלפנינו. ק2: "וַחֲמִשָּׁה". וכן להלן.
[30] קנ2 כלפנינו. קס2+קיי: "בְּפָרָשַׁת". ולהלן ק2 כלפנינו, אך קיי: "בפרשת".
[31] ק2+קיי ליתא: "אינו". ושמא צריך לתקן את נוסח פרמה.
[32] לפי ק2+קיי שלא גורסים "אינו", צריך לנקד "מְטַמָּא", ולא כפי שניקד קנ2.
[33] ניקדתי כרגיל. קנ2 ניקד: "הַיָּדִים".
[34] ק+קיי: "מְטַמִּין".
[35] נשמט מחמת הדומות "הידים-הידים" והושלם בשוליים, אולי בידי אחד הסופרים(?) בדיו כהה. וכן ק2+קיי איתא.
[36] קיי כלפנינו. ק2: "וְשִׁיר".
[37] ק2+קיי בכתיב חסר "קֹהֶלֶת", וכדלהלן.
[38] קיי+קנ2 כלפנינו. קס2: "מיטמות".
[39] קיי+קנ2 כלפנינו. קס2: "מטמאה".
[40] ק2 כלפנינו. קיי: "מטמא".
[41] ק2+קיי: "וְשִׁיר".
[42] נשמט מחמת הדומות "מחלוקת-מחלוקת" והושלם בשוליים בידי המשלים הנ"ל, בדיו כהה. וכן ק2+קיי איתא.
[43] ק2 כלפנינו. קיי ליתא: "רבי". וראו בפרק הבא.
[44] ק2+קיי: "זְקֵנִים".
[45] קיי כלפנינו. ק2 ליתא: "בישיבה". וראו בפרק הבא.
[46] ק2+קיי ליתא: "כָּל".
[47] קיי כלפנינו. ק2 ליתא: "בו".
[48] קיי כלפנינו. ק2 ליתא: "אלא".
[49] כתוב בקיצור "א'ר'". ק2+קיי ליתא: "רבי".
[50] קיי כלפנינו. ק2: "שַׁמּוּעַ".
[51] מספרי הפרקים נכתבו בידי הסופר, אך כנראה כתבם ע"ג המחק.

שֶׁהִיא טְמֵאָה מִדְרָס. שֶׁרוֹבִּיו עֲקִיבָה אוֹמֵרו: עֲרֵיבַת הָרַגְלַיִם כִּשְׁמָהּ. **ב׳** בּוֹ בַּיּוֹם אָמְרוּ: כָּל הַזְּבָחִים[1]« שֶׁנִּזְבָּחוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, כְּשֵׁרִין, אֶלָּא שֶׁלֹּא עָלוּ לַבְּעָלִין מִשּׁוּם[2]^ חוֹבָה, חוּץ מִן הַפֶּסַח וּמִן {הח} הַחַטָּאת. הַפֶּסַח בִּזְמַנּוֹ, וְהַחַטָּאת [3]* בְּכָל זְמַן. רְ׳ אֱלִיעֶזֶר[4]«• אוֹמֵרו: אַף הָאָשָׁם. הַפֶּסַח בִּזְמַנּוֹ, וְהַחַטָּאת וְהָאָשָׁם בְּכָל זְמַן. אָמַרו* רְ׳[5]^•* שִׁמְעוֹן בֶּן עַזַּיִי: מְקוּבָּל אֲנִי מִפִּי שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם זָקֵן[6]«•, בְּיוֹם שֶׁהוֹשִׁיבוּ אֶת רְ׳ אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה בִּישִׁיבָה, שֶׁכָּל הַזְּבָחִין [7]^• שֶׁנִּזְבָּחוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, כְּשֵׁרִין, אֶלָּא שֶׁלֹּא עָלוּ לַבְּעָלִין מִשּׁוּם^ חוֹבָה, חוּץ מִן הַפֶּסַח וּמִן {הח} הַחַטָּאת. וְלֹא[8]^ הוֹסִיף בֶּן עַזַּאי אֶלָּא הָע[וֹ]לָה[9]*, וְלֹא הוֹדוּ לוֹ [10]^•. **ג׳** בּוֹ בַּיּוֹם אָמְרוּ: עַמּוֹן וּמוֹאָב, מַה הֵן בַּשְּׁבִיעִית? וְגָזַר[11]« רְ׳ טַרְפוֹן: מַעְשַׂר עָנִי. וְגָזַר« רְ׳ אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה: מַעֲשֵׂר שֵׁינִי. אָמַרו* רְ׳* יִשְׁמָעֵאל: אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, עָלֶיךָ [הָרְאָיָה][12]* לְלַמֵּד, שֶׁאַתָּה מַחְמִיר, שֶׁכָּל הַמַּחְמִיר, עָלָיו רְאָיָה לְלַמֵּד. **ד׳** אָמַרו לוֹ רְ׳ אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה: יִשְׁמָעֵאל אָחִי, אֲנִי לֹא שִׁנִּיתִי מִסֵּדֶר הַשָּׁנִים[13]«, [14]«• טַרְפוֹן {א} אָחִי שִׁינָּה, וְעָלָיו הָרְאָיָה[15]« לְלַמֵּד. **ה׳** הֵשִׁיב רְ׳ טַרְפוֹן: מִצְרַיִם חוּצָה[16]« לָאָרֶץ, וְעַמּוֹן וּמוֹאָב חוּצָה« לָאָרֶץ, מַה מִצְרַיִם מַעְשַׂר עָנִי {בשביע} בַּשְּׁבִיעִית, אַף עַמּוֹן וּמוֹאָב מַעְשַׂר עָנִי[17]« {בש} בַּשְּׁבִיעִית. **ו׳** הֵשִׁיב רְ׳ אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה: בָּבֶל חוּצָה« לָאָרֶץ, וְעַמּוֹן[18]« וּמוֹאָב חוּצָה« לָאָרֶץ, מַה בָּבֶל מַעֲשֵׂר שֵׁינִי בַּשְּׁבִיעִית, אַף עַמּוֹן {א} וּמוֹאָב מַעֲשֵׂר שֵׁינִי בַּשְּׁבִיעִית. **ז׳** אָמַרו* רְ׳* טַרְפוֹן: מִצְרַיִם מִפְּנֵי שֶׁהִיא[19]« קְרוֹבָה, עֲשָׂאוּהָ מַעְשַׂר עָנִי, שֶׁיְּהוּ[20]« עֲנִיֵּי יִשְׂרָאֵלו נִסְמָכִין עָלֶיהָ בַּשְּׁבִיעִית, אַף עַמּוֹן וּמוֹאָב, שֶׁהֵן קְרוֹבִין, {נעש} נֶעֱשִׂין מַעְשַׂר עָנִי, שֶׁיְּהוּ עֲנִיֵּי יִשְׂרָאֵלו נִסְמָכִין {א} עֲלֵיהֶן בַּשְּׁבִיעִית. **ח׳** אָמַרו לוֹ רְ׳ אֶלְעָזָר בֶּן {עזר} עֲזַרְיָה: הֲרֵי אַתָּה כְּמַהֲנָן מָמוֹן, וְאֵין אַתָּה אֶלָּא כְמַפְסִידָן [נְפָשׁוֹת][21]*. וְקוֹבֵעַ[22]«• אַתָּה אֶת הַשָּׁמַיִם מִלְּהוֹרִיד

[23]** טַל וּמָטָר, שֶׁנֶּאֱמַרו[24]°: "הֲיִקְבַּע אָדָם אֱלֹהִים[25]* כִּי אַתֶּם קוֹבְעִים אוֹתִי" וגו׳[26]^•. הֵשִׁיב[27]«• לְרוֹבִּיו[28]^• טַרְפוֹן. **ט׳** אָמַרו רְ׳ יְהוֹשֻׁעַ: הֲרֵי אֲנִי כְמֵשִׁיב עַל דִּבְרֵי[29]«• רְ׳«• טַרְפוֹן אָחִי«•, אֲבָל לֹא עַל[30]^• עִנְיַין«• דְּבָרָיו: מִצְרַיִם מַעֲשֶׂה [{חרש} <חָדָשׁ>[31]*, וּבָבֶל מַעֲשֶׂה יָשָׁן, וְהַנִּידּוֹן[32]^#• שֶׁלְּפָנֵינוּ מַעֲשֶׂ<ה>][33]* חָדָשׁ. יִדּוֹן מַעֲשֶׂה חָדָשׁ מִמַּעֲשֶׂה חָדָשׁ, וְאַל יִדּוֹן מַעֲשֶׂה חָדָשׁ מִמַּעֲשֶׂה[34]* יָשָׁן. מִצְרַיִם מַעֲשֶׂה זְקֵנִים, וּבָבֶל מַעֲשֶׂה נְבִיאִים, וְהַנָּדּוֹן שֶׁלְּפָנֵינוּ מַעֲשֶׂה זְקֵנִים. יִדּוֹן מַעֲשֶׂה זְקֵנִים מִמַּעֲשֶׂה זְקֵנִים, וְאַל יִדּוֹן מַעֲשֶׂה זְקֵנִים מִמַּעֲשֶׂה נְבִיאִין. נִמְנוּ וְגָמְרוּ: עַמּוֹן וּמוֹאָב [מְעַשְּׂרִין][35]*• מַעְשַׂר עָנִי בַּשְּׁבִיעִית. **י׳** וּכְשֶׁבָּא רְ׳ יוֹסֵי בֶּן דּוֹרְמוֹסְקִית[36]«#• אֵצֶל רְ׳ אֱלִיעֶזֶר לְלוֹד, אָמַרו לוֹ: מַה חִידּוּשׁ הָיָה לָכֶם בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ? [37]^• אָמַרו לוֹ: נִמְנוּ וְגָמְרוּ: עַמּוֹן וּמוֹאָב מְעַשְּׂרִין[38]^• מַעְשַׂר עָנִי בַּשְּׁבִיעִית. **י״א** בָּכָה רְ׳ <אֱ>לִיעֶזֶר וְאָמַרו: "סוֹד יי לִירֵיאָיו[39]«• וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעָם"[40]°. צֵא וֶאֱמוֹר לָהֶם: אַל תָּחוּשׁוּ לְמִנְיַינְכֶם. מְקוּבָּל אֲנִי מֵרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּיִי, שֶׁשָּׁמַע מֵרַבּוֹ, וְרַבּוֹ מֵרַבּוֹ הֲלָכָה[41]#• לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, שֶׁעַמּוֹן וּמוֹאָב מְעַשְּׂרִין^• {א} מַעְשַׂר עָנִי בַּשְּׁבִיעִית. **י״ב** בּוֹ בַּיּוֹם בָּא יְהוּדָה, גֵּר עַמּוֹנִי&, וְעָמַד לִפְנֵיהֶן בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ. אָמַרו לָהֶן: מָה אֲנִי לָבוֹא בַקָּהָל? אָמַרו לוֹ רַבָּן גַּמְלִיאֵל: אָסוּר אָתָּה. אָמַרו לוֹ רְ׳ יְהוֹשֻׁעַ: מוּתָּר אָתָּה. אָמַרו לוֹ רַבָּן גַּמְלִיאֵלו: הַכָּתוּב אוֹמֵרו:[42]° "לֹא יָבֹא עַמּוֹנִי וּמוֹאָבִיו [43]* בִּקְהַל יי" [44]^•. אָמַרו לוֹ רְ׳ יְהוֹשֻׁעַ: וְכִי עַמּוֹנִיִּים[45]« וּמוֹאָבִיִּים« בִּמְקוֹמָן הֵן?! כְּבָר עָלָה סַנְחֵרִיב מֶלֶךְ אַשּׁוּר וּבִלְבֵּל אֶת כָּל[46]«• הָאוּמּוֹת, שֶׁנֶּאֱמַרו[47]°: "וְאָסִיר גְּבוּלוֹת עַמִּים וַעֲתוּדוֹתֵיהֶם שׁוֹסֵיתִי[48] וְאוֹרִיד כַּבִּיר יוֹשְׁבִים". אָמַרו לָהֶן[49]^• רַבָּן גַּמְלִיאֵל: הַכָּתוּב אוֹמֵרו:[50]° "וְאַחֲרֵי כֵן אָשִׁיבו אֶת שְׁבוּת בְּנֵי עַמּוֹן", וּכְבָר חָזְרוּ. אָמַרו לוֹ רְ׳ יְהוֹשֻׁעַ: הַכְּתִיב[51]^#•:[52]° "וְשַׁבְתִּי אֶת שְׁבוּת עַמִּי יִשְׂרָאֵלו וִיהוּדָה, אָמַר יי", וַעֲדַיִין לֹא שָׁבוּ. וְהִתִּירוּהוּ לָבוֹא[53]« בַּקָּהָל. [54]^• תַּרְגּוּם שֶׁבְּעֶזְרָא[55]# וְשֶׁבְּדָנִיֵּאל, מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם. תַּרְגּוּם שֶׁכְּתָבוֹ עִבְרִית וְעִבְרִית[56]^• שֶׁכְּתָבוֹ תַּרְגּוּם, כְּתָב[57]«•, עִבְרִי, אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶת

[1] קיי כלפנינו. ק2: "זְבָחִים".
[2] ק2+קיי: "מִשֵּׁם". וכן להלן.
[3] ק2 כלפנינו. קיי: יש השמטה מחמת הדומות. בפרמה: מגיה(?) או אחד הסופרים(?) תלה כאן בטעות הדומות "ואשם/והאשם", ולאחר מכן נמחק בגירוד.
[4] ק2: "אֶלְעָזָר". קיי: יש השמטה. ובמקבילה זבחים א,א הנוסח בשלושת כתבי היד: "אֱלִיעֶזֶר".
[5] כתוב בקיצור "א׳ר׳". ק2+קיי ליתא: "רבי".
[6] ק2 כלפנינו. אלא שבחילה כתב "זקני" ולאחר מכן שינה אות "נ" להיות "ן". קיי: "זקני?".
[7] ק2+קיי נוסף: "הַנֶּאֱכָלִים".
[8] ק2+קיי: "לֹא".
[9] אות "ו" נתלתה בידי הסופר.
[10] ק2+קיי נוסף: "חֲכָמִים".
[11] ק2 כלפנינו. קיי: "גזר". וכן בסמוך.
[12] נוסף בשוליים, וספק בידי מי. ק2+קיי: "רְאָיָה".
[13] קיי כלפנינו. ק2: "שָׁנִים".
[14] קיי כלפנינו. ק2 נוסף: "רְבִּי".
[15] קיי כלפנינו. ק2: "רְאָיָה".
[16] קיי כלפנינו. ק2: "חוּץ". וכן בסמוך.
[17] קיי כלפנינו. ק2 ליתא: "עני".
[18] קיי כלפנינו. ק2: "עַמּוֹן".
[19] קיי כלפנינו. ק2 ליתא: "שהיא".
[20] קיי כלפנינו. ק2: "שֶׁיְּהֵא".
[21] אחד הסופרים(?) תלה בין השורות. וכן ק2+קיי איתא.
[22] ק2 כלפנינו. קיי: "קובע".
[23] מתחילת עמודה זו ועד לאחר המילים "צא ואמור" נכתב בידי הסופר המישני שכותב בכתב קטן יותר.
[24] מלאכי ג׳
[25] כתוב בקיצוץ: "א" עם ראש של "ל". וכן גרש מעל אות "ה".
[26] ק2+קיי נוסף: "וַאֲמַרְתֶּם בַּמֶּה קְבַעֲנוּךָ, הַמַּעֲשֵׂר וְהַתְּרוּמָה". (ומילת "המעשר" חסרה אצל קס2).
[27] קיי כלפנינו. ק2: "הֵשׁוּב".
[28] ק2+קיי: "רְבִּי".
[29] ק2: "עַל דִּבְרֵי אָחִי טַרְפוֹן". קיי: "על דברים טרפון אחיי".
[30] ק2+קיי: "לְעִנְיָין".
[31] תיקנתי לפי ק2+קיי.
[32] ניקדתי לפי הכתיב בפרמה. ק2+קיי: "וְהַנָּדּוֹן".
[33] סופר פרמה דילג מחמת הדומות "מעשה-מעשה", והושלם בשוליים, אולי בידי הסופר, אלא שאות "ה" האחרונה נמחקה או נקטעה בסוף השוליים. ק2+קיי ללא השמטה.
[34] ק2+קיי כלפנינו. ייתכן שאות "מ" הראשונה מתוקנת/נוספה בידי הסופר.
[35] נוסף בשוליים, אולי בידי הסופר. אך גם ק2+קיי ליתא. וראו להלן.
[36] ניקדתי לפי הכתיב. ק2: "דוֹרְמַסְקִית". קיי: "דרמסקית".
[37] ק2+קיי נוסף: "הַיּוֹם".
[38] ק2+קיי ליתא: "מעשרין". וכן להלן.
[39] קיי כלפנינו. ק2: "לִירְאָיו".
[40] תהילים כה׳
[41] ניקדתי כרגיל. קנ2 ניקד: "הַלְכָה".
[42] דברים כג׳
[43] מכאן עד סוף העמודה המשיך הסופר הרגיל של טהרות אלא שכתב בדיו אחר שדהה לעומת הדיו הקודם.
[44] ק2+קיי נוסף: "עַד עוֹלָם".
[45] ק2 כלפנינו. קיי: "עמונים ומואבים".
[46] קיי כלפנינו. ק2 ליתא: "כל".
[47] ישעיה י׳
[48] בתנ"ך הכתיב: "שׁוֹשֵׂתִי".
[49] קיי כלפנינו. ק2: "לִירְאָיו".
[50] ירמיה מט׳
[51] אינני יודע כיצד לנקד. ק2+קיי: "הַכָּתוּב אוֹמֵר".
[52] עמוס ט׳
[53] קיי כלפנינו. ק2: "שֶׁיָּבוֹא".
[54] ק2+קיי מתחילה כאן הלכה חדשה: "יג".
[55] ניקדתי כרגיל. ק2 ניקד: "שֶׁבְּעֶזְרָא".
[56] ק2+קיי: "וְעִבְרִי".
[57] קיי כלפנינו. ק2: "וּכְתָב".

הַיָּדַיִם.[1]** לְעוֹלָם אֵינוֹ מְטַמֵּא, אֶת הַיָּדַיִם עַד שֶׁיִּכְתְּבֶנּוּ[2]«# אַשּׁוּרִית, עַל הָעוֹר, בַּדְּיוֹ. **יג׳**[3]^• אוֹמְרִין צָדוּקִין: קוֹבְלִין (עַל)[4]* אָנוּ עֲלֵיכֶן, פְּרוּשִׁין, שֶׁאַתֶּם אוֹמְוֹרִים: כִּתְבֵי הַקּוֹדֶשׁ מְטַמִּין[5]«# אֶת הַיָּדַיִם, וְסִפְרֵי הָמִירָס[6]«#• אֵינָן[7]« מְטַמִּין אֶת הַיָּדַיִם. אָמַוֹר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּיי: וְכִי אֵין לָנוּ עַל פְּרוּשִׁין[8]^ אֶלָּא זוֹ בִלְבָד. וַהֲרֵי[9]« הֵן אוֹמְרִין: עַצְמוֹת חֲמוֹר טְהוֹרִין וְעַצְמוֹת יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל טְמֵאִין. אָמְרוּ לוֹ: לְפִי חִיבָּתָן הִיא טוּמְאָתָן, שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה אָדָם עַצְמוֹת אָבִיו וְאִמּוֹ תַּרְוָדוֹת[10]«#•. אָמַוֹר לָהֶן: אַף כִּתְבֵי הַקּוֹדֶשׁ לְפִי חִיבָּתָן הִיא טוּמְאָתָן, וְסִפְרֵי הָמִירָס«#•, שֶׁאֵינָן חֲבִיבִין[11]«, [אֵינָן][12]* מְטַמִּין[13]« אֶת הַיָּדַיִם. **יד׳**[14]^• אוֹמְרִים צַדּוּקִים: קוֹבְלִין אָנוּ עֲלֵיכֶם, פְּרוּשִׁין, שֶׁאַתֶּם מְטַהֲרִין אֶת הַנִּצּוֹק. אוֹמְוֹרִים פְּרוּשִׁין: קוֹבְלִין אָנוּ עֲלֵיכֶם, צַדּוּקִין, שֶׁאַתֶּם מְטַהֲרִין [15]^ אַמַּת[16]« הַמַּיִם הַבָּאָה מִן[17]«• הַקְּבָרוֹת. אוֹמְוֹרִים צַדּוּקִין: קוֹבְלִין אָנוּ עֲלֵיכֶן, פְּרוּשִׁין [18]«•: מָה אִם שׁוֹרִי וַחֲמוֹרִי, שֶׁאֵין[19]^ אֲנִי^ חַיָּיב בָּהֶן מִצְוֹת, הֲרֵי אֲנִי חַיָּיב בְּנִזְקָן. [20]** עַבְדִּי וַאֲמָתִי, שֶׁאֲנִי חַיָּיב בָּהֶן מִצְוֹת, אֵינוֹ דִין שֶׁאֱהֵא[21]« חַיָּיב [בָּהֶן][22]* בְּנִזְקָן?! אָמְרוּ לוֹ[23]^•: לֹא! אִם אֲמַרְתֶּם בְּשׁוֹרִי וַחֲמוֹרִי, שֶׁאֵין בָּהֶן דַּעַת, תֹּאמְרוּ בְּעַבְדִּי וַאֲמָתִי[24]«, שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן דַּעַת. שֶׁאִם אַקְנִיטֶנּוּ, יֵלֵךְ וְיַדְלִיק[25]** גְּדִישׁוֹ שֶׁלְּאַחֵר[26]^• וֶאֱהֵא חַיָּיב לְשַׁלֵּם. **יה׳**[27]^• אָמַר מִין גְּלִילִי: קוֹבֵל אֲנִי עֲלֵיכֶם, פְּרוּשִׁים, שֶׁאַתֶּם כּוֹתְבִין [אֶת][28]* מוֹשֵׁל[29]^• עִם מֹשֶׁה בַּגֵּט. אָמְרוּ[30]^• פְּרוּשִׁים: קוֹבְלִים אָנוּ עָלֶיךָ, (זִמ?)[31]* מִין {ג} גְּלִילִי, שֶׁאַתֶּם[32]«• כּוֹתְבִין«• (ע)[33]* אֶת הַמּוֹשֵׁל[34]«• עִם הַשֵּׁם«• בַּדַּף, וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁאַתֶּם כּוֹתְבִין אֶת הַמּוֹשֵׁל מִלְמַעְלָן[35]« וְאֶת הַשֵּׁם מִלְּמַטָּן, שֶׁנֶּאֱמַרו[36]«°•: ״וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה: מִי יי אֲשֶׁר אֶשְׁמַע בְּקוֹלוֹ לְשַׁלַּח אֶת יִשְׂרָאֵל״. כְּשֶׁלָּקָה[37]^• מַה[38]« הוּא אוֹמֵוֹר: ״יי הַצַּדִּיק[39]«•, וַאֲנִי[40]«• וְעַמִּי«• {ה} הָרְשָׁעִים״.

פרק ד׳ הל׳ יה׳[41]«•

חסלת ידים מסכת עקצים$

כָּל שֶׁהוּא יָד[42] וְלֹא שׁוֹמֵר, מִיטַּמֵּא וּמְטַמֵּא וְלֹא מִצְטָרֵף. שׁוֹמֵר, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ יָד, מִיטַּמֵּא וּמְטַמֵּא וּמִצְטָרֵף. לֹא שׁוֹמֵר וְלֹא יָד, לֹא מִיטַּמֵּא וְלֹא מְטַמֵּא. **ב׳** שׁוֹרְשֵׁי הַשּׁוּם וְהַבְּצָלִים וְהַקַּפְלוֹטְאוֹת[43]«• בִּזְמַן שֶׁהֵן לַחִים, וְהַפִּיטְמָא[44]^ שֶׁלָּהֶן בֵּין לַחָה בֵּין יְבֵישָׁה, וְהָעַמּוּד שֶׁהוּא מְכוּוָּן כְּנֶגֶד הָאוֹכֶל, שׁוֹרְשֵׁי[45]« הַחֵיזְרִין[46]«#• וְהַצְּנוֹן וְהַנָּפוּס, {ד} דִּבְרֵי רְ׳ מֵאִיר. רְ׳ יְהוּדָוה אוֹמֵוֹר: שׁוֹרֶשׁ צְנוֹן גָּדוֹל מִצְטָרֵף, הַסִּיב[47]^ שֶׁלּוֹ, אֵינוֹ מִצְטָרֵף. שׁוֹרְשֵׁי אֲמֵיתָא[48]^#• וְהַפֵּיגָם[49]«• וְיַרְקוֹת[50]^ שָׂדֶה וְיַרְקוֹת[51]«• גִּינָּה שֶׁעִיקָּרָן[52]^#• לִשְׁתָלִים, {ו} וְהַשִּׁזְרָה[53]«#• שֶׁלַּשִּׁבּוֹלֶת וְהַלְּבוּשׁ שֶׁלָּהּ, רְ׳ <אֶ>לְעָזָר אוֹמֵוֹר: אַף הַסִּיג שֶׁלַּרְצָפִית, הֲרֵי אֵילוּ מִיטַּמִּין וּמְטַמִּין {ומ} וּמִצְטָרְפִין. **ג׳** וְאֵילוּ[54]^ מִיטַּמִּין וּמְטַמִּים וְלֹא מִיצְטָרְפִין: שׁוֹרְשֵׁי הַשּׁוּם וְהַבְּצָלִים וְהַקַּפְלוֹטוֹת בִּזְמַן שֶׁהֵן יְבֵישִׁין, וְהָעַמּוּד שֶׁאֵינוֹ מְכוּוָּן כְּנֶגֶד הָאוֹכֶל, וְיַד הַפַּרְכֵּד[55]«#• טֶפַח מִיכָּן וְטֶפַח מִיכָּן, וְיַד[56]«• הָאֶשְׁכּוֹל כָּל שֶׁהוּא, וְזָנָב שֶׁלָּאֶשְׁכּוֹל שֶׁרֵיקְנָהּ, וְיַד {מכבר} <מַכְבֵּד>[57]* ~~(שלתרומה)~~ [שֶׁלִּתְמָרָה][58]* אַרְבָּעָה טְפָחִים, וְקָנֶה שֶׁלַּשִּׁבּוֹלֶת שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, וְיַד כָּל הַנִּיקְצָרִין שְׁלֹשָׁה[59]«•, וְשֶׁאֵין[60]* דַּרְכָּן לִקָּצֵר[61]^, יְדֵיהֶם[62]** וְשׁוּרְשֵׁיהֶן כָּל שֶׁהֵן, וּמְלָעִין שֶׁל־שִׁבָּלִים, הֲרֵי אֵילוּ מִיטַּמִּין וּמְטַמִּין וְלֹא מִיצְטָרְפִין. **ד׳** אֵילוּ לֹא מְטַמִּין[63]^# וְלֹא מְטַמִּין& וְלֹא מִיצְטָרְפִין: שָׁרְשֵׁי[64]# קוֹלְסֵי אֶכְרוֹב, {וח} וְחַלְפוֹת[65]«#• תְּרָדִין, וְהַלֶּפֶת, [66]«• אֵת שֶׁדַּרְכָּן לִיגָּזֵז[67]^ וְנֶעֶקְרוּ. רְ׳ יוֹסֵה מְטַמֵּא בְכוּלָּן וּמְטַהֵר בְּשׁוֹרְשֵׁי קוֹלְסֵי אֶכְרוֹב וְהַלֶּפֶת. **ה׳** כָּל יְדוֹת הָאוֹכָלִים שֶׁבְּסָסָן בַּגּוֹרֶן, טְהוֹרִין. וְרִבִּיו[68]^ יוֹסֵי מְטַמֵּא. פְּסִיגָה שֶׁלָּאֶשְׁכּוֹל שֶׁרֵיקְנָהּ, טְהוֹרָה. [69]** שִׁיֵּיר בָּהּ גַּרְגֵּר אֶחָד, טְמֵיאָה[70]*. שַׁרְבִיט ~~(שלתרומה)~~ [שֶׁלִּתְמָרָה]* שֶׁרֵיקְנוֹ, טָהוֹר. שִׁיֵּיר בּוֹ תְּמָרָה אַחַת, טָמֵא. וְכֵן בַּקִּטְנִיּוֹת: שַׁרְבִיט שֶׁרֵיקְנוֹ, טָהוֹר. שִׁיֵּיר בּוֹ גַּרְגֵּר אֶחָד, טָמֵא. רְ׳ <אֶ>לְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה מְטַהֵר בְּשֶׁלְּפוֹל וּמְטַמֵּא בְּשֶׁלַּקִּטְנִי[וֹ]ת[71]*, מִפְּנֵי שֶׁהוּא רוֹצֶה בְּשִׁימוּשָׁן[72]^•. **ו׳** עוּקְצֵי תְאֵנִים וְהַגְּרוֹגְרוֹת[73]^• וְהַקַּלִּיסִין[74]^• וְהֶחָרוּבִין, הֲרֵי אֵילוּ מִיטַּמִּין[75]«• וּמְטַמְּאִין[76]^ {ו} וּמִצְטָרְפִין. רְ׳ יוֹסֵה אוֹמֵוֹר: אַף עוֹקֶץ דַּלַּעַת. עוּקְצֵי

---

[1] מכאן ועד לאחר המילים ״אני חייב בנזקן״ כתב הסופר הרגיל של טהרות בדיו חלש שדהה מאוד.

[2] קיי כלפנינו. ק2: ״שֶׁיִּכְתְּבֵינּוּ״.

[3] ק2+קיי: ״יד״ מפני שנוספה הלכה לעיל ״תרגום״.

[4] הסופר סימן למחיקה בגרשים. וכן ק2+קיי ליתא.

[5] קיי כלפנינו. ק2: ״מְטַמְּאִין״.

[6] קיי כלפנינו, ואינני יודע כיצד לנקד. ק2: ״מֵירוֹן״. וכן להלן.

[7] קיי כלפנינו. ק2: ״אֵין״.

[8] ק2+קיי: ״הַפָּרוּשִׁין״.

[9] קיי כלפנינו. ק2: ״הֲרֵי״.

[10] קיי כלפנינו, וניסיתי לנקד לפי הכתיב. ק2: ״תָּוֹרְוָודוֹת״.

[11] קיי+קנ2 כלפנינו. קס2: ״חוביבין״.

[12] נתלה בידי אחד הסופרים(?) בדיו חזק. וכן ק2+קיי איתא.

[13] קיי הכתיב: ״מטמאין״. ק2: ״מִיטַּמִּין״.

[14] ק2+קיי: ״טו״ מפני שנוספה הלכה לעיל ״תרגום״.

[15] ק2+קיי נוסף: ״אֶת״.

[16] קיי+קנ2 כלפנינו. קס2: ״האמת״.

[17] ק2: ״מִבֵּית״. קיי: ״בין״.

[18] ק כלפנינו. קיי נוסף: ״שאתם אומרים״. וליתא כל ההוספה הגדולה שבדפוסים.

[19] ק2+קיי: ״שֶׁאֵינִי״.

[20] מכאן ועד סוף העמודה הבאה כתוב בידי הסופר המישני שבדרך כלל כותב בכתב קטן יותר. כאן כתב בכתב די גדול ואני בכל זאת הקטנתי – להיכר.

[21] קיי כלפנינו. ק2: ״שֶׁאֲנִי״.

[22] נתלה בין השורות, ספק אם בידי הסופר. אך גם ק2+קיי ליתא.

[23] ק2+קיי: ״לָהֶן״.

[24] ק2 כלפנינו. קיי: ״ובאמתיי״.

[25] ק2+קיי כלפנינו. הסופר כתב בטעות ״וילדיק״ ולאחר מכן הוא עצמו או מישהו אחר תיקן אותיות ״לד״ להיות ״דל״.

[26] ק2+קיי: ״שֶׁלְּאַחֵד״.

[27] ק2+קיי: ״יו״ מפני שנוספה הלכה לעיל ״תרגום״.

[28] נתלה בין השורות, אולי בידי הסופר. וכן ק2+קיי איתא.

[29] ק2+קיי: ״הַמּוֹשֵׁל״.

[30] ק2+קיי: ״אוֹמְרִים״.

[31] כנראה אות ״מ״ שנמחקה בידי הסופר.

[32] קיי כלפנינו. ק2: ״שֶׁאַתָּה כּוֹתֵב״.

[33] הסופר סימן למחיקה בגרש. וכן ק2+קיי ליתא.

[34] קיי כלפנינו. ק2: ״אֶת הַשֵּׁם עִם הַמּוֹשֵׁל״.

[35] קיי+קנ2 כלפנינו. קס2: ״מלמעלה״.

[36] שמות ה׳. קיי כלפנינו. ק2 ליתא: ״שנאמר״.

[37] ק2+קיי: ״וּכְשֶׁלָּקָה״.

[38] קיי כלפנינו. ק2: ״מַהוּ״.

[39] ק2 מסיים כאן.

[40] ק2 סיים לעיל. קיי שלא כלשון הפסוק אלא כדרך הסבר: ״ופרעה ועמו״.

[41] קיי: ״יו״, מפני שנוספה הלכה לעיל ״תרגום״. ק2: לא כתוב סיכום הלכות, אבל יש ״יו״.

[42] קס2+קיי כלפנינו. קנ2: ״יָדוֹ״.

[43] ק2: ״וְהַקַּפְלוֹטוֹת״. קיי: ״והקלופות״.

[44] ק2+קיי בסיומת ״ה״.

[45] קיי כלפנינו. ק2: ״וְשָׁרְשֵׁי״.

[46] ניקדתי לפי הכתיב שבפרמה. ק2: ״הַחְזֵרִין״. קיי: ״החזירין״.

[47] ק2+קיי: ״וְהַסִּיב״.

[48] ניקדתי לפי הנראה לי. ק2+קיי: ״הַמֵּינְתָּה״.

[49] ק2 אולי בסיומת ״ס״. קיי: והפוגס״.

[50] ק2+קיי: ״יַרְקוֹת״.

[51] קייי כלפנינו. ק2: ״יַרְקוֹת״.

[52] ק2+קיי: ״שֶׁעֲקָרָן״ (ניקוד קנ).

[53] ק2: ״וְשִׁיזְרָה״. קיי: ״והשיזרה״.

[54] ק2+קיי: ״אֵלוּ״.

[55] אינני יודע כיצד לנקד. ק2: ״הַפַּרְכִּיד״. קיי: ״הפרכיר״.

[56] ק2 כלפנינו. קיי: ״יַד״.

[57] תיקנתי לפי ק2. קיי: ״מכבר״.

[58] תוקן באמצעות סימן קו מחיקה על ״תרומה״ ותליית ״תמרה״, אולי בידי אחד הסופרים(?). וכן ק2+קיי: ״שֶׁלִּתְמָרָה״. וכן להלן הלכה ה׳.

[59] קיי כלפנינו. ק2 נוסף: ״טְפָחִין״.

[60] קיי כלפנינו. ק2: ״וְשֶׁאֵינָן״. אות ״א״ כתב סופר פרמה ע״ג המחק.

[61] ק2+קיי: ״לְהִקָּצֵר״.

[62] ק2+קיי כלפנינו. אות ״ס״ בפרמה ארוכה מאוד, כדי לכסות מחיקה. וצ״ע.

[63] הסופר(?) ניקד. ק2: ״מִיטַּמִּין״. קיי: ״מיטמאין״.

[64] בפרמה אות ״ש״ מנוקדת בחולם.

[65] ניקדתי כפי הנראה לי. ק2: ״וְחִילְפוֹת״. קיי: ״וחליפות״.

[66] קיי כלפנינו. ק2 נוסף: ״בִּזְמַן״.

[67] ק2+קיי: ״לְהִיגָּזֵז״.

[68] ק2+קיי: ״רַבִּי״.

[69] מכאן ועד סוף שורה זו בלבד (מספר מילים) כתב שוב הסופר הראשי של רוב טהרות, בדיו שדהה מאוד. ולא אמנע מלכתוב את שנראה לי: אולי הסופר הראשי של טהרות ניסה לראות האם הדיו שלו כבר כותב בסדר, וכשראה שהדיו עדיין בהיר ביקש מחבירו הסופר המישני להמשיך להשלים את העמודה.

[70] ק2+קיי כלפנינו. בפרמה יש קו אלכסוני נטוי מעל אות ״א״. וצ״ע.

[71] אות ״ו״ נתלתה, אולי בידי הסופר. וכן ק2+קיי איתא.

[72] ק2+קיי: ״בְּמִישְׁמוּשָׁן״.

[73] ק2+קיי: ״וּגְרוֹגְרוֹת״.

[74] ק2+קיי הכתיב: ״וְהַכְּלִיסִין״.

[75] קיי כלפנינו. ק2 נוסף: ״טְמֵאִין״. קיי: ״מטמאין״.

[76] ק2+קיי הכתיב: ״וּמְטַמְּאִין״.

[1] הָאַגָּסִין וְהַקְּרוֹסְטְמֵילִין«[2]• וְהַפָּרִישִׁין וְהַחַזְרָרִין«[3]•, וְעוֹקֶץ דַּלַּעַת טֶפַח, וְעוֹקֶץ«[4] קִינָרֵס טֶפַח, רְ' <אֶ>לְעָזָר בְּרְבִּי צָדוֹק אוֹמֵר: טִפְחַיִין«[5]•, הֲרֵי אֵילוּ מִיטַּמִּין וּמְטַמִּין«[6] וְלֹא מִצְטָרְפִין, [וּשְׁאָר כָּל הָעֳקָצִין, לֹא מִיטַּמִּין וְלֹא מְטַמִּין]*[7]. **פרק א' הל' ו'

פרק ב'*[8] זֵיתִין שֶׁכְּבָשָׁן בְּטַרְפֵּיהֶן, טְהוֹרִין, לְפִי שֶׁלֹּא כְבָשָׁן אֶלָּא לְמַרְאֶה. כְּשׁוּת שֶׁלַּקִּישׁוּת וְהַנֵּץ שֶׁלָּהּ, טָהוֹר. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל זְמַן שֶׁהִיא«[9] לִפְנֵי הַתַּגָּר, טְמֵאָה. **ב'** כָּל הַגַּלְעִינִין מִיטַּמּוֹת וּמְטַמּוֹת וְלֹא מִצְטָרְפוֹת. גַּלְעִינָה«#[10] שֶׁלְּרוֹטֶב, אַף עַל פִּי יוֹצָא«[11], מִצְטָרֶפֶת. וְשֶׁלִּיְבֵישָׁה«[12], אֵינָהּ {מצ} מִצְטָרֶפֶת. לְפִיכָךְ, חוֹתָם^[13]• שֶׁלִּיבֵישָׁה, מִצְטָרֵף. וְשֶׁלְּרוֹטֶב#[14], {אֵינָה} <אֵינוּ>*[15] מִצְטָרֵף. גַּלְעִינָה«#[16] שֶׁמִּקְצָתָהּ יוֹצֵא: שֶׁכְּנֶגֶד^[17]• הָאוֹכֶל, מִצְטָרֵף. עֶצֶם שֶׁיֵּשׁ עָלָיו בָּשָׂר: שֶׁכְּנֶגֶד^• הָאוֹכֶל, מִצְטָרֵף. הָיָה עָלָיו מִצַּד {א} אֶחָד, רְ' יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִילּוּ הוּא«[18] מַקִּיפוֹ בְּטַבַּעַת«[19]•. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: שֶׁכְּנֶגֶד^• הָאוֹכֶל, {מצ} מִצְטָרֵף, כְּגוֹן הַסֵּיאָה הָאֵזוֹב^[20]• וְהַקּוֹרְנִית#[21]. **ג'** הָרִימּוֹן וְהָאֲבַטִּיחַ#[22] שֶׁנִּימּוֹק מִקְצָתוֹ, אֵינוּ«#[23] {מצ}*[24] מִצְטָרֵף. [שָׁלֵם מִיכָּן וּמִיכָּן וְנִימּוֹק מִן הָאֶמְצַע, אֵינוּ מִצְטָרֵף.]*[25] הַפִּיטְמָא«[26] שֶׁלָּרִימּוֹן, מִצְטָרֶפֶת. וְהַנֵּץ שֶׁלּוֹ אֵינוּ מִצְטָרֵף. רְ' <אֶ>לְעָזָר אוֹמֵר: [אַף]*[27] הַמַּסְרֵק«#[28] טָהוֹר. **ד'** כָּל הַקְּלִיפִּין«[29] מִיטַּמּוֹת וּמְטַמּוֹת וּמִצְטָרְפוֹת. רְ' {יהו} יְהוּדָה אוֹמֵר: שָׁלוֹשׁ קְלִיפִּין בְּבָצָל: הַפְּנִימִית*[30], בֵּין שְׁלֵימָה בֵּין קְדוּ:(רָ)[ד]:ה*[31], מִצְטָרֶפֶת. הָאֶמְצָעִית, {של} שְׁלֵימָה מִצְטָרֶפֶת, קְדוּ:(רָ)[ד]:ה*[32], אֵינָהּ מִצְטָרֶפֶת. {החי} הַחִיצוֹנָה, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, טְהוֹרָה. **ה'** הַמְחַתֵּךְ לְבַשֵּׁל, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא מֵירֵק, אֵינוּ (ר)*[33] חִיבּוּר. לִכְבּוֹשׁ וְלִשְׁלוֹק וּלְהַנִּיחַ עַל הַשֻּׁלְחָן, הִתְחִיל חִיבּוּר. לְפָרֵק*[34]•, <נ.א.> לְמָרֵק*•, אוֹכֶל שֶׁהִתְחִיל בּוֹ, אֵינוּ חִיבּוּר. **ו'** הָאֱגוֹזִין שֶׁאֲמָנָן, וְהַבְּצָלִין שֶׁחֲמָרָן, הֲרֵי אֵילוּ חִיבּוּר. הִתְחִיל לְפָרֵק בָּאֱגוֹזִין וּלְפַקֵּל«[35] בַּבְּצָלִין, אֵינוּ«[36] חִיבּוּר. הָאֱגוֹזִין וְהַשְּׁקֵדִין, חִיבּוּר, מִשֶּׁיְּרַסֵּ:ס:«*[37]•. **ז'** בֵּיצָה מְגוּלְגֶּלֶת, וּשְׁלוּקָה, עַד {מִ}שֶׁיָּגֵּיס*[38]•. עַד«[39]• שֶׁיְּרַסֵּ:ס:«•. (הרימון)*[40] עֶצֶם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מוֹחַ, חִיבּוּר, עַד שֶׁיְּרַסֵּ:ס:^*. הָרִימּוֹן שֶׁפְּרָדוֹ, חִיבּוּר עַד שֶׁיַּקִּישׁ עָלָיו בְּקָנֶה. (עצם)*[41] כַּיּוֹצֵא בוֹ: שְׁלַל (הַכּוֹבְשִׁין) [הַכּוֹבְסִין]*[42] הַבֶּגֶד«[43]• שֶׁהוּא תָפוּר בְּכִלְאַיִם, חִיבּוּר, עַד שֶׁיַּתְחִיל לְהַתִּיר. **ח'** עֲלֵה^[44]• יְרָקוֹת יְרוּקִין, מִצְטָרְפִין. וּלְבָנִים, אֵינָן«[45] מִצְטָרְפִין. רְ' <אֶ>לְעָזָר בְּרְבִּי צָדוֹק אוֹמֵר: לְבָנִים מִצְטָרְפִין בְּאֶכְרוֹב$, מִפְּנֵי שֶׁהֵן אוֹכֶל. וּבַחֲזֵרִין#[46], מִפְּנֵי שֶׁהֵן {משמ} מְשַׁמְּרִין אֶת הָאוֹכֶל. **ט'** עֲלֵה«[47]• בְּצָלִין {א} וּבְנֵי בְצָלִין, אִם יֵשׁ בָּהֶן {דיר} <רִיר>*[48], מִשְׁתַּעֲרִים לִכְמוֹת«[49]• שֶׁהֵן. אִם יֵשׁ בָּהֶן חָלָל*[50], מְמַעֵךְ אֶת חֲלָלָן«[51]. פַּת סְפוֹנְגִּיוֹת«#[52]•, מִשְׁתַּעֶרֶת בִּכְמוֹת שֶׁהוּא#^[53]. אִם יֵשׁ בָּהּ חָלָל, מְמַעֵךְ אֶת חֲלָלָהּ. בְּשַׂר הָעֵגֶל שֶׁנִּתְפַּח וּבְשַׂר הַזְּקֵינָה«[54] שֶׁנִּתְמָעֵט, מִשְׁתַּעֲרִין לִכְמוֹת^[55]• שֶׁהֵן. **י'** קִישׁוּת שֶׁנְּטָעָהּ«[56]• בְּעָצִיץ וְהִגְדִּילָה וְיָצְאַת«[57] חוּץ לֶעָצִיץ, וְטָהֳרָה^[58]•. אָמְרוּ* רְ'«[59]* שִׁמְעוֹן: מַה טִּיבָהּ לִטָּהֵר«#[60]•. אֶלָּא הַטָּמֵא {בטמ} בְּטֻמְאָתוֹ, וְהַטָּהוֹר יֵאָכֵל. **י"א'** כְּלֵי גְלָלִין, כְּלֵי^[61]• אֲדָמָה, שֶׁהַשָּׁרָשִׁין יְכוֹלִין לָצֵאת בָּהֶן, אֵינָן מַכְשִׁירִין אֶת הַזְּרָעִין. עָצִיץ נָקוּב אֵינוּ מַכְשִׁיר אֶת הַזְּרָעִים. וְשֶׁאֵינוּ נָקוּב, «[62] מַכְשִׁיר אֶת הַזְּרָעִים. וְכַמָּה«[63] הוּא«[64] שִׁיעוּרוֹ, שֶׁלַּנֶּקֶב, כְּדֵי שֶׁיֵּצֵא בוֹ שׁוֹרֶשׁ קָטָן. מִילָּהוּ«[65] עָפָר עַד«[66]• שְׂפָתוֹ, הֲרֵי הוּא כְטַבְלָה שֶׁאֵין בָּהּ^[67]• {ליבזיז} <לִיזְבֵיז>*[68].

{**פרק ב'**} **הל' י"א' פרק ג'**

יֵשׁ צְרִיכִין הֶכְשֵׁר וְאֵינָן«[69] צְרִיכִין מַחֲשָׁבָה, מַחֲשָׁבָה וְהֶכְשֵׁר, מַחֲשָׁבָה וְלֹא הֶכְשֵׁר, לֹא«[70] הֶכְשֵׁר וְלֹא מַחֲשָׁבָה. כָּל הָאֳכָלִין#[71] הַמְיוּחָדִין {לא} לָאָדָם צְרִיכִין הֶכְשֵׁר וְאֵינָן צְרִיכִין מַחֲשָׁבָה. **ב'** הַחוֹתֵךְ מִן הָאָדָם, וּמִן הַבְּהֵמָה«[72], וּמִן הַחַיָּה, וּמִן הָעוֹפוֹת, וּמִנִּבְלַת הָעוֹף^[73] הַטָּמֵא, וְהַחֵלֶב {בכ} בִּכְפָרִים, וּשְׁאָר כָּל יַרְקוֹת שָׂדֶה וּשְׁמַרְקְעִים וּפְטָרִיּוֹת. רְ' יְהוּדָה אוֹמֵר: <חוּץ>*[74] מִן^[75] כְּרֵישֵׁי הַשָּׂדֶה^[76] וְהָרְגִילָה וְנֵץ הֶחָלָב. רְ' שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: חוּץ מֵעַכָּבִיּוֹת^[77]. רְ' יוֹסֵה אוֹמֵר: חוּץ מִן הַבּוּלְסִים#^[78]•, הֲרֵי אֵילוּ צְרִיכִין מַחֲשָׁבָה וְהַכְשֵׁר. **ג'** נִבְלַת בְּהֵמָה טְמֵאָה בְּכָל מָקוֹם

---

[1] כל העמודה הימנית, וגם השורה השלישית (והרביעית) שבעמודה השמאלית כתוב בידי הסופר הראשי של רוב טהרות אך בדיו חלש שדהה מאוד.
[2] קנ2 כלפנינו. קיי: ״והקרוסטמלין״. קס2: ״והקרס תרמילין״.
[3] קס2+קיי כלפנינו. קנ2: ״וְהַחוֹזְרָרִין״.
[4] ק2 כלפנינו. קיי: ״עוקץ״.
[5] ק2+קיי הכתיב כלפנינו. ושמא יש לנקד: ״טְפָחַיִים״.
[6] קיי כלפנינו. ק2: ״מִיטַמִּין וּמִיטַמִּין״.
[7] נוסף בשוליים, בדיו כהה, אולי בידי אחד הסופרים. וכן ק2+קיי איתא. ההשמטה צריכה עיון, מפני שאין כאן דומות, אף שבשורה למעלה יש דומות.
[8] אולי הסופר התחיל לכתוב ״ג״, אך לבסוף כתב ״ב״.
[9] קיי+קנ2 כלפנינו. קס2 הכתיב: ״שהוא״.
[10] ק2 הכתיב כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. אך קנ ניקד: ״גַּלְעַיְנָה/ גַּלְעֲיְנָה״. קיי: ״גלענה״.
[11] קיי הכתיב כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. ק2: ״יוֹצְאָה״, אך כנראה שבתחילה נכתב שם ״יוצאת״.
[12] ק2 כלפנינו. קיי: ״שליבשה״.
[13] ק2+קיי: ״חוֹתָל״.
[14] ניקדתי כרגיל. קנ2 ניקד: ״וְשֶׁלְּרוֹטָב״.
[15] תיקנתי לפי ק2. קיי: יש השמטה.
[16] ק2 הכתיב כלפנינו, וניקדתי לפי הכתיב. אך קנ ניקד: ״גַּלְעַיְנָה״. קיי: ״גלענה״.
[17] ק2+קיי: ״כְּנֶגֶד״. וכן בכולם להלן.
[18] קיי כלפנינו. ק2 ליתא: ״הוא״.
[19] קיי כלפנינו. ק2: ״כְּטַבַּעַת״.
[20] ק2+קיי: ״וְהָאֵזוֹב״.
[21] ק2+קיי הכתיב כלפנינו, אך קנ2 ניקד אות ״ק״ בקמץ ולא ניקד את החולם.
[22] ניקדתי כרגיל. קנ2 ניקד אות ״ב״ בשווא.
[23] קיי כלפנינו. קס2 ליתא ״אינו״, וקנ2 או מגיה אחר שם הוסיף ״אֵין״.
[24] ייתכן שבשומר השורה היה כתוב ״מצי״ ולאחר מכן אות ״מ״ נמחקה ואותיות ״צי״ תוקנו להיות ״מי״.
[25] נשמט מחמת הדומות ״מצטרף-מצטרף״ והושלם בין השורות, בדיו כהה, אולי בידי אחד הסופרים(?). ק2+קיי ללא השמטה.
[26] ק2 כלפנינו. קיי: ״והפוטמה״.
[27] הושלם בין השורות, בדיו כהה, אולי בידי אחד הסופרים(?). וכן ק2+קיי איתא.
[28] קיי כלפנינו. ק2: ״הַמַּשְׂרֵק״.
[29] קיי כלפנינו. ק2: ״הַקְּלִיפּוֹת״.
[30] ק2+קיי כלפנינו. בפרמה יש תימן לא ברור צמוד לאות ״ת״, ושמא הסופר התחיל לכתוב ״הפנימיות״ ותיקן עצמו.
[31] ספק שנכתב בפרמה ״קרורה״, ותוקן ל:״קדורה״. ק2: ״קְדוּרָה״. קיי: ״קרורה״.
[32] ספק שנכתב בפרמה ״קרורה״, ותוקן ל:״קדורה״. ק2: ״וּקְדוּרָה״. קיי: ״וקרורה״.
[33] אות ״ר״ לא ברורה, צמודה למילה ״אינו״ וכנראה נמחקה. ק2+קיי ליתא.
[34] ק2: ״לפרק״. קיי: ״למרק״. ובפרמה כפל גרסה: ״לפרק למרק״.
[35] קיי כלפנינו. ק2: ״וּלְפַלֵּק״.
[36] קיי כלפנינו. ק2: ״אֵינָן״.
[37] האות האחרונה ספק ״ם/ס״. אך כנראה ״ס״. וכן פעמיים להלן. קס2: ?״משיססם״? קנ2: ״מִשֶּׁיְּרַסֵּם״. קיי: ״עד שירסם״.
[38] כנראה יש כאן כפל גרסה: ״עד שיגיס/משיגיס״. ק2: ״עד שֶׁיַּגֵּיס״. קיי: ״עד שיגס״.
[39] ספק ״ם/ס״, אך כנראה ״ס״. ק2 כאן ולהלן: ״עַד שֶׁיְּרַסֵּם״. קיי כאן: ״משירסם״, ולהלן: ״עַד שֶׁיְּרַסֵּם״.
[40] נכתב בטעות הדומות, והסופר סימן למחיקה בגרשים. וכן ק2+קיי ליתא.
[41] הסופר סימן למחיקה בגרשים. וכן ק2+קיי ליתא.
[42] ״ש״ תוקנה ל: ״ס״, וספק בידי מי. ק2+קיי: ״ס״.
[43] ק2: ״וְהַבֶּגֶד״. קיי: ״בגד״.
[44] ק2+קיי: ״עָלֵי״.
[45] קיי כלפנינו. ק2: ״אֵין״.
[46] הכתיב חסר בשלושת כתבי היד. ושמא יש לנקד מילה זו באופן שונה.
[47] קיי כלפנינו. ק2: ״עָלֵי״.
[48] תיקנתי לפי ק2+קיי.
[49] קיי: ״בכמות״. ק2: ״בְּכָל״.
[50] ק2+קיי כלפנינו. ייתכן שאות ״ל״ האחרונה מתוקנת בידי סופר פרמה.
[51] קיי כלפנינו. ק2: ״הַחֲלָלָן״.
[52] ניקדתי לפי הכתיב. קס2: ?״ספגננית״?. קנ2: ״סְפוֹגְנַנִית/סְפוֹגַנִית/סְפוֹנְנִית״. קיי: ״ספונגנית״.
[53] ניקדתי לפי העניין. ק2+קיי: ״שֶׁהִיא״.
[54] ק2 כלפנינו. קיי: ״זקנה״.
[55] ק2+קיי: ״בִּכְמוֹת״.
[56] קיי כלפנינו. ק2: ״שֶׁנְּעָצָהּ״ אך בשוליים שם מובא הנוסח שלפנינו.
[57] קיי+קנ2 כלפנינו. קס2 אולי: ״ויצאה״.
[58] זו וא״ו הנשוא. ק2+קיי: ״טָהֲרָה״.
[59] קיי כלפנינו. ק2: ״רַבָּן״.
[60] קיי הכתיב כלפנינו. ושמא צריך לנקד: ״לטהר״. ק2 בכתיב מלא: ״לִיטַּהֵר״.
[61] ק2+קיי: ״וּכְלֵי״.
[62] קיי כלפנינו. ק2 נוסף בטעות ״אינו״.
[63] ק2 כלפנינו. קיי: ״כמה״.
[64] קיי כלפנינו. ק2 ליתא: ״הוא״.
[65] ק2 הכתיב: ״מִילְאָהוּ״. קיי: ״מלאוהו״.
[66] קיי כלפנינו. ק2: ״עַל״.
[67] ק2+קיי: ״לָהּ״.
[68] תיקנתי לפי ק2+קיי (קיי הכתיב: ״לזוויז״).
[69] קיי כלפנינו. ק2: ״וְאֵין״.
[70] קיי כלפנינו. ק2: ״וְלֹא״.
[71] ניקדתי כרגיל. קנ2 ניקד אות ״כ״ בשווא.
[72] קיי כלפנינו. ק2: ״בְּהֵמָה״.
[73] ק2+קיי: ״עוֹף״.
[74] הוספתי לפי ק2+קיי.
[75] ק2+קיי: ״מִכְּרֵישֵׁי״.
[76] ק2+קיי: ״שָׂדֶה״.
[77] קס2: ״מן העכוביות״. קיי+קנ2: ״מִן הָעַכָּבִיּוֹת״.
[78] אינני יודע כיצד לנקד, ואולי זו טעות סופר. ק2: ״הַבְּלוֹבְסִין״. קיי: ״הבלבסין״.

וְנִבְלַת הָעוֹף[1]« הַטָּהוֹר בִּכְפָרִים, צְרִיכִין מַחֲשָׁבָה וְאֵינָם צְרִיכִין הֶכְשֵׁר. נִבְלַת בְּהֵמָה טְהוֹרָה בְּכָל מָקוֹם, וְנִבְלַת הָעוֹף« הַטָּהוֹר וְהַחֵלֶב {ובשו} וּבִשְׁוָוקִים[2]«, אֵינָן צְרִיכִין לֹא מַחֲשָׁבָה וְלֹא הֶכְשֵׁר. רְ' שִׁמְעוֹן אוֹמֵרוּ: אַף הַגָּמָל וְהָאַרְנֶבֶת וְהַשָּׁפָן וְהַחֲזִיר. {ה} <ד>' הַשְּׁבָת, מִשֶּׁנָּתְנָה [טַעְמָהּ][3]* בִּקְדֵירָה, אֵין בָּהּ מִשּׁוּם^[4] תְּרוּמָה, וְאֵינָהּ מְטַמְּאָה^[5]#• טוּמְאַת אֳכָלִין. (עַד)[6]* לוּלַבֵּי זְרָדִים וְשֶׁלְּעֲרַל[7]«• וַעֲלֵה$ הַלּוּף[8]* הַשּׁוֹטֶה[9]*, אֵינָן מְטַמְּאִין^[10]• טוּמְאַת אֳכָלִין#[11] עַד שֶׁיִּמְתּוֹקוּ#[12]. רְ' שִׁמְעוֹן אוֹמֵרוּ: אַף שֶׁלְּפַקּוּעוֹת כְּיוֹצֵא בָהֶן. ה' הַכְּשׁוּת#«[13]•, וְהַחמס#«[14]•, וְרָאשֵׁי בְּשָׂמִים, הַתִּיָּיה#«[15]•, הַחִלְתִּית^#[16]«, {והפל} וְהַפִּלְפְּלִין#[17], וְחַלּוֹת הָרִיַע^[18]•, נִלְקָחִים בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר וְאֵינָן מְטַמְּאִין«[19]• טוּמְאַת אֳכָלִין, דִּבְרֵיו* רְ'* עֲקִיבָה. אָמְרוּ רְ' יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי: אִם נִלְקָחִין בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר, מִפְּנֵי מָה אֵינָן«[20] מְטַמְּאִין«[21]• טוּמְאַת אֳכָלִין#[22]. אִם {א} אֵינָן מְטַמְּאִין«[23]• טוּמְאַת (טוּמְאַת)[24]* אֳכָלִין#[25], אַף הֵן לֹא יִלָּקְחוּ בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר. ו' *(הפגו?ס?) [הַפַּגִּ?ים?][26]* וְהַבּוֹסֶר, רְ' עֲקִיבָה מְטַמֵּא טוּמְאַת אֳכָלִין«[27]. רְ' יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵרוּ«[28]: עַד^[29]• שֶׁיָּבוֹאוּ^• לְעוֹנַת הַמַּעַשְׂרוֹת. פְּרִיצֵי#[30] זֵיתִים וַעֲנָבִים, בֵּית שַׁמַּיְ אוֹמְרִים^[31]•: טְמֵאִין^•, וּבֵית הֶלֵּל אוֹמְרִים^[32]•: טְהוֹרִין^•. הַקֶּצַח, בֵּית שַׁמַּיְ מְטַהֲרִין, וּבֵית הֶלֵּל מְטַמְּאִין. וְכֵן לַמַּעַשְׂרוֹת. ז'«[33]• דָּגִים מֵאֵמָתַיְ מְקַבְּלִין טוּמְאָה, בֵּית שַׁמַּיְ אוֹמְרִים: {משי} מִשֶּׁיִּצּוֹדוּ#[34]*•. וּבֵית^[35] הֶלֵּל אוֹמְרִים: מִשֶּׁיָּמוּתוּ. רְ' עֲקִיבָה אוֹמֵרוּ: אִם יְכוּלִין לִחְיוֹת. יַחוּר שֶׁלִּתְאֵינָה שֶׁנִּפְשַׁח וּמְעוֹרֶה בִּקְלִיפָּה, רְ' יְהוּדָה מְטַהֵר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אִם יָכוֹל«[36] לִחְיוֹת. תְּבוּאָה שֶׁנֶּעֶקְרָה וּמְעֹרָה#«[37] אֲפִילּוּ בְשׁוֹרֶשׁ קָטָן, טְהוֹרָה. ח' הַקּוֹר&, הֲרֵי«[38] הוּא« כָּעֵץ«[39] לְכָל דְּבָרָיו^[40] •••^[41]. וְכַפְנִיּוֹת#«[42]•, לְאֳכָלִין$#[43], וּפְטוּרוֹת מִן הַמַּעַשְׂרוֹת. ט' חֵלֶב#[44] בְּהֵמָה טְהוֹרָה, אֵינוּ מְטַמֵּא$ טוּמְאַת נְבֵילָה#[45], לְפִיכָךְ הוּא צָרִיךְ הֶכְשֵׁר. חֵלֶב#[46] בְּהֵמָה, טְמֵאָה, מְטַמֵּא$#[47] טוּמְאַת נְבֵילָה, לְפִיכָךְ אֵינוּ צָרִיךְ הֶכְשֵׁר. דָּגִין טְמֵאִין וַחֲגָבִין טְמֵאִין, צְרִיכִין מַחֲשָׁבָה בִּכְפָרִים. י' כַּוֶּורֶת#[48] דְּבוֹרִים: רְ' אֱלִיעֶזֶר#[49] אוֹמֵרוּ: הֲרֵי הִוא^#[50] ?כַ?קַרְקַע*#[51]*, וְכוֹתְבִין עָלֶיהָ פְּרוֹזְבּוֹל#[52], וְאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טוּמְאָה בִּמְקוֹמָהּ«[53], וְהָרוֹדֶה מִמֶּנָּה בְּשַׁבָּת חַיָּיב. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינָהּ כַּקַּרְקַע, וְאֵין כּוֹתְבִין עָלֶיהָ פְּרוֹזְבּוֹל, וּמְקַבֶּלֶת טוּמְאָה בִּמְקוֹמָהּ, וְהָרוֹדֶה מִמֶּנָּה בַּשַּׁבָּת {פט} פָּטוּר. חַלּוֹת דְּבַשׁ, מֵאֵמָתַיְ מִיטַּמּוֹת#«[54]• מִשֵּׁם«[55] מַשְׁקֶה«[56]? בֵּית שַׁמַּיְ אוֹמְרִים: מִשֶּׁיְּחַרְחֵר. וּבֵית«[57] הֶלֵּל אוֹמְרִים: מִשֶּׁיְּרַסֵּק«[58]. ••«[59] אָמַרוּ* רְ'* יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: עָתִיד הַקָּבָ?ה?[60]* {לה} לְהַנְחִיל כָּל«[61]• צַדִּיק וְצַדִּיק שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וַעֲשָׂרָה עוֹלָמוֹת, שֶׁנֶּאֱמַרוּ°[62]: "לְהַנְחִיל אוֹהֲבַיְ«[63]• יֵשׁ וְאוֹצְרוֹתֵיהֶם אֲמַלֵּא#[64]". אָמַרוּ* רְ'* שִׁמְעוֹן בֶּן חֲלַפְתָּא#«[65]•: אֵין$ לָךְ$ כְּלִי שֶׁהוּא מַחֲזִיק בְּרָכָה $ אֶלָּא שָׁלוֹם$, שֶׁנֶּאֱמַרוּ°[66]: "יי עוֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן, יי«[67] יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם#[68]".

חסלת מסכת עקצין

חסלת סדר טהרות

כלים	**פרקי**	**תלתין**
אהילות	**פרקי**	**תמנת עשר«[69]**
נגעין	**פרקי**	**ארביסר**
פרה	**פרקי**	**תרי עשר«[70]**
טהרות	**פרקי**	**עשרה**
מקוות	**פרקי**	**עשרה**
נדה	**פרקי**	**עשרה**
מכשירין	**פרקי**	**ששה«[71]**
זבין	**פרקי**	**חמשה**
טבול יום	**פרקי**	**ארבעה**
ידים	**פרקי**	**ארבעה**
עקצים	**פרקי**	**תלתה«[72]**

סכום«[73] פרקי« דטהרות

מאה ועשרים ושיתא«[74]•

©[75]

[1] קיי כלפנינו. ק2: "עוֹף". וכן להלן.
[2] ק2+קיי: "בִשְׁוָוקִים".
[3] הסופר הוסיף בשוליים צמוד לשורה. וכן קיי. ק2: "טָעַם".
[4] קנ2 כלפנינו. קס2+קיי: "משם".
[5] ק2+קיי הכתיב: "מְטַמָּא". אך קנ2 ניקד בטעות: "מְטַמֵּא".
[6] סומן למחיקה בהעברת קו. וכן ק2+קיי ליתא.
[7] ק2: "וְשֶׁלְּעֲדַל" (ואות "ד" מתוקנת). קיי: "של ערל".
[8] ק2+קיי כלפנינו. סופר פרמה תיקן אות "ף" מאות "ל".
[9] ק2+קיי כלפנינו. אותיות "וט" מתוקנות בידי סופר פרמה. ושמא בתחילה כתב "השתה".
[10] ק2+קיי הכתיב: "מְטַמְּאִין".
[11] ניקדתי כרגיל. קנ2 ניקד אות "כ" בשווא.
[12] קס2+קיי כלפנינו. אך קנ2 ניקד: "שֶׁיִּמְתָּקוּ".
[13] ניקדתי כפי הכתיב. ק2: "הַבּוֹשֶׁת". קיי: "הכושת".
[14] אינני יודע כיצד לנקד. קס2 הכתיב כלפנינו. קיי: "והחמס". קנ2 גרס וניקד: "וְהַחַמֵּס".
[15] קיי כלפנינו. ק2: "הַתְּיָא".
[16] ק2+קיי: "וְהַחִלְתִּית".
[17] ניקדתי כפי הנראה לי, ושמא יש לנקד אות "פ" הראשונה בפתח. קנ2 ניקד "וְהַפִּלְפְּלִין".
[18] ק2+קיי: "חָרִיַיע/חריע".
[19] קיי כלפנינו. ק2: "מִיטַמְּאִין".
[20] קיי כלפנינו. ק2: "אֵין".
[21] ק2 כלפנינו. קיי הכתיב: "מטמאין".
[22] ניקדתי כרגיל. קנ2 ניקד כאן: "אֹכְלִין". וכל פעם הוא מנקד מילה זו באופן שונה.
[23] ק2 כלפנינו. קיי הכתיב: "מטמאין".
[24] הסופר(?) סימן למחיקה בהעברת קו.
[25] ניקדתי כרגיל. קנ2 ניקד כאן: "אֹכְלִין".
[26] תוקן באמצעות הניקוד. לפני מילה זו ניכרים שרידי אות "ה" שנמחקה. לאחריה כתב הסופר: "הפגוס/ס". לאחר מכן הוא עצמו או מגיה אחר ניקד אות "ג" בדגש ובחיריק. וכנראה רצה לגרוס "הפגים". ק2: "הַפַּגִּיס". קיי: "הפגין".
[27] קיי כלפנינו. ק2: "אוֹכְלִין".
[28] קיי כלפנינו. ק2 ליתא: "אומר".
[29] ק2+קיי: "מִשֶּׁיָּבוֹאוּ".
[30] ניקדתי כרגיל. קנ2 ניקד אות "צ" בחיריק.
[31] ק2+קיי: "מְטַמִּין/מטמאין".
[32] ק2+קיי: "מְטַהֲרִין".
[33] ק2: סדר ההלכות כלפנינו. קיי: סדר ההלכות הפוך: קודם הלכת "הקור" ולאחריה הלכת "דגים".
[34] שמא אות "ד" תוקנה מאות "ר". וניקדתי כפי הנראה לי, ולפי הכתיב של קיי שגרס: "משייצודו". קס2: "משיצודו". וקנ2 ניקד: "מִשֶּׁיָּצוּדוּ".
[35] ק2+קיי: "בֵּית".
[36] קיי כלפנינו. ק2: "יְכוֹלִין".
[37] קיי הכתיב חסר כלפנינו, וניקדתי לפי העניין. ק2: "וּמְעוֹרָה".
[38] קיי כלפנינו. ק2 ליתא: "הרי הוא". אלא גורס: "הַקּוֹר ?בָּ?עֵץ...".
[39] קיי כלפנינו. ק2: "בָּעֵץ".
[40] ק2+קיי: "דָּבָר".
[41] ק2+קיי נוסף: "אֶלָּא שֶׁהוּא נִלְקָח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר" (קנ2 ניקד: "מַעְשַׂר").
[42] ק2: "וְכָפוּנִיּוֹת". "וכפוניות".
[43] ק2+קיי הכתיב כלפנינו. וקנ2 ניקד: "לְאָכְלִין".
[44] ניקדתי לפי העניין. קנ2 ניקד: "חֲלֵב".
[45] ניקדתי כרגיל. קנ2 ניקד אות "ב" בחיריק.
[46] ניקדתי לפי העניין. קנ2: יש השמטה.
[47] ניקדתי לפי הכתיב בשלושת כתבי היד, וכפי שקנ2 ניקד לעיל, מפני שיש כאן השמטה ב-ק2.
[48] ניקדתי כרגיל. קנ2 ניקד אות "ב" בשווא.
[49] ק2+קיי הכתיב כלפנינו, וניקדתי כרגיל. קנ2 ניקד: "אֱלִיעָזָר".
[50] ניקדתי לפי העניין. ק2+קיי: "הִיא".
[51] ספק "בקרקע/כקרקע". ק2+קיי: "ככרקע". וניקדתי כרגיל. קנ2 ניקד: "כַּקְרְקָע".
[52] ניקדתי כרגיל, וכפי שקנ2 ניקד להלן. אך כאן ניקד אות "ר" בשורוק.
[53] קיי כלפנינו. ק2: "וּבִמְקוֹמָהּ".
[54] ניקדתי לפי הכתיב. ק2: "מְטַמְּאִין". קיי: "מטמאות".
[55] קיי+קנ2 כלפנינו. קס2: "משום".
[56] קיי כלפנינו. ק2 ליתא: "משקה".
[57] ק2 כלפנינו. קיי: "בית".
[58] ק2 הכתיב כלפנינו. קיי: "משירסק".
[59] קיי: כאן מסתיים הסדר. ק2 ממשיך כלפנינו, אך מתחילה כאן הלכה חדשה: "יא".
[60] כלומר: "הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא".
[61] ק2: "לְכָל". קיי: ליתא כל הקטע.
[62] משלי ח'
[63] ק2: "אוֹהֲבַי". קיי: ליתא כל הקטע.
[64] ניקדתי כרגיל. קנ2 ניקד: "אַמְלֵא".
[65] ניקדתי לפי העניין. ק2: "חֲלַפְתָּא". קיי: ליתא כל הקטע.
[66] תהילים כט'
[67] קנ2 השמיט את השם, ומגיה סימן שם שחסרה מילה.
[68] ניקדתי כרגיל. קנ2 ניקד: "בְּשָׁלוֹם".
[69] ק2: "תמניסר".
[70] ק2: "תריסר".
[71] ק2: "שיתא".
[72] ק2: "תלתא".
[73] ק2: "סך פירקין דטהרות".
[74] ק2 נוסף: "חסלת שיתא סידרי משנה. סכום כל פרקי משנתינו ת'ק'כ'ג'".
[75] חתימת הצנזור: Domenico Irosolomi[ta]no 1598